BIV1902

Abonamentul:
Pentru monarchie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., ½ an 9 frc., ¼ an 4 frc. 50 cm.
Foea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserțiuni:
Un șir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce privește foaia, să se adreseze la: Redacțiunea și administrațiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XV | Blaj 6 Ianuarie 1905. | Numărul 1.

Invitare de abonament.

Rogăm pe On. abonenți, cari sunt încă în restanță cu abonamintele de pe anii trecuți, să binevoiască a le trimite fără amânare, pentru ca foaia să-și poată plăti datoriile sale.

Tot odată îi rugăm pe toți se binevoiască a-și renoi abonamintele pe anul 1905 cu prețurile de

12 Cor. pe anul întreg
6 „ pe o jumtate de an
3 „ pe un pătrar de an.

Administrațiunea.

SACRA FAMES.

(=) Iarăș ne-au sosit sfintele sărbători, ca să aducă bucurie, și mângâiere în sufletele noastre mâhnite. De astă dată, mai mult ca ori când simțim efectul lor binefăcător, ca un balsam vindecător asupra ranelor, cari ne dor.

De mult nu am pomenit atâta mizerie, de mult nu ne-a pus mizeria aceasta pe gânduri mai serioase, ca tocmai astăzi.

Un preot de al nostru, ne povestea mai zilele trecute despre starea economică a poporenilor lui. Poporul e mai sărac ca ori când. Cei mai mulți mânâncă de vre-o câteva luni numai mămăligă goală și azi-mâne nu le mai ajunge nici de mămăligă. Și iarna e încă în deplină putere; brațele lor nu sunt de lipsă încă o bună bucată de vreme, pentru muncă. Ce vor mânca ei până în primăvară? Măcar ei, căci vitele și le-au dat pe nimica, să nu le piară de foame, pe cap.

Zi de zi sosesc din satele învecinate, și chiar din depărtări mai mari, oameni voinici, cu fața lângedă si posomorită; ei cerșesc o bucată de pâne, că n'au mâncat de două trei zile. În alte ocazii nu ai da crezământ acestor oameni, acum însă e de ajuns să arunci o privire asupra lor și înțelegi din fața lor chinuită, din glasul lor, care li-se oprește în gât, că bieții oameni, ori cât de rușine le-ar fi, sunt necesitați să cerșească o bucată de pâne, căci foamea — *sacra fames* — îi mână dela spate, ca pe o turmă lihnită și delăsată.

Oficianții dela postă, la cari se fac însinuările pentru cererea pasaportului în străinătate, spun, că nu trece zi, în care să nu se facă măcar o însinuare. Să duc bieții oamenii nostri, își părăsesc vetrele și țara și o ieau pribegi peste țări și mări, cătră America, unde îi așteaptă o muncă de animal și o concurență ne mai pomenită.

Mai zilele trecute, am cetit scrisoarea unui părinte cătră copilul său, elev al gimnaziului nostru. Îi scria bătrânul, să-și vadă de lucru băiatul, să facă ce va face, și să rămână pe sărbători la Blaj: acasă să nu vină, căci n'are ce să-i dea de mâncare, abia de le ajunge lor...

Sărbătoarea Crăciunului, simbolul dragostei dumnezeești față de neamul pământesc, să ne fie și nouă un imbold mai puternic, de a nu trece cu vederea lipsele mari și arzătoare ale semenilor nostri și de a-i ajuta din prisosul nostru, după putință.

Reuniunea femeilor de aici d. e. a luat în Dumineca trecută hotărirea de a nu ține în anul acesta balul obicinuit, ci de a circula o listă pentru ajutorarea băieților mai săraci dela școalele noastre cu bani și cu îmbrăcăminte. În două zile s'au colectat ceva peste 200 coroane și Miercuri sara am avut bucuria de a asista la distribuirea acestor obiecte, în lața băieților rupți și cu ghetele sparte. Acest exemplu ar trebui urmat în toate satele românești, inițiindu-se colecte de contribuiri cât de modeste pentru ajutorarea măcar în parte a celor lipsiți. Balurile și petrecerile cari costă atâtea parale, s'ar puteă substitui în anul acesta prin colecte în senzul amintit. Contribuenții să solvească măcar taxa de intrare a balului; economisează prin aceasta celealalte cheltueli mari ale petrecerii, și au mângâierea de a fi contribuit la alinarea mizeriei care bântue cu neîndurare în pături estinse ale poporului nostru muncitor.

E adevărat că poporul, din a cărui sudoare trăim în urma urmei cu toții, ar fi îndreptățit să-i întindem mâna de ajutor, acum, când mizeria cea mai neagră îl amenință. E îndreptățirea firească a turmei cuvântătoare față de conducătorii ei, când în alte ocaziuni ne place așa de mult a ne gira de conducători ai lui, și a ne face treaptă de înălțare și apoteosă din acest titlu.

În România cetim, că vagoane intregi de pâni și de bucate se distribue între poporul sărac.

Noi nu putem aștepta bunăvoința aceasta din partea guvernului nostru, căci nu prea ne-a desmerdat nici până acum în felul acesta.

Ar trebui însă să înțelegem odată, că pierdem, cea mai binevenită ocaziune de a ne arătă dragostea pentru popor, când nu-i venim în ajutor în lipsa cea mai mare. Ar trebui să înțălegem că ruina economică a poporului este ruina noastră chiar, și că mai mult le-ar ajută în împrejurările de acum, o acțiune economică comună pentru salvarea lor din mizerie, decât miile de coroane aruncate pentru clădirea unui muzeu etnografic, ori decât frumoasele articole de ziare, în cari ne afirmăm cu toții așa de buni Români, așa de gată de jertfă pentru neam.

„Totul pentru națiune" — să spuneă odată cu multă emfană. Acum. că vremile s'au schimbat, și mofetele si-au perdut lustrul literelor de aur, am fi prea îndestuliți dacă s'ar da pentru „națiune" nu totul, căci vorba este prea mare, ca toate vorbele spuse într'un avânt frumos, dar puțin asămănător realității — ci măcar *ceva,* puțin de tot, dar totuși ceva.

În setea noastră dupâ cultură, în alergarea pupă un titlu sau după un post, ne-am ridicat așa de sus, încât relația firească dintre popor și noi e așa de subțire astăzi, așa de artificială. Ne-am obicinuit a ne provoca la el ca

ERDÉLYI MÚZEUM
55 * 1908. JAN. 2-

la o deviză, a purta pe buze numele lui în ori-ce acțiune a noastră. din nefericire, numai pe buze.

În clipe de reculegere sufletească, cum sunt aceste sfinte zile ale sărbătorilor, să recunoaștem acest adevăr dureros, și să nu ne îmbătăm măcar acum cu fraze frumos sunătoare.

Poporul nostru îndură chiar în zilele aceste sfinte mizerie amară și noauă nu ne-a venit în minte să facem măcar ceva pentru a-l ajutora.

Vom face barem în oara a unsprezecea un pas în interesul lui?

Să va vedeà.

Până atunci, iubite cetitorule, nu uita în sara de Crăciun, în cercul fericit și îmbelșugat al familiei tale, să gândești la bieții nenorociți. cari abia de mânâncă mămăligă, ori poate nu le-a mai rămas nici pentru aceasta făină, în sara cea sfântă de bucurie, când corurile îngerilor vestesc din slavă nașterea Mântuitorului.

La situația politică. *„Libertatea“ din Orăștie spune în numărul din urmă, că nu manifestăm nici o atitudine în chestia activității parlamentare. Dacă tocmai doresc părerea noastră în acest punct repetăm, nu știu pentru a câta oară: N'am fost din capul locului aderenți intrasigenți ai pasivității. Dupăce însă s'a decretat, am acceptat-o întocmai, și acesta este motivul pentru care am reprobat păsirea d-lui Vlad illo tempore. Acum că sântem, pareni-se, pe calea a aveà un conclus pentru activitate, îl vom accepta cu cea mai mare bucurie. Vorba e să fie numai* ***hotărîre obligătoare*** *și unanimă, ca să nu ne risipim iar ca făina orbului.*

Criza ministerială în România. Firul telegrafic ne aduce știrea, *că dl D. Sturdza a depus mandatul primit de a forma noul minister*. În consfătuirea fruntașilor liberali, ținută Luni sara, dl D. Sturdza a comunicat, că a declarat M. S. Sale Regelui, că nu poate să stea mai departe în fruntea guvernului. Dimisiunea guvernului a rămas deci irevocabilă și Regele *a primit dimisiunea guvernului.*

Luni seara la orele 7 a fost chemat în audiență fostul ministru prezident Theodor Rosetti.

La orele 8 seara, după-ce dl Rosetti a părăsit palatul, a fost primit în audiență dl *Gr. G. Cantacuzino,* șeful partidului conservator, care a părăsit palatul la orele 10 și $^1/_4$ seara.

Dl Gr. G. Cantacuzino, însărcinat cu formarea cabinetului, a compus următoarea listă: *Cantacuzino,* președinte și interne, generalul *Manu,* răsboiu, Tache *Ionescu,* finanțe, generalul Iacob *Lahovari,* externe, Ioan *Lahovari,* domenii, I. C. *Grădișteanu,* lucrările publice, *Bădărău,* justiție, M. *Vlădescu,* culte și instrucțiunea publică.

REVISTE.

Ungaria. Toate sforțările opoziției de a îndupleca pe Tisza să nu disoalve dieta au fost zădarnice. Disolvarea dietei, în starea de exlex în care ne aflăm iarăș, strigă opoziționalii e anticonstituțională, cu toate aceste Regele însuși a disolvat'o la 4 Ian. prin un mesaj regal. — Mesajul s'a cetit în palatul regal din Buda. Opoziționalii nu au fost de față când s'a cetit mesajul. Lipsa lor s'a observat. — Cei mai mulți dintre deputați au și plecat pe la cercurile lor se agite și să cerșească. — Lupta la alegeri va fi cu atât mai crâncenă cu cât toate partidele opoziționaie au fasionat la olaltă.

Răsboiul ruso-iapo nez. *Port-Arturul a capitulat.* Aceasta e una din cele mai senzaționale știri ce vin de pe câmpul de luptă. Această întăritură, cum poate în analele luptelor de până acum nu să pomenește să mai fi fost, — după atâta groază de sânge a căzut în mânile vitezei armate a Japoniei în 2. c. Vitejia, desfășurată de oparte pentru apărare, iar de alta pentru cucerirea cu ori-ce preț a fortăreții, a pus în uimire întreagă lumea. Micii viteji galbeni au stăruit, sub zidurile străjuite de bravura nemai pomenită a Rușilor dârzi și neîngăduitori în fața morții ploate de sus, unsprezece luni de-arândul. Au căzut, îngropați de ruini și sfârticați de trăsnetele gloanțelor de tun, la 50 de mii. Cei din cetate cârmuiți de mintea viteză și treză a lui Stössel, și îndemnați la luptă de primejdia ce le sta în coaste, au ținut lupta și apărarea cu aleasă vitejie: au perit partea cea mai mare, dar pomenirea le va trăi vecinic în țara pentru care s'au luptat. În urmă învingerea s'a plecat steagul la picioarele celor cu mai multă stăruință și cu mai multă dreptate în lupta ce-au pornit'o. Și cei, ce cu atâta fanfară și gălăgie lăudăroasă s'au urnit oțelul armelor din nemărginita împărăție a țarilor, au cerșit eșire slobodă din cetate dela neamul urgisit și nemernic al oamenilor galbeni la față. — Stoessel, cel mai viteaz între Muscali, o plecat steagul. Condițiile de capitulare le-au primit amândouă părțile. Nogi, comandantul trupelor japoneze, a conces lui Stoessel, pe lângă cuvânt de onoare că nu va mai lua parte la luptă, eșire liberă și înarmată din cetate; asemenea și ofițerilor și oficialilor orașului. Toți ostașii însă considerați de prinsoneri: cei sănătoși în număr de 5000 sunt transportați în Japonia, iar cei răniți rămân în Port-Arthur sub grija medicilor ruși. Rușii însă îndatorați să depărteze toate minele ascunse.

Antecedentele capitulării fortăreții au fost următoarele: Înainte de anul nou Stöessel nici nu gândeà să-și plece steagul. În zilele din urmă însă, în urma bombardării neîntrerupte din partea Japonezilor cari ocupaseră cele mai însemnate întăriturî, garnizoana a început a se împuținà în număr. O boală năprazuică a făcut nedestoinici de luptă mii de ostași. Din douăzăci de mii, cincisprezece erau în spitale. Boambele japoneze însă primejduiau ori ce colț, cădeau ploaie peste oraș. Ostașii din spitale îngroziți își părăsiau, târându-se, paturile și eșiau pe strade de frica morții sub ruine. Hrana și muniținile erau pe sfârșite. Japonezii cuprindeau întărituri după întărituri. Celor din cetate nu le rămâneà decât sau să moară până la unul, sau să se predeie. Și s'au predat. Când Stöessel a spus comandaților rămași în viață că trebue să-și plece steagul, toți au rupt în hohote de plâns. Au aruncat mai întâiu în aer întăriturile rămase și naile din port, și apoi au trimis crainic de supunere lui Nogi.

CORESPONDINȚE.

Un apel.

Fraților preoți din vicariatul Rodnei!

Iubiților mei Frați! Abia am trecut peste sfințirea Bisericii din Rebrișoara, de unde voi Fraților — ați putut aveà bune impresii, despre dispoziția sufletească a poporului meu, și iată vă surprind cu o veste! Pe ziua de 4 Decemvrie a. c. am publicat adunare de popor generală. La câteva zile după publicare, mi-s'a însinuat prin poporeni de ai mei, cumcă doi indivizi fac oare care mișcare secretă în Parochiă pentru micșorarea stolelor, cari în răport cu greutatea administrăriii acestei Parochii sunt cele mai modeste în vicariat.

Un trăsnet dacă ar fi căzut lângă mine nu mi-ar fi sguduit trupul în așa măsură, ca aceasta veste; cum să poate aceasta? cugetam eu. Pe acest popor, odinioară atât de învrăjbit cu preoții săi anteriori, încât sunt pline archivele diecesane de acte de procese din Rebrișoara, l'am ținut timp de 16 ani în ordine, în pace, în unire și am efeptuit în mijlocul lui lucruri grele, fără a mi să face nici când nici cea mai mică observățiune — cum aceasta schimbare momentană? să fie oare poporul meu nerecunoscător pentru jertfele mele și spirituali și materiali? Dar pare că cineva îmi șopteà: o mână mârșavă este la mijloc!

Și în adevăr, o plânsoare s'a înaintat la oficiul vicarial. Îndată ce însă mi-s'a împărtășit plânsoarea, m'am chiarificat și m'am liniștit, am găsit în ea lucruri cari nu mă cufundă, ci mă ridică. La prima ochire am văzut subscrieri falze. Poporeni cari știu scrie, aveau cruce înaintea numelui. Cât ce au prins de veste poporenii, cete, veniau la mine cu întrebarea, oare blăstămații

aceia nu m'au iscălit şi pe mine"? Mulţi au pretins în faţa martorilor tragerea la răspundere şi pedepsirea acelora, cari iau subscris. M'am convins dar îndată: că este o mârşevenie tendenţioasă cu scop de a-mi detrage din numele meu preoţesc.

Modul, cum s'a făcut această mişcare trasă de păr, persoanele folosite de unealtă, şi conexiunea lor familiară, pe cum şi alte experinţe a le mele şi lucruri de antecedinţă, mă silesc a-mi legà presupunerea de anumiţi indivizi externi, indivizi, cari de mult încearcă rolul de a influinţa directiva tuturor lucrurilor bisericeşti din Vicariat.

Aceşti oameni, cari ca şi nişte călăi tentează de astădată a pune funia în grumazii mei, de să va puteà — fie şi fără de vină — mâne poimâne vor puteà tentà a pune funia şi în grumazii altor preoţi din vicariat, cari nu vor fi în graţia şi pe placul lor.

Să vă fie ochii în patru Fraţilor!

În interesul Parochiei mele, care are trebuinţă încă multă vreme de pace şi unire pentru suportarea greutăţilor sale şi mai ales în interesul tuturor preoţilor din vicariat am apelat la auctoritetea oficiului vicarial, în contra acestui atac infam şi maliţios.

Rebrişoara 19/XII. 904.

Anton Precup
preot.

Redacţia doreşte

Sărbători fericite!

tuturor colaboratorilor şi cetitorilor nostri.

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Biserica gr.-cat. arsă din Câmpeni, a primit urmă. toarele daruri, dela 1. *Georgiu Geflea,* şi soţia sa *Rachila* parochieni gr.-cat. din Câmpeni o evangelie legată în lux în valoare de 80 cor. 2. *Simion Bobariu,* şi soţia sa *Maria* gr.-cat. din Câmpeni, un apostoleriu şi octoich în valoare de 17 cor. 3. *„Reuniuea de pastrare şi împrumuturi"* din Ilva-mare, suma de 27 cor. 80 fil. Marinimoşilor şi piilor donatori, *demni de imitat* în numele amintitei biserice, li să aduce călduroasă mulţămită. Tot odată, cu recunoştinţă se aduce mulţămită confraţilor din Bistra, cari îndată după înfioratorul desastru, ni-au împrumutat cu bunăvoinţă, toate utensiliele necesarie la cultul divin. Dumnezeu le răsplătească tuturor! Câmpeni la 18 Dec. 1904. *Petru Simu,* preot.

Serbările Imaculatei. Ni se comunică din Mărămureş, că acolo Serbările iubilare ale Inmaculatei în vicariatul din Maramureş s'au serbat cu mare pietate. Mai ales a fost frumoase serbările din parochia Sigetului. în a cărei biserică în 18, 19, 20 şi 21 Dec. s'au făcut rugaciuni pie, sau cântat Paraclisul Preacuratei şi s'au marturisit şi cuminecat sute de inşi. În toate parochiile s'au ţinut predici şi s'au îndemnat credincioşii a onora din tot sufletul pre Preacurata Fecioara Maica noastră cea bună şi îndurătoare din Ceriu. În Maramureş în genere este laţit cultul Preac. Vergurei Maria. De aici foarte mulţi credincioşi peregrinară la Mănăstirea dela Bicşad. Acum se zideşte Mănăstire nouă la Moiseiu — unde a residiat cândva şi episcopul român al Maramureşului, şi se sperează că preste câţiva ani Mănăstirea dela Moiseiu va deveni un loc plăcut şi dorit de peregrinaj pentru întreg poporul român din Maramureş.

Din Archidieceză. *Ioan Cimonea,* adm. parochial în Chibulcut (distr. Catina) a fost dispus adm. parochial în Caşolţ (distr. Sibiu) *Avram Vlad,* preot disponsibil a fost dispus adm. parochial în Abruş cu filia Pancea (distr. D.-Sân-Martin).

Festivitate de Crăciun. Ni se scrie din Tohanul-vechiu, azi la 1 Ianuariu n. începând dela 2 oare p. m. s'a petrecut în sala festivă a scoalei, noastre fostă graniţărească de prezent comunală o frumoasă festivitate scolară la care a participat un prea frumos public dimpreună cu tinerimea scolară din loc. Acesta este deja al 2-lea an decând sa introdus şi la noi frumosul obiceiu de a să împărţi între scolari daruri — haine, încălţăminte de Crăciun, spre marea mângâiere a copiilor lipsiţi şi a întregei obşte. S'au întreprins anume colecte publice între locuitorii de acasă la cari s'au alăturat unele oferte şi dela fraţi de ai nostri din străinătate şi aşa s'a adunat o sumă de peste 100 cor. pentru anul acesta. Senatul scolastic şi corpul învăţătoresc au ales apoi pe cei mai miseri scolari pentru cari s'au procurat diferite hăinuţe, rocuri, pantaloni, rochiţe, încălţăminte etc. cari s'au împărţit astăzi elevilor. Festivitatea o a deschis dl paroch *Moise Brumboiu,* ca preşedintele Senatului scol. prin o frumoasă vorbire adresată tutur celor de faţă, despre iubirea creştinească, care este mama binefacerei. A urmat apoi o mică producţiune din partea scolarilor mai mari, şori anume 2 cântări, o colindă un trialog şi o declamaţiune, cari toate au fost alese pentru asemenea ocaziune şi predate cu multă isteţime. Producţiunea s'a încheiat prin câteva cuvinte bine potrivite adresate publicului de dl Dumitru *Pap,* învăţător dirigent, după cari s'a început împărţirea obiectelor, sortate pentru unul fiecare dintre acei 45 elevi. Împărţirea obiectelor au făcut-o esmişii Senatului şcolar, anume dnii: Dumitru *Pap,* Haral. *Ungur* şi Beni *Clococean* în prezenţa întregului public. Pe peretele din frunte sta tabloul nemuritorului Baron Urs — procurat în vara anului trecut — care păreà surizând de cele ce i-se petreceà dinainte . . . Este foarte frumos acest obiceiu, introdus de factorii competenţi ai şcoalei noastre, şi ar fi de dorit, să se continue în toţi anii. Precum mi-s'a spus din oferte benevole, s'a colectat azi pentru anul viitor, dela cei ce au participat la festivitate 12 cor. Între honoraţiori am văzut şi pe dl Dr. Gheorghe Stoian. *Un asistent.*

Anunţ muzical. Subsemnatul îmi iau voie a aduce la cunoştinţă corurilor vocale, că voiu pune în curând sub presă, un nou op muzical intitulat *„Romana"* cadril naţional cântat, compus din melodii poporale din dans cu text potrivit. Melodiile cari sunt culese şi textul scris de Iacob Mureşian —Tatăl, şi puse pre note de Ştefan Emilian, *le-am armonizat pentru cor de 4 voci bărbăteşti,* cu soli şi cor mut. Acest op, ce se estinde pre 26 pagini, va costa 4 coroane. Cei ce doresc a aveà acest op sunt rugaţi a se adresa la autor, în Ticvanul-Mare u. p. Oravicza-Kákova Krassó-Szörény m. Iuliu Birou, învăţător.

Avis Acţiunile Nrii 709—718, 767—770 şi 776—781 semnate la „Ulpiana" institutul de credit în Grădişte, în lipsa solvirei totale prin aceasta se declară de anulate în înţelesul §. 8 din statutele institutului. *Direcţiunea.*

Dare de samă. Pentru şcoala din Sanjacobul de câmpie au incurs următoarele obiecte: Ioan Haţegan, protopop în Cojocna 2 cor. Mihail Ilies. paroch în Aiton 1 cor. Aurel Poruţ, paroh în Desmir 3 cor. Vasiliu Hopârtean, paroh în Gadalin 2 cor. Ioan Sinteu, administrator în Gothaza 60 fil. Ioan Petean, paroh în Corpadia 1 cor. Dionisiu Morariu, paroh în Juriul de câmpie 80 fil. Ioan Blaga, paroh în Ghirişul-rom. 40 fil. Aurel Pop, paroh în Jucul-de-sus 50 fil. Ioan Schiop. paroh în Ghiuifalău 20 fil. Traian Hadarean, paroh în V. Cămăras 50 fil. Aurel Poruţ, paroh în Redin 40 fil. Carpati Elemér înv. de stat în Cianul-mare 1 cor. Apati Domokos, sergent de giandarmerie în Cian 1 cor. Bertolon Iozsef, subnotar în Cianul-mare 3 cor. Gregoriu Pop, notar cercual în Cianul mare 10 cor. Iulius Socol, preot în Cianul mare 2 cor. Andrasi Sándor, conducător funduarei în penziune 4 cor. Özv. Faragó Jozsefné, Sâniacobul de câmpie 3 cor. Andrasi Jenő, jurist din Seniacob de câmpie 2 cor. Mádli János, tist de curte 2 cor. Roznian Iacob, negutător în Sâniacob 4 cor. Sebesi Istvan, arendaş în Sâniacob 3 cor. Kis István és neje, arendaş în Sâniacob 3 cor. Hari Balint, proprietar în Beiul de câmpie 2 cor. Luca Denes, înv. în Beiul de câmpie 1 cor. Iulin Vlassa, proprietar în Cicudiul de câmpie 2 cor. Georgiu Vlasa, proprietar 1 cor. Petru Iustian, înv. în Tothaza 1 cor. Ilisie Moga, proprietar în Frata 2 cor. Gozonian Ferencz, arendaş în Sâniacob 2 cor. Gregorie Avram, negutător în Frata de câmpie 1 cor. Institutul de credit „Arieşana" din Turda 20 cor. Totodată se aduce mulţamită publică Spectabilului Domn *Dr. Gheorghe Popescu,* advocat în Turda, pentru ofertul de 32 cor. făcut pe seama bisericii, cari bani ca spese procesuali ale bisericii, a binevoit a le ierta. Pentru acestea marinimoase oferturi, şi prin aceasta să exprimă marinimoşilor donatori sincere mulţămite şi răsplătire cerească. Sâniacobul de câmpie la 17 dec. 1904. Al Prea On. Redacţiuni, cu deosebită stimă *Curatoratul bisericesc.*

Mulţămită. Escelenţia Sa Preasfinţitul Archiepiscop şi Metropolit *Dr. Victor Mihalyi* s'a îndurat a dărui şcoalei noastre gr.-cat. 50 coroane din cassa proprie pentru mobilariul acelei şcoale, pentru care dou senatul şcolastic gr.-cat. al acelei şcoale să simte îndatorat şi pe cale ziaristică ai aduce mulţămită Înaltului Prelat, cerându-i dela Dumnezeu ani mulţi fericiţi şi răsplată cerească. Mureş-Dateş 21/12 1904. în numele senatului şcolastic gr.-cat. *Basiliu Angel* paroch gr.-cat. preş. sen.

Pentru Internatul Vancean de fetiţe. au contribuit I. Copăcean Şomfalău şi G. Boer Cârţa câte 16 cor. 20 fil., M. Moldovan Comitig A. Viciu Niraşteu. G. Micu Alecuş, S. Rus Tur. St. Pop Blaj, I. Băgăian Blaj, A. Ciura Blaj, I. Popa Blaj. I. Maior Aiud, V. Călugăr Crăciunel şi T. Duşa Pătrângeni câte 10 cor. 80 fil., S. Opriş Armeni şi M. Dascal Cetate de baltă câte 21 cor. 60 fil., Fl. Petran Almaşul mare 12 cor. 96 fil., I. Raţ Filpiş 15 cor. 12 fil., A. Valea S. Mărtin 37 cor. 80 fil., E. Şancu Cuteiuş şi I Socol Lăscud câte 8 cor. 10 fil, I Deac Roşia 5 cor. 40 fil., V. Sucin Căpuş 13 cor. 50 fil.,

Cetiţi! BEN HUR Cetiţi!

— Unul dintre cele mai senzaţionale, instructive şi moralisătoare romane. —

F. 8° 1047 pag. costă numai **2** cor. **90** fil. A apărut în editura „Unirii."

I. Br. Mica Blaj 4 cor. 32 fil., laolaltă 299 cor. 70 fil.

Conferenţele meseriaşilor. Duminecă în 1 Ianuar a avut loc în localul Societăţii meseriaşilor a treia conferinţă. Dl profesor Al. Ciura a vorbit despre volumul de novele alui Ioan Popovici-Bănăţanul: „Din viaţa meseriaşilor“, voind să atragă atenţiunea meseriaşilor nostri, asupra unei bune lecturi cu subiecte luate din traiul şi lumea lor, ne prezintă cuprinsul novelei „În lume.“ Limbajul uşor şi curgător în care şi-a făcut dl conferenţiar expunerile au interesat mult pe cei de faţă. De astă dată au fost şi dame. Tinerii sodali I. Coroiu şi G. Puşcă, au declamat cu succes poezii din Coşbuc şi Speranţă. Proxima conferinţă va fi după Crăciun.

Răscumpărarea felicitărilor. Am primit drept preţ de răscumpărare pentru felicitările de s. sărbători: *Ioan V. Rusu,* canonic 20 cor. (10 cor. pentru masa studenţilor, 10 cor. pentru fondul subsidiar), *Dr. Iacob Radu,* vicar Haţeg 20 cor. pentru masa studenţilor şi *George Vlassa,* capelan militar Eger 10 cor. pentru fondul subsidiar.

Daruri de Crăciun pentru copiii săraci din Blaj Frumosul obiceiu de a veni în ajutorul celor goi şi săraci, introdus de Reuniunea femeilor române din loc, s'a continuat şi în ăst an. Comitetul Reuniunii femeilor, având în vedere mizeria anului acestuia a adus hotărârea, ca în locul cheltuelilor împreunate cu aranjarea unui bal să contribue la ajutorarea băieţilor săraci şi în scopul acesta să colecteze şi dela alţii. Hotărârea aceasta de adevărată caritate, şi-a avut succesul dorit. Doamnele Livia Domşa şi Elena Trifan au colectat 208 cor. iar Societatea meseriaşilor a contribuit cu 50 coroane în total 258 coroane. Din suma aceasta s'au cumpărat vestminte. Împărţirea s'a făcut Miercuri în 4 Ianuarie în Casina română. Au fost de faţă comitetul Reuniunii femeilor române, comitetul Societăţii meseriaşilor, dl canonic Stefan Pop şi câţiva profesori, au fost ajutaţi din cl. I. 8 elevi, din cl. II. 9 elevi, din cl. III. 4, din cl. IV. 2; 5 fetiţe şi 19 ucenici. Iată numele marinimoşilor donatori: Elena Nestor a dat 5 cor., Otilia Dr. Negruţiu 5 cor., Cornelia Deac 3 cor., Amalia Grama 2 cor., Aurelia n. Solomon 3 cor., Camila Dr. Pop 4 cor., Ana Szmigelski 3 cor., Cornelia Chirilă 1 cor., Cornelia Maior 3 cor., Ioan F. Negruţiu 10 cor., Aurel C. Domşa 5 cor., Valeria Uilăcan 2 cor. şi o jachetă, Leontina Frăţilă 2 cor., Maria Marin 1 cor., Matilda Nistor 2 cor. şi o jachetă. Rosa Muntean 2 cor. şi o jachetă, Rosa Solomon 2 cor., Virginia Cheţianu 2 cor., Elena Trifan 2 cor., Livia Domşa 5 cor., Virginia Precup 2 cor., Alexandru Ciura 2 cor., Dr. Ambrosiu Cheţianu 2 cor., Ioan Moldovan 2 cor., Victor Mihalyi 50 cor., Ioan M. Moldovan 3 cor., Dr. Solomon 3 cor., Amalia Papiu 2 cor., Roşian 2 cor., Victor Macaveiu 2 cor., Octavian Prie 2 cor., Flaviu C. Domşa 1 cor., N. N. 1 cor., Valeriu Suciu 1 cor., Iacob Popa 2 cor., Gavril Pop 2 cor., Dr. A. Bunea 5 cor., Lucreţia Domşa 2 cor., Vasilie Smigelschi 2 cor., Amalia Smigelschi 2 cor., Simeon Popu Mateiu 5 cor., Dr. Isidor Marcu 4 cor., Pantea 1 cor., N. Popescu 1 cor., I. German 1 cor., Emiliu Viciu 2 cor., Dr. Ioan Raţiu 2 cor., Stefan Pop 3 cor., Alexiu Pop 1 cor., Radu 3 cor., Dr. Maniu 15 cor., Aur. P. Botta 2 cor., Teodor Onişor 1 cor., Georgiu Barbat 4 cor., A. Caliani 2 cor., I. F. Cr., 1 cor., I. Rusu 3 cor., George Mezei 1 cor., Trifan 7 cor., Stupar 20 batiste, Ordace Greg. 1 cor., Mircea Ilie 1 cor., Silv. Nestor 1 cor., Precup G. 2 cor. 10 fil.

Tot cu aceasta ocasiune societatea meseriaşilor din Blaj a împărţit 4 premii de 20, 15, 10, şi 5 coroane la patru tineri sodali români, cari s'a eliberat în anul 1904 Au avut fiecare lucru de probă din maiestria lor. Tinerii premiaţi sânt: Pantilimon Cimbruş, păpucar în atelierul dlui Mircea, Niculae Pănăzan, cojocar la dl Vasile Solomon, Rozor Emil, tipograf, la tipografia seminarială şi Aurel Băcilă, păpucar la măiestrul Vasile Bindea.

Petreceri. Primim invitare la Producţiunea teatrală, împreunată cu dans ce o va aranja inteligința din Cetea în 27 Dec. v. 1904 (a treia zi de Crăciun), în localul scoalei. Începutul la 7 oare seara. Se vor preda Trei Doctori, comedie într'un act localisată de *Vergina V. Vlaicu.* şi Cinel-Cinel, comedie într' act de *V. Alexandri,* va mai fi Tabloul viu şi declamări După producţiune urmează dans. — Producţiune teatrală: Inteligința Română de pe valea Aiudului învită la Producţiunea teatrală împreunată cu dans ce se va aranja în 9 Ianuarie st. n. 1905. (a 3-a zi de Crăciun) în salele scoalei gr.-cat. din Cacova. Venitul curat e destinat spre scopuri scolastice. Programul va fi: 1. Duşmancele“ de Gheorghe Coşbuc declamată de Dşoara Silvia Fodor. 2. „Nunta Zamfirei“ de George Coşbuc declamată de D. Augustin Ocnean. 3. „Idil la ţară“ comedie într'un act. — *„Reuniunea română de cânt şi muzică din Lugoj* învită la *Concertul* ce-l va da Vineri în 13 Ianuar st. n. 1905 sub conducerea Dlui dirigent Ioan Vidu în Pavilonul otelului „Concordia.“ — *Inteligința română din Mediaş şi jur, cu concursul mai multor învăţători învită la* Petrecerea de joc împreunată cu representaţiune teatrală, ce să aranjază a treia zi de Crăciun, Luni, în 9 Ianuarie n. în sala cea mare a hotelului „Traube“ din Mediaş. Venitul curat este destinat pentru procurarea de cărţi pe sama şcolarilor mizeri din loc. Se vor preda piezele: 1. „Paraclisierul“, operetă într'un act de V. Alexandri. 2. „Plăeşul satului“ monolog de I. Vulcan. Dl. I. Dopp. 3. „Pictorul fără voie“ comedie într'un act de V. Alexandri. (?) 4. „Românul“ monolog comic de Pascale. Dl. G. Muntean. 5. „Herşcu Boccegiul“ cănticel comic de V. Alexandri.

Industria noastră de casă Dl Dumitru Comşa, profesor în Sibiu, a alcătuit 9 albumuri cu modele brodate şi ţesute, 25 albumuri chromolitografiate, o colecţie de vechituri şi alte câteva obiecte proprii ornamentaţiei ţărăneşti. Aceste obiecte — scriu foile din România — sunt destinate a se oferi Reginei României, Academiei Române şi muzeului de artă naţională a ministeriului român de instrucţie.

Firma românească a Dlui Pascu din Fiume (a se vedeà mai jos) poşede toate garanţele unei firme solide şi de bun nume. O recomandăm publicului român să o sprijinească cu toată căldura.

Necrolog. *Alesandru Gruiţia,* paroch gr.-cat. în Asinip, a repausat după un morb greu şi scurt, azi la 4 oare p. m. în al 69-lea an al vieţei şi al fericitei sale casătorii, fiind împărtăşit cu Ss. taine.

† *Demetriu Iancu,* paroch gr.-cat. în Turdaş, Asesor Consistorial, Notar al Districtului şi Forului protopopesc, după un morb greu, împărtăşit cu ss. sacramente ale muribunzilor, şi-a dat Luni în 2 Ianuariu n. 1905 nobilul său suflet în mânile Creatorului, fiind în anul al 64-lea al etăţii şi al 30-lea al preoţiei.

† *Iuliana Săbăduş* n. *Ignat,* preoatesă în Pănade a încetat din viaţă în 9 Dec. după un morb îndelungat. fiind împărtăşită cu ss. sacramente. Înmormântarea s'au făcut în 11 Dec. în Pănade. O deplânge soţul Ioan Săbăduş paroch şi fii Victor, Eugenia, Pompei şi Veronica.

Odihnească în pace!

A T E N Ţ I U N E!

Guvernul Ungariei a permis acum călătoria prin Bremen. Paşapoartele care sunt făcute pe la Fiume, acelea sunt şi prin Bremen valabile.

Cine are voie a călători prin Bremen, acela trebue negreşit să trimită în Bremen 20 coroane arvună.

(1) 1—2

Publicaţiune.

Proprietatea bisericii gr.-cat. din Tür, în mărime de 80 jughere catastrali, aflătoare imediat lângă comună, şi constătătoare din 60 jughere arător şi 20 jughere cosător, având de basă o vale ce îşi are isvorul în fântâna, de apă sărată a comunei, dela carea nici arândatorul nu e eschis, şi de unde în toată Vinerea să pot aduce 5—10 ferii de apă foarte sărată, — să dă în arândă pe termin de 3 eventual 6 ani cu suma de 480 coroane. În anul 1904 pe lângă toată seceta teribilă au avut pe ea păşune destulă 200 oi, şi tot odată timp de 3 luni 20 boi ai unor săteni.

Informaţiuni mai detaiate să pot primi dela oficiul parochial pe langă acluderea unei mărci postale de 10 fileri.

Oficiul parochial în conţălegere cu curatoratul bis.

(49) 2 4

Fala fiecărei econoame
e a avea o cafea bună.
Cafeaua
Kneipp de maltă a lui »Kathreiner«
nar trebui să lipsească,
dela pregătirea cafelei zilnice, din nici o bucătărie.
o o o
Să se ceară numai în pachete originale cu numele
»KATHREINER«.

Rumän. 1 b. 1905.

(48) 2—20

Cumpăraţi Cumpărăţi

Calendariul Unirii pe anul 1905.

Preţul 50 fil. plus 10 fil. porto.

— MOȘ VASILE. —

— poveste de Crăciun. —

Zăpada înghețată scârțâe des supt pașii mărunți ai băieților ce au pornit la colindat odată cu apunerea soarelui, — o roată de sânge ce să sbătea să răzbată prin pânza de purpură de de-asupra Dealului mare; vre-o câteva rotiri încă, — cum s'ar învârti ochiul unui uriaș săgetat de moarte. — și împăratul cu strălucirile-i înghețate nu se mai văzu. — Ceriul senin fumuriu, sta încremenit de-asupra, ca bolta unei biserici uriașe. O boare subțire, care pătrunde până în mădua oaselor Adie, — pare sufletul înghețat al zăpezii. Și totuși mătăhale negre sau albe se ivesc pe drum, clătinându-se par'că, se abat pe la portițe. I'au îngrijit bine măicuțele pe acasă. Mânecările tatii, ori cojocița veche a bunicii s'a înfășurat în jurul trupurilor fragede, și o sforicică ori baieră târcată dela furca mamii strâng bine avuțiile călduroase, să nu degere odraslele pe așa pui de ger. Căciuli rotate, albe cu dungi negre unde și unde, țin înmormântate căpșoarele pline de colinde, de urări și de planuri pentru viitorul apropiat: ce să-și cumpere pe atâța creițari ce vor căpăta? Ochii, supt lâna mițioasă, grăiesc de fericiri ideale, negustate încă, iar din obrăjorii înfloriți stă să țișnească sângele tinăr, învăpăiat.

La vre-o portiță, unde știu că sunt câni răi la casă, mai stau de-și togmesc traistele în spate, apoi privesc cu ochii umezi prin crepăturile palantului. Târziu să încumătă să deschidă încet, încet portița ca și când ar fi să treacă într'o lume necunoscută.

Dar când doi cu doi, ori cei mai mititei și trei-patru laolaltă, — ajung la casa vr'unei rudenii de a lor, dau năvală și încep colindul dela portiță. — În vre un colț de uliță, unde și unde, micii colindători, cu traistele umflate în spate, stau roată și își numără în palmă creițarii. Ochii li-s umezi de bucurie, dar totuș nerăbdarea încă să cetește din ei, pe când se întreabă:

— „Voi unde mai mergeți mă?“

— „La nănașul și apoi la dl învățător și la Petrea Bumbului“. Și cei cari au întrebat, și erau gata să meargă acasă degerați de frig, își aduc aminte de cei pe cari nu i-au colindat încă. Une ori se nasc discuții înfocate: La cari au fost și la cari încă nu. Și nerăzbind cu gura, s'apucă și-'i numără pe degete.

„Pe Moș Vasile, mă, pe Moș Vasile, știi care ne-a dat anul trecut nuci, l'am uitat“.

Și Moș Vasile ședea departe în capul din jos a satului de către lunci. Și treceau prin părae și husdoape și prin uliți strâmte până la casa lui de peatră, trainic închiegată din vremuri bune și norocoase și pentru el. Gardul înalt de nuele din jurul curții în multe locuri se încovoiasă, iar streșina mare era putredă acum. Ograda largă, goală aproape, numai câteva șoproane descoperite îți mai spuneau că nu ești pe hotar. Casa însă stă țapănă și acum. și pareții, văruiți de sărbători, sunt albi ca și zăpada din curte.

Afară gerul îngheța răsuflarea. Stelele răsăriră multe și strălucitoare, saltându-și luminile de argint. Ochiurile curate de sticlă văd însă mai bine ca de obiceiu. Și pe vatră focul să înviorează tot mai mult, și o moleșală plăcută plutește în toată casa, dimpreună cu mirosul atitător a verzelor din oala mare, pântecoasă, ce ferbe la foc. Moș Vasile, în fruntea mesei cu pipa aprinsă, cu un nepot cu păr balan și cu ochi albaștrii pe genunchi, așteaptă colindatorii. Nepotul i-a colindat în multe rânduri, atâta cât știa el, — privindu-l drept în ochi și măcinând repede, repede:

Pintră meri și pintră peri
Plimbăni-se mari boeri,
Mari boieri cu caii suri
Cu caii suri.

Și aveà acum zece creițari dela Moșu, și Moșu tot vreà să-l mai audă încă.

Anica aducea colăcei din cămară. nuci din sac pentru băieți, iar bătrânul umplea din când în când păhărelul cu rachiu. pentru cei mai mari.

Cum să schimbă lumea asta, Doamne, Doamne! Altă dată cine să pomenească pe masa lui moș Vasile în sara de ajunul Crăciunului vitriol jidovesc? Că era masă mare și întinsă pe vremea asta, și cănile mari pântecoase asudau de proaspete ce erau aduse din pivniță. În pahare vinul vechiu, ca uleiul, scântea. — Și cât erau atunci, Doamne de vesele inimile!

Moș Vasile se sculă cu grijă, ducând în brațe odrasla ce i-a adurmit pe genunchi, să-l pue în pat. Apoi să așează în preajma focului pe un scaun cu spetează. Ochiul de jar potrivit în gura pipii nu văzu mult, căci în capul bătrânului începură să i-se adune amintirile vremilor apuse. Le vedeà pe toate pe toate, ca și când ar veni sfioase învesmintate în ceață până înaintea lui, iar aci să desvâleau deodată, luminoase și vii. Genele albe să lăsau încet. căci ochii închiși vedeau acum mai bine. Lemnele uscate trăsneau de-asupra jarului mult, înviorat, oala pântecoasă clocotea la foc, împrăștiind miresme atitătoare. Din când în când ușa se deschidea scârțâind, și colindătorii înbuorați la față, vesteau minunea întâmplată cu atâtea veacuri înainte.

Altă dată în sara de ajun erau rudeniile lui Moș Vasile toate aci adunate la el. Gospodăria lui pe vremea aceea aveà cheag vârtos, și viile lui îi umpleau butile, cari nu eșau nici când toate din pivniță. Cei patru boi ca patru urși, nu aveau pereche în jurul acela. Clăile de fân, stogurile de grâu cuprindeau aproape întreagă grădina șurii. Și apoi rânduială bună cu la casa lui nu se mai pomenea. Dar pe atunci traia Ion, ficioru său, și el era sufletul gospodării întregi. Pân'a fost tinăr Moș Vasile, las'că a avut vreme să-i dee pilde destule. — Dar odată după secere, — și bătrânul își amintește ca acum — căzuse la pat Îl luau nădușeli, și-i părea că fierbe în el un căzan astupat. Cine moare, că el moare, și să vaita ziua întreagă. Dar n'a murit. Ficiorul a prins cele două iepe sure și înghilțându-le în ham sbură păn' la oraș. Și doctorul sosit la pipăit și l'a ascultat și s'a învârtit în jurul lui multă vreme, — de! ca la un bogat ce era. La două săptămâni l'a pus în tălpi. Dar puterea lui se duse, ca și când i-ar fi luat'o cineva cu mâna. Atunci îi zise lui Ion:

„Fătul meu, acum tu ești mai mare! Mergi pe calea pe care am umblat eu și nu-ți va fi rău“. Și Ion a pornit pe drumul bătut de bătrânul, și trebile curgeau toate strună.

Da, era o comoară de băiat ficiorul lui. Și Moș Vasile, cum stă acum cu ochii închiși par'că-'i vede. Înalt și vânjos, cu ochii negri vii, cu mustațile ca trase cu condeiul, vecinic cu surisul pe buze Doamne, dragă i-a fost lui viața, și cum a trebuit să se despartă de ea.

Moșul se trezi. Un țigan uscat ca o blană, cu grumazii înalți supțiri, cu ochii de tăciune scăldați în luciri bolnave, răgnea din afundul plămânilor.

Colo susu și mai în sus
Silioară ș'a nost Domn
Este-o dalbă mânăstire. . .

Mai departe nu se puteau deosebi cuvintele din glasul său grozav. . . Ochii i-se întorceau din când în când peste cap, iar dinții rânjeau necontenit.

„Nu mai pot, stăpâne, să mă ia hantătariul de mai pot. Ș'apoi românii ăștia a nostri îs a dracului. I-a învățat pe gazde să le dee vinars. și acum unde mergi dau numai cu glaja după tine! Ce să faci. stăpâne, păcatele noastre! Odată-i Moș Crăciun într'un an“.

— „Iar ești beat leucă, măi Țancule! Eu cred că tu și în iad, — de ajuns de bună samă acolo vei ajunge, — tot în beții ai să o duci. Nu ți-e milă de purădăii golași de acasă?“

— „Că nu-s acasă, stăpâne. — Să-i vezi că s'au încărcat de zdrențe și au pornit și ei. — Ar puteà să ne ardă coliba, că nu-i nime acasă. Vai de capul nost, pe așa grozăvenie de frig să rămâi pe drumuri“.

— „Măi Țancule să știi tu că coliba ta va arde odată dar de focul ce-l va face spiritul aprins în tine!

— „Că de-am băut . . .“

— „Taci. Ia dă-i tu colacul să plece odată, că-mi stă ca o povară pe inimă.“ Țiganul eși împletecindu-se. Afară boarea lină de cu sară capătă, cine știe de unde, suflet tot mai înverșunat. Prin crengile negre a acațănilor mari se bocea cu glas de vuet. Stelele înghețate își tremurau lucirile de argint, iar pe zăpada împietrită se aprindeau mii de scântei albe. Lelea Anică adusă mai mulți colaci în casă, să-i aibă la îndemâna și acum se așează și ea pe un scăunaș aproape de vatră. Gândurile ei, păreà, că se unesc cu a moșului.

— Da, era mai frig ca acuma. Crăpau lemnele și voavăle de corb de așa ger, — gerul Bobotezii și pace. Și numai iacătă-l pe Țancu într'o după amiază cu dipla subsuoară înapoia lui doi voinici îmbrăcați de sărbătoare, deși nu era praznic. Când intrară în casă un flăcău spuse închinaciuni, și multă voie bună dela Tănase, și că-i poftește la nuntă. Și atunci cetera se așeză supt bărbia țiganului. Arcușul părea că sboară. . . . Ce să fi făcut? A lui Tănase oameni din oameni, neam bun, pretini, cum să nu te duci? Și cine să meargă? Moș Vasile bătrân, noru-sa cu copil mic. Și așa s'a dus ficiorul lui. Dar mireasa era dintr'alt sat. Și au mers cu caru cu boii cu cănaci și clopoței, cum se merge după mirese. Și era un pui de ger, știi un pui de ger. Și l'a pus ceasul cel slab pe Țancu de a luat prea mult în cap acasă la mireasă. Și unde nu

a prins să zică de să rupă coardele, nici alta. Şi Ion aşa ca el cu firea lui de neam de frunte, s'a înfierbântat la joc, de să se prăpădească. Şi ţiganul dracului, a zis cum nu mai zisese în toată viata lui. Şi aşa ars de dogoreală, au pornit să aducă mireasa. De adus au adus-o, dar ficiorul lui când a sosit nu mai puteà rosti o vorbă legănată şi la săptămâna i-a eşit şi sufletul.

Şi îl vedea şi acum, ca într'un văl de lumină depărtat cum ţine de coarnele plugului. Moş Vasile nu şi-l puteà închipui nici odată mort, şi dus să nu se mai reîntoarcă. Şi-l credea totdeuna că are să vie odata, să-i se arete aşa cum îl ştia dânsul înalt ca un brad, şi voinic de să-i cauţi pereche. În gândul lui îi da şi acum sfaturi cuminţi, bătrâneşti pentru viaţa tinără.

Dar mai mult chipul acesta viu îi răsărea în mintea bătrânului în sara de ajun. Ce veselie aducea Ion altă dată în sara aceasta!

Tăciunii se scurtară, şi văduva lui Ion îi strinse iar răscolind jarul. Era târziu, şi colindatori veniau acum rar de tot. Copii încetaseră de mult „dar acum umblau oamenii în vrîstă a căror copii aşteptau acasă".

Moş Vasile aţipia şi vedia vedenii frumoase, apoi iar se deştepta, scuturând din cap, ca şi când s'ar împotrivi la ceva. Prin vis facea, ca mai de mult, cu muere-sa socoteli. cum ar aveà să-i fie lui Ioan mai bine în viaţă. Şi acum, ca şi atunci, gândurile lor se înţelegeau, — cum s'au înţeles în toată viata lor.

Moş Vasile moţăe greu, dar tot nu vrea să se culce încă. Mai aşteaptă ceva: ficiorii cei juni, cari colindă cu toţii laolaltă colindul cel mare.

El ca băet nu fusese la colindat, căci şezuse afară din sat şi n'a avut la cine, dar când îi răsărise mustaţa între şi el în rândul celorlalţi feciori, şi aşa a trebuit să meargà cu ei şi la colindat. Şi bătrânului i-se părea că întinereşte, când auziá cântecul acela trăgănat şi jalnic. Îi venia în minte, că odată doar într'al treile rând de când umblà şi el cu ceilalţi ficiori, odată într'o sară de ajun, într'o casă undeva întâlui doi ochii negri tăciune, cari l'au ars la inimă.. şi cari i-au turburat pacea. Doamne, ce ochi erau aceia atunci, şi ce s'au ales din ei, când în urmă îi purta baba lui, încovrigată de spate de părea că-i mama pământului şi că vreà să-l îmbraţoşeze.

Moş Vasile, când auzià colinda cea lungă a feciorilor traia clipe foarte depărtate şi foarte senine, celea mai fericite din viaţa lui.

Dar de multe ori cu gândul la el, aşteptând feciorii, mergea aşa de departe înapoi în viaţa lui cu închipuirea, încât părea că îşi părăseşte cu totul lutul care acum nu mai era bun de nimic, şi sufletul i-se perde cine ştie în ce depărtări.

Şi când aievea veniau cu colindul cel mare Moş Vasile era foarte încurcat, şi nu ştia visează încă, ori în sara asta e în adevăr Ajunul Crăciunului.

Alfius.

Vasile Cârlova.

— 1809 1831. —

E bine, ca din când în când să ne aducem aminte de cei mai buni ai noştri, prin cari străbunii au învăţat a fi ceea-ce au fost, şi noi, ceea-ce suntem.

E chiar o datorinţă a noastră, să reîmprospetăm figurile trecutului, mai ales celea mai puţin desfăşurate din negura uitării, ca şi generaţiile noastre să le cunoască şi înţăleagă, să le admire şi urmeze în tot ce era sfânt şi înălţător, la cei de mult apuşi în lumea veciniciei.

Aşa fac străinii; să facem şi noi întocmai: să ne arătăm şi noi recunoscători şi vrednici faţă de cei-ce în toată puterea cuvântului au meritat cinstea posterităţii târzie.

În gândul acesta mă cobor în lumea vechei noastre poezii, când atât de mult se cultiva »creşterea limbei româneşti şi a patriei cinstire«, şi mă opresc la o simpatică figură, la tinărul şi nefericitul poet, Vasile Cârlova.

Am înainte fotografia lui şi o privesc cu deamăruntul, caut la ea cu dragostea şi reverinţa ce-mi inspiră epoca din care vine.

În chipul mut şi fără viaţă, pare că văd poetul reînviat, pare că însuşi Cârlova e înaintea mea.

Capul rotund cu părul retezat din prisosinţă, fruntea gânditoare, faţa ovală, ochii mari, nasul regulat, musteaţa grijită, gura expresivă, umerii laţi, pieptul robust, apoi frumoasa uniformă militară ne prezintă o figură simpatică sub orice raport.

Faţa lui plină de duioşie ne reaminteşte trecutul său scurt, suferinţele sale mistuitoare, şi entuziasmul său fără pereche [1])

I.

Vasile Cârlova aparţine unei epoce rudimentare a poeziei noastre, când în Ardeal domina Ioan Barac şi Vasile Aron, cu direcţia lor poporană, iar dincolo de Carpaţi se ridicau şi deveneau cântăreţi iubiţi în Moldova Constantin Conachi, Gheorghe Asachi şi Alexandru Chrisoverghi, iar în Muntenia Iancu Văcărescu, Paris Barbu Momuleanu, Mihaiu Grigore Alexandrescu şi Ioan Eliade Rădulescu.

Dar Cârlova nu mai e poetul epocei sale, nu mai scrie ca ceialalţi ai săi contimporani, ci în avântul său în fond şi formă se ridică sus peste ei şi se apropie de poeţii mari ai literaturei mai nouă, se alătură lui Murăşan, Bolintinean, Alexandri şi Eminescu, şi ca atare face completă trecere la poezia desăvârşită, ce s'a destăşurat la noi dela 1830 încoace.

Apare întocmai ca un meteor pe orizonul poeziei noastre, şi apoi când visurile sunt mai plăcute, când viaţa e mai fermecătoare şi tainele inimei mai mistice, dispare în neagra vecinicie.

A trăit puţin, şi în consecinţă a scris puţin.

Abia câteva poezii ne-a lăsat ca o neperitoare aducere aminte de numele şi talentul său mare în toată puterea cuvântului, toate izvorite dintr'o inimă caldă, dintr'un suflet curat şi entuziat.

Deşi puţine la număr, poeziile sale ne conving, că talentul se măsoară nu după quantul scrisului, ci după calitatea aceluia.

Cârlova vine şi trece, şi abia lasă după sine câteva urme, din care posteritatea să-l poată cunoaşte, să poată şti, cine a fost? cum a trăit? care a fost mediul ce-l împrejmuia? şi în sfârşit cât a valorat talentul care atât de timpuriu s'a stins?

Dela trecerea sa din această viaţă, s'au părândat rând pe rând mai multe zeci de ani, şi el aproape tot atât de necunoscut ne-a rămas până în ziua de azi, ca şi în anii, în cari s'a petrecut.

Şi cu cât mai simpatică e figura sa, cu cât mai împunător e talentul său de poet, cu atât şi regretul nostru e mai mare în faţa puţinelor date, ce avem până acum despre el.

II.

Ştim numai atâta, că s'a născut la anul 1809 în Târgovişte, după cum ne spune Ioan Eliade Rădulescu într'o scurtă notiţă din *Curierul Românesc,* ce ne dă din incidentul morţii poetului. [1])

Aici în trutaşa capitală de odinioară a Munteniei, care vremi îndelungate a fost gloria neamului românesc, a văzut lumina marele ruinelor sale cântăreţ.

Între ruinele palatelor vitejilor Basarabi şi-a petrecut anii copilăriei sale şi s'a încarnat în el dragostea cea mare de neam şi de ţară, care atât de minunat a cântat-o mai târziu în poeziile sale.

Cu amintirile sfinte din viforosul neamului său trecut a crescut din an în an: măreţele ruine din ale biruitoarei Târgovişte ziduri, şi turnul pustiu ce-a a mai rămas din puternica Curte Domnească, zilnic povesteau visătorului copil de vremile trecute, şi-i spuneau vorbe sfinte despre voevozii noştri »cei mari vestiţi în răsboiu şi pace«.

Dar cum s'a ridicat până acolo, unde îl aflăm, azi nu mai ştim; raporturile familiare şi tinereţa sa adolescentă le acopere un negru văl, care nu ne îngăduieşte a şti mai mult despre el, decât atâta, că de tinăr între în armată şi se ridică până la rangul de locotenent, şi ca atare moare la anul 1831.

În armată Cârlova era unul dintre acei puţini oficeri români, cari în afară de viaţa militară, se entuziasmau şi pentru literatură, pe care o cultiva, pe terenul poeziei, cu izbânda talentului de greutate.

Activul său poetic începe la vârsta de 18 ani, continuă până la al 22-lea an, când moare, şi în vremea aceasta scrie *Marşul oştirei româneşti, Ruinele Târgovistei, Chemarea patriei, Păstorul întristat, Înserarea, Rugăciunea,* şi traduce tragedia lui Voltaire, *Zaira,* din care însă s'a publicat numai actul prim în *Curierul Românesc* a lui Eliade Rădulescu.

III.

Cârlova nu se prezintă cu un mare fond de idei, pe cum nici ceialalţi poeţi din vremea sa: subiectele sale sunt amorul şi — mai mult — patriotismul.

[1]) Vezi fotografia comunicată de N. Ţincu în »*Revista Nouă*« a dlui B. P. Haşdău, din 1894, nr. 10, pag. 361.

[1]) *Curierul Românesc* din 1831, pag. 275.

Amorul său nu e capriţios, nu e o dragoste frivolă, la el strângeri în braţe, sărutări peste sărutări la fiecare pas, dragoste, care trece peste marginile bunului simţ, Zulnii, Mărioare, Catince, Anuţe, Ruxande şi Casandre nu aflăm.

Iancu Văcărescu se juca cu dragostea, şi o cânta în epigrame ca acestea:

Căutătura-ţi va răsobiu,
Zimbirea-ţi cere pace,
Şi să mă 'npac cu tine voiu,
Dar să mă bat îmi place.

Sau:

C'un cerc de sărutătură
A guriţi-ţi iau măsură

Asemenea şi Conachi se îmbuiba în amorul său senzual cu sărutări pe »pept ca crinul« şi »guriţă ca rubinul«, cu surizuri, şi cu strângeri de mână sau în braţe:

Guriţa deschizi, cerul se deschide.
De mână mă ieai, foc simt că m'aprinde,
În braţe mă ţii, fulgeră văzduhul,
La sânu-ţi mă strângi, cad şi îmi dau duhul.

Nu aşa este Cârlova: amorul său e tainic, mai serios, mai mistuitor, chiar şi numele iubitei caută să-l ascundă.

Cârlova iubea mult, şi totuşi amorului seu nefericit a consacrat numai două poezii: *Păstorul întristat* şi *Inserarea*.

Două foi îngălbenite pe rugul dragostei sale: o idilă duioasă şi o elegie, în care se pierde.

Muncit de patima iubirei, el caută să mărturisească durerea sufletului, care-l mistuia, dar nu află modru s'o spună pe faţă, ci se ascunde în chipul păstorului întristat, în al cărui vers de jale varsă toată confesiunea sufletului seu robit.

Păstorul lui Cârlova ne reaminteşte pe ceia din Theocrit şi Virgil. Jos pe verdeaţă supt umbre dese de pom stufos, el cântă din fluerul duios, şi tânguirile sale mişcă natura întreagă: râurile se opresc vânturile se alină, oile uită iarba, cânele geme de durere şi echoul chiar suspină în răspunsurile sale. Şi în vreme ce toate stau uimite în jur de el şi împărtăşesc durerea lui, păstorul continuă a-şi desvăli toată întristarea. Viaţa de păstor lipsită de sgomot nu-l mai îndestulesţe. Frumseţa naturii, câmpii înfloriţi, codrii zimbitori, recoarea vânturilor, murmurul apelor, lumina soarelui, bunătăţile cerului nu pot alina durerea lui ascunsă. Slava, cinstea, puterea, bogăţia pentru el sunt numai nişte năluciri, ce nu le voeşte. Singura dorinţă, ce are, este amorul unei păstoriţe, întreaga lui fericire.

De lângă mine când ea lipseşte.
Natura n'are nimic frumos,
Sufletul tare mi-se mâhneşte,
Ori-ce privire mi-e de prisos.

Şi drept aceea o tânguire
Fac să răsune fluerul meu,
Lăsând şi turma în părăsire,
Vărsând şi lacrămi din ochi mereu.

În acelaşi chip de visător nemângâiat mi-se prezintă Cârlova şi în cea de-a doua poezie, care este *Inserarea*. În amurg de seară şede pe muchia unui deal, şi priveşte în jur de sine. Înainte are o câmpie verde, pe a cărei întindere îşi pierde privirea; în depărtare aude glasul unei păstoriţe, în apropiere murmurul dintr'o gârliţă, iar o filomelă cântă cu mâhnire, şi zefirul stă şi ascultă; apoi apar stelele şi luna, şi somnul cuprinde pe toţi muritorii, numai el singur nu-şi află odihna, ci rătăceşte cu iubirea sa prin »negura mâhnirei«.

Dar estui suflet jalnic lipsit de mângâiere,
Odihnă, mulţumire, nu-i pot găsi de loc,
Ori unde veselia din inimă-i piere
Şi de aceea umblă din loc în loc.

Ce caută, nu ştie, dar simte, că lipseşte
Fiinţa, care poate să-l facă fericit,
Şi neputând găsi-o în vremea ce doreşte,
Supt negura mâhnirei mai mult s'a rătăcit.

Ajung aceste şire pentru a ne puteă face o idee despre amorul din poezia lui Cârlova. Pe cum vedem, Cârlova era nefericit în amorul seu: iubea, fără a fi iubiti şi această împrejurare a grăbit atât de mult însuşi sfârşitul.

In schimb însă poezia amorului seu sfiicios şi neînţăles, este mărturia unei inspiraţiuni fericite, şi numai regreta se poate, că şi în direcţia aceasta n'a produs ma mult.

IV.

Dar cele mai frumoase accente, le împrumută poeziei sale fără îndoială iubirea cea nemărginită de ţară şi de neam. Patriotismul seu înflăcărat îl împintena să cânte şi-i da avântul neobicinuit. El cântă nenorocirea patriei, apunerea vremilor mari, ridică glasul bărbătesc contra ocârmuirei străine, care era cea rusească, şi mai pe sus de toate sărbătoreşte oştirea română.

Cel ce atât de mult îşi iubea ţara şi neamul, iubea şi pe Dumnezeu şi sentimentul seu patriotic şi-l înnălţa cu încredere în *Rugăciunea* sa pioasă către Stăpânul popoarelor, căruia, fiind »fiinţă înnaltă, lungă vedere, izvor puternic de mângâiere, păvază sfântă acestui pământ«, îi cerea să dea ascultare »unui glas jalnic, ce cere milă, ce a se plânge are cuvânt«, şi în acelaşi timp spuneă în cuvintele de rugăciune soartea tristă a ţării sale:

Vântul îi suflă tot neplăcere,
Norii îi plouă nemângâiere,
De flori nu gustă plăcut miros,
A primăverei dulce ivire
Pentru ea n'are înveselire,
Ei nu-i revarsă nimic frumos.

Regulamentul organic introdus în ţara sa de ocârmuirea rusească, îl umple de adâncă durere, şi dă lirei sale cele mai energice cuvinte de protest în contra lui. Glasul său de tulnic este *Chemarea patriei* către fiii săi viteji, este o cutezată provocare la arme, contra Ruşilor, căci, »buciumu a sunat«, şi »ţara în robie plânge neincetat«.

Dintre toate creaţiunile sale însă cele mai remarcabile sunt acestea două: *Ruinele Târgovişteі* şi *Oda oştirei române*.

Ruinele Târgovişteі sunt plângerea neasămănată a căderii ei şi a Domnilor munteni. Numai profetul Ieremia a mai plâns aşa peste ruinele Ierusalimului. Aci a dat Cârlova cea mai sublimă dovadă despre iubirea sa de ţară.

Târgovişteа de pe vremea lui Mircea-Vodă cel Bătrân două sute de ani a fost scaunul Domniei In vremea aceea era o cetate puternică, împopulată, bogată şi strălucită, dar când Bucureştii crescuseră şi Voevozii Munteniei îşi mutaseră aici Scaunul Domnesc, Târgovişteа fu părăsită. An de an ea perdea şi se ruina. Iar pe vremea lui Cârlova zidurile şi pereţii de odinioară, erau asămănate cu pământul. Un singur turn mai era încă din vechea Curte Domnească, care — vorba lui Bălcescu — »se înnălţa trist şi singuratic pe deasupra acelor grămezi de ruine, întocmai ca acelea mari cruci de piatră înfipte în vârful unor plesuve movili, morminte ale vitejilor căzuţi în bătaie«.

Şi acest turn era semnp Românilor, căci reamintea oameni şi lucruri mari, de cari sunt împreunate pagine frumoase în istoria noastră, şi era natural mărirei străbune, care a văzut o serie de Domni învingători, ca Mircea-Vodă cel Bătrân, Dracul-Vodă, Vlad-Ţepeş, Radu cel Mare, Radu dela Afumaţi, Mihaiu Viteazul şi Mateiu Basarab.

Dar umbrele acestor mari biruitori, ce se înnălţau tăcute în jurul ruinelor măreţe, nime nu le-a înţăles mai bine decât Cârlova, »floarea poeziei, june cu inimă de foc«, cum îi zice Bălcescu.

Umbrele vitejilor Voevozi îi cântau necontenit un »cântec de mărire întru gloria lor«, care-l făceă să tresalte, să-i admire, apoi să resigneze, să simtă »o tânguire de lucruri omeneşti« şi să vadă în ruinele acestea »mormântul mărirei strămoşeşti«.

Oda oştirei române a scris-o la anul 1830, când cu reînfiinţarea miliţiei străbune şi ridicarea steagului naţional. Atunci în Principatele române era mare însufleţirea. Mai mulţi tineri români s'au înrolat în armata naţională. Cârlova încă era între ei. Insufleţit de steagul naţional, el compune, după marşul lui I. Văcărescu dela 1829, oda acum amintită, care se poate zice şi *Marşul oştirei române*, scris cu toată văpaia ce puteă să cuprindă în suflet un soldat român, care în ridicarea steagului naţional priveă, ca şi Bălcescu, reînvierea gloriei neamului şi garanţa viitorului. In avântul seu deslănţuit, el exclama cu toată mândria omului tinăr:

Cu privire dulce! steagul fâlfâie în vânt,
Armele lucesc şi slava iese iarăşi din mormânt;
Tinerimea îndrăsneaţă,
Mândră, falnică, măreaţă,
Uşor calcă pe pământ.

Amândouă aceste poezii au influinţat adânc asupra literaturei. *Ruinele Târgovişteі* au însufleţit pe prietinii şi conoraşenii sei Eliade Rădulescu şi Alexandrescu, cari încă au scris despre aceste măreţe ruine *(O noapte pe ruinele Târgovişteі; Adio la Târgovişte)*, apoi pe poetul moldovean Alexandru Chrisoverghi, care inspirat de Cârlova, scrise şi el *Ruinele Neamţului*, spunând despre cetatea Neamţului aproape aceleaşi lucruri, ce spuneă Cârlova despre Târgovişte.

Iar *Oda oştirei române* a servit de model în 1848 lui Alexandri la *Deşteptarea Românieі*, şi lui Andreiu Mureşan la *Deşteaptăte Române*.

Despre raportul dintre aceste trei marşuri, a scris pe larg poetul Coşbuc [1]) şi am vorbit şi noi de altădată. [2]) Aci ne

[1]) Cf. *Coşbuc*, Cele trei marşuri. »Tribuna Poporului« din Arad, an. 1897, nr. 6.

[2]) Cf. *Viaţa şi operele lui Andreiu Mureşan*. Blaj, 1900, pag. 100—104.

vom mărginì numai la următoarea constatare din studiul dlui Coșbuc: »Dintre toate trei marșurile cel mai sărac în idei este al lui Alexandri, cel mai bogat este al lui Mureșan. Acesta e și cel mai limpede în concepțiune. Și pe când celealalte două sunt unilaterale în tânguiri și cereri, și se învârtesc pe lângă interesele locale, marșul lui Mureșan scoate la iveală interesele generale ale Românilor de pretutindenea. Toți trei poeții cer întâiu de toate unire, dar o înțăleg în trei feluri: Cârlova apelează mai ales la unirea partidelor din Muntenia, Alexandri mai ales la unirea principatelor, iar Mureșan la unirea în cuget și simțiri a tuturor Românilor »din patru unghiuri«. Alt lucru, pe care-l cer, dar numai doi dintr'ânșii, e libertatea de sub jugul străinilor. Cârlova nu cere libertate, nu pomenește nimic despre ea: poate că nu i-a permis vremea de pe atunci să rostească despre această vorbă, urgisită și de Ruși, și de Turci, și de Austriaci, cari se uitau chioriș unii la alții de dragul României. Al treilea lucru pe care-l cer, dar iarăși numai doi dintre ei, e mărirea sau slava, cum îi zic ei. Mureșan nu cere mărire. Și tocmai că nu o cere și nu-și formulează ideile încântat a priori de mărire, concepțiunea marșului seu e ferită de falzitatea marșului celoralalți doi: revindecări politice și economice, respectarea religiunei noastre, ba cere să fim proprietarii Dunării, pe care ni-au furat-o Rușii și Austriacii. El nu cere reforme, ca Alexandri, ci revindecări de drepturi. Cârlova a scris o rugăciune, Alexandri un îndemn, Mureșan un protest«.[1])

V.

Iubita lui Cârlova, care, cum se vede, nu țineà la el, se mărită după altul. Cârlova venì și el din Craiova, unde era în garnizoană, și asistă la cununie, apoi se reîntoarse inmediat la garnizoană. După o călătorie de trei zile ajunse acasă înfrânt de durere și osteneală cu desăvârșire. Un dor aveà numai, să-și vadă calul favorit, pe care-l sărută și-l mângâie, zicând lui Florea, soldatul de ordonanță, că de va murì, să ducă pe Bălan după el până la mormânt, și apoi să fie al seu. Au mai trecut trei zile, și Cârlova mântuì viața,[2]) întocmai ca fecioara din eligia lui Victor Hugo, care sfârșește a doua zi după un bal.

Moartea timpurie a lui Cârlova a fost mult regretată. Eliade Rădulescu o consideră de o mare daună pentru literatura română.[3])

Iancu Văcărescu scrie o frumoasă poezie în onoarea lui Cârlova *(Cununa lui Cârlova),* plină cu laude izvorite din dragostea de conorășan.

Nicolae Bălcescu, de aceleași idei cu Cârlova, îl numește *gloria poeziei române*, poet *cu inimă de foc.*[4])

Asemenea și Odobescu, marele nostru prozator, reînvie cu multă dragoste memoria lui Cârlova într'un scurt articol.[5])

[1]) »Tribuna Poporului« din 1897. nr. 6.

[2]) Cf. *N. Țincu* în »Revista Nouă«, 1904. nr. 10.

[3]) *Curierul Românesc* din 1831, pag. 275.

[4]) *Istoria Românilor* sub Mihaiu Vitcazul. București 1878, pag. 113. (Ediț. lui Odobescu).

[5]) Publ. în *Revista Română* din 1861, și mai târziu reprodus în ale sale *Scrieri literare și istorice*, București, 1887, vol. I. pag. 237 și urm.

După el dl Mihail Tipeiu consacră memoriei sale câteva pagine frumoase.[1])

În sfârșit au reamintit memoria lui cu multă simpatie și unele din manualele de istoria literaturei, și mai recent dl Chendi în *Foiletoane.*

Totuși până acum, pe lângă toate calitățile lui de fond și formă, prin cari s'a ridicat mult peste contimporanii sei, peste Iancu Văcărescu, Constantin Conachi, Alexandru Chrisoverghi, Paris Barbu Momuleanu, încă nu are nici o biografie completă, și nici poeziile sale nu au fost adunate într'un singur buchet.

Dar să nădăjduim, că ce nu ni-a dat trecutul, ne va da viitorul, și aceasta să nădăjduim și să așteptăm cu atât mai vârtos, căci precum zice Iancu Văcărescu în *Cununa lui Cârlova,* »orice neam începe întâiu prin poezie ființa de-și pricepe«.

Dr. Ioan Rațiu.

[1]) *Poezia lirică română dela originea ei până la 1830,* Focșani, 1889, pag. 66 și urm.

Oaspele străin

de Anton Pichler.

I.

Locuia în Köln odată
Un bogat, și tot acolo
Un cinstit, cucernic preot,
Ebehard dela Sân-Iacob,
Blând și darnic cu săracii
Și iubit de-orașu 'ntreg.

... Deși cad fulgi de zăpadă
Înălbind poteca strâmtă. —
Credincioși, grăbindu-și pașii,
La Vecerne merg la rugă,
Căci e mâne sărbătoare,
Ziua sfântă de Crăciun.

Unul numai nu se duce:
Adâncit de mult în gânduri,
El pășește prin odaie,
Cu privirea 'nflăcărată;
Stă, gândește, pleacă iară ...
E bogatul Rolf de Reit.

— »Știu acum, că azi în ciudă
Mi-a tăcut cinstitul preot,
Cel evlavios și darnic. —
El, care predică 'ntr'una
Numai despre-abnegațiune,
Despre milă, despre jertfă,
Astăzi mi-a făcut în ciudă!
Cu un ceas mai înainte
El a cumpărat din piață
Cel mai bun dărab de carne,
Ca să-mi facă 'n ciudă mie
Cetățeanului bogat!« —

— »Mâne, zice, are oaspeți
Și îi trăbă ceva bun!« —

Merge iarăș, stă, iar pleacă,
Și privește lung afară — —
Pe poteca înălbită
Cad într'una fulgii deși. —

... »Ce am hotărât, voiu face!
Mâne chiar la masa pusă,
Apărând pe neașteptate,
O să-i văd eu sărăcia,
Prânzul simplu și pe oaspeți;
Și-o să văd apoi deaproape
Cum un preot știe minți!...«

Mai departe nu mai zice. —
Fără voie, trist, pășește
Făr' odihnă prin odaie ...
— Pe pământ din cer se lasă
Noapte lină, adurmitoare,
Sfânta noapte de Crăciun.

Voi creștini cu inimi bune,
Pace peste voi acum! —

II.

La preotul sună 'n poartă
Clopoțelul.
— »Pot acuma
Să vorbesc cu Domn' Părinte?«
— »Rolf de Reit?! Ce mare cinste!«
Zice acesta, — »dar poftește,
Vino, șezi, — un păhărel! —
Ori mai bine, să-am această
Norocire, — fi-mi oaspe!
O, ba nice nu se poate
Să nu vrei, — e chiar pe masă!«

— »Să-ți fiu oaspe? Onoarea asta
O primesc cu bucurie
Domn' Părinte!« — Și zimbește
Rolf, că planul i-a succes....

Ambii stau acum la masă
Și voioși vorbesc de toate.
— Însă simplă le-a fost masa
Că'n curând, făcându-și cruce,
S'a sculat, zicând, preotul:
— »Să ne fie dar de bine
Domn'le Rolf, dar prânzu-i gata.«

Rolf zimbește cu o crudă
Ironie:
— »Cred, Părinte,
Dar, te rog, să-ți fac acuma
O 'ntrebare: Nu mi-ai spune,
Când aduci friptura, care
Ieri mi-o șterseși din piață?
Spune-mi apoi iarăși, unde-s
Oaspeții, pe cari se vede,
Că îi ospetezi mai darnic
Ca pe mine ...
— Așa se vede,
Câte-odată ți-e mai dragă
O friptură, decât jertfa
Și decât abnegațiunea: —
Cred, că știi, ce vreau să zic....«

A 'nroșit piosul preot,
Însă liniștit îi zise:
»Rolf,
— »Asta-i treaba mea, vezi, Doamne
Că venind, am cumpărat-o
Eu mai iute. — Dacă însă
Dumneata-ai fi fost întâiul,
Nu ar fi a mea acuma!

Și de oaspeți întrebi iarăși?
— În secret să-i țin voit'am,
Ochi de oameni să nu-i vadă,
Dar m'ai întrebat, și iată
Îți voiu face-acum pe voie.
— Să-mi urmezi puțin, te rog!«

Deschizând apoi o ușe
Îi arată: Vezi, iubite,
Oaspeții, pe cari eu astăzi
I-am chemat la sărbătoare:
Cerșitori, sărmani cu toții,
Orbi și schilavi, mielușei.« —

Mut rămase cetățeanul.

— »Numără-i te rog și vezi-i!
Doisprezece-au fost la masă,
Când la Cina cea din urmă

I-a chemat Christos. — Din darul
Lui făcut-am și eu astfel!
Bucurie să aibă și ei
Întristații 'n ziua aceasta,
Căci Crăciunu-i sărbătoare
De iubire infinită
Față de nenorociți!« . . .

Rușinat își pleacă ochii,
El, care batjocorise:
La-așa oaspeți n'a gândit! . . .
— »Dar, Părinte, nu-s atâța,
Haide, vezi, sunt treisprezece!«

Numără bătrânul preot
Și văzù că între oaspeți
Unul nou îi mai venise,
Un străin necunoscut. —

Cu ochi mari, frumoși e dânsul,
Plete blonde 'n jur de umeri,
Și el brațele-și ridică
Spre preotul, — brațe albe.
Voacea-i sună ca un cântec
Lin, domol, ca respirarea
Unei harfe îngerești:
»Ce-ai făcut tu cu săracii,
Ai făcut cu mine însu-mi,
Cu stăpânul!« — Și la aceste
O lumină orbitoare
A cuprins, ca un nou soare
Fața oaspelui străin:
Într'ai săi săraci stă Domnul,
Stă Isus, iubirea lor. . . .

În genunchi căzură ambii
Să se închine, — și într'aceea
Ca un fum dispare chipul.

— — — — — — — — — —

— »Rolf, — dar plângi?«
— »Te rog, mă iartă
Suflet nobil, că într'aceasta
Sărbătoare de iubire
În acest chip m-am purtat!
Să-mi fi pretin!« — Și el tace
Înnecat acum în lacrimi. —
Și ca frați s'au 'mbrățișat.

— — — — — — —

La Crăciun de-aici încolo
Într'un cerc de doisprezece
Cerșitori, stă Rolf de Reit. —
Iar prin casa lui pășește
Blândul oaspe al iubirii,
Oaspele ceresc Isus. —

Nerian.

Isuse cât de bun ești Tu!

— Tablou. —

Proprietarul casei să plimbă cu pași repezi prin odaia-i bine încălzită, cu mânile-i grase și netede, gesticulă într'una nervos, iar din sugara-i fină arunca suluri grose de fum, ceea ce de comun o făceà când erà rău dispus, din când în când murmurà ceva apoi să opreà pe un moment, sprâncenele i-se încrețeau, iar pe frunte i-se iveau nori negri de mânie.

Ușa să deschise încetinel. O copiliță debilă și palidă, să apropie de el cu fața zimbitoare; privirea blândă a ochilor ei negri era rugătoare, cu mânile-i subțiri începu a netezì mâna butucănoasă a tatălui atât de răutăcios.

— Tată, nu fi mănios barăm pe un moment. . .

Fruntea omului gras să însenină de odată și el își trecù mâna prin buclele aurii a copiliței, care puteà avea 10—12 ani:

— Ce vreai, scumpa mea?

— Tată dragă, săraca văduvă a faurului ar voì să vorbească cu tine.

— Să vorbească? Doară aceea vine la mine numai ca să ceară. Am mai zis de atâtea ori, că la mine nu-i iertare, voiu fi ne înduplecat. De nu plătește până mâne la amiazi, o voiu pune în stradă cu tot calabalâcul ei. N'ai cum tracta altmintrea cu ticăloși de aceștia. Spune-i, și să se curețe de aici:

— Dar tată, ce va fi cu mica Marie, ea e morboasă!

— Morboasă, abunăsamă, că e morboasă, să hățiește prin ambit des de dimineață până sara, ca și când ar fi în casa lor proprie, apoi li-e frig, să răcesc și e gata morbul.

— Căsuța lor e mai friguroasă, căci doară nu au nici o bucată de lemn, cu ce să o încălzească:

— Apoi . . . apoi, ce să fac cu ei. Doară nu-i voi ținea eu ani dearândul în cinste, ca apoi la vreme să râdă de mine.

— Nu tată, așteaptă numai două săptămâni, numai două săptămâni, atunci va plăti chiria, așa a zis muierea faurului.

Un râs puternic răsună în chilie.

— Copila mea, oricare chiriaș vorbește astfel. Acum două săptămâni, apoi iară două săptămâni, iară două săptămâni și în urmă tot trebue să-i areți ușa, că-ți rămâne datoare cu jumătate chiria. Apoi râde una bună și își caută un alt stăpân ca la urma urmelor să-l înșele și pe acela. Căci înaintea omului sărac onoarea, e nimic. Pânea, banii sunt, ce are el mai scump.

— Tată dragă, muierea faurului a plătit întotdeauna. Acum a avut lipsă și de cel mai din urmă filer la înmormântarea copilașului ei, care murisă în zilele acestea. De aceea te rog, să nu ceri dela ea cele vre-o câteva coroane barăm vre-o două săptămâni.

Acelaș râs.

Cum, să arunc la nuștiu ce sărăntoci numai iac'așa vre-o 25—30 de coroane. Doară n'am nebunit. Ce am cu ei? doar mi-s frați?

— Tată, pe cel care e darnic îl iubește Dumnezeu. Și Domnul Isus învață, că încă și un pahar de apă, dat săracilor, întru numele Lui, nu va rămâneà fără răsplată; El a zis, că ceeace facem cu săracii cu El însuși facem. Pentru aceea nu fi atât de tare la inimă, să ne câștigăm merite dela Dumnezeu. Domnul cel gras zâmbea de poveștile nevinovatei copile și o ciupea de obrăzuțu-i îmbujorat.

— Hm, cine te-a învățat pe tine la de-al de acestea? A bunăseamă, că în școală?

— Da.

— Ei, și în școală fleacuri vă propun de acestea? Hm, hm, eu am gândit, că D-lor învățători le stă capul numai la ridicarea salariului. Vorbesc ei găgăuții de aceste; mai bine ar instrua băeții bine din geografie și comput.

— Tată, domnul părinte ne învață așa.

— Așa! încă și popa umblă pe la școală?

Prostie! Și ce mai vorbește popa acela?

— Aceea, că să nu fim superbi, egoiști, prea încrezuți în soartea noastră bună, ci îndurători, buni la inimă. să iubim pe săraci, să facem bine cu ei, că tot ce avem, avem dela Dumnezeu și nu putem ști că la ce vom ajunge și noi. Să fim dară îndurători, ca și noi îndurare să aflăm. Să facem bine, ca nice pe noi să nu ne părăsească Dumnezeu.

— D'apoi pe prăpădita aceea de femeie a faurului de ce o a părăsit, că ea doar cât îi lumea e tot în biserică?

— Pe ea nu Dumnezeu o a părăsit.

— Da cine?

— Feciorul ei rău și prădător.

— Doară nu are și ficior, nice nu am știut până acum.

— E om de tot rău, pe băeții lui încă muierea faurului îi hărănește și ține, și Maria e a lui. Nu spesează nici când nice doi fileri pentru ei.

Proprietarul casei se întristă puținel îi veni în minte blăstămatul lui de băeat, pe care de câteva zile îl delăturară din oficiu. Tușì de câteva ori și să întoarsă către fereastră.

Afară ningea și crivețul și gerul clădia din fire fiori fine de gheață pe fereastră.

Să prefăcù, că să uită afară și că caută pe cineva, cu toate că proprie nice nu vedeà atară și nice nu căuta pe nimeni. Privea numai așa. De adeseori se întâmplă că o privire, un cuvânt îl alungă pe om la fereastră și se uită, se uită, scrutând și căutând, el însuși nu știe însă, că ce, s'au de ce?

— Pentru ce și sunt oare oameni săraci? Pasărea și dobitocul așa e creat, că are blană călduroasă, nu năcăjește pe om cu lacrămile lui. Înfiorătoaria sărăcie!

— Tată, las să între sărmana muiere, că afară e foarte frig.

— Ce să fac cu ea? S'au poate să-i dau paltonul ca să aibă ce beà feciorul ei?

— Nu are lipsă, căci mama o a îmbrăcat deja; numai câteva cuvinte vorbește cu ea.

— Pentru ce te întrepui tu atâta pentru muierea acea zdrențoasă?

Copilița înroși și își plecă ochii la pământ.

— Vorbește scumpă, tu știi, că nu am mult timp.

— Mi-e tare frică tată dragă, ca și pe noi ne va încungiura micul Isus, dacă v'om alungà din casă familia aceea săracă, chiar acum în preajma sântelor sărbători ale crăciunului.

Mi-s'ar despica inima. — Și o lacrimă alunecă pe fața micuței copile.

— Ei bine dar scumpă, cheamă în lăuntru pe femeia acea săracă și zdrențoasă.

Fața copilei să înviorà și ieși ca un fluturel pe ușă.

Deja în proximul minut se auzi o batae debilă la ușă. Un geamăt prelung de durere și câteva tonuri, o scală lungă a diferitelor sentimente. Speranța, întristarea, cererea, temerea, dorința și câte alte sentimente nu se mai cuprind în acelea câteva tonuri. Oh dulce Isuse! Dă-mi putere! Cât de bun ești Tu, nu mai părăsit încă nici odată, nu mă lăsa nici acum! . . .

Înmoae inima acestui domn bun; dacă nu pentru mine, barăm pentru aceasta copilă mică și morboasă. . . . Căci doară altcum ar fi toate, dacă acel băeat rău. . . Oh dulce Isuse, nu mă părăsì! . . .

Glasul ultimelor cuvinte pătrunsără la inima de piatră a proprietarului casii. Își aduse aminte de propriu său băeat rău. și blăstămat, care vagabundeaza poate împreună cu ficiorul acestei mueri zdrănțoasă.

— Întră! răsună cuvântul asupru.

Cuvântul acesta e al săracilor. În acesta este vârtute, strictețe, dar și bunăvoință și milă.

Inima proprietarului căsii la văzul acestei femei nenorocite, să înmuie pe un moment în celalalt însă își recăpătă iarăși demnitatea normală a simțirilor omenești.

— Ce nevoe ai, femeie săracă?

Nu ai bani pentru chirie, așa-i?

— Oh Doamne, Doamne!

— Începe numai de acolo, că apoi isprăvim curînd. Abunăsamă vii din biserică. Mai bine ai lucra.

Dela cine să aștept ajutor, Domnul meu, dacă nu dela Dumnezeu?

El nici când nu m'a părăsit și sunt de firma credință, că nu mă va lăsa să petrec nici Crăciunul pe stradă în frig, cu mica-mi nepoată: Dumnezăule, nici noi nu eram așa mai de mult, dar fie voia Domnului; El știe ce e mai bine pentru noi. Numai ficiorul acela mai în etate de s'ar îngriji de fetița lui: Cu acela drept că m'a bătut bunul Dumnezeu, că prea mult l'am desmierdat, căci îmi era drag, foarte drag. Am meritat să mă pedepsască Dumnezeu pentru el.

— Ei, numai scurt muiere, sună glasul nerăbdător, spune, pentruce ai venit!

Eu nu am vreme să ascult biografia ficiorului Dtale.

— Deie bunul Dumnezeu, bunul meu Domn, ca băiatul Dtale să nu aducă nici când năcaz și rușine pe capul cinstit a scumpilor și bunilor săi părinți: Deie Atotputernicul, ca intotdeanna să fie virtuos și religios ca bunii săi părinți, pentrucă până să teme de Dumne-eu, să va ferì de tot ce e rău și urît Lui și atunci și în oficiu e punctuos și respectat de toți...

Proprietarul caseĭ să dusă la fereastă și își stersă lacrămile din ochi și să uită lung și mult pe fereastă. Acolo vede pe propriul său băiat rău, care a adus rușine pe capul lui.

— Bine, bine, femeie!

— Oh, Domnul meu, acela nu e demn de compătimire; destul îi că ziua și noaptea mă supăr și mă rog pentru el.

— Vezi, Vezi, draga mea și eu am unul...

Și domnul apucă mâna sbârcită și trămurătoare acelei muieri sdrențoasă și îi spusă tot ce aveà la suflet. Oh simțămintele omenești nu cunosc bogăție, nu poziție înaltă, nu nimic!

Sunt inimi ușor emoționătoare și sunt inimi vârtoase de piatră. Durerea, jalea, suspinele, vaetele însă erump din ele pe-o formă, nu trebue decât să sosască numai timpul și ocaziunea. Proprietarul căsii simte împreună cu chiriașa lui sdrențoasă și nu să sfiește ai mărturisì că el e cel mai nenorocit părinte din lume...

Nu te supăra, poți rămânea în casă, până când vrei, mă voi îngriji eu și de alte celea.. lasă nu-mi săruta mâna, nu știe omul la ce poate ajunge...

Numai de una te rog, roagăte și pentru fiul meu. Deieți Dumnezău tot binele! . . .

Muierea săracă eși din chilie ștergându-și ochii cu un corn dela cârpă, ear în ușă esclamă.

— Oh, Isuse, cât ești Tu de bun!

B. O. Colceriu.

PĂLĂRIA.

Umorescă.

— De Richard. Monroy —

Înainte de cină mă întâlnii cu baronul Castelun, care îmi zise:

— Ce faci în sara asta?

— Nimic. Ce să fac în frigul acesta? Stau acasă și îmi încălzesc picioarele.

— Îți spui eu una mai bună. Îți dau bilet la reprezentarea celei mai nouă bucăți alui Gandillot. Mi-am luat două bilete pentru mine și cumnatul meu, cumnatul însă nu poate venì. Vii? — Viu.

Trăsnra ne-a dus prin Boulevardul du Templera. Era teribil de frig, — brr! Ajunși în teatru am ocupat loc lângă amicul meu în parter. Tocmai voiam să privesc cu ochianul, când pe scaunul din înaintea mea să așază o femeie blondă, înaltă subțire. Și spre cea mai mare a mea surprindere observ că aveà pe cap o pălărie à la Rembrandt, care înainte era dată pe frunte, înapoi însă era înaltă ca un chipiu de jandarmi, având și borduri late ca niște streșini, decorate cu o grădină de flori, verdețuri și poame.

Cum pălăria era teribil de mare mai având și câteva părechi de pene de struț, să înțălege, că nu vedeam nimic de pe bină.

Cortina să ridică. Pieza se începe, dar eu nu văd nimic, numai îi aud pe actori. Începe a-mi înțepenì gâtul, cât îl întind la dreapta și la stânga, dar nu pot vedeà nimic de mânecile largi în formă de balon a doamnei blonde.

Nici o speranță...

— La dracul, îi șoptesc lui Castelun. pălăria asta îmi răpește ori-ce plăcere.

Dânsa mă aude, mă privește cu dispreț din cap până în picioare, mișcă din umeri și suride batjocoritor ridicându-și cu demnitate cele două baloane dela mâneci, și cu o cale să oblește de spate ridicându-și pălăria cea teribilă cu vre-o 2—3 centimetri și mai sus.

Întorcându-mă către amicul meu îi zisei:

— Tot era mai bine de rămâneam acasă, îmi încălziam cel puțin picioarele. Din pieză, chiar atât vedeam cât văd și aici.

Dama iar să întoarsă către mine aruncându-mi cel mai batjocoritor suris.

Dar aceasta e declarație de resboiu în toată forma. Așteaptă tu dar!

N'am încătrău, îmi duc soartea cu paciință... Mi-să pare ca și când aș auzì pe telefon pieza. Aud, dar nu văd. Sunt ca și orbul, pe care l'ai dus la teatru.

Primul act să termină între cele mai viforoase aplause.

Așa să vedeà, că fiecare și-a petrecut bine, numai eu nu. Și dama aceasta iarăși s'a uitat la mine cu surisul ei batjocoritor.

Puteà suride, căci înaintea ei ședeà un om mic, ghebos peste care puteà să priveascâ foarte ușor.

Privesc pe acest omuleț. Paltonul încreșit, gulerul și mangetele nu prea curățele, sigur e din cei cu bilet gratis.

Îl chem de o lature și îi zic încet:

— Domnule, din un deosebit interes aș dorì să șed pe locul Dtale. N'ai fi așa de bun să-mi dai locul Dtale pentru 20 coroane. Pe lângă aceia îți dau și locul meu Nr. 92, care, vezi bine, nu-i așa de bun ca al Dtale Nr. 48.

Fața omuleților râdia de bucurie. Primì banii și îmi zise:

— Domnule ești din cale afară amabil. Îți primesc propunerea cu cea mai mare bucurie.

II.

Locul 48 era al meu.

Primul gând mi-a fost să mă așez cu pălăria pe cap, dar socotii, că s'ar puteà să mă înțăleagă greșit. Ar putea crede, că demonstrez încontra piezii.

De odată îmi venì o idee cam nebunatică, dar nu tocmai rea, cam drastică, dar genială.

Ieșii din teatru, mă preumblai odată pe bulevard, până dau de prăvălia unei modiste.

Era în coltul străduì Béranger și era deschisă. Întru și rog pe vânzătoare să-mi dee pălăria cea mai mare, cea mai esagerată, cea mai piramidală, care numai să află în prăvălie.

Deschise un dulap și îmi scoase un monstru de pălărie neagră ca cărbunele, decorată cu frunze uriașe de catifea neagră, și cu trei pene colosale îndreptate turbat spre cer.

Am luat pălăria. Mi-au dat-o cu 60 cor. Mi-au pachetat-o și m'am reîntors în teatru. Mi-am ocupat locul 48 înaintea doamnei. Îmi desfac pălăria de revanș și mi-o așez pe cap.

Nu știu, cum îmi va fi șezut sub coperișul acesta teribil cu mustețile mele mari și răsucite, dar e adevărat, că nici o bombă n'ar fi produs un efect mai mare. Strigau, râdeau, băteau în palme, dădeau cu picioarele, se suiau pe scaune, ca să mă poată vedeà mai bine.

Cei mai mulți înțelesără causa purtării mele și domnii strigară:

— Drept are! Trăiască!

Corectul Castelun îmi zise mănios:

— Ai înebunit?

Eu rămasei nemișcat în mijlocul viforului, ce produsesem, cel mult de mai aruncam câte o privire ironică spre damă.

Durere însă, că între aceste împrejurări pieza nu să putù continua. De ce mă temui nu mă trecù. Doi polițiști veniră la mine, rugându-mă să pun capăt glumii.

— Spuneți stimatei doamne, că îmi iau jos pălăria, dacă și ea și-o ia, le răspunsei cu demnitatea unui Mirabeau.

Răspunsul meu îl primiră domnii cu însuflețire, damele însă protestară. În mijlocul murmurului general cei doi polițiști mă luară de braț și mă condusără afară în coridor, de unde numai după ce le promisei, că nu voi mai continua vițul mă declarară libăr.

III.

Ah, așa dar grădina aceea de pălărie să triumfeze?

Ne mai auzit! desperată situațiune! Ce să fac?

Stam turbat pe coridor, când văd o mică lucrătoare, că să silia spre galeria cea mai de sus. Pe cap avea o mică pălăriuță! nasul cârn, ochii răzători, pe frunte cu cârlionți, era foarte drăguță. O agrăii și o rugăi politicos, să mă asculte.

— Domnișoară îmi permiți să-ți recomand Dtale o pălărie, pe care am cumpărat-o numai cu un pătrar de oară înainte cu trei galbini.

I-o arăt și ea rămâne în extaz.

— Ce trebue să fac pentru ea? mă întrebă.

— Aproape nimic. Întâi pune-o pe cap și apoi du-te și șezi pe scaunul nr. 48.

Nu trebui să mai pertractăm mult.

Peste câteva minute pălăria cea mică de grisettă făcu loc uriașului; micuța dupăce își mai îndreptă în oglindă înc'odată cârlionții de păr, întră în parter.

Publicul primi pălăria mea cu nespusă bucurie: acum era corect căci era pe cap de femee. Aproape leșinau de râs.

Iar eu de pe galerie mă delectam în opera mea de răsbunare. Dama cea blondă acum nu mai vedeà nimic, și toate capetele erau țintite spre dânsa. La început își întindea gâtul în dreapta și stânga să vază ceva, cum făcusem și eu, dar în fine își perdu răbdarea și între aplausele generale părăsi teatrul

Am rămas ca învingător pe câmpul de luptă.

Lel.

DASCĂLUL ANALFABET.

În anii 1848/9 eram docente privat la forestierul Cristian N-e din comuna S-f în Mecklenburg-Schwerin. Ș., învățătorul comunal, de meserie croitor, aveà pe atunci aproape douăzeci de ani de serviț, și încă spre mulțămirea tuturor autorităților, cel puțin nu s'a ridicat nici odată vre-o plângere contra lui.

Când însă fiii zilerilor și pădurarilor se aflau în resbelul Silezian și nu puteau scrie părinților lor, cum se află, fiindcă ei nici odată n'au învățat a scrie, atunci se descărcà furtuna asupra învățătorului. Dorința de a primi știri dela fiii lor de pe câmpul de resbel, făcù pe acești locuitori simpli se simțească lipsa unei școli bune. Ei nu credeau învățătorului, carele punea vina pe prostia copiilor lor, ci începură a se îndoi despre aptitudinea sa ca învățător. Acum pentru prima oară le veni în minte, că nici unul dintre elevii săi vechi sau noi nu știu se cetească, că el nici odată nu i-a instruat în scriere și că nimeni nu l'a văzut vre-odată pe el însuși scriind. Unii dintre bărbații mai tineri făcură chiar descoperirea, că el nu are la casă nici negreală nici peană, și afirmau că nici chir învățătorul nu știe scrie. Ca fulgerul merse din gură în gură întrebarea: »Știe învățătorul să scrie?«

O deputațiune de zileri merse la oficiolatul din Goldberg și cerù un învățător, carele se știe ceti și scrie. Au rămas înse cu cererea; de oare ce când căpitanul oficiolatului îi apostrofà cu întrebarea: »De unde știți voi că învățătorul vostru nu știe ceti și scrie?« ei steteră bleojdiți și se reîntoarseră acasă, cu lucrul neisprăvit.

Până atunci învățătorul se bucurà de oareș-care autoritate înaintea sătenilor; pe lângă foarfeci el aveà și o limbă ascuțită; el era unicul din comună, carele a fost în Güstrow (3 miluri departe de S-f), așa dar a văzut lumea. Acum însă el simța, că dă îndărăpt, fiindcă auzia prea adeseori aluziuni fine, pe cari nu le puteà înțelege pe dos, și astfel el își făceà planuri, cum să se ridice iarăși la suprafață.

Deși curtea forestierului era despărțită de comună, totuși întrebarea: »Știe învățătorul scrie?« veni și la noi în desbatere. Eu țineam cu cei cari se îndoiau, forestierul însă declară că acela desigur trebuia se știe a scrie, de oarece parochul H-r din din P-n, președintele școlastic, i-a dat un atestat bun.

Deslegarea marei întrebări ne-a dat'o însuși învățătorul, într'un mod de tot comic. El mergea adecă adese-ori la orășelul Goldberg, adunà de pe acolo știri despre resbel și alte noutăți, de cari prin anii 1848/9 erau destule, iar când se întorcea sara în sat, își chema vecinii și dintr'o gazetă ce și-o țineà înainte, cetea toate acele noutăți. Aceasta impuse — el câștigà ascultători și prietini.

Mergând el odată la Goldberg și întrebând, ca de obiceiu, la poștă, dacă nu sunt scrisori pentru forestierul N-e, poștarul îi spuse, că afară de epistolele forestierului se află una de-a lui. O scrisoare pentru el! L'au apucat amețelile. Pentru prima-oară în viața sa a căpătat el o scrisoare. Nu era mirare, dacă ardeà de dorința, să-i cunoască cuprinsul. Alergà deei într'un suflet la cel mai flecar prieten al său, calfa de prăvălie, carele nu numai îi vindeà cafea și zăhar, ci îi împărtășia și cele mai multe noutăți din jurnale. Palid de emoțiune, el îl rugà să-i cetească epistola. Acesta, un om hazliu, cetește: »Dlui învățător Ș-m S-f. Dupăce acum a isbucnit resbelul cu turcii și fiecare bărbat trebue se apuce armele, pentru apărarea patriei, astfel învățătorul este însărcinat, a provocà pe toți zilerii și pădurarii trecuți de 21 ani, ca mâne dimineață la 9 ore să se prezenteze la casa oficiolatului din Goldberg. La din contră ei vor fi pedepsiți cu temniță pe cinci ani. Dat în Goldberg etc«.

Ș. ascultà cu încredere și-și gândește: »Așteptați numai, blăstămaților, că v'o coc eu«. El se informà repede, ce fel de om este turcul, și unde locuește. Calfa îi dete se înțeleagă, că turcul ar fi cel mai crud dintre toți sălbaticii. Că pupăză pe colac îi mai arătà și un chip carele reprezentà în culori vii pe un demon turcesc. Acum nu-l mai țineau picioarele; cu pași gigantici grăbi cătră casă, unde spuse că răsboiul a isbucnit, și scoțând scrisoarea din buzunar, le ceti țăranilor numiți provocarea categorică a oficiolatului din Goldberg.

În dimineața următoare, când am fost chiar isprăvit cu dejunul, învățătorul întră, cu niște pași cumpătați, la curtea forestierului. Dupăce dete bineț, inmanua scrierile și începù a sonda, dacă știm deja ceva despre resbel. »Ei, dle forestier, ce gândești despre lucrul acesta?«

»Care lucru?«

»Care! Resbelul!«

»Oh, resbelul a trecut«.

»De unde, doară numai eri a început; ei, dar după cum văd, dvoastră n'ați auzit nimic! Eu înțăleg resbelul cu turcii«.

»Prostii — cine ți-a mai vârît și minciunile aceste în cap?«

»Domnule forestier, te stimez foarte mult, însă astfel de insulte nu-ți permit. Nu-i vina mea, dacă până acum dta n'ai auzit nimic despre lucrul acesta«. Zicând aceste, el scoasă epistola din buzunar și-și puse ochelarii. Mai smânci din umeri, apoi ne ceti ceeace i-a cetit lui calfa de prăvălie din Goldberg. Ofenzat prin rîsul nostru, el întrebă, că ce este aci de râs, căci doară resbelul totdeauna este un lucru serios, însă resbelul cu turcii este înspăimântător.

Înzădar m'am încercat să-l fac să înțăleagă, că cineva a trebuit să-mi scrie acea epistolă numai ca să-l prostească, și că turcul este un om slab și bolnav, carele nici nu să gândește la resbel.

»Ce vorbești, dle candidat, ai văzut dta vre-un turc?«

»Ba nu«.

»Eu însă l'am văzut«, zise el cu mândrie, întorcându-se iarăși cătră forestier. »Are păr negru ca rășina, mustață lungă răsucită; de-asupra capului său învârte o sabie strîmbă, și cască, o gură mare, mare«.

Zicând aceste, el însuși căscă gura, arătându-și dinții și invârtind de-asupra capului său sabia cea închipuită.

Forestierul se tăvălea de râs; eu eram aproape se mă înăduș esc. Scena aceea a fost așa de reușită, încât nici odată nu voiu uita-o. Dupăce m'am mai liniștit, am rugat pe învățător se ocupe loc și să-mi arete epistola. Aceea suna: »Iubite cumnate, deși n'ai avut voie, eu totuși am mers la America, și am luat și nevasta cu mine. Eu locuesc în — — și ca se vezi că toate sunt adevărate, ce-ți scriu, aci alătur și biletul de vapor. Al tău etc.«

La primile cuvinte învățătorul sări în sus. Fără nici o vorbă, palid și încremenit stetea înaintea noastră, o splendoare apusă, secretul vieții sale era descoperit. După câteva fleacuri zădarnice el mărturisi că nu știe nici ceti nici scrie; numai înrebările tipărite cu litere mari din catechism le știà pe de a rostul, încă de pe când era copil. Înzădar se rugă el, se fie cruțat. Forestierul își esprima speranța, că doară n'a trimis cumva pe zileri la Goldberg.

»Ah, dle forestier«, zise el lamentând, »de vre-o jumătate de ceas ci toți sunt pe drum«. Cu aceste el și măvăli afară și în fugă mare alergà după zileri. După două ore îi aduse triumfând înapoi. Le-a spus că au sosit alte știri, și că resbelul e sfârșit.

Dupăce au aflat adevărata stare a lucrului, mai târziu zilerii au cerut iarăși alt învățător. Oficiolatul se adresà acum cătră președintele școlastic, parohul H-r în P-n. Acesta însă, deși i-am povestit pățania de mai sus, raportà oficiolatului, că învățătorul Ș. din S-f posede cunoștințe destule, pentru a puteà conduce o școală poporală.

Ei, și știți rezultatul? Învățătorul a rămas învățător, și probabil mai e și acum, cel puțin n'am auzit să fi murit.

H. St. in Troy (America).

PAUL ANTHELME

Cele două conștiințe.

Tradusă în românește din l. franceză prin

SIMION ZEHAN.

(Continuare.)

ACTUL III.

Tabloul I.

La Drul Bordier. Un salon elegant.

Scena I.

Drul Bellecroix șede, apoi Vatrat.

Vatrat: (intră): Doctor la doctor! Ce faci aci dle doctor?

Bellecroix: Să pare că dna Bordier nu să află bine. Bordier m'a chemat. Și pe Dvoastră dle președinte al Comitetului electoral, politica v'a adus aci? Firește, nu peste mult să pornesc alegerile.

Vatrat: Bordier mă neliniștește. El n'are destulă prudență. Afacerea aceasta cu preotul din Giandieu a devenit o afacere politică, el își arată atât de pe față simpatiile sale față de acuzat, încât este pe cale a-și compromite candidatura. Aceasta nu merge așa. Oh! nici de cum!

Scena II.

Aceiași Bordier.

Bordier: Bună ziua Bellecroix! Bună ziua Vatrat! (Către Bellecroix): Iubite confrate starea femeii mele, începe a mă neliniști serios. Ea a devenit pradă unei stări de atonie generală, care crește, crește, fără a o puteà împedecà. (Arată către o ușă). Ea te așteaptă. Binevoiește a o examinà și apoi fără a retăcea, spune-mi, pe cum se cuvine între medic și medic.

Scena III.

Vatrat, Bordier.

Bordier: Ei bine Vatrat! Ce să svonește?

Vatrat: Iubite! Tu știi așa de bine ca și mine, că în circumscripția noastră alegerea să va face cu o maioritate de 5—600 voturi și după cum acestea voturi vor cădea în dreapta ori în stânga, vom fi învinși ori învingători. Dar cu alarma, ce a făcut'o afacerea aceasta a preotului din Glandieu în district, totul va depinde dela rezultatul procesului. Dacă îl achită, adversarii nostri vor strigà că-s persecutați, și aceasta va influință 5—600 voturi. Dacă-l condamnă, ei vor fi sdrobiți, și succesul nostru e sigur. Între atari condițiuni ce draeu faci pași așa aparenți în favorul acuzatului? Preoții aceștia sunt tari! Poate că fără a vreà, ai ajuns sub influința lor. Eu te fac atent, la aceasta, căci ești suspiționat.

Bordier: Ce ridicul!

Vatrat: Eu nu vorbesc lucruri ridicule, lucrul e serios.

Bordier: Eu, în mânile preoților? Uită-te la mine Vatrat și nu râde.

Vatrat: Eu chiar nu râd! Când te ocupi cu acest preot, lucri evident în contra interesului Dtale. și ce să cugete oamenii?

Bordier: Dacă Dta nu vrei să râzi, voiu râde eu singur. Mie îmi spui acestea Vatrat? mie, căruia cel dintâiu lucru în Cameră — noi am vorbit de o sută de ori despre aceasta — îmi va fi să pretind ca să se designeze Revoluțiunea, ca un sistem de credință, care este capabil întru toate să corăspundă problemelor conștiinții. Eu voiu lua inițiativa, de a pune Revoluțiunea în fața Creștinismului, ca pe o doctrină nouă, destinată a cuprinde locul unei doctrine căzute. Și dta întrebi că, că eu m'am făcut pretin al bisericii? Recunoaște că aceasta este ridicol.

Vatrat: Posibil! Dar dacă ai așa idei, pentruce te ocupi cu acest preot?

Bordier: Ah! Așa! Oare nu trebue să ajutorăm pe toți oamenii? Dacă ai observă pe preotul din Glandieu că să luptă cu undele în mijlocul râului, ai mai sta la îndoială ca să nu-i sari într'ajutor?

Vatrat: Acesta este alt lucru.

Bordier: Acesta este acurat același lucru. Acest brav Pioux este pe cale de a să îneca, el este om. mai mult, este amicul meu cel mai plăcut din tinerețe. ascultă Vatrat! Și eu sum convins. că el este nevinovat. Cum vrei tu, ca eu să fiu nepăsător față de nenorocirea lui?

Vatrat: Dar eu nu vreau nimica alta, decât succesul Dtale. Pentru aceasta am venit să te fac atent. Când ești candidat, cel de întâiu lucru, pe care îl ai de făcut, este, ca să nu perzi pe alegători. Massa nu deschilinește. Dacă Dta nu ești pentru preoți, atunci fi consecuent cu Dta însuți, nu te ocupa cu acest preot.

Bordier: Tocmai pentruca să fiu consecuent cu mine însumi mă ocup cu el. Revoluțiunea noastră, cu zelul înflăcărat de reforme și de progres, care zel, nu se va stânge până atunci, până când va mai fi în lume o nedreptate ori vre-o durere de delăturat dela semenii nostri: este ea altceva, decât o mișcare nemărginită de compătimire și de fragezime? Este fidel acel revoluționar, care nu să silește să fie drept și bun?...

Vatrat: Toate acestea sunt prea bune, prea frumoase... în teorie, dar la dracul, să nu ne uităm de praxă. De ce e vorbă acum? De a ști cine va fi deputat în circumscripțiunea noastră. Dacă lași să învingă reacționarii, oare aceasta progresa-va realizarea ideei D ale?

Bordier: Și dacă-mi reneg convingerea, aceasta va avansa mai bine acestea idei? Nu, pretine! Cine urmează ideile sale, nu le pune de o parte, ci din contră le practică cu toată ocaziunea, ca în fața tuturor să probeze superioritatea lor.

Vatrat: Fiindcă te încăpăținezi eu îți voiu spune totul. Chiar în Comitetul nostru se clătină încrederea în Dta, încep a Te abandona.

Bordier: Ei! lasă! Io-s un optimist înrădăcinat, Dta nu mă vei puteà face niciodată să cred aceea, că generositatea poate să fie privită de scădere de către oamenii cei bravi. Când va sosì momentul, eu voi merge și mă voi rectifica înaintea amicilor nostri, și vei vedeà că ei vor face ca și Dta Vatrat: îmi vor da dreptul.

Scena IV.

Aceiaș, Bellecroix, Dna Bordier.

Bellecroix: (intră): Iubite confrate, iată aci e opiniunea mea sinceră. Dacă are ceva dna Bordier, asta nu poate să fie decât moralul. Apoi aceasta este treaba bărbatului, nu a medicului.

Bordier: Mulțămesc foarte, Bellecroix. (Bellecroix și Vatrat se retrag).

Bellecroix: (înaintea ușii): Ei cum a mers cu politica?

Vatrat: Nu poți ajunge cu el la nimic.

Scena V.

Bordier, Dna Bordier.

Dna Bordier: Spune-mi, ești liniștit?

Bordier: Cum aș fi liniștit, când eu nu ajung la aceea, ca să știu de ce suferi tu? Într'un cas precis, putem cel puțin aplica remediul, dar ce să faci față cu un rău necunoscut? Bellecroix vorbește de morb sufletesc adecă de moral... într'adevăr, ai tu ceva de a ascunde față de mine?

Dna Bordier: Ce aș puteà ascunde?

Bordier: Dacă aș ști, atunci n'aș întreba. Să vedem, nu sum eu în stare a precepe totul, și prin urmare nu-mi poți tu spune tot, ce ai? Doar nu ești sigură de devotamentul meu? Ți-a părut rău vr'odată, că ai primit sfaturile mele? Cui altuia te-ai încrede, dacă nu mie? Nu simțești tu, că pentru mine nu poate fi nimic mai penibil decât reserva ta? Eu aș dorì să te vindec, dar ajută-mi, explică-mi ce ai? De câteva săptămâni cu deosebire, tu ești de tot serioasă și preocupată, adevărat?

Dna Bordier: Așa este!

Bordier: Tu reauă, mă lași să mă consum cu neliniștea, în loc de a recurge îndată la mine, ca la sprijinitorul natural (El o îmbrățoșază) Vorbește iute.

Dna Bordier: N'ai observat că Dna Villereux a venit de m'a cercetat adeseori în timpul din urmă?

Bordier: Nu, voi sunteți în legătură din copilărie și totdeauna a-ți fost împreună Ea vine și merge, eu n'am băgat de samă asta.

Dna Bordier: Ea se află într'o positiune critică și noi nu aflăm mod de scăpare. Pentru aceasta apar atât de turmentată.

Bordier: De oare-ce îmi vorbești, cred că îmi vei spune totul. De ce e dară vorbă?

Dna Bordier: Un secret îngreunează sufletul ei. un secret pe care nu-l mai poate ascunde. Ca fată tinără a fost sedusă de fratele preotului Pioux și a avut un copil care a murit de curând. Ca să poată comunica cu acest prunc, pe timpul cât a fost morbos ea s'a adresat la preotul.

Bordier: Ce? Dna Villereaux cu fața sa deschisă și sinceră? Cu acest trecut a mers după un om onest? Și nu s'a desgustat să mințască în toată ziua, pentruca să ascundă aceasta? Ce infamie!

Dna Bordier: Ah! Dacă ai ști tu, câte suferințe a ascuns ea sub masca aceasta, ca să nu fie deosebită de alte femei, tu ai compătimi-o! Închipuește-ți o fată tinără, ne destoinică de a'ș da samă de însămnătatea actelor sale, plină de rușine și mustrată de conștiință, îngrozită de viitor, pierdută, care n'are alt consiliu decât cel al părinților săi, care neputând afla o deslegare mai bună, îi poruncesc, ca pentruca să facă destul datoriții față de dânșii, să se mărite fără de a spune ceva. Ea se mărită și în fine ce poate face? Pentru ea este într'o formă de funestă tăcerea ca și descoperirea. Neștiind astfel ce să facă, ea se încredințază sorții și trăește mai departe. Însă ce trai! Fără liniște și fără securitate!

Bordier: Și după o comedie atât de lungă, ce s'a întâmplat?

Dna Bordier: Aceasta este întâlnirea cu o damă, despre care vorbesc scrisorile anonime a lui Fenaille. El a fost la ea în sara crimei. și aceasta este o probă neresturnabilă. că nu el este asasinul.

Bordier: Ce-mi spui? În cazul acesta, amicul nostru este mântuit. Ah! tremur de bucurie! Dar pentruce n'ai înștiințat justiția înainte de aceasta?

Dna Bordier: Ea spera că preotul se va desvinovăți fără a avea lipsă de mărturisirea ei. Din aceasta însă n'a fost nimica și mâne se va presenta înaintea curții cu jurați, și închipuești acuma, în ce alternativă înfricoșată a ajuns.

Bordier: Ce alternativă? Ea poate proba că Pioux este nevinovat, ea n'are decât să spună aceasta juzilor.

Dna Bordier: Ah! Dacă n'ar trebui să fie cu considerare la alt lucru... Căci ea își stimează bărbatul, ea îl iubește, da, ea îl iubește, nefericita! Și dacă ar voi să mărturisască, atunci trebue să-i descopere, că l'a înșelat când s'a măritat și că toată viața lor comună, n'a fost decât o minciună lungă; trebue să-și strice cu mânile proprii reputațiunea, să renunțe la respectul copiilor săi. Atâtea calamități întrunite, oare nu sunt în stare să umple de fiori chiar și o inimă mai energică decât aceea a unei femei?

Bordier: Ori cum va fi, nu trebue să mai steie la îndoială. Este deja de ajuns, că a lăsat pe Pioux să indure suferințe de atâtea săptămâni.

Dna Bordier: Tu cugeți numai la Pioux, dar cugetă-te și la Villereaux.

Bordier: La Villereaux?

Dno Burdier: Da! El n'a comis nimica, el nu merită să fie nefericit. Și îndată ce femeia să se acusă publice, ce viață va mai aveà după un asemenea scandal? Prin aceasta își strică fericirea casnică, și nu va încungiura nici batjocura pe care opiniunea publică o dă oamenilor înșelați. Toate planurile lui cu privire la viitor, sunt nimicite. Și deși e nevinovat, totuș se vede atins în simțeminte și interese.

Bordier: Asta este adevărat! Oh! nefericita! Ori ce face de aci înainte, se cere jertfă dela ea.

Dna Bordier: Tu pricepi acuma torturele ei; îndoiala și posiția imposibilă de a se reculege! Ori ce face, face rău, dar ce se facă? nu se poate decide... nu știe, noi nu știm... A lăsa să osândească pe preot este horibil! A sdrobi existința bărbatului e horibil! Ce să aleagă?

Bordier: Tu într'adevăr nu exagerezi, situațiunea ei, este fioroasă aievea.

Dna Bordier: Villereaux este ambițios, ca să încungiure un scandal. care i-ar ruina toate ambițiunile sale, este foarte posibil ca ca el să-și oprească femeia ca să mărturisască. Când cugetă la aceasta, ea își zice, că poate era mai bine dacă continua să ascundă totul și să lase să facă Dumnezeu, ce va vrea.

Bordier: Ea n'are drept la aceasta.

Dna Bordier: Dacă Villereau, nu-i permite ca să destăinuiască, atunci pentruce să-i facă o descoperire în urma căreia, fără nici un folos ar suferì toți, ea, el și pruncii lor?

Bordier: A presupune așa ceva, nu se poate. A-și perde reputățiunea, ar fi un rău pentru Villereau, dar a lăsa să fie condamnat un nevinovat, ar fi o crimă. Oamenii bravi. nu comit crima, pentruca să încunjure raul! Villereau nu numai că nu o va oprì, ci va porunci femeii sale ca să vorbească.

Dna Bordier: Dacă ea, ar fi sigură despre aceasta, nu ar întârzia un moment, de a să arunca la picioarele lui.

Bordier: După 16 ani de viață împreună să mai îndoiește despre onestitatea bărbatului său?

Dna Bordier: Oh! nu! Ea totdeauna l'a cunoscut de bun și cu considerație față de ea .. Dar aceasta a fost între circumstanțele ordinare ale vieții. În față cu un act de abnegățiune atât de excepțional și atât de penibil, fi-va el tot acelaș? Eu aș dorì să te fac să cunoști strâmtoarea în care să află. La noi femeile iubirea și pietatea provin din credința în Dumnezeu, însă el este bărbat, ca și tine, ca și toți bărbații de astăzi.

Bordier: Ei și apoi?

Dna Bordier: Noi nu știm, la cari simțeminte ale voastre să apelăm în cazuri atât de grave.

Bordier: La bunătate, aceasta este de ajuns. — Credința noastră, că omul are drept la fericire în viața prezentă și care ne arată uricioase toate suferințele deaproapelui, este de altmintrelea un sentiment mai subtil, mai eficace și mai puternic decât caritatea voastră. Dacă voi nu v'ați mărginì lectura numai la cărțile voastre de rugăciuni, voi a-ți ști că umanitatea de astăzi, poate face infinit mai mult, ca cea de altădată.

Dua Bordier: Dupăce nu este speranță, de a fi recompensat cândva, pentruce să-și sacrifice Villereau interesele pentru un străin?

Bordier: Pentruce? pentruca să facă destul conștiinței sale! Noi credem că este rău să sufere oamenii și pentru aceea ori ce ne-ar costa, noi nu putem să-i lăsăm să sufere.

Dna Bordier: Așa dară. dacă tu ai fi în locul lui Villereau, ai porunci femeii tale să vorbească?

Bordier: Cred că nu te îndoiești despre aceasta.

Dna Bordier: (îngenunche): Oh! fi bun până în capăt! Femeia mizerabilă, despre care ți-am povestit, nu e este Dna Villereau, aceasta sum eu!

Bordier: Tu-ți petreci supunându-mă la probă?

Dna Bordier: Hei durere! Întristarea mea, sănătatea mea sdruncinată, tot ce tu nu ți-ai putut explică în mine, nu ți devin clare acum dintr'o dată? Tu vezi desperarea mea, eu sum aceea!

Bordier: Tu ești Martho! Tu pe care între femei, te-am stimat mai mult decât pe toate. Tu ești aceea, care ai înșelat pe bărbatul tău, care s'a încrezut în mod naiv în sinceritatea ta! Tu ești acea, care ai ascuns atât de îndelungat lucrul? Oh! de aci înainte cui voi mai crede? Ce mă voiu face? Totul îmi va apărea minciună și perfidie.

Dna Bordier: Eu nu-mi voiu ierta nici odată, că am ascuns fapta mea de tine, eu nu sperez, că tu-mi vei ierta. Dar apoi cugetă, că dacă ți-am mințit trecutul meu, eu nu te-am înșelat în promisiunile ce ți le-am făcut după căsătorie; m'am străduit să fiu o femeie ireproșabilă, m'am străduit pe cât mi-a fost cu putință să-ți fac viața casnică fericită, și am crescut cât am putut mai bine pruncii tăi. E de două ori nefericită femeia aceea, care nu poate fi fericită în mijlocul tuturor elementelor de fericire. Oare căinta mea cea îndelungată, nu-mi va aduce scăpare? (Tăcere). Eu te rog, zi-mi ceva, tăcerea ta mă înfioară.

Bordier: Mi-ai prezis toate mai înainte. Fericirea mea, stima mea, proiectele mele pentru viitor, toate se ruinează, dintr'o singură lovitură, cu viața mea s'a gătat. Ce pot zice de făuritorul acestui desastru?

Dna Bordier: (prinzindu-l de mâni). Gândul, că îți fac rău, acesta este, care m'a reținut, și baremi de aș fi continuat a tăceà?

Bordier: Oh! nu, Oh! nu. A trebuit să vorbești. l'e minciună nu se poate edifica nimica bun. Dar eu sum sdrobit. În ori ce durere este ceva natural, peste care nu ne putem stăpâni (o respinge cu blândeță). Depărtează-te, contactul cu tine îmi este penibil (Ea să scoală. El cu capul în mâni meditează puțin, apoi sună clopoțelul. Către servitorul, caro intră): Adu-mi pălăria și pardisiul.

Dna Bordier: Îmi promiți că vei rămânea acasă?

Bordier: Dute, vezi-ți de copii.

Dna Bordier: Dar te văd atât de nefericit. Ce vreai să faci?

Bordier: Doar crezi că eu voiu lăsa să condamne pe amicul meu? Eu mă duc să rog pe președintele curții, să te înscrie în numărul martorilor desculpători.

Tabloul II.

Curtea cu jurați. La stânga juizi. Înaintea lor servitorul de judecătorie. În fond la stânga pe o estradă procurorul general al Republicii în mijloc președintele curții și doi juzi. La dreapta grefierul La dreapta estradei advocatul apărător și în dreptul lui acusatul între doi gendarmi. De această parte înaintea scenii banca presii, care este separată de cea a acusatului prin o întrare mică. Înaintea estradei masa cu corpus delicti, pe ea o revereandă și o păreche de păpuci. Înaintea acestei mese, bara martorilor. În planul dintâi, la dreapta și la stânga, bănci pentru martori și pentru public. Pe părete în fund un tablou representând pe Christ.

Scena I.

Președintele curții, juzii, procurorul Republicii, Grefierul, jurații, preotul, Advocatul său. Primul și al 2-lea Ziarist. Alți ziariști. Pe banca martorilor Michaud, Francisca, Jeanette. La ridicarea cortinii, Președintele frunzărește printre hârtii, căutând ceva.

I-iul Ziarist: Eu nu cred că va fi o condamnare la moarte.

Al doilea Ziarist: Ho! ho! Președintele fără intențiune, îl strânge dinapoi, Juriul nu este bine dispus pentru preoți. Apoi a nega totul, cum face el este o stupiditate. Nu e mirare dacă il vor înfunda.

Advocatul: (către preot) Lista martorilor contra este gata.

Presidentul: Acusatule! mai înainte de a trece la ascultarea martorilor pro, nu aș de făcut nici o observațiune la depositiunile, ce le-am auzit?

Preotul: (se ridică). S'a cercetat viața mea și nu s'a descoperit altceva decât dorința de a face bine. Tot trecutul meu strigă, că eu nu-s asasin, dar eu cred, că acestea femei, cari cred că m'au recunoscut în apropierea casei cu crima, scena cu reproșurile ce i-le-am făcut lui Fenaille, acești păpuci

această revereandă, toate acestea, la persoane, cari mă cunosc, pot naşte opiniune contrară. Căci martorii ascultaţi mă cunosc, ei când fasionează câte unul, nu-şi dau samă de consequenţele, ce să pot trage din fasiunile lor, dacă să combinează laolaltă. De sigur nici unul din ei n'a voit să zică, că eu-s vinovat. Asta n'au avut'o în gând, ei ştiu, că eu îs om onest. Dle Preşedinte! aleargă într'ajutorul unui nefericit, care combate o greşală înfricoşată, eu vă rog întrebaţi-i din nou.

Preşedintele: Eu nu-i pot chema la bară, decât pentru întrebări precise. Cari sunt acelea întrebări, cari doriţi să le pun?

Preotul: Oh! regret, nu ştiu nici eu însumi. Întrebaţi-i... Întrebaţi-i... Adevărul.

Preşedintele: Eu nu numai că i-am întrebat adevărul, dar i-am jurat ca să spună adevărul.

Preotul: Întrebaţi-i, vă conjur.. dacă dacă mă cred pe mine de asasin... dacă, mă ţin vrednic să fiu condamnat.

Preşedintele: Şedeţi, noi vom ascultà martorii favorabili. Să vină în lăuntru doctorul Bordier.

Preotul: (recade pe scaun). Oh! Să fii legat, să nu poţi zice un singur cuvânt şi să nu poţi vorbì! Va trebuì aşa dară să mor ca un criminal?

Scena II.

Aceeasi, Brodier la bară.

Preşeeintele: Numele, pronumele, etatea, şi profesiunea?

Bordier: Ioan Carol Bordier de 45 ani, medic.

Presedintele: Se jori, că vei spune adevărul, numai adevărul.

Brodier: Eu am fost chemat la Glandieu în ziua de după crimă ca se fac constatările medicali. Observările mele sunt însemnate în răportul despre care Curtea a luat cunoştinţă. Sara am fost la cină la preotul Pioux, care este amicul meu din tinereţe. Recercările justiţiei au stabilit, că până la acusaţiunea, a cărei obiect este el: portarea i-a fost exemplară. Eu mărturisesc că acea sară am aflat pre preotul Pioux chiar aşa cum l'am văzut totdeauua, ocupat cu afacerile îndatinate. aducând înainte obiecte de discursiuni de acelea, asupra cărera îi placea a discutà cu mine, cu un cuvânt fără nice o urmă de preocupare personală. Cu asemenea sânge rece, ar fi extraordinar şi la un scelerat însemnat, dar nice decum nu se poate închipui la un om onest când scapă dintr'o crisă aşa mare, Asta va fi de ajuns pentru a dovedì, că amicul meu e nevinovat,

Preşedintele: Nu ai de zis nimic mai mult?

Bordier: Observ, că femeia mea va venì şi va descoperi fapte, cari nu vor lăsà nice o îndoială cu privire la nevinovăţia preotului Pioux (Se întoarnă către preot). Ea va spune totul.

Preotul: (Cu o exclamaţiune de bucurie şi de suprindere). Totul?

Bordier: Totul!

Preotul: (iute cugetându-se). Totul! Dar apoi reputaţiunea sa, onoarea ta, acea a fiilor tei? . . . Bordier!

Bordier: Presidentul jură pe martorì ca se spună adevărul. Da! adevărul, toată lumea îl va afla. Şi eu ţin se declarez, că aceasta este cu deplinul mieu consimţemânt, că femeia mea aduce azi fasiunile sale. (Bordier se aşază pe banca martorilor).

Presidentul: Chiemaţi înăuntru pe dna Bordier.

Scena III.

Aceaşi, dna Bordier la bară.

Presidentul: Numele, pronumele, etatea, ocupaţiunea?

Dna Bordier: (tare încet). Martha Angela Fougeraie măritată Bordier, de 32 ani, fără profesiune.

Preşedintele: Binevoiţi a vorbí mai tare doamnă, ca să poată azí domnii juraţi. Juraţi că veţi spune numai adevărul.

Dna Bordier: Jur!

Presidentul: Binevoieşte a spune ce şti despre afacerea aceasta.

Dna Bordier: Domnul preot este foarte nobil la inimă, dacă el n'a spus unde a fost când a fost omorât taica Feuaile, asta a fost pentrucă n'a voit să tradeze încrederea, ce mi-am pus în el. El a fost la mine atunci el n'a putut fi asasinul.

Preotul: Iată adevărul, pe care eu nu m'am simţit îndreptăţit să-l spun. (Senşaţiune vie între ascultători).

Primul Ziarist: Ca scena de treatru, aceasta este adevărată scenă de teatru. Omul acesta totdeauna mi-a făcut impresiunea de nevinovat.

Presidentul: Vă rog de tăcere (lacrima încetează. Către Dna Bordier). Pentruce n'ai descoperit aceasta înainte Iustiţiei?

Dna Bordier: Aceasta m'ar fi adus la cea mai penibilă umilire, ce poate să ajungă pe o femeie. Eu am sperat până în momentul din urmă că mă voiu puteà cruţa de acesta destăinuire.

Presidentul: Pentruce a fost acusatul la Dta?

Dna Bordier: Este indispensabil, ca să întru în amenunte? Asta ar fi pentru mine de tot dureros.

Presidentul: Soartea acusatului poate să depindă dela fasiunea dtale. Este deci necesar, ca să răspunzi la întrebările mele. Pentruce sa întâlnit acusatul cu Dta?

Dna Bordier: Dnul preot avea de a face cu un prunc, pe care eu l'am avut dela fratele său înainte de a mă mărita şi care a murit de curând.

Presidentul: În ce loc v'aţi întâlnit?

Dna Bordier: La răspântia din Musy.

Presidentul: Unde este aceasta răspântie?

Dna Bordier: Un punct situat la ½ oară dela Glandieu. Noi avom o fermă aci în apropiere. Eu m'am dus acolo şi sara sub pretextul preumblării m'am întâlnit cu dl preot.

Presidentul: Dar pentru ce, o atât de extraordinară precaţiune?

Dna Bordier: Bărbatul meu nu ştia de fapta mea. Îngrigiorarea faţă de pruncul meu m'a silit mai de multeori la astfel de proceduri, întradevăr neîndatinate. Era pedeapsa nesinceritătii mele, că nu puteam face altcum.

Presidentul: Erau dese întâlnirile acestea cu acusatul?

Dna Bordier: Noi am avut de toate patru într'un an.

Presidentul: Fenaille n'a cunoscut vre una din ele?

Dna Bordier: Dle President! De oare ce acum să ştie unde a fost dl preot, toate acestea întrebări sunt fără de folos. Pe umanitate! na-ţi puteà scurta?

Presidentul: Regret, sum silit să insist. . . . Fenaille avut'o cunoştinţă de o întâlnire a Dvoastre?

Dna Bordier: Da! Dle preşedinte!

Presidentul: A doua, pentru care Fenaille ve ameninţă cu denunţare la poliţie, de bună samă, v'a adus în mare confusiune Bărbatul dtale prin aceasta ar fi putut afla, aceea, ce ascundeai de el: şi dta a trebuit se te temi de scandal. Nu s'a făcut convenirea pentruca se consultezi asupra acestui lucru peacuzat, când i-ai cerut aceasta din urmă convenire?

Dna Bordier: Într'adevăr pentru aceea

Presidentul: Câte oare au putut fi, când v'aţi despărţit?

Dna Bordier: Au potut fi cam 10 oare.

Presidentul: Poteţi se va retrageţi.

Preotul: Doamnă, curagiul pe care l'aţi aretat este sublim. Contaţi la recunoştinţa vecinică a nefericitului pentru care nu te-ai înfricat a spune totul. (Stringe mâna advocatulu cu însufleţire) Ah! Domnule, acum pledoaruli dtale va fi uşor.

Advocatul: Bagă de samă, încă nu s'a terminat.

(Va urma).

Editor şi redactor răspunzător:
Aurel C. Domşa.

Firmă Românească în Fiume

a lui

ROMULUS PASC,

Via Cappuccini 4.

de importaţiune şi espediţiune în bale şi lăzi originale prin calea ferată, aşa şi în *Colete postale de 5 k.* libăr de vamă şi francat, de mărfuri coloniale, fructe de sud şi băcănie, cu specialitate de cafeiuri, teiuri şi rumuri din calităţile cele mai bune.

Cafele:

	1 Klo	5 Klo
Santos, calitatea primă	2·50	12·50
Portorico, cafea foarte cercetată şi bună	2·90	14·50
» Piraldi, cel mai fin soi de Portorico	3·60	18·—
Cuba, fină	3·—	15·—
» mai fină	3·20	16·—
» de tot fină	3·50	17·50
» Specialitate	3·70	18·50
» Perl (mărgelată)	3·20	16·—
Ceylon	3·50	17·50
Goldjava (java aurie	3·40	17·—

Tea:

	¼ Klo	½ Klo
Pecco congo	2.30	4·15
Ceylon	2·35	4·25
Souchong	2·40	4·35
Mandarin	2·70	4·95
Family Tea (Soiurile egzistente cele mai fine mestecate.)	3·—	6·—
Rusian Melang	4·—	8·—
Five ocklock	5·—	10·—

Rum, Cognac şi Vinuri spaniole:

Rum Iamaica	Sticla 0.7 l.	3·70
» de Brasilia	» 0.7 l.	3.—
» » Tea	» 0.7 l.	2·40
Cognac adevărat francez	» 0.7 l.	8·—
» marcă Iulien	» 0·7 l.	4·—
Malaga sect, vin spaniol adevărat	» 0·7 l.	4·50
Madeira Dry	» 0·7 l.	4·50
Sherry Old	» 0,7 l.	5.—
Vinho do Porto	» 0,7 l.	6.—

Mai puţin ca 3 sticle nu se pot espeda (pot fi şi diverse)

Portocale 5 Klo corfa	2.80
Smochine de Smirna 1 Klo	1.—
Dateln presate în cutii 1 Klo	2.50
Struguri de malaga 1 Klo	2.60

Preţ curent detailat franco şi gratis.

Preţurile sunt în Coroane.

(2) 1—?

TELEGRAMĂ!

„Nou Etablisement“

Un deposit de tot **soiul de vesminte** pentru **domni și doamne**, făcut din cele mai bune stofe și după croiala cea mai modernă, cea mai cu gust, și cea mai trainică.

Fiecare, care voiește să cruțe să caute a se convinge despre prețurile foarte moderate și despre trăinicia

marfei.

Cu bani puțini marfă bună

trimite numai

Hala Vieneză de vânzare

din Medieș (Medgyes)

strada Farkas Nr. 1.

(lângă Farmacia **Folberth**).

(44) 6—6

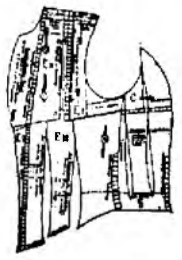

marca fabricei

De mare însemnătate pentru Dame!

Fie care P. S. Dómnă își póte însa-și pregăti cu o ușurință de neînchipuit

talia sa după ori ce modă

cu ajutoriul aparatului de croit talie pentru dame

inventat de **Anton Guschelbauer.** A fost censurat de academie. și posede nenumărate scrisori de recunoscință.

Își are patenta și e scutit prin lege în tóte statele culte.

Prețul unui aparat e 3 cor. franco rambursat.

Se caută agenți

Prospecte să trimit la cerere gratis

Cu tóta stima:

Antal Guschelbauer.
Sopron.

17 (22—52)

Cărți ce să pot căpeta în Libraria Seminarială.

Floricele de câmp, de A. C. Domșa	1.—
Cântece, Sabo	1.—
Visuri trecute. Ciura	1.—
Studii și Biografii. Dr. I. Rațiu	2.—
Geniu pustiu, Eminescu	2.—
Drumuri și orașe, Iorga	2·50
Poesii de Alexandri.	3.—
Teatru I. II. Alexandri á 1.50	3.—
Vers și proză Alexandrescu	1·25
Novele A. Brătescu-Voinescĭ	1·50
Liter. pop. Eminescu.	1·50
Clocoiĭ N. Filimon	1·50
Legende și basme Ispirescu.	1·50
Povești, I. Creangă	1·50
Vorbe înțelepte A. Popoviciu.	1·50
Vatra Părăsită Slavici	2.—
Din Bătrâni „	2·50
Eminescu și Coșbuc de Alexandru Ciura.	1.—
Limba Română poporană și Dialectul Sicilian, de Alesiu Viciu	1.60

Ierarchia Românilor din Ardeal și Ungaria de *Dr. Augustin Bunea*, Prețul 3 coroane.

Biblioteca Minervei 22 nr. fie care număr 15 fil.

La espositiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

Antoniu Novotny

în Timișóra-Fabric

(22) 18—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea de noŭ a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregi armonióse, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provĕdute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întórce cu ușurință în ori ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o latură prin aceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, carĭ sînt provĕdute în partea superióră — ca violina = cu găuri după figura *S* și pentru aceea aŭ un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, așa, **că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiŭ.** Mai de parte se recomândă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător**, — spre **preadjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut** — ca și spre turnarea de **tóce de metal.**

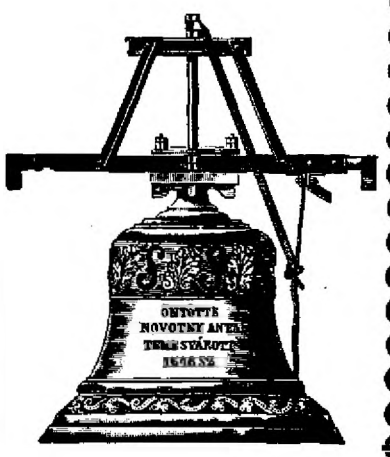

Preț-curanturĭ ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Senegin contra tuseĭ, răguşeliĭ, durerii de piept, ofticeĭ, tuseĭ măgăreşti, cataruluĭ astmeĭ, greutăţii de respirat, luugóreĭ şi tuseĭ sécĭ. **Vindecă sigur şi repede.** Preţul **1 cor. 20 fil.** şi **2 cor.**

Capsic unsóre. Contra durerii de óse, podagreĭ, reumatismuluĭ, réceIelor, durerilor de cap, dinţi şi nervĭ, precum şi scrintiturilor. Cele maĭ îmbétrânite bóle le vindecă. Preţul **1 cor. 20 fil.** şi **2 cor.**

Centarin. Contra morburilor de stomac, precum lipsa de apetit, mistuirea rea, catarul şi aprinderea de stomach, greaţa şi vomarea, sgârciurile cele mai grele. Leac sigur. Folosesce şi la curăţirea sângeluĭ. Preţul **1.20** şi **2** cor.

Kaljodsarsaparil. Mijloc escelent pentru curăţirea sângeluĭ la sifilis, morburile tinereţelor 1 sticlă **2 cor.**

Laxbonbons. Închiderea scaunuluĭ e causa diferitelor morburĭ, pecum palpitarea de inimă, ameţelĭ, durerĭ de cap şi altele. Decĭ cine sufere de încheierea scaunuluĭ numaĭ de cât se comandeze **Laxbonbons** zacharele purgative, plăcute şi dulcĭ la luat. Peţul **1 cor.**

Chemicale, drogue, legăturĭ şi bandagerie chirurgice. Instrucţie pentru prepararea diferitelor vinarsurĭ, liqueruri, rum şi altele. Teurĭ russice, Parfumurĭ, săpunurĭ, crem escelent pentru faţă şi mânĭ. Articolĭ cosmetice, oleŭ pentru pĕr. Esenţă pentru picatul şi întărirea părului. Apa de gură şi dinţĭ pe cum şi prav. Orĭ ce fel de articlu din branşă. Tóte fórte ieftine. Faceţĭ întrebare şi Vĕ veţĭ convinge.

Cornel Demeter,
apotecar în Szászváros, iskola tér 41.
47 (2—10)

Cruce sau stea dublă

electro-magnetică

D. R. G. M. Nr. 88503.

Vindecă şi înviorézĕ pe lângă garanţă: **reumă, astmă,** (respiraţie grea), **insomnie vîjeirea urechilor, auzirea grea, epilepsie, nervositate, neapetit, gălbinare, durere de dinţi, durere de cap, impotenţă, influenţă,** precum şi orĭ-ce morb de **nervĭ.** Morbosul, care nu se vindecă în timp de **45 de zile** folosind aparatul de sub Nrul 88503, îşĭ reprimeşte banĭĭ numaĭ decât. Acolo unde n'a folosit nicĭ un medicament, cercaţĭ aparatul meŭ; sum convins despre sigurul meŭ aparat.

Preţul aparatuluĭ mare e cor. 6.—
e de aplicat la morburĭ vechĭ.

Preţul aparatuluĭ mic e cor. 4.—
e de aplicat la morburĭ maĭ uşóre.

Spediţia centrală de vînzare îl trimite în ţără şi străinătate cu rambursă, saŭ dacă banĭĭ se trimit înainte.

SCHEFFER D. SÁNDOR
BUDAPEST, VIII, strada Bezerédy Nr. 3.
16 (29—52)

Gratuit:

o cumpĕnă de casă şi o maşină de tort.

Din causa îmbulzeleĭ prea marĭ a marfeĭ trimit în tótă lumea renumita şi de tótă lumea plăcuta **marfă din argintul de Mexico,** şi anume:

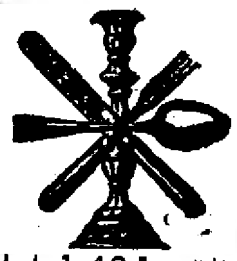

6 linguriţe, 6 furculiţe, 6 linguri de masă, 12 linguriţe de cafea, 6 cuţite de desert, 6 furculiţe de desert, 1 lingură pentru supă, 1 lingură pentru lapte, 2 luminări elegante pentru salon, tóte din argint de Mexico

total 46 bucăţi numaĭ 6 fl. 50 cr.

Afară de aceştea fie-care cumpĕrător primesce ca dar, şi pe lângă garanţă

o cumpĕnă de casă de o putere de 12 ½ kgr.

Argintul de Mexico este un metal alb (şi dinlăuntru) despre calitatea căruia **primesc garanţa pe 25 anĭ.** Spediţiunea se face orĭ prin rambursă orĭ prin trimiterea banilor înainte.

SCHEFFER D. SÁNDOR,
BUDAPEST, VIII, strada Bezerédy Nr. 3.

Pentru 5 coróne

trimit 4½ chilo (vre-o 50 bucăţĭ), bun şi fin

Săpun de toaletă

pregătit din: **trandafirĭ, lilie, viole, resedă, jasmin, lăcrămióre.**

Banĭĭ să se trimită înainte, orĭ se vor ridica cu rambursă.

Alexandru D. Scheffer,
Budapesta, VIII. Bezerédy 3.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

EŞTI SLAB?

Voieşti să fii tare? — Voieşti ca între ori-ce împrejurări ale vieţii să te bucuri de sănătate?

Voieşti să ai curajul şi energia ca să te poţi opune liniştit grijilor şi năcazurilor? — Noi ne am dedicat lucrările noastre întru a mări şi întări sănătatea omenimei. — Încercările noastre sunt încoronate de succese şi metoadele noastre sunt recunoscute ca cele mai bune din partea oamenilor de ştiinţă. Am arătat că Electricitatea este basa vieţei fisice şi că aceia cari sufer de ***stomac, reumatism, morb de nervi, dureri de spate, de cap, de piept*** au lipsă de mai multă electricitate.

„Electrophor"

Aparat de electricitate, renoieşte puterea perdută şi îl poate folosi unul fie-care.

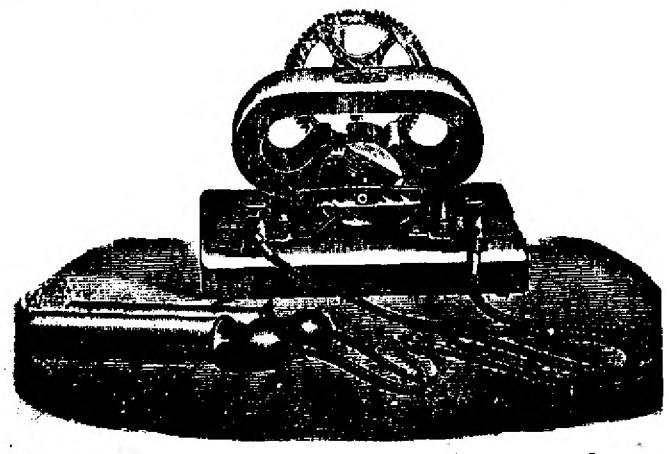

Nu se poate în deajuns sfătui oamenilor slabi să folosască acest aparat electric. Electroforul întăreşte nervii, înoieşte sângele, întăreşte simţirea, aduce sângele şi sistemul nervos la o normală funcţiune.

Dr. Bourg, membru la facultatea de medicină din Paris referează: Nu numai **podagra**, (şuiul), **reuma, hysteria, asthma,** au fost în nenumărate casuri vindecate prin electricitate, unde medicamentele s'au dovedit de nefolositoare, ci şi la ori-ce fel de morb de nervi, durere de cap, colică, dureri de urechi, insomnie, hipocondrie şi cu deosebire la hemoroide efectul bun se arată după vre-o câteva zile, ba uneori după vre-o câteva ceasuri. — Cu un minunat succes se foloseşte contra durerilor femeieşti. Electroforul produce ani de a rândul un curent electromagnetic fără a avé baterii şi fără maşini ajutătoare. — Se garantează pentru trăinicia lui 5 ani.

Preţul unui aparat mic complet:
30 coroane.
(Pentru cei foarte simţitori).

Preţul unui aparat mare complet:
30 coroane.
(Pentru însănătoşarea morburilor vechi).

Se spedează la trimiterea banilor înainte sau prin rambursă.

Manhattan întreprindere de Electrofor. Budapesta VIII. Aggteleki u. 15|u.

32 (20—52)

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul:
Pentru monarchie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia, să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei“ în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XV. Blaj 13 Ianuarie 1905. Numărul 2.

Invitare de abonament.

Rogăm pe On. abonenţi, cari sunt încă în restanţă cu abonamintele de pe anii trecuţi, să binevoiască a le trimite fără amânare, pentru ca foaia să-şi poată plăti datoriile sale.

Tot odată îi rugăm pe toţi se binevoiască a-şi renoì abonamintele pe anul 1905 *cu preţurile* de

12 Cor. **pe anul întreg**
6 „ **pe o jumătate de an**
3 „ **pe un pătrar de an.**

Administraţiunea.

Conferenţa electorală a alegătorilor români.

Marţi di m. s'a ţinut la Sibiu conferenţa electorală a alegătorilor români din Transilvania şi Ungaria.

Complicarea situaţii politice din patrie, disolvarea parlamentului, noile alegeri, curentul activist devenit tot mai pronunţat şi multe alte motive, reclamau de urgenţă o adunare a inteligenţii române spre a se consfătui şi pronunţă asupra situaţiunii. Durere însă, că nefericitele ordinaţiuni ale lui Hieronymi, prin cari a fost desfiinţat partidul naţional român ca atare şi oprită ori-ce manifestaţie şi lucrare în numele acestui partid, au împiedecat pe membrii comitetului, să convoace conferinţa aceasta a alegătorilor români sub declarata firmă a partidului, dând anză la câţiva membrii să se ţină în rezervă fată de această conferinţă, şi în ultra zelul lor să-i conteste dreptul a să pronunţa în numele poporului român aderent a programului naţional din 1881 şi mai mult încă, să arunce în public cuvântul de tradare naţională, săvârşită de unii dintre cei mai venerabili membrii ai acestui partid. cari au încărunţit în luptele pentru drepturile poporului român. Avem însă convicţia sinceră, că aceşti domni, văzând că în conferenţa aceasta nici nu s'a încercat, nici nu s'a făcut nimic ce ar fi în contrazicere cu hotărîrile conferenţelor anterioare, ci din contră s'a accentuat deplina solidaritate şi aderenţă la programul dela 1881. — vor primì şi de a le lor lucrările săvârşite în aceea şi vor aproba întru toate demnele enunţiaţiuni emise din numita conferentă. Şi dacă s'a adus pe tapet şi chestia revizuirii programului dela 1881 aceea nu s'a adus cu tendinţa de a însămna o concesiune, o retragere sau o abandonare a idealurilor urmărite prin acel program, ci din potrivă, spre a marca un pas înainte pe terenul naţional, o lărgire a postulatelor, pe cari poporul român le pretinde în puterea situaţii sale numerice, dreptului său şi dorului sincer şi curat spre progres şi libertate. N'a fost nimic în această conferinţă, ce ar aproba şi explica ţinuta „Gazetei“ şi „Răvaşului“, extrem de îngrijorate amândouă asupra viitorului partidului naţional român. Un singur lucru s'a făcut, dar nu un lucru ce ar vătăma principiile, pe cari s'a zidit partidul, ci o schimbare de tactică, de care e animată marea parte a inteligenţii române din această patrie: s'a hotărît păşirea în lupta activă, întrarea în viaţa parlamentară; tactică nouă dela care se speră un succes mai desăvârşit, decât cel câştigat acum de 30 ani prin pasivitate, cu atât mai mult, cu cât întru angajarea luptei acesteia a păsit o pleiadă de tineri inteligenţi şi plini de focul sacru de a jertfi si lupta pentru isbânda cauzei naţionale româneşti. Steagul stă sus şi fâlfăie cu demnitate şi sub el s'au adunat tot poporul românesc prin reprezentanţii săi plini de dorul de muncă.

Încălziţi de dorul susţinerii solidarităţii naţionale esprimate şi cu ocazia ţinerii acestei conferenţe, suntem siguri, că nu se va găsì un singur aderent a partidului naţional român şi a progresului naţiunei române, care să nu considere conferenţa din Sibiiu şi hotărîrile ei constii, de ale partidului naţional.

În această convingere apreţiind pe deplin însămnătatea zilei de 10 Ian. 1905. avem nădejdea, că dorul curat de luptă va duce la limanul dorit, deşi poate cu sforţări mai mari, ca până acum.

Conferenţa convocată la Sibiu pe 10 crt. a fost oprită, după cum era şi de prevăzut. În urmă prin întrevenire directă la min. Tisza a fost concesă dar numai ca conferenţă electorală, spre a se consultă asupra posiţii ce e de a se lua în faţa noilor alegeri.

Conferenţa s'a ţinut în sala cea mare dela „Unicum“, la presidiu era venerabilul *George Pop de Băseşti*. Deschizând şedinţa rosteşte următorul discurs, subliniat de aplausele celor prezenţi:

Onorată conferenţă electorală! Cu sentimentele de cea mai vie bucurie vă salut, mulţămindu-vă, că la invitarea noastră aţi venit din toate părţile ţărei, să luaţi parte la această conferenţă electorală.

O întâmplare tristă, moartea veneratului nostru president Dr. Ioan Raţiu a avut de urmare, ca din încrederea colegilor mei să cadă asupra mea sarcina de a conduce afacerile partidului până la această conferenţă.

Meritele neperitoare ale regretatului president, stima şi recunoştinţa ce purtam cu toţi faţă de amintirea dânsului, ne impune datorinţa, să esprimăm eternele noastre regrete, şi ridicându-ne cu toţi, să venerăm memoria neînfrântului conducătoriu zicând:

În veci să fie pomenirea lui.

Onor. conferenţă! Mare şi sfânt este scopul nostru comun, mare şi patriotică este lucrarea, ce voim a săvârşi în această conferenţă!

Cu durere privim la anii trecuţi, când ni-s'a făcut imposibilă lucrarea pe acest teren constituţional, şi cu atât mai mare ne este satisfacţiunea acum, că avem ocasiune a ne consfătui asupra ţintei noastre ulterioare politice din ocasiunea alegerilor parlamentare.

Şi nu mă îndoiesc, că toţi ca unul pricepem însămnătatea momentului.

De aceea Vă rog. Domnilor, ca lăsând la o parte toate animositătile, uitând toate divergenţele, cari ne-au putut separa, cu cea mai scrupuloasă solicitudine să ne folosim de momentele acestea, ca să reînchiegăm rândurile de luptă pentru drepturile noastre firesti şi constituţionale şi cu puteri unite, în frătească bună înţelegere să organisăm o acţiune cât mai intensivă pentru revindecarea drepturilor noastre naţionale.

În frământările cari s'au ivit între membrii partidului naţional, n'au fost divergenţe principiale, ci toate au isvorit din focul

sacru al zelului de a servi mai cu succes cauza națională.

Și acum aici suntem în aeropagul, în forul competent, unde fieșt care delegat a-și espune părerile sale, și poate să propună mijloacele, cari i-se par a fi mai acomodate, pentru ajungerea scopului.

Onor. conferență! Dorința comună este, ca din toate discusiunile ce vor urma, să învingă ce va fi mai bun și mai folositoriu.

Acest resultat apoi va aduce cu sine aceea ce cu toții dorim, și ce va forma cetatea noastră nebiruită: Solidaritatea partidului național.

În convocătoriul publicat s'au fixat câteva puncte, iar din raportul comitetului electoral al partidului pe care îl va prezentă secretariul general, vom afla mai detailate unele puncte, cari apoi împreună cu propunerile, ce se vor prezentă din partea Dvoastră, vor formă obiectele de discusiune, în comisiunea ce Veți binevoi a esmite.

Și acum salutându-vă din nou, și urând lucrare rodnică conferenței electorale, am onoare a declara deschisă conferența, și vă rog să binevoiți a vă constitui alegând pentru conducerea desbaterilor un birou ad hoc.

Vorbirea de deschidere a fost viu aclamată și toți cei de față se ridică spre a exprima regretul pentru moartea meritatului president Dr. Ioan Rațiu.

Ședința se suspinde și după redeschidere e aclamat ca president *George Pop de Băsești,* vice-președinți *Teodor Mihali,* și protopopul *Vas. Damian,* notari: *Dr. Victor Onișor* și *Dr. Victor Bontescu,* verificatori ai protocolului: *Dr. Liviu Leményi* și *Dr. Elie Beu,* pentru consemnarea delegaților prezenți: *Dr. L. Borcea, A. C. Domșa* și *Dr. A. V. Voevod.* Se constată, că sunt representate cercurile electorale din com. Alba-infer. Arad, Bihor, Bistrița-Năsăud, Brașov, Caraș-Severin, Cluj, Cenad, Făgăraș, Hunedoara, Sătmar, Sălaj, Solnoc-Dobâca, Sibiu, Timiș, Târnava-mică și Turda-Arieș. Preste tot sunt prezenți la începutul conferinții 95 delegați. După ce se compune biroul și se constată că conferența e capabilă a aduce decesiuni, secretarul general al partidului *Dr. Vas. Lucaciu,* cetește raportul asupra activității comitetului național dela ultima conferență. Se înșiră în acest raport una după alta prigonirile puse la cale de guvern contra aderenților și membrilor partidului: procese, întemnițări, detragerea cauțiunei și în sfârșit nimicirea „Tribunei". Pomenește de moartea presidentului, de elementele disidente, de curentul pentru modificarea programului partidului, de alegerea dela Dobra și în fața acestora pune ordinațiunile lui Hieronymi, cari fac imposibilă ori ce întrunire pentru aplanarea chestiunilor dela ordinea zilei.

Referitor la curentul pentru modificarea programului. care e espresia genuină a conștiinții naționale, nu crede că e timpul potrivit pentru ceva modificare, curat l'am primit — spune păr. Lucaciu, — curat să-l dăm și următorilor nostri. Apelează la conferență, ca să hotărască în chestiunile de supremă importanță, cari îs puse la ordinea zilei. Pomenește de declarațiunile conferențelor anterioare, cere avisul în cauza înființării unui ziar al partidului și arată că în fața conceptelor false de egalitate, frățietate și dreptate e imposibil a aștepta ceva îmbunătățire a situații întocmai și dela legea de naționalități, care a rămas o literă moartă. Accentuiază poliglotismul monarchiei care pretinde să fie respectat, căci altcum e cu neputință o liniștire a spiritelor și mai ales în situația politică actuală, care prin forțarea proiectelor de magiarisare a ajuns în o mare confusiune din care nu va puteà iesi decât prin egala îndreptățire. Are convicția că partidul e consciu de vrednicia sa și să simte destul de tare, ca să pașască în luptă, încheie cu esclamarea: trăiască partidul național!

Esposeul păr. Lucaciu a fost ținut la înălțimea potrivită și mereu întrerupt de aprobările conferenții, iar la sfârșit viu și îndelung aprobat.

La propunerea lui *Dr. Aurel Vlad* se alege o comisie de 40 pentru censurarea raportului. Se aleg în comisie următorii delegați:

M. Veliciu, Dr. Vasilie Lucaciu, Dr. Teodor Mihali, Iuliu Coroian, Dr. Liviu Leményi, Dr. Ioan Șenchea, Dr. Nic. Comșa, Dr. Alesandru Vajda, Dr. Iuliu Maniu, Dr. Stefan C. Pop, Vasilie Damian, Dr. Laurențiu Pop, Dr. Aurel Cosma, Dr. Coriolan Pop, Andreiu Cosma, Ioan Pepa, Aurel C. Domșa, Dr. Nicolae Vecerdea, Dr. Vasilie Fodor, Dr. Gavriil Suciu, Dr. Victor Bontescu, Dr. Iustin Pop, Dr. Ioan Suciu, Ioan Russu-Șirianu, Dr. Eugen Pătăcean, Dr. George Pop, (Zelău), Dr. Teofil Dragoș, Dr. Victor Onișor, Dr. George Popescu, Dr. Valer Moldovan, Dr. Alexandru Bireescu, Aurel Petrovici, I. Boer Lechința, Ciril Deac, Ariton Popa, Dr. Andreiu Pop, Augustin Beleș, Dr. G. Tripon, Dr. Ioan Papp (Brad), Dr. Aurel Vlad, Dr. Iancu Mețianu.

Apoi ședința se suspinde, anunțându-se continuarea pe d. a. la 4 când comisia de 40 își va face raportul.

La 2 oare a fost masă comună în sala dela „Unicum". S'au ridicat și câteva toaste însuflețitoare de dnii George Pop, Dr. V. Lucaciu, Dămian, Dr. Moldovan, Dr. Ștefan Pop ș. a.

Îndată după suspinderea ședinții, comisia trece în sala laterală pentru a începe discuția asupra raportului comitetului central. Se aclamă președinte *Andreiu Cosma,* vicepreș. *Mih. Veliciu,* raportor *Dr. Ioan Suciu.* Discuția se învârte asupra raportului presentat conferinții de comitetul partidului și se constată cu multă bucurie, că toți membrii comisiunii sunt conduși de cel mai viu interes pentru prosperarea partidului și o lucrare armonică a tuturor.

La 5 oare redeschizându-se conferința raportorul Dr. Ioan Suciu, după o introducere potrivită prezintă conferinții hotărîrile comisiunii față de raportul comitetului. Dăm conclusiunile acestea în întregime:

I.

Delegații români ai cercurilor electorale din țările de sub coroana Sfântului Ștefan, adunați în zilele de 10 și 11 Ian. n. 1905 la Sibiu în conferență electorală cu scop de a lua în considerație situațiunea patriei peste tot și a se consulta și a decide asupra atitudinei alegătorilor români față cu alegerile pentru cea mai aproape dietă din Budapesta, înainte de toate protestează din nou în contra dispozițiilor anticonstituționale și antiliberale ale guvernului țării, prin cari dispoziții s'a încercat a despoia pe alegătorii de naționalitate română dela dreptul lor firesc de a discuta și a aduce decisiuni referitoare la stările obștești din patria lor și declară solemn, că *poporul român* respinge de la sine presupunerea să-și facă existența sa și activitatea sa politică pendentă dela arbitriul guvernului.

II.

În fața tristei situațiuni a țării, delegații români ai cercurilor electorale din țările de sub Coroana Sfântului Ștefan, întruniți în conferența de azi, află că împrejurările estrem de grave nu permit să ne atingem de programul partidului național român, ci din contra justifică susținerea neatinsă a acestuia în întregitatea sa așa, cum a fost alcătuit în anul 1881 și susținut în anii 1884, 1887, 1900 și 1902, admițând în fața evoluțiunilor naturale politice posibilitatea unei revisuiri în sens de dezvoltare și amplificare cu scopul deplinei asigurări a existenței și libertății noastre naționale.

Fideli programului național, în considerarea exigențelor situațiunei politice actuale, conferența enunță și accentuiază din nou următoarele:

1. Pretindem neclintit recunoașterea poporului român de individualitate politică alcătuitoare de stat și asigurarea dezvoltării sale etnice și culturale prin instituțiuni de drept public pe lângă susținerea intactă a întregității statului țărilor coroanei Sf. Ștefan.

Tot odată dorim realizarea acelora-și postulate și pentru celealalte popoare, cari toate împreună constituesc statul ungar.

2. În interesul binepriceput al patriei insistăm pe lângă susținerea nestirbită a unității armatei comune în conducere, administrațiune și în limba de comandă; dar cerem de alta parte respectarea și usul mai intensiv a limbei fie-cărui regiment.

Pretindem scărițarea timpului de servit dela 3 la 2 ani, și pretindem curmarea tendințelor de maghiarizare și în armate.

3. Nu numai că pretindem din nou conform programului punerea în deplină vigoare și respectarea legii despre egala îndreptățire a naționalităților, ci pretindem revizuirea și conformarea tuturor acelor legi ulterioare, a căror dispoziție taie în principiile acelei legi fundamentale.

În administrațiune, justiție și instrucțiune usul limbei diferitelor popoare din patrie prin lege să fie asigurat în așa chip, ca fie-care popor din patrie să fie administrat, judecat și instruat în limba sa proprie.

Funcționarii publici în fie-care ținut să fie aleși ori numiți dintre fii poporului care îl locuește, iar dacă n'ar sta la dispoziție atari, la tot cazul funcționarii publici să cunoască în graiu și scris limbele acelor popoare, în mijlocul cărora sunt aplicați.

4. Pretindem autonomie deplină pentru toate confesiunile și cerem, ca tuturor confesiunilor în proporțiune cu numărul sufletelor de credincioși din visteria statului să *se pună la dispoziție* mijloacele materiale cari sunt de lipsă pentru administrarea bisericilor, dotarea preoților și susținerea școalelor confesionale astfel, ca în țara întreagă instrucțiunea elementară să fie absolut gratuită. În deosebi pretindem, ca în școlile elementare (primare) de stat sau comunale, unde maioritatea locuitorilor e ro

mână, limba de propunere să fie fie românească.

Încât pentru școlile confesionale, conferența protestează solemn în contra tendințelor depuse în proiectul de lege al ministrului de culte Berzeviczy.

Pretindem obligativitatea căsătoriei bisericești și ștergerea legii despre neconfesionalism.

5. Pretindem autonomia deplină a comunelor și a cercurilor administrative (comitate, orașe municipale), cari să fie arondate cu deosebită considerare la limitele de limbă a popoarelor din țară, — pretindem alegerea funcționarilor administrativi prin popor, cu eschiderea dreptului de candidare a superiorităților, și desființarea instituțiunii virilistilor.

6. Cerem lege electorală pe baza sufragiului universal, arondarea cercurilor cu număr egal al alegătorilor, votare secretă în sediile notariatelor înaintea unor comisii ambulante și reprezentarea minorităților în parlamentul țării.

Pretindem, să se garanteze prin lege dreptul de întrunire și asociare fără nici o restricțiune, pretindem libertatea deplină a presii, nelimitată, în afacerile publice.

7. Cerem straformarea radicală a sistemului de dare, reducerea dării de pământ peste tot, introducerea contribuțiunei progresive, scutirea de contribuție a minimului de existință și desființarea dării de conzum pentru articlii indispensabili de alimentare

8. Cerem inalienabilitatea și indivisibilitatea minimului de proprietate, desființarea *fideicomiselor*, înproprietărirea în *măsură corespunzătoare a agricultorilor prin* vinderea în parțele, sub condiții favorabile a moșiilor statului.

Pretindem mai departe ca în ținuturi locuite de Români colonizările să se facă numai cu populațiunea română.

Pășunatul în pădurile statului să fie pe lângă o taxă mică dat în arândă direct poporului, iar legea de păduri să fie schimbată mai spre ușorarea poporului.

9. Interesele muncitorilor să fie scutite în mod echitabil în raport cu munca lor, făcându-se imposibilă exploatarea lor din partea intreprinzătorilor. Prin institut de stat să se introducă asigurarea obligătoare a muncitorilor pentru cazuri de boală și bătrânețe, având să contribue întru acest scop statul, intreprinzătorii, pe cum și toți aceia, cari aplică muncitori.

10. Cerem statificarea higenei publice medic și medicamente gratuite pentru săraci.

Proiectele acestea sunt primite de conferență cu unanimitate și în mijlocul unor îndelungate ovațiuni.

Raportorul trece apoi la partea cea mai importantă relativă la părăsirea pasivității. Proiectul de rezoluțiune a conferinții conclude în următoarele:

III.

În cât pentru eluptarea postulatelor depuse în programul uațional și în conclusele de mai sus poporul român se va folosi de toate mijloacele constituționale căutând a delătura toate pedecile artificiali ce i-se pun în cale.

Îndeosebi asupra chestiunii participării ori neparticipării poporului român din patrie la viața parlamentară, suntem necesitați a declara, că câtă vreme nu vor fi scoase din vigoare legile electorale actuali, artificial așa întocmite, ca să fie eschise naționalitățile nemagiare dela înriurire faptică în conducerea afacerilor țării, poporul român din țările Coroanei Sfântului Ștefan, nedrăptățit prin aceastea legi, nici că poate fi represintat în parlamentul țării în chip demn de importanța sa politică. ce o are, ca după număr a 2-a naționalitate din țară. Prin abuzuri oficiale la alegeri, nedreptățiri la compunerea listelor electorale, înfluințări violente și presiuni prin diregătoriile administrative, prin plătiri permise chiar și prin lege a votului, prin corupțiuni cu bani, cu beuturi și mâncări, prin amenințări și resbunări contra acelora, cari au curajul de a se opune, se face imposibilă esprimarea adevaratei voințe a alegătorilor și se falsifică opinia publică a cetățenilor. Suntem așadar plini de neîncredere față de parlamentul țării și câtă vreme va dăinui starea actuală a lucrurilor, nici un bine dela acel parlament nu așteptăm și abia credem că vocea deputaților naționali, pe cari am izbuti ai trimite în parlamentul din Budapesta va fi ascultată și va puteà să schimbe în spre bine situația politică mașteră, în care se află poporul românesc din patrie.

Cu toate acestea însă în considerare, că conclusul conferenței naționale dela Sibiu din 1881, prin care s'a decretat pasivitatea și li-s'a impus conducătorilor politici ai poporului român îndatorarea, să se îngrijască, ca „această resistență passivă să devină serioasă și reală“, nu se mai poate esecutà corespunzător, în considerare, că între stările actuali, binecumpenite, esecutarea passivității reale întimpină greutăți neînvingibile iar a susținea și mai departe, că păstrăm pasivitatea, când un număr foarte însemnat al alegătorilor români nu o ar observa, ar trece de sinamăgire deșartă;

luând apoi în considerare, oă demoralisarea moravurilor politice, care amenință poporul nostru prin focul de luptă a partidelor straine numai prin întrarea partidului nostru național în activitate să va puteà delatura și împiedeca, considerând că aceasta e calea mai potrivită, de a educa poporul politicește imunizându-l fața cu străinii seducători;

consideră că numai astfel să poate desmînți real în fața lumei întregi falsul susținut de actualii guvernanți, că poporul românesc n'ar consimți cu scopurile politice ale conducătorilor săi, ci în marea sa maioritate ar aproba nedreptățile ce i-se fac, și considerând că numai așa vom delătura pedeca, care nelegal și volnicește s'a pus în calea organizării temeinice a partidului național precum și în calea funcționării libere a organelor acestui partid:

Conferința delegaților români ai cercurilor electorale din țările de sub Coroana Sftului Ștefan decretează prin aceasta spre realizarea programului partidului național întrarea în activitatea parlamentară a alegătorilor români în toate cercurile electorale.

IV.

In sensul ordinei de zi propunem: pentru esecutarea acestor concluze și conducerea afacerilor electorale conferința să esmită un comitet de 16, care comitet v'a avea a raporta proximei conferințe despre lucrurile și activitatea sa.

Conferința apreciază greutățile mari, cu cari a avut comitetul național a luptà în decursul ultimului deceniu, constatată că comitetul s'a degajat de datorința sa cu cinste pentru-ce își esprimă mulțumită și raportul prezentat îl ia cu mulțumită spre cunoștință în mijlocul îndelungatelor ovațiuni.

La cuvântul apoi dl *Dr. Gavril Tripon* și într'o vorbire calmă și convingătoare vorbește pentru susținerea pasivității Recunoaște că e puternic curentul pentru activitate parlamentară cu toate acestea ține să justifice înaintea majorității punctul de vedere a minorității spre acest sfârșit se provoacă la piedecile ce stau în calea întrării Românilor în parlament, cum e legea electorală nedreaptă, abuzurile la alegeri, corupțiunile ș. a. Trece la prudența politică care poftește, ca tactica aceasta de a stà pasivi, adecă de a protesta continuu contra legilor, cari se fac de noi fără noi, să se mențină și mai departe și să fie un isvor de drept, ca la ocaziuni binevenite să avem drept a pretinde, că legile dușmănoase nouă să se abroage. Pasivitatea prezintă un popor în retragere și încă tare, activitatea îl poate arăta ca o națiune incapace de luptă. Mai este consecuența politică de a nu părăsi o tactică de luptă până ce dăinuesc aceleaș împrejurări, și oratorul crede, că situația e neschimbată, deși ordinațiunile lui Hieronymi au denegat partidului ori ce drept de existență. În sfârșit e demnitatea națională, care pretinde, să fim represintați în parlament în mod demn și în număr potrivit. Cu toate acestea atât vorbitorul cât și soții de aceleași vederi, prezenți la conferență, nu vreau ruptură în partid și se supun majorității. „Ori ce s'ar hotărî, declară dl Tripon, vom rămâneà ostași credincioși ai partidului.“ Dsa speră că și ceialalți membrii, cari absentează azi dela conferență se vor supune hotărîrii ce se va aduce

Oratorul a fost viu felicitat pentru chipul demn, sincer și liniștit în care a făcut aceste declarații.

După ce mai reflectează în scurt Dr. Suciu, Dr. E. Pătăcean apără din nou pasivitatea și la cererea dsale se face votisare nominală. ***Din 90 voturi esprimate: 78 au fost pentru activitate, 12 pentru pasivitate.***

Îndelungi ovațiuni salută acest resultat al votisării.

După ce se enunță activitatea parlamentară se alege următorul comitet esecutiv: George Pop de Basești, Dr. Vas. Lucaciu, Dr. Al. Vajda, Dr. Teod. Mihali, Dr. Ioan Suciu, Dr. Nic. Comșa, Dr. Aurel Lazar, Dr. Aurel Vlad, Dr. Aurel Cosma, Dr. Isidor Pop, Dr. Victor Bontescu, Dr. Ioan Șenchea, Dr. Victor Onișor, Dr. Ștefan Pop, Nic. Ivan și Virgil Tomici.

Se votează vechiului comitet absolutoriu și apoi se cetesc câteva telegrame sosite dela Zlatna, Brașov, Bogșa, Nădlac, Curtici, D.-Sân-Martin, Sânmiclăușul mare etc.

Înaintea de închiere asesorul Ivan, în avântate cuvinte esprimă preș. G. Pop mulțumita conferinții pentru convocarea și conducerea ei, cum și pentru zelul ce a dovedit totdeauna în afacerile naționale.

Ședința se încheie după 7 oare sara.

Cine a fost la Sibiu?

Dăm în următoarele conspectul delegaţilor, cari au luat parte la conferenţă:

Comitatul *Cenad*: Aurel Petroviciu şi Nicolae Chicin.

Braşov-oraş: Dr. Nic. Vecerdea, protop. Vasile Voina.

Comitatul *Sătmar*: Dr. Vasile Lucaciu, Dr. Teofil. Dragoş, George Achim, Augustin Dragoş, Dr. Victor Nilvan.

Comitatul *Selagiu*: George Pop de Băseşti, Andreiu Cosma, Dr. George Pop.

Comitatul *Alba inferioară*: A. C. Domşa, Dr. Iuliu Maniu, Dr. Laurenţiu Pop, Dr. Vasile Fodor, Petru Popoviciu, protop., Dr. G. David, Ioachim Totoianu, Ariton M. Popa, Nicolae David.

Ocna Sibiului: Dr. Octav. Rusu, Dr. Dumitru Ştefan.

Comitatul *Timiş*: Dr. Aur. Cosma, Dr. G. Adam. Vichente Pop advocat, Dr. Iuliu Coste, George Breban, Ioan Pepa, protopop, Vincenţiu Pirtea, Nicolae Martinovici.

Comitatul *Caraş-Severin*: Dr. Isidor Pop, Virgil Tomiciu, Dr. Cons. Manea, Dragutin Milcoviciu.

Comitatul *Torontal*: Dr. Epaminonda Lucaciu, Dr. Ales. Bireescu, Vincenţiu Petroviciu.

Comitatul *Hunedoara*: Dr. Aurel Vlad, Dr. I. Margitta, Dr. Iustin Pop, Dr. Străiţariu, Vasile Damian, Dr. Ioan Papp, Dr. George Dubleş, Vasile C. Osvadă, Dr. Gavriil Suciu, Isidor Saturn, Dr. Victor Bontescu.

Sibiu-oraş: Dr. Liviu Lemenyi, Dr. Ilie Beu, Dr. Lucian Borcea, Nicolae Ivan, T. V, Păcăţan, L. Tritean.

Comitatul *Sibiu*: Sergiu Medean, Zevedeiu Murăşian, Dr. G. Măcelariu, Dr. Ioan Stoica, Dr. Nicolae Comşa. I. Banciu, Dumitrie Comşa şi Ioan Petrişor.

Com. *Solnoc-Doboca*: Dr. Teodor Mihalyi, Dr. Al. Vaida-Voevod.

Comitatul *Bistriţa-Năseud*: Ciril Deac, vicariu, Dr. V. Onişor, Dr. Gavril Tripon.

Comitatul *Târnava-mică*: Dr. Romul Boila.

Comitatul *Cojocna*: Dr. A. Pop, Iuliu Coroian.

Comitatul *Arad*: Dr. Şt. C. Pop, Dr. Cornel Iancu, Ioan Russu-Şirianu, Mihaiu Veliciu, Procopie Givulescu, George Turic, Augustin Beleş, Dr. Ioan Suciu, Dr. Dumitru Popoviciu, Dr. Dumitru Barbu, Dr. Liviu Tămăşdan, Petru Rusu, Dr. Aurel Grozda.

Comitatul *Făgăraş*: Dr. Iancu Meţianu, Dr. I. Şenchea, Dr. T. Popescu, Nic. Borzea, Dr. Octavian Vasu.

Comitatul *Turda-Arieş*: Dr. G. Popescu, Dr. E. Pătăcean, Iuliu Vlăduţiu, Dr. Valer Moldovan, Ioan Boer, Mariu Elecheş.

Comitatul *Bihor*: Dr. Coriolan Pap.

Presa a fost represintată foarte bine, anume: *„Gazeta“*: prin T. H. Pop, *„Telegraful“*: T. V. Păcăţianu, *„Unirea“*: Aurel C. Domşa, *„Drapelul“*: Dr. Tib. Brediceanu, *„Libertatea“*: Vas. E. Moldovan, *„Răvaşul“*: Dr. I. Giurgiu şi *„Poporul român“*: Dem. Birăuţ.

Afară de aceea un public numeros, care în şedinţa de după amiazi a umplut logele, galeria şi toate locurile din vasta sală.

APEL

către alegătorii români!

Resimţind puterea dorinţei D-Voastre, de a vă fi însivă făuritorii sorţii în înţelesul legilor şi al constituţiunei ţării, alegându-vă însivă bărbaţii, cari să dee glas voinţei D-Voastre în parlamentul ţării; resimţind că puterea aceasta a dorinţei este isvorită din însaşi puterea de viaţă a D-Voastre, a poporului românesc, — conferenţa electorală a delegaţilor români ţinută la 10 Ianuarie st. n. în Sibiu, a dat ascultare dorului D-Voastre şi a decretat, ca alegătorii români să iee parte activă la alegerile dietale ce se vor ţineà în ţara întreagă, începând din 26 Ianuarie st. n. a. c. Cunoaşteţi D-Voastre cauzele, că înainte vreme alt sfat vi s'a dat din partea conferinţelor electorale române, cu privire la alegerile dietale, sfatul abţinerii dela acele alegeri; ştiţi D-Voastre bine cumpănì şi prigonirile începute contra noastră şi măsura puterii noastre din trecut, dar vremea trece şi faţa lumii se schimbă şi: dacă slabi am fost, ne-am întărit, dacă neîncrezători am fost, conştiinţa puterii ne-a redat încrederea, dacă împrăştiaţi am fost, dorul binelui obştesc al neamului iarăşi ne-a adunat!

Greutăţile noi trebue să ni-le uşurăm, durerile noi trebue să ni-le lecuim, şi a noastră e datorinţa să ne scăpăm de năcazuri!

Legile ţării ne dau putinţa să ne alegem deputaţi dietali după dorul inimei noastre şi tot legile ţării dau dreptul acestor deputaţi să dee glas în casa ţării durerilor, dorinţelor şi plângerii noastre.

Bateţi şi vi se va deschide!

Ca să câştigăm drepturi, trebue să ne folosim şi să ne ştim folosì de cele pe cari le avem.

Cum va fi purtarea D-Voastre la alegeri, aşa vă vor fi deputaţii; şi cum vor fi deputaţii, aşa se vor făurì legile şi aşa vă va fi uşurarea!

Acum, când soartea neamului este depusă în mânile D-Voastre, daţi-vă bine seama, că având putinţa, să aveţi şi puterea, ca soartea neamului spre bine s'o îndreptaţi!

Puterea e în mânile D-Voastre, nădejdea e în mânile tuturor, împlinirea e la Dumnezeu!

În conştiinţa puterii şi în puterea nădejdii, sfatul ce noi vi-l dăm e următorul:

1. Constituiţi-Vă neamânat pentru fieştecare cerc electoral în comitete electorale executive.

2. Daţi-Vă votul singur aceluia, despre care sunteţi încredinţaţi că vă înţelege păsurile şi vrea şi poate să vă lecuiască relele, şi cine te-a înţelege mai bine, ca fratele tău, şi cine ţi-a vrea mai mult binele, ca sânge din sângele tău?!

3. Bine cumpănind trebuinţele neamului în general, ţinem de lipsă, ca deocamdată pentru următoarele cercuri să vă recomandăm drept candidaţi astfel de bărbaţi, a căror trecut şi prezent e garanţă pentru binele poporului.

Candidaţii partidului naţional român.

Vinţul-de-jos: *Dr. Iuliu Maniu.*
Ighiu: *Dr. Alex. Vaida-Voevod.*
Boroşineu: *Dr. Ioan Suciu.*
Iosăşel: *Petru Truţa.*
Chişineu: *I. Russu-Şirianu.*
Radna: *Dr. Vasile Lucaciu.*
Şiria: *Dr. Stefan C. Pop.*
Pecica: *Dr. George Popa.*
Făgăraş: *Dr. Ioan Şenchea.*
Arpaşul-de-jos: *Dr. Octav. Vasu.*
Dobra: *Dr. Aurel Vlad.*
Baia-de-Criş: *Vasilie Damian.*
Haţeg: *Dr. Gavriil Suciu.*
Deva: *Dr. Aurel Vlad.*
Orăştie: *Dr. Ioan Mihu,* eventual *Dr. V. Bontescu.*
Sasca-montană: *Dr. Aurel Vlad.*
Făget: *Coriolan Bredician.*
Rittberg: *Ioan Pepa.*
Trăscău: *Dr. Vasile Fodor.*
Cristian: *Dr. Nicolae Comşa.*
Ocna-Sibiiului: *Dr. Aurel Cosma.*
Ileanda-mare: *Dr. Teodor Mihali.*
Iclodul-mare: *Dr. Ioan Kerekes.*
Şomcuta-mare: *Dr. Teofil Dragoş.*
Lăpuşul-ung.: *Dr. Vasilie Lucaciu.*
Meghieşul-aurit: *Dr. Andreiu Doboşi.*
Cehul-Silvaniei: *George Pop de Băseşti.*

4. Celelalte cercuri le lăsăm la buna D-Voastre chibzuială, candidând bineînţeles astfel de bărbaţi, despre a căror capacitate şi bună credinţă sunteţi convinşi; aducând aceasta neamânat la cunoştinţa comitetului permanent electoral.

5. Pentru toate afacerile electorale, aveţi să vă adresaţi comitetului electoral executiv, cu adresa: Dr. Aurel Vlad, Orăştie, Szászváros.

6. În cercuri unde sunteţi în minoritate, dar interesele D-Voastre coincid cu interesele naţionalităţilor conlocuitoare, Vă recomandăm să vă daţi voturile D-Voastre pentru candidatul naţionalist, pe care în

TELEGRAMĂ!

„Nou Etablisement"

Un deposit de tot **soiul de vesminte** pentru **domni şi doamne**, făcut din cele mai bune stofe şi după croiala cea mai modernă, cea mai cu gust, şi cea mai trainică.

Fiecare, care voieşte să cruţe să caute a se convinge despre preţurile foarte moderate şi despre trăinicia marfei.

Cu bani puţini marfă bună

trimite numai

Hala Vieneză de vânzare

din Medieş (Medgyes)

strada Farkas Nr. 1.

(lângă Farmacia Folberth).

(44) 6—6

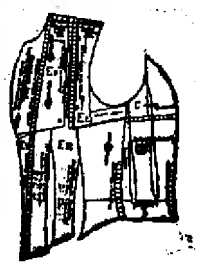

marca fabriceĭ

De mare însĕmnătate pentru Dame!

Fie care P. S. Dómnă îşĭ póte însa-şĭ pregăti cu o uşurinţă de neînchipuit

talia sa după orĭ ce modă

cu ajutoriul aparatuluĭ de croit talie pentru dame

inventat de **Anton Guschelbauer.** A fost censurat de academie. şi poşede nenumĕrate scrisorĭ de recunoscinţă.

Işĭ are patenta şi e scutit prin lege în tóte statele culte.

Preţul unuĭ aparat e 3 cor. franco rambursat.

Se caută agenţĭ

Prospecte să trimit la cerere gratis

Cu tóta stima:

Antal Guschelbauer.

Sopron.

17 (23 52)

Cărţĭ ce să pot căpĕta în Libraria Seminarială.

Floricele de câmp, de A. C. Domşa	1.—
Cântece, Sabo	1.—
Visurĭ trecute. Ciura	1.—
Studiĭ şi Biografiĭ. Dr. I. Raţiŭ	2.—
Geniŭ pustiŭ, Eminescu	2.—
Drumurĭ şi oraşe, Iorga	2·50
Poesiĭ de Alexandri.	3.—
Teatru I. II. Alexandri á 1.50	3.—
Vers şi proză Alexandrescu	1·25
Novele A. Brătescu-Voinescĭ	1·50
Liter. pop. Eminescu.	1·50
Clocoiĭ N. Filimon	1·50
Legende şi basme Ispirescu.	1·50
Poveştĭ, I. Creangă	1·50
Vorbe înţelepte A. Popoviciŭ.	1·50
Vatra Părăsită Slavicĭ	2.—
Din Bĕtrânĭ „	2·50
Eminescu şi Coşbuc de Alexandru Ciura.	1.—
Limba Română poporană şi Dialectul Sicilian, de Alesiu Viciu	1.60

Ierarchia Românilor din Ardeal şi Ungaria de *Dr. Augustin Bunea,* Preţul 3 coroane.

Biblioteca Minerveĭ 22 nr. fie care numĕr 15 fil.

La esposiţiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote şi fabrica de scaune de fer pentru clopote a luĭ

Antoniu Novotny

în Timişóra-Fabric

(22) 19—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea de noŭ a clopotelor stricate, maĭ de parte spre facerea de clopote întregĭ armonióse, pe [illegible]ngă garanţie pe maĭ mulţĭ anĭ, [illegible]ovĕḑute cu adjustărĭ de fer [illegible]tut, construite spre a le întórce [illegible]u uşurinţă în orĭ ce parte, în dată ce [illegible] o lature prin aceea ce sînt mântuite de crepare [illegible] mînd

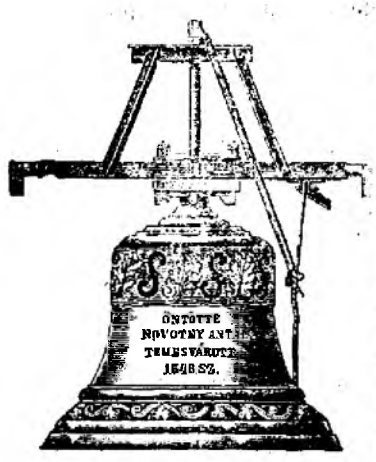

clopotele găurite

de mine inventate şi maĭ de multe orĭ premiate, carĭ sînt provĕḑute în partea superióră — ca violina — cu găurĭ după figura *S* şi pentru aceea aŭ un ton maĭ intensiv, maĭ adânc, maĭ limpede, maĭ plăcut şi cu vibrarea maĭ voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, aşa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unuĭ clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiŭ. Maĭ de parte se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătător, — spre preadjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut — ca şi spre turnarea de tóce de metal.

Preţ-curanturĭ ilustrate se trimit la cerere gratuit şi franco.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

conţelegere cu D-Voastre vă vor propune fruntaşii cercurilor respective.

7. Vă recomandăm ca şi în cercurile unde sunteţi în minoritate, pentru cinstea steagului, puneţi-Vă candidat naţionalist şi afirmaţi-Vă dorinţa.

Şi acum înainte cu Dumnezeu, la luptă sfântă unde bunul ţării şi al neamului ne chiamă!

Din şedinţa comitetului electoral executiv, ţinută în Sibiu la 11 Ianuarie st. n. 1905.

George Pop de Băseşti m. p., mare proprietar; ***Dr. Vasile Lucaciu*** m. p., paroh; ***Dr. Ales. Vaida-Voevod*** m. p., mare proprietar; ***Dr. Teodor Mihali*** m. p., advocat, mare proprietar; ***Dr. Ioan Suciu*** m. p., advocat; ***Dr. Nicolae Comşa*** m. p., medic; ***Dr. Aurel Lazar*** m. p., advocat; ***Dr. Aurel Vlad*** m. p., advocat, director de bancă; ***Dr. Aurel Cosma*** m. p., advocat; ***Dr. Izidor Pop*** m. p., advocat; ***Dr. Victor Bontescu*** m. p., candidat de advocat; ***Dr. Ioan Şenchea*** m. p., advocat; ***Dr. Victor Onişor*** m. p., advocat; ***Nicolau Ivan*** m. p., protopresbiter; ***Dr. Stefan C. Pop*** m. p., advocat; ***Virgil Tomici*** m. p., proprietar.

Răspuns Dlui D. („Gazetei"). La răspunsul din Nr. 51—1904 al Unirii, Gazeta Transilvaniei reflectează în Nrii: 284 şi 285—1904, într'un articlu sămnat cu litera D. Domnul D. se profesază român gr.-cat. în faptă însă îşi permite aserţiuni contrari credinţii şi învăţăturii sfintei noastre biserici. Aşa spre es. vorbeşte despre schimbarea dogmelor conform cu spiritul timpului, despre primirea iurisdicţiunii preoţeşti din mâna patronului poate calvin san jidan, şi bogatelisază scopul principal al bisericii, mântuirea vecinică a fiilor săi, ba pune în discusiune, ca să nu zic că neagă divinitatea religiunii noastre. Să mai amintesc apoi oare, că clerului inferior îi denegă aptitudinea de a promova mântuirea vecinică a credincioşilor săi, iar pe clerul înalt îl prezentă ca usurpator al drepturilor avute de mireni dela începutul bisericii creştine?

Pe temeiul acesta şi în tonul acesta nu pot discută cu un greco-catolic. Amăsurat constituţiunii sfintei noastre biserici mirenii, fie de condiţiune cât de înaltă, sunt fii, iar episcopii şi preoţii părinţii lor sufleteşti, şi apoi e vai de familia, în carea fiii vorbesc despre părinţii lor în tonul, în care Domnul D. vorbeşte despre clerul şi capii bisericii sale. Dar trebue să merg şi mai departe şi să zic, că dacă Domnul D. intenţionat să pune în contrast cu învăţătura bisericii noastre, prin faptul acesta renunţă la drepturile de membru al ei, prin urmare şi la dreptul de a lua parte la discusiunea despre lărgirea sau înelărgirea sferii de drept a chematului mirean în administrarea averilor bisericeşti şi în supraveghiarea şcoalelor noastre.

Dacă Domnul D. va continua a rămânea pe temeiul, pe carele s'a pus, nimic nu mai am de zis; însă dacă va accepta temeiul indicat de mine, sum gata să întru în discusiunea tuturor cestiunilor sulevate de Dsa, chiar şi cu risicul că din nou îmi va gratifica lipsă de logică, sofistărie şi alte epitete adornante, pe cum a făcut'o în articlul indicat.

Am luat peana în mână, când am crezut. că am dorinţa să apăr biserica de o nedreptate, ce i-s'a făcut, şi o voiu lua din nou, dacă voiu vedeà, că pot să-i aduc servicii, fie cât de mici deocamdată însă cred, că discusiunea în tonul început de Domnul D. e spre scăderea vazei bisericii noastre.

V.

AVIS!

Alegerile de deputaţi în comitatul Alba inf. sunt statorite pe Joi în 26 crt. Suntem siguri că toţi Românii de bine se vor presinta la urnă votând pentru candidaţii partidei naţionale române. Să dovedim lumii, că suntem conştii de demnitatea noastră naţională!

Redacţia doreşte

An nou fericit!

tuturor colaboratorilor şi cetitorilor săi.

Noutăţi.

Răscumpărarea felicitărilor. Am primit drept preţ la răscumpărarea felicitărilor de anul nou pentru masa studenţilor: I. M Moldovan, 10 cor., Dr. Aug. Bunea, 5 cor., Gavril Pop, 2 cor., Ştefan Pop, 4 cor., I. Br. Hodosiu 10 cor., Ioan Maior 2 cor., Pop Niculae 1 cor., D. Radeş, 2 cor., George Muntean 2 cor., Dr. Eugen Solomon, 2 cor., Eugen Pantea, 2 cor., Aug. Caliani, 2 cor. Ioan Fodor, 2 cor., Gavril Precup, 2 cor., Iac. Domşa 2 cor., Victor Muntean 1 cor., Aurelia F. n. Solomon, 3 cor., Leontina P. Măcelariu Blaj, 2 cor., Dr. Ioan Raţ 2 cor., Iosif Lita, 3 cor., Alexiu Pop, 1 cor. Dr. Eug. Bran, advocat Teaca. 5 cor. — Pentru fondul Subsidiar al preoţilor am primit dela: Moise Brumboiu, Tohanul-vechiu 3 cor., Iosif Lita, Iclod 3 cor. Vas. Smigelschi, Sâncel 1 cor. Aurel C. Domşa, Blaj 3 cor.

Dela Almaşu-mare ni se scrie următoarele: Concertul tinerimei (ţărene) române din Almaşul-mare, aranjat în favorul bisericii din loc s'a ţinut în 9 Ianuarie, a treia zi de crăciun sub conducerea şi după multe osteneli al tinărului învăţător Vasilie Idu. Al doilea an decând acest tinăr însufleţit de misiunea sa sfântă o împlineşte în Almaş cu multă pricepere, şi iubire adâncă; — şi multe osteneli a lui fură remunerate în sara din 9 Ianuarie, prin expresiunea atragerii tinerimei şi a poporenilor, cari îl chiar adoară, prin mulţumita de vorbe al mai marilor sei, lauda publicului adunat, şi venitul îndestulitor. — Cam trei sute de oameni între ei câţiva poporeni fraţi unguri, şi câteva familii române inteligente, chiar şi din jur s'au strimtorit în sala mică, un număr mare al veniţilor în celelalte odăi a şcoalei, alta mulţime la care nu mai ajunse loc nicăiri până târziu sara sgribură în ocolul şcoalei ca să se poată delecta batăr în auzul corului tinerimei. Corul a cântat foarte bine, mai ales piesa „Pe crengi de soc." Piesele teatrale erau bine alese, şi bine predate. Dintre reprezentanţii cei mulţi mi-am însemnat pe cei cari şi-au jucat rolul mai bine, dintre fete: Maria Petran, o fată drăguţă isteaţă, cu o voace de sopran strălucitoare de raritate, care şi în pieza „Sărăcie lucie" reprezenta pe Veselina. Dintre feciori: Nicolae Stranţi în pieza „Sărăcie lucie" era partnerul potrivit al Veselinei, iar Ioan Igna pe Viliga l-a reprezentat nimerit. Ioan Ţap în pieza „Păcate", şi-a jucat rolul bun, cu pricepere rară, iar Ice Mathei a dat admirabil şi moderat un jidov, ei doi au şi fost poftiţi prin aplauze de două ori pe bină. Pavel Cosma s'a distins în declamaţiune, Ioan Bărar prin vorbire. La rugarea mai multora pieza „Otrava de hirciogi" s'a repetat, fiind încă odată predată în anul trecut, în care Nicolau Şuteu s'a distins ca şi calfă de cizmaş. Şi când s'a sfârşit concertul reuşit tinerimea însufleţită încunjura pe tinărul învăţător, exprimându-şi dragostea prin mulţămită şi strigăte de: să trăiéscă dl învăţătorul „nost" tot între noi! Declaraţiunea aceasta al iubirei era cu atât mai mişcătoare căci s'a lăţit vestea, că tinărul învăţător fu distins cu invitare la o şcoală din centrul României, la care el cu abnegaţiunea rară a persoanei sale răspunse că lipsa e mai mare aici, şi a rămas între noi.

Constituire Societatea Română Academică Social Literară *Carmen Sylva*, din Graz, şi-a constituit noul comitet pre anul adm. 1904/5 astfel: Alexandru Dobrescu st. med. preşedinte. Demetriu Coltau stud. acad. com. secretar Ioan Slavu stud. med. cassar şi bibliotecar.

Masa studenţilor. Domnişoarele *Iulia* şi *Claudia Moldovan* şi Doamna *Leontina Pop* n. *Moldovan* din Boziaş, au dăruit mesei studenţilor dela gimnaziul nostru suma de 20 cor. întru amintirea repauzaţilor părinţi şi unchi Vasiliu, Susana şi Isaia Moldovan, iar dl *Ioan Anca* din Subpădure 10 coroane întru amintirea repauzaţilor părinţi.

Firma românească a Dlui Pascu din Fiume (a se vedeà mai jos) posede toate garanţele unei firme solide şi de bun pume. O recomandăm pulicului român să o sprijinească cu toată căldura.

Necrolog. *Cornelia Chirilă*, după lungi suferinţe şi-a dat nobilul ei suflet, în floarea vieţii, Miercuri în 11 Ianuar 1905, la 6 oare p. m. lăsând în doliu pe mama-i văduvă şi 5 fraţi. Condolenţe sincere.

Odihnească în pace!

Posta redacţiunii.

„La cununie" nu se poate publica. Aveţi idei frumoase, dar nu le ştiţi îmbrăca ca să atragă şi deştepte atenţia cetitorilor.

Delarupe. A sosit, va urma în numărul viitor

V. P. Zilele acestea veţi primi scrisoare privată ca răspuns la întrebările ce ne faceţi.

I. I. Aş dori mult să nu insisti pentru publicarea celor trimise, nimic nou.

Editor şi redactor răspunzător:
Aurel C. Domşa.

Abonamentul:
Pentru monarchie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., ½ an 9 frc., ¼ an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia, să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei“ în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XV. Blaj 21 Ianuarie 1905. Numărul 3.

Invitare de abonament.

Rogăm pe On. abonenţi, cari sunt încă în restanţă cu abonamintele de pe anii trecuţi, să binevoiască a le trimite fără amânare, pentru ca foaia să-şi poată plăti datoriile sale.

Tot odată îi rugăm pe toţi se binevoiască a-şi renoi abonamintele pe anul 1905 cu preţurile de

12 Cor. **pe anul întreg**
6 „ **pe o jumătate de an**
3 „ **pe un pătrar de an.**

Administraţiunea.

În faţa alegerilor dietali.

Stăm în faţa alegerilor de deputaţi pentru dieta ţării. În comitatul nostru terminul e pus pe 26 Ianuar st. n. Românii acestui comitat sunt în maioritate absolută în cercurile: Vinţul-de-jos, Ighiu şi Ocna Sibiului. — Conferinţa delegaţilor români dela Sibiu a hotărît ca Românii să aleagă, a designat şi candidaţii. Tot bărbaţi integri, cu durere de neam şi cu rîvnă pentru înaintarea patriei. Candidaţii cercurilor comitatului nostru sunt: *Dr. Iuliu Maniu,* la Vinţul-de-jos, *Dr. Vajda-Voevod*, la Ighiu şi *Dr. Aurel Cosma*, la Ocna.

Iată aleşii nostri în comitat, alegători români, lor să le dăm votul unul fiecare. Ei ne cunosc năcazurile, ei ne pricep şi înţăleg nisuinţele noastre, pe dânşii îi doare de soartea noastră, căci sunt de un sânge cu noi; vorbesc în glasul iubit a mamelor noastre.

Nu vă lăsaţi momiţi de apostoli mincinoşi, cari pe faţă vă vorbesc cuvinte dulci şi vă promit marea cu sarea, iar când e la adecă vă lasă cu promisiunile. Preoţii nostri au cuvântul. Către dânşii ne adresăm mai vârtos. Ei sunt conducătorii fireşti ai poporului nostru. Lor le incumbe datorinţa să lumineze inimile alegătorilor români, să le arate calea dreaptă pe care au să meargă. — Cei puternici, guvernanţii nostri prin sbirii lor ne vor supune multor încercări, dar să nu ne intimidăm. Nu ne pot lua nimica. Doar trăim într'un stat constituţional. Suntem cetăţenii acestei patrii, contribuim cu sângele şi avutul nostru la susţinerea ei.

Purtăm toate greutăţile ca şi oricare alt cetăţan. Cine să ne dispute dreptul, că nu am puteà fi stăpâni pe votul nostru. Cine ne-ar puteà sili să nu-l dăm acelora, cari ne vreau binele şi înaintarea?

În rândul al doilea ne adresăm către învăţătorii nostri şi toţi oamenii cu carte, cari petrec în mijlocul poporului nostru. — Toţi deopotrivă au sfânta datorinţă de a lumina poporul. Să nu vă desfaceţi de dânsul şi să nu vă puneţi în serviciul străinului. — Să nu uităm că cu toţii trăim din sudoarea lui. E firesc dar, ca să lucrăm într'acolo, ca el să ajungă la o soarte mai bună. Şi cine poate să-i croiască acea soarte, dacă nu noi, ceice avem aceleaşi aspiraţii ca dânsul?

Ar fi o pată pe numele acestor cercuri electorale, cu maioritate covârşitoare de alegători români, dacă nu ne-am şti afirma. — Acum e momentul să dăm dovezi, că suntem element de ordine, că suntem popor conştiu de drepturile şi datorinţele sale. Dacă toţi vom fi una, dacă preoţii, învăţătorii si cărturarii nostri îşi vor face datorinţa, învingerea noastră e sigură. Numele nostru bun va străbate în toate colţurile locuite de români. Alegătorii cercurilor Vinţ, Ighiu şi Ocna vor alcătui pagina cea mai frumoasă în istoria luptelor de drept a neamului nostru românesc.

UN TIP.

Spre a se vedeà, cât de desastruoasă e ortodoxia chiar şi în România şi cât de mult îneacă în om sentimentul de naţionalitate, lăsăm să urmeze acest articol din „Tribuna“ dela Arad nrl din 3 crt. E un puternic strigat de indignare contra boerimei moldovene, care îşi are şi acum ochii aţintiţi cu atâta evlavie spre Petersburg, ca şi cum nu ţarul alb ar fi cauza atâtor desastre, ce au venit asupra României.

Ori care din noi, ceşti de dincoaci de munţi, cari am avut ocaziune a intra în societatea aşa zisă bună a regatului român am rămas surprinşi de impresiunile ce am primit în mijlocul ei. Nu numai că ne-am lovit de o limbă de conversaţie străină, ci şi modul gândirei şi a judecării mai ales în ceeace priveşte cestiunile naţionale şi patriotice ne jigneşte adeseori. Cu cât cercurile societăţii sunt mai „boereşti“ sau mai „boerite“, cu atât ne simţim mai străini.

Până ce nu ne vom deprinde bine cu însuşirile acestei societăţi; până ce nu vom începe a cunoaşte mai deaproape individualităţile ei, multe din apariţiuni, din evenimente, din acţiuni, din situaţiuni şi efecte politice şi culturale rămân pentru noi enigmatice. Nu vom înţălege lupta crâncenă şi înflăcărată contra „boerimei“; nu ne vom puteà da samă de activitatea şi importanţa unor eroi anteluptători ca Ioan Ghica, C. A. Roseti, Ioan Brătianu; nu vom şti apreţia după cuviinţă domnia glorioasă a Regelui Carol, nu vom şti să ne explicăm aspiraţiunile de domnie, cari şi astăzi încă le au unii „boieri“; nu vom înţelege desele tăvăleli şi renegări politice, cari sguduie şi turbură desvoltarea statului român, precum şi alte multe apariţiuni surprinzătoare, nepatriotice şi neromâneşti în viaţa culturală şi politică a României.

Pentru a contribui încâtva la o precisare a judecăţii cetitorilor nostri asupra stărilor de dincolo de munţi, ne-am propus de astădată să punem în vederea publică tipul unui vechiu boieriu, care a ocupat un loc de frunte în viaţa politică a tinărului regat până mai eri alaltăeri.

Pe malul Bistriţei, în satul Roznov aproape de oraşul Târgu-Neamţ, pe moşiile sale strămoşeşti întinse resida Colonelul Roznovan, un boer onorabil, care îşi deriva descedenţa sa din neamul domnesc al Moldovei Ruset şi se iscălea „George Alexandru Ruset Roznovano“. Ca june întrase în regimentul de cavalerie de gardă rusesc, în care, după mărturisirea sa proprie, îşi făcuse educaţia, luase parte la războiul Crimeiei, fuse şi pe câmpurile de război ale Bulgariei şi după ce a pus sabia în teacă s'a dedicat moşiilor sale. Acì în Roznov se ocupa cu mult zel de clădirea unei biserici destinată mai ales 'a cuprinde oasele străbunilor săi şi rămăşiţele neamului său, ale sale proprii. Dar şi viaţa politică îl atrase. După descedenţă şi credinţe colonelul Roznovanu nu-şi găseà locul decât în partidul conservator, în care se strânse mulţi boieri cu vederi ce erau identice sau se potriveau cu ale sale. În acest partid el a ajuns a fi un fruntaş între fruntaşi şi a ocupat sub guvernul conservator fotoliul prezidentului Adunărei deputaţilor. Care va se zică el reprezenta, pe cât timp era învestit cu această înaltă dignitate a statului, *voinţa naţională a poporului român.*

Mai acum câteva săptămâni colonelul Roznovanu încetează din viaţă fără ca în urma lui să rămână copii şi prin testament dispune de averea sa însemnată. Testamentul este făcut în o localitate din Rusia la 25 August 1898. Averea mişcătoare o lasă soţiei sale (născută Câmpineanu) şi din cele

două moşii ale sale Roznov şi Ivăneşti alipite una de alta alcătuieşte o fundaţiune în folosul — bisericei sale din Roznov, pe care o dotează cu un venit anual de 20.500 lei Ce să facă oare o mică biserică cu atât amar de bani? Ce misiuni mari va fi având să împlinească bisericuţa dela Roznov? Ce scopuri înalte va fi urmărit bărbatul de stat român cu această mare fundaţie legată de un cavou familiar? Testamentul voluminos deslueşte pe deplin cu prisos aceste întrebări, cari se impun dela sine.

Nu este vorba numai ca biserica să fie provăzută şi dotată cu toate cele trebuincioasă: cu paroch, diacon, cântăreţi, luminări, vestminte, cărţi, prescuri, reparaturi etc.; căci pentru toate aceste erau suficiente vre-o câteva mii de lei şi vre-o câteva cuvinte încredinţate unui bun Român şi bun creştin. Colonelul Roznovanu n'a voit numai atât. Plin de neîncredere în instituţiunile naţionale ale ţării sale şi cu un dispreţ adânc faţă cu tot ce est românesc până şi faţă cu dinastia, boerul dela Roznov „hotăreşte", „prescrie" şi „dispune":

ca toţi slugitorii bisericei sale, paroh, diacon şi profesor de muzică vocală să nu-şi facă studiile lor de pregătire la institutele excelente din ţară, ci să urmeze cursurile în o limbă străină la şcoli din — *Rusia;*

ca Administratorul fundaţiunei, dotat cu un venit anual de cel puţin 12.000 lei anual, să *nu* fie un Român ci un *Rus;*

ca administraţiunea fundaţiunei să nu poată trece *nici odată* în *mâni româneşti,* investind pe administrator cu dreptul a numi pe succesorul său şi la caz când din ori ce motive nu s'ar folosi de acest drept autorizând — nu pe guvernul român, nici pe Mitropolitul Primat al României, sau pe Sf. Sinod — ci pe *ministrul rusesc* din Bucureşti să numească pe acel administrator;

ca supravegherea şi controla fundaţiunei să nu fie îndeplinită de autorităţile române chiemate prin legi la aceste funcţiuni, ci prin *Împăratul tuturor Ruşilor* respective prin representatul său din Bucureşti;

ca la liturghiile slugite în această biserică să se pomenească mai întâiu *Ţarul rusesc,* apoi toţi membri familiei imperiale *ruseşti* întocmai după pomelnicul din bisericele din Kremlin dela Moscov, să se facă şi rugăciuni pentru „slava şi izbânda armatelor *ruseşti";* şi numai după-ce s'a făcut aceste pomeniri a acelor Mari şi Puternici, numai după-ce s'au înnălţat rugăciunile pentru armatele străine, parochul român dela Roznov se aibă voie a pomeni şi pe micul Rege al României, nu ca rege şi Domnitor al ţării şi a pamântului pe care e clădită biserica, nu ca rege şi Domnitor al credincioşilor, cari sunt adunaţi în biserică, ci numai ca binefăcător al acelui locaş sfânt în rând cu Adela Moruzi şi Maria Nicolaevna Sollohul, cari şi ele au oferit daruri;

ca parochul în momentul când ese din altar cu darurile în mijlocul poporului român evlavios să rostească rugăciuni „pentru *Împăratul Rusiei,* pentru întreaga familie *imperială rusească* (tot după pomelnicul din Kremlin), pentru neamul lui, pentru ostaşii lui, pentru mărirea şi prosperitatea imperiului *rus* pentruca Domnul Dumnezeu mai mult să le ajute şi să le supună sub picioare pe toţi vrăşmaşii";

ca Regele său propriu, Regele ţării sale, Marele Rege Carol I. să fie tractat de-o potrivă cu comandatul unui regiment rusesc de cavalerie, cu Marele duce Pavel Alexandrovici; pentru ambii rânduieşte ca la ziua lor să se servească un Tedeum, iar după moartea lor un parastas;

ca în cazul când prin acte „legislative sau administrative" moşiile Roznov şi Ivăneşti a fi sustras în parte sau în total din sesiunea bisericei, în acest „nenorocit caz" representatul din Bucureşti al Împăratului tuturor Ruşilor este autorizat a vinde moşiile şi suma de bani primită să o depositeze — nu la Banca naţională a României, sau la casa de depuneri şi de economii a statului român — ci la Sfântul Sinod al *imperiului rus* sau la o altă instituţie religioasă *rusească;*

ca inscripţia pe piatra sa mormântală să nu fie tăiată cu litere româneşti ci cu litere *chilirice* şi pe lângă numele său să nu se adăugească vr'o dignitate a statului român, la care boerul nostru a fost ridicat, ci numai „gard călare din garda Împărăţiei Rusiei".

„Ca creştin ortodox pravoslavnic" — zice colonelul Roznovano în testamentul său — „şi ca vechiu soldat din garda imperială a Împăratului Nicolae Pavlovici I. puindu-mi toată credinţa şi nădejdea în sentimentele de evlavie, generositate şi marinime a Majestăţii Sale Imperiale Împăratul tuturor Ruşilor, Înaltul, singurul şi puternicul protector şi apărător al sfintei religiunii noastre, îndrăznesc umilit a depune la picioarele sale şi a neamului Împărătesc umila, respectuoasa şi ferbinte rugăminte de a lua sub puternicul său scut fondaţiunea pioasă şi religioasă a bisericei din Roznov, fondată şi menită slavei, mărirei şi laudei sfintei religiuni ortodoxe".

Credem de prisos ori ce comentar la un asemenea act. El vorbeşte destul de lămurit şi destul de dureros. Ne îngrozim, când ne înfăţişem cu un om ca autorul acestui testament, lipsit cu desăvârşir de iubire de patrie, de iubire de neam şi de toate virtuţile cetăţeneşti, un om, care îşi dispreţuieşte naţiunea, nu se sfieşte a-şi umili ţara şi dinastia şi pune la picioarele unui autocrat străin pământul său strămoşesc cu averea sa resultată din sudoarea ţăranului român, că acest om a putut găsi în Ţara românească un partid politic, care nu numai că l-a primit cu braţele deschise ci l-a şi considerat ca pe unul din cei mai vrednici, din cei mai distinşi ai săi şi l-a ridicat până la treapta cea mai înaltă, la care poate să se înalte un reprezentant al naţiunei, la preşedinţa Adunării Deputaţilor. Ce simţeminte politice şi naţionale, ce principii politice pot să domineze în asemeni împrejurări la acest partid, care-şi atribue şi numirea de conservator?

Candidaţii de deputaţi români — Conformându-se împrejurărilor şi dorinţelor locale s'au făcut următoarele schimbări în lista candidaţilor de deputaţi:

La Radna va candida *Dr. Aurel Vlad,* în locul *Dr. Vas. Lucaciu,* care la dorinţa generală a ciuburilor slovac şi român va trece la Nădlac.

La Iosăşel *Dr. Aurel Grozda.*

La Orăştie neprimind *Dr. Ioan Mihu,* va candida *Dr. Aurel Vlad.*

La Sasca-montană: *Dr. Aurel Novac*

La Făget neprimind dl Coriolan Brediciau, mandatul a fost oferit dlui *Dr. Aurel Muntean* din Orăştie.

La Sebeşul-săsesc a fost proclamat de candidat *Dr. Liviu de Leményi* din Sibiu.

La Trăscău va candida *Dr. Zozim Chirtop,* advocat în Câmpeni, proclamat de cerc.

În cercul Vişeului, cum ni-se notifică telegrafice a fost candidat de deputat cu program naţional dl *Demetriu Kiss.*

Rugăm pe cetitorii nostri să considere de candidaţi oficioşi numai pe cei declaraţi de atari din partea comitetului electoral — ori cine altul să fie nesocotit!

CORESPONDINŢE.

SCRISOARE DIN VIENA,

— dela corespondentul nostru. —

9 Ian. 1905.

Au trecut sărbătorile Crăciunului. Societăţile şi-au prăznuit foarte frumos „sara de crăciun" — heiliger abend-ul. La desvălirea pomilor de crăciun au luat parte nunţiul, episcopii coadjutori, archiducese şi alte notabilităţi. Pomul de Crăciun din anul acesta a şi meritat atâta atenţiune, căci a avut un cadou de mare preţ: legile nouă şcolare votate de camera Austriei au fost sancţionate de Maiestatea Sa. Mult s'au svârcolit semiţii, socialiştii şi liberalii să zădărnicească aprobarea acestora, deşi ministrul de culte *Hartel* zicea, că el nu înţălege comedia aceasta, căci doar dupăce în Austria inferioară socialiştii creştini sunt la putere au drept să aducă legi creştine, şi dacă au drept să fie sancţionate legi contrare bisericei, acestea, cari numai bine pot aduce, să nu se bucure de autograful Maiestăţii?

Până când trăeşte *Lueger,* despre care a zis cardinalul jezuit *Steinhuber*: fost-a om trimis dela Dumnezeu, şi numele lui Carol, — până atunci Viena şi Austria inferioară va fi creştină.

Mult să ocupă gazetele de aici cu încurcătura politică din Ungaria, şi numai acum pricep ele, că Ungurii ţin dualismul de silă. Nu de mult am avut o convorbire cu un politic de aici, care între altele îmi ziceă următoarele: Pasivitatea Dvoastră e smochinul, ce nu aduce roade, de aceea trebue tăiat şi aruncat în foc. Vedeţi de ce drepturi a fost despoiat Papa în patria sa, şi totuşi *Piu X* a dat catolicilor să înţăleagă, *să trimită deputaţi în parlamentul* italian, şi de aceea i-a zis lui *Brandi* să scrie în „Civiltá Cattolica" articolul, ce provoacă pe Italienii catolici să părăsască pasivitatea. Sau de vreţi să învăţaţi din păţania *altuia,* rămâneţi numai acasă în Austria, şi vă uitaţi la Slavi. La început Polonii au fost pasivişti, şi n'au dobândit nimica, de aceea au abandonat pasivitatea, şi azi au 78 de deputaţi, cari fac să se clătine toate ministeriile, numai să vree. Activitatea lor le-a adus 2 universităţi, peste 40 de gimnazii, şi alte lucruri, cari alţi sclavi, de es. Cehii, nu le au. Băgaţi bine de samă, să nu vă ajungă soartea Rutenilor din Galiţia. Aceştia prin pasivitate au devenit incapaci pe terenul politic. plane poporul n'are cultură politică de loc. Şi deşi în Galiţia sunt în aceeaşi măsură cu Polonii, Rutenii au numai o facultate teologică la universitatea din Lemberg, şi doar 6 gimnazii. — De nu păşiţi în dietă, lumea nu vă cunoaşte, ungurii nu vă consideră, căci le-a spus-o Bánffy: nu vă temeţi de Români, pe toţi îi poţi cumpăra cu două piţule. Omul meu spunea, să se ţină o adunare electorală după toate formele, şi acolo să se hotărască activitatea.

De altfel vremea pe aici e foarte schimbăcioasă. Pe Crăciunul Nemţilor era o climă aşa de plăcută, încât gazetele scriau că nici în Roma nu poate fi mai plăcut acum. La anul nou Gregorian aşa frig mare a fost, încât termometrul s'a scoborit 14 grade sub zero, ceeace în Viena e foarte rar. Acum iar s'a muiat vremea.

Când scriu, clopotul cel mare dela Augustinerkirche anunță moartea parochului său, a prelatului *Dörfler*. A fost un preot foarte bun iubit de toți oamenii buni. În viață a dăruit foarte mult pentru fundațiunile bisericești, numai universității catolice din Salzburg a dăruit 60,000 coroane.

Job.

Scrisoare din București

— dela corespondentul nostru —

(Politica — Procesul școalelor catolice — Un Doctor ebreu acuzat și închis pentru otrăvirea soției sale. — Un colonel român numește prin testament țarul Rusiei ca să dispună de averea sa — România și războiul Ruso-Japonez).

București 27 Dec. c. v. 1904.

Sfârșim un an și începem altul sfâșiați în lupte politice cari totdeauna au jignit progresul țării pe toate terenurile, căci unde sunt atâtea lupte de partide, nu este stabilitate, disciplină și concordie. Acestor lupte sau mai bine, politicii noastre românești carea să rezumă în cuvintele: scoală-te tu să șed eu, este de a să atribui și căderea guvernului liberal chiar acum la fine de an și în plin sezon parlamentar și cu maioritați absolute. Această schimbare de regim nu-i propriu zis, o *cădere* a partidului liberal, ci mai adevărat, o *retragere*. O retragere zic, că de astă dată nu era o luptă de principii între două tabere: liberali și conservatori, ci: ambițiuni, întregi egoism ș. a. în sinul partidului liberal au decis pe Dl Sturdza prim-ministru, să se retragă deși aveà — cu mici excepțiuni — unanimitați în ambele corpuri legiuitoare.

Din această cauză să și credea că Dl Sturdza, pentru a împăca unele ambițiuni și a domoli egoismul altora, va forma un Ministeriu nou liberal, care — să credeà — va întări partidul, va presidà și apropriatele alegeri pentru camere și va rămâneà la putere încă vre-o 2—3—4 ani.

S'a întâmplat însă spre surprinderea multora, că din cauza încurcăturii în sinul partidului și chiar a Ministerului liberal, Dl Sturdza să demisioneze definitiv.

Dar cine să vie la putere? Să știe că la noi partidul conservator încă e divizat în două: în așa numiții vechii conservatori având de șef pe Dl Cantacuzino cu fruntași ca: Tache Ionescu, general Manu, general Lahovari ș. a. și în așa numiții „junimiști" sau „noii conservatori" având de șef pe Dl P. Carp cu fruntași ca: Maiorescu, Filipescu, Marghiloman, Delavrancea ș. a... Conservatorii de sub șefia Dlui Cantacuzino au însă avantajul de a aveà un partid mai număros și au dus și o luptă mai asiduă în contra partidului liberal și poate și ăsta a fost și motivul că Regele a însărcinat pe Dl Cantacuzino cu formarea noului guvern conservator. Nu să poate supune dacă va aveà lungă durată acest Minister, căci aceasta va depinde și dela puterea opoziției în noile camere și care opoziție să crede că va fi puternică pentrucă ea va fi formată prin fusiunea sau mai bine prin cartelurile electorale ce vor încheia liberalii cu junimiștii... Dar stabilitatea acestui Minister va depinde și de măsurile înțălepte ce va trebui să ia ca să împace lumea suferindă de criza prin care am trecut și trecem, căci multă lume și cu deosebire clasa inteligentă a majorității amploiaților statului a fost foarte greu apăsată prin legea pensiilor; mulți slujbași rămași fără pâne, iar astăzi țăranul nu are porumb (cucuruz) pentru familie și nici hrană pentru vite, pe cari le vinde pe prețuri ridicole; apoi legea școalelor a carei dispoziții sunt foarte apăsătoare pentru părinții elevilor: taxe școlare, taxe de examen, taxe de timbre pentru cărțile de școală și câte și mai câte dificultăți cari sărăcimea din maioritatea clasei funcționarilor nu le mai poate suporta.

Dela aplanarea acestor dificultăți pe cum și dela alte legi economice și financiare depinde stabilitatea acestui Minister conservator.

Trista experință prin care a trecut Guvernul liberal, adecă de a se submina însuși pe sine în sinul lor, provocâudu-și retragerea dela putere, au experimentat-o și partidul conservator atunci, când erau uniți și aveau maioritați ca și liberalii de mai ieri, și totuși și ei atunci ca și liberalii de acum, din cauza ambițiilor și frecărilor egoistice dintre capii lor s'au retras (nu au căzut) dela putere.

Astăzi vechii conservatori veniți la putere sunt fără disidențe și deci fără certuri și ambiții de supremație între ei și când vor cădeà dela putere nu să vor *retrage* ci vor cădeà învinși și bătuți, dacă nu vor merge pe calea de buni economiști și adevărați naționaliști.

În anul ce sfârșim, între alte multe cestiuni cu cari ziarele noastre și-au umplut coloanele, și au satisfăcut curiositatea multor curioși, iară-și cestiunea scoalelor călugărițelor catolice, date în judecata conziliului permanent de Instrucție publică. Era o chestiune simplă care nu merita decât cel mult o reprimandă din partea ministerului pentru neobservarea unor dispoziții a le legii Instrucțiunii, fără sgomot și fără tămbălău — cum să zice pe aici!...

Dar cum noi suntem prea ortodocși — unde nu trebuește — și cum școalele călugărițelor sunt catolice, și dată fiind ura unor persoane ortodoxe habotnice de aci în contra „Catolicismului" și cu care ură hrănesc gazetele și publicul, au crezut că fac un act de mare bravură că vor denunța cu probe (?) nenorocirea patriei și națiunii și cu deosebire a ortodocsismului, prin faptul că Românii își dau copilele în școalele călugărițelor catolice unde ar căpăta o educație națională și anti ortodocsă, pe când în realitate, s'a întâmplat aceeace să zice: parturiunt montes nascitur ridiculus mus, așa că cei cari au înscenat acest proces Ministru ori inspector, n'au măcar meritul unui Herostrat,... ba cei mai mult că pe lângă blamul ce ne-a dat și străinătatea apoi au eșit din această afacere blamate destul de compromițător și unele persoane sus puse, prin stoarcere de vre-o 20000 fr. dela călugărițe sub cuvânt să le apere și salveze situația, pe când în realitate n'au salvat nimica, căci eroarea acestui proces era așa de mare încât a trebuit să se bată în retragere; și cu drept cuvânt căci dacă ar fi cineva de vină, atunci nu călugărițele sunt de vină că școalele lor sunt pline de eleve romănce, din cari la intervale mari trece câte una la relig. rom.-cat. ci părinții cari și le dau acolo... iar părinții la rîndul lor zic: cine ne poate impune nouă să ne dăm copilele la alte școale decât acolo unde ne convine nouă, unde vedem mai bună regulă și îngrijire, mai multă viață religioasă, morală și gospodărească, și unde după cerințele noastre să învață mai serios și limbile străine? — Noi cari ne dăm fetele la școalele catolice nu pregătim proletariat intelectual care să cerșască slujbe dela stat și astfei să fim siliți, volens nolens, să ne conformăm programelor de învățământ ale statului cari nu corespund cu scopul și instrucția ce voim să dăm noi fetelor noastre. Și părinții când zic așa, au și dreptate, căci statul prin instrucția ce să dă în școalele lui, prepară numai petitoare de funcțiuni de cari nu să mai găsesc și din cari cauză Ministerul a luat măsuri cari pun dificultăți fetelor de a frecuenta școalele superioare, și deci și din acest motiv părinții și mai ales cei cu dare de mână își dau fetele la școalele călugărițelor catolice; prin urmare: cum vi Dta Ministru după ce am fost împinși chiar și de Dta să ne dăm copilele în școale particulare, ca să ne impui ce carte și ce religie să învețe fetele noastre? Legea îți dă dreptul să inspectezi să nu se propună în aceste școli o istorie și o geografie falzificată, cari să să denatureze adevărul istoric al națiunii și patriei, dar încolo pe noi ne privește daca cu cealaltă instrucție: știință, religie, lucru manual etc. etc. suntem mulțămiți ori nu! Un proiect de lege al Dlui Ministru Haret referitor la învățământul privat motivat de afacerea procesului cu școalele călugărițelor catolice, a fost foarte combătut în cameră de opoziția conservatoare, căci prea semănă a șovinism ungurese sau grecesc; astăzi căzând Dl Haret a căzut și proiectul și starea lucrurilor au intrat iarăși în văgașul lor de mai înainte.

Nu vreau să iau apărarea școalelor dirigiate de călugărițele catolice și nici nu mă cred chemat, un lucru însă este constatat că cu acest proces din care am eșit blamati: s'a căutat — cum spune proverbul, un paiu în ochiul altuia, când ochii nostri sunt plini de bârne!

Dacă este adevărat că „pădure fără uscături nu există" apoi cred că defecte și oare cari neregularități să pot constata și la maicele călugărițe catolice cari fac educația copilelor, cari freeuentează școalele lor. Dar oare maicele călugărițe ortodoxe ale noastre sunt mai bune *„tacâmuri"* — vorba Dlui Xenopol — decât cele catolice?... Dacă am compara starea da cultură a călugărițelor catolice cu cele ortodoxe ale noastre, apoi nici nu există comparație, căci ale noastre nici nu conduc școale și nici nu pot conduce căci n'au nici ele instrucția ci le hrănește statul; iar încât privește starea morală să consultăm unele scrieri: a Dlui Aricescu și alții și alte corespondențe ce să scriu prin ziarele noastre despre cele ce să petrec pe la Mănăstirile noastre... și atunci cred ca ar trebui întâiu să măturăm în casa noastră apoi să mergem să comandăm și altora ordine și morală...

Dacă să aveau acestea în vedere cei compromiși prin stoarcere de bani dela maicele călugărițe rămâneau necompromiși și nici străinătatea nu ne da de netolerați ca pe niște unguri sau ca pe grecii din Macedonia...

Multă senzaţie a făcut aci fapta şi procesul unui medic ovreu din Ploeşti Dr Iacobsohn. care a fost acuzat că şi-a otrăvit soţia pentru a pune mâna pe 50 000 fr. cu care sumă îşi asigurase nevasta în acest scop. El a fost închis şi deţinut mai multe luni dar în urmă la curtea cu juraţii a fost achitat din cauza dubiului ce eşia din constatările şi depunerile doctorilor experţi; de vre-o 3 ori s'a desgropat cadavrul soţiei sale Ida. şi s'au făcut examenul membrelor atăcate de otrăvuri de cei mai savanţi medici şi dela Bucureşti şi dela Iaşi. Unii s'au declarat pentru otrăvire, alţii au făcut rezerve şi bine înţăles, unde este îndoială, legea trebue să fie favorabilă acuzatului şi de aceea achitarea nu a surprins pe nimenea deşi lumea din afară a rămas în convingerea că Ida Iacobsohn nu a murit de moarte naturală. La acest proces în care au depus vre-o 20 medici şi mulţi advocaţi, lumea a dat năvală ca la nişte cursuri celebre dela academii

Altă senzaţie ne-a procurat nu de mult făpta nostimă şi nu prea românească dar prea pravoslavnică rusască a fostului colonel Rosnovanu.

Cum să vede acest colonel era mai ortodocs decât Ţarul sau decât „papa dela Neva“ cum îi zice Dl Haşdeu... Noroc de România că un să prea găsesc Români de aceştia şi cei câţiva cari dau asemenea semne de asemenea ortodoxie naţionalistă prin ziarele rusofile „Lumea Ortodoxă“ şi „Vremea“ încă au depus condeele. sistând ambele aceste gazete rusofile. căci nici publicul român nu le cetia şi probabil şi din cauza lipsei de ruble cari să cer în direcţia Port-Arthurului...

Dar à propos cu „Port-Arthurul“... Poate aţi vrea să ştiţi ce impresie şi credinţă avem noi vecinii Ruşilor în războiul ce aceştia au cu Japonezii. Prudenţa ne face să tăcem, să nu aţâţăm pe un uriaş; dar în inima noastră dorim să mănânce o trânteală teribilă, ba unde şi unde în conversaţiile zilnice sunt mulţi oameni care să ocupă cu politica şi care spun cu toată convingerea că acuma ar fi o ocazie binevenită ca şi România să profite de faptul că toată armata Rusiei să află în depărtata Manciuria, să cerem şi noi Ruşilor Basarabiile ce ni le-au răpit pe nedreptul!... dar acestea numai între noi în familie le spunem.

Singurul, învăţătul profesor şi academician Dl. Haşdeu de origine basarabeană, care are destule motive de a nu iubi pe Ruşi. sau pe aceşti „porci hârbareţi“ cum le zice Dsa în conferenţa sa dela Ateneu cu titlul „Papa dela Neva; singur Dsa — deşi destul de ortodocs — a avut curajul ca în Revista „Solidaritatea“ ce apare în Craiova capitala Olteniei să strige în public *„Să trăiască Mikado! Nu Ţarul!“* Ce să frământă în sufletul Dlui Haşdeu în această ocazie şi ce a resumat Dsa prin acest strigăt de 5 cuvinte, aceasta o simţesc toţi Românii; dar nu-i destul cu atâta, nici faptul că nu ar fi o jucărie acuma pentru Rusia de a să vedeă atăcată dela spate de o armată de 2—300000 de Români cari să-i ceară Basarabia răpită pe cum şi plata pentru că această armată română a scăpat-o de desastrul dela Plena. ci ar trebui să ni-să dea şi un sămn din apus. ca să facem un asemenea fapt de vindictă şi de răsplată. Şi probabil să ne vie şi acest semn...! Sapienti pauca..

Delarupe.

Ornamentica română.

Reuniunea agronomică română din com. Sibiu a scos un elegant şi admirabil *album,* care pe *40 tabele* (cartoane). $^{44}/_{33}$ ctm. mari, colorate splendid şi la fel cu originalele ţărăneşti. mai toate vechi şi în parte străvechi, arată minunăţiile datorite acului şi războiului românese, minunăţii ca şi care mai pitoreşti, mai mândre, mai ademenitoare, nicăiri şi la nici un alt popor n'au existat.

Representate sunt, *prin 284 broderii* (cusături) şi *ţesături* alese. *20 comitate cu preste 100 comune.*

Această lucrare, cu adevărată *monumentală* şi în acelaş timp *naţională,* întruneşte, în *acelaş mănunchiu artistic, lamura ornamenticei noastre casnice de pe întreg teritoriul Ungariei locuite de Români.*

Textul explicativ *„Cuvânt-înainte“* formează o *broşură,* în mărimea tabelelor, de 40 pagini, între cari nu mai puţin de *25 pogini cu numiri şi expresii culese din graiul ţărănimei,* numiri atât de interesante şi instructive.

Drept învăliş aevea superb şi neaoş românesc serveşte o *mapă* (scoarţă), care singură a reclamat spese de vre-o 3200 cor.

Un *tioc* de carton serveşte ca adăpost.

Calculând executarea tabelelor în colori şi textul şi adjustarea şi anunţurile. colorate şi ele, opul întreg să vine cu preste 13.000 cor., pe lângă că autorul. dl *Dimitrie Comşa,* a cheltuit, ani întregi, zel şi abnegaţie şi trudă fără preget.

Rândul e acuma la inteligenţa noastră de pretutindinea, ca să întrevină cu sprijinul său, băneşc şi moral, cumpărând pe întrecute şi îndemnând marele public, român şi străin, să cumpere albumele, făptuite cu grele jertfe, în cinstea şi serviţiul neamului întreg.

Binevenit va fi *„Albumul artistic“* cu deosebire pentru *ateliere* şi *şcoale artistice* şi *industriale,* pentru *biblioteci, musee* şi *reuniuni culturale,* pentru *industria casnică* şi *lucrul de mână,* etc.

Pictorii şi toţi închinătorii artelor plastice. măestri şi diletanţi. vor găsi în ornamentica populară, depusă în albume. un isvor nesecat de inspiraţii şi motive româneşti.

Şi nici că s'ar puteà *cadou naţional* mai falnic şi ademenitor, cu deosebire acum, de ziua Naşterii-Domnului şi Anului-nou, cu ocazia sărbărei numelui. când cu premiarea fiitorilor artişti, etc.

Şcoalele poporale mai de seamă şi *familiile* fruntaşe. cuvânt au şi ele a-'şi procura *„Albumul artistic“.*

De teama speselor şi aşa foarte mari pentru o reuniune săracă ca a noastra, ediţia *„Albumului artistic“* a trebit mărginită la exemeplare nu tocmai multe. Să recomândă deci procurarea în grabă.

Pe seama colecţiilor descrise în *„Cuvântul-înainte“,* comitetul agricol continuă cu strângerea de obiecte vechi şi străvechi. Acei cari ar dorì să contribuie gratuit asemenea obiecte. înzestrate firesc cu numiri şi expresii ţărăneşti în regulă. sunt rugaţi a le trimite, nefrancate. la adresa: Dlui *D. Comşa,* presidentul reuniunei agricole române în *Sibiu-Nagyszeben.* Binevenite vor fi cu deosebire: *broderii* (cusături) şi *ţesături străvechi,* fie ori cât de sdrenţuite. de asemenea *broboade, brâne, furci de tors* încrestate. *vase* foarte vechi etc.

Preţul unui exemplar, cu mapă şi tioc, e statorit pentru Austro-Ungaria *cu 56 coroane = 28 fl.,* pentru străinătate cu *60 lei (= franci)* resp. *48 mărci* (germâne).

Reduceri de preţ nu să pot încuviinţa.

Greutatea unui album fiind de preste $3^1/_2$ kilog., spesele de expediţie fac 1 cor. şi resp. taxa vamală.

Dacă întreg preţul se acuită de mainainte. expediţia urmează *franco.* De unde nu, spesele expediţiei cad în sarcina cumpărătorului.

Să recomândă deci acuitarea de mai nainte a preţului întreg, prin *asignaţie postală* resp. expediţia să face cu *rambursă.*

Plătire în rate se admite *numai în* şi *pentru Ungaria, nu* şi pentru străinătate. Plătirea urmează a se face în trei rate. cu preţul urcat de *60 cor. = 30 fl.* cum şi spesele de expediţie.

Rata diutâiu e statorită. de exemplar, cu 30 cor. iar celelalte două rate cu câte 15 cor.

Rata dintâiu să încasează prin asignaţie postală. eventual rambursă, sau şi direct când cu luarea în primire, iar celelalte două rate în termin de câte 1 lună. Dacă plata n'ar urma până la termin, încassarea să va îndeplini prin mandat postal.

Credit pentru rata dintâiu nu să acordă şi cu atât mai puţin pentru suma întreagă.

Cumpărarea în rate se consideră ca fiind efectuită si valabilă. numai dacă a premers. deodată cu acuitarea ratei dintâiu, umplerea şi subscrierea cu mâna proprie şi apoi retrimiterea biletului la adresa: Comitetul reuniunei agricole române în Sibiiu-Nagyszeben.

A P E L!

Nr. 25—1904/5.

Subscrisul comitet al desp. XI. al „Asociaţiunii“, având în vedere augmentarea bibliotecelor poporale din agenturile despărţământului nostru, facem

Cetiţi! BEN HUR Cetiţi!

— Unul dintre cele mai senzaţionale, instructive şi moralisătoare romane. —

F. 8°. 1047 pag. costă numai **2** cor. **90** fil. A apărut în editura „Unirei.

apel la toți ceice se interesază de progresul si cultura poporului, să binevoiască a ne sprijini în această nisuință a noastră prin contribuiri de cărți din prisosul bibliotecii lui, câteva cărți de prisos pentru dânsul, dar de importanță pentru popor.

Publicul din afară va binevoi a trimite ofertele la adresa semnatului secretar; pentru publicul blăjan, e deja în circulație o colectă.

Blaj, 19 Ianuarie 1905.

Despărțământul XI. „Blaj" al „Asociațiunii".

I. F. Negruțiu director. **Alexandru Ciura** secretar.

AVIS!

Alegători români din cercul Vinț, Ighiu, Ocna să-și țină de mândrie națională a lucra din răsputeri pentru reușita candidaților naționali: ***Dr. Iuliu Maniu, Dr. Ales. Vajda-Voevod*** și ***Dr. Aurel Cosma.*** Românii să-și deie voturile numai la Români!

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Pentru edificarea bisericei gr.-cat. din Jidveiu, ca colectă caritativă făcută pre baza preaînaltului Ordin Consistorial Nr. 6955 din 6 Febr. 1903 au încurs la subsemnatul Oficiu dela următoarele parochii: 1. Dela Bucium-șeasa 12 cor. 2. Sărmaș 3.88 fil. 3. Ghimeș 7.80 fil. laolaltă: cor. 23.68 fil. Aduc totodată pre această cale în numele poporenilor mei sinceră mulțămită marinimoșilor contribuitori. Jidveiu 4 Ian. 1905. Oficiul parochial gr.-cat. G. Negrea adm. parochial.

Din Arhidiecesă. On. *Alexandru Papiu* din Bistra a fost ales și întărit de *notar tractual al Roșiei-montane* și numit *vice-protopop onorar.* — On. *Ioan Moldovan* din Uifalău (dist. Făgăgău) a fost numit *vice-protopop onorar.* — On. *Aureliu Pascu* din Aiudul-de-sus a fost ales și întărit de *notar tractual al Aiudului.*

Iubileul Inmaculatei. Din prilegul iubileului de 50 de ani a dogmei despre Inmaculata concepțiune, credincioșii nostri din Pocei la 22 Dec. tr. s'a constituit în o cunună Mariană, după ideile zelosului părinte Const. Lucaciu din Jojib.

Hymen. *Emil V. Degan* absolvent de teologie și *Elena Iechim,* fiica Mon. Aurel Iechim paroch gr.-cat. și asesor consistorial în Budiț, anunță fidanțarea lor.

Ziaristic. *„Activitatea"* din Orăștie a încetat cu anul 1905. În locu-i a apărut la Pesta o nouă foaie poporală *Noutatea* sub redacția dlui Iacob Ivan, cu scopul să deie „lecturi folositoare cetitorilor ca aceia se învețe să se lumineze și să se ridice între popoarele culte". Declară solemn, că e foaie creștină românească și ia luptă contra socialismului. Costă 5 cor., va apărea Dumineca și în zi de sărbători și e ilustrată.

De ale societății meseriașilor. Dl protopop Iosif Lita din Iclod și Ilariu Dulău, au solvit la fondul societății meseriașilor câte 1 coroană. — Ioan Maior a contribuit la ajutorarea băieților săraci cu 2 coroane.

Conferențele meseriașilor. Seria conferențelor începute înainte de Crăciun la societatea meseriașilor să va continua Duminecă în 22 Ianuar a. c. va ceti dl inginer Ioan F. Negruțiu, măiestrul Dumitru Balteș va declama. — Începutul la 5 oare d. a. Prețul de intrare de persoană 10 fileri. — Credem, că membrii societății și toți ceice să interesază de soartea meseriașilor nostri nu vor lipsi.

Masa studenților a mai primit dela *Credincioșii din Cluj* 43.84 cor., Dna *Emilia Raț* 10 cor., în memoria tatălui său Dim. Orghidan fost preot gr.-ort. în Brașov, care a învățat în școalele Blajului, Dna *Iul. Mateiu născ. Chețian* 10 cor., în memoria soțului său Teod. Mateiu. — Tot Dna văd. Mateiu a dăruit și fondului subsidiar al preoților 15 cor. pentru soțul său.

Răscumpărarea felicitărilor. Ca preț de răscumpărare a felicitărilor de Ss. sărbători *Aurel Poruț,* paroch în Dezmir a trimis 10 cor., pentru f. Masa studenților, *Mih. Făgărășan,* Teure 5 cor., *Const. Colbazi,* Spring 2 cor., *Ioan Sava,* Cetea 2 cor.

Convocare. Alegătorii dietali ai cercului electoral Dicsőszentmárton în comitatul Târnava-mică (Kisküküllővármegye) invită la *Conferința* convocată pe 25 Ianuarie st. n. 1905. la oara 11 a. m. în comuna Cetate-de-Baltă (Küküllővár) în sala hoteluiui din loc. *Program:* 1. Consfătuire asupra atitudinei, ce e a se lua din partea alegătorilor români față de alegerile dietale, puse la ordinea zilei; 2. Constituirea unui comitet electoral executiv pentru cercul electoral din jos al comitatului Târnavamică; 3. Eventual candidare de deputat la dieta țării; 4. Propuneri. Simion Căluțiu advocat, Iosif Lita vice-protopop, Petru Nirăștean alias Nyárádi preot, Gregoriu Nistor preot Laurențiu Pascu v.-protopop, Emil Pop mare proprietar, Porfiriu Popp învățător, Ilie Surdu proprietar.

Avis. Un candidat de advocat român cu praxă foarte bună, nu e începător, caută aplicare. — pe lângă condiții foarte modeste — în vre-o cancelarie advocațială la advocat român. Posede limba germână și maghiară. Adresa: I. Murășan Doh (Silvania) poste restante: Kárásztelek.

Necrolog. Primim următoarele șire: În 29 dec. an. tr. am fost de față la o tristă, — foarte tristă înmormântare. — Un om vânjos și robust ca un stăjar, care s'a putut mândri cu aceea, că în viața lui măcar o oară nu a fost bolnav; un cap de familie în floarea vieții, fiind numai de 43 ani, tata familiei celei mai frumpase constătătoare din șepte membri; un preot zelos și neobosit, întradevăr *„sarea"* și *„lumina"*, învățătoriul și conducătorul, părintele chiar de deplină încredere a poporului concrezut grigei lui păstorești; un amic cu inimă de aur ne mai uitată tuturor, cari l'au cunoscut; prietinul cel de-a pururea vesel, care cu mintea lui ageră, cu cunoștințele lui vaste și cu un sublim rutin, ce l'a caracterisat era animatorul societății, unde numai era,— acesta a căzut victima morții crude: *Aurel Pelle,* paroch gr.-cat. de Pocei (dieceza de Oradea-mare) membru al congr. comit. de Satmariu, membru în direcțiune la Institutul de credit și economii „Sătmăreana", președintele societ. de conzum din loc, înființata și ridicată la înflorire de el, în anul 18 al preoției și căsătoriei sale în 27 Dec. a trecut frumos și senin din umbra acestei vieți la cele eterne. Și celuia, cui pentru talentele și desteritatea lui așa bine și cu ușurință i-a suces toate lucrurile, așa frumoasă și cu ușorință i-a fost și moartea, căci când el întona cântările sfinte bisericești, în mijlocul funcționilor sacre, îmbrăcat în ornate, cu crucea în mână ... își pleacă capul și își dă sufletul; cugetai că face un lucru comun cu ușurința lui obicinuită, când face cel mai greu lucru de pe pământ. Vestea morții lui cutrieră în părți îndepărtate, și nu e pedecă gerul enorm, ca mulți să se adune împrejurul inimii lui răcite, care până a palpitat de simțul amiciției curate a fost încălzită. Preoți din două dieceze, din șasă districte, în număr mare, mireni din multe părți s'a adunat la înmormântarea lui. — Fost'a el în multe un preot de model, un om ideal, de aceea l'au gelit mulți, de aceea am îndrăsnit și eu cu aceste modeste dar sincere cuvinte a eterniza în câtva memoria lui, dorind, ca și prin asta să mângâiu în câtva duioasele inimi, cari mult timp vor suspina după el. Ușoară și senină i-a fost viața, ușoară i-a fost moartea... fie-i ușoară și țărina și sufletul fericit! **I. S.**

† Francisc Boțian, paroch gr.-cat. în Bărăbanț și membru virilist a congregației comitatului Albei inf. după lungi și grele suferință, împărtășit cu Ss. sacr. a muribunzilor, a adurmit în Domnul în 14 Ianure 1905 în anul al 64-lea al vieți, al 41-lea al preoției și al preafericitei sale căsătorii.

Odihnească în pace!

Un practicant de notar, absolut de VIII. classe gimnaziale, cunoscător de limba magiară, cu scrisoare frumoasă, pe lângă salar lunar de 20 coroane, întreaga întreținere — afară de spălat și venit lateral corăspunzător află imediat ocupațiune statornică în cancelaria subscrisului.

Zlatna 15 Ianuarie n. 1905.

Iuliu V. Albini,
notar cercual

(8) 1—3

ATENȚIUNE!

Guvernul Ungariei a permis acum călătoria prin Bremen. Pașapoartele care sunt făcute pe la Fiume, acelea sunt și prin Bremen valabile.

Cine are voie a călători prin Bremen, acela trebue negreșit să trimită în Bremen 20 coroane arvună.

(1) 2—2

Cumpărați Cumpărați

Calendariul Unirii pe anul 1905.

Prețul 50 fil. plus 10 fil. porto.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

PAUL ANTHELME

Cele două conștiințe.

Tradusă în românește din l. franceză prin

SIMION ZEHAN.

(Continuare.)

Scena IV.

Aceiași fără Dna Bordier.

Presidentul: Acuzatule! dta persisti a nega că dta ai fost autorul asasinării lui Fenaille.

Preotul: După depozițiunile pe cari le-am auzit, mai poate să fie îndoială despre asta? Cumcă am fost aiurea este stabilit.

Presidentul: Această depozițiune ne-a arătat unde a-ți petrecut o parte din timp în sara crimei. Dar eu prevăd ce va zice procurorul general la toate acestea în rechisitorul său. El va zice, din aceea că dta pe la 10 oare ai fost la răspântia din Musy, nu urmează ca să nu fi fost la 10 oare și jumătate la taica Fenaille. Din contră...

Preotul: Oh! Dle președinte! în numele ceriului, nu vă descărcați așa tare asupra unui nevinovat.

Presidentul: continuând). Din contră. Până acuma cauza pentru care a-ți mers la Fenaille era obscură, dar acum este de tot clară.

Preotul: Dumnezeul meu, Dumnezeul meu! Nu se va finì odată acest lucru înfiorător?

Presidentul: Să vedem numai Pioux, să ne revocăm sara aceasta. Dta ești de-o natură violentă, martorii au depus, că odată ai aruncat la pământ pălăria unui trecător, care nu și-a descoperit capul înaintea Sântului Sacrament...

Preotul: M'am năcăjit. Dar m'am grăbit să mă excuz.

Presidentul: Rezultă aceea, că ești iute, mai departe spun că nu ești de tot debil. Ura lui Fenaille te-a neliniștit, mai întâiu a împrăștiat faime calumniatoare, și când a început din nou, de bună samă a trebuit să fie agitat. Martorul Lancelin a descoperit scena violentă, ce i-o ai făcut. Amenințarea cu epistolele anonime ți-a atins simțămintele cele mai intime și cele mai delicate; grigea de reputațiunea proprie, stima ce ai păstrat față de memoria fratelui Dtale, amiciția dtale cu Drul Bordier și în fine desperarea Dnei Bordier, Te-a făcut să-Ți pierzi mintea și venind la Glandieu, deși era târziu, stăpânit de mânie, nu te-ai putut reținea ca să nu mergi la Fenaille.

Preotul: Dar asta este fals!

Presidentul: Ai voit să împiedeci scandalul, ce era să se descopere, cu orice preț. Și discutând cu el ai trecut marginile, ai voit poate să-l înfrici, l-ai strâns prea tare... și l-ai omorât.

Preotul: Acestea sunt presupuneri josnice. Toate acestea sunt false, false!

Presidentul: Cu toate acestea, nu încerci a nega, că această reverendă, care este aici și dela care lipsesc cei doi bumbi aflați la Fenaille, și că acești păpuci, a căror ălpi sunt identice cu urmele aflate sub scocul lui Fenaille, nu sunt reverenda dtale și păpucii dtale.

Preotul: Domnilor jurați! o repet că oare cine a trebuit să îmbrace această revereandă și acești păpuci, pentruca să facă ca suspițiunea să cadă pe mine. Însă nu se poate ca vocea unui nevinovat să aibă acelaș accent ca al unui vinovat, ca sună altcum. Se poate recunoaște. Dacă această nefericită și admirabilă femeie, n'ar fi fost absolut sigură de nevinovăția mea, oare și-ar fi espus bărbatul și pe sine însași la umilirea unei mărturisiri publice? Pe sufletul meu! pe tot ce respectă și se teme un creștin, eu vă jur, nu sum eu asasinul!

Presidentul: Doamna Michaud, Jeanette, Bressaud, binevoiți a veni la bară. (Michaud și Jeanette părăsesc banca martorilor și vin la bară).

Al doilea ziarist: Eu n'am văzut nici odată un acusat, care să se apere atât de rău. Devotamântul său către dna Bordier l'a făcut simpatic și cu încăpățînarea sa de a nega totul își dă aerul de o canalie blăstămată.

Primul ziarist: Dacă nu este vinovat nu poate mărturisi.

Presidentul: Acusatule! Aflu de bine a-ți spune că este în interesul Dtale să recunoști un moment de agitație mai bine decât să ne faci să credem că ai premeditat lucrul. Altcum și veșmântul pe care îl porți te obligă la sinceritate. Acestea doue mărturii au depus că Te au întâlnit în sara crimii către 10 oare și jumătate, venind de către colțul casei lui Fenaille. Persisti a nega aceasta?

Preotul: Eu repet aceasta înaintea lui Dumnezeu, care ne va judeca pe toți. Ele se înșală.

Presidentul: Dna Bressaud! Poftește la bară. (Francisca părăsește banca martorilor și vine la bară).

Michaud: Domnule Președinte! Lucrul acesta s'a întâmplat noaptea, omul era în revereandă, dar noi nu i-am văzut fața. Vezi bine a putut foarte ușor să nu fie domnul preot.

Preotul: Nu! nu! n'am fost eu acesta.

Președintele: (Către Francisca): Când fica dtale în ziua de crimă ți-a vorbit despre întâlnirea ce a avut'o când s'a întors din vizită, nu se părea să aibă ceva îndoială cu privire la aceea, că oare dl preot să fi fost?

Francisca: Nu Domnule president.

Preotul: Ah! aceasta este prea mult! Francisca Bressaud, dta însați ai zis către dna Michaud, care este aci de față, că ești sigură despre aceea că eu nu sum vinovat. Dta ai jurat că vei spune adevărul, pentruce vorbești așa?

Francisca: Eu am cunoscut virtuțile Dtale, eu v'am ținut incapabil de a comite o crimă, eu vă țin și acum.

Preotul: Alte motive n'ai?

Francisca: Nu dle preot!

Preotul: Cugetă cu Dumnezeu te vede!

Francisca: Da! Dle preot.

Preotul: Aci e vorbă de mântuirea Dtale vecinică.

Francisca: Eu știu aceasta dle preot.

Preotul: Domnule president! (Preotul vreà să vorbească, dar stă, când privește figura lui Christ pe părete. În sine). Acest Christos îmi aduce aminte că Domnul Nostru încă a fost nevinovat, când a consimțit să moară pe cruce. Oh! Dumnezeul meu! eu n'am uitat de tine, ce era să fac?

Presidentul: Acusatule! Dta n'ai de pus alte întrebări martorilor?

Preotul: (recade pe scaun): Nu domnule president.

Al doilea ziarist: E pierdut; se va dovedì premeditarea. Asta este moarte.

Presidentul: Cuvântul îl are Domnul procuror general, pentru a-și face rechisitorul său. (Procurorul se ridică).

(Cortina).

(Va urma).

Pentru unificarea ortografiei române.

Una din dorințele noastre ale tuturor era, și va fi încă, până când se va realizà deplin, unificarea limbei literare și a ortografiei române. În amândouă s'a făcut azi un progres însămnat. Limba literară din regat e întrebuințată astăzi de generațiunea mai nouă pretutindeni în țările locuite de Români, și încă chiar cu greșelile și esagerările ei în slavonisme, ceeace n'ar trebui. Azi întîmpini și în scrierile unor tineri de peste frontiere slavonisme bunăoară, ca *hojma, slavă, primejdie, desnădejde, duh*; în loc de *mereu* sau *continuu, gloric* sau *mărire* etc. Nu trebuesc înlăturate neologismele introduse odată în limba literară și înțălese pretutindeni de ori cine știe cetì. Din contră, ar trebui părăsite unele neologisme întrebuințate și înțălese numai în unele părți și în locul căror se pot găsì lesne alte cuvinte românești; așa sunt d. e. *comput, morbos, spectabil. direcționez, spesez, proxim* ș. a.

Academia română a dat astăzi și ortografiei o formă, dacă nu definitivă, e sigur foarte apropiată de unitatea dorită. Și „Transilvania", organul Asociațiunii pentru cultura poporului român de peste Carpați, publicând în fruntea ultimului său număr sistema ortografică a Academiei, adresază un călduros apel întregului pnblic românesc cult și, în prima linie conzistoarelor ambelor biserici române și instituțiunilor literare, culturale, sociale și economice, ca să introducă această ortografie, în mod obligator și excluziv, în școală și în toate afacerile. scrisorile și publicațiunile lor.

Onorabilul prezidiu al Asociațiunii face acest apel îndemnat de dorința de a vedeà mai curând pus în practică rezultatul unor îndelungate stăruințe a acestei Asociațiuni. Pentrucă al ei este meritul de a fi luat inițiativa pentru unificarea limbii și ortografiei române, înainte de a se fi ocupat cu aceasta problemă Academiă română, și înainte chiar de a fi existat această înaltă instituțiune.

Deocamdată nu mai încape deci nici o discuțiune asupra regulelor generale ale ortografiei. De sigur însă, cu timpul, se vor mai introduce schimbări și în această sistemă ortografică. Astfel, cred că sunetul *î*, scris azi cu *â* și *î* se va scrie odată numai cu litera *î*, de al cărui sunet e mai aproape decât de *a* sau de alte vocale. Cel puțin în

silaba *rî* ar trebui scris cu *i* nu numai în ormele verbelor de conj. IV. ci pretutindeni, fiind și după originea sa derivat din *i* mai ales în verbe de origine latină. Asemenea sunetul compus *ce*, al cărui ecuivalent în limbile latină și celealalte neolatine este, *qu* de ce nu s'ar scrie cu această grupă?

(Va urma.)

Colecte

pentru arșii de foc din Câmpeni și Ostrovul-mare.

În nrl 51 din an. tr. am cuitat primirea sumei de cor. 79.77 pentru cei arși de foc din Câmpeni și Ostrovul-mare, ni-se cere cu inzistință publicarea cu numele a contribuitorilor o facem aici, nedispunând de spațiu.

Dela mai mulți credincioși Riubărbat 5 cor., Draghici Alicu preot. Petru Rus din Riubărbat și Ianeș Lupulescu din Uric câte 1 cor., Dela mai mulți credincioși din Uric 10.20 George Duncia 80 fil. Suma: 19 cor. Riubarbat la 14 Noemvrie 1904. *Draghiciu Alicu.*

Popp, farmacist Petroșeni 5 coroane, Vasile Ianza pretor 3 coroane. Dr. Csatt, medic, Lucaciu Dumitru comersante, Avram Stanca preot gr.-or. Ștefan Radic protopop din Petroșeni, câte 2 cor. Traian Rat comptabil în Petroșeni 1 cor. Petroșeni 9 Decemvrie 1904. *Ștefan Radic.*

Ștefan Berinde invățator caplan. 1.11, Iovan Cânda cantor, Iuon Cânda paraclisier, Ianos St. Florean, Popa Stanciu paroch, Nicolae Mihaescu Tunsu, Sf. Biserică gr.-cat. Câmpu-Neag câte 1 cor. Ion al Fiori, Petru Mateiu, câte 60 fil. Fironda Mesintea, Nicolae Stancilzan, Ioan Berinde, George Stanciu, Ioan Stanciu, Iosif Mesintea, Stanciu Mesinte, George Tabea câte 40 fil., Barbu Manuilă 26 fil., Todor Dumitru. Floare Havași, Ion Mohan, Ilie al Stani. Flore Tabea câte 20 fil., Iovan Stanciu, Ștefan Marșov câte 10 fil., Suma: 12 cor. 97 fil. Dela Oficiul Parochial gr. cat. Câmpu lui Neag la 19 Sept. st. n. 1904. *Ștefan Berinde* capelan-docinte, *Iovan Cânda* cantor, *Iuon Cânda* paraclisier.

Ioan Bora, paroch greco catolic Peros, 2 cor., Aurel Boticiu, Ștefan Mielăuș. Nistor George, Rodian Vasile, Fântână Ioan. Ianes Drăgănesc Crăciun, Ianeș Broteiu Luncan, Gavril Broțeiu lui Dumitru, Ștefan Danciu Iov. George Neag lui Ion, Ianăș Sălășan, Petru Danciu lui Craciun Iov, Ion Broteiu Lelugă, Petru Broteiu Lelugă, Craciun Danciu Iov, Petru Granda Bota, Ioan Luca, Cristian Stemer, George și Maria Nistor câte 50 fil., Petru Tămas, Petru Beresc, jun. Iuon Broteiu, Gavril Brontciu Luncan, câte 40 fil., Gavril Restocan, Maria Garbea Bolea, câte 30 fil., Ioan Danciu Iov. 25 fil., Craciun Georginiesc, Maria Georgiuiesc n. Moisin, Muntean Iuon, Vasile Șotângă, Ianeș Cristea, Ianeș Broteiu lui Petru, Ianeș Danciu Iov., Iuon Nistor Elisie Danciu Iov., Iuon Broteiu Leluga l. Petru, Dubreu Pavel, Marcu Cristea, Petru Sălășan, Florinca Broteiu Lelugă, Petru Bolea, Anuța Bolia I. Vasile, Dămiana Bolea, câte 20 fil., Maria Berna l. Ianeș 15 fil., Iuon Cornea l. Achim, Drăganesc Tița Cornea, Ianeș Buzduga, Maria Georginiesc a Floarei, Anuța Broteiu I. Iuon câte 10 fil. Ana Bora preoteasă în Petros 1 cor., Ionel. Marcu și Marin Bora fii preotului Petros 1 cor. toți din comuna Petros. Din comuna Crivadia: Ioan David junior și soția Maria învățător 1 cor. Ioan David senior cantor, Ioan Arimie, George Roman, Anuța David cantoriță, Crăciun Arimie, Heitau Ianeș, Vasile Mateiu. George Toader, câte 50 fil., Marcu cu Maria Cornea 50 fil. Iuon Ciopean, Petru Necș, Gavril Dragotă, Petru și Simziana Cornea, George Necș, Gavril Ciopean, Ianeș Marc, câte 40 fil., Petru și Anuța Dubreu 40 fil., Rusu Rus și soția Maria 40 fil., Anuța Broteiu servitoare, Gavril David, Alexă David, Vinereana Avram servitoare, câte 20 fil., Ana și Luca David fii de docente 20 fil, Beresc Andreiu servitor, și Gavril Rus câte 10 fil. Petros la 10 Decemvrie 1904, *Ioan Bora junior*, parochul gr.-cat. al Petrosului și al filiei Crivadia.

Bibliografiă.

A eșit de sub tipar în editura librăriei C. Sfetea: **Teatru școlar** de Dna Ana Tănăsescu, cuprinzând piezele: **Iubirea meseriilor, Filica pocăită** și **Prietinii și neprietinii țăranului**, aprobate de Ministrul cultelor și instrucțiunei publice pentru serbări școlare de orașe și sate, pentru biblioteci școlare, cercuri culturale și șezători sătești. Prețul 1 leu.

De vânzare la toate librăriile.

Amicul Tinerimii, revistă scrisă anume pentru nobilizarea caracterului tinerilor.

Este în anul al doilea al existinții și cuprinde o materie foarte variată, instructivă și de petrecere și costă în abonament pe sfert de an numai *2 lei*, anual *lei 8*.

Nr. 1 al anului al III-lea apare la 15 Ianuarie 1905.

Abonați deci copiii Dvoastră la

Amicul Tinerimii.

Singura și întâia revistă pentru tinerime ce apare la Târgul-Jiului sub direcțiunea Dlui I. Moisil, directorul gimnaziului din T.-Jiu cu concursul mai multor profesori și oameni de litere și știință.

Este o chestie foarte importantă lectura ce trebue să se dea copiilor. Părinții doresc ca copiii lor să devină oameni instruiți și cinstiți. Instrucția singură nu e de ajuns pentru copii; trebue tot odată să li-se dea și o educație aleasă. Mulți părinți nu au în totdeauna timpul necesar a să ocupa mai de aproape de copiii lor. Din aceasta cauza mulți copii fiind fără supraveghere apucă adeseori drumuri rele. Dacă însă părinții ar găsi mijloace de a prevení relele în care copiii ar puteà să dea, mulți copii nu s'ar strica și n'ar aduce adeseori rușine familiei lor.

În toate țările civilizate s'a recunoscut de către toți oamenii de bine că *lectura bună, aleasă și potrivită cu mintea tinerilor* este mijlocul cel mai bun și mai sigur de a îndrepta tinerimea pe drumuri bune, spre ținte nobile. Un mare învățat, Herder, a zis: „adeseori o carte a format sau a stricat pe un om pentru intreaga lui viață". Este deci datoria părinților, în prima linie, să desvoalte în copiii lor încă de timpuriu gustul de cetire și a le da în mâni cărți bune. Morala unui popor — a spus un filozof francez — atârnă de calitatea celor ce citește.

O astfel de lectură aleasă să găsește în „**Amicul Tinerimii**".

Poșta Administrațiunii.

Am primit și cuietăm abon. dela:

Bilbor pe 1904 sem. 2-lea. *Bichiș* pe 1903 și 1904 *Czenger-Ujfalva* pe 1904. *Dr. A. L. Orade* pe 1905. *Tothaza* pe 1904. sem. 1. Binevoiți a-l regula și pe trecut. *Satul-nou-de-sus* pe 1900. sem. 2-lea. și 1901. sem. 1. Binevoiți a ne trimite și restul. *Apa* pe 1904. *Bobota* pe 1902. sem. 2-lea. și 1903. sem. 1. *Fenes* (Beiuș) pe trei pătrare din 1904. și un pătrar din 1905. *Subpădure* pe 1904. *Chizdia* pe 1904. *Vermeș* pe 1904. *Casina Caransebeș* pe 1905. sem. 1. *Teuș* pe 1904. *Casina Brassó* pe 1905. sem. 1. *Spring* pe 1901 și 1902. *Culcinl-mare* pe 1903. sem. 2-lea și 1904. întreg. *M.-Sziget* pe 1904. sem. 2-lea. *Rodna-nouă* pe 1904. *Timișoara* pe 1905. sem. I. *Salva* pe 1895. Vă rogăm și pentru rest. *Geoagiul-de-jos* pe 1904. *Cicud* (V. Suciu) pe 1904. *Pintic* (Teaca) pe 1904. *Hollód* pe 1904. sem. I. *Szintye* pe 1903. *Căpâlnic Mănăstur* pe 1902. Vă rugăm și pentru rest. *Măgura* pe 1901. restul îl așteptăm. *B.-Ujlak* pe 1905. sem. I. *Vasad* pe decemvrie 1903 și întreg anul 1904. *Ér.-Szodoró* pe 1904. *Feiurd* pe 1899—1903. *I. P. Venetia infer.* pe 1904. *Corueni* pe 1895 și ian—april 1896 Vă merge scrisoare și separat. *Filpișul mag.* pe 1897. Vă rugăm și pentru rest. *Valealunga* pe 1903. și 1904. *H. A. Bpesta* pe 1905. *Petros* pe 1904. *Bikácza* pe 1904. și până în 1. febr. 1905. *I. H. Odorheiu* pe 1905. sem. I. *I. H. Gherla* pe 1905. sem. I. *G. H. Gherla* pe 1905. întreg. *G. I. Orade* pe 1905. sem. I. *Tăgșor* pe 1905. sem. I. *Csanálos* pe 1905. ian.—mart. Pe anul trecut 1904 s'au plătit în 2/I, 5/4 și 12/7 câte 3 coroane, pe pătrarele 1—3, dar pătrariul al 4-lea a rămas în restanță, *P. P. Lugoș* pe 1905. sem. I. *Dr. I. P. Lugoș* pe 1905. întreg. *Butin* pe 1905 sem. I. *Gyó-Alfalu* pe 1904. *D. Ch. Făgăraș* pe 1905. *Ormenișul-de-Câmpiă* pe 1905. *Sân-Petru* (Uzdi) pe 1905. *Dr. L. P. Abrud* pe 1905. *Ghimeș* pe 1904 sem. 2-lea. și 1905 sem. I. *Batizvasvári* pe 1905 sem. I. *Genyéte* pe 1904. *Csakics* pe 1904. *Mocira* pe 1904. *Bucium-șasa* pe 1905. *Vișeul-de-jos* pe 1904 sem. 2-lea. *Letamare* pe 1905 sem I. *G. P. Zombor* pe 1905 sem. I. *Lozna-mare* pe 1904. *Hațeg* pe 1905. *Baia-de-criș* pe 1905 sem. I. *Izaszacsal* pe 1904 sem. 2-lea și 1905 sem. I. *G. V. Eger* pe 1905 sem. I. *Sân-Lőrinț* pe 1904. *Gyókeres* pe 1893 și 1894, Vă rugăm și pentru rest. *Dr. A. C. Ibașfalău* pe 1905 pătrariul prim. *Dr. E. B Teaca* pe 1905. *Gărdani* pe 1904 sem 2-lea. *Vad* (Făgăraș) pe 1904. *A. M. Birkis* pe 1905. *Sedriușul-mare* pe 1904. *T. H. Mociu* pe 1905. *V. M. Orade* pe 1905 sem. I. *Tirsolț* pe 1902. Vă rugăm și pentru rest. *T. K. Orade* pe 1905 sem. I. și *A. S. Orade* pe 1904 sem. 2-lea. *Felső-Szivány* pe 1904. *Feldru* pe 1905. *Casina A.-Iulia* pe 1905 sem. I. *Ocna-Deșului* pe 1893. Rugăm și pentru rest. *Lechința-de-Mureș* pe 1905 sem. I. *Izlscud* pe 1905. *Doștat* pe 1904. *Mărgineni* pe 1904. *Gyó-Salamás* pe 1905. *Bocicoel* pe 1904. *Almaș, Cosniciu, Hidvég, Keresztelek, Marca, Port și Șonal* pe 1905 sem. I. *Ér.-Hatván* pe 1905. *H.-Lápos* pe 1897. *Csegöld* pe 1903. Plătirea din 31 I. 1903 a fost pe an. 1902. *Oláh-Kékes* pe 1905 sem. I. *Hittiaș* pe 1895 și 1896. *Ilișiua* pe sept.—decemvrie 1904 și ian.—febr. 1905. *Balint* pe 1904 sem. 2-lea. *Câțelul-român* pe 1904 sem. 2-lea și 1905 sem. I.

Firmă Românească în Fiume

a lui

ROMULUS PASC,

Via Cappuccini 4.

de importațiune și espedițiune în bale și lăzi originale prin calea ferată, așa și în *Colete postale de 5 k.* libăr de vamă și francat, de mărfuri coloniale, fructe de sud și băcănie, cu specialitate de cafeiuri, teiuri și rumuri din calitățile cele mai bune.

Cafele:

	1 Klo	5 Klo
Santos, calitatea primă	2·50	12·50
Portorico, cafea foarte cercetată și bună	2·90	14·50
» Piraldi, cel mai fin soi de Portorico	3·60	18·—
Cuba, fină	3·—	15·—
» mai fină	3·20	16·—
» de tot fină	3·50	17·50
» Specialitate	3·70	18·50
» Perl (mărgelată)	3·20	16·—
Ceylon	3·50	17·50
Goldjava (Java aurie	3·40	17·—

Tea:

	¼ Klo	½ Klo
Pecco congo	2·30	4·15
Ceylon	2·35	4·25
Suonchong	2·40	4·35
Mandarin	2·70	4·95
Family Tea (Soiurile eglaziate cele mai fine mestecate.)	3·—	6·—
Rusian Melang (Soiurile eglaziate cele mai fine mestecate.)	4·—	8·—
Five ocklock (Soiurile eglaziate cele mai fine mestecate.)	5·—	10·—

Rum, Cognac și Vinuri spaniole:

Rum Iamaica	Sticla 0.7 l.	3·70
» de Brasilia	» 0.7 l.	3.—
» » Tea	» 0.7 l.	2·40
Cognac adevărat francez	» 0.7 l.	8·—
» marcă Iulien	» 0·7 l.	4·—
Malaga sect, vin spaniol adevărat	» 0·7 l.	4·50
Madeira Dry	» 0·7 l.	4·50
Sherry Old	» 0.7 l.	5.—
Vinho do Porto	» 0.7 l.	6.—

Mai puțin ca 3 sticle nu se pot espeda (pot fi și diverse)

Portocale 5 Klo corfa	2.80
Smochine de Smirna 1 Klo	1.—
Datelu presate in cutii 1 Klo	2.50
Struguri de malaga 1 Klo	2.60

Preț curent detailat franco și gratis.

Prețurile sunt în Coroane.

(2) 2—4

Editor și redactor răspunzător:

Aurel C. Domșa.

Senegin contra tuseĭ, răguşeliĭ, durerii de piept, ofticeĭ, tuseĭ măgăreşti, cataruluĭ astmeĭ, greutăţiĭ de respirat, lungóreĭ şi tuseĭ sécĭ. **Vindecă sigur şi repede.** Preţul **1 cor. 20 fil.** şi **2 cor.**

Capsic unsóre. Contra dureriĭ de óse, podagreĭ, reumatismuluĭ, réceleloг, durerilor de cap, dinţĭ şi nervĭ, precum şi scrintiturilor. Cele maĭ îmbétrânite bóle le vindecă. Preţul **1 cor. 20 fil.** şi **2 cor.**

Centarin. Contra morburilor de stomac, precum lipsa de apetit, mistuirea rea, catarul şi aprinderea de stomach, greaţa şi vomarea, sgârciurile cele mai grele. Leac sigur. Folosesce şi la curăţirea sângeluĭ. Preţul **1.20** şi **2 cor.**

Kaljodsarsaparil. Mijloc escelent pentru curăţirea sângeluĭ la sifilis, morburile tinereţelor 1 sticlă **2 cor.**

Laxbonbons. Închiderea scaunuluĭ e causa diferitelor morburĭ, pecum palpitarea de inimă, ameţelĭ, durerĭ de cap şi altele. Decĭ cine sufere de încheierea scaunuluĭ numaĭ de cât se comandeze **Laxbonbons** zacharele purgative, plăcute şi dulcĭ la luat. Peţul **1 cor.**

Chemicale, drogue, legăturĭ şi bandagerie chirurgice. Instrucţie pentru prepararea diferitelor vinarsurĭ, liqueruri, rum şi altele. Teurĭ russice, Parfumurĭ, săpunurĭ, crem escelent pentru faţă şi mânĭ. Articolĭ cosmetice, oleŭ pentru pĕr. Esenţă pentru picatul şi întărirea părului. Apa de gură şi dinţĭ pe cum şi prav. Orĭ ce fel de articlu din branşă. Tóte fórte ieftine. Faceţĭ întrebare şi Vĕ veţĭ convinge.

Cornel Demeter,
apotecar în Szászvárós, iskola tér 41.
47 (3—10)

Cruce sau stea dublă

electro-magnetică

D. R. G. M. Nr. 88503.

Vindecă şi înviorézā pe lângă garanţă: **reumă, astmă,** (respiraţie grea), **insomnie vîjeirea urechilor, auzirea grea, epilepsie, nervositate, neapetit, gălbinare, durere de dinţi, durere de cap, impotenţă, influenţă,** precum şi orĭ-ce morb de **nervĭ.** Morbosul, care nu se vindecă în timp de **45 de zile** folosind aparatul de sub Nrul 88503, îşĭ reprimeşte banĭĭ numaĭ decât. Acolo unde n'a folosit nicĭ un medicament, cercaţĭ aparatul meŭ; sum convins despre sigurul meŭ aparat.

Preţul aparatuluĭ mare e cor. 6.—
e de aplicat la morburĭ vechĭ.

Preţul aparatuluĭ mic e cor. 4.—
e de aplicat la morburĭ maĭ uşóre.

Spediţia centrală de vînzare îl trimite în ţără şi străinătate cu rambursă, saŭ dacă banĭĭ se trimit înainte.

SCHEFFER D. SÁNDOR
BUDAPEST, VIII, strada Bezerédy Nr. 3.
16 (30—52)

Gratuit:

o cumpĕnă de casă şi o maşină de fiert.

Din causa îmbulzeleĭ prea marĭ a marfeĭ trimit în tótă lumea renumita şi de tótă lumea plăcuta **marfă din argintul de Mexico,** şi anume:

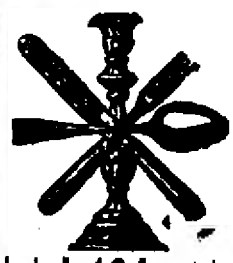

6 linguriţe, 6 furculiţe, 6 linguri de masă, 12 linguriţe de cafea, 6 cuţite de desert, 6 furculiţe de desert, 1 lingură pentru supă, 1 lingură pentru lapte, 2 luminări elegante pentru salon, tóte din argint de Mexico

total 46 bucăţi numaĭ 6 fl. 50 cr.

Afară de acestea fie-care cumpĕrător primesce ca **dar,** şi pe lângă garanţă

o cumpĕnă de casă de o putere de 12 ½ kgr.

Argintul de Mexico este un metal alb (şi dinlăuntru) despre calitatea căruia **primesc garanţa pe 25 anĭ.** Spediţiunea se face orĭ prin rambursă orĭ prin trimiterea banilor înainte.

SCHEFFER D. SÁNDOR,
BUDAPEST, VIII, strada Bezerédy Nr. 3.

Pentru 5 coróne

trimit 4½ chilo (vre-o 50 bucăţĭ), bun şi fin

Săpun de toaletă

pregătit din: **trandafirĭ, lilie, viole, resedă, jasmin, lăcrămióre.**

Banĭĭ să se trimită înainte, orĭ se vor ridica cu rambursă.

Alexandru D. Scheffer,
Budapesta, VIII. Bezerédy 3.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

EŞTI SLAB?

Voieşti să fii tare? — Voieşti ca între ori-ce împrejurări ale vieţii să te bucuri de sănătate?

Voieşti să ai curajul şi energia ca să te poţi opune liniştit grijilor şi năcazurilor? — Noi ne am dedicat lucrările noastre întru a mări şi întări sănătatea omenimei. — Încercările noastre sunt încoronate de succese şi metoadele noastre sunt recunoscute ca cele mai bune din partea oamenilor de ştiinţă. Am arătat că Electricitatea este basa vieţei fisice şi că aceia cari sufer de ***stomac, reumatism, morb de nervi, durerĭ de spate, de cap, de piept*** au lipsă de mai multă electricitate.

„Electrophor"

Aparat de electricitate, renoieşte puterea perdută şi îl poate folosi unul fie-care.

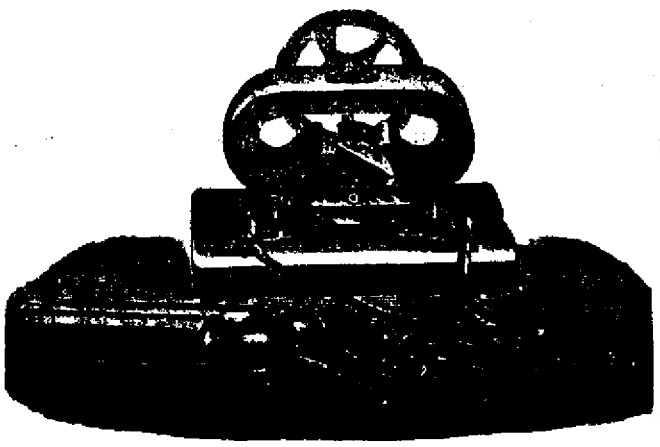

Nu se poate în deajuns sfătui oamenilor slabi să folosască acest aparat electric. Electroforul întăreşte nervii, înoieşte sângele, întăreşte simţirea, aduce sângele şi sistemul nervos la o normală funcţiune.

Dr. Bourg, membru la facultatea de medicină din Paris referează: Nu numai **podagra,** (şuiul), **reuma, hysteria, asthma,** au fost în nenumărate casuri vindecate prin electricitate, unde medicamentele s'au dovedit de nefolositoare, ci şi la ori-ce fel de morb de nervi, durere de cap, colică, dureri de urechi, insomnie, hipocondrie şi cu deosebire la hemoroide efectul bun se arată după vre-o câteva zile, ba uneori după vre-o câteva ceasuri. — Cu un minunat succes se foloseşte contra durerilor femeieşti. Electroforul produce ani de a rândul un curent electromagnetic fără a avé baterii şi fără maşini ajutătoare. — Se garantează pentru trăinicia lui 5 ani.

Preţul unui aparat mic complet:
20 coroane.
(Pentru cei foarte simţitori).

Preţul unui aparat mare complet:
30 coroane.
(Pentru însănătoşarea morburilor vechi).

Se spedează la trimiterea banilor înainte sau prin rambursă.

Manhattan întreprindere de Electrofor. Budapesta VIII. Aggteleki u. 15|u.

82 (21—52)

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul:
Pentru monarchie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia, să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei“ în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XV. Blaj 28 Ianuarie 1905. Numărul 4.

Învitare de abonament.

Rugăm pe On. abonenţi, cari sunt încă în restanţă cu abonamintele de pe anii trecuţi, să binevoiască a le trimite fără amânare, pentru ca foaia să-şi poată plăti datoriile sale.

Tot odată îi rugăm pe toţi să binevoiască a-şi renoi abonamintele pe anul 1905 cu preţurile de

12 Cor. pe anul întreg
6 „ pe o jumătate de an
3 „ pe un pătrar de an.

Administraţiunea.

Alegerea dela Vinţ.

În 26 Ianuar st. n. a. c. s'au început alegerile în întreaga ţară. În această zi au venit la urnă şi alegătorii români în cele mai multe cercuri.

Românimea toată cu neastâmpăr aşteaptă rezultatul. Voeşte să se convingă, cum a reuşit prima probă de foc. Pe noi în deosebi ne interesează cercul Vinţului-de-jos. În acest cerc cu *1035* alegători, între cari peste *700 români* şi-a pus candidatura Dr. Iuliu Maniu, advocat archidiecezan în Blaj. Candidatura dsale a fost bine primită în tot cercul. Doar îl cunoaştem, petrece între noi. E unul dintre bărbaţii, cari poartă mai mult la inimă binele poporului românesc. E în floarea bărbăţiei, inteligent, moderat, cu pregătiri frumoase, încât şi-a câştigat până şi simpatia străinilor, cari-l cunosc. Cine altul e mai potrivit, pentru un cerc, care prin situaţie în mare parte e legat cu Blajul. Toţi credeam că reuşita e sigură. Toţi eram în nădejdea, că cercul Vinţului-de-jos va aveà un bărbat, care se apere cu demnitate cauza românească.

Entusiasmul cu care alegătorii români s'au grupat pe lângă Dr. Maniu, numărul imposant şi însufleţirea cu care s'au prezentat la urnă în 26 Ian. sub fălfâitul sărbătoresc a celor trei steaguri albastre, ne-au întărit şi mai mult în această credinţă. Dar ziua alegerii a dovedit contrarul. Uitasăm, că trăim în era lui Tisza Pista; uitasăm că *libertatea alegerilor* în ţara ungurească e un moft; uitasăm că avem să ţinem luptă cu nn puternic concurent. Guvernul adecă şi-a pus de candidat pe făimosul Szöcs Pál, notar în dietă, referent al proiectului Berzeviczy; om născut în Vint, care reprezintă de două cicle acest cerc. De Szöcs Pál, Dl Tisza Pista are trebinţă. Szöcs Pál dar trebue să iasă. Iată lozinca de sus! Ea s'a afirmat în Vinţ în toată golătatea. Popularitatea lui Dr. Maniu i-a pus pe gânduri. S'au cutremurat. Pus-au în mişcare tot aparatul puterii de stat: pretorii, notarii, jăndarmii, şi agentii plătiţi au dat roată printre alegători, alergat-au pe sate, stat-au pe la gări, unii cu promisiuni alţii cu ameninţări de tot feliul. Din Drăşov pretorul a adus pe un bolnav, care şi-a dat sufletul în Vinţ, înaintea de ce şi l-ar fi dat lui Szöcs. În felul ăsta a putut să strice falanga puternică a alegătorilor români; să-i fure cu puterea şi să-i ducă între baionete în tabăra lor. Nu mai amintim de purcederea volnică a presidentului alegerii, nu de cumpărarea sufletelor şi de câte toate. În faţa acestei alegeri poreclite libere, rezultatul era de prevăzut. Candidatul partidului naţional român Dr. Iuliu Maniu a căzut cu o minoritate de 121 voturi. — Din cele 700 voturi româneşti 175. au votat cu Szöcs Pál 145. nu s'au prezentat la urnă. Între 175 cari au votat cu Szöcs sunt şi 4 preoţi 2 gr.-cat. şi 2 gr.-or. apoi toţi alegătorii din comunele Henig, Drăşov, Lamneş, Oarda-de-jos şi de sus, Limba, Drâmbar.

Iată tabloul!

Fost-au preoţi şi învăţători cu posiţie independentă, cari n'au avut curajul civic să vină să-şi deprindă dreptul de alegere.

Cinste şi închinăciune celor *340 alegători români*, cari în bătul gerului crâncen şi a depărtării mari au alergat cu suflet curat la Vinţ ca să-şi dee votul celui de un sânge cu dânşii. — Respect preoţilor şi cărturarilor nostri, cari cu râvnă de apostoli au ştiut să povăţuiască turma pe căile cele bune.

Alegerea dela Vinţ a fost în defavorul nostru, dar ni-a dat învăţături de mare preţ: ni-a arătat, că poporul nostru nu are nici un fel de organizaţie şi educaţie politică; ni-a convins, că preoţii şi cărturarii nostri în multe locuri nu-şi fac datorinţa. — Tot alegerea dela Vinţ ni-a dovedit, că cu noi n'a votat nici un străin; că compatrioţii nostri Saşi ca în totdeauna când e vorba de români, să aliază cu stăpânirea contra noastră. — Toate acestea nu le ştiam, dacă nu întram în activitate. Fraţii nostri din alte cercuri vor fi experiat şi dânşii multe. — Cei-ce nu au fost de-o părere cu noi, poate vor zice, că dânşii ştiau că aşa are să se întâmple, că era mai bine să fi stat acasă, să aşteptăm... Noi credem tare, că ce s'a făcut şi cum s'a făcut a fost bine. A fi pasiv e lucru cel mai uşor şi mai comod şi mai ales cum am fost noi pasivi. — În luptă să oţelesc popoarele. — Luptele electorali în cari au întrat românii sunt un câştig nespus pentru noi. Ne-au scos din amorţală, ni-a dat posibilitatea de a ne cunoaşte mai bine atât poporul cât şi conducătorii. Cu învăţăturile câştigate acuma vom face şcoală în viitor şi credem că vom învinge.

Observaţiuni

la „răspunsul Dlui Cionca pentru Gazeta de Duminecă“.

Nu atât pentru a mă ocupà cu încâlciturile dlui preot gr.-cat, Demetriu Cionca apărute în Nrul 53 al *„Unirii“*, ci mai mult pentru de a dovedì şi înaintea onoratului public cetitor al *„Unirii“* şi mai ales a Onor. preoţimi gr.-cat. corectitatea atăcată de dl Cionca a ţinutei foaiei mele, mă în deamnă la observaţiunile următoare.

Premit, că foaia mea „Gazeta de Duminecă“, a ţinut în şase articoli de fond revistă peste trebile noastre sociale, administrative, bisericeşti şi şcolare desvălind

scăderile şi neajunsurile noastre pe aceste terene într'un ton cuviincios şi serios — având de scop, ca ziar cinstit să atragă atenţiunea celor competenţi asupra acelor scăderi şi a mijlocì delăturarea lor.

N'am scris în acele, decât ce am ştiut din experinţa proprie şi auzit din gura celor mai stimaţi bărbaţi mireni şi preoţi ai nostri, şi n'am atins persoane, ci expus numai fapte.

Nici o tagmă n'a reclamat, sau protestat, în contra acestor articlii; din contră, cei mai luminaţi preoti şi mireni ai nostri s'au bucurat şi să bucură, că s'a zis odată aceea, ce apasă pe inima fiecăruia dintre noi şi s'a făcut începutul îndreptării multor rele, Numai din tagma preoţască s'au exprimat din partea unui preot nedumeriri în privinţa auctorităţii şi vazei preoţeşti — vezi doamne — micşorate prin aceşti articlii. În Nrul 50 al G. de. D. m'am şi grăbit a da lămuriri, — acestui preot şi altora, cari ar avea veleităţi de tagmă şi nu văd scopul acestor articlii, ci numai ce este scris negru pe alb, — expunându-le datorinţa unui ziariu cinstit şi imposibilitatea de a să puteà cruţa toate simţibilităţile oamenilor sau tagmelor întru împlinirea acestei datorinţe ziaristice.

După această lămurire a aflat de bine dl Cionca a să supăra foc pe G. de. D, a propune într'o conferinţă ţinută cu ocaziunea adunării comitatense „boycotarea“ ei şi la 20 de zile după apariţia acelei lămuriri a debuta în „Unirea“ cu răspunsul din vorbă.

Dlui ştie pentruce. Noi încă ştim, dar nu ne dimitem la personalităţi.

Dl Cionca sparge uşi deschise apărând biserica, capii bisericei, preoţimea gr.-cat., cari nu sunt atăcaţi ; căci a arătà defecte şi scăderi în instituţiuni şi procederi şi a pretinde înlocuirea lor cu mai bune şi mai corespunzătoare spiritului timpului, cu scop de a salvà interese mari, vitale chiar nu este a atăcà. Iar cumcă defecte de aceste mari, chiar fatale pentru existinţa bisericii noastre sunt în organizaţia de acum şi în administraţia bisericei noastre, nu o zice întâia oară G. de. D. ci-o zic de 30 de ani şi mai bine bărbaţii nostri cei mai luminaţi şi umblă din această causă cu memorande pe la capii bisericii mai în tot anul.

Iar, cumcă articlii „Trebile noastre“ nici au de scop, nici sunt fără de voie scrişi aşa, ca să propage neunirea — cum pretinde dl Cionca — să discrediteze clerul, să-i micşoreze *auctoritatea şi plane să-l tragă în noroiu,* ne provocăm chiar la citaţiunile dlui Cionca, deşi acestea sunt apucate ca de vârful capului *din acei articlii pe sprînceană* şi alese dintre cele mai pretinse — veninoase, ma alocurea chiar — să mă ierte dl Cionca — *tendenţios făcute,* d. e.: *„În privinţa indolenţii faţă de tagma lor proprie şi în privinţa înfăţoşării necuviincioase înaintea mai marilor lor vor fi având preoţii gr.-cat. durere, soţi şi între colegii lor gr.-or.“, dar a lăsat afară dl Cionca închierea: „dar n'au de sigur între romano-catolici“ — şi asta completează înţălesul afirmaţiunii şi arată totodată scopul ei.*

Că cum explică resp. deduce dl Cionca din cuvântul *„durere“,* că între preoţii gr.-orientali să află numai sporadice necuviincioşi în înfăţoşarea lor înaintea mai marilor lor şi indolenţi faţă de tagma lor şi cum nu voia să priceapă, că ce va să zică *„a aveà soţ“* în ceva lucru — aceasta este specialitatea dlui.

Părerea dlui Cionca despre cartea dsale şi-a preoţilor gr.-orientali, este mai naivă, decât să merite a ne ocupà cu ea. Şi-o va schimba-o dl Cionca îndată, ce va cunoaşte alţi preoţi gr.-orientali, nu pe care-i cunoaşte dsa, şi îşi va măsurà cartea dsale cu a lor. Să recomandăm mai ales Sibiul, Aradul şi Braşovul.

Susţinem însă, ce s'a zis în articlul V., că „acei preoţi, cari dându-şi copiii şi copilele la şcoli străine nu pretind respectarea religiunii şi ritului lor, ci îi lasă să-i crească învăţătorii şi învăţătoarele străine în alte religiuni şi dedeie la rituri străine — şi aşa fac mai toţi, cari îşi dau copiii la şcoli străine nebăgând în samă. că să discreditează ei înşişi înaintea copiilor proprii atât ca preoţi, cât şi ca părinţi —; acei preoţi cari să prezintă înaintea superiorilor lor în vesminte de lucru, strugesc şi trag sugarete, ba chiar şed pe scaun şi fumează „con amore“, când superiorul lor *cu patrafirul în grumazi cetește deliberatul autorităţii superioare bisericești* înaintea credincioşilor, cari stau cu el în ceartă, şi-i admoniază a să supune voinţei celor mai mari — şi de aceştia va fi cunoscând dl Cionca în persoană; acei preoţi, cari fac toiet şi sfadă în biserică — şi de aceştia sunt nu puţini; ci acei preoţi, cari nu merg la parochia, la care sunt dispuşi, ci *fac togmeli pe sub mână* cu oamenii, ca să scoată pe alţi preoţi din parochiile lor şi să ajungă ei la ele, sau îi învaţă pe credincioşi, să amenințe cu neunirea la forurile mai înalte bisericeşti: *şi respectează tagmele lor mai puţin decât cismarii“.*

Păcate de acestea s'au făcut şi să fac din partea unor preoţi.

Aceasta o ştie toată lumea, dl Cionca aşa de bine, ca şi noi. D'apoi ce lucruri să desvălesc la câte o investigaţie, şi totuşi preotul vinovat de care s'a scandalizat proprii săi credincioşi nu se destitue, cum

---

FEUILLETON.

LUPTĂ.

(Henry Lavedan.)

Poate-să ceva mai frumos închipuì, decât o noapte liniştită de vară, cu aer parfumat, îmbătător de suflet, cu adiere de vânt molatec şoptitor de dragoste? Se pare că toţi sunt fericiţi.

Toţi? Oh nu! Să aruncăm numai o privire în o celă mică din mănăstirea Dominicanilor. Păreţi umezi şi pustii, un pat, un scaun şi o restignire formează întreg mobiliarul. Pe fereasta deschisă străbate aer răcoritoriu şi răzămat de gratii priveşte în tainica noapte un tânăr monach.

Pe faţă i-să reoglindesc semne de durere sufletească şi trupească. Stă nemişcat, aproape ca o statuie. Faţa îi e de o espresiune melancolică şi ochii-i privesc dormitând în depărtare. Aşa să vedè, că farmecul acestei nopţi frumoase de vară l'a răpit şi pe el cu sine şi inima şi sufletul său. . . . Deodată să dă îndărăt şi închide fereasta. Mica celă é întunecoasă, foarte întunecoasă, dară pentru el aceasta e indiferent. Şi aşa îşi află aşternutul pentruca îmbrăcat cum e să se arunce în el. Voeşte să doarmă, să scape de cugetele, ce această noapte frumoasă de vară a deşteptat în sufletul său.

Murmură o rugăciune, dar cugetele involuntar îi zboară la timpul copilăriei lui, la ai săi.

Vrea să le demânde, dar înzadar! Deodată numai simte, cum îl răpesc şi îl duc departe — departe de aici, în lumea aceea, unde a trăit celea mai fericite momente ale vieţii, frageda-i tinereţă. Vede dinaintea lui pe tatăl şi pe mamăsa, castelul, grădina plină de flori şi pe el însuşi, ca băiat mic, răsfăţat. Rând pe rând îi vin în minte zilele senine şi fericite ale copilăriei.

Oh! cum îşi aduce aminte de toate, de fericirea unghiuleţului grădinei, unde atât de bine să puteà juca de-a mijia, de filigoria, unde făcându-şi pumn mânuţelele jura răzbunare băieţilor răi, cari jefuiau cuiburile paserilor! Cât de frumoasă şi de strălucitoare i-să părea atunci lumea!

Şi apoi îl ajunsă supărarea. Perdù pe tatăl său, pe care îl iubise nespus de mult. Era cu mult mai tânăr, decât să fi putut înţălege în deplină măsură pierderea aceasta cumplită, dar atâta totuşi simţi, că această lovitură e de-o momentuositate decizătoare în viaţa lui.

Deveni unica mângăere a mamei sale pe care durerea o debilitasă mult. Îşi aduce aminte, cum acea faţă adorată din zi în zi să făcea mai palidă, mânile fine şi albe mai debile şi fără putere. Şi într-o zi nu s'a mai putut scula. Şi atunci el, băiatul suferind a fugit de acasă, afară în pădurea verde şi acolo a plâns, s'a văerat, simţind că acum o să rămână orfan, că şi mamăsa îl va părăsi.

Cu preţul vieţii sale o ar răscumpăra, Dar nu să poate! S'a reîntors acasă. Mamăsa îl cheamă la ea şi-i vorbeşte trist oh! atât de trist! — Ştiu copilul meu, că tu încă eşti mic şi această nu o înţălegi, mie însă mi-a sunat oara, trebue să mă duc. În familia noastră s'a întâmplat mult rău şi tu eşti chemat a-l repara. Ah! Dumnezeule, că nu mi-ai dat viaţă mai lungă, ca să-ţi fi putut arăta adevărata cale!

Fie însă voia ta cea sântă! Să ştì dară scumpul meu copil, că te-am dăruit lui Dumnezeu! Dacă vrei să mor liniştită, promite-mi, că o să te faci preot! — Şi el, băiatul iubitor, copleşit de fericire, că poate şi el să presteie ceva pentru scumpa sa mamă, esclamă cu tărie:

„Aşa să-mi ajute Dumnezeu!“

Soartea deci îi era decisă pentru totdeauna. Numai odată o mai văzù apoi pe mamăsa, patu-i de moarte. Faţa-i galbină ca ceara stralucia de-o fericire suprapământească şi ultimele cuvinte i-au fost:

„Eşti a lui Dumnezeu!“.

Iar băiatul lângă cadavrul mamei sale înfrânt de durere jură încа odată, că o să fie slugă lui Dumnezeu.

Trecură ani. din copil deveni june, june cu aspiraţiuni mari, în pept cu dor de lucru, atâta putere simţia în sufletul său, încât ar fi fost în stare să se măsure cu lumea întreagă.

Oh! cum îşi aduce aminte de acele visuri dulci de libertate, dragoste şi mărire! Cu câtă tărie îi bătea inima, cum i-se înflăcăra gingaşa-i faţă, când vorbea de aceste trei ideale ale omenimii! Şi deodată să smulse din această sferă; abzise de dorinţele, de idealele lui şi superbul şi cerbicosul cap să plecă adânc. trebuì să se ţină de promisiunea făcută mamei sale muribunde şi de jurământul rostit lângă cadavrul ei. — Deveni sluga lui Dumnezeu. În disciplina rigoroasă a mănăstirii a voit ca mort să

s'ar destitui ori care alt amploiat în lume, ba nici nu să pedepsească aspru, ci numai să strămută dintr'o parochie în alta.

Iată aceasta strică auctorităţii preoţimii, o discreditează, ba lăţeşte ireligiositatea şi chiar inmoralitatea dle Cionca şi nu ce scrie G. de D. despre stările noastre bisericeşti. Auctoritatea şi respectul omul însuşi şi-le câştigă, el şi-le perde; nici i-le poţi scrie, dacă nu le are, nici descrie, dacă le are.

Dar dacă eu anume aş fi greşit cu publicarea articlilor din vorbă, pe cum n'am greşit, ci din contră am făcut un serviciu însămnat în interesul public, ba în primul rând clerului — ci aş aveà şi mai mari păcate decât, că am fost dascăl şi acuma mă încumet, ca atare, a remonstra când un preot propune boycotarea foaiei mele, apoi sunt şef contabil la „Slvania", proprietar al „Victoriei", şef-redactor al „G. de D.", ba nu ştiu eu, dar ştii dta ce agent, totuşi nu trebuia să propuni dle Cionca; nu trebuia să propuni dta, *ca preot,* „boycotarea" G. de D. pentrucă „boycotarea" este moarte pentru un ziuariu, apoi eu ca dascăl am auzit de multeori din gura preoţilor, că „Dumnezeu nu voieşte moartea păcătosului, ci ca să trăiasă şi *să se îndrepte*".

Eu aş vreà să trăiesc cu foaia mea dimpreună şi să fac serviţii cauzelor publice, barem până atunci, pănăce dl Cionca vindecat de veleităţile lui de boycotare ar face în unica lui vocaţiune şi tagmă, de preot adecă, barăm atâta serviţiu şi folos neamului românesc, cât am făcut eu în unele dintre cele multe, imputate, ale mele tagme — ca să-i pot cântà eu laudele dlui în „G. de D." *neboycotată.*

Ioan P. Lazar
redactorul Gazetei de Duminecă.

„Deşteptarea dela Braşov şi uniţii. — Joia trecută a apărut la Braşov numărul prim din „Deşteptarea", ziar social şi economic. Nu ne priveşte ţinta acestui nou organ de publicitate, care după cum respiră aproape din toţi articolii săi, nu poate fi altul, decât să servească ca mijloc de răsbunare pentru căderea dela conducerea bisericii sf. Niculae. — ceeace constatăm cu regret, însă e, că deja în acest prim număr, în doi articolaşi, se năpăstuieşte asupra noastră, a uniţilor.

În *Biserica unită în Braşov?* comunică ştirea de *necrezut*, că Românii uniţi din Braşov voiesc să-şi facă şi ei o biserică şi că ar fi cerut să li-se cedeze capela gr.-ort. din Groaveri, unde e şi cimiteriul gr.-ort. Se înţălege că ştirea aceasta nu poate fi decât *foarte surprinzătoare* pentru puritanii dela „Deşteptarea" şi e de *neînchipuit,* că în vreme-ce toate confesiunile au biserica lor, cum de la „uniţii fruntaşi cu femei, copii, soţii de profesori gr.-orientali, şcolari, soldaţi, ucenicici meseriaşi etc." cari n'au casă proprie unde să se roage lui Dumnezeu, le poate umbla prin minte gândul de aşi aveà şi ei biserica, lor şi de a nu umbla pe la biserica papistăşască", causând astfel neplăcere dlor redactori. De aceea cugetând la „trecutul falnic al bisericii gr.-orientale din Braşov care a luptat sute de ani cu înverşunare contra unaţiei", Dlor nu cred, că conducătorii bisericii din cetate, ori cât de strâmtorată ar fi în cele materiale, vor vinde capela uniţilor, — căci morţii „s'ar întoarce în pământ". Ar fi aceasta un „fapt lipsit de pietate faţă de dânşii (faţă de morţi), şi faţă de credinţa lor cea sfântă".

Iată dlor dela „Deşteptarea" noi Uniţii din Blaj vă aprobăm întru toate, dacă ne veţi răspunde: ce rost are al doilea articolaş *„Pornire condamnabilă"?* Concedem, că aveţi dreptate a vă revoltà la gândul că din o biserică ortodoxă să va face o biserică unită, dar nu ne putem da samă, ce v'a apucat, să atăcaţi pe părintele catechet Brumboiu, dacă în lipsa de biserică îşi cumineacă credincioşii — mulţi — la biserica papistaşe? Dar unde să-i cumineace? doar bisericile ortodoxe s'ar *pângări,* de ar slugì în ele un unit! şi *morţii, s'ar întoarce în groapă!* Şi-apoi nu vă faceţi ridicoli susţinând că „se vatămă în modul cel mai grav ritul oriental" slugind în biserică papistăşască. De ce? Lăsaţi în pace biserica unită şi pe marele mitropolit Vancea, căruia nu-i puteţi arăta asemenea în biserica Dvoastră, si regulaţi-vă daraverile locale fără ca în certurile acestea să amestecaţi biserica noastră!

Iar încât pentru fraţii nostri din Braşov, cari au dorul de aşi aveà biserica lor proprie, noi n'avem decât cuvinte de laudă şi de îmbărbătare, şi dorim din inimă, ca să şi-l vadă în scurtă vreme realizat.

Terminăm cu un cuvânt colegial la adresa „Tribunei" dela Arad: dacă aţi reprodus din „Deşteptarea" articolaşul al doilea, de ce n'aţi publicat şi pe cel dintâiu? ori doar aţi voit să ascundeţi intoleranţa fraţilor dela Braşov, cari să turbură dacă ceri ajutor dela străin şi cu toate acestea te dă afară, când te vede la uşa lui!

Spuneţi, cine desvoaltă sentimente separatiste şi cultivă porniri condamnabile? Se auzim!

---

fie lumii, dela care îşi retrase fiecare părticică a trupului şi a sufletului. Să luptă, neîncetat, să luptă bărbăteşte, ani de-arândul. Dară supraomenescul nu-i puteà presta şi când să trezia cu spaimă la convingerea, că iarăşi a visat despre lume, în momentul acela simţia, că toate-s în zădar că stă pe acel punct, ca cu ani înainte de aceasta, el încă nu e a lui Dumnezeu, ci a lumii. El visează încă tot de mărire, el, care trebuia să se privească de cel mai din urmă. Măcarcă era stăpân peste voinţa lui. Ar fi fost gata a să jertfi pe sine, dar inima, oh inima plină de speranţă să lupţà cu voinţa. Şi azi trebuia să elupte cea din urmă şi cea mai înfricoşată luptă, ca mâne trebuia să depună votul perpetuu.

Stăteà în preajma unui eveniment de mare moment unositate pentru întreaga lui viaţă. Cugetul la aceasta îi sgudui întreaga fiinţă. A să despărţi pentru totdeauna de lume? Nu, acesta e mai mult, decât e el capabil, acesta întrece puterea lui! Cuprins de nelinişte să sbate în aşternut. Stăpânit ca de un acces de friguri zace acolo şi creeru-i obosit să cugetă să sbate mai departe.

— Am fost copil, când am promis nu am priceput că ce jor. Şi acum pentru aceasta rătăcire să mă chinuesc o viaţă întreagă? Să spuneà, că mult rău s'a întâmplat în familia noastră. Şi toate aceste să le poată reparà suferinţele unei vieţi?— Dumnezeule, Dumnezeule, fii-mi mie îndurătoriu! Nu mai pot suportà această viaţă voi nebunì. Doară eu te iubesc, inima mea să înflăcărează pentru tine, dar lumea e atât de frumoasă, nespus de frumoasă!"

Nu să mai putù stăpânì! Plângând cu hohot săriì jos. Recăzù însă aproape leşinat. Deodată simţì pe fruntea-i ferbinte o mână răcoritoare, de a cărei atingere toate durerile i-se împrăştiară. Îşi deschise ochii — o femee stăteà lângă patul lui. Faţa-i strălucea de o blândeţă nesfârşită, — i-se părù a descoperì în ea pe mamă-sa moartă. De pe faţa ei palidă să puteà ceti o întristare adâncă şi cu mâna arătă în tăcere la restignirea ce plutea în lumină.

El înţăiese admoniţiunea tăcută. Plângând căzù la picioarele ei:

„Oh ajută-mi, ajută-mi!" strigă şi îşi întinsă braţele către ea. Iar femea să făcù frumoasă, foarte frumoasă. Să transformă de tot, ţintindu-şi privirea la cruce.

— Ori-cine ai fi ajută-mă! strigă în un ton desperat tânărul chinuit. Iar femeea să plecă la el şi şopti încet:

— „Eu sunt iubirea şi iată darul meu!" şi depuse o cunună de spini pe capul tânărului monach. Figura dispăru în semiumbra chiliei.

Pe încetul să luminà de ziuă. Monahul e încă tot în genunchi în faţa crucii.

— Mulţămită Ţie Doamne! şoptesc buzele-i palide şi apasă mai adânc spinii pe frunte.

Iar primele raze ale soarelui împletesc o aureolă strălucitoare în jurul capului suferind al Mântuitorului...

Trad. ***B. O. Colceriu.***

REVISTE.

Austria. Luni s'a deschis Reischsratul din Austria. Gautsch, noul ministru prezident accentuiază în discursul său apropiata împăcare a Germanilor cu Cehii şi arată dorinţa sinceră, ca aceste două popoare să trăiască în bună armonie spre prosperarea statului şi spre fericita rezolvare a chestiunilor importante. Discursul prezidentului a fost luat spre ştiinţă fără nici o discuţie.

Franţa. Căzând ministru Combes, preşedintele Loubet a încredinţat lui Rouvier formarea ministeriului. Din vechii ministrii au rămas Rouvier prezident şi finanţe, porfoliu ce l'a avut si mai înainte, apoi Berteaux, răsboiu şi Delcassé externe.

Turcia. Sultanul zace grav bolnav, şi situaţia sa e aşa de critică, cât deja s'au făcut dispoziţii pentru regularea succesiunei la tron. De urmaş a său a fost ales frate-său Resad, care va lua numele de Mohamed V.

Răsboiu civil în Rusia. — Modul de guvernare şi tratamântul absolutistic în Rusia să apropie de sfârşit. — Şi

par'că e bătaia lui Dumnezeu că nenorocirile să ţin-lanţ: — după înfrângerile de pe câmpul de răsboiu din Rusia şi după căderea Port-Arthurului vine şi revoluţia internă.

Neîndestulirea aceasta din Rusia, care a costat până acuma mii de vieţi, nu să poate asămăna celoralalte de până aci. Aci e vorba despre o organizaţie extinsă cu care simpatisază persoane din classa cultă. — Mişcarea au început-o muncitorii din Petersburg în fruntea cărora stă preotul Gapon.

Muncitorii au voit să prezinte înaintea ţarului un memorand în care cereau îmbunătăţirea sorţii lor. Aceasta cerere înşişi au voit să o predee ţarului, căci credinţă numai aveau în nime, că mai dat'au ei jalbe destule fără să fi ajuns acele vreodată în mâna ţarului. — Muncitorimea condusă de preotul Gapon, care era îmbrăcat în ornate preoţeşti şi ţineă în mână o cruce, s'a adunat din diferite centre şi nizuia spre castelul ţarului ca să-şi ducă în scris năcazul lor. — Înaintea palatului însă muncitorii cari erau în număr de vre-o zece mii, nu au voit să se retragă spunând ostaşilor: „Nu mergem în contra ţarului; ci vrem să-i spunem adevărul; ave-ţi milă şi ne lăsaţi la Ţarul".

Miliţia însă a fost fără milă. Dupăce a provocat mulţimea să se retragă şi ea nu a voit au folosit arma. — În această învălmăşală teribilă au împuşcat două mii cinci sute oameni. — Despre intenţiunile muncitorilor ţarul nu a fost înştiinţat decât în momentul când sângele bieţilor muncitori nearmaţi curgea părău. — La vestea aceasta ţarul a leşinat de mai multe-ori. — Dupăce lupta a încetat încâtva el a cerut raport. Subalternii săi cari încontinuu îi duc informaţiuni false, i-au spus că în încăerarea aceasta au căzut 500 oameni, pe când în realitate au căzut 2500 iar răniţi 500. — Muncitorimea, zăcimată de miliţie, care s'a purtat într'un chip neomenos, de rusește s'a retras ca să se înarmeze şi să facă o nouă înaintare spre palaţul de iarnă al ţarului. — La ştirea aceasta, ţarul sfătuit de ministrii a părăsit castelul cu întreaga sa familie.

Muncitorimea a atăcat vre-o câteva fabrici de arme şi de dinamită luând cu ei tot ce au găsit. — Să spune că vreau să dee foc Petersburgului de accea petroleul să vinde în quant foarte mic şi scump. Statarul s'a decretat pentru oraş. Ţarul a dat puterea în mâna lui Trepor cel mai urgisit om din toată Rusia.

Revoluţia a erupt în mai multe oraşe. În Moskva muncitorimea s'a organizat tot sub preotul Gapon, care anume a mers pentru aceasta

CORESPONDINŢE.

SUBSIDIUL ERARIAL.

Băla 14 Ian. n.

Din darul lui Dumnezeu. Excelenţa Sa Domnul ministru de culte ne-a distribuit în urmă ajutul pe 1904 şi nouă preoţilor din Arhidiecezâ. În sensul articlului de lege XIV din 1898 acest ajut are menirea ca venitele preoţilor de o cualificaţiune să le egaliseze; căci nunumai micimea venitelor preoţeşti de până acum a făcut pe Înaltul Guvern să se cugete şi la îmbunătăţirea stării noastre materiali. ci şi disproporţia cea mare dintre venitele unui şi venitele altui preot. Deci când şi-a propus îmbunătăţirea stării noastre materiali din cassa statului, şi-a propus a ni-o îmbunătăţi tuturor celor de o cualificăţiune în o măsură unui fiecărui, aşa zice legea. În praxă însă, ştim toţi, că nu după spiritul legii, ci după volnicie să face distribuirea ajutului, aşa că pe când unuia să dă cu măsură plină şi îndesată, altuia să dă numai atâta, cât să nu să poată zice că nu i-se dă şi lui ceva, iar la al treilea nu să dă nimic.

Acest lucru de toţi ştiut îl constat nu că doară aş fi nemulţămitor pentru ceea ce după 10 ani abia, mi-s'a dat şi mie numai acum, nu, din contră trebue să fiu mulţămitoriu; dar dacă recugetându-mi trecutul de 10 ani şi mă cuget apoi la acei confraţi preoţi, cari nici acum nu-s împărtăşiţi, sau sunt împărtăşiţi cu o măsură de batjocură, nu pot fi mulţămit, cum nemulţămiţi trebue să fie toţi confraţii preoţi în frunte cu Înalt Prea Sfinţia Sa Domnul Archiepiscop şi Mitropolit şi Luminaţii Săi Consilieri, cărora le incumbe datorinţa a stărui din toate puterile, ca distribuirea ajutului să se facă după înţălesul şi spiritul legii.

Ar fi prea trist, prea dureros, am da dovadă de un egoism detestabil. dacă noi cei favorizaţi de soarte n'am cugetà şi la confraţii nostri. cari fără nici o vină să văd preteraţi şi desconsideraţi ca şi când ei n'ar fi conlucrând împreună cu noi în aceeaşi viă a Domnului.

Au şi ei soţii, familii; au prunci la şcoală, şi asupra umerilor lor apasă greul traiului de azi. Cum n'ar fi fost şi ei mângâiaţi, cetindu-şi numele în conspectul împărtăşiţilor; însă nu, în zilele de bucurie generală acum serbate, ei s'au văzut desilusionaţi. Şi datorinţa noastră frăţască e să-i mângâiem. Cum? nu numai cu cuvântul, ci şi cu fapta.

Toţi am luat angajamentul ca cu 10% din ajut vom augmenta fondul subsidiar. Să ne împlinim acest angajamânt, căci numai cu percentele acestor percente, învălite în dragostea frăţască cu care le vom trimite la Cassa Centrală Arhidiecezană vom cauzà multă mângâiere celor-ce ne invidiază fără vrerea lor; iar noi, dacă sărăcia şi năcazul nu ne lasă a-ne solidarisa altcum cu ei, — cum ar trebui ca cu niște fraţi — vom avea cel puţin bucuria sufletească că din ceeace ne-a rânduit Tatăl Ceresc, am dat spre mângâierea de-aproapelui de o parte, iar de alta ca la vreme de nevoie să luăm cu dobândă. Aşa se facem, la dincontră ne contragem odiul lumii.

Al. Bărbulescu.

Şi când te cugeţi că hotărîrea aceasta a fost aproape unanimă şi-apoi constaţi, că deşi s'a ridicat peste jumătate din subsidiu şi tot n'au întrat încă nici un bănuţ la fondul subsidiar al preoţilor — nu poţi să-ţi faci nici o ilusie de acceptarea propunerii de mai sus. *„Red. Unirii"*.

Resultatul alegerilor.

Până acum se cunoaste resultatul alegerilor de deputaţi din 344 cercuri. Statistica e următoarea: 138 guvernamentali. 144 independentişti, 23 disidenţi, 20 opoporali, 11 banfişti, 8 afară de partid şi 5 naţionalişti

Pentru guvern succesul e deprimător, faţă cu *133 deputaţi liberali stau 211 poziţionali.*

Dintre candidaţii români au fost aleşi: *Dr. Ioan Suciu,* la Boroşineu, *Dr. Teodor Mihali,* la Ileanda. *Dr. Aurel Vlad,* la Oraştie şi *Dr. Ştefan Pop,* la Şiria. Aproape sigură e alegerea lui *Vas. Damian,* la Baia-de-Criş. La Chişineu *Rusu Şirianu,* şi la Becicherec *Dr. George Adam* sunt în balotaj.

În comitatul nostru a căzut Dr. I. Maniu la Vinţ. Preoţii gr.-ort. Gh. Cutean (Oarda) Ioan Patachi (Berghin) şi gr.-cat. Nic. Hăţăgan, (Şeuşa) şi Ioan Heprian (Berghin) au votat cu guvernul. — La Ighiu Dr. Vajda a rămas în maioritate. Protop. Montani şi preotul Todorescu au fost contrari. La Aiud în faţa marilor presiuni. Br. Bethlen s'a retras şi preoţii Iuliu Nistor, (Blaj), Ioan P. Păcurar (Tür) şi Ales. Albini (Ciufud), cari contra hotărîrii alegătorilor români s'au dus la alegere, nu şi-au putut arăta patriotismul votând pentru Török. La Vinţ învăţătorul din Henig, cu o nerușinare nespusă corteşa pentru Szőcs.

Trist! foarte trist!!

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumnezeu. În decursul anului 1904 s'a procurat prin următorii creştini cu preţul de 100 coroane un rând de ornate bisericeşti pentru biserica gr.-cat. din Ghişasa-de-sus la care a contribuit Ioan Rus, cu 20 cor., Isailă Sava şi soţia sa Eufimia cu 20 cor., Ioan Oltean şi soţia sa Ana cu 20 cor., Ioan Raicu şi soţia sa Niţa cu 13 cor. 34 fileri, Nicolae

Cetiţi! **BEN HUR** Cetiţi!

— Unul dintre cele mai senzaţionale, instructive şi moralisătoare romane. —

F. 8°. 1047 pag. costă numai 2 cor. 90 fil. A apărut în editura „Unirei.

Tănăsoi și Dumitra soția sa cu 13 34 fieri, Chirion Opreau și soția sa Ana cu 13.32 fii., Maxim Hercin și soția sa Palagie cu 10 cor. Preuteasa Roxalia Stoian. a procurat dela firma Rétay-Budapesta 2 cămeși pentru ministranți cu prețul de 10 cor. Susana soția lui Zos. Raicu a dăruit o masă de bumbac pentru a să folosì la pomeni. Tuturor acestor binefăcători li-se aduce și pe această cale cea mai ferbinte mulțămită. Ghișasade-sus, în 16 Ianuarie 1905. *Valeriu Stoian,* preot gr.-cat.

Serbarea Botezului Domnului la parochia noastră din Sibiu, cum ni-se scrie, în anul acesta s'a făcut cu o solemnitate, cum n'a mai fost nici când mai înainte. La sfințirea apei în anii din urmă s'a introdus obiceiul de a participa și număroasa miliție gr.-cat. din garnizoana Sibiului, pe lângă o companie de onoare, dar fără muzică militară. De astă dată însă a participat și muzica militară și numărosi oficeri de toate gradele. Sfințirea apei s'a făcut în piața lemnelor (Bauholzplatz) în fața cazarmelor de honvezi, prin parochulprotopop al locului, în mijlocul unui public de toate confesiunile și naționalitățile, care umpluse formal spațioasa piață. După cele trei salve obicinuite ale companiei de onoare muzica militară a întonat de atâtea ori imnul „Gotterhalte", iar în decursul stropirii miliției cu apă sfințită, a întonat irmosul „În Iordan botezându-te tu Doamne". Serbarea aceasta a fost vrednica manifestare a bisericii noastre în acel oraș. Felicitările noastre pentru bravul conducător!

Știri literare. Institutul „Minerva" din București, ne-a surprins iarăși cu niște publicații interesante și cari îi fac multă cinste: M. Sadoveanu: *Crâșma lui moș Precu,* o serie de povestiri din viața țăranului de dincolo, cor. 2 — Gh. A. Teodoru: *Din viața marinarului,* schițe din miseriile și năcazurile soldaților de marină cor. 1.50 și Constanța Hodoș: *Frumos,* cuprinzând 14 novele pline de căldură și sentiment, prețul cor. 1.50. Le recomandăm cu toată insistința.

Reuniunea mariană în com. Dridif. Ni-se scrie: Având în vedere scopul cel nobil și bun ce-l au „societățile mariane" întru înălțirea cultului Prea Curatei Vergure Maria și întru nobilitarea inimii și desvoltarea simțului religios în popor, am voit să înființez și eu la noi o astfel de reuniune religioasă, mai ales în urma faptului, că pocăiții, cari de vre-o 4 ani încoace în contin îndărătnicesc pe ceialalți credincioși ai bisericei (căci sunt vre-o câte-va familii pocăite și la noi), dar am întîmpinat foarte mare resistență din partea unor indivizi, cari în ori ce lucru nou, fie și bun, văd un ce rău, deși nu-l cunosc mai de aproape. Dar chiar și cei-ce nu aflau nimic rău în înființarea unei astfel de reuniuni, chiar în comuna noastră, unde atât de tare i-să simte lipsa din cauza pociților, totuși nu eran aplicați, ca să se facă membrii ai unei astfel de reuniuni. Dar după mult năcaz, grație ajutorului ce l'am primit dela unii credincioși, în fine am isbutit să pun bază reuniunii credincioșilor din comuna noastră numită: „Sf. Maică Precestă". La „Anul nou" însuflețiți fiind de propusul cel nobil, ce și l'au luat asupra-și, s'au prezentat cu toții la biserică, unde s'au împărtășit cu toții, cu preacuratul trup și sânge al Mântuitorului Nostru, ca astfel întăriți sufletește cu ziua de anul nou să înceapă o viață nouă. Le mulțămesc la toți, celor-ce mi-au dat mână de ajutor și celor-ce cu căldură și propus nobil au întrat ca membrii ai reuniunii și le doresc din inimă, ca să le ajute Dumnezeu, ca munca începută să aducă roade îmbelșugate. *V. O.*

Pomul de Crăciun. „Reuniunea femeilor rom. gr.-cat. din parochia Sâncelului pentru decorarea bisericei" sub presidiul mult stimatei Doamne Maria Vlassa, mult bine a făcut în decurs de 5 ani, de când s'a înființat. Faptă a sa vrednică este clădirea iconostasului, care mândru împodobește biserica și pentru care a jertfit suma de 1400 cor. Și pe lângă acestea comitetul Reuniunii a îmbrățoșat și cauza săracilor. La Crăciunul din 1903 la inițiativa stimabilei Doamne Maria Vlassa s'a aranjat un pom de Crăciun pe sama copiilor săraci dela școala gr.-cat. din Sâncel, Grandios a fost succesul, și de o parte, de acest succes îmbărbătat, iar de alta, văzând sărăcia din acest an la Crăciunul trecut comitetul a aranjat un pom și mai frumos, căci colecta a fost mai bogată. S'au împărțit pănură de cioareci, opinci, materie de mânecărute, șurțe, năfrămi, caiete de scris și alte obiecte în preț de 92 coroane, iar stim. Doamnă prezidentă pe lângă bani a dăruit spre acest scop și 4 ferdele de mere și M. On. Doamnă Livia Domșa din Blaj cărticele morale și iconițe sfinte. Popor mult a fost prezent în biserică la festivitatea aceasta împreunată cu colinde frumoase și cu poezii declamate de copiii de școală. Bucuria a fost mare. Un copil de școală a exprimat mulțămită generoșilor binefăcători, cari sprijinesc Reuniunea în lucrările sale cum este și aranjarea festivităților de acest fel, prin cari se alinează năcazurile săracilor. Eu în calitate de secretar al Reuniunii încă îmi țin de datorință a mulțămì sprijinitorilor Reuniunii noastre, dorindu-le viață senină și zel spre a mai jertfì pentru mărirea casei lui Dumnezeu și pentru săraci. Între acești sprijinitori numărăm și pe Dna Livia Domșa din Blaj carea în dragostea către locul nașterii sale s'a făcut membră fundatoare solvind taxa de 20 cor. și cu stim. Domnia-sa numărul membrilor fundatori a Reuniunii s'a ridicat la 12. Sfîrșesc acest scurt raport cu adausul, că lauda ascrisă mie din partea „Răvașului" din Cluj în numărul 1 din 1905 e a Reuniunii și în special a Onoratului comitet al Reuniunii, care dimpreună cu mine se bucură de mare mângâiere sufletească. Sâncel în 12 Ianuarie 1905. *Vasilie Smigelschi* paroch gr.-cat.

Expesiție universală în București. Ziarele din România vestesc, că în primăvara anului 1906 se va aranja la București o expositie universală cu prilejul împlinirii alor 40 ani de domnie a regelui Carol.

„Poporul român" din Budapesta, numărul ultim, a fost confiscat la ordinul procurorului. Partea cea mai mare a fost confiscată la poștă. Pricina acestei confiscării fost poezia „Tângnirea românului" publicată în acest număr.

Pentru fondurile arhidiecezane s'au primit următoare sume: *Colecta crucerului* cor. 6. din Bucium-șasa. *fondul subsidiar al preoților* cor. 6.17 din Bucium-șasa, cor. 3 — dela Ariton M. Popa, Bucium-șasa, ca răscumpărare a felicitărilor, Ioan Papiriu Pop, Sicin contribuire cor. 10. Andreiu Voda Ormeniș, cor. 25. — Iar f *Masa studenților* cor. 20 dela banca „Olteana" din Vișlea-infer.

Conferențele meseriașilor. La conferința de Duminecă au fost toți măiestrii nostri fruntași; am văzut și dame. Dl inginer Negruțiu și-a expus cu multă pricepere rezultatul cercetărilor sale asupra asigurărilor de viață. — Publicul l'a urmărit cu atențiune. Dl Dumitru Balteș, calfă de măsar a declamat bine poezia: Călugărenii. Duminecă în 29 Ian. curent, va avea loc a V conferință va ceti Dl profesor Dr. Ioan Rațiu, o temă literară vor fi mai multe declamări. Sperăm, că auditorul nu va lipsi!

Necrolog. † *Teodor Bersan,* paroch gr.-cat. în Cricău, a repausat la 19 crt. după un morb greu și scurt în al 60-lea an al vieții al 35-lea an al fericitei sale căsătorii și al 33-lea an al preoției fiind împărtășit cu Ss. taine.

† *Ioan Câmpian,* în 27 Decemvrie 1904 a repausat în Domnul Ioan Câmpean administrator parochial al comunei Frata, acăruia înmormântare s'au indeplinit în 29 Decemvrie în prezența unui public inmens din comună și jur. Actul funebru, a fost condus de 8 preoți din 3 tracte protopopești si anume: Tract. Cojocnei: Ioan Blaga paroch în Girișu-rom., Alesandru Bighian preot Berchis, Traian Hădărean administr. V. Cămăraș Ioan Șuteu administr. Tothaza, Victor Turc administr. Frata. Tractul Cătinii: Emil Popp Cistelec, Vasiliu Micu Palatea, Tr. Indol: Emil Marc Silvașu magiar. Actul funebru s'a început la 12 oare. Cântările funebre le-a îndeplinit Emil Marc și Victor Turc, ca buni cântăreți acompaniați de preoții coadunați. — Predica a ținut-o adm. inter. Victor Turc, cu un ton puternic, acomodată împregiurărilor întrețesând frumoase învățături morale și folositoare poporului. Iertăciunile și cuvîntul funebru la mormânt s'a ținut din partea parochului Ioan Blaga din Ghirișul-rom.

† *Ana Hodosiu născ. Balint.* Directorul „Patriei" din Blaj a avut nemărginita durere a pierde pe mamăsa, văd. Ana Hodosiu, soția distînsului barbat Dr. Iosif Hodosiu și fica regretatului protopop și prefect Simion Balint din Roșia-montană. Repausata a trăit în timpul din urmă la fica sa în Chișeneu, unde a ajuns'o mâna rece a morții. Prin decedarea ei, din șirul damelor române se pierde o figură simpatică, blândă și o mamă plină de iubire pentru numărosii săi fii și nepoți.

† *Petru Plaștin,* cleric de cursul al IV în seminarul din Orade a murit la 19 crt. Repausatul a fost transportat acasă în Beiuș-Uilac unde a și fost îngropat.

Odihnească în pace!

AVIS!

Vinul din pivnițele societății comerciale „Consum" se va vinde din mână liberă ***Luni la 13 Februarie d. p. la 2 oare.*** *În deposit sunt vinuri vechi de masă și risling, calități foarte bune.*

DIRECȚIUNEA.

Posta redacțiunii.

T. H. Credem, de mai conzult a nu publica demersurile făcute de Dta în afacerea de sub discuție. Poate ar fi interpretate fals.

I. B. Predici nu publicăm, cu atât mai puțin iertăciuni.

M. S. în Bucur. Se primesc cu cea mai mare plăcere. Binevoiți a le trimite. Mulțumite pentru celea spedate deja.

Cumpărați Cumpărați

Calendariul Unirii pe anul 1905.

Prețul 50 fil. plus 10 fil. porto.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Concepțiunea nepătată.

La articolul, ce l'am publicat în numărul 50 din anul trecut al „Unirei", mi-a făcut reflexiuni *„Biserica și Școala"* din Arad în 3 numeri. În numărul 50 al numitei foi, pe pag. 394—395 sub titula „Lucru în zadar" îmi scrie dl Dr. Teodor Botiș, căruia îi răspund așa târziu, căci numai de 2 zile am primit numerii respectivi ai foaiei din Arad. Amintesc odată pentru totdeauna, și încă aici la început, că dl Botiș persiflează tot lucrul și zice, că noi uniții ne angajăm gratuit să fim învățătorii și luminătorii neuniților, că ei n'au conturbat sfântul iubileu al fraților lor greco catolici, că eu le aduc învinuiri grave și nebazate, că — deși sunt frate de același sânge — țintesc anume să-i prezint lumii creștine nu numai de schismatici, ci chiar de eretici. — Cum poate vedeà ori și cine, aceastea n'au nici în clin nici în mânecă cu articolul meu.

Dl Botiș nu se acață de mine, ci umblă pe căi lăturalnice, argumentele mele nici nu le amintește. Să năcăjește pe dl Jorga, pentrucă l'a numit pe Papa „căpitan firesc al întregei creștinătăți". Cu mine numai atâta stă de vorbă, cât mă întreabă, unde sunt sentințele, ce adeveresc dogma despre concepțiunea nepătată în mod evident. căci prin deducțiunile din sensul metaforic al atributelor Născătoarei de Dumnezeu nu argumentez nimic. Aici îi răspund, sentințele acelea sunt și în numărul 50 a „Unirei" din anul trecut, și puterea lor de argumentare o recunoaște toată lumea. Sunt unele cuvinte, cari au mai multe înțălesuri în specie unul literal și altul translat, și așa e și cel metaforic. Astfel „poamă rea" însamnă de es. un măr putred, dar poamă rea e și un om rău. Așa și curat însamnă ceva nemânjit, liber de pată materială, dar și de pată morală. De-ți zice cineva: În lucrul acesta nici tu nu ești curat, îi răspunzi: eu sunt curat ca soarele. Ori cine poate vedeà, că aici e vorba de curățănie sufletească, nu de cea trupească. — De aceea puterea de argumentare a atributelor aduse de mine, e incontestabilă. — Ori doară de aceea o laudă sfinții Părinți și cărțile liturgice pe Preacurata, pentrucă n'avea pete pe obraz, și se spălà totdeauna bine? Mi-ar plăceà să știu, cum explică dl Botiș rugăciunea „Nespurcată, neîntinată, nestricată, fără prihană, curată fecioară" etc.?

După-ce n'a doborît încă nici unul din argumentele mele, căci nici nu a încercat, toate acelea au valoare, mai întâiu are să se lupte cu acelea, apoi poate cere altele. Ca să arăt însă că contigentul mi-e abundant, îi mai dau două, unul e din Mineiul edat de Șaguna, Noemvrie (la Întrarea în biserică pripeala III după C. VIII) foaia 130 col. I., și sună așa: „Mai pre sus zboară decât puterea cuvintelor, minunea ta Născătoare de Dumnezeu Curată: că trupul întru tine îl socotesc mai pe sus de cuvânt, *de curgerea păcatului neprimit.* Pentru aceasta cu mulțumită strig către tine: *cu adevărat mai pe sus decât toți ești Fecioară!"* Ce păcat curge? și cum e fecioara cu adevărat mai pe sus decât toți, dacă ea a fost sfințită după concepere, ca Ieremia, Ioan Botezătoriul, sfântul Eutimie și mai vre-o câțiva?

Alt argument e de unde nici n'ai crede Dle Botiș: din Islam. În Coran e multă vorbă despre *Setna* sau *Mariam*, și despre Fiul ei Aisa. Când o purtà în pântece pe Mariam mamă-sa (mireasa Jmranului) s'a dus la Allah și s'a rugat „Doamne eu ți-am consacrat ție ceea ce port în pântece, acela e cu totul al tău, primește-l, căci tu asculți și cunoști pe toți (gândurile tuturor). Când ea a născut, a zis: Stăpâne eu am adus pe lume o fică. I-am pus numele Mariam. *O pun sub scutul tău, pe ea și posteritatea ei, scapă-i de vicleșugul satanii din bolovani"* (Șura III. v. 31. Oberleither Chrestomathia arabica p. 130). Nu vorbele subtrase sunt argumentul, ci explicarea, ce li-o face unul dintre cei mai învățați „cadi" *Nasser-ed-Din el Beidani,* unul dintre cei mai vestiți interpretatori ai Coranului. El zice: „Acestea însamnă, că Satana, carele are ambițiunea de a întemnița în rău pe toți *noii născuții, imprimându-le sigilul său, n'a putut-o face aceasta la Mariam* și la Aisa, *căci Allah i-a prezervat"*, la același loc *Cottada*: „Da, tot omul, ce se naște dela Adam, e străpuns în inimă de o săgeată a Satanei afară de Aisa și Mariam. Dumnezeu a pus între ei, și între Satana o pânză, care oprește săgeata diavolului de nu-i poate ajunge". Cfr. Etudes, T. CI. p. 642., și întreg articolul scris de Gaudard: La Vierge Marie dans li Islam et le Coran, pag 633—655. Așa vorbesc despre Maria cei mai buni intrepreți ai Coranului.

Dl Botiș îmi cere istoricul dogmei, dar cererea nu i-o împlinesc până nu-mi zdrobește argumentele aduse până aici. Că dogma nu e străină de doctrina bisericei vechi, se vede din citatele aduse în articolul meu, mai ales din celea luate din Mineu și dela Galiatowski și Baranovici. Tot aceasta o probează și mărturiile patriarchilor adunați în Aleppo, despe cari vorbesc la sfârșitul articolului prezent.

Dl Botiș pomenește că sf. Bernard și sf. Toma au fost contrari dogmei.

Cazul lui Bernard e acesta: Tot mai tare să lățià sărbătoarea concepțiunei nepătate, de aceea și călugării din mănăstirea lui au voit să o prăznuiască. Bernard i-a oprit. căci Roma are să pună sărbători, și nu oamenii de capul lor. S'a interpelat Roma, și aprobându-se sărbătoarea, s'au prăznuit. Cfr. Etudes 1904 5 Dec. p. 621.

Ce privește chestia sfântului Toma, nu e așa de ușoară, cum o socotește dl Botiș. Mulți (Palmieri, Uccelli, Morgott) susțin, că unele texte de al lui, cari tractează despre Preacurata ar fi fost corupte. Așa spre es. „Expozitio in salutationem angelicam" în textele mai nouă are: „ipsa enim purissima fuit et quantum ad culpam, quia *ipsa Virgo* nec mortale nec veniale peccatum incurrit", în 7 codice *mai vechi* stă: „ipsa enim purissima fuit et quantum ad culpam, quia *nec originale* nec mortale nec veniale peccatum incurrit". Cfr. Dr. Morgott, Die Mariologie des h. Thomas von Aquin (Freiburg 1878) p. 73. — Alții zic, că sfântul Toma vorbește despre peccatum carnis, cui nempe anima conjucta *deberet* habere peccatum: est debitum contrahendi peccati et necessitas gratiae redemptoris, ut ab eo immunis existat Maria. Cfr. Palmieri: De Deo creante et elevante, (Roma 1878) p. 716. — Alții spun,că sfântul Toma atâta s'a ocupat cu persoana Dlui Christos, încât Maria față de Christos dispărea.

Ioan Bălan.

(Va urma.)

PAUL ANTHELME

Cele două conștiințe.

Tradusă în românește din l. franceză prin

SIMION ZEHAN.

(Continuare.)

ACTUL V.

Celula unui condamnat la moarte. Pereții colorați galbin. O masă de lemn albă și trei scaune de paie împletite. La dreapta un pat mic tare scund. La stânga un cuptor rotund, a cărui fevi se perd în părete.

Scena I.

Preotul, un supravighetor de închisoare apoi altul.

Preotul e în costum de pușcăriaș, căciulă, vestă și pantaloni din materie dură, de coloare sură. Supravighetorii în uniformă. La ridicarea cortinii preotul șede înaintea mesii și scrie. O mică lampă cu petroleu îi luminează. Supravighetorul e întins pe pat. El fumează din pipa sa și se distrage privind, cum se înalță fumul în aer. Mai târziu se uită la orologiu.

I-iul Supravighetor: Ah! așa e, că astăzi nu va venì soțul să mă schimbe? începe a să face ziuă, el ar trebuì să fie aici mai bine ca de un sfert de cias. (Ușa celulii se deschide. și intră un al doilea Supravighetor cu o lampă. Preotul, fără a căuta la el, continuă a scrie). Mă îmbatrânesc așteptându-te. Nu te-ai putut ridica nici de cum din pat astăzi?

II-lea Supravighetor: (dă lampa celuialalt). Nu murmura sum aci. (Arată spre preotul). Așa de dimineață scrie?

I-iul Supravighetor: Simțește că îi scurt timpul. Să grăbește. Este ceva noutate?

II-lea Supravighetor: Da! Să pare că rugarea de agrațiare este respinsă, el nu mai are mult.

I-iul Supravighetor: Sărmanul om! Eu încep a mă interesa de el, (către preotul cu emoțiune): Ei bine Pioux, noi nu suntem nici odată siguri, că oare reaflanevom locuitorul, când ne întoarcem. Cu toate că ai comis lucrul acesta Dta nu ești de loc un om rău (îi întinde mâna). Dacă va fi să nu ne mai vedem îți doresc să suporți bine ispita.

Preotul: Îți mulțămesc, eu sperez că Dumnezeu îmi va ajuta ca să mor, cum se cuvine unui creștin. (Primul supraveghetor se duce cu lampa.)

II-lea Supravighetor: Bună ziua Pioux Îți anunț visita pe care o aștepți atât de impacient, Bressaud și Doctorul Bordier, vor veni să te cerceteze astăzi.

Preotul: (punând în plic epistola pe care o scrise). Eu le voi spune lucruri, cari nu pot

fi auzite decât de ei. Când vor fi aici aveavei bunătatea să ne lași singuri?

II-lea Supravighetor: Așa-! Asta este expres oprită. Dta trebue să fii supraveghiat ziua și noaptea. Dacă cumva te-ai sinucide. pe mine m'ar luà la răspundere.

Preotul: Dta m'ai observat destul, poți fi sigur că n'am deloc astfel de gânduri, n'am alta să te mai rog decât aceasta. Întradevăr e cu neputință a lăsa puțin din această asprime?

II-lea Supravighetor: Dta n'ai fost dintre condamnații plăcuți.

Preotul: Cum așa? Te-am vătămat vre-o dată cu voia?

II-lea Supravighetor: Cu alți condamnați, te joci în cărți, organisezi parthii, aduci beuturi, îți trece timpul fără a observa. Cu dta n'am avut nice cea mai mică distracție.

Preotul: Dta vreai să zici, că n'am fost amuzant, îți cer scuzele pentru aceasta, așa mi-e natura. Asta nu este cauza ca să refuzi cea din urmă grație care ți-o cere un om, ce se gată să moară.

II-lea Supravighetor: Bine dară! Cu acei cari sunt în poziția Dtale, nu este omul deloc cu destulă considerare. Nu-mi este oprit să merg după tăbac, când nu mai am, până atunci dta vei puteà vorbì.

(Ușa se deschide, intră Bressaudeștii. Supravighetoriul iese.)

Scena II.

Preotul, Bressaud, Francisca.

Bressaud: (extrem de neliniștit:) Ați dorit să ne vedeți Dle preot?

Preotal: Da amice (o pauză) Bressaud! eu voiu murì, și voiu murì în locul Dtale, Dta știi aceasta. Dacă te-am chemat, aceasta este fiindcă aș dori ca moartea mea să nu-ți fie nefolositoare, eu vreau să te salveze.

Bressaud: D-apoi dacă dl preot nu zice nimic. . . .

Preotul: Eu nu vorbesc de viața dtale prezentă, eu vorbesc de sufletul dtale, care este perdut, dacă te întărești în păcat. Dta ești parochianul mieu; pe mine mă îngreunează mântuire dtale, datorința mea este, să cerc a te duce în calea cea bună. Dta, mă vezi astăzi în îmbrăcăminte de condamnat, însă eu sunt tot preot, nime nu poate să-mi ieie caracterul. Eu am încă puterea, ce ne-a dat'o Christos, când a zis cătră Apostoli: „Cărora veți erta păcatele, vor fi iertate și cărora le veți ținea, vor fi ținute". Bressaud, dacă vrei să-ți mărturisești crima, și dacă vrei să te căiești, eu am încă putere să te desleg. Înainte de ce aș părăsì această lume, ar fi o fericire mare pentru mine, să te împac cu Dumnezeu! (Bressaud privește în oate părțile, că oare nu-i ascultă cineva.) Eu nu te-am tras în cursă. Am eu doară lipsă de mărturisirea Dtale? Eu?

(Va urma).

Pentru unificarea ortografiei române.

(Continuare.)

Dar nu discutăm regulele generale; le primim așa, cum le-a stabilit Academia română. În discuțiune poate fi pus însă modul de scriere a cuvintelor din vocabularul ortografic, adaus la sfârșitul regulelor. Și aceasta să vede a fi fost și intențiunea comisiei ortografice, când a compus acest vocabular, din care de altfel multe cuvinte s'ar fi putut lăsa afară, și s'ar fi putut înlocuì cu altele mai induioase. Voiu stărui aici asupra câtorva din aceste cuvinte.

Abundent. — Sunt câteva vorbe ciudate, cari nu știu cum s'au putut introduce în limba literară, și cum pot fi întrebuințate chiar și de cei mai buni scriitori.

Așa sunt: *abundent* sau *abondent, abondență, abonent, complect, complectare,* vorbe cari nu se află în această formă pocită nici în limba latină, nici în alte limbi neolatine. Îmi închipuesc că un ignorant cu reminiscente confuze de limba latină sau franceză a scris mai întâiu *abundent, complectez,* confundându-l poate cu latinescul *complector;* și alții le-au primit așa, fără să mai reflecteze, în loc să le scrie corect: *abundant, complet,* dacă să găsește cu cale a înlocuì prin aceste neologisme vorbele *îmbelșugat, deplin.* Asupra scrierii lor nu poate fi dar nici o îndoială.

Accesor; — de ce această formă substantivală, și nu forma adiectivală *accesoriu,* cum e și în italinește și franțozește, *accessorio, accessoir?* Terminațiunea *oriu, ariu,* ar trebuì primită în toate vorbele cu aceste terminațiuni, ca mai corespunzătoare genului limbei noastre, înclinată spre îndulcirea și melodia sunetelor, și ar trebuì scris *armariu, amnariu, lucrătoriu, sporiu,* cum să pronunță peste Milcov și peste Carpați. Sunt în adevăr câteva cuvinte, cari scrise cu *or* au o însămnare și cu *oriu* alta, d. e. *auditor* și *auditoriu, dormitor* și *dormitoriu.* Dar acestea sunt prea puține.

Beutură și *băutură, beșică* și *bășică.*— Între aceste două forme cred că cea cu *e* este de preferit, ca una care să aude pe multe locuri în graiul poporului și care e și mai originală.

Asemenea *pereche, perete,* întrebuințate pe cât știu, numai în Muntenia trebuesc înlocuite cu *păreche, părete,* cum să aud în celealalte provincii române și cum sunt mai aproape de corespunzătoarele lor latine *por, paricula,* și *paricla, parietem;* ital. *parecchi-e, parete;* fr. *pareil, paroi.*

Copie. cópii e mai bine a să scrie cu accent, pentru a să deosebì de *copii* (sing. copil).

Corija, — de ce nu *corecta,* sau mai bine *îndrepta*?

Concediu (s. congediu), *condeiu, consiliu,* nici nu pot fi puse subt îndoială, de ori-ce altă formă pentru aceste vorbe nu mai e întrebuințată. Pot rămâneà la bunul plac al scriitorului, mai ales în versificațiune, formele:

domicil și *domiciliu, exil* și *exiliu;* nu însă după analogia acestora, *martir* în loc de *martiriu,* cum să scrie de a rîndul în regat. Pentrucă aci avem, nu două forme ale unei singure vorbe, ci două vorbe cu înțălesuri deosebite. *Martiriu* e suferința pentru adevăr, dreptate sau binele cuiva; *martir* e omul care sufere martiriul. Tot așa deosebite sunt vorbele *arbitru* și *arbitriu, principe* și *principie;* deși mulți le întrebuințează, foarte necorect, numai formele scurtate pentru amândouă înțălesurile. Asemenea suna rău *ecvilibru,* în loc de *ecvilibriu,* ital. *equilibrio,* și alte scurtări imitate după Francezi, chiar și în nume proprii, ca *Aristot, Tit Liv, Ovid* în loc de *Aristotele, Titu Liviu, Ovidiu sau* Ovidius s. a.

(Va urma).

Poșta Administrațiunii.

Am primit și cuietăm abon. dela:
Băiuț pe 1905 sem. I. *S. Maria Orlea* pe 1900 până în 1 Octomvrie *G. M. Beiuș* pe 1904 oct.—decemvrie și 1905 ian.—marte. *Riușor* pe 1905 *Lita-română* pe 1905. Cvite separate nu putem trimite, căci nu mai răsbim spesele postali. La rațiuni să primesc drept quite *recipisele postali* și *provocarea* la quitarea *publică făcută în acest loc. Cătina* pe 1905 sem. prim. *Poiana-Arieșului* pe 1905 sem. I. *Răvățel* pe 1904 sem. I. *Acnașugatag* pe 1905 pătrariul I. *Luncacerni-super.* pe 1903 și 1904. Plătirea despre care amintiți, din anul 1903, a fost pe 1902, care era în restanță. Și așa *Lunca-de-jos* rămâne tot în restanță pe 1904 *P. R. V. Roma* pe 1904 sem. 2-lea. *Nireș* pe 1905. *Casina, Orăștie* pe 1905 sem. I. *Vetés* pe 1904 *Parța* pe timpul dela 1/7 1904—1/7 1905. *Reun. Năsăud* pe 1905 sem. I. *Roșia-de-munte* pe 1904 *Bogata-rom.* pe 1905 pătrariul prim. *Feleac* pe 1904 și 1905. *Tămâia* pe 1902 și 1903. *Mineu* pe 1905. *I. I. Gherla* pe 1905 sem. I. *Simisina* pe sept.—decemvrie 1900. Ne rogăm și pentru rest. *Bârsăul-de-jos* pe 1905 sem. I. *Kebele S.-Ivân* pe 1904. *Casina Sebeș* pe 1905 sem. I. *Casina Beiuș* pe 1905 pătrariul prim. *Cățelul-mag.* pe 1905. *Uricani* pe 1902. *Thanul-vechiu* pe 1905 *Copand* pe 1904 sem. 2-lea.. *M. C. Abrud* pe 1905 sem. I.

Firmă Românească în Fiume

a lui

ROMULUS PASC,

Via Cappuccini 4.

de importațiune și espedițiune în bale și lăzi originale prin calea ferată, așa și în *Colete postale de 5 k.* libăr de vamă și francat, de mărfuri coloniale, fructe de sud și băcănie, cu specialitate de cafeiuri, teiuri și rumuri din calitățile cele mai bune.

Cafele:

	1 Klo	5 Klo
Santos, calitatea primă	2·50	12·50
Portorico, cafea foarte cercetată și bună	2·90	14·50
» Piraldi, cel mai fin soi de Portorico	3·60	18·—
Cuba, fină	3·—	15·—
» mai fină	3·20	16·—
» de tot fină	3·50	17·50
» Specialitate	3·70	18·50
» Perl (mărgelată)	3·20	16·—
Ceylon	3·50	17·50
Goldjava (java aurie	3·40	17·—

Tea:

	¼ Klo	½ Klo
Pecco congo	2·30	4·15
Ceylon	2·35	4·25
Souchong	2·40	4·35
Mandarin	2·70	4·95
Family Tea (Soiurile egzistente cele mai fine mestecate.)	3·—	6·—
Rusian Melang	4·—	8·—
Five ocklock	5·—	10·—

Rum, Coguac și Vinuri spaniole:

Rum Iamaica	Sticla	0.7 l.	3·70
» de Brasilia	»	0.7 l.	3.—
» » Tea	»	0.7 l.	2·40
Coguac adevărat francez	»	0.7 l.	8·—
» marcă Iulien	»	0·7 l.	4·—
Malaga sect, vin spaniol adevărat	»	0·7 l.	4·50
Madeira Dry	»	0·7 l.	4·50
Sherry Old	»	0.7 l.	5.—
Vinho do Porto	»	0.7 l.	6.—

Mai puțin ca 3 sticle nu se pot espeda (pot fi și diverse)

Portocale 5 Klo corfa	2.80
Smochine de Smirna 1 Klo	1.—
Dateln presate în cutii 1 Klo	2.50
Struguri de malaga 1 Klo	2.60

Preț curent detaliat franco și gratis.

Prețurile sunt în Coroane.

(2) 3—4

Editor și redactor răspunzător:
Aurel C. Domșa.

„ULPIANA“

institut de credit şi de economii, societate pe acţii în Grădişte—Várhely.

CONVOCARE

la

(4) 1—2

a XIV-a adunare generală

în **Grădişte—Várhely, la 7 Faur st. n. 1905 la oarele 10 înainte de amiaz** în localitatea institutului.

OBIECTELE DE PERTRACTARE:

1. Raportul direcţiunei despre agendele institutului pe anul de gestiune 1904.
2. Raportul Comitetului de supraveghiare.
3. Examinarea bilanţului şi a contului profit şi perderi.
4. Propunerea direcţiunei şi decidere asupra întrebuinţărei profitului curat.
5. Darea absolutoriului.
6. Alegerea întregei direcţiuni pe 3 ani şi a comitetului de supraveghiare pe tâmp de un an conform §§-ilor 37 şi 47 din statute.
7. Regularea salarelor şi statorirea marcelor de presenţă pe 1905.
8. Statorirea organelor de publicitate.
9. Eventuale propuneri.

Direcţiunea.

§. 33. DIN STATUTE.

În adunarea generală numai acei acţionari pot participa, cari cel puţin cu o jumătate oară înaintea acesteia şi-au depus pe lângă revers la cassa institutului acţiunile lor resp. ale plenipotenţiaţilor dimpreună cu plenipotenţa.

ACTIVA—VAGYON. Contul bilanţului pro a. 1904. Mérleg-számla 1904. évre. PASIVE—TEHER.

2	Cassa în numărar = Pénztár készlet		907	33	19	Capital social = Alaptőke	30000 —
	Cambii de bancă = Bankszerü váltók	92895 —			10	Emisia II. — Uj kibocsátás	8500 —
	după descriere = leirás után	66 —	92829	—	16	Fond de reservă = Tartalék alap	12407 71
3					11	Depuneri = Betétek	7231 14
4	Realităţi = Ingatlanok		2636	98	7	Fond cultural = Jótékonyczélu alap	254 83
6	Mobiliar = Butorzat	800 —			47	Reescomt „Albina“ = Visszleszámitolás „Albinánál“	25999 —
	după amortisare = leirás után	100 —	700	—	48	Reescompt „Erd. Bank“ = Visszleszámitolás Erd. Banknál	10002 —
	Efecte = Értékpapir		1360	—			
12	Spese restituibile = Visszatéritet költség		534	33	20	Dividende neridicate = Felnemvett osztalék	224 —
13	Ct. Crt. „Albina“ = Folyó számla „Albinánál		516	—	44	Interese transitorii = Átmeneti kamatok	1189 13
49	„ “ Erd. Bank = „ „ Erd. Banknál		350	—	8	Profit curat = Tiszta nyereség	4792 73
50	Interese restante = Hátralékos kamatok		200	20			
53	Interese transit. de reescompt = Visszlesz. átmen. kamat		566	70			
54							
			100600	54			100600 54

EŞITE—KIADÁS. Contul Profit şi Perderi. Nyereség- és veszteség-számla. VENITE—BEVÉTEL.

26	Interesele de depuneri = Betéti kamatok		347	41	9	Interese de escompt = Leszámitolási kamat	7568 07
27	„ reescompt = Visszleszámitolási kamat		1472	50 80	23	Provisiuni = Jutalékok	4146 68
					24	Diverse = Különfélék	678 35
28	Marce de presenţă = Jelenléti jegy		356	30	34	Arândă = Ingatlanok jövedelme	240 —
29	Salare = Fizetések		2603	10	40	Interese de efecte = Értékpapirok kamata	30 —
30	Chirie		901	—			
32	Porto = Pósta költség		120	90			
33	Dare directă = Egyenes adó		86	52			
31	Arunc = Községi pótadó		1188	—			
45	Provent = Illeték		500	32			
36	Dare de depuneri = Betéti tőke kamat adó		80	52			
15	Amortisare din mobilar = Butorzatból leirás		47	—			
55	Descrierea unui cambiu = Egy váltó leirása		100	—			
52	Profit curat = Tiszta nyereség		66	73			
			4792				
			12663	10			12663 10

Grădişte, la 31 Decemvrie 1905.

Nicolau Muntean m. p
dir. esecutiv. — vezér igazgató.

Frischholz Béla m. p.
cassar. — pénztárnok.

Sofroniu Negru m. p.
comptabil. — könyvelő.

Membrii în direcţiune: — igazgatósági tagok:

Ştefan Ţarină m. p. **Carol Pască** m. p. **Dr. Gavriilă Suciu** m. p. **Fischholz Béla** m. p. **Oproni Ioan** m. p.

preşedinte. — elnök.

Contul bilanţului, şi Cto. profit et perdere s'a aflat în consonanţă cu registrete principale şi auxiliare. — A mérleg-, a nyereség- és veszteség-számla a fö- és segédkönyvekkel összhangzásban találtatott.

Simon Adolf m. p.
preşedintele com. es. — f. b. elnök.

Iustin Bora m. p.
membru în com. de suprav. — f. b. t.

Mendel Mór m. p.
membru în com. de suprav. — f. b. t.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul:
Pentru monarchie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia, să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei“ in Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XV. Blaj 5 Februarie 1905. Numărul 5.

Invitare de abonament.

Rugăm pe On. abonenţi, cari sunt încă în restanţă cu abonamintele de pe anii trecuţi, să binevoiască a le trimite fără amânare, pentru ca foaia să-şi poată plăti datoriile sale.

Tot odată îi rugăm pe toţi să binevoiască a-şi reînoi abonamintele pe anul 1905 cu preţurile de

12 Cor. pe anul întreg
6 „ pe o jumătate de an
3 „ pe un pătrar de an.

Administraţiunea.

QUID NUNC?

Ca trăsnetul au căzut asupra monarchiei rezultatul alegerilor dietale de-acum. Nu numai că partidul liberal a fost total zdrobit rămânând în minoritate disparentă faţă de opoziţie, dar cu căderea lui a ajuns în crisă şi pactul ungaro-austriac din 67 şi un nriaş s'a făcut către uniunea personală.

Astăzi stăm în faţa la două posibilităţi. Sau că partidele ce stau pe baza dualismului — cea liberală, poporală, dizidenţii şi să zicem cei afară de partid — vor încheia un compromis sprijinind astfel un guvern ce va continua politica de până acuma, sau că ajung 48-iştii la putere sprijiniţi de asemenea de celealalte fracţiuni opoziţionale şi atunci dualismul trece ca un eveniment istoric, ce a împins şi el monarchia aceasta artificială 37 de ani înainte.

Ori-care partid însă va ajunge la putere una este sigur, că fără învoirea independiştilor nimic nu să va mai puteă face. Şi dacă s'ar mai presupune, că în urma intervenirii chiar a împăratului-rege s'ar puteă coaduna toate partidele 67-iste — pe lângă mari concesiuni să înţălege — coaliţiunea aceasta, care şi aşa ar fi tare artificială faţă de grupul acela compact, să zicem fanatic, al Kossuthiştilor, ar fi incapabilă de muncă.

Ori-care partidă va ajunge deci la putere una e sigur, că ideile Kossuthiştilor sunt aproape de realizare şi că poate nu e departe ţara de momentul acela, când dieta va primi proiectele despre independenţa vamală, despre separarea armatei şi finanţelor şi atunci am ajuns în uniunea personală — monarchia austro-ungară fuit.

Restează că la toate acestea ce va zice monarchul. Învoisă-va oare, că acum după mai mult de o jumătate de secol de domnie, să apună monarchia Lui, una dintre cele mai vechi şi mai puternice monarchii, ca astfel divizată în două să se consume repede în certele multor naţionalităţi şi dincolo şi dincoace, sau îşi va adresa cuvântul său împărătesc iarăşi „*Către popoarăle mele*“, cum a făcut de atâtea ori, când pericolele ameninţau temeliile monarchiei şi a casei de Habsburg. Căci alegerile de-acum a adus în faţa Monarchului unele evenimente analoage celor din 1848 şi Curtea a ajuns în dilemă de a ceda Kossuthiştilor sau tot, nu degetul, dar mână din rădăcină, sau a denegă tot şi atunci istoria să repeteşte.

Nu ne mirăm deci de loc, că la Curte rezultatul alegerilor din Ungaria a produs cea mai perfectă consternare. N'a fost nime pregătit la acea, că un aşa partid puternic, ca cel liberal, să sufere aşa o înfrângere crâncenă la alegeri şi cu atât mai puţin a fost pregătită la aşa ceva Curtea, unde credeau, ca prin multele concesiuni naţionale, ce li-s'au făcut ungurilor în anii din urmă partidul liberal atâta s'a întărit şi în faţa alegătorilor 48-işti, de şi-a asigurat domnia pe decenii înainte.

Nu scrutăm cauzele, cari au adus pactul din 67 în crisă, constatăm numai, că evenimentele ce să deslănţuesc acum în Ungaria pentru noi românii sunt de cea mai mare însămnătate. Numai bucura ne putem că a fost zdrobit partidul liberal, care în politica de naţionalităţi a fost totdeauna atât de agresiv, arogant încrezut de a făcut imposibilă ori-ce activitate şi ori-ce manifestare de politică românească. Cu toate că mamelucii să înrolau tot de pe teritorul locuit de naţionalităţi şi mulţi dintre deputaţii liberali înşişi an fost sârbi, slovaci şi români, sistemul lui Tisza i-a ştiut aduce până acolo ca să aplaudeze chiar la erupţiunile lui în contra noastră „*Că trebue zdrobite naţionalităţile*“. Cu corupţia şi aşa zisa presiune oficială aducea alegătorii naţionalităţilor ca pe vite, ca să-şi dee votul candidatului guvernamental, ca astfel asigurându-şi maioritatea în dietă şi domnia în ţară să ne poată pune în grumazi legi absurde şi imposibile după cum a fost şi proiectul cel din urmă a lui Berzeviczy. Am scăpat de mâna de fier a unui partid atotputernic, care lucra prin organele lui administrative fără ruşine şi dacă acum este şi în cei mai mici de inimă ai nostri numai un pic de dragoste de neam, îşi vor puteă acum întoarce ochii lor fără frică către poporul şi cauza românească din această ţară.

Dar trebue să ne bucurăm şi de aceea, că prin căderea partidului liberal a căzut mai târziu sau mai curând şi dualismul lui Beust, o învoială păcătoasă din temelie, care prin ajutor împrumutat a extradat naţionalităţile dincolo de Laita pe mânile germanilor şi dincoace pe a maghiarilor.

Să va convinge acum şi Maiestatea Sa, că ori-ce formă de constituţie, care n'are rădăcini în popor nu va fi trainică nici când. Şi dacă iarăşi s'ar afla un Beust, care să-l sfătuiască, ca cu desconsiderarea noastră, ba în contra noastră a naţionalităţilor, cari formăm maioritatea poporaţiunii din aceasta ţară să se inaugureze un sistem de guvernament va trece şi acela în desvetudine mai curând decât îşi închipue cineva.

Deputaţii români, cari au fost aleşi cu program naţional, şi cari reprezintă azi cauza română în dietă, fie ori-care partid încredinţat cu guvernarea ţării prin tactică şi politică

înţăleaptă să ştie profită de situaţia de astăzi. Nu numai cei cu program naţional, dar şi ceialalţi deputaţi români, cari au reuşit la alegeri cu program liberal chiar şi atuncia, când tot liberalii ar fi încredinţaţi cu formarea guvernului, sunt datori, să părăsască acel partid şi să între în serviciul cauzei române cu toată dragostea şi cu toată priceperea lor, căci numărul deputaţilor români e destul de mare aci, ca să nu putem fi desconsideraţi ca până acuma.

Şi pot fi asiguraţi aceşti deputaţi români, că în aceea ce fac în numele şi spre binele nostru vor avea de-acum încolo de sprijin pe întreg poporul român din această ţara.

Iară de cumva să contemplează o radicală şi altă constelaţie politica — despre care deocamdată nu putem vorbi, atunci e rândul tuturor conducătorilor nostri, ca să informeze Curtea despre programul şi dorinţele noastre.

Ierarchia Românilor şi istoriografii noui. — Scrierile istorice ale păr. canonic Bunea bazate pe studii serioase şi cercetări temeinice, au răsturnat multe din „anecdotele“ infalibile pe cari se ridicase falnică vechia mitropolie ortodoxa din Ardeal şi Ungaria. Rezultatele acestea ştiinţifice, în loc să fie primite cu bucurie de toţi, cei-ce doresc lumina şi adevărul, au ridicat o furtună de patimi şi supărări.

Dl. T. V. Păcăţianu, poate în calitate de redactor a „Telegrafului“, s'a simţit chemat să lovească întâiu în păr. Bunea cu scrierea sa „Istoriografi vechi, istoriografi noi.“ Cei-ce cunosc scrierea aceasta ori cel puţin răspunsul dat ei prin „Ierarchia Românilor“, nu pot decât să compătimească pe dl Păcăţianu, care s'a făcut de râs cu „studiul critic“, — cum îşi numeşte e cartea sa, — Dsa a crezut să vede, că istoria să poate scrie cu aceeaşi uşurinţă, cu care scrie un slab primarticol.

La replica aceasta dl Păcăţianu n'a răspuns nimic, a tăcut molcom. Acum de anul nou un soiu de „Ion dela Buceci“, ca se facă „Telegraful“ mai simpatic, a început o serie de articoli meniţi să sdrobească aseratele dovedite ale dlui Bunea. Că ce valoare istorică literară au articolii aceştia, ni-o spun următoarele şire ce le reproducem din „Sămănătorul“ dela 16 Ian. v. Auctoritatea dlui prof. N. Jorga, care subscrie aprecierea aceasta, ne dispensază de ori-ce comentari mai departe.

„Foaia Mitropoliei din Sibiu, „Telegraful Român“, face o greşală şi o nedreptate, vădite amândouaă, începând a tipări ca prim articol o lungă tândăleală, şi pătimaşă şi naivă, cu privire la începuturile Mitropoliei Românilor din Ardeal. Pentru ori-cine decât pentru orbi şi pentru cei-ce nu vor să vadă, pentru cei-ce nu pot şi pentru ceice nu vor să înţăleagă, s'a dovedit că această Mitropolie a fost întemeiată ca aşezământ şi ca biserică de Mihaiu Viteazul. Articolul din „Telegraful“ prinde să fie o combatere a acestei păreri: el începe pentru aceasta dela Sf. Ştefan regele Ungariei şi dela tatăl Sf. Ştefan şi dela mama Sf. Ştefan. Ar puteà să înceapă tot aşa de bine şi dela Sf. Petru şi dela Adam. Pentru „adversari“ a căror stăruinţă e aşa de puţin unită cu alte însuşiri, eu nu pot aveà nici un răspuns. Cred că din partea sa păr. Bunea, competentul istoriograf ardelean, căruia i-se face procesul în acelaş timp cu procesul meu, n'are timp de pierdut pentru a respinge aceste elucubraţii senilo-copilăreşti şi masivo-vehemente. Scrieri cari cuprind ridiculul în sine n'au nevoie să fie combătute. Şi cetitorii foii din Sibiu — nu numai cei tineri dintre dânşii — pot râde şi fără explicaţiile noastre.“

Pentru domnii dela „Kőzérdek“. — Semioficiosul comitatului nostru dedică faţă primă a numărului din 29 Ian. exclusiv alegerilor. În articlul de fond spune cu multă mândrie oficioasă, că în cele 7 cercuri electorali au eşit tot deputaţi liberali. Singur Budapesta, capitala ţării s'ar puteà asămăna în privinţa mameluciei cu nobilul comitat al Albei-inferioare. — Şi mai este şi entrefiletul cu titlul *„A Maniu-párt. hőstettei“, năsdrăvăniile partidei lui Maniu.* — Spune adecă, că părintele Maior dela Şoroştin ar fi mers însoţit de 5—6 la casa părintelui Dancu din Ţapu, că i-ar fi făcut silă să meargă la Vinţ, şi să voteze pentru Maniu. Tot astfel ar fi neliniştit şi pe alţi alegători din vestitul Ţapu intimidând chiar şi pe votanţii măriei sale Dlui Szőcs Pál.

Auzi acolo! Partida lui Maniu terorisază. — Şi aceasta o spune chiar semioficiosul „Kőzérdek“, fără să roşască. La drept vorbin' îi credeam pe colegii dela Aiud mai cu inţi. Dar notiţa din vorbă îi dovedeşte de contrariu. S'au, ce cred Dlor când debitează astfel de ştiri! Vreau doar să îmbete lumea, că stăpânirea în comitatul

FEUILLETON.

Serbările din Roma.

Au trecut 50 de ani de când Piu al IX. părintele creştinătăţii, pontificele nemuritor, a promulgat în mod solemn dogma despre imaculata concepţiune a Preacuratei Fecioare Maria, dogmă ce formează una dintre cele mai frumoase cununi pe capul mamei noastre, reginei noastre cereşti. Un astfel de moment însămnat, solemn, nu puteà trece fără de-a deşteptà entuziasmul general a tuturor creştinilor, a tuturor fiilor Preacuratei, fără de-a deşteptà dorinţa vie, ca dânsul să fie celebrat cu solemnitatea recerută şi cu o pompă deosăbită.

Deci Leo al XIII. deja, papa rozariului, urmând dorinţei acesteia universale, decretă, ca cu ocaziunea aceasta să se facă serbări cât de solemne, folosindu-se de toate mijloacele ce stau la dispoziţie, ca ele să fie grandioase, înălţătoare, să aibă reuşită deamnă. — Dară marele Papă muri nevăzându-şi visul cu ochii: şi astfel executarea planului fù reservată gloriosului domnitor actual Piu al X. — Aievea primul act al Pontificatului său fù a întări comisiunea Cardinalilor, căreia i-a fost încredinţată aranjarea festivităţilor, la olaltă cu comitetul executiv, compus din bărbaţi ilustrii mireni în mare parte, şi subordinat sus amintitei comisiuni. Muncii, activităţii desvoltate de aceste done corporaţiuni avem să mulţămim inaugurarea solemnă şi reuşita splendidă a festivităţilor iubilare celebrate în Roma, cari au stors admiraţia lumii întregi şi resunet aflat-au în toate colţurile.

Scopul ne este să prezentăm cetitorilor Unirii o icoană cât de fidelă a acelora, ca astfel să se entuziasmeze şi ei şi să se aprindă faţă de Preacurata de o iubire tot mai mare, faţă de dânsa, pe care o fericesc toate neamurile.

Vom începe cu actul cel mai însemnat a serbărilor şi anume cu liturgia papală ţinută în sf. Petru în 9 Decemvrie 1904. —Timpul pentru începerea s. slujbe s'a statorit la 9 oare dimineaţa, dar cum să întâmplă de comun la astfel de ocaziuni extraordinare, deja des de dimineaţă începe piaţa şi scările ce conduc în basilică a să umplea de lume multă, ce din toate părţile lumii a alergat în centrul lumii creştine, ca să iee parte la un nou triumf a Preacuratei. Cu cât timpul înaintează mai mult, cu atâta îmbulzala devine mai mare: aducând tramvaiurile şi trăsurile ce vin şi trec cu inţala fulgerului noue şi noue grupuri de oameni, străini şi pelegrini, dornici de a asista la serbare. La oarele 8 să deschide biserica şi toată mulţimea aceea nenumărată de popor la vre-o 40.000 să revarsă ca un povoi în internul vast al bisericii. Cât ce întrau în măestosul templu, cu toţii îs răpiţi de frumosul, măreţul spectacol, ce să desfăşură înaintea ochilor în colori de tot vii, şi care îi orbeşte cu splendoarea-i neobicinuită. Nu ne putem reţineà, ca să nu prezentăm şi cetitorilor câteva trăsături din acest tablou. Întreg vastul templu, cu imensele-i încăperi e inundat de-o mare de lumină, ce o răspândesc miile de lămpi electrice aplicate pretutindeni pe columne, pe boltituri şi cari cu razele lor aurii dau tuturor obiectelor un aspect feeric. Omul să simte parcă transportat într'o altă lume: în Ierusalimul ceresc, cetatea eternă a cărei străzi ni-s prezentate de S. Ioan ca ilinminate de lumina vecinică. Toate columnele şi pilastrur ornate în damasc, tapete scumpe cu aghii de aur. Altarinl papal aşa zis „de Confessione“ te încântă prin frumseţa l artistică, prin colorile vii şi întregul armonic adânc impresionează pe ori şi ci . Frumos de tot şi elegant e şi tronul papal, care în fundul bisericii unde e scaunul sf. Petru, maestos să înalţă în mijlocul unui pavilon admirabil ornat cu covoare scumpe, cu stofe din mătasa cea mai fină. Dar ceeace atrage privirile tuturora mai tare, ceeace stoarce admiraţie generală şi face ca toţi să erumpă în strigăte şi exclamări de bucurie, semne evidente a unei însufleţiri, entuziasm religios de tot mare, e icoana Preacuratei din fundul bazilicei, care într'adevăr e de o frumseţă neîntrecută şi de o rară valoare artistică. Nu e nime, care să cante la dânsa şi să nu fie mişcat până în adâncul sufletului de acele trăsături frumoase, elegante pe cari pictorul cu atâta artă şi dibăcie şi aşa de bine şi vin ni le-a putut prezentà. Potenţază farmecul apoi şi globurelele elegante electrice aplicate în jurul icoanei cari s'ar părea că o îmbracă cu razele lor vioi în haină scumpă ţăsută tot din fire de aur strălucitor. Cu adevărat că şi aci iasă la iveală înţelepciunea bisericii, care de lucrurile senzibile să foloseşte, ca să ne conducă, să ne înalţe mintea la lucrurile supra senzibile, spirituali, chemând spre acest scop într'ajutor tot ce e mai frumos atât natura cât şi arta. — Şi atâta destul! să reluăm acum iarăşi firul principal a relaţiunii.

Albei-Inferioare a lăsat alegerile libere; vreau Dlor să ne faceă să credem, că terorismul l'a făcut partida lui Maniu?

Vă înşelaţi Dlor! vă ştim noi tot pasu înzădar cercati să vă spălaţi cu partida lui Maniu. Cine e nebun să creadă? — Doar noi bine ştim terorismul notarilor dela Cenade, Broşteni şi celealalte cercuri; doar am văzut cu ochii hârtiile cu cari notarii dvoastră cumpărau sufletele alegătorilor.

Doar ştiu şi copiii, că pe partea Dvoastre au fost jendarmii şi miliţia, doar solgăbiräii dvoastre ni-au luat alegătorii din trăsuri şi din tren şi i-au dus cu forţa în tabăra mamelucă; doar unul din solgăbiräii Dvoastre *l'au dus pe un biet român din pat la Vinţ că să-şi dee sufletul fără lumină spre ruşinea veacului.*

Dar ce să vă mai spunem! Să vă spunem, că Dl Szőcs a luat însuşi rolul de „striczi" rupând de pe pereţii caselor din Vinţ, placatele şi steagul Drului Maniu, sau că a stat în ziua alegerii între alegători şi şi-a ridicat bâta asupra unui corteş de alui Maniu şi asupra unui preot. — Unde-i terorismul Dlor! Dar, ce să cercăm noi să vă capacităm. Poate nu ne credeţi. — Drept închiere citäm cuvintele introductive a scrisorii deschise ce-o adresază contele Bethlen Bálint Dlui vice-comite Szász Joska:

„Engyedje meg, hogy a legsötétebb Afrikából, vagy ha ugy tetszik a *legzsarnokabb szibériából, Alsó-Fehérmegyéből* etc. *permite-mi, ca din partea cea mai întunecoaeă a Africei sau mai bine din Siberia cea mai tirănească din comitatul Albei-inferioare— etc.*

Iată cum vă prezintă un om de-a Dvoastră! Şi acum ce să zicem noi?

Rezultatul alegerilor. Până Joi dim era cunoscut rezultatul alegerilor din 413 cercuri. Gruparea după partide e următoarea: independişti *164* poporali *23* banfişti *13* afară de partid *10* disidenţi *24* naţionalişti români *7.* sârbi *1.* slovaci *1.* saşi *13.* liberali *138.* sau faţă cu *151 deputaţi guvernamentali sunt 243 opositionali.* Cinci deputaţi sunt aleşi în două locuri şi în 14 locuri se vor face alegeri nouă.

Deputaţii români naţionalişti sunt următorii:

Vasilie Dămian, Baia-de-Criş.
Dr. Teodor Mihali, Ileanda.
Dr. Aurel Novac, Sasca
Dr. Aurel Vlad, Orăştie.
Dr. Stefan C. Pop, Şiria.
Dr. Ioan Suciu, Boroşineu.
Dr. Nic. Comşa, Cristian.

La Chişineu şi la Cehul Silvaniei va fi balotaj. În locul prim e Rusu-Şirianul în al doilea George Pop de Băseşti.

Afară de acestia au mai fost aleşi ca deputaţi cu program liberal următorii români:

Pachomiu Avramescu, Bocşa,
Ioan Butean, Beiuş,
Dem. Dragonescu, Recaş,
Petru Mihályi, Şugatag,
Dr. Nic. Şerban, Arpaş.
George Serb, Zorlenţ,
George Szombati, Iosăşel.

Noi suntem destul de mângăiaţi cu acest resultat deşi toate s'au făcut în grabă şi pe nepregătite. „Alkotmány" umflată în pene pentru cei 23 deputaţi ai săi ne priveşte de sus, deşi această sumă a ajuns'o de abia acum la a treia alegere şi deşi la început n'a avut decât un singur deputat.

REVISTE.

Afaceri interne. Rezultatul neaşteptat al alegerilor dietali ameninţă cu nimicire nu numai actualul guvern, fără întreg partidul liberal. Cât ce s'a cunoscut din parte oficioasă biruinţa Kossutiştilor, s'a ţinut conziliu de ministri, în care s'a hotărît demisiunea guvernului. Tisza a adus la conoştinţa domnitorului hotărirna consiliului de ministri şi Maiestatea Sa a acceptat dimisia.

Ziua următoare o conferenţă interesantă şi îndelungată s'a ţinut între Andrássy, Szél şi Kossuth. Cel dintâiu care face parte dintre disidenţii partidei liberale să zice, că ar fi fost recomandat de Tisza ca următor al său. De altcum ziarele scriu de un guvern de coaliţie format din toate partidele, chiar şi dintre Kossuthişti. Guvernul acesta îşi va formulà de astfel pretensiunile sale faţă de Coroană, în cât să iese şi mai mult la iveală importanţa naţiunei magiare. Ca o concluziune necesară pretensiunile acestea vor duce la ruperea dualismului şi la inaugurarea uniunei personale.

Dacă nu va sucede compunerea unui guvern de coaliţie cu Kossuthiştii, ceace de altcum va fi greu să se facă; poate să se disoalve din nou parlamentul şi să se escrie alegeri noue.

Pentru deslegarea crisei se anunţă că Maiestatea Sa va veni la Pesta însoţit de archiducele Franz Ferdinand, de care să spune, că favorisază pe poporali contra celoralte partide.

Rusia. Turburările din Petersburg pare a se mai fi liniştit puţin, valurile lor se simt în celealalte oraşe şi mai ales în Verşovla unde sângele muncitorilor curge şi temniţele sunt pline. Crudelitatea, pe care guvernul

---

La oarele 9 Sfinţia Sa pontificele Papa Piu X, intră, de toţi dorit, în biserică şi însoţit de suita sa de cardinali archiepiscopi, episcopi şi abaţi în număr extraordinar, între aplauzele şi emoţiunea multimii, şi numai decât să şi începe s. liturgie cu asistinţa Sfinţiei Sale. Ar fi prea lung a descrie tot decursul şi pompa externă, frumseţa, solemnitatea riturilor, ce să destăşură înaintea ochilor, deci ne vom mărgini a relevà punctele mai frumoase şi mai importante a acelora. Chiar la începutul liturgiei e de notat actul de obedinţă, de supunere ce-l prestează pe rând Cardinalii, Patriarchii, Archiepiscopii şi Episcopii înaintea sfântuiui Părinte prin aceea că-i sărută mânile sau genunchiul drept: recunoscând astfel în dânsul înaintea lumii întregi pe vicariul lui Christos pe pământ, urmaşul legitim al sfântuiui Petru în Scaunul Romei.

Un al doilea moment frumos e cetirea Evangeliei în limba latină şi greceaseă săvârşită de un diacon latin „Cardinalul diacon" şi un diacon grec, care de comun e un alumn al Colegiului Athanasian din Roma. Câtă mângăere simte omul când vede reprezentată la astfel de ocaziuni şi biserica orientală, n'o poate şti numai acela, care a avut ocazie de a asista vreodată la astfel de funcţiuni solemne. În atari momente ţi-să strânge inima de durere, când te recugeţi la atâtea mii de fraţi ce-s departe de sinul bisericii adevărate şi oarbecă în întunerec. Te cugeţi la veacurile, când toată biserica greceaseă era unită cu Roma şi aşa de glorioasă; pe când acuma-i în o stare de tot delăsată şi vrednică de compătimit. Deie Domnul, ca Preacurata să le trimită şi lor o rază de lumină, carea luminându-le mintea să-i readucă la calea adevărată. — Punctele culminante apoi ale liturgii sunt momentul consacrării sfintelor, ce să săvârşeşte în mijlocul unui silenţiu religios profund a imensei mulţimi, şi trecând peste altele, conzumarea acelora la finea slujbei. Papa să împărtăşeşte cu sfintele la tronul său, unde i-să poartă de Cardinalul Ministrant şi acolo le adoară în văzul tuturora, dând povadă publică despre credinţa sa neclintită în prezenţa reală a lui Christos sub aceste specii sacramentali. Pietatea, spiritul religios profund a s. Părinte şi sfinţenia ce-i străluce pe faţă în aceste momente, te pun în mimire. Şi slujba se săvârşeşte şi încheie cu binecuvântarea apostolică ce Sfinţia Sa o împărtăşi mulţimii îngenunchiate, apoi între strigătele şi manifestaţiile de bucurie a credincioşilor, trecând prin mijlocul lor să retrage în apartamentele sale private, însoţit de numaroasa şi splendida sa suită. Mulţimea la rîndul său şi dânsa să depărtează pe încetul, ducând cu sine acasă cele mai dulci impresii; şi aşa să încheie serbarea ce decursă în mod aşa de solemn şi de tot vrednic.

Şi atâta ar fi deja destul; dar iubirea Romanilor faţa de Preacurata e mult prea mare decât să se mulţămească numai cu o serbare ori cât de frumoasă ar fi şi astfel mai ţin în onoarea iubileului, în Roma un congres internaţional Marian: care durează mai multe zile şi la care participă cei mai ilustrii bărbaţi de ştiinţă. Românii îs reprezentaţi prin principele Ghica, care ţine un prea frumos discurs în limba franceză. Tema discursurilor ce le rostesc oratorii e imaculata concepţiune, pe care o tractează din toate punctele de vedere. În acelaş timp încă arangiază o „expoziţie Mariană" cu rezultat strălucit: în care omul poate vedeà tot ce arta a prestat în onoarea Preacuratei şi tot ce au scris capetele mai luminate despre gloria dânsei, apoi Joi, sara aniversării, ca bucuria şi entuziasmul să fie deplin illuminează toată Roma, palaturile, străzile şi piaţele ei, încât tot oraşul e numai o lumină, spre marea mirare a străinilor ce nu puteau înţălege un entuziasm religios, însufleţire aşa de mare şi iubire înflăcărată a Romanilor faţă de Preacurata.

Drept e că nici n'a văzut Roma de mult aşa spectacol, care multă vreme le-va rămânea întipărit în minte la toţi Romanii: nepoţii lor desigur că cu drag vor povesti la rândul lor urmaşilor de faptele strămoşilor.

Şi acum încheiu cu dorinţa, ca şi în sufletele Românilor să crească şi mai mult şi să se aprindă şi mai puternic focul dragostii faţă de Preacurata Vergură Maria, mama noastră cea plină de milă faţă de fii săi.

Alexandru.

a pus'o în practică față de grevişti a esacerbat furia socialiştilor din toate statele şi meetingurile de protestare contra Rusiei să ţin lanţ, prin capitalele statelor europene.

În camera franceză când cu prezentarea noului guver, un deputat a numit publice Rusia: guvern de asasini.

Ceeace contribue la turburarea celoralalte state mai e şi arestarea, eventual executarea scriitorului rus Maxim Gorki. Nu numai scriitorii ruşi, dar toţi scriitorii lumei culte au făcut apel pentru liberarea lui Gorki.

Războiul ruso-iaponez. Nefericirea continuă a fi pe partea armatelor ruse. La sfârşitul lui Ianuar Kuropatkin face raport la Petersburg despre unele atacuri mai mărunte contra Japonezilor, ascunde însă aşa de slab toate nesucceselе suferite, cât la prima vedere să vede, că de parte de a fi învins au fost din nou bătuţi şi siliţi a să retrage. Luptele să poartă acum aproape de Mukden. Planul lui Kuropatkin de a împresură flancul stâng al armatei Japoneze n'a succes şi perderile suferite în câteva zile se ridică la 10 mii. La rîndul lor Japonezii cearcă să încunjure ei aripa stângă a armatei ruse.

O telegramă anunţă ca Japonezii au început asediarea portului dela Wladiwostoc şi că în vederea apropiatei sosiri a escadrei baltice flota face mari pregătiri. În Rusia să pregăteşte trimiterea în extremul orient a încă doue escadre.

CORESPONDINŢE.

— corespondinţă specială a „Unirii“ —

Ighiu la 28 Ian. 1905.

ALEGEREA DELA IGHIU.

Vă este cunoscut resultatul alegerei de deputat din cercul nostru, al Ighiului. Cred că v'a ajuns dureros ştirea, că vrednicul nostru candidat naţional Dr. Alexandru Vaida Voevod, a căzut faţă de guvernamentalul Dr, Werner, după cum şi pe noi încă ne doare această cădere şi asta mai ales din motivul, că anumite persoane din neamul nostru poartă vina nereuşitei noastre.

E drept, că, adminiustraţia şi-a pus în mişcare întregul său aparat, că s'au făcut presiuni ne mai auzite şi sforţări, pentruca guvernamentalul Werner, să fie ales, cu toate acestea, dacă toţi ai nostri şi mai ales o parte a preoţimii noastre ar fi fost şi la înălţimea chemării sale, şi şi-ar fi împlinit şi numai o datorinţă silită faţă de neamul şi poporul său, noi am fi fost sigur biruitorii. Chiar şi concetăţenii maghiari recunosc că erau împăcaţi cu idea că de astădată cercul nostru va fi representat în casa ţării prin un român.

Alegerea s'a făcut pre lângă asistinţă militară, carea însă a dovedit a fi superfluă deoarece românii au avut o purtare aşa corectă şi liniştită, încât şi străinii au trebuit să-i laude pentru asta.

Din sara precedentă alegerii au sosit cei mai mulţi munteni, din Abrud-sat, Sohodol, Muşca şi Buciumani, dimpreună cu preoţii lor; toţi aceştia în număr de vre 150 persoane au fost înevartiraţi şi găzduiţi peste noapte din partea bravilor Sărdeni. — În dimineaţa zilei de alegere, sosind candidatul nostru Dr. Vajda în Şard, aici în faţa casei preotului nostru s'au pus în rânduri alegătorii, în frunte cu steagul mare, de colóare albastră, cu inscripţia aurie, şi astfel într'un cortej impunător au mers cu toţi la Ighiu locul alegerii. Întrarea aceasta imposantă şi în frumoasă ordine a alegătorilor noştri, în Ighiu a făcut o deosebită impresiă asupra tuturor celora ce ne priviau.

La 8½ oare s'a început alegerea anunţată prin bubuitul trasurilor. Membrii de încredere din partea candidatului nostru au fost Dr. Laurenţiu Pop, advocat în Abrud şi Ioachim Totoian, preot în Chişfalău.

Brav s'au purtat alegatorii în următorele sate: Ighiu Bucerdea, Cricău Şard, Ampoiţa, Chişfalău, Tânţ, Petroşeni—Feneş, Abrud-sat, Buciumani, Muşca şi Sohodol (singura comună din carea Werner nu-s primit nici un vot). Dintre preoţii gr.-or. patru n'au venit la alegere, anume: L. Giurca, din Trimpoiele (deşi subscrise lista de candidare). Costea din Ighiel, Cado din Păclisa şi Ursa din Meteş cest din urmă cum susţin toţi multă stricăciune a adus ne venind de oare-ce alagătorii comunii sale i-a lăsat pe mâna oamenilor administraţiei şi deci au fost aproape toţi de partida lui Werner)

Dintre preoţi gr.-cat. n'au venit la urnă: N. Necrilescu din Necrileşti, Pojar, din Coşlar, Şerban din Galtiu, Papiu din Sântimbru, Todorescu din Feneş. Toată lumea îi condamnă pentru lucrul acesta şi cauza absentării lor o motivează just cu frica perderii afurisitului ajut de stat. Însă mai condamnabilă şi ruşinoasă a fost purtarea acelor preoţi, cari au trecut în chiar tabera contrarilor nostri. Aceştia sunt; Iuliu Montani, protopopul Zlatnei, (deşi i-a fost promis, pe cuvântul de onoare, Drului Vajda, că va vota cu dânsul). I. Nistor, preot în Intre-Galde, de care a rîs comisiunea electorală, că deşi a fost ales şi jurat, ca membru de încredere din partea noastră, pentru constatarea identităţii persoanelor din comuna sa, totuşi a votat cu Werner; Aurel Giurca din Bucerdea-vinoasă, şi în sfârşit Ciriac Raţ preot în Oieşdea, care deşi a fost, către sfârşitul alegerii, adus de acasă cu trăsura partidei noastre, când a fost la adecă şi-a dat votul pentru Werner.

Astfel prin ticăloşia câtorva români, am fost biruiţi, iar Werner a eşit cu o maioritate de numai 35 voturi.

După-ce s'a finit alegerea candidatul nostru a ţinut o frumoasă şi înălţătoare vorbire de adio către alegătorii nostri, cari s'au depărtat încă mai însufleţiţi de cum au fost până aci şi plini de dorul de a da cât mai curînd o nouă luptă electorală, în carea vom birui în sigur. Înfrângerea ce am suferit, a deşteptat în toţi nesmis de mult spiritul naţional, aşa cât la o altă alegere, chiar şi aceia cari de astă dată au înnecat din şirurile noastre, vor fi cu noi.

Toată lumea huiduieşte pe acei dintre noi cari au fost contra nostră aşa d. es. am auzit că poporenii gr.-cat. din Bucerdea-vinoasă nu mai vreau nici să lase sa slugească în biserică, pe preotul lor Aurel Giurca, ci au trimis o deputaţie să ceară în locu-i alt preot, ori de nu trec cu toţii la confesiunea gr.-or. Şi alte multe scene de acest fel au loc acuma prin cerul nostru. Îşi au şi acestea partea lor bună vindecătoare.

ALEGEREA DELA VINŢ.

— corespondinţă specială a „Unirii“ —

— 30 Ian. 1905.

Cine ar fi crezut că şi alegerea dela Vinţ care s'a făcut în mijlocul unei însufleţiri aşa de mari, să se termine cu căderea candidatului naţional Dr. Iuliu Maniu? Şi totuşi s'a întâmplat! Şi azi când am trecut deja peste clipitele de agitaţie, când cu mintea liniştită putem să ne dăm samă de chipul cum s'au săvârşit toate lucrurile, ajungem la o astfel de concluzie, la care nu ne gândiam şi nici nu ne aşteptam. Cu multă părere de rău ne vedem nevoiţi să pronunţăm resultatul tristei esperinţe: căderea Drului Iuliu Maniu şi eventual şi-a Drului Alex. Voevod e ţinuta nefericită a preoţimei române fără osebire de confesiune. Concluzia aceasta, e de care se temeau toţi românii de bine, când guvernul ţării a început cu congrua şi ajutoriul de stat. Şi şi-a ajuns scopul. Banu a scos ochii preoţimei noastre şi renegându-şi tot trecutul, uitându-şi cu toţii de ţinuta deamnă de odinioară, când cu toţi trăiam în sărăcie, s'au lăsat duşi de valul năprasnic şi aruncaţi în prapastia fără fund a corupţiunii sentimentelor.

Mercuri d. a. au sosit la gara Vinţului partea cea mai însămnată a alegătorilor. Entuziasmul de care erau conduşi cu toţii, dragostea şi respectul ce-l aveau faţă cu candidatul naţional, erau aşa de mari, cât nime nu mai sta la îndoială ca ziua de 26 Ian. n. va aduce în parlamentul ţării pe un astfel de om, care în toate privinţele face destul nădejdilor puse în el, nu numai din partea alegătorilor dela Vinţ, fără şi din partea partidului naţional român.

Aparatul oficios a fost însă pus în lucrare. Şi mai întâiu şi mai făţiş contra Dr. Maniu a lucrat însuşi contracandidatul său Szőcs. El în persoană rumpeau de pe părepţii caselor din Vinţ publicaţiile comitetului naţional care îndemnau pe alegători să se grupeze pe lângă candidatul nostru şi la porunca lui de satrap s'au luat flamurile lui Maniu din Vinţ. Se vede, că

Cetiţi! **BEN HUR** Cetiţi!

— Unul dintre cele mai senzaţionale, instructive şi moralisătoare romane. —

F. 8°. 1047 pag. costă numai 2 cor. 90 fil. A apărut în editura „Unirei.

Szőcs își temea rău pielea și a și avut de ce, căci pierderea mandatului era pentru el pierderea întregei sale carieri și ruina.

În ziua următoare grupa alegătorilor nostri a crescut, a crescut însă și furia contrariului: răpiri de alegători. presiuni cu bani, cu amenințări. escepționarea alegătorilor ș. a. s'a făcut tot ce numai se poate închipui. Și cel ce le dirija pe acestea toate era însuș candidatul Szőcs.

Îți cădea așa de bine când vedeai mergând la urnă preotul și învățătorul urmați de popor. Și te disgustai când vedeai preotul singur, ori și mai rău, când țărani români plini de însuflețire mergeu fără popa lor și fără dascăli, cari plini de frică sau au stat acasă ascunși după cuptor. sau s'au vândut lui Iuda.

Așa de pildă din *Oarda-de-jos* n'a votat nime cu Dr. Maniu. din Oarda-de-sus, numai 3. inși. din Limba 2, din *Berghin* nime. din Hening 2. din *Țapu* nime. din Sângătin 4, din *Conța* nime, din Ungurei 2. din Drașov 1, din *Loamnes* nime, - deși în fiecare din comune erau mai mulți alegători români. Pricina am spus'o preoții se temeau de pierderea congruei și subsidiului, iar învățătorii? poate ca să se recomânde dlui referent a proiectului Berzeviczy. Rușine lor!

Însămn aci pe preoții cari n'au luat parte la alegeri: Ioan Munteanu, Oarda-de-sus, Zah. Mihălțan, Limba. Io. Bebiian, Ioan Magde și Io. Petrașcu, Drâmbariu, Nic. Munteau, Hening, Aron Cotrușiu, Lupu, Vas. Dancu. Țapu, Alexiu Deac. Sângătin, Ioan Miclea, Boz, Stef. Morar, Conța, Petru Cordea, Spring, Ioan Bitea, Cut, Stef. Medeșan și Ioan Staicu Gusu și Sim. Dorca, Loamneș.

Dintre învățători n'au votat: Aug. Comes, Oarda-de-jos, Ioan Bucur Limba, Ioan Oancea. Ciugud, Nic. Natescu Berghin, Nist. Tutelea Cenade, Ioan Dancu Ungurei, Ioan Vasilca Cut. Nic. Bulea Presaca, Nic. Petrescu, Armeni și Io. Bolescu Loamneș.

Iar învățătorii Petru Giurca, Drîmbar. Vas. Nicoara Hening, Vas. Martin, Sângătin, Ios. Suciu Vingard și Nic. Ceuca Drașov au votat cu Szőcs.

N'au votat cu Dr. Maniu nici un străin, nici un sas, cari de altcum în ceată s'au grăbit să doboare pe candidatul român îi vom ține minte.

Bieții alegători țărani plângeau de năcaz, când Dr. Maniu mulțămindu-le că au grăbit din mari depărtări și pe o vreme așa de aspră, ca să-și arete dragostea față de el, le-a spus, că a rămas în minoritate. Am nădejde însă că ziua aceea nu va fi uitată de nici unul din ei și schinteia sentimentului național, care a început a licuri atunci, nu se va stinge multă vreme.

Dumnezeu cu noi și pecetia infamiei pe fruntea tuturor celor ce și-au necinstit neamul!

Ionel.

Noutăți.

Din Arhidieceză Cu ziua de 28 crt. s'a exerie concurs la parochiile: *Frata* (distr. Cojocna) cu următoarele beneficii: casă parochială de lemn nouă. edificii economice, grădina cu pomi porțiune canonică 45 jugh stolariile îndatinate. Întreg venitul congrual e computat în 663 58. cor. — *Tothaza,* același protopopiat casă parochială în stare mijlocie. de asemenea edificiile economice. 39 jug. porțiune canonică și stolariile îndatinate. Venitul congrual cor. 436 98. — *Bothaza,* tot acolo locuință parochială slabă, 39 jug. porțiune canonică și stolariile îndatinate. Venitul congrual cor. 261.54 — *Balda* (distr Cațina). Casă parochială în stare bună edificii economice, 30 jug. porțiune canonică. venit congrual 400.76 cor.

Știri personale. *Emil Sabo,* profesor la gimnaziul din Blaj va fi promovat mâne la universitatea din Cluj de *doctor în filozofie, summa cum laude*". Sincere felicitări!

Hymen. *Octavian Furneu,* rigorozant în dreoturi și *Susana Onișor* anunță serbarea cununiei lor, care se va celebra la 12 crt. în biserica catedrală din Blaj.

Știri literari. În editura institutului „Minerva" a apărut volum IV. din *Opere complete* de Vasile Alexandri. Volumul acesta de 1170 pag. e al treilea din teatrele marelui poet și să vinde cu prețul de cor. 1.50. Cuprinde 12 pieze teatrali. Nu ne îndoim de loc. că acum, când să pot cumpăra pe un preț așa ieftin scrierile aut rilor români mai însămnați, cărturarii nostri nu vor grabi să-și procure aceste scrieri ce cuprind atâta bogăție de limbă și gândire. — *„Teatru de școală"* de Ana Gh. Tănăsescu București. edit. C Sfetea 1905 pag. 84 prețul 1 cor. Cuprinde trei piese scrise anume spre a să predă de elevii școalelor sătești: Iubirea meserilor — Fiica pocăită și Prietinii și neprietinii țăranului. — Scrierea e aprobată de ministeriul cultelor. — *„Căzanic poporală"* despre păcatele sătenilor de Ioan Roman. pag. 36 prețul 20 bani. E nr 3 din „cărțile săteanului român" editate de „Revașul".

Cancelărie advocațială *Dr. Coriolan Steer,* anunță că și-a deschis cancelărie advocațială în Tășnad, com. Sălaj.

Cunună eternă Rsm. *Dr. Izid. Marcu,* a dăruit fondului întru amintirea repausaților cor. 10. în memoria repausatului său unchiu Simeon Marcu. preot în Dumitra. — Învățătorii din protopopiatul Turdei au dărnit cor. 15 fondului pentru Masa studenților, în amintirea colegului Gheorghe Tătar din Petridiu-de-jos.

Pentru fondul subsidiar al preoților a dăruit cor. 20. preotul *Ales. Bărbulescu* din Băla, ca 10% din subsidiul de stat primit pe 1904. — Dorim cât de multi imitatori.

Ornamentica română. Revenim din nou asupra acestei publicații de valoare a Reuniunii de agricultură din comitatul Sibiu și o recomandăm cu toată căldura ca o colecție de artă românească de toată frumseța.

† **Vasile Petri.** Mercuri a repauzat la Năsăud Vasile Petri pedagogul distins, care a organizat școala poporală la Românii din Transilvania și Ungaria. Petri s'a născut în comuna Mocod la 14 Februarie 1833. La 1853 a fost trimis pe spesele statului la Praga spre a face un curs mai înalt de pedagogie. Aci rămase patru ani și excelă prin zelul și talentul său. A fost numit la 1860 ca prim profesor la preparandia din Năsăud, care se închise după 9 ani. De aci merse la Deva ca profesor ordinar, dar după doi ani. din cauză de boală trecu la pensie și sa mută la Sibiu, unde în scurt i-se oferi postul de director la școalele grănițărești, pe care îl și purtă până la 1875 Petri deveni punctul de atracțiune a învățătorilor și pe întrecute să îmbuizian a primi post la aceste școale, fiindcă auzirá multe povestindu-se de cunoștințele sale pedegogice atât de vaste și de tactul său de director. A redactat „Școala română" și mai târziu „Școala practică", foi pedagogice. de primul rang. A scris mai multe opuri pedagogice, cari mai toate au ajuns la mai multe ediții. În timpul din urmă trăia retras la Năsăud fiind mereu suferind. La 1 crt. d. p. a repausat în vrâstă de 72 ani regretat de număroasa familie și deși mai numărosii săi învătăcei cari îl stimau foarte mult. Luăm parte și noi la durerea familii trimițându-i sincerile noastre păreri de rău.

Odihnească în pace!

Conferențele meseriașilor. La conferința din Duminecа trecută di profesor Dr. Ioan Rațiu, aprope o oară întreagă a întreținut auditorul cu interesante și instructive expuneri din trecutul istoric al Românilor de sub coroana sfântului Ștefan. În colori vii și la priceperea tuturor a pus în relief năcazurile. ce le-au îndurat românii în decursul veacurilor din partea străinilor; în legătură cu acestea ni-a arătat și luptele pentru libertate presentându-ne câteva figuri din generația dela 48. — Publicul l'au urmărit cu mult interes și l'a răsplătit cu aplauze; au fost și 3 declamări toate reușite. Duminecă în 5 Februarie va avea loc a VI conferință. Dl comptabil Muntean va desvolta o temă practică; apoi va ceti dna Elena Trifan. Tinărul sodal Bărbat va declama. Începutul la 5 oare d. a. Sperăm, că nu va lipsi nici unul din măiestrii nostrii.

Petreceri. În ziua de Trei-Sfinți 12 Februarie n. se va ține în sala „Hotelului nivers" din Blaj *Balul filantropic,* a cărui Venit curat este destinat pentru „Fondul studenților morboși". Începutul la 8 oare sara Prețul de întrare: de persoană *2* cor. de familie *4* cor.

„Cântările vechi funebrale" aranjate și armonizate pentru cor bărbătesc de I. Vidu. a apărut de curînd în „Tipografia și Librăria diecezană" în Caransebeș. unde să și află de vânzare cu prețul de 3 cor. Cântările sunt armonioase și destul de bine aranjate. observăm însă că la răspunsurile ecteniei „Doamne îndurate spre noi" pe care autorul ni-o reprezintă ca text pentru Banat. melodia ar fi trebuit schimbată astfel ca întonațiunea să fie pe silaba „du" iar nu pe „Te". După cum sa întonează cuvântul „în*du*rate" în limba românească iar nu „îndură*te*".

Necrolog. *Simion Marcu,* paroch gr.-cat. în Dumitra după un morb îndelunga a repausat Sâmbătă la 28 Ianuarie 1905 în al 65-lea an al etății și al 37-lea an a preoției și căsătoriei.

† *Letiția Vălean* n. *Bran,* preoteasă gr.-cat. în Cănâlna-de-jos, soția preotului Pant. Vălean. a trecut la celea eterne. Mercuri în 25 Ianuarie 1905 anul al 43 al etății și al 23 al fericitei sale căsătorii, împărtășită fiind cu ss. sacramințe ale muribunzilor. Condolențe sincere îndureratei familii.

Fiele țărina ușoară!

Cumpărați Cumpărați

Calendariul Unirii pe anul 1905.

Prețul 50 fil. plus 10 fil. porto.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Concepțiunea nepătată.

(Continuare.)

Dar să admitem, că atât Bernard cât și Toma, și alții au fost în contra. Au putut fi, căci dogma nu era încă proclamată, și așa nu îi obliga. — Dar dogma, adecă credința, că Maria a fost concepută fără păcatul original, era cunoscută, și săpată adânc în inimile oamenilor. Despre Maria spuneau oratorii și cărțile liturgice că ea întrece cu sfințenia pe toți oamenii, de altă parte din Sinaxar se cetea, ca Ieremia, Ioan Botezătoriul, Eutimie (20 Ian.) au fost sfințiți în pântecele mamei lor, și că Ioan Botezătoriul și Eutimie au fost vestiți înainte prin înger (conf. Mineiul lui Șaguna Ianuarie foaia 132 col. I. și II), și așa au mai fost și alții. Acum dacă întrece pe toți cu sființenia, trebue să fie concepută fără păcatul original, căci altfel pe cei amintiți nu i-ar întrece. Aceasta e o deducțiune așa de ușoară, de încape în capul ori cărui om. Că în capul doctorilor nu a încăput așa ușor, nu e lucru cu mirare. De aceea ei au început a disputa și pro și contra, dar poporul prăznuia sărbătoarea, și prin aceasta mărturisia dogma. În Sevila a predicat un Dominican în contra concepțiunei nepătate, poporul s'a turburat așa de tare, încât a socotit că ei sunt datori să expieze crima aceasta, de aceea congregația (!) orașului a decis o sumă de 80,000 de ducați, cu cari să se împodobească statua Preaveneratei din biserică, în sămn de expiare. Cfr Borghesius, de Societate Mariae Sacrae, cap. 2 citat de Katholik 185 p. 489.

Dar, cum am zis mai greu a încăput dogma în capul doctorilor. Ei au un sistem, după care își explică toate lucrurile, și dacă unul nu-l poate explica după acesta, zic că se opune științei, minții omenești. Așa un profesor — din zilele noastre — dela universitatea din Berlin a zis, că natura planeților nu permite să fie mai mulți de 7 și iată că și-au luat îndrăsneala, și sunt mai mulți. Ori alt caz: Meinhold și-a fost scris pieza „Bernsteinhexe", toți învățații ziceau că acesta e un fapt, o istorisire a unui lucru, ce s'a întâmplat, e inposibil, și încă din motive interne să fie creațiunea creerului lui Meinhold. Și Meinhold spune, pe omenia lui, că nu cunoaște o astfel de întâmplare, ci el a scris opul din fantazie. — De aici se vede, că de multe ori când un fapt vrea să intre în domeniul științei, acesta sufere unele lovituri căci factum infectum fieri nequit. adecă: un fapt îndeplinit nu poate fi altfel de cum este, pe când știința făcută din cercetarea faptelor, se acomodeaza după ele. — Ca să mă întorc la obiect: Teologii ziceau, toți oamenii au fost răscumpărați prin Domnul Christos, dar după-ce nu toți au păcate personale, trebue să aibă pe cel original, deci: și Preacurata a fost întinată cu păcatul original, de cari a fost curățită în pântecele maicei sale. — Dar s'au prea pripit cu concluziunea, și a trebuit să treacă mai multă vreme, până s'au clarificat ideile. — E drept, că toți suntem răscumpărați prin Domnul Christos, și Preacurata Fecioară, — e drept, că toți cari se trag dela Adam prin generațiune naturală, *trebue* să aibă păcatul original, — *dar* — după-ce păcatul original consistă în perderea grației ce a avut-o Adam în calitate de cap al naturei omenești — dacă Dumnezeu vrea, poate să-i dee cuiva grația aceasta, dela aceasta nu-l poate împedeca nime, — mai ales atunci se cade să-o facă aceasta, când între unele împrejurări ar fi cuviincios, să nu fie respectivul întinat cu păcatul acesta. Și cazul acesta e la Preacurata Fecioară, ea nu e mamă ca altele, și Fiul ei e unic în feliul său, de aceea pentru aceasta s'a căzut să fie Maria concepută fără de păcatul original, căci cum i-se cade Mamei lui Dumnezeu să fie măcar și pe un moment roaba, sclava diavolului.

Ioan Bălan.

(Va urma.)

PAUL ANTHELME

Cele două conștiințe.

Tradusă în românește din l. franceză prin

SIMION ZEHAN.

(Continuare.)

Francisca: (ingenunchind). Bressaud! nu vezi tu că acesta este un sfânt și că Dumnezeu îți vorbește prin vocea lui. Căiește-te! Ah! Domnule preot! noi suntem nefericiți.

Bressaud: Dar Domnule preot! dacă trebue să mă denunț, ce se va alege de pruncii nostri?

Preotul: Bressaud! mărturisește că Tu ești acela, care ai omorit pe taica Fenaille?

Bressaud: Da părinte!

Preotul: Ești gata să împlinești penitința ce ți-o voiu impune?

Bressaud: Da! dar ce să va alege de pruncii mei?

Preotul: Voiu înștiința pe doctorul Bordier, fără a face amintire de tine, și tu i-vei submínistra cele 12000 franci, pe cari le-ai luat dela Fenaille. El nu va face nici o încercare ca să afle de unde provin și el i-va reda lui Moiroud. Restitui-i-vei dară lui?

Bressaud: Da! i-voiu restitul. Și apoi?

Preotul: Vei deveni om onest, vei crește creștinește cei cinci prunci ai tăi, și totdeauna vei ave înaintea ochilor aceea, că restul vieții trebue să-ți fie pocăința.

Bressaud: Eu știu acum, ce însamnă o conștiință liniștită, și dacă ar fi de ajuns ca să mă port bine, pentruca să dobândesc iertare, ah! eu promit că mă voiu purta bine.

Preotul: Foamea ți-a dat sfatul cel rău. Ca să nu mai fi expus ispitelor ei doctorul Bordier, la rugarea mea va veni într'ajutorul familiei Dtale.

Francisca: (plângând). Înainte de a muri, te mai îngrijești de ajutorul nostru, de al nostru, cari suntem cauza morții Dtale. Oh! Domnule preot, ce om ești Dta?

Preotul: Eu v'am iubit Franciscă, pe voi și pe pruncii vostri. Dacă vouă vă pare rău de ofensele, ce mi le-ați făcut, trebue ca eu să vă probez că le-am uitat.

Bressaud: Numai acuma cunosc bunătatea Dtale și văd toată blăstămăția mea. Dta îmi promiți deslegarea pentru moartea lui Fenaille dle preot! dar pentru a Dvoastre? . . . . pentru a Dvoastre? . . . Oh! crima mea, mă sugrumă! Eu mă îngrozesc de ceea ce am făcut. (Erumpe). Eu sunt asasinul! eu vreau să spun aceasta. Să se cheme juzii, gendarmii trebue să mă denunț!

Preotul: Te opresc dela aceasta Bressaud!

Bressaud: Eu sunt acela, care trebue să mor Dle preot, eu răufăcătorul, criminalul, blăstămatul, și nu Dta, care ești nevinovat.

Preotul: Eu nu ți-am cunoscut crima decât prin confesiunea femeii Dtale, și dacă am adus-o înainte, ca să-ți deștept conștiința amorțită, eu am avut convingerea, că secretul va remânea între noi. Dacă te-ai denunța acuma, atunci eu aș conlucra ca această mărturisire să servească ca să mă subtrag dela moarte, și atunci ași fi comis unul dintre cele mai enorme păcate, care poate să îngreuneze pe un preot. Trebue ca ce s'a zis aici, să nu schimbe întru nimic soartea mea. Eu îți recomând să taci.

Bressaud: (la o parte către Francisca). Omul acesta mă înebunește.

II-lea Supravighetor: (intră) Dectorul Bordier este aicea.

Preotul: Condu-l îndată.

Bressaud: Și credeți că nu voiu fi osândit pentru totdeauna, credeți că Dumnezeu mă va ierta vre-o dată?

Preotul: Ești pocăit. Dumnezeu nu cere mai mul pentruca se deie iertare păcătosului. Ai încredere în îndurarea lui, el te iartă prin gura mea: „Eu te desleg de păcatele tale. În Numele Tatălui și al Fiului și al Spiritului Sânt". Mergi în pace și nu mai păcătui.

Bressaud: (mergând către Francisca) Ce mă ajunge? . . . Femeie! eu simt că înebunesc. (Bressaudeștii se duc, intră Bordier.)

Scena III.

Preotul, doctorul Bordier.

Bordier: Ah! Sărmanul mieu amic (ei să îmbrățoșează.) voi descoperi adevărul. Nu folosește nimic, acum vin dela Paris. Am pus în mișcare toate pietrile, dar nimic din celea ce am cercat pentru tine n-a reușit.

Preotul: Mângâie-te. Deoarece te mai pot vedeà odată și pot vorbì cu tine fără mărturii, eu nu doresc alteceva nimic pe lume. Supremul moment e aproape?

Bordier: Directorul prinsorii, la care am mers ieri ca să-l rog să-mi permită să te cercetez, mi-a dat să înțăleg aceasta. Socotește ca și cum minutele ți-ar fi numerate.

Preotul: Atunci să regulăm pentru ce te-am chemat (îi predă epistola, pe care a băgat-o în plic mai înainte.) Aci este o epistolă pentru mama mea ea conține dorința mea ultimă. Legea nu permite condamnatului ca se testeze, însă eu indic aici mamei mele, cum doresc se dispună de mica noastră avere. Ea valorează 12.000 franci, noi nu mai avem familie, eu îi las ei ca să ți-o lege ție.

Bordier: Mie?

Preotul: Tu n'ai lipsă de ea, eu știu aceasta. Nice nu este altceva decât o depunere, pe care ți-o concred. Tu vei întrebuința-o ca să ajuți pe Bressaud să-și crea-

scă copiii. Ei au fost cei mai săraci între parochienii mei şi tu-ţiaduci aminte cât mă interesam de ei. La ei este un grad de miserie în care trebue o virtute supraumană, ca să nu se cufunde de tot; eu am vrut să-i scot din această stare, care mă face să mă îngrigesc de mântuirea lor.

Bordier: Dorinţa ta se va împlini.

Preotul: Apoi alt lucru. Se poate că într'o zi, în trăsură ori pe masa ta de scris ori într'un plic dela postă, nu ştiu anumit, vei afla un pachet cu bilete de bancă de 12000 franci. Acestea 12000 franci au fost furate dela Fenaille. Promite-mi că nu vei face nici o cercetare, cum au ajuns acelea în mânile tale, şi restituieşte-le lui Moiroud, moştenitorului lui Fenaille.

Bordier: Dela cine mi-ar putea veni acest pachet misterios, dacă nu dela asasin?

Preotul: Ce te impoartă?

Bordier: Aşa dară tu îl ştii.

Preotul: Asta-i treaba mea. Nu te ocupa de aceasta.

Bordier: Şi tu nu l'ai denunţat?

Preotul: Asta-mi este interzis. Eu n'am cunoscut aceasta decât prin descoperirea făcută în mărturisire.

Bordier: Şi tu te gaţi să mori pentru acest secret? Oh! amicul mieu, amicul mieu! La aceasta ai cugetat tu? Este lucru grozav, ca oameni, cari altcum nu sunt răi şi cari n'au în contra lui nici o ură, nice mânie, nice supărari particulări, — să se adune la olaltă, pentruca cu sânge rece şi cu ceremonie să omoare un nevinovat, i-au astupat gura. Să nu permiţi, ca să se comită acest lucru scârbos!

Preotul: Crezi tu că dacă aş fi putut face aceasta, n'aş fi făcut'o?

(Va urma).

Pentru unificarea ortografiei române.

(Continuare şi fine.)

Car, cotor, fier, mosor, popor, topor, zăvor, şi altele de această categorie, cari în graiul poporului să aud în plur. cu *ă*, ar trebui să se scrie aşa cum să pronunţă, *cară, fiară, zăvoară*, cum le scria şi Cipariu, în gramatica sa, împărţind neutrele în trei categorii, unele cari să termină la plur. în *e* ca *scaun, scaune, măr, mere*; altele în *ă*, cara, *topoară*, şi altele în *uri, drum, drumuri, vis, visuri.* Aceasta scriere ar trebui adoptată cu atât mai vârtos, cu cât unele din aceste vorbe au altă însămnare scrise cu *ă* şi alta cu *e* d. e. *cară*, (subst.) şi *care* (pronume), *fieră* s. *fiară* (metale), *fiare* (animele) şi *fiere* (subst. sing,)

Dânsul, chiar după regula stabilită de Academie pentru vorbele compuse, ar trebui scris *dînsul*, cu *i*, ca *preîntîmpinat, neîndurat*, pentrucă e compus din *de* şi *însul*, pronunţat şi cu i în *tot însul, un ins, doi inşi.*

Fiică e bine scris cu doi *i*. Dar tot aşa ar trebui scris şi *fiiu*, cum să şi aude în graiul poporului, şi cum să vede scris în cărţile bisericeşti; iar nu *fiu*, care să poate confunda cu verbul *fiu*.

Tot cu doi *i* ar trebui scrise şi *viie, miie* (număralul), *viier*, a căror scriere cu un singur *i* e necorectă, şi uneori poate da loc confuziunii şi neînţălegerii, pentrucă altceva însamnă *vie, mie, vier*, (animalul), scrise cu un *i*, şi altceva scrise cu doi *i*, cum le şi pronunţă poporul.

Imobil, imoral, iredent, irezistibil, şi alte neologisme începătoare cu *in* asimilat sunt mai corect scrise cu consonantă dublă: *immobil, irrezistibil*, cum să şi pronunţă, ca şi *înnegrit, înnorat, împuţit.*

Nime, nimenea, nimeni, ca şi *nimic, nimicul, nimica*, sunt de-opotrivă corecte. *Nomol*, mai bine decât *nămol.*

Paie, proiect, rămăie, răsboaie, saie, taie, în cari *i* ţine de rădăcină şi să aude în pronunţie, ar fi greşit scrise *pae, proect, tae*, ş. a. cum scriu unii.

Sbier, sbierà, să scrie mai bine cu *ie*, ca şi *biet, pierd, miel, desmierd, fier, viermi*, pentrucă pronunţia îndulcită a lui *e* ca *ie* după consoanele mute şi suflătoare e caracteristică limbii române.

Şapte, şarpe, cum să aud în Muntenia, sunt mai puţin corecte şi mai puţin îndreptăţite decât *şepte, şerpe*, cum să aud pretutindeni afara de Muntenia, şi cari sunt şi mai originale. Dacă ar fi să primim în limba literară toate provincialismele şi solecismele din regat, chiar când în alte ţinuturi avem forme şi vorbe mai corecte, pentruce n'am scrie şi *şade, iaste, picere, casele ale marile*, şi altele ca acestea?

În grupele *sb, sd, sg. sm, sn, sv. s* sună totdeauna moale ca jumătate de *z*. Deci e mai corect a scrie *sbor, sdruncin, sgribulit* şi *sgriburit. smeu, snop, svăpăiat;* decât *zbor* etc. cum scriu unii.

Între formele *statuă. străin, străcur;* şi *statuie, strein, strecur*, sunt de preferit cele cu *ă* ca mai apropiate de formele primitive şi, în acelaşi timp, ca mai dese în graiul poporului ca şi *strămut, strămoş. strămbun, strălucesc*, şi alte compuse cu *stră*, corespunzător latinescului *trans* sau *extra.*

Sunt (eu, ei) şi *suntem*, cu *u*, cum se şi aud încă în popor pe unele locuri, cred că sunt mai de preferit decât *sântem* şi *sânt*, forma veche a adiectivului *sfânt*, care se mai întrebuinţază şi astăzi atât în numele compuse ale sărbătorilor şi unor localităţi, şi si singur.

Umblà, umflà, umpleà, ca forme actuale sunt, fără îndoială de preferit arhaicelor *îmblà, înflă, împleà.* Este greşit însă conjuctivul *să umple*, după analogia conjugării I, *să umble*, cum să întrebuinţază de mulţi astăzi, în loc de forma corectă *să umplă*, ca *să ţină, să cadă.*

Viaţă, viaţa, fără *e*, cum să şi aude, e de preferit faţă cu *vieaţă, vieaţa*, care nu redă adevărata pronuncie, dacă vrem să cetim şi pe *e*. Iar dacă nu-l cetim, la ce să-l mai scriem?

Ştiu, că formele cele mai corecte şi cuvintele cele mai bune ale unei limbi nu să impun prin sfaturile dascălilor şi gramaticilor, ci prin opere literare gustate de public. Tocmai de aceea e cu atât mai de dorit, ca scriitorii nostri, mai ales cei mai tineri, să fie cu mai multă luare aminte la firea şi regulele frumoasei limbi în care scriu.

M. Strajan.

Bibliografie.

A apărut

Nr. 1 din revista „Convorbiri Literare", anul 39—1905, cu următorul cuprins: Duiliu Zamfirescu. — Petrică (novelă). Dr. Gr. Antipa. — Câteva cuvinte asupra necesităţii reorganizărei învăţământului nostru superior. Sextil Puşcariu. — Studii şi notiţe filologice, IX: etimologii. N. Volenti. — Icoane din viaţă (poezii). H. Frollo. — Prometeu înlănţuit (Tragedie de Eshil. — Traducere.) Mihail Dragomirescu. — N. I. Basilescu (necrolog) Bibliografie.

Poşta Administraţiunii.

Am primit şi cuietăm abon. dela:
Casina Abrud pe 1905 sem. I. *G. B. Glod* pe 1905 sem. I. *Corni* pe 1902. Foaia dorită, cu părere de rău nu vio putem procura. *Ercea* pe 1902. *Cisla-mare* pe 1898 sem. 2-lea. *Apoldul-mic* pe 1899 *Scorei* pe 1895—1898. *Agârbiciu* pe timpul din I. Oct. 1898, până în I. Oct. 1899. *Răuaiu* pe 1905. *Reciniar* pe 1904. *Densuş* pe 1904 sem. 2-lea. şi 1905 sem. I. *Mănesul-de-Câmpiă* pe 1903. *Il. Epp. Lugos* pe 1905. *St. P. Blaj* pe 1904 *Pănade* pe 1905. *Sânta-Mărie* pe 1900 şi 1901. *Şura-mică* pe 1902. *Dr. St. E. Orăştie* pe 1905 sem. I. *Ben. D. Lugoş* pe 1905 sem. I. *M. Ludoş* pe 1905 sem. I. *I. S. Şomcuta* pentru 6 parochii tractuali pe 1904 sem. 2-lea. *Crivobara* pe 1905 sem. I. Respuns separat în epist. Va mers cu datul 11 Ianuar an. curent.

Firmă Românească în Fiume

a lui

ROMULUS PASC,

Via Cappuccini 4.

de importaţiune şi espediţiune în hale şi lăzi originale prin calea ferată, aşa şi în *Colete postale de 5 k.* liber de vamă şi francat, de mărfuri coloniale, fructe de sud şi băcănie, cu specialitate de cafeiuri, teiuri şi rumori din calităţile cele mai bune.

Cafele:

	1 Klo	5 Klo
Santos, calitatea primă	2·50	12·50
Portorico, cafea foarte cercetată şi bună	2·90	14·50
» Piraldi, cel mai fin soi de Portorico	3·60	18·—
Cuba, fină	3·—	15·—
» mai fină	3·20	16·—
» de tot fină	3·50	17·50
» Specialitate	3·70	18·50
» Perl (mărgelată)	3·20	16·—
Ceylon	3·50	17·50
Goldjava (java aurie	3·40	17·—

Tea:

	¼ Klo	½ Klo
Pecco congó	2.30	4·15
Ceylon	2·35	4·25
Suouchong	2·40	4·35
Mandarin	2·70	4·95
Family Tea (Soiurile cele mai fine mesticate.)	3·—	6·—
Rusian Melang (Soiurile cele mai fine mesticate.)	4·—	8·—
Five ocklock (Soiurile cele mai fine mesticate.)	5·—	10·—

Rum, Cognac şi Vinuri spaniole:

Rum Iamaica	Sticla 0.7 l.	3·70
» de Brasilia	» 0.7 l.	3.—
» » Tea	» 0.7 l.	2·40
Coguac adevărat francez	» 0.7 l.	8·—
» marcă Iulien	» 0·7 l.	4·—
Malaga sect, vin spaniol adevărat	» 0·7 l.	4·50
Madeira Dry	» 0·7 l.	4·50
Sherry Old	» 0.7 l.	5.—
Vinho do Porto	» 0.7 l.	6.—

Mai puţin ca 3 sticle nu se pot espeda (pot fi şi diverse)

Portocale 5 Klo coría	2.80
Smochine de Smirna 1 Klo	1.—
Datein presate în cutii 1 Klo	2.50
Struguri de malaga 1 Klo	2.60

Preţ curent detailat franco şi gratis.

Preţurile sunt în Coroane.

(2) 4—4

Editor şi redactor răspunzător:

Aurel C. Domşa.

„ULPIANA“

institut de credit şi de economii, societate pe acţii în Grădişte—Várhely.

CONVOCARE

la

(4) 2—2

a XIV-a adunare generală

în **Grădişte—Várhely, la 7 Faur st. n. 1905 la oarele 10 înainte de amiaz** în localitatea institutului.

OBIECTELE DE PERTRACTARE:

1. Raportul direcţiunei despre agendele institutului pe anul de gestiune 1904.
2. Raportul Comitetului de supraveghiare.
3. Examinarea bilanţului şi a contului profit şi perderi.
4. Propunerea direcţiunei şi decidere asupra întrebuinţărei profitului curat.
5. Darea absolutoriului.
6. Alegerea întregei direcţiuni pe 3 ani şi a comitetului de supraveghiare pe tâmp de un an conform §§-ilor 37 şi 47 din statute.
7. Regularea salarelor şi statorirea marcelor de presenţă pe 1905.
8. Statorirea organelor de publicitate.
9. Eventuale propuneri.

Direcţiunea.

§. 33. DIN STATUTE.

În adunarea generală numai acei acţionari pot participa, cari cel puţin cu o jumătate oară înaintea acesteia şi-au depus pe lângă revers la cassa institutului acţiunile lor resp. ale plenipotenţiaţilor dimpreună cu plenipotenţa.

ACTIVA—VAGYON. Contul bilanţului pro a. 1904. Mérleg-számla 1904. évre. PASIVE—TEHER.

2	Cassa în numărar = Pénztár készlet		907	33	19	Capital social = Alaptőke	30000	—
	Cambii de bancă = Bankszerü valtók	92895—			10	Emisia II. — Uj kibocsátás	8500	—
3	după descriere = leirás után	66—	92829	—	16	Fond de reservă = Tartalék alap	12407	71
4	Realităţi = Ingatlanok		2636	98	11	Depuneri = Betétek	7231	14
6	Mobiliar = Butorzat	800—			7	Fond cultural = Jótékonyczélu alap	254	83
	după amortisare = leirás után	100—	700	—	47	Reescomt „Albina“ = Visszleszámitolás „Albinánál“	25999	—
12	Efecte = Értékpapir		1360	—	48	Reescompt „Erd. Bank“ = Visszleszámitolás Erd. Banknál	10002	—
13	Spese restituibile = Visszatéritet költség		584	89				
49	Ct. Crt. „Albina“ = Folyó számla „Albinánál		516	—	20	Dividende neridicate = Felnemvett osztalék	224	—
50	„ „ Erd. Bank = „ „ Erd. Banknál		350	—	44	Interese transitorii = Átmeneti kamatok	1189	13
53	Interese restante = Hátralékos kamatok		200	20	8	Profit curat = Tiszta nyereség	4792	73
54	Interese transit. de reescompt = Visszlesz. átmen. kamat		566	70				
			100600	54			100600	54

EŞITE—KIADÁS. Contul Profit şi Perderi. Nyereség- és veszteség-számla. VENITE—BEVÉTEL.

26	Interesele de depuneri = Betéti kamatok	347	41	9	Interese de escompt = Leszámitolási kamat	7563	07
27	„ reescompt = Visszleszámitolási kamat	1472	50	23	Provisiuni = Jutalékok	4146	63
28	Marce de presenţă = Jelenléti jegy	356	80	24	Diverse = Különfélék	678	36
29	Salare = Fizetések	2603	90	34	Arândă = Ingatlanok jövedelme	240	—
30	Spese = Költségek	901	10	40	Interese de efecte = Értékpapirok kamata	80	—
32	Chirie	120	—				
33	Porto = Pósta költség	86	90				
31	Dare directă = Egyenes adó	1188	52				
45	Arunc = Községi pótadó	500	—				
36	Provent = Illeték	80	32				
15	Dare de depuneri = Betéti tőke kamat adó	47	52				
55	Amortisare din mobilar = Butorzatból leirás	100	—				
52	Descrierea unui cambiu = Egy váltó leirása	66	—				
	Profit curat = Tiszta nyereség	4792	73				
		12663	10			12663	10

Grădişte, la 31 Decemvrie 1905.

Nicolau Muntean m. p.
dir. esecutiv. — vezér igazgató.

Frischholz Béla m. p.
cassar. — pénztárnok.

Sofroniu Negru m. p.
comptabil. — könyvelő.

Membrii în direcţiune: — igazgatósági tagok:

Ştefan Ţarină m. p. **Carol Pasca** m. p. **Dr. Gavriilă Suciu** m. p. preşedinte. — elnök. **Fischholz Béla** m. p. **Oproni Ioan** m. p.

Contul bilanţului, şi Cto. profit et perdere s'a aflat în consonanţă cu registrete principale şi auxiliare. — A mérleg-, a nyereség- és veszteség-számla a fö- és segédkönyvekkel összhangzásban találtatott.

Simon Adolf m. p.
preşedintele com. es. — f. b. elnök.

Iustin Bora m. p.
membru în com. de suprav, — f. b. t.

Mendel Mór m. p.
membru în com. de suprav. — f. b. t.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul:
Pentru monarchie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., ½ an 9 frc., ¼ an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in tie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia, să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XV. Blaj 11 Februarie 1905. Numărul 6.

Trei decenii.

Mercuri, sărbătoarea Intimpinării Domnului, se împlinesc trei decenii, de când Escelenţa Sa Preasfinţitul nostru Mitropolit ***Dr. Victor Mihályi de Apşa*** a fost consecrat întru Episcop, prin împreună lucrarea fericiţilor archierei: Vancea, Pavel şi Oltean.

Născut în comuna Iood din Marămureş, sufletul său e plin de vechi tradiţii de glorie românească, pe cari le păstrează cu scumpătate şi în vreme ce-şi face studiile în gimnaziele străine din Orade, Tirnavia şi Caşovia, pentruca apoi însufleţit de aceste tradiţii să poată lua drumul Romei, spre aşi termină studiele la renumitul colegiu de Propaganda fide.

Reintors în patrie avù rara fericire de a-şi câştiga simpatia Episcopului Gherlei, neuitatul Vancea, care la depărtarea sa de acolo, spre a ocupa scaunul de Mitropolit, îl luă cu sine în calitate de secretar.

Povăţuit de acest mare Archiereu, tinărul doctor în teologie şi filosofie, are prilej norocos de a se deprinde şi în greua ocârmuire bisericească, dar în acelaş timp prin însufleţirea şi zelul întru a munci, câştigă şi mai mult inima patronului său, care, îl recomândă de următor alui Oltean în scaunul vacant al Episcopiei Lugojului şi la 14 Februarie 1875, când nu împlinise încă 34 ani, e ridicat la înalta şi strălucita treaptă de Episcop român greco-catolic.

Mercuria viitoare credincioşii Archidiecezei mitropolitane vor sărbători în rugăciuni ferbinţi acest frumos aniversar; preoţimea noastră va pomeni cu şi mai mare pietate numele Mitropolitului la sf. jertfă, şi noi toţi ne vom ridică cu smerenie glasurile noastre spre tronul Marelui Părinte al tuturora, cerând binecuvântarea Sa în aceste grele vremuri pentru Mitropolitul nostru, ca să ni-l dăruiască întru zile îndelungate, în pace, întreg, onorat şi sănătos, spre a îndreptà cu înţelepciune turma sa spre celea bună şi folositoare.

Întru mulţi ani dispunătoriule sfinte!!!

CEI ŞEPTE.

(=) Sesonul electoral e aproape sfirşit, mai avem un loc, două de balotaj; încolo putem incheia bilanţul.

Tăberile electorale îşi numără trofeele, adună de pe câmpul luptei constituţionale resturile, steaguri sfirticate, candidaţi cazuţi, speranţele isbândite şi cele spulberate în vânt.

Foile ungureşti publicând lista deputaţilor naţionalişti, conglăsuesc intru a bagatelizà reuşita deputaţilor naţionalişti lucru, care pe noi numai imbucura ne poate. Căci faţă de numarul de şepte deputaţi naţionalişti, avem incă Vinţul, Ighiul, Făgetul, Dobra, Şomcuta, Ocna, Sebeşul etc, unde infringerea noastră, a fost o înfringere pirhica — cea din urmă.

Am intrat în luptă abia în ceasul al unsprezecelea, când abia idealiştii cei mai ultraişti puteau să spereze o isbândă mai desăvârşită ca cea de astăzi.

În pripa cu care am infiripat, în decurs de o săptămână abia, mişcarea electorală, a cărei teren trebuia pregătit cu *ani* înainte, am uitat că aveam a face cu un popor, care în chestiile electorale a fost cu desăvârşire lipsit de orice directivă ani de-arândul. Rolul inalt al pasivităţii, a fost interpretat în înţelesul cel mai prost al cuvântului, şi inteligînţa — pasivă şi în chestiile cari ar fi reclamat activitate — privia indiferentă la gloatele poporului, cari mergeau la urnă, mânate dinapoi ca o turmă de dobitoace.

Şi iată că o săptămână a fost de ajuns, ca mii şi mii din gloatele poporului, să se deştepte, să-şi deschidă ochii, şi în loc de a orbeca pe urmele bătute de atâţa ani, să păşască mândri şi cu fruntea ridicată în urma steagului albastru, pe care strălucia cu litere aurii numele candidatului român.

Şi iată că o săptămână a fost de ajuns să ne convingă, că sângele apă nu să face, şi că, ori-cât am fi de vinovaţi de negligenţa educaţiunii politice a poporulu nostru, el s'a dovedit mai tare şi mai puternic decât cum credeam; a stat ziua întreagă nemâncat şi nebeut, a zimbit în faţa oricărei presiuni, şi în faţa urnei a spus frumos şi cum se cuviue: „Să trăiască domnul cutare, că-i român ca şi mine".

Şi, în spre sară, când bilanţa electorală, după oscilaţiunile obicinuite, să apropie de stabilitate, steagurile fluturau în aer, jucau alegătorii de mâni prinzânduse-se în horă, doctorul în drepturi ţinea după cap pe badea Toader şi plângeau cu toţii de bucurie sau de năcaz.

Şi cei, cari n'am avut fericirea de a ne puteà validita votul într'un cerc cu candidat naţionalist, îndată ce s'a făcut sară, aşteptam, tremurând de emoţie, rezultatul. În casină era vorbă mai puţină, biliardul nu mai era împrejmuit; priviam îngrigiaţi unul la altul, luam pentru a suta oară în mână foaia oficială pentru a constată ordinea votanţilor, conbinam... şi sârma telegrafică era mută, şi telefonul nu să mai puteà uza. Şi când pe urmă ne-a venit vestea rea, s'a făcut o tăcere ca de mormânt. S'auzia pâlpăitul flacării dela lampă, svâcnirea inimelor noastre — şi noi stam întunecaţi, muşcându-ne buzele, şi cei mai bătrân, şi-a dat încet ochelarii, s'a făcut că şi-i şterge, şi şi-a dus batista la ochi...

Era o înfrângere, două: Vinţul şi Ighiul, şi în acelaşi vreme sârma neîndurată, aduceà şi veşti mai bune, reuşite neaşteptate chiar.

Am văzut lacrimi în ochi bărbăteşti; lacrimi de bucurie şi de supărare.

Şi cercam să-mi imaginez toate scenele sublime dela alegeri, scene improvizate aşa de în pripă şi cari totuş au ştiut să dea un rezultat aşa de mulţămitor ca început.

Onoare vouă preoţi şi dascăli ai poporului, cari aţi ştiut să faceti lucru de conştiinţă din votul ce la'ţi aruncat în urnă; onoare ţie, popor românesc, care în butul tuturor piedicilor, ai ştiut să fii mândru de candidaţii neamului tău, şi să-ţi spui ce aveai la inimă, în faţa „domnilor".

Voi însă, cari aţi făcut mărfă de vânzare din convingerea noastră cetăţănească — conştient ori inconştient — — recunoaşteţi-vă greşala şi întoarceţi-vă până nu-i târziu.

Îndeosebi preoţilor nostri — cine le-a sugerat ideea nefericită, de a face pendentă distribuirea ajutului de stat, dela votarea cu candidatul guvernului? Şi care guvern ori-cât de absolutist ar fi acela, va subtrage subvenţia preoţilor, adunată din a noastră a tuturor sudoare, pentru motivul, că el şi-a

deprins cel mai principal drept de cetăţan?

Aceste le spunem pentru sufletele vaccilante, cari au crezut, că săvârşesc vre-o crimă în contra concepţiei de azi a „patriotismului" din ţara noastră, dacă votează cu candidatul naţionalist,

Cât pentru aceia, cari au votat în contra intereselor poporului nostru din motive curat materiale — nu avem nimic de zis. Ei nu aparţin taberii noastre şi nici să nu să întoarcă între noi, căci nu avem lipsă de dânşii.

Iar voi, cei şepte aleşi deputaţi ai nostri (dacă Dumnezeu va vrea: opt sau nouă!) luaţi în mâni stindardul albastru şi porniţi sub egida lui sfântă în pomposul palat al ţării.

Şi spuneţi:

că poporul românesc îşi iubeşte ţara tot aşa de mult ca aceia, cari ne trag la îndoială acest cel mai elementar sentiment cetăţenesc;

poporul românesc îşi iubeşte tot aşa de mult credinţa şi limba, şi că nu e aplicat a renunţa la ele în schimbul ori-căror sacrificii;

poporul românesc e mâhnit, când vede că dragostea lui de limbă şi de neam e considerată drept atentat în contra întregităţii statului

şi cere să fie tovarăş nu numai la greutăţile, ci şi la drepturile celorlalţi cetăţeni ai ţării.

Aceste să le spuneţi.

Sunt multe de spus însă cadrul unui articol e aşa de strâmt.

Voi aveţi să întrupaţi aspiraţiunile unui popor loial, care luptă deschis şi cinstit cu aparatul legal al constituţionalismului.

Şi dacă steagul nostru va fi ciuruit de gloanţe, rămâneţi până la unul în preajma lui, căci aveţi să daţi seamă înaintea lui Dumnezeu şi a neamului de flamură încredinţată vouă!

CINE ÎNCÂLCEŞTE?

— pentru „Gazeta de Duminecă" —

Dl I. P. Lazar redactor la G. de D. în adevăr este isteţ şi bun încălcitor pe cum evident apare din „Observaţiunile" Dsale ce le face în „Răspunsul preotului D. Cionca" zicând: „Nici o tagmă n'a reclamat sau protestat în contra celor şasă articoli; din contră cei mai luminaţi preoţi şi mireni ai nostri s'au bucurat că s'au zis odată aceeace apăsă pe inima fiecărnia dintre noi etc. Numai din tagma preoţască s'au exprimat nedumeriri din partea unui preot în privinţa vazei şi activităţii preoţeşti — vezi Domnne micşorate prin acei articoli".

— Aceste apoi sunt încălcituri cum să cade. Spune-mi şi-mi dovedesc Dle Lazar, ocupa-tu-va-ţi în „Trebile Noastre" şi cu altă tagmă afară de aceea preoţască? Cu care? căci afară de învăţători, în cari nici o vină n'aţi constatat, de altă tagmă nici o pomenire. Cine dar să vă tacă recriminări şi protestări?

Cari sunt luminaţii aceia de preoţi cari s'au bucurat de acei articoli? Fi bun numeşte-i căci suntem dedaţi a nu-ţi crede încălciturilor. Numai din tagma preoţască s'au exprimat nedumeriri din partea unui preot zice Dl Lazar. Acel preot sunt eu. Nici o cauză a-mi ascunde numele. Nici o faptă n'am în viaţă de care să-mi fie prea greu, cu atât mai vârtos de procedura faţă de Dvoastra. Dar mă iartă, nu *„nedumeriri în privinţa auctorităţii şi vazei preoţeşti"* am avut şi am eu.

Eu v'am trimis spre publicare „Reflexiuni" detaiate, în cari am combătut, toate afirmaţiunile Dvoastre vătămătoare şi tentatoare la auctoritatea Bisericii gr.-cat., archiereilor şi a clerului ei. Nu-ţi fie greu a spune adevărul, că gazetar cinstit, cu demnitate serios eşti Dta. Spus mai trebuia şi aceea. că „reflexiunile" acelea nu le-aţi putut publica, pentrucă nu puteau fi bine primite pe altariul Gazetei Dtale. Acesta e adevărul!

Apoi continuă Dl Lazar: „Dl Cionca sparge uşi deschise apărând biserica, capii bisericii şi preoţimea gr.-cat., cari nu sunt atăcate etc. Iar, că articolii „T. N." nici au de scop, nici sunt *fără de voie* (atunci cu voie da) scrişi aşa, ca să propage nemnirea să discrediteze clerul, să-i micşoreze vaza etc. ne provocăm chiar la citaţiunile Dlui Cionca".

Spre dovedirea că sunt vătămătoare să-ţi citez şi eu Dtale:

I. Referitor la discreditarea Bisericii gr.-cat.: „Orientalii au autonomia lor bisericească, care pe lângă toate scăderile ei şi a oamenilor ce să folosesc de ea, statoreşte ceva directiva în conducerea materială şi morală a bisericii, susţine disciplina şi tine calea la abuzuri şi volnicii, adecă *ţine biserica pe calea înaintării,* dar la gr.-cat. nici absolutism săuătos, nici constituţie modernă. ci *caote oribil"*.

Nu tind afirmaţiunile aceste la deteriorarea bisericii gr.-cat.? Nu sunt în biserica gr.-cat. regule cari taie calea la abuzuri şi volnicii? Nu însamnă punerea

FEUILLETON.

SĂRMANII.

— Max. Geissler. —

Acum e moartă, sărmana mititică!

În câteva clipite satul întreg ştia, că a murit. Celora cari vorbeau despre ea, ochii li-se umpleau de lacrimi, cari le căděau pe faţă ca boabe de mărgăritar.

„E moartă", ziceau. „Aşa de bine, aşa fără durere s'a stins mititica astă noapte! — Şi bătrânul . .?"

Da, la bătrânul se gândiau oamenii mai mult decât la adurmita Irma. Ea îi fusese mâna dreaptă, — şi apoi el e încă sănătos, deşi era bătrân. şi ea îi fusese ultima rază din soarele fericirii, care i-a lucit şi lui oare când.

Şi raza aceasta s'a stins acum. şi ochii lui, cari numai arareori au fost luminaţi de vre-o slabă licărire a unor amărite lucruri, acum s'au tulburat şi mai mult. Dar inima lui? — Cum a rămas acum această inimă. ştiam numai eu. Singură a rămas această inimă şi frântă de durere, dar cu resignaţiune în Dumnezeu.

„A murit, sărmana mititică!"

Aşa mi-au zis şi mie în ziua a treia după noaptea, în care îşi închisese pentru totdeauna pleoapele peste ochii săi albastri, iar eu dând servitoarei un ban de argint, i-am zis:

„Du-i copiliţei o cunună de roze albe! Ai auzit?"

Şi când iarăşi mă aflam acum singur în odaia mea, mă aşezai răzimându-mă într'un scaun. şi ochi-mi rătăceau departe. prin văzduh . . .

Îmi veni iarăşi în minte ziua aceea de primăvară . . . Era târziu după amiazi. — soarele începuse a se scoborî spre culmile dealurilor. Pe livezi se lăsase o ceaţă subţire, cum se vede adeseori plutind în sările de vară peste culmi îndepărtate, — şi era plină de miros de flori.

Afară era lumină, o lumină dulce de raze aurii de soare; — afară îşi încercau aripile în primul sbor fluturei gaibini; — afară, chiar înaintea fereştii mele, se legăna un sticleţ pe o creangă de cireş. Încetinel. sfiincioasă. ieşia verdeaţă nouă pe colinele înroşite. — Am ieşit apoi şi eu afară şi în desmerdarea razelor aurii inima mi-se umplù de desfătare.

Soarele se apropia încet de dealuri Din verdeaţa tinără a sămănăturilor se ridicau vesele ciocârliile. — Prin brazde şopoteau sclipicioase de argint. mii de isvoraşe. Gliile sfărmându-se se împrăştiau pe ogor: viaţa încolţită le făcea să se sdrobească.

Am ajuns acuma departe, afară din sat. O poteacă îngustă alergà pe ţărmurul părăiaşului.

Şi. ascultă! Din păduricea de arini se aud. triste şi înduioşetoare suspinele unei harfe şi dureros se legănau prin aerul limpede de primăvară.

Pe lângă mine lunecà uşor părăiaşul deasupra mea se legăna cântând ciocârliile, — iar aceste tânguiri de harfă plutiau pe aripile durerii; în ele părea că e vărsat tot amorul unui suflet întristat . . . Lin treceau sunetele prin pădurea înmugurită.

Cântarea a încetat acuma şi din tufiş esi o copilă; în mână avea un mănunchiu proaspet de viorele.

„Mai ascultă una, Die: tata cântă".

Copila tăcù apoi, privindu-mă lung cu ochii ei albastri. cari implorau: „Îndurare!".

După tufiş, răzimat de un trunchiu de arin. stătea un moşneag Avea pălărie lată. în felul cobzarilor, aţăsată tare pe frunte. — Pe pept îi căděa. bogată şi argintie, barba. Copila mă privea când sfioasă. când veselă, căci spera o mică răsplată pentru harfa moşneagului. — Acesta. ridicându-şi harfa, începù din nou. Degetul lunecа uşor pe coarda; în urma lui se deslipeau de pe coarde tonurile. îndrăzneţe ca strigătele sticleţilor din brădet.

Tot mai moale apăsà arcul pe coarde, tot mai lin suna cântecul. şi în urmă încetă legându-se iarăşi în aerul curat al primăvară. dureros. ca toamna de adio a privighetoarei.

— „Domnule!" zise moşneagul, după-ce gătа cântarea. „Dle. iartă-mă. căci ţ-am cântat ca unul căruia soarte i-a zdrobit inima. Dta ar fi trebuit să auzi o arie de acele, de cari cântam, precând umblam ca lăutar prin ţară. şi sara adunam sub tein pe toţi cari îşi puteau purta picioarele în horă. — Dar şi astăzi cântarea mea s'a schimbat în suspin — — —, tot aşa e acesta, decând s'a stins steaua fericirii mele . . .

Vezi copila aceasta: mi-e nepoată şi-i orfană. Numai pe ea mi-a mai lăsat-o ursita pismaşe .; sunt ani decând m-a ajuns, şi mi-a luat totul. totul. şi mi-a frânt speranţa şi mi-a răpit, credinţa . . .

(Va urma.)

în relief a bisericii gr.-or. față de cea gr.-cat., când după Dvoastra: una e pe calea înaintării ceealaltă caote oribil? La aceste trei întrebari răspundă Dl Lazar deschis și fără încâlcituri și atunci mă va convinge, că n'au de scop deteriorarea bisericii gr.-cat. și nu e vătămătă prin Dlor.

II. Referitor la archiereii nostri: „Fiecare Episcop *numai* de aceea are griji ca să fie bine înscris la Roma, apoi în diecezâ face cum vrea el; puțin sau nimic nu-i pasă de auctoritatea Mitropolitului" încă una „În conferențele episcopatului rom.-cat. episcopii gr.-cat. țin chiar disertațiuni, recomândându-se din răsputeri puternicilor și dând probe de aplecare la contopirea bisericii mici și sărace gr.-cat. la cea mare și bogată rom.-cat." Nici aceste nu sunt vătămări pentru archiereii nostri? Dacă nu ești răpit în sfere de dragostea către biserica gr.-or. — fi bun privește în câteva momente cu ochii sufletului la mărețele instituțiuni fondate de Archiereii nostri de pie memorie Vancea și Pavel, la Blaj și Beiuș și-ți trage de samă: oare numai acel scop sublim au nutrit acești episcopi să fie bine scrișî la Roma ridicând mărețele institute culturale? nu acela de a fi bine scrișî în inimile și sufletele neamului român? „Probe de aplecare la contopire au fost și sunt faptele lor? — Ca gazetar bine conzumat în toate trebile noastre, fii bun numește-ne un singur episcop gr.-cat. dela Unire încoace, care s'a dovedit de aplecat la contopire?

III. Referitor la cler: „Nu învață azi în teologiile moderne *prudență pastorală devotament pentru sublima lor chemare* și *iubire pentru fii sufletești.* Teologii nostri în genere — onoare puținelor excepțiuni — nu ies din teologie pătrunși de spiritul și însuflețirea apostolică etc. ci mai mult însătați de câștig, pătrunși de spiritul nestor întreprinzători sau arândași etc. *Mulți* își împlinesc agendele numai ca sarcini moleste. La conveniri preoțești de loc nu auzi desbătându-se proiecte aparținătoare sântei lor chemări etc,"

Nici prin acestea nu e atăcată vaza și demnitatea preoților gr.-cat. Dle Lazar? A fi preot imprudent, lipsit de devotament, chemare și iubire pastorală cum ne degradați; — *in genere* a fi însătați numai de câștig, de spirit nestor și arândași, că și agendele ni-le împlinim numai ca sarcini moleste fără nici o fervoare — nu însamnă mai mult, cu mult mai mult că vătămare simplă? Nu vezi și cunoști Dta, că ai întrat chiar în sanctuariul sufletelor clerului gr.-cat. și faci ce nu-i iertat nici unui confesar să facă: descoperiri neiertate.

Să mai citez: „Abia vei afla în ținuturi vaste și întregi senatul bisericesc constituit după toată regula. Cauza este că preoților gr.-cat. le place absolutismul, nu pot suferi păreri pe lângă a lor — mai bine oarbecă ani de-arândul cu câte un curator pus și ignorant. Urmarea este: împuținarea averilor bisericești etc." Și aceste afirmațiuni sunt adevărate? Numește ținuturile acele vaste și întregi unde să oarbecă cu curator pus an de-arândul, căci la din contră rămâi: isteț încâlcitor. Apoi deoarece Dta nu numai ne concezi, ci chiar ne provoci „să nu ne ținem numai de cele pusă negru pe alb, ci să cercăm scopul" mă folosesc și de această grațioasă concesiune.

Urmarea oarbecării cu curatorele pus e: *împuținarea averilor bisericești* — așa constatați Dvoastră. — Scopul acestei constatări pentru noi preoții este de a ne arătà în lume ca pe: defraudatorii banilor bisericei. Nici asta nu-i vătămare? — Și încă în ținuturi vaste și întregi — mulți sunt dară cari în fața ignoranților curatori: împuținează banii bisericelor.

Să mai citez vorbe drăgălașe la adresa clerului gr.-cat.: „Un cismaș își respectează tagma. Cei mai mulți (oare?) preoți gr.-cat. un fac mult dintr'alor etc. — Mulți (oare?) nu-și grijesc exteriorul nici când merg la altarul Dlui. alții (câți?) produc în biserică scene ordinare de stradă" etc. Apoi vorbind despre învățământ și inspecționarea aceluia: „În locul preotului nu arare-ori umblă bivolii lui la școală și inspecționează lucrul învățătorului și a elevilor lui".

Chiar dacă am admite că aceste ar fi adevărate — pe cum nu sunt — ton cuviincios, vorbe serioase sunt aceste? Apoi spuni, că preoții își duc fetițele la școală la călugărițe. Dar oare nu și le duc și mirenii? Dar ce rău li-se întâmplă? Cine, când și unde s'au miruit chiar a două-oară? Nu știți Dvoastră că nu avem atâtea școli ca să ne poată cuprindă toți fiii și fetele? Dvoastră știți un caz întâmplat în Stirciu și altul în Halmaj și din aceste face-ți atacuri generale la onoarea clerului. Dacă voiți — și vă simțiți chemați a face servicii bune clerului gr.-cat. pe cum voiți, ceeace apare din expusele, rogu-vă: zbiciuiți pe cel vinovat fără cruțare, dar apelez la onoarea Dvoastră ca fii a bisericii grc.: dați bună pace santuarelor sufletelor nobile, cruțați Archiereii nostri de vătămări și suspiționări deșerte iar de Biserica gr.-cat. nu vă atingeți cu hulă urîtă lui Dumnezeu!

Și acum Stimate Dle Lazar: Spune-mi mie nu fratelui Cionca pentruce am făcut protest, căci eu am fost primul? Pe mine nu mă poți învinui nici cu boicotare, căci pe cale privată ți-am garantat: că nu voesc moartea păcătoasei G. de D. ci doresc pocăirea ei! Dta ai gazetă, pentruce apuci a răspunde în „Unirea"? Ai voit a te convinge despre ospitalitatea uniților? Așa-e că sunt mai ospitali ca Dta, sufăr și părerile altora?

Ași dori că dacă mai ai ceva de zis și la aceste, să o faci în G. de D. și să fii așa de grațios și ospital a ne permite apoi și nouă preoților gr.-cat. cel puțin apărarea onoarei noastre atăcate pe nedreptul și în chestii bisericești și de aie tagmei noastre să nu ne respingi câte cu o epistolă privată în cari ne numești „provocatori nechemați"!

Fie ca din hârțuelile aceste să ne aflăm toți oameni cinstiți, pretini buni iubindu-ne și mai mult ca până acuma!

Suimal la 2 Februarie 1905.

Vastliu Pop
preot.

Catolicizmul în politică. „Tribuna" din Arad. în Nr. 12, are un articol scris în materie predilectă. Cetind primele șiruri, am observat că scritorul e ortodox, și declarațiunea pusă la călcâiul articolului o credeam de superfluă.

S'a scris acest articol, să se mângească hârtie; s'a scris ca să să arunce cu noroiu, nu în contra persoanelor, cari, durere, nu-și știu da samă de interesele popoarelor străine de neamul lor, și în contra credinței la care aparțin!

Tot articlul e confuzie!

Conține sfatul de-a să despărți de Roma, de-a acuza pe Ill. Sa Episcopul Radu, de-a scuza pre Cuviosia Sa vicarul Mangra, de-a acuza pe clerul rom-catolic că a ajutorat și a contribuit la căderea lui Tisza, amestecând inomisibilii iesuiți, predilecți „Tribunei!"

Că slovacii urma-vor sfatul dat de „Tribuna" de-a să face greco-orientali, și decreta-vor a să învoi să fie sub ocrotitoarea și părintească cnută a tătucului, ori sub luminătoarea și ciomăgeasca dragoste a patriarchului ecumenic, supus și el în toate următorului lui Mohamed? Asta nu o știu! „Tribuna" o va ști mai bine; căci ea dă lecții slovacilor, neavênd lipsă de nimic!

A să provoca la Ill. Sa Ep. Radu, și după varie acuze, provenite doară de acolo că în locul lui Mangra a ajuns Butean în parlament, a aruncà vina pe greco-catolici că au trântit pe Dr. Vasilie Lucaciu, e un lucru foarte urât!

Doară în Arad s'a stricat tot ce s'a făcut în Sibiu în afacerea candidării de deputat. E lucru public și notor că nu în Orade nici alt undeva s'au făcut expectorațiuni vrednice de cei mai mari dușmani ai neamului Român, și cari a le reproduce greco-catolicilor li-e rușine cu toate că au venit dela aceia, cari sunt în curtea episcopească gr. or. din Arad! Greco-orientalii înșiși s'au scârbit, ear noi rugăm pe cei din Arad, cari au avut parte în uricioasa afacere a să ascunde, a tăceà, și nu a să jura ca nește susținători ai cauzei naționale, căci deja de mult o târăie în noroiu!

Referitor la naționalismul Păr. Mangra, devenit vicariu, ni-e cunoscut cum sunt validitate și puse în practică punctele programului național, și pretensiunile naționale cum sunt apărate! Păcat e să le scormonim!

„Tribuna" în loc să îndemne clerul nostru a imita clerul maghiar catolic, să năpustește în contra acestuia, și nu observă că prin articolul ei ajunge la resultatul tocmai contrar! Nu numai că nu propagă ură în contra catolicismului, ci îndeamnă pe tot pricepătoriul la luptă de emulație, și-l face de doios esclamă: Oare de ce nu avem și și noi atare cler, care să nu să lase infricoșat, corupt? Oare de ce nu sunt și la noi iesuiți, cari să meargă din casă în casă, să îndemne temeile să nu lase pe bărbații lor a să vindepentru câțva arginți de a lui Iuda?

Că primatele Card. Vaszary, maghiar fiind, este șovinist pe terenul politicei maghiare, nu ne surprinde și nu ne gândim a atăca biserica catolică, fiind vorba numai de o persoană, pe cum nu ne am gândit a sdrobi biserica neunită, fiindcă numai cu votul mitrop. Miron, a trecut prin casa magnaților proiectele de legi bisericești. Ne surprinde și doare susținerea din partea ortodocșilor spre exemplu a lui Vancso și boicotarea părintelui Lucaciu.

Domnii ortodocși cari scriu articoli în contra catolicilor, să mâture mai înainte în pragul lor, apoi să vorbească!

De altcum e știut cât e de consequentă „Tribuna", și nici în rândul acesta dela calea apucată nu să poate depărtà!

Articolul prim e în contra catolicilor şi a catolicismului, sub acesta, în locul foiţei reproduce din ziarul „L' Européen o scrisoare a Dlui Orescu, unde să arată rezultatele mari şi frumoase (sic!) cari să pot câştigà sub oblăduirea ortodocsului patriarch, dela care să inspiră toate celelalte biserici autocofale-ortodocse! Păcat de celce n'a cetit!!!

Ar fi o comparaţie foarte folositoare! S'ar vedeà unde ajung popoarele oblăduite după sistemul ortodocs!

CORESPONDINŢE.

„PORNIRE CONDAMNABILĂ".

Pe cum aţi binevoit a lua notiţă în Nr. 4 al preţiosului ziar „Unirea", noua foiţă *„Deşteptarea"* din Braşov în primul număr din anul prim al existinţii sale, a ţinut să mă ia la refec sub titlul *„Pornire condamnabilă"* şi pe mine, care prin nici o faptă de ale mele de până acum nu am meritat aceasta „menţiune".

Am trimis deja răspunsul meu redacţiunii numitului ziar — iar întru cât despre notiţa pătimaşă din el s'a luat act — şi în Unirea, şi deci On. public cetitor al ei ar puteà fi pe dreptul nedumerit privitor la faptele mele pentru care pseudonimul *„or"* mă atacă din tufă, aşa numai din chiar senin cu atâta patimă, cred că este în interesul de obşte a să şti de toată suflarea starea faptică a lucrurilor din care ori ce om de omenie va puteà însuşi-să-şi facă conclusiunea.

Anticip că sunt silit a spune cele de mai jos numai în urma pătimaşei provocări a ziarului Deşteptarea, care a ţinut să se ilustreze cu asemenea atac necălit şi de rea credinţă chiar în numărul său de probă.

S'au împlinit deja 8 ani de când Venerabila mea superioritate bisericească m'a numit ca catechet al tinerimii studioase dela toate institutele din filia gr.-cat. Braşov a cărei administraţie mi-a încredinţat-o tot atunci. În acest interval de timp relativ lung mi-s'a dat ocaziune de atâteaori să mă conving de „toleranţă" şi „imparţiala judecată" a unor persoane — sus puse din albăstrimea română gr.-ort. (onoare excepţiunilor) braşoveană. Nici odată n'am făcut capital din lucruri cari de altfel ar fi meritat să fie desbătute în publicitate; nu, ci m'am mărginit a-mi vedeà de oficiul meu, cercând a convinge pe ori şi cine că un preot român unit ştie să se ridice peste aşa numite „înţăpături vremelnice confesionale". Să va vedeà mai la vale că nu degeaba am cualificat de „înţăpături" acte pe cari le-am rătăcut chiar numai şi numai din punct de vedere ca să nu să pună oleu pe foc atunci când să poate cu oare care abnegaţiune, evita aceasta. Trebue să premit spre orientarea tuturor, că în Braşov noi gr.-cat. nu avem biserică proprie. deşi numărul sufletelor după chiar conscrierea civilă din 1900 este ***912*** inclusive cei aproape 300 de ostaşi garnizonaţi într'însul. Adecă, credincioşii gr.-cat. nu au loc de rugăciune propriu, şi nici barămi o capelă modestă unde să primească mângâere sufletească cel puţin la zile mari. De acest lucru să va mira desigur ori şi cine, mai vârtos, că în Braşov — pe cum să ştie — sunt chiar câteva persoane fruntaşe, şi totuşi aşa este. Excesiv de marea susceptibilitate a fraţilor neuniţi din acel oraş, a făcut pe uniţi să stea pe loc, cum am zice să nici nu cuteze a încerca ceva în direcţiunea aceasta. Că au făcut bine aşa sau n'am făcut bine urma va arăta, destul că, dacă este să credem modul cum unii dintre neuniţi judecă lucrul, uniţii n'ar aveà pentruce să nici chiar cugete la efeptuirea unui lucru care este pentru altă suflare omenească foarte natural şi de sine înţăles adecă aşi aveà unul fiecare propria sa casă de rugăciune, pe cum o şi au în Braşov toate celelalte confesiuni recunoscute de legile patriei noastre.

Articolaşul — scris cu tendinţă pronunţată agitatorică contra fruntaşilor români uniţi din Braşov — în „Deşteptarea" numărul prim şi poreclit: *„Biserica unită în Braşov?"* este o dovadă nu să poate mai eclatantă despre aceea ce am spus mai sus.

Cu toate acestea un număr de suflete relativ destul de mare îşi are şi el lipsele sale sufleteşti cari nu pot fi trecute cu vederea şi înăbuşite cu forţa şi nici duse în direcţia arătată de „Deşteptarea", ba din punct de vedere românesc e chiar o greşală neiertată amânarea procurării unui loc de rugăciune fie cât de modest, căci credincioşii gr.-cat. veniţi din alte părţi şi mai ales din părţile săcueşti pe cum şi măestrii din părţile nordice ardelene până la unul să perd cu toţii dar nu să duc acolo — unde neaoşul pretins ortodox cronicar la „Deşteptarea" — ar dorì, adecă în cele 4 biserici gr.-or. din Braşov, ci să pierd în alte biserici şi mai cu samă în cea reformată, despre ce mai bine cred că va admite ori şi cine — numai subscrisul are mai multă cunoştinţă.

Începând cu anul 1904 — după ce fostul capelan militar în Braşov Cl. Dr. Teodor David a fost permutat în Bosnia — mi-s'a încredinţat mie din parte competentă îndeplinirea de serviţii spirituale şi pe sama tuturor ostaşilor din numita filie Braşov, cari pe cum să ştie, trebue să asiste în fiecare lună cel puţin odată la serviţiu divin după propriul rit.

Ce era acum de făcut? Nici biserică, nici capelă gr.-cat. în Braşov nu există, unde era să se ţină s. liturgie pentru ostaşi afară de biserica rom.-cat. unde ostaşii şi mai înainte sub capelanul militar Dr. David erau obligaţi a merge? Las, că chiar în rescripta de încredinţare a mea era expres indicat ca să ţin pentru ostaşi serviţiul divin în biserica rom.-cat. parochială, dar nici că era posibil alt undeva. Având încuviinţarea forului meu competent superior, începând cu anul trecut 1904 am ţinut aproape în fiecare lună serviţul reglementar pentru ostaşi iar lucrul acesta abia a fost aşteptat din partea unor credincioşi uniţi şi au şi început să ia parte la s. slujba îndeplinită de mine în biserica sus pomenită rom.-cat. Era deci lucru de sine înţăles că dacă odată s'a ajuns până aici să-mi ţin de cea mai elementară datorinţă a „îndrăznì" — cum să exprimă pseudonimul în „Deşteptarea" ca, pe câtă vreme eu sunt şi catechetul şi părintele sufletesc al elevilor gr.-cat. nu numai dela şcolile române, ci dela toate şcolile din Braşov, să-i adun şi pe aceştia la s. liturgie celebrată de mine şi la timpul prescris mărturisindu-i deodată şi cu alţi parochieni, cari doreau să facă acest prea frumos lucru să-i şi cuminec.

Pentru asta şi singur numai pentru atât — s'a năpustit cu atâta fanatism cronicarul „Deşteptării" asupra mea învinuindu-mă că: „mi-am uitat de cea mai mare şi sfântă datorinţă" şi că „am desconsiderat cele mai înalte sentimente ale credincioşilor mei" adecă, vezi Doamne, fiindcă am ţinut serviţiu divin în biserica rom.-cat. după propriul rit al meu şi al parochienilor, ostaşilor şi elevilor uniţi din Braşov. Pentru asta mă învinovăţeşte că am pornit contra bisericii gr.-ort. din Braşov cu tendinţe proselitiste papistaşe — deşi bine ştie cronicarul *„or"* că eu nu sunt preot papistaş şi deşi nu poate, ba nici nu cearcă a aduce vre-o probă că eu am convertit la biserica mea — nici chiar în cazul acesta nu aş merita atâta reproş — pe vre un gr.-ort. din Braşov. Cronicarul „Deşteptării" în fierbânţala sa uită să fie consecuent cel puţin, căci mai jos tot în acel articol spune că: „fără ca între aceştia (adecă între credincioşii gr.-cat.) să se fi aflat vre unul care în faţa acestei îndrăzneli să-şi fi ridicat glasul său şi să protesteze", iar în articolul „Biserică unită în Braşov, scris de un anumit „?" u tându-şi să citească că e scris: „vedem pe uniţii fruntaşi (cărora cronicarul să simţeşte în drept a le da un ghiold) mergând la biserica papistaşească, cu femei, copii, soţii de profesori gr.-ort. (dar soţiile unite) şcolari, soldaţi, ucenici, meseriaşi etc, cari să şi cuminecă acolo,, pe câtă vreme în Braşov există (vezi ce e buba dlui cronicar) patru biserici româneşti" (gr.-or. firește toate). Aşa dar cum pot eu fi vinovat de violenţă contra credincioşilor mei? Dar să zic m, deşi nu admitem, că au fost chiar forţaţi despre ce las, că pseudonimul nu poate probà, dar în veacul nostru e chiar neverosimil, ba chiar ridicol a şi vorbi, ce-l impoartă pe Dsa? Ori dsa este superiorul meu? Ori are drept să mă disciplineze?

Dsale şi ziarului Dsale, puse exclusiv pe bază confesională gr.-or. pe cum apare din cuvântul program al lui, nu-i recunosc nici barămi competenţa de a discutà aceasta, căci „Deşteptarea" aşa pe cum este, nici de cum nu-i expresiunea opiniunii publice ci expresiunea unei clice căzute dela conducerea bisericii s. Niculae din Braşov, care clică acum s'a pus pe lucru să aducă „ţara Scheierilor" la cale, acum când nu o mai crestează nimeni, iar pănăce a fost la conducerea acelei biserici, la oala cu carnea, habar n'a avut să iniţieze comitete de

Cetiţi! **BEN HUR** Cetiţi!

— Unul dintre cele mai senzaţionale, instructive şi moralisătoare romane. —

F. 8°. 1047 pag. costă numai 2 cor. 90 fil. A apărut în editura „Unirei.

„acțiune“ pentru trocarii broșoveni. Cronicarul *„or“* face — adecă ar vreà să facă — pe protectorul uniților contra cui? contra cui? contra fericitului mitropolit Vancea (risum teneatis)! Apoi mai vrea cinstit dsa, să ferească pe uniți de „porniri separatiste și de antipatie reciprocă neîmpăcată“. Dar dacă dsa, dl *„or“* ar fi capabil de a împăca pe cineva, s'ar mărgini a împăca mai întâiu pe colegii și coreligionarii săi din Brașov, toți gr.-ort. pe cari va admite (mai știi?) că nu eu i-am certat și desbinat așa că sunt de rîsul altor națiuni din Brașov; și despre asta am cea mai evidentă probă chiar ziarul „Deșteptarea“ care abia și-a deschis ochii și să ție în drept a lovi în dreapta și în stânga, lovind apoi și în mine care nici odată nici un rău nu i-am făcut, pe cum n'am făcut nimărui.

Da, să încerce atât cronicarul *„or“* cât și consoțul său *„?“* și toți fârtații dela „Deșteptarea“ în „interesul înaintării neamului nostru (dar nu numai a celor din Scheiu) ca acestor porniri păgubitoare (notabene: desbinării din sinul fruntașilor gr.-or. dela biserica S. Nicolae din Scheiu, certurilor și antipatiilor dintre ei) „să se pună din bună vreme capăt“, o zic și eu și cu mine toată lumea bine simțitoare; dar dărere că pe câtă vreme „Deșteptarea“ voește să împace lumea cu puterea ori cu teroarea, aceasta nu-i va succede curând; iar nouă uniților, cărora protecția „Deșteptării“ nu ne folosește, iar ocara ei nu ne impune, să ne dee bună pace.

Moise Brumboiu,
paroch, catechet și administrator al filiei gr.-cat. Brașov.

MAI NOU.

Numărul deputaților naționaliști a crescut cu unul: la balotajul ținut azi la Chisineu, a reușit ***Russu Șirianul.***

Noutăți.

Conferențele meseriașilor. Duminecă în 5 Februarie am avut fericirea să auzim două lecturi. — În fața unui frumos număr de meșteșugari tineri și bărbați și alor câteva dame Dna Elena Trifan ni-a întreținut cu o frumoasă lectură cu titlul: „mamelor române“. — A relevat multe bune sfaturi pentru creșterea băieților. Lectura doamnei Trifan a fost ascultată cu plăcere. — Dl comptabil Munteanu ni-a plimbat prin tainele cambiilor dându-ne povețe bune din sfera acestei teme. — A fost și-o declamare reușită — Proxima conferință să va anunța.

Dela Tulgheș Primim următoarele șire: Spre scopul înființării unei biblioteci poporale s'a aranjat în 8 Ianuarie s. c. adecă a doua zi de Crăciun o petrecere poporală în sala școlii române din comuna Tulgheș situată la frontiera României. Considerând că pe lângă scopul măreț ce-l avea defipt petrecerea, astfel de petreceri au datorul a ridică atât moralul cât și gustul simțului frumos s'ar fi așteptat cu toț dreptul ca fruntașii acestei comune să se fi prezentat în corpore. — să sperăm însă ca în viitor nu vom fi înșelați în aceste ale noastre juste speranțe. Laudă și recunoscință li-se cuvine atât bravilor nostri vecini Corbeni. — cât și iubitelor și prea stimatelor familii române de funcționari din vama Prisecani (România) cari prin prezența lor au contribuit foarte mult la rânduirea petrecerii. Mulțămite îi compet și dlui I Hurubean și pe[ste] stimatei soții pentru prevenitoarea și bună primire cu cari au binevoit a ne onora pe toți, — răsplătească-le bunul Dumnezeu însutit care cu atâta drag au fost atâta de buni a jertfi pe altariul națiuni noastre multi iubite. Încasările au fost 82 coroane 10 fil., — spesele 30 cor. 72 fil. rezultând deci venit curat de 51 cor. 68 fil., cari se vor întrebuința în scopul menționat. Că suprasolviri au incurs dela Dnii: Aug Dobreanu 3 cor., G Ciobotariu, G. Oțaria Vasilie Cătriga și Aurel Z. Nicolescu câte 2 cor., I. Mera, G. Trif. M. Istu, P. Grama, I Grecu și V. Mazere câte 1 cor. și Em. Dregan 40 fil. Primească donatorii și pe această cale sincerele noastre mulțămite. Tulgheș la 25 Ianuarie 1905 **pentru comitat** ***A. I. Nicolescu,*** **cassar.** — Tot în parochia Tulgheșului, pentru delăturarea multor neajunsuri, s'a plănuit înființarea unei „Biblioteci poporale“ cinstite. Concursul efectuos al dlui Aurel Nicolescu, zelosul comerciant și totuși „practic“ filantrop, prin aranjarea unei petreceri poporale — inteligente, carea spre scopul indicat nea rodit peste 50 coroane ne face să sperăm, că biblioteca va fi vrednică de porecla ei. Însoțască recunoștința noastră pe dl Nicolescu, ne participanți și pe suprasolvenți Senatul.

Convocare. Membrii reuniunii „Maica Domnului“ a femeilor gr.-cat. pentru decorarea bisericii din „Noni-roman“ prin aceasta să convoacă la I. adunare generală ce să va ține în 15 Febr. st. n. 1. Deschiderea adunării. 2. Raportul despre activitatea comitetului și averii reuniunii. 3. Alegerea unei comisiuni de 6 pentru cenzurarea raportului de sub p. 2. 4. Raportul comisiunii. 5. Statorirea bugetului pe 1905 prezentat de comitet. 6. Alegerea alor 2 bărbați de încredere în comitetul administrativ. 7. Alegerea alor trei membri în comisiunea verificătoare. 8. Eventuale propuneri. 9. Închiderea adunării. Noul-român în 1 Febr. 1905. *Maria Bonca* președintă. *Alexandru Bugner* secretar.

Petreceri. *Reuniunea pompierilor voluntari din Blaj,* joi[ă] la Balul, ce-l va aranja Sâmbătă în 18 Februarie st. n. 1905 în sala cea mare a „Hotelului Universe“. — *Meseriești Români din Turda,* invită la Petrecerea împreunată cu teatru ce-o vor aranja Sâmbătă în 18 Februarie st. n. a. c. în sala cea mare dela „Hotelul Europa“. Venitul curat e destinat pentru ajutorarea învățăceilor de meserii lipsiți de mijloace. Să va preda piesa teatrală *„Sâmbăta morților“.* Acțiunea se petrece în comuna Doinești în timpul de față, iar în pauză să va juca „Călușerul și Bătuta“.

Necrolog † *Vasile Mera de Habic,* notar cerc. în pens. și proprietar a repausat în urma unui morb greu și îngelungat în 30 Ianuarie st. n. a. c. în anul al 57-lea a etății sale, 32-lea a fericitei sale căsătorii, fiind împărtășit cu ss. taine a muribunzilor.

† *Iuliana Dredean* n. *Cartice,* preoteasă văduvă în Tîrșolț, a murit în 26 Ian. a c. în etate de 75 ani și 16 ani a văduviei sale după un morb lung suportat cu adevărată resignațiune creștinească și provăzută fiind cu ss. sacramente a muribunzilor.

† *Stefania Lemény* n. *Bruchental,* soția preotului din Remetea, dioc. Gherla, a reposat la 4 Februarie st. n. în al 32-lea al etății și 12-lea an al fericitei căsătorii după un morb scurt și suferit cu pacință și provăzută cu ss. sacramente ale muribunzilor.

Odihnească în pace!

În grădina de pomi a fondului basilitan din Blaj se află de vânzare ultoi de meri, peri, cireși etc., dela 3—4 ani. Cine cumpără deodată peste 25 bucăți, capătă bucata cu 60 fileri.

Tot acolo se mai află viță de vie ultuită în riparia portalis de felurite soiuri: Risling italian, smigheră (rom), fetești. Miia de clasa I. vin risling și smigheră se vinde cu 200 cor. iar din cei fetești cu 220 cor. Pachetarea, spedarea și porto comandei cade în sarcina cumpărătoriului.

Cumpărătorii să se adreseze la

Admin. Cent. Capitulară în Blaj.

Roman. 1 b. 1905.

(48) 3—20

Cumpărați Cumpărați

Calendariul Unirii pe anul 1905.

Prețul 50 fil. plus 10 fil. porto.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Concepțiunea nepătată.

(Continuare și fine.)

Dl Botiș spune, că toată biserica neunită nu crede concepțiunea nepătată, căci are asigurată unitatea credinței. — La argumentele favorabile concepțiunei nepătate luate din biserica neunită, ce le-am publicat în numărul trecut, mai adaug următoarele două. *Leo XIII,* pe care așa de frumos l-a parentat. „Cuvântul adevărului“ din România (cfr. Unirea, 1903 nrul 38 p. 379.), a edat o enciclică „Orientalium dignitas“ 30 Noemvrie 1894, în care spune, că biserica orientală totdeauna a mărturisit credința despre concepțiunea nepătată. La aceasta i-a răspuns patriarchul Constantinopolului, *Anthimos,* (circularul lui a apărut în Ἐκκλησιαστική Ἀλήθεια Septemvrie — Octomvrie 1895), archiepiscopul din Smirna *Vasilie* (circularul a apărut în „La terre sainte“ an. 1895 p. 278), cari spun, că n'are drept Leo XIII. Aceasta se încearcă să-o probeze și „Cerkovnyă Vědomosti“ (cfr. „Etudes“ an. 1898 p. 742). — Celalalt caz e următoriul: În anul 1661 a edat Alexandru o constituțiune („Solicitudo omnium ecclesiarum“), în care vorbește despre concepțiunea nepătată. Conzulul francez Baron din Aleppo (Siria) a chemat la sine pe trei patriarchi și un episcop, neuniți toți, și și alți preoți neuniți învățați, totodată și pe iezuitul Besson, pe care l'a rugat să cetească, să explice și să probeze concepțiunea nepătată din bulla lui Alexandru VII. Acesta a satisfăcut cererii în limba arabă și grecă, și apoi a întrebat pe prelații convocați, ce credință mărturisesc bisericele lor? Prelații și cu preoții ce erau de față au vorbit între sine despre lucru, au cercetat cu de amăruntul cărțile liturgice, și sfinții Părinți, și apoi au zis, că aceea e credința bisericii lor, carea o scrie Alexandru VII. în constituția amintită. La rugarea lui Beson despre aceasta au făcut un document, în care să zice „testamur hanc fuisse constantem sententiam Ecclesiarum omnium et popularum orientalium circa immunitatem Virginis beatissimae ab omni originalis peccati labe“. Acesta l'au subscris; „Ignatius Andreas Patriarcha Antiochenus nationis Syrorum, confirmo hanc sententiam orthodoxam, dominam nostram Virginem purissimam S. Mariam, semper liberam extitisse et immunem a peccato originali, uti, explicuerunt antiqui ss. Patres longe plurimi, magistri Orientalis Ecclesiae“. Aceleași cuvinte le pun după subscrierea numelui: „Macarius Patriarcha civitatis Antiochae Magnae“, „Cachadour Armenorum Patriarcha universaque nostra natio“, „Dionysius Archiepiscopus Behenem“. Cfr Civiltà Cattolica serie IX. vol. XII. pag. 544 —546 — Ce zici dle Botiș, oare acestea două documente oficioase, cel din urmă autenticat de conzulul respectiv, mărturisesc una și aceeaș credință? — Și de acestea mai am în depozit, așa despre s. Scriptură, păcatul original și Filioque.

Un fapt îi poate cădeà cuiva greu, dar acela nici când nu poate fi învinuire gravă și nebazată, și nici nu lovește în simțul și convingerea religioasă. Decumva socotește Dl Botiș, că ceeace am zis eu, nu e adevărat, cerce să argumenteze contrariul, și nu aducă motive naționale, căci acestea nici când nu sunt în stare să probeze adevărul ori neadevărul cutărui lucru. „Bunul simț și frățietatea atât de mult accentuată și întărită la nenumăratele ocaziuni mari ale neamului nostru“ nu știu, cum de i-au permis dlui Botiș să ne poreclească credința noastră „proclamarea solemnă de dogmă a rătăcirii“, cred că fraze de acestea nu poate afla în articolul meu.

Combată-mi dl Botiș articolul meu cum să cade, cu argumente vrednice de un *Dr.* și atunci stau de vorbă cu dânsul, altfel nu, fac „lucru în zădar“. ***Ioan Bălan.***

Ps. În numerii 51 și 52 din „Biserica și Școala“ publică unul, ce nu să subscrie, învățătura bisericii neunite cu privire la concepțiunea nepătată, decopiindu-o din cartea apostatului Guettée. Ei bine dle, așa de bine stați Dvoastră cu literatura bisericească, încât dogmaticele vă sunt scrise de apostații nostri? Odată au apostat 12 preoți francezi cari apoi s'au făcut anglicani; despre aceștia a scris un confrate de al lor anglican, următoarele: Că Papa își mătură casa, bine face, dar facă bine și nu arunce gunoiul la noi în casă. — Guettée e unul, care a părăsit steagul, căruia i-a jurat credință, pentru astfel de ostași „Dienstreglement“-ul are un paragraf ce spune că acestia trebue împușcați. Cu astfel de criminali nu stau de vorbă. — Citatele îngrămădite, ce să aduc în acei doi numeri, nu le pot lua în considerare, căci în un operat, unde vreai să argumentezi ceva, nu așa să citează. Fii bun spune ce ediții ai folosit din sfinții Părinți, astăzi cea alui Migne să folosește de toți teologii, rar să folosesc altele, și acestea numai de cumva sunt mai bune, cum e de es. cea Maurină a sf. Augustin.

De altfel citatele acelea ușor se pot explică, din celea ce i-am răspuns dlui Botiș.

I. B.

PAUL ANTHELME

Cele două conștiințe.

Tradusă în românește din l. franceză prin

SIMION ZEHAN.

(Continuare și fine.)

Bordier: Scumpul mieu Pioux vechiul mieu prietin! Nu cutează omul să facă rău la o mică păsăruică, pe care o ține în mână, pentrucă simte în ea o inimă, care palpită și o destinațiune, care are dreptul de a ajunge la țintă. Și tu care ești un om inteligent și bun, plin de sfințenie, de viață, de virtuți, constituit ca se guști încă multă vreme din lumina dulce a soarelui, se facă din tine un pachet de carne inertă și sângerândă? Oh! această visiune, mă neliniștește de câteva săptămâni. Eu nu vreau aceasta, eu nu voi lăsà ca tu să mori.

Preotul: Eu primesc soartea mea, prietinii mei încă trebue să o primească.

Bordier: Tu nu trebue să mori! Tu nu trebue! nu! nu! Adevărul vine totdeauna la lumină, cât de târziu se va cunoaște nevinovăția ta. Cugetă la greșala fioroasă, la desperarea nevindecabilă a acelora, cari au comis greșala a cărei victimă ești tu, dacă nu să poate altcum repară mai mult. Tu nu ești îndreptățit ca să le expui conștiința la atari torturi.

Preotul: Nu-mi stă în putere să împedic aceasta.

Bordier: Dar religiunea ta împedecă sinucidiul, ea cere ca tu să-ți aperi viața. Un cuvânt ar fi de ajuns, ca să te mântuiască, tu cunoști acest cuvânt, tu trebue să-l zici.

Preotul: Religiunea mea oprește ca să ne lipsim de viață pentruca să încugiurăm năcazurile, dar ea ne poruncește tot odată ca mai bine să ni-o jertfim, decât să ne tradăm credința.

Bordier: Dar totul este absurd. Eu nu cred nici în mântuirea sufletului, așa cum o înțălegi tu, nici în meritul mărturisirii și prin urmare nici în necesitatea de ași păstrà secretul. Eu nu cred alta, de cât un lucru și acela este că nedreptatea este detestabilă și fioroasă, iar aceea, ca tu să mori, e nedreptate. Tu ești nevinovat și un mijloc de scăpare este și dacă Dumnezeu te oprește ca să-l folosești, acesta este un Dumnezeu înfiorător.

Preotul: Nu întristà ultimele momente ale amicului tău, nu blăstăma. Eu am examinat cazul cu Episcopul nostru, nu este nici un mijloc de scăpare. Eu mă liniștesc liniștește-te și tu.

Bordier: Nu! Tu ai făcut rău, că atât de tare ți-ai pus în mine încrederea. În deșert, eu nu pot să consimțesc cu scrupulii tăi. Dacă tu nu-mi ierți, dacă tu mă vei urî în restul vieții, eu te voiu salvà în contra voinții tale; dacă tu nu voiești să denunți pe asasin, eu sum acela, care-l voiu denunța.

Preotul: Și pe cine vei denunța?

Bordier: Nu-mi este deja greu a gâci, cine trebue să fie... Acesta e...

Preotul: Nu pronunțà nici un nume.

Bordier: Și pentruce nu?

Preotul: Unde sunt dovezile? Tot, ce poți spune Iustiției este că eu te-am iustiințat, că cele 12000 franci, prin mijlocirea ta, să vor restitui eredului lui Fenaille. Dar ce probă ai, că aceeastă restituire va avea loc? Iustiția m'a judecat vinovat, cum voiești tu dară ca să atribui m'ai multă importanță acestei denunțări decât protestărilor mele că sum nevinovat. Ea nu va vedeà în aceasta altceva decât invențiunea unui condamnat, care cearcă a să reculege în momentul când să urce eșafodul, ea nu ar băga aceasta în samă. Ca să dai mai mare pond descoperirii tale, fiindcă m'ai văzut ocupându-mă cu Bressaudeștii, vei înnădì în aceea numele lor, pentrucă numele acestor nefericiți ți-a fost pe buze?.. Însă sub acest nume, tu n'ai decât suspițiuni și tu vezi din întâmplarea mea, la ce erori pot să conducă suspițiunările. Vrei tu să te expui la aceea, ca cu nefericirea mea să lovești alt nevinovat? Eu ți-am vorbit mai înainte cu toată sinceritatea cum am dispus în un testament, pe care-l vei cetì numai după moartea mea, vrei deci să tradezi încrederea mea? Cu ce drept pretinzi a ști, mai bine ca mine, ce am eu de făcut? Lasă-mă dară să decid eu însumi peste soartea mea.

Bordier: Ah! tu eşti sublim, nesimţitorul meu amic!

Preotul: Bordier, aduci-ţi aminte de disputa noastră ultimă de acum trei luni? Eu ţi-am cerut cinci minute pentru a arăta falsitatea teoriilor tale, ai acum lipsă de aceasta? Poţi tu admite aceea, că după eşa fod nu va mai fi pentru mine decât noapte şi nimic; că eu nu voiu afla dincolo pe Dumnezeu în care sperez, şi că nu există altă lume, în care un devotamânt, ca al meu să fie răsplătit? Conştiinţa să nu fie altceva, decât o înşelăciune monstruoasă, când eu crezând că-mi jertfesc viaţa pentru adevăr, n'aş jertfi-o pe aceea decât pentru o fantoamă a închipuirei mele? Răspunde-mi, eu pretind dela tine aceasta! Crezi tu că eu pentru nimic, imi dau viaţa?

Bordier: Nu! Noi suntem făcuţi pentruca să îndeplinim aceeace cunoaştem că ni-e datorinţa să îndeplinim. Asta este noblcţa destinului nostru. Eu nu înţeleg lipsa jertfei tale, şi pentru aceasta amiciţia mea a dorit să te scoată dela moarte, eu însă nu sum deloc convins despre aceea, că dacă tu rămâi devotat credinţii tale, îndeplineşti aceea ce este adevărată lucrarea omului, şi că tu, nu eşti sedus.

Preotul: Amicul meu! fratele meu! mă laşi să mă duc la moarte, fără a-mi face bucuria de a te scoate din rătăcire?

Bordier: Eu nu fac altceva, decât ceace faci tu. Eu sum fidel credinţei mele! Nu mai insist (La uşă se aude larmă.)

Preotul: Hei durere! Eu nu mai am timp, dar din înălţime eu voiu priveghia peste tine şi dacă Dumnezeu va asculta rugăciunile mele, îşi va întinde mila sa peste tine.

Bordier: (cuprins de lacrimi) Ah! în momentul, când te pierd, mi-se pare că nu te-am iubit destul. Adio! (Ei să îmbrăţoşează).

Preotul: La revedere!

Scena IV.

Acciaşi, intră Procurorul general, Spiritualul închisorii, Ghâdele şi doi ajutători.

Procurorul general: Pioux, fii curagios! Recursul dtale a fost respins, cererea de agraţiare n'a fost admisă. Dacă mai ai ceva de spus, eu am venit să te ascult.

Preotul: Eu la oameni am spus totul, ce am avut de spus.

Procurorul general: În cazul acesta, oara altimă a Dtale a sosit. Lasă ca să fii condus fără resistinţă nefolositoare. (Spiritualul se apropie, preotul îl prinde de braţ.)

Preotul: Eu sum preot, Domnilor. (Ghâdele şi adjutanţii lui se pun pe lângă el. În momentul când vreau să iasă, Francisca apare la uşă.)

Scena V.

Acciaşi şi Francisca.

Francisca: Lăsaţi în pace pe acest om, acesta este un sfânt. Adevăratul vinovat şi-a luat pedeapsa. Ne mai putând purta mustrările de conştiinţă, el s'a sinucis!

Procurorul general: Ce se însemne o acusare atâta de târzie contra bărbatului Dtale?

Francisca: Faceţi perchisiţiune la noi, acolo se vor afla cele 12000 franci în bilete de bancă, pe cari le-a furat dela Fenaille. Această probă vă va convinge.

Bordier: Domnule procuror general Această femeie sigur vorbeşte adevărul. Ea sosesţe tocmai în momentul, potrivit, ca să salveze jnstiţia de o eroare înfiorătoare. Suspindeţi executarea.

Procurorul general: Domnule! Eu îmi cunosc datorinţa. (Face semn ghâdelui ca să se retragă. Către Bordier): O nouă anchetă, se impune evident. (Preotul stă cufundat în gânduri. Bordier merge către el cu braţele deschise.)

Bordier: Ei bine?

Preotul: Acest nefericit de Bressaud, s'a îndoit de bunătatea lui Dumnezeu.

Bordier: Dacă acest mizerabil a avut oarecând o datorinţă de împlinit, atunci aceea a fost, ca să descopere nevinovăţia ta. Ah! Să ne bucurăm acuma fără părere de rău, că astfel s'a întâmplat!

Românii din America.

Publicăm azi o altă colectă făcută de *Ioan Ţărean* din Hosman, emigrat în oraşul Aliantia din statul Ohio. E aceasta o nouă dovadă, că ori cât de departe ar fi ţăranul nostru de vatra sa, nu şi uită de biserica şi şcoala din satul său natal.

Suma întreagă după valuta noastră e de Cor. 284.22.

Ioan Ţărean din Hosman 1 taler. Pentru Părinţii lui, Toader şi Măriuţa 100 cent. Simion Cloţian Hosman 2 taleri. Costica Ioanes şi părinţii lui Hosman 1 taler. Lazar Ursu din Pianu-de-sus George Gaja din Bertan câte 25 cent. George Şărban din Brateiu, Stan Marghiton, Avram Colnic din Pianu-de-sus, Avram Borza din Romos, Iacob George din Viştea-inferioară câte 10 cent. Roman Petrascu din Viştea-de-jos 15 cent. Matheiu George din Viştea-de-jos 10 cent. George Sandu din Viştea-de-jos 15 cent. Visamu Coste din Feldioara 10 cent. Alexandru G. Cârjă din Viştea-de-jos 15 cent. Galation Bârsan din Corbi 20 cent. Tănasă Babă din Noul-rom. 25 cent. Ioan Spiridon Viştea-inf. George Şuteu Bucerdea-rom. câte 10 cent. Ioan Bogdan, Ioan Burja, din Nucet câte 25 cent. Ioan Dioniţă Rociu Nucet 20 cent. Nistor Bobeş din Sâmbăta-inferioară 20 cent. Petru Cârjă, Moise Po a din Viştea-de-jos câte 10 cent. Alexandru Simion din Breaza 10 cent. Ioan Filip din Biertan 15 cent. Ioan Vlăduţ din Valhid 15 cent. Iosif Bologa din Marpod 25 cent. Ioan Rusu din Bogaciu 10 cent. Vasilie Balgara Ioan din Hăranglavu 20 cent. Adam Costea din Sâmbăta-de-jos 25 cent. Nicolae Rusu din Bogaciu 50 cent. Nistor Comşa din Voila 25 cent. George Dragoş din Dridif 20 cent. Danilă Ios. Gabor din Voila 20 cent. Vasilie Gabor din Voila 15 cent. Radu Streza din Dridif 15 cent. Ioan Opriş 10 cent. Dionisiu Marcu din Scoreiu 15 cent. Ioan Morărescu din Scoreiu 25 cent. Ioan I. Boieriu Teleki-Recea 25 cent. Ioan Vulcu din Scoreiu 25 cent. Nicolae Bârsan jun. Nicolae Bârsan sen. din Moşna câte 25 cent. Vasilie Albu din Moşna 15 cent. Vasilie Deac din Moşna 25 cent. Achim Urdă din Moşna 15 cent. Ilie Munteanu din Moşna 25 cent. Ioan Muntean din Moşna 20 cent. Achim Deacu, Ioan Cocoş, Ioan Urdă din Moşna câte 25 cent. Petru Jaru din Fofeldea 25 cent. Nicolae Deac din Moşna 13 cent. M sail Bărbat din Ucea-de-sus 10 cent. Zaharie Soneriu din Trapold 1 dolar. Ionaş George din Saroşul-ung. 25 cent. Ioan Banciu din Zlatna 30 cent. Nicolae Hotea Zlatna Ioan Lungu din Bogaciu câte 25 cent. Oprea Bichuţiu d n Viştea-inf. 15 cent. Si ion Daneş Viştea-inf. Ioan Botea din Sâmbăta-sup. Jenciu Gabor din Voila, Isarie Groapă din Viştea-inf. câte 25 cent. Nicol. Mihet Ricisdorf 10 cent. Ioan Stanciu din Viştea-inf. Natu Hotea din Zlatna, Toader Şandru din Viştea-inf. câte 25 cent. Sim. Iosif Şerban, Ioan S. V. Gabor câte 20 cent. Paraschiva Costea din Sâmbăta-inf. Moise Şerban, Moise M. Şerban din Voila câte 25 cent. Spiridon Bogdan din Sâmbăta, Colmi Ghiuri din Şulumberg, Ioan Stregea, Samson Stregea Toader Ofrim, Ioan Drăgan, Ioan Garung, Ioan Streg a, Vasilie Harstu, Ioan Stregea, Zevedeiu Opriş din Dridif câte 10 cent. Filon Surdu din B gaciu. Iosif Giurca, din Roşia-sas. Filon Crişan din Hărânglav. Şi pentru a lui soţie Maria Crişan câte 25 cent.

(Va urma).

Cărţi ce să pot căpăta în Libraria Seminarială.

Floricele de câmp, de A. C. Domşa .	1.—
Cântece, Sabo	1.—
Visuri trecute. Ciura	1.—
Studii şi Biografii. Dr. I. Raţiu .	2.—
Geniu pustiu, Eminescu . . .	2.—
Drumuri şi oraşe. Iorga . . .	2·50
Poesii de Alexandri.	3.—
Teatru I. II. Alexandri á 1.50 .	3.—
Vers şi proză Alexandrescu . .	1·25
Novele A. Brătescu-Voinescî . .	1·50
Liter. pop. Eminescu.	1·50
Ciocoii N. Filimon	1·50
Legende şi basme Ispirescu. .	1·50
Poveşti, I. Creangă	1·50
Vorbe înţelepte A. Popoviciu. .	1·50
Vatra Părăsită Slavici . . .	2.—
Din Bătrâni	2·50
Eminescu şi Coşbuc de Alexandru Ciura.	1.—
Limba Română poporană şi Dialectul Sicilian, de Alesiu Viciu .	1.60

Ierarchia Românilor din Ardeal şi Ungaria de *Dr. Augustin Bunea,* Preţul 3 coroane.

Biblioteca Minervei 22 nr. fie care număr 15 fil.

Poşta Administraţiunii.

Am primit şi cuietăm abon. dela:

Poiuţa pe anu 189?—96. *Vişeul-le-jos* pe 1905 sem. I. *Reun. Tivaniul-mare* pe 190) sem. I. *Veseuş* pe 1904. *Birghiş* pe $^1/_{12}$ 1904—$^1/_{12}$ 1905 *Boufarul-super.* pe 1903 şi 1904. *Şeulia-de-câmpie* pe 1905 *Dâmb* p· 1901 *Silvaşul-infer.* pe 1905 sem I. *Chiraleş* pe 1905 sem. I. *Cehalul-rom.* pe 1903 şi 1904. *Andrasfalva* pe 1904 *Vălioara* pe 1904 *Felső-Sebes* pe 1904 *Blugea* pe 1905 sem. I. *Şard* (A.-Iulia) pe 1904 *Hamba* pe 1901 *Riciul-de-câmpie* pe 1905 *Lăposbánya* pe 1903 *Gişasa-super.* pe 1904 *Sânmărtinul-sărat* pe 1904 *Dezmir* pe 1905 sem. I. *Dateş* pe 1 99 *Lumpeni* pe 1905 *M. Ny. Oradepe* 1905 *C. H. Roşia* pe 1904 sem. 1. *Sânget* pe 1903 şi 1904 *Sibiiu* pe 1904 sem. 2-lea şi 1905 sem. I. *Micuş* pe 1905 *I. R. Orade* pe 1901 sem. 2-lea şi 1905 sem. I. *Bernade* pe 1905 *Oarda-de-sus* pe 1900 din 1 april, până în I. Noemvrie. Binevo eşte a ne trimite şi restanţa de anuncia în ceace. *Ofenbaia* pe 1904 *Chineşd* pe 1899. Vă rogăm şi pentru restanţele anilor următori. *Ilf. Epp. Orade* pe 1901 sem 2-lea şi 1905 sem. I. *Tritul-infer.* pe 1902 *I. M. Lugos* pe 1905 *Dichişul-de-jos* pe timpul din $^1/_5$ 1904, până în $^1/_5$ 19 5 *Micloşlaca* pe timpul din $^1/_5$ 1903 până în I. Noemvrie 1904. *Lopadea-rom.* pe 1903 *Ascileul mare, Călacea, Checiş, Checichehata, Cáki-Gorbó, Fizeş, Gălyán, Panticeu, Sânmihaiul-deşert, Sotelec, Ugruş, Vaidahaza* pe 1904 şi *Tihău* pe 1904 sem. I. *Mălgina* pe 1904 *Silha* pe 1905 sem. I. *Casina. Şimleu* pe 1905 sem. I. *Nandra* pe 1901 sem. 2-lea şi 1905 sem. I. Plătirea di 26/2

Tipografia Seminariului arhidiecesan.

1904 a fost iarăşi pe 2 semestre; cea din 11/2 1903 a fost pe 3 semestre; şi de aici provine trecerea de pe un an, pe altul. *Cecălaca* pe 1904 *Ortelec* pe 1905 sem. 1. *Sangiorgiul-de-Meseş* pe 1904 sem. I. Plătirea din 16/3 1904 a fost pe 1901 sem. 2-lea, pe 1902 şi 1903. *Muntele Băişoarei* pe 1895 sem. al 2-lea şi 1896 sem. I. Vă rugăm şi pentru restanţa anilor următori, pentruca să le mai împuţineze din ea. *Ilembac* pe 1903 *Mildşel* pe 1905.

Posta redacţiunii.

L. A. în T. Mulţumită pentru celea comunicate, credem, că s'a făcut cele ce le doriţi Dvoastre.

V. D. în Ş. Vor urma pe rând, pentru împezirea situaţiunii.

I. P. R. în R. Aţi uitat a mai adauge la tristele constatări şi »dascălii poporului«, căci pe când procedura celor dintâiu e explicabilă până la un punct din consideraţii pur personale, pe atunci a celorlalţi pe cari direct îi ameninţă pericolul de nimicire, nu pot da nici o explicare a procedurei lor. Ar fi bine curăţite toate buruienile. Am primit foiţa trimisă.

I. E. M. în D. Ţi-am primit scrisoarea, află însă că de purtarea Dtale în chestia alegerilor s'a scandalizat toţi prietinii de acî, cari te considerau de om modern, cult şi indepedent; car. . . Iar în cât pentru promisiuni, aduţi aminte de judecata aspră ce i-se face lui Irod pentrul capul lui Ioan Botezătorul

N. V. şi I. P. In numărul acesta n'a mai fost loc.

Editor şi redactor răspunzător:
Aurel C. Domşa.

(5) 1- 52

Iulius Erös.

Sibiu (Nagyszeben) str. Cisnădiei 3.

Tot felul de oroloage, juvaere **din aur şi argint**, — tăcâmuri **din argint**, recuisite de **aur şi argint** pentru biserici.

Cel mai mare deposit din Ardeal

Mare deposit de **sticle mărităare, ocheane şi binocle**

Comandele se execută numai pe lângă rambursă.

Reparările se execută prompt şi eftin.

Cumpăr eventual schimb cu cel mai mare preţi curent obiecte vechi de **aur şi argint şi petri** scumpe.

La cerere trimit franco şi gratis Preţcurent ilustrat.

Nr. 3016. F. Orologiu cilindru remontoir din ***argint,*** cu acoperişuri duple de o construcţie puternică şi trainică, ***costă 7·50 coroane.***

Senegin contra tuseĭ, răguşelii, durerii de piept, ofticeĭ, tuseĭ măgăreşti, cataruluĭ astmeĭ, greutăţii de respirat, lungóreĭ şi tuseĭ sêcĭ. **Vindecă sigur şi repede.** Preţul **1 cor. 20 fil.** şi **2 cor.**

Capsic unsôre. Contra durerii de óse, podagreĭ, reumatismuluĭ, rĕcelelor, durerilor de cap, dinţi şi nervĭ, precum şi scrintiturilor. Cele mai îmbĕtrânite bóle le vindecă. Preţul **1 cor. 20 fil.** şi **2 cor.**

Centarin. Contra morburilor de stomac, precum lipsa de apetit, mistuirea rea, catarul şi aprinderea de stomach, greaţa şi vomarea, sgârciurile cele mai grele. Leac sigur. Folosesce şi la curăţirea sângeluĭ. Preţul **1.20** şi **2 cor.**

Kaljodsarsaparil. Mijloc escelent pentru curăţirea sângeluĭ la sifilis, morburile tinereţelor 1 sticlă **2 cor.**

Laxbonbons. Închiderea scaunuluĭ e causa diferitelor morburĭ, pecum palpitarea de inimă, ameţelĭ, du reri de cap şi altele. Decĭ cine sufere de încheierea scaunuluĭ numaĭ de cât se comandeze **Laxbonbons** zacharele purgative, plăcute şi dulcĭ la luat. Peţul **1 cor.**

Chemicale, drogue, legăturĭ şi bandagerie chirurgice. Instrucţie pentru prepararea diferitelor vinarsurĭ, liquerurĭ, rum şi altele. Teurĭ russice, Parfumurĭ, săpunurĭ, crem escelent pentru faţă şi mânĭ. Articolĭ **cosmetice**, oleŭ pentru pĕr. Esenţă pentru picatul şi întărirea părului. Apa de gură şi dinţi pe cum şi prav. Orĭ ce fel de articlu din branşă. Tóte fórte ieftine. Faceţi întrebare şi Vĕ veţi convinge.

Cornel Demeter,
apotecar în Szászvárós, iskola tér 41.
47 (4—10)

EŞTI SLAB?

Voieşti să fii tare? — Voieşti ca între ori-ce împrejurări ale vieţii să te bucuri de sănătate?

Voieşti să ai curajul şi energia ca să te poţi opune liniştit grijilor şi năcazurilor? — Noi ne am dedicat lucrările noastre întru a mări şi întări sănătatea omenimei. — Încercările noastre sunt încoronate de succese şi metoadele noastre sunt recunoscute ca cele mai bune din partea oamenilor de ştiinţă. Am arătat că Electricitatea este basa vieţei fisice şi că aceia cari sufer de ***stomac, reumatism, morb de nervi, dureri de spate, de cap, de piept*** au lipsă de mai multă electricitate.

„Electrophor"

Aparat de electricitate, renoieşte puterea perdută şi îl poate folosi unul fie-care.

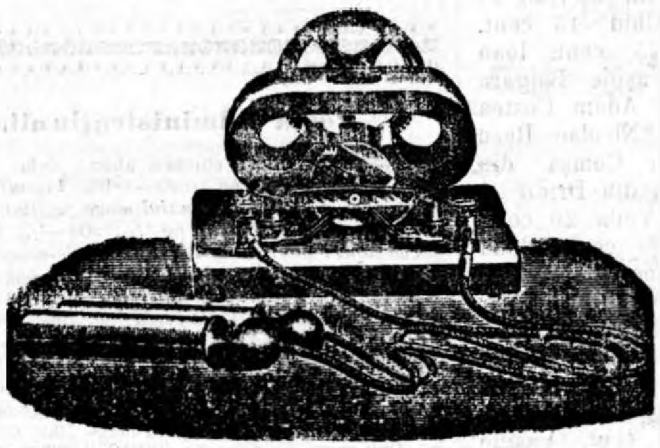

Nu se poate în deajuns sfătui oamenilor slabi să folosască acest aparat electric. Electroforul întăreşte nervii, înoieşte sângele, întăreşte simţirea, aduce sângele şi sistemul nervos la o normală funcţiune.

Dr. Bourg, membru la facultatea de medicină din Paris referează: Nu numai **podagra**, (şuiul), **reuma**, **hysteria**, **asthma**, au fost în nenumărate casuri vindecate prin electricitate, unde medicamentele s'au dovedit de nefolositoare, ci şi la ori-ce fel de morb de nervi, durere de cap, colică, dureri de urechi, insomnie, hipocondrie şi cu deosebire la hemoroide efectul bun se arată după vre-o câteva **zile**, ba uneori după vre-o câteva ceasuri. — Cu un minunat succes se foloseşte contra durerilor femeieşti. Electroforul produce ani de a rândul un curent electromagnetic fără a avé baterii şi fără maşini ajutătoare. — Se garantează pentru trăinicia lui 5 ani.

Preţul unui aparat mic complet:
20 coroane.
(Pentru cei foarte simţitori).

Preţul unui aparat mare complet:
30 coroane.
(Pentru însănătoşarea morburilor vechi).

Se spedează la trimiterea banilor înainte sau prin rambursă.

Manhattan intreprindere de Electrofor. Budapesta VIII. Aggteleki u. 15|u.

32 (22—52)

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul:
Pentru monarchie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., ½ an 9 frc., ¼ an 4 frc. 50 cm.
Foea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Foaie bisericească-politică.

Inserțiuni:
Un șir garmond odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce privește foaia, să se adreseze la: Redacțiunea și administrațiunea „Unirei" în Blaj.

Anul XV. Blaj 18 Februarie 1905 Numărul 7.

Monarchia noastră.

Situația internă politică a monarchiei e foarte critică și nici prevedea nu să poate, că ce fază de desvoltare vor lua lucrurile și ce desnodamânt vor avea?

În Austria parlamentarismul deja de mai de mult a ajuns la faliment. Parlamentul nu e capace de nici o acțiune, ministere după ministere să perândă. Și dacă afacerile statului totuș se indeplinesc și nu sufar întârziere, e că constituția austriacă dispune de §. 14.

În Ungaria, stările sunt de prezent tot așa de desolate. Și până când în Austria și când nu funcționează parlamentul mechanismul statului poate funcționa. — la noi nefuncționarea parlamentului ne duce în ex-lex, ne pricinuește grozave pagube economice, și nu să pot recrută ostași, și se discreditează și strică prestigiul țării înaintea străinătății.

Alegerile dietale au produs niște stări interne atât de curioase și atât de incurcate, încât desnodamântul lor nu să poate prevedeà.

Opoziția a ieșit la alegeri în maioritate și cu deosebire partidul kossuthist a câștigat o maioritate cum nu a mai avut. Partidul liberal, care a fost până acum la cârmă e decimat. Absolută maioritate nu o are nici o partidă din care s'ar puteà forma guvernul. Nu poate fi deci vorbă decât de un guvern de coaliție al tuturor partidelor.

Spre acest scop e de lipsă intâlegere și program comun între partide. Cu pertractarea și ducerea în deplinire a compromisului dintre partide a fost incredințat de Maiestatea Sa contele Andrássy Gyula.

E vorbă adecă de stabilirea unui program de acțiune, primit de partidele aliate și acceptat și de Maiestatea Sa, după care să se guverneze pe viitor.

Pertractările de până acum la nici un rezultat nu au dus. Partida lui Kossuth, care de prezinte numerice e cea mai puternică, pretinde desfacere totală de către Austria independență economică și vamală și armată maghiara, cu un cuvânt răsturnarea dualismului dela 67.

Lucru firesc că Curtea din Viena nu vrea și nu poate sancționà o atare politică, ceea ce ar insemna dismembrarea monarchiei Așa pertractările lui Andrássy cu diferitele partide până acum nu au avut nici un rezultat, și cine știe vor aveà rezultatul dorit.

Senzația politică e că kossuth Ferencz a fost primit în audiență de Maiestatea Sa. Bătrânul Monarch a ajuns la bătrânețe, să primească în audiența și să-i ceară statul fiului aceluia, care odinioară a declarat dinastia detronată. Audiența — zice-se — mare însămnătate politică nu are, ci s'ar fi acordat lui Kossuth mai mult din curtuoasia politică, ca la șeful celei mai puternice partide din dietă. Față de pretensiunile partidei kossuthiste, Maiestatea Sa ar fi declarat, că dacă privitor la independența economică și vamală li-s'ar și puteà face unele concesiuni — armata trebue să rămână și Maiestatea Sa nu e aplecat a face nici o concesiune militară.

Dieta se va deschide inainte de-a fi constituit noul minister, ca să-și aleagă oficialii și să se constitue, și-apoi să amână până va fi constituit noul guvern Până atunci — Dumnezeu știe câtă vreme — țara va rămâne și este în ex-lex.

Aceasta este fața situațiunii — cum să poate vedeà destul de incurcată. Surprinderi mari ne așteaptă și schimbări mari trebue să se facă. Dualismul să sdruncină și poate să va prăbuși. Nu aceea, că ce guvern va urma și care partid va ajunge la putere ne interesază pe noi, — fără, ce soarte ne așteaptă pe noi, ca nationalitate, în noua situație schimbată.

Campania electorală ne-a adus și noua după mari și eroice sforțări 8 deputați cu program național.

Un slovac și un sârb incă au acelaș credeu politic ca și deputații nostri. Dar în partida guvernului sunt aleși mulți români cu program guvernamental.

Oare în situația actuală politică nu simțesc domnii aceștia marea responsabilitate națională și istorică ce o au, și mai are noimă a sta în partida liberală sdruncinata, în care și până acum au stat în potriva voinței națiunei lor? Dacă toți românii, slovacii și sârbii aleși deputați în diferitele partide, ar forma un singur partid, acesta ar impune numerice și ar trebui să fie luat în considerare serioasă, la stabilirea noue.or stări și constelațiuni politice. Și atunci nu s'ar puteà tractà fără de noi.

Și dorințele și justele pretensiuni ale naționalităților ar trebui satisfăcute. Sașii parurea guvernamentalii — în fața situațiunii schimbate, oare nu ar puteà fi și ei acum o singură dată opoziționali?

Nu știm — repetăm. — ce fază vor lua lucrurile, dar respectându-se dorințele kossuthiștilor și ajungând eventual ei la cârmă, noi nici un bine nu putem așteptà, nici dela ei și nici dela altă partidă

Dacă dorim să fim luați în considerare trebue să-ne afirmam, să veghiàm și să luptàm, ca în fața ori și cărei schimbări politice sama să se țină și de naționalitățile din țară, cari formează maioritatea cetățenilor.

Suntem convinși că deputații nostri cu program național își vor știi face datoria, și vor fi la înălțimea chemării la care i-a înălțat încrederea neamului, ca sama să se țină în o eventuală schimbare politică și de poporul românesc.

Monarchia noastră e deci în crisă mare. Elementul german veacuri de-a rândul a fost element dominitor și asupritor. Și-a pierdut mai întâiu puterea în Ungaria — dar rolul i-l'a luat elementul maghiar.

În Austria naționalitățile și-au eluptat drepturile în potriva tuturor asupririlor și acolo hegemonia germână e în agonie.

Nu se poate ca în Ungaria să nu aibă lucrurile acelcași fase de desvoltare, că doar stările sunt analoage și naționalitățile numerice sunt mai puternice ca în Austria.

Să ne lămurim și mai bine.

— pentru „Gazeta de Duminecă". —

E foarte greu a răspunde la chestii tractate în șase articoli și unul final, pe scurt și în o singură și simplă corespondență.

Ca să fim lămuriți și mai bine și mai deplin cu direcția G. de D., cătră cele spuse în „Cine încâlcește?" mai adaug următoarele:

Vătămarea sau deteriorarea bisericii gr.-cat. față de cea gr.-or. am constatat-o în afirmațiunea G. de D.: „Biserica gr.-or. e pe calea înaintării, iar cea gr.-cat. e un caote oribil" din pricina inventată a G. de D.: că biserica gr.-cat. n'are conducere materială și morală.

Ca să apară în toată intregitatea sa simplicitatea acestei afirmări fără temei — constat, că conducerea materială a bisericii stă: în ai grijî averea ce o are și a tinde a afla moduri înțelepte și corecte spre ai spori averea. Peste averea bisericească să dau rațiuni în tot anul, în cari și cea mai mică sumă de passive are să fie adeverită cu cuitanță — așa dispune legea. Ba am aflat din G. de D. că în orașe nu să oarbecă cu curator pus și ignorant, ci cu oameni inteligenți d. e.: în Șomcuta ani dearândul e vrednic curator a bisericii gr.-cat. Sp. D. advocat Nilvan, iar în Șimleu, unde e chiar și G. de D. — St. D. comptabil E. Boroș. Onoare lor! Cade așadară aserțiunea tendențioasă: că popilor gr.-cat. „le place absolutismul" — nu sufăr păreri pe lângă a lor și oarbecă cu curator ignorant în fața căruia apoi pot: înputină averea bisericească. E dureros că la sate nu avem inteligenți. Spre a spori averile bisericești în timpurile mai nouă s'au inventat și fundat granarele bisericești, despre cari iar să dau rațiuni corecte și detaiate.

În ce aflați dar lipsa conducerii materiale? Sunt ori pot fi mai bune dispoziții în asta privință la gr.-or.? Conducerea morală încă nu lipsește în biserica gr.-cat. Ea stă în administrarea ss. Sacramінte și în propovăduirea învățăturilor bisericești.

Și în privința aceasta sunt dispuseiuni, cari să și împlinesc; să înțălege de unii preoți mai zeloși și destoinici cu mare, și bun succes, de alții cu mai puțin, pe cum va fi — și nu poate fi altcum — și la gr.-or. căci lumea nu o putem aduce la uniformitate de caractere. — În ce privește vătămarea și suspiționarea archireilor gr.-cat. susțin numai cele zise și observate în precedenta corespondență, cu observarea că de am greșit primesc reflectare cu argumentarea ce-o poftesc acolo.

La cele vătămătoare pentru preoțime mai adaug următoarele:

G. de D. susține că clerul n'are lipsă de învățătură multă. Și-a exprimat dorința de a vedeà în tot satul cu 30—40 familii popă și încă fără pregătiri mai înalte, câștigându-și pânea de toate zilele din pomărit, fert de rachiu etc.

Serviții bun s'a făcut cu contemplări ca aceste? Nu pot produce aceste și unele ca aceste din partea poporului chiar pretinderea micșorării competințelor preoțești? și totuși G. d. D. să afirmă atât de binevoitoare față de susținerea competințelor noastre destul de modeste. Mult ni-să par cuvintele aceste asămănătoare cuvintelor Mântuitoriului cătră farisei: poporul acesta cu buzele mă cinstește, dar inima lui e departe de mine. — Să citez ceva referitor la creșterea clerului: „Clerul tinăr învață o mulțime de subtilități teologice latinește. Ce folos are acest învățat? Nimica. Subtilitățile teologice nu le-au priceput pentrucă le-au învățat latinește" etc. și iarăși „nu învață clerul tinăr gr.-cat. aceea fără ce popa nu-i popă cum să cade înaintea românului: tipicul și cantul, așa că pe cei mai mulți (oare nu să zice prea mult?) cantorii trebuo să-i îndemne, spre scăderea auctorității preoțești și iubirii poporului".

Admit cu plăcere, că cantul și tipicul sunt științe necesare preotului, dar observ, că eu ca preot de 14 ani încă n'am dat de cantor, care ar fi atât de consumat în cântările și tipicul bisericesc, că să nu-i fi putut da lui știință.

La asta știu că Dl Lazar, eventual auctorul articlilor „Trebile noastre" decumva mă cunoaște și Dsa, numai atâta va observà: asta e specialitatea Dtale.

Pe lângă toate aceste, că am avut darul dela Dumnezeu de a puteà cântà frumos, totuși observ, că cu cuvântul meu nimica n'așî plăti — n'așî fi popă cum să cade, dacă mi-ar lipsi știința teologică ba chiar subtibilitățile teologice învățate latinește și foarte pricepute, pe cum au dovedit cei mai competenți ca Dlor intru această cauză: profesorii nostri de teologie cari ni-au cenzurat. Tot asta o pot zice și despre fratele Cionca, a cărui carte o cunosc mai bine ca Dl Lazar.

Vor fi cunoscând Dnii dela G. și alți preoți cum să cade, cari învățând în semi-

FEUILLETON.

Fata Morgana

sau

Nălucirea deșertului.

Sub razele arzătoare ale soarelui de miazăzi, caravana înaintează cu greu peste câmpiile de nășip. Călătorii, chinuiți de arșița zilei, obosiți și abia răsuflând, înzădar caută împrejur după vreun crâng, vreun arbor sau vre un ochiu de verdeață ei nu văd decât deșertul fără margini peste care păreà că s'a revărsat o mare de foc.

Când soarele era la zorit, iată că li-se ivește, departe înainte, o minunată și dorită priveliște. Era un lac ca cristalul, în care să oglindeau veseli arborii și tufișurile verzi de pe malurile lui.

Zoresc sărmanii călători, ca să ajungă mai de grabă, să se răcorească și să-și stâmpere setea. Dar, lucru ciudat! cu cât înaintau, isvorul fugea mereu dinaintea lor: până când, cu coborirea soarelui, dispărù și nu-l mai văzură.

Era o înșelătoare iluziune a Fetei morgane, căreia-i place uneori a-și râde de dorințele, credulitatea și neștiința oamenilor, arătându-le palate măreție, grădini feerice, câmpii verzi și desfătătoare acolo, unde în realitate nu este nimic din toate acestea.

* * *

Asemenea acestei iluziuni atmosferice sunt ori-ce dorințe și speranțe de o viață mai fericită când sunt întemeiate numai pe visuri și iluziuni.

M. Strajan.

SĂRMANII.

— Max. Geissler. —

(Continuare și finc.)

Îmi blastămam soarta, când noaptea se furișa pe lângă așternutul meu suferința, ca o fantasmă în lumina palidă a lunei, ce pătrundea prin fereasta mohorîtă din coperiș. — Acolo zăceam, și devenisem mamă unei copile, căci ea era copila ficei mele... Ea fusese văduvă, azi e moartă, — încă dela nașterea acestei copile.

A fost o vreme fără lună, fără stele. Noaptea întreagă mă svârcoleam în așternut: părea că e țăsut cu spini. — Și lângă mine respira ușor aproape stins, un fiiu al durerilor, fără cămașe, fără așternut. Fica mea fusese bolnavă de moarte încă înainte de nașterea copilei . . .

Pe o râză a zăcut, Dle, și nu a murit! Mâncarea sărăcăcioasă, aerul înnădușitor al unei odăi din pod au lăsat-o pe mititica să crească, — și n'a murit... Și într'o zi am venit Dle, cu o pâne moale și un ulcioraș de lapte. Când uream cu pași grei scara de lemn, până sus sub coperiș, îmi gândiam în mine: „Dar de s'ar rupe, și m'ar îngropa sub frânturile ei!"

Am împins apoi zăvorul de pe ușa înegrită, și în mijlocul odăii goale, singură și fără nici un ajutor, stetea copila; ea îmi întinse brațele întru întâmpinare strigând de bucurie... Dle, aceasta a fost o rază caldă de soare în sufletul meu, pe care zăcuse luni dearândul, ca o noapte neagră: suferința.

Din ceasul acesta eu am privit copila ca o binecuvântare cerească, ca o stea, care a răsărit numai ca să lumineze această inimă întunecată — Pe încetul iubirea s'a apropiat de mine și mi-a un pic tei ei fierul Tot mai puternică deveniа ca iubirea, cu fiecare dimineața: într'o singură inimă se adunase iubirea de tată și mamă: amândouă într'una, dar mari ca în două inimi. — Dar pentru Dumnezeu eu nu aveam nici un cuvânt de mulțumită...

Iarna veni. O iarnă într'o odaie în pod, — Dle, așa ceva Dta n'ai trăit! Când văpaia soarelui se varsă grea, înnădușitoare, prin țigle și-ți învăluie capul și umerii ca o povară grea, — atunci este scăpare: o boare ce adie atingându-ți sinul desvălit și brațele goale, o mână de apă rece pe frunte și pe buze: — dar gerul iernii, o, încontra acestuia zădarnic să luptă sărăcia!... Cuptorașul de fier e roșu — de rugină, și apoi, nici o despicătură de lemn, cel mult câteva gâteje uscate, cari le-ai adus în spate astă toamnă prin vifor. — Haina ruptă nu mai poate încălzi trupul amurțit. Fereasta din coperiș e astupată de un văl apărător de zăpadă, singurul, care oprește întrarea gerului ucigător. Vântul suie scara ziua întreagă fără încetare și să îndeasă în lăuntru prin crepăturile ușii, prin broasca dela zar. — iar în casă să văd linii albe, arginții, în amestec lucitor: răsuflarea rece a gerului de afară.

Și Crăciunul se apropiă și aveam de gând să aprid și eu o luminiță copilei mele... Dar la amiazi mâinile copilei să încleștează de brațul meu și Irma își ascunse fața palidă în îndoiturile hainei mele. Pe când afara, în sale mari, așezau daruri sub brazii strălucitori — eu o așezam pe Irma în așternut... Era bolnavă.

narele rom.-cat. la Pesta și Orade — de unde anume nu mult rit, tipic și cântări au adus; adu-s'au însă știința necesară preotului, cari sunt mai necesare și nu să pot câștigà dela cantori. Acești preoți ca să nu numesc mulți sunt Dl Grațian Flonta și Ioan Budișan din jurul Șimleului cunoscuți la G. de D.

Apoi dacă ni-se concede a nu ne ținea de „negru pe alb" ci să cercăm și scopul — o fac și aceasta. Dacă e adevărat că învățăm latinește teologia nu pricepem *ce învățăm,* dacă e adevărat, că nu *învățăm prudența* pastorală și n'avem *fervoarea recerută* întru împlinirea agendelor noastre, ci le împlinim numai ca *sarcini moleste* — pe cum nu este adevărat; cu ce scop să asereză unele ca aceste? Celce nu-și pricepe învățătura de care are lipsă e *ignorant,* cel lipsit de prudență pastorală e păstor *imprudent,* cel fără fervoare în misiunea sublimă preoțască e fariseu. Urmează din aceste că învățăturile preotului ignorant nu sunt bune și adevărate, conducerea preotului imprudent nu e de urmat iar jertfele și rugăciunile fariseului nu pot fi bine primite la Dumnezeu. Dacă Domnii dela G. de D. după al lor exegeză interpretează altcum — aceea e specialitatea Dlor. Interpretare în alt sens cu alt scop numai atunci primesc dacă să va face direct, fără încălciturі cu argumentele recerute. Și cu aceste s'au făcut serviții bune clerului gr.-cat? Să mă iertați Dlor dela G. de D.; dar pe lângă toată dragostea pastorală pentru serviții ca aceste nu vă mulțămim, ci mai vârtos cu mult regret le respingem dela noi. — Mai suntem degradați de mai nesimțitori în privința tagmei ca „cișmașii" din pricina că ne ducem pruncii la școli rom.-cat. și fetele la călugărițe. N'am cauză a ascunde scopul — dar de greșesesc să mă iertați — mi-să pare că e vorbă de lipsa fetițelor noastre la școala R. f. r. S. din Șimleu. Absolutism mare e a face presiune în publicitate în modul cum o faceți Dvoastră pentru această treabă. Cauza pentru care nu ne ducem ferele la Dvoastră o știm noi și dacă voi-Ți a o ști întrebați-ne pe cale privată, dar rogu-Vă nu ne defaimați așa necuviincios. Dar să-mi fac o observare. La călugărițe — unde și o fetiță a mea a petrecut 3 ani — cu durere pentru Dvoastră inteligenții mireni - trebue să vă spun, că numai singură fetița mea a fost de preot — căruia nu i-am conces nici mărturisire acolo — am aflat însă fete de laici inteligenți chiar din Năsăud — în Oradea-mare apoi fetițe gr.-or. mai multe ca gr.-cat. Și totuși numai preoții gr.-cat. sunt mai nesimțitori ca cișmașii? — Har Dlui însă azi mă simț părinte fericit, că copilele mele sunt în internatul „Pavelian" în Beiuș căci vezi fericitul Pavel, a cărui memorie e dulce în inimile fiilor de bine a neamului român, a avut și altă grije nunumai a fi bine scris la Roma!

Și acestor dorințe mi-am făcut destul mai înainte de articolii Dvoastră de tristă amintire. Deci în privința cresterii copiilor nostri ni-am ști face datorința și fără dăscăliturile Dvoastră — numai rând de am avea ca voe și știință.

Să revin și la alte documente de mic preț a dragostii G. de D. față de preoțimea gr.-cat. — Din incidentul alegerilor de membrii în sfatul comitatens a cercat G. de D. prilej ași arăta și vărsa toată dragostea peste noi.

Un corespondent confident a Dlui Lazar fără nici o cauză mă tiresțe în noroi pe mine și pe D. Cupșa preot în Porț. din simplă cauză că poporul nostru și noi n'am votat pe Dsa, ci pe D. Cupșa de 7 ori mai naționalist și destoinic român ca dânsul. Aceste Dl Lazar - deși pe cum însuși recunoaște, ne cunoaște de; „preoți harnici și buni români" le-a publicat fără genere. Ce-i pasă Dsale — ba poate chiar îi place? — când poate vatămà onoarea a doi preoți, la care încă n'a tentat pământean. Mai dă apoi în alți trei preoți din alt cerc — dintre care unul e vrednicul protopop T. Pop, bărbat încărunțit în lupte naționale, în I. Talos și C. Juga. Cauza e simplă: că numiții nu s'au prezentat la alegere.

La adresa cestui din urmă să fac *frumoase, serioase* și *cuvioase* manifestări de dragoste de felul: mergea frate — după carul împovorat cu o năfrămoaică cât un hotar la grumaz, ca un marțolea — și iarăși: la oameni ca acestia numai de aceea le-a dat Dumnezeu minte și inimă *„să știe râni în poiată și ofta câte un blidoiu de fasole".* Apoi mai zică cineva că G. de D. nu e plină de ton cuviincios, de seriositatea și demnitatea unei Gazete cum să cade socială.

Și e curios, ba prea-prea curios că de inteligent mirean nu e pomană cum și întrucât își împlinește datorința națională — această tagmă e pentru publiciștii Gazetei „nolli me tangere". — N'am cauză a rătăceà adevărul: G. de D. făcând serviții plăcute de felul acesta câtorva inteligenți a căror spirit o domineză, de loc nu servește marilor cauze obștești; cu atât mai puțin face bune serviții preoțimii gr.-cat., cum pe nedreptul să afirmă.

Judece clerul gr.-cat. în meritul acestor trebi — dar cu deosebire preoțimea gr.-cat. din Selaj, căreia în primul rînd îi sună lecțiunile din „Trebile noastre".

Ceice au urechi de aŭzit audă, tristul adevăr, ceice au inime nobile sâmțăscă dureroasele vătămări!

Șnimal la 4 Februarie 1905 st. n.

Vasiliu Pop
preot gr.-cat.

Steteam lânga pat, ascultând respirarea grăbită, de friguri; la flacăra luminiței de Crăciun priviam stelele arzătoare ale ochilor ei:... atunci deodată tresări bătrâna inima îndurerată; o adiere blândă de împăcare trecu peste ea și nu să mai putea liniști; mă chemă, să cad în genunchi și să mă rog pentru viața ficei mele.

Acesta a fost un Crăciun, Domnul meu, un Crăciun, cum nimănui altuia nu i-a fost dat a-l sărbători.

Și astăzi copila este raza de viață a sufletului meu...

— Și totuș va veni vremea, când eu singur, un om neputincios, rătăcind din casă în casă, din sat în sat voiu cântà pe la ușile oamenilor... Copila va muri înaintea mea. — Vezi-i buzele subțiri, palide, și fața ei, și vinele de pe frunte: ca în frunzele garoafelor cari cresc în umbra mormintelor. — Dar eu m'am liniștit acum, și voiu rămânea tot așa și când va veni acel ceas!"

Acum ea era moartă...

Trebuia să-mi aduc aminte de acea zi de primăvară, când bătrânul își descoperise înaintea mea inima. — Și când m'am apropiat de fereastă, — sus în cimitir stetea o ceată de popor în jurul unui mormânt deschis... Din turn să auzia trist, monotou, un clopot.

Cu un ceas mai târziu un moșneag urca pe drumul de țară în sus, pe deal, cu harfa în spate. Ursita i-a răpit ultima bogăție — Nu fusese încă destul de sărac.

N. Ag.

Országos magyar Szövetség și balotagiile. — Drept ilustrare cum știu să lupte guvernanții nostri și să-și apere neamul, lăsăm să urmeze în traducere scrisoarea ce o adresează conteie Eszterházy János în calitate de prezident a numitei societăți, prezidenților partidului independist din Panciova, Chișineu și Cehul-silvaniei:

„Mult stimate Dle prezident! Liga magiară regnicolară, s'a alcătuit și luptă într'acolo, ca cu ajutorul organizării societății magiare opera de apărare națională să devină mai eficace față cu primejdia, cu care naționalitățile amenință întâietatea politică și economică a magiarismului; îndată-ce a întâles, că naționalitățile la actualele alegeri de deputați s'au hotărit să între în activitate, conform decisului luat în ședința comitetului din 4 Ianuarie curent, a lansat un apel către alegători.

„Apelul nostru în mai multe cercuri a avut succes. Nu într'un singur cerc, mai ales în Ungaria de nord, acțiunea ligei noastre încă a contribuit, ca față cu candidatul naționalist să reese candidatul în care și-au pus încrederea prealabilă partidele patriotice. În alte cercuri cuvântul nostru n'a avut rezultatul dorit și urmarea a fost triumful candidatului naționalist. În sfârșit în trei cercuri în Cehul-silvaniei, a Chișineului și a Panciovei va fi balotaj între candidatul magiar cu maioritate relativă și cu candidatul naționalist.

„Cuvântul poruncitor al intereselor magiare pretinde, ca în parlamentul nostru numărul deputaților naționaliști să nu sporească, ci în amintitele trei cercuri să învingă candidatul patriei magiare care a avut maioritatea relativă. Fiindcă cu ocaziunea primei alegeri, partidul rămas în minoritate absolută, în lupta pentru triumful principiilor sale și cinstea steagului politic și-a făcut destul datoriții, fiindcă peste considerațiunile de partid este un interes mai înalt, care ne demândă, ca având în vedere singur superioritatea politică a magiarismului, unul ca unul să ne grupăm pe lângă candidatul magiar cu maioritatea relativă și să lucrăm din toate puterile, ca învingerea să încoroneze stindardul candidatului partidului magiar.

„În numele acestui interes mai înalt de rasă și național vă rugăm pe Dvoastră ca prezident a cercului partidului independist să lucrați într'acolo, ca membrii din loc ai partidului independist, să sprijinească față cu candidatul naționalist pe candidatul magiar cu maioritate relativă. Scrisoarea din cestiune am arătat-o lui Kossuth Ferencz, dânsul m'a împuternicit, să adaug în numele lui următoarea enunțiare:

„Și eu aprob lupta pornită contra dușmanilor ideii de stat magiare". Budapesta la 7 Februarie 1905. *Contele Esterházy*

Janos prezident. *Dr. Iancsó Benedek* secretar.

Oare neamul românesc să nu aibă interese mai înalte, cu cari era datorința preoților și cărturarilor nostri să se identifice? Magiarii când e vorba de luptă politică față cu naționalitățile toți sunt una; noi, durere! ne uităm după forme, ori ne vindem străinului.

CORESPONDINȚE.

ALEGEREA DELA VINȚ

— *consiatări.* —

Entuziasmul cu care s'au prezentat cei 340 alegători români în ziua de 26 Ian. la Vinț, va rămânea pe veci nește̦rs în memoria mea.

Ochii plini de lacrimi să înălțau rugător către cer. Doamne! Dumnezeule bun al neamului nostru, ajută-ne barăm de astădată.

Și eram ca siguri de învingere. Cum nu? din 1035 alegători peste 700 români. Dar uitasăm că între noi sunt multe uscături...

Unde sunteți voi nemernici trădători? voi care a-ți avut cutezanța, ca cu mânile voastre murdare să pălmuiți în față mama voastră — națiunea? Nu v'ați adus aminte, că noi ceialalți fii ai mamei nu vom suferi să vă bateți joc de mama noastră și vă vom cere socoteală, veți aveà să vă răfuiți cu noi?

Inima voastră mică nu e în stare să cuprindă durerea ce am suferit-o noi, atunci când am văzut că voi frații nostri v'ați făcut coadă de topor în mânile dujmanului. În laturi nemernici! Nu știți voi că din modul cum să prezintă o națiune în luptă pentru drepturile ei, să vede puterea de viață a acelei națiuni?

Și atunci când niște tineri aprinși de dragostea de neam, Dr. Chirilă, V. Ordace, Eugen Muntean ș. a. din zi în noapte, prin ger și vânt, au venit la voi acasă să vă roage, — auziți măi! să vă roage, să sprigîniți cauza voastră proprie, cauza neamului nostru: voi și la rugarea lor a-ți rămas — înlemniți.

Perderea ce o a-ți cauzat neamului nu o veți spălà cu lacrimile ce le vărsați astăzi.

Învățați dela concetățenii nostri maghiari cum știu ei luptà pentru drepturile lor și învățați dela sași — când conducătorii lor le-au dat sigualul de luptă, să duc unul ca unul acolo unde sunt trimiși.

După alegere un țăran din Drâmbar cu ochii plini de lacrimi îmi zise:

— Am perdut Dle pe un om, pe care nu știu, îl vom mai găsi! Dumnezeu va bate pe aceia cari ne-au vândut străinului...

La Vinț întâlnesc pe un fost elev al meu.

— Ce cauți tu pe aici Simioane?

— Am venit Dle învățător, pentru tata, îi cam place beutura și mi-o fost teamă ca să nu-l înșele cineva.

— Unde-i tatăt-o?

— E dincolo cu Ungurii și cu Sașii. Ce să fac să-l scot de acolo. Și ochii i-să umplură de lacrimi.

— Nu poți Simioane! e aici miliție, gendarmărie și nu te vor lăsà să vorbești cu el.

În acel moment își aruncă jos traista cu merinde, să urcă pe un zid și zărind pe tatăl său, cu pumnii duși la tâmple, îi strigă: „Tată! tată! să nu te mai întâlnești cu mine...!“

Eram la școală în Blaj. Un mare bărbat de ai nostri, un venerabil canonic îmi zise odată: „Măi! la voi pe Săcaș încă nu o răsărit soarele“. Țin minte până trăesc. Și-i cam multișor de atunci — și soarele nu a mai răsărit.

Răsai soare — răsai dragă!

Nechifor Frățilă.

ELECTORALE

— *Februarie 1905.*

Fiind stăpânit de impresiunile primite la ultimile alegeri dietali, — dați-mi voie să vă raportez și eu despre alegerea din cercul nostru alegător de *Ceica-maghiară.*

Cercul acesta, afară de o minoritate neînsămnată e aproape curat românesc și așa, după hotărîrea activității, ori care român cu bun simț ar fi fost în drept a aștepta, ca în cercul acesta să fie fost candidat și ales un deputat român cu programul național, și aceasta s'ar fi putut întâmpla foarte ușor. — Însă precum în trecut passivitatea, așa acuma activitatea cu program național, decretată de fruntașii neamului nostru, nu a fost respectată nici din partea poporului, nici a conducătorilor. — În trecut, pe vremea pasivității, cercul nostru era reservat pentru candidații români guvernamentali, și puternicii zilei aveau la îndemână atât candidați în prisosință, cât și cunoscutele mijloace de-ai alege; doar aveau să demostreze lumii, că nu toți românii sunt solidari în passivitate. — Acum însă fiind decretată activitatea, — puternicii au abandonat usul din trecut și au candidat pe jidanul francmason din Orade *Dr. Dési (Deutsch) Géza.*

Până acuma deși nu eram îndestuliți, dar baremi eram mângâiați, că în dietă ne represintă „sânge din sângele nost“ (vorbă volantă dela alegerea penultimă). — Acum însă foarte ne-am revoltat, și cunoscându-ne starea desarangiată în care ne aflăm, nu puteam aveà speranță că din cercul nostru să se poată candidà cineva cu program național.

Făcutu-s'au încercări, că din alte cercuti să se candideze cineva, — însă fără resultat. Încercatu-s'au altcum pe cum să aude tinărul advocat din *Beiuș* Dr. Ioan Ciordaș și-au ispitit mai întâiu opiniunea alegătorilor din *Ceheiu,* de unde se trage și unde are și mulți consângeni; dar i-s'a răspuns că numai așa vor sta pe lângă el, dacă le va cumpăra oroloj în turnul bisericii și fiecare alegător va primi diurn și trăsură. — Și până când cu „sângele din sângele lor“ au vorbit așa ca din spatele calului, până atunci pe *Dési* (Deutsch), pe jidanul francmason, l'au primit cu banderiu și muzică. — Părinte *Ternovane! Dési* vă va cumpăra oroloj în turn??!! . . .

Între astfel de împrejurări era sigur că singurul candidat jidan va fi cu aclamațiune ales de deputat, — cu toate aceste au aflat de bine să cutriere comunele mai de frunte, cu o suită constătătoare din jidani, organele administrative și din un *preot gr.-cat.* — Numele îl retac, (pentruce? R. U.) dar mi-au venit în minte, când l'am văzut, vorbele din urmă alui *Caesar*: *„Și tu fiule Brute?“* — Căci el a fost cortesul și tălmaciul candidatului jidan; zile și nopți întregi bătea calea mânzului, iar în Dumineca după Botez înzadar așteptau poporenii pe părintele lor în biserică, să poată fi părtaș în darurile S. Liturghii și mângâiați în năcazurile lor multe prin cuvântul lui Dumnezeu. — *Poporul, cel ce ședea întru întunerec. . . . . și celor ce ședeau în laturea și umbra (morții)* neștiintii *lumină (au)* nu au *răsărit lor* . . . .

Inainte de alegere cu două zile s'au candidat pe sine cu program 48-ist un diurnist dela perceptoria din Beiuș cu numele *Vasiliu Ștefan,* unii zic că ar fi român, iar alții că e rutean, — dar multă ispravă nu a făcut.

Elita preoțimei, atât neunită, cât și unită, conștie de chemarea și demnitatea sa, a rămas acasa, dar pentru aceea puteai vedeà șire de trăsuri în cari ședeau câte un jidan și preot, câte 2—3 alegători, și în pripă nu știai care e jidanul și care e preotul . . . .

Vorba lui *Ugron* despre neamul său: „popor indolent, inteligință (la noi preoțime) coruptă“.

Privitorul.

†

Capitlul Metropolitan gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș cu adâncă întristare anunță adormirea în Domnul a iubitului confrate

Reverendissimului Domn

Ioan V. Russu,

Canonic prebendat al Bisericei catedrale din Blaj și asesor al Sfântului Scaun metropolitan,

urmată după scurte suferințe în 11 Februarie 1905 la 6½ oare sara, în anul 79 al etății și 50 al preoției sale.

Fericitul în Domnul s'a născut în comuna Sânmărtin din comitatul Solnoc-Dobâca la 2 Iunie 1826. A studiat la Blaj, unde depuse maturitatea în 1844 și unde absolvă și teologia fiind ordinat de preot la 1855. Dela 1849 până la 1862 a funcționat ca profesor la școala normală și apoi la gimnaz. În 1862 a fost numit, paroch și viceprotopop al tractului Sibiu iar mai târziu în 1865 de protopop și asesor con-

Cetiți! BEN HUR Cetiți!

— Unul dintre cele mai senzaționale, instructive și moralisătoare romane. —

F. 8°. 1047 pag. costă numai 2 cor. 90 fil. A apărut în editura „Unirei.

sistorial. În 1901 fù numit canonic de fundaţiune regească. În decursul petrecerii sale în Sibiu. Russu desvoltă o activitate foarte rodnică atât pentru ridicarea parochiei şi protopopiatului Sibiu, cât şi ca secretar al II. al Asociaţiunii, în care calitate lucră 15 ani, apoi ca vicepresident al alcestei societăţi şi ca profesor de limba română la gimnaziul de stat vreme de 30 ani, ţinând astfel treaz sentimentul naţional la sutele de elevi români, cari an de an s'au perândat la acel gimnaz. Russu a lucrat şi pe terenul literar. Dintre scrierile sale pomenim: Compendiu de istoria Transilvaniei, Sibiu 1864 şi Carte de lectură 1876 şi 1886. Prima a fost oprită de cenzură pentrucă scotea prea mult în relief importanţa, neamului românesc în desvoltarea acestei ţări.

Mutat la Blaj, Russu a fost mai mult bolnav, suferind de astmă şi de boală de ochi, şi astfel n'a mai putut lua parte la viaţa publică. Sâmbătă sara a adurmit lin, fără dureri, ca un om obosit de muncă grea şi ostenitoare.

Înmormântarea i-s'a făcut Luni în biserica catedrală pontificând Escelenţa Sa Mitropolitul Victor asistat de canonicii: Gavril Pop, Dr. Aug. Bunea, Dr. Victor Szmigelscki, Ales. Uilacanu şi Ştefan Pop, protopop. Gh. Bărbat, capel. Iuliu Nistor prof. Aron Deac şi diaconii I. Br. Micu şi Iac. Popa. Cuvântul funebral l'a ţinut canonicul Dr. Isidor Marcu, schiţând viaţa atâta de bogată în fapte bune a repausatului şi arătând în chip fericit cum prin toată activitatea sa se observă spiritul de abnegaţiune şi de jertfă. A cântat prof. Ionaş şi Papiu şi corul clericilor. La groapă a vorbit prof. Negruţ, în numele Asociaţiunii şi preotul Decei în numele preoţimii din tractul protopopesc al Sibiului. De închiere observăm că prezidiul Asociaţiunii a rugat telegrafice pe membrii din comitet I. F. Negruţ, Dr. Am. Cheţian şi Gavril Precup, să o reprezinte, iar preoţimea din distr. Sibiu a fost reprezintată prin preoţii Dion. Aron, Gurarîului, Dem. Deac, Calvasăr şi Dion. P. Decei, Orlat.

În veci pomenirea lui!

Convocator.

P. T. Domni membrii ai societăţii meseriaşilor din Blaj în virtutea § 16 din statute sunt invitaţi cu tot onorul *la a II-a adunare generală ordinară,* care să va ţineà Dumineca la 26 Februar st. n. a. c. la oarele 3 d. a. în localitatea Casinei române.

Program:

1. Deschiderea adunării.
2. Raportul general al comitetului.
3. Raportul cassarului şi proiectul de budget pe 1905.
4. Alegerea a lor 3 comisiuni:
   a) pentru censurarea raportului
   b) pentru censurarea raţioţinului.
   c) pentru înscrierea de membrii şi candidarea membrilor în comitet.
5. Alegerea comitetului.
6. Eventuale propuneri.

Blaj la 2 Februar 1905.

Gavril Precup, president. **Vasile Bersan,** secretar

Noutăţi.

Sărbarea dela Trei-sfinţi. Sfinţii Trei-ierarchi Vasile. Grigore şi Ioan sunt patronii instituiţi gimnazului nostru de fericitul episcop Gregoriu Maior. — În cinstea acestor mari patroni de un lung şir de ani tinerimea gimnazială şi în special societatea de lectură — ţine o şedinţă festivă la care să face lectură, musică şi să declameză în limbile, ce să predau la gimnaz. Credincioşi acestui obicei societatea de lectură a tinerimei gimnaziale a serbat şi în ăst an ziua acestor mari patroni. Serbarea s'a dat în sala de gimnastică în faţa unui numeros public în frunte cu Înalt Prea Sfinţitul părinte Mitropolit Dr Victor Mihalyi. Programul a stat din 9 puncte. Nicolae Agârbiceau, presidentul societăţii de lectură cu titlu „O zi măreaţă", — a arătat însămnătatea zilei aducând elogii patronilor şi admiraţiune piilor fundatori a şcoalelor din Blaj. Au urmat declamările: Ioan Mâcser cl. VIII. din l. română, Folea din cl. VII. din magiară. Nicolae Negruţ cl. VIII. din l. latina; Ioan Moldovan cl. VIII. l. greacă şi Lazar Victor cl. VII. din l. germână. — Toate au fost reuşite. Între declamări orchestra şi corul tinerimei au esecutat oda ocasională „Şcoalele din Blaj de Emil Sabo, musică de Iacob Mureşan. La sfârşit Excelenţia Sa metropolitul Mihályi într'o vorbire plină de învăţături laudă zălul tinerimei întru preamărirea patronilor acestor şcoale. Sara s'a ţinut în sala otelului Univers tradiţionalul „Bal filantropic". Lume a fost puţină ca nici când altădată.

Ştiri personale. *Dr. Dănilă Szabó* a făcut cu bun succes la Oşorheiu cenzura de advocat. Îşi va deschide cancelaria advocaţială în Blaj. — Felicitări!

Serată muzicală. *Reuniunea S. „Maria"* a femeilor române din Cluj. învită la serata muzicală împreunată cu dans ce se va da în favorul nouei biserici din Cluj la 23 Februarie n. 1905 în sala dela „Hotel Central" din Cluj.

„Patria" institut de credit şi economii în Blaj şi-a ţinut Sâmbăta trecută adunarea generală. Din raportul prezentat de direcţiune ne-am putut convinge cu toţii de bazele solide pe care e pus institutul şi de progresele frumoase ce le face. Estragem aci câteva date: depunerile au crescut cu aproape 300 mii. ajungând la cifra de cor. 1.948 mii, fondurile de rezervă la 341 mii la care sumă, conform hotărîrii adunării generale se vor mai adauge peste 19 mii cor., aşa că acum trece de 360 mii va se zică e mai mare ca Capitalul social. care e numai de 220 mii. Rescomptul a crescut şi el la cifra de 613 mii. De asemenea a crescut escomptul cambiilor. hipotecarelor şi lombardul, cari toate se cifrează în suma de aproape 3 milioane cor. Afară de acestea institutul are efecte în valoare nominală de cor. 129500. casă şi realităţi de peste 80 mii coroane. apoi diverse 7930 cor. Profitul anului a fost de *65.826.19* cor. din care s'a votat acţionărilor câte 15% adecă 30 cor. de acţie şi 2741.31 cor spre scopuri de binefacere. Suma aceasta a fost distribuită astfel: *pentru înfiinţându spitalul al studenţilor cor. 1600, şcoalei de fete, şcoalei elevilor de industrie şi internatului preparandial câte 200 cor., asilului de băieţi cor. 150 — casinei române cor. 340 şi reuniunei meseriaşilor cor. 51.31.* Pentru adunarea generală au fost depuse 847 acţiuni cu 495 voturi împărţite între 34 acţionari. După vechime a espirat mandatul membrilor din direcţiune: Ioan M. Moldovanu, Ioan F. Negruţiu şi Dr. Vasile Hossu, care a şi abzis. Cei doi dintâiu au fost reales, iar în locul al treilea a reuşit *Ştefan Pop,* canonic mitropolitan. Tot în anul acesta a espirat şi mandatul comitetului de revizuire. în care s'au ales acum: Iacob Mureşan, Aurel C. Domşa, Gavriil Precup, Dr. Ambrosiu Chetian şi Ioan Fodor. De închiere trebue să relevăm faptul. că „Patria" şi-a luat problema de a ridică un spital pentru studenţii bolnavi şi că singur acest institut susţine şi în parte alimenteaza fondurile pentru şcoala de industrie. internatul de preparanzi, şcoala de fete, azilul şi casina română, cărora, în fiecare an le împarte întreagă suma destinată scopurilor de binefacere.

Blajul pentru Brad. La fondul *„Dr. Iosif Hodoşiu"* înfiinţat la gimnaziul public român gr.-or. din Brad, cu scop ca din venitele lui să se dea ajutoare profesorilor dela acest institut la tipărirea de manuale şi scrieri literare. la ţinerea de prelegeri şi diserraţiuni, la interprinderea de escursiuni ştientifice, cari să vor publica în anuarul gimnaziului, a incurs din Blaj suma de *900 cor.* Între contribuenţi se află Iuniu Brut H dosiu fiul fericitului Dr. Iosif Hodoşiu, Dr. Iuliu Maniu, adv. cu câte 200 cor., Ioan F. Negruţiu. profesor cu 100 c., Dr. Aug. Bunea Ştefan Pop. canonici metropolitani, Georgiu Bărbat protopop. A. C. Domşa, cu câte 50 c., Ioan M. Moldovan, prepozit, Simion P. Mateiu, canonic metropolitan. G. Munteau director preparandial. câte cu 30 c.. Gavril Precup profesor. Ioan Maior câte cu 20 c., şi alţi fruntaşi cousţii ce va să zică a da profesorilor dela institutele noastre culturale posibilitatea să fie la înălţimea chemării lor. — Lista completă să va publica la timpul său. Laudă şi recunoscinţă lor.

Hymen *Pompiliu Tămaş* teolog abs. şi *Leontina Cherebeţ,* anunţă cununia lor ce se va celebra în biserica gr.-cat. din Someş-Odorhei la 5 Martie st. n. — *Augustin Magyar* şi *Silvia Szabó,* anunţă serbarea cununiei lor ce se va celebra Joi în 23 Februaria st. n. în biserica gr.-cat. din Uifalău (Csenger-Ujfalu).

Conferenţele meseriaşilor Dumineca în 19 Februarie n. va fi a VII. conferinţă în localul meseriaşilor nostri. Va ceti Dnul tipograf *Augustin Gruiţia,* Psoara *Mariţi Cristian* va declama. Începutul la 5 oare.

Masa studenţilor. *Petru Boţian* preot Dumbrava, a colectat pentru fondul mesei studenţilor cor. 8.

Fondul subsidiar al preoţilor. a mai primit ca procente după subsidiul de stat dela *Ioan Hăţăgan,* protopop Coşocna cor. 12. *Ioan Boieriu,* Lechinţa, cor. 20. *Elie Câmpean,* viceprotopop Gyó.-Szt.-Miklos cor. 20. şi *Ioan Moldovan,* Uifalău. cor. 10.

Necrolog † *Ana Bran* n. *Dragea,* soţia fostului protopop Zaharie Bran din Sâncel, a trecut la celea eterne Sâmbătă în 11 Februarie 1905 anul al 62-lea al etăţii şi al 9-lea al văduviei, împărtăşită fiind cu ss. Sacramente ale muribunzilor.

Odihnească în pace!

Cumpăraţi Cumpăraţi

Calendariul Unirii pe anul 1905.

Preţul 50 fil. plus 10 fil. porto.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

PĂCAT și ISPĂȘIRE.

1. „PIPȘOARĂ“.

La regimentul al doilea de cavalerie franceză din Algir, în escadronul dela Tlemsen se află un trimbițaș ciudat. Verbal tradus el se numia „Pipșoară“, și, după cum afirmă regimentul întreg, era cel mai brav și mai distins trimbițaș în întreagă armata franceză. Și într'adevăr, trebuia conces, că el știa manua trimbița cu multă artă și gust. La auzul trimbiței sale, soldații erau încântați, chiar și dimineața. ceeace de comun la trezire nu se prea întâmplă. La ameaz când dedea signalul pentru mâncare, la toți le creștia apetitul și aroama supei cele groase de casarmă li-se urcă la toți în nas. Ar fi fost un măgar acela, căruia după o astfel de invitare muzicală, i s'ar fi părut prea uscată, porțiunea de cartofi ori boabele de fasole prea vârtoase.

Pentru aceea însă, acest distins artist totuși a suflat de două ori în trimbiță, așa de mizerabil, încât și celui mai nepriceput trimbițaș i-ar fi fost rușine, și aceasta s'a întâmplat între nește împrejurări, cari merită să fie descrise.

Cum am zis bravul trimbițaș se numea „Pipșoară“. Cel puțin cu numele acesta era înregistrat în lista regimentului, deoarece nu i-se cunoștea numele cel adevărat, și nici el însuși nu și-l știa. La rubrica observațiunilor era scris: „Tatăl și mama necunoscuți“, și cât năcaz și supărare conține în sine această notiță scurtă, o știe ori-cine destul de bine.

Numele de „Pipșoară“ l'a primit deja la întrarea sa în regiment, s'au mai bine zis, încă deja de mai înainte; însă nu doară pentrucă el sămăna cu o pipă de tăbac, căci aceasta este de comun scurtă și rotundă, pe când trimbițașul nostru, dincontră era subțire, uscat și lung cât un par; și iarăș nu pentru aceea că doară ar fi fost delicat și fragil ca o pipă de spumă, nu, căci el era osos, vânjos și avea nește mușchi ca de oțăl. E drept că coloarea brună a feței sale sămăna cu o pipă afumată, însă adevărata origine a numelui său era alta. Camerazii lui afirmau, că numele acesta se potrivește de minune la trimbițași. Pentrucă el era un fumător pasionat, asta se știea; el avea și o frumoasă pipă de spumă, în carea era amorezat cu totul, asta încă se vedeà, Cu toate acestea el nici odată — nu fuma. Nu, în cei zece ani, de când se află deja la regiment, el n'a pus pipa la gură, și n'a avut tăbac în pungă. Numai din când în când, la anumite zile, își scotea pipa din buzunarul dela șeauă, se așezà în tăcere într'un colț, se uita la ea cu priviri duioase, o frecà de mânecă până ce sclipea, apoi iarăș o privià, suspinând greu și adânc.

Aci trebuià să fie ascuns un secret; însă ce fel de secret, înzadar își bătù capul regimentul întreg. Căci — bravul trimbițaș nu era prea deschis la vorbă. El puteà locui luni întregi la olaltă cu un camerad, sub acelaș cort, fără să zică altceva decât Hâm! sau Popp. — Cu un cuvânt era tăcut.

Afară de aceea, camerazii săi mai observară, că el nici odată nu puneà piciorul în vre-o cârciumă, nici odată nu beà nici o picătură de vin, bere ori rachiu. Se înțălege că nici vin de Malaga, nici Champanie. Însă pentru ce? Nici un soldat din întreg regimentul nu era așa de sărac, încât se nu-și poată permite din când în când câte-o înghițitură. „Pipșoară“ însă era trimbițaș de ștab și de regiment, bine salarizat, scotea pe săptămână câte șease franci, avea toate cele gratuit, și afară de aceea în fiecare săptămână căpătà dela regiment câte un pachet de tăbac. Unde cheltuia el toate aceste lucruri?

De sigur „Pipșoară“ cruța, și cronicarii escadronului afirmau, că el are un ciorap plin cu bani. Se înțălege că nimeni n'a văzut încă ciorapul și nimeni nu puteà spune, că ce are de gând să facă cu banii. Numai atâta se știa, că în fiecare an el își cerea un concediu scurt, pentru a merge la Oran, și că în fiecare an primeà câte o epistolă groasă, din Franța. După primirea epistolei, de regulă mergea la capelanul regimentului în Tlemsen, ca acesta să i-o ceteascâ, de vreme ce trimbițașul „Pipșoară“ știea sufla în trimbiță, însă nu știea ceti.

Cu toate particularitățile aceste îl iubeau cu toții. Pentrucă, deși el nu vorbeà nimic, sau numai foarte puțin, cu atât mai mult lucrà. Se povesteau despre dânsul o mulțime de fapte vitejești. Jumătate escadronul aveà să-și mulțumească viața trimbițașului „Pipșoară“, căci fără intrevenirea acestuia, capetele lor deja de mult ar fi fost zdrobite ori atârnate de vre-o șeauă. în diversele atacuri avute cu beduinii.

Însă cu toate aceste merite, și cu toate că se afla deja de zece ani la regiment, el n'a obținut nici medalie de bravură, nici crucea de merite. Asta a provenit însă de acolo, că bravul trimbițaș, înainte de întrarea sa la regiment a avut un trecut foarte furtunos. Seara în odaia de vardă, se povesteau adevărate istorii înfiorătoare despre acel trecut, se înțălege că „Pipșoară“ nu era de față atunci. Pentrucă se știà, că el purtà pumni zdraveni în buzunare și că nu-i plăceà ca cineva să se amestece în treburile sale. Noi însă ne vom nisui să cunoaștem mai de aproape trecutul său.

2. Născut pe stradă — crescut în fortăreață.

După cum am zis, trimbițașul nostru era — un copil găsit. Păzitorul unui sat mic din apropierea Parizului l'a aflat pe marginea unui șanț, jumătate gol și jumătate mort de foame și de frig. Fidel datorinței sale, el duse copilul, care erà numai câteva săptămâni, la primarul comunei. Acesta, un fumător pasionat, aveà o colecțiune întreagă de pipe mari și mici. La întrarea păzitorului cu copilul în cancelarie, primarul exclamă: „Ei, dar ce pipșoară aduci aici?“ Prin aceasta micul trimbițaș căpătă numele de „Pipșoară“ și deocamdată fu încredințat grijei păzitorului în schimbul unei remunerări de o jumătate de coroană pe săptămână.

Când „Pipșoară“ începù a umblà, căpătă permisiune să mânânce cu pisica și cânele primariului în culina acestuia. De creșterea copilului se îngrija comuna, adecă niminea nu se interesà de el. „Pipșoară“ apucà de ici o fărmitură, furà de colo un os, durmià unde voia sau unde găsià vre-un ocol, era înjurat și bătut de toți copiii, până când el era cel mai slab, iar după-ce se simți el mai în putere, începù ai înjurà și ai bate el pe dânșii. Între astfel de împrejurări el ajunse etatea de 16 ani, fără a a aveà cunoștință nici despre Dumnezeu și familie, nici despre drepturi și datorințe. Nu se temeà decât de bătaie și nu iubeà nimic decât independența sa. El nu era stricat, nici răutăcios dela natură, ci era numai necrescut și needucat.

Într'o zi ultimul său stăpân, la care-i păzià vitele, îl aruncă afară din curte, cu vină ori fără vină. El căzù pe brânci în mijlocul stradei, rămase un restimp zăcând astfel și se socotea că oare să spargă cu o peatră fereasta ori căpățina bădăranului său stăpân; în momentul următor însă îi veni un gând mai bun, sări în sus și fugi la Pariz. Aci, în decursul alor trei luni de zile se ocroti pe la vre-o șesă măiestri, se arătà preste tot locul foarte isteț și foarte renitent, și din cauza aceasta de preste tot locul, deja după patru săptămâni fu dat afară. Când văzù el, că cu măiestria nu merge, se înrolă într'un regiment de cavalerie, sperând că aicia va aveà o ocupațiune mai liberă.

Acuma era cavalerist, puteà curăți caii, tăià nutreț și măturà grajdul. Însă deja la două săptămâni i-se deschiseră ochii, și atunci văzù, că încât privește ocupațiunea cea liberă, regimentul și casarma erau mai nesuferite decât ori și care dintre atelierele pe cari le-a fost cercetat până atunci. Spre durerea sa mai află, că dela regiment nu era așa ușor dat afară, ca dintr'o făuriște ori dintr'o cărămidărie, iar când încercă, prin diferite apucături reglementare, să se scape de regiment, atunci să afundă și mai adânc în năcaz. Ajunse de era mai mult în arest decât afară. La urmă la amândoi li-se umplù măsura, adecă „Pipșoarei“ și colonelului său, și ambii hotărîră să se despărțească. „Pipșoară“ încercă să fugă, colonelul însă, carele altcum înțălegea despărțirea, puse de-l prinsă și-l trimisă la arest în fortăreață, unde în loc de sabie căpătă o lopată, ear în loc de cal căpătă o roabă.

În fortăreață, „Pipșoară“ se purtă, escepționalminte, foarte liniștit. De altcum i-ar fi fost și greu, să se poarte altmintrea. Acolo nu se prea fac glume cu eroii regimentului, cari poartă medalia de merite pe brațul stâng. „Pipșoara“ al nostru și-a dat de om în persoana comandantului fortăreței, și atunci ca mai cuminte, el cedă. Pe lângă aceea, de astădată el mai avu și un pic de noroc.

Într'o după amiazi sergentul companiei, amețit fiind de beutură, căzu într'o groapă plină cu apă și noroiu, cufundându-să până în gât. „Pipșoară“ îl văzù și făcându-i-se milă de dânsul, sări după el, și cu pericolul vieții sale proprii îl scoase afară. Pentru această faptă nobilă i-s'a ertat restul

pedepsii, iar el a fost transferat la al doilea regiment de cavalerie din Oran în Algir. Cu aceasta se începe un nou episod în viața „Pipșoarei“ noastre.

3. Crimă și desperare.

Escadronul, la care fu transferat „Pipșoară“, erà staționat în Makta, o comună dosnică. După cum este cunoscut, într'o astfel de posiție isolată, oficerii și soldații au ocupațiune mai liberă decât în cartierul principal. Aceasta era chiar pe placul „Pipșoarei“, a fost însă și nenorocirea lui. Oarele libere, la început le folosi ca să învețe a sufla în trimbiță, pentru că deja de mai înainte a observat că trimbițașii nu sunt ținuți așa de strict ca ceialalți soldați. Prin isteține și paciință îndelungată el ajunse de avansă ca trimbițaș și ca atare căpătă și soldă mai bună. Acum adeseori ședeà cu nopțile în b rt lângă sticla cu beutură, și la urmă deveni un bețiv perfect.

Într'o seară, târziu, polițiștii auziră un strigăt grozav, ce resună într'una dintre multe'e cărciume militare. Întrând înlăuntru, găsiră un om, cu capul zdrobit, întins pe padiment, mort; lângă cadravul plin de sânge îngenunchià un băiat, care strigà plângând: „Tată! Tată!“ Într'un colț al odăii, însă stătea trimbițașul „Pipșoară“, cu fața roșie de mânie și de vin. El ținea încă în mână scăunenciul cu care a spart capul cârcimariului, fiindcă n'a voit să-i mai deà de be..t, pe datorie. Ucigașul nu voià să se predeà, și numai după multă luptă sângeroasă a putut fi infrânt și arestat. În dimineața următoare s'a luat protocol despre cele întâmplate. Birtașul era mor', trimbițașul l'a omorît, ceeace el nici nu negà. Astfel încă în aceeași zi el fu transportat la Oran, pus înaintea tribunalului militar, și osândit la moarte.

Acum era gata cu el. Da, dacă Dumnezeu dedeà curs liber lucrului, atunci el murià ca un câne, fără a cunoaște pe Dumnezeu, fără a cere ceva dela El. Însă — Dumnezeu avù milă de sărmanul om, carele nu chiar din vina sa decăzù atât de tare. Dumnezeu văzù că din sărmanul criminal încă se poate alege ceva, și să îndură spre el. Asta se întâmplă astfel:

Doi gendarmi esportau dela Oran la Makta, pe trimbițașul osândit la moarte, dimpreună cu un arab, carele, asemenea din cauza unui omor, aveà să fie și el esecutat. Legea militară adecă prescriià, ca pedeapsa pentru crimă să fie efeptuită acolo, unde s'a întâmplat crima. Pe drum, arabul, un adevărat uriaș, își rupse legăturile, dete unui dintre gendarmi o lovitură cu pumnul încât acesta căzu jos, amețit, apoi se aruncă cu furie asupra celuialalt, spre a-l sugrumà. Deja era trântit și acesta, arabul îngenunchià pe el, și trimbițașul s'ar fi putut folosi de ocaziune, ca să fugă. Însă, cu toate acestea, el era un trimbițaș brav. Deoarece mânile îi erau legate la spate, el să aruncă asupra arabului și-l muște așa de rău cu dinții de brat, încât acesta, urlând de durere, a trebuit să lase pe gendarm, spre a se apără contra noului dușman. Abia se simți jandarmul încâtva mai liber, și pe dată-și apucă pistolul și trase un glonț în capul arabului turbat.

Era și timpul suprem. Pentru că deja trimbițașul nostru zaceà înconscient și plin de sânge, sub loviturile puternice ale beduinului. Acum toți patru zăceau în năsip. Dupăce își veniră iarăși în ori — se înțelege că esceptionăm pe arabul cel pușcat, — cei trei porniră spre Makta. Acolo făcură raport colonelului despre cele întâmplat și lăudară peste măsură purtarea trimbițașului.

Colonelul, carele încă ar fi vrut bucuros să scape pe sărmanul delicuent, s'a crezut îndreptățit a amăna esecuția acestuia, și-i trimise pe toți trei îndărăpt la cartierul principal, dimpreună cu un raport în scris, în carele recomandà pe trimbițaș grației guvernatorului. In Oran, cauza a fost cercetată încă odată, și urmarea a fost, că cei doi gendarmi au fost închiși pe opt zile, din cauza negligenței lor; trimbițașului însă i-s'a schimbat pedeapsa cu moarte în închisoare pe zece ani, la muncă silnică.

Gendarmii erau veseli, trimbițașul însă nici decum. Când auzi el, că nu va fi nici pușcat, nici liberat, ci că va trăbui să stea închis zece ani de zile, atunci îl ajunse o furie și desperare nespusă. El înjurà, blăstămà, strigà, urlà, își smulgeà părul, încât toți credeau că a nebunit. Însă pentruce toate acestea?

Pentrucă trimbițașul nostru voia chiar aceea, ca ori să fie liber, ori să fie mort; însă ca să fie închis zece ani de zile, — aceea n'o puteà suporta. Da, el s'a bucurat de moarte, ca de o binefacere. Pentrucă din sara aceea, când a omorît pe birtaș, conștiința îl mustrà într'una. Despre părerea de rău, mărturisire, împăcarea cu Dumnezeu, el nu știea nimic. Vedeà numai ziua și noaptea, cadavrul plin de sânge a jertfei sale, iar lângă acela pe copilul orfan, care strigà după tatăl său și blăstamà pe ucigaș; și când se trezià noaptea după astfel de visuri înfricoșate, era acoperit cu sudori răci de frică. Asta n'o mai puteà suporta. El era împăcat și îndestulit cu ideea, că trebuia să moară pentru fapta sa criminală; aceasta era cu dreptate. Acum însă voiau să-l silească, să mai chinuiască încă zece ani de temniță; contra acestei hotăriri se opuneà inima sa însălbătăcită. De două ori a încercat în temniță, să-și iea viața. E drept că intențiunea aceasta a fost impedecată încă la timp, însă la a doua încercare de sinucidere și-a produs o rană așa de periculoasă, încât a trebuit să fie transportat în spitalul închisoarei. Acuma a sosit timpul de grație.

(Va urma.)

Românii din America.

(Continuare și fine.)

Zelom Ohio: Moise Pandrea din Feleag, Nicolae Lazăr din Nocrichi, Ludovic Turc din Abrud câte 50 cent. Stefan Kővesdi din Bákány 1 dolar, Nicolae Stregea din Dridif, Petru Oana din com. Părău câte 25 cent. Ioan Ciolan din Șura-mică 15 cent.

Ingstaon Ohio: Nicolae Vasilie și p. Ana Petrese, Ana Vasile, repausată, Toma Steva din Hosman câte 1 taler, Nicolae Sârbu din Hosman 25 cent. Ioan Vasilie din Hosman 1 taler și 5 cent. Ioan Teasc, Nicolae Banciu din Hosman câte 25 cent.

Edinburg Pensilvania: Iaan Rotariu, Și Soția Ana Rotariu, Nicolae Pleșea, din Hosman câte 1 taler. Nicolae Pundea, Irimie Șerban, Maria Șerban, George Feldiorean, Simion Pamp, George Vlad, Simion Vajin, Ioan Vlad, George Dan din Săsăuș câte 25 cent. Gion Georg din Săsăuș 10 cent. George Frățilă din Săsăuș 50 cent. Iordan Burja din Nucet 50 cent. Toader Mircea din Nucet 40 cent. Ioan Burja din Nucet 50 cent. Nicolae Burja din Nucet 25 cent. Ioan Bogdan și Maria, și Vasilie Nucet mort 1 taler, Irimie Burja mort, Ilisie Boggdan mort din Nucet câte 25 cent. Ioan T. Bogdan din Nucet 50 cent. Iosif Boborodea din Nucet 1 taler, Ioan Ios. Boborodea din Nucet 50 cent. Ioan Danci din Nucet 1 taler Ioan Băcilă din Nucet 30 cent. Iordan Popa Ioan Băcilă. Iordan Bogdan, Toma Boborodea din Nucet câte 25 cent. Ioan Băcilă mort în America, din Nucet 50 cent. Ioan Boborodea, Ioan Bogdan din Nucet câte 20 cent. Ioan Balu din nou românesc 20 cent. Ioan Mircea și Ana I. Mircea, Toma Mircea, Zachiu Cosma și Sandu Z. Cosma Ioan Cosma și Sandu I. Cosma mort din Nucet câte 50 cent. Nicolae Cosma, Ioan Popa din Nucet câte 25 cent. Nicolae Cocoră din Colun 15 cent. Nicolae Mihu si Susana N. Mihu din Cornățal câte 25 cent. Ioan M. Băcilă din Nucet 25 cent. Adam Filip și cu soția Adam Filip din Săcădate câte 25 cent. Nicolae Pristav, Ioan Pristav din Nucet câte 50 cent. Iordan Istichie din Nucet 40 cent. Ioan George, Nicolae George, Ana Nicolae, Nicolae Steva din Nucet câte 25 cent. George Opriș, Ioan Bucșa, Trif Bucsa din Săsăuș câte 20 cent. George Necșa din Vlădeni, Laurențiu Dop din Agârbiciu, Ioan Pascu din Vlădeni, Iacob I. Tinghisu, Nicolae Rociu din Nucet câte 25 cent.

Letonia Ohio: Nicolae Ilion din Sâmbăta-sup. 24 cent. Ioan Pleasca, Ioan Avram din Vecerd câte 50 cent. Nicolae Dobrota din Porumbacul-inf. 46 cent. Ioan Călin din Porumbacul-inf. 40 cent. Đănilă Rosivetu din Fofeldea Cașoțiului 50 cent. Rosalim Virchia din Găinar 25 cent, Nicolae Stirbetu din Feleag 1 taler. Petru Angel din Nocrich 25 cent. Emanuil Hotea din Zlatna 25 cent. Nicolae Moisan din Zlatna 50 cent. Nicolae Vas din Arpaș 50 cent. Ioan Voicu din Agnita 25 cent. Irimie Hotea din Zlatna 25 Ioan Banciu din Zlatna 25 cent. Ilarion Clostoifan diu Feleag 25 cent. George Mihu din Heturi 25 cent. Toma Aldea din Roșia săs. 50 cent. George Vasu, Matheiu I. Dobrin din Arpaș câte 25 cent. George N. Dobrin, Gearasim Dobrin din Arpaș câte 50 cent. Petun Petru din Noul-rom. 25 cent. Nicolae Coman, Toma Coman din Roșia-săs. câte 25 cent.

Centan Ohio: Simion Borzea, Chirilă Blehetin din Vișlea-de-joș câte 20 cent. Nicolae D. Neagoie din Vișlea-de-jos 30 cent. Ioan Gabor din Voila, George Grec din Copăcel, Isarie Botezan din Orosia câte 25 cent. Oprea Borzea din Vișlea-inf. Climentei Corje din Vișlea-inf. George Cret din Corbi, Silvestru Dancu, Ioan G. Corjea din Vișlea-inf. Nicolae Petrișor din Corbi, Vasilie N. Sandru din Vișlea-inf. George Calin din Bezidachitu, Ioan Tătariu din Dragosna câte 25 cent. Iosif Velican din Buclova 1 taler. Nicolae Milpoltian din Sebeșul-săs. Dănilă Sim. din Dridif, Andreiu Bodirnea din Beclean, Gavrilă Grecu din Ruja, Nicolae Hențan din Hendorf, Ioan Șerban din Vișlea-de-sus, Vasilie Dragoș diu Dridif, Ioan Cioară din Vișlea-de-sus, Ioan Bugner din Ruja câte 25 cent. George Costea din Besimbac 20 cent.

Poșta Administrațiunii.

Am primit și cuietăm abon. dela:

Lisznyó pe 1903 și 1904 *Noul-săsăsc* pe timpul din 1 Oct. 1900—1/12 1902 *Gelința* pe timpul din 1/8 1902 (nu 1903), până în 1/8 1904. Vă rugăm și pentru rest *Krassó* pe 1905 sem I. *Ticvanul-mare* pe 1904 *Lumperd* pe 1905 *Bâla* pe 1896. Vă rugăm și pentru restanța anilor următori. *Tritul-de-jos* pe 1903 și 1904 *M. Ciuciu* pe timpul din 1 Oct. 1900 până 1 Aprilie 1901. Vă rogăm și pentru restanța ce mai este. *Custelnic* pe 1904 *Beld* pe 1905 *Șiuaicu* pe 1905 sem. I. *Mirasldu* pe 1904 *Negrilești* pe 1898 și 1899 *Cerghidul-mic* pe 1903 și 1904 *Oarfa-de-jos* pe 1905 *Ny. Bálintfalva* pe 1903 *Jos. Or. Jibou* pe timpul din 1/7 1904 până în 1/7 1905 *Bucium*

(Făgăraș) pe timpul din 1/I 1902 până 1/9 1903. Pre 1899, s'a plătit numai pe 1/2 an, cât a trebuit. *Cernești* pe 1900 *Ocna Dejului* pe 1894. Mai sunt în restanță anii 1895—1901 inclusive. Vă rogăm și pentru acestia *Capnicbaia* pe 1905 sem. I. *Bebavechiă* pe 1904 sem. 2-lea; *Berind* pe 1903 sem 2-lea. și 1904 sem. I. *Gyó Alfalu* pe 1905 sem. I. *Velț* pe 1901—1904 *Săcalul-de-Câmpiă* pe 1904 *Iskrom* pe 1904. Sunteți în restanță pe anii 1901, 1902 și 1903 Binevoiți ai solvi și pe acestia. *Cianul-mare* pe 1904 sem. I. *Boutariul-infer.* pe 1905 *Csik. Sz.-Györgg* pe 1902 și 1903 *Barul-mare* pe 1904 *Somostelke* pe 1902 *Kézdi-Polyán* pe 1904 *Vaidei* (Orăștiă) pe 1904. Cu altă restanță nu sunteți, decât cu anul curente.

Posta redacțiunii.

T. H. Ne pare rău, dar unmai avem manuscrisul. Egoistăm pe lângă gândul nostru, că recursul Dtăle poate fi rău întâles.

Editor și redactor răspunzător:

Aurel C. Domșa.

(51 2—52

Iulius Erös.

Sibiu (Nagyszeben) str. Cisnădiei 3.

Tot felul de oroloage, juvaere **din aur și argint**, — tăcâmuri **din argint**, recuisite de **aur și argint** pentru biserici.

Cel mai mare deposit din Ardeal

Mare deposit de **sticle măritoare, ocheane și binocle**

Comandele se esecută numai pe lângă rambursă.

Reparările se esecută prompt și eftin.

Cumpăr eventual schimb cu cel mai mare preți curent obiecte vechi **de aur și argint** și petri scumpe.

La cerere trimit franco și gratis Prețcurent ilustrat.

Nr. 3016. F. Orologiu cilindru remontoir din ***argint,*** cu acoperișuri duple de o construcție puternică și trainică, ***costă 7·50 coroane.***

Senegin contra tuseĭ, răguseliĭ, durerii de piept, ofticeĭ, tuseĭ măgărești, cataruluĭ astmeĭ, greutățiĭ de respirat, lungóreĭ și tuseĭ sŏcĭ. **Vindecă sigur și repede.** Prețul **1 cor. 20 fii.** și **2 cor.**

Capsic unsóre. Contra durerii de óse, podagreĭ, reumatismuluĭ, rĕcelor, durerilor de cap, dinți și nervi, precum și scrintiturilor. Cele mai îmbĕtrânite bóle le vindecă. Prețul **1 cor. 20 fii.** și **2 cor.**

Centarin. Contra morburilor de stomac, precum lipsa de apetit, misturea rea, catarul și aprinderea de stomach, greața și vomarea, sgârciurile cele mai grele. Leac sigur. Folosesce și la curățirea sângeluĭ. Prețul **1.20** și **2 cor.**

Kaljodsarsaparil. Mijloc escelent pentru curățirea sângeluĭ la sifilis, morburile tinerețelor 1 sticlă **2 cor.**

Laxbonbons. Închiderea scaunuluĭ e causa diferitelor morburĭ, pecum palpitarea de inimă, amețelĭ, durerĭ de cap și altele. Deci cine sufere de încheierea scaunuluĭ numaĭ de cât se comandeze **Laxbonbons** zacharele purgative, plăcute și dulcĭ la luat. Pețul **1 cor.**

Chemicale, drogue, legăturĭ și bandagerie chirurgice. Instrucție pentru prepararea diferitelor vinarsurĭ, liqueruri, rum și altele. Teurĭ russice, Parfumurĭ, săpunurĭ, crem escelent pentru față și mânĭ. Articolĭ cosmetice, oleŭ pentru pĕr. Esență pentru picatul și întărirea părulcĭ. Apa de gură și dinți pe cum și prav. Orĭ ce fel de arțiclu din branșă. Tóte fórte ieftine. Faceți întrebare și Vĕ veți convinge.

Cornel Demeter,
apotecar în Szászvárós, iskola tér 41.
47 (5—10)

BCU Cluj / Central University Library Cluj

EȘTI SLAB?

Voiești să fii tare? — Voiești ca între ori-ce împrejurări ale vieții să te bucuri de sănătate?

Voiești să ai curajul și energia ca să te poți opune liniștit grijilor și năcazurilor? — Noi ne am dedicat lucrările noastre întru a mări și întări sănătatea omenimei. — Încercările noastre sunt încoronate de succese și metoadele noastre sunt recunoscute ca cele mai bune din partea oamenilor de știință. Am arătat că Electricitatea este basa vieței fisice și că aceia cari sufer de ***stomac, reumatism, morb de nervi, dureri de spate, de cap, de piept*** au lipsă de mai multă electricitate.

„Electrophor"

Aparat de electricitate, renoiește puterea perdută și îl poate folosi unul fie-care.

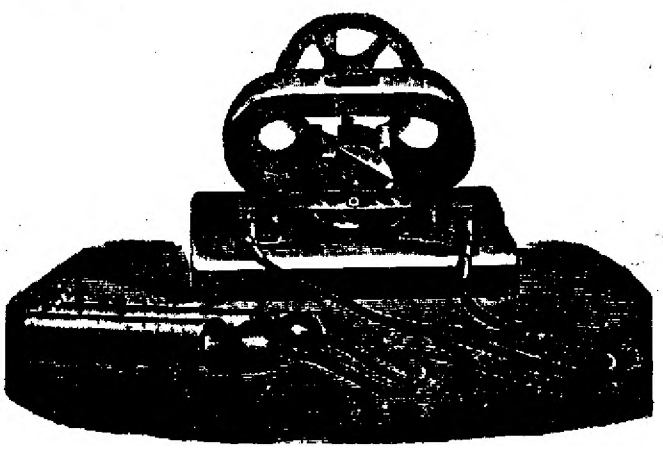

Nu se poate în deajuns sfătui oamenilor slabi să folosască acest aparat electric. Electroforul întărește nervii, înoiește sângele, întărește simțirea, aduce sângele și sistemul nervos la o normală funcțiune.

Dr. Bourg, membru la facultatea de medicină din Paris referează: Nu numai **podagra**, (șuiul), **reuma**, **hysteria**, **asthma**, au fost în nenumărate casuri vindecate prin electricitate, unde medicamentele **s'au dovedit** de nefolositoare, ci și la ori-ce fel de morb de nervi, durere de cap, colică, dureri de urechi, insomnie, hipocondrie și cu deosebire la hemoroide efectul bun se arată după vre-o câteva zile, ba uneori după vre-o câteva ceasuri. — Cu un minunat succes se folosește contra durerilor femeiești. Electroforul produce ani de a rândul un curent electromagnetic fără a avé baterii și fără mașini ajutătoare. — Se garantează pentru trăinicia lui 5 ani.

Prețul unui aparat mic complet:

20 coroane.

(Pentru cei foarte simțitori).

Prețul unui aparat mare complet:

30 coroane.

(Pentru însănătoșarea morburilor vechi).

Se spedează la trimiterea banilor înainte sau prin rambursă.

Manhattan întreprindere de Electrofor. Budapesta VIII. Aggteleki u. 15|u.

32 (23—52)

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul:
Pentru monarchie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia, să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XV. Blaj 25 Februarie 1905. Numărul 8.

CHAOS.

(=) Au ajuns atât de încurcate acţiile politicei noastre, încât nu putem ştii nici pe un moment, dacă ziua de mâne nu ne va aduce surprinderi din ce în ce mai mari.

De-o vreme încoace trecem zilnic din surprindere în surprindere; încât nu ne mai putem da sama, ce va aduce ziua de mâne. Înainte cu câteva luni, când cetiam despre lupta obstrucţioniştilor, cari au ajuns, în cele din urmă, a scoate cu puterea din casa ţării pe trabanţi, răsturnând fotoliile ministrilor, şi sfărmând scaunul presidenţial, priviam cu un fel de mirare, la matadorii opoziţiei, cari să fotografiază în jurul scaunului presidenţial, în mâni cu scânduri, şi cu bucăţi rupte din tapetele camerei. Ce bine le şede în scaunul prezidenţial, zimbiam în noi, atunci.

Şi iată că după un interval aşa de scurt, Tisza cel atotputernic se rostogoleşte din înălţimea lui, în aparenţă înaccesibilă, opoziţia întră în dietă cu o majoritate covârşitoare. Şi, în şedinţa din Marţa trecută, raportează învingere deplină asupra partidului liberal, reuşind a alege pentru postul de preşedinte, viceprezidenţi, notari, tot oameni din sinul opoziţiei aliate. Este pentru întâia dată, dela 67 încoace, că prezidiul camerii să ajungă în mâna unui bărbat din partidul kossuthist.

Constituindu-se astfel camera, suntem încă departe de a puteà face combinaţii asupra constituirii noului guvern.

Vizita lui Kossuth la Viena a fost foarte viu comentată în presa de aici şi în cea din Austria; cu toate aceste întrevorbirea, ce a avut-o cu Monarchul şeful partidului 48-ist, rămâne o taină nedeslegată încă. Înţălegem, că Domnitorul nu ar fi străin în ce priveşte independenţa vamală a Ungariei, dar că în chestia armatei nu voeşte şă cedeze o iotă măcar.

Astfel stând lucrul, opoziţia ajunsă în majoritate ru va puteà contà la fotoliul ministerial; partidul liberal cu atât mai puţin. Rămân dissidenţii, cari întrunesc până la un anumit punct simpatia celor două partide contrare. Andrássy pare a eşi la suprafaţă, Bánffy încă se aminteşte şi, ca o surpriză se şopteşte în taină şi de Wekerle.

Alianţa opoziţiei cere sus şi tare însă, ca noul guvern să păşească cu principii concretizate şi nu vor să audă de un guvern de *transiţie*. Le e frică adecă, să nu dea îndemnizarea noului guvern, pentruca acesta, să disoalve de nou dieta şi apoi să dispună noue alegeri, în cari opoziţia ar fi, fără îndoială, înfrântă. De aceea „l gyetértés" organul independist, cere ca guvernul care se va forma, să se ocupe în primul plan cu reforma legii electorale, pentruca cetăţenii să-şi poată deprinde dreptul acesta în deplină libertate a convicţiunei lor, ca alegerile de deputat să nu fie de aci încolo sporturi scumpe, ci să fie tot atât de accesibile şi caracterelor cinstite, cu mai puţină stare materială.

O cerere foarte întemeiată aceasta, a cărei temeiu, dacă înţălegem bine, este convictia că partidul liberal tot nu e înfrânt cu desăvârşire, şi că revenirea lui Tisza la putere, deşi eschisă pentru prezent, nu e eschisă şi pentru viitor...

Organul partidului poporal, spune de altcum pe faţă, care a fost ţinta comună a opoziţiei aliate: nimicirea legii-Dániel, eschiderea dela putere a guvernului Tisza-ist şi a partidului liberal pentru totdeauna.

Tratativele decurg — şi cine ştie când vom ajunge a şti ceva pozitiv relativ la formarea noului cabinet.

În ori-ce caz, opoziţia, după o luptă aşa de crâncenă, nu va ceda mult din pretenziunile ei şi prevedem cu siguranţă, că unele din aceste — ales cele referitoare la instrucţiunea publică — ne vor fi încă poate mai ostile decât cele ale guvernului căzut, care de altcum numai prietin al nostru nu s'ar puteà numi.

Deputaţii nostri naţionalişti vor aveà să ţină piept cu toate atacurile, ce s'ar porni în contra instititutelor noastre culturale; iar acasă avem de asemenea foarte mult de făcut. În vederea reformii electorale cerute de opoziţie, să ne revizuim listele alegătorilor, să ne studiem terenul, pentruca la noue alegeri, să nu întrăm în lupta electorală aşa de neorganizaţi şi aşa de divizaţi ca mai înainte.

Trăim zile, cari aduc necontenit surprinderi, fără să putem ştii nimic cu siguranţă, ce va urma.

În ori-ce caz, abia putem spera pentru noi o situaţie mai favorabilă, de aceea să fim trezi şi să nu uităm, că şi pentru viitor rămânem avisaţi ca şi în trecut: numai la puterile noastre.

Balotajul dela Cehul-Silvaniei. La 16 Februarie curent aveà să se ţină balotajul între iubitul nostru George Pop de Băseşti şi candidatul guvernului, baronul Bornemisza. — Românii de pretutindenea erau în aşteptare. Cu zile înainte să zvonisă, că Badea George va fi ales la sigur. — Bravii sălăgeni şi-au dat cu toţii mâna să fie cu trup cu suflet pe lângă simpaticul lor candidat. — Să şi cuvenia astfel. George Pop de Băseşti este omul cel mai iubit al Sălăgiului, românul cel mai verde şi cel mai încărunţit în luptele noastre politice. — Iată de ce cu toţi deopotrivă doriam aceasta şi voiam oarecum să grăbim acest balotaj; vream să-l ştim cât mai iute în şirul celor aleşi. — Şi când aşteptarea noastra era mai încordată, când ne ţineam mai siguri de reuşită, firul telegrafic, în locul izbândii, ne aduce vestea, ca un trăsnet zdrobitor, că Badea George a fost bătut de moarte şi alegătorii săi au fost alungaţi — Eram nedumeriţi, nu ne venia să credem, că viaţa constituţională în Ungaria să fi degenerat până într'atâta... Scrisoarea deschisă adresată de George Pop de Băseşti alegătorilor săi ne chiarifică pe deplin. Dsa dinpreună cu alegătorii, când mergeau *ca la biserică, la Cehul-Silvaniei*, sosiţi acolo au fost atăcaţi în modul cel mai mişelesc de o bandă de bătăuşi plătiţi. — L'au lovit în cap fără milă, cu gândul infam să-l omoare. Tot asemenea pe alegătorii lui. La toate acestea gendarmii şi miliţia au privit nepăsători. — George Pop de Băseşti în faţa acestei brutalităţi infame — nefiind omul sigur cu viaţa, şi-a retras alegătorii dela urnă. — Faptul acesta este unic în istoria neamurilor civilizate. Au doar s'a mai auzit să se fi întâmplat undeva, ca atunci când mergi să-ţi deprinzi dreptul cel mai cardinal, ce-l are un cive într'un stat constituţional — sub egida stăpânirii, să te bată în cap ca pe-o vită? — Unde e prestigiul moral al statului, când slujbaşii lui abusază în aşa chip cu puterea? — Istoria popoarelor ne spune, că Filip cel mare şi-a lăţit domnia peste popoarele orientului cu spiritul blândeţii, respectând obiceiurile şi drepturile fiecăruia. — Guvernanţii nostri vreau să ne stângă într'o lingură de apă; noroc că suntem cam mulţi.

Avem nădejdea, că legea va da satisfacţia cuvenită lui George Pop şi alegătorilor

săi. — Până atunci exprimându-ne indignarea şi înfierând cu dispreţ brutalităţile dela Ceh, trimitem venerabilului nostru prezident salutul nostru respectuos.

Adresă de aderinţă Ilustrului Domn George Pop de Băşeşti

Ilustre Bărbate!

Dumnezeu a trimis în lume pe Fiul său, ca să răscumpere omenimea din sclavagiul sufletesc avilitoriu de demnitatea omenească şi opul divin a răscumpărării — scăldând pământul grădinii Getsimani îngreunat de blăstămul ceriului de patru mii de ani, prin sudorile sale mestecate cu sânge. — l'a îndeplinit în muntele Golgotha.

Astfel a trimis Dumnezeul părinţilor nostri din când în când bărbaţi providenţiali, mentori spre frângerea lanţurilor ruginite de 17 secoli a poporului român, care îmbrâncit sub greutatea căluşelor uda glia robiei prin sudori mestecate cu sânge. De un atare mentor trimis de Provedinţă este fericit a te avea, stimă, venerà şi iubi pe tine ilustre bărbate poporul român din Sălagiu şi patrie! Tu, care prin elanul sufletului înalt, prin inima-ţi mare şi sacrificarea Eu-lui tău ai devenit martirul naţiunii române, totdeauna ai cuprins în inima ta dorirele şi durerile neamului român. Scăldata-i perina esiliului cu sudorile stoarse de suferinţă îndurată cu resemnaţiune pentru iubirea de neam. Iar la 16 Februarie a. c. zi, — care va rămâneà gravată prin picurii de sânge de martir a neamului scurşi din inima ta: ai suferit martiriu în Golgotha pironitoare de drepturile neamului român. Ranele inflicte ţie, sunt inflicte şi mamei naţiuni şi fiecăruia suflet de român pentrucă cu tine a sângerat naţiunea si toţi fii ei cu tragere de inimă. Îţi trimitem balzamul vindecător a condolinţii frăţeşti spre alinarea usturimii ranelor. Îţi trimitem bandajele încălzite de focul dragostii spre legarea ranelor inimii sufletului şi trupului tău. Mângăie-te că al nostru eşti şi ne împreunăm lacrimile cu ale tale, iar din suspinurile noastre împreunate cu ale tale, împletim o cunună neveştezitoăre şi o dedicăm tâmplelor brăzdate de furtunele seculare a mamei naţiuni române.

Mângăie-te, că pe cum Christos cel răstignit a înviat, aşa şi drepturile naţiunii române, pironite în Golgotha nedreptăţii, pentru care tu ai suferit martiriu, vor învia, ca să nu mai vadă moarte, iar până atunci neîncetat să trimitem suspine către ceriu dimpreună cu sfînta maică biserică: „Să învieză Domnul şi să se risipească vrăjmaşii lui, să fugă dela faţa lui toţi cei ce-l urăsc pe el?“

Sălagiu. 1905 Februarie 20.

Clerul român sălăgian.

FINAL

— *pentru „Gazeta de Duminecă“.* —

Spre închierea discuţii, mai publicăm şi următoarea: *Adeverinţă.* „Subscrişii, ca unii cari am pregătit toate şedulele, declarăm pe cuvântul de onoare, cumcă toţi alegătorii din Şumal şi Porţi, conduşi la alegerea de membrii comitatenzi pentru cercul Ipului — de preoţii Vasiliu Pop şi Domiţian Cupşa, au votat pe candidaţii românilor conducători, adecă pe E. Vicaş şi Dom. Cupşa. — Aceasta o adeverim noi subscriişii şi o putem adeveri cu toţi alegătorii cari ştiu ceti şi scrie. că şi ei au văzut negru pe alb numele scrise de noi pe şedulele ce le-au dat în urnă. Lecimer 1905 Februarie 19. *Petru Cucu* not. cercual. *Tegzes M. Togyer* econom în Porţ.“

În faţa acestei adeverinţe. subscrisul nu pot lăsà nepomenit, că pe lângă toate că e adevăr aceea, că eu şi confratele preot din Porţi Domiţian Cupşa, cu toţi alegatorii nostri am votat pe cei doi în adeverinţă numiţi şi designaţi de conducătorii nostri din centru, Dl Victor Boţan a scris la G. de D. o corespondenţă indesată cu neadevăruri — despre ce însuşi a fost convins — aserând maliţios şi tendenţios: că am votat cu străinii etc.

Dl. I. P. Lazar redactor, a publicat voios şi „con-amore“ gozăriile neadevărate a Dlui V. Boţan.

Pentru desvălirea adevărului a trimis spre publicare şi Dl notar cercual P. Cuc şi Tegzes M. Todor sus numita adeverinţă nimic adăugând la ea — după cum mi-au spus, — dar aşa să vede G. de D. e surdomută nu voeşte a auzi şi spune adevărul. Dl redactor I. P. Lazar, nu mult cugetà cât de mare şi preţios bun e onoarea. Că e atăcată şi răpită pe dreptul ori pe nedreptul, pe Dsa aşa să vede nu mult îl impoartă. Pentruce nu? O ştie Dsa cu siguritate, noi însă numai deducem şi deducerea noastră pentru Dlor e deprimătoare.

N'ar strica să pomenese şi de geinicofăţarnica şi nezmerita exclamare a Dlui V. Boţan: „Sărac de tine popor delăsat din Porţi şi Şuimal, ce mai conducători ai tu, cum te lasă pradă evenimentelor!“ etc. dar acest glas farizeo-mincinos, în faţa adevărului de sine să întoarce de unde a ieşit.

FEUILLETON.

— Luceafărul —

În anul al patrălea iasă la Budapesta de două ori pe lună o revistă mândră şi curată, ca însufleţirea din care a pornit, o revistă românească, a noastră a Românilor „de dincoace“, pe care mulţi dintre noi nu o cunoaştem, poate numai din auzite. Când înainte cu trei ani şi ceva „Luceafărul“ să prezintà în cel dintâi număr, ochii unora să oprirà pe copertă — o româncă în port naţional, şi spuneau că „nu e chiar rău“, alţii îşi luarà osteneala să cetească două-trei pagini. şi li-să făceà sânge rău de uşuriaţa şi îndrăzneala cu care nişte tineri universitari, cari îs numai copii încă. să apucă în loc de studiu să facă literatură, pe care mai aşteaptă apoi să o şi sprijinească, şi în gândul lor admirau poate înţelepciunea celor mulţi, foarte mulţi, cari fără să mai cerce a pătrunde în tainele acestei zămisliri copilăreşti, trimisără solul de bine să vestească, acolo de unde a plecat. că nu sunt pretutindenea inimi tinere, că însufleţirea pentruce e al nostru, credinţa în puterile noastre. jertfirea din puţinul cât îl avem, — a *jertfi* nu însamnă a da din ce ai prea mult — sunt vorbe spuse în vânt, — cari îşi vor perde acuş înţălesul pentru mulţi — Dar totuşi între cei mulţi, cărora s'a trimis revista, se aflarà câţiva, cari au voit să înţăleagă gândul şi ţinta celor ce au pornit „Luceafărul“, şi aceşti puţini s'au bucurat din toată inima, şi *au dat* sprijinul pe care l'au putut da. Foile noastre „de dincoace“ au luat notiţă de apariţia unei noue stele pe cerul întunecat a beletristicei noastre, care stea însă, foarte pretensivă, vrea să fie chiar „Luceafăr“! Dar afară de o scrisoare a dlui Mocsonyi şi alta a dlui Vulcan, nu s'a aflat nimeni, din bărbaţii literaţi dela noi, care să spună în public un cuvânt de încurajare pentru revista nou născută. Dar peste Carpaţii bătrâni, dincolo de aceşti „muuţi părinţi“ träeşte un om de o rară inteligiţă creatoare şi organizătoare, un bărbat cu simţăminte largi, curate, puternice, care şi cu ocaziunea apariţii „Luceafărului“ a arătat, că deşi träeşte în capitala României. nu e numai a celor de dincolo, ci a tuturor Românilor.

Dl Iorga a trimis o scrisoare cuminte, un program pentru noua revistă. Şi de atunci încoace, a colaborat însuşi, şi nu a trecut ocazie binevenită, în care să nu amintească. să nu încurajeze. să nu dee povete pentru „Luceafăr“ şi cetitorii lui. — Şi să nu se uite, că la realizarea unui program literar. cel mai puternic sprijin e totdeauna *interesul* ce vezi că-ţi poartă aceia, căror te adresezi. — Dlui Iorga, în măreaţa operă ce săvârşeşte cu o uimitoare muncă vezi bine nu pasă atâta de indiferentismul ce i-se manifestează „dincolo“, dar Dlui e un geniu. Ceice au dat naştere „Luceafărului“ însă au fost numai tineri cu mai mult sau mai puţin talent, dar cari au lucrat după cum le-a poruncit simţemintele celea mai curate. Şi daca pe aceştia răceala celor mulţi ar fi putut foarte bine să-i îngheţe, interesarea celor puţini. dar buni şi nobili, încuviinţarea voinţii şi planurilor lor din partea celor de frunte a neamului, i-a înflăcărat şi mai mult, şi ne mai băgând în samă piedecle nenumărate, s'au pus pe muncă, şi „Luceafărul“ număr de număr s'a prezentat tot mai bine. De multe ori, — din lipsa abonamenţelor neplătite — era silit să iasă 2-3 numeri de odată, şi în răstimpul de aşteptare sărmana administraţie era silită să anunţe prin ziare că „din cauza unor neorânduieli ivite la tipografie, revista va apărea atunci şi atunci“, şi numai aşa se mai puteau opri svonurile: „Auzi mă: Luceafărul s'a stins“. — „Ba nu, ascultă frate, alta să-ţi spun eu. Până acum am avut întunecime de soare şi de lună, acum vom avea şi de „Luceafăr“. Asta-i descoperirea mea proprie, pe onoare dacă nu!“

Şi când apoi eşia câte un splendid număr duplu ori chiar întreit, poate când nu-l aştepta nime, mirarea de multe ori trece în admirare: „Mă, ăi dela „Luceafărul“ să şti că nu-s curaţi“.

Şi cetitorii lui regulaţi. tăiau foile vergure. Poate şi acum, în multe cazuri. mâni curate de cuconiţă. ori cutare „tinăr de speranţe mari“, făceau cei dintâi slujba aceasta, domnişoarele ca să cetească un cântec nou de Nic. Otava, şi să li-se înfioreze sinurile de mult liniştite, tinerii de speranţe să treacă repede de pe o faţă pe alta, căutându-şi „productul“, şi în urmă să se oprească disperaţi la câteva şire din „posta redacţiunii.“ — Asta însă să făceà numai în primele momente, când se aduceà posta. — Dar după cină, stăpânul casei cetea adâncit ne mai băgând samă la domnişoara ce pândea ilustraţiile. şi când termină, spunea cu glas gros: „Măi copii, tinerii ăştia-s vrednici de toată lauda. Mâne trimit abonamentul pe anul viitor“.

Procedura aceasta de a ascunde adevărul și a lăsà la suprafață gozăriile maliţioase e necualificabilà.—Să le fie de bine Dlor dela Gazeta de Dum.! Iar On. public să aibă notiță scumpă de specialitatea de tot specială a Gazetei Dlui I. P. Lazar și soţii, — și să-și facă explicările de lipsă și fără a le scrie eu.

Șuimal la 20 Februarie 1905.

Vasiliu Pop
preot.

Despre misiunile poporale.

În contra inmoralităţii, ce tot mai tare se lăţeşte între credincioşii bisericii noastre, s'a început în anul trecut, de către unii preoţi zeloşi, un bun mijloc de apărare. Câţiva fraţi preoţi din tractul protopopesc al Clujului, sprijiniţi de şeful tractual, au ţinut o serie de misiuni poporale în diferite parochii a tractului şi şi-au văzut osteneala încununată de frumos succes.

Predicile misionarilor au aflat fericitor răsunet şi ascultare mântuitoare în sufletele credincioşilor. După cum am înţăles din rapoartele făcute despre acelea sacre misiuni, ba chiar şi din spusele unor fraţi, cari au conlucrat la ele, popor foarte mult ascultà predicile misionarilor, şi credincioşii mişcaţi de vorbele sfinte a preoţilor, cu sutele s'au împărtăşit de ss. taine.

Preoţii catolici din apus fac multe misiuni poporale, ei le socotesc de mijloc bun pentru răspândirea învăţăturii creştine în massele poporului de rând, dar mai ales văd în ele, o stavilă puternică de a opri lăţirea viţiilor.

Tot aşa de folositoare ar fi şi pentru noi misiunile considerând împrejurarea, că şi în poporul nostru să încuibă toate viţiile şi că tot mai mult ni-să înstrăinează credincioşii de biserică şi de învăţătura sfântă a lui Christos. Aproape în toate satele se înmulţăsc concubinatele, fiindcă şi legile civile dau frâu pornirilor dușmănoase creştinismului şi aşezămintelor bisericeşti.

Viţiul beţiei seceră victime cu droaia, munca credincioşilor toată să grămădeşte în punga jidovilor, în toate privinţele ne decad poporenii. Sufletele, pe cari avem strict obligământ a-le păzi de geenă, cu durere trebuie să observăm, că tot mai mult să înstrăinează de noi, şi de am fi traşi la dare de samă, oare n'am fi siliţi a recunoaşte, că din vina noastră rătăcesc în căi greşite?

Păşunea în câmpul viţiilor primejdioase trebue să recunoaştem, că din negrija noastră nutreşte cu venin sufletul turmei, ce nouă ni e dată spre pază.

Multe din relele, ce s'au lăţit în popor vor dispărea, dacă vom continua începutul făcut în anul trecut de fraţii dela Cluj.

Dacă să vor face misiuni în toate părţile archidiecesei, atunci poporul va aveà prilej, să audă din gura conducătorilor sufleteşti sbiciuirea păcatelor, ce-l strâng cu lanţuri infernale şi tot odată bună ocaziune de a-şi câştigà cunoştinţele necesare în lucrurile de credinţă şi morală, căci ne uimeşte ignoranţa aceasta.

Mulţi dintre poporenii nostri nu-s induşi nici în adevărurile elementare de credinţă, în sufletele lor e o mare buimăceală de superstiţii şi credinţe băbeşti. Pe lângă aceasta desele predici şi serviciile sacre, cu cari is împreunate misiunile, vor pregăti atmosfera sufletească a credincioşilor pentru lucruri, din cari va trage mare folos biserica şi instituţiunile noastre culturale. Uşor s'ar puteà face reuniuni de temperanţă în contra beţiei sau alte întruniri, în sinul cărora poporul va aveà teren de desvoltare şi ocaziune de muncă piie şi folositoare.

Prin misiuni vom stârpi din viia Domnului mulţimea buruienilor veninoase, ajungându-ne scopul luptei pentru care suntem investiţi de sus cu dar şi cu putere; înaintea Domnului vom putea da răspuns bine primit, arătând ca rod al muncii noastre ceata număroasă de suflete glorificate.

Dacă ne ţinem năravul de până acum — a începe lucrurile bune şi a le lăsà baltă, — atunci nu vom aveà în nimic sporiu; lipsindu-ne statornicia în munca şi zelul pastoral, multe veacuri, ne va fi tot începătoare biserica.

Dintre obiectele, cari în anii din urmă au fost desbătute în ziaristică şi asupra cărora s'au expus păreri şi s'au tras concluzii, n'am încercat nici unul, le-am lăsat toate a să eterniză în coloanele foilor.

S'ar cuveni, ca misiunile poporale să le îmbrăţoşăm cu toţii, spre a ne uşurà păstorirea sufletelor şi spre a face sigură mântuirea credincioşilor. În sinoadele protopopeşti de primăvară, Onoraţii fraţi pot aduce hotăriri despre misiuni, ca în decursul anului ori tot în al doilea an, să se facă în fie care parochie misiune poporală.

Ar fi uşor de obţinut un rezultat bun, dacă în fiecare tract protopopesc s'ar împărţi preoţii în mai multe grupuri, aşa ca trei-patru preoţi învecinaţi să se ajutore împrumutat.

Aşa cum s'au făcut misiunile în anul trecut în tractul Clujului, is prea obositoare pentru cei cari le fac. E prea greu pentru un preot, ca într'o zi să ţină trei-patru predici, să facă slujba sfântă şi tot în aceia zi să spovedească.

„Luceafărul“ dela început a scos din programul său traducerile, din cari s'au nutrit toate revistele noastre de dincoace, şi din care îşi scot foiţele şi părţile literare şi acum celea mai multe foi ale noastre, — o neputinţă şi o neînţălegere, pe care cu drept cuvânt ne-o aruncă în faţă dl Iorga, vorbind de pressa noastră. În proză 3—4 traduceri de s'au dat până acuma, şi acelea mai mult ocazionale, cum au fost celea din Carmen Sylva Zola, Gorkji. — Traduceri în versuri s'au dat, dar cea mai vastă „Tragedia Omului“ — un cap de operă, — e datorită dlui Ost. Goga, cel mai bun traducător din ungureşte, câţi am avut până acum, iar celelalte aproape mai toate iar Dsale, cari, mai ales celea din Petőfi, sunt „splendide“, cum se exprimă dl Iorga.

Încolo „Luceafărul“ a dat lucrări originale, la început mai subţirele, la tot cazul, a căror autori mai târziu nici nu au mai scris, dar cei cari au rămas, s'au urcat treptat, dela schiţe uşoare, la povestiri, la nuvele, — dela poezii, de începător, la inspiraţii cari vor rămâneà. — Şi pe lângă cei-ce au rămas — aceştia toţi dela noi din Ungaria — s'au adaus puteri tinere de dincolo, cei mai buni prozatori din generaţia tinără de azi: ca Sadoveanu, C. Sandu-Aldea, Ciocârlan, I. Bassarabescu.

Astfel revista, care era să fie numai a tinerilor universitari poate, azi, a ajuns să fie pusă de dl Iorga în rând cu celea mai bune reviste ce le avem Românii de pretutindenea, reviste ce au aceeaş ţintă: literatura naţională, — cu „Convorbirile literare“, cu „Sămănătorul“ şi cu „Făt-frumos“ dela Bârlad.

A sosit într'adevăr timpul ca nutremântul nostru sufletesc să nu ni-l mai scoatem din traducerile nuvelelor franceze, germane, ungureşti etc. sau din romanele scrise de-adreptul în acestea limbi, romane şi nuvele cari bâjbâe de conţi, de contese, de vederi străine, cari nu au nimic cu noi. Noi trebue să ne cunoaştem mai întâi pe noi, pe „badea“ nostru pe „popa“ nostru, —pe a lui Ciocârlan, nu pe a lui Sadovean,— boerii, cucoanele şi cuconiţele noastre, şi să le dăm pace cavalerilor îndrăgostiţi să urce piscurile înalte, cu iubitele lor în spate, ori să se arunce în prăpastii, pentru aşi arătà iubirea bolnavă. Trebue să ne cunoaştem „satele şi preoţii“, „drumurile şi oraşele“, „satele şi mănăstirile“ noastre, şi să lăsăm Sviţera cu Alpii, Italia cu cerul senin până la alte ocaziuni.

Cine va ceti „Luceafărul“ va afla nu viaţa şi sufletul întreg al nostru, ci o parte, crîmpee puse unul lângă altul din această viaţă şi din acest suflet, căci întregi, acestea două, numai după multă muncă, după'ce vom avea un şir întreg de oameni de genin, le vom puteà aveà. Dar curentul acesta puternic şi sănătos trebue dus înainte, căci eu nu cred să fie cineva care cetind „Luceafărul“ să nu să simtă mai acasă, mai întră ai lui, decât dacă ar ceti o revistă decepţionistă, simbolică bunăoară.

Din anul III-lea începând revista din Budapesta vine aproape fiecare număr, cu nouă copertă, lucrate toate de pictori de ai nostri. Într'adevăr de multe ori stai şi te gândeşti cum îşi pot permite editorii o esecutare techică aşa de desăvârşită cu cei o mie de abonenţi, ce-i are. Nr. 1 din anul acesta dă neşte admirabile tablouri de a lui Grigorescu, — care fără îndoială, încă e al nostru al tuturor, căci înaintea ciobănaşilor si ciobăniţelor lui şi noi remânem încremeniţi, ca şi fraţii de dincolo. În Nr. 2, închinat poetului Vlăhuţă ilustraţii tot aşa de minunate. Astă vară veneau icoane verzi şi albastre din Japonia scăldată în sânge, şi în lacrimi de sânge a celor rămaşi nenorociţi, în urma celor ce au pornit să prindă de pept blana murdară a ursului dela miază-noapte.

Şi mai înainte ni se dau reproduceri după pânzele pictorului Smigelschi, care acum nu-şi mai ia ochii dela cupola catedralei din Sibiiu, şi dela sfinţi ce vor decora pereţii aceleia.

În anul trecut, a pus şi un premiu „Luceafărul“ pentru cea mai bună schiţă ori nuvelă. Şi să nu te miri de toate acestea, când ştii că are o mie de abonenţi numai?

Din convingere curată recomandăm cu toată căldura revista aceasta tuturor românilor de bine. O recomandăm preoţilor şi dascălilor nostri mai ales, căci pe sate, unde nu este casină care să ceară gratuit revistele noastre, cum fac celea din oraşe, o revistă literară face foarte mult. Te ţine în curent cu producţiile literare, ce apar la la noi, — pe cari ori cum, un om cu matură şi 4 ani de teologie nu mai are cauză să le ignoreze; îţi procură plăceri şi distracţii curate, înălţătoare, cari numai spre binele tău pot fi, care nu mergi în cârciume, nu mergi la casină să joci cărţi, nu te mesteci în afacerile altora, nu calumniezi. Iar apoi copilele preoţilor şi învăţătorilor nostri să nu aibă dreptul, să cetească şi ele, când au vreme, —celea dela oraş totdeauna au vreme—vr'un cântec senin, care samănă cu cel doinit de ficiorii din sat, dar care totuşi e mai nu ştiu cum

Însoţindu-se preoţii îşi pot uşurà misiunea; să medităză din bună vreme asupra lucrului, să se sfătuiască laolaltă făcându-şi un program înainte, ca toate predicile lor să aibă legătură între sine, predica unui preot să fie ca o continuare la predica celuialat, şi toate îndreptate în contra relelor şi a boalelor sufleteşti, cari mai mult grasează în parochia unde să ţin misiunile.

Cel mai bun timp pentru misiuni sunt săptămânile din postul Crăciunului şi a sf. Paşti; acestea îs zile puse de s. biserică spre reculegere şi înfrângere sufletească şi pe lângă aceea poporul nostru, ca popor ocupat cu agricultura, în timpul acesta ar puteà lua parte mai uşor la serviciile sacre.

Îmi repetesc dorinţa, a vedea lăţite în toate părţile archidiecesei sau chiar în toată provincia noastră mitropolitană misiunile poporale. Îndemn la aşa ceva pe lângă celea amintite mai sus, ne-ar puteà da şi faptul că s'ar înputînà numărul acelora, cari ani de-arîndul nu împlinesc a patra poruncă bisericească.

Misiunile le-ar socoti poporul de adevărate serbări religioase, în decursul lor s'ar mărturisi popor mult şi cu mai multă pregătire şi înfrângere sufletească.

Eu cred, că am puteà şterge datina aceea slăbă, de a-şi amâna toţi poporenii mărturisirea pe zilele din urmă a s. post, când e inposibil preotului într'un timp aşa scurt să mărturisască 5 ori 6 sute de persoane, şi pe lângă aceea să facă toate serviţiile prescrise în săptămâna cea mare.

Misiunile poporale ne-ar procura mai des bucuria şi mângăierea sufletească, ce am avut-o în anul iubilar trecut, cu ocaziunea indulgînţelor; de a ne vedeà fiii sufleteşti depunându-şi sara, în câteva zile de-arândul uneltele de lucru la uşa bisericii, spre a întra în lăuntru, ca înaintea altarului să-şi depună prinosul de adorare şi mulţămită milostivului Împărat.

Sever I. Frăţilă
preot.

---

te face mai grabnic să visezi. s'au vr'o schiţă luminoasă, în cetirea căreia să-şi uite năcazurile de peste zi. să se recreeze, să se facă tot mai bună şi mai frumoasă în — suflet? — Iar celea ce au învăţat la şcoli străine. nu ar fi care cu cale să-şi însuşească o frumoasă limbă cultă, românească totuşi. — pe care astfel — în sat. fără societate multă — foarte cu greu s'au de loc nu şi-o poate însuşi altfel? — Şi „Luceafărul“ astăzi la noi la Românii de dincoace. scrie cea mai curată şi mai frumoasă limbă. Scrieri în potriva bunului simţ. a moralei. a credinţei „Luceafărul“ nu are. şi credem nu va aveà până ce va merge pe drumul ce ni-l arată tuturor fără îndoială. cu mai multă competinţă dl Iorga, profesor la universitatea din Bucureşti.

În Nr. ultim 3 în „Luceafăr“ e un avis. în care să zice. că preoţii. învăţătorii. şi ţărani fruntaşi cari n'au fost abonaţi până acum. dacă vor trimite abonamentul de *7 cor. pe anul ce vine 1906,* vor căpăta revista şi pe anul acesta 1905 şi pe cel viitor 1906. — Banii să se trimită în luna asta Februar sau în *Martie* În chipul acesta poate da *50* de esemplare.

Nu putem atrage în de ajuns atenţiunea dlor preoţi. şi învăţători asupra acestui favor. Şi fiindcă am voi ca din jurul nostru să fie cei norocoşi, cari se vor înpătăşi de această bunăvoinţă a editorilor, fiind pe aici destui preoţi nu aşa de bine situaţi. spunem să se grăbească. să nu le apuce alţii înainte, dintr'alte părţi. fiind numai 50 de es. ce se pot da supt condiţiile amintite. Adresa e:

„Luceafărul“, Budapesta IV. Strada Zöldfa Nr. 7.

A. s. n.

SCRISOARE DIN VIENA.

— Cursul pedagogico-catechetic. —

— 20 Februarie.

Azi să incepe a doua săptămână a cursului pedagogico-catechetic arajat de societatea, ce poartă numele „*Leogesellschaft*“. Austriacii sunt convinşi. că viitoriul unui neam e legat de educaţia, ce o primeşte tinerimea, şi că acela e stăpânul viitorului care îşi ştie câştigà tinerimea. Şi dupăce mirenii înşişi sunt convinşi. că nu sunt bune căile, pe cari umblă oamenii „moderni“, îşi încred bucuros odoarele lor educaţiei religioase. Preoţii la rândul lor îşi dau toată silinţa. ca să dee elevilor o creştere solidă, corespunzătoare cerinţelor timpului. Acest scop îl urmăresc mai multe lucruri, făcute de clerul austriac, cari merită toată atenţiunea. Un astfel de lucru sunt şi aşa numitele congrese „pedagogico-catechetice“, cari prin conferinţe dau îndrumări profesorilor — mai ales dela şcoalele medii — cum să aducă totdeauna în legătură studiile profane cu religiunea. Congresele acestea atrag atenţiunea cercurilor celor mai înalte. Papa şi Împăratul le urează tot succesul. episcopiii îşi trimit delegaţi chiar şi din părţile celea mai îndepărtate ale monarchiei. În anul acesta ne câştigă respectul tuturor un prefect şi un profesor din Carloviţ, poate trimişii patriarchului Brancovici. Aceştia doi. fie-le zis spre cinstea lor, sunt unii dintre cei mai sîrguincioşi cercetători ai cursului. Iau parte (şi activă) foarte mulţi laici. între ascultători sunt şi doi consilieri exmişi de ministrul cultelor.

Aici spun pe scurt câte ceva din unele conferinţe mai însămnate.

Profesorul universitar *Dr. Swoboda,* care e iniţiatorul şi preşedintele cursului. a avut două conferinţe. una despre escursiunile ştienţifice. iar cealaltă despre intuiţiune Prima e de tot interesantă, a dat multe instrucţiuni practice. a arătat din experinţă cu câte roade e împreunată o astfel de escursiune, din carea câştigă elevii cu mult mai mult ca din neşte prelegeri.

Fostul predicator aulic *Kickh,* a vorbit despre foloasele ce le are religiunea creştină din studiul clasicilor greci şi romani. El e de părere. că dupăce clasicii se ridică peste oamenii de rând. lor li-s'a dat dela Dumnezeu o misiune superioară, că adecă sa propage între oameni idei sănătoase. ceeace o şi arată cu multe exemple. De împrejurarea aceasta să se folosască mai ales profesorii de limbile clasice, şi data ocaziune să atragă atenţiunea elevilor asupra lucrului acestuia. căci atunci şi clasicii vor fi cu mult mai bine gustaţi...

Unele dintre celea mai cu drag ascultate conferinţe au fost celea două ale profesorului universitar *Dr. Seydl.* El spune, că educaţia are să fie naţională şi corespunzătoare timpului. Fiecare dascăl are să spună elevului său, tu trebue să îţi iubeşti neamul din care te tragi, căci e al tău. ai să-l cunoşti mai bine ca pe celealalte; — dar să ştii, că nu numai neamul tău este pe lumea aceasta, mai sunt şi altele. cari alături cu tine toate sunt chemate să fie fii lui Dumnezeu de aceea pe acestea să nu le urăşti, ci să le iubeşti, ca pe nişte fraţi. Aşa principii sănătoase a spus tînărul profesor. încât încontinuu era întrerupt de aplauzele publicului. Vezi bine. gazetele catolice ungureşti nu spun nimic despre vorbirea aceasta. o amintesc numai. căci canibalismul spiritual al lor n'au putut-o rumegà. — În a doua conferinţă ne spunea că educaţia are să fie corespunzătoare timpului. luându-se în considerare progresele dar nu şi regresele. Să nu fie modernă aşa, că copilul încă de mic să fie blazat tâmpit, desperat.

Dr. Neveril a arătat teoretice şi practice folosul, ce-l poate aduce schiopticonul instrucţiunii religioase. Aparatul acesta e cam ca laterna magică, cu ajutorul lui proiectezi cu mult succes chipurile; — cu toate că acum e prea scump. dar se foloseşte deja în deajuns. În dieceza de st. Pölten spre es. sunt mai multe societăţi numite „Skioptikon-verein“. ale căror membrii (preoţi. mai ales catecheţi) capătă pe rând aparatul pe o anumită vreme. să-l poată folosì la instrucţie.

Miercuri după amiazi a fost o excursiune la Kalksburg. la institutul Iezuiţilor, unde îşi câştigă educaţiunea clasa cea mai înaltă a nobilimii austro-ungare. (Să-mi fie permisă aici o paranteză. În Kalksburg a fost educat şi contele Albert Apponyi, care în viaţa lui privată e un model de catolic, după cum spun, cei ce-l cunosc. Înainte de aceasta cu 3 ani am vorbit în Pesta cu un om, pe care-l stimează mult Apponyi, şi îi şi cere sfatul de multeori. Aceasta îmi spunea, că Apponyi la începutul carierii sale politice a voit să înceapă cu un program catolic, dar neaflând razim în cei mai competenţi, a început pe bază naţională. Notiţa aceasta vrea să arate, că nu institutul Iezuiţilor a dat lui Apponyi şovinismul, de care e stăpânit azi) În Kalksburg a ţinut un Iezuit o conferinţă despre metod, după carea a urmat o prelegere practică.

Dr. Obermaier (din Paris) a ţinut două conferinţe despre teoria evoluţiunii (Darwin) şi despre om. La amândouă a luat parte şi archiducesa Maria Valeria.

Cetiţi! BEN HUR Cetiţi!

— Unul dintre cele mai senzaţionale, instructive şi moralisătoare romane. —

F. 8°. 1047 pag. costă numai 2 cor. 90 fil. A apărut în editura „Unirei.

Vorbind despre fizică a arătat, că nu e ştiinţă pe lume, ce să-i servească catechetului cu atâtea argumente, mai ales când e vorba despre existinţa lui Dumnezeu, ca fizica. A desvoltat frumos argumentul cel mai nou al fizicii cu privire la existinţa lui Dumnezeu, care se deduce din conzumarea căldurii.

Poate că cea mai practică decât toate conferinţele a fost a superiorului lazarist *Legerer,* care a dovedit, că prima datorinţa a catecheţilor e păstorirea sufletească a elevilor, şi *nu* memorizarea materialului prescris. La aceasta trebue să ţintească toată viaţa catechetului, atât cea privată cât şi cea publică. De aceea şi numai din punctul acesta de vedere, catechetul are să ducă o viaţă exemplară creştinească, să convină mai de multe ori cu elevii, nu numai în oarele oficioase, termometrul şi barometrul tractării lui cu elevii să fie dragostea. — În desbaterea, ce s'a încins după conferinţă, s'au discutat multe lucruri practice, despre lectura elevilor, vizitarea elevilor bolnavi, este.

Dr. Willmann, cel dintâiu pedagog din Austria a ţinut până azi două conferinţe şi azi la 5 oare va avea a treia conferinţă. În prima a vorbit despre baza, clădirea învăţământului, în a doua despre educaţia făcută pe baza psihologică. Aici spun vr-o câteva sentinţe din vorbirea a doua. O psichologie, în care lipseşte sufletul, e imposibilă. Pedagogia e calul, ce trebue să scoată din tina naturalismului, carul psichologiei. Ce e bun în filozofia „modernă", tot e luat dela cei vechi, la cari acelaş lucru stă cu mult mai bine, căci „modernii" ian numai dărăbuţe, vreau să facă mozaice, în cari însă nu este viaţă. O educaţie psihologică bună conduce pe elevi la o viaţă spirituală conştie.

Învăţătoriul Meier vorbeşte despre recerinţele bibliotecilor puse la dispoziţia elevilor. Acestea sunt: ori-ce bibliotecă are să corăspundă credinţei, să propage moravuri bune, să desvoalte în elevi simţământul patriotic şi artistic.

Rectorul universitar *Schindler* a vorbit despre cunoştinţele sociale, cu cari trebue informat tinărul deja în gimnaz, ca pe când ajunge la universitate să nu fie tras în ghilţul social-democraţiei. A vorbit despre dreptul şi datorinţele proprietăţii, cari le putem urmări în istoria Egiptului până la 6000 înainte de Christos. La urmă a desvoltat pe larg imposibilitatea comunismului propus de social-democraţie.

Acestea sunt numai neşte idei din unele conferinţe, la cari am luat şi eu parte. Toate conferinţele se vor publica în o carte separată, şi pe rând în „Christlich-pädagogische Blätter", ce costă pe an 4 cor. (la Heinrich Kirsch, Wien I. Singerstrasse 7). E o revistă, ce merită atenţiunea tuturor fraţilor, preoţi, cari se ocupă serios cu catechisarea.

Mai amintesc, că ministrul de culte *Hartel,* după cum am auzit din scrisoarea ce a trimis-o prezidiului cursului, urmăreşte cu o deosebită atenţiune conferinţele acestea, dela cari aşteptă mult folos pe terenul instrucţiunii medii.

Job.

Învitare.

Casina română din loc învită cu tot onorul pe membrii săi la a IX. adunare generală ordinară, care se va ţinea Duminecă la 5 Martie a. c. la oarele 10 a. m. în salele casinii.

Program:

1. Deschiderea adunării;
2. Raportul comitetului;
3. Raţiunile anului 1904 şi proiectul de budget pe anul 1905;
4. Alegerea alor 2 comisiuni pentru cenzurarea raportului general, a raţiunilor şi a proiectului de budget;
5. Alegerea noului comitet;
6. Eventuale propuneri.

Blaj, la 22 Februarie 1905.

Dr. A. Bunea preşedinte. **Flaviu C. Domşa** notar.

Nr. 3—1905.

CONVOCARE.

„Reuniunea femeilor române gr.-cat. din Blaj" îşi va ţinea *Adunarea generală* Duminecă în 5 Martie 1905, oarele 3 d. a. în localul „Casinii române". Prin aceasta învităm pe toţi membrii şi binevoitorii Reuniunii.

Ordinea de zi: 1. Deschiderea adunării, 2. Raportul comitetului, 3. Raportul comisiunii despre raţiunile anului 1904. 4. Alegerea comisiunilor a) pentru cenzurarea raportului de sub 2; b) pentru cenzurarea raţiunilor de pe anul 1904 şi c) pentru înscrierea membrilor noi, şi încassarea taxelor dela membrii vechi. 5. Rapoartele comisiunilor. 6. Eventuale propuneri. 7. Alegerea alor 2 membrii pentru verificarea procesului verbal şi închiderea adunării.

Blaj, din şedinţa Comitetului ţinută în 18 Februarie 1905.

Elena Nestor prezidentă. **Dr. Ambrosiu Cheţanu** secretar.

Noutăţi.

Conferenţele meseriaşilor. Conferenţa anunţată pe Duminecă în 19 Februarie, s'a ţinut în faţa unui frumos număr de domni şi doamne din clasa meseriaşilor. Dintre inteligenţi au fost domnii A. C. Domşa, redact. „Unirii", Vasile Suciu, prefectul tipografiei şi Dr. Emil Sabo profesor. Dl Augustin Gruiţa, a făcut o lectură interesantă asupra lui Guttenberg — inventatorul artei tipografice. — E primul dintre măiestri, care s'a înscris în şirul conferenţiarilor. Prezidentul i-a adus cuvinte de laudă. — Dşoara Maria Cristian a predat cu simţ şi cu pricepere poezia „Rugăciunea", de Alexandrescu. La sfârşit calfa Ioan Coroiu, cu umoru-i înăscut ni-a înveselit cu două anecdote de alui Speranţă.

Hymen. *Teofil Bocoşiu,* cleric absolut şi *Lucreţia Centea,* anunţă cununia lor, care să va celebra în biserica gr.-cat. din Căpâlne la 5 Martie a. c.

Petreceri. Tinerimea română din Oradea-Mare, învită la *Petrecerea de dans,* ce va aranja Joi la 2 Martie st. n. 1905. în sala cea mare a hotelului „Arborele verde". Venitul curat e destinat spre augmentarea fondului de ajutorare a tinerilor lipsiţi". — Tinerimea română din Sibiu, învită la *Petrecerea cu dans,* ce va aranjà în sala dela „Unicum", la 2 Martie 1905 st. n. — Reuniunea femeilor române din Turda învită la *Serata musicală* urmată de dans ce va aranja în 5 Martie st. n. c. în sala cea mare din hotelul „Europa".

Osândă politică. Joi în 16 crt. s'a ţinut în Cluj pertractarea procesului intentat „Libertăţii" pentru poezia „Roata dela Bălgrad". Dl Iuliu Ioanovici, responzabil pentru redacţie a fost declarat vinovat şi judecat la 1000 cor. amendă şi un an închisoare, cum şi la suportarea speselor. — Aşa cu greu putem să ne înfrăţim!

Către economi. furnisorul curţii imperiale reg. Edmund Mauthner din Budapesta, după cum am observat şi-a schimbat preţul din 1 Ianuar cu privire la sămânţa de trifoi. Preţurile sunt acuma următoarele: Nr. 4. prima primisima 95 cor. Nr. 4 a) prima prima 93 cor. Nr. 4 b) prima 92 cor. per 50 chilograme. Acestea trei calităţi sunt celea mai curate şi celea mai sigure de răsărire (încolţire). Este în general cunoscut, că firma Mauthner nu pune în circulaţie nici trifoi italian nici trifoi american, şi că plumbarea trifoiului liferat, este oficios căutată şi constatată, reducerea preţului la trifoi va afla în cercul economilor un bun resunet pentrncă e noauă dovadă ca firma Mauthner are în totdeauna interesnl economilor.

Necrolog † *Petru Stoica* paroch gr.-cat. în Ceanul-mare în anul al 81-lea al vieţii şi 56-ani al fericitei sale căsătorii şi preoţii, după lungi şi grele suferinţe, provăzut cu ss. taine a adormit în Domnul în 12 Februarie la 11 oare din zi.

† *Romulus Avram,* cand. de advocat în Baia-mare, după un morb greu provăzut cu ss. Sacramінte şi-a dat sufletul în mânile Părintelui ceresc la 13 Februarie n. în etate de 28 ani.

† *Vasile Barna,* paroh gr.-cat., în Sântămăr-e, după un morb îndelungat şi grele suferinţe, împărtăşit cu ss. Sacramente ale muribunzilor, a trecut la celea eterne Joi în 9 Febr. 1905 în al 62-lea an al etăţii şi al 36-lea al fericitei căsătorii şi preoţii.

† *Aurelia Aluaş* n. *Centea,* soţia preotului Dănilă Alnaş din Maia, după un morb vehement de 9 zile împărtăşită fiind cu ss. Sacramінte la 19 l. c. în etate de 26 ani şi-a dat nobilul săusuflet în mâna bunului Creator.

Odihnească în pace!

Escriere de concurs.

Să caută pentru Dominiul mitropolitan din Blaj ***un provizor*** (ispán) şi ***un grădinar.***

Reflectanţii pentru aceste posturi au să se adreseze la Dl ***Ioan Maior,*** administratorul Dominiului mitropolitan în Blaj, unde vor afla condiţiunile pe lângă cari pot fi aplicaţi, cum şi beneficiile împreunate cu acestea.

6 (1—3)

Cumpăraţi Cumpăraţi

Calendariul Unirii pe anul 1905.

Preţul 50 fil. plus 10 fil. porto.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

PĂCAT și ISPĂȘIRE.

(Continuare.)

4. Schimbare.

Sermanul trimbițaș zăceà acuma în spital, cu capul legat, cu mânile legate și cu buzele toate sânge din cauza mușcăturilor sale fioroasă. În deliriu, el dedeà din mâni și picioare, urlà și înjurà, iară dupăce pica ostenit pe perină, nu voia să vorbească cu nimeni nimic. Atunci să apropie preotul spitalului de patul său. Pentru prima dată sta în față cu un preot. El deveni liniștit, îl ascultà, vorbi cu dânsul, mult și adeseori.

Ce au vorbit cei doi în zilele cele multe și în ceasurile cele lungi ale nopții, aceea nimeni n'a aflat, însă când după patru săptămâni, sărmanul trimbițaș a părăsit iarăși spitalul și s'a reîntors în celula sa, nu mai era de recunoscut, se schimbase total.

Acest om încăpățînat și renitent era devotat și supus, ca un copil. Acest bețiv perfect nu mai beà nici o picătură, dar nici nu atingea măcar păharul cu vin, pe care-l căpătau zilnic arestanții, după greaua lor muncă. Acest fumător pasionat vindeà fiecare fărmitură de tăbac, pe care-l căpăta săptămânal, și vindeà fiecare țigară căpătată în cinste. Acest leneș și trândav era cel dintâiu la ori ce lucru greu, și ultimul, carele se dedeà odihnei. Dacă era de isprăvit vre-un lucru neprevăzut, care promitea ceva venit lateral, atunci trimbițașul era totdeauna cel dintâi carele se înbia la lucru. Da, el ar fi lucrat zece oare încontinuu în apă, dacă i-s'ar fi conces, pentrucă acest lucru era mai bine plătit. Și astfel el punea la o parte fiecare filer, câștigat în modul acesta. Așa se zicea, că aici, în carcer a început el a cruța. Oare ce însămna aceasta?

Cumcă preotul spitalului l'a adus la liniște și supunere, asta o mai întâlegeau, fiindcă l'au văzut, cum amuția înaintea privirei sale blânde. Însă această dragoste spontană de bani, această dorință de a cruța, acest zel neobosit de a câștiga tot mai mulți bani. încă provenia dela preot?

Unii arestanți cari încă au fost în spital, o credeau aceasta. Ei au văzut de mult ori pe timbițaș vorbind cu preotul; după vindecarea sa, l'au văzut zilnic mergând la capelă, unde asculta cu pietate slujba, și ei afirmau, că preotul cel șiret l'a înșălat și l'a sedus, ca să-i dea lui banii adunați. Când trimbițașul trecea pe dinaintea lor, unii arestanți strigaù după el: „Popă, slugă popească!" El însă, deși îi auzia, făcea numai din umeri și lucra mai departe, cât patru dintre ceialalți.

Într'o zi, preotul spitalului veni la portul, unde lucrau arestanții și aici cercetà, ca de comun, pe trimbițașul său. Era la ameazi, în timpul răpausului. Toți arestanții zăcea pe năsip și durmiau. Numai trimbițașul era în apă până în brâu, ridicà piatră după piatră pe zidul început, făcând să răsune ciocanul și lingura. Preotul ședeà pe un stan de piatră și se intreținea cu trimbițașul, carele fără a încetà din lucru, îi răspundeà. Soarele îi frigea fără îndurare, pe amândoi.

„Iubitul meu pretin". zise preotul, clătinând din cap, „ceeace pretinzi dela mine, nu pot s'o fac".

„Pentruce nu dle?" întrebà trimbițasul cu tristeță.

„Pentrucă oficiul și serviciul meu mă reține aici".

„Oh! dle preot!" se rugà trimbițașul, „fă încă numai acest lucru pentru mine. Te rog, pentru Dumnezeu, numai lucrul acesta încă! Este singura speranță, care îmi dă putere să pot suporta această viață miserabilă!"

„Ei, dar aceasta este o călătorie lungă, și eu n'am parale!"

„Dacă n'ai parale", adause trimbițașul, „iea împrumut de undeva. Te asigur, dle preot, că-ți reîntorc paralele. E drept, că nu știu, când și unde, însă mă jur că ți-le voi restitui!"

Preotul păstrà tăcerea un timp îndelungat. În sfârșit zise: „Ei bine, cum va vrea Dumnezeu! Voi cerca".

Atunci trimbițașul sări voios în sus, prinse mâna preotului și o sărută, rizând și plângând deodată. Apoi se despărțiră.

O sentinelă i-a pândit și-i insinuă la inspector. Acesta însă zise: „Oh, ce mai lucru mare! Preotul este un prost iar celalalt încă. Trimbițașul de bună samă va fi încredințat pe preot, să-i cumpere niscai lumini pentru vre-o biserică undeva, iar ceeace rămâne dela cumpărătură, bagă preotul în buzunar. Asta-i toată istoria".

Ceialalți arestanți auziră această glumă, și acuma și mai mult strigau după el: „Popă! Slugă popească!" — Însă trimbițașul nu ziceà nimic. Din ziua aceea el părea așa de vesel, așa de îndestulit și fluera diferite cântece vechi. Aceasta n'a mai făcut'o de când se afla în temniță.

5. Grațiat.

Au trecut cinci ani de zile, încet, grozav de încet. Regulat. odată pe săptămână venia preotul și cerceta pe trimbițașul său. iar acesta totdeauna era vesel și tăcut, totdeauna punctuos la ascultarea serviciului divin, todeauna diligent la lucru și tot mai lacom după bani.

Auzi! — Ce-i asta? — Sună dobele, suflă trimbițele, trag clopotele, resună o pușcătură de tun. „Foc! Foc în arsenal!" Toți aleargă, toți strigă, toți ajută. Înzadar. Flacările înaintează tot mai departe și deja amenință magazinul de iarbă de pușcă. Acum arestanții au fost liberați, ca să stingă. Acest lucru a fost adevăratul element pentru bravul nostru trimbițaș.

Pentru prima oară, de cinci ani de zile, liberat de lanțuri, el aleargă cu funia și săcurea în locul incendiat, să acață preste trepte, preste grinzi până sus pe coperiș, își expune de douăzeci de ori viața, făcând sărituri cutezate, își face drum în toate laturile dărîmă scaunul coperișul, așa că acesta se rostogolește pe după zid în jos, sloboade din înălțime amețitoare funia în jos, și cu încordare uriașă trage la deal țevea pumpei de apă, stropește cu apă ambitul lateral dela arsenal și magazinul de pulvere și — mântuește magazinul și pe camerazii săi.

In ziua următoare el zăcea iarăși în spital, cu mânile arse și rănite. Atunci vine preotul său și-i aduce agrațiarea dela guvernator. Ceialalți cinci ani i-au fost iertați, iar trimbițașul nostru a fost trimis la regimentul al doilea de cavalerie din Gedyville.

După o despărțire dureroasă de către preotul său, el se aruncă, pe cal și ajunsă în noua sa garnizoană, unde nu-l cunoștea nimeni.

Dela început s'a dovedit ca soldat exemplar. Însă el ar fi voit bucuros, să devină iarăș trimbițaș. Deoarece, ca trimbițaș era plătit mai bine, iar banul — banul — părea a fi singura sa gândire. În scurt timp el își recâștigă vechea desteritate și așa ajunsă iarăși trimbițaș.

Un timp îndelungat mersără toate după dorința sa. Ciorapul său cu bani se infoia, numai cât cu mult mai încet, decum doria el. Din cauza aceasta, trimbițașul nostru se apucă, în oarele sale libere, să învețe a împleti corfe, și în curând să deprinse a face diferite obiecte, din pae și din fibre de foi de palmi, cari obiecte apoi el le vindea la jidani. Câștigul se vărsà în ciorap.

Însă, cu toate aceste ocupațiuni comerciale, trimbițașul nici decum nu deveni soldat mai slab. Dacă comandantul avea lipsă de un bărbat cutezător și de încredere, pentrn a trimite vre-o depeșă însămnată la vre-un loc periculos, atunci trimbițașul nostru să îmbia totdeauna cel dintâiu, și-și împlinea misiunea cu suces.

Astfel se furișă el odată printre cei zece mii de călăreți beduini ai șeicului Si-Sliman. El trecu norocos dincolo și aduse depeșa la comandantul din Thiaret. Fără de a se odihni, el plecă cu răspunsul îndărăpt. Pe drum, nește arabi dintr'o ascunzătoare îi pușcă calul de sub el, îl atăcă cu săbiile și cu lăncile și-l târîesc, jumătate mort, până în lagărul lor. Acolo îl predau femeilor cari îl bat grozav și-l lasă jos, întins ca mort. In răcoarea nopții însă el își reveni în ori și lucrul cel dintâi fu să-și vâre mâna în gură, ca să vadă, dacă depeșa era încă acolo. Și într'adevăr, ea se afla încă, bine învăluită, sub limbă. Dupăce opri cum putù curgerea sângelui din număroasele sale rane, se târîi, în decursul nopții, distanță de zece ceasuri până la Gedyville, și ajunse aici încă la timp, pentru a avertisà pe colonelul său despre un atac proectat contra armatei sale.

Ori și care altul ar fi căpătat, pentru fapta aceasta, medalia de aur, și ar fi fost avanzat. Trimbițașul însă nu s'a putut bucura de o astfel de distincțiune, din cauza trecutului său întunecos. In schimb însă, generalul îl dăruia totdeauna cu câteva sute de franci în aur și aceasta cauza bucurie cu mult mai mare trimbițașului nostru. Toți bani ajungeau în ciorap, iar la sfârșitul anului călătoria la Oran, și după reîntoarcere, câștigul și cruțarea reîncepea.

Era de necrezut. „Pipșoară" trebuia să fie un sgârcit perfect, un sgârcit cu sabie și cu pinteni, un lucru până aici ne mai pomenit. De ani de zile dăinuia lucrul astfel.

În fie care an câştigă şi cruţă mai mult, tot mai des sosiau scrisorile din Franţa, tot mai des cercetă pe capelanul regimentului, care-i ceteа epistolele, şi tot mai gros deveni ciorapul său. Intreg escadronul nu-l numia altcum, decât „Capitalistul Pipşoară".

6. Locotenentul cel nou.

In 14 August 1863, întreagă garnizoana din Gedyville era în mişcare. Inspectorul general al armatei era aşteptat să sosească. Escadronul stetea complect, în ordine de bătae, pe câmpul de paradă. Călăreţii şedeau mândri pe excelenţii lor cai arabi. cu scăriţele şi frânele ,cele aurite. Peste uniforma frumoasă a spahiilor indigeni arabi atârna în jos burnuzul cel roşu şi mantaua cea albă ca zăpada. Cavaleria franceză avea un aspect şi mai plăcut; însă cel mai mândru şi mai plăcut era bravul trimbiţaş şi capitalist „Pipsoară."

(Va urma.)

Alte circulare a vicarului Halmagi din 1797.

Circularul din 18 Februar 1797 în pctul a) începe: Cu acesta să face de ştire frăţiilor Voastre Cucernicilor Preoţi, *din Eparchia Năsăudului* pe Someş în sus"..... şi recomândă adunarea de milă pentru oraşul Critălfeld din Ştiria.

În pct b) recomândă „din nou" adunarea de milă pentru un oraş din Moravia.

Pct c) Creştinii toţi să se ispovăduiască în acest s. post şi cari vor fi vrednici să se apropiă a să precestui făcând ceva din canon, iară tocma neispovediţi nime să nu iasă din post câţi vor fi dela 7 ani în sus, iar cine să va arăta nebăgător de seamă de poruncile bisericii, pe acela să-l arătaţi la scaunul vicărăşesc pentru cercetarea lui cea întru Dumnezeu a nu fi un suflet ca acela perit în veci, căci nici cererile cele pentru pacea de obşte şi pentru mila şi darul nu să primesc dela inima împuţită de păcate.

d) Veţi şti din porunca Mării Sale Domnului Vlădică din 2 zile alui Ianuarie 1797 că neîncetat să faceţi rugăciune pentru Împăratul şi pentru ostaşii lui şi pentru ţară având credinţă la ruga, ce veţi face, cumcă Dumnezeu nu va uită până în sfârşit, ce cu izbândă va aduce cele de mântuire. *)

e) Am aflat obiceiul cel creştinesc câtu-i pe aici, care să ţin pe la bunii creştini *puindu-să cruci pre drum şi pre laturea satului* de amândouă capetele, ce este din porunca noastră să să togmească acestea de temeiu făcându-să la toate satele pentru paza ţăranilor şi apărarea nevăzutelor şi viclenelor duhuri şi pentru alte folosuri. Acestea să pot acoperi şi închide şi zugrăvi, pre unde a fi puteria, carele de le va ciocârti, le va bajocori, s'au întralt chip le va strica cineva până nu a cădeà de putrezală, acela *va fi afurisit* prin ştiinţă. Care va face aceasta, de vreme ce şi cu litia să cade a eşi la dânsele întrunele vremi ale anului ca să facă osfeştanie la hotar şi la ţarină. Acestea se poruncesc.

Năsăud, 18 Februarie 1797. Ioan Halmagi, vicareş.

*) Să reflecteză la războiul cu Francezii expediţiunea a două din 1793—1800.— Nota Transcritorului.

Circularul din Octomvrie 1797.

1. „Frăţiilor Voastre Cucernicilor preoţii *din eparchia Năsăudului* cu aceasta vi să face de ştire" etc., recomândă adunarea de milă pentru „21 gazde arsă din Sălagi Sâncrai" şi un oraş din Tirol.

2. Aceasta încă veţi şti, cumcă claca s'a oprit de tot, încât nime mai mult nici să o poftească, nici să o primiască fie bisericeşti fie mireneşti feţe. — În locul clăcii să ştie creştinii nostri, că să dea 4 potori preoţilor *pentru umblatul cu crucea la bobotează;* de nu să va prilejui (sic) suştacul la cineva mai sărac, acela va puteà da o merţă de ovăs, lângă aceasta apucatul obicei din moşi rămâne în vig, ca să dea la bobotează acelea, care s'au obicinuit a da după omenia şi milostivirea lor precum va fi obiceiul o pâne s'au un colac, un fuior şi alte asemenea, după voia şi omenia lor. Acestea toate nu s'au aşezat în chip ca acela, cumcă doară creştinii să n'aibă voiă a da şi mai mult preoţilor decât atâta. În legea veche a fost rânduit a să da preoţilor, ba şi în legea creştinescă până bine de curând au portat grijă creştinii pentru chivernisala vieţii preoţilor. Pildele cele bune deapururea să fiă de îndemnare creştinilor celor de acuma. Deci pentru slujba şi osteneala cea multă a preoţilor să cade creştinii a să îndemna în râvna dumnezăiască, ca să le dea şi câte o merţă de ovăs în chip de sâmbrie puţin lângă cele ce s'au arătat, precum i-au îndemnat Dumnezeu pe pravoslavnicii nostri în Tiba Bârgăului, aşa va fi blagloslovită munca creştinilor şi rugăciunea preoţilor nu cu părere de rău, cum zice s. Apostol Pavel *„Cine de unde muncieşte de acolo trage nădejde de aşi ţineà viaţa"*. Aceasta rânduială de a două oară să se scrie la protocol şi cea de întâi să se însămnează deosebit şi comisia porninduşă să să dea în ştire la norod.

Năsăud, Octomvrie 1797 Ioan Vicareş Halmagi.

Circularul din Noemvrie 1797.

Cu durere am înţăles, că rânduiala legii, care stă şi la molitevnic *pentru a nu eşì muierea afară din curte până la 40 de zile* dupăce şi-au dobândit, pe alocurea s'au stărpit (sic) făcând obicei impotrivnic. Către aceasta să porunceşte de acum să nu mai fie aceasta, ci pre unde s'au smintit cuviosul acesta obiceiu al legii şi al bisericei să se întoarcă iarăşi şi să stea în vig. Fără de se va întâmpla o luptă mare, atuncea după 3 sau 4 săptămâni cetindu-să obicinuita molitvă să i-să facă ertare şi îngăduinţă. Să se scrie în protocol şi trimiţându-să *Comişia* înainte la vreme sa să se vestească — aceasta să porunceşte.

Cade-să a şti cu o tocmire *şi la închisul şi la deschisul Dverei cei mari.* Aceasta afară de liturgia şi vohodul cel mare şi când să ceteşte evangelia utrenii şi la darea opustului în zi de dumineca şi în sărbătoare oprită, iară la vecernea cea mare şi la utrene osebit la liturgie dupăce cădeşte preotul la începere să cade a sta deschisă până la vozglajenie „ca supt stăpânirea ta" la cheruvimi, atunci să închide apoi la cădit iară deschide stând deschisă până întră cu darurile şi să închide până când zice preotul „uşile, uşile" la credeu, atuncea iară să deschide şi stau deschisă până când zice preotul „cu daru şi îndurările tale", atuncea închidându-se rămân închisă până după porivire (sic) şi la „cu frica lui Dumnezeu" să deschide stând deschisă până după opust. Această rânduială să o ştie feţii, ca să nu mai plesnească (sic) Dvera făcând învăluială preoţilor în slujbă.

Năsăud 29 Noemvrie 1797. Ioan Halmagi, vicareş.

Românii din America.

Pentru zidirea unei biserici nouă în Lăscud, dela următorii 36 creştini binefăcători, cari sunt lucrători în America nordică, am primit cor. 310 anume: Stefan Stefu, Petru Crăciun. George Crăciun, Toader Craciun. George Popa din Lăscud câte 21 cor. Vasilie Găinar, George Găinar din Lăscud câte 10 cor. Toader Crina. Ioanichie Vintilă din Lăscud câte 12. cor. 50 fil., Constantin Zelog din Lăscud 10 cor. 25 fil., Iosif Olariu, Iosif Şerban Ioan Vintilă. Augustin Herman Michail Moldovan. Ioan Mărian. Iosif Florea, Isidor Cosma din Lăscud câte 7 cor. 50 fil.. Maior Gerasim din Lăscud 7 cor. 5 fil., Ioachim Oprea, Toader Georgiu, Iosif Gloabă din Lascud câte 5 cor. 50 fil., Teofil Pop Constantin Nistor, Georgiu Ioan, Ioan Georgiu. Constantin Maior, Teodor Bogdan, Ioan Georgiu din Laslău câte 5 cor. 25 fil. Ioan Florea din Vesăud 5 cor., 25 fil., Ioan Herman, Mărian George. Ioan Maior, Iosif Moldovan din Lăslău câte 5 cor. 25 fil.. Simion Marian din Vesăud 2 cor. 50 fil. Acestor contribuitorii cari din sudoarea îndepărtată (Barton citj Ohio P. B. Nr. 107) au jertfit spre mărirea lui Dumnezeu, li-se esprimă şi pe această cale mulţumitele întregului popor credincios din Lăscud, dorindu-le ca iarăşi să se întoarcă sănătoşi la căminele familiei lor unde-i aşteaptă.

Lăscud la 7 Februarie st. n. 1905 *Iosif Socol,* paroch gr.-cat.

Cafeaua
Kneipp de malţă a lui »Kathreiner«
nar trebui să lipsească,
dela pregătirea cafelei zilnice, din nici o bucătărie.
o o o
Să se ceară numai în pachete originale cu numele
»KATHREINER«.
Român. Tb. 1906.

BIBLIOTECA UNIREI.*)

1. **Benhur** saŭ zilele luĭ Mesia, de Levis Walace, 2 v. . . 2·90
2. **M. Eminescu.** Studiŭ critic . —.90
3. **Câte-va momente** din începuturile bisericeĭ rom. de C. Auner . . . . —.20
4. **Nume de familie** la românii din Ungaria, de A. Viciŭ. . —.12
5. **Din viéța luĭ I. Micul** de M. Străjan . . . . —.16
6. **Albertina.** Povestire de Dr. V. Bojor. . . . —.30
7. **Cestiuni din dreptul bis. unite** p. I. II. . . . . 3·40
8. **Cele doue fețe ale lumii** de Nicu . . . . . —.30
9. **Ziua Deșteptării** de Aurel Fodor . . . . . —.16

*) Aceia, cari vor comanda de odată toți 9 Nrii, îi primesc cu 5·80 cor. în loc 8·14 cor.

Editor și redactor răspunzător:
Aurel C. Domșa.

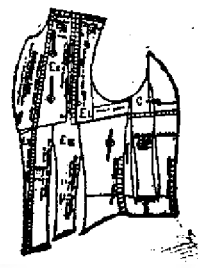
marca fabricel

De mare însĕmnătate pentru Dame!

Fie care P. S. Dómnă îșĭ póte însa-șĭ pregăti cu o ușurință de neînchipuit

talia sa după orĭ ce modă

cu ajutoriul aparatuluĭ de croit talie pentru dame

inventat de **Anton Guschelbauer.** A fost censurat de academie. și posede nenumĕrate scrisorĭ de recunoscință.

Își are patenta și e scutit prin lege în tóte statele culte.

Prețul unuĭ aparat e 3 cor. franco rambursat.

Se caută agenți

Prospecte să trimit la cerere gratis

Cu tóta stima:

Antal Guschelbauer.
Sopron.

17 (24—52)

Cărți ce să pot căpĕta în Libraria Seminarială.

Floricele de câmp, de A. C. Domșa .	1.—
Cântece, Sabo	1.—
Visurĭ trecute. Ciura	1.—
Studiĭ și Biografiĭ. Dr. I. Rațiŭ .	2.—
Geniŭ pustiŭ, Eminescu . . .	2.—
Drumurĭ și orașe, Iorga . . .	2·50
Poesiĭ de Alexandri.	3.—
Teatru I. II. Alexandri á 1.50 .	3.—
Vers și proză Alexandrescu . .	1·25
Novele A. Brătescu-Voinescĭ . .	1·50
Liter. pop. Eminescu.	1·50
Ciocoiĭ N. Filimon	1·50
Legende și basme Ispirescu. .	1·50
Povești, I. Creangă	1·50
Vorbe înțelepte A. Popoviciŭ. .	1·50
Vatra Părăsită Slavicĭ . . .	2.—
Din Bĕtrânĭ . . „	2·50
Eminescu și Coșbuc de Alexandru Ciura.	1.—
Limba Română poporană și Dialectul Sicilian, de Alesiu Viciu .	1.60

Ierarchia Românilor din Ardeal și Ungaria de *Dr. Augustin Bunea,* Prețul 3 coroane.

Biblioteca Minerveĭ 22 nr. fie care numĕr 15 fil.

La esposițiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a luĭ

Antoniu Novotny

în Timișóra-Fabric

(22) 20—52

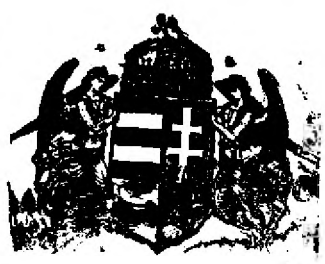

se recomandă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea de noŭ a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregĭ armonióse, pe lângă garanție pe mai multĭ anĭ, provĕdute cu adjustărĭ de fer bătut, construite spre a le întórce cu ușurință în orĭ ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o latură prin aceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

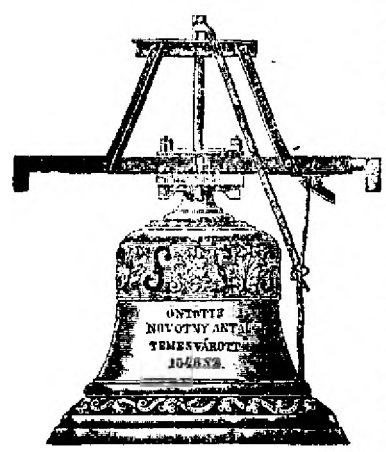

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, carĭ sînt provĕdute în partea superióră — ca violina = cu găurĭ după figura *S* și pentru aceea aŭ un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, așa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unuĭ clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiŭ. Mai de parte se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătător, — spre preadjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de tóce de metal.

Preț-curanturĭ ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul:
Pentru monarchie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., ½ an 9 frc., ¼ an 4 frc. 50 cm.
Foea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Foaie bisericească-politică.

Inserțiuni:
Un șir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce privește foaia, să se adreseze la: Redacțiunea și administrațiunea „Unirei" în Blaj.

Anul XV. Blaj 4 Martie 1905 Numărul 9.

Misiuni sacre poporali.

Un an și trei luni s'au împlinit dela publicarea primului raport asupra misiunilor sacre poporali ținute în parochia gr.-cat. Totelec din tractul Clujului. Cetind raportul acela ni-s'a înviorat sufletul și am simțit bucuria, ce o simte naufragiatul, prinzând o scândură, ce-i mântuie viața, — bucuria, ce cuprinde inima întemnițatului, văzând că i-se deschid grelele uși și aude cuvintele: ești liber.

Înfățișatu-ni-s'au înaintea ochilor sufletești, toate boalele cari mistue viața poporului nostru, pe cari de atâtea ori le-am relevat și combătut; dar în acea vreme am văzut în misiunile sacre poporali un mijloc și radical și sigur pentru sanarea relelor. Pentru aceasta am dat expresiune bogatei noastre bucurii, ce ne încălzia inimile.

Din rapoartele, ce ni-s'au mai trimis asupra altor misiuni sacre și din spusele fraților preoți, cari au luat parte la acelea, ne-am convins tot mai mult despre hotărâtoarea lor importanță și despre aceea, că motivată a fost bucuria noastră. Convinsu-ne-am, că exercițiile spirituali nu sunt numai niște manevre simple, ci adevărate revoluții pe terenul moral, unde nu sună arma, ci cuvântul, nu luminează pravul aprins de pușcă, ci vecinicul adevăr și nu curge sânge, ci curg șiroie de lacrimi din ochii acelora, cari, învii gând patimile în inimile lor, se dau de nou lui Dumnezeu, bisericii și neamului nostru- Revoluții, cari nu devăstează, nu lasă în urma lor cadavre și jale, ci ridică zidiri mărețe sufletești, produc viață, sănin și bucurie. Revoluții, cari nu alungă pe oameni în păduri, ci în biserici și în ei înșiși, cari nu ceartă, ci împacă pe frații de acelaș sânge, îndemnându-i să muncească cu trup și suflet pentru binele bisericii, de care e legat binele neamului.

Câte virtuți prind rădăcini afunde în inimile ascultătorilor cu prilejul misiunilor sacre, — numai Dumnezeu ar puteà spune. Numai El ar puteà spune, cum se sălășluește voința tare în inimi mai înainte slabe și cum principii hotărîte prind rădăcini în mințile, cari n'au putut scăpa din lațul îndoielilor, puuându-se astfel temeiu caracterelor mari și adevărate, reclamate de vremile triste și grele, prin cari trecem.

Numai Dumnezeu știe, câți băieți părăsiți află iar pe tatăl lor, care mai înainte îi bătea în beție, le da pilde rele și le prăpădeà averea; ori pe mama lor, care se simța mai fericită ori unde decât în casa sa, în mijlocul pruncilor și soțului ei și de altă parte câți tineri păsesc de nou pe calea onorii, ce și-au perdut-o, netrăind în împrejurări prielnice curățaniei.

Misiunile sacre dau lovitură de moarte vieții nelegiuite, căsătoriilor de probă, indiferentismului părinților manifestat in disciplinarea și grija pruncilor, cum și blasfemiilor, furturilor și fac ca să se restitue, oculte, foarte multe pierderi, ce le-a avut unul și altul. Ele promovează toate virtuțile vieții creștinești și toate interesele moralității, cuprind în sine mari puteri potrivite pentru creșterea și educarea popoarălor.

Virtuțile, a căror sămânțe se aruncă din prilejul misiunilor sacre, au la timpul lor cele mai mari înriurințe asupra întregii vieți a unui popor, făcându-l cruțător. bogat, curagios, cu minte, inbibat de spiritul de jertfe și respectat chiar și de dușmanii săi.

Renumitul Segur scria, că cu legea de a să mărturisi fiecare om macar odată în an s'ar puteà alcătui de nou societatea și s'ar puteà impedeca revoluțiile, când legiuitorii și jandarmii ar aveà foarte puțin de lucru. — Și câți sunt, ca numai cu prilejul misiunilor sacre, a acestor cruciate moderne, li-se mărește curajul și întărește hotărîrea de a se scutură de legiuitorul și jandarmul, cari le-au turburat inima, poate, din tinerețe!

Și pe lângă tot binele și rezultatele mari, ce le pot produce misiunile sacre pe toate terenele, totuș până acum s'a făcut numai un modest început. Mulți nu voiesc să le înțeleagă rostul. Alții nu vreau să-și schimbe nepăsarea și nelucrarea, în cari s'au obicinuit ca preoți, cu o muncă incordată, ce o pretind misiunile sacre, iar alții cred, că tot lucrul s'a pus la cale de niște tineri fără experință, neavând pe partea lor elementele mai coapte și deosebit pe Capii bisericii.

Că un lucru bun e început de un tinăr ori bătrân, puțin impoartă. Dar e o înjurie la adresa simțămintelor părințești a Capilor bisericii noastre și numai a crede, că inimile lor n'ar fi întregi pentru misiunile sacre.

Cumcă Capii bisericii sunt cu trup și suflet pentru ținerea exercițiilor spirituali, nu numai aserăm, ci și dovedim.

I. P. Sa Mitropolitul, *Dr. Victor Mihályi,* încă în 24 Februarie 1887, în Cercularul Nr. V., s'a ocupat cel de întâiu cu chestiunea aceasta importantă, arătând cu căldură și înțelepciune însămnătatea misiunilor sacre și modalitățile după cari să se țină, recomandând cu iubire și bunăvoință preoțimii din dieceza Lugojului. ca să se folosască de mijlocul acesta eficace pentru deșteptarea poporului. Ceea-ce i-a dictat înțălepciunea și inima-i caldă înainte cu 18 ani, aceea o dorește și acum preabunul nostru Mitropolit și credem. că dorința nobilă a Escelenției Sale e cu mult mai mare fiindcă vremile de acum sunt mai grele.

În Dieceza Gherlii s'au făcut, în toamna trecută, toate pregătirile, ca la Sfânta Măria mică să se țină exerciții spirituali în o comună fruntașă. Nu s'au ținut, nu pentrucă n'ar fi voit P. V. Ordinariat, cu a cărui aprobare s'au ficsat și ziua, ci pentrucă predicatorul a fost împedecat.

În dieceza Lugojului P. Sa Episcopul, *Dr. Vasile Hossu,* în zelul Lui înflăcărat, — cu aprobarea înaltă de a se ține exerciții spirituali în Cujir și Orăștie, — a dat probă evidentă cât de mult are la inimă binele poporului și

cu câtă înțelepciune știe alege mijloacele pentru educarea și înălțarea lui.

Ce privește pe P. Sa Episcopul *Dr. Demetriu Radu*, care cu bucurie și mândrie privește la țăranul, din care s'a înălțat, cine ar puteà să se îndoiască, că nu aprobă și sprijinește acestea interprinderi salutari cu toate puterile, ce-L ornează?

Însuș I. P. Sa Mitropolitul, *Ioan Mețianu*, din Sibiu în un cercular din primăvara an 1904, arătând importanța misiunilor poporali, a îndemnat preoțimea gr.-or., să imiteze pe preoții gr.-cat. din tractul Clujului, unde mai întâiu s'au ținut atari misiuni.

Astfel Capii bisericilor doresc și îndeamnă, ca să se țină misiuni sacre; poporul așteaptă ceva, dar nu știe ce, prin ce să se scuture de multele greutăți trupești și sufletești; — e rândul nostru, a preoțimii, să *ascultăm glasul* mai marilor nostri, să le *împlinim dorințele* și să sanăm poporul, ce geme sub greutăți și lovituri. Să nu ne închidem urechile la voacea Conducătorilor, nici la suspinul poporului, dacă așteptăm și dorim, ca nici Dumnezeu să nu-și închidă urechile înaintea cererilor noastre. — Acum să apropie timpul acomodat al ss. Paresemi, să-l folosim, ținând misiuni poporali, cari pretind buni oratori și mai buni confesari și abnegație în mâncări și beuturi.

Raportul Ministeriului reg. ung. de culte și instrucțiunea publică pe an 1903 — s'a publicat în ediție separată numai cu finea anului 1904. Din acest raport ținem a scoate câteva date, cari credem, că sunt de interes special pentru cetitorii nostri anume:

a) *Regularea congruei* catolice în au 1903 a făcut un însemnat pas petractând comisiunea de 17. a comisiunii centrale de congruă din Budapesta conscrierea a lor 65 beneficii mari. încât se speră, că în decursul anului 1904 va fi stabilit venitul tuturor beneficiilor mari (care speranță însemnu s'a realizat R. U.) și pe baza acestui venit comisiunea. să poate ocupa mai de aproape cu cestiunea, cum să se acopere întregirea venitelor clerului inferior.

La clerul acatolic în sensul art. de lege XIV—1898 §. 10 cu 1 Ian. 1903 s'a ridicat întregirea congruei preoțești dela 1300 cor. la 1400 cor. pentru cei cu cualificațiune mai înaltă. iară pentru cei cu cualificațiune mai inferioară dela 650 cor. la 700 cor. Cu considerațiune la §. 4 art. de lege XIV—1898 conziliul de ministri a enunțiat. că și acei preoți cu cualificațiune mai mică, cari și-au întregit studiile gimnaziale după terminarea celor teologice, dară înainte de a întra în vigoare legea citată, să se considere, că au cualificățiune mai înaltă. În urma acesteia s'au augmentat venitele la 29 preoți.

b) Referitor la învățământul poporal în virtutea art. de lege XXVI—1893 pentru întregirea salarielor docentale au recurs multe comunități după ajutor, dară în așa măsură, încât respectiva comunitate abia contribue cu ceva sumă considerabilă la salarul docental. Dupăce însa legea n'a contemplat o atare ajutorare nelimitată care atinge în mod însămnat budgetul statului, Ministeriul a ezis. că la stațiunile docentale, ce se vor mai sistemiza cu ajutor dela stat, comuna respective confesiunea numai așa poate spera ajutorul. dacă asigură cei puțin jumătate din salarul docental, provăzut de lege. și cuartirul. În 1903 s'au asignat pentru întregirea salarului docental și quinquenale suma de 2.878.789 cor.

La școala de toate zilele au umblat 1.878.695 pruncі (87.46% din cei obligați). Dintre aceștia au fost după raportul ministerial — 54.59% magiari. 12.90% germâni, 12.98% slovaci. 12,69% români. 2.18% ruteni, 1.48% croați. 2.45% sârbi și 0.85% cu altă limbă maternă.

Dintre singuraticile naționalități: la germâni au frecuentat școala 94.36% dintre cei obligați, la slovaci 87.65%, la magiari 85.31%, sârbi 83.13%, croați 76.64%. dintre pruncii români au frecuentat numai 64.31%, iară dintre ruteni 61.60% din numărul celor obligați.

Școale poporali au fost 17.342, dintre acestea la 10.881 limbă de propunere a fost numai cea magiară; la 2.161 cea română, la 427 slovacă, 333 germână; la 876 română și magiară, 1178 slovacă și magiară. 644 germână și magiară.

c) *În ce privește viața religioasă* — raportul constată consolidare pe motivul. că dintre pruncii născuți au fost și botezați la rom.-cat. 99.2%. la gr.-cat. 97.7%, gr.-or. 96.9%. conf. ev. aug. 98.2%, ev. ref. 90.2%. iară dintre căsătoriile încheiate între persoane de aceeaș confesiune s'au binecuvântat în biserică la rom.-cat. 97.9%. gr.-cat. 97.3%, gr.-or. 86.2%, conf. ev. aug. 98.4%. ev. ref. 95.0%.

Prin trecerile dela o confesiune la alta au câștigat rom.-cat. 1549 (au eșit

FEUILLETON.

Comentar la evangelii

(de Jules Lemaitre).

Păstorii se retrasără și filozofii dela răsărit încă nu sosiseră, Maria durmea, zăcând în iesle ca într'un pat, țineà pe micul Isus, învălit în paie strâns la pieptul său cald. Iosif ședeà pe ruda unui car și veghia. Începeà să se crepe de ziuă. lumina palidă să străcură printre scândurile groase dela ușa staulului.

Un om întră deschizând ușa și să îndreptă către Iosif:

„Ce faceți voi aici?“

Iosif murmură unele cuvinte; omul îi întrerupse zicându-i:

„Eu îs Muciu Nasica, proprietarul acestui staul“.

Iosif să ridică modest, și arătând cu degetul spre Maria îi povesti, că sosind noaptea târziu aici cu tânăra sa soție a cărei oară grea de naștere sosise, și necăpătând nicăirea loc de adăpost, au întrat în staulul acesta, fiind neîncuiat și părăsit.

„Bine, bine“, zice Muciu. „numai cât ar fi trebuit să vă rugați cel puțin de permisiune“.

„O Doamne! cum ar fi fost aceasta cu putință?“

„Aceasta amicul meu, era treaba ta Dar acum, dupăce odate ați întrat, rămâneți aci, cât îți aveà lipsă“.

„Aitcum n'are să-ți pară rău de mila ce ne-o faci“. zise Iosif. „Copilul acesta mic e Messia. cel așteptat de Iudei“.

„Așa“. reflectă Muciu, „aceasta pentru mine e foarte indiferent; eu sunt cive roman“.

Și eșind:

„Repețesc, că ar fi fost cu cale, să-mi faceți cunoscut“.

*

Muciu era fiul unui centurion, venit în Palestina în suita procuratoruiui roman. După concediarea din armată își cumpărase un dominiu erarial lângă drumul. ce ducеà spre Vifleim. Activ și precaut adause lângă dominiu o ospătărie pentru cărănși și o prăvălie, unde vindeà marfe, specerii și unelte de casă. Să căsătorise cu o grecă plăcută și îndemânatică, care îl ajutà în diversele sale daravere. El călătorea des atât spre a-și vinde recoaltele în cetățile Judeei, cât și spre a-și cumpăra marfa. E'a om onest, cu respect către legi și obiceiuri.

*

La doisprăzece ani după nașterea lui Isus Muciu se afla în Ierusalim pe timpul Paștilor. Pe o stradă a cetății întâlni pe bărbatul și femeia, cărora, ceva cam contra voinții sale. le dete adăpost în staulul său din Vifleim. și îi recunoscù îndată.

Iosif era în mare agitațiune și Maria plângea. Muciu îi agrăi și-i întrebă de cauza neliniștii și supării lor.

„Am perdut pe micul nostru copilaș“, zice Iosif. „Întâi credeam, că s'a fi depărtat cu cunoscuții nostri; cale de o zi ne-am depărtat căutându-l printre rudeniile noastre, și neaflându-i ne-am întors iară-și în Ierusalim“.

„Sălbatic copil e acela observà Muciu“. și să oferi a le ajutà. să-l caute. În urmă îl aflară în biserică sezând între învățători și punând în mirare pe acei bătrâni cu barbe albe, prin aceea, că le tâlcuia scripturile.

„Copilul acesta nu e nici decât modest“, își zise Muciu în sine. Maria își nită de toată spaima și plină de bucurie zise cu blândețe către Isus:

„Fiule pentruce ne-ai făcut nouă aceasta? Iată eu și tatăl tău de trei zile cu durere te-am căutat?“

De tot nemișcat le răspunde pruncul

„Ce este, că m'ați căutat? Au nu știți voi, că mie mi-se cade să fiu întru cele ce sunt ale tatălui meu?“

Maria nu răspunse nimic, dar își întoarse fața, spre așі ascunde lacrimile, cari iar îi umpleau ochii. Și Muciu zice cu voace tare:

— „Cât de arogant și curios e băiatul acesta!“

*

Optsprăzece ani mai târziu, debarcând Muciu la unul din porturile galileene, vede la țărmure pe un bărbat tinăr, cu părul roșu, îmbrăcat într'o haină dură de lână albă, urmat de mulțime de oameni, sărăcăcios îmbrăcați, al căror conducător să părea a fi el. Romanul, cercând după informațiuni, află, că acesta este fiul lui Iosif și a Mariei, că în ținutul acela mult să vorbește despre el, și că vestește o religiune nouă și promite împărăția lui Dumnezeu.

— „Împărăția lui Dumnezeu?“ cugetă Muciu.

1000 și au întrat 2549), gr.-cat. 285 și unitarii 121 suflete; au perdut prin treceri gr.-or. 559, ev. ref. 540, israeliții 442 și conf. ev. aug. 399. În anul 1903 s'au declarat de neconfesionali 1373 persoane; prin aceasta reformații au perdut 530 suflete, gr.-or. 476 (mai ales Români din comitatul Aradului), rom.-cat. 161, conf. ev. aug. 148, gr.-cat. 44; israeliții, 13, unitarii 1. După naționalitate cei declarați de neconfesionali în 1903 au fost, magiari 688. (50.1%) români 397 (28.8%) sârbi 86 (6 3%), germâni 68 (4 9%) slovaci 52 (3.8%) de nu li-se știe naționalitatea la 82 (6.0%).

REVISTE.

Ungaria. Situația politică internă e cât se poate de încurcată. — Pe lângă toate audiențele la Maiestatea Sa încă nu să arată punctul luminos după care judecând ai conchide la pace. — Andrássy nu a putut face nimic cu opoziționalii și astfel criza ungară a întrat într'un nou period. Desorientarea și zăpăceala e generală, și la o întorsătură spre bine nu să așteaptă curând.

Maiestatea Sa nu vrea să mai dee concesiuni cu privire la armată — opoziția coaliată însă nu vrea să abzică de armată.

Tot asemenea Monarchul e contra separației vamale a Ungariei de Austria.

Un lucru nou și însămnat în situațiunea de față este, că Maiestatea Sa a primit în audiență pe Tisza. — Faptul acesta dă mult de gândit opoziției, cu atât mai vârtos, că opoziția a declarat că partidul liberal în frunte cu Tisza nu mai poate fi luat în combinație in cabinetul viitor.

România. În săptămâna trecută s'au sfârșit alegerile parlamentare pentru senatul român. — Au fost aleși 91 senatori guvernamentali și 14 opoziționali. Noua sesiune parlamentară să va deschid în 23 Februarie (8 Martie) și va dura până în 10 (23) Maiu.

Rusia. Mișcarea revoluționară în Rusia ține întruna pe lângă toată severitatea puterii stăpânitoare. — În Petersburg grevele au reînceput. În Polonia mișcarea e generală. — Poporul polon să înarmează și atacă nobilimea și jidovimea, care l'a despoiat și batjocorit în tot chipul.

În Caucaz domnește anarchia. Trupele nu mai sunt în stare a birui cu revoluționarii. Oamenii să ucid pe strade cu mulțimea. Edificiile publice sunt aruncate în aer După ultima știre, în Petersburg, poliția a luat măsuri escepționale pentru ziua de 4 Marte — aniversarea desființării iobăgiei în Rusia. Gardele de pază dinaintea palatelor țarului, a marilor duci și a ministrilor au fost indoite, deoarece sosesc zilnic epistole amenințătoare, că aceste edificii vor fi aruncate în aer.

CORESPONDINȚE.

SCRISOARE DIN VIENA.

— *Cursul pedagogico-catechetic.* —

Viena la 27 Februarie.

Cu permisiunea Dlui redactor mai public vre-o câteva idei din unele conferințe, cari s'au ținut în săptămâna a doua, carea tot odată e și ultima. Poate îmi va imputa cineva, de ce nu public mai bine conținutul unor conferințe, cari atât publicului cât și mie, mi-au plăcut mai bine. Împutarea aceasta nu e la loc, căci nu pot ști, ce conferințe ar merita să fie date cu totul uitării, și cari ar fi vrednice față de celelalte să strălnce în toată pompa sa. Mai bine dau — pe nimerite — din câte unele nește schițe, nește idei, ca nu cumva să le înalț să le ridic prea mult peste celealalte, cari nu le amintesc.

Săptămâna a început-o *Kundi* vorbind despre însușirile unui catechet bun (credință vie, iubire părintească, supranaturală, o cultură religioasă și profană cât de înaltă). El zice, că e de dorit, ca la facultățile teologice să se pună mai mult pond pe praxa catechizării. — In o altă conferință a vorbit despre propunerea istoriei biblice în școalele poporali, a arătat, că din testamentul vechiu ar puteà să nu se propună multe lucruri, ce sunt prescrise în planul de învățământ. La prelegerea ce a urmat conferinței, cum și la conferință a asistat și archiducesa Maria Valeria.

Prelatul *Müller* a vorbit despre educația religioasă cu privire la viața internă, prin carea copilul își poate câștiga un caracter firm, ceeace numai așa e posibil, dacă îl dedai pe copil de mic să aducă jertfe, abnegațiuni. La aceasta a fost de față Eminența Sa Cardinalul *Gruscha,* care, după ce a sfârșit prelatul Müller, a ținut o alocuțiune foarte însuflețitoare despre foloasele, ce va să le aducă cursul acesta catechetich monarchiei întregi.

Profesorul univ. em. Dr. *Willmann* și-a continuat conferința ultimă. A arătat pe ce căi greșite umblă sensualismul, intelectua-

---

În momentul acesta apropiindu-se de Isus un om, îi spune, că mama și frații lui îl caută și vreau să vorbească cu dânsul.

„Cine e mama și frații mei?“ răspunde tinărul profet.

„Acuma-s în curat“, zice Muciu. „Ei îi“. Singur de pe sămnul acesta l'așî fi recunoscut“.

Într'aceea doi pescari într'o luntre, întărită la țărmure erau ocupați dregându-și mregile. Isus apropiindu-se le zice:

„Iacobe și Ioane, fiii lui Zevedei, veniți după mine“.

Și Iacob și Ioan îl urmară. Un moșneag tatăl lor, rămâne singur în luntre.

„După cât să vede“, cugetă Muciu. „moșneagul acesta nu e bogat, și nici în stare de a lucrà. Cine să-l nutrească, și ce să va alege de el fără de copiii săi?“

Isus, urmat de Iacob și Ioan, întâlni la câțiva pași lângă țărmur pe un tinăr, apăsat de o mare durere, cum apăreà din fața lui.

„Vino după mine“. îi zise Isus lui.

„Doamne“, răspunde tinărul, „mai întâi lasă-mă, să mă duc, să îngrop pe tatăl meu“.

„Lasă morții, să-și îngroape morții lor“, porunci Isus, „tu vino după mine, și du-te, de vestește împărăția lui Dumnezeu“.

„Eu așî crede, că a îngropà pe tatăl său, e cea de întâi și mai însămnată datorie pentru un fiu“, zice Muciu în sine.

Dar stând încă pe loc, aude pe Isus zicând: „Veni-va vremea, când va da spre moarte frate pe frate, tată pe fiu, și fiii să vor scuìà asupra părinților și îi vor duce la moarte“.

„Ce fanatism.“ murmură Muciu. „Oamenii aceștia-s nebuni. Dar de una mă prinde mirare, ce putere mare are acest Isus asupra oamenilor!“

*

Scurt timp după aceea Muciu fù învitat la o nuntă, ce-o făceà un amic al său în Cana Galileei, cu carele sta în legături de afaceri. Isus și cu mama sa încă să afla între oaspeți, și Muciu căpătase loc de șezut chiar lângă Maria.

Dela o vreme, gătându-se vinul, zice mamă-sa către Isus:

„Fiule, vin nu au.“

El însă:

„Ce-mi este mie și ție, muere, că vin nu au? Ceasul meu încă nu a sosit“.

Maria își pleacă ochii plini de lacrimi.

„Așa să cade să vorbească un fiu cu o mamă?“ mormăe Muciu. „Hotărât, tânărul acesta nu are simț de familie“.

În curând însă poruncește Isus, a să umplea șesă vase cu apă, și punându-se pe masă, apa să prefăcuse în cel mai prețios vin.

„Aceasta i-a succes“ zice Muciu, întorcându-se afabil către Maria. „Tatăl meu îmi spuneà des, că a văzut în Roma atari producții dela scamatori tiriani.“

Oamenii beură mult, prea mult, din acest vin neașteptat, capetele să înfierbântară să născură dispute și certe, și către dimineață unii ajunseră și pe sub mese.

„Curioasă ocupațiune pentru un profet, să favorizeze îmbuibarea!“ observă Muciu.

*

Altă dată Muciu cu o teleagă încărcată cu colivii pline de porumbi, pleacă la Ierusalim, să vândă porumbii negustătorilor dela templu. În calea, ce ducea printre câmpuri sămânate cu grâne, vede pe Isus cu învățăceii săi întrând printre sămănături, și aceștia rumpând spice, le frecau în mâni, ca să mânce grăunțele. Tocmai întâlnindu-se cu un Iudeu trecând, îi zice Muciu întorcându-se spre el:

„Aievea, acești vagabunzi puțină silință-și pun, a respecta, ce este a altuia.“

„Ce fărădelege“, răspunde Iudeul, „fiind astăzi tocmai ziua Sâmbetii!“

„Dar“, zice Muciu, „Sâmbătă ori altă zi, greșala, cred eu, că rămâne aceea-și“.

„Pe cum văd“, replică celalalt, „tu ești un străin. Ceeace le imput eu celora de colo, este, că frâng ajunul, nu că rump unele spice, că-ci în legea lui Moisi stă scris: trecând tu pe lângă holda altuia poți culege unele spice cu mâna ta“.

„Spicul rămâne spic“, replică Muciu. „Moisi al vostru să vede, că nu a fost proprietar de pământ“.

*

A doua zi, ducându-și coliviile cu porumbii în vestibulul templului, printre mesele și scaunele resturnate și schimbătorii de bani pefugați vede pe Isus stând, învârtind un biciu în mână și zicând: „Casa mea, casă de rugăcinne este, iară voi a-ți făcut'o peșteră tâlharilor“, pe când porumbii spăimântați sburau cu sgomot printre columne.

„O, o,“ zice Muciu, „eu pe ai mei îi ieu cu mine iarăș. Dară negustătorii aceștia doară erau în dreptul lor. Profetul acesta tinăr hotărît să vede, că nu are respect de posesinne“.

(Va urma.)

lismul și voluntarismul, că nizuința aceeasta unilaterală se opune naturei omenești

Parochul *Minichtaler* a espus pericolele, cari îl însoțesc și-l caută pe copil în casa părintească, pe uliță și în școală, a înșirat apoi prezervativele, mai ales după-ce a părăsit școala, și a mers la cevă măiestrie. Arată interesul ce-l poartă mai ales față de ficiorii juni socialiști, acesta trebue contrabalanzat, scopul acesta îl urmărește cu multă dibăcie foaia „Edelweis".

Profesorul *Dr. Weber* (din Bavaria) a explicat metodul, de care se folosesc catecheții din München (numit „Münchener methode"), care are trei trepte principali: intuițiunea, explicarea și aplicarea apoi una secundară la început: pregătirea, și alta între a doua și a treia principală: adunarea conceptelor și generalizarea lucrului explicat. A ținut și o prelegere de probă, cu foarte mare succes. Rezultatul desbaterii a fost: sistemul acesta e foarte natural, pretinde mult timp — de aceea în Bavaria, unde sunt mai multe oare de religiune se pot aplică peste tot. — La noi însă numai la formarea conceptelor principale. — Prelegerea a ținut-o în orfanotrofiul cesaro-regesc, care l'am cercetat după aceea mulți. Ne-a fost mai mare dragul de copiii aceia orfani, cari cu atâta îndrăsneală și dibăcie răspundeau la întrebările noastre, și așa de negenați ne conduceau prin institut.

Numai vre-o câteva idei din conferința catechetului *Holzhausen* arată în deajuns modul, cum are să se poarte catechetul cu elevii, ca să fie munca lui rodnică spre viața de veci. — Vai de noi, dacă clerul să urește în oara de religie, ori pl:ne dacă aceasta îi este oara cea mai urâtă. Cu elevii totdeauna trebue să fi blând și cu dragoste, căci altfel cu toții vor învăța contrariul lucrurilor, ce le propuni. Catecheții să pună mai mult pond pe pregătirea la s. mărturisire și cuminecare, să nu permită elevilor — nici chiar la cea dintâiu mărturisire — să-și scrie păcatele și să le cetească. Viața catechetului și a profesorului e școala, unde învață elevul catechism l.

Parochul *Pichler* spune: scopul catechezei (în școalele elementare) e instruirea elevilor în datoriințele creștinești, cari au să le împlinească și după-ce iasă din școală. De aceea în școalele acestea să nu se îngrămădească materialul, ci să se pună mai mult pond pe propunerea fundamentală a lucrurilor necesare.

Cea din urmă conferință a fost a prefectului de internat, *Perkmann,* care s'a ocupat cu internatele, seminarele, semiinternatele (Tagesheim —, Erholungsstätte). El spune, că școala are lipsă de internate, dacă vrea să dea elevilor creștere pentru viață. Prefectul internatului după unii cari nu pricep, e sclav, în adevăr însă el e omul cel mai vrednic de iubire, căci e tata, mama și servitoriul alumnilor săi. El are datorință să procure elevilor distracții plăcute variate, de altfel și catechetul are să să facă din oarele lui de catechizare oare de distracție, căci mai mult vor învăța elevii. Fiecare prefect sa-și însemne bine, că „Undank ist der Welt-Lohn", și că timpul în care să ocupă el cu educația e timpul grației, în care își câștigă meritele cele mai mari.

Acesta e pe scurt și sporadice mersul cursului, și de care mi-s legate unele din celea mai frumoase suveniri, de aceea biletul de membru (nrul 383) mi-l pun între suvenirile celea mai plăcute. Fraților preoți, cari să ocupă serios cu catechizarea le recomând almanachul, ce-l va eda cursul, și mai ales revista catechetică amintită în numărul trecut.

Job.

VEȘTI SLABE.

— Tractul Dârgii Febr. 18.

Nu pot mulțămi în de ajuns prețioasei „Uniri" pentru viul interes ce arată față de cauzele școlari și învățătorești.

Ceeace pot afirmă de foaia „Unirea" și de autoritățile mai înalte, nu pot afirmă de cercurile de pe aci.

Progresul în școale e destul de slab, pentrucă cei chemați să ocupă prea puțin cu afacerile școlastice.

Rari preoți sunt cari țin oarele de catechizare regulat — apoi de controlă superioară vorbă nu-i. — E drept că după un obiceiu vechiu școalele în acest tract să vizitează în luna lui Februarie cu ocazia reviziunii rațiunilor și la sfârșitul anului școlar — dar în anul trecut încă s'au facut rațiunile—respective revizinnea acelora, dar în loc de Februarie în luna Iulin—Sept., în acest timp vizitarea școalelor — ce aru neoutință. În anul acesta probabil încă va fi așa. Pe aci vizitări să fac numai cele prescrise, și și acelea după ce mai totdeauna [e-a trecut timpul. Oamenii pe aci au alte ocupațiuni în loc de asi vedeà de oficii, își văd de treburi.

Cât de mult să interesază oamenii nostri de treburi — dovedește împrejurarea, că cei-ce ar trebui să viziteze: preoții, dascălii, curatori, nu au timp să o facă; dar au timp de a însoți candidați de deputați maghiari jidano-liberali, a ținea discursuri și a îndemnà poporul, să iee parte la alegeri de deputați maghiari. În fața hotărîrii dela Sibiu, ce bine le-ar fi stat, dacă fruntașii nostri, ar fi convocat în grabă o conferință a alegătorilor și ar fi căutat un candidat Român — dar ei au făcut cu totul alteeva, s'au grămădit cu toții lângă candidatul liberal, și au umblat spre rușinea noastră ținând din sat în sat vorbiri în favorul acelnia, fără să amintească ceva bietului popor de hotărîrea conferinții de a candida în cercul Ilodului, de care aparține tractul Dârgii — un Român.

Urmarea a fost că bietul popor s'a împărțit în guvernamentali și kossutiști și apără una din aceste partide, ca și când ar fi neaoși maghiari, ca și oile fără păstor Ba unii chiar și din marii proprietari de pe aci s'a făcut corteșii kossutiștilor.

Alteum spiritul Român tot nu-l vor puteà stange din sânul acestei poporațiuni; și Dumnezeu e bun, v'a aduce și alte timpuri, și doară și alți oameni.

Anul și pe aici a fost rău, nimeni n'o simte aceasta ca noi învățătorii, cari rău de tot ne putem scoate salariul. Țăranul, care n'are porumb, fân, își descope e edificiile să le prefacă în nutreț pentru vite, nu are cu ce plăti pe dascălul.

Să sperăm însă timpuri mai bune — căci sus e celce poartă grijă de toți — și de nemernicii învățători și credincioși de pe aici.

Cornelius.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Prea Stim. Doamnă, vad. Cristian Antalné rom.-cath. din Gyó-Szt-Miklós, întru amintirea repausatului soț, a podimentat cu piatră cioplită sanctuariul și presbiteriul bisericii noastre în preț de 250 cor. iar mai *mulți* credincioși gr.-cat. și rom.-cat. au cumpărat un potir și disc cu 64 cor. și 80 fil. Ioan Conacz și soția din Csomofalău au donat 2 fețe de masă pe altarul Dnului în valoare de 6 cor. P. St. Doamnă Csiki Kálmánné din Gyó-Szt-Miklós, a dărnit un văl frumos pentru altar în preț de 6 cor. Stimatul Domn Vákár Laczi și soția sa au donat 3 ferdele în valoare de 12 cor. iară preotul local Iuliu Băiaș și curatorul primar Georgiu Costandi au cumpărat câte o icoană în preț de 10 cor. Vargyas Lina de religie rom.-cat. *din loc,* a donat un tapet frumos în valoare de 7 cor. iară credincioșii Țiăran Nicolae și Anisia Tofan din Bibor, au donat sf. maicei noastre biserici un rând de vesminte preoțești în valoare de 68 cor. Atât în numele poporului credincios, cât și a curatoratului bisericesc li-se aduc și pe calea aceasta celea mai sincere mulțămite, marinimoșilor donatori. Dumnezeu să-le rasplătească însutit. Gyó-Alfalău la 20/II.—1905. *Iuliu Băiaș* preot gr.-cat.

Știri literari. *Dr. Ambroziu Chețianu,* profesor la gimnaziul nostru, a publicat un interesant studiu: *Bureții comuni.* În scrierea aceasta se ocupă cu bureții ce se întâlnesc mai adese, cu bacteriile, mucegaiurile, bureții cărnoși s. a. îi descrie amănunțit ca cetitorul să poată deosebi pe cei buni, de cei răi, pe folositori de stricăcioși. Cartea aceasta, ilustrată cu mai multe gravuri, merită să fie, cât de lățită. Costă 1 cor. — G. M Ionescu, licențiat în teologie și litere, anunță apariția volumului I. din *Istoria bisericei românilor din Dacia-Traiană.* Scrierea întreagă va apareà consecutiv în cei puțin șase volume de câte 650—700 pagini și va fi ilustrată, ea va cuprinde istoria religioasă a tuturor Românilor, începând cu originile creștinismului până în zilele noastre. Costă vol. I. pentru abonați 10 lei pentru alții 12. — *Cuvânt de slăvire lui Ștefan cel mare, domnul Moldovei,* de Ion Kalinderu. Broșurica elegantă cuprinde cuvântarea ținută de președintele Academiei di Kalinderu la 2

Cetiți! BEN HUR Cetiți!

— Unul dintre cele mai senzaționale, instructive și moralisătoare romane. —

F. 8°. 1047 pag. costă numai 2 cor. 90 fil. A apărut în editura „. nirei.

Iulie, ziua aniversara a 400 ani dela moartea neitatuitu domn al Moldovii. Are şi două ilustraţii: chipul viteazului voevod şi pecetea sa. — N. Iorga: *Ştefan cel mare* şi *Mihai viteazul ca întemeietori ai bisericei Românilor din Ardeal.* E un memoriu cetit tot la Academia română în ziua de 2 Iulie 1904 şi în care neobositul cercetător de vech. chrisoave dovedeşte în chip neîndoios originile Mitropoliei Ardealului, atât de mult discutate în ultimul timp. — *A román nemzetiségi politika* irta Sebestyén Ede. Scrierea acesta scrisă de 69 pagini are meritul acela ca espune toate programele politice ale românilor, începând cu cel de pe câmpul libertatii, dela Ómüitz, din 1872 din 1881 şi enunciaţiunile ultimei conferenţe.

Pardidul naţionalităţilor. Deputaţii români s'au aliat cu deputatul slovac Hodza Milan şi cu advocatul Dr Liuboumir Paolovici întemeiând pardidul naţionalităţilor. A fost ales prezident: *Dr. Teodor Mihali,* notar *Hodza Milan.*

Ştiri personale. Colonelul auditor *I. Mihălţan,* referent la tribunalul superior militar, la cererea proprie a fost trecut pe ziua de 1 Martie n. la penzie, conferindu-i-se gradul de general auditor onorar şi esprimându-i-se mulţămită preaînaltă. Dl Mihălţan îşi va stabili domiciliul la Sibiu. — *Silviu Pascu,* cleric al diecezei Lugojului în seminarul central din Budapesta a dat la facultatea teologică al doilea rigoros, din dogmatică „cum votis concordibus".

De ale Societăţii meseriaşilor. Duminecă în 26 Februarie la oarele 3 d. a. în sala Casinii române, şi-a ţinut societatea meseriaşilor din Blaj a doua adunare generală. — Erau de faţă peste 40 membrii. G. Precup, prezidentul societăţii în cuvântu-i de deschidere a accentuat importanţa şi rolul ce-l au reuniunile în viaţa popoarelor. Cu pilde concrete îndeamnă pe membrii să-şi cultiveze sufletul şi mintea, să fie harnici şi cinstiţi, să ţină cu drag la neam şi biserică. — A urmat apoi cetirea raportului general despre activitatea comitetului din care relevăm următoarele date: Societatea a avut în an. 1904, 5 membrii fundatori, 10 pe viaţa, 5 ordinari şi 10 ajutatori. — Biblioteca numără 117 cărţi şi 7 jurnale. Circulaţiunea cassei s'a închiat în 31 Decemvrie 1904 cu un sald de 820 cor. 37 fil. — S'au împărtit şi premii, sodalilor şi ajutoare ucenicilor meseriaşi în sumă de 116 coroane. — A aranjat cu ajutorul membrilor două producţiuni teatrali, şi 4 serate literari. — Tot acum s'a făcut şi alegerea comitetului pe un nou period de 2 ani. — S'au ales: Gavril Precup, prezident Aurel Trifan viceprezident, Ilie Murcea, cassar, Augustin Gruţa, secretar, Demetriu Turc, bibliotecar, Ştefan Dragoş, econom, Vasile Berzan, controlor; iar membrii în comitet: Ştefan Oncan, Ioan Rus, Ioan Cristian, Dr. Dănilă Sabo, şi Vasilie Barna. — Suntem informaţi, că în 12 Martie — Sâmbătă lăsatului de brânză — membrii societăţii meseriaşilor vor da o producţiune teatrală în sala orelului Univers. Piesa, ce vor reprezentă e „Petulantul" comedie în 5 acte de Kotzebue. — E o piesă instructivă dar şi hazlie. — Sperăm că publicul nostru va încuraja nizuinţele culturali ale societăţii meseriaşilor nostri.

Hymen *Emilian Aldea,* teolog abs. şi *Lucreţia Popa* anunţă celebrarea cununiei lor ce se va ţinea Duminecă în 5 Martie st. n. în biserica gr.-cat. din Şinca-veche.

Adunarea generală a Asociaţiunii se va ţinea anul acesta în Sibiu. Tot atunci se va deschide Muzeul naţional şi se va ţinea şi Adunarea generală a fondului de teatru. Vom avea deci la Sibiu frumoase serbări culturale.

Oroloage de aur şi argint şi tot soiul de obiecte din aceste metale se pot află şi cumpără cu toată încrederea dela firma Iuliu Erős din Sibiu, care atât în esecutarea serviciului cât şi a preţului merită toată consideraţia. De ce să umblăm, după lucruri rele pe airea, când celea bune le aflam la noi acasă?

Vesti bune. Din Cicudul-de-câmpie ni-se scrie ca acolo a murit în 18 Ian. n. ţăranul fruntaş *Grigorie Lupan,* care n'a avut la căsătoria sa decât 10 jugh. iar acum la moartea sa a lasat 300 jugh câştigate cu multă harnicie şi cruţare. Numitul până a fost încă în viaţă a lasat cultului gr.-cat. din Cicud edificii de locuit preţuite la 6000 cor. iar la moartea sa a mai testat a eiuiaş fond 18 jugh. La înmormântarea sa au servit şepte preoţi ca o vie dovadă de respectul ce întreg ţinutul acela îi avea faţă de el.

Iubileu. Ni se scriu următoarele: În 12 Februarie n. D. *Gregorin Lehene,* paroch gr.-cat. şi-a serbat iubileul de 50 de ani a pastoriţii sale sufleteşti. Au luat parte preoţii Petru Dan, Ioan Lehene şi Ioan Mihalca, notarii Gabriel Farcaş, I. Moldovan, I. Gelei şi mai mulţi învaţători. Cu bucurie am luat parte la serviciul divin de mulţămită oficiat de iubilant, pentrucă Providinţa dumnezeiască în decurs de 50 de ani l'a binecuvântat cu aşa putere încât mica sa parochie şi membrii aceleia materialminte şi moralmente deodată cu timpul să poată înainta. Poporul adunat în număr foarte mare, cât nu l'a încăput mica biserica, cu dor aşteptă să vază ceremoniile ce se vor întâmpla la acesta serbare rară şi înălţătoare de suflet, şi cu viavie, atenţiune şi iubire ascultă toate cuvintele bunului lor păstor, care a stors lacrimi din ochii tuturora. Predica ocazională a ţinut-o Dl părinte Petru Dan. După serviciul divin a urmat masă la casa iubilantelui. A fost peste tot foarte înălţătoare de inimă dr. gostea şi alipirea pe care poporenii o arătau şi cu acesta ocaziune faţă de venerabilul bătrân. Dumnezeu ţină-l încă la mulţi ani! — *Un participant.*

„Cântece pentru usul societăţilor corale. Sub titlul acesta a apărut de curând o broşură voluminoasă din compoziţiunile muzicale alese a Dlui *Aurel Popovici.* Broşura conţine 15 cântece mari, aranjate parte pentru cor bărbătesc, parte pentru cor mixt astfel, încât fiecare bucăţea va puteă forma punctul de forţă din programul seratelor ori concerte or poporale. — Broşura aceasta indispensabilă pentru reuniunile noastre de cant, să poate procura cu un nou dela autor în Tievaniul-mare (Nagykikvá v. u. p. Kákova). — Preţul 10 cor. plus 10 fil. porto postal.

Fond de stipendii pentru vieri. Secretarul „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiu", dl *Vic. Tordoşanu,* cu considerare la daunele cauzate vierilor nostri prin „filoxeră", „peronospora" şi alte flagele, ce ameninţă cu distrugere viile şi cu ele şi bunastarea multor proprietari, şi cu considerare la chemarea, ce şi Reuniunea noastră agricolă o are de a afla căile şi mijloacele de sanare, din prilegiul onomasticei sale a pus temeiu unui fond cu cor. 5 din care să se îmbie la timpul său un stipendiu unui tinăr pentru a să desăvârşi în vierit. Tot d-sa din prilegiul împlinirii aniversarului al 14 lea, de când ocupă postul de secretar al numitei Reuniuni, a mai dăruit aceluiaşi fond cor. 95 ajungând astfel fondul la cor. 100.

Bancnotele de 10 cor. s'au scos din curs şi în locul lor banca austro-ungară a pus în circulaţie altele, tipărite în coloare violetă. Celea vechi mai circulează până la 26 Februarie 1907 respective 1913, când nu nu vor mai fi primite nicăiri.

Pentru Internatul Vancean de fetiţe au contribuit D. Boer Frâna, C. Cotorea Harţeu, A. Frâncu Benic câte 17 c. 52 f., iară D. Boariu, Bobohalma 10 c., laolaltă 62 c. 56 f.

Pentru fondul subsidiar a contribuit D. Boariu, Bobohalma 7 c. 52 f. Simion Chetian, Ercea, 14 cor. Gavr. Ciobotar, Ghimeş 20 cor. Aur. Aron, Miraslău 6 cor.

Masa studenţilor a primit dela Iacob Popenecin, pretor pens. 5 cor., Sim. Cheţian, Ercea 4 cor. Aurel Aron, Miraslău 14 cor. „Zarăndeana". 20 cor. Dr. Ales. German, Bistriţa, în memoria can. I. V. Rusu 20 cor. Elevii cl. I. gimn. Blaj, colectat 101.92 coroane.

Petrecerii. Universitarii români din Cluj, învită la *Petrecerea cu dans,* ce va aranja în sala dela „Hotel central", în 11 Martie 1905 n. Venitul curat e destinat pentru Casina română din loc.

Dreptatea învinge. Farmacistul Schneider din Reşiţa a fost osândit de judecătoria din Lugoş cu 400 cor. amândă în bani şi cu 500 cor. spese de proces, pentrucă a imitat Fluidul-Elsa şi l'a adus în circulaţie. Întreg depositul de Elsa-Fluid a farmacistului Schneider a fost secuestrat. — Publicul să se ferească de imitaţiuni, şi cine voieşte să comande Elsa-Fluid, care foloseşte la cele mai multe morburi d. es. influinţă, ferbintală rusă, durere de şele, junghiu, ruptură, reumă, durere de stomac, de cap şi de dinţi, epilensie, durere de ochi, lipsă de apetit, insomnie, anemie vătămătură, degerătură etc., să se adreseze deadreptul la Feiler V. Jenő farmacist Stubica. Centrale Nr. 82 comitatul Zágráb, care trimite franco pentru 5 cor. 12 sticle sau 6 sticle duple.

Necrolog. † Din Cernăut se anunţă moartea lui *Eusebiu Stefanelli,* jur. abs. mort la 14 Februarie n. Repausatul a servit 10 ani publicisticei naţionale lucrând în redacţia ziarului „Patria" şi apoi a „Deşteptării".

† *Lewis Walace* autorul interesantului roman istoric *Ben-Hur,* apărut în biblioteca foii noastre, a murit în vârsta de 78 ani. S'a născut în statul Indiana, a fost advocat iar în războiul civil a avansat la rangul de general. Din 1881—5 a fost ministru plenipotenţiar al Statelor unite în Constantinopol. Retrăgându-să de pe cariera politică s'a aşezat în Crawfordoville.

Ioan M. Petran, fost preot român greco-catolic în Aşchileul-mare, şi acuma defelent după o viaţă scurtă şi plină de suferinţă în etate de 47 ani, şi-a dat blândul său suflet în mânile Creatorilor.

† *Ana Szabó,* soţia preotului Ioan Cuna din Piscari a murit la 19 Februarie n. 1905 în anul 65 al etatei 48 al căsătoriei sale ferice după morb scurt şi grabnic.

Odihnească în pace!

Escriere de concurs.

Să caută pentru Domniul mitropolitan din Blaj *un provizor* (ispán) şi *un grădinar.*

Reflectanţii pentru aceste posturi au să se adreseze la Dl *Ioan Maior,* administratorul Dominiului mitropolitan în Blaj, unde vor afla condiţiunile pe lângă cari pot fi aplicaţi, cum şi beneficiile împreunate cu acestea.

6 (2—3)

Cumpăraţi Cumpăraţi

Calendariul Unirii pe anul 1905.

Preţul 50 fil. plus 10 fil. porto.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

PĂCAT și ISPĂSIRE.

(Continuare.)

Generalul călări încet de-a lungul frontului, și dupăce inspecțiunea s'a finit spre indestulirea generală, el presentă colonelului pe un oficer tinăr de tot, pe care l'a fost adus cu sine. Colonelul întinsă mâna noului locotenent, apoi călări cu dânsul înaintea frontului escadronului. La comanda sa, toții trimbițașii alergară lângă el și suflară signalul regimentului. După aceea colonelul salută cu sabia și prezintă pe noul locotenent, cu următoarele cuvinte: „Suboficeri și soldați. Aici vă prezint pe dl locotenet Durier ca oficer al acestui escsdron. Il veți recunoaște de superior al vostru, îl veți cinsti și veți asculta toate poruuncile sale. — Trimbițași, suflați!“ Și iarăși răsunară trimbițile.

Cu ocaziunea unei astfel de introduceri și prezentări a unui oficer nou, lucru care obvine doară destul de adeseori, soldații de comun sunt apucați de un fel de agitație. Cine este noul locotenent? Ce fel de om este el? Va fi oare strict, aspru, tiranic, ori bun și blând? Toți ochii sunt ațintiți asupra noului oficer și fiecare caută, ca după esterior, să-i găcească caracterul său. De astădată judecata generală a fost în favorul noului locotenent, și când răsună comanda, să se sufle signalul regimentului— trimbițașii începură cu veselie „Tratra! Tratra!“....

Atunci — deodată — ce-i asta? La mijlocul piesei, un ton fals, încă unul, mai fals, ca croncănitul unui corb sau ca strigătul unui măgar. La început, trimbițașii mai ținură încă tactul, după aceea însă își perdură rostul, așa că totul se fini într'o disarmonie atât de înfiorătoare, încât și caii deteră semne de neplăcere. Și aceasta s'a întâmplat înaintea inspectorului general al armatei, înaintea întregului corp oficeresc, înaintea escadronului întreg! Grozav! Înfiorător! Cine a fost de vină?

Trimbițașii aruncau priviri furioasă asupra celui dintâi dintre ei, asupra „Pipșoarei“. Dupăce trecu prima spaimă, întreg escadronul, abia putù să-și rețină râsul. Ear când chiar colonelul, râzând, lovi umărul trimbițașului și strigà: „S'a sfârșit bătrînule, ți-ai înghițit trimbița!“, atunci inspectorul, oficerii și soldații erupsără într'un râs sgomotos și chiar și arabii cei atât de serioși își arătară dinții și bătură în pălmi. Numai trimbițașii erau tăcuți, rușinați și morоși.

„Pipșoară“ însă, carele purta vina la toate, nu era nici decât perplecs, nici rușinat. El arăta, ca și când nici n'ar ști, ce a făcut, și ce se petrece împrejurul său. Când colonelul a pomenit numele noului locotenent, trimbițașul a devenit mai întâi alb ca creta, apoi roșu ca focul; iar acum, pe când ceialalți își băteau joc de dânsul, ochii săi erau ațintiți, încă tot asupra noului locotenent iar fața îi strălucea de bucurie și fericire.

Însă în seara acestei zile mari, s'a întâmplat ceva și mai estordinar, ceva ne mai auzit.

Pe când în salele casarmei, la lumina câtorva lampe fumegânde, soldații povesteau despre întâmplările zilei, intră trimbițașul „Pipșoară“ în lăuntru, așează pe masă două urcioare, pline cu vin, zicând: „Aci este vin, beți! Să vă fie de bine!“ — Pe când camerazii ședeau încremeniți de mirare, el păși la patul său, își scoase pipa cea de spumă, carea de 15 ani n'a mai văzut foc, o umplù și fumă, o umplù iarăși, fumând doauă ceasuri încontinuu și umplând mereu păharele camerazilor săi, cari se adunară aici cu droaia, spre a vedeà o așa minune.

„Ce-i asta?“ se întrebă unul pe altul, „capitalistul bea vin, fumează și cinstește cu vin escadronul întreg? Ce va să însemne asta? — He! Trimbițașule? Pipșoară! Capitalistule! Ce s'a întâmplat? Ce naiba te-a ajuns. de ai devenit așa de risipitor?“ Astfel strigau și întrebau, unul după altul.

Trimbițașul însă nu dedea nici o esplicare; cu fața cea mai îndestulită din lume, el fumà ca o locomotivă și lăsà ca se umple urcioarăle a treia și a patra oară. Dărnicia sa nu mai avea margini. Și aceasta o făcea chiar astăzi, când el s'a blamat atât de teribil înaintea inspectorului general. a locotenentului celui nou, a tuturor oficerilor, a escadronului întreg, atunci când și-a perdut renumele de primul trimbițaș al regimentului al doilea. Asta n'o înțălegea nimeni.

Deoarece trimbițașul nu vorbea nimic, așa, cei mai cuminți, erau de părere, că, în urma îndelungei sale abstinențe, i-se va fi smintit vre-o doagă, și acum va începe iarăși să bea. Chiar și la masa oficerilor se vorbi despre lucrul acesta. De altcum, deja în dimineața următoare, atențiunea generală se îndreptă asupra altor lucruri mai serioase, pe cari voim să le povestim.

7. Spre câmpul de războiu.

Inspectorul a adus cu sine un ordin de zi carele sunà astfel: „Escadronul avea să se pună în stare de războiu, pentru a porni imediat contra inimicului.“ Revoluția arabilor a început în 1863. Atacul celor câteva triburi contra posturilor isolate ale francezilor n'a fost periculos. Însă, cu timpul, revoluția se întinse toț mai mult, până ce în sfârșit se resculă și tribul cel mai sălbatic și mai viteaz, Tuaregii.

Acestia se deosebesc de către ceialalți arabi prin ochii lor albastri, părul blond și coloarea albă a feței, așa că unii geografi nu pe nedreptul îi țin de descendenți ai vechilor vandali. În sfârșit, dupâce și Tuaregii s'au răsculat, treaba deveni îngrijorătoare. Călăreții lor curagioși năvăleau cu miile pe ținutul francez, incendiau curțile, ucideu coloniștii și urmăriau pe fugari până la Zamorah. La Sain-Akta se împreunară cu triburile resculate ale beduinilor de sub șeicul Si-Mohamed-Amza, și aci plănuiră un atac general.

Așadar escadronul din Tlemsen avea să înainteze spre Sain-Akta, și dimpreună cu infanteria și artileria generalului Martineau-Deseney, să dea pept cu inimicul. Două zile au tot pachetat, au încărcat carabine și pistoale, au ascuțit săbii și cuțite. In ziua a treia plecară, în sunetul fanfarelor, pe câmpul de războiu.

Războiul, deși frumos și vesel, la aparență, aievea este un lucru greu și ostenicios, cu atât mai greu și mai ostenicios însă în Africa cea ferbinte. E drept că lupte mari obvin numai foarte rar, pentru aceea însă să întâmplă cu mult mai des hărțueli și atacuri mai mărunte; deși nu pică așa mulți oameni uciși de inimic, cu atât mai mulți soldați pier însă, prin însolație, sete și boală, în mormântul năsipos al deșertului, unde nici o cunună, nici o cruce nu arată locul de odihnă al acestor eroi. Ziua întreagă sărmanii soldați trebue să înainteze prin arșița ferbinte a soarelui. Inimicul, pe caii săi ușori și sprinteni, deși numai foarte rar îl poți vedeà, se află la dreapta și la stânga. dindărăt și dinainte, de toate părțile, și neliniștesc înaintarea coloanei, prin pușcături bine îndreptate și prin atacuri momentane de prin ascunzătorile lor. Astfel soldații înaintează ziua întreagă, de dimineața până sara, în continuă agitație, în continuu așteptându-și moartea. Gura și gâtul uscat, peptul ars, din cauza aerului ferbinte. Adeseori ziua întreagă ei nu află un picur de apă, ca să-și astâmpere setea, care chinuește cu mult mai tare decât cea mai cumplită foame. „Apă! Apă!“ gâfâe soldații, cari abia se mai târâe ori abia mai șed în șeauă. Și pe lângă aceea încă nici nu e sigur, dacă pe seară. la locul unde vor face popas preste noapte vor găsi apă.

Călăuzii arabi însă îi mângâe mereu cu aceea, că în curând vor ajunge la un părău. Prin urmăririle inimicului astut însă, au perdut drumul adevărat, cămilele cu burdufurile cu apă, au apucat într'altă direcțiune. Noaptea a sosit, și escadronul sta la marginea unui părău, săcat.

„Stați!“ sună comanda. Chiar și bravul nostru trimbițaș abia putea sufla signalul, așa de uscate-i sunt buzele. Călăreții sar, sau mai bine cad din șeauă, și acum se văd oficeri. suboficeri, soldați și cai, toți peste olaltă, îmbulzându-să lângă țărmul părăului, unde abia au rămas câteva băltuțe de apă urîtă și caldă. Cine află o astfel de băltuță, se simte fericit; se aruncă pe foale și soarbe cu lacomie apa cea glodoasă și caldă. Adeseori însă aceste băltuțe sunt pline cu lipitori. Atunci apa trebuește mai întâi filtrată printr'un colț al mantauei. Cu toată grija însă, totuși s'au străcurat câteva lipitori dincolo, se înfig în gură și gâtlej, și causează dureri și sângerări vehemente. După aceea cu toți se aruncă pe năsip; se impart sentinelele și așteptă cu nerăbdare sosirea cămilelor cu proviantul. Inse, de câteori se face ziuă, înainte de sosirea acelora!

Cu astfel de greutăți avea să lupte și escadronul dela Tlemsen în răsboiul din anii 1863—4. Aceste vechi trupe africane erau deja dedate cu astfel de strapații, și le suportau în tăcere și liniște. Durier, locotenentul cel nou, însă, venit numai de curând din Franța, încă nu era dedat, și puterile sale începeau a slăbi. Colonelul observa aceasta destul de bine și gândea în sine: „Is curios, unde vom eși cu locotenentul“ Trimbițașul „Pipșoară“ însă a observat cu mult

mai înainte, şi-şi gândea: „Mă voiu îngriji, ca locotenentului să nu-i lipsească nimic“.

Deoarece locotenentul comandà despărţământul în care se afla trimbiţaşul nostru, astfel, deja din prima zi, acesta făcea tinărului său oficer toate serviciile posibile. În decursul marşului nu se depărta de fel de lângă el. Dacă inimicii erau de partea dreaptă, trimbiţaşul îşi îndrepta calul în aceiaş direcţiune; dacă puşcăturile veniau din stânga, atuncia trecea şi el acolo, căutând să apere pe locotenent dinaintea fiecărui glonţ. În luptă, tot mereu era lângă el; nici un beduin nu se putea apropia de locotenent. ori să ţântească asupra lui. În lagăr, trimbiţaşul să îngrija mai întâiu de locotenentul său, îi aducea apă, ori dacă aceea lipsea, îi aducea ceva muşchiu umed. spre a-să răcori. Apoi îi desfăcea cortul, îi îngrija calul, negligând chiar propriul său cal, carele până aci a fost cel mai bun prietin ai său.

Soldaţii se uitau şi clătinau din cap. Nu înţălegeau pe trimbiţaş. Totdeauna a fost punctuos în serviciu, respectuos şi supus faţă de superiorii săi; n'a fost însă faţă de nimeni cu atâta atenţiune, ca faţă de noul locotenent. Şi oare pentruce?

Într'o seară, când după un marş ostenicios, în lagăr nu se găsia nici un picur de apă sau de vin, vine trimbiţaşul cu plosca sa de sticla, plină cu vin, se apropie de locotenentul său şi-l roagă, să-şi astâmpere setea cu vinul. Locotenentul nu voeşte, dacă nu bea trimbiţaşul mai întâi. Acesta însă îi spune că a beut deja. Locotenentul îl întrebă că de unde are vinul. Trimbiţaşul îi spune că este un rest din porţiunea sa de eri. Acum locotenentul mulţumi şi beù. Unicul negustor însă, carele a însoţit astăzi escadronul, spuse celorlalţi oficeri, cari voiau să-şi cumpere vin dela el, că mai înainte chiar a vândut ultima sticlă cu vin trimbiţaşului „Pipşoară“ — pentru suma de zece franci în aur. Aşa ceva era totuşi nemai auzit. Chiar şi piese de aur cheltuia trimbiţaşul pentru locotenentul său. Şi pentru ce? Nimeni nu putea să spună.

De astădată chiar şi locotenentul auzi despre lucru şi luă de scurt pe trimbiţaş: „Hei! Trimbiţaşule! Ce va să zică aceasta?“ — „Oh, dle locotenent, nu fi supărat. Toate sunt în ordine. Cel mai tinăr din escadron este totdeauna copilul regimentului şi aşa el capătă primele bucături.“ Locotenentul râse şi plecă. Trimbiţaşul însă privea în urma lui şi era fericit.

(Va urma.)

Păstorul sufletesc şi săvârşirea funcţiunilor sacre.

Disertaţiune cetită în conferinţa preoţească din vicariatul Rodnei, ţinută în parochiia Năsăud în 13 Iulie st. n. 1904 de Ştefan Buzilă, preot în Sâniosef.

Până când a fost încă pe pământ Mântuitoriul Nostru Isus Christos a îndeplinit marele op al răscumpărării oamenilor, restituind în integro, sau făcând destul justiţiei lui Dumnezeu celei atât de adânc ofenzate prin păcatul omului.

Fiindcă Domnul Nostru Isus Christos, răscumpărarea aceasta deja săvârşită o continuă şi azi în organismul cel mare al bisericei sale în un mod nevăzut, adecă din marea sa îndurare s'a îngrijit şi a dispus ca toţi oamenii de pe pământ până la capătul lumei să fie puşi în poziţia de a a-să puteà împărtăşi de fructele răscumpărării, sau s'a îngrijit, ca toate oile cuvântătoare, a turmei sale atât de scumpe — dacă vor voi, — să fie conduse totdeauna la păşune nu numai abundantă, ci per eminentiam sănătoasă: Isus Christos cu adevărat să numeşte *păstoriul cel bun.* Deoarece Mântuitoriul Nostru retuntorcându-să Dânsul la cer conducerea la mântuire, păstorirea aceasta, sau continuarea rescumpărării o a concrezut bisericei sale şi în dânsa apostolilor şi următorilor lor preoţilor, pe dreptul şi acestia să numesc *păstori* şi deoarece preoţii păstoresc sau conduc nu întru atâta trupurile pe cât sufletele, ţintind a câştiga oamenilor mai cu seamă fericirea eternă, să numesc *păstori sufleteşti.* Pentruca biserica însă prin servitorii săi preoţi, să poată continua opul mare al răscumperării oamenilor, a fost înzestrată de însuşi Întemeietorul ei cu un anumit mijloc sau mediu, adecă *cultul divin.* Păzirea, îndeplinirea şi administrarea acestuia, este concrezută din intenţiune divină, preoţilor. Părţile acelea ale cultului divin, cari constau din semnele simbolice şi căzătoare sub simţirile omeneşti, pe cari le foloseşte biserica, pentru a împărţi oamenilor răscumpărarea şi pe cari le folosesc creştinii, pentru aşi manifesta şi în afară simţămintele interne ale inimei lor, să numesc *ceremonii.* Punerea în un ord anumit a acestor ceremonii, săvârşirea sau îndeplinirea lor în o direcţiune oarecare să numeşte *funcţiune* sau *serviţ.* Dupăce locul principal al îndeplinirei acestor este biserica. să numesc *funcţiuni sau serviţii bisericeşti,* iar întrucât obiectul lor este todeauna sacru, să numesc *funcţiuni sau serviţii sacre.*

Recapitulând aflăm că oficiul sau păstorirea preotului este sufletească sau spirituală, iar funcţiunile sau servirile lui sunt sacre sau sfinte. *„Auziţi fii lui Levi, oare vouă vi să pare lucru mic, că Dumnnzeu va dischilinit pe voi de către întreg poporul şi va împreunat cu el, ca să-i serviţi lui în serviciul Tabernacului“.* (Numeri XVI. 8. 9). *„Serviciul preoţesc* zice s. Ioan Chrisostom (Despre preoţia Cartea III cap IV) *să administrează pe pământ, însă cu tot dreptul să poate pune în ordul lucrărilor cereşti. Nu e întemeiat nici de om, nici de îngeri, nici de archangel, nici de fiinţă creată, ci de însuşi Mântuitoriul, şi totuşi omul muritor să fiă în stare a să ocupà cu serviciul îngerilor?..... Preoţii deşi locuesc pe pământ, totuşi chiemarea lor este de a administra comorile cele cereşti; ei poşed o putere, care prea bunul Dumnezeu n'a voit a o da nici îngerilor, nici arhangelilor“.* În alt loc zice: *„Preoţia este mai mare şi mai venerabilă decât orice împărăţiă! Nu-mi spune mie de purpură, nici de diademă, nici de vesminte aurite, toate acestea sunt umbre şi mai puţine decât o floare de vară: preoţia stă între Dumnczeu şi natura omenească, aduce la noi bunătăţile provenite del Acela şi duce la El cererile noastre împăcând pe stăpânul măniat“. — „Cu cât este sufletul mai strălucit decât trupul, cu atâta e mai strălucită preoţia decât o împărăţie“* zice s. Clemente. — St. Ambrosiu numeşte preoţia *„deifica professio“* (De dign. sacerd II.) s. Ignaţiu Antiochenul zice, că preoţia *„este culmea tuturor bucuriilor, ce sunt între oameni“.* S. Efrem în cartea despre preoţie esclamă: *„O cât de nespusă şi misterioasă e puterea sacerdoţiului, care să ridică la înălţimea ceriului, . . . pătrunde ceriul ceriurilor, petrece în mijlocul îngerilor cu spiritele cele fericite. Ce zic, petrece în mijlocul acestor puteri cereşti? . . . pretineşte petrece cu Domnul şi făcătoriul de viaţă şi părintele luminelor şi câte vrea şi cere, lesne dobândeşte. Cine poate să laude şi preamărească în deajuns demnitatea cea sublimă a preoţiei, care salveazà lumea, ilumineazà creatura, alungă fărădelegea de pe pământ, ştarmă puterea morţii, înfrânge tăria infernului, învinge pe diavolul, curăţeşte cele necurate şi sufletele căzute iarăşi le primeşte în camera cerească“.* S. Hieronim zice, că preoţii *„având cheile împărăţiei ceriurilor judecă mai înainte de ziua judecăţii“.* S. Evangelist Mateiu şi Marele Apostol îi numeşte pe preoţi *locuţiitorii, mireasma, şi ajutătorii Dlui Nostru Isus Christos şi a Tatălui. „Cel ce vă primeşte pe voi, pe mine mă primeşte şi cel ce mă primeşte pe mine, primeşte pe cel ce m'a trimis pe mine“* (Mat. X 40). *„A lui Christos bună mireasmă suntem“* (II cor. II 15.) *„În locul lui Christos vă rugăm, caşi cum Dumnezeu v'ar rugà prin noi“* (II cor. V. 20).

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut.

„Amicul Tinerimei“. Singura şi întâia revistă pentru tinerime apare la Târgul-Jiului sub direcţiunea D-lui I. Moisil, directorul gimnaziului din T.-Jiu cu concursul mai multor profesori şi oameni de litere şi ştiinţă, în al treilea an.

Este o chestie foarte importantă lectura ce trebue să se dea copiilor. Părinţii doresc ca copiii lor să devină oameni instruiţi şi cinstiţi. Instrucţia singură nu e de ajuns pentru copiii; trebue totdeauna să li-se dea şi o educaţie aleasă. Mulţi părinţi nu au în totdeauna timpul necesar a se ocupa mai deaproape de copiii lor. Din această cauză mulţi copiii fiind fără supraveghere apucă adeseori drumuri rele. Dacă însă părinţii ar găsi mijloace de a preveni relele în care copiii ar puteà să dea, mulţi copii nu s'ar strica şi n'ar aduce adeseori ruşine familiei lor.

În toate ţările civilisate s'a recunoscut de către toţi oamenii de bine că *lectura bună, aleasă şi potrivită cu mintea tinerilor* este, mijlocul cel mai bun şi mai sigur de a îndrepta tinerimea pe drumuri bune, spre ţinte nobile. Un mare învăţat, Herder, a zis: „adeseori o carte a format sau a stricat pe un om pentru întreaga lui vieaţă“. Este deci datoria părinţilor, în prima linie, să desvoalte în copiii lor încă de timpuriu gustul de cetire şi a le da în mâni cărţi bune. Morala unui popor — a spus un filosof francez — atârnă de calitatea celor ce cetesţe.

O astfel de lectură aleasă să găseşte în **„Amicul Tinerimei“.**

Posta redacţiunii.

Mai multora. În scurt va fi terminată tipărirea ediţiunii nouă din *„Liturgieriu“.* De curând a apărut în o frumoasă ediţie *„Acatistierul“.* Revizia celorlalte cărţi corale se continuă.

Feller' Elsa-Fluid

e lățit peste întreagă lumea. — E un leac de casă fără pereche premiat la o mulțime de expozițiuni, vindecă iute și sigur obosala, durerea de cap și de dinți, durerea de ochi și înferbințelile, vindecă sgârcii, tusa, durerea de piept și de inchietori, durerea de grumaz, e foarte bun contra amețelii și insomnici etc. — 12 sticle mici sau 6 sticle duple le trimite franco pentru 5 coroane farmacistul Jenő V. Feller, Stubica Centrale 182. (cott. Zágráb).

Poșta Administrațiunii.

Am primit și cuietam abon. dela:

Piscari pe 1902. Tractul *Crasnei* și *Văleădului* pe 1905 sem. I. *Aței* pe 1904. *Boz* pe 19 0. 1901 și 1902 *Recea* (p. N. Bănya) pe 1903 și 1904. *Mondo* pe 1905 *Grid* pe 1905. Dar Vă rogăm să limpeziți și anii de mai înainte cu *Șărcaia*. *Ucea-super.* pe 190 sem. 2-lea. Vă rogăm și pentru ocalată restanță. *Petridul-de-mijloc* pe 1901. Mai sunt în rest. și anii 1899 și 1900 *Zau* pe timpul din 1 Iuniu 1902 până în 1 Iuniu 1905 *Chiheriul-super* pe 1901 *Mocud* pe 1901 *Poșorta* pe 1902 *Drăgif* pe 1898 și 1899. Vă rogăm și pentru restanța anilor următori *Madarasz* pe 1903 sem. 2-lea și 1904 sem. I. *Proștea-mare* pe 1899—1903. Vi-s'a scris și separat. *Dămuc* pe timpul din 12/5 1903 până în 12/5 1904 *Românești* pe timpul din 1 Sept. 1904 până în 1 Sept. 1905 *Săcarâmb* pe 1905 *Brebi* pe 1905 *S. Măria Orlea* pe timpul din 1/10 1900 până în 1/10 1901. *Vad* (Maramureș) pe 1899 sem. 2-lea. Vă rogăm și pentru restanța anilor următori *Curitău* pe 1905 *Telec* (tr. Gurgiu) pe anii 1895, 1896 și 1897 sem. I. Vă rogăm și pentru restanța anilor următori. *Silvașul-super.* pe 1905 până în 1 Noemvrie *Porumbacul-infer.* pe 1898. Vă rogăm și pentru restanța anilor următori. *Harțeu* pe anii 1900 și 1901 *S. Georgiul-de-Mesеș* pe 1904 sem. 2-lea. *Gelința* La scrisoarea DV. din 24/2 a. c. răspundem: Foaia Vă merge din 1 Aug. 1899, și până acum ați plătit de 3 ori, și anume, 27/5 1901 pe 1/8 1899—1/8 1900; în 21/5 1902 pe 1/8 1900—1/8 1902; și acum în 31/1 1905 pe 1/8 190 —1/8 1904 Coresp. dato 23/11 1904, la carea Vă provocat are datul greșit 1/8 1903. în loc de 1902.

Editor și redactor răspunzător:

Aurel C. Domșa.

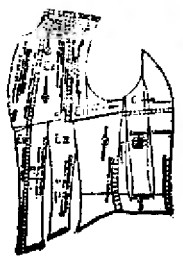

marca fabricei

De mare însemnătate pentru Dame!

Fie care P. S. Dómnă își póte însa-și pregăti cu o ușurință de neînchipuit

talia sa după ori ce modă

cu ajutoriul aparatului de croit talie pentru dame

inventat de **Anton Guschelbauer.** A fost censurat de academie. și posede nenumărate scrisori de recunoscință.

Își are patenta și e scutit prin lege în tóte statele culte.

Prețul unui aparat e 3 cor. franco rambursat.

Se caută agenți

Prospecte să trimit la cerere gratis

Cu tóta stima:

Antal Guschelbauer.

Sopron.

17 (25 - 32)

Cărți ce să pot căpăta în Libraria Seminarială.

Floricele de câmp, de A. C. Domșa	1.—
Cântece, Sabo	1.—
Visuri trecute. Ciura	1.—
Studii și Biografii. Dr. I. Rațiu	2.—
Geniu pustiu, Eminescu	2.—
Drumuri și orașe, Iorga	2·50
Poesii de Alexandri.	3.—
Teatru I. II. Alexandri á 1.50	3.—
Vers și proză Alexandrescu	1·25
Novele A. Brătescu-Voinescĭ	1·50
Liter. pop. Eminescu.	1·50
Ciocoii N. Filimon	1·50
Legende și basme Ispirescu.	1·50
Povești, I. Creangă	1·50
Vorbe înțelepte A. Popoviciu.	1·50
Vatra Părăsită Slavici	2.—
Din Bătrâni	2·50
Eminescu și Coșbuc de Alexandru Ciura.	1.—
Limba Română poporană și Dialectul Sicilian, de Alesiu Viciu	1.60

Ierarchia Românilor din Ardeal și Ungaria de *Dr. Augustin Bunea*, Prețul 3 coroane.

Biblioteca Minervei 22 nr. fie care număr 15 fil.

La esposițiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

Antoniu Novotny

în Timișóra-Fabrie

(24) 21—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nóue, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregi armonióse, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provedute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întórce cu ușurință în ori ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o laturi prin aceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

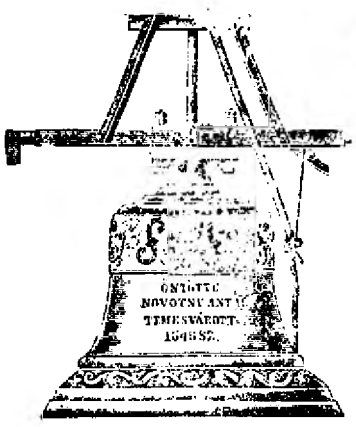

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, carĭ sînt provedute în partea superióră — ca violina = cu găurĭ după figura *S* și pentru aceea aŭ un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, așa, că **un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unuĭ clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiŭ.** Mai de parte se recomândă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre **preadjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut** — ca și spre turnarea de **tóce de metal.**

Preț-curanturĭ ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Abonamentul:

Pentru monarchie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., ½ an 9 frc., ¼ an 4 frc. 50 cm.

Foea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni:

Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.

Tot ce priveşte foaia, să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XV. Blaj 11 Martie 1905. Numărul 10.

Colosul dela Nord.

(=) Ştirile cari ne vin din Rusia sunt din ce în ce mai alarmante. Puternicul colos dela Nord, a cărui presiune să simţia aşa de distinct în aşa numitul concert al puterilor europene, pare a-şi pierde terenul de sub picioare, suntem martori ai svârcolirilor unui uriaş în agonie, a unui imperiu-colos, care după cuvintele poetului classic: *mole ruit sua*...

Răsboiul din extremul orient, care a consumat în interval de abia un an atâtea zeci de mii de vieţi, a făcut ca acest puternic imperiu să-şi piardă simpatiile ce le mai aveà încă între vecinii lui civilizaţi. Sute şi mii şi zeci de mii de oameni rămân zilnic mutilaţi şi morţi pe câmpiile întinse de orez ale Mandjuriei, oameni, cari nu s'au văzut niciodată, cari nu şi-au pricinuit unul altuia nici cea mai mică supărare în viaţă. Interesele statului, *ambiţia coroanei* însă reclamă ca resbelul să decurgă înainte în plină furie, până când Rusia va mai aveà o rublă în visterie şi un braţ cîtov încă de jertfit pe câmpul de luptă, la marginea îndepărtatului şi marelui ocean, care şi astăzi poartă, cu un fel de ironică consecuenţă, numele de — pacific!

Poporul însă, cu toate că Ţarul tuturor Ruşilor nu poartă între titlii lui de atotputernicire şi îndemnizaţia acestei m sse de „mojici", ajunge a fi şi el suveran dela o vreme, când păharul să umple până în vârf şi când beutura amară începe a să revărsa pe de margini.

Conducătorii mişcării revoluţionare s'au folosit tocmai de acest prilej, pentru a stoarce coroanei drepturile constituţionale, pentru care atâtea capete gânditoare şi-au spăşit viaţa în minele gheţoase ale Siberiei, şi atâţa membrii ai familiei domnitoare au sburat în aer, cu creerii risipiţi, cu trupul fărâmat în bucăţele.

Muncitorii obidiţi, îngenunchiaţi sub povoara ne mai suportabilă a luptei pentru trai, au plecat cuviincioşi şi smeriţi să se proştearnă la poalele „tătucului" lor, implorând o soartă mai bună; preotul Gappon cu crucea în frunte, a mers alăturea de ei. Şi petiţia n'a ajuns în mânile ţarului, cazacii au împrăştiat mulţimea, umplând stradele capitalei de victime nevinovate, a cărora singură vină a fost, că au îndrăsnit să ceară Domnitorului lor o mai dreaptă şi mai îndurătoare soartă.

Ei nu cereà ca ţarul să-şi arunce coroana în pulbere, nici nu pretindeau o răsturnare a dinastiei în vederea înfiinţării unei republici, ci doreau să aibă şi ei unele drepturi cetăţeneşti de cari să bucură de altcum Europa întreagă cu escepţia Rusiei şi a imperiului otoman.

Sângele oamenilor nevinovaţi şi neînarmaţi, vărsat cu atâta pripă, şi-a avut apoi efectul său. Ca o sîrmă electrică sângeroasă s'a întins în câteva zile peste întreg imperiul nemulţămirea şi revolta. Mii şi mii de muncitori s'au pusu în grevă, sute din ei erau spânzuraţi ori împuşcaţi pe piepţele publice, alte sute şi alte mii se revoltau în locul lor, începând dela muncitorii de fabrică şi până sus la funcţionarii de trenuri, cari aveau să mijlocească transportarea trupelor trebuincioasă pentru terenul măcelului din Mandjuria. Temeliile imperiului ni se păreau, că să sguduc, când regimente de ale armatei ruse se asociau şi ele nemulţămirii generale, jurând solemn, că nu vor merge subt nici o împrejurare, ca să ia parte în războiu.

Ne gândiam cu un fel de groază la această discompunere făţişă a unui imperiu atât de puternic cu un an înainte, şi cu un fel de milă la luptătorii căzuţi, pe cari nu i-a întrebat nimeni, dacă au voie să meargă să se bată, ales când ştim că între cei căzuţi sunt în număr destul de însămnat, şi Români de ai nostri din Basarabia; şi Gheorghe sau Ioan al nostru, care a mers cu puşca în spate în bătaie, ca să se lupte cinstit şi frumos, cum a învăţat dela părinţii lui, nu se va mai întoarce să-şi vadă căsuţa albă din satul lui, cum zice aşa de frumos dl Jorga, care consacră un splendid articol acestor nenorociţi „morituri",

Există Dumnezeu în istorie; există Nemesis!

Şi în faţa acestor desastre interne, la cari se adaogă cu o consecuenţă fatală desastrele, pe cari le cetim zilnic de pe câmpul de luptă, ce face Ţarul, ce face dinastia rusă? Întrevede ea fiascul resboiului oriental, ori măcar motivul nemulţămirilor de acasă?

Nu înţălege, nu vrea să înţăleagă de aşa ceva.

Merge înainte pe calea apucată, în butul interveţiei capetelor încoronate, în favorul păcii. Scrie manifeste, cari nu schimbă întru nimica starea actuală a lucrurilor, pentru care s'a vărsat atâta sânge.

Iată de pildă câteva pasage din noul manifest al Ţarului:

„Soartea nepătrunsă a voit să bântuiască patria cu grele încercări. Războiul sângeros din Extremul-Orient pentru onoarea Rusiei şi domnia în apele oceanului Pacific, atât de necesară pentru întărirea prosperităţii pacinice nu numai a poporului nostru ci şi-a celorlalte popoare creştine pentru timp de secole, a cerut dela poporul rus o însămnată încordare a forţelor şi a înghiţit multe victime scumpe inimile noastre.

„Pe când glorioşii fii ai Rusiei se luptă cu vitejie şi devotament, dându-şi viaţa pentru credinţă, Ţar şi patrie, în patria noastră chiar au izbucnit turburări spre bucuria inimicului, spre mâhnirea noastră.

„Totuşi disordinea internă în timpul din urmă şi creşterea răscoalei şi a turburărilor ne impune datoria de a aduce aminte instituţiunilor, de guvernământ şi tuturor autorităţilor datoria şi jurământul lor de credinţă, în scopul de a veghea asupra apărărei legilor şi a siguranţei publice, în deplina cunoştinţă, a răspunderei lor morale şi de serviciu, faţă de tron şi de patrie. Gândindu-ne mereu la binele poporului şi firma noastră credinţă în Dumnezeu, că după ce a pus la încercare răbdarea noastră ne va dărui victoria armelor, chemăm pe toţi oamenii cu sentimentul bun din toate clasele poporului, să se alăture la noi cu fapta şi cu cuvântul, pentru marea şi sfântă faptă de a birui pe aprigul duşman extern şi pentru stârpirea răscoalei în ţară, pe cum şi pentru că să lucreze în contra turburărilor interne.

„Amintim că numai atitudinea liniştită a tuturor populaţiunilor ne-ar face cu putinţă să realizăm, — pe baza reînoirei vieţei intelectuale a poporului, — îmbunătăţirea soartei sale şi perfecţionarea aşezămintelor Statului".

Numai atitudinea liniştită a tuturor populaţiunilor, face cu putinţă perfecţionarea aşezămintelor statului — zice manifestul, şi lumea nu poate constata, nici pe lângă cea mai mare bunăvoinţă, că s'ar fi făcut măcar un pas positiv pentru liniştirea acestei atitudini revoltate a populaţiunei.

Catechizarea.

Iată o chestiune de cea mai mare însămnătate, care în discuţiunea purtată pe tema „Chestiuni şcolare“ dela finea anului trecut în „Unirea“ numerii 46—47—48 şi 52, a fost amintită mai de multe ori, şi încă aşa, ca şi când ar fi una din canzele neplăcerilor dintre preoţi şi învăţători. Deşi cam târziu, voiu face asupra-i câteva modeste observări.

A catechiza însamnă, a propune explicând pe larg şi la înţălesul tuturor şi întărind cu exemple şi asămănări câte un adevăr de credinţă incidental, adecă ocazionalminte în biserică şi afară de biserică, îndeplinind cu tărie funcţiunea sacră ori alteum, în şcoală propunând ori ascultând răspunsurile şcolarilor din adevărurile religioso-morali învăţate deja. Ceeace e deosebit de propunerea acelor adevăruri în mod sistematic, după anumite manuale în cari acelea sunt induse după natura lor în seriă, ca articlii de credinţă.

Să fiu de aceasta părere mă face deosebirea ce este între manualele de catechizare şi între acelea, cu ajutorul cărora să propune religiunea şi istoria biblică în mod sistematic. Recunosc că acestea din urmă să explică şi completează prin celea de întâiu, dar — dacă nu în esenţă cel puţin în formă — deosebit după deosebirea spirituală a catecheţilor, pe când articlii de credinţă sunt aceiaşi nu numai în esenţă, ci şi în formă.

Ştiu, că azi sub catechizare să înţăleg ambele forme de instruare cu toată deosebirea dintre ele, dar am insistat asupra deosebirii lor din cauză că catechizarea peste tot, dupăce statul nu o numără între obiectele de învăţământ obligătoare, în sensul dispusetiunilor bisericeşti, cade în sarcina preoţilor, cari pe sate fiind totodată şi parochii, adecă încredinţaţii cu păstorirea credincioşilor, de sine poate înţălege ori cine că aşa nu-s în puseţiune ca în toate oarele prescrise să poată face destul obligământului de a instrua pruncii şcolari din obiectul religiunii.

Religiunea şi moralul e de o însămnătate capitală pentru om, fie el considerat în sine, sau în relaţiunea lui faţă de Creatorul său, ori faţă de semenii săi; iar cât valorează oricare ştinţă, nefiind pătrunsă de spirit religios ştie ori cine. Cu toate acestea dacă aruncă omul numai o privire fugitivă asupra planului de învăţământ, numai decât observă, cât de vitreg e tractată religiunea. Pentru intuiţiuni, cetit, gramatică, sunt prescrise câte 20—60 şi mai multe oare pe săptamână, pentru aritmetică câte 6—30 oare, pe când pentru religiune abia sunt plănuite 3—12 oare, pentru acel interval. Cu toate acestea să aşteaptă ca pe cât de buni ceteţi şi pe cât de dextrii în calculare sunt pruncii, tot atâta dacă nu mai bine, să fie instruaţi în acel timp şi în articlii de credinţă şi de morală ceeace judecând imparţial nu se poate.

În o şcoală cu un învaţător, frecuentată de 50—60 pruncі, cum sunt celea mai multe din şcoalele noastre, pentru religiune sunt prescrise 3 oare pe săptămână, cari sunt împărţite de exemplu: pe Luni 2 oare 8—10, şi una pe Vineri dela 8—9. Dacă punct la 8 oare ar fi toţi pruncii în şcoală şi dacă ar puteà fi punctuos şi catechetul, în ziua de Luni dela 8—10 şi până către 11 oare s'ar face ceva sporiu. Căci în atâta timp de aproape 3 oare să poate, ca mai întâiu cei 10—12 pruncі din anul prim să se ocupe cu sămnul s. Cruci şi să zică rând pe rând. Tatăl nostru şi Născătoarea; apoi iar atâţa din anul al 2-lea să rostească simbolul credinţii şi preceptele; după aceea din anul al 3-lea să se ocupe cu Credinţa şi aşa mai departe până la despărţământul al 6-lea, de unde întorcându-te iar la cei mai mici, să treci rând pe rând de nou toate despărţămintele cu istoria biblică. Dar în cealaltă zi în timpul de o oară să înţălege de sine, că nu mult progres să poate face. Nu mult progres să poate face nici atunci, când s'ar propune câte 3 jumătăţi de oară pe o zi cum e proiectat în exemplariul de împărţirea oarelor din planul de învăţământ; de oarece în un pătrar de oară, cât să vine pentru un despărţământ a explica şi asculta răspunsurile cel mai puţin a lor 8—10 pruncі din rugăciuni ori catechism şi din istoria biblică, ceice să ocupă cât decât cu instrucţiunea, ştiu bine că nu să poate. Cu atât puţin să poate aştepta ceva progres îmbucurător atunci, când până către 9 oare tot vin la şcoală acum unul, acum doi, acum trei pruncі pe cum să întâmplă la multe din şcoalele noastre, din cauza, că satele sunt disordinate şi răsfirate ici pe câte o coliuă, colo pe câte o văgăuna, pe cari odată de ţină, altădată de zăpadă, pruncii numai cu greu şi târziu le pot străbate în drumul lor către şcoală. Zic târziu şi din acea cauză, că numai puţine familii avem pe sate, în cari mama să fiă în stare aş găti unele câte un prunc numai, iar altele câte 2—3 aşa de timpuriu, încât pe 8 oare în puterea iernii să fiă în şcoală. Cei mai mulţi sunt de aşa, cât neavând o bucătură de mâncare pentru mână, pruncii trebue să aştepte gătirea mămăligii, care nu se poate chiar de timpuriu din motivul cruţării ca să se ajungă sara cu acea mâncare prin-

FEUILLETON.

Comentar la evangelii

(de Jules Lemaitre).

(Continuare).

După câteva oare, pe una din pieţile cetăţii vede Muciu pe Isus stând de vorbă cu fariseii, cari îl ispiteau, voind să-l prindă în cuvinte.

„Învăţătoriule“, aude pe unul întrebând, „cade-se a da dare împăratului, ori ba?“

„Făţarnicilor, ce mă ispitiţi? Aratăţi-mi banul de dare“.

„Aici, învăţătoriule“.

„Al cui este chipul de pe el şi scriptura?“

„Al împăratului“.

„Daţi dară, ce este a împăratului, împăratului!“

— „Acuma asta-mi place“, socoteşte Muciu surprins. „Asta-i singura vorbă cu minte, care am auzit-o până acuma din gura acestui profet.

Apoi resgândindu-se:

„Dară şi aici mă înşel. De aici ar urma, ca tot ce poartă chipul împăratului să fie al acestuia ceeace nu poate sta. El ne-a luat în râs. Omul acesta în fond e un revoluţionar de soiul cel mai periculos, dară e isteţ şi nu fără spirit.

Muciu părăsind Ierusalimul să duse în ţinutul Gadarenilor, spre a vedeà de o mică moşie a soţiei sale, a cărei tată murise. Moştenirea consta din câteva pământuri şi o turmă de porci. Dară purcariul şi alţi locuitori ai ţinutului îi spun, că cu câteva zile mai înainte toata turma de porci s'a aruncat în mare, căci Isus, scoţind din cerşitorii din vecinătate dracii, le porunci să între în turmă.

„Aceasta-i blăstămăţie“, zice Muciu întărâtat, „acest strigoiu galileau m'a păgubit cu mai mult de două sute de drachme. Dar ce să fac? De îl voiu pâri, va susţineà — căci e astut —, că porcii de sine s'au aruncat în mare. Aceasta s'a mai întâmplat alteum; destul, ca unul să facă începutul, şi toţi ceilalaţi sar după dânsul. Dar aiâta stă, că omul acesta începe a-mi face nievea supărare“.

*

Femeia, căzută în genunchi suspină, ţinându-şi capul între mâni..

„Învăţătoriule“, ziceau fariseii şi cărturarii, „femeia aceasta a fost prinsă în adulter. Moisi în lege ne-a poruncit, să o aruncăm cu pietrii, ce zici tu la aceasta?“

Muciu, pe carele afacerile sale iară îl aduseră în Ierusalim, să apropie de grupa aceea, tocmai când le răspundeà Isus:

„Cine este între voi fără de păcat, să iee mai întâiu peatra şi să arunce asupra ei“.

„Cuvântul acesta e cu spirit“, gândeşte Muciu, „dar acesta nu dovedeşte nimic. Dacă numai cei fără de păcat ar puteà să aplice legea, atunci nu ar rămânea alta, decât să închidem toate tribunalele. Afară de aceea e clar, că moraliştul acesta e necăsătorit. Aş vreà să ştiu, că oare ce cugetă bărbatul ei despre această judecată cu spirit adusă“.

Într'aceea femeia îşi ridicase capul şi Muciu observă, că ea e frumoasă.

„Hâm!“ — făcù el şi nimic mai mult.

*

Din Ierusalim să duse Muciu acum la Sichar în Samaria. Era de către sară. La fântâna de pe piaţa publică sta Isus de vorbă cu o femeie, degetele ei erau încrucişate pe gura urciorului, iar faţa ei nemişcată, era întoarsă către dânsul. Muciu o recunoscù îndată: era o văduvă, încă tinără, primitoare de străini. Profetul şi Samarineana, confundaţi în vorbele lor, nu-l observară pe Muciu trecând pe lângă ei.

„Hâm, hâm!“ — făcù acesta.

Dela Sichar să duse la Safarnaum, unde încă avea afaceri, căci negoţul său luase estensiune însamnată. Unul din clienţii săi, cu numele Simon, îl învită la masă. Muciu, înţălegând că şi Isus s'ar afla acolo, să bucură de întâmplarea aceasta, căci el îşi făgăduia, să spună lui Isus cu ocazionea aceasta, tot ce are la inimă în contra dânsului.

Dar şezând faţă în faţă cu Isus, nu să încumetà a vorbi. „În casa acelnia, carele m'a primit ca oaspe, nu să cuvine doară, ca eu să încep neşte certe nefolositoare“, aşa îşi explica şi motiva el tăcerea sa.

Pe timpul prânzului întră în casă una dintre femeile, cari prin ospetării joacă înaintea oaspeţilor, şi îşi fac marfă din trupul lor: frumoasă, rumenită, cu buze roşii, învălită în mătasă sclipicioasă.

Muciu o cunoşteà.

„Tu eşti Marie din Magdala, tare ne vom bucura, să te vedem jucând copila mea. Numai ţi-aş da sfatul, ca în mişcările tale,

cipală. Din acestea cauze. dacă dorește omul ca la finea anului totuși să se vadă ceva progres în religiune, trebue să propropună nu 3 oare numai câte sunt prescrise, ci cel puțin 5 oare pe săptămână fără oara școlarilor de repetițiune.

Preoții nostri dela sate însă, cari asemenea poporului lui Izrail în Egipt nu au numai să facă cărămizi, adecă să preoțească, parochienilor, ci sunt siliți, ași strânge de pe miriști și paiele necesare la arsul cărămizilor, adecă cu muncă grea să-și câștige mijloacele de subsistință, nu au de unde să aducă atâta timp, ca sacrificiu pe altarul instrucțiunii școlare religioso-morali; pentrucă întâiu sunt parochi. și chiar oficiul legat de acest titlu nu li-o permite aceasta totdeauna, cum voi dovedi în următoarele:

Școalele noastre sunt mai împopulate cu scolari în lunile: Noemvrie, Decemvrie, Ianuarie, Februarie și jumătate din Mărțișor. În acest timp soarele răsare între 7—8 oare. Ori care preot a cărui popor cât de cât e pătrunș de simțăminte religioase, în fiecare săptămână iarna ca și vara are de îndeplinit 2—3 de multe ori și mai multe liturgii, cari în lunile sus numite mai înainte de 7 oare nu să pot îndeplini; dacă nu din altă cauză, cel puțin din aceea singur că liturgia respectivă se îndeplinește sau pentru cutare morbos care dorește ca să pună ss. Daruri, sau pentru cutare femeiă, care împovorată fiind, dorește să se pregătească mărturisindu-se și cuminecându-se pentru oara grea a nașterii. În cari cazuri și în altele asemenea nici un preot nu va îndeplini liturgia precis între 7 și 8 oare, ci atunci când respectivii să vor prezentă la biserică, fie la 8 oare ori și mai târziu. Nu poate omul aștepta ca un prunc bolnav mare sau mic, îmbrăcat așa cum sunt îmbrăcați de ordinar toți pruncii dela sate — despre cari părinții zic că n'au de mers la pădure — să fiă scoși din casa-i sărăcăcioasă și dus în timp de iarnă la biserică înainte de a să vedeà soarele cât de când strălucind. Pe cum asemenea nici o mamă nu poate să-și părăsască casa dimineața pe timp de o oară înainte de a și-le ordina toate și aș găti pruncii așa cât mângâiați să o poată aștepta până va întoarce dela biserică.

Să punem însă cazul că pe 8 oare sub toate împrejurările, totdeauna liturgia e îndeplinită, cu atât mai vârtos că învățătoriul duce și oficiul de cantor și poporul știe că în zile ordinari liturgiile să îndeplinesc netrecut înainte de 8 oare. Cu toate acestea de multe ori parochul e departe de potință a merge pe 8 oare la școală să țină oarele de religiune; căci venind dela biserică, ori fiind chiar în drum către școală. e recercat a întoarce acasă odată, că este un prunc debil de botezat, altădată, că o femeiă a venit să i-se facă molitva dela 40 zile, sau că trebue să alerge în grabă la patul unui muribund spre a-l găti pentru calea veciniciei Ori, de câte ori nu să întâmplă că-ți vine la casă cutare bărbat sau femeiă ori cutare văduvă, după un conziliu, după o învățătură ori că caută mângâiere în durerile casnice familiari. Acum dacă preotul ar îndruma azi pe unul, mâne pe altul din poporenii săi zicându-le să vină la 10 la 11 oare sau să vină mâne ori poimâne că că acum trebuind să meargă la școală n'are timp să-i asculte, nu i-ar mai zice nime părinte, care ori când îl strigă fii săi le răspunde: aici sunt; și în loc să-și facă credincioșii mai buni și mai religioși, îi înstrăinează dela sine si astfel perzând încrederea lor. pierde singurul mijloc cu ajutorul căruia poate să-i îndrume pe calea indestulirii pământești și a mântuirii veșnice. Lângă acestea adaugă-se, că parochul mai are încă și alte funcțiuni de îndeplinit. cum sunt: taina ungerii de pe urmă, sânțirea privată a caselor, pomenirile cari în unele timpuri de multe ori atâtea să aglomerează încât pe lângă toată vrerea a le îndeplini în Dumineci și sărbători nu să poate, ci trebue să-și iee omul timp și în zile ordinari și încă pe zina și oara dorită de respectivul poporean. În urmă vin paresemile în cari poporenilor le place a vedeà pe parochul lor tot în biserică; în care caz și ci aleargă tot acolo acum unul acum altul, unde împreună cu preotul să roagă plângându-și păcatele. și astfel să pregătesc pentru s. înviere.

Să zicem însă că prin toate acestea abia când și când să pierde câte $^1/_4$ câte $^1/_2$ ori rar de tot chiar câte o oară, care timp un catechet conștiu de chiemarea lui îl suplinește prin zei îndoit, ori jertfind alt timp în locul celui pierdut pentru școlari. Dar trebue să se știe că nu e pierdut numai timpul. ci și aiteeva, tot așa de prețios ca și timpul, și aceasta e disciplina.

Știe ori care învățător, că între recerințele cele mai esențiali a unui progres dorit e și aceea ca pruncii să meargă la școală totdeauna regulat la timpul hotărît. Cât să poate aștepta în aceasta privință dela prunci am fos arătat mai sus.

Cu toate acestea ca să se deprindă școlarii la așa ceva. să recere ca mai întâiu învățătoriul însuși să le premeargă cu exemplu. Deci poate presupune ori cine impresiunea ce li-o va sugera pruncilor împrejurarea că catechetul lor merge la școală, odată la 8 oare. altădată la jumătate pe 9 ori la 9 oare. sau că să poate întâmpla să nu meargă de loc. Judecata și ținuta școlarilor în un astfel de caz o putem ști toți din propria-ne experință; iar urmarea desastruoasă a acestui lucru atât pentru instrucțiune cât mai mult pentru educațiune peste tot las să o judece pedagogii de profesiune. Cu atât mai vârtos că răul nu să mărginește numai la atâta.

Când sunt a să ținea oarele de religiune, unii din învățători, onoare escepțiunilor, să cred a fi dispenzați de tot pentru timpul de o oară două dela școală. Din astă cauză. în sala de învățământ, care e sub acel acoperemânt cu locuința învățătorului, e larmă. strigăt mai mare decât în crișmă, trântituri de uși încât crezi că trebue să se ruineze întreg edificiul; iar școlarii fie frig sau ploie. unii sunt în școală alții afară, unii pe la ferestri, alții la cotitura drumului, păndind că oare vine catechetul sau nu. Și dacă în un asemenea caz ar întreba oare cine că ce mirozănie de lucru e acela pe la școală, nu numai un învățător ți-ar da neașteptatul răspuns: treaba popii.

Așa stă luerul cu catechizarea în școalele poporali dela sate, a cărei icoană încât să pareà că e cauză de neplăceri dintre unii preoți și învățători, m'am nizuit a o prezentà în copie cât să poate de fidelă, numai din motivul, că văzându-se unde zace răul, să se poată aplica de cu vreme mijloacele de vindecare. Căci timpurile sunt rele și neconfesionalismul să predică în gură mare pe toate ulițile ca unica dogmă mântuitoare. Care dacă va

---

să observi oarecare decență, căci aici sunt adunați tot oameni cu vază și cinstiți".

Dar Magdalena să apropie în tăcere de Isus, cade la picioarele lui, le udă cu lacrimile sale și le sterge cu părul capului său, apoi le sărută și le unge cu miresme.

Muciu, întipuindu-și impresiunea părului lung și moale pe picioarele goale zimbeà.

„Muciu, pentru ce gândești cele rele despre mine întru inima ta?" zise Isus întorcându-se către dânsul.

Muciu nu avû curagiul de a răspunde; iarăși îl cuprinse o sfială neesplicabilă, de care și el însuși să mireà. și nu puteà să-și dee sama, pentruce?

Isus mai adause:

„Ziua ta încă nu a sosit".

*

Maria Magdalena își părăsì meseria sa și să întoarse la soru-sa Marta și fratele ei Lazar, oameni cinstiți, cari o primiră cu bunătate, pe lângă toate păcatele ei.

Isus îi cercetà câte odată. Într'o zi, venind Muciu la Lazar, ca să cumpere dela el nește bucate, afla pe Maria șezând la picioarele lui Isus și ascultând cuvântul lui, pe când Marta era ocupată cu prânzul.

„Doamne", zice Marta dela un timp, „au nu socotești, că soru-mea pe mine singură m'a lăsat să servesc? ci zi-i ei, să-mi ajute".

Isus însă răspunzând îi zise: „Marto, Marto te trudești și spre multe te silești, ci un lucru trebuește. Maria însă partea cea mai bună și-a ales, care nu să va lua dela dânsa".

„Partea cea mai bună", borborosește Muciu, „da, da, cred și eu bucuros, că e tare comod a lăsà pe biata Marta să pregătească bucatele și a să pune numai deagata la masa întinsă".

*

Cu mai multe alte ocaziuni să întâlnì Muciu cu Isus. și totdeauna acesta stârnì nepăcere într'însul. El să întârâtà auzind pe Isus, zicând „nu vă îngrijiți ce veți mânca și veți bea", căci prin aceasta îmbărbătează lenea; și că prevestește cu oarecare-va bucurie melancolică dărâmarea cetății și tot felul de întâmplări înfiorătoare, și că predică ură pe cum și dispreț față de preoți, față de cei mai mari și față de toate deregătoriile.

— „A bună samă", socotește Muciu. „că societatea deacuma nu e perfectă. Dar care om cu minte. având familie și posesiune, nu să sparie de orice răsturnare, știind bine și fiind convins, că numai ceva mai rău îi poate urmà".

Întâmplarea din urmă apoi îl chiar revoltă pe Muciu. Într'o sară. întorcându-se din hotarul Ierusalimului, la ospătăria. unde își lăsase azinul său, află, dela ospătariu. cumcă ucenicii lui Isus au deslegat animalul și fără nici o întrebare îl duseră. La protestele ospătarului ei răspunseră: „că Domnului îi trebuește".

„Asta", zice Muciu, „acum totuși e prea mult; asta nu va să zică curată hoție? mă voiu plânge la judecătorie".

„A doua zi azinul veni de sine iarăși la aceea ospătărie. În aceeași zi veni vestea, că Isus a fost răstignit.

„Am fost convins", zise Muciu auzind la vestea, „că acel om așa sfârșit va puteà să aibă".

(Va urma.)

prinde în mreja sa vicleană sufletele simple şi naive a credincioşilor nostri, e pierdută atât credinţa cât şi naţionalitatea, căci celce n'are credinţă, n'are nici naţionalitate; apoi să ştie că în atare caz oamenii nu mai simţăsc lipsă nici de instrucţiune naţională nici educaţiune religioso-morală, ci umblă aşi câştigă o aşa practică a vieţii prin care să-şi poată acoperi numai lipseie materiali.

Din acestea e uşor de înţăles, că învăţătorilor ca şi preoţilor le revine datorinţa a să îngriji de instrucţiunea şi educaţiunea religioso-morală a pruncilor chiar în propriul lor interes bine priceput. Cu atât mai vârtos, că nu e nici un dubiu, că ordinea şi disciplina n'ar cădeà în competinţa lor nedisputată; iar ordinea cea bună cere ca în timpul de cum încep pruncii a să aduna în şcoală şi până la 8 oare, învăţătorul să-i supraveghieze mijlocit, nemijlocit şi dacă s'ar întâmpla, — cum am dovedit mai sus, că să poate întâmpla, ca preotul din o cauză ori alta să nu se prezenteze acurat la oara statorită, — mi-se pare lucrul cel mai natural, ca el să-l suplinească, dacă nu ca propunător chemat, cel puţin ca instructor privat, întrebând şi completând cunoştinţele şcolarilor nu deajuns pregătiţi. Prin aceasta s'ar câştigà de o parte iubirea şcolarilor, iar de alta s'ar ajuta mult pe sine în funcţiunea sa. Căci doară e învăţător confesional, şi ca atare e dator întregei instrucţiuni a-i da timbru religios-educativ. Ceeace să vede din împrejurarea, că bucăţile de cetire din abecedarele şi legendarele noastre sunt compuse aşa, cât tot ce să referesţe la practica vieţii, să ilustrează cu cazuri şi întâmplări din istoria sacră şi din cărţile de morală. Acum dacă în oarele de religiune nu s'ar ocupà cât decât cu acestea, curând le-ar pierde senzul şi însămnătatea; astfel le-ar lăsa neexplicate şi neaplicate. Pe când de altă parte să ştie că încă şi istoria naturală şi fizică pentru mintea cea mărginită a pruncilor, sunt mai perceptibile dacă desvoltarea fiinţelor şi a fenomenelor din natură le supunem unei puteri creatoare şi guvernatoare, decât dacă le-am face perdute de un evoluţionism neînţăles, nici chiar de cei ce-l propun; iar experinţa de toate zilele ne dovedeşte că evenimentele mai însămnate din istoria patriei, ca şi din cea universală, dacă nu sunt propuse ca treptele unui progres al omenimii în calea ei spre perfecţionarea, la care e chemată de Dumnezeu, cum pentru alţii aşa şi pentru prunci, nu au nici atâta însămnătate prectică, cât are o poveste cu smei şi cai năsdraveni, care încă-şi are morala ei ştiută de toţi. A ţine o directivă religioso-morală întregei instrucţiuni însă, nu să poate ajunge decât numai aşa, dacă materia din toate obiectele de învăţământ va fi întreţăsută în forma cum materii de diferite colori să ţăs în o pânză, care gătită fiind, dă un singur covor, nu numai decorativ ci şi de utilitate. Care lucru mai cu succes a-l putcà face mi-se pare numai singur învăţătoriul.

Prin aceasta nu vreau a excuza pe preoţi dela sacra datorinţă de a catechiza. Din contră recunosc, că în puterea chemării lor de a învăţa şi a oficiului de a conduce pe toţi la cunoştinţa adevărului, sub grea responsabilitate le revine datorinţa nu numai a îngriji de instrucţiune peste tot, ci având neîncetat înaintea ochilor scopul educativ ori de câte ori ar vizita şcoala, totdeauna să fie gătiţi şi să-şi iee timp, ca la propunerea ori cărui obiect, macar ce materiă să o explice, numai în sens religioso-moral; iar oarele prescrise pentru propunerea religiunii, dela cari din cauză grave aparţinătoare oficiului parochial, dacă ar fi şi escuzat când şi când, să-şi dee silinţa a le folosi special pentru explicarea la înţăles a propuseţiunilor singuratice din rugăcinni şi a articlilor de credinţă învăţaţi mecanice spre a completa şi lărgi din ce în ce mai tare cercul îngust al cunoştinţălor şi cu exemple bine amplificate a face să fie pătrunsă, nu numai mintea, ci şi sufletele pruncilor de adevărurile de credinţă învăţate dela părinţi acasă şi dela învăţatoriu în şcoală.

Aşa şi numai aşa cred eu că şcoala îşi va împlini în mijlocul poporului nostru misiunea sa culturală educativă.

Băla în 26 Februarie 1905.

Al. Bărbulescu.

Dela Asociaţiune.

Comitetul central al Asociaţiunii, în şedinţa dela 16 Februarie n. a adus următoarea hotărîre importantă, pe care o dăm, după „Anale“ în întregime:

31. (195—1905). Secretarul I, în urma însărcinării primite prin deciziunea Nr. 195 din 15 Octomvrie a. tr. de a înainta o propunere pentru *designarea locului proximei adunări generale*, raportează, că la adunarea generală din Timişoara Asociaţiunea a fost învitată pentru anul 1905 de către despărţămintele Alba-Iulia Braşov şi Sibiu, şi că adunarea generală a încredinţat Comitetul central cu designarea uneia dintre aceste trei localităţi.

Având în vedere, că până la vară palatul Muzeului va fi pe deplin terminat, şi că inaugurarea lui festivă s'ar puteà face în condiţiunile cele mai potrivite cu ocaziunea unei adunări generale, propune ca membrii Asociaţiunii să fie convocaţi în anul curent la Sibiu.

Spre a da inaugurării Muzeului o însămnătate mai mare şi un caracter mai festiv, apoişi în scopul de a face un bun început cu luzestrarea Muzeului şi spre a remarcà caracterul şi importanţa acestuia ca focular cultural al tuturor Românilor din ţară, — propune ca cu ocaziunea proximei adunări generale:

1. Să se aranjeze o expoziţie etnografică şi istorică-culturală cu conlucrarea tuturor despărţămintelor Asociaţiunii şi

2. Să fie învitate şi alte societăţi culturale de a ţineà adunările lor generale în Sibiu, tot pe timpul expoziţiunii.

Adunarea generală să se ţină în luna August, când Asociaţiunea va puteà dispune şi de localităţile şcoalei civile de fete.

După prima şedinţă a adunării generale să se deschidă expoziţia, care întocmită dupa programa prealabilă prezentată de secretarul I să se adăpostească în etajul I. al Muzeului şi în localităţile şcoalei civile de fete şi să rămână deschisă cel puţin 10 zile.

În decursul acestui timp secţiunile ştiinţifice-literare să ţină în sala Muzeului o şedinţă festivă şi sa aranjeze o serie mai mare de prelegeri publice cu proiecţiuni.

Mai departe să se aranjeze în palatul Muzeului sub durata expoziţiei concerte cu concursul Reuniunii de muzica din loc şi reprezentaţiuni teatrale cu concursul Societăţii pentru fond de teatru.

Societăţilor culturale, artistice, economice şi sociale, cari îşi vor ţineà adunările generale sub durata expoziţiei, li-se vor pune la dispoziţie în mod gratuit localităţile trăbuincioase.

Comitetul central, primind propunerile primsecretarului decide:

Adunarea generală în anul curent se va convocà la Sibiu pentru zilele de 6/19 şi 7/20 August.

Învitările sosite dela despărţămintele Alba-Iulia şi Braşov se vor considerà în anii următori.

Cu ocaziunea adunării generale se va aranjà o expoziţie etnografică şi istorică-culturală cu conlucrarea tuturor despărţamintelor Asociaţiunii; expoziţia se va adăposti în palatul Muzeului şi în localităţile şcoalei de fete a Asociaţiunii, va fi inaugurată la 6/19 August şi va rămâneà deschisă cel puţin până la 15/28 August.

Programa prealabilă, prezentată de secretarul I. se primeşte în principiu şi se va stabili definitiv în şedinţa proximă.

Secţiunile ştiinţifice-literare vor fi învitate a ţineà sub durata expoziţiei în sala festivă a Muzeului o serie mai mare de prelegeri publice cu proiecţiuni şi eventual o şedinţă festivă. Deasemenea se va învitâ societatea pentru fond de teatru român a aranjà în acelaş timp producţiuni teatrale, iar Reuniunea de muzică din Sibiu va fi rugată a da concerte în sala Muzeului.

În fine se vor învitâ Societatea pentru fond de teatru român, societăţile culturale, economice şi sociale din Sibiu să-şi ţină adunările generale sub durata expoziţiei, şi îndeosebi Reuniunea de muzică, care va serbà în anul curent aniversarea înfiinţării sale, va fi învitată a alege acelaş timp pentru festivităţile ce le proiectează.

REVISTE.

Răsboiul ruso-iaponez. Mişcarea pe câmpul de războiu din Mandjuria s'a început din nou, — acum însă pe o linie de 120 chlm. în lungime, şi cu o hotărîre din samă afară. — Cauza

Cetiţi! — **BEN HUR** — **Cetiţi!**

— Unul dintre cele mai senzaţionale, instructive şi moralisătoare romane. —

F. 8°. 1047 pag. costă numai 2 cor. 90 fil.

A apărut în editura „[illegible]nirei.

ce a îndemnat pe japonezi să înceapă ofenziva este de-o parte primăvara care în Mandjuria e ploioasă mereu așa că în acest timp nu pot face nimic; dealtă parte dacă ar fi așteptat și-ar fi stricat lor înșiși, căci rușii într'aceea primiau ajutoare nouă.

Planul de căpetenie a japonezilor este să silească pe ruși la o luptă decisivă. Pentru esecutarea acestui plan ei au purces într'un chip minunat.

Comandantul *Nogi* a plecat pe nesimțite cu un puternic despărțământ spre apus încunjurând aripa dreaptă a armatei rusești. Când au observat rușii, Nogi era deja la depărtare de 20 chm. de Mukden, quartierul general al rusilor. Armata ce l'a întimpinat pe Nogi a fost sdrobită și el a înaintat mai departe spre Mukden cu scop ca să taie drumul de fier. — Kuropatkin a înțeles planul lui Nogi, prin reușirea căruia era sdrobită total armata rusască; drept aceea însuși a condus lupta contra lui Nogi și i-a succes să rețină pe japonezi.

Centrul armatei rusești e lângă râul Saho. Contra acestuia luptă Nodzu și Oku. — Contra aripei stânge luptă Kuroki. Nizuința principală a japonezilor să încunjure aripele armatei rusești și astfel săi taie linia de retragere.

Cei mai periculoși pentru armata rusă sunt Nogi și Oku și contra acestor și-a trimis Kuropatkin toate trupele ce le are la dispoziție. — Contra centrului japonezii încă luptă — aceasta însă mai mult e o apucătură Prin aceasta japonezii voesc să câștige pe Kuropatkin să nu-și ducă puterea la aripi ci să fie siliți să rămână la centru, pe care, după ce Nogi și Oku îl vor sdrobit aripele îl vor încunjura din toate părțile, și astfel vor sili pe ruși la o luptă decisivă. — Despre rezultatul luptelor de aproape 8 zile să știe atâta, că Kuropatkin a dat ordin să părăsească Munkdenul.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumneze, Locuitorii din Tănni aflători în America, au dat pentru procurarea unui potir cu toate apertinențiile, și anume: Ariton Popa 30 cor. Ioan Moldovan, Ioan Popa, Alexa Tarnu, Ariton Mija câte 28.75 fil., Ariton German 10 cor. Tot spre acest scop au dat Dănilă Cârpătorea din Porcești 10 cor. Ioan Galea din Porcești 5 cor. Toma Căpățână din Sebeșul-mare 5 cor. și Stefan Gaja din Gârbova 5 cor. la olaltă suma de 180 c. Cu suma aceasta s'a procurat un potir cu toate apertinențiile, de toată frumseța. — Doamna preoteasă Maria Trif a cumpărat o cădelniță cu 27 coroane; iar văduva Maria Șurtea o față de masă cu 12 c. Dl Învățător Ioan Busoiu a donat din salar 60 de coroane, cu care s'a procurat un rînd de ornate de catifea pentru îngropăciuni. Pentru care fapte nobile li-să aducă mulțumită din partea curatorului bisericesc; și Dumnezeu le răsplătească cu darurile sale! Tăuni în 28 Februarie 1905. *Ioan Trif*, paroch.

Din Arhidieceză. *Vas. Micușan* din Suciag a fost dispus paroh în *Frata* distr. Cosocnei; *Ioan Crișan* din Karácsonfalva a fost dispus paroch în *Tothaza* distr. Coșocnei; *Ioan Șuteu* din Tothaza a fost dispus paroch în *Bothaza* distr. Coșocnei; *Iuliu Deac* preot disponibil a fost dispus adm. par. în *Karácsonfalva-Hărăscrac* distr. Murăș; *Victor Turc* preot disponibil a fost dispus adm. par. în *Balda*; On. *Aureliu Porut* adm. par. în *Rediu* a fost promovat în rîu *paroch*. — Cu ziua de 20 crt. se escrie concurs pentru ocuparea parochiei *Tâmpăhaza-Uifalău*, dist. Arad cu emolumente: casă parochială de zid și superedificatele economice de lipsă, porțiune economică aproape 18 jugh. stolariile îndatinate. Venitul congrual 364 cor. 42 fil — Până la acelaș termin e de a se ocupa parochia *Feisa* din protopopiatul Bihia. Emolumintele: casă parochială și edificiile economice de lipsă. Porțiune canonică 18 jugh. Stolariile îndatinate venit congrual cor. 343. 58. — Tot până la acelaș dat parochia *Booș*, distr Coșocna, emoluminte: casa parochială edificii economice. portiune canonica 73. jugh. lectucat și stolarii. Întreg venitul e statorit în cor. 984.90 fil.

Iubileul profesorului Negruț. Joi sara corpul profesoral dela preparandie a aranjat o frumoasă serbare în onoarea colegului lor *Ioan F. Negruț*, care în luna aceasta împlinește 25 de profesură, sara la 7. colegii dela preparandie, prietinii și fostii elevi ai iubilantelui, împreună cu elevii preparandiali s'au adunat la locuința sa și prin graiul directorului *G. Muntean* i-au comunicat bucuria de care sunt cuprinși cu toții. Chorul elevilor preparandiali, cum și orchestra a intonat câteva cântări, iar pedagogul *Dumitru Comșa* l'a salutat în numele societății de lectură. Dela locuință au plecat cu toții la otelul „Univers“ unde în sala cea mare superb luminată s'a dat un banchet cu 42 tacâmuri. Primul toast l'a ținut directorul George Muntean, în numele preparandiei, a vorbit apoi profes. Gavril Precup în numele prietinilor, colegilor și foștilor elevi. A. C. Domșa la salutat în numele despărțământului Blaj al Asociațiunii, al carui director este. Au mai vorbit Sim. Muntean, Br Hodosiu, Dr. Pop ș a. La inițiativa dlui Hodosiu s'au adunat 110 cor. pentru Internatul preparandial. A făcut deosebit efect scrisoarea de felicitare a prof. *Bonfiniu* conșcolar și prietin cu iubilantul, care fiind bolnav n'a putut lua parte la banchet. Serbarea aceasta întreagă a fost cea mai evidentă dovadă de dragostea de care să bucură prof. Negruț înaintea tuturora. Dumnezeu să-l țină la mulți ani, spre a avea parte încă și de alte bucurii!

Concert. Dl *N. Stefanescu*, tenor dela Opera din București, va da mâne la orele 5 d. p. un Concert în localitățile Casinei române. Prețul de intrare 1 cor. de persoană, studenții 40 fil. Sperăm, că publicul nostru va grăbi să ieie parte la Concertul Dlui Stefanescu atât de elogios apreciat de ziarele ungurești din Cluj și cele românești și nemțești din Sibiu.

Pentru Internatul Vancean de fetițe au mai contribuit Decei D. Orlat. Brumboiu M. Tohau. Anca I. Subpădure. Fulicea I. Șinca. Graur I. Sidrieș. Bucur I. Sâu-Georghiu, Bunea I. Vad. Deac I. Gheja, Câmpian I. Băița Cristea P. Șomoștelvic, Furdu T. Logig Folea V. Ginirș. Branea G. Petelea, Cismaș A. Orăștia, Barbulescu A. Bâla, Balint I Petrid. Crainic. I. Urisiu. Farcășan V. Heșdate Crișan S. Micuș și Dancu V. Țapu câte 17 cor. 52 fil., Boer I. Lechința și Alexandru I. Cs. Szt.-György câte 11 c. 68 fil. Câtugăr V. Crăciunel 8 c. 76 fil. Nemeș St. Dileu 5 c. 84 fil., Dănilă G. Cheța 5 c. și Butezan I. Agârbiciu 4 c. 48 fil., laolată 397 c. 74 fil.

Pentru fondul archidiecezan subsidiar au contribuit Balint I. Petrid 10 c., Câtugăr V. Crăciunel 8 c. 76 fil.

Masa studenților a primit dela Dănilă G. Cheța 5 c.

Hymen *Victor G. Maior*, din Mănărade și *Elena Bândea*, din Cergidiu-mare, fidanțați.

Petreceri. Societatea meseriașilor din Blaj, aranjază Sâmbătă *Producțiune teatrală urmată de joc*. Se va prezenta piesa *„Petulantul“* comedie în 5 acte de A. Kotzebue trad. de I. Șt. Șuiuț. — Societatea de lectură a școlarilor dela gimnaziul superior fundaționai din Năsăud, invită la *Serata literară-muzicală* urmată de dans, ce va aranja Duminecă în 12 Martie st. n 1905 în sala de gimnastică dela gimnaziu. Venitul curat e destinat în favorul fondului pentru biblioteca școlarilor gimnaziali.

Cancelarie de advocat. *Dr. George E. Pătăcean*, face cunoscut, că și-a deschis cancelaria advocațială în Iara (Alsójára) com. Turda-Arieșiu.

Liferarea de sămânță pentru stat. Secretarul din ministeriul de agronomie Dl Geza de Makfalva a visitat, înainte cu vre-o câteva zile, însoțit de directorul dominiilor regale Șerban Ioan etablisamentul central a firmei imper. și reg. Mauthner Edmund din Budapesta strada Rottenbiller Nr. 33, și a comandat o mulțime de sămânță de trifoi și luțernă pentru stat. Cu aceasta ocaziune acești domni, au visitat cu deosebit interes întreg etablisementul unde sunt ocupați aproape 140 persoane cu expedarea semințelor.

Avis cultivătorilorde v ie.

Să află de vânzare **viță de vie** foarte frumoasă, altoită după cel mai escelent metod (altoire lemnoasă). Mai multe soiuri.

Comandele să se trimită grabnic la adresa: **George Șerban** paroch gr.-cat. în Șmig: **Somogyom** u. p. **Medgyes.** (9) 1—1

Un praticant de notar, absolut de VIII. classe gimnaziale, cunoscător de limba magiară, cu scrisoare frumoasă, pe lângă salar lunar de 20 coroane, întreaga întreținere — afară de spălat și venit lateral corăspunzător află imediat ocupațiune statornică în cancelaria subscrisului.

Zlatna 15 Ianuarie n. 1905.

Iuliu V. Albini,
notar cercual

(3) 2—3

Cumpărați Cumpărați

Calendariul Unirii pe anul 1905.

Prețul 50 fil. plus 10 fil. porto.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

PĂCAT și ISPĂȘIRE.

(Continuare și fine.)

8. Viață pentru viață.

După un marș lung și greu de mai multe zile, escadronul dela Tlamsen ajunge batalioanele armatei dela Thiaret și Relisane și acuma, întărit prin infanterie și artilerie, înainta mai departe spre Sain-Akta, pentru a atăca dela spate pe beduinii răsculați. De altcum aceștia, contrar obiceiului lor, făcură la Sain-Akta întăriturî de șanțuri. Satul acesta consta numai din câteva case de peatră ale șeicului și din câteva colibe și curți de ale oamenilor săi. Împrejur erau câmpii roditoare, încunjurate de coline stâncoase, ca și-o fortăreață. Aceste coline petroase erau în parte învăscute cu iarbă, iar piscul lor era încoronat cu pădurici de măslini. Pe colina cea mai înaltă își aveau rebelii lagărul lor întărit, iar în dosul arborilor de măslini se afla infanteria, în poziție bine acoperită. Vitele furate și întreagă prada făcută până acum era bine ascunsă în valea din dosul colinei. Cavaleria beduină furnica încoace și încolo, împrejurul colinei. Când văzură pe francezi înaintând, călărețîi se concentrară la poala colinei.

Generalul francez demânda îndată, ca două companii de infanterie să înainteze, împrăștiați, pentruca să abată atențiunea inimicului dela mișcarea batalioanelor și escadroanelor, și să le asigure înaintarea. Feciorii celor două companii însă ajunsără în cel mai mare pericol, de a fi încunjurați; căci din toate părțile alergară spre ei beduinii, pe caii lor cei iuți, împedecându-i de a puteà pușca sigur.

Deoarece în modul acesta nu se puteau apropia de colină, astfel, două escadroane de cavalerie, la cari se aflau și trimbițașul și locotenentul său, căpătară poruncă, să înainteze și să cureță locul. Mai întâi mersără vânători călări. Împrejurările însă au fost nefavorabile atacului lor, din cauză că fiecare călăreț ducea cu sine proviant pentru trei zile și nutreț pentru calul său; pe lângă aceea înainte de amiazi a tot ploat; uniformele, mantalele și sacii cu nutreț erau pline de apă și înmulțiau povara pentru caii. Astfel atacul nu să făcu așa de cu vehemență, ca de altădată. Prin urmare, când escadronul prim se apropia de arabi până la bătaia puștei, el fu primit de un foc atât de distrugător, încât, lăsând pe câmpul de luptă vre-o 40 de morți și răniți, trebui să se reîntoarcă repede, spre a nu fi nimicit total.

Acum generalul voia să împingă înainte artileria și infanteria, și dete signalul de retragere. Însă — prea târziu. Escadronul al doilea ajunse deja lângă colină, când auzi signalul de retragere. Fără de a puteà atăca, călărețîi fură primiți de o ploaie de gloanțe din partea beduinilor, iar în momentul următor năvăli cavaleria tauregilor, ca un nor alb, și aduse în desordine escadronul. Să încinsă o luptă sângeroasă, pept la pept.

Calul locotenentului Durier fu pușcat, și acesta zăceau sub el, fără ajutor. Doi tuaregi năvăliră deja asupra lui, spre a-l ucide. Unul descălecă, apucă pe locotenent de păr și-și ridică iataganul, celalalt ridică lancea. Acum însă năvăli între dânșî trimbițașul. ca un fulger, ucise pe tuaregul pedestru, printr'un glonț de pistol, iar pe celalalt îl smânci din șeauă și-l trânti de o piatră, încât remase acolo întins, jumătate mort. Apoi descalecă, scoase pe locotenent de sub cal și-l puse pe calul său propriu Locotenentul nu se învoia de fel, trimbițașul însă îi strigà: „Nici o vorbă, dle locotenent! Eu știu merge și pe jos printre acești câni de beduini; încă nu-s prins. Nimic! Nici o vorbă! Dta ești rănit, eu însă nu. Hopp! Bab-el-Ued!“

Abia auzi înteligentul animal acest strigăt al stăpânului său, și sbură ca o săgeată, făcând un arc în jurul câmpului de luptă, și ajunsă împreună cu locotenentul rănit, la escadronul francez. Trimbițașul însă se trîntì la pământ, și prefăcându-se mort, se uita după locotenentul său, iar când l'a văzut în siguranță, râse și-și frecă mânile îndestulit și murmura: „În sfârșit sunt achitat! Viață pentru viață; mulțumită lui Dumnezeu!“

9. Ultima trimbițare.

Locotenentul era scăpat. Trimbițașul însă încă nu voia să joace până-i lumea rolul, unui mort. Astfel el își roti privirea scrutătoare împrejur de sine, și neobservând nici un beduin în apropiere, începu a să târâi, ca o șopârlă, printre petri și tufișuri, pe coasta țăpișă a unei coline mici la deal. Chiar deasupra găsi un colț de stâncă, în dosul căruia se ascunse, pentru a pândi ocaziunea, să poată ajunge iară la escadronul său.

Deodată auzi îndărătul său bubuit de tunuri. Se uita înapoi și vede, cum o parte a infanteriei arabe, cuprinsă de frică mare, părăsește poziția cea întărită de pe colina cealaltă și fuge în toate părțile. Unei cete mai mici din armata franceză i-a succes a ajunge neobservată, cu câteva tunuri, pe o colină de dincolo. De aici împroșca cu granate pe inimicul surprins și spăriat Numai cavaleria tuaregilor stetea încă concentrată la poala colinei și să pregătea să spargă șirul francez, și astfel să scape.

Văzând aceasta trimbițașul nostru, să acățără pe vârful colțului de stâncă, care l'a apărat până aci, și stând drept în picioare, fără ca să-i pese de gloanțele ce fluerau în jurul sau, puse trimbița la gură și dete signalul, ca întreagă coloana să atace repede pe inimic.

Auzind vânătorii, spahii și călărețî din Algir signalul acesta, toate trei escadroanele, fără să mai aștepte altă poruncă, năvăliră în goana cailor contra inimicului. Toți trimbițașii dela cavalerie și infanterie repetară signalul, și întreagă coloana, infanterie și cavalerie, năvăli contra colinei. Generalul nu înțălegea de fel, cum să întâmplă lucrul acesta, Cine a dat porunca aceasta? Nimeni nu știa. Numai pe colina dela inimic se vedeà un trimbițaș, sus pe stâncă, și suflând signalul de atac. Era imposibil ca să oprească înaintarea armatei și așa generalul trebui să se mulțumească cu aceea, ca să îndrepteze atacul. Cavaleria tuaregilor se apropia repede; ambele masse de călărețîi se isbiră cu putere de olaltă, încât caii din șirul prim se ridicară în două picioare și se resturnară; deodată însă linia tuaregilor este spartă și împrăștiată; escadroanele franceze taie tot dinaintea lor, până ce în sfârșit inimicul o iea la fugă în toate părțile. Într'aceea infanteria cuceri colina cea întărită, ucizând cu baioneta pe toți soldații cari se mai opuneau. Un Hurra! puternic răsună acuma de pe câmp și de pe colină. Victoria era câștigată.

Dar trimbițașul nostru! Ce s'a întâmplat cu dânsul? În decursul luptei, și încă și acum el stetea sus pe stâncă și sufla mereu signalul de atac. Acum, când inimicul era împrăștiat, ceialalți trimbițași chemau pe soldați să se adune, „Pipșoară“ sufla și el acelaș signal, și încă cu așa o putere, încât mulți priveau la el în sus și râdeau.

Deodată, de colo de sus, răsună un ton fals, înspăimântător, apoi nu se mai auzì decât rostogolire de petri și căderea unui corp.

Și nu mai râse nimeni. Toți, cari erau în apropiere, alergară la poala stâncei, de pe carea se rostogoli la vale trimbițașul O bucată de stâncă, sfărmită printr'un glonț rătăcit de tun, i-a zdrobit instrumentul și peptul.

10 Secretul descoperit.

Când ridicară pe sărmanul trimbițaș, plin de sânge el respira încă. Il așezară, în poziție șezând, răzămat de un bolovan de piatră. Medicul îi desfăcù hainele, însă văzù îndată, că nu mai era speranță. Când l'au întrebat, dacă mai are vre-o dorință, ochii îi lucirà de bucurie și el șopti abia: „Vreau să văd pe locotenent!“ La moment aleargă un soldat la locotenent, spre a-i comunica dorința ultimă a trimbițașului.

Deși Durier era rănit greu la cap îndată ce află dorința ultimă a moribundului, dispuse să fie transportat și așezat lângă acesta. Cu cuvinte dulci de mulțumită își întinsa dreapta, spre a prinde mâna mântuitoriului său. Trimbițașul însă își retrase mâna, zicând: „Nu — încă nu. — Mai întâi — trebuie să-mi erți. — Inainte cu 16 anii — am omorât — pe tatăl dtale — însă — am fost beat.“

La aceste cuvinte ale muribundului, locotenentul trăsări speriat. Sermanul trimbitaș văzù aceasta și deveni foarte palid. El cerca să-și împreune mânile și aruncând o privire implorătoare asupra locotenentului, zise: „Te rog, te conjur — iartă-mă“. — Locotenentul, carele se reculese după spaima și surprinderea de mai înainte, strigă cu o voce ce-i venia dela inimă: „Da, da! Te ert din tot sufletul! Mori în pace, iubitul meu prietin!“ Zicând aceste, el prinse mâna trimbițașului, carele, cu ultimile sforțări să încerca să o aducă la buze, pe când fața îi strălucea de bucurie. „Mulțumesc, — locotenentul meu — mulțumesc!“ zise el. Iar după-ce își îndreptă privirea spre cer, și după-ce odihni puțin, în timp ce soldaților din-prejur le curgeau lacrimile, el continuă: „Dle locotenent — când te vei reîntoarce — la Oran — spune la preotul spitalului

— că a avut dreptate. — Eu mor liniștit — și îndestulit — de asta se va bucura preotul — pentru că lui îi mulțumesc — ispășirea mea. — Da — Dumnezeu — m'a iertat — o simțesc — mor fără frică — mulțumesc, locotenentul meu — mulțumită Ție — Dumnezeul meu!"

Trimbițașul își plecă capul, scoase un suspin adânc, și muri.

Câteva săptămâni după aceea, escadronul se reîntoarse la Tlemsen. Locotenentul Durier, vindecat de rana sa, își ceru concediu, merse la Oran și cercetă pe preotul spitalului de acolo, pentru a-și împlini misiunea cu care a fost însărcinat din partea trimbițașului muribund.

Cât de mare a fost mirarea locotenentului, când în preotul spitalului recunoscu pe preotul, care, înainte cu 16 ani, a venit la Makta și l'a luat la sine, pe el, copilul orfan și părăsit. L'a adus la Algir și l'a dat în seama unui preot, carele se îngrijì de creșterea lui și în sfârșit îl duse la Paris în școala de războiu. Preotul n'a spus băiatului nici odată altceva, decât că un binefăcător, carele voia să rămână necunoscut, să îngrijește de toate spesele educațiunei sale.

Acum — la vederea bătrânului preot — tinărul locotenent începu a înțălege lucrul. El își spuse numele și-i comunică ultimele cuvinte ale trimbițașului. Apoi, cu o privire nerăbdătoare, zise: „Dle părinte, acum te rog a-mi spune —"

„Da, da", îl întrerupse acesta, serios și mișcat. „Da, dle locotenent, ai găcit-o. Acest brav trimbițaș a păcătuit foarte greu față de Dta, și întreagă viața a lucrat într'acolo, ca să-și ispășească păcatul. Privește, colo după gratiile arestului și colo în spital, să blăstăma sermanul om pe sine și pe lumea întreagă și de două ori voi să se sinucidă. In continuu strigă, că nu mai poate suporta această viață de temniță, că voește să moară. Atunci am mers eu și l'am cercetat. I-am arătat crucea, pe carea și fiul lui Dumnezeu și-a sfârșit viața pentru păcatele noastre. Atunci numai el deveni mai liniștit și începù a se rugă, dimpreună cu mine. După aceea i-am arătat urmările faptei sale; i-am vorbit despre sărmanul copil al ucisului, carele printrînsul a devenit orfan și lipsit, și că prin lipsă poate să ajungă și criminal, iar despre aceasta va avea încă să răspundă odată, dincolo de mormânt. Atunci dinpreună cu credința în dreptatea și îndurarea lui Dumnezeu, inima sa fu pătrunsă și de părere de rău și de gândul ispășirei. Voia să-și îndrepte greșala față de Dta".

„Eu mă gândeam numai la o ispășire morală. Credeam că va da numai slujbe și să va rugă pentru Dta. Inima sa nobilă însă nu era îndestulită cu atâta; el voia, ca, după putință, să înlocuiască și pe tatăl Dtale. Prin rugăciunile și promisiunile sale m'am înduplecat a primi o sumă de bani, cu cari să acoper spesele primilor ani de educațiune ai Dtale."

„Cinci ani de zile aici în temniță, și zece ani la regiment, bravul bărbat și-a tras pânea dela gură, s'a retras dela ori ce veselie și petrecere, a lucrat zi de zi, până ce cădea zdrobit de oboseală, și a ajuns acolo ca în fiecare an să poată aduna suma necesară pentru educația Dtale. Da, da, a avut o inimă bună — și nobilă."

„Insă, dle locotenent, nu trebue să plângi după el", zise preotul, când văzù, că pe obrajii oficerului curgeau lacrămile. „Nu, nu plânge; prin resultatul frumos al educației Dtale și prin bucuria de a te fi mai văzut încă odată, el a fost bogat răsplătit și fericit. Afară de aceea, când l'ai asigurat că l'ai ertat, i-ai îndulcit ceasul morții. Păcatul este răsplătit și ispășit."

Pe părețele luciu al stâncei ce se ridică preste valea dela Sain-Akta, se poate încă ceti o inscripție aproape ștearsă. Inscripția arată ziua și anul luptei dela Sain-Akta. Sub ea e desămnată o trimbiță. Jos, la poala stâncei, un suflet nobil și piu a lăsat să se ridice o mare cruce de granit, pe carea se pot ceti cuvintele:

Monumentul ispășirei și al mulțămitei.

Aci sub această cruce, odihnește bravul trimbițaș dela regimentul al doilea.

Păstorul sufletesc și săvârșirea funcțiunilor sacre.

(Continuare.)

Scopul meu însă nu este să tractez despre sublimitatea oficiului preoțesc; fiă destule acestea, pentrucă să înțălegem, ce misiune sublimă, ce oficii înalte și mărețe îmbrăcăm, mai înalt și mai măreț decât chiar al îngerilor din ceriuri!, cari nice când nu sunt locuțiitorii, nice miriasma lui Isus Christos, ci numai servitorii și împlinitorii poruncilor lui Dumnezeu; cu atât mai puțin pot să judece în locul lui Dumnezeu precum pot să o facă aceasta preoții!

Dacă căutăm acum, că preoții încă sunt numai oameni, câtă pregătire trebue să desvoalte cei chemați la treapta preoției până atunci, până când devenind preoți să poată fi demni de sublimul oficiu, iar dacă Domnul va veni să cerce, va află nu frunze, ci fructe în smochin; va află nu servi netrebnici, ci buni și credincioși. — Și iarăși de câtă abnegațiune vor avea lipsă până când vor putea fi demni de vorba lui Isus Christos: *„Căci nu sunteți din lume, ci eu v-am ales pre voi!"* (Ioan XV 19).

Considerând numai cele puține zise despre misiunea preotului și sublimitatea oficiului lui ori cine cu ușurință își poate face ideie și despre greutatea și răspunderea, ce incumbe unui preot în purtarea oficiului său și special întru săvârșirea funcțiunilor sale sacre.

În timpurile mai vechi biserica, —bazată pre cuvintele s. Scriptură că *„Episcopul trebue să fie neprihănit, ca un îngrijitor a lui Dumnezeu"* (Til I. 7.) și că *„aceștia întâiu să se cerceteze, după aceea să slărvească fiind fără de prihană"* (I. Tim. III. 10) — n'a admis la ordurile sacre decât numai de acei indivizi, cari după botez n'au mai păcătuit, sau dacă admiși au păcătuit, erau depuși ca vecinici irregulari. *„Quisquis quovis crimine baptismum violasset fiet irreparabiter atque perpetuo irregularis"* (Pater Cristianus Lupus T. IV. Schol. p. 500.)

(Va urma.)

Mulțămită publică.

Subsemnatul în numele preoțimii districtuali din protopopiatul gr.-cat. al Biei exprima și pe această cale, adâncă recunoștință și mulțămită Onorabilii Academii Române din București, care a binevoit a gratifica bibliotecii noastre districtuali următoarele 61 de opuri: „Zece Mai". „Regele Carol I. și instr. pubică". Cuvântări rostite de Dim. A. Sturdza. „Despre introducerea limbii române în biserica româna." discurs de Ioan Bian cu raspuns de D. A. Sturdza, „Activitatea științif. alui Ion Ghica" discurs de Dr. Istrati cu răspuns de D. A. Sturdza „Viața și activ. liter. a Protosinghelului Naum Rimniceanu" discurs de C, Erbiceanu raspuns de D. A. Sturdza. „Archiep. și Mitrop. Andrei baron de Șaguna" discurs de Nic. Popea răspuns de D. A. Sturdza, „Episcopul Melchisedec", discurs de I. Kalinderu răspuns de D. A. Sturdza. „M. Cogălniceanu", discurs de A. D. Xenopol raspuns de D A. Sturdza. „Dim. Cichindeal", discurs de Ios. Vulcan răspuns de V. A. Ureche, „Desrobirea Țiganilor. Ștergerea privil. boerești, Emancip. țăranilor". discurs de M. Kogalniceanu, (în 2 ezemplare), „Cuvânt de primire". discurs de A. Naum raspuns de T. Maiorescu. „Despre Transmiterea proprietăților immunisante etc", discurs de Dr. V. Babeș răspuns de N. Kreizulescu. „Vasile Alexandri". discurs de D. C. Olănescu răspuns de I. C. Negruzzi. „Nicopole". în 2 ezemplare, cuvântare de Carol I. Regele României, „Ugrinus — 1281". discurs de I. Pușcar răspuns de B. Petr. Hașdău. „Mijloace de invest. ale Metereol.", discurs de Ș. C. Hepites răspuns de Dr. I. Felix. „Ilirii, Macedonenii și Albanezii", discrr. ist. de Dr. At. Marienescu, „Luteranizmul. Calv. și introd. limbii române în biserica din Ardeal". de Dr. At. Marienescu. „Biserica și podul din Borzești". de Dr. C. I. Istrati, „10 Mai 1902 — Aniversarea de XXV ani a procl. indep." — „Sărbătorile la Români" în 3 volume; „Nașterea", „Nunta". „Înmormântarea la Români" în 3 volume deosebite; „Tradiții poporale din Bucovina"; „Vrăji, Farmece și desf."; „Insectele în limba cred. și obiceiurile Rom."; „Legendele Maicii Domnului" toate de S Fl. Marian, „Igiena țaranuiui" de Dr. N. Manolescu, „Igiena țaranului român" de Artur Gorovei, „Bazmele Române" de Lazar Șăineanu, „Comentariele lui Caiu I. Cesare". trad. de D. Caian, „Istorii e lui Erodot" vol. I. § IV trad. de D. I. Ghica lui. „Onurile Caiu Corneliu Tacitus" trad. de Gavril I. Muntean. „Istoria Romană de Titus Livius" tom. II. trad. începută de N. Barbu. continuată de Nd. Locusteanu și I. S. Petrescu. „Filipicele" trad. de D. Aug. Laurian. „Dione Cassius" trad. de A. Demetrescu, „Dicționarul limbii române" în 2 tomuri de A. T. Marian și I. C. Massim. „Dicționarul limbii istorice și poporane a Romanilor" tom I, II. III și IV, de B. Petr. Hașdău. „Biserica Ortodocsă în lupta cu protest." de episcopul Melchisedec. „Vechile Cron. Moldov. până la Ureche". de I. Bogdan, „Istoria imperiului Ottoman" partea I și a II-a în 2 ezemplare de D. Cantemir trad. de Dr. Iosif Hodoș. „Memoriu despre starea Mold. la 1787". de Comitele D. Hauterive. „Basarabia în sec. XIX" de Zamfir C. Arbure, „Onerele principelui Dimitrie Cantemir" tom II; tom V, de G. Sion; tom VII de D. Cantemir; tom VIII de Gr. C. Tocilescu. „Lexicon Slavo-Românese și Tălcuirea numelor dela 1649" de Gregorie Crețu. Iclod 17 Februarie 1905. *Iosif Lita* viceprotopopul Biei.

Cei mai mulți oameni sufere din pricina că nu să îngrijesc de vindecarea merbului lor de timpuriu. — Își face mult bine acela, care își ține la casă mereu medicină recunoscută de bună. — O astfel de medicină de casă e renumitul

Feller' Elsa-Fluid

care vindecă nenumărate morburi ca bunăoară: dureri de picioare și de mâni, dureri de nervi, reumă, răgușală, durerea de grumazi, ferbințeli, durerea de cap și de dinți, etc. 12 sticle mici sau 6 duple le trimite franco pentru 5 coroane farmacistul Jenő V. Feller, Stubica Centrale 82 (cott. Zágráb).

BIBLIOTECA UNIREI.*)

1. **Benhur** saŭ zilele luĭ Mesia, de Levis Walace, 2 v. . . . 2·90
2. **M. Eminescu.** Studiŭ critic . —.90
3. **Câte-va momente** din începuturile bisericeĭ rom. de C. Auner . . . . —.20
4. **Nume de familie** la românii din Ungaria, de A. Viciŭ. . —.12
5. **Din viéța lui I. Micul** de M. Străjan . . . . —.16
6. **Albertina.** Povestire de Dr. V. Bojor. . . . —.30
7. **Cestiuni din dreptul bis. unite** p. I. II. . . . . 3·40
8. **Cele doue fețe ale lumiĭ** de Nicu . . . . . —.30
9. **Ziua Deșteptăriĭ** de Aurel Foder . . . . . —.16

*) Aceia, cari vor comanda de odată toți 9 Nrii, ĭi primesc cu 5·80 cor. în loc 8·14 cor.

Editor și redactor răspunzător:
Aurel C. Domșa.

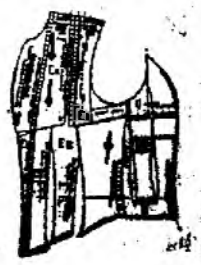
marca fabricei

De mare însĕmnătate pentru Dame!

Fie care P. S. Dómnă îșĭ póte însa-și pregăti cu o ușurință de neînchipuit

talia sa după orĭ ce modă

cu ajutoriul aparatului de croit talie pentru dame

inventat de **Anton Guschelbauer.** A fost censurat de academie. și posede nenumĕrate scrisorĭ de recunoscință.

Își are patenta și e scutit prin lege în tóte statele culte.

Prețul unui aparat e 3 cor. franco rambursat.

Se caută agenți

Prospecte să trimit la cerere gratis

Cu tóta stima:

Antal Guschelbauer.
Sopron.

17 (26—52)

Cărți ce să pot căpĕta în Libraria Seminarială.

Floricele de câmp, de A. C. Domșa .	1.—
Cântece, Sabo	1.—
Visurĭ trecute. Ciura	1.—
Studiĭ și Biografiĭ. Dr. I. Rațiŭ .	2.—
Geniŭ pustiŭ, Eminescu . . .	2.—
Drumurĭ și orașe, Iorga . . .	2·50
Poesiĭ de Alexandri.	3.—
Teatru I. II. Alexandri á 1.50 .	3.—
Vers și proză Alexandrescu . .	1·25
Novele A. Brătescu-Voinescĭ . .	1·50
Liter. pop. Eminescu.	1·50
Ciocoiĭ N. Filimon	1·50
Legende și basme Ispirescu. .	1·50
Poveștĭ, I. Creangă	1·50
Vorbe înțelepte A. Popoviciŭ. .	1·50
Vatra Părăsită Slavici . . .	2.—
Din Bătrâni	2·50
Eminescu și Coșbuc de Alexandru Ciura.	1.—
Limba Română poporană și Dialectul Sicilian, de Alesiu Viciu .	1.60

Ierarchia Românilor din Ardeal și Ungaria de *Dr. Augustin Bunea,* Prețul 3 coroane.

Biblioteca Minervei 22 nr. fie care numĕr 15 fil.

La espesițiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a luĭ

Antoniu Novotny

în Timișóra-Fabric

(22) 22—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nóue, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregĭ armonióse, pe lângă garanție pe mai mulți anĭ, provĕdute cu adjustărĭ de fer bătut, construite spre a le întórce cu ușurință în orĭ ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o latură prin aceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe orĭ premiate, carĭ sînt provĕdute în partea superióră — ca violina — cu găurĭ după figura *S* și pentru aceea aŭ un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, așa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unuĭ clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiŭ. Mai de parte se recomándă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătător, — spre preadjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de tóce de metal.

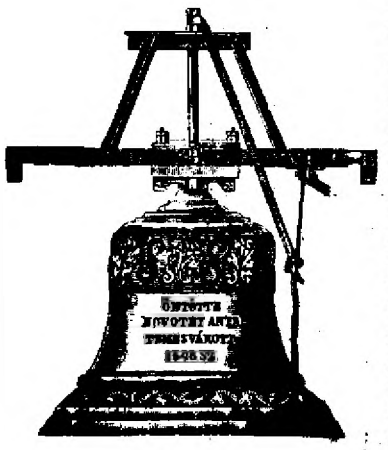

Preț-curanturĭ ilustrate se trimit în mesne gratuit și franco.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul:
Pentru monarchie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., ½ an 9 frc., ¼ an 4 frc. 50 cm.
Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia, să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XV. Blaj 18 Martie 1905. Numă ul 11.

La situaţia clerului

(articol sosit de afară).

I.

De când a făcut Dumnezeu lumea, rele, păcate şi neîndestuliri au fost, sunt şi vor fi. Faţa lumii prin vorbe, fapte şi proceduri înţălepte se schimbă e drept, mult puţin, dintr'un stadiu slab într'altul mai bun, dar a sterge cu totul răul, păcatele şi neîndestulirile omeneşti — şi a-le înlocui cu stări îngereşti, — e peste firea omenească.

Des şi cu temei să zice, că cei chemaţi întru înoirea feţei posomorîte de azi a pământului sunt preoţii. Mă plec cu reverinţă acestui adevăr mare! Da, noi preoţii, cari trăind în mijlocul poporului îi cunoaştem mai bine baterea pulzului, aplecările, defectele şi relele ce-l bântue.

Noi suntem chemaţi şi de Dumnezeu, însărcinaţi de superiori şi îndatoraţi şi din partea naţiunii a conduce poporul în direcţia sănătoasă a vieţii sufleteşti şi trupeşti

Numai cât Doamne, mare osăbire între a zice, a pretinde şi a face — şi-apoi a produce rezultate! — Răul şi păcatele cu greu să scot din cuiburile lor — ba de multeori încercările de a scoate aceste rele — fie cu procedură cât de iubitoare şi prudentă — să răzbună cu neascultare şi ură, zis'a Mântuitoriului: de m'au ascultat pe mine şi pe voi vă vor asculta, de m'au iubit pe mine şi pe voi vă vor iubi — şi alte vorbe: în lume scârbe ve-ţi avea.

De neiubire şi scârbe parte avem! Aceste nici că ne surprind, ci mai vârtos, numai ne revoacă în minte cele spusă de cerescul nostru Magistru.

Ceeace mai mult ne surprinde este, că vedem împlinindu-să alte cuvinte alui Christos: că m'au urît în deşert, că şi noi suntem adese urâţi în deşert, numai ca să se plinească scriptura.

Să pretinde dela noi mult şi ni-se recunoaşte şi răsplăteşte puţin.

Ba ni-se pun chiar pedeci în lucru, căci lumea e alarmată asupra clerului. Chiar cârmuitori de ai ţării ne acuză, că tinem poporul cu voia în ignoranţă cu scopuri perverse. Ai nostri în pretenziunile multe şi mari ce le aşteaptă dela cler, pierd din vedere adeseori, că aşa de rău suntem situaţi materialiceşte, încât nu putem sta cu trup cu suflet ca să împlinim, toate câte ni se cer.

Noi ca puşi în slujba altariului ar trebui să trăim dela altar — pe cum şi s. Scriptură zice. Dar ce ne dă sfântul altar la care mulţi servim cu fervoare şi devotament?! Puţin — foarte puţin! Mai puţin decât înaintaşilor nostri dela cari nici oamenii, nici timpul simplu în care au trăît dânşii, n'au pretins atâta, cât dela noi; nici pe departe nu ne dă atâta decât am avea lipsă neapărată. Nu e mirare deci şi nici poate fi păcat: că mulţi apucăm de coarnele plugului, asudăm în arşiţa soarelui şi ne zbatem în toate capriţiile timpului. Asta rari o fac din „pătrundere de spirit de arândaş", cei mai mulţi o fac de silă ca să poată trăi cinstit cu familia, cari azi reclamă multe şi mari jertfe, atât cu creşterea cât şi cu susţinerea ei.

Şi dacă să miră străinii când ne văd în haine strujite şi muncind, cel puţin nu să mire ai nostri, cari ar trebui să ne cunoască lipsele!

Pe lângă putinătatea remuneraţiunilor ce le primim, mai este şi alt năcaz: nici acelea nu le primim la timp, ci după espirarea anului, ba şi după ani, iar unele din ele mai rămân şi neplătite pe veci. Stolele ne sunt micşorate, cât de silă, cât de milă. Din ce să trăim dar? dacă nu din sudoarea feţei, în multe în tare multe

---

FEUILLETON.

În paresemi.

Scrisoarea I.

Unui prietin.

Îţi mai aduci aminte de sara aceea măreaţă, cu cerul înalt stropit cu flori de argint, cu liniştea desăvârşită? Întram în Paresemi şi nu aveam o sticlă de viu, de care să ne putem mândri şi noi a doua zi prietinilor. Era pustiu în odae, şi clipele treceau încet, numărate de limba lungă, plină de prav a ceasornicului de părete. — De câte ori nu m'am gândit mai târziu, câte maşinării de acestea sunt în lume, cari fără nici un înţăles şi rost pentru ele înşile, îndeplinesc o funcţie oare care! — Tu mi-ai spus de multe ori că nu-ţi pasă de orice ar da peste tine, — fie nenorocirea cât de mare, dar în sara aceea am înţăles mai întâi, că spusele tale nu au fost destul de sincere. Pe un scaun vechiu, cu spătează înaltă stai ca de piatră: — „Măi, eu nu ştiu de ce, dar aşa o jale m'a ajuns, încât, dacă nu mi-ar fi ruşine, aş plânge. Uită, simt lacrimile cum mi-se adună, şi nu ştiu de ce!" Şi nici spusele acestea nu ţi-au fost destul de sincere. Tu ştiai de ce ţi-se umezesc ochii, căci la cuvintele mele: „Unii oameni nu ştiu ce-e primăvara în viaţă, cum nu ştiu eschimoşii ce e primăvară în natură", tu ai clătinat afirmativ din cap. — Şi fără să ştiu cum, ne-am trezit vorbind de înaltele învăţături a filozofului neamţ Schoppenhauer, cari ni-se păreau adevăruri sfinte. Lumea nu e o vale a plângerilor, cum zice Scriptura, ci cazanul uriaş în care veşnic ard, să fierb muritorii torturaţi de patimi veşnice, de tendinţe neînţălese, cari nu pot să se împlinească, şi cine ar spune dar motivul pentru care au fost închise în om?"

Tendinţele acestea nenorocite, cari nu-ţi lasă un minut de odihnă trebue nimicite. Să nu mai cugeţi, să nu mai simţi, să nu mai doreşti, să nu mai iubeşti. Ori poate numai *să cugeţi*: acesta să fie omul întreg. Atunci ar fi linişte, pace în lume. Ar fi aproape împărăţia liniştii eterne. — Şi bietul om ar fi odată într'adevăr mântuit, nu aşa cum a fost mântuit prin Răscumpărătorul... Şi dăpănând în liniştea grea a chiliei mai departe teoriile şi sentinţele acestui Budha al apusului, care a lăsat *adevărul* lui Christos, ca să se fericească prin speculaţiuni filozofice — cari însă sunt mai în grabă: *fantastice* — mi-l închipuiam pe filozoful german, care propovăduia stingerea omenimii prin sinucidere. — ca pe un pustnic înalt, încovoiat, numai pielea şi oasele. Îl vedeam într'o chilie, — ori nu! într'o peşteră umedă, întunecoasă, cum îşi chinue trupul cu biciul ucigător de patimi, cum svâcneşte sângele vânăt din răni adânci. — Şi ulciorul cu apă şi coaja uscată de pâne, puteau să aştepte cu săptămânile, că sfântului nu-i da prin cap să-şi arunce ochii obosiţi, morţi, la ele.

Aşa ni-l închipuiam noi, şi-i dam toată dreptatea, căci într'o lume ticăloasă ca asta, şi cu un trup aşa plin de patimi, ca al nostru, nu să plăteşte să trăeşti... Şi nu ştiam, că vestitul cugetător, — adânc la tot cazul — trăia într'un palat foarte frumos, în chilii luminoase, iarna calde, vara răcoroasă, cu ferestile orbite de lungi perdele tremurate. Nu ştiam că omul acesta are un apetit foarte bun, că iubeşte femeile, fără însă ca să se însoare vreodată, de oarece el propovăduia stângerea neamului omenesc şi pe această cale a burlăcii. Şi

locuri. Nu pot susţinea că în genere ar fi aşa — dar prea multe sunt locurile unde numai aşa o putem duce de pe o zi pe alta.

Ba este ceva şi mai dureros încă: prestaţiunile ce ni-să dau dela bietul popor, nu ni-să dau cu drag şi plată binemeritată, ci din partea unora, nu puţini cu împuţări şi ca de pomană. Şi aceasta ne doare mai mult! ba ne face să chiar deplângem întru noi dispoziţia aceasta a fiilor nostri sufleteşti. În faţa acestor adevăruri nu e tare de mirat, că unii preoţi îşi pierd voia şi-şi uită de sublima lor chemare şi aşa ici-colo să ivesc abuzuri şi certe, din cari conced că unele provin şi din slăbiciunile preotului — căci şi el este om purtând trup şi vieţuind în lume, — dar mai ales şi mai dese cazuri provin din răutatea poporului şi nerespectul datorit preotului, ba adese chiar oameni inteligenţi de ai nostri sumuţă contra preotului pe credincioşi din din simplul motiv: de ai micşora modestele competenţe.

Nu voesc a justifica pe cei vinovaţi, dar constat că cu sumuţări fără temei adevărat nu să duce înainte cauza înaintărilor noastre mult dorite şi reclamate de spiritul timpului.

E cu mult mai de mirat că astfel stând noi preoţii luaţi în goană, nici cinstiţi cum să cade — mai sunt între noi mulţi — cei mai mulţi — cari totuşi stau cu dragoste în dumnezăiasca slujbă a preoţiei, pătrunşi de cuvintele Mântuitoriului: îndrăzniţi, căci eu am biruit lumea!!

Spre a cunoaşte bine situaţia şi spre a îndrepta, drept şi cu drag cuvântul adevărului, e timpul suprem să se aibă şi aceste în vedere, căci aşa s'ar mai putea stârpi din grosul relelor şi păcatelor în cari înoată societatea noastră — şi am trăi în o lumină mai adevărată — ceeace e foarte de dorit.!

Emigranţii greco-catolici în America — Revista „die Katolischen Missionen" aduce în numărul său proaspet (Martie 1905) sub acest titlu un articol, din care estragem următoarele:

În anul 1810 Statele unite numărau 7.239.000 locuitori, în anul 1900 deja 76, 215.000 (cf. Cahensky în Allgemeine Rundschau 1904,405 urm.) Dupăce însă despre populaţia indigenă a Statelor Nouei Englitere mai de grabă se poate zice că scade, de cât că creşte, de aceea creşterea aceasta enormă se poate pune aproape numai în socoteala emigrării din Europa.

Timp îndelungat aceşti emigranţi se recrutau, afară de Britania-Mare. din Germania. Numai între anii 1845—1870 numărul Germanilor emigraţi în marea republică de peste ocean se urcă la 2.158, mii suflete. În ce priveşte apoi confesiunea — maioritatea în timpurile de mai înainte era protestantă. Singură Irlanda trimitea dincolo în măsură mai mare elementul catolic. In timpul din urmă însă s'a săvârşit o schimbare plină de însămnătate — în ce priveşte emigrarea. În locul Nordului protestant ocupă tot mai mult teren emigranţea din Sudul şi Ostul catolic, întâiu de toate din Italia şi Austro-Ungaria. Urmarea e că în privinţa naţională păşeşte pe planul dintâiu elementul romanic şi slovac în privinţa religioasă elementul catolic. Câteva cifre vor dovedi-o:

Anul	Numărul total al emigranţilor.	Slavi	Români	Catolici
1888/9	434.790	ca 50.000	33.400	187.700
1902	702.368	ca 300 000	222.369	485:600
1903	894 246	ca 380.000	262.580	597 700
În trei ani	2.031.404	ca 730.000	518.394	1.271.000

Între cei 894.246 emigranţi ai anului 1903 — cea mai înaltă cifră de până acuma a imigraţiunei, se mai găsăsc abia 16.400 Germani. Cel mai mare contingent de Romani l'a dat Italia (din 1 Iulie 1898—30 Iunie 1903 nu mai puţini ca 722.547) apoi Franţa (1888—1903—18 620) Portugalia 17,858. Spania 4,930 etc.

Dintre cei 730 mii Slavi imigraţi în 1903. erau originari din Austro-Ungaria, cu deosebire din Galiţia 480.285, din Rusia şi Finlanda 271,505. restul din Bohemia. Sârbia etc. — Fără îndoială aceasta creştere însamnă pentru biserica catolică din Statele Unite o întărire inveselitoare. cu toate că îi impune problema dificilă de a îngriji în mod îndestuilitor în privinţa religioasă de aceste masse. Pentru Romani pretensiunea aceasta e mai uşor de realizat — având în

---

nu ne ajunsă de asemenea la cunoştinţă, că se bucură mult de vizitele ce i-le făceau străinii veniţi din depărtări mari, ca să vadă pe acest om fenomenal, care, băiat, spuse odată mamei sale, care se cruci de mirare: „Şi porcul are suflet, mamă".

Cum să zideşte în lumea aceasta pe minciună, şi cum imboldul mai tuturor neadevărurilor e dorul de mărire, de glorie, care e minciuna cea mai mare, fiindcă Dumnezeu ne-a spus adevărul: „Ce ai, ce nu ai primit? Iar dacă ai căpătat de ce te lauzi...?"

Vezi prietine, chiar şi noi în sara aceea de lăsatul secului, când am preamărit pe Schoppenhauer, ca nici când altădată, ne-am minţit pe noi înşine, căci ne-am cugetat de toţi părăsiţi, când cineva, cel mai puternic veghia asupra noastră. Ţin minte ca acum. Tu ceteai din când în când o sentinţă, eu ascultam. Apoi aşteptam amandoi, ca şi când am fi aşteptat să ne vină de undeva, de departe răspunsul. — Deodată clanţa dela uşe să mişcă încet ca supt o mână uşoară, nedibace. Uşa însă nu se deschide. Mă ridic şi ajut.

„Cum te chiamă voinice?"

— „Pătruţ!"

Un ţigănuş de un cot şi-o palmă, desculţ, deşi era la începutul lui Martie, cu o cămăşuţă smolită, câteva zdrenţe dintr'un clichinuţ vechiu, cu dinţii albi, cu ochii negri ca tăciunele.

— „D'apoi măi Pătruţ, aşa târziu-cine te mai poartă pe drumuri?"

— „Capăt şi eu ceva, sărut mâna la măria-sa, că pân'acum n'am putut veni. Capăt şi eu ceva!" — Buzele subţiri, vinete astupară dinţii albi.

— „Şi de ce ai venit numai acum? „Ăialalţi doi mai mici au plecat dela amiazi. Şi tetea a înghiţit odată dintr'un şustar cu moare de curechiu, şi s'o dus cu cetera, să capete ceva. Şi dacă s'o dus maica s'o pus să moară!"

— „Cum s'o pus să moară, măi Pătruţ?"

„Că n'o murit. Numai am auzit că plânge unu mic-mic şi gol. Ăi cari s'au dus erau îmbrăcaţi ca şi mine. — Şi maica mi-a zis: „dute Patruţ. şi capătă şi tu ceva!"

Ţi-i minte, dragă prietine, cum ne-am scuturat atunci pungile, şi am pus până într'un ban tot ce am avut în palma lui Pătruţ? — Şi un minut a fost deajuns ca să ne uităm de Schoppenhauer, de teoria lui despre nimicirea omenimii? O nouă viaţă, străină de noi, pe care poate nu aveam s'o cunoaştem nici când. — venită pe lume. şi-o faptă de iubire săvârşită pentru viaţa asta nouă, ne-a luminat inimile, şi am uitat că ne lipseşte vinul de pe masă. şi plăcintele, a căror faină era încă poate numai holdă verde ori nici aceea?

Şi-ai început tu să-mi povesteşti aşa cum şti tu. dulce. aşezat cuminte. Îmi spuneai de mamă-ta bună, duioasă, suferind de durerile altora, — de nepătata mândrie şi cinste veche, creştinească a părinţilor tăi. Şi din spusele tale, te vedeam în sările de iarnă, cum te duce încet de mână bunica ori mama înaintea icoanei, ce a ascultat rugile unui şir întreg de glureraţii, cum îţi pui mânuţele grăsulii cruce, şi cum şopteşti ca'n vis, împiedecându-te: „Tatăl nostru". — Te văd apoi în Paresemi bătând vechile mătănii strămoşeşti. pe cari bunica, mama şi tata le fac cu atâta smerenie atingând cu fruntea faţa rece a căsii; tu în urmă îi măimuţăreşti aşa de drăguţ.. Le văd toate, şi tot mai mult mi-se întăreşte o convingere adâncă: Creşterea dată de părinţi hotăreşte în rândul întâi asupra caracterului. — Îmi scrii acum de curând. că cei din societatea în care eşti acum. te iau mereu în bătae de joc pentru că-ţi îndeplineşti datorinţele către Dumnezeu Când ai făcut cea dintâi mătanie, ziei că au bătut cu toţii în pălmi. şi au comandat trei litre de vin. — Spui că-s oameni foarte învăţaţi cari au tăiat trupuri. au secţionat. dar. după cum mărturisesc. nu au dat nici când de *suflet*. — Dacă-i aşa trebue să fie nişte savanţi à la Darwin. şi alte somităţi ştiinţifice.

Vreau să te fac să cugeţi la un lucru. Dacă nu-i nici absurd, nici nelogic. nici în contra culturii, ca diferite curente filozofice să-şi aibă adoratorii săi, ca aceştia să creadă, să mediteze. să se însufleţască, să pună în praxă învăţăturile ori principiile numai cuprinsă în anumit sistem. — cum poate cineva care să ţine om cult, să râză de tine care asemenea puni în praxă un sistem, chiar când acesta ar fi numai filozofic, adecă mai mult din fantazie scos, după cum sunt sistemele lor. — Începând dela cei mai mari a vechimii. dela Plato, Aristot, Socrat. şi până la cel mai mare a ultimilor vremuri — până la Kent. ori dacă vreai până la Nietsche. — care ca ideal al omenimii pune pe un anumit „supra-om". care nu e nici mai mult, nici mai puţin decât un semizeu din lumea păngână greco-romană, toată aceasta lungă catenă de oameni neînţeleşi în sublimitatea lor fabuloasă nu cuprinde alteeva decât negarea sau afirmarea adevărurilor. pe cari antecesorii le-au afirmat sau tăgăduit. O filozofie trăeşte de regulă cât trăeşte reprezentantul ei. *zic reprezentantul,* şi nu mai mulţi. fiindcă foarte arare, sau doar nici odată nu poţi afla doi

vedere înalta lor capacitate de a se acomodà. Mai greu este acest lucru pentru Slavi, cari pe lângă proprietățile individuale de rassă, aduc cu ei de cele mai multe ori și un rit bisericesc diferit. Imigrația slavă datează din timpul mai nou. Mai întâiu veniră ca lucrători la băile de cărbuni din Pennsylvania. În a. 1880 numărul lor acolo era 1925, în 1890 deja 40.000. în 1900: 81.000, dintre cari aproape jumătate Ruteni, ceialalți Poloni, Bohemi, Croați, Sârbi, Bulgari.

Polonii și Cehii aparțineau ritului latin — ceialalți ritului Grec, cu deosebire celui greco-unit. La acesta din urmă sunt a să numëra Rutenii greco-catolici.

Asupra acestei interesante clase de imigranți scoatem din Messenger (Sept. Dec. 1904) câteva date prețioase (Ele varsă lumină asupra problemelor, ce se ivesc din această rară amestecătură de popoară pentru biserica catolică din Statele unite).

Cel dintâiu preot rutean trecut dincoolo în 1884 cu imigranții a fost R. P. Iwan Volansky din Galiția; „să așeză în Shenandoah (Pennsylvania) și edifică cea dintâiu biserică greco-unită. Dupăce era însă căsătorit, episcopii americani nu voiră bucuros să-l recunoască, și așa archiepiscopul său Cardinalul Sembratowic din Lemberg îl revocă și îl trimise la Brasilia. Numai pe încetul neavând încătrău se învoiră și Americanii la aplicarea unui cler căsătorit, dupăce puținii monahi Basiliți nu erau deajuns pentru păstorirea sufletească a credincioșilor Ruteni. Crescând imigranții crescu și numărul bisericilor și al comunităților greco-catolice.

Astăzi sunt în Statul Pennsylvania 48 biserici, în New-york 8, în Ohio 7, în New-Iersey 6, Conntecricut 4, Indiana și Colorado câte 2, în Massachusetts, Illinois și Missouri câte una, în total 80 de biserici greco-catolice. Maioritatea lor sunt edificii de lemn simple, modeste, multe sunt însă adevărate opere de model a stilului rusesc — ridicate cu cheltueli și de câte 100 mii dolari.

Faptul că sunt edificate din mijloace private e o frumoasă dovadă despre spiritul de jertfă și despre zelul Rutenilor. Pe lângă aceea cele mai multe biserici sunt împreunate și cu frumoase școale parochiale, în cari de obicein funcționează doi învățători: unul englez și unul rutean. Numărul preoților de asemenea s'a înmulțit, deși încă nu e corăzpunzător numărului sufletelor. După informațiile private, demne de încredere, să află acum în Statele Unite 75 preoți seculari și 3 călugări Baziliți ruteni, așa dară tot cam la 3700 suflete un preot.

Unul dintre acești preoți este convertit dela biserica ortodoxă, unul fu chirotonit în America după ritul latin, doi sunt necăsătoriți, trei văduvi, toți ceialalți căsătoriți cu familii, mulți dintre ei sunt foarte culți și activi mai ales în ziaristică. Sucrescența de preoți până acuma se aduce din patria europeană, dupăce în America nu se află încă pentru ei seminar ori mănăstire proprie. Numărul acurat al sufletelor nu se poate statori ușor, conscripția oficioasă e fără de preț în privința aceasta dupăce nu face deosebire între ortodocși și catolici. După informațiile Reverendului Shipman în Pennsylvania trăesc cam 148.700, în New-york 32.500, New-Jersey 27.500, Ohio 20.500, în alte state mai puținei, cu totul cam 275.000, și dupăce imigrația crește continuu numărul de 300,000 nu e esagerat. După jurisdicția bisericească sunt împrăștiați în 22 dieceze diverse, cei mai mulți sunt în dieceza de Pittsburg (63.000 suflete). Ca și celelalte popoare imigrate țin și Rutenii până acuma mult la limba, la datinele și vederile, ce dimpreună cu certurile politice cu tot, le-au adus din patria lor. Aceasta nizuință de a-și păstră caracterul lor național nu este puțin sprijinită de un spirit foarte desvoltat de asociare. În orice localitate unde să întâlnesc, să asociază numai decât în așa zise confraternități cu câte 30-100 de membrii, își aleg un sfânt de patron și un prezident propriu. Aceste tovărășii sunt apoi de obicein părți a unei asociații mai mari, carea prin reprezentanți în tot anul ține o adunare generală de consfătuire. În fruntea asociației mai totdeauna e un preot. Numărul celor patru asociații principale variază — una întemeiată în 1900 are deja 74 confraternități cu 3229 de membrii, altele mai vechi mai mulți. „Societatea națională rusască (Russky Narodny Soyus, întemeiată în 1894 are 104 confraternități cu 54000 membrii. Toate aceste asociații își au revistele lor săptămânale — binișor redactate.

Pe lângă acestea presa greco-catolică resiațește un număr foarte mare de broșuri cu cuprins religios ori politic, calîndare bine adjustate, frumos ilustrate ș. a. Peste tot această grupă a imigranților greco-catolici, în mijlocul aerului libertății americane a luat o desvoltare foarte puternică și îmbucurătoare. „La început — scrie bravul (The Slav Invasion) tractând despre imigrația slavă peste tot. — găsiai pe slavi numai în „Patch", adecă în acelea sate de barace în apropierea băilor de cărbuni. Astăzi însă ei umplu deja orășelele mai mici, și în stradele capitale ale orașelor montane deja îi întâlnești ca negustori, hotelieri, măcelari etc. Ba îi aflăm deja și pe treptele mai înalte ale vieții comerciale De curând în Shenandoah s'a deschis o bancă, din puterile Slavilor. La una din cassele de bancă din Mahánoy City de ase

---

într'adevăr mari, care să joare unul pe crezul celuialalt. — Așa au trecut toate curentele, fără ca să mântue pe cineva, fără ca să-i aline durerile, — nici chiar zămislitorilor lor —, ci dimpotrivă adăugând foarte multe nenorociri oamenilor mai puțin luminați, și mai slabi de voință.

Dar *creștinismul,* cărui îi slujești tu, nu e învățătură! Nu, nu! Creștinismul e *adevăr* și *viață,* pentru aceea trăește de 20 de veacuri. Christos nu a zis „Fericiți sunt cei săraci cu spiritul" în senzul în care a zis Spinoza: „Există o singură substanță". O, nu! Spinoza a *gândit* cu mintea lui de om că așa e și că a spus un adevăr. Christos *n'a gândit,* el *a știut,* că spune un adevăr dătător de o viață nouă. Și dacă nu-i împotrivă culturii să crează ceeace gândește un om că-i adevăr, cum vei puteà greși împotrivă aceleiași culturi, când crezi și urmezi unuia care nu caută adevărul, ci-l spune așa cum e, fiind ei înșuși izvorul adevărului?

Noi ceice am bătut mătănii în paresemi când eram copii, și-le facem încă și acuma, să nu ne pese de cutare vorbă încolțită de batjocură și răutate ce ni-se aruncă de vre un om cuit în toată puterea cuvântului. Pe noi teoriile ce-i nimicesc pe ei sufletește și trupește, ne lasă reci, — poate așa în anume momente de încercare să ne stăpânească puțin. Noi trăim liniștiți și murim liniștiți, ei fac sgomot în toată viața lor, își petrec se cartă, discută, beau iar, ca la urmă să crape la marginea unui șanț, ori supt cutare masă din vre-o crișmă murdară, unde să plămădesc toate otrăvirile din lume.

Alfius.

Comentar la evangelii

(de Jules Lemaitre).

(Continuare și fine).

II.

Muciu era pe timpul acesta de șasăzeci de ani. Afacerile sale erau în floare. El era tare mulțumit și să considerà de tare destoinic și harnic. Neavând anză, de a comite ceva rău, el să țineà de om de frunte și cinstit și el prețuia mult această ordine socială care îi permiteà să fie bogat și cu vază.

Soția sa muri, i sându-i o fică de optsprăzece ani, Néera. Un june, iubind pe Néera și ea iubindu-l, îi cerù mâna ei. Muciu i-o refuză din cauza săràciei lui. Tînărul să înecă în lacul Tiberiadei.

Curând după aceea Néera, sedusă de un nobil roman fugi cu acesta. Însă, fiind părăsită de amant, nu cuteză să se reîntoarcă la tatăl său, ci înmulți și ea numărul acelor nefericite, cari agrăesc pe trecători pe la colțurile stradelor, și Muciu nu mai auzi nimic despre ea. Dar aducerea aminte de copila aceasta îi causă o rană adâncă și dureroasă.

Spre a afla oarecare mângâere, să căsători cu o siriană, cu treizeci de ani mai tînără decât dânsul. Nu peste mult observă, că aceasta îi e infidelă și îl înșală. În mânia sa să socoteà una după alta: să o omoare, să o alunge cu rușine dela sine sau să o dee în judecată; dar în urma urmelor o iertà pentrucă ea între multele lacrimi să roagă de iertare, și fiindcă el o iubeà.

Un incendiu îi nimici toată avuția, toate grânarele și turmele sale arseră. Un econom infidel fugi, ducând cu sine partea cea mai mare din banii săi. În urmă mai mulți ani neproductivi îl ruinara de tot.

Bătrân și neputincios, nu mai puteà căpătà nimic de lucru. Soția sa devenită iarăși credincioasă și bravă, nu puteà câștigà atâta, cât să se nutrească amândoi. El ajunse acolo de trebuia să cerșească, și trăia din milă și din mici furturi ocazionali. El începù a cunoaște acum învârtoșarea inimei celor bogați îi urià și era convins, că societatea e clădită pe nedreptate și minciună.

Acum ca prin vis își aduceà aminte de cuvintele lui Isus. Într'o zi îi trecù prin minte, că acum și el este unul dintre acei mizeri, de cari avusese Isus milă și pe cari îi cercetà în bunătatea sa.

În aceea-și zi îi aduse soția sa nește fileri primiți dela apostolul Ioan, și îl duse și pe dânsul în adunarea creștinilor.

Muciu recunoscù pe apostol ca pe unul din acei doi pescari, către cari zisese Isus: „Fiți lui Zevedei, veniți după mine".

Muciu, spre surprinderea sa, află în această adunare și pe fica sa Néera, căită, cu minte și îndestulită.

Așa era de impresionat, cât începù a crede în Christos.

„Nu e lucru de mirare aceea", zice el către apostol, „că eu acum cred în acela, a cărui fapte și vorbe odinioară atât de adeseori le-am defăimat?"

menea au parte puternică. În politică deja Slavii constitue un factor de care trebue să se țină cont; tot mai mulți câștigă dreptul de indigenat american. În Shenondooh au deja trei membrii în conziliul municipal, pe cum și doi oficiali — slavi. În cercul I. de alegere al orașului stăpânesc deja 70% din numărul voturilor, în acelaș cerc din Mahanoy-City au cel puțin 60%. În întreg cercul de alegere al Schuilkili-ului slavii sunt așa de puternici, încât să poate zice pe dreptul că alegerile cercuale sunt în mânile lor".

Anumite îndoieli împotriva imigrației slave la început des manifestate au dispărut cu totul; slavii s'au dovedit ca un element foarte brav și destoinic. În privința aceasta dară cestiunea slavă e resolvată în mod fericit; de ar succede numai tot așa de bine de a-i ține fideli credinței lor și de a-i păzi să nu ajungă în apele indiferenței religioase ori ale apucăturilor socialiste. Un pericliu îi amenință pe acești slavi — foarte neînsămnat din partea sectelor protestante — mai ales însă din partea bisericii greco-ortodocse (schismatice) carea de asemenea a căutat și aflat în statele unite un drept de a se stabili.

Biserica greco-ortodoxă — ori mai corect biserica russo-imperială, al cărui cap suprem e Sfântul Sinod din Petersburg își puse piciorul pe pământul American mai ntâiu în Alasca. De atunci sub stăpânire rusască Alasca căpătă la 1798 un episcop propriu, cu reședința în Sitka (New-Archangel cu titlul: Episcop de Alentia și Alasca. În 1867 reședința fu mutată la San-Francisco. Cea dintâiu biserică greco-ortodoxă din New-york întemeiată la 1874 se desființă deodată cu trecerea fundatorului ei Nicolas Bjerring la Presbiterianism (și mai târziu la catolicism).

Comunitatea ortodoxă de astăzi din New-york datează din a 1892. În a 1900. capul ei suprem luă titlul: Episcop de Alentia și Nord-America și de atunci reședează altevnativ câte o jumătate de an în Sau-Francisco și New-york. Amândouă aceste orașe au catedrale rusești frumoase. Pe lângă aceea astăzi sunt și doi episcopi sufragani în Litka și în Brooklyn.

Numărul credincioșilor greco-ortodocși în Canada și în Statele Unite este de 34. 982 suflete, dintre cari 1463 Ruși, 11.794 Ruteni, apoi Sârbi, Bulgari etc. Biserici greco-ortodoxe sunt 59 dintre cari 18 în Alasca. Clerul costă din 3 episcopi și 56 preoți 142 seculari și 14 călugări cei mai mulți Ruși si Ruteni. Au și ortodoxii asociația lor pentru sprijinirea reciprocă întemeiată la 1895. (cu 57 confratenități, în total având 1588 membrii), carea desvoaltă o activitate publicistică foarte vie și o propagandă — sprijinită de Rusia foarte aprigă Le-a și succes de repetite ori — până în timpul din urmă să atragă în partea lor grupe mai mari ori mai mici de uniți — catolici — greci — între aceștia și câțiva preoți; în acești din urmă 11 ani numărul tuturor acestor convertiți — după datele lor propri — se suie la 8930.

Împrejurarea că ortodoxii își au în America episcopii lor proprii — iar catolicii greci nu — se esploatează din partea celor dintâi pentru a-i amăgi la trecere în partea lor. Roma, zic ei uniților, nu le va da nici când și nici odată episcopi proprii, ci totdeauna vor avea să fie supuși și guberați de episcopi latini.

Ortodoxii mai au de gând apoi ca prin întemeiare de siminarii de rit propriu să câștige și tineri dintre Ruteni, cari nu-și au încă Seminariile proprii.

Preste tot ortodoxii voesc să asculteasscă diferințele naționale și bisericești ce sunt între catolicii latini și greci, și stărnesc asupra multor legături comune, de rassă, de limbă, tradiții vechi și de rit, cari îi unesc — pe ortodoxi cu ei.

(Va urma.)

Concepțiunea nepătată. — Dl *Dr. T. Botiș,* în nrii 7 și 8 ai *„Bisericei și Școalei"* răspunde la ceeace am scris ultima oară în „Unirea" despre concepțiunea nepătată.

Spune, că mărturiile patriarchilor neuniți aduse de mine „au fost puse la cale sub influința puterilor romano-catolice de zeloșii iezuiți, pentru a câștigă prozeliți în orientul ortodox". Fii bun și argumentează lucrul acesta Dle Botiș, cu documente, căci altfel cum de îndrăsnești a afirmă așa ceva? Factum non praesumitur nisi probetur. — Ori doară așa sunt de slabi de caracter patriarchii aceștia neuniți, de în patria lor, unde ei stăpânesc, să lapădă de credință în fața unui conzul și a unui iezuit?

Zice Dsa: „Cine a scris articolul respectiv (în nrii 51 și 52 ai „Bis. și școl.") și ce ediții a folosit din sfinții Părinți, nu impoartă. Redacțiunea e responzabilă despre tot ce să publică în coloanele amintitei foi". O astfel de responzabilitate, că adecă redacțiunea să steie bună, că scriitoriul unui articol a folosit ediții autentice și cu conștiință în articolul său, de aceea nici nu îl lasă să fie controlat, — nu mai există pe rotogolul pământului. Ori cine îți poate spune redacția n'a putut-o face aceasta, și nici n'au dreptul să o facă! A cedă e un adevăr elementar.

Se ocupă apoi — ca de comun — cu lucruri politice, ce nu să țin de temă. Vorbind despre S. Oficium Inquisitionis, nici idee n'are despre cercul de activitate al acestei congregațiuni.

Două lucruri nu le pricepe de aceea i-le explic:

1. Citatele din Coran nu le-am adus de aceea, că doar teologii romano-catolici ar ține Coranul de revelație divină — ceeace n'o crede despre ei nici chiar Dl Botiș, — ci ca să se vadă, că pe vremea când și-au constituit Mahomedanii legea lor, învățătura despre concepțiunea nepătată să află în tradiția bisericii orientale, căci altfel nu să poate explică textul citat, care numai deacolo a putut fi luat.

2. Eu n'am zis, că poporul e competent în formularea dogmelor, dar din credința lui să vede, că biserica învățătoare i-a propus acest lucru, ce-l crede. Credința poporului e echoul, ce să naște din învățătura bisericii și după cum cunoaștem din echou vorbele, așa cunoaștem din credința poporului credința și învățătura bisericii. Acesta e un lucru elementar, ce trebue să-l admită și neuniții.

La cele mai multe, ce le aduce, își are deja răspunsul de mai de mult.

Cu Dl Botiș nu poți ajunge la sfârșit nici când. Dânsul nu cunoaște de auctoritați nici pe patriarchii neuniți, iar pe floarea teologilor neuniți, pe profesorii dela academii, — despre cari vorbesc cu atât respect episcopii, cari la neuniți sunt sfinți — îi batjocorește și persiflează.

În cazul acesta nu pot aștepta să fie convins de vorbele mele. Auctoritate înaintea Dsale ar fi numai, ceeace azi,

---

„Aceasta provine deacolo", răspunde apostolul, „că acuma ești sărac, ai trecut prin suferințe și știi, ce-s năcazurile.

„Tu ziceai că Isus nu respectează familia. Dar deslipindu-ne noi de interesele și de cercul îngust a vetrei familiari am format altă familie mai mare, cu interese mai înalte, care, iată, că acum și pe tine te scapă de mizerie și de foame.

„Tu ziceai, că Isus nu respectează proprietatea, când ai văzut, că învățăceii săi rump spice de pe agrul altora. Dar omul nu trebue să fie un proprietariu cu inimă învârtoșată și fără milă. Tu însu-ți ai simțit-o aceasta, pe când însuți aveai câmpuri cu bucate și grădini cu pomi.

„Întâmplarea cu porcii înecați tare rău ți-a căzut la inimă. Dar să vede, că tu nu știai un lucru. Socrul tău, un om sgârcit și tare la inimă, câștigase turma aceasta pe cale nedreaptă. Isus, carele, ca Dumnezeu adevărat, are cunoștință despre toate lucrurile, a știut și despre turma aceasta, a cărei pierdere atâta supărare ți-a cauzat.

„Tu ziceai, că Isus ar fi avut prea mare îndulgință și milă față de femeile căzute. Mai mult, aveai și alte gânduri, mai rele, despre această purtare alui Isus. Știu, că gândurile aceste rele nu le mai ai, deoarece tu însuți ai dat un exemplu de astfel de indulgință și milă prin aceea, că ai iertat soției tale toate păcatele ei, fiindcă o iubeai. Și această faptă este una dintre cele mai bune emoțiuni ale inimii tale. Iar cuvântul lui Christos a făcut din femeia ta o soție bună și credincioasă, iar pe fica ta Néera a ridicat'o din glodul, în care întrase.

„Rămâi la noi. Noi suntem fericiți. În părțile acestea noi avem mai multe case una lângă alta. Fiecare lucră, după cum îl ajută puterile sale, și capătă de mâncare atâta, cât îi trebuește, mai rămânându-ne destul și pentru bolnavii nostri și pentru moșnegii neputincioși. Isus a voit, ca — afară de cazurile, în cari voiește a ne examină tăria noastră — toate greutățile vieții să se desfășure ușor prin unire: adecă prin dragoste frățască. Noi suntem familia cea mare, până ce va sosi timpul, ca toată omenimea să fie o singură familie împreunată cu Dumnezeu.

„Și în sfârșit, dacă din viața Mântuitorului, ar mai fi unele lucruri, cari ar încurcă mintea ta, toate aceste le vei pricepe cu cât îți va fi mai curată inima și mai bună voința. Și decumva tu toate acestea nu le-ai puteà limpezi în mintea ta, atunci să-ți aduci aminte, că Isus este fiul lui Dumnezeu, și atunci venerează-i tainele sale".

Și Mucin răspunse la aceste:

„Amin!"

Nicu.

după nenniți, e imposibil: sinod ecumenic. Așa învață metro olitul *Filaret* din Moscva (cfr Revue internationale 1903 anul 42 p. 350—352).

Astfel stând lucrurile trecând Dl Botiș peste argumentele mele adunate cu toată acurateța, nu poate aștepta să dau eu crezământ citatelor din sfinții Părinți. despre cari nici dânsul nu știe, că oare într'adevăr există acestea ori ba. de ar ști ar fi spus cetitorilor săi unde le pot găsi. Aici trebue muncă, nu poți răspunde numai așa ușor.

Dl *Botiș* nu s'a priznit să facă un lucru așa greu. a cugetat că e mai bine să mestece argumente și motive unul peste altul. și între altele să mă persifleze și pe mine. Lucrurile acestea n'au loc în un articol științific. de aceea cu Dl *Dr. Botiș* nu mai stau de vorbă.

Ioan Bălan.

Nr. 268—1905.

CONCURS.

În confirmitate cu dispozițiunile Normativului general pentru administrarea fondurilor și fundațiunilor „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ se publică concurs pentru *„premiul Andreiu Murășianu“ de cor. 300.*

La concurs se va admite orice lucrare originală de cuprins literar, tipărită în decursul anului 1904, fie ea din sfera literaturii frumoase s'au artistice, fie o colecțiune de literatură poporală.

Concurenții vor avea să înainteze până la 1 Maiu a. c. la biroul „Asociațiunii“ în Sibiu 5 (cinci) exemplare ale lucrării lor. Decernerea premiului se va face în sedința plenară a Secțiunilor științifice-literare, iar premiarea însă-și în adunarea generală a „Asociațiunii“ din anul curent.

Din ședința Comitetului central al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“, ținută în Sibiu la 9 Martie 1905,

Iosif Sterca Șuluț. **Ioan I. Lăpădatu**
Secretar II.

Noutăți.

Un mecenat. Dl *Ioan Martin,* notar pens. în Fildul-de-mijloc, a dat 2250 cor. pentru cumpărarea unui intravilan, pe care să se zidească biserica noastră din Huedin. Tot Dsa a făcut și o fundațiune de 20 mii cor. din a cărei interese $^1/_2$ să revină parochului din Huedin, $^1/_2$ pentru ridicarea unei instituțiuni de interes public în aceeași parochie. Preaven. Consistor arhiepiscopesc a trimis o frumoasă adresă dlui Martin, care prin marinimia sa a dat ființă ideii pentru ridicarea unei parochii gr.-cat. în Huedin.

„Sub auspiciis regis“. *Dr. Iuliu Pordea* fost stipendist arhidiecezan, a fost promovat Sâmbăta trecută la Universitatea din Cluj, cu mare pompă, de doctor în științele politice „sub auspiciis regis“. Distinsul tinăr e fiul secretarului episcopesc dela Gherla, dl Vas. Pordea. A studiat la Gherla, Cluj. Viena și Berlin. Inelul de briliant. i-l'a predat în numele Majestății Sale secretarul de stat Zsilinszky M. Trimitem felicitările noastre și noului doctor și familiei sale. Dl Pordea e primul român promovat la Cluj „sub auspiciisi“.

Concertul tenorului N. Stefanescu. Tinerul tenorist dela opera din București Dl Stefanescu care împreună cu violinistul Kneisel a întreprins un turneu artistic prin Ardeal la reîntoarcerea lui spre România, s'a oprit și în orașul nostru, dând un Concert Duminecă în 12 Mărtie în localitățile „Casinei române“. Publicul care a cetit despre prestațiunile Dlui Stefanescu în celelalte orașe. a grăbit a să prezentă în număr destul de frumos. Tinerimea teologică, gimnazială și preparandială încă a fost bine reprezentată. — Așteptările publicului au fost deja cu primul număr din program satisfăcute. Cavatina din Faust de Gounod, Ave Maria, Rigoletto, tot atâtea juvaere a muzicei clasice. au fost pe deplin interpretate și predate. Dl Ștefanescu posede un tenor leger, duios, flecsibil și e stăpân pe voacea sa. Modulațiune, frazare și respicare corectă, sunt însușiri de care să bucură tenorul Stefanescu. Culmea prestațiunilor sale a ajuns-o în piezele românești, cari cu doioasa-i și plăcuta-i voace, și cu prezentarea-i modestă, fără pretenții a încântat pe ascultător, trebuind să repeteze multe din ele. Îi dorim un viitor frumos. — Acompaniamentul la pian a ținut cunoscuta și bine aprețiata noastră pianistă Dșoara Melania Brândușan, care a fost la perfecție. O deosebită satisfacțiune a avut publicul când în loc de punctul 5 al programului „Solo pian“ a văzu așezându-se l-a pian Dl I. Murășan și Dșoara Melania Brândușan esecutând, cu patru mâni, frumoasa Uvertură din balada nouă a Dl Murășan „Erculean“. Aplausele atât la început până a nu începe pieza cât și la fine au fost atât de furtunoase, încât pieza a trebuit repetată ce rar o face măestrul nostru. Încât a fost de gustată și apreciată noua piesă a iubitului nostru măestru, servească-i ca dovadă aplausele ce le-a primit.

Producțiunea teatrală a meseriașilor nostri. Societatea meseriașilor nostri din Blaj ne-au făcut o plăcută surprindere la sfârșitul carnevalului. — Sâmbătă în 11 Martie a dat o producțiune teatrală reprezentând comedia în 5 acte „Petulantul“ de Kotzebue. — Pieza este destul de grea, cu toate acestea diletanții nostri meseriași au știut să țină publicul într'o încordare continuă fără să-i obosască. — Cu deosebire au escelat în interpretarea rolurilor Doamna Elena Trifan, Dl Augustin Coltor apoi Dșoarele Emilia Dragoș și Aneta Nagy, domnii Aurel Maniu, Augustin Gruița, și Iuliu Gruița încă s'au achitat destul de bine. Public a fost ales și număros. — După producțiune a urmat joc. Constatăm cu bucurie, că producțiunile meseriașilor nostri de un timp încoace sunt tot mai atrăgătoare și inteligința noastră începe a să interesa tot mai mult de clasa noastră mijlocie.

Dela societatea meseriașilor nostri. Seria conferințelor meseriașilor să va reîncepe *Duminecă în 19 Martie.* Va vorbi dl Flaviu Domșa, profesor de desemn; va declamă Dșoara Cristian. Începutul la 5 oare. Prețul întrării: 10 fileri. — Domnul Ștefan Moga franselar în Sibiu a dat la fondul societății meseriașilor din Blaj 2 coroane. Primească mulțămita comitetului.

Ziaristic. „Egyetértés“, ziar kossutist, își va serbă la sfârșitul lui April iubileul de 40 ani dela apariția sa. Din acest prilej ziarul trimite tuturor abonenților săi revista lunară „Magyar Szalon“, un elegant ținător de ziare și la 1 Maiu scoate un număr iubilar de 250 pagini, care va cuprinde lucrări de a celor mai distinși scriitori și artiști magiari.

„Economul“ institut de credit și economii în Cluj și-a ținut Marți adunarea generală. Au luat parte 27 acționari cu 406 voturi. Adunarea a fost condusă de președintele institutului, canonicul *Artemiu Sarkadi* dela Oradea. Din raportul direcțiunii se constată o creștere îmbucurătoare a diverșilor rami de operațiune și de aici și a profitului cu aproape 1600 cor. Din câștigul anului 1904 s'au votat 8% dividendă acționarilor. 6885.59 cor. fondurilor de rezervă, 510.04 cor. bisericei din Cluj, cor. 1785.15 pentru scopurile filantropice și culturali și 200 cor. fondului Ales. Bohatielu, care astfel se ridică la cor. 2000 — câtă s'a fost proiectat. Din direcțiune au fost portați membrii Dr. *Amos Frâncu* și *Bas. Podoabă* cari au fost realeși. În comitetul de revizuire au fost aleși: *Iosif Lissai, Aurel O. Domșa, Antoniu Mandeal, Dr. Victor Poruț, Simeon Pop, Gavril Pop* și *Vasilie Drăgan.* Tot cu acest prilej s'a făcut raport de umanitara instituțiune *Masa studenților academici din Cluj,* inițiată de „Economul“. Dăm câteva cifre. Întratele anului au fost de cor. 2861.95 plus saldul de cor. 2437.49 din anul premergător. Ieșitele de cor. 2404.73 rămânând un rest de cor. 2894.71. Au primit prânz gratuit cu favor de 18 cor. lunar. 8 universitari. cu favor de cor. 9 lunar, 28 acestia în an. scol. 1903/4 sem. II. iar în sem. I. din an. scol. curent 20 universitari. Credem, că e superfiu a mai recomanda importanța acestei instituțiuni atât de folositoare. acum când tinerilor români. admiși la mensele academice magiare le e interzis pe timpul prânzului a vorbi românește. Băncile noastre au fost aproape singurele. cari au contribuit și anul trecut pentru Masa din Cluj. — Punctul important al adunării a fost de altcum dupliearea capitalului social dela 200 mii cor. la 400 mii. Propunerea direcțiunii. motivată pe larg de adv. Dr. Frâncu. a fost primită cu unanimitate. Prospectul se va publica în curând și până atunci relevăm, că terminii pentru plătirea acțiunilor nouă vor fi următorii: $^1/_7$ 905 $^1/_1$ și $^1/_7$ 906 $^1/_1$ și $^1/_7$ 907, când se vor solv câte 20% din prețul acțiilor. care pentru: acționarii vechi va fi de 100 cor.

Fotograf în Blaj. Dl Iosif Kató, cunoscutul fotograf, a sosit la Blaj și fotografiază la casa M. On. D. Profesor Ioan F. Negruțiu în 19, 20 și 21 a lunii curente. Îl recomândăm tuturor, ca pe cel mai bun fotograf din Ardeal.

Pentru Internatul Vancean de fetițe au contribuit Aron D. Gurarâului. Florian G. Sânger. Burnariu I. Roșia. Bozac I. Sâmbotelec. Oros E. B.-Szet-Miklós, Lita I. Iclod. Moga E Apahida. Micușan V. Suciag. Măcelar E. Totelec câte 17 c. 52 f. Crișan V. Ny-Karácsonfalva 10 c. Moldovan I. Ciunga 5 c. 84 f. și Deac I. Roșia 5 c. laolaltă 178 c. 52 f.

Frumoasă colecțiune de predici. La dl Emilian Micu în Kalacsea p. u Orezifalva Temes-megye, Ungaria. să mai pot capăta următoarele colecțiuni de predici și anume: 1. Samuil Clain: *Propovedanii* la îngropăciunea oamenilor morți Blaj 1784 ediția a II-a 1842. 2. Petru Maior: *Propovedanii* la îngropăciunea oamenilor morți Buda 1809. 3. Petru Maior: *Predici* pe Dumineci și sărbători Buda 1810—1811. 4. Popfiu Iustin: *Amvonul* pe *1868* complet legat; și numeri singuratici completativi separați 5. *„Preotul român“* Gheria anii: *1800, 1882, 1884. 1887, 1888* și *1889.* 6. Tarnavszky *„Colecțiune de Predici“* 3 vol. Cernăuț 1896, 1900. 7. *Predicele lui* Elie Mineat Brăila 1863. 2 vol. 8. *Predicele lui* Antim Iverianul 2 vol. Buc. 1888. 9. *Predicatoriul Săteanului român* Gheria *1878* și *1879.* 10. Tit Budu: *Cuvântări funebrale* 1887. 11. Nagy Mihail: *Cuvântări bisericești* Lugoș 1868. 12. Aron Teodor: *Cuvântări bisericești* Buda 1847.

Un praticant de notar, absolut de VIII. classe gimnaziale, cunoscător de limba magiară, cu scrisoare frumoasă, pe lângă salar lunar de 20 coroane, întreaga întreținere — afară de spălat și venit lateral corăspunzător află imediat ocupațiune statornică în cancelaria subscrisului.

Zlatna 15 Ianuarie n. 1905.

Iuliu V. Albini.
notar cercual

(3) 3—3

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

O RĂPIRE MISTERIOASĂ.

Era într'o duminecă dimineața și încă de timpuriu, o femeie de etate mijlocie intră iritată într'unul dintre număroasele biurouri polițienești din Londra. Unul dintre cei de față, un tinăr detectiv, cu numele Hill, o întrebă, ce dorește?

„Caut un polițist", zice ea cu voce înceată, privind sfiicioasă în jur de sine, „însă n'aș dori să se svonească despre lucrul acesta. E vorbă despre o fată tinără, care în noaptea trecută a dispărut din casa noastră".

„Ce fel de fată?" scrută Hill. „Și despre ce casă vorbești?"

Femeia îl privi suspect. „Ești încă foarte tinăr", observă ea trăgănând. „N'aș putea vorbi cu unul dintre domnii mai bătrâni?"

Dând din umeri și indignat pentru puțina încredere față de calitățile sale, Hill făcu semn unui amploiat, ce chiar intra, și a cărui căruntețe arăta o etate mai înaintată. Afară de aceea Robert Wilson trecea de cel mai înțălept și mai iscusit detectiv din Londra; în toate cazurile mai grele și încurcate se adresau lui, și dacă el lua sarcina asupra sa, atunci puteai fi sigur că o duce cu succes în deplinire. Tinerul Tomas Hill era asistentul și elevul său, ambițios preste măsură și folosindu-să de orice ocaziune, spre a se distinge, ori a-și espune cât se poate mai mult la lumină aptitudinea sa pentru cariera detectivistă. De aceea purtarea femeii l'a supărat rău de tot, mai ales când văzu cu câtă insistință vorbea dânsa cu Wilson, a cărui față trada tot mai mult interes. Ambii vorbiau însă așa de încet, încât Hill cu tot auzul său cel bun nu putu înțălege nimic. Deja voia să părăsască odaia, năcăjit, când observă pe directorul poliției, carele cheamă pe Wilson la sine. Acesta ascultă, și trecând pe lângă Hill îi șopti: „Iea pe Horris cu dta, mergi cu femeia aceasta și cercetează cazul dacă s'ar întâmpla să ai lipsă de mine, trimite încoace câteva șiruri".

Hill făcu semn amploiatului citat și se întoarse către femeie, care acum, fără nici o observare, părăsi cu dânsul odaia.

„De unde vii dta?" o întreabă el pe drum.

„Dela casa dlui Black", răspunse ea încet, și la auzul acestui nume Hill înțelese la moment interesul ce l'a arătat Wilson. „O fată, ce cosea pentru noi, a fost răpită cu forța în decursul nopții — da, cu forța", repetă ea cu voce apăsată, când observă că însoțitorul ei arată semne de neîncredere. „De bună voe dânsa n'ar fi mers niciodată, și ea trebue regăsită cu orice preț, să știu că-mi dau și ultimul filer pentru acest scop."

„Este înrudită cu dta?" întrebă Hill, mirat de tonul ei iritat și pătimaș.

„Ba nu, însă ea a fost favorita mea și doresc ca să fie găsită; numai cât n'aș vrea să se facă prea mare sgomot din cazul acesta".

„Bine, vom face tot ce ne stă în putință", zise Hill. „Acum însă aș dori, ca mainte de toate să binevoești a-mi spune numele fetei, și a-mi indica motivele pentru cari crezi, că fata nu de voe bună a părăsit casa".

„Întâi, pentrucă ea nici odată n'ar fi făcut lucrul acesta, ș'apoi pentrucă toate din odaia ei a arătat, că a fost dusă cu forța. Ei au dus'o prin fereastră".

„Ei? Despre cine vorbești?"

„Despre oamenii cari au dus-o cu dânșii. Le-am auzit chiar și vocea".

„Într'adevăr? Te rog, a te explica mai detaiat. Pe ce vreme s'a întâmplat aceasta?"

„Cam pe la 11½ oare. Eu durmeam deja, am fost trezită însă prin sgomotul ce-l făceau oamenii".

„Unde-s odăile dtale?"

„În etajul al doilea. Odaia mea este dinainte, cea a fetei, dinapoi".

„Și cine ești dta? Ce oficiu porți în casa dlui Black?"

„Sunt econoama sa — el e holteiu".

„Așadar într'adevăr ai auzit voci bărbătești în odaia favoritei dtale?"

„Sigur" afirmă femeia. „De aceea m'am sculat îndată, am mers la ușa ei, carea era încuiată, și am bătut. Îndată să făcu tăcere. Când am strigat-o pe nume, ea mă întrebă, ce doresc, însă nu deschisă: „Ah", zisei eu, „mi-s'a părut, ca și când cineva ar fi vorbit în odae la dta".

„Te-ai înșelat", răspunse ea, „va fi fost în casa vecină".

„M'am reîntors și nici n'am mai auzit nimic. Azi dimineață i-am aflat odaia goală și urme evidente despre resistența ei".

Hill făcu iarăși o față necrezătoare. „Atunci bărbații aceia ar fi trebuit s'o arunce pe fereastră afară" obsevă el cu îndoială.

„La casă să fac reparaturi și zidarii, au răzimat scările până la etajul al doilea; de acelea s'au folosit tâlharii", explică econoama.

„După părerea mea, tinera damă nu s'a prea opus", observă Hill în ton sarcastic, ceeace irită foarte mult pe femeie.

„Ah, dta nu-mi crezi?" strigă ea mânioasă. „Și totuși eu pot jură, că este astfel, că sărmana a trebuit să sufere nespus de mult, înainte de-a cădea. Se înțălege, că dta nu pricepi lucrul, fiindcă n'ai văzut-o nici odată".

„A fost frumoasă?" o întrerupse Hill.

„Hm, asta n'o știu. Eu am aflat-o de frumoasă, însă gusturile sunt deosebite".

Ea vorbi încet, trăgănând, ca și când și-ar cumpăni cuvintele, și această vorbire precaută îl făcu pe amploiat să devină suspect.

„Știe dl Black despre lucrul acesta?" întrebă el dintr'odată.

O umbră trecu preste fața ei. „Da" răspunsă ea, privind la pământ, „i-am povestit despre întâmplare, când dejuna, însă nu l'a interesat de fel, deoarece toate lucrurile casnice mi-le lăsa în grija mea".

„Așadar dânsul n-a aflat nici aceea, că dta ai apelat la ajutorul poliției?"

„Nu, și te rog a nu-i trada fapta mea".

„Dar, n-a făcut el nici o observare, că fata — cum o chiamă?"

„Elena".

„Că această Elenă a dispărut așa dintr'odată?".

„S'a arătat tare nepăsător. A încrețit numai din frunte și mi-a spus pe scurt, să nu-l mai molestez cu treburi de ale servitorimei".

„Și nu i-ai reflectat nimic?"

„Nu! Dl Black nu e omul, carele să sufere contradicții".

Hill nu zise nimic, căci după câte a auzit el despre Black, acesta avea o natură cu totul deosebită de-a altor oameni. Deși el era o persoană bine cunoscută, mai cu seamă în cercuri politice, totuși trăia foarte retras, convenind numai cu puțini prietini.

Econoama — Daniels, cum se numea ea — a ajuns într'aceea cu însoțitorii ei la casa domnu-său și pe când Horris rămase la poartă, de pază, Hill urmă femeia în interiorul edificiului, carele era aranjat domnește și era așezat într'una din stradele cele mai frumoase ale Londrei.

Folosind treptele de dindărăt, femeia conduse pe amploiat de-a-una în etajul al doilea și deschise ușa odăii Elenei. La prima vedere Hill, recunoscu, că această odae n'a putut fi locuința unei simple cusătorese, pentrucă într'însa se afla, nu numai o masă de scris, acoperită cu diverse obiecte de lucs, ci și-o bibliotecă mică cu opurile lui Schakespeare și Byron. Econoama însă, observând mirarea lui, știu să-i dea o esplicare tare ușoară. „Această odae totdeuna a fost folosită pentru lucru, și când a venit Elena, m'am socotit, că și aci s'ar putea așeza un pat pentru dânsa. Ea era o fată așa de curățică și de nepretensivă, și nu conturba pe nimeni".

„Ai aflat, azi dimineață, ușa încuiată?" întrebă Hill, carele după o cercetare scurtă constată, că patul a rămas neatins și ca s'a petrecut un fel de luptă, după cum se putea vedeà din o perdea ruptă și dintr'un scaun răsturnat și că răpirea cea misterioasă s'a făcut prin fereastră.

„Da", răspunse econeama, „am aflat'o încuiată; însă prin ușa cea mică de tapete am putut totuși să întru".

„Observat-ai, ca fata să fie luat ceva cu sine?"

„N'a luat altceva decât pălăria și mantaua și câteva mărunțișuri".

„La naiba!" strigă Hill surprins. „Dacă ea a avut timp, să se gândească la astfel de lucruri, atunci nu-mi pot închipui cum se cade decursul acestei răpiri".

Econoama nu răspunse; ea să uità numai descurajată în jur de sine, murmurând: „Tot una, ce-și gândește el; trebue aflată".

Hill i-a înțăles vorbele „Pentruce insisti atât de mult, ca fata să fie readusă?" întreabă el supect, „Ea nu este nici baremi înrudită cu dta".

„Iubesc însă foarte mult pe Elena", răspunse ea agitată. „Și deoarece sunt convinsă, că ea a picat jertfă unei apucături mișelești, nu mă voiu odihni, până ce nu o văd mântuită".

„De când să găsia fata aici în casă?" cercetă Hill mai departe.

„Cam de vre-o unsprăzece luni".

„Irlandeză?"

(Va urma.)

Păstorul sufletesc și săvârșirea funcțiunilor sacre.

(Continuare.)

Această disciplină a durat până în secolul al XI-lea, când sub Pontificele Leon al IX-lea, biserica a început a fi mai îndulgentă. Avem și azi ce e drept vre-o 11 cazuri, în cari aflându-să cineva nu poate suscepe ordurile sacre (Vezi conciliul provincial I. Blaj 1872 cap VII. pag. 89 și 91.) Să poftește însă necondițional, ca *credința, bunătatea moravurilor, gravitatea și modestia preotului să fie cunoscute înainte de ordinare* (l. c. pag. 91), pentruca astfel s. maică biserică să aibă un gaj, cumcă respectivul ajuns în treapta sublimă a preoției, va putea lucra cu demnitate, iar pre sine însuși nu se va osândi.

Ajuns cineva preot, ca să poată servi lui Dumnezeu cu vrednicie, în mod valid și în mod licit spre mântuirea credincioșilor să recere:

A) să fiă în statul darului, adecă cu conștiința împăcată, cumcă el e vrednic să servească lui Dumnezeu și să stea cu El de vorbă. *„Curățiți-vă voi ce purtați vasele Domnului“*, strigă Isaia 52, iar la Leviți. (XIX. 2) zice Domnul *„Fiți sfinți, pentrucă și Eu sfânt sunt!“* *„Nimeni nu poate servi la doi Domni!“* zice Ev. Mateiu VI. 24 iar apostolul Pavel (I. Cor. X. 21.) *„Nu puteți fi părtași mesei Domnului și mesei demonilor!“* *„De nu are cineva spiritul lui Christos, acela nu este al lui . . . . . Dacă veți trăi trupește veți muri, iar de veți omorî poftele trupului cu spiritul, — veți trăi . . .* (Aplul către Romani VIII. 9. 13.) Sfinții Părinți asemenea să întrec unul pe altul spunându-ne, că *cele sfinte trebue tractate în mod sfânt* și că preoții să nu cuteze a să apropia de săvârșirea funcțiunilor sacre, decât numai în mod sfânt, numai în statul darului. *„Tot celee să îmbracă în ornamente sacre și nu să îmbracă și cu moravuri oneste, cu cât mai venerabil apare oamenilor, cu atât mai nevrednic, să întoarcă la Dumnezeu!“* zice Inocențiu III. S. Ambrosiu zice. „Itaque digne noscamus quid sumus, et quod sumus et, professione et actione potius quam nomine demonstremus, ut nomen congruat actioni, actio respondet nomini; ne sit nomen inane et crimen immane; ne sit honor sublimis et vita deformis; ne sit deifica professio et diabolica actio; ne sit religiosus amictus et irreligiosus provectus; ne sit gradus excelsus et deformis excessus“. — Și cu tot dreptul, căci precum vița nu poate să aducă fruct, de nu va rămânea în trupină, așa nici noi, de nu vom rămânea în Isus Christos, a cărui mlădiță suntem. (Ioan XV. 4) de unde și conciliul Tridentin zice (Sess. XIII. De euch. c. VII), că nu să cuvine *„ca oarecine să se apropie de ceva funcțiune sfântă, decât în mod sfânt!“*

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut.

Cântece pentru uzul societăților corale de Aurel Popovici. Editura autorului: Ticvanul-mare (Nagytikvány).

Sub acest titlu a apărut compozițiunile muzicale ale harnicului preot gr.-cat. român din Ticvaniul-mare.

Comandând și primind aceste prea frumoase cântece mă simțesc îndemnat prin aceste orduri a le face cunoscute On. cetitori a „Unirii“. La aceasta mă îndeamnă nu numai frumseța melodiilor, dar mai vârtos cugetul de-a îndemna pe On. cetitori ca să ieie în părtinire această lucrare vrednică de laudă.

Bine știm că literatura noastră muzicală e foarte săracă, avem prea puține opuri muzicale.

Și această sărăcie provine de acolo că la noi astfel de opere nu întâlnesc brațe deschise.

Har Dlui compozitori și oameni de specialitate în acest respect avem nu unul, dar ei nu capătă impuls spre sporirea opurilor muzicale, dacă odată aceste lucrări nu să împărtășesc în spriginul recerut.

Avem artiști pe acest teren, cari n'au cruțat munca și spese mari și au edat operele lor, și apoi neaflând acestea părtinirea de cari au fost vrednice, în cele din urmă și-au perdut voia de-a mai munci, respective de-a mai eda opere muzicale.

Așa a fost până acuma, dar tot așa nu mai poate rămânea încă multă vreme.

Trebuie să progresăm în cele din urmă și pe acest teren!

Trebuie ca factorii culturali ai poporului nostru românesc să părăsască nepăsarea dovedită — până acum, și aici în locul prim sunt chemați Archiereii, preoții și învățătorii nostri.

În acele școale, unde până acuma nu să propune muzica așa după cum e cerința și pretensiunea culturală, acolo Archireii să-o introducă ca studiu obligător pentru fiecare elev, fie în gimnaziu, în teologie sau în preparandie.

Dar mai ales aici în preparandie trebuie să fie *obiect de prima necezitate pentru viitorii învățători și cantori.*

Sunt deplin convins că atunci când aceștia vor fi în proprietatea cunoștințelor muzicale necesare — la rândul lor —. chiar fără alt îndemn extern, vor înființa coruri vocale.

Înființarea de coruri vocale astăzi a devenit o cerință a timpului. La toate limbile le vedem, numai la noi abia câteva.

Aceste cazuri negreșit că vor concurge cu mare influință la înălțarea cultului divin și preste tot la desvoltarea simțului către muzică și prin ea către biserica și limba sa.

După a mea modestă părere ar fi cheia, cu care s'ar deschide terenul și pentru dezvoltarea literaturei muzicale la noi.

După aceste să vedem cântecele Dlui Aurel Popovici.

Broșura e litografiată în Leipzig, papirul e fin, formatul și lucrarea technică e estetică. Broșura cuprinde în sine 15 cântece întocmite pentru coruri mixte și bărbătești.

După a mea părere cele mai frumoase sunt: „Dorul Ardealului, Răsunetul văilor și Doinitorii Români“ și așa cred că pentru aceasta sunt și așezate pentru ambe felurile de coruri: mixte și bărbătești. ca să se poată esecuta cu ambe feliurile de coruri după împrejurări.

Cinci bucăți sunt curat numai pentru cor mixt, iar patru numai pentru cor bărbătesc.

Bucățile sunt frumoase și nu-s prea grele de executat, pot zice că sunt foarte acomodate pentru corurile de plugari, precum și alte societăți corale.

Pentru aceasta cu toată iubirea le recomând tuturor colegilor și fraților învățători, cari conduc atari coruri, le recomând și acelora, cari învață sau se ocupă cu muzica și sunt convins că această broșură le va câștiga frumoasă și plăcută distracție.

Iar Dlui autor pentru frumoasele melodii ți gratulez.

Deie Dumnezeu, ca nu preste multă vreme să putem saluta apariținea altei broșuri tot din aceste prea frumoase cântece!

Baia-mare în Februarie 1905.

Ioan Leșian,
cantor-docinte, Președintele Reuniunei Învăț. gr.-cat români din Cttele Sătmar și Ugocia, dirigentul corului de băieți.

Cărți ce să pot căpăta în Librăria Seminarială.

Floricele de câmp, de A. C. Domșa	1.—
Cântece, Sabo	1.—
Visuri trecute. Ciura	1.—
Studii și Biografii. Dr. I. Rațiu	2.—
Geniu pustiu, Emínescu	2.—
Drumuri și orașe, Iorga	2·50
Poesii de Alexandri.	3.—
Teatru I. H. Alexandri á 1.50	3.—
Vers și proză Alexandrescu	1·25
Novele A. Brătescu-Voinești	1·50
Liter. pop. Eminescu.	1·50
Ciocoii N. Filimon	1·50
Legende și basme Ispirescu.	1·50
Povești, I. Creangă	1·50
Vorbe înțelepte A. Popoviciu.	1·50
Vatra Părăsită. Slavici	2.—
Din Bătrâni	2·50
Eminescu și Coșbuc de Alexandru Ciura.	1.—
Limba Română poporană și Dialectul Sicilian, de Alesiu Viciu	1.60
Ierarchia Românilor din Ardeal și Ungaria de *Dr. Augustin Bunea*, Prețul 3 coroane.	

Biblioteca Minervei 22 nr. fie care numer 15 fil.

Fala fiecarei economne
e a avea o cafea bună.
Cafeaua
Kneipp de malță a lui »Kathreiner«
nar trebui să lipsească
dela pregătirea cafelei zilnice, din nici o bucătărie.
o o o
Să se ceară numai în pachete originale cu numele
»KATHREINER«.

Rumân. Ib. 1905.

(48) 5—20

Feller' Elsa-Fluid

a fost premiat la o mulțime de expozițiuni. Are un efect sigur contra reumei, luparei, rupturei, înfluință și migrain, vindecă cu siguranță arsurile orice fel de slăbiciune, respirația grea, baterea de inimă, durerea de urechi, nervositatea, durerea de cap și de piept — mare efect are asupra influinței ăi tusei. — 12 sticle mici sau 6 sticle duple le trimite franco pentru 5 coroane farmacistul Jenö V. Feller, Stubica Centrale 182. (cott. Zágráb).

BIBLIOTECA UNIREI.*)

1. **Benhur** saŭ zilele luĭ Mesia, de Levis Walace, 2 v. . . . 2·90
2. **M. Eminescu.** Studiŭ critic . —.90
3. **Câte-va momente** din începuturile bisericeĭ rom. de C. Auner . . . . —.20
4. **Nume de familie** la românii din Ungaria, de A. Viciŭ. . —.12
5. **Din viéța luĭ I. Micul** de M. Străjan . . . . —.16
6. **Albertina.** Povestire de Dr. V. Bojor. . . . —.30
7. **Cestiuni din dreptul bis. unite** p. I. II. . . . . 3·40
8. **Cele doue fețe ale lumiĭ** de Nicu . . . . . —.30
9. **Ziua Deșteptăriĭ** de Aurel Fodor . . . . . —.16

*) Aceia, cari vor comanda de odată toți 9 Nrii, îi primesc cu 5·80 cor. în loc 8·14 cor

Editor și redactor răspunzător:
Aurel C. Domșa.

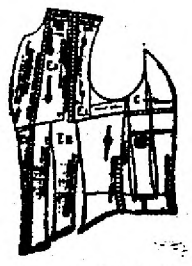
marca fabricei

De mare însemnătate pentru Dame!

Fie care P. S. Dómnă îșĭ póte însa-și pregăti cu o ușurință de neînchipuit

talia sa după orĭ ce modă

cu ajutoriul aparatului de croit talie pentru dame

inventat de **Anton Guschelbauer.** A fost censurat de academie. și posede nenumărate scrisorĭ de recunoscință.

Își are patenta și e scutit prin lege în tóte statele culte.

Prețul unuĭ aparat e 3 cor. franco rambursat.

Se caută agenți

Prospecte să trimit la cerere gratis

Cu tóta stima:

Antal Guschelbauer.
Sopron.

17 (27 - 52)

Senegin contra tuseĭ, răgușeliĭ, durerii de piept, ofticeĭ, tuseĭ măgărești, catarului astmeĭ, greutății de respirat, lungóreĭ și tuseĭ sécĭ. **Vindecă sigur și repede.** Prețul **1 cor. 20 fil.** și **2 cor.**

Capsic unsóre. Contra durerii de óse, podagreĭ, reumatismuluĭ, réceleloг, durerilor de cap, dinți și nervĭ, precum și scrintiturilor. Cele mai îmbătrânite bóle le vindecă. Prețul **1 cor. 20 fil.** și **2 cor.**

Centarin. Contra morburilor de stomac, precum lipsa de apetit, mistuirea rea, catarul și aprinderea de stomach, greața și vomarea, sgârciurile cele mai grele. Leac sigur. Folosesce și la curățirea sângeluĭ. Prețul **1.20** și **2 cor.**

Kaljodsarsaparil. Mijloc escelent pentru curățirea sângeluĭ la sifilis, morburile tinerețelor 1 sticlă **2 cor.**

Laxbonbons. Închiderea scaunuluĭ e causa diferitelor morburĭ, pecum palpitarea de inimă, amețelĭ, durerĭ de cap și altele. Deci cine sufere de încheierea scaunuluĭ numai de cât se comandeze **Laxbonbons** zacharele purgative, plăcute și dulcĭ la luat. Prețul **1 cor.**

Chemicale, drogue, legăturĭ și bandagerie chirurgice. Instrucție pentru prepararea diferitelor vinarsurĭ, liquerurĭ, rum și altele. Tenrĭ russice, Parfumurĭ, săpunurĭ, crem escelent pentru față și mânĭ. Articolĭ cosmetice, oleŭ pentru pĕr. Esență pentru picatul și întărirea părului. Apa de gură și dinți pe cum și prav. Orĭ ce fel de articlu din branșă. Tóte forte leftine. Faceți întrebare și Vĕ veți convinge.

Cornel Demeter,
apotecar în Szászvárós, iskola tér 41.
47 (6—10)

La esposițiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a luĭ

Antoniu Novotny

în Timișóra-Fabric

(22) 23—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea de noŭ a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregĭ armonióse, pe lângă garanție pe mai multĭ anĭ, provĕdute cu adjustărĭ de fer bătut, construite spre a le întórce cu ușurință în orĭ ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o latură prin aceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând:

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, carĭ sînt provĕdute în partea superióră — ca violina = cu găurĭ după figura *S* și pentru aceea aŭ un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, așa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unuĭ clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiŭ. Mai de parte se recomândă **spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătător, — spre preadjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de tóce de metal.**

Preț-curanturĭ ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul:

Pentru monarchie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., ½ an 9 frc., ¼ an 4 frc. 50 cm.

Foea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Foaie bisericească-politică.

Inserţiuni:

Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.

Tot ce priveşte foaia, să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" în Blaj.

Anul XV. Blaj 25 Martie 1905. Numărul 12.

La situaţia clerului

II.

Cuget că prin cele expuse în precedentele am spus ceeace zăceà pe inima multora.

Cumcă suntem porniţi pe calea decadinţii morale, ori cât am voi să ne acoperim păcatele şi slăbiciunile nu să poate negà. Ştim din istorie, că biserica lui Christos şi servii ei au avut pismaşi în toate timpurile — şi încă pismaşi groaznici, cari au pornit contra bisericii şi a servilor ei cele mai zguduitoare atacuri. — Atmosfera timpului în care Cuvântul lui Dumnezeu s'au conceput, trup s'a făcut şi s'a sălăjluit întru noi ca să vedem mărirea Lui, — n'a fost mai limpede de rătăciri şi de împotriviri ca şi aceasta de azi, în care petrecem noi — şi totuşi Cuvântul şi în acea atmosferă pestilenţială, a trăit. s'a desvoltat şi mărirea Lui a ajuns perfecţia, care covârşeşte toată mintea cea stricată.

Nicicà s'au putut altcum, căci a avut a să plini făgăduinţa dela Dumnezeu: porţile iadului nu vor învinge măreţul op al răscumpărării, săvârşit de Fiul lui Dumnezeu, din dragoste desăvârşită şi supranaturală, care azi să continuă în biserica Lui prin noi servii lui păcătoşi, dar chemaţi de Dumnezeu întru slujba aceasta. — Ba am puteà zice, că atmosfera de azi e cu mult mai sănătoasă ca şi aceea, căci nu trăim pe timpul lui Nero.

Ce ar fi dară cauza că şi azi atât în clasele mai înalte inteligente cât şi în poporul de jos sunt atâtea rele, păcate şi scăderi sufleteşti, cari reclamă imperios îndreptare?! Relele ce să află în clasa inteligentă să pot reduce la: indiferentizmul religios, icicolea un gram de pizmă împreunată cu pofta de înălţare la mărire şi cinste, trecerea cu un fel de suveranitate peste cei mai de jos socotiţi de ei şi lipsa de amabilitate cătră poporul de rând şi sărac. — Toate aceste sunt rele, a căror izvor e în parte natura omenească coruptă, în parte sunt unele însuşiri lipite de ei de pe străinii oraşeni în mijlocul cărora trăesc şi în parte sunt câştigate chiar involuntar, din romane şi alte cărţi rele străine.

Deşi clasa inteligentă încă îşi are relele şi păcatele sale — totuşi mai rău stăm cu poporul dela sate, cu mult mai rău, căci pe când clasa inteligentă e scutită de înşelăciunile prorocilor mincinoşi, poporul mai pretutindenea e peste măsură în mijlocul ispitelor. Ca ciupercile veninoase după ploaie, aşa au răsărit gazete veninoasă ateiste, socialiste, nazarene şi anticlericale, cari una ca alta — redactate şi în limba română — au de scop să verse foc şi pucioasă asupra clerului, hulindu-l, batjocorindu-l şi astfel alarmând lumea lor în capul preoţilor, ştiind că dacă vor bate întâi păstorii apoi să vor risipi oile. De când cu nemărginita libertate de presă pentru cei favoriţi cârmei şi cu multă ştiinţă, — de care însă har Domnului până acuma nici un cap n'a pleznit — au apucat condeiu de scris tot felul de oameni chemaţi şi nechemaţi. prevăzători şi neprevăzători, cinstiţi şi uşuratici deopotrivă scriu de-avalma cu treabă şi fără treabă tot felul de erori păcătoase ce numai stricăciune aduc poporului nostru. căci scrierile lor şi le vârâsc poporului — cât pentru bani cât de pomană — afirmându-sà de binevoitorii lui cari au de scop ca să-l uşureze de sarcinele grele ce îl apasă.

Şi cum e poporul nostru? El crede bietul tot ce vede tipărit în carte. Dorinţa de a să uşorà de sarcini nici că i-o putem imputà de păcat, căci e sărac şi stors până la măduă. Dar cum şi unde să poată scăpà de sarcini când pentru datoriile ce i-le impune statul scăpare n'are decât în mormânt?

Cearcă deci a să uşurà unde să poate — şi atăcată fiindu-i inima virgină de poveţele răutăcioase şi fătarnice din gazetele scrise de tot felul de perciunaţi parveniţi fără de Dumnezeu şi fărădelege, să răscoală în unele locuri contra sarcinelor ce le impune biserica, şcoala şi servii lor, pretind micşorarea competenţelor preoţeşti. căci alt teren de uşurare numai au. Şi aşa să întâmplă, că pentru a împăcà şi a salvà interese vitale, câte odată involuntar să pleacă „puterea absolută cea mult lăudată a Episcopului, voinţei opincei celei mai ordinare".

Ziaristica noastră fără osăbire de confesiune are datorinţa a paralizà şi luptà contra ziaristicei străine, până nu-i prea târziu, căci noi de noi preoţii nu suntem în stare a învinge toate valurile turbate care ne ameninţă cu puhoiul necurat, care voeşte chiar să ne ducă poporul în marea corupţiunei. Şi celor ce astfel de serviţii fac nu le putem şi ştim în deajuns mulţămi şi respectà! iar pe cei ce încă până acuma nu s'au avântat la această datorinţă sublimă — îi facem băgători de samă: că cuvântul poruncitor alui Dumnezeu şi al naţiunii le strigă cu viers mare: să aducă această jertfă pe altarele bisericelor al căror fii sunt şi a naţiunii din care fac parte.

Şi decumva prin aceste am grăit de rău, mărturisască ori cine asupra mea. Eu cuget că am grăit de bine, căci după cum zice un învătat: „Nimic nu este mai mulţămitor în cursul vieţii omeneşti, decât de aşi fi făcut bine datoria", iar datoria îşi are temeiul în spiritul de dreptate, primit din dragoste, aceasta este cea mai frumoasă formă a bunătătii.

Am expus părerile mele referitoare la cauzele atâtor rele, păcate şi neîndestulirì, cari azi ne bântuesc. şi ameninţă cu decadenţa morală, ba chiar pun foc în streşinele bisericelor şi caselor parochiale. Am expus însă până aci numai cele referitoare la clasa inteligentă şi la poporul de rând cu puţină pricepere şi usor de sedus. — Să nu să cugete că clerul n'are de loc parte, că nu e de vină în aceste demersuri rele şi triste. Şi la aceste voi reveni.

La chestia congresului.

De ce să neg? — în cea mai critică stare a nădejdii şi desnădăjduirii m'am svârcolit timp îndelungat. Deoparte primirea rece, ce a întîmpinat *ideea congresului catolic român* din partea inteligenţii noastre, şi în specie — a preoţimii, — de altă parte unele tonuri discordante, ce s'au ivit ici-colo prin ziare: profeţiau ideii sulevate *un sfârşit fără început,* va să zică, ideea s'a născut moartă... Har Domnului, a fost o prorocie mincinoasă. Părintele Lucaciu, şi-a ridicat voacea sonoră, pentru a trezi din somn ideia aţipită. Sunt vesel, căci în mâni mai destoinice cu greu puteà ajunge steagul ideii noastre... Înainte, deci, Părinte Lucaciu! Las, să fâlfâie măreţ steagul, ce poartă imprimaţiunea: *renaşterea simţului religios!* Înainte! — eu unul, cei mai mic, Te asociez. Ce zic? eu unul? Toţi-toţi, din al căror piept materializmul mârşav încă nu a putut potoli focul divin cu flacări arzător pentru tot, ce e sfânt, bun şi drept...

Înainte voi muncitorii presei române, căci fost'a oare de când lumea există, şi om în ea, ideie mai deamnă de îmbrăţişat, decât carea tinde la lăţirea măririi externe a eternului Dumnezeu?! — au scursu-s'a dela vărsarea sângelui dreptului Avel până la martirul zilelor noastre, potop de sânge mai vrednic de stima, admiraţia noastră, ca celce s'a vărsat pentru salvarea sufletelor nemuritoare?! Da, da, în frunte ne staţi voi *martorii vremilor,* voi cari dirigiaţi opinia publică, voi ce sunteţi *vox populi, vox Dei.*

Iar voi fraţi preoţi, cari încă purtaţ: titlu de *înaintemergător,* înrolaţi-vă sub steagul acum desfăşurat, căci doar cea mai sfântă, cea mai iustă luptă aveţi s'o îndepliniţi. *„Preoţi cu crucea în frunte!“*

Dar voi laici „inimoşi“, ce staţi cu mânile încrucişate, — par'că nu în inimicul comun avem toţi să răsbim cu pumni de oţăl?! Da, da, — nimicirea contrarului, — acesta ni-e scopul. Tot scopul pretinde însă mijloace acomodate: amăsurarea forţelor noastre cu ale vrăşmaşului. Voeşti scopul, trebue să voeşti şi mijlocul conducător la scop.

Sus cu toţii, români catolici, — vedeţi cum scrâşneşte din dinţi inimicul, văzând rândurile combatanţilor nostri bine închegate. Şi el — inimicul — poartă în frunte steag, dar pe acesta depinse sunt devizele corupţiei: „ateism“, „aconfesionalism“, „anarchie“, „socialism destructiv....“ În adevăr inimic înspăimântător, — un legion de duhuri negre ca iadul, — e tabăra lui Lucifer însuşi... Curaj însă. Va fi luptă mare, dar vedea-vom şi noi minune, — căderea Luciferului modern, — căci pe a noastră parte stă *dreptatea, — cu noi va fi Dumnezeu!...*

Suntem pe pragul sinoadelor tractuali. Fiecare confrate să-şi ţină de sfîntă datorinţă a se prezintà la sinod cu câte un elaborat, sau schiţă, ce să conţină măsurile, cari sunt a se lua întru realizarea ideii chestionate. În sinod apoi să se desbată ideia „Congresului“, iar sumarul discuţiei să se înainteze în formă de „memoriu“ Preagraţioşilor nostrii Părinţi-Episcopi. Sunt sigur, că Înalt Preasfiinţiile Lor — văzând zelul, fervoarea, însufleţirea noastră de cauză — nu numai că nu să vor retrage, ci ne vor sta în frunte ca *Protectorii naturali* a orice mişcări religioase, şi deci şi a „Congresului“. — La lucru dară; terenul de muncă e atât de vast, secerişul atât de fecund, — numai lucrători, secerători trebuesc. „Voeşte şi vei fi!“ Dumnezeu cu noi!

G. Hubic.

Tot în această chestie „Revista catolică“ a păr. Lucaciu, publică în fruntea numărului dela 15 curent următorul articol plin de căldură:

Congres greco-catolic român. Idea frumoasă şi practică, par'că s'a dat uitării. Cred şi sper, că în realitate nu-i aşa: nu numai că nu s'a dat uitării, ci din contră e adânc aşezată în inima fiecărui român intiligent, mirean sau preot. Însă fiindcă realizarea acestui proiect aşteaptă impulz, consimţire şi autorizare dela factorii conducători ai bisericei greco-catolice române, cari sunt Inalt Preasfinţiţii nostri Archierei, publicul cel mare, — se zicem aşa, — aşteaptă semnalul de lucrare spre realizare, dela aceşti factori chemaţi, şi până atunci stă pe gânduri, combinează şi ţese la planuri, programe, îşi închipueşte tot mersul acestui congres.

Că Preasfinţiţii nostri Archierei ce gândesc în această cauză gravă, nu putem şti, datorinţa noastră, a publicului celui mare, mireni şi cler din provincia mitropolitană de Alba-Iulia şi Făgăraş ar fi, să ne putem prezenta înaintea Archiereilor nostri ca o ceată de oameni credincioşi, pătrunşi de focul sacru al credinţei, plini de zel arzător pentru realizarea principiilor creştinismului în viaţa noastră socială, dispuşi şi gata la orice jertfă pentru apărarea bisericei şi a şcoalei noastre creştine-române, de toate atacurile duşmănoase, preocupaţi de crearea unor instituţiuni evlavioase, de caracter religios, dar de efect eminamente social, cum ar fi: casse poporale bisericeşti,

---

FEUILLETON.

În paresemi.

Scrisoarea II.

Unui prietin.

Îţi scriu supt impresia unei luminoase zile de Martie. Văzduhul înalt, strălucitor de argint fin, topit, trezeşte sufletele, umple de fiori dulci inimile ce bat mai tare acum. Deasupra cerul albastru de cicoare ce-şi deschide dimineaţa petalele vergure, înrourate, — chiamă sus-sus în înălţimi tainice, ca o mare magnetică încremenită. Trec în răstimpuri adieri uşoare, răcoroase de boare. Paseri mari să leagănă pe aripi întinse, plutitoare, iar păsărele — stoluri-stoluri să ceartă în arborii negrii încă, morţi, dar a căror odrazle de muguri stau să se deschidă, vrăgiţi de farmecul soarelui tinăr.

Mai de mult îmi puneam şi eu întrebarea, ca atâţa alţii, iubite prietine: cum vine biserica creştină să hotărască timpul Paresemilor de jale, de lacrimi, de pocăinţă simţită, pe vremea asta de înviere în natură, de o trezire puternică şi grabnică spre o viaţă nouă, sănătoasă? Nu să poate ca să fie ceva mai nenimerit, mai potrivnic firii noastre adevărate, decât ca să te cugeţi la noaptea neagră, atunci când ochii tăi nu văd decât o seninătate luminoasă, desăvârşită; că te gândeşti şi să vezi chinurile grele, — a ori cărui ar fi acelea, şi să le simţeşti, să te înduioşeze, să te răpească într'un extaz de adâncă compătimire, atunci, când simţurile tale, toate simţurile tale nu primesc decât impresiile celea mai dulci, celea mai senine. Să meditezi la păcat şi la uriţenia lui respingătoare, când în natură nu vezi nici o pată acum. — să te gândeşti la iadul de chinuri, când raiul înflorit, voluptuos îţi surîde pe pământ; cugetele tale să cerceteze moartea şi ce va fi dincolo de moarte, când valurile furtunoase a vieţii ce să naşte acum, te răpesc, adunându-ţi în inima caldă tot dorul şi voinţa de traiu şi de luptă.

Şi mai gândeam atunci, că poate vibra aramă sfinţită a clopotelor, — unduloasele valuri de cântec să vor topi în armonia naturii, dar nu vor fi nici când atât de puternice, ca să deştepte, să picure un strop de căiuţă în fundul unui suflet. Şi între zidurile răcoroase a bisericilor vechi pot să plângă, pot să rătăcească sbuciumându-se, cântece pline de perfecta, adânc simţita poezie a sufletelor ce s'au alipit cu totul de Dumnezeu. Pot! Diacul va căutà cu ochelarii bătrâneţii pe nas, din strana prăvoasă, descheiată, preotul în odăjdii cu florile desfirate, şterse, va trimite vozglaşeniile de laudă sau de cerere hotărîtă către Domnul, — dar în biserica rece va fi totuşi pustiu, căci vieţile se vor închinà acum Ziditorului afară, în marele, sublimul, strălucitorul templu al naturii.

Aşa îmi făceam eu socoata tinerească, în vremile acelea. Dar mai departe nu am mers. — Alţii au păşit înainte şi au ajuns la convingeri interesante, ridicole. Aceşti „alţii“ nu crede că-s din prietinii mei. O, nu. Au trăit cu veacuri înainte, şi cenuşa lor cine ştie de cine va fi călcată în picioare acum, va sufla-o vântul, ori va fi încremenit în cutare peatră din drum. Dar aceşti vechi filozofi — lumea *practică* de azi aproape întru toate le urmează, — aceşti bătrâni slăvitori a frumosului în gândire, în natură, în artă, — numai în inimă nu, — au spus hotărît că biserica creştină cu toată tactica sa de muncă, cu toate aşezămintele sale, cu toate dogmele şi legile sale nu vreà nici să audă de frumos, de senin, prin urmare de fericire, aici în lume. Biserica după ei e o bătrână visătoare întunecată, cu apucături, cu toane de prorociţă, pentru care pământul nostru, înbita noastră bucată de lut, nu mai plăteşte nimic, care nu are ochi să vadă florile din câmp nemărginit din straturile svelte, şi de pe obrazele tinere; — care nu mai poate auzi murmurul izvoarelor tainice, armonia unei muzici perfecte, glasul de argint, trămurător al unei copile îndrăgostite, doar numai crivăţul o înfioară, nu prin vaetele amare, ci prin sufletul puternic ce i-se încurcă în părul încălcit. O bătrână vrăjitoare care vede în alte lumi, şi chiar şi acolo nu-şi opreşte privirea obosită asupra frumseţilor raiului, ci vede îngrozându-şi nervii uscaţi, chinurile iadului plin de fum şi de smoală! Eată apoi, — după aceşti vechi şi noi dujmani, cari judecă fără să cunoască, — cum să află cheia, pentru a a înţălege: de ce a stat biserica vecinic în faţa curentelor nouă, luminoase, pline de viaţă, ducătoare la fericire, sau cel puţin la îndestulire, aici pe pământ, ca de pildă lutheranismului, şi mai ales liberalismului înalt, plin de umanitate, care în sfârşit tot din doctrina călugărului apostat, a pornit. Iată pentruce biserica nu să poate însufleţi pentru artele frumoase, pentru poezie, ci a trebuit să vie renaisans-ul, deşteptarea

congregaţiuni Mariane pentru junimea de ambe secsele, reuniunea altaristică cu sediul central în Blaj, organizarea peregrinajelor la Mănăstirea S. Treimi în Blaj, acolo exerciţii spirituale şi missiuni poporale, vizitarea mormintelor marilor nostri Archierei, cauza pressei periodice, cauza educaţiunei religioase a junimei, şi alte multe, câte sunt adecă relatiunile vieţi omeneşti-sociale.

Se relevez specialmente un lucru: ***Reînvierea Mănăstirei din Blaj,*** ca loc de peregrinaj pentru toţi românii, — zicem în specie pentru românii greco-catolici.

Să căutăm, ce se întâmplă în alte părţi ale lumii, cu puţin zel, cu puţină îngrijire, Priviţi la Maria-Radna, socotiţi, ce au înghiţit dela români Biesadul şi Pociul, şi au restituit poporului nostru credincios? Milioane au înghiţit, şi *nimic* nu ne-au restituit, nici moralminte nici materialminte.

Nu pomenim sacrilejul ce s'a săvârşit în contra religiunei sfinte, cu prigonirile dela biserica din Şişeşti: durere şi ruşine ne învăleşte obrazul la simpla amintire a acestui scandal teribil. Istoria îşi va spune verdictul său. „Oportet ut fiant scandala verumtamen vae *illi* per quem scandala veniunt".

Blajul! ce ar putea să fie în Blaj, cu amintirile sale religioase şi istorice!

Lucrul simplu, lucru la îndemână, nu ne trebue nici bani, nici ajutor de stat, nici congruă: singur numai interesarea tuturor celor chemaţi, şi lucrul e realizat. O nouă viaţă religioasă se deschide, un nou orizont de orientare pentru viitor! Blajul, după natura lucrului, metropola bisericei noastre greco-catolice române, centrul vieţii noastre religioase, inima, unde bate şi unde se va manifesta entuziasmul religios al unui popor.

Câte locuri pie de pelegrinaj nu are Austria! Şi totuşi ce să întâmplă?!

In catedrala cea nouă din Linţ este o statuă modernă de marmoră, obiect de veneraţiune specială a *Fecioarei Imaculate.* Din ocaziunea serbărilor iubilare, episcopul de Linz a cerut dela Pontificele Roman trimiterea unui Delegat Apostolic. carele se încununeze acea statuă, cu o cunună de aur, între solemnităţi mari şi speciale. Lucru firesc, Pontificele bucuros şi voios a deferit cererii pioase, şi a delegat pre Cardinarul-Archiepiscopesc de Salzburg Em. S. Katschthaler. spre săvârşirea actului religios în numele său. De faţă vor fi toţi episcopii Austriei, cari nu vor putea pentru morb sau bătrâneţe, în persoană, prin delegaţi.

Capitulele toate vor fi reprezentate prin delegaţi, tot clerul, toţi credincioşii sunt poftiţi la acele serbări. Se fac pregătiri pentru primirea unui milion de pelegrini. Ce de ezerciţii religioase, ce de mărturisiri. conversiuni din viaţa păcătoasă. Ce de predici instructive şi înălţătoare. Curs adevărat de instrucţiuni poporale, cum să se apere de duşmanii credinţei, de liberalizmul defrânat şi jidovit, cum să se apere de alcoolizm. de uzurari, de presa nereligioasă.

Toate interesele vieţii religioasă sunt reprezentate aici, şi toată viaţa *naţională* a poporului credincios este înălţată la un nivel de demnitate, unde nu poate pătrunde nici puterea şovinizmului păgân, nici cangrena renegatismului imoral.

Iată ce pot produce congresele catolice! Şi dacă produc rezultate atât de îmbucurătoare la alte popoară, pentruce să nu poată produce acelaşi efect şi la noi?

Eu rog pe tot românul credincios, să nu părăsească idea aceasta salutară. Stăruiţi, preoţi şi mireni, cereţi, pretindeţi organizarea unui congres greco-catolic român în Blaj.

Multe, nespuse tesaure să vor deschide cu această nobilă acţiune.

Părintele Hubic, îndemnat de zelul cel mai nobil, a scris, s'a rugat, s'a adresat, în cauza convocării unui congres. Să nu fie cuvântul lui „vox clamantis în deserto"! Acum vor urma conferinţele tractuale de primăvară, binevoiţi a lua la pertractare chestia aceasta de interes suprem.

Ochii noştri spre Blaş, la bunul nostru Mitropolit, inima noastră se ardă de dorul. de a vedea realizată idea unui ***Congres bisericesc greco-catolic român în Blaj!***

Emigranţii greco-catolici în America. (Continuare şi fine.) — Relaţiile schiţate mai sus impun bisericii catolice din Statele Unite problemă foarte grea: ea trebue să susţină într'o singură credinţă şi tot deodată să facă cetăţeni folositori şi devotaţi ai nouei patrii pe toţi aceşti copii ai săi atât de diferiţi în rassă, limbă. datini, rit. Ea trebue să accentueze unitatea totuşi să poarte socoteală şi despre deosebiri. Pentrucă e evident, că alipirea Irlandezilor. Nemţilor. Slavilor etc. de particularităţile lor este nu numai îndreptăţită, ci cel puţin la început, este chiar de lipsă

Religia apare totdeauna strîns concrescută cu limba şi cu caracterul naţional al diferitelor popoare. O separare forţată, ar avea efecte desastruoase. Numai prin o desvoltare naturală să poate săvârşi o contopire solidă a acestor elemente diferite într'o unitate armonică. Câtă vreme ţine sucursul continuu din Europa nici nu să poate cugetă la aşa ceva. De aceea tocmai

---

vechiului spirit greco-romano-păgân. ca să poată lua avânt artele frumoasă, şi să ne scăpăm de caricaturile vechii biserici creştine. Nu, — zic ei — creştinismul nu e un factor de cultură. nu ne lasă să vedem adevărul. să gustăm frumosul. nu ne fericeşte. Pentru veacurile noastre de lumină el trebue să moară. Statul francez care a declarat că nu are nici o *religie*. nici o credinţă. care a oprit catechizarea în şcoalele ce le susţine. nu a făcut altceva decât a arătat: că e cel mai luminat dintre toate statele din lume. cel mai iubitor al *oamenilor pământeni.*

Da. da! Vechi şi noi oameni. cu minte mare, luminată. dar cari nu v'aţi coborît nici odată în adâncul sufletului vostru. ca să puteţi astfel cunoaşte sufletul omenimii, cari n'aţi înţăles nici odată fiinţa voastră, şi adevărata voastră fire. ca astfel să puteţi pătrunde în tainele vieţii! Voi aţi crezut şi credeţi, că e mai nobil, mai omenesc să admiri o Venere încremenită în marmoră de Paros, decât să mângâi un nenorocit, pe lângă care treceţi fluerând, cu capul ridicat, cu mânile în fine mănuşi scumpe. Voi nu a-ţi putut nici când înţălege *frumseţa unei binefaceri,* unei mângâieri. unei jertfire de sine, voi nu a-ţi înţăles *frumseţa morală,* adevărata frumseţă vecinică. ci numai cea materială, trecătoare. Nu a-ţi putut astfel pricepe biserica, creştinismul, ce are de ţintă realizarea tot mai extinsă a frumseţii aceştia neperitoare. Voi a-ţi uitat că între zăci de mii de oameni abia poţi află trei-patru de o frumseţă fizică desăvârşită. cari să fie vrednici numai pentru asta, să te opreşti în faţa lor şi să li-te închini, şi dacă eşti un artist mare să faci un cap d'operă. şi că restul sunt neşte mutre. chipuri de tot comune, zilnice, ori poate şi mai mult încă: chinuiţi de boale. deşelaţi de muncă. desperaţi de sărăcia ce nu li-să mişcă din vatră. Şi nu a-ţi ştiut că din aceştia foarte mulţi. — maioritatea omenimii —. foarte respingători — priviţi fiind cu ochii vostri artistici. că din ei. din *sufletele* lor să pot creă tot atâtea cap d'opere de o frumseţă ideală. vecinică. nevisată de nimeni, nici închipuită. până ce veni Mântuitorul, care a lăsat biserica în locul său. Când admiraţi nemărginita boltă albastră stropită cu flori de argint. ori aprinsă de soarele stăpân. nu v'aţi adus aminte. că pentru marea mulţime a oamenilor ce-şi câştigă pânea în sudoarea muntă a feţii veştede. — acea boltă e mută. nu le spune nimic. Câmpiile verzi, înflorite. ce vă cheamă să vă recreaţi, pe cei mulţi îi chiamă la muncă grea de dimineaţa până sara.

Aşa dar aceştia, unde să vază frumseţa. din ce să-şi recâştige puterile risipite. de unde să-şi scoată dorul de viaţă şi de muncă. de unde să împrumute tăria ce e de lipsă în lupta vieţii?

Vedeţi. vedeţi! Frumseţa voastră, lumina, cultura voastră ce puţin poate să ajute oamenilor. Căci voi nu a-ţi avut înaintea ochilor, când a-ţi lucrat aşa. *sufletul* omenesc. ci *trupul* mai mult. Sufletul fiecărui om să poate face bun, nobil. frumos. Trupul nu! — Şi iată că biserica cunoaşte mai bine decât orice filozof adevărul: ea. împărăţia de suflete. şi-a luat ca deviză nobilitarea. înfrumseţarea, fericirea acestora, fie ele legate de trupuri ori cât de urîte, ori cât de nenorocite.

O nu! Biserica nu urăşte viaţa frumoasă. nu urăşte podoabele naturii, nici înfrumseţările artistice. Biserica **nu** e acea bătrână vrăjitoare. pe care nu o mai interesază nimic ce-i în lume. nimic ce poate da avânt inimei omeneşti. Dimpotrivă. Dar ea vede lipsele celea mai arzătoare ale oamenilor. *celea sufleteşti,* cari dacă nu pot fi ajutate, viaţa îşi pierde echilibrul. îşi pierde ţinta. fie cerul cât de albastru, câmpiile cât de verzi, şi lumea întreagă plină de opere de artă neperitoare. Chiar frumseţile naturii numai atunci pot fi gustate după adevăr. în mod firesc, când admiraţia pleacă din senina frumseţă lăuntrică. sufletească. Numai atunci aşi cutezà să zic că cineva ştie gusià într'adevăr frumseţile firesti când mi-ar spune: „Tot ce văd în natură e vergur. neprihănit. Simţăsc că e aşa!"

Într'altfel ceeace place simţurilor poate să ruineze sufletele. cum s'a adeverit cu mulţi oameni luminaţi.

Nu. nu! Biserica nu e un dujman al frumosului şi a fericirii. Primăvara când să înnoieşte firea, şi-şi capătă frumseţile pierdute, biserica vreă ca să se *înnoiască şi sufletele,* şi să se înfrumseţeze. Să fie omul întreg limpede ca lacrima. Ea chiamă în biserici întunecoase. căci cunoaşte mai bine decât ori cine altul, sburdălnicia sufletului nostru, căruia afară în liber nu-i poţi pune aşa uşor frîu. căci e atras de înălţimi şi depărtări şi de frumseti. ori îngrozit de privelişti dureroase. Chiamă în templul plin de pace ca să liniştească, să domolească. şi aşa sufletul să poată înţălege şi simţi. Ne spune să ne gândim la chinurile de moarte a Omului-Dumnezeu, la torturile iadului. pentrucă cunoaşte tainele sufletului nostru, şi ştie, că pe cum floarea nu va răsări de nu să udă pământul

trebue lăsata şi tractată fiecare grupă în separarea sa. Aflarea mijloacelor corespunzătoare spre scopul acesta şi menajarea cu dragoste a intereselor particulari — fără de a pierde din vedere pretenziunile bisericii universale, este o cestiune de mare prudenţă.

O încercare de a resolvi greutăţile practice, ce să ivesc în urma diversităţii riturilor, a făcut episcopul (acum mort) Phelan din Pittsburg. Prin o scrisoare pastorală mai întâiu expune cu cuvinte clare principiile universale de drept bisericesc cu privire la împărţirea parochiilor, averilor parochiale, administrarea lor etc., cu declaraţia, că acestor principii sunt supuşi toţi catolicii, fără deosebire de rit: Toţi sunt supuşi — câtă vreme scaunul apostolic nu dispune altcum — episcopului ordinar al diecezei. Acelaş lucru priveşte şi pe Protonotariul apostolic (Andr. Hodobay) trimis şi încredinţat din partea Scaunului apostolic spre a vizită pe preoţii şi comunităţile religioase ale Rutenilor de pe teritoriul Statelor unite. Între graniţele episcopatului şi el are să se ţină de episcopul diecezan, (încolo e supus nemijlocit Delegatului apostolic). Oarecare greutate să mai ivească şi din faptul, că credincioşii feliuritelor rituri de cele mai multe ori locuesc mestecaţi unii cu alţii. Pentru aceştia, s'au statorit apoi următoarele regule: În localităţile unde e o singură biserică catolică sunt îndatoraţi credincioşii şi satisfac preceptului de a ascultă liturgia în Duminecă prin ascultarea liturgiei în aceea unica biserică, fie de orice rit catolic. Unde amândouă riturile îşi au biserica proprie, fiecare credincios să se ţină de biserica ritului propriu. La căsătorii mestecate între Greci şi Latini catolici, parochul miresei este parochul cununător. Băeţii din atari căsătorii urmează ritul tatălui, copilele al mamei. Cu privire la celelalte sacramente apoi nu numai în cazuri extreme, ci şi atunci când din cauză depărtării prea mari ori şi din alte cauza nu să poate afla preot de rit propriu, poate merge orice catolic grec la un latiu şi orice latin la un preot grec. Cu privire la mărturisire domneşte deplină libertate, credincioşii pot merge la orice preot, care e aprobat fie de ori şi care rit. La îmmormântări să se observe după putinţă ritul mortului unde este motiv de necesitate ori utilitate — fiecare după ritul său propriu. Întâietatea preoţilor de rituri diverse să judecă după treapta demnităţii bisericeşti, între egali după ancsenitatea ordului.

În ce priveşte denumirea de preoţi în parochii dreptul compete singur episcopului Orice amestec în acest drept e considerat, de schismă.

Alte ordinaţiuni regulează cestiunea căsătoriilor mixte, a şcoalelor etc.

Pastorala aceasta dată fără îndoială cu aprobarea prealabilă a Romei, face încercarea practică, de a resolvi după putinţă toate greutăţile ivite în urma diversităţii riturilor. E firesc că această stare nouă de lucruri să pară neîndatinată credincioşilor de amândouă riturile. „Cei noi sosiţi nu sunt mai uimiţi decât noi, găsind forme şi obiceiuri cari atât de mult să deosebesc de celea ce le cunoşteau acasă în patria lor. Cu puţină răbdare aceste greutăţi toate vor dispăreă şi trebue să sperăm, că atari regretabile cólisiuni, ca cea din anul trecut cu auctorităţile legitime (alusie la cazul delegatului Hodobay!) nu se vor mai întâmplă...

„Dupăce a trecut prima uimire, ne-am obicinuit cu feliurimea formelor externe, cu atât va străluci în lumină mai limpede frumseţa Bisericii: desăvârşita unitate ridicată deasupra acestor diferenţe: în credinţă, în sacramente şi în conducerea bisericească supremă".

Biserica catolică s'a dovedit totdeauna ca o bună educătoare a popoarălor şi se va dovedi ca atare şi în America.

Am reprodus în întregimea sa acest articol al revistei catolice, deşi nu să referă direct la greco-catolicii români. Sperăm, că îngrijirea ce să arată faţă de ruteni şi organizaţia lor destul de potrivită, va fi un momento pentru Capii bisericei greco-catolice române, ştiind fiind, că atâţa fraţi de ai nostri trăiesc azi pe depărtatul continent fără biserică şi fără preoţi....

---

uscat cu stropi răcoroşi de apă, astfel nici sufletul nu se va face frumos decât prin spălarea cu lacrimile adevăratei căinţe. Şi biserica voeşte mai presus de toate: suflete frumoase, fericite. Şi ţintă aceasta vreă să o ajungă mai ales în Paresemi, căci acum, în întinerirea şi renoirea universală, întinerese şi simţurile noastre prind mai bine, ţin mai trainic ceeace câştigă, acum suntem mai impresionabili. Şi iată că biserica să foloseşte de frumseţa din natură pentru câştigarea unei frumseţi şi mai mari.

Acest răspuns mi-l dau acum, iubite prietine, la vechea întrebare: pentruce jalea aceasta în biserică acum, când afară natura întreagă. Zimbind, să pregăteşte la o mare sărbătoare. Pentrucă biserica ne pregăteşte la Două sărbători cu mult mai mari: la Cuminecaeea obligătoare dela Paşti, şi la praznicul învierii Domnului.

Dar mă grăbes să termin. Băeţii urcă treptele etajului. Grăbesc în capelă, la rugăciunile de sara. Privindu-i cum să roagă şi să închină, cum cei mai mici fac mătănii, văd casele părinteşti în cari au crescut. Din închinările adânci, din sărutările vr'unui chip sfânt ce-l scot din cartea de rugăciuni şi-l pun înaintea lor pe covor, din mătăniile în cari ating padimentul cu fruntea, văd cutare căsuţă dintr'un sat urît, unde mama duioasă, bunica vecinic cucernică, trage de mânecă băiatul sau nepotul, şi-l pune în genunchi lângă ea, supticoana maicii Domnului. Şi din nepăsarea altora — mai mari aceştia — din răceala lor, din prezentarea lor acolo, în casa Domnului, în neglige, fără guler la cămaşe de pildă cum pe stradă nu ar eşi să le dai un pumn de galbini, — văd atâtea familii româneşti culte, unde nu să mai zice strămoşescul „Tatăl nostru" nici înainte de masă, nici sara, nici dimineaţa!

Alfius.

REVISTE.

Ungaria. Prin venirea Maiestăţii Sale la Budăpesta să credeă, că lucrurile vor lua o întorsătură spre bine. — Foile magiare iubilau aceasta venire, în care ei să vedeau mari de tot, că Monarchul nostru să coboară la ei — adecă să ridică la ei — şi le va da de toate câte le pofteşte inima cea înflăcărată de mari lucruri.

Dar s'au înşălat. Monarchul nu a primit programul coaliţiei, pentrucă a fost prea înfocat. — Andrassy, care a fost însărcinat cu facerea programului şi-a depus misiunea în mânile Maiestăţii Sale — şi lucrurile sunt şi mai încurcate, situaţia şi mai nesigură, şi patrioţii nostri şi mai aprinşi la gură.

* * *

Mişcarea la universitatea din Budapesta pentru cruce s'a început din nou.

Sunt deja 2 ani de când crucea a fost depărtată de prin sălile universităţii cu modestia oamenilor ipocriţi şi perverşi.

Tinerimea magiară, crescută mai cinstit, a demonstrat din nou contra depărtărei crucei din salele universităţii şi a cerut punerea ei la locul unde a fost. — Cât de inficiate sunt toate de jidovi să poate vedeă şi din faptul, că nime nu a îndrăsnit să se miste înnu apărarea crucei; — abia rectorul universităţii, recercat fiind, a promis, ca cu gura altuia, că va lucra pentru cruce.

Jidovii cer, jidovii pretind, iar bieţii unguri stau să-şi rupă capul de dragul lor, — azi — mâne, dacă vor poftì scumpii lor, să vor lăpăda şi de lege.

Sărmană Ungarie creştină!

CONCURS.

Comitetul Societăţii pentru fond de teatru român decerne doua premii, unul de 500 cor. şi al doilea de 300 cor. pentru celea mai bune piece teatrale din câte i-se vor prezentă până la $^{1}/_{14}$ Octomvrie a. c. între următoarele condiţiuni:

1. Subiectul piesei să fiă luat din viaţa poporului român ori a clasei noastre culte. (În privinţa extensiunii şi a genului piezei nu se pune auctorului nici o restricţiune).

2. Manuscriptul să fie scris clar şi legibil, tot numai pe o faţă de hârtie.

Cetiţi! BEN HUR Cetiţi!

— Unul dintre cele mai senzaţionale, instructive şi moralisătoare romane. —

F. 8°. 1047 pag. costă numai 2 cor. 90 fil. A apărut în editura „Unirei.

3 La manuscript se va alătură un plic sigilat, având pe avers titlul piezei, iar în lăuntru un bilet cu numele complet al autorului.

Manuscriptele sunt a se trimite la adresa secretariului Societăţii Dini Dr. Iosif Blaga în Braşov (Brassó).

Piesele premiate să vor tipări pe cheltuiala societăţii; autorul va primi 50 exemplare tipărite;

Braşov $^{5}/_{19}$ Martie 1905.

Pentru Comitetul Societăţii:

Virgil Oniţiu m. p. v.-preşedinte. **Dr I Blaga** secretar.

Noutăţi.

Din Arhidieceză. *Dionisiu P. Decei* administrator parochial în Orlat, distr. Sibiu, a fost numit *paroh* tot acolo. — *Vasile Moldovan,* cleric abs. a fost denumit de *administrator parohial* în Tâmpăhaza-Uifalău, distr. Aiud. — *Iuliu Truţa,* admin. parohial în Ciucea, distr. Mortiaca a fost numit paroh tot acolo. — *Vasile Popescu,* paroh în Jucul-de-jos, distr. Cojocna a fost trecut la deficienţă, iar *Ioan Pop,* cooper. parohial a fost numit paroh.

Ştiri personale. *Dr. Constantin Pavel,* a făcut la universitatea din Cluj censura de profesor cu laudă. — Felicitările noastre. — *Nicolau S. Aron,* fost preot în Tâmpăhaza-Uifalău a fost numit castelan mitropolitan.

Hymen. *Basil Moldovan,* cleric abs. şi *Eugenia Ioanovici,* anunţă cununia lor, ce se va celebra în Biserica catedrală din Blaj. Duminecă în 2 Aprit n. 1905.

Mulţămită publică. Cu ocaziunea petrecerii din Cacova, aranjată în 9 Ianuarie st. n. a. c. următorii au binevoit a contribui cu suprasolviri: Ioan Maior protopop, Dr. Georgiu Şimon advocat, Benkő Márton notar cercual, Athanasiu Roşian notar cercual, Solymosi Bálint notar cercual câte 4 coroane, Iosif Anghel notar cercual, Basil Hagea proprietar, Aurel Pascu preot câte câte 2 cor., Ioan Brînzău preot, Pama Pop preot, Aurel Aron preot, Augustin Marcu preot, Kovács Sándor hotelist, Ieronim Mărian învăţător, Brătoiu N. înv. Nicolau Frăţilă învăţător, Candin Sucin preot, Vasile Morariu preot, Iosof Daniel comerciant, Iacob Truţă vicenotar, Molnár N. oficial, Ioan Radu sergent, Bazil Timbuş înv. pens. câte 1 coroană, Alimpiu Stan pract. de notar 40 fil., Th. Bucur 30 fil., Atanasiu Bucur învăţător, Vasile Albu oficial, Vasile Mărian proprietar câte 20 fil. Subscrisul în numele comitetului aranjator vin ca şi pe aceasta cale să le esprim cele mai ferbinţi mulţămite. Cacova în 2 Februarie 1905. *Aug. Ocnean.*

Misiunile poporali ţinute în *Sâncel* din 16—19 Martie a. c. au reuşit foarte bine. Poporul din Sâncel a avut 3 zile de sărbătoare, cari vor avea mare influinţă asupra vieţii religioso-morali şi economice a poporului. — S'au ţinut 9 predici şi în 17, 18 şi 19 Martie s'au mărturisit şi cuminecat cei puţin 1000 credincioşi. — A predicat păr. A. Roşian, spiritualul seminarului teologic din Blaj. Au mărturisit şi funcţionat preoţii: Iosif Lita (v.-prot. Biei). Vas. Smigelschi. (Sâncel), Ioan Săbăduş. (Pânade), Alimpiu Costea. (Spini). Gregoriu Negrea, (Jidvein), Dr. Al. Nicolescu şi Eugeniu Păcurariu (Blaj) — În ziua I. II şi III. au fost şi câte 2 clerici din B.aj. iar în 19 i. c. 6 clerici.

Din Lugoj ni-se scrie, că din 2—10 Aprit a. c. se vor ţine *exerciţii spirituali* în Lugoj Ticvanţul-mare şi Varadia. — Oare când se vor generalizà acestea lucrări de asa mare importanţă!

Mulţămită. Mulţămesc din inimă tuturor acelor binevoitori, cari s'au nisuit a mă consola prin espresiunea simţămintelor de condoleanţe pentru perderea irreparabilă, carea am îndurat-o prin moartea prea de timpuriu a neuitatei mele soţie Maia la 8. Martie 1905 *Dănilă Aluaş,* preot gr.-cat.

Reuniunea femeilor române din Blaj Duminecă în 19 Martie a. c. şi-a ţinut adunarea generală a XXIX. A prezidat dna Elena Nestor prezidenta Reuniuni. Din raportul comitetului scoatem următoarele: Reuniunea are 132 membrii, onorari, fundatori, pe viaţă ordinari şi membrii ajutători. În anul 1904 a dat ajutoare fetiţelor sărace 400 coroane, iar pe anul 1905 a luat în budget 500 coroane tot pentru ajutorarea fetiţelor, şi pe lângă acestea 100 coroane pentru calificarea, respective ajutorarea unei copile în croitul şi cusutul hainelor femeieşti. Venitele anului 1904 au fost 948.03 cor. eşitele 604.84 cor. Averea cu finea anului 1904 era de 10539.54 cor. In aceasta adunare s'au înscris dna *Elena Prie* n. *Nestor* membră pe viaţă, d-şoara, *Iuliana Darvaş* membră ordinară, iar dl *Dr. Laurenţiu Nestor* membru ajutător.

Pentru Internatul Vancean de fetiţe au contribuit F. Poşar, Coşlar 18 c. 69 f., V. Popescu, Dârgea 18 c. 68 f., V. Masca, Beiu, A. Dobrescu Sebeş, P. Moldovan, Varviz, I. Laslo Szt.-Lörincz, A. Gligor, Andraşfalău I. Cosin, S. Petru şi A. Albini, Ciufud câte 17 c. 52 f., I Hulea, Buia 15 c., I Dobrean, Corbu 10 c., A. Mihuleţ 7 c 52 f. şi T. Nagy Zau 5 c., laolaltă 197 c. 83 f.

Pentru fondul archidiecezan subsidiar a contribuit T. Nagy Zau 5 c.

Petrecerile şi jocurile din carneval produc neunumărate morburi neplăcute. E tocmai potrivit ca să atragem atenţiunea tuturora asupra medicamentului *Elsa-Fluid,* care vindecă sigur şi grabnic diferite morburi cum sunt: ferbinţala, influenţa, receală, tusa, răguşală, şi reumă, dureri de dinţi, de cap şi stomac, constipaţia, vătămătura, junghiu, ameţeală, durere de ochi şi alte multe morburi. Elsa-Fluid a fost premiat la expoziţiile din Paris, London, Berlin, Roma şi Pizza. — De curând a fost decorat cu medalia de argint a ordului spaniol crucea roşie. Se spedează franco pentru 5 cor. 12 sticle s'au 6 sticle dupie de către singurul fabricant Feller V. Jenő, farmacist de curte, Stubica Centrală 82. (Zagráb). Fiecare să facă încercare cu acest leac excelent a cărui bunătate o recunosc 65 mii epistole de mulţămită.

Dela societatea meseriaşilor. — La conferinţa din dumineca trecuta dl Flaviu Domşa a vorbit despre însămnătatea desămnului la meserii. — A prezentat auditorului *albumul artistic,* a reuniunii agricole din Sibiu îndemnând pe măiestrii nostri să se dedeie a lucra cu gust şi în toate lucrurile lor să aplice motive româneşti. Expunerile Dlui Domşa au fost ascultate cu viu interes. — Erau de faţă dame multe şi un număr frumuşel de măiestri. — Dşoara Cristian în costum naţional a deciamat cu bun temperament poezia lui Coşbuc „La oglindă". — Duminecă în 26 Martie la oarele 6 dl profesor Cheţan va vorbi despre „Excursiuni prin Italia" pe cari le-a însoţi cu ilustraţiuni de skeoptikon.

Orologe de aur şi argint şi tot soiul de obiecte din aceste metale se pot află şi cumpărà cu toată încrederea dela firma Iulius Erős din Sibiu, care atât în esecutarea serviciului, cât şi a preţului merită toată considerarea. De ce să umblăm, după lucruri reie pe airea, când celea bune le aflăm la noi acasă?

Asigurările. Cetim în „Foaia poporului" Nr. 10. următoarele şire vrednice de luare aminte: Asigurările ne apără de toate urmările întâmplărilor nefericite. Ele contribue la aceea, ca simţul de nesiguranţă să dispară din noi, făcându-ne plini de încredere în puterea proprie. Asigurarea face ca tatăl unei familii să poată munci fără grije de viitorul său şi alor săi. Căci *de va muri* înainte ca să fie agonisit avere, prin asigurare existenţa familiii sale va fi chezăşuită pentru viitor. De cumva i-s'ar întâmpla *să-şi rupă braţul sau să-şi piardă vederea,* asigurarea contra accidentelor îl va despăgubi de urmările acestei nefericiri. Dacă moşia sau clădirile *i-ar cădeà pradă flacărilor,* dac recolta *i-s'ar nimici prin ghiaţă sau grindină,* asigurarea îi va scăpà pe bunul econom de a *ajunge la cerşit.* Prin urmare orice fel de asigurare este de mare folos. Mai ales acum când se apropie timpul uscat, este mai bine ca economii nostri dela sate să gândească de cu vreme să-şi asigure avutul contra pericolului de foc. Dupăce hambarele şi le-au umplut cu grâne şi nutreţuri, atunci abia ţăranul nostru este în stare să se bucure de roadele muncei sale atât de grele. Dar atunci de regulă s'a şi cocoţat în vârful casei *„Cocoşul roşu"* şi nu mai ce să pomeneşte că-i prea târziu ca să-şi mai poată asigurà avutul contra focului năpraznic. Aci să potriveşte zicala Românului: „Cine mânecă, nu întunecă". Dar este bine să învăţăm şi dela străini şi în această privinţă să ne povăţuim dela vecinii nostri saşi. Aceştia au o reuniune agricolă, care face tot ce să poate ca să vie în ajutorul ţărănimii săseşti. Aşa d. p. a făcut o legătuire cu banca de asigurare „Transsylvania" din Sibiu, prin care pentru membrii acelei reuniuni numita bancă face o reducere considerabilă la taxele de asigurare contra focului. Oraşele cele mai mari administrate de saşi şi-au asigurat averea comunală la „Transsylvania". Astfel Braşovul cu neste **un milion de cor.**, iar Sibiul cu **874.876 cor.** Şi multe comune mari săseşti sunt asigurate la „Traussilvania" cu toate casele, pentru cari primăria comunală plăteşte la Anul-Nou preminl pentru toţi şi apoi adună dela fiecare partea ce să vine pe câte unul singur. Cele mai multe parochii săseşti şi-au asigurat avutul lor tot la această bancă singura întemeiată aici la noi. Tot bune pilde acestea de care ne-am puteà încălzi şi noi mai mult spre binele economic al poporului nostru întreg. Din partea noastră adaugem, că şi Reuniunea bisericească de asigurare toate asigurările mai mari le-a reasigurat la „Transilvania", care în toate cazurile de daună s'a purtat foarte culant.

Necrolog. † *Susana Viciu* n. *Moldovan,* soţia preotului din Niraşteu şi mama profesorului Emil Viciu dela gimnaziul nostru, a repausat la 17 crt. după lungi şi grele suferinţe în anul al 64 al etăţii şi 43 al căsătoriei. — Trimitem sincerele noastre condolenţe întristatei familii!

Odihnească în pace!

Cumpăraţi Cumpăraţi

Calendariul Unirii pe anul 1905.

Preţul 50 fil. plus 10 fil. porto.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

O RĂPIRE MISTERIOASĂ.

(Continuare)

„Nu, engleză adevărată, și nici decât proastă, ci cu mult mai crescută decât una dintre noi".

„De unde e dânsa?"

„Asta n'o știu. Nici odată n'am sciricit-o despre condițiunile ei. Într'o zi a venit aci și s'a rugat să-i dăm de lucru, și deoarece mi-a plăcut de dânsa, am primit-o la mine, deși nu avea scrisori de recomandație".

„Ai fost îndestulită cu ea?"

„Da, în toate privințele"

„Eșia dânsa adeseori, sau primia vizite?"

„Nici un suflet de om nu venia aici, și dânsa încă era tot acasă"

„Ciudat!" murmură Hill încet. „Acest caz se pare totuși mai complicat, dacât cum gândeam eu"

Cu aceste el păși lângă fereastră spre a studia și împrejurimile aceleia. Alipit de etajul de jos era edificată o aripă, de pe a cărei acoperiș se putea ajunge ușor pe o terasă și de aci în grădină. Așa dar coborîrea n'a fost chiar așa de periculoasă, și Hill era deja aplicat a crede, că totul se reduce la o simplă răpire prin vre un amorez al fetei, când el trăsări deodată, căci ochii săi descoperiră urme de sânge, cari se vedeau parte pe scândura ferestrei, parte pe scara ce conducea în jos. Să fie oare totuși o crimă? Acum Hill începu să cerceteze și tapetele din odae, și econoama se retrase îngrozită, când el găsi și aici pete de sânge.

„O, Dumnezeule!" se văeta ea. „Mizerabili au omorît-o! Ce să facem?"

„Voi trimite după d. Wilson", întimpină Hill, carele totuși nu avu curajul a lua asupra sa răspunderea pentru causa cea gravă la aparență. El trimise pe Horris, carele aștepta la întrare, cu o scrisoare la biroul poliției și apoi se reîntoarse la locul tragediei nocturne, în speranță, că va face descoperiri nouă. S'a înșelat însă, căci n'a aflat nimic important.

În curând după aceea apăru Wilson. Cu privirea ageră a detectivului încercat, el scrută repede odaia respectivă, și fără de a face vre-o observare față de Hill, trecu în sala cea mare, unde-l aștepta econoama. „Nu-mi poți spune, cum arăta fata?" o agrăi el. „Descrie-mi părul, ochii și coloarea feței sale".

„Nu cred s'o pot face", bălbăi ea confuză. „Întreabă mai bine pe una dintre fete! Voi chema pe Fanny, căci aceea a fost mai mult cu dânsa împreună".

Ea grăbi afară și după câteva minute se reîntoarse cu o cameristă frumușică, care la întrebarea lui Wilson răspunsă:

„O, Elena a fost tare frumoasă. Coloarea feței sale era albă, ochii întunecați, părul negru. E adevărat că figura ei lăsa ceva de dorit", — Fanny privi cu plăcere spre formele ei rotunde, — „ea era prea slabă".

„Se potrivește descrierea aceasta?" se adresă Wilson către econoamă.

„Da, așa este". afirmă aceasta, făcând fetei sămn, să se depărteze.

„În casă deocamdată suntem gata", observă Wilson, „mai rămâne numai grădina. Vină, Hill!" Însă înainte de a-și putea îndeplini intențiunea sa, se deschise o ușe și un bărbat înalt și svelt, în toaletă de stradă, cu pălăria în mână întră în sala cea mare. era stăpânul casei, domnul Black. La vederea lui, amploiați se opriră, pe când econoama se roși până la urechi. Black, ale cărui trăsuri mândre aveau un aspect melancolic, păru a nu observa deloc grupa cea mică, ori cel puțin a nu-i da atențiune; pentrucă la agrăirea lui Wilson el trăsări ca smuls din cugete adânci, aruncând o privire întrebătoare asupra detectivului.

„Permite-mi, să-mi spun numele", începu acesta. „Eu sunt Robert Wilson, amploiat în al optulea revier polițienesc. Azi dimineață am fost înștiințați, că o fată. care stă în serviții Dtale, a dispărut noaptea trecută, într'un mod misterios. Din pricina acesta am venit aci, spre a vedea, dacă lucrul merită atențiune. De aceea te rog a scuza îndrăzneala mea și a dispune, ce am să fac mai departe."

Dl Black îl ascultă dispus; acum se întoarse către econoamă, zicând: „Așa de serios ai ținut lucrul acesta?"

Ea dete numai din cap; se vedea, că-i cade cu greu, să vorbească.

„Nu-mi pot închipui deloc", continuă dl Black, „că ar fi de lipsă astfel de măsuri. Fata de bunăseamă se va reîntoarce singură și dacă nu —".

El se întrerupse dând din umeri și-și trase încet mănușile.

„Lucru care ne dă de gândit", zise Wilson, „este, că fata n'a plecat singură, ci cu oameni, cari înainte de aceea au trebuit să pătrundă în odaia ei"

„O împrejurare cu adevărat ciudată", observă dl Black, fără însă de a arăta cel mai mic interes, „carea, dacă într'adevăr este așa, poate că merită atențiunea Dtale. Eu n'aș vrea să pun piedecă organelor poliției, însă —".

Și iarăși dete din umeri.

Wilson îl privi scrutător. „Poate că vei avea bunătate, a-mi urma pentru câteva minute în odaia fetei unde te-ași putea convinge prin dovezi despre părerea mea"

„Mă rog, o recunosc și fără de dovezi", zise dl Blak cu răceală. „Dacă însă într'adevăr ai descoperi ceva important, atunci de bunăseamă este mai bine, dacă mă supun dorinței dtale. De care parte se află odaia, doamnă Daniels?" întreabă el pe econoama.

„Eu — i-am dat o odaie în etajul al doilea", declară aceasta. nervoasă. „Deoarece odaia est mare și luminoasă, să potrivea așa de bine pentru lucru — și — și fata era așa de drăguță —"

Dl Black făcu nerăbdător cu mâna, ca să tacă și se arete drumul. Ea însă păși repede lângă Wilson, șoptindu-i: „Nu mai osteni pe dl Black până sus. Este destul, dacă-i spui, că ai găsit perdeaua ruptă și fereastra deschisă".

Fără de a-i răspunde ceva, detectivul grăbi înainte, după dl Black, carele urca deja pe trepte, împreună cu Hill.

„Ah, Dumnezeule, cine a putut prevedea aceasta!" murmura femeia palidă. Ea remase un moment nehotărîtă; apoi se reculese și se urcă repede pe trepte în sus.

II.

Cu fața unui om, carele numai silit își împlinește o datorință neplăcută, dl Blak întră în odaia fetei dispărute. Mai mult din politeța, decât din interes asculta esplicările lui Wilson, carele se încerca să-l convingă, că după aparință, aci s'ar fi întâmplat o răpire forțată. „Dta vezi", încheiă amploiatul, că fata n'a avut nici baremi atâta timp, „ca să-și iea ceva vestminte cu dânsa". Spre a dovedi aceasta, el deschisă ușa unui scrin, însă în același moment năvăli înainte econoama, și-l opri cu energie să nu se atingă de proprietatea favoritei sale. Wilson se retrase imediat îndărăt.

„Ai dreptate", zise el, scuzându-se „deocamdată n'avem lipsă de o investigație mai amănunțită"

„Atunci nici presența mea aci nu mai este de lipsă", zise dl Black. „Dacă crezi, că lucrul merită atențiunea poliției, atunci fă-ți datorința. Îți dau libertate deplină".

El se aplecă ușor și părăsi odaia, spre mulțămirea econoamei, carea acum nu mai făcù nici o deficultate, când Wilson deschise iarăși scrinul și-i esamină conținutul dimpreună cu Hill. Sub un cearșaf alb se afla, împăturat cu grije. un vesmânt din mătasă albastră, un guler fin de dantele, un broș prețios și un buchet veșted de rose. Dedectivii să uitară mirați unul la altul.

„A cui sunt obiectele aceste?" întrebă Wilson pe econoama, carea acum era liniștită cu totul.

„Nu-ți pot da esplicări mai deslușite", răspunse ea, „numai atâta știu că, fata a adus cu sine toate obiectele acestea. De aci poți vedea, că Ellena n'a fost o simplă cusătoreasă, ci că odinioară a trebuit să aibă zile mai bune"

Wilson fluieră încet, apoi se coborî jos în sală, pecând Hill a așteptat până ce econoama a încuiat toate cele. Când ajnnsără jos, Wilson își esprimă dorința, să mai interpeleze odată servitorimea. Până când econoama merse să cheme servitorimea, Wilson șopti colegului său: „Am aruncat o privire repede în odaia de lucru a stăpânului casei. Elegantă odae! Păcat că dta poate nu vei avea ocasiune să o vezi".

Și el clipi cu ochii într'un mod particular, un sămn sigur pentru Hill, că espertul amploiat a descoperit ceva important. Se înțălege că prin aceasta se escită curiositatea lui Hill, carele afară de asta mai poședea și o bună doză de ambițiune, și, folosindu-să de timpul în care Wilson interpela servitorimea, se strecură neobservat în odaia dlui Black. Spre mirarea sa, în loc de un apartament lucsos el văzù o odaie foarte simplu mobilată, în carea nu se afla nici baremi un tapet. Unicul obiect bătător la ochi era un tablou în rame de aur, portretul unei femei tinere, frumoase, ai cărei ochi focoși întunecați tradau un tempera-

ment pasionat. „De bunăseamă e sorusa“, își gândi Hill. carele crezu că a descoperit o oareșcare asemănare între dl Black și între portret, „pentru mamăsa arăta prea modernă“.

Adâncit în privirea tabloului, el nu auzi, cum între econoama în odaie și-l apostrofă indignată: „Aceasta este odaia privată a domnului meu; nimănui, afară de mine, nu-i permis să între întrânsa“.

„Îmi cer scuzele“, zise Hill. „Prin ușa întredeschisă am zărit tabloul, și am fost curios să-l observ mai deaproape. Ce față frumoasă! De sigur vre-o soră de-a dlui Black?“

„Nu, verișoară-sa“, răspunse ea brusc, și privirea ei arăta, cât era de indignată pentru pătrunderea aceasta în sanctuarul domnului ei. Cu o mișcare vehementă se îndreptă spre eșire, iar Hill îi urmă imediat. În sală găsi pe Wilson, carele într'aceea a sfârșit cu servitorimea, răzimat de-o coloană, și scărpinându-și barba, îngândurat. Zărind pe econoama, el grăbi spre dânsa, zicând: „Cu servitorimea am isprăvit. Voiești cu tot adinsul, ca se căutăm după fată?“.

„Da. sigur“, întâmpină ea firm. „Dacă aș avea, aș jertfi cu miile, însă durere, căci n'am decât câteva sute de punzi, deși cred“, — ea deveni deodată roșie și perplexă — „că — orice sumă, ce s'ar cere, s'ar putea câștiga, numai ca fata să fie găsită cât mai curând“.

„Nu te-ai gândit la aceea, că ea poate să vină singură înapoi?“.

„Dacă-i este cu putință, se va reîntoarce desigur“.

„Ești convinsă despre aceeasta?“

„Da, fiindcă mă avea tare dragă și niciodată nu s'ar fi dus de bunăvoe de aici. E drept, că ar fi putut striga după ajutor. însă ea n'ar fi făcut aceast lucru, nici chiar dacă blăstămații i-ar fi amenințat viața“.

„Dar, au fost mai mulți inși?“

„Nu pot să spun — știu numai atâta, că am auzit două voci bărbătești, străine“.

„Ai recunoaște vocile aceste?“

„Nu“

„Numai pentru aceea întreb, deoarece am aflat, că dl Black a avut, până de curând, un servitor la care îi plăcea tare mult fata și umbla mult după dânsa“.

„Ah. cum poți cugeta așa ceva“, strigă econoama, roșie de mânie. „Elena a fost o damă cultă, iar Henry știa prea bine, cum avea să se poarte“.

„Ei, ei“, o îmbună Wilson. „Dta încă poți avea dreptate. Dacă pisica se uită după rege, nu urmează, că și regele se uită după pisică. Așadar, nu fi supărată! La o întrebare însă totuși cred că-mi vei răspunde, pentrucă prin aceea poate că mă vei aduce pe urma dispărutei. Ce secret este aci mai ascuns, de areți atâta interes pentru fată?“

„Pentruce să ți-o spun? Chiar și dacă ar fi ceva secret în viața Elenei, n'ar avea a face nimic cu răpirea ei. Ce-a fost mai momentuos ți-s'a comunicat, și eu cred, că atâta ar fi destul pentru poliția cea înțăleaptă, ca se afle vre-o urmă“.

Wilson văzu, că din econoamă nu mai poate scoate nimic; astfel își luă rămas bun, iar pe drum se mai sfătui cu Hill asupra cazului. „Dacă fata nu se reîntoarce singură, sau nu-i putem da de urmă, atunci aș avea mare plăcere, să te încredințez pe dta cu observarea casei dlui Black. Dacă este la mijloc vre-un secret, atunci acela numai aci este de căutat“.

„Mi se pare, că dta ai descoperit ceva ce mie mi-a scăpat din vedere“, observă Hill, cu un fel de invidie.

„Nimic alteeva, decât ar fi putut vedea ori și cine, care are ochi în cap“, fu răspunsul ironic, care într'atâta irită pe tinărul detectiv, încât, îndată după reîntoarcerea în birou, merse să caute pe păzitorul de noapte, care a fost de rând în noaptea trecută, prin partea respectivă a orașului. Sperà să afle dela acela ceva nou, ceva de însămnătate, ca astfel să poată și el face pe Wilson, să-i fie năcaz.

(Va urma.)

Păstorul sufletesc și săvârșirea funcțiunilor sacre.

(Continuare.)

Dacă preotul voește, ca servind și câștigând mântuire altora, să nu să osândească pe sine, atunci când dânsul s'ar afla în păcat de moarte, necondițional trebue să se mărturisească și numai după aceea să funcționeze, deoarece zice Conc. Trid. în sess. 13. cap. VII. și canon XI. *„Statuit atque declarat ipsa S. Synodus, illis, quos conscientia peccati mortalis gravat, quantum cumque etiam se contritos existiment, habita copia confessoris, necessario praemittendam esse confessionem sacramentalem. Si quis autem contrarium decere, praedicare vel pertinaciter asserere, seu etiam publice disputando defendere praesumpserit eo ipso excomunicatus existat.“* — Dacă din lipsă de confesar n'ar avea cui să-și mărturisească păcatele, atunci după un foarte scrupulos examen al cunoștinței, căci *„netitia peccati initium est salutis“*, dupăcum zice s. Bernard (Medit. cap. XI) — trebue să-și excite contriținne perfectă și să aibă propusul de a-să mărturisi îndată ce va avea confesor; deoarece conc. Trid. în locul citat adauge: *Quod si necessitate urgente, sacerdos absque praevia confessione celebraverit, quam primum confiteatur“*. Celce servește întinat cu vreun păcat mortal să îngreună din nou cu înfiorătoriul păcat al sacrilegiului *„deoarece cunoscând pe Dumnezeu, nu l'a mărit ca pre Dumnezeu, nici nu i-a mulțămit“*, dupăcum zice Aplul (la Romani I. 21.) . . Cum ar putea cineva să se întrepună lui Dumnezeu pentru alții, când chiar el sângur este în inimiciție cu Dumnezeu, provocată aceasta prin păcatele sale. S. Grigoriu zice: *Solerter ergo se quisque metiatur . . . ne is, quem crimen depravat proprium, intercessor fieri adeptat pro culpis aliorum“*. (De cura past. p. I. cap II).

Păstoriul sufletesc în continuu trebue să ducă o viață *întreagă, curată și pie*, căci precum zice Aplul la Romani (VIII. 9) *„dacă cineva nu are spiritul lui Christos, nu este al aceluiu“* și *„tot celce voește să fie pretin lumei acesteia, să face inimic lui Dumnezeu“* (Iacob IV. 4.) — Abstrăgând dela sublimitatea oficiului său, care o poftește aceasta, dar în cazul contrar în tot momentul poate fi espus perirei vecinice, deoarece în tot momentul poate fi chemat la împlinirea vreunei funcțiuni, pentru care nu ar putea avea pretext de denegare sau amânare până la posibila sa mărturisire; ba în starea materială a noastră actuală, necum să amânăm, ci din contră primim cu mare bucurie invitarea la ceva funcțiune, deoarece stipendiul ei ne prinde multora foarte bine. — Sinodul I. prov. Blaj 1872 T. V. C. I. zice despre preoți: *„administrând sacramentele să nu-și agonisească șieși osândă. și să-și aducă aminte de păzirea curăției sufletului, cu care trebue să stea ca ministrii ai misteriilor lui Dumnezeu!“*.

Dar preotul păcătos nu-și agonisește numai sieși perire, ci sacrilegile sale serviri aduc multe rele și asupra poporului. Aceasta o constată sinodul Osnabruk (1628) când zice: *„Aceea a fost cunoscut tuturor timpurilor, cumcă binecuvântarea sau blăstămul lui Dumnezeu a venit asupra poporului pentru viața preoților!“ „Ingreditur hostis et inimicus per portas Ierusalim propter peccata profetarum et issiquitates sacerdotum ejus“* Threu. IV. 12. 13. S. Ieronim (In lam. Ierem. l. 2. 10) zice: *„Cauza căderei poporului sunt preoții răi“* și cu tot dreptul, deoarece zice s. Augustin (Horm. 17) *„Mai mare vătămare, cum cuget eu, nu sufere Dumnezeu dela nime altul, decât dela preoți, când vede, că aceia, cari sunt puși spre coregerea altora, dau exemple de răutate, când noi păcătuim, cari trebuiam să setârpim păcatele!“*.

Cine nu știe, că s. Hieronim, deși înzestrat cu o viață sfântă. n'a cutezat nici barem o sângură dată în viața sa să se apropie la altariul Domnului! — La oarecare sfânt ajunse odată vestea morței unei preot neordinat. Acela exclamă cu o bucurie vădită: „Ferice de dânsul, că n'a trebuit să poarte în mânile lui trupul și sângele lui Isus Christos!“ Este a bună seamă mare și înaltă demnitatea preoțească, dar greutatea de-a o purta e și mai mare! (Pastel Manuale Pastorum Paris 1878 pag. 35.) — *Căruia s'a dat mult, mult să va cere dela dânsul; și căruia i-s'a încredințat mult, mai mult vor cere dela el.* Luca XII. 48.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut.

Au eșit de sub tipar și se află de vânzare la autorul **Dr. Ambrosiu Chețian**, profesor, sau la tipografia seminarială din Blaj următoarele carți:

Bureții comuni, studiu practic. Blaj 1905. prețul *1* coroană.

Istoria naturală și Muzeul școlelor din Blaj, schiță istorică, Blaj 1902, prețul *40* fileri.

Geografie I. Ungaria, Blaj 1902, prețul *1* coroană.

Geografie II. Europa, Asia și Africa, Blaj 1902, prețul *1* coroană.

Geografie III. America și Australia. Geografia fizica și matematică, Blaj 1903, prețul *1* coroană.

Cărțile de geografie aprobate de Înaltul Minister reg. ung. pentru școalele medii, sunt lucrate după metodul cel mai nou, cu datele cele mai nouă și foarte potrivite pentru fiecare om cult.

Posta redacțiunii.

Frate mic. Supărare nemotivată. Pricina nu suntem noi.

Delta. Va urma în numărul vitor.

Robescu. Prea lung raport pentru noi, nu se potrivește cu caracterul foii noastre. Poate vom lua o notiță scurtă.

Feller' Elsa-Fluid

ajută iute și sigur la diferite morburi ca bunăoară: durerea de spate, junghiuri, rupturi, schrintiri, durere de cap, influență etc., are un minunat efect la durerea de stomac, la tusă, durerea de pept etc., după cum o dovedesc aceasta mai mult de 65,000 epistole de mulțămită. 12 sticle mici sau 6 sticle duple le trimite franco pentru 5 cor. farmacistul **Jenő V. Feller, Stubica Centrale 82.** (cott. Zágráb). — Ca un escelent mijloc purgativ pentru stomac se recomândă Feller-Elsa-Pilule. — 1 legătură = 6 șcătule — se trimit franco cu 4 coroane.

BIBLIOTECA UNIREI.*)

1. **Benhur** saŭ zilele luĭ Mesia, de Levis Walace. 2 v. . . . 2·90
2. **M. Eminescu.** Studiŭ critic . —.90
3. **Câte-va momente** din începuturile bisericeĭ rom. de C. Auner . . . . —.20
4. **Nume de familie** la românii din Ungaria, de A. Viciŭ. . —.12
5. **Din viéța luĭ I. Micul** de M. Străjan . . . . —.16
6. **Albertina.** Povestire de Dr. V. Bojor. . . . —.30
7. **Cestiuni din dreptul bis. unite** p. I. II. . . . . 3·40
8. **Cele doue fețe ale lumiĭ** de Nicu . . . . . —.30
9. **Ziua Deșteptării** de Aurel Fodor . . . . . —.16

*) Aceia, cari vor comanda de odată toți 9 Nrii, îi primesc cu 5·80 cor. în loc 8·14 cor.

Editor și redactor răspunzător:
Aurel C. Domșa.

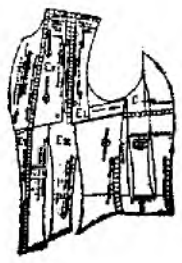
marca fabriceĭ

De mare însĕmnătate pentru Dame!

Fie care P. S. Dómnă îșĭ póte însa-șĭ pregăti cu o ușurință de neînchipuit

talia sa după orĭ ce modă

cu ajutoriul aparatului de croit talie pentru dame

inventat de **Anton Guschelbauer.** A fost censurat de academie. și posede nenumărate scrisorĭ de recunoscință.

Își are patenta și e scutit prin lege în tóte statele culte.

Prețul unuĭ aparat e 3 cor. franco rambursat.

Se caută agenți

Prospecte să trimit la cerere gratis

Cu tóta stima:

Antal Guschelbauer.

Sopron.

17 (28 - 52)

Senegin contra tuseĭ, răgușelilĭ, durerilĭ de piept, ofticeĭ, tuseĭ măgărești, cataruluĭ astmeĭ, greutățiĭ de respirat, lungóreĭ și tuseĭ sĕcĭ. **Vindecă sigur și repede.** Prețul 1 cor. 20 fil. și 2 cor.

Capsic unsóre. Contra durerilĭ de óse, podagreĭ, reumatismuluĭ, rĕcelelor, durerilor de cap, dinți și nervi, precum și scrintiturilor. Cele maĭ îmbĕtrânite bŏle le vindecă. Prețul 1 cor. 20 fil. și 2 cor.

Centarin. Contra morburilor de stomac, precum lipsa de apetit, mistuirea rea, catarul și aprinderea de stomach, greața și vomarea, sgârciurile cele maĭ grele. Leac sigur. Folosesce și la curățirea sângeluĭ. Prețul 1.20 și 2 cor.

Kaljodsarsaparil. Mijloc escelent pentru curățirea sângeluĭ la sifilis, morburile tinerețelor 1 sticlă 2 cor.

Laxbonbons. Închiderea scaunuluĭ e causa diferitelor morburĭ, pecum palpitarea de inimă, amețelĭ, durerĭ de cap și altele. Decĭ cine sufere de încheierea scaunuluĭ numaĭ de cât se comandeze **Laxbonbons** zacharele purgative, plăcute și dulcĭ la luat. Prețul 1 cor.

Chemicale, drogue, legăturĭ și bandagerie chirurgice. Instrucție pentru prepararea diferitelor vinarsurĭ, liqueurĭ, rum și altele. Teurĭ russice, Parfumurĭ, săpunurĭ, crem escelent pentru față și mânĭ. Articolĭ cosmetice, oleŭ pentru pĕr. Esență pentru picatul și întărirea părului. Apa de gură și dinți pe cum și prav. Orĭ ce fel de articlu din branșă. Tóte fórte ieftine. Faceți întrebare și Vĕ veți convinge.

Cornel Demeter,
apotecar în Szászváros, iskola tér 41.
47 (7—10)

La esposițiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a luĭ

Antoniu Novotny

în Timișóra-Fabric

(22) 24—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nóuă, pe cum la turnarea de noŭ a clopotelor stricate, maĭ de parte spre facerea de clopote întregĭ armonióse, pe lângă garanție pe maĭ mulțĭ anĭ, provĕdute cu adjustărĭ de fer bătut, construite spre a le întórce cu ușurință în orĭ ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o latură prin aceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând:

clopotele găurite

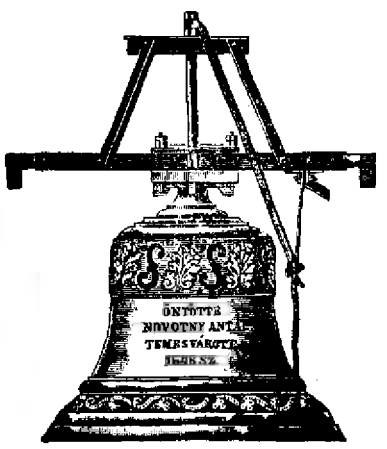

de mine inventate și mai de multe orĭ premiate, carĭ sînt provĕdute în partea superióră — ca violina = cu găurĭ după figura *S* și pentru aceea aŭ un ton maĭ intensiv, maĭ adânc, maĭ limpede, maĭ plăcut și cu vibrarea maĭ voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, așa, **că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unuĭ clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiŭ.** Maĭ de parte se recomândă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre **preadjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut** — ca și spre turnarea de **tŏce de metal.**

Preț-curanturĭ ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul:
Pentru monarchie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia, să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei“ în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XV | Blaj 8 Aprilie 1905 | Numărul 14.

STĂRI TRISTE

— din dieceza de Gherla —

Ni-se cere cu inzistinţă publicarea acestui articol, menit să tragă atenţia asupra unor stări, cari deja au inceput să-şi arete funestele urmări.

Dacă privim în societatea omenească vedem că bărbaţi dornici de binele poporului să grupează laolaltă, fac reuniuni, ţin adunări şi congrese unde fiecăruia i-se da prilej aşi spune după cea mai buna a sa judecată, părerea şi a propune mijloacele cele mai potrivite pentru îmbunătăţirea soţii diferitelor instituţiuni şi a poporului in genere.

Aceasta miscare spre înaintare şi reorganizare se simţeşte prin toate vinele corpului societăţii şi la toate popoarăle.

Soarele culturii, înaintării, a trezirii din letargie şi din jugul socialismului, a răsărit, şi acum toate popoarăle cari voesc a ţinea paş cu celealalte căută căile şi mijloacele spre înaintare bine ştiind, că acela care nu merge înainte merge îndărăpt.

Toate popoarăle, toate societăţile şi instituţiunile, voesc a-şi folosi dreptul şi a-şi încălzi şi lumina de acest soare, numai noi — dieceza Gherlei — stăm în nepăsare, numai noi suntem răci ca ghiaţa, numai noi înaintăm ca racul. Şi dacă ne uităm în lungul şi latul acestei dieceze ce vedem? Stări triste abnormale şi jelnice! Vedem — horribile visu et audiru — preoţi loviţi în cap de credincioşii lor, ca I. Andreiu, preotul din Centea, tractul Buzei şi în loc să fie apărat de Consistor în faţa răutăţii poporului, e suspendat. Vedem că în Cubleşul-unguresc tractul Dobâcei poporul turbat a năvălit asupra preotului Teofil Bocoş, iau aruncat în drum tot ce a avut în casă, l'au bătut pe el şi familia în modul cel mai neomenesc în urma căror bătăi soţia preotului a şi murit. Vedem preoţi denumiţi în parohii dar neprimiţi de credincioşi ca preotul Aurel Oltean denumit in Stârci. Şi pentruce? Pentrucă alt preot din vecini a agitat şi tulburat poporul promiţând scărităreа stolelor şi altele.

Eu nu cere cauzele, cari au dat şi dau naştere acestor triste apariţii — durere că Consistoriul nu le previne — înaintea mea un lucru este cunoscut, o regulă, care se foloseşte pentru ţinerea disciplinii în ori şi care societate şi care ar trebui aplicată şi în gubernarea diecezii de Gherla. Preoţii buni zeloşi, cari lucră din răsputeri pentru stârpirea păcatelor şi datinelor rele din popor, pentru sporirea averilor bisericei etc. să fie împărtăşiţi în favoruri şi beneficii mai bune, iar aceia cari în indeplinirea datorinţelor împreunate cu oficiul lor sunt laşi cari înşişi prin nesocotinţa lor dau naştere la scandale, cari prin purtarea lor necorectă şi nepreoţască numai strîcă şi demoralisază poporul, să fie pedepsiţi ba chiar rădicaţi din oficiu.

Dar oare să practizază aceasta la noi? Durere nu! Şi noi trebue să oftăm că a întors maşina lumii. Şi merg toate dimpotrivă, anapodă şi pe dos.

Vedem preoţi harnici, cari în loc să fie împărtăşiţi în beneficii mai bune sunt scurtaţi şi în acelea pe cari le-au avut. Şi pentruce? Pentrucă fiind puncruoşi în indeplinirea datorinţelor sale, grijind ca pruncii amăsurat prescriselor legii şi ordinaţiunilor Consistoriului, să cerceteze regulat şcola, s'au trezit numai că unii credincioşi, cari ar voi ca pruncii lor cât ce să desprimăvărează să umble la plug şi la oi, i-au acuzat la Consistor dar pentru alte vine născocite d. e. că sunt asprii cu poporul, că-l dojenesc etc. cerind totodată ca să-l strămute de acolo sau să-i scărîţeze stolele căci altcum ei trec la neunire. Numai atâta trebue să audă episcopul, şi preotul — de ar fi drept ca lumina — a isprăvit-o. El pere cu dreptatea în mână iar răutatea poporului sprijinită de episcop învinge şi astfel preotul e silit sau a să supune judecăţii poporului sau a lua lumea în cap.

„Lucru de admirat — zise odată un vrednic protopop — că de comun tot preoţii cei harnici au neplăceri cu credincioşii şi sunt acuzaţi pe la Consistoare iar cei laşi n'au nici habar cu nime“. Şi aceasta e prea adevărat pentrucă acum nu acela e preot harnic şi binevăzut înaintea mai marilor care e punctuos întru toate, ci acela care nu lucră după conştiinţa, care îşi pune capul pe tipsie — pe cum zice Sturza — şi nepăsător lasă pe ori şi cine să-şi facă cheful.

Şi apoi nu sunt acestea stări triste? Legea şi Conzistoriul să-ţi croiască timpul cât trebue să înveţi iar plata să ţi-o croiască acela care nu-ţi pricepe învăţătura. Nu este aceasta o absurditate groasnică? Şi cel din urmă măturător de cancelarie încă-şi ştie leafa ce o are pentru slujba, sa pe când un preot, care absoalvă gimnas şi facultatate teologică sugând timp de 16 ani pulverea de pe bancele şcoalelor, când este dispus la o parohie nu are nimic sigur, şi fără nici un document în mână este avisat la aceea ce credincioşii din graţie şi milă ii vor da târguindu-se cu dânsul ca şi când l'ar pune păstor de vite.

Trist adevăr în veacul luminii!

Şi cu toate că în dieceza noastră de mult să urgează un sinod diecezan unde să ne sfătuim cum ar fi de a-se vindeca nenumăratele boale de cari pătimeşte sistemul de stăpânire al bisericei noastre, cei competenţi sunt surzi şi mulţi, nu vocsc a auzi şi pricepe glasul tânguitor al preoţimii, ci mai bine voiesc a orbeca în întunerec „de oarece tot cela ce lucrează rău urăşte lumina si nu vine la lumină ca să nu vedească lucrările lui“, ca să nu i-se vadă faptele lui rele şi nenumăratele lui păcate, pe când „cela ce face adevăr merge spre lumină ca să-şi arete lucrurile lui“.

În dieceza noastră acum nu se mai ştie cine e mare şi cine mic, Consistoriul sau poporul, dar pe cum ne arată întâmplările zilnice trebue

să recunoaştem cu Românii vechi că „vox populi, vox dei".

Dieceza noastră în privinţa guvernării samănă foarte bine cu o naie, care se află pe întinsul mării dar fără cârmaci. Dacă vântul e favorabil o suflă în direcţiune bună, dacă e contrar o mână îndărăpt fără de a ajunge oarecând în port.

Consistoriul esmite ordinaţiuni, dar, durere, multe nu şi-le poate susţinea şi validita faţă cu arbitriul poporului, nefiind destul de energic, cedând şi acolo unde nu ar trebui şi dând poporului drept întru toate prin ce iau dat putere ca să se împotrivească cu îndârjire chiar şi dispuseţiunilor diecezane.

Pe când voesc ami sfârşi cele experiate, îmi vine la cunoştinţă un caz care încă serveşte spre întărirea celor amintite, pentru aceea cuget a fi vrednic de amintit.

În parohia Zalha — tractul Surducului com. Solnoc-Dobâca — aproape toţi credincioşii s'au resculat contra preotului din cauză că merge pe o strună cu socrul său notariul Papp János (român de naştere) care de când e notar e un sbici pentru bietul popor şi face tot posibilul, recurge la cele mai mârşave mijloace numai ca bietul popor să nu poată nici cu muncă dreaptă ajunge la creangă verde.

Dar cazul acesta îşi află explicare în zicala românului: „cine sapă groapa altuia însusi cade în ea". Şi anume: cu vre-o doi ani înainte de aceasta notariul având mânie pe preotul de atunci, a inceput a scurma sub dânsul ca să-l ţine de acolo şi astfel să-şi aducă pe ginerele său.. A aflat în toată comuna un om care la acuzat la protopopul tractual cumcă e foarte asupru cu poporul, că-i dojeneşte, ca a ridicat stolele, şi în urma sfatului dat de notariul, — ca acuza să aibă efect, — a ameninţat cu aceea că dacă preotul nu va fi dispus de acolo vor trece la neunire.

Noroc că preotul tocmai în timpul acela a fost dispus la altă parohie căci altcum de sigur răutatea poporuiui ar fi triumfat faţă de un preot harnic şi nevinovat.

Finesc cu cuvintele bărbatului clasic: „Caveant Consules ne quid respublica detrimenti capiat".

Din vecini.

Mişcare vrednică de laudă.

Ca un bun semn să potriveşte în numărul de faţă circularul vicariului din Mara-muréş cu o corespondinţă a unui frate preot arhidecezan, cari amândoi propun jertfe în favorul fondului pentru ajutorarea deficienţilor respective a văduvelor şi ofanilor. Le recomandăm pe amândouă în atenţiune cetitorilor nostri.

Mult Onorate Domnule! Iubite Frate în Christos!

În luna lui Octomvrie a. tr. dimpreună cu P. O. Dni Ioan Pop parohul din Turţ şi Iuliu Darabanth prota ţării Oaşului fiind chemaţi la Gherla pentru reviziunea raţiunilor fondurilor diecezane cu mare îndestulire am aflat, cumcă fondurile noaste să administrează cu cea mai mare exactitate şi punctuozitatea şi cumcă acelea să sporesc pe an ce merge.

Am aflat, cumcă fondul nostru viduo-orfanal în 18 Octomvrie a anului trecut a fost: 141,448 coroane, iar cel orfanotrofial: 76,866 coroane.

Însă cu durere am aflat, cumcă numărul văduvelor preotese în acestea 95 parohii a crescut la 54 şi o mulţime de orfani de preoţi.

Interesele capitalului viduo-orfanal deja abia îs îndestulitoare de a împărtăşi pe văduvele preotese şi pe orfani cu penzia statorită de 150 coroane respective 40 coroane anuale.

Apoi interesele fondului orfanotrofial deşi acela deja să apropie la 80 mii coroane aşişderea sunt prea puţine, ca să se poată deschide un orfanotrofiu.

Constatând aceasta ne-am conzultat despre crearea mijloacelor pentru sporirea acelor două fonduri.

Comisiunile revizătoare a fondurilor diecezane şi în anii trecuţi şi-au dat opiniunea, cumcă fondul viduo-orfanal şi orfanotrofial numai aşa va putea spori, dacă noi clerul din aceste părţi vom statori alte modalităţi pentru conferirea în favorul fondurilor numite.

P. O. Dn Ioan Pop parohul Turţului prin concrederea fraţilor preoţi din acel district a prezentat propunerea următoare: „Conziderând că în zilele noastre toate corporaţiunile aşa oficialii de stat, cât şi cei comitatenzi şi comunali precum şi a privaţilor apoi militarii, corpul profesoral, cel do-

---

FEUILLETON.

În paresemi.

Scrisoarea IV.

Unui prietin.

Isprăvisem cu învăţatul şi mai ales dăduram cât mai renede gata neşte încurcate probleme algebrice, căci ne chema afară strălucirea nemărginită curată, a vazduhului, umplându-ne micile geamuri cu argint. Sufletele noastre, chinuite de ztroaba cifrelor reci, moarte, se dorau la lumina caldă, înălţătoare, care da arini noi, ce fâlfâe nespus de dulce. Ma eng t şi acum la cuvintele tale de atunci: „Ma frate, eu cred că cei mai mulţi matematici trebue să fie oameni dela Mi za-noaptea rece, de ghiaţă. Atâta linişte cumpăt, abnegare nu cred să se poată sălaşlui într'un suflet ce trăeşte sunt un ceriu de primăvara". — Şi, poate că aveai într-u câtva dreptate.

În grădinuţa ce străluceia din toate straturile sale svelte, tivite cu pagişte grasă din şirele de strugurasi pitici, ce-şi desvaliau podoaba frunzelor fragede o hu nostri obosiţi întâi de lumină, nu să mai saturau de privit. — Pe câmpia din apropiere pătată de covoare gabine de pănătie, vitele albe ca de zăpada păşteau în tihnă. Pe dealuri de departe, luminau în cameşile de pânză noauă ilile de joj, muncitorii din vie, a căror îmbelşugat rod ne facură şi noauă câteva ceasuri într'adevar frumoase. O liniste înălţatoare staruieà de o dulcoşte ce ne aduc à fiori de negrată fericire.

Abia într'un târziu ne desteptaram în valurile puternice, untuloase, a vechii arane trezite sus în turnul întunecos al bisericei. Suna de vecernie, şi se ch o à înlăuntru, în mirosul de fum de tămâe şi de zumzna la mulţi, ce se vor face, stăpânind încă Paresemiile sfinte.

Dar sunt alţii cari să se ducă, sunt bătrâni şi mai ales bătrânele vecine cucernice, sunt cei ce aşteaptă mângaeri cei ce sa simt slabi în lupta grea a vieţii. Vor fi acolo preoţii, cari sunt datori sa meargă, vor fi clericii, cu inimi tinere, înflăcărate, cu sufletele de idealişti fără pare he, va fi tocitul cantor, cu ceiea dona ferestruţe de sticlă înremenite înaintea ochilor mici, vicleni cu hainele pătate de ştearin, sterse, — cu glasul şi mai ştears, şi mai tocit.

Noi ce am avea să căutam acolo? Mai bine să aducem ceva de ceiti, aci afara în subtimul tempu al naturii.

Şi — şti iubite orietine — că am adus pe Toma Kempis. O carte dată ca preţiu nu mi aduc aminte în care clasă netalată încă prima de prav. Am adus'o de curiozitate, şi spunând drept, şi de dorul de a ne petrece puţin, deoarece auzisem dela unii ce cutezară sa ceteasca vr'o câteva pagini, ca e foarte interesantă. Ceiea dintâi pasage ce le-am ceti, cugetam că e din Scriptură, aşa de tandară, aşa de scurtă, nefiind rută era povestirea.

Amânoi după câteva pagini de cetire, am rămas cu acelaşi convingere: *nu am înţăles nimic.*

Şi azi, dupâ atâta îndelungată şi schimbatoare a vremii curgere, văd ca aşa a trebuit sa fie: să nu înţalegem nimic din „Toma de a Câmp" — cum spune titlul naiv al unei vechi traduceri în româneşte — la începutul veacului 19 — a acestui mananchiu de suprema filozofie a vieţii, adunat nu sa ştie încă nici acum cu siguranta de cine. Noi *nu eram pregătiţi* pentru cătrunderea unor astfel de lucruri, cu atât mai puţin pentru gustarea sau aprecierea lor.

Într'adevăr nu şti ce tâlcuire sa-i dai fantanii, ca absolvi o şcoala românească, confesionala cu mai puţine cunoştinţi, cu mult mai puţine, din credinţa crestină, decât din matematică ori latina, de pilda: Studiezi ce ti-s'a dat de învăţat, înţelegi ce poţi înţelege, dar mai încolo s'a gătat. O expunere a adevărului în aşa fel ca lumina lui să strălucească şi în coţurile celea mai ascunse sa ajunge nedumeririle ce poate — sângrice încă — sa ivesc în sufletele ascultatorilor sa-i întărească printr'o convingere el ra încalzită de însufleţirea potrivita însasi din credinţa care sa-i întărească aşa fel, încât de a-esta sa fie siguri ori unde oricând şi între orice împrejurari, — aşa ceva sa pare că nu-s mulţi dascali, cari voesc să înţeleaga. Apoi, sa înţelegi, deosebitele stiinţi nu au nimic cu credinţa! Nu ar avea zic eu de ar fi religia o ştiinţă ca celelalte, dar ea e *viaţă*, viata pe care trebue să o traim aici în lume, ca să putem ajunge la o altă viaţa. — şi la care, spre binele careia trebue să ajute toate celelalte ştiinţi fie ele cât de abstracte, cât de deosebite. Dar câţi sunt dintre dascalii de azi cari în olenul prelegerii, în cele excursii ce trec dela obiect, în raspunsul ce-i da elevul, să ştie conduce astfel de chestii să ştie pune astfel de întrebari, în

ceuțial, încă și lucrătorii dela fabrici, ba și servitorii economicali cu nizuință laudabilă să sârguesc a jertfi pentru asigurarea prin penziuni a familielor lor; considerând, că părinții noștri deja atunci, când cei mai sus înșirați nici nu cugetau la penziuni din bună voiă, au început a întemeia fonduri pentru asigurarea familiilor lor; conziderând ca și astăzi, dacă nu toți, dar cei mai mulți preoți sunt asigurați la bănci, pagubă însă că prin aceia îmbogățăsc institute străine. pânăce fondând noi capitale acelea ar fi averi de a noastre bisericești și naționale; conziderând că și celelalte biserici din patriă lucră cu zăl la întemeierea fondurilor, cari și împrumută cevași decoare lor, să le imităm și noi, ca să nu rămânem îndărătul lor învinovățându-ne posterioritatea; conziderând, cumcă până când noi numai 42 coroane solvim anuatim și numai într'un interval de 10 ani, până atunci notarii comunali plătesc 64 coroane, iar comuna pentru dânși 80 coroane; așadară laolaltă 144 coroane neîntrerupt în tot anul. Iar învățătorii 16 coroane, biserica pentru dânși 25 coroane iar crucerii (15) școlarilor (80) fac 48 coroane cu totul dar 88 coroane fără cari apoi și statul varsă în fiecare an o sumă conziderabilă în fondul lor de penziune și numai așa este în stare fondul lor a da penziune potrivită; conziderând că noi dorim penziune numai pentru preotesele văduve și nu și pentru preoți, luând în socoteală și aceia, că din dărnicia de-și modestă, dar în acel timp de toată lauda vrednică a părinților nostri — avem până acuma un capital peste 140,000 coroane, cugetam ar fi destul în locul contribuirei de acuma să ne taxăm în venitor anuatim în durata folosirei beneficiului, încă și în anul espirului preoții cu 40 cor. iar capelanii cu 20 coroane; conziderând, că pentru notari și docenți plătesc și susținătorii comunelor și a școalelor, ar fi de dorit să se afle modalitate să concurgă și bisericile pentru ameliorarea fondului viduo-orfanal".

Comisiunea revizătoare expunând acestea membrilor prezenți a Preaveneratului Capitul Catedral, cu toți au aflat bună idea și mi-au dat sfat, ca să se aducă deciziuni meritorie în adunările districtuale.

Subscrisul am propus acestea în adunarea districtuală din toamna trecută a clerului din districtul Sigetul și cu toți au primit cu bucurie modalitatea nouă a conferirei în fondurile diecezane. ba și Preaveneratul Conzistor diecezan cu veneratul rescris din 17 Decemvrie a. tr. nr. 10568 a binevoit a aproba concluzele protocolului adunărei noastre districtuale.

Prin urmare putem fi siguri, cumcă deciziunile Clerului din celea 95 parochii vor fi aprobate și prin Preav. Conzistor diecezan.

Comisiunea revizătoare a rațiunilor fondurilor diecezane mi-a concrezut, ca să mă adresez către frați preoți din părțile acestea să le comunic acestea și să mă rog de frați protopopi, că pertractând propunerile aici înșirate în adunările districtuale de primăvară, să aducă deciziuni meritoare trimițând subscrisului protocolul susceput, că eu coadunând deciziunile celor 12 protopopiate din părțile dismembrate de către dieceza Muncaciului să le susternem acelea spre aprobare la Excelența Sa Domnul Episcop diecezan.

Sum convins, cumcă dorim cu toții a asigura cu penzie mai mare pe văduvele preotese și pe orfanii de preoți și nu se va afla nici un frate preot, care să nu primească opiniunea mai sus destășurată.

Adecă să decidem, cumcă vom conferi pentru augmentarea fondului vidu-orfanal anuatim 40 coroane, plătind aceasta suma în două rate adecă din congrua ce-o primim în luna Martie 20 coroane, iar în luna Decemvrie așișderea 20 coroane, iar capelanii să deie așișderea în două rate câte 10 cor.

Asfel fondul viduo-orfânal cu ofertele capelanilor ar spori anuatim cu 4000 pânăce acuma abia crește cu 800—1000 coroane.

De sine să înțălege, că suma de 40 cor. am plăti-o anuatim și aceia cari deja am solvit celea 420 cor. adecă plătirea celora 40 cor. respective 20 cor. ar fi legată de parohie și ar trebui să o plătească chiar și administratorele interimal sub anul de respiriu a văduvei preotese.

Apoi s'ar puteà decide, cumcă din suma de 4000 cor. anuale jumătatea să se adaugă la capitâl, iar jumătatea în tot anul să se împartă între preotesele văduve putându-se astfel împărtăși acestea deja de acuma cu 200 coroane penzie anuală.

Pentru sporirea fondului orfanotrofial am puteà conferi parohii anuatim 10 cor. iar capelanii 5 cor.

Adecă parohii ar conferi anuatim 50 cor. iar capelanii 25 coroane, eventual capelanii pentru fondul viduo-orfanal 15 cor., iar pentru orfanotrofiu 5 cor.

Astfel peste vre-o 2 decenii s'ar pute înființa și deschide un orfanotrofiu, deoarece până atunci s'ar fundoi ba cu conferiri s'ar întrei capitalul acelui fond.

Apoi bisericile ar putè conferi pentru fondul viduo-orfanal anuatim baremi 5% percente a venitelor curate anuale.

Bisericile din Maramureș au venit curat anual (remanența de cassă) 12—14000 cor. deci dacă vom lua de bază suma de 12 mii cor., iată, că bisericile din Maramureș ar putè conferi anuatim 600 cor. și cred că asemenea sumă ar ieși și din venitele bisericilor Sătmărene și Ugociane.

---

cari sa fie atinse din când în când credința însași, dușmani de ai ei, puterea ei și puterea contrarilor ce-i are. scrieri cu tendințe bune creștine, și roduete a minților superbe. cari nici când n'an știut ce e umilința?

Vezi, iubite prietine, eu cred că peste observările acestea nu se poate trece ușor cu vederea. Sunt convins că din neamintirea aceea vecinică a credinței noastre. din, desinteresul cu cari unii din dascălii nostri spun simplu ceeace trebue să spue. din faptul. că tinerii nu sunt luminați în direcții sănătoase. arătându-li-se ce *să cetească* mai ales. pentru ce anume trebue să se *însufletească* o inimă tinără nepatată încă care e calea cea mai bună, cea mai adevărată de a o urmà în viață, — să naște încetul cu încetul o desinteresare completă o răceală, și un fel de zimbet subțire care mai târziu se va tot îngroșa. pentru tot ce să țină de credința. Căci înzădar! Sufletele tinere nu se pot mulțumi cu literele mai mult sau mai puțin moarte a manualelor de școală. În clăsile de sus li-se deschide vastul. sualtatul câmp al cetirii, — al cetirii libere. Caută ele în cărțile acestea sa-și liniștească unii stimuli, unele dorinți nebuloase încă, cari pornesc din *eul* lor cel mai intim. *Caută întruparea unei regule de viață,* pentru traiul de acum înainte de bărbat mai ales. — cărei vieți acum îi răsar rădăcinile. Această căutare. vezi bine, la cei mai mulți nu e conștie, dar fapt e că exista. Și sufletul învăpăiat de tinar nu știe nici când se judece rece: alege de bun aproape fără greș, mai întâi tot ceeace place simțurilor, tot ceeace înșurcează răcorește. tot ceea ce înalță în trufie. Și dacă nu va fi o minte rece de bărbat. care să-i spue totuși cu inimă tinără: cuvinte frumos alese, convingătoare, — că drumul acela e greșit, și că cel bun e *acesta,* pe care „acesta" apoi iar să îl știe descrie așa încât inima lui tinără. simțurile lui fragede. să nu se îngrozască. a cărui. atunci va eși la lumină, mai târziu poate un caracter, care va nimici fericirea individului în care e închis, și a altora. cu cari va fi în legătură.

Noi azi de caractere tari sănătoase, creștine. avem lipsă. Timpul creșterii în gimnas e datător de tot mai întâi în formarea caracterului, deși sunt excepții multe.

De aceea eu nu mă mir că și tu. iubite prietine. ești cu tot sufletul pentru curentul nou și sanătos: „Nu ne creșteți numai capete luminate. ci dați-ne și *inimi* curate. calde simțitoare: — nu ne creșteți numai învățați răci, — cari nu pun de date de nume. de cifre: căci acestea nu constitue nici un dram din viață — ci dați-ne înainte de toate *oameni* adevărați și numai după aceea: culti. dați-ne luptători neînfrânați în lupta grea a vieții. dați-ne conducători. ce vad numai binele altora, a celor supuși a celor umiliți, a celor neputincioși dar a celor mulți: dați-ne caractere creștine: căci singure acestea sunt trainice. dați-ne ostași de-aluĭ Christos a caror ghinărari să n'aiba sabia ca scopu a puterii lor. ci *crucea* în mâna dreaptă!"

Da. da. iubite prietine! Tot mai multe sunt glasurile cari chiamă azi în acest chip. din tot mai multe părți — dar ca să-i poți auzi. și mai ales ca să-i poți înțalege îți trebue o bază oare care, îți trebue cunoștinți pregătitoare. îți trebue simțăminte ce ți-au cercetat cel puțin odată inima curată de tinăr. Toate acestea însă fără îndrumări deoschise a celor ce știu și celor ce pot, fără însufletirea lor mai întâi nu se pot sădi în nici un suflet.

Iată de ce și noi iubite. am rămas cu totul răci la cetirea lui Toma Kempis, și dimpotrivă am percurs cu multă atențiune, cu multă pătrundere și cutremur „Faclia de Paști" a lui Caragiale. Și cu toată frica nu am putut să nu rîdem de groaza nebuna a jidanului.

Toma Kempis e o carte veche. o puternică și sublimă filozofie creștină. — adecă o urma de viață creștină: drumul de a urma pe Isus Christos. Fără îndoială e o scriere cu *tendințî.* Dar Evangeliile și toată Scriptura sunt scrieri cu tendințî. pe cum și celea mai mari cap d'opere a omenimii — în ori ce ram — toate sunt cu anumite tendințî. — *Arta pură* a existat și există de comun numai la mințile reci. pe cari nu le-a deșteptat nici când flacările sufletului aprins. Căci flacără. ca să nu ardă în zadar trebue să bată în vr'o parte. trebue să aibă o tendință. și trebue să nutrească o tendință.

Toma Kempis dar. poate fi cetită fără nici un scrupul ca și ori care alt cap d'operă. fără ca să-ți atragi batjocura celor luminați. Ne-ar fi putut-o recomanda astfel și dascălii nostri. și ne-ar fi putut da îndrumări: cum să o înțălegem?

Dar mai e ceva: Toma Kempis. nu e o *operă de valoare literară, și tendința* e prea vădită. ceeace nu ar fi iertat să fie. Și bieții tineri. auzind că trebuesc cetite numai opere de adevărată valoare literară, — fără îndrumări noi iar — au cetit Babetta. și „Strada Carmen Sylva" și celelalte scrieri mai murdare decât canalele de scurgere a orașelor mari. a *autorului* Alexi.

Astfel fondul viduo-orfanal din conferirile bisericilor ar mai crește anuatim cu 1000—1200 coroane.

Așa cred că dacă vom desfășura senatorilor bisericești celea mai sus expuse și le vom arăta, cumcă cum să năcăjesc bietele preutese văduve cu o penzie de 150 cor. să vor convoi a da celea 5% percente, ba și mai mult.

Cu modul acesta nou de conferire peste 2—3 deceni s'ar putè îndoì penzia văduvelor preutese și s'ar puteà deschide și alumnetul.

Este deci timpul suprem Preastimați Frați, ca să ne cugetăm despre asigurarea văduvelor preutese și a orfanilor de preoți și să aducem aceea mică jertfă de 50 cor. anuale.

O calfă de măiestru dă săptămânește câte 34 fileri în cassa comună adecă anuatim aproape 19 coroane, apoi noi preoții să nu putem da anuatim 50 coroane pentru asigurarea bunei stări a văduvelor preutese și a orfanilor de preoți!

Părinții nostri în anul 1836 au statorit pentru fondul vîduo-orfanal conferirea alor 21 floreni anuali cari atunci au fost o sumă mare considerând că atunci încă n'au fost nici congruă, nici ajutor de stat.

Să nu lăsăm iubiți Frați să suspine și mai încolo preutesele văduve și orfanii de preoți! Să începem încă de acuma a asigura pentru dânsele și pentru dânșii o penzie mai bunișoară; vom șterge multe lacrimi și vom afla răsplată și în ceruri.

Mă rog de protopopi ca să le pertracteze acestea în adunarea districtuală de primăvară și despre rezultat cu trimiterea protocoalelor să mă înștiințeze, ca să pot continua cu acțiunea aceasta salutară.

Cu stimă frățască rămân în Sigetul Maramurășului la 31 Ianuarie 1905. Al M. O. D-Tale.

rev. frate în Christos:

Tit Bud,
Vicariul Maramurășului.

O mică observare. — Cine cunoaște scrierile mele — și redactorul „Telegrafului Român" le cunoaște. — știe, că în cestiunea „Mitropoliei" Bălgradului eu am fost totdeauna și sunt și acuma de părerea, că până la 1556 nu a *putut* exista nici un „Mitropolit" de Balgrad și că până 1556 până la Mihaiu Vitezul *nu a existat* vre un „Mitropolit" de Bălgrad. Cu toate acestea văd, că „Telegrafui Român" în numărul 32 — 1905 răstalmăcește cuvintele mele din „Unirea" (numărul 13—1905) „până acuma nu s'a putut adeveri și în veci nu se va puteà arăta măcar un singur arhiereu român, care înainte de 1556 să fi avut reședința sa în Alba-Iulia" dându-le înțelesul că eu ași „recunoaște că dela 1556 *au existat* arhierei în Alba-Iulia" Domnii dela „Telegrafui Român" binevoiască deci a luà la cunoștință, că eu nu am recunoscut și nu recunosc nici acum că dela 1556 până la 1599 ar fi existat vre un „Mitropolit" de Bălgrad. Argumentarea „Telegrafului Român" este o sofisma, ce păcătuește în contra principiului logic „a posse ad esse non datur illatio".

Dr. Augustin Bunea.

CORESPONDINȚE.

CHESTIUNI ARZĂTOARE.

De pe Târnave 3 Aprilie n.

Am prins pleava, ca în ața sinoadelor, a căror ținere e la ordinea zilei să spun și eu câteva vorbe asupra chestiunilor arzătoare: ***fondul preoților deficienți și congrua.***

Preaveneratul Ordinariat arhiepiscopesc prin nota circulară de dto 16 Martie adresată protopopilor, le atrage acestora atențiunea, că doară ar fi sosita vremea, ca preoțimea să se învoiască, ca pe lângă taxele prescrise la fondul deficienților, să mai lase 2% din suma ce o primește ca ajutor de stat. Și aceasta din motivul, că ajutorul acesta s'a ridicat la o sumă destul de însămnată.

Din parte-mi salut cu vină aprobare acest demers al Ordinariatului, pentrucă am fost totdeauna între cei dintâi, cari am declarat, ca, dacă vrem o îmbunătățire a sorții noastre viitoare, aceea numai de noi și prin noi se poate face. Dacă dorim, ca văduvele noastre să nu între servitoare, și ca ajutorul anual, ce li-se dă, să fie îndestulitor, atunci să nu stăm morțiș, pe lângă ridiculele taxe de 8 12, 16 și 20 cor. cu cari au de au sau rămâuem în restanță, sau se pierd în buzunarul cutărui protopop harnic ci să ridicăm taxele acestea la o suma mai respectabilă. Cei ce au luat parte la sinodul din 1899 au văzut, cât de cu greu sau chiar de loc nu se mișcă preoți nostri, mare parte, când e vorba de aceasta. În sinodul numit spre scandalizarea celor buni, a căzut propunerea, de a se face colecte pentru acest fond, și a căzut fiind contra ei mulți din generația tineră, cari așteapta să le vină totul de a gata. Și noi am vrea aceasta, dar durere, nu e sosit încă timpul. De aceea par'că vad și acum ce cătă rușeală va fi prezentată în sinoade chiar din partea protopopilor propunerea Ordinariatului. De primirea ei din partea preoțimii nu-mi fac nici o iluzie, dovadă cele 10% pentru fondul subsidiar.

Și dupăce au eșit din gimnas au cetit în ungurește sau nemțește pe Zola — un *autor* acesta fără îndoială — căci era vorbă de opere de valoare literară. — și a cetit foițele infecte a ziarelor jidovești și novelele schioade în uriciunea lor morală, a revistelor aceloraș perciunați liberali. Și fără pic de grije, că ar greși, își adâncesc mintea, și-și invenineaza inima în scrisele socialiștilor fără de neam, fără de țara fără de Dumnezeu. — ne aflând aici nici o *tendință* prea manifestată, pentru care cartea ar fi condamnabilă.

Și nu le mai vine nici odată în minte nici în zilele luminoase, senine, curate, — nici în sările tainice cu luna stăpână, nici când vremea e închisă de păcla deasa, de neguri grele, — nu le vine în minte să cetească o față din Scriptura, din Toma Kempis sau altă carte de felul ei. Nu! Pentrucă acestea nu au o valoare artistică, literară, singura pentru care ei cred că se pot însufleți. Nu! Fiindcă în ele e prea vadită tendința, ceeace nu poate suferi o minte luminată din zilele noastre. Nu! Pentrucă *nu i-a însuflețit nime nici odată* pentru asta. Nu! Fiindcă ei nu înțeleg ca chiar în frumseța artistica literara Scriptura e nemtrecută. — Ci în zilele luminoase, senine ei împopulează cafenelele și fără timpul scurt răsfoind gazete cetinu foiletoanele și inseratele — acestea mai ales. — Și în curatele sări tainice să pumbă visători pe trotuare, și-și țaocăna încet bățul de piatra răbdătoare, iar în sările ploioase când nu pot eși afară, cetesc opere de artă moderna, cari le omoară tinerețele, le smulg idealurile, și le presară peri cărunți înainte de vreme, în părul ce puțin timp a putut fi așa de frumos și lustruit.

Noi, cei mai prostuți, mai fără gust, iubite prietine, să nu dăm atâta pe acestea false principii și aducătoare de nenorocire pareri scâlciate. Să cetim noi și opere cu *tendințe,* opere care — după unii — n'au nici o valoare literară, *dacă* în acelea vom afla un simbure de adevar. Și dacă noi un am avut fericirea să fim îndrumați mai de timpuriu la asifel de scrieri să facem acum la rândul nostru, tot posibilul ca acei cu cari venim noi în atingere, să cetească și astfel de cărți adevărat îndrumătoare.

Acum de curând îmi spunea cineva: E ușor povestitorilor de acum, celor buni sa înțalege. Direcția românească urmată de ei e pornită dela Coșbuc, Vlăhuța Iorga — acesta o conduce acum și află și un răsunet puternic în sufletul fiecărui bun român. Dar dacă eu de pilda aș vreà să scriu o novela cu tendințe de morală creștină, și în deznodamânt aș ajunge la rezultate, cari supt îndoința grațiel nu ar fi de loc greșite psihicește — aș fi de bună sama luat în bătae de joc. Dacă direcția românească în literatura română s'a jovit de un om ca Ovid Densușanu — fără însă ca prin aceasta să suferi ceva, ei dimpotriva se va lutari — eu cu „direcția mea", vezi Doamne, m'aș fovi de peptul tuturor acelora ce-și țin nasul în vânt. Și penturile a elea s'ar umflà: bine înțeles nu pentru lupta, ce lor li-s'ar părea ridicută, ci pentru un ris omeric".

Va avea iubite prietine, într-o multe dreptate. Dar pentru aceea eu nu cred să fie om serios, care să rida de astfel de tendințe, cari numai spre întărire pot să ne slujască. Mai mult suntem gata a ne depărta de o povestire perfectă ca formă, ca limbă dar urită în simțaminte, sacă în idei și a îmbrățișa o novelă ioptita mai din topor, care nu are valoare literară poate nici jumătate ca cea dinainte dar care e curata, plină de idei și simțeminte, cari nobilitează cari lucră direct la formarea unui caracter creștin.

Alfius.

BIBLIOTECA UNIREI.*)

1. **Benhur** sau zilele lui Mesia, de Levis Walace, 2 v. . . 2·90
2. **M. Eminescu.** Studiu critic . —·90
3. **Câte-va momente** din începuturile bisericei rom. de C. Auner . . . . —·20
4. **Nume de familie** la românii din Ungaria, de A. Viciu. . —·12
5. **Din viața lui I. Micul** de M. Strajan . . . . —·16
6. **Albertina.** Povestire de Dr. V. Bojor. . . . —·30
7. **Cestiuni din dreptul bis. unite** p. I. II. . . . . 3·40
8. **Cele doue fețe ale lumii** de Nicu . . . . . —·30
9. **Ziua Deșteptării** de Aurel Fodor . . . . . —·16
10. **Cele două conștințe,** piesă teatrală în 5 acte, trad. de Simion Zehan . . . —·40

*) Aceia, cari vor comanda de odată toți 10 Nrii, îi primesc cu 6·10 cor. în loc 8·54 cor.

Nu-mi ieu nici un rol conducător, sper însă să nu fie chiar de tot nesocotit glasul meu când recomând primirea în unanimitate a acestei propuneri. Să arătăm Ordinariatului, că ne ştim şi noi însufleţi pentru cauzele noastre şi nu aşteptăm tot dela cei de sus; dacă norocul ne bate să primim o sumă însămnată din ajutorul de stat, bucuroşi jertfim cele 2% şi suma de 8 mii, care ar trece aşa de odată în acest fond, nu e de despreţuit, Să nu ne înşălăm fantazia, făcându-o să-şi piardă vremea, cu timpul când vom fi cuprinşi în braţele congruei vremea aceea poate să n'o ajungem noi, cei puţin eu aşa judec. şi după combinaţiune nu de dacă ajutorul de stat ar creşte an de an, aşa ca în anul acesta şi s'ar dovedi ceva mai mai multă bunăvoinţă la dreapta lui împărţire, am puteă să fim îndestuniţi cu el, fără de a mai dori altceva; sinul congruei poate să fie cald, dar braţele ei not să ne strângă aşa de tare, cât să sufoace în noi orice sentiment.

T. L.

Noutăţi.

Din Arhidieceză. Vineri la sărbătoarea Bunevestirii au fost chirotoniţi întru iepodiaconi şi diaconi următorii teologi abs.: Vasiliu *Moldovan,* dispus adm. parohial în Tâmpăhaza-Uifalău; Ioan *Nossa,* dispus cooperator parohial în Bogdana; Zosim *Nuţiu,* Emilian *Aldea;* Nic. *Platon,* dispus admn. paroh în Şomtalău; Vict. *Simoc,* la Sfaraş: Maxim *Motoc,* la Sesciori şi Alex. *Teotelecan,* la Căpuşul-mic; iar Duminecă vor fi ordinaţi întru preoţi. — Tot cu ocazia asta Ex. Sa I. P. S. D. Mitropolit a conferit tonsura clericală şi ordul lectoratului la toţi clericii din an. III. şi la 4 teologi bienali. Şi anume următorilor clerici: *Ioan Becicheri, Teodor I. Branea, Iuliu Busoiu, Emil Căliman, Ioan Cârnaţiu, Liviu Dumitrean, Nicolae Frâncu, Aurel Gajia, Simion Gocan, George Grecu, Ştefan Halmagyi, Aurel Marcu, Ioan Mărginean, Silviu Poşiar, Traian Raţiu* apoi cl. bienali: *Ioan Axente, Vasiliu Cosma, Ioan Cioban, Augustin Pop.*

Hymen. *Nicolau I. Platon,* cleric absolut şi *Elena* n *Saltelechi,* din Bardoşi. căsătoriţi.

Din dieceza de Lugoj. Ilustritatea Sa Preasfinţitul Domn Episcop gr.-cat de Oradea-mare, fiind în 18 Martie a. c. la Lugoj în afaceri private a binevoit a depune la mâna Veneratului Capitul Catedral de aici, încă 50 acţii dela „Poporul" din emisiunea a doua a 100 coroane, laolaltă în valoare de 5000 coroane, cu destinaţiunea de a să adauge către fundaţiunea sa făcută pe partea decezei Lugojului în anul 1903. Prin aceasta sumă „fundaţiunea iubilară a Episcopului Dr. Demetriu Radu" să urcă la capitalul de 31 000 coroane, afară de fundaţiunea, ce tot Ilustritatea Sa în ziua de 6 August 1903 cu ocaziunea strămutării Sale dela Scaunul episcopesc de Lugoj la cel din Oradea-mare o a făcut separat, în suma de 500 coroane pentru s. Mănăstire dela „Prislop" din Vicariatul Haţegului, cari ambe aceste fundaţiuni vor avea să crească până la timpul său; iară Ilustrităţii Sale bunului Arhiereu fundator, îi dorim sănătate constantă şi viaţă fericită întru lungime de zile.

† **Ioan Pop Reteganul.** Foile de Joi ne-au adus ştirea tristă că Ioan Rop Reteganul învăţător pensionat, redactor al „Gazetei de Duminecă", binecunoscutul scriitor poporal a repauzat subit în vârstă de 51 ani. Decedatul, fără a fi fost un talent puternic, şi-a asigurat un loc de cinste între folkloriştii nostri, şi mai ales, între scriitorii poporali. Sîrguincios în adunarea materialului folkloric Reteganu a fost în aceeaşi vreme un bun scriitor poporal redactând însuşi prin anii 80 „Cărţile Săteanului" şi colaborând apoi la toate revistele de din coace cu traduceri bine-alese din nemţeşte, sau cu lucrări originale, scrise în limbaj uşor şi curgător pe sama poporului. Fără îndoială a fost nu numai un scriitor apreciat (înţelegem aprecierea în sensul românesc al cuvântului!) ci totodată foarte iubit. Numai aşa să explică, că Reteganu a fost în stare să scoată în un interval relativ scurt, la 20 de volume. Dintre aceste remarcăm: Poveşti ardeleneşti în 5 părţi. Prieteanul săteanului român, Bocete, Buchetul, Orăsaguri Novele şi schiţe, Trandafiri şi viorele. Pilde şi sfaturi pentru popor. Ţiganii. Poveştiri din viaţa ţăranilor români etc.

În anii din urmă a lucrat foarte des şi pentru „Unirea", la „foiţă". În mortea lui deplângem pe adunătorul sîrguincios şi neobosit al preţiosului material folkloric precum şi pe povestitorul fără pretenţii, care ştia să spună cu toate acestea, poveşti şi sfaturi bune, potrivite modului de pricepere şi trebuinţelor sufleteşti ale poporului.

Familia regretatului defunct ne-a trimis următorul anunţ funebru: Cu inima înfrântă de durere aducem la cunoştinţa tuturor rudeniilor, prietinilor şi cunoscuţilor, cumcă preaiubitul şi veneratul soţ, tată frate ginere, unchiu şi cumnat *Ioan Pop Reteganul,* învăţător pensionat, şi redactor a repausat astăzi la 4 Aprilie 1905 în etate de 51 ani. Rămăşiţele pământeşti ale scumpului decedat se vor înmormânta spre veşnică odihnă în cimiterul parohiei gr.-cat. din Reteag Joi în 6 Aprilie 1905 la 11 oare a. m. Reteag. la 4 Aprilie 1905 *Fie-i ţărina uşoară şi neuitată amintirea!* **Jalnica Familie**

Odihnească în pace!

Conferenţele meseriaşilor. La conferinţa din duminecă trecută a vorbit dl profesor Deac. Dsa a arătat în cuvinte precepute felul cum s'a desvoltat oraşele în Ungaria şi rolul ce l'au avut industriaşii în viaţa oraselor. A amintit şi despre întemeiarea Blajului şi intenţiunile, ce le-a avut fericitul episcop Klein. — Meseriaşii de faţă l'au ascultat cu atenţiune şi l'au răsplătit cu aplause. — A declamat tinerul sodal Ambruş. — Toţi am rămas surprinşi de precisiunea şi siguranţa cu care acest tinăr a putut să interpreteză — frumoasa poezie epica Dan Capitan de plaiu, alui Vasile Alexandri.

Dare de samă şi mulţămită publică. La picnicul tinerimii române din Blaj au binevoit a suprasolvi domnii: I. Br. Hodoş, director la „Patria" 8 cor., Dr. Nerva Oncu 2 cor., Dr. Dion Roman, advocat în Mediaş 2 cor., Simonffy Alajos pre or supr 2 cor., Carol Nagy 4 cor. Dr. Ales. Morariu 4 cor., Dr. Eug. Solomon 8 cor., Cornelia Moldovan, (Mediaş) 2 cor., Ioan F. Negruţ, 2 cor., Victor G. Maior. 1 cor., Aron Deac. 1 cor., Dr. Dănilă Sabo. 8 cor. Dr Romul Boilă. 8 cor. S'au încasat 273 Cor. şi s'au spesat 226; a rămas un venit curat de 47 cor., care a fost transpus destinaţiei sale. Primească domnii suprasolvenţi şi pe calea aceasta mulţămita noastră Blaj. Martie 1905. Pentru comitet: *Flaviu C. Domşa* cassar. — La producţiunea teatrală împreunată cu joc, aranjată de societatea meseriaşilor din Blaj în 11 Martie a. c. au întrat din vinderea biletelor 122 cor, 40 fi. Au suprasolvit următorii domni: Rev Domn I. M. Moldovan, preposit 5 cor., Ştefan Pop canonic 1 cor. 60 fil Dr. Danil Szabó, advocat 5 coroane. George Mezei, măcelar 4 coroane. Dr. Boilă 1 cor., Dr. Solomon 40 fi.; Suma întratelor face: cor 243.60. s'a spesat 143 cor. 60 fileri. Rămâne venit curat în favorul societăţii meseriaşilor de 100 coroane, care s'a transportat la fondul societăţii. Comitetul meseriaşilor îşi ţine de plăcută îndatorire să aducă pe această cale viua sa mulţămita dlor. cari au suprasolvit, precum şi doamnelor, domnişoarelor şi domnilor diletanţi, cari au obosit pentru societate şi au ştiut să ne facă o sară aşa de plăcută. Blaj, la 16 Martie 1905. *Gavil Precup* prezident. *Ilie Mircea* cassar. — Peutru noua şcoală din parohia Gădălin au binevoit a contribui: Excelenţa Sa Preasfinţitul Arhiepiscop şi Mitropolit Dr. Victor Mihalyi 50 cor. — institutul de credit şi economii „Economul" 100 cor. Dl B Basiota jude în pensiune 4 cor. şi Dr. Perşian pretore în Mociu 5 cor. Primească generoşii binefăcători — şi pe aceasta cale — cele mai calduroase mulţămite, din partea poporului român din Gădălin. Gădălin, în 31 Martie 1905. *Vasiliu Hopârtean* paroh şi pres. sen. şcol. — Alexandru Pişa şi soţia sa Maria ambii gr.-cat. din Panade, au cumpărat pentru biserica noastră un rând de vesminte bisericesti în valoare de 90 coroane. Fapta lor să laudă de sine. Dumnezeu răsplătească însutit donatorilor. Panade 6/IV. *Ioan Săbăduşiu,* paroh gr.-cat.

Avis Biserica vechiă din Rebrişoara, de lemn de stejar bine conservat, cu lungime de 19½ m. lăţime 7 m. (iemnele ciopliie în 4 fete cu lăţime de 40 cm. şi grosime 14 cm) ar fi bine potrivită pentru o Parohie saracă. Doritorii de a reflectă la dânsa, să se adreseze la oficiul parohial din Rebrişoara p. u. *Mattrod.*

† *Vasilie Mureşan,* cleric I-anit în seminariul gr.-cat din Blaj, a repausat la 6 April în Turda, în etate de 20 ani.

Odihnească în pace!

Cea mai bună apă minerală.

Aduc la cunoştinţă onoratului public că singur eu pot servi cu apă de:

(12) 1—5

RÉPÁTI

cea mai escelentă şi sănătoasă apă minerală.

Blaj, Salamon Sinberger.

Recomandată de cei mai buni medici

Recomandată de cei mai buni medici

Cea mai minunată şi sănătoasă apă minerală.

PARTE SCIINTIFICĂ-LITERARĂ.

O RĂPIRE MISTERIOASĂ.

(Continuare)

„Toți?“ repeta ea încet, ridicându-și pe un moment ochii către el. Black păru că înțălege sensul acestei întrebări, căci el se închină cu stângăcie, fără însă ca răspunsul său să aibă tonul și accentuarea dorită de ea. Această reținere o făcù impacientă; ea voia să-l silească la o declarațiune, însă văzu, că, în mijlocul mulțimei ce o încunjurà, aceasta nu ar fi cu putință De aceea se sculă hotărîtă, apucă bratul vărui ui său și păși cu dânsul spre o fereastră, carea era astupată pe jumătate prin o perdea lată. Hill, carele îi observà din oarecare distanță șia găcit atențiunea Evelynei, păși neobservat în dosul perdelei, pe care o împinsă cu atențiune puțin în laturi, pentru a vedea și a pândi mai bine vorbele părechei. Acum el era întreg detectiv, gândindu-să numai la aceea, ca să ispitească ceva, ce ar putea aduce lumină în această afacere misterioasă.

„Nu te miri, că m'am reintors la Londra?“ auzì el pe Evelyn întrebând.

„Ba da, de sigur“, întimpină Black „n'așì fi crezut, că contesa de Mirac, dupăce a petrecut doi ani de zile în Parisul cel vesel, să afle iarăși plăcere în viața londoneză. Însă“, adause el cu un fel de amărâciune, „aceasta să întâmplă poate, fiindcă Evelyn Black de odinioară a voit să vază încă odată locul, unde în juneța ei a secerat triumfuri așa de mari“.

„Evelyn Black!“ repeta ea încet și jucându-să visătoare cu eventaliul. „Este mult, de când am auzit ultima oară acest nume“.

Holmen Black văzù roșața fugitivă ce se ivi în obraji ei. „Îmi cer scuzele“, zise el, „dacă fără de voe am trezit în dta amintiri triste; n'am făcut'o intenționat“.

O espresiune particulară se ivi în fața ei devenită iarăși palidă. „Amintiri triste?“ șopti ea. „Da — îmi reamintesc însă și ceasuri de dulci plăceri, cari vecinic vor rămânea neuitate. Așa de bucuros aud numele meu de față, din gura rudeniei mele celei mai de aproape.“

„Carele ar trebui să se țină mândru, a vedea în verișoară-sa pe o contesă de Mirac“, întregi el cu răceală.

Ceva ca un fulger luci în ochii frumoasei femei, apoi și-i plecă în jos. „E Holman Black, care vorbește astfel?“ murmură ea. „În acest cavaler rece și sarcastic nu pot regăsi pe vechiul meu amic.“

„Adeseori să întâmplă,“ observă el, „că dacă lăpădăm un obiect creat prin mânile noastre, nu-l mai recunoaștem.“

„Ce înțălegi prin aceasta?“ irupse ea. „Vreai doară să zici că —“

„N'am voit să z c nimic,“ o întrerupse el liniștit, ridicându-i eventaliul, ce i-a scăpat din mâni. „Întâlnirea noastră de astăzi este totodată și o despărțire, și așa n'așì vrea, ca cuvintele mele să seamâne cu o învinovățire.“

„Dta vorbești un cuvânt, care pretinde explicari. Ce ți-am făcut eu, ca să merit a fi înfruntată?“

„Ce mi-ai făcut?“ strigă el, retrăgându-să un pas. „Mi-ai răpit credința în femei — mi-ai arătat, că o femeie știe să se prefacă, că iubește pe un bărbat, și că apoi poate uita această iubire, spre a se mărita, pentru rang și avuție, după un altul, carele nici n'a fost demn de stima ei“.

Ea deveni și mai palidă. „Și ce mi-ai arătat dta?“ întrebă ea cu un ton mustrător.

El trăsări, o privi perplex și răspunse apoi în ton aproape umil: „Iartă-mă, Evelyn, îmi retrag cuvântul de învinovățire.“

„Holman,“ zise ea cu o voce nespus de moale. „dacă în trecut noi am lucrat cu prea multă specula lumească. nu urmează că să ne nimicim întreg viitorul nostru, acățându-ne de aceea, ce mai bine ar fi să dăm uitărei. Admit, că ar fi fost mai bine, dacă atunci, când m'ai părăsit, să mă fi retras în singurătate, și să mă fi lăsat ca vermele desperării să mă roadă pe încetul. Am fost însă tinără: aflam încă plăcere în lume, avuția și rangul mă orbiră. deși mai târziu am văzut, cum m'am înșălat. Dta însă, ar trebui să fi cel din urmă, care să-mi facă un astfel de repros pentru purtarea mea. Eu, din parte-mi, nu sunt mănioasă pe dta, repet încă odată: să dăm uitărei trecutul.“

„Imposibil!“ strigă el. „Trecutul nu se poate schimba. Pentru noi amândoi nu există viitor. Putem uita acel timp, însă nu-i mai putem readuce — ceeace acum nici n'ar fi dorința noastră. Evelyn. a fost o necesitate pentru mine. ca să te mai văd încă odată, și pentru ultima oară. Voești să-mi erți cele ce ți-am vorbit și să mă lași să plec?“

„Îți ert pentru sinceritatea dtale.“ răspunse ea, „însă —“ Numai privirea ei esprimà ceeace cugetà, Holman însă o înțălese. Sărutându-i mâna și murmurând oare-și cari cuvinte de adio, el să depărtă din sală, pe când conteasa de Mirac fu îndată iarăși încunjurată de curtisani.

III.

Deși Hill auzise aproape întreagă conversația dintre dl Black și verișoară sa. totuși nu putea afirma, că participarea sa la acest bal i-ar fi fost de vreun folos mai însămnat pentru scopurile sale. În schimb însă a avut ocaziune și timp ca să studieze caracterul persoanelor ce-l interesau atât de mult, și a cunoaște relațiunile dintre ele.

Pentru a se orienta și mai bine, el închirià o odaie, preste drum de casa dlui Black de unde putea urmări toate mișcările acestuia. În curând descoperi ceva ciudat. Stăpânit de o neliniște crescândă, Black, precurgea zilnic stradele, atât dimineața, cât și seara, observând cu încordare toate femeile ce întâlnea. De sigur căuta pe cineva; însă aceasta n'o făcea în partea orașului unde locuia dânsul, ci în suburbiile cele mai depărtate ale Londrei. Fără de fricà, înarmat numai cu un revolver, străbătea el prin toate colțurile și localurile, în cari și poliția abia cuteza să între, împingea de laturi vagabunzii ce să îndesuiau în jurul său, ici colea agrăind pe câte un trecător, pe care trebue că-l întreba ceva lucru neînțăles, deoarece fiecare mergea mai departe, dând din cap, ori ridicând din umeri. Hill, care-l urmăria stravestit în multe forme, își sfărmà capul pentru purtarea ciudată a acestui bărbat bogat, carele cu atâta paciință își reincepea în fiecare dimineață plimbările sale fără resultat.

„Oare până când va merge tot așa?“ își gândea tinărul detectiv, carele deja de mult ar fi lăsat lucrul baltă, dacă n'ar fi fost reținut prin dorința, ori mai bine zis, prin ambițiunea de a se distinge înaintea lui Wilson.

În sfârșit, într'o dimineață, afacerea părea a întra într'o fasa nouă. Hill văzù, într'una dintre cele mai înguste strade, cum Black agrăi pe o fată tinără, care, după îmbrăcămintea sa sărăcăcioasă aparținea clasei de jos, deși fața ei nici de cum nu arăta ceva ordinar. Trăgându-o spre partea mai puțin luminată, Black îi vorbea cu insistință, apoi ambii înaintară pe stradă în jos. La colțul stradei însă să despărți de ea, la aparință întristat și înșelat, cu toate acestea însă. Hill își propuse să afle. ce a vorbit Holman Black cu dânsa. Pe când fata alerga înainte, grăbită, el îi observa costumul, nepotrivit pe corpul ei, șalul sfârticat, ce-i acoperea umerii, și corfa murdară și găurită ce o duce pe brat, și se mira în sine, cum di Black poate să se dimită cu o astfel de creatură. Deja credea că în sfârșit a ajuns'o, când o ceată de oameni, ce se astrinsă în jurul unui muzicant, îl făcù s'o peardă din ochi. Năcăjit, voia deja să se reîntoarcă, însă din întâmplare văzù, atârnând pe o cutie de scânduri o bucată de stofă, carea nesmințit aparținea costumului fetei din cestiune. Ca detectiv conștiențios, el păstră această sdreanță în cartea sa de notiță. Adevărat că era un lucru de nimic. însă, cine știe. dar dacă acest obiect nu avea să joace încă vreun rol însămnat.

Dimineața următoare dl Black rămase acasă contra obiceiului său, însă. către ameazi. cameriera Fanny îi spuse, că în ziua următoare domnu-său vrea să plece în călătorie, însă nu știe unde.

Hm! Unde vrea Holman să călătorească așa numai dintr'odată? Și cu ce scop? Acum trebuia să fie cu multă băgare de seamă. căci se poate că enigma să apropia de deslegare.

În același timp, când dl Black își scoase un bilet de clasa primă până la Vermont. un orășel în depărtare de zece ceasuri dela Londra, un bărbat tinăr, care după esterior părea a fi un agent comercial, cerù același bilet. însă de clasa a treia. Ambii să urcară apoi în cupeele lor, și pe când trenul înainta către ținta sa, unul dintre cei doi călători — era Hill — își cugeta, că oare ce caută dl Black, pe o vreme așa de urâtă în acel orășel îndepărtat. Cu atât mai surprins a fost însă când, ajungând la stațiunea ultimă, dl Black să informă, când pleacă posta către Melville, un sătuleț pe care Hill nici după nume nu-l cunoștea.

Șeful garei îi spuse, că numai a dou azi.

Aceasta nu părea a fi pe placul lui Black, dar în sfârșit n'avem ce face, astfel trebui să rămână preste noapte în birtul

cel mic al orășelului călători și el la Melive și mâncă de ameazi, dimpreună cu Black, în birtul simplu, dar curat din acel sat. E drept, că acesta s'a uitat de vre-o câteva ori la dânsul, fugitive, fără însă de a trada cea mai mică suspițiune. Până aci toate au mers bine, însă acum întreveni ceva, ce aduse în mare perplesitate pe junele detectiv și amenința să dărâme toate speranțele sale. Dl Black adecă demanda să i-să înșăueze un cal, fiindcă avea voe să facă o escursiune în împrejurime. La așa ceva nu s'a așteptat Hill. Dacă pentru a treia oară făcea același lucru ca și sotul său de călătorie, atunci acesta totuși trebuia să bage ceva de seamă, se supționeze ceva. Ce să facă? Din fericire îi veni într'ajutor birtașul, când întreba pe dl Black: „Vreai să mergi doară la Perry? Deja de trei zile aștepta pe un domn, carele este chemat acolo".

Înainte ca Black să poată răspunde, păși înainte Hill. „Eu sunt cel așteptat", zise el repede, „și sper că îndată după masă îmi vei putea pune un cal la dispoziție — am grabă mare, deoarece am întârziat cu două zile".

Pe calea aceasta au fost delăturate toate greutățile și suspițiunile. Ambii domni se urcară călare, și deoarece Hill trebuia să joace rolul celui întârziat, în curând apucă o bucată de drum înaintea sotului său de călătorie. La prima încrucișare a drumului însă el să opri, așteptând pe celalalt și întrebând-l cu politeță, care drum conduce către Perry. „Nu știu, cel spre stânga însă de bună samă că nu", răspunse Black scurt, îndreptându-să chiar în direcția aceasta. Pentru a nu stârni suspițiune, Hill fu silt să călărească la dreapta, însă deja după un sfert de ceas se reintoarse și folosindu-să cu atențiune de toate ridicăturile locului, urmări pe Black, la distanță potrivită. In fine părea că a ajuns la țântă. Pe când unul dintră călăreți era deja jos în vale, persecutorul său se afla încă pe înălțime, de unde putea să vadă șasul în estinderea sa întreagă. Coline după coline să perondau, ici colea acoperite cu păduri, iar mai la vale într'o vălicică laterală, să vedeau vre-o șeasă case țărănești. Privind mai cu deamăruntul, Hill descoperi încă o casă, carea stătea isolată, aproape de pădure. Să poate că mai înainte a fost vreun birt, acum însă părea a nu fi locuită de nimeni, deoarece hoarnele erau învăscute cu mușchi, iar ferestrile și ușile erau încuiate, și pereții începură deja a se ruina. Avea un aspect înfiorător, și totuși chiar către casa aceasta își îndrep a Black pașii, după-ce mai întâi își scoase revolverul și-l visită. Curiositatea lui Hill era la culme. El își lăsă calul în dosul unui tufiș, apoi se târîi până la un loc, de unde putea să observe bine casa cea veche. Într'aceea Black ajunsă până la ușa casei, în carea bătu cu stilul corbaciului, fără a descăleca. Neprimind răspuns încercă să deschidă ușa, însă era încuiată. Indispus el călări în jurul casei, însă nu găsi altă întrare, nici vreun sămn de viață. Atunci el își întoarse calul și, spre mirarea lui Hil, să îndreptă îndărăt, pe drumul către Melville. Ce a putut să-l îndemne a întreprinde această călătorie ostenitoare de două zile, a cercetat casa cea veche și ruinată, și apoi s'o părăsească numai așa, fără de nici o ispravă? Acest lucru dete mult de gândit lui Hill. Era clar, că aci era ascuns un secret, însă ce fel de secret? În ce legătură era acest birt isolat cu locuitorul cel bogat din Londra? Aceste erau întrebări, la cari tinărul detectiv nu putea răspunde, și convins, că aici nu va afla nici o resolvire, să pregăti deja să plece și el înapoi, când văzù trecând doi copii de școală, cari aruncau priviri speriate asupra edificiului celui vechiu. Observând aceasta, Hill întreba dacă știu, că cine locuește acolo.

„Știm", răspunse unul dintre copii, „casa este a bătrânului Smith și a fiului său. Acești sunt doi oameni blăstămați, cari au furat bani mulți dintr'o bancă, apoi au fost închiși, însă au fugit din temniță".

După această esplicare copilul o rupse la fugă, urmat de sotul său, pe când Hill rămase locului, ca înțăpenit. Așa dar acesta era cuibul celor blăstămați, pe cari poliția îi căuta de săptămâni întregi. Cât de înfiorătoare i-să părea acum lui Hill această casă veche, cu ferestrile și ușile încuiate, în carea de bună seamă s'au petrecut multe fărădelegi, ori chiar și crime sângeroase. Și cu acești oameni stetea în legătură Black, aristocratul cel bogat? Oare ce l'a putut aduce aci? Conștiința cea rea, ori gânduri de răzbunare?

Aceste conbinări îndemnară pe Hill, ca cu tot pretul să între în edificiu. Acățându-să pe un arbore din apropiere, ale cărui ramuri ajungeau până la fereasta podului, îi succese, să pătrundă înlăuntru, și găsind treptele podului, să se coboare în încăperile de din jos, cari erau mobilate foarte simplu și păreau a fi deja de mult părăsite. O singură odae avea mobilatură mai bună, de oarece aci să afla un pat, o canapea și o masă de scris. Pe pareți încă erau atârnate câteva chipuri ordinare, reprezentând mai mult scene înfiorătoare. Pe o masă mai mică să afla un fesnic cu o lumină arsă de jumătate, iar lângă el un jurnal. Hill lua jurnalul și uitându-să la dat, văzù, că este numai de două zile. Un fior îi trecù prin corp: așadar proprietarii casei au trebuit să fie aci numai de curând și poate că și acum vor fi ascunși undeva prin casă. Dacă-l descopereau, atunci puțină speranță mai era de scăpare, căci blăstămații desigur îl uciedeau, pentru siguranța lor.

Scoțându-și revolverul, asculta cu încordare, însă totul rămase în liniște. Deodată însă păru că aude trântindu-să o ușă, și acest sgomot venia de către pivniță. Hill încremeni; pe tot minutul aștepta să vadă apărând fața verunuia dintre tâlhari, și cuprins de o frică, ce se putea esplica sub asfel de împrejurări, părăsi repede acest loc înfiorător, și nu se uita înapoi decât numai când fu la o distanță mare dela casă. Nu să arăta însă nici o ființă omenească, și vesel că a scăpat de un mare pericol, Hill să reîntoarse la Melville, măgulindu-să pe drum cu speranta, de a dobândi premiul cel mare, pus de poliție pentru găsirea arestanților fugiți, Smith și fiul său.

Ajungând la ospătărie, chemă la o parte e birtaș, spre a se informa mai cu de-a-măruntul despre cei doi criminali.

(Va urma.)

Păstorul sufletesc și săvârșirea funcțiunilor sacre.

(Continuare.)

În biserica noastră păstorii parochiilor nu capătă deodată cu beneficiul și jurisdicțiune sau autorisare pentru de a putea binecuvânta ornate bisericești, paramente, propri cărți, clopote și cu atât mai puțin bisericele și fundamentele lor, apoi potire, discoase, steluță etc (Dr. Rat Inst. Drept canonic pag. 189.644 și 685). Nu e permis dară nici unui preot a îndeplini aceste binecuvântări, ci va avea să ceară din cas în cas facultate specială sau mai bine, dacă să poate, objectele respective, să le transpună la episcopul, ori doară chiar la vreun delegat vicar sau protopop, cărora, de regulă, li-să dă jurisdicțiune și în acest obiect. (Vezi T. Bud, Indrept. pract. pag. 97.) — Vălul potirului nu este absolut necesar să se binecuvinte, iar eratele și icoanele după decesiunea S. R. Congr. în urbis d. d. 12 Iuliu 1704 să pot binecuvânta și prin preoți simpli fără auctorisare previe, dar nu în mod solemn. De câte ori preotul va fi încredințat a sânți atari lucruri, lui nici cand nu e permis a-le unge cu s. mir, ci numai le va stropi cu apă sfințită. E foarte bine, ca preotul să aibă în altar un protocol, în care să însemne timpul, provenirea, persoana, prin cine precum și alte împrejurări a sfințirei cutărui obiect.

După canoanele bisericei obiectele sfinte eșite din folosință nu sunt a-să arde, ci acelea trebuesc îngropate în pământ; în un loc însă, unde e totdeauna curat și locul e puțin umblat. — (Indrept. Legei cap 389).

C) Păstoriul sufletesc înainte de îndeplinirea funcțiunilor totdeauna trebue să se pregătească la acelea.

Este foarte bine și folositor, dacă preotul pân când e tinăr, nu va îndeplini nici o funcțiune până nu va cerca odată toate rubricele rituali ale ei însămnându-și bine în minte prescrisăle acelora; atunci poate fi sigur că le va îndeplini, cum să cuvine. — Dela aceasta nu să pot escusa nici păstori mai bătrâni dupăcum zice S. Augustin (ep. 166) *„Ad discendum, qod apusest, nulla mihi aetas sera videri potest"* iar S. Apostol Pavel (I. Cor. X. 12) zice *„Celuice i-să pare, stă, să ia seama să nu cadă!*

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut.

„Sămănătorul" Revistă Literală. Anul IV. Nr. 12: N. Iorga — Indrumarea cea bună și cuminte M. Cuntan. — S'a pustiit coliba mea (poezie). N. Dunăreanu. — Marinarul (schiță). I. H. Soricu. — Cântecul Dimineții I. Scurtu. — „Manasse" (dare de seamă). Radu Andrea. — Adolph von Menzel (notiță biografică.) X. — Cugetăr. Cronică. N. Iorga. — Despre d-na Constanța Hodoș, d. G. Popovici C S. Constante, Pericle Papahagi, I. Slavici, T. Burada, etc. Numărul 20 bani.

Editor și redactor răspunzător:
Aurel C. Domșa.

Feller' Elsa-Fluid

e lățit peste intreagă lumea. — E un leac de casă fără pereche premiat la o mulțime de expozițiuni, vindecă iute și sigur obosala, durerea de cap și de dinți, durerea de ochi și inferbințelile, vindecă sgârcii, tusa, durerea de piept și de inchieturi, durerea de grumaz, e foarte bun contra ametelii și insomniei etc. — 12 sticle mici sau 6 sticle duple le trimite franco pentru 5 coroane farmacistul Jenö V. Feller, Stubica Centrale 82 (cott. Zágráb).

B. DÉNES BUDAPESTA, VI. Váczi-körut Nr. 61.

Urmașul lui **BRAUNER** și **KLASEK E. Plewa** inginer, representantul și depositarul ces. și imp. a fabricei de **mașini** și **motoare** in Ungaria.

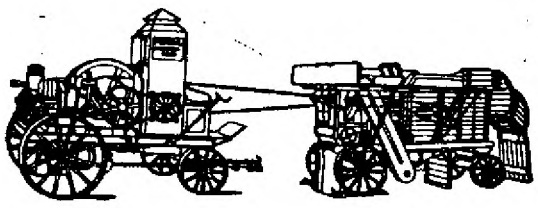

MOTOARE

cu bensin, gaz și vapor pregătite

după model 1905

2—100 HP.

Locomobile cu benzin a 2—20 HP.

Mutoare trainice cu gaz, de toate mărimile, cu cari se spesează pe oară 2—3 fileri. Prețuri ieftine și condiții de solviri foarte ușoare.

Preț-curent gratis.

Să caută în provințe agenți cinstiți.

(10) 2—12

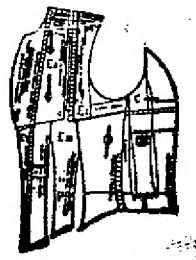

marca fabricei

De mare însemnătate pentru Dame!

Fie care P. S. Dómnă își póte însa-și pregăti cu o ușurință de neînchipuit

talia sa după ori ce modă

cu ajutoriul aparatului de croit talie pentru dame

inventat de **Anton Guschelbauer.** A fost censurat de academie. și posede nenumărate scrisori de recunoscință.

Își are patenta și e scutit prin lege în tóte statele culte.

Prețul unui aparat e 3 cor. franco rambursat.

Se caută agenți

Prospecte să trimit la cerere gratis

Cu tóta stima:

Antal Guschelbauer.

Sopron.

17 (30 52)

Prăvălie românească!

P. T.

Prin aceasta am onoare a avisa publicul românesc de aici și jur, că am deschis în loc, — strada Tipografiei — sub firma;

V. POPP.

o prăvălie de mărfuri coloniale și de băcănie. Legăturile ce le am cu firme de frunte din patrie și străinătate, mă pun în plăcută posiție de a-mi procura articoli de prima calitate.

În urma praxei, — de peste 24 ani — în această branșă, cunosc pe deplin necesitățile clientelei, și astfel mi-am și asortat prăvălia cu tot felul de mărfuri, ca să pot satisface intru toate, atât în privința calității, a prețurilor, cât și prin un serviciu prompt și culant.

Recomandându-mă binevoitorului sprijin al publicului românesc din loc și jur, semnez.

Cu deosebită stimă:

V. POPP.

(11) 2—5

La esposițiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

Antoniu Novotny

în Timișóra-Fabrie

(22) 26—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea de noŭ a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregĭ armonióse, pe lângă garanție pe mai mulți anĭ, provĕdute cu adjustărĭ de fer bătut, construite spre a le intórce cu ușurință în orĭ ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o latură prin aceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomănd

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, carĭ sînt provĕdute în partea superióră — ca violina = cu găurĭ după figura *S* și pentru aceea aŭ un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, așa, că **un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiŭ.** Mai de parte se recomândă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător — spre preadjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de tóce de metal.**

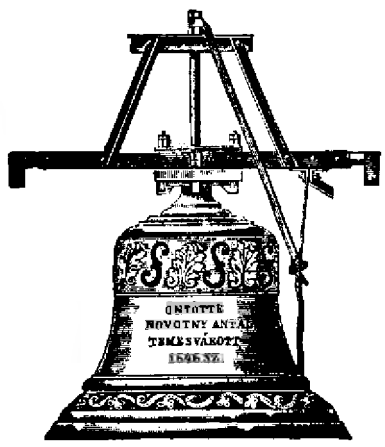

Preț-curanturĭ ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul:

Pentru monarchie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., ½ an 9 frc., ¼ an 4 frc. 50 cm.

Foea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.

Tot ce privește foaia, să se adreseze la: Redacțiunea și administrațiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XV | Blaj 15 Aprilie 1905 | Număr 15.

Mici trădători de patrie.

Aflăm cu mirare, că șasă elevi români ai gimnasiului de stat, inferior din Sibiu, au fost eliminați pentru-că în ziua de 15 Martie au rupt de pe pieptul colegilor lor români cocarda tricoloră magiară.

Pedeapsa este destul de mare pentru modul copilăresc de judecată al delicuenților; nu aflăm însă reclamul necesar, care să o întovărășască nici rigoarea cuvenită a patrioticei direcțiuni dela numitul gimnasiu. Cum adecă, pentru un delict așa de grav, direcțiunea se mărginește la un simplu consilium abeundi, când ar fi trebuit poate, să intrevină la toți procurorii de stat, pentru a-i înfiunda pe micii trădători măcar la muncă zilnică în vre-o ocnă, dacă nu de-adreptul la spânzurătoare?...

Quos ego!

Ne împlinim deci o datorință de cronicari fideli, înregistrând această ne mai pomenită tradare a unor băeți din clasa I—II-a gimnasială, alăturea de retorsiunea grabnică a direcțiunei școlare din Sibiu. Dacă retorsiunea aceasta nu ar fi urmat numai decât, foarte probabil, că statul nostru nu ar mai exista astăzi, după o lună dela comiterea trădării de patrie.

Onorata direcțiune a acestor școale, binevoiască totuși a luă în dreaptă socotință o împrejurare: Avut-a direcțiunea de acolo dreptul de a *impune* școlarilor purtarea cocardei în ziua de 15 Martie; de când anume, dle director, este și 15 Martie serbare școlară? Noi știam de 11 April, singura serbare școlară *impusă* prin lege, cu referință la anul 1848. D-Voastră știți și de 15 Martie, pe semne numai de scurtă vreme, de când oposiția în frunte cu Kossuth a reusit a intruni maioritatea în dietă?

E dar o anticipare aceasta, fără nici o autorisare dela ministerul de culte și instrucțiunea publică; o anticipare, care nu vă îndreptăția, prin urmare la o pedeapsă atât de aspră față de niște copii de 10—14 ani.

Am puteà să ne mai estindem asupra unui lucru. Să iea ori-cine Raportul gimnasiului din Sibiu, dela gimnasiul de stat, și se va convinge, că *Românii* dau cel mai mare conting-nt al studenților. Cât, mai departe, pentru amabilitatea, cu care sunt întimpinați elevii români din partea *unor* profesori (nu zicem: de toți,) scriitorul acestor rânduri, ca fost elev al gimnasiului din Sibiu, ar puteà să spună multe lucruri, foarte instructive din punct de vedere pedagogic . . .

Credem, că misiunea unei școale medii este: agerirea minții și formarea caracterului. Asupra întâiului punct, nu avem nimic de zis; cât pentru formarea caracterului, cred domnii profesori din Sibiu, că sunt mai vrednici acei băieți, cari de frică, sau din lingușire, pentru a se însinua celor mai mari, și-au pus cocardele pe piept, decât colegii lor, cari li-le-au rupt?

Băieții aceștia — a căror faptă este, fără îndoială un deliet, care trebue pedepsit — nu s'au gândit însă, suntem încredințați, la o eventuală răsturnare a statului, ori la un act de tradare — Doamne ferește.

Cu mintea lor de copii neastâmpărați, ei au crezut că fac o bravură copilărească, și s'au pomenit ex machina: trădători de patrie, existențe periculoase.

Nu bagă de seama aici nimeni, că prin astfel de pedepse severe, numiții băieți se înstrăinează aievea de principiile profesate de dascălii lor de mai nainte; nu bagă de seamă dascălii unguri, că prin o tratare mai severă față de Români, sufocându-le ori-ce manifestare națională, ori cât de inofensivă ar fi aceea, ei înșiși îi îndepărtează și-i înstrăinează de colegii lor unguri, ei înșiși îi împing spre calea așa numiților „agitători?".

Ar fi trebuit să se țină samă și de părinți, căci în urma urmei *ei* simțesc în primul rând ascuțișul pedepsei. În anul acesta atât de sărac și de puțin binecuvântat de Dumnezeu, băiatul se pomenește dat afară, tocmai la sfârșitul apropiat al anului.

Înțelegem partea medicinală a pedepsei, dacă era vorbă despre niște studenți mai mari, cari, stăpâni pe fapteie lor, își puteau da seama de ce fac și vredniciau, în consecință și pedeapsă.

Dar copiii aceștia?

E trist, într'adevăr, că băieții nostri la vârsta cea mai fragedă a lor sunt taxați după măsura „patriotismului" atât de ief.in și de reclamagiu în această țară; și e ridicul să aflii trădători de țară la această vârstă puerilă!

Mai trist este, că băieții nostri ajung a face cunoșrință cu acest nou sistem de clasificare al oamenilor încă pe băncile școalei elementare până sus la colegiile de universitate.

Înțelegem patriotismul de reclamă pe toate terenele vieții; nu-l pricepem însă și nu-l putem afla îndreptățit pe băncile școalei, a cărei menire sfântă este de a revărsa asupra tuturor de-opotrivă lumina binefăcătoare, fie el îmbrăcat în haine de domnișor, ori fie el în cioareci și cu șerpar la brâu și cu cămașă românească!

Congregația comitatului Alba-inferioară

cum am anunțat, s'a ținut Vineri la 31 Marte. Membrii români au fost puțini. Înainte de începerea ședinții, comitele suprem a atârnat de pieptul vicecomitelui Szász J. crucea de fer, primită ca răsplata muncei de 28 ani. Apoi s'a trecut la ordinea de zi, care a fost de puțin interes. Din raportul vicecomitelui estragem câteva date. Printre membrii repausați se pomenește cu respect de advocatul Dr. Emil Gerasim, „simpaticul și zelosul membru, care prin ținuta-i liniștită și obiectivă a contribuit mult la resolvirea patriotică a multor cestiuni". Pașapoarturi s'au extradat anul trecut 5338 din acestea 213 în Germania, 2183 în America și 2905 în România. Pe terenul acesta să-și câștige domnii funcționari comitatensi merite să oprească poporul a-și părasi vatra și să le facă mijloace de train aci acasă, ca să nu fie siliți a lua bâta pribejiei. — Numărul alegătorilor de deputat e de 4880 mai mulți (1073) în cercul Aiudului și mai puțini (237) în al Abrudului. Darea erarială cu care datoreau locuitorii comitatului la sfârșitul lui 1904, a trecut peste 2 milioane cor. fără să mai socotim aci cele-

alalte competinţe restante. La capitlul: Învăţământul poporal, vorbind de asilele de copii, se spune, că înfiinţarea acelora merge cu greu şi ar fi de datorinţa guvernului să înfiinţeze asile pe lângă şcoalele de stat, pentru că astfel „locuitorii de buze române şi-ar însuşi încă în asil graiul magiar şi astfel şcolarii ăr puteà pricepe mai bine materialul prescris în şcoalele de stat?“ Se vede că stăm rău cu lăţirea limbei magiare, nu face nici un progres.

Şcoale poporale sunt de toate 270, din acestea 71 mag. 12 germ. şi 187 române. În patru comune (Şoimuş, Răcătău, Herepea şi Szabaderdő) nu sunt şcoale şi de ani nu propune nime. Învăţământul preste tot merge îndestulitor, „în câteva şcoale germâne şi în mai multe româneşti învăţarea limbei magiare nu satisface cerinţelor prescrise prin lege.“ Şi asta provine de acolo, că învăţătorii nu pun pondul pe învăţarea limbei, ci numai pe cetit şi tradus, sau cel mult pe numirea câtorva obiecte din sala de învăţământ. Şi pricina mai e şi aceea, că pe sate şcoala să cercetează de băieţi slab, să dau multe ferii, plata învăţătorilor e mică şi încurge tare neregulat.

Slab stă lucrul şi cu şcoalele de meseriesi, instrucţia e aproape nulă, ceea ce contribue în mare măsură la zădărnicirea a ori ce progres, pe acest teren. Mai e apoi şi năcazul, că industriaşii români „mai ales“, după ce termină învăţarea cutărei măiestrii se întorc în comunele lor şi lucră atât cât cer lipsele populaţiunei dela sate, prin ce reţin cumpărătorii de a mai merge pe la oraş, şi fac astfel, că la oraş industria, numai să vegeteze. Aşa se tânguie raportul, tot Românii îs de vină la toate!

Şcoli civile sunt de toate 4, anume: 2 de stat, 1 rom. cat. şi 1 gr. cat. Ministrul a pus însă în prospect ridicarea încă a unei şcoli civile de băieţi la Abrud, în care să se propună şi limba latină, ca astfel uşor să poată elevii trece pentru continuarea studiilor la gimnas.

Pentru întregirea salariilor învăţătoreşti statul a dat peste 16 mii cor. dintre cari la 34 şcoale gr. cat. şi la 28 gr. ort.

De drumuri numai pomenim nimic, deşi se cheltuiesc mii de coroane anual, totuşi în comitatul nostru sunt drumurile celea mai rele şi inpracticabile.

Averea orfanilor din acest comitat e de Cor. 383.456 24 fil.

Tot în congregaţia aceasta s'a hotărît în principiu dismembrarea preturei Aiud, urmându-se unei vechi dorinţe a Ţenţenilor, care de sigur va avea de urmare iarăş nimicirea elementului şi caracterului românesc a acestui ţinut.

După congregaţie a urmat masă mare în cinstea decoratului vicecomite.

CORESPONDINŢE.

Pildă vrednică.

Teaca, 10 April n.

Condus de firma credinţă, că preţuita foaie „Unirea“ totdeuna cu plăcere publică date din viaţa bărbaţilor, care ostenesc pe terenul bisericesc-şcolar, trimit câteva date din viaţa repausatului *Mihailă Savoian,* fost proprietar, oficiai pensionat, curator şi înfiinţătorul parochiei gr. cat. române din opidul Teaca; care deşi a fost om de poziţiune socială modestă, a fost avut şi bogat în fapte mari pe terenul bisericesc-şcolar.

Savoian s'a născut la an. 1822. în comuna grăniţărească Ragla. Şcoalele elementare le-a început în Monor şi le-a continuat în Năsăud. Întrevenind timpurile viforoase din 1848, a fost silit a întrerupe studiele şi ca graniţer în etate de 18 ani; a intrat în armată, unde prin isteţime şi curaj în scurt timp a avansat până la postul de Station comandant; a luat parte activă la bătăile din 1848. sub comanda generalului împărătesc Urban, s'a distins ca strateg isteţ în bătaia dela Bârgău, în Galiţia şi alte părţi.

După încetarea războiului civil, decorat cu crucea pentru merite, s'a retras iar în comuna sa natală: Ragla, funcţionând ca primar şi curator primar.

De aici a trecut ca amploiat la judecătoria cercuală din Bistriţa. În scurt fu strămutat la Reghinul-săsesc. Şi de aici la 1863 a fost transferat în Gherla, unde timp de 6 ani a fost şi unul dintre cei mai plăcuţi membri ai curatoratului bisericesc sub protopopul Anton, pe timpul Episcopului Ioan Vancea.

În 1869 a fost transferat la judecătoria din Măgheruş, cottul Bistriţei, aici a funcţionat până la a. 1872; în intervalul acesta a câştigat, un agru de 3 jug., care la strămutarea sa l'a dăruit cultului gr. cat. din Măgheruş.

În an. 1872 a fost strămutat la judecătoria din opidul Teaca, unde a servit cu fidelitate până la an. 1881, când din cause sanitare, la cererea proprie, a fost trecut în pensiune.

În opidul Teaca zelul şi râvna sa pentru causa naţională şi bisericească a aflat un teren vast şi câmp larg de lucru. La venirea sa aici, abia se aflau 30 familii române reslăţite şi nebăgate în samă, fără cap şi conducător.

Primul lucru i-a fost să-i adune în jurul său, să-i deştepte şi lumineze, capacitându-i cum, şi ce au să facă. Vorbele dulci şi consiliele înţelepte într'atâta i-au însu-

---

FEUILLETON.

În paresemi.

Scrisoarea V.

Unui prietin.

Cugetam că vor trece „babele“ în anul acesta, fără să-şi mai arete colţii rari şi răi. Cojocul drept că numai una şi l'a scuturat, suflând crivăţ de îngheţ în văzduhul, ce stase limpede, prielnic vieţii ce începe să izbugnească din pământul sărutat de razele albe, din muguri plini, tari, ce-s gata să plezneaască. Dar acum de câteva zile nori grei vineţi, întunecaţi de tot, se alungă îndesându-se unii într'alţii, ori încremenesc ca tăiaţi în ceva stâncă acolo sus. Ear pe de-asupra livezilor, unde acuşi se vor aşterne covoare groase, verzi, pe de-asupra pădurilor, ce-şi aşteaptă paserile, sufletul obosit al ultimelor babe, înrăutăţite la tot cazul, se tângue, aleargă, se zbuciumă, se înfioară, ca şi când aici i-ar fi ultimul popas până la iadul de chinuiri, unde-şi vor avea sălaşul.

Totuşi avură şi zilele acestea urâte unele urmări bune. Ţinură încă ascunşi fluturii smălţaţi, şi au făcut să se pună pe timp mai bun hainele uşoare, albastre ori pestriţe, ce le şi îmbrăcară primăvăraticile noastre coconiţe, ear tineri de nouvelle mode căpătară strajnice guturaie.

Tu-mi scrii de o primăvară timpurie, de miei ce înţarcă acum, de urdă dulce. Pe acolo sunteţi cu vr'o lună cel puţin înaintea noastră. Dar totuşi, crede-mă, nu vă invidiăm de loc, mai ales tu ai avea motiv de a-mi face ochi răi, dacă ai şti între ce împrejurări trăiesc, şi câte mi-s date să văd.

Dintre toate însă câte am observat şi câte observ, mi-se cristalizază tot mai bine în minte două categorii de oameni, cari mai mult îmi atrag atenţiunea, mai mult mă preocupă: oamenii uşoratici, ori mai mult: uşori, şi cei ce se nisuesc să ducă o viaţă mai adâncă, mai sinceră, mai a lor proprie.

Indivizi cari să fi ajuns nu la o perfectă, ci numai la o oarecare cunoaştere de sine, sunt foarte puţini. Marile masse ale poporului, gloatele ce muncesc cu multe şi amare sudori, sunt aproape inconştiente. Nu aş primi însă părerea acelora, cari susţin, că adevăraţii oameni sunt numai aceia, cari sunt conştii de fiinţa lor, în înţelesul adevărat al cuvântului. Şi acesta din motivul, că judecată dreaptă, simţeminte curate şi trainice, aflăm de multe ori chiar la cei umiliţi, la cei ce îmbrâncesc în jugul greu al vieţii, la ţăreni, la cei inconştii. Căci firea omenească, chiar dacă nu e cunoscută de individul ce o cuprinde, în care residează, rămâne curată şi se manifestează *drept,* dacă judecata minţii şi sentimentele sufletului nu sunt infectate de idei şi curente distrugătoare. — ce unora luminaţi le par adevărate. Şi până acum, cel puţin la noi la români, curente de acestea pentru massa poporului nu pot prinde, nu pot avea o viaţă îndelungată, fiindcă Evangelia lui Christos stăpâneşte încă asupra acestui popor, în straturile sale de jos, adevărate şi puternice. Şi această învăţătură, această Evangelie face ca să poată răsări, să se arete în plină lumină, adevăratul om, chiar şi când acesta nu a ajuns la o desăvârşită cunoaştere de sine. Prin fantul acesta se adeveresţe, că dintre toate credinţele, cea creştină e mai potrivită firii omeneşti, că e — nu mai aproape de adevăr — ci adevărul chiar. Omul de rând, „plebea“, nu s'a putut manifesta sub stăpânirea nici unei alte religii, de om adevărat, numai sub aceasta.

În India, în Persia în China, în Asia mică, Egipet, în Grecia şi Italia, pe unde şi-au întins mrejile lor magice celea mai lungtiitoare sisteme de zei şi de zeiţe, poporul de rând a fost considerat, şi s'a considerat el însuşi, ca un element ce nu se poate înşira în rândul adevăraţilor oameni, cari erau, la rândul lor: cei puternici, cei bogaţi, cei ce se trăgeau din trupine vechi şi măreţe, casta nobililor sau a preoţilor. Restul e un „profanum vulgus“. Ce faţă, cu totul nouă a dat lumii creştinismul!

Dar, iubite prietine, oameni conştii se caută cu tot dreptul în şirul celor ce să zic „culţi“. Căci adevărata cultură începe dela cunoaşterea ta, a puterilor tale, a minţii şi inimii tale, a calităţilor ce le ai, a lipselor, defectelor, ce încă sunt legate de tine. A te coborî în adâncul sufletului tău, a descoperi comoara ce o ai, şi pe care trebue să o păzeşti, a găsi doza de scăderi, de viţii, cari trebuesc îndreptate, a te sili să aduci în ordine echilibrul tău sufletesc, şi totuşi să nu ataci pe nime, să nu urăşti, să nu te bucuri de nenorocul celor ce-s în jurul tău. — iată primul paş ce trebue să-l facă un individ ce vrea să fie trecut de om cult.

fleţit, încât cu jurământ i-au promis, că-l vor asculta şi urma în toate acţiunile sale.

Dar fără bani nimic nu se poate face, şi bani nu aveau. Cu multă trudă i-a succes a trimite oameni după milă în toată ţara, ba şi în România, în mai multe rânduri, şi chiar dela Maiestatea Sa Francisc Iosif I. încă a câştigat o sumă frumoşică. Cu acestea sume colectate a cumpărat o casă corăspunzătoare, în loc potrivit, care transformându-se la an. 1878, azi serveşte de biserică gr. cat. În anul următor a cumpărat casă parohială, pe a cărei intravilan prin 1880 s'a edificat şcoala română de azi şi în an. 1881 s'a şi deschis. În an. 1882 cu multe jertfe i-a succes a dobândi din cassa alodială 100 fl. pentru docente, care se primeşte şi azi.

În an. 1885 a cumpărat casele parohiale de astăzi.

Cununa la toate a pus-o prin câştigarea porţiunei canonice de 32 jug. catastr. dela comuna politică, prin ce a devenit om temut, dar şi urgisit din partea Saşilor; pentru acest merit a fost stimat şi aplaudat de toată lumea românească, ear din partea nemuritoriului Mitropolit: Ioan Vancea a fost graţios felicitat şi remunerat cu suma de 200 cor., care dar i'a dat pentru cumpărarea de ornate sacre şi recuisite bisericeşti pentru noua biserica română din Teaca.

Acestea sunt unele din roadele aduse pe altarul cultului bisericesc.

Pe terenul social încă n'a rămas îndărăt, căci chiar la aşezarea sa în Teaca, sprijinit de trei bărbaţi, a pus basa şi a înfiinţat; „Reuniunea de înmormântare" de azi, a cărei preşedinte a fost un şir lung de ani.

Una din florile, ce-i împodobeau cununa vrednicielor sale, a fost şi ospitalitatea şi dragostea de neamul său apăsat, pe care atât de mult l'a iubit, ajutat şi sfătuit. În cât casa lui ziua-noaptea eră plină de oameni, cari îi cereau consiliul şi sprijinul în năcazurile lor, şi cari cu dragoste îl numeau Părintele şi Tata nostru.

Acesta este pe scurt viaţa unui om mic în rang, dar mare în jertfe, mare în fapte. Dee bunul Dumnezeu ca noua şi tinera biserică din Teaca să-şi mai afle asemenea bărbaţi, şi poporul sărac şi apăsat un asemenea Părinte.

I. M.

AVIS
alegătorilor români!

Din **5—15 Maiu să fac reclamaţiile,** şi **din 16—25 Maiu observaţiunile la reclamaţiuni** în contra nedreptăţilor ce s'ar fi comis la compunerea respective rectificarea listelor interimale. Aceste liste vor fi espuse la vederea celor interesaţi pentru a se putea căuta în caz de lipsă remediile oferite de lege.

Pe basa legilor positive a judicaturiei curiale şi ministeriale edau o carte, din care se poate orienta fiecine asupra dreptului de alegător, asupra esercierei acestui drept, şi în fine, asupra felului cum sunt a se lua remediile legale în contra nedreptăţilor făcute din incidentul compunerei respective rectificărei listelor.

Acum e **timpul suprem,** ca cel puţin în timpul reclamaţiunilor să-şi asigure fiecare cetăţan dreptul lui garantat prin legi.

Cartea intitulată: *„Dreptul de alegător la alegerea deputaţilor dietali"*, să află sub tipar şi va apărea până în 25 April. Dela 25 April până în 5 Maiu respective 15 Maiu, sunt **10, respective 20 zile,** în care timp se pot câştiga dovezile de lipsă, despre cari, precum şi despre forma actelor, ce sunt a să înainta, se dau îndrumările necesare în cartea sus amintită.

Preţul cărţii e 50 fil., plus 10 fil. porto poştal. Se poate comanda pe lângă trimiterea anticipativă a preţului, dela Librăria Semîn. din Blaj sau dela subscrisul.

Blaj. 10 April 1905.

Cu stimă:

Dr. Romul Boilă,
cand. de advocat.

---

† Episcopul Strossmayer.

Cel mai mare bărbat al croaţilor, episcopul din Diakovár, Iosif Strossmayer s'a stâns în 8 April lă 3 oare d. a. Strossmayer a fost cea mai impunătoare figură, dintre cei vii, în întreagă monarchia noastră. A fost omul planurilor şi faptelor mari. Toată puterea sa spirituală, toată averea sa şi-a jertfit o pentru o singură idee cu atâta tărie şi perseverenţă cum rar îi găseşti pereche în istorie. Visul lui a fost o Croaţie mare şi liberă şi pentru realisarea acestei idei el n'a cruţat nimic. În Strossmayer Croaţia pierde pe cel mai mare om al ei, pe cel mai popular. Cultura croată îşi pierde în el pe cel mai mare mecenate. Casa lui era asilul tuturor celor ce să nizuiau să ridice nivelul cultural şi moral al Croaţiei. La milioane se ridică sumele ce le-a jertfit pentru cultura croată.

I. G. Strossmayer s'a născut din părinţi săraci în Eszék la 15 Febr. 1815. Gimnasiul l'a absolvat în Eszék, teologia în Seminarul central din Budapesta. A fost trimis apoi în Augustineul din Viena. În 1849 a fost denumit de episcop al Diakovarului. Devisa în viaţă i-a fost: totul pentru credinţă şi patrie. Activitatea sa şi-a început-o prin aceea, că a jertfit colosale sume pentru ridicarea şi susţinerea şcoalelor. A înfiinţat

---

De aceştia însă foarte puţini sunt. Şi fiindcă ei părăsesc călăuzul puternic, care ar putea să-i facă oameni adevăraţi pe lângă toată învăţătura ce o au, ca pe un lucru ce se potriveşte numai pentru cei întunecaţi, uită de alipirea din tot sufletul de Evangelia lui Isus, pentru aceasta foarte mulţi din ei sunt mai puţin adevăraţi oameni, decât ţărenii bunăoară Natura omenească rămâne curată, necoruptă ori aşa că individul se pătrunde, se înţelege pe sine însu-şi, vede ţinta, pentru care e în lume, ori, dacă nu o poate face aceasta, ascultă de aceea care a înţeles odată pentru totdeuna scopul omului, din chiar cuvintele lui Isus — ascultă de biserică. Dacă însă de cea dintâi nu e capabil, a doua nu voeşte să o facă, negreşit că va rătăci, şi nici o ţintă adevărata nu va avea viaţa lui.

A te coborî în tine înauţi, iubite prietine, se pare a fi un lucru nu tocmai uşor. Să luăm unele pilde.

Doi pretini, adevăraţi pretini, cari de multă vreme să ajută împrumutat, trăesc ca fraţii, „ba mai bine" vorba poetului. Se încurajază, beau la olaltă îşi petrec, vorbesc de rău pe alţii, feştesc pe unii, cum nici ducă-să pe postii nu e aşa de negru, rup din alţii cu vorbe înveninate. Toate acestea până sunt la olaltă. Dar unul are o calitate exemplară: trăeşte foarte bine cu familia: nici un cuvânt rău nu se poate auzi acolo. Cest de al doilea însă din potrivă, are acasă un vecinic iad. Şi gândindu-se la sine şi la pretin, o durere plină de invidie îl muşcă de inimă, şi când nu e pretinul de faţă îl rade fără săpun: „Mie-mi spuneţi voi, mă, că e om de cuvânt şi de omenie? Cine-l cunoaşte, eu, care am trăit cu el de mai bine 20 de ani, sau voi, ce l'aţi văzut ieri sau alaltăeri pentru întâia oară? Lăsaţi-mă, fraţilor, că mi se face rău!"

În schimb cel ce trăeşte bine în sinul familii e, hotărât, inferior ca intelect, celui ce are iad în casă. Şi astfel nu poate auzi laudele ce se aduc cestui din urmă: „Ce cap? Ce minte? Fură dle de ici şi de colo, taie cu foarfecile, să vezi că are un teanc! Ce ştiinţă? Mie îmi spuneţi? Cine-l cunoaşte mai bine? Eu care am trăit cu el de mai bine de 20 de ani, ori voi, cari îl cunoaşteţi de eri ori alaltă eri? Lăsaţi-mă inibiţilor, că mi se face rău!"

Cum ar cuteza aceşti doi oameni, inbite pretine, să se coboare în adâncul sufletului lor, să-l vadă cât e de mic, şi chiar în micimea lui, cât e de încreţit, cât e de respingător? Şi doar aşa în vr'o noapte de beţie, să izbugnească sinceritatea sugrumată, şi unul să zică: „Măi frate, de mult ne cunoaştem, şi de mult suntem oameni de nimic!"

Că în paresemi să-şi aducă aminte că le-ar fi de lipsă o uşurare sufletească, o spălare a sufletului mângâit, prin lacrimile pocăinţii, şi să îngenunche sub mângâitorul patrafir. — e cu neputinţă.

Şi tot cu neputinţă e să facă aceeaş Snovedire, un alt individ, ca şi care sunt mulţi azi, şi pe care ţi-l voiu schiţa pe scurt.

Născut din opincă sau din păpuci de lac, — puţin impoartă, căci se află aceleaşi caractere între cei ridicaţi din diferite pături sociale — are minte bună, ageră, dar plină de foarte multe chilii secrete, percursă de foarte multe cărăruşe tainice. În schimb sufletul, drept că-i râde în ochi şi în faţă, dar chiar pentru asta e mai superficial, mai uşor. Căci în afară se arată numai vânăi nevinovate, focuri artificiale, dar însuşi sufletul, „gros"-ul acestuia, ca să zic aşa, e foarte adunat de egoism, e foarte vârtos, un fel de cheag.

Şi eată că acest om al lumii moderne să pune pe lucru, — o muncă de linguşiri fine, uşoare, de mici intrigi vizibile, sau de mari intrigi tainice acestea. Trăeşte bine cu toţi, trece de om vesel bun de petreceri, de tinăr isteţ şi elegant, de barbat cu un mare viitor. Şi poate să fie încă şi mai mare de cum se prevede! Cu un astfel de om trebuesc formate relaţii multe şi tari. Foile îi iau înainte numele, şi ştiu chiar dacă se mişcă numai din respectabila sa reşedinţă: se înţelege, tot deuna în afaceri grave, de importanţă mare, de cari vor atârna destinele .... chiar a naţiunii sau bisericii poate. Pe când domnul din vorbă a eşit numai să vază pământul, care se va licita mai în grabă, lăsând pe drumuri o familie grea, nenorocită, — să vadă de merită să-l cumpere el.

Şi în urmă ajunge la o poziţie oare care, dacă vreai chiar însemnată. Şi cei ce au trimbiţat înaintea înălţării lui, după ce acesta s'a aşezat pe tronul puterii, rămân zăpăciţiţ nu mai vrea să-i cunoască. Acum încep să buciume desperaţi: cum a putut ajunge un om de nimica la o aşa cinste? Dar zădarnic. Sunt alţii: cei ce acum încep să spereze dela noul venit, cari îl apără în potriva ori cărui atac.

Ear „fericitul": râde şi de unii şi de alţii, îşi vede de interesele sale şi alor săi, *adecă tot a sale,* şi nu le are grija.

Va cuteza un astfel de om să se co-

și a subvenționat din casseta proprie o mulțime de gimnasii. A ridicat universitatea și museul național, care e fala Croației. Strossmayer a fost un dușman declarat al ungurilor. În ei vedeà pe omul egoist, și brutal. Toată munca vieții lui a fost o luptă contra nisuințelor șoviniste ale magiarilor. N'a cruțat nimic ca neamul lui din aceasta luptă să iasă învingător. În fața acestui dușman cinstit, ungurii au stat neputincioși, iar idea lui a triumfat, ridicând sus cultura și morala Croației. Faptele lui mari vor vesti generațiilor viitoare pe apostolul credinței și culturei croate.

Misiunile sacre din Bănat.

Despre însemnătatea misiunilor sacre poporali s'a scris destul pentru aceia, cari vreau se înțeleagă. Pentru cari nu vreau ori nu pot se priceapă bunătatea și însemnătatea acestor lucrări foarte folositoare, e zădarnică ori ce argumentare, până când în persoană nu se vor convinge, văzând însuflețirea poporului și auzind declarațiunile făcute pentru bunătatea lor de către poporul credincios, de inteligința laică și de organele administrative, cari, din întâmplare, participă la misiuni. Din motivele acestea nici nu mai insistăm asupra importanții esercițiilor spirituali, cari sunt de cel mai mare folos în mănăstiri ca și în seminare teologice, pentru preoți ca și pentru laici, în locurile, unde sunt preoți conștii de sublima lor chemare ca și în parochiile, unde păstorii sufle ești ar fi naemiți; în Bănat, ca și în părțile ardelene, ci ne mărginim a da în următoarele un raport scurt despre misiunile poporali ținute în Bănat din 1—9 April a. c.

Esercițiile acestea, ca și cele ținute în postul Crăciunului în Cudjir și Orăștie, și ca și cele ținute în săptămâna aceasta în vicariatul Hațegului, s'au ținut la espresa dorință a luminatului și vrednicului Episcop din Lugoș, P. Sa *Dr. Vasile Hossu,* a cărui inimă bate atât de cald pentru moralitatea și fericirea vremelnică și vecinică a poporului, ce-l păstorește cu dragoste și înțelepciune.

In Lugoș.

În 1 April a. c. la 5 oare p. m. păr. Roșian din Blaj a ținut în capela reședinții episcopești predică despre mărturisire, după care s'a mărturisit P. Sa Episcopul, personalul cancelariei și o parte din servitorimea curții, pentru cari s'au ținut scurtele misiuni. În 2 April des de dimineață s'au mărturisit ceialalți. A predicat păr. Roșian despre s. Cumineсătură și la finea s. Liturgii celebrate de bunul Episcop toți curtenii s'au cuminecat. La s. lit. celebrată în Catedrală păr. Roșian a predicat despre necesitatea de a urma steagul lui Christos, de a ne jertfi.

In Ticvaniul-mare.

În 4 April Preaon. G. Popovici, protopopul Lugoșului, păr. Sim. Popovici, din Racovița și păr. Roșian au plecat la Ticvaniul-mare, comună compact românească și gr. cat, cu doi preoți: Preaon. Dem. Russu, protop., și A. Pop, — cu școală frumoasă cu 2 învățători, cu o biserică imposantă și curată și cu un popor curat, inteligent și harnic. În aceia zi la 6 seara păr. lt. A. Pop a celebrat După-cinarul mare. În 5 și 6 April s'a oficiat serviții în biserică de câte 4 ori, când s'a și predicat. În 5 April dimineața s'a predicat despre însemnătatea exercițiilor sfinte (Roșian); la 9 oare despre scopul omului (protop. Popovici). la $2^1/_2$ au pregătit tinerimea în școala preoții: Roșian și Dr. Ep. Lucaciu, la $4^1/_2$ s'a predicat despre păcat (Roșian). la 7 seara despre mărturisire (Roșian). In 6 April la 5 dimineața a predicat preot. Dr. Lucaciu despre patimile Domnului, la 9 prot. Teaha despre căsătorie, la 4 păr. Roșian despre blasfemie și la 7 seara tot acesta despre judecata particulară. În 7 April la Mânecat a predicat protop. Teaha despre s. Cumineсătură, iar la s. liturgie păr. Roșian despre Preacur. Vergură Marie... La sfârșit a vorbit păr. Roșian și protop. Popovici.

Mărturisirile credincioșilor s'au început în 5 April la $11^1/_2$ oare a. m. și s'au continuat în toate zilele până în 7 April seara, ascultând pe credincioși afară de preoții amintiți și On. V. Pascu din Greovat, Sântoma din Secaș și Aurel Popovici din Ticvaniul-mic, care în 7 April a venit în procesiune cu poporul de acolo și cu corul, care a cântat la liturgie, părăndându-se cu corurile din Ticvaniul-mare și Secaș. E o fericire se auzi corurile acestea cântând.

Popor a participat din Ticvaniul-mic, Secaș, Jitin, Greovat și Cacova.

Terminându-se esercițiile, fruntașii comunii conduși de proprietarul Vasile Leza a mulțămit misionarilor, spunând că în depeșa au mulțămit și preaiubitului lor Episcop pentru rara mângâiere, ce le-a procurat, trimițând misionari în comuna lor.

In 7 April la 3 oare p. m. prot. Popovici și păr. Roșian au plecat.

la Varadia,

rămânând în Ticvaniul-mare protop. Teaha și Dr. Lucaciu cari au mărturisit, fără a termina, până seara târziu.

Varadia încă e o comună mare și frumoasă. Are 4 preoți: 2 gr. cat.: Paul Jorgovici și Augustin Radu și 2 gr. or. Are 2 biserici. Biserica gr. cat. e nouă, se va consacra la Rusale. Are o școală gr. or. și una de stat.

La $5^1/_2$ oare sara preoții au întrat în frumoasa biserică, unde s'a cântat „Impărate ceresc" împreună cu poporul, ce umplea literalminte biserica. După Inserat, protop. Popovici vorbește despre scopul misiunilor, apoi păr. Roșian predică despre mărturisire. Se cetește molitva, ca în 8 April des de dimineață să se înceapă mărturisirile, cari au durat până în 9 April la $11^3/_4$ oare a. m. In 8 April la Mânecat a predicat păr. Roșian despre suflet și prețul lui; la liturgie Dr. Lucaciu despre patimile Domnului, la Inserat Roșian despre păgubirea deaproapelui, seara Dr. Lucaciu despre infern. In 9 April la Mânecat a predicat protop. Teaha despre s.

---

boare odată în sufletul său? Și așa se continuă o viață de *suprafața,* care să poate schimba după cum bate vântul, dar o viață *intimă, adevărată, adâncă,* nu va puteà trăi în astfel de condiții.

Pecum nu poate fi vorbă despre această viață adâncă proprie, nici la indivizi mai puțin de vină, cari sunt poate chiar numai ușuratici, în înțelesul mai puțin culpabil al cuvântului.

Două coconițe, de pildă, vin regulat la biserică în Paresemi, după cum regulat umblă tot anul, cu escepția vacanțelor mari de vară, când biserica nu e așa de impopulată. Mai încape îndoială că amândouă sunt foarte frumoase și foarte ispititoare? Cel puțin ele nu se sfiesc *să o creadă* aceasta chiar și în casa Domnului, căci mereu fac ochi dulci, mereu își surid, fie care ție-și însăși, și poate și altora, mereu își așază o cută a rochiei, sau cutare șuviță de păr bălai, ce, de altfel, de acasă nu a fost prins în mănunchiul bogat, anume pentru acest scop al mișcării grațioase a mânii ori a capului.

Le va veni acestor „îngerași", cari nu se prea țin de țara îngerilor albi și senini, le va veni vr'odată în minte, cel puțin în casa lui Dumnezeu, acest gând: „Bine, soro, bine, de frumoasă frumoasă ești, ți-a spus'o destule ori oglinda, și cea dintâi și mai veritabilă oglindă: mama. Dar cine ți-a dat acești trandafiri în obraji, acestea diamante negre sub sprincenele dese, aceasta frunte senină, și acest păr bogat, împărătesc? De sigur tu știi de unde se trage frumseța rochii tale, nu ar fi deci o prostie să nu știi de unde vine farmecul tău?"

Nu le va veni, căci atunci ar fi de lipsă să cugete puțin, și acesta e un lucru greu, pentru naturile zburdalnice ca dlor. Și vor crește așa după cum au fost crescute, înnotând la suprafață și necutezând să pătrundă în adâncul sufletului, unde ar gasi frumseță adevărată, ori, întunecată fiind acesta, ar puteà ușor să-i dee lustru. Câtă pleavă e în lume Doamne, câtă hospă de aur, ce stă la suprafață, și cât de puțin e aurul ce merge la fund!

Și totuși, totuși numai așa se poate pune baza unei vieți de muncă și de jertfă, numai așa se poate zidi adevărata fericire intimă în familie și societate. Să vezi că tot ce ai, tot ce ești, e din darul lui Dumnezeu, care te păzește pe toate căile vieții, prin urmare să nu te mândrești; să știi că alții tot din acelaș dar dumnezeesc au ce au, și sunt ce sunt, care dar să varsă după cum lui Dumnezeu îi place; prin urmare să nu invidiezi, să nu cleveteșți, să cauți răzbunări zădarnice; — să știi că nu e unul mai mult decât altul înaintea aceluiaș Stăpân, prin urmare să-ți reverși asupra tuturor aceeaș iubire largă, curată, caldă; să-ți fie legea supremă a vieții: ce crede Dumnezeu despre tine — singurul ce are dreptul să te judece, prin urmare să nu-ți pese și să nu dai nimic pe vestile ce află despre tine unii și alții, pe cuvintele lor de ură sau de invidie. Să trăiești tu în tine, și nu în opiniile ce și le formează alții despre tine. În privința aceasta a avut dreptate Schoppenhauer.

Cei necuiți, cei ce nu au ajuns nerfect la cunoștința de sine, dar cari au rămas sub scutul și povața Evangelii, înțeleg mai bine toate acestea și le pun în praxă, de cât cei luminați, cari să pretind a fi adevărați oameni, — nu așa numai niște „brute", „țărănoi", etc. — cari în vecinică reclamă, ură, ceartă, invidie, clevetire sub formele celea mai fine, își întunecă și zilele ce le puteau aveà senine.

Eată dar că în acest timp de Paresemi, pentru ce vedem pe mulți de cei de jos alergând să-și piece capul sub patrafirul pocăinții și al ertării, și aproape pe nime din cei adevărat culți. Spre o viață intimă, puternică, adâncă sunt cu mult mai acomodați cei simpli dar sănătoși și curați, de cât cei lustruiți, seci, plini de fumuri și de frază. Aici sunt spume și flori uscate: e la suprafață, dincolo e șuvoiul adânc răcoros, aprig, al apei de cristal. Și nici când o civilisație și o cultură sănătoasă nu se va naște și nu se va boteza din spume și petale veștede, ci din șuvoiul adânc, curat ca lacrima, și se va încununa cu trandafiri tineri.

Ceea ce se zidește pe minciună și pe ipocrizie e putred în chiar simburele său. Și corupția aceasta un ochiu ager o vede dela început, ear ceilalți vor simți-o mai târziu. Dacă părețiii unui edificiu, ziditi în chipul acesta, adăpostesc numai viața unei familii, atunci ei se vor dărima numai asupra câtorva oameni, dar dacă un neam întreg se ascunde într'un astfel de palat nemernic, atunci sunt numărate zilele acelui întreg popor.

Natura întreagă: cerul, stelele, vânturile, mările, munții, rîurile, urmează legile, în cari sunt încătușate, cari însăile nu au altă cauză de a fi așa cum sunt, de cât *voința* lui Dumnezeu. Firea întreagă e o armonie perfectă. Ca în *om* să fie armonie, *trebue* se urmeze — cunoscându-le legile sedite în sufletul lui și predicate de Evangelie, legile de morală curată „cunoaște-te pe tine, și trăește așa fel, ca să poți cunoaște pe Dumnezeu cândva în împărăția lui." Și oare pentru aceea să ne fie dată *voința liberă,* ca să nu urmăm aceasta țintă supremă a vieții, ca omul singur să constitue nota disarmonică în armonia universală?

Alfius.

Cuminecătură la liturgie păr. Roşian despre biserică. Poporul, care cu mult zel şi evlavie a cercetat biserica, s'a cuminecat în 8 şi 9 April. In urmă au ţinut vorbiri de rămas bun păr. Roşian şi protop. Popovici. Ce sublimă privelişte, când poporul, ieşind din biserică a înconjurat preoţimea şi-i mulţumia, cerând cu lacrămile în ochi să mai rămână, că sunt încă mulţi, cari doresc să se mărturisească! Nu s'a mai putut, căci nu mai puteau se muncească de obosiţi, ce erau.

In Varadia a participat şi mult popor din Greovaţ şi Mărcinenii, cari a venit în 8 Septemvrie în precesiune sub conducerea bătrânului preot E. Mioc. cântând melodios şi armonic corul de acolo. În piaţa Varadiei li-sa ţinut vorbire.

După prânz mai mulţi fruntaşi sub conducerea lui Paul Fabian au mulţumit preoţilor. De aici încă sa trimis depeşă omajială şi de mulţămită bunului lor Păstor, P. Sale Episcopului.

În 8 Aprilie tractele protop: Oraviţa şi Varadia au ţinut aici sinod de primăvară, în care preoţimea însufleţită de cele ce le-a văzut a adus cu unanimitate mulţumită Episcopului pentru exerciţiile spirituali.

Invitând P. On. V. Poruţiu pe preoţii străini la Oraviţa, ca să se delecteze în prestaţiunile corului de acolo, în 9 Aprilie la $5^1/_2$ seara bis. gr. cat. de acolo era indicsită de poporul şi inteligenţă română de ambele religiuni. Sosind aici preoţii dela Varadia s'a oficiat însăratul, cântând dulce şi puternic renumitul cor de acolo sub conducerea dlui învăţător Bogdan. Apoi a predicat păr. Roşian despre pocăinţă din punctul de vedere psichologic.

Târziu seara Dl Bogdan cu corul său a dat serenada preoţilor străini, pentruce le-a mulţumit Dr. Ep. Lucaciu.

Astfel au decurs exerciţiile spirituali în Bănat, despre cari un funcţionar comitatens zicea, că în timpul de faţă nu poate fi un lucru mai potrivit pentru fericirea poporului ca aceste lucrări.

Publicare de licitaţiune.

Renovarea bisericii gr.-cat. din Sebeşul-săsesc se va da în întreprindere pe calea licitaţiunei mimuende în 2 Maiu st. n. 1905. la 10 oare a. m. în cancelaria protopopească gr.-cat.

Preţul de strigare e 4510 cor. 08 fil.

Licitanţii au să subscrie condiţiunile înainte de începerea licitaţiunei, şi să depună vadiul de 10% din preţul strigărei.

Curatoratul parohial îşi rezervă dreptul de a puteà alege pe ori care dintre licitanţi, fără considerare dacă e acela minus oferent.

Preliminariul împreună cu condiţiunile, se pot vedeà ori când la subscrisul oficiu protopopesc.

Curatoratul bisericei gr.-cat.

Sebeşul-săsesc, 11 April 1905.

Ales. Dobrescu
paroh-protopop gr.-cat.

Aron Presia
curator primar.

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumnezeu, Dl Dr Georgiu Ciuta, secretar la Direcţ. financ. în Turda a donat Bisericei nouă în Rebrişoara doi prapori frumoşi în valoare de 160 cor. În numele Parochiei să aduce căldurosă mulţămită. Rebrişoara, 26 Martie 1905. *Anton Precup* preot.

Din dieceza de Orade. *George Pop*, profesor la gimnazul de stat din Arad, şi preot al diecezei gr. cat. de Oradea-Mare, prin superioritatea sa bisericească, a fost denumit de Vice-arhidiacon onorariu şi asesor consistorial. Nu putem numai să gratulăm guvernului diecezan de Oradea-Mare, pentr această nimerită distincţiune, iar Domnului George Popp îi dorim, ca interesul ce-l arată pentru tot ce serveşte spre înaintarea bisericei noastre, să-i poată dovedi întru mulţi fericiţi ani.

Pentru şcoala română. *Dr. Daniel Fireza,* simpaticul secretar episcopesc din Lugoj, a dăruit cor. 300 şcoalei române gr.-cat. din Uricani, ca recunoştinţă pentru că acolo şi-a însuşit cele dintâi cunoştinţe. Fapta să laudă de sine!

Ştiri literare. Sub îngrijirea talentatei scriitoare Dna *Constanţa Hodoş,* compatrioata noastră, a apărut la Bucureşti *„Revista noastră“* scrisă şi destinată anume pentru femei. Nrul 1. apărut la 10 Martie v. cuprinde scrieri de Const. Hodoş, Elena Văcărescu, Sofia Nădejde, Maria Baiulescu, Neli Cornea ş. a. Revista aceasta apare la 1 şi 15 a fiei cărei lună şi costă pe an 7 cor. Scopul acestei reviste, va fi mai ales să adune la un loc, la o activitate comună toate spiritele cari simt în ele dorul de muncă pe terenul literar, artistic şi educativ.

Procese politice. Dl Silvestru Moldovan redactorul „Foii poporului a avut proces de presă din pricină că a publicat mai mulţi articolaşi în cari a făcut politică. Tribunalul din Sibiu foarte complesant de data aceasta, l'a osândit numai la 20 cor. pedeapsă principală şi 10 cor. secundară, eventual 2 zile arest.

Jaf în biserică. În comuna bisericească gr.-cat. curat românească Copand (l. Turda) în 30 Martie noaptea un hoţ stricând cu toaca de lemn barierile de fer dela o fereastă mică a întrat în biserică şi spărgând ţiţinele la cutia bisericii a luat crucerii acolo adunaţi şi nescari însămnări; a dus cu sine din o lădiţă unde să păstrează ornatele bisericeşti: potirul, discul, steaua şi linguriţa. — Preotul Ioan Pătăceanu în 1 April a observat acestea când a voit să servească pareşemile. — Investigaţie s'a pornit, până acum însă fără resultat.

Pentru Internatul Vancean de fetiţe au contribuit Papiu A. Bistra, Muntean N. Hening, Pascu L. D. S.-Mărtin, Dancea V. Gârboviţa, Hurghiş T, Şilea şi Hăţăgan V. Bazna câte 17 c. 52 f., Giurgiu N. Chintău şi Domşa T. Pintic câte 15 c., Micu V. Pălatca 7 c. 52 f., Micu I. Br. Blaj 5 c. 84 f., laolaltă 148 c. 48 f.

Conferenţele meseriaşilor. Duminecă în 16 April la oarele 6 d. a. va vorbi la societatea meseriaşilor Dl A. C. Domşa, redactorul nostru. Va declama sodalul N. Barbu.

Concertul Kneisel. În 16 April (Duminecă) vom avea şi noi rare ocaziune de-a putea asculta pe celebrul violinist prof. Kneisel. Dsa trece dela Paris spre Bucureşti. — Renumele acestui celebru violinist este de mult stabilit — el este pus alăturea de Thamsan, Isaye, Sarasate, etc. — Cei mai competenţi critici spun că el a rămas singurul interprete al marelui compozitor Paganini. — România poate fi mândră de acest mare talent. — La Paris a dat o mulţime de concerte. Toate foile din Paris îl prezentă ca pe un mare măestru. — Jurnalul de Havre spune: „Dl Kneisel sa arătat la înălţimea marelui său talent. Tot ce vom zice e mai pe jos decât talentul său nemărginit şi de admiraţiune ca şi farmecul cu care celebrul violinist a câştigat publicul său. — Între degetele sale vioara pare că însufleţeşte şi cântă, zimbeşte, blastămă, rând pe rând familiar şi blând, artistul ne face să trecem în tovărăşia sa prin toate sentimentele prin care trece dânsul. Succesul său a fost enorm“. — Am pus aceasta apreţiere, ca să se vadă, că în faţa noastră vom avea un artist de renume. — De altcum numele lui e bine cunoscut.

Unde se joacă mai mult în cărţi? La întrebarea aceasta răspunde litografiata maghiară *„Gazdasági tudósító“*, care în nrul dela 10 crt. declară foarte limpede „că absolut în nici o ţară din lume nu să joacă atâta în cărţi ca la noi“. Din partea noastră nu mai adaugem nimic.

Primirea de elevi în şcoala c. r. de cadeţi. Pe anul prim a şcoalei c. r. de cadeţi (infanterie) din Sibiu, să primesc cu începerea anului şcolar 1905/6 (mijlocul lui Septemvrie) aproximativ 30—40 tineri fisiceşte apţi, cari cu 1 Septemvrie anul curent au plinit etatea de 14 ani, dar n'au trecut peste etatea de 17 ani, simţesc în dânşi aplicare pentru chemarea militară, şi au absolvat cu succes cel puţin îndestulitor patru clase civile sau patru clase dela o şcoală medie. Condiţiunile de primire cari totodată cuprind şi amănunte despre examenul de primire, şi despre adjustarea rugărei să pot căpăta pe lângă trimiterea anticipativă alor 45 fil., la scoala de cadeţi. Recursele pentru primire sunt asă înainta la comanda şcoalei, abia după primirea testimoniului dela finea anului şcolastic curent, dar *cel mult până în 12 Iulie st. n.* Dacă recurentul are să mai facă vreun examen de repetire, atunci trebue să trimită un atestat interimal. Cererile necomplete ajustate, care să înainteză tocmai la terminul ultim, adecă 12 Iulie st. n., nu mai pot fi luate în considerare. E de observat, că cereri care intenţionează obţinerea unui loc de tot gratuit — fondat din partea statului — sunt a să înainta necondiţionat la ministeriul maghiar pentru apărarea ţării, până la terminul hotărît publicat în foa a oficioasă „Budapesti Közlöny“ — adecă cel mult până în 15 Iunie st. n.

Necrolog † *Michailă Savoian* pensionist şi proprietar în Teaca, după un morb scurt, provezut cu ss. Sacramente, a repausat în 1 Aprilie 1905 st. n. în etate de 83 ani.

† *Dr. Eugen Simonca,* candidat de advocat, în etate de 29 ani, după un morb lung şi greu, dar suferit cu creştinească paciinţă, dupăce a fost împărtăşit cu SS. Sacramente ale muribunzilor la 9 Aprilie st. n. şi-a dat blândul său suflet Creatoriului său, iar osămintele neuitatului defunct sau astrucat după ritul bisericei gr.-cat. la 11 Aprilie st. n. în cimiteriul gr.-cat. din Drăgeşti.

Odihnească în pace!

Prohodul Domnului Isus Christos sau urmarea mânecatului din sfânta şi marea Sâmbătă ed. II.

Cu aprobarea Preaveneratului Ordinariat mitropolitan gr.-cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş.

Numai 80 fil. + 5 fil. porto.

A V I S!

Tinăr român absolut de şcoalele comerciale cu examen de maturitate, poşede afară de limba română, limba maghiară şi germână în scris şi vorbire, exerciţiu în scrierea cu maşina, caută condiţiune la vr'un institut românesc sau în o cancelărie, resp. altă aplicare corăstpunzătoare pe lângă pretenziuni modeste. Adresa: M. G. Lugoş, Buziás út. Nr. 28.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

O RĂPIRE MISTERIOASĂ.

(Continuare)

„Hm, curios lucru!“ zise acesta. „Înainte numai cu un cias, mi-s'a pus o mulțime de întrebări despre cuibul cel vechiu, și acum dta faci același lucru, ca și când în părțile noastre n'ar fi altceva mai de interes decât huruba aceea“,

„Ei“ râse Hill, „de bună seamă că e interesantă, deoarece se povestesc lucruri de necrezut despre cei doi blăstămați“.

„Poate să fie și ceva drept în povestile acele“, zise birtașul. „Era un timp, când nu să vorbea nimic rău despre cei doi, decât că erau tare lacomi după bani. Mai târziu, când au furat bani din bancă, fiecare știa să povestească despre câte o blăstămăție de-a lor; deoarece nu să aflară dovezi sigure, așa ei căpătară numai douăzeci de ani închisoare. Înainte cu două luni le-a succes să fugă din temniță și de atunci nu s'a mai auzit nimica despre ei“.

„Când a venit poliția să închidă birtul?“ întrebă Hill mai departe.

„Îndată după arestarea lor“.

Hill mulțumi pentru informațiuni, și fără ca deocamdată să se mai intereseze de soțul său de călătorie de până acum, să reîntoarse la Londra, pentru a raporta superiorului său, cum a umblat, și pentru a dispune, ca doi amploiați să fie trimiși la Melville, spre a cerceta ținutul de acolo și a observă cu atențiune proprietatea lui Smith.

IV.

Preste câteva zile, Fanny, camerica, iritată preste măsură, veni iarăș la Hill.

„Ah, ce am auzit astăzi, Mr Hill!“ strigă ea, împreunându-și mânile.

„Ei, ce s'a întâmplat?“

„Nu poți să gâcești! Ah, cum m'am speriat, când dama cea nobilă vorbi despre crimă și —“.

„Care damă nobilă?“ o întrerupse Hill, devenind atent.

„Aceea, care a venit azi la doamna Daniels“, răspunse fata, „numele nu i-l știu, însă trebue că a fost ceva persoană înaltă, deoarece cu vesmântul ei de mătasă și cu cerceii de briliant, arăta ca o regină“.

„Era blondă?“

„Nu, avea ochi întunecați și păr negru. Nici odată n'am mai văzut'o în casa noastră, însă ea vorbea cu doamna Daniels ca și când ar fi o cunoștință veche, ba încă și aceea am auzit, cum a învitat-o, să meargă la dânsa, fiindcă avea voe să vorbească despre timpuri trecute. Doamna Daniels însă de loc nu părea a fi încântată de vizita aceasta, deoarece se purta cu tare multă rezervă. Pe când ele vorbeau încă în sala cea mare, sosi dl Black acasă. El adresă câteva cuvinte damei, apoi o conduse în odaia sa. Doamna Daniels să sgăi după ei, apoi să depărtă, fugind ca o nebună“.

„Istoria dtale e cam întunecoasă“, o întrerupsă Hill cu sarcasm.

„O, dacă nu-mi crezi, puțin îmi pasă“, întimpină Fanny supărată.

„Te rog povestește mai departe!“ o îmbună el, „Știu că ești o fată isteață, în carea te poți încrede“.

Îmblânzită prin această laudă, cameriera continuă: „Mi-am gândit îndată că între domnul meu și între dama cea străină există ceva relațiuni, și astfel am ascultat la cheia ușei“.

După o pauză scurtă continuă mai departe: „Mai întâi am auzit'o strigând vesălă: „Ah, dar și acum îl mai păstrezi? Atunci trebue că te gândești mai adeseori la mine, decum vreai să te arăți?“ Nu știu că ce înțălegea prin această întrebare, însă am văzut, cum el se plimba prin odae și-i vorbea cu insistință, însă așa de încet, încât n'am putut înțălege nici un cuvânt. În acest interval ea suspină de câteva ori, așa de tare, încât și eu am auzit-o, — ba cred că chiar a și plâns — iar la sfârșit a strigat: „Nu vorbi mai departe! Ce lucru înspăimântător, că familia noastră, una dintre cele mai văzute din țară, stă în legătură cu o crimă! Cum a fost cu putință? Da“ își încheă Fanny raportul, „așa a zis ea, am auzit'o cum să cade“.

„Și ce a răspuns dl Black?“ întreabă Hill cu interes crescând.

„Nu știu, căci n'am cutezat să ascult mai departe“.

După depărtarea fetei, Hill rămase gânditor. Cauza începea a se complica, și încă, după cum își zicea tinărul detectiv, în defavorul lui Black, a cărui purtare era prea bătătoare la ochi, prea misterioasă, încât să nu dea ansă la diverse presupuneri. De bună seamă el știa mai mult despre fata dispărută, decum a mărturisit; nepăsarea aparentă a sa era numai mască, pentru a înșela pe amploiați și a-i abate dela urma cea adevărată. Judecând după țipetul contesei de Mirac, pe care l'a auzit Fanny, Black trebue că a comunicat verișoarei sale secretul său; era însă neesplicabil, din ce motiv a făcut-o el aceasta. Hill n'a mai văzut pe contesă din sara când a fost la bal, atunci însă a recunoscut îndată, că ea avea o simpatie ascunsă față de vărul-său, deși acesta nu părea a o băga în seamă. Aceste două persoane steteau într'o relațiune așa de ciudată, încât Hill căpătă voe, să-i dea de urmă. Să înțălege că pentru scopul acesta el trebuia să aibă intrare la contesa. Printr'o întâmplare el află, că dama avea plăcere mare pentru porcelănăria antică. De aceea el împrumută un astfel de obiect, o farfurie dela un prietin și merse la locuința contesei. La început servitoarea îi spuse că doamnă-sa ar fi indispusă, când însă el trimisă obiectul cel prețios spre vedere, fu îndată chemat să intre în salon. Când să află în fața frumoasei femei, observă îndată schimbarea petrecută cu dânsa — arăta cu mult mai bătrână, iar ochii nu străluceau ca mai de mult. Ea ținea în mână o epistolă, pe carea chiar a isprăvit-o de scris și pe care o asvârli într'o carte de pe masă, și închizând cartea, să întoarse către Hill. „Mi-ai adus o anticitate foarte frumoasă“, zise ea privind porțelanul. „De unde-l ai, și ce costă?“.

Neräspunzând la întrebarea primă, Hill numi un preț fabulos. — „Mi-se pare prea scump!“ zise ea cu părere de rău. „Atâța bani nu dau pentru astfel de lucruri“.

Ea voia deja să reînapoieze farfuria, când servitoarea îi anunță vizita unei dame.

„Ah, chiar bine!“ esclamă contesa, și luând farfuria, merse în odaia învecinată, unde, după obicinuitele salutări cu amică-sa, începură a cerceta porțelanul cu deamăruntul. Hill să folosi de această ocazinne favorabilă, pentruca, pe neobservate, să deschidă cartea de pe măsuță și să cetească repede epistola aflătoare întrânsa. Aceasta era adresată unei dame, și tracta la început despre lucruri de toaletă, apoi trecea la un pasagiu, care interesă foarte mult pe Hill: „Mi-ai cerut informațiuni despre vărul meu Holman. Îl întâlnesc câte odată; este sănătos, a devenit însă cel mai serios și mai retras om, ce am văzut în viața mea. Întru cât privește anumite speranțe, despre cari am vorbit ocazional cu tine, am trebuit să le părăsesc, deoarece Holman a făcut un lucru, care —“.

În acest moment să auzi mișcare în odaia laterală, așa că Hill să văzù silit a închide repede cartea. Cât de fatal, a te întrerupe chiar la punctul cel mai interesant! Contesa reîntra în salon și reînapoindu-i farfuria, zise: „Dacă te mulțumești cu jumătate prețul numit de Dta, poate că mă voi socoti să cumpăr acest obiect“.

„Să erți, doamnă“, întimpina Hill, „nu pot lăsa nimic din prețul cerut. De altcum, dacă nu-ți convine acest obiect frumos, poate că-l cumpără dl Holman Black, carele este un amator adevărat pentru astfel de lucruri“.

Ea trăsări, încreți fruntea și păreа că voește să replice ceva, să resgândi însă și îl concedià, zicând cu indiferență: „Vinde-ți farfuria, cui îți place!“

Puțin îndestulit cu drumul acesta, Hill merse la colegul său Wilson, pe care nu l'a văzut de mai multe zile. Acesta era foarte indispus. „Acești Smith ne dau tare mult de lucru“, bombăni el, „tot într'una ne scapă din mâni. Noi îi căutăm colo sus la nord, iar blăstămații poate că șed chiar aci în Londra, fără nici o grije, și-și râd în pumni de prostia noastră“.

„Eu încă cunosc pe unul, care ne face proști“, observă Hill.

„Pe cine?“

„Holman Black“

„Acela?“ întreabă Willson cu mirare, „Voești doară să-l faci responsabil pentru dispariținnea fetei aceleia?“

Hill dete din umeri. „Nu pot dovedi nimic, însă de când verișoară-sa a vorbit despre o crimă, în carea ar fi amestecată familia lor, nu mai mă prea încred întrinsul“.

„Hm, hm, murmura Wilson, netezându-și bărbia. „adevărat că a-i vrea să știu, în care colț stă ascunsă fata, după care căutăm de atâta vreme înzadar.“

În momentul acela, ca răspuns la dorința sa, intră un amploiat, care-i predete o epistolă. Wilson o deschisă și o ceti.

(Va urma.)

Păstorul sufletesc și săvârșirea funcțiunilor sacre.

(Continuare.)

După împlinirea funcțiunilor va cerca preotul, că oare îndeplinitu-le-a așa, cum e prescris și dacă va afla, că a comis ceva eroare, va ruga pe Dumnezeu de ertare și își va însămna bine locul fiind atent, că în venitor să nu să repetească. *„Post orationem autem,* zice s. Carol Bor omaeus (Conc. Medial IV) *si quid aut negligentia, aut alia culpa commisoris paululum colligens te veniam pete a Deo!*

„Celce să apucă de împlinirea funcțiunilor, mai întâiu trebue să priceapă, ce lucru mare este acela de care să apucă, de aici va înțălege câtă plăcere, câtă diligință și câtă tărie va trebui să desvoalte la un lucru așa mare și la o afacere așa momentuoasă. . . Să va îngriji, ca să fie străin de orice gând despre alte lucruri, întocmai ca și cum n'ar mai avea nici un fel de alte afaceri în lumea aceasta. Să aibă după aceea mare speranță în bunătatea și libertatea lui Dumnezeu, care cearcă și pe cei rătăciți, caută pe cei ce-l încunjură, cu atât mai puțin primește și îmbrățișează pe celce să apropie de el cu inimă bună și curată". Să zice în „Directorium in exercitia (confectus a quibusdam antiquoribus Patribus societatii Iesu.)

Nici când să nu funcționeze preotul fie chiar și o funcțiune mai mică. pânăcând prin o specială și adequată rugăciune își va escita în sine intențiunea de a face aceea, ce intenționează s. biserică prin respectivul act apoi va cere pentru sine iertarea maculelor, sânțirea sa, întărirea și vrednicia de a servi lui Dumnezeu. *„Nimenea din cei legați cu poftele și cu desmerdările carnali nu este demn să vină sau să se apropie, sau să servească Tie Împărate al mărirei".* (Rug. Cherov. Liturgier Blaj 1870 p. 81.) — Și în cărțile noastre corali avem rugăciuni de acestea de tot frumoase și mișcătoare. Așa la Înserat sunt vre-o 8 (L. c. pag. 13—17); la Mânecat între cele 12 rugăciuni (pag. 30 —38) sunt cele mai multe de această menire, precum și rugăciunea: Doamne Sânte, care întru cele de sus locuești . . ." (p. 46) prescris fiind prin canoane, ca preotul înainte de liturgie totdeauna să servească mai întâiu mânecatul. Sublime și de foarte mare însămnătate sunt toate rugăciunile dela liturgie. — La botez avem rugăciunea „Dumnezeule milostive și îndurate, celce ispitești inimile și rărunchii" Euch. Blaj ed. II pag. 20. — La sânțirea cea mare a apei această rugăciune e intercalată în rugăciunea „Tăime, preaînaltă în ființă" pag 144. La însăratul Rosaliilor să află intercalată în rugăciunea I. „Doamne, Isuse Christoase, Dumnezeul nostru" pag. 280. — Fericitul Papa Piu al IX-lea în 27 Martie 1854 a conces indulgință plenară tuturor confesiunilor catolice din întreagă lumea de o sută de zile, dacă înainte de a asculta vre-o mărturisire, vor recita cu inimă contrită și cu pietate următoare frumoasă rugăciune: „Dă-mi mie, Doamne, înțălepciunea, ce reșede lângă scaunele Ta e, ca să știu judeca poporul Tău întru dreptate și pe săracii Tăi întru judecată. Fă, ca eu astfel să manuez cheile împărăției ceriurilor, ca să nu deschid nimărui, căruia ar trebui să fie închis, nici să nu închid nimărui, căruia ar trebui să fie deschis. Intențiunea mea să fie curată, zelul meu sincer, iubirea răbdătoare, munca plină de fruct. — Blândața în mine să nu fie prea conserioasă, asprimea prea strictă; să nu desprețuesc pe cel sărac, pe cel avut să nu-l părtinesc. — Fă ca în atragerea păcătoșilor să fiu plăcut, prudent în întrebări și iscusit în învățătură. Dăruiește-mi, mă rog, pricepere în abaterea dela rău, sârguință la întărirea în bine, zel în promovarea spre mai bine; maturitatea în răspunsuri, îndreptare în sfaturi. lumină în cele necunoscute, agerime în cele complicate, învingere în cele grele; să nu mă petrec în convorbiri nefolositoare, să nu mă petez cu ceva rău, să mântuesc pe alții și pe mine să nu mă osândesci Amin". — (Vezi Pastorum instructiones S. Car. Borromaei Recogn. E. W. Westhoff 1860 pag. 99 și 100.) În lipsa altor rugăciuni fiecare păstor cunoscându-și inima, starea și lipsele sale, foarte ușor poate găsi cuvinte adequate pentru a-să adresa către Dumnezeu să-l învrednicească a-i servi, căci, dupăcum zice S. Ignatiu Scintill. *„Inconsulto Deo nihil accedat"* iar s. Car. Borromeu: *„Cum sacerdos fuerit totus alteratus et divinitus effectus, ita ut nihil videat nisi Deum, tunc accedat".*

Nu de mai puțin moment este și gătirea, ce să recere din partea trupului. În constituțile sinodului diecezan ținută în Gherla în 1882 să zice (pag. 1.) *„Fîndcă a servi Împăratului Mărirei mare și înfricoșat lucru este chiar și poterilor cerești, e convenient, ca și cei însărcinați cu înalta misiune de a îndeplini cultul dumnezesc nunumai din lăuntrul să se prepare și curați să se apropie de s. altar, ci și dinafară să aibă atare ținută și purtare, care convenind cu gravitatea preotului și prin împlinirea acțiunilor interne să contribue la edificare credincioșilor și mărirea lui Dumnezeu".*

A bunăsamă că atât pregătirea internă a trupului cât și cea esternă trebue să fie amăsurată sânțirei funcțiunilor preoțești. Referitor la ajunul prescris pentru a putea servi s. liturgie, ar fi o esplicare foarte păcătoasă în sensul, că până precis la 12 oare noaptea poți mânca și bea chiar și preste sătul; de aici în colo reținându-te dela mâncare și beutură poți să te ocupi fără a greși cu orice lucruri mundane d. e. jocul de cărți și altele; și iarăși că dacă ai rămas ceva preste meazănoapte lângă masă, cu atâta vei face liturgia mai târziu mâne. Tot asemenea păcătoasă ar fi esplicarea, că dacă după o masă cam grasuță de seara a doua zi nu să poate nice la o întâmplare amâna liturgia, deși ești bolnav de traiul bun, atunci servești *„repede"* liturgia, dar cuminecătura nu o consumi, ci o lași în potir până la altă liturgie. S. Alfons (în l. 6. nr. 278) zice despre ajunul înaintea misei: *„In fractione hujus jejuni, etsi hoc preaceptum est de jure ecclesiatico, non datur tamen pervitas materiae, quia praeceptum non jam est accedendi ad eucharistiam jejunus, sed non accedendi post cibumant potum, qui autem comunicat post quamcunque minimam partem, — jam comunicat post cibum et potum".* — Am cetit în un tractat a lui T. Bud, cumcă un preot s'a apucat beat să servească s. liturgie, dar a fost lovit de apoplexie și a murit lângă altar, ce e drept, dar oare cu ce moarte? Alt preot servind beat la o înmormântare a fost desbrăcat de poporeni și dus să se culce.

Referitor la a doua parte a pregătirei trupești const. sin. diecesan din 1822 zice: *Preoții să se prezenteze la împlinirea funcțiunilor bisericești, și mai ales în biserică, totdeauna în vesmânt talar, precum să cuvine servitoriului altariului și recere gravitatea preotului".* S. Car. Borromeu (Pastorum instruct. Westhoff 1860 p. 212) zice *„Habitu non exquisito, non delicato nimis, non serico, ne ornamento quidem; rursus non sordido, non neglecto sed gravi et taluri atque ejusmodi tum domi, tum foris utamini".* — În privința îmbrăcămintei încă ar fi de dorit uniformitatea. Cât de șod ne apare în o iarnă grea șirul preoților dela o înmormântare unul cu capul gol, altul cu șapca pe cap, care o poartă în toate zilele, iar altul cu pălăria. Ce frumos ar fi, dacă toți ar avea unul și același acoperitor pe cap, cum este la romano-catolici. — În privința aceasta o conferință preoțească din dieceza Orăzii a și făcut dispoziții.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut.

Iubirea către Preasfânta Fecioară Maria Maica lui Dumnezeu. Așa poartă titlul un volum de peste 400 pag scris de un părinte minorit conventual paroh și misionar în Moldova. Lucrarea aceasta are menirea să arete precelențele preacuratei Fecioare, virtuțile ei deosebite și nenumăratele ajutoare, ce ea le dă închinătorilor ei. Întru întărirea scrierilor sunt citațiuni nenumăroase din sfinții părinți. Pagubă că stilul e cam greoiu altcum ar putea fi o prea frumoasă carte de pietate în mânile credincioșilor cinstitori a Maicei lui Dumnezeu.

Posta redacțiunii.

N. S. Lucrarea trimisă n'o putem publica acum, fiind foița noastră ocupată cu »Scrierile« atât de interesante ale colaboratorului nostru Alfius. De altcum introducerea să cunoaște, cât de frumos e copiată din o carte de compositii . . . .

S. Z. Eu ți-am pus o întrebare în fuga condeiului și tu îmi ții un curs de economie. Era mai bine dacă dădeai ceva notiță despre hârtiile de cari pomenești: dela cine? și de când?

Ioan. Pentru numărul acesta, n'a mai fost loc. Regret.

Editor și redactor răspunzător:
Aurel C. Domșa.

a avea o cafea bună.
Cafeaua
de malță e lui »Kathreiner«
nar trebui să lipsească,
dela pregătirea cafelei zilnice, din nici o bucătărie.
Să se ceară numai în pachete originale cu numele
»KATHREINER«.
(48) 7—20

Cei mai mulţi oameni sufere din pricina că nu să îngrijesc de vindecarea morbului lor de timpuriu. — Îşi face mult bine acela, care îşi ţine la casă mereu medicină recunoscută-de bună. — O astfel de medicină de casă e renumitul

Feller' Elsa-Fluid

care vindecă nenumărate morburi ca bunăoară: dureri de picioare şi de mâni, dureri de nervi, reumă, răguşală, durerea de grumazi, ferbinţeli, durerea de cap şi de dinţi, etc. 12 sticle mici sau 6 duple le trimite franco pentru 5 coroane farmacistul **Jenő V. Feller, Stubica Centrale 82** (cott. Zágráb).

Prăvălie românească!

P. T.

Prin aceasta am onoare a avisa publicul românesc de aici şi jur, că am deschis în loc, — strada Tipografiei — sub firma:

V. POPP.

o prăvălie de mărfuri coloniale şi de băcănie. Legăturile ce le am cu firme de frunte din patrie şi străinătate, mă pun în plăcută poziţie de a-mi procura articoli de prima calitate.

În urma praxei, — de peste 24 ani — în această branşă, cunosc pe deplin necesităţile clienţelei, şi astfel mi-am şi asortat prăvălia cu tot felul de mărfuri, ca să pot satisface întru toate, atât în privinţa calităţii, a preţurilor, cât şi prin un serviciu prompt şi culant.

Recomandându-mă binevoitorului sprijin al publicului românesc din loc şi jur, semnez.

Cu deosebită stimă:

V. POPP.

(11) 3—5

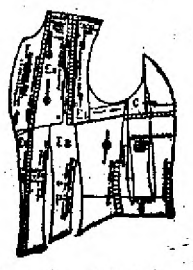

marca fabricei

De mare însemnătate pentru Dame!

Fie care P. S. Dómnă îşi póte însa-şi pregăti cu o usurinţă de neînchipuit

talia sa după orî ce modă

cu ajutoriul aparatului de croit talie pentru dame

inventat de **Anton Guschelbauer.** A fost censurat de academie. şi posede nenumărate scrisorî de recunoscinţă.

Işi are patenta şi e scutit prin lege în tóte statele culte.

Preţul unui aparat e 3 cor. franco rambursat.

Se caută agenţi

Prospecte să trimit la cerere gratis

Cu tóta stima:

Antal Guschelbauer.

17 (31—52) Sopron.

Senegin contra tuseî, răguşelii, durerii de piept, ofticeî, tuseî măgâre,tî, cataruluî astmeî, greutăţii de respirat, lungóreî şi tuseî sêcî. **Vindecă sigur şi repede.** Preţul 1 cor. 20 fil. şi 2 cor.

Capsic unsóre. Contra durerii de óse, podagreî, reumatismuluî, rêcelelor, durerilor de cap, dinţi şi nervi, precum şi scrintiturilor. Cele mai îmbêtrânite bóle le vindecă. Preţul 1 cor 20 fil. şi 2 cor.

Centarin. Contra morburilor de stomac, precum lipsa de apetit, mistuirea rea, catarul şi aprinderea de stomach, greaţa şi vomarea, sgârciurile cele mai grele. Leac sigur. Foloseşce şi la curăţ rea sângeluî. Preţul 1.20 şi 2 cor.

Kaljodsarsaparil. Mijloc escelent pentru curăţirea sângelui la sifilis, morburile tinereţelor 1 sticlă 2 cor.

Laxbonbons. Închiderea scaunuluî e causa diferitelor morburî, pecum palpitarea de inimă, ameţelî, durerî de cap şi altele. Decî cine sufere de încheierea scaunului numaî de cât se comandeze **Laxbonbons** zacharele purgative, plăcute şi dulcî la luat. Peţul 1 c.r.

Chemicale, drogue, legăturî şi bandagerie chirurgice. Instrucţie pentru prepararea diferitelor vinarsurî, liqueruri, rum şi altele. Teurî russice, Parfumurî, săpunurî, crem escelent pentru faţă şi mâni. Articolî cosmetice, oleŭ pentru pêr. Esenţă pentru picatul şi întărirea părului. Apa de gură şi dinţi pe cum şi prav. Orî ce fel de articlu din branşă. Tóte fórte ieftine. Faceţi întrebare şi Vĕ veţi convinge.

Cornel Demeter,

apotecar în Szászváros, în faţa şcoalei Nr. 41.

47 (8—10)

La espositiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote şi fabrica de scaune de fer pentru clopote a luî

Antoniu Novotny

în Timişóra-Fabric

(22) 27—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea de noŭ a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregî armonióse, pe lângă garanţie pe mai mulţi anî, provĕdute cu adjustărî de fer bătut, construite spre a le întórce cu uşurinţă în orî ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o latură prin aceea ce sînt mânuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate şi mai de multe orî premiate, carî sînt provĕdute în partea superióră — ca violina = cu găurî după figura *S* şi pentru aceea aŭ un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrarea mai voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, aşa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unuî clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiŭ. Mai de parte se recomândă spre facerea **scaunelor de fer bătut**, de sine stătător — spre preadjustarea clopotelor vechî cu adjustare de fer bătut — ca şi spre turnarea de tóce de metal.

Preţ-curanturî ilustrate se trimit la cerere gratuit şi franco.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul:

Pentru monarchie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., ½ an 9 frc., ¼ an 4 frc. 50 cm.

Foea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.

Tot ce privește foaia, să se adreseze la: Redacțiunea și administrațiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XV | Blaj 15 Aprilie 1905 | Număr 15.

Mici trădători de patrie.

Aflăm cu mirare, că șasă elevi români ai gimnasiului de stat, inferior din Sibiu, au fost eliminați pentru-că în ziua de 15 Martie au rupt de pe pieptul colegilor lor români cocarda tricoloră magiară.

Pedeapsa este destul de mare pentru modul copilăresc de judecată al delicuenților; nu aflăm însă reclamul necesar, care să o întovărășască nici rigoarea cuvenită a patrioticei direcțiuni dela numitul gimnasiu. Cum adecă, pentru un delict așa de grav, direcțiunea se mărginește la un simplu consilium abeundi, când ar fi trebuit poate, să intrevină la toți procurorii de stat, pentru a-i înfiunda pe micii trădători măcar la muncă zilnică în vre-o ocnă, dacă nu de-adreptul la spânzurătoare?...

Quos ego!

Ne împlinim deci o datorință de cronicari fideli, înregistrând această ne mai pomenită tradare a unor băeți din clasa I—II-a gimnasială, alăturea de retorsiunea grabnică a direcțiunei școlare din Sibiu. Dacă retorsiunea aceasta nu ar fi urmat numai decât, foarte probabil, că statul nostru nu ar mai exista astăzi, după o lună dela comiterea trădării de patrie.

Onorata direcțiune a acestor școale, binevoiască totuși a luă în dreaptă socotință o împrejurare: Avut-a direcțiunea de acolo dreptul de a *impune* școlarilor purtarea cocardei în ziua de 15 Martie; de când anume, dle director, este și 15 Martie serbare școlară? Noi știam de 11 April, singura serbare școlară *impusă* prin lege, cu referință la anul 1848. D-Voastră știți și de 15 Martie, pe semne numai de scurtă vreme, de când oposiția în frunte cu Kossuth a reusit a intruni maioritatea în dietă?

E dar o anticipare aceasta, fără nici o autorisare dela ministerul de culte și instrucțiunea publică; o anticipare, care nu vă îndreptăția, prin urmare la o pedeapsă atât de aspră față de niște copii de 10—14 ani.

Am puteà să ne mai estindem asupra unui lucru. Să iea ori-cine Raportul gimnasiului din Sibiu, dela gimnasiul de stat, și se va convinge, că *Românii* dau cel mai mare conting-nt al studenților. Cât, mai departe, pentru amabilitatea, cu care sunt întimpinați elevii români din partea *unor* profesori (nu zicem: de toți,) scriitorul acestor rânduri, ca fost elev al gimnasiului din Sibiu, ar puteà să spună multe lucruri, foarte instructive din punct de vedere pedagogic . . .

Credem, că misiunea unei școale medii este: agerirea minții și formarea caracterului. Asupra întâiului punct, nu avem nimic de zis; cât pentru formarea caracterului, cred domnii profesori din Sibiu, că sunt mai vrednici acei băieți, cari de frică, sau din lingușire, pentru a se însinua celor mai mari, și-au pus cocardele pe piept, decât colegii lor, cari li-le-au rupt?

Băieții aceștia — a căror faptă este, fără îndoială un deliet, care trebue pedepsit — nu s'au gândit însă, suntem încredințați, la o eventuală răsturnare a statului, ori la un act de tradare — Doamne ferește.

Cu mintea lor de copii neastâmpărați, ei au crezut că fac o bravură copilărească, și s'au pomenit ex machina: trădători de patrie, existențe periculoase.

Nu bagă de seama aici nimeni, că prin astfel de pedepse severe, numiții băieți se înstrăinează aievea de principiile profesate de dascălii lor de mai nainte; nu bagă de seamă dascălii unguri, că prin o tratare mai severă față de Români, sufocându-le ori-ce manifestare națională, ori cât de inofensivă ar fi aceea, ei înșiși îi îndepărtează și-i înstrăinează de colegii lor unguri, ei înșiși îi împing spre calea așa numiților „agitători?".

Ar fi trebuit să se țină samă și de părinți, căci în urma urmei *ei* simțesc în primul rând ascuțișul pedepsei. În anul acesta atât de sărac și de puțin binecuvântat de Dumnezeu, băiatul se pomenește dat afară, tocmai la sfârșitul apropiat al anului.

Înțelegem partea medicinală a pedepsei, dacă era vorbă despre niște studenți mai mari, cari, stăpâni pe faptele lor, își puteau da seama de ce fac și vredniciau, în consecință și pedeapsă.

Dar copiii aceștia?

E trist, într'adevăr, că băieții nostri la vârsta cea mai fragedă a lor sunt taxați după măsura „patriotismului" atât de ief.in și de reclamagiu în această țară; și e ridicul să aflii trădători de țară la această vârstă puerilă!

Mai trist este, că băieții nostri ajung a face cunoșrință cu acest nou sistem de clasificare al oamenilor încă pe băncile școalei elementare până sus la colegiile de universitate.

Înțelegem patriotismul de reclamă pe toate terenele vieții; nu-l pricepem însă și nu-l putem afla îndreptățit pe băncile școalei, a cărei menire sfântă este de a revărsa asupra tuturor de-opotrivă lumina binefăcătoare, fie el îmbrăcat în haine de domnișor, ori fie el în cioareci și cu șerpar la brâu și cu cămașă românească!

Congregația comitatului Alba-inferioară

cum am anunțat, s'a ținut Vineri la 31 Marte. Membrii români au fost puțini. Înainte de începerea ședinții, comitele suprem a atârnat de pieptul vicecomitelui Szász J. crucea de fer, primită ca răsplata muncei de 28 ani. Apoi s'a trecut la ordinea de zi, care a fost de puțin interes. Din raportul vicecomitelui estragem câteva date. Printre membrii repausați se pomenește cu respect de advocatul Dr. Emil Gerasim, „simpaticul și zelosul membru, care prin ținuta-i liniștită și obiectivă a contribuit mult la resolvirea patriotică a multor cestiuni". Pașapoarte s'au extradat anul trecut 5338 din acestea 213 în Germania, 2183 în America și 2905 în România. Pe terenul acesta să-și câștige domnii funcționari comitatensi merite să oprească poporul a-și părasi vatra și să le facă mijloace de train aci acasă, ca să nu fie siliți a lua bâta pribejiei. — Numărul alegătorilor de deputat e de 4880 mai mulți (1073) în cercul Aiudului și mai puțini (237) în al Abrudului. Darea erarială cu care datoreau locuitorii comitatului la sfârșitul lui 1904, a trecut peste 2 milioane cor. fără să mai socotim aci cele-

alalte competinţe restante. La capitlul: Învăţământul poporal, vorbind de asilele de copii, se spune, că înfiinţarea acelora merge cu greu şi ar fi de datorinţa guvernului să înfiinţeze asile pe lângă şcoalele de stat, pentru că astfel „locuitorii de buze române şi-ar însuşi încă în asil graiul magiar şi astfel şcolarii ăr puteà pricepe mai bine materialul prescris în şcoalele de stat?“ Se vede că stăm rău cu lăţirea limbei magiare, nu face nici un progres.

Şcoale poporale sunt de toate 270, din acestea 71 mag. 12 germ. şi 187 române. În patru comune (Şoimuş, Răcătău, Herepea şi Szabaderdő) nu sunt şcoale şi de ani nu propune nime. Învăţământul preste tot merge îndestulitor, „în câteva şcoale germâne şi în mai multe româneşti învăţarea limbei magiare nu satisface cerinţelor prescrise prin lege.“ Şi asta provine de acolo, că învăţătorii nu pun pondul pe învăţarea limbei, ci numai pe cetit şi tradus, sau cel mult pe numirea câtorva obiecte din sala de învăţământ. Şi pricina mai e şi aceea, că pe sate şcoala să cercetează de băieţi slab, să dau multe ferii, plata învăţătorilor e mică şi încurge tare neregulat.

Slab stă lucrul şi cu şcoalele de meseriesi, instrucţia e aproape nulă, ceea ce contribue în mare măsură la zădărnicirea a ori ce progres, pe acest teren. Mai e apoi şi năcazul, că industriaşii români „mai ales“, după ce termină învăţarea cutărei măiestrii se întorc în comunele lor şi lucră atât cât cer lipsele populaţiunei dela sate, prin ce reţin cumpărătorii de a mai merge pe la oraş, şi fac astfel, că la oraş industria, numai să vegeteze. Aşa se tânguie raportul, tot Românii îs de vină la toate!

Şcoli civile sunt de toate 4, anume: 2 de stat, 1 rom. cat. şi 1 gr. cat. Ministrul a pus însă în prospect ridicarea încă a unei şcoli civile de băieţi la Abrud, în care să se propună şi limba latină, ca astfel uşor să poată elevii trece pentru continuarea studiilor la gimnas.

Pentru întregirea salariilor învăţătoreşti statul a dat peste 16 mii cor. dintre cari la 34 şcoale gr. cat. şi la 28 gr. ort.

De drumuri numai pomenim nimic, deşi se cheltuiesc mii de coroane anual, totuşi în comitatul nostru sunt drumurile celea mai rele şi inpracticabile.

Averea orfanilor din acest comitat e de Cor. 383.456 24 fil.

Tot în congregaţia aceasta s'a hotărît în principiu dismembrarea preturei Aiud, urmându-se unei vechi dorinţe a Ţenşenilor, care de sigur va avea de urmare iarăş nimicirea elementului şi caracterului românesc a acestui ţinut.

După congregaţie a urmat masă mare în cinstea decoratului vicecomite.

CORESPONDINŢE.

Pildă vrednică.

Teaca, 10 April n.

Condus de firma credinţă, că preţuita foaie „Unirea“ totdeuna cu plăcere publică date din viaţa bărbaţilor, care ostenesc pe terenul bisericesc-şcolar, trimit câteva date din viaţa repausatului *Mihailă Savoian,* fost proprietar, oficiai pensionat, curator şi înfiinţătorul parochiei gr. cat. române din opidul Teaca; care deşi a fost om de poziţiune socială modestă, a fost avut şi bogat în fapte mari pe terenul bisericesc-şcolar.

Savoian s'a născut la an. 1822. în comuna grăniţărească Ragla. Şcoalele elementare le-a început în Monor şi le-a continuat în Năsăud. Întrevenind timpurile viforoase din 1848, a fost silit a întrerupe studiele şi ca graniţer în etate de 18 ani; a intrat în armată, unde prin isteţime şi curaj în scurt timp a avansat până la postul de Station comandant; a luat parte activă la bătăile din 1848. sub comanda generalului împărătesc Urban, s'a distins ca strateg isteţ în bătaia dela Bârgău, în Galiţia şi alte părţi.

După încetarea războiului civil, decorat cu crucea pentru merite, s'a retras iar în comuna sa natală: Ragla, funcţionând ca primar şi curator primar.

De aici a trecut ca amploiat la judecătoria cercuală din Bistriţa. În scurt fu strămutat la Reghinul-săsesc. Şi de aici la 1863 a fost transferat în Gherla, unde timp de 6 ani a fost şi unul dintre cei mai plăcuţi membri ai curatoratului bisericesc sub protopopul Anton, pe timpul Episcopului Ioan Vancea.

În 1869 a fost transferat la judecătoria din Măgheruş, cottul Bistriţei, aici a funcţionat până la a. 1872; în intervalul acesta a câştigat, un agru de 3 jug., care la strămutarea sa l'a dăruit cultului gr. cat. din Măgheruş.

În an. 1872 a fost strămutat la judecătoria din opidul Teaca, unde a servit cu fidelitate până la an. 1881, când din cause sanitare, la cererea proprie, a fost trecut în pensiune.

În opidul Teaca zelul şi râvna sa pentru causa naţională şi bisericească a aflat un teren vast şi câmp larg de lucru. La venirea sa aici, abia se aflau 30 familii române reslăţite şi nebăgate în samă, fără cap şi conducător.

Primul lucru i-a fost să-i adune în jurul său, să-i deştepte şi lumineze, capacitându-i cum, şi ce au să facă. Vorbele dulci şi consiliele înţelepte într'atâta i-au însu-

---

FEUILLETON.

În paresemi.

Scrisoarea V.

Unui prietin.

Cugetam că vor trece „babele“ în anul acesta, fără să-şi mai arete colţii rari şi răi. Cojocul drept că numai una şi l'a scuturat, suflând crivăţ de îngheţ în văzduhul, ce stase limpede, prielnic vieţii ce începe să izbugnească din pământul sărutat de razele albe, din muguri plini, tari, ce-s gata să plezneaască. Dar acum de câteva zile nori grei vineţi, întunecaţi de tot, se alungă îndesându-se unii într'alţii, ori încremenesc ca tăiaţi în ceva stâncă acolo sus. Ear pe de-asupra livezilor, unde acuşi se vor aşterne covoare groase, verzi, pe de-asupra pădurilor, ce-şi aşteaptă paserile, sufletul obosit al ultimelor babe, înrăutăţite la tot cazul, se tângue, aleargă, se zbuciumă, se înfioară, ca şi când aici i-ar fi ultimul popas până la iadul de chinuiri, unde-şi vor avea sălaşul.

Totuşi avură şi zilele acestea urâte unele urmări bune. Ţinură încă ascunşi fluturii smălţaţi, şi au făcut să se pună pe timp mai bun hainele uşoare, albastre ori pestriţe, ce le şi îmbrăcară primăvăraticile noastre coconiţe, ear tineri de nouvelle mode căpătară strajnice guturaie.

Tu-mi scrii de o primăvară timpurie, de miei ce înţarcă acum, de urdă dulce. Pe acolo sunteţi cu vr'o lună cel puţin înaintea noastră. Dar totuşi, crede-mă, nu vă invidiăm de loc, mai ales tu ai avea motiv de a-mi face ochi răi, dacă ai şti între ce împrejurări trăiesc, şi câte mi-s date să văd.

Dintre toate însă câte am observat şi câte observ, mi-se cristalizază tot mai bine în minte două categorii de oameni, cari mai mult îmi atrag atenţiunea, mai mult mă preocupă: oamenii uşoratici, ori mai mult: uşori, şi cei ce se nisuesc să ducă o viaţă mai adâncă, mai sinceră, mai a lor proprie.

Indivizi cari să fi ajuns nu la o perfectă, ci numai la o oarecare cunoaştere de sine, sunt foarte puţini. Marile masse ale poporului, gloatele ce muncesc cu multe şi amare sudori, sunt aproape inconştiente. Nu aş primi însă părerea acelora, cari susţin, că adevăraţii oameni sunt numai aceia, cari sunt conştii de fiinţa lor, în înţelesul adevărat al cuvântului. Şi acesta din motivul, că judecată dreaptă, simţeminte curate şi trainice, aflăm de multe ori chiar la cei umiliţi, la cei ce îmbrâncesc în jugul greu al vieţii, la ţăreni, la cei inconştii. Căci firea omenească, chiar dacă nu e cunoscută de individul ce o cuprinde, în care residează, rămâne curată şi se manifestează *drept,* dacă judecata minţii şi sentimentele sufletului nu sunt infectate de idei şi curente distrugătoare. — ce unora luminaţi le par adevărate. Şi până acum, cel puţin la noi la români, curente de acestea pentru massa poporului nu pot prinde, nu pot avea o viaţă îndelungată, fiindcă Evangelia lui Christos stăpâneşte încă asupra acestui popor, în straturile sale de jos, adevărate şi puternice. Şi această învăţătură, această Evangelie face ca să poată răsări, să se arete în plină lumină, adevăratul om, chiar şi când acesta nu a ajuns la o desăvârşită cunoaştere de sine. Prin fantul acesta se adeveresţe, că dintre toate credinţele, cea creştină e mai potrivită firii omeneşti, că e — nu mai aproape de adevăr — ci adevărul chiar. Omul de rând, „plebea“, nu s'a putut manifesta sub stăpânirea nici unei alte religii, de om adevărat, numai sub aceasta.

În India, în Persia în China, în Asia mică, Egipet, în Grecia şi Italia, pe unde şi-au întins mrejile lor magice celea mai lungtiitoare sisteme de zei şi de zeiţe, poporul de rând a fost considerat, şi s'a considerat el însuşi, ca un element ce nu se poate înşira în rândul adevăraţilor oameni, cari erau, la rândul lor: cei puternici, cei bogaţi, cei ce se trăgeau din trupine vechi şi măreţe, casta nobililor sau a preoţilor. Restul e un „profanum vulgus“. Ce faţă, cu totul nouă a dat lumii creştinismul!

Dar, iubite prietine, oameni conştii se caută cu tot dreptul în şirul celor ce să zic „culţi“. // Căci adevărata cultură începe dela cunoaşterea ta, a puterilor tale, a minţii şi inimii tale, a calităţilor ce le ai, a lipselor, defectelor, ce încă sunt legate de tine. A te coborî în adâncul sufletului tău, a descoperi comoara ce o ai, şi pe care trebue să o păzeşti, a găsi doza de scăderi, de viţii, cari trebuesc îndreptate, a te sili să aduci în ordine echilibrul tău sufletesc, şi totuşi să nu ataci pe nime, să nu urăşti, să nu te bucuri de nenorocul celor ce-s în jurul tău. — iată primul paş ce trebue să-l facă un individ ce vrea să fie trecut de om cult.

fleţit, încât cu jurământ i-au promis, că-l vor asculta şi urma în toate acţiunile sale.

Dar fără bani nimic nu se poate face, şi bani nu aveau. Cu multă trudă i-a succes a trimite oameni după milă în toată ţara, ba şi în România, în mai multe rânduri, şi chiar dela Maiestatea Sa Francisc Iosif I. încă a câştigat o sumă frumoşică. Cu acestea sume colectate a cumpărat o casă corăspunzătoare, în loc potrivit, care transformându-se la an. 1878, azi serveşte de biserică gr. cat. În anul următor a cumpărat casă parohială, pe a cărei intravilan prin 1880 s'a edificat şcoala română de azi şi în an. 1881 s'a şi deschis. În an. 1882 cu multe jertfe i-a succes a dobândi din cassa alodială 100 fl. pentru docente, care se primeşte şi azi.

În an. 1885 a cumpărat casele parohiale de astăzi.

Cununa la toate a pus-o prin câştigarea porţiunei canonice de 32 jug. catastr. dela comuna politică, prin ce a devenit om temut, dar şi urgisit din partea Saşilor; pentru acest merit a fost stimat şi aplaudat de toată lumea românească, ear din partea nemuritoriului Mitropolit: Ioan Vancea a fost graţios felicitat şi remunerat cu suma de 200 cor., care dar i'a dat pentru cumpărarea de ornate sacre şi recuisite bisericeşti pentru noua biserica română din Teaca.

Acestea sunt unele din roadele aduse pe altarul cultului bisericesc.

Pe terenul social încă n'a rămas îndărăt, căci chiar la aşezarea sa în Teaca, sprijinit de trei bărbaţi, a pus basa şi a înfiinţat; „Reuniunea de înmormântare" de azi, a cărei preşedinte a fost un şir lung de ani.

Una din florile, ce-i împodobeau cununa vrednicielor sale, a fost şi ospitalitatea şi dragostea de neamul său apăsat, pe care atât de mult l'a iubit, ajutat şi sfătuit. În cât casa lui ziua-noaptea eră plină de oameni, cari îi cereau consiliul şi sprijinul în năcazurile lor, şi cari cu dragoste îl numeau Părintele şi Tata nostru.

Acesta este pe scurt viaţa unui om mic în rang, dar mare în jertfe, mare în fapte. Dee bunul Dumnezeu ca noua şi tinera biserică din Teaca să-şi mai afle asemenea bărbaţi, şi poporul sărac şi apăsat un asemenea Părinte.

I. M.

AVIS
alegătorilor români!

Din **5—15 Maiu să fac reclamaţiile,** şi **din 16—25 Maiu observaţiunile la reclamaţiuni** în contra nedreptăţilor ce s'ar fi comis la compunerea respective rectificarea listelor interimale. Aceste liste vor fi espuse la vederea celor interesaţi pentru a se putea căuta în caz de lipsă remediile oferite de lege.

Pe basa legilor positive a judicaturiei curiale şi ministeriale edau o carte, din care se poate orienta fiecine asupra dreptului de alegător, asupra esercierei acestui drept, şi în fine, asupra felului cum sunt a se lua remediile legale în contra nedreptăţilor făcute din incidentul compunerei respective rectificărei listelor.

Acum e **timpul suprem,** ca cel puţin în timpul reclamaţiunilor să-şi asigure fiecare cetăţan dreptul lui garantat prin legi.

Cartea intitulată: *„Dreptul de alegător la alegerea deputaţilor dietali"*, să află sub tipar şi va apărea până în 25 April. Dela 25 April până în 5 Maiu respective 15 Maiu, sunt **10, respective 20 zile,** în care timp se pot câştiga dovezile de lipsă, despre cari, precum şi despre forma actelor, ce sunt a să înainta, se dau îndrumările necesare în cartea sus amintită.

Preţul cărţii e 50 fil., plus 10 fil. porto poştal. Se poate comanda pe lângă trimiterea anticipativă a preţului, dela Librăria Semîn. din Blaj sau dela subscrisul.

Blaj. 10 April 1905.

Cu stimă:

Dr. Romul Boilă,
cand. de advocat.

---

† Episcopul Strossmayer.

Cel mai mare bărbat al croaţilor, episcopul din Diakovár, Iosif Strossmayer s'a stâns în 8 April lă 3 oare d. a. Strossmayer a fost cea mai impunătoare figură, dintre cei vii, în întreagă monarchia noastră. A fost omul planurilor şi faptelor mari. Toată puterea sa spirituală, toată averea sa şi-a jertfit o pentru o singură idee cu atâta tărie şi perseverenţă cum rar îi găseşti pereche în istorie. Visul lui a fost o Croaţie mare şi liberă şi pentru realisarea acestei idei el n'a cruţat nimic. În Strossmayer Croaţia pierde pe cel mai mare om al ei, pe cel mai popular. Cultura croată îşi pierde în el pe cel mai mare mecenate. Casa lui era asilul tuturor celor ce să nizuiau să ridice nivelul cultural şi moral al Croaţiei. La milioane se ridică sumele ce le-a jertfit pentru cultura croată.

I. G. Strossmayer s'a născut din părinţi săraci în Eszék la 15 Febr. 1815. Gimnasiul l'a absolvat în Eszék, teologia în Seminarul central din Budapesta. A fost trimis apoi în Augustineul din Viena. În 1849 a fost denumit de episcop al Diakovarului. Devisa în viaţă i-a fost: totul pentru credinţă şi patrie. Activitatea sa şi-a început-o prin aceea, că a jertfit colosale sume pentru ridicarea şi susţinerea şcoalelor. A înfiinţat

---

De aceştia însă foarte puţini sunt. Şi fiindcă ei părăsesc călăuzul puternic, care ar putea să-i facă oameni adevăraţi pe lângă toată învăţătura ce o au, ca pe un lucru ce se potriveşte numai pentru cei întunecaţi, uită de alipirea din tot sufletul de Evangelia lui Isus, pentru aceasta foarte mulţi din ei sunt mai puţin adevăraţi oameni, decât ţărenii bunăoară Natura omenească rămâne curată, necoruptă ori aşa că individul se pătrunde, se înţelege pe sine însu-şi, vede ţinta, pentru care e în lume, ori, dacă nu o poate face aceasta, ascultă de aceea care a înţeles odată pentru totdeuna scopul omului, din chiar cuvintele lui Isus — ascultă de biserică. Dacă însă de cea dintâi nu e capabil, a doua nu voeşte să o facă, negreşit că va rătăci, şi nici o ţintă adevărata nu va avea viaţa lui.

A te coborî în tine înauţi, iubite prietine, se pare a fi un lucru nu tocmai uşor. Să luăm unele pilde.

Doi pretini, adevăraţi pretini, cari de multă vreme să ajută împrumutat, trăesc ca fraţii, „ba mai bine" vorba poetului. Se încurajază, beau la olaltă îşi petrec, vorbesc de rău pe alţii, feştesc pe unii, cum nici ducă-să pe postii nu e aşa de negru, rup din alţii cu vorbe înveninate. Toate acestea până sunt la olaltă. Dar unul are o calitate exemplară: trăeşte foarte bine cu familia: nici un cuvânt rău nu se poate auzi acolo. Cest de al doilea însă din potrivă, are acasă un vecinic iad. Şi gândindu-se la sine şi la pretin, o durere plină de invidie îl muşcă de inimă, şi când nu e pretinul de faţă îl rade fără săpun: „Mie-mi spuneţi voi, mă, că e om de cuvânt şi de omenie? Cine-l cunoaşte, eu, care am trăit cu el de mai bine 20 de ani, sau voi, ce l'aţi văzut ieri sau alaltăeri pentru întâia oară? Lăsaţi-mă, fraţilor, că mi se face rău!"

În schimb cel ce trăeşte bine în sinul familii e, hotărât, inferior ca intelect, celui ce are iad în casă. Şi astfel nu poate auzi laudele ce se aduc cestui din urmă: „Ce cap? Ce minte? Fură dle de ici şi de colo, taie cu foarfecile, să vezi că are un teanc! Ce ştiinţă? Mie îmi spuneţi? Cine-l cunoaşte mai bine? Eu care am trăit cu el de mai bine de 20 de ani, ori voi, cari îl cunoaşteţi de eri ori alaltă eri? Lăsaţi-mă inubiţilor, că mi se face rău!"

Cum ar cuteza aceşti doi oameni, inubite pretine, să se coboare în adâncul sufletului lor, să-l vadă cât e de mic, şi chiar în micimea lui, cât e de încreţit, cât e de respingător? Şi doar aşa în vr'o noapte de beţie, să izbugnească sinceritatea sugrumată, şi unul să zică: „Măi frate, de mult ne cunoaştem, şi de mult suntem oameni de nimic!"

Că în paresemi să-şi aducă aminte că le-ar fi de lipsă o uşurare sufletească, o spălare a sufletului mângâit, prin lacrimile pocăinţii, şi să îngenunche sub mângâitorul patrafir. — e cu neputinţă.

Şi tot cu neputinţă e să facă aceeaş Snovedire, un alt individ, ca şi care sunt mulţi azi, şi pe care ţi-l voiu schiţa pe scurt.

Născut din opincă sau din păpuci de lac, — puţin impoartă, căci se află aceleaşi caractere între cei ridicaţi din diferite pături sociale — are minte bună, ageră, dar plină de foarte multe chilii secrete, percursă de foarte multe cărăruşe tainice. În schimb sufletul, drept că-i râde în ochi şi în faţă, dar chiar pentru asta e mai superficial, mai uşor. Căci în afară se arată numai vânăi nevinovate, focuri artificiale, dar însuşi sufletul, „gros"-ul acestuia, ca să zic aşa, e foarte adunat de egoism, e foarte vârtos, un fel de cheag.

Şi eată că acest om al lumii moderne să pune pe lucru, — o muncă de linguşiri fine, uşoare, de mici intrigi vizibile, sau de mari intrigi tainice acestea. Trăeşte bine cu toţi, trece de om vesel bun de petreceri, de tinăr isteţ şi elegant, de barbat cu un mare viitor. Şi poate să fie încă şi mai mare de cum se prevede! Cu un astfel de om trebuesc formate relaţii multe şi tari. Foile îi iau înainte numele, şi ştiu chiar dacă se mişcă numai din respectabila sa reşedinţă: se înţelege, tot deuna în afaceri grave, de importanţă mare, de cari vor atârna destinele .... chiar a naţiunii sau bisericii poate. Pe când domnul din vorbă a eşit numai să vază pământul, care se va licita mai în grabă, lăsând pe drumuri o familie grea, nenorocită, — să vadă de merită să-l cumpere el.

Şi în urmă ajunge la o poziţie oare care, dacă vreai chiar însemnată. Şi cei ce au trimbiţat înaintea înălţării lui, după ce acesta s'a aşezat pe tronul puterii, rămân zăpăciţiţ nu mai vrea să-i cunoască. Acum încep să buciume desperaţi: cum a putut ajunge un om de nimica la o aşa cinste? Dar zădarnic. Sunt alţii: cei ce acum încep să spereze dela noul venit, cari îl apără în potriva ori cărui atac.

Ear „fericitul": râde şi de unii şi de alţii, îşi vede de interesele sale şi alor săi, *adecă tot a sale,* şi nu le are grija.

Va cuteza un astfel de om să se co-

și a subvenționat din casseta proprie o mulțime de gimnasii. A ridicat universitatea și museul național, care e fala Croației. Strossmayer a fost un dușman declarat al ungurilor. În ei vedeà pe omul egoist, și brutal. Toată munca vieții lui a fost o luptă contra nisuințelor șoviniste ale magiarilor. N'a cruțat nimic ca neamul lui din aceasta luptă să iasă învingător. În fața acestui dușman cinstit, ungurii au stat neputincioși, iar idea lui a triumfat, ridicând sus cultura și morala Croației. Faptele lui mari vor vesti generațiilor viitoare pe apostolul credinței și culturei croate.

Misiunile sacre din Bănat.

Despre însemnătatea misiunilor sacre poporali s'a scris destul pentru aceia, cari vreau se înțeleagă. Pentru cari nu vreau ori nu pot se priceapă bunătatea și însemnătatea acestor lucrări foarte folositoare, e zădarnică ori ce argumentare, până când în persoană nu se vor convinge, văzând însuflețirea poporului și auzind declarațiunile făcute pentru bunătatea lor de către poporul credincios, de inteligința laică și de organele administrative, cari, din întâmplare, participă la misiuni. Din motivele acestea nici nu mai insistăm asupra importanții esercițiilor spirituali, cari sunt de cel mai mare folos în mănăstiri ca și în seminare teologice, pentru preoți ca și pentru laici, în locurile, unde sunt preoți conștii de sublima lor chemare ca și în parochiile, unde păstorii sufle ești ar fi naemiți; în Bănat, ca și în părțile ardelene, ci ne mărginim a da în următoarele un raport scurt despre misiunile poporali ținute în Bănat din 1—9 April a. c.

Esercițiile acestea, ca și cele ținute în postul Crăciunului în Cudjir și Orăștie, și ca și cele ținute în săptămâna aceasta în vicariatul Hațegului, s'au ținut la espresa dorința a luminatului și vrednicului Episcop din Lugoș, P. Sa *Dr. Vasile Hossu,* a cărui inimă bate atât de cald pentru moralitatea și fericirea vremelnică și vecinică a poporului, ce-l păstorește cu dragoste și înțelepciune.

In Lugoș.

În 1 April a. c. la 5 oare p. m. păr. Roșian din Blaj a ținut în capela reședinții episcopești predică despre mărturisire, după care s'a mărturisit P. Sa Episcopul, personalul cancelariei și o parte din servitorimea curții, pentru cari s'au ținut scurtele misiuni. În 2 April des de dimineață s'au mărturisit ceialalți. A predicat păr. Roșian despre s. Cumineсătură și la finea s. Liturgii celebrate de bunul Episcop toți curtenii s'au cuminecat. La s. lit. celebrată în Catedrală păr. Roșian a predicat despre necesitatea de a urma steagul lui Christos, de a ne jertfi.

In Ticvaniul-mare.

În 4 April Preaon. G. Popovici, protopopul Lugoșului, păr. Sim. Popovici, din Racovița și păr. Roșian au plecat la Ticvaniul-mare, comună compact românească și gr. cat, cu doi preoți: Preaon. Dem. Russu, protop., și A. Pop, — cu școală frumoasă cu 2 învățători, cu o biserică imposantă și curată și cu un popor curat, inteligent și harnic. În aceia zi la 6 seara păr. lt. A. Pop a celebrat După-cinarul mare. În 5 și 6 April s'a oficiat serviții în biserică de câte 4 ori, când s'a și predicat. În 5 April dimineața s'a predicat despre însemnătatea exercițiilor sfinte (Roșian); la 9 oare despre scopul omului (protop. Popovici). la $2^1/_2$ au pregătit tinerimea în școala preoții: Roșian și Dr. Ep. Lucaciu, la $4^1/_2$ s'a predicat despre păcat (Roșian). la 7 seara despre mărturisire (Roșian). In 6 April la 5 dimineața a predicat preot. Dr. Lucaciu despre patimile Domnului, la 9 prot. Teaha despre căsătorie, la 4 păr. Roșian despre blasfemie și la 7 seara tot acesta despre judecata particulară. În 7 April la Mânecat a predicat protop. Teaha despre s. Cumineсătură, iar la s. liturgie păr. Roșian despre Preacur. Vergură Marie... La sfârșit a vorbit păr. Roșian și protop. Popovici.

Mărturisirile credincioșilor s'au început în 5 April la $11^1/_2$ oare a. m. și s'au continuat în toate zilele până în 7 April seara, ascultând pe credincioși afară de preoții amintiți și Ou. V. Pascu din Greovat, Sântoma din Secaș și Aurel Popovici din Ticvaniul-mic, care în 7 April a venit în procesiune cu poporul de acolo și cu corul, care a cântat la liturgie, părăndându-se cu corurile din Ticvaniul-mare și Secaș. E o fericire se auzi corurile acestea cântând.

Popor a participat din Ticvaniul-mic, Secaș, Jitin, Greovat și Cacova.

Terminându-se esercițiile, fruntașii comunii conduși de proprietarul Vasile Leza a mulțămit misionarilor, spunând că în depeșa au mulțămit și preaiubitului lor Episcop pentru rara mângâiere, ce le-a procurat, trimițând misionari în comuna lor.

In 7 April la 3 oare p. m. prot. Popovici și păr. Roșian au plecat.

la Varadia,

rămânând în Ticvaniul-mare protop. Teaha și Dr. Lucaciu cari au mărturisit, fără a termina, până seara târziu.

Varadia încă e o comună mare și frumoasă. Are 4 preoți: 2 gr. cat.: Paul Jorgovici și Augustin Radu și 2 gr. or. Are 2 biserici. Biserica gr. cat. e nouă, se va consacra la Rusale. Are o școală gr. or. și una de stat.

La $5^1/_2$ oare sara preoții au întrat în frumoasa biserică, unde s'a cântat „Impărate ceresc" împreună cu poporul, ce umplea literalminte biserica. După Inserat, protop. Popovici vorbește despre scopul misiunilor, apoi păr. Roșian predică despre mărturisire. Se cetește molitva, ca în 8 April des de dimineață să se înceapă mărturisirile, cari au durat până în 9 April la $11^3/_4$ oare a. m. In 8 April la Mânecat a predicat păr. Roșian despre suflet și prețul lui; la liturgie Dr. Lucaciu despre patimile Domnului, la Inserat Roșian despre păgubirea deaproapelui, seara Dr. Lucaciu despre infern. In 9 April la Mânecat a predicat protop. Teaha despre s.

---

boare odată în sufletul său? Și așa se continuă o viață de *suprafața,* care să poate schimba după cum bate vântul, dar o viață *intimă, adevărată, adâncă,* nu va puteà trăi în astfel de condiții.

Pecum nu poate fi vorbă despre această viață adâncă proprie, nici la indivizi mai puțin de vină, cari sunt poate chiar numai ușuratici, în înțelesul mai puțin culpabil al cuvântului.

Două coconițe, de pildă, vin regulat la biserică în Paresemi, după cum regulat umblă tot anul, cu escepția vacanțelor mari de vară, când biserica nu e așa de impopulată. Mai încape îndoială că amândouă sunt foarte frumoase și foarte ispititoare? Cel puțin ele nu se sfiesc *să o creadă* aceasta chiar și în casa Domnului, căci mereu fac ochi dulci, mereu își surid, fie care ție-și însăși, și poate și altora, mereu își așază o cută a rochiei, sau cutare șuviță de păr bălai, ce, de altfel, de acasă nu a fost prins în mănunchiul bogat, anume pentru acest scop al mișcării grațioase a mânii ori a capului.

Le va veni acestor „îngerași", cari nu se prea țin de țara îngerilor albi și senini, le va veni vr'odată în minte, cel puțin în casa lui Dumnezeu, acest gând: „Bine, soro, bine, de frumoasă frumoasă ești, ți-a spus'o destule ori oglinda, și cea dintâi și mai veritabilă oglindă: mama. Dar cine ți-a dat acești trandafiri în obraji, acestea diamante negre sub sprincenele dese, aceasta frunte senină, și acest păr bogat, împărătesc? De sigur tu știi de unde se trage frumseța rochii tale, nu ar fi deci o prostie să nu știi de unde vine farmecul tău?"

Nu le va veni, căci atunci ar fi de lipsă să cugete puțin, și acesta e un lucru greu, pentru naturile zburdalnice ca dlor. Și vor crește așa după cum au fost crescute, înnotând la suprafață și necutezând să pătrundă în adâncul sufletului, unde ar gasi frumseță adevărată, ori, întunecată fiind acesta, ar puteà ușor să-i dee lustru. Câtă pleavă e în lume Doamne, câtă hospă de aur, ce stă la suprafață, și cât de puțin e aurul ce merge la fund!

Și totuși, totuși numai așa se poate pune baza unei vieți de muncă și de jertfă, numai așa se poate zidi adevărata fericire intimă în familie și societate. Să vezi că tot ce ai, tot ce ești, e din darul lui Dumnezeu, care te păzește pe toate căile vieții, prin urmare să nu te mândrești; să știi că alții tot din acelaș dar dumnezeesc au ce au, și sunt ce sunt, care dar să varsă după cum lui Dumnezeu îi place; prin urmare să nu invidiezi, să nu cleveteșți, să cauți răzbunări zădarnice; — să știi că nu e unul mai mult decât altul înaintea aceluiaș Stăpân, prin urmare să-ți reverși asupra tuturor aceeaș iubire largă, curată, caldă; să-ți fie legea supremă a vieții: ce crede Dumnezeu despre tine — singurul ce are dreptul să te judece, prin urmare să nu-ți pese și să nu dai nimic pe vestile ce află despre tine unii și alții, pe cuvintele lor de ură sau de invidie. Să trăiești tu în tine, și nu în opiniile ce și le formează alții despre tine. În privința aceasta a avut dreptate Schoppenhauer.

Cei necuiți, cei ce nu au ajuns perfect la cunoștința de sine, dar cari au rămas sub scutul și povața Evangelii, înțeleg mai bine toate acestea și le pun în praxă, de cât cei luminați, cari să pretind a fi adevărați oameni, — nu așa numai niște „brute", „țărănoi", etc. — cari în vecinică reclamă, ură, ceartă, invidie, clevetire sub formele celea mai fine, își întunecă și zilele ce le puteau aveà senine.

Eată dar că în acest timp de Paresemi, pentru ce vedem pe mulți de cei de jos alergând să-și piece capul sub patrafirul pocăinții și al ertării, și aproape pe nime din cei adevărat culți. Spre o viață intimă, puternică, adâncă sunt cu mult mai acomodați cei simpli dar sănătoși și curați, de cât cei lustruiți, seci, plini de fumuri și de frază. Aici sunt spume și flori uscate: e la suprafață, dincolo e șuvoiul adânc răcoros, aprig, al apei de cristal. Și nici când o civilisație și o cultură sănătoasă nu se va naște și nu se va boteza din spume și petale veștede, ci din șuvoiul adânc, curat ca lacrima, și se va încununa cu trandafiri tineri.

Ceea ce se zidește pe minciună și pe ipocrizie e putred în chiar simburele său. Și corupția aceasta un ochiu ager o vede dela început, ear ceilalți vor simți-o mai târziu. Dacă părețiii unui edificiu, ziditi în chipul acesta, adăpostesc numai viața unei familii, atunci ei se vor dărima numai asupra câtorva oameni, dar dacă un neam întreg se ascunde într'un astfel de palat nemernic, atunci sunt numărate zilele acelui întreg popor.

Natura întreagă: cerul, stelele, vânturile, mările, munții, rîurile, urmează legile, în cari sunt încătușate, cari însăile nu au altă cauză de a fi așa cum sunt, de cât *voința* lui Dumnezeu. Firea întreagă e o armonie perfectă. Ca în *om* să fie armonie, *trebue* se urmeze — cunoscându-le legile sedite în sufletul lui și predicate de Evangelie, legile de morală curată „cunoaște-te pe tine, și trăește așa fel, ca să poți cunoaște pe Dumnezeu cândva în împărăția lui." Și oare pentru aceea să ne fie dată *voința liberă,* ca să nu urmăm aceasta țintă supremă a vieții, ca omul singur să constitue nota disarmonică în armonia universală?

Alfius.

Cuminecătură la liturgie păr. Roşian despre biserică. Poporul, care cu mult zel şi evlavie a cercetat biserica, s'a cuminecat în 8 şi 9 April. In urmă au ţinut vorbiri de rămas bun păr. Roşian şi protop. Popovici. Ce sublimă privelişte, când poporul, ieşind din biserică a înconjurat preoţimea şi-i mulţumia, cerând cu lacrămile în ochi să mai rămână, că sunt încă mulţi, cari doresc să se mărturisească! Nu s'a mai putut, căci nu mai puteau se muncească de obosiţi, ce erau.

In Varadia a participat şi mult popor din Greovaţ şi Mărcinenii, cari a venit în 8 Septemvrie în precesiune sub conducerea bătrânului preot E. Mioc. cântând melodios şi armonic corul de acolo. În piaţa Varadiei li-sa ţinut vorbire.

După prânz mai mulţi fruntaşi sub conducerea lui Paul Fabian au mulţumit preoţilor. De aici încă sa trimis depeşă omajială şi de mulţămită bunului lor Pastor, P. Sale Episcopului.

În 8 Aprilie tractele protop: Oraviţa şi Varadia au ţinut aici sinod de primăvară, în care preoţimea însufleţită de cele ce le-a văzut a adus cu unanimitate mulţumită Episcopului pentru exerciţiile spirituali.

Invitând P. On. V. Poruţiu pe preoţii străini la Oraviţa, ca să se delecteze în prestaţiunile corului de acolo, în 9 Aprilie la $5^1/_2$ seara bis. gr. cat. de acolo era indicsită de poporul şi inteligenţă română de ambele religiuni. Sosind aici preoţii dela Varadia s'a oficiat însăratul, cântând dulce şi puternic renumitul cor de acolo sub conducerea dlui învăţător Bogdan. Apoi a predicat păr. Roşian despre pocăinţă din punctul de vedere psichologic.

Târziu seara Dl Bogdan cu corul său a dat serenada preoţilor străini, pentruce le-a mulţumit Dr. Ep. Lucaciu.

Astfel au decurs exerciţiile spirituali în Bănat, despre cari un funcţionar comitatens zicea, că în timpul de faţă nu poate fi un lucru mai potrivit pentru fericirea poporului ca aceste lucrări.

Publicare de licitaţiune.

Renovarea bisericii gr.-cat. din Sebeşul-săsesc se va da în întreprindere pe calea licitaţiunei mimuende în 2 Maiu st. n. 1905. la 10 oare a. m. în cancelaria protopopească gr.-cat.

Preţul de strigare e 4510 cor. 08 fil.

Licitanţii au să subscrie condiţiunile înainte de începerea licitaţiunei, şi să depună vadiul de 10% din preţul strigărei.

Curatoratul parohial îşi rezervă dreptul de a puteà alege pe ori care dintre licitanţi, fără considerare dacă e acela minus oferent.

Preliminariul împreună cu condiţiunile, se pot vedeà ori când la subscrisul oficiu protopopesc.

Curatoratul bisericei gr.-cat.

Sebeşul-săsesc, 11 April 1905.

Ales. Dobrescu
paroh-protopop gr.-cat.

Aron Presia
curator primar.

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumnezeu, Dl Dr Georgin Ciuta, secretar la Direcţ. financ. în Turda a donat Bisericei nouă în Rebrişoara doi prapori frumoşi în valoare de 160 cor. În numele Parochiei să aduce căldurosă mulţamită. Rebrişoara, 26 Martie 1905. *Anton Precup* preot.

Din dieceza de Oradea. *George Pop*, profesor la gimnazul de stat din Arad, şi preot al diecezei gr. cat. de Oradea-Mare, prin superioritatea sa bisericească, a fost denumit de Vice-arhidiacon onorariu şi asesor conzistorial. Nu putem numai să gratulăm guvernului diecezan de Oradea-Mare, pentr această nimerită distincţiune, iar Domnului George Popp îi dorim, ca interesul ce-l arată pentru tot ce serveşte spre înaintarea bisericei noastre, să-i poată dovedi întru mulţi fericiţi ani.

Pentru şcoala română. *Dr. Daniel Fireza*, simpaticul secretar episcopesc din Lugoj, a dăruit cor. 300 şcoalei române gr.-cat. din Uricani, ca recunoştiinţă pentru că acolo şi-a însuşit cele dintâi cunoştiinţe. Fapta să laudă de sine!

Ştiri literare. Sub îngrijirea talentatei scriitoare Dna *Constanţa Hodoş*, compatrioata noastră, a apărut la Bucureşti *„Revista noastră“* scrisă şi destinată anume pentru femei. Nrul 1. apărut la 10 Martie v. cuprinde scrieri de Const. Hodoş, Elena Văcărescu, Sofia Nădejde, Maria Baiulescu, Neli Cornea ş. a. Revista aceasta apare la 1 şi 15 a fiei cărei lună şi costă pe an 7 cor. Scopul acestei reviste, va fi mai ales să adune la un loc, la o activitate comună toate spiritele cari simt în ele dorul de muncă pe terenul literar, artistic şi educativ.

Procese politice. Dl Silvestru Moldovan redactorul „Foii poporului a avut proces de presă din pricină că a publicat mai mulţi articolaşi în cari a făcut politică. Tribunalul din Sibiu foarte complesant de data aceasta, l'a osândit numai la 20 cor. pedeapsă principală şi 10 cor. secundară, eventual 2 zile arest.

Jaf în biserică. În comuna bisericească gr.-cat. curat românească Copand (l. Turda) în 30 Martie noaptea un hoţ stricând cu toaca de lemn barierile de fer dela o fereastă mică a întrat în biserică şi spărgând ţitinele la cutia bisericii a luat crucerii acolo adunaţi şi nescari însămnări; a dus cu sine din o lădiţă unde să păstrează ornatele bisericeşti: potirul, discul, steaua şi linguriţa. — Preotul Ioan Pătăceanu în 1 April a observat acestea când a voit să servească pareşemile. — Investigaţie s'a pornit, până acum însă fără resultat.

Pentru Internatul Vancean de fetiţe au contribuit Papiu A. Bistra, Muntean N. Hening, Pascu L. D. S.-Mărtin, Dancea V. Gârboviţa, Hurghiş T, Şilea şi Hăţăgan V. Bazna câte 17 c. 52 f., Giurgiu N. Chintău şi Domşa T. Pintic câte 15 c., Micu V. Pălatca 7 c. 52 f., Micu I. Br. Blaj 5 c. 84 f., laolaltă 148 c. 48 f.

Conferenţele meseriaşilor. Duminecă în 16 April la oarele 6 d. a. va vorbi la societatea meseriaşilor Dl A. C. Domşa, redactorul nostru. Va declama sodalul N. Barbu.

Concertul Kneisel. În 16 April (Duminecă) vom avea şi noi rare ocaziune de-a putea asculta pe celebrul violinist prof. Kneisel. Dsa trece dela Paris spre Bucureşti. — Renumele acestui celebru violinist este de mult stabilit — el este pus alăturea de Thamsan, Isaye, Sarasate, etc. — Cei mai competenţi critici spun că el a rămas singurul interprete al marelui compozitor Paganini. — România poate fi mândră de acest mare talent. — La Paris a dat o mulţime de concerte. Toate foile din Paris îl prezentă ca pe un mare măestru. — Jurnalul de Havre spune: „Dl Kneisel sa arătat la înălţimea marelui său talent. Tot ce vom zice e mai pe jos decât talentul său nemărginit şi de admiraţiune ca şi farmecul cu care celebrul violinist a câştigat publicul său. — Între degetele sale vioara pare că însufleţeşte şi cântă, zimbeşte, blastămă, rând pe rând familiar şi blând, artistul ne face să trecem în tovărăşia sa prin toate sentimentele prin care trece dânsul. Succesul său a fost enorm“. — Am pus aceasta apreţiere, ca să se vadă, că în faţa noastră vom avea un artist de renume. — De altcum numele lui e bine cunoscut.

Unde se joacă mai mult în cărţi? La întrebarea aceasta răspunde litografiata maghiară *„Gazdasági tudósító“*, care în nrul dela 10 crt. declară foarte limpede „că absolut în nici o ţară din lume nu să joacă atâta în cărţi ca la noi“. Din partea noastră nu mai adaugem nimic.

Primirea de elevi în şcoala c. r. de cadeţi. Pe anul prim a şcoalei c. r. de cadeţi (infanterie) din Sibiu, să primesc cu începerea anului şcolar 1905/6 (mijlocul lui Septemvrie) aproximativ 30—40 tineri fisiceşte apţi, cari cu 1 Septemvrie anul curent au plinit etatea de 14 ani, dar n'au trecut peste etatea de 17 ani, simţesc în dânşi aplicare pentru chemarea militară, şi au absolvat cu succes cel puţin îndestulitor patru clase civile sau patru clase dela o şcoală medie. Condiţiunile de primire cari totodată cuprind şi amănunte despre examenul de primire, şi despre adjustarea rugărei să pot căpăta pe lângă trimiterea anticipativă alor 45 fil., la scoala de cadeţi. Recursele pentru primire sunt asă înainta la comanda şcoalei, abia după primirea testimoniului dela finea anului şcolastic curent, dar *cel mult până în 12 Iulie st. n.* Dacă recurentul are să mai facă vreun examen de repetire, atunci trebue să trimită un atestat interimal. Cererile necomplete ajustate, care să înainteză tocmai la terminul ultim, adecă 12 Iulie st. n., nu mai pot fi luate în considerare. E de observat, că cereri care intenţionează obţinerea unui loc de tot gratuit — fondat din partea statului — sunt a să înainta necondiţionat la ministeriul maghiar pentru apărarea ţării, până la terminul hotărît publicat în foa a oficioasă „Budapesti Közlöny“ — adecă cel mult până în 15 Iunie st. n.

Necrolog † *Michailă Savoian* pensionist şi proprietar în Teaca, după un morb scurt, provezut cu ss. Sacramente, a repausat în 1 Aprilie 1905 st. n. în etate de 83 ani.

† *Dr. Eugen Simonca*, candidat de advocat, în etate de 29 ani, după un morb lung şi greu, dar suferit cu creştinească paciinţă, dupăce a fost împărtăşit cu SS. Sacramente ale muribunzilor la 9 Aprilie st. n. şi-a dat blândul său suflet Creatoriului său, iar osămintele neuitatului defunct sau astrucat după ritul bisericei gr.-cat. la 11 Aprilie st. n. în cimiteriul gr.-cat. din Drăgeşti.

Odihnească în pace!

Prohodul Domnului Isus Christos sau urmarea mânecatului din sfânta şi marea Sâmbătă ed. II.

Cu aprobarea Preaveneratului Ordinariat mitropolitan gr.-cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş.

Numai 80 fil. + 5 fil. porto.

A V I S!

Tinăr român absolut de şcoalele comerciale cu examen de maturitate, poşede afară de limba română, limba maghiară şi germână în scris şi vorbire, exerciţiu în scrierea cu maşina, caută condiţiune la vr'un institut românesc sau în o cancelărie, resp. altă aplicare corăstpunzătoare pe lângă pretenziuni modeste. Adresa: M. G. Lugoş, Buziás út. Nr. 28.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

O RĂPIRE MISTERIOASĂ.

(Continuare)

„Hm, curios lucru!“ zise acesta. „Înainte numai cu un cias, mi-s'a pus o mulțime de întrebări despre cuibul cel vechiu, și acum dta faci același lucru, ca și când în părțile noastre n'ar fi altceva mai de interes decât huruba aceea“,

„Ei“ râse Hill, „de bună seamă că e interesantă, deoarece se povestesc lucruri de necrezut despre cei doi blăstămați“.

„Poate să fie și ceva drept în povestile acele“, zise birtașul. „Era un timp, când nu să vorbea nimic rău despre cei doi, decât că erau tare lacomi după bani. Mai târziu, când au furat bani din bancă, fiecare știa să povestească despre câte o blăstămăție de-a lor; deoarece nu să aflară dovezi sigure, așa ei căpătară numai douăzeci de ani închisoare. Înainte cu două luni le-a succes să fugă din temniță și de atunci nu s'a mai auzit nimica despre ei“.

„Când a venit poliția să închidă birtul?“ întrebă Hill mai departe.

„Îndată după arestarea lor“.

Hill mulțumi pentru informațiuni, și fără ca deocamdată să se mai intereseze de soțul său de călătorie de până acum, să reîntoarse la Londra, pentru a raporta superiorului său, cum a umblat, și pentru a dispune, ca doi amploiați să fie trimiși la Melville, spre a cerceta ținutul de acolo și a observă cu atențiune proprietatea lui Smith.

IV.

Preste câteva zile, Fanny, camerica, iritată preste măsură, veni iarăș la Hill.

„Ah, ce am auzit astăzi, Mr Hill!“ strigă ea, împreunându-și mânile.

„Ei, ce s'a întâmplat?“

„Nu poți să gâcești! Ah, cum m'am speriat, când dama cea nobilă vorbi despre crimă și —“.

„Care damă nobilă?“ o întrerupse Hill, devenind atent.

„Aceea, care a venit azi la doamna Daniels“, răspunse fata, „numele nu i-l știu, însă trebue că a fost ceva persoană înaltă, deoarece cu vesmântul ei de mătasă și cu cerceii de briliant, arăta ca o regină“.

„Era blondă?“

„Nu, avea ochi întunecați și păr negru. Nici odată n'am mai văzut'o în casa noastră, însă ca vorbea cu doamna Daniels ca și când ar fi o cunoștință veche, ba încă și aceea am auzit, cum a învitat-o, să meargă la dânsa, fiindcă avea voe să vorbească despre timpuri trecute. Doamna Daniels însă de loc nu părea a fi încântată de vizita aceasta, deoarece se purta cu tare multă rezervă. Pe când ele vorbeau încă în sala cea mare, sosi dl Black acasă. El adresă câteva cuvinte damei, apoi o conduse în odaia sa. Doamna Daniels să sgăi după ei, apoi să depărtă, fugind ca o nebună“.

„Istoria dtale e cam întunecoasă“, o întrerupsă Hill cu sarcasm.

„O, dacă nu-mi crezi, puțin îmi pasă“, întimpină Fanny supărată.

„Te rog povestește mai departe!“ o îmbună el, „Știu că ești o fată isteață, în carea te poți încrede“.

Îmblânzită prin această laudă, cameriera continuă: „Mi-am gândit îndată că între domnul meu și între dama cea străină există ceva relațiuni, și astfel am ascultat la cheia ușei“.

După o pauză scurtă continuă mai departe: „Mai întâi am auzit'o strigând vesălă: „Ah, dar și acum îl mai păstrezi? Atunci trebue că te gândești mai adeseori la mine, decum vreai să te arețî?“ Nu știu că ce înțălegea prin această întrebare, însă am văzut, cum el se plimba prin odae și-i vorbea cu insistință, însă așa de încet. încât n'am putut înțălege nici un cuvânt. În acest interval ea suspină de câteva ori, așa de tare, încât și eu am auzit-o, — ba cred că chiar a și plâns — iar la sfârșit a strigat: „Nu vorbi mai departe! Ce lucru înspăimântător, că familia noastră, una dintre cele mai văzute din țară, stă în legătură cu o crimă! Cum a fost cu putință? Da“ își încheiă Fanny raportul, „așa a zis ea, am auzit'o cum să cade“.

„Și ce a răspuns dl Black?“ întreabă Hill cu interes crescând.

„Nu știu, căci n'am cutezat să ascult mai departe“.

După depărtarea fetei, Hill rămase gânditor. Cauza începea a se complica, și încă, după cum își zicea tinărul detectiv, în defavorul lui Black, a cărui purtare era prea bătătoare la ochi, prea misterioasă, încât să nu dea ansă la diverse presupuneri. De bună seamă el știa mai mult despre fata dispărută, decum a mărturisit; nepăsarea aparentă a sa era numai mască, pentru a înșela pe amploiați și a-i abate dela urma cea adevărată. Judecând după țipetul contesei de Mirac, pe care l'a auzit Fanny, Black trebue că a comunicat verișoarei sale secretul său; era însă neesplicabil, din ce motiv a făcut-o el aceasta. Hill n'a mai văzut pe contesă din sara când a fost la bal, atunci însă a recunoscut îndată, că ea avea o simpatie ascunsă față de vărul-său, deși acesta nu părea a o băga în seamă. Aceste două persoane steteau într'o relațiune așa de ciudată, încât Hill căpătă voe, să-i dea de urmă. Să înțălege că pentru scopul acesta el trebuia să aibă intrare la contesa. Printr'o întâmplare el află, că dama avea plăcere mare pentru porcelănăria antică. De aceea el împrumută un astfel de obiect, o farfurie dela un prietin și merse la locuința contesei. La început servitoarea îi spuse că doamnă-sa ar fi indispusă, când însă el trimisă obiectul cel prețios spre vedere, fu îndată chemat să intre în salon. Când să află în fața frumoasei femei, observă îndată schimbarea petrecută cu dânsa — arăta cu mult mai bătrână, iar ochii nu străluceau ca mai de mult. Ea ținea în mână o epistolă, pe carea chiar a isprăvit-o de scris și pe care o asvârli într'o carte de pe masă, și închizând cartea, să întoarse către Hill. „Mi-ai adus o anticitate foarte frumoasă“, zise ea privind porțelanul. „De unde-l ai, și ce costă?“.

Neräspunzând la întrebarea primă, Hill numi un preț fabulos. — „Mi-se pare prea scump!“ zise ea cu părere de rău. „Atâța bani nu dau pentru astfel de lucruri“.

Ea voia deja să reînapoieze farfuria, când servitoarea îi anunță vizita unei dame.

„Ah, chiar bine!“ esclamă contesa, și luând farfuria, merse în odaia învecinată, unde, după obicinuitele salutări cu amică-sa, începură a cerceta porțelanul cu deamăruntul. Hill să folosi de această ocaziune favorabilă, pentruca, pe neobservate, să deschidă cartea de pe măsuță și să cetească repede epistola aflătoare întrânsa. Aceasta era adresată unei dame, și tracta la început despre lucruri de toaletă, apoi trecea la un pasagiu, care interesă foarte mult pe Hill: „Mi-ai cerut informațiuni despre vărul meu Holman. Îl întâlnesc câte odată; este sănătos, a devenit însă cel mai serios și mai retras om, ce am văzut în viața mea. Întru cât privește anumite speranțe, despre cari am vorbit ocazional cu tine, am trebuit să le părăsesc, deoarece Holman a făcut un lucru, care —“.

În acest moment să auzi mișcare în odaia laterală, așa că Hill să văzù silit a închide repede cartea. Cât de fatal, a te întrerupe chiar la punctul cel mai interesant! Contesa reîntra în salon și reînapoindu-i farfuria, zise: „Dacă te mulțumești cu jumătate prețul numit de Dta, poate că mă voi socoti să cumpăr acest obiect“.

„Să erți, doamnă“, întimpina Hill, „nu pot lăsa nimic din prețul cerut. De altcum, dacă nu-ți convine acest obiect frumos, poate că-l cumpără dl Holman Black, carele este un amator adevărat pentru astfel de lucruri“.

Ea trăsări, încreți fruntea și păreа că voește să replice ceva, să resgândi însă și îl concedià, zicând cu indiferență: „Vinde-ți farfuria, cui îți place!“

Puțin îndestulit cu drumul acesta, Hill merse la colegul său Wilson, pe care nu l'a văzut de mai multe zile. Acesta era foarte indispus. „Acești Smith ne dau tare mult de lucru“, bombăni el, „tot într'una ne scapă din mâni. Noi îi căutăm colo sus la nord, iar blăstămații poate că șed chiar aci în Londra, fără nici o grije, și-și râd în pumni de prostia noastră“.

„Eu încă cunosc pe unul, care ne face proști“, observă Hill.

„Pe cine?“

„Holman Black“

„Acela?“ întreabă Willson cu mirare, „Voești doară să-l faci responsabil pentru dispariținea fetei aceleia?“

Hill dete din umeri. „Nu pot dovedi nimic, însă de când verișoară-sa a vorbit despre o crimă, în carea ar fi amestecată familia lor, nu mai mă prea încred întrinsul“.

„Hm, hm, murmura Wilson, netezându-și bărbia. „adevărat că a-i vrea să știu, în care colț stă ascunsă fata, după care căutăm de atâta vreme înzadar.“

În momentul acela, ca răspuns la dorința sa, intră un amploiat, care-i predete o epistolă. Wilson o deschisă și o ceti.

(Va urma.)

Păstorul sufletesc și săvârșirea funcțiunilor sacre.

(Continuare.)

După împlinirea funcțiunilor va cerca preotul, că oare îndeplinitu-le-a așa, cum e prescris și dacă va afla, că a comis ceva eroare, va ruga pe Dumnezeu de ertare și își va însămna bine locul fiind atent, că în venitor să nu să repetească. *„Post orationem autem,* zice s. Carol Bor omaeus (Conc. Medial IV) *si quid aut negligentia, aut alia culpa commisoris paululum colligens te veniam pete a Deo!*

„Celce să apucă de împlinirea funcțiunilor, mai întâiu trebue să priceapă, ce lucru mare este acela de care să apucă, de aici va înțălege câtă plăcere, câtă diligință și câtă tărie va trebui să desvoalte la un lucru așa mare și la o afacere așa momentuoasă. . . Să va îngriji, ca să fie străin de orice gând despre alte lucruri, întocmai ca și cum n'ar mai avea nici un fel de alte afaceri în lumea aceasta. Să aibă după aceea mare speranță în bunătatea și libertatea lui Dumnezeu, care cearcă și pe cei rătăciți, caută pe cei ce-l încunjură, cu atât mai puțin primește și îmbrățișează pe celce să apropie de el cu inimă bună și curată". Să zice în „Directorium in exercitia (confectus a quibusdam antiquioribus Patribus societatis Iesu.)

Nici când să nu funcționeze preotul fie chiar și o funcțiune mai mică. pânăcând prin o specială și adequată rugăciune își va escita în sine intențiunea de a face aceea, ce intenționează s. biserică prin respectivul act apoi va cere pentru sine iertarea maculelor, sânțirea sa, întărirea și vrednicia de a servi lui Dumnezeu. *„Nimenea din cei legați cu poftele și cu desmerdările carnali nu este demn să vină sau să se apropie, sau să servească Ție Împărate al mărirei".* (Rug. Cherov. Liturgier Blaj 1870 p. 81.) — Și în cărțile noastre corali avem rugăciuni de acestea de tot frumoase și mișcătoare. Așa la Înserat sunt vre-o 8 (L. c. pag. 13—17); la Mânecat între cele 12 rugăciuni (pag. 30 —38) sunt cele mai multe de această menire, precum și rugăciunea: Doamne Sânte, care întru cele de sus locuești . . ." (p. 46) prescris fiind prin canoane, ca preotul înainte de liturgie totdeauna să servească mai întâiu mânecatul. Sublime și de foarte mare însămnătate sunt toate rugăciunile dela liturgie. — La botez avem rugăciunea „Dumnezeule milostive și îndurate, celce ispitești inimile și rărunchii" Euch. Blaj ed. II pag. 20. — La sânțirea cea mare a apei această rugăciune e intercalată în rugăciunea „Trăime, preaînaltă în ființă" pag 144. La însăratul Rosaliilor să află intercalată în rugăciunea I. „Doamne, Isuse Christoase, Dumnezeul nostru" pag. 280. — Fericitul Papa Piu al IX-lea în 27 Martie 1854 a conces indulgință plenară tuturor confesiunilor catolice din întreagă lumea de o sută de zile, dacă înainte de a asculta vre-o mărturisire, vor recita cu inimă contrită și cu pietate următoare frumoasă rugăciune: „Dă-mi mie, Doamne, înțălepciunea, ce reșede lângă scaunele Ta e, ca să știu judeca poporul Tău întru dreptate și pe săracii Tăi întru judecată. Fă, ca eu astfel să manuez cheile împărăției ceriurilor, ca să nu deschid nimărui, căruia ar trebui să fie închis, nici să nu închid nimărui, căruia ar trebui să fie deschis. Intențiunea mea să fie curată, zelul meu sincer, iubirea răbdătoare, munca plină de fruct. — Blândețа în mine să nu fie prea conserioasă, asprimea prea strictă; să nu desprețuesc pe cel sărac, pe cel avut să nu-l părtinesc. — Fă ca în atragerea păcătoșilor să fiu plăcut, prudent în întrebări și iscusit în învățătură. Dăruiește-mi, mă rog, pricepere în abaterea dela rău, sârguință la întărirea în bine, zel în promovarea spre mai bine; maturitatea în răspunsuri, îndreptare în sfaturi. lumină în cele necunoscute, agerime în cele complicate, învingere în cele grele; să nu mă petrec în convorbiri nefolositoare, să nu mă petez cu ceva rău, să mântuesc pe alții și pe mine să nu mă osândesci Amin". — (Vezi Pastorum instructiones S. Car. Borromaei Recogn. E. W. Westhoff 1860 pag. 99 și 100.) În lipsa altor rugăciuni fiecare păstor cunoscându-și inima, starea și lipsele sale, foarte ușor poate găsi cuvinte adequate pentru a-să adresa către Dumnezeu să-l învrednicească a-i servi, căci, dupăcum zice S. Ignatiu Scintill. *„Inconsulto Deo nihil accedat"* iar s. Car. Borromeu: *„Cum sacerdos fuerit totus alteratus et divinitus effectus, ita ut nihil videat nisi Deum, tunc accedat".*

Nu de mai puțin moment este și gătirea, ce să recere din partea trupului. În constituțile sinodului diecezan ținută în Gherla în 1882 să zice (pag. 1.) *„Fiindcă a servi Împăratului Mărirei mare și înfricoșat lucru este chiar și poterilor cerești, e convenient, ca și cei însărcinați cu înalta misiune de a îndeplini cultul dumnezesc nunumai din lăuntrul să se prepare și curați să se apropie de s. altar, ci și dinafară să aibă atare ținută și purtare, care convenind cu gravitatea preotului și prin împlinirea acțiunilor interne să contribue la edificare credincioșilor și mărirea lui Dumnezeu".*

A bunăsamă că atât pregătirea internă a trupului cât și cea esternă trebue să fie amăsurată sânțirei funcțiunilor preotești. Referitor la ajunul prescris pentru a putea servi s. liturgie, ar fi o esplicare foarte păcătoasă în sensul, că până precis la 12 oare noaptea poți mânca și bea chiar și preste sătul; de aici în colo reținându-te dela mâncare și beutură poți să te ocupi fără a greși cu orice lucruri mundane d. e. jocul de cărți și altele; și iarăși că dacă ai rămas ceva preste meazănoapte lângă masă, cu atâta vei face liturgia mai târziu mâne. Tot asemenea păcătoasă ar fi esplicarea, că dacă după o masă cam grasuță de seara a doua zi nu să poate nice la o întâmplare amâna liturgia, deși ești bolnav de traiul bun, atunci servești *„repede"* liturgia, dar cuminecătura nu o consumi, ci o lași în potir până la altă liturgie. S. Alfons (în l. 6. nr. 278) zice despre ajunul înaintea misei: *„In fractione hujus jejuni, etsi hoc praeceptum est de jure ecclesiatico, non datur tamen pervitas materiae, quia praeceptum non jam est accedendi ad eucharistiam jejunus, sed non accedendi post cibumant potum, qui autem comunicat post quamcunque minimam partem, — jam comunicat post cibum et potum".* — Am cetit în un tractat a lui T. Bud, cumcă un preot s'a apucat beat să servească s. liturgie, dar a fost lovit de apoplexie și a murit lângă altar, ce e drept, dar oare cu ce moarte? Alt preot servind beat la o înmormântare a fost desbrăcat de poporeni și dus să se culce.

Referitor la a doua parte a pregătirei trupești const. sin. diecesan din 1822 zice: *Preoții să se prezenteze la împlinirea funcțiunilor bisericești, și mai ales în biserică, totdeauna în vesmânt talar, precum să cuvine servitoriului altariului și recere gravitatea preotului".* S. Car. Borromeu (Pastorum instruct. Westhoff 1860 p. 212) zice *„Habitu non exquisito, non delicato nimis, non serico, ne ornamento quidem; rursus non sordido, non neglecto sed gravi et taluri atque ejusmodi tum domi, tum foris utamini".* — În privința îmbrăcămintei încă ar fi de dorit uniformitatea. Cât de șod ne apare în o iarnă grea șirul preoților dela o înmormântare unul cu capul gol, altul cu șapca pe cap, care o poartă în toate zilele, iar altul cu pălăria. Ce frumos ar fi, dacă toți ar avea unul și același acoperitor pe cap, cum este la romano-catolici. — În privința aceasta o conferință preoțească din dieceza Orăzii a și făcut dispoziții.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut.

Iubirea către Preasfânta Fecioară Maria Maica lui Dumnezeu. Așa poartă titlul un volum de peste 400 pag scris de un părinte minorit conventual paroh și misionar în Moldova. Lucrarea aceasta are menirea să arete precelențele preacuratei Fecioare, virtuțile ei deosebite și nenumăratele ajutoare, ce ea le dă închinătorilor ei. Întru întărirea scrierilor sunt citațiuni nenumăroase din sfinții părinți. Pagubă că stilul e cam greoiu altcum ar putea fi o prea frumoasă carte de pietate în mânile credincioșilor cinstitori a Maicei lui Dumnezeu.

Posta redacțiunii.

N. S. Lucrarea trimisă n'o putem publica acum, fiind foița noastră ocupată cu »Scrierile« atât de interesante ale colaboratorului nostru Alfius. De altcum introducerea să cunoaște, cât de frumos e copiată din o carte de compositii . . . .

S. Z. Eu ți-am pus o întrebare în fuga condeiului și tu îmi ții un curs de economie. Era mai bine dacă dădeai ceva notiță despre hârtiile de cari pomenești: dela cine? și de când?

Ioan. Pentru numărul acesta, n'a mai fost loc. Regret.

Editor și redactor răspunzător:
Aurel C. Domșa.

a avea o cafea bună.
Cafeaua
de malță a lui »Kathreiner«
nar trebui să lipsească,
dela pregătirea cafelei zilnice, din nici o bucătărie.
Să se ceară numai în pachete originale cu numele
»KATHREINER«.
(48) 7—20

Cei mai mulţi oameni sufere din pricina că nu să îngrijesc de vindecarea morbului lor de timpuriu. — Îşi face mult bine acela, care îşi ţine la casă mereu medicină recunoscută-de bună. — O astfel de medicină de casă e renumitul

Feller' Elsa-Fluid

care vindecă nenumărate morburi ca bunăoară: dureri de picioare şi de mâni, dureri de nervi, reumă, răguşală, durerea de grumazi, ferbinţeli, durerea de cap şi de dinţi, etc. 12 sticle mici sau 6 duple le trimite franco pentru 5 coroane farmacistul **Jenő V. Feller, Stubica Centrale 82** (cott. Zágráb).

Prăvălie românească!

P. T.

Prin aceasta am onoare a avisa publicul românesc de aici şi jur, că am deschis în loc, — strada Tipografiei — sub firma:

V. POPP.

o prăvălie de mărfuri coloniale şi de băcănie. Legăturile ce le am cu firme de frunte din patrie şi străinătate, mă pun în plăcută poziţie de a-mi procura articoli de prima calitate.

În urma praxei, — de peste 24 ani — în această branşă, cunosc pe deplin necesităţile clienţelei, şi astfel mi-am şi asortat prăvălia cu tot felul de mărfuri, ca să pot satisface întru toate, atât în privinţa calităţii, a preţurilor, cât şi prin un serviciu prompt şi culant.

Recomandându-mă binevoitorului sprijin al publicului românesc din loc şi jur, semnez.

Cu deosebită stimă:

V. POPP.

(11) 3—5

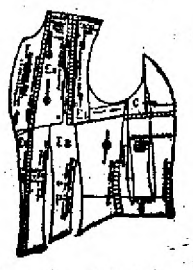

marca fabricei

De mare însemnătate pentru Dame!

Fie care P. S. Dómnă îşi póte însa-şi pregăti cu o usurinţă de neînchipuit

talia sa după orî ce modă

cu ajutoriul aparatului de croit talie pentru dame

inventat de **Anton Guschelbauer.** A fost censurat de academie. şi posede nenumărate scrisorî de recunoscinţă.

Işi are patenta şi e scutit prin lege în tôte statele culte.

Preţul unui aparat e 3 cor. franco rambursat.

Se caută agenţi

Prospecte să trimit la cerere gratis

Cu tóta stima:

Antal Guschelbauer.

Sopron.

17 (31—52)

Senegin contra tuseî, răguşelii, durerii de piept, ofticeî, tuseî măgâre,tî, cataruluî astmeî, greutăţii de respirat, lungóreî şi tuseî sêcî. **Vindecă sigur şi repede.** Preţul 1 cor. 20 fil. şi 2 cor.

Capsic unsóre. Contra durerii de óse, podagreî, reumatismuluî, rêcelor, durerilor de cap, dinţi şi nervi, precum şi scrintiturilor. Cele mai îmbêtrânite bóle le vindecă. Preţul 1 cor 20 fil. şi 2 cor.

Centarin. Contra morburilor de stomac, precum lipsa de apetit, mistuirea rea, catarul şi aprinderea de stomach, greaţa şi vomarea, sgârciurile cele mai grele. Leac sigur. Foloseşte şi la curăţ rea sângeluî. Preţul 1.20 şi 2 cor.

Kaljodsarsaparil. Mijloc escelent pentru curăţirea sângelui la sifilis, morburile tinereţelor 1 sticlă 2 cor.

Laxbonbons. Închiderea scaunuluî e causa diferitelor morburî, pecum palpitarea de inimă, ameţelî, durerî de cap şi altele. Decî cine sufere de încheierea scaunului numaî de cât se comandeze **Laxbonbons** zacharele purgative, plăcute şi dulcî la luat. Peţul 1 c.r.

Chemicale, drogue, legăturî şi bandagerie chirurgice. Instrucţie pentru prepararea diferitelor vinarsurî, liqueruri, rum şi altele. Teurî russice, Parfumurî, săpunurî, crem escelent pentru faţă şi mâni. Articolî cosmetice, oleŭ pentru pêr. Esenţă pentru picatul şi întărirea părului. Apa de gură şi dinţi pe cum şi prav. Orî ce fel de articlu din branşă. Tóte fórte ieftine. Faceţi întrebare şi Vĕ veţi convinge.

Cornel Demeter,

apotecar în Szászváros, în faţa şcoalei Nr. 41.

47 (8—10)

La espositiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote şi fabrica de scaune de fer pentru clopote a luî

Antoniu Novotny

în Timişóra-Fabric

(22) 27—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea de noŭ a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregî armonióse, pe lângă garanţie pe mai mulţi anî, provĕdute cu adjustărî de fer bătut, construite spre a le întórce cu uşurinţă în orî ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o latură prin aceea ce sînt mânuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate şi mai de multe orî premiate, carî sînt provĕdute în partea superióră — ca violina — cu găurî după figura *S* şi pentru aceea aŭ un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrarea mai voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, aşa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unuî clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiŭ. Mai de parte se recomândă spre facerea **scaunelor de fer bătut**, de sine stătător — spre preadjustarea clopotelor vechî cu adjustare de fer bătut — ca şi spre turnarea de tóce de metal.

Preţ-curanturi ilustrate se trimit la cerere gratuit şi franco.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul:
Pentru monarchie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., ½ an 9 frc., ¼ an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fie care Sâmbătă.

Unirea

Foaie bisericească-politică.

Inserțiuni:
Un șir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce privește foaia, să se adreseze la: Redacțiunea și administrațiunea „Unirei" în Blaj.

Anul XV | Blaj 22 Aprilie 1905 | Numărul 16.

CRISĂ.

Alegerile dietale cari au avut un resultat atât de suprinzător pentru întreaga țară, și au zdruncinat partidul liberal, scoțând în maioritate partidul kossuthist, au adus cu sine în politica internă o crisă penibilă și acută.

Dela deschiderea dietei încoace, acolo nu se face nimic serios, nu se lucră, nu se întreprinde nimica pentru bună starea materială a țărei, făr partidele se ceartă și se hârjonesc între sine.

Oposiția de odinioară, acum ajunsă în maioritate s'a unit între sine, în potriva partidului liberal acum decimat și dismembrat. „Coaliția" aceasta a oposiției apoi, în frunte cu extremii kossuthiști doresc nici mai mult, nici mai puțin, decât desfacerea dualizmului, și independența totală a Ungariei. Miliție maghiară cu insigini și limbă de comandă maghiară, independență vamală, destacere de către Austria — iată scopurile și țintele ce le accentuiază „coaliținea" deputaților ajunsă în maioritate în dietă.

Și de oarece Monarchul nu poate și nu vrea să le satisfacă acestea dorințe ale lor, toate încercările de resolvare a crisei, toate pertractările politicianilor de până acum au fost fără resultat. Activitatea dietei, de altcum constituită, s'a mărginit a desavua acțiunile vechiului guvern, încredințat interimal cu conducerea afacerilor, și a redacta o adresă regelui, rugându-l se grăbească cu resolvarea crisei, și espunând programul „coaliținei".

Acum însă dieta și-a întrerupt, din causa sărbătorilor ședințele și nu se va redeschide până în 3 Maiu n. a. c. și așa proiectul de adresă către Maiestatea Sa va veni la desbatere numai după redeschiderea dietei.

Așa dar e crisă — dar se pare o crisă forțată, nenaturală. Kossuthiștii cer desfacere de Austria, uniune personală, miliție magiară și independența vamală și nu-și dau samă de urmările ce le ar avea toate acestea, de greutățile, ce ar obveni întru realisarea lor, și par'că serios nici ei nu doresc să capete tot ce cer, fără pretind mult ca să capete ceva concesiuni.

Proiectul de adresa către Monarchul e stilisat atât de enigmatic, încât din el nimenea nu poate vedeà clar programul „coaliținnei", și că proprie ce doresc. În această adresă nu se cere express nici independență vamală, nici miliție magiară, și cu atât mai puțin desfacerea dualismului.

Duplicitatea aceasta politică, e de esplicat. Prea bine știu magiarii că sunt în minoritate numerică și că forța lor zace în dualismul cu Austria. Desfacerea de către Austria ar însemna slăbirea lor. În Austria popoarele inclină spre federalism și oare în Ungaria nu s'ar întâmpla acelaș lucru? Câte greutăți nu ar fi apoi cu independența vamală, și cum s'ar rosti asupra limbei magiare de comandă la armată naționalitățile nemagiare în maioritate?

Dar abstragând dela lucrurile acestea și dela faptul că e vorbă de noi fără de noi. Monarchul nu și-ar puteà da nici când învoirea la împlinirea datorințelor magiarilor — pentrucă acest lucru ar însemna dismembrarea monarchiei Austro-Ungare și ar aduce cu sine decadența ei dela rangul de putere mare.

Cum se va resolva în această situație crisa nu se știe, deocamdată însă e crisă: ministeriul a abzis, și în dietă nu se afla partid, care ar puteà lua în mână frânele guvernărei.

Dar nu în frământările politice între cari se sbuciumă politicianii magiari, alergând după chimere, stă adevărată crisă a țării, ci în stagnarea și desastrul material și moral, în care se află poporul.

Deja de prima dată, când cu ex-lex, țara, dar cu deosebire poporul a avut pagube enorme. Dările poporul nefiind silit, nu le-a plătit. De pe doi ani i-s'au adunat dările pe un an. Anul trecut a fost un an atât de rău, încât bietul popor a trebuit și trebue să lupte cu foamea, și acum iară-și suntem în ex-lex. Și dările sunt multe și grele, și când vor trebue plătite îngrămădite de pe ani întregi, de unde le va puteà plăti bietul țăran? Stagnează comerciul, industria, nu se leagă convențiuni comerciale cu alte state, și așa în țara noastră stagnează totul. Numai hărțuelile politice nu stagnează, numai vânarea după concesiuni naționale magiare și zdrobirea a tot ce nu e magiar, înflorește. Condamnări politice pe motivul agitației în contra națiunei magiare, magiarizarea forțată a tuturor numelor nemagiare și pedepsirea copiilor nepricepuți pe motiv că agită în potriva patriei — iată în ce la noi nu este „crisă".

Și în locul acestora ar trebui ca domnii ajunși la putere, trimiși acolo mulți prin voturile românilor, să scoboare în sinul poporului, să-l vadă și să-l înțeleagă cât de miser și de lipsit e. Că fânul și nutrețul ce-l primește din partea statului ca se nu-i moară vitele de foame — liferat fiind de jidani — e rău, și astfel în loc să fie ajutați, sunt păgubiți; că bucatele în multe locuri li se împărțesc dijmuite, și că sunt atât de săraci și lipsiți bieții țărani, fără deosebire de naționalitate, încât nu mai pot suporta multele dări îngrămădite asupra lor de ani întregi. Și crisa aceasta să cerce să o saneze, din acest impas și miserie să caute desfășurare, căci aceasta este adevărata crisă, prin care trece azi Ungaria.

Facă-să lumină!

În prim-articolul „Stări triste" s'au spus adevăruri triste și însămnate. Multe mai sunt de spus dacă voim ca cei chemați să le audă și să lecuiască boalele năpraznice ce bântuiesc în diecеza Gherlei.

Două căi sunt pe cari putem spune toate ce ne apasă inimele: calea ziaristicei cinstite și calea oficioasă a adunărilor tractuale.

E probabil că factorii competenți — gremialiștii — n'au cunoștiințe câte mai îndură preoții puși în cura animarum, cu deo-

Cetiți: BEN HUR și TRAGEDIA CALVARULUI
cea mai potrivită lectură de S. Sărbători.

săbire foarte bătătoare la ochi în dieceza Gherlei. Loviturile şi vătămările dureroase — de cele mai de multeori nemeritate — cari să descarcă preste sufletele vătămate a preoţimei, trebue să usture şi pe superioritate. Dacă nu o-ar ustura — ceeace abia e de crezut — atunci vai de noi, prea ni-s'au tâmpit simţurile! — Afară de calea ziaristicei — unde lipsa cere, în adunările tractuale un punct însămnat din program să formeze: *situaţia clerului şi poporului.*

Despre cele pertractate în această afacere, unde împrejurările grave pretind, să se ia protocol deosebit, asupra căruia să se tragă cu insistinţă cinstită atenţiunea Preaveneratului Ordinariat. Acesta nu e de amânat de joi pe mai apoi, până vor mai bate în cap zeci de preoţi şi tot pe atâţa îi vor scoate pe uliţele satelor, fără judecată, în mod aproape sălbatic.

Dacă am fi numai noi, nimic n'am avea de zis, am fi datori să ne mângâiem cu cuvintele lui Christos: fericiţi veţi fi când vă vor bajocori pre voi şi vor urî şi vor zice tot cuvântul rău în potriva voastră, minţând pentru mine. — Dar avem familie, prunci şi fete scumpe sufletelor noastre, de-a cărora milă ne-ar crepa inima şi ni s'ar întrista sufletele până la moarte, văzându-i vărsând lacrimi pentru nelegala şi neumana procedură a acelora pentru a căror bine şi înaintare părinţii lor şi-au dedicat şi îşi dedică toată viaţa, tot sufletul şi toată virtutea!

Vor fi preoţi şi mireni deopotrivă, cari vor zice întru sine, că procedura espusă aci ar însămna: un fel de neobedienţă faţă de Episcop şi superioritatea legitimă. O astfel de interpretare nu admit, nici după canoane, nici după mintea sănătoasă, pentrucă espunerea sinceră, legală şi cuvioasă a relelor şi grelelor împrejurări, fie împreunată şi cu insistinţă de a primi scut şi apărare justă, în ultima analiză nu-i mai mult decât un fel de esclamaţiune a psalmistului: Doamne deşteaptă puterea Ta şi vin-o ca să ne mântueşti pe noi! — Neobedienţă şi nerespectarea autorităţii episcopeşti stă însă întru aceea, când fii sufleteşti îşi bat părinţii în cap şi îi scot în uliţă fără judecată.

N'am de scop de a compune gravamine, ci a indica căile pe cari să informam superioritatea la vreme de lipsă, ca să prevenim fulgerile şi trăsnetele, cari în cazuri speciale şi din senin să descarcă asupra preoţimei. — Dacă vorbele noastre vor rămânea nebăgate în samă, vina şi păcatul va fi afară de noi. Ne vom lupta mai departe cu valurile şi pe cari pizma şi oarba răutate îi vor nimici — vor fi nimiciţi — dar vai va fi de aceia, peste cari să va descărca pedeapsa lui Dumnezeu, cu dreptul să vor putea tângui cu Eremia „Vai mie pentrucă am tăcut!" căci mâhnirile şi chinurile celor rămaşi de cei ce vor cădea jertfă ăstorfel de proceduri — vor striga după răsplătire la Cer!

O singură binevoitoare observare am la un pasaj din „Stări triste", n'a fost chiar corectă în general enuntiaţiunea protopopului care a zis: „de comun tot preoţii cei harnici, au neplăceri cu credincioşii etc."

Nu voesc deastădată a spune când şi şi cum poate un preot în adevăr harnic avea neplăceri.

Dacă mai mulţi fraţi vor da atenţiune şi să vor declara preste cele espuse, voi mai reveni la acest obiect, espunând tot ce voi afla de trebuinţă; pentru aceea ocaziune îmi rezerv şi răspunsul: când şi cum poate avea un preot harnic neplăceri. — Şi cum în dieceza Gherlei nu să cunosc, ori nu voesc să fie cunoscuţi preoţi în adevăr harnici, ceeace e foarte de lipsă şi de dorit.

— *p.* —

„Scopul scuză mijloacele". — În Germania un tribunal a dat o sentinţă de mare senzaţie. E o sentinţă într'o cestiune ştiinţifică-teologică, — rezultat al unei polemici literare.

Să povestesc faptele:

Un preot catolic anume Dasbach, afirmase că preceptul „scopul scuză mijloacele" atribuit iezuiţilor, considerat ca doctrină fundamentală a lor — n'a fost nici odată enunţat, nici sub forma aceasta, nici sub altă formă, de vre-un iezuit sau de vre-un teolog catolic de seamă. Această frază — zicea Dasbach, de a cărui autenticitate nimeni nu pare a se mai îndoi — nu este decât o invenţie a adversarilor catolicismului. În plus Dasbach, pentru a dovedi odată în mod public aserţiunea de calomnioasă a declarat că plăteşte zece mii de lei aceluia, care-i va puteà produce un citat măcar, din atâta literatură catolică, citat care să conţie cuvintele „scopul scuză mijloacele", sau să indice senzul lor, fie ori cât pe departe.

La provocaţiunea aceasta a răspuns contele de Hoensbroech, un iezuit, admirabil cunoscător al literaturei iezuite. El a adunat mai multe sute de citate, despre cari pretindea, că dovedesc cumcă iezuiţii au predicat şi predică preceptul: „scopul scuză mijloacele".

Dasbach contestând, că din frazele citate ar reieşi, că acest precept ar fi fost enunţat de iezuiţi sau de vre-un alt catolic. Hoensbroech susţinând contrariul, l'a dat pe Dasbach în judecată, cerând să-i plătească cei zece mii de lei.

Tribunalul cercetând citatele lui Hoensbroech, a achitat pe Dasbach, cu motivarea, că din aceste citate nu reese cum că iezuiţii ar fi proferat vre-odată preceptul atât de des pomenit în sarcina lor.

FEUILLETON.

În paresemi.

Scrisoarea VI.

Unui prietin.

Într'una din epistolele trecute ţi-am fost amintit, iubite pretine, că în acest timp de întoarcere, de luminare, de pocăinţă, biserica pregăteşte pe credincioşii, cari o voesc aceasta, la două mari sărbători, cu mult mai de mare preţ decât sărbătoarea învierii în natură, la s. taină a Cumineccării, şi la praznicul învierii Domnului. Prilej acesta de gânduri serioase, de meditări adânci. Câţi vor fi, însă, cari să aibă timp pentru aşa ceva! Cel din urmă oraznic, Paştile, li e totuşi mai binecunoscut tuturor. Pompa strălucită ce o îmbracă atunci biserica, cu odăjdiile ce întinerese, sub razele bogate a soarelui tinăr, ce pătrund prin ferestri, din toate florile verzi, albastre, din toate spicele galbine aurii, din toate firele luminoase, lasă impresie adâncă în sufletele celor ce au ascultat odată slujba de învingere, de înviere. Troparele puternice, plin de viaţă, le răsună mereu în urechi. Paşti au farmecul de odihnă, de recreare, pentru cei mari, şi de dulcoase, mărunte bucarii nevinovate, pentru cei mici.

Ce aduce însă acest măreţ praznic al Cumineccării, pentru cei mai mulţi din zilele noastre? E destul să-ţi spun că aproape nimănui azi nu-i mai trece prin cap, că aceasta ar fi o sărbătoare. Nu, căci numai în vrâsta nevinovată a catechizării, atunci când nu înţelegeau aceasta, au ştiut că e una din celea şepte taine.

Astăzi am ajuns departe. Cunoaştem multe din tainele văzduhului albastru, şi telescoape tot mai desăvârşite se îndreaptă mereu cercetătoare spre tainicile, minunatele lumi de stele argintii. Ochii ageri observă, minţile luminate, adânci, meditează, mâinile uscate însamnă. Şi din cifrele încâlcite, adunate în operaţiuni strânse, fără greş, iasă adevăruri noue, legi nebănuite încă, şi aripile multiple ce miroasă încă a tease, a foilor şi revistelor, duc în celea patru vânturi veştile înbucurătoare, pe cari lumea nervoasă de azi le soarbe lacomă.

Un om fenomenal, o minte mare şi adâncă, cercetează începutul lumii, începutul omului, natura lui şi ţinta ce o are. Stă nedumerit în faţa rezultatelor la cari ajunge, e nehotărât: să le ţie vecini: pentru sine — sau nici pentru sine, — ori să le aşeze sub stoicele teascuri de tipar. Dar iată, un bulgăr de lumină i-s'a aşezat în inimă: simte numele mare, la care va ajunge, din lumina asta se desface o nespusă căldură ce topeşte şi voinţele celea mai tari, — şi volumul se îngroaşe — coală de coală. Şi curentul nou e primit totdeuna ca un paş hotărît spre cultură, ca un sol vestitor de bine şi de fericire. Învăţaţii aproabă sau polemizează, ca în sfârşit să cedeze şi ei, ziarele dau recenzii, aprecieri bogate, semidocţii se înduioşază, se înflăcără, iar gloata, nesfârşita gloată nenorocită, ce jeme sub grozava povoară a întregii e lturi moderne, sorbându-şi înveninata, scârboasa hrană sufletească din ziare mici, à doi bani bucata, *se fanatizază,* de acestea învăţături „sublime", din cari, până la ei, la cei din urmă, nu au ajuns decât drojdiile din fund, şi câteva uşoare spume, sau bulbuci de deasupra. Faptul însă rămâne nerăsturnat: *toţi se interesază de apariţia cea nouă.*

Un voluminos proprietar de mare fabrică, ştie până într'un fier tot ce a incurs, tot ce a eşit din greaua sa pungă, ce trage tot la fund: ori că e vorbă de idealizmul de aici, ori că e vorbă de rainl de-asupra şi de iadul de desubt, în cealaltă lume. Ştie, şi celea trei bărbii îi astupă gulerul, pe când îşi ceteşte gazeta lui: anunţurile, inseratele, bursa, cu sugara de frunze sucite, suptă de buzele mari. Dar totuşi se interesază şi el, pe când acelaş lucru îl face jos lângă roatele asurzitoare maşinistul, ce cunoaşte până într'un cuiu toate intestinele şi încheeturile grozavului monstru şuerător, ce varsă, mereu varsă pe gâtul larg, norii grei, înnăduşitori de fum.

Piticile dobitoace, cari se învârt, se frâng, deşelate de povară, în jurul acestei dihănii, muncitorii nenorociţi, sunt şi ei interesaţi de rodul ce-l va avea munca lor de azi, şi mai mult munca lor de mâne, când printr'o grevă universală, îşi vor uşura soartea, după cum au cetit ei acolo şi acolo. Totuşi la dânşii se află ceva mai multă inimă: În toiul muncii le vin poate în minte copiii goi şi flămânzi de acasă, cari vor avea aceeaş soartă ca şi ei, vecinicind astfel nenorocirea, pe cum trece din neam în neam nobilitatea bunăoară. — Ie vin poate în minte, căci din ochii obosiţi se desprind picuri grei, ce sfârâe pe maşina înferbântată.

Eată, iubite pretine, numai câteva din

Dar nu numai tribunalul, ci și adversarii cinstiți ai catolicizmului, au trebuit să recunoască acum, că într'adevăr Hoensbroech n'a putut dovedi că iezuiții au trecut în doctrina lor preceptul: „scopul scuză mijloacele". Mai mult: Hoensbroech fiind unul din cei mai buni cunoscători ai literaturei catolice, e de crezut că dacă el n'a găsit pomenitul precept, nimeni nu-l va găsi și n'a existat.

Și cu toate acestea cine nu vorbește de preceptul iezuit: „scopul scuză mijloacele"?

„Adevărul" 31 Marte v. 1905.

CORESPONDINȚE.

Misiuni în Giurgeu.

— 10 April 1905.

In Bilbor.

Parochia Bilborului, situată la granița din spre Moldova, formează punctul cel mai înalt în partea de către meză-noapte a Giurgeului. Locuitorii ei, aproape toți români gr.-cat., fiind economi de vite, verile le petrec cei mai mulți dintre ei prin crerii munților, și numai toamna târziu se retrag în comună, dar și atunci trăind izolați și împrăștiați, ca și niște coloniști vremelnici. Contactul lor cu moldovenii e atât de des și intim, încât de superstițiunile și rătăcirile lor în ale credinței, adoptate și infiltrate de către călugări și preoți ignoranți, numai momente solemne și adânc simțite, numai cuvântări și dovezi convingătoare, îi pot deslipi. Așa d. p. până eri-alaltăeri bilboreanul ținea de dogmă sfântă, că nu-i iertat să te cumunec, decât poate în ceasul morții (poate ca să nu aibă preotul de a lucra fără plată), ci e suficient, ca eșind preotul cu ss. daruri, să treacă peste corpul cutăruia, lipit de podele cruciș și cu fața în jos. De tot binevenită a fost deci contemplarea acestei parochii, izolate în situație și religie, ca prima țintă a misiunilor din Giurgeu, pe cum și cercularul protopopesc în senzul, ca preotul local, socotind mai ales disperziunea creștinilor, din bună vreme să-i pregătească pentru săcerișul misiunilor. A și fost îmbelșugat și mângâitor acest săceriș; fără de a esagera, a fost chiar uimitor.

Decât că bunișoară diferință este între misiunile din alte ținuturi, cu comunicațiuni și locuri mai netede, cu comune mai compacte, și între greutatea de a le împlini la noi și tocmai în Bilbor. Începutul lor s'a stipulat adecă pe sărbătoarea s. Bunăvestiri. Ca misionari s'au insinuat M. On. Elie Câmpean, protopopul tractului și conducătorul misiunilor, On. Alesandru Donescu, notarul tractului și paroh în Vașiab, On. Ioan Dobreanu, parohul Corbului și On. Ioan Mera, parohul Tulgheșului. Cei doi din urmă, pe motivul pedecilor pastorali, nu au putut coopera dela început. Au plecat deci în preziua Bunăvestirei Mon. Dn protopop cu On. Donescu încă dimineața pe la oarele 8, și de abia la oarele 2 după mezul nopții au putut ajunge la Bilbor. Cel puțin 10 chmetrii au fost siliți a sui pe jos și în întunerecul gros al nopții, numai în mână cu felinare și lumini aprinse au putut răzbi colosala depărtare de vre-o 60—70 chilmetrii și a ajunge la ținta dorită. Dimineața apoi osteneala avea să o înlocuiască munca. Când însă din toate direcțiunile parochiei coboreau mici și mari, când grupurile în haine de sărbătoare grăbeau către biserică și școală, osteneala drumului au uitat-o, ear râvna de muncă li-s'a potențat.

Decursul misiunilor a fost următorul:

1. În ziua de Bunavestire (7 Aprilie a. c.) a) Dimineața la 7 oare catechizare cu școlarii și tinerimea, despre rugăciunea „Tatăl nostru", în școală, prin protopopul; apoi preotul Donescu i-a pregătit pentru s. mărturisire. A urmat apoi mărturisirea celor de față, ajutând și preotul local Ioan Tăslăuan. După asta poporul s'a adunat la biserică, unde protopopul pe larg i-a esplicat scopul și binefacerile misiunilor. S'a cântat „Împărate ceresc" și s'a purces la serviția Mânecatului. La sfârșitul utreniei protop. a predicat despre evangelia zilei și despre post, ear în tot decursul acesta și până la 11 oare, ceialalți doi preoți au mărturisit necontenit. S'a început apoi s. Liturgie și la sfârșit cuminecarea celor mai mulți dintre mărturisiți. Apoi preotul Donescu a predicat despre Verguria Mariei și despre urîțiunea păcatului necurățăniei. S'a eșit în cimiter, unde s'a făcut parastas și deslegări. Atâta mulțime de popor, încât numai jumătate a încăput în biserică.

b) După ameazi dela oarele 2—3 s'a ținut de către protopopul catechizare în școală, atât cu școlarii cât și cu tinerimea adultă, în număr respectabil; apoi „Inseratul", fiind popor și mai mult. A predicat protopopul despre păcat și puterea preoților de a deslega. S'a cântat „Paraclisul", apoi s'a cetit molitva mărturisirii, ear după împărtășirea programei pentru ziua următoare, s'a purces earăși la mărturisire, carea a durat până la oarele 7 și ½ seara, fiind mulțimea mare.

2. a) În 8 April la 7 oare s'a început din nou mărturisirea de către toți 3 preoții, pârțile civilizații de azi, — câteva crâmpee dar cari arată totuși în cătrău să abat azi gândurile oamenilor, cari sunt câmpiile smălțate de flori, pe unde mai bine știe să se recreieze un suflet modern. Interesul pentru viața intimă, sinceră, dispare sub zgomotosul impuls spre cuceriri științifice, comerciale, economice, cari toate se sbat numai la suprafața adevăratei vieți. Inconștient dorul spre viața aceea ce se întunecă, izbugnește din când în când, în marile masse a poporului ca niște tunete depărtate.

Dacă direcția lumii de azi e de așa, cum vom puteà aștepta atunci, iubite pretine, să intereseze pe cineva, să atragă, viața sufletească, adevărată cu farmecul său, cu puterea sa învietoare, cu sărbătorile sale?

Și s. Cuminecare e una din acestea sărbători a sufletelor. — cea mai mare.

S'a născut din iubire, din o nemărginită iubire curată a Domnului Isus. Blândul profet minunatul „rabbi", o vedeà înainte de a hotări această jertfă de dragoste, care i-a fost cea mai plăcută, pe care „cu dor a dorit'o". O contempla, și din inima sfântă, curată, din acest cap d'operă a s. Treimi, care e inima O nului-Dumnezeu, simțemintele celea mai dulci se ridicau, și El spunea înainte, ce va da el oamenilor în semn de dragoste: „Eu sunt pânea, care s'a coborit din cer. Cine va mânca din pânea aceasta, nu va flămânzi în veac." Și nu a putut fi atunci om, care să înțeleagă rostul cuvintelor acestora. N'au fost nici apostolii.

Dar se apropia ziua cea mare, ziua de despărțire și totuși ziua, de când vecinic aveam să nu ne mai despărțim de Domnul Isus. Se apropia Joia cea mare, cea dintâi Joie mare, cea dintâi sărbătoare a s. Eucharistii. Și acelaș Domn, care avea să se dee pe sine oamenilor, face pregătirile serbării în natura măreață de afară, în cenaculul unui Ierusalimitean, și în sufletele apostolilor.

O sară măreață de primăvară cu o liniște desăvârșită. Mântuitorul se apropia cu apostolii de sfânta cetate de odinioară, de vechiul centru a neamului ales. El spune învățăceilor — la doi dintre ei — cum vor afla casa, unde vor mânca mielul Paștilor.

O casă bogată a trebuit să fie aceasta, unde se aflau toate din belșug. El, care se mulțămise de altă dată, și în toată viața cu foarte puțin și neînsemnat, care petrecea la cei mai de jos, mai lipsiți de ajutor, de data asta aveà lipsă de mai mult, pentru marea sărbătoare, și mărele dar de iubire, ce aveà să-l dee.

Și eată-L știindu-se înaintea morții, la cina cea de pe urmă cu adevărat. El spune apostolilor, cu fața strălucitoare de fericire: „Cu dor am dorit să mânânc aceste Paști cu voi". Ne mai putându-și stăpâni torentul de iubire, nu se poate opri acum să spună aceea vorbire împărătească, care nu-și află pereche în nimic, ce e prins azi în slove tipărite, și care ne-o dă s. Ioan în Evangelia sa. — ci s'apucă de aducerea jertfei celei mari. Și când afară, sub cerul înstelat, natura întreagă era vergură, Mântuitorul prin spălarea picioarelor învățăceilor lui, simboliză curățirea sufletelor, albimea acestora mai mult, decât a zăpezii. La sărbătoarea Cuminecării trebuia să fie totul luminâ, căci cu lumina aveà să se facă împărtășirea, totul să fie căldură și dragoste curată, căci însuși pe izvorul acestora aveau să-l primească, și când totul era gata, se auziră pentru întâia oară cuvintele: „Luați mâncați" ... „Beți dintru acesta toți" ... Și dacă nu l'au înțeles apostolii mai înainte, acum de bună samă au priceput și au simțit, căci aveau împreunat cu sufletul lor pe cel ce le va vorbi de acum înainte ca acelora, pe cari îi știe că-'s a lui. Cuvântarea aceea ce urmează despre iubirea lui Dumnezeu și despre iubirea împrumutată e potrivită acum pentru inima și mintea ascultătorilor, numai pentru că aceștia înșiși trăiau acum într'o lume de un idealizm neînchipuit și totuși adevărat: o pregustare a vieții de veci.

Așa a fost cel dintâi praznic a s. Eucharistii. Și în celea dintâi veacuri nu s'a cunoscut între creștini o sărbătoare mai mare ca aceasta. În viața familiară, în viața publică, înaintea tribunalelor de sânge, în închisorile umede, înnădușitoare, pretutindenea le răsărea soarele din această s. taină. Și cât de dese erau atunci acestea sărbători a sufletelor curate. Căci *credința*, credința era atunci așa cum trebue să fie: neclintită, nu moartă ci vie. Și ce bine a urmat de aici? Dacă m'ar întreba cineva, eu aș răspunde fără șovăire: Adevărat fericiți în lumea asta au fost numai creștinii din celea dintâi veacuri, și sfinții tuturor veacurilor. — Și doar fericirea e ținta tuturor zvârcolirilor spre înaintare și cultură, și acum în zilele noastre. Și, numai cât, cărările sunt greșite, și pornind pe ele vom rătăci numai, săcându-ne puterile înzădar.

Știința se va dezvolta mai departe, se va înavuți, tainele naturii vor fi tot mai puține pentru mintea omenească. Dar ce fericire individuală pentru massa poporului a produs știința, și îndestulit'a vre-odată ea sufletul chiar a corifeilor săi, mulțămitu-l'a

purcezând dela un timp la catechizarea tinerimei în şcoală preotul Donescu. Mărturisirile au durat până la 11 oare, când s'a început s. liturgie, la finea căreia protopopul a predicat despre surzimea şi muţimea sufletească. A urmat apoi parastasul înaintea în sâmbetele postului pentru morţi, după care preoţii şi întreg poporul a eşit în cimiter, unde protopopul a predicat despre nemurirea sufletului, judecata particulară şi generală, rău, purgator şi iad. Apoi s'a cetit deslegare pentru morţi. În dimineaţa asta s'au mărturisit şi cuminecat peste 300 creştini.

b) La oara 1 după ameazi au sosit preoţii Dobrean din Corbu şi Ioan Mera din Tulgheş. Imediat s'au continuat misiunile, purcezând preotul Mera la catechizarea tinerimei în şcoală, ear preotul Dobreanu la mărturisirea celor ce cu dor aşteptau, aşa încât cu ajutorul preotului local, de abia la oarele 7 s'au sfârşit mărturisirile. După ce preotul Mera a pregătit tinerimea prin catechizare despre s. Cuminecătură şi datorinţele legate de ea, la 3 oare împlineşte „Inseratul", la care participând mult popor, a predicat despre minciună, calumnie şi sperjuriu. Apoi a mărturisit în şcoală.

Pe la oarele 4 d. a. după ce Mon. Dn protopop a aziştat la catechizare şi a dat inviaţiunile necesare, dimpreună cu On. preot Donescu s'au depărtat, pentru ca dumineca din 9 April să împlinească soartea apostolică şi în Telecul Bicaznlui.

3. Duminecă în 9 April apoi în Bilbor, la 7 oare On. preot Dobreanu din nou începe mărturisirile, ear preotul Mera catechizarea în şcoală despre datorinţa pruncilor faţă de părinţi şi viceversă. Să purcede apoi la „Mânecat", în decursul căruia preotul Mera predică despre viţiul beţiei şi urmările lui. Apoi să serveşte s. liturgie. După s. evangelie preotul Dobreanu predică despre credinţă în legătură cu nădejdea şi dragostea creştinească, ear la finea s. liturgii preotul Mera predică despre „furt". După servirea parastaselor prin preotul local, preotul Mera esprimă mângâierea şi fructele acestor zile de sărbătoare, apoi să împlinească la casa parochială s. maslu celor bolnavi.

Astfei s'a stâmpărat un popor sâros. Însămnătatea misiunilor la noi, au apreţiat-o bărbaţi mai competenţi. Totuşi din convingere îmi permit a mai constata încă, că atât preoţimea cât şi poporul nostru, dacă cumva în trecut mai mult a vegetat decât a trăit, apoi pe viitor vor apuca la nouă viaţă, — ear dacă au veţuit, apoi sănătate şi trăinicie vor avea. — prin mediul binecuvântat al misiunilor. Dela Telec va urma raportul.

Ioan.

Dare de samă şi mulţămită publică.

Cu ocasiunea balului aranjat la 12 Februar a. c. în folosul „fondului pentru ajutorarea şcolarilor miseri în caz de morb" dela gimnasiul gr. cat. din Blaj au fost:

Intrate cor.	465 —
Esite „	128 96
Venit curat cor.	336.04

I. Au binevoit a trimite oferte: Esc. Sa Domnul Mitropolit Dr. Victor Mihályi 10 cor. Alesandru Mocsonyi, Birkis 10 cor. Ioan M. Moldovan, prenosit 10 cor. Mihail Bontescu advocat, Haţeg 20 cor. Ioan Boeriu paroh, Lechinţa 10 cor. Solomon Sinberger comerciant, Blaj 6 cor.

Aurel Porcu paroh Desmir, Nicolau Todoran protopresb., Cetate-de-baltă, Avram Păcurar, protopresb., Mercuria, Iacob Popeneciu protopretor pens., Veneţia, câte 5 cor. Iovian Andreiu protop., Cs.-Gorbó, Petru Nirăştean paroh, Ernot, Ioan German catechet, Brad, George Tulvan subjude, Haţeg, Fülöp Dénes comisar finanţ., Keszthely Alesandru Viciu proprietar, Nirăşteu, Romul Ramonţan paroh, Mărgău, Ioan Moldovan, protop., Catina, Ioan Ianza primar, Blaj, Demetriu Cutean protop., Săcădate, câte 4 cor.

Dr. Csighy Anton prof. Erzsébetváros, Dionisiu Zeflean fanr, Abrud Alesandru Papiu paroh Bistra, Nic. Coroiu Ponorean paroh, Ponorel, Vasile Bora paroh Crivobara, Vasile Bonea prof., Brad, câte 3 cor

Vasile Folea paroh, Giuluş, Valeriu Florian paroh, Racoviţa, Ştefan Lita paroh, Lunca, Ioan Haţegan protop., Cojocna, Elie Câmpian protop., Gy.-Szt.-Miklós, Alesandru Donea Donescu paroh, Vasláb, Carol Pasca învăţător Zăicani, Petru Neagoş medic, Deda, Simeon Cheţan paroh, Ercea, Moise Brumboiu paroh Tobanul-vechiu Octavian Măcelariu librar, Blaj, Gavrilă Pop canonic Blaj, Ioan Manta paroh, Gurarâului, câte 2 cor. George Trica, căpitan ces. reg. în pens., Caransebeş 4 cor. Adam Leşnican dir. de bancă în Dobra 5 cor. Iosif Lita, protopop în Ilclod 5 cor. Dumitru Tătulea, paroh gr. or. în Bran 4 cor.

II. Sara la cassă au fost următoarele suprasolviri: Pongrátz Simon 11 cor. Iuliu Ciucin, Hateg 10 cor. Ungár Gyula 8 cor. Schneszl Károly 8 cor. Ioan F. Negrut 6 cor. Dr. Eugen Solomon 5 cor. Aurel Cutean 4 cor. Mihaiu Raţiu 4 cor.

Luca Rusan, Dr. Romul Boilă, Dr. L. Nestor, Iosef Klein, câte 3 cor. Nagy Károly, Dr. Aurel Sava, Bede Ignátz Carolina Cismaş, David Radeş, Dr. Nerva Onciu, Silv. Nestor, Maria Vlassa, Simonffy Alajos, Iacob Popa, câte 2 cor.

Pongrátz Gerő, Nicolau Baciu, Ilie Mircea, Dr Ales. Pop, N. Tufan Aurel Cirlea, Dionisiu Trifan, Nic. Chiciudean, T. Coldea, Aurelia Solomon, câte 1 cor.

Subscrişii pe această cale ne ţinem de plăcută datorinţă a aduce mulţămită tuturor acestor binevoitori şi sprijinitori ai sus numitului fond.

Blaj, 10 April 1905.

Flaviu Domşa
controlor.

Octavian Bontiniu
cassar.

---

desevârşit, aşa în cât să poată fi vorbă despre fericire? Şi ce influinţă hotărîtoare au avut vre-odată cunoaşterea sau ignorarea tainelor naturii asupra naturii intime omeneşti, ca de pildă: după ce ştii legile refracţiunii luminii şi înţelegi astfel curcubeul, să nu te mai mustre conştiinţa, după ce ai făcut o faptă, pe care nu ai vrea să ţi-o ştie şi alţii?

Luther a zis: Fi om de nimica dar crede; Hegel, Schelling au învăţat un panteizm de ordine logică: Totul e una, şi unul e totul, lumea e evoluţiunea unei idei, unui „ens absolutum", ori „ens purum", pe când înaintaşul Spinoza vorbia de o singură substanţă, mai materială aceasta. Kant se îndrăgostisă de vechii sceptici, şi spunea că lumea e aşa numai pentrucă toţi oamenii văd într'un fel, dacă însă am avea cu toţii alţi ochi, atunci lumea ar fi altfel. Dar ori cum fie la urma urmelor cu ochii, la cunoaşterea lui Dumnezeu din zidirea lui, — tot după Kant — nu putem ajunge. Schoppenhauer şi Hartmann predicau stingerea universală şi cufundarea în Nirvana, la care visază budhiştii. De Cartes credea că ideile sunt înnăscute omului, ontologiştii asemenea că mintea omului e o tabula rasa. Odată să credea că pământul stă pe apă şi nemişcat, acum se crede, că nu e răzimat de nimic, nici „de patru stâlpi de argint" cum zice colindul, — şi că se învârte. O dată să ştia că purecii se fac din prav, şi vermuleţii din apele stătute, din însăşi apa, acum să ştie că „omne vivum ex ovo". Odată era convingerea adâncă: Omul a fost creat de Dumnezeu; apoi veni selecţiunea lui Darwin, după care nu ar fi imposibil să fi avut de strămoş o nămilă de Orangutan, iar astăzi învăţaţii sunt foarte zăpăciţi cu privire la chestia asta. Odată era *ştiinţifice* probat, că un singur lucru există: *materia* pământ, aer, apă, gând, judecată, simţire, însufleţire: tot atomi şi molecule şi legi strânse în cleşte, după cari lucră. Apoi veni spiritualizmul, demonizmul mai ales: cu chemarea spiritelor celor morţi să le profeţască. Sărmană lume ridicolă!

Toate acestea, iubite pretine, şi câte s'ar mai puteà înşira încă. *au schimbat sufletul omenesc,* natura noastră? Nu! Căci îl vedem manifestându-se azi ca înainte cu mii de ani: acelea şi dorinţi, acelea-şi patimi, aceeaş conştiinţă — care, de rămâne câtuşi de cât curată — se revoaltă de nedreptate, de păcat, de urât, acelaş râs, aceleaş lacrimi, aceleaşi strălucire a ochilor.

Înaintarea civilizaţii biserica nu o condamnă. Dimpotriva. Dar totuşi vrea să vadă, să înţeleagă odată oamenii că nu acesta *e scopul principal* ce-l avem în lume, că e numai un *mijloc* spre ajungerea altei ţinte: *fericirea aici şi din colo de mormânt.* Şi mai vrea biserica să atragă atenţiunea tuturor, să-i facă să se intereseze şi de *lumea graţii,* în care trebue să trăiească sufletele, şi dacă ştii câţi bani ai în pungă, să ştii şi câte taine are biserica, şi dacă tu cunoşti preţul unui galbin, ori unei coroane, să ştii preţui şi s. Eucharistie de pildă, ori o simplă stropire cu apă sfinţită. Ca văzătorii în stele să mediteze şi asupra soarelui de pe s. altare, ca cei avuţi ce-şi numără banii sunători, să numere cu gândul şi bătăile inimii lui Isus din s. Eucharistie, de câte ori ei, avuţii ridică din nenorocire pe cineva. Ca gloatele nefericite să fie convinse de marele patron de pe s. altare, care nu le trece cu vederea nici o durere suferită cu paciinţa. Ca cei căsătoriţi să cunoască pe cel ce-i păzeşte în bunăînţelegere, ca cei tineri să iubească pe cei ce li va păzi iubirea nepătată, vergură.

Şi mai ales voeşte biserica *să nu iee nime în bătae de joc pe cei ce s'ar interesa de astfel de lucruri, sau cari ar voi chiar să le pună în praxă,* ca astfel tot mai mulţi să înţeleaga praznicul s. Cuminecări.

Alfius.

Prohodul Domnului Isus Christos sau urmarea mânecatului din sfânta şi marea Sâmbătă, ed. II.

Cu aprobarea Preaveneratului Ordinariat mitropolitan gr.-cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş.

Numai 30 fil. + 5 fil. porto.

Noutăți.

Știri personale. *Augustin Caliani,* profesor la gimnaziul nostru, a făcut la universitatea din Cluj cu bun succes, esamenul pedagogic de profesor.

Hymen. *Dr. Danil Sabo,* advocat în Blaj, anunță căsătoria sa cu d-șoara *Augusta Maria de Csato,* care se va celebra Luni la 1 Maiu n. în biserica catedrală din Blaj. — *Victor Tufan,* cleric abs. și *Silvia Birtolon,* anunță cununia lor, ce se va celebra Marți în 2 Maiu n. în biserica gr.-cat. din Lăscud.

Deputații români. Protestul dat la dietă contra verificării deputatului *Dr. Aurel Vlad* a fost respins — și acesta verificat. În acelaș timp deputatul *Dr. Nicolae Șerban* n'a fost verificat pentru neregularități la alegere. Protestele contra deputaților Damian și Mihályi încă nu s'au pertractat definitiv.

Liber! *Dr. Cassiu Maniu,* advocat, terminându-și pedeapsa de 1 an, suferită în închisoarea din Vaț, pentru un articol publicat în vechia „Tribună", — va fi liberat mâne Duminecă.

Masa studenților a primit următoarele sume: *„Sătmăreana"* Seini 33 cor. *„Furnica"* Făgăraș 50 cor. *„Crișana"* Brad 30 cor. *„Doina"* Câmpeni 50 cor. *„Olteana"* Vișlea-inf. 20 cor. *„Brădetul",* Orlat 50 cor. *„Sebeșana",* Sebeș 25 cor.

Fondul subsidiar. *Nicolau Solomon,* protopop Ludoș, a dăruit acestui fond 25 cor. *Ieronim Crișan,* Abafaia 10 cor.

Desmințire. Dl notar Ioan Popp din Zalha, simțându-se pe nedreptul atăcat în articolul prim din nrl 14. ne trimite o scrisoare de rectificare. Regretăm, că tonul acestei scrisori e de așa, cât nu putem s'o publicăm, ne bucurăm însă, când dl notar afirmă, că tot ce s'a zis despre Dsa sunt neadevăruri. Cât privește cererea Dsale de ai numi pe autorul acelui articol, sperăm, că va recunoaște însuși, că aceasta e o cerere, la care nu putem să-i dăm ascultare. Profităm de ocasie a ruga pe onor. nostri corespondenți, să nu ne comunice astfel de lucruri, de a căror adevărătate n'au cunoștință sigură. Stă rău unei foi ca „Unirea" să facă desmințiri.

Procesul de presă a „Drapelului" pertractat Marți la Timișoara, s'a terminat cu pedepsirea aspră a acusaților: Mihail Gaspar 10 luni temniță și 400 cor. pedeapsă, Dr. Ștefan Petrovici 6 luni temniță și 200 cor. pedeapsă, în sfârșit Dr. C. Jurca 8 luni temniță și 400 cor. pedeapsă. Acusații au anunțat recurs de nulitate.

Știri literare. Simpaticul redactor al „Gazetei" dl Augustin Paul, a publicat în editura institutului Minerva din București un prețios volum de schițe și impresii întitulat: *„Între Someș și Prut",* costă 1.50 cor. Recomandăm această scriere deosebitei atențiuni a cetitorilor nostri. — Tinărul Gyárfás Elemér a publicat o nouă broșură ce se ocupă cu chestii românești. Titlul acestei scrieri e: *A román görög katholikusok autonomiája,* și e reproducere din „Katholikus szemle", unde s'a publicat mai întâiu. Vom reveni în nrl viitor. De altcum broșura se poate procura cu 1 cor. dela librăria seminarială de aci.

Conferențele meseriașilor. Duminecă în 16 April s'a ținut la Societatea meseriașilor nostri conferința a XII-a. De astă dată a vorbit A. C. Domșa despre: „Folosul cetirii cărților bune". Dsa într'un limbaj dulce și curgător a arătat folosul, ce-l aduce lectura cărților bune. Atrage atențiunea meseriașilor asupra autorilor de valoare, cari merită să fie cetiți și îi îndeamnă să se distragă cu lectura, care stârnește în om dragostea de neam, gust bun și îi dă ocasia de a-și însuși o limbă frumoasă. Meseriași de față, cari erau în număr destul de frumos l'au ascultat cu multă dragoste. La dorința generală conferința să va publica și retipări în broșuri, ce să vor împărți între membrii. Tinărul sodal N. Barbu ni-a declamat destul de bine poesia lui V. Alesandri: „Pohod na Sibir". Conferințele se vor continua după s. Pasti.

Concertul Kneisel. De mult n'am avut norocul a auzi un violinist mai cu renume până Dumineca trecută, când a concertat dl Anton Kneisel. Succesele frumoase obținute în orașele mai mari a Austro-Ungariei, a deșteptat și în Blăjeni dorul de a auzi pe virtuosul în violină, și au grăbit pe lângă tinerimea studioasă și dintre inteligința locală mai doritoare de arta musicală, să fie de față la un concert pe cât de artistic atât de rar la noi. Frumosul program alcătuit tot din nume mari ca Beethoven, Paganini, Bach, Tartini, Bazzini, ba și unele bucăți proprii, a fost gustat de cei de față cu cea mai mare incordare și plăcere. Culmea prestațiunilor dlui Kneisel a ajuns'o în Danse des Sorcieres de Paganini, — și apoi în bucățile românești. Aplausele neîntrerupte ce urmau după fiecare punct, a silit pe Concertant a adauge mai multe piese încheind cu o imitație a lautarilor la ospețe foarte nostimă. Acompaniamentul la pian l'a ținut măiestrul nostru prof. I. Murășian cu dibacia-i cunoscută.

O ocaziune rară și binevenită. — Cine are următoarele foi românești și dorește ale vinde cu o coroană numărul să se adreseze la domnul Emilian Micu în Kalácsea p. u. Orczifalva Temesmegye Ungaria care le plătește destul de bine. 1. Popfiu Iustin, *Amvonul 1868.* Nr. 10, 14, 15, 16, 21, 22, 23. 2. *Amvonul 1871.* Nr. 1, 2, 3, și 4. 3. *Amvonul 1881.* Nr. 1, 2, 3 4 și 5. 4. Ciparîu T. *Organul național, Blaj 1848.* Nr. 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22. 5. *Învățătoriul poporal, Blaj 1848.* Nr, 1—22. 6. Pop Sigismund. *Amicul Poporului, Budapesta 1848.* Nr. 12, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26. 7. Baboe Cesar. *Expatriatul, Brașov 1849.* Nr. 1 până la 16. 8. Bariţu G. *Foaia de săptămână, Brașov 1837* Nr. 1, 2. 9. *Foaia pentru minte, 1838* Nr. 1, 2, 13, 15, 18, 24. anul *1840* Nr. 1, 2. anul *1847* Nr. 20, 23, 43 anul *1848* Nr. 39 și 41 anul *1849* Nr. 9 anul *1850* Nr. 1, 21 anul *1853* Nr. 3, 6, 7, 16, 20, 29, 30, 52 anul *1858* Nr. 1, 2, 30 anul *1859* Nr. 1, 2, 3, 4, 18, 21. 10 Bariţu G. anul *1844* Nr. 6 anul *1845* Nr. 53 anul *1848* Nr. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9, 21 anul *1849* Nr. 1, 3, 8, 9, 10, 11, 12, 13. 14, 15, 16, 17, 25. Afară de aceste cumpăr: Ciparîu T. *Organul Luminării pe 1847* cu 12 coroane. *Crestomatia sau Analecte literare* cu 4 cor. 2. Densușian A. *Revista Critică literară* anul *1894* II. Nr. 7, 8, și 11, 12 anul *1895* III. Nr. 12 anul *1896* a. IV. Nr. 9. 10 anul *1897* a. V. Nr. 3 cu 30 filleri numărul. 3. *Cocoșiul Roșiu* foaie umoristică de I. Pușcariu Brașov anul I. *1875.* II. *1876* III. *1877* IV. *1878* și V. *1881* cu jumătate prețul dela prețul original. 4. *Gutinul* Baia-Mare a I. *1889* a II. *1890* cu jumătate prețul. 5. *Libertatea* Orăștie anul I. *1902* Nr. 2, 3, 4, 18 a II. a. *1903* Nr. 4, 7, 48, 49, 50, 51, 52, 53. 54, anul *1904* III. Nr. 2, 11, 42, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 64. 6. *Activitatea* Orăștie anul *1904* Nr. 3, 28, 33, 34, 37, 38, 39, 40; 45, 49, 50. 7. Densușan, *Orientul Catolic* Brașov anul II. Nr. 53, 57, 58, 59. 60, 62 63, 64 cu 10 fileri numărul. 8. Fekete Negruț *Preotul român* anul *1880* Nr. 3, 4, 5, 6, anul *1881* Nr. 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 anul *1883* Nr. 7 anul *1883* Nr. 15, 18 anul *1886* Nr. 4 anul *1889* Nr. 2, 3, anul *1890* Nr. 3 4, 5, 7, 8, 9, 11, 12 cu 30 fileri numărul, 9. Silași Dr. *Sionul românesc, Viena 1865* anul I. Nr. 1—12 anul II. *1866* Nr. 1, 17, 22, 23, 24 anul *1867* III tot anul IV *1872* Nr. 17 cu 10 fileri numărul. 10 *Convorbiri literare* anul I. *1867/68* 12 cor. a. II III IV V VI până la X fiecare an cu 10 coroane complet. 11 Hajdău *Columa lui Traian* anul *1869—1874* numeri singuratici cu 20 fileri numărul — colecția completă cu 15 cor. 12. B. Pop. *Activitatea Vicarilor foranei Năsăudului 1873 Viena* 3 cor. 13 Maior Petru Animadversia in recensionem Istoriae de origine Valachorum. Buda 1814. 15 Contemplatio recensionis in Valachicam anticriticam Buda 1816. 15 Reflexiones in Responsum ad Anticriticam, Buda 1815. 16 Telemachul Buda 1818. 17 Orthografia romana sive Walachica Buda 1819. 18 Istoria bisericească a românilor atât a celor dincoace cât și a celor de dincolo Buda 1813.

Petreceri. Tinerimea română din jurul Ernotului invită la concertul împreunat cu dans, ce-l va aranja în 1 Maiu n. (a doua zi de ss. Paști) în sala hotelului „Central" din Ernot cu concursul mai multor dni alumni ai Institutului pedagogic din Blaj. Venitul curat e destinat pentru biserica din Ernot, pentru biserica din Șeulia română și pentru „Clubul agronomic" din Ernot. — Corul vocal bis. gr.-cat. din Nădlac, sub conducerea dlui învățător Constantin Savu, invită la concertul cu dans ce-l va aranja Luni la 1 Maiu (a 2-a zi de Paști) în sala cea mare a Casei comunale. Venitul curat se va folosi pentru trebuințele corului și pentru provederea pruncilor săraci cu cărți.

Necrolog † *Ioan Simionașiu,* președinte la sedria orfanală și protonotar onorar comitatens, membru în directorul „Șuluțan", membru la „Asociațiunea pentru lit. rom. și cultura poporului român" și membru la „Societatea pentru fondul de teatru române", etc., a repausat în mod subit Sâmbătă în 15. Aprilie a. c. în anul al 67-lea al etății și al 32-lea al fericitei sale căsătorii.

† *Valentin Cherebeț,* oficial de poștă și telegraf în Blaj, fiul protopopului Gavril Cherebeț din Someș-Odorheiu, a repausat Vineri în 14 crt. în etate de 25 după un morb scurt. — Trimitem întristatei familii sincerile noastre condolențe.

Odihnească în pace!

Posta redacțiunii.

E. L. Ați fost prevenit. De altă dată.

Dr. P. O. Momentan nu avem loc, mai târzior da.

A. G. Cât ce vom dispune de spat.

edam. Iarăș, patimile personale încă trebue să-și aivă hotarul lor, peste care nu pot trece. Nu se poate!

N. B. A sosit, dacă va atinge măsura îi vom face de sigur loc.

fr.— În nrul acesta n'am mai avut loc, va urma. Felicitări pentru celea întâmplate.

S. Z. Va urma în nrl de Paști.

I. S. Asemenea.

AVIS!

Din pădurea bisericei gr.-cat. din Micuș se vor vinde pe calea licitațiunei 100 bucăți stejari (păhui) în 8 Maiu 1905 la fața locului.

Prețul de strigare statorit prin Oficiul silvanal din Turda, e 1600 cor. adecă una mie șeasă sute cor.

Condițiunile să pot vede la Oficiul parochial gr.-cat. din Micuș.

Micuș la 19 April 1905.

Călugăr Ilie,
curator prim.

(13) 1—3

A apărut: **a V. ediție**

ACATISTERIUL sau carte ce cuprinde în sine rugăciuni pentru pietatea fiecărui creștin. Revăzut și completat. — În rugăciuni această carte e un adevărat mărgăritar sufletesc, o carte foarte potrivită pentru fiecare. — Costă leg. I cor. + 10 fil. porto.

Cadou de Paști

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Despre foloasele cetirii cărților bune.

— disertație ținută la Reuniunea meseriașilor din Blaj în sara de 16 April n. 1905. —

Iubiți Meseriași!

Am primit cu viuă bucurie invitarea harnicului și distinsului Dvoastră președinte [1]) de a Vă intreținea și eu câteva momente în ceasurile de Duminecă sara, când vă adunați împreună în sinul reuniunii Dvoastră, regret însă foarte mult, că ocupațiile mele îs așa de vitrege, cât nu-mi dau timpul de lipsă, spre a-mi desvăli înaintea Dvoastră tot sufletul, inima mea toată, plină de cea mai nefățărită dragoste, față de clasa industriașilor. Și Dvoastră cari mă cunoașteți și încă unii poate de mult, știți de bună samă, că spun aceste vorbe, nu pentruca să vă lingușesc, ci din cea mai curată a mea convicție. Iubesc această clasă, nu numai că în veci neuitatul meu tată [2]) era meseriaș, și încă unul din cei mai legați de măestria sa, ci și pentrucă eu găsesc, că clasa aceasta, e una dintre cele mai neatârnătoare. Un măestru iscusit, care își pricepe bine măestria sa, și care își face conștiință din aceea, că ce iasă din atelierul său să fie bine lucrat, unui astfel de om, — de cari cu mândrie recunosc că avem câțiva și aici — nu-i pasă de nime, dă înainte și nu privește în fața nimărui spre a să complimenta, pentru că e deplin încredințat, că munca sa e cinstită și prețul ce-l cere pentru ea e potrivit ostenelii ce și-a dat. Clasa meșteșugarilor de treabă, e în orașele cele mai însămnate, una dintre clasele cele mai văzute și considerate.

Permiteți-mi iubiții mei Dni, ca după priceperea mea, să contribui și eu la bunăstarea Dvoastră, să pun și eu o petricică lângă zidul afund înțepenit în pământ, pe care nime și nimic nu-l mai pot mișca, fiindcă stă răzimat pe fundament tare.

Băieții cari să dedică pe cariera aceasta, — după un rău și de osândit năravu, adese să recrutează din șirul acelora, cari nu's de altă treabă. Pe cum de demult să zicea, că pe cel ce-l urește Dumnezeu îl face dascăl, așa acum adese, acei cari nu's buni de școală, să fac meșteșugari. Și am spus, că datina aceasta nu-i de recomandat. Și nu, mai ales, nici pentru aceea, pentrucă la alte neamuri culte, la Sași de pildă, studenți absoluți desbracă hainele de cavaler și iau șurța de ucenic, și în Franța, fostul președinte al republicei, n'a fost decât un industriaș. Și nu e bine, ca meșteșugarul să îmbrățișeze o măestrie oare careva, pentrucă îi e urât de carte, ci pentrucă, sau are mai mare atragere pentru aceea, sau pentrucă lipsa nu-l îngăduie să continue cu studiatul. Cine poate spune mai bine, decât însiși măiestrii, ce bine e dacă știu carte, și încă cât de multă; ce bine e dacă li-e dragă învățătura și ceasurile libere nu le pierd în zădar, ci le folosesc ca să-și cultive sufletul!

Avem, ce e drept, cu toții suflet, suflet, care în zilele noastre de fericire sau despe-

[1]) Gavril Precup, profesor.

[2]) Izidor Domșa, legător de cărți, † 1901.

rare, de năcaz sau veselie, ne aduce aminte de Ziditorul nostru; avem cu toții în pieptul nostru fotografia acelui prea bun Părinte, dar posa aceasta dacă e neîngrijită. cu vremea să murdărește, să pierde, cât de abia mai poți cunoaște persoana reprezintată prin ea. Și cârpa aceea, peria, cu care o cureți și o ferești de stricăciune, e cartea, adecă învățătura.

Cui nu e cunoscută vechia zicală românească: „Ai carte, ai parte, — n'ai carte, n'ai parte“? o știm cu toții vorba aceasta și-o știu mai ales bieții nostri țărani, cari în necunoștința de carte, sunt jefuiți și înșelați de toată lumea în chip îngrozitor. O știu acei meșteșugari nefericiți, cari în lipsa de învățătură sunt trași pe sfoară de agenți dulci la vorbă, dar mișei, cari îi cunosc dela prima vedere și le vând marfa cea mai rea cu prețuri scumpe. Și bietul măiestru vede îngrozit, că marfa sa e așa de scumpă, cât lui nu-i rămâne nici un câștig, ori aude zilnic pe mușterii săi tânguindu-să, pentru lucrul prost ce li l'a făcut.

Iată în o icoană palidă, nenorocirile omului neștiutor de carte!

Dar nu aceasta vreau să o scot la suprafață acum. Mai mult sau mai puțin, fiecare dintră Dvoastră a învățat, fiecare știe ceti și scrie, mulți chiar cunosc și alte limbi. Ceeace vreau să relevez în foloasele învățăturii, e dragostea cetitului, a înbogățirii sufletului cu noui și noui cunoștiințe.

O carte bună ne poate fi tuturora cel mai bun dascăl și cel mai sincer prietin. Ea poate fi în tinerețele noastre un îndreptător spre bine, un povățuitor pe calea cea adevărată în vrâsta bărbăției și unul din cei mai buni mângâitori în ceasurile grele ale bătrâneților.

Câți meseriași nu sunt, cari n'au avut fericirea, să poată în copilăria lor cerceta mai dinadinsul școala, chiar când ar fi avut spre ea o atragere deosebită! pentru aceștia cartea e izvorul cel mai limpede și mai curat, la care aleargă spre ași stâmpăra setea după învățătură. Câți sunt cari au urât în copilărie școala, ori au fost la școli străine, după ce au crescut însă mari, au simțit dulceața și lipsa unei cărți bune românești, — pentru aceștia apoi cetitul e o dorință nespusă și o negrăită plăcere. Dar, de câte ori o carte bună nu oprește pornirile sufletului nostru de-a cădea în rele și a să cufunda în nelegiuiri? O carte bună ne curățâ sufletul de multe patimi, născute în inima noastră din prea mare dragoste față de noi și nutrite de năcazurile vieții și răutatea oamenilor. După ce ai cetit în liniște o carte bună, te simți însuți așa de bun și așa de gata de a face fapte bune. Nu te mai îngrozești în fața primejdiilor ce-ți stau în cale, ci oțălit și armat în suflet cu curajul bunelor povețe, mergi înainte în lupta ce te așteaptă în viață, și biruiești.

Am privit într'o după amiazi la cărțile ce aveți Dvoastre. aci în bibliotecă și cu multă bucurie sufletească am constatat, că stați bine, chiar foarte bine.

(Va urma.)

O RĂPIRE MISTERIOASĂ.

(Continuare)

„Ah, ciudat lucru! strigă el, după ce sfârși cu cetitul. „Poftește și cetește și dta!“

Hill apucă epistola, al cărei cuprins era următorul: „Cadravul unei fete, care să potrivește cu descrierea dtale, a fost, azi dimineață, scos din Themsa. Să pare că a stat timp mai îndelungat în apă. Am telegrafat la stațiunea principală. Dacă dorești a vedeà cadravul înainte de a fi dus la groapă, te rugăm a grăbi încoace“.

Hill sări sus, agitat. „Vină să mergem degrabă“, insistă el, „și dacă s'ar întâmpla să fie cea căutată —“

„Atunci petrecerea, ce o aranjează de sara dl Black, va suferi o conturbare neplăcută,“ zise Wilson, mânios.

În curând ajunsără la țintă. Într'o odaie laterală a biroului polițenesc zăcea corpul înecatei, învălit într'un cearșaf. Un amploiat conduse înlăuntru pe ambii domni.

„Păcat, că trăsăturile feței nu s'au conservat mai bine“, zise amploiatul, desvălind cadravul.

„Nu face nimic“, observă Hill, arătând părul blond, ce atârna preste masă în jos. „De pe păr putem vedea, că aceasta nu este cea căutată de noi“.

El voi să tragă pe Wilson cu sine afară, acesta stetea însă locului, uitându-să într'una la fată.

„Sveltă, slabă, coloarea feței albă și ochii negri“, murmură el în sine. „Într'adevăr e păcat, că fața moartei a devenit aproape de nerecunoscut“.

„Te mai îndoești încă?“ îl întrerupse Hill nerăbdător. „Fanny doară a vorbit espres despre părul negru al fetei, pe când aceasta de aici —“ El se opri de odată și să retrase îngrozitor. „Dumnezeule, asta este —“.

„Ei dar ce-ți este, Hill?“ întreabă Wilson mirat.

Tinărul detectiv își frecă fruntea.

„Aș putea jura“, zise el mișcat, „că aceasta este fata, cu carea dl Black a vorbit odinioară pe stradă“.

„De pe ce o cunoști?“ întreabă Wilson cu neîncredere.

„De pe vesmântul ei“.

Cu acestea scoasă din cartea sa de notițe bucata de stofă, pe care o găsi atunci atârnată de lada dinaintea prăvăliei. Să potrivea perfect cu coloarea și mustra vesmântului moartei.

„Ehei, d-apoi că am făcut o descoperire frumoasă“, observă Wilson. „Acum dânsul va trebui să-mi răspundă la o întrebare, și anume, că cine este aceea, carea zace aci rece și țeapănă, o jertfă a tradării străine, ori a propriei desperări“.

„De sigur. casul prim“, zise acum amploiatul, ce stetea lângă dânsul, arătând spre ranele ce se vedeau la cap și la brațe.

„Așadar un omor brutal!“ esclamă Wilson, aruncând o privire compătimitoare asupra sermanei creaturi tinere. „Ori cine a făcut fapta aceasta, fie el de poziție cât înaltă, va fi pedepsit!“

Cu aceste cuvinte el părăsi odaia, iar Hill îi urmă, mirându-să în sine, cum espertul său coleg să poată înşela aşa de tare în cazul acesta.

„Fie cum va fi, Wilson," începù el „un lucru e sigur; aceasta nu este fata, carea a dispărut din casa dlui Black."

„Eu nu-s aşa de sigur despre acest lucru," fu răspunsul laconic.

„Cum aşa? Crezi doară, că Fanny ne-a dat o descriere falsă?"

Wilson surise numai, şi adresându-se către unul dintre amploiaţi, îl rugă, să-i dea semnalamentul tipărit, pe care el, Wilson, l'a distribuit pe la toate staţiunile poliţieneşti, pentru orientarea asupra fetei căutate de dânsul. Semnalamentul sună: „Să se caute după corpul unei fete tinere, sveltă, bine făcută însă slabă, cu coloarea feţei albă, părul blond, de-o frumseţă particulară. Dacă s'a găsit, să fiu înştiinţat la moment, Wilson."

„Asta n'o pricep", observă Hill clătinând din cap.

Wilson clipi din ochi cu viclenie.

„Amice," zise el surizând, „dacă de altădată mai inspecţionezi vre-o odaie, în care s'a petrecut vreun fapt particular, şi găsăşti aci un pieptin cu păr blond, atunci fi convins, că cameristele dtale ştiu cu acurateţă, ce zic, când afirmă, că fata, carea a folosit pieptinul, poşede şi păr negru."

V.

„Dl Black este încă la masă; are societate," esplică servitorul, carele în sara aceleiaşi zile deschisă uşa celor doi detectivi. „Doriţi să-l chem afară?"

„Ba nu," zise Wilson, „avem timp să aşteptăm, până pleacă oaspeţii săi. Arată-ne numai o odaie în care să putem rămânea."

Servitorul îi conduse într'un salonaş mic din etajul de jos. „Totuşi voiu spune domnului meu, că DVoastră sunteţi aici," observă el, depărtându-să.

„Sunt curios, dacă îi mai priieşte dlui Black mâncarea, aflând presenţa noastră aci," zise Hill, aşezându-să comod pe o canapea, lângă colegul său. „Poate că-şi părăseşte oaspeţii şi va grăbi să vină la noi."

„De asta mă îndoesc," întrerupse Wilson. „După cât îl pot eu judeca, el este un bărbat cu multă stăpânire de sine şi cu sânge rece — el nu va tradà prin nici o trăsătură a feţei sale, cât de neplăcută îi este vizita noastră."

În intervalul cât să mai consultară ei între sine, servitorul să reîntoarse. „Dl Black vă salută, domnilor," zisă el, aşezând pe masă o tasă cu păhară şi vin. „Dânsul vă roagă să gustaţi din vinul acesta, şi îndată ce va fi liber, va veni la DVoastră." Cu aceste să depărtă.

„Aşa! Hm!" să răscoli Wilson pe canapea; şi deoarece nu dădea nici un sămn, că ar vrea să guste din vin, Hill întinsă mâna spre sticlă. Celalalt îl reţinù. „Mai bine dă-i pace şi nu gusta din vinul acesta," zise el. „În anumite împrejurări nu poţi fi destul de precaut."

Ei aşteptară vre-o jumătate de ceas în tăcere, ascultând când la ticăitul orologiului de părete, când la sgomotul ce pătrundea din prânzitor: ciocniri de păhară şi râsete vesele. Holman Black a dat cina aceasta în onoarea unui fruntaş al partidei sale şi invitaţii să înţălege, că erau numai amici politici. Domnii păreau a fi tare animaţi, deoarece a mai trecut o jumătate de ceas, până ce s'au gătit de plecare. În sfârşit au plecat toţi oaspeţii, şi îndată după aceea dl Black merse în salonul cel mic, unde îl aşteptau Wilson şi soţul său.

„Îmi pare rău, că am fast reţinut", zise el, salutându-i. După cum să vede, el nu-i recunoscù. „Ce vă aduce la mine într'un timp aşa neobicinuit? Ceva cauză politică?"

„Nu", răspunse Wilson în ton moderat şi fixând aspru pe domnul casei, „cauza noastră n'are de a face nimic cu politica, deşi pentru aceea ea nu e mai puţin importantă. Nu ai avea bunătate, să încui uşa, ca să rămânem neconturbaţi?".

(Va urma.)

Păstorul sufletesc şi săvârşirea funcţiunilor sacre.

(Continuare.)

Înainte de a porni preotul la ceva funcţiune va cerca, că toate cele necesari să le aibă la îndemână şi încă în măsura, în carea va avea trebuinţă. A începe să botezi sau să faci maslu şi, când e să ungi cu uleu, acesta îţi lipseşte, pentruca apoi să stai în loc până fătul sau cantorul vine cu el cumpărat dela vreun jidan; a merge la vre-o funcţiune, şi când colo să n'ai cărţile de lipsă sau cruce etc; a începe proscomedia la liturgia privată fără cantor şi apoi finind aceasta să aştepţi îmbrăcat până vine cantorul, sau dacă nu poate veni, serveşti fără cantor, pentrucă, vezi Doamne, subversează „extrema necesitas": toate acestea sunt lucruri foarte grele pentru conştiinţă şi detrăgător statului sublim preoţesc.

Cunosc o parochiă, în care s'a practizat păcătosul obiceiu (azi nu ştiu, cum e) că fără nici o conziderare la împrejurări s. agneţ la proscomodiă să lua totdeauna în o formă de mare. Acum, dacă să întâmplă, — prin postul mare — că era mulţi poporeni de cuminecat, sigur că sfântul trup nu ajungea, atunci vinea fătul cu un tăer, pe care el tăia mărunt prescure şi aceasta o turna el cu mâna lui în s. potir, iar preotul cumineca *fără scrupul* cu aceasta pe credincioşi mai departe.

A nu te îngriji să ai totdeauna mir proaspăt numai de un an, conform prescrisălor canoanelor bisericei, ci a servi din mirul anului acestuia atâta până când ajunge, chiar 2—3 ani, şi numai dupăce să gată a procura altul: însamnă mai mult decât laxitate.

Intenţionează a să căsători neamuri. Ceri dispensare, care, fiind neamul aproape, întârzie până ce sosesţe dela Nunţiatură. A cununa pe aceştia *„in speranţa obţinân dei dispensatiuni"* înseamnă a fi răspunzător înaintea lui Dumnezeu pentru concubinatul, în care ei trăiesc până la dispenzare.

D.) Să mai recere la păstorul sufletesc pentru a putea îndeplini toate funcţiunile, cum să cuvine, ştiinţă.

Nu e permis nimărui a să îndestuli cu ştiinţa şi cunoştiinţele câştigate în seminar sau înainte de ordinare, ci chiar dupăce a eşit în viaţa practică trebue să studieze mai mult. Câte cestiuni şi câte obiecte mai înainte le-a cunoscut numai în trăsuri generali! Acum are lipsă de cunoaşterea fundamentală şi detaiată a acelora. Numai studiul neîntrerupt îl poate face pe păstorul sufletesc să stea totdeauna la culmea chemărei sale, să-şi îndeplinească toate agendele neesceptionaver şi să fie păstor după inima lui Isus Christos şi rânduiala lui Melchisedec — *„făcându-să pe sine tuturora toate"*. Numai prin studiu poate preotul delătura lipsele credincioşilor săi atât cele spirituali, cât şi cele materiali; numai prin studiu îşi poate el câştiga respectul şi stima de păstor sufletesc în parochia sa şi posiţia cuvenită în societate. *„Buzele preotului vor păzi ştiinţa şi legea vor cerca din rostul lui, căci Îngerul Domnului atotţiitorul este"* zice prof. Malachia (II. 7) iar Osea (IV. 6.) *„Fiindcă tu ai delăturat ştiinţa, eu încă te voiu delătura pe tine să nu-mi serveşti mie în preoţie"*. Apostolul Pavel zice către Timoteiu (I. IV. 13). *„Păzeşte cetenia şi mângăierea, şi învăţătura, de acestea gândeşte, întru aceste fii, ca procopsela ta să fiă arătată întru toţi!" „Mergând învăţaţi toate popoarele"* zice Mântuitorul (Mat. XXVIII. 19) căci *„voi sunteţi lumina lumei, voi sunteţi sarea pământului, dacă sarea se va strica, cu ce să va săra, nu este mai mult bună de nimica fără numai să se arunce afară şi să se calce de oameni"* (Mat. V. 13).

Abstrăgând dela alte direcţiuni, în cari păstorii sunt datori a-să perfecţiona, dar cari nu formează basa temei, ce tractezi, — păstoriul sufletesc este dator ca să se nisuiască aşi câştiga cât mai mare ştiinţă şi cunoştinţă a ritului, a tipicului, a ceremoniilor bisericeşti, ca să le ştie originea, însămnătatea şi modul folosirei, căci numai atunci funcţiunile lor vor fi înălţătoare şi edificătoare. A recita cutare funcţiune numai din carte în mod mechanic, fără ca aceea data ocasiune să o-poţi esplica şi poporului cu toate frumseţele şi însămnările mistice ale ei, însămnează a băga în popor credinţa aceea, că orişicare laic, nunumai preotul, poate face „ostfeştane" ori altă funcţiune, dacă odată ştie ceti; însemnează a înstrăina pe popor de funcţiunile sacre aşa, că acelea încep a-să rări din ce în ce mai tare în detrimentul moral al poporului şi al preotului. ba pentru preot şi în detrimentul material. — A recita numai din carte vre-o rugăciune fără a cunoaşte dispositiunile bisericei referitoare la aceea, însămnează a espune statul preoţăsc, credinţa şi naţiunea noastră batjocurei şi râsului străinilor. Şi azi a mai ceti *blăstemele Marelui Vasilie,* decumva sunt în adevăr ale lui, şi azi a mai face *afurisenie* ar însămna o ignoranţă prea mare şi o ruşine pentru noi. dupăce există lege bisericească (îndrept. legei cap 33 şi 38), cumcă exorcismele nu-i permis a-să ceti fără de espresa concesiune a Ordinariatului. Chiar şi în biserica catolică, unde a fost introdus ord special spre acest scop, ordul esorciatului, azi cetirea esorcismelor depinde dela concesiune episcopească, care încă foarte anevoie să dă. (Vezi despre acestea mai pe larg la eruditul Dr. A. Grama, Foaia biser. 1885 p. 122.) (Va urma.)

Editor şi redactor răspunzător:
Aurel C. Domşa.

Feller' Elsa-Fluid

ajută iute și sigur la diferite morburi ca bunăoară: durerea de spate, junghiuri, rupturi, schrintiri, durere de cap, influență etc., are un minunat efect la durerea de stomac, la tusă, durerea de pept etc., după cum o dovedesc aceasta mai mult de 65,000 epistole de mulțămită. 12 sticle mici sau 6 sticle duple le trimite franco pentru 5 cor. farmacistul **Jenö V. Feller, Stubica Centrale 82.** (cott. Zágráb). — Ca un escelent mijloc purgativ pentru stomac se recomandă Feller-Elsa-Pilule. — 1 legătură = 6 sticle — se trimit franco cu 4 coroane!

Prăvălie românească!

P. T.

Prin aceasta am onoare a avisa publicul românesc de aici și jur, că am deschis în loc, — strada Tipografiei — sub firma:

V. POPP.

o prăvălie de mărfuri coloniale și de băcănie. Legăturile ce le am cu firme de frunte din patrie și străinătate, mă pun în plăcută posiție de a-mi procura articoli de prima calitate.

În urma praxei, — de peste 24 ani — în această branșă, cunosc pe deplin necesitățile clientelei, și astfel mi-am și asortat prăvălia cu tot felul de mărfuri, ca să pot satisface întru toate, atât în privința calității, a prețurilor, cât și prin un serviciu prompt și culant.

Recomandându-mă binevoitorului sprijin al publicului românesc din loc și jur, semnez.

Cu deosebită stimă:

V. POPP.

(11) 4—5

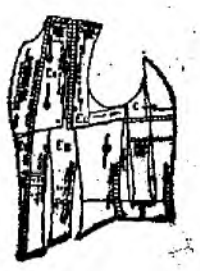

marca fabricei

De mare însemnătate pentru Dame!

Fie care P. S. Dómnă își póte însa-și pregăti cu o ușurință de neînchipuit

talia sa după ori ce modă

cu ajutoriul aparatului de croit talie pentru dame

inventat de **Anton Guschelbauer.** A fost censurat de academie. și posede nenumărate scrisori de recunoscință.

Își are patenta și e scutit prin lege în tóte statele culte.

Prețul unui aparat e 3 cor. franco rambursat.

Se caută agenți

Prospecte să trimit la cerere gratis

Cu tóta stima:

Antal Guschelbauer.

Sopron.

17 (32—52)

B. DÉNES BUDAPESTA, VI. Váczi-körut Nr. 61.

Urmașul lui **BRAUNER** și **KLASEK E. Plewa** inginer, representantul și depositarul ces. și imp. a fabricei de mașini și motoare în Ungaria.

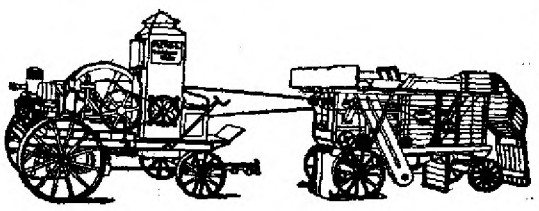

MOTOARE

cu bensin, gaz și vapor pregătite după model 1905

2—100 HP.

Locomobile cu benzin a 2—20 HP.

Mutoare trainice cu gaz, de toate mărimile, cu cari se spesează pe oară 2—3 fileri. Prețuri ieftine și condiții de solviri foarte ușoare.

Preț-curent gratis.

Să caută în provințe agenți cinstiți.

(10) 3—12

La esposițiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

Antoniu Novotny

în Timișóra-Fabric

(22) 28—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nóue, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregi armonióse, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provědute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întórce cu ușurință în ori ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o latură prin aceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand:

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, carî sînt provědute în partea superióră — ca violina — cu găurî după figura *S* și pentru aceea aŭ un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, așa, că un clopot patentat de 827 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiŭ. Mai de parte se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătător — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de tóce de metal.

Preț-curanturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul:

Pentru monarchia: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., ½ an 9 frc., ¼ an 4 frc. 50 cm.

Foea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni:

Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.

Tot ce priveşte foaia, să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XV. Blaj 29 Aprilie 1905 Numărul 17.

REÎNVIERE.

În timpul din urmă, aproape în fiecare număr, am avut notiţe, ori chiar articoli mai lungi, despre misiunile poporali, cari începute anul trecut la Cluj, s'au lăţit în toate părţile. Chiar şi în numărul acesta publicăm rapoarte despre misiunile îndeplinite în Mărgău, Rîu-alb şi Telec, trei poziţii opuse şi foarte depărtate ale Provinciei mitropolitane. În special Ilustrul Episcop al Lugojului lucră mult, ca exerciţiile acestea de pietate să se reslăţască în toate părţile diecezei sale, şi ostenelele ce se pun întru îndeplinirea lor, nu pot decât să înveselească pe tot omul de bine, care să gândeşte la o *reînviere* a poporului nostru.

Nu e vorba de aceea, că doară credincioşii bisericei noastre ar fi cufundaţi până în gât în păcate, nici că din inima lor s'a stins ori-ce schinteie a credinţei şi bunelor moravuri. Dinpotrivă, cei-ce cunosc ţăranul român de pretutindeni, pot să constate cu linişte, că e o notă specifică a lui religiositatea şi ţinerea cu tărie la credinţă. Chiar şi turburările nazarinenilor nu dovedesc altceva, decât o sete a poporului credincios după predicare, după învăţături religioase.

El simte în inima sa un gol, a dat tot ce a avut, a stors chiar ultimul picur de simţeminte pii, aşteaptă, ca şi pământul crepat de arşiţă, o ploaie, care să-l adape, o ploaie de noui învăţături, cari să-i umple iar sufletul, din care se poată scoate la vreme de ispită primejdioasă.

Nu e prăpădit de stricat poporul nostru credincios, el a fost numai cam prea delăsat, cam prea neîngrijit.

Preoţimea noastră prin multe părţi ani de-arândul nu şi-a mai deschis glasul, să tălmăcească la priceperea lui şi urmând firul gândirii lui, eternele poveţe ale religiunii lui Christos.

Poporul s'a deşteptat, a învăvat carte, a prins a ceti pe alocurea foile poporali puţine câte avem, dar bunişoare, şi în sufletul său au început a se lărgi vechile orizonuri, a început a i-se ageri privirea, a vedeà mai departe şi a cerceta cu de a măruntul totul.

Pentu un astfel de spirit, care a devenit sprinten şi gata a începe o nouă viaţă, n'a mai fost de ajuns grosul fum de tămâie, care a înegrit cu totul feţele blânde ale chipurilor sfinte de pe iconostas, nici cântarea trăgănată a îmbătrânitului dascăl, ori slovenitele predici din unsuroasele cărţi, — el aşteaptă un glas nou, mai puternic, mai potrivit cu gândirea lui deşteptată şi gata a face un pas înainte, el a cerut cu insistinţă: *predică şi învăţătură*. Şi acolo unde nu i-s'a dat, dorinţele lui n'au fost ascultate, s'a recit faţă de casa Domnului şi a începua o cerceta mai rar. Cât ce aud însă că în satul lui vor sosi preoţi străini, cari nu numai îi va face sfânta slujbă, făr îi va şi vorbi, grăbeşte acolo, le lasă toate şi stă cu sufletul deschis pentru învăţătură.

Şi raportorii nostri să mire de atenţiunea încordată ce el o arată zile de-a rândul faţă de cei ce-i vorbesc, fără ca să obosască, ori să se urască. Iar airea tresaltă prietinii nostri, când văd sutele de oameni venind în procesiune, mărturisându-se şi cuminecându-se, şi de bucurie sfântă ochii lor să umplu de lacrimi. Nu e stinsă schinteia din inima nici unuia, stă numai ascunsă sub spuză, îndată ce o adiere lină o atinge, se îmbujorează, face lumină şi se aprinde.

Pentru noi preoţii nu poate fi nimic mai înălţător în aceste sfinte zile mai ales, decât când vedem casa Domnului plină, când pe servitorul altarului îl vedem încunjurat de mulţimea credincioşilor sai. E sămnul cel mai neîndoios a alipirii şi dragostei, nu numai faţă de sine şi persoana lui, ci mai ales faţă de oficiul ce poartă. Pentru noi nu poate fi mai mângăietor, decât a constata cum pietatea creşte în inimile fiilor sufleteşti şi aduce bogate roade.

Şi chiar de aceea servească de pildă tuturora resultatele fericite ale misiunilor poporali, cari se generalisează tot mai mult. Fie ele un impuls, mai cu samă pentru confraţii mai tineri din cler, ca să folosească toate prilejurile, spre a vărsa în inimile credincioşilor din bogăţia eternelor învăţături creştine.

Fiul lui Dumnezeu a făcut totul pentru oameni, a luat natura lor, a suferit alăturea cu ei a predicat, a făcut minuni, a sculat morţii din morminte şi când a văzut, că nu e destul nici atâta — a murit pe lemnul Crucei, numai ca să ridice omenimea la înălţimea ce i-se cuvine, s'o reînvie spre o nouă şi fericită viaţă.

De ce nu l'am urma şi noi cari ne numărăm între servitorii săi?

Acum, când inima noastră se bucură, că scăpaţi de gerul iernii, de urâtele şi lungile nopţi şi zile posomorâte şi înorate, putem saluta cu drag natura ce reînvie, câmpul ce să îmbracă în flori şi verdeaţă, — acum, când cu inimă curată prăznuim marea sărbătoare a învierii Domnului, — de ce n'am dorì o reînviere din amorţire, o deşteptare spre o nouă viaţă şi a poporului românesc?

În anul acesta s'au pornit de odată două curente pentru trezirea poporului şi sufleteşte şi politiceşte. Să ne angajăm forţele în ambe aceste lupte, ca la anul să avem bucuria a sărbătorì amândouă reînvierile.

Christos care azi învie din morţi, fie garanţia cea mai sigură, că lucrând cu nădejde în Dumnezeu, cu toţii vom învia!

CORESPONDINȚE.

Misiuni poporale.

Telec, 14 April 1905.

Când un preot se dedică împlinirii de misiuni poporali, pe câtă vreme durează aceste, deja în momentul dedicațiunei sale, el trebue să fie pregătit și împăcat de a rezigna la odihna trupească. Asta s'a putut observa din abundanță la Mon. protopop Elie Câmpean și Ales. Donescu, cari continuarea în Bilbor lăsându-o preoților Ioan Dobrean și Mera. sâmbăta sara au plecat spre Telec, unde Duminecă dimineața îi aștepta sămănătura unui alt agru moștenit. În calea această de abia au putut să odihnească trei ceasuri în Corbu, pentrucă dealul „Bălașului", această spaimă a călătorilor spre Bicaz, îi amenința încă din ziua precedentă, așezându-se mai ales și un bunișor strat de zăpadă. Înainte de a se fi făcut deci ziuă, au plecat din Corbu, și însuflețirea sfântă biruind greul drumului, dimineața la oarele 8 au ajuns în parochia Teleculni, unde mulțimea de popor, în frunte cu On. Dumitru Drăgan, preotul Dămuculni, On. Pompei Butnar, preot în Valea-Jidanului și On. Aurel Rațiu, preotul local, îi așteptau deja.

1. În 9 c. la oarele 8 și ½ dimineața s'au început misiunile cu „Împărate ceresc", după care a urmat cuvântarea protopopului despre însemnătatea misiunilor poporali. S'a purces apoi la servirea utreniei și s'a continuat cu s. liturgie. După cetirea s. evangelii preotul Donescu a predicat despre „spiritul mut și surd", ear la finea liturgiei a predicat preotul Butnariu despre „îndurare".

S'a cântat părăstas și s'au cetit deslegări pentru morți, ear protopopul espune rezultatul frumos și programul de după ameazi ai misiunilor și se sfârșește cu cetirea molitvei pentru mărturisiri.

2. La oarele 2 după ameazi, protopopul începe catechizarea tinerimei școlare și adulte de ambele sexe, adunată în mare număr, fiind prezent și popor mult, apoi învățătorii și cantorii din apropiere au mărturisit până la oarele 4. când s'a purces la servirea inseratului. Au predicat preotul Drăgan despre „invidie", ear preotul Donescu despre „beție". S'a cântat „Paraclisul", după care protop. pregătește spre mărturisire, perfăcută de către patru preoți până sara la oarele 7 și ½. De remarcat este la locul acesta, că fiind de față și un inginer din România, originar din Albania, s'a mărturisit și el.

3. În 10 c. dimineața s'au început mărturisirile credincioșilor la oarele 6 ½, ear la oarele 9 s'a celebrat liturgia Presânțificatelor, la finea căreia protopopul predică despre s. Eucharistie. S'au cuminecat peste 400 creștini și s'au cetit multe deslegări pentru morți și vii. S'a cântat parastasul pentru morți, după care eșind cu toții în cimiter, protopopul predică despre nemurirea sufletului, judecata particulară și generală, despre purgator, raiu și iad, și termină cu cetirea mai multor rugăciuni și deslegare generală.

După amiazi apoi protopopul, preoții Donescu și Butnariu, servesc s. Maslu pentru bolnavi.

Astfel s'a răspuns hotărîrei sinodale din toamna trecută, în senzul căreia pentru anul curent s'au stabilit misiuni poporali în Bilbor și Telec. Mon. protopop și On. Donescu, apoi s'au reîntors către casă, deoarece Joi în 13 April îi aștepta sinodul nostru de primăvară, unde preoțimea și-a împlinit iară-și o frumoasă misiune.

Sfârșind a grăi tot adevărul, la noi pentru vitregitatea de comunicațiuni și mai ales pentru dispersiunea poporațiunii, în anul acesta s'a făcut mai mult o încercare de misiuni. Convingându-ne însă din nou, că revărsarea Spiritului Sânt în inimile oamenilor, ce minuni poate să producă; apoi că roadele acestei revărsări, ce încurăjare și mângâiere sugerează misionarilor, — pe viitor misiunile poporali să ne fie „suprema lex", pentru că e vorba de „salus rei publicae."

Ioan.

Mărgău, 18 April n.

În 14. 15 și 16 a l. c. protopopul Morlăcii și cinci preoți din tract au ținut misiuni poporale în parochia Mărgăului.

Mărgăul e o comună curat românească, așezată la poalele munților apuseni, locuitorii ei, fiind pământul cam puțin roditor, cei mai mulți își câștigă pânea, în țara românească ori în alte părți a țării noastre, negustorindu-se cu sticlă; călătoresc mult și vin în contact continuu cu străinii, de aceea îs cu mult mai expuși în privința morală, de cât alți credincioși de ai noștrii, cari petrec tot în satul lor și preotul totdeauna îi are sub supraveghierea sa părintască și plină de îngrijire.

Timpul acesta, care Preaon. protopop I. Pop și ceialalți On. Domni, l'au ales pentru reculegerea sufletească a mărgăuanilor, a fost potrivit, căci acum mai toți au fost acasă, așa încât folosindu-se de misiuni și-au putut lua în suflete o bună merinde morală, pentru călătoria ce vor face-o în decursul verii.

Slujbele sfinte s'au început în 14 April d. a. după ce au sosit preoții din satele apropiate. Au fost 6 preoți: protop. tractual Ioan Pop, Romonțan, preotul local, Agrișan din Bacău, P. Anca din Retitia, Sever Frățilă din Bologa și Irimieș din Secuieu. Preoții din nemijlocită apropiere, Agrișan și Anca au venit însoțiți de popor mult din comunele lor. Agrișan din Bacău a făcut o frumoasă procesiune din Bacău până în Mărgău, în frunte cu prapori, s. cruce și icoane purtate de feciori.

Socotind numărul mare al credincioșilor, cari au alergat din satele din jur la misiuni, de folosul misiunilor nu s'au bucurat numai mărgăuanii fără și locuitorii din Bacău și Ciula, cari în fiecare zi veniau în Mărgău.

Programul misiunilor a fost următorul:

Vineri după amiazi s'a făcut vecernia, la mijlocul vecerniei prot. tractual, a ținut predica de introducere despre sufletul omului, arătând poporului datorința ce o avem de a ne griji această comoară scumpă și dumnezească. După inserat s'au început mărturisirile, cari au ținut până la 7 oare sara; la 8 oare s'a început acatistul Preacuratei, la mijlocul serviciului protopopul își începe ciclul de predici despre penitință și cuminecătură.

Sâmbătă dimineața se servește utrenia în decursul utrenii se spune predica a treia; imediat după utrenie se începe liturgia, după evangelie protop. ține predica IV. vorbind despre scandal și influința dezastruoasă a pildelor rele. La sfârșitul liturgiei s'au cuminecat peste 300 de creștini, cari cu sufletul pocăit s'au apropiat de păharul mântuirii.

După amiazi servindu-se inseratul după „lumină lină" protop. iar continuă predicile, vorbind despre recăderea în păcat, arătând ce nemulțămire mare și batjocură față de persoana lui Dumnezeu, e călcarea făgăduinții făcute în scaunul mărturisirii.

Terminându-se inseratul, s'au continuat mărturisirile, sara pe la 9 ciasuri s'a încenut Paraclisul Preacuratei după cântarea III. din canon, protopopul vorbește a șasa oară, despre iubirea lui Dumnezeu.

Duminecă des de dimineață s'au mărturisit băieții, mai mărișori, dela școală, pe la 7 oare s'a început utrenia. După evangelia dela utrenie protop. ține predica VII. vorbind poporului, care aproape în număr de 1500 de persoane s'au adunat în biserică să asculte cuvântul de învățătură.

Predica a șeptea a avut de obiect, iubirea față de deaproapele, care trebue să fie puterea ce alcătuește din mai multe membre — din mulți creștini — corpul mistic al lui Christos.

Voind cei mai mulți credincioși a se cumineca astăzi a VIII. predică a protopopului, a fost despre s. cuminecătură, deși acest obiect a fost cel mai greu, totuși oratorul fiind bine pregătit și cu bună praxă în oratoria poporală a mișcat și puternic a străbătut în sufletele credincioșilor.

La inserat a fost predica a IX. despre rugăciune, iar după inserat ieșind preotul și poporul în cimiteriul bisericii, preotul din Bologa S. Frățilă spune predica a X. despre datorința ce o avem de a ne ruga pentru sufletele morților.

Din cimiteriul bisericii s'a făcut procesiune la cimiteriul din marginea satului, aici încă s'au cântat troparele și s'a cetit deslegarea morților. După ce s'au gătat toate serviciile, preotul din Bacău își ia rămas bun dela preoții ceialalți și dela poporul din Mărgău și cu mulțimea de poporeni din Ciula și Bacău merg spre casă în procesiune, ducând în suflete suveniri sfinte de pietate dela misiunile din Mărgău.

Eu n'am mai luat parte la misiuni, dar m'am convins că sunt folositoare pentru preoțimea și poporul nostru, cumpănind împrejurările, între cari trăim, pe cum și flexibilitatea poporului nostru în lucruri religioase și morali; în săptămâna trecută fiind de față la misiunile din Mărgău am văzut rezultate de mult preț și efecte uimitoare.

Pe poporul nostru mulți îl acuză, că nu-i destul de atent la servicii bisericești și că-și perde paciința în decursul predicilor. În Mărgău m'am convins de contrarul, cât au ținut misiunile, biserica a fost ticsită de creștini și serviciile le-au ascultat în cea mai mare liniște și cu atențiune încordată.

M'am bucurat mult și am simțit o mângâiere nespusă, văzând luarea aminte cu care au ascultat predicile protopopului I. Pop. Adevărat că toate predicile au fost spuse după modul de gândire a poporului și potrivite cu starea lui sufletească.

Înainte de ce aș fi scris eu șirele acestea, rugăciunea multor sute de suflete se va fi înălțat la cer, spre a cere resplată sfântă prot. I. Pop pentru dragostea și râvna părintească, cu care le-a aruncat în inimi schinteia învățăturii creștine spre a le aprinde focul iubirii de Dumnezeu și oameni.

A descrie fericirea, ce a simțit-o părintele Romonțan — preotul local — văzând atâta strălucire de dragoste sfântă pe fețele fiilor săi, mie-îmi e cu neputință și de l-am ruga ca însuși să ne spuie, de sigur nu ne-ar puteà da în cuvinte icoana fidelă a fericirii, ce i-au cauzat-o misiunile făcute în parochia sa.

Cei cari doresc sanarea multor rele, plivirea multor burieni din via lor sufletească pe cum și mângâierea părintească, ce a avut-o părintele Romonțan, adune-se trei—patru frați împreună și fiind Christos în mijlocul lor vor dobândi ce cer și doresc.

Eu spunêndu-mi părerea după impresiunile, ce mi le-au făcut misiunile din Mărgău, cu siguranță pot zice, că de se vor face în parochiile noastre misiuni dese și cu zelul recerut, în 4 ori 5 ani vom produce adevărată regenerare în poporul nostru.

—*fr.*—

Râualb, la 19 April 1905.

Vineri în 14 c.

La 3½ oare p. m. Preaon. Domn vicar foraneu Dr. Iacob Radu împreună cu preotul local Iosif Stupinean au mers la s. Biserică, carea era întețită de public și s'a servit Denia de către susnumitul vicariu, iar parochul cu docentele au asistat ca cântăreți; după denie a predicat vicarul ca de introducere mai bine de o oară.

După predică a urmat mărturisirea poporenilor din parochie până noaptea târziu.

Sâmbătă în 15 c.

Utrenia a servit-o parochul local. La 8 oare a. m. a sosit protopopul Dr. Valer Frențiu, carele dimpreună cu vicariul au ascultat mărturisiri. La finea utreniei a predicat iar vicariul, iar sub decursul s. liturgii servită tot de parochul locului: protopopul și vicariul a ascultat mărturisiri, iar după cumineceres a lor, pe cum și a pruncilor de școală, a predicat protop. Dr. Frențiu asemenea mai bine de o oară.

După amiazi la 3 oare s'a servit inseratul de către protop. Dr. Frențiu, la care la început a predicat Dr. Radu, iar la fine Dr. Frențiu, după care iar s'au ascultat mărturisiri, la cari ni-au ajutat și preoții din Șerel, Paroș-pestere, Rechitova, Vălioara și Santa Maria, la olaltă vre-o 8 preoți până noaptea târziu.

Duminecă în 16 c.

Dela 6 oare dim. s'au început iar ascultarea mărturisirilor, pe la 8 oare au venit și cei alalți preoți, parte cu trenul, parte cu trăsura, așa ca acum mărturisau vre-o 15 preoți prin casele poporenilor, anume pregătite spre acest scop. — Poporul din satele vecine venia tot cete-cete, bună oară ca la o ruga dela mănăstire. Pe la 8½ oare vine preotul din Șerel cu procesiune, îmbrăcat în odăjdii sfinte cu întreg poporul. Era ceva înălțător a vedeà atâta lume străină îmbrăcată în haine de sărbătoare, alergând pentru ca să-și îmbrace și sufletul în haină de sărbătoare.

Pe la 9 oare nu mai încheape mulțimea în biserica mică din Râualb. Pela 10 oare când s'a început s. liturgie servită de vicar. Dr Radu, de protop. Dr. Frențiu și de parochul Rechitovii, Sofron Olean, vre-o 14 preoți, tot ascultau la mărturisiri și au tot ascultat până după 11 oare, mai mult, și după ce s'a primit s. Liturgie încă tot veniau oameni străini la mărturisire.

Cumineceres a s'a făcut din 3 Potire de către cei 3 preoți concelebranți.

Era o priveliște măreață a vedeà atâta mulțime alergând cu sete pentru a se împărtăși cu ss. Taine. S'au mărturisit și cuminecat la o mie de persoane.

Preotul din Râualb e numai de 2 ani în aceasta parochie, și cu astă ocasiune i-a venit un poporean la mărturisire, carele s'a născut în 1858, adecă de 47 ani și carele în viața lui nu a fost mărturisit și cuminecat; asemenea unui de 30 ani la protop. Dr. Frențiu.

Iată dar roadele misiunilor poporali!!! Căci dacă altă mângâere nu am fi avut, decât singur salvarea acelor 2 suflete, și asta ar fi destul.

Astăzi la Utrenie a predicat vicariul, iar la s. liturgie Dr. Frențiu, dar nu mai mult în biserică, ci afară sub cerul liber, pentrucă în biserică nu ar fi încheput nici ¼ parte din poporul adunat.

Cântările dela s. liturgie le-a esecutat învățătorul comunal din loc: Gavrilă Moș cu pruncii școlari, carele fiind un creștin bun și cântăreț mare de voie bună a instruat pruncii. Deci lauda i-se cuvine lui.

Au alergat popor mult din satele vecine, ma încă și neuniți.

Deși primăvara asta e ploioasă, totuși bunul Dumnez-u, s'a îndurat ca în acelea zile pentru noi de sărbătoare, ni-a dat zile frumoase și senine, încât misiunile ni-au succes peste așteptare.

În fine vicarul prin o predică acomodată a încheiat misiunile, după carea îngenunchind cu toții ni-a împărtășit și binecuvântarea archierească dela preaiubitul nostru Archieren.

Sinoadele protopopești.

— *tr. Coșocna.* —

Din Câmpie, April 1905.

Sinodul protopopesc al districtului Coșocnei, s'a ținut la 20 April a. c. în Coșocna, sub presidiul harnicului și zelosului protopop Ioan Hățegan.

O zi de sărbătoare a fost aceasta pentru preoțimea și corpul învățătoresc din acest district. Preoții și învățătorii cu drag au alergat să se sfătuiască cu șeful lor asupra mai multor obiecte de interes bisericesc-școlastic.

După celebrarea s. Liturgii în noua biserică de către trei preoți, pontificând Prea On. Dn protopop, cântând corul învățătorilor, ne-am adunat la școală în ședință sinodală, unde după întonarea rugăciunei „Împărate ceresc" iubitul protopop Ioan Hățegan prin o vorbire însuflețitoare, bineventând pe preoții și învățătorii din district, îi roagă, să-i deie ajutor la desbaterea obiectelor momentoase pentru cari sau adunat, și dechiara ședința sinodului de deschisă.

Presidiul aduce la cunoștință, că, disertațiunea pentru ziua de astăzi a fost concreznță să o țină adormitul în Dl fost preot al Fratei Ioan Câmpian, însă în locul dânsului de asta dată o va ținea Dsa.

Disertațiunea cu motto: „Cine este acesta care iartă și păcatele?" Luc. c. 7. v. 40. S'a ascultat cu atențiune și evlavie, vorbind și desvoltând foarte frumos: necesitatea și instituțiunea divină a s. sacrament al Penitenței.

Prea On. protopop arată schimbările făcute în district, mutarea la celea eterne a foștilor preoți districtuali, Ilariu Ciungan fost paroch Booș, și Ioan Câmpian fost preot în Frata; față de cari membrii sinodului își esprimă condolința prin sculare, zicând: „Dumnezeu să-i ierte"; Mai spune apoi că districtul a câștigat trei preoți noi, tineri și zeloși: Vasiliu Micușan dispus de paroch în Frata. Petru Suciu de paroch în Booș și Ioan Crișan de paroch în Tothaza, cărora membrii sinodului le urează mulți ani fericiți în mijlocul lor.

Între obiectele ce s'au pertractat mai interesante au fost punctul IX din program, cu privire la contribuirea din adjutul erarial acelor împărtășiți.

Membrii sinodului a decis cu unanimitate: ca 2% să se deie la fondul deficienților, iar 3% la fondul viduo orfanal, să se roage Prea Ven. Ordinariat să afle o modalitate, ca preoțimea din întreagă Archidieceza să solvească într'o formă aceste percente, și cu ocaziunea proximă a primirei adjutului să se subtragă aceste percente dela fiește-care preot împărtășit.

Ce nespusă bucurie s'a luat spre știință notificarea Prea On. Ioan Hățegan, că în urma rugărei sale, Academia română din București, a donat bibliotecei reuniunei docentele din districtul protopopesc al Coșocnei 68 opuri, în valoare de 200 lei, pentru cari s'a făcut teacă, iar portul de 20 cor. 40 fil. l-a solvit din al său, Corpul docental esprimă mulțămită protocolară atât Academiei române cât și iubitului protopop Ioan Hățegan.

Asemenea s'au primit cu bucurie și rațioținarea fond. cult. a district. Coșocnei care prin grigea și interesul arătat față de acest fond de zelosul protopop, cu finea anului 1904 statul activ se ridică la frumoasa sumă de 1095 coroane 22 fileri.

M. On. Dionisiu Morariu parohul Juriului de Câmpie, face propunerea și membrii sinodului o primesc ca să se roage Prea Ven. Ordin. că la proximul sinod Archidiecezan să se primească între punctele de desbatere: înființarea reuniunei de înmormântare a preoților Archidiecezani.

Tot în sinodul acesta s'a constituit și forul protopopesc de I. Instanță al districtului Coșocnei, alegându-se pe lângă On. Aureliu Poruț, paroch în Dezmir de *fisc;* M. On. Dionisiu Morariu, paroch și v.-protopop onorar în Jurul de Câmpie, de *defensor;* On. Ioan Petean, paroch și notar districtul în Corpade. Basiliu Hopârtean paroch în Gadalin, Aurel Pop paroch în Jucul superior și Mihail Hodârneu paroch în Pata de *assesori.*

P.

— *April 1905.*

Districtul protopopesc gr.-cat. al M. Uioarei, şi-a ţinut Sinodul de primăvară la 17 April c. în comuna M. Uioara sub prezidiul ordinar, au luat parte 18 preoţi, au lipsit 3.

Tot în aceea zi şi despărţământul M. Uioara a reuniunei învăţătorilor gr.-cat. din Archidieceză şi-au ţinut adunarea de primăvară în comuna vecină Uioara superioară, la care au luat parte 9 învăţători au lipsit 3.

La 9 oare a. m. fiind de faţă învăţătorii şi un public număros s'au slujit în biserică părăstas întru amintirea repausaţilor preoţi dela biserica M. Uioarei — s'au mărturisit preoţii şi învăţătorii la trei confesari. După care dispensaţi învăţătorii să meargă la ale sale, prezidiul după deschiderea sinodului, aduce la cunoştinţă ca la 15 Febr. c., în numele clerului tractual a adresat Escelenţiei Sale Înalt Prea Sfinţitului Metropolit Dr. Victor Mihályi de Apşa omajiala felicitare din incidentul împlinirei a lor 30 de ani, de când a fost consacrat întru episcop, sinodul prin sculare manifestându-şi veneraţiunea către Înalt Prelat, erumpe în un întreit „să trăiască.“

După ce să ieu spre ştiinţă şi conformare mai multe ordinaţiuni consistoriale, referitoare la administrarea şi manipularea averilor bisericeşti, pe cum şi la înaintarea moralităţii în popor să remarca hotărirea:

a) ca pentru fondul deficienţilor şi viduo-orfanal să se subtragă 5% din ajutorinl de stat.

b) la fondul esactoral să concurgă bisericile tot cu sumele din anul trecut.

c) pentru ca peregrinajul la mănăstirea Ciungei pe zina de sta Marie mare să se poată continua cu succes, din banii încurşi la peregrinajele trecute, cu concesiune prea înaltă, aproape de biserică, să se ridice un şopru, pentru de a se putè servì sub el s. liturgie în timp ploios, eventual să servească de adăpost peregrinilor sosiţi cu o zi mai înainte.

Cassariul publică raţiunile fondului bibliotecei tractuale, care aflându-să în ordine să primesc; restanţierii să provoacă aşi achita restanţele.

Să alege o comisiune de trei pentru noua inventare şi numerisare a cărţilor bibliotecei.

Sinodul de toamnă la învitare O-lui I. Ilian se va ţinè în comuna Grind.

n.

Nr. 449—1905.

APEL.

Pentru a putea compune atât pentru expoziţia din vara aceasta, cât şi pentru muzeul nostru etnografic *o colecţie cât mai completă de ouă încondeiate cu desemnuri şi motive originale şi tipice româneşti*, ne adresăm pe această cale tuturor prietinilor noştri şi în prima linie conducătorilor despărţămintelor noastre, ca din incidentul sărbătorilor de Paşti să adune din ţinuturile lor cele mai frumoasă şi mai caracteristice modele de ouă încondeiate şi să ni le trimită pe sama colecţiunilor ce pregătim. (Adresa: Biroul Asociaţiunei, Nagyszeben, strada Morii Nr. 6.)

Sibiu în 24 April 1905.

Prezidiul Asociaţiunei:

Şuluţu.

Noutăţi.

„Christos a înviat!“ Salutăm din toată inima cu această sfântă vorbă pe toţi iubiţii nostri colaboratori şi cetitori.

Întru mărirea lui Dumnezeu, Dragoş Mitru credincios gr.-cat. din Şuimal făt bisericesc de 35 de ani, care prin sârguinţă şi cruţare dispune de o avere frumoasă — a cumpărat pe sama bis. noastre a căreia mic serv e şi dânsul, un potir de argint întraurit cu 62 cor. iar acuma anul o cădelniţă cu 22 cor. Esprim mulţămită acestui donator — sperând că şi în viitor îşi va deschide visteria agoniselei sale, când lipsa bisericei noastre va cere! Dumnezeu să-i primească jertfa întru jertfelnicul său cel mai pe sus din ceriuri! *Vasiliu Pop,* paroh greco-catolic.

Sfinţire de biserică. La Rusale a. c. se va sfinţi de P. Sa Episcopul, *Hossu,* frumoasa biserică din *Varadia.* Bravul popor gr.-cat. de acolo sub conducerea preoţilor: *Paul Iorgovici,* (sub acest venerabil preot s'a ridicat biserica) şi *A. Radu,* de pe acum se pregăteşte pentru măreaţa serbare şi pentru primirea deamnă a iubitului lui Părinte. Greco-catolicii de acolo au două coruri: unul vocal şi altul instrumental, cari în mai multe rânduri au dat probe despre inteligînţa şi nizuinţele poporului. Corul vocal sub conducerea unui ţăran inteligent şi în zilele exerciţiilor spirituali a cântat aşa de frumos şi armonic încât un preot străin zicea, că e o adevărată fericire să-l asculţi.

Ştiri literari. Institutul „Minerva“ din Bucureşti a publicat de Ss. Sărbători următoarele scrieri: C. Sandu-Aldea: *în urma plugului,* novele şi schiţe, şi Augustin Paul: *Între Someş şi Prut,* schiţe, impresii, amintiri. Costă fiecare cor 1.30 — şi se pot procura dela Librăria seminarială din Blaj.

Conscrierea alegătorilor. Listele de alegători dietali compuse de comisiunile comitatense stau la dispoziţia tuturor în cancelaria comunală sau la notarii cercuali. E de datorinţa noastră să controlăm aceste conscrieri, să le censurăm şi eventualele greşeli să le reclamăm forurilor competente. În direcţia aceasta de un nepreţuit serviţiu ne poate fi broşura dlui Dr. Romul Boila: *Dreptul de alegător,* apărută zilele acestea în tipografia noastră. În ea se dau *toate* instrucţiunile de lipsă. Observăm că listele de alegători sunt expuse la oficiile numite, cel mai târziu din 5—25 Maiu şi apelatele se pot face din 5—15 Maiu n.

Convocare. Adunarea de primăvară a despărţământului Blaj aparţinător reuniunei învăţătorilor gr.-cat. de Alba iulia şi Făgăraş, se va ţinea în Ţapu (Csicsoholdvilág) la *14 Maiu st. n. a. c. oarele 8 a. m.* — Reuniunea învăţătorească gr.-cat. „Mariana“ despărţământul II. îşi va ţinea adunarea sa generală ordinară la *7 Maiu* a. c. în casa şcoalei confes. gr.-cat. din comuna St.-Iosif (Poiana), la care se invită cu toată stima a lua parte atât Domnii membrii ordinari şi ajutători etc., pe cum şi On. Public interesat de cauza şi progresul instrucţiunii publice.

Petreceri. Corul din Ernotfaia învită la concertul împreunat cu teatru şi declamări ce va da în 1 Maiu st. n. a 2-a zi de Paşti în Hotelul orăşănesc „Balhaus“ din Reghinul săsăsc sub conducerea înv. Alexandru Sighiorean. Venitul curat este destinat în favorul edificărei şcoalei gr.-cat din Ernotfaia. — Senatul şcolastic gr.-cat. din Bucerdea-grânoasă învită la maialul şi producţiunea şcolară, ce să va ţinea în 4. Maiu st. n. 1905, ziua de sf. George, în sala şcoalei gr.-cat. — Tinerimea română din Buciumi invită la producţiunea teatrală împreunată cu cor şi declamaţiuni, ce o va aranja în Buciumi (Vármező) la 7 Maiu st. n. 1905 în şcoala română din loc. Venitul curat e destinat şcoalei.

Economii, cari să interesează de motoarele cu benzină, gaz şi vapor şi de locomobilele cu benzină, să ceară înainte de toate un Preţcurent dela B. Dénes, Budapesta, VI. Váczi körut Nr. 61, cea mai bună firmă în astfel de lucruri. Preţ-curentul îl primeşte fie-cine gratis şi franco.

Prăvălie nouă. Atragem atenţiunea cetitorilor asupra inseratului de pe pag. ultimă, despre deschiderea unei prăvălii româneşti sub firma V. Popp. Din parte-ne recomandăm cu toată căldura această prăvălie românească, în acest jur curat românesc.

Dreptatea învinge. Farmacistul Schneider din Reşiţa a fost osândit de judecătoria din Lugoş cu 400 cor. amândă în bani şi cu 500 cor. spese de proces, pentrucă a imitat Finidul-Elsa si l'a adus în circulaţie. Întreg depositul de Elsa-Fluid a farmacistului Schneider a fost secuestrat. — Publicul să se ferească de imitaţiuni, şi cine voieşte să comande Elsa-Fluid, care foloseşte la cele mai multe morburi d. es. influinţă, ferbintală, tusă, durere de şele, junghiu, ruptură, reumă durere de stomac, de cap şi de dinţi, epilepsie, durere de ochi, lipsă de apetit, insomnie, anemie vătămătură, degerătură etc., să se adreseze deadreptul la Feller V. Jenő farmacist Stubica. Centrale Nr. 82 comitatul Zágráb, care trimite franco pentru 5 cor. 12 sticle sau 6 sticle duple.

Necrolog † *Ioachim Frenţiu,* asesor consistorial şi paroh gr.-cat. în Zăbran, după un morb greu şi îndelungat, Mercuri în 19 Aprilie 1905, la oarele 9 sara în anul al 69-lea al etăţii şi al 42-lea al preoţiei, fiind împărtăşit cu s. sacramente ale muribunzilor şi-a dat nob lul său suflet în mânile Creatorului. — Sincere condolenţe!

Odihnească în pace!

Posta redacţiunii.

A. P. B. Vor urma amândouă.

Iterum. Sperăm să-i facem loc în un număr apropiat.

D. M. A rămas pe altă dată.

Robescu. A sosit, vă vom avisa.

Măc N'a mai fost loc de astă dată.

Licitaţiune minuendă.

Pentru edificarea şcoalei gr.-cat. cu două sale de învăţământ în comuna Hob.-Uricani prin aceasta să escrie licitaţiune minuendă pe *ziua de 11 Maiu a. c. la 3 oare d. a.* la subscrisul oficiu parochial.

Preliminariul de spese este stabilit în *Cor. 10208.39.*

Doritorii de a licita au să depună 10% vadiu din suma învoită pentru edificare.

Planul, proiectul de spese şi condiţiunile detailate să pot vede la subscrisul oficiu parohial.

Oficiul paroh. gr.-cat. Hob.-Uricani la 23 April 1905.

Nicolau Zugrav,
paroh — preşedinte
sen. şcol.

PARTEA LITERARĂ.

SĂRACU IONU DIACULUI!

Liniștea tristă dintre cei patru pereți a chiliei joase, înguste, îl apăsa ca și când i-ar sta o piatră de moară deasupra pieptului Simția că să înădușe. Prin ferestrile mici, împânzite de paiangenii harnici, se strecură, țișnind pe unde ochiul vede mai bine, razele moi a lunii stăpânitoare afară. Ion eși, închizând ușa încet, și să așeză pe podmolul de lângă vechea căsuță sperioasă. Își răzimă coatele de genunchi, iar obraji aprinși și-i îngroapă în palme. — Rămase așa împietrit.

Pacea adâncă stăpânea peste sat. Ceriul stropit cu argint îmbrățișa tainic dealurile înalte. Din vreme în vreme o adiere lină, — ca o respirare de înger, trezia frunzișul bogat a vechiului stejar ce străjuia în mijlocul curții, ca o sentinelă întârâtată, pusă de strămoșii cuminți, ca să vegheze asupra urmașilor. O cucuvae desnădăjduită țipă dintre ruinele mari a unei căsi boerești, ca și când ar fi atinsă de săgeată. Svonurile rare, șoaptele, ce să desprindeau, — nime nu știe de unde — aveau răsunet lung în liniștea adâncă. Într'un târziu dintr'o vale îndepărtată veniau, fără să știe, valurile unei doine puternice. Nemărginirea dorurilor ei să topia încetul cu încetul în dealurile împădurite, negre ca un strat de păcură. — Când sfârși cântecul, și celea din urmă unde părea că să înaptă încă odată înapoi de supt bolțile oarbe a pădurii, Ion oftă adânc, să oțări odată în toate oasele, și apoi își apăsă mâna stângă pe inimă.

— „Sărac de maica mea! Iată, mă voi prăpădi așa fără să știe nimeni!“

Ochii cu luciri bolnave, negri. spuneau o durere adâncă, — o arsură care e ascunsă undeva, și care-l va mistui în curând. Părul mare, pieptinat înapoi strălucea metalic în razele lunii. Ca într'o adiere își mângâie fruntea albă, clătină din cap cu neîncredere. Ar vrea să se scoale, să plece *undeva,* dar ca o mână grea îl ținea împietrit acolo, gândul că nu să poate. Cum? El un biet flăcău din sat să aivă îndrăzneală? Și chiar să o aibă, să fie de zece ori așa de tare pe cât e, i-s'ar despica în două inima, înainte de ce ar părăsi curtea supt povața unui gând păcătos! Și totuși, simțea de asemenea o durere mare, care îi poruncea să se ducă, chinuindu-i într'una sărmanul trup ofilit.

„Greu păcat a dat peste mine, Doamne! Amar de zilele mele. Iată mă voiu stinge așa, mă voiu topi, și nimeni n'are să știe, și nimeni nu-mi va vărsa o lacrimă pe mormânt. Izbăvește-mă Doamne că *altul* nu poate. Ar mai fi *cineva,* dar nu știe nimic. Și de ar ști, totuși... nu ar putea!.“

Un vânt călduț adie acum încet, mulcom, sărută florile adurmite pe livezi, să perde prin frunzele negre, ce tresar ca în vis, și să coboară plin de miresme. — Obrajii lui Ion ardeau ca para, iar capul îi vuia. Ar mai fi stat în răcoarea liniștitoare pentru el, dar să temea că va învinge puterea ce-i spunea printr'un glas *simțit,* sălbatic de patimă, să *meargă!* Întră astfel în casă, și să întinsă pe păcelul, ce nu-l mai așternea nimeni, cu ochii mari pironiți în întunerecul grinzilor. Luna trecusă în dosul căsuții acum, și în chilie să făcea tot mai întunerec. Pentru Ion însă era o lumină orbitoare, când înaintea ochilor deschiși să arăta un chip alb, cu gene lungi, mlădioasă ca o trestie. Și atunci pleoapele să închideau grele. Târziu numai îl părăsi închipuirea asta. Și atunci, ostenit, îi veniau în minte două icoane blânde, jalnice, părinți lui.

Și nu au fost Diacu și muierea sa decât doi oameni de aici din sat, dar avusără o inimă, de plătea un corn de țară, și amândoi au avut o singură inimă. Nu s'au găsit, după moartea lor, o singură gură ca să-i vorbească de rău. Au muncit în celea câteva jugăre de pământ, și au ținut în toată viata lor câte două vaci trupeșe, cu coarne albe, largi, — nici mai multe, nici mai puține. Și nu se plânsără o singură dată, că trăiesc cu amar. Bărbatul era și diac la biserică, era între fruntași satului său. Și nici glas ca glasul lui nu s'a mai pomenit, afară de unul — a ficioru-so. Ion era bucuria celor doi oameni buni, nu fala lor. — Odată să bolnăvi greu, și diacul o săptămână încheiată n'a închis un ochiu, ci din toate cărțile ce le află la biserică ceti lângă patul bolnavului. Și băiatul să tăcu sănătos cum e mărul.

Dar iată că la o bobotează înghețată, cântând Iordanul în urma popii Petru, să răci cumplit. A doua zi i-să tăiasă graiul, și peste trei săptămâni îl părăsi și sufletul curat, ca o undă de zăpadă. La îngroparea lui, care cântase la groapa atâtor, nu era cine să cânte. Ficioru Ion, să îndoia din genunchi, și fața albă ca varul era scăldată mereu în lacrimi. — Așa a trebuit ștergându-și mereu ochii, singur să facă popa slujba întreagă.

La doi ani lelea Safta a fost spintecată de taurul satului care turbase, zice-să, așa din bun sănin. Și ficioru-său Ion, în zădar așteptă în ziua aceea la coasă, prânzul.

Așa rămase singur în chilia părăsită, visând la cei ce s'au dus să nu să mai întoarcă. Cu mare chin s'a apucat să țină de coarnele plugului făcut de tatăsău, și să tragă singur brazdele de iarbă înaltă mirositoare. — Totuși apucă de eși cât de cât deasupra durerei. — Și gospădăria pe câmp era tot ca pe vremea când trăia bătrânul. — Ajunse în locul acestuia și diac la biserică. Și se vorbea în satele vecine de mândreniile de cântece ce răsuna duminecele și sărbătorile, și câte odată și în zilele de lucru, aci în biserica lor.

Așa îndurerat, fără rudenii de aproape, crescu și să făcu acum om întreg. Și o duse bine până odată, într'o Duminecă a Floriilor. De atunci liniștea lui s'a dus ca pe apa vinerii, și viața-i nu mai plătea nimic. — Vedea el Ionu Diacului bine că-i rău și tot mai rău are să fie de nu s'a stăpâni. Dar putea el să se stăpânească? Nu putea! Faptele le ținea legate, dar gândurile, icoanele ce-i răsăria mereu în minte. — aceeaș icoană de foarte multe ori, — acestea nu aveau frâu. — Când își aduce aminte de florile acelea, i-să pare întâi că-i răsare soarele supt țița stângă, apoi ca o noapte neagră să lasă peste el, și el să adâncește, să perde acolo, cu inima străpunsă de lungi suliți arsă.

Era o dimineață senină, senină în Dumineca aceea. Aerul tare, umed de respirarea sănătoasă a nopții, învia peptul. Câmpiile băteau în verde, iar în sat pe lângă gardurile de nuele, să întindeau covoară înguste, lungi, verzi de-ți rămânea ochii pe ele. Ion să sculă foarte voios, și își potrivi vesmintele, cum i-le potrivea lelea Safta, până trăia.

La biserică, în strană, sta mândru privind spre altar. Lumea venisă toată, și rămurelele de sălci, își arătau mățișori argintu, din mâna fie căruia. Ficiorul Diacului cântasă în ziua aceea, cum cânta fiertatul în sărbătorile la cari ținea mai mult. Cântase până la priciasnă. Acolo, — cum ține lung cântarea — Ion își plimbă ochi aprinși prin biserică. Altădată privirea-i era ațintită într'un loc numai, și de văzut nu vedea pe nimeni. — Acum, în trăgănarea îndelungată luminile sale cercetau, așa în neștire, prin lăcașul sfânt. — Deodată glasul îi amuți, ochii îi rămaseră pironiți la o domnișoară înaltă, subțirică, albă — albă, și fragedă. Cantorii ajutători, ce-l urmau, duseră ei priceasna mai departe pe toate ariile. — Domnișoara își plecă în carte ochii ce o dureau, arși de privirile fulgerătoare. — Nu să simția bine, și abia aștepta să se gate slujba.

Afară totuși, — ținând de mână pe părintele, la stânga căruia să împedeca diacul cel tinăr, — nu să putu stăpâni să nu zică:

— „Da minunat mai cânți voinice! Așa glas mai rar să auzi. Și la oraș ar fi căutat.“ Ion întâiu nu înțălese cuvintele spuse într'un glas argintiu, ciripitor, ci numai le auzi, ca o muzică plăcută. Dar când — gândindu-se — le înțălese, îi străluceau nunumai ochii, ci și obraji aprinși. Suridea în toată ființa lui. — Ziua aceea întreagă a visat. — Numai noaptea târziu treaz, începu să-și dea samă bine de ce a fost. Și s'a îngrozit, ca la presimțirea unei nenorociri mari. — Ochii aceia ca două cicori pe cari i-a prins uitânduse lacom la el, când trăgăna priceasna, părea că-i arată totodată de departe o prăpastie adâncă.

Mai văzuse el domnișoare, dar pe *asta* până atunci nu. O rudenie îndepărtată a popii, venită pe sărbători aci, să-i mai îndulcească traiul de cuc bătrân. Învățase la școli în oraș, și acum veni cu obraji de zăpadă. cu ochii visători.

În săptămâna patimilor, — Ion nu s'a scăpat de friguri. Biserică în toată ziua, și domnișoara nu lipsia nici când, căci era dintr'un neam foarte bisericos. Diecelul cânta troparele jalnice, podobiile pline de întorsături, sedelnele lung țiitoare. Glasul lui plângea, tremura, să înălța, cum să vor fi înălțat spre Domnul sufletele sfinților bătrâni cari au dat naștere acestei poesii desăvârșite, vechi.

A doua zi de pași, Ion cu alte fețe bisericești, era la prânz la, — popa în cinstea nepoatei, prânzul paștilor îl dăduse el în anul acesta. Și nepoata, într'o haină albastră, părea un înger ce bate din aripile moi — cum umbla punând toate la cale, să fie oaspeții mulțumiți. Diecelului îi venia uneori să o iee în brațe, și să alerge cu ea departe, departe, să nu le mai știe nimeni de nume. — Într'un rând, când îi pusă o

farfurie înainte, mâneca ușoară îi atinsă fruntea, și Ion era gata să ameţască.

Dar prânzul trecu. Veniră Dumineci și sărbători, și diacul cel tinăr să prăpădea văzând cu ochii. — Și nimeni nu știa ce-l doare, numai singur inima lui. Și nu avea cui să se tângue, dela cine să ceară un sfat. — În ișările măreţe, în nopţile tăcute îi venia uneori gândul nebun să pătrundă în casa popii, să-și iee odorul, și să fugă în lume. — Dar mintea lui de bărbat, îi arăta îngrabă groaznica faptă. — Și simţea tot mai bine, că intră el și ea este o prăpastie adâncă, pe care nimic nu o va putea umplea. Uneori, pe scurt timp însă, să rușina de iubirea asta ce-l mistuia. Cum și cuteza să-i umble gândul așa de sus? — Dar apoi în sfârșit totdeauna își da lui dreptate, și nu mai vedea deosebirea. Și chinul îi creștea cu atât mai tare.

— — — — — — — — — — — — —

— „Ești tot supărat Ioane, nu-ţi prea sunt boi acasă de-o vreme tucoace! Ci las'o în foc grije, până te vei însura odată.“

— „Las Floare, că-mi poate mie ajunge, nu mai cobi și tu.“

— „Ce să-ţi ajungă frate, știi tu că nici la moartea părinţilor nu te-a văzut nimeni așa cum ești acum? Te uști pe picioare, de pare că a dat ielele peste tine. Păcat de așa voinic. Mare păcat.“

Erau vecini, și de mici a fost ca fraţi. Fecior și fată au rămas deschiși unul pentru altul, dar cât despre dragoste între ei, nici sămânță. Dragostea cu străinul să face! — Fata cerca de multe ori să-i pătrundă tainele, și nenorocirea asta ne înţălească ce dasă peste el. o umplea tot mai mult de gânduri grele, și de fiori, a căror rost nu-l pricepea. — Flăcăul însă nu să da învins.

Către Sâmpetru însă eșisă svonul că domnișoara popii să duce. Cu cât să apropia ziua de plecare Ion era tot mai abătut, și nu vorbea aproape nimic zile întregi. Trecea de multe ori pe zi pe dinaintea casei preotului, hotărît să vadă ce să va alege, dar nici când nu privi în lăuntru. Se sfia, iar dupăce trecea îi era ciudă. Când mai erau trei zile până la Sâmpetru — ziua plecării — Ion, cu ochii bolnavi, tulburi, cu fața de ceară nu să mai sculă din pat.

Floare veni să vadă ce-i cu el. Și când îl zări așa de sfârșit, o podidisă lacrimile ce nu mai încetau. Plânsul muiă inima voinicului învins, și cu glas adânc, întrerupt îi spuse tot ce are pe suflet ca unui duhovnic. — Floare asculta uimită. Inima ei, care nu iubisă încă nici un flăcău, să deșteptă supt dostăinuirile pătimașe a pretinului din copilărie. Și încetul cu încetul înţălegea durerea lui Ion.

De aici în colo să întâlneau mai des, și cerca să-l liniștească. Trecusă Sâmpetru și domnișoara nu să duse. Poate nici nu să va duce. „Dar tu Ioane, las'o în bună pace! Vezi că nu-i pentru tine, la ce să-ţi strici tot rostul vieţii, când și așa nu vei putea ajunge la nimic.“

Floarea povestea acasă mamei din fir în păr toate suferinţele vecinului, și în glasul său, cu cât să urmau povestirile, cu atâta era mai multă durere. Mama Stana. înţăleaptă ca ori ce ieme la vrâsta ei, înţălese glasul sbuciumat al copilei, și nu i-ar fi părut rău să se întâmple ceea ce gândia.

La două săptămâni după Sâmpetru, Floare nu mai putu să mângâe pe Ion. care venea legănându-să dela biserică, ca un om beat. Înaintea portiţii, când îi spuse să nu să mai gândească la domnișoară, o podidisără lacrimile, cari curgeau bogate îmbinându-să supt barbă. — Văzuse în biserică pe diac cum își odihnește privirile obosite pe domnișoara popii, și o săgetă îi întră adânc în inimă. — Lelea Stana înţălegea acum bine inima copilei, și un gând lumină în sufletul său întunecat de grelele poveri a vieţii sale de văduvă. Ion avea moșie bunișoară, două vaci, și mai mult, — o inimă cum nu să mai află. — Vor împreuna curţile și în urmă iată tot va fi și bine odată.

— — — — — — — — — — — — —

In o duminecă după Sâmpetru domnișoara popii își luă rămas bun dela sat. O căruță ușoară sbură pe drumul pietros. In inima fetei din vecini nădejdea crescù deodată întreagă. Dar dimineaţa din căsuţa lui Ion nu ieși nime. Toată ziua nu deschide nimeni ușa. Mâne tot așa, poimâne iar. In casă nimeni.

„Săracu Ionu Diacului mă, că tare l'a fript cadana aiă! S'a dus după ea în lume.“

— „N'ai ce zice frate, că și era ca ruptă din soare. Ș'apoi inima-i inimă ori supt ce haină bate!.“

Alfius.

Hassan-el-Guellia petitorul.

— de Radscha. —

În numele lui Allah, a bunului și a milostivului Allah! Dela Hassan-el-Guellia către fratele său Bakri.

Te salut. Trimită Allah pace peste tine!

În fine ajunsei cu caravana în Algir, și eu îţi scriu ţie, frate, în numele profetului, care fie lăudat și preamărit. Scrisoarea aceasta ţi-o trimit prin Amor Beu Handa, care pentru osteneala lui a primit dela mine zece sous. Îţi spun aceasta, căci *cânele spurcat* va cere de sigur și dela tine plată. Algirul e o cetate mare, în care prepondereză numărul cânilor necredincioși, și sunt aci și o mulţime de soldaţi, din cari unii sunt chiar drept credincioși. Blastăm pe aceștia, că sunt renegaţi.

În momentul acesta nu sunt în posesiunea libertăţii mele, și tu trebue să-mi trimiţi cu toată graba 500 franci. Căci la aceasta sumă sunt judecat, pe lângă toată nevinovăţia mea. Ascultă și judecă însuţi:

Noi poposirăm pe un câmp mare, numit Champ de Manoenvre, și ne întinserăm aci corturile, după ce am descărcat cămilele.

Către amiazi am mers în cetate, dus de curiositatea de a vedeà. Vai, dacă Allah, — al cărui nume fie preamărit, — m'ar fi zădărnicit!

Deși știu ceva din italieneasca Francesilor, dar cu obiceiurile lor nu sunt cunoscut, și aceasta a mea necunoștinţă faţă cu proastele lor obiceiuri fu causa nenorocirei mele. Stradele erau pline de oameni și între ei văzui și o muiere nevoalată, la braţ cu un bărbat. Era frumoasă, și eu stătui locului, spre a o observa mai bine. Părul ei era strălucitor, negru, și înnodat în ceafă; ochii ei erau mari, cu gene întunecate lungi; era drăguță, cu mâni mici.

Ea încă privi la mine. Strânsă mâna bărbatului, arătând spre mine.

Aceasta nu mă minună de loc, căci aveam cele mai bune haine pe mine! Le cunoști tu și știi cât îmi stau de bine!

Hotărirea mea era gata.

Făcui un *saâlam* și mă apropiai de ei.

„Cât ceri pe muiere?“ întrebai eu.

El mă privi crunt și sta să se arunce asupra mea. Ce-mi pasă însă mie de el? *Târgu-i târg!*

Muerea îl cotî.

„Sub cincisprezece mii de franci nu mă vinzi, Jules?“ întrebă ea râzând și privi la el cu ochi fulgerători.

El se liniști pe loc, căci pricepu, că poate face un târg bun.

„Nici când!“ zise el. „Din cincisprezece mii nu las nimic, căci ea este lumina vieţii mele!“

„Cincisprezece mii!“ strigai eu. „Doară ai minte! Pentru suma aceasta pot aveà treizeci de muieri, de voesc numai.“

„Dar nici una ca asta,“ respunsă el.

„E frumoasă“, zic eu, „dar totuși îi lipsește o măsea; și are și o pată pe grumazi.“

„Aceea o face mai frumoasă“ respunsă el.

„Să-ţi dau 300 franci.“

„300 franci! Mon dieu, ce preţ mic oferește pentru mine!“ strigă ea întorcându-se spre bărbat. Ei râdeau, și eu credeam că acuși se vor învoi la preţ.

Se adunaseră mulţi oameni în jurul nostru și toţi apăreau foarte voioși de târgul nostru. Așa-i pe tot locul, unde se face ceva târg

„500 de franci pentru ochii tei cei frumoși“ continuai eu și o apucai de braţ. „Cară-te, prietine!“ zise bărbatul, dându-mi una peste mână.

Apoi se întoarse spre ea și o întrebă:

„Să ne coborim până la 12000 franci?“

„D'apoi vom lăsa din preţ 3000 franci pentru măsea și pentru pata de pe grumazi“, zise ea, și atunci crezură Francezii că aceasta-i glumă, căci toţi începură a râde cu hohot.

„500 franci e cuvântul meu din urmă,“ strigai eu.

„Cum vrei,“ respunse el, și eu le întornai spatele și plecai crezând că m'a striga înapoi. Dar el nu mă strigă, deci trebui se mă întorc însu-mi:

„600 franci pentru muiere.“ Ear bărbatul respunse: „Mi se pare că pentru suma asta o se ţi-o dau.“ Dar ea strigă:

„Vai, tu răule!“

„Tu ai zis,“ răspund eu. „Muerea e a mea și tu vei aveà banii.“

„E prea puţin“, strigă ea.

„Bărbatul și-a ţinut cuvântul. Muerea n'are se statorească preţul“, o dogenii eu și o luai iară de mână.

„Așa, acum poate fi destul,“ strigă bărbatul. „Nu pricepi tu, că am făcut o glumă cu tine?“

Eu ridicai dreapta spre cer și sbierai:

„Martor să-mi fie Allah, că tu mi-o-ai vândut cu 600 franci. Și voi, ceilalţi, încă puteţi dovedi că așa ne-am înţeles.“ Mulţimea râdea cu hohot. „Cară-te de aci!“ îmi strigă bărbatul turbat, și se repezi la mine, la Hassan-El-Guellia, proprietarul a

600 de palmi! Eu ridicai mâna mea şi-l trântii la pământ. Apoi apucai muierea şi o târâi între aclamările voioase ale mulţimeii Câţiva mişei se aruncară la mine şi mă târâră la poliţie. Aci mă închisără şi mă judecară la o pedeapsă de 500 franci, şi aceasta pentru o femeie. Cugetă. frate, 500 franci! Cu aceşti bani îmi puteam acasă cumpăra 2 femei ori atâtea *cămile!* Te rog, trimite-mi din ereditatea noastră după tata, 500 franci prin Asaid, ologul, căci el e om de ispravă. Te salut. Allah să înmulţească onoarea ta!

Algir, la 6 r'oucht, 1317.

Trad. de † **Ioan Pop Reteganul.**

1000 Documente.

Institutul de Credit şi Economii: „Mureşana“ din Reghinul săsesc a ajuns în posesiunea a peste 1000 scrisori vechi, cari deşi se referesc mai mult la persoane şi relaţiuni din România şi Moldova, totuş fiind că de present se află aci la noi, aflu cu cale a le aduce la cunoştinţă, ca astfel cei ce se interesează de astfel de lucruri să se poată folosi de ele.

Ca se fim în clar cu lucrul, înainte de toate cred a fi de interes a espune modul cum au ajuns acelea documente în posesiunea Institului nostru. Iată pe scurt istoricul:

Acestea documente în timpii din urmă s'au aflat în posesiunea unui comerciant din Reghin, anume Dillmont Sándor, italian de origine, pecum îl arată şi numele Del monte. Puţini au avut cunoştinţă de ele şi şi mai puţini au putut să le vadă ori studieze, de oarece numitul comerciant le păstră cu jalusie şi dacă cineva îl întreba de preţul lor, îi cerea sume enorme. Acest comerciant a erezit documentele dela tatăl său, care, pe cum se vorbeşte prin anii 1848, adecă pe vremea reşmiriţii, ar fi fost comerciant în Braşov. În timpurile furtunoase din 1848, cutare oficer din România, pe cum se susţine din familia Grecian de astăzi, refugiindu-se în Braşov, în lipsă de bani să fi zălogit acestea documente pentru 100 galbini la comerciantul Dilimont. Pe cum se vede scrisorile s'au păstrat în familie, deşi de cei interesaţi au fost reclamate, dar nu le-au putut obţinea. căci avarul comerciant cerea pe ele suma de 12000 fl. v. a.

„Căile mele, nu sunt ca căile voastre“ zice Domnul, şi aşa dacă până a fost în viaţă Dillmont, nu s'au putut scoate dela el documentele, a succes aceasta după moartea lui. El moare la începutul anului present şi prăvălia, cu toate cele aflătoare în ea, ajunge sub concurs. Între obiectele massei de concurs se află şi documentele din cestiune şi Direcţiunea Institutului „Mureşana“ din Reghin le cumperă. mi-se pare cu 180 cor.

Astăzi documentele se află în localul Institutului şi se pot cerceta de ori cine, căci Direcţiunea cu plăcere le pune la dispoziţia, ori cui doreşte a le privi. Durere însă că nu mulţi le cercetează, dar altcum sunt şi foarte cu greu de cetit, fiind scrise cu litere cirile contrase şi prescurtate, cea mai mare parte în limba română şi şi în cea slavă. Unele sunt scrise pe pergament, altele, cele mai multe, pe hârtie.

De câteori am avut timp disponibil, interesându-mă de astfel de anticităţi, m'am ocupat cu ele. Din câte mi-au trecut prin mână, vre-o 12 bucăţi am aflat că datează de prin seclul XVII, unele sunt emanate dela voevozi, altele dela archierei şi alte persoane. Nefiind versat în astfel de lucruri şi ne dispunând de mijloacele de lipsă, n'am putut ceti şi descifra întreg conţinutul, dar în cele mai multe am cetit rânduri întregi. Dacă aş aveà un soţ lângă mine şi aş dispune de un Dicţionar slav, aş puteà afla cuprinsul la toate, cu atât mai vârtos că descifrarea devine din ce în ce mai lesnicioasă.

Pe un document scris pe pergament, am cetit la fine anul dela facerea lumii şi dela Christos 1675. Apoi subscrierea Voevodului, unica în felul ei. Sigilul e imprimat în mijloc, având inscripţia cercuală cea din titulatură, iar în mijloc două efigii incoronate având la picioare capul de bour, iar deasupra corbul întors către răsărit cu crucea în gură. Pe sigil se mai află tot cu numeri arabi, anul dela Christos 1673.

Alt document, tot pe pergament de sub Mateiu Voevod e din 1655. E scris în limba slavă.

Altele în l. română tot de pe această vreme, nu pe pergament, sunt datate de Archiepiscopi şi Episcopi, aşa unul din 1634 de sub domnia lui Mateiu dat de Archiep. Kir. Efrem, despre nescari mori. Altul de sub Serafim I, Episcop de Buzău ş. a. m.

Prin acestea şire am dorit a face cunoscută natura acestor documente şi vremea de când datează, pe cum şi modul cum au ajuns acelea iarăş pe cale de a se rentoarce în patria lor adevărată.

Până când sunt încă aici, ar fi de dorit, ca acei cari se interesază de atari lucruri, să le cerceteze, cu atât mai vârtos, că oamenii experţi ar puteà face mai multă ispravă de cât mine şi poate că între ele să se afle unele de interes şi pentru noi ceşti din Transilvania.

Breţc la 19 Aprilie 1905.

Simeon Zehan.

Despre foloasele cetirii cărţilor bune.

— disertaţie ţinută la Reuniunea meseriaşilor din Blaj în sara de 16 April n. 1905. —

(Continuare şi fine).

Cetitul cărţilor bune, mai întâiu ne dă fericitul prilej, de a descoperi comorile neprecuite ale graiului românesc. Ştim şi noi românește şi ne vorbim cu drag limba noastră, dar totuşi cu mai mare drag ascultăm de pildă, graiul unui frate de dincolo. Pe buzele lui vorba curge ca mierea, cuvintele se urmează ca o poezie drăguţă, ca o musică plină de armonie, pe care ai tot asculta-o. Noi, aşezaţi de Dumnezeu mai la deal, pe sub poalele munţilor, ni-e cam greoaie vorba şi cuvintele se cam mestecă cu a vecinilor, în apropierea cărora trăim. Fraţii de din colo sunt ei de ei, locuiesc mai la şes, într'o climă mai caldă, şi tot graiul lor e mai uşor şi mai frumos. Frumuseţa şi uşurătatea cu care curge vorba românească, a îndemnat poetul să scrie versul cunoscută tuturora: „Mult e dulce şi frumoasă limba ce-o vorbim . . . şi pe buze aduce miere când o cuvântăm.“ Şi cum mulţi dintre măiestri sunt siliţi să-şi facă anii de ucenicie la străini, sau într'un oraş străin, nu trebue să prindă mirarea pe nime, dacă vorba lor e mai greoaie şi mai impestriţată cu cuvinte străine. Cetind însă o carte de Creangă, de Slavici, de Coşbuc ori de Vlăhuţă de pildă, te uimeşti de bogăţia vorbelor şi de comoara neprecuită de frumuseţă ce găseşti în ele. Şi apoi cum fie care umblăm după comori, cetind mereu cărţi bine scrise, adunăm şi noi ceva din comorile acelea, ne dedăm şi noi a grăi frumos. Şi pentru un om inteligent, nu poate fi nimic mai plăcut, decât aş şti vorbi limba sa cât se poate de bine! În chipul acesta introducând graiul limpede şi curat românesc în familii, învaţă cât mai mulţi espresiunile frumoase şi se deprind a-şi împărtăşi simţemintele sufleteşti în un chip cât numai se poate mai atrăgător.

Dar cetitul ne mai pune în plăcuta poziţie de a ne cunoaşte istoria neamului nostru, veacurile triste de sclăvie, cari au trecut peste capul nostru, dar şi timpii de înălţare naţională, de mândrie, când ai nostri au rupt lanţurile de umilire, au sdrobit jugul străin şi au făcut ca vestea numelui românesc să meargă ca în poveste peste nouă mări şi nouă ţări.

Dacă aţi cetit „Răsboiul nostru pentru neatârnare“ ori „Povestea unei coroane de oţăl“, scrise de Coşbuc, a trebuit să tresaltaţi de bucurie, văzând de câtă răbdare e destoinic românul, dar şi cât de multă bărbăţie şi vitejie ştie dovedi, când e vorba să-şi mântuie ţara de jugul străin. Cetiţi vă rog aceste cărţi, recetiţi-le când aveţi timp, cumpăraţi-le chiar, pentru că ele sunt podoabe între scrierile românești. Când te duci cu poetul pe câmpiile înghețate ale Bulgariei şi ziua întreagă vezi pe oşteanul român cum stă în ploaie şi ninsoare ori în frig, mai adese flămând, în toată clipita ameninţat să fie răpus de o bombă dujmană, şi cum cu toate acestea nu-şi pierde voia, ci face glume, spune poveşti şi numai când şi când oftează, aducându-şi aminte de cei de acasă, dar cum le uită pe toate acestea, când e vorba să deie piept cu duşmanul, — atunci însuţi te entusiasmezi, însuţi simţi cum ţi-se umflă pieptul, cum ţi-se aprinde în inimă sfânta flacără a iubirii de patrie şi cum ai fi gata a le uita toate în lume, pentru un singur dor, de aţi vărsa sângele, de aţi da viaţa pentru mântuirea vetrei părinteşti. Se mă credeţi, e atâta căldură în scrierile acestea ale lui Cuşbuc, atâta simţ şi atâta adevăr, cât nu poţi să-ţi opreşti lacrimile . . . . şi oamenii plâng, nu numai când sunt supăraţi!

Dar săptămânile trecute aţi auzit pe un tinăr sodal, cu cât sentiment a declamat înaintea noastră pe „Dan, căpitan de plaiu“ a lui Alesandri. El a cetit poesia, i-a plăcut, a mai cetit-o odată, a învăţat-o în sfârşit de rost şi şi-a însuşit atât de mult gândirea poetului, cât parcă vedea pe bătrânul Dan fugărindu-şi calul, spre a ajunge mai în grabă pe hainul dujman. Şi noi toţi, cari l'am ascultat, am fost răpiţi de căldura vorbelor sale. Ne-am uitat pe o clipită de toate miseriile, cu cari ne luptam şi ne-am simţit sufletul înălţat.

Iată iubiţii mei Domni, ce însamnă cetirea unei bune poesii, cum ne desface ea din lutul, din care suntem compuşi şi ne face tot entusiasm, tot suflet!

Şi scrierile toate ale lui Alesandri, Bolintinean, Coşbuc şi alţii, cari acum aşa de ieftin se pot procura, toate au darul de a ne desvăli o parte din trecutul plin de glorie a neamului românesc.

Are Coşbuc o broşură mică: „Din ţara Basarabilor“, costă doară numai 15 fileri, dacă aţi ceti-o cu luare aminte, Doamne câtă istorie aţi puteà învăţa aşa pe uşor, şi aţi puteà învăţa şi altceva, să vă preţuiţi mult, nespus de mult neamul, din care v'aţi născut, căci este neam de viteji. Şi mai sunt nişte cărticele mici, apărute în editura librăriei „Minerva“ din Bucureşti, nişte cărticele de nu ai da pe ele un creiţar, dar se mă credeţi fiecare din ele e o comoară plină de învăţăminte, de cari mai mult avem noi acum nevoe: de dragoste faţă de limba strămoşască, faţă de tot trecutul neamului românesc. Şi mai sunt povestirile lui Gane, un bătrân scriitor dela Iaşi, care aşa de minunat şti spune pătănii din istoria noastră naţională. Şi mai sunt o mulţime pe cari nu le pot înşira acum, dar pe cari le găsiţi uşor chiar şi în mica Dvoastră bibliotecă. Aci e locul se vă dau sfatul, că atunci când e vorba să cercaţi nutremânt pentru a ţinea aprins în inimă sfintul foc al dragostii de patrie, nu în povestirile hăiducesti să le căutaţi. Avem şi noi românii câteva tipuri frumoase de haiduci, de adevăraţi binefăcători ai săracului, cari nu puteau să mai vadă străinul îmbogăţindu-se de pe pielea bietului ţăran, pe care îl beleau până la os, —şi se mutau în codri, şi la cea dintâi ocasie luau *ei* înapoi averea furată pe nedreptul şi o dădeau acelora, cărora aparţinea. Dar scriitori străini de gândirea românească, văzând dragostea, cu care sunt cetite acestea scrieri, au născocit cu timpul fel de fel de istorii mincinoase, a căror ţintă era, nu de a-ţi deştepta greaţa faţă cu mişeii înşelători, ci de a duce pe cetitor pe povârnişul relelor, prin descrieri, cari aprind simţemintele şi deşteaptă porniri oprite. De acestea se ve feriţi, pentru că ele sunt ca veninul, ce ţi-se serveşte îmbrăcat în dulceaţă, ca să-l poţi mai uşor lua, fără să-i prevezi desastrosul efect.

Şi mai are cetitul cărţilor bune încă un neprecuit efect: ele ne feresc de rele şi ne duc, sau cel puţin ne arată calea, care ne duce la bine. Să o ştiţi iubiţii mei Domni, că nici o povestire, nici o novelă, nici o piezâ teatrală, dacă nu e în aşa chip alcătuită, cât din ea să ne convingem, că răul pururea să pedepseşte şi vecinic să resplăteşte binele, scrierea aceea n'are rost de a mai fi, ea nu poate fi numărată între bunele scrieri. Şi toate „Fris ujság“-urile, cari le cumpărăm, din nefericire, şi noi cu câte un creiţar, toate acestea nu sunt vrednice să pui mâna pe ele. Căci ce aflăm noi mai ales în scrieri de acest soiu: câte furturi, câte omoruri, câte spargeri, câte nelegiuri toate, descrise în celea mai vii colori. Şi credeţi Dvoastră, că cel ce zilnic se adapă cu astfel de scrieri, găseşte îndemn în ele spre o viaţă bună şi de pildă? Amar vă înşelaţi! Dacă eu cetesc azi, cum A. a omorît pe B. sau cum s'a otrăvit C. sau cum D. şi-a răsbunat pe E. o veche mânie, mă fac mai bun? din potrivă, adun în suflet o comoară de primejdioase năravuri. De aceea vă feriţi de fituicele acestea, cari numai singur pentru gheşeft, şi ceea ce n'aţi crede-o, pentru ca să stârpească în oameni bunele porniri.

Zilele trecute a murit pe neaşteptate la Reteag cunoscutul povestitor Ioan Pop Reteganul. Nu era decât un simplu învăţător dela sate, dar un astfel de dascăl care cunoaştea poporul românesc de pretutindeni, cu toate voile şi nevoile lui, cu mizeriile şi supărările sale. Şi acest dascăl a adunat şi publicat o mulţime de povestiri din viaţa ţăranului, fie care din ele are ca notă caracteristică motive însemnate pentru îndreptarea poporului şi înaintarea lui pe calea cea bună şi folositoare. Şi noi cari rămânând pe urma lui cunoaştem nisuinţa lui şi ţinta acestor scrieri, noi nu ne putem arăta mai bine dragostea faţă de el, decât procurându-ne şi cetind scrierile lui.

Şi acum termin. Ne apropiăm de zile de sărbătoare, când ori ce lucrare se opreşte, căci datorinţa ne impune, să prăznuim sărbătorile sfintei noastre religiuni. Omul dedat să lucre din zori până în sară, se ureşte stând în lenevire, vă dau un sfat: împrumutaţi din biblioteca Dvoastră o carte, cetiţi-o, şi atunci alăturea cu trupul, sărbătoare va aveà şi sufletul!

A. C. Domşa.

O RĂPIRE MISTERIOASĂ.

(Continuare)

Black se uită cu mirare, încuia însă îndată uşa, şi reîntorcându-să către Wilson, zise trăgănând: „Mi-se pare că te-am mai văzut odată.“

Amploiatul să închină surîzând uşor. „Da,“ zise el, „am avut deja onoarea de a mă întâlni cu dta, aci în casa dtale.“

„Ei. da,“ strigă Black, „acum îmi aduc aminte. Ai venit în cauza fetei care a fugit de aici. Ai găsit-o?“

„Aşa cred că da,“ întimpină Wilson cu ton aproape sărbătoresc. „Câte odată rîul reînapoiază jertfele sale, dle Black.“

„Într'adevăr?“ întrebă Black surprins. „Doară nu vrei să zici, că fata s'a aruncat în râu? Mi-ar părea rău, căci nu înţăleg, ce ar fi putut-o îndemna la faptul acesta.“

Wilson păşi mai aproape de dânsul. „Asta am vrea s'o ştim şi noi,“ zise el rece, „şi de aceea am venit aci. În timpul din urmă dta ai văzut pe dispăruta, şi aşa ar trebui să fi în stare, a ne da oareşcari deslusiri despre ea.“

„Să ierţi,“ răspunse Black mândru, „cred că ţi-am spus deja, că nu-mi aduc aminte de fată şi că preste tot nici n'am avut cunoştinţă despre presenţa ei în casa mea. De aceea ar fi de prisos orice întrebare, ce mi-aţi face-o, cu privire la această afacere.“

Wilson să închină. „Da, îmi aduc aminte. Nici nu mă interesează a cunoaşte relaţiunile dintre dta şi fata căutată de noi, ci aşi vrea să cunosc cuprinsul convorbirei ce ai avut de curând cu dânsa, pe stradă. Doar nu vei nega lucrul acesta?“

O roşaţă întunecată acoperi faţa cea de comun liniştită a dlui Black. „Prea mult îţi permit, dle!“ zise el mândru. „E drept că de curând am vorbit la colţul unei strade cu o fată săracă, însă atuncia n'am ştiut, că ea ar fi aceea, carea a locuit în casa mea, şi nici acum nu cred, fără de dovezi sigure. A aflat poliţia de lipsă, a mă încujura cu spioni? De ce oare?“ întrebă el indignat.

„Propria dtale purtare a îndemnat-o la faptul acesta,“ zise Wilson. „Vei recunoaşte doară, că acea purtare a trebit să dea ansă la diferite presupuneri.“

„Aşa dar eu într'adevăr am fost urmărit preste tot locul? Şi nu numai în oraş?“.

„S'a aflat, că înainte cu câteva zile dta ai interprins o călătorie. pentru a cerceta pe arestanţii Smith. în locuinţa lor din apropierea satului Nelville.“

Black suspină adânc şi aşezându-să lângă Wilson, schimbat la faţă şi dureros mişcat, zise resignat: „Nu-mi poţi spune, ce suspiţiune ai faţă de mine?“

Wilson nu s'a aşteptat la întrebarea aceasta; să vede că l'a adus în perplexitate, pentrucă vocea sa nu mai era aşa de sigură ca mai înainte. El zise cu grăbire: „N'am intenţionat nici decât, să te suspiţionez. Datorinţa mea să restrânge la aceea, ca să te înştiinţez despre moartea fetei cu carea ai fost văzut că ai vorbit, şi să te întreb, dacă eşti în stare, să dai vre-o lămurire despre dânsa.“

„Nu pot spune absolut nimic“ răspunse Black cu hotărîre. „De altmintrea, dacă ma-ţi urmărit aşa de cu amăruntul, atunci trebue să ştiţi, că de ce am agrăit pe cutare şi cutare fată, peutruce am mers la locuinţa lui Smith şi —. Ei, ştiţi pentruce?“ se întrerupse el deodată.

Wilson nu era omul, care să răspundă direct la o astfel de întrebare. Pentru aceea, nebăgând în seamă întrebarea, el replică liniştit: „Aştept esplicările Dtale.“

La aceste cuvinte, Black îşi reluă aerul său măreţ. „După cum se pare, dta ai drept a pretinde esplicări dela mine. Pentruce?.“

Wilson trăgănă un moment. apoi continuă, cu un ton aproape confidenţial: „Ei, bine, contra obiceiului nostru, vreau să-ţi spun, pentruce îndrăznesc a pătrunde în casa dtale şi a pune unui bărbat de rangul dtale întrebări asupra lucrurilor sale casnice. Pentru aceea însă trebue să te rog, a te pune pe un moment în posiţia mea. Găzdoaia unui brav cetăţan al oraşului nostru îmi face comunicarea, că o cusătoareasă ce sta în serviţiul domnului ei, a dispărut dintr'odată, într'un mod misterios, sau, mai bine zis, a fost răpită cu forţa. Deşi fata nu-i este neam, totuşi găzdoaia arată un interes deosebit faţă de ea şi oferă tot ce are pentru regăsirea dispărutei. La o cercetare ulterioară se descopere, că „cusătoreasa“ trebue să fie de un rang mai mare, decât cum arată ocupaţiunea ei, deoarece locuia într'una din cele mai bune odăi ale casei, care este aranjată cu toate recuisitele necesare unei dame culte. Astfel de lucruri trebue să producă suspiţiune, şi încă cu atât mai mult, cu cât stăpânul casei nu arată nici cel mai mic interes faţă de această întâmplare, şi găzdoaia încă face tot posibilul, ca el să nu fie amestecat în lucru.“

(Va urma.)

Păstorul sufletesc și săvârșirea funcțiunilor sacre.

(Continuare.)

A sânți *pomii la nunți* în mijlocul unei cete de oameni nedormiți și bine trăiți și a-l stropi cu apă sfințită, pentrucă după aceea să-l stropească ei cu beutură, însămnează a nu ține cont. de zisa evangeliei: *„Nu dați cele sfinte cânilor, nici nu aruncați mărgăritarele voastre înaintea porcilor, ca nu-cumva să le calce cu picioarele lor și întorcându-să să vă sfâșie pre voi!“* (Matei VII. 6.)

Nice când preotul să nu-și închipuiască, că a ajuns la deplina știință, prin urmare nu mai trebue să studieză, pentrucă *„celui-ce pare că stă, să caute să nu cadă“* (I. Cor. X. 12), și celce nu progresează, regresează. Un tinăr mire s'a prezentat la preotul propriu și la rugat să binevoească a-l mărturisi, ca astfel să poată primi cu fruct s. taină a căsătoriei. Ce să vezi însă? Preotul îl îndrumează cu observarea, că nu e de lipsă să facă mărturisire, deși tinărul îi spusă, că el numai odată în viața sa s'a mai mărturisit în școală, când era mic!

Un alt preot a cununat pe o muiere trecută ce e drept la gr.-orientali, dar a cărei primă căsătorie încheiată la gr.-cat. încă n'a fost declarată de nici un for bisericesc de desfăcută! Cine are să răpundă lui Dumnezeu pentru nimicirea credinței și destrăbălarea disciplinei bisericești provenite din atari purcederi? decât singur preoții, cari ignorează dispusățiunile s. biserici și din anumite considerațiuni mundane să lasă a fi conduși de-o atare laxitate!

Dela studiul continuă nu să poate escusa nici păstori bătrâni după zisa s. Augustin (ep. 166.) *„Ad discendum, quod est, nulla mihi aetas sera videri potest, quia etsi senes magis deceat docere, quam discere, magis tamen decet discere, quam ignorare.“* Se va zice poate, că în împrejurările materiali de azi ale preoțimei, preotul este necesitat a folosi tot timpul în alte direcțiuni pentru câștigarea celor de lipsă spre susținerea lui și a familiei, deoarece beneficiul singur nu e în stare a face aceasta. Adevărat, că în cele mai multe locuri starea preoțimei noastre este demnă de compătimit, dar la această objecțiune, cu toate acestea, răspunde foarte bine zelosul vicar T. Bud (Din Vieața pastorală, Foaia bis. 1889 p. 6) zicând: „Din partea mea neg această și întreb pe oareșicare dintre confrații mei, că ce lucră în zilele și sările cele lungi de iarnă; atunci nu e cuprins cu economia!“

Sinodul provințial I Blaj, 1872 (T. V. C. I) zice *„Pentru aceea sinodul acesta nu poate din destul recomanda, ca preoții să învețe pe credincioși săi atât despre materia și efectele sacramentelor, cât și despre dispusețiunile, ce să recer, spre a le primi acelea cu fructe; totodată recomândă preoților cetirea diligentă a prescrisălor Euchologiului și acurată observare a ceremoniilor, pentruca să se poată acelea administra cu decoarea cuvenită sânțenei lor!“*.

Fiecare păstor va ști, după exigințele sale, în care direcțiune are lipsă de studiu. Cu respect la direcțiunea studiului e foarte frumoasă și folositoare îndrumare s. Bernard (serm. în 36. în cânt. refer. la învățare) *„Observa quis scire magis priusve oporteat: tempus enim breve est. Ea igitur prius scire ampliusque curato, quae senseris viciniora saluti. Deinde quo ordine, quo fine. Sunt namque, qui scire volunt co tantum fine, ut sciant, et turpis curiositas curiositas est. Et sunt, qui scire volunt, ut scientiam suam vendant, et turpis quaestus est. Et sunt quoque, qui scire volunt, ut aedificent et charistas est. Et enim scire volunt, ut aedificentur et prudentia est. „Vedeți,* zice Apostolul Pavel (Colos. II. 6), *ca nimenea să nu vă amăgească pe voi cu filosofia și cu înșelăciune deșeartă după tradițiunea oamenilor, după elementele lumei și nu după Christos“, „iar de întrebările cele nebune și înepte te ferește știind, că nasc certe“* (II Tim. II. 23) iar Conc. prov. I (Blaj 1872 T. VII. C. I), zice *„Clerul — mai vârtos în zilele noastre — e dator a cultiva științele celè adevărate și prin înțelepta lor întrebuințare a confunda înțălepciunea lumei!“*

E) Preotul e obligat a îndeplini funcțiunile sacre, numai în cadrul rubricilor din cărțile rituali, neadaugând și nici omițând dela sine nimica.

Cu respect la servirea ss. Sacramente decretează conc. Trid. (Sess. VII cap. XIII.) *„Si quis dixerit receptos et aprobatos ecclesiae catholicae ritus, in solemni sacramentorum administratione adhiberi consuetos aut contemni, aut sive pecato a ministris pro libito omitti, aut în novos alios per quem cunque ecclesiarum pastorem mutari posse, anathema sit!“* Cu respect la celelalte funcțiuni sacre vine apoi Conc. nostru provincial (Titl. VI. C. II) și zice că preoții *câștigându-și cunoștințele de lipsă despre prescrisele tipicului cu scumpătate să le observeze, nice să cuteze a-le strămuta ori ale lăsa după plac.* De aici limpede să vede, cât de grav greșesc preoții, cari ori din o considerațiune ori alta — dar mai cu samă totdeauna ca să placă poporului — adaug dela sine părți nouă la rugăciunile și rîturile prescrisă în cărțile rituali așa, că nici nu mai înțăleg colegii ascultători, că ce rugăciune cetește respectivul; s'au doară în butul rugăciunilor și ceremoniilor esistente aprobate de biserică folosesc cu totului altele nouă. Unii ca aceștia uită zisa apostolului că cine caută să placă numai oamenilor, nu e ca serv alui Isus Christos. (Gal. I. 10.) — Rugăciunile și ceremoniile din cărțile noastre rituali sunt de-o compositiune sublimă și afară de aceea sunt destul de număroasă. Nu înțăleg, pentruce cineva să-și aroge mai mare pricepere, precum au avut bărbați cei pii și sfinți, cari au compus aceste rugăciuni; sau să simuleză așa mare zel, că pentru el aceste rugăciuni și ceremonii nu sunt de ajuns, ci mai trebue adaus câte o parte la cele existente, sau chiar altele întregi și cu totul nouă precum ar fi d. e. binecuvântarea apei la sânțirea casei nu prin ceremonia obicinuită și prescrisă *„cu mâna, afunzând degetele întrânsa“* (Euch. pag. 129) ci prin „suflare de 3 ori crucis peste ea“; binecuvântarea uleiului la maslu iarăși cu suflarea și nu cu mâna; sunt împrumutate din ritul botezului și al mirului și nu prescrisă pentru acestea; *cetirea cărții farmecelor* cu deslegarea lor, o compositie aceasta de un cuprins murdar și blăstămător de numele lui Dumnezeu; *deslegaer norocului, deslegarea sagetătoriului,* et tutti quanti, cari adevărat, că poporul în superstițiunea să le plătește gras, dar susțin și propagă în el credință deșeartă, superstiție, idololatrie, etc., iar statului preoțesc îi deroagă. Datorința noastră de păstori sufletești este, că dacă vreun poporan să presentă trimes de cătători sau păscălitori sau de babe supertițioasă cu atari cereri la noi, să-l luminăm asupra erorei, în care să află, să-i esplicăm și să-l convingem despre adevăr. Aceasta însă numai atuncea ne fi posibil, dacă toți vom lucra în direcțiunea aceasta, căci la dincontră, dacă numai unul, singur nu, poporul în nepriceperea sa pe acela îl ține mai învățat, dedat de Dumnezeu cu dar mai abundant, și prin urmare *„popă mai bun“* în detrimentul moral al celorlalți și aleargă la el din depărtări enorme, ca la nu știu ce putere extraordinară. A suferi, ba în tăcere cu fapta a aproba în popor și azi atari rătăciri, ar fi un păcat foarte mare.

(Va urma.)

Bibliografie.

A román görög-kath. autonomiája.

Irta L. Gyárfás Elemér (külön lenyomat a „Katholikus szemle“ XIX. évfolyamából). Budapest. Stefaneum nyomda R. T. 1905. Ára 1 korona.

Autorul acestei broșuri de 45 pag. nu e necunoscut publicului românesc. Prin articole publicate prin diferite ziare, în cari se ocupă de noi cu o imparțialitate și obiectivite neîndatinată la confrații maghiari — escepționând pe bătrânul kossuthist Mocsáry — și-a câștigat simpatiile cetitorilor români.

În broșura de față tinărul scriitor, cearcă pe temeiul trecutului istoric al bisericei noastre, un mod de resolvare a problemei autonomiei bisericii unite.

Pentru bunăvoința ce poartă neamului nostru și și pentru chipul fericit cum prezintă istoria bisericei, după descoperirile și refacerile criticei istorice îi suntem recunoscători. Nu putem însă trece cu vederea greșelile, în cari a căzut și cari de astă dată ne dau dovadă totuși de neputința Dlui Gyárfás, pe lângă toate bunele D-sale intențiuni, de a se scutura cu totul de influința stricăcioasă a preocupațiilor șoviniste, cari otrăvesc până și atmosfera științifică a fraților magiari, când e vorba de națională tățile din Ungaria.

Numai așa ne putem esplica, că felul deslegării, ce D-sa crede a se da acestei importante probleme, nu se deosebește aproape întru nimic de al înaintașilor săi.

Principala eroare zace, în interpretarea, ce o dă bullei papale „Ecclesiam Christi“ din 26 Novembre 1853, emanată dela Pontificele Piu IX, în care episcopia de Alba-Iulia și Făgăraș e înălțată la rangul de Archiepiscopie și mitropolie supunându-i-se diecesa de Oradea-mare și cele două diecese din nou înființate, a Gherlei și Lugoșului. Tot odată să scoate biserica noastră de sub iurisdicțiunea mitropolitană și primațială a archiepiscopului din Strigon.... „motu proprio, certa scientia ac matura deliberatione, nostra deque apostolicae potestatis plenitudine, diocesim, Fogarasiensim in Transilvania, quae iam inde a sua institutione metropolico iuri archiepiscopi Strigoniensis ad haecusque tempora obnoxa fuit, ab eodem *iure et su-*

biectione, eiusdem metropolitani antistiis *accedente consensu praemisso*, auctoritate apostolica *eximimus* et dissolvimus ita, ut ipsius diocesis antistites, ecclesiae, oppida etc. etc., utriusque sexus personae, cuiusque gradus et ordinis a pristina cui antea suberant, metropolitae strigoniensis iurisdictione et quavis alia potestate et praerogativa iurisdictionali, in perpetuum pariter exemptae sint et liberatae." (pag. 31.)

Dl Gyárfás din cuvintele clare ale bullei papale vrea să scoată măcar o umbră de putere primațială, pe sama archiepiscopului din Strigon zice, dsa, că primatele Szcitovsky, în abzicerea drepturilor sale de iurisdictiune, de care se face pomenire, a înțeles numai puterea și dreptul, ce i-se cuvin ca unui mitropolit, față de o diecesă sufragană și supusă, și care acum a fost înălțată la demnitatea de mitropolie și archiepiscopie, dar că puterea primațială, ce trebue să o aibă ca primate al Ungariei peste toate bisericile catolice din Ungaria, nu se poate și nu e ertat a se înțelege.

Falsitatea interpretării e evidentă.

Pentru-că bulla răspicat glăsuește, că nu numai *„a pristina cui antea suberant, metropolitae strigoniensis iurisdictione,"* ci mai adauge, „et *quavis alia potestate et praerogativa iurisdictionali*, in perpetuum pariter exemptae sint et liberatae."

Așa dară mitropolia de Alba-Iulia și Făgăraș va fi scoasă nu numai de sub puterea de iurisdicțiune a Archiepiscopului de Strigon, *ci și de sub ori care altă putere în prerogativă iurisdicțională.*

Și pe basa aceasta ce se clatină, dl Gyárfás clădește mai departe. Consideră de demn, binevoitor și liberal deliberatul lipsit de ori ce bun simț și respect față de dreptate al ședinței congresului regnicolar autonomic din 30 Martie 1871, luat la declarațiunea vrednică a celor trei deputați Oradani făcută în ședința din 3 Novembre 1870, în care protestează energic în contra ori cărei încercări de contopire a bisericei noastre în organismul autonomic contemplat de congresul regnicolar.

Desaproabă mai departe ținuta vrednică a archiereilor nostri și abstinerea dela congres, unde noi n'avem ce căuta, și ajunge la conclusia falsă, că validitarea intereselor naționale, pe terenul bisericesc din punct de vedere mai înalt politic, național și bisericesc, numai păgubitor poate să fie, fără să ție samă, că biserica noastră numai ca biserică națională are rost să subsiste, după cum a prevăzut și manifestul de Unire din 7 Octobre 1698, în care românii reservează bisericii lor caracterul românesc (v. Dr. Aug. Bunea: Autonomia bisericească, p. 358.)

Așa dară tocmai din punct de vedere mai înalt politic, național și bisericesc, biserica latină trebue să țină samă de pretenziunile drepte ale bisericei noastre, pretenziuni întemeiate pe canoanele sinoadelor ecumenice, pe manifestul de unire din 7 Octobre 1698, pe bulla papală „Ecclesiam Christi" din 26 Novembre 1853, pe articol de lege XXXIX. și XLIII. din 1868, pe hotărîrile celor două sinoade provinciale din 1872 și 1882, întărite de Scaunul apostolic, etc. (Vezi Dr. A. Bunea op. cit. pag. 447 și urm.)

Să înșală mai departe dl Gyárfás, când crede, că teologul iesuit pus în coastele episcopilor uniți s'ar fi bucurat de mare dragoste din partea românilor (p. 22.)

*

Cu toate defectele aceste, bunele intențiuni ale dlui Gyárfás nu se pot trage la îndoială. D-sa nimerește accente călduroase, când scrie despre însămnătatea și efectul bun al școalelor din Blaj, și credem că cu timpul, cu sosirea bărbăției, își va câștiga și cutezanța necesară, spre a se puteà emancipa pe deplin de sub influința mediului șovinist, care înecă și omoară ori ce simț de adevăr și echitate.

Aurel Esca.

A apărut.

Nicolae Mazere: **Chestiunea numirilor geografice**. Conferință ținută la congresul didactic al profesorilor de geografie. Botoșani 1905. Autorul acestei interesante conferențe arată cum înainte vreme în școliile din România toate numirile geografice: orașe, țări, râuri, ș. a. se ceteau numai în românește, ceea ce se înțelege, a dat prilej la o mulțime de confuzii, și propune unele soluții, ce crede potrivite pentru delăturarea acestor neajunse. Insistă mult și asupra operei de transformare a numirilor geografice dela noi prin legea de magiarizare a localităților și arată cu degetul asupra autorilor și gazetarilor, cari în scrierile lor se fac promovatorii inconscienți a acestei manopere detestabile. Recomandăm cu insistența profesorilor de geografie conferența dlui Mazere.

Însămnări și date despre înființarea parohiei gr. cat. române din Sighetul Maramurășului culese scrise și edate prin **Tit Bud**, parohul Sighetului, vicarul Maramurășului. Gherla 1905. Harnicul vicariu a părților Maramurășene a adunat în broșura aceasta prețioase date din trecutul parohiei Sighetului, pentru a cărei înființare a luptat atât de mult neuitatul Episcop Mihail Pavel. Autorul înșiră în ordine cronologică toate actele mai însămnate din viața acestei parochii până în timpul de față, tot felul de colecte și contribuiri pentru edificarea bisericei, școalei și casei parohiali, cari formează un titlu de glorie pentru românii nostri din acele părți și în special pentru vicarul Tit Bud.

Odele lui Quintus Horatius Flaccus, traduse de **Gavril Pop** canonic, fasc. II. cuprinde odele XV—XXXV. De utilitatea acestei publicațiuni nu mai e lipsă să spunem nimic, tinerimea studioasă și toți cari se ocupă cu vechia clasicitate, pot să ieie un mare folos mai ales din minuțioasele notițe adause după fiecare odă.

„Revista noastră" sub direcțiunea dnei Constanța Hodoș. Anul I. Nr. 2. cu următorul cuprins: Sofia Nădejde. Sufletul femeii. — Elena Poenaru. E păcat, versuri. — Constanța Hodoș Mântuirea, dramă într'un act. — X. Cugetări. — Maria Cunțan. Pe un album, versuri. — Neli Cornea, Dora d'Istria. — Luiza Neamțu. Voluntariatul fetelor. — Nina P., Scherzando. Voia din urmă. — Victoria P. Stătescu, Arta de a cânta. — R. N., Un plagiat. — Sinzeana, Convorbiri teatrale. — Red., Răspunsuri. — Libertatea Vaian. Învățământul în Macedonia. — Cronică literară: Poezii de A. Vlahuță, I. G. stăpân (schiță.) G. Săpunar. — La muncă (poesie.) Cronică. N. Iorga. — „În grădină" de D. Anghel. — „Noua Revistă Universitară". — D. Petre Vasilescu și catedra de „filosofie socială". Ioan Scurtu. — Broderiile d-șoarei Victoria Nădejde. — Un răspuns. Numărul 20 bani.

„Semănătorul" Revistă Literală. Anul IV. Nr, 15. N. Iorga. — O crisă în viața universitară; Studenți vechi și studenți noi. G. Vâlsan. — Dimineața (poesie.) I. Slavici. — Bagdad (fragment.) I. M. Marinescu. — Țepeș. Morarul (poesii.) I. Boteni. — La

---

Au eșit de sub tipar și se află de vânzare la autorul **Dr. Ambrosiu Chețian**, profesor, sau la tipografia seminarială din Blaj următoarele cărți:

Bureții comuni, studiu practic. Blaj 1905. prețul *1* coroană.

Istoria naturală și Muzeul școlelor din Blaj, schiță istorică. Blaj 1902, prețul *40* fileri.

Geografie I. Ungaria, Blaj 1902, prețul *1* coroană.

A apărut: a V. ediție

ACATISTERIUL sau carte ce cuprinde în sine rugăciuni pentru pietatea fiecărui creștin. Revăzut și completat. — În rugăciuni această carte e un adevărat mărgăritar sufletesc, o carte foarte potrivită pentru fiecare. — Costă leg. 1 cor. + 10 fil. porto.

Cadou de Paști!

Editor și redactor răspunzător:
Aurel C. Domșa.

AVIS!

Din pădurea bisericei gr.-cat. din Micuș se vor vinde pe calea licitațiunei 100 bucăți stejari (păhui) în 8 Maiu 1905 la fața locului.

Prețul de strigare statorit prin Oficiul silvanal din Turda, e 1600 cor. adecă una mie șeasă sute cor.

Condițiunile să pot vede la Oficiul parochial gr.-cat. din Micuș.

Micuș la 19 April 1905.

Călugăr Ilie,
curator prim.

(13) 2—3

(48) 8—20

Cea mai bună apă minerală.

Recomandată de cei mai mari medici

Aduc la cunoștință onoratului public, că singur eu pot servi cu apă de:

(12) 2—5

RÉPÁTI

cea mai escelentă și sănătoasă apă minerală.

Blaj, Salamon Sinberger.

Recomandată de cei mai mari medici

Cea mai minunată și sănătoasă apă minerală.

(5) 3—52

Iulius Erös.

Sibiu (Nagyszeben) str. Cisnădiei 3.

Tot felul de oroloage, juvaere **din aur și argint**, — tăcâmuri **din argint**, recuisite de **aur și argint** pentru biserici.

Cel mai mare deposit din Ardeal

Mare deposit de **sticle mărităoare, ocheane și binocle**

Comandele se execută numai pe lângă rambursă.

Reparările se execută prompt și eftin.

Cumpăr eventual schimb cu cel mai mare prețiurent obiecte vechi de **aur și argint și petri** scumpe.

La cerere trimit franco și gratis Prețcurent ilustrat.

Nr. 3016. F. Orologiu cilindru remontoir din ***argint,*** cu acoperișuri duple de o construcție puternică și trainică, ***costă 7·50 coroane.***

Să primească un învățăcel care să fie absolvent de cel puțin 2 clase gimnaziale în prăvălia lui V. POPP din Blaj.

Senegin contra tuseĭ, răgușelilĭ, durerilĭ de piept, ofticeĭ, tuseĭ măgărești, catarulŭi astmeĭ, greutățiĭ de respirat, lungóreĭ și tuseĭ sécĭ. **Vindecă sigur și repede.** Prețul **1 cor. 20 fil.** și **2 cor.**

Capsic unsóre. Contra durerilĭ de óse, podagreĭ, reumatismuluĭ, rěcelelor, durerilor de cap, dinți și nervĭ, precum și scrinturilor. Cele mai îmbětrânite bóle le vindecă. Prețul **1 cor. 20 fil.** și **2 cor.**

Centarin. Contra morburilor de stomac, precum lipsa de apetit, mistuirea rea, catarul și aprinderea de stomach, greața și vomarea, sgârciurile cele mai grele. Leac sigur. Folosesce și la curăț rea sângeluĭ. Prețul **1.20** și **2 cor.**

Kaljodsarsaparil. Mijloc escelent pentru curățirea sângeluĭ la sifilis, morburile tinerețelor 1 sticlă **2 cor.**

Laxbonbons. Închiderea scaunuluĭ e causa diferitelor morburĭ, pecum palpitarea de inimă, amețelĭ, durerĭ de cap și altele. Decĭ cine sufere de încheierea scaunuluĭ numaĭ de cât se comandeze **Laxbonbons** zacharele purgative, plăcute și dulcĭ la luat. Peț**ul 1 cor.**

Chemicale, drogue, legăturĭ și bandagerie chirurgice. Instrucție pentru prepararea diferitelor vinarsurĭ, liqueurĭ, rum și altele. Teurĭ russice, Parfumurĭ, săpunurĭ, crem escelent pentru față și mânĭ. Articolĭ cosmetice, oleŭ pentru pĕr. Esență pentru picatul și întărirea părului. Apa de gură și dinți pe cum și prav. Orĭ ce fel de articlu din branșă. Tóte fórte ieftine. Faceți întrebare și Vĕ veți convinge.

Cornel Demeter,
apotecar în Szászvárós, în fața școalei Nr. 41.
47 (9—10)

EȘTI SLAB?

Voiești să fii tare? — Voiești ca între ori-ce împrejurări ale vieții să te bucuri de sănătate?

Voiești să ai curajul și energia ca să te poți opune liniștit grijilor și năcazurilor? — Noi ne am dedicat lucrările noastre întru a mări și întări sănătatea omenimei. — Încercările noastre sunt încoronate de succese și metoadele noastre sunt recunoscute ca cele mai bune din partea oamenilor de știință. Am arătat că Electricitatea este basa vieței fisice și că aceia cari sufer de ***stomac, reumatism, morb de nervi, dureri de spate, de cap, de piept*** au lipsă de mai multă electricitate.

„Electrophor"

Aparat de electricitate, renoiește puterea perdută și îl poate folosi unul fie-care.

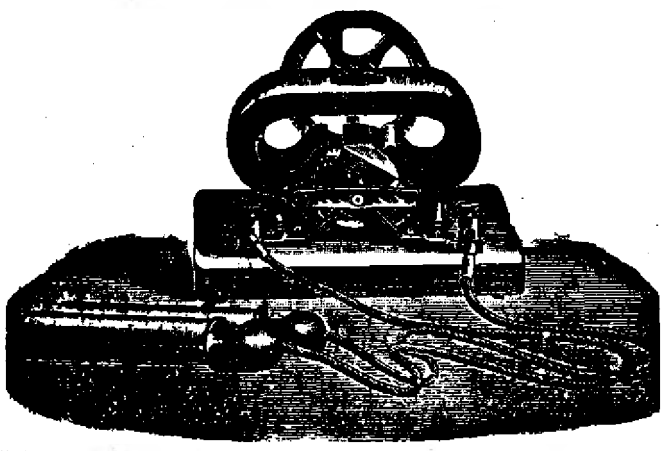

Nu se poate în deajuns sfătui oamenilor slabi să folosască acest aparat electric. Electroforul întărește nervii, înoiește sângele, întărește simțirea, aduce sângele și sistemul nervos la o normală funcțiune.

Dr. Bourg, membru la facultatea de medicină din Paris referează: Nu numai **podagra**, (șuiul), **reuma, hysteria, asthma**, au fost în nenumărate casuri vindecate prin electricitate, unde medicamentele s'au dovedit de nefolositoare, ci și la ori-ce fel de morb de nervi, durere de cap, colică, dureri de urechi, insomnie, hipocondrie și cu deosebire la hemoroide efectul bun se arată după vre-o câteva zile, ba uneori după vre-o câteva ceasuri. — Cu un minunat succes se folosește contra durerilor femeiești. Electroforul produce ani de a rândul un curent electromagnetic fără a avé baterii și fără mașini ajutătoare. — Se garantează pentru trăinicia lui 5 ani.

Prețul unui aparat mic complet:

20 coroane.

(Pentru cei foarte simțitori).

Prețul unui aparat mare complet:

30 coroane.

(Pentru însănătoșarea morburilor vechi).

Se spedează la trimiterea banilor înainte sau prin rambursă.

Manhattan întreprindere de Electrofor. Budapesta VIII. Aggteleki u. 15|u.

32 (24—52)

Azi așa zicând fiecare om știe că la nenumărate morburi ca bună oară: influința, reuma, durerea de cap și de dinți, slăbiciune etc., apoi la constifație, bujezala pe cum și la tusă se folosește

Feller' Elsa-Fluid

cu un efect miraculos. Să ne ferim însă de imitațiuni. Cel adevărat e numai cel provăzut cu numele „Feller". 12 sticle mici sau 6 sticle duple le trimite franco pentru 5 coroane farmacistul **Jenő V. Feler, Stubica Centrale 82.** (cott. Zágráb).

Prăvălie românească!

P. T.

Prin aceasta am onoare a avisa publicul românesc de aici și jur, că am deschis în loc, — strada Tipografiei — sub firma:

V. POPP.

o prăvălie de mărfuri coloniale și de băcănie. Legăturile ce le am cu firme de frunte din patrie și străinătate, mă pun în plăcută posiție de a-mi procura articoli de prima calitate.

În urma praxei, — de peste 24 ani — în această branșă, cunosc pe deplin necesitățile clientelei, și astfel mi-am și asortat prăvălia cu tot felul de mărfuri, ca să pot satisface întru toate, atât în privința calității, a prețurilor, cât și prin un serviciu prompt și culant.

Recomandându-mă binevoitorului sprijin al publicului românesc din loc și jur, semnez.

Cu deosebită stimă:

V. POPP.

(11) 5—5

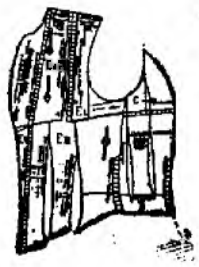

marca fabricei

De mare însemnătate pentru Dame!

Fie care P. S. Dómnă își póte însa-și pregăti cu o ușurință de neînchipuit

talia sa după ori ce modă

cu ajutoriul aparatului de croit talie pentru dame

inventat de **Anton Guschelbauer.** A fost censurat de academie. și posede nenumărate scrisori de recunoscință.

Își are patenta și e scutit prin lege în tóte statele culte.

Prețul unui aparat e 3 cor. franco rambursat.

Se caută agenți

Prospecte să trimit la cerere gratis

Cu tóta stima:

Antal Guschelbauer.

Sopron.

17 (33 - 52)

B. DÉNES BUDAPESTA, VI. Váczi-körut Nr. 61.

Urmașul lui **BRAUNER** și **KLASEK E. Plewa** inginer, representantul și depositarul ces. și imp. a fabricei de **mașini** și **motoare** în Ungaria.

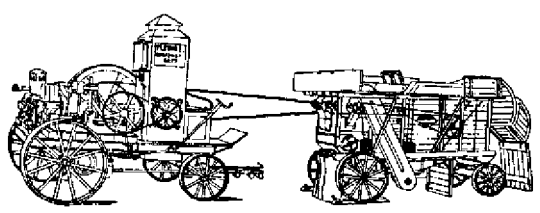

MOTOARE

cu bensin, gaz și vapor pregătite după model 1905.

2—100 HP.

Locomobile cu benzin a 2—20 HP.

Mutoare trainice cu gaz, de toate mărimile, cu cari se spesează pe oară 2—3 fileri. Prețuri ieftine și condiții de solviri foarte ușoare.

Preț-curent gratis.

Să caută în provințe agenți cinstiți.

(10) 4—12

La espositiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

Antoniu Novotny

în Timișóra-Fabric

(22) 29—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nóue, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregi armonióse, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provedute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întórce cu ușurință în ori ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o latură prin aceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sînt provedute în partea superióră — ca violina = cu găuri după figura *S* și pentru aceea aŭ un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, așa, **că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiŭ.** Mai de parte se recomândă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer-bătut** — ca și spre turnarea de **tóce de metal.**

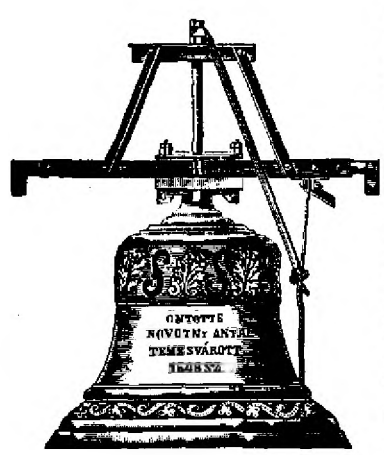

Preț-curanturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul:
Pentru monarchie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., ½ an 9 frc., ¼ an 4 frc. 50 cm.
Fóia apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Foaie bisericească-politică.

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foia, să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" în Blaj.

Anul XV. **Blaj 6 Maiu 1905** **Numărul 18.**

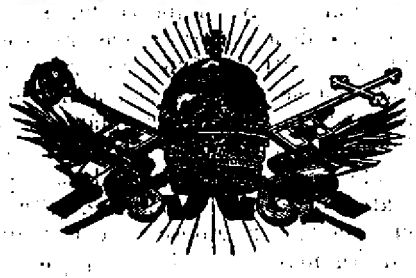

Epistola enciclică a Sfinţiei Sale PIU X.

despre propunerea învăţăturii creştine.

Venerabililor Fraţi Patriarchi, Primaţi, Archiepiscopi, Episcopi şi celor alalţi Ordinari cari trăesc în pace şi unire cu Scaunul Apostolesc.

Piu PP. X.

Venerabili Fraţi!

Salutare şi binecuvîntare apostolească!

Într'o vreme foarte amărăcioasă şi grea a înălţat sfatul cel tainic al lui Dumnezeu slăbiciunea Noastră la purtarea slujbei de păstoriul cel mai înalt preste întreagă turma lui Hristos. Că vrăşmaşul împrejură deja de multă vreme însă-şi turma şi o aleşuesce cu vicleşia cea mai iscusită aşa, că mai ales acum pare a se fi plinit, ceea ce a vestit Apostolul mai înainte bătrânilor bisericii Efesului: „Eu ştiu aceasta, că — vor întra lupi grei între voi, cari nu vor cruţa turma." [1]) — Toţi cei ce sunt încă însufleţiţi de râvna măririi dumnezeeşti, cearcă causele decăderii acesteia a religiunii; unii numesc una, alţii alta, şi fieşte care urmând părerea sa pornesc pe căi diferite spre a păzi şi noi împărăţia lui Dumnezeu aci pe pământ. Noi, Venerabili Fraţi, nici de cum nu respingem cele alalte, dară totuşi Ni-se pare, că Ne caută să dăm dreptate mai ales acelora după judecata cărora atât lângezirea şi aşa zicând slăbiciunea de acuni a inimilor, cât şi toate relele cele preamari, cari se nasc dintr'însa, au să se derive în rândul cel dintâiu din neştiinţa lucrurilor religiunii. Se potriveşte aceasta pe deplin cu ceea ce a zis Dumnezeu însu-şi prin profetul Osie: „Că nu este — cunoştinţa lui Dumnezeu pe pământ. Blăstem, şi minciună, şi ucidere, şi furt, şi preacurvie s'a vărsat pe pământ, şi sângiuri cu sângiuri se mestecă. Pentru aceea va plânge pământul, şi se va împuţina cu toţi, cei ce locuesc pe dânsul." [2])

Şi într'adevăr că în zilele acestea ale noastre sunt foarte mulţi în poporul creştinesc, cari petrec în neştiinţa cea mai mare a lucrurilor acelora, cunoştinţa cărora e de lipsă spre mântuirea de veci, este o tângoire de obşte, şi durere! ea nu este nedreptăţită. — Dară când grăim despre poporul creştinesc, înţelegem nu numai poporul de rând sau pe oamenii din classa mai de rând, cari adese ori au oare care scuză a nestiinţei în aceea, că sunt supuşi poruncii unor stăpâni nemiloşi şi abia găsesc vreme, ca să grijească de sine şi de ai sei; ci înţelegem şi pe aceia şi mai ales pe aceia, cari deşi au minte şi cultură, adevărat că ali învăţătură lumească destulă, dară în privinţă religioasă totuşi îşi trăesc traiul orbiş şi fără de minte. Este greu a spune, în ce întunecală deasă sunt aceştia învăluiţi a dese ori; şi ceea ce e şi mai vrednic de deplâns, ei zac într'însa liniştiţi! Mai de loc nu le trece prin minte, să gândească despre Dumnezeu făcătoriul şi chivernisitoriul tuturor lucrurilor şi despre înţelegerea credinţei creştine. Dară de aceea nu ştiu ei nimica nici despre întruparea Cuvîntului lui Dumnezeu, nici despre înoirea cea deplină a neamului omenesc sevârşită printr'însul, nimica despre graţie, carea este ajutoriul cel mai de frunte spre dobândirea fericirii cei de veci, nimica despre dumnezeeasca jertfă ori despre taine, prin cari dobândim şi păzim însă-şi graţia. Iară câtă răutate şi uriciune cuprinde păcatul, de loc nu se poartă nici o grije spre a se feri de el ori spre a-l lăpăda; şi aşa merg lucrurile până la ziua cea mai de pe urmă aşa, că preotul, ca nu cum-va să peară chiar şi sperarea mântuirii, clipele cele mai de pe urmă ale celor ce-şi dau sufletul, cari clipe ar căuta să se folosească mai vârtos spre nutrirea dragostii către Dumnezeu, le foloseşte spre a-i învăţa măcar pe scurt religiunea, de cum-va, după cum se obicinuesc aproape tot de una, cel ce moare, nu sufere din vina sa de o neştiinţă aşa de mare, cât socoteşte, că osteneala preotului este de prisos, şi gândeşte, că fără de a se fi împăcat cu Dumnezeu poate să pornească cu suflet liniştit pe calea veciniciei. De aceea a scris pe dreptul înaintaşul Nostru Benedict XIV.: „Susţinem aceea, că partea cea mai mare a acelora, cari se osândesc la pedepsele cele vecinice, ieau asupră-şi nefericirea aceasta pe tot de una pentru neştirea tainelor credinţei, cari le caută în chip neapărat să le ştie şi să le creadă, pentru ca să se socotească între cei aleşi." [1])

Stând lucrurile aşa, Venerabili Fraţi, ce să ne mirăm, că acum stricăciunea năravurilor şi răirea obiceiurilor este aşa de mare şi creşte pe zi ce merge, şi anume nu între neamurile barbare, ci chiar în popoarele acelea, cari se numesc creştine? Apostolul Pavel adevărat că a scris către Efeseni cuvintele acestea: „Iară curvia, şi toată necurăţia, şi lacomia nici să se numească întru voi, pe cum se cuvine sfinţilor, şi măscăriciunea, şi vorba nebunească" [2]) Dară sfinţeniei şi sîelii acesteia, carea înfrână poftele, i-a pus temeiu cunoştinţa lucrurilor dumnezeeşti: „Socotiţi drept aceea, cum să umblaţi cu pază; nu ca cei neînţelepţi, ci ca cei înţelepţi. — Drept aceea nu fiţi nepricepuţi, ci cunoscând, ce este voea lui Dumnezeu." [3])

Şi aceasta o a făcut cu toată dreptatea. Că voinţa omului abia mai păzeşte întru sine dragostea aceea a ce este cinstit şi drept, altuită într'însa de însu-şi făcătoriul Dumnezeu, carea aşa zicând îl răpia spre binele nu cel închipuit, ci adevărat. Rătită fiind prin stricăciunea păcatului strămoşesc şi aşa zicând uitându-şi de Dumnezeu făcătoriul său, ea îşi întoarce toată pornirea şa spre aceea, ca să iubească deşertăciunea şi să cerce minciuna. Voinţa rătăcitoare şi orbită de pofte rele are deci lipsă de povăţuitoriu, carele să-i arete calea, ca ea să se întoarcă din nou pe cărările cele părăsite ale dreptăţii. Iară povăţuitoriul nu cercat de airia, ci dobândit de o dată cu firea, este însă-şi mintea: dacă aceasta este lipsită de lumina cea adevărată, adecă de cunoştinţa lucrurilor celor dumnezeeşti, atunci aşe va adeveri aceea, că orbul va povăţui pe orb, şi amândoi vor cădé în groapă. Sfântul împărat David lăudând pe Dumnezeu pentru lumina adevărului, carea o a vărsat în mintea omului, a zis: „Însemnatu-s'a preste noi lumina feţei tale, Doamne." [1]) Şi a adaus, ceea ce urmează mai de parte din dăruirea aceasta a luminii, şi a zis: „Dat-ai veselie în inima mea," adecă veselia aceea, cu carea desfătându-se inima noastră umblă pe calea poruncilor dumnezeeşti.

Că aceasta întru adevăr aşa este, uşor pricepe, cel ce cercetează, lucrul. Că pe Dumnezeu şi aceea, ce numim noi desevârşiri nemărginite, ne descopere înţelepciunea creştinească cu mult mai limpede, de cum poate deslui cercetarea sevârşită cu puterile firii. Şi ce încă? Ea ne porunceşte de o dată şi aceea, că să onorăm pe Dumnezeu cel preaînalt cu slujba *credinţei*, carea este a minţii, cu a *sperării*, carea este a voinţei, cu a *dragostii*, carea este a inimii; şi aşa face pe întreg omul servitoriu al Făcătoriului şi Chivernisitoriului aceluia preainalt. Tot asemenea este învăţătura lui Isus Hristos singură aceea, carea descopere adevărata şi aleasa vrednicie a omului, că adecă el este fiul Tatălui celui ceresc, carele este în ceriuri, făcut după chipul lui şi având, să trăească cu el în veci şi întru fericire. Dară chiar din vrednicia aceasta şi din cunoştinţa ei urmăreşte Hristos, că oamenii au să se iubească unii pe alţii ca fraţi, să vieţuească aci, în ce chip se cade fiilor luminii, „nu în ospeţe şi în beţii, nu întru curvii şi întru fapte de ruşine, nu întru certe şi n pizmă." [2]) Tot asemenea porunceşte el, ca toată grijea noastră să o aruncăm spre Dumnezeu, pentru că el poartă grije de noi; el porunceşte, să împărtăşim lipsiţilor, să facem bine celor ce ne uresc pe noi, să preţuim foloasele cele vecinice ale sufletului mai pe sus de cât bunurile cele trecătoare ale veacului acestuia. Dară ca să nu amintim toate în deosebi, au nu sfătueşte şi porunceşte învăţătura lui Hristos omului celui trufaş umilirea spiritului, carea este isvorul măririi celei adevărate? „Ori cine se va umili pe sine, — acela este mai mare întru împărăţia cerurilor." [3]) Într'însa învăţăm cumineţia cea spirituală, carea să ne păzească de cumineţia cea tru-

[1]) Fapt. 20, 29.
[2]) Osie 4, 1 urr.

[1]) Instit. 26, 18.
[2]) Ef. 5, 15 urr.
[3]) Ef. 5, 3 ur.

[1]) Ps. 4, 7.
[2]) Rom. 13, 13.
[3]) Mt. 18, 4.

peasc; dreptatea, cu carea să dăm fieşte căruia, ceea ce i-se cade după dreptate; tăria, cu carea să fim gata a suferi toate şi a le răbda cu spirit drept pentru Dumnezeu şi pentru fericirea cea vecinică; şi în sfârşit cumpătul, cu carele pentru împărăţia lui Dumnezeu să iubim şi sărăcia, ba să ne lăudăm chiar şi în cruce nebăgând în samă ocara. Stă deci, că dela înţelepciunea creştinească nu numai mintea noastră îşi împrumută lumina, cu carea ajunge la adevăr, ci şi voinţa primeşte învăpăearea, cu carea să ne înălţăm la Dumnezeu şi să i-ne unim prin deprinderea virtuţii.

Adevărat că este departe dela Noi, ca în urma acestora să susţinem, că răutatea inimii şi stricăciunea năravurilor n'ar puté să fie împreunate cu cunoştinţa religiunii. O, de nu o ar dovedi aceasta prea mult faptele! Dară totuşi susţinem, că unde mintea este împresurată de întunerecul cel des al necunoştinţei, acolo nici de cum nu poate să fie dreaptă voinţa, nici bune năravurile. Că dacă oare cine umblă cu ochii deschişi, el fireşte că totuşi va puté, să se abată dela calea cea dreaptă şi sigură, dară cel ce sufere de orbire, pe acela îl ameninţă primejdia chiar cu siguranţă. — Mai adauge apoi, că stricăciunea năravurilor totuşi mai lasă sperare spre îndreptare, dacă lumina credinţei nu este stinsă de tot; dară dacă se însoţesc amândóuě, adecă atât răutatea năravurilor, cât şi lipsa credinţei causată prin neştiinţă, atunci abia mai este cu putinţă vindecarea, şi este deschisă calea spre perire.

După ce deci din necunoştinţa religiunii curg pagube aşa de multe şi de mari, iară de altă parte după ce instrucţiunea religioasă este aşa de de lipsă şi de folos, — că înzădarnic am aştepta plinirea datorinţelor creştineşti dela un om, carele nu le cunoaşte —: acum avem să cercetăm mai de parte, a cui datorinţă este, să depărteze dela suflete neştiinţa aceasta atât de stricăcioasă şi aşa dară să umple inimile de o cunoştinţă aşa de de lipsă. — Lucrul acesta, Venerabili Fraţi, nu sufere nici o îndoeală: căci slujba aceasta aşa de gravă o au toţi aceia, cari sunt păstori ai sufletelor. A bună samă aceştia sunt datori după porunca lui Hristos, să cunoască şi să pască oile, cari le sunt încredinţate; iară acest a pasce însamnă mai pe sus de toate a învăţa; aşa a promis adecă Dumnezeu prin Ieremie: „Voiu da vouě păstori după inima mea, şi vě vor paşte pe voi păscându-vă cu ştiinţă.“ [1]) De aceea a zis şi Apostolul Pavel: „Nu m'a trimis pe mine Hristos, să botez, ci să vestesc Evangelia,“ [2]) spunând adecă prin acestea, că cei ce sunt puşi, să chiverniséască în oare care chip biserica, au mai pe sus de toate datorinţa de a învăţa pe credincioşi sfintele învăţături.

Adevărat că socotim a fi de prisos, să ne cuprindem mult cu laudele instrucţiunii acesteiaşi să arătăm, ce preţ mare are ea înaintea lui Dumnezeu. A bună samă mare laudă împărtăşeşte Dumnezeu milosteniei, carea o facem săracilor spre a uşura lipsele lor. Dară cine va zice, că nu împărtăşeşte laudă cu mult mai mare râvnei şi ostenelei, cu carea mijlocim nu trupurilor foloase trecătoare, ci sufletelor de cele vecinice prin învăţătură şi admoniare? Întru adevăr nimica nu doreşte mai mult Isus Hristos Mântuitoriul sufletelor, nimica nu-i este mai plăcut lui, carele a mărturisit despre sine prin Isaie: „Bine a vesti săracilor m'a trimis.“ [3])

Dară aci este mai bine, Venerabili Fraţi, a urmări şi a spune cu tot de-adinsul, că nici un preot n'are vre-o slujbă mai însemnată, nici unul nu e legat cu vre-o legătură mai strinsă. Că cine va zice, că în preot la sfinţenia vieţii nu are să se adaugă ştiinţa? „Buzele preotului vor păzi ştiinţa.“ [4]) Şi biserica întru adevăr o şi pretinde aceasta în chipul cel mai strins în aceia, cari au, să primească preoţia. Dară pentru ce o pretinde aceasta? Pentru că adecă dela ei aşteaptă poporul creştinesc cunoştinţa legii dumnezeeşti, şi Dumnezeu îi meneşte, ca ei să o împărtăşească: „Şi legea o vor cerca din rostul lui; că îngerul Domnului atotţiitorului este.“ [1]) De aceea Episcopul în sfânta chirotonie agraind pe candidaţii de preoţie, zice: „Fie învăţătura voastră leac spiritual pe sama poporului lui Dumnezeu; fie împreună lucrători îngrijitori ai tagmei noastre; ca în legea lui deprinzându-se ziua şi noaptea, să creadă, ceea ce cetesc, să înveţe pe alţii, ceea ce cred.“ [2])

Dacă nu este preot, pe carele să nu-l privească acestea, ce vom socoti oare mai de parte despre aceia, cari înzestraţi fiind cu numele şi puterea de păstori sufleteşti plinesc slujba de chivernisitori ai sufletelor în virtutea vredniciei sale şi aşa zicând în a unui contract, care l-au încheiat? Acestia au să se numere oare cum între păstorii şi învăţătorii aceia, pe cari i-a dat Hristos, pentru ca credincioşii mai mult să nu fie prunci înváluindu-se şi purtându-se de tot vântul învăţăturii întru amăgitura oamenilor, ci făcând adevăr întru dragoste, să crească întru el prin toate, carele este capul Hristos. [3])

De aceea sfântul Sinod din Trient tractând despre păstorii sufletelor declară, că slujba lor cea mai de frunte şi cea mai mare este aceea, ca ei să înveţe poporul creştinesc. [4]) De aceea le porunceşte, ca ei să predice poporului despre religiune cel puţin în Dumineci şi în sărbătorile mai mari, iară pe timpul sfântului Advent şi al Păresimelor în fieşte care zi, ori cel puţin de trei ori pe săptămână. Dară nu numai atâta, ci mai adauge, că parochii sunt datori, ca cel puţin în acele-şi Dumineci şi sărbători să înveţe sau ei înşi-şi sau prin alţii pe prunci adevărurile credinţei şi să-i instrueze spre ascultare de Dumnezeu şi de părinţi. Iară când vor avé, să se administreze sfintele taine, el porunceşte, ca cei ce vor să le primească, să fie învăţaţi în cuvântare uşoară şi poporală despre puterea acelora.

Poruncile acestea ale sfântului Sinod înaintaşul Nostru Benedict XIV. în Constituţiunea sa „Etsi minime“ le-a cuprins pe scurt şi le-a hotărît mai limpede aşa: „Mai ales doě datorinţe a pus Sinodul din Trient pe umerii păstorilor sufletelor: una, ca ei în zile de sărbătoare să rostească poporului predică despre lucrurile religiunii; iară a doua, ca ei să înveţe pe prunci şi pe toţi cei neînvăţaţi adevărurile fundamentale ale legii şi credinţei dumnezeeşti.“ — Dară pe dreptul deschilineşte preaînţeleptul Pontifice datorinţa aceasta îndoită, adecă de a rosti cuvântarea, carea de obşte o numesc tâlcuirea Evangeliei, şi de a propune învăţătura creştinească. Nu vor lipsi poate adecă de aceia, cari dorind să-şi uşureze lucrul, îşi vor zice, că omilia ar puteà să treacă în loc de catichezà. Cât de greşită este părerea aceasta, o vede limpede, ori cine cearcă lucrul mai de aproape. Căci cuvântarea aceea, carea se rosteşte despre sfânta Evangelie, se ţine către aceia, cari au să fie deja introduşi în cunoştinţa adevărurilor fundamentale ale credinţei. Ai puté, să o numeşti pâne, carea se frânge celor ajunşi la vârstă bărbătească. Instrucţiunea catichetică dimpotrivă este laptele acela, carele voia Apostolul Petru, să-l poftească credincioşii fără de vicleníe ca nişte prunci de curênd născuţi. — Aceasta este adecă slujba catichetului, că alege spre desfăşurare vre-un adevăr ţinătoriu sau de credinţă sau de năravurile creştineşti şi îl luminează din toate părţile, iară fiind că îndreptarea vieţii are să fie scopul instrucţiunii, catechistului îi caută să facă alăturare între cele ce Dumnezeu porunceşte, să se facă, şi între cele ce oamenii sevârşesc întru adevăr, iară după aceea folosindu-se în chip potrivit de pilde, cari le scoate înţelepteşte sau din sfânta Scriptură sau din istoria bisericească sau din viaţa bărbaţilor celor sfinţi, să convingă pe ascultători şi să le arete aşa zicând cu degetul, în ce chip au să-şi potrivească năravurilor, şi în sfârşit să închie legând ascultătorilor de suflet, să se înfioreze de fărădelegi şi să se păzească de ele, şi să urmeze vârtutea.

Adevărat că ştim, că slujba de a tracta în acest chip învăţătura creştinească multora le este neplăcută, pentru că ea în de obşte se socoteşte de mai puţin preţ şi poate că nu este potrivită spre a-şi dobândi lauda poporului. Dară noi socotim, că aceasta este judecata acelora, pe cari îi povăţuieşte mai mult mintea uşoară de cât adevărul. Noi nici de cum nu Ne împotrivim, să recunoaştem vrednicia preoţilor acelora predicători, cari stăpâniţi de râvna sinceră a măririi lui Dumnezeu se sîrguesc sau a îndrepta şi a apăra credinţa, sau a preamări pe sfinţi. Dară lucrului lor are să-i premeargă lucrul altora, adecă al catichetilor; dacă lipseşte acesta, atunci lipsesc temeiurile, şi înzădarnic lucră aceia, cari zidesc casa. Cuvântările cele mai frumoase, cari le primeşte bătând în mâni adunarea cea mai număroasă, foarte adese ori au numai resultatul acela, că gâdile urechile, dară inimile nu le mişcă de loc. Instrucţiunea catichetică dimpotrivă, deşi este smerită şi neîmpodobită, este cuvântul acela, despre carele mărturiseşte Dumnezeu însu-şi prin Isaie: „Pe cum se pogoară ploaea sau neaua din ceriu şi nu se întoarce, până când adapă pământul şi face, de resare şi rodeşte şi dă semânţă sămănătorîului şi pâne de mâncare, aşa va fi cuvântul meu, care va ieşi din gura mea: nu se va întoarce către mine deşert, până când va plini toate, câte am voit, şi voiu spori căile mele şi poruncile mele.“ [1]) — Asemenea socotim, că avem să judecăm şi despre preoţii aceia, cari spre a limpezi adevăruri religioase scriu cu multă osteneală cărţi; ei sunt întru adevăr vrednici, să-i distingem cu multă laudă. Dară cât sunt de puţini aceia, cari studiează cărţi de acestea şi dobândesc din aceasta vre-un rod, carele să răspundă ostenelii şi dorinţelor scriitorilor? Propunerea catichetică a învăţăturii creştineşti dimpotrivă, dacă se face cum se cade, va aduce în tot de una folos ascultătorilor.

Căci, — şi aceasta va fi bine a o spune din nou spre a învăpăia râvna servitorilor lui Dumnezeu, — acum este foarte mare şi creşte pe zi ce merge numărul acelora, cari în ale religiunii sunt de tot neştiutori ori au despre Dumnezeu şi din credinţa creştinească numai atâta cunoştinţă, cât le este cu putinţă, ca în mijlocul luminii adevărului catolic să trăească ca şi nişte închinători de idoli. O, câţi nu sunt aceia, nu zicem prunci, ci ajunşi la vârstă bărbătească, ba şi la bătrâneţe, cari de loc nu cunosc tainele cele mai de frunte ale credinţei; cari auzind numele lui Hristos răspund: „Cine este, — ca să cred întru dânsul?“ [2]) — Ei de aceea nu se ştiu vinovaţi de păcat, că samănă şi nutresc ură împotriva altora, că închie însoţiri de cele mai nedrepte, că apără afaceri necinstite, că cuprind averile altora cu cămătărie mare şi sevârşesc alte fărădelegi de felul acestora. Ei de aceea necunoscênd legea lui Hristos, carea osândeşte nu numai sevârşirea fărădelegilor urête, ci şi numai cugetarea şi poftirea lor plinită cu ştiinţă, — ei necunoscênd legea lui Hristos, deşi poate din vre o causă se cam contenesc dela plăceri urîte, totuşi neavênd altuiă întru sine nici o religiune nutresc gândurile cele mai fărădelege înmulţind preste părul capului său fărădelegile. — Aflăm de bine a o mai spune încă odată: acestea se află nu numai la ţară şi în poporul de rând cel lipsit, ci poate că încă mai adese ori între oameni de poziţie mai înaltă şi chiar şi între

---

[1]) Ier. 3, 15.
[2]) I. Cor. 1, 17.
[3]) Lc. 4, 18.
[4]) Mal. 2, 7.

[1]) L. c.
[2]) Pontif. Rom.
[3]) Ef. 4, 14 ur.
[4]) Ses. 5. cap 2. de ref.; ses. 22. cap 8; ses. 24. cap 4. şi 7. de ref.

[1]) Isaie 55, 10 ur.
[2]) Io. 9, 36.

aceia, pe cari îi umflă ştiinţa, cari încrezându-se în cultura deşeartă socotesc, că le este iertat, să ridă de religiune, şi „câte nu ştiu, hulesc“. [1])

Iară acum dacă înzădarnic se aşteaptă seceriş dela o ţarină, carea n'a primit semânţă, cum ai putè să aştepţi pogoritori cu năravuri bune, dacă ei n'au fost învăţaţi la timp potrivit întru învăţătura creştinească? — Pe dreptul urmărim din aceasta, că după ce în zilele noastre credinţa a lângezit aşa de tare, cât în mulţi s'a stins aproape cu desevârşire, slujba sfintei catechisări sau se plineşte prea a lene sau a încetat de tot. Căci nebuneşte ar lucra acela, carele spre a se scuza ar zice, că credinţa ni-s'a dăruit ca un dar hărăzit şi în sfântul botez s'a vărsat în fieşte cine. Fireşte că este adevărat, că am primit virtutea credinţei toţi, câţi întru Hristos ne-am botezat; dară semînţa aceasta preadumnezeească nu „creşte — şi face ramuri mari“, [2]) dacă este lăsată ea de ea, şi aşa zicând din puterea cuprinsă, într'însa. Doară în om se află dela naştere şi puterea de a înţelege, dară ea are lipsă de cuvântul de mamă, pentru ca ea aşa zicând trezită fiind să treacă în faptă, pe cum se zice. Tot asemenea se întâmplă şi cu omul creştin, carele născându-se din nou din apă şi din Spirit sfânt, are întru sine credinţa concepută, dară are lipsă de instrucţiunea Bisericii, ca să se poată nutri şi să poată creşte printr'însa şi să aducă rod. De aceea a scris Apostolul: „Credinţa este din auz, iară auzul prin cuvîntul lui Dumnezeu.“ [3]) Iară ca să arete lipsa instrucţiunii, a adaus: „Cum vor auzi fără de vestitoriu?“ [4])

Dacă din cele ce am spus până aci, se dovedeşte, cât de însemnată este instrucţiunea religioasă a poporului, atuncia caută să Ne fie grijea cea mai de frunte, ca legea catichisării, carea, ca să grăim cu cuvintele înaintaşului Nostru Benedict XIV., este instituţiunea cea mai de folos spre mărirea lui Dumnezeu şi spre mântuirea sufletelor, [5]) să rămână pururea în putere ori să se renoească, pe unde nu se bagă în samă. — Voind deci, Venerabili Fraţi, să plinim slujba aceasta preaînsemnată a apostoliei celei mai înalte, şi ca în un lucru aşa de mare să se păzească pretutindenia unul şi acela-şi obiceiu, cu auctoritatea Noastră supremă rînduim şi poruncim strins, să se păzească şi plinească în toate diecesele, cele ce urmează.

I. Toţi parochii şi preste tot câţi poartă grijea sufletelor, în toate Duminecile şi sărbătorile de preste an, netrecându-se nici una, să înveţe câte o oară întreagă pe prunci şi prunce din catechism despre cele ce fieşte cine trebue să le creadă şi să le plinească, pentru ca să dobândească mântuirea.

II. Aceia-şi să gătească în anumite timpuri ale anului prin instrucţiune neîntreruptă de mai multe zile pe prunci şi prunce la primirea vrednică a tainelor pocăinţei şi confirmaţiunii.

III. În toate zilele Păresimelor, şi de va fi de lipsă, şi în alte zile după sărbătoarea Paştilor să înveţe ei cu instrucţiuni şi admoniţiuni potrivite tot asemenea şi cu grije de tot deschilinită pe tineri şi tinere, ca să primească întru sfinţenie întâia dată sfintele la altariu.

IV. În fieşte care parochie să se înfiinţeze în chip canonic însoţirea, carea de obşte se numeşte însoţirea catichizării creştineşti. Printr'însa parochii, mai ales pe unde numărul preoţilor este mic, vor avè laici de ajutători în catechizare, cari se dedică spre slujba aceasta de învăţători atât din râvnă pentru mărirea lui Dumnezeu, cât şi spre a dobândi sfintele indulgînţe, cari le-au împărtăşit Pontificii Romani în măsură preabogată.

V. În oraşele mai mari, şi mai ales în acelea, în cari s'au deschis universităţi, licee, gimnasii, să se înfiinţeze şcoli religioase spre a instrui în adevărurile credinţei şi în legile vieţii creştineşti tineretul, carele umblă în şcoli publice de acelea, în cari nu se face nici o pomenire despre religiune.

VI. Iară fiind că mai ales în zilele noastre cei ce sunt mai înaintaţi în vârstă au lipsă de instrucţiune religioasă în tocmai ca şi pruncii, parochii şi toţi cei alalţi, cărora s'a încredinţat grijea sufletelor, afară de obicinuita omilie despre Evangelie, carea are să se rostească în fieşte care zi de sărbătoare în biserica parochială, să facă şi credincioşilor catichezâ în cuvîntare uşoară şi la captul oamenilor în o oară anumită, carea o socotesc mai potrivită, ca într'însa să se adune mult popor, dară afară de o oară aceea, în carea se catichizează pruncii. În lucrul acesta folosească-se de catechismul Trientin, fireşte că aşa, cât în patru ori cinci ani să treacă prin toată materia, carea grăeşte despre simvolul credinţei, despre sfintele taine, despre cele zece porunci, despre rugăciune şi despre poruncile bisericeşti.

Acestea le rânduim, Venerabili Fraţi, şi le poruncim Noi cu auctoritate apostolească. Iară slujba voastră va fi acum, să faceţi, ca ele în dieceza fieşte căruia din voi să se pună la cale întregi şi fără amânare; mai de parte să veghiaţi şi să purtaţi grije cu auctoritatea voastră, ca cele ce poruncim, să nu se dea uitării, ori, ceea ce e tot atâta, să nu se plinească a lene şi nu la fel. Pentru ca aceasta întru adevăr să se încunjure, trebue să recomandaţi şi să legaţi neîncetat de suflet, ca parochii să nu ţină instrucţiunile catichetice nepregătiţi, ci numai pregătindu-se mai înainte în chip sirguincios; pentru ca să nu grăească cuvinte de ale înţelepciunii omeneşti, ci „întru dreptate şi întru curăţia cea dumnezeească“, [1]) ei să urmeze pilda lui Hristos, carele deşi arăta „cele ascunse din începutul lumii“, [2]) totuşi grăia toate „în asemănări poporului, şi fără de asemănări nu le grăia lor“. [3]) Ştim, că Apostolii, învăţaţi de Domnul, au făcut tot asemenea; că Gregoriu cel Mare zice despre ei: „Ei purtau grije foarte mare, ca popoarălor celor neînvăţate să le predice lucrurile uşoare de înţeles şi potrivite captului lor, iară nu cele mai înalte şi cele grele de înţeles.“ [4]) Iară în cele ce privesc religiunea, în zilele noastre oamenii cea mai mare parte au să se numere între cei neînvăţaţi.

Nu vom mai de parte, ca din o atare sirguire spre instrucţiune simplă să urmărească oare cine pentru sine, că în felul acesta de a tracta nu este lipsă de nici o osteneală şi de nici o meditare; chiar dimpotrivă le pretinde acestea în măsură mai mare decât ori care alt fel. Cu mult mai uşor se află cuvîntătoriu, carele grăeşte mult şi în chip strălucit, de cât catichet, carele să păzească o instrucţiunea, carea să fie vrednică de laudă din toată privinţa. Aşa dară orice uşurinţă de a cugeta şi de a grăi ar avè oare cine dela fire, să fie totuşi convins tare, că el despre învăţătura creştină nici când nu va grăi către prunci ori către popor cu rod pe sama sufletului, fără numai dacă se va fi făcut destoinic prin multă încordare a minţii. A bună samă se înşală aceia, cari încrezându-se neştiinţa rinţă şi în mintea târzie a poporului socotesc, că în lucrul acesta pot să-şi permită negligînţă. Dimpotrivă cu cât mai neînvăţaţi ascultători are oare cine, cu atât mai mare caută să-i fie râvna şi sirguinţa, de carea se foloseşte, ca să potrivească captului mai slab al neştiutorilor adevărurile cele înalte şi aşa de depărtate de priceperea obştii, că doară ele le sunt de lipsă şi lor în tocmai ca şi celor pricepători spre dobândirea fericirii de veci.

Acum să Ni-se dea deci voe, Venerabili Fraţi, ca în partea aceasta cea din urmă a epistolei Noastre să vă agrăesc cu cuvintele lui Moisi: „Cine este cu Dumnezeu? să vină la mine.“ [1]) Luaţi aminte, rugămu-vè cu deadinsul, ce pagubă mare a sufletelor se naşte singur numai din necunoaşterea lucrurilor dumnezeeşti, Poate că în dieceza fieşte căruia din voi spre folosul turmei încredinţate voauè sunt înfiinţate multe lucruri de folos şi abiar vrednice de laudă; dară mai pe sus de toate purtaţi grije şi zoriţi, cu câtă silinţă, cu câtă râvnă, cu câtă sirguinţă numai puteţi, ca cunoştinţa învăţăturii creştineşti să pătrundă şi să cudrindă de tot sufletele tuturor. Că pentru ca să vè grăesc cu Apostolul Petru, „fieşte carele pe cum a primit dar, între voi cu acela servind, ca nişte buni ispravnici ai darului celui de multe feliuri al lui Dumnezeu“?

Sirguinţa şi silinţele voastre cu mijlocirea Fecioarei nepetate să vi-le facă rodnice binecuvântarea Apostolească, carea ca dovadă a dragostii Noastre şi ca arvună a darurilor cereşti v'o împărtăşim cu iubirea cea mai mare voauè şi poporului încredinţat fieşte căruia din voi.

Dat în Roma la sfântul Petru în 15. Aprilie 1905., al Pontificatului Nostru anul al doilea.

Piu P. P. X.

Academia română. — Sesiunea generală a anului 1905 s'a început la 28 Marte n. A fost de faţă la deschidere prinţul Ferdinand. Regretăm, că spaţul nu ne îngăduie să dăm un raport mai amănunţit, vom publica deci unele momente mai însămnate. La 14 April n. a fost şedinţă solemnă sub preşedinţa regelui, care a rostit un important discurs despre limba românească, pe care îl vom publica în un număr apropiat. La închierea sesiunii s'au împărţit premiile: Marele premiu Năsturel de Lei 12000 s'a dat dlui *Dr. Ioan Sârbu* pentru „Istoria lui Mihaiu Vodă Viteazul.“ Premiul Eliade de 5000 lei Dlui *Ilie Barbulescu* pentru „Fonetica alfabetului cirilic în textele române din veacul XVI. şi XVII.“ Premiul Adamachi de 5000 lei se împarte astfel dlui *T. Păcăţian* pentru „Cartea de aur“ lei 1300. *M. Sadovean* pentru „Şoimii“ 1000 lei, căp. *Ionescu* pentru „Dobrogea în pragul veacului al XX“ lei 1000, la *A. Ştefănescu* pentru „Gorjiul istoric şi pitoresc“ 800 lei, *Russu Şirianul* lei 500 pentru „Românii din statul ungar“, şi *I. Seriban* lei 400 pentru „40 predici populare“. Membru în secţia istorică a fost ales dl *Dem. Onciul;* iar în cea sciinţifică: *Dr. Marinescu şi L. Mrazek.* Tot în sesiunea aceasta dl *Dim. A. Sturdza* a fost ales pentru a patra oară secretar general. În secţia literară president *I. M. Moldovan,* v.-preş. *D. A. Sturdza,* în secţia literară *Iosif Vulcan,* v.-preş. *I. Negruzzi,* în secţia sciinţifică *P. S. Aurelian* v.-preş. *D. C. Istrati.* Iar preşedinte al Academiei a fost reales cu multă însufleţire Dr. *Ion Kalinderu.* Sesiunea generală a fost închisă la 24 April.

Membrii dela noi, cari s'au presentat aproape cu toţii, au fost împărtăşiţi de multă atenţiune. Au fost primiţi în audienţă de de M. Sa Regele Carol, invitaţi la serată la Palat, au făcut escursiuni la curtea de Argeş, Constanţa şi Măgurele, peste tot locul fiind primiţi foarte bine.

---

[1]) Iuda 10.
[2]) Mr. 4, 32.
[3]) Rom. 10, 17.
[4]) L. c. 14.
[5]) Constit. „Etsi minime“ 18.

[1]) II. Cor. 1, 12.
[2]) Mt. 13, 35.
[3]) L. c. 34.
[4]) Moral. l. 17. cap. 26.

[1]) II. Moisi 32, 26.
[2]) I. Petru 4, 10.

CORESPONDINTE.

Misiuni poporale.

Tic, 29 April 1905.

În 21, 22 şi 23 c. s'au ţinut esercitii spirituale cu poporul gr.-cat. din parohia Tic, protopopiatul Clujului, parochie care abia numără 300 suflete şi care din anul 1893. a fost fără preot local, administrată fiind de preoţii din jur.

Ordinea serviţiilor divine a fost următoarea:

În 21 c. soseşte în parohie P. On. Dn. protopop al Clujului Dr. E. Dăian, cu On. Ioan Mihalca parochul Aghireşului, şi la 10 oare a. m. servesc ambii s. liturgie a lui Grigoriu dialogul, după sfârşitul căreia părintele protopop vorbeşte ca de început despre curăţirea sufletelor.

Tot în 21 c. d. a. la 6 oare sara să serveşte din partea părintelui Em. D. Măcelarir, paroch al Totelecului, sosit după amiaz, canonul de mângăiere către Preacurata Vergură Maria, la finea căruia părintele protopop predică despre scopul omului, arătând că dreptatea lui Dumnezeu pretinde, ca astfel de scop să pună oamenilor, pe cari toţi să-l poată ajunge, şi astfel acest scop nu poate să fie altul decât 1. a cunoaşte pe Dumnezeu, 2. a-L lăuda şi a-L onora şi 3. a servì lui Dumnezeu.

În 22 c. la 7 oare a. m. părintele I. Mihalca serveşte mânecatul, după care părintele protopop purcezând din cuvintele psalmistului „Că fărădelegea mea eu o cunosc şi păcatul meu înaintea mea este pururea", vorbeşte despre păcat; ce este păcatul şi căderea îngerilor şi a protopărinţilor nostri. — După predică imediat să începe sfânta liturgie servită de toţi trei preoţii de faţă cu ajutorul viitorului preot al Ticului Augustin Pop, ca lector, la finea căreia tot părintele protopop predică, purcezând din cuvintele: „Această boala nu este spre moarte, ci spre mărirea lui Dumnezeu", despre pocăinţă şi mărturisire, schiţând evangelia lui Lăzar şi asemând starea lui Lazar în mormânt cu starea sufletului ţinut în cătuşele păcatului. — După predică părintele Măcelariu face molitva înainte de mărturisire, şi toţi trei preoţii de faţă să apucă de mărturisit, ce decurge până la ½ 7 oare sara, când să serveşte din partea părintelui Măcelariu inseratul, la finea căruia părintele protopop vorbeşte despre celea din urmă a omului purcezând din cuvintele „Dumnezeu nu vrea moartea păcătosului ci ca să se întoarcă şi să fie viu".

În 23 c. la 6 oare a. m. părintele protopop şi părintele Măcelariu, depărtându-se părintele Mihalca în sara precedentă, continuă mărturisirile până la 8 oare, când părintele Măcelariu, considerând timpul înaintat începe mânecatul, în decursul căruia după evangelie, binecuvântă ramurii de arbori, iar părintele protopop continuă mărturisirea credincioşilor.

La liturgie după evangelie părintele Măcelariu predică despre sfânta Eucharistie, mânecând din cuvintele! „Osana! fiul lui David! Bine este cuvântat cel ce vine întru numele Dlui", arătând modul după cum trebue să să primim preacurat trupul şi prea preţios sângele Mântuitoriului Isus Christos. — Tot în decursul s. liturgii, la timpul său, să cuminecă credincioşii.

După amiaz la ½ 3. să serveşte inseratul la finea căruia, eşim în procesiune în cimiteriul bisericei, unde la mormântul fostului preot al Ticului, Zaharie oare când Hossu să fac rugăciuni pentru cei repausaţi, părinţii şi fraţii nostri — la finea rugăciunilor părintele protopop încheie esercitiile, mulţumind credincioşilor pentru zelul arătat în ascultarea învăţăturilor dumnezeeşti.

La finea vorbirei viitoriul preot al Ticului Aug. Pop, mulţămeşte în numele poporului Dlui protopop pentru ostenelele făcute cu acestea misiuni, asigurându-l că impresia lăsată va dăinui îndelung.

De încheiare mai amintesc, că la exerciţiile ţinute în Tic s'au mărturisit peste 200 credincioşi, din parochie şi jur, ceea ce considerând, că acum poporul este foarte ocupat cu sămănăturile de primăvară, e un număr considerabil; şi că tot cu ocaziunea acestor exerciţii, afară de contribuenţii de sume mai însămnate, s'au colectat dela popor, în sume mai mici, pentru nou edificânda biserică din Cluj 10 cor. 04. fileri.

Dumnezeu să se îndure şi primească munca şi oboseala noastră, iar rugăciunile poporului să le asculte.

Emil D. Măcelariu,
parochul Totelecului.

Sinoadele protopopeşti.

— Vicar. Haţăg. —

— 19 April 1905.

Sinodul vicarial s'a ţinut anul acesta în Râu-alb. Adunându-ne în s. biserică s'a început sinodul prin cântarea: Împărate ceresc, la care a asistat şi învăţătorii prezenţi şi puţin popor, şi a fost deschis prin o vorbire tare frumoasă, prin Presidiu.

Au fost de faţă şi puţini învăţători şi popor. Poporul însă după serviciul divin s'a depărtat la ale sale.

Nu aflu la loc, să comunic decisele dela toate punctele fiind mai mult de interes parţial, aflu însă la loc a vă comunica punctul 6 din program, adecă estrasele pe scurt despre starea districtului vicarial:

Pe baza rapoartelor tabelari de pe anul trecut starea districtului cu finea anului 1904 să prezintă în chipul următor:

a) statul personal. ***I. Bisericile.***

Nrul preoţilor fungenţi a fost în anul trecut 22 şi adecă 21 preoţi şi 1 cooperator, cu un preot mai puţin ca în anul trecut, repausând fratele Corneliu oarecând Iubaş din Ştei.

Cantor docenţi 1 cantori 28. Dintre cantori a repausat Ioan Dragota din Rechitova. Preutese văduve au fost 7. iar orfani de preoţi 4.

b) Mişcarea poporaţiunii.

Cazuri de naştere 585 mai mult cu 31 ca în anul precedent. Legiuiţi 524, nelegiuiţi 61. Mai mulţi cu 17 ca în anul 1903. Repausaţi 192 bărbaţi, 208, femei mai mult cu 11 ca în 1903. Numărul celor betezaţi întrece cu 185 pe al celor repausaţi. Căsătorii curate gr.-cat. 103, căsătorii mixte 7 mai puţin cu 9 ca în anul trecut. Concubinate 167. cu 40 mai multe ca în 1902. în 1903. nu s'au numărat.

Numărul sufletelor din întreg districtul ar fi 18.386.

c) Edificii bisericesci.

În această privinţă puţină schimbare s'a făcut faţă de datele cuprinsă în şematismul din 1903. şi anume: s'a început zidirea din peatra a bisericii din Ciula mică şi astfel sunt 31 biserici de peatră şi 5 de lemn.

S'au reparat bisericile din Mătăşti (1903) şi Sălaşul superior; case parochiali sunt de peatră 9 şi de lemn 8. lipsesc cu totul în 9 parochii. În comuna Şerel s-a cumpărat o casă, carea prin unele adaptări să poate întocmi de şcoală şi de casă parochială. — În 1904 s'a reparat cea din Toteşti.

Statul activ în bani al caselor bisericeşti conform raţiunilor face 39.379.95 cor. Afară de acestea: În comuna Silivaşul infer. este un fond de bucate cu 148 mierţe 6 cupe şi 152.46 cor. În comunele: Văliora, Boiţa şi Ciula mare s'au iniţiat colecte de pruue cari au îmbunătăţit în mod laudabil averea respectivelor biserici.

1. Statul personal. ***II. Şcoalele.***

La şcoalele noastre au funcţionat în 1904. 8 învăţători şi 2 învăţătoare cu totul 10, din cari 1 învăţător cantor şi 9 numai învăţători.

În 1904 am pierdut şcoala din Toteşti, făcându-se de stat.

2. Edificiile şcolastice.

Afară de cea din Şerel sunt corespunzătoare, dar prea puţine pentru numărul cel mare al celor obligaţi a şcoală, şi am avea lipsă de cel puţin încă odată atâtea, şi de 2 ori atâţa învăţători ca să poată frecventa şcoala barămi 80% din pruncii deobligaţi.

Afară de şcoalele noastre, copiii din unele comune mai frecuentează 5 şcoale de stat 2 comunale şi 4 de altă confesiune.

3. Frecuentarea şcoalei.

d) I. Prunci obligaţi.

a) la şcoalele noastre 6—12 ani fii 723 fete 740=1463 13—15 ani, fii 377 fete 376=753.

b) şcoale confesionali 6—12 ani, fii 17 fete 6=23 13—15 ani, fii 3 fete 3=6.

c) şcoale comunali 6—12 ani, fii 44 fete 35=79 13—15 ani, fii 23 fete 22=45.

d) şcoale de stat 6—12 ani, fii 87 fete 98=185 13—15 ani, fii 41 fete 46=87.

Suma totală al celor obligaţi 6—12 ani fii 871 fete 879=1750 13—15 ani, fii 444 fete 447=891.

b) II. Au frecuentat.

a) şcoalele noastre 6—12 ani, fii 343 fete 352=695 13—15 ani, fii 114 fete 116=230.

b) şcoalele confesionali 6—12 ani, fii 13 fete 6=19 13—15 ani, fii 2 fete 3=5.

c) şcoalele comunali 6—12 ani, fii 42 fete 24=66 13—15 ani, fii 9 fete 15=24.

d) şcoalele de stat 6—12 ani, fii 74 fete 79=153 13—15 ani, fii 41 fete 45=86.

Suma totală al celor ce au frecuentat şcoala dela 6—12 ani, fii 472 fete 461=933
13—15 ani, fii 166 fete 179=345
Suma 1278

Cu privire la cei obligaţi să observă că: la Toteşti şi Demsuş—Hăţegel nu să

pare că s'ar fi dat numărul esact şi aşa, trebue să fie cu 60—80 mai mulţi.

Şcoalele după împrejurări sunt destul de bine provăzute cu recuisitele de lipsă, din cari unele s'au primit gratuit dela Înaltul Ministeriu reg. ung de culte şi instrucţiune publică, iar altele dela despărţământul Astrei din Haţeg, şi unele s'au cumpărat din casele şcolari.

Acestea ar fi notiţele pe cari am aflat de bine a-le estrage din raportul presidiului şi a-le comunica P. T. public spre statul cunoştinţii.

— *tr. Jiu.* —

— *15 April n.*

Permiteţi, să dau un scurt raport despre sinodul protopopesc al districtului Jiu — dieceza Lugojului — ţinut în Petroşeni la 12 April 1905 st. n.

1. Sosind preoţii şi învăţătorii districtuali, afară de 5 preoţi şi 2 învăţători, s'a început în biserica parohială mărturisirea prescrisă, după carea prin invocarea Spiritului Sfânt să deschide sinodul. Cuvântul de deschidere a M. On. Domn protopop Ştefan Radic, — prin care revelează relaţiunile şi stările din protopopiat de acum 34 ani, arătând deosebirea între atunci şi acum şi accentuând necesitatea bunei relaţiuni dintre preoţi — învăţători şi poporul credincios, spre a puteă astfel înaintă pe calea moralizării — a fost ascultat cu încordată atenţiune.

2. Urmează cetirea disertaţiunii „*Despre unele obiceiuri rituali*“ de Atanasie Bologa preot în Lupeni.

3. Cu privire la introducerea misiunilor poporali, din considerarea greutăţilor locali ale parohiilor din Jiu, şi anumit fiind comunele foarte restîrate, s'a acceptat părerea că acelea mai cu uşurinţă să pot ţinea cu ocaziunea sinodului protopopesc, după ce de altă dată e foarte cu greu a adună poporul împrăştiat pe toate văicelele.

4. Din raportul M. On. Prezidiu să constatează o înmulţire a poporaţiunii districtuali, pe baza matriculelor, de 38 suflete. Încolo referinţele parohiali şi şcolare nu s'au schimbat, decât în Uricani, unde să edifică şcoală nouă.

5. Raportul cassariului arată că averea în bani a bibliotecii tractuali este cu finea anului 1904 de 331 cor. 77 fil.

6. S'a decis apoi ca, din cauză că poporenii, ma chiar şi preoţii sunt citaţi la pertractări înaintea oficiilor civile pe zilele de sărbători greceşti, să se roage Veneratul Ordinariat din Lugoj a face reprezentaţiune direct la Înaltul Ministeriu, pentru a fi luate în considerare de către forurile civile şi sărbătorile noastre ca şi celea ale tuturor celoralalte confesiuni din ţară.

Dupăce s'a designat pentru ţinerea sinodului pe anul viitor comuna Păroşeni, unde să va face încercarea cu punerea în praxă a misiunilor poporali, sinodul, în acelaşi ton calm şi serios, în care s'a deschis şi s'au desbătut toate agendele, să închide prin cuvântul blând al M. On. Prezidiu.

A. P. B.

— *tr. Dârgei.* —

— *Joia floriilor.*

În Joia floriilor s'a ţinut în Csáki-Gorbó sinodul de primăvară a tractului protopopesc a Dârgei întrunindu-se preoţimea tractuală în număr destul de mare în centrul tractului, îndemnată parte de conştiinţa datorinţei creştine a mărturisirei, parte ca prin desbateri serioase şi schimbarea de idei să concurgă la promovarea stării bisericilor şi şcoalelor tractuale.

Dintre punctele puse la ordinea zilei — cea mai mare parte de interes local — ţin a remarca decisul sinodului referitor la contribuirea celor 2% din ajutul de stat la fondul preoţilor deficienţi.

Premit că în jurul acestei teme s'a încins o desbatere vrednică de gravitatea causei şi cu toate că preoţimea din tractul Dârgei în respectul dotaţiunei se află între împrejurări destul de precarie, totuş — ca totdeauna — nici acuma n'a abandonat idea salutară şi singură mântuitoare a augmentării fondului nostru de penziune *din puterile noastre proprii* prin contribuirea unei sume anumite la acel fond.

Pentrucă însă idea trup să se facă, deoparte; iară de alta pentrucă hotărîrea contribuirei la acel fond să nu fie obligătoare numai pentru câteva tracte protopopeşti, cari de bună voie iau asupraş aceea obligaţiune — în care caz e aproape imposibilă ajungerea scopului, — fără generalisându-se în întreagă arhidieceza, fiecare preot fungent de pe teritoriul arhidiecezei să fie silit a concurge la augmentarea acelui fond, menit a ne veni în ajutor la zilele neputinţelor noastre — s'a adus hotărîrea să fie respectuos rugată Preavenerata noastră superioritate bisericească ca:

luând de bază conscrierea congruală deja aprobată şi validă să dispună efectarea celor 2% — eventual şi mai multe — după întreg venitul unui preot şi nu numai după ajutul de stat, în care caz întreagă suma contribuirei apoi s'ar subtrage din ajutul anual al fiecărui preot împărtăşit cu ajut; iară cel neimpărtăşit ar fi silit a solvi %-le obligătoare din al său. Iară aceasta nu ar fi nici un inconvenient pentrucă augmentarea acelui fond este de interes ardent nu numai pentru cei împărtăşiţi cu ajut fără şi pentru toţi ceilalţi preoţi.

Această hotărire s'a adus de preoţimea tractuală în timpul suprem de a ne îngriji din puterile noastre de augmentarea fondului nostru de penziune şi a abzice de lamentările inutile a sorţii deplorabile ce ne aşteaptă pe noi şi văduvele noastre. Pentru aceea nu pot în destul recomânda fraţilor preoţi această idee spre desbatere serioasă aducându se hotărire în senzul, ca fiecare preot să contribue la adaugerea fondului nostru de penziune după întreagă dotaţiunea sa.

După acestea să alege de notar tractual preotul din Chechiş Demetriu Mureşan şi mai desbătându-se câteva obiecte de interes local, alegându-se de confesari câţiva dintre preoţii mai bătrâni, ne-am mărturisit atât noi cât şi aproape întreaga învăţătorime din tract şi cu sufletul uşurat am plecat spre vetrele noastre.

D.

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Ştefan Silindean, poporeanul parochiei gr. cat. din Şiria, a dăruit bisericii sale un rând complet de ornate bisericeşti, de o rară frumseţă şi din materie foarte trainică, un disc şi o steluţă frumos aurite, toate în valoare de cor. 163.60 fil. Când cugetăm că respectivul e un ziler sărac, care cu sudoarea feţei sale îşi agoniseşte cele de lipsă pentru traiu, trebue să fim cu toată recunoştinţa faţă de atâta jertfă, adusă spre mărirea lui Dumnezeu. Tot pe sama s. biserice au dăruit şi Tuţa Fluieraş o ştergură frumoasă pe tetrapodul icoanei de sarutat. Fie jertfa lor bine primită la altarul Domnului. Şiria la 24 April 1905. *Marcu Pascuţiu,* protopop.

Hymen. Dl prof. *Dr. Vasile Meruţiu,* asistent la Universitatea din Bucureşti şi secretar al Comisiei Petrolifere din România şi *Tutia Lucaciu,* fica păr. I. r. V. Lucaciu din Şişeşti, anunţă logodna lor. Felicitări sincere.

Ştiri literari. Neobositul scriitor *M. Sadoveanu* a publicat în volum *Povestirile din Războiu,* apărute mai ales în revista „Sămănătorul“, de astă dată cu ilustraţii de Mantu. Şi aci întâlnim pe povestitorul limpede şi curgător, care aşa de bine ne pune înaintea ochilor umorul ţăranului, care nu-l părăseşte nici-când stă în tabără, ori când în baterie aşteaptă ghiulele dujmanului. Şi acest volum, ca toate apărute în editura institutului Minerva, sunt de toată frumseţa. Se află depuse spre vânzare la Tipografia seminarială.

Prelegeri cu skeoptikonul. Duminecă în 7 Maiu să va ţinea pentru meseriaşi *a doua prelegere cu skeoptikonul* în sala casinei române din loc. Vor fi şi două declamări. Începutul la oarele 7½ sara. — Preţul de intrare de persoană: 20 fileri.

Examen de qualificaţiune. La Institutul preparandial gr.-cat. archidiecesan din Blaj examenele de qualificaţiune cu învăţătorii respective învăţătoarele interimali dela şcoalele poporali elementari din Archidieceză, să vor ţinea în 5 şi următoarele zile din luna lui Iunie a. c st. n.

Necrolog. † *Petru Brad,* fost paroh gr.-cat. al Orlatului, v.-protopop on, în deficienţă, după un morb scurt dar greu, împărtăşit cu ss. Sacramente ale muribunzilor, în anul al 85-lea al preoţiei, s'a mutat la cele eterne Sâmbătă în 29 April 3 oare dimineaţa.

† *Iosif Pop Leményi,* protopop gr.-cat. a districtului Şeini, asesor consistorial, parohul Apei, a repausat la 27 Aprilie după un morb îndelungat, în anul 84 al vieţii, şi 56 al preoţiei.

În veci amintirea lor!

Posta redacţiunii.

I. P. Raportul a sosit, va apărea în nrl următor.

Dr. P. L. Cât ce vom dispune de spaţ îi vom face loc.

Edam. Partea, ce-am lăsat'o nu o credem de potrivită acum, cu altă ocaziune şi altmintrea.

AVIS!

Din pădurea bisericei gr.-cat. din Micuş se vor vinde pe calea licitaţiunei 100 bucăţi stejari (păhui) în 8 Maiu 1905 la faţa locului.

Preţul de strigare statorit prin Oficiul silvanal din Turda, e 1600 cor. adecă una mie şeasă sute cor.

Condiţiunile să pot vede la Oficiul parochial gr.-cat. din Micuş.

Micuş la 19 April 1905.

Călugăr Ilie,
curator prim.

(15) 3—3

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

O RĂPIRE MISTERIOASĂ.

(Continuare)

Wilson făcu o pausă scurtă, sigur pentru a observa efectul cuvintelor sale, apoi continuă: „Îți poți închipui că astfel de fapte te silesc involuntar să faci cercetări, și în modul acesta s'a făcut descoperirea ciudată, că în timpul răpirei fetei, stăpânul casei a fost văzut că stătea la poarta parcului. Mai departe s'a observat, că fata smănindu-să din mânile bărbaților cari o petreceau, a vrut să se reîntoarcă în casă, la vederea celui, ce privea însă afară printre gratii, să spăriă și fugi înapoi, în brațele răpitorilor săi.“

Dl Black făcu o mișcare, ca și când ar fi voit să vorbească, tăcu însă.

Wilson continuă: „Afară de aceea s'a observat, că acest domn, carele de altcum încunjura orice atingere ori convenire cu vre-o damă, agrăia, în stradele laterale, femei din clasa de jos. După toate probabilitățile, ultima fată, cu care a vorbit dânsul, a fost aceeași pe carea au răpit'o din casa sa. —“

„Mă rog! Te înșeli!“ îl întrerupse Black hotărît. „Aceasta e absolut cu neputință!“.

„Ah, și pentruce?“

„Fiindcă aceea, despre care vorbești dta, avea păr blond, pe când fata, carea a trăit aci, avea păr negru.“

„Cu adevărat?“ strigă Wilson surprins. „Eu credeam, că dta nici odată nu te-ai uitat la cusătoreasa aceea, și că nici nu știai baremi, cum era la față.“

„Foarte drept!“ răspunse Black liniștit. „Numai atunci mi-ar fi bătut la ochi, dacă ar fi avut păr blond, ca acesta.“

Wilson surise îndoelnic. „Aci este mustra părului ei“. zise el, scoțind din cartea sa de notițe o buclă de păr blond. „Strălucitor și auriu, ca și părul fetei, cu care ai vorbit mai pe urmă.“

Mâna lui Black tremură tare, când se întinsă după buclă. „De unde ai bucla aceasta?“ întrebă el pasionat.

„Din pieptinul, pe care l-a folosit „cusătoreasa“ în presa răpirei sale.“

Cu un gest de nerăbdare, Black aruncă dela sine bucla de păr. „Ne perdem numai timpul înzădar,“ zise el. „Toate motivele dtale de până aci nu pot rectifica purtarea dtale față de mine.“

„Se poate,“ răspunse Wilson cu răceală, „mai este însă ceva —“

„Atunci vorbește!“ zise Black repede. „De altcum eu presupun, ce gândești — vreai să vorbești despre călătoria mea la Smith.“

„Nici decât!“ răspunsă Wilson.

„Cum să poate? Dta nu pui nici un preț pe un astfel de secret?“

„Nu, fiindcă acelă nu stă nici într'o legătură cu cusătoreasa dispărută.“

„Dacă dta vorbești astfel, atunci nu trebue să ne mai perdem timpul, pentrucă, îți mai spun odată, tot ce am făcut eu în timpul din urmă, n'are de a face nimic cu persona, carea a locuit în casa mea.“

„Hm! Așa dar dta nu recunoști a fi avut nici o relațiune cu fata ce locuia la dta?“

„Ar trebui să fi îndestulit cu declarațiunea ce ți-am făcut'o odată,“ zise Black cu mândrie.

Detectivul să ridică, își luă pălăria, stete însă locului, nehotărît. În sfârșit zise: „Totuși nu pot pleca, fără ca să vorbesc deschis cu dta, dle Black. Permite-mi, să mă îndoesc despre aceea, că fata carea a locuit aici, ți-a fost cu totul străină.“

„Dta cel puțin ești sincer“, zise Black sarcastic, „și mă faci să-mi pară rău, că isteținea dtale nu este așa de mare, ca și sinceritatea dtale.“

„În privința aceasta îmi faci nedreptate,“ replică Wilson cu seriositate. „N'ai avea bunăvoință să-mi permiți a-ți documenta acest lucru, nu cu vorbe, ci cu fapte? Spre exemplu, îți propun, ca pentru un moment să mă conduci în odaia privată a dtale! Acolo să află ceva, care te va convinge despre adevărul spuselor mele!“

Auzind aceste cuvinte, Black trăsări. Dacă însă cei doi detectivi au gândit că el va arăta semne de opunere, atunci s'au înșălat. Închinându-să cu respect, el îi învită, să i urmeze, și conducându-i în odaia sa, zise cu un ton, ce trada curiositate: „Domnul meu, suntem la locul dorit! Acum cred, că vei avea bunătate, a te explica mai deslușit.“

Fără de a răspunde, Wilson să îndreptă spre tablou.

„E verișoară-me, contesa de Mirac,“ zise Black cu indiferență.

Wilson să uită un moment cu atenținune la tablou, apoi deodată îl întoarse pe partea cealaltă. Hil rămase încremenit, deoarece ceeace văzù acum înaintea sa, era așa de încântător, așa de frumos, încât nu să putu reținea, să nu scoată un țipet de admirațiune Pe partea din dos a pânzei să afla asemenea un portret de femeie, însă nu o brunetă mândră, ci un cap încântător de fată, cu ochii negri și cu părul blond auriu.

„Cum poți cuteza să faci lucrul acesta?“ strigă Black iritat.

„Am făcut'o, ca să mă rectific,“ să escuza Wilson. „Uită-te însuți! Nu seamănă părul portretului acestuia cu acela ce ți-l-am arătat eu mai înainte, și carele, pot jura, aparține sermanei ființe, carea a locuit în casa dtale. Dar nu e destul cu atâta! Cercetează costumul ce poartă portretul acesta — mătasa albastră, un guler alb de broderii, un medailon prețios și un buchet de trandafiri. Și acum te rog a-mi urma în odaia fetei dispărute!“

Black îl urmă în tăcere. Ajunși deasupra, Wilson zise: „Mai înainte te-ai supărat pe mine, fiindcă m'am îndoit despre aceea, că dta n'ai sta nici într'o relațiune cu fata respectivă. Îți vei mai susținea afirmarea aceea și de aci înainte?“

Cu aceste el deschisă repede un scrin, carele cuprindea acurat aceleași obiecte, cari să vedeau pe chipul din odaia lui Black.

„Găzdoaia dtale mi-a spus, că aceste obiecte au aparținut cusătoresei, carea le-a adus cu sine“, zise Wilson. „Nu seamănă cu cele din portret?“

Scoțând un țipet ușor, Black îngenunchiă lângă scrin. „Dumnezeul meu, Dumnezeul meu!“ oftă el. „Ce însămnează lucrul acesta?“

Wilson se uita la el, mirat de purtarea sa ciudată. Mai mare mirare îl cuprinse însă, când Black sări deodată în sus și strigă după găzdoae. Servitoarea îi spuse că doamna Daniels a eșit.

„Vreau să vorbesc cu dânsa, îndată ce se va fi reîntors,“ demanda Black, apoi întorcându-să spre însoțitorii săi, zise cu resignațiune: „De fel nu-mi pot explica, cum au ajuns aci obiectele aceste. Dacă însă binevoiți a-mi urma în odaia mea, vă voi povesti mai multe. Deși îmi este foarte neplăcut, totuși văd, că acum nu mai este cu putință, să țin în secret afacerile mele private.“

VI.

Câteva minute mai târziu, cei trei domni ședeau la olaltă lângă un păhar de vin. „Mai înainte,“ începu Black, „dvoastră ați făcut conclusiunea, că originalul acestui portret — el arătă spre tablou — și fata, care a dispărut de curând din casa mea, trebue să fie una și aceeași persoană. De sigur vă veți schimba părerea, dacă vă spun, că chipul acesta, ori cât de ciudat lucru vi să va părea, este portretul — soției mele.“

„Al soției dtale?“ strigară ambii amploiați cu mirare. „Toată lumea te știe că ești holteiu.“

„Cel puțin acest lucru nu l'a putut descoperi poliția,“ surise Black cu amar, însă reculegându-să repede, el continuă: „Ea n'a fost recunoscută ca soția mea; nice n'am trăit nici odată la olaltă, deși căsătoria noastră a fost legală, și mâna preotului a binecuvântat legătura noastră.“

El să opri ridicându-să, întoarse către părete chipul cel frumos al fetei, așa că acum iarăși veni la iveală fața cea mândră a verișoarei lui Black. Ocupând iarăși loc și accentuând fiecare ton, Holman începu din nou: „Aș putea să fiu îndestulit cu această declarațiune, domnii mei. Ceeace v'am spus mai înainte n'a auzit până acum nici o ureche omenească, și eu cred că ar ajunge, ca să mă desvinovățască de ori ce suspițiune nedreaptă. Recunoscând însă, că împărtășirile mele vă pot face să presupuneți câte toate și că lumea încă ar putea avea anză să flecărească prea mult, mă văd silit, ca față cu dvoastră să merg un pas mai departe. O fac aceasta, convins fiind, că sunteți bărbați de onoare și că dvoastră încă puneți cel mai mare preț pe numele și caracterul dvoastră. Așa dar, dacă vă voiu convinge că purtarea mea din timpul din urmă nu stă nici într'o legătură cu dispariținea fetei din cestiune, atunci asigurați-mă dvoastră, că nu veți vorbi cu nimeni despre modul meu de purtare și despre motivul acelei purtări?.“

(Va urma.)

Păstorul sufletesc și săvârșirea funcțiunilor sacre.

(Continuare.)

Este adevărat, că în urma vitregimii timpurilor în biserica noastră în cultul public s'au întrodus o mulțime de datini mai mult sau mai puțin corecte și de multe ori un preot, dacă merge numai în o parochiă vecină trebue, ca mai înainte de a împlini ceva funcțiune să caute a cunoaște datina introdusă acolo. E regretabil, că noi nu avem norme sigure și aprobate obligătoare pentru toți, precum au romano-catolici Ritualele. Adevărat că în conc. prov. prim (T. VI. C. V) s'a decis că *„prin bărbați pricepători să se compună un op sistematic, în care să se deducă cu precesiune modalitatea îndeplinirei funcțiunilor nu numai a acelora arhicrești cuprinse în Archieraticon, și a celor preoțești cuprinsă în Liturgier și Euchologiu, ci și serviciul coral cuprins în celelalte cărți bisericești. Acest op ritual esaminând de sinodul provincial venitor și aprobând de scaunul apostolic să se propună în mod atât teoretic cât și practic la toate institutele teologice și pedagogice din această provință“*. Această hotărîre până în ziua de azi nu s'a executat, deși în 1882, după 10 ani s'a ținut al doilea conciliu provincial și poate că cei chemați au motive, ca nici să nu să execute curând, deși ar fi cel mai de dorit și de lipsă lucru; deoarece chiar și în edițiunile mai noue a cărților bisericești, — cari ar trebui să fie fără cusur, — s'au mai păstrat lucruri de acelea, cari sunt în contra credinței catolice, precum sunt rugăciunile de binecuvântare preste lucrurile, în cari a căzut ceva spurcat (Euchologiu Blaj 1898 Ed. II. pag. 459 până la 464) și cari nu sunt altceva decât judaisme și pe cari cu toate acestea mulți preoți parte din neatențiune parte din nepricepere le folosesc E adevărat, că acestea au fost în biserica orientală încă înainte de Cerulariu întroduse în urma sinodului II. Trulan, dar biserica noastră acest sinod nu l'a recunoscut nice când, deoarece în Testamentul nou nu e nimic spurcat, ci toate sunt curate. — Asemenea după credința catolică noi nu putem admite repețirea s. mir, dupăcum să păstrează ca o reliquie tristă a desbinărei bisericei rugăciunea patriarchului constantinopolitan Metodiu pentru ceice să rentorc. (Euchologiul citat pag. 471 și urm.) — Apoi chiar și grecoorientalii în congresul din anul acesta, ținut în Sibiu, au adus hotărîre pentru unificarea obiceiurilor atât de diferite din biserica lor. (Gazeta Trans. 1904 Nr. 82 col. II. pct. 2.)

În timpul din urmă s'a început la noi revizuirea cu o erudițiune mare a cărților rituali și reducerea lor la cele originali. Deci, și până când să va întrupa decesiunea sinod. prov. citată, ne putem folosi cu foarte bun succes de acestea fiind de dorit, ba obligământ având să ne ținem strictissimo modo de rubricele lor și să nu folosim rituri iscodite de noi înșine cum ar fi d. e. să botez un copil pus în poziție orizontală, turnând apa pe el prin cruce fără a ține cont, că unde ajunge aceea. — Suntem obligați mai departe prin Conc. prov. I. (T. VI. C. VI.) să scoatem din folosință cărțile vechi chorali și rituali cu blagosloveniile, slavele și alte minunății ale lor. — Tot în sensul acestui canon, nu-i permis nici unui preot ca să procure sau să folosească cărți apărute afară de Blaj în locuri străine, cum e d. e. dela schismaticii orientali, cari dela Cerulariu in coace leau făcut după placul lor introducând în ele memoria mai multor sfinți ruseși și greceși, cari n-au fost în comuniune cu biserica adevărată; introducând rugăciuni (deslegări) nouă binesunătoare la urechia poporului incult și la punga preotului lacom, dar în contra credinței profesate chiar de orientali. Dar durere, în multe biserici de ale noastre și azi să mai folosesc cărți schismatice, ne mai făcând amintire despre indiferentismul ce să arată edițiunilor noastre cu litere.

Cunoscute fiind canoanele citate mai sus (a Conc. Trid. și prov.) nu înțeleg, cum de mai îndrăznesc unii preoți a cânta și ciungări după plac până chiar și rugăciunile dela sfânta liturgie. Ne mai amintind despre altele, am fost în o biserică la liturgie și spre mirarea mea fratele preot local sfârșind ectenia cea mare de după evangeliă a încheiat'o nu cu eschematiunea prescrisă ei, ci cu eschematiunea: „Ca sub domnirea ta ....“ lăsând astfel afară cele trei ectenii intercedente împreună cu rugăciunilelor cu totul.

Pentruce aceasta? Pentrucă lui așa-i convine! Unde vom ajunge, dacă vom purcede toți după gustul personal? Adevărat că ritul nostru este făcut pentru mânăstiri, însă este recomandabil — în estensiunea cea mare și cuprinsul voluminos al cărților noastre rituali — ca fiecare preot să urmeze în servirea funcțiunilor sacre modul și usul practisat la episcopiă pe care îl poate cunoaște în parte din experința câștigată în cei patru ani de teologie; dar mai cu seamă ar fi de dorit, ca profesorii de rit să nu propue numai teoriă, ci să învețe practice pe ascultătorii de teologie arătându-le specifice fiecare ceremonie a respectivelor funcțiuni și pretinzând dela ascultători ca rugăciunile prescrise a să recita, când preotul e ocupat și cu altă ceremonie, să se știe de rost. În săptămâna de probă neoordinatul tare puțină praxă poate învăța, mai cu seamă dacă și-o face aceasta în o parochiă mai mică, și ajungând în beneficiu este espus a auzi din gura unui cantor sau făt bătrân nepriceput nici chiar în a acelui ram, că el l'a învățat „popenia.“

F.) Păstoriul sufletesc trebue să îndeplinească funcțiunile sacre cu pietate, atențiune, decență, în mod sfânt și nu profan, fără grăbire și cu gravitate după mandatul Conc. Trid. (Sess. 24 de ref. cap 12). — Cugetul preotului în funcțiuni să fie totdeauna îndreptat către Dumnezeu, să-și de samă de ceeace face și numai la aceea să cugete pătrunzând cu mintea înțălesul și sensul rugăciunii, ce face după zisa s. Augustin (în ps. 30.) *„Dacă să roagă psalmul, rugativă; de cumva geme, gemeți, dacă să bucură, bucurativă; decumva spereză sperați; dacă să teme temețivă; toate, ce sunt scrisă aici, sunt oglinda noastră!“* Să fie păstoriul cu multă băgare de seamă să nu să străcure prin gura lui ceva eroare și să nu să ocupe, nici la o întâmplare, cu alte idei în decursul funcțiunei, ce servește. *„Cum ad oradum sive psalendum ecclesiam intraveris, flactuantium cogitationum tumultus exterius relinque, curamque exteriorum penitus obliviscere ut soli Deo possis vacare!“* zice s. Bernard (Med. c. VI.) iar sfântul Augustin. *„Non tantum ad sonum attendite, cum laudatis, sed totum Deum toto laudate: cantet vox, cantet vita, cantent facta!“ „Quid enim est voce psaltere, mente autem domum aut forum circumire, nisi homines fallere et Deum irridere?!“* (Sinod Trevis.)

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut.

„Sămănătorul“ Revistă Literară. Anul IV. Nr, 16. N. Iorga. — Doi bătrâni senini și venerabili. dd. B. P. Hasdeu și A. D. Xenopol. St. O. Iosif. — Craiul Albert. I. Slavici. — Bagdad (fragment.) M. Eminescu. — Grigorie Ghica Voevod. † I. P. Reteganul. — Legenda Detunății. M. Sadoveanu. — Floare-Ofilită (roman.) X. Cugetări. Cronică. N. Iorga. — „Luceafărul“. — Premiile Academiei. Numărul 20 bani.

Au eșit de sub tipar și se află de vânzare la autorul **Dr. Ambrosiu Chețian**, profesor, sau la tipografia seminarială din Blaj următoarele cărți:

Bureții comuni, studiu practic. Blaj 1905 prețul *1* coroană.

Istoria naturală și Muzeul școlelor din Blaj, schiță istorică, Blaj 1902, prețul *40* filleri.

Geografie I. Ungaria, Blaj 1902, prețul *1* coroană.

Geografie II. Europa, Asia și Africa Blaj 1902. prețul *1* coroană.

Geografie III. America și Australia Geografia fizica și matematică, Blaj 1903 prețul *1* coroana.

Cărțile de geografie aprobate de Înaltul Minister reg. ung. pentru școalele medii, sunt lucrate după metodul cel mai nou, cu datele cele mai nouă și foarte potrivite pentru fiecare om cult.

Odele lui Quintus Horatius Flaccus, traduse de **Gavril Pop** canonic. fasc. II. cuprinde odele XV—XXXV De utilitatea acestei publicațiuni nu mai e lipsă să spunem nimic. tinerimea studioasă și toți cari se ocupă cu vechia clasicitate, pot să ieie un mare folos, mai ales din minuțioasele notițe adause după fiecare odă.

Prof. Dr. Emil Sabo. **„Cântece“** Poezii lirice. Prețul *1* cor.

FLORICELE DE CÂMP,

schițe ușoare De **A. C. DOMȘA**

Prețul 1 coroană.

A apărut: a V. ediție

ACATISTERIUL sau carte ce cuprinde în sine rugăciuni pentru pietatea fiecărui creștin. Revăzut și completat. — În rugăciuni această carte e un adevărat mărgăritar sufletesc, o carte foarte potrivită pentru fiecare. — Costă leg. 1 cor. + 10 fil. porto.

Editor și redactor răspunzător:

Aurel C. Domșa.

Feller' Elsa-Fluid

a fost premiat la o mulțime de expozițiuni. Are un efect sigur contra reumei, luparei, rupturei. influinței și migrainu, vindecă cu siguranță arsurile, orice fel de slăbiciune, respirația grea, baterea de inimă, durerea de urechi, nervositatea, durerea de cap și de piept — mare efect are asupra influinței și tusei. — 12 sticle mici sau 6 sticle duple le trimite franco pentru 5 coroane farmacistul Jenő V. Feler, Stubica Centrala 82. (cott. Zágráb).

Senegin contra tusei, răgușelii, durerii de piept, ofticei, tusei măgărești, catarului astmei, greutății de respirat. iungórei și tusei sêcĭ. **Vindecă sigur și repede.** Prețul **1 cor. 20 fil. și 2 cor.**

Capsic unsóre. Contra durerii de óse, podagrei, reumatismului, rêcelelor, durerilor de cap, dinți și nervi, precum și scrintiturilor. Cele mai îmbêtrânite bóle le vindecă. Prețul, **1 cor. 20 fil. și 2 cor.**

Centarin. Contra morburilor de stomac, precum lipsa de apetit, mistuirea rea, catarul și aprinderea de stomach, greața și vomarea, sgârciurile cele mai grele. Leac sigur. Folosesce și la curățirea sângelui. Prețul **1.20 și 2 cor.**

Kaljodsarsaparil. Mijloc escelent pentru curățirea sângelui la sifilis, morburile tinerețelor 1 sticlă **2 cor.**

Laxbonbons. Închiderea scaunului e causa diferitelor morburi, pecum palpitarea de inimă, amețeli, dureri de cap și altele. Deci cine sufere de încheierea scaunului numai de cât se comandeze **Laxbonbons** zacharele purgative, plăcute și dulci la luat. Prețul **1 cor.**

Chemicale, drogue, legături și bandagerie chirurgice. Instrucție pentru prepararea diferitelor vinarsuri, liqueruri, rum și altele. Teuri russice, Parfumuri, săpunuri, crem escelent pentru față și mâni. Articoli cosmetice, oleŭ pentru pĕr. Esență pentru picatul și întărirea părului. Apa de gură și dinți pe cum și prav. Ori ce fel de articlu din branșă. Tóte fórte leftine. Faceți întrebare și Vŏ veți convinge.

Cornel Demeter,
apotecar în Szászvárós, în fața școalei Nr. 41.
47 (10—10)

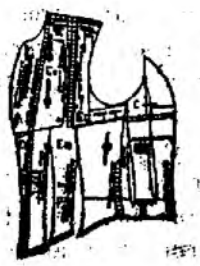

marca fabricei

De mare însĕmnătate pentru Dame!

Fie care P. S. Dómnă își póte însa-și pregăti cu ușurință de neînchipuit

talia sa după ori ce modă

cu ajutoriul aparatului de croit talie pentru dame

inventat de **Anton Guschelbauer.** A fost censurat de academie. și posede nenumĕrate scrisori de recunoscință.

Își are patenta și e scutit prin lege în tóte statele culte.

Prețul unui aparat e 3 cor. franco rambursat.

Se caută agenți

Prospecte să trimit la cerere gratis

Cu tóta stima:

Antal Guschelbauer.
Sopron.

17 (34—52)

B. DÉNES BUDAPESTA, VI. Váczi-körut Nr. 61.

Urmașul lui **BRAUNER și KLASEK E. Plewa** inginer, representantul și depositarul ces. și imp. a fabricei de **mașini și motoare** în Ungaria.

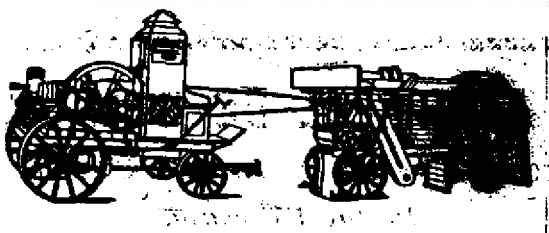

MOTOARE

cu benzin, gaz și vapor pregătite după model 1905.

2—100 HP.

Locomobile cu benzin a 2—20 HP.

Mutoare trainice cu gaz, de toate mărimile, cu cari se spesează pe oară 2—3 fileri. **Prețuri ieftine și condiții de solviri foarte ușoare.**

Preț-curent gratis.

Să caută în provințe agenți cinstiți.

(10) 5—12

La espositiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

Antoniu Novotny

în Timișóra-Fabric

(22) 30—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nóue, pe cum la turnarea de nóŭ a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregi armonióse, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provĕdute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întórce cu ușurință în ori ce parte, în dată ce clopotele sînt bătóte de o lature prin aceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand:

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sînt provĕdute în partea superióră — ca violina — cu găuri după figura *S* și pentru aceea aŭ un ton mai intensiv, mai adînc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai valuminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, așa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiŭ. Mai de parte se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătător, — spre prendjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de tóce de metal.

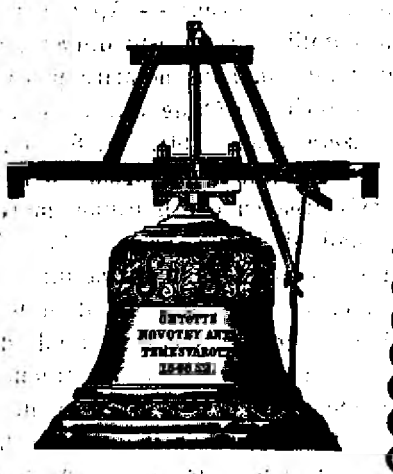

Preț-curanturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul:
Pentru monarchie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., ½ an 9 frc., ¼ an 4 frc. 50 cm.
Foaia apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserțiuni:
Un șir garmond: 1 oară 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce privește foaia, să se adreseze la: Redacțiunea și administrațiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XV. Blaj 13 Maiu 1905. Numărul 19.

Puncte de orientare.

— Articol din afară. —

I.

(Cn.) Aproape un pătrar de veac de pasivitate politică a adus sufletele într'o letargie, amorțire, nepăsare sau cum să-i mai zicem, și față de causele mari bisericești.

Toți văd, că vremile în cari trăim sunt grele.

Toți văd, că în causele bisericești nu mai înaintăm, fără încă dăm îndărăpt. Dar pentru aceea, în loc de a pune umăr la umăr, mici și mari și a face față primejdiilor, ce ne amenință, — ne lăsăm în mâna sorții, a norocului și ne vedem de lucrurile noastre private.

În această situație tristă apoi să nu căutăm pricina în împrejurări vitrege și în pedeci mari, ce ni-s'au pus intenționat în calea propășirei noastre; fără în noi înșine. Să ne punem mâna pe inimă și să mărturisim sincer, câte ocasiuni bune am lăsat să treacă, din motive de oportunitate, de altă dată de comoditate ori de egoism, fără a ne folosi de ele în interesul binelui bisericei și al nostru! Câte primejdii grele am fi putut înfrunta si câte situațiuni grele am fi putut petrece, norocoși, dacă, — cum am zis mai sus, — punând umăr la umăr am fi dat față cu ele! În ce situație am fi noi astăzi, dacă am fi reclamat în trecut fără șovăire, cu curaj drepturile garantate și esecutarea fără părtinire a legilor aduse. Avut-am noi în viața bisericească și puține momente de bucurie, de înălțare și mândrie sufletească. Avem noi și azi esemple de abnegațiune, de curaj și prevedere. Dar acestea sunt puține de tot prea puține! Momentele de nefericire greutățile în viața bisericească, — ca și pe alte terene, — ne-au copleșit de tot, cât abia ne-a rămas sufletul în oase și o schinteie de nădejde în inimă într'un viitor mai ferice!

Dar, pentru că în trecut am făcut puțin, nu urmează, că astăzi să nu mai facem nimic. De câte-va luni de zile s'a rupt cu pasivitatea în politica noastră națională. Sufletele sunt cuprinse de un dor de muncă, de activitate, gata la ori ce ostenele și jertfe. Dorul acesta de muncă, să ne cuprindă sufletele și pe terenul politicei bisericești. Și cu asta ne îndreptăm mai întâiu către clerul nostru și apoi și către credincioșii noștrii Și să nu se înțeleagă asta, că numai să-și împlinească fiecare singuratic datorințele statului său, fără a se interesa de soartea fratelui său, asupra căruia asemenea apasă greutățile, dar tot odată și răspunderea.

Scopul este comun și activitatea să fie în comun! Scopul ne este și trebue să ne fie ridicarea bisericii noastre la treapta ce i-se cuvine în rândul celor alalte biserici din patrie. Crearea mijloacelor de lipsă spre ajungerea acelui scop încă se formeze îngrijirea noastră de osebită. Scopul ni-l vom ajunge reclamând *în comun* fără șovăire, drepturile garantate; iar mijloacele de lipsă ni le vom crea asemenea, pretinzând *în comun* esecutarea fără părtinire a legilor aduse.

O moțiune adusă într'un sinod protopopesc, nu va aveà acea putere, acea influință înaintea străinilor, ca o decisiune luată în un sinod diecesan, sau plane sinod provincial. Înzădar reclamăm în sinoadele protopopești drepturile garantate bisericei noastre independente; înzădar reclamăm observarea legilor referitoare la zile de sărbători față de slujbașii statului. Înzădar reclamăm dela stat ajutor ecuitabil pentru instituțiunile noastre bisericești scolastice.

Până când nu le vom reclama toate acestea într'un sinod sau congres, până atunci nu vom ajunge la nimic. Spiritul de jertfă a preoțimei noastre, oferind percente peste percente pentru fondurile diecesane, respective arhidiecesane, poate servi spre mângâiere Archiereilor nostri, dar pentru aceea scopul se va ajunge numai într'un viitor mai depărtat! Și trebuințele sunt zilnice și încă mari!

Se luăm esemplu numai dela celealalte biserici din patria noastră. Cum lucră părțile singuratice și apoi cum lucră în comun, manifestându-se toți ca unul și unul ca toți. Cum se întrepun și apoi le și succede a pregăti spiritele spre a crea legi favoritoare interesului lor. Și numai noi să nu putem reclama cu resultat, — nu aducerea de legi noue, — fără recunoașterea drepturilor garantate și esecutarea legilor aduse?

Un edict de toleranță în Rusia.

Cetim în „Germania" din 2 Maiu a. c. următoarele:

„Când în 5. a lunii tr. s'a răspândit vestea, că Pobjedonoszew procuratorul suprem al sf. sinod a repășit, pentru că comisiunea adunată sub prezidiul lui Witte, prezidentului consiliului de ministri a reușit, să scoată dela țarul reforme liberale pe sama bisericii ortodoxe, și în legătură cu aceasta s'au anunțat concesiuni de tot însemnate și pe sama confesiunilor celor alalte, veștile acestea în cercurile inițiate au fost întimpinate cu suris necredincios. Asupririea cea învîrtoșată a ortodoxiei, carea stăpânia toate raporturile vieții publice, avuse până atuncia în împărăția rusească preponderanța în măsură așa de mare, cât pe lângă ea confesiunile cele alalte erau așa zicând numai tolerate și nu numai împedecate, ci în multe privințe direct oprite în deprinderea liberă a manifestărilor sale de viață. Se părea a fi aproape de necrezut, ca în raporturile acestea să se întâmple oare când vre o schimbare. Întru adevăr deja la câte-va zile mai apoi s'a anunțat, că înfrurința lui Pobjedonszew la Curte s'a susținut învingătoare, că esecutarea reformelor plănuite pe sama bisericii ortodoxe s'a amânat și că cu o cale și idea înființării unei patriarchii rusești încă va rămânea un pium desiderium. Curând au și amuțit glasurile, cari puneau în prospect concesiuni pe sama confesiunilor celor alalte. Cu atât mai îmbucurătoriu este, că împărtășirile făcute în privința aceasta totuși nu erau lipsite de ori ce temeiu. În 29. a lunii tr. s'a publicat în Petersburg un edict al țarului, carele concede confesiunilor celor alalte nu numai

îndreptățirea de a esista, ci și anumite drepturi și libertăți. Acestea adevărat că încă nici pe departe nu creează condițiile preliminare, cari să dea putința unei desvoltări libere, dară ele după o vreme lungă de asuprire nesuferită totuși permit confesiunilor celor alalte și mai pe sus de toate bisericii catolice răsuflare mai liberă, și de aceea sunt a se saluta cu bucurie ca arvuna pentru concesii viitoare. Hotărîrile despre toleranță în afaceri de credință, cari le-a aprobat împăratul, sunt în special următoarele:

„Trecerea dela credința ortodoxă la altă credință creștinească nu trage după sine nici o persecutare și nici oare cari urmări păgubitoare pentru drepturile personale și civile, și în trecerea aceasta cei ce au trecut ca maioreni, se socotesc de ținători de confesiunea aceea, la carea au trecut. Dacă un soț de căsătorie trece la altă credință, pruncii minoreni rămân în credința părții, carea n'a trecut. Dacă trece o pereche căsătorită, atuncia pruncii cei până la 14 ani primesc credința părinților, iară pruncii mai bătrâni rămân în credința de mai înainte. Creștinilor de ori ce confesiune li-se dă voe, să boteze după ritul credinței sale proprii pe pruncii nebotezați părăsiți și de origine necunoscută, dacă îi primesc de ai sei.“

„Administratorul ministeriului de justiție se încredințează, să iea de timpuriu măsuri spre ușurarea sorții persoanelor osândite pentru delicte religioase, pedeapsa cărora se poate îmblânzi ori și ierta de tot. Cu privire la confesiunea eterodoxilor comitetul de ministri a hotărît, să delăture restricțiile esistente. Pentru deschiderea de case de rugăciune se pretinde numai încuviințarea superiorității bisericești respective. Închiderea obligătoare a mănăstirilor romano-catolice din regatul Poloniei încetează, în dată ce intră în valoare rândurile cele nouă. Instrucția religioasă a eterodoxilor se face în toate institutele de învățământ în limba maternă. Comitetul de ministri a mai hotărît mai de parte, să esopereze încuviințarea preaînaltă, ca preoților romano-catolici, cari au absolvat seminarele locale clericale, dară încă n'au trecut esemenul prescris din limba rusească, să li-se dea dreptul de a purta oficii clericale în eparchii romano-catolice.“ —

„Concesiunile încuviințate, așa se poate spera, că nu vor rămânea numai pe hârtie, ci se vor pune și în praxă. În cazul acesta se va delătura obligământul soților catolici căsătoriți cu ortodoxi de a-și crește toți pruncii în credința ortodoxă, care obligământ ei îl simțesc ca o silnire grea a conștiinței. Mai de parte se va da voe a se întoarce pe față la biserica catolică uniților convertiți de guvernul rusesc în chip volnic la schismă, cari încă nici astăzi nu tăinuesc, că se țin de biserica catolică, spre plinirea datorințelor sale bisericești fac călătorii lungi și se feresc de bisericile ortodoxe ca de ciumă. Deja și numai în regatul Poloniei sunt ca la 200,000 de uniți de aceștia „convertiți“ la biserica ortodoxă, cari se sperează, că se vor redobândi iarăși pe sama bisericii catolice, abstracție desevârșită făcêndu-se dela multele sute de mii, cari au fost „convertiți“ în acela-și chip în guvernementele cele alalte odinioară polone. Aci adevărat că timpul și-a sevârșit lucrul în mare parte, și conștiința catolică a perit, dară se va dobândi măcar atâta, ca în viitoriu nici aci să nu se mai poată face „convertiri“ silite. De mare importanță este și aceea, că se vor puteà desvolta și-și vor puteà deprinde activitatea liber și mănăstirile catolice din Rusia, cari în partea sa cea mai mare au fost așezate în etate de încetare, cu toate că între cie se află și de acelea, cari au însemnătate istorică mondială, cum este bună oară mănăstirea Paulinilor din Czenstochau. Mănăstirile vor puteà deci, sa se facă din nou foculare de ale vieții religioase.“

Chestiunea naționalităților în dietă.

— Discursul lui Dr. Stefan C. Pop. —

Dr. Stefan C. Pop, deputat naționalist român, a ținut în ședința de Luni a dieti un discurs mai lung, din care extragem următoarele:

Tisza zice, că atunci vor fi deputații naționaliști fii credincioși ai patriei, dacă ei intră într'un partid și nu formează partid separat. Arete însă Tisza un partid, care apără interesele națiunilor nemaghiare.

Partidul liberal a falzificat principiile lui Deák Ferencz în chestiunea naționalităților. Națiunile nemaghiare aderează la limba lor proprie și nu renunță la ea. Deák a promis, că la instituțiunea curții cu jurați va fi luată în considerare limba națiunilor nemaghiare, dar astăzi nici jurat nu poate fi celce nu știe ungurește.

Principiile partidului kossuthist nu pot fi identice cu principiile lui Bánfly în chestiunea de naționalități, pentrucă partidul kossuthist n'a propagat *lupta de rassă*. Lud. Kossuth a propagat în chestiunea naționalităților alte principii, nu cele propagate de partidul kossuthist. Conform principiilor lui Bánffy și conform proectului despre reforma

FEUILLETON.

Despre limba românească.

Vineri la 14 April n. la oarele 2 d. a. Maiestatea Sa Regele, însoțit de Al. S. R. Principele Carol, a mers la Academia română, să presideze ședința solemnă. La sosire suveranul a fost salutat de dl Kalinderu, președinte, D. A. Sturdza, secretar general, Haret și Ollănescu, vicepreședinți ai Academiei, cum și de numărosul publicat present la această ședință.

Ocupând scaunul presidențial, dl Kalinderu îi ține o caldă cuvântare de bineventare.

La urările acestea Suveranul răspunde cu următorul discurs, din care respiră un viu interes pentru progresul de desvoltare a limbei românești. Publicăm cuvântarea aceasta, care dorim să fie pentru toți cetitorii nostri un puternic îndemn de a lucra în direcția precisată așa de frumos și energic de Regele României.

„Urările cu care și de astă dată salutați venirea Mea printre Domniile-voastre și credincioasele mărturisiri ce Mi le rostiți din partea Academiei, Îmi sunt deosebit de scumpe. Cu aceea-și căldură de inimă vă mulțămesc și vă reînoiesc statornicul Meu interes pentru lucrările Dvoastre.

„Mă bucur de câte ori am prilejul de a lua cuvântul în acest locaș, unde am auzit atâtea conferințe atrăgătoare și disertațiuni iscusite cari au respândit lumini noi asupra trecutului nostru și îndrumări înțelepte pentru propășirea științei, adunând așt-fel un material de mare preț pentru lărgirea templului care adăpostește sufletul neamului românesc.

„La temelia acestui templu se află limba, această dulcoasă limbă românească care Mi-a devenit îndoit de scumpă din ziua când am auzit-o resunând pe buzele neuitatei Mele copile, și de când, spre a Mea mângâere, urmașii Mei o grăesc în jurul Meu.

„Mânat de această simțire, am propus Academiei, acum 21 ani, întocmirea dicționarului „Etymologicum magnum Romaniae“ având mai ales în vedere culegerea și păstrarea acestor cuvinte vechi, cari, — deși obârșia lor este slavonă, grecească sau turcească, — alcătuesc originalitatea și bogăția limbei. Dorința mea era ca Academia să scape aceste odoare amenințate a cădeà în uitare, redându-le locul la care au drept și să pue o stavilă la acest val de nepăsare pentru graiul bătrânesc, stârpind tot odată buruienile neologismului, care înăbușe limba strămoșească. Limbile își au într'adevăr viața lor proprie care se desvoltă după niște regule statornice, însă înriurirea scriitorilor de frunte și a academiilor asupra acestei desvoltări este de asemenea netăgăduită.

„De ce să ne ferim de aceste locuțiuni vechi, cu obârșie așa de curată ca aceia a liturgiei și a letopisețelor Țărei, și care nici măcar arhaisme nu sunt, de oare ce le întâlnim în limba bisericei și a poporului? Mult mai de temut sunt aceste neologisme sterpe, cu formă și înțeles pocite, care nu aduc nici o ideie nouă, ci isgonesc numai cuvinte curat românești spre a le înlocui cu altele străine cu înțeles absolut identic, ca spre pildă: „avansare“, în loc de înaintare; „voiaj“, în loc de călătorie.

„Aceste parasite răutăcioase sunt mii; numărul lor crește pe zi ce merge și sfârșitul va fi schilodirea limbei. Strecurarea lor o datorim în mare parte vieței politice, obiceiurilor apusene și educațiunei copiilor în străinătate. Aceste înriuriri nu au fost totdeuna norocite, nu numai asupra limbei, ci și asupra moravurilor, cari au perdut poate mai mult de cât au câștigat. Urmarea cea mai de plâns a acestei greșite îndrumări este șanțul ce se sapă între limba claselor culte și neprihănita limbă a poporului. Despărțenia aceasta trebue dar cu ori ce preț preîntâmpinată ca o primejdie pentru neamul românesc, a cărui unitate se întemeiază pe legea și limba sa. Știu că Academia și un mănunchiu de scriitori vrednici lupță cu o patriotică osârdie spre a alunga această vătămătoare cotropire, însă râvna și silințele tuturor nu vor fi de prisos spre a duce la bun sfârșit această operă de însănătoșare.

„Iată pricina pentru care o grabnică dare la lumină a dicționarului este atât de dorită de Mine. Îmi dau samă de greutățile lucrării, de timpul ce cere, totuși cred că în acest lung șir de ani s'ar fi putut îndeplini în mare parte programul alcătuit. Dacă mai zăbovim, știrbirea și schimono-

învățământului poporal *scopul este, ca naționalitățile să-și uite total limba lor.* Dacă asta nu-i *luptă de rassă,* atunci nu știu ce e lupta de rassă (Sgomot mare).

Prezidentul Justh observă că aici în adunarea națională maghiară nu vrea nime să continue o luptă de rassă. Face atent pe dl deputat, că naționalitățile n'au nicăiri pe lume soarte mai bună decât aici. Nu-i drept ce zice dl deputat, că ar vrea cineva din Ungaria să contopească diferitele naționalități în rassa maghiară. Pentrucă în această țeară nimene nu conturbă naționalitățile. Un lucru însă pretinde țara, și la aceasta are drept fiecare țară, ca edecă naționalitățile să învețe limba statului.

Dr. Stefan C. Pop: Declară, că aserțiunea sa despre lupta de rassă s'a referit la discursul lui Bánffy. El (Pop) n'are nimic în contra, ca naționalitățile nemagiare să învețe ungurește și bucuros sprijinește politica, care pe lângă unitatea statului magiar să nizuește să țină în întregime drepturile naționalităților.

Dep. Bela Metzner polemizează cu Dr. Stefan C. Pop, zice, că nimenea nu vrea să delăture limba naționalităților și nimenea nu să atinge de drepturile naționalităților asigurate prin lege. Contra naționalităților numai atunci e lipsă de dispoziții mai riguroasă, dacă aceste își uită de datorințele patriotice cele mai elementare față de națiunea magiară,

Dep. Geza Dési (liberal) încă atinge chestiunea naționalităților și în deosebi revizuirea legi despre învățământul poporal, și cere infiintarea de școale poporale de stat. Despre chestiunea militară a zis, că și partidul „liberal" voește validitarea direcției naționale în armată, dar *mai întâiu să magiarizăm întreagă țeara.*

În ședința de Marți dep. Arpad Bozóky zice în chestiunea de naționalități, că „numai aceea pretindem, ca fiecare fiu al acestei patrii să învețe ungurește."

Dep. croat Geza Josipovich își începe discursul în limba croată, ca cu atât mai vârtos să atragă atențiune asupra drepturilor Croaților și ca să nu uite dieta, că deputații croați au drept să vorbească în dietă în limba croată.

Dep. Albert Apponyi ține un lung discurs, în care să ocupă cu toate chestiunile crizei. Despre chestiunea naționalităților zice, că *întreagă dieta respinge unanim punctul de vedere al deputaților naționaliști,* deci nu află necesar să se ocupe în special cu chestiunea naționalităților. Declară însă, că respingerea aceasta nu să refere la concetățenii nemaghiari, ci „numai la acele tendențe, cari vreau să discompună unitatea națiunei politice maghiare în grupe naționaliste, ca individualități de drept public, și cari nu să știu împretini cu pretenziunile de limbă ale unității de stat magiar."

Referitor la proectul lui Berzeviczy zice, că și partidele coaliate voesc desvoltarea școalelor poporale în direcție națională, ba încă în măsură mai mare, decât cum a voit partidul liberal, nunumai cât noi nu urmăm acel principiu șod, ca mai întâiu să magiarizăm copiii, ca apoi mai târziu, ajungând soldați, să ucidem în ei tot spiritul magiar."

Zice mai departe Apponyi, că *însuși Regele ar trebui să se pună în fruntea aspirațiunilor naționale magiare,* pentru restabilirea bunei înțălegeri între națiune și Coroană. Orice altă cale pentru restabilirea bunei înțelegeri e ficțiune, neadevăr, minciună.

Ultimul orator a fost Dr. Aurel Vlad, care a expus din nou punctul de vedere al deputaților naționaliști și în deosebi a combătut politica de magiarizare. „Viitorul Ungariei numai astfel va fi sigur, dacă pe lângă interesele națiunei magiare nu să pune pedeci naționalităților în satisfacerea intereselor lor de rassă." Aderează la proectul de adresă prezentat de Dr. Teodor Mihályi.

---

sirea limbei se vor întinde tot mai mult; iar îndreptarea va fi cu atât mai anevoioasă. Aștept dar cu nerăbdare ca Etymologicum să fie cât mai curând pus în mâna tutulor, avându-se grija ca întocmirea lui să fie cât de întreagă, cu un număr de citațiuni bine alese, însă limitat, spre a nu se înmoli lucrarea într'o prea mare întindere. Perfecțiunea lui are mai puțină însemnătate de cât ființa lui.

„Sunt încredințat că Domniile-voastre veți întâmpina aceste mici îndrumări ce Mi-am permis a le așterne ca un semn al viuei Mele dorințe de a vedeà Etymologicum odată desevârșit spre cinstea Academiei și folosul generațiunilor viitoare."

A apărut: a V. ediție

ACATISTERIUL sau carte ce cuprinde în sine rugăciuni pentru pietatea fiecărui creștin. Revăzut și completat. — În rugăciuni această carte e un adevărat mărgăritar sufletesc, o carte foarte potrivită pentru fiecare. — Costă leg. 1 cor. + 10 fil. porto.

SCRISOARE DIN VIENA.

Viena, 8 Maiu 1905.

În numărul de Paști al „Unirii" se vorbește despre învierea sufletească și politică a poporului nostru. Autorul articolului ne îndeamnă „să ne angajăm forțele în ambe aceste lupte, ca la anul să avem bucuria a sărbători amândone reînvierile."

În zilele trecute m'am dus cu o listă „pentru masa studenților" din Blaj la un medic de aici, — fost elev al școalelor din Blaj — care îmi zicea între altele: Du-te domnul meu la toți Românii de aici, căci le atragi atențiunea să-și împlinească o datorință, ce o au față de neam.

Vorbele medicului acestuia se potrivesc și la articolul de fond din numărul de Paști al „Unirii": A ne atrage atențiunea, în special noue preoților, să ne împlinim datorințele față de biserică și neam.

Misiunile poporale sunt o datorință, ce ne o impune atât biserica, cât și neamul, de aceea merită o deosebită atențiune. Preoțimea noastră își înțelege obligațiunea, de aceea aleargă cu toată dragostea în locurile acelea, unde se țin misiuni, și se silește, să lucre care de care mai mult. Să nu uităm, că est modus in rebus. Participarea preoților la astfel de misiuni pe toți ne îmbucură, de asemenea și zelul lor, dar — ne-ar plăceà mai bine, ca să nu auzim atâția oratori, ci numai unul, care își știe împărți materia mai bine, și nu stârnește curiositatea poporului. Nu-mi permite spațiul să vorbesc mai mult despre lucrul acesta, dar aceasta e așa în tot locul, unde se țin misiuni. Ceialalți preoți să-l asculte pe orator în biserică între popor, *nu în altar,* și să-i dee pildă, și de vreau să lucre și ei, în scaunul mărturisirii pot lucra cât de mult.

Lupta politică, ce am început-o în anul trecut, e a doua înviere, carea pentru poporul românesc, luând afară teoreticianii pasiviști, e o adevărată zi de bucurie. Vezi bine, că de o camdată nu vor face cine știe ce cetăți activiștii, dar pe încetul tot ajungem la câte ceva, ce e mai bun de cât nimica. Numai cât să ne angajăm forțele în privința aceasta și noi preoții, căci ori cine punându-și mâna pe inimă, și văzându-ne cum stăm, trebue să recunoască, că ne lipsește cu desevârșire organizarea. Spre pildă să servească următorul caz: În o ședință a parlamentului austriac a vorbit prelatul Scheicher și profesorul Schöpfer (preot) despre naționalitățile din Ungaria, în special despre Români, foarte favorabil pentru noi. Pentru aceasta lor li-s'ar fi căzut mulțămită din partea noastră, cât dela mai mulți, — cu toate că ei la așa ceva nu s'au gândit, dar n'a fost de cât un singur Român, care le-a mulțămit. La oameni de aceștia ar trebui să le dăm informații, cât de detaiate, după ce îi vedem, că ne au dragi, — și nu le dă nime. Că ne au dragi se vede și de acolo, că la sfârșitul unei ședințe din parlament, cei doi preoți, cu colegii lor socialiști creștini au părăsit sala, strigând un: „Hoch die Rumänen!" Acum, când ne dau atențiune mai multe gazete de aici, (chiar și „Fremdenblatt", ce o cetește și Împăratul), ar trebui să ne folosim mai bine de ocaziune, informând cercurile competente.

Să ne angajăm deci forțele în ambe acestea lupte," și să lucrăm cu socoteală bună, „ca la anul să avem bucuria a sărbători amândone reînvierile." Și bine să ne însemnăm, că nu numai misiunile ne sunt datorință noue preoților, ci și lupta politică, căci neglijându-o aceasta, ne perdem poporul, cum și l'au perdut Francezii. Episcopii Francezi îndeamnă acum preoții să se ocupe cu politica, dar e prea târziu.

Iob.

Din diecesa Gherlei.

— *Mai n.*

Sentința bătrână: „Iterum jubes, regina, renovare dolorem." (Virgil) o închin fraților din diecesa Gherlei, cari scriu în „Unirea" despre ranele și luptele, prin cari trec mulțime de preoți din astă diecesă. Nu trag la îndoială buna intențiune, nici a confratelui „din vecini" din Nr. 15. nici a celui din Nr. 16. semnat —p.— dar mi-se pare că ambii din *„esperință străină"* scriu, ce scriu. Primul recunoaște singur, că sunt civili, cari sapă groapă preoților noștri, că sunt preoți, cari agită scăriând stolele:

și totuși la sfârșit ajunge și trage o concluzie, care nu conglăsnește cu aceste premise, pentru-că toată vina o încarcă „*esclusiv*“ în spatele Episcopului și a consistoriului. Al doilea iubit confrate —p.— iarăși către sfârșit vrea să tragă la îndoială o enunciațiune — care de altcum nu esclude escepțiunile — al unui protopop, corb alb, că: „de comun tot preoții cei harnici, au neplăceri cu credincioșii“ Înzădar! Această enunciațiune la cas de lipsă să poate dovedi cu acte oficioase și cu martori jurați, că drept a zis protopopul respectiv .... Starea tristă a preoțimii în genere din astă diecesă și sinonimă cu cea a creștinilor din primii 300 de ani de după Christos nu se mai poate nega. Adevărat: sunt preoți omoriți mișelește, sunt mutilați și sdrobiți de nu mai pot vorbi și scrie, dar sunt și de aceia, cari au văzut în miez de noapte focul pe casa, familia nevinovată și pe avutul lor, apoi în noul cuib tot la mează noapte câte 20—30 inși cu pălăriile trase pe ochi, crășnind cu dinții, înfățoșați înaintea Episcopului, duși în fața tribunalului și confruntați cu martori buni și rei și totuși remași încă la viață. Sunt cari s'au oferit să taie cu zina lemne domnului protopop, ce a eșit în comisiune, și care și-a pretins cu insistință diurnul dela martir — de bună samă nu la acel protopop cu enunciațiunea. Sunt cari după foc și după proces au fost siliți să-și dee mielușeii rămași de catastrofă tot domnului comisar învestigător, rămânând preotul și familia cu mălaiul și cu ceapa. *iar dl comisar consumând „arderea de tot“* carea nu o binevoiește Dumnezeu ....

Unul din aceștia preoți-martiri mi-ar plăcea să scrie în astă materie, ce ne deschide din nou cicatricele nevindecate încă de ieri și fără de voie ne face *să reflectăm în noi,* la martirul, care poate ne așteaptă pe ziua de mâne.

... Unul ca acela, care nu scrie ca un cronicar din notițele sale ca confratele: „din vecini“; nici dela masa verde, ca colegul —p.—, de bună samă va indica răul așa cum este, așa cum l'a indicat primul preot-martir Christos în fața lui Pilat: *„Păcat ai că mă restignești, dar mai mare păcat are acela, care m'a dat ție“*:.... preoții agitatori, notarii ori eventual alți inteligenți mireni, cari sapă groapă preoților zeloși și harnici în genere zis. În câte chipuri nu s'a încercat diregătorul să mântue pe Nazarineanul, dar plebea agitată de farisei și cărturari mai tare striga: *„Restignește-l, restignește-l!“*

Celui ce mă va interpreta rău îi stau gata cu răspunsul în detaliu și eventual cu dovezi. Până atunci afle ori și cine, că după *esperința proprie,* putem zice că trei părți din rău vin dela: *„rugina“* dintre noi și numai restul de sus ....

Christos a zis: „de nu-mi credeți mie, credeți faptelor mele!“

Câți preoți predică? Și dacă predică, câți au curajul creștin și viril, să-și pună faptele lor model credincioșilor? Aceasta virilitate-i mustariul Evangeliei ... Și grăunte de mustariu este în biserica lui Christos, dar cine i să-l nutrească, ca să se facă arbore mare? ...

La această întrebare cu lacrămi în ochi și cu inima sdrobită trebue să răspund cu altă sentință bătrână: *„Nu este cela ce face bunătate, nu este până la unul.“* .....

Sapienti sat.

Sinoadele protopopești.

— *Districtul Sibiului.* —

— *20 April 1905.*

Preoțimea gr.-cat. din districtul protopopesc al Sibiului s'a întrunit în Sinod de primăvară la 18 Aprile a. c. în școala gr.-cat. din Sibiu. Au fost de față la acest Sinod 22 preoți din numărul total de 29.

La 9 ore a. m. după invocarea Spiritului sfânt — președintele Sinodului, harnicul și de toți iubitul protopop Preaon. N. Togan, prin cuvinte bine simțite deschide Sinodul, îndemnând membrii ca în bunaînțelegere și iubire frățească să conlucre la cultivarea și înaintarea poporului concrezut păstoririi lor, „pentru prosperarea căruia datori suntem în conștiința noastră cu mare răspundere înaintea mai marilor nostri, înaintea urmașilor nostri și mai ales înaintea lui Dumnezeu noi toți, cei ce chemare sfântă avem în viia Domnului.“

Amintește apoi momentul de jale și durere, care a ajuns acest district protopopesc prin trecerea la cele eterne a preameritatului și în veci neuitatului său șef de odată, a reverendiss. canonic Ioan V. Rusu.

„S'a stins o viață plină de muncă nepregetată în interesul binelui public, de abnegațiune și zel. Model de înalte virtuți preoțești și românești pentru întreg clerul bisericii noastre fost'a acest bărbat. Faptele lui neperitoare, a căror coroană o formează fundațiunile sale de peste 30.000 cor. vor mărturisi despre aceasta pentru toate timpurile.“ Una dintre dispozițiile literilor fundaționale din 10 Iulie 1902 are în vedere și preoțimea gr.-cat. a districtului Sibiu în sensul, că venitul a 4000 cor. să se folosească pentru premiarea în tot anul alor 2 preoți, cari vor dovedi, că în parochiile lor compun și țin regulat predici la popor, cum și că catechizează tinerimea în Dumineci și sărbători. „Servească aceasta dispoziție — continuă mai de parte vorbitorul — ce onorează atât de mult memoria reposatului bărbat, drept îndemn pentru clerul districtual de a-și împlini cu râvnă îndoită datorințele sale pastorali.“

Pătrunși de o emoțiune sfântă am ascultat cuvintele vrednicului nostru protop. rostite întru memoria fostului său antecesor și momentul acesta ni-a mai readus odată înaintea ochilor sufletului nostru figura blândă, înțeleaptă și plină de dragoste a neuitatului nostru șef deodată — apoi ne-am ridicat cu toții și din inimi sincere i-am dorit „să odihnească în pace“ și „Dumnezeu să-l ierte.“

Din bogatul program al acestui Sinod punctul I. a fost disertațiunile. Au disertat cu succes preoții: Simeon Opriș din Armeni, punând pe s. Paul drept pildă de urmat din partea preoțimei, și Demetriu Clain din Brad despre credință, speranță și iubire. Prea On. protopop cetește apoi interesantul raport al oficiului protopopesc despre starea religioso-morală a acestui district protop., producând date statistice de mare însemnătate. Ca și într'o oglindă ni-se prezintă în acest raport starea bisericii și școalei din întreg districtul Sibiului.

Dintre datele statistice amintite în raport mai de interes ni-se par următoarele:

Districtul protop. al Sibiului e compus din 34 parohii matre și 30 filii. În acestea parochii în anul 1904 au funcționat în total 29 parochi, resp. admin. paroch. și 2 cooperatori, deci în total 31 preoți. În personalul preoțesc în cursul anului 1904 au fost următoarele momente de remarcat: în 23 Maiu 1904 a trecut la o viață mai bună preotul N. Mihâlțan din Slimnic; la parochia vacantă Cașolț a fost numit administrator On. Ioan Cimonea, iar On. Dion. P. Decei, mai înainte admin. paroh. a fost numit paroh al Orlatului. Numărul sufletelor în districtul întreg cu finea anului 1904 a fost 18 880, dintre cari 2126 în parochiile de pe teritoriul comit. Alba-de-jos, 10.785 în parochiile din cott. Sibiului și 5969 în parohiile de pe teritoriul cott. Târnava-mare. Față de an. 1903 în privința sufletelor o creștere de 145. Cazuri de naștere și resp. botez au fost în total 592: 312 ficiori și 280 fete; o creștere față de an. 1903 de 14 Căsătorii încheiate după prescrisele bisericii noastre au fost 109, dintre acestia încheiate numai înaintea matriculantului civil au fost 4. Cazuri de moarte s'au întâmplat 413. Plusul nașterilor față cu cazurile de moarte este de 179. Numărul total al pruncilor, cari au cercetat școala (6—15 ani) a fost de 2112 și rămași lipsiți de instrucțiune 687 (!)

Pe baza raportului oficiului protopop., care acum laudă zelul preoților harnici, acum probozește cu blândețe pe cei neglingenți. — Sinodul aduce următoarele hotăriri mai însemnate:

a) îndatorează preoțimea districtuală a desvolta tot zelul posibil, în ceea ce privește catechizarea tinerimii și peste tot predicarea cuvântului lui Dumnezeu;

b) îndrumă senatele școlare-parohiale a stărui cu cea mai mare râvnă, ca să se împuțineze numărul copiilor, cari nu cercetează școala;

c) *în scopul întăririi moralității și sentimentului religios în popor să introduc și în districtul Sibiului misiunile poporali, lăsând prezidiului facerea dispozițiilor necesari în acest scop;*

d) *Sinodul să declară unanim că peste taxa prescrisă după venitele locali ale fie cărui beneficiu parohial, fie-cărui preot împărtășit cu subsidiu crarial, să i-se subtragă nu 2% ci 5% din subsidiul asignat, și anume: 2% pentru fondul preoților deficienți, iar 3% pentru fondul viduo-orfanal, și tot odată își esprimă dorința, ca să se urce în mod mai corăspunzător și taxa de 1 cor. (!), ce au contribuit până acum parohiile districtuale la fondul preoților deficienți;*

e) se aprobă socotelile fondului școl. tractual „Ioan V. Rusu“ cu un stat activ la finea anului 1904 de cor. 2855·59 și ale celui al bibliotecii tractuale cu un stat activ de cor. 1144·33, iar devotatului cassar i-se dă pe lângă mulțămită protocolară absolutor pentru gestiunea anului 1904.

Cele alalte puncte din program, cari ating mai aproape viața administrativă internă a districtului încă s'au pertractat și decis cu rezultate demne de membrii Sino-

dului, dintre cari au luat cuvântul preoţii: D. Aaron, D. Deac şi în mai multe rânduri V. Florian.

Tot în acest Sinod, din causa etăţii sale înaintate şi a morbului de ochi — *abzicând din oficiul de notar tractual On. Dionisiu Aaron*, parohul Gurarâului, *Sinodul* cu recunoştinţă pentru servitiile prestate în mod gratuit *îi aduce mulţămită protocolară, iar de notar tractual prin votare secretă, să alege On. Dionisiu P. Decei, parohul Orlatului.*

La finea şedinţei să aleg confesarii, în persoanele celor mai bătrâni preoţi, şi apoi Preaon. Dn protopop prin cuvinte pline de dragoste îndemnând pe toţi la lucru, zel şi abnegatiune închide sesiunea Sinodului de primăvară.

Noi preoţii ne-am mărturisit, apoi cu toţii şi întăriţi ne-am depărtat fie-care pe la ale sale ca mai de parte să luptăm şi mereu să luptăm pentru binele şi înaintarea bisericii şi neamului nostru.

Iustus.

REVISTE.

Răsboiul ruso-iaponez. După crâncena luptă ce s'a dat în jurul Mukdenului, din care Rusii au eşit cu desăvârşire zdrobiţi, a urmat o urmărire aprigă din partea japonezilor până aproape de Carbin. Ojama şi-a concentrat din nou toate armatele, ca astfel să înainteze spre Carbin. Rusii să şi pregătesc să părăsească Carbinul, — numai cât îi ameninţă din nou pericolul de a fi încunjuraţi.

Lupta de pe uscat pare a fi păşit în al doilea plan, căci toate privirile să întorc spre lupta, ce se aşteaptă pe mare. Rusia şi-a mobilizat trei flote, şi pe cale e a patra flotă. Rusia îşi bagă în foc toată puterea maritină — şi e tare desperat lucrul acesta. Rusinea ce a păţit-o pe uscat, voeşte să o spele cu învingeri pe apă. Numai cât a uitat că ce sfârşit trist a avut mândra flotă dela Port-Artur.

Despre mişcările şi despre locul unde se susţine flota japoneză nu să ştie nimic. Toate manevrele acestei flote sunt până acuma taine. Sfârşitul acestei lupte pe mare, care va fi cea mai mare în analele istoriei universale, nu să ştie. Se dă cu socoteala însă, că scurta o vor trage şi acuma rusii, parte că ei în această luptă nu au nici o bază de operaţie, parte că artileria flotei japoneze e cu mult mai superioară ca a rusilor.

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Printre oamenii ce să sbuciuma în lupta pentru existinţă, conduşi de spiritul egoistic, mai ales cei cu stare materială mai însemnată, — chiar prin aceasta împrejurare favorabilă fiind îmboldiţi spre avaraţie, — să află şi caractere luminate prin puterea credinţii, şi cari prin curagiul lor să ridică mai pe sus de sferele infectate de pulverea, materia timpului, şi jertfesc din avutul lor pentru binele comun: astfel poporeanul din parohia Marca, Mihaiu Szilágyi şi soţia sa Oana Hiris, cari şi până acuma au făcut donaţiuni pe seama sfintei biserici, au procurat pe spesele proprii un rând de vesminte bisericeşti în preţ de 140 coroane, şi o cădelniţă cu 12 coroane. — Iar poporenii din filia Cerişa Petru Badacian a lui Agincan, Petru Borz, Vasalica Trincan şi Mitru Trincan, au procurat la olaltă un potir aurit — cu cele aparţinătoare — în preţ de 70 coroane. Bunul Dumnnzeu carele sfinţeşte pe cei ce iubesc frumseţa casei sale, să le răsplătească din nemărginitele sale daruri. Marca în 24 Aprilie 1905. *Ioan Popiliu*, preot gr.-cat.

Ştiri personale. Rsmul *Dr. Victor Szmigelski,* canonic mitrop., inspector scolastic arhidiecezan, a plecat să visiteze bisericile şi şcoalele din distr. protop. al Almaşului, asistând la esamenele anuale.

Alegere de deputat. Luni s'a făcut la Arpaş alegerea de deputat, fiind alegerea adv. Dr. N. Şerban nimicită. Contracandidatului Dr. Octavian Vas a rămas în minoritate cu 64 voturi, fiind din nou ales Dr. Nicolae Şerban.

Peregrinaj. Duminecă în 21 Maiu n. ziua Sf. Ioan Evangelistul, să va face obicinuitul peregrinaj la Mânăstirea Prislopului de lângă Silvaşul Haţegului. După cum ni să descrie peregrinajul va fi condus de Preasfinţitul Episcop Vasilie al Lugojului.

Hotărîre demnă. Ziarele de dincolo vestesc respingerea ofertului făcut guvernului român de mai mulţi bancheri străini, de a înfiinţa la Sinaia o bancă de joc, ca cea dela Monte Carlo. Regele Carol a avut mare înţelegere în denegarea acestui ofert, care face multă cinste guvernului român.

Ortodoxi şi catolici. Se anunţă din Constantinopol, că preoţii români sosiţi acolo din Constanţa au celebrat sfta liturgie în limba română în una din bisericile ruseşti. Pentru acest ne mai auzit sacrilej sinodul patriarhiei a protestat la primatul României. . . . Şi noi când mergem la Roma slujim sta liturgie în dulcea noastră limbă chiar la altarul sf. Petru şi nime nu protestează. Mare deosebire între ortodox şi catolic!

Pentru Internatul Vancean de fetiţe au contribuit Langa I. Tătărlaua, Laţ V. Crăciunel, Ilieş M. Aiton, Montani I. Zlatna, Micu I. Şermăşel, Negrea G. Jidveiu, Necrilescu N. Necrileşti, Mihalca I, Aghireş, Marian I. Bord, Pop E. Feneş, Manoilă Gr. Tohan, Giurca A. Bucerdea, Man I. Băgău, Neagu I. Braşov, Pop I. V.-Odorheiu câte 17 c. 52 f., Domşa I. Blaj, Popa I. Blaj câte 11 c. 68 f., Popa A. Bucium-Şasa 10 c. 52 f., Moldovan N. Comiţig, Pop N. Blaj câte 10 c. şi Hădărean Tr. V. Cămăraş 5 c. laolaltă 321 c. 68 f.

Prelegeri cu skeopticonul. Comitetul despărţământului Blaj al Asociaţiunii pentru literatura română, a hotărît să ţină un ciclu de prelegeri cu skioptikonul pe teritorul despărţământului. Prima s'a ţinut Sâmbătă în 6 Maiu în comuna Sâncel din apropierea Blajului. Inteligința şi poporul în număr frumos s'au adunat în sala şcoalei confesionale. Aici dl Ioan F. Negruţ, directorul despărţământului a vorbit „Despre pomărit", iar prof. Dr. Chetan a presentat cu skiopticonul fel şi fel de chipuri din sfera pomăritului. Prelegerea a fost interesantă şi poporul a urmărit-o cu atenţiune. Din Blaj au fost de faţă A. C. Domşa şi Aron Deac. Duminecă în 7 Maiu seara s'a ţinut pentru meseriaşi în sala casinei române din loc a doua prelegere cu skiopticonul. Dl prof. Dr. Chetan ni-a plimbat prin fruntaşele oraşe ale Germaniei: Hamburg, Berlin şi Drezda. Esplicările le-a dat prof. Gavril Precup; apoi a arătat oraşul Praga, esplicările le-a dat prof. A. P. Bota.

Conferenţele meseriaşilor. Duminecă în 14 Maiu n. să va ţinea în localul societătii meseriaşilor a 13-a conferinţă. Va vorbi dl Gavril Precup, presidentul societătii. Să va declama. Inceputul la 7½ seara. Preţul de întrare 10 fileri.

Mulţămită publică. În Cluj s'a înfiinţat de curând o reuniune de femei cu numele „Reuniunea S. Maria" şi cu scopul, de a înfrumseţa biserica, mai ales biserica cea nouă, pentru a cărei apropiată ridicare lucră curatorul bisericesc gr.-cat. de mai mulţi ani. În 23 Februar aceasta tinără reuniune a aranjat în sala „Hotelului Central" o serată muzicală împreunată cu dans, care a reuşit — după aprecierea tuturora — foarte bine. Pe lângă succesul moral n'a lipsit succesul material. — Venitele au fost: 701 c. 42 f., Spesele: 294 c. 64 f. Rămâne venit curat: 406 c. 78 f. În deosebi s'a încassat sara la casă 452 cor. 20 fil., şi anume: din taxe de întrare 276 c. 20 f., iar preste taxe 176 c. dela următorii P. T. Domni şi Doamne: Familia Teodor F. Negruţiu, Cluj-Mănăştur 3 c. Dr. Victor Poruţiu 7 c. Vasilie Ranta, Buticescu 10 c. Familia Drăgan, Nădăşel 2 c. Dna Hermina Moldovan 4 c. Nic Căciulă 2 c. Anton Mandeal 1 c. Vasilie Hossu, jude la tablă 10 c. Augustin Giurgiu 6 c. Vasile Podoabă 12 c. Ana Pop n. Leményi 4 c. Susana Truţia 2 c. Ana Motta 14 c. Terezia Baldi 6 c. Dr. Aurel Anca 4 c. Dna Codarcea, Aghireş 2 c. Dr St. Morariu 4 c. Dna Elisa Isac 12 c. Dr. Ioan Vaida 17 c. Nic. Tincu, preot Girolt 7 c. Petru Rus 2 c. Lazar Ödön 2 c. Dna Cornelia Pop, Morlaca 16 c. Ioan Moldovan 2 c. Vasile Toşa 1 c. Dr. Simeon Tămaş, Hida 17 c. Dna Elena Onciu, Iclodul-mare 7 c. Iar oferte marinimoase au intrat până acuma dela N. N. Dr. Iosif Gall, Lucareţi, Ioan Butean, deputat Beiuş, „Economul", Cluj câte 20 c. Sidonia G. I. Docan şi Pop, Bârlad, Lupu C. Costachy, senator şi mare proprietar Bârlad, câte 20 franci. Dr. E. Dăian, protopop Cluj 12 c. 42 fil. Dr. Vasile Hossu, episcop Lugoj, Dr. A. Francu, advocat Cluj, Dr. Alexandru Mocsonyi, Birchiş, Ioan Boer, preot Lechinţa, Căpitan N. Chintoan, Braşov, Simion Pop, advocat Năsăud, Artemiu Sarkadi, canonic Oradea-mare, câte 10 c. Nicolau Pop, Gilău, Mihail Pop, preot Bărbuţ, Dr. Liviu Cigărean Oravita, Vasile Pop, casar Cluj, Gavrilă Pop, canonic Blaj, Stefan Pop, canonic Blaj, Gavrilă Pop, preot în Feleac, Petru P. Bariţ Cluj câte 5 c. Rosalia Pop, n. Baldi, Gilău, Ioan Butnar, proprietar Booş câte 4 c. — În total 249.22 cor. Toate inimile generoase, cari astfel au sprijinit prima serată a reuniunei pe lângă mulţămita ei ferbinte afle mulţămire şi în aceea, că faptic au încurajat tinăra reuniune în urmărirea frumosului său scop, de a pregăti calea spre realizarea marei idei, ce ne încălzeşte inima, ideia unei mari şi măreţe biserici române în Cluj. Aceeaşi mulţămită primească-o şi prea stimatele Dşoare şi Domni, cari şi-au dat concursul binevoitor la partea muzicală a seratei, în special Dşoarele Elena şi Alexandrina Hossu, Virginia Podoabă şi domni tineri universitari, cari au constituit corul şi orchestra tinerimei. Cluj la 11 Aprilie 1905. *Ana A. Pop,* prezidentă. *Dr. Iuliu Florian,* secretar.

Necrolog. † *Nicolau Fabian,* învăţător în penziune, a repauzat în Bârsana la 30 April st. n. în noaptea şi ceasul Învierii Domnului şi Dumnezeului şi Mântuitorului Nostru Isus Christos, — în anul al 69-lea al laborioasei sale vieţi şi al 44-lea al fericitei sale căsătorii, după un îndelungat morb, suferit cu resignaţiune şi pacinţă adevărat creştinească şi împărtăşit fiind cu Sfintele Sacramine ale moribunzilor.

† *Letiţia Totoian,* din Chişfalău după lungi şi grele suferinţe a repauzat în 9 Maiu n. în etate de 24 ani, împărtăşită fiind cu Sfintele Sacramente al moribunzilor.

În veci amintirea lor!

Posta redacţiunii.

Cn. Să ne întâlnim, cât de des. Salutări!

I. P. Aceiaşi corespondinţă de ce o trimiteţi spre publicare la doue foi, noi nu o mai putem publica, decât în estras.

Iob. Nu-ţi face aşa mare supărare din nimic. Prea multă dragoste poate strica pe cineva şi-l face lucrezut.

PARTE SCIINTIFICĂ-LITERARĂ.

O RĂPIRE MISTERIOASĂ.

(Continuare)

„Poți fi încredințat despre discrețiunea noastră," răspunse Wilson, „întru cât împărtășirile dtale nu ating cercul datoriței noastre."

Black dete din cap cu îndestulire, și trecându-și preste frunte cu mâna, ca și când ar vrea să-și adune gândirile, să puse să povestească celor doi amploiați istoria vieții sale.

„Înainte de a vorbi despre mine," începu el, „trebue să vă fac o scurtă schiță despre caracterul tatălui meu, pentruca să puteți înțălege mai ușor purtarea mea dintr'un timp critic al existenței mele. A fost un bărbat escelent, însă cu o voință de fer, și nu fără de prejudiții. Încă din tinerețea mea cea mai crudă, mi-a dat să înțăleg, că eu, ca ered al numelui și averei sale, trebue să mă silesc, ca la timpul său să satisfac tuturor cerințelor posiției mele sociale. Până când m'așĭ purta cum să cade, nici-o dorință n'avea să-mi rămână neîmplinită; dacă însă aș apuca pe căi pezișe, ori aș lucra contra voinței sale, atunci el mi-ar detrage atât iubirea sa, cât și ajutorul financiar. Drept aceea i-am și făcut toate pe plac, deși de multe ori părerile noastre să deosebiau mult de cătră olaltă. De aceea, când mai târziu m'am amorezat în verișoară-mea, mai întâi m'am informat, dacă-i convine tatălui meu legătura mea cu dânsa, și îndată ce am aflat, că dânsul, din principiu, nu dorește această căsătorie, m'am silit din toate puterile, ca să-mi înădușesc dragostea. Spre acest scop am întreprins o călătorie prin Europa. Vederea altor fete însă nu mă impresionă de loc, deoarece gândul meu era încontinu la verișoară-mea. Astfel am trecut oceanul, am percurs America în toate direcțiunile, neferindu-mă nici de pericole nici de osteneli. Toate aceste însă nu ajutară nimic; din contră, cu depărtarea crescù dorul după iubită, și acest dor mă făcu să mă reîntorc iarăși în patrie.

Abia sosit în Londra, am primit învitare dela un prietin din ținutul dela Vermont, carele mă așteptă să pescuim împreună. În situațiunea mea deprimată m'am învoit bucuros la toate, și fără de a mă mai gândi mult, m'am pregătit de drum. Călătoria a fost foarte ostenicioasă, deoarece a ajunge la micul sat așezat între munți, a trebuit să merg călare un drum îndelungat. Ținutul îmi era cu totul necunoscut, și astfel să întâmplă, că într'o sară m'am rătăcit și nu știam de fel, unde mă aflam. Noaptea cea întunecoasă și viforoasă, precum și împrejurarea, că calul meu începù deodată a schiopă, mă siliră să-mi caut vreun adăpost. După cercetări îndelungate, în sfârșit am zărit o lumină slabă, și vesel că am dat preste o locuință omenească, trăgând calul cel schilav după mine, am înaintat spre casă. În curând am sosit la un edificiu, care după exterior arătà a fi un birt. Bătând în ușă, aceea să deschisă și un bărbat june păși afară. El întoarse spre mine laterna ce ținea în mână, borborosi ceva în sine, ca și când m'ar fi învitat să întru înlăuntru, apoi apucându-mi calul de frâu, îl conduse spre o aripă laterală a casei, fără de a să mai interesa de mine. Deoarece începu a ploua tare, mă grăbi să întru în antișambră, unde am dat de alt bărbat mai bătrân, carele mă privi curios și scrutător. El deschisă ușa birtului, însă nu-mi urmă, ci, cu niște pași grei, merse afară în curte. La întrarea mea să ridică de pe un scăunenciu de lângă cuptor o fată tinără de o frumseță așa de particulară, așa de răpitoare, încât o privii amuțit. Era sveltă ca un brad, corpul de o construcție delicată, fața palidă, părul blond — auriu, ochii întunecați.

Am salutat-o cu respect, însă în loc de a-mi mulțămi, ea mă privi cu un fel de frică și spaimă, arătând cu mâna spre ușă, ca și când m'ar provoca să plec, și să pregătea să-mi vorbească, când cei doi bărbați întrară tropotind înlăuntru. Ea își lăsă la moment mâna jos și părăsi în tăcere odaia. M'am uitat plin de mirare după fată, pentrucă nici odată n'am mai văzut atâta grație în mișcare și mers la o persoană așa de sărăcăcios îmbrăcată.

„Mergi și spune lui Lola să aștearnă patul în odaia cea albastră!" demândă bătrânul tinărului, carele și-a fost desbrăcat rocul cel ud și-l uscà lângă focul din cuptor.

„Ah, îl va așterne ea, și dacă nu-i voiu mai spune-o," răspunse tinărul năcăjit. „Așa sunt de udat de ploaie, încât mai întâi trebue să-mi usc hainele."

Celalalt, un adevărat uriaș, în etate de vre-o 50 de ani, își încreți fruntea și aruncă asupra tinărului o privire așa de încruntată, încât acesta își atârnă repede rocul peste un scaun și să depărtă.

„Băieții de astăzi totuși sunt ai dracului de cerbicoși," zise bătrânul întorcându-să cătră mine. „În tinerețea noastră era altcum; atunci copii ascultau, fără de a crăcni."

A trebuit să râd în mine, când am văzut că îl considerà de băiat pe un bărbat de șeasă picioare înalt. „E doară fiul dtale?" întrebai eu, încălzindu-mi mânile lângă foc.

„Da, da, fiul meu," afirmă el, „iar fata ce ai văzut-o mai înainte fica mea. Eu țin aci birt, însă câștigul este foarte mic, deoarece numai arareori să rătăcește până aci câte un călător, pe aceste drumuri mizerabile."

„Asta o cred și eu," întâmpinai eu, gândindu-mă la drumul cel rău. „Cât de departe mai este până la Vermont?"

„Hm, vre-o doauă — trei miluri. Ziua poți să ajungi încă mai iute, însă pe o vreme urâtă ca aceasta este imposibil să pleci."

Cu o privire, ce nu-mi prea plăcù, el îmi scrută pachetul de călătorie, care consta din o tască de mână, un pardesiu și o nuia pentru unghiță!

„Mergi la pescuit?" întrebă el într'un târziu.

„Da"

„Singur?"

„Ba nu. În Vermont mă așteaptă un prietin."

„Așa — așa! De mult ești pe drum?"

„Vara întreagă am tot călătorit"

Mi-să părù ca și când în trăsurile dure ale feței sale s'ar fi întipărit un fel de desilusionare.

„De prin ce parte a țării ești?" scrută el mai departe.

„Trăesc în Londra"

„Hm, oraș mare," observă el netezându-și barba, carea deja începusă a încărunți. „Bani încă vor fi acolo destui."

El își trase scaunul mai aproape de mine și umplându-și pipa, începu o conversație, carea în partea cea mai mare tracta despre avuția orașului Londra.

Într'aceea furtuna crescu; ea urla și smăcia la edificiul cel vechiu, încât acesta trosnea în toate închieturile; grindina să isbea de ferestri, iar tunetul să rostogolea printre munți, ca o canonadă îndepărtată. Era într'adevăr o noapte înspăimântătoare, și eu am mulțămit lui Dumnezeu, că am aflat baremi un asil ocrotitor, deși stăpânul casei nu-mi plăcea de fel. După vre-o jumătate de ceas, fata cea tinără reîntră în odae. „Odaia pentru domnul este pregătită," zise ea cu voce lină și melodioasă.

Eu m'am ridicat la moment, deoarece m'a fost copleșit o astfel de osteneală, încât stam să adorm în picioare. Fără de a mai tândăli mult, mi-am adunat bagajul și plecai, abia băgând în seamă, cum birtașul strigă după mine, să nu mă las a fi conturbat prin zgomotul produs de furtună. „E drept că ușile și ferestrile să închid rău de tot, coperișul însă totuși va putea încă să resiste."

Fata îmi lumină pe nește trepte înguste și mâncate de cari, ce conduceau sus într'o odae spațioasă, însă cu aer corupt, și carea aproape de jumătate era ocupată prin un pat mare, încunjurat de perdele groasă

„Aci am să dorm?" întrebai eu nedumerit. „Mi-e frică să nu mă nădușesc."

Cu o singură mișcare de mână, ea împinse de laturi perdeaua, și dupăce îmi pofti noapte bună să depărtă.

Mă uitam cu curiositate prin odaia cea goală, observând mereu, cu oareșicare neliniște, patul, în care aveam să odihnesc. Dintr'o întâmplare ciudată, osteneala de mai înainte mi-a dispărut cu totul, și numai după un timp mai îndelungat m'am hotărât să mă culc. Mai întâi însă am avut precauțiunea, să încuiu ușa, iar un pachet de bancnote, ce să afla în roc, să-l ascund într'un buzunar al vestei. În sfârșit am adormit, desbrăcat numai de jumătate și cu lampa aprinsă. Atingerea unei mâni mă trezi dintr'odată: am sărit în sus, nu puțin mirat, văzând înaintea mea statura cea sveltă a Lolei. Ținându-mi înainte rocul meu, ea zise încet, cu o voce vibrătoare: „Îmbracă-te repede și-mi urmează! Aci nu mai ești în siguranță. Auzi numai, cum trosnește! Întreagă casa trămură, și suntem în pericol, ca să se dărâme pe noi."

Eram prea uimit, pentruca să pot răspunde îndată.

(Va urma.)

Păstorul sufletesc și săvârșirea funcțiunilor sacre.

(Continuare.)

Cântarea dela Herovim (Lit. p. 81) ne spune că *„toată grijea cea lumească dela noi s'o lăpădăm!“* iar profetul Ieremia zice (48. 10) *„Blăstămat e celce face lucrurile Domnului cu lene!“* Cuvintele aceste ale profetului însă nu sunt a să explica astfel, că serviicile sacre ar trebui făcute cu „grabă mare,“ cum ar fi d. e. să mărturisești dimineața înainte de liturgie câte 80—100 inși în o oară sau să tolerezi obiceiul, că întreg poporul mărturisirea pascală are să facă numai în „vinerea sacă.“ În ambele cazuri preotul numai osândă își poate câștiga șieși iar poporenilor nici un folos. Am servit în o biserică, și am aflat antimensionul în cea mai mare negligință plin de fărimături, ba și bucăți mai mari din s. cuminecătură. Ce însamnă aceasta, decât o prea ușoară tractare a celor sfinte? Am avut trista esperință de a vedea la un frate s. cuminecătură pentru morboși învălită numai în o hârtie și mucedă și înflorită; iar la alt frate o am văzut în casă pe etager, în un vas necuviincios.

Un creștin bun a dispus în testamentul său, că pe el — deși era om cu stare și de posiție — să nu-l înmormânteze nici la o întâmplare cu mai mulți preoți, ci numai cu unul singur. Ca motiv expusă împrejurarea, că unul singur nu are cu cine vorbi, iar când sunt mai mulți în continu vorbesc despre alte lucruri, ba chiar râd și să distrag în timpul, cât nu sunt ocupați cu cântatul. Un alt creștin nu s'a mărturisit timp de 30 ani. Și pentruce? Pentrucă părintele său sufletesc totdeauna râdea, când intra el la mărturisire și poporanul crezând, că râde de dânsul, n'a mai mers la mărturisire, pânăce acesta a trăit. — Un preot a fost rugat să învite la săvârșirea unei funcțiuni sacre încă un preot. Parohul scrie biletul și îl predă parohianului să-l ducă la N. — Parohianul însă atunci îi spune, că pe acela nu-l dorește, deoarece îl cunoaște, că râde mereu și vorbește și nu-i stă gândul la Dumnezeu.

Nu arare ori ni-să dă ocaziune a auzi din gura cutărui sau cutărui, cumcă „popă ca N. nici n-ai mai putut să vezi; rugăciuni ca dela el nu mai auzi.“ Și iarăși „pe N. nu-ți vine să-l asculți, ci abia aștepți să sfârșească!“ Toate acestea, după părerea mea, să reduc la modul, cum preotul îndeplinește funcțiunile cu pietate, atențiune, decență etc. dovedind și cu ținuta trupului, că e pătruns de aceste afecte, ori din contră fără de acestea, căci ascultătorii nu văd și nu pot judeca, ce este în inima preotului, ci judecă numai dupăcum acesta să presentă.

Aici trebue să adaug, că preotul nu trebue să caute așă câștiga prin servirile sale *numai* aplausul poporului. ci trebu să servească așa, ca să placă întâi lui Dumnezeu, căci atunci a bună samă va avea și plăcerea poporului. S. Apostol Pavel zice (Gal. I. 10.) *„Oare acum caut să plac oamenilor ..... căci de ași plăcea încă oamenilor nu aș fi slugă a lui Christos!“* *„Pretinia lumei este vrășmășiă pentru Dumnezeu; deci oricare va voi să fie pretin lumei, să face vrășmaș lui Dumnezeu.“* Iacob IV. 4. S. Bernand întrebă *„Itane ageres, si hanc scires pro certo novissimam vitae tuae horam.“*

Păstorul sufletesc are datorința să învețe și pe poporul credincios că și dânsul în decursul funcțiunilor sacre să fie cu pietate, atențiune și străin în cele lumești, întocmai cum a poftit Dumnezeu dela Istrailteni, când le-a dăt cele 10 porunci. A concede preotul, că poporul sub decursul funcțiunilor sacre să se poarte ca și cu ocaziunea îndeplina-l înstrăina profane, să vorbească, să discute, să nu fie atent la rugăiuni, însămnează al întreținea cu totul de sublimitatea lucrului, însămnează a-l face tepid față de cele sfinte. Trebue esplicat poporului, că nu e convenabil a îngenunchia numai cu un genunche, ca vânători, ci trebue îngenunchiat cu ambele, după porunca și pilda s. scripturi din III. Reg. VIII. 54, I. Esdra IX. 5, Danil VI. 10, Efiiseni III. 14. etc. Că nu este mai departe convenabil ași bate numai peptul în loc de a să însămna cu semnul s. cruci; nu e cuviincios a nu își pleca capetele la provocarea preotului; și alte multe iregularități, cum a fost și obiceiul de a întra la cununie mirele cu pălăria pe cap. Specialmente în biserică să între și să stea cu frică și cu cutrămur, căci e *casa lui Dumnezeu, poarta ceriului.* Rău fac ceice conced, ca în biserică poporul să se salute cu ton înalt, să-și dea mâna, să-și pupe finii mânile nașilor, ba femeile să se sărute una pe alta în obraz, să-și admire vesmintele, căci *„biserica e locașul îngerilor, locașul arhangelilor, împărăția lui Dumnezeu.“* (Ioan Chrisostom în ep. Cornynt.) — A concede preotul că câți chemați și nechemați să umble prin s. altar, ca prin camera lor, pretextând fiecare ceva afacere, asemenea e un lucru detrăgător sfinției locului.

(Va urma.)

Dare de samă și mulțămită publică.

Pentru fondul Dr. Iosif Hodosiu dela gimnaziul român gr.-or. din Brad din incidentul petrecerei dela 30 Ianuarie (12. Febr.) a. c. au întrat următoarele contribuiri: „Zărădeana“ inst. de cred. Băița 10 cor. G. Moldovan not. pens. Băița 5 cor. Lazar Perian propr. Băița 5 cor. Romul Cotioiu comerciant Baia-de-Criș 15 cor. Dr. Alexandru Marta adv. Lipova 5 cor. N. N. Timișoara 20 cor. N. Fizeșan preot militar 2 cor. 04 fil., I. Marșieu plugar Scodor 1 cor. Alex. Baciu industriaș Hațeg 10 cor. Zeno Mocsonyi mare propr. Bulciu 50 cor. Dr. Alexandru Mocsonyi mare propr. Birchiș 50 cor. Simion Dămian adv. Brașov 20 cor. Dr. Zosim Chirtop adv. Câmpeni 10 cor. Dr. Coriolan Pop adv. și dir. de bancă Oradea-mare 2 cor. Teodor Popa sen. plugar Brad 2 cor. Ioan Petrovici paroh R.-Ciclova 10 cor. George Drăgan paroh Băița 4 cor. Ioan Dan protopop 2 cor. Dr. Aurel Cosma adv. Timișoara 6 cor. P. S. Sa Nicolae Popea episcop Caransebeș 30 cor. văd. Maria Valtner Beiuș 4 cor. Mihail Bontescu ad. Hațeg 20. cor. Ioan Muntean contabil Hațeg 5 cor. Ioan Baciu comerciant Hațeg 5 cor. Dr. Augustin Straițiariu adv. Hațeg 5 cor. Iosif Săbău oficiant de postă Rieni 2 cor. Moise Costan plugar Galșa 2 cor. A. Costan plugar Galșa 2 cor. Silviu de Herbay maior Saraievo 5 cor. Dr. Traian Șincay adv. Vinga 5 cor. I. Găldău plugar Ponorel 2 cor. N. Stanca comerciant Băița 2 cor. George Todorescu not. Șiria 10 cor. I. Stefănescu preot Berini 6 cor. Oct. Săbău preot Bozeș 5 cor. Dr. Nicolae Vraciu med. regim. Bistrița 10 cor. I. Iclosan preot Luncani 5 cor. I. Halic plugar Bârsa 2 cor. Iuniu Brut Hodosiu dir. la „Patria“ Blaj 200 cor. Dr. Iuliu Maniu adv. Blaj 200 cor, A. C. D. Blaj 50 cor. Ioan M. Moldovan preposit Blaj 30 cor. Dr. Augustin Bunea canonic Blaj 50 cor. Simion Pop Mateiu canonic Blaj 30 cor. Stefan Pop canonic Blaj 50 cor. Dr. Nerva Oncu cand. adv. Blaj 10 cor. I. V. Dr. Romul Boilă cand. adv. Blaj 10 cor. Vasilie Bârsan scritor în cancelarie adv. Blaj 5 cor. Dr. Victor Szmigelski canonic 2 cor. Georgiu Muntean dir. preparandial Blaj 30 cor, Iacob Murășan prof. Blaj 10 cor. Georgiu Bărbat ppresb. Blaj 50 cor. Ioan F. Negruțiu prof. Blaj 100 cor. Ioan Maior Blaj 20 cor. I. F. C. R. Blaj 5 cor. Gavrilă Precup profesor Blaj 20 cor. Dr. Alexandru Pop med. Blaj 10 cor. Dr. Ambrosiu Chețian prof. Blaj 2 cor. Dr. Nánásy László not. p. Blaj 2 cor. N. N. Blaj 2 cor. d-na Cornelia Hodosiu sotie de director Blaj 10 cor. Iuliu Pop contabil la „Patria“ Blaj 4 cor. Augustin Mihulin preot Boroșsebes 2 cor. Const. Zopota înv. pens. Boroșșebes 2 cor. Demetriu Curta not. Boroșsebeș 2 cor. P. Covaciu înv. Borossebes 2 cor. Dr. A. Grozda adv. Buteni 5 cor. Arcadiu Crâsnic preot Buteni 2 cor. Petru Pârvu înv. Buteni 5 cor. I. Roșu înv. Buteni 1 cor. Maria Suboteleanu născ. Oprișa prop. în Buhaiu 1 cor. Dragina Mezei măr. Agleu înv. în Buhaiu 1 cor. Ioan Giorgia ppresb. 5 cor. Iulian Toader cand. de prof. Sibiu 2 cor. Terentie Popa, înv. Bârsa 2 cor. Atanasia Oancea of. Borossebes 2 cor. N. Costa preot Bârsa 2 cor.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut.

Floricele din Bănat, cântări poporale din compositiile dlui I. Vidu și alții, culese de M. Jugănaru: O broșură de 32 pag. costă 20 bani.

Liturgia Slui Ioan Gură-de-aur pusă în note muzicali după melodiile celor opt glasuri bisericesti și armonizată pentru corurile de 4 voci mixte de Iuliu Birou, Ticvanul-mare. Opul II. prețul 5 cor.

Cartea de cetire pentru clasa I. și II. gimnazială și reală, seminare pedagogice și și școale super. de fete, de Ioan Popea, revidată de Dr. Const. Lacea, ediția a V. Brassó 1905 editura librăriei H. Zeidnea, legată în pânză cor. 2.40.

Editor și redactor răspunzător:
Aurel C. Domșa.

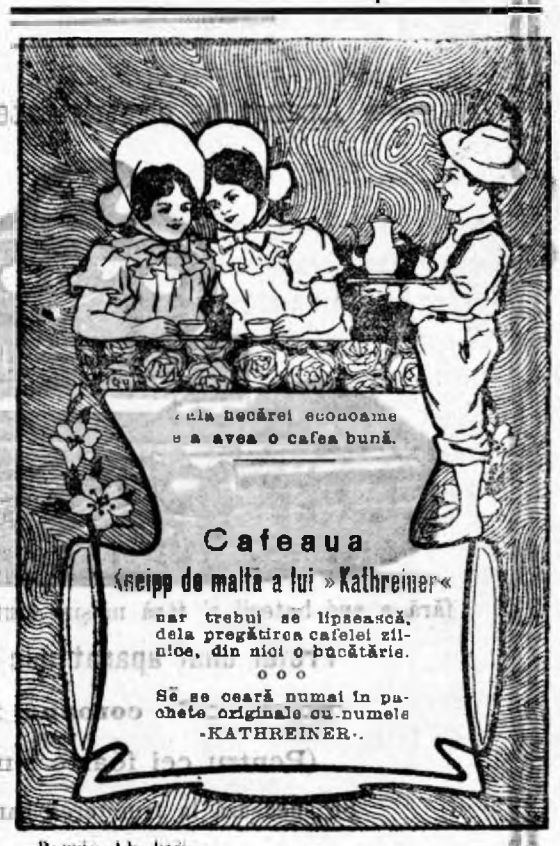
...ala fiecărei economame
e a avea o cafea bună.
Cafeaua
...neipp de malta a lui »Kathreiner«
...nar trebui se lipsească,
dela pregătirea cafelei zilnice, din nici o bucătărie.
Să se ceară numai în pachete originale cu numele
-KATHREINER-.
(48) 9—20

Recomandată de cei mai mulți medici

Cea mai bună apă minerală.

Aduc la cunoștință onoratului public, că singur eu pot servi cu apă de:

(12) 3—5

RÉPÁTI

cea mai escelentă și sănătoasă apă minerală.

Blaj, Salamon Sinberger.

Cea mai minunată și sănătoasă apă minerală.

Recomandată de cei mai mulți medici

(5) 4—52

Iulius Erös.

Sibiu (Nagyszeben) str. Cisnădiei 3.

Tot felul de oroloage, juvaere din aur și argint, — tăcâmuri din argint, recuisite de aur și argint pentru biserici.

Cel mai mare deposit din Ardeal

Mare deposit de **sticle măritoare, ocheane și binocle**

Comandele se execută numai pe lângă rambursă.

Reparările se execută prompt și eftin.

Cumpăr eventual schimb cu cel mai mare prețuri curent obiecte vechi de **aur și argint și petri** scumpe.

La cerere trimit franco și gratis Prețcurent ilustrat.

Nr. 3016. F. Orologiu cilindru remontoir din ***argint,*** cu acoperișuri duple de o construcție puternică și trainică, ***costă 7·50 coroane.***

EDICT.

Ioan Șanța din T. Sarauad comitatul Selaj, care de doi ani încoace petrece în locuri necunoscute, prin aceasta este provocat ca în termin de un an și o zi să se prezenteze în fața oficiului protopopesc din Santău (Tasnád-Szántó) în cauza procesuală de divorț vincular, intentat lui din partea soției sale din T. Sarauad Iuliana Macarie, — la din contră procesul se va pune în curgere și fără dânsul.

Santău 9 Maiu 1905.

Demetriu Coroian,

(14) 1—3 protopop gr.-cat. în tractul Sarauadului.

B. DÉNES

BUDAPESTA, VI. Váczi-körut Nr. 61.

Urmașul lui **BRAUNER** și **KLASEK E. Plewa** inginer, representantul și depositarul ces. și imp. a fabricei de **mașini** și **motoare** în Ungaria.

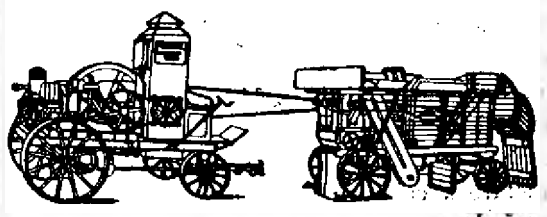

MOTOARE

cu bensin, gaz și vapor pregătite după model 1905.

2—100 HP.

Locomobile cu benzin a 2—20 HP.

Mutoare trainice cu gaz, de toate mărimile, cu cari se spesează pe oară 2—3 fileri. **Prețuri ieftine și condiții de solviri foarte ușoare.**

Preț-curent gratis.

Să caută în provințe agenți cinstiți.

(10) 6—12

EȘTI SLAB?

Voiești să fii tare? — Voiești ca între ori-ce împrejurări ale vieții să te bucuri de sănătate?

Voiești să ai curajul și energia ca să te poți opune liniștit grijilor și năcazurilor? — Noi ne am dedicat lucrările noastre întru a mări și întări sănătatea omenimei. — Încercările noastre sunt încoronate de succese și metoadele noastre sunt recunoscute ca cele mai bune din partea oamenilor de știință. Am arătat că Electricitatea este basa vieței fisice și că aceia cari sufer de ***stomac, reumatism, morb de nervi, dureri de spate, de cap, de piept*** au lipsă de mai multă electricitate.

„Electrophor"

Aparat de electricitate, renoiește puterea perdută și îl poate folosi unul fie-care.

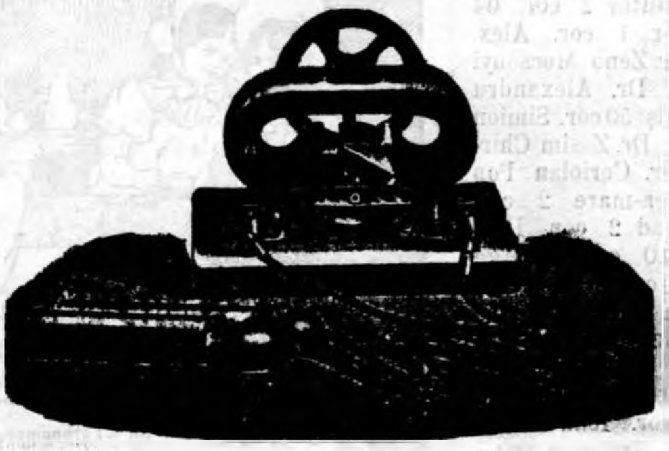

Nu se poate în deajuns sfătui oamenilor slabi să folosască acest aparat electric. Electroforul întărește nervii, înoiește sângele, întărește simțirea, aduce sângele și sistemul nervos la o normală funcțiune.

Dr. Bourg, membru la facultatea de medicină din Paris referează: Nu numai **podagra**, (șuiul), **reuma**, **hysteria**, **asthma**, au fost în nenumărate casuri vindecate prin electricitate, unde medicamentele s'au dovedit de nefolositoare, ci și la ori-ce fel de morb de nervi, durere de cap, colică, dureri de urechi, insomnie, hipocondrie și cu deosebire la hemoroide efectul bun se arată după vre-o câteva zile, ba uneori după vre-o câteva ceasuri. — Cu un minunat succes se folosește contra durerilor femeiești. Electroforul produce ani de a rândul un curent electromagnetic fără a avé baterii și fără mașini ajutătoare. — Se garantează pentru trăinicia lui 5 ani.

Prețul unui aparat mic complet:

20 coroane.

(Pentru cei foarte simțitori).

Prețul unui aparat mare complet:

30 coroane.

(Pentru însănătoșarea morburilor vechi).

Se spedează la trimiterea banilor înainte sau prin rambursă.

Manhattan întreprindere de Electrofor. Budapesta VIII. Aggteleki u. 15|u.

32 (25—52)

Abonamentul:
Pentru monarchie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., ½ an 9 frc., ¼ an 4 frc. 50 cm.
Foea apare în fie care **Sâmbătă.**

Unirea

Inserțiuni:
Un șir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce privește foaia, să se adreseze la: Redacțiunea și administrațiunea „Unirei în **Blaj.**

Foaie bisericească-politică.

Anul XV. Blaj 20 Maiu 1905. **Numărul 20.**

Puncte de orientare.

— Articol din afară. —

II.

(Cn.) În patria noastră se bucură toate confesiunile de autonomie. Așa lutheranii, așa reformații, așa gr.-orientalii; până și Jidovii încă sunt socotiți după legile mai noue de confesiune receptă și au un fel de autonomie, care le regulează afacerile bisericești. Romano-catolicii, nu se bucură de autonomie propriu zisă. Toate încercările lor până acum au rămas zădarnice. Dar au un for suprem, forul episcopesc, care din an în an își ține ședințele sale spre a resolva causele lor bisericești și școlastice și a da directivă uniformă față de anumite cause pentru parohii din toate diecesele.

Singur biserica, respective provincia noastră mitropolitană nu se bucură până acum nici de un drept autonomic. Din partea puternicilor zilei este considerată ca contopită în biserica romano-catolică neavând nici un drept, decât numai în legătură cu acea biserică, contrar legilor și bullei de înființare.

Episcopii noștri nu țin ședințe de sfătuire în causele, cari privesc întreagă provincia mitropolitană, sau dacă le țin, acelea sunt foarte rari.

Sinoadele diecesane formează escepțiune, ținându-să din când în când sinod arhidiecesan. În celelalte diecese de un pătrar de veac nu s'au mai ținut sinoade diecesane; cum este diecesa Gherlei Și oare aici să nu se mai simțească lipsa unui sinod? De un pătrar de veac să meargă toate lucrurile strună?

Referințele de drept a bisericelor din patrie le regulează articlul de lege XX—1848; apoi, pe basa continuității de drept, la care atâta se provoacă puternicii de azi, — acest art. se completează cu art. 53—1868, art. 40, §. 51—54 din 1879 și cu art. 32 din 1894. Prin art. de lege 32 din 1875; 43 din 1891 și 26 din 1893 se regulează salarele și pensiunea învățătorilor dela școalele elementare. Prin art. de lege 30 din 1883 și 27 din 1894 se statorește dotarea și pensionarea profesorilor dela școalele medii. Și în urmă prin art. de lege XIV. din 1898 se întregesc salarele preoțești până la suma de 1600 cor.; care art. de lege pe noi numai întru atâta ne atinge, încât ne dă drept a pretinde din visteria țărei ajutor equitabil pentru preoțimea noastră până la regularea definitivă a autonomiei catolice și a congruei.

Se cetească acum ori și cine articlii înșirați mai sus cu atențiune și va vedeà de câte drepturi se bucură sau ar trebui să se bucure toate bisericele din patria noastră. Apoi se cerce mai de parte după esecutarea imparțială a dispozițiilor din legile sus zise și va vedeà ce mare deosebire este între noi și alte biserici. Va vedeà, că aproape față de câți §-i ne privesc de-adreptul pe noi, față de atâți avem gravamine pentru esecutarea nedreaptă, neconștiențioasă a lor.

Pe la anul 1848 era în țara noastră numai 2 episcopii române gr.-cat. fără oare-care legătură canonică între sine: Episcopia Blajului și a Orăzii-mari. Și cu toate acestea legile din 1848 expres amintesc pe gr.-cat.

În anul 1853 prin bulla Pontificelui de pie memorie Piu IX: se înființează pentru Românii gr.-cat. încă două episcopii: în Gherla și Lugoj, iar episcopia de Albajulia se ridică la rangul de Mitropolie, respective prin bulla aceea se formează o provincie mitropolitană independentă de sub jurisdicțiunea oricărei alte mitropolii sau primații din țară, fiind supusă de-adreptul S. Scaun Apostolic.

În anul 1868 se înarticulează între legile țărei Mitropolia bisericei române gr.-cat.; iar în anii următori prin alți art. de lege se dă drept dignitarilor bisericei noastre în casa magnaților.

Toate acestea dispositii bune și salutare, ca efluxul principiilor de egalitate și reciprocitate depuse în art. de lege XX. din 1848, §. 2. ar constitui pentru noi o mângâiere sufletească, — dacă s'ar esecuta și în praxă!

Luați în mână numai conspectul consilierilor intimi a Maiestății Sale și veți afla, că Mitropolitul Blajului nu se află în șirul consilierilor. Și apoi provocându-ne la principiile de egalitate și reciprocitate. oare se fie cu putință ca capul unei provincii mitropolitane de 1½ milioane suflete, ajuns la această treaptă înaltă din încrederea clerului din întreaga Mitropolie și din încrederea guvernului țărei. să nu se fi învrednicit a fi consilier intim Maiestății Sale în rând cu alți deputați, comiți supremi, sau și negustători? Oare Mitropolitul Blajului să nu-și fi câștigat merite pe terenul public în serviciu de 30 ani? Să nu aibă în inimă numai binele dinastiei, a credincioșilor și prosperarea țărei? De necrezut, dar adevărat!

În urma legilor din 1868 s'au instituit pe lângă Ministerul de culte și instrucțiunea publică referenți pentru causele bisericești-școlastice a fie-cărei confesiuni din sinul respectivei confesiuni. Singur biserica română gr.-cat. nu are referentul său. Causele bisericești-școlastice a greco-catolicilor le referează referentul rom.-cat, care cu toate, că este de o credință cu noi, totuși necunoscând ritul și disciplina bisericei noastre, necunoscând din propria esperință împrejurările în cari trăim, — tare ușor va puteà greși în referada sa, și de fapt și greșește.

Complinirea scaunelor vacante episcopești se întâmplă prin denumire. Denumirile se întâmplă la recomandarea ministrului, acestea însă pot să-și aivă partea lor bună, și în timpul din urmă chiar s'au întâmplat două denumiri foarte potrivite. Dar cine ne va puteà asigurà, că în viitor tot așa se va urma? Cine ne va puteà asigura în viitor de bunăvoința ministrilor, cari răsar câte odată ca bureții, de 2 și de 3 ori într'un an?

Cerem deci, că la denumiri să-și aivă rolul său Mitropolitul, pe cum și diecesa interesată!

Cerem, că în Ministeriul de culte și instrucțiunea publică să se instituiască un referent anume pentru causele bisericești școlastice a acestei provincii, cari de naștere să fie român gr.-cat., fiu a provinciei mitropolitane de Alba-Iulia și Făgăraș.

Cerem ca Archiepiscopul și Mitropolitul de Alba-Iulia și Făgăraș, ca capul unei provincii bisericești cu peste $1^1/_2$ milion de suflete pe viitor prin actul de întărire să primească și caracterul și titlul de sfetnic intim a Maiestății Sale.

Spre ilustrarea celor zise am adus înainte numai acestea trei esemple la părere neînsemnate, dar aievea afund tăiătoare în drepturile garantate bisericei noastre.

Și câte casuri mai sunt, în cari vaza și auctoritatea bisericei noastre este stîrbită; însă-și biserica desconsiderată și legile esistente călcate în picioare?

PREOTUL și ÎNVĂȚĂTORUL.

Preoția și dăscălia sunt unele dintre cele mai sublime cariere pentru om. Căci omul ce s'a dedicat, pentru ori care din aceste doue cariere, nu se fericește atâta pe sine, cât lucră pentru binele și folosul deaproapelui său. Își jertfește sănătatea, comoditatea, e gata a răbda cu paciință desprețuiri și atacuri, cari îi rănesc sufletul. îi vatămă ambiția; îl fac să se descurajeză. I-se sgudue simțul fin și își perde încrederea în sine, care l-ar ridica și ținea incontinu la locul, ce-i compete. Vede piedecele, ce i-se pun înainte, dar el trebue să fie conștiu de chemarea sa. Trebue să păsească cu curaj și desprețuire blândă față de toate nevoile ce-l ajung. Câtă abnegare trebue să posedă un atare individ. Și totuși trebue să fie tare la suflet și îndurător, prudent și prevăzător, treaz și muncitor. Ochii sufletului său se clipeze cu blândețe și dulce dragoste; să stee totdeauna deschiși pentru de a puteà observa, scăderile și aplecările spre rău ale deaproapelui său, pe cari apoi cu părintească iubire să le combată. Sfatul său bun are soartea de a ajunge în casa bogatului, cât și în casa săracului; în casa îmbuibatului și în casa plină de nevoi și suferințe a celui sărman.

Mușcările de vespi înveninați, cari în contînu lucră spre a-i strica, e silit a le primi surizând și cu mânile încleștate. Aproape toți să silesc a-i da îndărăpt împrumutul binefăcător, a-i da piatră în loc de pâne. Iar el primește, căci trebue să primească cu bunăvoință, deși destule ori suspinând din adâncul sufletului său.

Soartea fiecărui, care a apucat pe cariera preoțească ori învățătorească e cam tot aceasta. Lumea esternă nu recunoaște aproape nimic din acestea, și e gata ori când mai mult a pune piedeci, decât a ne tinde mână de ajutor. Se află și câte o inimă bună, care își esprimă părerea de rău față de starea noastră. Însă ce ajungem cu aceasta?! Aproape nimic. Se pare, ca și când puținel ne am afla măguliți, ma chiar că am simți și ceva mângâiere, dar numai pentru un moment. Și apoi iară-și ne aflăm pe acea treaptă, unde am fost ajuns: în acele năcazuri, ce ne încunjură.

Știm bine năcazurile noastre și cunoaștem infiuința lor păgubitoare asupra-ne, ce de regulă trage după sine nemângâiere, neîndestulire, ma în unele casuri chiar și lăcruri neprevăzute. Pe urmă unii — cu mai puțină putere sufletească — ajungem de a ne cugeta oameni nefericiți și bătuți de vânturile dărimătoare ale mașterei sorți Învinovățim apoi soartea, care ne-a dus la una din aceste cariere.

E lucru știut, că aflându-ne încunjurați de năcasuri, abia dacă ne aflăm bine în societatea altora. Dacă suntem noi înșine neîndestuliți, ni-se pare, că nici cei ce ne încunjură, nu sunt îndestuliți cu noi. Aceasta e o causă, care aduce de multe ori pe preot și învățător în contrast, din care să nasc neînțelegeri între preot și învățător și pe urmă certe și multe neplăceri.

Domnește însă o datină rea, cu deosebire între noi Românii: *indeferența și nepăsarea.* Cel mai iscusit e indiferent de cel mai puțin iscusit. Iar cel din urmă e nepăsător de cel dintâiu. Tot asemenea între avuți și săraci. Firește sunt și escepțiuni. Din indiferența aceasta provine *ura personală,* care la început e numai umbra răului, ce se silește a ocupa spațul iubirei dintre două persoane, și alungând iubirea, aruncă sămânța urei, din care se înrădăcinează și crește necontenit arborele neplăcerilor și certelor între preot și învățător

Azi, când avem lipsă mai mult, poate. ca ori și când de iubire și sprigin, pentru ce să lăsăm a se încuiba în inima noastră ura personală? Nu suntem oare noi domni peste mintea și inima noastră? Nu putem să tractăm după bunăvoință cu simțemintele noastre? Cine ne împedecă în mersul cugetelor libere ale noastre? Și pentru-ce să nu le înfrânăm după datorință pe acelea?

FEUILLETON.

CLIPE de VARĂ.

Satul se aprinde, dogorește sub valurile de căldură, ce le trimite cu îmbelșugare, din culmea măririi sale împărătești, soarele de Iulie. Grădinile largi nu-și mai pot ascunde podoaba tineră de catifea verde, întâia otavă, sub umbra, ce a perit aproape cu totul, de arbori bătrâni, cu ramurile groase, crescute, cum le-a venit la socoteală, cu trunchiurile scorburoasă, cu coaja crăpată. Frunzele par tăiate în metal, în liniștea grea, desevârșită. Șurile mari, greoaie se arată ca niște dihănii blânde, moțăind de somn, sub cuptorul luminos, aprins a cerului. Casele coperite cu țiglă trimit din fie-care solz înferbîntat dungi dese, unde înguste, albe de argint, — unde fluizi, par'că. E abia trecut de amiazi, și drumul mare ce trece prin sat e înnădușitor. Cerul boltit are un văl subțire de ceață alburie. La apus, departe, plutește fără se înainteze, de-asupra Măgurii, un urs negru, care, privit mai mult însă, poate să-ți pară și o babă, bătrână-bătrână.

Pe la portițe la drum umbra e mică, dar sub frăgarii de strage de pe lângă îngrădituri, chipul spălăcit al arborilor bombardați de atâtea ori de copiii sprinteni ai drumurilor, totuși e mai bogată. Cu căpșoarele bălane, mițoase, răsturnate cu nepăsare pe pământul tare, cu ochișorii ușor, dulos închiși, — ori la unii pare că râd și acum și ochesc strengărește sub pleoape, cu obrajii aprinși, de-un roșu ars de soare, copiii de joc, rămași în ziua asta de lucru, cei mai vrednici în sat, — dorm lungiți în umbra slabă a frăgarilor, scăpărând din când în când din piciorușele goale, armii, ori din mânuțele grăsulii, pârlite de soare: și musca bizăind sboară dintr'un loc ca să se așeze într'altul, îndeplinindu-și fără greș datoria sa murdară de părăsită, ce te umple de scârbă.

În ștantul afund, sub podul cu blane rari, câți-va purcei stau întinși pe coaste. Pe riturile lor bucățele de pământ moale, au rămas în picioare, și se părea că godăceii, sub pielea murdară, a cărora mai de mult se ascundea vre-un făt frumos vrăjit sunt grozav de mândri de această podoabă.

Un câne mițos, bălan, stă întins pe burtă sub lavița de lângă portița unei case mari de piatră, a cărui var proaspăt îți ia vederea, — cu urechile ciulite, cu gâtul întins.

Nici o boare nu adie. Din viile de aproape venia din când și când fluerat scurt, fără răsunet, de mierlă.

Portița dela casa cea mare, văruită de curând, se deschide încet, ca și când cei de după ea, s'ar lupta cu voințele: să vie sau ba! Și iată în urmă că răsare o băbușcă micuță-micuță, și încârligată — încârligată. În brațul drept, lăsându-i-se peste umăr, se sbate o șoldană de copilă grasă, rumenă, moale, cu ochii mari grozav de mănioși. Gurița i-se tot potrivește să trimbițe, dar tot de atâtea ori se tocmește iar. Buzele cărnoase de fragi, ascund dințișorii albi, frumos rătezați în cunună. De mâna stângă o trage înapoi un pierde vară de vre-o 4 ani, cu ochii negri pătimași, cu șuvițe de păr eșite prin comanacul spart, într'o cămășuță până la genunchi.

Dar mătușa tot răzbește și portița se închide, izbită.

„Așa! acum ședeți aici. Hoților, că sunteți curat draci! Dacă n'a fost chip să vă adorm, apoi iacă, de nu mi-ți sta bine, vă arunc sub pod, să stați acolo cu purceii lui Cuțuli țiganul.“

Bâbuța se mai stimpără, dar odraslele încep să trimbițe, schimonosindu-și grozav, ca într'o oglindă convecsă, obragii frumoși. Și din mornăiturile pe nas a mlădiței bărbătești, se rup din când în când vorbele: „Nu ne-ai dat brânză... îîî, — nu ne-ai dat brânză!“

„Cum să nu vă dau măi spartule! Dar știu că are tată-to ficior: un lup mă, un puiu de lup! D'apoi când ne-am dus în casă nu era brânză pe masă? Ba era. Și n'ai mâncat de era să nu te mai saturi? În urmă zic: „Hai mă Ionică de vă culcați de amiazi că și buna vine.“ Și tu ai zis: „Venim bunică.“ Și v'am pus pe amândoi în pat, și eu încă mi-am răzimat capul pe perină lângă voi. Și iau' spune-mi măi hoțule, cât ai durmit? Nici pân' numeri la zece. Așa, și n'ai lăsat nici pe Nica să închidă ochii. Om ești tu, mă? Ba nu, hoț! Adecă nu, un lup, un puiu de lup. Că dacă te-am dat jos din pat, iar ți-a trebuit brânză!“

Bunica plină de obidă se așează pe laviță, cu bărbia în piept, cu mânile frânte în poală, cu șurț aspru de păr.

Băiatul acum mormăia rar: „Nu ne-ai. dat brânză, nu ne-ai dat îîî, hî-îhî-îhî...-de ce nu ne-ai dat“, — iar copila de ju

Iată un şir de întrebări, cari fac destul de evidentă starea noastră sufletească, fără se aşteptăm răspuns.

Noi preoţii şi învăţătorii români, cu puţine escepţiuni, trăim pe la sate simple, unde, aproape toată inteligenţa stă din noi — două persoane. Dacă muierea cu soţul său trăeşte în neînţelegeri, certe, nici un lucru nu merge pe cale bună. Cu atât mai vârtos nu poate să meargă acolo, unde preotul cu învăţătorul trăesc în neînţelegere şi ceartă. Căci aceşti doi factori duc rola principală de conducător în comună. Şi ce şoade pot să meargă trebile acolo, unde preotul şi învăţătorul nu se pot înţelege; unde comuna întreagă ştie de neplăcerile dintre acestia doi. Aşa ceva numai aşa îmi pot închipui, pe cum e stupul cu două matce. .... N'ar fi cu mult mai bine, şi din alt punct de vedere, când s'ar înţelege unul pe altul aceste două persoane?

Fie-care om să naşte şi trăeşte pentru societate. Deci dară şi preotul şi învăţătorul are lipsă unul de societatea celuialalt. Când s'ar înţelege bine aceşti doi, unul pe altul, ar fi cu mult mai la loc, fiind-că s'ar interesa unul de năcazul altuia, ar tinde mână de ajutor întru ceea, ce se cuvine şi recere. Şi cu atâta ar fi mai uşor a suporta loviturile din afară, cari de multe ori ne iritează nervii şi sângeră inima.

Iară conţelegerea îşi produce fructele sale destul de bune şi dulci, şi noi ne-am simţi mai fericiţi. Ambiţiunea ne-ar ţineà ochii deschişi, deoarece mai bine ne-am şti apăra contra loviturilor dureroase, ce fac a ne perde încrederea şi zelul de lucru; şi ne fac de multe ori să trăim în disperare.

Pe de altă parte am puteà lucra din resputeri pentru binele şi înflorirea naţiunei noastre şi a patriei. Naţiunea noastră săraca are multă lipsă de ajutorul nostru, căci zace încă în întunerecul neştiinţei. Alte naţiuni din patrie înaintează în cultură şi binele propriu, iar noi Românii aşteptăm să ne cadă puiul fript în gură..... Nu e vina altei naţiuni, că rămânem îndărăpt, fără, în general, a noastră. Pentru ce să fericesc alte naţiuni, încă şi mai mici din această patrie, iară noi nu?! Pentru-că străduesc cu sîrguinţă şi conducătorii lor nu se ceartă, ci umăr la umăr, îşi dau toată silinţa spre înaintare. Noi însă stăm cu mânile încleştate învinovăţind pe alţii pentru rău şi neînţelepciunea noastră.

Să nu ne bazăm pe escepţiunile, ce le avem, ci să grijim, începând dela cel mai mare, până la cel din urmă, pentru luminarea poporului nostru, a ţăranului! Lăsăm la o parte certele şi dăm mâna frăţească!

Dumnezeu să ne ajute!

Groşi la 14 Maiu u. 1905.

Nicolae Bozga
învăţător.

REVISTE.

Ungaria. Situaţia politică e tot cea veche — nesiguranţa zilei de mâne. Magiarii zic, că ei au vreme să aştepte, să îndestulesc de-o cam dată cu aceea, că nu plătesc dare şi nu dau miliţie. Cercurile vieneze încă-s de părerea, că să mai poate aştepta. Unii aşteaptă că n'au în cătrău, alţii că au puterea în mână.

Foile ungureşti toate amintesc cu vădită durere mişcarea ce s'a simţit între naţionalităţi, şi în special între români. Naţionalităţile din Ungaria să ocupă cu ţinerea unui congres, la care vor lua parte representanţii tuturor naţionalităţilor din Ungaria.

Războiul ruso-iaponez. Zilnic se aşteaptă cu incordarea cea mai mare lupta ce să va da pe apă între ruşi şi japonezi.

Pricepătorii de războae pe apă susţin, că lupta se poate întâmpla numai către sfârşitul lunei curente.

Scopul flotei ruseşti e să ajungă la Vladivostoc, singurul port rusesc, pe care japonezii voesc să-l cuprindă şi ast-fel să răpească flotei ruseşti ultima speranţa de odihnă. În cazul când Vladivostocul va cădea în curund, flota rusească, va ajunge într'o posiţie foarte critică, din motivul, că nu ar avea de unde să iaie cărbuni, şi ast-fel ar fi espusă nimicirei totale.

Posiţia flotei japoneze din ori-ce punct de vedere luată e superioară în comparaţie cu posiţia flotei ruseşti. Iaponezii sunt în toate părţile acasă, pe când ruşilor toate li-s dujmane. Cu toate că cu număr ruşii sunt mai puternici ca japonezii, totuşi sorţii de isbândă se profeţesc japonezilor. Cel mai mare neajuns pentru flota rusă sunt cărbunii, pe cari trebue să îi aibă într'un quant cu mult mai mare ajunşi în apele japoneze. Din causa cărbunilor s'a iscat un conflict foarte

---

mătate adurmită într'o dungă, cu căpşorul răzimat de mâna grăsulie, îl acompania rar de tot: „Brânză, . . . nu ne-a dat".

Somnul învinse în urmă şi pe Ionică. Bunica se linişti, luă furca de lângă uşe, ce a fost lăsată aci, când cu amiaza nepoţilor, şi fusul prinse să sfârie între degetele noduroase, uscate, şi se tot depărta, părând că vrea să fugă, să scape din ghiarăle acelea vechi, îmbrăcate în piele uscată de broască. Lua guşi mari de lână, pe cari firul le scotea în caerul învălit cu o veche hârtie ruptă de pachetat, şi le mesteca mult în gura, care părea că a rămas toată în sarcina fălcii de din jos. Târzin o arunca, şi buzele lungi se împăturau duios într'un semicerc sub nasul fără coloare, cu o mică şi blândă alunită neagră în vârf. Bărbia se răzima de pept. Nu-şi prea putea da bine samă de multe ori de sfârăe fusul, ori îi vorbesc dujmani nevăzuţi în urechi. În restimpuri ochia din luminile mici galbine, nepoţii, şi clătina din cap, şi zimbia din creţele multe a feţii. Se scula, îi săruta pe rând şi iar se apucă de tors.

„Hoţi, auzi, hoţi ca tată-s'o. Dar să trăească pentru asta una! N'aşi zice ba, dar Dumnezeu nu va face minuni, să mai fiu eu, până i-oi vedea însuraţi şi măritată." Şi fusul sporuic tot scobîlţa să scape dintre beţigaşele de os, dar firul îl întorcea rotindu-l, părea că se umflă de mânie. Guşile din lâna stau împrăştiate, ca nişte glanduie albe, în jurul bunicii.

Copiii durmiră bine. Umbrele crescură pe lângă garduri, când se treziră. Bunica le spuse cât au crescut de mari, îi sărută cu gura ei de pungă din falca de jos, şi le dădu din sin la unu câte două nuci, — ştia bunica unde să le ascundă ca să stee până la anul. Copiii sburdau acum. De pe sub garduri unde bătea umbra frăgarilor sau a merilor de graniţă, se ridicau mirate capete bălane, adânci ochii albastri ca cicoriile, mai rar ochi aprinşi negri. Se întindeau, pognindu-şi oasele fragede, şi apoi săreau sus, să-şi înceapă jocul ce l'au lăsat înainte de somn. Din căsi mai bune veniau soţi ce durmiră la umbră adevărată, sub grinzile împodobite cu busuioc uscat, cu ferestile orbite de lungi perdele. Porţiţele se deschid, unde şi unde, şi soţii de joc se tot adună.

Nouraşi de prav se ridică pe drumul mare, ca o pulbere de argint. Trăgând în loc de car brusturi laţi, tufe întregi din buruenile răbdurii de pe lângă garduri, băeţii chiotă ascuţit, mugesc cât pot de gros, ca vacile îndurerate de ugerul plin. Alţii mână des, pe nerăsuflate, boulenii cu părul bălai, cu bărbia în piept, plecaţi înainte, ca şi când s'ar opinti la o grea povară. Doi sunt cai, în fruntea unui beţigaş de alun. Nechează, azvârl în lături cu piciorşele goale, se opresc de odată, ne mai voind să tragă, pornesc iar înferbinţaţi. Vizitiul cu o lungă nuieluţă scapără din picioare în urma lor: au plecat fără să bage de samă, şi era ruşine să nu-i mai poată ajunge. Pălărioara îi sbura din cap, fără ca el să o simtă. Fugarii întoarseră capetele să vadă ruşinea stăpânului. Se împedecară înse, şi s'au prăvălit ridicând unde luminoase de prav. Învălmăşala, chiotele cresc. Câte-va fetiţe mirate, stau de-o parte şi râd cu lacrimi şi sughiţuri de câte ori se grămădesc, plângând cei mai de desubt, voinicii prin pravul drumului. Cămăşuţele îs negre acum, păr mici muncitori, cari toată ziua au stat în preajma maşinei de treerat. Pulberea de năsip le pătrunde în ochi, dar lacrimile ce isbugnesc uşor, — cum şi trec — spală luminile albastre.

Un ştenduleţ, care a durmit mai mult, se apropie şi el de ceata ce aleargă pe drum la vale, ca să se întoarcă iar îndărăpt. Cu obrajii umflaţi, cu pălăriuţa dată pe ochi pare foarte mânios. Are o cămăşuţă lungă până la călcâie, de-a unui frate mai mărişor se vede, căci eşise dintr'un bordei cu ferestî cârpite cu hârtie. Ceata vine în stoluri, strigând, mânând, mugind, şi un cal în sborn-i furtunos se izbi de voinic, răsturnându-l. Acesta, ţipă, se svircoleşte, da îi trece în grabă. A fost un îndemn la joc, îndată el ţine de coarnele unui plug din două beţigaşe, la care trage un copilaş cacheş şi o fetiţă bălaie.

Bunica pe laviţă toarce-toarce. În restimpuri îşi aruncă din fundul capului ochii mici spre drum: vede încă odrazlele s le. Dar norii de prav cresc mereu, se îngroaşe, şi bunica se cindeşte. „Care-i numai Ionică? Uită cel din fiunte. Ba nu, Ionică-i mai mare . . . Eată e acolo în mijloc . . . Dar acela pare că-i cu cămaşa spintecată. Oare nu e acela că chiar acum e popa unei grămăjoare ce a resărit între norii de prav. Şi el plânge? Ba nu. Glasul lui Ionică nu-i aşa."

Şi mătuşa schimbă iar din doue degete a mânei stângi, şi fusul sfârăe. Rumegă guşile de lână îndelungat, şi apoi le înaptă, părând că i greaţă de ele.

„Dar Nia pe unde a fi oare? A tot stat de-o parte, eată acolo, şi acum nu-i."

În vre-o patru locuri fugarii, războ-

acut între japonezi şi francezi, cari au dat flotei ruseşti cărbuni, au primit în sînul Honcoi în India, o parte a flotei ruseşti în timp de mai multe zile, prin ce au vătămat neutralitatea. Urmările acestui conflict pot să aibă urmări foarte grave. In cazul când Franţa nu va da satisfacţia cerută, şi nu va observa neutralitatea, japonezii o vor privi de duşmană şi vor începe războiu şi contra ei. In cazul acesta, în urma învoielei făcute între Anglia şi Japonia, Anglia trebue să sprijinească pe Japonia, şi ast-fel să atace Franţa. — Anglia a şi făcut toate ptegătirile, ca în cazul unui conflict între Japonia şi Franţa, să păşească în lupta contra Franţei.

Pe uscat între japonezi şi ruşi încă se fac pregătirile cele mai mari pentru o nouă luptă. Ştirile cele mai noue spun, că posiţia ruşilor e foarte critică.

Scopul japonezilor e să încunjure armata rusă şi să o silească la mult dorită luptă decisivă.

3|16 Maiu.

Fără sgomot şi fără cel mai mic svon măcar, s'a strecurat de astădată aceasta, odinioară mândră şi falnică zi. Manifestările exterioare ale acestei zile, oprite fiind ca jignitoare compatrioţilor nostri — deşi nu involvau în sine de cât o sărbătorire a libertăţii şi redeşteptării — a rămas să o prăsnuim în sufletele noastre, reîmprospetând amintirea sfântă a generaţiei idealiste dela 48, care şi-a jertfit totul pentru a neamului soartă mai bună. Şi iată, că nici măcar această tocită sărbătorire alui 3/16 Maiu nu o mai facem cu evlavia cuviincioasă. Cufundaţi în lupta zilnică pentru pâne, stăpâniţi de patimi mari sau mici, vânăm interese materiale şi egoiste şi memoria noastră se îndeletniceşte par'că aşa de greu cu primirea unor imagini aşa de ideale, cari difer aşa de mult de noi: în loc să fie materialişti, ei jertfeau (în adevăratul înteles al cuvântului) *totul* pentru naţiune; în loc să vâneze interesele lor personale, ei nu vedeau de cât o singură ţintă înaintea ochilor: binele obştei româneşti.

Din lumea voastră de nemurire, din lumea geniilor neamului nostru, trimiteţi părinţi glorioşi ai părinţilor nostri, o rază de lumină din entusiasmul vostru sfânt, — o rază de căldură din focul sacru al nepărmuritei voastre dragoste de neam!

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Preotul nostru din Reţitie Paul Anca dimpreună cu soţia Lucreţia n. Şiancu, au dăruit pe sama s. biserici din loc o faţă de masă pe tetrapod, una pe masa de proscomedia, două ştergare la icoana Domnului Christos şi a Vergurei Maria, două feţe pe masa femeilor, şi un acoperemânt pe s. potir în preţ de 16 cor., toate foarte frumoase. Văzând credincioşii nostri aceasta faptă creştinească, la stăruinţa preotului au cumpărat şi dânşii un ciboriu pentru s. cuminecătură aurit, în preţ de 20 cor., o raclă pentru a purta s. cuminecătură la bolnavi cu 6 cor., o cădelniţă cu 20 cor. şi un clopoţel pe s. prestol cu 10 cor. asemenea foarte frumoase. Bunul Dumnezeu să le primească aceasta jertfă întru jertfelnicul său cel mai pe sus din cer. Retiţie, 15 Maiu 1905. — *Purcel Teodor*, curator primar.

Ştiri personale. Părintelui canonic *Ioan M. Moldovan*, membru al Academiei române din Bucureşti, i-s'a conferit din partea Regelui Carol, medalia *Bene Merenti* cl. I. pentru lucrurile sale literari.

Distincţiune. Vicariul general al diecesei de Oradea, canonicul-prelat *Dr. Augustin Lauran*, a fost numit de Sfinţia Sa Papa Piu *protonotariu apostolic*.

Hymen. *Flaviu C. Domşa*, profesor la gimnasiul nostru, s'a logodit cu ds. *Valeria Serbac*, fica preotului Ioan Serbac, din Vama, diecesa Gherlei.

Ştiri literari. „*Luceafărul*“ frumoasa revistă ce apare în Pesta, a dedicat întreg nrl 8 marelui poet Coşbuc. Are 3 portrete de ale poetului, de a părinţilor, fraţilor, familii sale ş. a., satul Hordău, casa natală. Dr. Sextil Puşcariu a scris un preafrumos articol asupra lui Coşbuc. Au mai scris Rusu Şirianul, Cioflec şi Tăslăuan. Nrl 9. e dedicat memoriei lui Schiller, la aniversara a 100. dela moartea poetului.

Nou ziar politic. Foaia „*Poporul român*“ din Budapesta punând cauţiunea prescrisă, s'a schimbat în foaiă politică. Sperăm, că în noua formă va puteà să facă şi mai bune servicii, ca până acum.

Cancelărie advocaţială. *Dr. Ioan Vescan*, advocat, anunţă, că şi-a deschis cancelaria advocaţială în oraşul Teaca.

---

niciì căzură, şi plângeau cu lacrimi înbinate, ce lăsau potecuţe albe-trandafirii pe obrazul bătut de prav, sbătându-se, care se ese mai îngrabă de-asupra. Bunica auzi plânsul Niei. Sprintenă, ca o fată mare, lăsând furca să cadă şi fusul să se prăvale, resfirându-se, alergă. Zvârlind într'o parte şi alta băeţii şi fetiţele ce aveau o soarte mai bună de-asupra, chiar din fund scoasă pe Nia, plină de prav de să n'o mai cunoască bătrâna. O ia în braţă, ştergându-o cu palma lată a mânii uscate şi o sărută pe buzele de fragi.

Copila nu mai vrea să încete cu plânsul. Povestea cu sughiţuri, în vorbe frânte, cum a venit nenorocirea. Şi bunica de câte ori odrazla, se opria de spus să plângă cu hohot, zicea: „Las' că-i bate buna. Îi bate de iasă fum din ei. Dracii! Taci tu cu bunica!“

Nia, la umbră acum, pe pământul tare, mai căpătă o nucă şi două petrişioare late să o spargă. Supărarea îi trecea încetul cu încetul.

„Pe Ion, baţi-l bunică? El o zis să prind de rudă.“ Şi gurita sta să se strimbe.

Bat, Nio. Îl bat de mama focului. Hoţu! Îl bat de-l usc!“

„Şi pe Todir să-l baţi bunico, şi pe Petru şi pe Maria.“

„Îi bat auzi, de iasă fum din ei. Du-te şi-mi adă o nuea. Şi copila rizând se scoală, se cătără de gard, dar nu poate rupe, merge cu ochii umezi în curte, şi nu găseşte, şi vine iar plângând şi se aşează zdrobită lângă mătuşa, ascunzindu-şi capul în şurţa aspră de păr a bătrânii.

O nucă se mai arată din sînul bunicii, şi copila e iar împăcată. Gălăjia de pe uliţă mai încetă. Mulţi merseră pe hudiţa strimtă de aproape, ce duce la fântâna din care se adapă o parte din sat. Şi numai târziu vin văpsiţi ca nişte drăcuşori. Găsiră boabe coapte de soc, negre-vinete, şi se cănirá cum au ştiut mai bine.

Când pe la ojină, Ionică veni acasă, bunica era să nu-l mai cunoască. Cu mustăţi, cu trei rânduri de sprincene, cu obrajii plini de dungi groase, de pistrui, râdea arătându-şi dinţii albi, mărunţi. „Uită-te la mine bunico!“

Măluşa-ş făcu cruce, scuipă în sin, îl prinsă de amândoue urechile, şi după cel ţine aşa cât-va timp — smirna — începu să-i ardă peste cămăşuţa nişte paime ca acelea. Băiatul ţipa, da să scape, să tăvălia pe jos.

„Vai săruta-te-ar maică-ta aşa cum eşti acum, d'apoi tu nu te mai astimperi?“ Şi bunica se cătrăni rău. Nia începu să plângă şi ea, şi mătuşa îi dusă de spate în casă pe amândoi, lăsându-şi furca la poartă. Mai un ceas a tot spălat la vonic, şi abia-abia s'a dus ceva. Dar cămăşuţa nu mai era bună de nimic. Trebui se deschidă lada înaltă, din care năvăli miros de vestminte împăturate şi să-i dee altă cămaşă, după ce-i mai arse două şi pe pielea goală.

Sara când veni măicuţa, cu ochii dulci, tatăl cu faţa aspră, copiii îi aşteptau la poartă.

„D'apoi Ionică, azi nu-i Duminecă, cum de ai cămaşă nouă.“

„Mi-a dat-o bunica, mai acum!“

„Bunica?“

„Bunica.. da, şi i-a mai dat bunica“, întări şi copila.

Femea intră cu ei de mână în curte. În prag răsare bună. „Maică, azi se vede, a fost sărbătoare în sat“ zise nevasta.

„Curat sărbătoare! Poate Paştile! Ian' întreabă pe Ionică, câte oaue roşii a mâncat!“ Apoi după un restimp: „Mai răzbeşti cu ei, când şi când. Ionică ásta pare că are argint viu în vine. A fi un blăstămat numărul întâi.“

Bărbatul aude şi el, trece spre şopron să pună furca şi grebla, surizând mulţămit sub mustăţile tufoase.

Alfius.

A apărut: a V. ediţie

ACATISTERIUL sau carte ce cuprinde în sine rugăciuni pentru pietatea fiecărui creştin. Revăzut şi completat. — În rugăciuni această carte e un adevărat mărgăritar sufletesc, o carte foarte potrivită pentru fiecare. — Costă leg. 1 cor. + 10 fil. porto.

FLORICELE DE CÂMP, schiţe uşoare. De A. C. DOMŞA

Preţul 1 coroană.

Fondul subsidiar al preoților cu finea anului 1904 a ajuns la cifra de 7695·42 cor. Observăm că în suma aceasta nu e cuprinsă polița de asigurare de 4000 cor. care a fost estradată asiguratului. Din răscumpărări de felicitări și contribuiri au intratat 377·54, când puteau intra mii, dacă cei împărtășiți din subsidiu erarial, plăteau procentele, la cari s'au obligat. Din liturgii au intrat 1067·96 cor. reținându-se dela fie-care preot căruia i-se dădeau liturgii spre celebrare 10% din stipendiu. Acum ni-se pare, că nu se subtrag nici acestea, ci să lasă în voia respectivului, ca cu prilejul legitimării despre celebrarea liturgiilor, să ceară ca să i-se subtragă respectivele procente.

Din Săbadul-de-câmpie, primim o corespondință mai lungă, în care se descrie regretul, ce a causat între credincioșii din aceea parohie depărtarea fostului preot Petru Suciu, mutat la Booș, care în decursul alor 7 ani, de când a fost dispus acolo, pe lângă că a ridicat un frumos edificiu școlar, a reformat total această parohie, cu viața cinstită și procedarea sa blândă, dar energică. Corespondența se încheie cu următoarele șire: „Dorim, ca Dumnezeu să-i binecuvinte noului preot al Booșului anii vieții cu zile senine, ca să se poată lupta cu mână tare și braț înalt și în noua parohie! Îi dorim și noi!

Misiuni poporale în dieceza de Oradea. Extragem din o corespondință mai lungă următoarele șire: Preoții din districtul protopopesc al Eriului s'au întrunit în Sanislău la 21 April n. La această întrunire au participat 10 preoți în frunte cu Ilustritatea Sa Dr. Augustin Lauran, canonic abate ca comisar episcopesc; apoi 9 cantori-învățători și vre-o 1500 de credincioși atât din comună, cât și din district. La 6 oare dimineața am început mărturisirile. La 8 oare a fost utrenia cu Oarele și după Întipuitoarele Il. Sa urcă amvonul și purcezând din cuvintele dela Ieremia: *„Spăimântați-vă cerurilor și vă cutremurați, căci poporul meu făcu două rele: Mă lasă pe mine izvorul apelor vii și-și sapă șie și fântâni despoiate, cari nu pot ținea apă,“* vorbește despre vătămarea măiestății lui Dumnezu prin păcatul de moarte, ilustrându-și tema cu nește argumente așa de pătrunzătoare și cu o predare așa de mișcătoare, încât abia au rămas ochi nescăldați în lacrimi de pocăință. Mulțime de popor, care în ziua aceasta măreață lăpădă toată grija cea lumească, așa zicând numai sorbeà cuvintele de aur, ce curgeau de pe buzele oratorului. Mai mulți de 800 de credincioși au primimit sf. taină a Pocăinței în aceași zi, afară de preoții și cantori-învățătorii prezenți. La 11 oare s'a început Liturgia Preasfințitelor. După cetirea evangelie dela Luca pentru penitenți asplicată aci în mod escepțional, urcă iarăși amvonul Il. Sa, și luând de motto cuvintele dela Luca: *„că foc am venit să trimit în lume și ce voesc alta decât să se aprindă,“* vorbește despre vrășmășie, arătând cu pilde frapante răutatea și nebunia vrășmășiei. Și dacă prima predică a împăcat pe multe sute de credincioși cu Dumnezeu, la auzul predicei a doua, nu cred să fie rămas măcar un ascultător, fie cât de îndărătnicit în vrășmășie, căruia să nu i-să fie potolit pisma și ura față de contrariul său. O priveliște măreață a fost apoi, când 2 preoți au împărtășit pe cei 800 de penitenți în Sf. taină a Cuminecăturei. Sfârșitul Liturgiei a fost la 2 oare. Dr. Lauran a trimis Ilustr. Sale Episcopului o telegramă omagială. La 4 oare după amiazi s'au adunat iarăși tot clerul și poporul la biserică, unde s'a săvârșit Dupăcinariul cel mic. La 6 oare preoții și cantori-învățătorii, conform ordinațiunei episcopești, s'au adunat la conferință. După discutarea mai multor puncte s'a ales ca loc pentru întrunirea de Paști pe anul viitor — comuna Andrid (Ér-Endréd); de orator ocazional la aceeași întrunire Lazar Iernea, protopop-paroh în Ciomocoze. La finea conferenței sosește telegrama dela Preasfinția Sa episcopul diecezan ca răspuns la salutările noastre cu următorul cuprins: „Mulțămind de bunele sentimente esprimate, implor darul Domnului preste ostănelele iubiților frați preoți districtuli, și doresc la toți sărbători fericite. Episcop Radu!“

Sinod protopopesc. În 20 Aprile a. c. s'a ținut în Turda sinodul de primăvară, sub presidiul Mult On. Nicola P. Rațiu adm. protopopesc interimal, care în cuvântul de deschidere a acentuat dragostea și buna armonie, cari trebue să existe între preot și învățătoriu ca conducătorii și luminătorii poporului, și care de fapt există între preoții și învățătorii acestui district protopopesc. Dintre pertractările ședinței de mai mare importanță amintesc următoarele: S'a esprimat regretul față de curând decedatul *Petru Stoica*, care timp de 1/2 secln a ostenit ca păstor sufletesc în parochia Ceanul-mare. S'a decis că fiecare preot împărtășit din subsidiul erarial să cedeze în fiecare an 2% în favorul fondului preoților deficienți și 3% în favorul fondului viduo-orfanal; s'a primit propunerea unui preot tinăr ca să se introducă după putință și în acest tract misiunile sacre poporale precum și sinoadele protopopești ambulate prin singuraticele parohii. A ținut exerciții spirituale, tinărul preot din Birchiș, care a disertat despre supertițiune; după care sau mărturisit toți preoții și învățătorii prezenți, precum și alți credincioși.

Pentru Domnii preoți din Comitatul Bistrița-Năsăud. Rog cu stimă pe M. O. D. preoți, ca să binevoiască a publica parohienilor săi, că cine a perdut în orașul Bistrița la începutul lunei Mai a. c. bani, să se adreseze la subscrisul, care a aflat bani, Perzătorul va trebui a dovedi 1. Ziua perderi; 2, Suma banilor; 3. În ce au fost așezați bani și speția banilor și 4. Strada, în care ia perdut. — În caz că proprietarul nu să află în timp de două luni, bani să vor întoarce spre vrun scop filantropic. Ștefan Buzila. preot gr.-cat. în Szent.-Iozsef. u. p. Ó.-Radna.

Adunarea generală a „Reuniunei sodalilor români din Sibiu.“ Reuniunea sodalilor români din Sibiu și-a ținut Duminecă în 23 April n. c. adunarea generală sub conducerea prezidentului Vic. Tordășian. Între hotărîrile mai de căpetenie ale adunării să numără: scoaterea în tipar a „Anuarului al II-lea“, ce să cuprindă pe lângă darea de seamă asupra tuturor făptuitorilor din ciclul anilor 1900—1902 și pe lângă date din viața tuturor Reuniunilor noastre de meseriași și chipul cu biografia I. P. S. Sale dlui I. Mețianu arhiepiscop și metropolit totodată patron al Reuniunei; al membrului onorar, veteranul căpitan Const. Stezar; al părintelui D. Cunțan, închegătorul membrilor în primul cor, condus de d-sa în ani primi dela întemeierea Reuniunei; al veteranului căpitan Pant. Lucuța, binefăcător al Reuniunei; al măestrului pantofar Sim. Simoneti din Săliște, pentru viul interes purtat Reuniunei și clasei meseriașilor și în fine lângă Reuniune îmbătrânitului, credincios paznic al avutului ei, al măestrului croitor Florea Cruciță. Dintre acestia dni D. Cunțan, P. Lucuța și S. Simoneti a fost proclamați membrii onorari.

Reuniunea de agricultură din comitatul Sibiu și-a ținut la 6 crt. adunarea estraordinară. Din rapoartele prezentate aceatei adunări aflăm cu multă bucurie, că editura Albumului de ornamentică română a adus reuniunii câștig. Prezidentul reuniuni dl *D. Comșa* a fost decorat de Regele Carol pentru această publicație. Abzicând dl Comșa a fost ales prezident *Panteleon Lucuța* și secretar *Victor Tordășan.*

Prelegeri poporale cu skeopticonul. Subsematul comitet inițiind prelegerile poporale cu skeopticonul în despărțământul nostru, are onare a aduce la cunoștința publicului, programa acestor prelegeri, fixată în ședința din urmă a comitetului nostru: Duminecă în 21 a. l. c. să va ținea în *Tur.* Duminecă în 28 *Cenade.* Sâmbătă în 3 Iunie *Roșia.* Duminecă în 4 *Cergăul-mare.* Joi în 8 *Veza.* Duminecă în 11 *Mihalț.* Luni în 19 *Pănade.* Conducătorii nostri intelectuali din sulele anumite, cari vor fi de altcum avizați și pe cale postală, binevoească a să îngriji *numai de o sală* corăspunzătoare. Prelegerile să țin în mod cu totul gratuit. Esmișii comitetului nostru să vor prezenta la oara indicată. și ne rugăm să nu li se facă nici o primire mai deosebită, împreunată cu spese. Tot ce cerem la acest loc, este ca poporul să fie avizat și pregătit la aceste prelegeri în număr cât mai mare, căci de dragul lui sunt proeiectate prelegerile aceste, în primul plan. Prelegerile ce să vor ținea în Blaj, pe seama inteligați și a studențimii din loc se vor anunța pe cale privată. Blaj la 16 Mai 1905. *I. F. Negruț* m. p. director. *Al. Ciura* m. p. secretar.

Dare de samă și apel. Subsemnatul comitet își ține de plăcută datorință, a mulțămi și pe această cale, binevoitorilor contribuenți la augmentarea bibliotecelor poporale din agenturile Despărțământului XI. „Blaj“ al „Asociațiunei“. În special au contribuit: Esc. Sa Mitropolitul Victor 1 volum, apoi D. Ștefan Pop, canonic 4 vol. Ioan German, asesor consistorial, 14 volume, Ioan F. Negruț 61 volume, ds. Silvia F. Negruțiu 10 volume, dnii Aurel C. Domșa 4 reviste (ani completi), † Ioan V. Russu 5 volume, Eugen P. Păcurar 5 vol., ds. Mariți Rusan 2 vol., dnii Nicolae Popescu 4 vol., Octavian Prie 2 vol., Octavian Măcelariu 2 vol., Dr. E. F. Negruțiu 18 vol., Nicolae Costea stud. 4 vol., Teodor Pop Branea, Iuliu Busoiu, A. Voda, V. Deciu, C. Petrașcu, Berinde, clerici, câte 1 vol., Alimpiu Suciu, cleric 2 vol., NN. 1 vol., N. 1 vol., T. Lazor 2 vol., dșrele Zoe Lucaciu, 1 vol., Lucia Murășan, 2 vol., Iulia Darvaș, 4 vol. și Aurel Hulea, student, 1 vol. — Conducătorii agenturilor despărțământului nostru au fost avizați pe cale postală, să binevoească a se presenta la subsemnatul secretar, pentru a-și lua cărțile menite pentru bibliotecele poporale. Până în ziua de astăzi nu s'au presentat de cât trei; binevoească deci a se presenta și ceialalți, pentru a se împărtăși de cărțile, cari n'au fost colectate, din capul locului, decât esclusiv pentru bibliotecele poporale ale agenturilor despărțământului nostru. Blaj, la 3 Maiu 1905. — *Ioan F. Negruțiu*, director. *Al. Ciura*, secretar.

Necrolog. † *Ilie Dopp*, inginer de commasare, după lungi și grele suferințe, împărtășit fiind cu sfintele taine, a repausat în Domnul, Duminecă în 14 Maiu n. în al 43-lea an al vieții.

Odihnească în pace!

Posta redacțiunii.

— *V* — Sosind prea târziu, nu s'a putut decât așa.

D. C. Din motive cunoscute nu am putut publica întreagă corespondința.

Nr. 7—1905.

CONCURS.

Comitetul *Reuniunii femeilor române din Blaj,* publică concurs la un ajutor de 200 coroane, destinat pentru o fată, care ar dori să se cualifice în măiestria de a croi și coace haine femeiești.

Terminul de concurs este 15 Iunie st. n. 1905.

Condițiunile: 1. Concurenta, cu lucru potrivit, va dovedi că are aplicarea și istețimea de lipsă 2. Se va obliga, că după timpul de învățare să va așeza în Blaj, și va lucra aci, cel puțin 5 ani. 3. Va numi locul și persoana, unde și la cine, are de cuget să învețe.

Cererile scrisă cu mâna proprie să vor înainta prezidentei Reuniunei până în 15 Iunie st. n. 1905.

Blaj din ședința Comitetului Reuniunei femeilor ținută în 14 Maiu 1905.

E. Nestor, prezidentă. **Dr. A. Chețan,** secretar.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

O RĂPIRE MISTERIOASĂ.

(Continuare)

„Ei, dar vină odată!“ repetă ea cu nerăbdare. „Cu nici un preț nu-ți este permis să mai rămâi aici, — atunci eu aşi fi de vină pentru moartea dtale.“

„Prea esagerezi!“ întimpinai eu, nevoind a-i urma numai aşa. „Aceste case vechi sunt mai solide, decum arată, şi pot încă să reziste multor viforc, înainte de a să dărâma.“

„Zici că esagerez?“ strigă ea indignată. „Atunci ascultă însuți!“

Mi-am încordat auzul. Viforul într'adevăr urla înfiorător, clătinând casa, până la temelii.

„O vreme grozavă!“ afirmai eu, „însă afară totuşi e şi mai rău de cât aci.“

„Ți-e frică?“ zise ea. „Voiu merge cu dta.“

„În cazul acesta —“, începuiu eu, însă fui întrerupt repede.

„Aci-ți este pălăria şi taşca de călătorie,“ insistă ea. „Nuieaua pentru unghiță vei trebui, firește, s'o laşi aci.“

„Însă —,“ am zis eu trăgănând.

„Tăcere!“ mă întrerupse ea, aplecându-să preste răzămătorile treptelor şi ascultând cu atențiune. Apoi să întoarse către mine, zicând: „Tatăl şi fratele meu vor zice că e o nebunie, a eşi pe un timp ca acesta, însă dta să nu-i asculți. În casa aceasta îți este periclitată viața, şi numai afară pe drumul țării, te vei afla în siguranță.“

Fără de a mai aştepta vre-un răspuns, ea grăbi pe trepte în jos, deschise uşa ospătăriei şi întră înlăuntru dinpreună cu mine. Ce fel de simțământ, mă apăsà oare deodată în această odae. Doară nu s'a schimbat nimic întrînsa, de când am părăsit-o înainte cu două ceasuri; focul din cuptor pâlpăia în liniște şi acum, vechiul ceas de părete tăcănea ca şi mai înainte, iar lampa cea fumegândă de pe masă arunca şi acum lumina sa slabă asupra puținelor mobile din odae. Aşa dar nu acestea îmi insuflau presimțul unui pericol necunoscut, ci vederea celor doi bărbați, tatăl şi fiul, cari şedeau în tăcere, cu fețele întunecate, răzimați lângă părete. Să vedea de pe ei, că au gânduri rele, şi cugetând în mine, că totuşi ar fi mai bine dacă aşi fi afară din casa lor, am făcut o mişcare spre uşe. Lola însă mă reținu.

„Sidney,“ să adresă ea către frate-său, care să uita moros înaintea sa, „deschide uşa şi lasă-l pe domnul afară! Dânsul zice, că pe un timp ca acesta casa nu e sigură şi ar dori s'o părăsească! La moment însă!“ adause ea cu asprime, observând că acela să răzimă şi mai tare de părete,

„Cine vrea să easă afară pe o vreme ca aceasta, e nebun de tot!“ bombăni băiatul, aruncând fetei o căutătură mănioasă. „Tu încă eşti nebună, dacă-l mai şi îndemni să plece. De altminteri sănătatea ta îmi este prea scumpă, decât să mă învoesc la aceasta.“

Ea părù a nu-l fi auzit. „Vreai să deschizi uşa?“ întrebă ea încă odată.

„Nu, nu vreau s'o fac,“ întâmpină el dur. „Preste noapte uşa-i încuiată şi aşa va şi rămânea“

Lola deveni şi mai palidă, decât cum era de comun, însă o voință de fer vorbi din ochii ei întunecați, pe cari îi aținti asupra tatălui ei. „Cineva trebue să deschidă uşa,“ zise ea cu hotărire. „Domnul voeşte să plece, şi noi trebue să-i împlinim dorința. Voeşti să descui dta, tată, ori s'o descui eu?“

Un țipet de mânie a bătrânului a fost răspunsul; cu brațul ridicat şi cu fața violetă de furie înaintă el spre fică-sa, însă aceasta îi strigă cu ton poruncitor: „Nici un paş mai departe, ori arunc în flacări acest pachet, pentru care ştiu că ți-ai vinde bucuros sufletul!“

Şi scoțând la iveală o legătură de bancnote, să apropie cu ea de foc.

„Nemernică!“ crâşni bătrânul; să opri involuntar, uitându-să cu lacomie la bancnote.

„Dta şti, tată, că nu fac vorbe multe. Poți să mă zdrobeşti în bătae, ori să mă sugrumi, mi-e tot una; domnul acesta însă va părăsi încă astăzi această casă, căci altminteri banii aceştia îi ard aci, înaintea ochilor tăi.“

Un urlet nearticulat isbucni de pe buzele bătrânului, însă nu să mişcă din loc. Fiul său însă năvăli ca fulgerul asupra sorei sale şi să chiar pregătia s'o strângă în brațele sale vânjoasă, pentru a-i smulge bancnotele, când eu i-am aplicat o lovitură aşa de puternică, încât căzu la pământ, amețit. Lola însă în tăcere şi cu sânge rece, aruncă în foc o bancnotă de cinci punzi, carea la moment fu prefăcută în cenuşă. Această privelişte înfurie atât de mult pe bătrân, încât părea că a nebunit. „Opreşte!“ strigă el, descuind uşa. „Acum plecați, dacă vreți să fiți atât de proşti!“ urlă el, turbat de mânie. „De v'ar trăsni Dumnezeu! Mai întâiu însă dă banii încoace!“

Fără de a-l băga în seamă, Lola aprinse o laternă. să întoarse către mine şi zise încet: „Pleacă numai înainte, eu îți urmez mai târziu.“

„Nu,“ răspunsem eu, „numai odată cu dta voiu părăsi locul acesta.“

Ea să supuse dorinței mele, însă înainte de a ajunge la uşă, mâna birtaşului se aşeză grea pe umărul Lolei. „Vreai să-mi dai bani?“ îi zise el amenințător.

„Da! — îndată — ce mă voiu fi reîntors,“ răspunse ea, apoi mă prinsă de mână şi amândoi eşirăm, neîmpedecați, afară în noaptea întunecoasă.

VII.

Nici odată nu voiu uita acest drum nocturn, prin vifor şi ploaie, acest drum, alături cu această fată tinără, carea să arăta mai inimoasă, mai curagioasă şi mai cu minte decât cel mai brav bărbat. Ploua încă mereu, vântul urlà în tonuri melancolice printre arborii cei înalți, iar din când în când să vedea câte un fulger orbitor pe firmamentul întunecat, însă Lola părea a nu observa lupta elementelor, ea silea mereu înainte, spre drumul de țară. Când am ajuns acolo, privirăm înapoi. În uşa deschisă a ospătăriei stăteau cei doi bărbați; în momentul următor porniră spre noi.

„Vină!“ şopti Lola, trăgându-mă lângă un arbore, sub care, spre mirarea mea, am văzut că stetea calul meu. Într'o clipită Lola deslegă calul, atârnă de şeauă laterna ce o avuse până acuma în mână, şi-i dete apoi o lovitură strajnică, încât acela fugi de lângă ea, sforăind şi nechezând.

„Ei să vor îna după lumina laternei,“ şopti Lola, reapucându-mi mâna şi împingându-mă în direcțiune opusă. „Dacă vreai să te încrezi în mine, te voiu duce la asil sigur.“

(Va urma.)

Păstorul sufletesc şi săvârşirea funcțiunilor sacre.

(Continuare.)

Nu mai puțină grije şi veghiare incumbe preotului față de cantori, feți şi alte persoane ajutătoare, cari toți sunt datori aşi împlini oficiul concrezut cu pietate şi cuviință amăsurat sfinteniei actelor, ce să săvârşesc. Cantorii prin cetirile lor să caute a atrage publicul şi nu a-l respinge; să escite cântările lor pietate şi nu râs. În const. sinod. diec. Gherla 1882 la pag. 2 să zice: *„Cântările bisericeşti să se împlinească cu esactitate şi melodie, iar rugăciunile să se recite cu conştienționsitate, la înțăles şi în evlavia cuvenită având cantorii să aştepte până va veni preotul să înceapă funcțiunea.“*

Servirea celor sfinte cu nedemnitate nu numai că osândeşte pe preot, dar înstrăinează cu totul pe credincioşi de cele dumnezeeşti. Dacă preotul nu dovedeşte, că e pătruns de sfinția lucrului ce tractează poporul văzându-l astfel consideră şi mai puțin lucrul lui zicând: cum putem noi crede, dacă preotul nu crede. S. Ambrosiu (Ep. 6) zice: *„Demnitatea preoțască îşi pretinde şieşi gravitate demnă între popoare viața serioasă şi pond special. Căci cum va putea fi considerat de popor, celce nu are nimic deschilinit față de el (popor)? Ce va admira în tine, dacă nu va afla în tine nimic, ce nu ar avea şi el şi dacă le vede în tine toate acelea, de cari el însuşi să rușinează dacă le poşede?“* iar s. Augustin zice (în ps. 15) *„aleagă-şi alții părți lumeşti şi vremelnice, în cari să se desfăteze, partea voastră însă fie Domnului!“*

G.) Păstorul sufletesc e dator, cu cea mai mare iubire şi promtitudine să stea la dispoziția credincioşilor. Când păstorul sufletesc va fi chemat la vre-o lipsă a credincioşilor, fără nici o hesitare, fără nici un pretext de amânare şi fără considerare la timpul, eventual nefavoritor, să plece spre a-şi face datoria de multe ori chiar şi cu expunerea vieței sale, deoarece zice s. Apostol Pavel (II. Cor. XII. 15.) *Iar eu prea bucuros voi cheltui şi mă voiu cheltui şi pe mine pentru sufletele voastre, măcarcă iubindu-vă pe voi mai mult, sunt mai puțin iubit de voi,“* iar s. Ioan Chrisostom (Hom. în ep. ad. Rom.) „An non pro grege tuo Cristus sanquinem fudit?“ Tu vero requilm quaeris? Quid potest pejus esse ejusmodi pastoribus! Martyr pro Cristo

semel, pastor vero, si modo talis sit, qualem esse oportet, millies pro grege moritur" *„Păstorul cel bun sufletul își pune pentru oile sale"* Ev. Ioan X. Păstorul trebue să spună credincioșilor dară, că în cas de lipsă și când e primejdie, în ori ce timp să alerge la el și aceasta să o spue chiar și vrășmașilor lui, pe care să va nizui ca prin o specială considerare și tractare să și-i apropie, deoarece zice sfântul Augustin (tract. 52 în Ioan): *„Majus opus est ex impio justum facere, quam creare coelum et terram" „Fraților, de să va rătăci cineva dintre voi dela adevăr, și îl va întoarce cineva, să știe, că celce a întors pe păcătos dela rătăcirea căii sale, va mântui suflet din moarte și va acoperi mulțime de păcate"* Iacob V. 19. 20. iar psalmistul (119. 6) *„cu ceice urcau pacea, eram făcător de pace, când grăiam lor să se lupte cu mine înzadar"* Evangelia ne poruncește: *„iubiți pe vrășmași vostri, faceți bine celor ce vă urăsc pe voi"* Luca VI. 27. *„Arătați trupurile voastre jertfă vie și plăcută lui Dumnezeu și să nu vă conformați întru înoirea minței voastre, ca să adeveriți voi, care e voia lui Dumnezeu cea bună și bineplăcută și deplinită: i u b i r e a f ă r ă f ă ț ă r i e, având rău și lipindu vă de lucrul bun; iubind unul pe altul cu iubire frățească prevenind cu onoare unul pe altul"* Rom. XII. 1. 2. 9. Căci *„de aș împărți toate avuțiile mele întru nutrirea săracilor și de aș da trupul meu să-l arză, iară iubire nu am, nici un folos nu-mi este iubirea Iubirea ..... nu caută ale sale, nu să mânie .... toate le sufere .... toate le rabdă;* (Pavel Corinteni.) Iubirea și numai iubirea este stăpână să câștige pentru preot inimele poporenilor săi, de care are așa mare lipsă și trebuință, căci *„din mânile tale voi cere sufletele lor!"*

Nu e permis a face ca preotul, care având să meargă la vre-o înmormântare și venind creștinii cu praporii, numai atunci își afla de lucru și-i ținea în drum — iarna prin frig mare cu capul gol câte o oară. — Nici a celuialalt preot purcedere n'a fost neescepțională, în a carei casă, ori doară chiar numai în culină, nu cutezau și nu era permis nici unui poporan să între, ci trebueau să aștepte afară în curte până când „Măriasa" să îndura a eși la el. *„Ceice ați făcut unia dintru acești mai mici ai mei mie ați făcut"* Mat XXV. *„De trăim cu spiritul, cu spiritul să și umblăm, să nu fim măreți îndeșert, unul pe altul întărâtând, unul altuia pismuind"* (Galateni V. 25. 26.) Ușa preotului vecinic trebue să fie deschisă poporenilor săi, pentru aceea este păstorul lor.

Să ție însă preotul seamă, ca nu cumva virtutea lui să degenereză în vitiu. Virtutea totdeauna trebue să stea în mijloc. În poporul nostru azi sunt multe vițiuri și datini rele, pe cari păstorul nu-i permis să le tolereze, dacă voește să nu compromită statul său. Adevărat, că S. Ioan Gură-de-aur zice, că *„mai ușor va da preotul seamă înaintea lui Dumnezeu despre îndurare, decât despre asprime,"* dar și aceea este adevărat, că însuși dumnezeescul Mântuitor. când a văzut profanarea bisericei, cuprins de o sfântă mânie, a lăsat la o parte vorbele și a luat biciul (Mat. XXI.) La ev. Mateiu în cap. XVIII. 15 și urm. ne spune tot el, cum să purcedem, cu cei renitenți, zicând, că *„dacă nici de biserică nu va asculta să-ți fie ție ca un păgân și vameș."* Însuși Mântuitoriul a certat foarte aspru pe farisei (Mat. XXIII. 13) iar Apostolul Pavel pe Corintenii cei păcătoși (I. Cor. I. 10. IV. 21. VI. 1) etc. Drept că și preotul e dator, că demulteori să purceadă și el cu *„mânie sfântă,"* aplicând chiar și pedepse asupra acelora, cari nu voesc să asculte de biserică *„Non esset tanta facilitas peccandi, si non esset tanta facilitas absolvendi!"* (S. Carol Boromeu p. 102 Card. din. Belarmin în conc. 4 în dom. 4 advent.) După părerea mea lipsa de energie și prea mare indulgință în aplicarea pedepselor bisericești din partea preoților e în mare parte cauza concubinatelor, sudalmilor și a întregei demoralizări, ce să lățește în popor. Lipsirea păcătoșilor de anumite funcțiuni bisericești, denegarea sacramentalelor și alte pedepse ar fi un veto puternic în privința aceasta; deoarece dacă pe om nu-l oprește dela păcat iubirea și reverința față de Dumnezeu, să-l ferească barem frica de pedeapsa din lumea aceasta, pe care mulți — în urma alipirei lor de cele lumești — o consideră mai mare și mai grea decât cea venitoare. Nimic nu slăbește mai tare disciplina bisericească, decât împrejurarea, că delictele rămân nepedepsite și nu au de ce să se teamă. *Nepedepsirea este surcelul indiferentismului, mama sburdălniciei, rădăcina nerușinării, nutritoarea transgresiunilor. Nepedepsirea naște îndrăsneală iar îndrăsneala exces"* zice s. Bernard (De consid. 1. 3. c. 5 et lib. 4 cap. 6.) Observând normele și modalitatea provăzută în sinodul *archidiecezan din Blaj ținut în 17 și 18 Septembre 1889 (Foaia bis. și școl. Anul III. Nr. 7 pag. 98 și 99), am lipsit pe concubinarii* din parohia mea de sacramentalele bisericei precum și de unele funcțiuni, și în timp scurt concubinatele s'au împuținat. Dacă însă păstorii sufletești nu purced toți cu aceaș energie și uniform, atunci credincioși indulgința unora o pun stabilă energiei celorlalți întrebându-să cu haz, că pentruce cutare lucru (să nu zic păcat) e permis în cutare parohiă, iar în alta nu.

(Va urma.)

Dare de samă și mulțămită publică.

(Continuare.)

Vasile Dămian, ppresbiter Brad 10 cor. Petru Rimbaș, preot Brad 10 cor. Stefan Albu, prof. Brad 5 cor. Ioan Perian, preot Cristior 6 cor. Dionisiu Sida, not. Băița 6 cor. Nic. Florea, preot Rișca 4 cor. I. Vlad, preot Tulești 2 cor. Petru Gligor, prop. Baie-de-criș 5 cor. Ioan Ghișa contabil Brad 2 cor. 40 fil., A. Bratu prof. Brad 2 cor. 40 fil. Mihail Stoia înv. Brad 5 cor. Aron Roman preot Luncoiul-de-sus 2 cor. Nic. Rusu calfă de comerc. Brad 2 cor. George Glava preot Șesuri 5 cor. V. Păcala iurist Brad 2 cor. 40 fil. I. Stanciu comerciant Brad 5 cor. Ilie Sirca morar Hălmaj 3 cor. I. Împărat măcelar Brad 5 cor. Enea Ioldea diacon înv. Hălmaj 5 cor. Traian Suba prop. Țohești 2 cor. Ilie Cristea înv. Luncșoara 2 cor. Vasilie Florea oficial Baia-de-criș 4 cor. Dr. Nicolae Robu med. Baia-de-criș 5 cor. Dr. Teofil Bogdan director de spital Yabs 10 cor. A. Draia înv. Cristior 10 cor. Lina Florea Brad 3 cor. I. Fugătă preot Luncoiul-de-jos 7 cor. Ioan Bocan Cristior 5 cor. Petru Todoran preot Curechiu 6 cor. Adam Dămian contabil Brad 5 cor. Eufemia Ometa Brad 2 cor. Ioan Jurca preot Țebea 2 cor. Nicolae Mateiu preot Ribicioara 5 cor. A. Radu pantofar Brad 6 cor. P. Popa înv. Ribicioara 2 cor. Savu Stănilă preot Ribița 5 cor. Dr. Ioan Pop adv. Brad 20 cor. George Iula înv. Brad 2 cor. Petru Rus înv. Țebea 2 cor. Axente Popovici înv. Rișculița 3 cor. Petru Florica păpucar Brad 5 cor. Andron Bogdan preot Țerețel 5 cor. Dr. Tiberiu Tisu med. Brad 4 cor. Nicolae Florea preot Tiulești 2 cor. Nicolae Tibuș măcelariu Brad 5 cor. Nicolae Mihuț preot Cărăstău 6 cor. Lazăr Oucu primar Lunca 4 cor. Dumitru Man hotelier Brad 6 cor. Ioan Felea preot Valea-Bradului 5 cor. Vasile Boneu prof. Brad 3 cor. Aron Teier mare prop. Brad 5 cor. Ioan Cutean comerciant Brad 5 cor. Dr. Pavel Oprișa dir. g. Brad 10 cor. I. German înv. Brad 6 cor. P. Lazar înv. Brad 5 cor. Moise Rișcuța econom Rișculița 2 cor. P. Căprariu econom Gura-Văi 2 cor. I. Costea preot Vaca 2 cor. Iuliu Pop oficiant Cristior 10 cor. A. Feier pantofar Brad 2 cor. văd. Ana Filip Abrud 5 cor. M. Cirlea not. publ. Abrud 5 cor. Dr. L. Pop adv. Abrud 5 cor. „Auraria" inst. de cred. Abrud 10 cor. P. Popoviciu ppresbiter Abrud 2 cor. Gr. Sima preot Cărpiniș 2 cor. Dr. G. David adv. Abrud 2 cor. A. Danciu dir. de mine Bucium 2 cor. D. Mihoc prop. Roșia 2 cor. Kovordányi Iános ing. Visegrad 5 cor. A. Saviciu casar Lipova 5 cor. Dr. V. Bologa dir. școl Sibiu 2 cor. 04 fil. N. Hențu not. Săliște 20 cor. „Casa de păstrare" Săliște 10 cor. „Reuniunea de înfrumsețare" Săliște 5 cor. I. N. Banciu 2 cor. Ionel Comșa 2 cor. N. Comșa 2 cor. Oct. Gimba 2 cor. Dr. I. Stroia ppresbiter 2 cor. toți din Săliște. G. Feier adv. Borosineu 10 cor. I. Trifon preot Berény 5 cor. 30% din venitele dir. g. din Brad dela conduitele sem. I. an. șc. 1904/5 13 cor. 50 fil. 12% din venitele ale profesorilor g. și învățătorilor dela școalele elementari Brad pe sem. I. an. șc. 1904/5 18 cor. 76 fil. taxa de conduite pentru 7 școlari neclasificați din gimnaz 7 cor. taxă de câte o coroană pentru 57 școlari dela gazde de șc. pe anul 1904/5 57 cor. D. Ivașcu preot Nyimező 5 cor. Dr. I. Mihu mare propr. Vinerea 100 cor. D. Rațiu revizor la inst. „Albina" Sibiu 5 cor. I. Nicola preot Hălmăjel 2 cor. S. Morcan preot Scărișoara 2 cor. Rozalia Rusu născ. Hodosiu M.-Oșorheiu 4 cor. Stefan Rus 4 cor. Valeria Rus 2 cor. Vas. Hodosiu preot 2 cor. Eli Grindean născ. Hodosiu 2 cor. Ioan Bârsan preot 1 cor. Ioan Moldovan 1 cor. Izidor Suceava preot 1. cor. D. Moisin 1 cor. Stefan Stoicovici 1 cor. T. Muica teol. abs. 1 cor. Pavel Suciu 1 cor. I. Moldovan înv. 60 fil. P. Pop preot 50 fil. M. Chibeleanu înv. 50 fil. A. Oltean înv. 50 fil. P. Mateiu înv. 40 fil. V. Grindean preot 1 cor. toți din M.-Oșorheiu. Ghenadie Bogoievici preot Bpesta 5 cor. Dr. St. Rozvan adv. Maros-Ilye 5 cor. (Va urma.)

Bibliografie.

A apărut

„Sămănătorul" Revistă Literară. Anul IV. Nr, 18. N. Iorga. — Cu privire la drama „Manasse" (= Manase) a d-lui Ronetti-Roman. A. Seca. — Bunica (poesie.) Vasile Pop. — Mai tare ca iubirea (nuvelă.) Ioan Bârsanul. — Regele gotic (poesie). M. Sadoveanu. — Floarea-Ofilită (roman.) I. M. Marinescu. — Vânătoarea (poesie.) Cronică. N. Iorga. — Dela Academia română (premiile cele mici. — Membrii noi.) I. Scurtu. — Expoziția „Tinerimei artistice" — „Luceafărul" consacrat dlui Coșbuc. — „Noua revistă universitară". Poșta redacției. Numărul 20 bani.

A. L. Ipan: **Petitorii**, comedie poporală în trei acte și versuri. Retipărire din „Telegraful român". Sibiu, 1905. pag. 41. Prețul nu-i însămnat.

Editor și redactor răspunzător:
Aurel C. Domșa.

Cea mai bună apă minerală.

Recomandată de cei mai buni medici

Aduc la cunoștință onoratului public, că singur eu pot servi cu apă de:

(12) 4—5

RÉPÁTI

cea mai escelentă și sănătoasă apă minerală.

Blaj, Salamon Sinberger.

Recomandată de cei mai buni medici

Cea mai minunată și sănătoasă apă minerală.

25—4 (5)

Iulius Erös.

Sibiu (Nagyszeben) str. Cisnădiei 3.

Tot felul de oroloage, juvaere **din aur și argint**, — tăcâmuri **din argint**, recuisite de **aur și argint** pentru biserici.

Cel mai mare deposit din Ardeal

Mare deposit de **sticle măritoare, ocheane și binocle**

Comandele se execută numai pe lângă rambursă.

Reparările se execută prompt și eftin.

Cumpăr eventual schimb cu cel mai mare preți curent obiecte vechi de **aur și argint și petri** scumpe.

La cerere trimit franco și gratis Prețcurent ilustrat.

Nr. 3016. F. Orologiu cilindru remontoir din ***argint,*** cu acoperișuri duple de o construcție puternică și trainică, ***costă 7·50 coroane.***

EDICT.

Ioan Șanța din T. Sarauad comitatul Selaj, care de doi ani încoace petrece în locuri necunoscute, prin aceasta este provocat ca în termin de un an și o zi să se prezenteze în fața oficiului protopopesc din Santău (Tasnád-Szántó) în cauza procesuală de divorț vincular, intentat lui din partea soției sale din T. Sarauad Iuliana Macarie. — la din contră procesul se va pune în curgere și fără dânsul.

Santău 9 Maiu 1905.

Demetriu Coroian,

(14) 2—3 protopop gr.-cat. în tractul Sarauadului.

B. DÉNES

BUDAPESTA, VI. Váczi-körut Nr. 61.

Urmașul lui **BRAUNER** și **KLASEK E. Plewa** inginer, representantul și depositarul ces. și imp. a fabricei de **mașini** și **motoare** în Ungaria.

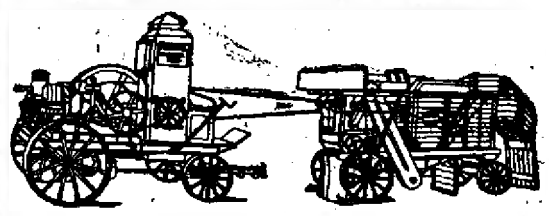

MOTOARE

cu bensin, gaz și vapor pregătite după model 1905.

2—100 HP.

Locomobile cu benzin a 2—20 HP.

Mutoare trainice cu gaz, de toate mărimile, cu cari se spesează pe oară 2—3 fileri. **Prețuri ieftine și condiții de solviri foarte ușoare.**

Preț-curent gratis.

Să caută în provințe agenți cinstiți.

(10) 7—12

La espositiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

Antoniu Novotny

în Timișóra-Fabric

(22) 31—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouĕ, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregi armonióse, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provĕdute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întórce cu ușurință în ori ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o lasure prin aceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, carî sînt provĕdute în partea superióră — ca violina = cu găurî după figura *S* și pentru aceea aŭ un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, **așa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiŭ.** Mai de parte se recomândă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător, — spre preadjustarea clopotelor vechî cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de tóce de metal.**

Preț-curanturî ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

AVIS!

Am onoare a aduce la cunoștință P. T. Public că în **atelierul meu de tinicherie** să pregătesc, conform cerințelor timpului de azi, tot soiul de lucruri în aceasta branșă, și anume: **tot feliul de lucruri de tinichia** (badog) **acoperișuri din tinichia dublă cu aprobarea comisiei de edificare, cade de scăldat,** precum: și tot feliul de lucruri pentru culină.

Să face atent O. Public cu deosebire la **repararea stropitoarelor de peronosporă.**

Comandele și reparaturile din provincia să execută iute și bine.

A să adresa la

Ignatz Ebel,

tinichigiu în Blaj (Balászfalva.)

(15) 1—2

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul:
Pentru monarchie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia, să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XV. **Blaj 27 Maiu 1905.** **Numărul 21.**

Puncte de orientare.

— Articol din afară. —

III.

(Cn.) Pentru ca să-şi poată împlini biserica chemarea sa, are trebuinţă în mare măsură şi de mijloace materiali. Statul ca o mamă bună pe basa principiului de egalitate şi reciprocitate ar trebui să tracteze şi ajute deopotrivă toate confesiunile. În realitate însă pentru unele este mamă bună, prea bună; iară pentru noi este mamă maşteră, foarte maşteră.

Noi suntem caracterizaţi în viaţa socială ori ca modeşti, ori ca . . . să mă esprim cu un termin vulgar, ... proşti. În politică apoi suntem caracterizaţi ca slăbănogi, ori ca neenergici. Şi aşa şi este!

Noi cu toate că pe basa art. de lege XX. din 1848, §. 3. şi 53 din 1868 avem drept, totuşi pentru trebuinţele noastre bisericeşti şcolastice sau nu pretindem nimic, sau pretindem puţin, ca şi acest puţin apoi să nu ni-l dee. Şi aşa toate greutăţile le punem în spatele credincioşilor de-a dreptul, cari abia le mai pot suporta. La stat plătesc oamenii de frică bucuroşi. Că cum şi cât de bucuroşi plătesc pentru trebuinţele bisericeşti-scolastice, vor puteà spune numai preoţii din cura animarum. Poporul *de-a dreptul, nemijlocit,* plăteşte pe preot şi pe învăţător; el susţine biserica şi şcoala în foarte multe parochii cu repartiţii mari şi grele. Şi văzând atâtea dări, apoi nu-i mirare, dacă se îngrozeşte de ele şi lucră să se scape cât poate de ele. De aici vin de multe ori frecări, certe, neînţelegeri între preot şi popor. De aici vine apoi, că poporul nu vrea să mai vadă în preotul său pe părintele sufletesc pe lângă toate capacităţile, fără pe esecutorul său.

Nu aşa lucră alte biserici. Scopul lor este ca într-un cât se poate să cruţe pe credincioşii lor de cheltuieli directe pentru trebuinţe bisericeşti-şcolastice. Spre ajungerea scopului acestuia se folosesc de mijloacele cele mai practice. De o parte prin ziaristică bine redactată pregătesc spiritele pentru causele lor; de altă parte prin memorande bine motivate, pretind dela dietă ajutor din visteria ţărei pentru trebuinţele lor bisericeşti-şcolastice.

Trăim în lumea realizmului, când cuvintele bombastice, frumos sunătoare nu se prea priud, şi pentru aceea recurg la alt mijloc, cu mult mai mult vorbitor: la *statistică*. Cifrele acelea seci vorbesc tare mult!

Şi cum-că aşa este, dovedeşte acum mai proaspăt „*Memorandul bisericei reformate şi evangelice lut. din Ungaria pentru esecutarea art. de lege XX. din 1848,* redactat din însărcinarea numitelor biserici de baronul Bánffy D. şi Dr. Báltik Fr. şi depus pe masa dietei.

Acest memorand cuprinde în sine toate gravaminele bisericelor protestante din Ungaria pentru esecutarea nedreaptă a art. de lege XX. din 1848, §. 2. şi §. 3. completaţi prin art. 53 din 1868. art. 32—1875, art. 30—1883. art. 43—1891, art. 26—1893, art. 27—1894. şi 14—1898 şi se împarte în doue părţi. Partea I. cuprinde în 6 puncte pe larg descrise gravaminele, cari doresc a se îndrepta pe basa realisărei depline a principiului reciprocităţii şi egalităţii (§. 2).

În partea II. stătoresc principiul, pe care doresc a-l realiza cu privire la dotarea materială a bisericei, esprimând şi în cifre suma dotărei, pe care o doresc şi o pretind pe basa reciprocităţii (§. 3) în 7 puncte.

Premit, cum-că amândoue părţile sunt concipiate cu date statistice uimitoare; şi nu pot în destul admira râvna şi stăruinţa lor în astă direcţie şi a nu o recomanda şi noue.

Vremea şi spaţul nu-mi permit a mă estinde mai pe larg la amândoue părţile. Totuşi spre orientare aflu tare de lipsă a tracta pe scurt în cifre partea a II. cu privire la dotare, ca să se vadă cum pregătesc alţii lucrurile înainte? cum compun statistici? şi cât de bine pregătiţi păşesc în publicitate cu pretensiunile lor?

În an. 1902 au primit bisericele protestante din Ungaria pentru toate trebuinţele lor bisericeşti-scolastice din visteria ţărei sub titlul ajutor de stat suma de: *3,321.108 cor. 48 fil.*

Pe lângă aceasta sumă mai cer acum:

I.	Pentru uşurarea credincioşilor de repartiţie bisericească, anual	2.100.000
II.	În lipsă de alte fonduri ca spese de administrare bisericească anual	700.859·80
III.	Salarele preoţilor lor, fiind intregite din visteria ţărei la suma de 1600 cor. amăsurat art. de lege 14 din 1898, acum mai cer pentru preoţi 5 quinqenale de câte 200 cor. Suma anuală	1.533.100
IV.	Spre ajutorarea fondului de pensionare a preoţilor anual .	567.287
V.	Pentru instrucţia religiunei la catecheţi anual	250.000
VI.	Spre scopuri culturale şi umanitare . .	620.000
	Suma .	9.092.355·28

La această sumă mai sunt a se adauge încă spesele nespecificate din punctul VII. pentru ridicarea unei facultăţi teologice protestante la universitatea din Budapesta. Şi aşa nu vom esagera socotind suma pretensiunilor la titlul dotărei anuale din visteria ţărei la cifra de 9½ milioane cor. Toate acestea ca să nu se îngreune peste măsură credincioşii. O sumă modestă aceasta în vederea meritelor culturale, bumanitare şi patriotice a bisericei protestante. (!)

Şi noi? . . . cum stăm noi? las chestiunea deschisă.

Expoziţie etnografică şi istorică culturală la Sibiu.

Comitetul central al Asociaţiunii pentru literatura şi cultura poporului român, a hotărît încă în iarnă, ca cu prilejul deschiderii Muzeului, ce să va întâmpla la vară, să aranjeze şi o expoziţie. Şi pentru organizarea acesteia a exmis o comisie, care şi-a ales president pe dl I. St. Şuluţu, secretari pe domnii I. I. Lăpădatu şi Romul Simu şi director pe dl Dr. Cornel Diaconovich. Despărţământul Sibiu a delegat din partea sa pe dnii Dr. L. Lemény şi St. Stroia.

În şedinţa dela 29 April n. comisia prezintă programa şi regulamentul expoziţiunii, cari să primesc şi să dispune începerea lucrărilor pregătitoare.

În următoarele publicăm programa aceasta, deşi ne răpeşte o mulţime de spaţ, şi din partea noastră recomandăm cetitorilor nostri cu toată insistinţa ca să ieie cât mai mulţi parte la ea pentrucă succesul ei va fi o mândrie a noastră a tuturora

Partea etnografică.

Desp. A. Situaţiunea geografică, viaţa comunală şi casele Românilor din ţară.

Secţ. I. Situaţiunea geografică.

(§. 1.) 1. *O hartă etnografică* a Ungariei, după posibilitate în relief, va prezentă teritorul locuit de Români. Comitatele cu poporaţiune românească se vor distinge prin o culoare mai vie, în diferite nuanţe după proporţia dintre locuitorii români şi neromâni (0—25, 25—50, 50—75, 75—100%).

Să vor expune apoi şi alte harte etnografice, în diferitele ediţiuni disponibile, cari vor arăta teritorul ce-l ocupă întreg elementul românesc.

(§. 2.) 2. *Tablouri grafice* vor prezentă cuota Românilor în poporaţiunea ţării şi în comparaţie cu celelalte popoare conlocuitoare, apoi creşterea numărului lor după recensemintele ce să fac din 10 în 10 ani.

Pentru aceste tablouri se vor lua de bază datele oficiale ale serviciului statistic al ţării, după publicaţiunile editate de acesta.

*

(§. 3.) De procurarea hartelor şi datelor necesare, precum şi aranjarea acestui despărţământ va îngriji biroul Asociaţiunii.

Secţ. II. Viaţa comunală.

(§. 4.) 1. *Partea istorică.* Aci se vor expune:

a) documente şi diplome vechi, ce privesc istoria comunelor, mai cu seamă înfiinţarea şi privilegiile lor precum şi fazele mai însămnate prin cari au trecut ele; apoi statute, concluse (hotărîri), conspecte, registre, matricule, raţiocinii, budgete şi alte documente vechi despre organizarea comunelor, funcţionarii şi reprezentanţii lor, despre familiile şi locuitorii lor, despre edificii, vite, etc., despre impozite, taxe şi alte contribuiri comunale, cu deosebire despre contribuiri pentru scopuri culturale şi filantropice, despre starea instrucţiunii, etc., în fine planuri şi conscripţiuni (ocolnice) vechi ale comunelor;

b) acte, statute şi alte documente despre ţeruri şi tovărăşii (însoţiri) comunale de odinioară, despre ramii de industrie şi negoţ, ce au purtat locuitorii lor şi în genere despre ocupaţiunea locuitorilor;

c) obiecte vechi, cari privesc viaţa şi obiceiurile din trecut (embleme, steaguri, lăzi, răvaşe, table, sigile, uniforme, etc.), în fine

d) tablouri vechi cu vederi ale comunelor şi ale eventualelor fortăreţe (cetăţui, întăriturí, ce au aparţinut lor.

(§. 5.) 2. *Stările actuale:*

a) din fiecare despărţământ al Asociaţiunii cel puţin câte un tablou fotografic al unei comune caracteristice de pe teritorul său, prezentând vederi generale ori o stradă sau piaţă principală cu grupuri de popor (acestea eventual şi în tablouri separate);

b) planuri ale comunelor şi ale hotarelor lor după starea de azi;

c) date şi ilustraţiuni despre instituţiuni comunale filantropice, culturale etc. (despre spitaluri, azile de săraci şi de copiii, despre şcoli, despre fonduri, ce servesc acestea scopuri, despre reuniuni, etc.).

Tot în secţiunea aceasta se vor expune monografii şi istorii ale comunelor şi oraşelor, diplome de nobili, etc.

*

(§. 6.) Despărţămintele Asociaţiunii sunt rugate a procura în cadrul budgetelor lor tablourile fotografice amintite sub p. 2 *a*); mai departe sunt invitate ca în scopul colectării obiectelor înşirate sub celelalte puncte ale acestui capitol să se adreseze la primăriile respective membrii din primăriile acelor comune şi oraşe, dela cari să poate spera, că vor participa la expoziţie, precum şi alţi bărbaţi, cari sunt în posesiune de asemenea obiecte de expus, sau pot exopera expunerea lor.

(§. 7.) Cu aranjarea şi înzestrarea acestui despărţământ se încredinţează dl. Stefan Stroia.

Secţ. III. Casele ţăranilor români.

(§. 8.) Pentru această secţiune se va cere dela fiecare despărţământ al Asociaţiunii:

1. *fotografia* cel puţin a unei *case ţărăneşti* mai caracteristice, cu zidirile laterale şi eventual cu un plan al intravilanului întreg.

Casele vechi (de preste 100 ani) câte să mai găsesc, se vor fotografia pentru expoziţiune, atât în totalitatea lor, cât şi detaliile mai caracteristice. După posibilitate se vor comunica numirile obicinuite în comună pentru singuraticele părţi ale construcţiunii, apoi date despre vechimea caselor.

2. *Planuri de case ţărăneşti.*

*

(§. 9.) Pentru teritorul unde „Ascociaţiunea" nu are despărţăminte, se va face un apel la alte instituţiuni şi eventual şi la particulari, în ori ce caz şi la adresele următoare:

a) pentru comitatul Arad, la Asociaţiunea aradană;

b) pentru Maramureş, la Asocociaţiunea de acolo;

c) pentru districtele fostului confiniu militar, la comunitate de avere din Caransebeş şi la repre-

---

FEUILLETON.

Despre unele obiceiuri rituali.

Disertaţie ţinută în sinodul protopopesc în Petroşeni la 13 Aprilie n. 1905.

Iubiţilor Fraţi în Hristos!

Luând asupra-mi sarcina, cu carea m'aţi angajat în anul trecut, de a ţinea o disertaţie în sinodul protopopesc, la care ne-am adunat astăzi, mi-am pus întrebarea: cu ce soţet m'aşi puteâ achita, spre a satisface aşteptărilor tuturor membrilor acestui venerat sinod? şi fără multă hesitare mi-s'a ivit răspunsul, că lăsând de data asta temele dogmatice ori morali, să ne ocupăm câte-va momente cu viaţa pastorală, la carea suntem chemaţi atât preoţii cât şi învăţătorii, întru povăţuirea poporului nostru încredinţat, spre a ajunge cu acest popor la mântuirea sufletelor şi a trupurilor. Nu vă voiu ostehi deci atenţiunea cu vre-o tractare teoretică abstractă din teologia dogmatică, carea încă nu de puţin folos ni-ar fi nouă, mai cu samă acum în timpul acesta de crassă necredinţă; nici voiu percurge vre-un tractat din teologia morală, cu toate că arzătoare e lipsa noastră şi pe acest teren, mai ales dacă vrem să ne dăm sama despre materializmul şi destrăbălarea, de cari e sdruncinată societatea de astăzi, şi de cari cu durere trebue să constatăm, că nici chiar preoţii şi învăţătorii, acesti *„sarea pământului"* şi *„lumina lumii"* nu sunt scutiţi. Ci vă voiu invita la o conversaţie frăţească despre viaţa noastră pastorală, şi din aceasta mă voiu restringe la unele obiceiuri şi prescrise rituali, cari ne sunt aşa zicând pânea noastră cea de toate zilele. Să nu aşteptaţi însă dela mine vre-un tractat sistematic şi complet despre variatul şi frumosul nostru rit, căci spre aşa ceva nici puterile mele nu corespund, dar nici cadrul restrins al adunării noastre nu e acomodat.

I. În biserica creştină, îndată dela înfiinţarea ei prin dumnezeescul Mântuitor, s'au introdus cele 7 sacramente, ca mijloace ale darului dumnezeesc, şi spre administrarea acestora diferite forme şi ceremonii întocmite notei universalităţii sau catolicităţii acestei biserici, carea nu pentru o naţiune numai, ca bună oară biserica jidovească în legea veche, ci pentru toate naţiunile pământului s'au întemeiat *„pe piatra unghiulară, carea este Hristos"*. Pe lângă sacramente s'au mai introdus spre propăşirea vieţii creştineşti diverse sacramentalii, şi pe baza instituţiunii dumnezeeşti, ca centru al cultului s'au compus de către Sfinţii Părinţi sfânta şi dumnezeeasca liturgie. Şi nimenea nu e în stare a ne descrie aşa de frumos sublimitatea cultului din biserica creştină a legii nouă faţă de cultul jidovesc din legea veche ca s. Ap. Pavel, care în epistola către Evrei c. 9 v. 10—12 ast-fel scrie: *»Fost-au ce e drept şi în legea veche ceremonii, cari constau în mâncările şi beuturile prescrise, în diferite spălări şi obiceiuri trupeşti, dar acestea au fost rânduite până la vremea îmbunătăţirii. Hristos însă arhiereul bunurilor viitoare arătându-să, prin un cort mai mare şi mai desăvârşit, care nu de mână s'au făcut, şi nici cu sânge de ţapi şi de viţei, fără chiar cu sângele său a intrat odată pentru totdeauna în sanctuariu, după ce a câştigat mântuirea de veci."*. Riturile cu ceremoniile sacre în decursul veacurilor au devenit variate în diversele părţi ale lumii creştine, păstrând însă cu atât mai lămurit *unitatea bisericei lui Hristos;* căci precum *unul* este întemeietorul bisericii celei adevărate, aşa numai *una* este biserica cea adevărată, mama noastră, a căreia fii credincioşi ne chemăm noi.

Destingem în special două rituri mai marcante: ritul latin sau apusan şi ritul grecesc sau oriental, de care să ţine şi biserica noastră românească.

Spiritul contemplativ al orientalilor cu o liberalitate nespus de mare în manifestarea simţămintelor inimii omeneşti faţă de maiestatea bogată şi melodioasă a cântărilor şi prin acţiunile simbolice evlavioase, dar libere şi naturale ale preotului, a formulat ritul oriental acel rit, care este podoaba bisericii, şi de cât care mai frumos nu să poate închipui. Acest rit înflorilat şi l'a conservat biserica noastră — printr'o inspiraţiune mai înaltă — când s'a unit în celea dogmatice cu Roma.

Pe cât este însă de frumos şi bogat ritul oriental, pe atât este şi de greu de a-l executa şi a-l perface în toate amănuntele lui. Eu am cunoscut preoţi bătrâni, cari nu cunoşteau în de ajuns toate prescrisele rituali.

Dacă aşadar, pe cum am auzit zicându-se, chiar şi străinii sunt încântaţi de frumseţa ritului nostru, în care poate numai aceea nu le place, că e prea lung; dacă sfinţii Părinţi ne-au dat moştenire obiceiurile

zentanţele fondurilor grăniţăreşti din Năsăud şi Sibiu.

Ca tablourile fotografice ce se vor expune, să se prezinte uniform; toate fotografiile ce se vor face anume pentru secţiunile II. şi III. ale despărţământului A. al expoziţiunii, vor avea următoarele dimensiuni:

înălţimea 26 cm.
lărgimea 31 cm.

şi se vor trimite în câte 2 ex. necartonate.

De aranjarea secţiunii III. va îngriji biroul Asociaţiunii.

Desp. B. Stările poporului român dela ţară.

Secţ. IV. Tipul şi portul ţărănesc.

(§. 10.) 1. *Păpuşi în mărime naturală* vor prezenta tipul ţăranului român, şi porturile lui mai caracteristice după ţinuturi, gen, etate, ocupaţiune, anotimp şi ocaziuni, şi anume atât porturi vechi cât şi cele de astăzi.

(§. 11.) 2. *Păpuşi în miniatură* (în înălţime de 60 cm.) vor prezenta după posibilitate o colecţiune completă a variaţiunii portului femeesc român din toate ţinuturile ţării.

3. *Colecţiuni de fotografii* (cel puţin în format „Cabinet“ şi după posibilitate colorate) vor servi acelaş scop şi vor avea să prezinte în deosebi şi tipuri caracteristice.

(§. 12.) 4. *Podoabe ţărăneşti* (inele, cercei, ace, salbe, etc.).

Secţ. V. Locuinţa ţăranului român.

(§. 13.) 1. *Mobiliarul de casă* se va prezenta în 3 camere ţărăneşti, aranjate după cele 3 ţinuturi principale locuite de poporul român din ţară (Transilvania, Bănat şi comitatele din Tisa şi Mureş ale Ungariei). Şi anume se vor expune numai exemplare originale şi caracteristice ale mobiliarului ţărănesc obicinuit (pat, masă, scaune, laviţe, lăzi, cuiere, lămpi, chipuri, etc).

În acelea-şi camere se vor aşeza şi păpuşile în mărime naturală, amintite în secţiunea IV. (§ 10), pe cum şi următoarele obiecte:

(§. 14.) 2. *Vase şi tacâmuri.*

(§. 15.) 3. *Scule de casă* (topoare, beţe, biciuri, etc.) şi

(§. 16.) 4. *Obiecte ocazionale,* întrebuinţate la diferite evenimente şi sărbători (la naşteri, cununii, botezuri, la sărbătorile religioase, cum sunt: turca, ouă roşii, etc.), şi alte obiecte ce privesc credinţele sau petrecerile poporale.

Desp. C. Industria de casă.

Secţ. VI. Industria textilă şi alte industrii de casă.

(§. 17.) 1. *Torsul, ţăsutul* şi *cusutul* vor fi prezentate cu toate maşinile şi sculele lor, cari după posibilitate vor fi puse în lucrare sub întreaga durată a expoziţiunii, apoi

(§. 18.) 2. prin o colecţiune cât se poate mai bogată a *produselor* alese şi originale ale acestor industrii şi

(§. 19.) 3. prin colecţiuni de *mostre* de cusături şi ţăsături. În fine se vor prezenta.

(§. 20.) 4. şi *celelalte industrii de casă* obicinuite la poporul român (împletitul, olăritul, sculptura în lemn, etc.)

*

(§. 21.) Pentru aranjarea despărţămintelor *B* şi *C* (secţ. IV, V şi VI) se va face apel la „Reuniunea femeilor române din Sibiu“, cu rugarea ca aceasta să ceară şi concursul celoralalte societăţi ale damelor române din ţară, eventual şi al damelor singuratice, cari le-ar puteà sta într'ajutor.

Asociaţiunea din a sa parte:

(§. 22.) *a)* va recerca despărţămintele sale, ca fie-care pe teritorul său să adune un număr cât mai mare de obiecte caracteristice şi originale dintre cele înşirate sub §§. 10—20, şi să invite fotografi de pe teritorul lor, ca să participe la expoziţiune cu tablouri de fotografii ale porturilor româneşti (§. 11).

(§. 23.) *b)* va procura un număr de 20—30 păpuşi în mărime naturală spre a fi îmbrăcate cu costume originale (§. 10), şi

(§. 24.) *c)* va autoriza direcţiunea şcoalei civile de fete să invite toate elevele din trecut şi de astăzi ale acestui institut, ca să trimită păpuşi în miniatură pentru colecţiunea de porturi, amintită în §. 11, şi să pună la dispoziţie războiul numitei şcoale. Mai departe:

(§. 25.) va fi recercată şi Reuniunea de agricultură din Sibiu, să expună colecţiunile sale de păpuşi, de mostre de cusături şi ţăsături şi „Albumul“ său artistic. (Va urma.)

Italienii şi Românii. — Ne este cunoscut casul din Janina şi conflictul ce s'a iscat din aceasta între guvernul României şi guvernul Turciei, care a deţinut pe cei doi inspectori români. Deputatul Galli interpelează guvernul Italiei referitor la acest incident.

Secretarul de stat din ministerul de esterne Fusinato face o declaraţiune de tot importantă atât considerând conflictul, ce s'a iscat între guvernul român şi Poartă, cât şi considerând recunoaşterea naţionalităţii române din imperiul turcesc.

Fusinato a răspuns într'altele lui Roberto Galli:

Sper şi avem încrederea, că dreptele şi nobilele dorinţe ale naţiunei române vor fi satisfăcute. Guvernul Italiei le sprijineşte, iar Italia şi Italienii nu uită semnele amintiri de tradiţiunile comune, cari ne leagă de România.

La cuvântul *Roberto Galli,* care a fost sub-secretar de stat la interne sub Crispi. El zice:

— Mulţumesc sub-secretarului de stat pentru declaraţiunile sale, cari sunt întru totul satisfăcătoare pentru mine, şi cari sunt, cu drept datorite nobilei naţiuni române, însă din chiar cuvintele sub secretarului de stat resultă, că nici până acum Turcia n'a părăsit acel joc de intrigi şi înşelăciuni, prin care caută să oboseaască răbdarea naţiunilor civilisate.

Trebue dar, ca Italia să-şi continue acţiunea, până ce scopul va fi complet atins.

Sub-secretarul de stat a zis, că e la mijloc o cestiune de naţionalitate. E adevărat, însă să-mi permită a adăuga, că în casul de faţă cestiunea de naţionalitate se presintă în caracterul său cel mai delicat,

---

noastre bisericeşti, cari s'au înrădăcinat şi în inima poporului credincios, aşa că acelea sunt nedespărţite de traiul lui de toate zilele, — atunci noi avem prea plăcuta datorinţă de a-l conserva şi de a-l executa după recerinţă în forma lui originală.

Cea mai mare greşală, ce să poate observa la noi în funcţiunile sacre e, că mai fie-care preot îşi are obiceiul său privat în sevârşirea acelora, cu toate că prin aceasta numai nedisciplină şi abatere dela forma originală a ceremoniilor să dovedeşte, şi cu toate că *uniformitatea foarte uşor să poate ţinea prin îndeplinirea în tocmai a celor prescrise — cu litere roşii — în Euchologiu şi celealalte cărţi rituali.* Şi cred că nu sunt în eroare dacă susţin, că începutul acestei neuniformităţi este chiar în Seminariile noastre teologice, unde prea puţin pond să pune pe instrucţiunea ritului şi ceremoniilor bisericeşti, deşi recunosc că aceasta observare, după părerea mea, nu să ţine de competinţa noastră. Foarte salutar obiceiu s'a introdus însă în timpul mai nou în Seminariul arhidiecezan din Blaj, de să trimit clericii pe sărbătorile mari pe a casă, unde sunt şi de ajutor preoţilor mai bătrâni, dar îşi însuşesc şi multe cunoştinţe rituali practice.

Când eram cleric, am asistat la un maslu, la care au funcţionat trei preoţi. Până ce parohul locului a făcut — conform obiceiului — sfinţirea cea mică a apei, ceialalţi doi preoţi au cetit în taină canonul şi molitvele dela maslu. Când a fost la cetirea celei dintâiu evangelii, nu ştia, care să înceapă, îmbiându-se unul pe altul, aşa că până ce unul dintre dânşii a început: *„cu înţelepciune dreaptă“* a fost o tăcere penibilă de câte-va secunde, şi toţi oamenii din casă să uitau unii la alţii, nedumeriţi de semnele ce şi le făceau preoţii. Şi oare să nu fie pentru aşa ceva vre-o îndrumare în tipicul nostru? De sigur, că este! căci apriat să zice că: *»preotul cel dintâiu“*, ori într'alt loc să zice: *„cel mai mare“*. Iar pentru încunjurarea confuziunii de o parte, apoi de altă parte, fiind-că credincioşii sunt mai obicinuiţi cu parohul lor, nu poate încăpea nici o îndoială, că *„cel dintâiu“* are să fie parohul locului, urmând după dânsul ceialalţi preoţi după bătrâneţele ordului, nefiind iertat a face deosebire între *„teolog sistematic“* ori *„teolog moralist“*, care neosebire dacă poate să aibă loc în cauzele administrative bisericeşti, nici decât nu e la loc în funcţiunile preoţeşti. Şi iată aci avem tema pentru uniformitate! Ceea ce să poate aplica la maslu, să poate aplica şi la toate celelalte funcţiuni sacre, pe cum şi la sfânta liturgie, când celebrează sfânta liturgie, mai mulţi preoţi. Dela această normă e de a se face abatere numai cu persoanele bisericeşti, cari au un grad hierarhic mai înalt.

Ordo est anima rerum. Dacă în toate lucrurile rândul bun şi disciplina este firul conducător, atunci aceasta mai pe sus de toate se recere la funcţiunile sacre; şi ori de câte ori să îndeplineşte vre-o ceremonie de către mai mulţi preoţi, e de lipsă, ca *„cel dintâiu“* sau *„cel mai mare“* se facă un *tipic „ad hoc“* conform prescriselor rituali ale respectivei ceremonii. Negreşit că acest rând bun şi disciplină trebue să le ţină şi cântăreţii dela strană, ori din cor, căci nu e mai nepotrivit lucru, ca atunci, când iea unul cântarea din gura altuia; ci dacă sunt mai mulţi cântăreţi buni, să se formeze un cor barem în duett, fiind *unul* sau cel mult *doi* conducătorii stranelor după obiceiu. Şi aci mi-se pare la loc o mică observare. Nu ştiu cum vor interpreta unii şi alţii dintre exegeţi cuvintele sfântului apostol Pavel: *„muierea să tacă în biserică“*, dar eu gândesc, că dacă n'am putea eschide femeia, aceasta fiinţă nobilă alui Dumnezeu, ca şi ea cu glasul ei undulător să laude mărirea Creatorului, modestia însă, carea trebue să fie podoaba ei de căpetenie, nu-i permite nici de cum, ca ea să fie conducătoarea cântărilor bisericeşti, şi aceasta cu atât mai vârtos, deoarece aşa ceva în biserica noastră este neobicinuit. Ba sunt de părerea, că nu e cuviincios nici chiar pe fetiţele din şcoală a le pune să zică *Credeul* ori *Tatăl nostru,* cu atât mai puţin să cetească Apostolul, ci rola aceasta să cuvine numai băieţilor. Ori doară cetit-a careva dintre noi, ca prototipul femeilor, *cea binecuvântată între muieri,* Preacurata Fecioară Maria, Maica Domnului să fi avut rolul de cântăreaţă în biserică?

II. După acestea observări, cari ne privesc pe noi, preoţii şi învăţătorii, să ne îndreptăm puţin atenţiunea asupra poporului nostru credincios. Bogăţia ritului şi a ceremoniilor bisericeşti a influinţat atât de mult poporul nostru, în cât întreagă viaţa lui e legată de biserică, aşa că cu tot dreptul putem zice despre amândone bisericele surori, atât despre cea unită, cât şi despre cea neunită, că sunt biserici româneşti.

Mai toate funcţiunile preoţeşti, fie la ocaziuni de veselie, fie de întristare, poporul nostru le-a împreunat cu unele conveniri,

cel mai nobil: (Foarte bine!) Ce cere oare România? Ea nu vrea să năvălească în Macedonia, nici nu voeşte să dobândească influenţă, sau să-şi sporească numărul aderenţilor la frontării, nu, căci România e despărţită de teritorul turcesc, unde se comit atâtea barbarii de o parte prin regatul Sârbiei, iar de alta prin Bulgaria. România nu face cestiune, decât de limbă, de obiceiuri; ea cere ca cei 800 de mii de cetăţeni de naţionalitate română, cari locuesc în ţările supuse încă, din nenorocire Turciei, *să aibă limba lor naţională în şcoale şi în biserici;* aceştia voiesc adecă să useze de ceea-ce este dreptul elementar al fie-căruia în societatea civilizată, fără să fie arestaţi şi trimişi în exil, cum s'a văzut în ultimele persecuţiuni comise de Turci. (Bine. Bravo!)

— A zis bine sub-secretarul de stat, ceea-ce am spus şi eu în interpelarea mea, cum-că şi amintirile trebue să îndemne pe Italia a face, ca acţiunea sa în această cestiune să fie eficace. (Foarte bine.)

„În adevăr, ori cine se duce în România, recunoaşte viţa latină în caracterul, în obiceiurile şi chiar în progresele populaţiunei de acolo, ca şi în limba ei. (aplause) vede virtutea latină, de care Românii au dat în totdeauna dovadă pe câmpurile de bătălie şi pe care o arată cu onoare pe câmpul culturei. (Foarte bine.)

„Când Românii au venit la un congres în patria comună, Roma, noi i-am sărbătorit, i-am aplaudat.

„După cum le-am arătat în cuvinte, aşa trebue să le arătăm şi în fapte, *că au în noi fraţi convinşi şi hotărîţi, când e vorba de-a lupta pentru ceea ce constitue dreptul lor şi demnitatea lor.* (Foarte bine! Bravo!)

Aprobările sunt unanime.

Mulţi deputaţi, între cari şi subsecretarul de stat Fusinato, se duc de strâng mâna lui Galli.

Această manifestaţie de simpatie pentru România, a fost cu adevărat imposantă.

Confesiunea izraelită se tângue. — În adunarea generală, ce au ţinut-o la 13 Maiu în Budapesta presidenţii districtuali ai comunităţii israelite, secretarul cancelariei regnicolare israelite Dr. Mezei Ferencz, se ocupă în raportul său de situaţiunea jidovilor ungari. El se tângue, că rugările adresate de jidovime deosebitelor guverne, nu s'au bucurat de apreţiarea meritată. Statul n'a împărtăşit confesiunea israelită de atenţiunea, de care s'a făcut vrednică, şi n'a fost cu consideraţiunea cuvenită la aceea, că confesiunea jidovească se ţine de bisericile recepte după legile ţărei. Raporturile materiale ale ţărei sunt rele, corporaţiunile religioase cad sub sarcinile neproporţionate. Dispoziţiunile făcute în urma unei note economice au adus la marginea ruinei pe micii neguţători din provinţă, şi i-a făcut pribeji. Faţă de marile lupte ale confesiunei, statul este indiferent. Principiul egalei îndreptăţiri nu s'a realizat. În budgetul anului 1905 s'au luat 134 700 cor. ca ajutor pentru confesiuni, şi din aceasta pe confesiunea jidovească vin numai 51 000. Faţă cu mişcarea pentru punerea în vigoare a art. de lege XX—1848 raportul protestează contra sistemului de a împărţi ajutoare de stat pe contul confesiunei jidoveşti şi pofteşte să se valideze deplin egalitatea de drept şi reciprocitatea între confesiunile recepte. Confesiunea jidovească până acum nu şi-a primit dotaţiunea în proporţiune cu poporul său. Din cele 2 281.000 cor. rabinii religiunei jidoveşti primesc numai 20.300 cor. Se rogă, ca salarul minimal al rabinilor să se stabilească în 2400 cor.

La cele de mai sus numai atât avem de observat, că dacă nici Jidovii nu sunt mulţămiţi cu tractarea din partea guvernului, ce vor zice celelalte confesiuni şi respective religiuni recepte, cari nici pe de parte nu se bucură de favorul şi bunăvoinţa guvernului, cum se bucura confesiunea israelită, de dragul căreia s'au adus legile politice-bisericeşti?

REVISTE.

Ungaria. Încercările lui Burian au rămas fără resultatul dorit. Coaliţia representată prin Andrássy nu voeşte să conceadă nimic. Resultatul visitei lui Andrássy la monarchul nu să ştie positiv.

România. Conflictul ce s'a iscat între România şi Turcia, s'a aplanat într'un mod de tot frumos pentru Românii din Macedonia. Conflictul s'a iscat din pricina, că Turcia a deportat pe doi inspectori, din motivul, că ei ar fi agitatori printre aromânii din comuna Voguz, unde la ss. Paşti s'a celebrat serviciul divin în limba română. Intervenţia consulatului român de a pune pe picior liber pe inspectori a fost zădarnică, până când nu a păşit mai energic.

Turcia a dat satisfacţia cerută. Inspectorii de şcoală scoşi din Janina îşi reocupă posturile. Sultanul cu iradea sa dă comunelor aromâne toate drepturile cetăţeneşti, de cari să bucură celelalte comune — şi în special au dreptul de aşi puteà numi după plac inspectorii de şcoală. Se recunoaşte dreptul de a se folosi limba aromână în şcoale şi în biserici. Acesta e rezultatul, la care a ajuns România sprijinită şi de cele alalte puteri, în urma căruia elementul aromân a ajuns în drepturile lui atât de firesti.

Franţa. Din Paris vine o veste de tot interesantă, anume, că preoţimea franceză în cazul că legea despre ruptura bisericei de stat va fi votată, nu va deprinde mai mult nici un fel de serviciu divin. Se spune, că în săptămâna trecută representanţii bisericei franceze au ţinut o adunare, în care au hotărît, că preoţimea franceză nu va mai săvârşi nici o funcţie, aparţinătoare oficiului divin.

Preşedintele republicei a fost încunoştinţat despre aceasta hotărîre a preoţimei franceză. Aceasta veste a făcut o impresie de tot neplăcută asupra celor dela putere, căci în acest caz poporul, care sta cu preoţimea, să va scula contra guvernului.

---

la cari, dacă nu mai mulţi, să adună barem rudeniile şi vecinii, aşa de esemplu: la sfinţirea căsii, la cununie, la înmormântare, maslu, şi aşa mai de parte. Ori cine ce ar zice, dar acestea obiceiuri sunt bune şi frumoase şi nu e consult a' ne atinge de ele cu intenţiunea, ca poporul nostru să le părăsască; ci datorinţă sfântă avem să le păstrăm, şi păstrându-le, toată ocaziunea să o folosim, ca să-l luminăm, să nu facă risipă la ast-fel de ceremonii. Că, iubiţilor fraţi! conzervatizmul poporului este scutul neamului nostru. Acest conzervatism, care de multe ori merge până la îndărătnicie, dacă în unele provinţe poate fi rău, este însă aceea fortăreaţă nebiruită, de ale căreia ziduri să înfrâng armele duşmanilor noştri, cari atentează la legea şi limba noastră. Nu ne este aşadar permis a reforma obiceiurile religioase ale poporului credincios, ni se impune însă a şterge abuzurile împreunate cu acelea, cari aduc după sine ruină morală şi materială. Între acestea abuzuri un adevărat flagel este alcoholizmul, contra căruia preotul şi învăţătorul, respective cantorul au să lupte din toate puterile în toată vremea, dar cel mai potrivit prilej îl au spre aceasta tocmai la sfeştanii, la pomeni, şi peste tot la funcţiunile sacre. Ce vom zice oare, dacă chiar şi preotul şi învăţătorul se vor dimite a bea cu un păhar mai mult? Să nu fie! Că cu cuvântul putem mişca inimile credincioşilor spre îndreptare, dar cu exemplul îi vom atrage către noi, ca să ne imiteze, dacă nu sunt cu totul incorigibili, de cari, durere, încă avem mulţi.

Sus inimile! fraţilor, să lucrăm în viia Domnului, să luptăm pentru luminarea şi moralizarea poporului spre a-l conduce la bunăstare pe pământ şi la mântuirea de veci în ceriu, şi atunci şi noi vom avea îndestulire aici şi respiată vecinică dincolo.

Întru cât voiu fi satisfăcut aşteptărilor iubiţilor şi veneraţilor fraţi, nu ştiu, una însă o ştiu, că din convingerea sufletului meu, cu intenţiune bună am facut aceste puţine observări asupra vieţii noastre pastorali; a căror ţântă este, ca să ne îndemnăm noi înşine, şi unul pe altul la recunoaşterea frumseţii neîntrecute a ritului şi ceremoniilor noastre bisericeşti; iar aceasta frumseţă numai prin executarea promptă şi uniformă să poate menţinea, păstrând totdeodată şi obiceiurile poporului nostru, din cari ne vom ţinea de datorinţă a şterge abuzurile dăunătoare.

Şi dacă prin acestea câte-va cuvinte voiu fi făcut cât de mic serviţiu, fie spre întărirea sfintei noastre biserici şi spre mărirea numelui dumnezeescului ei întemeiător, a Domnului nostru Isus Hristos. Amin.

Atanasie P. Bologa
preot în Lupeni.

FLORICELE DE CÂMP,
schiţe uşoare. De **A. C. DOMŞA**
Preţul 1 coroană.

Peregrinajul la Mânăstirea Prislopului.

Cum s'a anunțat în unul din numerii trecuți, Duminecă s'a făcut vestitul peregrinaj la Mânăstirea Prislopului. Preasfințitul Episcop Dr. Vasile Hossu a sosit în gara dela Piski Sâmbătă d. a. însoțit de redactorul nostru și soția sa. Aci îl aștepta canonicul Nestor, advocatul Dr. Gavril Suciu cu dna, pretorii Ianza și Bernat, cari salutară pe Ilustr. Sa de bun sosit. La gara din Hațăg era adunată o mulțime de preoți și popor, cari prin graiul simpaticului protop. al Grădiștei *Nic. Muntean* descoperiră sentimentele lor de neîntrecută bucurie văzându-l sosit în mijlocul lor. Ilustritatea Sa răspunse viu emoționat. Precedați de călăreți lungul convoiu de trăsuri porni spre Hațăg. La întrarea în oraș se ridicase o poartă triumfală, unde îl salută în numele poporațiunii căpitanul de poliție. În piață, lângă frumosul edificiu al bancei „Hățăgana" se ridică o a doua poartă de verdeață și Episcopul e salutat cu multă căldură de Paul Oltean, înv. pens. curator bisericesc. La poarta bisericii noastre îl întimpină distinsul vicar al Hațăgului *Dr. Iacob Radu,* presentându-i crucea și evangelia spre sărutare. Întrați în biserică în fața altarului Vicarul îi adresează câteva cuvinte adânc simțite. Arhireul în toate răspunsurile sale dă espresia osebitei bucurii ce simte văzându-se în mijlocul turmei sale, a cărei fericire i-a fost concrezută din mila Celui preaînalt. În drumul spre casă îl întimpină parohul catolic care îi presintă crucea spre sărutare. Întrând în biserică Episcopul rostește în taină o scurtă rugăciune și apoi ieșind din biserică, intră în casa vicarială. După o pausă scurtă primește visitele feliuritelor corporațiuni. Sara se aranjază în onoarea înaltului oaspe un frumos conduct cu torțe și harnicul adv. *Dr. Victor Bontescu* în cuvinte pline de dulceața graiului românesc îl salută cu o vorbire plină de celea mai înălțătoare sentimente. În răspunșul său Episcopul îndeamnă cu tărie pe toți să se alipească cu toată încrederea de sf. Biserică, păstrătoarea adevărată a limbei și datinilor strămoșești.

A doua zi la 6 oare Il. Sa pleacă spre Mânăstire. Ceriul înorat stângea râvna multor credincioși, cari doriau să ieie parte la peregrinaj. Cu toate acestea la 9 oare când Ilustr. Sa ajunse la Mânăstire colinele din fața ei erau pline de miile credincioșilor veniți unii din mari depărtări ca peregrinii, cam 200. veniți pe jos dela Orăștie sub conducerea protop. *Dr. Valer Frențiu* și a altor 4 preoți. De abia sosit acolo se înșiră și Preasf. Sa între preoții, cari deja de mult, ascultau mărturisirile credincioșilor.

Sta liturgie s'a celebrat afară sub ceriul liber pontificând Ill. Sa Episcopul, asistat de 22 preoți și 2 diaconi. La sfârșitul sftei slujbe Arhiereul suit pe o colină vorbește miilor de credincioși despre Preasf. Fecioară, carea pururea este gata spre ajutorul nostru. Atâta fericire puteai ceti în ochii și fața plină de blândețâ a preaiubitului părinte, care să vedea în mijlocul alor mii de oameni, — și atâta îndestulire și mângâiere în chipurile simple ale credincioșilor, cari nu să puteau îndestul sătura ascultând cuvântarea plină de dulceață și sfântă credință a Păstorului lor. După predică să făcu sfințirea apei și Ilustr. Sa stropi însuși pe toți cei presenți. Slujba dumnezească să sfârși de abia după 2 oare. Luni d. p. Episcopul merge la Clopotiva și de acolo la Boutar și cercetând câteva parohii merse la Caransebeș spre a cerceta pe Preasf. Episcop Popea, și deacolo apoi își continuă calea mai departe spre Lugoș. Cine ar putea spune fructul spiritului al acestor peregrinaje și sentimentele de înălțare a credincioșilor văzând față în față pe Păstorul lor!

Noutăți.

Din dieceasa de Lugoș. *Nicolae Fabian* vicenotar și arhivar consistorial a fost numit administrator parohial în Coșteiul-mare, distr. Lugoș. *Victor Boca* la Păncinești, distr. Ulpia-traj. — *Aurel Iechim,* paroh în Budinț, distr. Buziaș, a fost trecut în deficiență și în locu-i numit *Emil Degan,* oficial diecesan. — *Romul Barbescu,* paroh în Cârnești a repausat la April n. în anul 53 al etății și 31 al preoției și *Vasile Petroviciu,* preot pensionat în Coșteiul-mare, la 2 Maiu n. — escrie concurs pentru ocuparea parohiei Zabran, distr. Timișoara. Venitele 2473 cor. 56 fil.

Dela Făgăraș Congregația comitatensă întrunită ieri pentru alegerea vicecomitetului, a ales pe protonotarul comitatens *Alexandru Bele,* candidatul Românilor. Așa dar primul vicecomite român, de n'ar fi singurul!

Prelegeri poporale cu skiopticonul. Dumineca trecută, în 21 a. l. c. s'a ținut conform programului, prelegere cu skiopticonul în comuna Tür, despre pomărit. Sala de propunere dela școala noastră de acolo, ori cât de spațioasă ar fi, n'a putut cuprinde pe țăranii doritori de a asculta prelegerea și de a vedea chipurile așa de clar proiectate, despre pomărit. Directorul prin o vorbire de introducere, arată importanța pomăritului, precum și foloasele materiale cari le aduce acest ram al economiei la alte neamuri, în vremea ce la noi pomicultura este aproape cu totul neglesă. Dl *Dr. Chețian* începe apoi prelegerea, comentând în graiu poporal, pe înțălesul tuturor, icoanele referitoare la pomicultură. Cum însă oameni erau prea mulți și nu au încheput cu toți deodată, sala s'a golit, pentruca să dea loc la alți oameni, să asculte și prelegerea carea s'a repetit. Preotul local d. *Păcurariu* mulțămește în cuvinte alesă comitetului pentru bunăvoință și osteneală, iar d. prof. *Precup* îndeamnă într-o vorbire caldă pe săteni să se ocupe de aci înainte și cu pomicultura, aprobat și aclamat de săteni, cari au urmărit cu interes forte viu toate prelegerile. Din Blaj au participat: directorul desp. *I. F. Negruțiu, Dr. A. Chețian, Gavr. Precup, Dr. E. Solomon, Emil Vlasa, Eugen P. Păcurariu* și secretariul *Al. Ciura.*

Iubileul „Reuniunii române de muzică" din Sibiu. Reuniunea aceasta își va serba iubileul de 25 ani dela înființarea sa la *8 Iunie a. c. st. n.* La acest iubileu vor fi invitați toți foști membri ai reuniuni, binevoitorii ei și reuniunile și corurile românești din patrie. Programa va fi următoarea: *Joi* la 8 Iunie a. c. nou *(Ziua Înălțării Domnului)* la oarele 11 a. m. *act festiv* cu cântări și cuvântare ocazională. — În aceiași zi seara mare *concert festiv.* A doua zi și eventual și în zilele următoare reprezentarea operetei poporale române *Moșul Ciocârlan* de Tudon de Flondor. Programa detailată să va publica la timpul său.

Convocare. Despărțământul Făragu al Reuniunei înv. gr.-cat. din Arbideceza de Alba-Iulia și Făgăraș conf. §-lui 21 din „Statute" și 9 din „Regulament" își va ținea adunarea de primăvară la 5 Iuniu n. 1905 în sala de învățământ a școalei gr.-cat. din *Teaca,* la care sunt invitați P. T. membri, precum și toți doritorii de progresul învățământului poporal.

Petreceri. Am primit: Invitare la maialul, ce se va aranja la gimnasiul superior fundațional din Năsăud, Duminecă în 28 Maiu n. 1905 în grădina gimnasială. Venitul curat este destinat pentru fondul de rechisite dela gimnas.

Dare de samă și mulțămită publică. Tinerimea română gr.-cat. din Așchileul-mare a aranjat în 2 Mai a. c. o reprezentațiune teatrală cu care ocaziune venitul curat adunat e 70 cor. Suprasolviri au incurs dela următori. Sp. D. Dr. Simion Tămaș advocat în Hida 16 c. 80 fil. A. Fodor prot în loc 1 c. 40 fil. Hegedűs László not. în Șimleu 1 c. 20 fil. Sulyszki Lászlo not. în loc 1 c. 20 fil. Liblich József propr. în loc 60 fil. Fischer Jacob 60 fil. Ciurdar Mitru 40 fil. Branca Vasilie, Dl not. Fehér Kristoff, Dl Derebeski Lugoj iurist, Dl George Bucșa învățător, Varga Simionesc, Dumitraș Onuț, Chinea Vasilie câte 20 fil. Moldovan Simion 60 fil. Dinafară a incurs dela: P. O. D. Ioan Moldovan protop. în Așchileul-mic 2 cor. Petru Forna propr 1 c. Vasile Borgovan preot în Sinte 2 c. Dumitraș Ioan 1 c. Pentru cari primească cele mai sincere mulțămiri. Aschileul-mare 1905 7 Maiu. *Comitetul.*

Necrolog † *Maria Popoviciu* născ. *Podoabă,* văduva preoteasă, mângâitoarea a multor întristați, Luni în 22 Maiu 1904 la oarele 11 a. m. în etate de 80 de ani împărtășită cu ss. sacramente, după lungi și grele suferință a încetat din viață. Rămășițele pământești ale mult iubitei și neuitatei defuncte s'a așezat spre eterna odihnă Mercuri în 24 l. c. la 1 oară d. a.

† *Valeriu Vârf,* preot gr.-cat. în Archiud, distr. Fărăgău, în al 27-lea an al etății și al 3-lea an al preoției și al fericitei sale căsătorii după un morb îndelungat și greu, împărtășit cu ss. taine ale muribunzilor și-a dat nobilul său suflet în mânile Creatorului în 24 Maiu 1905.

În veci amintirea lor!

AVIS!

În prăvălia de coloniale, — manufactură, — modă, — boială și oleiuri a Dlui AUREL I. NICOLESCU din Tulhgeș (Gyó-Tölgyes) să caută un băiat din familie bună ca învățăcel. Preferiți sunt cei cari poșed toate trei limbele patriei, — ajunge însă și limba română și maghiară. Informațiuni detailate la Redacția foii.

A apărut: a V. ediție

ACATISTERIUL sau carte ce cuprinde în sine rugăciuni pentru pietatea fiecărui creștin. Revăzut și completat. — În rugăciuni această carte e un adevărat mărgăritar sufletesc, o carte foarte potrivită pentru fiecare. — Costă leg. 1 cor. + 10 fil. porto.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

O RĂPIRE MISTERIOASĂ.

(Continuare)

„Ești prea afabilă“ reflectai eu tot așa de încet. „însă totuși nu pot să primesc, ca dta să ostenești atât de mult pentru un străin.“

Mâna ei micuță tremura într-a mea, însă nu răspunse nimic, ci alergă cu grabă înainte. Deodată să opri. „Trebue să băgăm de seamă,“ zise ea cu o întonare ciudată, „căci în apropierea noastră să află o prăpastie înfricoșătă, care, pe un timp întunecos ca acesta, de sigur a înghițit pe mulți călăreți rătăciți.“

Mă cuprinsă un simțământ, ca și când aș fi scăpat dintr'un pericol mare; ce fel de pericol a fost acela, am înțăles numai mai târziu.

După un ceas bun, am ajuns la o colibă, în care locuia un tăietor de lemne cu soția sa. Larugarea noastră, ne lăsă înlăuntru, pentru a ne odihni până dimineața. Bravii oameni făcură un foc bun, ca să ne încălzim și să ne uscăm hainele cele plouate. În curând corpul meu fù recreat, și simțându-mă în siguranță, m'am pus să observ pe mântuitoarea mea, carea stând lângă foc, cerca să-și ordineze părul frumos. Numai acum am văzut cum să cade, cât era de tinără, avea, cel mult 16 ani. și totuși, câtă energie ascundea în sine această statură sveltă și delicată. Fără de păsirea ei în fața celor doi bărbați grosolani, poate că mi-s'ar fi întâmplat vre-o nenorocire, care numai prin curajul ei a fost împedecată.

Să înțălege că i-am mulțămit călduros pentru ajutor, însă dânsa refuză orice mulțămită. „Mi-am făcut numai datorința,“ zise ea simplu, „și sunt vesălă, că mi-a succes. Dacă însă vreai să te areți recunoscător,“ adause ea trăgânând. „atunci te rog a păstra tăcere despre cele întâmplate în casa noastră“

Cuvintele ei deșteptară în mine o suspițiune, așa că instinctive mi-am dus mâna la buzunarul vestei. Bancnotele erau dispărute. Lola văzù mișcarea mea, însă nu arătă nici o neliniște și întrebă: „Ai perdut ceva? Poate că vei afla, ce cauți, în pardesiul dtale.“

Am urmat sfatului, ei. și într'adevăr, bancnotele să aflau în pardesiu.

„O bucată lipsește,“ mumură ea, „valoarea nu i-o știu, însă o jertfă mică a fost absolut necesară.“

„Admir precauțiunea și presența de spirit ce ai dovedit-o, și trebue să mărturisesc, că dta ești cea mai nobilă și mai bravă fată, din câte am văzut în viață.“

Ea respinse lauda, roșindu-să. „E primul caz, că au încercat așa ceva,“ esplică ea, cu ochii plecați. „Bani au mai luat ei câte odată, însă nici odată n'au amenințat viața cuiva. În noaptea aceasta însă au fost hotărîți să facă și lucrul acesta, fiindcă printr'o gaură din păretele odaei dtale te-au observat, cum ai scos banii la iveală. Acest lucru le-a amețit capetele, au luat hotărîrea, să te omoare, și apoi dimpreună cu calul dtale, să te prăvălească în prăpastie, pentruca, la caz când ai fi fost găsit, lumea să creadă că ți-s'a întâmplat o nenorocire. Din fericire i-am auzit cum să înțălegeau la olaltă, și pe când mergeau ei în grajd, ca să pue șeaua pe cal, eu am grăbit la dta, să te trezesc. A fost neapărat de lipsă ca să ieau bancnotele la mine, căci altminteri n'ai fi fost sigur de viață. Acum ți-am descoperit totul, însă te rog a nu uita, că ei sunt tatăl și fratele meu.“

„Nu avea nici o grije, nu-i voiu trada.“

Ea-mi multămì, surizând cu tristeță.

„Ai o soarte grea,“ zisei eu într'un târziu, „și viața dtale trebue să fie tare tristă.“

Ochii ei negri să ațintiră asupra mea. „Sunt născută ca să sufer,“ răspunse ea încet, „însă nu ca să iau parte la crimă.“

M'a cuprins mila, auzindu-o vorbind astfel. Ce trebue să sufere sărmana ființă, trăind la olaltă cu un astfel de tată și frate!

„Spune-mi, ești silită —“ întrebai eu cu compătimire, însă ea mă întrerupse cu vehemență: „Nu! nu! Sunt anumite lucruri, cari disoalvă toate legăturile naturale. Eu nu-s legată de ceva, ce ar aduce rușine asupra capului meu, și pentru aceea nici odată nu mă voi mai reîntoarce la casa aceea.“

„Dar unde vreai să mergi?“ întrebai eu, aruncând o privire asupra îmbrăcămintei sale sărăcăcioase. „Ce ai de gând să începi? Ești încă atât de tinără.“

„Adevărat că-s tinără, însă sunt tare Nu trebue să se îngrijească nimeni pentru mine.“

Cu aceste conversația noastră, încetă; când însă în dimineața următoare am aflat-o în culină. cetind într'o carte, al cărei cuprins ea, în etatea și poziția sa socială, nu-l putea înțălege, am urmat unui impuls momentan și am întrebat-o dacă nu cumva dorește, să cerceteze vreun institut de educațiune.

„Oh!“ suspină ea, „nu știu ce aș da, ca să pot învăța aceea, ce știu alte fete.“

Am socotit în mine, că aci nu numai că era ocaziune ca să mă pot arăta recunoscător către mântuitoarea vieții mele, ci ca să fac și un lucru bun față de o sărmană ființă omenească, carea pentru mine s'a lăpădat de ai săi și acuma stătea între străini, fără de nici un ajutor. Îmi era permis? puteam să las fata în starea sa părăsită? Nu era datorința mea, ca să mă îngrijesc pentru viitorul Lolei? După o consfătuire mai lungă cu dânsa, în care timp am avut să lupt tare mult cu mândria ei, deoarece nu voia să primească nici un ajutor din partea mea, — în sfârșit ne-am înțăles, ca îndată — ce mi-va fi cu putință, să o introduc într'un pensionat din apropierea Londrei, pe a cărui directoară din întâmplare o cunoșteam. Până atunci dânsa voia să-și caute un loc de serviție, pentru a-și câștiga ceva bani, cu cari să-și cumpere cele mai de lipsă.

(Va urma.)

Păstorul sufletesc și săvârșirea funcțiunilor sacre.

(Continuare și fine).

Câte lucruri bune nu s'ar putea face prin o uniformă purcedere și observare a dispozițiunilor bisericei din partea preoților. Azi multe din datinile rele ar fi numai cu memoria existinței de odinioară, iar nu din ce în ce să prospereză în rău cum sunt d. e. pomenile, priveghiurile morților și altele trecute de mult preste scopul și misiunea lor originală creștină și degenerate de multe ori în motive de beutură și scârbă, după cum foarte frumos ne arată Dr. A. Grama în Foaia bis. 1884 (p. 296 urm. și 309 et. urm.) — Azi n'am mai umbla ca cerșitorii strângând în traistă *„mila“* creștinilor la sfințirea de case, la pomene, la umblarea cu crucea la Bobotează, lucruri, — după starea de azi a lumei, — încompatibile și detrăgătoare preoțimei și cărora, acuma e timpul suprem să le zicem: *„Vivite felices, quibus est peracta fortuna jam sua!“* — Afară de aceea prin indulgința preoților câte datini pii nu să prefac și azi în lucruri nesuferibile. — Un obicei foarte frumos și creștin este ridicarea restignirilor pe lângă drumuri, cari cu ocaziunea ridicărei să binecuvântă de preoți. Indulgința preoțească este și aici cauza de majoritatea chipurilor acestor restigniri în loc să escite pietate în privitori produc aversiune și un fel de șcandalizare, când vezi cu ce icoană schilodă, cu ce caricaturi și schimonosituri, reprezintă creștinii azi pe Mântuitoriul Christos și încă în locuri publice, ca cei necredincioși să aibă mai bun motiv de hulă. Preoții trebue să explice poporului, că pentru atari chipuri să nu-și deie bani; să nu le conceadă absolute a le așeza în locuri publice denegând a priori binecuvântarea lor. (Vezi Dr. Rat. Inst. drept. canon. pag. 632.)

Tot asemenea să denege preotul servirea s. liturgie în sărbările superstițioase, sub a cărora sarcină atât de grea să află și azi poporul nostru și în aceste zile va porni întâiu preotul oameni săi la lucru.

La botez preotul prin esplicările și lămuririle recerute va scoate din us datina cea rea de a pune copiilor nume numai Ioan și Maria, sau alte nume foarte usitate în parohie, așa că mai târziu, ca să poți cunoaște un om, trebue să-l numești cu numele tată-so și cu a moșu-so ori doară chiar și strămoșu-so, cu câte 4—5 nume, abstrăgând dela aceea că identitatea numelor e cauza principală a numelor de batjocură, de ocară, cari nu sunt compatibile cu creștinismul. Copiii, cât să poate, necondiționat să capete nume de ale sfinților, sau dacă părinții insistă pe lângă nume păgân, atunci preotul să-i pue și un nume de sfânt, care să-i fie patron. Nu va concede preotul, să funcționeză ca nași indivizi păgâni sau de altă religiune ori confesiune, dar nici păcătoși publici, căci cum ar putea aceștia asigura viața creștinească a nou botezatului. Va căuta preotul a împedeca punerea apei sfințite în covățica, unde spală scutecele copilului. Specialmente va griji, ca copii să se boteze cu posibilă grabă, iar nu după luni de zile.

Dator este păstorul sufletesc a denega fără nici o considerare murdară căsătoria respective cununia mirilor, cari nu sunt în stare a satisface postulatului din Titl. IV. Sect. I. Cap. III. § 35. Concil. prov. II. Blaj 1882, care pofteşte sub greutatea împedecarei căsătoriei cunoştinţa rugăciunilor şi a adevărurilor de credinţă.

Cine poate pofti viaţă morală, creştere religioasă a fiilor, respect faţă de Dumnezeu şi legea lui dela aceia, cari să căsătoresc fără aceste cunoştinţe? Cine e de vină, că din o mică laxitate la vedere, să ruinează generaţiuni intregi în reşpectul religios, deoarece nime nu poate, respecta şi venera aceea, ce nu cunoaşte?! Să ne mai plângem apoi, că din zi în zi în poporul nostru scade sâmţul religios şi e aplicat spre câte şi mai câte vitii, cum este de esemplu şi acela, că azi preoţii nu mai au respectul de odinioară?? Şi cu toate acestea în puţine locuri să observă cu scrupulositate dispuseţiunea această salutară!

Maliţia, îndărătnicia şi încăpăţinarea păcătoşilor vor încerca ce e drept, aşi răsbuna asupra preotului pentru zelul şi energia ce‖ o desvoltă, dar marea majoritate a celor buni va fi apărătorial lui, iar timpul şi conştiinţa păstorului va aduce şi pe cei răi la calea adevărată. Ca întărire în privinţa aceasta păstorul are cuvintele Mântuitoriului (dela Ev. Ioan XV. 18) *„De vă ureşte pe voi lumea, ştiţi că pe mine mai înainte decât pe voi m'a urît. De aţi fi din lume, lumea ar iubi pe al său!“*, iar apostolul Pavel (Gal. I. 10.) *„De aşi plăcea numai oamenilor, n'aşi fi serv a lui Christos.“* *„Bine, serv bun şi credincios, preste puţine ai fost pus, preste multe te voi pune; întră întru bucuria Domnului tău!“* (Mat. 25. 23) *„Pe servul cel netrebnic aruncaţi-l în întunerecul din afară“* (Mat. 25 30.) *„De mă iubeşte cineva, va păzi cuvântul meu, şi Părintele meu îl va iubi şi vom veni la el şi vom face locaş la el.“* Ioan XIV 23. şi apoi, dacă Dumnezeu e cu noi, cine va fi contra noastră!? iar s. Ignaţiu scintil. *„Cel ce să teme tare de oameni, nici odată nimic nu va face pentru Dumnezeu.“*

Iată câteva şi foarte puţine cuvinte despre tema propusă. Ca să scrii per longum et latum ar trebui să faci volume întregi. Prea sarcivă şi foarte mare răspundere stă pe umerii noştri aşa că trebue să fim înzestraţi cu mare forţă, ca să ne schimbăm. *„Atâte şi aşa de multe sunt obligaţiunile preoţilor,* zice Magistrul de mare pietate Avila, *încât cine ar împlini numai şi a treia parte din ele, ar fi de toţi ţinut ca sfânt, precând dacă el s'ar îndestuli numai cu atâta, n'ar putea scăpa de gheenă“* iar Ezechil (XXXIV) zice: *„iată eu însumi preste păstori, vei cere turma mea din mânile lor!* De aceea zice şi S. Ioan Crisostom (Hom. III. act apost.) *„Nu altmintrelea grăesc, decât cum simţesc! Nu cred că să vor putea mântui mulţi preoţi, ci mult mai mulţi vor peri; nu din altă cauză decât că lucrul pofteşte o nisuinţă mare“* iar s. Gregoriu M. (Hom. 27 în evang.) adauge *„deoarece primim, ce e drept, oficiul preoţesc însă lucrul oficiului nu-l îndeplinim!“* şi Apostol Filip (II. 21) aduce ca cauză a perirei împrejurarea, că preoţii *„caută toate cele ce sunt ale lor, nu acelea ce sunt ale lui Isus Christos!“*

Ce are dară să facă preotul în faţa atâtor greutăţi? Dela cine să poată primi armele necesari, pentruca să poată învinge? A bună seamă, că dela oameni nu, ci singur numai dela Dumnezeu. *„Ajutorul meu dela Domnul, celce a făcut ceriul şi pământul... Domnul te va păzi pe tine, Domnul îţi este ţie umbră preste mâna ta cea dreaptă.... te va păzi pe tine de tot răul, păzîva sufletul tău.“* Ps. 120. *„Cu cât lucrurile sunt mai depărtate, cu atâta mai tare trebue a spera în Dumnezeu, căci ajutorul lui Dumnezeu acolo e mai mare, unde lipseşte cele omeneşti* zice s. Ignaţiu Scintil. (Apophtegm. sacr.) — În mijlocul atâtor furtune şi valuri, ancora scăpărei noastre numai Dumnezeu poate fi »*Ceice sperează în Domnul îşi vor schimba puterea, vor primi aripi ca şi vulturul; vor alerga şi nu se vor osteni, vor umbla şi nu vor greşi!“* zice Isaia XL.

Dacă Domnul mă paşte, nimic nu-mi va lipsi. Celce a ales cele slabe, ca să rusineze cu ele pe cele tari, ne va întări şi pe noi, ca să-i putem servi întru dreptate. *„Drept aceea, iubiţi mei fraţi,* zice Apl. la Corinteni I. 15. 58. *fiţi tari, neclătiţi sporind în lucrul Domnului totdeauna. ştiind, că osteneala voastră nu este deşeartă în Domnul,“* ci cu cât e mai mare şi mai grea, cu atâta e mai bine răsplătită. *„fieşte care va primi plata sa după osteneala sa!“* I. Cor. III. 8.

Aleagă-şi dară alţi părţi pământene şi tempurane, în cari să se desfăteze, partea noastră fie Domnul; bea alţii plăceri mortifere, partea păharului nostru fie Domnul! (S. Augustin în ps. 15.) Să fim *„ca neşte arbori plantaţi pe lângă ape curgătoare, să aducem fruct în timpul nostru învăţând de a împreuna ambele: nevinovăţia vieţiei şi învăţătura!“* (S. Augustin de vit cler.) *Să ne desbrăcăm cu totul de omul cel vechiu şi simţirile noastre să le facem nouă“*. S. Apostol Pavel Rom. XII. 2. *„şi de serveşte cineva, să servească, ca din putere, care o dă Dumnezeu“* I. Petru IV. II. Astfel, când va veni Păstorul păstorilor să ceară din mânile noastre turma încredinţată (Ezechil) să putem zice cu Isaia (V. 3. 4.) *„Acuma dară, voi locuitorii Ierusalimului şi bărbaţii Iudei, judecaţi între mine şi între via mea. Ce este, ce ar fi trebuit să fac măi mult viei mele, şi nu i-am făcut!““*

Sâniosif în 10 Iuliu 1904.

Stefan Buzila,
preot.

Dare de samă şi mulţămită publică.

(Continuare şi fine.)

D. Datca 5 cor. A. Fărcaş subjude r. 5 cor. I. Olariu casar 5 cor. S. Şerban not. cere. 2 cor. M. Zomonita 2 cor. Dr. I. Petruţiu cand. adv. 2 cor. G. Ţânţariu 2 cor. N. Opreanu 2 cor. I. de Orbonaş 2 cor. G. Oprea ppresb. 2 cor. I. Ciuciu com. 2 cor. G. Socaciu com. 2 cor. Teodor Istier înv. 2 cor. E Varga 1 cor. toţi din M.-Ilia. Dr. Iosif Gall mare proprietar Lucareţ 20 cor. Octavian Feier esp. la conz. Arad 2 cor. I. Petrişor preot Ocişor 2 cor. Mihail Veliciu adv. Chişineu 10 cor. Mateiu Voilean asesor conz. Sibiu 10 cor. Samuil C. Cupsa ppresb. Cupşeni 10 cor. Dr. M. Cristea asesor. conz. Sibiu 2 cor. Dr. G. Proca secr. conz. Sibiu 2 cor. Manasiu Iar preot Piski 2 cor. „Crişana“ int. de cred. Brad 100 cor. I. Gomboş preot Abrud-sat 1 cor. Ios. Morariu ppresb. Dobra 3 cor. 40 fil. I. Sârb preot Roşcani 2 cor. S. Olariu Tisa 3 cor. N. N. 2 cor. Muntenescu 2 cor. N. Gostaie prop. 2 cor. P. Hădău preot 1 cor. E. Şuiaga preot 2 cor. T. Roşu înv. Dobra 1 cor. I. Şuiaga preot 1 cor. A. Opreanu hotelier 60 fil. L. Vraciu contabil Dobra 1 cor. „Albina“ fil. Braşov 40 cor. M. Rişcuţa locotenent Arad 10 cor. I. Draia preot Tomnatec 3 cor. „Sentinela“ inst. de cred. Satul-nou 30 cor. C. Biro preot Herendeşti 12 cor. Dr. B. Preda adv. Câmpeni 5 cor. R. Furdui ppresb. Câmpeni 5 cor. Dumitru Goia preot Sohodol 5 cor. C. Cotişel preot Certege 5 cor. „Doina“ inst. de cred. Câmpeni 5 cor. I. Poruţiu preot Bistra 2 cor. I. Nicolae preot Albac-Arada 2 cor. N. Oneţ preot Peleş 2 cor. N. Cotişel primar Certege 2 cor. „Olteana“ inst. de cred. Viştea-inf. 20 cor. P. Ilieş ing. Constanţa (România) 24 cor.

Tuturor binefăcătorilor le esprimăm profundă mulţămită.

Brad. 31 Martie 1905.

Comitetul aranjator:

Dr. Pavel Oprişa, preşedinte. **Dr. I. Radu,** secretar. **A. Bratu,** casar.

Mihail Stoica, controlor.

Bibliografie.

A apărut

„Sămănătorul“ Revistă Literară. Anul IV. Nr, 19. N. Iorga. — Lipsă de loaialitate. St. O Iosif. — Visul lui Ştefan cel Mare. Vasile Pop. — Mai tare ca iubirea (nuvelă). I. M. Marinescu. — Privegherea (poesie.) M. Sadoveanu. — Floarea-Ofilită (roman.) Eug Boureanul. — Primavară (poesie). Cronică. N. Iorga. şi I. Scurtu. — Despre noii membri ai Academiei Române, trei volume de nuvele, broşura d-lui Haret. „Chestia ţărănească“ „Cuvântul adevărului“ „Familia“ „Convorbirile literare“ „Luceafărul“ „Şezătoarea“ „Noua revistă universitară“ „Şcoala“ despre conferinţa d-lui D. Onciul şi broşura anonimă „Bulgarii şi noi“. Numărul 20 bani.

BIBLIOTECA UNIREI.*)

1. **Benhur** saŭ zilele luĭ Mesia, de Levis Walace, 2 v. . . 2·90
2. **M. Eminescu.** Studiŭ critic . —.90
3. **Câte-va momente** din începuturile bisericeĭ rom. de C. Auner . . . . —.20
4. **Nume de familie** la românii din Ungaria, de A. Viciŭ. . —.12
5. **Din viéţa luĭ I. Micul** de M. Străjan . . . . —.16
6. **Albertina.** Povestire de Dr. V. Bojor. . . . —.30
7. **Cestiuni din dreptul bis. unite** p. I. II. . . . . 3·40
8. **Cele doue feţe ale lumiĭ** de Nicu . . . . —.30
9. **Ziua Deşteptării** de Aurel Fodor . . . . —.16
10. **Cele două conştinţe,** pieză teatrală în 5 acte, trad. de Simion Zehan . . . —.40

*) Aceia, cari vor comanda de odată toţi 10 Nrii, ĭi primesc cu 6·10 cor. în loc 8·84 cor.

Editor şi redactor răspunzător:
Aurel C. Domşa.

Cea mai bună apă minerală.

Recomandată de cei mai buni medici

Aduc la cunoștință onoratului public, că singur eu pot servi cu apă de:

(12) 5—5

RÉPÁTI

cea mai escelentă și sănătoasă apă minerală.

Blaj, Salamon Sinberger.

Recomandată de cei mai buni medici

Cea mai minunată și sănătoasă apă minerală.

(5) 5—52

Iulius Erös.

Sibiu (Nagyszeben) str. Cisnădiei 3.

Tot felul de oroloage, juvaere din aur și argint, — tăcâmuri din argint, recuisite de aur și argint pentru biserici.

Cel mai mare deposit din Ardeal

Mare deposit de **sticle măritoare, ocheane și binocle**

Comandele se execută numai pe lângă rambursă.

Reparările se execută prompt și eftin.

Cumpăr eventual schimb cu cel mai mare preți curent obiecte vechi de aur și argint și petri scumpe.

La cerere trimit franco și gratis Prețcurent ilustrat.

Nr. 3016. F. Orologiu cilindru remontoir din ***argint,*** cu acoperișuri duple de o construcție puternică și trainică, ***costă 7·50 coroane.***

La esposițiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

Antoniu Novotny

în Timișóra-Fabric

(22) 32—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea de noŭ a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregi armonióse, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provĕdute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întórce cu ușurință în orî ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o latură prin aceea ce sînt mântuite de creparc. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, carî sînt provĕdute în partea superiórĕ — ca violina — cu găurĭ după figura *S* și pentru aceea aŭ un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, **așa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unuĭ clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiŭ.** Mai de parte se recomândă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre **preadjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut** — ca și spre turnarea de **tóce de metal.**

Preț-curanturĭ ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

AVIS!

Am onoare a aduce la cunoștință P. T. Public că în **atelierul meu de tinicherie** să pregătesc, conformu cerințelor timpului de azi, tot soiul de lucruri în această branșă, și anume: **tot feliul de lucruri de tinichia** (badog) **acoperișuri din tinichia duplă cu aprobarea comisiei de edificare, cade de scăldat,** precum: și tot feliul de lucruri pentru culină.

Să facĭ atent O. Public cu deosebire la **repararea stropitoarelor de peronosporă.**

Comandele și reparaturile din provincia să execută iute și bine.

A să adresa la

Ignatz Ebel,

tinichigiu în Blaj (Balászfalva.)

(15) 2—2

EDICT.

Ioan Șanța din T. Sarauad comitatul Selaj, care de doi ani incoace petrece în locuri necunoscute, prin aceasta este provocat ca în termin de un an și o zi să se prezenteze în fața oficiului protopopesc din Santâu (Tasnád-Szántó) în cauza procesuală de divorț vincular, intentat lui din partea soției sale din T. Sarauad Iuliana Macarie. — la din contră procesul se va pune în curgere și fără dânsul.

Santâu 9 Maiu 1905.

Demetriu Coroian,

(14) 3—3 protopop gr.-cat. în tractul Sarauadului.

Fala fiecărei econome
e a avea o cafea bună.
Cafeaua
Kneipp de malță a lui »Kathreiner«
nar trebui să lipsească,
dela pregătirea cafelei zilnice, din nici o bucătărie.
o o o
Să se ceară numai în pachete originale cu numele
»KATHREINER«.

Rumân. I b. 1905.

(48) 10—20

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul:
Pentru monarchie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., ½ an 9 frc., ¼ an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fie care Sâmbătă.

Unirea

Insertiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia, să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei in Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XV. Blaj 3 Iunie 1905. Numărul 22.

Puncte de orientare.

— Articol din afară. —

IV.

(Cn.) Este lucru cunoscut. că toate evenimentele mari pe noi ne află nepregătiți. Scriem polemii peste polemii. de multe ori câte despre un lucru neînsămnat. ba chiar de râs, numai aşa din mâncărime de a scrie. Causelor mari, vitale le dăm prea puţină atenţiune. Cu cause la aparinţă mici, dar aievea destul de însămnate, nici nu ne batem capul. Aşa este causa *statisticei* pentru toate lucrurile, cari privesc bisericele şi şcoalele noastre

Cine şi-a bătut capul până acum să ştie câtă sumă face darea reg. anuală a credincioşilor nostri din întreaga provincie mitropolitană? Apoi că cu câte procente contribuesc credincioşii anual pentru trebuinţele bisericeşti scolastice?

Iacă toate acestea protestanţii le au şi le corectează din an în an, şi aşa apoi ei pot sta faţă ori cu cine şi pot arăta ori şi cui, că atâtea şi atâtea procente după dare contribuesc credincioşii lor spre scopuri bisericeşti-şcolastice.

Ei bine! dar o asemenea statistică să fie lucru aşa de greu de compus, cât să nu ne mai apucăm nici odată de ea? Eu din contră cred, că nu e un lucru greu; numai să începem odată. La început va fi mancă, defectuoasă în unele privinţe; dar cu timpul se va perfecţiona.

Unii poate vor fi nedumeriţi cu privire la modul, că cum să se facă? Iacă părerea mea şi aici.

Este ştiut, că în fie-care an parohii compun anumite coalele periodice despre starea parohiei, numărul sufletelor, a pruncilor de ambe sexele obligaţi la şcoală, etc. cu totul vre-o 10 coale. Acum oare nu s'ar puteà adauge la acestea încă o coală, care se cuprindă statistica din cestiune? În această coală într'o rubrică să se însemne darea reg. a anului, respective a tuturor credincioşilor din acea parochie. Apoi ar veni rubrica dărilor pentru trebuinţele bisericeşti-şcolastice. Lecticalul şi zilele de lucru (dacă sunt) în bani; suma stolelor într'o sumă; contribuiri la plata învăţătorului, repartiţia proprie pentru biserică şi şcoală etc.

Acestea ar trebui să le înainteze fie care paroh protopopului până la un anumit termin, care apoi compunând într'o sumă datele din toate parochiele tractului le va susterne consistoriului; care la rândul său asemenea sumându-le din întreaga arhidieceză resp. dieceză, le ar face cunoscute din an în an pe calea publicităţii. Acesta nu ar fi un lucru greu şi ostenicios nici pentru parohi, nici pentru protopopi şi nici în Consistoare nu ar înmulţi aşa tare lucrul.

Pentru parohi ar fi mai greu de constatat darea reg. Dar şi aici se pot ajuta; că doară în fie care sat este colector de dare şi din tabela de dare a aceluia poate scoate datele de lipsă pentru statorirea dărei reg. a credincioşilor săi. Cu privire la contribuirile credincioşilor pentru preot în bani sau naturale, se pot ajuta cu fasiunea pentru congruă din 1896, care coală trebue să fie la fie care parohie.

Dările credincioşilor pentru învăţători şi repartiţiele pentru biserică şi şcoală le ştie fie care paroh.

Aşa în forma aceasta ar fi tare uşor a compune o statistică pentru întreagă provincia mitropolitană şi a şti cu siguritate, că cu câte procente contribuesc credincioşii nostri pentru scopuri bisericeşti-scolastice!

Este vrednică de laudă stăruinţa, cu care lucră protestanţii din cler şi mireni, pentru ridicarea bunei stări materiali şi morali a preoţimei lor. Cum se silesc a le asigura preoţilor lor o posiţie cât de avantagioasă prin acordarea de plăţi bune şi înfiinţarea de fonduri de pensionare! Căci abia s'au întregit salarele lor la suma de 1600 cor. amăsurat art. de lege XIV. din 1898. şi iacă păşesc cu un paş mai de parte şi cer quinquenale şi ajutor însămnat pentru fondul lor de pensionare! Apoi nu e mirare, că preoţii lor îs stimaţi, văzuţi; deoarece aşa e astăzi lumea. Ai salar bun, eşti situat bine materialminte? toţi te stimează; ai salar mic, ori eşti sărac? toţi te desconsideră. Până şi învăţătura se cumpăneşte după avere.

Dar ne mai interesează pe noi Memorandul din cestiune a protestanţilor şi din alt punct de vedere. Cum se lucră la ei în tăcere, fără sgomot şi cum se interesează de causele bisericeşti-şcolastice chiar şi mirenii; ba se pare că în asta privinţă fac mai mult ca preoţii!

La noi de ani de zile se vorbeşte despre o adresă la parlament în causa întregirei salarelor preoţeşti sau prin congruă sau prin ajutor dela stat după norma art. de lege XIV. din 1898. Spre acest scop s'a convocat sinodul arhidiecezan, care şi acum este în permanenţă, dar despre resultat nu auzim nimic. În diecesa Gherlei înainte cu 3 ani o conferinţă a preoţilor din 5 tracte a cerut dela Consistor convocarea unui sinod diecezan în cauza aceasta, la care s'au alăturat aproape toate tractele din dieceza respectivă; şi resultatul nimic. Mai târziu apoi preoţii înşi-şi au compus şi susternut o adresă la Ministru, în care cer estinderea art. de lege XIV. din 1898. şi asupra preoţimei gr.-cat. Despre resultat însă nu auzim nimic; se vede, că şi asta s'a înglodat. Apoi nu-i mirare că sunt cuprinse sufletele de un pessimism, aşteptându-se mai mult la rău, decât la bine.

Şi acum a trage o paralelă între ei şi între noi, mai nici nu îndrăznesc. Suntem de parte unii de alţii aproape ca ceriul de pământ. Ei *pretind* aducerea de legi noue coercitive pentru respectarea drepturilor lor autonomice. Noi nu îndrăznim nici *a ne ruga* pentru ocrotire. Ei au autonomie, între marginile căreia pe întrecute lucră mireni şi clerici pentru propăşirea bisericei şi înflorirea instituţiunilor bisericeşti. Noi

Babeş-Bolyai Central University Library Cluj

nu ne putem întruni regulat nici în sinoade diecezane. Credincioşii lor uşuraţi de sarcinile contribuirilor directe bisericeşti-scolastice. Credincioşii nostri îngreunaţi de abia le mai pot suporta! Preoţii lor bine salarisaţi, şi mâne poimâne cu drept de quinquenale şi pensiuni grase. Preoţii nostri, de cum să viseze de quinquenale şi pensiuni grase, dar şi de congruă puţină speranţă pot să aibă, căci congrua, se vede, s'a înglodat.

O politică sănătoasă şi cu sorţi de izbândă presupune curaj, precauţiune, orientare şi prevedere în viitor. Unde nu sunt acestea, acolo mai bine nu s'ar face politică; căci făcându-se, mai mult strică de cât direge.

Să se orienteze deci cei chemaţi şi se lucre cu insistinţă! Doresc, ca întâmplările, ce se prevăd, să nu ne afle nepregătiţi. Iar articlii aceştia i-am scris şi cuprinsul Memorandului bisericelor protestante l-am făcut cunoscut, nu pentru ca se dau directivă în politica noastră bisericească, fără ca se servească în viitorul apropiat ca puncte de orientare în activitatea noastră.

Exposiţie etnografică şi istorică culturală la Sibiu.

(Continuare.)

Desp. D. Ocupaţiunile agricole.

Secţ. VII. Agricultura.

(§. 26.) 1. Cultura pământului şi a plantelor. Această secţiune va cuprinde următoarele obiecte de interes etnografic. româneşti: carul, căruţa, carul cu două roate, (aceste cu toate părţile lor, între cari şi jugul), plugul, rotilele, grapa, tăvălugul, etc,

2. secerea, lemnul de legat, coasa cu grebla, ş. a.

3. îmblăciii, grebla cu colţii mari, vânturătoarea, mătura (felezuitoarea), ciurul, ferdela veche, mierţa veche, copul (de lemn), coşul, ş. a;

4. râşniţa. moara, tocila, peatra de plăcinte ş. a.

5. sapa, coşerul de nuiele (pentru păstrarea cucuruzului);

6. coasa, tiocul, nicovala, ciocanul, cutea, furca, grebla, etc.;

7, meliţa, hechila, peptinii cu dinţii mici, peria, furca de tors simplă, furca cu roată, fus, rischitor, vârtelniţe, alergătoare, mosoară, sucală, coş de urzit, ţeve, suveică, spată, zimţi, cot, războiu (cu toate părţile sale), piuă de haine şi de oleu.

Secţ. VIII. Economia vitelor.

(§. 27.) Această secţiune va cuprinde colecţiuni de următoarele obiecte:

a) staul, şură, şop, coteţ etc. (de nuile),

b) furcoiu, lopată, roabă, scară, ş. a.;

c) hamuri, frâne, căpăstru, funii, scară de încălecat, ţeseală, perie, biciu de cânepă biciu de pele, ş. a.;

d) şuştar, hurdoiu de ales untul, etc.;

e) troacă de adăpat vitele, troacă de porci, troacă de pâne, iesle, etc.;

f) instrumente întrebuinţate la facerea cârnaţilor, etc., apoi frigare, ş. a.;

g) colecţiune de numiri de vite, de oi, de cai, de câni, etc.

Secţ IX. Cultura grădinei.

(§. 28.) 1. Să va prezenta: *Legumăritul* prin instrumente de lucrat grădina, ca arşeul (dacă s'ar mai află numai la vârf de fer), udătoare, grebla, ş. a.

2. *Pomăritul:* prin următoarele obiecte: cosor, răzuitoare de pomi, coşer de uscat poame, teasc pentru facerea mustului de poame, ş. a.: şi

3. *Cultura florilor:* prin oale de flori, ş. a.

Secţ X. Cultura viilor.

(§. 29.) Această secţiune va cuprinde următoarele obiecte: cosor, cadă, bute, butoiu, ciubăr, bot, lemn de călcat (zdromşit strugurii), sac de călcat, curcubetă, vadră veche, cânceu, instrumente pentru probarea vinului, căldăruşe de fert rachiul (mistem vechiu), etc.

Secţ. XI. Pădurăritul.

(§. 30.) 5. Săcure, topor, firez, plută, joagăr, etc.

Snecţ. XII. Stupăritul.

(§. 31.) Aici să vor expune: coşniţă de nuiele (de curpen, răchită, alun, paie, papură din trunchiu de lemn şi de scândură,) instrumente de retezat stupii, teasc de stors mierea şi ceara, vase pentru ferberea cerei, vase de păstrat mierea, etc.

Secţ. XIII. Cultura vermilor de mătasă.

(§. 32.) Va cuprinde: instrumente pentru cultura vermilor de mătasă.

Secţ. XIV. Industria agricolă.

(§. 33.) In această secţiune să vor prezentă corfe de poame, de struguri, de gunoiu şi pentru alte trebuinţe (din nuiele), leagăn din nuiele, coşuri de căruţe (din nuiele), leagăn de lemn, huiţ (pentru culcarea copiilor în câmp); vase de lemn: ciubară, troace, ş. a.; rogojini, corfe de mână. de pâne, ş. a. din papură; pălării de paie; jucării de copiii.

Secţ. XV. Păstoritul.

(§. 34.) Va cuprinde următoarele colecţiuni de obiecte de interes etnografic românesc:

1. O stână (în miniatură) şi obiectele cari îi aparţin:

a) mobilar: scaun, masă, icoană, cruce, ş. a.;

b) vase: căldare, ciubăr, putini, găleţi, strungăreţe (ulcele), crintă, străcurătoare (de lână) ş. a;

c) unelte: linguri, cuţite, foarfeci pentru tuns, semne pentru înfierarea vitelor, clopote, ş. a.;

d) alte obiecte: arme de ale ciobanilor, bâtul, gluga, cojocul, fluerul, biciul, cremenea, amnar, iască, opaiţ, ş. a.

2. *Strunga* (din nuele) cu toate părţile sale (în miniatură.)

*

(§. 35). Reuniunile şi tovărăşiile agricole din Sibiu, Orăştie, Caransebeş etc., vor fi invitate să

BCU Cluj / Central University Library Cluj

FEUILLETON.

Crâsnicul şi fetiţa lui.

(Din Haltrich: Deutsche Volksmärschen aus Siebenbürgen.)

Un crâsnic sărac avea cinci-spre-zece copii şi nimic de mâncare; în una din zile luă din organe slănina, ce şi-o păstra acolo domnul părinte, şi o mâncă mai toată cu copiii lui; cea din urmă bucăţică însă o tăiă în fâlinţe mici, luă pe cei doi sfinţi de pe altar, îi postă în mijlocul bisericei şi făcu un focşor lângă ei şi apoi fugi la domnul părinte şi strigă: „Domnule părinte, domnule părinte! amândoi sfinţii vă mânâncă slănina în biserică; haidaţi, de vedeţi, cum o frig!“ Popa se grăbi repede acolo, luă sfinţii şi într'o mânie îi aruncă în foc, de arsără. „Nu-mi veţi mai mânca voi slănina!“ strigă popa îndestulit; dar curând după aceea se căi, de ceea ce făcuse într'o pripă. Dumineca era aproape, şi afară de aceea, era vorba că trece pe acolo regele şi vine şi la biserică. „Tu eşti de vină!“ zise popa către crâsnic, „de nu erai tu, eu nu ardeam sfinţii; acum vezi ce-i de făcut? alteum e vai de tine!“ „Domnule părinte“, zise crâsnicul, „nu vă supăraţi nimic; vecinii dtale. Andreiu şi George, sunt oameni buni şi de omenie, ei îţi vor face plăcerea şi or sta colo pe altar în loc de sfinţi.“

Acesta era un sfat foarte cuminte şi popa rugă pe cei doi vecini să-i facă atâta îndemână. Dumineca des de dimineaţă vin ei, îmbrăcaţi frumos cum fuseseră cei doi sfinţi şi se postară în locul sfinţilor celor arşi. Norod veni mult la biserică şi era îndesuială mare; în urmă veni şi regele şi se începu serviciul bisericesc.

După un timp privi unul din sfinţi pe fereastră şi zise vecinului său: „auzi, cumetre, vaca mea ştiu că trăeşte acum bine cu napi din grădina ta!“

Când auzi cela vorbele aceste, uită unde este şi ce este, sări îndată jos şi o tuli afară pe uşa sacristiei (eclesiarchului). Celalalt însă se cugetă: „el îţi decuiă vaca într'o mânie“, şi huzdup şi el jos şi cară-te băiate! Norodul şi regele erau nimiţi şi nu ştiau, cum se întâmplă aceste. După biserică întrebă regele pe preot: „ce-i cu sfinţii, de ce fug unul după altul? Aşa ceva nicăiri nu mi-s'a întâmplat să văd!“ Iar popa respunsă: „Hm, domnule rege, biserica noastră li-se pare sfinţilor prea mică şi prea urâtă. de mult nu mai puteau sta aci, dar se siliră, le era ruşine de dta, rege.“

Acesta fu un răspuns înţelept dela popa. Şi regele crezu, că toate-s aşa, şi că aceasta e o minune, un semn pentru el şi el îşi deschisă mâna cea milostivă şi dând preotului o sumă mare de bani, îi zise: „cu aceştia vă ziditi o biserică mare şi frumoasă, să nu se mai ruşineze sfinţii a sta în ea, şi vedeţi să fie gata, până mă întorc iar pe aci.“ Poporul fu foarte vesel şi zidi numai decât biserica. După ce fu gata, lăsară să scrie de-asupra uşei: „*Noi trăim fără grijă!*“

Apoi se întâmplă că iară veni regele şi visită biserica cea nouă şi-i plăcu tot, ce văzu acolo şi chiar sfinţii stau acum la locul lor şi nu se mai ruşinau; dar sentinţa cea de de-asupra uşei îl supără şi-şi cugetă: „Aşteptaţi numai, că vă fac eu vouă grijă!“ Apoi zise: dacă în timp de patru-spre-zece zile nu-mi veţi spune, care-i sunetul cel mai frumos, care-i cântarea cea mai frumoasă şi care-i piatra cea mai frumoasă, atunci las de vă taie capul la toţi!“

Acum începu în adevăr mare năcaz şi grije pe capul bieţilor oameni. şi nu-şi putură ajutora nici într'un chip. Crâsnicul însă avea o fată înţeleaptă; când auzi ea despre porunca cea strașnică a împăratului, spuse tatălui ei aşa: „N'avea nici o grije, tată, că nu-i cine ştie ce lucru mare, ceea ce cere dela noi regele; cel mai frumos sunet e sunetul clopotului, cel mai frumos cântec e cântecul îngerilor şi cea mai frumoasă piatră e piatra înţelepciunei.“

După ce trecu timpul de 2 săptămâni, veni regele şi toţi oamenii trebuiră să vină înaintea lui şi începând dela popa şi dela primarul şi până la bietul crâsnic, fie-care trebui să dee răspuns înţelept la cele trei întrebări ale regelui; dar regele nu fu mulţumit nici cu un răspuns până veni rândul la crâsnic; iar după ce îşi dădu şi crâsnicul răspunsurile, zise regele: „aşa este, ai nimerit răspunsurile cele mai potrivite. numai cât aceste răspunsuri înţelepte nu sunt eşite din capul tău. De nu-mi spui numai decât, cine te-a învăţat să-mi răspunzi aşa, te închid în celarul cel mai afund de sub turn.“ Iar crâsnicul spuse că uite, el are o fată înţeleaptă şi ea l-a învăţat.

„Aşa?“ răspunse regele. „voiu să văd, dacă în adevăr e atât de înţeleaptă. Du-i

expună: publicaţiunile lor, foi, cărţi, anuare şi colecţiunile lor de obiecte de interes etnografic.

(§. 36.) Despărţămintele Asociaţiunii de asemenea vor fi recercate a înzestra aceste secţiuni (VII—XIV) cu obiecte mai caracteristice de pe teritorul lor şi în deosebi despărţămintele Săliştе şi Mercurea (respective comunele Săliştе şi Poiana) vor fi învitate deosebit să înzestreze şi aranjeze despărţământul păstoritului.

(§. 37.) La fiecare obiect se va arăta numele lui, cum e folosit de popor.

Obiecte de interes etnografic sunt celea lucrate de popor şi nu de meseriaşi (specialişti.) Astfel de obiecte să ni-se trimită. Cu cât obiectele sunt mai vechi şi aproape sau chiar eşite din folosinţă, cu atât ele sunt de mai mare valoare etnografică, s. e. feşnic de lemn, cumpene de lemn, încuietoare de lemn, ş. a.

De valoare etnografică mai mare sunt obiectele lucrate cu ceva artă, s. e. cruci, beţe, juguri. furci de tors ş. a. încristite.

(§. 38.) Obiectele mai mari se vor expune *în miniatură* sau fotografiate, s. e. stâna, strunga, joagărul, piua, şura, grajdul, etc : iar cele mai mici să vor expune în mărimea lor obicinuită, s. e. secerea, îmblăcii, răşniţa, meliţa, etc.

(§. 39.) Pentru ilustrarea *obiceiurilor* împreunate cu diferitele lucrări agricole vor fi expuse obiecte, vestminte (costume) ori cel puţin fotografii cari au un rol oarecare în aceea ocaziune, ş. a.:

a) la secerіş: crucea de grâu, etc.; de asemenea

b) obiecte întrebuinţate la *cules de vii ;*

c) paparuda, etc.

(§. 40.) Cu aranjarea acestui despărţământ se încredinţează membrii secţiunii economice cu locuinţa în Sibiu, cari vor cere şi concursul Reuniunii de agricultură din Sibiu.

(Va urma.)

Esamenele. — Am ajuns din nou timpul când factorii nostri educători, dimpreună cu şcolarii. ne dau samă despre munca obţinută în agrul educaţiunei noastre în cursul unui an scolastic.

Datorinţa noastră ar fi, că cu aceste ocasiuni fie-care să grăbim a lua samă şi socoteala pe de o parte acelora, în mânile cărora este depusă creşterea tinerimei noastre, pe de alta copiilor nostri. Dar câtă nepăsare păgubitoare se arată prin comunele noastre, trebue să ne cuprindă îngrijire.

Nu vreau să ating învăţământul superior, unde mulţămită celor în drept se ţine samă despre educaţiunea bine întocmită, dar nu aşa stăm cu instrucţia populară. Aci sunt foarte multe scăderi de îndreptat, aci este mult de lucru. ca se putem duce învăţământul în calea progresului.

Una dintre principalele greşeli, că nu putem da un paş mai hotărît în sporiul învăţământului elementar ori popular, este nepăsarea părinţilor. Această nepăsare odată stirpită, învăţământul va fi desrobit.

Când sătenii nostri vor începe să preţuiască folosul învăţăturii. atunci nimic nu poate opri drumul bun al înaintării, la pardosirea cărnia obosim de doue veacuri. cu foarte puţin sporiu. dar multe cheltueli.

Când sătenii nostri vor lăpăda nepăsarea de astăzi. atunci preoţii şi învăţătorii, cari consideră de clacă învăţământul, vor fi constrinşi la muncă, căci nu vor fi suferiţi ca să fie servitori leneşi în via Domnului, cu plata şi sudoarea fiilor sufleteşti.

Din aceste resultă, că toţi cei chemaţi să căutăm acel mijloc ori leac sănătos, ca să stârnim în popor interesare faţă de învăţământ. Lucrul va interesa în primul rând pe cei buni, cari doresc progres, cari se obosesc pentru deşteptarea poporului. cari pe lângă toate aceste nu pot ajunge acolo, unde doresc ori sunt nemulţumiţi. ba chiar mâhniţi de nepăsarea părinţilor.

Mijlocul cel mai puternic şi uşor de împlinit, pentru stirpirea indiferentismului ori nepăsării poporului faţă de învăţământ sunt esamenele de probă ţinute cu solemnitate în zilele de sărbători.

Vorbesc din esperinţă. În doue parochii am avut să mă lupt cu nepăsarea, ba chiar ura poporului faţă de şcoală. În primul loc la cel dintâiu examen abia am putut aduna din 70 şcolari 14 la esamenul de finea anului, în a doilea din 80 vre-o 20, tot cam aşa a fost şi cercetarea prelegerilor în cursul anului.

În al doilea an a păstorirei ne-am înţeles cu învăţătorii, ca pe şcolarii, cari vin la şcoală regulat, să-i învăţăm şi deşteptăm cu mare îngrijire. La capetul anului şcolar am vestit poporului, că în sărbătoarea ce cade înainte de ţinerea esamenului de către protopop, vom ţinea noi senatul şcolar esamen public, unde sunt chemaţi toţi sătenii; dar mai vârtos părinţii, cari au copii la şcoală.

Esamenul de probă a atras la şcoală o mulţime de curioşi din popor. şi dintre părinţi după putinţă. Cele văzute şi auzite în şcoală, au început a se desbate prin sat şi a face fel de fel de tălcuiri şi comentări asupra celor auzit. Repetind procedura în anul al doilea, mi s'a duplicat numărul şcolarilor, aşa că la al patrulea esamen cu puţină escepţiune toţi şcolarii obligaţi erau de faţă. De atunci învăţământul a luat curs îmbucurător.

De această procedură mă folosesc aci şi leacul este foarte eficace pentru stirpirea nepăsărei.

R.-Cristur, 1905.

I. Costin,
paroh.

---

aceste doue fire şi-i spune să-mi facă din ele o cămaşă şi o pereche de ismene!"

Crâsnicul merse supărat spre casă cu cele doue fire şi-i spuse ficei sale porunca regelui: „Vai de capul tău, draga mea, uite ce poruncă straşnică a dat regele!" Iar fata scoase din măturâ doue găleje şi i-le dădu tătâne-său zicând: „Nu te teme. tată; du aceste regelui şi-i spune să-mi facă din ele un războiu şi o roată de tors, c'apoi îi fac cămaşa şi ismenele."

Când auzi regele răspunsul fetei. zise: „a naibii fată!" Dar luă numai decât o oală de lut, fără fund şi zise crâsnicului: du-o numai de cât fetei tale şi-i spune că am poruncit să-i coasă fund. dar aşa ca să nu se cunoască firul!"

Crâsnicul merse supărat acasă şi spuse fetei sale porunca regelui. Iar aceea îi răspunse: „Fi bun tată, mergi cu ea la regele şi-i spune că l'am rugat se o întoarne pe dos. că şi ciobotarul întoarce pe dos ciobotele. când le coasă."

Şi merse bietul crâsnic. ce se facă, şi spuse regelui vorbele fetei, iar regele când auzi, zise: „Hm. a naibei fată!"

Apoi se cugetă puţin şi zise crâsnicuini: „Nene, să mergi de loc şi să spui fetei dtale, că numai de cât să vină aici la mine: nici călare. nici pe jos, nici în car, nici în căruţă. nici pe drum, nici pe de lături. nici îmbrăcată. nici desbrăcată. nici cu cinste. nici fără cinste."

Acum merse crâsnicul şi mai supărat către casă, că era şi ostenit de atâta umblat în coace şi în colo, şi spuse fetei sale porunca regelui. Dar fata râse una lungă şi zise: „O. bată-l norocul! Las' numai pe mine, tată, nu fi supărat nimica. c'o se fac eu ceva. se iasă lucrul la cale cum doreşte el!" Apoi luă doue farfurii scufundoase şi între ele puse doi vespi vii. După aceea îşi desbrăcă hainele şi se îmbrăcă într'un sac de pescuit, merse în curte. scoase din staul ţapul şi se sui cu un picior pe ţap şi cu unul ajungea pe jos. de păşia cu el alăturea cu ţapul, şi ast-el cu farfuriile în mână purcese la împăratul. Când ajunse acolo. cum o zări împăratul, zise: „O bată-te norocul!" şi de abia aştepta să vază cinstea — necinstea. Ridică deci o farfurie şi atunci zbâr! sburară vespii şi ast-fel a fost cinste-necinste.

Regele îşi gândi: „Una mai cuminte nu afli tu în întreagă împărăţia ta" şi luă pe fata crâsnicului de muiere. dar îi spuse verde: în trebile lui de judecăţi să nu se amestece, că de va cuteza să se amestece, o alungă dela sine. Fata crâsnicului făgădui că nu se va amesteca şi aşa se cununară şi trăiră în pace multă vreme.

Dar într'o zi, pe când regele era dus pe câmp la vânat. veniră la curtea regelui doi inşi certându-se şi cerură dela regina să-i împace. Amândoi fuseseră în noaptea trecută la moară. unul cu carul cu boi şi altul cu trăsura cu iepe şi una din iepe a fătat peste noapte; mânzul însă era sub carul cel cu boi, când s'au sculat ei. Unul din cei doi pricinaşi poftia, ca mânzul să fie al lui, că e dela iapa lui; celalalt însă poftia ca al lui să fie, de oare ce sub carul lui îl aflară.

Regina râse şi zise: Bărbatul meu va face dreptate. numai se vină acasă; acum însă trebue să aşteptaţi o leacă, până ce vine din câmp, unde-i dus la pescuit printre sămănături.

Omul cel cu carul cu boi râse la auzul acestor vorbe şi zise: „Cum pot să fie în sămănături peşti?" Iar regina-i răspunse: „Aşa bine. cum putu şi un car de boi făta un mânz!" Acum pricepu el, ce prostie mută era în capul lui şi merse ruşinat şi nu mai pofti mânzul.

Dar când veni regele dela vânat şi află cele întâmplate, merse la nevasta sa şi-i zise: „pe lângă toată părerea de rău, trebue să mergi dela mine, căci nu ţi-ai ţinut jurunînţa şi te-ai amestecat în judecăţile mele. Din milă către tine însă nu te dudnesc cu mâna goală, ca dela o casă pustie: ce ai tu mai drag în casa asta, poţi luа cu tine; dar înainte de revărsatul zorilor, trebue să fi dusă de aci!"

Regina se gătă până în de sară; când se puse însă la cină pentru cea din urmă dată cu bărbatul ei, îi zise: „lasă-mă să mai ciocnesc odată păharul cu tine;" într'aceea ea schimbă păharele, fără ca el se bage de samă, ea luă păharul lui şi lui îi dete păharul ei, în care pusese ceva picuri adormitoare. Regele ciocni cu plăcere păharul cu nevasta sa. şi numai decât căzu într'un somn adânc. Regina îl vâri numai decât într'o ladă mare şi trimise lada acasă la tată-s'o. la crâsnicul; ea încă merse numai decât, numai îşi căută mai întâiu caierul şi-l duse cu sine. După ce ajunseră în căsuţa tătâne-seu, scoase afară pe regele şi-l culcă în pat. iar ea se puse la capul lui şi toarse toată noaptea (în orig. germân spune că a împletit = strickte) şi-l privighia, şi regele durmi bine toată noaptea şi avu visuri frumoase. Când se deşteaptă îşi deschise ochii şi zise: „Unde-s eu?" Iar soţia lui răspunse: „La mine, scumpul

CORESPONDINȚE.

Dela Oradea-mare.

Oradea-mare, 30 Maiu 1905.

Mama noastră dulce, Roma, și-a manifestat din nou iubirea sa față de noi, fii Romei, față de provincia noastră mitropolitană gr.-catolică de Alba-Iulia și Făgăraș. Preafericitul Părinte Papa Piu X. cu breveа sa apostolică ddto 2 Maiu a. c. pe Ilustrissimul și Reverendissimul Domn **Dr. Augustin Lauran,** Prelat Papal, Canonic-abate și vicar general episcopesc de Oradea-mare, s'a îndurat preagrațios a-l numi *Protonotar apostolic ad instar Participantium.* Și de oare ce, precum știut este, Capul actual al bisericei, care și-a defipt „omnia reformare in Christo", pe calea Congregațiunii Sacre a Riturilor a hotărît, ce fel de insignii au drept să poarte deosebiții dignitari, și conform Decretului Congregațiunii amintite Protonotarii apostolici au dreptul de a purta cruce de aur pectorală atârnătoare pe un gâitan violaceu, dar numai atunci, când săvârșesc o funcțiune bisericească; Nunciul Apostolic din Viena, Principele di Belmonte, cu scrisoarea sa ddto 13 Maiu a. c. Nr. 1230. a comunicat noului protonotar apostolic, că Sfântul Părinte, voind a remunera meritele lui strălucite, și supunerea lui spontanea Decretului S. Congregațiuni a Riturilor din 14 Dec. 1904. (de observat, că Dr. Augustin Lauran, de cum avuse știre despre acest Decret, depusese crucea de aur pectorală ce o purtase până aci după obiceiul abaților din patrie), în mod special i-a permis a purta cruce pectorală de aur atârnătoare pe catenă de aur, și încă nu numai atunci, când sevârșește funcțiune bisericească, ci și *extra functiones, chiar așa ca episcopii.*

Această distincțiune extraordinară, până acum unică în felul său în provincia noastră mitropolitană, ba chiar foarte rară în întreaga biserică catolică, sfântul părinte a acordat-o lui Dr. Lauran la propunerea Ilustrisimului Domn Dr. Demetriu Radu, episcop gr.-cat. român de Oradea-mare, care știe apreția meritele adevărate, și în acest chip frumos și-a arătat recunoștința sa înaltă față de Vicarul său, care cu o sîrguință de fer îl sprijinește pe Dânsul în munca grea a cârmuirii diecezei sale vaste.

Decretele referitoare, cari în copie urmează mai la vale, le-a predat noului protonotar apostolic Ilustrisimul Domn Episcop însuș în Dumineca trecută, în 28 Maiu a. c., în biserica sa catedrală cu o vorbire preafrumoasă, în care a accentuat, că preoții Domnului, cari în biserica sa se disting cu virtute și cu știință, sunt vrednici să se ridice la ranguri înalte, să fie în chip deosebit cinstiți; a relevat meritele deosebite ale vicarului său, a căror veste a ajuns până la Roma, și s. Părinte, Papa Piu X, s'a îndurat preagrațios a-l numi pe Dânsul Protonotar Apostolic ad instar Participantium; apoi a ordonat să se cetească Decretele. După ce s'au cetit acestea în limba originală latină, și în traducere românească, noul Protonotar Apostolic urcă amvonul, și în o scurtă, dar bine simțită vorbire își exprimă mulțămita sa Episcopului său pentru acest nou semn de iubire, și dă expresiune alipirii sale necliutite către stâuca puternică, pe care e zidită biserica lui Christos, către următorul sfântului Petru, către Capul văzut al bisericei, al cărui imperiu se estinde dela mare până la mare, dela o margine a pământului până la cealaltă.

La 1 oară d. m. Ilustrisimul Domn Episcop a dat în onoarea noului Protonotar Apostolic un prânz splendid, la care au luat parte toți preoții din gremiu, și inteligința română. La prânz s'au rostit multe toaste frumoase. Episcopul felicită pe noul Distins. Dr. Lauran mulțămește. Revers. Domn canonic Moise Nyes, mulțămește Episcopului în numele Capitulului Catedral pentru noua distincțiune exoperată Canonicului Lauran, a cărei splendoare se revarsă asupra capitulului întreg. Au mai ținut toaste frumoase Domnii Iosif Roman și Iosif Vulcan. Deosebit plăcut ne-a impresionat toastul frumos al Domnului Iosif Vulcan, care a toastat pentru Papa Piu X. care în acest chip și-a arătat iubirea sa față de noi românii greco-catolici.

La 4 oare d. m. într'o sală frumos decorată a seminarului domestic, în fruntea căruia stă noul Distins de un șir lung de ani, s'a dat un concert al tinerimei seminariali și elevilor preparandiali cu un program, care în toate punctele sale a succes excelent, pentru care se cuvine toată lauda vice-rectorului seminarial Claris. Dr. Georgiu Miculaș, care a aranjat toate cu gust și cu tact. Sala era ticsită de lume, de lume românească, care cu aplauze frenetice a remunerat toate producțiunile tinerilor debutanți. La sfârșitul producțiunilor Episcopul a ținut o nouă vorbire, întru felicitarea Rectorului acestui institut; a schițat momentele de frunte ale înființării acestuia, clemența tronului ces. reg., care a înființat acest institut, ca să se crească aici tineri greco-catolici români; apoi se întoarce către tinerime, către elevii seminariali și către elevii preparandiali, fiitorii dascăli ai poporului, și cu cuvinte de foc, ce aprindeau inimile tuturor ascultătorilor, i-a îndemnat la iubire și venerațiune către superiori, și la împlinirea conștiențioasă a datorințelor ce-i așteaptă pe dânșii în viață, ca pe fiii neamului nostru iubit să-i învețe la religiositate, la iubire de neam și de patrie. Vorbirea a fermecât pe toți, a fost adesea subliniată de aplauze furtunoase, și la sfârșitul ei toată elita inteliginței noastre a alergat la Ilustrul Arhiereu, să-l felicite. Uralele de *să trăiască,* la adresa Episcopului, și a noului Proto otar Apostolic nu mai voiau să se sfârșească.

După sfârșitul concertului numeroșii oaspeți au cercetat localitățile și grădina frumoasă a seminarului; s'au delectat în frumoasele exerciții de gimnastică a elevilor seminariali și preparandiali, și au petrecut mult timp între pereții acestui institut de Dumnezeu binecuvântat, de care abia se puteau despărți. Așt-fel s'a terminat această zi frumoasă, a cărei memorie va fi tipărită în inimile celor prezenți mult, mult timp.

—*n* — *ț.*

Copia. Nro 1230. Nos Januarius Granito Pignatelli ex Principibus Di Belmonte [illegible] Apostolicae Sedis Gratia Archiepiscopus Edessen apud Sacram Caesaream et Regiam Majestatem Apostolicam cum potestate legati a latere Nuntius Ordinarius. Dilecto Nobis in Christo Illmo ac Rmo Duo Dri Augustino Lauran. Protonotario Apostolico ad i. p. et Magno Varad. Rumenorum Vicario Generali Salutem in Domino sempiternam. Sanctissimus Dominus Noster Pius Papa X. praeclara ampiitudinis Suae Rmae merita *et spontaneam erga Decretum S. Rituum Congregationis de die 14 Decembris 1904 laudabilem submissionem et obedientiam paternae suae benevolentiae remuneratione ac praemiis rependere volens,* Illmi ac Rmi Episcopi Magnovaradinensis supplices preces libenter excepit, et Dominationi Tuae crucem pectoralem auream ex chordula pariter aurea pendentem etiam extra sacras functiones, *prout Episcoporum jus est,* gerendi privilegium benigniter concessit. Eadem Sanctitas Sua mandatum mihi dedit hoc decretum Suo nomine et auctoritate exarandi, non obstantibus Constitutionibus et Ordinationibus Apostolicis sive Sacrae Congregationis SS. Rituum Decretis ceterisque contrariis quibuscumque. Datum Vienae ex Aedibus Nuntiaturae Apostolicae, die XIII. Maji anni MCMV † I. di Belmonte Nuntius Apostolicus m. p. (L. S.)

Copia. Pius PP. X. Dilecte Fili, salutem et aplicam benedictionem. Eximia pietatis virtutumque christianarum ornamenta, quibus enites, nec non merita singularia, quae Antistes Magni-Varadini Rumenorum apud Nos amplissimis verbis commendavit persuadent Nobis, ut te ad honorificum ecclesiasticae dignitatis gradum evehamus, qui quantum *tu apud Nos gratia valeas, luculenter testetur.* Quare te a quibusvis excommunicationis et interdicti, aliisque ecclicis sententiis, censuris et poenis si quas forte incurreris, huius tantum rei gratia absolventes et absolutum fore censentes, *his Litteris te Protonotarium Apostolicum ad instar Participantium, sed non e numero Participantium, facimus, constituimus, renuntiamus.* Tibi propterea, dilecte Fili, concedimus omnia et singula jura, privilegia, praerogativas, honores, indulta, quibus alii eodem titulo aucti, ex ultima praesertim Constitutione de Protonotarium Collegio edita, cuius exemplar tibi tradi jussimus, utuntur et fruuntur. Praecipimus tamen, ut prinsquam humodi beneficio pertrui incipias, coram Decano Protonotariorum Apliorum Participantium, si Romae adsis per te, si non, per legitimum procuratorem tuum fidei professionem emittas, solitum praestes fidelitatis debitae juramentum, ceteraque serves quae praescribuntur. Non obstantibus contrariis quibque. Datum Romae apud s. Petrum sub annulo Piscatoris die II. Maii MDCCCCV. Pontificatus nostri anno secundo. Alois. Card. Macchi m. p. (L. S.)

---

meu"; și-i povesti toată întâmplarea, cum adecă ea și-a luat — din mila lui — ce aveà mai drag și mai scump în casa.

„O, scumpa mea!" zise regele; tu ești de o mie de ori mai bună, de cum ești de cuminte!" Apoi o duse iară acasă în palata lui și-i dete dreptul de a fi ea stăpână în casa lui. Ni-se zice, că de atunci își susțin muierile dreptul de a fi ele stăpâne în casă.

Trad. de

† Ioan Pop Reteganul.

FLORICELE DE CÂMP,

schițe ușoare. De A. C. DOMȘA

Prețul 1 coroană.

Sinoadele protopopești.

— *Districtul Roșiei-montane.* —

— *Maiu 1905.*

Sinodul de primăvară al districtului nostru protopopesc s'a ținut la 18 crt. în Ofenbaia, împreună cu conferența învățătorilor. Din preoțime — au lipsit abia doi, pecând din învățători jumătate — mai puțin cu unul!

Sinodul, aproape fără obiecte, s'a făcut la urmă totuși important prin propunerile și interpelările câtorva din membrii săi.

Dintre propunerile făcute, merită deosebită menționne: pentru introducerea „misiunilor poporali" și rugarea Preaven. Ordinariat Metropolitan de a lua inițiativa și a face pregătirile pentru ținerea unui *congres catolic* al Provinciei Metropolitane gr.-cat. de Alba-Iulia și Făgăraș. Amândouă au întimpinat cea mai călduroasă primire din partea confraților adunați și s'au anunțat ca concluze. Pentru „misiunile poporali," ce se vor începe încă peste vară în parohia Abrud, s'a ales o comisiune din 6 membrii: Ioan Isaia Tordai, Alexandru Papiu, Petru Simu, Ariton M. Popa, Nicolae Ungurean și Ioan Simu. În sarcina dânșilor cade a statori și timpul potrivit și programul de acțiune.

Cuprinsul interpelărilor, făcute în interesul bine priceput și aprețiat al districtului protopopesc, a atins diferite chestiuni dela a căror executare *corectă și conștiințioasă* va atârna, ca disordinilor din tract să li să pună capet pentru totdeauna, *„renoind toate întru Christos"* vorba înțăleptului și blândului nostru Pontifice Piu X!...

A fost cuprinsă în ordinea de zi a sinodului și afacerea contribuirii din subsidiul erarial la fondul deficienților și s'a rezolvat în senzul, că preoțimea din districtul nostru încă e gata cu dragă inimă, ca să cedeze din acela — întru cât l-ar primi și de aci înainte — 2% pentru „Fondul preoților deficienți," iar 3% pentru „Fondul viduo-orfanal," însă numai atunci, când obligamentul acesta îl vor lua asupra sa *întreagă preoțimea arhidiecezană, fără escepțiune.*

Verax.

REVISTE.

Războiul ruso-iaponez. Lupta navală așteptată cu groază de toată lumea, s'a dat Sâmbăta trecută în strâmtoarea coreană. A fost cea mai mare luptă, ce se pomenește în istoria lumei. Ea s'a sfârșit, cum era de prevăzut, cu nimicirea totală a flotei rusești, care a pierdut 22 năi, din cari s'au cufundat 17, iar 5 au fost capturate de japonezi. Admiralul Roșestvenszki cu întreg statul major, apoi admiralul Nebogatov cu mii de matrozi au fost duși în captivitate. Despre o *singură* naie din flota baltică se anunță, că grav avariată a ajuns la Vladivostoc.

Noutăți.

Aniversarea nașterii lui Cipariu. Întâia sută de ani dela nașterea marelui Timoteu Cipariu o va sărbători despărțământul Blaj al Asociațiunii, care a doua zi de Rusalii va ține adunare generală în comuna Pănade, locul natal al lui Cipariu. Tot atunci se va celebra un părăstas și se vor ține vorbiri comemorative asupra marelui bărbat. La 25 crt. Duminecă după Rusalii, în catedrala din Blaj se va celebra o liturgie pontificată de Escel. Sa Mitropolitul Victor; canonicul Dr. Aug. Bunea va rosti un panegiric. După liturgie se va face procesiune la biserica parohială, lângă care e îngropat Cipariu, aci Mitropolitul va ceti deslegările morților. După prânz societatea de lectură a studenților va aranja o ședință festivă cu discursuri, declamări, cântări ș. a. Tot atunci „Unirea" va apărea în ediție separată. Rugăm pe elevii și admiratorii marelui Ciparin să colaboreze la acest număr. Ultimul termin pentru spedarea manuscriselor e 20 Iuniu n.

Știri literari. Neobositul profesor Dr. *Ioan Rațiu*, a publicat în o elegantă broșură un studiu literar asupra poetului Vasile Cârlova. Scrierea e împodobită cu portretul poetului și în adaus se publică mai multe din poesiile lui. Vom reveni.—*Dr. Miron E. Cristea* asesor consist. în Sibiu, anunță, că va scoate în broșură studiile sale asupra interesantei teme: *„Iconografia și întocmirile din internul bisericei răsăritene."* Din cuprinsul bogat al cărții, care va avea și aproape 100 ilustrații, se prevede importanța acestei scrieri mai ales pentru preoțimea noastră. Costă 5 cor. și se poate achita în condițiuni înlesnicioase. — *Dr. Victor Onișor* a adunat în o broșură toate „legile granițerilor năsăudeni, despre administrarea pădurilor, regularea proprietății, contractul din 1872 și pacea dela 1890." Broșura aceasta costă 80 bani, se poate procura dela autor din Bistrița. Scrierea aceasta într'adevăr a umplut un gol de mult simțit, pentru că ori cât de mult se scria prin ziare despre chestia granițerilor năsăudeni, se uita sau se trecea cu vederea. Dl Onișor a făcut un bun serviciu adunându-le toate în o broșură. — În editura lui W. Krafft din Sibiu a apărut în nouă ediție Dicționarul german a regretatului Dr. D. P. Barcian. Partea a II. german-român e mult amplificat și revăzut de I. Popovici și prof. E. Wolff de aceea și formatul a trebuit să-l deie mai mare. Costă broș. 8 cor. legat 10.

Pentru meseriași. Cu terminul de 1 Iulin se publică concurs din partea Consistoriului mitropolitan la *2 stipendii de câte 120 cor.* din fund, Constantin Papfalvi pentru învățăceii de meserie. Tot până la acel termin, din fund. Vancea Cassa arhidiecesană, la *1 ajutor de 120 cor.* pentru un sodal, care se face măiestru, *80 cor.* pentru un elev, care devine sodal, și la *3 ajutoare de câte 40 cor. și 1. de 13·34 cor.* pentru învățăcei de ori ce meserie.

Ședință festivă. Duminecă în 28 Maiu s'a ținut în Internatul de băieți festivitatea obicinuită întru amintirea fundatorului arhiereu Vancea. Refectorul institutului, mărit în vara trecută, a putut cuprinde mai mult public ca de altă dată. Esc. Sa Dl Mitropolit nu și-a pregetat nici de astă dată a lua parte la tributul de recunoștință, ce se aducea din partea tinerimei celui ce a iubit-o atât de mult. A disertat despre Mitropolitul Vancea Al. Dragomir, maturisant. S'au predat în românește „Oda" dlui Sabo de I. Porut, stud. cl. VII. și frumoasa, românească poezie a dlui Oct. Goga „Dela noi", de I. Mâcser, maturisant. Emil Folea, stud. cl. VII. a predat poesia lui Berzsényi „Fohászkodás", iar Valer David „Der blinde König" a lui L. Uhland. Orchestra tinerimei a jucat „Marșul Internatului" de I. Murășan. „Peste valuri", de S. Rosas, „Putpurin românesc" de I. Murășan, — iar corul ne-a delectat cu „Capela" de Kreutzer, „O noapte de Maiu" de Abt și „Marșul economilor" de C. G. Porumbescu. La sfârșit Escel. Sa spune câte-va cuvinte calde și înțelepte tinerimei.

Fondul subsidiar al preoților a mai primit dela Nilca A., Vaidacuta 1 c. 75 fil.

Pentru Internatul Vancean de fetițe au contribuit Pop E. Cistelec. Pop I. Cingudiul de sus și Pop G. Măhaciu câte 18 c. 69 f., Păcuiea M. Stenea și Poruț S. Ceanul-deșert câte 18 c. 68 f., Murășan D. Chechiș, Neagoș I. Proștea mare, Nicoară I. Sînd, Marcu R. Bistra, Boer St. Abásfalva, Langa P. Șercaca, Lazar A. Alămor, Popescu V. Dârgea, și Spinean G. Nandra câte 17 c. 52 f., Nilca A. Vaidacuta 15 c. 77 f., Petran Fl. Almașul-mare 16 c. 82 f., Rat N. Turda 11 c. 69 f., Sucin V. Căpuș 10 c. și Dr. Radu S. Uioara 9 c. 35 f. la olaltă 314 c. 74 fileri.

Iubileul „Reuniunii române de muzică" din Sibiu. „Reuniunea română de muzică din Sibiu" continuă cu mult zel studiarea operei române *„Moșul Ciocârlan"* de Tudor cavaler de Flondor, pe carea o va cânta de mai multe ori din incidentul festivităților sale iubilare, cari se încep în zina Înălțării Domnului a. c. Opereta promite a oferi cele mai alese plăceri musicale, mai ales, că și numai părți și coruri fragmentare te încântă prin frumseța compositiei lor și prin corectitatea predării. Mai ales solurile Floricei, Ciobanului etc. cuprind vedite motive poporale române, cari pretutindenea farmecă publicul român. Splendoarea întregului se va mări prin frumseța costumelor naționale, în cari vor fi îmbrăcați toți, peste 100 persoane, și prin dansurile ce se vor reproduce pe scenă. În scopul rotunzirii și ciselării definitive a instrucțiunii de până acum va sosi în curund la Sibiu autorul operetei dl Tudor cav. de Flondor, care cu multă abnegație și afabilitate își ofere serviciile în scopul bunei reușite a unei producțiuni artistice românești. Asemenea va veni dela Viena și dl cav. de Pantazi, bun pricepător la aranjarea întregului. Dsa va juca rolul lui Moș-Ciocârlan. Dorim reușită splendidă; iar publicul român îl îndemnăm a nu se lipsi de rarele plăceri artistice ale unei operete române originale.

Necrolog. † *Ioan Deva,* student cl. VIII. gimn. în Blaj, după un morb de pept, a repausat în noaptea de 31 Maiu a. c. la casa părintească în Veza.

Odihnească în pace!

AVIS!

În prăvălia de coloniale, — manufactură, — modă, — boială și oleiuri a Dlui AUREL I. NICOLESCU din Tulgheș (Gyó-Tölgyes) să caută un băiat din familie bună ca învățăcel. Preferiți sunt cei cari poșed toate trei limbele patriei, — ajunge însă și limba română și maghiară. Informațiuni detailate la Redacția foii.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

O RĂPIRE MISTERIOASĂ.

(Continuare)

Deși pe atunci eu eram un tinăr cam ușuratic, totuși mi-am ținut promisiunea, și am intrevenit pe lângă directoara pensionatului amintit, ca Lola să fie primită acolo pe timp de trei ani, și m'am îngrijit pentru toate cele de lipsă, ca și când ar fi fost dintr'o familie mai nobilă. Această jertfă nu m'a costat mult; n'aveam decât din când în când să subscriu câte un cambiu. Dacă fata mi-ar fi devenit în vre-un mod oarecare molestă, atunci poate că n'așĭ fi ajutat-o atâta, deoarece interesul fugitiv pentru protejata mea a dispărut iarăși în curând, și eu nu mă mai gândeam decât la frumoasa mea verișoară, cu carea conveniam adeseori, după reîntoarcerea mea acasă.

Deși trecură doi ani, totuși nu ne-am putut uni, deoarece tatăl meu se opunea tare acestei căsătorii.

E drept că eu tot mai speram încă, să-mi ajung în sfârșit ținta dorințelor mele, însă tatăl meu, carele deja pe atunci era bolnăvicios, mi-a tras o dungă groasă preste socoteală. Într'o dimineață m'a chemat la sine și mi-a declarat, că intenționea sa a fost ca pe mine, unicul său ered, să mă lase, după moartea sa, ca pe un bărbat avut, independent. Durere însă, căci i-se pare, că eu așĭ fi aplicat să comit o faptă, la carea dânsul la nici un cas nu s'ar putea învoi. De aceea, dacă eu totuși așĭ mai ținea la propusul meu, atunci dânsul s'ar vedeà silit ca să-și schimbe testamentul, să mă desmoștenească.

Asta însă nu era încă totul. Dânsul nu numai că-mi răpia femeia ce o iubeam, ci încerca să zădărnicească și întâlnirile noastre mai târziu, deoarece insistà ca să mă căsătoresc încă înainte de moartea sa. „Fie ori și cine," zicea el, „dacă numai fata este dintr'o familie cum să cade și este onestă. Nu trebue să fie nici avută, nici nobilă, numai bună și să nu fie înrudită cu noi. Dacă îmi aduci o astfel de noră, atunci primiți amândoi binecuvântarea mea."

Înzădar a fost toate rugăciunile mele, el ținea tare la propusul său, zicând: „Îți dau voe liberă să-ți alegi pe cine vreai și-ți las pentru aceesta timp de o lună de zile. Dacă până atunci nu-ți aduci mireasă, trebue să-mi caut un alt clironom, care nu va cuteza să se opună dorințelor unui muribund."

Încă o lună de zile! Atunci eu eram ori un bărbat avut, ori un — cerșitor!

VIII.

Provocarea tatălui meu, ca în decurs de patru săptămâni să-mi caut o consoartă, mă aduse în perplecsitate mare. Iubind pe Evelyn, cum puteam să caut după alta? Era imposibil. Și chiar dacă m'așĭ fi și supus voinței tatălui meu, unde așĭ afla o soție potrivită mie? Înzadar am căutat printre damele ce le cunoșteam, — nici una n'am găsit, carea să-mi convină.

În acea strâmtoare m'am adresat către verișoară-mea, ea era o femeie mândră, și, după cum cred, iubea mai mult avuția mea, decât pe mine. Așa mi-să părù cel puțin după vorbele ei, deoarece, cu o răceală, care mă ofensà, dânsa mă sfătui, să ascult de tatăl meu. „Holman," îmi zice ea, „dacă ești silit să te căsătorești pentru a ți-să păstra averea, atunci însoară-te. Te rog însă, a nu-ți alege una de rangul meu. Nu vreau să am rivală pe niminea dintre prietinile mele; soția dtale trebue să fie mai urîtă decât Evelyn Black, și dacă ea ar fi o persoană mai nevinovată, mai neumblată prin lume, atunci ar fi cu mult mai bine pentru dumneata."

Astfel trecù o zi după alta, fără ca eu să fi aflat vre-o eșire, și în fiecare seară, când mă apropiam de patul tatălui meu, el să uita la mine, cu aceeași privire întrebătoare. Nu știam ce să mă fac. Mi-să părea că-s un condamnat la moarte, un nefericit, care nu află nicăiri scăpare.

Când și cum mi-a venit prima oară Lola în gând, nu vă pot spune. La început am respins dela mine cu dispreț acel gând, însă el se reîntoarcea mereu și încă cu atâtea motive în favorul ei, încât în sfârșit am considerat-o ca pe ultimul mijloc de mântuire.

Știam, că era înrudită cu criminali, însă n'a întrerupt ea ori și ce legătură cu dânșii, alegându-și o carieră cu totul nouă? Ș'apoi afară de aceea, cu o astfel de femeie părăsită, nepretensivă, eu îmi păstram întreagă libertatea, n'aveam s'o port nicăiri în societate, și ea s'ar simți mulțămită, având un adăpost pentru viață. Pe lângă aceea, frumseța ei să deosăbia așa de mult de grațiile aceleia, pe carea am perdut-o, încât n'aveam să port grijă, că printrînsa îmi va veni mereu în minte fosta mea iubită.

După ce m'am gândit mai îndelungat, Lola mi-să părù într'adevăr ca cea mai potrivită, și astfel într'o zi am plecat la penzionatul, în care ea se află încă și acum. Din dimineața când ne-am despărțit dinaintea colibei din Vermont, după noaptea cea înfricoșată, n'am mai revăzut-o. Îmi închipuiam că era tot ființa cea simplă și modestă de demult. Cum m'am mirat însă, când la sosirea mea mi-a eșit înainte. Statura ei sveltă s'a desvoltat mai deplin, capul și-l ținea ridicat, ca și când ar ști că ce a devenit ea prin educație, era împodobită cu părul ei escelent și în constumul cel simplu, arăta mai mult ca o princesă, decât ca fata unui vagabund. La vederea ei mă cuprinsă un fel de neliniște; n'am așteptat s'o regăsăsc astfel, și așa mă temeam că nu să va potrivi pentru scopurile mele, că în sfârșit ea ar putea să fie o soție tare incomoadă. Acest simțământ mă făcù să vorbesc mai rece cu dânsa, decât cum am intenționat, ba am devenit încă și perplecs oarecum, ceeace dânsa părù că a observat, fiindcă un suris ușor trecù preste trăsurile espresive ale feței sale. Acel suris dulce și fermecător mă pătrunsă până la inimă.

Nu vă pot spune, cum în decurs de zece zile am putut să câștig fata și s'o induplec a deveni soția mea. Să înțălege, de sine, că nu i-am descoperit împ rejurările cari m'au silit să fac pasul acesta. Căsătoria noastră avu loc în același sat în care a locuit ea până acum. Deși eu altcum nu am făcut atunci atâta secret din căsătoria mea, totuși nime dintre cunoscuții mei n'au aflat despre acest pas al meu. Mai târziu însă am făcut tot posibilul, ca să ascund această căsătorie dinaintea ochilor lumei. Îndată după cununie mi-am adus soția la Londra și am condus-o în casa tatălui meu, fără ca mai înainte să fi dispus a să face ceva pregătire pentru primirea stăpânei celei nouă. „Nu-ți pot oferi, Lola, nici petrecere, nici călătorie de nuntă," i-am zis. „Tatăl meu zace pe patul de moarte și dorește să mă vază. E trist pentru tine, căci dela altar trebue să mergi direct la un muribund, însă lucrul nu să poate schimba."

Ea ascultă cu supunere. „Să înțălege de sine, că trebue să mergi la tatăl tău," aprobă ea, și alipindu-să cu gingășie de mine, adause încet: „Ori și unde sunt fericită și îndestulită, numai să pot fi lângă tine."

Ajunși acasă, îndată am condus pe Lola în odaia tatălui meu. „Aci-ți aduc pe soția mea, tată!" zisei eu apropiindu-mă de patul său. Nici odată nu voi uita espresiunea de fericire a feței sale, nici zelul cu care să ridică pe perină, pentru a putea examina cu priviri scrutătoare pe tinăra nevastă, carea se aplecă spre dânsul, adânc mișcată. Acum o bucurie nespusă străluci în ochii săi lăncezi; desfăcându-și brațele, el strânsă la sine pe Lola și o sărută pe frunte, o desmerdare, de care eu nici în anii copilăriei mele n'am avut parte.

„Fica mea!" bălbăi el ostenit, netezind cu mâna cea veștedă părul ei auriu, iar ea se alipì de dânsul și șoptì dureros: „Ah, eu nici odată n'am avut tată!" Era o scenă mișcătoare, eu am rămas rece, pentrucă, spre rușinea mea, trebue să mă mărturisesc, că nu simțiam altceva decât furie și gelosie nemărginită. Dacă tatăl meu s'ar fi arătat înșălat în alegerea mea, atunci așĭ fi fost îndestulit în câtva. Văzând însă că Lola îi plăcea, că o admirà, o desmerdà, pe când lui Evelyn nici odată nu i-a succes să primească dela dânsul o privire amicală, aceasta îmi puse sângele în mișcare, îmi insuflă un simțământ aproape de ură față de tinăra mea soție.

„Lola, acum lasă-mă singur cu tatăl meu," îi demandai eu, nu cu prea multă dragoste. Ea să desfăcù lin de cătră bolnav și părăsì în tăcere odaia. Însă încă n'a apucat să închidă ușa după sine, când eu ne mai putându-mi stăpâni mânia, am strigat tatălui meu: „Ți-am adus o fată, după cum ai demandat. Acumi dă-mi binecuvântarea promisă și lasă-mă să merg, căci nu vreau să trăesc cu o femeie, pe care n'o iubesc!"

Înainte ca bolnavul să fie putut răspunde ceva, ușa se redeschisă, și pe prag stătea Lola. Dumnezeule, ce față avea! Până la moarte nu voiu uita acel cap de madonă, carele în primul moment mă privi așa de înspăimântat, așa de trist.

(Va urma.)

Causele generali a decadinței în viața creștină,

— disertație —

de

Dr. PAUL LAURAN.

Oficiul pastoral este mai ales în zilele noastre foarte momentuos. — Biserica este atăcată din toate părțile, i-să deneagă drepturile ori i-să trag la îndoeală și să lățăsc principii pe cât de seducătoare, pe atât de stricăcioase și încă nu numai prin orașe, ci și pe la sate.

Straturile culte a societăței sunt atee sau indiferente. Cu un cuvânt, aproape pe toate liniile vieței creștinești să poate observa decădință.

Bietul popor este supus la multe ispite. — În comunele cele mai mari pretutindinea se ivesc agenții socialismului, cărora cu frase frumoasă că vor să libereze poporul de contribuții și de sarcina altor rele cari îl apasă la pământ, le succede de multe ori să exciteze ura poporului în contra preoților, în contra autorităților și în contra bogaților. — Când apoi agenții aceștia și-au cucerit poporul, arătându-să ca apărătorii și mari binefăcătorii lui, sub titula de spese de călătorie cer bani dela el. — Poporul înșelat, în speranța că socialiști îl vor scuti dela solvirea contribuirei își dă „și pițulița cea din urmă care o are în casă și așa acești agenți jidani strângându-și câteva sute de coroane din sudoarea poporului să duc mai departe ca să înșele și să seducă și airea. . . . . .

Se ivesc proroci mincinoși a sectei așa numite nazarene, cari asemenea sub pretexte în aparința religioase vreau să conturbe pacea și liniștea în popor . . . Și pentruca să-și ajungă mai ușor scopul, agenții socialismului și a nazarenizmului redactează foi veninoase, reviste socialiste, anticlericali, și încă în limba română cu acela scop, ca să verse foc în contra păstorilor sufletești, hulindu-i, calumniindu-i, ca să-i descrediteze înaintea lumei, ca lumea să nu asculte de ei . . .

Cu un cuvânt ei voesc să bată mai întâiu păstorii, că apoi cu ușorătatea să poată risipi oile . . .

Între împrejurări ca acestea, problema noastră a păstorilor sufletești e cât să poate de grea.

Noi trebue să știm bine ce pretind mai cu seamă relațiunile timpului și cu ce avem să ne luptăm în timpul de acum atât de agitat și inimic bisericei.

Și precum medicul, ca să poată cura cu succes pe cel bolnav are lipsă să cunoască causele cari pricinuesc boala, chiar așa și noi păstorii sufletești ca să putem feri turmele noastre de principiile pestilențiali a inimicilor bisericei, și pentruca să le putem combate cu succes, trebue să cunoaștem cauzele răului, causele acestei decadințe ce să poate observà în viața creștinească.

Deci cu grațioasa învoire a Reverendisimului Domn Archidiacon și Protop. districtual și a Domniilor Voastre îmi ieu voie pe scurt a Vă espune cele mai esentiali cause a decadinței în viața creștinească.

* * *

Domnilor! Lucru știut de toți este, că în cesti din urmă ani s'a făcut progres mare, înaintare mare pe terenul științelor. — Veacul, carele a apus înaintea ochilor nostri, are dreptul de a fi numit veacul progresului; ca atare are să treacă în istoria lumei și ca atare îl vor aminti în viitor nepoții și strănepoții nostri.

Aceasta Domnilor! este un adevăr pe carele ca să-l negăm nici drept nu avem, nici vre-un interes carele să ne îndemne la aceasta. — Însă e un adevăr asemenea și acela, că cu toate progresele, cu toate înaintările îmbătătoare de cap a științălor, societatea omenească să sâmte rău, . . . foarte rău . . . și toate zilele cari trec ne semnelează nouă și nouă simtoame despre agravarea morbului acestuia, așa încât nu fără cauză putem să ne temem de o catastrofă apropiată! . . .

Și oare cum să explică fenomenul acesta, carele posede toată aparința unei mari contradicțiuni? Domnilor! Veacul carele a murit înaintea ochilor nostri și a veacul carele s'a început nu a știut, sau nu au voit să analizeze omul amăsurat principiilor filozofiei sănătoase că așa descoperind elementele din cari să compune, pe toate să le perfecționeze. S'a oprit asupra părței visibile, palpabile, adecă asupra materiei și fără de a cerceta mai profund a zis și a definit pe om zicând că omul este un aparat, o mașină care mâncă.

Deducând din acest principiu, progresul a zis omului: „tu nu ești altceva, decât un animal, unicul scop a vieței tale este ați petrece încujurat de pretini în mijlocul plăcerilor și a desfătărilor . . . Și pentru aceea lucră, și prin lucru îți vei putea câștiga mijloacele de lipsă pentruca să-ți petreci, să te îmbeti în plăceri și așa să fi fericit aici jos, unde toate să sfârșesc!“ . . .

Omul a luat serios învățătura aceasta și cu o sârguință ne mai pomenită s'a pus pe lucru. Dorul ferbinte, dorința nebună după avuție, petreceri și plăceri l'au împins la o fug înspăimântătoare pe calea înaintărei! — De aci trenurile, mașimile, comerciul, industria, descoperirile cele minunate și toate acele mișcări, cari în puține zăcimi de ani materialminte a transformat și a schimbat fața pământului.

Însă — o Domnilor! — din lucrul acesta colosal, prin mijlocirea progresului acestuia nu toți oamenii și-au ajuns țânta dorită. — Doară abia unul din o sută . . . . și cei nouăzăci și nouă au rămas în mizeriă, ba și mai rău încă, mulți dintră ei sunt și fără de lucru, fiind înlocuiți prin mașine . . . .

Câțiva capitaliști ageri, câțiva puțini fabricanți de mașine în scurt timp au devenit milioneri, iar clasele de mijloc a popoarelor, cari punând umăr cu umăr au împins înainte carul progresului unilateral a omului în veacul apus, și clasăle celor mai sărmani, din ce în ce au sărăcit, mai tare și mai tare.

Acuma acești lucrători, cari au ostenit pentru progresul acesta și au rămas cu mânile goale, văzându-să amăgiți strigă în ton amenințător . . . și vrea să aibă și ei parte din plăceri, din avuții, adecă din roada progresului. — Eată — Domnilor! — de unde să naște revoluțiunea, socialismul și anarchia!

Eată încă pentruce societatea omenească cu tot progresul colosal carele l'a făcut, nu să sâmte bine și este amenințată de destrucțiune!? . . .

Dacă cu progresul materiei s'ar fi îngrijit și despre înaintarea spiritului, ce cu alte cuvinte atâta însămnează, că ar fi înaintat pe calea perfecțiunei omului întreg. ce nu'i singur materie, ci o compoziținne din trup (adecă materie) și suflet nemuritor, atunci societatea omenească nu ar fi ajuns zile atât de critice ca în zilele noastre. — Cu înaintarea spre perfecțiune, cu progresul unei singure părți a omului și încă a părții celei inferioare, în însuși internul omului s'a zidit o anomalie în urma căreia în cea mai mare măsură s'a perdut equilibrul. — Însă atunci ce mirare, că societatea omenească amenință cu ruinare?! — Domnilor! În urma principiilor puse nu a put fi altmintrelea și așa trebuia să fie!. . .

Deci cauza principală a decadinței vieței creștinești să află în desvoltarea în progresarea unilaterală a părței materiali a omului, în detrimentul părței celei superioare, adecă a sufletului. . . .

(Va urma.)

Bibliografie.

Coșbuc György.

Tanulmány a román irodalomtörténet köréből, irta Szabó Emil.

Balázsfalva 1904. Ára 4 kor.

Subt titlul de mai sus a apărut în tipografia seminariului archidiecezan din Blaj teza de doctorat a profesorului Emil Sabo. Un volum de 174 p. foarte cu gust lucrat. Dl Sabo și-a propus să îmbrățișeze în studiul său întreaga activitate literară a poetului nostru Coșbuc, ceeace până acuma nu s'a făcut. Dela magistralul studiu a dlui Gherea „Poetul țărănimii,“ apărut în vol. III. al criticelor sale, afară de deosebiții articoli de prin ziare și reviste, nu s'a scris despre Coșbuc cărți de sine stătătoare, până la broșura dlui Al. Ciura „Coșbuc și Eminescu“ și până la scrierea de care vorbim. Dl Sabo tractează pe rând, după două capitole — unul de întroducere și altul conținând datele biografice ale poetului, — poezia erotică, epică, traducerile și scrierile în proză a lui Coșbuc. Urmează un capitol asupra originalității și individualității poetului, iar în adaus — semnalând unele note comparative dintre poetul nostru și Petőfi, ne dă 6 traduceri în ungurește (Mama, Sub patrafir, Păstorița, Toamna, La Pași și Din Copilărie) datorite dlui Carol Révay. Din întreagă lucrarea a dlui Sabo, mai amănunțit și mai frumos sunt tractate poesiile lirice și epice a celui ce a croit un drum nou în poesia românească, care ne-a descoperit frumseți nebănuite încă, care a făcut să cadă un văl negru preste poeții pesimiști, „poeți de porunceală,“ cari „luau în deșert“ sublima cântare a lui Eminescu. — Dl Sabo ne dă în două tablouri, — urmând pe Gherea și Ciura — dragostea curată, sănătoasă, — singura care are dreptul de a fi — a flăcăului și fetei dela țară. Și deși cunoști poate de rost toate versurile acestea din „La oglindă“ „Pe lângă boi,“ „Nu te-ai priceput,“ „Ispita,“ „Numai una“ și alte mărgăritare ca acestea, totuși cetești cu drag strofele citate de dl Sabo, și mai ales traducerea ungurească ce să dă la sfârșitul fiecărui citat. Ești curios să știi: oare cum ar fi asta pe ungurește! Dl Sabo urmează metodul analizei literare, desface strofele, arată sentimentele, relevează bogăția și puterea expresii, și găsește în multe locuri foarte potrivite cuvinte de apreciere. Aduce păreri de a lui Gherea și

Ciura, polemisează cu Evolceanu şi Sasu, cari, mai ales cest din urmă, nu au prea înţăles pe fostul nostru ardelean. — În capitolul despre poezia epică a lui Coşbuc analizază celea ce tractează subiecte românești, apoi celea cu subiect străin „El Zorab," „Regina ostrogaţilor" etc.

Asupra scrierilor în proză nu insistă mult, asemenea nici asupra traducerilor. Dar, cel puţin, să arată pentru întâia oară şi străinilor întreaga bibliografie a lui Coşbuc. — Scrisă în ungureşte teza dlui Sabo, are menirea să apropie mai tare pe poetul nostru de publicul magiar, căci, după cum s'a văzut din primirea poeziilor traduse de dl Révay, Coşbuc e mai simpatic compatrioţilor nostri, dintre toţi poeţii români.

As.

Editor şi redactor răspunzător:
Aurel C. Domşa.

Licitaţiune minuendă.

Senatul bisericesc gr.-cat. din Dejani, hotărînd edificarea unei biserici nouă din material solid, publică concurs pe lângă următoarele condiţiuni:

1. Preţul bisericei edificânde conform preliminariului este 19.457 coroane 31 fil.

2. Licitaţiunea să va ţinea în 11 Iuniu 1905 la 11 oare a. m. în localul şcoalei din loc.

3. Licitanţii au a depune un vadiu de 5% în bani gata sau în hârtii de valoare.

4. Senatul bisericesc îşi reservă dreptul de a îşi alege ofertul pe care îl va afla mai sigur şi corăspunzător, fără considerare că e plus — sau minus oferent. Planul, preliminariul şi condiţiunile de licitare să pot vedeà la preşedintele senatului ori şi când.

Din şedinţa senatului bisericesc gr.-cat. din Dejani ţinută la 21 Maiu 1905.

Nicolae Răcean,
preot şi pres.

(16) 1—1

A apărut: a V. ediţie

ACATISTERIUL sau carte ce cuprinde în sine rugăciuni pentru pietatea fiecărui creştin. Revăzut şi completat. — În rugăciuni această carte e un adevărat mărgăritar sufletesc, o carte foarte potrivită pentru fiecare. — Costă leg. 1 cor. + 10 fil. porto.

Fala fiecărei scoroane
e a avea o cafea bună.
Cafeaua
Kneipp de malţă a lui »Kathreiner«
nar trebui să lipsească,
dela pregătirea cafelei zilnice, din mici o bucătărie.
Să se ceară numai în pachete originale cu numele
»KATHREINER«.

Roman., 1 b. 1905.

(48) 11—20

(5) 6—25

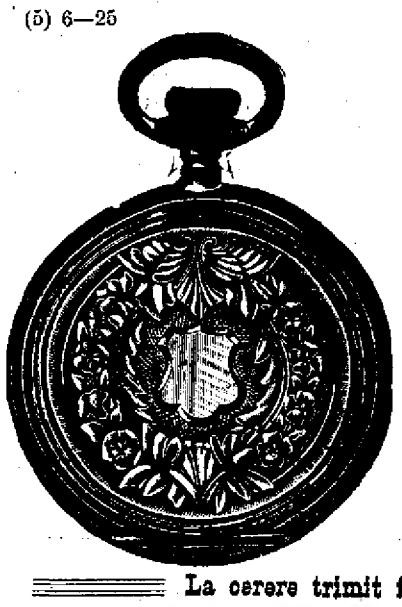

Iulius Erös.

Sibiu (Nagyszeben) str. Cisnădiei 3.

Tot felul de oroloage, juvaere **din aur şi argint**, — tăcâmuri **din argint**, recuisite de **aur şi argint** pentru biserici.

Cel mai mare deposit din Ardeal

Mare deposit de **sticle măritoare, ocheane şi binocle**

Comandele se esecută numai pe lângă rambursă.

Reparările se esecută prompt şi eftin.

Cumpăr eventual schimb cu cel mai mare preţi curent obiecte vechi de **aur şi argint şi petri** scumpe.

La cerere trimit franco şi gratis Preţcurent ilustrat.

Nr. 3016. F. Orologiu cilindru remontoir din ***argint,*** cu acoperişuri duple de o construcţie puternică şi trainică, ***costă 7·50 coroane.***

EŞTI SLAB?

Voieşti să fii tare? — Voieşti **ca între ori-ce împrejurări** ale vieţii să te bucuri de sănătate?

Voieşti să ai curajul şi energia **ca să te poţi opune** liniştit grijilor şi năcazurilor? — Noi ne am dedicat lucrările noastre întru a mări şi întări sănătatea omenimei. — Încercările noastre sunt încoronate de succese şi metoadele noastre sunt recunoscute ca cele mai bune din partea oamenilor de ştiinţă. Am arătat că Electricitatea este basa vieţei fisice şi că aceia cari sufer de ***stomac, reumatism, morb de nervi, dureri de spate, de cap, de piept*** au lipsă de mai multă electricitate.

„Electrophor"

Aparat de electricitate, renoieşte puterea perdută şi îl poate folosi unul fie-care.

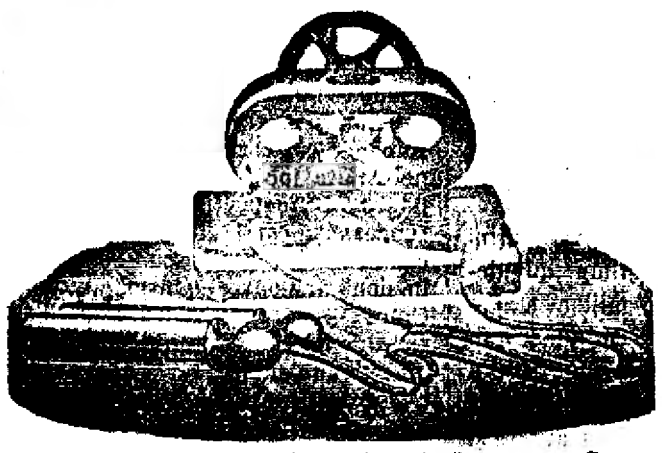

Nu se poate în deajuns sfătui oamenilor slabi să folosască acest aparat electric. Electroforul întăreşte nervii, înoieşte sângele, întăreşte simţirea, aduce sângele şi sistemul nervos la o normală funcţiune.

Dr. Bourg, membru la facultatea de medicină din Paris referează: Nu numai **podagra**, (şuiul), **reuma**, **hysteria**, **asthma**, au fost în nenumărate casuri vindecate prin electricitate, unde medicamentele s'au dovedit de nefolositoare, ci şi la ori-ce fel de morb de nervi, durere de cap, colică, dureri de urechi, insomnie, hipocondrie şi cu deosebire la hemoroide efectul bun se arată după vre-o câteva zile, ba uneori după vre-o câteva ceasuri — Cu un minunat succes se foloseşte contra durerilor femeieşti. Electroforul produce ani de a rândul un curent electromagnetic fără a avé baterii şi fără maşini ajutătoare. — Se garantează pentru trăinicia lui 5 ani.

Preţul unui aparat mic complet:

20 coroane.

(Pentru cei foarte simţitori).

Preţul unui aparat mare complet:

30 coroane.

(Pentru însănătoşarea morburilor vechi).

Se spedează la trimiterea banilor înainte sau prin rambursă.

Manhattan întreprindere de Electrofor. Budapesta VIII. Aggteleki u. 15 u.

32 (26—52)

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul:
Pentru monarchie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., ½ an 9 frc., ¼ an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia, să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei in Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XV. Blaj 10 Iunie 1905. Numărul 23.

Stări abnormale.

În istoria politică a statelor constituţionale, abia credem că am puteà afla repetate bare-mi în parte stările politice abnormale, cari azi ţin în fierbere şi nelinişte patria noastră.

De patru luni de zile şi mai bine s'au făcut alegerile dietale, a căror resultat a surprins cercurile politice şi a adus cu sine încurcăturile de azi. Oposiţionalii au ajuns la maioritate — vechia partidă guvernamentală în minoritate.

Din punct de vedere naţional al nostru, aceste schimbări politice pentru noi puţin interes ar fi avut, indiferent ce partidă politică ar fi ajuns la guvern, pe o formă fiind toate ostile aspiraţiunilor şi drepturilor noastre naţionale.

Dar lucrurile s'au desvoltat cu totul altcum şi în altă direcţiune. Partidele oposiţionale — acum în maioritate au format o coaliţiune, şi coaliţiunea aceasta şi-a pus de gând schimbarea din temelii a constituţiunei actuale, dorind independenţa vamală, financiară şi economică, miliţie maghiară, cu un cuvânt desfacerea de cătră Austria. În fond va se zică, politica coaliţiunei — ori cât ar tăinui-o — tinde la desfacerea dualismului.

După alegeri — ministeriul Tisza şi-a dat abzicerea, abzicerea i-s'a primit, şi cu toate acestea în fruntea afacerilor stă şi azi, acelaş minister abzis, care nu are maioritatea în dietă, care nu poate şi nu e permis se resoalve chestii vitale pentru binele ţării. Şi parlamentul întrunit discută de patru luni de zile nimica şi hotăreşte nimica, îşi amână şedinţele şi iar şi le deschide după plac. Şi comedia aceasta politică o plătim noi, şi bietul popor îi înghite amarul.

Şi toate acestea pentru ce? Pentru că maioritatea deputaţilor pun Monarchului atari condiţiuni, cari nu se pot împlini, şi neputându-le Monarchul împlini, ei la rândul lor nu voiesc se formeze minister, şi aşa stările sunt şi rămân încurcate.

Pretensiunile coaliţiunei lor sunt altcum curioasă în felul lor, ca se nu zicem mai mult.

Desfacerea vamală de cătră Austria; limba maghiară în comanda militară. Şi acestea să fie resolvite deodată! Doar atât una cât şi alta, recer timp spre a fi resolvate temeinic. Şi apoi e curios a pretinde comandă militară maghiară în un stat poliglot, ca patria noastră.

În ast-fel de împrejurări toate sforţările politicianilor de-a resolva crisa — zădarnice au fost până acum. Tractările cu coaliţiunea maiorităţii nu au dus la nici un resultat, şi nici un politician, nu e aplicat să se pună în ast-fel de împrejurări în fruntea cabinetului, şi se formează minister. Şi astăzi după patru luni stările stau tot ca la început.

În timpul din urmă s'a sulevat chestia unui ministru de transiţie, care ar cere de-o-camdată numai votarea budgetului şi a contingentului de recruţi. Ca preşedinte al acestui minister e amintit baronul Fejérváry, fostul ministru de honvezi, adict intimul Monarchului şi spaima kossuthiştilor. Se zice şi se combinează că aceasta ar forma noul cabinet, ar cere dela dietă votarea recruţilor şi a budgetului, şi când nu i-s'ar vota, ar disolva dieta şi ar face alegeri noue.

Toate acestea înse sunt combinaţie numai, şi de-o-camdată schimbări momentane nu se aşteaptă, chiar şi dieta şi-a amânat şedinţele pe timp nedeterminat.

Repetim din nou, frecările partidelor politice pentru noi interes nu pot avea.

Şi când acestea ar aduce cu zile sdruncinarea dualismului, nu am aveà de ce ne plânge, pentru că în un stat poliglot ca Monarchia noastră acest lucru ar însemna, un paş hotărât şi sigur spre federalism.

Dar ce ne doare e că esperimentările acestea ale lor se fac în detrimentul bunăstării ţării şi a poporului. În care stat s'ar puteà întâmpla, că parlamentul să i-se opună regelui, şi că ministrii abzişi să fie siliţi se guverneze, şi totuşi să nu poată guverna?

Parlamentul nostru nu poate aduce legi, legislaţiunea stagnează E stare dar de ex-lex, dări nu plăteşte nimenea, visteria statului e goală, miliţie nu avem. Convenţii economice şi comerciale cu alte state nu se pot încheia, şi ast-fel toate stagnează.

Noi laicii nici nu ne putem închipui ce daune enorme provin din toate acestea pentru ţara întreagă şi pentru privaţi, şi cât scade prin aceasta înaintea străinătăţii prestigiul monarchiei noastre, unde cât baţi în palmi, nu-i budget, nu sunt bani, nu e miliţie şi nu sunt convenţiuni comerciale cu alte state.

Noi numai atâta ştim, că deja de câţi-va ani tot des am ajuns în ex-lex, că în ex-lex poporul nu a plătit dările, şi aşa ani de ani dările s'au acumulat. Au urmat apoi ani rei şi săraci. Şi dările se acomulează şi azi în continu, şi plătite vor trebuì în curând ori mai târziu.

Şi ar trebui plătite de odată, şi când poporul nu le va puteà, vor fi exervate cu forţa. Iar la sunetul trist a dobei se vor vinde moşiile, căsile sermanilor ţărani, şi altcum îngreunaţi de datorii.

Aceste vor fi singurele resultate reale a stărilor politice, ce acum la noi se părândă de ani întregi.

Şi politicianii maghiari, cari poartă lupta pentru „principii“ pare că-şi uită că nu „principiile“ ci poporul e „talpă ţării“.

Exposiţie etnografică şi istorică culturală la Sibiu.

(Continuare.)

Desp. E. Alte ocupaţiuni de interes etnografic.

Secţ. XVI. Vânatul şi pescăritul.

(§. 41.) In aceasta secţiune să vor expune toate armele şi sculele de vânat şi pescărit, obici

nuite la poporul român, arătându-se la fiecare obiect numirea ce i-se dă în popor. În deosebi să vor expune:

a) arme de vânat, cu cremene capse, etc.;

b) recuisite vânătorești folosite de vânători mai renumiți;

c) curse;

d) fotografiile vânătorilor renumiți sau ale monumentelor acestora;

e) instrumente folosite la popor pentru prinderea peștilor și păstrarea lor.

(§. 42.) Pentru înzestrarea acestei secțiuni se va face apel la despărțământul Asociațiunii din Câmpeni, Năsăud, Deva, Sebeș, Făgăraș, Brașov, Sibiu (pentru vânat) și din părțile Murășului, Oltului și Târnavelor (pentru pescărit).

Sect. XVII. Industria minieră.

(§. 43.) În această secțiune să vor expune:

a) harte și tabele statistice despre mine de aur, fer, cărbuni, etc., lucrate de mineri români;

b) sculele folosite de acești mineri (cu arătarea numirei lor poporale) și

c) colecțiuni de producte miniere.

*

(§. 44.) Pentru înzestrarea acestui despărțământ se va face apel la proprietarii și funcționarii de mine români. și îndeosebi și la despărțămintele Abrud, Brad, Bocșa și Oravița

După posibilitate se vor învita mineri români ca să prezinte felul lor de lucrare în praxă (s. ex. spălatul aurului, etc.)

Partea istorică-culturală.

Desp. F. Expoziția istorică.

Sect. XVIII. Istoria politică.

(§. 45.) 1. *Istoria mai veche* (înainte de 1848) În acest despărțământ se vor expune: documente, diplome și acte, cari privesc istoria politică a Românilor din țară și instituțiunilor lor; portrete, scrisori și obiecte ale bărbaților cari s'au distins pe acest teren.

(§. 46.) 3. *Epoca dela 1848.*

a) documente, acte și scrisori; îndeosebi ale conferențelor naționale și ale comitetului național.

b) portrete, scrisori și reliquii ale bărbaților distinși din această epocă;

c) tablouri, embleme, arme, distincțiuni și uniforme dela 1848;

d) literatura referitoare la 1848.

(§. 47.) 3. *Istoria mai nouă:*

a) documente și acte mai importante, referitoare îndeosebi

b) la dietele dela 1863, 1865 și 1867—1894,

c) la conferențele naționale ținute dela 1869—1894,

d) la activitatea comitetelor naționale instituite dela 1881—1894,

e) Portretele deputaților români din dietele dela Sibiu și Cluj din parlamentul dela Budapesta (fără deosebire de partid);

f) reliquii de ale oamenilor politici mai însemnați din acest timp.

(§. 48.) Pentru înzestrarea acestei secțiuni se va face un apel public.

Obiectele de interes istoric din epocele înșirate, cari privesc îndeosebi bisericile și școalele, apoi viața comunală și în fine chestiuni culturale, militare sau economice, să vor așeza în despărțămintele speciale, instituite pentru aceste ramuri

Sect. XIX. Istoria culturală.

(§. 49.) Documente și obiecte cari privesc istoria culturală a Românilor din țară (afară de cele referitoare la biserică, școală, literatură și științe, și la artele frumoasă, cari să vor așeza în despărțămintele lor speciale), și anume:

1. documente și date referitoare la instituțiuni și societăți culturale române din țară, și (în sect. XXXV), expozițiile speciale ale acestora (Asociațiunea aradană și maramurășană, reuniunile de femei, reuniunile de lectură, societăți academice, cari toate vor fi învitate în special să participe la expoziționi);

2. mecenații români, portretele și reliquiile lor;

3. academicianii (portrete și reliquii);

4. date statistice despre fundațiuni și fonduri culturale.

(§. 50.) Înzestrarea acestei secțiuni să încredințează dlor N. Togan și Dr. E. Cristea.

(Va urma).

Studenții blăjeni la concursul de gimnastică din Budapesta. — La concursul de gimnastică aranjat cu sfârșitul lunei lui Maiu în Budapesta au luat parte și 20 elevi ai gimnaziului nostru. „Gazeta“ a ținut să condamne acest pas nenorocit, care involvă în sine necondiționat tradarea de neam.

A publicat o corespondință absolut mincinoasă din Budapesta și a reprodus apoi (spre mai mare glorie a presei românești) un articol dintr'un jurnal unguresc — jurnal-revolver — care singur și-a aflat mare satisfacție în a insulta și de astădat pe Români. „Gazeta“ singurul jurnal românesc, care a reprodus aceste infami, deși însași mărturisește că *nu* le crede, s'a făcut și de astădată de râs.

Un jurnal de talia „Gazetei“ trebuia să știe din capul locului, că „Magyar Hirlap“ nu este decât ediția mărită a „Friss Ujság“-ului. Trebuia să știe, că alte jurnale ungurești, ceva mai cu greutate, ca „B. Hirlap“, „Magyarország“, (cel mai șovinist) „Az Ujság“ jurnalul oficial al lui Tisza, etc. ar fi luat și ele act de acest fiasco al studenților români, cari ar fi fost bătuți și fluerați. Dar jurnalele ungurești cât de cât serioasă s'au abținut de a lua act de niște știri, cari mirosau de o postă a scornituri ridicole. „Gazeta“, sentina noastră „Gazetă“ le-a întrecut în reclam.

Felicitările noastre!

O întrebare foarte modestă însă: dacă „Gazeta“ n'a crezut în știrile aceste din „M. Hirlap“, *pentru ce le-a publicat?* . . . . Aceasta din motivul curat al onestității în publicistică, doară? . . .

Încă odată o felicităm, în cazul acesta.

Înțălegem, că un jurnal așa de Iupiter-tonans în ale întrasigenței politice cum e „Gazeta“, să aprețieze cât de aspru princi-

---

FEUILLETON.

VASILE CÂRLOVA.

Studiu istoric literar de Dr. IOAN RAȚIU.

În manuale de istoria literaturii, în mici articoli resfirați pe o pagină sau două din reviste foarte depărtate în timp una de alta, puteau ceti, cei ce voiau să o facă aceasta, și cărora le venia mai ușor să ajungă la ast-fel de reviste ori manuale, câte-va cuvinte calde despre o fire sinceră, cu sentimente alese, curate, românești, despre un adevărat talent poetic, ce s'a stins înainte de vreme — Vasile Cârlova. Nu s'a îngrijit mai de aproape nimeni dintre contimporanii săi, să ne dee date mai complete și mai îndestulătoare despre viața sa, despre pregătirile, ce le puteà avea un tînăr de două-zeci și câți-va de ani. Înduioșitoarea tânguire pe ruinele domnești a Târgoviștei, puternicul glas de chemare din „Oda oștirii române“ au pornit din inimile, ce mai simțiau românește un cald șivoiu de sânge regenerator, mințiile „patrioților“ se luminează par'că, fantasmele învingerilor și măririi trecute le umpleau ochii de lacrimi — sermanii ochi, ce atâta vreme erau aținuți cu umilință la pământul, pe care totuși strămoșii lor l'au îngrășat cu sângele vărsat în crâncene lupte — și ast-fel scriitorii din acelea vremi, când vorbiau ori scriau de Cârlova, care le aprinsă inimile, nu se gândiau la părinții, la familia lui, nu le trecea prin minte să ne spună pregătirile acestui tînăr, nici amănunte din viața sa de militar, ci vorbiau de „înflăcăratul tînăr“, de inima lui mare, de puterea talentului său, și nu puteau să plângă îndeajuns perderea ce a îndurat-o literatura noastră prin moartea lui.

Și după cum a rămas viața lui așa de puțin cunoscută urmașilor, tot aceea-și soarte au avut-o poesiile, pe cari le-a publicat, căci afară de două: „Ruinele Târgoviștei“ și „Marșul“, păstrate și publicate de N. Bălcescu și Istoria Românilor sub Mihaiu Vodă Viteazul, și afară de „Păstorul întristat“, nici o poezie de a lui nu a mai fost cunoscută în întregime posterității mai apropiate. Căci „Curierul Românesc“, unde se publicau, și „Foaia pentru minte, inimă și literatură“ unde se reproduceau de regulă, sunt astăzi foarte rari, — în câte-va biblioteci de se mai păstrează. Iar poeziile, cari din cauza censurii nu se vor fi putut publica atunci, au rămas poate pentru totdeuna necunoscute. Azi numai după nume cunoaștem de pildă poezia lui Cârlova „Fluerul păstorului“, apoi traducerile: *Hero și Leandru*, și *Zaira*, vestita tragedie a lui Voltaire.

Dar entusiastul tînăr, ce scrisă această admirabilă strofă în „Rugăcinnea“ sa — jelindu-și patria și cerând o soarte mai bună pentru dânsa —

> Vântul îi suflă tot neplăcere,
> Norii îi ploauă nemângâere
> De flori nu gustă plăcut miros,
> A primăverii dulce iubire
> Pentru ea n'are inveselire,
> Ei nu-i revarsă nimic frumos.

cel care pe ruinile Târgoviștei se credea „lângă mormântul măririi strămoșești“; Cârlova, care în „Chemarea Patriei“ spunea cu fruntea înălțată:

> »Cel ce nu-mi urmează, jur pe Dumnezeu,
> De-mi va strânge mâna, n'o voiu strânge eu!«

acest Vasile Cârlova merita o mai pioasă, o mai *folositoare* tractare din partea urmașilor, cari s'au mărginit la câte-va pagini de cuvinte frumoase și însuflețite, scrise în cutare revistă pentru dânsul.

Ast-fel de gânduri, ast-fel de considerațiuni îl vor fi îndemnat pe dl prof. Dr. Ioan Rațiu, să-și scrie studiul său despre Vasile Cârlova, și să adune într'un scump buchet la sfârșitul broșurei celea 6 poesii a însuflețitului tînăr, singure cari s'au putut afla publicate. De aici încolo vom putea afla într'o broșură de 73 p. tot ce se poate ști până astăzi despre poet. Autorul ne spune, pe bază informațiilor primite, că în familia Cârlova se păstrează și schița unui roman a acestuia. Vor fi deci privați cari în unele privinți ne-ar puteà spune mai mult ca autorul, dar, durere, publicității nu s'a dat nimic din aceste informații, dacă vor fi având.

Studiul dlui Dr. Rațiu e ilustrat cu un foarte bine reușit portret a poetului: Un tînăr militar, blând și visător. În capitolul I. se dă o scurtă privire generală asupra epocei și scriitorilor, între cari a trăit Cârlova; în c. II. i-se înșiră puținele date biografice, ce se pot ști cu siguranță, și se enumără scrierile sale poetice. Aici aflăm și înduioșitorul sfârșit a poetului, care la cununia aceleia ce-i răpise liniștea și tihna vieții — nebăgând în samă pe sfiosul tînăr, veni și el din Craiova, unde era în garnizoană, ca să se întoarcă apoi îndată, zdrobit cu desăvârșire. „După o călătorie de trei zile ajunsă acasă, înfrânt de durere și osteneală. Un dor mai avea: să-și vadă calul

pial, participarea gimnazului din Blaj la acest concurs de gimnastică. Înțăleagă însă și intransigenții lupiteri dela „Gazeta", că Consistoriul nostru, și mai ales, direcțiunea și corpul profesoral dela institutele noastre pot avea și ei — cu toată modestia fie zis — unele vederi, cari diferă de cele ale intransigenței *absolute*. Noi nu avem menirea de a crește bărbați politici, ci de a face, în cadrul puterilor noastre, educație și bine înțăles, educație națională!

A spune, în o corespoudință anonimă, că studenții au mers *siliți*, e o minciună ordinară; a reproduce un articol scandalos, care s'a publicat în o *singură* foaie ungurească, și aceasta jidovită și de a treia mână, însamnă decedență deplină din punct de vedere al onestității, pumnalistice.

Afle „Gazeta", — în caz de lipsă ne vom provoca la martori nominali din tinerimea universitară, cari ne-au însoțit pretutindenea — că tinerimea noastră s'a purtat exemplar, și că știrea despre o păruială, ce ar fi căpătat-o, pentrucă ar fi cântat „Gott erhalte" (Risum teneatis?) este mai mult decât umoristică!

Reproducem mai jos câteva pasaji din raportul „Poporului Român", a cărui redacție a avut cel mai nemijlocit prilej de a reproba participarea blăjenilor la concurs, seau țânta lor în decursul acestuia.

Cât pentru „palma" despre care vorbește „Gazeta", că s'ar fi dat prin această participare „intereselor de conservare a școalelor noastre în genere," ne-am ruga să nu-și baje nasul, unde nu-i fierbe oala. Când interesele de conservare a școalelor noastre vor fi primejduite, de sigur Consistorul nostru și conducătorii gimnaziului vor sta în joc, iar despre înalta opinie a „Gazetei" nimeni nu va cere seamă.

Așa dar: *Ne sutor ultra crepidam*!

Iată câteva pasage din articolul „Pop. Rom":

Sâmbăta și Dumineca trecută capitala Budapesta a avut oaspeți plăcuți. Aproape dela toate școale medii au sosit cete de gimnastici, ca să ia parte la întrecerile ce s'au dat pentru câștigarea unui steag de mătasă albă, menit celei mai voinice cete.

Costumele frumoase și variate ale studenților împestrițau stradele orașului.

În acestea grupe undulătoare se pripășesc o mulțime de studenți români de pe la gimnaziile din Sibiu, Baia-mare, Lugoș, Deva și alte părți. Fără preocupație să paote spune, că ei sunt mai bine făcuți și mai frumoși. Dar uite colo să apropie o ceată de 20 inși. Mulțimea îi urmărește uimită, toți unul ca unul, cea mai voinică ceată, mușchi cei mai oțeliți și privirea mândră. Să întreabă toți, cine sunt, și laudele și admirația anticipată contenesc la auzul vorbelor românești, doar fetele mai șoptesc: ce băieți frumoși! Aceștia sunt Blăjeni.

Ar trebui să ne estindem fără seamă, dacă am înșira amănuntele frumoase ale luptelor. Amintim deci numai rezultatele generale. Blăjenii s'au distins la paralele, la fugile combinate cu urcare pe fușcei și la trasul cu funia, deci în tot locul unde li-s'a dischis prilej. La funie și-au încercat puterile Duminecă. Contrarii lor erau cei din Keszthely, anume aleși pe sprânceană, contrari mai de samă nu erau între celelalte cete. Oficerii și publicul elegant împrejmuiseră pe ai nostri se vadă lupta de aproape. Cei din Keszthely, când ai nostri voiseră să le facă cunoștință, au zis: Cu Dvoastră vom sta de vorbă numai după ce vă vom da gata. Românașii însă i-au tras. Studentul I. Bărbat și-a încordat mușchii de atlet și a strigat: „În Târnavă cu ei băieți!" și era să i tragă până în Târnavă, de nu sune comanda de oprire. După succesul acesta sudenții au ridicat pe umeri pe profesorul lor de gimnastică dl Ioan Băgăian, care a știut să-și înfiripe o ceată atât de voinică. Lui îi revine cea mai mare parte din succes. Gimnazul din Blaj a primit diplomă, iar studenții medalii. Iată și numele studenților, cari au escelat: I. Bărbat (funie, paralele); Teodor Germân (funie, paralele); I. Boteiu (funie, paralele); I. Dicher (funie, paralele); P. Motora (funie, paralele); M. Dregiciu (funie, paralele); A. Podoabă (funie); N. Dănilă (funie); T. Tomuș (funie); I. Puica (funie); A. Rimboș (la urcat pe fușcei); I. Roman (funie) și E. Geiman (funie.)

În ceată Sibienilor au fost 15 Români. S'au distins la toate și toți au primit medalii. Numele lor: D. Bratu (la funie, urcat și la pilă); S. Meteș (funie); I. Rău (paralele); A. Țiandrău (funie, pilă); I. Orăștian (funie, urcat, paralele și pilă); I. Tolciu (funie, urcat, pilă și paralele); I. Piso (paralele); T. Vlaicu (funie); C. Popa (paralele); I. Iosif (paralele.) Lugojenii încă s'au purtat bine, numele lor nu l'am aflat.

Steagul a fost câștigat de săcuii din Sepesi-St.-Georgiu. Ministrul Berzeviczy le-a adresat și o vorbire.

Studenții români în tot decursul petrecerii lor la Pesta au fost conduși și încujurați cu dragoste din partea tinerimii universitare."

---

favorit, pe care-l sărută și-l mângâie, zicând lui Florea, soldatul de ordonanță, că de va muri, să ducă pe Bălan după el până la mormânt, și apoi să fie al său. Au mai trecut trei zile și Cârlova muri, cum observă Odobescu, întocmai ca fecioară din elegia lui V. Hugo, care moare a doua zi după un bal" (p. 13).

În c. III. se pune în relief marea deosebire între poezia erotică a lui Cârlova, care „și numele iubitei caută să-l ascundă", și scrie acelea două foarte duioase poezii: „Păstorul întristat" și „Înserarea" — „două foi îngălbinite pe rugul dragostei sale: o idilă duioasă și o elegie, în care se perde", — și intră erotica lui Konaki, sau a lui Iancu Văcărescu chiar. Dl Rat atât în capitolul acesta, cât și în celea următoare, unde analisază poesiile patriotice a lui Cârlova, se arată stăpân pe o limbă frumoasă, care se deosebește mult, mai ales de limba celei dintâi scriere a sa: „Andrei Murășan". Asemenea și spiritul critic, de observație, în analisa și aprecierea poeziilor, metodul de a o face aceasta, numai cel dintâia sa lucrare. Iată cum se începe d. e. c. IV. (p. 17):

„Fără îndoială celea mai frumoase accente le împrumută poezii lui Cârlova iubirea cea nemărginită de neam și de țară. Patriotizmul său înflăcărat îl împintena să cânte și îi da avânt neobicinuit. El cântă apunerea vremilor mari, să tângue de soartea patriei sale nenorocite, ridică glas bărbătesc contra ocârmuirii străine, care era cea rusască, și mai pe sus de toate sărbătorește oștirea română. Muza lui părăsește fluerul ciobanului, uită durerea inimei, sau vrea s'o uite, și pleacă la mormântul măririi strămoșești să cânte ruinele locului natal."

Calitatea, care i-s'a recunoscut dela început dlui Rat: zelul neobosit de a-și câștiga o informație bogată cu privire la tema ce și-a ales-o, — o găsim și în studiul de față.

Ast-fel d. e., ca să se poată înțelege bine „Rugăcinnea", trebue să cunoaștem relațiile din Muntenia de pe timpul ocupației rusești dela 1828—1834. În broșura dlui Rat p. 23 aflăm acestea stări triste, precum și cuvintele generalului rus Joltuhin: „Nu ne pasă, să știm cine fac slujbele, oameni sau dobitoace, numai cât ordinile să fie împlinite." — Și era vorbă de însiși preoții, cari erau luați dela altare, și puși să care muniținile de război! Ast-fel vom înțelegege mai bine versurile de durere pentru țara sa:

»Vântul îi suflă tot neplăcere
Norii îi plouă nemângâere,
De flori nu gustă plăcut miros!«

Tot așa trebue să știm ce a fost „Regulamentul organic" și cum a fost primit din partea Românilor, ca să putem înțelege „*Chemarea patriei*"

»Eu aveam odată dreaptă avuție
Turme numeroase, casă și moșie,
Dar regulamentul toate le-a stricat,
Și-astăzi plâng cu lacrămi timpul încetat.
Frați la bătălie, bucium-a strigat,
Țara din robie astăzi m'a chemat.«

Dl Rat le spune toate acestea, după Xenopol, Tipeiu și alții, p. 27—30. C. X. enumără pe toți acei, cari s'au ocupat de Cârlova, și cari au fost poetul Iancu Văcărescu, ce-i dedica strofe, în cari îi asigură nemurirea, Eliade care-i scrisă la moarte o Elegie, apoi N. Bălcescu, Odobescu, Bolintineanu, V. Gr. Pop, A. Densușan, M. Tipeiu, N. Țincu, poetul Coșbuc, O. Densușan și Il. Chendi, — fie care consacrându-i 1—2 pagine pline de căldură.

Studiul dlui Rat e un frumos și meritat omaj adus memoriei poetului Cârlova. Și poeziile lui Konaki au fost adunate în volum, cari deși mai multe, toate la olaltă nu se ridică la valoare unei singure din ori-care celea șase, ce se dau în broșura dlui Rat. Apoi *Inserarea*, *Chemarea patriei*, *Rugăciunea*, cum am mai spus, generațiilor mai tinere, nu li-s cunoscute întregi. Prin Manuale de ist. lit., prin Antologii, abia unele strofe le poți afla. Și e bine să cunoască puținul cât ne-a rămas dela Cârlova cât mai mulți, căci e o comoară de simțeminte nobile, curate, înălțătoare, românești, după cum a fost și inima înflăcăratului tinăr, care spunea cu glas mare:

Armele lucesc și slava iese iarăși din mormânt.

Și vor fi tot mai mulți aceia, cari vor regreta din *convingere* moartea timpurie a cântărețului, ce spunea în *Rugăciunea* sa:

»Nu cer prisoase sau nălucire;
Voiesc dreptate, cer mântuire
Patrii mele, jalnic pământ,
Vai! ale cărui năcazuri multe
Ce suflet poate să le asculte
Și să nu plângă dând crezământ?«

(Broșura se află la Librăria Seminarială din Blaj. Costă 1 cor.)

I. Agârbiceau.

CORESPONDINȚE.

Scrisoare din Viena

— dela corespondentul nostru. —

Viena, la 5 Iuniu 1905.

Nu de mult muri viceprimarul prim al Vienei. Iosif *Strobach;* viața lui e o apologie minunată a curentului, ce stăpânește în Viena și în Austria inferioară. De origine a fost Neamț din Bohemia, a studiat școalele normale în locul nașterii, și cu aceasta și-a sfârșit studiile, pentru că starea familiară a tatălui său nu l'a putut susținea și mai de parte. A fost dat ca băiat în o librărie, de unde după ce a ajuns calfă, și și-a câștigat niște parale, a venit la Viena, și și-a continuat măiestria, deschizând librărie proprie. Pe vremea aceasta — pe la anul 1880 — a început Lueger a-și desvolta ideile, și a-și aduna prietinii. Între cei dintâi a fost librarul Strobach, care în urma interesului ce-l avea față de mica partidă, îndată a devenit — poate — cel mai intim amic al lui Lueger. În 1896 a fost ales Dr. Lueger de primar, dar locotenența propus Maiestății Sale să nu-l întărească, s'a făcut alegere nouă, a reușit Strobach, care a fost întărit. Într'aceea curentul creștin-social a început a da semne mai învederate despre forțele sale, și Maiestatea Sa a fost constrins să zică, că dacă la o alegere proximă ar fi ales de primar Lueger, l'ar întări. Auzind aceasta Strobach, imediat își dă dimisia în 1897, și se alege și e întărit șeful partidului creștin-social, Dr. Lueger. Aceasta e o jertfă mare din partea lui Strobach, nu doară pentru că onorarul primarului de 48 mii de coroane anual îl perde, ci pentru că părăsește un atare post, care e mai mult vrednic, mai mult respectat, decât un portofoliu ministerial. El ajunge vice-primar întâiu, și în postul acesta rămâne până la moarte. Lui i-au fost concrezute finanțele Vienei, cari de loc nu sunt mai ușor de condus decât ale României, ori ale altui regat mai mic, ceea ce se vede și din cazul acesta: Pe anul viitor e proiectat să se facă un bulevard în jurul Vienei, care costă 50 milioane de coroane; ori altul și mai frumos: pentru că în anul trecut n'a nins mult, din suma preliminată pentru curățirea zăpezii, *nu* s'a cheltuit un milion de coroane.

Cum de ușor s'a ridicat aici un simplu băiat, ce servia în librărie, la așa demnitate înaltă!? Da, căci aici se uită — nu guvernul, nici locotenența, ci Lueger și soții săi, la ceea ce faci, și nu la vița, din ce te tragi.

Aceasta o adeverește și cazul următor. În Octomvrie an. tr. i-a conferit Lueger Escelenției Sale episcopului castrens, Dr. Coloman Belopotoczky, ordul cel mai înalt al orașului Vienei, așa numit Salvator. Acelaș ord i-l'a conferit în săptămâna trecută unei simple călugărițe, sororei Antonina, carea conduce asilul destinat pentru copiii muncitorilor. Aceasta arată o adevărată nobleță a inimei, care nu se uită la administrațiile de azi, făcute după calapoade, cari până ce nu-i vine cuiva rândul, nu-i dă, nici ceea ce i-se cade, — și de-i vine rândul, îi dă și de nu i-se cade.

Cu ast-fel de conducători cu tot dreptul așteaptă omul, ca să se dezvoalte și simțul religios, și nu înzădar. În gazetele de aici nu arare-ori cetești la locul anunțurilor: „E de a se închiria o locuință, aproape de biserica parohială, ori de claustru". Un străin nu înțelege aceasta, dar Vienezul nu numai că o înțălege, ci și caută ast-fel de locuințe, căci el simte lipsa de a cerceta biserica mai de multe ori, nu numai când e poruncit.

De aceea așa de cu greu pot isprăvi ceva aici marcele (de argint) aduse din Germania. Dacă păstorii protestanți vreau să tragă la sine pe catolici, nu-i pot numai pe aceia, cari slavă Dlui nu sunt mulți, și nici nu sunt numai cu numele catolici, în praxă sunt păgâni. Aceștia recunosc de adevărată „religiunea" protestantă, o asigură, că îi vor rămânea totdeauna credincioși, și declarațiile și manifestațiile lor umplu gazetele pangermane. Aceasta se vede, dar ce nu se vede, aceasta e mai bun, declarațiile acelea costă sute de marce, cari le câștigă apostatul, pe când protestanții nu câștigă la cei mai mulți nimic altceva, decât dreptul de a-l îngropa gratis. Un astfel de caz s'a întâmplat de vre-o săptămână. Un tinăr de 21 ani, cărnia îi plăcea să-și „petreacă" mult, neajungându-i banii ce-i dădeau părinții — oameni foarte respectați — a trecut la protestantism pentru 720 cor., și nu mult după aceea aruncându-se în Dunăre, a trecut la cele eterne. Despre 360 cor. se știe, că i-a căpătat, cu ceialalți poate că-i datorește cutare păstoriu.

De alt-fel s'au început deja căldurile celea mari, și vaĭ de acela, care e osândit să-și petreacă vara aici.

Iob.

Sinoadele protopopești.

Maramureș, 25 Maiu 1905.

Suntem în romanticul sat „Sarasău".

Așezat pe țărmul stâng a fluviului Tisa, care izvorește din munții Maramureșului, curge fălos și sprinten, iar undele sale cristaline adăpostesc și nutresc ogoarele boerilor nostri; prin mijlocul lui șerpuește drumul public, ce vine dela Cașovia și trece în Țara odinioara a lui Ștefan cel mare, în Bucovina, și încinge satul ca un brâu alb de mătasă.

Odinioară a fost capitala Maramureșului, după cum arată și evenimentele petrecute într'ânsul.

Tu Soare! pururea tinăr și neadormit, cu razele tale schintiitoare, ce adese ai luminat acest loc, ai puteà fi cel dintâiu martor al ziselor mele.

Tu, carele ai văzut pe regele Matia Corvinul în Sarasău, după nefericita bătălia dela Baia în Moldova, la casa marilor boeri Gerheș la nunta lui Simeon Gerheș cu Florica Pop de Szarvaszó, la nunta acelui viteaz, carele l-a urmat pe Matia Corvinul în acea bătălie cu 200 călăreți, românași voinici.

Pe acelea timpuri Gerheșenii aveau 25 munți, mai multe sate, stave de cai nenumărate, mii de vite cornute, turme de oi fără margini. [1])

Înainte de Gerheșeni a domnit familia Dragoș de Szarvaszó, după Gerheșeni familia Pop de Szarvaszó, apoi familia Jura, după aceea familia Mau, și astăzi domnește peste Sarasău familia Mihályi și Jurca.

Această comună a fost un focularin nestins a romanizmului, ce a încălzit și nutrit brațele oțelite a fiilor lui Traian.

Aci s'a dat cina cea mai de pe urmă a lui Voda Dragoș în trecerea spre Moldova.

La porțile de Fer a Sarasăului (ce și astăzi să numește așa) a fost adăpostită mândra lui oaste, carea în zorii dimineței a sburat ca vulturii din munții către Țara lui nouă. [2])

Aici a primit tătarii la porțile de Fer prima lovitură de moarte, după carea la Borșa și-au dat sufletele.

Pe aicia a trecut Pintea viteazul întorcându-se din Galiția, cu 150 de voinici, mergând la Huta-Tecenlui să-și faureze tunurile cu cari a bombardat cetatea Hustului. [3])

Acestă descriere pentru aceea am lăsat să premeargă, înainte de a intra în sinod, ca să cunoască On. public cetitor al „Unirei" și să vază satul cel mai de frunte al Maramurășului.

Ziua de primăvară 25 Maiu a fost inițiată ca o mamă bună plină de grații, — cu floricelele ei varii.

Soarele cu sinul său plin de căldură se arată maiestos poporului îmbrăcat sărbătorește.

Brazii din curtea casei parohiale se clătină puțin de zefirul dimineții, făcând complimente preoțimei ce a sosit.

La oarele 8 mergem la biserică cu toții, la cea mai bătrână biserică de piatră din țara Maramurăș, zidită cu 300 de ani mai înainte, de o boereasă din Moldova, înrudită fiind cu maramureșenii.

Dânsa a zidit în țara noastră trei biserici, una în Sarasău, alta în Biserica-Albă, pe carea undele repezi a Tisei o a nimicit de tot, și a treia în Giulești (și eu o am ajuns) pe carele a derimat-o poporul, zidind alta în locul ei,

Sub cântările utreniei ne mărturisim cu toții de greșelele și de mulțimea păcatelor noastre.

La oarele 9 se începe sfânta liturgie cu invocarea Spiritului sfânt, băncile pline de drăgălașa inteligință din loc cu evlavie în sufletul lor, îngenunchiând cântă cu poporul „Hristos a înviat".

Iată și poporul credincios, a căror strămoși a fost martori ziselor mele de mai sus, plin de iubire și alipire către strămoșeasca lui lege dumnezeească stau în ordine cu mânile ridicate la cer, așteaptă darul și binecuvântarea de sus.

După cetirea s. Evangelii Dl preot G. Mesaroș din Rona-de-jos, ne-a vorbit despre înmaculata concepțiune a preacuratei Verg. Maria.

Împăcându-ne cu Dumnezeu, la finea liturgiei ne-am cuminecat, meditând fiește carele în inima sa zisa dumnezeescului învățător, către slăbănogul: iată te-ai făcut sănătos, de acum să nu mai păcătuești, nu cum-va să-ți fie ție ceva și mai rău.

La oarele 11 se deschide ședința de către protopopul și vicarul Tit Bud prin o cuvântare bine gândită și la locul său, la aceasta ședință a luat parte și brava noastră inteligință din loc. Domnii: P. Mihályi, B.

[1]) Dipl. maramureșene.

[2]) și [3]) Szirmay Ilona rom. ist.

Jurca, mari proprietari şi binefăcători a neamului nostru protopretorele din Tecen: dl G. Mihályi, unul dintre cei mai evlavioşi credincioşi, carele pentru dreptate şi-ar arde mâna în foc. Fără dreptate nu poate fi credinţă, fără credinţă nu poate fi dreptate...!

Dl Dr. Ilie Mariş, advocat, dl Dr. F. Mihályi, pe carele poporul pentru inima lui cea bună, îl numeşte advocatul de mătasă; pretinul nostru, notarul dl G. Negre, dl Zurcan, căpitan dela regim. de inf. Nr. 85, logodit în Sarasău cu drăgălaşa domnişoara, fiica Dlui Negre.

La începutul şedinţei s'a cetit disertaţia dlui M. Pop, preot în Apşa de mijloc.

S'a făcut mai multe propuneri din partea unuia şi altuia, însă fără primire, dar propunerea dlui protopop Tit Bud, ca: în timpul iernei să peregrinăm din sat în sat şi să predicăm cuvântul, adevărul, deşteptând poporul la o viaţă nouă, s'a primit unanim.

Apoi s'a ridicat şedinţa, cu: Cuvine-se cu adevărat.

I. T. Fane.

Academia Română.

Institutul Oteteleşanu.

Publicaţiune.

1905.

Cu începerea viitorului an şcolar 1905—1906 se vor primi şease-spre-zece eleve în Institutul de fete dela Măgurele fundat de Ioan Oteteleşanu şi înfiinţat de Academia Română, sub înaltul Patronagiu al Maiestăţii Sale Regelui, cărora li-să vor da, conform dispoziţiunii testamentare a răposatuiui fundator, o creştere casnică şi instrucţiunea cuvenită unei „bune mame de familie, fără pretenţiuni sau lux.“

Cursul va fi de cinci ani de studiu şi unul de practică. În acest timp elevele vor avea toată întreţinerea în Institut şi nu vor puteà părăsi şcoala în tot intervalul de şease ani, afară de cazuri de forţă majoră.

Sunt admise în Institut copile născute din părinţi români săraci, pe deplin sănătoase, cari până la 5 August 1905 au împlinit 12, dar încă nu 14 ani, au pregătirea ce se dă în şcoalele primare din România şi au obţinut la terminarea cursului primar cel puţin media 7. Candidatele cu clase secundare au să prezinte certificatele de clase secundare, având media cel puţin 6.

Nu se admit dispense de nici un fel.

Doue surori sau doue vere primare nu pot fi admise în Institut.

Părinţii elevelor ce vor fi primite în Institut, nu pot să-şi iea fiicele de sfintele sărbători ori pe timpul vacanţelor în familie, şi Direcţiunea îşi conservă dreptul de a le da ori nu voie elevelor să petreacă în familie de vacanţe.

Părinţii aspirantelor ori reprezentanţii legali ai acestora au să trimată — până la *5 August 1905* — cererile însoţite de act de naştere, act de vaccină, act de paupertate, în care se va arătă şi numărul copiilor, şi atestat şcolar despre terminarea claselor primare, la Academia Română (calea Victoriei Nr. 135), pentru Comisiunea Fundaţiunii Oteteleşanu, care, examinând actele şi luând informaţiunile ce va crede de cuviinţă, va dispune ca concurentele, ce îndeplinesc condiţiunile mai sus precizate, să fie supuse la un examen de primire, prin care se va constata gradul de pregătire în ceea ce priveşte cetirea şi scrierea, analiza etimologică şi cea sintactică, cele patru operaţiuni, geografia şi istoria ţărilor române.

Concurentele, cari nu sunt din România se admit fără examen de primire, în virtutea atestatelor obţinute în şcoalele similare din patria lor, şi au să trimită la Academia Română, tot până la 5 August, cererile însoţite de actele enumerate mai sus, pe cum şi de un atestat medical.

Rezultatele examenului se vor supune dimpreună cu toate actele, printr'un raport, Augustului Protector al Academiei Române, Maiestăţii Sale Regelui, căruia îi aparţine a decide în privinţa primirii.

Examenele se vor începe în localul Academiei la 7 Septemvrie 1905, la oara 8 dimineaţa.

Cu începere dela 16 August, părinţii pot ridica actele de naştere, de vaccină şi de studii, cu cari au înscris copilele.

Nr. II. 8.347. — Bucureşti, 9 Maiu 1905.

Ordinea examenelor publice,

ce se vor ţineà cu elevele şcoalei de fetiţe din Blaj cu ocazia închierii an. şcol. 1904/5. Amăsurat hotărîrii luate în conferinţa corpului didactic a numitei şcoale, ţinută la 22 Maiu a. c, examenele publice de închiarea an. şcol. se vor ţineà în zilele de *23, 24, 26 Iunie* a. c., iar în *27 Iunie va fi serviţiu divin împreunat cu doxologia cea mare în capela internatului de fetiţe*, după care imediat va urma *vestirea resultatelor şi împărţirea premiilor.*

Vineri, 23 Iunie a. c.

a) Înainte de amiaz:

Dela 8—10 clasa I. şi II. primară examen din toate obiectele de învăţământ.

Dela 10—12 clasa III. IV. primară examen din toate obiectele de învăţământ.

b) După amiaz:

Dela 2—4 clasa I. civilă, examen din toate obiectele ordinare de învăţământ.

Dela 4—6 clasa II. civilă, examen din toate obiectele ordinare de învăţământ.

Sâmbătă în 24 Iunie a. c.

a) Înainte de amiaz:

Dela 8—11 clasa III. civilă examen din toate obiectele ordinare de învăţământ.

b) După amiaz:

Dela 3—6 clasa VIII. superioară, examen din toate obiectele ordinare de învăţământ.

Luni 26 Iunie a. c.

Dela 9—10 examen din l. franceză.

Dela 10—11 examen din muzică.

Tot timpul cât vor dura examenele sunt expuse la vedere publică lucruri de mână pregătite de fetiţe în decursul anului şcolar.

Marţi în 27 Iunie a. c. Clasificări şi premii.

Blaj, la 9 Iunie 1905.

Direcţiunea şcoalei de fetiţe.

Noutăţi.

Hymen. *Lucreţia Pojar* şi *Augustin Popp*, cl. abs., anunţă cununia lor, ce se va celebra în 11 Iunie n. 1905 în biserica gr.-cat. din Jucul-nobil.

Promemoriu. Primim următoarele şire: A sosit din nou ziua cea de tristă amintire, aniversaria morţiei neuitatului Episcop şi mecenate a neamului românesc Mihail Pavel. Aceia, carii nu putem uita binefacerile lui, în 1 Iunie ne-am adunat în biserica din Sat-Slatina şi cu lacrimi în ochi am servit sta Liturgie şi am făcut Părăstasul în amintirea fericitului Părinte. În veci amintirea lui! — *Tit Bud*, vicarul Maramureşului.

Convenire colegială. În înţelesul pactului de convenire din 20 Decembre 1895, toţi colegii, cari au absolvat clasa a VIII. al gimnasiului din Blaj în anul 1895, sunt rugaţi a lua parte la convenirea fixată pe 27 Iunie 1905 în Blaj. În numele comitetului de trei: Resicza, 1 Iunie 1905. — *Victor Elăjan*, ing. montanist.

Iubileu. Reuniunea română de musică din Sibiu învită la *Festivităţile iubilare*, ce se vor ţineà în Sibiu, în 26 Maiu v. a. c. şi zilele următoare din incidentul împlinirii unui pătrar de veac dela înfiinţarea sa. Programa: Joi, 26 Maiu v.: 1. La 9 oare a. m.: „Liturgie festivă“ în biserica din suburbiul Iosefin. 2. La 11 oare a. m.: „Actul festiv“ cu cântări şi vorbire ocazională. 3 Sara la oarele 7½: „Concert festiv“ în sala de expoziţii. — Vineri, 27 Maiu v. 4. Sara la oarele 7½: Opera poporală-română „Moş-Ciocârlan“ de Tudor cavaler de Flondor. — Sâmbătă, 28 Maiu v.: 5. Sara la oarele 7½: Se repetează opera „Moş-Ciocârlan“. — Duminecă, 29 Maiu v.: 6. După ameazi la 4 oare: Opera „Moş-Ciocârlan“, pentru popor şi tinerime, cu preţ redus. 7. Sara la oarele 7½: Eventual se repetează din nou opera „Moş-Ciocârlan“.

Convocare. Pentru reconstituirea despărţământului D.-Sân-Mărtin al Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român, subscrişii ca membrii ai aceleiaşi Asociaţiuni, convocăm prin aceasta adunarea cercuală constituantă a despărţământului, pe Mercuri în 21 Iunie st. n. 1905 în D.-Sân-Mărtin, la 11 oare a. m. în sala hotelului Central (Központi szálloda), la care învităm pe toţi membrii fundatori, ordinari şi ajutători de pe teritorul despărţământului, pe cum şi pe toţi binevoitorii de înaintare în cultură a poporului român, pe lângă următorul Program: 1. Deschiderea adunării cercuale prin unul din convocatori. 2. Reconstituirea despărţământului prin alegerea unui comitet pe un period de 2 ani în înţelesul statutelor. 3. Înscriere de membrii noi şi incassarea taxelor dela membrii vechi şi noi. 4. Propuneri. 5. Eventual vorbire pentru popor. 6. Închiderea adunării. D.-Sân-Mărtin, la 6 Iuniu n. 1905. — *Vasile Zehan, Simion Căluţiu, Emil Popp, Laurenţiu Pascu.*

SERATĂ: *Casina română aranjează în localitatea ei, Duminecă în 11 Iunie o seară cu următoriul Program: 1. **Concertul B-dur** de Mozart Allegro Nr. I şi III Pian cu patru mâni; Dşoarele Lucia Mureşian şi Veturia Negruţiu. 2. **„Novelletă“**, cetită de Dşoara Elena Sântion. 3. **„Nu plânge“**, romanţă de I. Mureşian, solo tenor de Dr. R. Boila. 4. **„Poveste tristă“**, partea III şi IV de E. Sabo, musică de I. Mureşian, Melodramă predată de Dşoara Rozica Căpuşian, acompaniată la pian de Prof. Mureşian. 5. **„Icoane cu Schiopticonul“**. După executarea programei urmează petrecere cu joc. Întrarea **1** cor. de persoană. **2** cor. de familie. Începutul la 8 oare sara.*

PARTE SCHINTIFICĂ-LITERARĂ.

O RĂPIRE MISTERIOASĂ.

(Continuare)

Palidă, ca un chip de marmoră, sărmana fiinţă se apropia de mine. „Am auzit bine?“ întrebă ea cu buzele tremurând. „Numai pentru aceea m'ai luat de nevastă, fiindcă aşa ţi-a fost porunca? Într'adevăr nu m'ai iubit? Şi dacă eu rămân aci, atunci tu vreai să părăsăşti această casă, carea ar trebui să-ţi fie sfântă, fiindcă adăposteşte pe tatăl tău.“

Am văzut, cum buzele vinete ale tatălui meu să mişcară, ca şi când ar fi voit să răspundă în locul meu, că mi-a părut nespus de rău, că a auzit vorbele mele nesocotite. N'aşi fi voit s'o fac să simţă durere; întreagă mânia mea era îndreptată numai asupra aceluia, carele mi-a nimicit toate speranţele, toată fericirea. De aceea să-mi ierte, şi dacă nu doreşte, atunci eu deocamdată nu voiu părăsi casa.

Ea de abia ascultă cuvintele mele şi murmură: „Aşadar totuşi am auzit bine!“ Apoi se apropie de uşă.

„Holman! Holman!“ gâfâi tatăl meu, „doară nu voieşti, ca acum să mă lipseşti de fiea mea?“

Cu o săritură am fost lângă Lola. „Unde vreai să mergi?“ am întrebat-o eu cu vehemenţă.

„Fiul trebue să rămână lângă tatăl său bolnav,“ răspunse ea cu mândrie, „deoarece însă încă azi trebue ca unul din noi să părăsască această casă, aşa voesc ca eu să fiu aceea.“ Se opri un moment; espresiunea serioasă a ochilor ei întunecaţi deveni mai blândă, şi cu voce mai moale ea continuă: „Holman, când mai cerut de soţie, am fost prea confusă, pentruca să observ că cererei tale îi lipseşte tonul iubirei, cuvântul dulce: „te iubesc,“ carele leagă două inimi la olaltă mai mult decât inelul de logodnă. În fericirea mea, n'am băgat de seamă, că bucuria ce mă cuprinse nu să reoglinda şi pe faţa ta. Eu mă gândeam numai la fericirea, de a fi a ta; mă îndestuleam cu atâta, fiindcă te iubeam. Şi, ah Holman, te iubesc încă şi acum, mai mult decât viaţa mea, şi pentru aceea, numai pentru aceea, te părăsesc. Dacă ar fi spre binele tău, cu bucurie ţi-aşi reda chiar şi libertatea, însă după cele ce am auzit, să pare, că tu, deşi numai după aparinţă, ai lipsă de o soţie. Deoarece acest lucru este îndeplinit, presenţa mea să nu te mai molesteze şi astfel căile noastre să se despartă încă chiar de acum. Dacă însă va veni ziua, când vei avea lipsă de mine, ori mă vei dori să fiu lângă tine, atunci nici o putere pământească nu mă va reţinea să viu înapoi. Până atunci însă rămân aceea, ce sunt astăzi: o femeie, carea n'are nici o pretenziune la numele ce i-l'ai dat tu azi dimineaţă!“

Aruncându-mi o ultimă privire plină de iubire, ea părăsi odaia, încet, liniştit, ca un vis, ce se topeşte. Un ţipet năduşit, un horcăit uşor ajunse la urechile mele. M'am întors speriat — tatăl meu zăcea leşinat. Ori şi cât mă îndemna, să alerg după Lola, acum îmi era preste putinţă, să las singur pe bărbatul neputincios, şi astfel nu-mi rămase alta, decât să strig econoamei, ce se afla în odaia de alături, ca să reţină pe soţia mea, să nu să depărteze.

A durat mult, până ce mi-a succes să deştept pe tatăl meu, şi prima sa întrebare a fost despre dânsa. M'am ridicat, asigurându-l, că vreau s'o readuc, însă încă înainte de a ajunge la uşă, econoama intră. „Femeia a plecat,“ zise ea dând din umeri, „nu s'a lăsat a fi reţinută.“

IX.

Dl Black făcu o pausă, precând cei doi amploiaţi se uitau la dânsul cu compătimire. El şezù un restimp adâncit în gânduri, după aceea însă se reculese şi continuă: „Din acel ceas nefericit n'am mai revăzut pe soţia mea, ba nici n'am aflat, unde a mers, unde a găsit adăpost. Atunci nici n'am avut timp să mă gândesc mult la ea, pentrucă tatăl meu a fost atât de zdruncinat din cauza acelei întâmplări încât boala sa se agravă cu reprejune. El se sfârşia văzând cu ochii, şi până în ultimul moment, când mă apropiam lângă patul său, se uita mereu spre uşe, cu aceeaşi privire rugătoare şi întrebătoare. Numai după moartea sa mi-a venit iarăşi în minte tinăra fiinţă, pe carea am legat-o de mine, fără de a o iubi, şi pe carea la urmă, prin cuvintele mele aspre, am împins-o în lumea largă, fără nici un ajutor. Şi acest gând mă apăsă în curând atât de mult, încât am devenit indispus şi trist, neştiind dacă acest simţământ provenia din cauză că mă ruşinam pentru fapta mea, ori că-mi părea rău pentru perderea tinerei mele soţii. În acelaşi timp am primit ştirea despre logodirea verişoarei mele Evelyn cu contele de Mirac, un caz, care mi-a rănit nu numai mândria, ci şi inima mea. Adevărat, că totdeauna am fost convins, că Evelyn iubea mai mult averea şi poziţia mea, decât pe mine. Cu toate aceste însă m'a lovit adânc, că, pentru bani, ea s'a dus aşa uite după un altul, deşi de fapt nici eu n'am făcut altceva, deoarece m'am căsătorit numai pentru aceea ca să-mi asigur moştenirea. Acesta este însă cursul lumei; ceeace nu ne permitem noi, nouă bărbaţilor, nu putem erta femeilor, să facă.

Însă, cu cât se stergea din memoria mea chipul Evelynei, cu atât mai mult îmi apărea înainte Lola. Gândul de a fi legat de ea, mă chinuia, findtă într'aceea am aflat că tatăl şi fratele ei erau criminali, pe cari îi căuta poliţia. Cu toate aceste însă gândul la ea mă urmăria aşa de tare, încât m'am hotărît să-i deping chipul, în speranţă, că prin aceea mi-s'ar mai abate gândurile dela ea. Deoarece posed talent şi deprindere, nu mi-a fost greu să mă apuc de lucru şi astfel în curând chipul soţiei mele stetea dinainte-mi, într'o asămănare frapantă. Am depins'o în poziţia, în carea am văzut-o în momentul din urmă, când a părăsit odaia tatălui meu.

Dvoastră aţi văzut chipul, şi-mi veţi concede, că este esecutat cu toată grija.

Nimic n'am uitat; acurat îmbrăcămintea care a purtat-o atunci; nici chiar rozele, ce i le-am dăruit în dimineaţa când ne-am cununat, nu lipseau. Am întărit portretul în dosul portretului Evelynei, carele de doi ani atârna de asupra divanului meu îl întorceam ziua către părete, iar noaptea mă adânceam în contemplarea sa.

Deoarece n'am mai primit nici o ştire despre Lola, şi ea părea că a dispărut cu totul din viaţa mea, astfel am fost apucat de o apatie nemărginită, încât îmi uram şi viaţa. Nici chiar ştirea, că verişoară-mea, carea după două luni dela căsătorie a rămas văduvă, a venit să locuiască în Londra, nu m'a turburat nici decât, aşa încât m'am întrebat cu mirare, că oare a putut să peară cu totul vechia mea pasiune pentru dânsa. Odată ne-am întâlnit într'un salon, însă frumseţa ei nu mă mai fermeca de fel.

Atunci am simţit că iubeam pe Lola, sărmana mea soţie perdută. Din ceasul acela apatia mea a dispărut; o speranţă nouă, o ţântă nouă, începură a mă înviora. Voiam să caut în lumea întreagă, până găsiam pe Lola, voiam să readuc pe soţia mea, chiar şi dacă ar fi trăbuit s'o smulg din mânile acelor bărbaţi, a căror existenţă îmi apăsă viaţa, ca un blăstăm. Însă încătrău să-mi îndrept paşii? Cum era cu putinţă, să găsăsc în labirintul lumei pe aceea, care n'a lăsat nici o urmă după sine? Numai un singur conducător mi-a rămas, şi acela era iubirea ei către mine, care fără îndoială a reţinut-o, ca să nu se depărteze prea mult din apropierea mea. Dacă simţămintele ei nu s'au schimbat, atunci ea a trebuit să rămână în oraşul în care locuia soţul ei. Adevărat că oraşul acesta era un Babilon, în care o fiinţă omenească singuratică dispărea ca un atom. totuşi eu speram să înving toate greutăţile. La început era să mă pun în înţălegere cu poliţia, însă mândria mea mă făcù să inventez alte mijloace. Precurgeam într'una stradele, observând toate femeile, făceam cercetări în toate părţile, de dimineaţa până noaptea târziu, însă fără de nici un rezultat.

Atunci se întâmplă ceva, care mă aduse pe urmă nouă şi-mi însufla din nou curaj. Împins de nelinişte chinuitoare, într'o noapte m'am ridicat din pat, m'am îmbrăcat şi am mers în grădină, ca să respir ceva aer curat. A fost în aceeaşi noapte, când a dispărut fata pe care o căutaţi dvoastră, atunci însă eu nu ştiam nimic despre lucru. Gândurile mele erau tot la soţia mea şi eram atât de impresionat, încât un moment am crezut, că dincolo de gratii văd pe Lola.

Dvoastră mi-aţi spus că eu într'adevăr am văzut o fată, şi încă pe aceea, care a locuit mai multe luni, fără ştirea mea, sub un coperiş cu mine. Atunci însă eu am ţinut-o de o viziune a soţiei mele şi deoarece ea era îmbrăcată în costumul modest al unei femei din popor, astfel am venit la ideia, ca de aci înainte s'o caut printre femeile clasei de jos a societăţii. Acum mi-am început cercetările prin stradele înguste ale suburbiilor celor mai sărace, şi la vederea feţelor palide ce întâlneam pe acolo, mă gândeam cu groază, că poate şi Lola, împinsă de lipsă şi desperare, a căzut jertfă unei astfel de sorţi înspăimântătoare.

(Va urma.)

Causele generali a decadinței în viața creștină,

— disertație —

de 2.

Dr. PAUL LAURAN.

(Continuare).

O altă cauză, care a pricinuit mare daună vieții creștinești, este secta odioară a francmasonilor.

Francmasonismul este o societate secretă. — De unde și în ce timp, s'a format, sigur nu se știe. — Probabil că își are originea din veacul al 13-lea și să derivă din acele corporațiuni de zidari, cari au avut ierarhia lor proprie, conducători, regulamente proprii și legea secretului, care le asigură numai lor posesiunea regulelor celor mai bune pentru arta de a zidi.

Aceste societăți se ocupau mai mult cu zidirea bisericilor și erau societăți de cinste.

Cumcă prin ce procedură secretă au ajuns societățile aceste la o perversiune atât de estremă, încât cu dreptul societatea modernă a francmasonilor e privită de ori ce om onest numai cu dispreț, aceasta nu să poate explica. — E sigur, că societatea modernă a francmasonilor a venit din Anglia pe la anul 1717 și încetul cu încetul s'a lățit pe la începutul veacului trecut mai întâiu în Franța, apoi în Germania, Italia și în toată Europa, câștigându-și aderenți mai ales în clasele culte a societății.

Domnilor! Cu durere s'a observat, că o mare parte din membrii componenți claselor culte a Europei și-au perdut credința de tot și au devenit atei, sau indiferenți față de credință.

Și pentruca să se întâmple aceasta, mai mult a lucrat secta francmasonică. Deoarece ei, sub pretextul fals de a răspândi lumina și morala adevărată și cu deosebire filantropia, l-a succes ușor a seduce și a-și câștiga aderenți.

Clasele cele mai bogate a societății, erau deja stricate de materialism. Pentru ele creștinismul era o greutate insuportabilă, deci cu bucurie nebună s'au aruncat în brațele francmasonismului, carele prin negarea tuturor principiilor de ordine supranaturală pe basa naturalismului, le-a eliberat de sub legile severe a creștinismului.

Francmasonii se încearcă a distruge ordinea presentă religioasă și socială, ca să transformeze lumea conform naturalismului pur, ceeace ar fi răsturnarea principiilor propagate de creștinism.

Creștinismul — Domnilor — apăru în mijlocul lumei păgâne. și atăcând datinile păgânești, cu acea putere dumnezăiască, careia nimic nu-i putea resista, a distrus lumea veche și pe ruinele acesteia a reorganisat viața publică și privata și a dat naștere civilizațiunei celei nouă, în care viața familiară, auctoritatea, libertatea și tot dreptul social își au baza în principiile propagate de Isus Christor, principii în mare parte de ordinea supranaturală.

Dar ce e naturalismul profesat de societatea francmasonilor? — Negațiunea supranaturalului, adecă negațiunea a tot ce trece preste marginea cunoștințelor noastre; este domnia superbă a rațiunei, care deciară de vanitate și nebunie tot ce nu cuprinde, ce nu înțălege. — Pentru aceea nu admite revelațiune, păcat strămoșesc, răscumpărare; nu admite divinitatea lui Isus Christos, nu biserică, sacerdoțiu, sacraminte, morală creștinească, cu un cuvânt nu admite nici unul din acele adevăruri creștinești, cari au regenerat lumea și cari constituesc patrimoniul învățăturii creștinești, — ba ce-i mai mult, naturalismul aduce pe om la negarea esistinței lui Dumnezeu, a nemurirei sufletului omenesc și a acelor principii, cari sunt fundamentul vieței religioase și civile.

Prin asemenea principii secta francmasonică voește a restaura societatea creștinească. — Prin lățirea principiilor acestora, secta francmasonică, mai ales între straturile culte a societății creștinești, a cauzat mare daună.

Deci una dintre cele mai ponderoase cause a decadinței vieței creștinești este francmasonismul, carele nemijlocit și-a vărsat veninul său destructiv între straturile culte a societății omenești, și a conlucrat cu satana și conlucrează și în zilele noastre, pentru ca să doboare la pământ principiile supranaturali a creștinismului, și să ridice la onorul altarului principiile naturalismului . . . .

Afară de materialism desvoltat prin cultivarea și înaintarea unei singure din cele doue părți, cari compun esența omului, afară de sectele diferite, mai ales afară de secta francmasonică mai este încă o a treia causă mare generală, care și pe noi mai deaproape ne interesează și care a conlucrat mult pentru debilitarea: pentru decadința vieței creștinești.

Aceasta a treia causă, Domnilor! sunt: guvernele Europei atee, guvernele indiferente în religiune. Sau cine este de vină, că școalele s'au luat și să tot ieu de sub stăpânirea și conducerea bisericei? Cine este de vină, că în școalele medii a statelor europene, studiul cel mai de frunte, a căruia scop este nobilitarea, cultivarea inimei, nobilitarea, cultivarea părții superioare a omului . . . . studiul religiunei abia că se mai propune, ba în unele locuri nici nu este studiu obligător ci numai facultativ? . . . . Guvernele, cari stăpânite de secte, mai ales de cele francmasonice, pregătesc terenul ca să-și câștige aderenți . . . . și pentru aceea și-au pus ochii pe școalele creștine, vrând să ruineze mlădițele cele tinere creștinești, și așa cu timpul să ajutoreze la învingere sectele anticatolice . . . .

Cum-că atari guverne nu servesc interesele statului, nu servesc interesele familiilor, din cari să compune statul, este un adevăr fără de nici o îndoială, pentru că a pune de o parte religiunea, atâta însemnează, cât a se arunca în brațele naturalismului. Pentru că Dlor! Trebue să se înalțe cineva mai sus de cât omul, când cineva voește să afle causele datorințelor celor multe a vieței omenești, și numai singur dela Dumnezeu poate omul să capete dreptul de a cârmui cugetele, voința și activitatea altor oameni.

Guvernele atee nu cugetă, nu calculă urmările înfiorătoare, cari au să resulte ca efecte necesare din creșterea fără de religiune, din educarea fără de credință; fără de viață evlavioasă să formează o generațiune de oameni fără de conscințiă, fără de principii, fără de caracter și fără de a fi conștie de demnitatea sa proprie.

Acel guvern — Dlor — carele nu caută în religiune basa educațiunei, răpește razămul cel mai puternic a omului și-l părăsește, lăsându-l singur fără de nici un ajutor, nici un leac în contra relelor și a torturelor scepticismului modern . . . .

Oameuii vestiți, atât prin sciința cât și prin posiția înaltă, care o au ocupat în societate, toți au fost de o părere în a pretinde, că religiunea să se pună de basă, să se pună de fundament a educațiunei.

Când consulul prim a Franței ținù o adunare cu consilierii săi, vestitul bărbat de stat Portalis îi zise în presența consiliului de stat cuvintele aceste: „A sosit timpul, ca teoriile să tacă înaintea faptelor. De când prin profesori au proclamat principiul, că în școale nu este lipsă să se propună religiunea, progresul băeților de 10 ani în coace este egal cu nula. Băeții nu au idee despre Dumnezeu . . . . despre bine și despre rău . . . . despre iustiție și despre iniustiție; prin urmare se corup moravurile și poporul a devenit un monstru sălbatic . . . . deci interesele Franței pretind, ca religiunea să se cheme în ajutorul moravurilor și a societății omenești“ . . . .

De Maistre zicea: „ori ce sistemă de educațiune, care nu să basează pe religiune, în scurt timp are să cadă, și nu va vărsa peste societatea omenească altceva, de cât numai venin.“

(Va urma).

Bibliografie.

A apărut.

„Sămănătorul“ Revistă Literară. Anul IV. Nr. 21. N. Iorga. — Două cărți pentru Români. Z. Bârsanu. — Cântece. Romulus Cioflec. — Mănioșii (schiță.) Ioan Bârsanu.— Sfiosul Voevod (poezie.) Emilgar. — De sărbători (schiță.) A. Mândru.—Tomșa (poezie.) M. Sadoveanu. — Floarea-Ofilită (roman.) Cronică. N. Iorga. — Despre dd. Cazaban, Isidor Budu, Pangrati și Picot; despre „Renaissance latine“ și vizita institutorilor bulgari. Numărul 20 bani.

Au eșit de sub tipar și se află de vânzare la autorul **Dr. Ambrosiu Chețian**, profesor, sau la tipografia seminarială din Blaj următoarele cărți:

Bureții comuni, studiu practic. Blaj 1905. prețul ***1*** coroană.

Istoria naturală și Muzeul școlelor din Blaj, schiță istorică. Blaj 1902, prețul ***40*** filerî.

Geografie I. Ungaria, Blaj 1902, prețul ***1*** coroană.

Geografie II. Europa, Asia și Africa Blaj 1902. prețul ***1*** coroană.

Geografie III. America și Australia Geografia fizica și matematică, Blaj 1903 prețul ***1*** coroană.

Cărțile de geografie aprobate de Înaltul Minister reg. ung. pentru școalele medii, sunt lucrată după metodul cel mai nou, cu datele cele mai noue și foarte potrivite pentru fiecare om cult.

Poșta Administrațiunii.

Am primit și cuietăm abon. dela:

I. M. Bpesta pe 1905 sem. I. *Voila* pe 1897 și 1898. *Viștea-de-jos* pe 1900—1904. *Tur* pe 1900. Vă rugăm și pentru rest. *Vajdaculu* pe timpul din 1/11 1902 până în 1/11 1903. Vă rugăm si pentru restul din 1/11 1903 pân acum. *Copand* pe 1905 sem. I. *Budinț* pe 1905. *Erdőszáda* pe 1898. *Jidveiu* pe 1902. În anul trecut 27/1 sau primit pe ani 1897—1901, și sau quietat în posta de atunci. Binevoiți a face ceva și pentru Bălcaciu. *Kis-Nyires* pe 1905. *Copăcel* pe 1904. *G. B. Orăștie* pe timpul din 15 Nov. 1903, până în 15/2 1904. Binevoiți a trimite și restul până în prezent. *Iernca-Săsască* pe 1900 și din 1901 până în 1 Septemvrie. *Drag* pe 1904. *Kis-Sájó* pe 1905. *Dumbrava* (Reghin) pe 1905 *Lunca* (Blaj) 1905 sem. I. *Csik-Sz.-György* pe 1904. *Ciu-*

telec pe quartalul al 4-lea din 1904 și quartalul prim din 1905. *Csanálos* pe quartalul al 2-lea și al 3-lea din 1905. *Oravița-rom.* pe 1904 sem. 2-lea și 1905 pătrariul prim. *Giurgieu* pe April—Septemvrie 1905. Foaia Vi-să trimite regulat, *îndată ce apare. Bogata-rom.* pe pătrariul 2-lea din 1905. *Maier* (Distr. Năsăud) 1898. Vă rugăm să binevoiți a ne trimite și restanța de pe anii 1899 până în prezent, căci avem lipse mari. *Ilieni* pe 1905 *Dr. C. A. Ibașfaldu* pe 1905 pătrariul 2-lea. *Borgó-Tiha* pe 1905 sem I. *Ovári* pe 1905 pătrariul al 2-lea. *Ticvaniul-mare* (Av. P.) pe 1904 sem. 2-lea din Ticvaniul-mic, și pe 1905 sem. I. în Ticvaniul-mare. *Giacoș* pe timpul din 1 April 1898, până 1/4 1903 *Zazar* pe 1904. *Imbuz* pe 1905 pătririul al 2-lea. *Odorheiu* pe 1905 *Paul I. Varadia* pe 1904. *Recea* (dist. Perecsen) pe 1905 sem. 1. *Unimăt* pe 1905 sem. 1. *Coroești* (Jil) pe 1905 sem. I. *Țeud* pe anii 1899 1904 fine. Bani trimiși în 16/9 1898 sau primit pe anii 1894—1898. *Gurasîău* pe 1904 *Clopodia* pe ani 1900, 1901 și 1902. *Váradolaszi* (rom.) pe 1904 sem. 2-lea și 1905 întreg.

Editor și redactor răspunzător:
Aurel C. Domșa.

Licitațiune minuendă.

Licitațiunea minuendă pentru edificarea s. biserici gr.-cat. din Galda inferioară protop. A.-Iuliei să va ținea în edificiul școalei din loc în 20 Iunie st. n. a. c. la 8 oare a. m.

Prețul strigărei e 13.253 cor. 04 fileri. Comuna bisericească dă în natură, peatră, cărămidă, năsip și apă și lemnul de stejar de lipsă la scaunul clopotelor din turn, precum și vectura altui material dat de întrăprinzător dela gara Teuș.

Doritorii de a licita sunt datori a depune înainte de licitare un vadiu de 10%.

Planul și preliminariul de spese să pot vedeà ori și când la oficiul parohial subscris.

Galda infer. în 5 Iunie 1905.

Petru Marcu.
curator primar.

Aureliu Hulea,
preot gr.-cat.

(17) 1—1

(5) 7—25

Iulius Erös.

Sibiu (Nagyszeben) str. Cisnădiei 3.

Tot felul de oroloage, juvaere **din aur și argint**, — tăcâmuri **din argint**, recuisite de **aur și argint** pentru biserici.

Cel mai mare deposit din Ardeal

Mare deposit de **sticle mărităoare, ocheane și binocle**

Comandele se execută numai pe lângă rambursă.

Reparările se execută prompt și eftin.

Cumpăr eventual schimb cu cel mai mare preți curent obiecte vechi de **aur și argint și petri** scumpe.

La cerere trimit franco și gratis Prețcurent ilustrat.

Nr. 3016. F. Orologiu cilindru remontoir din ***argint,*** cu acoperișuri duple de o construcție puternică și trainică, ***costă 7·50 coroane.***

A apărut: a V. ediție

ACATISTERIUL

sau carte ce cuprinde în sine rugăciuni pentru pietatea fiecărui creștin. Revăzut și completat. — În rugăciuni această carte e un adevărat mărgăritar sufletesc, o carte foarte potrivită pentru fiecare. — Costă leg. 1 cor. + 10 fil. porto.

B. DÉNES

BUDAPESTA, VI. Váczi-körut Nr. 61.

Urmașul lui **BRAUNER** și **KLASEK E.** Plewa inginer, representantul și depositarul ces. și imp. a fabricei de **mașini și motoare** în Ungaria.

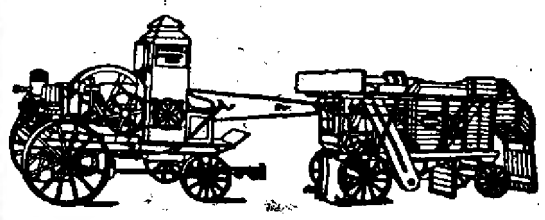

MOTOARE

cu bensin, gaz și vapor pregătite după model 1905.

2—100 HP.

Locomobile cu benzin a 2—20 HP.

Mutoare trainice cu gaz, de toate mărimile, cu cari se spesează pe oară 2—3 fileri. Prețuri ieftine și condiții de solviri foarte ușoare.

Preț-curent gratis.

Să caută în provințe agenți cinstiți.

(10) 8—12

EȘTI SLAB?

Voiești să fii tare? — Voiești ca între ori-ce împrejurări ale vieții să te bucuri de sănătate?

Voiești să ai curajul și energia ca să te poți opune liniștit grijilor și năcazurilor? — Noi ne am dedicat lucrările noastre întru a mări și întări sănătatea omenimei. — Încercările noastre sunt încoronate de succese și metoadele noastre sunt recunoscute ca cele mai bune din partea oamenilor de știință. Am arătat că Electricitatea este basa vieței fisice și că aceia cari sufer de ***stomac, reumatism, morb de nervi, dureri de spate, de cap, de piept*** au lipsă de mai multă electricitate.

„Electrophor"

Aparat de electricitate, renoiește puterea perdută și îl poate folosi unul fie-care.

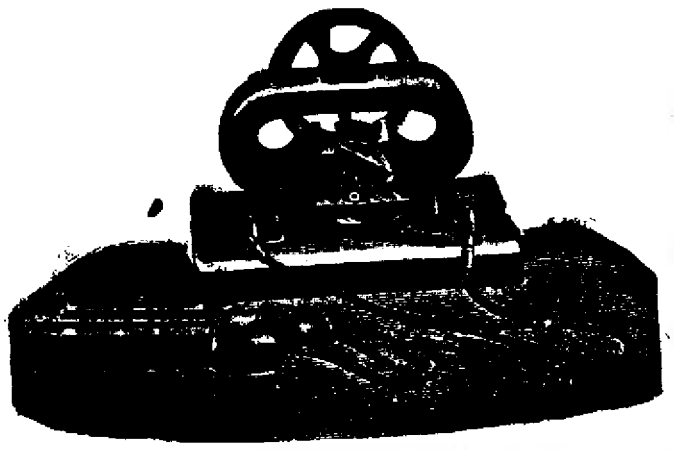

Nu se poate în deajuns sfătui oamenilor slabi să folosască acest aparat electric. Electroforul întărește nervii, înoiește sângele, întărește simțirea, aduce sângele și sistemul nervos la o normală funcțiune.

Dr. Bourg, membru la facultatea de medicină din Paris referează: Nu numai **podagra**, (șuiul), **reuma, hysteria, asthma**, au fost în nenumărate casuri vindecate prin electricitate, unde medicamentele s'au dovedit de nefolositoare, ci și la ori-ce fel de morb de nervi, durere de cap, colică, dureri de urechi, insomnie, hipocondrie și cu deosebire la hemoroide efectul bun se arată după vre-o câteva zile, ba uneori după vre-o câteva ceasuri — Cu un minunat succes se folosește contra durerilor femeiești. Electroforul produce ani de a rândul un curent electromagnetic fără a avé baterii și fără mașini ajutătoare. — Se garantează pentru trăinicia lui 5 ani.

Prețul unui aparat mic complet:

20 coroane.

(Pentru cei foarte simțitori).

Prețul unui aparat mare complet:

30 coroane.

(Pentru însănătoșarea morburilor vechi).

Se spedează la trimiterea banilor înainte sau prin rambursă.

Manhattan întreprindere de Electrofor. Budapesta VIII. Aggteleki u. 15|u.

32 (27—52)

Abonamentul:
Pentru monarchie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., ½ an 9 frc., ¼ an 4 frc. 50 cm.
Foea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia, să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XV. Blaj 17 Iunie 1905. **Numărul 24.**

Rusaliile.

Prăznuim aniversara naşterii Bisericei, ziua în care ideea bisericei universale, catolice, s'a întrupat. Vedem pe Apostoli adunaţi în foişorul Cinei de taină — căutând să-şi reamintească poate emoţiunile prezilei patimelor. Fără de veste un sunet din ceriu, ca de suflare silnică ce vine iute, umplând toată casa. „Şi s'au arătat limbi împărţite ca de foc, şi au şezut pe unul fieşte carele din ei, şi ca o dovadă în afară despre pogorîrea Spiritului sfânt —. au început a vorbi într'alte limbi.

Mulţimea adunată în Ierusalim e uimită: cum toţi aceşti Galileeni vorbesc atâtea limbi! Înmărmuriţi se întreabă toţi: ce va să fie aceasta? Iară alţii, batjocorind, zicea: că de must sunt plini!

Şi Petru — căpetenia Apostolilor şi capul bisericei — el cel dintâiu — vesteşte mulţimei pogorîrea Spiritului sfânt: nu sunt beţi aceştia, ci s'a împlinit scrisul proorocului Ioil: „de acum tot cel ce va chema numele Domnului, se va mântui". Şi a predicat Petru pe Isus cel restignit şi au primit cuvântul lui ca la 3000 de suflete şi s'au botezat. — Şi Domnul adaugea din zi în zi numărul celor ce aveau să între într-u împărăţia sa.

Şi această împărăţie — Biserica — stă şi astăzi, în butul tuturor prevederilor omeneşti! În adevăr, care minte omenească ar fi crezut că împărăţia fiului de teslar din Nazareth va cuprinde odată tot pământul, cine ar fi putut crede, că aceşti oameni de rând — pacinici pescari şi umiliţi vameşi — vor cuceri — fără un picur de sânge — întreagă lumea, numai cu puterea cuvântului lor?

Din împărăţiile Egiptului şi a Babilonului rămas-au abia câte-va ziduri, câte-va cărămizi cu inscripţii, al căror înţeles cearcă să-l tălmăcească învăţaţii; din arta Greciei — câte-va bucăţi de marmoră frumos cioplită, păstrate şi acelea în câte-va musee; din gloria nebiruitei Rome rămas-au încercările desnădăjduite şi zădarnice de a strivi cu puterea pe propoveduitorii împărăţiei celei noue. Cuvântul crucei celor peritori la început nebunie se părea, şi când în scurtă vreme această „nebunie" începù să stăpânească tot pe mai mulţi, ameninţând cu detronare întreg Olimpul lui Joe — nu mai ajungea mulţimea fiarălor Nubiei, nu mai ajungea mulţimea chinuitorilor şi călăilor, cari să pustiască pe apostolii credinţii în Isus Christos.

Zădarnică trudă! Sângele mucenicilor era sămânţa din carea răsăriau creştinii!

Şi pe încetul credinţa aceasta a umplut inimile tuturor, adevărurile ei le găsim şi în cărţile de legi ale statelor, le găsim realisate în viaţa de toate zilele; credinţa în Christos ajunge temelia statelor ajunge nădejde fericitoare popoarelor.

Ocârmuitorii societăţii moderne, cari vreau să alunge credinţa din legislaţiunea statelor şi dela vatra familiară, din palatele educaţiunei şi ale ştiinţelor — vrând să pună, în locul crucifixului, drepturile omului-animal, lipsit de idealul înalt ce-l propovăduesţe singur evangelia, nu ar trebui să-şi aducă aminte că adevărata ştiinţă nu stă într-u cuvinte convingetoare ale înţelepciunii omeneşti, ci într-u arătarea Spiritului şi a virtuţii — şi că nimenea nu poate zidì pe altă temelie, de cât pe cea deja pusă, carea este Isus Christos (I. Cor.). Delăturaţi acuma însă-şi temelia şi întreagă zidirea se va prăbuşi. Smulgeţi din inima mulţimii credinţa: ce va fi în stare să o mai reţină dela crimele celea mai mari? sdrobiţi speranţa într'o viaţă viitoare a celui gârbovit de sarcina vieţii, şi l'aţi făcut cerşitor desăvârşit, lipsindu-l şi de nutremântul ce îi da credinţa în o soarte viitoare mai bună; luaţi ori-ce credinţă celui bolnav şi însuţit mai mari îi se vor părea durerile boalei; alungaţi credinţa din şcoale şi academii şi se vor creşte oameni învăţaţi poate, dar cu inimi de ghiaţă — strălucind ca lumina electrică, lipsiţi însă de căldura focului.

Şi omenimea nu numai de lumină are lipsă!

Spiritul sfânt, dealungul Scripturilor s'a arătat în multe tipuri: în tip de nor, în tip de râu, în tip de porumb. La Rusale el s'a pogorât *în tip de limbi de foc!* Căldura acestui foc înţelepciune „a învăţat pe cei necărturari, a făcut cuvântători de Dumnezeu pe pescari" a luminat pe apostoli şi i-a aprins de-opotrivă, ca ei să lumineze şi să aprindă şi pe alţii!

De lumină şi de căldura aceasta şi noi avem lipsă, în interesul Bisericei şi a Neamului! Vino, sfinte Spirite, aprinde şi în simţurile noastre lumina, ca să cunoaştem adevărul, varsă şi în inimile noastre căldura iubirei de Dumnezeu şi de oameni!

DELA ORADE.

Dumineca trecută s'au inagurat cu mare solemnitate reşedinţa episcopească dela Orade, aproape reclădită toată de Ilustr. Sa Dl Episcop *Dr. Demetriu Radu.* Jertfele mari şi costisitoare pe cari le-a adus, au fost răsplătite pe deplin. În piaţa frumoasă a Orăzii, splendida reşedinţă a Episcopului român, impune privitorului prin frumseţa şi măreţia clădirii, iar interiorul ei aranjat cu un gust fin, te farmecă prin bogăţia artistică şi prin perfecta armonie a colorilor. Clădirea aceasta în stil roman modernisat e de prezent una din celea mai preţioase podoabe a bisericii unite. Şi Ilustr. Sa spre a ridica şi mai mult splendoarea serbărilor de inaugurare, a avut fericita idee a învita la acest act important pe toţi Episcopii Provinciei mitropolitane, capitulele şi pe mai multe persoane marcante din cler şi inteligenţă. La învitarea plină de căldură a Episcopului, a răspuns Escel. Sa Mitropolitul *Victor,* care Vineri sara a sosit la Orade însoţit de canonicii *I. M. Moldovanu şi Alex. Uilacanu* şi de ceremoniarul său *I. Br. Micu,* vice-notar conzistorial. Tot atunci a sosit şi redactorul nostru. Episcopul *Dr. Vasilie Hossu* dela Lugoş cu canonicul *Ioan Boroş,* sosiră deja. Ziua următoare a venit dela Pesta consilieriul *Várady,* ca reprezentantul ministeriului de culte, apoi vicariul *Dr. Iacob Radu,* dela Haţeg, arhidiaconii: *Şuta, Ardelean, Bozin-*

tan, Lazar, advocaţii: *Dr. Stef. Pop,* Arad, *Dr. Izidor Pop,* Lugoş, judele *Vas. Maior,* Blaj şi mulţi alţii. Ceremonia inaugurării s'a îndeplinit Duminecă dimineaţa pe un timp de toată frumseţa şi după ce două zile mai înainte ploase în continu. Marea procesiune dela reşedinţă până la Catedrală şi înapoi, a fost de tot impunătoare. Public foarte număros umpluse piaţa şi stradele. În mijlocul unei splendide asistinţe de preoţi şi clerici păşeau înconjuraţi de atenţiunea tuturora cei trei Arhierei. În frumoasa biserică catedrală se adunase inteligînţa română şi străină spre a fi faţă la o slujbă dumnezească, cum de mult nu să văzuse în Orade. Cântările liturgice le execută corul preparanzilor. După evangelie Escel. Sa Mitropolitul rosti o frumoasă predică. Terminându-să sta liturgie, procesiunea porni înapoi la reşedinţă unde să făcu Sfinţirea apei şi Mitropolitul stropi câteva chilii şi pe cei prezenţi, cari toţi grăbiră să prezinte urările lor de fericire şi îndelungă viaţă Ilustrului arhiereu, care ridică un monument aşa de măreţ şi splendid bisericei unite românesti în inima Bihorului.

La $^1/_2$2 a fost masă mare cu 94 tacâmuri şi cu număroase toaste. Cel dintâi vorbi Escel. Sa latineşte pentru Sfinţia Sa Papa, ungureşte pentru Monarhul şi românesţte pentru Episcopul Radu. Se ridică apoi cest din urmă şi închină pentru Escel. Sa Mitropolitul. Şi toastele le continuă Episcopul Lugojului, canonicul Lauran, consilieriul Várady, Vulcan, Stefan Pop, Genţu, Gera ş. a

În aceiaşi noapte Escel. Sa Mitropolitul părăsi Oradea cu sufletul încântat de celea săvârşite, şi petrecut de dragostea şi sincera alipire a Ilustrilor săi sufragani.

Închiem aceste şire dorind din toată sinceritatea inimii noastre multă sănătate şi viaţă Preasfinţitului Episcop Radu, ca să stăpânească întru lungime de zile măreaţa clădire cu care a împodobit scaunul reşedinţii sale!

Patriarhatul rusesc şi patriarhatul roman — o voace rusească. În articlul de Paşti a ziarului *„Novoje Vremja“* scriitoriul *Mentschikoff* regretă între altele că biserica rusească nu a fost în stare să creeze opere şi instituţiuni aşa de grandioase, pe cum a făcut-o aceasta biserica catolică, şi continuă apoi:

„Patriarhatul Apusului s'a desvoltat într'o adevărată împărăţie universală a catolicismului. În vreme ce patriarhii greci sărutau mâna paşalelor turceşti şi să milogiau pentru sfărmituri de pe masa lor — papa dela Roma se declară de regele regilor şi imparte tronurile după plac.

„Teologii nostri au încercat, în polemice pline de jalusie, să înjosească, să ocărească importanţa pontificatului; cu toate acestea patriarhatul Romei a fost totdeauna universal, ecumenic — nu numai cu numele, ci în *realitate.* Chiar şi acuma, biserica apuseană apare încă tot ca un regat, ca o împărăţie, ce nu atârnă de lumea aceasta, capul ei nu e supus nimărui şi la tronul acestui cap lumea întreagă priveşte ca la un tron regal. E adevărat, că acest regat cuprinde astăzi abia Vaticanul şi un teritor de câte-va jugăre de pământ, şi — dacă am ţinea seamă numai de forţa brută ar fi de ajuns un pătrar de ceas, ca regele Italiei să cucerească acest imperiu de câteva jugăre. Şi totuşi regele Italiei nu îndrăzneşte să o facă aceasta, pe când papa de 35 ani încoace cutează a-şi susţinea neschimbată anatema rostită asupra casei domnitoare din Italia. Acel bătrân singuratic, un fiu al poporului de rând, încoronat cu coroana întreită, şi pe care abia câţi-va gardişti nobili îl apără, moşneagul acesta a fost destul de puternic pentru a ţinea închise până azi porţile Italiei înaintea unui împărat catolic, — ori şi cât de mult ar fi dorit Francisc Iosif să-şi cerceteze aliatul în propia ţară, acasă la el. Poftim şi asămănaţi această autoritate spirituală de 19 veacuri cu strălucirea patriarchatului nostru. Astăzi poate i să dă acestuia strălucirea ce o are, mâne i-o iau înapoi şi tot mâne poate i-o dau iarăşi. Aşa cred că între astfel de împrejurări, chiar de s-ar da metropolitului din Sct.-Petersburg titlul de archi-papă, de aici nu ar resulta nici de cum neatârnarea bisericei de către stat. Ca să poată fi vorba de o astfel de neatârnare, ar fi trebuit, deja la începutul creştinismului, să se fi întemeiat şi la noi un patriarhat! Poate i-ar fi succes, în acest caz, să câştige oarecare autoritate . . . dar a visa astăzi — după 2000 de ani, — despre un adevărat patriarh — e cam târziu. *Unicul mijloc de a avea şi noi un patriarh neatârnător* pe cum este papa dela Roma, *ar fi recunoaşterea acestui papă de patriarh al nostru.“*

O RĂPIRE MISTERIOASĂ.

(Continuare)

Într'o zi am văzut o fată, nu era ea, însă părul acestei fete sămăna cu al ei, şi aceasta m'a îndemnat, s'o agrăesc. Am întrebat'o, dacă nu cunoaşte pe cineva cu asemenea păr auriu, însă ea a răspuns negativ, şi după ce am mai schimbat cu ea câteva vorbe, ne-am despărţit. Acum acăţându-mă de o ultimă speranţă, am cercetat birtul cel vechiu din Vermont, unde am văzut prima oară pe Lola, speram că doară acolo voiu afla ceva despre dânsa, însă cuibul era gol, şi astfel, desnădăjduit, m'am reîntors aci. În ce priveşte conţinutul scrinului din etajul de sus, nu-mi pot esplica cum au ajuns acolo acele obiecte, şi dacă ele într'adevăr sunt ale fetei dispărute, atunci numai singură doamna Daniels ne poate da deslusirile de lipsă.

În mometul acesta întră econoama. „Servitoarea mi-a spus, că doreşti să vorbeşti cu mine“, zise ea cu voce timidă.

„De bună seamă,“ răspunse Black, şi apropindu-să lângă ea, o întrebă în ton categoric: „Doamnă Daniels, cine a fost fata care a locuit atâta timp în odaia de dinsus? Cum se numeşte, şi de unde a venit?“

La această întrebare femeia începù să tremure, însă nu putu scoate nici un cuvânt.

„Ei?“ insistă Black cu nerăbdare. „Vorbeşte! Acum nu mai e de lipsă, să ţii lucrul în secret.“

Poate că şi econoama s'a gândit întocmai, căci reculegându-sà, vorbi repede: „Ah, domnule, a fost — a fost soţia dtale, fiinţa cea tinără, carea — —“

„Ah, Dumnezăule!“ Cu acest ţipet Black căzu pe scaunul cel mai apropiat, econoama însă, ale cărei buze păreau a se fi desigilat deodată, continuă repede: „Da, domnule, în genunchi s'a rugat de mine, să n'o tradez ori şi ce s'ar întâmpla. Două luni după moartea tatălui dtale, a venit aici, mi-a povestit păţăniile sale şi a declarat că ea nu-şi poate închipui, ca o femeie să locuiască într'alt loc, şi nu sub un coperiş cu soţul său. Se înţelege că între astfel de împrejurări ea trebuia să rămână ascunsă, însă eu totuşi să-i stau întrajutor, ca să rămână în apropierea bărbatu-său. Mi-a fost milă de ea, şi fără de a mai cugeta mult, i-am promis să fac tot ce cerea, înainte de toate însă, să-i păstrez secretul.“

Black o ascultă încordat. „Dar după aceea, când a dispărut aşa deodată?“ întrebă el găfăind.

„Ah, domnule, nu poţi şti, cât am suferit atunci! A nu putea să împedec, ca sărmana să fie târâită în cine şie ce loc blăstămat, a vedeà răceala şi neinteresarea dtale, pe când ea, carea şi-ar fi dat viaţa pentru fericirea dtale, se află în ghiarăle acelor blăstămaţi, cari poate îi ameninţau viaţa — ah, nu-ţi pot spune, ce am suferit în săptămânile din urmă!“

„Pentru ce zici că ea să află în mânile blăstămaţilor acelora?“ întrerupse Black neliniştit. „Ce înţălegi prin aceasta?“

Ea tăcu un moment, apoi plecându-şi capul, murmură: „Chiar acum viu dela morgă; acolo zace ea — moartă!“

„Ba nu, nu-i adevărat!“ o întrerupse el cu vehemenţă „nu-i ea! Este alta, carea poate că seamănă cu dânsa.“

„Dare-ar Dumnezeu să ai dreptate!“ întâmpină doamna Daniels suspinând. „Însă, părul cel auriu, pe care nu l'am mai văzut la nici una!“

„Cu toate aceştea eşti în rătăcire, doamnă!“ zise Wilson. „Dl Black a văzut de curând pe fata care a fost astăzi scoasă din râu, şi a vorbit cu dânsa. De sigur ar fi recunoscut-o, dacă ar fi fost soţia dsale.“

Această asigurare a amploiatului părù că o uşurează mult. — „Mulţămesc lui Dumnezeu!“ murmură ea; după aceea însă să întoarsă cu oareşicare, frică către stăpânu-său. „Vai, domnule, eu nu trebuia să descoper secretul, decât în cazul, când ea ar fi murit. Vai, ce am făcut!“

„Nimic decât datorinţa dtale!“ răspunse el repede. „Eu îmi iubesc soţia, şi de aci înainte voiu cerceta şi mai mult după dânsa.“

„O iubeşti? Mulţămită lui Dumnezeu!“ strigă doamna Daniels, plină de bucurie şi năpădindu-o plânsul.

Cei trei domni rămaseră încă timp îndelungat, sfătuindu-se la olaltă. Erau convinşi, că Lola a trebuit să fie răpită de către tatăl şi fratele ei. Dacă să descopereau cei doi blăstămaţi, atunci de sigur să găsia şi urma fetei dispărute. Acum Black să arătă cu totul schimbat; era plin de speranţă, promise detectivilor onorar gras, şi-i rugă, să nu cruţe nici osteneală nici bani, pentru a găsi pe tinăra sa soţie.

X.

În noaptea aceasta Hill n'a închis nici un ochiu. Ambiţios dela natură, el crezù că aci a dat preste un caz, unde să va putea distinge, şi astfel va deveni renumit. Dacă

i-ar succede să pună mâna pe cei doi criminali periculoşi şi să readucă pe Lola la bărbatul său, atunci aceasta era o faptă, carea i-ar asigura un loc între cei dintâi detectivi din ţară.

În dimineaţa următoare el avu o înţălegere cu Wilson, carele era de părere că cei doi blăstămaţi de bună seamă intenţionează să stoarcă o sumă mare de bani de rescumpărare dela dl Black.

„Din acest motiv," observă el, „nu va trebui să-i căutăm în depărtare prea mare. Este un fapt constatat, că hoţii, înainte de a comite un furt, umblă cu săptămânile pe lângă locul respectiv, şi eu mă prind pe ori şi ce, că aceşti doi blăstămaţi dau deja târcoale prin vecinătate, păndind după ocaziune binevenită, spre a-şi esecuta planul."

Hill clătină din cap cu neîncredere. „Asta totuşi trebue să fie lucrul dracului," zise el, „căci eu doară mai mult de o săptămână locuesc în aceaşi stradă cu dl Black, am cercetat toate casele şi toate colţurile, dar n'am aflat nimic. Dacă însă dta totuşi mă sfătuieşti astfel, atunci eu voi face cercetări nouă."

„Da, da, bine faci," zise Wilson, „şi eu cred, că osteneala dtale va fi încoronată de succes."

Acum Hill îşi începu din nou cercetările, însă aşa să părea, ca şi când presupunerile colegului său n'ar vrea să se împlinească. Într'o seară, când să reîntoarsă la locuinţa sa, carea să afla aproape în faţa casei dlui Black, era aşa de adâncit în gânduri, încât fără ca să observe, a urcat cu un etaj mai sus, decât acela, unde să afla odaia sa. N'a băgat de seamă ce a făcut, până ce n'a cercat să deschidă o uşă, pe carea o găsi încuiată. Cuprins fiind de un fel de ruşinare pentru confuzia sa, să întoarse spre trepte, când piciorul său călcă pe un obiect, care săsfărmi de tot. Urmând obiceiului său, de a nu lăsa nimic neobservat, el să plecă; ceeace a ridicat, a fost o bucată de cretă roşie. O amintire subită, ce să trezi în dânsul, îl făcu să tresară. Îşi aduse aminte, că în Vermont, pe uşa birtului celui vechiu, a văzut o cruce, desămnată cu cretă roşie. Atunci el n'a dat atenţiune acestei împrjurări, acum însă îl puse pe gânduri, cu atât mai mult, că-şi aduse aminte, că în sara precedentă econoama casei i-a povestit, că în etajul al treilea ea are nişte chiriaşi doi bărbaţi şi o femeie, cari îi fac tare mult năcaz, însă plătesc prea bine, decât să le poată abzice cuartirul.

Acum Hill să uită cu atenţiune la uşa cea galbină, şi în colţul de dinsus observă o cruce roşie, făcută de sigur cu creta, ce o ţinea el în mână. Să fie cu putinţă, ca aceia, pe cari i-a căutat cu atâta zel să locuiască mai bine de o săptămână sub un coperiş cu dânsul? Apucat de o nelinişte nervoasă, el ascultă la gura chiei, însă nu auzi decât horcăitul puternic al unui bărbat, şi astfel deocamdată să retrase în odaia sa, făurind la planuri, cum ar putea prinde pe cei doi blăstămaţi, dacă într'adevăr erau ei.

În sfârşit s'a hotărît, ca înainte de toate să întrebe pe econoama şi să ştiricească tot ce ştie ea despre chiriaşii din etajul al treilea. Aceasta n'a lăsat să fie mult rugată, şi-i povesti multe de toate.

Da, bărbaţii de dinsus nu-i conveniau nici decât; erau murdari şi decăzuţi, înegreau pereţii cu fumul de tutun, iar noaptea veniau pe timp neobicinuit acasă, adecă pe rând, deoarece unul dintrînşi totdeauna rămânea acasă. „Poate că pentru fată," adaose ea, „pe care o păzesc aşa de tare"

(Va urma.)

CORESPONDINŢE.

Sfinţire de biserică.

Valea Someşului, 4 Iunie 1905.

Câtă forţă de viaţă se află în poporul nostru românesc, şi cât este în stare să facă el atunci, când are voinţă spre aceasta, ni-a arătat-o poporul român din Jucul-superior, care deşi este mic la număr, şi se află în cele mai nefavorabile condiţiuni de traiu, după ce şi recolta din anul trecut au fost de tot slabă, totuşi la sfatul bravului preot local On. Aurel Pop, au renovat biserica, acest lăcaş sfânt, unde aleargă cu toţii, când sunt în năcazuri şi suferinţe, să se roage Părintelui ceresc.

Deşi numai cu vre-o trei zile înainte s'a decis: ca să se sfinţească biserica renovată, ţi era mai mare dragul, când vedeai mulţime mare de popor din comunele vecine, alergând, ca se poată lua parte la această serbare — până acuma în aceste părţi neobicinuită — ma din comunele Gădălin şi Jucul-inferior au venit poporul cu procesinne, în frunte cu preotul lor.

Dimineaţa la 7¾ oare biserica spaţioasă — faţă cu recerinţele comunei — nu era în stare a cuprinde într'însa pe toţi, căci erau la 800—1000 de oameni, s'a început serviţiul divin, pontificând zelosul şi mult iubitul protopop districtual al Coşocnei Ioan Hăţăgan, cu asistinţa a cinci preoţi din tract: On. Ioan Petean, paroh în Corpade şi notar districtual; Octogenarul preot Simeon Petean din Jucul-nobil; Basil Hopârteau din Gădălin; Ioan Pop din Jucul-inferior şi Aurel Pop, paroh local.

Încrederea şi nemărginita iubire, de care se bucură protop. Ioan Hăţăgan înaintea poporului său subaltern, e nespus de mare.

Abia de trei ani, de când a venit dânsul în districtul Coşocnei, mai multe biserici, şcoale şi cruci s'a sfinţit, prin ce şi-a câştigat iubirea, stima şi încrederea poporului, ba chiar şi a străinilor.

E scumpă iubirea poporului românesc, dar dacă o ai câştigat odată, poţi să fii încredinţat de ea şi la bine şi la rău, până în etern.

Din cele zise putem lesne înţelege, pentru ce popor numeros aleargă din toate părţile, când e vorba de ceva ceremonie religioasă, la care ie parte protopopul Ioan Hăţăgan?

După doxologia cea mare s'a sfinţit apa, apoi s'a încunjurat biserica de 3 ori, cetindu-se 12 evangelii, după cari s'a început sfânta liturgie.

Interesantă şi vrednică de amintit este predica protop. Ioan Hăţăgan, dela inimă a eşit şi la inimă a străbătut; lacrimi de bucurie a stors, curaj şi mângâiere a vărsat în inima iubitului său popor.

Un număr însemnat de inteligenţă au fost, am văzut pe Ilustrul domn din loc Br. P. Horváth Kálmán cu soţia, un fiu şi 4 fice a lor, din ochii cărora vedeai eşind lacrimi de bucurie; Stim. domn Ioan Boroş, notar cerc. din Juc cu soţia; Iosefina Petean născ. Mihali din Corpade şi văd. Maria Mocean din Juc şi alţii.

După ce s'a finit sfânta liturgie, s'au cetit din genunchi rugăciunile de ploaie de către protop. Hăţăgan şi preoţii, cari serviau, pe cari şi poporul cu evlavie în genunchi le-a ascultat.

Era 12½ oare, pe când s'au finit aceste frumoase ceremonii religioase, după cari protop. Ioan Hăţăgan mulţămeşte poporului, şi curatoratului din Jucul-superior, pentru jertfele aduse la renovarea bisericei, precum şi inteligenţei şi poporului, care au venit de au luat parte în număr aşa de frumos şi au ridicat prin aceasta sărbătoarea zilei, după cari s'a stropit cu apă sfinţită toţi cei de faţă.

Ne-am despărţit cu dorul şi speranţa, de a ne vedeà cât de curund în Jucul-inferior, Gădălin, unde sunt în ajun de a se sfinţi şcoalele cele frumoase nou edificate, pe cum şi la sfinţirea bisericelor noue şi pompoase din Ajton şi Cojocna.

Someşanul.

REVISTE.

Afaceri interne. Ultimele ştiri din Pesta vestesc ajungerea la cârmă a unui minister *br. Fejérváry*. Se crede, că primind noul guvern vot de neîncredere din partea camerei, aceasta va fi disolvată sau amânată.

Norvegia. Uniunea între Svedia şi Norvegia a fost ruptă de guvernul norvegian, care a comunicat regelui Oskar hotărîrea aceasta, cerându-i pe fiul său mai mic de domnitor. Ruptura provine de acolo, că regele a refusat în trei rânduri să sancţioneze legea privitoare la afacerile esterne independente ale Norvegiei.

Răsboiul ruso-iaponez. Se pare, că în scurtă vreme se va pune capăt măcelului înfiorător, ce de doi ani răpeşte atât de numeroase vieţi. Preşedintele Statelor-Unite a iniţiat o mişcare la curtea rusă şi japoneză pentru închierea păcii. Se asigură că representanţii celor doue state se vor şi întruni la Washington pentru stabilirea condiţiilor.

CONVOCARE.

Adunarea cercuala ordinară a despărţământului Blaj al »Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român«, se convoacă pe ziua de ***19 Iunie*** n. a. c. în ***Pănade*** la oarele 10 a. m. cu următoriul

Program:

1. La 9 oare serviţiu divin împreunat cu parastas întru pomenirea lui ***Timoteiu Ciparíu,*** din prilejul aniversării centenarului, dela naşterea acestuia. Predica ocazională va rosti-o directorul despărţământului *I. F. Negruţiu.*

2. Deschiderea adunării.
3. Raportul comitetului.
4. Alegerea alor două comisiuni: pentru censurarea raportului și înscrierea de membrii noi.
5. Disertațiune comemorativă despre *T. Cipariu*, de A. Ciura.
6. Raportul comisiunilor.
7. Statorirea locului, unde se va ținea viitoarea adunare generală.
8. Alegerea alor doi delegați la adunarea generală dela Sibiu.
9. Propuneri.
10. Alegerea comisiunei de verificare.
11. Închiderea adunării.
12. După adunare publicul, înainte de a se așeza la masă, va cerceta expoziția de lucruri de mână și țeseturi aranjată de d-na *Elena Șimon* și d-șoara *Veronica Săbăduș*.

La această adunare, care se va ținea în localul bisericii gr. cat. se învită toți membrii Asociațiunii și toți ceice doresc progresul poporului român.

După adunare elevii institutului pedagogic din Blaj vor aranja concert urmat de dans. Sara va fi prelegere cu skiopticonul.

Blaș, din ședința comitetului ținută la 5 Iuniu 1905.

I. F. Negruțiu, director. **A. Ciura,** secretar.

Noutăți.

Fondul subsidiar al preoților a mai primit dela Tătar G., Grebenișe 1 cor. Popenecin I. Blășel 8 c.

Pentru fondul arhidiecezan viduo-orfanal a cantribuit Șolnai I. K.-Polyán 7 c.

Pentru Internatul Vancean de fetițe au contribuit Șandor St. Sz.-Udvarhely, Sas T. Fărău, Popa I. Cergău, Velicea D. Spătac, Romonțan I. Gârbău, Suciu P. Booș, Simu I. Abrud, Vicin Il. Ernein, Săbăduș I. Pănade, Urzica V. Varviz, Simonetti P. Reșinari, Viciu I. Vidrașeu, Trif A. Cecălaca, Ticaciu N. Săcădate și Stanciu V. Șeicamică câte 18 c., Doctor I. Șeulia, Micu I. Sevestreni și Onosi P. Berchiș câte 17 c. 52 f., David A. Panticeu, Dănilă I. Budatelec, Porut A. Dezmir și Frățilă S. Bologa câte 15 c., iară Selăgiau T. Tăut 9 c., la olaltă 391 c. 56 f.

Publicațiune. Comuna Porumbacul inferior (Alsóporumbák) pe viitor își va ținea târgul de vite în *14 Aprile* și *1 Septemvrie;* iar cel de mărfuri (târg slobod) în *16 Aprile* și *3 Septemvrie* st. n. a fiecărui an. Porumbacul-inf. 1 Iunie 1905. *Primăria comunală.*

Rectificare. In programul examenelor dela școala de fete din loc publicată în Nr. 23 al „Unirei" s'a strecurat o greșeală că *în loc de cl. a IV. civilă* s'a scris a VIII. superioară, ceeace oficios să retifică. *Direcțiunea.*

Concertul din Reghin. Primim următoarele șire: Nu știu cum de nu s'a dat până acum nici un raport despre concertul corului din Ernotfaia. ce s'a ținut a doua zi de Pasti în Reghin sub conducerea harnicului învățător Ales. I. Sighișorean, care merită toată lauda și ne putem făli cu Dsa, că avem un dextru conducător de cor. Dar mai ales nu ne putem îndestul mira. cum de în comuna acea mică, unde sunt mai mulți unguri de cât români, și unde românii de abia știu românește, de odată să resară așa un cor minunat, care a pus în uimire tot publicul. Mai mult s'a mirat străinii, când s'a presentat pe bină corul în costum românesc cu notele în mâni, — deoarece știau că în Ernotfaia portul este săcuiesc. Producțiunea a reușit pe deplin. Toate punctele au fost esecutate escelent. S'a esecutat frumos și precis piesa „Dorul Ardeleanului" de A. Popoviei. Peste tot piesele corale au trebuit repetite toate. Declamările și teatrn au succes foarte bine. După producțiune s'au jucat „Căluțerul și Bătuta" instruat tot de harnicul învățător. Dar și Spect. Dnii Dr. Harșa, Chețan. Popescu și Barb și-au arătat marinimositatea de-a suporta spesele de mâncare și bentură la coristi. Pecum m'am informat venitul general au fost de 426 cor. Venit curat 222 cor. — *Un participant.*

Teatru. Săptămâna viitoare o trupă teatrală magiară sub direcțiunea dlui Miklosy Gábor începe o serie de representațiuni în frumoasa sală dela otelul „Univers". Repertoriul cuprinde piesele clasice și operette noue. În două sări va juca ca oaspe și cunoscutul artist Solymosy Elek, în „Napasta" lui Caragiale, tradusă de el. Secretariul trupei promite celea mai plăcute distracțiuni artistice publicului.

Petreceri. *Comanda Reuniunei pompierilor voluntari din Blaj,* învită la *Petrecerea de vară*, ce să va ținea în 19 Iunie 1905. — (a doua zi de Rusale) în „Grădina din Veza", iar la cas de timp nefavorabi în „Hotelul Univers". — *„Reuniunea română de cântări din Orăștie"*, arangiază în Dobra la 18 Iunie st n. (prima zi de Rusale) în pavilonul de vară dela „Husariu" *Concert* cu binevoitorul concurs al artistei de violină D-șoara Adeina Piso și al Dnei Victoria Dr. Erdélyi. Venitul curat pentru scopuri culturale Dobrene.

Dare de samă și mulțămită publică. Subsemnatul notifică prin aceasta, că în Aprilie a. c. a primit cu mare mulțămită dela On. comitet al despărț. XI. „Blaj" al „Astrei" pentru biblioteca poporală a agenturii din Lunca următoarele cărți: 1. Pregătiri la moarte. 2. Duch muscălesc, ambele traduse de membrii soc. Inoc. Micul Clain. 3. Higiena. de Dr. Ștefan Erdély. 4. Higiena pop. de Drăgescu și Dr. G. Vuia. 5. Economia Câmpului. de S. Moian. 6. Revista „Transilvania" pe anii 1868 și 1901. 7. Aron Vodă cel cumplit, de T. M. Stoenescu. 8. Frații Brădescu. de Silv. Danilescu. 9. Proză de D. Bolintineanu. 10. Stilistica practică. de I. F. Negruțiu. 11. Grădina de legumi. de I. F. Negruțiu. 12. Întra amintirea profesoarei Leontina F. Negruțiu n. Cristian. 13. Din viața lui Inocențiu Micul, de M. Strâjan. 14 Carte de cetire. de Ioan Rusu. 15. O mie și una zile, trad. de H. S. și 16. Calendarul „Unirei", pe an. 1903 Lunca, la 4 Iunie 1905. — *Ștefan Lita,* preș.-agent.

Doliul în casele Domnitoare. Casel e domnitoare de Austro-Ungaria și România sunt în jale. Maiestatea Sa Monarhul nostru a perdut pe vărul său, arhiducele *Iosif,* comandantul suprem al honvezimei. mort Marți dim. la Fiume în vrâsta de 72 ani. — Curtea română a fost atinsă și ea dureros prin încetarea subită din viață a prințului *Leopold de Hohenzollern,* fratele mai mare a regelui Carol. tatăl prințului moștenitor și capul ramurei nedomnitoare a familiei de Hohenzollern. Prințul care avea și cetățenia română și a cărui perdere e mult regretată în țară. a murit la Berlin în etatea de 70 ani.

Necrolog. † *Ioan Hornea,* paroh gr.-cat. în Stana a repausat în 7 Iunie n. în anul al 88 al etății și al 52-lea an al preoției, după ce a fost provăzut cu ss. taine ale muribunzilor.

† *Dr. Georgiu Ilea* de *Kis Bun,* advocat în Cluj după o viață plină de activitate. în 12 Iunie st. n. a. c. după un morb de grele suferințe. în etate de 49 ani. în al 14-lea an al fericitei sale căsătorii, și-a dat blândul și nobilul său suflet în mânile Creatorului.

† *Sabina Maniu,* sora advocatului arhidiecezan Dr. Iuliu Maniu, după lungi și grele suferințe. împărtășită cu ss. Taine, a murit la Blaj Marți sara și a fost înmormântată Joi d. a. Ne asociem cu toată durerea inimii noastre la doliul familii, care pierde din mijlocul lor un spirit inteligent și plin de bunătate și iubire față de toți. Fie amintirea ei binecuvântată în veci!

† *Silvia Cirlea* n. *Rusu,* din Abrud, după un morb greu, în etate de 42 ani, împărtășită cu ss. sacramente. în 13 Iunie a. c. a încetat din viață.

În veci amintirea lor!

Posta redacțiunii.

Verax. Chestia încă nu-i rezolvită deplin. Ne mirăm, că te iai după o corespondință așa de copilărească.

Annonimus. — Brașov. Mulțumită pentru binevoitoarele sfaturi.

Editor și redactor răspunzător:
Aurel C. Domșa.

(5) 8—25

Iulius Erös.

Sibiu (Nagyszeben) str. Cisnădiei 3.

Tot felul de oroloage, juvaere **din aur și argint,** — tăcâmuri **din argint,** recuisite de **aur și argint** pentru biserici.

Cel mai mare deposit din Ardeal

Mare deposit de **sticle mărităare, ocheane și binocle**

Comandele se esecută numai pe lângă rambursă.

Reparările se esecută prompt și eftin.

Cumpăr eventual schimb cu cel mai mare preți curent obiecte vechi de **aur și argint și petri** scumpe.

La cerere trimit franco și gratis Prețcurent ilustrat.

Nr. 3016. F. Orologiu cilindru remontoir din ***argint,*** cu acoperișuri duple de o construcție puternică și trainică, ***costă 7·50 coroane.***

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul:

Pentru monarchie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.

Foea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.

Tot ce privește foaia, să se adreseze la: Redacțiunea și administrațiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XV. Blaj 24 Iunie 1905. Număr festiv.

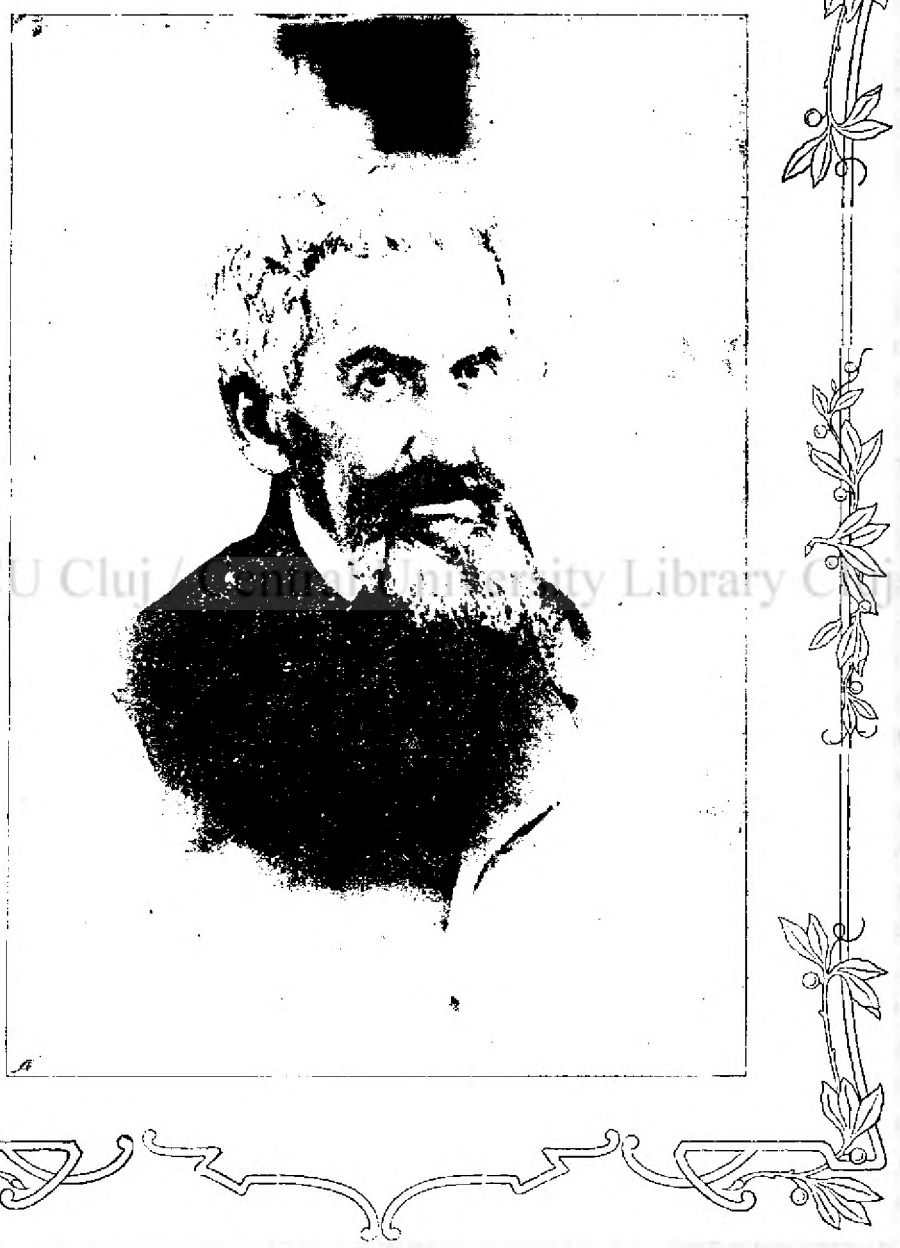

Memoriei lui Timoteiu Cipariu.

Neamurile-'și au eroii pe cari-i admiră-o lume,
Sfinți apostoli ai luminei ș-a științei mari genii,
Epoce întregi de glorii sunt legate de-alor nume
Iar când moartea îi răpește ei remân de-apururi vii.

Neam român, bătut de soarte-'n triste vremuri de-'ncercare
Ț-a trimis și Ție ceriul bravi eroi și genii mari...
Și astăzi posteritatea se oprește cu-admirare
Dând prinos de reverință amintirii lui Cipariu!

În coliba țărănească de miserii copleșită
Ai văzut lumina zilei, în năcasuri ai crescut,
Ș-ai condus la nouă viață o națiune obedită
Din sclavia-'ntunecimei în cari veacuri a zăcut.

Înarmat cu a științei armă-'n veci biruitoare,
A Ta inimă și suflet au fost muselor sălaș,
Luminat-ai mii de tineri, strălucind ca și un soare,
Dascăl mare-a românimei, fala școlilor din Blaș!

Din chrisoave vechi, uitate, de pe file-'ngălbinite,
Mărturii al altor vremuri, moaște sfinte din bătrâni,
Gârbovit, plecat pe masă, în nopți lungi și nedurmite,
Poleita-i graiul dulce-al obediților români!

Și de astăzi limba noastră sună dulce, curgătoare,
De ne-o admiră și străinii, de ni-e dragă ș-o iubim,
De știm că-i odrasla Romei dela zei coboritoare,
Părinte al filologiei Ție-avem s'o mulțămim.

Tu ne-ai desgropat trecutul neamului plin de renume,
Învățatu-ne-ai a scrie, închiegând a limbei legi,
Geniu mare-al omenimei admirat de-o-'ntreagă lume,
Tu nu ești numai al nostru, fără ești a lumii-'ntregi!

Pentru neam și pentru limba încă tinără, plăpândă,
Neînfrânt lupta-i ș-atuncia, om cu forțe de titani,
Când abia purta-i condeiul cu o mână tremurândă,
Obosit de-atâta muncă, de povara-atâtor ani!

Iar când frânt, sdrobit de boală, Ț'a sunat ceasul plecării,
Ca în ceriurile sfinte, sfânt repaos se-Ți găsești,
După Tine-a plâns o lume-'n ziua tristă a 'mormântării
Ș-au rămas cernite-'n jale plaiurile românești.

Azi când se-'nplinește-o-'n seclu de când Pronia cerească
S'a-'ndurat să te trimită între-ai tei Apostol sfânt,
Cucernic genunchii-Ți pleacă toată lumea românească,
Cu prinos de admirare și dincolo de mormânt!!

Emil Sabo.

Amintirea lui Cipariu.

Panegiric.

Buzele preotului vor păzi știința. (Malahia, 2. 7.)

Cu sfială pășesc, iubiților Creștini, pe acest amvon spre a cuvântà laudele unuia dintre cei mai aleși bărbați, ce providința dumnezeească ni i-a dat în cursul celor o mie opt sute de ani, de când poporul românesc trăește mai numai zile amare în văile încântătoare ale Carpaților și pe șesurile mănoase ale Dunării. Și cum nu m'ași sfii, când timpul de lipsă la o pregătire îndestulitoare, mi-a fost răpit de alte grele lucrări ale chemării mele și când mă socotesc, că nici chiar un îndelungat răgaz, nici adânca cunoștință a oamenilor și întâmplărilor din cea de pe urmă sută de ani, ce ne desparte de leagănul lui Timoteiu Cipariu, nici gândirea cea mai înaltă, nici inima cea mai caldă, nici gura cea mai frumos grăitoare nu sunt în stare a înfățișà pe acest mare bărbat în adevărata lui mărime și strălucire. Dacă însă mă încumăt totuși a spune în fața voastră câteva cuvinte, o fac îndemnat de convingerea, că este de ajuns să rostesc acest nume scump: »*Timoteiu Cipariu*«, pentru ca cel ce l'a purtat să se înfățișeze de sine în mințile noastre așa de mare și strălucit, încât limba mea să nu poată adauge nimic la gloria lui neperitoare.

Știința, iubiților creștini, este una dintre cele mai frumoase și nobile podoabe ale omului. Cu cât este mai întinsă, mai adâncă, mai adevărată, mai feliurită și mai folositoare popoarelor, cu atât apropie ea mai mult pe om de Dumnezeu, în care atotștiința este nedespărțită de ființa lui. De aceea Dumnezeu prin gura profetului seu Malahia, a cerut dela preoții săi, chemați a duce pe oameni la desăvârșirea, ce ne face asemenea lui Dumnezeu și ne împreună cu el, ca pururea să fie înzestrați cu știință: »*Buzele preotului vor păzi știința*«.

Între preoții bisericei românești din toate timpurile nu găsim însă nici unul, care să fi împlinit mai bine și mai deplinit această poruncă dumnezeească, decât Timoteiu Cipariu.

Știința lui este foarte întinsă și feliurită, căci îmbrățișează teologia, filozofia, pedagogia, politica, literatura frumoasă, istoria și filologia și este depusă în mai multe de 21 scrieri de mare valoare. Ea a desvălit neamului românesc adevăruri, cari nu au fost cunoscute înainte de el și nu au putut fi răsturnate de cei ce au venit după el. Ea a fost totdeauna în armonie cu adevărurile descoperite de Dumnezeu, pe cari Cipariu nici într'o scriere a sa nu le-a lovit, totdeauna în armonie cu rezultatele temeinice ale înaintașilor săi, ale lui Maior, Șincai și Clain, a căror operă el nu a stricat'o, ci a adaus'o și mărit'o, înlăturând pretutindenea greșelile, în cari au căzut aceia. Și fiindcă această operă a fost numai temelie la măreața clădire a științei și culturei românești, ce de aci înainte își așteaptă înălțarea ei la desăvârșirea, ce o privim în cele mai frumoase visuri ale vieții noastre, el s'a străduit a pune în această temelie pietrile cele mai tari și mai mari, și a înlătură tot ce era sfărmicios, ca astfel temelia științei și culturei românești să poată sta neclătită în toate veacurile. Știința lui Cipariu a fost nu numai universală, ci și națională, căci tot ce a scris el, a avut în vedere numai fericirea neamului nostru, ori tratează numai despre acest neam, despre trecutul lui, despre firea lui și despre expresiunea cea mai viuă a ființei lui, adecă despre dulcea limbă românească. Știința lui ne descopere o agerime de minte și o hărnicie și abnegațiune foarte rară, căci nu și-a câștigat'o în universitățile cele vestite ale Apusului, nici în atingere cu cei mai aleși bărbați de știință ai popoarelor civilizate, nici într'un oraș mare european, unde i-ar fi putut sta la îndemână o bibliotecă bogată, ci într'un prea mic orășel românesc de provincie, în Blaj, într'o chiliuță de călugăr din smerita mănăstire a Sfintei Treimi, într'o învechită bibliotecă călugărească compusă în mare parte din opere teologice, într'o slujbă de profesor răsplătită la început cu 100 floreni, din care alții nu puteau trăi o viață sărăcăcioasă, iar el prin cumpăt fără seamăn și-a putut cumpărà pe rând și pe încetul una dintre cele mai mari biblioteci, ce le-a avut vre-odată om singuratic în Ardeal, și deși această bibliotecă a fost jefuită în anul 1848, ca și astăzi — în neorânduiala clasică,

în care se află — te pune în uimire prin mulțimea extraordinară a operelor și prin varietatea lor, în care întâmpini tot ce au produs mințile cele mai mari ale popoarelor culte și chiar și ale poporului arab, și nu lipsește din ea aproape nimic din ceea ce s'a scris și tipărit vreodată în limba românească și foarte puțin din ceea ce au scris străinii despre neamul nostru.

Ceea ce a fost mai drag lui Cipariu în cercetările sale neobosite, ceea ce l'a făcut să ducă o viață, care nu deosebià noaptea de zi, nici nu-l lăsà să stingă vreodată de seara până în zori luminarea de pe masa sa, ca astfel să poată însemnà în orice clipă ideile ce chiar și în somnul lui scurt i-s'ar fi ivit în minte; ceea ce făcea pe acest bărbat cumpătat și rece în toate scrierile sale științifice, să se aprindă și să exprime în cuvinte înflăcărate, era aceea ce și poporului românesc i-a fost mai scump, a fost aceea, ce poporul românesc de pe malurile Dunării de jos, de pe șesurile Tisei și de pe plaiurile Ardealului nu a lăsat să i-se răpească nici de undele năvălirilor barbare într'o mie de ani, nici de stăpânirea limbei slavone în biserică și stat în opt sute de ani, nici de ademenirile înșelătoare, nici de disprețul mai ascuțit de cât sabia al celor puternici, nici de înfricările și asupririle nemiloase și nesfârșite, nici de întunerecul temnițelor, nici de rușinea furcilor, nici de groaza morții. Erà limba românească, a cărei valoare Cipariu o înalță cu cuvintele: »Această limbă, căreia să închinară părinții noștri ca unui idol viu și însuflețitor, singurul tesaur, ce ne-a rămas dela ei ereditate neînstrăinată, și necomună cu alții, și care ca un fir roșu singur e în stare de a ne conduce prin toate labirintele întunecate ale acestui popor antic«. [1]) Când s'a înaugurat în anul 1861 Asociațiunea pentru literatura și cultura poporului român, atâta fericire și însuflețire cuprinse ființa marelui Cipariu, în cât el rosti cele mai frumoase și calde cuvinte despre limba românească, ce le întâmpinăm în literatura noastră, zicând: »Din această ruină totală a națiunei, numai Dumnezeu știe, cum am scăpat, numai ca prin minune, numai cu pielea și cu viața, căci acele incursiuni și prădăciuni nu numai ne-au răpit averea și cultura, ce o am avut, ci ne-au răpit și mii și mii de suflete de ale fraților sau părinților nostri. Și dacă ar fi fost moartea lor numai corporală, mai puțină le-ar fi fost și amărăciunea; însă de cât moartea naturală mai este moarte și mai cumplită pentru om: sclăvia, despărțirea de ai săi, și mai pe sus de toate simțul unei ruini naționale. Căci nici o durere poate să se asemene cu acea durere, când își vede omul nu numai perirea sa, ci vede de odată și perirea unei patrie, a unei națiuni întregi, mai fără nici o sperare de ridicare din acea perire. Însă din toate aceste ruine provedința ne-a conservat încă în aceste dureri cumplite un tesaur neprețuit care nu ni l'au putut răpì nici sabia învingătorului, nici cruzimea tiranului, ce domnia pe corpurile noastre, nici puterea fizică, nici politica infernală, — un tesaur născut cu noi dela țițele mamei noastre, dulce ca sărutările măicuțelor, când ne aplecau la sânul lor, tesaur mai scump de cât viața, tesaur, care de l'am fi pierdut, de l'am pierde, de vom suferì vre odată, ca cine-va cu puterea, au cu momele să ni-l răpească din mânile noastre, — atunci mai bine, mai bine să ne înghită pământul de vii, să ne adunăm la părinții nostri cu acea mângăiere, că nu am tradat cea mai scumpă ereditate, fără de care nu am fi demni de a ne mai numărà fiii lor: limba românească.« [1]) Apoi ca un profet al neamului său prorocește, că limba românească și poporul, care a păstrat-o, în veci nu va peri, zicând: »Această adunare atât de număroasă, atât de strălucită, de atâți bărbați bravi și demni, cari cu atâta bucurie nu-și pregetară nici osteneala, nici spesele, ca să alerge aici în depărtare și să iea parte la această sărbătoare națională, e un document neînfrânt, că se simt măreți a fi fii ai națiunei române și a se numì cu numele strămoșesc. Națiunile, cari visează și trăesc în acel vis deșert, că oare cum și oare când, tot vor să aducă pe Român să-și desprețuiască limba sa, și să adoreze pe alta străină, cari nu se pot desbăera de ilusiunile lor, că Românul va mai voì a se împănà cu penele străine, și va mai înavuți sărăcia unor națiuni îngânfate și pretensive, — depună-și odată pentru totdeauna toate ambițiunile rău calculate, deștepte-se din visul lor, și nu se mai nutriască cu ilusiuni seci și amăgitoare. Căci amin, amin zicem lor, că mai curând va trece cerul și pământul, decât să se mai prefacă Românul în ceea și ceea națiune. De român ca națiune zic, nu ca individ. Căci dacă au fost împrejurări, când câte un biet de român, au de foame, au de golătate, au de oare care ambițiune, au de vre un alt calcul, s'a taiat de trupina națiunei sale, și s'a inochiat ca un oliv domestic în oliv săibatic, asta s'a putut întâmpla, poate că se va mai întâmpla, și poate că chiar și în zilele noastre să vedem cu ochii asemene întâmplări; să-i lăsăm însă în numele lui Dumnezeu, să-și caute fericirea și răpausul inimei lor, unde le place și unde sperează să le afle. Ci Românul ca națiune, pe care 17 secoli l'au strâmbat la pământ în adevăr, ci nu l'au rupt, nici l'au smuls din rădăcină, și de aici înainte, să mai treacă și de 17 ori câte 17 secoli, tot Român va rămânea, de s'ar duce cu miile înstrăinându-se. Asta ne e credința neclătită, și sperăm, că toți, cei ce nutresc asemene credință, nu se vor rușinà, căci mai măduoasă e trupina națiunei, decât să sece, dacă să și uscă multe și ori cât de multe ramuri din corpul ei; ca un agru fruptuos, carele e în stare nu numai a nutrì grâul din destul, ci și polomida; ci polomida se va arde, iar grâul se va adunà, și iarăși se va sămănà, ca sămânța să nu-i lipsească în toată eternitatea« [2])

Această iubire învăpăiată de limba românească, această credință neclătită în viitorul neamului nostru au îndemnat, încuragiat și înzestrat pe Cipariu cu o putere uimitoare întru cercetarea firei limbei românești, întru desvălirea trecutului ei și întru statornicirea principiilor, după care avea să se desvoalte ea, pentru a puteà ținea pas cu cele mai frumoase și bogate limbi europene. Pentru ca să cunoască schimbările, prin care a trecut limba românească, a cetit și studiat nu numai tot ce s'a tipărit, ci și ceea ce s'a scris, dar nu s'a tipărit, înainte de el, culegând de pretutindenea toate cuvintele și formele

[1]) Principii de limbă și scriptură pag. 256.

[1]) Cuvânt la inaugurarea Asociațiunei, p. 6—7.

[2]) Ibidem p. 7—9.

vechi românești, cari nu se mai folosiau în graiul viu. În chipul acesta, pe cum ne spune însuși Cipariu, încă în zecimea a treia a veacului al 19-lea »cărțile se înmulțiau și registrele (de cuvinte și forme arhaice) creșteau din an în an; cunoștințele de limba veche să adăugeau, și cercul cercetărilor se întindea și mai tare prin comparațiunea formelor latine, nu numai clasice, ci și antice și populare, italice, provinciale și hispanice [1]).“ Cu cercetările asupra limbei vechi a împreunat Cipariu studiul limbei românești vorbite și scrise pe timpul seu de toți Românii de pretutindenea și astfel în feliuritele sale scrieri a fost în stare a ne da el cel dintâiu istoria începutului și desvoltării limbei românești dela obârșia ei până în veacul al 18-lea. Prin aceasta Cipariu a inaugurat la noi ceea ce se numește studiul istoric al limbei. Rezultatul acestor îndelungate și grele cercetări l'a depus în trei opere monumentale, cari se întregesc una pe alta: Principii de limbă și scriptură, Crestomația, și Elemente de limba română după dialecte și monumente vechi, dintre cari Principiile se numesc de însuși autorul lor: »întâiul și ultimul frupt al cercetărilor și studiilor noastre asupra limbei române“ [2]). Principiile acestea împreună cu consecuențele lor le-a mai turnat încă odată într'un sistem, în »Gramatica limbei române,« premiată de Academia Română, când auctoritatea lui Cipariu în cestiuni de limbă ajunse la culme. Idealul, la care a țintit Cipariu, a fost, că de vreme ce nu aveam încă un dialect românesc adoptat de toți Românii ca limbă literară, trebue să ne alcătuim o limbă comună, în care să nu folosim nici cuvinte și așezări de cuvinte și forme gramaticale grecești, turcești și rusești, cunoscute numai celor din România, dar nici ungurești și nemțești cunoscute numai celor din Ungaria, ci în locul lor să folosim cuvinte, forme și așezări de cuvinte de origine română, ori unde le-am afla pe pământul locuit de Români. În același timp să reîmprospătăm cuvintele și formele învechite, părăsite, ori mai rar folosite din cărțile vechi, iar unde aceasta nu ar fi de ajuns spre ne puteà exprime cugetele și simțămintele, să împrumutăm și din limba latină aceea ce are mai mare asămănare cu firea limbei românești, și chiar și cuvintele latine, pre cât este cu putință, să le încetățănim numai modificate în consonanță cu fonetica limbei române. În chipul acesta am fi ajuns la unitatea limbei literare a tuturor Românilor. Dar mulți din neștiință, crezând, că și ei lucră după principiile lui Cipariu, s'au apucat și au scos adeseori din limba română aceea ce erà mai românesc, și în locul cuvintelor și locuțiunilor pricepute de toți Românii, au introdus un potop de cuvinte și forme latine, nepricepute de popor. Plivitura aceasta greșită, care nu știà deosebì grâul de polomidă, a pustiit cumplit holda deasă și verde a limbei românești. Alții pornind din un naționalism necumpătat, pre cum ne arată Dicționariul lui Laurian și Maxim, au rătăcit pre alte căi și mai primejdioase, cari dacă nu ar fi fost închise de grabă, ni-ar fi aruncat limba literară într'o prăpastie, în care ea și-ar fi rupt toate legăturile cu graiul plin de viață și putere al poporului nostru. Dar curând s'a scurs șivoiul turbure si pustiitor al înoirilor nesocotite, și în locul lui izvorul limpede și răcoritor al limbei frumoase din cărțile bisericești, din vechii cronicari și din graiul viu al poporului începù a-și face cale largă prin scrierile românești din timpul mai nou, și nu este departe clipita, când idealul lui Cipariu pentru unitatea limbei literare se va întrupà. Iar dacă scriitorii români nu se vor mai întoarce poate nici odată la ortografia limbei române stabilită de Cipariu, această ortografie încă va fi o mărturie despre studiile lui neobosite asupra firei limbei românești și va introduce totdeauna pe filologi în cunoștința mai adâncă a aceste limbi. Neperitoare însă vor rămâneà pentru totdeauna studiile lui istorice asupra începutului și trecutului limbei române, pe cum și principiile lui asupra foneticei, morfologiei și sinctaticei, cari în partea lor cea mai mare nu s'au putut clătì și nu se vor clătì în veci, ci-l vor face pururea vrednic de gloriosul nume: »părintele filologiei române.«

Neperitor va rămâneà meritul lui de a fi tipărit cu litere latine cea dintâiu carte bisericească, »Orologiul« sau Ceaslovul, la 1835, și cel dintâiu ziar românesc, »Organul luminăriii,« la 1847, făcând prin acest început semnul pentru scoaterea cirilicelor din biserică și din toate ziarele și cărțile românești, pentruca străinii și din vestmântul limbei să poată cunoaște vița noastră latină. În sfârșit neperitoare vor rămâneà aceste cuvinte de aur, ce ni le-a lăsat ca moștenire de păstrat cu sfințenie în inimile noastre: »Iar dacă cineva învață limba străină, așa cât de limba maternă nu mai vrea să știe, dacă pruncii și-i învață numai în limba străină, iar în limba părintească nu, cum făcură multe familii românești până în zilele mai de curând, care nu vreau să le numesc, pentrucă sunt cunoscute și pentrucă *exempla sunt odiosa,* aceia se închină limbei străine; încă și aceia, cari când grăiesc și scriu românește, se par, că au învățat românește între Turci și Tătari, iar când vorbesc și scriu întru altă limbă, se întrec cu Kossuth în eleganța stilului și în elocuență; și aceia, cari chiar și cu Românul mai bucuros vorbesc întru altă limbă, decât românește; cari zic, că le e mai îndemână a grăì în limbă străină, cari te salută și între patru ochi și în public numai în limbă străină, cari între străini pentru capul lor nu ar cutezà nici măcar să-ți șoptească în limba românească etc. toți acestia se închină la limbi străine și urgisesc pe a națiunei sale [1]).«

Câmpul larg și înțelenit al filologiei române n'a putut slei puterea uriașe a lui Cipariu. Pentru aceea îl vedem lucrând cu sporiu și mare folos și în ogorul istoriografiei române. În »Acte și fragmente«, scriere publicată la 1855, Cipariu a pus la dispoziția istoriografiei române un magazin bogat de scrieri și documente inedite, culese cu mare sârguință din pulberea arhivelor și lămurite cu nenumărate notițe din scriitori vechi, români și străini, prin cari se aruncă o nouă lumină asupra trecutului bisericei românești din timpurile cele mai vechi până la mijlocul veacului al 19-lea. Cercetările asupra trecutului nostru nu s'au oprit la 1855, ci s'au continuat cu mare stăruință, pentruca să ne dea monumentalul »Archiv pentru

[1]) Archiv p. 81.
[2]) Archiv p. 81.

[1]) Cuvânt la inaugurarea Asociațiunei p. 42—3.

filologie și istorie« prin care s'a pus în circulațiune o nenumărată mulțime de documente, culese în partea cea mai mare din publicațiuni străine, până atunci necunoscute istoriografiei române. În »Cuvânt la înaugurarea Asociațiunei« Cipariu s'a arătat vrednic următor a lui Petru Maior întru apărarea continuității poporului românesc pe pământul vechei Dacii. Ceea ce caracterizează însă aceste studii este iubirea lui de adevăr, care nu-l oprește a îndrepta pretutindenea greșelile lui Maior, Clain și Șincai, deși nutrià în peptul său cea mai adâncă pietate și nefățărită admirațiune pentru acești mari dascăli ai neamului românesc. Cât de mare recunoștință datorim noi cei de astăzi lui Timoteiu Cipariu pentru cercetările sale pe câmpul istoriei românești, se vede din simpla constatare, că dacă după apunerea celor trei sori din veacul al 18-lea, nu ni-l'ar fi trimis Dumnezeu pe dânsul, istoriografia română ardelenească în veacul al 19-lea nu ar fi făcut nici un singur pas înainte, ci ne-ar fi întrecut străinii spre rușinea noastră.

Nu voiesc să obosesc prea mult binevoitoarea voastră luare-a-minte, iubiți ascultători, înșirând cu acest prilej toate meritele literare ale marelui Timoteiu Cipariu, deși poate ar fi de mare folos, să vă răpesc câteva clipe, arătând serviciul bun, ce l'a adus el neamului românesc, când a publicat în latinește tratate scurte și măduoase, în Anuarele gimnasiului din Blaj, despre literatura și limba românească, și despre trecutul bisericesc și național al poporului nostru, pentruca si străinii să ne poată cunoaște mai cu temeiu și mai fără prejudecăți politice. Nici nu voesc să desfășur pe larg importanța culturală a număroaselor sale scrieri didactice, cari apărură într'un timp, când trebuia să se propună în școalele din Blaj în limba română, fără să avem aproape nici un manual didactic, scris în românește.

Eu vreau să mă mai opresc puțin pe acest amvon numai spre a vă schița și viața publică a a acestui prea vrednic bărbat. Pornind din principiul, ce el însuși îl exprimă foarte frumos cu cuvintele: »ce va păți o națiune întreagă, eu încă sufer bucuros«, [1]) Cipariu a luat parte la toate acțiunile mari naționale și culturale din veacul al 19-lea, menite a dezrobì poporul nostru. La adunarea națională de pe »Câmpul libertății« din Blaj dela 3/15 Maiu a fost unul dintre cei 10 secretari ai ei și el ni-a descris'o mai credincios și mai obiectiv în numărul întâiu din »Organul național«, apărut îndată după acea zi pururea vrednică de amintire. Aceeași adunare l'a ales în deputațiunea de 30, care avea să ducă cererea națiunei la împăratul. La întoarcerea sa din Innsbruck se oprì în Pesta, unde luă parte la lucrările »comisiunei regnicolare«, ce avea să reguleze raporturile dintre Ungaria și Ardeal. Ca membru în »comitetul națiunei române« iscălì apelul din 20/8 Octomvrie 1848, prin care se chemau Românii la arme pentru patrie și tron. În anii 1863—4 îl aflăm între cei mai aleși deputați ai dietei transilvane din Sibiu, în care și natiunii române se recunoscù egala îndreptățire politică cu celelalte popoare din patrie. El a rămas pururea credincios vederilor politice, cari au produs aceste acțiuni mari, dându-ne de o parte pildă frumoasă de statornicie în principii și în luptă, dacă dorim să ajungem vre odată la izbândă, iar de altă parte arătându-ne, că viitoriul politic al Românilor din țara aceasta atârnă mult dela convingerea, ce trebue să o producem în Casa domnitoare, că este în interesul Ei a ne ocroti, ajută, sprijini în toate nizuințele noastre politice, naționale, culturale și economice, pentru ca întărindu-ne noi, să-i putem sări și noi în ajutor, când alții i-ar amenință tronul. Inima lui românească și încrederea bisericei și națiunei române l'au făcut să lucre neobosit în fruntea celor mai înalte așezăminte culturale și naționale. Douăzeci și unul de ani (1854—1875) a condus gimnaziul din Blaj ca director, desvoltând în același timp mare activitate în mai multe oficii bisericești, ca vicar general arhiepiscopesc, asesor consistorial, președinte la tribunalul matrimonial de a 2-a instanță și ca administrator de fonduri arhidiecezane. De școalele din Blaj, de pe a căror catedre 50 de ani a răsunat glasul lui lin și blând, nu-și uită nici la moartea sa, căci a întemeiat o fundațiune de 40.000 coroane, din care să se poată ajută clerici harnici și gimnaziști eminenți, să se susțină școala de fetițe din Blaj și preotul și dascălul din satul seu natal, Pănade. A purtat demnitatea de canonic 45 ani, din cari o parte și ca preposit. A fost membru fundator și vicepreședinte al Asociațiunei transilvane pentru literatura și cultura poporului român până la 1877, când fù ales președinte. A îmbrățișat cu căldură înființarea unui fond pentru teatru român, înscriindu-se între membrii fundatori ai acestei întreprinderi culturale. Academia română l'a chemat între membrii ei ordinari, îndată la întemeiare, la 1866, iar mai târziu l'a ales vicepreședinte. Vaza de care să bucură în clerul bisericei sale, îl ridică în 1868 între candidații pentru scaunul mitropolitan. Numele lui s'a vestit departe și peste hotară, căci »Societatea germană orientală« l'a ales membru ordinar. Astfel s'au adeverit în viața lui Timoteiu Cipariu cuvintele sfântului apostol Pavel către învățăcelul său Timoteiu: »Preoții cei ce-și țin bine diregătoria, de îndoită cinste să se învrednicească; mai ales cei ce se ostenesc în cuvânt și întru învățătură«. [1])

Poate nicăiri nu aș găsì loc mai potrivit, de cât acest amvon, pentru a vă mai trage luarea a minte, iubiți ascultători, și asupra uneia dintre cele mai alese podoabe ale lui Timoteiu Cipariu: mândria, cu care el se ținea membru al bisericei catolice. El însuși ne mărturisește aceasta prin cuvintele: »A fi de o confesiune cu toată vița latină și cu cea mai mare parte a națiunilor celor mai civilizate . . ., îmi țin . . . de onoare«. [2]) Ca profesor de teologie și autor de scrieri teologice, ca istoric, care cunoștea nu numai trecutul neamului seu, ci și al altor popoară, ca bărbat dăruit dela Dumnezeu cu o minte foarte ageră, Cipariu a priceput, că a fost o nenorocire pentru neamul românesc în trecut, că nu s'a ținut de creștinismul apusean, pe care se întemeiază toată civilizațiunea europeană. Din pricina aceasta neamul românesc nu a fost socotit ca membru în marea familie a popoarălor civilizate,

[1]) Cuvânt la inagurarea Asociațiunei, p. 31.

[1]) I. către Timot., 5, 17.

[2]) Cuvânt la înaugurarea Asociațiunei, pag. 31.

pre cum au fost socotiți de pildă Ungurii, Croații și Cehii, ci ca un element străin de aceasta familie, ca un element, a cărui existință nu prezentă nici un interes, ori numai interesul de a fi nimicită. Chiar și astăzi, când se pare, că omenimea se însuflețește și de idei, cari nu izvorăsc din principiile creștinizmului, este cestiune de viață pentru neamul românesc de a dărâmă zidul, ce-l desparte de civilizațiunea europeană, întemeiată și astăzi, în tot ce are mai sănătos, tot numai pe creștinizmul apusean, și de a lua parte fără rezervă și fără de prejudecăți opăcitoare la rezolvirea problemelor, ce agitează lumea civilizată, la luptele și progresele ei. Că existința, bunăstarea și viitorul popoarălor *în Europa* nu se poate asigura numai prin alipirea neclătită de ființa lor etnică și de limba lor, ne putem convinge, dacă vom privì la soartea Turcilor, Grecilor, Sârbilor, Bulgarilor și chiar și a noastră a Românilor.

Cele desfășurate în puținele mele cuvinte sunt de ajuns, iubiți ascultători, ca să ne facă să pricepem, cu cât adevăr și dreptate a scris aceste cuvinte frumoase Alesandru Odobescu câteva săptămâni după moartea lui Cipariu: »Ca un puternic și activ agent al îndreptării și al desvoltării învățământului în școalele române din Transilvania, ca un sprijinitor credincios și îndrăznet al drepturilor politice și sociale ale naționalității române în statorile Austriei și Ungariei, iar mai pe sus de toate, ca scrutătoriul cel mai erudit, cel mai adânc și cel mai scrupulos al cunoștințelor clasice și ca investigătoriul cel mai ager, cel mai logic și cel mai convins al arcanelor istorice ale limbei românești, din câți au trăit, au lucrat și au scris odinioară printre Românii de dincolo de Carpați, Timoteiu Cipariu merită să fie lăudat, și admirat ca o figură, ce răsare originală și simpatică, energică și măreață, printre bărbații de frunte ai întregei Românimi, de-alungul mai întregului nostru secol.« [1]) Din toate acestea pricepem mai departe, că neamul românesc, și în deosebi noi Ardelenii, și mai în deosebi noi Blăjenii împlinim o sfântă datorință, când în anul al sutălea dela nașterea lui Timoteiu Cipariu, serbăm amintirea lui. Dar când noi cei din Blaj punem pe mormântul lui Timoteiu Cipariu cununa recunoștinței, pietății și admirațiunii, trebue să ne aducem aminte, că această cunună numai așa are preț, dacă ne arătăm vrednici următori ai lui Cipariu. Epoca, în care a trăit Cipariu, a fost o epocă de mărire, de strălucire și de mare vază pentru Blaj, produsă în mare parte de el însuși. Știința era pe atunci foarte prețuită și cultivată cu mare sârguință, iar celor ce o cultivau, li se făcea cu drag îndemânarea, ca să poată sta de lucru și să poată sporì capitalul intelectual și moral al Blajului, ca veșnic titlu de glorie al lui. Ideile pentru înălțarea neamului, ori porneau din Blaj, ori în Blaj găsiau cel mai puternic resunet. Cei mai neobosiți apostoli ai acestor idei din Blaj plecau spre a le răspândì în cele mai îndepărtate și ascunse colțuri locuite de Românii acestei patrii. Privirile tuturor erau ațântite asupra Blajului, de unde se aștepta semn și îndrumare în acțiunile mari naționale și culturale. De aceea a zis Alesandru Odobescu la 1887: »Aci pe piața Blajului a fost, încă de pe atunci, și va fi poate și de acum înainte, tăria cea mare a Românimei luminate de peste munți«. [1]) Cuvintele lui Odobescu ar trebui să se împlinească și astăzi, iubiților ascultători, cu atât mai vârtos, că astăzi suntem mai mulți și în condițiuni mai favorabile toți cei ce avem chemarea de a lucra pentru știința și cultura neamului, și pentru mărirea și vaza bisericei noastre. Dee bunul Dumnezeu, ca să nu se poată zice nici odată, că cununa recunoștinței și pietății au pus'o pe mormântul lui Cipariu neste mâni nevrednice! Și ca să nu vină asupra noastră această ocară și rușine, aș vrea să am, în această clipă, glas de trâmbiță, care să străbată până în măduva oaselor celor ce mă ascultă și să-i trezască pe toți din somn și amorțală și din toropeala intelectuală, ce par-că ne cobește moartea; aș vrea să am limbă de foc, care să ardă și să mistuiască toate boldurile și pornirile rele ale firei noastre, tot ce ne trage la pământ și ne aruncă în mocirla unor plăceri și interese trecătoare și nevrednice de ființa noastră intelectuală; aș vrea să am măcar atâta putere, în cât să vă pot purta prin salele mari, ce încunjură această catedrală, și să vă arăt pereții lor goli, de cari ar trebui să atârne portretele nenumăraților mucenici ai științei, culturei și luptelor noastre naționale, și să vă spun, că acești pereți ar trebui să fie toți împodobiți — întocmai ca la alte popoare civilizate — cu icoanele celor ce au durat zidurile acestor școale, au ilustrat catedrele lor în curs de un veac și jumătate, au strălucit ca stele luminoase pe bolta cerească a științei și culturei naționale, au întemeiat fundațiuni pentru nutrirea a sute de mii de școlari harnici: pentru ca tinerimea, care să părîndă cu miile în fiecare an în acest orășel, să aibă prilejul de a-și lua din icoanele privite cu pietate o pildă neuitată pentru viața ei, și astfel să nu se mai poată întâmplă, că mulți din tinerii nostri, după ce părăsesc aceste locașuri sfinte, trec la universitate, numai ca să rătăcească, asemenea unor stafii de noapte, prin fumăria crișmelor și cafenelelor; aș vrea să am măcar atâta avere, în cât să pot deschide cărților din bibliotecile noastre rântuite un adăpost larg și luminos cu întrare în toată bună vremea pentru cei ce doresc a se adăpa din atâtea izvoare de învățătură, ca să nu fim siliți a alergà prin orașe străine pentru câte o carte, ce se află și aci. Dar văd îndurerat, că nimic nu am din toate acestea, ci numai o lacrimă ferbinte, care să rostogolește din ochii mei slăbiți pe țărâna sacră a lui Cipariu și un glas înecat, care abia poate rostì cuvintele pioase: În veci pomenirea lui, Amin!

Dr. Augustin Bunea.

[1]) Vezi Gazeta Transilvaniei Nro 217—1887.

[1]) Gazeta Transilvaniei Nro 216—1887.

Distichon

in memoriam optimi et doctissimi viri *Timothei Ciparin*, Canonici Archidioecesis Alba-Iuliensis et Fogarasensis, Professoris Balasfalviensis, Philologi eruditi, Parentis Maecenatisque romanae literaturae.

Temporis elapsi, vir, lux gloriosa fuisti.
Tempore cum fueras maximus Ipse tuo.
Maecenas et Parens romanae literaturae.
Et gentis fueras splendidum Ipse decus.
Atque Dei magnus sacerdos, una Musarum
Magister sapiens: par Tibi nullus erat.
Blanda Minerva favens omnes Te docuit artes,
Has proles tenera Tu quoque docueras.
Instar soli eras, coruscis fulgentis in alto,
Almaque lumina sunt omnibus ille sua.
Quis valeat tua, vir ingenuissime, dicere facta
Maxima, quae fueras pro natione tua?
Semper sit nobis labor sacer venerandus,
Qui tua memores non sinit esse Tui.
Et grates magnas Tibi nos debere fatemur;
Sit benedicta tua natalis alma dies!
Memoriamque tuam fideles nos veneramur,
Sacra est illa domus, et talis esse decet!
Atque tuo nomini, romana gente vivente,
Certus honor dabitur et laus perpetua.
Sed magis exoramus cum pietate, romanae
Gentis adesse tuae Praesul Duxque pius!
Felix qui transibas iittora mortalitatis,
Merces in coelo est Tibi magna nimis.
Coelestem Patrem rogare ne desinas unquam,
Esse Protectorem nostrum propitium!
Denique nos felices superantes triste pelagus,
Aeterna digna gaudeamus corona!

Marca die 9 Iunii 1905.

Ioannes Popiliu.

Începuturile filologiei române și direcția etimologică până la Cipariu.

Despre vre-o filologie română până la anul 1780 nu poate fi vorbă. În anul acesta a apărut în Viena prima gramatică sistematică română [1]) alcătuită de *Samuil Clain*, pe atunci prefect de studii în Seminarul Sta. Varbara din Viena. Ce e drept titula cărții ne-ar îndreptăți întru câtva a presupune, că la gramatica aceasta a lucrat Sinkay tot atâta cât și Clain, de cumva nu ne-ar convinge despre contrariul ediținea a doua a aceleiași gramatici, redactată și apărută numai sub numele lui Sinkay, [2]) în care autorul să abate în multe dela Clain. Astfel în prima ediție din 1780 Sinkay a scris cel mult împărțirea și prefața.

Îndemnul ce l'a condus întru scrierea acestei gramatici a fost tot acela, care l'au avut și soții lui de lucru și de luptă Sinkay și Maior, adecă nisuința de a arăta că istoria coloniștilor din Dacia s'a continuat, că românii sunt nu numai următorii da sânge ai vechilor coloniști romani, ci și limba acestora este limba latină stricată: „Huiuscaemodi servitute plurimum *corruptam* fuisse latinam Maiorum nostrorum linquam ecquis inficias ire audeat? Iar în editia din 1805: „Gentem, quae una eademque linqua, *corrupta* nempe romana, sive latina, diversa tamen ab italica, gallica . . . placuit non mihi soli, sed etiam aliis comuni nomine Daco-romanam apellare.

Astfel părerea acestor primi învățați români asupra limbei a fost, că limba română de astăzi este cea veche latină, care însă în decursul multor veacuri, prin contactul atâtor popoare sălbatice, cari s'au așezat în Dacia, pe cum și în urma împrejurării, că după retragerea legiunilor române ori-ce legătură dintre Roma și Dacia s'a întrerupt și astfel de sine lăsata colonie și-a uitat mult din limba strămoșască, a împrumutat și mai mult dela popoarele, cu care a trăit împreună, ba a uitat și scrierea cea veche latină și în locu-i adoptat scrierea cirilică, care i-a acoperit fața, pe cum vălul acopere fața miresei în Orient, de nime n'a mai putut'o recunoaște.

Ce urmează de aci? Urmează, că trebue redusă iar la frumseța ei originală, trebue tot ce timpurile mașterе a stricat, să se tocmească, tot ce a ajuns străin și s'a împământenit în magazinul limbei să fie scos și în locul cuvintelor, formelor străine adusă cele vechi originale latine, iar scrisoarea cirilică delăturată și adoptată cea latină, ca ori-ce străin să poată recunoaște în limba daco-română limba cea veche a Romei.

Întrebarea însă cea mai grea a fost, că oare cum ar trebui reconstruită limba?

Istoria poporului român în Dacia dela Aurelian încoace era aproape necunoscută și în lipsa datelor sigure istoria era avisată la combinațiuni mai mult sau mai puțin probabile. Și dacă istoria a fost așa de ascunsă întru întunerec cu atât mai mult s'a putut zice aceasta despre desvoltarea limbei.

Fără dară a lua în conziderare, că limba ca ori-ce organism viu să schimbă, desvoaltă, amplifică, că din formele mai puțin folosite să pierd și că altele să strecură pe neobservate în grai, pe cari nu le poți esilă prin legi linguistice, acești bărbați au inaugurat principiul etimologic, nu numai pentru a arăta afinitatea limbei românești cu cea latină, ci și ca principiu de reconstrucție a limbei românești stricate din limba latină. „*Voces latinas sic corrumpe ut fiant daco-romanae*“ Partea I. c. IV. §. 1. și alt loc „. . . *ut ostendemus litterae l. corruptionem.*

În partea ultimă a gramaticei ne spune că „*formarea vorbelor românești din limba latină cum să se facă.*“

1. Cuvintele latine de I decl. numai în pronunție să deosebesc de cele românești.

2. Cuvintele latine terminate în *us*, *um*, *u* și *ut* devin românești prin lăpădarea acestor terminațiuni, și să pronunță după legile limbei românești, afară de femeninele în *us* aparținătoare decl. III. cari să fac românești din ablativ — *virtus-virtute*, iar dintre acelea, cari în genetiv au terminațiunea *dis*, românește să pronunță cu *a* laus-laudis-laudă. Tot *a* capătă și femeninele în *us* de a IV decl. manus-mână.

3. Cele în *ius* de a II decl. în română primesc terminațiunea *e* radius-*radie* și cele în *eus* lapădă simplu pe s din urmă *reus-reu*, *deus-dieu*.

4. Cele de a III decl. terminate în *tio* devin românești, dacă să pun în abl. și să scriu în loc de *t* cu *c*. *rogatio-rogacione*. Cele alate în *io*, *co* și *o* își lasă terminațiunea și sunt românești — taceo—tac, dormio—dorm, sono—son, homo—hom.

5. Cele alalte cuvinte aparținătoare decl. III și a V, cu alte terminațiuni punându-se în abl. devin românești — *sol—sol'e*, *ovis—oue*, *facies—facie*.

În *Vocavullar* — cu toate, că în gramatică are puține cuvinte nouă — aflăm și câteva formațiuni proprii, pe cum: *fardedieu*, *penitentie*, *profund*, *selba*, *vult etc*,

În ortografia Clain a dus principiul etimologic până la extrem și fiind-că în limba românească totuși mai erau sunete, cari în pronunție trebuiau provăzute cu unele *semne diacritice* însamnă pe *á*, când să pronunță ca *a* — *caput* — *cáp*, iar *a* fără accent e *ă* — *lumina*, *e* înainte de *mp. mb. n.* e *i coperement*, dacă și în silaba următoare e, *e* să pronunță de *i* — *bene*, și când să însamnă cu două puncte deasupra rămâne *ë* — *vënen*.

l' însămnat cu apostroful să pronunță *r. sol'e—soare*, *pal'us—par*, *b* între două vocale *v*, *habere—havere*. Ca sămn diacritic mai întrebuințază *circumflexul* ^ pentru redarea sunetului *î* și sămnul grav ` în silaba ultima, pentru a arăta, că vocala respectivă este lungă.

Ortografie aceasta a lui Clain o aflăm însă și mai înainte de publicarea gramaticei sale în manuscrisul *Cronicei bălcănești* din 1770, pe cum și în *Cartea de rogacioni pentru evlavia homului crestin*. La *Acatistul* publicat în Sibiu în 1801 însă alătură și nu *îndreptar ortografic* și folosește și semne ortografice nouă, pe cum *sh* pentru scrierea sunetului *ș ts* pentru a lui *ț* și *î* cu circumflex pe cum *rîs*. Semnele acestea, cari în limba română nu au bază etimologică așa să vede, că le-a întrodus convins despre zădărnicia rigorismului prea mare etimologic.

Întroducerea semnelor acestora fonetice pe cum și o apropiere mai mare de graiul viu o aflăm în ortografia din gramatica lui Sinkay, și în epistola „*ad Ioannem Lipszky*“ [1]) a aceluiași.

Cu specimen de scriere din aceste două gramatici las să urmeze:

Ed. 1780.

Scii Domniea taa Romanește? Sciu, quaci? sáu dora ái ávere cevá deá mi poruncire?

Nu sent dedat á poruncire unui hom de homenie, quum est Domniea taa, pentru ácea nuti poruncesc, ci te rogu. Hom bon! cu cuventele aceste me rusini, plácati á mi poruncire.

Ed. 1805.

Shtii Domniea taa Românéste? Shtiu, quaci? sáu dora ái ávere cevá de a mi poruncí?

Nu sênt dedát a porunci unui om de omenie, quum esti Domniea taá pentru ácea nuti poruncesc, ci te rog. Om bun, cu cuvintele ácéstea me rusini, plácati ami porunci.

Că ce tulburare a produs gramatica lui Clain și între învățații străini să vede din cuvintele lui *Sulzer*: „*Dass es nicht angehe die ganz rohe und halb barbarische Walachische Spache, in der man ausser einigen Chronichen, Gebetbüchelchen und Liturgien noch kein Buch gedruckt oder geschrieben hat und in diesem und künftigem Jahrhunderte schwerlich schreiben oder drucken wird, mit lateinischen Buchstaben schreiben oder lehren.*“ [2]) Că orto-

[1]) Elementa linquae dacoromanae sive. valachicae composita ab Sam. Klein de Saad – locupletata vero et in hunc ordinem redacta ab Georgio, Gabriele Sinkay — typis lac. Nob. de Kurzböck. 1780.

[2]) Elementa linquae dacoromanae sive valachicae emendata, facilitata et in meliorem ordinem redacta per Galr. Sinkay *Pestanae 1805*.

[1]) Budae 1804.

[2]) Geschichte des Transalpinischen Dacien p. 157.

grafia lui Clain e în contra naturei limbei românești „*willkurlich und wider die walachische Ausprache.*“

Puținii noștri învățați însă, cari au urmat după aceia, au înțăles pe deplin tendința gramaticei lui Clain. Era începutul redeșteptării popoarelor. Fiecare era mândru pe istoria, trecutul și originea sa.

Cu atât mai mult a trebuit să lucre acești bărbați la redeșteptarea poporului românesc, a cărui înaintași au fost atât de glorioși și pogoritorii lor au decăzut și au ajuns în cea mai adâncă sclăvie.

Nu poate deci să surprindă pe nime, că următorii lui Clain sau cufundat atât de mult în etimologii latino-românești până la Petru Maior, care a făcut o îndreptare radicală în sistemul de până aci.

Astfel *Ioan Molnár* [1]) calcă tot pe urmele lui Clain și în vocabularele copioasă din gramatica sa reproduce cuvintele scrise cu cirile și cu ortografia germână, ca se arete, că ortografia lui Clain nici de cum nu este în contra pronunțărei românești.

Radu Tempea, [2]) directorul școalelor neunite, cu toate că își scrie gramatica sa cu cirile din tot șirul ese încercarea de a readuce cât mai mult limba românească la originalul latin. În prefață și prescurtează unele cuvinte pr. *sore* în loc de *soare, omeni - oameni, duo — doauă.*

Budai Deleanu [3]) a lămurit mai deaproape originea limbei românești „*qui licet cum illo Ciceronis et Vergilii comparari non posset latinus tamen erat.*“ În decursul veacurilor însă și aceasta s'a stricat mult „*ut nec barbarus, nec Romanus sed mixtum quid, in quo tamen romana preavalebat loquella.*“ Astfel de stricări sunt *și* în loc de *et,* negativul *ne* în loc de *in,* schimbarea sunetului *a* și *e* etc. Frumseța limbei însă numai cu ortografia lui Clain poate să ese la iveală și „*sau scriem cu aceasta ortografie sau cu nici una alta*“.

Pavel Iorgovics [4]) a fost unul dintre cei mai mari luptători pentru relatinisarea limbei. În *vocabulariul* lui a și publicat unele specimene de formarea cuvintelor și anume că dintr'o rădăcină latină să se formeze cu ajutorul sufixelor românești atâtea cuvinte câte să pot.

Astfel: *ante — ainte — anițare — anitate — anitament* sau *vedere vis — visare — vezu — vezanic — vizie — vizitare — vizită — evidente — evidențe — invidere.*

Cel ce a pus stavilă însă direcției etimologice, ca să nu se depărteze prea tare dela limba vie a poporului românesc și a introdus și o ortografie mai ușoară, înlesnind astfel calea de a puteă să se răspândească *mai ușor* scrierea cu litere latine a fost Petru Maior. „*Limba poporului roman, sau cea rulgară latină, care este limba poporului român, nu s'a făcut din limba literară latină, care să zice cea corectă latinească, ci aceasta din accia, și cu toate că zicem, că limba românească este fata celei latine, după firea lucrului limba românească este mama limbei literare latine,*“ [1]) după cum ne arată și unele forme latine literare, cari să pot esplica din limba românească resp. din cea italiană pr. *ille, illa, illud* din românescul *il, la* și italianul *'l, la, lo* etc. Urmarea e, că la introducerea neologismelor să nu luăm numai limba latină de basă, ci și celealalte limbi neolatine și mai ales cea italiană „*quia hae duae linguae italica et valachica, quibus eadem fuerunt incunabula, tam quoad vocabula, quam quod pronuntiationem propiguissima cognatione inter se connexae sunt.*“ [2])

Cu privire la ortografie este și el de părere, că cea etimologică este mai acomodată și mai potrivită limbei românești „*Id circo eiusmodi ortographia, quae diminueret internam linguae perfectionem, etsi forte sua facilitate se se comendaret, tamem cum potior sit perfectio interna quam externa, haec illi cedere debet.*“ Cu toate acestea pentru înlesnirea cetitului introduce circumflexul pentru esprimarea sunetului *î* pr. mâni vênt, pentru *ă* apostroful pr. săn'tate po'strare, în locul lui *ea, oa* accentul *ó, é, c* cu coadiță çi, *ț* = z *t* = ț, *s* = ș

Dintre consonante are q și z.

Pentru a ilustra modul de scriere a lui P. Maior reproducem un pasaj din dialogul unchiului cu nepotul:

Doa' sunt pa'reri le inveţ̦iaţ̦ilor, quarii, fora' de pisma' voiesc o cuve'ntare în lucrul aquestu. Unii ţ̦icu, che' limba Română è limba Latina' stricata' și sca'ţ̦uta' dela flórea limbei Latine Alţ̦ii ţ̦icu, che' la Romanii, quei de demult doa' limbi au fostu etc.

De amintit mai e și *Roja Constantin,* care pentru formarea neologismelor a amintit în gramatica sa și limba din cărțile bătrâne.

Direcția aceasta latinisătoare și-a avut urmările sale. Până când unii să oprian mai la scrierea cu litere latine după îndrumarea măiestrilor de mai sus, dară să feriau de introducerea neologismelor, pe cum a fost Diaconovics-Loga și Bobb, pe atunci alții au mers tot mai înainte pe calea apucată și tot mai tare s'au depărtat dela graiul viu.

Era dară pericol, că rigorismul prea mare etimologic, îi duce pe învățații nostri la o limbă ideală, care nu e nici românească, nici latinească, dară samănă tare bine și cu una și cu cealaltă, și că toată munca reformatorică și zelul de a se crea o limbă literară să spulberă în fantasiile etimologice din *Teutamen critricum.* (Viena 1840.) La timpul cel mai potrivit a eșit de sub tipar *Organul Luminării* al lui Cipariu, carele firele resfirate ale școalei etimologice le-a adunat iarăși la olaltă, luându-și de basă acestea doue principii: litere latine și limbă cât să poate mai curată.

Și acum revenind asupra întregei mișcări etimologice până la Cipariu relevăm doue momente, cari au predominat toată mișcarea aceasta. Unul a fost momentul istoric, când învățații nostri pe basa desfacerei cuvintelor și a formelor gramaticali au arătat înrudirea limbei românești cu cea latină și altul, care tinde a reduce limba românească la originalul său, a o reconstrui și îmbogăți din limba latină sau celealalte limbi surori.

Pe cum a fost de îndreptățită etimologia ca metod istorico-linguistic, pe atât de neîndreptățită a fost ca basă de evoluțiune. Efectele s'au văzut. Toți scriitorii de carte și-au dat silință a să depărta cât mai tare dela graiul viu și a-și pierde vremea, și de multe ori și talentul, cu făuriri de neologisme, în locul cuvintelor împământenite străine și chiar și neaoșe vechi românești. A început a fi toată mișcarea literară paralisată de febrilitatea etimologică, literații nu să mai gândeau la espresiunea ușoară a gândirei, ci la introducerea terminilor noi latini așa încât și cele câte-va talente literare, să văd gemând sub povară grea a reformei de limbă. Stilul gazetelor e greoiu, lucrările literare și câte văd lumina zilei sunt pline de termini aleși și nescepționabili din punct de vedere etimologic, căci nime nu voia să se facă de ocara gramatistilor, să se numere între cei neștiutori, să folosească barbarismele, de cari era plină poesia și graiul poporal.

Greutatea de a se da avânt unei limbaj mai limpede și mai ușor, și de a se emancipa unele talente, o mai măria și scrierea anevoioasă etimologică, la a cărei învățare trebuia o dosă bună de știință latină, ba sistemele cele multe dela Clain și până la Laurian au făcut, ca confusia să crească tot mai mult, încât puțini îndrăzneau, ca să pășească în publicitate fără știința recerută de scriere românească.

Urmările direcției etimologice dară din punct de vedere al propășirei literaturei române au fost cât se poate de stricacioasă.

Nu putem însă să ne alăturăm nici la cele spuse de dl Maiorescu în Critice vol. I. *Contra direcției nouă.* Credem a nu greși, când tot articolul respectiv al D-sale îl timbrăm mai mult de plausibil, decât de adevărat.

Că deși e pe deplin de înțeles, că dl Maiorescu, să folosească toate armele posibile pentru a înfrânge direcția latinisătoare, totuși nu trebuia să retacă nici adevărul. Ascunde nu să pot meritele acestor bărbați luminați, numai că ei au fost redeșteptătorii neamului românesc, în a căror scrieri, fie acelea de ori ce natură, ese la iveală tendința aceasta, ci și meritul acela, că ei au fost primii, cari au pus basa științei de limbă. Că în zelul lor și orbiți de gloria romanilor și desperați de starea politică de atunci a poporului român, au trecut marginile iertate și nu s'au putut împăca cu idea, că unei limbi vii nu să poate pune stavilă în evoluțiunea ei naturală, nici curați nu să poate acea ce odată s'a făcut carne și sânge, atuncia, când și la alte popoară mai culte știința de limbă era atât de primitivă și dominată de sentimentul național, nici lor nu li-se poate zice, că ar fi lucrat tendențios la o *minciună.*

Octavian Frie.

---

[1]) Deutsch Walachische Sprachlere Wien 1788.

[2]) Gramatica românească alcătuită de Radu Tempea Brașov 1797.

[3]) *Fundamenta gramatices linguae Romanicae,* fragment publicat în *Archivul* lui Cipariu.

[4]) Disertatiunea ortografică către P. Maior.

[1]) Disertațiunea pentru începutul limbei rom.

[2]) Ortographia română Budae 1819.

TIMOTEIU CIPARIU
ca un fundator al unității naționale.

Cu toate că națiunea română nu s'a bucurat *de cea mai mare binefacere, adecă de a avea organizațiune politică proprie unitară,* limba română totuși este azi o limbă universală. Ea ocupă loc distins între limbile cele mai culte. Ea contribue azi la îmbogățirea capitalului de idei și sentimente civi-

lizatoare deopotriva cu celelalte şese limbi universale: franceză, italiană, engleză, germană, spaniolă şi rusească. Ca urmare a contribuirei sale la acel tezaur al umanităţii limba română astăzi este studiată în toate centrele mari ale eruditiunei filologice.

Dintre savanţii români mai mult a contribuit Timoteiu Cipariu la îndrumarea noastră spre lumina în întunecimea în carea erau învăluite întâmplările istorice şi psichologice cari s'au petrecut la poporul român din Dacia. Acest popor român, care astăzi vorbeşte o limbă ce samănă mai mult decât toate limbile neolatine cu limba vulgară latină — *şi-a însuşit perfect ideile lui Timoteiu Cipariu despre romanitatea poporului român, despre adevărul, că o limbă de un rang înalt pretinde un popor dăruit cu suflet şi trup viguros pentru ca să nu decază, despre vrednicia naţiunei române de a avea o limbă atât de desvoltată.* Ideile acestea s'au prefăcut în sângele tuturor românilor, şi nu este român, care la singura amintire a numelui acestui gigante apărător al Olimpului naţiunei române, să nu tresară de însufleţirea sfântă din carea răsar concepţiunile mari vrednice de urmaşii celui mai nobil popor.

Limbă de o aşa forţă culturală preponderantă, limba româna se va afirma tot mai mult în răsăritul Europei unde sârbii, bulgarii, ungarii şi slavii peste tot îşi însuşesc de bună voie tot mai mult limba română. Aşa, încât putem zice, că şcoala lui Timoteiu Cipariu a ieşit învingătoare nu numai în chestii de interes curat ştienţific, ci a ajuns de făclie conducătoare în peripeţiile politice ale viitoriului Europei răsăritene. Templul care l'a ridicat geniul lui Cipariu limbei române cuprinde azi în încăperile sale nemăsurate toată Dacia. În acest lăcaş sufletul nostru găseşte un repaus, o recreare adâncă, care ne va întări între toate uraganele viitoriului necunoscut, pentrucă de pe altarul acestui templu se revarsă necontenit peste toţi românii curatul adevăr, prin urmare inspiraţie genială în toate chestiile hotărîtoare pentru vrednicia, onoarea şi libertatea noastră spirituală şi naţională. Putem dar să declarăm, că Timoteiu Cipariu este unul dintre marii fundatori ai unităţii naţionale ca organizator al conştiinţei nestrămutate naţionale române.

Blaj la 19 Iuniu 1905.

Dr. Cassiu Maniu.

T. Cipariu ca istoric.

de

Dr. AUGUSTIN BUNEA.

Scopul de căpetenie urmărit de Cipariu în lucrările sale ştiinţifice a fost desvălirea prefacerilor, prin cari a trecut limba românească dela începutul ei până la sfârşitul veacului al 18-lea. Acest scop el nu-l puteà ajunge fără de a face cercetări şi asupra trecutului istoric al poporului nostru, căci nu se poate cunoaşte deplin istoria limbei fără de cunoaşterea istoriei poporului, ce a vorbit-o. De aceea Cipariu a continuat în veacul al 19-lea opera începută în veacul al 18-lea de mari săi înaintaşi. Samuil Clain, George Şincai şi Petru Maior, pentru luminarea trecutului întunecos al neamului nostru.

Meritul, ce şi l'a câştigat Cipariu pe câmpul istoriei române, nu zace însă numai în continuarea operei înaintaşilor săi, ci şi în împrejurarea că este singurul Român din Ardeal şi Ţara-Ungurească, care în cursul veacului al 19-lea a adus contribuţiuni nouă şi de mare valoare la istoria poporului român, aşa încât dacă nu am fi avut pe Cipariu, am putea zice, că într-o sută de ani isteriografia română din Ardeal şi Ţara-Ungurească nu a făcut nici un pas înainte şi am fi rămas cu totul îndărăptul fraţilor nostri de peste Carpaţi, unde se publicau pe *timpul lui Cipariu* colecţiuni mari de documente, ca „Arhiva românească" şi „Letopiseţele Moldovei" de Cogălniceanu, „Magazinul istoric pentru Dacia" de Bălcescu şi Laurian, „Tesaurul de monumente istorice pentru România" de A. Papiu Ilarian, şi „Arhiva istorică a României" de B. P. Hasdeu,

Este adevărat, că în veacul al 19-lea s'au îndeletnicit cu scrieri istorice şi alţi Români din Ardeal şi Ţara-Ungurească, ca Şaguna, Popea şi Velea Tincu, dar aceştia nu au îmbogăţit cu nici un dat nou istoria trecutului nostru, iar materialul, ce l'au găsit ei în Clain, Şincai, Maior şi Cipariu, sau l'au reprodus fals în scrierile lor, sau l'au folosit, nu spre a lumina trecutul nostru, ci spre a formà convingeri greşite despre viaţa bisericească veche a poporului român, şi spre a înfăţişa ca adevăr deplin dovedit chiar şi unele aserţiuni neîntemeiate, pe cari Şincai, Maior şi Clain, le exprimaseră cu îndoială, nu ca fapte împlinite, ci ca combinaţiuni subiective. Din contră Cipariu caută numai adevărul în toate scrierile sale istorice. De aceea el nu să ia orbeşte după cele scrise de alţii înaintea lui, ci caută pretutindenea, dacă acelea au ceva temeiu istoric, şi îndată ce afla că înaintaşii săi au rătăcit, nu se stieşte a le îndreptà greşelile. Aşa, de pildă, văzând, că Samuil Clain a făurit o listă de 30 arhiepiscopi români între anii 1348 şi 1698, Cipariu în „Acte şi Fragamente" la pag. *XIV.* arată, că lista lui Clain nu este vrednică de credinţă.

Dintre scrierile istorice ale lui Cipariu relevăm următoarele:

1.) În anuariul gimnasiului din Blaj pe anul 1858 publică în latineşte un tratat scurt, dar foarte măduos despre literatura Românilor: *„De re literaria Valachorum"*, în care ne arată nu numai obârşia limbei româneşti, ci ne dă, până la el, cea mai completă istorie a literaturei vechi româneşti pe baza manuscriptelor şi cărţilor vechi, adunate cu multă sârguinţă şi mari cheltuieli.

2.) La 1855 apără importanta scriere „Acte şi Fragmente", care cuprinde o bogată colecţiune de documente române şi latine inedite, ori necunoscute istoriografiei române, despre biserica românească din timpurile cele mai vechi până la sfârşitul veacului al 18-lea. Fiecare document este transcris fidel, aşa pe cum fusese scris, şi este însoţit de număroasele note ale autorului, cari sunt de multe ori mai preţioase, decât înseşi documentele şi totdeauna dovedesc erudiţiţiunea foarte întinsă a lui Cipariu. Fără de „Acte şi Fragmente" istoria bisericească a Românilor ar fi plină de lacune şi chiar şi istoria bisericei unite din veacul al 18-lea şi începutul veacului al 19-lea ar fi, în partea ei cea mai interesantă, sau aproape necunoscută, sau neînţăleasă.

Profit de acest prilej spre a lămuri cestiunea despre autorul tratatului latin publicat de Cipariu în „Acte şi Fragmente" sub titlul: „De ortu, progressu, conversione Valachorum, Episcopis item, Archiepiscopis et Metropolitis eorum." Cipariu a reprodus acest tratat după o copie veche, fără ca să ne poată indica, cine este autorul lui. Domnul Dr. Ioan Ardelean în „Istoria diecezei de Oradea-mare", partea I. p. 73 ne spune, că tratatul acesta a fost comunicat în 12 Martie 1777 Congregaţiunei de Propaganda Fide prin episcopul unit din Orade Moise Dragoş. Această aserţiune m'a îndemnat să scriu în „Enciclopedia Română" şi în „Schematismul arhidiecesei de Alba-Iulia şi Făgăraş" din anul 1900, că autorul tratatului din cestiune este episcopul Dragoş. Acum însă dl Iustin Nestor din Blaj mi-a comunicat un manuscript vechiu, în care tratatul poartă titlul: De ortu, progressu et conversione Valachorum. Eppis item, Archi-Eppis, et Metropolitis eorum. *per Zachaeum Verner Budae, Agriae et Leopoli scriptum.* Quaedam et collecta. Anno 1781. 2 et 3" Din acest titlu s'ar părea, că autorul acestui tratat este *Zacheu Verner*, poate un superior dela seminariul grecesc al Sfintei Barbare, care pe timpul împăratului Iosif al II-lea a fost mutat mai întâiu la Agria şi după accea la Lemberg. Mai adaug, că manuscrisul lui Verner are la sfârşit un pasagiu, ce nu se află tipărit la Cipariu, de următoriul cuprins: „Alia: Valachos (modernо tempore sic appellatos) Romanorum Coloniarum in Daciam a Trajano deductarum reliquias esse, colligitur tam ex Aurelio Victore, Libro de Caesaribus, quam ex vocibus, quae Romanam linguam sapiunt, apud illos usitatis, et a Claris. Prajo relatis Disser. 7-ma pagina 159. 160. 161. ideo se hodieque Rumuni, Rumeni seu Romanos, idiomate patrio vocant, quare frusta sunt, qui Valachos ex Bulgaris ortos opinantur, licet enim voces quasdam bulgaricas, et slavicas suae permixtas habeant, id tamen ideo factum est, quod in Moldavia, in quam etiam propagati sunt, Russis et Polonis, in Valachia Rasciis et Bulgaris vicini, quedam ex eorum linguis adoptaverint, partim, quod Bulgari, quos Hungari pepulerunt, iis accesserint, vel eorum nonnulli, qui cum Pacinacitis Turcos e Locis Atel-Cusu nuncupatis ejecerant, illis se permiscuerint, ac ex mutuo hoc commercio quaedam ex Bulgarica Valachicae linquae voces adhaeserint etc."

Pe temeiul acestora putem zice, că până nu se va dovedì cu documente vrednice de credinţă, că episcopul Dragoş a trimis aevea Congregaţiunei de Propaganda Fide tratatul din cestiune *în 1777*, trebue să se admită, că autorul aceluia este Zacheu Verner.

3. În 4. Noemvrie 1861 Cipariu rostì în Sibiu clasicul său „Cuvântul la inaugurarea Asociaţiunei române transilvane", un mărgăritar al literaturei române. Durerea pentru trecutul plin de suferinţe al poporului român şi iubirea înflăcărată pentru limba acestui popor izbucnesc ca un vulcan aprins din fiecare cuvânt rostit într-o înălţătoare sărbătoare naţională. Pentru acest discurs de un efect covârşitor, Cipariu fù atăcat într'un ziar ungurese. Atunci el fù silit a-şi apără frumosul făt prin o apologie, în care nu numai scoate la iveală romanitatea poporului român şi continuitatea lui în Dacia Traiană,

ci cu un aparat ştiinţific grandios şi cu o logică strânsă spulberă deodată şi ocările, ce scriitorii străini au încărcat în toate timpurile asupra acestui popor asuprit.

4. În anii 1867—1872 apărù monumentala operă „Archiv pentru filologie şi istorie“, în care împreună cu d-l I. M. Moldovan, a publicat foarte preţioase studii şi documente relative la istoria limbei româneşti şi a poporului, ce o vorbeşte. Pentru cel ce vrea să scrie istoria poporului românesc, „Archivul“ lui Cipariu este un izvor bogat de informaţiune.

Acestea sunt de ajuns spre a asigura lui Cipariu loc de frunte între cercetătorii istoriei naţionale.

În memoria primului filolog român, Timoteiu Cipariu.

Limba este semnul cel mai caracteristic, prin care o naţiune se deosebeşte de alta. Pentru că ea oglindeşte întreagă viaţa morală şi intelectuală, întreg sufletul unei naţiuni; şi literatura ei este ast-fel cel mai preţios, cel mai bogat şi mai trainic monument al fie-cărei epoce din viaţa naţională, un monument destinat a trăi pentru toate timpurile

Pentru noi limba noastră română este încă mai mult de cât atâta. Dacă ea era pentru părinţii nostri, în mijlocul barbarilor, un titlu de nobleţă, la care ţineau mai mult decât la viaţă; pentru noi ea este astăzi şi o puternică garanţă, o armă neînvinsă a existenţei neamului nostru de sub guvernele străine. Şi oraculul, care prezicea Romanilor vechi, că atunci vor fi părăsiţi de ursita lor cea bună, când îşi vor fi uitat de limba părintească, cuprinde un adevăr general şi un sfat înţelept pentru ori ce popor din ori ce timp, şi mai ales pentru urmaşii de astăzi ai poporului roman din răsăritul Europei.

Se cuvine deci aceeaş iubire şi veneraţiune umbrelor acelor bărbaţi, cari au luptat cu condeiul pentru apărarea, păstrarea şi cultivarea limbei, ca şi eroilor, cari au căzut cu arma în mână pentru apărarea neamului şi patriei lor.

Şi nime n'a meritat mai mult această recunoştinţă a posterităţii, decât *Timoteiu Cipariu*, care a închinat toată viaţa sa culturei limbei, pe care o iubea ca cea mai scumpă comoară a poporului său, şi scoaterii la lumină a monumentelor celor mai vechi, pentru a căror descoperire zicea, că ar fi dat şi cămaşa de pe sine.

Onoare şi glorie memoriei aceluia, care a pus temeliile gramaticei şi istoriei limbei române!

Bucureşti, 30 Maiu 1905.

M. Strajan.

O epistolă a lui Alexandru P. Ilarian.

„Uniţi-vă cu Poporul toţi, preoţii . . . cetăţenii, ostaşii, învăţaţii şi vă consultaţi cu un cuget asupra mijloacelor reînvierii naţionali, pentrucă toţi sunteţi fii ai aceleiaş mame şi cauza este comună!“ — aşa glăsueşte zelosul tribun dela 48, tinărul A. Papiu Ilarian la sfârşitul tomului II. din „Istoria Românilor din Dacia superioară“ (pag. 362). — când mai aruncă „o căutătură preste zilele Naţiunii noastre de când jeleşte . . . .“ — (pag. 361.)

Ehou al unei inimi de 22 ani. cuvintele aceste au răsunat chiar pe vremea când slăvitul Timoteiu Cipariu în fruntea deputaţiunei naţionale române oftă din greu plângând ca Ieremia soartea Ierusalimului românesc, căci cum însuşi scrie: „Binele ei (naţiunei) material e cu totul derăpănat, căminul ei părintesc acoperit de dărămături şi ruine, fiii ei decimaţi, viaţa bărbătească în mai multe locuri stânsă de tot . . . altarele ei parte surupate, parte profanate, mulţi din preoţii ei măcelaţi (măcelăriţi) — (Cfr. T. Cipariu etc. „Repetirea petiţiunei generale şi ursoriu pentru deslegarea ei.“)

E coloritul anului 1850 acesta, când Tinerii indignaţi de prigonirea poporului de mare nume — aprind focul idealizmului fără seamăn, buciumând în patru colţuri libertate, drept. soarte mai bună . . . în vreme ce Bătrânii prin suplici bine frământate tot cu acelaş gând în creeri şi cu aceeaş dragoste în inimi duc jalbe la tron.

Cine ceteşte istoria Românilor din anul 1850, între cele mai de frunte evenimente află jalbele Românilor, care de care mai înduioşătoare, începând cu „Protestul în contra concluselor făcute de universitatea naţiunei săsăşti în cestiunea teritorială“ (25 Febr. 1850) până la „Plânsoarea asupra organizaţiunei judiciare celei stricăcioase pentru naţiunea română (31 Dec. 1850.)

Scrise în româneşte cu etimologizmul marelui Filolog, la umbră cărui astăz ne închinăm, şi subscrise în primul rând de mâna-i proprie — toate aceste suplici sunt sentimente, cari au clocit în inima marelui Cipariu şi din adâncul sufletului lui au izvorit.

Fost elev al Blajului, când m'am decis să scriu câteva şire în memoria bărbatului, care a dat Blajului renume, nu vreau alta, decât să descoper istoricilor o epistolă autografă a lui Alex. Papiu Ilarian, a cărei cuprins atinge două dintre suplicile anului 1850 înaintate la tron, şi iscălite în şirul prim prin Timoteiu Cipariu. Anume: „Suplica pentru conchemarea unui sinod complet spre alegerea Episcopului unit din Transilvania“ — în locul lui Leményi, care constrins a abzis în Martie 1850 — şi: „Protest în contra mestecării primatelui Ungariei în lucrurile bisericei Române“ (cfr. A. Treb. Laurian Magazin ist. pentru Dacia tom. VII. pag. 85—93.)

Epistola lui Papiu am aflat-o în biblioteca diecezei de Lugoş în lăuntrul unei broşuri de 14 pagini, tipărită la Viena la 1850 şi intitulată: „Carte către sânta adunare a Diecezei române unite din Transilvania.“ — E iscălită broşura de Papiu şi de alţi 12 tineri universitari români din Viena, şi se pare că epistola e scurta explicare şi întregire a acelei broşuri.

Epistola lui A. Papiu Ilarian am copiat-o şi cu ortografia schimbată o public ceva mai jos. Epistola împreună cu broşurica, în care se află, e dăruită bibliotecii diecezane prin regretatul preposit capitular Ştefan cândva Moldovan — pe semne lui i-a scris Papiu epistola, pe când acela era paroh-protopop gr. cat. în Mediaş (1847—1852. cfr. Şematizmul jubilar, Lugoş. pag. 127.)

Epistola scrisă pe coală mare din prima peană, ici colea cu corecturi, ne poartă să credem că în grabă tinerii din Viena au trimis şi pe la alţi protopopi aceaş broşură, cari s'o lăţască apoi printre preoţime, care *esclusiv* era conchemată la sinodul dela 30 Septemvrie 1850. La sfârşitul epistolei Alex. Papiu Ilarian scrie:

„NB. D-le! mă vei ierta de greşeli, corecţiuni etc. cu grabă, de altmintre aştept dela cunoscuta Dtale discreţiune — că la arătarea scrisorii acesteia vei alege oameni, ca aşa nici mie, dar mai cu seamă causei publici să nu stricăm.“ — Această notă m'a făcut să cred, că Papiu în felul acesta altă epistolă n'a mai scris altei persoane şi că fericitul în Domnul Ştefan cândva Moldovan din parte-i o va fi ţinut în secret, deci epistola ar fi descoperire nouă a unui product a lui A. Papiu Ilarian, foarte caracteristică pentru el. Iată de ce cu îndoită plăcere o dau publicităţii:

*

Viena. 9 Septemvrie st. n. 1850.

Domnul meu!

Iată-ţi trămit aici alăturatele broşurici trăbue să ştii, că acelea, ce sunt scrise în *cartea* aceasta sunt părerile nu numai ale subscrişilor, dar precum credem noi, şi suntem convinşi, părerile şi dorinţele a toată biserica şi a toată naţiunea. Mă vei *ierta*, că ţi scriu cu grabă, şi zelul şi probata iubire a Dtale către biserică şi naţiune mă garantează că îmi vei primi de bune următoarele puncte, la care îţi cer luarea aminte cu atât mai vârtos, că în acelea sunt cuprinse părerile tuturor Românilor din Viena.

1. Deputaţiunea noastră a băgat o petiţiune la Ministeriu în causa bisericească — subscrisă şi de Dl can. Cipariu, în care se cere, ca Sinodul dela Blaj, ce este să se ţină pentru alegerea Episcopului, să se compună — după vechiul drept şi obiceiu al bisericei — din representanţii a toată biserica, adecă atât din preoţi, cât şi din mireni; scrisoarea aceasta, la care încă n'au eşit resoluţiune, se va trimite şi la Sinod. D voastre în Sinod să cereţi a se ceti această scrisoare a deputaţiunei, *să o primiţi de bună şi să votaţi mulţămită deputaţiunei pentru apărarea* drepturilor bisericei, şi în toată întâmplarea să cereţi a se pune la protocol tocmai şi numai proiectul de votare de mulţămită, când doară această votare, ce nu credem, nici prin votizare nu s'ar primi de către Sinod.

În urma petiţiunei acesteia — răzămându-vă pe dreptul şi datina bisericei noastre, care drept nici prin uniune nu s'a atacat, şi după care drept Sinodul trebue să constea nu numai din preoţi, ci şi din mireni, Dvoastre toţi protopopii cei credincioşi bisericei şi naţiunei în şedinţa cea dintâiu să faceţi luător aminte pe Clerul adunat, cum că *Sinodul nu e deplin*, pentru-că numai clerul e, iară mirenii nu sunt de faţă —

răzămându-vă atât pe dreptul bisericei noastre, cât şi pe punctul II, din protocolul adunării naţionale din 15 Maiu 1848, a cărei hotărîri s'au întărit cu jurământ solemn de toată naţiunea, — şi aşa prin votizare să cercaţi cu toate puterile a se desface nelegiuitul Sinod stătător numai din preoţi a se compune după drept şi lege. — Şi la întâmplarea aceea, când comisarii adunării vor împedeca, sau când doară dela Ministeriu ar eşi la petiţiunea deputaţiunei — *de resoluţiune, ca acum să se ţină Sinodul numai din preoţi,* să nu vă mulţămiţi (spăriaţi), ci să faceţi recurs la Împăratul şi la Papa dela Roma; afară de alte motive aducând şi aceea, că nu vreţi să faceţi nici un paş, prin care a-ţi ridica pe oameni asupra D-voastre şi ar trece dela Unire, şi s'ar face şi alte gâlcevi în biserică reclamând cu cuviinţă, dar cu curaj drepturile şi datinile bisericei, să protestaţi cu energie în contra vătămării lor, în contra nelegiuitului Sinod, în contra alegerii de el făcute — protestul şi recursul să cereţi a se împrotocola şi să îl trimiteţi la deputaţii din Viena cu însărcinare a-l înainta la Împăratul şi la Papa dela Roma. Nimic să nu vă temeţi întru apărarea drepturilor celor sfinte ale bisericei D-voastre, cari atâta aţi pătimit, că acum nu se mai spânzură.

2. Fiind-că D-voastre aci pentru drepturile mirenilor veţi avea a vă lupta, aşa D-voastre, ca să aveţi temeiu bun, pe ce vă răzima — înainte de toate încă şi înainte de adunările protopopiatelor să învăţaţi comunităţile, ca prin deputaţii lor mireni înzestraţi cu subscripţiuni număroase — să-şi reclame drepturile lor bisericeşti *întâiu* la adunările protopopale, apoi şi la Sinodul cel mare nelegiuit dela Blaj; şi deputaţii aceştia ai mirenilor să proteste în contra nelegiuitului Sinod, în care ei nu-s reprezentaţi, zicând în protestele acele: că ei numai vreau acum să mai fie supuşi ocârmuirei arbitrare a mai marilor bisericei, cari de multe ori aleg, poate din greşală Episcopi, şi aceştia protopopi, cari îşi uită de credinţa şi datorinţele către Tron şi biserică, ba îi supun şi bisericelor străine — ei îşi reclamă din nou drepturile lor bisericeşti întărite cu jurământ în adunarea naţională din 15 Maiu — altmintrea mai bine sunt gata a trece iarăş la neuniţi, unde să respectează drepturile bisericeşti şi ale Mirenilor — pe cum s'au respectat în Sinodul neuniţilor deunăzi la Sibiu. Protestele acestea să se însemneze la protocolul adunărilor protopopale, iară D-voastre, cari veţi merge la Sinod la Blaj să luaţi cu D-voastre protestele comunităţilor şi când veţi apără drepturile bisericeşti ale mirenilor în Sinodul cel mare dela Blaj, să vă răzămaţi pe aceste proteste, să le însemnaţi şi la protocolul Sinodului dela Blaj şi să le motivaţi aşa: că nici D-voastre nu vreţi să recunoaşteţi Sinodul acest nelegiuit, în care nu-s representaţi mirenii, ci cereţi desfacerea lui, fiind-că vreţi să trăiţi în pace cu poporul, care vă ţine, şi care a venit acum la conştiinţa drepturilor sale bisericeşti — usurpate mai cu samă de sub cei doi Episcopi din urmă.

3. În Sinodul după lege compus să aveţi grije ca să între în candidaţiune *Crainic, Şuluţ* şi *Ciparíu,* şi să protestaţi energic, dacă vânzătorii naţiunei ar vrea să aleagă pe *Alutan, Papfalvi, Szilágyi* dela Orade et compagnïe, sau tocmai iarăş pe *Leményi.* Dacă cum-va Sinodul ar alege pe unul dintr'aceştia, D-voastre să puneţi protest în scris, să-l însemnaţi la protocol, să faceţi subscripţiuni număroase dela comunităţi asupra lor şi să mijlociţi trimiterea acelora la deputaţiune la Viena.

4. Aveţi grije, că Erdélyi, Episcopul dela Orade se află acum în Viena, poate va merge pe la adunare la Blaj — el s'a înţeles cu primatele dela Strigon, ca să supună biserica noastră sub nouă formă Strigonului, el adecă vrea să se aleagă de Mitropolit unit supus Primatelui, aveţi grije să nu capete voturi. Protestaţi aspru atât asupra lui, cât şi asupra Strigonului, şi protestele răzămate cu subscripţiuni număroase de pe la comunităţi prin deputaţii din Viena să le înaintaţi la Împăratul şi la Papa dela Roma.

5. Să trageţi la răspundere pe aceia, cari s'au pus din nou în legătură cu Primatele, şi i-au publicat în diecese pastorala trimisă — recunoscându-i prin aceasta de facto supremaţia asupra bisericei noastre. Protestaţi aspru asupra Primatelui.

6. Să cereţi cu energie, ca protopopii şi profesorii, preoţii şi clericii, lipsiţi sub Episcopul Leményi să se restituiască în demnitatea lor de mai înainte şi aceasta să o motivaţi ast-fel *întâiu,* că nelegiuitele Soboară, cari i-au lipsit, au fost numai nişte adunături de vre-o câţi-va protopopi; *a doua,* că bărbaţii aceia lipsiţi — în anii din urmă s'au arătat credincioşi Împăratului şi Naţiunei — şi atât guvernul, cât şi biserica şi naţiunea ar avea mare pagubă de nişte bărbaţi ca aceia, scoşi cu atâta nedreptate prin un Episcop, ale căruia scăderi atât de învederat eşiră acum în urmă la lumină.

7. Dacă comisarii ar vrea să vă împedece în legiuitele D-voastre lucrări să-i îndreptaţi la rând şi să le aduceţi aminte, că ei sunt *muti regii.*

Aduceţi-vă aminte, că sunteţi datori a vă jertfi toate pentru maica biserică şi naţiune. Şi să nu vă temeţi, că acum nu mai spânzură pe nimenea.

Celelalte le lăsăm zelului şi înţelepciunei D-tale.

Al D-tale umilit serv:
Ales. Papiu m. p.

Las ca asupra cuprinsului epistolei cei chemaţi să-şi dea cuvântul. Ceea ce fiecăruia e bătător la ochi, ar fi asprimea judecăţii, cu care Papiu atinge unele lucruri, persoane. „Aceasta se esplică din spiritul timpului" zice prof. Dr. Ioan Raţ. „Mai târziu însă pe la 1852 a regretat lucrul acesta", iar Bariţ ne spune, că Papiu în August 1869 îi zicea, că „de ar mai publica în a doua ediţie Istoria sa, mai multe ar schimba într'ânsa." (Părţi alese din Istoria Transilvaniei, vol. II. pag. 106).

Tocmai din motivele de sus de ar trăi astăzi Papiu poate s'ar mânia foc pe mine, că îi dau la lumină epistola lui scrisă la lumina dragostei de biserică şi neam, cari prea l'au vorbit . . . şi une ori l'au lăsat să lunece . . .

De dragostea lui Timoteiu Cipăriu, a cărui dulce amintire o sărbătorim, sunt sigur că Spiritul înălţăratului Papiu se va linişti.

— Aşa este! — deşi am fost cam vehement întru apreţiarea altor lucruri, persoana şi meritele gloriosului Cipariu în totdeauna le-am ştiut preţui după vrednicie . . .

Şi în vrâsta mea de 22 ani, vedeţi din epistola aci acludată — pe marele bărbat l'am pus în şirul celor trei candidaţi la scaunul episcopesc, astăzi de aşi trăi aşi fi cel dintâiu, care aşi înălţa steagul triumfului, ce însuşi şi l'a croit în lumea muritorilor!

Budinţ în Iuniu 1905.

Emil V. Degan.

Versificări de a lui T. Cipariu.

Capitolul cel mai scurt din stăruitoarea şi bogata activitate a lui T. Cipariu, negreşit că îl formează scrierile sale în versuri. Celea mai multe din acestea sunt din anii tinereţii, când încă nu îşi croise întru toate calea ce o avea de urmat în viaţa sa de muncă necurmată, atât de binefăcătoare pentru ştiinţa română. Până a nu se fi cufundat în descifrarea vechilor texte, cari lui au început să-i vorbească mai întâiu aşa, cum altora până la dânsul nu le-au vorbit, şoptindu-i ca dintr'alte lumi, — dar nişte şoapte acestea, ce pătrundeau inima celui ce sta plecat pe carte — spunându-i frânturi, crâmpee din trecutul nostru întunecat, şoptindu-i nume măreţe, scumpe, din mărirea de odată a neamului nostru. — până a nu se fi retras ca un pustnic în chilia sa de lucru, inima feciorului de naţie de pe Târnave, negreşit că a simţit farmecul doinelor trăgănate, în cari durerea pare că curge în largi valuri, mulcomite totuşi. Va fi simţit vraja lor, iar frumseţa de bună samă le-a cunoscut-o, şi a ştiut să o preţuească, după cum vedem din citaţiile ce le dă în *Elementele* sale de *Poetică,* şi din două poesii scrise, mai ales una, în versuri aproape curat poporale. Cu fenomenala sa inteligenţă el ajunge în curând să cunoască literatura altor popoare, să cetească în original productele spiritelor mari din vechea literatură clasică, din timpul renaşterii, ori din vremile mai apropiate. Un om ca G. Lazăr încă scrisă versuri cu ceva mai înainte, se înţelege, aşa cum le-a putut face, fiind el un mare apostol şi nu un poet, — Cipariu în anii lui din tinereţe încă nu putea să rămână mai pe jos, deşi el avea să fie mai târziu un mare filolog şi istoric. Despre G. Lazăr dl Iorga în a sa „Istorie a literaturii din s. XVIII", spune că „a luat numele lui Dumnezeu în deşert scriind versuri", — despre Cipariu, deşi nu a fost poet, după cum nici el nu s'a socotit a fi, — nu se poate spune acelaş lucru. „Epitaful" său d. e. nu e cu mult inferior celor mai bune poezii a lui Eliade Rădulescu — luându-se afară „Sburătorul" acestuia, — iar „Dorul", nu cel tradus din Schiller, e o compositie în versuri poporale de toată frumseţa.

Dar după ce cărţile începură să se adune în casa lui de profesor şi apoi de canonic, după ce manuscrisele prăvoase, şterse, prinseră a se despătura sub ochii lui încruntaţi, încercările sale în versuri încetară, fără ca să-i pară rău. Voinicii puteau trece cu carăle încărcate ori goale prin piaţa Blajului, pognind din bicele lungi, doinind aşa de pătrunzător în serile limpezi, ori aşa de pătimaş par'că, în nopţile întunecate, — după geamul luminat de multe ori noaptea întreagă, cel mai învăţat bărbat ardelean,

pe care l'am avut până acuma, nu mai auzia nimic, de cât povestea trecutului nostru, nu mai vedea nimic, decât şirurile chinuite din documente.

De aici în colo, la ocazii foarte rare, la moartea vre-unui canonic iubit d. e.. ori la cutare serbare a gimnasiului. poate mai mult în lipsa altora, cari să o facă aceasta, lua condeiul să scrie un epitaf sau vre-o odă.

*

Dintre scrierile sale în versuri Ecloga, sau cum îi zice el „Drama pastorală" e compusă în 1832 şi tipărită mai întâiu în 1833. A doua oară e reprodusă la sfârşitul *Poeticei* sale din 1860, într'o notă a căreia (p. 200) spune de Ecloga, că e scrisă „în metru italienesc". A fost scrisă din incidentul întronizării episcopului Leményi, care s'a ţinut în acelaş an 1892, 14 Iulie (Şematismul jubilar 1900, p. 42). Are doue acte; unul se petrece afară la câmp, unde păstorii se sfătuesc şi se decid să meargă spre a bineventa pe noul stăpân, care era Leményi; al doilea e la curtea stăpânului, şi cuprinde vorbirile păstorilor — adecă a canonicilor, a preoţilor, ce le-au spus episcopului.

Pentru a se vedea versificarea uşoară a lui T. Cipariu din această Ecloga, — care dă 9 foi tipărite în Poetica sa (p. 201—219) vom da unele specimene.

Damon, un păstor bătrân, orb, deschide actul I. ast-fel:

„Eu sunt bătrân, şi rele şi nevoi
Am suferit mai multe de cât voi.

. . . . . .

Cunosc eu lumea de-acum, cum se poartă
Ştiu cum era şi care-acuma-i moartă,
Ci când îmi vin celea de-acuma'n-minte
Şi le alătur celor din-nainte
„O Doamne sfinte, cum de m'ai lăsat,
S'ajung atâtea zile cu păcat."

Philetas, feciorul lui Damon, încearcă să mângâe pe bătrân:

„Toate'n natură necurmat se mută,
Mutarea place singură ş'ajută;
Ce-ar fi de lume, anul tot căldură
Să fie, sau tot ploaie, sau tot bură?

. . . . . .

Cât e de dulce boarea, când răcoare
Răvarsă vara celor fripţi de soare!"

Bătrânul însă nu vrea să se înbune, şi raţionează ast-fel:

„Ce-i binele? — O pasere uşoară,
Când vrei să-l prinzi, el fuge 'n sus şi sboară.

. . . . . .

Orb şi bătrân nu pot veni-'n cetate
De-aici mă'nchin la 'nalta-i bunătate."

Ajunşi înaintea noului stăpân, tinărul Philetas spune acestea versuri frumoase:

„Să nu aştepţi înalte dar cuvinte,
Ce numai anii le dau cei cuminte;
Nici daruri scumpe, rare şi alese,
Ce numai domnii au şi *boerese*."

După Ecloga. în aceea-şi Poetică, se dau alte patru poesii, „carmine" cum le zice el în nota amintită. Acestea vor fi din aceea-şi vreme cu Ecloga, 1832—1839, — căci în acest interval şi-a scris încercările sale poetice. Publicate însă nu au fost până în 1860, când eşi Poetica. Ceea ce urmează îndată după „Drama pastorală", „Codrul" e scrisă în versuri curat poporale, şi numai regularitatea ce se observă în celea 8 strofe: toate sunt de 5 versuri, cu o singură rimă pentru întreaga strofă — ne face să conchidem, că poezia e cel mult ordinată de Cipariu. Să găsesc în ea multe versuri, ce întâlnim des în poesiile poporale. D. e.:

„Frunză verde dintre spice
„Unde te duci măi voinice
„Cu puşcuţa cu alice?"
— Merg în codru măi calice."

ori:

„Mi-am aflat mândra culcată
Neprânzită, necinată,
Şi cu faţa nespălată.

Fiind-că i-a trebuit pentru fie-care strofă „Frunză verde" în versul prim, şi fiind 8 strofe unele din acestea sunt făurite de el, căci în poezia poporală nu se întâlnesc, ori rar de tot, ca „Frunză verde 'n şepte sate" d. e.

Pentru frumseţa versurilor poporale din *Codrul,* cari de bună samă i-au plăcut foarte mult lui Cipariu, dau 2 strofe:

„Frunză verde lată-lungă!
Mi-am gătat banii din pungă
Şi oiţele din strungă,
Şi mă duc în colţ şi dungă,
Lipsele să nu m'ajungă.

„Frunză verde porumbele!
Hai la vinul cu mărgele,
Unde-i mândra cu inele,
Cu sprâncene frumuşele,
Cu doi ochi ca doue stele!"

Dorul (p. 220—21 din Poetică) nu e acelaş cu „Dorul" (die Hoffnung) tradus din Schiller, de care aminteşte dl Bogdan-Duică în frumosul şi amănunţitul dsale studiu „Schiller la Români" din Nr. 9 al Luceafărului din anul acesta. Die Hoffnung a lui Schiller are numai 3 strofe, a lui Cipariu din „Poetică" 12, şi n'au nimic comun. Traducerea apărută se vede în „Foaea pentru minte, inimă şi literatură", nu o cunoaştem. *Dorul,* ca cea mai frumoasă poezie din câte a scris, îl vom reproduce întreg la sfârşitul acestui articol.

Bătrânul (p. 222 din Poetică) e puţin reuşită, se vede a fi scrisă mai mult pentru a se arăta o structură nouă a strofei, din 7 versuri, cu rime după schema: a. b, c, b, a, c, b.

„Sub umbra de-un pom verde,
Când soarele ardea
Ca 'ntr'un cuptor ferbinte,
Cât lumea se părea,
Că focul o va pierde,
Lâng' un bătrân părinte
O tinără şedea."

Cea din urmă şi cea mai scurtă din Poetică, „Iată că-i de faţă", se vede a se referi de-a dreptul la sine, vre-un adio.

. . . Şi într'o clipită
„Simt roata 'nvârtită
Din B.... (Blaj) am eşit.
Să fi mulţumit.
Doamne de-ajutor.
O zi prea frumoasă
Rămâi sănătoasă
Eu sunt călător."

A mai publicat un sonet în „Foaea pentru minte, inimă şi literatură" Nr. dela 6 Novembre 1838.

Acesta e dintr'o serie mai lungă de sonete, după cum se vede din numerotare.

În Poetica sa citează din poeţii italieni, dar traducerile sale, pe cari le-a publicat, sunt din nemţeşte. Din Goethe traduce *Pescariul* în „Foaia literară" (Nr. dela 21 Maiu 1838), din Schiller: *Dorul, Tinărul la părău* şi *Vânătorul alpicesc,* tipărit acesta în „Foaea p. m. i. şi lit." 1 Ian. 1839.

După cum am amintit, Cipariu apucându-să de munca lui de căpetenie, nu mai scrie versuri decât la ocaziuni foarte rari. Astfel la moartea prepositului Crainic în 1855 scrie „Epitaful", care s'a cântat din acelaş incident. (Comunicat de dl N. Ionaş.) În „Foaea pentru minte etc.," s'a publicat tot în 1855, Nr. 14 nesubscris. Până în timpurile mai noauă se cântau mai ales cele 2 strofe dela începutul „Epitafului".

„Când viaţa toată se 'noeşte
Şi se 'mbracă 'n strălucit veşmânt,
Singur peptul meu se veştezeşte,
Şi-mi plec capul greu către mormânt.

Pentru mine singur în natură
Nu se află mai mult nici un loc,
C'am plinit a zilelor măsură,
Şi-am trecut prin al vieţii foc!"

În nr. 12, 1855 a Foi se publică *„Mormântul",* mai greoiu scris ca Epitaful. Găsim şi aici totuşi o strofă foarte frumoasă:

„Un geamăt surd s'aude, în lacrimi înecat;
Prin frunzele plăpânde, în noaptea 'ntunecată,
Când vântul nu răsuflă, şi luna nu s'arată.
Suspinul e suptire ca sunetul curat,
Se pare că mormântul de sine-şi a oftat."

. . . . . .

Dacă paginile de filogie şi istorie din măreaţa sa operă ne povestesc de multe nopţi nedurmite. de multă bătae de cap, ne relevează o scânteitoare inteligenţă şi o mare dragoste de limba şi de neamul nostru atât de mult încercat, peste a cărui trecut zăceă şi zace încă un întunerec atât de des. — scrierile sale în versuri ne povestesc, la rândul lor, de momente mai liniştite din viaţa sa de gre muncă, ne *relevează* clipe de recreare ale acelui ce croia drumul filologiei noastre. Negreşit că meritele sale ar fi tot acelea cari i-le recunosc cu toţii, dacă nu ar fi scris nici un vers, — căci poezile sale nu-i fac cu nimic mai luminoasă aureola sa de savant. Am crezut totuşi că e bine să se releveze, cât de cât, şi această parte neînsămnată din activitatea sa. acum la serbarea centenarului naşterei sale, dacă nu din alte motive, cel puţin din acela al curiosităţii, — căci din generaţia mai noauă, care nu s'a mai folosit în gimnas de Poetica sa, şi până la care foarte cu greu va mai fi străbătut vr'un volum din „Foea pentru minte etc." de pildă, — câţi vor fi ştiind, că Cipariu a scris şi versuri? — Din acest motiv, las să urmeze aici în întregime poezia de care am amintit mai înainte. (p. 220 a Elem. de Poetica).

Dorul.

Sub pădure lângă drum
Este-o casă 'ntunecoasă,
Că pădurea-i cam umbroasă,
Şi te trage, nu ştiu cum.

'N uşa tinzii cine stă?
Cine şede 'n prag de coasă?
— Verguriţa cea frumoasă,
A cui fată-i, spune-mi mă?

N'auzişi tu pân'acum
Cântecul fetei frumoase
Care şede 'n prag şi coase,
Dela casa lângă drum?

Câte fete-s prin prejur
Stau să crepe de mânie,
Când aud de văduvie
Par'că joacă toate 'n ciur.

Câtă lume-i de feciori
Cu căciula 'ntr'o ureche,
La fetiţă 'n fugă streche,
Drumu-i plin de peţitori.

Ci fetiţa şede 'n prag
Nice ochii nu-şi ridică
Şi tot coase fără frică,
Şi feciorii doru-i trag.

Ea oftează când şi când,
Ochii 'n lacrimi i-se 'neacă,
Şi mai tare capu-şi pleacă,
Şi-i vezi mâna trămurând.

Pentru ce copilă plângi?
Până ţi se umezeşte,
Acul ţi se ruginеşte,
Şi 'n dinţi aţ' aşa o strângi!

Atâţia feciori frumoşi
Au venit să te peţească,
Să-ţi facă curte domnească,
Şi tu numai stai şi coşi.

Ci fetiţa necurmat
Coase, şi nimic răspunde,
Mintea-i cine şti pe unde
Umblă 'n lung şi umblă 'n lat.

Că copila s'a jurat
Pe brazi şi pe viorele,
Floricele din vălcele,
Jurământ înfricoşat,

Că nu-i trebue bărbat
Nici s'audă, nici să vază...
Numai coase şi oftează –
După cine? N'am aflat.

I. Agârbicean.

CIPARIU
şi istoria naturală.

Ca băiat am auzit dela tatăl meu, că *Ciparíu* este cel mai învăţat în Blaj, de el ascultă chiar şi Metropolitul; îl cunosc în toate părţile, aşa că pe scrisorile adresate lui nice nu i-se însamnă numele de botez, cu atât mai puţin locul, ci este de ajuns *Ciparíu*, ca să-l afle din ori şi care colţ al Europei.

Această zugrăvire a mărimii lui Cipariu, mi-a rămas în minte, şi în anul 1881, când am venit la Blaj, ca student în clasa VI-a, doriam mult să-l văd şi cunosc. L'am văzut într'o Duminecă, a venit la vecernie, noi studenţii eram deja în biserică, şi când Cipariu s'a ivit în uşa catedralei, deodată ne-am întors cu toţii spre dânsul şi i-am făcut reverinţă, aşa cum obicinuiam a-i face Mitropolitului. Păşia printre noi cu gravitate, se uita cu pătrundere, par'că voia să ne mustre, că de ce îl facem părtaş onoarei, ce numai Metropolitului îi compete. Reverinţa noastră a fost un eflux al sentimentelor de stimă şi veneraţiune, pentrucă toţi îl ştiam de mare învăţat, de părinte al ştiinţii, faţă de care nu puteam remânea indiferenţi. Nu-mi aduc aminte să-l mai fi văzut apoi trecând printre noi, când venia la biserică, mergea pe uşa laterală în altar.

Acum, când sărbăm centenarul naşterii sale, începem a-l înţelege şi aprecia după merit.

Cipariu a fost bărbat erudit, bărbat universal. Pomenit în apa turbură a limbii sale dulci, a cercat toate părăuele şi a pornit pe ele în sus, în sus către izvor, la apa curată, la apa limpede, din care se scoată cu plăcere, şi gustându-o să se simtă în adevăr răcorit.

Un părăuaş, pe care a pornit spre izvor eră şi *istoria naturală*. Nu scrutarea tainelor naturii îi era ţinta lui, ci cunoaşterea limbii istoriei naturali. Nomeclatura acesteia, îndeosebi nomenclatura plantelor, numirile acestora, cari erau adunate de străini, tipărite cu ortografie şi formă străină, încât abia se mai cunoşteau că sunt româneşti Vocabularul lui G. Sinkai, cataloagele din 1791, 1793 şi 1810 aflate în »Opinio deputationis regnicolaris« din Cluj şi »Quartalschrift« din Sibiu, catalogul lui M. Fuss publ. în Archivul din Sibiu la 1847, dar precum arată sublinierele din carte, mai vârtos l-a interesat: Index nominum plantarum universalis de Chr. Mentzelius, Berolini 1682. În acest catalog găsia Cipariu plânte cu numire »*Wallachicâ* olim *Dacicâ*«, iar prefaţa îi indica şi izvoarele, de unde au fost adunate, astfel: »Caeterorum Europaeorum sermones proprios, Nomina plantarum concernentes, uti sunt . . . Rutenorum, Wallachorum, Hungarorum, Sclavorum, Croatorum etc. ex Clusio, I. Bauhino Calepino et aliis sunt extracta«.

Plantele: Artemisia = *Zueste* Wallachis I. B; Gramen Plin. (Agrostis Diosc) = *Cotista, Cotiata* Wallachis, Quinquefolium = *Drocila* Dacis et Wallachis, şi altele, aflate în catalogul din 1682, erau licuriri prin »labirintul întunecos ce-l străbătea Cipariu.

Studiind numirile de plânte cu forme străine, ca: vinetzelje, csikorje, butsingis, romanyitze, kretzischor, moru lupului, muma poduri, (mama pădurii), skringtituare, tsints klopotzelye, gyarbe kodrului etc. Cipariu le curăţă, le aranjează cu românia înainte, şi le publică în suplimentul Organului luminării din 1847, sub titlul: »Vocabular de numele plântelor transilvane, românesc, latinesc (după sistemul lui Linné) nemţesc şi unguresc«.

»Tot meritul, zice el, de vom aveà şi noi merit, că ne nevoirăm a-l întoarce cu românia înainte, a-l curăţi pe cât se puteà dela noi, de smentelele de tipar, şi locurile goale în românie a-le implini de airea . . . lăsarăm înmulţirea şi îndreptarea vocabularului altora mai fericiţi, cari pe lângă plecarea, către acestea ştiinţe desfătătioase mai au şi oţiul de a se ocupà cu dânsele«.

Despre scopul ce-l aveà cu publicarea vocabularului scrie: »Scopul nostru era mai mult de a da un impuls desteptător, spre acestea ştiinţe şi a face cunoscută terminologia Florei transilvane«. În »scientia amabilis« a lui Linné, Cipariu afla plăcere şi doria ca şi alţii să se bucure de ea, să cunoască terminologia plântelor, şi să se ridice astfel preste numirile de *iarbă, buruiană* şi *lemn.*

Pe calea arătată de Cipariu a păşit la anul 1857, istoricul nostru Bariţiu, publicând în Calindarul din Braşov, Florile Moldovei, culese de Dr. Cihac, tot cu scopul de a îndemna şi pe alţii, la un studiu precât de foarte frumos şi desfătătios pe atâta şi folositor«.

În calindarele din 1858 şi 1859 Bariţiu reproduce vocabularul lui Cipariu, adaugând ici colea unele numiri nouă.

Catalogul lui Cipariu, din punct de vedere botanic, este foarte însămnat. În el au fost fixate numirile româneşti a plantelor, apoi a fost şi este încă şi azi un îndreptar bun în momenclatura botanică.

* * *

Pe lângă meritul, ce şi l-a câştigat Cipariu prin publicarea primului catalog de plante tipărit, are şi altul care ne îndreptăţeşte la stimă şi recunoştinţă faţă cu dânsul, *a conlucrat adecă la înfiinţarea muzeului din Blaj,* la această podoabă folositoare a şcoalelor noastre.

Ca director al gimnazului el a sprijinit cu toată puterea pe profesorul Simeon Mihali-Mihalescu, ca să înfiinţeze muzeul. Că ce însămnătate a avut şi are acest muzeu pentru şcoale, numai acela ştie care foloseşte obiectele din el, obiecte de interes natural şi istoric cultural.

Compatrioţii nostri aveau societăţi, aveau colecţiuni ştiinţifice, când la noi nu se găsia aproape nimic, şi obiectele de interes istoric, aflate în deosebite părţi locuite de Români, toate peregrinau la muzeele streine.

»Epoca mai decisivă — scrie Foaia pentru minte — a intemeierii muzeului natural în întregul său înţeles, urmă după reîntoarcerea lui Mihali, dela o şedinţă a societăţii naturali din Sibiu, 19 Iulie 1858; aci a văzut feliurite colecţiuni . . . se întoarce acasă plin de desiderie, plin de speme şi de îndoială. Sosind acasă spuse directorului gimnazial, cele văzute şi auzite arătă necesitatea, şi descoperì dorinţa de a forma un muzeu natural. *Directorul, ca om amator de ştiinţe şi însuşi erudit,* recunoscù toate acestea şi arată învoinţa sa, şi zice că va rezolvì cât se va puteà.« (Nr. 3—1860).

Cipariu, a destinat o parte din didactru pentru muzeu, a apelat la publicul mare, şi cu autoritatea şi cunoştinţa, ce o aveà, a influinţat foarte mult contribuirile benevole.

Înfiinţându-se muzeul, multe obiecte foarte preţioase au fost ferite de a mai ajunge în muzee streine. Toţi cari aveau sau ajungeau la obiecte vrednice de păstrat, se simţeau moralminte obligaţi a le dărui muzeului din Blaj. Iată d. e. ce scrie Simeon Ulpian învăţ. în Haţeg, în scrisoarea cu care trimetea direcţiunii bani romani, statua soarelui s. a. »Am fost poftit — zice el — a trimite aceste anticităţi la Viena şi la Cluj pe lângă bună rescumpărare, totuşi mai bine am cugetat a le înştiinţa la Blaj, de unde şi eu îmi luai mântuitoarea-mi creştere.«

Aşa faceau şi alţii, obiectele ce le aveau le dăruiau muzeului nostru, îmbogăţirea căruia o ţineau de datorinţă naţională, şi achitare faţă cu şcoalele la cari s'au adăpat,

Dr. Ambrosiu Cheţianu.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Non omnis moriar.

La moartea lui TIMOTEIU CIPARIU.

Clădit-au Grecii doară cetăți de fală pline
Și temple mari și ziduri ciclopice au zidit,
Dar toată măiestria clădirilor heline,
Columnele de marmur și templele divine
De mult s'au năruit.

Trăiesc numai imagini, hrănite de-amintirea
Condeiului istoric, ca vis numai trăiesc:
Dar cine poate zice, că le-a perit mărirea?
Ce cap va fi îndărătnic să nege nemurirea
Poporului grecesc?

Nu murii țin pe-o gintă, căci murii pot să cadă;
Nu oamenii fac neamul, căci ei să nasc și mor:
Bărbații numai poartă putere și dovadă,
Dar nu prin fier și lance, ei nu învîng prin spadă,
Ci învîng cu mintea lor.

Se nasc, având în suflet mari, nobile destinuri;
Trăiesc, ca să creeze, și trec ca nește regi.
Umplând a lumii goluri, golind a mării plinuri,
Ei mor deplânși de-o gintă, și chiar să moară în chinuri,
Nici când nu mor întregi!

Aceia sunt bărbații, cari pot s'alunge norii
Națiunilor uitate prin noapte și sub fier,
Bărbați superbi, cari poartă menirile-Aurorii
Au larg avânt de vultur și în șir ca și cocorii
Ei foc fură din cer.

Oh, sfânt și înalt e darul, când ori la care neamuri
Trăiesc bărbați cu suflet, cum nouă ne-au trăit
Cipariu, căruntul duce, purtând a limbei flamuri,
Cătând să lămurească prin vii și mândre lamuri
Un graiu îmbătrânit.

Căci l-a trimis Geniul luminii, să-și unească
Puterea cu-ale altor bărbați cu suflet plin:
Să caute și să afle, să frângă a lumei mască,
Întregi să ne redee și iar să ne renască
Prin graiu dela Quirin.

Și-acum răsună tonuri lugrube în tot de-alatul
Pământurilor, unde un graiu găsăști și-un port,
Că varsă lacrimi șipot tot colțul și tot satul,
Că gem la groapă flamuri cernite, că barbatul
Națiunii doarme mort!

Gândirea lui, aprinsă de-a neamului iubire,
Azi doarme în glii și doarme întreg avântul lui!
Cipariu, carele caută prin veacuri de-amintire
O limbă românească și-a limbei noastre fire,
Cipariu de-acuma nu-i!

E mort Cipariu? Voi spuneți că-i mort? Dar oare poate
Să moară omul, care da vieți, care-i trimis?
Nu-i mort! În mii de piepturi, în piepturile toate,
Trăiește el de-apururi; nici moartea nu ni-l scoate
Din piept, unde ni-e scris!

Trei scânduri și o movilă de glii nu pot s'ascundă,
Pe-un om iubit de-o lume pe-un om de fapte mari!
Un neam întreg, ce plânge, stă gata să răspundă,
Că în veac va recunoaște cu-o inimă profundă,
Pe marele Cipariu!

(1887) ***George Coșbuc.***

BCU Cluj / Central University Library Cluj

»Dulce este lumin'a, si placutu ochiloru a vedé sorele«. (Eclesiastu XI. 7).*)

Ce este sorele in lumea fisica, ace'a a fostu eruditulu sî marele filologu românu *Timoteu Cipariu* pre terenulu filologiei române. Precumu sorele prin radiele sale binefacatorie lumineza sî incaldiesce pamêntulu dându viatia sî taria plânteloru sî toturoru vietàtiloru; astfeliu sî T. Cipariu prin operele sale neperitorie si-a respânditu radiele binefacatorie preste vàli sî munti prin tote unghiurile locuite de români, luminandu-le mintile si incaldîndu-le animile prin radiele invetiaturiloru sale.

Pre barbatulu dotatu cu talente rari, care se ridica mai pre susu de altii, fia pre terenulu sciintieloru sî arteloru, fia cá omu de statu, trebue se-lu veneràmu sî admiràmu; trebue se aretàmu sî in fapta cà-i scimu a pretiui talentele déca prelênga acestea mai are sî voia de a lucrá pentru bincle sî prosperarea némului seu.

La tote poporele totu dea una barbatii literati sî eruditi au statu in cea mai inalta apretiuire; er dupà morte li-s'au ridicatu statue si monumente dîn partea conationaliloru pentru eternisarea nume loru loru.

Timoteu Cipariu pre care modesti'a l'a caracterisatu in tota viati'a sa, n'are lipsa de atari monumente, pentru-cà monumentulu celu mai tare sî durabilu, ce sî l'a ridicatu în viatia, pre care nici furi'a inimicului, nici dintele timpului nu-lu potu ruiná, suntu opurile sale, prin cari si-a facutu numele nemuritoriu.

Marele *Timoteu* s'a nascutu în 21. Febr. 1805 in comun'a Panade situata lênga Têrnav'a mica aprope de Blasiu, din parinti economi.

Scolele normali, gimnasiali, cursulu filosoficu sî teologicu le a absolvitu în Blasiu in 1825, in care anu fù denumitu de prof. la gimnasiu. In 1827. fù chirotonitu preotu celibe; in 1828 numitu prof. de filosofía sî prefectu de studíe in Seminariulu teologicu. Dela 1830 prof. de teologi'a dogmatica; din 1832. propuse 10 ani religiunea la ascultatorii de filosofía. In 1833. luà conducerea tipografiei sem. In 1834. fù numitu prof. de studiulu biblicu in seminariulu teologicu. In 11 Ianuariu 1842. denumitu de canonicu in capitululu bobianu inaintându panà la demnitatea de preposítu; din 1854—1875 a statu in fruntea gimnasiului din Blasiu cá directoru, desvoltându mare zelu sî activitate. A luatu parte activa la tote misicàrile culturali sî politice mai insemnate. Academi'a rom. din Bucuresci pentru meritele lui literarie l'a numeratu intre membri sei dela 1866. er mai tardîu l'a alesu de vice-presiedinte; totu asemenea sî »Societatea germana orientale« l'a denumitu de membru ordinariu. A fostu membru fundatoru sî vice-presiedinte alu »Asociatiunei transilvane pentru literatur'a sî cultur'a poporului românu« de la înfiintiarea ei, er' de la 1877 presiedinte alu aceleia panà in 3. Septembre 1887. cându sî-dede nobilulu sufletu in manile creatoriului seu, deplânsu de beserica sî natiune.

Dintre opurile distinsului filologu cu acésta ocasiune solemna voiu insîrá numai cateva, sî in specie:

1. »*Organulu luminarii*«; foia periodica, inceputa in 1847, sî continuata in 1848 sub numele de »Organulu natiunalu«, sî totu atunci intrerupta din caus'a revolutiunei. Acésta foia sî-are importanti'a sa, nu numai pentru cà in ea si-a depusu autorulu resultatulu cercetariloru sale filologice, ci sî pentru-cà a fostu prim'a foia româna tiparita cu litere latine.

2. »*Acte sî fragmente*«, edate la 1855. Acestea suntu o colectiune de documente inedite panà atunci, sî de notitie pretiose, cari au luminatu multe pàrti intunecose din istori'a bisericei nostre române.

3. »*Principie de limba sî scriptura*«, edate in 1866.

4. »*Crestomatía seau Aualecte literarie*«, 1858.

5. »*Elemente de limb'a româna, dupà dialecte sî monumente vechi*« 1854. In acestea trei opuri monumentali si-a depusu marele filologu resultatulu cercetariloru sale indelungate.

*) Publicăm acest articol la dorința autoriului, cu ortografia etimologică. — Red. „U“.

6. »*Archivu pentru filologia si istoria*«, 1867—1872. Acést'a opera este unu magazinu abundantu de dacumente pretiose pentru istori'a nationale, sî de articli importanti pentru limb'a sî literatur'a româna; pentru-cà obiectulu studieloru marelui filologu, precum insusi dice in »Principie de limba sî scriptura« la pag. 256, a fostu: »*acést'a dulce limba, careia se inchinara »parintii nostri cá unui idolu viu sî insufle»titoriu, singurulu tesauru, ce ne-a remasu »de la ei ereditate neînstrainata sî ne comuna »cu altii,' sî care cá unu firu rosiu e in »stare de a ne conduce prin tote laberintele »intunecate ale istoriei acestui poporu anticu*«.

7. »*Gramatec'a limbei române*«. Partea I. Analitica, Blasiu 1869. Partea analitica se imparte in doue Sectiuni, conformu programei statorite de Societatea academica româna din Bucuresci in Siedinti'a plenaria tienuta in 24. Septembr. 1867. In Sectiunea I. carea costà din doue capete principali, autorulu tractéza pre lungu sî largu, pre 160 pagine, fonetic'a sî ortografi'a limbei române din tote punctele de vedere; er' in Sectiunea II. etimologica, totu conformu programei statorite, tractéza despre flesiunea sî derivatiunea cuvinteloru, esaminandu tote partile cuventàrii, comparându-le cu ale celoru-alalte limbe latine, alegûndu sî fipsându formele cele mai corecte, pre bas'a principiului etimologicu intre terminii limbei române.

Dupà-ce autorulu a satisfacutu totororu conditiuniloru stabilite in programa; academi'a romana a premiatu acesta opera. Inse ce se vedi! Academi'a rom. a fostu cea de antaiu, carea a parasitu ortografi'a depusa in acest'a opera, prescriendu o sistema noua ortografica cu totulu contraria principiului etimologicu sî formeloru gramaticali ale limbei romanesci. Aci se potu aplicá cuvintele Domnului la prof. (Ier. II. 13). »*Doue rele a facutu poporulu mieu: m'a parasitu pre mine isvorulu apei vie, sî sî-a sapatu sie-si cisterne, cari nu potu tiené apa in sine*«.

8. »*Gramatec'a limbei romane*«. Partea II. Sintetica. Sabiniu 1877. Sectiunea I. Sintetic'a. Titlulu I. Concordatiunea, se estinde pre 89 pagine, partea cea mai esantiale a sintacticei. Titlulu II. Rectiunea. Capu I. Rectiunea numinale. — Capu II. Rectiunea pronuminale. — Capu III. Rectiunea verbale, se estinde pre 58 pagine. — Capu IV. Rectiunea particule-loru. Sectiunea II. Sintactic'a. Capu I. Locatiunea (topic'a). Capu II. Formele dictiunei. Capu III. Ortografi'a. Opulu acest'a care se estinde pre 354. pagine, asemenea a fostu premiatu de academi'a româna.

Iubirea inflacarata, ce sî-a manifestatu-o nemuritoriulu Cipariu facia de limb'a stramosiesca, apare sî din »*Cuvêntulu rostitu »la inaugurarea Asociatiunei transilvane* in »4 Noembre 1861; din care lasu se urmeze »aci unu fragmentu: .... »Déca aruncàmu »una privire repede preste istori'a popo»rului nostru de la colonisarea sa in acestea »locuri nordice-orientali sî pana in pre»sente, mai cà nu aflàmu in seri'a atâtoru »seculi decâtu numai dîle de lacrime, »doreri sî suferintie; er' dîlele de bucuría »pentru poporulu românu au fostu mai »rari decâtu pén'a de corbu albu«.

Dar' din tote ruinele sî desastrele, ce a avutu a le indurá poporulu românu in decursulu seculiloru, provedinti'a divina ni-a conservatu sî in acestea doreri cumplite unu tesauru nepretiuitu, pre care nu ni-l'a potutu rapí nici forti'a fisica, nici sabi'a invingutoriului; unu tesauru nascutu cu noi de la tîtiele maicei nostre, dulce cá sarutàrile mameloru cându ne aplecáu la sinulu loru; unu tesauru mai scumpu de câtu viati'a, unu tesauru, care de l'amu perde, de l'amu fi perdutu, seau de vomu suferí vre-odata, cá cine-va cu poterea, cu insielatiunea, seau cu momele se ni-lu rapésca din manile nostre; atunci mai bine se ne inghitia pamentulu de vii, celu pucinu se ne adunàmu la parintii nostri cu acea mangaiare, cà n'amu tradatu cea mai scumpa ereditate, forà de carea nu amu fî demni de a ne mai numí fiii loru: *limb'a stramosiésca*.

Blasiu 1905, la Dominec'a Rosalieloru.

Ioanu Germanu,
prof. em.

CIPARIU ca FILOLOG.

„Aceasta dulce limbă, căreia se închinară părinții nostri ca unui idol viu și însuflețitor, singurul tesaur, ce ne-a rămas dela ei ereditate neînstrăinată și necomună cu alții și care, ca un fir roșu, singur e în stare a ne conduce prin toate labirintele întunecate ale istoriei acestui popor".
Cipariu Anal. 256

Cultura științifică a limbei române din Blaj s'a început. Clain — Șincai au întemeiat epocă nouă în istoria limbei noastre. Către aceștia s'a adaus cu adânc simț de limbă colegul lor nedespărțit, eruditul Petru Maior. El completează și îndeplinește grandioasa operă a Dicționarului în patru limbi, pe când alți călugări învățați din mănăstirea Blajului lucră la dorința lui Bob și edau în Cluj (1822) dicționariul român-latin-maghiar I-II.

Așa s'a născut filologia română în *școala din Blaj*.

Reprezentantul cel mai eminent al acesteia este **Timoteiu Cipariu** *„trimis de geniul luminii, să-și unească puterea* cu vârtutea acestor *„bărbați cu suflet plin"*.

Născut din popor, *„cu gândirea aprinsă de a neamului iubire* El vine, ca *să caute prin veacuri de amintire o limbă românească și a limbei noastre fire.*[1]) Pentru o misiune așa înaltă „ca menirile Aurorii, El *foc fură din ceriu"*: ingeniul creator. *„Zeiasa științei pe fruntea lui imprimă timbrul său"*, ca *„în setea lui de știință, în scrutările-i neobosite și în luptă să samene lui Faust"*.[2]

O aplecare naturală extraordinară (avù Cipariu pentru studiul limbilor. Deja în micul Timoteiu se puteà întrevedeà marele *poliglot* Cipariu. Fiitoriul profesor de limbile orientale ca elev în elementare învață el de sine, din propria diligință a cetì în limba *ebraică*, apoi *elină*. Așa făcu începutul pentru studiul limbilor orientale: siriacă, chaldaică, arabă, turcă, persană, cari ca bărbat, și le-a însușit, le-a aprofundat în așa măsură, încât „societatea orientală germână" l'a denumit membru ordinar. *Adânca cunoștință a limbilor clasice* grecă și latină; *cunoștința teoretică și practică a limbilor romanice* cu dialecte cu tot; a limbei *germane, angleze,* a vechei slave și a *mai multor limbi slavice*, a limbei *maghiare ș. a.* adaugem: *cunoștințele ietorice și arheologice, simțul fin pentru observarea graiului viu,* iată aparatul, cu care Cipariu, poliglotul erudit, devine *primul filolog român* în toată puterea cuvântului.

Știut este, că până în primul pătrar al secului XIX-lea învățații linguiști și istorici din apus parte au ignorat limba română, fost'a, care a declarat-o de chinezească iar parte seduși de vestmântul ei cirilic și de elementele slave, ce conține, au făcut-o un dialect slav, sau în cazul cel mai bun româno-slav. Cum esagerate erau părerile despre români și limba lor, așa au trebuit să fie și armele de apărare ale primilor filologi români. Când s'au mai îndreptat părerile străinilor, în urma disputelor susținute de Maior, atunci și filologii ardeleni începură a fi mai puțin rigoroși și intransigenți. Cu privire la originea noastră, Cipariu nu susține, că am fi români *„pur sang"*; el primește din mânile lui Maior *stindardul latinității* limbei române, îl poartă sus și tare: îl apără în valoroasa dizertațiune *„De latinitate linguae valachicae"* (Annales gymnasi gr.-c. Blasiensis 1855): concede, că *nu întreg tesaurul lexical românesc este latin,* lapădă cheia lui Maior, „qua penetralia originationis vocum reserantur".

El caută „penetralia vocum" fondul cuvintelor în tezaurul limbei române viue din toate trei dialectele, studiază istoricul fiecărui cuvânt sub raportul semnatic, formal și al grafiei. Ca odinioară colegiul preoțesc al quindecimvirilor, când căută și consultà cărțile Sibilei, așa intră veneratul Cipariu între ruinele templului sacru a limbei rămase din bătrâni. Acolo cearcă, află, examinează și reconstruește forme vechi, desgroapă tezauri neprețuiți și concepe idea restaurării întregului templu *„pentru noi de mai mare însămnătate, decât chiar Parthenonul pentru greci"*.[1]) Rezultatele cercetărilor sale, sunt cuprinse mai întâiu în „Organul Luminării" (1847) și „Organul național (1848), apoi în „Elemente de limbă română după dialecte și monumente vechi" (1854), în Principii de limbă" (1866). Pe baza acestora stă neclintit. Cetatea lui este întărită pe stâncă, pe stânca tare a etimologismului; nime nu-l poate răsturnà, decât numai părăsind baza de operațiune.

Urmat'a și acea manevră atunci, când adepții etimologismului prin exagerările lor au provocat reacțiunea (1866) care începând din Iași — sediul *„nouei direcții"* — încet, încet a cucerit terenul ridicând la valoare principiul *fonetic* în scriere. Nu-i aici locul să cercetàm, dacă a fost și este bine așa, observàm numai, că Cipariu n'a desprețuit nici fonetismul. El a cercat sinteza acestor două principii, însă așa, că în scriere *etimologismul* să fie principiul *primar*, iar *fonetismul secundar;* în vorbire: principiu regulător: *uzul limbei actuale* de pretutindeni și al celei vechi, cât se puteà cunoaște pe atunci. Mai luă în ajutor și limba *vechiă latină,* anteclasică, graiul *vulgar latin, dialectele vechi italice,* — pentru cunoașterea acestora studiază pe Grotefend, Mommsen, Huschke ș. a. „Vultur cu largi avân-

---

[1]) Coșbuc.
[2]) Bergner, Siebenbürgen. 118.

[1]) Arch. p. 248.

turi“ nu-i scapă din vedere nici importanța dialectelor italiene moderne, cari le studiază întâiu acasă prin cetire, apoi în fața locului (1852) și face cunoștință cu Biondelli și alți filologi și dialectologi italiani. Așa a purces:

„Cipariu, căruntul duce, purtând a limbii flamuri,
„Cătând să lămurească prin vii și mândre lamuri
„Un graiu îmbătrânit“.[1])

Provăzut cu așa aparat filologic Cipariu dă etimologismului o nouă direcție. „Căruntul duce“ cucerește întreg terenul: pretutindeni se introduce scrierea limbei românești după ortografia și sistema lui Cipariu În adunarea Comisiunei filologice dispuse de guvern (1860) Cipariu a triumfat și a fost *unitate* în scriere. Foile politice și periodice îl urmară Astfel, pe când la 1848 singur Cipariu s'a prezentat cu „Organul lum.“ în vestmânt național străbun (litere latine), deja la 1850 îi urmează „Gazeta“ apoi „Telegraful“ ș. c. a. În lupta pentru „unitatea ortografiei“ Cipariu a fost patient, indulgent, modest chiar. În discursul său din 1866 declară espres, că nu vrea să-și octroieze părerile. de aceea a ținut discursul său un an în pulpit.

Unitatea în *limbă* și în ortografie zicea eruditul Mentor, să poate realizà *numai* prin adoptarea principiului etimologic (Arch. 9). „Iar prin *aplecarea consequentă a principiului fonetic* numai *se sancționează varietiunea, diferința în limbă și discordia în ortografie*“. Toate aceste aserte s'au pliuit din cuvânt în cuvânt, curând după validitarea nouei Direcții. Fonetiștii, cari imputau lui Cipariu latinizarea, ca să se dovedească că ei scriu „cum vorbim“ nu se sfiiră de câți termini locali, barbarismi, solecismi de prin mahalale; slavismi de a valma aruncați printre franțuzismi stau ca broaștele printre floricele, când din peana unui distins scriitoriu român — tăcem numele — es frase ca aceste: „decâteori *lacheul anunța* vre-un *muzafir*“... Poftim printre floricele românești un franțuzism un italienism și *musafirul în șalvari!* Morbul a devenit epidemic. Adi cetești în foi: *„săvârșirea* funcțiunilor sacre“ un slavism și un latinism (ori iarăși franțuzism). Dar „exempla sunt odioasa“. Constatăm numai durerea noastră, a cestor din Ungaria, când dăm să cetim scrieri de ale autorilor ilustri din regatul român, și ... nu le putem înțălege fără glosare, iar aceste ne lipsesc și așa rămânem nedeslușiți. Azi ne bate la ochi diferința în limbă și vrem s'o ștergem. „Să unificăm limba!“ este parola dată de organul Asociațiunei. Frumoasă tendință! Vom vedeà, de se va puteà realizà în direcția, pe care au împins'o reacțiunea fonetiștilor! Ce să zicem de „discordia“ în ortografie? De când s'au depărtat de principiul școalei cipariane s'a introdus anarhia. Academia română stabilise ortografia etimologică stâmpărată cu concesiuni fonetice. Cine a scris cu acea? Cari membrii academici? Am scris noi ardelenii, cedând și supunându-ne sumului areopag literar *numai în grația unității*. Așa nu-i exact, ce scrie d. Șainean,[2]) de Cipariu „figură venerabilă și *rămasă cu desăvârșire isolată* chiar în mijlocul adepților săi.“ — „Discordia“ prevăzută de Cipariu n'a încetat nici cu cedarea noastră, ci s'a arătat hidoasă și, bunu-i Dumnezeu, de o vom vedeà alungată din mica noastră republică literară nici prin adoptarea — tot în *grația unității* — *noului proiect* al Academiei române din anul trecut. Pățiți din trecutul grafiei române noi ne îndoim. Și, de n'ar fi cu supărare („cu bănat“) am spune, că prin aplecarea principiului fonetic, în toate consecințele lui se sancționează, sau cel puțin să legitimează ignoranța. Toți scriu crezând, că urmează *uzul* limbei. Dar unde este uzul cel *corect* al limbei române, așa cum este al toscanilor din Siena? Cipariu respecta uzul: „suntem *cu totul* pentru *uzul vorbirii* (Arh. p. 10) românesc, urmând, *cercetând*, culegându-l și *examinându-l* din *toate monumentele* istorice despre limba românească, după *toate* dialectele și varietiunile ei, câte ne sunt cunoscute, — însă *uzul regulat*,... iar nu desfrânat și vulgar“. Varietiunile în formele gramaticale și în pronunțare, ce sunt în graiul nostru, Cipariu crede, că se cade a le *regula prin ajutoriul instituțiunei gramaticale* și științifice, spre a consolidà și introduce o limbă românească *una* și *indivizibilă*, care se cuvine să fie ținta a tot românul, carele voiește *cultura* limbei sale și *unitatea* ei“. Bine știa Cipariu, că nici individ, nici societate, nu-și poate impune părerea: „am fi dorit, ca *publicul să fi avut mai multă răbdare* pentru scriitorii nostri și *să lase încă liber cursul* vre-o 20—30 de ani“, până când literaților li-se-va urî de atâta discordanță și vor simți înșiși necesitatea de a să împăca în păreri.

Mai bine de 40 de ani Cipariu a urmărit cu cea mai mare atențiune *toate fasele* literaturei române și în special ale desvoltării limbei și ortografiei românești și a luat parte activă în mijlocul undelor acestei furtune“. Și „căruntul duce“ nu-și pierde răbdarea; el mai dorește *curs liber* vre-o 20—30 ani. El, care *„a îmbătrânit în brațele filologiei“*, el *întemeiatoriul studiului istoric* al limbei, nu află încă sosit timpul pentru fixarea limbei și ortografiei, dar *„cei competenți se lucre ne'ncetat scrutând natura limbei“*. În acest scop a întemeiat Cipariu „Organul“ apoi a continuat studiul aprofundat și după alți 20 de ani de cercetări a eșit tot la aceleși *Principii*. În „Archiv“ își desvoltă ideile depuse în „Principii“, desleagă îndoielele, îndreaptă părerile și-și *corege pe ale sale*, unde a observat „că-i discordanță“. Așa urma Cipariu în studiul istoric al limbii: consequent, fără prejudețe.

Adânc cunoscătoriu al vechilor monumente Cipariu publică la 1858 prețioasele „Analecte literare“. „fruptul continuării și completării celor perdute“, cari „produseră efectul unei adevărate revelațiuni“. (Șain. ist. fil. rom.) Cunoașterea literaturei noastre celei vechi inaugurată de Cipariu cu atâta succes, a continuat-o Hasdeu studiând și publicând prea interesantele „Cuvente din Bătrâni“. (I. 1878, II. 1879, III. 1881. Ocupatus'au cu „Analectele“ apoi și alți mulți învățați și le-au luat bun folos, totuși par că în lucrările nici unui nu se oglindéză așa perfect ca în „Cartea de cetire“ a repausatului și regretatului Lambrior. care le-a reprodus în partea cea mai mare. Pân la meritósele cuvinte din bătrâni „Lepturariul“ lui Pumnul (1862—1865) și Crestomatia lui Gaster (1891) tot numai „Analectele“ lui Cipariu ne-au servit drept carte de cetire și ca manual de școală — pentru cunoașterea literaturei noastre dela început. căci o istorie a limbei și *literaturei românești* încă nu aveam. Prețioase ni sunt notele filologice după fie care bucată de cetire.

Când va veni oare un al doilea Cipariu, care se exploateze întreg vastul teren al vechei literaturi? De regretat, într-u adevăr, că n'a terminat și publicat Cipariu și Glosariul de cuvinte rare sau uitate și de semnificațiuni tot asemenea, însă corecte“, pus în prospect de care amintește și în Archiv V. pag. 82, 84 și în Gramatica (din 1854) unde zice „*Dicționariul*“.

Analectele și „Principiile“ susțin teoria gramaticei „ca un comentariu perpetuu al *„Elementelor de limbă“* (Arch. pag. 85) publicate în Blașiu la 1854 sub titula: „Elem. de limbă după dialecte și monumente vechi“. Basa gramaticei acestora este istorică, adecă sunt monumentele de limbă. Căci zice *C.* în prefațiune: *„limba unui popor fiind faptă istorică*, și gramatica limbei are a se fundà pe baze istorice. Greșesc aceia, cari cred, că *C.* a dat prea multă atențiune monumentelor vechi în paguba observațiunilor, ce trebue se facă gramaticul asupra limbei actuale. Baza gramaticei acum citate au fost monumentele vechi și dialectele provinciale „după *dialecte* și monumente vechi“; adecă *usul vorbirei* de azi și cel de oare când al „celor vechi“, starea prezentă și trecută a limbei. Spre a cunoaște graiul românesc din toate provinciile, pre unde locuesc români, Apostolul renasc rei limbei rom. în vorbire și scriere Cipariu iea bâta de călătoriu și cutrieră țeri cu mijloacele de atunci, — cum fac și azi filologii adevărați. „Încă și *caletoriile prin provincii și ținuturi românești, contactul cu oameni din toate laturile românimei și alte mijloace* de asemenea natură îmi dederă ocasiune de a oserba *și formele limbei românești de acum*, nu numai cum se află în cărțile bisericești mai noauă, ci și *în usul poporului român în toate părțile românimei*, nu numai după *formele* și *nuanțele* pronunțierii de astăzi. ci *și* după materialele limbei românești“. Aceste „materiale“ (monumentele de limbă din trecut) numai în al 2-lea plan: *„și* după materiale“. „Convicțiunea mea, zice *C.* era și este și până astăzi, că pentru cunoștința *deplin* a limbei nu este destul a se mulțumi numai cu atâta, *cât a învățat* cineva *dela pieptul mâne sa*, *nice cu dialectul* (sau jargonul . . .) *unui ținut*, seau macar al *unei provincie*, încă *nice cu cunoașterea întregului us modern, dar nice numai cu cuaoștința usului vechiu, ci numai și numai împreunându-le toate* împreună și într'una, iar nu una fără de alta“ (Arch. 82)

„Și asta e ce se numește *studiul istoric* al limbei“.

Condus de aceste adeverate vederi de filolog modern Cipariu ager și practic observatoriu al graiului mamei în casă, al copiilor în jocul lor pe stradă, al țeranului lucrătoriu la câmp, observă formele moderne și le notează (în gramat.) punându-le paralel cu cele vechi, cari — firesce — sunt mai aproape de cele originale din latina vulgară ori clasică.

Așa, codifică Cipariu legile gramaticei sale!

Astăzi adepții fonetismului cred, că *numai ei* sunt pe *calea experimentală* și cu

[1]) Coșbuc.
[2]) Ist. filolog. rom. pag. XII.

pot inculpa pe C. cu *subjectivism*. Ba se țin competenți a aduce și judecată cu sentință de moarte asupra Gramaticii lui (I. Analit. 1869 și II. sintetică 1877) premiată de Academia română, numindu-o „încercare sistematică în *stilul vechei școale*“[1]). În faptă Gramatica lui C. a fost și este până astăzi *codicele cel mai perfect* al limbei române, din care scoseră lumină *toți* autorii de gramatici mai noi și nime, nici odată studiând seau scriind gramatica limbei române nu se va puteà lipsì de operele lui C., cari rămân fântână nesecată de date istorice, prin cari învedereză usul de azi și cel de oare când, și alaturându-le cu formele latine statorește cari sunt cele mai corecte, cele noaue seau cele vechi?

În gramatica lui C. totul este real și nimic imaginar. El nu ese din cercul faptelor istorice. Astfel nu-i mirare, că C. *credea în scrisul seu* — cum zice poetul — și amara critică a dlui Burla remase pentru dânsul — „una burla“.

Ca filolog consumat C. încă vede în limbă națională *opera inconscientă a naturei, a firei națiunei,* care nu poate fi modificată: „naturam expellas furca“. Nici nu graiul poporan îl înțelege, când în „Principii“ p. 1. constată, că s'a simțit *mai mult* „lipsa de *a reduce limba la o formă mai omogenià, mai primitivă*“. Limba literară, a învățaților o contemplă el. Ceeace rezultă evident din articlul „Limba română“ (Arch. 265), unde așa scrie deslușit: „Toți zicem . . ., că limba românească e *neo-latină* și soră cu cutare și cutare (mai sus: „soră dulce cu italiana, franceza etc.“). Da; dar *o parte mare, foarte mare,* din asta cauză *după cum cunoaște careva una sau alta din aceste surori, . . . numai decât* ***nu mai scrie românește, ci italienește, franțuzește*** etc., numai cuvintele mai sunt *unele* românește, însă și aceste mare parte sunt *crude* italienești, franțuzești etc.“ O atare direcție greșită a cărturarilor nostri trebuia îndreptată fără îndoială. Câți autori, în atâte forme scrieau. Amestecau barbarismi de forme și lexicali. Sanarea acestui rău îl înțălege. Mijloc curativ prescrie: să ne rentoarcem la *formele mai corecte,* cum erau cele *primitive* ale strămbunilor, și cari ni-s'au păstrat în monumentele de limbă; să *lăpădam slovenismii* și în locul lor să *reînsuflețim moartele, uitatele, părăsitele cuvinte* și *sămnări*“. (Princ. 5).

Curățirea limbei de ingredientele eterogene este o întreprindere gigantică. Nu este limbă cultă, pentru a cărei regenerare și fixare să nu să fi purtat războaie cu peana. Cipariu constată că „curățirea limbei aste *necesară*“. A o „justifica, este de prisos“. (Pr. 6.) Exemplele altor limbi ne dispenzează. Se provoacă la limba germână, limba lui Göthe, Schiller.

„Limba aceasta și astăzi (1866) să află sub cea mai riguroasă critică în toate părțile ei. *Gramaticii, literatorii lor toți sunt încă lipsa de înavuțirea, regularea și curățirea ei*“. După exemplul acesta exclamă venerabilul: „au n'a venit și pentru ea (l. rom.) timpul, ca fiii ei să n'o mai tracteze ca pe o barbară, să n'o mai schimbe după toate limbile, cu cari vine în contact?“.

„*Chiară, netedă* și *firească*“, — cum trebue să fie toată cuvântarea, care e anumită pentru *toate* clasele poporului, — este *limba bisericească* mai ales dela 1700 încoace. Aceasta limbă clară, netedă și firească o voiește C. de *bază (nu model de limbă bună,* deamnă de a fi fixă și în afară de biserică pentru toate ramurile de știință și poezie“) „pe care să se ridice murii solizi ai acestui edificiu important către culmea lui“.

Pentru *înavuțirea* limbei află necesară restaurarea cuvintelor și formelor vechi: „precum oamenii nu lapădă tesaurii de aur și de argint, așa *nice limbile bucuroase nu-și pierd tesaurii cuvintelor, formelor, fraselor, însemnărilor sale,* chiar și când le prisosesc. Apoi *cum să le lapede, cum să nu le adune, când nu au de ajuns!*“. (Pr. 9—10). Și măcarcă de archaisme atâta se înfioară, cât de neologisme și latinisme, crede totuși în avuțirea pe asta cale după preceptele lui Horațiu (Art. poet.): „ego cur, acquirere pauca si possum, invideor, quum *lingua Catonis et Enni sermonem patrium ditaverit*“. Și iarăși: „*Multa renascentur, quae jan cecidere . . . vocabula,* si volet usus“, — și de *us,* cum amintirăm, are mare respect, știindu-l suveran, „quem penes arbitrium est, et jus, et norma loquendi„ (Hor. ibid.), care singur dă legi și regulează limbagiul. —

Filologilor fonetiști de azi li-se pare Cipariu prea *rigoros* în purismul limbei. Firește, când criticii stau pe alte baze. Se înfioară „de a a depărtà dintr'însa ***tot,*** ce se află în ea străin“. (Pr. 11). În faptă însă Cipariu nu aplică acest principiu până în ultimele-i consecințe. Persecută aspru elementele slave, dar totodată rămâne chibzuit și cruțătoriu: nu smulge „grâul cel curat“ deodată cu neghina slavonă; nu „depărtează“ din ogorul limbei *toată* buruiana înrădăcinată adânc, că știe, că aceea nu se poate stârpì toată. De aceea în Principii (5.) statorește scopul purismului astfel: „de a scrie o limbă *pe cât să poate după împrejurări* mai curată“. Iată dar că în curățirea limbei C. ține samă de marginile impuse de împrejurări. Pe când alții italienisează, alții mai ales franțuzesc limba *C.* zice „noi *putem* latiniză, poate, încă cu ceva mai mult drept. Ci noi *de bună voie ne-am restrîns între marginile cuviinței și* ***strictei*** *necesități*“. (Pr. 269). Așa adevăratul filolog, Cipariu, înfrână tendința latinistă a antecesorilor ținându-o între marginile cuviinței și a lipsei neîncunjurate. Oare țin samă de acest principiu scriitorii nostri de azi, cari ne spun, că „*parchetul*“ a fost *sesizat; chestia* s'a *abordat* și s'a *tranșat* cu desăvârșire?“

În România cu atâta predilecțiune și așa de exclusiv s'au ocupat cu limba franceză, în prejudițiul limbei române, în cât profesorul Frollo pe la anul 1860 (în broșura: „Limba română și dialectele italiane“) nu s'a îndoit a scrie, că „*românii ar fi azi mai români, dacă ar fi bătut mai puțin calea Parisului*“.

Adevărat este, cum a constatat și regretatul dr. Gr. Silași, că prea puțin s'au ocupat cu „Principiile“ opera capitală, sistematică și fundamentală, în care C. a studiat morfologia s. partea formală a limbei cum nime nici după el n'a făcut, așa cât întreg terenul este încă numai *sondat* prin *studii izolate.* Însuși învățatul romanist — Mussafia numai a resumat rezultatele studiilor lui Cipariu. „Principiile“ au devenit o carte necesară filologului român și romanist — „*diurna versanda manu, versanda nocturna*“; iar cei ce s'au lipsit de dânsele sau le-au ignorat, ca Cihac și alții, o făcură aceea cu paguba lor și a literaturei. La Principii, opera neîntreruptă „*din tinerețe până în bătrânețe*“, ar fi putut privì cu drag Cipariu zicând: „O prima et ultima dicta mihi Camena!“

Ortografia „*ciparianà*“ fundată pe aceleași „Principii“ era generală la românii din Ungaria, până când pe la 1866—7, pe încet, pe încet *s'a cedat presiunei* de dincolo, firește în grația unității, mai alții făcând moda și din „ortografia academiei *fără* ***u*** *final*“. (Sărmanul, mult persecutatul „*u* final“, condamnat la perire *prin majoritate de voturi!*)

Având de bază *principiul etimologic* Cipariu examinează toate sistemele ortografice ale antecesorilor sei și-și dă părerea: „opiniuni despre aceste toate“.

Ca de încheiare a „lungilor discusiuni“ despre principiul ortografic dă: a) *etimologistilor* sfatul *„să se ferească de a abuzà,* trecând peste marginile *reali* ale limbei rom. în regiuni *ideale“;* b) *fonetistilor:* să se ferească de a da ocaziune de scisiuni . . . și a *pune în periclu unitatea* limbei. Cei de întâiu să aibă în vedere, că l. română fica celei latine (rustice) și „soru dulce“ cu celealalte neolatine“, totuși „e *distinsă și diversă*“ . . . că prin *fonetism* ca principiu al doilea, „s'au constituit particularitățile, cari disting limba românească de către surorile ei și *amândouă* (principiile: etimol. și fonet.) *au urmat* ***„uzul vorbirii“,*** iar nu unul sau altul singur“; că *nu numai etimologia, ci și fonetica* au drept de a fi apreciate în stabilirea formelor limbei gramaticale *și ortografice“;* că ***uzul vorbirii,*** născut sub influința împrejurărilor *nu se poate ignora,* nice restrânge“ ș. a. Cu aceste observațiuni și reflexiuni C. își pune problema: Ortografia cum să fie? (Arch. 1867, pag. 25.) Respunde: *ușoră* și după *natura limbei* românești“. Recunoaște însuși, că primul postulat nu prea se poate realizà. Cu privire la al doilea tot *uzul vorbirei* îi este regulatoriul, că zice (în Arch. l. c. pag. 41) „în teorie suntem pe cât se poate mai rigoroși în grația consecinței logice; *în praxă* însă *am mai lăsat câtva din rigoare și încă până astăzi tot mai lăsăm,* pentruca unele forme strins etimologice . . . sunt eșite din *uzul vorbirei de acum*“. Cipariu credea, că în cărțile bisericești, ce le-a publicat cu litere latine, a făcut *ultimele* concesiuni fonetismului. Semne diacritice n'a admis. Cu toate aceste, dacă *C.* în cercetarea etimologiei sunetelor derivate ar fi rămas în sfera limbei române, poate că mult timp ar mai fi dăinuit ortografia lui întronată la românii din Ungaria. Scrierea sunetelor moioase *l, n,* a sunetului *e* din *ă* după *i* și alte puține (ca în *filiă, viniă*), a provocat *reacțiunea* în România. Aceasta s'a făcut *în favorul graiului poporan.* Rezultat neintenționat, succes neprecalculat, dar, în fine, o „izbândă“ a școalei cipariane. Ca efect precalculat al acesteia e faptul incontestabil, că numai școalei latiniste din Ardeal să datorește introducerea ortografiei române cu litere latine în întreaga românimea. Gramaticii din Muntenia scriseră ale lor „observațiuni“ și gramatice cu *cirile.* Trebuia un român *catolic* se cuteze a încerca pe la 1780 o grafie latino-română. Astfel școalei reprezentate de Cipariu îi revine *meritul de a fi scos*

[1]) Șain. op. c. 295.

limba noastră în relief între celealalte romanice; iar marelui filolog Cipariu îi revine special meritul necontestat, că *a inaugurat o cercetare rigoroasă a originei limbei, a formelor şi structurei ei sintactice, studiându-o din leagăn, prin toate fazele ei până în starea actuală.*

Columna recunoştinţei noastre marelui Cipariu are de soclu „*Principia* de limbă şi scriptură", la dreapta şi la stânga în patru cornuri 4 pietri fundamentale „în capul unghiului": *gramaticele* şi „*Analectele*", „*Acte şi fragmente*" cu „*Archivul*". O privim cuprinşi de admirare. *El* a fost al nostru! Fruntaş între eroii cu peana. Duce, pentru noi mai însemnat decât cei dela Maraton. Prin luptă de-o jumătate de secol ne-a scos din rătăcirea deşertului. Dar să-i privim portretul făcut de mâna măiastră a etnografului german Rudolf Bergner, care l'a cercetat în 1883. [1])

„Acolo-i Timoteiu Cipariu. Când treci pragul căsii lui tăcute şi familiare, eşti frapat deosebit. Un aer de noblеţă încunjoară faţa venerabilului bătrân, care întâmpină pe oaspele ce vine. Pe cap are caputiu de canonic, semnul demnităţii, cu un bumb roşu de mătasă la mijloc; îmbrăcat în vestmântul seu de canonic lung, negru, pe dinlăuntru căptuşit cu roşu. Voacea lui este frântă de bătrâneţe, barba-i este albă ca neaua, ţinuta-i un amestec de slăbiciunea etăţii şi de energie sufletească. Ochii-i privesc serios şi ager. El vă conduce în jurul imperiului seu, ce seamănă cu o bibliotecă mare. Pretutindeni stau vechi dulape de cărţi. Ele ascund opere ştiinţifice latine, greceşti, franţuzeşti; iar pe mese şi pe jos sunt grupate colosale teancuri de cărţi hebraice, greceşti, arabe, turceşti, persane. Toate aceste limbi le poşede bătrânul, în jurul căruia s'a format odată *„şcoala din Blaj"*. Din capul lui a ieşit ideea, că românii în dezvoltarea lor culturală au să-şi iee de model clasicitatea antică, el a fost acela, care a realizat trecerea dela scrierea cu cirile la cea cu litere latine. Canonic dela 1842, în 1848 a fost membru în „comitetul naţional", în 1850 deputatul poporului seu la Viena, în 1860 membru în consiliul imperial şi în 1867 prezident al Academiei de ştiinţe din Bucureşti.

Dar toate aceste numai puţin l'au împedecat dela studiile sale serioase, pe acest bărbat, care toată şi întreagă viaţa sa a jertfit'o pe altariul ştiinţei. Mai departe ne conduce în mica sa locuinţă. În celealalte chilii să află tot de aceleaşi opere, cum am amintit mai sus, şi pe lângă aceste: manuscrise preţioase, ce nu se mai află decât numai în câte un exemplar, împodobite cu iniţiale artistice, opere ce nu se pot înlocui cu altele şi nu se pot plăti cu bani. Ce bogăţie de ştiinţă! Ce abundanţă de lucru este concentrată aici! În camerele de studiu: fără podoabe, simple, vrednice de un filozof, se văd autori maghiari, germani, români, spanioli, francezi, italieni, englezi; totul în ordine, studiate din fir în păr, toate cunoscute. Şi toate aceste sunt numai o parte mică din bibliotecă-i. Două mari încăperi în altă casă conţin celealalte opere, şi o parte şi mai însămnată zace colo în alvia Târnăvii, unde le-a purtat viforul anilor fatali 1848—49. Într'o chilie atârnă o icoană, care reprezintă pe rarul bărbat în puterea etăţii, pe acest bărbat, căruia nu i-se poate face numai imputarea. că din bogata sa lume internă aşa puţin a împărtăşit pe deaproapele seu. În chip buzele-i au o coloare roşie puternică, cea deasupra se apasă energic pe cea din jos; barba-i este neagră, ochii limpezi privesc gânditori şi pe înalta i frunte se pare că zeiasa înţelepciunei a imprimat timbrul seu. Atunci acest bărbat în setea lui de ştiinţă şi în neobosita-i scrutare şi luptă va fi sămănat lui Faust, astăzi însă bătrânul are înfăţişarea unui filozof din evul mediu, care începe a îmbătrâni. Razele soarelui, ce se pleacă spre apus, cad acum pe trăsurile-i transfigurate şi o lumină clară umple spaţul tăcut".

Blaj, 11 Iuniu 1905.

A. Viciu.

[1]) Bergner, Siebenbürgen pag. 116—118.

Părerile lui T. Cipariu asupra originei limbei şi a poporului român.

Între profesorii liceului din Blaj pe la anii 1826—7 era şi unul abia de 21—2 ani. Acest tiner apostol e o fire deosebită, modest şi nepretenţios nu caută prietinia sgomotoasă a colegilor. Blajul mic cu împrejurimea-i atrăgătoare nu-l ademeneşte. Ochii săi ageri cercă alte distracţii.

Îl vedem zilnic cu notiţele în mână întrând în vechea şi scumpa bibliotecă a mănăstirii. Aici e în elementul său. Ceasuri întregi scrutează cu neastâmpăr în tesaurul teologic şi filologic, adunat de bătrânii monahi, cari studiase în Roma. [1])

El e Timoteiu Cipariu. Din „crude tinereţe" e aplicat spre studii limbistice. [2]) Aici dete de cele mai vechi cărţi româneşti, de cari nici prin minte nu-i trecusă: Cazania, dela Braşov. Psaltirea română-sârbească şi Parimiarul, toate din veacul al 16 şi 17. Cuprinsul acestor cărţi îi deschid orisonuri necunoscute. Ele îi stârnesc în suflet dragostea de-a pătrunde în tainele limbei româneşti. Limba românească este de aici în colo prima lui preocupare. Toată puterea gând rii şi-o dedică studiului acestei limbi şi istoriei poporului, ce o vorbeşte.

Nici nu să puteă altcum. Cipariu este elevul şcoalelor din Blaj, din epoca lui Petru Maior. La şcoalele din Blaj s'a pus basa şcoalei ardeleneşti prin regeneratorii culturei naţionale: Klein, Şincai şi Maior. În tradiţiile acestei şcoale creşte Cipariu. El e chemat de soarte să ducă opera corifeilor amintiţi la apogeu.

Losinca acestei şcoale era: să dovedească originea romană a poporului român şi latinitatea limbei române. În jurul acestor dogme să desfăşură o întreagă literatură. Cărturarii români, sunt tot mai deşi. Ei să opriră mai ales asupra limbii, cari cu mânile lor albe culeseră acest diamant acoperit cu ţărină. [3])

Pe urma *Elementelor limbei daco-romane* scrise de Klein şi Şincai să scriu o serie de gramatici şi tratate de ortografie, a căror autori sunt: Ioan Molnar, Radu Tempea, Ştefan Körösi, Budai Deleanu, apoi românii macedoneni: Roja, şi Boiagi.

[1]) Archiv. pag. 81.
[2]) Op. cit. pag. 81.
[3]) Iorga: Istoria literaturei române, vol. II. p. 54.

Toţi de-o potrivă în precuvântările cărţilor, ce scriu accentuează latinitatea limbei şi romanitatea poporului nostru aşa pe cum o înţeleg.

Perioda aceasta de renaştere o închee Petru Maior, despre care învăţatul profesor Jorga spune că e „cel mai târziu în manifestarea sa ştiinţifică, cel mai puternic în afirmarea ideilor sale cel mai filosofic în înţelegerea subiectului său." [1])

Lupta pentru afirmarea latinităţii limbei şi poporului român, nu-i terminată. Învăţaţii străini ca: Sulzer, Eder, Engel şi Kopitar îşi bat joc pe faţă de oropsitul nostru popor, fiind-că „îşi permitea aş iubi trecutul, aş regreta umilinţa din present şi a face sforţări pentru a trăi o viaţă mai bună şi mai demnă." [2]) Acestora le răspunde P. Maior cu »*Istoria pentru începutul Românilor în Dacia,*" *cu Animadversiunile*[3]) „*Reflexiunile*" asupra răspunsului, [4]) şi cu o Consideraţie din 1816. [5])

A tivitatea lui P. Maior pe târâmul istoriografiei şi filologiei române nu să curmă aici. *Istoriei pentru începutul românilor în Dacia* îi urmează *Dicţionarul de Buda; orthographia romana sive latino valachica una cum clavi, Istoria bisericii Românilor, Dialogul pentru începutul limbei române.* Scrierile acestea au provocat o adevărată revoluţie literară. Să încinge o luptă pasionată. Maior stă faţă falangei puternice de scriitori străini şi iesă biruitor.

* * *

Cei cari urmează în aceasta luptă îşi pierd rostul, rătăcesc în lumi aeriane şi operele lor nu să impun.

Deodată să iveşte tinărul Cipariu. Dăruit dela natură cu o minte ageră şi înarmat cu temeinice cunoştinţe filologice. el dă o nouă direcţiune studiului limbei de până acum.

Pe când Klein şi Şincai în prefaţa dela Gramatică, ediţia I. şi II. zic, că l. română este coruptă din cea latină şi de aici principiul, că să se reducă cel puţin în formă sau ortografie la latină; pe când Maior susţinea, că limba română este mai veche, de cât epoca lui Cicerone, că adecă limba română este continuarea graiului vulgar roman; Cipariu apucă calea, ce duce la adevăr introducând studiul evoluţiunei istorice a limbei.

Deosebit de antecesorii sei, dânsul să adânceşte în cunoştinţa vechei limbi românesti formându-şi elencuri de cuvinte şi forme vechi româneşti — sau arhaistice; — face studii comparative asupra formelor latine, nu numai clasice, ci şi antice şi populare, italice, provinciali, ispanice. [6])

Percurge autorii vechi latini, cum sunt: Catone, Varo, Plaut Terentiu şi Lucretiu, apoi pe gramaticii vechi: Festus, Donat, Servius, Charisius, în cari află multe, ce pot interesa pe un filolog român, şi ilustrează multe puncte din formele limbei româneşti.[7])

Călătoreşte în deosebite ţinute locuite de români, stă de vorbă cu poporul şi cu studenţii liceului din Blaj. În chipul acesta

[1]) Op. cit. vol. II. pag. 233.
[2]) Op. cit. vol. II. pag. 249.
[3]) Animadversiones in recensionem historiae de origine valachorum in Dacia.
[4]) Reflexiones in responsum domini recensentis viennensis ad Animadversiones.
[5]) Contemplatio recensionis in valachicam anti-criticam.
[6]) Arhiv, p. 81.
[7]) op. cit. p. 82.

să informează despre usul vorbirii şi formele limbei româneşti, nu numai cum se află în cărţile bisericeşti mai nouă, ci şi în pronunţia vie. [1])

„Convicţiunea mea era şi este şi până astăzi — zice fericitul Cipariu — că pentru o cunoştinţă deplină a limbei nu e destul a se mulţămi numai cu atâta, cât a învăţat cineva la pieptul mâne-sa, nici cu dialectul (sau jargonul. sit venia verbo.) al unui ţinut sau macar şi al unei provincii — încă nici cu cunoaşterea întregului us modern — dar nici numai cu cunoştinţa usului vechiu, ci numai şi numai împreunându-le toate împreună şi într'una, iar nu una fără de alta. Şi asta e ce să numeşte studiu istoric al limbei." [2])

Iată-ne faţă în faţă cu un filolog per excelentiam. Aici e credeul lui Cipariu, care îl înalţă aşa mult înaintea cercetărilor de limbă.

Tinerul profesor are un singur ideal: *limba românească.* Pentru ea trăieşte, pentru aceasta „dulce limbă, căreia se închinară părinţii nostri ca unui idol viu şi însufleţitor, singurul tesaur, ce ni-a rămas dela ei ereditate neînstrăinată şi necomune cu alţii, şi care ca un fir roşu singur e în stare de a ne conduce prin toate labirintele întunecate ale istoriei acestui popor antic." [3])

Studiului acestei limbi şi-a sacrificat dânsul întreaga sa viaţă. Toate operele sale, toate discursurile, ce le-a rostit: ca president al Asociaţiunei pentru cultura şi literatura poporului român, ca membru al Academiei române, ca membru al comisiunei filologice, sunt o apoteosă la adresa limbei române. Înaintea lui Cipariu limba română e un monument mare şi pentru noi de mai mare însemnătate, de cât chiar Parthenonul pentru Greci. [4])

În limbă vede dânsul chezăşia esistenţii unui popor când zice:

„Limba nu poate să lipsească nici unui popor, ea să naşte una dată cu el, creşte şi să desvoaltă, înfloreşte şi să veştezeşte, îmbătrâneşte şi moare una dată cu poporul." [5])

E firm convins, că cultura naţiunilor e în strinsă legătură cu cultura limbei lor, şi prin urmare: cine vrea una, caută să se ocupe serios de ceialaltă. [6])

În înţelesul acestor constatări a lucrat Cipariu o viaţă întreagă, descurcând de prin cărţi învechite şi chrisoave firele încâlcite ale limbei româneşti; iar din diplome şi cronici trecutul neamului.

Cine altul, dacă nu Cipariu, a caracterisat limba românească într'un mod mai sublim şi mai cu foc, când o numeşte: „tesaur născut cu noi dela ţiţele mamei noastre, dulce ca sărutările măicuţelor, când ne aplecau la sinul lor, tesaur mai scump, de cât viaţa, tesaur, care de l'am fi perdut, de l'am perde, de vom sufe.i vre-una dată, ca cineva cu puterea, au cu momele să ni-l răpească din mânile noastre, — atunci, mai bine să ne înghiţă pământul de vii, să ne adunăm la părinţii nostri cu acea mângâiere, că nu am tradat cea mai scumpă ereditate, fără de care nu am fi demni de a ne mai numi fii lor." [7])

Când s'a ivit Cipariu, şcoala ardeleană era în decadenţă. Tot, ce s'a scris dela Petru Maior încoace, nu să poate măsura în valoare cu operele fruntaşilor mişcării de regenerare.

Tinerul profesor dela Blaj şi mai târziu canonic, deja de un şir de ani lucra cu sirguinţă la continuarea operei de regenerare. Nime însă nu ştia de dânsul şi planurile-i mari.

Modest din fire şi poate puţin comunicativ lucră în taină, adună ca albina, ca mai târziu să ne surprindă cu opere uimitoare.

Modestia, care l-a caracterisat în totdeauna — l'a îndemnat să se ascundă sub vălul anonimităţii mult timp. Primele sale studii le-a publicat anonim în *Foaia literară* şi *Foaia pentru minte,* redactată de George Barţiu.

În *Foaia literară* din 5—12 Februar 1838 a scris un articol asupra ortografiei. care aproape în acelaş senz s'a repetat la 1841 în broşura cu titlu: *Estract de ortografie cu litere latineşti.*

În *Foaia literară* din 2 April 1838 a publicat, fără subscriere, un alt studiu, *asupra slavonismelor în l. română.* Va fi publicat de sigur şi alte studii de conţinut analog, cari fiind anonime, nu suntem în măsură a le apreţia.

Fructul cercetărilor sale îndelungate, în cari a îmbătrânit şi cari i-a frânt sănătatea, [1]) sunt operele asupra limbei româneşti: Principii de limbă şi scriptură, mai întâiu în „Organul Luminării", la anii 1847—48; — prima gazetă cu litere latine. Acestora le-a urmat *Elemente de limba română după dialecte şi monumente vechi,* Blaj 1854; *Crestomaţie sau analecte literari din cărţile mai vechi şi nouă româneşti tipărite şi manuscrise începând dela secolul XVI-lea până la al XIX-lea,* cu o notiţă literară, Blaj 1858; *Cuvânt la inaugurarea Asociaţiunei române transilvane în 4 Nov. 1861,* apărut în contra unei critice Blaj 1862. *Principii de limbă şi de scriptură* ediţ. II. Blaj 1866. *Arhiv pentru filologie şi istorie,* 1867—71. *Gramatica limbei române* publicată în două volume la Bucureşti în anii 1869 şi 1877.

Despre limba română, suplement la sintactică. Blaj 1877.

Din aceste opere să pot culege cu mai mare înlesnire adevăratele principii, care au mânat pe acest erudit şi laborios bărbat în studiile sale asupra graiului şi scrisorei româneşti, [2]) din acestea vom cerca să-i arătăm părerile, ce şi le-a format nemuritorul Cipariu asupra originei limbei şi a poporului român.

Datina oamenilor de cultură din apus de a scrie asupra Românilor ori şi ce, n'a putut fi înăbuşită de scrierile lui P. Maior şi ale antecesorilor săi. Afirmaţiunea romanităţii pe izvoare istorice, pe obiceiuri şi limbă [3]) nu le-a tăiat condeiul înveninat.

Pe urma Sulzerilor s'au ivit alţii mai proaspeţi înarmaţi cu nouă materii esplosive menite să distrugă corpul închegat de pionerii culturii române — a scumpei noastre limbe. Fr. Miklosich, W. Schmidt şi E. Rősler interesaţi la a noastră nimicire politică toţi deopotrivă afirmă în operele lor, că l. română e una amestecătură de elemente eterogene, „o corcitură pocită de ziceri şi de forme slavone, ori turceşti, când magiare ori greceşti — în cari de abia s'au strecurat din câteva lepădături latine pripăşite prin noianul poporaţiunilor din peninsula balcanică";[1]) şi că naţiunea română e un popor cu totul nou eşit din amestecul mai multor naţiuni vechi şi nouă, iar nici de cum urmaş direct a coloniştilor aduşi de Traian în Dacia. [2])

În faţa acestor hipotese Cipariu să vede necesitat a ne apăra romanitatea originei şi latinitatea limbei. Convicţiunile sale câştigate în urma unor minuţioase cercetări în domeniul limbei şi a istoriografiei vechi le-a depus în seria de studii amintite, le-a întreţăsut la toată ocasiunea şi în studiile sale de altă natură. — Aparatul filologic şi istorie de care să serveşte Cipariu în susţinerea părerilor sale e plin de erudiţiune şi deducţiunile sale de cea mai severă logică.

În Organul luminării, unde mai întâi a început publicarea principiilor sale de limbă şi scriptură vorbind despre originea şi istoria limbei spune, că l. română s'a tras mai întâiu şi în întâiu dela coloniile romane din Tracia şi Macedonia, Panonia şi Istria. [3]) Tot acolo numeşte limba română „dialect italic," [4]) şi zice: „ori de ce sânge să fim noi, l. română tot e română sau italo-romana, şi că noi ori şi cum o avem dela Romani ori ca dela părinţi ori ca dela domnii nostri, ci nice de cum din a treia mână. [5])

După an. 1850, introducându-se şi la Blaj datina de a publica în programele gimnazului câte o disertaţiune, Cipariu în calitate de director în programele an. 1855 şi 7, publică în l. latină chestiuni „filologice-istorice române": *De latinitate linquae valachice, şi De nomine Valachorum gentili.*

Cea dintâiu voind să fie mai accesibilă pentru publicul mare a reprodus'o paralel cu traducerea românească în Arhiv p. 404—5—8. cu adause şi amplificări. — Aicea dispută cu scriitorii străini, cari neagă latinitatea limbei române, arătând că părerile lor eronate sunt a se atribui lipsei de cunoştinţe în domeniul limbei române.

După Cipariu cei-ce ştiu românește trebue să recunouscă, că ea e latinească în formă şi cu atât mai mult în fond; dovadă cuvintele vechi latine şi spresiunile de l. vulgară latină, ce numai într'ânsa să află. — Respinge deducţiunile filologice ale lui Fr. Miklosich, E. Rősler şi W. Schmidt, cari să încercă a susţineà, că elementul slav predomneşte în l. română. [6])

La 4 Novembre 1861. marele Cipariu răspunde la discursul episcopului Andreiu baron de Şaguna cu ocasiunea inaugurării şi deschiderii Asociaţiunei transilvane pentru înaintarea literaturei şi culturei poporului român. Aici cutează să proclame în faţa lumei romanitatea limbei şi naţionalităţei româneşti, strigând sus şi tare că naţiunea română nu vrea şi nu va suferi niciodată batjocura, ca să se lapede de al său nume şi de a sa limbă în favoarea nici celei mai culte naţiuni şi limbe în lume.

---

[1]) op. cit. p. 82.
[2]) op. cit. p. 82.
[3]) Principia, p. 256.
[4]) Arhiv, p. 268.
[5]) Analele Societăţii Academ. tom. I. p. 18.
[6]) Arhiv, p. 229.
[7]) Cuvânt la inaugur. Asoc. 1861. p. 6, 7.

[1]) II. adunare generale a Asociaţiunei 1862. p. 101.
[2]) Odobescu, în Gaz. Tran. din 1887 Nr. 232.
[3]) Iorga: Istor. liter. rom. vol. II. 263.

[1]) Odobescu în G. Tran. din 1887 Nr. 231
[2]) *Arhiv,* p. 124.
[3]) Principia de limba şi de scriptură ediţ. II. p. 83.
[4]) Op. cit. p. 3.
[5]) Op. cit. Not. 1. p. 22.
[6]) *Arhiv,* p. 147.

Face un fel de juruire înaltului prelat) când zice: „Căci amin, amin zicem lor că mai curând va trece cerul și pământul, de cât să se mai prefacă românul în ceea sau cea națiune. De român ca națiune zic, nu de individ.“ [2])

Oare mai găsim undeva pagini scrise cu mai multă căldură și dragoste de neam ca și în acest discurs.

Tăria convingerilor lui Cipariu, locul și felul cum le-a spus în aceasta *cuvântare răspuns*, pe unii scriitori patrioți i-a gâdălit neplăcut. Unul cu mare trecere la magiari, istoric de profesie Kőváry László, în foaia din Cluj *Korunk* (Epoca noastră) fără să se subscrie în mai mulți articoli sub titlu: „Asociațiunea literară română,“ cu un ton plin de sarcasm să încearcă să iee la răspăr discursul învățatului canonic debutând fel și fel de aserțiuni la adresa românilor: că au venit pe aceste plaiuri din Balcan numai în veacul al 13; că limba ne este coruptă și plină de străinisme, nepotrivită pentru o cultură mai superioară. Învectivele aceste l'au îndemnat pe autorul discursursului să scrie „Apologia“ din 14 Decembre 1861 tipărită în o broșură de 135 pagini.

Apologia aceasta e deposedarul cel mai scump și testimoniul cel mai vădit de erudițiune a marelui dascăl. Înscripțiunile Daciei, istoriografii latini, cronica lui Nestor, scrierile lui Ptolemeu, Chalcokondylas istoricii contimporani magiari și străini, toți sunt citați aci. Nimic nu lasă necetit și nepătruns de firea-i scrutătoare și basat pe dovezile cele mai tari punct de punct răstoarnă afirmațiunile criticului dela Cluj formulând într'un fel de articol de credință următoarea profesiune: — „vom sta morțiși pe lângă aceea, că suntem descendenți direcți ai românilor, sau coloniilor romane, venite și așezate în Dacia începând dela Traian; și vom apăra romanitatea românului strictă, nec plus nec minus, ci numai cum a fost când au venit Romanii în Dacia, pentrucă mai sus nu ne întindem; și nu vom lăsa dintru asta nici una iotă; și vom combate din toate puterile opiniunile contrare, de ne-ar costa cât ne-ar costa, macar și riuri de — negreală.“ [3])

* * *

Critica dela Cluj par'că l-a făcut să revină în *Archivul pentru filologie și istorie* asupra studiilor, cari tratau tema latinității limbei noastre. Voia ca dogmele despre românismul nostru, să pătrundă în masse cât mai largi.

Studii de felul acesta sunt: *XIII, Principii de limbă și de scriptură; XIV, Forme antice românești: XVI, Elementele străine în limba română; XXXVI, De latinitatea limbei române; XLIII, Gramatiștii și ortografiștii români și altele.*

Din acestea în studiul „*Elementele străine în l. română.*“ menit ca disertațiune pentru adunarea generală dela Cluj în 26 Aug. 67 — însă necetită — arată străinilor și în deosib slaviștilor, că elementele străine din l. română nu constitue esența limbei, astfel de elemente să află cu ridicata și în limbele culte europene, fără să le detragă cât de puțin.

Drept aceea pe basa studiilor și datelor necontestavere istorice și filologice e de părerea:

a) că națiunea română e însăși posteritatea directă a coloniștilor romani în Dacia, cum au fost pe atunci curați sau amestecați — tot atâta; iar ce a întrat după aceea, pe timpul colonisării sau mai târziu, *din alte sămințe* — m'a putut altera elementul roman original al națiunei.[1])

b) că l. română în fundament după materie și formă, e însași l. romană vulgară a coloniștilor Romani aduși în Dacia iar nu slavică — originară, iar nu amestecată din slavică, grecească, turcească, ungurească. — De aici consecința:

c) că literații au de a o curăți și să o apere de elementul străin.[2]) Dar, afară de studiile speciali amintite, Cipariu și în alte scrieri ale sale dă expresiune cu toată ocaziunea latinității limbei și poporului român. — În discursurile, ce le ține la academie numește pe români „nepoții Romei vechi“,[3]) în alt loc „fii lui Traian“,[4]) În cuvântul rostit la adunarea generală dela Abrub numește Abrudul „loc clasic al vechilor nostri părinți.“ [5])

Ultima lucrare a eruditului Cipariu, care să ocupă de limba și poporul român:

Despre limba română — suplement la sintactică — este un scurt resumat a tuturor studiilor sale de până aci, în care fixează epoca de formare a limbei române la *începutul seclului al VII-lea* când împăratul Phoca delătură cu totul limba latină din afacerile publice.[6]) Arată apoi fasele prin cari a trecut în tot cursul evului mediu până la primele aparițiuni de cărți românești la mijlocul veacului al XVI-lea pe basa monumentelor literari din veacul acesta și a celor *următoare*, cari aproape toate i-au trecut prin mână, constată că dialectul nostru, cu toată influința limbei slovenești, apoi a celei neogrecești, și franceză din zilele noastre, totuși a rămas nestrămutat în formele gramaticali și sintanctice și că numai în partea materială și în elocuțiune s'au făcut schimbări notabili, așa încât limba românească și astăzi este tot aceea carea se vede în primele ediții dinsecl. XVI.[7])

Acesta este felul gândirilor lui Cipariu scos din lucrările sale număroase, referitor la originea limbei și a poporului românesc.

Cetitorii și din acest articol de ziar vor puteà să-și facă idee de mărimea acestui bărbat, care după spusa lui Odobescu;... dacă nu jertfea și dânsul pe altarul gelosului cult reservat esclusiv latinismului printre Români, el s'ar fi urcat pe o treaptă mai înaltă în templul senin și neturburat al științei; dar în împrejurările de față, el n'ar mai fi fost un apostol activ al credințelor naționale, un luptător eroic de aceia, cari trag în sine arma dușmană ce-i sângeră și li sfâșie, pentruca prin sacrificiul lor să asigure viața și desvoltarea normală a unor mai fericiți urmași“.[8])

Prof. Gavrilă Precup.

Cipariu și ziaristica română.

Înființarea celui dintâiu ziar românesc din Transilvania este ideea lui Cipariu. Cum s'a născut această idee în Blaj, și cum ea s'a întrupat într'alt loc, luptându-se cu o mulțime de piedece și de greutăți, provenite parte din situația noastră politică, parte din sprijinul material, ni-le spune toate dl Iosif Vulcan în articolii sei despre *Primele ziare române în Transilvania* [1]).

După cum vedem în acum pomeniții articoli ai veteranului nostru ziarist, între anii 1833—36 în Blaj nu se prea ceteau ziare. Singurul ziar, ce venea regulat la Blaj, era: *Pressburger Zeitung*, cel mai vehiu ziar în Ungaria, care îl abonase Episcopul Ioan Leményi. În afară de acesta încă să mai ceteau câteva exemplare din ziarul unguresc dela Cluj: *Erdélyi Híradó:* De ziare românești însă nici vorbă, până nu procurase Cipariu *Curierul românesc* al lui, Eliade Rădulescu, care-l da și teologilor să-l cetească, și aceștia văzând mai întâiu un ziar românesc îl purtau din mână în mână și-l ceteau cu un entuziasm indescriptibil.

Acum în mulți din dascăli din Blaj se născù dorința să înființeze și în Transilvania un ziar românesc. După mai multe dezbateri însă, petrecute în localul tipografiei, între Cipariu, Ioan Rusu și George Bariț, ei se convinseră la urmă, că din cauza cenzurei, ce și *Ciasloavele* încă le supunea la control, această dorință de însămnătate de-o cam dată cu greu se va putea duce la îndeplinire, și mai ales în Blaj, asupra cărui orășel de școale și cultură românească erau pururea fixate privirile stăpânirei.

Dar nu deznădăjduesc, ci în cugetele lor se întorc spre Brașov, unde împrejurările erau mai favorabile pentru astfel de scrieri românești. Aici în vara anului 1836, cu prilegiul călătoriei lor în România, Cipariu și Bariț sfătuindu-se cu unul și cu altul dintre Românii capitaliști, izbutesc să câștige pentru planul lor pe Rudolf Orgidan, un negutător avut și entuziast pentru cauza națională, care făcù tocmeală cu tipograful Ioan Gött și interpretele dela magistrat Ioan Barac, ca dela 1-a Ianuar 1837 să scoată un ziar săptămânal, care a fost: *Foaia Duminecii.*

Întreprinderea însă a sfârșit cu o pagubă de 1600 fl., iar redactorul abia a primit pentru toată munca sa un honorar de 104. fl. Cu toate acestea Orgidan nu descurăgează, ci prin Iuliu 1837, cu ajutorul lui George Bariț acum dascăl în Brașov, adaogă la *Foaia Duminecii* și un supliment politic de-o jumătate de coală, și acesta era *Foaia de Sâmbătă din Transilvania*, care însă abia văzu lumina în doi numeri, căci neavând concesiune, cenzura îndată ce află de ea îi oprise publicarea.

Văzând acestea Orgidan, dezgustat se retrage din fruntea întreprinderii. Bariț însă acum făcù el tocmeală cu Gött să edee o altă foaie românească, de conținut politic pentru care au și cerut concesiune dela guvernul transilvan; dar concesiunea întârziase. Astfel Bariț la 1-a Ianuar 1838 începu să publice, iarăși fără concesiune, *Foaia pentru minte, inimă și literatură*, și

---

[1]) Actele privitoare la urzirea și înființarea asociațiunei 1862 p. 87—88.
[2]) Op. cit. p. 88.
[3]) *Cuvânt*, p. 67.
[1]) *Arhiv*, p. 124—5.
[2]) Op. cit. p. 124. 5.
[3]) *Analele Soc. Acad. rom.* p. 16. și *Arhiv* p. 160.
[4]) Anal. As. p. 127.
[5]) Op cit 1865. p. 91.
[6]) *Despre l. rom.* p. 16.
[7]) Op. cit. p. 31.
[8]) Odobescu: Timoteiu Cipariu Gazet. Trau. din 1887 Nr. 231.

[1]) *Familia* din 1876, Nrii 6—8.

de astă dată cenzura se arătă marinimoasă și trecu lucrul cu vederea, de oarece foaia nu era politică. În fine sosì și concesiunea guvernului dătă la 8 Martie 1838, prin care lui Bariț și Gött li-se da voie, să poată publica o foaie politică românească, care apoi la 24 Martie acelui an s'a și pornit, de două ori pe săptămână, supt numele: *Gazeta de Transilvania*[1]).

Le-am amintit acestea, ca lucruri eșite dintr'o idee plămădită în Blaj și concepută în mintea lui Cipariu, dar mai vârtos pentrucă tot din acestea modeste începuturi s'a dezvoltat mai departe ideea înființării unei foi românești în Blaj.

Gazeta de Transilvania adecă determină pe Cipariu să revină din nou asupra vechiului său ideal.

La 15 Martie 1838 Guvernul cerea Episcopului Leményi să-i trimită câteva exemplare din cărțile apărute în tipografia dela Blaj, iar la facerea destul a înaltului emanat; Cipariu rugă pe Episcop să exopereze dela stăpânire facultatea de a scoate și în tipografia deaici o foaie românească, și Episcopul Leményi, convins de necesitatea lucrului, de fapt a și cerut la 1-a August acelui an concesiunea de lipsă pentru a să putea edita în Blaj o foaie românească de conținut bisericesc, politic și literar, și aceasta o cerea guvernului cu atât mai vârtos, căci Românilor din Brașov deja li-s'a dat un asemenea favor.[2]).

Cauza, recomândată de Guvern, ajunse la Curte, de unde s'a retrimis cu observarea că mai întâiu de toate e de lipsă să se știe; ce scop are foaia? cineva va fi redactorul ei? ce principii politice are acela? și cine o va cenzura?

Toate acestea s'au comunicat cu Episcopul la 25 Octobre 1838, iar Episcopul la 13 April 1839 subșterne privitor la toate un plan detaliat: *Planum et scopus Ephemeridum ecclesiastico-politico literarium valachico idiomate et characteribus latino-slavicis, cura Societatis et Typis Typographiae Blasiensis edendorum,* iscălit, în numele societății editoare, de Timoteiu Cipariu, membru în redacție.

În plan se preciza minuțios programa scopul și modalitățile foaiei, care pe scurt, iată cum le cuprindea Cipariu: Societatea editoare s'a constituit pentru a contribui, după puteri, la promovarea cultivărei morale și întelectuale a neamului său. Pentru munca sa nu dorește, nici un câștig, chiar și cel puțin cât va fi la sfârșitul anului, îl va jertfi binelui de obște respective va edita opere mai celebre, ori va ajutora institutele publice și pe cei lipsiți. Numele foaiei va fi: *Nunciul*; se va edita în limba românească, și va consta din două părți: una bisericească și politică, cu litere latine pentru pătura mai cultă, și alta științifică, cu slove, pentru popor ca în acest mod cu atât mai mulți să o poată ceti cu folosul trebuincios. Conținutul va fi ca și a celorlalte foi, și deodată se făgăduia o abstinență dela polemice de conținut politic și dogmatic; iar în partea științifică foaia va înfrăți utilul cu frumosul, va cumprinde adecă poezii, povestiri, scene din istoria patriei, cestiuni de literatură, linguistică, economie și pedagogie, pe cum și referitoare la diferite invențiuni ș. a. Regulele cenzurei le va observa cu stricteță, și articole anonime nu va primi, în schimb ar dori să li-se poată trimite foi românești din Moldova și Muntenia. Redactor va fi Cipariu; prețul foaiei se va conforma după starea materială a poporului românesc, iar esecutarea externă să va amăsura progresului vremii[1]).

Din partea sa Episcopul mai adăoga în hârtia comitivă următoarele: că despre foaie vor răspunde profesorii redactori și mai cu seamă Cipariu despre ale cărui principii politice sănătoase este pe deplin convins; că cenzorul foaiei va fi canonicul Constantin Alutan cunoscut în deobște și după caracter și după știință; că foaia se reclamă și de trebuința de-a stărni în popor dorul cetitului, și de mizeria preoțimei, care nefiind în stare să-și câștige cărțile de lipsă, măcar pe astă cale să-și însușească cunoștințele trebuincioase; și că redactorilor să li-se dea voie a-și procura foi din România, fiind lipsă de multe ori să le răspundă sau să le combată[2]).

Părtiniți de guvern, de cancelaria aulică și de oficiul cenzurător, planul foaiei în sfârșit la 28 Octomvrie 1841 obținù și comprobarea împărătească, care la 4 Noemvrie s'a notificat guvernului transilvan cu acel deosebit adaos, că foaia cenzurată din partea bisericească să se trimită și cenzorilor civili, numiți de guvern, cari vor avea grije să se observe instrucțiunea de cenzurare a gazetelor dela 5 Martie 1841, ce oprea atițarea la ură contra confesiunilor cum și contra partidelor.[3])

Trăgănarea și scrupulozitatea guvernului de-o parte, și lipsa unui cenzor potrivit de alta, făcù să se amâne încă multă vreme pornirea foaiei.

Guvernul voia să numească un cenzor civil din împrejurimea Blajului, dar nu afla pe cine. Într'o vreme se cugetase la baronul Nicolae Bánffy, comitele suprem al Albei-inferioare, dar acesta din motiv, că nu cunoștea limba română literară, n'a primit însărcinarea. Apoi încercă același lucru la comisiunea cenzurătoare centrală dela Cluj, așa fel, ca interpretele român să cetească foaia și el să atragă atențiunea asupra lucrurilor dubioase. Dar nici așa nu merse.

Deci guvernul raportează că între Maghiari și Săcui nu este nime care ar cunoaște limba română mai cultă pe care scriitorii români o folosesc între sine și în lucrările lor științifice, ci toți vorbesc numai în limba poporului. Cu toate acestea recomândă pe unii dela tablă și din comitate, cari ar putea indeplini sarcina supracenzurei mai cu folos decât alții.

După atâtea schimbări de scrisori, în sus și în jos, guvernul, în puterea înaltei rezoluții împărătești dela 5 Octomvrie 1844, comunică Episcopului la 4 Aprilie 1845, că foaia se lasă sub cenzura canonicului Alutan și totodată însărcinează pe Episcop, să controleze, nu cumva foaia să se abată dela programa din 1839.

De aici încolo, mai trecù încă vreme, mai bine de un an și jumătate, până când în sfârșit, deodată cu începerea anului 1847, foaia lui Cipariu a văzut lumina, dar nu ca *Nunciu,* ci ca *Organul luminării.*

Atâtea încercări, de cari mărturisesc din belșug hârtiile stăpânirei,[2]) trebuiau atunci să îndure alesii neamului până ajungeau și ei la câte un mijloc de-a propaga cultura și știința în păturile lipsite de razele luminei și de putința înaintării!

Cel dintâiu număr din *Organul luminării* apare, în folio, la 4 Ianuar 1847, apoi s'a continuat anul întreg și a trecut și în cel următor până la numărul LXX, care sfârșește numele organului la 28 Aprilie.

»Când atâtea interese din zi în zi mai nouă răsar pe câmpul român, când fibrele în corpul amorțit par'că vor să înceapă a pulsa mai repede, și o tinără roșeață surizând a i-se revărsa pe palida-i față, — a mai rămânea, a mai întârzia era cu neputință.

»Noi păsim azi pe o cărare, pe care alți fii mai favoriți ai fortunei demult cu fericitate ne-au prevenit; și simțim afund cât ne-ar fi de critică starea, când orbiți de o presumțiune neiertată, cugetul ne-ar fi a ne măsura puterile cu acei mult pățiți și încununați atleți. Nu, ci deviza pavezii noastre este pacea, unirea minților și a inimilor, bunul întâles între frații de un sânge și o limbă. Cu asta formă de intențiuni e cu neputință a deștepta invidie, gelozie.

»Credem, că mai lat e câmpul cultivării românești, decât să nu afle și cel mai târziu venit loc de îndestul spre a-și încerca puterile, fără de-a strâmtura pe vechii coloni. Credem, că și după noi, ca și după cei mai înainte-ne, încă se va putea zice: secerișul e mult, dar lucrători puțini.

»Așa și al nostru scop către care plecăm, și a noastră stea manuducătoare, ce nu va apune din ochii nostri, va fi formarea mintei și a inimei în poporul român: în datorire sfântă ce o luăm bucuroși pe umerii nostri, intențiuni curate, ca vârtutea și adevărul, după care singure, nu după puterile noastre mici și răstrânse, nici după așteptări năamăsurate lor, vrem a fi judecați.

»Pașii de întâi, ca ai tuturor începătorilor a umbla știm, că nu ne vor fi destul siguri, ci ne place a crede, că mâna întinsă a fraților nu ne va lăsa a cădea, cu atât mai puțin se va afla cine să se bucure de alunecarea noastră«.

Cu așa cuvinte modeste și totuși pline de demnitate începea să glăsuească și să se recomânde programa *Organului luminării,* care, conform planului ce avea comprobarea împărătească, spunea, că e gazetă bisericească, politică și literară adecă o foaie cu un câmp destul de vast unde se puteau bine întâlni în coloanele ei tot felul de argumente, pe cum religiune,

---

[1]) Cf. articolii dlui Vulcan din *Familia*, loc. c.

[2]) *Protocollum praesidiale Episcopi Fogarasiensis,* din anul 1838, Nr. 624.

[1]) Planul în Archiva Metropolici din Blaj, cu toate căutările, nu l'am putut afla, se găsește însă un rezumat minuțios la istoricul magiar Alexiu Jakab, în lucrarea sa despre literatura jurnalistică din Transilvania înainte de 1848: *Az erdélyi hirlapirodalom története 1848-ig,* Budapesta 1882. pag. 66, de unde l'am luat și noi.

[2]) *Protocollum praesidiale Episcopi Fogarasiensis,* din anul 1839, Nr. 321.

[3]) Regulamentul de cenzurare al gazetelor dela 5 Marie 1841 întitulat: *Instructio in redigendis et censurandis Ephemeridibus Transylvanicis observanda,* s'a publicat într'un articol despre *istoria censurei în Transilvania,* al lui Alexiu Jakab în revista *Figyelő* din 1881, pag. 350—52.

[1]) Citate la Jakab, *Az erdélyi hirlapirodalom története,* pag. 65—67 și 77—78.

morală, filozofie, ştiinţe, istorie, literatură, politică, drepturi, economie şi altele asemenea ce puteau să deştepte interes pentru Români.

Pe lângă toate acestea feliurite argumente, ce le semnala Cipariu în programa sa, şi ce le aflăm pas de pas în numerii apăruţi: scopul *Organului* a fost curat literar, pe cum singur părintele lui o recunoaşte.

Vorbind în *Principii,* [1]) pe larg despre acest lucru, între altele el zice: »Noi ne încercarăm cu făclia aprinsă a cercetărilor filologice şi istorico-analitice a revărsa o mai mare lumină asupra unor părţi ale limbei româneşti, ce ni-se păreau nu destul de luminate, unele de cu totul părăsite. Şi cu toate că cuprinsul lui nu a fost restrâns numai la cercetări filologice, scopul însă tot i-a fost *curat literar.* Obiectul dar mai de-aproape, la care ne concentrarăm în toate puterile, a fost această dulce limbă, căreia să închinară părinţii noştri ca unui idol sfânt şi însufleţitor, tezaur ce n-ea rămas dela ei ereditate neînstrăinată şi necomună cu alţii, şi care ca un fir roşu singur e în stare a conduce prin toate labirintele întunecate ale acestui popor antic«. [2])

Dar prin luna Maiu 1848 *Organul luminării* să prefăcù în *Organul naţional,* deci şi caracterul lui, conform stărilor publice, cari, pe cum bine ştim, erau mai mult politice, decât bisericeşti şi literare, devenì mai pronunţat, sau am putea zice, curat politic, căci lui Cipariu acum nu-i mai convenea să-i fie gazeta »o foaie necolorată, ca o oală putredă, în care orice ştiri şi idei politice, dulci, amare şi sarbede să se arunce amestecat«, ci voia ca »să fie un adevarat organ al sentimentelor curat naţionale româneşti«. [3])

Organul naţional fu mai puţin norocos, decât cel ce-i premerse, căci după o scurtă durată, ce nu trece peste o jumătate de an, din cauza multor neplăceri, dar mai ales a vremilor turburate, la 6 Octobre, apune cu numărul XXII.

La 12 Maiu, când eşi întâiul număr din *Organul naţional,* Cipariu mai scoate şi o a treia foaie în Blaj: *Învăţătoriul poporului,* tipărit, după vechiul plan, cu slove, afară de titlul foaiei, care e cu litere latine.

Cipariu încerca un lucru, ca *Foaia Săteanului* dela 1844 din Moldova, [4]) dar nici el nu izbutise a face un lucru bun multă vreme, ca şi frate-seu cuminte dela Iaşi, căci precum aceluia stăpânirea îi suprimà foaia deja la cel dintâiu an, întocmai şi el la o jumătate de an fu nevoit pentru împrejurările crâncene de atunci, până la mai bune, să încete de-aşi mai scoate foaia aceasta, [5]) menită pentru popor şi scrisă în limba poporului.

Într'o formă uşoară Cipariu să făcea adevărat povăţuitor poporului său. Îi arăta cine-i Românul; în ce stă viaţa naţională; ce însămnătate are împreunarea puterilor; cum se face omul liber; ce-l poate fericì pe Român; cum se formează staturile; prin ce mijloace se poate omul înavuţi cum sunt tinerepele neconduse de bătrâni; cum într'un corp urât poate fi un suflet frumos; cum e ciuma vitelor, care sunt tipurile păcatului etc.

Cu un cuvânt îi scriea despre toate câte afla de trebuinţă pentru popor, ca şi poporul să poată avea o viaţă, căre să deştepte din somnul letargic şi să se renască.

Şi cu toate că era aşa de folositor la timpul seu bietul *Învăţător* până mai an, când părintele Emilian Micu la 1901 l'a găsit între hârtiile cărnăţarilor din piaţa Lugojului, rămase aproape necunoscut şi nici un literat nu pomenea despre el. Atunci dl Valer Branisce, după o jumătate de veac şi mai bine, cel dintâiu a spus lumei despre el în ziarul seu *Drapelul,* [1]) prilegind ca să iasă la iveală şi la Blaj din societatea mestecată şi pulberoasă unde se ascunse în biblioteca dlui prepozit Ioan M. Moldovan şi a profesorilor dela gimnaziu. [2])

Dela sistarea acum pomenitelor trei foi, trecù multă vreme, până când Cipariu putù din nou să-şi înfiinţeze, în tovărăşie cu profesorul Moldovan (actualul prepozit), altă foaie la 1867: *Archivul pentru filologie şi istorie*, care pe lângă un bogat material din domeniul acestor două ştiinţe, eşea mereu timp de patru ani până prin Septembre 1870, când, îmbolnăvit Cipariu, şi *Archivul* se împedecà în mersul mai departe, [3]) aşa că în tot răstimpul anilor 1871—2, abia au mai apărut încă doi numeri, cel din urmă (al XI.-lea) la 25 Noembre 1872, ziua în care se curmà.

Însămnătatea foilor lui Cipariu era netăgăduită.

Archivul, adevărat magazin de documente istorice şi monumente vechi de limbă şi literatură românească, conţinea o serie de studii importante, de cercetări şi tractate istorice, topografice şi critice, dar mai cu seamă filologice, a căror înaltă şi incontenstabilă valoare va rămâne încă multă vreme indispensabilă pentru scriitorii limbei şi istoriei noastre. În tot cuprinsul seu *Archivul* desfăşura şi cristaliza principiile direcţiei etimologice-puriste reprezentată de Cipariu, apăra originea şi natura limbei, fixa ortografia, şi sintetiza gramatica ei, adecă era această foaie izbândirea idealului din *Organcle* dela 1847—48.

Învăţătorul poporului, pe cum am spus, era prima foaie românească în Trancilvania gândită şi scrisă pe seama poporului, şi chiar în faptul, că era menită poporului, rezidă importanţa sa.

Organul naţional, mai mult de cât ori care din foile sale, lumina adevăratele interese ale naţiunei române, fiind în acelaşi timp, cât a durat, oglinda fidelă a tuturor evenimentelor din răşmiriţa dela 1848 şi mai ales a celor săvârşite în măreţele adunări naţionale româneşti din Maiu şi din Septembre pe Câmpul libertăţii.

Politica *Organului naţional* era atât de cuminte, calmă şi creştinească; dar nici nu putea fi altcum făcută fiind de un preot şi mare idealist ca Cipariu. Mânecând din principiul de-a nu scoate din condeiul său un singur cuvânt ce să un poată sta înaintea tribunalului dreptăţii şi al adevărului, Cipariu da fiecăruia, fie persoană, fie naţiune, dreptul ce i-se cuvenea. Înainte de toate el căuta adevărul şi dreptatea. *Pace, fidelitate şi naţionalttate către patrie, principe şi naţiunea română.* Iată întreagă credinţa sa politică şi morală, mărturisită de el însuşi şi urmată în totdeauna!

Dar chiar această calitate în politica foaiei sale nu plăcea la toţi. Soseau plânsori din mai multe părţi, că »Organul ar fi devenit nenaţional, de când a început a se numi Naţional«. Şi în acelaşi timp alţii să plângeau, că »Organul ar publica lucruri prea împungătoare contra Ungurilor«. [1])

Organul naţional să afla aşadară, expus nemulţumirei din două părţi. Cipariu însă nu întârzia să-şi pronunţe cuvântul rezolut şi unora şi altora: »Şi noi suntem mai plecaţi a zice rămas bun tuturor ocupărilor politice, de cât a fi constrânşi pe alte cărări mai extreme a pleca, ce nu se împacă cu convingerile noastre.[2]) Noi suntem amicii păcii şi împăcărei pe calea amicabilă, şi voim a rămânea totdeauna. Ci nu suntem plecaţi a suferi pentru aceea nici batjocură, nici tractare neomenoasă asupra naţiunei noastre. Deviza noastră e să fim defenzivi, şi nici odată ofenzivi, însă defenzivi cu demnitate până la cea din urmă răsuflare. Toată politica contrară nu e politica noastră. Noi nu o vom urma, nici o vom suferì în jurul nostru«. [3])

Această politică sănătoasă determina totodată şi importanţa *Organului naţional,* care cu declararea de mai sus într'o vreme se şi încheie, căci zilele, în cari ieşea, erau: »cu totul rele«.

Cel de mai înainte *Organ* a lui Cipariu, măcarcă ocrotea şi apăra şi el politica neamului, mai ales era pus în slujba unei luminări literare, pe cum arată frumoasa şi lunga serie de articoli despre limba românească, despre gramatica şi ortografia ei, cari mai cu samă sub titlu de *Principie de limbă şi de scriptură* s'a început încă în numărul IV dela 27 Ianuar 1847 şi au continuat până la numărul XLIII dela 10 Martie 1848, când din cauza mişcărilor politice trebuiră să încete.

Organul luminării să infăţişa într'o haină nouă, potrivită atât de mult cu principiile literare ce se desfăşurau în coloanele sale. Îmbrăcat în litere latine, el făcea eveniment în istoria ziaristieei româneşti. Până la 1848 toate gazetele româneşti de dincoace apărusără cu cirile, ba chiar şi celea de peste Carpaţi vedeau lumina în aceleaşi caractere. Singur *Curierul de ambe sexe* al lui Eliade-Rădulescu începù pe la 1842 să ieasă cu litere, dar *Curierul* din cauza protestelor ce ridicase la Vodă conzulul rusesc Doschekoff, pe motiv că literile ar fi spre primejdia sfintei credinţe ortodoxe, şi spre înstrăinarea poporului românesc de către Rusia, — n'a putut să influinţeze şi asupra altor gazete româneşti din vreme. Cipariu însă era mai norocos

---

[1]) *Principii de limbă şi scriptură,* pag. 255—261.

[2]) *Ibidem,* pag. 256.

[3]) *Organul naţional,* Nr. XXV, dela 6 Octobre 1848.

[4]) *D. Jarcu,* Repertoriu bibliochronologic şi catalog general de cărţi române. Bucureşti 1865, pag. 53.

[5]) Nr. XXII. dela 6 Octobre 1828, pag. 88.

[1]) Cf. *Drapelul,* din Lugoj, an. 1901, Nr. 9 şi 14.

[2]) Cf. *G. Precup,* Notiţă literară, în *Unirea* din 1901, Nr. 10—11.

[3]) Cf. *Archiv,* pag. 785.

[1]) Cf. *Organul national,* Nr. XXII. dela 6 Octobre 1848.

[2]) *Tot acolo.*

[3]) *Organul naţional,* Nr. cit. pag. 95—6.

cu foaia sa: *Organul luminărei* putù să-şi menţină minunatul îmbrăcămînt până la sfârşit. Ce e mai mult, *Organul luminărei* dete impulz şi altor foi româneşti să facă de-asemenea. »Dela 1850 — zice Cipariu — *Gazeta Transivaniei* pe încet şi-a mutat portul din cirile în litere cam cu ortografia *Organului.* După aceea *Telegraful* tot asemenea. Iar după ele nu a mai apărut nici un jurnal politic sau de altă natură, până astăzi, care să nu fie scris cu litere latine, si cu ortografia Organului. . . . Încă şi fraţii noştri cei din afară, şi-au dezbrăcat de tot întreagă jurnalistica de literile cirile şi a băgat-o în celea latine».[1])

Faptul, fără îndoială, constitue o parte importantă în izbândirile lui Cipariu, care pe cum în alte direcţii, tot astfel şi pe terenul ziaristicei încă şi-a câştigat merite însămnătoare parte ca zemeslitor al ideii primului ziar; parte ca luptător pentru întruparea unei alte idei, de-a forma şî la Blaj o foaie românească; parte ca săvârşitorul acestei idei, care nu mai puţin decât aproape zece ani l'a agitat; dar mai pe sus de toate ca reformator al scrierii limbi româneşti, rămânând lui meritul de-a fi întrodus cel dintâiu — cu izbândă — în ziaristica românească caracterele latineşti.

Prof. ***Dr. Ioan Raţiu.***

Din „jurnalul" lui Cipariu dela 1836.

Bucuresti, 9/21 Aug.

Sâmbătă, 8/20 Aug. au venit D. Eliad şi ne-au dus cu călésca la D-sa, unde cu D. Sinai până seara am petrecut. Coconiţa arătă în cuvânt o isteţie, talent şi frumseţe de vorbe deosebi. Bucatele de post, ci curate, şi întru toate gust prea ales.

Ne-a arătat de pe casele sale cele nouă un orizon nemărginit, către mează-noapte *Colintina*, de ací *Plumbuita* cu institut pentru cerşitori (în tot Bucureştii nu vezi un cerşitor), mai încolo *Mărcuţa* cu S. Panteleimon etc. În tipografie ne-a arătat vărsătoarea, baterea de matерce etc. şi am avut norocirea a întâlni pe D. Roset. Cu acelaş prilej m'au recinstit cu 15 bucăţi, parte teatru, parte altfel de cărţi, ce s'au tipărit întru a sa tipografie. Întorcându-ne ne-au povestit istoria bănăţanului *Nicorescu.*

Astăzi pe la ½ la 10 nemţ. am eşit în podul Beilicului, unde se adunase 3—4 companii de pedestri la *manevră.* Prinţul însoţit de ajutant numai decât sosí, şi după deosebite arii de bandă românească executate, prinţul luà în revizie în faţă şi în dos pe ostaşi, însoţit de general-stabul; de aci deosebite evoluţii în marş falnic, iute, de alergat, etc. Ponctalitatea lor în esecuţie erá exemplară şi pizmuită.

Prinţul erá în uniform de general cu surtuc vânăt, epolet de fir de aur, pantaloni de acelaş color, cu expoziţie galbină duplicată de amândouă părţile cuseturii, îngustă şi latà; pălăría în 2 cornuri cu tuiu alb ca şi a ajutanţilor, numai cât marginea era cu margine albă cusută; pe piept de amândouă părţile strălucea câte un ordin in brilanturi. Statura e de mijloc, capul frumos, ci încă nici o icoană nimerită, umbletul cam plecat înainte. Când i-au trecut rândurile pe dinainte, plecându-i-se steagul tricolor (roşu, vânăt, alb) cu vulturul până la pământ, prinţul asemenea l-au complimentat, ridicându-şi puţintel pălăria. Uniformul soldaţilor acelaşi numai cât chivără au, cu platà (sic) pe care e semnul ţării şi numărul, şi cu tuiul roşu în mijloc alb având; pantalonii albi de pânză. Al bandiştilor acelaş, numai tuiul mai lung şi peptul încărcat de şinoare galbine.

Călăraşii cu suliţe, cu steag, ca dragonii nostri, almintrelea ca pedestri însuşi. După acelea suindu-se călare iarăşi s'au întors la palatul său, ce se află în uliţa lui Mihaiu Vodă.

Iarà noi împreună cu prof. din Vălenii de munte D. Gorjan ne-am dus într'o caretă lângă Dâmboviţă, de acolo între multe cuvinte patriotice la sălaş şi la prânz. După ameazi în plimbare (sic). — (Urmează descrierea Bucureştilor, cu multe laude.)

10/22 Aug . . sosind acasă, am aflat bilet dela *I. Câmpineanul* (patronul teatrului român), pe carele eri l'am fost cercetat, ci n'am putut sei grăim, şi dela Nic. *Băluţă,* carii în vremea vizitei noastre ne-au cercetat, ci nu ne-au aflat. De aci am mers la Romanov, carele încă mi-au dăruit vre-o câte-va cărţi. Acoloşi am tălnit pe un rom., care multe pilde mi-au povestit, cum nu numai sultanul, ci şi însuş Domnii locului cu străjnicie s'au purtat asupra celor, ce au voit prin slujbe deosebite a se trage de sub legiuita ocârmuire. P. P. Christodor cu Turcii.

Marţi 11/23 Aug., înainte de prânz cercetarăm pe D. Câmpineanul, pe un patriot adevărat, şi cu o râvnă şi jertfă pentru înaintarea ştiinţelor şi măiestriilor celor frumoase. . . ., şi tocmai înaintea cabinetului întîmpinarăm tot corpul actorilor. Întrând în lăuntru, cu totul că era cuprins cu direcţia pentru representaţia de Miercuri, prea pretinește ne-au cuprins şi cu jale ne-au povestit atât despre cugetul, ce are Rusia asupra aceştii ţeri; zicând că Domnul de acum nu este alta, decât un General . . . administrator rusienesc? cât şi despre zatignirea, ce pătimeşte teatru rom. din partea stăpânirii, care cu totul favorisește pe nemţi şi pe rom. de totu-i despreţiează, zicând că poate se auză cineva dela romanie? şi poruncind ofiţerilor, ca se cerceteze teatrul nemţesc fără de a-l înţelege.

Nici odae pentru învăţătură încă nu au. Pe a doua zi ne-au poftit la prânz.

După ameazi am fost la Wallbaum, la prânz. Vorbit-am şi despre lipsa învoirii în întroducerea unei *ortografii latineşti.*

. . . . . .

. . . . . .

Eri în 13/25 am dat vizită dlui I. Văcărescului, carele între altele ne-au arătat un metod de ortografie cu litere latineşti, în care cheia schimbărilor se fie *h**) întreg sau jumătate şi neau cetit o şenă din Britanic, de sine întors şi aşa scris, — pecum şi cum odată într'o adunare de boeri seara la Kisilof, întrebat fiind că di ce scrie cu litere lat.; şi dacă scrie aşa, nu lipseşte alta, decât *se aducă şi pe Papa în Bucureşti,* sculându-se au trântit scaunul şi era se easă zicând: că încâtui pentru natura limbei naţionale, la răsărit sau la apus va alergá, ba şi până la arabi, dară la *nord* nici odată; şi că de aicia i-s'au tras începutul patimilor sale. etc. etc.

*

NB. Jurnalul e scris cu cirile, şi părţile aceste din el s'au transcris cu multă grije de

m.m.

*) Aceasta e forma literei pusă în jurnalul scris cu cirile. Poate fi ca *h* jumătate ce ar puteà face?

Din viaţa lui Timoteiu Cipariu.

— Tradiţiune —

Cipariu îi zicea lui Petru Frăţilă din Sâncel: ***unchiu.*** *Muierea lui Petru Frăţilă a fost din Pănade şi se numia Ana—Anicica. Sâncelenii îi ziceau Cica Andi, că era o muiere mică.*

Pe când Cipariu era profesor în Blaj — anul nu-l ştiu — a mers în nişte vacanţe la Petru Frăţilă şi l'a rugat să-i deie un cal, că are să se ducă pe câteva zile de acasă. Petru Frăţilă i-a dat şi calul şi o pereche de desagi, dar pe Breazu — cum se chema calul, — nu l'a mai văzut în ochi patru luni. În vremea aceasta Cipariu a umblat prin Constantinopol până la Ierusalim.

Când s'a reîntors Cipariu acasă Breazu era mai dus, părechia de desagi însă încărcată de cărţi.

Petru Frăţilă a fost tatăl mamei mele, — îmi era moş, — şi lucrul acesta l-am auzit de la mama, care de nenumărate-ori povestea cum Cipariu a păcălit pe tată-s'o.

Obreja, 16 Iuniu 1905.

A. Blăşian.

*

Despre aceea, că ar fi fost vre-odată la Constantinopol ori la Ierusalim, Cipariu n'a povestit niciodată. E foarte sigur, că tradiţia aceasta se referă la călătoria sa primă în România, când în lipsa mijloacelor de comunicaţie, calea aceasta era cu şi un drum la locurile sfinte.

[1]) *Archiv*, pag. 3.

Timoteiu Cipariu.*)

— de I. Bianu. —

Cipariu reprezintă, sau mai bine cuprinde, aproape singur o epocă întreagă,

El era elev în şcoalele din Blaj, cari erau centrul sau inima ideilor de latinitate. pe când trăiau încă şi desvoltau toată activitatea lor fruntaşii cei mari ai acestor idei; dela dânşii le-a moştenit Cipariu, şi pentru realizarea lor, aşa cum el o înţălegea, a sacrificat o neîncetată activitate a puternicei sale inteligenţe în delungul unei întregi vieţi de peste opt-zăci de ani.

Partea principală a studiilor, a cercetărilor şi a scrierilor lui Cipariu a fost îndreptată asupra limbei.

. . . . . .

Cipariu a studiat teologia şi, cetind cărţile bisericeşti mai vechi. a descoperit în ele cuvinte şi forme gramaticale mult mai apropiate de formele originarie latine decât acelea pe cari le găsea în zilnică întrebuinţare. Văzând aceasta Cipariu a urmărit, prin cercetări îndelungate şi neobosite, vechile cărţi româneşti. a adunat o mare colecţiune, parte prin relaţiunile sale personale, parte prin călătorii atât dincolo cât şi dincoace de Carpaţi.

Idea predomnitoare în toate lucrările filologice ale lui Ciperiu am putea-o exprima cam în următoarele cuvinte: a se formă o limbă literară românească, care să fie comună tuturor Românilor dela Carpaţi şi dela Pind; această limbă literară să fie pe de o parte cât să poate mai curăţită de elementele lexice de origine nelatină. şi pe de altă parte să fie de nou apropiată de latinitate prin reînviarea cuvintelor şi mai cu seamă a formelor gramaticale uitate astăzi dar cari se găsesc în cărţile biseric şti din secolii XVI şi XVII; la toate aceste adăogându-se neologisme din limba mamă, latină, ori-când trebuinţa va cere.

Forma externă a acestei limbi. adecă ortografia, să fie aşa întocmită, încât printr'însa. ca printr'un giulgiu transparent. să se vadă cât să poate mai bine originele latine.

. . . . . .

Meritul real, însemnătatea cea mare a studiilor şi a scrierilor lui Cipariu stă în aceea că el cel dintâiu a înţăles că limba trebueşte studiată în desvoltarea ei istorică; el a fost cel dintâiu care a înţăles că cunoaşterea organismului intim al limbei româneşti nu se poate dobândì numai din cercetarea limbei de azi şi din asămănarea ei cu cea latină; el mai întâiu a văzut că această cunoştinţă să câştigă numai urmărind limba pas cu pas în fazele prin cari a trecut, cât să poate mai departe în vechime, căuiându-i rădăcinile în limba vulgară romană.

Direcţiunea istorică a studiului limbei o vedem din cele dintâiu scrieri ale ilustrului filolog dela Blaj.

. . . . . .

Ortografia, care era să fie întrebuinţată în scrierea românească cu litere latine, era o preocupare de cea mai mare însemnătate a lui Cipariu. De aceea vedem că încă la 1847 sistemul său de scriere era pe deplin alcătuit. În *Elementele* dela 1854 (pag. 81—94) dă o explicare şi o justificare a acestui sistem ortografic; iar în *Principiele* dela 1866 îi consacră o jumătate de volum (paginele 231—400).

Erudiţiunea vastă, întinderea cercetărilor, entuziasmul pentru limba naţională cu cari erau scrise studiile lui Cipariu, i-au dus vestea peste tot neamul românesc, căci cestiunile pe cari el le tracta erau preocupări naţionale generale şi interesau în modul cel mai viu pe toţi Românii cărturari; aşa încât la 1867, când s'a constituit în Bucureşti, din toate provinciile locuite de Români, Societatea Academică, cu scopul special de a face Gramatica şi Dicţionarul limbei române, Cipariu era pe acest teren întâia figură, cea mai înaltă şi necontestată autoritate a întregei naţiuni, şi de aceea i-s'a şi dat primul loc.

El era indicat ca să realizeze una din dorinţele lui Evanghelie Zappa, fundatorul Societăţii Academice, adecă unul din scopurile originale ale acestei Societăţi: Gramatica limbei române. Partea I. *Analitica* (cuprinzând fonetica, ortografia, morfologia şi formarea cuvintelor) a acestei scrieri a şi fost prezentată la concurs şi premiată la 1868, apoi publicată în anul următor 1869; partea a doua *Sintetica* a fost şi ea premiată şi apoi publicată la 1877.

În aceste două volume (de 384 şi 351 pagine) Cipariu expune mai pe larg rezultatele studielor sale, şi mai cu seamă sistemul său de limbă şi de ortografie, toate într'un ton mult mai dogmatic decât în publicaţiunile precedente. Acum însă ideile lui se loveau de două curente de idei în materie de limbă şi scriere diametralmente opuse între dânsele:

Unul voind a instituì ca limbă literară română, o limbă fabricată ad-hoc deadreptul după dicţionarele latinei din scriitorii clasici romani. Acest curent a devenit predomnitor în Societatea Academică şi s'a întrupat în *Dicţionarul limbei române de A. T. Laurian şi I. C. Massimu,* publicat la 1871 şi 1876; iar Cipariu a fost silit să se retragă cu ideile sale.

Celalalt curent, bazat pe mult mai puţine studii şi cunoştinţe filologice, dar pe mult mai mult bun simţ practic, aveà de bază principiul că limba literară trebue să se formeze din limba românească aşa cum o vorbesc Românii de astăzi, fără a împărţì cuvintele în bune sau rele, după cum sunt, sau par a fi, latine ori nelatine; şi această limbă să se scrie — se înţelege — cu litere latine, dar după un sistem ortografic cât se poate mai simplu, adecă cât se poate mai fonetic.

Din cauza acestor curente *Gramatica* cea mare a lui Cipariu n'a avut aproape nici un răsunet, şi a fost primită cu foarte multă răceală.

Pe lângă studiile filologice, Cipariu s'a ocupat totdeauna şi cu istoria Românilor, şi cunoştinţele lui istorice erau şi ele foarte întinse, după cum se vede din mai multe scrieri, şi mai ales din notele adause la un *Cuvânt la inaugurarea Asociaţiunei* publicat la 1862, şi din mai multe studii publicate în *Archiv pentru filologie şi istorie* (1867—1872), revistă lunară, fundată pentru a-şi publica diferite studii de istorie şi filologie, critice, documente, manuscrise inedite şi altele.

Acestea au fost preocupările şi direcţiunea activităţii marelui român Timoteiu Cipariu, care s'a sfârşit la 22 August din anul trecut. în vestitul orăşel Blaj, unde şi-a petrecut întreagă viaţa, din copilărie până la vârsta de 83 de ani.

El a fost una din cele mai măreţe figuri din istoria culturală a Românilor în acest secol. Focul iubirei de naţie şi de limba ei a dat scrierilor sale o putere de atragere deosebită, căci ele aveau darul de a încălzì ori-ce inimă românească; din această cauză numele lui Cipariu a fost de demult cunoscut şi stimat de către toţi cărturarii neamului românesc.

În tinereţe a fost pus profesor de limba ebraică la seminariul teologic, şi aşa a studiat limbile semitice; apoi târziu la bătrâneţe după ce şi-a sfârşit seria publicaţiunilor filologice, şi pe când slăbiciunea nu-i mai da răgaz de a studia şi scrie, şi-a căutat mângâierea anilor săi din urmă, mai cu samă în citirea poeţilor şi minunaţilor povestitori arabi, despre cari îi plăcea să vorbească cu vorbea cu mult entuziasm.

Aşa a fost, aşa a lucrat Cipariu.

*) Reproducem câteva pasagii din meritoasa lucrare a învăţatului prof. *Ioan Bianu*, publicată în nrl 2 din anul prim a *„Revistei noue,"* ce a început se apară în 1888 sub direcţia dlui B. P. Haşdeu.

TIMOTEIU CIPARIU

— date biografice. —

Portretul. Corpul aveà statura de mijloc, osos, bine întrămat. Fruntea înaltă. Coloarea feţei mai mult albeneaţă, decât brună, — ochii negri, sclipicioşi, peste măsură vii şi pătrunzători, — părul tare des, ţepos şi sburlit, îi rămase întreg până la moarte, schimbându-i-se numai coloarea, din negru închis, cum l'am văzut întâiu la 1842 şi după aceea mulţi ani, în alb.

Farmec şi putere deosebită aveà în căutătura sa. Când-şi îndrepta ochii asupra-ţi şi-i mişca cu iuţimea fulgerului, cugetai, că-ţi sfredeleşte mărunţaiele şi-ţi examinează toate creţele inimii. Când luá în mână o scrisoare, aşa iute o percurgea, încâtu-i venia omului să crează, că dintr'o singură privire a cuprins-o toată.

Mie-mi venia, să compătimesc pe auctorul, care-i cădeà în mână.

*

Primele studii. Este minunat, puteream zice unic modul, cum a câştigat Cipariu primele sale cunoştinţe.

Tatăl său, carele uitase mai de tot ce a învăţat în pruncie, l'a învăţat a cunoaşte buchile după metoda veche, „az, buche, vede" etc. Atât a fost tot: că bătrânul nu ştia mai mult. Ani întregi s'a frământat Cipariu, ca dela cunoaşterea buchilor să treacă la cetit; dară nu puteà în perire. Nu-i venia în minte, să truncheze numele literelor şi să împreune la olaltă numai pe cele dela început. Ani a petrecut el întru această stăruinţă torturătoare şi în urmă a învins. Când era de 6 ani, într'o sară stând la vatră, studia gros, la „zăgneata" focului, şi învârtind foile abecedariului, a dat peste un cuvânt. care l'a putut ceti. „Ca şi când mi-ar fi căzut o ceaţă de pe ochi, îndată am început a ceti fără nici o greutate ori-unde, în toată cartea. Bucurie mai mare nu am avut în toată viaţa. Sărind prin casă am strigat tatălui meu: Tată, eu ştiu ceti!"

Profesorul de atunci Basiliu Raţ văzându-l, că are dor de-a ceti şi cu litere

latine, ia dat present un elementariu român cu latine, în care eran tipărite şi literile germâne. Frate-s'o mai mare i-a arătat de vre-o două ori, care litera ce sunet are. De aci încolo a mers de sine: că având memoria distinsă, întâiu a învăţat de rost seria literilor. apoi tot combinând şi numărându-le în carte, a învăţat a cunoaşte valoarea fie-cărui semn. Cetitul cu latine i-a fost apoi numai jucărie.

Uşor a mers şi cunoaşterea alfabetului unguresc şi nemţesc. şi cetitul în limbile aceste, întru care lucru frate-s'o i-a fost deajutor.

Tot acesta l-a introdus în declinările latineşti. În etate de 7—8 ani Cipariu ştia ceti româneşte cu latine şi cirile, ungureşte şi nemţeşte, — ştia cântările bisericeşti şi le cânta perfect. cunoscând şi mai multe podobii. Dela mamă-sa, care era o ţăsătoare distinsă, a învăţat lucruri femeieşti. El chindisea cu acul flori şi forme de cele mai frumoase, la mâneci, ciupaguri şi cătrinţe, — şi nevedea ori-ce forme prin iţe.

Când era de 10 ani, a intrat în şcoalele din Blaj, unde fù înscris pe a 2-a elementară: că din catechism şi aritmetică nu învăţase nimic.

Peste 4 ani i-a picat în mână o gramatică latină a lui Alvari, unde se aflau multe „radices", adecă vorbe latineşti cu etimologia lor indicată nu numai în limba latină, dară şi în cea grecească. Aci a văzut, că unele litere grece samănă cu cele cirile, altele cu cele latine, şi mai făcând şi comparaţiune între cuvintele latine şi grece, fără nice un ajutor străin a învăţat a ceti greceşte.

Având memoriă colosală, piese cetite o dată, mult de două ori, le ştià de rost.

În etate de 15 ani ştià pe Horaţiu întreg, iar cu 16 ani aveà Iliada şi Odisea în degete, — deşi pe atunci greca de loc nu se propunea în şcoalele de aici.

Paralel cu greca şi latina a studiat şi limba italiană, încât pe Dante îl cunoşteà ca şi pe Homer şi Horaţiu.

Când era de 12 ani a dat de un călindariu, în care numele lunilor erau pre *recto* scrise cu litere jidoveşti iar pe *verso* cu de cele latine: Ianuarius etc. A cugetat în sine: ce e scris aci latineşte, aceea trebue se fie dincolo jidoveşte. Auzise el din cineva, că jidovii cetesc dela dreapta spre stânga. Atâta îndreptar i-a fost de ajuns, ca să pună bază cetirei cu litere jidoveşti

Cu 18 ani ajunse în seminariul teologic, unde ebraica se propunecà de un profesor bun, cu numele Teodor Pop, carele a tradus Psaltirea de pe original şi a tipărit'o cu litere latine. Cu ajutoriul acestui profesor, a învăţat, cum se cade, limba corească, apoi mergând pe picioarele sale şi-a însuşit şi limba arabică. — în cât întru amândouă limbile aceste scrieà, ca şi româneşte.

Cu 21 ani începù cariera sa de profesor, între împrejurări puţin favorabile: cu plata lui anuală de 160 coroane nu-i permiteà nice măcar să-şi lumineze totdeauna chilioara dela bradul mănăstirei. din care cauză studiile şi le făceà, când se puteà, la lună.

Biografia şi-a scris-o el însuşi; dară după moarte puţin s'a aflat din ea, şi la moment nici acest puţin nu-mi stă la dispunere. Deci notiţele aceste le-am scris aci, pe cum le-am auzit dela dânsul. cu fidelitatea impusă de veneraţiune către acest geniu rar.

Au trecut 60 de ani, de când l'am văzut prima oară, peste 30 de ani am fost zicând aşa în atingere zilnică cu dânsul, şi totdeauna am admirat şi admir şi azi de o parte talentul extraordinar al lui. de alta stăruinţa de fier, ce-a avut din frageda sa copilărie şi nu l'a părăsit nici în adânci bătrâneţe.

I. M. M.

Adunarea despărţământului Blaj al Asociaţiunii.

Spre a face şi din a sa parte ceva pentru sărbătoarea aniversării de 100 ani dela naşterea marelui Cipariu, despărţământul Blaj al Asociaţiunii şi-a ţinut adunarea sa generală în comuna *Pănade*, locul natal alui Cipariu.

Spaţiul nu ne permite a da acum un raport mai amănunţit asupra acestei adunări, de aceea însămnăm numai câte-va şire.

Adunarea a fost bine cercetată de inteligință şi popor. Primirea comitetului a fost demnă. După serviţiul dumnezeesc directorul despărţ. prof. *Negruţ* a rostit o frumoasă cuvântare, pe care a terminat-o cu următoarea inspirată rugăciune întru eterna pomenire a nemuritorului Cipariu:

Tu Doamne al îndurărilor, care ai trimis asupra sfinţilor tăi Apostoli Spiritul cel sfânt, ca să-i întăreşti şi pe următorii lor la predicarea evangheliei Tale;

Întăreşte-ne şi pe noi în religiunea Ta cea sfână, ca din sânul ei cel dulce să ajungem la fericirea Ta cea eternă.

Primeşte rugăciunea noastră de mulţămită şi de laudă, ce-ţi aducem noi nevrednicii în sămn de eternă recunoştinţă, pentrucă din această comună ai trimis bisericei noastre un apostol iar neamului nostru, un luceafăr pururea luminător, un bărbat providenţial care prin ştiinţa sa profundă a alungat negura întunerecului din mintea noastră, şi prin învăţăturile sale a deşteptat în inima noastră dragostea faţă de biserică şi şcoală, faţă de patrie şi neam.

Ţie-ţi aducem această rugăciune Doamne al puterilor, şi ţie mărire îţi înălţăm,

Tatălui şi Fiului şi Spiritului sfânt, acum şi pururea şi în vecii vecilor Amin.

În decursul adunării secretarul despărţ. prof. *Ciura* a ţinut o conferenţă pentru popor, în care a pus în lumină toată fiinţa acestui preavrednic fiu a comunei Pănade.

Celealalte puncte ale programei au fost esecutate spre îndestulirea generală. În numărul viitor sperăm să dăm un raport detaiat. Însămnăm aci, că „Gazeta Transilvaniei" a trimis pe redactorul său dl *Augustin Paul*, să o represinte la această frumoasă adunare.

Carte iubilară.

Harnicul profesor dela gimnasul nostru *Dr. Ioan Raţ*, din ocasiunea aniversării unui veac dela naşterea lui Timoteiu Cipariu, a scos de sub tipar un interesant studiu asupra activităţii literare a marelui bărbat. Scrierea aceasta poartă titlul: Dr. *Ioan Raţ: TIMOTEIU CIPARIU: viaţa şi activitatea lui.* Blaj 1905. costă 1 cor. E o elegantă ediţiune de peste 100 pagini împodobită cu portretul lui Cipariu. Scrierea e împărţită în 15 capitoli, tractând fie-care separat activitatea atât de variată a acestui genial bărbat, care prin toate veacurile va fi o fală vecinic strălucitoare a şcoalelor din Blaj.

Recomandăm cu tot adinsul cetirea acestei lucrări.

Editor şi redactor răspunzător:
Aurel C. Domşa.

SOCIETATEA DE LECTURĂ A TINER. GIMNAZIALE.

ÎNVITARE

la

Şedinţa festivă,

ce se va aranja Duminecă în 25 lunie a. c. în amintirea centenarului naşterii marelui nostru filolog **T. Cipariu.**

Şedinţa va aveà loc în sala de gimnaştică a gimnaziului la oarele 4 ½ d. a.

PROGRAM:

1. „Marş", de orchestra gimnaziului.
2. „Cuvânt de deschidere", rostit de prof. G. Precup, cond. societ.
3. „Cântec vânătoresc", de corul gimnaziului.
4. „Memoriei lui Cipariu", odă de Dr. E. Sabo, decl. de Valeriu David, cl. VII.
5. „Dorul", de T. Cipariu, cor cu acompaniament de orchestră.
6. „Întru amintirea marelui T. Cipariu", disertaţie de Emil Folea, stud. cl. VII.
7. „Şoimul şi floarea fragului", baladă poporală, muzică de Iacob Murăşan, cu solii Sabin Corcheş, cl. VI. şi Petraşcu Vasilie, cl. V.
8. „Non omnis moriar", de G. Coşbuc, decl. de Ioan Zileriu, stud. cl. VII.
9. „Uvertură", de orchestra gimnasială.
10. „Marş final".

Numeri singuratici din „Unirea" Nrul festiv se află de vânzare la Librăria Sem. Arhid. à = 30 fileri.

FLORICELE DE CÂMP,

schițe ușoare. De **A. C. DOMȘA**

Prețul 1 coroană.

B. DENES BUDAPESTA, VI. Váczi-körut Nr. 61.

Urmașul lui BRAUNER și KLASEK E. Plewa inginer, representantul și depositarul ces. și imp. a fabricei de mașini și motoare in Ungaria.

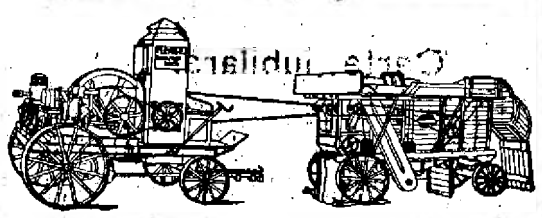

MOTOARE

cu benșin, gaz și vapor pregătite după model 1905.

2—100 HP.

Locomobile cu benzin a 2—20 HP.

Mutoare trainice cu gaz, de toate mărimile, cu cari se spesează pe oară 2—3 fileri. Prețuri ieftine și condiții de solviri foarte ușoare.

Preț-curent gratis.

Să caută în provințe agenți cinstiți.

(10) 9—12

La esposițiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

Antoniu Novotny

în Timișóra-Fabric

(22) 33—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nóue, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote intregi armonióse, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provedute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le intórce cu ușurință în ori ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o latură prin aceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, carî sînt provedute în partea superióră — ca violina = cu găurî după figura *S* și pentru aceea aŭ un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, așa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiŭ. Mai de parte se recomándă spre facerea **scáunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre **preadjustarea clopotelor vechî cu adjustare de fer bătut** — ca și spre **turnarea de tóce de metal.**

Preț-curanturî ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

MERSUL TRENURILOR pe liniile orientale ale căiĭ ferate de stat r. u. valabil din 1 Maiu 1905.

Budapesta—Predeal

Tren de persón.	Tren accelerat.	Tren de pers.	Tren accelerat.			Tren de persón.	Tren accelerat.	Tren accelerat.	Tren de persón.
10—		8.50	2.10	pl.	Viena sos.	1.50		1.50	
9.—	6.50	5.45	9.15		**Budapesta**	7.10	9.35	7.50	6.20
11.56		9.02	11.12		Szolnok	3.37		5.32	6.40
2.14		11.33	12.47		P. Ladány	12 54		3.56	3.46
3.49		1.48	2.11	sos. pl.	Oradea-mare pl. sos.	11.04		2.38	1.12
4.10		2.06	2.18		Tărgu Ocnei	10.44		2.32	11.36
4.50		2.51			Brezó-Telegd	10.07		2.03	11.15
5.33		3.50	3.—		Élesd	9.32		1.37	10.43
5.56		4.14			Bratca	9.11			10.13
6.42		5.02	4.16		Ciucea	8.37		12.55	9.55
7.23		5.49	4.52		B.-Huiedin	7.58		12.23	9.24
8.11		6.42			Gârbeŭ	6.59			8.48
8.32		7.12	5.55	sos. pl.	Cluș pl. sos.	6.17		11.10	7.50
8.54		7.30	6.19			5.41		10.50	7.13
9.11		7.59	6.27		Apahida	5.22			6.45
10.17		10.29	7.26		Ghiriș	3.54		9.29	6.27
10.47		11.16	7.50	sos. pl.	Cucerdea pl. sos.	3.11		9.—	5.12
10.56		11.31	7.52			3.02		8.55	4.43
11.03		11.40			Uióra	2.56			4.33
11.12		11.50			Vinţul de sus	2.49			4.27
11.34		12.20	8.16		Aiud	2 27		8.29	4 20
11.52	11.42	12.46	8.32	sos. pl.	Teiuș pl. sos	2.05	3.35	8.12	3 59
12.24	12.—	1.48	8.37			1.47	3.18	8.00	3 38
12.53		2.20			Crăciunel	1.11			3.02
1.02	12.28	2.29	9.04		Blaș-Kükülłószög	12.58	2.51	7.34	2.36
1.45		3.11	9.31		Micăsasa	12.06		7.08	2.21
2.01	1.05	3.27	9.43	sos. pl.	Copșa-mică pl. sos.	11.45	2.16	6.56	1.44
2.15	1.09	3.32	9.47			11.09	2.14	6.50	1.25
2.33		4.08	10.01		ediaș	10.53		6.37	1.06
3.04		4.45	10.25		El sabetopol	10.24		6.16	12.51
3.40	2.08	5.27	10.53	sos. pl.	Sighișóra pl. sos.	9.48	1.14	5.49	12.23
3.47	2.15	5.43	11.—			9.02	1.07	5.42	11.43
4.03	2.29	6.03	11.14		Hașfaleŭ	8.43	12.53	5.28	11.42
5.28		7.52	12 26		Homorod	7.30		4.23	11.27
6.03		8.32	12.58		Ágostonfalva	6.49		3.50	10.15
6.34		9.09	1.16		Apața	6.27		3.35	9.30
7.10		9.40	1.35		Feldióra	5.56		3.15	9.17
7.50	5.07	10.25	2.09	sos. pl.	Brașov pl. sos.	5.20		2.45	8.40
3.55			2.19				10.14	2.18	8.13
4.40			9.01		Timiș			1.42	5.—
5.10			3.31		Predeal			1.17	4.24
11.55			9.10	sos.	Bucuresci pl.			9.15	3.32

Copșa-mică—Sibiiŭ—Avrig—Făgăraș

Tren de persón.	Tren de persón.	Tren de persón.	Tren mixt.			Tren de persón.	Tren mixt	Tren de persón.		Tren de persón.
2.21	4.43	11.14	7.10	pl.	Copșa mică sos.	6.10	9.32	3.09		12.35
3.50	6.36	12 42	8.50		Ocna	4.52	8.15	1.34		11.01
4.12	7.04	1.04	9.15	sos. pl.	Sibiiu pl. sos.	4.25	7.41	1.05		10.30
tr. m.		tr. m.								tr. m.
4.33		2.—					7.33			8.57
5.23		2.54			Tălmaciu-m.		6.45			8.04
6.15		3.59			Avrig		6 01			7.15
8.35		6.36		sos.	Făgăraș pl.		3.32			4.25

Mureș-Ludoș—Bistrița.

4.—	9.06	4.25		Mureș-Ludoș		6.49	7.30	
5.01	10.29	6.30		Zau		5.52	6.35	
6.57	12.48	8.19		Tagu-Budatelic		4.10	4.54	9.44
7.55	1.55			St. Mihaiu de câmpie			3.44	8.46
8 47	3.02			Lechința		Circ.	2.48	7.43
9.24	3.52			S.-Măghiăruș		Marți și Vineri	2.02	6.52
10 14	4.55			Bistrița			1.16	5.55

Cucerdea — Oșorheiu — Regh.-săsesc.

3 16	8.10	9.10	1.25	pl.	Cucerdea sos.		7.42	2.38	8.30	12.31
3.57	8.51	9.51	2.17		Ludoș		7.04	1.55	7.37	11.43
4.44	9.40	10.35	3.14		Cipău		6.24	1.19	6.51	10.44
5.34	10.30	11.27	4.17	sos. pl.	Oșorheiu pl. sos.		5 30	12.25	5.43	9.35
5.45	10 42		4.42					8.45	5.04	9.15
7.14	12.16		6.11	sos.	Regh.-săs. pl.			7.24	8 30	7.54

Ghiriș — Turda

7.33	10.50	5.40	10.26	6.29	**Ghiriș — Turda**	7.—	5.05	10.15	3.20	9.12
7.55	11.12	6.02	10.48	6.51		6.40	4.45	9.55	3.00	8.52

Alba-Iulie — Zlatna.

4.37	9.40	4.36				7.23	11.03	6.14
7.33	12.32	7.47		**Alba-Iulia—Zlatna.**		4.55	8.20	3.43

Blaș — Kükülłószög — Sóvárad.

3.10	2.48		Kükülłószög-Blaș		8.48		6.50
3.47	3.30		Sân.-Micláuș		8.13		6.15
4.15	4.15		Cetate-de-Baltă		7.41		5.38
5.15	5.21		D.-Sân.-Mărtiu		7.03		5.—
8.26	8.59		Sóvárad		4.05		1.50

Notă: Orele însemnate în stânga stațiunilor sînt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în drépta de jos în sus. — Numeriî încuad raiî cu linii ma negre însemnéză órele de nópte.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul:
Pentru monarchie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., ½ an 9 frc., ¼ an 4 frc. 50 cm.
Foea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserțiuni:
Un șir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce privește foaia, să se adreseze la: Redacțiunea și administrațiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XV. Blaj 8 Iulie 1905 Numărul 27

Invitare de abonament.

Cu I-a Iulie a. c., să începe abonament nou la „Unirea", la care invităm cu toată onoarea pe On. nostri Cetitori, ce nu au apucat încă a-și renoi abonamentul, să binevoiască a și-l renoi, pentruca să nu să facă întrerumpere în expedarea foaiei.

Totodată rugăm cu totdeadinsul pe On. abonenți, cari sunt în restanță cu abonamentul de pe anul acesta, cum și de pe anii trecuți, — să binevoiască a ni-l trimite, căci foaia are însași lipse, și să nu poftească nimenea, ca să i-o trimitem gratuit.

ADMINISTRAȚIUNEA.

DILEMĂ.

(=) Am ajuns în sfârșit într'o încurcătură atât de perfectă, în ce privește situația politică internă, încât nimeni nu știe unde vom ajunge și când ne vom descurca. Politicianii cei mai consumați oarbecă în coniecturi de tot soiul, și nimeni nu sperează să afle în curund firul Ariadnei, care să ne scoată din acest labirint modern.

Guvernul Fehérváry nu a putut face nici măcar un pas spre bine; amânarea dietei pare, de asemenea, a nu avea altă menire, decât să încurce și mai mult ițele. Căci, după cum vedem, că se desfășură lucrurile, spiritele în loc de a se calma, se agită din ce în ce mai mult. Agitația, care clocotia în deputații coaliției și care se descărca cu ocasiunea ședințelor, acum ocupă teren din ce în ce mai vast. Se țin meetinguri, se organizează în viața comitatenză cu o agitație febrilă o resistență pasivă ne mai pomenită. Autoritățile nu numai că deneagă incassarea dărilor, ci în mare maioritate, resping primirea lor și nu permit candidaților de miliție să se insinue de bună voie, pentru a-și face anii de armată.

Dacă dieta nu ar fi fost prorogată, credem că lupta aceasta nu ar fi luat un caracter atât de acut. Ședințele camerei, ori cât de vehemente ar fi fost ele, totuși pregătiau cu mai mare siguranță calea spre o înțelegere între maioritatea dietei și Coroană, decât agitarea aceasta, care iea dimensiuni din ce în ce mai înspăimântătoare.

Un lucru e cert și o știe foarte bine și Kossuth Ferencz: că adecă Maiestatea Sa nu va ceda nici o iotă, în ce privește pretensiunile militare ale coaliției; de altă parte nu mai puțin cert e, că coaliția știindu-se ca maioritate stăpână pe situație, nici nu vrea să audă de nici o altă concesiune, ce i-s'ar oferi din partea Coroanei, ci se alipește morțis numai și numai de postulatele ei militare, referitoare la limba de comandă a miliției din Ungaria.

Iată dilema primejdioasă, din care nu vedem, de-o-camdată nici cea mai mică umbră de scăpare.

Coroana nu va concede; coaliția, maioritatea cutropitoare a camerei, de asemenea nu va concede.

Unde vom ajunge atunci? Până când se vor trăgăna lucrurile aceste, cari în primul rând provoacă desastru finanțiar intern, fără a mai pomeni de enormele daune, ce le va avea Ungaria, dacă contractele comerciale încheiate cu țările vecine, nu se vor reinoi la timpul său?

Organul lui Tisza, vorbind despre situație, pune întrebarea în modul următor: Coroana nu va ceda; coaliția,

FEUILLETON.

Pentru doi ochi albastri.

Doi ochi au iubit în a lor viață,
Luciau ca stele printre nori
Și luminând în a lor ceață
Ei au trecut ca meteori!

Norocul celor doi prietini, că iubiții ochi au trecut ca meteori, căci altcum pretinia lor ar fi trecut într'o dușmânie neîmpăcată.

Trăiseră împreună trei ani de zile în câte-o chiliuță mică. I-a adus la olaltă întâmplarea, căci înainte de a merge la universitate, unul nu știa de esistința celui alalt. Primul era de pe Târnave, al doilea de pe Someș. S'au întâlnit suind treptele unei case cu trei etaje. Ghiță mergea înainte, Niță era în urma lui. Se observară deja înaintea porții, unde atârna cunoscuta tăbliță: „Chilie mobilată pentru un burlac. Eventual provisiune întreagă."

Afișul îi interesa pe amândoi, căci ambii își căutau cuartir. Ghiță socotind, că Niță cetește afișul cu acelaș gând, s'a hotărît mai repede. Pleacă și dă pe trepte în sus. Niță ca mai târziu pornește cu 3–4 pași în urmă. Dar după ce ambii au avut aceeași țintă, au trebuit să se întâlnească în chilia anunțată pe tăbliță. Niță află pe Ghiță târguindu-se cu doamna căsii.

— Cât cereți pentru chilie? întreabă Ghiță.

— Doue-zeci și cinci coroane, respunde doamna căsii. Dacă doriți și provisiune, vine mai mult cu alte doue-zeci și cinci coroane.

— Suma cerută mi-se pare prea mare. De mai puteți lăsa ceva!?

— Fie doue-zeci și patru coroane.

— Și atât e prea mult.

Între acestea doamna căsii a eșit afară, căci a chemat-o cine-va. Au rămas numai cei doi concurenți. — Ghiță privește în fața lui Niță, și zice:

— Probabil, D-tale îți convine odaia aceasta. Poți s'o închiriezi, eu nu-ți stau în cale.

— Cu părere de rău, dar suma cerută și pentru mine e prea mare. Eu caut o chiliuță, care să mă coaste cel mult 15 coroane.

— Așa! Ce coincidință! Nici eu nu pot risca mai mult de 15 coroane.

— Cu greu vom afla o chilie, cum ne trebue nouă, căci eu m'am trudit zădarnic deja de trei zile. Se vede, că nici nu se află chilii mici

— Eu mi-am perdut deja o săptămână, replică Ghiță. Dar ascultă, te rog, eu am o ideie. De altcum... scuză, Dta nu ești student?

— Ba, sunt student.

— Pe care an?

— Abia acum m'am înscris.

— La care facultate?

— La filosofie.

— Așa dară suntem colegi. Eu încă m'am înscris la aceași facultate. Ascult matematicele.

— Și eu. Dar să auzim ideia!

— Uite mă rog. Dta poți da pentru chilie 15 coroane. Eu tot atâta. Chilia aceasta costă 24 coroane, pe unul se vin câte 12 cor. Ne rămân la fie-care câte 3 coroane. Saldul acesta activ ni-ar prinde bine pe altceva.

— Ideia Dtale e minunată. Dar vorba e, că oare poate-vom trăi la olaltă?!

— Și apoi de ce să nu putem?

de asemenea nu va ceda. Este sigură coaliția, că în lupta aceasta va eși ea învingătoare? Atunci -- înainte! Dacă însă nu e sigură, să bage bine de samă, că nu-i mai rămâne decât o singură modalitate pentru continuarea luptei: *revoluția*.

Nu vedem nici o exagerare în aceste șiruri, deși la prima privire ni se par prea lapidare.

În urma urmei situația actuală diferă foarte puțin de cea revoluționară: recrutări noue nu se vor face, dări nu se vor incassa, oficianții nu mai pun timbre pe actele oficiale, guvernul actual e întimpinat de aproape pretutindeni cu neîncredere.

Cu ce se vor suporta enormele cheltueli ale statului, dacă dările nu se incasează? Cine ne garantează, că nu se vor produce turburări și în miliție, când cei ce împlinesc anul al treilea de serviciu, nu vor fi lăsați la vetrele părintești pe simplul motiv, că nu sunt recruți noi, cari să le iea locul?

Și timbrele, cari vor lipsi de pe actele oficiale, înseamnă doar și ele ceva. Statistica ne spune, că din timbrele, ce se uzează la actele de justiție, se salarizează toți funcționarii justiției, rămânând statului un venit curat de câte-va zeci de mii de coroane.

Sunt ani încheiați, de când dăinuesc stările aceste nesuportabile, și în loc să putem constata o ameliorare cât de mică, vedem că lucrurile merg din ce în ce mai mult pe povârniș.

Ce vor politicianii opoziției cu această relație încordată dintre Coroană și parlament? O rumpere? Doar chiar foile ungurești mai cu greutate mărturisesc fățiș, că aceasta ar fi o politică nu numai hazardată, ci de-adreptul imposibilă!

Ici colo, le vine în minte, că Ungaria totuși nu e un stat omogen, în ce privește naționalitățile și că aspirațiunile acestora din urmă poate nu sunt indentice cu cele ale opoziției ajunsă în majoritate.

Zicem „ici colo“ pentru-că naționalitățile par a nu mai avea nici o importanță în ochii războinicilor noștri politicieni. Cetim zilnic în jurnale, că în afară de limba de comandă maghiară, Coroana ar fi aplicată a da coalîției toate favorurile, chiar și *naționalitățile și confesiunile* rămân de libera lor dispoziție, să facă cu ele ce vor vrea, *să le maghiarizeze chiar și cu forța*. . .

Nu putem de crezământ acestor vești, deși accentuarea lor atât de deasă începe a ni-se imprima în memorie.

Să fie oare cu putință?

Să fi ajuns naționalitățile din țara noastră la un rol atât de secundar, încât menirea lor să nu poată fi alta, decât aceasta?

Cu toată elocuența trecutului, nu chiar îndepărtat, ne vine cu greu să ne împăcăm cu gândul acesta, și nu putem crede în realizarea lui.

Ori cât de idealiști am fi însă, stările actuale nu ne pot inspira decât cea mai serioasă îngrijire.

Resistența pasivă care să desfășură acum în viața comitatensă, va afla reacțiune în guvernul actual, a cărei ultimă analiză va fi (un lucru, care se accentuează de multă vreme) sistarea salarelor în ce privește oficianții de stat. Dacă oficianții înșiși pun bețe în roate în ce privește bunăînțelegere definitivă între Coroană și parlament; dacă luptă pe orice cale în potriva actualului guvern, renunțe și la salarele lor, dacă sunt chiar așa de patriotici.

Ce va fi urmarea?

O înfringere a coaliței și a luptei putate dn ea, seau o — răscoală fățișă? . . .

Nu știm.

Știm numai, că lucrurile să încurcă din ce în ce mai rău, și privim cu groază la furtuna, ce are să se descarce asupra țării noastre din norii negrii și amenințători, cari îi ocoper astăzi întreg orizonul politic.

Preoții și învățătorii.

În zilele trecute s'a acentuat în prețioasa „Unirea“ chestia de un deosebit moment pentru progresul cultural a poporului nostru

---

Reîntorcându-se doamna casii, i-au povestit resultatul discuției de mai sus, și după câte-va minute târgul a fost făcut. Singurul cusur era, că în chilie încăpea numai un pat. Greutatea aceasta a înlăturat-o Ghiță, care a declarat, că el bucuros se culcă pe canapă.

În chipul acesta Ghiță și Niță au devenit concăseni.

Cu sfârșitul fie-cărui an scolastic cei doi pretini se despărțau, unul mergea spre Someș, celalalt către Târnave; dar în Septembre se întâlniau din nou. Au locuit mereu împreună, dar în alte și alte cuartire. Când erau pe anul al patrălea, întâmplarea i-a potrivit iară la găzdoaia cea dintâiu.

Doamna casii era văduvă de funcționar. Mobiliarul chiliilor te silia să crezi, că odinioară vor fi stat foarte bine. Nici acum nu era săracă, dar faptul, că subînchiria câte o odaie, arată, că banii câpătați îi erau bine veniți. Avea o singură fată. Putea să fie de vre-o 18 ani. În anii trecuți nici nu băgară în samă. Era numai copilă. Probabil cerceta vre-o școală civilă de fete, și după ce nu mâncau la olaltă, abia se vedeau. Acum mai în fie-care sară luau tea împreună, deci au trebuit să facă cunoștință mai de aproape. Numele fetei era: Miți.

Ghiță a caracterizat-o după prima convenire cu aceste vorbe:

— Miți e grozav de frumoasă, dar nu e prea cu minte.

Niță a tăcut, dar a fost de aceeași părere. Și de fapt d-șoara Miți era foarte frumoasă. Nu prea înaltă, dar avea o talie de silfidă. Pururea veselă, avea ochi albastri, buze rozalbe și gropiță în loc potrivit. Rîdea bucuros, când apoi era și mai drăguță, căci avea dinți admirabili și bine îngrijiți.

Sările treceau foarte repede, căci deși cei doi pretini — conform slujbei lor de ascultători la matematice — erau puțin vorbăreți, conversațiunea nici când nu se întrerumpea. Vorbia d-șoara Miți pentru toți.

Din când în când mai era oficios și un ofițer cu numele Liță. Atâta știam despre el, dar nici dânsul nu îi băga în samă. Era către patru-zeci de ani. De câte ori venia, se așeza într'un fotel, sta de vorbă cu doamna casii, de tineri nu se interesa cât de puțin, se părea că nici de d-șoara Miți nu mult îi păsa, fuma țigări groase și tracta afaceri de gospodărie cu doamna.

Tinerii își vedeau de daraverile lor tinerești, ascultau cu drag pe d-șoara, ba dela o vreme s'au făcut chiar vorbăreți, stând mereu sub fermecătoarele priviri și surișuri ale ds. Miți. De multe ori după ce se retrăgeau în chilia lor continuau conversațiunea începută cu d-șoara. Ba câte odată și mezul nopții îl află neadormiți.

La câte-va săptămâni situația s'a cam schimbat. Într'o sară pretinii n'au mai avut voie să facă vorbă, după ce s'au întors în chilia lor. Poate în aceea-și minută a descoperit fie-care, că d-șoara Miți i-a aruncat o privire de tot pronunțată și sub farmecul acestei descoperiri vioiciunea de mai înainte a încetat. Au început a se preumbla prin casă fără să-și caște care-va gura. De câte-va ori s'a bufuit unul de celalalt, deci văzând că preumblatul în chilie nu e practic, Ghiță s'a întins pe canapă, Niță s'a pus pe pat. Gândul fie-căruia era înlănțuit de d-șoara Miți și nu-și puteau da samă, cum de au fost învinși tocmai acum, căci doară aceași frumseță captivătoare li-a stat în cale de atâta vreme.

Cei doi pretini, fiind filosofteri nu știau, că

Dragostea de unde începe?!
Dela gâtul cu mărgele,
Dela buze subțirele,
Dela graiu cu mângâiere!

Ei au constatat simplu, dar fie-care pentru sine că:

Multe lacrimi vărs în sin,
Și din suflet greu suspin,
Deși dorm, deși privesc,
Tot la ea mă pomenesc.

Cu un cuvânt amândoi erau îndrăgostiți „până după urechi“, cum s'ar zice.

Au stat așa trântiți unul pe pat, altul pe canapă, multă, multă vreme, cam doue ciasuri, când în sfârșit Niță nu s'a mai putut răbda, și fără să se adreseze către Ghiță, zice așa ca pentru sine:

— D-șoara Miți a zi a fost de tot frumoasă.

— Da, a fost foarte frumoasă, replică Ghiță cu acelaș gând.

— Și ție așa ți-o părut? răspunde Niță cam atins puțin.

— De ce să nu-mi pară și mie frumoasă, zice dârz Ghiță. Curios! Cine mă poate opri, să nu socot, că d-șoara Miți e frumoasă?

— Să ierți frate Ghiță, dar nu te oprește nime. Socoate ce-ți place!

Cu acestea: „ca în cintirim tăcere să făcù în odaie.“ Nori negri se apropiau de

anume: Unirea între preoţime şi învăţătorime. În această chestie s'a vorbit mult, dar mi-se pare că nici odată nu s'a acentuat adevărata cauză a neînţălegerii. Conced din capul locului că vor fi indivizi singuratici şi în sinul preoţimii, cari pricinuesc astfel de neînţălegeri, dar după modesta mea părere acest inconvient îşi are isvorul în 3 năravuri rele a învăţătorimii — şi anume:

1. Dorinţa de a se elibera de orice controlă a superiorităţii eclesiastice.

De când învăţătorii nostri au ajuns la salariul de 600 cor. şi quinquenale, nu mult le mai pasă de preot şi superiorii eclesiastici. Atenţiunea lor se îndreaptă mai mult la inspect. regeşti. Ei încep a uita de acel popor ce i-a adăpostit în institutele lui, îi susţin cu sudoarea feţei lui, şi nu au altă dorintă decât a fi în graţia stăpânirii. Povetele preotului şi ordinaţiunile protop. puţin valorează, scopul principal e să placă inspectorului, faţă de care sunt servili, încât nici nu au îndrăzneală de a vorbi cu ei.

Acest năravu rău apoi a dat naştere la al 2-lea, care e un spirit despotic faţă de popor resp. confesiunea ce susţine şcoala.

În urma încrederii ce au în afară, — ei voesc a ţinea poporul sub păpuc. Şi nu prea au considerare faţă de starea aceluia. D. e. ne poate servi procedura celor mai mulţi învăţători faţă de şcolarii ce nu frequentează regulat. Este netăgăduit că chiar şi legea respectivă întâi ţinteşte la desvoltarea simţului de alipire către şcoală — şi consideră pedeapsa numai de un mijloc auxiliar de a face ordine. Prima recerinţă pretinsă chiar de acea lege e desvoltarea unei diligiinţe în a produce cât mai mult progres — ca părinţii să-şi câştige convingerea, că nu înzadar îşi trimit prunci la şcoală, apoi atragerea copiilor la şcoală prin un tratament dulce şi blând. Învăţătorii nostri mai ales ce priveşte scopul amintit sub punctul 2 păcătuesc foarte mult. Ei nu numai nu să silesc a cunoaşte natura fiecărui băiat, şi a-l tracta conform creşterii şi naturii, — ci îi tractează pe toţi dur, încât îi înstrăinează încă în anul prim de şcoală dela aceea. Ei în loc de ai cuprinde cu acea dragoste cu care îi cuprind părinţii acasă, în loc de ai instrua cu amabilitatea pretinsă de pedagogie, îi tractează dur şi rece, urmarea e că la primul pas copilul se disgustă de şcoală — şi îşi disgustă şi părinţii. După ce pe copii i-au înstrăinat de şcoală cu purtarea lor — apoi se presintă cu lista de lenevire la director; apoi foc şi apă, dacă acela nu pedepseşte — fără întâi admoniază părinţeşte pe părinţi.

Ba au cutezarea de a cere pedepsirea chiar şi atunci, când în urma admoniarii directorului se prezintă părintele şi îi spune că nu-şi poate da copila căci nu vrea să meargă, căci a strigat dascălul asupra ei, — de nopţi întregi nu a dormit, — altul — că l'a bătut de nopţi întregi i-a trăsărit copilul.

Tot în acest mod despotic purced învăţătorii nostri şi faţă de neajunsurile ce le au. Conced că exequarea salariului e o necesitate, dar cruţarea e o virtute, ce ar trebui practicată mai mult, ce în multe casuri ar pune pe învăţători în posiţie de a se lipsi de astfel de acţiuni ce produc resenz, dar cutez a zice, că ea lipseşte prea mult docenţilor. Eu ştiu în vremile mai de mult — teologi cari se aplicau ca învăţători şi cari la finea anului erau îmbrăcaţi cuviincios şi avea şi parale din 400 cor. — Azi la finea anului şcolar dascălii nostri din salariul scos cu execuţie nu au nimic, ba unii au şi datorii. În loc de aşi înfiinţa o bibliotecă, aşi procura manuale de a se pregăti şi a-şi lărgi cercul cunoştinţelor — ei pradă tot, cum, nu mă lasă inima să o spun. Pe lângă salariu mai sunt şi alte neajunsuri — biet poporul nu poate împlini dorinţa la toţi.

Aşa de multe ori nu e satisfăcut cu quartirul, în astfel de cazuri ei nici nu mai recearcă autoritatea eclasiastică, ci să adresează deadreptul la inspectorul reg. Acela apoi recearcă Ordinariatul, Ordinariatul pe protop: aeela pe preot, iar preotul aduce causa la popor. Preotul din onestitate, înbire creştinească şi voinţa de a împlini ordinaţiunile superiorităţii să luptă; dar ce face învăţătoriul? agită în contra preotului cu deosebite inveniiuni şi râde în pumni când vede că acela din causa lui e aproape să fie restignit.

Ori cât sunt de mari aceste done slăbiciuni mai generale în dăscălimea noastră, mai există unul şi mai rău. — Spiritul de intrigă. Nime nu poate arăta un singur preot care vre-odată ar fi agitat, fie pe faţă, fie pe ascuns asupra învăţătorului fără vină, din contră fiecare preot a văzut destule lucruri slabe şi le-a acoperit. Nici unui preot nu i-a trecut în minte să folosască la întregirea salariului exequarea ca de pretext de agitare contra învăţătoriului — dar cine ar putea arăta o singură parohie, în care s'au născut tulburări din causa exequării venitelor preoţeşti sau chiar a scăririi acelora, şi să nu joace acolo o rolă principală mâna dăscălească?

Să spună oficiilor protop. şi Ordinariatele noastre, nu sunt toate acusele în contra preoţimii, cele adevărate şi cele mincinoase, mai toate concipiate şi subscrise de învăţători?

Dar câte sunt, cele de cari arhivele amintire nu fac? Îi trebue preotului un edificiu, de sine să înţălege că sunt contrari,

---

orisontul sincerei pretinii a celor doi concăseni. Prima ciocnire de când s'au întâlnit.

Din ziua următoare începând cei doi pretini. s'au făcut foarte galanţi şi drăguţi faţă cu d-şoara Miţi. În sara a doua Niţă observă pe masă o corfiţă cu fragi. Lucrul l'a surprins mult. căci până atunci nu s'a mai întâmplat aşa ceva. D-şoara Miţi l'a şi îmbiat cu fragi, apoi întorcându-se către Ghiţă, acesta se face palid şi mulţămeşte fără să-şi iea.

— Ce te faci interesant, zice d-şoara Miţi. iea. că doară Dta le-ai trimis.

Niţă la auzul acestor vorbe s'a cutremurat odată. ca cuprins de friguri. şi i-a aruncat prima privire duşmănoasă lui Ghiţă. O dâcă puternică s'a sălăşluit în inima lui, că Ghiţă a cumpărat fragi şi le-a trimes dş. Miţi. Cum i-a venit lui în minte să-i trimată fragi, doară banii nu i-se prea mucezau în pungă. şi după cum s'ar părea de pe corfiţă, acelea vor fi costat cam multişor.

Când s'au trezit în dimineaţa următoare Ghiţă. fără să-şi dea samă. că pretinia lor s'a cam dus. întreabă negenat pe Niţă:

— Te rog. uită-te. câte oare sunt?

— D'apoi ciasul tău unde-i? replică Niţă.

— Ciasul meu?.... Ciasul meu a stat şi l'am dat să-l tocmească.

Niţă îndată pricepe situaţia. Vede, că Ghiţă spune neadevăr, căci ciasul lui nesmintit a fost zălogit, ca pe banii primiţi să cumpere fragi d-şoarei Miţi. În acela-şi moment însă simte. că dânsul nesmintit astăzi trebue să comande flori şi încă flori mândre aceleiaşi coconiţe.

După ce s'a depărtat Ghiţă. Niţă aruncă o privire scrutătoare asupra obiectelor din jur. combinând ce ar putea zălogi şi dânsul, ca florile necesare să nu rămână. După chibzuiala cuvenită pune mâna pe palton şi haide la locul cu norocul. Sara Ghiţă merge ceva mai de timpuriu la îndatinata convenire. ca în absenţa lui Niţă să spună câte-va complimente d-şoarei Miţi. Pe Niţă l-a primit cu o cântătură. care esprima foarte desluşit. că de-ar putea l'ar stinge într'o lingură de apă. Florile adecă. florile lui Niţă erau aşezate într'o vază frumoasă şi d-şoara Miţi tot mereu se apropia de ele, le pipăia cu degetele-i subţirele, le mirosia cu vădită desfătare şi aruncând câte o privire espresivă lui Niţă. esclamă:

— Cât de fericită mă fac aceste flori admirabile!

Nu era dedată d-şoara. ca oamenii din jurul său să-i arete atâta atenţiune, atâta gingăşie.

Niţă era în culmea fericirei văzându-se triumfătoriu faţă de pretinul său Ghiţă. Aceasta însă a fost numai începutul durerii. Pretinii nu se lasă. îşi fac concurenţă pe întrecute. Ghiţă însoţeşte pe d-şoara la plimbare. Niţă ca mai bogat o duce la teatru. Semnele de dragoste ale pretinilor cresc. garderoba însă li-se micşorează în mod de tot însemnat. Căldura pretiniei de odinioară scade sub zero. Nu mai vorbesc unul cu altul. Dimineaţa nu se mai scoală de odată. Privirile nu li-se mai întâlnesc, ca nu cum-va să fie siliţi a-şi prinde vorbă. La universitate se încunjură. Purtarea lor a devenit suspecta colegilor şi întrebându-i, dacă s'au certat ori s'au despărţit chiar, pretinii negau, dar din accentul cuvintelor spuse colegii puteau observa, că pretinia celor doi s'a dus pe râlă.

Năduful acesta a durat multă vreme. Locuirea împreună li-a devenit insuportabilă. Odată Ghiţă luându-şi inima în dinţi, se adresează către Niţă:

— Ştii ce frate. Niţă, eu cred. că ar fi bine să ne despărţim, căci după cum se vede noi nu mai putem trăi la olaltă!

Niţă se uită lung şi întrebător la Ghiţă şi esclamă convins: ar fi timpul suprem! S'au lupăcat de tot repede cu ideia, că ei trebue să se despărţească dar nici unul nu s'a mirat, macar-că de trei ani şi mai bine să împretiniseră perfect.

Amândoi au început să-şi caute alt cuartir, dar nici unul n'a aflat, căci nădăjduia fie-care să se mute celalalt. iar el să rămână în odaia de acum. Fie-care ştia, că nu-i în stare să plătească chiria de 24 cor. dar de aceasta nu le păsa mult. Era vorbă să rămână învingător, să fie aproape de d-şoara Miţi.

Convenirile cu toată duşmănia pretinilor nu au încetat. În fie-care sară îuau tea în societatea d-şoarei Miţi. De sine înţeles, unul fie-care vorbia numai cu d-şoara, celuialalt îi arunca priviri fulgerătoare.

Într'o sară cei doi pretini — duşmani au aflat pe d-şoara schimbată. În odaie nu era nici un sămn, că aci s'ar pregăti ceva estraordinar, dar nervositatea d-şoarei şi a doamnei trad»u ceva deosebit. D-şoara Miţi era în haină albă, la piept avea o rosă splendidă.

Ofiţerul Liţă încă era de faţă. fume ca totdeauna, numai cât acum şedea lângă domnişoara.

cine sunt aceia? Învățătorul, rudenii și amici de a lui.

Multe de acestea aș mai putea adauge din acecste ori cine poate înțălege, că aceste năravuri a învățătorimii procură răceală între corpul preoțesc și docental.

O singură dorință îmi mai exprim, — acea ca inteligința noastră, instructorii pedagogilor să ieie măsuri pentru a extirpa astfel de slăbiciuni din sinul corpului învățătoresc, ca cel puțin generațiunea viitoare, să fie scutită de aceste năravuri și cel puțin în viitor să se poată consolida dorita unire. Am zis sine ira et studio.

—*f.*—

Exposiție etnografică și istorică culturală la Sibiu.

(Continuare.)

Secț. XXVIII. Expoziția științifică

(§. 66.) Această secțiune va cuprinde:

1. toate *produsele activității științifice* a Românilor din țară (fără conziderare la locul unde au desvoltat-o), și anume:

a) scrierile lor;

b) colecțiunile de istorie naturală;

c) lucrările lor (construcțiuni în miniatură sau fotografie, harte, planuri, aparate, preparate, invențiuni, etc.).

(§. 67.) 2. portretele, biografiile, corespondența și actele bărbaților cari s'au distins pe terenul științelor.

*

(§. 68.) Pentru înzestrarea acestei secțiuni se va face apel la oamenii de știință și la instituțiunile în sinul căror au lucrat.

Aranjarea acestei secțiuni se va încredința unui membru al secțiunii științifice a Asociațiunii.

Desp. I. Artele frumoase și industria de artă.

Secț. XXIX. Pictura

(§. 69.) 1. *Pictura bisericească*, ale cărei produse se vor acuira în senzul §. 59 (cf. Secț. XXIII), (§. 58, p. 5), și anume atât icoanele mai vechi, cât și cele lucrate în timpurile mai nouă de pictori cunoscuți (Mihail Pop, Popescu, Georgescu, Costande, Alexici, Șmigelschi, etc.)

(§. 70.) 2. *Pictura profană*, tablourile zugrăvite de pictorii înșirați sub 1. și alți artiști din generația mai tinără (Il. Mureșan, Simionescu, Zaicu, Iul. Toader, Bran, Elena Popea, etc.), apoi de profesorii de desemn și piciură dela școalele românești.

La această expoziție se vor admite numai lucrările pictorilor români de origine din țară (fie chiar ulterior expatriați).

*

(§. 71.) Pentru procurarea icoanelor bisericești se va face apel la eparhiile și parohiile române, iar pentru pictura profană se va scrie artiștilor înșirați, și — întrucât nu ar mai fi în viață — familiilor lor. De asemenea se invită proprietarii de tablouri mai de valoare, să participe la expozițiune. Secțiunea aceasta o va aranja dl O. Smigelschi.

Secț. XXX. Sculptura.

(§. 72.) 1. *Sculptura bisericească* conform dispozițiunilor luate pentru Secț. XXIII (§. 53 și 58 p. 5.)

2. Lucrările profane ale *sculptorilor români*.

*

(§. 73.) Inzestrarea acestei secțiuni se va face în senzul dispozițiunilor §-lui 71 (referitor la pictură.)

Secț. XXXI. Muzica română.

(§. 74.) În această secțiune se vor cuprinde:

1. *instrumente* muzicale de interes special românesc.

2. *compozițiuni muzicale* ale compozitorilor români din țară (note, ev. fonograme cu melodii și danțuri românești etc.)

3. expozițiunile *societăților de muzică* și ale corurilor de plugari (statute, dări de samă, tablouri, insignii, distincțiuni, etc.)

(§. 75.) Pentru înzestrarea acestei secțiuni se va face apel la Reuniunea de muzică din Sibiu.

Secț. XXXII. Artiștii români.

(§. 76.) In această secțiune se vor expune: portretele, biografiile și scrierile artiștilor români de origine din țară, obiecte rămase dela dânșii, acte și corespondința lor, distincțiuni, etc.

*

(§. 77.) Inzestrarea acesti secțiuni se va face în senzul §§-lor 71 și 73.

Secț. XXXIII. Industria de artă.

(§. 78.) 1. Lucrări aparținătoare artelor decorative, executate de artiști sau diletanți români (încât nu aparțin industriei de casă.)

2. modele pentru mobilliarea locuințelor și pentru industria textilă, compuse după motive originale ale industriei de casă românești.

3. lucrări artistice ale meseriașilor români.

*

(§. 79. Aranjarea acestei secțiuni se încredințează „Reuniunii femeilor române din Sibiu“,

(Va urma.)

O comunicare. — Primim următoarele: Pomenirea lui T. Cipariu s'a făcut mai zilele trecute cu destul de mare evlavie și recunoștință „competentă“, a cărei singur păcat e că remasă locală. În următoarele am să comunic câteva despre o peatră, care poate va grăi despre rudenile marelui îndrumător.

Pe lângă drumul ce duce dela Mociu la Balda, un drum de hotar, sbrușos și în valuri, vei găsi o peatră lată cam de mărimea unui om, aruncată la vre-o 15 pași de marginea drumului. Moviluță de pământ nu ra-

---

— Dvoastră nici nu știți, că ziua de azi pentru noi e zi de sărbătoare, agrăiește doamna pe cei doi prietini.

— De unde să știm! Dar bine, ce s'a întâmplat? întreabă ambii de-odată.

— D'apoi dl ofițer Liță a pețit pe d-șoara Miți.

— Așa!!!

Dșoara Miți, dacă ar fi fost ceva mai puțin modernă, ar fi putut mângâia pe cei doi nefericiți cu cuvintele altei mirese:

Uită-mă, privește ceriul, e frumos și plin de stele,
Și mai sunt femei în lume, du-te printre ele,
Vei găsi o alta, care va lega a ta gândire
. . . . . .
Adio și fi ferice, uită-mă . . . .

Ea în culmea fericirei, adauge triumfătoare:

— Așa dară! și peste doue săptămâni o să ne cununăm!!

Pretinii au rămas ca trăsniți. Câte-va momente n'au zis nici un cuvânt, dar li-au trecut prin minte versurile:

Tinere, ce plin de visuri . . .
. . . . . .
Nu uita, că doamna . . . .

S'au recules pe urmă și au felicitat pe eroii zilei. De sine înțeles n'au rămas mult acolo. Pe la oarele zece erau deja în chilința lor. Niță șede pe un scaun, Ghiță se trânțește pe canapă. Câte-va minute stau liniștiți. Deodată Ghiță sare de pe canapă, face doi pași prin odaie, apoi iea un scaun, se așază lângă Niță și zice:

— Măi soață, mai ai tu ceva?

— Niște creițari, poate! replică Niță.

— Da, da, cât de puțini!

— Nu-i modru, vreai să cumperi dosă de țiancali, zice maliție Niță.

— Pecum s'ar părea, și tu la așa ceva te gândești.

— Mai, că mai!

— Așa dară ai?

— Vor mai fi câți-va. Eri mi-am zălogit lanțul cel de aur. Vei fi observat dulcețurile de eri la ds. Miți. Li-ai gustat, pare-că. Mi-au mai rămas 2 coroane.

— Apoi să mergem „la o bere“. Și-au pus pălăriile și s'au dus ață la „Brusture“. Acolo au aflat vre-o cinci colegi, cari au rămas mirați, când au văzut pe Ghiță și Niță intrând de odată în crișmă, ba s'au pus chiar la aceea-și masă. Toți știau, că cei doi pretini s'au stricat pentru vecie.

Colegul Bibi îi și întreabă îndată:

— Da bine măi ficiori, voi nu vă luați alt cuartir.

— Cum să nu! ba ne luăm, răspunde Ghiță.

— La olaltă?

— Natural!

În ziua următoare doamna căsii spune de tot genată celor doi pretini, că odaia lor e de lipsă pentru ofițerul Liță, îi roagă deci să-și caute alt cuartir.

La câte-va zile s'au mutat în altă parte a orașului. Și-au găsit o odaie mai mică și mai puțin vederoasă, dar în schimb plătiau numai șasă-spre-zece coroane.

— Trebuitu-ni-au ochi albastri, zice odată Ghiță. De acum câte-va luni în fiecare sară putem cânta cunoscutele versuri:

Doi ochi, ce întreceau albastrul
Seninelor ceriuri de vară
Atât de crud ne înșelară!
De ce-ați făgăduit iubire
. . . . . .
Ah, vinovați de așa păcate,
Ați vrut să faceți numai glume
Și-o să ve blasteme o lume!?

căci altcum nu ne mai scoatem sculele amânetate. *P.*

BIBLIOTECA UNIREI.*)

1. **Benhur** sau zilele lui Mesia, de Levis Walace, 2 v. . . 2·90
2. **M. Eminescu.** Studiu critic . —.90
3. **Câte-va momente** din începuturile bisericei rom. de C. Auner . . . . —.20
4. **Nume de familie** la românii din Ungaria, de A. Viciu. . —.12
5. **Din viața lui I. Micul** de M. Străjan . . . . —.16
6. **Albertina.** Povestire de Dr. V. Bojor. . . . —.30
7. **Cestiuni din dreptul bis. unite** p. I. II. . . . . 3·40
8. **Cele doue fețe ale lumii** de Nicu . . . . . —.30
9. **Ziua Deșteptării** de Aurel Fodor . . . . . —.16
10. **Cele două conștințe**, piesă teatrală în 5 acte, trad. de Simion Zehan . . . —.40

*) Aceia, cari vor comanda de odată toți 10 Nrii, îi primesc cu 6·10 cor. în loc 8·84 cor.

zimă plecarea spre pământ a vârfului ei sfârşit în cruce rotilară, ea stă tăcută şi ruşinată de lumea din prejurul ei, numai inscripţia de jumătate rămasă întreagă, mărturiseşte şi lasă nesatisfăcută curiositatea trecătorilului. Aceasta inscripţie pomeneşt astfel:

„Az Isten segedelméből tétette a keresztet Cipár István Nejével egyűtt (!) Stromb Borbálával, *az* 1847 be(n) .... Atâta, ocupă jumătatea locului menit pentru inscripţie, şi se poate ceti destul de uşor. Ceialaltă jumătate — cu „be(n)" tocmai se gată un şir — şi locul a trei litere din şirul precedent, e şters cu desăvârşire, peatra e sfărmată, parcă intenţionat s'ar fi tăiat acea parte care desigur spune cauza pentru ce s'a ridicat peatra. Pronumele *„az"* ne lasă concluzia aproape sigură, că după datul anului trebue să urmeze acea cauză. Cam aşa: „az 1847 beu történt. etc." Ce anume? Anevoe să poate cugeta. Poate să le fi murit vreun copil (pentru altă rudenie nu cred să se fi pus numele amândurora), sau să li-să fi întâmplat lor ceva neaşteptat şi destul de mare lucru pentru a fi vrednic de pomenire. Apoi trebue să se ştie următoarele, pentru a putea da o mai mare importanţă monumentului. Neînsemnat la aparenţă: În acest jur nu se află familii cu numele Cipariu nici cărturari, nici plugari; întâi; dacă întrebi pe cei din jur despre rostul acelei petri, nu ştiu să îţi spună nimic ce te-ar lămuri. — nici măcar o credinţă; al doilea. Va să zică aceasta păreche de oameni fusese din alte parţi. — Ei când au trăit? iar numai cu socoteala se poate da. Anul săpat (1857) dovedeşte numai — cel puţin se poate presupune cu temei — timpul când s'a petrecut evenimentul. Ridicătorii, au trăit fără îndoială mai mulţi ani după acesta, punând peatra sau în acelaş an sau cu câţiva mai târziu frământările anilor 48—50 nu le-ar fi prea dat răgaz pentru una ca asta. Peatra la toată întâmplarea e veche; prea e stricată de vreme.

Pentru ceice vor fi gândind şi aci la vre-unul din epizoadele atât de dese a „vrăjbilor" (revoluţiei i-se zice în aceste părţi: „vrăjbi"), spun că anul 1847 se vede foarte curat. De o cetire greşită nu poate fi vorba.

Va fi de prisos, să caut a dovedi fiinţa românească a lui Cipariu István şi Strob Borbula. Nu mai încape îndoiala că aievea ei se chemau Ştefan Cipariu şi Vârvara Strîmbu.

Încă câteva puncte de „cugetare":

Numiţii vor fi fost în stare mai bună, de, ca străini, după toată posibilitatea au avut „inteligenţa" de-a ridica o peatră în memoria . . . pintre străini. Notez aci că piatra e departe de orice sat, nici casă singuratică nu este în apropiere sau alte semne a unei mai mărişoare moşii de odinioară. Ceiace asemenea spune că ei nu au fost din partea locului.

Al doilea punct: De ce au scris acestea ungureşte? Să ne aducem aminte că era pe o vreme când aceste inscripţii, dacă s'ar fi făcut româneşte, s'ar fi cioplit cu litere cirile. — Atât şi tot!

Sever Dan.

Un epilog a conferinţii dela Sibiu — La încheiarea numărului trecut am primit copia sentinţei aduse de poliţia din Sibiu contra dlor George Pop de Băseşti, şi Dr. Vasile Lucaciu, convocătorii conferenţei ţinută în iarnă la Sibiu. Sentinţa poartă dtul de 2 Iuniu a. c. şi pedepseşte cu 7 zile închisoare plus 140 cor. în bani eventual alte 7 zile pe convocătorii conferenţii, cari atât prin cuvântul de deschidere cât şi prin raportul prezentat delegaţilor, au dovedit, că vorbesc în numele partidului naţional desfiinţat şi că Pop de Băseşti a convocat conferenţa ca preşedinte al aceluiaş partid, iar Dr. Lucaciu, ca secretar, ceeace apare şi din celea scrise pe atunci în „Telegraful" din Sibiu şi „Tribuna" din Arad. Împregiurarea că conferenţa a fost concesă de poliţie, nu a schimbat starea lucrului, fiindcă permisia s'a dat cu gândul de ale face şi românilor posibilitatea, ca să se înţeleagă cu privire la ţinuta ce au să observe în faţa alegerilor.

În contra sentenţii aceştia advocatul Dr. Teofil Dragoş din Baia mare a şi înaintat apelată.

Noutăţi.

Din diecesa de Lugoş *Ştiri personale*: Dumineca în 2 Iulie st. n. a avut loc în catedrala din Lugoş frumosul act al promovării Revssmului Dn *Nicolau Nestor* dela stalul de canonic prebendat la stalul de canonic cancelar. — apoi a instalării nou alesului canonic prebendat, a Revssmului Domn *Georgiu Telescu,* fost protopop gr.-cat. al districtului Timişoarei. Iar la începutul s. liturgii celebrate în capela episcopească tot în aceea-şi zi la 7 oare a. m. Ilustritatea Sa Dl Episcop Dr. Vasile Hossu, a binevoit a conferi tonsura şi lectoratul clericului abs. de an. II. *Romulus R. Stoica* şi clericului bienal *Teodor Chira.*

Schimbări în cler: Axente Ţăran, actuar, protocolist şi archivar diecesan, a fost hirotonit de preot şi destinat de administrator parohial pentru parohia Tîrnova. — *Moise Ilca* din Toteşti s'a pus în statul deficienţei. — *George Bitea,* a fost numit administrator parohial în Toteşti.

Escriere de concurs: Pentru anul şcol. 1905/6 se escrie concurs cu terminul de 1 August n. a. c. la stipendiile teologice, gimnasiali şi dela alte şcoale medii şi la cele preparandiali. Recurenţii la aceste stipendii pot fi numai tineri români greco-catolici şi au să-şi subştearnă recursele la acest Ordinariat pe calea oficiului protopopesc concernent, provăzute cu documentele de lipsă.

Sfinţire de monument. Vineri, sărbătoarea Naşterii sf. Ioan, s'a sfinţit monumentul ridicat la mormântul fericitului canonic *Ioan V. Rusu,* îngropat în cimiteriul de lângă biserica parohială. A fost de faţă Escel. Sa Mitropolitul, membrii veneratului capitlu şi număros public. Mai era fiul reposatului adv. Dr. Octavian Rusu, protop. Togan, prof. Fodor ş. a. Monumentul e de marmură albă foarte frumos lucrat.

Foaia poporală nouă. *Dr. Valer Branişte,* proprietarul „Drapelului" din Lugoş, anunţă că cu începere dela 1 Iuliu v. va redacta o foaiă poporală săptămânală intitulată *„Banatul"* care va avea caracter curat naţional, fără de a se ocupa de politică. Noua foaie va ieşi în format 4° mare cu 8 pagini şi va costa 4 cor. pe anul întreg.

Pentru fondul preoţilor deficienţi au contribuit Costin I. R.-Cristur 7 c. 52 f., Butnariu P. Valea-Jidanului 8 c. 76 f. şi Masca V. Beiu 5 c.

Pentru Internatul Vancean de fetiţe au contribit Pop L. Adrian 18 c. 69 f. Oros I. Sadu. Stoian V. Ghişasa. Şancu I Vişag. Socol I. Ceanul-mare şi Saltelechi V. Bardoş câte 18 c., Băiaş I. Alfalău 17 c. 99 f., Murăşan V. Hăşmaş. Abrudan T. Cisteiu, Harşa V. Milăşel şi Oprea Gr. Vale câte 17 c. 52 f., Pop T. Hădărău 14 c. 57 f., Butnariu P. Valea Jidanului şi German E. Turdaş câte 8 c. 76 f. şi Lita I. Ielod 5 c. 24 f., la olaltă 234 c. 09 f.

Fondul subsidiar al preoţilor. A contribuit Anca I. Subnădure 10 c.

Pentru fondul viduo-orfanal a contribuit Masca V. Beiu 5 c.

Avis. Recomandăm atenţiunii meseriaşilor nostri aceste şire: În comuna românească *Rebrişoara* (Kisrebra p. Naszód cu 3.000 locuitori) la centrul comunei, sunt disponibile case acomodate pentru boltă şi argăsitor (dubelar). Am dori negustatori de legea şi neamul nostru. — *Un sătean.*

Oarele oficioase la perceptoratul din Biaj începând cu 1 Iulie până în 15 Septembre n. a. c. ţin în zile comune dela 7 oare dim. până la 1 oară d. a., iar în Dumineci şi sărbători dela 8 oare dim. până la 11 oare a. m.

Convocare. Comitetul despărţământului Solnoc-Dobâca al „Asociaţiunii" pentru literatura română şi cultura poporului român învită pe toţi membrii despărţământului şi spriginitorii progresului cultural al poporului român la *adunarea cercuală ordinară,* care se va ţinea la 16 Iulie n. 1905 la băile Bizuşa (lângă Ileanda-mare) în sala hotelului de acolo. — Adunarea cercuală ordinară a despărţământului Mocin al „Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român" se va ţinea în Mociu la 23 Iulie n. în biserica gr.-or. română la 3 oare p. m.

Petreceri. Tinerimea română din Turda şi jur învită la *petrecerea de vară,* ce se va aranja Mercuri în 12 Iulie n. 1905. în sala hotelului „Europa" din Turda. cu ocasiunea adunării generale a despărţământului XXIII. (Turda) a „Asociaţiunii pentru literatura şi cultura poporului român". Venitul curat este destinat spre scopuri filantropice. — Reuniunea de cântări şi muzică din Reciţamontană învită la *serbările sfinţirei steagului,* ce se vor ţinea Duminecă la 16 Iulie n. 1905 cu binevoitorul concurs al mai multor reuniuni de cântări. Sara va fi concert festiv. — Tinerimea română din comitatul Solnoc-Dobâca învită la *petrecerea de vară,* ce o va aranja în 16 Iulie n. 1905 din incidentul adunării despărţământului Solnoc-Dobâca al „Asociaţiunii" în sala hotelului dela băile din Bizuşa în favorul despărţământului. — Inteligiunţa română din jurul Lechinţei-săsesc învită la *petrecerea de vară,* care se va aranja Duminecă la 23 Iuliu n. 1905. în hotelul „Opidan" din Lechinţa-săsească. Venitul curat este destinat în favorul bisericei gr.-cat. din Herina. — Am primit învitare la *petrecerea de vară,* ce va aveà loc în hotelul „Fazanul de aur" din Mociu la 23 Iulie n. 1905. cu ocazia adunării generale a desp. XV. (Moci) al „Asociaţiunei pentru literatura şi cultura poporului român". Beneficiul petrecerei se va da pentru fondul de bibliotecă poporală la despărţământ. — Reuniunea română de cânt şi muzică din Lugoş învită la *concertul popular,* ce-l va da Marţi la 11 Iulie n. 1905. sub conducerea d-lui dirigent Ioan Vidu, în grădina hotelului „Concordia".

Necrolog. † *Aurelia Florian,* fica preotului nostru din Mădăraşul-de-câmpie. după un morb greu şi îndelungat. împărtăşită cu s. sacramente în 25 Iunie s'a mutat la eternul repaus.

Odihneascâ în pace!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

O RĂPIRE MISTERIOASĂ.

(Continuare)

„Care fată?“ întreaba Hill cu încordare.

„O sărmană ființă tînără, care locuește la ei. O creatură așa de frumoasă, plăpândă, însă așa de debilă, fiindcă nici odată nu-i e permis să iasă din odaia cea mică. Bătrânul afirmă că ea este fica sa, eu însă nu-mi pot închipui, cum o ființă așa de delicată poate să aparțină unui om atât de gresolan. Într'adevăr, dle Hill, dacă ai vedea-o—“

„Asta ași dori-o bucuros,“ întrerupse repede tînărul bărbat, „însă nu doară pentru aceea, că mi-ai descris'o așa de frumos, ci fiindcă ea probabil este aceea, pentru a cărei descoperire și liberare cineva a oferit o sumă mare de bani.“

Și fără de nici un alt încunjur, istorisi femeii perplexe, ca el nu este o simplă calfă de prăvalie, cum credea dânsa, ci un membru al poliției secrete. Ea se învoi bucuros, să dea tot ajutorul posibil în această cauză, și înainte de toate să păstreze tăcerea cea mai mare, deoarece Hill numai sub condițiunea aceasta putea spera, să-și aducă în în deplinire planul său atât de fin croit.

Deja în dimineața următoare el să mută într'o odae, carea era așezată lângă locuința chiriașilor celor misterioși din etajul al doilea. S'a deghisat într'un pictor francez, bătrân, carele, cu toată îmbrăcămintea sa sărăcăcioasă, făcea impresiunea, ca și când mai înainte i-ar fi mers cu mult mai bine. Acum el făcea numai figuri de gips, pe cari le vindea foarte eftin. Preste zi își lăsa ușa dela odae deschisă, îi plăcea să povestească cu fiecare și l'ar fi iubit cu toții, dacă n'ar fi conturbat pe vecinii săi cu o tusă vehementă, carea îl apuca adeseori.

După cum a așteptat Hill, această tusă a mijlocit prima legătură între el și locuitoii odăii vecine, căci după o astfel de tusă prefăcută, unul dintre bărbații de dincolo strigă prin ușa întredeschisă: „Cine face aci atâta sgomot? Dacă nu încetezi îndată cu tusa cea blăstămată a dtale — —“

O voce blândă îl întrerupse: „Vreau să văd, ce-i cu dânsul, tată!“ Atunci pe prag apărù — Lola Black, căci ea era, pășì trăgănat spre pictorul ce sta aplecat deasupra lucrului său și zise cu compătimire: „Ai o tusă blăstămată. Oare să nu să poată ajuta cumva contra ei?“

„Nu,“ răspunse Hill clătinând din cap. „Din fericire ea nu este totdeauna așa de vehementă, mă rog însă de ertare, dacă cumva te-am conturbat printrânsa.“

Ea pășì mai aproape de masă. „Pe mine nu mă conturbi,“ zise ea cu amiciție, „însă tatăl meu este câte odată puțin indispus. De aceea nu trebue să te superi, dacă dânsul vorbește câte odată cam răstit. Te compătimesc într'adevăr, că ești atât de bolnav.“

„Ești prea bună,“ zise el, „însă cred că n'ar trebui să mai stai lângă mine; mi-să pare că tatăl dtale este deja impacient.“

Într'adevăr, dincolo să auzi vocea dură a bătrânului. Lola se întoarse să plece. „Nu-ți mai pese atâta de certele sale,“ zise ea încă odată, întinzându-i mâna cu pretinie, „ei înșiși fac larmă destulă.“

Cu aceste ea se depărtă repede, și Hill n'o mai văzù ziua întreagă. Cunoștința dorită însă s'a făcut, iar pentru zilele următoare tînărul detectiv se mulțumi, a-și observa cu atențiune pe vecinii săi; el voia mai întâi să cunoască toate năravurile acestor oameni periculoși, până ce nu apuca să-i aresteze. Și această arestare încă voia să-o facă într'un mod cât se poate mai nebătător la ochi, pentrucă nu-i era numai pentru aceea, ca să redea poliției pe cei doi arestanți fugiți, ci mai mult din considerare pentru poziția dlui Black, să încunjure ori și ce sgomot, când va elibera pe Lola.

Trei zile a stat în liniște, după aceea însă i-să părù că ar fi sosit timpul să-și pună în lucrare planul. Spre acest scop trebuia să-și asigure ajutorul lui Wilson, și ori și cât de fără de voe părăsia el acum casa, în sfârșit totuși plecă, pentru a face pregătirile necesare.

Luând cu sine o corfiță cu figuri de ghips, eși pe gang, prefăcându-să că tușește tare, ceeace făcù pe Lola să easă afară, spre a se informa cu compătimire despre starea sănătății sale. Abia a schimbat însă câte-va cuvinte cu dânsul, când tatăl ei eșì după dânsa, înjurând. „Ce ai să flecărești cu bătrânul acesta?“ se restì el.

„Mi-a spus numai că vrea să iasă, pentru a vinde figurile ce le-a făcut,“ răspunse ea cu blândeță.

„Nu are altceva în corfă?“ întrebă el cu neîncredere.

„Nimic altceva, poți să-mi crezi“, asigură ea.

„Nici nu-l sfătuesc să fie altcum“, mornăi el, apoi o apucă de spate și o împinse în odae.

Hill se uità cu durere după sărmana fată, apoi, fidel rolei sale, se coborî schiopătând pe trepte la vale și întră mai întâiu la econoamă, pe carea o rugă să stea de pază la trepte, până ce se reîntorcea dânsul. Dacă ar auzi cum-va, că omul din etajul al treilea își maltratează pe fică-sa, atunci ea să strige numai decât după polițistul din colțul stradei. Econoama i-a promis că-i va împlini dorința, și ast-fel dânsul plecă liniștit, spre a căuta pe Wilson, care i-a dorit noroc la descoperirea cea însemnată și a declarat, că îi va sta cu toată plăcerea într'ajutor.

„Black nu-ți va fi nerecunoscător“, zise el. „Azi dimineață l'am întâlnit; nu mai poate de dor după soția sa, și m'a rugat să mișc cerul și pământul, ca s'o găsesc.“

„Hm“, făcù Hill îngândurat, „poate că ar fi datorința noastră, să-i spunem că am aflat locul unde e ascunsă soția sa; numai cât n'ar trebui să știe, cât de aproape este ea de dânsul, pentru că nerăbdarea sa ar putea să ne strice tot planul. Ar fi însă bine, dacă am face să ajungă în mânile doamnei Black câte-va șire, scrise de doamna Daniels, pentru ca dânsa să știe, că se poate încrede în noi. Biletul însă trebue scris în limba franceză și să nu fie subscris. Voești să-mi câștigi acea scrisoare, Wilson?“

„Foarte bucuros. Când ai lipsă de ea?“

„Cât se poate de curând, ca să pot începe atacul.“

Wilson promise că-i va trimite biletul în dimineața următoare, și s'a ținut de cuvânt. Acum restă numai, să se găsească ocasiunea bună pentru a înmanua biletul lui Lola, însă trecea ceas după ceas și în locuința lui Smith rămase totul în liniște. „Hm“, se gândi Hill în sfârșit, „dacă muntele nu vine la Mohamed, atunci trebue să meargă, Mohamed la munte!“ Hotărîndu-se repede el schiopătă peste gang, până la ușa vecinicilor sei. După ce bătù în ușă, aceasta fù deschisă, și pe prag apărù Lola, carea îl întreba mirată, ce dorește.

„Ah, domnișoară, îmi cer scuzele“, tuși bătrânul, „eu însă sum cam scurt de vedere, și am primit o epistolă, pe care n'o pot ceti. A sosit dela cineva, care mă are tare drag. Nu ești așa de bună, să-mi spui, ce scrie?“

„Bucuros“, răspunse ea, luându-i scrisoarea din mână.

„Oho, mai întâiu vreau s'o văd eu!“ răsună deodată vocea dură a fratelui ei care-i smânci cu vehemență hârtia.

„Într'adevăr, ești prea suspițios“, murmură ea. „Nu te impoartă, ce stă în scrisoare, dă-mi hârtia.“

„Taci!“ se resti el, desfăcând plicul și aruncând o privire repede asupra cuprinsului. „Fire-ar al dracului!“ bombăni el, „asta-i franțuzește; dracu o poate pricepe.“

„Cetește-o, Lola“, zise acum tatăl ei, „și ne-o tălmăcește fidel.“

Fata se supuse. Când însă ceti cuprinsul și cunoscù scrisoarea, Hill văzù, cum ea tresări și se schimbă la față. Așadar ea a înțeles; acum trebuia numai lucrat cu precauțiune și repede.

„Mulțămesc, d-șoară!“ zise el, și întorcându-se către cei doi, observă: „Amicul meu îmi scrie, că dânsul voește să plătească chiria pentru mine, și mă roagă, să-l aștept.“

„Este adevărat, ce zice el?“ întrebă bătrânul pe fată-sa.

„Dacă dorești, pot să-ți traduc scrisoarea din cuvânt în cuvânt“, răspunse Lola cu o liniște, carea puse pe Hill în uimire. „Iată ce-i scris aci: „Fii fără nici o grije! El te iubește și caută după tine. Peste puțin timp vei fi fericit, de aceea curaj și înainte de toate rămâi liniștit!“ Noi nu înțelegem lucrul“, adause ea esplicând, „însă francezii au un mod particular pentru espresiunile lor.“ Înapoind scrisoarea lui Hill, ea zise cu amabilitate: „Cât e de frumos dela amicul dtale, că vrea să-ți ajute; eu cred, că și aveai mare lipsă de ajutorul său.“

Hill își băgă epistola în buzunar, spuse câte-va cuvinte de mulțămită și să întoarse în odaia sa. Se mirà mult, cum a știut Lola să potrivească așa bine traducerea biletului, cu ceea ce a vorbit Hill. Acum el aștepta cu nerăbdare resultatul primului său pas.

(Va urma.)

Causele generali a decadinței în viața creștină,

— disertație —

3.

de

Dr. PAUL LAURAN.

(Continuare).

Guizot, un mare liberal protestant a lăsat scris: „Învățătura nu ajunge nimic fără de educațiune, și educațiunea nimic fără de religiune. — Sufletul nu poate nime să-l cârmuiască, dacă nu în presența și cu puterea dată de Dumnezeu, care l-a zidit.“

Și vestitul orator Thiers, în unul din cele mai admirabil discursuri a zis: „Școala nu-i bună, nu-i de nici un folos, decât numai sub condițiunea, ca ea să rămână la umbra bisericei.“ . . . .

Dlor! Fără de religiune și fără de creștere religioasă, învățătura este mai mult spre dauna, de cât spre folosul omului. Cine știe ceti și scrie, dacă îi bun la inimă, poșede un mijloc, că se devină tot mai bun; dacă e rău la inimă, atunci din contră poșede un mijloc, ca să devină foarte rău . . . .

Acesta o azis în alți termini și Bardoux ministrul republicei francese în un discurs al său ținut la 7 Septembre 1878 în orașul Dreux: „ori ce învățătură este nerodnică, dacă nu are de scop, decât resultate materiale“ . . . . și oh! cât de enormă deschilinire între ținuta guvernului de atunci, și ținuta guvernului de acum! . . . .

Lucrurile triste, cari se petrec astăzi în Franța, tuturor ne sunt cunoscute, persecutările horibile a școalelor, a bisericei lui Christos și a servitorilor bisericei umplu de durere inimile tuturor . . . . însă să primim cu supunere efectele judecăților nepătrunse a înțelepciunei dumnezeești, și să ne aducem aminte tot odată, că peste națiunea soră a Franței au trecut timpuri și mai viforoase și istoria ne învață, că toate s'au sfârșit zdrobindu-se de stânca aceea, pe care este zidită biserica lui Christos și au urmat timpuri senine de pace pentru fii ei credincioși! . . . .

Nu pot să nu citez și câte-va pasaje frumoase din admirabilul discurs ținut de renumitul Victor Hugo în această materia: „Învățământul în spirit religios — zicea Hugo — astăzi este de lipsă mai mult decât ori când. Cu cât se înalță omul mai tare, cu atât trebue mai tare să creadă. Se observă însă o anumită tendință primejdioasă, care voește a pune capet la toate în viața aceasta. Dând omului ca scop, ca țântă finală viața pământeană, viața materială — zice mai de parte Victor Hugo — se agravează mai tare și toate miseriile, de-oare-ce greutăților celor multe a năcăjitului se adauge pondul nesuferibil a desperațiunei. Și acea greutate, carele după legea lui Dumnezeu nu ar fi altă, de cât suferința se preface în desperațiune. Sigur, doresc să amelioreze în viața aceasta soartea materială a acelora, cari sufer, însă să nu uităm că cea dintâiu îmbunătățire este ca să le dăm lor speranța. În cât pentru mine — zice în urmă marele învățat Hugo — în cât pentru mine, eu cred profund în lumea aceea mai bună (care ni-o dă speranța) și declar aici în public, că aceasta este cea mai mare bucurie a inimei mele! . . . Eu deci doresc sincer, ba zic și mai mult, eu voesc cu toată căldura inimei, ca învățământul să fie religios! . . . .

Iată, Domnilor! — ce zic oamenii renumiți, și cum pretind, ca o necesitate pentru fericirea omului, ca învățământul în școale să se cultive pe basa religiunei.

Au priceput adevărul acesta chiar și păgânii, cari recunoșteau a fi de lipsă, ca ori ce acțiune omenească să fie în legătură cu religiunea.

Omul fără îndoială trebue să-și cultive, și să-și perfecționeze spiritul, și prin urmare trebue să-și câștige cunoștințe despre toate acele lucruri, cari constitue înțelepciunea. Însă, înțelepciunea nu esistă fără de virtute.

Idea virtuței însă provine dela Dumnezeu, deoarece El a imprimat în mintea noastră idea acțiunilor drepte și bune, și a acțiunilor nedrepte și rele. . . .

Așa Cicero în cartea a II-a *„de legibus“* zice că nu lege omenească, nici ceva invenție omenească, ci vecinicul regulător a universului, a dat omului idea despre adevăr și justiție: „Hanc video sapientissimorum fuisse sententiam, legem neque hominum ingeniis excogitatam, neque scitum aliquod esse populorum; sed aeternum quiddam, quod universum mundum regeret, imperandi, prohibendique sapientia.“

Istoria Romanilor și istoria tuturor națiunilor ne învață, că nici când nu se începeau resboaie sau alte fapte de mare însemnătate fără de a recurge după ajutorul zeilor și fără de a le oferi jertfe. Venerațiunea zeilor a fost asemenea fundamentul legilor celor înțelepte date de Licurgus, Solon și de alți înțelepți ai anticității, a cărora nume și astăzi se pomenește, și a cărora înțelepciune profundă toți o admiră. . . . .

Deci se comite mare eroare prin guvernele acele, cari cu forța ieau școalele de sub conducerea bisericei, deoarece numai biserică poate conduce învățământul în spirit religios și fără de conducerea bisericei sau de loc nu, sau numai în parte și foarte imperfect să poate ajunge scopul învățământului.

Acele guverne, cari ieau școalele de sub conducerea bisericei și le lipsesc de spiritul religios, nu servesc interesele individului, nu lucră pentru fericirea familiei, nu pentru binele patriei, — ci pentru binele lor propriu material, pentru ca să rămână la putere timp mai îndelungat. Și aici — Dlor — iară cu toată siguritatea putem constata acțiunea invidioasă a sectei infernale . . . . a sectei francmasonice . . . . În logele secrete a francmasonilor se hotărăsc planurile de resboiu în contra bisericei lui Christos, în contra școalelor creștine și în contra servitorilor bisericei . . . . și vai acelui guvern, carele voește a se opune și a nu aduce în îndeplinire hotărîrile secrete a lor! — Zilele lui de viață sunt numerate, deoarece secta dispunând de o mulțime de foi cotidiane și încă de cele mai cetite și lățite din Europa întreagă, începe o acțiune puternică în contra politicei lui, și așa perzându-și popularitatea, în scurt trebue să cadă, sau schimbându-și politica în favorul sectei, pe prețul jertfirei convingerii proprii, poate numai să se țină la putere.

Deci a treia dintre cele mai mari cause a decadinței vieței creștinești sunt guvernele atee, guvernele indiferente în ale religiunei, guvernele, cari întru toate plecându-se sectei infernale a francmasonilor, aduc legi contrare instituțiunilor lui Dumnezeu și a bisericei căsătoria civilă, secuestarea bunurilor bisericești, descreștinarea școalelor, restringerea libertății cultului, persecutarea ministrilor bisericești și altele.

(Va urma).

Bibliografie.

Cetiți:

„România Ilustrată“

singura revistă mare, enciclopedică, ilustrată și de actualitate.

Pe lângă o materie literară din cele mai variate și datorită celor mai distinși și gustați scriitori români, ca Coșbuc, Davila, Antemireanu, Tutoveanu, dr. Grigorovitza, Radu Rosetti, Sadoveanu, etc., revista „România Ilustrată“, care apare în București, sub direcțiunea d-lui Ion Rusu Abrudeanu, conține în fie-care număr între 40 și 50 de ilustrațiuni de actualitate din țară și străinătate.

„România Ilustrată“ este cea mai respândită și mai apreciată revistă de familie. Apare odată pe lună în câte 4 coale.

Costul abonamentului — 24 lei pe an și 12 lei pe jumătate de an — se poate trimite cu mandat poștal pe adresa: Administrația revistei „România Ilustrată“, București, str. Regală Nr. 1.

Note și reflexiuni la Situația politică a Românilor din regatul Ungar. Sub acest titlu a apărut în tipografia I. Marschall din Sibiu o broșură politică datorită dlui *Aurel Ciato.* Broșura tractează următoarele chestiuni: 1. Situația actuală a partidului național român. 2. Cum să înțălege la noi politica reală? 3. Activitatea parlamentară. 4. Revisiunea programului din 1881. Doritori de a avea aceasta broșură, pot să și-o procure trimițând suma de 1 c. + 10 fil. la adresa autorului în Vizakna fürdö.

Editor și redactor răspunzător:

Aurel C. Domșa.

Faia fiecărei econoame
e a avea o cafea bună.
Cafeaua
Kneipp de maltă a lui »Kathreiner«
nar trebui să lipsească,
dela pregătirea cafelei zilnice, din mici o bucătărie.
o o o
Să se ceară numai în pachete originale cu numele
»KATHREINER«.

Roman. 1 b. 1905.

(48) 12—20

FLORICELE DE CÂMP,

schițe ușoare. De A. C. DOMȘA

Prețul 1 coroană.

B. DÉNES

BUDAPESTA, VI. Váczi-körut Nr. 61.

Urmașul lui **BRAUNER** și **KLASEK E. Plewa** inginer, representantul și depositarul ces. și imp. a fabricei de **mașini** și **motoare** în Ungaria.

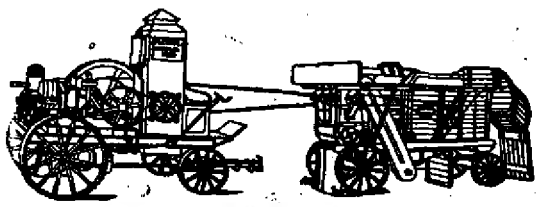

MOTOARE

cu benzin, gaz și vapor pregătite după model 1905.

2—100 HP.

Locomobile cu benzin a 2—20 HP.

Mutoare trainice cu gaz, de toate mărimile, cu cari se spesează pe oară 2—3 fileri. Prețuri ieftine și condiții de solviri foarte ușoare.

Preț-curent gratis.

Să caută în provințe agenți cinstiți.

(10) 10—12

La esposițiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

Antoniu Novotny

în Timișóra-Fabric

(22) 34—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea de noŭ a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregĭ armonióse, pe lângă garanție pe mai mulțĭ anĭ, provĕdute cu adjustărĭ de fer bătut, construite spre a le întórce cu ușurință în orĭ ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o latură prin aceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, carĭ sînt provĕdute în partea superióră — ca violina = cu găurĭ după figura *S* și pentru aceea aŭ un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, așa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unuĭ clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiŭ. Mai de parte se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătător, — spre preadjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de tóce de metal.

Preț-curanturĭ ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

MERSUL TRENURILOR pe liniile orientale ale căilor ferate de stat r. u. valabil din 1 Maiu 1905.

Budapesta—Predeal

Tren de persón.	Tren accelerat.	Tren de persón.	Tren accelerat.			Tren de persón.	Tren accelerat.	Tren accelerat.	Tren de persón.
10—		8.50	2.10	pl.	Viena . . . . . sos.	1.50		1.50	
9.—	6.50	5.45	9.15		**Budapesta** . .	7.10	9.35	7.50	6.20
11.56		9.02	11.12		Szolnok	3.37		5.32	6.40
2.14		11.33	12.47		P. Ladány . .	12 54		3.56	3.46
3.49		1.48	2.11	sos.	Oradea-mare . { pl.	11.04		2.38	1.12
4.10		2.06	2.18	pl.	sos.	10.44		2.32	11.36
4.50		3.04	2.51		Mező-Telegd .	10.07		2.03	11.15
5.33		3.50	3.26		Rév	9.32		1.37	10.43
5.56		4.14			Bratca	9.11			10.13
6.42		5.02	4.16		Ciucia	8 37		12.55	9.55
7.23		5.49	4.52		B.-Huiedin . .	7.58		12.23	9.24
8.11		6.42			Ghârlĕŭ . . .	6.59			8.48
8.32		7.12	5.55	sos.	Cluș . . . . . { pl.	6.17		11.10	7.50
8.54		8.30	6.11	pl.	sos.	5.41		10.50	7.15
9.11		8.59	6.27		Apahida	5.22			6.45
10.17		10.29	7.26		Ghiriș	3.54		9.29	6 27
10.47		11.16	7.50	sos.	Cucerdea . . . { pl.	3.11		9.—	5.12
10.56		11.31	7.52	pl.	sos.	3.02		8.55	4.43
11.03		11.40			Uióra	2.56			4.33
11.12		11.50			Vinţul de sus .	2.49			4.27
11.34		12.20	8.16		Aiud	2.27		8.29	4 20
11.52	11.42	12.46	8.32	sos.	Teiuș . . . . . { pl.	2.05	3.33	8.12	3 59
12.24	12.—	1.48	8.37	pl.	sos.	1.47	3.18	8.00	3 38
12.53		2.20			Crăciunel . . .	1.11			3.02
1.02	12.28	2.29	9.04		Blaș-Kükülőszög . .	12.58	2.51	7.34	2.36
1.45		3.11	9.31		Micăsasa . . .	12.06		7.08	2.21
2.01	1.05	3.27	9.43	sos.	Copșa-mică . . { pl.	11.45	2.16	6.56	1.44
2.15	1.09	3.32	9.47	pl.	sos.	11.09	2.14	6.50	1.25
2.33		4.08	10.01		ediaș	10.53		6.37	1.06
3.04		4.45	10.25		El sabetopol .	10.24		6.16	12.51
3.40	2.08	5.27	10.53	sos.	Sighișóra . . . { pl.	9.48	1.14	5.49	12.23
3.47	2.15	5.43	11.—	pl.	sos.	9.02	1.07	5.42	11.45
4.03	2.29	6.08	11.14		Hașfalĕŭ . . .	8.43	12.53	5.28	11.27
5.26		7.52	12 26		Homorod . . .	7.30		4.23	10.15
6.03		8.32	12.58		Ágostonfalva .	6.49		3.50	9.30
6.34		9.09	1.16		Apața	6.27		3.35	9.17
7.10		9.40	1.35		Feldióra	5.56		3.15	8.40
7.50	5.07	10.25	2.09	sos.	Brașov . . . . { pl.	5.20		2.45	8.18
8.55			2.19	pl.	sos.		10.14	2.18	5.—
4.40			3.01		Timiș			1.42	4.24
5.10			3.31		**Predeal** . . .			1.17	3.32
11.55			9.10	sos.	Bucuresci . . . pl.			9.15	7.35

Copșa-mică—Sibiŭ—Avrig—Făgăraș

Tren de persón.	Tren de persón.	Tren de persón.	Tren mixt.			Tren de persón.	Tren mixt	Tren de persón.		Tren de persón.
2.21	4.43	11.14	7.10	pl.	Copșa mică . sos.	6.10	9.32	3.09		12.35
3.50	6.36	12.42	8.50		Ocna	4.52	8 15	1.34		11.01
4.12	7.04	1.04	9.15	sos.	{ pl.	4.25	7.41	1.05		10.30
tr. m.		tr. m.		pl.	Sibiiu . . . . { sos.					tr. m.
4.33	Numai Marța și Vinerea comunic.	2.—					7.33			8.57
5.23		2.54			Tălmaciu-m. .		6.45			8.04
6.15		3.59			Avrig		6.01			7.15
8.34		6.35		sos.	Făgăraș . . . pl.		3.32			4.25

Mureș-Ludoș—Bistrița.

4.—	Numai Luni și Joia comun.	9.06	4.25		Mureș-Ludoș		6.49	7 30	
5.01		10.29	5.39		Zau		5.52	6.35	
6.57		12.48	7.19		Țagu-Budatelic		4.10	4.54	9.44
7.55		1.55			St. Mihaiu de câmpie .			3.44	8.46
8 47		3.02	Numai Marța comun		Lechința		Circ. Marți și Vineri	2.48	7.43
9.24		3.52			S.-Măghiăruș			2.02	6.52
10 14		4.55			Bistrița		Circul. Luni și Joia	1.16	5.55

Cucerdea — Oșorheiŭ — Regh.-săsesc.

3 16	8.10	9.10	1.25	pl.	Cucerdea . . sos.		7.42	2.38	8.30	12.31
3.57	8.51	9.51	2.17		Ludoș . . .		7.04	1.55	7.37	11.43
4.44	9.40	10.35	3.14		Cipău		6.24	1.19	6.51	10.44
5.34	10.30	11.27	4.17	sos.	{ pl.		5.30	12.25	5.45	9.35
5.45	10 42		4.42	pl.	Oșorheiŭ . . { sos.			8.45	5.04	9.15
7.14	12.16		6.11	sos.	Regh.-săs . pl.			7.24	3 30	7.54

Ghiriș — Turda

7.33	10.50	5 40	10.26	6.29	**Ghiriș — Turda**	7.—	5.05	10.15	3.20	9.12
7.55	11.12	6.02	10.48	6.51		6.40	4.45	9.55	3.00	8.52

Alba-Iulie — Zlatna.

4.37	9 40	4.36		**Alba-Iulia—Zlatna.**		7.23	11.05	6.14
7.33	12.32	7.47				4.55	8.20	3.45

Blaș — Kükülloszög — Sóvárad.

3.10	2.48			Kükülloszög-Blaș . . .		8.48		6.50
3.47	3.30			Sân.-Miclăuș		8.13		6.16
4.15	4.15			Cetate-de-Baltă		7.41		5.38
5.15	5.21			D.-Sân.-Mărtiu		7.03		5.—
8.26	8.59			Sóvárad		4.05		1.50

Notă: Órele însemnate în stânga stațiunilor sînt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în drépta de jos în sus. — Numerii încuadrați cu linii mai negre însemnéză órele de nópte.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul:

Pentru monarchie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.

Foea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserțiuni:

Un șir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.

Tot ce privește foaia, să se adreseze la: Redacțiunea și administrațiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XV. Blaj 15 Iulie 1905. Numărul 28.

Invitare de abonament.

Cu I-a Iulie a. c., să începe abonament nou la „Unirea", la care invităm cu toată onoarea pe On. nostri Cetitori, ce nu au apucat încă a-și renoi abonamentul, să binevoiască a și-l renoi, pentruca să nu să facă întrerumpere în expedarea foaiei.

Totodată rugăm cu totdeadinsul pe On. abonenți, cari sunt în restanță cu abonamentul de pe anul acesta, cum și de pe anii trecuți, — să binevoiască a ni-l trimite, căci foaia are însași lipse, și să nu poftească nimenea, ca să i-o trimitem gratuit.

ADMINISTRAȚIUNEA.

La groapa dualismului.

(w) Se clatină basele monarhiei. Edificiul măreț al anului 67, la care au lucrat capetele cele mai luminate de dincolo și dincoace de Laita, n'a putut înfrunta nici chiar o jumătate de secol viforile vremii și așteaptă ca cutremurul cel mai deaproape să-l facă nimica. Nici o jumătate de secol! Ce e intervalul acesta în istoria unui popor? Și câte speranțe nu s'a legat de pactul lui Deák? Mână liberă au avut și maghiarii și germanii pe teritorul lor, budgetul și miliția le-a stat la dispositie, ajutor împrumutat și-au promis usque in sempitenrum și iată că toate nimic nu folosesc și sunt la restrictio mentalis, cu care au legat pactului dualist — să ne despărțim.

N'avem nimic în contră. Pe noi nu ne-a întrebat nime, când s'a legat pactul și nu ne întreabă nici acum. Legea de naționalități, care s'a făcut atunci, vorbește azi destul de clar, câtă valoare a avut și are înaintea cârmuitorilor noștri.

Atâta însă — acum la groapa dualismului — constatăm, că, mulțămită înțelepciunei bărbaților de stat maghiari, acum de 37 de ani încoace nu s'a făcut altceva, decât politică națională. Ideile cele mai bizare de stat unitar național s'au perândat șiruri, talente vrednice de o soarte mai bună și-au consumat forțele de a clădi la statul lui Plato, legi, ordinațiuni s'au adus grămadă, cari toate sunt îndreptate către ținta unității naționali. Și ce s'a ajuns cu toate acestea? Și-a angajat bătrânul Tisza biserica catolică mare și puternică, rauților, șvabilor, bunevaților li-se predică ungurește în biserică, și-a aflat oameni, cari să lupte la Curia romană pentru introducerea liturgiei maghiare în biserica unită cu Roma, ca astfel să spargă și cetatea aceasta a limbei și naționalității noastre, Omge, Emke, Eke și mai știu câte societăți așa zise culturale, sprijinite de stat și de bărbații lor cei mai de frunte au resărit ca ciupercile și la ce resultat au ajuns toate acestea? Astăzi țara e plină de școli de stat, cu lipse fără lipse, e plină de oficii și oficianți, tot cu meniri de a fi fortărețe puternice statului național, tot cu lipse fără lipse, s'a făcut pendentă ori-ce ocupațiune publică dela cunoașterea limbei maghiare și în schimb țara a sărăcit de tot, vapoarele nu răsbesc a transporta sărăcimea în America și ce e mai mult, s'ar duce jumătate de ar avea cu ce.

Astăzi afli comune întregi, cari grație politicei înțelepte naționale nu mai au nimic, dările nu se pot incassa, locuitorii sunt cei mai mulți zileri iloți fără casă și moșie — roadele vii ale politicei naționale dela 67 și până azi.

Comasările menite iarăși a întări elementul maghiar și mai ales nobilimea scăpătată, care odată sta cu pipa în fereastra casei comitatului așteptând, ca să poată pune la dosar ordinațiunile guvernelor, a stors și măduva din țărănime.

Dar las' că Dumnezeu nu bate cu bâta. Nemeșii la sunetele de trimbiță ale guvernelor au eșit și ei la largul, ca să-și dee sprijinul de lipsă la edificiul național și plăcându-le mai mult politica națională, decât economia, care a învățat-o dela tatăl lor și-au îngreunat moșiile și mulți trăiesc azi din grația comitatelor ca scriitori, solgăbirei; ca astfel ridicându-se să ajungă iarăși de unde au plecat.

Astfel sunt astăzi zidirile acestea puternice ale comitatelor.

De dragul politicei naționale isvoarele de venit ale țărei sunt azi slăite și partea primă din lozinca lui Kolonici, că țara trebue dintâiu sărăcită ca să poți face cu ea ce-ți place, s'a împlinit, din partea a doua nici o urmă positivă nu este.

Din contră acțiunea puternică de maghiarisare a dat naștere unei reacțiuni și mai puternice din partea naționalităților și politica șovinistă de sărăcit ne-a sărăcit pe toți cu voia fără voie, dară cel puțin pe cetățenii unei patrie ne-a divizat în doue tabere, unii, cari atacă și alții cari se apară.

Măsurile draconice luate față de așa zisele veleități naționaliste au avut de urmare sugrumarea ori-cărei suflări mai libere de ale naționalităților, până ce rând pe rând s'a mai potolit strigătul nostru după dreptate și egalitate, și în liniștea aceasta zis'a Wekerle în parlamentul ungar — la noi nu există chestie de naționalitate.

Și după toate acestea iată-i acum la răfuială pe înșiși contrahenții pactului dualist. În politica națională dela 67 încoace nici un progres positiv nu s'a văzut, le trebue dar și miliția. Vim patitur regnum — să silește împărăția și va ceda, va trebui să cedeze, se vor face încercări noue, căsărmile se vor transforma în școli și vom vedea ce vor zice și ce resultate vor puteà arăta după 37 ani.

Până atunci însă vom trăi sperăm și opinia sănătoasă maghiară, se va convinge, va aveà răgaz și motive de a vedea, că de dragul unei utopii nu merită ca să aduci țara la sapă de lemn și iarăși nu știi ce vânturi suflă și ce bine e de a-i aveà pretini și soți pe aceia, cu care trăiești sub un coperiș.

În istoria popoarelor tot legile acelea sunt dominante, cari sunt şi într'ale singuraticelor indivizi. Cel mai tare înghite pe cel mai slab, selecţiunea naturală îşi are cursul său nestrămutat. Pe pământul patriei noastre au fost celţi, iazigi, goţi, avari, cumani, cari toţi au dispărut fără urmă şi fără de ai sili cineva la contopire. Ce a fost mai trainic şi mai vital a rămas, şi astăzi după ce conştiinţa naţională e generală la toate popoarele, şi după ce condiţia primă şi principală a traiului şi desvoltărei unui popor este limba, e numai risipire de forţe şi cheltuială de bani, de a te lua la luptă cu acest idol al poporaţiunii.

Ne-am bucura dară nespus de mult, dacă cu ruperea pactului dualist s'ar curma şi politica tradiţională maghiară, dacă o direcţie sănătoasă ar fi steaua conducătoare a maiorităţii actuale, dacă privirile şi mintile bărbaţilor de stat ar fi îndreptate spre bunăstarea şi înflorirea acestei ţări, de a cheltui milioanele multe, nu pentru utopii naţionale, ci pentru mulţimea aceea mare a oamenilor mici, cărora sărăcia le-a dat bâta în mână şi traista în grumazi, ca să iee lumea în cap.

Vedem însă, că programul coaliţiei e şi mai şi decât al partidului liberal, vom avea miliţie maghiară şi instrucţia va înghiţi tot, ce ar trebui dat pentru ridicarea economică a ţărei. De frica naţionalităţilor povestea vetului universal a rămas astăzi după alegeri: *vorbă proastă*, tot de frica lor va rămânea şi politica agronomică tot asa, şi în ţară aceasta per eminentiam agronomică, rolul ministrului de agronomie va rămânea tot cel de până acum, căci banii ţărei îi înghite instrucţia.

Noi de-o-cam dată suntem siliţi a petrece lupta aceasta din jurul pactului dualist ca privitori, dar nu vom întârzia a ne apăra interesele şi instituţiunile noastre atunci când împrejurările vor cere.

„Cine are dară drept?“

— pentru „Gazeta de Duminecă“. —

Sub acest titlu G. de D. în nr. său 22, ca unuia ce m'am ocupat în „Unirea“ cu limpezirea — trebilor — îmi face cu obicinuita sa procedură unele reproşe sarcastice — vătămătoare, cari miroasă pe de parte a multă maliţie şi puţină politeaţă, la cari moralminte mă simţ îndatorit ami face următoarele observări:

1. Redacţia schimbându-şi de astă dată predilectele espresiuni folosite la adresa reclamatorilor de *„cap sarbăd“* şi *„procatori nechemaţi“*, să îndălătniceşte întru a susţinea cu râvnă că eu am ajuns în treaba scrierii: „implicite ca Pilat în credeu“ şi că dânşii *„din consideraţiuni umanitare faţă de orizonul îngust al judecăţii reclamatoriului şi altora asemenea lui“* în un articol au arătat scopul ce-l urmăriau cu „trebile noastre“ aşa de lămurit, încât de mărirea acelui scop *„şi cei mai scrupuloşi“* au amuţit, ba unii preoţi chiar le-au aderat, numai eu nu. Toate aceste sunt nişte aserţiuni pe cât de umflate şi nemodeste, pe atât de false şi nerespectabile. Eu în limpezirea aserţiunilor G. de D. vătămătoare pentru bisemică arhiereii şi preoţii gr.-cat. am pus tesele asertorie a G. de D. şi apoi cu destulă bunăvoinţă am dovedit falsitatea şi răutatea lor. Rog deci cu umilinţă pe eminenţii dela G. de D. să nu-mi compătimească „îngustia orizonului“ de vederi şi judecăţi, fără a-l cunoaşte, luând ştire că nici am avut nici am lipsă de lămuririle din articolul îndreptat „capeteior sarbede“. Am urcat toate treptele acelui orizon lat şi înalt a ştiinţelor, pe cari unii dintre eminenţiile Dlor în veci n'au călcat.

2. G. de D. continuă cu sarcasm: *„Apărătoriul credinţei“* alergă la „Unirea“ şi publică coloane peste coloane polemice, în cari cele mai puternice argumente îi erau că în „statul Danemarc nu miroasă nimica“ şi că „organisaţia bis. gr.-cat. au produs prelaţi ca Şuluţ, Vancea şi Pavel.“

Aceste aserţiuni a G. de D. sunt sofisterii mai mult ca ridicole.

Dacă redacţia îmi dovedeşte că aşi fi scris: pe Şuluţ, Vancea şi Pavel. i-a produs organisaţia bis. gr.-cat., atunci mă declar însumi de cărturar lipsit de lămuririle Dlor, iar dacă vor afla că la măreţele figuri alui Vancea şi Pavel m'am provocat singur pentru a le argumenta: că Archirei gr.-cat. au şi alte griji şi scopuri *nu numai* a fi bine scrişi la Roma — tacă bine mai coboară niţăl din înaltul orizon a judecăţilor Dlor şi nu trântească cu atâta furie şi fără nici un rost la vorbe neadevărate pe răbduria hârtie, întorcând deavalma aserţiunile altora, — şi li asigur că nu vor putea trage

FEUILLETON.

Câteva rânduri de „dincoace“ în amintirea lui TIMOTEIU CIPARIU.

Se făcu, acum câteva săptămâni, şi sărbătorirea lui Timoteiu Ciparin. Cum e şi firesc la oameni, cari trăiesc în împrejurările fraţilor noştri de dincolo, n'a fost nici o solemnitate mare, nici un amestec oficial bisericesc. S'a făcut un parastas, rugăciuni de pomenire, care erau şi de mulţămită, într'un biet sat al Ardealului apusean, de unde a pornit spre şcoala din Blaj, spre munca de ani îndelungaţi în acest centru de cultură, spre o curată glorie în toate colţurile Românimii care cugetă, copilul care era să fie canonicul mitropolitan Cipariu. În Blaj chiar, alt luminat om al Bisericii şi al neamului, alt priceput şi harnic, canonicul Dr. Augustin Bunea a vorbit, cald, însă cuminte, despre începătorul adevăratelor studii ştiinţifice cu privire la limbă, cultură şi istorie, în Ardealul românesc.. Aud că s'a scris şi o broşură, de profesorul Dr. I. Raţ din Blaj. Apoi visitatorii acelui sat smerit şi sărac s'au întors înapoi, încunjuraţi de bune amintiri, îndemnătoare şi mângăietoare pentru toate timpurile.

Cetind până aici, cutare animal de gazetă bucureşteană sau ieşeană se va întreba cu indignare: „Şi cine e acest Cipariu, despre care se cutează a se vorbi astfel? Nu e preotul acela ciudat, care-şi scria numele într'un fel şi-l cetia în altul? Am auzit doar că a voit să strice limba şi ortografia, că a scris lucruri la care, cum te-ai uitat, şi puţneşti de râs... N'a fost el învins, strivit şi îumormântat în batjocură de cei, cari au venit după dânsul? Atunci de ce să ţinem isonul celor câţi-va, cari, din interes de clopotniţă, i-au făcut serbare în satul Pănade?“

Nu animalului de gazetă, care, să vrea, şi tot nu poate înţelege deplin, adecă şi cu sufletul şi cu inima, ci publicului celui mare românesc — către care, ori de ascultă, ori de nu, am căpătat deprinderea să vorbim, — se pot da aceste lămuriri.

Şcoala cea mare a Ardelenilor din veacul al XVIII-lea, apărători ai romanităţii desăvârşite şi nepătate, eterne şi inmutabile, ca însăşi Roma, îşi găsise în Petru Maior şi representantul cel mai logic, mai sistematic, şi cel din urmă representant. Căci toţi cari au apărat pe urmă aceste idei, fie şi Laurian, meşterul dicţionarului limbii, care *trebuia să fie,* toţi aceştia nu se pot asămăna cu înaintaşii lor în ceea ce priveşte însemnătatea lor adevărată în mişcarea poporului românesc.

Ca ori care altul din anii 1810—20, când a învăţat Cipariu la şcoala mică şi la cea mare, copilul din Pănade a primit, din graiu şi din scris, ideile intransigente. Gândul la Roma, — şi atât. Dar când el ajunse a judeca fără epitropie şi constrângere, Cipariu avù şi simţul că limba românească, de a cărei îndreptare şi întocmire din nou, de a cărei chinuire şi schilodire se tot vorbia, că deci această limbă *trebue* să fie cum este. Urmărind-o în timp şi în spaţiu, peste veacuri şi peste ţări, cu iubire de fiu şi nu cu dispreţ de pedagog, el o văzù în toată întinderea ei largă şi vechimea ei venerabilă, în toată *mărimea* ei. Ea nu mai era un derivat fără preţ, o rătăcire vrednică de compătimire a limbii latine, un copil pierdut, care se aduce înapoi la vatră, spăşit şi cu ochii în pământ, ci un voinic ce-şi croise drumul în lume, pe care-l ştiau multe plaiuri, şi prin care se îndeplinise multe isprăvi. După toţi aceia, cari tămâiaseră înaintea sepulcrului antic al limbii latine, crezând că de acolo se va înălţa viitorul nostru, el, Cipariu, înţelese că viitorul se desface întâiu din viaţa care *este,* şi deci o îmbrăţişă cu iubire pe aceasta.

Astfel autorul „Principiilor“ şi al „Gramaticei“ fù apropiat de trecutul cel nou, românesc, mai mult de cât ori-care înaintea lui. Şcoala cea veche latinistă se cufundase în cronici, pentru a da povestirea uşoară a lui Clain şi analele masive ale lui Şincai, numai la începutul ei, când nu i-se deslusiseră încă însuşirile deosebitoare. Pentru un Petru Maior însă, nu mai aveau nici un interes povestirile despre Voevozii sălbatici, cari sămănau aşa de puţin a Cesari, şi, dacă el a vorbit despre Vlădicii necărturari şi grosolani în „Istoria bisericească“, aceasta a făcut-o cu alte scopuri, şi nu de hatârul lor numai. Pentru Cipariu, care înţelegea pe deplin, şi gusta, întrebuinţând-o ştiinţific, limba vechilor scriitori, şi chipurile însemnate de dânşii trebuiau să trăiască. Lui i-au plăcut episcopii ardeleni din vremile mai puţin luminate, pentru cunoaşterea cărora a lucrat şi el. Viaţa românească dela Dunăre îi vorbia apoi, de-a dreptul, dela suflet la suflet.

Cercetând deosebirile de graiu dela un ţinut la altul, interesându-se de dialecte,

concluziile lipsite de adevăr şi săci: că argumentările mele au fost „verzi uscate“ şi va „mirosi ceva şi în statul Danemarc“ a G. de D.

3. Mai primesc continuative dela On. Redacţie câteva bomboane, cari ar fi în drept şi datorinţa să le guste Dlor. Mă declară de *necapacitaver,* aserţiunile mele de: *verzi uscate* şi *neaparţinător mulţimei pricepuţilor.* Înprosceturi, cari dela eminenţi, ce pretind a fi superiori în priceperea şi tălcuirea scrisorilor şi să socot în un orizon mai lat a ştiinţelor ca reclamatorii, n'ar fi de aşteptat, căci mai virtos şi de sine dovedesc numai contrariul.

La aceste numai câte-va vorbe îmi încap: Să trăiască eminenţii dela G. de D. la mulţi şi buni ani! dar ca creştini gr.-cat. cu râvnă deoparte, iar de alta ca români neprihăniţi şi în anul ce vine şi alţii, cei vor mai avea dela Dumnezeu să nu mai înmiroze în 15 Mărţişor, cum în ăst an, a făcut Dl redactor, căci Dsa a bună samă nu are ajutor dela stat ca preoţii şi dascălii, ci e om independent în cel mai înalt orizon al priceperei şi judecăţii. Şi alăturea cu Dlor doresc să trăiesc şi eu barem până atunci, până voiu fi fericit a ceti dela cei ce azi cârmuesc G. de D. în loc de articolaşi slăbuţi culeşi din traistele românilor, cari merg la târg şi în cauze financiare să abat la „Silvania“ articoli gravi, scrişi şi redactaţi în un stil şi spirit mai avântat şi mai sănătos, cercând, aflând, lovind cu fineaţă şi lecuind cu înţelepciune răul în tot locul, la toate tagmele unde va fi, căci mai pe tot locul mirosă ceva.

Declar solemn, că de vom ajunge acel timp dorit nu voiu fi cel din urmă, dintre cei ce vor aproba şi aplauda ţinuta şi direcţia G. de D.! Dar până va urma mă-

sinăria ei în articolaşii săi de fond: redactaţi în stil, formă şi spirit, pe cât de vulgar pe atât de încâlcit şi unilateral, de repetite ori repetind a îmblăti la pae săci în chip de grâu bun, cari nu produc decât colb mare, din cari sug cu drag scriitorasii superficiali, mai când şi analfabeţilor, cari colportă marfa — nu pot să le aprob înţelepciunea şi să le dau drept, — cu atât mai puţin să le prorocesc izbândă în ajungerea scopului ce urmăresc — decumva în adevăr urmăresc scop ori cât de aspru mă vor judeca eminenţiile Dlor.

Pe o cale mai netedă, în un orizon fără atâta colb şi într'un spirit adevărat să poate mult îndrepta. Dar să se încerce G. de D. a afla rele şi defecte, şi unde până acuma n'a aflat că în multe locuri şi staturi mai miroasă câte ceva. Eu în articolii mei am cunoscut acest adevăr, şi cei ce cunoaşte, acela are drept.

Şumal, la 25 Iunie 1905.

Vasiliu Pop
preot.

Exposiţie etnografică şi istorică culturală la Sibiu.

(Continuare.)

Desp. K. Societăţile culturale.

Secţ. XXXIV. „Asociaţiunea“.

Expoziţia specială a „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“, se va compune din următoarele părţi:

1. *Din Istoricul Asociaţiunii.*

Aici se vor prezeata;

(§. 80.) *a*) acte şi documente despre înfiinţarea „Asociaţiunii“;

b) date despre adunările generale ţinute până aci;

c) diplome vechi şi noue pentru membri;

d) diplome şi alte suveniri dela expoziţiile din 1862 şi 1881;

e) tabele statistice despre fluctuaţiunile numărului membrilor şi despărţămintelor;

(§. 81.) *f*) stările actuale se vor prezenta prin o hartă geografică, pe care se va arăta împărţirea teritorului despărţămintelor (active şi proectate) şi se vor marca prin steguleţe de diferite colori: sediul comitetelor cercuale (cu numărul membrilor despărţământului) şi agenturilor, şi localităţile unde se află biblioteci ambulante sau stabile ale „Asociaţiunii“.

(§. 82.) *g*) portretele prezidenţilor şi ale bărbaţilor binemeritaţi pentru „Asociaţiune“ (fundatori, membri onorari, etc.)

*

(§. 83.) Cu aranjarea acestei secţiuni se în, credinţează secretariatul Asociaţiunii.

2. *Averea Asociaţiunii.*

(§. 84.) *a*) casele Asociaţiunii;

b) date despre fondurile şi fundaţiunile Asociaţiunii.

c) budgetele din trecut şi cel actual;

d) conspect grafic despre sumele date pentru stipendii, pentru sprijinirea literaturii, şi alte scopuri culturale dela înfiinţarea Asociaţiunii până astăzi;

(§. 85.) *e*) biblioteca Asociaţiunii.

*

(§. 86.) Această secţiune se va aranja prin cassarul (§. 84) şi bibliotecarul (§. 85) Asociaţiunii.

3. *Activitatea literară.*

(§. 87.) *a*) colecţiunea *publicaţiunilor* editate de Asociaţiune sau cu ajutorul ei;

b) colecţiunea „*Transilvaniei*“ şi alte publicaţiuni oficiale;

c) „*Biblioteca Poporală.*“

(§. 88.) *d*) „*Enciclopedia Română*“, şi anume:

1. în volumuri legate şi în fascicole.
2. hartele Enciclopediei.
3. un tablou al ilustraţiunilor.
4. tablouł colaboratorilor.
5. o colecţiune de manuscripte.
6. arhiva corespondenţa şi registrele Enciclopediei.
7. distincţiunile ce i-s'au acordat. In fine.

(§. 89.) *e*) *secţiunile* ştiinţifice-literare (membrii diplome, date despre şedinţele plenare)

*

(§. 90.) Ce aranjarea acestei secţiuni va îngriji biroul Asociaţiunii.

4. *Şcoala de fete.*

(§. 91.) *a*) se va prezenta o sală de prelegeri şi un dormitor al internatului, eventual şi refectoriul acestuia;

b) date despre numărul elevelor şi puterilor didactice, şi tablouri fotografice ale acestora;

c) programele şi alte publicaţiuni ale şcoalei;

d) date despre cheltuielile făcute de Asociaţiune pentru înfiinţarea, înzestrarea şi susţinerea şcoalei şi internatului;

(§. 92.) *e*) obiecte (lucru de mână, desenuri, etc.) lucrate de elevele şcoalei.

*

(§. 93. Cu inzestrarea şi aranjarea acestei secţiuni se încredinţiază direcţiunea şcoalei civile de fete.

Secţ. XXXV. Alte societăţi culturale.

1. *Societăţi pentru cultura poporului*, şi anume:

(§. 94.) *a*) Societatea pentru fond de teatru român;

b) Asociaţiunea aradană, şi

c) Asociaţiunea din Maramureş vor fi învitate a participa cu o expozitiune specială care să arete teritoriul, mijlocele şi rezultatele activităţii lor.

2. *Societăţi filantropice şi de femei:*

a) toate societăţile damelor române din ţară, şi

---

care aveau mare preţ pentru acest începător al studiului lor. Ciparin se apropia în sfârşit, acum când era un mare cărturar, şi de viaţa poporului românesc de pretutindeni, care se poate zice, că nu i-a fost străin în nici una din manifestările sale. Mintea lui *se complecta* astfel necontenit.

De noi, ceşti de dincoace, nu i-a fost ruşine nici odată, ca altora. În vremuri grele, la 1836, a călătorit în principatul muntean, şi a avut bunătatea să dică cu dângul numai amintirile cele bune. A venit bucuros la deschiderea Academiei Române, pe care ar fi ajutat-o şi mai mult, dacă n'ar fi învins dela început rigiditatea latină a lui Laurian, care era în România, unde Ciparin venise numai ca oaspete, acasă la el.

*

Şi o inteligenţă mică poate folosi dacă lucrează cu disciplină într'un câmp potrivit cu dânsa; ea poate chiar apleca până la sine arborii cei mai înalţi prin vîrfurile de jos ale ramurilor. N'a fost aşa Ciparin. Cine a străbătut vre-odată salele, astăzi prăfoase şi părăsite, ale bibliotecii sale, a trebuit să rămâie uimit de larga rază a interesului său ştiinţific, a interesului său literar, şi, mai bine, a interesului său *uman.* Dela manuscriptul de cronici a Moldovei, până la versurile arabe legate în marochin roşu, şi până la poesia lirică a timpului său, — n'a făcut şi el versuri? — totul se întimpină acolo. În aceste încăperi a cetit el mulţi ani de zile după ce noi nu mai ştiam să-i cerem a scrie. Stătea închis în frăţie cu duhurile morţilor celor mari, şi nu-i păsa de lumea, care judecă cu cumpănă de spiţer greşelile făuritorilor de înalte clădiri, ale minţii avântate. În bătrâneţa ca şi în tinereţa lui, el n'avea nevoie decât de foarte puţină odihnă şi cei ce l-au cunoscut ştiu să spuie despre uşurinţa cu care trecea de mai multe ori pe noapte dela întunerecul somnului la luminanceriilor de învăţătură şi de frumuseţă, în odaia unde lampa — ca un simbol! — nu se stingea nici odată.

Acesta a fost bătrânul cu ochii vioi sub fruntea înaltă, pe care ni-i înfăţişează chipurile: un muncitor, un cugetător şi un om deplin. O ştiu aceasta Blăjenii, cari vorbesc despre dânsul până astăzi cu acelaşi respect ca şi cum l-ar avea sub ochi şi acuma; şi ar trebui s'o ştie şi alţii. Căci puterea unui popor vine şi din conştiinţa limpede a tuturor oamenilor aleşi, pe care i-a avut şi-i are, şi din cultul desinteresat al acestor „eroi“.

„Sămănătorul“ IV. 24. **N. Iorga.**

A apărut: a V. ediţie

ACATISTERIUL sau carte ce cuprinde în sine rugăciuni pentru pietatea fiecărui creştin. Revăzut şi completat. — În rugăciuni această carte e un adevărat mărgăritar sufletesc, o carte foarte potrivită pentru fiecare. — Costă leg. 1 cor. + 10 fil. porto.

b) celelalte societăţi filantropice, vor fi recercate a prezenta activitatea lor în expoziţiuni speciale.

(§. 96.) 3. *Societăţile academice* române din ţară vor expune statutele, dările de samă, pubiicaţiunile lor şi alte obiecte referitoare la trecutul lor şi la activitatea lor de astăzi.

(Va urma.)

„Unirea" şi Cipariu. — Ziaristica noastră se întrece în a scrie vorbe de laudă despre numărul festiv, dedicat memoriei lui Cipariu. Distinsul profesor N. Iorga, pe lângă articolul atât de adevărat şi cu atâta căldură şi veneraţiune scris asupra lui Cipariu, — reprodus în foiţa de azi, — mai scrie în cronica „Sămănătorului" şi următoarele... „extras din bogatul nr. iubilar, pe care *Unirea* din Blaj îl consacră lui Cipariu, şi în care se află între altele, foarte preţioase ştiri asupra vieţii lui de canonicul Moldovanu, prietinul statornic al lui Cipariu şi acel care păstrează cu mai multă sfinţenie cultul memoriei lui. Deosebit de interesante sunt notele lui Cipariu asupra călătoriei sale în Ţara Românească sub Alexandru Vodă Ghica". — Iar pomenind de panegiricul păr. canonic Bunea, dl Iorga face următoarea entusiastă apreciere: „E o icoană întreagă a marelui muncitor în tot cuprinsul culturii noastre. Şi la sfârşit, unde se alătură viaţa lui de străduinţe neîncetate şi de neadormită priveghere cu traiul de nimica al atâtor tineri români din Ardeal, pe cari în centre mari orăşeneşti îi iea înainte, ca şi pe studenţii din România valul tulbure al plăcerilor josnice, cuvântarea părintelui Bunea capătă şi o valoare de îndreptare."

CORESPONDINŢE.

Sinoadele protopopeşti.

— Tractul Ipului —

Şumal 22 Iunie n. 1905.

După porunca Mântuitoriului noi preoţii suntem trimişi în toată lumea spre a predica Evangelia la toată zidirea. Aşa împrăştiaţi cum ne aflăm pe văi, munţi şi pe câmpii, mult — puţin depărtaţi unul de altul petrecând în lucrarea încredinţată nouă, tot mereu ne aflăm faţă în faţă singur unul câte unul cu mari şi povăroasă afaceri spirituale. Cauţi în dreapta — pizmaş — în stânga vezi zimbet rece indiferent; un singur mângâitor Spiritul adevărului carele dela Tatăl şi Fiul purcede ne mângâe, apără şi scuteşte,

Şi omul, această fiinţă slăbuţă dela fire şi totuşi chivernisitoare a tuturor lucrurilor mari din lume, se simte şi mai slabă decum este, când pentru ducerea la deplinire a lucrărilor sale, de repeţite ori îşi încoardă puterile fără succesul dorit. — De aceea sunt foarte de folos convenirile în cari îndemnându-ne reciproc la lucru, mult ne întărim. Aşa am esperiat şi la sinodul nostru ţinut a 3-a zi de Rusale în parohia Hidig unde e şi sediul noului protopop Aug. Vicaş, preot după inima lui Isus şi rânduiala lui Melchisedec.

Ţin de folositor din mai multe puncte de orientare a face o scurtă referadă, nu întratâta despre decursul agendelor oficioaes, cât mai vârtos despre morala poporului şi starea învăţământului din acest tract protopopesc.

După săvârşirea serviciului divin, căruia i-a premers mărturisirea preoţilor tractuali — dintre cari nici unul n'a lipsit — a predicat On. George Podina preot în Almaş având-şi de temă: „Din toată inima ta teme-te de Dumnezeu şi onorează preoţii aceluia" Eclesiast VII. 35. — Această predică considerând că au fost anume pregătită pentru mirenii inteligenţi, cari erau aşteptaţi şi pe cari noi îi aşteptăm şi îi vedem cu drag între noi, şi cari durere nu toţi şi nu întru toate ştiu a ne fi blânzi judecători şi cinstitori ai tagmei preoţeşti, de cari însă durere n'au venit — n'a fost chiar potrivită pentru bunii credincioşi ascultători, cari ştiu onora pe servii lui Dumnezeu, *şi* fără a li-să demostra această datorinţă.

E de lăudat scopul oratorului cu care toţi au consimţit precum şi argumentarea bună cu date din S. Scriptură şi ss. părinţi referitoare la obiect.

Abstrag dela punctele oficioase din program şi ţin de lipsă a nota numai cele mai esenţiale şi de interes general.

Din referada amănunţită a M. O. D. protopop rezultă că moralitatea şi liniştea sufletească a credincioşilor din acest tracte esemplară. Concubinate şi căsătorii neîncheiate în faţa bisericei nu sunt. — Examenele dela şcoalele noastre au fost foarte bune, abia la 2 şcoli numai bune. Se observă însă cu oareşcare îngrijire că unii învăţători şi încă dintre cei mai harnici şi abili ţin în şcoală ordul oarelor în l. magiară şi tot în l. magiară induc şi protocolul de prelegeri. De dragul naţiunei sau a ajutoriului de stat? — Eu mai mult supun că din măguliri politice, dar nici atunci nu aprob procedura respectivilor dascăli. *) — Manipularea averilor bisericeşti şi a granarelor nu lasă nimic de dorit. Afacerile oficioase s'au dezbătut cu multă băgare de samă. Şi afară de agende oficioase nu s'au tractat alte chestii, precum eram învinuiţi de cineva cândva. — Erau aproape 4 oare d. a. când ne-am întrunit la prânz.

În cursul prânzului sosi în mijlocul nostru şi veteranul protopop al tractului Pericei M. O. Ioan Papiriu, care apoi alternative cu preotul tractului nostru Ioan Popiliu din Marca, mare iubitor şi bine consumat în clasicii latini ne-au făcut prânzul vial şi ne-au delectat mult.

Era să uit a aminti, că preotul din Măladia *A. Bulzan,* a disertat foarte bine despre „Creşterea pruncilor din punct de vedere pastoral", fiind felicitat de toţi.

Tractul protopopesc al Ipului nezmintit e un tract exemplar — dar totuşi ar fi cutezat să afirmăm că nu am putea merge şi mai departe, ca în ziua cea de judecată stând faţă în cer cu Domnul sfânt, care ne va cere răspuns, să putem răspunde liniştit şi fără frică la toate întrebările grele; şi cu deosebire să putem zice: Doamne ce ar fi trebuit să fac turmei mele şi n'au făcut?! La aceasta se recere pe lângă ori cât de încordata noastră silinţă specialul dar al marelui Dumnezeu, care pururea să fie cu noi şi cu toţi credincioşi creştini!

Vasiliu Pop,
notar tractual.

*) Procedura aceasta nu poate fi aprobată sub nici un pretext, e o sfruntată desconsiderare a limbei bisericei noastre, care e numai limba română. Preoţii, că directori şcolari şi protopopii ca inspectori se fac înşişi foarte vinovaţi de acest păcat, dacă îl suferă. Red. „Unirei".

Nr. 56—1905.

Concurs de primire în Seminariul junimei române gr.-cat. stud. din BLAJ.

1. Părinţi cari voesc să-şi aşeze băeţii pe anul şcol. 1905/6 în seminariul junimei române greco-catolice dela gimnaziul superior gr.-cat din Blaj, prin aceasta sunt avizaţi, că terminul concursului de primire (se primesc numai gimnazişti) este 14 August st. n. a. c. Cererile de primire sunt a se adresa: Preaveneratului Conzistor Metropolitan din Blaj, şi ce priveşte pe băeţii, cari în anul şcol. trecut, nu au fost elevi ai seminariului junimei, cererile au să fie instruate cu *extras de botez, testimoniu de pe anul şcol. trecut, şi atestat de vaccinare.* In cerere părinţi sau îngrijitorii au să-şi însemne locuinţa şi poşta ultimă cu acurateţă şi să *declară că cunosc deplin toate condiţiunile şi se obligă a le împlini pe toate.* Ca resoluţiunile să se poată expeda francate, petenţii sunt rugaţi să alăture marcele poştale de lipsă.

2. Pentru elevi sunt de a să plăti: 8 cor. taxă de înscriere, 250 cor. pentru cuartir, vipt, luminat, spălat, încălzit şi în caz de lipsă medic şi medicină; 2 cor. taxă de scaldă, 6 cor. taxă pentru scrobitul rufelor, aşa dară cu totul 266 cor. la an, fără scrobit 260 cor. Taxa de înscriere, de scaldă şi de scrobitul rufelor are să se plătească toată de odată cu ocaziunea înscrieri, suma de 250 cor. în 2 respective în 4 rate anticipative astfeliu, că în 1 Septemvrie cu ocaziunea prezentării sunt a se plăti cel puţin 76 cor. respective fără scrobit 70 cor. In caz de două rate, rata primă va fi de 136 cor. şi se va plăti în 1 Septemvrie, a doua de 130 cor. şi se va plăti în 1 Februarie: în caz de 4 rate, rata primă va fi de 76 cor. şi se va plăti în 1 Septemvrie, a doua de 70 cor. şi se va plăti în 15 Noemvrie, rata a treia de 60 cor. şi se va plăti în 14 Februare, rata a patra de 60 cor. şi se va plăti în 15 Aprilie.

Sumele aceste sunt atât de mici, încât numai primindu-le regulat şi anticipative se poate satisface atâtor trebuinţe câte sunt cu susţinerea şi îngrijirea elevilor. Astfel rectorul va fi silit să dimită pe elevii a, căror părinţi sau îngrijitori nu-şi vor solvi ratele la timpul său.

3. Elevi vor avea să aducă cu sine:

a) Carte de rugăciuni.

b) 4 părechi de schimburi de pânză sau giolgiu, bune.

c) cel puţin 4 batiste.

d) 2 părechi de încălţăminte şi cel puţin 4 păr. ciorapi sau obiele

e) 1 saltea (sac de pae) şi 2 lepedeie (ciarciafuri) de pus pe saltea.

f) 2 perini şi 4 feţe de perini

g) 1 ţol sau 1 plapomă şi 2 lepedeie de plapomă.

h) 2 lepedeie de giolgiu albe pentru acoperirea patului 1 de lână; colorate nu sunt bune căci nu se pot ajunge la uniformitate.

i) atâtea bilete (forma biletelor de visită) câte bucăţi de rufe, vestminte, încălţăminte au;

l) 1 cuţit, 1 furculiţă, 1 lingură, 1 păhar şi cel puţin 3 servete;

m) 1 perie de vestminte şi 3 de încălţăminte;

n) cel puţin 3 ştergare şi 2 pepteni, unul des şi unul rar. Pe rufe şi vestminte trebue cusut întreg conumele şi cel puţin litera iniţială a numelui de botez. Rufele şi vestmintele neînsemnate vor fi respinse.

4. Elevii vor aveà proviziune întreagă şi anume:

a) locuinţă în sale mari, sănătoase, luminoase şi provăzute cu toate cele de lipsă.

b) Vipt întreg, adecă dejun, prânz, ojină şi cină. La dejun vor avea lapte cald cu pâne, la prânz 2—3 feliuri de mâncări, la cină 1—2 feliuri. La prânz în zilele de dulce va fi supă cu carne, carne cu sos şi mâncare groasă cu carne, sau friptură cu

garnitură, iar în zilele de post supă de legume, mâncări făcute cu lapte, brânză sau oaue. Dumineca şi în sărbători şi prăjitură. La ojină pâne cu poame şi altele. La cină în zilele de dulce va fi friptură cu garnitură sau mâncare groasă cu carne; iar în zile de post mâncări făcute cu lapte, brânză sau oaue;

c) Spălatul şi eventual scrobitul rufelor;

d) Luminatul în timpul recerut;

e) Încălzitul în timp de iarnă;

f) În cas de morb medic şi medicină şi îngrijirea de lipsă;

g) Scaldă caldă în timp de iarnă, amăsurat prescriselor ingenii.

Afară de aceasta superioritatea se va îngriji ca elevii mai slabi în studii să fie pe cât se poate ajutoraţi în studiare.

5. Părinţii în decursul anului scolastic să nu trimită la adresa sau la mâna elevilor banii, ci banii să vină la adresa superiorităţii, carea se va îngriji să le procure recuisitele de şcoală. Asemenea nici mâncări să nu le trimită, căci Seminariul îi provede cu celea de lipsă.

Mâncările ce cu toate acestea le ar trimite părinţii fiilor sei, se vor împărţi între toţi, la caz de cantitate mai mică între conşcolarii respectivului sau respectivilor elevi.

6. Părinţii sunt avisaţi, că pentru eventualele stricăciuni făcute de fii lor, sunt respunzetori şi vor avea să le rebonifice. De sine se înţelege că pentru obiectele ce să strică prin folosire fără vina elevilor, nu se va cere nici o desdaunare.

7. Elevii se vor presenta în 1 Septemvrie st. n. înaintea superiorităţii seminariale, însoţiţi de părinţii sau îngrijitorii lor, unde acestia vor plăti taxele de lipsă şi vor da în samă obiectele şi încrurile elevilor, şi li-se va designa mobiliariul destinat spre folosinţa elevilor.

Blaj, 12 Iuliu 1905.

Emil Viciu,
rectorul Seminariului
junimei române gr.-cat.
stud. din Blaj.

Nr. 341—1905.

CONCURS.

„Asociaţiunea pentru literatura română şi cultura poporului român" va conferi cu începutul anului şcolar 1905/6 *un stipendiu de 300 cor. din „Fundaţiunea Ioan şi Zinca Roman"*, pentru un elev de naţionalitate română, fără deosebire de confesiune, ce urmează la vre-una din şcoalele medii din patrie, având preferinţă în senzul literilor fundaţionale aceia, cari se înrudesc cu fericiţii Ioan şi Zinca Roman.

Cererile pentru acest stipendiu au să se înainteze Comitetului central al „Asociaţiunii" în Sibiu (Nagyszeben), strada morii Nr. 6, cel mult până la *10 August 1905*, provăzute cu următoarele documente:

a) Atestat de botez;

b) testimoniu de pe anul şcolar 1904/5;

c) atestat de pauvertate;

d) eventuale documente, prin cari să se constate înrudirea cu fericiţii fundatori.

Cererile întrate după terminul de 10 August n., nu se vor considera.

Sibiu, din şedinţa comitetului central al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român", ţinută la 18 Maiu 1905.

Iosif Sterca Şuluţ
president.

Ioan I. Lăpădat
secretar II.

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Au colectat pentru perdele la uşile altarului s. Biserice gr.-cat. din Mercsina: Dna Iulia Lazar 2 c. Mărioara Ciorogariu 1 c. Magdalena Sturu 2 c. Călina Burţia 40 f. Măriţa Mioc 40 f. Măria Manea 40 f. Măria Muşa 20 f. Măria Sculici 20 f. Eva Cocora 1 c. Cristina Mitrofan 40 f. Ilie Orza 40 f. Căta Radu 80 f. Floarea Mitrofan (Cuzdu) 40 f. Floarea Muşa (Cinşa) 40 f. Ana Muşa 20 f. Ioan Sculiciu 20 f. Petru Bunda 20 f. Ioan B. Dobrei 20 c. Ioan Lupşasca 20 f. Floarea Manea 1 c. Aug. Radu, preot 1 c. S. S. 20 f. N. N. 20 f. Căta Radu 30 f. Căta Sculiciu 1 c. Ioan Minea 60 f. Dna Elena Orza 40 f. Paraschiva Mitrofan 40 f. Călina Lupşasca 1 c. Elena Ciută 60 f. Călina Mitrofan 40 f. Ana Miclea 40 f. Elenca Baica 60 f. Floarea Muşa 1 c. Floarea Laza 80 f. Ana Bucloiu 60 f. Măria Uanea 40 f. Maria Mitrofan 20 f. Ana Micşa 1 c. Saveta Manea 30 f. Ana Bunda 40 f. Anca Mioc Duică 40 f. Mari Hlavacsek 1 c. Perdelele au fost încrate de gentila d-şoară Valeria Mioc, şi au fost sfinţite în 4 Iunie, de faţă fiind mulţi credincioşi. Primească marinimoşii contribuenţi şi pe calea aceasta mulţămitele noastre şi înduratul Dumnezeu să-i binecuvinte! — *Aug. Radu,* adm. par. *Ş. Şerban,* înv.-cantor.

Hymen. *Flaviu C. Domşa,* prof. gimn. Blaj, învită la cununia sa cu dş. *Valeria Serbac,* care se va celebra în 10 Aug. n. în biserica gr.-cat. din Vama, dieceza de Gherla. — *Vasiliu Şchiop,* teolog abs., anunţă logodna sa cu d-şoara *Anizia Bancos,* ambii din Selsig.

Ştiri literari. Am primit în timpul din urmă următoarele scrieri: Const. Negruzzi: *Proza,* vol. I. cor. 1·50. Ion Gorun: *Taina a şasea,* cor. 1·50. N. Iorga: *Gânduri şi sfaturi ale unui om, ca ori care altul,* cor. 1·50. Toate acestea scrieri au apărut în editura institutului „Minerva", care face un nepreţuit serviţiu literaturei româneşti prin editarea atâtor scrieri de valoare şi mai ales a vechilor scrieri. Volumul dlui Gorun cuprinde scene prinse în fugă din atât de variata viaţă familiară. Nu pricepem titlu, când o ştiu cu toţii, că căsătoria nu e a şasa ci a şeptea taină. Cartea dlui Iorga e o bogată colecţiune de vorbe înţălepte.

„Iconografia". Dl asesor *Dr. Elie M. Cristea* a scos de sub tipar scrierea anunţată deja, ea poartă titlul: *Iconografia şi întocmirile din internul bisericei răsăritene.* E un volum gros de 300 pag. cu multe şi frumoase ilustraţiuni şi costă 5 cor. Publicaţia aceasta e o lucrare amănunţită şi temeinic scrisă şi de aceea de multă valoare. O recomandăm cu toată căldura.

Înştiinţare. Se comunică spre orientare, că „Societatea pentru fond de teatru român" a cumpărat manuscriptul cu „Opereta *Craiu nou*" de fericitul C. Porumbescu, dimprenună cu dreptul esclusiv de representare. Braşov, 5 Iulie n. 1905. În numele Comitetului Societăţii pentru fond de teatru român. — *Dr. Iosif Blaga,* secretar.

Doue burse pentru teatru. Comitetul societăţii pentru fond de teatru român dă pentru anul scol. 1905/6 două ştipendii de câte 1200 cor. pentru tineri, cari doresc a se cualifica pentru cariera de actori dramatici. Un ştipendiu e destinat pentru un tinăr cu aptitudini pentru dramă şi tragedie şi al doilea pentru un tinăr cu talent de comic. În scopul de a se constata talentul acelora, cari doresc a primi bursele, se cere ca concurenţii să se prezinte la un concurs public, cu ocaziunea adunării generale a societăţii, care se va ţinea în Sibiu în şirul festivităţilor Asociaţiunei. La această ocaziune concurenţii la stipendiul prim vor avea să declameze vre-o poezie, ori să representeze vre-o partie din un autor dramatic, iar cei la stipendiul al doilea vor avea să declameze poezii comice, ori să representeze vre-un monolog de Alexandri ori altceva din autori de comedii. În baza probelor prestate celor doi concurenţi mai buni li-se vor vota bursele şi li-se vor retribui şi spesele de călătorie cu câte 50 cor. Cei ce vor obţinea stipendiile, vor avea a se conforma tuturor condiţiilor normate în „Planul de acţiune al societăţii", ce se vor comunica, la cerere, de secretarul societăţii; în special vor fi obligaţi, după terminarea studiilor, ca funcţionari ai societăţii de a organiza şi de a instrua trupele de diletanţi români din patrie, jucând împreună cu ei teatru, până atunci, până când comitetul va afla de bine a-i aplica la această misiune. Doritorii de a reflecta la aceste stipendii, sunt învitaţi a-şi trimite cererile însoţite de atestatele ce au, la adresa secretarului societăţii, dlui Dr. Iosif Blaga în Tusnád-Fürdő (Csik megye), până la 14 August n. 1905. Braşov, din şedinţa Comitetului Societăţii pentru fond de teatru român, ţinută în 1 Iulie n. 1905. — *Iosif Vulcan,* preşedinte. *Dr. Iosif Blaga,* secretar.

Petreceri. Reuniunea meseriaşilor români din Bistriţă, învită la *sfinţirea steagului* şi serbările ce se vor aranja cu această ocasiune Duminecă în 16 Iulie n. 1905.

Cel mai nou şi mai sigur remediu contra **asudării de mâni** şi **picioare,** pecum şi contra **ochilor de găină, îngroşării de piele** etc. este

„SUDIN"-ul,

mijloc probat şi recunoscut, fabricat în farmacia lui **Nagy Kálmán, Nyiregyháza.**

Efect sigur şi perfect.

Se vinde în sticluţe, dimpreună cu penelul, pentru suma de **1** coroană.

La fie-care sticluţă este ataşat şi modul de întrebuinţare.

Cea mai ieftină apă minerală este apa

MAROS SOLYMOSI,

apă naturală acid carbonică, cualificată de dl prof. **Dr. Hanko.**

Escelentă şi nepreţuită, conţine şi lithyn atât cu vin ori sirup, cât şi curată, ca apa de beut este escelentă şi recoritoare.

Analisă pe fie-care sticlă.

Deposit general pentru Blaj în prăvălia

V. POPP.

(18) 2—5

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

O RĂPIRE MISTERIOASĂ.

(Continuare)

Dacă Lola a priceput înțălesul scrisoarei, dacă ea presimția, că acum ajutorul și mântuirea îi erau aproape, atunci de sigur că făcea toate încercările pentru a se mai întâlni odată cu pictorul. Nu s'a înșelat. După vreun ceas de vreme ea eși în gang, uitându-se cu precauțiune în jur de sine. Hill o observă prin ușa deschisă, păși repede pe prag și puse în mâna fetei o foaie de hârtie, pe carea era scris: „Îndată — ce fratele dtale a plecat, vină la mine, aducând și o haină și cârpa cea de cap a dtale. Ambe obiectele vei trăbui să le lași aci, iar dta să întri în odaia de lângă trepte. În interesul dtale te conjur, să urmezi întocmai acestui sfat. Tatăl și fratele dtale vor fi în tot cazul arestați; însă dacă dta vei împlini ceea ce te sfătuesc eu, atunci acea arestare se va face fără de vărsare de sânge și fără ca cineva, pe care-l cunoști, să fie neplăcut atins.“ Pe când Lola cetea aceste șire, Hill îi observa fața, pe care să reoglinda bucurie și spaimă deodată. Se vedeà că să luptă cu sine, deoarece aruncă detectivului o privire rugătoare; văzând însă fața lui serioasă și hotărîtă, își plecă capul, făcând un sămn afirmativ, apoi dispărù în odaia ei.

Acum pentru prima oară, de când locuia aci sus, Hill își încuià ușa, pentru a să stravesti altcum, deoarece pictorul cel bătrân și-a gătat rolul. Cătră două oare îi sosi ajutoriul: Wilson cu doi dintre cei mai tari și mai isteți oameni pe cari i-a putut găsi la biroul polițienesc. Le-a succes să se întâlnească pe neobservate cu Hill și să se ascundă într-o odae goală, în față cu a sa. Îndată după aceea apăru și găzdoaia, carea, parte din curiositate femeiască, parte din interes pentru Lola, voia să fie de față la desvoltarea lucrurilor și să oferi ca lua sub scutul ei pe tînăra fată. Ea a fost așezată în odaia de lângă trepte, unde mai târziu avea să vină și Lola, și acuma toți așteptau cu nerăbdare plecarea tinărului Smith, carele avea obiceiul, a-și bea rachiul, în fiecare după amiazi, într'o băcănie din apropiere, însă nici odată nu rămânea afară mai mult ca o jumătate de ceas. Abia s'a depărtat fratele Lolei, când aceasta și veni aducând lui Hill haina și cârpa cerută, apoi să retrase în odaia destinată pentru dânsa. Acuma Hill se apucă să-și pună în lucrare planul său cutezat și periculos. Se îmbrăcă cu haina Lolei, își învălui capul cu cârpa și întră cu curaj în odaia lui Smith bătrânul, carele zăcea întins pe o canapea, chiar în față cu ușa. Pentru a-și putea ascunde obrazul într'o batistă, Hill să prefăcù că strănută, ceeace făcù pe bătrânul să mornăe: „Ei, și tu vrei să începi a lătra?“

Să înțălege că nu căpătă răspuns, și nici nu băgă de seamă, că fică sa să așază lângă fereastă și să prefăcu, ca și când ar vedeà ceva interesant pe stradă. Înzădar sperà Hill că prin aceea îl va îndemna să se apropie de dânsul, căci până când își păstra locul din fața ușei, era cu neputință a-l surprinde, ceeace era de dorit, din cauza uriașei musculaturi ce poședa acest bărbat. Ne mai putându-să răbda, Hill scoase în sfârșit un țipet de mirare, aplecându-se tare în afară, ca și când ar fi observat pe cineva, care-l interesează. Aceasta ajută. La moment se apropie lângă dânsul Smith, pe a cărui față să vedeau urme de spaimă. „Ce-i?“ strigă el. „Ce ai să te uiți afară?“ Abia-și isprăvi însă întrebarea, când se simți apucat de nește pumni puternici, cari îl ținură pe loc, cu toate svârcolirile sale. „Ăsta-i lucrul tău, ticăloasă?“ urlà el, spumând de mânie cătră Hill, pe care încă și acum îl ținea că este fică-sa. El smânci apoi cu sine pe bărbații cari îl legau, să aplecă repede spre Hill și-i șopti: „Șterge iute sămnul dela ușa — auzita-i?“

Femeia se sculă în tăcere, pentru a împlini porunca; însă în loc ca să, șteargă crucea roșie de pe ușă detectivul o făcu încă și mai groasă, cu bucata de cretă, ce a fost găsit'o. După aceea se reîntoarse la locul său lângă fereastă, pentru a aștepta pe Smith cel tinăr, pe când pe bătrânul l'au pus deocamdată sub pază într'o chilie laterală.

Preste vre-o jumătate de ceas ușa fù deschisă cu zgomot; cel așteptat întră.

„Unde-i tata?“ întreabă el dur, oprindu-se pe prag.

Hill dete din umeri, fără de a răspunde și fără de a-și întoarce capul.

„Ești nebună, de te uiți așa pe fereastră, în loc de a-mi răspunde?“ strigă el.

Hill însă nu-l băgă în seamă, ci se sculă repede și-și ridică mâna, ca și când ar face sămn cuiva de pe stradă. Apucătura aceasta reuși. Cu o înjurătură sălbatică năvăli el asupra detectivului, și cu o lovitură puternică a bastonului său gros, îl dobori la pământ. În același moment îl ajunse soartea tatălui său, și după trei minute era și el legat bine.

XI.

Lovitura ce a primit Hill dela Smith cel furios, l'a amețit de tot, din ferire însă el își veni în curând în ori, și aruncând de pe sine hainele femeiești, merse în chilia, unde cei doi prinsonieri ședeau legați pe o laviță. Wilson îi întinse mâna cu îndestulire. „Asta a fost odată o apucătură bună, și trebue să te felicit, că ai isprăvit așa de bine cu blăstămații acestia.“

„Da, da.“ zise Hill, „însă n'a lipsit mult, și unul dintre ei era aproape să-mi stângă viața.“

Conversația lor fù întreruptă prin vocea înjurătoare a bătrânului Smith. „Unde-i fica mea?„ strigă el. „Ah, să capăt pe blăstămata încă numai odată în mânile mele! Unde-i ea?“ Vreau s'o văd, asta nu mi-se poate refuza.“

„Vei și vedea-o,“ zise Wilson, „însă numai după ce soțul ei va fi venit aci, ca s'o apere.“

„Soțul ei? Așa dar dta ști despre lucrul acesta?“ zise fiul. „Ăsta este un bocotan mare, și pe lângă aceea și mândru al dracului. Să vie numai încoace și să ne vadă aci, zăcând ca nește câni; știu că se va bucura, când va vedeà, cum tatăl și fratele soției sale sunt târîți în temniță“

„El știe că închisoarea este locul potrivit pentru oameni de soiul vostru,“ îl întrerupse Wilson, pentrucă în momentul acela întră Black, palid și iritat

Tînărul Smith se ridică și se puse în poziție dreaptă, întru cât îi permiteau legăturile. „Ah, dar cum îți mai merge, cumnate?“ strigă el cu nerușinare.

Acesta trăsări, însă nu răspunse nimic, ci se întoarse spre Hill. „Unde este soția mea?“ murmură el.

„Aci în apropiere, și în bună siguranță“, zise Hill. „Voești, să o rog, să vină dincoace!“

„Nu, nu!“ zise Black repede. „Întâi ași vrea să aflu, ce daună ar putea să aibă soția mea prin legăturile ei cu acești mizerabili.“

„Oho!“ strigă bătrânul Smith, „eu cred că mai întâi ar trebui să te intereseze aceea, ca să ne scapi din încurcătura aceasta.“

„Nici nu mă gândesc la așa ceva,“ răspunse Black cu dispreț. „Voi ați meritat din destul această pedeapsă“

„Așa! —, ei, d-apoi că atunci se vor scrie istorii frumoase prin gazete“ zise tînărul batjocuritor.

„Gazetele nu vor afla nimic,“ răspunse Hill, „pentrucă lucrul va rămânea secret, și nimic nu vă va fi permis să spuneți cuiva despre relațiunile dintre voi și doamna Black.“

„Oho, cu ce drept ne-ai putea opri, ca să nu vorbim?“

În loc de răspuns, Hill scoase din buzunar un inel, la a cărui vedere amândoi sceleratii înverziră.

„Priviți acesta l'am aflat lângă cuptorul, în care v-ați ars voi vesmintele voastre de arestanți,“ zise Hill. „Este numai un obiect neînsămnat, nu-i așa? Însă eu va-și putea duce imediat la spânzurătoare, deoarece proprietarul acestui inel —“

„Taci, taci!“ îl întrerupse bătrânul Smith. „Aruncă inelul, și noi îți promitem, că vom tăcea. Eu nu-s nebun —“

„Eu încă nu!“ întâmpină Hill, și băgă inelul în buzunar. „Până când inelul este în posesiunea mea, viața voastră atârnă de un fir de păr, pe care îl pot tăia ori și când, după plăcerea mea.“

Cei doi blăstămați aruncară priviri înfuriate asupra lui Hill, însă nu răspunsără nimic.

Într'aceste Wilson se înțălese în ascuns cu Black, și acum se întoarse către prinsoneri. „Am să fac o propunere, în numele dlui Black,“ începu el. „Este natural, că voi trebue să vă reîntoarceți în închisoare și să vă împliniți pedeapsa. Până când vă purtați cum să cade și păstrați tăcere absolută asupra legăturilor voastre cu dna Black, se va depune în toată luna la o bancă o sumă de bani, care sumă vi se va înmanua după ce veți fi părăsit închisoarea. Dacă însă numai cu un singur cuvânt tradați secretul, atunci nu numai că nu căpătați nici un ban, ci, din contră, vor fi răscolite și alte fapte mai vechi de ale voastre, cari desigur v'ar duce la moarte.“

(Va urma.)

Causele generali a decadinței în viața creștină,

— disertație — 4.

de

Dr. PAUL LAURAN.

(Continuare și fine).

Acum se naște întrebarea — Dlor! — cumcă: *cum* și *prin cine* s'ar pute vindecă ranele causate sanctuariului conștiinței omenești prin materialism, prin acțiunile perverse a sectei francmosonice și a guvernelor atee și indiferente? . . . .

În cât pentru *cum*, toți știm și pricepem că prin întoarcerea omului la Dumnezeu, de cătră cine s'a depărtat; prin întoarcerea la credință . . . . la rugăciune, la Sacramінte, la frica unei pedepse și la speranța unui premiu în viitor! . . . .

Și dacă societatea s'ar compune din atari oameni, atunci înaintarea, bunăstarea, fericirea ei nu ar mai avea nimic altce de dorit în lumea aceasta.

În cât pentru partea a doua a întrebarei; că *cine* ar pute face lucrul acesta; — guvernele, dacă ar fi pătrunse de spirit adevărat creștinesc, ar putea face mult ajutorând pe aceia, pe cari Dumnezeu i-a ales pentru ca să îngrijească de provocarea binelui, de înaintarea și perfecționarea spiritului, adecă tinzând mâna sinceră de ajutor păstorilor sufletești. — Însă noi, în timpurile aceste nu avem, nici nu putem să avem decât numai foarte puțină încredere în ele. — Guvernele, acum mai toate sunt în mâna și sub cârmuirea sectei sus numite și pentru aceea dela ele nu răzăm, nu ajutor, ci opoziție și perzecutări are să aștepte auctoritatea spirituală. În spre mai bine nici nu să arată ceva sămn de schimbare, ci din contră nedreptățile ce să fac pe toate terenele bisericești, prevestesc apropierea unei acțiuni mai violente în contra păstorilor sufletești. . . .

Ei bine — Dlor! — aceea ce nu voesc să facă guvernele, pot să facă popoarele, cari mai deaproape și mai tare sunt interesate în cauză! . . .

Pot — zice — să facă popoarele, însă popoarele ca să poată face aceasta, au lipsă să fie cârmuite . . au lipsă ca să fie luminate, au lipsă ca să primească și să vadă ca la lumina zilei curat, că cine i-a atăcat sanctuarul conștiinței? . . . Cine îl depărtează de Dumnezeu, de biserică, de religiune, de credință și îl apropie de păcat, de rușine, de desperare și de moarte nu numai temporală, . . . ci și de moartea cea vecinică! . . . .

Dlor! Iată arma noastră, cu carea trebue să ne luptăm în contra acțiunilor perverse a sectelor! Iată medicina prin carele putem să neutralizăm veninul materializmului, veninul ateismului și a tuturor celorlalți pizmași a sanctuariului conștiinței omenești! . . .

Iată — Dlor — un câmp vast de activitate care să deschide înaintea ochilor nostri și a păstorilor sufletești! Și dacă noi conduși de iubire sufletească unul cătră altul, punând umăr la umăr, ascultând de ordinațiunile arhiereilor noștri și în consonanță cu instrucțiunile locuțiitoriului lui Christos în această privință ne vom munci să luminăm turmele noastre, nu atunci nu avem a ne teme de influința pizmașilor infernali. . . .

E drept — Dlor! — că păstorii sufletești au să întîmpine în cale multe greutăți, să se lupte cu multe ispite. — Guvernele statelor sunt în contra noastră, să tem de noi pentrucă știu bine, că noi facem pedecă și opositie în contra planurilor lor de destrucțiune. — Și pentru ca să cedăm, ne vor promite avantaje materiale, ne vor promite bani, numai să abstăm dela împlinirea misiunei noastre în mijlocul poporului. . .

Francmasonii și-a pus ochii pe noi păstorii sufletești, și prin agenții săi, prin guvernele atee, în un viitor nu așa de îndepărtat, vom fi supuși atacurilor celor mai violente, perzecutărilor și nedreptăților nenumărate și pricina? . . pricina ne va fi împlinirea datorințelor noastre. . . .

Aceste ni-le prevestesc simtoamele timpului. — În multe state, guvernele după ce au atăcat biserica . . . . . după ce au atăcat instituțiunile dumnezeești a bisericei; după ce au stricat școala și a scos-o de sub umbra bisericei . . . văzând că tot nu își ajung scopul nefast, până ce sunt păstorii adevărat sufletești, s'au întors în contra preoților, le-au jefuit averea, și cu forța i-a scos afară din biserici, și din casele lor propri sub pretexte false că sunt inimici patriei . . inimici progresului . . . că conspirează în contra legilor și altele.

Nu, nu bată alarmă cârmuitorii lucrurilor publice: apărătorii legei, tutorii ordinei, . . . noi nu conspirăm în contra lor, nici ne vom face propagatori de disordine și de revoluțiuni! Noi lucrăm în numele sfânt a lui Dumnezeu . . . statutele noastre sunt evangelia . . . conducătoriul nostru este Pontificele care, cu auctoritate dumnezeească interpretează și vestește adevărurile evangeliei . . și Papa și evangelia nu conspirează, ci recunoaște și apără pe puternicii pământului și legile acele, pe cari le aduc pentru binele și prosperitatea publică deoarece sunt derivațiuni din puterea dumnezească și din legea lui Dumnezeu. . .

Asemenea nu să teamă de noi toți aceia cari sunt iubitorii libertății a progresului și a principiului de frățietate între oameni, și a înaintării și a puternicii patriei! . . .

Noi nu vom face nimica în veac în contra libertății legitime! — Nimica în contra patriei! — Cu un cuvânt nimic nu vom face, ce să nu fie în perfectă armonie cu progresul și cu principiul frățietății omenești! . . . .

Noi — Dlor! nu voim altceva, decât să luăm în mână făclia dumnezească a evangeliei . . . a o ridica și a o purta sus aprinsă pe căile publice, pe piațe . . . în sinul familiilor și pretutindenea, pentruca la splendoarea luminei sale . . . . toți aceia cari au rătăcit în întunecimile condensate prin erori și prin deliriul pasiunilor, să-și reafle calea care să îi conducă la țânta călătoriei lor de aici de jos! . .

În acest mod — Dlor! — efectele diferite, cari sub diferite forme și numiri derivându-să din celea trei casuri mari a decadinței, pe cari pe scurt le-am espus astăzi, efectele aceste rele — zic — la poporul nost nu vor da de echou . . . . iar acolo unde până acum au făcut stricare în viața creștinească, acțiunea lor se va paralisa și puterea lor stricătoare se va zdrobi pentrucă și Dumnezeu ne-a promis că porțile iadului nu vor învinge!!! . . . .

Bibliografie.

A apărut.

Dr. A. Bogdan Hoya: **Cântece de copii și jocuri.** Editura librăriei Ciurcu, Brașov 1905 prețul 32 bani. Cuprinde o interesantă colecție de cântece pe cari copii le folosesc la jocurile lor. În introducerea autorul indiță chipul cum decurge cutare joc.

Const. Pop: **Băncile române din Transilvania și ungaria.** Studiul acesta, publicat și în franțozește formează nrl. 2 din Biblioteca băncilor române, și cuprinde în liniamente generale istoricul acestor instituțiuni, organisația și operațiunile lor. La sfârșit se dă un bilanț general al tuturor băncilor (102) la finea lui 1904. Însămnăm aici, că capitalul acestor bănci a fost de peste 11 milioane cor. rezerva de peste 4 mil. depunerile de 53½ mil. și profitul curat de apoape 2 mil.

Mateiu Voileanu: **25 ani din viața „Reuniunii române de muzică" din Sibiu.** O monografie prețioasă împodobită cu portretele prezidenților, conducătorilor și a celor mai de seamă membrii. Are repertoriul bucăților cântate, vocile de presă asupra suceselor secerate la concerte și un catalog general a tuturor membrilor reuniunii. Se poate cumpăra cu 2 cor.

A apărut și se află de vânzare la tipografia noastră: **Coșbuc György** tanulmány a román irodalom köréből, irta Szabó Emil. Prețul 4 cor. + 20 fil. porto.

„Sămănătorul" Revistă Literară. Anul IV. Nr. 26. N. Iorga. — Câteva cuvinte de „dincoace" în amintirea lui Timoteiu Cipariu. Natalia Iosif. — In clasă (poesie). Emilgar. — Boieriul Iorgu Butea (nuvelă). I. Bârsanul. — Fantasie. M. Sadoveanu. — Floare-ofitilă (roman). I. M. Marinescu. — Sonet. N. Iorga. — Cronică. Numărul 20 bani.

Note și reflexiuni la Situația politică a Românilor din regatul Ungar. Sub acest titlu a apărut în tipografia I. Marschall din Sibiu o broșură politică datorită dlui *Aurel Ciato.* Broșura tractează următoarele chestiuni: 1. Situația actuală a partidului național român. 2. Cum să înțălege la noi politica reală? 3. Activitatea parlamentară. 4. Revisiunea programului din 1881. Doritori de a avea aceasta broșură, pot să și-o procure trimițând suma de 1 c. + 10 fil. la adresa autorului în Vizakna fürdö.

Odele lui Quintus Horatius Flaccus, traduse de **Gavril Pop** canonic. fasc. II. cuprinde odele XV—XXXV De utilitatea acestei publicațiuni nu mai e lipsă să spunem nimic, tinerimea studioasă și toți cari se ocupă cu vechia clasicitate, pot să ieie un mare folos, mai ales din minuțioasele notițe adause după fiecare odă.

Prof. Dr. Emil Sabo. **„Cântece"** Poezii lirice. Prețul *1* cor.

Editor și redactor răspunzător:

Aurel C. Domșa.

A. C. Domșa

Cărți ce să pot căpěta în Libraria Seminarială.

Floricele de câmp, de A. C. Domșa .	1.—
Cântece, Sabo	1.—
Visuri trecute. Ciura	1.—
Studii și Biografii. Dr. I. Rațiŭ .	2.—
Geniŭ pustiŭ, Eminescu . . .	2.—
Drumuri și orașe, Iorga . . .	2·50
Poesii de Alexandri.	3.—
Teatru I. II. Alexandri á 1.50 .	3.—
Vers și proză Alexandrescu . .	1·25
Novele A. Brătescu-Voinescĭ . .	1·50
Liter. pop. Eminescu.	1·50
Ciocoiĭ N. Filimon	1·50
Legende și basme Ispirescu. .	1·50
Povești, I. Creangă	1·50
Vorbe înțelepte A. Popoviciŭ. .	1·50
Vatra Părăsită Slavici . . .	2.—
Din Bětrâni . . „	2·50
Eminescu și Coșbuc de Alexandru Ciura.	1.—
Limba Română poporană și Dialectul Sicilian, de Alesiu Viciu .	1.60

Ierarchia Românilor din Ardeal și Ungaria de *Dr. Augustin Bunea*, Prețul 3 coroane.

Biblioteca Minervei 22 nr. fie care numěr 15 fil.

La espositiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a luĭ

Antoniu Novotny

în Timișóra-Fabric

(22) 85—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nóuě, pe cum la turnarea de noŭ a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregĭ armonióse, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provědute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întórce cu ușurință în ori ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o latură prin aceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

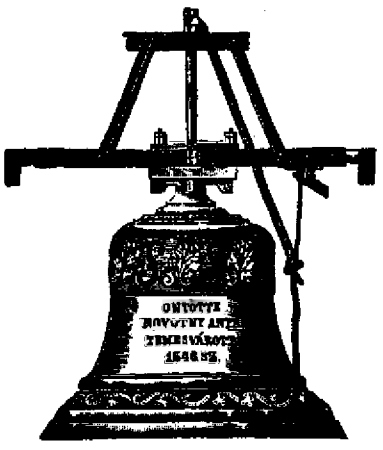

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, carĭ sînt provědute în partea superióră — ca violina = cu găurĭ, după figura *S* și pentru aceea aŭ un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, așa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unuĭ clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiŭ. Mai de parte se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătător, — spre preadjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de tóce de metal.

Preț-curanturĭ ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

MERSUL TRENURILOR pe liniile orientale ale căĭ ferate de stat r. u. valabil din 1 Maiu 1905.

Budapesta—Predeal

Tren de persón.	Tren accelerat	Tren de persón.	Tren accelerat				Tren de persón.	Tren accelerat	Tren accelerat	Tren de persón.
10—		8.50	2.10	pl.	Viena	sos.	1·50		1.50	
9.—	6.50	5.45	9.15		**Budapesta**		7.10	9.35	7.50	6.20
11.56		9.02	11.12		Szolnok		3.37		5.32	6.40
2.14		11.33	12.47		P. Ladány		12.54		3.56	3.46
3.49		1.48	2.11	sos. pl.	Oradea-mare	pl. sos.	11.04		2.38	1.12
4.10		2.06	2.18		Mező-Telegd		10.44		2.32	11.36
4.50		3.04	2.51		Rév		10.07		2.03	11.15
5.33		3.50	3.26		Bratca		9.32		1.37	10.48
5.56		4.14			Ciucia		9.11			10.13
6.42		5.02	4.16		B.-Huiediu		8.37		12.55	9.55
7.23		5.49	4.52		Ghârbĕŭ		7.58		12.29	9.24
8.11		6.42			Cluș		6.59			8.48
8.32		7.12	5.55	sos. pl.		pl. sos.	6.17		11.10	7.50
8.54		8.30	6.11		Apahida		5.41		10.50	7.13
9.11		8.59	6.27		Ghiriș		5.22			6.45
10.17		10.29	7.26		Cucerdea		3.54		9.29	6 27
10.47		11.16	7.50	sos. pl.		pl. sos.	3.11		9.—	5.12
10.56		11.31	7.52		Uióra		3.02		8.55	4.45
11.03		11.40			Vinţul de sus		2.56			4.33
11.12		11.50			Aiud		2.49			4.27
11.34		12.20	8.16		Teiuș		2.27		8.29	4 20
11.52	11.42	12.46	8.32	sos. pl.		pl. sos.	2.05	3.53	8.12	3 59
12.24	12.—	1.48	8.37		Crăciunel		1.47	3.18	8.00	3.38
12.58		2.20			Blaș-Küküllőszög		1.11			3.02
1.02	12.28	2.29	9.04		Micăsasa		12.58	2.51	7.34	2.36
1.45		3.11	9.31		Copșa-mică		12.06		7.08	2.21
2.01	1.05	5.27	9.48	sos. pl.		pl. sos.	11.45	2.16	6.56	1.44
2.15	1.09	3.32	9.47		ediaș		11.09	2.14	6.50	1.25
2.33		4.08	10.01		El sabetopol		10.53		6.37	1.06
3.04		4.45	10.25		Sighișóra		10.24		6.16	12.51
3.40	2.08	5.27	10.53	sos. pl.		pl. sos.	9.48	1.14	5.49	12.23
3.47	2.15	5.43	11.—		Hașfaléŭ		9.02	1.07	5.42	11.49
4.03	2.29	6.08	11.14		Homorod		8.43	12.53	5.28	11.42
5.28		7.52	12 26		Ágostonfalva		7.30		4.23	11.27
6.03		8.32	12.58		Apața		6.49		3.50	10.15
6.34		9.09	1.16		Feldióra		6.27		3.35	9.80
7.10		9.40	1.35		Brașov		5.56		3.15	9.17
7.50	5.07	10.25	2.09	sos. pl.		pl. sos.	5.20		2.45	8.40
3.55			2.19		Timiș			10.14	2.18	8.13
4.40			3.01		**Predeal**				1.42	5.—
5.10			3.31						1.17	4.24
11.55			9.10	sos.	Bucuresci	pl.			9.15	8.32

Copșa-mică—Sibiŭ—Avrig—Făgăraș

Tren de persón.	Tren de persón.	Tren de persón.	Tren mixt.				Tren de persón.	Tren mixt	Tren de persón.		Tren de persón.
2.21	4.43	11.14	7.10	pl.	Copșa mică	sos.	6.10	9.32	8.09		12.35
3.50	6.36	12.42	8.50		Ocna		4.52	8.15	1.34		11.01
4.12	7.04	1.04	9.15	sos. pl.	Sibiiu	pl. sos.	4.25	7.41	1.05		10.30
tr. m.		tr. m.									tr. m.
4.33	Numai Marța și Vineria comunic.	2.—						7.33	Circ. Marța și Vinerea		8.57
5.23		2.54			Tălmaciu-m.			6.45			8.04
6.15		3.59			Avrig			6.01			7.15
8.34		6.35		sos.	Făgăraș	pl.		3.32			4.25

Mureș-Ludoș—Bistrița.

4.—	Numai Luni și Joia comun.	9.06	4.25		Mureș-Ludoș		6.49	7.30
5.01		10.29	5.39		Zau		5.52	6.35
6.57		12.48	7.19		Țagu-Budatelic		4.10	4.54
7.55		1.55			St. Mihaiu de câmpie			3.44
8 47		3.02	Numai Marța comun		Lechința		Circ. Marți și Vineri	2.48
9.24		3.52			S.-Măghiăruș			2.02
10 14		4.55			Bistrița			1.16

Cucerdea — Oșorheiŭ — Regh.-săsesc.

3 16	8.10	9.10	1.25	pl.	Cucerdea	sos.	7.42	2.38	8.30	12.31
3.57	8.51	9.51	2.17		Ludoș		7.04	1.55	7.37	11.43
4.44	9.40	10.35	3.14		Cipău		6.24	1.19	6.51	10.44
5.34	10.30	11.27	4.17	sos. pl.	Oșorheiŭ	pl. sos.	5.30	12.25	5.43	9.35
5.45	10.42		4.42					8.45	5.04	9.15
7.14	12.16		6.11	sos.	Regh.-săs	pl.		7.24	3.30	7.54

Ghiriș — Turda

7.33	10.50	5.40	10.26	6.29	**Ghiriș — Turda**	7.—	5.05	10.15	3.20	9.12
7.55	11.12	6.02	10.48	6.51		6.40	4.45	9.55	3.00	8.52

Alba-Iulie—Zlatna.

4.37	9.40	4.36		**Alba-Iulia—Zlatna.**		7.23	11.03	6.14
7.33	12.32	7.47				4.55	8.20	3.45

Blaș — Kükülloszög — Sóvárad.

3.10	2.48		Kükülloszög-Blaș		8.48		6.50
3.47	3.30		Sân.-Miclăuș		8.13		6.15
4.15	4.15		Cetate-de-Baltă		7.41		5.38
5.15	5.21		D.-Sân.-Mărtin		7.03		5.—
8.26	8.59		Sóvárad		4.03		1.50

Notă: Órele însemnate în stânga stațiunilor sînt a se ceti de sus în jos, cele însemnate în drépta de jos în sus. — Numeriĭ încuadrați cu liniĭ mai negre însemnéză órele de nópte.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul:

Pentru monarchie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., ½ an 9 frc., ¼ an 4 frc. 50 cm.

Foea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni:

Un şir gărmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.

Tot ce priveşte foaia, să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XV. Blaj 22 Iulie 1905. Numărul 29.

Învitare de abonament.

Cu I-a Iulie a. c., să începe abonament nou la „Unirea", la care învităm cu toată onoarea pe On. nostri Cetitori, ce nu au apucat încă a-şi renoi abonamentul, să binevoiască a şi-l renoi, pentruca să nu să facă întrerumpere în expedarea foaiei.

Totodată rugăm cu totdeadinsul pe On. abonenţi, cari sunt în restanţă cu abonamentul de pe anul acesta, cum şi de pe anii trecuţi, — să binevoiască a ni-l trimite, căci foaia are însaşi lipse, şi să nu poftească nimenea, ca să i-o trimitem gratuit.

ADMINISTRAŢIUNEA.

Întru mărirea lui Dumnezeu.

(=) În zilele noastre, — a căror caracteristică e scepticismul şi vânarea intereselor şi a plăcerilor materiale — rar ni-se dă ocasia să putem înregistra din când în când vre-o faptă nobilă şi măreaţă, carea să deştepte în noi sentimente mai înalte, dându-ne astfel îmboldul pentru a cerca să o imităm.

Viaţa de toate zilele, cu micile ei intrigi şi interese trecătoare şi viaţa publică, cu frasele ei goale şi lustruite se aseamănă mormintelor spoite pe din afară, cari din lăuntru sunt pline de putreziune.

Bărbaţii cu inimă mare, sufletele generoase şi nobile strălucesc ca tot atâţa astrii în caosul acesta de interese josnice, arătându-ne singura cărare dreaptă, care există; iar faptele lor, curăţă tot nămolul vremii de pe inima noastră, lăsând ca aceasta să apară aşa de bună şi curată, cum a eşit din mânile Ziditorului.

Ne bucurăm atunci şi noi din tot sufletul, văzând înalta pilduire şi sufletul nostru se opinteşte să-şi iea un avânt mai înalt, încearcă să se ridice în sfere mai senine, sbătându-se din aripile lui, tăiate pe jumătate.

O astfel de măreaţă şi nobilă faptă este ştirea ce ne-o aduc confraţii dela „Răvaşul", că adecă: Domnul *Ştefan Havaşi-Oăşanu* şi-a testat întreaga sa avere de o sută de mii coroane pentru zidirea unei noue biserici române greco-catolice în Cluj.

Fapta vorbeşte dela sine; ori-ce comentar e de prisos.

Ne reamintim contribuirile, pe cari le ceţiam în toată săptămână în „Răvaşul" pentru noua biserică greco-catolică, ce avea să se zidească, şi ne gândiam atunci la această nouă biserică românească în Cluj ca la o visiune foarte departe în viitor, pe care Dumnezeu nu ne va învrednici să o vedem cu ochii. Copiii nostri, ori nepoţii nostri, poate să aibă norocul, care pentru noi era numai un vis frumos şi îndepărtat.

Şi iată, că din marinimia unui fundator generos de odată s'a făcut un paş uriaş spre această luminoasă ţintă — şi putem spera acum, să vedem în viitorul mai apropiat, înălţându-se falnica zidire a bisericii nouă din Cluj, după cerinţele oraşului mare şi după însuşi numărul mare al credincioşilor, care se urcă la aproape 7000 de suflete.

Fapta aceasta generoasă o plămădise nobilul fundator cu ani înainte; în Joia-mare a acestui an a încheiat înaintea notarului public actul de donaţiune, astfel încât Escelenţa Sa Mitropolitul având cunoştinţă despre cele sevârşite a scris fundatorului asupra sfintelor sărbători o călduroasă scrisoare de laudă şi de mulţămită. După ce afacerea a trecut prin toate forurile, cu învoirea fundatorului, lucrul s'a adus în publicitate, vestit fiind din partea protopopului Clujului de pe amvon credincioşilor, cari în frunte cu curatoratul lor au aranjat o mişcare frumoasă de mulţămire şi laudă în cinstea fundatorului.

Iată câte-va şire din „Răvaşul" asupra acestei sărbătoriri:

„Curatoratul bisericesc la rândul său, plin de bucurie la o faptă aşa de vrednică a dorit să respundă cu recunoştinţă potrivit şi ocupându-se în done şedinţe cu acest lucru a luat hotărîri, cari sunt vrednice şi de biserica dăruită şi de marele ei dăruitor Cuprinse în zece puncte, ca în zece porunci hotărîrile acestea esprimă toată mulţămita şi recunoştinţa bisericei faţă cu dl Havaşi Oăşanu, şi dispun pentru toate timpurile cum să se perpetueze recunoştinţa neperitoare a credincioşilor, cum şi pomenirea preţioasă a fundatorului. Hotărîrile acestea, firește, se păstrează sub vălul unei evlavioase discreţiuni, recunoştinţa bisericei s'a dovedit însă de pe acum, şi despre aceasta putem vorbi aşa dară.

Întâiu şi întâi d. protopop Dr. Dăianu a adus la cunoştinţa credincioşilor, de pe amvon, într'o predică potrivită, fapta ce a săvârşit dl Ştefan Havaşi, apreţiind-o în lumina credinţei şi a dragostei de neam şi de biserică.

Poporul credincios a aclamat cu însufleţire, în biserică, pe dl Havaşi — şi după eşirea din biserică nu-şi putea tăleni îndestul bucuria ce le-a stăpânit inimile.

Curatoratul la rândul său chiar ieri — în ziua marilor apostoli Sf. Petru şi Pavel — a trimis o deputaţiune de onoare la dl Havaşi, însuşi curator al bisericei, ca să-i esprime mulţumita, dragostea şi admiraţia ce i-o păstrează. Oratorul deputaţiunei a fost dl Dr. E. Dăianu, preşedintele curatoratului, la a cărui cuvinte a răspuns, mişcat până la lacrimi, dl Havaşi dorind ca pilda dată să găsească cât mai mulţi urmaşi, ca să vedem cât mai curând strălucind crucea de aur de pe noua biserică română din Cluj."

Vestim şi noi cetitorilor nostri numele lui spre bună pilduire, vestim fapta lui nobilă, să o cunoască cu toţii şi să o cinstească. Vestim numele venerabilului bătrân de 74 ani, care îşi închină toată averea agonisită în o viaţă îndelungată şi laborioasă, pentru podoaba casei Domnului.

Numele lui trece de parte de cercul cunoscuţilor de până acum, ridicându-se între fundatorii nostri de întâiul rang, binemeritând de titlul: „binefăcător al bisericii şi al neamului."

Departe în viitor se întind efectele jertfei lui curate.

... Sub bolţiturile bisericii noue şi măreţe din Cluj, fumul de tămâie se va înălţa în ondulări mângăitoare, înălţându-se spre bolta tăriei de odată cu şopotul molcom al rugăciunii şi cu vibrările cântărilor sfinte. Corul tinerimii universitare va executa responsoriile şi biserica va fi tixită de lume. Bătrâni şi tineri, bărbaţi şi muieri — toţi se vor închina cu sufletele împăcate Dumnezeului neamurilor. Şi prin

geamul frumos colorat, soarele va arunca un mănunchiu de raze de foc, într'aurind slovele de aur de pe o tablă de marmură din păretele bisericii . . .

Copiii de şcoală vor ceti atunci în slovele de aur numele lui: *Ştefan Havaşi-Oăşanu.*

Să luptăm!

Lupta e viaţa omului aici pe pământ, deci lupta e sămnul vieţii. Cine luptă e viu. Au trecut acele vremuri, când amorţeala somnului greoiu cuprindea neamul român. Azi ne-am trezit din „somnul cel de moarte" azi trăim, căci luptăm, şi traiul însuşi e o luptă. Destul am durmit veacuri de-arândul, încât duşmanilor noştri uşor li-s'a putut părea, că nu ne vom mai trezi, că suntem morţi. Şi ei ar vrea ca din nou să ne dăm drept morţi, ca ei să poată păşi în bună voie peste trupul fără suflare a neamului nostru. Dar' la aceasta nu ne va lăsa Dumnezeul strămoşilor noştri! Nu ne va lăsa Dumnezeul părinţilor, dacă noi nu vom privi cu mâinile în sîn, cum ni să sapă mormântul vieţii noastre naţionale, dacă vom lupta, dacă viaţa noastră aevea va fi o luptă. Şi ce frumos e să lupţi pentru lucruri sfinte, pentru idealuri ţăurite de strămoşii nostri, de mai marii neamului, de însuşi sufletul nostru; ce frumos e a lupta, când ştii, că aceea, pentru ce te lupţi e însuşi adevărul mai limpede ca soarele de pe bolta cerească; ce frumos e a lupta fără râvnă de câştig material — şi ce glorios e a învinge. Iar fără luptă nu să dă învingere.

Nu înţeleg lupta cu arme! Au trecut acele timpuri, când ferul şi focul făureau adevărul. Şi chiar şi când acelea ar fi măestrul adevărului şi astăzi, noi nu am recurge la el. Temeiul, pe care stăm noi, e temeiul civilizaţiunii tuturor popoarelor: e dreptul, e legea. Nu vrem mai mult, decât ni-se cuvine; nu cerem, ce nu ni-s'ar cădea. Noi luptăm, şi trebue să luptăm cu puterea minţii, convingerii, învăţăturii. Şi unul fie-care din noi e un ostaş al adevărului. Unul fie-care Român trebue să fie un sămn al dreptăţii pentru cei ce doresc a face nedreptate acestui neam. Mare lucru, vrednic de luare aminte! Aşa dară unul fie-care Român: mic şi mare, învăţat şi opincariu, tinăr şi bătrân, preot şi mirean, are o datorinţă sfântă de a fi o proptea al adevărului, pentru care luptă neamul nostru întreg. Datorinţa o avem unul fie-care. Nime n'are de a se cugeta pe sine de prea mic, de prea neînsemnat, de nechemat la această luptă. Nu suntem numai ai nostri, suntem ai neamului întreg, şi neamul are lipsă de noi! Cel slab prin cel tare se întăreşte, iar dacă la cel tare se alătură cel slab cel dintâiu, devine şi mai tare. N'are drept să se cugete nime astfel, că neamul poate trăi şi fără el, căci *toţi* suntem ai neamului, şi neamul *are lipsă* de noi *de toţi.* Pe nime n'are să-l descurajeze fuga laşe şi tradarea ruşinoasă a unora, căci gunoiu a fost şi va fi totdeuna. Cu dispreţ să păşim peste acest gunoiu, şi ochii nostri să-i ţintim în soare, ca vulturul, cu a cărui sămn învingeau străbunii nostri Romani, în soarele dreptăţii şi a idealului sfânt, pentru care ne-am înrolat sub steag.

Ce face însă tăria ostaşului în luptă? Trei lucruri: *moralitatea,* care-i împrumută vânjoşia trupului, *înţelegerea şi dragostea cauzei* pentru care luptă şi *ascultarea mai marilor* lui. Aceste trei lucruri se recer şi dela noi, cari suntem ostaşii causei sfinte a vieţii noastre naţionale. Aceste trebue să le aibă fie-care ostaş, ca să poată cere parte din învingere. Fără moralitate e imposibil a şi vorbi de idealuri mari. Omul imoral e absolut incapace de însufleţire, şi deşi o ar avea, ea e numai la aparinţă, şi la cea dintâiu suflare de vânt dispare, piere.

Pe cum moralitatea dă vânjoşie şi tărie trupului, tot aşa dă şi sufletului. Iar cunoştinţa cu dragostea cauzei, pentru care luptăm, sunt strâns legate la olaltă. Această cunoştinţă, de care e legată dragostea numai prin învăţătură, prin cetire se poate câştiga. Şi fiindcă toţi suntem ostaşi, toţi trebue să învăţăm, să cetim, toţi: dela ţăranul dela sate, până la domnul dela oraşe. Altcum nu se poate. Acesta e singurul mijloc: să nu ne fie scârbă de carte. Şi în urmă a lupta fără organisare e tot atâta, cât a pierde lupta; iar pentru a puteà fi vorba de organisare e neapărat de lipsă să ascultăm de conducătorii nostrii. Toţi suntem ostaşi, dar nu toţi conducători. Să luptăm mulţi, dar să conducem puţini!

Sum convins, că unul fie-care vede lipsa acestor mijloace. Să luptăm, dar nu cu armele forţii brutale, ci cu ale ştiinţei, convingerii şi a dragostei. Puterea eroilor trecuţi prin proba de foc şi apă ne va umbri şi ajuta în lupta noastră.

S. G.

Exposiţie etnografică şi istorică culturală la Sibiu.

(Continuare.)

Desp. L. Expoziţiunea Băncilor.

(§. 97.) Despărţământul Băncilor, aparţinând părţii istorice-culturale a expoziţiunii, se va instala într'o sală separată, şi se va compune din două

FEUILLETON.

Diregătoriile noastre.

S'a întors lumea pe dos. Îi plină de diregători şi diregătorii. Cine a mai pomenit lucru ca ăsta? Mai de mult aveam pe domnul notareş, el ne era tot. Şi la dare şi la judecăţi şi la catastre şi pentru păduri şi la măsurare. Tu dacă nu botezai sau nu înmormântai, când trebuia să mergi la popa, ştiai că pentru ori-ce, să pleci la notareşul.

Astăzi e altcum. Avem o palmă de pădure, de dacă o am vinde cu loc cu tot, n'ar fi vrednică mai mult de 2—3000 zloţi şi avem 2 păzitori plătiţi bine, un vigil plătit şi mai bine, afară de cei mai mari, cari zac peste mai multe sate cu plăţi grase. Să nu facem altceva, decât să tot furăm cu satu întreg (dacă am aveà atâta pădure) şi tot n'am putecà fura pe jumătate, cât trag de pe noi lipitorile acestia de diregători. — Îţi bagi un viţăl în catastru, trebue să mergi la alt diregător, care te întreabă de toţi moşii şi strămoşii bietului viţăl, de câţi ani au fost aceia, cum şi în ce fel au murit, nu cum-va viţălul de faţă a moştenit vre-un năravu rău dela părinţi. Şi tot scrie, te bagă din carte în carte, — mă mir, că nu te şi joară, că ai spus drept.

Când botezi, cununi sau înmormintezi, de unde să mai mergi la popa? Avem alt diregător. Ba încă doi. Şi de neamurile moşului m'a întrebat. Eu mă mir, că nu mi-se pierde urma prin atâtea hârtii. Dar cel puţin ştiu că-mi rămâne pomenirea din nepoţi în strănepoţi. las' să vadă şi aceia, că om harnic am fost cât am trăit şi datorie nu le-am lăsat cât îi negru sub unghie.

Pentru dare iar avem doi. Unul, care adună darea satului, altul, care duce a ţărei.

Poştă în sat n'avem, şi totuşi avem doi poştari. Până eri alaltă-eri a fost numai dnul notareş, dar ştie Dumnezeu, nu şi-a purtat slujba bine ori ce poate fi, că într'o zi ne-au vestit înaintea bisericei, că toate cărţile, cari le trimitem pe poştă, să le dăm lui Simion boltaşul, că el e mai mare acum peste poştă, şi dnul notareş mâna de acum numai poşta cu hârtiile diregătoriei.

Pentru drumuri avem un jupân şi doi drumari. Pentru drotul, pe care vorbeşti de parte, un îngrijitor. Dlui notareş i-a mai trebuit doi scriitori, pe care iar noi trebue să-i plătim, că aşa a venit porunca, pe semne dela împărăţie. Acum doi ani ne-au pus în grumazi şi şase gendari. Ce să mai zic, de aceia, cari au fost? Am avut un dascăl, azi avem patru, o şcoală, azi avem două. Una-i ungurească. Că de ce ne-a mai făcut şi ungurească, ştie Dumnezeu. Atunci aveam unu şi-ţi era mai mare dragu să mergi la biserică, să auzi copii cum cântа, acum să nu-i avem pe cantorii cei bătrâni, ar trebui să cânte popa.

Am avut un popă, avem doi. Că cel bătrân zice, că-i prea bătrân şi-i mai trebue unul. D'apoi popa George cât a fost de bătrân şi şi-a făcut săracul slujba până a închis ochii!

Şi din ce să înmulţesc diregătoriile domneşti, din aceea ne scad, cele vechi ale noastre. Am avut patru purcari, am rămas cu unu, 4 văcari, iar cu unu, 6 boari, avem 2, 3 stăvari, unu, 3 vieri, nici unu, că n'au ce păzi. Oieri o grămadă, azi nici unu, iată aşa a rămas satu jumătate trupaş, de lucră cu pălmile. Unii au luat drumul către America, alţii către România şi de unde ştiam eu, că ies câte 3 pluguri din curte, azi câte o văcuţă, slabă, strîmbă de spinare şi câte patru capre o iau către şesul Podii la păşune.

Ba mai cetit-am şi prin foile noastre, că ar fi bine să mai facem şi noi diregătorii de ale noastre şi har Domnului, că azi avem şi de acelea destule.

Numai că şti Dumnezeu, diregătoriile astea de ale noastre nu prea trăiesc, ori că n'avem noi noroc cu ele, ori că Simion nu se pricepe.

Ne-a venit odată un domn de ai noştri şi ne-a spus multe lucruri. Că noi nu ştim lucra cum se cade pământul. Auzi aci, vin domnii să ne înveţe la plug şi mie nu mi-a mai căzut din mână de când eram copil! Că să facem o diregătorie pentru noi plugarii şi vom căpăta multe lucruri, sămînţă, maşini de săpat, de sămănat, de îmblătit în cinste. La început am stat cu toţii pe chibzuri, dar când ne-a spus, că toate acestea sunt pentru naţia noastră românească am plătit toţi câte 2 zloţi s'apoi Doamne ajută. Am pus pe Simion mai mare. Ce să vezi însă? Simion s'a priceput mai mult la boltă, ca la plug, şi dacă n'am fi fost noi câţi-va oameni harnici, azi pulbere s'ar fi ales din toate maşinile de plugărit. Aşa însă să ajută tot satul cu ele. Ne-am şi hotărît, că de Simion nici odată nu mai ascultăm.

Am făcut apoi fără el cu toţii la olaltă o bancă, ear numai, că ni-s'a zis, că e

secţiuni: una *generală*, care va prezenta Băncile române în totalitatea lor, şi alta *specială*, care va arăta stările fiecărui institut a parte.

Cu privire la caracterul istoric-cultural (şi *nu* economic) al expoziţiunii, se vor considera în acest despărţământ mai ales numai acele stări şi momente ale activităţii, Băncilor, cari le prezintă ca factori susţinători ai vieţii sociale şi culturale a poporului român din ţară.

Secţ. XXXVI. Partea generală.

1. *Situaţiunea geografică a Băncilor române.*

(§. 98). Pe o masă situată în mijlocul sălii, spre a fi accesibilă din toate laturile, se va aşeza o hartă a Ungariei, în care se vor distinge comitatele locuite de Români prin o coloare deosebită, în patru nuanţe după proporţiunea ce Românii o au în poporaţiunea generală a comitatului (5—25, 26–50, 51—75, 77—100%). Localităţile de pe acest teritor cari sunt sediul unei bănci româneşti, se vor însemna prin litere mai mari şi prin steguleţe colorate, cari vor purta firma institutului resp. institutelor din localitate. Filialele se vor însemna prin steguleţe de altă coloare. Lângă aceste steguleţe se vor aşeza câte 3 piramide sau cuiburi, în diferite colori, cari prin mărimea lor vor arăta după o măsură anumită (s. ex. 1 centimetru egal K 10,000·—) suma ce o reprezintă averea proprie, depozitele şi împrumuturile lichidate ale băncilor rom. din localitate. Într'un colţ al hartei se vor da explicaţiunile necesare (explicarea semnelor şi colorilor, în fine scara sau măsura proporţională, care arată cifra în coroane ce o reprezintă mărimea piramidelor sau cuiburilor).

2. *Tablouri grafice generale.*

(§. 99.) Aceste tablouri vor arăta (prin linii şi nu prin cifre) desvoltarea băncilor şi starea lor la încheiarea anului de gestiune 1904, în totalitate şi fără considerare la partea singuraticelor institute, şi anume.

a) Tabloul activelor şi pasivelor. Un tablou rubricat după ani (dela 1873, când şi-a încheiat prima bancă românească primul bilanţ, până la 1904) şi după sume (însemnând fiecare rubrică o cifră anumită, spre exemplu sute de mii sau milioane coroane), va arăta prin linii de diferite colori creşterea din an în an a următoarelor ramuri: *a)* averea proprie a băncilor (capital social, fonduri de rezervă generale şi speciale şi fondurile de penziuni), *b)* depozitele, *c)* reescontul, *d)* împrumuturile lichidate (cambiale, hipotecare şi de orice altă natură, *e)* efectele proprii, *f)* realităţi proprii.

Pe acelaş tablou se vor arăta prin două discuri, împărţite în secţiuni de diferite coloare, partea proporţională (în %) ce o reprezintă la finea anului 1904, fiecare dintre ramurile înşirate în totalul activelor, respective pasivelor.

b) Totalul profitului şi perderilor. Prin un tablou, întocmit ca cel descris sub 1, se va arăta creşterea din an în an şi starea la 1904 a următoarelor conturi: *a)* profit, *b)* cheltueli personale (salarii, bani de cuartir, remuneraţiuni, marce de prezenţă, penziuni şi tantiemele funcţionarilor, membrilor din direcţiune şi din comitetele de supraveghiare, toate aceste în suma lor totală) *c)* contribuţiunea plătită statului, şi *d)* sumele date pentru scopuri culturale şi de binefacere.

Pentru fiecare dintre aceste conturi se va da în cifre şi suma toatală pentru anii 1873—1904 laolaltă.

O rubrică specială pe acelaş tablou va arăta creşterea din an în an a dividendei medie (în % ale capitalului social.)

c) Tabloul averii proprii a Băncilor române. Un tablou special va arăta pentru fiecare bancă prin câte o fâşie verticală colorată sau prin câte un disc, a căror înălţime resp. mărime diferită va corespunde după o proporţie anumită (însămnând spre ex. fiecare grad al scării cifra de K 10,000.—) sumei ce o reprezintă averea proprie a institutelor singuratice, — cnota ce se cuvine fiecărui institut din totalul averii proprii a Băncilor noastre.

Ca avere proprie se va considera: capitalul social, fondurile de rezervă generale şi speciale şi fondurile de penziuni, cari în lungul fâşiei sau în planul discului fiecărui institut se vor distinge prin colori deosebite.

d) Tabloul capitalurilor străine administrate de băncile române, şi

e) Tabloul împrumuturilor lichidate, întocmite ambele în forma tabloului de sub 3, şi arătând în mod grafic, prin fâşii sau discuri colorate, proporţiunea în care participă singuraticele institute la totalul capitalurilor străine resp. la totalul împrumuturilor lichidate.

În fine se vor putea compune asemenea tablouri grafice şi pentru prezentarea părţii ce o au singuraticele institute la susţinerea societăţii române din ţară prin *cheltuielile personale* ce le lichidează an de an funcţionarilor lor şi membrilor din direcţiune şi celor din comitetele de supraveghiare, apoi prin contribuirile lor pentru *scopuri culturale* şi de binefacere, arătându-se şi totalul sumelor date sub aceşti titli dela 1873 încoace.

Organizaţiunea Băncilor române.

(§. 100). În scopul de a învedera începuturile organizaţiunii noastre economice-financiare, Delegaţiunea Băncilor încă va expune o serie de obiecte ce privesc activitatea ei, cum vor putea fi: *a)* tabloul fotografic al membrilor primei conferenţe a Băncilor, *b)* organul oficial al Delegaţiunii „Revista Economică", *c)* o colecţiune a „Anuarelor", *d)* alte publicaţiuni editate cu cheltuiala Delegaţiunii.

Secţ. XXXVII. Partea specială.

În această secţiune se va prezenta:

(§. 101.) 1. Câte un *tablou grafic pentru fiecare Bancă* a parte, întocmit ca şi tablourile de sub 1 şi 2 din secţia generală, care să arete activele şi pasivele şi contul profit şi perdere, separat pentru fiecare institut, atât în desvoltarea lor anuală cât şi în starea lor la finea anului 1904. Pe acelaş tablou se vor arăta fluctuaţiunile dividendei.

2. În legătură cu tabloul ei grafic fiecare bancă va mai putea să mai expună:

a) fotografia casei sale; *b)* publicaţiunile sale oficiale (rapoarte, anuare, scrieri jubiliare, etc.); *c)* alte publicaţiuni editate cu cheltuiala sau ajutorul băncii: *d)* date despre instituţiunile filantropice ce le susţine şi despre fundaţiunile sau fondurile ce le-a creat; în fine *e)* date personale, cum ar fi spre ex. numărul şi retribuţiunile funcţionarilor apoi tablouri fotografice ale funcţionarilor şi membrilor direcţiunii, (ori în locul acestora fotografiile lor format „vizit" spre a putea compune un tablou mare al tuturora funcţionarilor şi eventual şi al membrilor din direcţiune dela toate institutele), în fine portretele fundatorilor binemeritaţi, etc.

*

(§. 102.) Datele necesare pentru compunerea tablourilor înşirate se vor procura prin chestionare speciale, cari se vor trimite tuturora Băncilor române cu rugare de a umplea în mod exat rubricile ce le cuprinde şi a le trimite apoi biroului Asociaţiunii, care va recerca direcţiunea „Albinei" ca să îngrijească prin funcţionarii ei, ocupaţi mai puţin în lunile de vară, de lucrările matematice (sumările, calcularea proporţiunii în %, etc.), pe baza cărora apoi se vor compune tablouri grafice prin un număr mai mare de desemnători specialişti.

Cheltuelile împreunate cu aceste lucrări se vor acoperi din contribuiri ale singuraticelor bănci.

În schimb pentru aceste contribuiri, tablourile grafice speciale vor trece în proprietatea institutelor respective, şi li-se vor trimite după încheerea expoziţiunii împreună cu celelalte obiecte ce eventual vor expune. Tablourile generale, cari privesc totalitatea băncilor, se vor aşeza în Muzeul „Asociaţiunii".

Aranjarea acestui despărţământ se încredinţează secretarului Asociaţiunii şi Domnilor C. Popp, D. Raţiu şi I. Vătăşan, funcţionari ai „Albinei", cari vor fi rugaţi a lua asupra lor şi conducerea lucrărilor matematice.

(Va urma.)

---

pentru naţia noastră. Şi ce bine-i merge? Vin oamenii după bani, ca la şipot. Ne-am pus aci 3 diregători din ai nostri.

Când ne-am băgat odată capul în lucrurile astea, apoi am stat, să nu ne mai oprim. Popa cel tinăr a zis să facem o bancă de bucate. aci am pus pe curatorul mai mare. Am făcut apoi o legătură, să nu mai bem rachiu, mai mare l'am pus pe crâsnicul, că era un beutor, de i-a mers vestea şi povestea. De frică de pedeapsă nu mai puteam bea decât pe ascuns, când la unul, când la altul, dar atunci nici nu ne puteam ridica de pe lăviţi. Ba au început a face şi muierile o diregătorie, ca să grijască bine de biserică. de azi mâne nu va mai fi om în sat, care să nu aibă ceva diregătorie.

Într'o zi îl aduce potca pe Simion la biserică şi ne spune că să facem o reuniune de înmormântare. Ce a mai fi şi asta? întrebarăm cu toţi, că nime nu prea credea, că va fi ceva bun. ce ne spune Simion.

— D'apoi în satul vecin s'a făcut şi doar comuna aceasta e mai fruntaşă. decât a acelora. Voi aţi fost grăniţeri, oameni buni şi nu nişte adunături de iobagi, ca ăia.

— Aşa-i, aşa, ziserăm cu toţii, nici când să nu se ridice iobagiul peste grăniţeri.

— Noa vedeţi şi aceia fac reuniune de înmormântare.

— Noa, c'apoi facem şi noi. dar să fie mai altcum ca a lor. Dar ce-i aceea?

— D'apoi ştiţi, omul harnic, mai bine îşi trage dela gură, decât să ştie, că atunci, când l'or duce la groapă, nu i-să cetesc cele două-spre-zece Evangelii, nu-i trage clopotul cel mare, nu-i spune popa predica. iertăciunile. Asta a fost. de când e lumea.

— Aşa-i zeu aia.

— Dar ştiţi bine toţi, că Doamne, de câte ori nu sunt în ladă mai mult de doi zloţi şi la mort trebue bani, dar îndată. Că multe trebue să cumpere, să pună pomeană. să deie creiţari şi nu-s.

— Aşa-i de bună seamă.

— Noa vedeţi. noi dăm toţi câte un zlot şi adunăm trei sute. Apoi de câte ori moare cine-va, capătă 50 de zloţi. din celea trei sute.

— Apoi dacă mor mai mulţi?

— Capătă toţi.

— Noi apoi într'un an nu mai avem un creiţar din celea 300.

— Ba că avem dară, că băgăm iară, de tot cele trei sute rămân.

— Ie, dar la om îi trebue atunci, şi dacă mor numai şase la an, noi gătăm cele trei sute odată. Ne-am rugat de dl notareş să ne spună, mai bine. că Simion nu ştie nici el.

— D'apoi oameni buni. — zise dnul notareş — să mori de pildă Dta, ceea ce să mă părască sfintul, atunci pe care l'om pune mai mare. merge pe la judele, curatorul, crişmariul, Gaja, Cirică, ferestariu, Ion ţiganu şi adună dela fie-care atâţia bani, câţi trebue până la cinci-zeci de zloţi, cu care te îngroapă.

— Pe mine? Cu banii golanilor din sat, d'apoi eu sunt cerşitor?

Las', că ştiu bine, că îşi aduce aminte câte zile va trăi Simion, de ceasul, când a vrut să ne batjocorească cu reuniunea lui de înmormântare. ***Tullius.***

O apreţiare a politicii vieneze. — „Germania" din Berlin scrie în primul ediţiei sale de a doua din 15 Iuliu între altele

„Foarte interesante sunt şi enunţările deputatului ungar Dr. Vlad, ale conducătorului Românilor. Acesta a declarat într'o cuvântare, că ofertele, cari Fejérváry le face coaliţiei, sunt numai o dovadă nouă, că în Viena oamenii sunt în totdeuna gata, să jertfească naţionalităţile asupritorilor magiari, şi că în urmare între împrejurările acestea conducătorii naţionalităţilor nu pot, să se lupte pentru „Viena". — Luarea acestei poziţii nu poate, să surprindă pe nimenea; deja cu luni mai înainte de aceasta

am fost zis, că e lucru foarte necuminte a da oligarchiei magiare „mână liberă“ întru *asuprirea nemagiarilor*, — a *maiorităţii* poporaţiunii. — Între doue scaune omul cade pe pământ: nesaţul magiarizmului stăpânitor numai se mai iritá, şi naţionalităţile cele cu sentiment dinastic, cari îşi poartă în inimă, se resping şi se amăresc. E limpede, că o politică ca aceasta nu poate duce la sfârşit bun.“

Note şi reflexiuni la situaţia politică a Românilor din regatul Ungar. — Sub acest titlu am anunţat în unul din nrii trecuţi ai „Unirei“ actuala broşură politică a dlui A. Ciato. Broşura, care ni-se presintă ca un extras dintr'o lucrare mai mare a autorului, atinge chestiunile cele mai actuale în legătură cu situaţia partidului, a activităţii partidului, a activităţii parlamentare şi a revisuirii programului. Reflexiunile sunt făcute cu mult adevăr şi calmitate şi întreg tenorul broşurei e ţinut la înălţimea academică a discuţiei.

Apreţiind situaţia actuală a partidului, spune că politica de sentimente urmată până la procesul Memorandului, a trebuit să cadă, pentru-că a trecut limitele, peste cari nu-i era iertat să treacă. Ar fi trebuit să urmeze acum unei alte politici, corespunzătoare nouei situaţiuni, care să fie tot odată un pas mai curat spre consolidarea noastră. Ordinaţiunea lui Hieronymi însă a fost un pretext pentru a se acoperi neactivitatea de o parte, iar de alta descepţia şi *disgustul*, cari au fost consecinţele fatale ale politicei memorandiste extreme.

Trebue să urmeze deci o politică *reală*, cu nisuinţi mai nemijlocite, cu mijloace mai sigure. Cum se înţelege însă la noi această politică reală? În înţeles cu totul machiavelic, cu dispreţul făţiş al trecutului şi a conducătorilor, răspunde autorul, şi dovedeşte apoi aserţiunea aceasta cu probe concrete. Adevărata garanţie pentru desvoltarea noastră o vom afla-o însă numai în noi înşine, căci „nu paragrafii dau drepturi popoarelor, ci conştiinţa de drept face paragrafii.“ În articolul „Activitatea parlamentară“, după ce se constatează foarte nemerit şi just geneză psihologică a acestei mişcări, şi după ce se face distincţia între pasivitatea parlamentară şi resistinţa pasivă — termeni, cari se confundă des — autorul restoarnă argumentele acelor activişti, a căror ţintă era modificarea programului din 81 într'un sens mai agreabil de partidele maghiare. Ne oprim asupra părerii d-lui Dr. Mihu (fiind vorbă de gruparea „Libertatea“) căci părerea aceasta pare a avea mai mulţi aderenţi optimişti. D-sa crede: „cu timpul chiar şi dintre maghiari se vor afla oameni cu minte şi inimă pentru binele ţării, cari după ce se vor fi convins despre sinceritatea intenţiunilor noastre, va trebui să admită şi necesitatea împlinirii postulatelor noastre legale.“

La aceasta dl Ciato se întreabă: „Oare cum se mai găsesc oameni, cari se creadă în compromise, când vedem zilnic ce se petrece?... Dacă este unde-va la loc principiul lui Machiavelli de a crede rău pe tot omul, până ce te vei convinge de contrarul, atunci în politică este la loc, mai ales în lupta cu adversarul.“

Capitolul din urmă conţine păreri relative la eventuala modificare „în sens de desvoltare şi amplificare“ a programului naţional.

Broşura, fiind foarte actuală, relevând cu multă obiectivitate lucruri de mare importanţă şi din trecutul apropiat, o recomandăm cetitorilor nostri.

CORESPONDINŢE.

Din Beiuş.

— Dare de samă. —

Tinerii, cari au făcut în anul scolastic 1904/5 esamen de maturitate la gimnasiul gr.-cat. român de Beiuş, sătoşi de a-şi înscrie numele cu litere neşterse pe paginile aurie ale binefacerilor şi astfel a se ridica în amintirea *studenţilor*, cari vor să se bucure de fructele acestui binecuvântat paş al lor, un „monument „aere perennius“; de altă parte spre însufleţirea maturisanţilor, urmaşi la continuarea operei filantropice, au conceput şi respective au reînceput idea zămislită deja în 1896, dar rămasă izolată, — de a pune basă la un fond ajutător al studenţilor lipsiţi.

Spre acest scop colectând între sine şi aranjând în 15 Iuniu un bal cu întrata de 2 respective 5 coroane, venitul curat dimpreună cu suprasolvirile şi rescumpărările marinimoase arată suma de 338 cor. cari s'au depus spre fructificare.

Dintre tinerii maturi au contribuit: Victor Andru, Antoniu Atnagia, Maria Butean, Aurel Capra, Victor Ciurdar, Nic. Codrean, Eugen Costina, George Crişan, Mihai Dobosi, Victor Filip, Gavrilă Gall, Ioan Hajdeu, George Hoţăran, Ambrosiu Ille, Ales. Iancu, Nicolae Juhász, Alesandru Lazar, Virgil Mladin, Ilie Mosolygó, Iosif Nyisztor, Ioan Roşiu, Mihai Stan, Ioan şi Iustin Varga şi Teofil Voiza. La bal au suprasolvit dnii: Ioan Butean, deputat, Dr. Georgiu Murăşan, medic, Dr. Ioan Csordas, adv., Ales. Gera, inspector dominal, şi Ilarie Crişan, câte 5 cor., Dem. Nyisztor, paroh 2 cor., Iosif Buder, Victor Fildan, N. Balea, C. Mladin, d-şoara Tăbăcar, A. Antal jun., Ioan Kéri, prof., N. Sârb, protopop, câte 1 coroană.

Biletele şi-le-au rescumpărat: Ilustris. Dn Episcop Dr. Dem. Radu cu 50 cor., Ilustris. Dn Episcop Ioan I. Papp cu 20 cor., dnii: Dr. Gavril Tripon, adv. cu 10 cor., Ales. Pap, jude la tablă cu 7 cor., Paul Iancu, preot în Obad cu 6 cor., Romul Ciorogar, protosincel, Iosif Körner, notar, Artemiu Sarkadi, canonic, Alesandru Popovici, preot în Ökrös, Dr. Mladiu, medic, Marc Păşcuţ, protop. în Şiria, Ioan Codrean, preot în Şiclău, Vasile Papp, preot în Topasup., Dr. Coriolan Popp, adv. în Oradeamare, câte cu 5 cor., Vasile Dumbrava, prof. şi Dr. George Ciuhandu, referinte şcolar, câte cu 4 cor.

Mult On. Dn Vasile Murăşan, paroh în Privileşti (cottul Szatmár) în gratitudine faţă de *gimnasiu şi întru amintirea maturităţii* fiului său Patriciu, a dăruit fondului 120 coroane.

Toţi aceşti binefăcători, primească în numele gimnasiului şi al *fondului* alcătuit cele mai călduroase mulţămite.

Dumnezeu să le resplătească!

Beiuş, 30 Iuniu 1905.

Vasile Ştefanica
dir. substit.

Dr. Florian Stan
prof. fost şef de clasă al maturisanţilor.

Înştiinţare.

Se aduce la cunoştinţa onoratului public *român*, că „Şcoala pentru *economia* şi industria de casă“, proiectată de reuniunea noastră, se va deschide cu începerea anului şcolar 1905/6. Inaugurarea acestei şcoale se va face în mod festiv în 28 August n. a. c. la oarele 11 a. m., după celebrarea sfintei liturgii din acea zi de sărbătoare.

În anul şcolar 1905/6 va funcţiona numai secţiunea economică a şcoalei. Instrucţiunea va cuprinde: *a)* învăţământ practic: pregătirea bucatelor şi a pânei; conservarea legumelor şi a poamelor; spălatul, călcatul şi îngrijirea rufelor; curăţirea şi ţinerea în ordine a locuinţei; grădinăritul; confecţionarea rufelor; *b)* învăţământ teoretic: economia de casă, chemia bucătăriei, contabilitatea; igiena, îngrijirea bolnavilor; literatura română.

Elevele, ai căror părinţi sau îngrijitori nu sunt în Sibiu, au să locuească în edificiul şcoalei, Strada Baier Nr. 1 (edificiul „Albinei“).

Se vor primi numai eleve, cari au împlinit 15 ani şi au terminat cel puţin şcoala elementară.

Instrucţia va fi exclusiv în limba română. Se va conversa însă *şi în alte limbi*, îndeosebi în limba magiară şi germană, dar numai în pauză şi la masă.

Taxele prescrise: 1. Fie-care elevă internă va avea să solvească o taxă lunară maximală de K. 50.—, din care se vor achita spesele efective ale şcoalei, cu escepţiunea remuneraţiunii instructoarelor, pe care o achită reuniunea din al său; când spesele efective vor fi mai mici, diferinţa se va restitui elevei. 2. Fie-care elevă externă va avea să solvească o taxă lunară de K. 40.—, pentru care va primi şi ameaza şi ojina.

Taxele sunt a se solvi tot pentru trei luni anticipativ.

În caz, că o elevă înscrisă deja întrerupe cursul fără motive acceptabile, e datoare a despăgubi reuniunea pentru fie-care lună a anului şcolar cu câte K. 10.—.

Elevele interne au să aducă cu sine: saltea, plapomă, 2 perini, 2 schimburi pentru pat, $^1/_2$ duzină din rufele necesare, 6 ştergare pentru bucătărie, piepten, perie pentru cap, perie pentru dinţi, hainele necesare. Şorţurile pentru bucătărie şi-le vor face elevele însăşi; dar şorţuri de casă au să aducă cu sine.

Cursul se începe în mod regulat la 1 Septemvrie n. şi se termină la 31 Iulie n.

Informaţiuni mai detaiate se pot primi dela conducătoarea şcoalei, domnişoara Veturia Papp, Sibiu. Strada Baier Nr. 1.

Comitetul
„Reuniunii femeilor rom. din Sibiu“.

Internatul Vancean de fetițe din Blaj.

— *Publicare de concurs.* —

Până în ziua de 15 August n. a. c. se publică concurs pentru primirea în Internatul de fetițe din Blaj.

1. Pentru o elevă sunt a se plăti pe un an școlastic 240 cor. ce se plătesc în două sau cel mult în patru rate anticipative, pe lângă aceea o taxă anuală de înscriere de 6 cor. 30 fil. pentru elevele din clasele elementare și de 12 cor. 30 fil. pentru cele din clasele civile, apoi 2 cor. pe an pentru baie. Elevele, cari vor învăța limba franceză ori muzica instrumentală, vor plăti separat unele taxe moderate.

2. Fiind-că elevele vor trebui să poarte veșminte uniforme, se va plăti 28—36 cor. după etatea fie-cărcia. Uniforma aceasta, care se pregătește în internat, constă din două șurțe în formă de rochie, 2 pălării. — una de iarnă și alta de vară, — și din o tolietă.

3. La intrarea în Internat fie-care elevă va trebui să aducă cu sine: 6 cămeși, 6 camisoane, 6 pantaloni, 1 fustă de iarnă, 6 servete, 12 batiste, 6 părechi de ciorapi, 2 părechi de păpuci, 1 perie de dinți, 1 perie de cap, 2 perii de încălțăminte, 1 plapomă, 2 penteni, 1 saltea de lână, 2 cuverte de pat din giolgiu alb, 1 lavor de spălat și 6 ștergare.

Obiectele acestea au să fie marcate cu numele elevei.

Pentru suma plătită fie-care elevă va primi:

1. Instrucțiune în studiile prescrise pe clasele I—VI. elementare și I—IV civile, educațiune religioasă-morală și deprinderi în conversațiune maghiară și germană.

2. Locuință în etagiul institutului în șale mari, sănătoase și luminoase, provăzute cu mobilarul necesar.

3. Vipt întreg și anume: a) la dejun cafea cu lapte, b) la ameazi 3 plese. Duminecа și în sărbători 4, c) la cină 2 plese.

4. Spălat, luminat și încălzit. În fie care lună elevele vor lua câte o baie.

5. Instrucțiunea în fert, spălat, călcatul cu ferul, coptul pânii, tors, țesut, curățit, grădinărit, croit, ducerea socotelelor economiei de casă, conservatul și așezatul legumelor și victualelor peste iarnă, îngrășatul animalelor, prăsirea și ținerea galițelor etc.

La cererile pentru primire e de a se alătura: estras de botez, testimoniu de pe clasa absolvată, atestat medical despre sănătatea elevei, atestat de vaccinare și revaccinare.

Concursele sunt de a se înainta Preaveneratului Consistor mitropolitan din Blaj, alăturându-se la fie care o marcă de 45 fil., pentru spedarea francată a resoluțiunii. Dela cererea de primire nu sunt dispensate nici elevele cari au mai fost în Internat.

Direcțiunea internatului de fetițe.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. On. Ioan Pop, preot gr.-cat. și soția Dsale din Visuia, a dăruit bisericei noastre gr.-cat. din Chibulcut un potir de argint de china întraurit, mai de parte Gavrilă Rusu, Ioan Stupinean lui Todor Ioan Rusu, Teodor Goanza, Iosif Rusu, Berbecariu Simion și Grigoriu Rusu, au cumpărat un rând de veșminte preoțești cu toate apartinențele, în preț de 100 cor. Berbecariu Nicolae cu soția sa Floarea, au cumpărat un sticharin foarte frumos cu 20 cor. Izidor Berbecariu, Crăciun Moldovan, Petru Rusu, Nicolau Berbecariu lui Petru și Kis Roza, au cumpărat un prapor negru cu 38 coroane, iar Kis Roza ev. ref. din Chibulcut, pe lângă aceea, că a contribuit cu bani și la prapor, a mai donat bisericii noastre și 2 fețe de masă brodate foarte frumos în preț de 20 cor., cari se află puse pe prestol. Atotputernicul Dumnezeu din isvorul nesecat al bogăției sale să le răsplătească însuțit tuturor acestor binefăcători jertfa adusă spre mărirea și podoaba casei sale. Chibulcut, la 12 Iuliu 1905. *Nonic Rusu*, preot gr.-cat. *Ștefan Moldovan*, curator primar.

Din Arhidieceză. *Paul Popescu*, protop. onor. paroh în Boarta, distr. Sibiu și *Ioan Mihălțan*, paroh în Ohaba, distr. Blaj, cu ziua de 1 Iuliu n. au fost trecuți în deficiență. — Duminecă în 9 și Mercuri în 12 au fost chirotoniți ca preoți clericii: *Demetriu Fărcaș*, dispus admin. paroh. în Vajda-St.-Ioana, distr. Reghin, — *Victor Tufan*, coadjutor în Pogăceana, distr. Pogăceana, — *Augustin Pop*, admin. paroh. în Tic, distr. Cluj, — *Ioan Axente*, în Boarta, distr. Sibiu, — *Petru Chețan*, în Beica-magiară, distr. Reghin — și *Mihail Ștef*, în Decea, distr. Aries.

Pentru fondurile arhidiecezane Fondul pentru masa studenților a primit cor. 30. iar fondul pentru internatul de fetițe cor. 25, colectați de harnicul protopop al Almașului Vas. L. Pop cu prilejul căsătoriei clericului absolut Victor Simoc. Iată o foarte potrivită ocasie de a veni în ajutorul fundațiunilor arhidiecesane. —

Întru amintirea repausatei *Cornelia Chirilă* din Blaj colegele sale au dărnit cor. 30 fondului pentru Masa studentilor. — *Gavril Ciobotar*, v.-protop. paroh în Ghimeș, a dăruit cor. 30 fondului subsidiar și cor. 20 fondului Internatului de fetițe. Tot acestui fond i-a dăruit *Dr. Ales. Nicolescu* cor. 10.

Dela Asociațiune. Vineri și Sâmbătă s'au întrunit la Sibiu secțiunile literare ale Asociațiunii. Însămnăm unele din hotărîrile aduse. S'au votat învățătoriului din Bistrița *Teodor A. Bogdan* premiul „Andreiu Mureșanu“ de 300 cor. pentru scrierea „Ștefan cel mare, tradiții, legende etc.“ Se alege membru corespondent în secția literară prof. *Dr. Ioan Rațiu* și în cea scolastic prof. *Gavril Precup*, amândoi dela gimnasiul nostru. La adunarea generală va diserta *Dr. Sextil Pușcariu* despre Timotei Ciparu, Silvestru Moldovan despre Cheia Turzii și Dr. I. Lupaș despre Gheorghe Barit.

Convocare. Subsemnatul comitet al despărțământului Sătmar-Ugocea, prin aceasta are onoare a convoca adunarea cercuală ordinară a „Asociațiunei“ la Biesad ue ziua de 6 August n. la oarele 10 a. m. Borlești la 17 Iuliu 1905. — *Dr. Vasile Lucaciu*, secretar. *George Șuta*, director.

Vești triste. Ni-se comunică din Bord. că o furtună groaznică s'a deslănțuit asupra comunei în ziua de Sânziene, nimicind toată roada agrilor și făcând pagube la edificii. Și credincioșii nostri chiar acum aveau să-și pună în rânduială școala escepționată din partea inspectorului.

Petrecere. Inteligința rom. din Șeicamare și jur invită la *petrecerea de vară*, ce se va ținea Duminecă în 30 c. în sala hotelului din loc. Venitul curat e destinat în favorul școalei rom. gr.-cat.

Necrolog. † *Lazar Avram*, preot gr.-cat. membru al „Asociațiunei pentru lit. și cult. poporului rom., membru în comitetul fondurilor școl. centr. și de stipendii din distr. Năsăudului, membru al reuniunei învăț. „Mariana“ etc. etc., după o viață scurtă, dar laborioasă, și-a dat nobilul suflet în mâinile Atotputernicului Dumnezeu în 16 Iulie n. în al 42-lea an al erății. Dumnezeu să odihnească cu drepții pe bunul nostru confrate și prietin, mort așa de curând!

† *Eugenia Recean* născ. *Negrea*, soția preotului Max. Recean din Vajda-Recea, după 25 ani de căsătorie fericită și în etate de 43 ani, împărtășită fiind cu ss. Taine ale muribunzilor, a repausat în Domnul, în 16 crt.

Floarea Goldiș născ. *Cornea*, mama secretarului consist. dela Arad, Vasile Goldiș împărtășita fiind cu ss. Taine în al 75-lea an al vieții și 56-lea al fericitei sale căsătorii, în 30 Iunie v. și-a dat bunul și blândul ei suflet în mâinile Domnului.

În veci amintirea lor!

Mulțămită. Pentru condolențele primite din incidentul repausării scumpului și neuitatului meu soț Dr. Georgiu Ilea, nefiind în stare de a pute scrie fieștecăruia separat, rog pe toate rudeniile și cunoscuții, că să primească pe aceasta cale espresiunea mulțumitei mele celei mai profunde. — Văd. *Ida Ilea* n. *Ciato*.

Posta redacțiunii.

M. B. Am primit lunga, prealunga Dtale scrisoare, cu greu cred să-i putem face loc. Vom vedeà.

A. M. Condițiunile de primire în internat le afli în numărul acesta, stipendiile încă nu s'au dat în concurs la noi, de unde și de altcum cu greu cred, că ți-se va putea vota vreunul.

Ioan. A sosit cu bine, poate în numărul viitor.

T. B. În numărul acesta n'a mai fost loc.

I. P. H. Documentul spedat a sosit, vom vedea dacă se va putea folosi cumva.

B. O. C. Mereu uitați să însemnați autorul după care ați tradus, și ceva și mai rău, scrieți așa de des și pe amândouă fețele, cât e un chin, a voi să faci ceva îndreptări.

I. Ș. Pentru agronomie să se adreseze la direcțiunea școalei dela Herestrău — București, iar pentru stipendiu la medicină, mai bine să ceară informații dela comanda de întregire din Alba-Iulia.

Cafeaua
Kneipp de maltă a lui »Kathreiner«
nar trebui să lipsească,
dela pregătirea cafelei zilnice, din nici o bucătărie.
Să se ceară numai în pachete originale cu numele
»KATHREINER«.
Rumin., 1 b. 1905.
(48) 13—20

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

O RĂPIRE MISTERIOASĂ.

(Continuare și fine.)

Această amenințare păru a avea resultatul dorit, pentrucă după o cugetare mai lungă, amândoi promiseră, că vor tăcea ca mormântul.

„Acum însă aș dori să mai văd încă odată pe fica mea," zise bătrânul.

„Poate s'o vadă," zise Black, întorcându-se și păsind la fereastă.

Hill merse îndată în odaia, unde Lola aștepta cu încordare și cu frică vre-o veste dela ai săi. Cu puține cuvinte el îi istorisi arestarea lor, apoi o îndemnă să meargă să vadă încă odată pe tatăl său. Ea își dete bucuros învoirea, să rețină însă, când auzi că bărbatu său încă se află acolo. Înainte de a lua însă vre-o hotărâre, ușa se deschide și Black, carele nu-și mai putu stăpâni nerăbdarea, apăru pe prag, întinzându-și brațele după dânsa, pe carea a dorit-o atât de mult. Lola însă nu se mișcă, desi inimă ei încă doria să alerge la dânsul.

„Ah, înțăleg," zise Black lăsând brațele jos, „trebue mai întâi să mă rog de ertare, ca se pot spera —"

„Nu, nu," îl întrerupse ea încet. „Îmi este destul, că ai venit, și dacă odinioară ai fost supărat pe mine —"

„Eu, supărat pe tine, Lola? Iată, eu apar aci ca bărbatul tău, pentru a depune la picioarele tale inima și viața mea, pentru că acest singur an m'a învățat să cunosc valoarea aceleia, pe carea am respins-o dela mine cu atâta ușurință în ziua cununiei mele Lola, voești, ca să-mi erți, poți să-mi redai amorul și stima ta, carea pentru mine este mai mult decât ori ce bun pământesc?"

Ea se uită la dânsul cu o privire nespus de delicată, cu toate aceste însă nu-i întinse mâna.

„Și aceste mi-le spui acum, când tatăl și fratele meu au fost arestați și dta cunoști ticăloșia și crima lor?"

„Nu," zise el cu căldură, „le spun aceste acum, când mi-am regăsit pe soția mea atât de mult dorită, către carea inima mea numai atâta poate striga: Bine ai venit!"

Un surîs dulce trecu peste fața ei. „Acum poate să se întâmple ori și ce," murmură ea, „nu voi despera altul!" După aceea însă espresia feței i-se schimbă, și reținându-se cu forța, ea zise cu seriositate: „Cât ești de nobil, Holman! Numai eu o știu, și de aceea nu pot permite, ca marinimositatea dtale să te conducă la o faptă, de carea în curând ți-ar părea rău. Dta vreai să mă recunoști de soția dtale — știi însă, ce va se zică aceasta?"

„Sigur! Asta va să zică scăparea de un chin sufletesc, Lola"

„Nu," zise ea încet, „asta înseamnă rușine pentru cea mai mândră familie din țară. Dar nu înțălegi, Holman, că umbrele trecutului ar șterge toată fericirea viitorului, că gândul la ai mei, cari ar aduce atâta necinste asupra dtale, m'ar roade ca un verme și m'ar apăsa ca și un păcat?"

Lola ai tăi nu te vor mai neliniști niciodată, căci ei au jurat că de aci înainte vor merge singuri pe calea lor. E drept că gândul la dânșii te va întrista câte odată, fiindcă sunteți înrudiți, însă casa ta, relațiunile tale față de soțul tău, nu vor fi conturbate prin aceea. Lumea nu va afla nici odată, că odinioară te-ai numit Lola Smith, și tu încă trebue să uiți că ai purtat vreodată un alt nume, afară de acela, de care ești atât de vrednică"

El vorbi cu atâta căldură, atâta dragoste, însă totuși nu i-a putut învinge resistența, deși cuvintele sale păreau o a mișca adânc. Ea zise cu voce tremurătoare: „Holman, eu sunt numai o femeie, însă totuși tare destul, ca se pot ține cu putere ceeace datoresc bărbatului aceluia, a cărui cinste îmi este mai scumpă decât fericirea mea."

„N'ai vorbi astfel, dacă m'ai iubi pe cum te iubesc eu", zise el înfruntător.

O roșeață ușoară colorâ obrazul ei. Apropiindu-se un pas către el, zise: „Holman, singur Dumnezeu știe, cât de mult te iubesc pe tine, carele prin marinimositatea ta ai adus lumină în existența mea întunecoasă! Nu pot însă intra în casa ta, ca soție, până ce nu vor fi împrăștiate umbrele cari acum zac asupra mea. În veci mă voi gândi și, mă voiu ruga pentru tine, abzic însă bucuros de tine, pentrucă te iubesc cu mult mai tare, decât să-ți fiu o pedecă pentru poziția și viața ta!"

Și înainte ca el să fi putut răspunde ceva, ea părăsi odaia.

Lola întră agitată în apartamentul unde se aflau cei doi prisioneri. Ea se atinsă dureros când văzu pe tatăl său legat, carele o primi cu priviri întunecate. Ea-i vorbi cu dulceață, silindu-să a-i stoarce o vorbă amicală de rămas bun, el însă era atât de înfuriat și înjura așa de tare, încât Wilson, care era de față, a fost silit să sfârșească o astfel de scenă penibilă și să expedeze pe prisioneri.

Într'aceea Black, desperat din cauza refuzului încăpățînat al Lolei, a scos repede o foaie de hârtie, și scriind câteva șiruri, o trimisă peste drum la econoama sa. După câteva minute aceasta sosi, urmată de o damă, al cărei văl des nu putu împedeca pe Holman să recunoască întrânsa pe verișoară-sa, contesa de Mirac. În starea sa de prezent însă el nu-i dete atențiune, ci insistă pe lângă econoama, ca împreună cu dânsul să cerceteze pe Lola. Când întrară în odae fata îi privi cu surprindere.

„Doamna Daniel!" — strigă ea cu bucurie, și-i întinse mâna.

„O, draga mea stăpână!" strigă aceasta, cu fața radioasă de fericire. „Cât mă bucur, că în sfârșit te-am regăsit!"

„De bună seamă ai gândit rău despre mine," se escuză Lola, „însă mi-a fost interzisă ori și ce comunicațiune cu dta; afară de aceea atunci am fost silită să părăsesc casa, era unicul mijloc pentru a apăra viața domnului dtale."

„Cum?" o întrerupse Holman. „Tu ai urmat blăstămaților numai ca să mă mântuești pe mine?"

„Nu, se poate altcum. Dacă m'ar fi omorît, n'ar fi fost așa mare lucu! Când însă te-au amenințat pe tine —"

„Povestește-mi toate întâmplările din noaptea aceea!" se rugă el. „Cum le-a succes a descoperi locul tău de refugiu?"

XII.

După multă instință din partea lui Black, fata începu:

„Tatăl și fratele meu, la început n'au venit pentru mine. Ei au auzit, că tu ai fi un om bogat, și reparatura aripei laterale le-a oferit cea mai bună ocaziune pentru a încerca o spargere. Ei se urcară pe o scară, carea ajungea până la fereasta mea. Eu încă nu eram culcată, și-mi peptănam părul, pe care ziua îl ascundeam sub o părucă neagră, și fiindcă odaia era luminată, astfel ei mă recunoscură la moment. Parte ca să-mi atragă atențiunea, parte ca să nu mă sparie, mi-au făcut un sămn — o fluerătură particulară pe carea o cunoșteam de mult — și când am deschis fereastra, ei mi-au strigat să stâng lumina, ca să poată întra înlăuntru neobservați. În perplexitatea mea am făcut tot ce au pretins dânșii, și în momentul următor erau în odae. Întrebându-i, ce caută la mine, mi-au dat un răspuns care mă umplu de spaimă și mă făcu să-mi pară nespus de rău, că am lăsat pe doi arestanți fugiți într'o casă, carea nu era a mea. „Ne trăbuesc bani," zise frate-meu, „și deoarece tu te affi aci, îi vom și căpăta. Îndată ce vor durmi cu toții, ne vei arăta drumul la cassa de bani a dlui Black".

Să înțălege că m'am opus, ceeace atât de mult i-a iritat, încât voiră să pătrundă singuri în încăperile de jos. Până aci m'au ținut de o servitoare din casă, și eu i-am lăsat în credința aceea, acum însă în frica mea, am uitat ori ce precauțiune, rugându-i să abstea dela intențiunea lor criminală, deoarece dl Black este soțul meu. Această descoperire le schimbă la moment planurile. Prin întrebări iscusite îmi aflară întreg secretul, pe carele să și hotărîră a-l folosi în favorul lor. Acum conținutul cassei de bani, li-se păru prea puțin, față de câștigul ce sperau a-l stoarce dela dl Black, avându-mă pe mine în posesiunea lor.

Spre scopul acesta, să înțălege că era de lipsă ca eu să merg cu dânșii; contra acestei hotărîri însă m'am opus din răsputeri, iară când voiră să mă ducă cu forța, cu care ocaziune fratele meu răsturna scaunul, eu mi-am făcut o rană ușoară la mână, cu un briceag. Văzând ei că-mi curge sânge, m'au lăsat. Dupăce văzură că nici decât nu mă pot înfrică, cercară pe altă cale să-și ajungă scopul, și anume amenințară pe cineva, a cărui viață îmi era cu mult mai scumpă, decât să o jertfesc acestor doi, cari în oarba lor mânie și lăcomie păreau a fi gata la ori ce crimă. Astfel nu mi-a rămas alta, decât ca deocamdată să merg cu dânșii pentrucă chiar și dacă aș fi strigat după ajutor, ce mi-ar fi folosit aceasta? Secretul meu atunci la moment ar fi fost descoperit și poate că aș fi adus în pericol viața soțului meu. Afară de aceea nu-mi venia să tradez pe cei doi spărgători; ei erau doară rudeniile mele cele mai de aproape. Așadar

am strâns în grabă câteva obiecte mai mărunte şi am urmat prin fereastă, celor doi. Scoborîrea pe scară nu mi-a făcut nici o greutate, căci deja de copilă eram dedată cu astfel de lucruri. Eram mâhnită rău însă pentru aceea, că aşa dintr'una am fost smulsă cu forţa din pacinica mea viaţă de până aci şi că trebuia să mă reîntorc iarăşi în această atmosferă de păcat şi crimă.

Din acest motiv am făcu o încercare de fugă; m'am smâncit din mâna tatălui meu, m'am întors înapoi şi am ajuns deja lângă poarta casei acum părăsite, când spre spaima mea, dincolo de gratii văzuiu că, stătea acela, dinaintea căruia voiam să mă ascund sub ori ce preţ. Nu-i era permis să ştie, că eu am trăit atâta vreme sub un coperiş cu dânsul, şi astfel m'am reîntors, direct în braţele tatălui meu, carele mă târăi repede după sine şi mă păzi cu multă grije.

În dimineaţa următoare mi-a dat voe să mă reîntorc la dl Black, dacă îi promiteam, că voi face soţului meu anumite pretensiuni în favorul său. Trebuia să cer o sumă considerabilă de bani şi să i-se esopereze o scăpare sigură într'alt stat. La aceste însă nu mi-am putut da învoirea. Astfel s'a întâmplat, că săptămâni întregi am fost tractată ca o prisioneră şi am fost oprită de a conveni cu lumea de afară. Nu-mi pare însă rău, că am rămas tare, deoarece acum ştiu, că ori şi încătrău voiu merge, cugetele soţului meu îmi vor urma, dacă nu cu iubire, totuşi cu stimă şi compătimire".

„Ori şi încătrău vei merge?" repetă Black, jumătate mirat, jumătate înfruntător. „Cum să înţălege aceasta? Vreai să rămâi departe de mine, după ce din cauza mea ai suferit atâta? Acesta este sacrificiul tău pentru mine?"

„Mă gândesc la viitor," zise ea cu blândeţă, „şi aşi vrea să te cruţ de părere de rău. Deşi hotărîrea mea acum te atinge poate cam dureros. mai târziu totuşi îmi vei fi recunoscător."

„Cât de puţin cunoşti inima unui bărbat. Dacă te-aşi perde acum, atunci aceasta mi-ar produce nu numai o supărare trecătoare, ci o durere, carea m'ar urmări până la mormânt."

O roşaţă uşoară se ivi pe faţa palidă a Lolei, însă ea rămase mută, cu toate privirile de încurajare a dnei Daniels, carea în sfârşit nu se mai putu reţinea şi erupse: „O, iubita mea stăpână, arată-te mai înduplecată! Ai face o mare nedreptate soţului dtale, dacă n'ai vrea să ocupi locul, ce-ţi compete."

Lola tăcea încă. Acum însă persoana voalată, ce până aci a stat retrasă într'un colţ, făcu o mişcare. Descoperindu-şi faţa, contesa de Mirac înaintă spre tânăra fată şi zise cu căldură: „Eu sunt cea mai apropiată rudă a soţului dtale, şi odinioară încă am purtat numele Black. Vărul meu te iubeşte şi eu cred că dta poţi îndrăzni cu toată încrederea să ocupi locul ce ţi-l recunoaşte legea şi amorul lui Holman, şi aceasta cu atât mai mult, căci poţi fi sigură, că prin aceea îl vei face într'adevăr fericit. Vreai să asculţi rugăciunile noastre, Lola?"

„Nu-mi este permis," zise tânăra fată, confusă; fiindcă privirea ei se îndrepta involuntar asupra locului, unde înainte abia cu o jumătate de ceas au şezut legaţi tatăl şi fratele ei.

Această încăpăţinare păru că iritează preà mult pe econoama. Ea căută neliniştită prin buzunarul vestmântului, apoi deodată scoase la iveală o epistolă sigilată. „Poate că-ţi vei schimba gândul," zise ea către Lola, „după ce vei cunoaşte cuprinsul acestei scrisori." Apoi întorcându-se către dl Black, continuă perplexă: „Iartă-mi, domnul meu, ceeace sunt silită să fac acum. Trebue să îndeplinesc o datorinţă, carea îmi cade destul de greu, după ce te-am servit fidel, atâţa amar de ani. Binevoeşte a ceti scrisoarea aceasta!"

Dl Black scoase un ţipet de surprindere. „Asta e scrisoarea tatălui meu!" zise el, rupând sigilul. El percurse repede cuprinsul epistolei". Pentruce nu mi-ai arătat'o mai de mult?" întrebă el acum supărat.

„Tatăl dtale a voit astfel," răspunse ea. „Dânsul mi-a demandat, ca în decurs de un an să ţin în secret această scrisoare. Dacă după trecerea acestui timp soţia dtale se află lângă dta şi este fericită, atunci se ard testamentul. Dacă însă ea nu trăeşte cu dta, atunci să-ţi dau această scrisoare şi dacă-i păstrezi cu sfinţenie amintirea, vei avea să-i împlineşti întocmai toate dorinţele."

„Ai ştiut ce cuprindea documentul acesta?" o întrerupse Black.

„Da, fiindcă eu i-am purtat mâna când l'a scris."

După o pauză scurtă Holman se întoarse către Lola: „Când te-am rugat să te reîntorci la mine spre aţi ocupa locul de soţie şi stăpână, credeam că dimpreună cu amorul puteam să-ţi ofer avuţie, carea să-ţi înfrumseţeze viaţa. Acest document însă îmi face cunoscut, că nu eu, ci tu eşti unicul erede al tatălui meu şi că poţi dispune cum vreai asupra averii sale."

La această descoperire fata deveni palidă. „Ah, pentru ce a făcut el aceasta?" murmură ea deprimată, uitându-să perplexă la scrisoarea ce i-o dete Blak. „Banul să fie puntea, carea ne uneşte?" Ea tăcu un moment, apoi uitându-să cu dragoste către soţul său, zise: „Nu. Holman, astfel nu-i permis să se întâmple. Singur amorul să fie acela, care să împreune inimile noastre!"

Înainte ca cineva dintre cei de faţă să-i fi găcit intenţiunea, ea a rupt documentul şi întinzându-şi mânile, căzu, plină de fericire, în braţele lui Holman.

Două săptămâni după aceea, contesa de Mirac dete un prânz festiv în onoarea vărului ei şi a soţiei aceluia. Se înţălege că între oaspeţi să aflau şi cei doi detectivi, Wilson şi Hill, şi ei priveau cu îndestulire, cât de fericită era părechia cea reunită.

Hill, carele a jucat rolul principal în eliberarea Lolei, se bucura de favorul special al dlui Black, carele îşi arăta recunoştinţa în modul cel mai graţios.

Mai mult decât această recunoştinţă însă îl încântară cuvintele Lolei, când acesta îi zise surizând: „Nici odată nu voiu uita, ce ai făcut pentru mine şi cu câtă nobleţă ţi-ai pus viaţa în joc pentru mine. Dacă „bătrânul francez" cu tusa cea cronică, va vrea cândva să ceară vre-un favor dela mine, o poate face în dragă voe. Interesul şi compătimirea ce am avut pentru dânsul în acele zile triste, vor rămânea aceleaşi şi în fericirea mea."

tr. după ***A. Green.***

Bibliografie.

A apărut.

Zece ani de viaţă. Sub acest titlu dl Ignaţiu Mircea comerciant, licenţiat în drept, preşedintele reuniunei „Frăţia" a românilor din Cata, domiciliaţi în Bucureşti, publică un raport despre binecuvântata activitate a acestei reuniuni în primii 10 ani ai esistenţei sale. Dl Mircea enumără an de an evenimentele mai însămnate din viaţa reuniunei; din acestea se constată că scopul înfiinţărei acestei reuniuni a fost mai ales ajutorarea locuitorilor români din Cata cu prilejul comasărei, ajutorarea şi susţinerea şcoalei şi a elevilor silitori ş a. Cum s'au urmat acestea ţinte sub conducerea dlui Mircea dovedesc cifrele: s'au dat membrilor ca cheltuieli cu comasarea peste 1400 lei, ţăranilor din Cata 106 lei, şcolarilor pentru cărţi 20 lei studenţilor din Braşov 200 lei, cantinelor şcolare din România 1000 lei, ajutoare membrilor 280 lei ş. a. totalul acestor sume atinge cifra de 3670 lei. Felicităm pe dl preşedinte de acestea resultate atât de mult vorbitoare şi dorim progres înfloritor şi în viitor.

Ioan I. Lăpădatu: **Efectele publice**, editura „Revistei economice" Sibiu 1905. Studiul acesta formează nrul 3—4 din biblioteca băncilor române, şi pentru noi, cari suntem în desvoltare pe terenul finanţiar, scrierea aceasta e foarte binevenită. In capitole separate tractează autorul împrumutele de stat emisiunea şi conversiunea lor, apoi continuă cu scrisurile fonciari şi acţii şi termină cu înşirarea principalelor efecte publice însămnând scădinţa şi valoarea cuponilor, cursul şi sorţirea lor. Lucrarea aceasta fiind de un interes osăbit, mai ales pentru cei ce ocupă funcţiuni pe la băncile noastre, o recomandăm cu căldură, costă 1 cor.

M. Eminescu: **Scrieri politice şi literare**, vol. I. (1870—1877) Bucureşti 1905. Editura institutului Minerva, pag. 451 preţul 2 cor. Biblioteca *scriitorilor români* editată atât de cu multă grije de „Minerva", s'a îmbogăţit cu volumul I. a scrierilor lui Eminescu, din care dl prof. Ioan Scurtu publică această ediţie critică. Sunt publicate aci cugetări filosofice, sociale, istorice, literare, apoi fragmente politice şi literare, articole literare, politice şi istorice, publicaţii de ziare ş. a. totul adunat cu multă îngrijire.

Aurel Scurtu: **Călăuza staţiunilor balneare şi climatarice din România.** Bucureşti 1905. Editura institutului Minerva, pag. 341 preţul 2·50. cor. Scrierea aceasta pe cât era de aşteptată, pe atât e şi o publicaţie foarte preţioasă şi bună, de care n'a mai fost alta la noi la Români. După o prefaţă foarte cuminte a dlui C. Alimănestian fostul director în ministeriul de domeniu, urmează introducerea autorului şi apoi noţiuni generale asupra curei de apă, băi ş. a. foarte instructivă. După toate acestea se descriu pe rând în ordine alfabetică numeroasele staţiuni balneare, climaterice, de vilegiatură, de cari atât de bogată e România. Descrierea aceasta eforte amănunţită, se indică situţia geografică, clima, istoricul, amănunte şi informaţiuni (cuartire, trăsuri, băi, taxele feliurite) împrejurările, locurile de excursie ş. a. plus, că aproape fiecare localitate are cel puţin o icoană. La sfârşit se înşiră feliurite boale şi modul de tratament la aceste băi, o călăuză a tuturor staţiunilor şi o hartă generală a acestora. Repetim că scrierea presentă e de-o neîntrecută utilitate, ce dovedeşte chir şi faptul că e publicată sub auspiciile ministeriului de domenii din România

Editor şi redactor răspunzător:
Aurel C. Domşa.

Cărți ce să pot căpăta în Libraria Seminarială.

Floricele de câmp, de A. C. Domșa .	1.—
Cântece, Sabo	1.—
Visuri trecute. Ciura	1.—
Studii și Biografii. Dr. I. Rațiu .	2.—
Geniu pustiu, Eminescu . . .	2.—
Drumuri și orașe, Iorga . . .	2·50
Poesii de Alexandri.	3.—
Teatru I. Il. Alexandri á 1.50 .	3.—
Vers și proză Alexandrescu . .	1·25
Novele A. Brătescu-Voinescĭ . .	1·50
Liter. pop. Eminescu.	1·50
Ciocoii N. Filimon	1·50
Legende și basme Ispirescu. .	1·50
Povești, I. Creangă	1·50
Vorbe înțelepte A. Popoviciu. .	1·50
Vatra Părăsită Slavici . . .	2.—
Din Bătrâni . . „	2·50
Eminescu și Coșbuc de Alexandru Ciura.	1.—
Limba Română poporană și Dialectul Sicilian, de Alesiu Viciu .	1.60

Ierarchia Românilor din Ardeal și Ungaria de *Dr. Augustin Bunea,* Prețul 3 coroane.

Biblioteca Minervei 22 nr. fie care număr 15 fil.

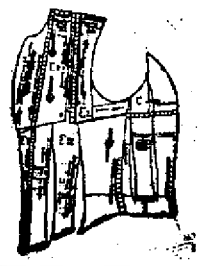

marca fabricei

De mare însemnătate pentru Dame!

Fie care P. S. Dómnă își póte însa-și pregăti cu o ușurință de neînchipuit

talia sa după ori ce modă

cu ajutoriul aparatului de croit talie pentru dame

inventat de **Anton Guschelbauer.** A fost censurat de academie. și posede nenumărate scrisori de recunoscință.

Își are patenta și e scutit prin lege în tóte statele culte.

Prețul unui aparat e 3 cor. franco rambursat.

Se caută agenți

Prospecte să trimit la cerere gratis

Cu tóta stima:

Antal Guschelbauer.

Sopron.

17 (35—52)

FLORICELE DE CÂMP,

schițe ușoare. De A. C. DOMȘA

Prețul 1 coroană.

B. DÉNES BUDAPESTA, VI. Váczi-körut Nr. 61.

Urmașul lui BRAUNER și KLASEK E. Plewa inginer, representantul și depositarul ces. și imp. a fabricei de mașini și motoare în Ungaria.

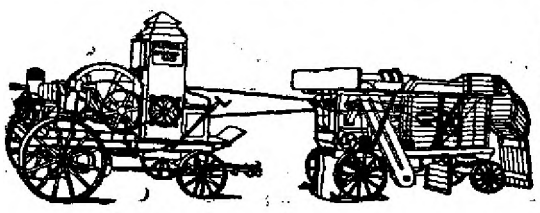

MOTOARE

cu benzin, gaz și vapor pregătite după model 1905.

2—100 HP.

Locomobile cu benzin a 2—20 HP.

Mutoare trainice cu gaz, de toate mărimile, cu cari se spesează pe oară 2—3 fileri. Prețuri ieftine și condiții de solviri foarte ușoare.

Preț-curent gratis.

Să caută în provințe agenți cinstiți.

(10) 11—12

La esposițiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

Antoniu Novotny

în Timișóra-Fabric

(22) 36—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea de noŭ a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregĭ armonióse, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provĕdute cu adjustărĭ de fer bătut, construite spre a le întórce cu ușurință în orĭ ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o latură prin aceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, carĭ sînt provĕdute în partea superióră — ca violina = cu găurĭ după figura *S* și pentru aceea aŭ un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, așa, că *un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiŭ.* Mai de parte se recomândă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre **preadjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut** — ca și spre turnarea de **tóce de metal.**

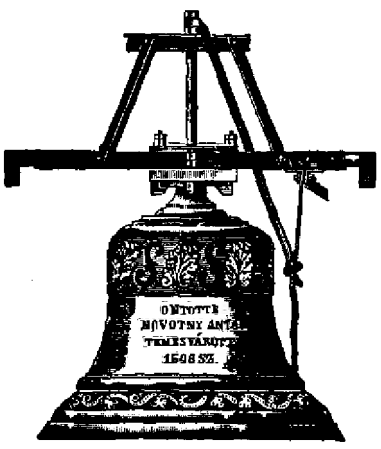

Preț-curanturĭ ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul:
Pentru monarchie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., ½ an 9 frc., ¼ an 4 frc. 50 cm.
Foea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserțiuni:
Un șir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce privește foaia, să se adreseze la: Redacțiunea și administrațiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XV. Blaj 5 August 1905. Numărul 31.

ACTIVITATEA ASOCIAȚIUNEI.

(w.) Misiunea Asociațiunei e culturală. Și de oarece cultura este manifestarea spirituală a unui popor, urmează, că toată activitatea Asociațiunei trebue concentrată spre a cunoaște, îndrepta, hrăni sufletul poporului român de pe teritorul țărei ungurești cu toate mijloacele și toată abnegarea.

Aceasta îi este datorința.

Dacă Asociațiunea ar puteà presta numai o particică din datorința aceasta, tot ar puteà zice, că în istoria neamului nostru și-a scris un nume neperitor.

Nu va fi de prisos, credem, dacă acum înainte de adunarea generală facem o mică ochire asupra activității și mai ales asupra principiilor, ce ar trebui să domineze cercurile conducătoare ale Asociațiunei.

Asociațiunea are o mulțime de despărțăminte, iară în centru multele secții îi stau la îndemână — în general nimica nu-i lipsește din caracterul unei societăți mari culturale.

Toate despărțămintele umăr la umăr lucră sau și mai bine ar trebui să lucre, ca cel puțin deși nu să atingă ținta, dar cel puțin să ne apropiem de ea, înaintarea literaturei și culturei poporului român; în schimb însă pare-că suntem înțepeniți în pământ.

Și acum, mai ales în anii din urmă, oare nu le-am cercat toate! Gânditu-ne-am la biblioteci ambulante, dar am lăsat din calcul, că aceșeta ar trebui să le purtăm noi din sat în sat, că ele nu umblă de sine. În prima comună s'a înglodat carul cu cărțile și de atunci li-s'a perdut urma. Gânditu-ne-am să înființăm biblioteci stabile în fie-care comună și iară-și am greșit calculul, că în câte 50—60 de comune n'avem mijloacele de a face un astfel de lux, iară biblioteca din centrul despărțământului o folosește cel mult garda, unde sărmana e sălășluită, pe când mulțimea cea mare, căreia i-ar trebui puțină literatură, nici de nume nu-i aude.

În anul acesta am călcat pe un teren mai intuitiv și au pornit cu schiopticonul pe sate. Icoanele sunt biblia celor ce nu știu ceti. I-am învățat dar, care e Florența, Veneția, San Marco, turnul din Pisa, Vaticanul din Roma, regiuni din Svitera și multe lucruri folositoare pentru un țăran — să și minuni tare! Poate, că unii mai bucuros ar fi voit să vadă pe semenii lor din Marmația, Bănat, România, regiuni mai de aproape de ale noastre, dar pentru aceștia nu am fost aranjați. Pe când vom fi aranjați și pentru aceștia ne v mai scădeà și nouă râvna și mijloacele încă nu ne vor permite a face prea multă intuițiune.

În centru avem secțiuni literară, științifică, istorică etc. Ce vrem cu acestea? Vrem poate să-i facem concurența Academiei din București sau numai să o supraveghem? Și când, unde și câtă știință s'a făcut sub eghida Asociațiunei, tot astfel de istorie, didactică etc.

Recunoaștem, că secțiunile acestea au și meritul lor, între care cel mai mare poate alegerea de membrii ordinari și corespondenți, care încă constitue un moment de a îndemna la lucru mai ales pe unii ardelenii mai râvnitori de titli, dar aceasta de loc nu ne îndreptățește de a pierde esențialul printre multele forme.

Am vrea acum odată, ca adunarea generală, să nu-și petreacă mult timpul cu esmiterea de censuratori ai așa ziselor secțiuni, ci să ne spună pe față, că în anul ce a espirat, ce a făcut și pe venitor, ce are de gând a face.

Le-am zis acestea pentru-că publicul românesc nu e în curat cu activitatea Asociațiunei. Și nu-i în curat poate pentru-că înși-și conducătorii ei nu-s în curat cu ea.

Din toate planurile, din toate directivele, ce vin din centru ese la iveală un fel de pripire de a face ceva — bunăvoință este, ce folos, că n'am aflat încă basa solidă, nu avem principiile de a puteà ajunge la literatura și cultura poporului român.

Asociațiunea e pentru popor. Întocmai după cum Emke, Omge și tuti quanti nu se gândește de a trece în competența unei academii de știință, ci caută mai ales printre cei isolați a ținea trează conștiința națională prin premii, respândirea de cărți cu sujet istoric sau scrise după gustul poporului, nici misiunea Asociațiunei nu poate fi alta.

Ridicarea de biblioteci este nu numai un lucru greu, dar și superfluu. După ce ambele confesiuni totdeuna și pretutindenea insistă, ca să facă biblioteci școlare, datorința Asociațiunei ar fi cel mult, că pe acestea, când și unde poate să le ajutoreze. Mai mult de bună seamă folosește publicului, dacă din edițiile Asociațiunei — dacă în general până acum s'ar fi gândit a găti din scriitorii nostri mai de valoare și mai după placul poporului ediții ieftine — ar trimite câte un esemplar învățătorului pentru biblioteca școlară, decât să-ți vină cutare membru din direcțiunea despărțământului și în ruptu capului să-ți ceară cărți și de ori-ce natură, fie gazete, statute de reuniuni, principii de poetică, gramatică pentru școale gimnasiale și alte dărabe de cărți, cari și așa au fost menite pentru cuptor.

Să ne convingem dintâi pe noi înșine, că suntem numai o societate culturală, cu chemarea de a respândi lumina și acolo, unde încă nu a pătruns și atunci îndată aflăm calea cea adevărată către țintă.

Îndată ni-se deschid ochii și vedem, că am da de cărți pentru bibliotecile școlare, am trimite premii, am provoca catecheții noștri dela școalele străine, ca să procure pentru premiarea elevilor mai buni edițiile Asociațiunei, dacă am aveà de acestea potrivite.

Povești cu ilustrații pentru copii nu avem, istorisiri de oameni și ținuturi de asemenea, povestiri din războaie, unde bătrânii nostri încă au fost prin Italia și Prusia, să trec azi mâne fără a să fi aflat condeiul potrivit de a

eternisa vitejia românilor în luptele pentru casa de Habsburg, poesia populară e restrinsă la foiţele gazetelor de săptămână, legendele ţinuturilor şi munţilor moarte, biografiile oamenilor providenţiali ai noştri, cari şi-au jertfit tot pentru esistinţa noastră, toate menite pentru a ţineà vie în massa poporului conştiinţa şi mândria naţională — necunoscute, fără să amintim cărţile de valoare practică, fie acelea de economie, industrie, drept şi altele.

Aceasta este basa solidă, credem de unde trebue să pornească Asociaţiunea. Ar săvîrşi atunci într'adevăr o muncă vrednică, şi de loc nu ne îndoim, că atunci şi publicul românesc s'ar strânge mai cu căldura în jurul acestei neprețuite instituţiuni culturale, care sub o conducere înţeleaptă este cetatea cea mai puternică a culturei şi naţionalităţii noastre.

Iar până când ne restrânge la formele convenţionale academice şi ne vom ascunde şi neputinţa şi inerţia sub frasele bombastice ale rapoartelor secţiunilor, ne vom glorifica şi preamări împrumutat la banchet, ne vom face a crede, că într'adevăr am fost la culmea chemării, Asociaţiunea va tânji numai.

S'a convins de alt-cum despre apunerea fraselor frumoase chiar despărţământul Sibiului nu chiar de mult în Poplaca şi Veştem, când afară de cei din centru şi învăţătorii din comună pui de om nu s'a arătat.

Sunt semnele vremii.

Pentru anticlericalul „Gazetei de Duminecă". — Nu mă îndoiesc că Dl I. P. Lazar ştie ce e obiectivitatea, şi chiar pentru aceea mă mir că mă învinueşte mereu de neobiectivitate, când Dsa este cel ce ocoleşte aceasta metă. Este Dl Lazar obiectiv şi drept în scrisorile sale? Cum să fie! Dovedesc la moment.

1. În Nr. 28. a Gazetei sale astfel glăsueşte la adresa mea: „Dacă scriem la adresa Episcopului Szabo în afaceri bis. şi şcolastice cine strigă şi apără pe vlădică şi Consistor? Polemizătorul Unirei, popa din Şumal căci doară el este consistorul, ba doară şi vlădică." Acuma obiective Dle Lazar! rogu-te să spui: când şi unde am strigat şi apărat pe Episcopul Szabó şi consistorul ori în public ori privat? De vei dovedi, mă închin măritului Dtale rost de aur, din contră glasul farizeului. Dta strigi, că te muşcă şerpii, pe când eşti împrejmuit de miei dela natură blânzi.

2. Mai cuvintezi una năzdrăvănă: „Dl V. Pop polemizază şi apără pe toţi bisericanii. În aşezămintele noastre bis. şi şcolastice, dânsul nu află nimica rău." Dacă îmi citezi aserţiuni de aceasta natură din totul ce am scris sub iscălitura proprie, eşti un adevărat gură de aur — din contră un hulitor neîntrecut şi mic-uriaş anticlerical.

3. Dl Lazar mai învinueşte Unirea de neafabilitate pentru-că nu i-a publicat toate scrisorile. Nu ştiu cauza, dar presupun, şi cred că cu temei, — că va fi mirosit ceva în ale sale dintru ale sale. De scria în spirit adevărat în stil, formă şi fond neesceptionabil Unirea îi era afabilă, că numai nu presupune Dsa atât rău în personalul distins dela Unirea. Vor fi având cei dela redacţia Unirei barem aşa de lat orizon de pricepere şi judecăţi în tăicuirea scrisorilor cu Dl Lazar şi garnizoana de inspecţie dela sate a Dsale.

— De altfel am fost rugat pe Dl Lazar la timpul său să-şi facă răspunsul la reflexiunile mele în Gazeta Dsale şi să fie graţios a ne concede în coloanele ei barem a ne apăra onoarea atăcată de ai săi. (Noi nu ne punem în ceartă cu dl L. Red. U.)

Dl Lazar pe timpul când frica din preoţi *marţoli* „cărora Dumnezeu le-au dat inimă şi minte numai pentru a răni în poiată şi a afla blide de fasole" — ori cât reclamam să ne dee loc de apărare în G. de D. unde ne batjocoria — ne-au luat în bătae de joc şi râs prost îndrumându-ne în mod absolutistic chiar şi cu *„Adeverinţa* subscrisă de martori." Despre aceste am scris eu Dle Lazar nu despre „vlădică şi consistor".

Este dară burata plângerea Dtale: „Unirea a dat loc liber în coloanele sale, ca să fim atăcaţi fals?" Mi-ar fi ruşine să susţin aşa ceva în public, care ştie judeca deşi nu-ţi spune Dtale judecata. Ai fi pretins Dta ca Unirea să nu ne dee loc pentru a ne apăra de vespii răi?! Exagerată şi neobiectivă pretenzie în secolul libertăţii!

4. Nu pot promite că cu marcanta figură a Dlui Lazar ce pretinde a fi fost scăldat în razele aurii a adevărurilor sfinte nu voi mai sta de vorbă de câte ori va atăca rănind biserica şi servii ei nevrednici de a primi zbiciuirile lui de foc, nu pentru nădejdea ce o spune Dsa în povestea brâului roş (de ce Dsale să-i fie ruşine!) — ci

---

FEUILLETON.

ALTE SCRISORI.

Scrisoarea I.

(Conducătorii.)

Unui prietin.

(Continuare şi fine.)

Atunci când pe acestea plaiuri noi suntem lăsaţi să trăim numai din propria noastră putere şi vrednicie, cu toate aşezămintele noastre de cultură, cu biserica, cu şcoală, cu casele de păstrare, cu societăţile comerciale şi agricole, când nu ne încurăjază nimeni, nu ne ajută nimeni, ci dimpotrivă ni-se pun stavili peste stavili, bine este oare ca noi, cei luminaţi, să producem astfel de desbinări, să cauzăm o astfel de înstrăinare a poporului de noi? Nu e păcat oare, şi nu e o luptă făţişe împotriva dreptului nostru de existinţă ca popor, ca, atunci când atacurile vin şi în potriva noastră, şi împotriva tulpinei, de unde am pornit, — noi să ne retragem frumos de o parte, să ne ascundem bine în pene, să ne vedem numai de apărarea noastră şi de interesele noastre, şi să lăsăm ca toate atacurile să cadă asupra trupinei? E drept că trupina e în umbră, în întuneric, şi cei nevrednici aici pot să lovească mai cu succes. Dar nu trebue să uităm, noi vlăstarele ce ne-am ridicat în lumină, că trupina aceea ne dă nouă viaţă, că dânsa are puternice, adânci rădăcini în pământ, cari sug nutremântul vieţii, şi îl iniaptă cu dragoste de mamă şi în subţirile noastre trupuri. Noi, ca ramuri, ca vlăstare pornite din trupina aceea, avem o datorinţă sfântă. Priviţi stejarul falnic din pădure: Stă înfipt adânc în pământ, cu trunchiul acoperit de muşchi de mătasă verde, şi îşi înalţă în lumina soarelui trupul vîrtos, ramurile ce stau mândre sub podoaba de frunze. Ce menire au acestea ramuri, acestea vlăstare pornite din trupul vîrtos? Să privească în zări, în depărtatele întinderi, să cerceteze semnele de primejdie, şi atunci când aceasta se apropie, să nu doarmă, ci să tremure odată din toată podoaba de frunze, ca fiorul acesta să pătrunză prin trup până la tulpină, până la rădăcinile adânci, dând astfel signalul de luptă pentru întreagă fiinţa. Şi nu numai atât, o nu! Atunci când furtuna, primejdia să deslănţue, ramurile, vlăstarele trebue să ţie mai întâi pept împotriva dujmanului, trebue să între în luptă să se mlădie, să se frângă, să se întunece de mânie. Şi poate că vor birui ele singure dujmanul. Poate crivăţul, văzând că nu e glumă, să-şi stringă aripile întinse, şi să-şi cerce norocul în altă parte. Dar atunci când dujmanul s'a îndărătnicit, o ramuri, nu vă temeţi luptându-vă, că nu sunteţi singuri. Iată, prin nervii vîrtoşi a stejarului trec ca nişte curente de foc viu, rădăcinile pătrund mai afund, se înţepenesc mai tare în pământ, trupina se scutură de muşchii bătrâneţelor, şi crivăţul va aveà să învingă acum un gigant, a cărui putere s'a trezit, a prins să-i curgă prin vine la tremurul nostru, o frunzelor, la geamătul vostru de luptă, o tinere, vrednice, sfinte ramuri. Iar dacă va fi să căderi în luptă, n'aveţi să vă plângeţi, căci furtuna va duce întreg stejarul, smuls din pământ, cu voi. Şi ce menire mai au ramurile, vlăstarele acestea? Să prindă lumina soarelui tinăr, şi prin trupul lor tinăr să facă să se coboare unde calde, luminoase, şi în trupina rece şi în rădăcinile din pământ. Să freamăte în serile senine, să cânte, să aducă clipe de fericire, trunchiului din umbră, pe unde nu pătrund atâtea glasuri. Dar vai de stejarul ce are la celea mai mari înălţimi de unde mai bine se poate vedeà primejdia, ramuri uscate! Vine o undă înşelătoare de vânt, frânge ramurile şi le aruncă, şi astfel remâne stejarul fără sentinelă. Şi vai, dacă ramurile lui din vîrf sunt putrede: vine o boare, şi le răstoarnă fără nici un sgomot. Şi mai ales vai de stejar, dacă ramurile, vlăstarele lui îs înţepenite, de nu se pot mişca: vine nenorocul şi nu pot să dee nici un semn de primejdie. Dar mai de plâns e poporul, ce are astfel de vlăstare putrede, şi mai ales înţepenite, fără de inimă, către trupina ţărănească: aceştia *nu vreau,* deşi ar puteà, să dee de veste, să se pue în şirurile dintâi a luptătorilor, şi să stee în foc, până ce ori învinge, ori se prăpădesc cu trupină, cu rădăcini cu tot.

Dar inteligința noastră — care, repet, trebue să fie întru cât se pricepe, întreagă sfătuitoare şi luminătoare a poporului, — inteligința noastră trebue să fie vlăstare verzi, vrednice, de stejar, fără deosebire, că oare e preot, dascăl, advocat, medic, director de bancă, notar. Numai atunci vom puteà ţineà poporul alipit de noi, — ceea ce trebue s'o facem dacă vrem să fim — numai aşa îl vom puteà face să se apropie cu ochii de încredere şi cu sufletul curat de noi,

pentru a sfătui pe cei păcătoşi şi a îndrepta pe cei rătăciţi. pe cum datorinţa ori-cărui preot este. Că va produce zbîrlit de păr la Dta nu mult mă impoartă.

5. Cu povestea săcuiului Dle Lazar te-ai produs destul de prost. Cu aceasta producţie înholbată nu seceraşi laudă celor gravi. Mai mult cu un colb mare, din care vor suge cu poftă scrietorăşii superficiali.

Atât „ţinta cât şi călămarişul“ din povestea Dtale le cinsteşte pretinilor buni, ca să scrie protocoale ungureşti în şcoalele noastre confesionale române, şi până îi vei vedeà strălucind între membrii comitatensi. Pentru aceştia îţi tocesti Dta condeiul, dacă serveşti cauzelor de obşte şi naţionali!

Iar dela lăudata-ţi obiectivitate aşi fi aşteptat lămurire şi cu privire la luminata Dtale luminaţie din 15 Mărţişor, care cred că te-au cam gâdălit şi de aceea te-ai sburlit a mă cinsti cu atâta cinste nemeritată şi chiar cu brâu roş. Nădăjduim că noul redactor respunzător va fi mai pătrunzător şi mai cu atenţiune la materialul ce va sosi dela corespondenţi, iar de cauzele noastre bisericeşti şi şcolare, cari cer multă îndreptare, se va ocupa în altă formă, şi nu va sumuţa o tagmă contra ceialalte. ci va servi în adevăr cauzele de interes general fără osebire de togme şi persoane.

Sumal, la 25 Iulie n. 1905.

Vasiliu Pop
preot.

Serviciul Maritim Român.

— *Articol informativ.* —

Serviciul maritim român, care a început în modul cel mai modest acum vre-o zece ani cu vase închiriate şi personal străin, a dobândit în scurt timp o desvoltare neaşteptată.

După aşa de puţină trecere de vreme, azi acest serviciu — pe lângă cinci vase de mărfuri — are trei vase de călători şi mărfuri, cele mai repezi din cele cari străbat marea neagră, iar personalul este azi — se poate zice — întreg românesc, căci numărul străinilor s'a redus la vre-o trei la suta din întregul personal şi aceasta în vederea resplatei serviciilor aduse de unii din aceste străini în trecut.

De când cu sosirea noului vapor „România“, care le întrece pe toate în mărime şi confort, s'a prelungit serviciul în două părţi: La Pireu şi la Smyrna.

Până acum serviciul maritim român făcea două curse dela Constanţa până la Constantinopol, plecând din cel dintâiu port Joia şi Duminecа seară. Aceste două curse au rămas ca şi până acum, cu deosebire, că cursa de Joi s'a prelungit până la Pireu (Atena), iar cea de Duminecа până la Smyrna.

Pe lângă frumseţa vaselor, pe lângă mulţumirea de a călători pe vase româneşti cu personal românesc, se mai adauge şi preţurile foarte ieftine pentru toţi cei din părţile noastre mulţumită biletelor de ducere şi întoarcere, combinate: drum de fer şi vapoare, graţie cărora costul drumului dus şi întors dela Predeal la Constantinopol este numai de:

Lei 98 în clasa I-a şi dela 64 în clasa II-a; iar dela Predeal la Smyrna de: lei 190 în clasa I-a şi de lei 127 în clasa II-a, dus şi întors şi cu mâncare pe vapor. Dela Predeal la Pireu (Atena) de: lei 226 în clasa I-a şi dela 144 în clasa II-a tot dus şi întors şi cu mâncare.

O mai bună ocasie pentru a călători plăcut şi a vedeà ţările Orientului atât de încântătoare şi de puţin cunoscute până acum la noi, nici ca se mai poate.

Serviciul până la Pireu şi până la Smirna a şi început la 7 (20) Aprilie a. c.

*

Va interesa pe cetitorii nostri a cunoaşte în afară de amănuntele ce le-am comunicat cu privire la noul vas „România“ şi ceva din istoricul serviciului maritim român, care există numai de vre-o 9 ani.

În 19 Martie 1885, patru ani după proclamarea de regat a României, corpurile legiuitoare au acordat două credite, unul de 21, iar celalalt de 31 milioane lei pentru restaurarea şi mărirea portului Constanţa şi pentru construirea podului de peste Dunăre.

În 28 Aprilie 1895 regia monopolului statului a fost însărcinată de a crea şi organisa un serviciu maritim român. Inaugurarea acestuia s'a făcut la 27 Septembre 1895. Instalaţiunile au costat 2,500.000 lei sumă care a servit tot odată şi pentru cumpărarea primelor două vapoare ale serviciului maritim: „Medea“ care a costat 150.000 lei şi „Meteor“ care a fost cumpărat cu 800.000 lei.

Deja o lună după inaugurarea sa serviciul maritim român, a trecut dela regia monopolurilor statului în administraţiunea drumurilor de fer şi în 3 Maiu 1896, un serviciu special de navigare a fost creat sub direcţiunea căilor ferate.

Astăzi serviciul maritim român poşede 8 vase, cu o capacitate de 23,740 tone şi de o forţă totală de 17.070 cai putere.

Până în present serviciul maritim român a servit numai liniile dela Constanţa la Rotterdam şi dela Constanţa la Constantinopol. Astăzi de odată cu sosirea noului vapor „România“ a fost deschisă o a treia linie Constanţa-Smyrna-Pireu.

Înainte cu 2 săptămâni, precum ştim camera română la propunerea ministrului lucrărilor publice I. Grădişteanu a hotărît construirea unui nou vapor cu numele „Împăratul Traian“. Acest vapor va servi pentru linia viitoare a serviciului maritim român Constanţa-Alexandria (Egypt). S'au luat toate măsurile, pentru ca acest vapor să corespunză atât cerinţelor serviciului de lux pentru passageri, cât şi cerinţei de a transporta înte tot felul de mărfuri.

Va fi dar nu numai un steamer frumos de lux, ci tot odată şi un vas de comerciu.

CORESPONDINŢE.

Conferinţă preoţească.

Dela paşul Rodnei, 20 Iulie 1905.

La 13 l. c. s'a ţinut conferinţa preoţească a tractului vicarial al Rodnei în frumoasa parohie Ilva-mare sub presidiul vicarul tractului Ciril Deac. după programul statorit mai înainte şi constatator din 10 puncte.

a) La 7 oare a. m. resuna în văile largi a Ilvei, clopotul, ce chema preoţimea să intre în biserica frumoasă, că se începe mărturisirea, ce ţinù o oară şi jumătate, fiind mai mulţi confesari. Ce lucru edificător, ce moment sfânt! cum privia poporul

numai aşa. Să-l facem să fie convins că suntem sânge din sângele lui, suflet din sufletul lui. Să-l convingem prin *faptă* că inima noastră e tot aşa de *cinstită* ca a tatălui meu Gligor, pe care l'au cunoscut acolo într'un sat, sau ca şi a moşului tău Nicolae, a cărui vrednicie de asemenea o au cunoscut. într'o cutare căsuţă dela ţară.

Dacă atunci, când e vorba de cântarea şi ajungerea la o slujbă, ştim cu toţii să vorbim poporului: că noi românii aşa, noi românii pe dincolea, că noi conducătorii etc., să nu ne uităm după ce am ajuns la slujba aceea, ori chiar de nu am reuşit, de cuvintele ce le-am spus atunci. Căci pentru poporul nostru cuvintele acelea sunt sfinte, de aur, şi dacă îţi baţi joc de ele, tu, care ţi-ai corupt sângele, poporul îşi va bate odată joc de tine însuţi.

Alfius.

Ispita, păcatul, întoarcerea.

Linişte pretutindeni . . . deodată să porneşte
Un lin zefir peplaiuri, purtând pe-a sale aripi
Suflarea tristă a morţii, veninul ispitirii.
Pe unde vre-o fiinţă în cale-i întâlneşte
Voind s'o dea peririi de veci, o ispiteşte
Cu vorbe amăgitoare, cu farmecul iubirii,
Cu faţa-i drăgălaşe; Ispită să numeşte,
Şi vai de acea fiinţă, ce ascultă glasul ei!

Iar după ea urmează bălaurul pierzării
Cu chipul său de fiară sălbatică şi crudă:
Păcatul. El răpeşte şi aruncă a sa pradă
In noaptea îngrozitoare şi tristă a rătăcirii,
Şi atunci sărmanul suflet în spasmele durerii
Îşi vede a sa perire şi starea desperată
În care-l aruncară dorinţele plăcerii
Şi înalţă ochii umezi spre al mântuirii cer.

El vede o rază lină, o rază de îndurare,
Ce tainic să coboară spre el şi îl încălzeşte
Simţirile îngheţate de-a morţii îngrozire
Şi flacăra iubirii în inimă îi răsare
Din nou, şi fericirea în sufletu-i apare
Căci el prin penitinţă a cerului iubire
A rechemat'o în suflet şi acum viaţa-i pare
O dulce desfătare, un cer de fericire.

Babţa, 22 Iulie 1905.

—San.—

A apărut: a V. ediţie

ACATISTERIUL sau carte ce cuprinde în sine rugăciuni pentru pietatea fiecărui creştin. Revăzut şi completat. — În rugăciuni această carte e un adevărat mărgăritar sufletesc, o carte foarte potrivită pentru fiecare. — Costă leg. 1 cor. + 10 fil. porto.

din afară la pietatea cu carea se rugau preoții în altar până la lacrimi.

Erau 18 preoți în jurul altarului, când resuna glasul de „Mărire întru cei de sus“; iar eu când îi priviam pe acești numai 18, fără voie mă întrebai cu evangelistul: au nu peste 30 s'a vărsat darul ordului, dar cei 12 unde sunt? și din momentul acela am dedus că „cel ce nu-și lasă: tată și mamă, și frați și holde și vite, pentru numele meu, nu e demn de *mine*“ și trebue să revenim în plenul conferinții ca să-și deie samă, cu atât mai mult că frați ca Dologa și Chița, au venit chiar dela periferii: 50—60 km. dar au venit, iar alții ceva mai de aproape nu s'au presentat, unii nici nu s'au escusat, alții s'au escusat cu motive neacceptabile. Totuși e dureros semn, când unii în tot anul, tot cu acela-și motive se subtrag dela conferință. Spre orientare s'a decis: Absenții au a solvi câte 10 cor. pentru biblioteca tractului.

b) La finea s. liturgiei s'a ținut predică prin preotul din Maier: Lazar Avram, despre s. Petru și Pavel. Cine însă ar fi putut crede, că aceasta să-i fie ultima predică, și cine ar fi putut zice, văzându-l sănătos și tare, cu 42 ani, cum-că peste 3 zile n'a mai fi! Abia despărțiți de el, ni-a sosit trista știre, că a reposat în zorile zilei de duminecă 16 l. tr; și l'am însoțit la mormântul trist mulți preoți, amici și popor în 18 l. tr. Odihnească în pace! zilele lui ca floarea câmpului!

c) La 11 oare constituindu-ne și alegându-se notar ad hoc: G. Moldovan, preot în Nepos, cum și verificători și critisători, a cetit preotul din Ilva-mare: Ieronim Slavoaca disertațiunea: „Sublimitatea, greutățile și pericolele oficiului de confesariu“; temă bine aleasă și foarte bine și tractată, ce a fost ascultată cu mare atențiune și aprețiată în genere de foarte bună.

d) Urmând raportul vicarului tractual despre resultatele esamenelor dela toate școalele, apoi defectele și obiecțiunile făcute și de inspectorul reg. s'a constatat, că în genere școalele noastre pot îndestuli ori pe cine, dacă s'ar desbrăca de un grad cât de mic a șovinismului bolnăvicios. Școale mai bune ca aici, nu pot fi. Ne vom face și de aci înainte datorința, fără a cădea sub scut, ci more antiquo pe scut. Vom crește, nu numai vom instrua; vom face destul legei, fără a ne uita legea.

Cu durere s'a raportat: că un preot tractual, care a putut să-și susțină școala sa confesională fără mare greutate, ba a fost dat cuvântul de onoare preoțească în conferința din trecut, cum-că va susținea din toate puterile școala sa confesională, și-a uitat de ceea ce este, și-a călcat cuvântul dat, și-a dat ansă directă de a trebuit să se facă școala de stat și încă chiar în casa sa proprie. Quousque tandem abuteris!... Nu suntem contrari școalei de stat, ea încă are misiune culturală, dar nu religioasă și nici nu-și aduce aminte de limba maternă a copiilor, apoi învățarea limbei materne nu constitue nici o crimă.

Consecuența neținerei cuvântului preoțesc — lipsind forța majoră, e rumperea legăturei cu atare fost frate. „Că de m'ar fi ocărit inimicul, aș fi răbdat, dar tu omul cel împreună cinstit de mine, pretinul și cunoscutul meu, cu care dulce ne sfătuiam și în casa Domnului întram... (Psalmistul David).... și pentru ce oh! Judo te-ai făcut vânzător?... (vezi oficiul Patimilor) sufficit!

e) Raportul vicarului despre sumele incurse dela parohii spre repararea casei vicarial — s'a decis ca acela pe conferința viitoare să fie pus în curat cu venitele și spesele, iar casa împreună cu întreaga grădina să fie întabulate pe toate parohiile din vicariat.

f) Din raportul preoțimei despre concubinate, s'a dedus că acele în întreg tract se par a scădea.

g) Conferința anului viitor s'a statorit în Borgo-Tiha într'o zi de duminecă în decurs din Iuni până la jumătate August, spre care scop s'au ales disertant D. Malai eventual Z. Bulbuc, iar predicator Iacob Rus eventual P. Zagrai.

Cu aceste programa s'a finit.

Fratelui I. Slavoaca, în numele preoțimei adunate la conferință, se mulțămește pentru buna primire și buna tractare, de care am fost împărtășiți cu toții în casa și la masa lui. Dumnezeu să-i plinească!

Grapini.

Raport general

despre activitatea societății „Inocențiu M. Clain“ din an. 1904/5.

(Continuare.)

Partea specială.

I. *Comitetul societății.*

Comitetul soc. ales în ședința constituantă din anul trecut, s'a completat în prima ședință administrativă ordinară ținută în 8 Oct. și astfel comitetul soc. pe anul 1904—1905 a fost compus din următorii:

Președinte: Victor Deciu, t. a. IV. Vice-președinte: Ioan Cârnaț, t. a. III. Secretar: Aurel St. Vodă, t. a. IV. Cassar: Silviu Pușiar, t. a. III. Controlor: Emil P. P. Masca t. a. II. Bibliotecar: Alesandru Ghelner, t. a. II. Vice-bibliotecar: Vasiliu Cerghizan, t. a. I. Notar: Augustin Fole, t. a. I. — iar membrii în comisia literară, au fost aleși: Petru Bălaș și Iosif Bogdan, teologi an. IV.; Simion Gocan și Aurel Marcu, teologi an. III.; Adrian Oțoiu și Septimiu Popa, teologi an. II.; Vasiliu Berinde și Vasiliu Murășan, teologi an. I.

Și ca mersul soc. să nu se întrerupă nici în decursul lunilor de vară, de aceea în ședința constituantă, ținută în 10 Maiu, pe anul de gestiune 1905—1906 comitetul soc. s'a compus astfel:

Președinte: Simion Gocan, t. a. III. Vice-președinte: Septimiu Popa, t. a. II. Secretar: Silviu Pușiar, t. a. III. Cassar: Emil P. P. Masca, t. a. II. Controlor: Aurel Peculea, t. a. I. Bibliotecar: Valeriu Opriș, t. a. I. — lăsând a se completa pe anul viitor prin întrarea noilor alumnii în sinul societății.

II. *Membrii societății.*

a) Fundatori:

1. † Escelența Sa Dr. Ioan Vancea de Buteasa, mitrop. (Blaj). 2. Escelența Sa Dr. Victor Mihályi de Apșa, mitrop. (Blaj). 3. † Escelența Sa M. Pavel, episcop (Oradea mare). 4. Ilustritatea Sa I. M. Moldovan, preposit (Blaj). 5. † Reverendissimul Ales. Micu, canonic (Blaj). 6. Revrs. S. P. Mateiu, canonic (Blaj). 7. † Rev. Dr. Alexandru Grama, canonic (Blaj). 8. Ilustritatea Sa Dr. Vasile Hossu, episcop (Lugoj). 9. Il. Dn Iuliu Bardosi, insp. reg. în pensiune (Sibiu). 10. † Revrs. Basil Rațiu, rector sem. (Blaj). 11. Sp. Dnă Iulia Laurențiu. 12. Sp. Dn Dr. Nicolau Calmuzky. 13. Sp. Dn Dr. Teodorescu, medic militar (Alba-Iulia). 14. Dl E. Măcelar, pret. pens. (Miercurea). 15. Dl E. Petrovici, căpitan (România). 16. Dl Dr. E. Elefteresc u (România). 17. † Dl George Boer, locotenent (Vad). 18. On. Dn Ioachim Totoian, preot (Chișfalău). 19. On. Dnă Silvia Handrea, preoteasă (Lăscud). 20. Institutul de credit „Patria“ (Blaj). 21. Institutul de credit „Economul“ (Cluj). 22. † Clarissimul Ioan Bob (prof. Blaj). 23. † Revrs. I. Antonelli, canonic (Blaj). 24. † Revrs. S. Ciaclani. 25. † Rev. Const. Papfalvi, canonic (Blaj). 26. Dl Ioan Bozac, preot (Sâmbotelec). 27. Institutul de credit „Arieșana“ (Turda). 28. Institutul de credit „Mureșana“ (Reghin).

b) Onorari:

1. Ilustritatea Sa Dr. Demetriu Radu, episcop (Oradea-mare). 2. Ilustr. Ioan M. Moldovan, preposit (Blaj). 3. † Revrs. Ales. Micu, canonic (Blaj). 4 † Revrs. Dr. Ales. Grama, canonic (Blaj). 5 Rev. Dr. Victor Szmigelski, canonic (Blaj). 6. Preaon. Dn Ioan German, prof. pens. (Blaj). 7. Dl A. Boca Velchereanul. 8. Dl Iuliu Pop. 9. Dl Iosif Pop. 10. Dl Gedeon Blăjan. 11. † Rev. Basil Rațiu, rector sem. (Blaj). 12. Claris. Dn Dr. V. Lucaciu, preot (Șișești). 13. Preaon. Dn Dr. E. Băian, protopop (Cluj). 14. Rev. Dr. Aug. Bunea, canonic (Blaj). 15. Rev. Dr. Isidor Marcu, canonic (Blaj).

c) Ordinari:

toți alumnii Seminarului gr.-cat. din Blaj.

d) Estraordinari:

On. Dn Eugen P. Păcurar, preot și sub-prefect la internatul Vancean de băieți. On. Dn Ioan Neagu, preot (Drașov). Stim. Dn I. Făgărășan învăț. (Thiur). M. O. D. Nicolau Ionaș, prof. pens. (Blaj). Dl Victor Câmpean, teolog bienal (Blaj). Dl Axente Geăman, teolog bienal (Blaj).

(Va urma.)

CONCURS.

Internatul Pavelian din Beiuș, împreunat cu școală civilă.

În acest internat să primesc eleve atât gr.-cat. cât și gr.-or. române.

Taxa de internat e: 300 cor. la an, plătite în 4 rate egale.

Pentru suma aceasta primesc elevele proviziune întreagă: locuință, vipt, (dejun cafea, de 10 oare, prânz 4—5 pleșe, de 4 oare, cină 2 pleșe) încălzit, luminat, spălat, medic, educațiune morală religioasă, instrucție specială în studiu; declamare, cant, diferite desterități; lucru de mână, economie casnică, practică în culină; conversații în, limba română, magiară, germană, la dorința expresă și franceză.

Primesc uniformă o haină, 2 surțe în formă de haină, 2 pălării și o mantauă mai

groasă. Taxa şi didactul pentru şcoală civilă e cu totul: 18 coroane.

Apoi numai cari voesc special pentru instrucţiunea în pian 3 jumătăţi de oare la săptămână şi în fiecare zi ½ oară exerciţiu, 6 coroane la lună. Asemenea la cimbalmă. Pentru franceză câte 2 coroane la lună. Pentru violină 6 coroane la lună. Pentru limba latină asemenea 6 cor. la lună.

Elevele mai au să supoarte spesele pentru cărţile trebuincioase, material de lucru de mână, pentru material de scris, de desemn pentru instrucţie în dans. În internat se primesc: eleve de cl. I—IV. civilă, cari vor cerceta şcoala civilă publică în internat şi elevele pentru cl. I—IV. elementară, cari vor cerceta şcoala elem. popor. de stat din loc.

Petiţiunile au de a se instrui cu: 1. Carte de botez. 2. Testimoniu şcolastic. 3. Atestat medical. 4. Atestat de vaccinare.

Recursurile sunt de a se trimite până în 20 August, sau Preaveneratului Ordinariat gr.-cat. Oradan, sau direcţiunei internatului în Beiuş.

Elevele primite au să aducă cu sine: Albituri şi fuste, din fiecare câte 6 bucăţi (din fuste 3 să fie din barchet colorit) 12 părechi de ciorapi negri, 12 batiste, 1 umbrelă mare, 2 părechi de ghete înalte, de tot nouă, o manta de primăvară-tomnă de coloare vânătă sau neagră; haine de casă: 2 de creton, 2 din barchet, şi 1 din ştofă de iarnă, de tot durabile, 1 plapomă cu 2 învălitoare; 2 perini cu 4 feţe albe; 2 şurţe în formă de haină; 1 maramă de iarnă; 2 ciarşafuri, 6 ştergare, 1 faţă de masă cu 6 sarvete mari, 2 peptene (1 rar, 1 des); 1 perie de dinţi. Elevele diu cl. II. III. IV. civilă să-şi aducă câte 1 ramă rotundă de brodat.

Fiecare elevă să aducă în două exemplare conscrierea tuturor obiectelor, cari au să fie bine însemnate cu cerneală chemică, cu numărul care-l va primi indicat dela direcţiunea internatului. Pentru obiectele rele, sau neînsămnate internatul nu primeşte responzabilitatea.

Părinţii sunt rugaţi, ca să provadă elevele cu toate vesmintele şi obiectele recerute, căci altcum dânsele vor duce lipsă, neputând ţinea ordinea recerută în vesmintele lor.

Să notează, că internatul e aşezat în loc frumos şi sănătos — la poalele dealurilor.

Atât internatul cât şi şcoala civilă e înzestrată atât material cât şi spiritual conform recerinţelor timpului. Elevele primite au să se prezenteze la internat în 4—8 Septemvrie 1905, căci tot atunci va fi înscrierea şi în şcoli.

Direcţiunea internatului.

Nr. 904—1905.

Convocare.

În senzul §§-lor 23 şi 26 din statute memorii „Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român“ se convoacă la

Adunarea generală ordinară

în Sibiu, pe zilele de 19 şi 20 Aug. n. 1905.

Programul adunării este:

Şedinţa I.

Sâmbătă, la 19 Aug. n., la oarele 11 a. m.

Ordinea de zi:

1. Deschiderea adunării generale.
2. Înscrierea delegaţilor presenţi.
3. Raportul general al Comitetului central.
4. Alegerea comisiunilor.
   a) pentru examinarea raportului general;
   b) pentru cenzurarea socotelilor anului 1904 şi a proiectului de budget pentru anul 1906;
   c) pentru înscrierea membrilor.
5. Prezentarea eventualelor propuneri.*)

La oarele 12 m. inaugurarea Muzeului istoric şi etnografic şi deschiderea expoziţiei Asociaţiunii.

Şedinţa II.

Duminecă, în 20 Aug. n. la oarele 10 a. m.

Ordinea de zi:

1. Raportul comisiunilor.
2. Întregirea comitetului central.
3. Fixarea locului pentru adunarea generală din 1906.
4. Dispoziţiuni pentru verificarea procesului verbal.
5. Închiderea adunării generale.

La oarele 4 d. a. şedinţa festivă a secţiunilor ştiinţifice-literare cu următoarea programă:

1. Distribuirea premiului Andreiu Mureşanu.
2. Discurs comemorativ asupra vieţii şi activităţii lui Timoteiu Cipariu, de Dr. Sextil Puşcariu.
3. „Cheia Turzii“, comunicare istorică, de Silvestru Moldovan.

Sibiu din şedinţa comitetului central al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român“, ţinută la 29 Iulie. 1905.

Iosif S. Şuluţ preşident. **Ioan I. Lăpădat** secretar II.

*) Se observă că eventualele propuneri au să fie prezentate în scris prezidiului Asociaţiunii (în Sibiu, strada Morii Nr. 6) cu opt zile înainte de adunarea generală.

Noutăţi.

Ştiri personale. Ilustr. Sa Dl Episcop *Dr. Vasile Hossu,* urmând invitării Escel. Sale Dlui Mitropolit, a sosit Joia trecută în Blaj şi a petrecut aici până Marţi dim. când s'a retutors acasă.

Hymen. *Aurel Marcu,* teolog abs. şi *Aurelia Boteiu,* anunţă cununia lor, ce se va serba Duminecă în 13 August a. c. st. n. la 5 oare p. m. în Blaj.

Vasiliu Schiop, teolog abs. şi *Anizia Bancoş,* anunţă cununia lor, ce se va celebra Joi la 10 August st. n. 1905 în biserica gr.-cat. din Selsig.

Ioanichiu Groze, teolog. abs. şi *Valeria Nechiti* fidenţaţi. Sebeşul-de-sus în 13 Iulie 1905.

Ştiri literare. *„Revista noastră“,* pusă sub direcţia dnei Constanţa Hodoş, continuă a fi tot mai interesantă. Recomandăm damelor române această singură revistă, bună pentru femei. Au apărut până acum 9. numeri.

Convocare. Reuniunea învăţătorilor gr.-cat. din Arhi-Diaconatul părţilor Sătmărene aparţ. diecesei Oradane, învită la adunarea generală, ce se va ţinea la 10 Aug. n. a. c. în comuna Piscar.

La Sibiu. Fraţii din România fac mare propagandă pentru participarea în număr cât mai mare la frumoasele zile de sărbătoare, ce se vor ţinea la Sibiu. Guvernul român încă le face toate înlesnirile posibile. Special Piteştenii, cari au fost primii escursionişti din România s'au organizat şi de astă dată în comitet şi îndeamnă ales pe cei din judeţul Argeş să se înscrie în număr cât mai mare la această escursie.

Studenţii dela Constanţa în Munţii apuseni. Grupul de 21 elevi cu cei doi directori ai lor, ziua de 29 Iulie au petrecut-o în Bucium-şasa, cercetând stânca şi banca „Detunata“, apoi mina „Concordia“ cu instalaţiunile ei moderne. Fruntaşii din Bucium-şasa i-au primit cu drag, îngrijind de conducerea oaspeţilor iubiţi şi dând în onoarea lor un prânz comun, împreunat cu cântări şi toaste duioase! Veniţi despre Abrud s'au întors tot acolo d. a. la 7 oare însoţiţi de dl P. Macaveiu, contabilul „Aurariei“.

Aplicarea învăţătorilor instruiţi în oltoirea viţei de vie Preav. Conzistor a edat următorul cercular, spre care atragem atenţiunea senatelor şcolastice: Filoxera a nimicit cele mai multe din viile credincioşilor nostri, lipsindu-i de un însămnat isvor de venit. Împrejurarea aceasta ne-a îndemnat, să ne îngrijim, ca elevii cursului al III-lea dela institutul nostru preparandial din Blaj în anul acesta să se deprindă în oltoirea viţei americane cu viţă indigenă, ca astfel ei să fie în stare a arăta poporului nostru, cum are să-şi reconstruească viile cu viţă americană oltoită. Acei elevi, cari au dovedit dexteritate şi pricepere în oltoire şi în manipularea viţei oltoite, au primit despre aceasta certificat dela direcţiunea institutului preparandial. Este deci în interesul poporului nostru, ca la şcoalele din comunele, unde au să se reconstruească viile cu viţă americană oltoită, să se aplice învăţători, cari ştiu oltoi şi dă în privinţa aceasta învăţătură şi poporului nostru. De aceea comitem senatelor şcolare, ca la staţiunile docentale, ce ar deveni vacante în comunele, unde au să se reconstruească viile cu viţa americană oltoită, să pună între condiţiunile de concurs, că vor fi preferiţi învăţătorii, cari vor dovedi cu certificat legal, că ştiu oltoi viţă de viie.

Petreceri. Inteligenţa română din Tritul-de-sus şi jur, învită la Petrecerea de vară, ce o va aranja Duminecă în 13 August n. 1905 în pavilonul anume pregătit, eventual în şcoala gr.-cat. din loc. Venitul curat e destinat pentru fondul edificării nouei biserici. — Tinerimea academică din jurul Reteagului, va aranja la 13 Aug. n. 1905 în comuna Reteag *petrecere cu dans* în noul edificiu şcolar gr.-cat. Venitul curat este destinat în favorul s. biserice gr.-cat. din loc.

Necrolog. † *Dănilă Harşia,* paroh gr.-cat. în Milăşel. în a 74-lea an a vieţii şi în a 53-lea a preoţiei sale, după grele suferinţe, împărtăşit fiind cu ss. sacramente ale muribunzilor şi-a dat nobilul său suflet în mânile Creatorului Joi în 20 Iulie.

Iosif Marschall, proprietar de tipografie a repausat Sâmbătă, în 22 Iulie după scurte suferinţe, în anul 44 al etăţii şi al 19-lea an al fericitei sale căsătorii, sfârşindu-şi viaţa sa laborioasă şi dedicată familiei sale.

† *Eugen Magde,* student absolut, fiul preotului nostru din Drâmbariu, a decedat după lungi şi grele suferinţe Mercuri în 26 Iulie la 4 oare p. m. în etate de 20 ani.

În veci amintirea lor!

Posta redacţiunii.

—*f.*— Având destul material pentru partea literară, n'am cetit încă lucrarea Dtale, la vremea sa vă vom avisa.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Suflete curate.

— Povestire originală a „Unirei“. —

(Continuare) 1.

— „Uită ce de foc de hârtie. Cum pot oare să le îndoape cu atâte nimicuri? — Eu cred că mult folos nu vor avea copilele din ele, căci alta e ursita lor aici pe pământ.“

— „In zădar, draga mea, azi lumea cere să avem fete culte. La mame adevărate puțini se mai cugetă în vremile noastre. Alta era mai de mult. De pildă și când ne am luat noi.“

Preuteasa așeza mai departe, despătura și împătura, sub vraja unor amintiri depărtate. . . .

Ea n'a umblat la școală decât trei ani. dar acasă mamă-sa a învățat-o mai mult și mai bine decât ori ce dascăl. Tatăl său, preot și el, îi cânta ca s'o astâmpere din plâns cântări bisericești, ori vechi cântece bătrânești, pline de vitejie. Când a știut ceti, cărticica de rugăciuni o punea noaptea supt perinuța albă. Și a crescut-o așa simplă, curată, dar plină de viață și de „vino în coace.“ O floare de jumătate sălbatică, dar care strălucește măreață prin vigoarea ei de munte, între florile gingașe din straturile îngrijite de degete albe, fine. — Și celea dintâi înfiorări dulci, neînțelese ale dragostei păreau că nu voesc să cuprindă în acest suflet vânjos, în acest trup voinic și tare. Și de multe ori a trebuit să vie popa Ioan Marinescu de acuma până la casa curată ca un păhar, înmormântată între arbori umbroși unde se ascundea căprioara sălbatică. De multeori a trebuit să privească ceriul albastru stropit cu flori de argint, să se plimbe împreună pe cărările înguste a grădinii înflorite, parfumate, până ce ochii lor să se poată întâlni odată mărturisându-și aceleași gândiri și aceleași dorințe. — Și atunci dorințele celea mai curate și mai puternice să deslegară, și firea aspră, neînduplecată se îndulci. Copila măreață de mai înainte, era acum numa inimă, o inimă caldă și bună.

Cântecul lor de dragoste a fost un cântec cald, curat, supt ochii părinților înduioșați de bunătatea lui Dumnezeu. Viața lor casnică a fost și este și acum de o seninătate adâncă. — Cu sufletul înălțat într'un imn de mulțămire măreață către Dumnezeu, femea își aduce aminte de povețele sfinte ale mamei, și lacrimi de recunoștință și de o nespusă mângâere îi umezau ochii.

— „Nu uita, draga mea, nici odată, ci în toate rugăciunile tale cere ca să-ți dee Dumnezeu un bărbat cuminte, care să iubească pe Domnul întâi, și numai după aceea pe tine. Atunci vei fi fericită, căci Domnul iubește sufletele curate, sufletele de îngeri.“

Și ea așa a făcut. Și când rostea rugăciunea asta minunată, tot focul tinereții curate i se ridica în obrajii ce-i aprindeau, și în ochii ce fulgerau, și o sfială dulce, ca un gând nevinovat, îi cuprindea întreaga ființă. S'ar fi putut ruga așa ziua întreagă, și nu i s'ar fi părut că-i prea mult. Câteodată vedea chipul aceluia, ce i se părea că trebue să vină din depărtări mari, ca un făt-frumos din poveste, și-i părea că zimbește, cu fața strălucitoare de bucurie. Și când și trezează, când cosea ori sădia flori în grădină, i-se arăta aceeaș icoană blândă, părea că îi ciudă pe mamă-sa, ca învățat-o să se roage pentru viitorul soț.

Dar și ca nevastă nu a putut scăpa de supt farmecul acestor rugăciuni curate, ce-i întăreau dragostea mai mult decât ori ce dezmerdări a bărbatului voinic. Acum însă trebuia să mai adaugă și pentru odrazlele lor, rugăciunile calde.

Popa Ion a fost numai fiul unui plugar cinstit, harnic. Cu minte deșteaptă l'a dăruit Dumnezeu, cu inimă nobilă, bună, tot El, și cu îngerul acesta ce a veghiat asupra lui înainte de a-l cunoaște, acelaș Stăpân, care e iubirea. Școlile le-a făcut între laudele dascălilor săi, și a tuturor celor ce l'au cunoscut. — Spoiala veninoasă a orașelor nu l'au molipsit, și el se întoarse acasă învățat, dar țăran curat la suflet.

Poporenii îl iubeau ca pe un părinte, și-l lăudau sătenilor din satele vecine că „popă ca al nostru nu-i și s'o gătat!“

Și iată acum i-a dăruit Dumnezeu cu o fată mare, și cu două mai micuțe. Să trăiască, să aibă cât la mai multe vetre adăpost viață casnică curată, ce curge liniștită, binefăcătoare, supt paza Domnului.

— — — — — — — — — —

Preuteasa după ce așeză în rând toate prin dulapuri, și le împătură bine, eși să vadă pe unde i s'au oprit odoarele.

Soarele scăpătasă peste muchea dealului mare, și umbrele să lăsau sfioase pe văi. Văzduhul e limpede ca lacrima, și de pe luncile de aproape, ciocârliile se ridică învârtindu-să cu ciripiri voioase, tot mai sus, tot mai sus până ce nu se mai văd. Din vreme în vreme, cad ca gloanțele din înălțime, și ascunzându-să în iarba înaltă mirositoare. De departe, din aluniș, vin mugete dureroase de vaci-mame, și dângătul rar, înfundat, al vr'unui clopot ce șterge iarba crudă, supt bărbia cutărui bou, cu coarnele bogat, larg răsucite. — Supt nucul din grădină celea trei surori fac un buchet. Sabina le așază, cele două îi tot dau câte un fir.

— „Asta-i rezedă“

— „Asta-i garoafă“

— „Ba nu Lenuța, că-i scaunu popii“ zice cea mai mică.

Mama din colțul șurii le privește. Ultimele raze străpung printre frunzele nucului bătrân ca suliți de aur, și să joacă în părul Sabinei. Soarele sfințește, gândi preuteasa, și în sufletul fetei sale celei mai mari abia de aici în colo avea să răsară soarele. Oare curată va fi lumina lui?

II.

La notarul Mărunțan familia preotului nu prea mergea. Oameni cu avere mare, se țineau cei dintâi în sat, și aceasta, mai ales femeia notarului, cu ori ce preț voia să o știe și să o simțască toți, cari le deschid ușa. Preotul și preuteasa nu se interesau de această ambiție a lor, dar totuș cu simțămintele lor alese, fine, se găseau foarte strâmtorați când trebuiau să laude, laudele, ce și le făceau singuri ai notarului. — Acum însă, că le-a venit fata, să cădea să-i cerceteze. Este doar și la ei o fată mare la casă, cu trei ani mai în vrâstă ca Sabina, dar cu care aceasta totuși a fost pretină bună. Dl Mărunțan se bucură mult, când văzu pe Sabina cu mamă-sa, dar mai ales notărășița era numai gură. Atâtea întrebări, atâtea întorsături de vorbe, de au ametit de cap pe biata fată. Preuteasa nu se putea mira de ajuns de această primire neașteptată, știindu-i așa de rezervați mai înainte. Și pe fruntea înaltă se ivi o dungă. Părea că cearcă să înțăleagă ceva.

— „Dar Veturia nu o văd pe aici. Nu-i acasă poate?“ Și Sabina după ce pusă întrebarea, își întoarse ușor capul privind spre grădină, ca și când s'ar cugeta la alt ceva.

— „Serios, unde-i Veturia?“ întrebă și preuteasa.

— „A venit dl Dr. Eugen Ionescu, și au plecat puțin la plimbare. Erau și neastâmpărați caii! Închipuești dragă, de-o săptămână să nu mai eși nicăiri cu ei. — I-am zis lui Mărunțan să mai mergem până la oraș undeva, că te plictisești tot în sat și iar în sat, între mutrele acestea de țăran cari nu spun nimica. — Dar el nu și nu, că are de lucru. — Așa dacă n'ar fi cești tineri ne ar putrezi caii în grajd.“

Luară loc pe scaunele din jurul mesei rotunde din coridorul umbros. Trecusă de ojină, și vițele de vie se împleteau măestrit, ca un ghilț uriaș de prins paseri, strălucind de un verde metalic întunecat.

„Dar cine e dr. Eugen Ionescu, dacă pot să întreb?“ zise preuteasa.

„Cum, nu știi? Vezi să știi că am să mă supăr pe tine. Trăim două familii de inteligenți aici în sat și pare că am trăi în peșteri întunecate, departe una de alta. Vezi asta nu-i bine și nu-mi place. Ce zici tu la asta Mărunțane?“

— „Eu zic, ce-am zis de mult, că e un păcat mare acesta“

— „Păcat! E mai mult decât păcat. E lipsă de cultură, auzi tu, lipsă de cultură. — Nu zic că numai tu ești vinovată, ci și eu, și noi toți.“

— „Eu am auzit și știu că vine pe la voi un tinăr, dar mai deaproape nu știu cine e, și chiar de aceasta te întrebam,“ zise preuteasa.

— „Vezi, tu nu-l cunoști mai de aproape, și a trecut o jumăta te de an de când umblă la noi. E un tinăr foarte plăcut, căci e foarte cult. Dintr'o familie înaltă, a avut o creștere foarte bună. Școlile le-a terminat în țară și străinătate, și acum e un doctor vestit. Mă mir că n'ai auzit nimic de el“

— „ Tu știi bine că noi nu prea umblăm în lume, dragă, și n'ai să te miri.“

Sabina se trudia să-și aducă aminte de ceva. I-se părea că numele acesta l'a mai auzit odată, dar înainte de așî putea aminti chipul lui, nu era sigură nici de nume. Emoțiunea nu și-o putu ascunde însă de tot, și notărășița băgă de samă.

— „Așa dar Sabină, că tu ai auzit de numele acesta“

— „Nu-s sigură, dar aşa mi-se pare că am auzit."

— „Cum îţi spun dragă e un tinăr cum nu se mai află. Are ştii, calităţi, cari îl ridică. Întâi e din o familie veche de nobil, e foarte cult şi foarte frumos. Apoi are şi avere. Nu e ca ori ce doctor, care afară de Dr. pus înaintea numelui nu mai are nimica. Ai să-l vezi că trebue să sosească acuma cu Veturia."

Nu ştiu, preuteasa a privit întrebătoare, ori aşa numai notărăşiţei i-a venit în minte, căci adause repede: „N'ai să te miri dragă, că se plimbă singuri. Peste o săptămână va fi logodna."

Mărunţan merse în cancelarie să mai dee neşte îndrumări scriitorilor. Femeile vorbiră de viaţa trecută, din amintiri din tinereţe deşteptate de povestirea vioae a Sabinei despre viaţa din internat.

— „Eu n'aş putea să duc aşa traiu nici o săptămână. Ce doamne sfinte, că doară n'am ajuns să ne facem toate fetele călugăriţe. De astfel eu drept spunând, nu cred în viaţa sfântă a nici unei călugăriţe."

— „Vezi bine, că sfinte nu sunt, dar dar totuşi sunt cinstite, şi duc o viaţă de abnegaţiune, care miră pe ceice le cunosc," zise preuteasa.

— „Într'adevăr sunt foartn bune Aşa de blând se poartă cu noi, de nici adevărate mame să ne fie," întări Sabina.

— „Is neşte înşelătoare. Trebue întâles de ce se poartă aşa. Pe Mărioara procurorului cum au atţas-o în mrejele lor, de se uscă acum biata fată între zidurile umede, întunecoase?"

Umbrele căzură mari, ca neşte valuri uşoare, răcoarea tainică, chemătoare a înserării mirosa a flori şi verdeaţă. În curte liniştea e stăpână, ca şi în văzduh.

Deodată se aude un tropot îndesat regulat şi căruţa se opri înaintea porţii. Doi telegari, cu gâturile încordate, sforăe pe nări.

— „Bună preumblare aţi făcut, n'am ce zice, era gata să pornim după voi —"

— „Să vezi mamă, murgu era să nebunească de bucurie, când a văzut afară din sat drumul neted, întins nesfârşit înaintea lui. Abia i-a putut mâna Vasile."

— „Întradevăr aşa cai mai rar poţi afla. Paguba că nu-s drumurile aşa de reguiate." Dr. Eugen Ionesc cu vorbele acestea ajunsă înaintea notărăşiţii, şi să închină adânc. O dungă de mânie se ivi pe fruntea acesteia: nu-i sărutase mâna nici acum.

Cunoştinţa se făcu repede, şi fetele îmbrăţişate nu mai gătau cu întrebările. Veturia avea un gât alb ca de fildes, obraji plini înfloriţi, ochii negri mari, şi un păr ca noaptea, de o bogăţie rară. Când capul frumos să pleca în vr'o parte graţios, se părea ca supt povara părului să pleacă.

Totuşi pe lângă ea Sabina era de-o frumseţă cu mult mai ideală, cu ochii ei mari albastri, cu obrajii de lapte, pătaţi în mijloc cu garoafe de sânge, cu lungi gene catifelate, cu celea două trăsături de un penel măestru deasupra ochilor, cu părul castaniu, dar mai ales cu fruntea înaltă, care era un cap de operă a sănănătăţii.

(Va urma.)

TUBERCULOSA.

Ordinaţiunea circulară din diec. Lugojului.

(Continuare şi fine).

IV.

Baccilii tuberculosei nu atacă ori ce organism, numai pe acela, care e slăbit, a cărui capacitate de resistinţă a scăzut. In aplicări erezite dela părinţi şcoala nu poate face nimic, dar cu toată tăria trebue să lupte în contra obţinerei predispunerei la atare morb

Predispunerea o causează — mai ales în timpul scrisului — ţinerea încurbată a corpului, încheiarea strânsă a braţelor pe timp mai îndelungat, nu altcum şederea mai lungă; pentrucă toate aceste cauze împedecă estinderea peptului şi prin aceasta *respirarea deplină şi cuvenită a plumânilor.*

De asemenea e dăunăcios aerul stricat, în care să conţine mult accid carbonic şi gazuri, materii organice evaporate din trup prin resuflare, asudare etc. Deja sub durata unei oare de instrucţiune, într-u atât să corumpe aerul salei de propunere, încât e dăunăcios sănătăţii. Este deci necondiţionat de lipsă, ca după fiecare oară să deschidem ferestrile, chiar şi în frigul cel mai mare vr-o 1—2 minute, iar vara să aerisăm 5—10 minute.

E important a şti şi aceea, ca *ori ce tuşire slăbeşte plumânile,* ori că aceea provine din răcire, ori că din infecţiune.

Este esperienţă medicală veche, că indivizii, cari au suferit de vărsat, tusă măgărească şi de influenţă cu mult mai uşor capătă tuberculosa, de cât alţii, drept ce din punctul de vedere al tuberculosei şcoala trebue să se lupte şi în contra boalelor aci amintite.

Principiu general este, ca copilul, care tuşeşte să remână acasă până când nu i-a trecut răul.

Pentru împedecarea tusei provenitoare din răcire învătătorul să se grijească iarna de apă stătută însă curată, şi să nu conceadă, ca şcolarii să bcie apă rece.

Pruncul obicinuit cu aer proaspet arare ori să receşte, pentrucă pelea şi plumânile acestuia s'au învârtoşat şi întărit. Afară de aceea mişcarea iute în aerul proaspet foarte bine întinde plumânile, desvoaltă puterea ei de resistinţă.

Drept aceea ori şi ce timp liber mai îndelungat şcolarii — după putinţă — să-l petreacă în aer liber iarna cât şi vara.

Plumânile le desvoaltă gimnastica, cântul şi declamarea, dar numai atuncia, dacă se sevârşesc în liber sau în sala cu aer curat. Din care cauză cântul nu este a să propune la sfârşitul oarelor de prelegere. ci în cât să poate la începutul acelora, căci atunci e aerul curat în sala de propunere.

V.

Devisa şcoalei este a instrua pe elev, cum să se apere contra tuberculosei şi ce are de făcut în această privinţă. Dar învăţătorul să se nizuiască a instrua pe învăţăcei şi despre adevărurile de aci mai jos expuse.

Să-i facă atenţi, că viaţa viguroasă şi sănătoasă are de condiţiune principală, locuinţa bună, luminoasă, provăzută cu ferestri mari, bine aerisată şi ţinută în stabilă curăţenie.

Trebue accentuată înriurinţa stricăcioasă a modului de viaţă neregulat, anume a somnului puţin şi a folosirei spirituoaselor în măsură mare.

Din punctul de vedere al întărirei trupului nu să poate îndestul recomanda, ca şcolarii în toată ziua să-şi spele bustul corpului cu apă stătută.

Pe învăţăcei să-i facă atenţi învăţătorul, ca înainte de alegerea carierei, mai ales aceia, cari voesc a intra la industrie să ceară sfatul medicului.

Să lumineze pe elevi şi despre aceea, că tuberculosa nu e boală nevindecaveră, ci că vindecarea ei e tare verosimilă, dacă îndată la început caută pe medicul, când adecă să presentă o ferbinţală mai slabă, oboseală, lipsa voiei de lucrat, o paliditate, scăderea greutăţii corpului, eventual o tusă moale, dar durabilă şi contumace.

Bibliografie.

A apărut.

„Sămănătorul" Revistă Literară. Anul IV. Nr. 29. N. Iorga. — „Congresul didactic primar" sau adunarea învăţătorilor. Romul Cioflec. — Hora de nuntă (cântec). I. Boteni. — Doi furtaţi: Ţică şi Costică (schiţă.) I. Puşcariu. — În noapte (terţine). M. Sadoveanu. — Floarea-Ofilită (roman). I. M. Marinescu. — Dor. Blestemul lui Duca (poesii). Cronică: N, Iorga. — Despre „Gazeta de Dumineca", „Albina", „Făt-frumos", Anuariul şcolii comerciale din Braşov, „Comoara Tinerimii", „Braşoave", o carte despre Dobrogea, şi o revistă de elevi. Numărul 20 bani.

A apărut şi să află de vânzare la tipografia noastră: **Cosbuc György** tanulmány a román iradalom köréből, irta Szabó Emil. Preţul 4 cor. + 20 fil. porto.

Prof. Dr. Emil Sabo. **„Cântece"** Poezii lirice. Preţul *1* cor.

Au eşit de sub tipar şi se află de vnânzare la autorul **Dr. Ambrosiu Cheţian,** profesor, sau la tipografia seminarială din Blaj următoarele cărţi:

Bureţii comuni, studiu practic. Blaj 1905. preţul *1* coroană.

Istoria naturală şi Muzeul şcolelor din Blaj, schiţă istorică, Blaj 1902, preţul *40* fileri.

Geografie I. Ungaria, Blaj 1902, preţul *1* coroană.

Geografie II. Europa, Asia şi Africa Blaj 1902. preţul *1* coroană.

Geografie III. America şi Australia Geografia fizica şi matematică, Blaj 1903 preţul *1* coroană.

Cărţile de geografie aprobate de Înaltul Minister reg. ung. pentru şcoalele medii, sunt lucrate după metodul cel mai nou, cu datele cele mai nouă şi foarte potrivite pentru fiecare om cult.

Odele lui Quintus Horatius Flaccus, traduse de **Gavril Pop** canonic. fasc. II. cuprinde odele XV—XXXV. De utilitatea acestei publicaţiuni nu mai e lipsă să spunem nimic, tinerimea studioasă şi toţi cari se ocupă cu vechia clasicitate, pot să ieie un mare folos, mai ales din minuţioasele notiţe adause după fiecare odă.

Editor şi redactor răspunzător:
Aurel C. Domşa.

B. DÉNES BUDAPESTA, VI. Váczi-körut Nr. 61.

Urmașul lui BRAUNER și KLASEK E. Plewa inginer, representantul și depositarul ces. și imp. a fabricei de mașini și motoare în Ungaria.

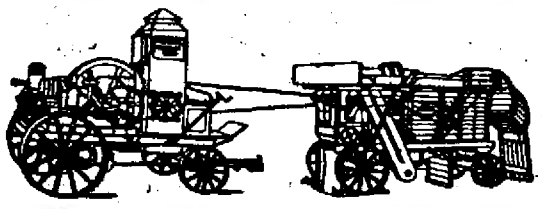

MOTOARE

cu bensin, gaz și vapor pregătite după model 1905.

2—100 HP.

Locomobile cu benzin a 2—20 HP.

Mutoare trainice cu gaz, de toate mărimile, cu cari se spesează pe oară 2—3 fileri. Prețuri ieftine și condiții de solviri foarte ușoare.

Preț-curent gratis.

Să caută în provințe agenți cinstiți.

(10) 12—12

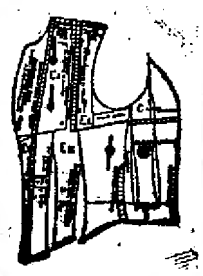

marca fabricei

De mare însemnătate pentru Dame!

Fie care P. S. Dómnă își póte însa-și pregăti cu o ușurință de neînchipuit

talia sa după ori ce modă

cu ajutoriul aparatului de croit talie pentru dame

inventat de **Anton Guschelbauer.** A fost censurat de academie. și posede nenumărate scrisori de recunoscință.

Își are patenta și e scutit prin lege în tóte statele culte.

Prețul unui aparat e 3 cor. franco rambursat.

Se caută agenți

Prospecte să trimit la cerere gratis

Cu tóta stima:

Antal Guschelbauer.

Sopron.

17 (37—52)

Cel mai nou și mai sigur remediu contra **asudării de mâni** și **picioare,** pecum și contra **ochilor de găină, îngroșării de piele** etc. este

„SUDIN"-ul,

mijloc probat și recunoscut, fabricat în farmacia lui **Nagy Kálmán, Nyiregyháza.**

Efect sigur și perfect.

Se vinde în sticluțe, dimpreună cu penelul, pentru suma de **1** cor.

La fie-care sticluță este atașat și modul de întrebuințare.

Cea mai ieftină apă minerală este apa

MAROS SOLYMOSI,

apă naturală acid carbonică, cualificată de dl prof. **Dr. Hanko.**

Escelentă și neprețuită, conține și lithyn atât cu vin ori sirup, cât și curată, ca apa de beut este escelentă și recoritoare.

Analisă pe fie-care sticlă.

Deposit general pentru Blaj în prăvălia

(18) 4—5 **V. POPP.**

La esposițiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

Antoniu Novotny

în Timișóra-Fabric

(22) 38—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nóuă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregi armonióse, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provědute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întórce cu ușurință în ori ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o lature prin aceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sînt provědute în partea superiór㠠 — ca violina = cu găuri după figura *S* și pentru aceea aŭ un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, așa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiŭ. Mai de parte se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătător, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de tóce de metal.

Preț-curanturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul:
Pentru monarchie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia, să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XV. Blaj 12 August 1905. Numărul 32.

FONDUL de TEATRU.

(w.) Fără îndoială, că astăzi nu mai poate fi român cult, care să nu înţeleagă marea însămnătate a fondului pentru crearea unui teatru român. Înfiinţarea lui a fost o idee epocală, despre a cărei istorică importanţă ne vom convinge numai atunci, când se va întrupa şi va vărsa lumină dela un colţ de ţară şi până la celalalt. Dar aşa credem, că nici intenţia fundatorilor, nici a conducătorilor actuali, nici a publicului celui mare nu este să remânem la crearea unui fond de teatru, ci să creem teatru însuşi. Lăudăm zelul şi munca comitetului fondului de teatru, ne bucurăm de sporiul, ce l'a făcut capitalul, ne bucurăm şi mai mult de raportul secretarului despre sporirea bibliotecii teatrale, de evidenţa mişcării teatrale de peste an, dar toate acestea încă nu sunt teatru român, pentru care să adună fondul.

Nu putem zice, că comitetul nu s'ar fi gândit la realisarea teatrului. La adunarea din Bistriţa şi-a şi espus motivele, care împedecă de-o-camdată înfiinţarea lui.

Noi din toate acelea motive numai unul l'am aflat, care ne dă mai mult de gândit — schimbarea statutelor.

Aproape toţi din comitet au fost de părerea, că teatru să poate înfiinţa în cadrele statutelor actuale, fără a se mai recere aprobarea nouă a ministrului unguresc, la Sebeş, însă cei mai mulţi au ţinut modificarea statutelor de indispensabilă.

Nu căutăm, care părere e mai probabilă. cerem numai ca să se realiseze înfiinţarea teatrului chiar şi cu modificarea statutelor. Odată şi aşa trebue să ajungem aci. Nu putem fi pururea fond de teatru, când scopul şi intenţiunea noastră a tuturor e, să avem teatru.

Recunoaştem, că afară de modificarea statutelor mai sunt şi alte greutăţi, cari s'ar părea poate cu mult mai mari, decât la prima vedere să par, şi pe care secretarul le-a grupat în patru puncte.

Ne lipsesc preparativele. Sunt chiar, şi încă în număr destul de considerabil, cari să gândesc la nişte preparative grandioase. Trebue să accentuăm la locul acesta, că publicul român nu aşteaptă şi nici nu poate aştepta, ca prima trupă teatrală să fie compusă din artişti, cari să stee pe un nivou cu artiştii străinătăţii. Am vrea, că acum la început teatrul să aibă mai mult o misiune naţională, să contribue la întărirea şi solidarisarea elementului românesc de pe teritoriul ţărei ungureşti, de cât să-şi aibă chiar acuma la început o ţintă de gust artistic rafinat, la care şi aşa numai cu timpul să poate ajunge.

Timpurile ne sunt tot mai dujmănoase. Un bătrân şi espert bărbat de ai noştri, care are strinse legături cu cercurile conducătoare magiare a zis, că societatea magiară aşa de bine este organisată în ofensivă, şi noi nu suntem nici în defensivă. Institutele noastre culturale trebue să fie mai mult cu considerare la închegarea societăţii noastre, care şi când ne vor strimtori de pretutindeni, tot este scutul cel mai puternic al naţionalităţii noastre.

Să nu ţinem prea mult la numărul complet al persoanelor anume cualificate, care iară-şi reclamă amânare, ci să lăsăm o uşă deschisă şi acelora, cari au înclinări şi talent pentru arta dramatică, căci prilejul şi împrejurările îi învaţă, cum să poată servi prin talentul lor şi causei noastre naţionale.

Greutatea cea mai mare este, credem, lipsa pieselor bune şi potrivite teatrale. N'avem piese, pentru că n'avem teatru.

Diletanţii noştri de pe la oraşe încă şi astăzi predau mai mult pe *Vlăduţul mamei* de Alexandri şi *Cârlanii* lui Negruzzi, de cât piesele de un act şi farsele, ce apar în biblioteca teatrală.

Îndată ce va fi teatru, de loc nu ne îndoim, că şi piesele bune şi potrivite pentru noi să vor înmulţi şi gustul şi interesul publicului faţă de teatrul român se va desvolta repede.

Va aveà locaş stabil arta română ardeleană, şi nu vom mai fi siliţi de a merge la teatrele străine, cari au inundat Ardealul, şi cari trăiesc mai mult din banii noştri, ca să vedem căluşerul şi bătuta în „Florika szerelme", să ascultăm cântecele pline de duioşie ale Bihorului şi Sătmarului în „Ocskay brigádéros.

Vom aveà ocasiune şi posibilitate de a respândi şi vulgarisa frumoasele noastre jocuri, la a căror frumseţe nici când nu va ajunge csárdásul, cu toate că şi-a făcut loc până la balul de curte.

Cântecele noastre îşi vor aveà asilul lor, de unde se vor respândi peste întreg Ardealul, gândirea românească se va lărgi, scene şi persoane istorice vor reînvia, ce să ne adune pe toţi sub un steag — aceasta înseamnă organisaţia noastră naţională în defensivă.

Nu putem crede, că ar mai fi cine-va astăzi, care să se gândească la realisarea unui teatru stabil. Şi nu putem crede, că nu ştim, care ar fi oraşul acela românesc, care pe lângă onoarea, ce i-se face, şi-ar lua şi angajamentul de a susţineà o trupă stabilă ani de-arândul, când ştiut este, că oraşe mari şi multe ungureşti pline de oficianţi, comercianţi şi alţii se îndestulesc cu trupe ambulante, cari după 10—15 representaţii pleacă mai de parte. Dar abstragând dela partea aceasta materială, pentru noi românii numai teatru ambulant este de însemnătate. Şi dacă fondul de teatru este al tuturor, al tuturor să fie şi teatru.

Caute societatea fondului teatral talentele ascunse din pătura cultă a societăţii noastre, pună în fruntea lor un director destoinic şi priceput, şi las' să-şi înceapă activitatea. Persoane anume să pot cualifica pe rând, fără ca publicul să fie silit a aştepta, şi până atunci să-şi verse banii străinilor.

Poate fi asigurată societatea teatrală, că interesul nostru faţă de ea este atât de intensiv, ca să-i dăm tot sprijinul de lipsă.

Este de cel mai eminent interes naţional, ca adunarea din Sibiu să nu mai amâne realisarea teatrului. Fie cu ori ce mijloace, dar să se gândească, ca viitorul să ne afle cu un fapt împlinit, care pentru noi e de interes capital.

Ar face un serviciu elementului românesc de dincoace, pe care nu l'am puteà preţui.

Îi dorim în privinţa aceasta toate succesele.

Regele Carol şi regimentul austriac de infantărie al 6-lea. Împlinindu-să un pătrar de veac de când regele României a fost numit din partea M. S. Francisc Iosif proprietar titular al regimentului austriac al 6-lea, în Dumineca trecută o deputaţiei de trei a sosit la Sinaia spre a felicita pe regele Carol din acest prilej, presentându-i şi cadoul corpului ofiţeresc al regimentului. Deputaţia a fost primită în audienţă în castelul Peleş la oarele 11, după care a urmat dineu. In decursul prânzului Regele Carol a ridicat următorul toast:

„Cu o viuă bucurie salut aflarea în mijlocul nostru a delegaţiunei regimentului meu austro-ungar, pe care M. S. Impăratul şi Rege a bine-voit a însărcina să-mi transmită felicitări cu ocaziunea jubileului de 25 de ani de când sunt proprietar al acestui regiment.

Foarte mişcat de această graţioasă atenţiune, mulţumesc din suflet pentru înmânarea acestui atât de frumos dar în amintirea neuitatei zile în care M. S. Impăratul mi-a încredinţat regimentul acesta. Dee Dumnezeu, ca legăturile ce de un sfert de veac Mă unesc cu regimentul şi care acum 40 de ani a luat fiinţă pe câmpul de luptă dela Fredericia, să se întărească din ce în ce mai mult. Fie încredinţat regimentul, că şi în viitor voiu purta cel mai viu interes soartei lui.

Nu pot da acestor sentimente o expresiune mai fidelă, decât ridicând păharul în sănătatea Augustului vostru stăpân, a bravei Sale armate şi a scumpului Meu regiment. Dumnezeu să ţină în paza Lui pe Maiestatea Sa încă mulţi ani în deplină sănătate pentru fericirea şi prosperitatea scumpelor Sale popoare. Ţara şi armata Mea, cari au înalta onoare de a fi cunoscute de Majestatea Sa, se unesc cu Mine din toată inima la aceste adânci urări. Trăiască Maiestatea Sa Impăratul şi regele Francisc Iosif!“

Criza. M. Sa Monarchul a primit la Ischi în aduenţă pe ministrul premier Gautsch, în 6 August, tot în zilele aceste va sosi acolo şi contele Goluchowski. Baronul Beck, şeful statului major va petrece acolo, de asemenea, o săptămână. Audienţele acestea se văd a fi în legătură cu resolvirea mult aşteptată a Crisei ungare. — Partidul liberal şi-a convocat conferenţa confidenţială pe 23 a. l. c. Contele Tisza va lua şi el parte la aceasta întrunire, expunându-şi punctul său de vedere. Până atunci face atent partidul liberal printr'un articol de ziar, că numai în cazul acela să se alieze cu celelalte partide din coaliţie credincioase punctului din 67, dacă aceste eschid din programul lor chestiunile militare.

O coaliţie maghiară ruinată Sub acest titlu „Gaz. Trans.“ scrie:

In vale Vinului, numită pe ungureşte „Radna Borberek“ se înfripase o colonie maghiară compusă din minieri erariali. Statul li-a făcut şcoală maghiară, biserică etc. Era în sfârşit o insulă maghiară, într'o mare de Români. Şi o! desastru! Colonia este acum ruinată din causa lipsei de patriotism a lui Tisza şi Lukacs! Guvernul la propunerea inginerului de mine Gallov a hotărît desfiinţarea stabilimentului minier. Sub pretext că minele se lucrează cu deficit, a ordonat permutarea minerilor la Cavnic. În Martie s'a dus 29 familii, iar la sfârşitul lui Iunie alte 20, lăsând opera „patriotică“ din comitatul Bistriţă-Năsăud în părăginire. Lucrătorii şi familiile lor au vărsat lacrimi amare, au cântat „Isten áld meg a magyart“ şi au plecat. Toate acestea le scrie un corespundent cu condeiul muiat în fiere în ziarul „E—k“ din Cluj. Singura lui mângâere este, că guvernul ce va veni, va repara greşelile celui de mai înainte — şi va continua lucrările miniere chiar şi cu deficit, ştiind însă că dă pâne unei colonii, care ştie să cânte cu atâta însufleţire imnul maghiar.

CORESPONDINŢE.

Misiuni poporale.

Maramureş, 25 Iuliu n.

Daţi-mi voe să raportez despre decurgerea misiunilor poporale din parohia Dragomireşti, ţinute în 12—14 Iulie n. Statorind de cu bună vreme programa exerciţiilor pie acea o am trimes confraţilor preoţi din întreg tractul protopopesc a Iodului, a Vişeului şi al Izei. cerând ca să comunice în dumineca proximă cu credincioşii lor ordul ţinerei misiunilor şi să-i invite şi pe dânşii la acele, premergând înşişi cu exemplu bun. Pe confraţii preoţi şi pe credincioşii lor din parohiile cele mai apropiate, cum sunt Seliştea-de-sus, Bocicoielul, Cuhea şi Jeudul, i-am rugat să vie cu procesiune, iară pe credincioşii încredinţaţi păstorirei mele, iam pregătit în cele de lipsă, ca misiunile şi actul binecuvântării fundamentului bisericei să decurgă cu solemnitate, şi poporul adunat să fie bine primit şi tractat cu adevărată frăţietate în tot decursul serbărilor, bine grijind că biserica să fie idealul lor şi ca toate adevărurile ce li-se vor vesti să le asculte cu atenţiune.

Serbările le-am început în 11 Iulie sara la 8 oare sevârşind „Dupăcinarul cel mare şi canonul Domnului Christos“ împreună cu rugăciunile pregătitoare la mărturisire şi vestind programa zilei următoare, în care dimineaţă la 6 oare am început mărturisirea

FEUILLETON.

ALTE SCRISORI.

Scrisoarea II.

(Naţia noastră.)

Unui prietin.

Ne place atât de mult, iubite pretine, când e vorba de apărarea vre-unui interes naţional, să recurgem la fraze largi, sunătoare, despre trăinicia neamului nostru, despre „şapte vieţi în pept de aramă“, despre tăria, cu care am ţinut prin veacuri la limba şi la legea noastră, şi că dar, nici de data asta n'avem de ce ne teme, planurile contrarilor nu vor reuşi, ci noi îi plângem mai mult pe ei, că li-s aşa de închişi ochii în acest veac al luminei. De altă parte, atunci când vre-o întreprindere bună nu ne reuşeşte, când nu putem să convingem poporul despre foloasele mari şi multe, ce ar puteà urma din o astfel de întogmire nouă, fie aceasta o reuniune de temperanţă, fie un fond de bucate, pună-se la cale o reuniune de înmormântare sau o casină, fie vorba de misiuni poporale ori de societăţi de pietate, — coloanele foilor se deschid iar, şi încep lungi, trăgănate ieremiade, că poporul nostru nu înţelege astfel de lucruri, că ţine prea orbiş la principiul: cum a trăit tata şi moşul, pot trăi şi eu! — Şi după cum străinii cetesc articolii despre „şapte vieţi“, şi îşi fac o convingere, care e aceasta: românii sunt buni să spună vorbe umflate, dar nu fac nimic, — astfel cetesc şi plângerile din urmă, şi ajung la o altă convingere, care zice aşa: naţia valahă nu e un element de cultură! Iar mie — gândindu-mă la amândouă acestea feliuri de-a scrie despre poporul nostru — îmi vine în minte un individ, despre care mi-se spunea, că la toate ocasiunile date şi nedate toasta despre „femeia română“, iar acasă, cu vină sau fără vină, îşi bătea nevasta de s'o sluţască!

Să fie oare naţia noastră atât de neînduplecată în păstrarea limbii şi legii strămoşeşti? Negreşit că: da! Astăzi însă cuvinte bombastice, fraze înfrumseţate, pe tema asta nu mai au nici un rost să fie spusă, după cum nu mai are nici un răsunet în inimile ostaşilor ce au întrat în foc, vorbirea de încurajare a vre-unui general, ce ar sta să le spună acum discursul. Generalul acum, când şuieră gloanţele, bufnesc tunurile, fulgeră săbiile îndoite, trebue să zvirle comande scurte, în fruntea tuturor, cu sabia strălucitoare, tăcând să ţişnească sângele din piepturi dujmane. Trebuesc acum fapte, nu vorbe.

Şi oare, de altă parte, să fie naţia noastră aşa legată de principiul: cum a trăit tata pot trăi şi eu? Hotărît că nu! Nouele orizonturi însă se deschid pe încetul şi cu greu, la ori care popor. E un instinct omenesc de conservare aci, de a ţineà ceea ce ţi-se va da. Curentele nouă, ce ţi-se par, că izbuguesc de odată, sunt în pregătire cu zeci de ani înainte, poate cu secole. Tot astfel trebue cheltuită multă energie, multă însufleţire, e de lipsă să se dee multe pilde doveditoare, ca să prindă o îndrumare nouă şi cumințe, fie pentru înbunătăţirea traiului, pentru uşorarea lui, prin cultivarea mai raţională a pământului, d. e. fie pentru a îndupleca să fie îmbrăţişat un nou traiu, o nouă ocupaţie, ca d. e. industria şi comerciul, fie că e vorba de a porni literatura unui popor într'o direcţie mai sănătoasă.

Şi s'a văzut, că la poporul nostru, acolo unde conducătorii sunt vrednici de locul ce-l au, acolo unde stărunința e neîndupleçată, pe oamenii noştri îi poţi face să-şi dee băeţii la şcoală, să-i trimită ucenici la prăvălii ori la diferite măiestrii. Vezi bine, o simplă încercare, o momentană însufleţire, un foc de pae care trece, nu poate să aibă urmări de loc, ori să aibă pe foarte puţin timp, şi nu-i dă dreptul nimănui să-şi descarce mânia nereuşitei în capul poporului, spunând că-i aşa şi pe dincolea. O îndărătnicie şi o neîncredere este, fără îndoială foarte pronunţată la naţia noastră, când e vorba de vre-un lucru nou. Dar nu trebue să perdem din vedere, că aproape numai de câţi-va zeci de ani în coace, am avut şi noi oameni luminaţi, cari să se intereseze de poporul de rând. Până atunci nu l'a întrebat nimeni cum trăieşte, şi de ce îşi poartă *aşa* greul vieţii, nu i-a dat nimeni sfaturi, şi nici o mână nu s'a întins să-i dee ajutor. Dimpotrivă numai poveri nouă, umilinţi proaspete a primit. Şi sufletul omenesc tractat în felul acesta, dela o vreme se închide oarecum, se răceşte, şi foarte cu greu îl poţi face să primească impresii nouă. Şi e ştiut că pentru a puteà porni un lucru bun cu cei mulţi, trebue să te ştii apropia bine de sufletul lor, trebue să le luminezi mintea ca să înţeleagă despre ce e vorbă, şi e de lipsă să le înviorezi inimile, să le faci să bată mai repede, ca să se poată însufleţi. Vezi bine, aici trebue multă muncă

credincioşilor iară la 8 oare sf. liturgie, după care am predicat despre „credinţa creştinului catolic; ce este şi cum trebue să fie credinţa; ce trebue să credem, şi ce efecte produce credinţa întru noi"; apoi am eşit cu procesie pentru binecuvântarea ţărinei şi împlinind aceasta. On. *Ioan Tarţa*, preotul din Săcel, a predicat despre „tăria credinţei apostolilor şi despre misiunea lui Petru". După amiazi la 4 oare On. *Gavril Dunca*, cooperator in Jeud, a ţinut instrucţiune catechetică despre „taina penitenţiei", arătând recerinţele şi modul mărturisirei bune. La 6 oare a urmat vecernia, la care On. *Vasile Vlad*, preot in Seliştea-de-sus, era să predice despre „preţul sufletului", deoarece însе dînsul n'a venit, tema designată o a desvoltat foarte frumos On. *Ştefan Ilniczky*, preot în Şieu. Sara la 8 am cântat Paraclisul Preacuratei Născătoare de Dumnezeu, când On. *Victor Ştef*, preot în Vişeul-de-sus, a ţinut predică „despre moarte", cu care s'au sfârşit serbările din acceea zi.

În 13 Iulie dim. la 5 oare Revrs. Dn *Tit Bud*, vicarul Marmaţiei împreună cu Mult On. *Iuliu Dragoş*, protopopul Vişeului şi cu confraţii preoţi adunaţi, a început mărturisirea credincioşilor; la 7 oare a făcut litie, după care a urmat utrenia şi sf. liturgie, mărturisirile s'au continuat şi cu durata litiei şi a utreniei prin trei preoţi. Pe la 9 oare au venit credincioşi din Jeud cu procesie, în frunte cu On. *Aurel Zeicas* şi *Gavrilă Dunca*, preoţii săi cu învăţătorii şi cu cantorii, în număr de tot mare; mai apoi poporul din Cuhea, tot cu procesiune, condus prin On. *Petru Salca*. Cuminecarea credincioşilor numai aşa s'a putut efectui, că mulţimea imensă de popor a stat afară cuprinzând cimiteriul şi strada, ba mulţi nici aşa nu a putut străbate în biserică şi nu s'au împărtăşit în sf. taină a Euharistiei până în ziua următoare. La capătul sf. liturgii On. *Ştefan Ilniczky*, preot în Şieu, a rostit predica despre „biserica lui Christos şi desvoltarea ei", apoi mergând la fundamentul bisericii celei noue ce cu ajutorul lui Dumnezeu vrem să zidim. Revrs. Dn vicar a sfinţit apă şi cu multă solemnitate şi în sunete de treasceuri a împlinit actul binecuvântării, arătând poporului datorinţa noastră de a zidi casa de rugăciune lui Dumnezeu, după care a urmat ungerea cu olivă a credincioşilor. La 1 oară după amiazi ni-a sosit o depeşă dela Ilustritatea Sa br. *Perényi*, comitele suprem prin care ne felicită şi cere darul lui Dumnezeu peste lucrarea noastră, apoi o altă depeşă dela Mult On. *Alesandru Gyenge*, preotul Şugatagului dorindu-ne ca lucrul început să-l putem încorona cu succes. La 6 oare am făcut vecernia, când On. *Ioan Tarţa*, a predicat despre „judecata singulară şi cea de obşte." În 14 dim. la 5 oare şi jumătate Revrs. Dn vicar a celebrat sf. liturgie privată, a urmat mărturisirea credincioşilor, apoi sf. liturgie, şi predica rostită prin subscrisul despre adevărul nerăsturnabil, că „numai biserica creştină catolică învaţă neschimbat cuvântul lui Dumnezeu", dovedind aceasta din sf. scriptură şi din istoria bisericei catolice şi a bisericilor rătăcite. După amiazi la 5 oare vecernie, cu care ocasiune On. *Gavril Dunca*, a predicat despre „întoarcerea la Dumnezeu" pe baza parabolei fiului celui rătăcit; iară sara la 8 oare am cântat Dupăcinariul cel mare şi am depins cu icoana despre „raiu şi despre iad", apoi cu Doxologia s'au terminat misiunile cele mult folositoare. La toate funcţiunile au fost credincioşii de faţă, foarte mulţi şi de prin alte comune, cari cu multă mângâiere sufletească s'au dus la ale sale. La ţinerea misiunilor poporale ni-au stat în ajutor cu tot zelul On. preoţi *Ştefan Ilniczky*, *Ioan Tarţa*, *Victor Steţ* şi *Gavril Dunca*. Suma dărnirilor pe sama bisericii face 2986 cor. şi 40 fileri; cele mai însemnate oferte sunt dela Doamna *Szaplonczay* 1040 cor.; *Dr. Ştefan Chiş*, medic cercual, *Béla Solcz*, protopretor, *Carol Kracz*, apotecar, *George Bud*, învăţător primar la şcoala de stat, *George Raţ* şi *Alesandru Gyenge*, protopop em. câte 200 coroane.

Emil Bran.

Arad, 30 Iuliu n.

E o fericire mare pentru popor, când aude din gura mai marilor lui cuvinte dulci însufleţitoare şi sfaturi părinteşti. Un dar dela Dumnezeu e pentru o comună, dacă preoţii, cari sunt conducătorii şi lumina poporului. — în împlinirea datorinţelor lor sunt sprinteni, să îngrijesc de binele poporului. O misiune frumoasă şi înălţătoare este aceasta!

Propovăduirea adevărului şi propăşirea neamului românesc este ţinta preotului român.

Un esemplu foarte frumos în împlinirea misiunei acestei măreţe am văzut în zilele trecute în comunele Aradului. Am fost fericit a fi chiar în timpul acela prin părţile arădane, când vestitul orator al catedralei de Oradea-mare, Magnificul Domn Moise Nyeş, condus de o iubire faţă de locul său natal, a binevoit a cerceta parohiile gr. cat. arădane.

Poporenii din Gurba (locul natal al Magnificului Domn) când au luat ştire, că în ziua de Sânzâene, Magnificul Dn Nyeş, canonicul din Orade va celebra sf. liturgie

---

multă bătae de cap, multe noduri, ce ţi-să ridică în gât să le înghiţi; trebue multă jertfă. Şi aceasta nu o aduci printr'o simplă vorbire — ori cât de frumoasă ar fi, nici printr'un sfat ori cât de cald să fie dat, nici printr'o consfătuire colegială, ori adunare de popor. — fie aceasta ori cât de bine reuşită. Jertfa adevărată se aduce prin munca îndelungată şi grea a zecilor de ani, prin energia cheltuită o viaţă întreagă întru apărarea, întru ducerea la izbândă a unei idei, a unui scop. Şi cei ce nu cutează să o facă aceasta, nu au dreptul ca pentru nereuşita unui lucru bun, pentru care au asudat poate o lună numai, o săptămână, sau nici atât, — să-şi ridice glasul de durere, şi să cerce a ne înspăimânta, că cu naţia noastră nu se poate face nimic.

Ai auzit apoi de atâtea ori, iubite prietine, că poporul nostru chiar şi atunci când a pornit la cale o treabă bună, aşa de curând o lasă baltă, nu se mai interesază de ea, aşa în cât cu timpul i-se pare că a luat în spate cu o sarcină mai mult. Şi acessta nu o ştii din gazete, ci dela un cutare preot dela sate, care atunci când a făcut reuniunea de temperanţă, ori fondul de bucate sau altceva, nu a scris nimic prin foi, ci a muncit cu însufleţire pentru realizarea ţintei ce i-a luminat atâta vreme, şi l'a chemat în continu, până ce la sfârşit s'a hotărît să o îmbrăţişeze. Cine a răcit însă însufleţirea poporenilor pentru o astfel de instituţie? Nu e de ajuns, dragă prietine, să aprinzi focul şi să crezi că prin asta mămăliga se fierbe bine, şi ne mai făcând nimic, peste vre-o jumătate de ceas o poţi mesteca. Nu. Ci trebue să pui din când în când alte şi alte gătege, ca jarul să fie mereu înviorat, şi flăcările să palpite în continu. Oamenii aceia, pe cari i-ai pus tu la cale, sunt nişte oameni prea năcăjiţi, ca ţinta *frumoasă, ideală*, pe care tu i-ai făcut mai întâiu s'o vadă, să le rămână vecinic înaintea ochilor. Necazurile îi trag la pământ, sapa, coasa, secerea, îi cheamă în arşiţa câmpului, norii negri ameninţători îi înspăimântă, şi ei simt foarte bine că sunt legaţi de lutul, ce-l calcă în picioare, şi pe care îl frământa cu sudorile lor. — mai mult de cât ori cine altul. Şi le vine — în restimpuri de grea întăritare la muncă — acest gând: „Popa, — notarul pot să se gândească la de acestea. Noi? Ian' dă măi din coasă, să gătăm odată!"

Dar dacă tu însuţi, care ai pornit lucrul, *vei fi adânc convins* de frumseţa şi de bunătatea lui, îţi vei pleca capul pe masă, te vei gândi, vei asuda, până ce sufletul tău e hotărît să poarte mai de parte lunia. Şi tu, la prima ocaziune, îi vei convinge tot cu atâta căldură, mai întâiu, că e bine ceea ce s'a făcut, că nu trebue să ne sperie greutăţile, că pedecile ce se ivesc, trebue astfel delăturate. Poate nu te vor crede toţi ca la început, dar cei buni, cei harnici vor fi cu tine. „Măi popa nost ... notarul nost, săracul!"

Dar dacă tu însuţi nu eşti însufleţit, ori a fost o însufleţire proastă, o ambiţie mai mult, atunci hotărît că nu se va alege nimic din ceea ce ai făcut, ori din ce vei mai avea de gând să faci. În tine trebue să lumineze, în inima şi mintea ta, — vecinic făclia idealizmului, în multele, nenumăratele mizerii, cu cari tu însuţi trebue să te lupţi. O datorinţă foarte grea aceasta, dar dacă o îndeplineşti atâta cât poţi ai mai multă vrednicie decât un soldat ce a căzut luptându-se.

Şi încă ceva. Când te apuci de o astfel de faptă, trebue să fii curat ca soarele, să nu ai nici un interes personal. Căci atunci când şi acesta te îndeamnă la muncă, mai bine ai face, de nu te-ai apuca de nimic. Las' că e imoral un astfel de motiv, dar apoi ori cât l'ai acoperi, acolo unde atâţia ochi sunt îndreptaţi spre tine, spre toate apucăturile şi faptele tale, e imposibil să nu fie descoperit. Şi aceasta mai mult de cât ori ce altă vină te face să-ţi perzi pentru tot deauna încrederea ce şi-a pus'o poporul în tine. Căci înzădar, omul e înainte de toate egoist, şi când vede că altul vrea să-l tragă pe sfoară, se revoltă. După ce ai fost prins odată că lucri aşa, nu vei puteà mai mult să faci nimic cu naţia. Poţi aveà de data asta intenţiile celea mai curate, poţi să jertfeşti dintr'al tău chiar, — nu te vor mai crede.

Se mai zice, că naţia noastră se lasă condusă de toţi veneticii, cari îi făgăduesc marea cu sarea. Pe unde sunt foarte năcăjiţi într'adevăr că se poate observa aceasta. Avem chiar fapte, cari ne umplu inima de durere, fiind că vedem, că dela astfel de străini nu le poate veni bieţilor oameni decât nefericirii. — iar ei nu vreau să o înţeleagă aceasta până ce nu ajung la „mintea românului cea de pe urmă." Dar oare cine e de vină, că poporul în multe părţi nu aude predicarea învăţăturilor creştine, decât la zile mari, nu cunosc aproape nimic din istoria biblică şi catechism, iar atunci când cutare predicator de-a nazareilor vine şi-i spune învăţătura sa, şi-i arată cu vorbe din scriptură, că e adevărat ceea ce zice, i-se

în biserica lor, erau voioşi foarte şi să nu-şi fi de faţă la acest act solemn. În ziua de Sânziene, apoi însoţit de zelosul şi vrednicul protopop Augustin Târziu şi de harnicul paroh din loc Ioan Puşcaş, a pontificat la sf. liturgie, când tot odată a spus şi o homilie frumoasă şi potrivită. Să vedeà de pe feţele unui fiecare îndestulire şi mângâiere sufletească.

Cu atâta drag ascultau cu toţii staturile bune din gura vrednicului Părinte. Magnificul Dn vorbeşte în un stil frumos popular şi uşor de înţeles. În vorbire foloseşte esemple foarte potrivite, aşa încât poporenii mult după aceea tot povesteau între sine despre esemplele frumoase, ce au auzit din gura bunului Părinte. Lăsându-i apoi pe toţi încântaţi de succesul frumos, ce l'a făcut în satul său natal şi cu dulci suveniri s'a dus, ca în proxima Duminecă să poată fi la sf. liturgie în alta comună.

În Duminecа proximă după Sânziene a fost în Chereluş, unde dl protopop l-a aşteptat cu mult drag. Aici aşişderea a ţinut o vorbire către popor în un grain frumos popular. Tema vorbirei a fost »*Sf. liturgie*«. A vorbit anume *„despre preţul nemărginit a sfintei liturgie şi despre folosul ce-l avem noi din ascultarea sf. liturgie“*.

Era o bucurie sufletească a vedeà cu câtă atenţiune ascultau poporenii cuvintele dulci a bunului Părinte. Din Chereluş apoi însoţit de protop. Târziu s'a dus în Sântea, unde a fost pe sf. „Petru şi Pavel“. Aici sub decursul sf. liturgii a vorbit despre viaţa sfinţilor apostoli „Petru şi Pavel“. A desfăşurat cu multă dibacie luptele marilor apostoli pentru Christos şi pentru propovăduirea învăţăturei lui Christos.

De atunci tot de atâtea succese frumoase urmărit s'a dus în Mocrea, unde aşişderea a ţinut o misiune frumoasă, vorbind către popor din amvon cu mult zel şi spirit. În urmă s'a dus să cerceteze şi parohiile: Felmeneş, Nadăş şi Kreszta-Menes. În toate locurile a fost primit cu drag atât din partea preoţilor, cât şi din partea poporenilor. Preoţilor tineri le da sfaturi şi-i încurăgia în lupta lor grea. „Lucrare continuă şi paciinţă de fer — vă trebuesc vouă — le zicea.“ „În părţile aceste lupta preotului e foarte grea, mai ales dacă luăm în considerare împrejurările complicate, cu cari au de a face zi de zi.“

Sfaturile lui bune au fost mult ajutor atât preoţilor de aici cât şi poporenilor.

Iară eu, care din întâmplare chiar acum călătorind prin părţile arădane, am fost atât de fericit, de am putut şi eu asculta frumoasele cuvântări, pot zice, că pentru mine aceste au fost o „şcoală întreagă“, au fost „o dulce suvenire“.

Deci nu pot dori dela bunul Dumnezeu altceva decât dar şi sănătate Magnificului Domn, ca aşa apoi şi în viitor să mai poată îndeplini lucruri ca aceste frumoase şi vrednice de laudă!

Un călător.

Înştiinţare.

Pentru anul şcolastic 1905/1906 susceperile la gimnaziul superior gr.-cat. din Blaj se vor face în modul următor:

În 31 August se vor ţinè examenele corectore şi suplenitoare, precum şi examenele de suscepere cu cei ce vin în I-ma clasă gimnazială fără testimoniu de pe cl. IV. poporală.

În 1—3 Septemvrie se vor înscrie studenţii cari au frecuentat în anul şcolastic 1904/1905 la acest gimnaz, pe cum şi aceia cari vor veni dela alte şcoale medie, în câtva admite locul, ce ne stă la dispoziţie.

În 4 Spotemvrie la 7 oare dimineaţa învocarea Spiritului Sânt şi S. liturgie, după aceea cetirea şi explicarea legilor şcolastice, iar la 9 oare începerea prelegerilor regulate.

Acei şcolari cari vor veni după 3 Septemvrie, vor aveà să documenteze cauzele întârzierii. După 8 Septemvrie directorul gimnaziului nu mai poate primi pe nime ca şcolar ordinar.

Condiţiunile de primire sunt:

1. Fiecare şcolar are să se prezinte la directorul gimnazial cu testimoniul de pe anul şcolastic trecut, chiar dacă ar fi absolvat clasa la gimnaziul nostru.

2 Şcolariul, care vine pentru prima oară la acest gimnaziu, are să se înfăţişeze cu părintele sau tutorul său, să producă *carte de botez, testimoniul de pe clasa absolută* în anul şcolastic, şi *dacă a trecut de 12 ani, atestat medical despre revaccinare.* Aceştia, în caz de lipsă, se vor supune unui *examen supletor.*

3. În clasa I. gimnazială se vor primi şcolari, cari au împlinit 9 ani şi nu au trecut de 12 ani. Aceştia trebue să arete, că au pegătirea recerută, prin producerea unui testimoniu de pe clasa IV poporală, sau prin examen de suscepere. Faţă de aceia, cari au trecut de 12 ani, decide corpul profesoral.

4. Incvartirarea se poate face numai la case, în contra cărora directorul şi profesorii de clasă nu fac nici o escepţiune.

5. Cei ce n'au umblat la şcoală în anul trecut, au să-şi documenteze cauza, rămânerilor dela ştudii.

6. Şcolari sunt datori a se provedea cu toate cărţile de şcoală, le este oprit a se folosi de alte ediţiuni, decât cele prescrise.

7. Cu ocaziunea înscrierilor sunt de a se plăti următoarele taxe: *taxa fundamentală*, care pentru cei ce au mai frecuentat la acest gimnaziu este de *6* cor. iar pentru cei ce vin prima oară la gimnaziul nostru este de *12* cor. Dela aceastea nu se dis-

---

pare că preotul lor nu-şi face datorinţa? Şi când predicatorul îşi ridică cuvântul chiar împotriva preotului, naţia nu găseşte nici o vorbă să-l apere.

Cine poartă vina, că — cu atâtea bănci ce avem — nu se îngrijeşte nimeni, ca ţăranul să-şi poată viude cu un preţ oare care bucatele, lângă cari a asudat aşa de mult până le-a văzut în sacii sătui, — cine e de vină că naţia se încrede orbeşte şarlatanilor, ce-i cumpără grăunţele pe un preţ de ruşine, până acestea sunt pe câmp? Cine poartă vina, că poporul unei comune sărace, ascultă cuvintele calde, vestitoare de o uşurare a sarcinilor, ce i-le spune cutare notăraşel, dorindu-şi un nume tot de mai mare patriot, — îndemnându-l să ceară şcoală de stat, dacă dascălul lor mai mult e acasă la şcoală, dacă băeţii ce au eşit de sub mâna lui numai a treia parte mai ştiu ceti, şi când sunt de 18 ani, ca apoi peste alţi 20 de ani dintre aceştia chiar să nu mai poată sloveni decât unu-doi?

În chipul acesta vezi bine că naţia noastră e proastă şi ascultă de toţi vânturătară. Dar acolo unde biserica e frumoasă „ca o biserică“, şi şcoala e curată „ca o şcoală“, pe acolo buruenile străine nu pot prinde rădăcini, ci „vestitorii de bine“ umblă bătuţi în căruţele lor de nebuni-maniaci a banilor jidoveşti, cum li-s'a întâmplat în câte-va locuri.

Mai ales se zice apoi, iubite pretine, că naţia noastră nu poate fi însufleţită de loc pentru formarea de reuniuni religioase. Cu un articol de ziar de bună samă că nu. Nici cu doi, nici cu trei, nici cu zece. Nici printr'o cutare consfătuire colegială de preoţi, care, fiind-că nu e local, unde să se adune, nu se ţine, ci se publică raport în cutare foaie despre causele de ce nu s'a ţinut, — ori dacă se ţine, se face aceasta între pahare de vin. Când ar trebui să se facă în biserică, după ce se vor fi cuminecat toţi preoţii aceia!

Ci se pot pune la cale, să pot înfiinţa astfel de reuniuni prin munca de o viaţă, prin o viaţă dătătoare de pildă, prin o bunătate de inimă şi printr'o abnegare continuă.

Acolo unde jertfa, bunătatea, însufleţirea, pilda adeveritoare se unesc la olaltă, astfel de reuniuni se pot face mai în grabă. Aceasta s'a văzut cu ocasiunea misiunilor poporale, cari, spre bucuria tuturor, vedem că sunt îmbrăţişate în cercuri tot mai estinse.

Dar naţia noastră, vai, naţia noastră, dragă pretine, nu ştie să preţuiască jertfele ce i-se aduc pentru binele său, naţia noastră e îngrată. Asta-i! Ca şi când cei buni ar munci ca să fie respiătiţi din parte celor pentru cari lucră. După ce motivul acesta te îndeamnă, eşti vrednic de o aşa pedeapsă, dacă ţi-s'ar da într'adevăr. Dar acuza aceasta nu e dreaptă. Românul „ţine minte“. Şi ţine şi binele şi răul. Dar inimi mici, strimte, virtoase, vezi bine că afli şi în pătura de jos, ca şi în şirul celor culţi. Atâta numai că aceşti din urmă nu-şi dau arama pe faţă înaintea ta, dar cu atât mai aprig te încolţesc pe la spate, iar cei dintâi îs mai proşti, dar mai cinstiţi.

Cât ar fi de bine ca în loc de cuvinte falsă, ori de laudă, ori de defaimare, — căci sunt exagerate — să ne dăm silinţa să ne cunoaşte mai bine această naţie a noastră, să nu apuce să o cunoască înaintea noastră alţii, mai bine de cât noi. Căci fără îndoială e mult de îndreptat, de făcut din nou, mult de dărîmat chiar, de nimicit.

Dar dacă nu vom şti în care parte a trupului e rana ce trebue vindecată, tăiată chiar, dacă nu vom şti că la apus ori la răsărit e slab păretele, şi noi vom pune propteaua la uşa pivniţii, atunci nu vom face nici o ispravă, trupul va fi ucis, casa va fi ruinată. Vor veni apoi alţii după noi, cari de fapt au stat şi până acum ascunşi aproape de noi, vor pune propta acolo unde trebue, ruinele le vor aduna şi vor face o zidire nouă după chipul şi asemenarea lor, — dar acolo noi nu vom mai aveà ce să căutăm.

Cunoaşterea asta a noastră ne-ar face să fim mai cuminţi, mai bine să cumpănim când ne apucăm de ceva, ne-ar face apoi să ne apropiem mai mult de olaltă, să ne unim puterile, să ne cântăm la olaltă bucuriile, să ne plângem, ori nu, să ne bucumăm la olaltă durerile şi suferinţele.

Atunci apoi am puteà vorbi mai respicat, mai cu inimă, când ne-ar întreba alţii: voi ce vreţi? Le-am spune cu fruntea înălţată, cu graiul limpede şi bătrânesc, ceea ce ne umple visurile nonţilor de primăvară. Le-am spune foarte simplu: vrem să fim şi noi ceea ce putem fi.

Alfius.

pensează nici un student. Au să solvească apoi ca *bani de şcoală,* cei din cl. I—IV. câte *18* cor. iar cei din clasa V—VIII. câte *30* cor.

Dela solvirea banilor de şcoală se dispensează *studenţii* cu purtarea morală *bună* şi progres cel puţin — *bun.* Suplicile pentru scutirea dela bani de şcoală, provăzute cu testimoniu şcolastic şi atestat de paupertate, sunt de a se înainta direcţiunii gimnaziale în 3 zile după începerea fiecărui semestru.

La cele înşirate mai sus se mai adaug următoarele:

a) Şcolarii, cari au avut nesuficent din vre-un studiu şi doresc să se supună la examen corector, se vor insinua la acel domn profesor, care i-a fost în anul şcolastic 1904/1905 profesor de clasă, aducând cu sine testimoniul din anul şcolastic trecut. Examenele corectoare se vor ţinea în 31 August a. c. dela 8—11 oare a. m. şi dela 3—5 oare d. a.

b) Şcolarii. cari au să facă examene suplетoare sau de suscepere, se vor prezenta la directorul gimnazial în 31 Aug. la 8 oare dimineaţa în cancelaria gimnazială. De aci se ţin şi acei şcolari, cari doresc să fie suscepuţi în cl. I. gimnazială. fără de a produce testimoniu de pe clasa a IV poporală.

c) Şcolarii. cari vin pe clasele II—VIII şi au absolvat clasa precedentă la acest ginaziu se vor înscrie prin profesorul de clasă în clasa respectivă în 1, 2 şi 3 Sept. dela 9—10 oare a. m. Cu ocaziunea aceasta aceasta vor produce testimoniul şcolastic de pe clasa precedentă şi cartea de botez.

d) Şcolarii, cari vin pe clasa I. pe cum şi aceia cari au absolvat clasa precedendă la un alt institut, se vor suscepe prin directorul gimnazial în cancelaria gimnazială şi anume cei ce vin pe I-a clasă în 1, 2 şi 3 Sept. la 8 şi 2 oare, ceialalţi în 2 şi 3 Septemvrie în fiecare zi, la 10 şi 4 oare.

e) Susceperile se fac în ordine cronologică până la împlinirea numărului prescris, de aceea e în interesul fiecăruia, să se prezinte la înscriere de timpuriu. Se poate întâmpla, că o întârziarede câteva minute, să tragă după sine denegarea susceperii.

f) Taxele de sub p. 6 sunt de a-se plăti la cassa gimnaziului pe lângă cuitanţă dată de cassar, *căci numai prin plătirea taxelor se completează înmatricularea.* Cuietanţele se vor arăta profesorului de clasă.

g) Şcolarii nerevacinaţi, se vor primi numai condiţionat şi în 6 Sept. se vor revaccina în localităţile institutului pe spesele lor.

h) Se atrage atenţiune şcolarilor la § 50 din legile şcolastice, care sună:

„In ferii şcolarii vor avea să se reţină dela faptele oprite prin legile şcolastice, încât cei ce în timpul acesta ar comite fapte vrednice de pedeapsă, se vor pedepsi tocmai aşa, ca şi pentre faptele comise în timp de prelegeri".

Şcolarii, cari fac transgresiuni înainte de suscepere, nu vor fi suscepuţi la gimnaziul nostru, iar transgresorii înscrişi deja, se vor supune numai decât cercetării disciplinare.

i) In 4. Septemvrie dimineaţa la 6 şi 45 min. se vor aduna toţi şcolarii în clasele lor, şi la 7 oare vor merge la biserică pentru invocarea S. Spirit. După Sânta Liturgie vor merge şcolarii în clasele lor. si domni profesori de clase le vor da iviaţiunile ulterioare.

Direcţiunea Gimnazului.

CONVOCARE.

„Societatea pentru fond de teatru român"

îşi va ţinea

adunarea sa generală

în SIBIU. în sala festivă a „Muzeului Asociaţiunei, în zilele de Luni 8(21) şi Marţi în 9(22) August 1905. în şirul festivităţilor Asociaţiunii.

Programa:

I. Ziua primă:

Luni, în 8(21) August 1905.

1. Deschiderea adunării generale. la 10 oare a. m.
2. Alegerea a doi notari pentru şedinţele adunării.
3. Raportul general al comitetului societăţii asupra lucrării sale dela adunarea generală din urmă.
4. Alegerea unei comisiuni de 5 membri, pentru censurarea raportului general al comitetului.
5. Raportul cassierului despre starea cassei şi peste tot despre averea societăţii.
6. Alegerea unei comisiuni de 5 membri pentru censurarea raportului cassierului.
7. Alegerea unei comisiuni de 5 membri. cari în înţelesul § lui 5 din statutele societăţii, vor înscrie membri fundatori, ordinari şi ajutători pentru societate.
8. Cetirea disertaţiunilor corespunzătoare scopului societăţii. înştiinţate preşedintelui înainte de adunare.
9. Închiderea şedinţei.

II. Ziua a doua:

Marţi, în 9(22) August 1905.

1. Deschiderea şedinţei.
2. Cetirea procesului verbal al şedinţei precedente şi verificarea lui.
3. Raportul comisiunei pentru câştigarea de membri noi.
4. Raportul comisiunii însărcinate cu censurarea raportului cassierului şi averei societăţii.
5. Raportul comisiunii însărcinate cu censurarea raportului general al comitetului.
6. Determinarea locului unde se va ţinea adunarea generală pentru an. 1906.
7. Alegerea unei comisiuni de 3 membri pentru verificarea procesului verbal din şedinţa a II-a.
8. Închiderea adunării.

Invităm la aceasta *adunare generală* pe toţi membrii fundatori, ordinari şi ajutători ai societăţii, precum şi pe toţi binevoitorii ei şi spriginitorii culturei româneşti.

Braşov, din şedinţa comitetului Societăţii pentru fond de teatru român, ţinută la 1 Iulie 1905.

Iosif Vulcan preşedinte. **Dr. Iosif Blaga** secretar.

Noutăţi.

Hymen. *Maria Horeth* şi *Pompeiu Baciu,* fidanţaţi.

Ministrul de honvezi publică un ordin în foaia oficială, în înţelesul căruia, celа cei ce se presintă de bună voie pentru a-şi face serviciul militar. nu se cere certificat de întrare în armată. Ordinul acesta tinde a nimici decisiunile comit.tense, întru cât cei ce intrau până acum de bună voie la serviciul militar, aveau lipsă de un certificat din partea autorităţilor municipale.

Alegerea din Liptószentmiklós. Deputat dietal al acestui cerc a fost ales ministrul Lányi cu o maioritate numai de 33 voturi. faţa de naţionalistul slovac Stodola. S'au făcut mari presiuni pentru Lányi. Raportul voturilor a fost: Lányi 1578 voturi; Stodola 1545.

Comitetul central al Asociaţiunii a cerut Ministerului ung. de comunicaţie pentru membri „Asociaţiunii" favorul obicinuit de a puteà călători pe căile ferate ungare cu preţ redus. Membri despărţământului nostru. cari vreau să participe la festivităţile din Sibiu, să binevoiască a se însinua la secretarul despărţ. nostru. ca acesta să poate face de cu vreme dispoziţii. Taxa acestor bilete dimpreună cu programa costă deosebit 1 coroană.

Avis. Se aduce la cunoştinţa P. T. membrii activi ai „Reuniunii române de musică din Sibiu", că în conţelegere cu toţi factorii chemaţi. representarea operei „Moş-Ciocârlan" s'a fixat pe zilele de 20 şi 21 August a. c. Probele încep Joi, la 17 August la oarele 2½ d. a. în „Casa naţională". Rugăm pe toţi membrii activi ai Reuniunii a participa în număr complet la aceste probe resp. representaţii. — *Presidiul „Reuniunii rom. de musică".*

Convocare. Comitetul despărţ. (Hida-Huedin) al „Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român" convoacă adunarea cercuală pe 13 August n. 1905 în Lăpuu (Lapupatak).

Marca culturală a Asociaţiunii. Ziarul „Libertatea" din Oraştie face în ultimul său număr propunerea, ca comitetul central al „Asociaţiunii" să aducă hotărire a se introduce „marca culturală a Asociaţiunii", o marcă cu preţ de 2 fileri. care să se lipească pe biletele de întrare la petreceri, şi să fie astfel o contribuţie uşoară pentru despărţ. „Asociaţiunii". Banii adunaţi prin aceste „marci culturale" să fie jumătate reţinuţi pentru trebuinţele despărţământului „Asociaţiunii", pe al cărui terităr s'a aranjat petrecerea, iar jumătate să se trimită comitetului central. „Creitarii" aceştia să se folosească pentru cumpărarea de cărţi folositoare, cari să se împartă gratis între popor. „Marca culturală" ar fi bine să se introducă deja la serbările culturale din Sibiu, ce vor aveà loc peste 2 săptămâni. „La representaţiunile teatrale din Sibiu, la opera „Moş Ciocârlan", la balul ce se va aranja şi pe toate biletele de întrare la expoziţie şi ori unde se dau bilete, pe toate deja din prilejul deschiderii Muzeului, să vedem pus acest uşor bir naţional: „marca culturală a Asociaţiunii", pe care cu drag o va plăti tot Românul". Ideia fericită trebue apreciată cu toată seriositatea şi bine ar fi, de s'ar puteà realiza.

Petreceri. Curatoratul bisericii române din Lăpuu (Lapupatak), invită la *petrecerea de vară* şi *producţiunea teatrală-declamatorică,* ce o va aranja în 13 Aug. n. 1905 în comuna Lăpuu, din incidentul, că tot acolo se va ţinea şi a VI-a adunare anuală a despărţ. „Hida-Huedin" al „Asociaţiunii pentru literatura rom. şi cultura pop. rom." Venitul curat e destinat pentru scopuri bisericeşti. — Tinerimea română din Teiuş şi jur. invită la *petrecerea de vară,* ce o va aranja în 13 Aug. n. 1905, în pavilonul de vară al hotelului „Leul de aur" din Teiuş, în scopul augmentării fondului pentru edificarea unei noue biserici gr.-cat. în Teiuş.

Necrolog. † *Victoria Făgărăşan,* după un morb greu. împărtăşită cu ss. sacramente, şi-a dat nobilul său suflet în mânile Creatorului, la 5 August 1905, în Tür.

Odihnească în pace!

la fiecărei econoame
e a avea o cafea bună.
Cafeaua
Kneipp de malţă a lui »Kathreiner«
nar trebui să lipsească,
dela pregătirea cafelei zilnice, din nici o bucătărie.
o o o
Să se ceară numai în pachete originale cu numele
»KATHREINER«.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Suflete curate.

—Povestire originală a „Unirei“.—

(Continuare) 2.

Fiitorul logodnic povestea mamelor cum a succes de minunat plimbarea, lăuda traiul tihnit, curat, fără pretenții, dela țară, și asigura, că dacă-i va ajuta Dumnezeu, el numai într'un sat are să-și ducă viața. De orașe e sătul până în gât.

— „Totuși, dragă doctore, ori ce ai zice nu vei nega, că clasa inteligentă nu să prea înfundă prin sate!“ Și notărășița să învârti odată pe scaun, ca și când ar fi voit să se așeze mai bine.

— „Nu se înfundă în sate, ci în străzile sgomotoase, necurate a cutărui oraș, și aci își chinue zilele.“

— „Dar dacă nevasta dtale ș'ar spune expres dorința fîrmă de a locui numai în oraș.“

— „Eu doamna mea, cred că voi putea îndupleca pe nevasta mea să urmeze părerile celea mai bune și mai sănătoase. Numai așa va putea fi o adevărată fericire din viata casnică. În alt caz ar fi o tortură, un iad vecinic.

— „Apoi dta, dta ca doctor vei lua mai mult în considerare principiile higienice și pe acestea le aplici. Uiți însă de alte avantajuri“

— „Nu numai de sănătate trupească mă gândesc, ci mai mult la higiena sufletească. Atmosfera orașelor mari e saturată într'un grad cu mult mai mare cu baccili cari ucid sufletul, decât cu de cei ce pătrund în trup. Da, da, eu le cunosc bine“

— „Cred că în privința asta are dreptate dl doctor,“ zise preuteasa. Uită feciori cari cătănesc în orașe mari, cum vin de schimbați după trei ani, de pare că nu se trag dintr'un neam cu cei rămași acasă.“

— „Apoi da, âștia-s proști îndobito ciți și nu se știu feri, dar cu un om cult altcum trebue să stee lucrul.“

— „Stă și nu prea“ zise scurt doctorul, și se apropie de domnișoare.

— „Multe secrete trebue că aveți Dvoastră, de vă vorbiți așa aproape pe la ureche, și așa de încet“

— „Nu e de mirat dle doctor, suntem doară amândouă de aici și pretine bune. Vezi mă mir numai de Sabina asta ce fată frumoasă s'a făcut. Era pe aci să n'o mai cunosc. Uită-te numai dle doctor!“

Ionescu întâlni privirile Sabinei, și rămasă deodată fără de glas. Cum de n'a băgat mai înainte de samă?

Oare aceasta să fie? Nu, nu se poate, cum se fi ajuns aici lângă logodnica lui. — O mână de leu îi strânsă inima apoi valuri de căldură îi umplù fața și ochii. Inima-i spunea că e aceasta, și mintea nu voia să creadă.

Veturia bägă de samă îmbujorarea asta neașteptată a lui, dar nu înțălese nimic. — Se va fi însuflețit iarăși de un gând frumos, ca de atâtea ori mai înainte, și negreșit îl va spune și ei.

„Dșoara Sabina zice. că poate numele Dtale nu-i chiar străin, pare că l'a mai auzit unde-va dar nu-și aduce aminte.“

— „M'am tot cugetat, dar acum nu cred să-l fi mai auzit. Poate un Iovulescu sau un nume ce samănă mi-a venit în minte“ Vorbia foarte așezat, dar ochii nu cuteza să-și-i mai ridice de pe masă.

Era târziu și a popi trebuiră să plece. Sabina când întinsă mâna doctorului, tremura de emoționată. Ionescu era gata să zică ceva, dar cuvântul să opri în gât.

„— Așa ești de palidă Sabino, ai vorbit prea mult, și prea de multe. Pari foarte obosită“

„O, mamă, nu mi-a fi nimic. Știu eu că nu mi-a fi nimic.

— — — — — — — — — —

Sara în patul curat, cu capul visător pe perina albă, Sabina nu putea să doarmă. O taină ce-i stăpânea inima, și de care n'a spus nimănui nici mami sale, nici călugărițelor. nici popii ce a spovedit-o cât a fost în internat, îi alunga atuncia somnul. Visul acela trecut nici șieși nu cuteza să și-l mai închipue, și iată acuma nu-i mai putea sta în potrivă, și trăbuia să-l vadă din nou.

A trecut un an de atunci. Era într'o duminecă după amiazi, cu un cer de cicoare cu văzduh înalt limpede, de o nesfârșită blândeță. O mângâere, care nu știa nimeni de unde se coboară, cuprinde sufletele, dulce alintându-le, și le purta parcă prin lumi de basme. Fetele eșisă la plimbare, două cu două ca surori bune, și în urma lor trei maice în lunga haină neagră a căinței, și a jertfirii de sine. — Copilelor li se părea că plutesc, și razele lacome a soarelui tinăr sărutau fără păcat obrajii și gurițele lor vergure. Pe strade lume multă, voioasă, surizătoare Un tinăr svelt, cu ochii aprinși negri venia cu un altul pe lângă șirul de fete.

Și eată, eată că de departe încă dintre atâtea altele, ochii lui pe ea o zăriră. Și când a fost mai aproape s'a uitat adânc la ea, și a stat locului până ce a trecut. Ea se zăpăci de tot, și soața-sa nu ia mai putut smulge două vorbe din gură până acasă. — Noaptea aceea abia a cutezat să-și închidă ochii. Doamne pentru ce s'a zăpăcit ea așa de mult de privirea unui om? Cine să-i fi spus ei?

Lunia la oarele de înainte de prânz, de-ar fi întrebat-o n'ar fi știut să spună nici un cuvânt din lecție. — O fereastă dinspre drum era deschisă, căci era o vreme de să te înalți în văzduh.

La sfârșit se făcù rugăciunea obicinuită, fetele eșiră, dar ea nu-și găsea cerusa cu nici un chip. Deodată cum se ridică dintre scaunele pe cari cerceta, văzù o mână albă cum pune pe fereaste deschisă un buchet de lăcrimioare. Nu cuteza să se miște din loc, dar într'un târziu se apropie sfioasă de fereastă. Afară tinărul de eri o mai privi odată și porni cu pași repezi.

Ea luă în grabă buchetul, să nu vie cineva în școală să-l afle acolo. În buchet află un bilet suleget: „Ești un înger întrupat“ subscris: Dr. Eugen Ionescu. Le ascunse repede și eși pe ușe ca o pasăre speriată.

Și atâta a fost tot. Mai mult nu l'a văzut, nici n'a primit ceva dela el. — Dar chipul și numele i-au remas, și lăcrimioarele s'au veștezit în sinul ei înfiorat de fecioară.

Asta e taina pe care nu a spus-o nimănui, și pe care nice ea nu cuteza să și-o amintească. Dar când fără voia ei, i-se deslușa tinărul acela înalt cu ochii negri adânci, pe coridoarele întunecate să făcea deodată primăvară. Nu putea să scape de vraja unei bucuri neînțelese.

Nici o dorință însă nu s'a născut în inima ei curată Fiorurile neînțelese veniau și treceau și în urmă se obicinui cu ele. Ce avea să spună dar mamei sale, ori la alt cineva.

Și cum sta acum, fără să o prindă somnul, îi veni deodată un gând greu: oare nu a păcătuit ea că a luat buchetul acela, și că n'a spus nimic călugărițeî? Dar în urmă ce să tacă? Pe fereastă nu putea să-l lase, căci puteà cădeà vina pe alta, iar dacă ar fi spus călugărițî, ar fi înțeles aceasta mai mult ca ea?

Luna își vărsa afară valurile de lumină arginție. Piutre perdelele lungi dela fereastă pătrundeau în chilie raze moi.

Sabina nu se mai putea înșelà. Tinărul de azi dela notarul, e acela ce-i puse ei buchetul în fereastă. Acela, și peste o săptămână se va logodi cu Veturia. Cum oare de i-o remas ei în minte chipul unui tinăr pe care l'a văzut de două ori și care se va logodi cu Veturia?

Iată ce nu înțălege Sabina acum.

— — — — — — — — — —

După ce plecară a popii, notărășița începu să-și dee arama pe fată.

— „Auzi dlę doctor, sunt. nește ființe de nesuferit. . Nește țărănoaie în toată puterea cuvântului. — Mă mir de fată că a stat atâta la oraș, și nu s'o legat nimic de ea. Drept că a fost la călugărițe, unde se cresc fetele cum să creșteau fetele acm o sută de ani.“

— „Eu din potrivă, cred că le dau o creștere admirabilă. Celea ce învață la ele să cunosc mai bine în viața familiară. Știu cazuri. Unde-i cultură de-a noastră spoită, acolo căznicia e un chin; și unde e simplicitatea firească acolo e raiu în casă.“

Doctorul era să rămână, dar acum nu mai putea: Simțea că trebue să plece. Căruța lui era gata de drum, flăcăul pe capră, și Ionescu își luă rămas bun.

— „Când vom mai avea fericirea dle Ionescu“

— „Cu siguranță nu știu, doamna mea, am foarte multe afaceri, cum bine știți, dar când am timp liber, viu.“

Trăsura eși în avântul cailor aprigi pe poartă. Ajunși pe câmp, își iuțiră încă pași iar doctorul răsturnat în ziț, cu ochii închiși vedea în vremi depărtate printr'o lungăi așteptare zădarnică. Da, da, Sabina e fata aceea, căreia îa dat el buchetul. Făcuse o călătorie cu câțiva pretini, și se opri pe trei zile și în orașul unde a învățat Sabina.

(Va urma.)

Dumnezeu în natură.

Iată frumoasa primăvară.... Îngerul iubirei iarăşi a cutrierat pământul; muguri gingaşi a clădit pe crăngile arborilor, cu raz-i călduţă a făcut să apară gonguţele zumăitoare... aieru ţi parfumat a dat glas pasărilor cântătoare şi inima omenească o a umplut cu sentimente nespusă, cu sentimentul fericitor al existinţei. Inima bate mai cu putere, ochii strălucesc în mai mare foc, trăsurile senine ale feţei zimbesc, membrele se mişcă cu mai multă uşurinţă. Da, viaţa e atât de dulce, nespus de dulce!....

Şi totuşi puţini sâmţesc astfel! Mulţi cu feţe sarbede şi spălătăcite să închid în casele lor, să feresc de farmecul naturii şi cu mintea lor rece neproductivă zidesc fericirea venitoare a omenimei. Măcar că astfel nu-şi pot procura fericirea niciodată! Faţa sănină trebue aici, ca bolta aurie şi fără de nori a ceriului, chip zimbitor, ca liniştita câmpie presărată cu flori!...

Afară în natură trăbue căutată fericirea, — esclusive numai în natură, căci de aici ne vorbeşte puterea creatoare, Tatăl nostru, şi aici ne chiamă la sine cu cuvinte de iubire natura mama noastră. Să ascultăm graiul ei să mergem la ea într'o sară tăcută şi înstelată, să privim la bolta înflorilată cu mulţimile de flăcărele strălucitoare şi aripi să legăm zăpăcitului nostru suflet!

Zburăm în goliştea fără de margini a universului.

Stelele cari mai înainte să vedeau de puncte mici abia lăcărind acum sunt globuri uriaşe, cari aleargă cu iuţală orbitoare pe câmpurile fără de margini a eterului; dintr'una ne întâmpină un sunet teribil o explosie a elementelor războinde, cum aruncând foc sfârtică munţi în bucăţi; cealaltă deja moartă, trece în linişte adâncă pe dinainte-ne şi ne arată munţi înfricoşaţi şi mări de ghiaţă; din a treia regiune înfloritoare zimbesc în spre noi şi miile fiinţelor veţuitoare să uită la noi cu mirare. Şi astfel merge aceasta în continu... fie unde am zbura, în sus sau în jos, înainte sau îndărăpt, în stânga sau în dreapta, pretutindeni să învârtesc milioane şi milioane de globuri arzânde, luni moarte, stele pline de viaţă.. In luni a încetat deja viaţa, în sori e numai în stadiul de desvoltare, iar pe pământuri să manifestă acum. Trecutul, venitoriul prezintele întrupat. ... Într'aceea mişună roiul des al stelelor ce trec prin procesul de transformare.

Sufletul nostru deşi pe aripele lui de spirit întrece zborul fulgerului totuşi să ostenesţe în aceasta goliste. Cum nu, doar capet nu are, stea de stea să iveşte dinaintea noastră şi astfel merge aceasta în continu, Până când?...

In etern ....

La cuvântul acesta mintea ni-să întunecă... nu-l pricepe! Măcar că numai astfel ne vom putea face idei despre goliştea aceia fără pe margini, respective numai astfel ne vom putea închipui o parte a aceleia. Şi aceasta numai corpurile cereşti ne o fac posibilă, cari dau oarecum formă spaţiului gol, îşi referesc lor şi goliştea, ceeace însamnă atâta, că fiind corpurile cereşti „ceva", putem observa mai lesne acel „nimica" opusul lui.

Dacă acum ne vom închipui, acest tablou, pe acel „ceva" ce există şi e în activitate, zic ni-l vom închipui în spaţiul acela uriaş şi nesfârşit, mintea noastră va sta locului zăpăcită iar pe buzele noastre nu va veni altă întrebare decât că: de unde toate acestea?...

Întrebarea aceasta la care nu putem răspunde cu precesiune şi la auzul căreia ne trec prin suflet numai presupţiuni nehotărâte — sa ivit în suflet.

Însuşi faptul acesta ne indică deja direcţia, în care să căutăm după răspuns ne conduce anume în lumea spirituală. Binestiind aceia, că materia e mai imperfectă decât spiritul — deci naturalminte urmează că vom căuta după cauza unui efect atât de strălucit şi perfect sau vom căuta cauza universului existent în direcţia a doua.

Numai cât noi căutăm cauză finală şi astfeliu nu-o vom putea căuta în făpturile existente ci înafară de aceea.

Căci de vom arunca o privire dealungul pământului, vom vedea că vioreaua cea cu miros parfumat înfloreşte fără ca ea să voiască, crinul catifelat să ofileşte fără de a o voi aceasta; puiuţul acoperit de fulgi gălbui şi moi iasă din ou chiar contra contra voinţei lui; iubita murinda îşi închide pleoapele, cu toate că ar dori să mai trăiască; sau doară nu e constrâns pământul a circula în jurul soarelui; putea-să-va opune oare meteorul puterii explosive?...

Iată dară, că tot ce este şi trăieşte nu poate înfluinţa absolut nimic asupra esistinţei sau ne existinţei sale; ambe acestea aparitii să derivă nu doar din necesitate şi nu-şi au rădăcina în natura făpturilor existente, ci sunt efectele unei anumite influinţe externe!

Influinţă numai un ce existent poate produce, iar existinţă numai acel cineva poate să deie, care poartă în sine existinţa. Acum dară intră cei ce poşed viaţa trebue să fie unul de aşa, care nu a primit dela nimenea aceasta însuşire căci doar nu ne putem închipui de infinit şirul celor existente, ci cu un sfârşit independent, de sine stătător — şi acela înzăstrat cu independenţa aceia şi de sine stătător nu poate fi altul decât însuşi creatorul, fiinţa cea mai perfectă, existinţa însaşi.

Din aceasta vedem, că este o fiinţă supremă la care ca la ultima cauză să reduc toate cele existente şi pe care omul îl simte dar totodată îl şi şti. Afirmaţiunea lui Kant dară, după care existinţă lui Dumnezeu nu e argumentabilă cu raţiunea nu stă; ba obiecţiunea aceasta o putem aşeza invers, anume: Neexistinţa lui Dumnezeu nu se poate argumenta cu raţiunea. Aceasta afirmaţiune să poate dealtcum adeviri şi din alte exemple, căci nice raţionaliştii şi nice alţi până acum nu au putut şi nice nu vor putea niciodată afla originea universului. Şi apoi singur prin aceasta ar fi argumentată neexistinţa lui Dumnezeu.

Dar să lăsăm filozofia; noi voim să admirăm pe creator afară în natură în adevăratu lui splendoare şi mărire.

Numai astfel vom putea vedea escelenţa şi mărimea artistului, încujurat fiind de creaturile sale minunate. Să ne legăm dară iarăş aripi şi să sburăm îndărăpt în spaţiul fără de margini, a ne mira şi minuna şi a scruta după spiritul creator!

Cât de mare, cât de tare, puternic, cât de drept, cât de frumos şi de bun trebue să fie creatorul, făcătorul, celor existente! Unde-i, în cătrău îi oare? În ce loc şi-a înaţat tronul lui glorios? In care parte ţine mânile-i puternice, frânele guvernării? Unde străluce unde luminează? ... Pe care înălţime a ţări lui infinite locueşte?...

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut.

Dr. Ludovic de Csato: **Câteva pagini.** Tipografia Poporul român. Budapesta, preţul 1 cor. Cuprinde 8 bucăţi literari apărute, doară toate, în ziarele noastre.

A apărut şi să află de vânzare la tipografia noastră: **Coşbuc György** tanulmány a román iradalom köréből, irta Szabó Emil. Preţul 4 cor. + 20 fil. porto.

FLORICELE DE CÂMP,

schiţe uşoare. De A. C. DOMŞA

Preţul 1 coroană.

Prof. Dr. Emil Sabo. **„Cântece"** Poezii lirice. Preţul *1* cor.

Au eşit de sub tipar şi se află de vnâzare la autorul **Dr. Ambrosiu Cheţian,** profesor, sau la tipografia seminarială din Blaj următoarele carţi:

Bureţii comuni, studiu practic. Blaj 1905. preţul *1* coroană.

Istoria naturală şi Muzeul şcolelor din Blaj, schiţă istorică, Blaj 1902, preţul *40* filer.

Geografie I. Ungaria. Blaj 1902, preţul *1* coroană.

Geografie II. Europa, Asia şi Africa Blaj 1902, preţul *1* coroană.

Geografie III. America şi Australia Geografia fizica şi matematică, Blaj 1903 preţul *1* coroană.

Cărţile de geografie aprobate de Înaltul Minister reg. ung. pentru şcoalele medii, sunt lucrate după metodul cel mai nou, cu datele cele mai nouă şi foarte potrivite pentru fiecare om cult.

Note şi reflexiuni la Situaţia politică a Românilor din regatul Ungar. Sub acest titlu a apărut în tipografia I. Marschall din Sibiu o broşură politică datorită dlui *Aurel Ciato.* Broşura tractează următoarele chestiuni: 1. Situaţia actuală a partidului naţional român. 2. Cum să înţălege la noi politica reală? 3. Activitatea parlamentară. 4. Revisiunea programului din 1881. Doritori de a avea aceasta broşură, pot să şi-o procure trimiţând suma de 1 c. + 10 fil. la adresa autorului în Vizakna fürdö.

Odele lui Quintus Horatius Flaccus, traduse de **Gavril Pop** canonic. fasc. II. cuprinde odele XV—XXXV. De utilitatea acestei publicaţiuni nu mai e lipsă sa spunem nimic. tinerimea studioasă şi toţi cari se ocupă cu vechia clasicitate. pot să ieie un mare folos, mai ales din minuţioasele notiţe adause după fiecare odă.

Editor şi redactor răspunzător:
Aurel C. Domşa.

Cărți ce să pot căpăta în Libraria Seminarială

Florîcele de câmp, de A. C. Domșa .	1.—
Cântece, Sabo	1.—
Visuri trecute. Ciura	1.—
Studii și Biografii. Dr. I. Rațiu .	2.—
Geniu pustiu, Eminescu . . .	2.—
Drumuri și orașe, Iorga . . .	2·50
Poesii de Alexandri.	3.—
Teatru I. lI. Alexandri á 1.50 .	3.—
Vers și proză Alexandrescu . .	1·25
Novele A. Brătescu-Voinești . .	1·50
Liter. pop. Eminescu.	1·50
Ciocoii N. Filimon	1·50
Legende și basme Ispirescu. .	1·50
Povești, I. Creangă	1·50
Vorbe înțelepte A. Popoviciu. .	1·50
Vatra Părăsită Slavici . . .	2.—
Din Bătrâni	2·50
Eminescu și Coșbuc de Alexandru Ciura.	1.—
Limba Română poporană și Dialectul Sicilian, de Alesiu Viciu .	1.60

Ierarchia Românilor din Ardeal și Ungaria de *Dr. Augustin Bunea,* Prețul 3 coroane.

Biblioteca Minervei 22 nr. fie care număr 15 fil.

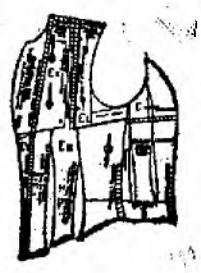

marca fabricei

De mare însemnătate pentru Dame!

Fie care P. S. Dómnă își póte însa-și pregăti cu o ușurință de neînchipuit

talia sa după ori ce modă

cu ajutoriul aparatului de croit talie pentru dame

inventat de **Anton Guschelbauer.** A fost censurat de academie. și posede nenumărate scrisori de recunoscință.

Își are patenta și e scutit prin lege în tóte statele culte.

Prețul unui aparat e 3 cor. franco rambursat.

Se caută agenți

Prospecte să trimit la cerere gratis

Cu tóta stima:

Antal Guschelbauer.

Sopron.

17 (38 52)

Cel mai nou și mai sigur remediu contra **asudării de mâni** și **picioare,** pecum și contra **ochilor de găină, îngroșării de piele** etc. este

„SUDIN"-ul,

mijloc probat și recunoscut, fabricat în farmacia lui **Nagy Kálmán, Nyiregyháza.**

Efect sigur și perfect.

Se vinde în sticluțe, dimpreună cu penelul, pentru suma de **1** cor. La fie-care sticluță este atașat și modul de întrebuințare.

Cea mai ieftină apă minerală este apa

MAROS SOLYMOSI,

apă naturală acid carbonică, cualificată de dl prof. **Dr. Hanko.**

Escelentă și neprețuită, conține și lithyn atât cu vin ori sirup, cât și curată, ca apa de beut este escelentă și recoritoare.

Analisă pe fie-care sticlă.

Deposit general pentru Blaj în prăvălia

(18) 5—5 **V. POPP.**

La esposițiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

Antoniu Novotny

în Timișóra-Fabric

(22) 34—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nóuă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregi armonióse, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provedute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întórce cu ușurință în ori ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o latură prin aceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

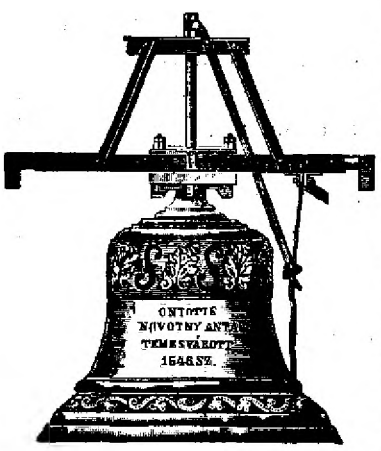

de mine înventate și mai de multe ori premiate, carî sînt provedute în partea superióră — ca violina = cu găuri după figura *S* și pentru aceea aŭ un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, așa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiŭ. Mai de parte se recomândă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut** — ca și spre turnarea de **tóce de metal.**

Preț-curanturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul:
Pentru monarchie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia, să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" in Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XV. Blaj 19 August 1905 Numărul 33.

STIPENDIILE.

(=) Feriile de vară se apropie de sfârşit. Primirile în internatele noastre, pecum şi în seminarul teologic s'au făcut deja. Şi de data asta trebue să constatăm cu durere, că numărul concurenţilor este mult mai mare, decât să poată fi primiţi cu toţii. La teologie d. e. din 28 de concurenţi, s'au primit numai jumătate. Între concurenţi au fost tineri cu maturitate, cari aşteptau de *trei* ani să fie susceputi; au fost cari aşteptau de *doi* ani acelaş lucru şi unii dintre ei s'au dus acasă şi de astă dată fără mângâiere, căci pentru seminariu, după care au aşteptat doi şi trei ani, cu testimoniul de maturitate în busunar, nu le mai rămâne speranţă, iar pentru alte cariere nu au mijloacele materiale.

Ce se alege din aceşti tineri, cari rămân — din an în an mulţi — în afară de numărul norocoşilor, cari au reuşit la concurs? Pentru ce au ostenit şi au răbdat foame până s'au smuls cu atâta năcaz din o clasă în alta, până s'au văzut în sfârşit cu diploma de maturitate în busunar? Unde e bucuria părinţilor şi a neamului, care priveşte cu atâta încredere la tinerele lor odrasle? După atâţia ani de muncă şi de lipsă, când ar fi să ajungă la ceva, se pomenesc, că n'au reuşit decât să măriască numărul — *proletarilor intelectuali!*

Aici e momentul potrivit de a înţelege părinţii alăturea de dascăli, că nu are nici un înţeles a forţa continuarea studiilor la băieţii cu totul săraci, cari pe de-asupra mai sunt şi foarte puţin talentaţi. Profesorii, când le dau notele rele, pe cari le merită, nu fac altceva, decât le indică drumul pe care au să meargă; le opresc drumul înainte, care nu e pentru ei, deschizându-le, în aceeaş vreme, drumuri laturalnice, pentru cariere mai scurte şi mai sigure pentru nişte băieţi săraci şi fără talent cum sunt ei. Cariera comercială, meseriile oferă acestor tineri un teren mai puţin strălucitor în aparenţă, dar neasămănat mai real şi mai sigur.

Băieţii însă şi mai ales părinţii lor nu înţeleg notele rele ale profesorilor, decât în înţelesul maliţios al cuvântului. Băiatul repetează clasa, scapă cu o secundă iarăş în anul următor, şi mai cu rugări, mai cu promisiuni, că nu are să mai continue studiile, mai schimbând gimnasiul, te pomeneşti cu el la maturitate, peste care încă reuşeşte une-ori să treacă, după câteva opintiri. Tinerii aceia, cari ar fi putut aveà deja de mult un mijloc sigur de existenţă, numai acum înţeleg, cât de zădarnică a fost munca de până acum a lor şi a părinţilor lor.

Deodată cu susceperile elevilor în internat şi a candidaţilor de clerici, se publică şi concursul stipendiilor vacante pentru anul şcolar venitor. Stăm şi ne gândim la numărul enorm de mare al petiţiilor în comparare, cu relative puţinele stipendii libere. Nu exagerăm dacă vom pune pentru fie-care stipendiu, în termin mediu, 5 concurenţi; unul reuşeşte — patru rămân; şi aceşti patru, să nu se uite, sunt aproape din toate studiile studenţi eminenţi. S'ar crede că suma ce se distribue este mică, şi totuşi cetitorul se va mira, când vom spune, că suma stipendiilor ce se distribue din Blaj *anual* (înţelegem numai stipendii pentru gimnasişti şi universitari) întrece cifra de *doue-zeci şi cinci de mii coroane.* Să se adaugă la suma aceasta întreţinerea cu totul gratuită a 40—50 clerici de aici şi 4 din Budapesta; ajutorul de ţîpăi, ajutorul de mâncare al băieţilor dela seminar sau Internate, „Masa studenţilor", care, sperăm se va deschide pe anul venitor, atingând colecta deja cifra de 20 mii coroane — şi vom aveà un capital de jertfă enorm, care se dă anual pentru creşterea tinerimii.

Şi totuşi ajungem la vorbele lui Madách, că adecă sunt prea mulţi oameni şi prea puţine foce!

Stipendiile după cum sunt cele de astăzi ale noastre ajută numai în câtva creşterea tinerilor, cari sunt avizaţi la ele, în înţelesul adevărat al cuvântului. Un stipendiu de 120 coroane, credem că aduce folos şi ajută creşterea unui elev sărac, pe timpul cât e în gimnasiu; unul de 80 coroane însă va face mai problematice serviciile aceste. Cât pentru universitate, stipendiile mai mici de 600 coroane, fac nişte servicii nu chiar bine simţite — vorbim bine înţeles de băieţii, cari sunt avizaţi numai la stipendiu, fără să mai poată conta la vre-un ajutor cât de minimal de acasă. Pentru aceştia, computându-se numai întreţinerea şi didactrul, 600 coroane nu sunt de ajuns, fără a mai pune taxa de călătorie, cărţile, îmbrăcămintea, etc.

Şi trebue să ne gândim, că stipendiile noastre cele mai mari ating abia suma de 800 coroane.

Intenţia piului fundator se validita, în vremea când s'a făcut fundaţiunea, în toată puterea, dar astăzi relaţiile nu mai sunt acele, şi un stipendiu de 400 coroane este astăzi pentru un universitar un ajutor destul de modest şi nici decum o asigurare a necesităţilor materiale pe timpul studiului.

Să nu uităm, în aceeaş vreme, că ştipendiile mai nouă a bisericei neunite ating cifra de 1600 şi 1800 coroane.

Stipendiile noastre deşi multe la număr sunt aproape cu toatele mici; afară de aceea sunt foarte multe pentru gimnasişti numai, pe când pentru universitate avem mai puţine.

Ne lipsesc apoi cu desăvârşire stipendii cu misiuni mai înalte, cari să aibă şi alt scop decât acela al

absolvirei studiilor la gimnas seau la universitate. Înţelegem stipendii — dela 2 mii coroane în sus — cari se dau tinerilor absolvenţi în cei dintâi cinci ani ai funcţiunei sale, când are de a se lupta cu greutăţile începutului; stipendiile — dela 4 mii coroane în sus — cari se dau pe câte 5—10 ani unui bărbat cu studiile isprăvite, care se ocupă într'o anumită direcţie a ştiinţei; stipendiile cari se dau anumit pentru ca tinerii absolvenţi să petreacă în străinătate câţi-va ani, spre a-şi însuşi vre-una din limbile străine.

Toate aceste noi nu le avem, pentru-că aceste sunt desvoltări mai înalte a actului de caritate, care la noi e încă tot la început. Întâiu trebuia să *creştem* tineri; numai după aceea poate fi vorba de educarea lor mai înaltă, de mijloacele necesare, spre a-i specializa şi adânci în cunoştinţele lor.

Fundatorii de fericită aducere aminte şi-au achitat rolul, în conformitate cu cerinţele timpului *lor;* rămâne ca fundatorii de acuma să se conformeze în actele lor generoase cu cerinţele moderne.

Votul universal şi Românii. „Poporul român“ din Budapesta a avut buna ideie de a interviva pe ministrul de interne Kristoffy, cu privire la votul universal. Iată câteva, părţi foarte importante din cuvintele Ministrului:

— Fiindcă şi D-Voastră sunteţi fii acestei patrii, cu aceleaşi drepturi şi datorinţe ca şi ungurii; nu puteţi fi eschişi nici dela dreptul de a Vă împărtăşi de favorul ce îl va îmbrăca legea despre votul universal. Drept aceea, eu votul universal gândesc să-l introduc fără nici o restricţiune la naţionalităţi, în modul cel mai liberal, dupăcum cer şi interelele întregului popor din această ţară. De altcum punctul meu de vedere faţă de naţionalităţi este deja cunoscut din vorbirea pe care am ţinut-o în dietă la desbaterea budgetului sub ministrul-preşedinte Széll. Tocmai atunci a fost ales Drul Vlad de deputat şi se pornisă în Dietă o discută viuă din partea tuturor partidelor asupra chestiei naţionalităţilor. Am spus-o, că noi nu avem să ne temem de naţionalităţi. Din contră, doresc, ca să intre cât de mulţi în Dietă, căci până atunci, până când naţionalităţile îşi afirmă dorinţele afară de Dietă, apar ca şi când ar avea tendinţe separatistice (nisuinţe de a se desbina de către ţara ungurească); îndată ce au intrat în Dietă, e semn, că ele înseşi documentează unitatea statului maghiar Sunt firm convins, că dupăce parlamentul ungar va fi pus pe baze democratice, unde în urma votului universal vor putea străbate direcţii cu totul nouă, toată ţara va simţi înriurinţa binefăcătoare a reformelor şi legilor sociale şi economice arzătoare, a căror creare nu va mai putea să întârzie atunc. Poliţia va lua o cale nouă. În loc de lupte de drept public, cari împedecă parlamentul în crearea de legi, Dieta se va ocupa cu chestiuni economice, cu tămăduirea relelor, de cari sufere ţara şi *cu tămăduirea năcazurilor şi jălbilor îndreptăţite ale naţionalităţilor.* Dela votul universal secret aştept schimbarea situaţiei şi pentru aceea, voesc, dacă îmi va fi posibil, să-l şi introduc.

— *Censul intelectual eu îl înţăleg aşa, ca fiecare alegător să ştie scrie şi ceti în limba lui maternă, nu în cea ungurească. Nici nu se poate închipui astfel; pentrucă numai aceasta ar corespunde împrejurărilor din ţara noastră, precum şi tradiţiilor politice a naţiei maghiare.*

În sfârşit ministrul observă, că se poate porni o mişcare cât de intensivă între Români pe aceasta temă; chiar adunări se pot convoca, căci nimeni nu-i va trece guvernului prin minte, să le oprească.

CORESPONDINŢE.

Scrisoare din România.

— Dela corespondentul nostru particular. —

Bucureşti, 7 Aug. n. 1905.

Mare bucurie la noi pentru Iradeua Saltanului, prin carea, fraţilor nostri din Macedonia li-s'a recunoscut naţionalitatea lor română şi dreptul de a se folosi de limba naţională în biserică.

În adevăr, de câţi-va ani, Românii din Regat, luptă atât cu cuvântul — prin presă şi ministri plenipotenciari din Constantinopole, cât şi cu fapta, acordându-le ajutoare anuale de sute de mii de franci, numai pentru salvarea acestor Români şi pentru cultura lor în limba naţională.

Mulţi însă sunt şi de aceia, cari nu cred că cu Iradeua imperială s'a isprăvit

FEUILLETON.

ALTE SCRISORI.

Scrisoarea III.

(Cetitul la sate şi oraşe.)

Unui prietin.

Par'că and şi acum, dragă pretine, pe unii din dascălii noştri, zicându-ne: „Aveţi o bibliotecă bună şi frumoasă, nu lăsaţi să se aşeze pravul pe cărţi. O scriere bună e o comoară, un călăuz pe cărările vieţii. Nu credeţi că e de ajuns ceea ce anziţi în şcoală. . O adevărată cultură se câştigă pe încetul şi cu multă trudă. O viaţă întreagă e de lipsă pentru asta.“

Şi cei cari voiau să înţeleagă, mai scurtau plimbările şi îşi luminau sufletele în isvoarele curate a cetitului. — De bună seamă, numai ceea ce se spune şi învaţă în şcoală, nu e de ajuns ca pe cine-va să-l facă cuminte şi bun. Poate, fi dintr'un astfel de om un slujbaş ca atâţia alţii, cari îşi fac datorinţele scrise pe hârtie, dar mai mult nu, căci mintea lor nu poate să se avânte, inima lor nu poate să bată mai tare, când e vorba de un lucru, ce nu-i atinge pe ei şi interesele lor. Dar despre astfel de oameni nu putem spune că-s cuiţi, de ar fi terminat şi şcolile celea mai înalte, de ar avea un car de diplome.

Cult poate fi numai omul ce are, pe lângă o minte luminată, şi o inimă largă, în care să-şi afle răsunet, care să simtă, tot ceea ce e bun, frumos, înălţător, şi nu numai atunci când e vorba de sine şi de ai săi, ci şi atunci când e vorbă de ţara, de naţia. de legea lui. ori chiar de un individ ori popor cu totul străin. Ca să poţi fi aşa însă. trebue să ai o adâncă cunoaştere de oameni, să fi pătruns câtuşi de cât în firea omenească, să înţelegi slăbiciunile, virtuţile. pornirile, cari pornesc din acelaş principiu comun tuturor: sufletul omenesc. Şi mai ales. ca să fi membru viu în trupul unui popor, şi nu ram veştezit, care nu rodeşte nici odată, ori o cracă uscată, pe care o frânge o uşoară adiere de vânt, trebue să cunoşti sufletul acelui popor, inima lui, în care zac ascunse, ca nişte limbi de foc gata să izbugnească, sentimente şi calităţi, cari sunt decizătoare în viaţa unui neam. Numai cunoscându-le acestea poţi înţelege trecutul său, poţi lucra şi tu pentru binele de acum al poporului, şi poţi pune cu siguranţă o petricică, fie ea cât de neînsemnată, pe drumul viitorului, care drum e croit de cei mai buni ai naţiilor, de cei mai luminaţi, şi care tot de ei e pardosit cu pietrile celea mai frumoase şi mai trainice.

Nu o cunoaştere desevârşită a poporului se cere dela unul fie care din noi. Aceasta nu e cu putinţă, căci inimile şi mintile dela naştere sunt deosebite. şi prin educaţia variată, se deosebesc şi mai tare. O astfel de pătrundere în firea şi aspiraţiunile unui neam e de ajuns dacă o au câţi-va, a căror cuvinte noi ceştialalţi trebue să le ascultăm. Dar pentru aceea şi noi trebue să ne cunoaştem poporul, atâta, cât ni e cu putinţă, căci astfel ne vom cunoaşte şi pe noi.

Cel mai puternic mijloc de a pătrunde cât de cât în firea unui neam, de a-l înţelege, de a-l iubi şi de a ne însufleţi pentru binele lui, e cetirea scrierilor, pe cari ni le-au dat literaţii *acelui* neam, pe cum şi literatura poporală.

Aceşti scriitori, această literatură poporală, cu cât sunt mai desevârşite lucrările ce ni se dau, cu atât mai mult ne deschid ochii să ne vedem comorile, pe cari, mulţi din noi, poate abia le-am bănuit. Ne arată slăbiciunile, de cari avem să ne temem, rănile, cari trebuesc vindecate. dacă vrem să trăim, ne şoptesc primejdiile străine ce ne ameninţă din depărtări, — ori când acestea sunt de-asupra capului nostru, ne buciumă pe lung şi înfiorător pentru deşteptare şi răzbunare.

Noi avem o literatură bogată şi până acum. Avem o literatură naţională, care singură are dreptul de a fi, până când noi încă nu avem o cultură a noastră. o împărăţie a noastră în cugetare şi simţire. Scrieri cu caracter general, — omenesc — la noi încă nu pot să prindă, şi pare că nici nu pot să se nască încă, până ce comoara naţională nu e încă îngrijită, nu e lucrată, nu e cunoscută deplin.

Ceea ce avem, ceea ce e al nostru însă, trebue să cunoaştem, fie că ne-a aruncat vântul într'un oraş cu uliţi drepte, pardosite, luminat electric, fie că ne-am împlântat într'o cutare uliţă tinoasă dintr'un sat, în care poate tu eşti cel mai învăţat. Şi nu numai atât! Trebue ca aceia cu cari trăim, mai mici sau mai mari, dar cari nu se ştiu însufleţi, nu pot pricepe aşa ceva, să-i facem a-şi schimba părerile şi judecăţile, ori dacă n'au nici o părere sau judecată, să-şi for-

lupta, căci după cum să ştie: Iradelele şi firmanele Sultanilor nu au, tot deauna valoarea şi durabilitatea lor! Afară de aceea în Constantinopol mai residă şi aşa numitul Patriarh ecumenic al bisericei ortodoxe, carele, dacă nu are trecere înaintea Turcilor, totuşi se găsesc motive ca măcar din complesanţă — ca să nu zic alteeva — să se asculte şi cuvântul său, bun ori rău, cel puţin atunci când Poarta otomană să poate provoca la acest Patriarh mai mult pentru motivele ce-i pot servi ei . . . Şi n'au greşit acei Români din Regat, cari au fost şi sunt de credinţă, că nici în Iradeua aceasta nu o să ajungem Românii departe, căci în unele ocasiuni nu se esecută de oarece clerul grecesc în înţelegere cu paşalele turceşti nu o bagă în samă, iar Patriarhul grec din Constantinopole cu episcopii săi îşi fac de cap, de când Sultanul a lansat acest act de recunoaşterea Romanismului în Macedonia şi de dreptul de a avea şcoale şi biserici cu limba română.

Scandalele şi crimele ce comit grecii acuma zilnic în contra Românilor, pentru că aceştia vreau să aibă biserică naţională separată de cea greceaseă, sunt aşa de multe şi ordinare, în cât şi pressa străină să ocupă de ele! Cu atât mai mult deci pe noi Românii din Regat, au trebuit să ne mişte, şi nu este de mirare, că la întrunirea de protestare ce s'a ţinut aici în capitala la 20 Iulie (s. Ilie) în marea sală a hotelului „Dacia" nu mai încăpea publicul cu toată căldura năbuşitoare ce domneşte în Bucureşti.

Este adevărat că causa, cererile modeste drepte şi naturale ale Românilor din Macedonia sunt îmbrăţişate aici nu numai de aşa zisul public neoficial ci şi de partidele politice, şi de aceea la întrunirea aceasta de protestare au luat parte mulţi oameni aleşi din diferite tabere; au vorbit bărbaţi reputaţi ca distinsul Doctor Leonte, de origine macedonean, şi care a presidat întrunirea. Disescu, distins advocat, profesor universitar, om politic şi orator de frunte, fost Ministru şi azi deputat; Grădişteanu, preşedintele Ligei culturale, advocat şi fost deputat şi senator; I. Th. Fiorescu, advocat şi deputat; apoi Diamandi, profesor macedonean, al cărui cuvânt înflăcărat a stors şi lacrimi din ochii auditorului, căci după ce înşiră mai multe crime săvârşite de banditii greci asupra Românilor, cari nu să lapădă de naţionalitatea lor, zise şi acestea cuvinte: „poate că, plecând de aici înapoi în Macedonia, nu mă veţi mai vedeà, căci datoria mă chiamă în rândurile fraţilor mei . . . ." ca să fie şi el omorît de banditii greci aţiţaţi de Episcopii şi preoţii lor.

După acest orator, vorbeşte profesoara macedoneana Ecaterina Dimonie, carea prin felul său de a vorbi şi a descrie mişeliile şi crimele bandelor greceşti, a provocat aplause nesfârşite.

După discursuri, arhiereul Sofronie Craioveanul, ceteşte o mulţime de telegrame din toate părţile româneşti, şi apoi s'a votat o moţiune de protestare în contra acţiunei anticreştine a Patriarhului şi a crimelor, bandelor greceşti.

După terminarea acestui meeting naţional, lumea din sală cu cea de afară calculată la vre-o 7—8000 de oameni s'au dus manifestând şi cântând „Deşteaptă-te române" pe strada Carol şi calea Victoriei până la dl Disescu şi Dr. Leonte, cărora li-s'au făcut ovaţiuni.

Cu un cuvânt: Iradeua Sultanului ajunsă în mâna subalternilor sei, nu se poate traduce în realitate din causa clerului grec, şi cu deosebire a Patriarhului din Fanar, care — după cum spunea dl Disescu, „prin atitudinea sa, a pierdut dreptul de a fi cap al bisericei", şi care „a înlocuit crucea preotului cu cuţitul şi revolverul".

Toate bine şi esact spuse, dar oare la „mintea din urmă a Românului" nu să pot gândi nici unul din oamenii cu autoritate şi trecere?

Câte s'au făcut până acuma în Macedonia? S'au unit Romanii cu grecii contra bandelor Bulgarilor, acuma cu Bulgarii contra grecilor, şi ştie Dumnezeu ce combinaţiuni se vor mai pune la cale . . . bine înţeles tot fără efect până când se va ajunge la „mintea din urmă a Românului" la lăpădarea hainei comune, ce Românii macedoneni au cu grecii şi bulgarii . . . la *ortodoxie*, şi să îmbrace haina *Unirei* cu biserica Romei, mama noastră a tuturor.

Românii macedoneni încă au lipsă de un Şincai, Clain, Petru Maior, Bărnuţ, I. Maiorescu, Tr. Laurian, A. Mureşan, Cipar, Bariţ etc. de un cler luminat şi naţionalist, pe cum şi de protecţia unui cap bisericesc cu autoritate recunoscută de toată lumea, cum e singurul Patriarhul Romei, şi astfel prin Blaj şi prin Roma e calea, carea îi va duce pe Românii macedoneni la salvarea şi mărirea lor! . . . De ce conducătorii lor şi guvernele României nu-i îndreaptă pe aceasta cale?

Actualminte ne preocupă pe noi marea Exposiţie naţională ce se va deschide aici la vara viitoare, când Regele Carol va împlini 40 ani de domnie. Va fi o exposiţie cum nu a mai fost în Bucureşti, şi carea va fi cercetată de multă lume străină. Un lucru ne cam măhneşte: de unde astă primăvară ne spăriase multele ploi, acum e o secetă mare şi porumbul e compromis deja în multe regiuni, şi dacă mai ţine seceta,

---

meze una, atâta cât le ajută capul şi inima.

De bună samă, că la sate lucrul acesta e greu. Şcolile noastre slobod încă dintre zidurile lor mulţi tineri şi tinere, cari după câţi-va ani nu mai ştiu ceti, ori abia mai pot să slovenească şi să scrie numerii până la 3. Dar mai întâiu la sate e şi ceva clasă cultă, e preotul, învăţătorul, poate notarul. — Ei ar trebui să poarte tot-deauna desvălit steagul luminii, steagul culturii naţionale. E drept că năcazurile-s multe, greutăţile-s mari, şi banii pentru cărţi de cetit nu se prea află. Nu se găsesc însă astfel de bani mai ales atunci, când omul meu spune din capul locului, când a auzit de o carte nouă: „Ce mă interesază? O carte mai mult, ş'atât! De ar da Dumnezeu să se facă bucatele şi să nu bată ghiaţa!" — Nu te interesază o carte românească pe dumneata, care eşti român, şi chiar conducător a poporului? Înţeleg, când cartea e un fleac! Dar când e un mărgăritar din salba noastră de mărgăritare, ce nu e încă terminată, deşi se înşiră mereu? Dar când e o lacrimă din râul nostru de lacrimi, dar când e un bucium de deşteptare şi de pază, pe care tu ca conducător trebue să-l ştii preţui mai bine decât ori cine altul.

Avem ediţii de cărţi foarte lesne, aşa că nime nu se mai poate scusa, dacă nu afli pe masa lui pe Eminescu, Alesandri, Bălcescu, Bolintinean, Ispirescu, Creangă, Coşbuc etc.

Rămâi peste an, de nu merge numai la 2 petreceri; spune-i fetei tale, dacă ai fată, că „uite dragă în schimb vom puteà luà atâtea cărţi frumoase, cu cari îţi vei petrece anii întregi şi nu o sară, din cari vei învăţa mult, foarte mult, unde vei ceti o limbă frumoasă, nu ca la cutare petrecere, din cari te vei distrage cu lunile şi anii, şi nu o noapte de vară." Obicinuiţi-vă copilele să fie cuminte, căci neamul nostru e un neam năcăjit, căci o haină pomposă şi o petrecere adânc costişitoare e ceva ridicol, când cei mici şi cei mulţi — totuşi cei tari ai noştri — aşteaptă dela noi, cei ce ne-am ridicat, îndrumare cuminte şi alipire caldă de ei, iar noi în schimb ne umflăm în pene, şi ne împodobim aşa ca să le luăm vederile. Şi cutez să zic, că atunci vor fi mai frumoase ca fete şi mai sfinte ca mame.

Remâne adevărat, fără îndoială, că viaţa de sat te înstrăinează mai mult de carte, decât cea dela oraş. Mai ales când eşti silit să-ţi vezi de ogor, de sapă, de secere. Dar rămân iernile albe, ca şerile lungi, pe cari şi poporul le petrece cu poveşti minunate, cari nopţi par anume făcute, ca fantazia să să-şi desfacă aripile, cu ochiu celor ce ştiu, să stee deschişi de-asupra şirelor tipărite din cărţi. Atunci când afară e un senin înghetat, ori vânturi mari se sbat, umflând zările cu pulbere de zăpadă, în chilia ta e cald şi dulce, şi o pace plină de recreare. Atunci când preoteasa, dăscăliţa, ori notăriţa, tac băinuţe, ori le direg, pe sama mienţilor, ce dorm în fundul patului cu obrajii rumeni, oare ţie, care eşti preot sau dascăl, notar ori alt om cult, bine-ţi stă să caşti moţăind de somn, cu pipa în gură, ori cu ţigareta aprinsă între dinţi? Hotărît că nu! Cât de bine ţi-ar sta să ai înainte o carte, să ceteşti adâncit, uitându-ţi ţigareta, şi în restimpuri să-ţi ridici capul gânditor, ochii aprinşi, obrajii înflăcăraţi, şi să-i spui nevestei ce ai cetit. Şi să fiu lângă tine, te-aş strânge în braţe ca pe un părinte, când tu, cu ochii umezi de lacrimi, ai zice soţii tale: „Las' dragă lucrul pe câte-va clipe; ascultă să-ţi cetesc o pagină, numai una." Şi tu ai ceti cu glasul limpede o pagină însufleţită din scriitorii noştri, şi femeia ta te-ar asculta, cum asculţi un glas ce-ţi vine dintr'alte lumi, s'ar umezi şi ochii ei, şi când ai gătat ar zice: „Doamne frumoasă-i!" Poate că tu ai cetit o pagină unde se spune de vre-un bărbat mare a neamului nostru, ori numai de un biet ostaş, ce moare cu sabia în mână, nejelit de nimeni.

Să-mi spui acum: dacă la o astfel de scenă ar fi de faţă băiatul tău mai mărişor, ce cercetează şcoala, ori copila ta, ce acuşi e fată mare, nu ar învăţa cu mult mai folositoare lucruri pentru viaţă, *pentru traiul nostru,* decât dintr'o petrecere, fie ea cât de strălucită? Cel ce poate să-ţi fericească copila, să ştii că nu e cel ce o admiră într'un bal, se îmbată cu ciripitul ei drăgălaş, ca ori care ciripit, ci e unul, care-i cunoaşte comorile sufleteşti, şi care de acestea s'a îndrăgit.

Şi e norocul tău atunci când băeţii şi fetele-ţi învaţă la o şcoală românească. Dar câţi sunt cari nu pot avea această fericire? Şi atunci când străinii nici azi nu ne mai slăbesc cu batjocurile ce de veacuri ni le aruncă în faţă, fără ca noi să le respundem odată aspru, aşa cum ar trebui, atunci când învăţătura, cultura ce o primesc e străină, şi nu numai că e străină, ci falsă, cum e d. e. propunerea istorii, nu e oare bine, nu e oare de trebuinţă chiar, ca la caminul părintesc băiatul la întoarcerea pe vacanţe, să afle totdeauna hrană curată,

cum să arătă apoi şi cel ce până aici mergea bine, să va nimici. Sărăcia din anul trecut bate deci iar la uşa ţăranului din România.

La adunarea „Asociaţiunei“ din Sibiu vor lua parte mulţi Români din Regat. La un cerc cultural s'a înscris deja până acuma vre-o 300 persoane afară de studenţi şi mulţi alţii, cari sunt pe la băi, şi de unde vor merge şi la Sibiu. Se crede, că numărul Românilor din Regat, cari vor merge la Sibiu, să ajungă la o mie sau şi mai mulţi.

Bine ar fi, căci unde-s mulţi, puterea creşte . . . .!

I. P. Delarupe.

Raport general

despre activitatea societăţii „Inocenţiu M. Clain“ din an. 1904/5.

(Continuare.)

III. *Biblioteca.*

Cu finea anului administrativ 1903—1904 biblioteca consta din 2731 opuri. 3319 tomuri, 3388 volume. 94 broşuri, 307 fasc., 2 fragmente şi 3 manuscripte. În present constă din 2868 opuri, 3471 tomuri. 3540 volume. 94 broşuri, 307 fascicole. 2 fragmente, 3 manuscripte.

Aceasta creştere s'a întâmplat parte prin donaţiuni, parte prin cumpărare.

a) Cărţi donate:

1. Escelenţa Sa Dr. Victor Mihályi de Apşa, mitropolit 3 opuri în 6 esemplare. 2. Asociaţiunea pentru literatura şi cultura poporului român 2 opuri. 3 Dl Dr. I. Merut 1 op. 4. Academia Română 10 opuri. 5. Dl Ioan Maior, provisor dominal 1 op. 6. Dl A. Gáspár 1 op. 7. Societatea pentru fond de teatru rom. 1 op. 8. Josephus Majláth, conte 1 op în 12 esemp. 9. Sp. Dn Nicolau Móga, căpitan (România) 1 op în 2 esemp. 10. M. O Dn Aurel C. Domşa 1 op. 11. O. Dn Nicolau Hârşan 3 op. 12. Dl Dr. Emil Sabo 1 op. 13 Revrs. Tit Bud, vicar 1 op. 14 On. Dn Z. Boiu 1 op. 15 Dl Aurel Bisga 1 op. 16. Dl Liviu Dumitrean 1 op. 17. Dl Romul Stoica 1 op.

b) Cumpărate:

În decursul acestui an s'au cumpărat cu totul cărţi în valoare de 170 59 cor.

Reviste şi ziare.

a) Cumpărate:

1. Sămănătorul. 2. Luceafărul. 3. Convorbiri literare. 4. Junimea literară. 5. Budapesti Hirlap. 6. Tribuna.

b) Gratuite:

7. Revista catolică. 8. Cultura română. 9. Făt-Frumos. 10. Archiva. 11. Albina. 12. Familia. 13. România ilustrată. 14. Foaia şcolastică. 15. Catolisches Vereinsblatt. 16. Gazeta Transilvaniei. 17. Drapelul. 18. Libertatea. 19. Unirea în 2 esemplare. 20. Telegraful Român în 2 esemplare. 21. Poporul Român. 22. Răvaşul. 23. Bunul Econom. 24. Viitorul. 25. Voinţa Naţională. 26. Alkotmány. 27. Solidaritatea. Societatea noastră îşi ţine de strictă datorinţă de a aduce celea mai sincere mulţămite Onoratelor Redacţiuni, cari au binevoit a ne gratifica revistele şi ziarele înşirate mai sus şi le rugăm, ca şi de aici încolo să ne sprijinească întru ajungerea scopului.

(Va urma.)

AVIS!

Se atrage din nou atenţiunea on. public român, asupra „Şcoalei pentru economia şi industria de casă“, proiectată de „Reuniunea femilor române din Sibiu“. Şcoala se va deschide cu începerea anului şcolar 1905/6.

Va funcţiona deocamdată numai secţiunea economică a şcoalei. Instrucţiunea va cuprinde: *a)* învăţământ practic: pregătirea bucatelor şi a pânei; conservarea legumelor şi a poamelor; spălatul, călcatul şi îngrijirea rufelor; curăţirea şi ţinerea în ordine a locuinţei; grădinăritul; confecţionarea rufelor; *b)* învăţământul teoretic: oconomia de casă, chemia bucătăriei, contabilitatea; igiena, îngrijirea bolnavilor; literatura română.

Elevele ai căror părinţi sau îngrijitori nu sunt în Sibiu, au să locuească în edificiul şcoalei, strada Baier nr. 1 (edificiul Albinei).

Se vor primi numai eleve cari au împlinit 15 ani şi au terminat cel puţin şcoala elementară.

Instrucţia va fi esclusiv în limba română. Se va conversa însă şi în alte limbi, îndeosebi în limba maghiară şi germână, dar numai în pausă şi la masă. În timpul liber de după amiazi elevele pot lua oare de pian, muzică orală, pictură, etc.

Taxele prescrisă: 1. Fiecare elevă internă va avea să solvească o taxă lunară maximală de 50 cor. din care se vor achita spesele efective ale şcoalei, cu escepţiunea remuneraţiunii instructoarele, pe care o achită reuniunea din al său; când spesele efective vor fi mai mici, diferinţa se va restitui elevei. 2. Fiecare elevă esternă va avea să solvească o taxă lunară de 40 cor. pentru care va primi şi amiaza şi ojina.

Taxele sunt a se solvi tot pentru trei luni anticipativ.

In caz că o elevă înscrisă deja întrerupe cursul fără motive acceptabile, e datoare a despăgubi reuniunea pentru fiecare lună a anului şcolar cu câte 10 coroane.

Elevele interne au să aducă cu sine: saltea (matraţă, care se poate procura în

---

românească, întăritoare, pentru sufletul lui fraged, care, poate, sub desele atacuri, a început să creadă aceasta sau aceea despre poporul românesc? Şi aceasta educaţie naţională de acasă, trebue începută din bună vreme, căci sunt casuri cunoscute, când tinerii ce termină un gimnas străin, vin la teologie d. e. foarte cu greu se dedau să cetească cărţi româneşti. Şi aceştia vin între români de ai lor. Ce se va alege de aceia, cari trec la universitate, unde cărţile româneşti sunt corbi albi?

Pentru aceasta educaţie naţională de acasă sunt cărţi mici şi mari, de-o potrivă ieftine, cu istoria *adevărată* a Românilor, cu poezia şi proza, cu sfaturile bărbaţilor mari ai noştri.

Dar ca să se facă aceasta educaţie naţională, din căsile româneşti trebue să lipsească ziarele străine, ori de vine vre-unul, tineretul să nu prea dee cu ochii de el. În schimb, să avem noi de-a noastre, reviste de-a noastre.

Dar până când găsim familii cari au o mică bibliotecă de cărţi străini, şi 3—4 româneşti, acestea necetite, — până când cetim — abonând — atâtea foi şi reviste străine, de o astfel de educaţie nu poate fi vorbă.

Clasa cultă dela sate are să îndrume şi poporul la cetirea cărţilor bune. „Asociaţiunea“ cu multele-i despărţăminte, are atâtea biblioteci, împrăştiate în toate colţurile locuite de români. Dar ce să faci dacă bibliotecile acestea cresc aşa de anevoe, dacă domnii din sat se ceartă de multe ori pentru ea, dacă după o interesare şi însufleţire de câte-va luni, nici badea Ion, nici nenea Toader, nici finul Petrea, nu mai merg să scoată cărţi? Ce să faci, dacă ele sunt acum împrăştiate printre hârtiile popii ori a dascălului aşa, încât atunci când diecelul cel tinăr merge să ceară „Satul cu comorile“, nu o găseşte nicăiri? Că avem noi pentru popor e un mare bine, dar că pot să străbată tot la popor şi scrieri proaste şi urîte nu e chiar bine. Cine e însă de vină, dacă un cutare bade, cetind despre războaiele lui Ştefan cel mare cu Turci, a eşit îngrozit în uliţă şi a strigat, că vin Turcii? . . . Trebue o îndrumare, o tălcuire, o alegere, trebue un suflet care să arete şi să îndrepte. . . .

Toate acestea, dragă prietine, se pot spune şi despre clasa noastră cultă, de prin oraşe.

Şi aici sunt şcoli străine, cultură străină, şi pe aici, — mai mult pe aici — bat vânturile batjocurii, pline de hohote, pentru naţia noastră. Educaţie naţională trebue făcută aici acasă în măsură mai mare ca în cutare sat. În sat e totuşi limba noastră, resună doinele noastre, plângă copiii noştri, dar la oraş e alt ceva. Aici zidul de apărare trebue să fie foarte gros. Aici nu-s de ajuns câte-va cărţi, şi reviste, aici e de lipsă o bibliotecă. Aici nu e de ajuns să spui câte-va cuvinte calde băiatului, aci sunt de lipsă discuţii şi argumentări.

Negreşit, şi o bibliotecă e cu mult mai uşor de format într'un oraş decât la sat. Aci pot avea o casină, unde mai cu uşurinţă — asociaţi — abonează ziare şi reviste. Aici pot afla mai uşor de cărţile noue şi bune ce apar.

Dar până când aflăm la oraşe — ce-i drept, aşezate mai la periferi — familii româneşti se ştie foarte slab, ori de loc, până ce vom găsi destule case româneşti orăşene — acestea nu la periferi — unde nu poţi afla mai multe cărţi româneşti, de cât la preotul din cutare sat, până când nu găseşti într'un oraş de 15—16—20 familii de-a noastre, 2—3 cari să trăiască bine una cu alta, şi până când vom avea în clasa cultă oameni cari izbesc cu tină în ori-ce carte nouă ce însă, fără să o cunoască, — nici la oraşe nu se poate vorbi de o educaţie de casă naţională, deşi aceasta ni-e foarte de lipsă acuma, şi se va vedea în viitor că va fi şi mai de lipsă, când ni se vor înstrăina tot mai mult şcolile.

Alfius.

BUGĂCIUNE.

Când valurile vieţii cu furie turbată
Să răscolesc din raze cercând a mea perire,
Spre Tine 'ndrept privirea pe marea 'nfuriată
O Mamă a iubirii cerând a ta scutire.

Când luptele vieţii pea mântuirii drum
Încearcă să mă 'nvingă cu jocul lor nebun
Tu mă întăreşte o Mamă cu flacăra iubirii,
Ce pururea conduce pe calea mântuirii.

Când sufletu-mi sa'vântă din lumea rătăcirii
La Tine o dulce Mamă pearipile iubirii.
Cupride-mă cu totul în braţele-ţi divine
Când sufletu-mi să înalţă, sa'vântă sus la Tine.

Iar când simţirea-mi stânsă de-a morţii resuflare
Nu va mai fii 'n stare să ceară a Ta scutire
Spre sufletu-mi, o Mamă, trimite-a ta îndurare
Şi 'n ceriuri îl înalţă la-a vieţii nemurire.

Blaj, 1905.

—San.—

Sibiu pentru preţul de 16 coroane), plapomă, două perini, două schimburi pentru pat, ½ duzină din rufele necesare, 6 ştergare, 6 ştergare pentru bucătărie, piepten, perie pentru cap, perie pentru dinţi, hainele necesare. Şurţele pentru bucătărie şi-le vor face elevele însele, dar şurţuri pentru casă au să aducă cu sine.

Cursul se începe în mod regulat la 1 Septemvrie n. şi se termină la 31 Iulie n.

Informaţiuni mai detaiate se pot primi dela conducătoarea şcoalei, domnişoara Veturia Papp, Sibiu. strada Baier nr. 1.

CONDIŢIUNI de PRIMIRE

în şcoala civilă de fete a Asociaţiunii din Sibiu şi în internatul acelaia.

In clasa I a şcoalei civile de fete se primesc elevele:

a) cari dovedesc *atestat de botez,* că au împlinit cel puţin vârsta de 9 ani;

b) cari dovedesc prin *atestat şcolar,* că au absolvat cu succes IV clase elementare (poporale sau primare), ori apoi dovedesc pe baza unui *examen de primire,* că sunt bine orientate în materialul de învăţământ prescris pentru clasa a IV-a elementară.

În celelalte clase ale şcoalei civile de fete se primesc eleve, cari dovedesc prin *atestat şcolar,* că au absolvat cu succes vre-o clasă premergătoare dela altă şcoală de categoria şcoalei civile.

In lipsa unei astfel de atestat, sau pe lângă atestat de pe clasa V şi VI dela şcoala elementară-poporală, primirea în ori care clasă a şcoalei civile, ce corespunde vârstei elevei, se poate face numai pe baza unui *examen de primire,* depus cu succes înaintea corpului profesoral al şcoalei, în senzul ordinaţiunii ministeriului regesc-ungar de culte şi instrucţia publică, dato 11 August 1887, Nr. 29000. Examenul de primire este scutit de taxă.

Elevele, cari se înmatriculează pentru prima dată la şcoala noastră, *au să producă atestat şcolar, atestat de botez şi certificat de revaccinare.*

În *cursul complementar* (supletoriu), împreunat cu şcoala civilă de fete a Asociaţiunii, în senzul §-lui din statutul de organizare al şcoalei, se primesc eleve, cari au absolvat cele patru clase ale şcolei civile. Se pot primi şi eleve, cari au absolvat cu calculii buni numai *două clase civile,* dacă au trecut de 15 ani şi sunt împedecate a absolva toate patru clase civile.

Înscrierile pentru anul şcolar 1905/6 se pot face, deocamdată în mod excepţional din cauza expoziţiei Ascociaţiunii, din 4—6 Septemvrie 1905 st. n.

Examenele de emendare, se ţin în 1 Septemvrie 1905 st. n. la 8 ore a. m. cu elevele cari sau anunţat la direcţiune.

In 6 Septemvrie 1905 st. n. la 8 oare a. m. se ţin *examenele de primire,* iar în *7 Septamvrie se vor începe prelegerile regulate.*

Didactrul e 4 cor. pe lună, şi pentru elevele, ce se înscriu prima dată la aceasta şcoală, o taxă de înmatriculare de 4 cor. solvită odată pentru totdeauna. Acelaşi didactru e şi pentru elevele din cursul complementar.

Elevele, cari voesc să fie primite *în internat*, fie eleve ale şcoalei civile, sau ale şcoalei elementare a Reuniunii femeilor române, au să fie anunţate de timpuriu la direcţiunea şcoalei, înainte de începutul anului şcolar, pentruca să se poată face dispoziţiunile necesare.

Taxa internatului e 400 cor. pe an, plătită înainte în două sau cel mult în patru rate. Spesele pentru cărţile trebuincioasă, pentru materialul de scris, desemn şi lucru de mână, nu sunt cuprinsă în taxa amintită. Acestea să poartă separat de părinţi, precum şi cheltuielile pentru îmbrăcăminte şi încălţăminte, pentru instrucţiune în forte-piano şi în limba franceză.

Taxele pentru instrucţiune în forte-piano sunt de 2 categori:

a) dacă o elevă voeşte să iee oarele singură, se socoteşte la 2 oare pe săptămână taxa de 18 cor.*) pe lună; dacă 2 eleve iau împreună instrucţiune în aceaşi oară, taxa se socoteşte la 2 oare pe săptămână cu 9 cor. de elevă; sau

b) dacă o elevă voeşte să iee oarele singură, se socoteşte la 2 oare pe săptămână taxa de 12 cor.*) pe lună; dacă să întrunesc 2 eleve în aceeaşi oară, taxa să socoteşte la 2 oare pe săptămână cu 6 cor. pe lună de elevă.

Instrucţiunea din limba franceză, câte 2 oare pe săptămână se socotesc pe lună 2 cor. de elevă.

Toate taxele se plătesc direcţiunii şcolare.

Edificiul internatului este situat în mijlocul unei grădini frumoase lângă parcul oraşului şi e provăzut cu apaduct, baie proprie şi lumină electrică, încât ofere cele mai bune condiţii *igienice.*

Elevele din internat, afară de şcoală, au în fiecare zi anumite oare de conversaţiune în limba franceză, maghiară şi germână după trebuinţă. Pe lângă aceea ele să prepară şi învaţă lecţiunile sub conducerea directoarei, profesoarelor şi guvernantelor.

Elevele cari voese să fie primite în internat, au să aducă cu sine: o saltea, un covorel la pat, 2 perini, 4 feţe de perini, o plapomă sau ţol de coperit, 4 ciarşafuri (linţoluri, lepede), 6 ştergare, 6 servete, apoi perie de dinţi, săpun şi 2 pepteni, cari toate rămân propietatea elevei. Afară de acestea schimburile de trup sau albiturile, câte ½ duzină din fiecare, două fuste de lustre (jupon) şi de flanel; ciorapi, batiste (marămi) câte 1 duzină, 1 parapleu (cort) şi încălţămintea trebuincioasă. Cât pentru toaletele nouă, sfătuim părinţii şi tutorii să nu facă copilelor, căci pentru uniformitatea îmbrăcămintei elevelor interne, *toaletele se fac aici cu preţuri moderate,* prin îngrijirea internatului. Strâns de uniformă se ţân: o haină, 2 şurţe în uniformă unei haine, o pălărie de vară una de iarnă, cari necondiţionat au să se facă aici şi cari peste tot vor costa cam 30—40 cor.

Dela direcţiunea şcoalei se poate primi prin postă: „Statutul de organizare“ şi „Regulamentul intern“ al şcoalei, „Regulamentul pentru cursul complementar“, „Planul de învăţământ“ şi „Regulamentul ministerial pentru examenele publice, private, supletori şi de emendare“, á 20 b. exemplarul. Dela direcţiune se poate primi pentru 2 cor. şi „Monografia“ şcoalei, în care pe lângă istoricul institutului, se află descris edificiul şcoalei şi al internatului în toate amănuntele.

Sibiu, în 1 August 1905.

Direcţiunea şcoalei.

*) Din care sumă 2 cor. se contează pe lună institutului, pentru susţinerea fortepianelor în stare bună.

Noutăţi.

Aniversarea a 75-a a naşterei Monarhului s'a serbat în Blaj cu solemnitatea cuvenită. Escelenţa Sa Mitropolitul a celebrat s. liturgie asistat de membrii capitulari. La 12 oare se va da în castelul mitropolitan o masă de 60 tacâmuri.

Ştiri personale. Escelenţa Sa Mitropolitul va pleca azi, Vineri, d. a. la Sibiu, spre a lua parte la adunarea „Asociaţiunei“, întovărăşit de Rev. *Dr. Aug. Bunea, Ştefan Pop*, canonici mitrop.. *Aron Papiu,* prof. *Iuniu Br. Micu* şi *Iacob Popa,* notari consist. Mâne, Escelenţa Sa va celebra liturgia în biserica parohială gr.-cat. din Sibiu.

Din Arhidieceză. Dintre 28 concurenţi de a fi primiţi la teologie. au fost aleşi: Ioan Moldovan, la *Budapesta*; iar în seminarul domestic: Iuliu Maior, George Faina, Victor Aron, Iuliu Căpâlnean, Simion Coman, Petru Domşa, Cornel Popa, Ilie Magda, Onoriu Savu, Cornel Oţiel, Coriolan Podoabă, an. II., Alesandru Brumar, Ioan Băcilă. — În Internatul Vancean de băieţi au fost primiţi 120 elevi din 143 concurenţi, iar în Internatul de fetiţe 30 de eleve.

Miniştri din România la Sibiu. Ziarele din ţară anunţă, că dnii miniştri I. Grădişteanu, M. Vlădescu şi Tache Ionescu vor pleca mâne, Sâmbătă, cu automobilul la Sibiu, spre a visita expoziţia şi muzeul naţional al „Asociaţiunii“.

Regele Eduard al Angliei în drumul său spre Marienbad. va cerceta pe Monarhul nostru la Ischl.

Deputatul Dr. Teodor Mihályi, cu ocasiunea marei întruniri de popor, ce a avut loc la 13 a l. c. în Ileanda-mare, a ţinut alegătorilor săi o frumoasă vorbire şi o dare de samă despre activitatea desfăşurată de d-sa şi de celialţi deputaţi naţionalişti, în dietă.

Serbări culturale săseşti. Însoţirile poporului săsesc, îşi ţin adunările lor colective anui acesta în Sibiu, în zilele de 24—27 August 1905, adecă pe timpul când este şi expoziţia şi serbările „Asociaţiunii“ noastre. Societatea Carpatină, îşi va serba cu acest prilej iubileul de 25 ani al esistinţei sale. Afară de societatea Carpatină îşi ţine adunare reuniunea Gustav Adolf, reuniunea medicilor, a femeilor săseşti evang., reuniunea pentru ştiinţele naturale etc. Cu acest prilej compatrioţii nostri Saşi vor aranja şi ei, ca şi noi, mai multe serbări, producţii, concerte etc.

Din Maramureş. Primim doue procese verbale a şedinţelor „Asociaţiunii pentru cultura poporului român din Maramureş“, pe cari regretăm, că nu le putem da în întregime, din lipsa de spaţiu. Presidentul acestei Asociaţiuni este, fratele Escelenţei Sale Mitropolitului, Petru Mihályi, iar vicepresident este Revrs. Tit Bud, vicarul Maramureşului. Asociaţiunea numită, după cum se ştie, susţine un convict pentru studenţi, contribuind astfel în mod foarte vedit la educaţiunea naţională a tinerilor odrasle din Maramureş. Numărul elevilor primiţi se ridică la cifra de 20, împărţindu-se de ajutoare şi alţi elevi esterni. Astfel pentru anul şcolastic viitor „Asociaţiunea“ aceasta va da internistilor stipendii în suma de 3050 cor., iar externilor de 350 cor. Aflăm tot odată cu plăcere, că istoricul „Asociaţiunei maramureşene este prelucrat deja de Revrs. Tit Bud şi că în curând se va pune sub tipar.

Bursele „Fondului de Teatru“. Pentru anul viitor comitetul numitului fond publică concurs la doue burse noue, una pentru un tinăr cu inclinări pentru dramă, şi alta pentru un rol de comic. Ne bucurăm mult, văzând cum numita societate dă din ce în ce mai multe semne de viaţă, trecând pe terenul realisării frumosului vis al unui teatru românesc în ţara noastră. S'a început deja cu dl Zaharie Bârsan, care este astăzi o mândrie a noastră, şi care, sperăm, va intra iarăş în legături cu Societatea Teatrală, a cărei bursier a fost; s'a continuat cu piese originale şi localisări, nu tocmai fericit alese şi acum se dau aripi altor doue talente, cari se vor afla destoinice, cu aprilejul adunării de acum din Sibiu. Aflăm că între concurenţi va fi şi tinărul *Aurel P. Bănuţ,* rigorosant în drepturi. D-sa e cunoscut publicului românesc prin partea leului, ce a avut-o la fondarea revistei „Luceafărul“ şi şi prin numeroase articole literare de ziar. Cei cari îl cunoaştem mai de aproape, îl cunoaştem şi din interpretări de roluri, foarte reuşite, ales în bucăţile comice. Idealist, în toată puterea cuvântului, e gata să-şi părăsească o carieră atât de „rentabilă“ cum e cea juridică, spre a urma pe cea dramatică, care la noi încă nu este o carieră şi numai cu multă însufleţire putem să credem, că oare să fie măcar în viitor. Membrii fondului de teatru şi publicul mare dela sărbările de acum din Sibiu va avea prilej să-l cunoască şi să-l apreţieze cu ocazia concursului public, când candidaţii vor preda roluri de forţă. Atragem atenţiunea publicului nostru asupra lui, urându-i din parte-ne reuşită deplină.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Suflete curate.

— Povestire originală a „Unirei“. —

(Continuare) 3.

Și uite acuma era să n'o mai cunoască. Cum s'a făcut de frumoasă, și cât de voinică e acum. — Ce va fi gândit oare copila acea despre el atunci când o privi atât de adânc la plimbare și când apoi îi puse buchetul în fereastă. Ce a fost scris numai pe bilet? „Ești un înger întrupat“ — Cum a cutezat el să facă așa ceva? Sabina de bună samă își va fi închipuit că tinărul acela e un fluşturatec, unul dinte multele sute, cari n'au nimic sfânt, și deci nu cred că vatămă pe nimeni prin purtarea lor. Dacă e așa, el a făcut un mare păcat, s'a mințit pe sine însuși, și poate prin fapta aceea nesocotită și-a stricat tot norocul. Sabina la cunoscut, de bună samă, atunci pentru ce s'a făcut că nu-și aminteşte de nimic. Și aici lui Eugen îi veneau gânduri luminoase. Poate că Sabina să-l iubească. — O, dacă ar fi așa, notarul nu l'ar mai vedea la el în curte în vecii vecilor.

Și să gândi apoi că ce-l leagă pe el de casa asta. A fost odată notarul greu bolnav, și de atunci nu mai poate scăpa de recunoștința lor. Dar altceva nimic. — Planurile de a lua pe Veturia umblau mai mult în capul notărăşiței. El nu s'a gândit nici odată serios la așa ceva. Notarul e om destul de omenie, fata e frumușică, și destul de cuminte, dar maică-sa, o, madama e o scorpie. N'o pot suferi cu toanele ei de cocoană mare, cultă, cu ochii ei de pisică, ce cercetează să vază cum faci ori ce mișcare, cu cercările ei vecinice, ca să se încredințeze de efectul ce-l face asupra ta fiecare vorbă, fiecare mușcare a ei, ca din aceasta să te judece pe tine de ești destul de cult. Și vorbele ei nu-s decât fleacuri, nu respiră decât batjocuri și ură pentru cei superiori și pentru cei mai pe jos de ea. Întreagă cât e, este o fabrică de clevetiri, de bănuiri, un izvor de venin cu care ar putea învenina zece oameni deodată. În astfel de societate, supt ochii unei astfel de scorpii fata nu poate să facă vr-o impresie asupra lui. — Și se bucură că nu face, și știa că el în veci nu va intra în familia aceasta. — Ci când avea timp, și notarul trimitea căruța după el, venia. că mai răsufia în aerul curat dela țară.

Notărăşița însă din acestea cercetări cu capul ei sec iscodi și logodna fetei sale cu doctorul, și spuse și preutesei.

Acum însă, după ce întâlni pe Sabina doctorul Ionescu știa el bine ce are să facă. Da, va mai veni el în satul acesta, dar nu va mai trage la notarul, ci știe el unde.

Căruța alerga mereu în trapul sprinten al cailor, și tinărului ca în vis i se deslușa tot mai bine chipul acela de zină bălae, acel „înger întrupat“ Ochii ei mari albaștri, răcoroși îi pătrundeau până în suflet, deșteptându-i simțeminte curate, dulci. — Și departe, ca într'o negură deasă vedea pe notărăşița uscată, înaltă, deșirată, cu părul vilvoiu cum aleargă parcă după ceva ce nu se vede bine; o barbă bogată, o frunte înaltă se părea că ar fi un preot. Ca de o priveliște urâtă se freacă la ochii, își răsuci apoi o țigară. Fumul alb sbura, înprăștiat grabnic în amurgintul blând de vară.

III.

La câteva săptămâni Ionescu avea să meargă în satul Sabinei. Ca doctor cercual avea să împungă de vărsat copiii. Când să plece întră factorul poștal și-i dă o scrisoare, pusă aici în loc. O desface repede și ceteşte.

Iubite domnule!

„Să-mi ierți că-ți scriu fără să semnez. Eu te cunosc de mult, și cred că te pot judeca după dreptate. Dumneata ai mai pe sus de toate o inimă foarte nobilă, și simțeminte fine, alese. Cred dar că e interesul Dtale să-ți descoper un lucru, ca astfel, poate, să opresc o nenorocire, — astfel mă cred scuzat și de pata vorbirii de rău despre alți, care nici când nu m'a atins. Eu cred că Dtale nu ți-ar plăcea de loc dacă odată, peste câți-va ani, când ai avea 2—3 băeți, ți-ar spune cineva: nevasta dtale e fica unei femei născute neleginit. Acum, dacă ai lua pe fata lui Mărunțan, — cum se svonește, dta ai fi acela, căruia ți-ar spune cineva odată cuvintele acestea. — Să nu cugeți că-ți spun aceasta ca un interesat. Sunt peste 50 de ani, familie și neamuri nu am.“

„Foarte bine“ zise doctorul. „Mă cugetam eu de ce mi așa de nesuferită femeia aceea.“ — Și fără să mai bage de samă, pusă epistola într'un buzunar al mantalei, gândind poate că e un rețet.

De astădată căruța doctorului nu se mai opri înaintea curți lui Mărunțan, ci trasă deadreptul la preotul. La poartă să coboră, porunci flăcăului să aștepte, și el întră în casă.

Sărută mâna preutesei, se închină înaintea preotului, cu care încă nu avusă cunoștință, iar pe Sabina o află cu ochii în pământ.

— „Aș avea o rugare dacă să poate. Aici e în mijlocul satului, și se pot aduna femeile mai cu ușurință, dacă m'ați putea primi, până voi termina, m'ați îndatora foarte mult.“

— „Cu cea mai mare plăcere, dle doctor“ zise preotul, și eși să spună flăcăului dela poartă, unde să tragă.

Preuteasa zise scurt: „Dar notărăşița ce va zice?“

— „Puțin îmi pasă. I-am ascultat destul cumințeniile“

Până să se adune femeile cu băeții burdulii, doctorul era foarte vesăl. Cuvintele curate, răsunătoare, argintii a Sabinei, îi umpleau sufletul de bucurie. Despre câte au vorbit doamne, și totuși n'a amintit nici unul nimic despre acel buchet de lăcrămioare.

Sabina mai prinsă acum curaj. Obrajii îi înfloriră, buzele să rumeniră, și în ochii ei părea că-i întrupată fericirea.

Munca doctrorului a ținut până după amiazi. Judele care era frate cu notariul, ca fruntașul comunei era tot lângă Ionescu. Acesta cerceta uneori prin buzunare, făcea unele notițe, poate cunoștințe nouă, câștigate acum. Fără să bage de samă scoase și epistola ce o primi azi dimineață, și fiind că numai o foae era scrisă, a rupt pe cea curată pentru însemnări, iar ceealaltă o aruncă. — Judele într'un târziu o ridică să vadă ce-i, și dădu către sfârșit cu ochii de numele Mărunțan. Era numele lui. O împătură bine și o puse în șerpar.

După ce-și gătă și el slujba porni spre casă, și pe drum ceti epistola. Merse de-a dreptul la frate-său și i-o dădu. Și să născu acalo înlăuntru o furtună mare, din care mai deslușit se auziau răcnetele femei, și plânsul înăbușit al fetei. Notarul remasă amărît în suflet, abătut ca atunci când a știut și el mai întâi taina aceasta urîtă.

— — — — — — — — — —

Doctorul ajuns acasă era foarte voios. Chilia care de altă dată îi părea așa de goală și de părăsită, acum o vedea plină de viață. Tablourile mari ce atârnau groasnic în ramele lor aurite, i-se părea că zimbesc le vedea cu mult mai frumoasă ca de altădată. Pentru întâia dată simțea lipsa florilor în casă. Cum iar plăcea acum să aibă trei fire de garoafă și un mănunchiu de lăcrimioare! Începu să cânte încet, ca în vis, cu un glas dulce tremurat:

„Peste-a nopții ferie
Să ridică mândra lună;
Totu-i vis și armonie.
Noapte bună, — Noapte bună!“

Nici când nu a înțăles sufletul lui Eminescu, ce tresaltă în „Serenada“ lui, acel suflet mare, sbuciumat, ca marea întinsă frământată de valuri, — și totuși nespus de armonios, — ca în sara aceasta. Ce chip de înger a trebuit să țină robit sufletul poetului, când a cântat această poezie fără de pereche! Ori poate a trăit numai în marea, curata *lui* fantazie!

„Doar izvoarele suspină,
Pe când codrul negru tace;
Dorm și florile în grădină,
Dormi în pace, dormi în pace!

Ce n'ar da acum Ionescu să fie aproape de casa popii undeva, în grădină poate supt un cireș înflorit, să cânte acolo, și tremuratul duios al glasului dulce să bată în ferestuța în care să resfriau razele lunii bălae, și ca o muzică îngerească să ajungă până la fata aceea minunată, ce doarme, în patul curat, pe perina albă ca zăpada, Ea să audă și se i-să pară că îngerul său de pază îi cântă ca să doarmă lin, în visuri de noroc.

Doctorul deschisă fereasta, dar afară furnicarul sgomotos de oameni plini de afaceri și de aventuri josnice, îl făcu să o închidă grabnic. — Nici când nu să putu împăca cu felul acesta de traiu.

(Va urma.)

Dumnezeu în natură.

(Continuare.)

De pe stea pe stea alergăm, percurgem întregul spaţ presărat cu globurelele acelea luminoasă, înaintăm până unde mai poate zborul sufletului nostru şi totuşi nu-l aflăm nicăiri.... Într'un loc ne sparie fâlfăitul flacărilor şerpuitoare, într'altul ne îngrozeşte întunecimea nestrăvezibilă, liniştea mormântală şi deşertul acoperit de ghiaţă, din al treilea ne surîd plaiuri vesele, păduri verzi şi cântece de pasări ne vrăjesc sufletul... le vedem pe toate şi aflăm tot, numai urmele spiritului creator nu le observăm, numai fiinţa lui adorată nu o putem afla nicăiri!

Unde eşti tu spirit mare?!..

Ah! Ian priviţi!... Parcă jocul flacărilor globului urzând ar fi mai vioiu, parcă deşertul huzdupos acoperit de ghiaţă ar alerga mai repede, parcă natura stelei pline de viaţă ar zimbi în spre noi cu mai multă vrajă! ..... Nu e acesta oare spiritul creator?!..

Ah! Heureca! heureca! L'am găsit! Da, el îndreptă fâlfăitul limbilor de foc, globul adâncit în somn şi cuprins de moarte, e alergat de zbiciul lui nevăzut, el zimbeşte înspre noi din vietăţile ce locuesc pe câmpiile acelea pline de viaţă! E în jurul nostru e chiar în noi! E de faţă în grăunţele de pulvere, în picurul de apă, pe firul de iarbă, în potirul rozei, în piscurile munţilor, în aer, în depărtarea azurie. El vorbeşte în zumăitul gonguţei, el în cântecul pasări, el în glasul puternic al regelui leu, el în manifestările sublimului suflet omenenesc.

Fă-ţi loc prin scoarţa vârtoasă a pământului, în braţele-i ferbinţi îl vei afla — odihnind, cufundate în adâncimile apelor aerzii ale oceanului, pe fundul lui întunecos de urmele lui vei da, străbate cruciş curmeziş planurile fără de margini ale eternului, calea corpurilor cereşti spiritul său mare şi pururea activ o croieşte. Spiritul lui invizibil umple toate ce sunt şi guvernează tot ce viază!...

Şi pe când sufletul nostru să minunează de marea fiinţă, să cutremură în faţa puteri cele mai înalte, ruşinat, zmerit şi plin de frică să retrage, bine ştiind că el e numai o mână de cenuşă; dar iată deodată-şi simte încălzite membrele de focul iubiri, ghenunchi i-să îndoaie, îşi pleacă capul şi buzele îi şoptesc cu devoţiune rugăciunea creştină: „Tatăl nostru, sfinţască-să numele tău!“

Aşa dar acesta e Domnul, acesta e Dumnezeu!

Fie încătrău ne-am roti privirea, pretutindenea vedem pe acest Dumnezeu mare! Şi totuşi sunt atari copii renitenţi, cari neagă existinţa lui. Că cum poate fi sufletul omenesc atât de orbit, în aşa rătăcire, acea minte sănătoasă nu o poate cuprinde; precum nu înţălege îndrăzneala băiatului, care să lapădă pe tatăl său, afirmarea celui ce vede bine şi care totuşi ziua mare şi luminoasă să plânge de întunerec, strigătul de sete a acelui ce e în periclu a să îneca în mare, sau dorinţa harapului care locueşte dinjosul ajutorului, după soare mai cald! Navem de-a face alta, de cât să-i compătimim, căci când îl lapădă, îl neagă pe Dumnezeul cel viu, cel ce există, îşi închid ochii dinaintea adevărului celui mai înalt şi deodată cu aceasta să abate şi dela calea ce duce la fericire!

Acum să mergem şi să pândim că în ce chip crează o lume Dumnezeul nostru.

Începutul nu-l ştim; până aici încă nu au ajuns sforţările îndrăzneţe ale ştiinţei şi poate că nice nu vor ajunge niciodat. Ştiinţa începe numai deacolo, unde departe în chaosul nesfârşit o mulţime de atomi începând o rotaţiune la început în cercuri depărtate, pe încetul să apropie de un centru. Acea însă că de unde a răsărit atomii aceia, ce ia adus în mişcare, nu-o poate spune.

Noi însă cunoaştem deja pe Domnul, ce e mai mare putere spirituală şi ştim ca şi atomii la suflarea Lui s'au pus în mişcare. Doară acum alt Domn nu este peste celea existente, numai singur El la care toate s'ar putea reduce începând dela sărutul zefirului molatec până la mişcarea planetelor!

Şi atomii la voinţa lui s'au arătat. El ia creat pe aceia în univers, căci din etern nu pot să existe. Singur spiritul e etern, căci e simplu, indistructibil şi neschimbabil. Materia poşede însă chiar contrariul acestor proprietăţi, chiar de aceia ea a trebuit ca în timp să fie fos creată şi în timp să va şi nimici acuşi.

Ceace vom vedea dară acum, e opera singur a lui Dumnezeu.

Atomii împrăştiaţi porniţi a să roti, samănă cu un roiu estrem de impopulat de albine, în care centrul e regina, în jurul căreia apoi albinele încep a să aşeza rând pe rând în straturi din ce în ce mai des; diametrul globului tot mai des, până ce în fine să contopeşte într'un întreg solid din albinele ce să ţin una de alta.

Atari formaţiuni de grămezi de atomi şi azi putem vedea în refractorii, numai cât procesul lor de condensare e atât de încet în cât e imposibilă observarea formării lor.

Milioane şi milioane de ani trebue ca din atari grămezi de atomi să se formeze corp des şi de sine stătător şi iarăşi milioane de ani ca din atare fluidă arzătoare în care e să-şi formeze scoarţă solidă.

Când s'a isprăvit apoi şi aceasta să apucă spiritul creator de minunatu-i lucru.

Sub influinţa atingeri bătigaşului lui plin de vrajă aleargă în alviele lor apele şărpuitoare; pământul plin ca de-o putere dumnezăiască dă naştere celor dintâiu copii ai săi, muşchilor şi ierburilor fragede încă şi neperfecte. Şi după manifestarea aceasta primă a vieţii să începe apoi procesul de perfecţionare, care ţine milioane şi milioane de ani.

Din ierburile acelea fragede în urma unei perfecţionări îndelungate să desvoaltă tufele şi arborii gigantici; flori de colori varii să înşiră dealungul râturilor verzi, pomi cu coroana umbroasă îşi leagănă crengile încărcate cu fructe în bătaia razălor soarelui.

Într'acea să arată şi viaţa animalică şi să perfecţionează alăturea cu cea organică. Fluturi brodaţi artistic să joacă în aerul parfumat, pasări cântătoare încep a glăsui în răcoarea codrului, animalele răpitoare pândesc în dosul grămezilor de năsip ale deşerturilor...

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut.

Lucian Bolcaş: **„Războiul ruso-japonez“** Budapesta 1905. 120 pag. în 8° cu 30 ilustraţiuni. O carte foarte actuală, scrisă pe înţălesul poporului. Cuprinsul ei e următorul:

1. Ruşii şi Japonezi. — Ţarul lor. — Puterea lor armată; 2. Japonezii la Port-Artur; 3. Ciocniri. — Transportul de trupe în Corea. — Transportul de trupe în Siberia; 4. Sfârşitul lui Makarow; 5. La Yalu; 6. Portul-Artur împreunat de japonezi pe mare şi pe uscat; 7. Bucluciunile ruşilor, isteţimea japonezilor; 8. Lupta dela Wa-fhangu; 9. O învingere după alta; 10. În faţa forturilor dela Port-Artur; 11. Fuga escadrei ruseşti; 12. Solia maiorului Yamaoki: 13. Dealul înalt; 14. Bătălia dela Liaoyang; 15. Bătălia dela Şaho; 16. Zilele din Noemvrie; 17 Căderea Portului-Artur: Capitularea.

Aci lăsăm să urmeze şi titlu ilustraţiilor:

1. Rusia şi Japonia (hartă); 2. Ţarul Rusiei; 3. Ţarevna; 4. Mulsuhito împăratul Japoniei; 5. Haruko, împărăteasa Japoniei; 6. Admiralul Togo; 7. Drumul de fer peste lacul Baical; 8. Admiralul Makarow; 9. Pictorul Vereşciaghin; 10 Generalul Kuroki; 11 O luptă la stavilele de sarma; 12. Patrule de Cazaci; 13. Generalul Linievici; 14. Generalul Kuropatkin; 15. Japonezeu împuşcă un spion chinez; 16. Atacul japonezilor; 17. Ţinutul Liaoyang şi Şaho (hartă); 18. Generalul Nodzu; 19. Generalul Oku; 20. Generalul Oyama; 21. În focul luptei; 22. Generalul Noghi; 23. Admiralul Roşdjetwenski; 24. Port-Artur (schiţă); 25. Japonezii atăcând un fort; 26. Generalul Stössel; 27. Vederea Portului-Artur.

Mai e un tablou foarte potrivit pe învălitoare (o silhuetă): un cazac străpuns de un soldat japonez se răstoarnă de pe cal. cea ce ni-se pare că ar voi să înfăţişeze, cum ruşii sunt bătuţi şi înfrânţi în acest război de micii, dar vitejii japonezi.

Recomandăm cartea „Războiul ruso-japonez“ de Lucian Bolcaş, care să poate căpăta cu preţul de 50 fileri + 10 fileri porto la Administraţia „Poporului Român“ în Budapesta VII. Strada Amazon 6—8.

Editor şi redactor răspunzător:
Aurel C. Domşa.

Nr. 5397 — 1905. (19) 1—3

Concurs pentru stipendie.

Prin aceasta publicăm concurs până la 15 Septembre n. 1905 inclusive pentru următoarele stipendie din fundaţiunile arhidiecesane:

I. *Din fundaţiunea „Alesandru Şt. Şuluţ“.*

1. *Două (2)* stipendii de câte 600 cor., folosite în anul şcol. 1904/5 de către Eug. Tilea, stud. tehnic în Viena şi Leon Bohăţel, stud. tehnic în Budapesta, destinate pentru tineri, cari studiează montanistica în Selmetz sau tehnica, pedagogia şi ştiinţele reale la universitatea din Budapesta sau la vre o universitate din străinătate.

2. *Trei (3)* stipendii de câte 400 cor., folosite în an. şcol. 1904/5 de către: Eugen Truţa, rigorosant jurist în Cluj, Vasiliu Ciura, rigor. jur. în Cluj şi Virgiliu Radeş, rigor. jur. în Cluj, destinate pentru tineri, cari studiează ştiinţele juridice la universitatea regească din Cluj.

3. *Două (2)* stipendii de câte 200 cor., folosite în anul şcol. 1904/5 de către: Iosif Comeş şi Enea Zeflean, destinate pentru studenţi gimnazişti în clasele superioare.

4. *Un (1)* stipendiu de 120 cor., folosit în anul şcol. 1904/5 de către Octavian

Recean, destinat pentru studenţi gimnazişti în clasele inferioare.

Studenţii înscrişi ca ordinari la şcoalele de mai sus, cari doresc a obţinea unul din stipendiele aceste, au să dovedească:

a) că sunt români gr.-cat. miseri, născuţi în Transilvania;

b) că pe lângă purtare morală bună au din studii calculi de eminenţie;

c) dintre concurenţi vor avea preferinţă, cari vor dovedi, că sunt consângeni cu piul fundator, spre care scop trebue să producă atestat compus de respectivul oficiu parohial, care să cuprindă tabela genealogică esact dedusă.

Concurenţii, la suplica *scrisă* şi *subscrisă* cu mâna lor proprie în limba română, au să alăture testimoniu şcolastic în *copia autentică,* carte de botez, atestat de paupertate, atestat medical; au să numească *espres* institutul, la care vor studiă în anul 1905/6, să determine *apriat* suma şi soiul stipendiului, după care suplică, — căci altcum suplica nu va fi luată în consideraţiune, precum nu vor fi luate în consideraţiune nici suplicele întrate după terminul mai sus statorit.

II. *Din fundaţiunea „Lazar Baldi".*

1. *Un (1)* stipendiu de 200 cor., care în anul şcol. 1904/5 a fost folosit în sumă de 160 cor. din partea lui Iuliu Măcelar. Stipendiul acesta este destinat pentru studenţii gimnazişti din comunele ţinătoare de comitatul Clujului şi pentru consângeni de ai fundatorului fie ei şi din alte comitate.

Concursele sunt de a se instrui ca cele pentru stipendiele Şuluţane.

III. *Din fundaţiunea „Ioan F. Negruţiu".*

1. *Un (1)* stipendiu de 160 cor., folosit în anul şcol. 1904/5 de către Nicolau F. Negruţiu. Stipendiul acesta este destinat pentru studenţi dela orice institut de învăţământ din ţară ori străinătate, — în linia primă pentru consângeni de ai fundatorului. — Concursele să fie instruite ca cele pentru stipendiele Şuluţane.

IV. *Din fundaţiunea „Vancea" Cassa arhidiecezană.*

1. *Un (1)* stipendiu de 600 cor., folosit în anul şcol. 1904/5 de către Iosif Vancea, rigorosant în drepturi, destinat pentru studenţi dela universităţi şi institute politehnice mai înalte.

2. *Un (1)* stipendiu de 200 cor., folosit în anul şcol. 1904/5 de către Valeria Pop, destinat pentru fetiţe gr.-cat. române cari studiază la şcoala română gr.-cat. de fetiţe din Blaj, sau după ce au studiat aici cel puţin doi ani, pot fi şi la institute gr.-cat. ori rom.-cat. dintr'alt loc.

Concursele să fie instruite ca şi cele pentru stipendiele Şuluţane.

3. *Patru (4)* stipendii de câte 120 cor., folosite în anul şcol. 1904/5 de către pedagogii: Laurean Moldovan, Ioan Albu, Dumitru Comşa şi Alesandru David, destinate pentru elevi preparandiali din Blaj. Stipendiele aceste în senzul literelor fundationale se conferesc numai pe anul 1905/6.

V. *Din fundaţiunea „Andreiu P. Liviu".*

1. *Un (1)* stipendiu de 200 cor., folosit în anul şcol. 1904/5 în sumă de 120 cor. din partea lui Iuliu Rusu, stud. jur. Stipendiul este destinat în locul prim pentru consângeni de ai fundatorului dela orice şcoală, şi-l pot folosi şi fete. Concursele să fie instruite ca şi cele pentru stipendiele Şuluţane.

VI. *Din fundaţiunea „Timoteiu Ciparíu".*

1. *Două (2)* stipendii de câte 100 cor., folosite în anul şcol. 1904/5 de către Georgiu Faina şi Septimiu S. Câmpean, stud. gimn., destinate pentru studenţi la gimnaziul din Blaj. Cererile să fie instruite ca şi cele pentru stipendiile Şuluţane.

VII. *Din fundaţiunea David „Baron Ursu".*

1. *Două (2)* stipendii de câte 200 cor., folosite de către Ioan Mâxeriu şi Alesandru Agrean, stud. gimn.

Concurenţii au să dovedească cu carte de botez, că sunt români gr.-cat. născuţi în vreuna din comunele arondate în comitatele: Făgăraş, Sibiu, şi Hunedoara; cu atestat de frecuentare, că sunt şcolari în cl. I. a gimnaziului gr.-cat. din Blaj, iară fetele, că frecuentează la şcoala de fetiţe din Blaj, că au purtare morală bună şi progres bun în studii, şi că sunt sau pot fi susceputi în Seminariul junimei române gr.-cat., iar fetele, în Internatul de fetiţe din Blaj.

VIII. *Din fundaţiunea „Alesandru Filip".*

1. *Un (1)* stipendiu de 200 cor., folosit în anul şcol. 1904/5 de către Alesandru Rogojan, stud. gimn., destinat pentru studenţi gimnazişti, elevi ai şcoalei comerciale şi elevi ai şcoalei militare. Consângenii sunt preferiţi. Cererile să se instrueze ca şi cele pentru stipendiele Şuluţane.

IX. *Din fundaţiunea „Constantin Alutan".*

1. *Trei (3)* stipendii de câte 120 cor., folosite în anul şcol. 1904/5 de către: Aureliu Pop, stud. gimn., Iustin Iuga, rigorosant jurist şi Ioan Iuga, stud. gimn., destinate pentru gimnazişti, studenţi la şcoale reale, comerciale, universitate, politehnică, agronomie, preparandie etc. Consângenii au preferinţă. Cererile să se instruească ca şi cele pentru stipendiele Şuluţiane.

X. *Din fundaţiunea „I. Chirilă".*

Interesele fundaţiunei pe 1905 în sumă de 500 cor., cari în senzul literilor fundaţionale sunt de a se împărţi în părţi egale între consângenii fundatorului, cari studiază la vreo şcoală. Consângenitatea se poate extinde până în gradul al VIII-le. Cererile să fie instruite ca şi cele pentru fundaţiunea Şuluţiană.

XI. *Din fundaţiunea „Demetriu Cutean".*

1. *Un (1)* stipendiu de 34 cor., folosit în anul şcol. 1904/5 de gimnazistul Demetriu Ghişoiu, destinat pentru studenţi gimnazişti şi pentru fetiţe, consângeni de ai fundatorului. Cererile au să fie instruate ca cele pentru fundaţiunea Şuluţiană.

XII. *Din fundaţiunea „Cercul Orăştiei".*

1. *Un (1)* stipendiu de 80 cor., folosit în anul şcol. 1904/5 de către Nicolau Tanase, stud. gimn. cl. IV. La acest stipendiu pot concurge numai studenţi români gr.-cat. cari cercetează gimnaziul gr.-cat. din Blaj, ori vreo academie de drepturi şi sunt născuţi în vreuna din comunele următoare ale cercului Orăştie şi anume: Şibot, Orăştioara-de-jos, Balomir, Binţinţ, Beriu, Cioara, Vinerea, Orăştioara-de-sus, Grid, Ghialmar, Casteiu, Dâncu-mic, Ocolişul-mic, Toţa-mică, Costeşti, Cugir, Jeledinţi, Ludeşti, Măgura, Martineşti, Bucium, Dâncu-mare, Toţia-mare, Spini, Pricaz, Petriniu, Pischinţ, Repaş, Romos, Romoşel, Sibielul-vechiu, Sereca, Tamaşasca, Tartaria, Turdaş, Turmaş, Vaideiu, Simeria. Cererile să fie instruite ca şi cele pentru stipendiile Şuluţiane.

XIII. *Din fundaţiunea „Basiliu Raţiu".*

1. *Un (1)* stipendiu de 200 cor., folosit în anul şcol. 1904/5 de către gimnazistul Nicolau Agârbicean. Stipendiul acesta e destinat în prima linie pentru consângenii fundatorului până în gr. VII. incl. studenţi în clasele superioare ale gimnaziului din Blaj sau fetiţelor din şcoala civilă gr.-cat. din Blaj. În lipsa consângenilor însă se va conferi şi altor tineri sau fetiţe, cari întrunesc condiţiunile amintite. Cererile să fie instruite ca şi cele pentru stipendiele Şuluţiane.

XIV. *Din fundaţiunea „Dr. Simeon Romanţai".*

1. *Două (2)* stipendii de câte 630 cor., folosite în anul şcol. 1904/5 de către: Aug. Maior şi Ioan Hossu, studenţi tehnici. Stipendiele aceste sunt destinate pentru studenţi la universitate, la politehnică, la academia de pictură din B.-Pesta şi Viena, precum şi la academia montană din Selmetz şi la academia comercială din Viena.

2. *Un (1)* stipendiu de 200 cor., folosit în anul şcol. 1904/5 de către farmacistul Eugeniu Groze, destinat pentru studenţi la universitate.

3. *Cinci (5)* stipendii de câte 168 cor., folosite în anul şcol. 1904/5 de către Eugen Sâmpetrean, Simeon Sbârcea, Sabin Cosma şi Victor Pop, studenţi jurişti şi Emiliu Nestor, stud. medicinist, destinate pentru studenţi jurişti în Cluj. Cererile să se instrueze ca şi cele pentru stipendiele Şuluţiane.

XV. *Din fundaţiunea „Ioan Bob".*

1. *Două (2)* stipendii de câte 120 cor., folosite în anul şcol. 1904/5 de către Ioan Moldovan, student medicinist şi Emiliu Buşiţa, stud. gimnazist. Cererile au să fie instruite ca şi pentru stipendiele Şuluţiane.

XVI. *Din fundaţiunea „Efraim Klein".*

1. *Un (1)* stipendiu de 360 cor., folosit în anul şcol. 1904/5 de către rigorosantul în drepturi Nicolau Vlaicu, destinat pentru studenţi la gimnaziul din Blaj. Preferinţia au studenţii din familiele Klein şi Muntiul. Cererile au să fie instruite ca şi cele pentru stipendiele Şuluţiane.

XVII. *Din fundaţiunea „Ioan Daniel" (Danuţ).*

1. *Două (2)* stipendii de câte 600 cor. folosite în anul şcol. 1904/5 decătră Dr. Simion Butean rigorosant în drepturi şi Adalbert Nyisztor stud. jur.

Aceste stipendii numai în acel caz le pot căpăta şi alţi studenţi, dacă între concurenţi nu să află consângeni de ai fundatorului. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţiane.

XVIII. *Din fundaţiunea de alumnate a internatului Vancean de fetiţe din Blaj.*

1. *Două (2)* alumnate de câte 100. cor. şi 2. *Zece (10)* ajutoare de câte 100 coroan, cari să vor conferi pe anul şcol. 1905/6 ca eleve ordinare de ale şcoalei gr. cat. de fete şi ale Internatului Vancean de fetiţe din Blaj.

Suplicantele pentrn aceste alumnate şi ajutoare au să întrunească următoarele condiţiuni şi să dovedească:

a) că sunt române gr. cat. misere, născute în Arhidieceză.

b) că pe lângă purtare morale bună au din studii calculi buni.

c) că suntu inmatriculate ca eleve ordinare în şcoala gr. cat. de fete din Blaj şi suntu primite în Internatul Vancean de de fetiţe.

d) preferite vor fi fetele de preoţi din arhidieceză.

IX. *Din fundaţiunea Ioan V. Russu.*

Două (2) stipendii de câte 160 cor. destinate pentru tineri gr. cat. cari frecuentează vre-un gimnaziu, şcoală reală ori comercială, ori vre-o şcoală agronomică.

Dintre concurenţi vor fi preferiţi aceia cari vor dovedi, că sunt consângene cu fundatorul. Cererile au să fie instruite ca şi cele pentru stipendiile Şuluţiane.

Blaj, din şedinţa Consistorială ţinută la 15 August 1905.

Victor Mihályi,
Arhiepiscop şi Mitropolit.
dn Alba-Iulia şi Făgăraş.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul:
Pentru monarchie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., ½ an 9 frc., ¼ an 4 frc. 50 cm.
Foea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Foaie bisericească-politică.

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia, să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" în Blaj.

Anul XV. Blaj 26 August 1905. Numărul 34.

SERBĂRILE dela SIBIU.

De multă vreme nu văzuse Sibiul atâta inteligință adunată între zidurile sale. Români de pretutindeni, dela Nistru până sus la Viena şi departe până la Salonichi, veniseră ca să fie de faţă la serbările culturale, ce aveau să se desfăşore aci, pe pământul istoric al Sibiului, care fusese martor atâtor fapte însămnate naţionale. Când vedeai această mulţime simţai întruparea măreţei idei despre unitatea culturală a tuturor Românilor. Şi-ţi tresalta inima la frumoasa privelişte, când dispar graniţele, se pierd deosebirile de vederi şi de clase, şi toţi împreună îşi dau mâna spre a lucra la ridicarea nivelului cultural a neamului românesc, care în ciuda multelor şi feliuritele pedeci, sdrobindu-le toate, grăbeşte cu paşi gigantici înainte, spre a fi alături cu alte neamuri, cari cu sute de ani înainte, în deplină libertate, rupeau valul întunerecului spre a ajunge mai curând la razele pline de căldură a soarelui civilisaţiunii şi culturii.

Erau de faţă amândoi Metropoliţii, canonici dela Blaj, Orade şi Lugoj, vicari, asesori, protopopi, advocaţi, preoţi, medici, învăţători, juzi, foşti ministri, deputaţi, profesori, studenţi, ţărani, cu un cuvânt toate clasele societăţii noastre se adunaseră la Sibiu, spre a serbători împreună în cinstea literaturii şi culturii poporului românesc.

I. P. Sa Mitropolitul *Victor* a sosit la Sibiu Vineri sara. Sâmbătă dim. a pontificat sta liturgie, asistat de canonicii *Dr. Bunea* şi *Ştef. Pop,* protop. *Togan* şi *Pascu,* ca diaconi erau *Micu* şi *Iac. Popa.* Cântările erau conduse de profesorii *Ionaş* şi *Papiu.* Lume multă umpluse biserica noastră, în jurul căreia îşi dorm somnul de veci măreţele figuri din istoria neamului: *Papiu Ilarian, Gheorghe Bariţ,* br. *Ursu,* dr. *Raţiu* ş. a. Între cei presenţi erau canon. *Moise Neşiu* dela Orade, *Dr. Isidor Marcu,* protop. *Dr. Dăianu, Domide,* vicarii *Macaveiu,* Făgăraş, *Dr. Radu,* Haţeg, advoc. *Dr. Ştefan Pop,* Arad, *Dr. Laur. Pop,* Abrud, *Dr. Tripon,* Bistriţa, *Dr. Iuliu Maniu,* Blaj, *Dr. Amos Frâncu,* Cluj, *Dr. C. Maniu,* Cluj, *Dr. Is. Pop,* Lugoj, apoi *Gheorghe Pop* de *Băseşti, Petre Grădiştean* cu dna, *Teodor Bulcu,* Beiuş, *Iosif Pop,* Pesta, *Iuliu Bardoşi* şi *Ars. Bunea,* Sibiu, *Dr. Antonescu,* Bucureşti şi mulţi alţii a căror nume ne scapă. După cetirea evangelii Esc. Sa Mitropolitul a predicat despre însemnătatea serbătorii. După liturgie cei presenţi au urat Esc. Sale, bun sosit.

Şedinţa I.

La 10½ se deschide şedinţa primă a adunării generale în sala festivă a „Casei naţionale".

Sala arhiplină. Dl preşedinte *Ios. Şterca Şuluţ* deschide sedinţa cu discursul ce publicăm la alt loc. Constatăm că în cuvântul de deschidere dsa polemizează cu noi şi „Libertatea" dela Orăştie, fiindcă am ţinut să constatăm, că comitetul a desvoltat puţină muncă întru ajungerea idealelor Asociaţiunii. In alt loc al „Unirii" răspundem dlui president.

Se aleg apoi comisiunile îndatinate şi şedinţa se închide.

De faţă era Metropolitul *Meţian,* primariul *Drotleff,* corespondenţii tuturor foilor româneşti. un număr respectabil de dame, numeroşi oaspeţi din România, între cari însemnăm pe *Stroe Beloescu,* Bârlad, prof. *Nic. Iorga, I. Florescu, Dr. Maior, Clinciu Popa Mandrea, Moisil, Brânzău, Străjan, Dr. Blasian* ş. a. representanţii societăţilor „Romania Jună" din Viena, „Petru Maior" din Pesta, a societăţii culturali din Bucovina şi a studenţilor din Cernăuţi.

Inaugurarea Muzeului.

La 12 oare se începe şedinţa festivă pentru inaugurarea muzeului şi deschiderea expoziţiunii. De faţă e şi Escel. Sa Mitrop. Victor şi comitele Thalmann.

Preşedintele dispune să se cetească scrisoarea prin care Maiestatea Sa, invitat la deschiderea Muzeului, spune că nu va puteà participa. Răspunsul e ascultat în picioare şi viu aclamat. La propunerea membrului *Vas. Mangra* va fi trecut în procesul verbal. Secretariul II. cetește apoi o scrisoare a dlui *Ales. Mocsonyi,* presidentul de onoare al Asociaţiunii, care în frumoase cuvinte felicită Asociaţiunea pentru ridicarea muzeului. În numele societăţii pentru fond de teatru, venerabilul president *Ios. Vulcan,* salută cu foc tineresc Asociaţiunea. Cuvintele sale sunt acoperite de ovaţiunile publicului. În urmă dl president cetește discursul de inaugurare, şi publicul trece să visiteze esposiţia etnografică şi istorică, destul de bine aranjată în un aşa de scurt timp.

Serata etnografică.

Sara la 9 oare s'a ţinut serata etnografică în localităţile muzeului. Scena representà o chilie ţărănească frumos împodobită. Aci era orchestra condusă de dl *Tiberiu Bredicean,* care a compus şi ouvertura cântată cu acest prilej. După introducerea aceasta s'a jucat frumos şi precis hora de către 8 părechi, îmbrăcaţi cu toţi în costum naţional. Dna *Veturia Tritean* a cântat apoi dulce un cântec poporal viu aplaudat de public. Dsa a trebuit să repetască cântarea. Logojana, Pe picior şi Învîrtita au fost jucate cu multă precisiune, de asemenea şi Bătuta şi Căluşerul. Tot acum s'a dansat şi Romana, frumosul nostru joc de salon, care prin precisiunea şi fineţa, cu care era esecutat, a lăsat cea mai plăcută impresiune. Frumos a cântat şi dna *Lucia Cosma* un cântec poporal bănăţănesc şi dl *Bena* două cântări pe fluer. Serata s'a încheiat cu un tablou viu: *Şezătoarea,* în care erau representate costumele naţionale de pretutindeni.

Peste tot serata aceasta a fost un frumos specimen din viaţa veselă a ţăranului român. Pagubă, că sala a fost prea mică, spre a cuprinde pe toţi, cari doriau să fie de faţă. Poate era mai bine, credem noi, dacă toate dansurile acestea se esecutau pe scenă şi musica ar fi cântat jos înaintea scenei.

Şedinţa a doua.

În numele comisiunei prime: (Dr. Branişte, Dr. Maniu, Dr. Stroia) dl Dr. Branişte face elogii comitetului pentru ridicarea museului şi recomandă adunării primirea propunerilor presentate de comitet. În special, considerând educaţia străină a unei părţi din publicul cetitor, propune compunerea unui dicţionar, care se esplice terminii necunoscuţi trecuţi în scrierile autorilor români de dincolo. Se decide ca propunerea să se transpună secţii literare. Adunarea generală, la propunerea comisiunii ia cu plăcere la cunoştinţă dispositia comitetului central, de a serbători cu un discurs comemorativ centenariul naşterii marelui Tim. Cipariu. De asemenea să ia act cu plăcere de prelegerile poporale şi se decide continuarea lor.

Dr. Vecerdea propune în numele comisii a doua (Dr. Comşa, Dr. Vecerdea şi Vlaicu) ca socotile presentate de comitet să se aprobe şi să se deie absolutor.

Pentru comisia a treia (Dr. Cristea, Vătăşan C. Popp) dl Dr. Cristea raportează resultatul înscrierii de membrii. S'au înscris membrii ordinari 24 pe viaţă 14 şi fundatori 5 între aceştia Escel. Sa Mitrop. *Victor Mihályi.* E. S. Mitrop. *Ioan Meţian,* Prea Sfinţiţii Episcopi *Dr. Demetriu Radu, Dr. Vasile Hossu* şi *Ign. I. Popp.* Deodată Episcopul Dr. Radu se face membru fundator şi la Casa naţională dăruind 2000 cor.

Adunarea generală întâmpină cu vii aclamări pe arhiereii nostri, cari au dat prin aceasta o viuă dovadă de nedreptate cu care au fost judecaţi anul trecut la adunarea dela Timişoara.

Urmează la ordinea zilei întregirea comitetului central prin alegerea vice-preşedintelui, Dl Marienescu demisionând din acest post.

Se alege o comisie de candidare constătătoare din dni Dr. Bunea, Dr. Tripon şi Oniţ, care propune pentru acest post pe binemeritatul scriitor şi profesor dl *Andreiu Bârseanu.* In mijlocul unor nesfârşite aclamări se proclamă dl Bârseanu de vice-preşedinte al Asociaţiunii.

Pentru anul viitor adunarea generală e chemată la Braşov, se hotăreşte însă a se lăsa comitetului central fixarea locului.

Fiind terminată ordinea de zi dl preşedinte închide şedinţa cu un apel la cei presenţi de aşi iubi limba şi legea.

Şedinţa festivă.

Noul vice-preşedinte deschide la oarele 4 d. p. şedinţa festivă a secţiunilor ştiinţifice literari, comunicând, că premiul Andrei Mureşan de 300 cor. a fost acordat dlui *T. A. Bogdan* învăţător în Bistriţa pentru colecţia de cântece referitoare la Stefan Vodă. Se dă apoi cuvântul dlui *Dr. Sextil Puşcariu* care în un discurs frumos şi în o limbă aleasă relevează meritele marelui filolog Timoteiu Cipariu învăţatul canonic dela Blaj, schiţând cu multă desteritate şi avânt bogata şi progidioasa-i activitate.

Chipul demn în care dl Puşcariu şi-a ţinut discursul său, a fost vrednic de memoria celui mai mare bărbat al Ardealului.

Ascultătorii atât de numeroşi l'au felicitat şi aplaudat frenetic.

După aceea se dă cuvântul dlui *Silvestru Moldovan,* care vorbeşte despre Cheia Turzii, ţinând incordată atenţiunea ascultătorilor. Al treilea discurs a dlui dr. *Ales. Mocsonyi*: Religiune şi ştiinţă, nu s'a mai putut ceti, fiind timpul înaintat şi căldura insuportabilă.

„Moşul Ciocârlan".

Ziua de Duminecă atât de bogată în momente înălţătoare s'a terminat în mijlocul unor plăceri sufleteşti mari. La teatrul orăşănesc s'a predat piesa *„Moşul Ciocârlan"* operă poporală în 3 acte şi 4 tablouri, textul de Flondor, Morariu şi Bocancea, muzica de Flondor. Interesul publicului pentru piesa aceasta a fost de nedescris şi cassa era formal asediată de cei ce ar fi dorit să ieie parte, dar nu s'a putut. Nu facem schiţarea piesei, constatăm că executarea ei scenică şi musicală a fost cât se poate de bine. Era o privelişte admirabilă să vezi grupul de vre-o 60—70 persoane de ţărani şi ţărance jucând şi cântând atât de acurat şi bine. Dna *Lucia Cosma* era o aparaţie fermecătoare, dl *Ştefănescu* un cântăreţ duios şi nespus de simpatic. Ds. *Delia Olariu*, dl *Pantazi*, notarul *Călămar*, primarul *Frunză*, cu un cuvânt toţi diletanţii şi-au interpretat foarte bine rolurile lor, încât întreg publicul present la această representaţie se întrecea în aplause şi felicitări. A fost de tot încântător momentul când sub viforul de aplauze, diletanţii aruncară flori asupra dlui Flondor, care dirija orhestra.

Interesul publicului pentru „Moşul Ciocârlan" se poate vedea şi de acolo, că în decursul serbărilor s'a predat de trei ori şi totdeauna sala era plină până la ultimul loc.

Cuvântul de deschidere a prezidentului Ştefan Şuluţ.

Onorată adunare generală!

Iară ne-am întrunit, ca să vă dăm samă despre activitatea şi progresul ce comitetul central l-a realizat dela ultima noastră adunare.

Înainte de toate mulţămesc tuturor membrilor, cari în decursul acestui an administrativ ne-au împărtăşit de ajutorul lor material sau moral.

Patruzeci şi patru de ani se împlinesc de când cea dintâi adunare generală s'a ţinut aici în Sibiu. Toţi acei bărbaţi distinşi, dintre cei mai distinşi ai neamului nostru, cari au presidat adunările generale, în cuvântări elocuente au descoperit scopul sublim, ce-l urmăreşte Asociaţiunea noastră, şi au arătat mijloacele ce trebuesc folosite pentru ajungerea scopului, îndemnând şi provocând inteligenţa română a da tot sprijinul moral şi material. Cu toate acestea suntem încă tare de parte de ţînta, pe care stimatul nostru president de onoare, domnul *Alexandru Mocsonyi* ni-a zugrăvit-o în frumosul său discurs, rostit în adunarea generală din Oraviţa în anul 1902. Domnia sa între altele foarte nimerit a zis: „Asociaţiunea este espresiunea unităţii şi solidarităţii naţionale, pe terenul cultural al poporului român din Ungaria; iar prin organisarea ei ni-e dată posibilitatea concentrării puterilor noastre. Astfel, ca o zi epocală va străluci în analele ei ziua în care Asociaţiunea va vedeà organizată sub stindardul său întreaga inteligenţă română, ca o armată bine organizată în serviciul causei naţionale."

Aceste cuvinte clare, înţelepte şi convingătoare mă dispensează de a mai repeta şi eu ceea ce în 44 ani, în tot atâtea variante s'a adresat din presidiul inteligenţei române, durere, nu cu succesul dorit.

Patruzeci şi patru de ani e o clipă în viaţa unui popor, dar în viaţa unei reuniuni e timp destul pentru ca să poată, în zisa dlui *Mocsonyi,* „străluci ziua în analele ei". Pentru de a fi „organisată întreaga inteligenţă sub stindardul Asociaţiunii".

Şi dacă nu s'a întâmplat, vina o poartă numai şi numai — ca să mă folosesc de cea mai blândă espresiune — *indiferentismul* unei însemnate părţi a inteligenţei române. Şi nu se poate infiera în destul acest păcat. Alte popoare cu un trecut mai fericit, cu un guvern din sângele lor, pururea se avertisează prin bărbaţii lor providenţiali, dela urîtul păcat al indiferentismului, în cause naţionale. Iubire de ţară, loialitate, patriotism adevărat, respect faţă cu legile, virtute militară şi cetăţenească, n'avem să învăţăm dela nime; în privinţa aceasta nime nu ne întrece; dar' un bun sfat, de care s'au folosit alţii, cu bun succes, e bine să-l împrumutăm şi să-l aplicăm la noi.

Magiarii se inspiră de sfatul celui mai mare Magiar, grofui Széchényi István, care adese zicea: „Nu acela e prietinul naţiunii sale, care pururea o laudă şi o linguşeşte, ci acela care-i descopere scăderile, pentru a se puteà îndrepta". Iar Germanii îşi amintesc sentinţa zdrobitoare a lui Schiller, care a zis: „Ticăloşi sunt cei ce nu jertfesc totul pentru onoarea şi fericirea neamului lor."

Să mai poate oare să mai fie şi în ziua de azi Români fatalişti, cari s'ar mângâia cu zisa poetului: „Dacă n'a perit Românul când trei se conspirară", în veci nu va peri"?!

Azi lupta pentru esistenţă curge pe alt teren, pe terenul economic şi cultural, iar cultura numai *naţională* poate şi trebue să fie. Cine nu luptă pe acest teren, e osândit să piară!

Ar fi deci din cale afară trist, dacă n'ar înţelege toţi Românii, că tocmai aceste sunt terenele principale, pe cari „Asociaţiunea" îşi desvoaltă activitatea sa pe basa statutelor sale.

A nu sprijini „Asociaţiunea" pe acest teren legal şi salutar e un păcat strigător la cerin.

Că în ziua de azi societăţile culturale tocmai la zile festive îşi presintă bilanţul activelor şi pasivelor pe terenul cultural, între altele ne servesc done esemple mai proaspete. Cu ambele ocasiuni „indiferentismul" a fost sbiciuit fără cruţare. Reproduc aceste esemple, pentru a justifica bilanţul ce eu îl voiu face.

Şi-l reproduc, pentru-că tocmai acuma în ajunul zilelor festive, un ziar românesc atacă „Asociaţiunea", respective comitetul central, cu următoarele cuvinte: „Putem zice cu mâna pe inimă, că „Asociaţiunea" în decursul esistenţii sale n'a desvoltat nici muncă şi n'a adus nici roadele ce le-am fi aşteptat. Am ajuns mai în urmă a considera adunările generale de nişte formalităţi goale, peste cari să trecem în grabă, chiar ut videatur aliquid fecisse".

Atacurile acestea se repetează an de an. Dacă până acum nu s'a dat răspunsul trebuincios, eu nu pot să tac.

Să nu se poată zice că: „Am trecut în grabă, chiar ut videatur aliquid fecisse", — daţi-mi voie să mă ocup ex thesi şi din fundament cu această chestie spinoasă.

Esemplele le împrumut dela alte naţiuni, cu mai multă rutină şi esperienţă, de cum suntem noi pe acest teren.

Vice-presidentul Academiei magiare, Iuliu *Kautz*, în şedinţa festivă ţinută în 16 Maiu a. c. în presenţa ministrilor şi a unui public număros şi distins, a presentat un bilanţ nu se poate mai necruţător despre decadenţa pe terenul ştiinţific, spunând că: „Rassei magiare îi lipseşte interesul pentru ştiinţă".

Iar în 11 Iunie a. c. Liga cultural germană din Austria (Schulverein) pentru ajutorarea şcoalelor pericilitate de Slavi [1]) şi-a serbat iubileul esistenţei sale de 25 ani, la care au luat parte număroşi delegaţi din toate cetăţile mai însemnate din Germania.

Liga a spesat până acum zece milioane de coroane pentru întemeiarea şi ajutorarea şcoalelor. A fost uşor să aducă aceasta jertfă, pentru-că Germania, fratele mai mare, o ajută, pecum se şi cuvine să-l ajuţi pe fratele mai mic. Pe noi nime nu ne ajută, nici cei ce datori sunt să o facă.

„Asociaţiunea" vegetează din cotisaţiuni. Liga germană are un venit annual de o jumătate de milion coroane. Fondul iubilar e de 300.000 coroane. Cu toate acestea, ca să nu rămână un singur german austriac, care nu s'ar înscrie membru la Ligă, s'au rostit cuvinte aspre la adresa acelora: „cari încă n'au trecut în tabăra muncitorilor naţionali, căci mai sunt localităţi unde spiritul de jertfă, cea mai înaltă espresie a *nobilului entusiasm*, încă nu s'a trezit" — zice apelul ligei, apoi şi-au dat parola, ca în loc de: „Bună ziua!" — să se salute cu întrebarea: „Ce ai dat la fondul iubilar?"

Astfel ar fi trebuit să facem şi noi din capul locului, îndată ce am băgat de samă, că maioritatea inteligenţei române stă ţienită şi nepăsătoare la o parte, privind, cum o samă de bărbaţi jertfesc pe toate terenele culturale şi filantropice: timp, lucru gratuit, şi bani.

Dacă însufleţirea, cu care noi, generaţiunea bătrână, am îmbrăţişat şi spriginit Asociaţiunea la întemeiarea ei, ar fi ţinut până în ziua de azi, ar fi trebuit să fie de mult întreagă inteligenţa, adecă cărturarii, sub stindardul Asociaţiunei.

Însufleţire, despre care savantul president al Asociaţiunii, *Ciparíu,* în adunarea generală ţinută aici în Sibiu în 27 August 1881 a zis:

„Asociaţiunea nu e fătul unui om, ci aceea a fost proiectată şi instituită prin zelul, stăruinţa şi patriotismul general al tuturor bărbaţilor de inimă şi devotament."

Şi că lipseşte nu numai zelul, stăruinţa şi patriotismul general, dar şi simţul de datorinţă naţională, la maioritatea dintre inteligenţa română, cea mai eclatantă dovadă sunt următoarele date statistice, autentice, constatate cu 1-a Iulie 1905.

Avem în Ardeal şi Ungaria la ambele biserici naţionale:

---

[1]) Cehii — zice F. Loyer în „Altdeutsche Blätter — contribue sute de mii, an de an pentru scopuri naţionale, şi nu este un singur ziler sărac, care n'ar plăti bucuros cele doue coroane pe an, pentru susţinerea şcoalelor cehe.

1. 3349 preoți. Dintre acestia membri la Asociațiune sunt 334, a zecea parte: 4 fundatori, 30 pe viață și 300 ordinari.

2. Avem 185 protopopi. Membri la Asociațiune sunt numai 91, anume: 4 fundatori, 7 pe viață și 80 ordinari.

3. Avem 48 vicari. canonici și asesori consistoriali. Membri la Asociațiune sunt numai 30, anume: 4 fundatori, 5 pe viață și 21 ordinari.

4. Avem 7 arhierei. Membri sunt însă numai șase. anume: 4 fundatori și doi pe viață.

5. Avem 122 profesori. Membri la Asociațiune sunt 76. anume: 1 fundator, 7 pe viață și 68 ordinari.

6. Avem învățători la școalele poporale 4.392. Membri la Asociațiune sunt 59, anume 1 pe viață. 58 ordinari.

7. Avem advocați 276 și 150 candidați de advocați. total 246. Membri la Asociațiune sunt 178, anume: 19 fundatori, 32 pe viață și 127 ordinari.

8. Avem 110 bănci românești. Membri la Asociațiune sunt 45, anume: 7 fundatori, 15 pe viață și 23 ordinari.

9. Funcționari la bancă avem 460. Membri la Asociațiune sunt 77, anume 8 pe viață și 69 ordinari.

10. Parohii sunt 2402. Membri la Asociațiune sunt 22, anume: 1 fundator, 4 pe viață și 17 ordinari.

11. Medici români sunt 110. Membri la Asociațiune sunt 55. anume un fundator, 8 pe viață și 46 ordinari.

12. Notari publici români sunt 7. Membri la Asociațiune sunt 3, anume 2 pe viață și 1 ordinar.

13. Ziare române sunt 24 cu 41 redactori și proprietari. Membri sunt 8 ordinari.

14. Oficeri români activi și în pensie sunt 220. Membri sunt 17. anume 3 fundatori. 3 pe viață și 11 ordinari.

15. Comune politice sunt membri 56, anume 16 fundatori, 39 pe viață și 1 ordinar.

16. Funcționari la justiție sunt membri la Asociațiune 16. anume: 1 fundator, 8 pe viață și 7 ordinari.

17. Funcționari la administrație sunt 26 membri la Asociațiune, anume 2 fundatori, 4 pe viață și 20 ordinari.

18. Silvicultori sunt membri 9, anume 1 fundator, 8 ordinari.

19. Funcționari consistoriali sunt membri ordinari 7.

20. Alți funcționari membri 26, anume 1 fundator. 3 pe viață și 22 ordinari.

21. Doamne sunt membri 41. anume: 2 fundatori, 6 pe viață și 33 ordinari.

22. Studenți membri sunt 2, anume: 1 fundator și 1 pe viață.

23. Notari comunali sunt membri 72, anume 1 fundator. 5 pe viață și 66 ordinari.

24. Ingineri membri sunt 6, anume: 1 fundator și 5 ordinari.

25. Privați sunt membri 25. anume: 5 pe viață. 20 ordinari.

26. Proprietari sunt membri 122, anume: 13 fundatori, 41 pe viață și 68 ordinari.

27. Negutători sunt membri 37, anume 4 pe viață 33 ordinari.

28. Meseriași sunt membri 17 ordinari.

29. Corporațiuni sunt membri 13, anume 2 fundatori, 4 pe viață și 7 ordinari.

Membri în direcțiunea băncilor românești sunt 700, nefiind însă cu acest titlu înregistrați. n'am putut afla, câți sunt membri la Asociațiune. Cred că mulți trag tantieme fără de a contribui și pentru Asociațiune ceva.

Sic non itur ad astra!

Care va să zică: trei milioane de Români. cari după originea. poziția geografică. valoarea numerică și virtuțile lor militare și cetățenești sunt chemați a ocupa un loc de onoare în concertul popoarelor. pe acest pământ sfânt. udat de sângele și de lacrămile strămoșilor, au la cea mai veche și mai importantă instituțiune culturală-națională numai 1475 membri. iar peste 8000. cari datori ar fi să sprijinească Asociațiunea, nu contribue nimic. Și este știut, că sunt datorințe cari nu sunt provăzute în codicele civil și criminal, dar le prevede codicele moral, care obligă cu atât mai mult. Afară de categoriile amintite, mai avem o categorie: membri ajutători, cu taxă de 2 cor. la an. Aceștia sunt, afară de vre-o câți-va preoți și învățători, toți țărani: cu totul 285 inși.

Câți funcționari de stat, ingineri, proprietari, comercianți, meseriași și alți privați sunt peste tot, cari ar puteà contribui? — n'am putut afla. La comune politice și bisericești n'am reflectat. La țărani tocmai nu. Aceștia sunt storși de multele dări. arunoeuri și alte năcazuri.

Cu toate acestea înțeleptul și inteligentul nostru țăran, unde vede că domnii de român premerg cu bune esemple. contribue bucuros.

Domnilor români. cari până acum au stat departe de noi, le punem la inimă: să creadă în puterea de viață a neamului românesc, și să nu uite că: „Românului numai Românul îi poate ajuta“.

Revin la sfatul dlui *Mocsonyi*, la care din parte-mi ca întregire aș mai adăuga: Adevărată zi epocală va fi aceea, când nu vom mai aveà analfabeți, sau cel puțin nu mulți.

Să dăm carte în mâna țăranului nostru talentat și doritor de carte. ca să-și cunoască drepturile și datorințele sale, valoarea sa. Atunci nu va mai puteà fi esploatat ca o vacă bună de muls.

Să-l iubim pe țăran, dacă vrem ca și el să ne iubească. mai ales noi Românii suntem datori. pentru-că mai toți au crescut cu prescura țăranului și se susțin din sudoarea lui. Apoi tot ce ne putem mândri, dela el avem. Țăranul ni-a păstrat limba, legea. portul, doina. renumele de viteaz, datinile și tot ce poartă caracter românesc.

În ziua de azi națiuni domnitoare, cu puternică aristocrație, mărturisesc, că adevărata bază a statelor e puterea ce residă în țărănime.

Scriitorii magiari. acum după 391 ani constată, că marea nefericire, catastrofa dela Mohács, care aruncase țara pe 100 de ani sub jugul turcesc, a fost înstrăinarea țăranilor de către domni. De față au fost pe câmpul de bătălie: Regele, primatele țării, doi arhiepiscopi, 5 episcopi, supremul jude al țării. înalta aristocrație. dar cu toții au perit pe câmpul de luptă cu alți 24 000 ostași. De ce?! Pentru-că inima țăranilor n'a fost cu „domnii“. Aceștia 12 ani mai înainte, în dieta din 19 Novembre 1514 aruncaseră țerănimea în robie.

„Historia est vitae magistra“.

*

Comitetul central a fost de repetite-ori atacat. că: „Nu face literatură, nu subvenționează școalele avizate la ajutor, face prea puțin pentru popor. și că peste tot nu progresăm“. Li-s'a respuns acestora, că nu e chemarea comitetului central de a face literatură, nici e posibil din 2000 fl., cari ni-au stat la dispoziție, a subvenționa peste 1000 de școale avisate la ajutor.

Dar înșire-se toți sub steagul Asociațiunii. câți stau la o parte nepăsători, și comitetul central va afla căile, prin cari să vie în ajutorul țăranilor. între altele prin angajarea și premiarea învățătorilor ambulanți și a altor specialiști în științele agronomice. cari vor aveà să țină prelegeri din toate ramurile economiei, precum și alte învățături moralizătoare, instructive și folositoare.

Că n'am progresat, aceea o pot afirma oameni. cari cred că lumea a fost în totdeauna, precum e în ziua de azi. Aceia nu l-am văzut eu, trăgând jugul din zori de zi până în amurgul serii, în brazda stăpânului, așa precum l-a descris baronul Kemény Gábor în cartea sa: „Nagyenyed és vidékének veszedelme“. Dînsul zice că: „Iobagiu și Valah sunt două cuvinte sinonime, și înseamnă: Sclav călcat în pulbere, care trăește sub tirănie“.

Aceia nu știu, că până la anul 1848 aveai să străbați unele comitate de-a lungul și de-a latul până ce dădeai de o familie românească. domni români. cari să și mărturisiau în public că sunt Români. Firește, pe acele timpuri singur nobilul era domn.

Noi bătrânii ne mai aducem aminte de acel domn de român din Cluj. care de dorul și de dragul limbei românești mergea în zile de târg la marginea orașului. pe unde sosiau țăranii. ca să poată vorbi cu ei „românește“, neobservat de nimeni.

Străinii sunt în privința aceasta cu mult mai drepți, dînșii mărturisesc că nici un popor din țară, în timp atât de scurt, cu mijloace așa de modeste, așa progres frumos n'a făcut ca noi Românii. Iar la aceasta își va aveà și Asociațiunea partea sa. Și dacă comitetul central n'ar aveà nimic alteeva la activul său, singurul fapt e un imens progres, că aici în Sibiu, unde până la anul 1848 privilegiile orașului opreau chiar și pe nobilimea magiară de a-și cumpăra proprietate, cu atât mai puțin puteà un biet valah. azi noi Asociațiunea suntem cel mai mare proprietar de case și avem cele mai frumoase case din Sibiu. S'au găsit însă și astfel de Români, cari și acest palat l'au criticat. Se înțelege, Români, cari nimic n'au contribuit pentru muzeu. Aici e locul să amintesc, că școala civilă de fete, pe care ministrul de culte și inspectorii regești de școale au cercetat-o, au aflat-o corespunzătoare și au lăudat-o. Această școală a fost frecuentată dela anul 1887 până acum de 1566 eleve, iar în internat au fost adăpostite 1008 eleve. N'a scăpat nici această școală de critică răutăcioasă; cei-ce știu însă ce mare influință are o femeie cu bună creștere, precum să cresc aici în internat copilele noastre — acela numai laudă va aduce acestui institut și va fi îndatorat să mărturisească, că această școală e o mare creațiune, ce Asociațiunea a săvârșit. Anul acesta s'au făcut însemnate îmbunătățiri; mai ales din punct de vedere

higienic şi al siguranţei personale a elevelor, ameninţată prin un canal deschis ce trecea de-a lungul grădinii. Această grădină, unde-şi petrec elevele tot timpul liber, a fost transformată într'un frumos şi elegant loc de petrecere. Pentru trebuinţele şcoalei civile de fete, dela înfiinţarea ei până azi a spesat Asociaţiunea în total: 101.149 cor.

Un alt ziar român, al căruia redactor nu-i membru la „Asociaţiune", zilele trecute zise: „Iată pentru domni făcù „Asociaţiunea" destul: Şcoală de fete superioară, Enciclopedie, etc.; dar pentru popor, ce puţin s'a făcut!"

Avem la şcoala civilă de fete 95 eleve: 66 interne şi 29 externe. Dintre aceste sunt: 15 fete de ţărani, 24 de preoţi, 11 de notari comunali, 2 de învăţători, 7 de funcţionari, 14 de negustori, 2 de meseriaşi, 3 de oficeri, 4 de advocaţi, 3 de medici, 4 de proprietari, 6 de arândători.

Dintră acestea sunt 15 din România şi una din Bucovina. Părinţii acestora sunte proprietari, funcţionari sau neguţători. Cele din Ardeal şi Ungaria sunt fete de ţărani, sau din familii ţărăneşti.

Fete de aristocraţi n'am avut şi n'avem, din simplu motiv, că suntem un neam de oameni democraţi, fără aristocraţie.

Dacă Bariţiu şi baronul Ursu, cari şi în mormânt sunt fala neamului nostru, cari cu atâta dragoste au lucrat împreună cu noi pentru această şcoală, ar învia din mormânt şi ar vedea cu ce absudităţi li-se multămeşte, scârbiţi de atâta ingratitudine s'ar întoarce în mormintele lor.

Cum adecă!? era mai bine să fi lăsat şi pe mai departe, ca fetele de „domni" să umble în şcoale străine? Şi a fost o greşeală, că fete de „domni" în şcoala aceasta au învăţat a vorbi „româneşte?"

Suntem atăcaţi, că nu facem literatură, iar dacă am făcut Enciclopedia, cea mai mare şi mai folositoare operă literară, fără de care istoria contimporană nu numai ar fi mancă, dar generaţiunea de azi ajungea de batjocură şi ar fi necinstit memoria atâtor bărbaţi vrednici, ale căror fapte şi jertfe rămâneau necunoscute posterităţii, — totuşi suntem apostrofaţi că: am făcut-o pentru „domni". Muzeul încă pentru „domni" l'am făcut. Minunat reson!

Nu ne-am aşteptat la laude, cunoaştem noi bine proverbul german: Undank ist der Welt Lohn!

Dar insulte nu suferim!

Amintesc la acest loc şi de frumoasa bibliotecă ce se află în acest palat, în care să găsăsc zece mii de volume.

Biblioteca mai înainte puţin îngrijită, a fost din fundament aranjată, catalogisată şi pusă în ordine cu multă osteneală şi cu mult zel de domnul protopop Togan, bibliotecariului nostru. Când ne-am mutat aici din vechiul birou, d'a capo a trebuit să treacă acele zece mii de volume prin mânile dlui bibliotecariu, până ce s'a mutat aici şi s'au aşezat iară la locul lor. In timpul mai nou s'a completat biblioteca cu multe cărţi de valoare, şi s'ar procura tot ce ne face trebuinţă, dacă nu ni-ar lipsi mijloacele.

Aici e locul să spun că în ţările civilisate s'a pornit o adevărată goană în contra scrierilor de contrabandă, de speculă, aşa numite buruene literare, cari otrăvesc şi încurcă mintea şi inima ţăranului şi a tineretului. La noi ori ce scriere netrebnică ar fi, îşi găseşte vre-un ziar, care o laudă şi o recomandă, fără a o fi cetit. Prin aceasta publicul românesc îşi perde şi puţinul gust de cetit, ce-l are; iar scrierile de valoare le mâncă pulverea prin librării, căci domnii de român nu prea cumpără cărţi româneşti, spun librarii.

Ce pond se punea în vechime pe cărţi şi biblioteci, servească un exemplu din trecutul oraşului Sibiu. In anul 1357 avea acest oraş o şcoală şi aproape 200 vol. de cărţi.

„O astfel de comoară trebue apărată — ziceau cetăţenii — şi au zidit în anul 1366 ziduri de apărare.

Comitetul central dela început până acum a împărţit ca stipendi pentru studenţi, ajutoare pentru meseriaşi şi pentru şcoale, pentru cumpărarea de cărţi în bibliotecă — şi premii pentru lucrări literare cu totul 120 665 cor. 80 fileri.

Minuni, ce e drept, comitetul central n'a făcut, pentru că: „Non datur saltus in natur", dar că n'ar fi făcut tot ce a fost posibil aceasta numai aceia o vor putea afirma, cari sufer, în zisa poetului, de: „a pismei răutate". Onorata adunare generală făcând us de dreptul său suveran, va aprecia, dacă comitetul central a satisfăcut datorinţelor impuse de statute?

Am crezut de a mea datorinţă de a nu trece cu graba „ut videatur aliquid fecisse", şi de a atrage atenţiunea întreg neamului nostru la marele rău ce ne ameninţă prin indiferentismul ce s'a încuibat la noi.

Am lucrat însă după înţeleptul sfat al celebrului bărbat de stat şi istoric francez, Guizot, care a zis: „A judeca omenimea cu asprime şi a o iubi ferbinte; a-i cunoaşte răul, dorindu-i vindecarea, este sublimul principiu ai evangeliei."

După acestea, salutându-vă, domnilor şi fraţilor, de bunăvenire în casa neamului românesc, declar şedinţa de deschisă.

Presidentul Asociaţiei şi „Unirea". — Presidentul Asociaţiunei se plânge în vorbirea de deschidere, că un ziar românesc — adecă „Unirea" — în articolul: *Activitatea Asociaţiunei* ar fi *atăcat* comitetul central. Să ni să dee voie a declara, că noi de când existăm, nu am atăcat pe nime şi cu atât mai puţin acuma pe comitetul Asociaţiei. Ne-am ţinut însă de datorinţă a spune adevărul totdeuna, chiar şi atunci, când nu era pe placul tuturor, ceea ce trebue să facă ori-care organ de publicitate, căruia îi zace la inimă interesele publicului mare.

Dară să nu creadă cineva, că adevărurile espuse acolo sunt supărătoare sau le contestă şeful Asociaţiei. Că Asociaţia n'a *„desvoltat munca, ce o am aşteptat"* e de vină indiferentismul publicului mare, să zice în vorbirea de deschidere.

E foarte adevărat. Aceasta o ştim noi foarte bine, mai ales jurnalele şi revistele.

Dară pentru aceia de loc nu lăsăm ca comitetul să se retragă de pe planul prim şi să arunce toată vina în spatele publicului. El trebue să meargă în frunte. Pentru toate succesele şi nesuccesele el e responzabil.

Şi e dureros, dacă şi astăzi trebue să mai susţinem, că comitetul, afară de programul vag, ce se ascunde în titlul *literatura şi cultura poporului român*, tot aşa de elastic ca şi idea de stat magiar, un program detaliat de acţiune înaintea publicului românesc n'a presentat.

Dacă ne-ar fi surprins într'o zi cu hotărîrea, că e gata cu un program bine stabilit şi între punctele acelnia am vedeà, că Asociaţia şi-a propus a aduna basmele şi legendele vechi poporale, cântecele, textul şi melodia, obiceiurile, date despre trecutul şi originea monumentelor şi locurilor pentru noi istorice, descrierea cetăţilor şi castelelor, cari au fost când-va româneşti, date despre starea economică a oraşelor şi satelor, istoria răsboaielor, tipuri româneşti din diferite ţinuturi, fotografarea locurilor istorice şi mai frumoase, portul vechiu şi actual al românilor din Ardeal, etc. etc., noi am fi cei dintâi, care ne-am bucura mai mult.

Am aveà cel puţin planul de lucrare stabilit, care ne-ar asigura propăşirea literaturei şi culturei poporului, care e scopul Asociaţiunei.

„Cui trebue să-i cerem acest dar" zice luminatul N. Iorga în „Sămănătorul" Nr. 32 Nu guvernului. Nu Românilor dintr'alte părţi. Nu cutărui om singuratic. Nu preotului ca preot şi învăţătorului de sat sau de oraş ca învăţător. Ci visteriei tuturora, faptei tuturora, gospoderiei tuturora, care e „Asociaţia".

Chemarea comitetului nu e să facă literatură, zice dl President, dar nici cu aceea nu ne va puteà convinge, că rolul lui să mărgineşte la administrarea averei Asociaţiunei, iar în literatură şi cele culturale să stee numai la o înălţime venerabilă, increstând încet la răvaş câte un product apărut în cutare foileton sau revistă.

Atunci ce înţeles ar aveà institutiunea aceasta culturală, dacă dela ea n'am puteà aştepta nici o îndreptare, nici o directivă în literatura şi cultura poporului român ci „tot numai deapână la socoteli ca la o casă de bancă".

De loc dară nu să supere dl President, că am „îndrăsnit" — auzi aci — a critiza puţin activitatea comitetului, am făcut-o din dragoste faţă de cauza şi cultura românească din aceasta ţară.

În cazul acesta, senzibilitatea comitetului de loc nu ne alterează.

CORESPONDINŢE.

Ceva despre Sâmbetile morţilor.

În anii trecuţi au fost pus în discusiune în preţioasa „Unire" cestiunea studiării obiceiurilor noastre rituali, atunci pe de asupra am fost amiutit de aşa numitele „Sâmbete ale morţilor" obicinuite în o mică parte a arhidiecezii — şi mi-se pare în întreagă dieceza Gherlii.

Nu cunosc originea acestor „Sâmbete", şi nu mă simţ competent a mă pronunţa asupra ei. Cred că originea acestor ar pretinde un studiu asupra obiceiurilor rituali — a tuturor popoarelor cu cari am fost şi suntem în unire rituală; şi cu deosebire a acelora, dela care credem că s'a propagat la noi creştinismul.

Ne fiind în stare a face astfel de studiu mă restring a descrie aşa numitele „Sâmbete ale morţilor". După esperinţa mea foarte mică pe acest teren — în unele

locuri — să observă două, în unele locuri numai una.

Cea dintâi să observă în Sâmbăta lăsatului de carne. Triodul față de serviţiul acesta are următoarele prescrise. „În Sâmbăta lăsatului de carne facem pomenire a tuturor celor din veac adormiţi drept credincioşilor creştini părinţilor şi fraţilor nostri.“ La finea inseratului anumit serviţiu pentru morţi, în care se pomenesc morţii. şi să cetește can. morţilor. Utrenia e deosebită dedicată morţilor, can. asemenea prescrie rugăciuni pentru repausaţi de toată starea — bogaţi, săraci, împăraţi, domni, călugări, pe cei ce au murit în mare, în pământ, în resboaie etc.

Ce sunt dară aceste „Sâmbete“? Zile în cari biserica aminteşte şi se roagă pentru toţi morţii din purgator — chiar şi pentru pruncii nebotezaţi.

Cea dintâiu îşi are continuarea în „Sâmbetele“ postului mare cea de a doua, la vecernia dela „Rusalii“, când în rugăciunile de îngenunchiare se cuprind şi următoarele cuvinte: „Şi fă repaus şi sufletelor şerbilor tei, celor mai înainte adormiţi părinţilor şi fraţilor“ etc. de cari şi amintire facem acum — adecă după cum înţeleg eu în aceste zile, Sâmbăta şi Vineri sara. Şi în Sâmbăta a cinci-zecia duc prescuri mai dela fie-care casă, şi pentru toţi morţii.

Spre deslucire adaug, că în părţile apropiate de Gherla, forma prescurilor diferă de a Blajului. Pe când acolo pentru cei vii dau încă prescurile obicinuite; şi părăstase numai când fac misă pentru unii morţi, pe cari îi pomenesc la serviciul părăstasului; pe atunci în a Gherlii la fie-care misă dau şi un părăstas, care e numai $^1/_3$ din o prescură, şi toată misa e împreunată cu serviţiu de părăstas. Aci s'ar ivi întrebarea, de unde vine diferinţa aceasta de sacrificiu? Unde în care părţi, la cari popoare conrituali, sunt prescurile ca în părţile Blajului, şi la cari sunt ca în părţile Gherlii? De unde îşi au originea Sâmbetile morţilor, şi la cari popoare conrituali şi în cari ţinuturi sunt în us?

De unde vine acel obiceiu că în părţile Gherlii, nu în continuitate cu serviţiul sacru sub ectenie; îşi pomenesc morţii, ci în mod cu totul particular după finea serviţiului divin, cam aşa: N. N. să roagă pentru tatăl său. N. N. mamă-sa. N. N. frate-său. N. N. etc. la ce poporul răspunde: „Dumnezeu să-l ierte.“

Nu sunt aceste pomeniri remăşiţe de a obiceiurilor rituali, de cari vecerniile. cu cari să încep aceste serviţii ne fac amintire? Şi la cari rugăciunea dela vecernia Rusaliilor — amintită mai sus, face alusiune?

În fine fie cum va fi; eu constat un lucru — trebue să ne studiem obiceiurile rituali, căci fără de a ne cunoaşte pe noi înşine nu putem face nici cercetări asupra trecutului nostru religios, şi nu ne ştim căuta viitoriul.

Baremi de ar face-o cei ce dispun de cunoştinţe şi de timp!

—f.—

Raport general

despre activitatea societăţii „Inocenţiu M. Clain“ din an. 1904/5.

(Continuare.)

IV. *Cassa Societăţii.*

a) Averea proprie.

I. Statul activ cu începutul anului 1904—1905 a fost . . . . 2312·01 cor.

În decursul anului a fost

1. Percepţiuni reale . . 508·96 cor.
2. Erogaţiuni reale . . 291·29 cor.

Substragându-se erogaţiunile din suma percepţiunilor, rămâne suma de 217·67 cor. ca venit curat.

Astfel adaugându-se la suma de 2312·01 cor.
Venitul curat din a. 1904—5 217·67 cor.

Primim suma de 2529·68 cor.

care sumă face averea societăţii cu finea anului 1904—5. Suma aceasta se află depusă:

1. În obligaţiuni ordinare şi estraordinare . . . . . 1293·18 cor.
2. În obligaţiuni vechi şi semivechi . . . . . 246·20 cor.
3. În obligaţiunile absoluţilor din anul 1903 . . . . . 121·— cor.
4. Depuşi la „Patria“ cu libelul Nr. 1448 . . . . . 626·76 cor.
5. Depuşi la „Arieşana“ din Turda . . . . . 40·85 cor.
6. În bani gata . . . 201·68 cor.

Primim suma de 2529·68 cor.

Substragându-se statul activ cu finea anului 1903—4, adecă suma de 2312·01 cor. din statul activ cu finea anului 1904—1905 . . . 2529·68 cor.

Primim suma de 217·67 cor.

Averea societăţii a crescut deci în decursul anului 1904—1905 cu suma de . . . . . 217 cor. 67 fil.

b) Fondul pentru monumentul: „Inocenţiu Micu Clain“ pe anul 1904—1905.

Averea fondului constă din suma 436 cor. 15 fil., care sumă se află depusă la „Patria“ cu libelul Nr. 1619.

Statul activ cu finea anului 1904—5 este 436 cor. 15 fil. plus interesele, care este averea fondului.

(Va urma.)

Noutăţi.

Hymen. *Emil Deac,* cleric abs. şi *Gabriela Ossian,* anunţă cununia lor, care se va celebra în 31 August n. 1905. la 5 oare d. a. în biserica gr.-cat. din Vâsmort.

— *Beniamin Rusu,* cleric abs. şi *Cornelia Pop,* fidanţaţi Cluj. 20 August 1905.

Proces de presă. Dl *Rusu-Şirianu* la 14 August a fost ascultat la judele de instrucţie din Sibiu, în afacerea procesului de presă, ce i-s'a intentat din partea procuraturei din Oradea pentru că în cartea sa „Românii din statul ungar“ ar fi „agitat“ în contra Ungurilor.

Convocare. Adunarea generală a „Reuniunei femeilor române din Mediaş şi jur“ se va ţinea conform concl. din şedinţa comitetului, ţinută în 10 Iuniu a. c., — în 28 Aug. n. 1905 la 3 oare d. a. în şcoala gr.-orientală.

— „Reuniunea femeilor din Buciumşasa“ invită pe toţi membrii şi binevoitorii săi la *a V-a adunare generală ordinară,* ce se va ţinea la 28 August n. 1905. la 3 oare d. a. în şcoala poporală gr.-cat. din loc.

Petrecerl. Inteligenţa rom. din Vidrasen invită la *petrecerea de vară,* care o va aranja în ziua de st. Marie la 28 Aug. n. 1905, în grădina dela Recea, iar la caz de timp nefavorabil în curtea din Vidraseu. Venitul curat e destinat în favorul şcoalei din loc.

— Meseriesii şi economii din Teiuş, invită la *petrecerea de vară,* ce se va aranja în 28 Aug. n. 1905. în pavilonul de vară al hotelului „Leul de aur“ din Teiuş. Venitul curat este destinat pentru înfiinţarea unui fond de meseriesi din loc.

— Tinerimea română din Nicula şi jur, va aranja la 28 Aug. n. 1905, în ograda parohială sub pavilon *petrecere de vară.* Venitul curat este destinat în favorul bisericei gr.-cat. din loc.

— Tinerimea academică română din ţinutul Năsăudului, invită la *petrecerea cu dans,* ce o va aranja în Năsăud. la 3 Septemvrie n. 1905. în sala de gimnastică dela gimnasiu. Venitul curat e destinat pentru „Masa studenţilor“ dela gimnasiul superior fundaţional din Năsăud.

Dare de samă şi mulţămită publică. Subsemnatul în numele curatoratului bisericei din Lunca îşi ţine de plăcută datorinţă a mulţămi şi pe aceasta cale locuitorilor din Lunca, Tăuni şi jur, emigraţi în America de nord — Ilasco şi Cacapon — cari şi din depărtatul continent şi-au adus aminte de înfrumseţarea casei Domnului şi din munca câştigată cu crunte sudori, au colectat pentru biserica din Lunca frumoasă sumă de cor. 191, pentru procurarea ss. vase, cădelniţă şi 1 candelabru. Şi în special au contribuit: Achim Laţa 20 cor. Gerasim Roşca şi soţia Sinefta 30 cor. Vasile Velicea alui Leon 60 cor. Ioan Gabra alui Sivu 10 cor. Simion Laţa 2 cor. Onichie Mihaiu 2 cor. 50 fil. toţi din Lunca; Nicolau Mihaiu 10 cor. Ariton Popa 2 cor. 50 fil. Nicolau Păcuiea 2 cor. Vasile Fărcaş 2 cor. 50 fil. Ariton Benţa 2 cor. 50 fil. Petru Gârlonţa 2 cor. 50 fil. Iosif Stoia 2 cor. 50 fil. toţi din Tăuni; Mafteiu Lodromănean 2 cor. din Glogoveţ. Solomon Ioachim din Dârlos 1 cor. Sofron Vurvulea din Cucerdea rom. 2 cor. şi Ştefan Gaja din Gârbova, comitatul Sibiu 2 cor. S. vase cu toate apartinentele şi cădelniţa, s'au procurat dela firma Krickl & Schweiger din Viena, cu 155 cor. iară candelabru-l lucrează tinărul măiestru român dl Ioan Borşan din Hususău. Specială mulţămită iniţiatorilor colecţii: Achim Laţa, Nicolae Comşa şi Ioan Velicea alui Leon. Dumnezeu să le ajute la toţi şi să-i readucă sănătoşi la comunele lor. Lunca, la 18 Iulie 1905. În numele curatoratului: *Ştefan Lita,* paroh.

Necrolog. † *Elena Hui* n. *Blaga,* şi-a dat nobilul său suflet în mânile Creatorului la 10 Aug. 1905. în etate de 36 ani.

Odihnească în pace!

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Suflete curate.

— Povestire originală a „Unirei“. —

(Continuare) 4.

Până i-a trăit părinți au stat afară la țară, subt cerul înalt, albastru, sub norii prea amenințători. Ayuse acolo moșie mare, aproape un hotar întreg, rămasă din moși — strămoși. Aci, în aerul curat, învietor, pe covorul de mătasă verde, în mirosul tare al florilor sălbatice, razele soarelui îi rumeniră mai întâi obrajii lui de copil. Aici ș'a petrecut vacanțele, pribegind ziua întreagă cu puşca la umăr, cu Bălan ce alerga înaintea lui în salturi mari, ca să se reîntoarcă iar să-i lingă mâna albă. Aici să simția el într'adevăr acasă numai. Dar dupăce își isgrăei studiile și remasă singur, în căsile mari, groase, pustii fără de părinți lui, nu mai putea să rămână. A dat moșia în arândă, și s'a stabilit deocamdată la oraș. — Nu se putea însă împretini nici cum cu viața aceasta, și din vreme în vreme, îi răsăriau în minte planuri pentru viitor foarte frumoasă. Mai ales de când întâlni pe Sabina acolo la oraș, într'un șir lung de fete, și de când îi pusă buchetul acela de lăcrimioare în fereastă, tot mai mult era robit de gândul de a se muta la țară, să fie mai aproape de Dumrezeu, fiind în mijlocul naturii curate, lângă o femeie, ce i-ar fi un înger de pază.

Acum că a întâlnit pe aceea, la care visază un an întreg, își vedea visul aproape îndeplinit. Dar o neliniște adâncă din când în când îi încolțea sufletul: poate că Sabina nu va avea decât dispreț pentru un om, care s'a purtat cu ea ca un cutare tinăr fără de inimă aleasă, ca atâța alți cutezători obraznici, care știe să trăiască și să-și facă o strălucită carieră în minunata noastră lume întoarsă de azi! Ea nu i-a amintit cu un singur cuvânt, cu o singură aluziune despre întâmplarea aceea. S'a purtat ca și când acum s'ar fi cunoscut mai întâi. El încă nu a cutezat să amintească nici pe departe de vechiul său păcat, pe care acum îl vedea foarte mare. Dacă ar ști ce cugeta Sabina despre el, despre fapta lui, pare că i s'ar lua o povară grea de pe inimă.

Cercetările bolnavilor urmară și acum mai departe, Aproape în fiecare zi avea să meargă în satele din cercul său. Și când era chemat în satul Sabinei, ochii i să umeziau de bucurie. Îi venia câte-odată așa un gând păgân: Să se bolnăvească în fiecare zi cineva în satul acela. Ori să dee un morb greu, lipicios, să fie silit să stee o săptămână în capăt acolo. — Dar gândurile acestea le alunga în grabă. Inima bună nu putea să sufere dorințele acestea de nefericire pentru alții.

Avea totuși destule ocaziuni să vadă pe Sabina, și în curând să simți în familia preotului ca acasă la țară, când îi trăiau încă părinți. De notarul uită aproape cu totul. Rar să abătea pe la ei, și și atunci rămânea puțin. Chipul acela de cocoană mare a notărășiți îl alunga afară, deși îl primiau acum cu inima mult mai deschisă ca mai înainte. Doctorul nu putea să pună lângă olaltă acestea două femei: preuteasa și notărășița. I-se părea de multe ori că ar fi o profanare urâtă.

De ce se purta Sabina așa de rezervată față de el, ca o copilă ce nu știe nici să privească încă? Cum preotul era un om deschis, sincer, doctorul acasă la el, într'o sară de sbucium, să hotărî să-i scrie. Nu se cugeta mult, și ridicând mai sus feștila s'ă apucă de scris.

Iubite Domnule Marinescu!

„Eu nu pot decât să mulțămesc lui Dumnezeu că am avut fericirea să cunosc familia D-voastră. Mi-se pare de multeori când sunt la D-voastră, că mă găsesc supt scutul părinților mei, supt ochii lor de pază. De aceea eu și cutez să vă împărtășesc o destăinuire și rugare. — Nu știu dacă D-voastră mă primiți cu aceeaș plăcere, cu care vin eu la D-voastră. Totuși cred că dna preuteasă și dta, nu aveți cauză ca se vă fiu antipatic. Cu Domnișoara însă astfel stă lucrul. Dacă aș ști că-i cauzez și numai un moment neplăcut, eu, cu toate că mi-ar părea foarte rău, nu aș cuteza se mai vin pe la D-voastră. Cu vorba nu cutez se o întreb, nici nu aș ști cum poate, dar dacă mi-ați permite ca în scris se-i fac aceasta întrebare, m'ați îndatora foarte mult.“

Sigilând epistala doctorul o pusă tremurând de emoțiune la poștă.

A două zi preotul Marinescu o primi. O ceti în cet și respicat, chema pe preuteasa și o ceti și ea.

— „Bine zise preuteasa, că e un tinăr cum rar se mai află. Numai de ceva mă tem Ioane. Ai notariului se vor mânia foc pe noi, și cine știe ce vor mai iscodi încă. Notărășița mi-a fost spus că doctorul se va logodi în curînd, peste o săptămână cu Veturia. Drept că de atunci au trecut de șapte ori o săptămână și nu s'a ales nimic. — De astfel eu după cât cunosc pe doctorul, cred că lui nici prin gând nu-i va fi trecut logodna asta. Am văzut, că deși fata e destul de cuminte, pe mamă-sa nu o poate suferi.“

— „Bine, draga mea, dar noi ce stricăm cu asta? Îl tragem de mânecă să-i lase pe ei și să vină la noi? Tu știi bine că nu. El ne roagă“

Mama eși afară în curte gânditoare. Sabina cosea în grădinița cu flori, supt umbră de cireși Copilele se cercau și ele să scoată pui și flori pe două bucăți de jolj.

În haina ușoară, albastră, părea că visază. Mama o privi cu dragoste, și surisă. La ce să va gândi Sabina ei?

— Trecusă un an împlinit, când în ultima vacanță ce a petrecut-o întră florile grădinii, mama începu să-i dee povețe Sabinei, așa cum a învățat și ea dela mamă-sa. „Să nu uiți a zice în fiecare zi o rugăciune pentru fiitorul tău soț, căci toată darea cea bună dela Dumnezeu este“ Cu vorbele acestea sfârși atunci. Și vedea și acum cum i s'au rumenit atunci obraji copilei, și cum s'a pornit să plângă, să plângă ca la îngropare.

Decând întâlni pe doctorul Ionescu, și recunnoscu în el pe acela ce-i dasă buchetul, mama bagă de samă că Sabina rămâne mult foarte mult la rugăciunile sale de sara, și i se părea că-și trăiește buna preuteasă clipe din tinerețele sale. O găsia de multe ori cu ochii plânși.

Oare acuma nu se va ruga în taină pentru cineva, cum stă așa cu ochii perduți în cusătură.

— „Sabino vină puțin în casă!“ Copila se ridică ușoară, cu obraji împurpurați lăsându-și cusătura pe scaun.

Tatăl îi spuse simplu: „— Dacă țiar scrie cineva, cu știrea noastră, nu te-ai supăra Sabino“

— „Cine să-mi scrie mie tăicuță?“ Și ochii fetei să măriră parcă, gata să izvorească.

— „Îmi scriu pretine de școală, altu cine să-mi scrie?“

— „Dar de țiar scrie *altul*, nu *alta*“. Uită dragă ne-a scris doctorul că ar voi să corespondeze cu tine, — asta în sfârșit nu-i nimic.“

— „Ba să nu-mi scrie nime!“ și să întoarsă dreaptă, spriutenă ca o căprioară și merse în grădină, să se muncească cu cusutul.

— „Ce zici preuteasă?“

— „Scrie doctorului că să poate!“ și zimbi cu mult înțăles.

În grădină Sabina, nu mai avea ochii de cusut acum? Să-i scrie doctorul? Pentru ce iar scrie? Iată, vede și acum literele aceiea mărunte, ca scrisă în chinuri mari, — vede biletul acela: „Ești un înger întrupat“. Și acestea au fost numai patru cuvinte, și câte nopți nedurmite nu iau adus. Dar acum, să primiască dela el o epistolă întreagă!

Dar un gând o neliniștea și mai mult: Să fie spus doctorul părinților ei, despre cunoștința lor de mai înainte? Dacă ar fi așa nu ar mai îndrăzni să-i privească în ochii. Ar fi mai bine atuncia ca să plece undeva departe, unde să n-o cunoască nimeni. — Valeria ce ar cugeta, dacă pretina ei bună ar corespouda cu acela, care avea să fie logednicul ei? Nu a spus-o asta chiar notărășița? Atunci, ce ar mai îndemna pe omul acesta să-i scrie și ei?

(Va urma.)

Dumnezeu în natură.

(Continuare și fine).

Stă deja raiul și spiritul creator să bucură de el. Plin e de bucurie, plin de lucruri și făpturi minunate și de fericire, numai una lipsește încă din el: reprezentatul spiritului. Dar nici acesta nu întârzie mult.

Deodată apare numai regele raiului, coroana deamnă a creațiunilor lui Dumnezeu, omul conștiu de sine. Își rotește privirea princiară dealungul împărăției frumoasă și toate făpturile să pleacă dinaintea flacării deosebite ce aruncă ochii săi.

Acolo pe fruntea-i înţălegătoare străluce pecetea Dumnezeului creator, care arată oarecum, că el nu e cu totul copilul acestui pământ.

Îşi ridică capul înspre ceriurile înalte şi buzele-i şoptesc cu alipire şi dragoste de copil: Te ador Părintele meu, făcătorul meu! Şi pe când continuă astfel, îşi ia o ţintă şi mai oablă, căci e conştiu de demnitatea înaltă, ce o poartă. El e fătul pământului, dar totodată şi copilul nemuritor al eternului Dumnezeu.

Omul încă să ţine de natură, studiind natura lui iarăşi ne vom putea minuna în destul de marele ei autor. Ce-i şi omul? E o zicală comună, că leu îl putem cunoaşte de pe unghii şi roza după miros·

În expresia aceasta naivă să cuprinde cel mai de frunte principiu (normă) de lucrare a filozofiei ş. a. că dacă voim a cunoaşte excelenţa unei făpturi oarecareva, atunci înainte de toate să studiem capabilitatea productivă a facultăţilor respectivei făpturi. Sublimitatea sufletului omenesc şi ce-i mai mult, finţa lui de spirit, o putem cunoaşte din manifestăţile lui înafară, din activitatea lui productivă şi inventătoare.

Oare acel ceva, care examinează şi scutează adâncimile mării pururea furibunde şi descopere în fundul ei întunecos un şir întreg de fiinţe arată metamorfozele prin care, trec le explică activitatea lor gruparea scopoasă a spaţilor lor, care iau sub analisă picurii de apă limpede ca cristalul şi descopere în el o lume întreagă de vietăţi, — poate fi acesta materie?

Oare acel ceva care lănţueşte aborul puternic şi mână cu el oraşă înotătoare pe spatele oceanului neliniştit, care aleargă locomotive repezi dealungul deşerturilor gheţoasă ale Siberiei, care pune în cătuşi fulgerul schinteietor şi-l constrânge să mâne trăsuri cu cari transpoartă oameni, şi-l face să lumineze în întunerec închizându-l în sticle cavoasă care prinde gazurile periculoasă şi înăduşitoare şi închizându-le în globuri uşoare, îl duce pe om pe drumul norilor dantelaţi; poate fi aceasta materie?

Oare acela, care cu mijloace ce nu cunosc spaţiu şi depărtare să transpune dintr'odată în imperiul strălucit al stelelor şi cu curiositatea lui doritoare de ştiinţă le pândeşte legile, le află originea şi pricepe că ce-s; poate fi materie?

În fine acel ceva, care purtându-şi ochii pricepători şi cuminţi dealungl universului; îşi face ideie despre fiinţa Dumnezeului creator care scrutează şi află, că ultima cauză, puterea cea mai mare spirituală e Dumnezeu; acela ceva materie nu poate fi.

Astfeliu de rezultate materia nu poate produce şi arăta nici când. Pecetea spirituală acolo e pe fiecare factor produs din care să poate cunoaşte mâna pictorului destru din trăsurile fine a unei picturi, precum să poate obsera artistul din sunetul melodios şi dulce al câtorva acorduri de muzică!

Să nu ne uităm însc numai la om, ci şi la celelalte producte ale pământului, aici încă nu vom fi incapabili de a ne mira îndestul de marea fiinţă creatoare. Învăţanevom a gândi şi gândul ne va reconduce la Dumnezeu.

Mergi afară în natură, plimbă-te în răcoarea pădurilor du-te la munţi înalţi încărcaţi cu roze sălbatece, păşeşte dealungul râturilor presărate cu flori, priveşte-ţi faţa în oglinda liniştită a lacului, ascultă şopotul jalnic al apelor ce să sbat de pietri şi te vei învăţa a gândi!

Sau uită-te la bolta ceriului sămănată cu stele, şi nu face altceva decât tot priveşte la punctele acelea lucitoare, fixază lung lumina lor licurândă, până ce un somn dulce îţi va închide încet pleoapele obosite.

Vei visa şi încă ce ai gândit!

Iubeşte singuritatea, rătăceşte singur, departe de sgomotul lumi împrăştietoare de gânduri, căci natura e chiar ca faţa ruşinoasă şi zmerită, numai atunci, ce-i zace la inimă iubitul ei când no vede nime.

Culcă-te pe pajiştea catifelată; fi atât de fără milă şi smulje o floare cu rădicini cu tot; apoi ia-o în mână mirăte de uniformitatea petalelor şi de coloarea-i neimitabilă!

Cât de frumos să ţin îmbrăţoşate una pe alta, ca copiloşi orfani; Dedesupt sunt cuprinsă uşor de frunzuţele sepalelor apoi urmează cotorelul sprinten cu mijlocu-i mlădios, cu frunzele-i eliptice apoi să fineşte cu rădăcina stufoasă. Ce aparat minunat, ce aranjamânt practic. Rădăcina cu partea-i stufoasă să sfredeleşte în pământ, îşi împrăştie firele, ca să sugă nutremântul pe care apoi sucuri ascunsă îl transpun în frunzele verzi, în vinuţele gingaşă şi fine ale petalelor, cu nn cuvânt în întregul aparat al plantei. Aici din diferitele săruri şi elemente chemice să contruesc figuri simetrice: frunză legănătoare de gonguţă, floare cu sinul de miere, pistili stamini subţirei şi gingaşi şi colo în patria tainică a sămânţei în ovarii schema (germenele) altei plânte!

Ce zici la toate acestea? Doară vei puteă tăcea şi nu vei spune ceace sâmţeşti; măcar că gândul ţi să poate deja ceti din zimbetul buzelor tale? O mirare tecuprinde la văzul minunatului mechanizm al acestei plânte neînsămnate şi începi a fi stăpânit de o dulce presumpţie faţă de măiestrul necunoscut, care varsă în elemente legea scopoasă a construiri, care prinde şi dă formă diferitelor gazuri iubitoare de libertate, croieşte hotară simetrice fluidelor neliniştite, făureşte corpuri uniforme din masele solide neregulate.

Dar cu acestea deodată flacăra înălţătoare a conştiinţei de tine va fâlfăi în ochi-ţi şi vei fi mândru la cugetul, că pe rotogolul pământului toate acestea numai tu le poti pricepe, numai tu omule!

Iată că numai la o floare neînsămnată ne-am uitat şi deja cât de tare ne-am ridicat.

Dar de vom cutriera întreaga panoramă a naturii şi vom vedea nenumăratele ei făpturi şi produsă artistice, ce va fi atunci cu noi? Vă spun eu. Vom deveni conşciu de noi înşine în sensul srict al cuvântului şi aceasta ne va da apoi adevărata fericire pământească!

Oh, voi cei ce atât de mult căutaţi fericirea, veniţi în templul minunat şi instruător al naturii şi aici veţi afla ce căutaţi!

Aici veţi afla pe Dumnezeu şi unde-i El, acolo-i fericirea!

B. O. Colceriu.

Bibliografie.

A apărut.

„Sămănătorul“ Revistă Literară. Anul IV. Nr. 31· N. Iorga. — Un nou album de Ţesături Românești. St. O. Iosif. — Icoane vechi: Cârlova. I. Boteni. — Logofătul Ştefan (schiţă). M. Sadoveanu. — Floarea-Ofilită (roman). I. M. Marinescu. — Moşneagul. Spre străini (poesii). X. — Abu-ben-Adhem şi îngerul (după Leigh Hnt). N. N. Beldiceanu. — La Filaret (schiţă.) Cronică: N. Iorga. — Despre Anuarul Societăţi Turiştilor Români, excursursile şcolarilor români, noul imn regal de Coşbuc şi deosebite mijloace de a risipi literar bugetul Statului. Numărul 20 bani.

Dr. Ludovic de Csato: **Câteva pagini.** Tipografia Poporul român, Budapesta, preţul 1 cor. Cuprinde 8 bucăţi literari apărute, doară toate, în ziarele noastre.

A apărut şi să află de vânzare la tipografia noastră: **Coşbuc György** tanulmány a román iradalom köréből, irta Szabó Emil. Preţul 4 cor. + 20 fil. porto.

Au eşit de sub tipar şi se află de vnâzare la autorul **Dr. Ambrosiu Cheţian**, profesor, sau la tipografia seminarială din Blaj următoarele carţi:

Bureţii comuni, studiu practic. Blaj 1905. preţul *1* coroană.

Istoria naturală şi Muzeul şcolelor din Blaj, schiţă istorică. Blaj 1902, preţul *40* filerl.

Geografie I. Ungaria, Blaj 1902, preţul *1* coroană.

Geografie II. Europa, Asia şi Africa Blaj 1902. preţul *1* coroană.

Geografie III. America şi Australia Geografia fizica şi matematică, Blaj 1903 preţul *1* coroană.

Cărţile de geografie aprobate de înaltul Minister reg. ung. pentru şcoalele medii, sunt lucrate după metodul cel mai nou, cu datele cele mai nouă şi foarte potrivite pentru fiecare om cult.

Editor şi redactor răspunzător:
Aurel C. Domşa.

Nr. 5397 — 1905. (19) 2—3

Concurs pentru stipendie.

Prin aceasta publicăm concurs până la 15 Septembre n. 1905 inclusive pentru următoarele stipendie din fundaţiunile arhidiecesane:

I. *Din fundaţiunea „Alesandru Şt. Şuluţ“.*

1. *Două (2)* stipendii de câte 600 cor., folosite în anul şcol. 1904/5 de către Eug. Tilea, stud. tehnic în Viena şi Leon Bohăţel, stud. tehnic în Budapesta, destinate pentru tineri, cari studiează montanistica în Selmetz sau tehnica, pedagogia şi ştiinţele reale la universitatea din Budapesta sau la vre o universitate din străinătate.

2. *Trei (3)* stipendii de câte 400 cor., folosite în an. şcol. 1904/5 de către: Eugen Truţa, rigorosant jurist în Cluj, Vasiliu Ciura, rigor. jur. în Cluj şi Virgiliu Radeş, rigor. jur. în Cluj, destinate pentru tineri, cari studiează ştiinţele juridice la universitatea regească din Cluj.

3. *Două (2)* stipendii de câte 200 cor., folosite în anul şcol. 1904/5 de către: Iosif Comes şi Enea Zeflean, destinate pentru studenţi gimnazişti în clasele superioare.

4. *Un (1)* stipendiu de 120 cor., folosit în anul şcol. 1904/5 de către Octavian

Recean, destinat pentru studenți gimnaziști în clasele inferioare.

Studenții înscriși ca ordinari la școalele de mai sus, cari doresc a obținea unul din stipendiele aceste, au să dovedească:

a) că sunt români gr.-cat. miseri, născuți în Transilvania;

b) că pe lângă purtare morală bună au din studii calculi de eminență;

c) dintre concurenți vor avea preferință, cari vor dovedi, că sunt consângeni cu piul fundator, spre care scop trebue să producă atestat compus de respectivul oficiu parohial, care să cuprindă tabela genealogică esact dedusă.

Concurenții, la suplica *scrisă* și *subscrisă* cu mâna lor proprie în limba română, au să alăture testimoniu școlastic în *copia autentică*, carte de botez, atestat de paupertate, atestat medical; au să numească *espres* institutul, la care vor studiă în anul 1905/6, să determine *apriat* suma și soiul stipendiului, după care suplică, — căci altcum suplica nu va fi luată în considerațiune, precum nu vor fi luate în considerațiune nici suplicele întrate după terminul mai sus statorit.

II. *Din fundațiunea „Lazar Baldi“.*

1. *Un (1)* stipendiu de 200 cor., care în anul școl. 1904/5 a fost folosit în sumă de 160 cor. din partea lui Iuliu Măcelar. Stipendiul acesta este destinat pentru studenții gimnaziști din comunele ținătoare de comitatul Clujului și pentru consângeni de ai fundatorului fie ei și din alte comitate.

Concursele sunt de a se instrui ca cele pentru stipendiele Șuluțane.

III. *Din fundațiunea „Ioan F. Negruțiu“.*

1. *Un (1)* stipendiu de 160 cor., folosit în anul școl. 1904/5 de către Nicolau F. Negruțiu. Stipendiul acesta este destinat pentru studenți dela orice institut de învățământ din țară ori străinătate, — în linia primă pentru consângeni de ai fundatorului. — Concursele să fie instruite ca cele pentru stipendiele Șuluțane.

IV. *Din fundațiunea Vancea-„Cassa arhidiecezană“*

1. *Un (1)* stipendiu de 600 cor., folosit în anul școl. 1904/5 de către Iosif Vancea, rigorosant în drepturi, destinat pentru studenți dela universități și institute politehnice mai înalte.

2. *Un (1)* stipendiu de 200 cor., folosit în anul școl. 1904/5 de către Valeria Pop, destinat pentru fetițe gr.-cat. române cari studiază la școala română gr.-cat. de fetițe din Blaj, sau după ce au studiat aici cel puțin doi ani, pot fi și la institute gr.-cat. ori rom.-cat. dintr'alt loc.

3. *Patru (4)* stipendii de câte 120 cor., folosite în anul școl. 1904/5 de către pedagogii: Laurean Moldovan, Ioan Albu, Dumitru Comșa și Alesandru David, destinate pentru elevi preparandiali din Blaj. Stipendiele aceste în senzul literelor fundationale se conferesc numai pe anul 1905/6.

Concursele să fie instruite ca și cele pentru stipendiele Șuluțane.

V. *Din fundațiunea „Andreiu P. Liviu“.*

1. *Un (1)* stipendiu de 200 cor., folosit în anul școl. 1904/5 în sumă de 120 cor. din partea lui Iuliu Rusu, stud. jur. Stipendiul este destinat în locul prim pentru consângeni de ai fundatorului dela orice școală, și-l pot folosi și fete. Concursele să fie instruite ca și cele pentru stipendiele Șuluțane.

VI. *Din fundațiunea „Timoteu Ciparîu“.*

1. *Două (2)* stipendii de câte 100 cor., folosite în anul școl. 1904/5 de către Georgiu Faina și Septimiu S. Câmpean, stud. gimn., destinate pentru studenți la gimnaziul din Blaj. Cererile să fie instruite ca și cele pentru stipendiile Șuluțane.

VII. *Din fundațiunea „David Baron Ursu“.*

1. *Două (2)* stipendii de câte 200 cor., folosite de către Ioan Mâxeriu și Alesandru Ogrean, stud. gimn.

Concurenții au să dovedească cu carte de botez, că sunt români gr.-cat. născuți în vreunu din comunele arondate în comitatele: Făgăraș, Sibiu, și Hunedoara; cu atestat de frecuentare, că sunt școlari în cl. I. a gimnaziului gr.-cat. din Blaj, iară fetele, că frecuentează la școala de fetițe din Blaj, că au purtare morală bună și progres bun în studii, și că sunt sau pot fi suscepuți în Seminariul junimei române gr.-cat., iar fetele, în Internatul de fetițe din Blaj.

VIII. *Din fundațiunea „Alesandru Filip“.*

1. *Un (1)* stipendiu de 200 cor., folosit în anul școl. 1904/5 de către Alesandru Rogojan, stud. gimn., destinat pentru studenți gimnaziști, elevi ai școalei comerciale și elevi ai școalei militare. Consângenii sunt preferiți. Cererile să se instrueze ca și cele pentru stipendiele Șuluțane.

IX. *Din fundațiunea „Constantin Alutan“.*

1. *Trei (3)* stipendii de câte 120 cor., folosite în anul școl. 1904/5 de către: Aureliu Pop, stud. gimn., Iustin Iuga, rigorosant jurist și Ioan Iuga, stud. gimn., destinate pentru gimnaziști, studenți la școale reale, comerciale, universitate, politehnică, agronomie, preparandie etc. Consângenii au preferință. Cererile să se instruească ca și cele pentru stipendiele Șuluțane.

X. *Din fundațiunea „I. Chirilă“.*

Interesele fundațiunei pe 1905 în sumă de 500 cor., cari în senzul literilor fundaționale sunt de a se împărți în părți egale între consângenii fundatorului, cari studiază la vreo școală. Consângenitatea se poate extinde până în gradul al VIII-le. Cererile să fie instruite ca și cele pentru fundațiunea Șuluțană.

XI. *Din fundațiunea „Demetriu Cutean“.*

1. *Un (1)* stipendiu de 34 cor., folosit în anul școl. 1904/5 de gimnazistul Demetriu Ghișoiu, destinat pentru studenți gimnaziști și pentru fetițe, consângeni de ai fundatorului. Cererile au să fie instruate ca cele pentru fundațiunea Șulițiană.

XII. *Din fundațiunea „Cercul Orăștiei“.*

1. *Un (1)* stipendiu de 80 cor., folosit în anul școl. 1904/5 de către Nicolau Tanase, stud. gimn. cl. IV. La acest stipendiu pot concurge numai studenți români gr.-cat. cari cercetează gimnaziul gr.-cat. din Blaj, ori vreo academie de drepturi și sunt născuți în vreunu din comunele următoare ale cercului Orăștie și anume: Șibot, Orăștioara-de-jos, Balomir, Bințint, Beriu, Cioara, Vinerea, Orăștioara-de-sus, Grid, Ghialmar, Casteiu, Dâncu-mic, Ocolișul-mic, Toța-mică, Costești, Cugir, Jeledinți, Ludești, Măgura, Martinești, Bucium, Dâncu-mare, Toția-mare, Spini, Pricaz, Petriniu, Pischint, Repaș, Romos, Romoșel, Sibielul-vechiu, Sereca, Tamașasca, Tartaria, Turdaș, Turmaș, Vaideiu, Simeria. Cererile să fie instruite ca și cele pentru stipendiile Șuluțane.

XIII. *Din fundațiunea „Basiliu Rațiu“.*

1. *Un (1)* stipendiu de 200 cor., folosit în anul școl. 1904/5 de către gimnazistul Nicolau Agârbicean. Stipendiul acesta e destinat în prima linie pentru consângenii fundatorului până în gr. VII. incl. studenți în clasele superioare ale gimnaziului din Blaj sau fetițelor din școala civilă gr.-cat. din Blaj. În lipsa consângenilor însă se va conferi și altor tineri sau fetițe, cari întrunesc condițiunile amintite. Cererile să fie instruite ca și cele pentru stipendiele Șuluțane.

XIV. *Din fundațiunea „Dr. Simeon Ramonțai“.*

1. *Două (2)* stipendii de câte 630 cor., folosite în anul școl. 1904/5 de către: Aug. Maior și Ioan Hossu, studenți tehnici. Stipendiele aceste sunt destinate pentru studenți la universitate, la politehnică, la academia de pictură din B.-Pesta și Viena, precum și la academia montană din Selmetz și la academia comercială din Viena.

2. *Un (1)* stipendiu de 200 cor., folosit în anul școl. 1904/5 de către farmacistul Eugeniu Groze, destinat pentru studenți la universitate.

3. *Cinci (5)* stipendii de câte 168 cor., folosite în anul școl. 1904/5 de către Eugen Sâmpetrean, Simeon Sbârcea, Sabin Cosma și Victor Pop, studenți juriști și Emiliu Nestor, stud. medicinist, destinate pentru studenți juriști în Cluj. Cererile să se instrueze ca și cele pentru stipendiele Șuluțane.

XV. *Din fundațiunea „Ioan Bob“.*

1. *Două (2)* stipendii de câte 120 cor., folosite în anul școl. 1904/5 de către Ioan Moldovan, student medicinist și Emiliu Bușița, stud. gimnazist. Cererile au să fie instruite ca și pentru stipendiele Șuluțane.

XVI. *Din fundațiunea „Efraim Klein“.*

1. *Un (1)* stipendiu de 360 cor., folosit în anul școl. 1904/5 de către rigorosantul în drepturi Nicolau Vlaicu, destinat pentru studenți la gimnaziul din Blaj. Preferința au studenții din familiele Klein și Muntiul. Cererile au să fie instruite ca și cele pentru stipendiele Șuluțane.

XVII. *Din fundațiunea „Ioan Daniel Dănuț“.*

1. *Două (2)* stipendii de câte 600 cor. folosite în anul școl. 1904/5 decătră Dr. Simion Butean rigorosant în drepturi și Adalbert Nyisztor stud. jur.

Aceste stipendii numai în acel caz le pot căpăta și alți studenți, dacă între concurenți nu să află consângeni de ai fundatorului. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Șuluțane.

XVIII. *Din fundațiunea de alumnate a internatului Vancean de fetițe din Blaj.*

1. *Două (2)* alumnate de câte 100. cor. și 2. *Zece (10)* ajutoare de câte 100 coroane, cari să vor conferi pe anul școl. 1905/6 ca eleve ordinare de ale școalei gr. cat. de fete și ale Internatului Vancean de fetițe din Blaj.

Suplicantele pentru aceste alumnate și ajutoare au să întrunească următoarele condițiuni și să dovedească:

a) că sunt române gr. cat misere, născute în Arhidieceză.

b) că pe lângă purtare morală bună au din studii calculi buni.

c) că suntu inmatriculate ca eleve ordinare în școala gr. cat. de fete din Blaj și suntu primite în Internatul Vancean de fetițe.

d) preferite vor fi fetele de preoți din arhidieceză.

XIX. *Din fundațiunea „Ioan V. Russu“.*

Două (2) stipendii de câte 160 cor. destinate pentru tineri gr. cat. cari frecuentează vre-un gimnaziu, școală reală ori comercială, ori vre-o școală agronomică.

Dintre concurenți vor fi preferiți aceia cari vor dovedi, că sunt consângeni cu fundatorul. Cererile au să fie instruite ca și cele pentru stipendiile Șuluțane.

Blaj, din ședința Consistorială ținută la 15 August 1905.

Victor Mihályi,
Arhiepiscop și Mitropolit
dn Alba-Iulia și Făgăraș.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul:
Pentru monarchie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia, să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XV. Blaj 2 Septemvrie 1905. Numărul 35.

SERBĂRILE dela SIBIU.

Societatea de teatru.

Luni s'au început şedinţele celei de a două societăţi culturale, a societăţii pentru fondul de teatru român. Public număros, ca şi la şedinţele din zilele trecute. Printre cei de aici se observă un număr mai mare de directori de bancă, cari se adună în vederea conferinţii de Mercuri. Publicul din România se primeneşte. Unii merg, alţi vin. Zilnic vezi cete mari sosind dela gară. Zilnic auzi nemulţumiri pentru incuartirare. La şedinţa primă e de faţă şi Mitrop. Meţian şi primariul Drotlef şi multă altă inteligenţă.

Preşedintele Iosif Vulcan deschide şedinţa cu discursul ce-l publicăm la alt loc. Impresia generală e că dl Vulcan face la adunarea teatrului mai multă literatură decât dl Şuluţu la adunarea Asociaţiunii.

Către sfârşitul discursului preşedintele se încurcă în chestii de limbă şi cearcă să facă haz cu fraze alcătuite din vorbe după Dsa nepotrivite; dar gluma nu prinde, din potrivă se aud murmure în sală. De altcum discursul de deschidere a fost salutat cu aplause.

În numele Asociaţiunii v-preş. *Andreiu Bârsanu* salută societatea de teatru cu cuvinte alese şi avântate.

Ca notari ai adunării se alega Gavril Precup şi Dr. I. Borcia, în comisia pentru censurarea raportului Dr. Tripon, Negruţ, Domide, Branişte şi Herman. In comisia pentru censurare socoţilor Andr. Cosma, Arit. Popa, Dr. Bran, Dr. Bologa, Dr. Laur. Pop şi în cea pentru înscrie rea de membrii Dr. Cristea, Dr. Dăianu, Dr. Novac, Dr. Borza şi Nic. Borza.

După acestea se dă cuvântul simpaticului tiner dlui *Horia P. Petrescu*, care a cetit o disertaţie interesantă despre *Wilh. Tell* alui Schiller, dând un model de bărbăţie, de curaj şi patriotism. Petrescu a analisat opera poetului german cu multă pricepere şi spre deplina îndestulire a publicului, care l'a aplaudat. A doua conferinţă a fost a lui *Dr. I. Borcia*, care în o limbă de toată frumuseţa a arătat vederile de cari era condus Eminescu faţă de teatru, principiile lui estetice aşa de frumos exprimate în articlii de ziar, culeşi acum în volumul dlui Scurtu. Conferenţiarul a fost foarte viu aplaudat de publicul, care a urmărit cu multă atenţiune frumoasa-i disertaţie.

Sara s'a dat a doua oară piesa *„Moşul Ciocârlan"*. Afluienţa publicului ca şi în trecut, cu toate acestea au mai rămas mulţi cari n'au ascultat-o.

Marţi se ţine şedinţa a doua e tot deuna cea mai interesantă. După verificarea procesului verbal din şedinţa trecută, şi după cetirea raportului comitetului, se dă cuvântul dlui *Dr. Tripon*, care în un discurs mai lung, apreţiază importanţa societăţii de teatru şi însămnătatea ei culturală, apoi revenind la gestiunea anului 1904, propune să se aproape activitatea laudabilă a comitetului, special să se aproabe cumpărarea operetei „Craiu nou" de C. Porumbescu şi cheltuielile avute cu aşezarea unei scene în sala festivă a Casei naţionale. Referitor la chestia bursierilor se hotăreşte, a nu se mai acorda burse nouă până ce nu se va regula raportul între societate şi stipendiaţii ei.

Comisia a doua; propune, ca socotelile cassariului să se aproabe, de asemenea şi bugetul pe 1905/6.

În numele comisii a treia Dr. Cristea aduce veste buuă, s'au înscris peste 80 membrii noi, între cari şi 2 fundatori.

Celealalte puncte: stabilirea locului adunării proxime şi verificarea proceselor verbali se hotărăsc repede.

Preşedintele, fiind terminată programa, închide adunarea, mulţumind numerosului auditor pentru viul interes arătat societăţii.

După prânz la 3 oare a fost repetită serata etnografică. Publicul a umplut şi sala dela Gesellschaftshaus unde s'a ţinut de data asta representarea. S'au produs tot cei dela prima seară: precis, elegant şi înălţător. Macar de s'ar dansa Romana la toate ocasiunile aşa, de acurat şi frumos!

La 4 1/2 s'a ţinut în Casa naţională concursul public pentru obţinerea burselor societăţii de teatru: dramă şi comedie. Numeros public era de faţă. S'au produs vre-o 5 concurenţi. Juriul a votat bursa pentru comedie dlui *Aurel Bănuţ* şi pentru dramă dlui *Titu Morariu;* cel dintâiu tinăr plin de ideal care îşi jertfeşte cariera pentru artă, Dsa a escelat ca imitator desăvârşit. Al doilea e cleric abs. a dovedit un sânge rece admirabil, ţinută cuviincioasă şi potrivită. Avem toată nădejdea, că ei vor aduce celea mai preţioase servicii societăţii de teatru întru ajungerea măreţelor ideale ce urmăreşte.

Sara s'a înaugurat scena dăruită Asociaţiunei de societatea de teatru cu presentarea piesei *„Fântâna Blanduziei"* de Vas. Alesandri. Piesă nepotrivită poate pentru o societate de diletanţi şi la înaugurarea unei scene. Nu o spunem aceasta pentru jocul diletanţilor, cari şi-au dat toată silinţa şi au şi reuşit. Remarcăm succesul Dnei Lucia Cosma şi Dş. Cosma, a dlui Enescu Giurgiu şi a tuturor celoralalţi diletanţi.

Reprezentaţia a fost condusă de dl *Zah. Bârsanu* cu mult temperament artistic. Dsa a dat dovadă viuă de frumoasele calităţi ce are.

Alte serbări.

Lăsăm să urmeze în şir celealalte serbări ce s'au mai dat cu prilejul acestor frumoase zile.

Mercuri a fost conferenţa directorilor de bancă. Dl *Lăpădat* a ţinut o conferenţă despre „Politica de discont", Mercuri sara societatea „Carmen" din Bucureşti, sub conducerea dlui Kiriak, a ridicat din nou splendoarea serbătorilor prin neîntrecutul concert dat în sala dela „Unicum". Programa bogată şi variată, a fost executată la perfecţie. Totuşi au plăcut mai mult piesele naţionale cari au stârnit furtune de aplauze. Dl Kiriak a lăsat cu corul său cea mai neştearsă amintire în sufletele număroşilor ascultători.

Tot Mercuri, entusiastul profesor *V. Diamandi* a ţinut o conferenţă publică despre suferinţele fraţilor Macedoneni. Dsa face istoricul deşteptării macedonenilor, luptele lor şi persecuţiunile ce au avut să îndure de multă vreme din partea grecilor, cari vor cu ori ce preţ să-i cufunde în marele neam elin. Conferenţiarul a fost viu aplaudat.

Joi dl Braniste a cetit conferenţa dlui Mocsonyi „Credinţă şi ştiinţă", care era anunţată pe şedinţa Asociaţiunii.

Vineri după prânz s'a reprezentat în teatrul orăşenesc a doua oară piesa „Fântâna Blanduziei", de astădată cu dş. Voiculescu dela Teatrul Naţional în rolul Gettei. Sara s'a dat tot acolo drama italiană „Necinstiţii". Amândouă representaţiile au avut succes desăvârşit.

Sâmbătă dl prof, Borgovanu a ţinut o conferenţă despre „Fazele actuale ale teosofiei."

Duminecă dimineaţa s'au făcut vizitarea catedralei gr.-ort. care s'a pictat de distinsul nostru profesor Octavian Smigelschi. După prânz la 500 persoane, au făcut o escursiune la Sălişte, unde au fost primiţi cu multă însufleţire de poporaţiune. S'au petrecut cu muzică, cântări şi joc până noaptea, când au reîntors acasă.

Tot în şirul acestor serbări s'a făcut Luni înaugurarea şcoalei de menaj şi industriale de fete, înfiinţată de Reuniunea femeilor române, puse sub conducerea neobositei dne Maria Cosma, care are o parte însămnată la succesul minunat al tuturor serbărilor. Şcoala a fost sfinţita de P. S. Episcop Papp dela Arad. În. P. S. Mitrop. Meţianu şi dna

Cosma au ţinut vorbiri. De faţă era mult public.

La 6 urma să se închidă expoziţia, dar s'a amânat până la 15 crt. Dar de închiere s'a ţinut sara un bal festiv, la care au luat parte şi mulţi oaspeţi din România.

DISCURSUL
presidentului Iosif Vulcan

la deschiderea Adunării generale a Societăţii pentru fond de teatru român, în Sibiu, la 8/21 Aug. 1905.

Domnilor şi Doamnelor!

Înălţătoarele festivităţi, la cari avem plăcerea să luăm parte zilele acestea în Sibiu, toate împreună formează o mare serbătoare naţională.

Mare serbătoare naţională, căci nici o naţiune n'are zi mai sfântă decât aceea, când fiii şi fiicele ei întruniţi din toate părţile, îşi închină tot sufletul şi toată inima, tot talentul şi toată stăruinţa, pentru afirmarea culturei neamului lor.

Este o simţire delicioasă, o simţire care ne încălzeşte toată fiinţa, vederea acestei elite a societăţii româneşti, venită de pretutindeni a-şi da concursul la ridicarea şi la fâlfâirea steagurilor arborate de societăţile noastre culturale, cari s'au crezut datoare a se presentă de astă-dată aici spre a face cât mai complet tabloul progresului nostru.

O sublimă bucurie şi o măreaţă fericire trebue să simtă fie-care Român, căci tabloul acesta ne arată puterea de viaţă a elementului românesc.

Tabloul acesta, veştejind descurăjarea, ne spune nouă şi tuturora, că atuncia când vorba e de prezentarea propăşirei noastre în cultură, uităm ori-ce pedeci şi greutăţi, nu vedem decât steagul arborat şi nu simţim decât dorul ferbinte de a-l servi cât mai zelos; scopul sfânt ne înfrăţeşte pe toţi şi cu focul dragostei alergăm să ne facem datoria, bine ştiind că numai cultura poate să fie temelia neamului nostru, şi mai respicat — că numai cultura naţională poate să-i dea viaţă fericită şi viitor frumos.

Dela această mare serbare, cum am fi putut lipsi noi, Societatea pentru fond de teatru român? Societate care serveşte sub flamura idealismului! Societate care ne-am înfiinţat-o anume pentru respândirea culturei româneşti!

Ne-am crezut datori a veni aici ca să luăm şi noi parte la marea serbătoare a naţiunii, să aducem geniului nostru naţional tributul profundului devotament, să ne bucurăm dimpreună cu toţi fraţii întruniţi şi strângându-ne mâna cu dragoste, să ne închinăm cu evlavie sfântului stindart, pe care strălucesc cuvintele: Cultură naţională.

Am venit ca la această festivitate să presentăm neamului nostru, un dar de serbătoare, un modest rod al muncei noastre.

Adunarea generală a Societăţii pentru fond de teatru român de astă-dată are o însemnătate mai mare decât până acuma.

Ea ne ofere momentul dorit să asistăm la inaugurarea primei scene româneşti, ridicată cu concursul Societăţii noastre.

Scenă modestă, care însă are să ne desvălue comoara calităţilor poporului, din care facem parte.

O nouă şi stăruitoare şcoală pentru respândirea culturei româneşti; un nou templu, în care au să se închine, să se mângâe şi să se îmbărbăteze toţi câţi îşi iubesc neamul.

O scenă modestă aceasta, dar în viaţa Societăţii noastre, un pas înainte spre scopul dorit.

În faţa ei stau emoţionat. În momentele aceste îmi reînvie trecutul, cu anii de iluzie ai tinereţelor, cari au arborat ca un vis frumos stindardul acestei instituţiuni. În amintirea mea se împrospetează toate momentele de bucurie şi de duioşie. Par'că revăd pe tinerii entusiaşti, cari au murit cu plete albe, fără să-şi zărească întrupat dorul. Şi sub impresiunea acestor vederi, mă închin lui Dumnezeu şi-i mulţămesc pătruns de gratitudine, că mi-a reservat tocmai mie, drept resplată divină a muncii unei vieţi, înalta bucurie, ca în numele Societăţii pentru fond de teatru român şi în fruntea vrednicilor mei colegi din comitet, să ofer Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român, şi prin ea înbitului nostru neam, această primă scenă românească făcută cu cheltuiala Societăţii noastre.

Vorbind din locul acesta, stau sub impresiunea scenei. O simţire fermecătoare aceasta, care parcă-mi deschide o lume nouă. Văd petrecându-se în viaţa mea o viaţă plină de frumseţi întineritoare, viaţa neamului românesc cu toate calităţile lui.

Frumseţea calităţilor mă încântă, ceea ce însă în deosebi mă cucereşte, este limba ce aud sunând în jur de mine, o limbă dulce şi armonioasă, care-mi pătrunde toată fiinţa şi-mi înalţă sufletul.

În momentul acesta simţesc că limba nicăiri nu sună atât de pătrunzător, ca de pe scena teatrului. Scena e organul cel mai potrivit pentru a scoate la iveală toate frumseţile unei limbi. Iată puterea scenei. Iată misiunea ei.

Limba fiind puterea cea mai covârşitoare a scenei, din capul locului se impune datoria a ne îngriji ca în teatru să se prezinte o limbă corectă, care poate să fie oferită auditorului drept model de imitare. Dacă nu facem aceasta, îi dăm prilejul să audă tot felul de pocituri, cari de pe scenă trec uşor în graiul comun şi schimonosesc limba. Astfel teatrul, în loc de a folosi, ar strica. Iată cuvântul care ne îndatoreşte ca dela ori care autor, mai întâiu de toate, să cerem o bună limbă românească.

Limba noastră literară în timpul din urmă a apucat să înainteze frumos. Direcţiunea poporală, ce a luat, o face mai românească şi astfel o aduce mai aproape de aceia la cari se adresează. Salutăm din toată inima pe tinerii cu talent şi cu pregătiri, cari se afirmă cu atâta succes drept stegari ai viitoarei noastre literaturi.

Direcţiunea latinistă a dispărut cu desăvârşire, căci limba ei n'a fost adevărată limba românească, ci o creaţiune artificială prea latinizătoare, pe care poporul n'a înţeles-o. Prin excesul aberaţiunilor sale ajunserăm la stadiul ciudat, să avem două limbi: una pe care o scriau intelectualii şi alta pe care o vorbeşte poporul. Un dezastru mai monstruos nici că se poate închipui.

Spre norocire, ne-am trezit din visul ameţelii latinizătoare şi astăzi ne aflăm pe calea cea mai bună.

Să băgăm însă bine de samă ca trecerea aceasta din o direcţiune în alta, să nu se facă într'un fel exagerat şi astfel greşit. Având drept steag al desvoltării limbei noastre direcţiunea poporală, să nu scoatem tot ce nu pare a fi poporal, ci numai ce nu-i românesc.

Să respectăm cuvintele introduse în usul comun şi să nu introducem decât de acele cari lipsesc din graiul poporului.

Urmărind cu luare aminte desvoltarea limbei noastre literare dincoace de Carpaţi, vedem că s'au ivit şi unele schimbări, cari nu pot să fie aprobate. Tendenţa de a crea o limbă cât mai poporală, elimineză multe cuvinte latine de mult încetăţenite şi introduce o droaie de vorbe mai cu seamă slave şi de alte semiţii, pentru-că acele ar fi mai aproape de popor.

Astfel câtă vreme mai de mult limba noastră gemea de latinisme, — astăzi începe a fi încărcată de slavisme şi de alte străinisme. Dintr'un extrem, putem să cădem în altul; din extremul latinist, în cel slavist.

Cuvântul „popor", după unii, nu mai e bun; dacă vrei să scrii neaoş românește, zici „norod".

Ei scriu „slavă" şi „slăvit", deşi avem frumosul cuvânt: „mărire" şi „mărit".

Dealurile cu vii, cunoscute mai de mult cu numele de „promontor" — acum se numesc mai pe românește „podgorie".

Verbul „garantează" li-s'a părut prea latinesc şi l-au înlocuit cu altul, care „chezăşuește" de românească sa.

În loc de „a conduce" li-e mai atrăgător „a călăuzi"; *în loc de „literă"* — „slovă" şi în loc de a „înainta" — „a hălădui".

A scrie „exemplu" e prea latinesc. Cu cât mai verde românește sună cuvântul „pildă"?

Cuvântul „meserie" nu le ajunge, mai zic şi „meşteşug".

A „forma" ceva, asemenea le pare prea latinește; unii scriu în stil mai poporal şi mai curat românește, a „alcătui".

Ceea-ce însă mai tare izbeşte, din câte exemple aş puteà cita, este treimea: gospodărie, gospodar şi gospodină.

Se ştie, că la noi dincoace de Carpaţi, poporul român nicăiri nu cunoaşte cuvintele aceste. Nici chiar în Banat, unde s'au vârît în limbă cele mai multe vorbe slave. Nici trebuinţă n'avem de ele, căci noi zicem: economie, econom şi econoamă. Ba sunt şi urîte, cele mai izbitoare şi respingătoare slavisme. Şi totuşi ce să vezi! De un şir de ani se introduc şi la noi în multe scrieri menite pentru popor ca cuvinte poporale.

Pentru ce? Pentru-că ele se află în graiul de peste Carpaţi şi în deosebi în cel din Moldova.

Ei bine, noi adoptăm cu plăcere cuvintele de dincolo, dacă acele sunt frumoase şi românești; dar a introduce astfel de slavisme şi la noi, este a ne murdări limba.

Tendenţa de frunte în desvoltarea limbei noastre ne impune datoria, să stăruim ca aceea să devină cât mai curată, cât mai românească.

Iată steagul nostru literar.

Aderenți ai acestui steag, trebue să veghiăm cu ochii în patru la formarea limbei noastre, ca nu cum-va într'una din zile să ne „pomenim“ cu fraze „poporale“ de aceste:

„Slova alcătuește slava norodului. Gospodăria meșteșugită chezășuește hălăduirea gospodarului. Gospodina dă în vileag pilde călăuzitoare la cinste.“

Am pronunțat principiul. Nu insist mai mult asupra lui, căci de sigur toți sunteți de o părere cu mine. Scopul meu a fost numai să vă atrag luarea aminte asupra porniri greșite ce se observă la unii mănuitori ai condeiului la noi în timpul mai nou.

Este și de prisos a lungi vorba asupra acestei chestiuni, căci pericolul nu este atât de mare; tot ce nu e natural, piere de sine. Cum curentul latinist a dispărut, astfel are să se stingă și acesta, spre a face loc unei direcțiuni radicale românești.

Dorind din inimă ca și ocasiunea aceasta să contribue la întărirea acestei direcțiuni, Vă salut cu stimă și deschid adunarea generală.

Blajul și serbările dela Sibiu. Iată în fuga condeiului, consemnarea blăjenilor cari au luat parte la serbările dela Sibiu. Un număr destul de respectabil pentru un oraș așa mic cum e Blajul.

1. Esc. Sa Mitrop. Victor Mihályi. 2. Dr Aug. Bunea, canonic. 3. Dr. Isidor Marcu, canonic. 4. Stefan Pop. canonic. 5. I. F. Negruț, prof. 6. Silvia Negruț. 7. Veturia Negruț. 8. Nicolae Negruț. 9. A. C. Domșa, redactor. 10. Livia Domșa. 11. Gavril Precup, prof. 12. Virginia Precup. 13. Jac. Murășan, prof. 14. Otilia Murășan. 15. Aron Papiu, prof. 16. I. Br. Micu, v-notar cons. 17. Iacob Popa, notar cons. 18. Nic. Ionaș, prof. pens. 19. Dr. Al. Niculescu, funcț. cons. 20. Valeria Uilăcan, soție de canonic. 21. Dș. Valeria Uilăcan. 22. Roza Solomon, văduvă de prof. 23. Vas. Solomon, meseriaș. 24. Berta Solomon. 25. Dr. Eug. Solomon, medic. 26. Dr. Ales. Pop, medic. 27. Dr. Am. Chețan, prof. 28. Dr. Iuliu Maniu, advocat. 29. Jac. Domșa, funcț. cons. 30. Lucreția Domșa. 31. Ana Pop, văduvă de protopop. 32. Dion. Trifan, meseriaș. 33. Elena Trifan. 34. Emil Oltean, meseriaș. 35. Maria Dragoș soție de meseriaș. 36. Emilia Dragoș. 37. Ilie Mircea, meseriaș. 38. Dna Mircea. 39. Dr. Ioan Rațiu, prof. 40. Ioan Agârbicean, cleric abs. 41. Eugen Păcurariu, preot. 42. Otilia Negruț, soție de medic. 43. Victor Macaveiu, prof. 44. George Both, meseriaș. 45. Emil Muntean, stud. univ. 46. Aug. Gruița, meseriaș. 47. Elena Sânteon, profesoară. 48. Leont. Măcelar, învățătoare. 49. Iuliu Pop, funcț. de bancă. 50. Dem. Radu, funcț. de bancă. 51. Anton Pop, comerciant. 52. Aur. Velican, comerciant. 53. Petru Ungurean, prof. 54. Dna Ungurean. 55. Silvia Ungurean. 56. Roza Muntean, soție de director. 57. Elena Muntean. 58. Nicolae Baciu, meseriaș. 59. Vasile Barna, meseriaș.

„Miserii române“. Sub acest titlu publică „Tiszántul“ din Orade în nrl dela 22 Aug. n. un prim semnat *Kl.* sub care se ascunde preotul Ioan Clintoc din Beznea, diec. Oradea. Regretăm foarte mult, că un preot și-a uitat atât de mult de sine încât își bate joc de credincioșii încredințați păstoririi sale și prin aceasta de întreg neamul românesc, descriindu-l în coloanele unei foi străine, în colorile cele mai întunecate. Dacă Dsa voia să se plângă de suferințele ce indură, era acolo Ordinariatul său, care de sigur i-ar fi întins mână de ajutor. Aici erau coloanele foii noastre, cari stau deschise preoților nostri de pretutindenea, aci erau chiar și celelalte foi românești. N'a fost de loc permis, ca Dsa să recurgă la o foaie scrisă ungurește și în aceea să presinte pe poporul românesc așa de necult și vițios, după cum îl vede Dsa. Sau doară a făcut-o aceasta, ca să se recomânde Ministrului, spre a fi și mai gras ajutorat? Ar fi mai de dorit, să nu-și piardă vremea cu astfel de deprinderi de stil detestabile, ci să poftească și cultiva credincioșii, și-ai aduce pe calea cea bună, dacă sunt așa de decăzuți, iar nu să-și râdă de ei. Făcând altcum însuși se expune râsului și disprețului tuturor.

Lex Berzeviczy—Lukács. — Ceea ce presimțiam de mult, a urmat, pentru ca să se convingă toți „optimiștii“, că pentru naționalități puțin înseamnă coloritul guvernului. În acest punct, toate guvernele sunt de acord. Iată, că guvernul actual, care se pretinde „fără partid“, a pus în praxă, prin ordonanță ministerială faimosul proiect al lui Berzeviczy, privitor la instrucția primară și a școalelor de preparandie ale naționalităților.

Iată câte-va puncte mai principale, din aceasta ordonanță:

În prima ordonanță privitoare la învățarea limbei magiare în școalele primare ale naționalităților, ministrul se referă mai întâiu la aceea, că deși art. de lege XVIII: 1879 e pus în vigoare de un sfert de secol, totuși legea aceasta nu s'a esecutat în măsura, cum ar pretinde interesele poporațiunei nemagiare a țării (!). Recensământul dela 1900 — spune ministrul Lukács — a stabilit adevărul trist, că 40% din poporațiunea țării nu vorbește limba statului, și a mai stabilit și aceea, că 83.2% a poporațiunei cu limba maternă nemagiară, nu înțelege și nu vorbește ungurește. Dintre 3343 școale cu limba de predare nemagiară — cari afară de 90 sunt școale confesionale — în 1340 nu s'a predat limba magiară cu succes. Esperiența adevărește deci, că în cea mai mare parte a școalelor nemagiare, instrucția din limba magiară se reduce numai la scrierea și cetirea magiară în mod mecanic. Starea aceasta de lucruri nu se mai poate tolera. Legea în vigoare trebue esecutată.

La 1902 ministrul Wlassics a dispus printr'un ordin, ca în școalele poporale cu un învățător, numărul oarelor pentru învățarea limbei magiare în vorbire să fie de 9 într'o săptămână, iar pentru învățarea limbei materne și magiare în scriere și vorbire să se întrebuințeze 8 oare în săptămână. Tot pentru aceste obiecte la școalele cu doi învățători să se întrebuințeze 15, respective 13 oare în săptămână; la școalele cu trei învăț. 17 resp. 19 oare; la școalele cu patru învățători, 20 resp. 25 oare; la școalele cu cinci învățători, 18 resp. 24 oare, și, în fine, la școalele cu șese învățători, 18 respective 24 oare în săptămână. Jumătate din oarele fixate pentru instruirea în scriere și cetire în limba maternă și magiară, negreșit să se întrebuințeze pentru învățarea scrierei și cetirei în limba magiară, de oarece numai astfel se poate garanta scopul instrucțiunei, ce-l indică legea.

Inspectorii școlari, deci, să pretindă strict dela școalele primare cu limbă de predare nemagiară, ca să se conformeze în toată plenitudinea acestui plan de învățământ.

Inspectorii să visiteze cel puțin odată în an școalele poporale nemagiare, și anume într'un timp, când se poate cunoaște mai bine resultatul instrucției în limba magiară. Dacă inspectorul sau locțiitorul său nu află suficient resultatul, să stabilească la fața locului causele. Dacă aceste cause s'ar afla în defectele esterne (frecuentarea neregulată a școalei, popularea prea mare, lipsa de cărți etc) să ceară dela comisiunea administrativă aplicarea celor mai energice măsuri și să facă raport la ministeriu. Dacă însă causa lipsei de resultat ar fi învățătorul, să procedeze astfel: *a)* În cas când învățătorul nu posede limba magiară așa, în cât să o poată preda, să pornească imediat procedură reglementară contra lui pentru a fi înlăturat din post sub titlul, că e incapabil. *b)* Dacă lipsa de resultat e o urmare a negligenței învățătorului față cu obligamentul de a preda limba magiară, atunci acelui învățător, fie că primește întregire de salar dela stat, fie că primește alt ajutor ca cuincuenal, să nu i-se contrasemneze (vidimeze) chitanța, și de oarece un astfel de învățător a „păcătuit în contra aplicărei limbei statului stabilită în lege“, prin urmare a sevârșit un delict disciplinar, să se facă raport la ministru pentru a se ordona contra lui cercetare disciplinară.

Dacă au fost ridicați din post unul după altul doi învățători dela vre-o școală comunală sau confesională *pentru negligență în predarea limbei magiare, o astfel de școală se va închide și în locul ei se va înființa școală de stat.*

Privitor la preparandiile confesionale: În preparandii pot fi primiți numai elevi, cari au terminat 4 clase secundare sau civile, după ce vor fi făcut un esamen de primire. Inspectorii însă să fie cu mare grije cu ocasia visitațiilor lor, că elevii primiți astfel posed în adevăr atâtea cunoscințe din limba magiară, limba maternă, aritmetică, geografie și istorie, câte se predau în cele patru clase secundare, ori civile? În cas contrar, să facă raport ministrului.

Inspectorii să visiteze preparandiile nemagiare cel puțin de două ori într'un an, să fie de față la esamenele de încheiere a cursurilor I, II și III, și să raporteze ministrului.

Înainte de începerea esamenelor, inspectorii să censureze lucrările scripturistice din limba magiară, ca să-și poată face ideie, întru cât candidații corespund cerințelor privitoare la cunoașterea limbei magiare. Lucrarea din limba magiară nici de cât nu poate fi o traducere, ci o temă lucrată liber despre vre-un subiect oare-care din istoria patriei, istoria literaturei magiare sau din sfera pedagogiei.

Pentru a se puteă stabili pregătirea candidatului în vorbirea magiară, servesc răspunsurile din gramatica limbei magiare și a istoriei literaturei magiare. Dacă din

aceste studii inspectorul n'ar puteà să-şi formeze o judecată despre pregătirea candidatului în limba magiară. Îi stă în drept a pretinde răspunsuri în limba magiară şi din alte obiecte de învăţământ.

Deia candidat se pretinde, a dovedi, că ştie să predea limba magiară. De oare ce o judecată despre aceasta se poate forma numai din praxă, e dator fie-care candidat a ţineà înaintea comisiunei esaminătoare o prelegere practică din limba magiară.

Diploma de învăţător se dă totdeuna în text paralel, în limba statului şi în limba de predare a institutului.

Vom revenì.

CORESPONDINŢE.

Congresul catolic din Strassburg.

Catolicii Germani au avut să sufere foarte mult între anì 70 şi 80 ai veacului trecut. Bismarck voia să zdrobiască biserica catolică, căci, vezi Doamne, e duşmană culturii, şi de aceea i-a declarat Kulturkampful. Sfârşitul luptei a fost, că Bismarck s-a predat, şi biserica catolică şi-a recâştigat aproape toate drepturile, preoţii şi mirenii ei s'au oţălit, încât astăzi, de şi sunt în minoritate, ei conduc politica imperiului german, şi împăratul acestui stat vrând nevrând trebue să asculte de Papa, şi de politica catolicilor, cu toate că urăşte religiunea catolică din toată inima.

În fiecare an îşi ţin catolicii aceştia congresele, pe cari ei bucuros le numesc manevre, căci în ele îşi probează şi oţălesc puterile, şi-şi manifestează alipirea faţă de comandanţii lor. Congresele acestea, cum şi întreaga organizaţie a catolicilor germâni sunt nespus de roditoare, de aceea voind Papa să le pună Italienilor înaintea ochilor un model de activitate catolică, i-a îndrumat să se organizeze ca şi catolicii germâni. În anul acesta au ţinut congresul în *Strassburg,* din 20—24 August.

După cât ne permite spaţul publicăm şi noi rezumatul vorbirilor mai apreţiate, scoase din foaia din Berlin, „Germania".

Adunările acestea totdeauna se încep cu o procesiune demonstrativă a muncitorilor, după ea urmează o şedinţă pentru muncitori, cari după cuvintele preşedintelui comitetului central *Droste-Vischering,* s'au adunat în Strassburg, să-şi mărturisească credinţa, să se însufleţească, şi să înveţe dela s. maică biserică, căci sub aripele ei vreau să lucre, ascultând şi de superiorii lumeşti, nelăsându-se să fie îmbătaţi de frazele goale ale social-democraţilor.

Adunarea generală a deschis-o principele *Löwenstein.* In vorbirea de deschidere aminteşte lupta titanică, ce o poartă profesorii şi studenţii protestanţi în contra societăţilor academice catolice. Aceasta luptă miroasă a Kulturkampf, zice el, şi de aceea ne va aduce aceleaşi roade îmbelşugate ca şi lupta pentru religiune din seclul trecut.

Deputatul *Gröber* vorbeşte despre isvoarele vieţii religioase şi modul cum lucră ele în biserica catolică. Isvoarele sunt adevărurile de credinţă şi morale, propuse de biserica catolică, unde lipsesc acestea se observă demoralizarea. Multora nu le încape în cap unul sau altul din acestea adevăruri, căci doar capul le-e prea mic. Aşa batjocoresc mărturisirea, dar câte nedreptăţi, câte fărădelegi, câtă ură nu s'a sfârşit în scaunul mărturisirei. Alţii persiflează pe călugăriţe, dar curajul lor bărbătesc şi eroic e admirat de toată lumea. Mult folos trage statul din biserică, deşi el se face că nu vede, să ştie însă, că numai până atunci va prospera, până va da mână liberă bisericei. Aceasta idee o putem scoate şi din vorbirea împăratului Wilhelm, ţinută în 9 Aug. în Gnesen.

Prelatul *Ehrhard,* fost profesor la universitatea din Viena, vorbeşte despre rolul ce-l are Papa în religiune şi cultură. Papatul e organul central, prin care se propagă şi conservă adevărata religiune creştină. De e atăcat, ori înaintea tribunalului istoriei, el n'are lipsă de minciuni, activitatea lui, şi Roma singură e o apologetică suficientă. Azi are rol însemnat papatul, când atâtea curente nesănătoase stăpânesc lumea. Până nu-şi implântă acestea ancora în stânca lui Petru, vor fi espuse continuu pericolului să restoarne azi, ce au ridicat eri. Ziua, în carea se vor alipi toţi de stânca lui Petru, va fi zi de mântuire pentru întreg neamul omenesc. De altfel cine recunoaşte divinitatea lui Hristos, trebue să admită şi papatul, căci acestea 2 sunt nedespărţite.

Asociaţiunile poporale, cărora le datoresc aşa de mult catolicii germani au atras atenţiunea tuturor, căci după cum zice S. S. Piu X, ele se ocupă în adevăr cu lucrurile celea mai practice, mai de actualitate, şi le ştiu uni toate în o armonie frumoasă. Acum şi-a ţinut adunarea aceasta. Preşedintele ei *Brandts* zice între altele: Scopul nostru e să instruăm poporul, şi poporul trebue să înţeleagă, că ţinând tare la principiile creştineşti, nu poate fi împedecat în desvoltarea sa intelectuală, ori în îmbunătăţirea stărei materiale, din contră împregiurarea aceasta îl ajută. Din raportul presentat înţelegem, că societatea are 470.000 membri, şi numărul broşurilor împărţite în popor în 1904 e $7^1/_2$ milioane. Asociaţiunea aceasta are o revistă lunară, carea o cunoaştem şi noi, şi o recomandăm tuturor acelora, cari vreau să lucre sistematice pentru popor („Praesides Korrespondenz în M. Gladbach, 2 marce pe an). Ar trebui să înţelegem şi noi odată, că chestia socială a trecut peste domeniul teoriei, şi că trebue să lucrăm, de nu vrem să ne perdem poporul. Şi lucrarea aceasta nu va fi de ajuns, dacă se face numai pe bază naţională, e neîncunjurat de lipsă să o punem pe bază creştină, ceea ce observă şi protestanţii, măcar că ei nu au credinţă, nici religiune.

Din vorbirea, ce a ţinut-o *Görgen* despre şcoalele simultane, estragem următoarele pasage: şcoala simultană creşte oameni, a căror inimă e rece ca ghiaţa, goală ca pustia, ce nu se poate stăpâni ca gletscher-ii, în ea ferb şi clocotesc patimele ca într'un vulcan, până ce pe urmă esplodează lava. Ea promovează indiferentismul religios.

Roeren vorbeşte contra inmoralităţii, ce se propagă prin cărţi şi chipuri. Între altele zice: E de ajuns un chip scandalos, ca să sape fericirea unui tinăr pe vecie, o novelă, un foileton frivol poate strica cum se cade. Mult strică ilustratele, şi te doare inima, când vezi, ce fel de ilustrate primesc şi scriu copii gimnazişti şi copile tinere. Pare că nu-şi înţeleg de ajuns datorinţa, ce o au părinţii şi educătorii tinerimei în privinţa aceasta, măcar bine ştiu, că inmoralitatea aceasta omoară facultăţile trupeşti şi sufleteşti.

O vorbire mult aplaudată a fost a canonicului din Luzern, *Dr. Meienberg,* care a tractat tema: datorinţa catolicilor de a se ocupa cu arta şi ştiinţa. S'a ocupat cu Syllabul, cu modul cum au să fie educaţi teologii în Seminare, ca să ştie mai târziu, ce datorinţe au în privinţa aceasta, să părtinească artele şi ştiinţa adevărată.

Ultimul vorbitor a fost *Mausbach,* care a tractat tema: cum au să conlucre biserica şi statul ca să prospereze omenimea. El spune, că deja s. Augustin a zis, că biserica se bucură de ori ce prosperare a statului, numai un lucru nu îl poate suferi: cultul idolilor. E drept, că biserica e conservativă, dar nu ca o piatră, carea nu se mişcă, ci ca un arbore frumos, ce creşte, are flori şi fructe. Separarea perfectă a statului de biserică e un ce imposibil, mai ales acolo, unde biserica a avut un rol mai însemnat în viaţa acelui stat, — separarea aceasta nu ar însemna desrobire din cătuşe, ci moarte şi sinucidere. Să nu uităm de vorbele lui Washington, care vrând să dee constituţie statelor unite a zis: Un popor fără de religiune nu se poate cârmui.

Publicăm aceste şire, ca să se vadă, că Nemţii de s'adună la sfat, vorbesc, lucruri practice, cari taie adânc în viaţa familiară şi socială. Şi le publicăm cu atât mai vîrtos, ca aranjatorii congreselor sunt mireni, şi de vezi vre-un preot printre ei, el e numai ca să dee directiva. Aceşti mireni sunt oameni credincioşi, creştini buni, cari simt lipsa că trebue să asculte de poruncile bisericei. Ástor fel de oameni bucuros le-ai da drepturi în lucrurile bisericeşti, în ce s'ar puteà, dar lor nu le trebue, după cum a declarat-o unul în anul trecut la Regensburg. Ei stau mai bucuros cu sabia în mână la uşa bisericei, să nu poată întra în ea duşmanul. Aceasta o numeşte Fenèlon, episcopat estern.

Să învăţăm şi noi, preoţi şi mireni, şi când putem, când vom fi de ajuns copţi pentru astfel de lucruri, să facem şi noi asemenea, căci congresele acestea înnoesc faţa pământului, şi dau catolicilor puterea politică într'un stat cu caracter protestant. Să învăţăm dela Germania catolică, căci vorba veche şi adevărată este: Germania docet.

Iob.

Raport general

despre activitatea societăţii „Inocenţiu M. Clain" din an. 1904/5.

(Continuare şi fine).

V. *Arhivul.*

În arhivul societăţii se păstrează toate datele referitoare la societate dela întemeierea ei până azi. şi tot în arhiv se păstrează publicaţiunile societăţii noastre, a căror stare cu finea anului 1904—1905 e următoarea:

1. „Tragedia Calvarului" 302 esemplare nelegate à 2 cor.; şi 65 es. legate à 3 cor. 60 fil.; iar un esemplar nefolosibil.
2. „Pregătire la moarte" 8 es. legate à 2 cor. 80 fil. şi 4 es. nelegate à 1 cor. 60 fil.
3. „Duch muscălesc" 86 es. à 20 fil.
4. „Epistole către un preot tinăr" partea I. 118 es. à 1 cor. 50 fil.

5. „Epistole către un preot tînăr“ partea II. 366 es. à 1 cor. 50 fil.

6. „Catechismul catolic“ de Iosif Decharbe. tomul al III-lea 8 es.

Doritorii de a poşedea traducerile societăţii noastre se pot adresa Librăriei din loc. sau de-a dreptul la societate.

Acesta este rodul muncei noastre la sfârşitul anului 1904—1905 şi astfel e starea societăţii noastre la sfârşitul acestui an.

După cât ne-au ajuns puterile, ne-am nisuit a păstra tot ce ne-au lăsat antecesorii nostri. Ne-am silit ca prin muncă serioasă să ne câştigăm cunoştinţele de lipsă pentru a puteà fi lucrători buni în agrul lui Christos şi în ogorul neamului nostru bătut de rele.

Blaj, la 27 Maiu 1905.

Victor Deciu preş. soc. — **Aurel St. Vodă** secret. soc.

Nr. 24—1905.

Concurs pentru ajutoare.

Prin aceasta se publică concurs până la 15 Septemvrie n. 1905, pentru patru ajutoare (2 de câte 30 cor., unul de 40 cor. şi altul de 50 cor.) din fondul „Reuniunii femeilor din Blaj“.

Elevele dela şcoala de fete, elementară şi civilă, din loc. cari doresc a obţineà unul din ajutoarele acestea, au se alăture pe lângă suplică. *testimoniu scolastic* şi *carte de botez.*

Blaj, din şedinţa comitetului, ţinută la 24 Iulie 1905.

Elena Nestor presidentă. — **Dr. A. Cheţan** secretar.

Noutăţi.

Ştiri personale. Escel. Sa Mitropolitul *Victor* a plecat Mercuri la amiazi la Sarasău.

Din Arhidieceză Joi în 24 Aug. n. a fost făcut lector *Corneliu Marcu* cleric, tot atunci diaconi şi în 28 preoţi, clericii absoluţi: *Ioan Bătăcui,* dispus administrator parohial în Ohaba, distr. Blaj. *Aurel Marcu* administrator la Dumitra distr. Sebeş. şi *Iosif Bogdan*, disponibil.

Din diecesa de Lugoj. Ordinariatul de Lugoj a conferit pe an. scol. 1905/6. 107 stipendii în sumă totală de cor. 8085. Celea mai multe din fund. Rudolfiană şi Braia. Un stipendiu de cor. 300 din fund. Preca, destinat unui elev a şcoalei agronomice a rămas neconferit.

Oaspeţi distinşi. Marţa trecută înainte de prânz au sosit aici cu automobilul distinşi oaspeţi din România: fostul ministru *Ionel Brătianu, V. G. Morţun,* fostul vicepreşedinte al camerei, prinţul *Constantin Brancovanu* şi *Rudolf Catargi,* redactor la „L'Indépendance Roumaine“. După ce au visitat institutele de învăţământ: gimnasiul, şcoalele normale, internatul de băieţi şi fete, au privit biserica catedrală şi au făcut o scurtă visită Escel. Sale Mitropolitului Victor, distinşii oaspeţi, aclamaţi de numeroşi public, au plecat mai de parte la Sibiu.

Hymen. *Ioan Bochiş* şi *Elena Buzdug,* anunţă cununia lor. care se va celebra în 17 Sept. n. 1905. în biserica gr.-cat. din Borgo-Bistriţa.

— *Aurel B. Gajia*, cleric, cand. de prof. şi *Miţi Nistor,* logodiţi.

Fondurile arhidiecezane. Fondul *Internatului de fete* a primit dela *Easil Morar,* Poiana, cor. 17·87. *Nic. Pop,* Blaj. cor. 8 — *George Micu,* Alecuş. cor. 17·39. *Aurel C. Domşa,* Blaj cor. 8·14 *Ioan Fodor,* Blaj. cor. 4·14. *Artemiu Boer*, Cason, cor. 17·28. *Ştefan Nemeş,* Săumărtinul-deş., cor. 15·—. *Dr. Ales. Nicolescu,* Blaj cor. 18·40.

— Fondul pentru *Masa studenţilor* a primit dela *I. Brânzei,* Bozovici. cor. 2·—. *Mihaiu Bontescu,* Haţag **cor. 504·—** Aceasta e suma cea mai mare. pe care o persoană singuratică o dăruieşte acestei instituţiuni umanitare. Dorim dlui Bontescu mulţi imitatori printre fostii elevi ai şcoalelor din Blaj. esemplul dat e vrednic de a aveà cât de numeroşi următori!

Eserciţii spirituali în Totelec. Numai în iarna vitoare vor fi doi ani. de când s'au ţinut în *Totelec* (tr. Ciujolui) cele dintâi exerciţii spirituali în Provincia mitropolitană gr.-cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş. şi în zilele: 26. 27 şi 28 Aug. a. c. s'au ţinut acolo a doua oară şi încă la rugarea şi espresa dorinţă a bunului popor. Dovadă puternică aceasta, că poporul, care a gustat odată din roadele acestor lucrări, pricepe marea lor însemnătate nu numai în ce priveşte sufletul, ci şi în ce priveşte trupul. binele din lumea aceasta. Zelosul şi harnicul părinte din Totelec, On. E. Măcelariu. a înţeles glasul şi dorul turmei sale şi în câte-va zile a pregătit toate. ca poporul său iar se iee parte la manevrele sufleteşti. şi să se împărtăşască de binecuvântările şi învăţăturile dumnezeeşti. cari întăresc sufletele nehotărîte, întorc la bine pe cei rătăciţi şi liniştesc si răcoresc, ca o ploaie de vară, inimile cele amărîte. — Popor a fost mult şi din multe comune, lucrători însă puţini. — Eserţiile spirituali ţinute în cinstea Preacuratei Vergure Maria, s'au început în 26 Aug. sara cu Paraclisul Preacuratei Vergure şi predică despre scopul lor şi despre aceia. că Preacurata Marie e mama noastră. — În 27 la 5 oare dimineaţa s'a celebrat Mânecatul şi s'a predicat despre suflet şi păcat; la 9 oare a. m. s. Liturgie şi predică despre îndurarea lui Dumnezeu. la 3 oare p. m. Înseratul şi predică despre moarte; la 7 oare Acatistul Preacuratei Fecioare şi predică despre judecată şi iad. — În 28 Aug. la 5 oare dim. s'a oficiat Mânecatul şi s'a predicat despre datorinţele, ce le avem faţă de Preacurata Marie; — la 9 oare a. m. s. Liturgie şi predică despre virtuţile. cari au înălţat pe Preacurata Vergură Marie; — la 3 oare p. m. Înseratul rugăciuni pentru cei morţi în cimiter şi predică despre binecuvântările, cari le trimite Domnul asupra celor statornici în bine şi nefericirile, ce le trimite asupra celor răi. La capăt păr. Măcelariu a mulţumit preoţilor pentru ajutorul dat, când poporul plângea de emoţionat. ce era. — Mărturisirea poporului s'a început în 26 Aug. după amiazi şi s'a terminat în 28 Aug. sara. Mulţi au rămas nemărturisiţi din lipsa preoţilor. Puţinii preoţi. deşi au mărturisit în tot decursul zilei, afară de timpul predicilor. n'au putut satisface dorinţelor tuturor. S. Cuminecătură au primit-o cei mărturisiţi în 27, 28 şi 29 Aug. — Fiind popor mult şi căldură mare. aproape toate predicele s'au ţinut în cimiter sub un nuc puternic. — S. Ungere de pe urmă s'a administrat în 28 Aug. după s. Liturgie. — Pe timpul eserciţiilor spirituali a celebrat On. Emil Măcelar. — Predicele le-a ţinut păr. Roşian din Blaj. Au mărturisit On.: Gr. Lehene (Arghiş), Sim. Pop (Drăg). I. Galis (Petridul-mare), Şt. Roşian, Em. Măcelariu (Totelec) şi A. Pop (Tic). — Purtarea poporului a fost vrednică de toată lauda. — Oare când vom ajunge. ca cel puţin la 5—6 ani să aibă fiecare parohie zile de adevărată recreare sufletească, ce poporul din Totelec le-a avut acum şi în 4, 5 şi 6 Decemvrie 1903?!

Avis. Institutul de credit şi economii *„Câmpiana“* cu sediul Mociu, la 1 Augut 1905 şi-a început activitatea. Domnii acţionari sunt rugaţi a-şi achita rata a 4-a de 10% din preţul acţiunilor. Achitarea întreg restului de preţ al acţiunilor ar fi binevenită. — *Direcţiunea.*

Spre ştiinţă. Cerându-mi-se informaţiuni din mai multe părţi, aduc la cunoştinţa publicului român că cine voeşte a cumpăra sau a vinde Cucuruz, Grâu, Mazere, etc. cu vagonul, să se adreseze către mine, alăturând în epistolă o marcă postală de 10 fil. şi cu plăcere dau informaţiuni gratuit. Fiind-că am cunoştinţă cu cele mai renumite firme de aici, aşa prin mijlocirea mea foarte uşor să poate ajunge la un târg bun şi repede. Mă rog epistolele a le adresa simplu aşa: *ROMUL PASCU — Fiume.*

Dare de samă şi mulţămită publică. Cu ocasiunea petrecerii cu dans din 6 Aug. n. aranjată de tinerimea română din Bogata-de-Murăş şi jur. au intrat următoarele suprasolviri: Dl G. Bozac 5 cor., I. Russu 3·40 cor., B. Sogan 3 cor., I. Muntean 3 cor., V. Câmpian 2·40 cor., Aug. Trif 2·40 cor., D. Boilă 2·40 cor., V. Suciu 2 cor., N. Gurza 2 cor., I. Boer 2 cor., Familia Roesler 2 cor., N. Deac 2 cor., N. N. 3 cor., And. Russu 2 cor., I. Pantea 1·40 cor., N. N. 2 cor., V. Moldovan 1·40 cor., E. Trifan, George Simu, R. Orbean, Dr. I. Oltean, N. Vlas, N. Petricaş, A. Cismaş, Gr. Nistor, N. Popp, A. Crăciunean, câte 1 cor. Pásztor Sándor, L. Mesaroş, T. Turcu, A. Pintea, Tolokán, N. Sandru, Landauer Gy., V. Boer, St. Boroş, F. Roman, A. Micu, Alex. Scridon, I. Stoica, P. Cismaş, Octavian Florian, A. Vlassa, Varga István, N. Caliani, S. Dan, N. Moldovan, A. Costin, G. Săbău, N Szenkovics, Halmágyi I., N. Sas, câte 40 fileri. Venitul curat al petrecerii în sumă de cor. 90·60 s'a dat la fondul şcoalei gr.-cat. din Bogata-de-Murăş. Primească generoşii donatori cele mai călduroase mulţămite, precum şi st. familii şi singuraticele persoane, cari prin presenţa lor au contribuit la o reuşită splendidă al petrecerii noastre. — *Comitetul aranjator.*

Fala fiecărei econome
e a avea o cafea bună.
Cafeaua
Kneipp de malţă a lui »Kathreiner«
nar trebui să lipsească,
dela pregătirea cafelei zilnice, din nici o bucătărie.
o o o
Să se ceară numai în pachete originale cu numele
»KATHREINER«.
Rumân. I b. 1905.

(48) 15—20

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Suflete curate.

— Povestire originală a „Unirei“. —

(Continuare) 5.

Da, da, ea, Sabina e cea mai vinovată. Când a ştiut că doctorul va întra în familia notarului, nu a lăsat rugăciunile ce le zicea pentru fiitorul său soţ, — deşi ea nu-şi putea închipui alt tovarăş de viaţă decât pe acela, a cărui mănunchiu de lăcrimoare s'a uscat pe sinul său de fecioară, înfiorându-l. — Nu a contenit cu rugăciunile acestea, cari le-a spus la sfatul mamei pentru cel ce-şi lăsă chipul în inima ei, — ci din potrivă, se ruga cu mai multă căldură. Ea nenoroceşte astfel pe Veturia! Doamne cât e ea de nefericită!

La patru zile după asta, epistola sosi cu adresa măruntă, regulată, ca tipărită. Scrisoarea de pe biletul cel de acum e anul.

Abia târziu se hotărî să o desfacă.

Domnişoară!

„Cred că şti că cu învoirea părinţilor Dtale vin aţi scrie. O întâmplare norocoasă a făcut ca să te găsesc iară, după ce de un an nu te-am mai văzut. Se poate că Dta nu-ţi mai aduci aminte de acea nesocotinţă a unui tinăr, care avuse îndrăzneala să-ţi pună în fereastă un buchet de lăcrimioare, şi un bilet. O, de n'ar fi fost cel puţin biletul! La gândul că te-ai supărat atunci, şi că mă vei fi pus în rând cu atâţa alţi nebuni, o mare durere mă cuprinde. Acum îmi pare rău, de atunci chiar mi-a părut rău de pasul acela greşit. De aceea nici n'am avut vr'odată cutezanţa ca în faţa Dtale să-ţi amintesc. Dta încă nu mi-ai amintit, şi în tăcerea aceasta văd o mustrare. Dacă aşi şti că te supără prezenţa mea, te rog arat-o aceasta printr'un singur cuvânt scris în colţul unei ilustrate, ori altcum, cum vei afla de bine, şi atunci voiu fi împăcat cu gândul“

— „Ce ţi-a scris doctorul?“ întrebă blând preuteasa.

— „Ştiu eu ce vrea! Zice că să-i spun dacă sunt supărată pe el sau ba! Ce mai întrebare!“ şi eşi grabnic în grădină, mustrată de un cuget greu: că nu a spus totul.

În grădină îşi sărută sorioarele şi le strânsă în braţe. I-se părea că pluteşte în văzduh, şi florile din straturi nici când nu le văzuse aşa de frumoasă ca acum. — Rugăciunile ei să fie oare aşa de puternice ca tinărul acela înalt, cu ochii negri vi, să nu o fi uitat? Nu, nu! N'a uitat-o. Iată aici e scrisoarea lui, aceleaş litere mărunte, regulate. „Eşti un înger întrupat!“ Da, tot el a scris şi cuvintele acestea. Dar acum se părea cu mult mai cuminte, aşa după cum îi spusă mamă-sa că trebue să fie un bun soţ în viaţă. Dar pentru ce o rugă să-i scrie? Şi ce putea ea să-i scrie? Auzi, să scrie ea unui tinăr. — De asta să ştie preotul care a mărturisit-o 4 ani de-a rândul!

Şi totuşi simţea, că trebue să-i spună cel puţin un singur cuvânt. Da, îl va spune, va alege un cuvânt rece, scurt.

Sufletul însă i-se înduioşă, când luă peana în mână. Părea că o mângâe îngeri nevăzuţi, o fericire mare respira din ochii aprinşi — înlăcrimaţi, din obrajii îmbujoraţi, şi o căldură fină, ca un val subţire, îi pătrunsă toată fiinţa. — Scrisă dară: „Lăcrimioarele de atunci au fost foarte frumoasă. Îţi mulţămesc!“

IV.

Notărăşiţa n'a mai văzut zi bună decând a aflat că doctorul ştia taina naşterii ei. Cine putea să trimită lui Ionescu acea scrisoare blăstămată? Ce dujmani mari avea în oraş, ori în satele vecine? O, avea destui căci fumurile ei de cocoană mare nu a lăsat-o să-şi câştige nici o adevărată pretină. Scrisoarea să vede că e de bărbat. — În casă era o vecinică ceartă şi furtună. Servitoarele răgnea de greutatea pumnilor, ce-i căpătau fără pic de vină. Veturia, nu ştia ce să mai creadă de mamă-sa. Singur notarul nu se mira. Îşi cunoştea el bine nevasta, şi înmormântat cu capul în marile protocoale, ofta câte odată din adânc.

De când doctorul a început să meargă mai des la preotul, pentru notărăşiţa era lucru hotărît: numai şi numai ei au putut să-l încunoştinţeze despre ei pe doctorul. — Au fată mare, cu zestre nu prea grea, şi au gândit că e bună partie pentru Sabina. Iată, iată, cum se înţăleg acuma toate: cât ce a spus preutesei că în curând Veturia se va logodi cu doctorul, îndată s'a zămislit şi aceea afurisită de scrisoare. De aceea Sabina n'a venit pe la ei mai mult de atunci, iar preotul când vine la cancelarie le încujură privirile. — „Neşte caractere blăstămate!“ Inculţi şi răi, cari nu ar fi totuşi vrednici să primească mult timp în casa lor pe vlăstarul unei famili aşa de vestite şi de avute. Ea nu va avea astâmpăr, până ce nu-l va scoate pe doctor din casa preotului. Şi să rămână muta aceea de Sabină cu buzele umflate, iar preuteasa să crepe de ciudă.

Notărăşiţa fierbea de ciudă, şi nu ştia încă ce răzbunare va afla. Dar trebuia să afle. Când vedea cum trece căruţa doctorului pe lângă casa lor, şi nu se opreşte, sudori răci îi îmbrobadau fruntea. Îi veniau apoi călduri să moară, şi zăcea câte trei zile pe coaste, făcând zile amare notarului, care nu-şi da toate silinţele pentru însănătoşarea ei. Fata era vecinic abătută, şi când vedea pe mamă-sa o cuprindeau fiori adânci.

* * *

Biserica din sat avea o avere frumoasă. Câteva mii pusă bine la o bancă mare din oraş. Trebuia să repareze turnul, şi să aducă un clopot mai mare. Oameni să înţeleseră cu preotul, ca încă în vara aceasta să le pună toate în rând, şi hotărâră să scoată bani de lipsă din cei depuşi spre păstrare.

La o săptămână după hotărîre au venit meşterii şi s'au apucat de zidit. Şi oameni aşteptau ca pe spini să se gate odată turnul şi să audă cum va cânta de frumos clopotul ce a sosit strălucitor. Aşa clopot nu va mai fi în jurul acela. Dar drept e, că şi preot ca a lor nu s'a mai pomenit.

Laudele acestea nu le-a auzit nici când cu plăcere notărăşiţa, dar acum o muşcau de inimă. — De câtva timp iscodi o răzbunare, dar nu cuteză să spună nimic notarului. Să săturasă până în gât de el, căci el i-a mâncat tinereţele, şi ştia bine, că nu-l va putea îndupleca să-i ajute în răzbunarea ce o plămădisă. — Un bărbat cu inimă de femeie. Dar nu e nici un năcaz. Altu-i frate-său judele, cu acela poţi face isprava. Lui ce-i cuteza să-i spue în faţă nevasta? Nimic! Dar cei mai mulţi oameni din sat? Tot aşa. Chiar şi jupânul, la care a beut mult pe datorie, nu îndrăzneşte să-i spue în faţă nimic. Bărbat de ispravă de bună samă numai el este. — Şi notărăşiţa îşi freca mânile de nerăbdare.

Merse la el acasă, şi-l află cam băut puţin. Femeia era dusă la mătuşa, şi astfel nu era de cine să se ascundă.

— „Ascultă Pavele, tu îmi poţi face un bine foarte mare. Nu numai mie ci şi notarului şi fetei. Tu poţi ajuta familia noastră într'un lucru greu“

— „V'am mai ajutat eu cumnată, şti bine, şi nu mă feresc nici acum numai să pot. De ce e vorba?“

— „Iată despre ce. Tu cunoşti bine pe Dr. Eugen Ionescu, pe doctorul. Şti că ne-a umblat mult la casă, şi eu nădăjduiam să-i pot da pe Veturia. Şti, ar fi fost o partie minunată! Dar tu nu şti nimic. Scrisoarea care ai adus-o la noi, e făcută de a popii. Eu în lucrul acesta nu mă pot înşela, simt că nu mă pot, şi aş fi gata să jor ori când. Ei ne-au stricat norocul copilei, ca să poată ferici pe muta lor de Sabină. Dar asta nu se va putea întâmpla, şti tu, asta nu trebue s'o lăsăm să se întâmple. Ar fi pata cea mai mare ce s'ar pune pe familia noastră: popa cel sărac, preuteasa cea inculta şi fata care numai înzădar a umblat atâta la şcoală, să fie puşi înaintea noastră, să fie preţuiţi mai mult decât noi. Ştie toată lumea că doctorul întâi la casa noastră a umblat, şi preuteasa mai ştie, că Ionescu era să se logodească în curând cu Veturia, şi eată acum s'a stricat rostul la toate deodată.

Dar asta nu poate să rămână aşa Pavele, doctorul nu poate să iee pe Sabina. Înţălegi tu ce va să zică asta?“

„Simt şi înţăleg, numai cale să eşim la lumină nu aflu“

— „Mam gândit şi la asta, Pavele. Acum se zideşte turnul, s'a cumpărat clopot nou, s'au scos banii din bancă. Aceştiau s'au scos cu ştirea tuturor. Au mai remas 12 mii. Ce ai zice dacă popa singur, fără de ştirea cuiva ar mai scoate încă 6 mii din ei? De acolo iar da, spunând că trebue reparată şi biserica, ceea ce s'a observat numai mai târziu. În urmă s'ar face svon prin sat că popa a scos printr'un om al său de încredere 6 mii, fără ca poporenii să se fie învoit, ori să fie ştiut ceva. — Sunt sigură, că având familia popii pata aceasta doctorul nu le-ar călca mai mult pragul.“

Judele ascultase cu luare aminte şi înţălese tot şireticul muerii.

(Va urma.)

Prestanța și foloasele sfântului Sacrament al Căsătoriei față cu căsătoria civilă și concubinatele.

»Dacă Dumnezeu nu zidește casa, înzădar lucră aceia, cari o zidesc.«
Psalmistul David. 126. 1.

Atotputernicul Dumnezeu a creat lumea aceasta mare și admirabilă. Dela Provedința dumnezească datează înălțimile și adâncimile, lumina, căldura, soarele, pământul, luna și stelele și ale lor cariere și armonia frumoasă — în toată întregitatea și splendarea lor universală cu milioanele de părți și specii ale creațiunei.

In această lume, pe o parte a ei, pe globul pământului, a aflat de bine Preaînțăleptul Creatoriu, să creeze pe om, după chipul și asemănarea sa, luând un trup din lut și suflând în acela suflet nemuritor și așezându-l în Paradizul pământesc, ziditu-i-a lui dar casă, așezatu-i-a lui vatră și deoarece „Nu este bine, să fie omul singur, creatu-i-a Preaîndurata și Preaînțăleapta Treime dumnezeiască — soția, pe Eva, luând în somnul lui Adam, una din coastele lui, să-i cream lui ajutoriu asemenea (Moise 2. 18.) și i-a binecuvântat pe ei și le-a zis: „Creșteți și vă înmulțiți și umpleți pământul“ (Moise 18.) închiind și încoronând astfel marea operă a creațiunei.

Iată, Preabunul Dumnezeu zidește și așază cea dintâiu casă familiară, fundează cea dintâiu familie, sistemizează zorile societății omenești și încă nemijlocit cu ale Sale mâni, o binecuvânta, îi enunța deviza și pune baza familiei și a societății omenești supuse lui Dumnezeu — prin cooperarea și îngrijirea Sa părintească, dar totodată și prin cooperarea și supunerea de bună voie a omului celui dintâiu, care îndată să și declara prin cuvintele: „Iată os din oasele mele și carne din carnea mea“ „Și va lăsa omul pe tatăl său și pe mumă-sa și se va lipi de muiere-sa și vor fi amândoi un trup“ (Cartea facerii 2. 24.) și așa „sub auspiciis divini et coelestis Imperatoris“ apare aurora familiei, a societății, precum și a Sacramentului Sfintei Căsătorii

Oh! ce fericit ai fost Adame și oh! ce fericită erai Evo, până ce ați adorat excusiv pe Dumnezeu și pânăce a Lui preasfânt mandat nu l-ați călcat!

Voit-a însă omul, părechia cea dintâi de oameni, în a sa prea mare încredere, în a sa îngâmfare și ușorătate de minte, ascultând de ispitele invidiei diavolești să-și zidească el altă casă, alt palat, alt Paradis, să-și formeze altă soarte, altă sucrescință, la aparință mai puternică, mai măreață, mai fericită, un viitor mai strălucit, voit-a să „reformeze“ opera divină, revoltatu-s'a, călcând mandatul divin. Dar oh! Evo! și Adame! „ne ultra crepidam“! Sparta-i casa, fericirei de odinioară, împrăștiat-ai cuibul căci n-ai venerat pe adevăratul tău Părinte și Dumnezeu; ruinatu-sa casa ta, bolnăvitu-s'a corpul și sufletul tău, muritor făcutute-ai, pribeag, neîndestulitor și revoluționar dejositune-ai, frângând legătura cea sfântă, aprinzând casa și spurcând cuibul, ce Dumnezeu ți-l'a zidit, prefăcând binecuvântarea în blăstăm și osândă! „Dacă Dumnezeu nu zidește casa, înzădar lucră cei ce o zidesc.“

Iubirea și îndurarea nemărginită dumnezăiască îndată după căderea omului celui dintâiu, se manifestează în toată grandiositatea sa necuprinsă de mintea omenească și atunci, când pedepsește prima părechе de oameni revoltați, o și mângâie, îi promite sanare „in radice“, îi promite Salvator, îi promite altă Eva, carea va fi fără prihană, și carea va sdrobi capul șerpelui înșelător, îi promite altă casă, altă familie, alt viitor, îi promite „mântuire“. La împlinirea vremii și la anunțul divin pogoară-se Spiritul lui Dumnezeu — la aleasa și nepătata „Preafericita Vergură Maria“, în mod supranatural o adumbrește, după-ce Ea, își dă „consensul“ „Iată eu servitoarea Domnului, fie mie după cuvântul Teu“ și în sfânta zi a „Buneivestiri“ „Cuvântul lui Dumnezeu“ „trup s'a făcut și s'a sălășluit între noi.“ Sosit-a „mântuirea“; reedificat-a Provedința divină, casa și nația familiară a omului și încă acum espres în Spiritul lui Christos, după a sa „inimă“. Presentatu-s'a Danil: „Deschideți boeri curțile voastre, să intre Împăratul mărirei, Domnul puterilor“. Întrupatu-s'a și arătatus'a dar Domnul nostru Isus Christos, Dumnezeu Fiul, învățând, ce trebue să credem, să sperăm și să facem ca să fim fericiți; „iertat-a păcatele“, „vindecat-a boale prin om simplu nevindecavere“, „înviat-a morți“, „deschis-a raiul“, „înviat-a din morți“, înălțatu-s-a la Ceriu întru mărire“ după ce a pus baza renașterei omului și a societății „Prin apă și prin Spirit“, „Cu Spiritul și cu adevărul“, „Cu minuni și cu profeți“, binecuvântat-a și nunta din Cana Galilei, prin presența, cohonestarea, prin cooperarea Sfinteniei Sale dumnezești, iar cu atotputernicia Sa, prefăcând „apa în vin“ la aceea nuntă, cu presignificată abudanța minunată — onorându-o.

Oh! oameni, oh! familia și cuib familiar atât de înbit lui Dumnezeu! iată că iarăși se revăd așezați în brațele pământești și dumnezeiești! Au, nu ești fericită și îndestulită nici acum? Au nu trăsari de bucurie, ca pruncul „Ioan botezătoriul“ în pântecele mamei Sale Elisabeta — văzând pe Domnul și pe maica Domnului? Au, nu esclami, ca Toma, „Domnul meu și Dumnezeul“. Au nu crezi în Domnul și Dumnezeului tău!

Au nu respectezi întruparea „Fiului lui Dumnezeu“, ce o salută îngerii, constelațiunea, păstorii și filosofii? Au nu cânți vesel: „Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace între oameni și buna voire?“ Au nu vezi cum însuși Dumnezeu își află preaînalta Sa voie — a se întrupa din „Preacurata Fecioară?“ Au nu vezi, că Dumnezeu însuși Îți dă a înțălege, că „înființarea familiei“ după a Sa voie, e liman de ocupare, e lucru sfânt, e folositor și e plăcut lui Dumnezeu — și că e dară Sacrament. Au nu precepi din istoria omenimei, că fără Dumnezeu înzădar „zidește omul casa“, înzadar „formează familia“; fără respectarea legilor Lui și a Bisericei Sale, ruinaseva casa ta, împrăștiase-vor fii tăi, zădarnică și concubinaria va fi convețuirea ta, păcătoasă va fi munca ta!

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut.

„Sămănătorul“ Revistă Literară. Anul IV. Nr. 33. N. Iorga. — Serbările din Sibiu. A. Mândru. — Icoane din străbuni: După biruință (poesie) M. Sadoveanu. — Floarea-Ofilită (roman). Ecatirina Pitiș. — Seara (pozie). N. Iorga. — Cronică. Numărul 20 bani.

N. Iorga: **Istoria Românilor în chipuri și în icoane**. București 1905 pag. 222 prețul 2·50 cor.

N. Iorga: **Neamul românesc din Bucovina**. București 1905. Editura institutului Minerva, pag. 254 prețul 2·50 cor.

Dr. Ludovic de Csato: **Câteva pagini**. Tipografia Poporul român, Budapesta, prețul 1 cor. Cuprinde 8 bucăți literari apărute, doară toate, în ziarele noastre.

A apărut și să află de vânzare la tipografia noastră: **Cosbuc György** tanulmány a román iradalom köréből, irta Szabó Emil. Prețul 4 cor. + 20 fil. porto.

Note și reflexiuni la Situația politică a Românilor din regatul Ungar. Sub acest titlu a apărut în tipografia I. Marschall din Sibiu o broșură politică datorită dlui *Aurel Ciato*. Broșura tractează următoarele chestiuni: 1. Situația actuală a partidului național român. 2. Cum să înțălege la noi politica reală? 3. Activitatea parlamentară. 4. Revisiunea programului din 1881. Doritori de a avea aceasta broșură, pot să și-o procure trimițând suma de 1 c. + 10 fil. la adresa autorului în Vizakna fürdö.

Posta redacțiunii.

Avis. La multele scrisori sosite în timpul din urmă, vom răspunde în numărul viitor.

Editor și redactor răspunzător:
Aurel C. Domșa.

Nr. 5397 — 1905. (19) 3—3

Concurs pentru stipendie.

Prin aceasta publicăm concurs până la 15 Septembre n. 1905 inclusive pentru următoarele stipendie din fundațiunile arhidiecesane:

I. *Din fundațiunea „Alesandru St. Șuluț“.*

1. *Două (2)* stipendii de câte 600 cor., folosite în anul școl. 1904/5 de către Eug. Tilea, stud. tehnic în Viena și Leon Bohățel, stud. tehnic în Budapesta, destinate pentru tineri, cari studiează montanistica în Selmetz sau tehnica, pedagogia și științele reale la universitatea din Budapesta sau la vre o universitate din străinătate.

2. *Trei (3)* stipendii de câte 400 cor., folosite în an. școl. 1904/5 de către: Eugen Truța, rigorosant jurist în Cluj, Vasiliu Ciura, rigor. jur. în Cluj și Virgiliu Radeș, rigor. jur. în Cluj, destinate pentru tineri, cari studiează științele juridice la universitatea regească din Cluj.

3. *Două (2)* stipendii de câte 200 cor., folosite în anul școl. 1904/5 de către: Iosif Comes și Enea Zeflean, destinate pentru studenți gimnaziști în clasele superioare.

4. *Un (1)* stipendiu de 120 cor., folosit în anul școl. 1904/5 de către Octavian

Recean, destinat pentru studenţi gimnazişti în clasele inferioare.

Studenţii înscrişi ca ordinari la şcoalele de mai sus, cari doresc a obţinea unul din stipendiele aceste, au să dovedească:

a) că sunt români gr.-cat. miseri, născuţi în Transilvania;

b) că pe lângă purtare morală bună au din studii calculi de eminenţie;

c) dintre concurenţi vor avea preferinţă, cari vor dovedi, că sunt consângeni cu piul fundator, spre care scop trebue să producă atestat compus de respectivul oficiu parohial, care să cuprindă tabela genealogică esact dedusă.

Concurenţii, la suplica *scrisă* şi *subscrisă* cu mâna lor proprie în limba română, au să alăture testimoniu şcolastic în *copia autentică,* carte de botez, atestat de paupertate, atestat medical; au să numească *espres* institutul, la care vor studiă în anul 1905/6, să determine *apriat* suma şi soiul stipendiului, după care suplică, — căci altcum suplica nu va fi luată în consideraţiune, precum nu vor fi luate în consideraţiune nici suplicele întrate după terminul mai sus statorit.

II. *Din fundaţiunea „Lazar Baldi".*

1. *Un (1)* stipendiu de 200 cor., care în anul şcol. 1904/5 a fost folosit în sumă de 160 cor. din partea lui Iuliu Măcelar. Stipendiul acesta este destinat pentru studenţii gimnazişti din comunele ţinătoare de comitatul Clujului şi pentru consângeni de ai fundatorului fie ei şi din alte comitate.

Concursele sunt de a se instrui ca cele pentru stipendiele Şuluţane.

III. *Din fundaţiunea „Ioan F. Negruţiu".*

1. *Un (1)* stipendiu de 160 cor., folosit în anul şcol. 1904/5 de către Nicolau F. Negruţiu. Stipendiul acesta este destinat pentru studenţi dela orice institut de învăţământ din ţară ori străinătate, — în linia primă pentru consângeni de ai fundatorului. — Concursele să fie instruite ca cele pentru stipendiele Şuluţane.

IV. *Din fundaţiunea Vancea-„Cassa arhidiecezană"*

1. *Un (1)* stipendiu de 600 cor., folosit în anul şcol. 1904/5 de către Iosif Vancea, rigorosant în drepturi, destinat pentru studenţi dela universităţi şi institute politehnice mai înalte.

2. *Un (1)* stipendiu de 200 cor., folosit în anul şcol. 1904/5 de către Valeria Pop, destinat pentru fetiţe gr.-cat. române cari studiază la şcoala română gr.-cat. de fetiţe din Blaj, sau după ce au studiat aici cel puţin doi ani, pot fi şi la institute gr.-cat. ori rom.-cat. dintr'alt loc.

3. *Patru (4)* stipendii de câte 120 cor., folosite în anul şcol. 1904/5 de către pedagogii: Laurean Moldovan, Ioan Albu, Dumitru Comşa şi Alesandru David, destinate pentru elevi preparandiali din Blaj. Stipendiele aceste în senzul literelor fundationale se conferesc numai pe anul 1905/6.

Concursele să fie instruite ca şi cele pentru stipendiele Şuluţane.

V. *Din fundaţiunea „Andreiu P. Liviu".*

1. *Un (1)* stipendiu de 200 cor., folosit în anul şcol. 1904/5 în sumă de 120 cor. din partea lui Iuliu Rusu, stud. jur. Stipendiul este destinat în locul prim pentru consângeni de ai fundatorului dela orice şcoală, şi-l pot folosi şi fete. Concursele să fie instruite ca şi cele pentru stipendiele Şuluţane.

VI. *Din fundaţiunea „Timoteu Cipariu".*

1. *Două (2)* stipendii de câte 100 cor., folosite în anul şcol. 1904/5 de către Georgiu Faina şi Septimiu S. Câmpean, stud. gimn., destinate pentru studenţi la gimnaziul din Blaj. Cererile să fie instruite ca şi cele pentru stipendiile Şuluţane.

VII. *Din fundaţiunea „David Baron Ursu".*

1. *Două (2)* stipendii de câte 200 cor., folosite de către Ioan Măxeriu şi Alesandru Ogrean, stud. gimn.

Concurenţii au să dovede scă cu carte de botez, că sunt români gr.-cat. născuţi în vreuna din comunele arondate în comitatele: Făgăraş, Sibiu, şi Hunedoara; cu atestat de frecuentare, că sunt şcolari în cl. I. a gimnaziului gr.-cat. din Blaj, iară fetele, că frecuentează la şcoala de fetiţe din Blaj, că au purtare morală bună şi progres bun în studii, şi că sunt sau pot fi suscepuţi în Seminariul junimei române gr.-cat., iar fetele, în Internatul de fetiţe din Blaj.

VIII. *Din fundaţiunea „Alesandru Filip".*

1. *Un (1)* stipendiu de 200 cor., folosit în anul şcol. 1904/5 de către Alesandru Rogojan, stud. gimn., destinat pentru studenţi gimnazişti, elevi ai şcoalei comerciale şi elevi ai şcoalei militare. Consângenii sunt preferiţi. Cererile să se instrueze ca şi cele pentru stipendiele Şuluţane.

IX. *Din fundaţiunea „Constantin Alutan".*

1. *Trei (3)* stipendii de câte 120 cor., folosite în anul şcol. 1904/5 de către: Aureliu Pop, stud. gimn., Iustin Iuga, rigorosant jurist şi Ioan Iuga, stud. gimn., destinate pentru gimnazişti, studenţi la şcoale reale, comerciale, universitate, politehnică, agronomie, preparandie etc. Consângenii au preferinţă. Cererile să se instruească ca şi cele pentru stipendiele Şuluţane.

X. *Din fundaţiunea „I. Chirilă".*

Interesele fundaţiunei pe 1905 în sumă de 500 cor., cari în senzul literilor fundaţionale sunt de a se împărţi în părţi egale între consângenii fundatorului, cari studiază la vreo şcoală. Consângenitatea se poate extinde până în gradul al VIII-le. Cererile să fie instruite ca şi cele pentru fundaţiunea Şuluţană.

XI. *Din fundaţiunea „Demetriu Cutean".*

1. *Un (1)* stipendiu de 34 cor., folosit în anul şcol. 1904/5 de gimnazistul Demetriu Ghişoiu, destinat pentru studenţi gimnazişti şi pentru fetiţe, consângeni de ai fundatorului. Cererile au să fie instruate ca cele pentru fundaţiunea Şuluţiană.

XII. *Din fundaţiunea „Cercul Orăştiei".*

1. *Un (1)* stipendiu de 80 cor., folosit în anul şcol. 1904/5 de către Nicolau Tanase, stud. gimn. cl. IV. La acest stipendiu pot concurge numai studenţi români gr.-cat. cari cercetează gimnaziul gr.-cat. din Blaj, ori vreo academie de drepturi şi sunt născuţi în vreuna din comunele următoare ale cercului Orăştie şi anume: Şibot, Orăştioara-de-jos, Balomir, Binţinţ, Beriu, Cioara, Vinerea, Orăştioara-de-sus, Grid, Ghialmar, Casteiu, Dâncu-mic, Ocolişul-mic, Toţa-mică, Costeşti, Cugir, Jeledinţi, Ludeşti, Măgura, Martineşti, Bucium, Dâncu-mare, Toţia-mare, Spini, Pricaz, Petriniu, Pischinţ, Repaş, Romos, Romoşel, Sibielul-vechiu, Sereca, Tamaşasca, Tartaria, Turdaş, Turmaş, Vaideiu, Simeria. Cererile să fie instruite ca şi cele pentru stipendiile Şuluţane.

XIII. *Din fundaţiunea „Basiliu Raţiu".*

1. *Un (1)* stipendiu de 200 cor., folosit în anul şcol. 1904/5 de către gimnazistul Nicolau Agârbicean. Stipendiul acesta e destinat în prima linie pentru consângenii fundatorului până în gr. VII. incl. studenţi în clasele superioare ale gimnaziului din Blaj sau fetiţelor din şcoala civilă gr.-cat. din Blaj. În lipsa consângenilor însă se va conferi şi altor tineri sau fetiţe, cari întrunesc condiţiunile amintite. Cererile să fie instruite ca şi cele pentru stipendiele Şuluţane.

XIV. *Din fundaţiunea „Dr. Simeon Ramonţai".*

1. *Două (2)* stipendii de câte 630 cor., folosite în anul şcol. 1904/5 de către: Aug. Maior şi Ioan Hossu, studenţi tehnici. Stipendiele aceste sunt destinate pentru studenţi la universitate, la politehnică, la academia de pictură din B.-Pesta şi Viena, precum şi la academia montană din Selmetz şi la academia comercială din Viena.

2. *Un (1)* stipendiu de 200 cor., folosit în anul şcol. 1904/5 de către farmacistul Eugeniu Groze, destinat pentru studenţi la universitate.

3. *Cinci (5)* stipendii de câte 168 cor., folosite în anul şcol. 1904/5 de către Eugen Sâmpetrean, Simeon Sbârcea, Sabin Cosma şi Victor Pop, studenţi jurişti şi Emiliu Nestor, stud. medicinist, destinate pentru studenţi jurişti în Cluj. Cererile să se instrueze ca şi cele pentru stipendiele Şuluţane.

XV. *Din fundaţiunea „Ioan Bob".*

1. *Două (2)* stipendii de câte 120 cor., folosite în anul şcol. 1904/5 de către Ioan Moldovan, student medicinist şi Emiliu Bugiţa, stud. gimnazist. Cererile au să fie instruite ca şi pentru stipendiele Şuluţane.

XVI. *Din fundaţiunea „Efraim Klein".*

1. *Un (1)* stipendiu de 360 cor., folosit în anul şcol. 1904/5 de către rigorosantul în drepturi Nicolau Vlaicu, destinat pentru studenţi la gimnaziul din Blaj. Preferinţa au studenţii din familiele Klein şi Muntiul. Cererile au să fie instruite ca şi cele pentru stipendiele Şuluţane.

XVII. *Din fundaţiunea „Ioan Daniel Dănuţ".*

1. *Două (2)* stipendii de câte 600 cor. folosite în anul şcol. 1904/5 decătră Dr. Simion Butean rigorosant în drepturi şi Adalbert Nyisztor stud. jur.

Aceste stipendii numai în acel caz le pot căpăta şi alţi studenţi, dacă între concurenţi nu să află consângeni de ai fundatorului. Cererile să fie instruite ca cele pentru stipendiile Şuluţane.

XVIII. *Din fundaţiunea de alumnate a internatului Vancean de fetiţe din Blaj.*

1. *Două (2)* alumnate de câte 100. cor. şi 2. *Zece (10)* ajutoare de câte 100 coroane, cari să vor conferi pe anul şcol. 1905/6 ca eleve ordinare de ale şcoalei gr. cat. de fete şi ale Internatului Vancean de fetiţe din Blaj.

Suplicantele pentru aceste alumnate şi ajutoare au să întrunească următoarele condiţiuni şi să dovedească:

a) că sunt române gr. cat. misere, născute în Arhidieceză.

b) că pe lângă purtare morală bună au din studii calculi buni.

c) că suntu inmatriculate ca eleve ordinare în şcoala gr. cat. de fete din Blaj şi suntu primite în Internatul Vancean de fetiţe.

d) preferite vor fi fetele de preoţi din arhidieceză.

XIX. *Din fundaţiunea „Ioan V. Russu".*

Două (2) stipendii de câte 160 cor. destinate pentru tineri gr. cat. cari frecuentează vre-un gimnaziu, şcoală reală ori comercială, ori vre-o şcoală agronomică.

Dintre concurenţi vor fi preferiţi aceia cari vor dovedi, că sunt consângeni cu fundatorul. Cererile au să fie instruite ca şi cele pentru stipendiile Şuluţane.

Blaj, din şedinţa Consistorială ţinută la 15 August 1905.

Victor Mihâlyi,
Arhiepiscop şi Mitropolit
dn Alba-Iulia şi Făgăraş.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul:
Pentru monarchie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., ½ an 9 frc., ¼ an 4 frc. 50 cm.
Foea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia, să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XV. Blaj 9 Septemvrie 1905. Numărul 36.

MAJESTATEA SA şi ASOCIAŢIUNEA.

Comitetul central al Asociaţiunii, în şedinţa dela 6 Iulie n. a hotărît, să învite oficios la inaugurarea museului şi deschiderea esposiţiunii şi pe Majestatea Sa Francisc Iosif.

La scrisoarea comitetului Majestatea Sa s'a îndurat a da ordin să se esprime cea mai înaltă mulţumită pentru învitare şi regrete sincere, pentru imposibilitatea de a puteà participa.

Răspunsul acesta a pricinuit cel mai viu entusiasm în adunare, pentru că într'adevăr e un preaînalt act de atenţiune a Majestăţii Sale faţă cu poporul român şi după vremi îndelungate „primul cuvânt adresat deadreptul cătră Români."

De aceea ţinem să publicăm la loc de frunte scrisoarea comitelui suprem Thalmann, care aduce la cunoştinţa Asociaţiunii această preaînaltă dorinţă:

In sensul rescriptului cabinetului Majestăţii Sale c. şi r. ap. adresat ministeriului a latere, M. Sa imp. şi reg. ap. s'a îndurat prea graţios a ordona, ca să se exprime cea mai înaltă mulţumită pentru învitarea ce i-s'a făcut pentru serbările aranjate din incidentul deschiderii Museului etnografic şi istoric nou edificat al Asociaţiunei pentru literatura şi cultura poporului român cu sediul în Sibiu, şi tot odată să se exprime sincerile regrete, că din causa altor ocupaţiuni nu poate participa la această serbare.

În consecinţa recercării numitului dn. ministru, conform ordinului dlui ministru reg. ung. de interne adresat mie cu datul de 15 Aug. sub nr. 5452 pres., am onoare a înştiinţa presidiul Asociaţiunei pentru literatura şi cultura poporului român.

Sibiu, 16 Aug. 1905.

Gustav Thalmann,
comite suprem şi comite al Saxonilor.

Să nu se uite nici aceea, că scrisoarea câştigă în importanţă şi prin împrejurarea, că răspunsul a sosit Comitetului Asociaţiunii din vreme, deşi astfel de acte de comun întârzie. Ea e o dovadă de gingaşe atenţiune a Majestăţii Sale, care a voit să ridice bucuria serbătorii prin cuvântul Său preaînalt. Suntem foarte veseli şi mândri de această neaşteptata graţie dela capul glorioasei familii de Habsburg, căreia avem să-i mulţumim şi puţinele drepturi ce avem.

CONFERENŢA NAŢIONALĂ.

(z) Convocarea conferenţei naţionale şi manifestul partidelor naţionale române, slovace, sârbe, sunt evenimentele politice ale ultimelor zile, cari în mod firesc preocupă opinia publică.

Crisa politică din ţară, care cu mai multă sau mai puţină vehemenţă durează deja de câţi-va ani prin suspendarea şedinţelor dietei din partea Coroanei şi prin enunţarea resistenţei passive din partea opoziţiei aliate a ajuns într'o nouă fază. Lupta între Coroană şi opoziţia coaliată, care represintă maioritatea casei deputaţilor, a devenit făţişe, şi în momentul când presidentul casei deputaţilor susţinut de maioritate, a denegat cetirea rescriptului regal şi-a urmat ordinei de zi fără considerare la acel rescript de amânare a dietei: această luptă a ajuns a fi *chestie de putere.*

FEUILLETON.

Exposiţia „Asociaţiunii".

Sibiu, 3 Sept. 1905.

Iubite Prietine!

M'ai rugat să scriu pentru publicul cetitor al foii noastre „Unirea" o dare de samă asupra exposiţiei „Asociaţiunii", care a întrunit zilele trecute atâta spuză de român din cele patru unghiuri la Sibiu, trebue însă să mărturisesc din capul locului, că nu este uşor de făcut aceea, ce-mi ceri. Iată pentru ce!

Ori cât de dibaciu ar fi cine-va în manuarea condeiului — însuşire ce nu mi-o arog. — cu greu îi va succede să poată prezinta publicului, care n'a văzut exposiţia cu ochii proprii, o icoană cel puţin aproximativ adevărată şi fidelă asupra ei, căci o exposiţie numai văzută cu răgaz la faţa locului poate fi gustată în adevăr. Dacă mă încerc totuşi să-ţi împlinesc rugarea după putinţa şi priceperea mea şi să dau calm şi fără frazele sforăitoare obicinuite la astfel de prilejuri în ziaristica noastră o palidă icoană despre exposiţia încă deschisă, o fac aceasta de o parte din stima ce o nutresc faţă de Tine şi apoi faţă de acei mulţi fraţi preoţi ai nostri, cari n'au fost în fericita situaţiune de a puteà participa la grandioasele manifestări ale geniului poporului nostru şi a vedeà cu ochii proprii lucrurile minunate ale exposiţiei, care va rămâneà un punct purure luminos în istoria năcăjitului nostru neam din această ţară; de altă parte din causă, că doresc şi eu, ca pentru generaţiile viitoare să rămână urme imprimate în cât mai multe foi de ale noastre despre aceea, ce a putut prezenta — să zic: în galop — actuala generaţie marelui public spre vedere şi studiare.

E îndeobşte ştiut, că timpul de pregătire pentru această exposiţie a fost prea scurt, că exponenţii peste tot n'au prea ţinut să observe terminul pentru trimiterea obiectelor şi că aranjarea însă-şi s'a putut face abia câte-va zile înainte de deschidere, şi dacă cu toate acestea exposiţia a reuşit, pot zice, spre mulţumirea generală, numai bucura ne putem. Cât de bine ar fi succes însă, dacă nu se făceau toate din ruptul capului.

Mărturisesc, că însu-mi văzând în preajma deschiderii diferitele obiecte, ce sosiau mereu până în ultimul moment, clae peste grămadă în diferitele chilii ale Muzeului „Asociaţiunii" şi ale Internatului de fete, eram cuprins de un pesimism ca nici odată, pesimism împărtăşit de altfel de cei mai mulţi dintre oamenii dela cârma „Asociaţiunii", şi-mi perdusem cu privire la posibilitatea deschiderii exposiţiei la terminul fixat, ori ce iluzie. Mi-a crescut însă inima de bucurie, când în ziua deschiderii am găsit toate la locul lor, aranjate în regulă. Aranjatorii în adevăr în 2—3 zile au săvârşit o muncă uriaşă.

Aş fi nedrept, dacă n'aş recunoaşte şi eu la locul acesta, că partea leului în aranjarea exposiţiei revine dnei *Maria Cosma,* care săptămâni întregi a muncit cu rar zel şi abnegaţiune în localităţile „Asociaţiunii". Vorbind de exposiţia aceasta, numele Dsale nu poate fi trecut cu vederea.

Cât pentru reuşita exposiţiei, citez aici cuvintele unui membru marcant al partidului liberal din regatul fraţilor nostri de dincolo; dânsul făcea parte din un grup de cei mai aleşi oaspeţi din regat, cărui avui fericirea de a fi presentat în localităţile exposiţiei.

Considerând din acest punct de vedere, criza actuală ni-se presintă, ca un conflict între Coroană și parlament, care ar puteà rămâne o chestie internă a acestor doi factori așteptându-și resolvirea din partea acelora-și factori fără a mișca păturі mai largi.

Dacă considerăm însă în deplina ei ponderositate împrejurarea, că opoziția aliată este susținută aproape de totalitatea poporului magiar din țară, și că această criză s'a ivit din incidentul așa numitelor „pretensiuni naționale magiare necesare — după însu-și a lor mărturisire — pentru deplina edificare a statului național magiar“ trebue să constatăm fără șovăire, că încurcătura politică de azi nu este numai o criză parlamentară, ci un serios conflict între *Coroană și poporul magiar.*

Poporul magiar însă, — căruia i-s'a predat dominațiunea în Ungaria — s'a dedat deja dela introducerea dualismului a presenta interesele Ungariei prin prisma intereselor magiare de o parte, iar de altă parte a releva și a accentua pretensiunile și interesele elementului magiar de ale țării întregi. Astfel și cu aceasta ocasiune presintă pretensiunile magiare și interesele legate de aceste pretensiuni de ale țării și în consecință, conflictul urmat acestor pretensiuni de al Ungariei întregi cu Coroana.

Nu sufere îndoială că pe când criza parlamentului țării — din care prin volnicosul sistem electoral suntem aproape cu desăvârșire escluși — ne-ar pute lăsa nepăsători și, că chiar și un conflict al poporului magiar cu Coroana ar pute trece fără a stirni valuri mai adânci în populațiunea nemagiară din țară, tot atunci criza Monarhiei întregi, care e produsă prin înfățoșarea falimentului *hegemoniei magiare* ca conflict al *țării întregi* cu Coroana provoacă în mod firesc intervenția tuturor factorilor din Monarchiă și prin urmare și a popoarelor nemagiare din Ungaria.

Luptele politice ale poporului român din Transilvania și Ungaria au pornit totdeauna din considerația, că un stat poliglot, compus din elemente ethnograficește heterogene și cu diverse tradițiuni trebue să îmbrace o organisațiune politică corespunzătoare acestei compoziții. Natura unui atare stat pretinde imperios și inevitabil o organisațiune și un sistem politic deopotrivă ocrotitor pentru desvoltarea politică, culturală și economică a tuturor individualităților, chide posibilitatea *uneia* de a se identifica ea *singură* cu statul monopolisând ea *singură* în mod eschisiv și puterea de stat și și toate favorurile acestei puteri. Ori-ce alta organisație ca *nenaturală* în mod firesc trebe să conducă nu numai la falimentul acesteia, ci și la serioase sguduiri, și în cas de persistență la nimicirea însu-și a statului.

Aceste vederi însă n'au ajuns să isbutească, ci contrar lor transacțiunea din 1867 a lăsat ușe deschisă dominațiunei de rassă — în Austria a germanilor, în Ungaria a magiarilor, — și istoria politică a ultimilor patru decenii au primit menirea să justifice pe deplin vederile politice ale poporului român.

În Austria elementul german pe lângă tot favorul constelațiunei politice priinciose a *trebuit* după grele sguduiri să sucumbe și să cedeze dinaintea adevărului etern, că lucruri și stări nenaturale și măestrite nu se pot susține, — iar în Ungaria acum se desfășură falimentul politicei basate pe hegemonia de rassă.

Astfel stând lucrul, când vedem deoparte justificarea ținutei noastre politice prin însuși evenimentele ce se petrec *dinaintea ochilor nostri* și prin încurcăturile urmate în

---

— Cum îți place, die M., exposiția noastră? întreb eu, știu, că d-voastră veți aranja în anul viitor o exposiție, care va face mândria tuturor românilor!

— La noi va merge mai ușor, îmi răspunde, căci acolo e statul, guvernul, se pot multe; e mare deosebirea între noi și dvoastră. Pe dvoastră guvernul nu numai că nu vă ajută, ci din contră vă împedecă, și cu toate acestea ați putut face un lucru vrednic de toată lauda.

Premițând aceste reflexiuni generale, trec la singuraticele despărțăminte și respective secțiuni ale exposiției, și dacă voiu amesteca în acest raport ici-colo și câte o observare critică întemeiată, să nu fie cu supărare.

Exposiția a fost aranjată în încăperile celor dona mândre zidiri ale „Asociațiunii“, în noui palat al Muzeuiui și în Internatul de fete, iar o parte mai mică, în lipsa de încăperi mai potrivite, în localul școalei elem. de fețe a Reuniunii femeilor române din vechea casă a „Asociațiunii“, și conform programei stabilite de mai înainte avea să se compună din doue părți principale, sub împărțite și acestea în mai multe despărțăminte, iar despărțămintele în secțiuni, anume *partea etnografică* și *partea istorică-culturală.*

Partea etnografică avea să ne înfățișeze: situațiunea geografică, viața comunală și casele românilor din țară; starile poporului român dela țară (tipul și portul țărănesc; locuința țăranului român); industria de casă (industria textilă și alte industrii de casă); ocupațiunile agricole (agricultura, economia vitelor, cultu.a grădinei, cultura viilor, pădurăritul, stupăritul, cultura vermilor de mătasă, industria agricolă, păstoritul); alte ocupațiuni de interes etnografic (vânatul, pescaritul și industria minieră)

Partea istorică-culturală avea să ne înfățișeze: istoria politica, culturala și militară; bisericile române (teritoriul și credincioșii bisericilor române, averea bisericilor, bisericile si mănăstirile, școalele confesionale, istoria bisericilor, literatura bisericească); literatura și știința (producțiunea literară, exposiția științifică); artele frumoase și industria de artă (pictura sculptura, muzica română, artiștii români, industria de artă); societățile culturale: „Asociațiunea“ (istoricul, averea, activitatea ei literară, școala de fete) și alte societăți culturale; exposiția băncilor (situațiunea geografică a băncilor române, tablouri grafice generale, organizațiunea băncilor române, câte un tablou grafic pentru fie-care bancă, casele băncilor în fotografie, publicațiuni, portrete etc.)

Am schițat și aici în generalități programa exposiției, concepută în stil mare, de oarece numai avându-o înaintea ochilor, ni-se dă putința de a judeca obiectiv, ce a intenționat programa înainte, și ce ni-s'a dat prin exposiție în faptă. Trebue însă să recunoaștem d'a capo, că cu puține escepțiuni din toate cele prevăzute în programă ni-s'a dat să vedem câte ceva, iar dacă în vre-o privință sau alta nu s'a putut realiza programa în stil mai bogat, vina nu poate fi de cât a nepăsării publicului nostru, a scurtimii timpului de pregătire și a altor împrejurări neatârnătoare de voința noastră.

În descrierea specială a exposiției, fără de a intra prea adânc în detalii, căci pentru aceasta îmi lipsește — poate — și competența și timpul necesar, voiu urma după putință însă-și ordinea stabilită în programă, începând cu

Partea etnografică.

Partea aceasta a exposiției deși multe ținuturi românești n'au fost sau de loc, sau foarte puțin representate, a fost fără îndoială cea mai bogată, în deosebi ce privește portul țărănesc și industria de casă cari formează un titlu recunoscut de mândrie al poporului nostru, căci pe lângă chiliile din etajul I. al palatului Muzeului, menite anume să cuprindă muzeul permanent obiectele de interes etnografic, au ocupat mai multe încăperi din Internatul „Asociațiunii“ și localul școalei elem. de fete a Reuniunii femeilor române, iar unele în lipsa de încăperi au putut fi expuse numai în curtea „Asociațiunii“.

Ce privește portul și industria de casă s'a distins în prima linie Reuniunea femeilor române din Sibiu, cea din com. Hunedoarei și Reuniunea agricolă din com. Sibiului.

În chilia I. din etajul I. al Muzeului, având pereții decorați jur-împrejur cu covoare de toată frumseța, dovezi ale dibăciei femeii române, găsim aranjate la stânga pe o masă: cămeși (ii) vechi și noue, cătrințe, làibărice, fețe de perine, perdele, ștergare, merindare, multe espuse de agentura Satului a „Asociațiunii“ (desp. I. Brașov), apoi de femei din Biscaria, Râșnov, Feleac; pe altă masă asemenea părți de îmbrăcăminte fem. din Sibiu, Vica, Seliște, Pănade, Sâncel, Vale, Ilimbav, Manpod, Gurasada, Roștoșnea, Teiuș. Dintre covoarele atârnate pe pereții acestei chilii merită să fie relevate cele espuse de dna

mod logic din aceste, iar de altă parte tendenţa vedită de-a presenta aceste încurcături în mod fals, nu ca urmare a politicei abusive de până acum, ci ca un *conflict* al *ţării* întregi cu Coroana, din cauza acelor pretenziuni, a căror împlinire nu este decât în interesul aceleiaşi hegemonii de rasse în scopul câştigării şi mai complete a mijloacelor necesare întru cutropirea celorlalte individualităţi compunătoare de stat şi cari împlinindu-să la nimic mai sigur nu vor conduce decât la sguduirea în temelii a întregii Monarhii, când vedem că veleităţile unei părţi a locuitorilor ţării sunt prezentate, ca postulatele întregei ţări, deşi întradevăr acelea sunt inventate chiar împotriva şi în detrimentul celorlalte individualităţi constitutive, nu putem decât să ne bucurăm de convocarea conferenţei naţionale, care va fi chemată şi va trebui să facă fără milă bilanţul politic al ultimilor patruzeci ani, şi să reducă la adevăratul izvor criza ce bântue ţara şi care nu va puteà avea sfârşit decât validităndu-se principiile fundamentale susţinute prin luptele politice a poporului român.

Nu ne îndoim, că în aceste zile de supremă importanţă pentru noi şi pentru întreaga Monarhie Austro-Ungară, toţi factorii vieţii noastre publice de dincoace de Carpaţi se vor şti desbăca de acele mici *particularităţi în vedere*, cari trebue să *amuţească* în faţa evenimentelor mari a căror deamnă întâmpinare pretinde cea mai conscientă şi solidară grupare a întregei puteri naţionale.

Credem, că convocarea conferenţei a devenit indispensabila datorinţă a conducătorilor politicei româneşti, în momentul când crizei actuale i-s'a dat timbrul conflictului, nu între conducătorii politicei magiare şi Coroană, ci între aceasta şi ţara întreagă, care datorinţă a devenit şi mai imperioasă prin chestia revisiunei legii electorale, devenită actuală.

Nu mai puţin credem şi cu tot adinsul sperăm, că naţiunea română va pricepe glasul de chemare, şi înţelegând momentuositatea extremă a situaţiei nu va întârzia a-şi spune cuvântul în mod demn şi impunător, atunci când vorba e de justificarea trecutului său, de validitarea sa ca factor politic în ţara proprie şi de soarte-ai proprie în viitor.

Blajul şi „L'Indépendance Roumaine". Am pomenit în nrii trecut că în 26 Aug. n. Blajul a fost visitat de câţiva oaspeţi distinşi din România, cari făceau o călătorie prin Ardeal cu automobilul. Acum aflăm că unul dintre turişti (foarte probabil dl Catargi) publică în „L'Indépendance Roumaine" impresiile câştigate. Iată — în traducerea „Gazetei" ce scrie despre Blaj:

„Blajul este unul din cele mai mari centre, poate chiar cel mai important, al Românismului. Din această mică localitate, cari abia numără 1800 locuitori, au eşit marile idei naţionaliste. Prima impresiune este aceea a măririi, căci încercările atât de grandioase şi de generoase, la distanţă, s'ar părea că se impun dintr'un cadru mult mai larg şi mai întins, cu atât este însă mai înduioşător. Dar seminarul român, şcoala română, catedrala română-unită sunt cele mai considerabile din tot Ardealul. Le vizităm cu deamăruntul.

Totul este întreţinut cu o îngrijire minuţioasă, care nu esclude economia, iar la profesorii şi eclesiasticii, cari ne călăuzesc aici, găsim focul sacru al unei mari idei, ei îşi împlinesc misiunea fără propagatori ai causei bune, ei lucrează fără reclamă întru a forma şi educa toată această tinerime, o tinerime, care va propaga şi ea şi care îşi va aduce aminte de buna învăţătură, fiecare având în fundul întregei sale fiinţe credinţa şi speranţa.

Dormitoare, refectoare, clase, strălucesc de curăţenie, fără lux inutil, având însă tot comfortul. Grădina botanică este lângă aripa veche, căci sunt şi alte aripi nouă, şi stabilimentul prosperează din zi în zi. Catedrala este foarte mare. Iconostasul de toată frumseţa.

Maria Coman din Seliste, apoi cele espuse de dnele: Maria Crişan, Maria Roţiu şi Ludovica Bretoiu, toate din Teiuş, ca unele ce întrunesc cele mai curate motive româneşti. Celelalte covoare, de altfel toate frumoase, întrunesc motive mai mult, ori mai puţin străine, cum sunt cele din: Topa-Sânerain, Pata, Sebeşul-săsesc, Petroşeni, Satulung. Tot în chilia aceasta găsim porturi întregi femeieşti representate prin păpuşi; astfel o păpuşă în mărime naturală represintă portul fem. bănăţean (cam sârbit); păpuşi mai mici găsim representând portul fem. din Poiana Sibiului (1 piesă) din Scheiul Brasovului (2), Săcele (1), Valea Jiului (1), Râşnov (1), ţinutul Haţegului (2), de pe Someş (1). Se mai poate vedeà aici un mic războiu (model) pentru ţăsut cingători, espus de Reuniunea agricolă din cott. Sibiului.

În chilia a II. găsim adunate şi espuse cele mai frumoase ţăsături şi broderii originale româneşti, decorând şi aici pereţii de jur-împrejur. Printre acestea se amestecă câte o căniţă, câte un blid, taler, ce le folosesc ţăranii nostri; vedem un nicior de lemn din Poiana Sibiului, pisător de sare din Seliste etc. Într'un unghiu al chilnei se poate vedeà o furcă frumos chindisită din Vale cu fus de tors lână. Productele industriale de aici: părţi de îmbrăcăminte fem. şi bărb., leşnicuţe, ştergare, străiţi, merindare, ce te captivează, derivă dela Reuniunea femeilor din cott. Hunedoarei, din Seliste, Poiana Sibiului, Guşteriţă, Iiă Murăşană, Hondol, Gurasada, Herseni, Sebeşul-săsesc, Vaşcău, Apoldul-de-jos Râşnov, Codlea, Runcşor, Sibiu, Năsăud, Bărgău, Tătăreşti, Desmir etc. În deosebi este de remarcat o cingătoare de mireasă din Seliste de 100 ani, o cămaşă bărbat, cu cheiţe din Iiia Murăşană. Prin fotografii găsim representat portretul ţărănesc din Poiana-de-sus şi din Bunteşdi (cott. Bihorului). Pe o masă decorată asemenea cu producte alese ale industriei de casă vedem representat portul ţărănesc prin păpuşile cunoscute ale Reuniunii agricole din cott. Sibiului, anume: port de pădureancă din cott. Hunedoarei, port de nevastă din Rucăr, Gurarăului Sebeşul-săsesc, port de fată din Seliste, port de nevastă din Marpod, Avrig, Sighişoara, Toplita, Vaida-Recc, Certege, Râşinari, Mercurea, port de fată din Laslăul-rom. şi din Borgo-Prund, port de mireasă din Sibiu, în total 16 păpuşi. Tot în chilia aceasta a espus George Stănească din Guşteriţă un războiu cu toate apartinenţele, la care a ţăsut soţia sa în decursul exposiţiei, iar dna Mina Doboiu din Haţeg un războiu în miniatură cu răschitor şi sucală.

ALTE SCRISORI.

Scrisoarea IV.

(Caracterul.)

Unui prietin.

Ai fost şi tu în sara aceea cu mine, iubite pretine, când un tinăr foarte isteţ şi cu multă vervă în vorbire, cerca să ne convingă, să nu ne mai laşe nici un strop de îndoială, că omul e liber în ceea ce este şi ceea ce poate, şi că ereditatea împrejurările mediul în care creşte şi se desvoaltă, îl face să fie aşa cum este şi nu altcum. Ţin minte cu câtă însufleţire vorbia nu numai pentru ştergerea pedepsii de moarte, ci peste tot, a ori cărei pedepse. Căci sărmana fiinţa, ce se numeşte om, cea mai nenorocită din toate fiinţele, aproape nici când nu poate fi luată la răspundere pentru ceea ce face. Adăncea de pildă un ucigaş. „Credeţi, fraţilor, că un astfel de om e conştiu de ceea ce face? Credeţi că în mintea lui se plămădeşte planul unei uciderl aşa cum socoteşte un judecător, or, cutare gânditor în chilia sa de lucru? Vă înşelaţi, dacă gândiţi aşa. Înainte de toate omul nu e de loc vinovat, dacă s'a născut în lume cu o frunte îngustă şi turtită, cu ochii întunecaţi de otăl, cu braţele lungi, cu trupul urât, fără nici o proporţie. Şi trebue să ştiţi că din astfel de chipuri ies neisaşii. Părinţii lui, strămoşii şi străbunii lui, au avut aceleaşi aplicări ca şi el, poate să fi ucis şi ei, în generaţii depărtate în urmă, şi dacă n'au ucis, să nu credeţi că e meritul lor. Nu li-s'a dat ocasie pentru asta, au avut un train îndestulit, nu s'a atins nimeni de cinstea familii lor, ori de averea lor. Dar dacă strănepotul a trebuit să-şi agonisească până de când a fost de şapte ani, dacă a fost luat peste picior, bătut, huiduit, până a fost băetandru, dacă a fost acoperit de batjocuri ca flăcău, de vină e dânsul, că la o glaje de vin, ce o sorbea în tihnă cu un preţ, care numai dela gură îl iubia, şi-a tras cuţitul din teacă, şi a împlântat ferul rece în inima celui ce înghetase acum de groază? Şi ce pagubă e pentru asta? De astfel de mişei, ce-şi bat joc de tot ce e

Trecem la palatul metropolitan încunjurat de grădini. Metropolitul Mihályi ne primește numai decât. Zilele din urmă fusese puțin suferind și am vrea să-i cruțăm oboseala, dar metropolitul un spirit tinăr și impulsiv (prime sautier), ne reține, convorbind câte puțin despre toate, amintiri din trecut și presentul interesându-l nu mai puțin.

De exemplu, dlui Miháli nu-i place automobilul și ni-o spune aceasta fără fasoane; cu toate acestea tot dânsul a fost acela, care cu degetul pe hartă ne arată drumul, care se pare că nu este tocmai faimos, căci noi voim să mergem direct la Sibiu fără alte variante.

Ne luăm rămas bun dela venerabilul prelat și eșim din palat, făcându-ni-se la eșire ovațiuni în românește de către toți prietinii noștri noi, cărora li-s'a alăturat și o parte din populațiune. Această cordială și foarte sinceră primire ne va lăsa o amintire profundă și Blajul, micul oraș situat la confluența celor două Târnave, nu va fi uitat în viitoarele noastre călătorii."

Suntem foarte plăcut mișcați de aceste șire dedicate orășelului nostru și încredințăm pe autorul-turist, că o amintire tot atât de profundă a lăsat în inimele noastre și onoarea ce ni s'a făcut prin această neașteptată vizită.

Frații de din colo sunt primiți la noi totdeauna cu toată dragostea și ospitalitatea.

CONVOCARE.

Subscrișii convocăm pe delegații români ai cercurilor electorale la

Conferență electorală

pe ziua de 20 Septemvrie 1905 la oarele 10 înainte de amiaz în orașul Sibiu în sala dela „Unicum".

ORDINEA de ZI:

1. Luarea unei rezoluțiuni asupra situației generale politice. Discutarea sufragiului universal.
2. Propuneri.

Budapesta, 1 Septemvrie 1905.

George Pop de ***Băsești*** m. p.

Dr. Teodor Mihali m. p.

CORESPONDINȚE.

Problema administrațiunii financiare.

Când am primit conducerea direcțiunii financiare din Nagyenyed (Aiud), mi-am dat samă de problemele, cari administrațiunea financiară trebue să le deslege. — De acestea se ține cu deosebire ca oficiile financiare în senzul legilor să administreze drept toate ramurile venitelor și percepțiunilor și să apere de ori ce ilegalitate și abuz interesul erariului tot așa ca și interesul publicului contribuent.

Deși nu împărtășesc număroasele acuse tare răspândite în contra administrațiunii financiare, pentrucă eu știu mai bine, că acelea să nasc sau din interes personal, sau în cele mai multe cazuri din necunoștința împrejurărilor, dar nici decât nu pot afirma nici aceea, că administrația financiară totdeauna și în tot locul să ridică la înălțimea datoriței sale. Prin urmare în nutrirea acelei antipatii nu e pe deplin nevinovată. Ei, dar mă rog cu dragoste nici nu este ceva ușor a aplica legile noastre referitoare la dările directe așa ca toți să fie mulțumiți. Pentrucă în aceste legi, cari privesc deja îndărăpt la un trecut de 30 ani și cari și atunci în urma necesității erau mare parte cârpituri luate dela străini — sunt din samă afară multe lacune. Aceste lacune apoi praxa financiară și cu deosebire instituțiunea abolitului inspector de dare s'a nizuit ale completa de comun din punct de vedere fiscal.

Pe mine însă totdeuna mă va conduce aceea nizuință intenționată, că toate ramurile venitelor și precepțiunilor statului să le chivernisesc drept în senzul legilor și să apăr de ori ce ilegalitate și abuz interesul publicului contribuent tot așa ca și interesul erarial.

Intenționez pe lângă aceasta ca la completarea lacunelor amintite a legilor noastre referitoare la darea directă abătându-mă dela punctul de vedere fiscal statornic, din considerare față de așa numitele existenții mici, să merg până la extrema margine a

---

sărac și năcăjit, e plină lumea, — va fi deci o binefacere de le scade numărul cu unul."

Mi-a lăsat convingerea că a cetit de curând o teorie de Lombroso, ori de alt pretins mare pătrunzător în tainele firii omenești. I-am adus pilde contrare, ce răsturnau tot ce ne-a spus el. I-am povestit un fapt, unde precumpănirea faptei ce se sevârșește e absolut evidentă. O femee trăiește 7 ani de zile bine cu bărbatul. S'au luat din dragoste, și se vede că nu a fost o dragoste ce se stinge curând, ca văl vătaia focului de pae. Trei copii sănătoși, frumoși, îi apropiară și mai mult de olaltă. Dar după șepte ani, un slușbaș tinăr vine în orașul lor. Femeia nu-l bagă la început în samă, deși cu toate prilejurile îi făcea niște ochi dulci ca aceia, bolnavi de patimă. Își săruta copiii, și se simțea mai tare. Doi ani a fost urmărită, și a învins tot deauna. Târziu de tot îi veni în minte gândul: ce ar fi să-l primesc odată? E un oficial cinstit, să-l cunosc mai bine. Și primul pas făcut, l'a primit de 2—3—10 ori. Acum femeea aceasta nu s'a gândit, oare că ce face? Dacă nesmintit ar fi *trebuit* să-l primească, de ce nu l'ar fi primit dela *început?* Dragostea ce s'ar fi ivit mai târziu, numai e imposibilă, căci după ce și-a ucis soțul pentru el, ea s'a înștiințat de bună voe. Ce a fost atunci? O pornire păcătoasă, pe care nu a cercat în de ajuns să o înădușe. O pornire, de cari sunt ascunse și în sufletele oamenilor celor mai cinstiți, și cari fac ca *ori ce om* să poată cădeà în patimile celea mai urâte, celea mai dobitocești. Și dacă totuși nu cad, dacă înving mulți, nu e de crezut că numai împrejurările și ereditatea, să fie dătătoare de ton. Acestea, mai ales mediul, fără îndoială, schimbă mult, hotăresc mult în viața unui om, dar ceea ce-l face să stee drept ca bradul și curat ca lumina soarelui nu e nici ereditatea, nici mediul, societățile în care trăește, ci *puterea morală,* principii și legi bine stabilite și adânc simțite, legi, ce par'că au răsărit din sufletul lui, cari îl fac să vadă limpede și curat, și să lucreze vecinic condus de acelea-și norme, — e *caracterul* cuiva.

Am puteà spune: caracterul e sufletul bine înarmat pentru lupta cea mare a vieții. Un bogat fond moral, din principiile celea mai sublime, celea mai sfinte, celea mai ducătoare la țintă, și totuși celea mai curate. Acestea principii trebue să lumineze, — și luminează într'adevăr — atunci când pe cărările vieții fălfâe aproape de noi, ori chiar de-asupra noastră aripile întunerecului, fie acesta întunerec, ce ar voi să ne înghită seninul moralității, ori seninul binului traiu, a bogăției noastre. Și trebue să ne pătrundă — și ne și pătrund — inima adânc aceste legi curate, trebue să ne însuflețască *pentru ele,* pentru apărarea lor, arătându-ni-se în toată a lor frumseță și bunătate, în toată sfințenia și superioritatea lor față de atacul ce vine, — ori de unde ne-ar veni.

Un astfel de caracter, nu e ceva deosebit de noi, de ființa noastră, ci e sufletul nostru, suntem noi înșine. Și când noi înșine facem toate celea amintite mai sus, nu va puteà să ne dee o direcție, un impuls hotărîtor, ceea ce unii numesc ereditate, nu vor puteà să ne înjunge la carul lor plin de nefericiți, de oameni nedeplin formați, împrejurările în cari trăim. — Și în casul acesta, negreșit că ceea ce facem, noi înșine facem, și noi vom fi răspunzători de faptele noastre.

Se înțelege, iubite pretine, că nici atunci în fața tinărului aceluia, nici acum nu voiam să arăt că e cu cale să ne țină și pe mai de parte sentința de moarte. Cu aceasta las să-și sfarme alții mai pricepuți capul. — Dar e de mirat cum poate să prindă de adânc în sufletul cuiva o teorie, pe care poate a cetit-o numai în fugă, fără ca să mai cugete întru cât e adevărată, și întru cât e numai închipuire a unui cugetător, ori convingerea specială a acestuia. Și mai de mirat e, cum tinerii mai ales își aplică lor astfel de teorii, și ori ce fac, cearcă să adevereasscă valoarea faptei lor, din cutare în cutare teorie, care mai bine poate să-i scape și să-i îndreptățască. Dacă le stai în potrivă, și le zici: „bine frate, dar la voi acasă nu astfel judecă oamenii cinstiți", ei te privesc cu un zimbet de compătimire și batjocură, ca și când ți-ar respunde: „Doamne că rămas ești tu de lume!" Cu astfel de oameni apoi ai gătat-o să te mai poți înțelege. Când are un bagaj din sentințele tuturor oamenilor mari, când știe să-ți spună în trei cuvinte ori ce teorie, ori ce sistem filozofic, și când după fie-care vorbă ce o spune, te privește superior pe tine, ce rămâi ca trăznit de atâtea cunoștințe ce are omul acesta, ce vei face tu, care ești tot cel vechiu, cel prost, cel cinstit copil dela țară, ori bărbat cu suflet curat de copil? Ce să faci alta, decât să-l lași în apele lui, să te retragi în pacinica ta chilie și să te gândești cam în chipul următor.

(Va urma.)

chitării, Aşa pre industriaşii mici. cari cad sub darea de venit de clasa I, în anul în care îşi încep meseria, nu-i voiu taxă cu dare. — Legea zice, baza eiectării acestei dări e conscrierea anuală. Statul nu e deci avisat la aceea, ca el să se prezinte la meseriaşul începător cu cărticica de dare înainte de ce şi-ar prezentă cel dintâiu muşteriu comanda. Aşa stăm cu darea de venit de clasa a II, reprobată din toate părţile şi care în cele mai multe cazuri într'adevar e suportabilă, cu toate că darea aceea e cu mult mai nevinovată decum îi este vestea şi de multe ori şi decât aceia, cari o eiectează.

După lege numai acei membri de familie se pot supune acestei dări, cari nu au venit separat. Şi pre această bază să deschide teren larg pentru deprinderea echităţii. Nu e de puţină importanţă administrarea dării de casă. În multe locuri. mai cu samă în comune ocură des cazul, ca o casă aflătoare sub acelaş coperiş să afle în folosinţa alor doi sau mai mulţi proprietari. Astfel nu e indiferent, că aceea zidire o voiu luà de casă cu două sau trei odăi, sau o voiu luà de două sau trei căsi cu câte o odaie. Eu voiu face să ajungă la valoare părerea din urmă, care e mai favorabilă pentru contribuent. Şi aşa mai departe vieaţa scoate la iveală nenumăratre astfel de cestiuni. în a căror resolvire să deschide teren larg pentru deprinderea echităţii.

Însă până când faţă de contribuabili în chestia aruncării de dare voiu merge până la extrema graniţă a echităţii, nu voi suferi ca organele, fie de stat, fie administrative chemate de a eiecta darea, să comită nici cea mai mică ilegalitate, nici faţă de erariu, nici faţă de contribuabili. Căci — durere — ştiu caz, că acelaş oficiu la conscriere a luat ceva ca obiect supus dării, iar mai târziu a susţinut că acelaş lucru nu e supus dării.

Pre lângă o astfel de conscriere şi eiectare de dare, să zic aşa: fără de suflet, apoi abstragând dela aceea, că deşteptăm în popor o antipatie şi amărăciune justă în contra administraţiunii statului, — suntem împedecaţi la încasarea dării. Anume restanţierul de dare de comun numai atunci îşi caută dreptatea, când executorul îi este deja pe cap.

Multe s'ar pute vorbi despre esperinţele amare adunate pe aceste teren. — Dar trăieşte în mine credinţa unui viitor mai frumos şi mă îndeamnă speranţa, că uniţi în iubire toţi ne vom împlini prompt datorinţa.

Astfel am de gând a ajunge, ca direcţiunea financiară de aici încetul cu încetul să realizeze starea pe care încă şi azi mulţi o ţin de utopie, adecă popularitatea administraţiunii financiare.

Róka Iózsef,
director reg. de finanţe.

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Pe sama bisericii gr.-cat. din Nepos. au binevoit a dărui suma frumoasă de 320 coroane următorii Domni: Sp. Domn Dr. Dionisiu Login, advocat în Bistriţa şi soţia sa Frida 200 cor. M. Stim. Domn Petru Tofan. învăţător în pensiune şi perceptor la fondurile scolastice centrale şi de stipendii din districtul Năsăudului şi soţia sa Rosalia 100 cor. St. Domn Emil Marica. farmacist în Horez, România şi soţia sa Lenica 20 cor.; pentru care faptă nobilă li-se aduce călduroasă mulţămită. dorind dela Dumnezeu să le resplătească această faptă marinimoasă. Nepos. la 5 Sept. 1905. — *George Moldovan*, preot. *Miron Bota,* curator prim.

Ştiri personale. Escel. Sa Mitropolitul *Victor,* s'a reîntors azi dimineaţă sănătos la reşedinţă.

Hymen. *Alexandru Cosma,* teolog abs. şi *Valeria Mioc,* învită la celebrarea cununiei lor. ce se va serba în 10 Sept. 1905 în biserica gr.-cat. din Mercina.

— *Ioanichiu Groze,* teolog abs. şi *Valeria Nechiti,* învită la cununia lor. carea se va celebra Marţi în 12 Sept. n. 1905 în biserica gr.-cat. din Sebeşul-de-sus.

— *Octavian Popa,* teolog abs. şi *Maria Popp* de *Galaţi,* învita la serbarea cununiei lor. ce se va celebra Duminecă în 17. Septemvrie n. 1905 în biserica gr.-cat. din Făgăraş.

Esamen de maturitate. În 8 crt. s'a ţinut esamen de maturitate cu 9 studenţi ordinari şi 13 corigenţi. S'au declarat maturi: 15 corigenţi din un studiu 6. respinşi pe un an 1.

Adunări poporale. În comitatul Arad, deputaţii naţionalişti aranjază adunări poporale. De asemenea s'a ţinut una din Dej, despre care am primit un lung raport, pe care cu regret ne vedem aduşi în imposibilitatea de a nu-l puteà publica. Au luat parte peste 3000 de oameni. cari cu incordată atenţiune şi însufleţire au ascultat vorbirile ţinute de advocaţii Dr. Teod. Mihali, Dr. Cherecheş. medicul Dr. Ales. Vajda-Voevod şi preotul Murăşan.

Ştiri literare. *„Dela ţară“* e titlul primului volum apărut în editura „Luceafărului“ din Budapesta. Un frumos şi simpatic volum. datorit colaboratorului nostru *Ion Agârbicean* (Alfius) unul dintre cei mai buni scriitori din actala generaţie. Recomandăm scrierea cu toată căldura.

Avis. Spre a nu se mai pricinui spese zădarnice de corespondenţă, comitetul societătii „Transilvania“ din Bucureşti, aduce la cunoştinţa tuturor acelora. cari ar aveà intenţiune a cere ajutorul acestei societăţi pentru studii universitare. că fondul destinat spre acest sfârşit prin budgetul anului curent fiind slab. nu se mai poate acorda nici un ajutor. Iar pentru anul viitor scol. 1906/7 se pot adresa asemenea cereri numai cu începerea acestui an scolastic, dovedind înscrierea la vre-una din facultăţile ungare. Bucureşti. 2 Sept. 1905. — *D. Raţiu,* secretar.

— Tinăr român absolut de şcoalele comerciale. cu examen de maturitate. care posedе afară de l. română l. magiară şi germână în scris şi vorbire. pecum şi esercitiu în scrierea cu maşina, caută condiţiune la vre-un institut românesc sau în vre-o cancelărie, sau altă ocupaţiune corespunzătoare pe lângă pretensiuni modeste. Adresa: „Lugos. Vetterani utcza. 8 sz. M. G.“

Masa studenţilor. Primim următoarele şire: „Mult On. Die Redactor! În ziarul „Unirea“ Nr. 35. privitor la afirmarea. că eu aşi fi dat singur 504 cor. în favorul fondului pentru masa studenţilor săraci. s'a făcut o eroare în cât în acea sumă sunt şi 54 cor. colectate de mine, şi eroarea vine de acolo, că lista de contribuire am trimis-o Dlui director gimnasial. Din listă să vedeà că am contribuit numai 450 cor., şi din aceasta sumă 72 cor. li-am contribuit şi eu ca ori care muritor. în scopul mesei studenţilor, iar restul de 378 cor. mi-am ţinut de datorie să-l plătesc; căci în anul 1862 murind Mănasia Costin din Asinip, a rămas vacant un stipendiu „Ramonţian“ de 63 fl., şi fiind-că şi eu eram student în drept la Academia reg. din Sibiu. Venerabilul Consistor mi-l'a acordat mie. şi l'am folosit până în 30 Iuniu 1865. deci trei ani. Acest stipendiu şi puţin ajutor de a casă, m'au făcut advocat. căci a putut rămâneà la Academie 4 ani de zile. Şi având în vedere. că eu de pe atunci am cugetat. că cu ajutorul lui Dumnezeu voiu resplăti acel stipendiu. spre vre-un scop filantropic. ajutându-mi bunul Dumnezeu, l'am resplătit în favorul celui mai nobil scop: „Fondului pentru masa studenţilor săraci dela gimnasiul gr.-cat. din Blaj“. În fine observ, că cuvintele din mandatul postal: doresc din inimă mult spor, şi tot aşa imitatori, le-am zis ca alusiune la toţi stipendiştii. cari au căpătat ajutoare din ori ce fond, să-şi ţină de datorinţă, să resplătească acel ajutor. spre vre-un scop filantropic românesc. Cluj. la 6 Sept. 1905. — *M. Bontescu,* advocat în Haţăg.

Sfinţire de steag. Corul gr.-cat. din Timişoara sub protecţiunea Preastimatei Doamne Iulia Muntean născ. Conetca. preoteasă gr.-cat. din Ghilad ca Naşă. aranjază Duminecă. în 17 Sept. n. 1905 *festivitatea sânţirei flamurei* împreunată cu concert de promenadă. concert festiv şi dans.

Pacea între Rusia şi Iaponia s'a încheiat. 19 lovituri de tun au anunţat subscrierea tractatului din partea delegaţilor statelor beligerante. Rusia recunoaşte posiţia predominantă a Iaponiei în Corea. îi cedează peninsula Liaotung împreună cu Port-Arthur şi Dalny. apoi calea ferată orientală spre sud de Kvandenzi. pecum şi concesiile avute în Corea. În sfârşit îi cedează partea de sud a insulei Sachalin cu condiţia. că nici una dintre puteri să n'aivă dreptul a ridica fortificaţii în insulă. Iaponia a mai obţinut dreptul de pescărit pe coastele răsăritene a Siberiei. Amândone puterile vor evacua Mandciuria, care se va reda Chinei. De restituirea speselor de războiu nu se pomeneşte nimic în acest tractat. Se asigură, că asupra chestiunei acesteia ar esista un punct secret.

Posta redacţiunii.

E. C. Când va fi loc, cu puţine modificări.

V. C. În nrul viitor, sperăm să-i facem loc.

D. C. Încă n'am ajuns să cetim articolul trimis. Vă vom aviza.

V. M. Ideia e bună, schimbând cele de schimbat se va publica.

V. P. Va urma.

Misiuni poporale. Regretăm că imbulziţi de material, n'am putut publica rapoartele trimise.

A. C. — I. M. Acelaş răspuns, ca mai sus.

S. G. Prea aspru ne scri frate, şti bine că „Unirea“ apare numai odată pe săptămână, şi aştepţi să publicăm rapoarte pe lung şi pe lat. Nu se poate!

Mulţumite şi Dări de samă mai pot aştepta.

AVIZ!

Prin aceasta aduc la cunoştinţă On. Public că cu ziua de 15 Sep. a. c. îmi voiu schimba locuinţa în strada Tipografiei în casele de sub Nr. 169 unde a fost cândva hotel „Coroana“.

Sperez că şi mai departe On. P. mă va sprijini cu binevoitoarele comande, promiţând, că voi fi promt în execuţie şi modest în preţuri.

Cu stimă:

Nicolau Baciu,
pantofar.

(20) 1—5

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Suflete curate.

— Povestire originală a „Unirei“. —

(Continuare) 6.

— „Bine cumnată, eu îs curator, după cum ști bine, pot să ajung ușor la pecetea parohiei. Știu să subscriu pe popa așa de nici el nu ar cunoaște că nu-i de mâna lui. De 20 de ani îs curator, și despre asta una te pot asigura. — Dar ce vom face noi cu banii scoși“

— „Cum poți întreba așa ceva? Banii când se va porni cercetare, va trebui să se găsească la preot undeva, vom afla noi vr'un loc.“

— „Foarte bine îi duc eu în trei zile. Cum și prin cine nu mă mai întreba.“

Notărășița se duse pe deplin mulțumită. În după amiaza aceea a fost bună cu toată lumea, chiar și cu notarul, care nu se putea mira destul, ce o apucasă pe soția sa de s'a schimbat așa deodată.

* * *

După câteva zile însă, — turnul nu era încă terminat — prinsă a să lăți svonul mai întâi prin crișme, apoi printre femeile satului, că popa ar fi scos pe supt ascuns 6 mii de zloți din banii bisericii. Oamenii de cinste clătinau nefnerezărori din cap, și nu puneau samă pe acestea scornituri bâbești. Dar vorbele rele nu voiau să conteneacă, dimpotrivă să povestea furtul cu multe amănunte Pe bătrânul Toader clopotarul îl întrebă chiar un ofițiant dela bancă din oraș, că ce vreu să facă cu celea 6 mii ce le-a scos preotul, printr'un mare întreprinzător, care spunea că-i un pictor din capitală. — Clopotarul remasă crucit, nu spusă taina decât la câți-va bătrâni de-a bisericei. Aceștia cu inimele curate și deschise, merseră ață la popa, și-i spusără toate cele auzite. — Marinescu crezu că glumesc sfetnicii săi câtu-s de bătrâni, dar ei spuneau că nu glumesc.

— „Dacă mă credeți hoț îmi pare foarte rău“

— „Vai de noi părinte, cum să credem noi așa ceva. Dar poate să fie la mijloc un păcat părinte, un mare păcat. A fi vrând cineva să-și bată joc de cinstea dtale, părinte, dacă e drept, alta ce poate să fie“

— „Bine dragii mei. Mergeți la bancă și întrebați, și dacă se va adeveri lucrul acesta, eu a doua zi îmi las moșia toată ce o am pentru banii aceia și a doua zi plec din sat.“

— „Nu mai vorbi minuni sfinția ta. Cum să te duci dela noi? Îți spunem că nu credem să fi de vină“

Dupăce eșiră bătrânii făgăduind că încă a doua zi vor ști tot chiar dela bancă, preotul rămasă pe gânduri. — Cine să scoată veștile acestea rele? Preuteasa și Sabina remaseră înmărmurite.

„Doamne, oare va fi auzit de lucrul acesta și doctorul?“ Și-i veniau călduri înădușitoare. — Ce va zice el? Ce va crede despre familia lor? Va mai veni vr'odată pe la ei?

Doctorul știa într'adevăr, căci știa aproape întreg orașul. Notărășița și judele să îngrijiră ca vestea să se lățască cât mai în grabă. — Dar Ionescu nu putea să creadă. Nici un singur gând rău nu i s'a născut, pe când mai înainte când a primit epistola destăinuitoare dela un necunoscut a crezut din adâncul sufletului. Atunci i să păru că presimți el mai de mult, că nu i lucru de tot curat în familia notarului. La preotul el însă nu a aflat decât curățenie de suflet și simțăminte nobile. Adevărate inime de aur, adevărate suflete curate. — Și doctorul începu să bănuiască, el înaintea ori căruia altul, cine să fie iscoditorul acestei tâlhării, de a trage în noroiu cinstea curată ca aurul al unui slujitor model a Domnului.

Ghâci și simțemintele ce vor stăpâni acum inima Sabinei, și se îngrozi. Când se cugetă la chinurile, la rușinea ce va mușca din inima acestei fete, o ură mare, un dor de răzbunare prindea rădăcini în sufletul său față de cei ce făcură aceasta fărădelege.

O scurtă scrisoare trebuia să se nască.

Iubite dle Marinescu!

„Inimile lașe se vede că nu pot suferi pe celea nobile, și ar voi să le vadă într'un rând cu ele. De aceea eu nu mă mir de loc că nu am putut să sufer nici cinstea desăvârșită din familia dtale. Ca ori ce om cinstit eu nu cred o iotă din tot ceea ce să svonește. Și simțămintele mele față de familia Dtale întreagă, sunt tot așa de curate ca și mai înainte.“

* * *

Bătrânii cari mersără la bancă, remaseră împetriți când văzură, că într'adevăr s'au scos 6 mii de floreni. Fără să zică un cuvânt se întoarseră triști și abătuți, și merseră deadreptul la popa.

„Părinte noi credem că Dta ai un dujman mai negru decât dracul. Ce să zvonește e adevărat.“

Marinescu sări ca mușcat de șarpe: *abia acuma își adusă aminte că biletul de depuneri e la el.* În cinstea lui desăvârșită, nu se simți până acum dator să cerce nimic.

Descuie repede dulapu, scoate biletul. Șase mii de floreni scoși Subscrierea lui. sigilul parohiei. — Galban ca moartea îl arătă sfetnicilor.

Aceștia nu putură să spună o vorbă legănată. Clopotarul când să plece zise iar: „Părinte noi credem că Dta ai un dujman mai negru decât dracul“.

Preuteasa și fata s'au pus să moară, nici alta, în desnădăjduirea lor. — Preotul scrise repede un bilet doctorului. „Libelul de depuneri ce să păstrează la mine spune că s'au scos 6 mii floreni, semnatura mea, Sigilul parohial. — Cred că îmi vor licita cât de îngrabă moșia. Și eu nu-s vinovat absolut cu nimica. Nu știu cine să fi pus treaba asta la cale.“

În timpul ăsta satul fierbea. Notărășița și judele într'ascuns sumuțau pe oameni, așa că erau acum peste sută, cari spuneau în gura mare că popa lor e un farisău și șarlatan, și tot din banii bisericei și-a agonisit și averea care o are. — Aceștia spuneau hotarit ca trebue să se facă cercetare, banii la popa trebue să fie, căci în timp așa de scurt, nu se putea să-i fi făcut mere pere.

Notarul la început nu se învoi. Nu cuteza să atace în ce avea mai scump pe un om, pe care îl cunoștea de o cinste desăvârșită — Femeia îi răgnea în urechi ca o nebună: „Om ești tu ma. Funcționar ești tu? Așa îți faci datorința?“ — Femeia sa să-i vorbească lui de datorință! Din când în când notarul trăsărea cu capul înmormântat în protocoalele și ziarele mari. O presimțire urâtă îi încolța din când în când sufletul: Nu a pus oare femeia sa la cale fapta asta rușinoasa?

În sfârșit trebui să se învoiască la o cercetare la casa preotului. Era joi când a subscris încunoștiințarea și pe Sâmbătă aveau să cerceteze.

Preotul încunoștiință și despre asta pe doctorul, care îi asigura că el nu va crede nici odată în clevetirile acestea.

Sâmbătă dimineața căruța doctorului trecea ca fulgerul pe lângă casa notarului. Notărășița răsă pli a de răutate: „Știu că mai mult nu ai să mergi.“

Ionescu era să nu mai cunoască pe preuteasa, iar când întâlni ochi plânși a Sabinei și obraji palizi, îi veni să strige de durere. — Le-a mângâiat cu vorbele celea mai curate și mai dulci. dar durerea mare de care erau stăpânite nu o putea alunga.

În sfârșit comisia veni. — Bătrânii Marți în săptămâna aceea a fost la bancă de s'au încredințat. De atunci afară de coratorul și de crâznic nime nu mai dasă pe la el.

Marinescu scoasă biletul și îl prezentă.

— „Aici se spune, că eu aș fi scos 6 mii fl. E și subscriera mea și sigilul parohial. Dar eu vă spun hotărît, și pe aceasta sunt gata să jur ori și când: că nici de subscris nu am subscris eu, nici sigilul nu eu l'am pus, nici n'am fost la bancă și nici cei 6 mi fl. în casă la mine nu au întrat.“

Toate cercetările fură zădarnice. Nu-s și nu-s, și nu puteau fi. Nevesta și fata rămaseră într'altă chile, zdrobite de o așa rușine.

Când să ese comisia curatorul, fratele notarului zise: „Iată aici e lăduța asta de fer în care pun oamenii creștari Dumineca. Aci nu pot fi, numai cât să nu ne spună în față cineva că n'am cercetat bine.

Crâznicul Toma care, după un obiceiu vechiu, numai de când Marinescu e preot la ei, — aducea în toată dumineca după liturghie lădița la popa, știindu-o aci în loc mai sigur decât în biserică, și pe care apoi Dumineca dimineața iar o ducea, — zimbi pe supt mustăți. Știa el bine că aicia nu puteau să fie mai mult decât vr-o 3 zloți în creștari. Și apoi cheia e la el, iar pe deasupra numai cruceri și coroane pot întra. (Va urma.)

Prestanța și foloasele sfântului Sacrament a Căsătoriei față cu căsătoria civilă și concubinatele.

(Continuare)

Oh! Sfântă taină a căsătoriei! așezată și întărită prin darul, prezența și sfințenia Mântuitorului nostru Isus Christos; oh! Sacrament sfânt și cel mai abundant a salvatoriului divin, binecuvântat să fi, urmat și îmbrățoșat să fi în totdeauna spre a Domnului mărire și a noastră creștinească prosperare! Oh legătură sfântă și mai puternică ca „ferul", mai înflorită ca vearga lui Aron, binecuvântată să fi în toate efectele tale și blăstămat să fie tot celce te disprețuiește, părăsește în mod perfid și sacrileg și tot cel ce te bajocorește, conform enuncierii Concidiului Tridentin: „Dacă cineva ar zice, că căsătoria nu este unul din cele șepte sacramințe așezate de Domnul nostru Isus Christos, ci de oameni, și că nu dă dar dela Dumnezeu, blăstămat să fie" (Sessio 24).

Despre sfânta taină a căsatoriei, încât mai e neasemenat prestantă și superioară căsătoriei civile și a orice concubinat și încât e totdeodată Sacrament însă spiritual și unicul mijloc salutar de convețuire, susținere și prosperare familiară și socială pentru părechile omenești și pentru societatea omenească, încât „Dumnezeu între marginele legei Sale așa a binevoit": doresc la încrederea M. O. Dni în Christos confrați preoți a vorbi și până atunci am onoare a și cere indulgința și binevoitoarea atențiune frățească.

*

Păstorul sufletesc suprem, Salvatorul lumei, voește, ca întreaga omenime să fie o turmă sufletească sub un Păstor, carele-și „cunoaște oile sale" și „oile cunosc versul Lui" „și tot cine nu intră pe ușă în staulul oilor", „ci pe airea, nu este păstoriu", ci „fur și tâlhariu". „Eu sunt ușa" zice ulterior Mântuitorul, „prin mine de va întra cineva, se va mântui și pășune va afla". Adecă cine voește a se ferici, fără scutul și conducerea Păstorului ceresc și fără să între pe ușă în staulul oilor, adecă, cine ignorează așezămintele Lui, disprețuiește biserica Lui, nu se va mântui, nu se va ferici cu adevărat nici pe acest pământ, nici în viața viitoare.

„Ierusalime, Ierusalime! de câteori am voit, să adun fii tăi, precum și-a adunat cloșca puii săi sub aripile sale și tu nu ai voit" zice Mântuitorul în zelul său divin, în lupta sa pastorală, de a mântui sufletele oamenilor.

Au cine a vorbit, precum a vorbit Isus Christos? Au, cine a făcut minunile ce le-a făcut Isus Christos? Au, tu omenime pentruce, din ce în ce, tot mai mult voești a te subtrage, a te depărta și a scăpa de sub aripele providențiali dumnezeești a lui Isus Christos. Au să bucura, are, dispune omenimea de un altul așa binevoitor, preasfânt și atotputernic Părinte, Păstoriu și Conducătoriu? Au ce, nu-ți place între marginile staului Său, în sinul Bisericei Sale dreptcredincioase catolice, au nu-ți convine credința, speranța și iubirea, dreptatea, sirguința, munca, modestia, paciința, cumpătarea, abnegarea, curăția și deviza: „Ce este a lui Dumnezeu, dați lui Dumnezeu, ce este a împăratului dați împăratului?" „De vreai să te mântuiești ține poruncile lui Dumnezeu"; „De vreai să fi perfect, vinde tot ce ai și dă săracilor și vină după mine;" „Numai acela seceră binecuvântare, cine seamănă binecuvântare" (S. Paul ap. II. Corinteni 9. 6). „Multe fapte bune v-am arătat dela Tatăl, dintre acelea pentru care, voiți a mă bate cu petri" (Ioan 10. 32.) „Cu acestea răsplătiți Domnului, popor nebun?" (V. Moise 32. 6.) „Ce Dumnezeu a împreunat omul să nu despartă" (Matein 19. 6.) Între mijloacele darului divin, se pune la dispoziție și Sfânta taină a căsătoriei, cu darul sânțitor, ca sacrament și legătură indisolubilă până la moarte. Au există societate mai perfectă, mai salutară și mai folositoare ca societatea creștinilor catolici, cari cred aceleași învățături, aceleași taine sub un cap văzut, Pontificele Roman și Episcopii supuși acelnia — ca Biserica lui Christos?

Oh tu sfântă, dreptcredincioasă Biserică catolică, fundată de Salvatorul cât de minunată, prestantă și folositoare ești, cât de mântuitoare ești tu în „unitatea", în „sfințenie", în „catolicitatea" și „apostolitatea" ta. Puterea ta centripetală, urmată de bună voe, credința și faptele noastre exclusiv bune, ne trag prin Fiul la Tatăl ceresc, prin Biserica ta Christoase, prevenim la liman, la fericire, îndestulire vremelnică și externă; prin sfinta ta Taina Căsătoriei, părechile singuratice catolice petrec pe acest pământ, sub păstorirea Ta, în staulul Tău, în darul tău, în pacea Ta, în liniște, în tigneală, în îndestulire, în credință, în bucurie sub scutulși paza Domnului. Pânăce, cari pe Tine și Biserica ta nu o primesc, nu-o ascultă, se pot numi creștini, dar nu sunt creștini adevărați; se pot lăuda a fi îndestuliți, fericiți dar aivea nu sunt, că sabia lui Damocle, e deasupra lor; sângele Lui, asupra voastră și a fiilor vostri că ați vândut sânge nevinovat. „Cine se lapădă de mine, se lapădă, de acela care m-a trimis". Ziceți, că iubiți „libertatea conștinții", „independința", „frățietatea"; în faptă însă Dumnezeul nostru este Bach, zeița voastră e Juno, iar Biserica voastră este desfrânul vieții private și publice, staulul murdar al fărădelegilor; viața voastră familiară este un mic „vulcan".

Precum aflăm în toată splendoarea și nobleța salutare și folositoare, ca și caracteristice în mod exclusiv, cele patru note — în sfânta noastră Biserică: unitatea sfințenia, catolicitatea și apostolicitatea — în general, așa în special se află acelea în fiecare sfântă Taină. orândnită de Domnul nostru Isus Christos și așa și în sfânta taină a Căsătoriei, ca note esențiali, cu atât mai vârtos, că-i legătură sfântă sacramentală, Sacramentul Cununiei, e sămnul legăturei dintre Christos și Biserica Lui.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut.

Dr. Aurel Cosma: **Ocna la 26 Ianuarie 1905**. Lupta partidului național român și datele referitoare la alegerea de deputat dietal. Acesta e titlul complet a broșurii cari povestește istoricul alegerii de deputat dela Ocna, și era, credem noi de dorit, dacă toți deputații nostri ar fi publicat astfel de broșuri, ar fi fost un material bun pentru istoria luptelor noastre politice.

Biblioteca „Foi poporului" Nr. 5: **Din trecutul omenimei. Ulise, regele din Ithaca,** pevestire istorică de Silvestru Moldovan, Sibiu 1905. 62 pag. prețul 20 fil.

— Nr. 6. **Râs și vesălie (anecdote și glume)** pag. 64 prețul 20 fil

Dr. Beke Manó: **Aritmetică pentru școalele medii,** prelucrată de Aurel Ciortea, editura librăriei Ciurcu, Brassó 1905 prețul 3 cor. În acest manual di Ciortea introduce o terminologie română în locul celei latine așa scrie: adunare, scădere, cât, descăzut, scăzător, ș. a.

Nicolae Dobrescu: **Fragmente privitoare la istoria bisericii române.** Budapesta 1905. pag. 83 prețul cor. 1·20. Parte însămnată din articlii aceștia au apărut în ziare („Luceafărul") altele sunt inedite, peste tot ele sunt de interes pentru cei ce doresc să cunoască trecutul bisericii românești.

A. Frățilă: **Sensul și întrebuințarea prepozițiunilor în limba română.** Galați 1905 pag. 67 prețul 1 cor. Se ocupă deocamdată cu prepozițiunile: spre, pre-pe, prestepeste, pentru, prin, printre și despre.

„Sămănătorul" Revistă Literară. Anul. IV. Nr. 34. N. Iorga. — Serbările din Sibiu. Ecaterina Pitiș. — În zadar. Rămâi cu bine. Dor. (poezie). M. Sadoveanu. — Floarea-Ofilită (roman). X. — Cugetări. N. Iorga. — Cronică. Numărul 20 bani.

N. Iorga: **Istoria Românilor în chipuri și în icoane.** București 1905 pag. 222 prețul 2·50 cor.

Vasile Cârlova studiu istoric-literar de Dr. I. Rațiu prof. 8° 1905. — Această carte din punct de vedere literar are un preț de netăgaduit întru cât scoate din negura trecutului pe poetul tinăr, care face trecerea dela poezia veche la poezia nouă. — Studiul este urmat și de poeziile lui lui Vasile Cârlova dintre, cari unele nu erau cunoscute publicului. Cartea are în frunte portretul poetului. Ca execuție face cinste Tipografiei seminariale din Blaj. — O recomandăm tuturora. Costă 1 cor. Se află de vânzare la Librăria semin. din Blaj.

ACATISTUL MIC,

sau carte ce cuprinde în sine rugăciuni cătră Preasf. Născătoare de Dumnezeu leg 24 fil.

Editor și redactor răspunzător:

Aurel C. Domșa.

Cărţi ce să pot căpĕta în Libraria Seminarială:

Floricele de câmp, de A. C. Domşa	1.—
Cântece, Sabo	1.—
Visurĭ trecute. Ciura	1.—
Studiĭ şi Biografiĭ. Dr. I. Raţiŭ	2.—
Geniŭ pustiŭ, Eminescu	2.—
Drumurĭ şi oraşe, Iorga	2·50
Poesiĭ de Alexandri.	3.—
Teatru I. II. Alexandri á 1.50	3.—
Vers şi proză Alexandrescu	1·25
Novele A. Brătescu-Voinescĭ	1·50
Liter. pop. Eminescu.	1·50
Clocoiĭ N. Filimon	1·50
Legende şi basme Ispirescu.	1·50
Poveştĭ, I. Creangă	1·50
Vorbe înţelepte A. Popoviciŭ.	1·50
Vatra Părăsită Slavicĭ	2.—
Din Bĕtrânĭ „	2·50
Eminescu şi Coşbuc de Alexandru Ciura.	1.—
Limba Română poporană şi Dialectul Sicilian, de Alesiu Viciu	1.60

Ierarchia Românilor din Ardeal şi Ungaria de *Dr. Augustin Bunea,* Preţul 3 cor.

Biblioteca Minerveĭ 22 nr. fie care numĕr 15 fil.

Iulius Erös.

Sibiu (Nagyszeben) strada Cisnădiei 3.

Tot felul de oroloage, juvaere **din aur şi argint,** — tăcâmuri **din argint,** recuisite de **aur şi argint** pentru biserici.

Cel mai mare deposit din Ardeal

Mare deposit de **sticle măritoare, ocheane şi binocle**

Comandele se esecută numai pe lângă rambursă.

Reparările se esecută prompt şi eftin.

Cumpăr eventual schimb cu cel mai mare preţ curent obiecte vechi de **aur şi argint şi petri** scumpe.

La cerere trimit franco şi gratis Preţcurent ilustrat.

Nr. 3016. F. Orologiu cilindru remontoir din ***argint,*** cu acoperişuri duple de o construcţie puternică şi trainică, ***costă 7·50 coroane.***

(5) 9—52

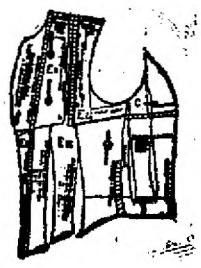

marca fabriceĭ

De mare însĕmnătate pentru Dame!

Fie care P. S. Dómnă îşĭ póte însa-şĭ pregăti cu o uşurinţă de neînchipuit

talia sa după orĭ ce modă

cu ajutoriul aparatuluĭ de croit talie pentru dame

inventat de **Anton Guschelbauer.** A fost censurat de academie. şi poşede nenumĕrate scrisorĭ de recunoscinţă.

Işĭ are patenta şi e scutit prin lege în tóte statele culte.

Preţul unuĭ aparat e 3 cor. franco rambursat.

Se caută agenţĭ

Prospecte să trimit la cerere gratis

Cu tóta stima:

Antal Guschelbauer.

Sopron.

17 (39—52)

La esposiţiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote şi fabrica de scaune de fer pentru clopote a luĭ

Antoniu Novotny

în Timişóra-Fabric

(22) 35—52

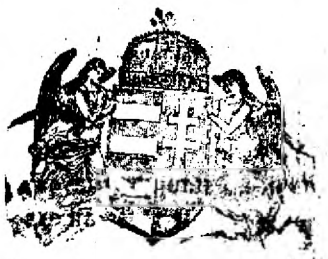

se recomandă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea de noŭ a clopotelor stricate, maĭ de parte spre facerea de clopote întregĭ armonióse, pe lângă garanţie pe maĭ mulţĭ anĭ, provĕdute cu adjustărĭ de fer bătut, construite spre a le întórce cu uşurinţă în orĭ ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o lature prin aceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate şi mai de multe ori premiate, carĭ sînt provĕdute în partea superióră — ca violina — cu găurĭ după figura *S* şi pentru aceea aŭ un ton maĭ intensiv, maĭ adânc, maĭ limpede, maĭ plăcut şi cu vibrarea maĭ voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, aşa, că **un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unuĭ clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiŭ.** Maĭ de parte se recomândă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre **preadjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut** — ca şi spre turnarea de tóce de metal.

Preţ-curanturĭ ilustrate se trimit la cerere gratuit şi franco.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul:
Pentru monarchie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., ½ an 9 frc., ¼ an 4 frc. 50 cm.
Foea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia, să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XV. Blaj 16 Septemvrie 1905. Numărul 37.

REACŢIUNE.

Ordonanţa ministrului Lukács, care nu este altceva, decât punerea în praxă a faimosului proiect al lui Berzeviczy, a stârnit, cu tot dreptul simţul de indignare al naţionalităţilor, contra cărora e îndreptată. Patronii şi susţinătorii şcoalelor noastre confesionale se văd lipsiţi prin această ordonanţă de drepturile lor cele mai primitive, în vreme ce ingerinţa inspectorilor iea proporţii cu totului mari, estinzându-se chiar şi asupra — metodului. Situaţia învăţătorilor nostri rămâne de asemenea cu totul la discreţiunea respectivilor inspectori, când pe motivul foarte grav al §-ului 15 din art. 26 din 1893, se prevede înlocuirea şcoalei confesionale cu una de stat, dacă doi învăţători au fost suspendaţi consecutiv pentru neglijarea învăţământului magiar. Paragraful al 13-lea al articolului citat, aminteşte însă express motivele închiderii, direcţia contrară statului: „Ca direcţie contrară statului este a se considera ori-ce acţiune îndreptată în potriva constituţiei statului, caracterul lui naţional, unitatea lui, independenţa sau integritatea lui teritorială, mai departe împotriva întrebuinţării fixate *în lege* a limbei de stat."

Cum se vede, provocarea la numitul paragraf pentru motivarea închiderei cutărei şcoale, că nu a satisfăcut cerinţelor moderne ale limbei magiare, este cu totul neîndreptăţită.

Stând astfel lucrul, susţinătorii şcoalelor, după cât suntem informaţi, sunt hotărîţi a remonstra contra acestei ordonanţe şi a uza de dreptul lor de patroni şi susţinători, cerând suprimarea acestor ordonanţe.

Avem deplină nădejde că atitudinea autorităţilor noastre şcolare, va fi demnă şi proporţionată atacului îndreptat contra şcoalelor, căci în cazul, că ordonanţa întră în vigoare în toată estinderea ei, nu mai are înţeles, ca autorităţile noastre să jertfească sute şi sute de mii pentru susţinerea unor instituţii, unde ele nu au decât rolul de a cincia roată la car.

De astă dată lăsăm să urmeze energicul protest al compatrioţilor Saşi, respective a comitetului administrativ a comitatului Sibiu dela 8 Septemvrie a. c.

Tonul resolut al protestului, argumentarea strict logică sunt de o importanţă foarte actuală, de aceea dăm loc la câte-va pasage mai importante:

„Circularele ministrului de culte şi instrucţiune publică asupra învăţământului de limba magiară în şcoalele primare nemagiare şi preparandii, Nr. 72,000 şi 72,001—1905 conţin măsuri ilegale şi anticonstituţionale.

De exemplu:

Fixarea ţintei învăţământului pentru elevii primari ai şcoalelor poporale nemagiare „ca ei să-şi exprime cugetele corăspunzătoare raporturilor lor de viaţă, corect în limba magiară, mai departe să poată ceti, scrie şi socoti ungureşte fluent nu se întemeiază pe o lege, ci este împrumutată verbal din *proiectul de lege* prezentat şi iarăşi revocat de guvernul anterior, proiectul lui Berzeviczy, care voia să stabilească prin legislaţie numita ţintă de învăţământ pentru şcoalele primare nemagiare, pe când actualul ministru r. u. al cultelor şi instrucţiunei public, o decretează pur şi simplu prin ordinaţiune, lăsând la o parte legislaţiunea; ordinaţiunea aceasta este prin urmare o prevaricaţiune în sfera de activitate a legislaţiunei, a dietei şi coroanei, un act absolutic şi prin urmare *anticonstituţionat.*

Mai departe „dirigiarea învăţământului în limba magiară" în şcoalele poporale elementare confesionale cu limba de predare nemagiară, încredinţată prin ordinaţiunea Nr. 72000/1905 inspectorului r. u. violează legea, care mărgineşte activitatea inspectorului la controlă, pe când circulara îl însărcinează cu participarea activă la instrucţie, făcându-l învăţător sau dirigent pentru limba magiară în şcoalele primare confesionale, prin ceeace se violează dreptul garantat prin lege al patronilor şcoalelor confesionale,

---

FEUILLETON.

Exposiţia „Asociaţiunii".

(Continuare.)

Chilia sau camera a III. ne prezintă o chilie ţărănească din Ardeal; pe pereţi, la dreapta şi la stânga, vedem doue cuimi împodobite cu diferite ştergare şi leşnicuţe, 2 cuiere, de cari atârnă cănite de lut, 2 blidare cu blide, talere şi cănuţe, după obiceiul ţăranului român ardelean; la perete sunt aşezate 2 laviţe (una dela 1853) văpsite şi alte 2 nevăpsite; la celalalt perete 2 paturi şi lângă fie-care pat câte un scaun lung. Paturile sunt încărcate cu străie şi perine ţărăneşti. Unul din acelea (lemnul) derivă din Seliştе, e mai vechiu de 100 ani şi pe din afară întreg chindisit, iar celalalt e văpsit. În fundul chiliei se vede o masă aşternută, iar pe masă e aşezată o cunună de spice de grâu. Patru pănuşi în mărime naturală, aşezate pe laviţe reprezintă porturi femeieşti, şi anume: una îmbrăcată de dna Luiza Raţ, portul de pe Valea Jiului, alta portul din Perşani (cott. Făgăraşului), a treia portul din Rucăr, acestea costumate de Reuniunea femeilor gr. or. din Făgăraş. — iar a patra, costumată de Reuniunea femeilor gr.-cat. din Zlatna, reprezintă portul de acolo. Se mai găseşte aici şi o roată de tors cânepa.

Chilia a IV. are pereţii decoraţi de sus până jos cu tablouri fotografice, reprezentând vederi generale de oraşe şi sate: Blajul, Beiuşul, Răşinarii, Sălişte a, Orlatul, Gurarîului, Poiana Sibiului, Acîlniu; câte o stradă principală din Săcel (cott. Sibiului) şi Topârcea; târgul de vară din Dobra; tipuri şi porturi ţărăneşti din: Muncelul mic, Sântuhalma, Sântandraş, Răstolţ (cott. Selaginlui), Jupa (Caraş-Severin), Lupeni (cott. Hunedoarei) Roşcani şi Făgeţăl (ţinutul Dobrei), Valea Mureşului, Săcele, Roşia (cott. Bihor), Bouţariul-infer., Fofeldea, Aiţina; nunţi, nedee, şezători, hore, procesiuni; clăci din: Săcel, Sântandraş, Sântuhalma, Muncelul-mic, Scheii-Braşovului, Bouţariul-infer., Poiana Sibiului, Stremt (cott. Alba-infer.); pompierii din Orlat şi Seliştе; case ţărăneşti, edificii economice, vite, case comunale, şcoale, biserici din diferite localităţi. Merită să fie remarcată şi aici stăruinţa laudabilă a Reuniunii femeilor rom. din cott. Hunedoarei, apoi a despărţ. Braşov al „Asociaţiunii", cari au expus cele mai multe fotografii. Pe o masă în mijlocul acestei camere se vede harta etnografică a „teritoriului maghiar" locuit de români, lucrată de stud. technic Eugen Tilea, iar pe o a doua masă harta despărţămintelor „Asociaţiunii", lucrată de inginerul Ioan F. Negruţ jun.

Chilia a V. de asemenea e o chilie ţărănească din Ardeal cu cuimi şi cuiere pe pereţi; la cuiere blide, talere şi cănuţe de multe façonuri; lângă pereţi laviţe şi un pat, care este încărcat cu perine şi valuri de pânză; nu lipseşte nici aici masa, apoi blidarele adjustate cu diferite obiecte, vase, linguri şi altele. Dintre acestea sunt de amintit: o lingură de lemn pentru supă, lucrată cu multă măiestrie de călugărul Ţintea dela Seliştе; o ploscă de lemn dela 1760; altă ploscă de lemn frumos scuptată cu inscripţia tăiată în lemn (relief): „Să trăiască I. P. Roşca din Seliştе"; o ţiitoare de prat de puşcă a vice-protopopului Elie Câmpean din Gyó-Szt.-Miklos, lucrată din os de cerb, toată chindesituri pe din afară; o altă lingură mare de lemn cu chindesituri a lui I. Gligor din Galeş; o a treia lingură

de a numi însişi învăţătorii la şcoalele lor. Dispoziţia aceasta a circularei este aşa dar ilegală.

Insărcinarea, ce să dă prin circulară inspectorului r. u. de a cere „ca limba magiară, începând din clasa a doua a şcoalei primare să se exercite şi cu ajutorul învăţământului în aritmetică", tot aşa „practicarea vorbirei magiare la învăţământul în *geografia* patriei, *istorie* şi *constituţiune*" nu se întemeiază pe lege şi la o estindere a limbei magiare în şcoalele primare nemagiare numai legislaţia, dieta şi coroana, sunt îndreptăţite, nu însă ministrul; despoziţia de mai sus este aşadar *ilegală şi anticonstituţională;*

Insărcinarea, ce să dă în circulara Nr. 72000/905 inspectorul r. u. „de a iniţia pe învăţător în şcoalele nemagiare confesionale în metoda firească şi singur corectă a învăţământului magiar (aşa numita metodă directă) violează o lege pozitivă, care (art. 38 din 1868 § 11) garantează patronilor şcoalelor confesionale dreptul, de a-şi determina în şcoalele lor metoda;

Mai departe dispoziţia circulariei Nr. 72000/905, prin care inspectorul r. u. se autorizează a porni neamânat procederea reglementară pe baza art. 32 din 1875 contra învăţătorului „care nu şi-a însuşit limba magiară în măsură, ca să o poată preda în şcoala primară, sub titlu că din cauza unui defect spiritual nu e capabil a conduce învăţământul", precum şi însărcinarea ce să mai dă inspectorului r. u. „de a cere dela autoritatea suporioară bisericească, competantă, ca să *dispenzeze* numai decât pe acel învăţător, de a preda în şcoală şi să numească în locul lui un învăţător auxiliar, care să ştie bine ungureşte şi care să fie absolvat cel puţin preparandia", nu este întemeiată în lege.

Din exemplele de mai sus fiind evidende, că circularele nr. 72000 şi 72001/905, violează parte legi în vigoare, parte îşi arogă dispoziţii din sfera legislaţiei:

On. comitet administrativ este rugat să ceară dela Excelenţa Sa, d. minisru r. u. al cultelor şi instrucţiunei publice, să suprime executarea circularelor Nr. 72000 şi 72001/905.

Preparandia de Gherla.

Scrisu-s'au despre esamenul de cualificaţiune din ăst an dela preparandia de Gherla în „Gazeta Transilvaniei" lucruri triste. Luat-a o notă scurtă dar înţeleaptă „Răvaşul" din Cluj, esprimându-şi dorinţa a afla adevărul; iar „Gazetei de Duminecă" cazul trist i-a servit de prilej pentru a atăca direcţiunea, învinuindu-o cu laşitate faţă de procedura inspectoriului.

Nu şi-a dat samă „G. de D." de păcatele şi scăderile, cari sunt afară de direcţiune, cari au contribuit la căderea candidaţilor de învăţători.

De aceea îmi permit a espune rău, pe cum este şi unde este, după cea mai bună a mea cunoştinţă, — iar de nu voiu mărturisi bine — în interesul mare a causei, rog pe ori cine de ori unde, să-i arete unde îl va afla. Să nu amânăm îndreptarea relelor, până furia trăznetului stricător va nimici acest institut important pentru noi toţi, căci din durerile ce le vom simţi pentru risipirea lui nu se va reconstrui.

1. Direcţiunea preparandiei are vina, că în lipsa de concurenţi cu pregătiri legale şi necesare, ani de-arândul a primit sute de învăţăcei chiar şi numai cu şcoli dela sate, în speranţa că li-se va deschide mintea şi încetul pe încetul vor pricepe şi primi învăţătura de lipsă. Unii mai dotaţi dela natură cu pricepere, mai silitori şi mai cu bună purtare şi ascultare au şi devenit oameni de ordine şi dascăli foarte buni. Mulţimea însă au făcut foarte puţin, ba unii mai nimic. Profesorii au vina că după trei ani petrecuţi în preparandie — pentru a umplea golul mare ce era mai în anii trecuţi — pe cei mai mulţi, numai din graţie i-au dimis la dăscălie.

Dacă ceva e mai de adaus sau de lăsat să agravează sau micşorează vină, ce apasă direcţiunea şi corpul didactic.

2. Îngăduinţele de ingerinţă necompetentă pe sama inspectorelui din partea direcţiunei nu să poate presupune să se fi făcut din laşitate, cu atât mai puţin din ceva soi de recunoştinţă — după cum spun corespondenţii, ci pentru un fel de îmblânzire a inspectorelui vehement, în aşteptarea şi presupunerea că va fi mai iertător, de ce nesmintit vor fi avut mare lipsă şefii preparandiei, dacă nu pentru mai mulţi, cei puţin pentru jumătate dintre cei ce doreau să se cualifice.

Asta o zic din esperinţă, căci am văzut director şi profesori cu lacrimi în ochi pentru trântirea fără cruţare a elevilor.

Nu pot asera în lipsă de document, dar presupun că între cei 54 învăţători, au trebuit să fie un număr cinstit şi de aceia cari au absolvat în timpul umbrelor groase de graţii şi ani dearândul şi-au negligat supunerea la esamenul de cualificaţiune.

Apoi de ştiut este, că unii ca aceştia strică *mult şi celor mai apţi.*

Aşa să ne închipuim trista întâmplare cu căderea cea mare!

---

mare de lemn, ce se foloseşte la stână la jintiţă. Se mai află expus un pat în miniatură pe din afară plin de desemnuri (motive româneşti) lucrate de d-şoara Olivia Bardosy; apoi scaune ţărăneşti, icoane etc. Pe laviţe şed trei perechi de păpuşi în mărime naturală (câte un bărbat şi câte o femeie) representând: una portul din Poiana Sibiului, costumată de Dochia Muntean, celelalte două perechi portul din Seliştе (bărbat şi nevastă, mire şi mireasă). Costumele acestor păpuşi sunt dăruite Muzeului de dna Maria Comşa şi de comuna Seliştе.

În chilia a VI. lângă păretele dela stânga sunt aşezate 4 dulapuri; în cel dintâiu sunt depuse diferite vase vechi de lut şi de metal, scule, cruci, chistornice, brâne, cingători, o ţintă pentru împodobirea miresei, un blid de cositoriu al dnei Zoe Petric din Braşov dela 1706, sigile vechi, între cari sigilul lui Avram Iancu, o cingătoare frumoasă cu petrii scumpe a dnei Sabina Dr. Bordia din Abrud; în dulapul al doilea o frumoasă şi interesantă colecţiune de oaue încondeiate din diferite ţinuturi; în dulapul al treilea se vede albumul de brodării şi ţăsături româneşti, compus şi editat de d-şoara Minerva Cosma, pagini resfirate din acel album printre cătrinţe artistice şi alte ţăsături; în dulapul al patrălea diferite bucăţi de costume naţionale, care de care mai cu gust lucrate: ii, laibăre, cămăşi bărbăteşti, pieptare, pachioale, între cari e de remarcat un pachiol brodat de o femeie din Sebeşul-săsesc cu adevărată artă şi cu fineţă admirabilă. E proprietatea dnei Maria Cosma.

În faţa acestor dulapuri, la păretele dela dreapta, se vede interesantul grup de păpuşi, dăruit Muzeului „Asociaţiunii" de dl Teodor Nica, director la Banca Naţională a României, şi de soţia sa dna Ana Nica, representând conductul festiv, ce se aranjează în Braşov a patra zi a serbării „Junilor". Acest grup mult admirat şi în străinătate (Neuwied, Hanovra, Londra şi în America) a fost adus la Sibiu de donatori şi aşezat de dânşii cu cheltuiala proprie în această cameră a Muzeului. Grupul acesta se compune din 32 călăreţi şi din 2 căruţe cu câte 2 cai, şezând în căruţe fete şi neveste. Adjustarea cailor (şele, frâne) e din piele veritabilă. „Junii" în costumele lor pitoreşti poartă o eşarpă tricoloră peste umăr sau la pălărie. Darul acesta i-a costat pe donatori peste 16.000 coroane; comitetul central în vederea valorii însemnate, ce o reprezintă grupul dăruit, a înscris pe dl şi dna Nica între fundatorii Muzeului „Asociaţiunii".

Chilia a VII. reprezintă o a treia chilie ţărănească din împrejurimea Băiţei (cott. Hunedoarei), având şi aceasta pereţii decoraţi cu cuimi împodobite cu ieşnicuţe; lângă un părete se vede un pat gătit cu cele necesare după obiceiul locului; o masă tot asemenea gătită; scaune, o ladă, icoane, ştergare, părţi de îmbrăcăminte bărbăt. şi femeieşti; un costum femeiesc întreg din Hărţigani şi altul din Porcurea pe 2 păpuşi, etc.

În sfârşit tot în despărţământul acesta se vede expus în două dulapuri albumul artistic editat de Reuniunea agricolă din cott. Sibiului şi o mulţime de modele de ţăsături şi brodării care de care mai artistic lucrate, captivându-ţi ochii prin frumseţa şi bogăţia colorilor; în alte 2 dulapuri se văd ştergare fine de împrobodit, un costum din 7 bucăţi dăruit Muzeului de dna Regina Dragomir din Gurasada, ii, cămăşi bărbăt., învălitoare, pieptare din diferite locuri. Într'un unghiu al Muzeului părţi singuratice de îmbrăcăminte de lână şi piele, expuse de Reuniunea femeilor din cott. Hunedoarei, de agentura Satulung a „Asociaţiunii", de prin Seliştе, Teiuş, Raşinari, Săncel, Râşnov, Iertof (cott. Caraş-Severin), etc.; apoi în alt unghiu oprege bănăţăneşti în diferite desemnuri şi colori, prevalând totdeauna coloarea roşie.

Obiectele, ce caracterizează ocupaţiunile agricole ale ţăranului român, au fost expuse în localităţile şcoalei Reuniunei femeilor române (vechea casă a „Asociaţiunii"), şi aranjate de dnii: *Romul Simu,* arhivarul „Asociaţiunii", şi *Ioan Chirca,* al II. notar în Seliştе.

Astfel *agricultura* era representată prin diferite unelte agricole: plugul străbun cu rotiţele sale, tânjala, jugul şi grapa, seceri, coasă, coasă cu greblă, îmblăcii, greblă cu colţi lungi, vânturătoare, feleză, ciur, măsuri vechi, ca ferdelă, mierţă, cop ş. a., apoi coasa, teocul, cutea, furca, grebla pentru fân, cruci de grâu, hechila, pepteni cu dinţi mari, pepteni cu dinţi mici, furcă de tors, furcă cu roată, răschitor, vârtelniţe, sucală, spată, zimţi, etc. Dl Ioan F. Negruţ din Blaj a expus harte referitoare la aranjarea unei moşii şi altele cuprinzând icoana a diferite instrumente trebuincioase în agricultură.

Economia vitelor era representată prin diferite acarete aparţinătoare acestui ram, ca: furcoiu, lopată, hamuri, frâne, căpăstru, funii, şea, scară de încălecat, ţăsală, perie,

A ne lua după o corespondenţă ieşită din condeiul unui suflet plin de năcaz, sau altuia, care cearcă ocasiunea a vătăma şi suspiciona de rău, a-i da importanţă infalibilă şi pe baze de aceste a învinui de rău, laşitate etc. nu-i treabă nici nobilă nici înţeleaptă.

Activitatea corpului didactic dela preparandia din Gherla după cele spuse în p. 1. este o frământare crâncenă de trup şi suflet, mai mult: este o adevărată jertfă pe altarul instrucţiunei româneşti.

3. Mi-e cam groază, dar totuşi voi atinge şi delicata chestie: Cum petrec preparanzii nostri dela Gherla anii meniţi pentru studiu? şi cei de praxă menit pentru a se pregăti la cualificaţie? Mulţimea absolută foarte rău. Repet vorbele distinsului biserican Dr. A. Bunea, găsite în panegiricul dedicat memoriei lui Cipar: „rătăcind asemenea unor stafii de noapte prin fumăria crişmelor“ iar cei ce vor fi în cortele acasă, bătând afurisitele cărţi despre a căror farmec bine a fost scris în „G. de D.“ repausatul I. P. Reteganul, a uitat însă să spue, cât de grozav bântue boala aceasta în Gherla. Studiatul stagnează în speranţa devenită ca şi pretensiune de a fi împărtăşiţi de „gratie gratis data“ după datina vremilor mai bune. Schimbatu-s'au vremile. pe cum se vede. Înţeleagă cei interesaţi şi vază de studiat serios în viitor!

Aplecat este omul din tinereţe spre păcat. Aplecarea aceasta în libertate şi fără controlă duce afund în stricăciune. Pentru urmarea răului ar fi de dorit, ca toţi cei mari şi tari ai neamului să-şi pună în activitate *forţele inimei* şi avutului spre a ridica un institut de adăpost sigur. unde să fie scutiţi candidaţii nostri de învăţători de stricăciunea, căreia azi sunt espuşi în liberul prea liber.

4. Că inspectorul a ameninţat preparandia cu închidere, e de crezut. Dar că Escelenţa Sa voeşte închiderea preparandiei, poate să fie o scornitură tendenţioasă. Escelenţa Sa în anul curent prin cercular, a dispus pentru susţinerea preparandiei jertfe noue. A ridicat adecă taxa de 10 cor. ce o jertfiau în anii trecuţi parohiile la 16 cor. Azi parohiile gr.-cat. din dieceza Gherlei, pentru preparandia lor, din porunca Escel. Sale contribuesc la an suma însemnată de 7744 cor. Noi bisericanii, deşi suntem săraci ca vai de noi, această jertfă o aducem cu dragoste. dar să nu ni se impute de păcat dorinţa de a-i avea pe învăţători sub stăpânirea şi ascultarea noastră, nu inclinând la ascultări şi porunci străine ale inspectorilor, despre a cărora dragoste s'au putut convinge la esamenul de cualificaţie din ăst an!

Şumal. la 31 Aug. 1905.

Vasiliu Pop
preot.

Fiţi pe pază!

Tohanul-vechiu, 4 Septemvrie 1905.

Cel ce vede primejdia şi nu dă signal de alarmă vinovat este. Mai vinovat este cel ce se acopere cu valul nepăsării când vorba este de drepturi pe cari ori când le poţi reclama, dacă din propria-ţi îndemn sau lene nu ai abzis de ele.

Ştiu că sunt în arhidieceza noastră o mulţime de şcoli cari pe vremuri să numiau „şcoli grăniţăreşti“ şi cari erau cele mai bune dintre şcolile noastre române din patrie. El nu mai sunt. Azi să numesc *„şcoli comunale“* şi au ajuns în halul cel mai mare în ce ne priveşte pe noi Românii din a căror cruntă sudoare s'au fost născut odinioară şi să susţin acum. Inspectorii şcolari de stat nu-şi mai fac nici un fel de scrupul de conştiinţă când vine vorba la astfel de şcoli, ei dispun, reglementează şi ameninţă dacă nu li-să face momentan pe voie în ceeace pretind pentru magiarizare.

Nimeni pe lumea asta nu ne poate deslui că oare pentru ce să pretinde — vădit contra legei — ca în asemenea şcoli din comune curat române, susţinute pe bani românesti, limba de propunere să fie dupla adecă română şi magiară, sau mai corect, şi dupăcum inspectorii înşişi spun: magiară şi română?

Dar pretenziunea aceasta nu să mărgineşte numai la atâta. Inspectorii pretind ca toate protocoalele, evidenţiile, corespondenţele cu forurile imediat şi mediat superioare, să fie purtate numai în limba magiară. Subscrisul care de când are norocirea sau nenorocirea să fie în fruntea unui senat dela asemenea şcoală a făcut amara experinţă, că ori ce recurs, ori ce mijloc de plângere contra unor asemenea ne mai pomenite abuzuri, fie fost susţinute până la locul cel mai înalt au ajuns la nimic, iar ca urmare s'a trezit consignat la cartea neagră fiind ani de-a rândul lipsit de ajutoriul de stat ce anual să împarte preoţilor gr.-cat. români.

Muncă sistematică de distrucţie să urmează faţă de aceste nenorocite şcoli româneşti, şi am ajuns acolo când cu tot dreptul putem să ne punem întrebarea şi suntem datori a ne conzulta că *oare mai sunt ele vrednice de-a fi ca atari susţinute*

---

biciu de cânepă, biciu de curele. şuştan, hurdoiu de ales untul, troacă de adăpat vitele colecţiuni de numiri de vite. oi, cai, de câni, etc.

Cultura grădinei prin unele instrumente. ca: arşeul, cosorul, fotografii.

Cultura viilor era representată prin un teasc de vin în miniatură expus şi donat Muzeului de comuna Acilin; de asemenea a expus şi dăruit Muzeului despărţământul „Sebeş“ al „Asociaţiunii“ un car în miniatură cu toate vasele şi uneltele necesare la culesul viilor, la stoarcerea mustului şi păstrarea vinului.

Pădurăritul era representat prin un joagăr frumos lucrat în miniatură. expus şi dăruit Muzeului de comuna Gurarîului.

Stupăritul a fost representat prin diferite obiecte expuse de dnii: Alexandru Vlad. preot în comuna Mag şi Ioan Chirca, al II. notar în Seliste: S'au putut vedeà coşniţe de stupi, cari arată fazele, prin cari a trecut stupăritul dela început până astăzi. Ca prima coşniţă ni se arată o buturugă de arbore; urmează apoi coşniţa făcută din scoarţa de arbore, cea de nuiele de curpen şi răchită în formă conică. După aceasta ni se prezintă coşniţa de nuiele provăzută cu lădiţă de trecere şi rame (cadre) mobile; coşniţa de papură cu capac, şi în fine coşniţa mobilă completă ca ultimul stadiu. Toate acestea au fost espuse şi dăruite Muzeului de dl Alexandru Vlad; iar dl Chirca a expus coşniţe sistematice şi diferite rechisite de stupărit, între cari şi o maşină pentru extrasul mierii din faguri. Literatura stupăritului era representată prin: „Economia stupilor“, de Ioan Molnar. Viena, 1785. S'a mai putut vedeà şi un interesant cuib natural de vespi (insecte înrudite cu albinele).

Cultura vermilor de mătasă era representată prin vermi în natură, gogoaşe şi un model de răschitor de dăpănat mătasa, care a şi funcţionat în decursul exposiţiei. toate expuse de fiul dlui Alexandru Vlad din Mag.

Industria agricolă era înfăţişată prin o piuă de olen în miniatură, expusă şi dăruită Muzeului de comuna Sibiel, prin o fotografie a atelierului şcoalei de industrie. susţinută de comunitatea de avere dela Caransebeş. unelte agricole în miniatură. grapă. furci, greblă. vase de lemn. etc.

Păstoritul a fost bine representat prin: o stână în miniatură cu toate apartinenţele expuse de comuna Seliste, o strungă expusă de dl I. Chirca. azi ambele proprietatea Muzeului. o stână în mărime naturală provăzută cu toate vasele şi acaretele necesare la gătirea caşului şi a brânzei. expusă (în curtea „Asociaţiunii“) de comuna Poiana Sibiului; în stână s'au putut vedeà: scaun, masă, căldări, ciubară. putini. găleţi, strungăreţe (uleele), crintă, străcurătoare de lână. linguri, cuţite. foarfeci de tuns oile. arme de ale ciobanilor: băţul. vesminte: giuga. cojocul. apoi indispensabilul fluer. ş. a.

Vânatul a fost bogat representat prin colecţia dlui Petru Popovici din Braşov. expusă în sala de gimnastică a Internatului „Asociaţiunii“, şi cuprinzând număroase animale sugătoare şi paseri umplute. piei de fiară sălbatice şi arme. Tot aici s'au mai putut vedeà frumoase colecţiuni de insecte. fluturi. etc., formând această sală un mic muzeu de ştiinţe naturale.

Pescăritul a fost şi el încâtva representat prin inuntriţe şi rociu.

ALTE SCRISORI.

Scrisoarea IV.

(Caracterul.)

(Continuare.)

Unui prietin.

E bine să ceteşti mult, e bine să ai o lectură vastă. Dar o astfel de lectură, pe care să o pricepi, asupra căreia poţi să judeci tu însuţi, adevărurile căreia şti pentru ce le primeşti. ori dacă le respingi. eşti conştiu pentru ce nu voeşti să fie şi a tale. Să ceteşti dar cu socoată şi chibzuială, să-ţi spună altui mai cuminte ce să ceteşti. — Dar să ceteşti *ori ce,* nu ai dreptul decât atunci, când ai un *caracter deplin format.* Atunci când gândirile tale sunt limpezi şi statornice, atunci când principiile etice ce vor avea să te călăuzască în viaţă. au prins rădăcini adânci în sufletul tău. par una cu el. atunci când poţi câştiga cunoştinţi nouă, — căci de acestea nu vei avea nici când destule — dar când nu mai eşti în primejdie de a te clătina la suflarea ori cărui vânt.

Căci de e caracterul, sufletul. oţălit pentru lupta vieţii. sufletul luminat şi conştiu. nu e de a se trece cu vederea. că oţălirea aceasta, luminarea. conştiinţa şi consecuenţa aceasta, se câştigă cu greu şi foarte pe încetul. Ereditatea, mediul etc. îşi au partea lor. cât vor avea-o, în formarea caracterului. dar nu-s hotărîtoare. Mai ales e absurd să tâlcueşti prin influinţa mediului imoralitatea unui tinăr. căre a crescut într'o familie cinstită. şi care numai

sau ba? Ele se susţin exclusiv din sudoarea românilor cu arunc comunal, şi ici colo sunt ajutate şi de stat cu câte ceva, iar din fondul grăniţăresc li să dă de regulă cea mai mică cvotă anuală. În schimb inspectorii statului le socotesc ca pe neşte adevărate terene pe cari pot să-şi adune lauri de proprie înălţare şi dovadă a zelului lor de magiarizare.

La urma urmelor, când e vorba la adecă, atât de nepăsători nu sunt românii noştri ca să nu poată face şi ei un lucru bun dacă voesc. Căci a ne lăsa să fim pe proprii bani magiarizaţi asta e cea mai mare laşitate. Încai vom face altă treabă cu banii ce-i dăm anual la asemenea şcoli şi vom mântui cu ei interese de alt caractăr.

* * *

Ca să vază ori ce om şi să ştie cu ce fel de şicane avem să luptăm noi cei ce stăm în fruntea unor asemenea şcoli numite comunale, — şi să vadă şi acei mulţi, de tot mulţi învăţători naivi din generaţiunea mai tinără, cari nesocotesc principala lor datorie de a să pune cu trup şi cu suflet pe lângă autorităţile confesionale, iar nu a le trada umblând în ruptu capului după graţia inspectorilor, — las să urmeze aici descris pe scurt o nouă pacoste ce anunţă şcolile foste grăniţăreşti.

Cutare ministru — liberal sau neliberal, tot atâta — a dat ordin ca la şcoli să se înfiinţeze biblioteci. În senzul acesta a recercat pe inspectorii săi ca să aducă ordinul la îndeplinire. Le-a trimis apoi consignarea cărţilor alese spre a fi procurate în biblioteci. Firesţe că toate acestea sunt exclusiv numai în limba magiară tipărite. Acel domn ministru însă care îşi trage fabuloasa leafă din banii de dare ai tuturor locuitorilor din patria aceasta poliglotă, în care noi românii suntem cei mai mulţi şi îndată după magiari, nu şi-a luat atâta osteneală să caute pentru şcolile cu limba de propunere română şi cărţi româneşti de cari sunt destule şi încă foarte bune.

Inspectorul comitatului nostru transpunând catalogul cu cărţi magiare ne-a recercat ca să procurăm bibliotecă în termin scurt. Senatul şcolastic a socotit cu tot dreptul să-i răspundă dlui inspector că în comuna noastră există deja de mult înainte 2 biblioteci (a agenturei Astrei şi a corpului didactic) şi că şcolarii noştri neştiind limba magiară în măsură de a ceti cărţi scrise în ea din bibliotecă; aceasta nu află de lipsă a să procura.

Atât a aşteptat inspectorul pentruca să interzică la moment folosirea din partea şcolarilor a cărţilor din bibliotecile noastre luând cu o cale pe corpul didactic la răspundere separată pe tema: cum să poate copiii nostri să nu ştie limba magiară (!) în măsură ca să înţăleagă cărţile? — iar pe senat somându-l să se conformeze ordinului de a procura bibliotecă magiară.

Senatul în tralta şedinţă a sa — văzând că de unde bate vântul a decis ca dacă-i pe atâta ca să procure bibliotecă şcolară, atunci aceasta să fie compusă din cărţi jumătate româneşti şi jumătate ungureşti, iar pentru alegerea cărţilor potrivite a exmis o comisiune din căţiva fruntaşi din loc, promiţând că până după alegerea cărţilor române şi mijlocirea primirii lor de bune să rămână întreagă afacere pe loc. La concluzul acesta vine scripta dlui inspector Nr. 1058/905 care glăsueşte aşa: Concluzul nostru nu să aproabă. Ne înştiinţează că dl ministru însuşi a exmis comisiunea pentru alegerea cărţilor dintre cei mai de samă scriitori şi pedagogi (magiari) din patrie. Dacă ne trebue cărţi altfel decum sunt cele recomandate de dsa să ne adresăm cătră dl ministru printr-o rugare. Ne provoacă apoi să procurăm biblioteca dispusă în ordinul ministerial. iar dacă nu am fi aplicaţi a face aceasta să recurăm la comisia administrativă. Atât.

Evidentă este tendenţa acestui nou ordin de a procura biblioteca ungurească acum îndată plătind suma considerabilă de *517 cor. 49 fil.* pentruca să o mânce pravul într'un dulap din şcoală, iar cât pentru cărţile româneşti să aşteptăm răspunsul dlui ministru, pe care înainte putem să-l prevedem decumva nu-l vom tot aştepta până la calendele greceşti.

Este asta bunăvoinţă, adecă despre bunăvoinţă — pe care am avea totuşi drept să o cerem şi noi — nici vorbă nu-i, dar echitate şi drept? Nu-i asta o şicană şi constrângere ca să dăm bani scumpi pe neşte opuri de cari nimeni nu să va folosi, în schimb oprindu-să şi atrofiindu-să gustul de cetire al copiilor nostri cari singur din carţi româneşti ar putea să înveţe ceva?

Cu toate acestea noi vom merge cu dreapta noastră plângere până unde vom putea merge, iar la caz când rezultatul ar fi nul, vom avea cu o cauză mai mult a ne gândi la nenorocirea noastră de a susţine şcoli comunale ca să nu ne stingherim noi înşine cu voia noastră cel mai sfânt drept din lume: *dreptul limbei maicei noastre române.*

Bârseanul.

---

de o jumătate de an e la universitate, de pildă. Causa nu e alta, decât inclinările rele. ce se ascund în ori care om. fie el şi sfânt, cari izbugnesc. dacă puterea morală nu e destul de mare. dacă principiile etice nu-i luminează destul de mult. — cu un cuvânt. dacă caracterul său e nedeplin. ori numai jumătate format. Înţăleg rolul unei ereditâţi în formarea caracterului: cumînţenia şi cinstea, ce în unele familii trec din generaţii. în aşa fel, că fie care mamă din această familie îşi cunoaşte sfinţenia datoriinţei sale. sădeşte în sufletul fraged al odrazlelor. tot ceea ce e bun şi frumos, — aşa după cum în inima sa le-a sădit toate acestea măică-sa. iar în inima maică-sa bunica, pe care abia a cunoscut-o. Înţeleg rolul unei ereditâţi în formarea caracterului în felul acesta, ca tatăl să fie un model de hărnicie şi de cumpăt, care încunjură ori ce sfadă. ori ce vorbă grea şi urîtă în faţa copiilor, — şi nú numai atunci, ci totdeauna. Dar, evident. aceasta nu e mai mult ereditate. ci educaţie. Hotărît că da! Căci nu mă va puteà convinge nimeni nici odată, că nişte părinţi buni şi curaţi ca nişte îngeri, vor aveà copii după chipul şi asemănarea lor, şi în casul acela, dacă nu ar aveà nici o grije de educaţia micuţilor. Pecum de asemenea e absurd să spui cu siguranţă. că un bărbat beţiv, pătimaş etc. va aveà prunci întocmai, chiar când nu le-ar da nici o pildă rea, ci dimpotrivă le-ar da creşterea cea mai bună posibilă.

Căci, iubite pretine. noi, creştini cum suntem, avem o altă convingere despre om, de cât cei ce croesc la teorii fantastice. Noi ştim că omul nu e numai materie. ci şi spirit, şi că spiritul acesta, principiul acesta nematerial. sufletul, e omul adevărat. Şi noi ştim, aceasta chiar dela ei. că toate legile şi deducţiile lor au valoare numai la ceea ce e materie. Noi ştim şi credem. că sufletul fie-cărui om are să-i mulţămească esistinţa lui Dumnezeu. Şi aceasta în momente de dureri mari. de desnădejde o admit şi ei. când pentru esistinţa lor nu-şi blastămă părinţii, ci pe Dumnezeu: „Doamne de ce m'ai lăsat!"

Aşa dar nu ereditatea, ci educaţia e ceea ce formează caracterul. Petricică lângă petricică, iespede lângă iespede, încet şi pe îndelate se ridică şi să întăreşte ei. Şi petrile celea mai din jos, care să fie mai trainice. trebue pusă de mâna mamii şi a tatii, până când e încă tinărul în sinul familii, — celelalte sub supraveghearea şi controlul lor. Ei să cerceteze ce învaţă, ce gândiri şi convingeri nouă au, ce citesc. Şi dacă bagă de samă că într'un punct sau altul, se abate dela învăţul, dela direcţia sănătoasă de acasă. să-i arete aşa cum numai părinţii ştiu arăta. greşala. şi să-i ajute să o părăsască. să o încunjure.

Nàcazul cel mai mare e însă aici, că acest control nu poate fi purtat atât de exact, până ce caracterul e deplin format. Dar totuşi pietrile celea mai de lipsă pot fi puse şi aşezate bine, atunci când tinărul ajunge mai de parte de vatra părintească.

Împrejurările şi mediul de traiu de aici în colo, negreşit că vor altera unele ori altele din vederile lui. În multe privinţe, aceasta nu strică nimic. Iar în ceea ce e stricăcios, nu poate fi zdruncinat atât de tare. încât să nu se mai poată ridica. Căci încă odată, iubite pretine, ceea ce ne face să cădem, nu-s într'atâta ocasiile, cât mai mult patimile, cu cari ne naştem, şi cari îs legate de fiinţa noastră ca un blăstăm de care nu ne putem desface. Acestea *trebue* să izbugnească odată. în fie-care individ. şi răul nu zace în ivirea lor, — căci aceasta e necesară — ci în faptul că nu toţi suntem destul de tari atunci când se arată. Dar de eşit la iveală, patimile acestea. iasă. ori eşti acasă. ori în societăţi de pretini sgomotoşi. Ce s'ar alege oare de un tinăr ce ar fi se crească după principiile lui Rousseau? La vrîstă de 18 ani cred că va şti. va cunoaşte tot aşa de bine nu complicaţiile şi varietăţile, ci trăsăturile fundamentale a patimilor. Răul e în noi înşine, pe care îl putem ascunde, ne putem lupta cu el. îl învingem chiar, dar nu-l putem seca să nu mai fie. Şi singura comoară, singurul depositar. din care ne putem lua armele în potriva acestor patimi. — fie ele „sumeţia vieţii, fie pofta ochilor ori a trupului. — cum zice scriptura, — e fondul moral ce-l avem. e sufletul luminat şi încăizit de principiile de etică curată. e caracterul. întru cât ni e format până atunci. De aceea educaţia trebue începută din bună vreme, şi trebue continuată fără întrerupere.

Îţi aduci aminte, dragă pretine, de o povestire a lui Gorkij? Am cetit-o împreună. Un muncitor socialist îşi spunea povestea vieţii sale, şi susţinea că nu e responzabil de tot ceea ce a făcut, fiind-că omul nu are voinţă slobodă, greul vieţii şi împrejurările te fac să fi un cinstit. ori de nimica. Şi toate acestea le spunea. ca să încurajeze pe un pretin, care desnădăjduise de viaţa decăzută ce o ducea. Dar nu l'a putut încuraja. Acesta-i spuse socialistului, că ereditatea nu poate fi la el causa căderii, căci

CORESPONDINȚE.

Misiuni poporale.

— *Cicudul de câmpie.* *) —

În 25 Aug. la 8 oare a. m. s'a început serviciul mânecatului în biserica parohiei vechi din Cicud. erau presenți Preaon. Dn protopop al Ludoșului Nicolau Solomon, Vasiliu Angel, paroh, Dateș, Ioan Bozdoc și Vas. Suciu, parohii dela ambele biserici ale Cicudului și o mulțime de popor din comună. Curând sosiră preoții vecini Beniamin Pop Lupu din Tăureni și Macavei Groze din Cooc, îmbrăcați în ornatele sacre cu crucea în mână în procesiune cu poporenii din ambele parohii. Serviciul mânecatului l-a îndeplinit parohul bis. vechi Ioan Bozdoc, la sfârșitul serviciului Preaon. protopop a vorbit despre misiunea preotului, introducând poporul credincios în cunoașterea solemnităților, ce erau se urmeze și în o predică foarte frumoasă, începând dela cuvintele „mergeți în toată lumea și învățați toate popoarele cel ce va crede și se va boteza mântui-se-va", arăta chemarea preotului, și în urmă anunță poporului credincios programul solemnităților și a tuturor ceremoniilor, ce se vor îndeplini; după care invocând rugăciunea „împărate ceresc" se începe serviciul s. liturgii celebrat de preoții amintiți, pontificând Preaon. protopop, iar ca diacon funcționând preotul Ben. P. Lupu.

Biserica într'atâta era de îndesată de popor încât preoții abia putură eși din altar cu ss daruri. iar cemeteriul din jurul bisericei deși era destul de estins, abia putu cuprinde mulțimea de popor. la sfârșitul sf. liturgii a predicat Preaon. protopop despre „scopul și destinațiunea omului", apoi la 12 oare sfârșindu-se s. liturgie și încunjurându-se biserica, s'a închiat ceremoniele.

După amiazi la 2 osre s'a început însăratul săvârșit de parohul Vas. Angel, iar după însărat a predicat preotul Ben. Pop Lupu. despre „penitență" și cetindu-se molitvele la cei presenți, s'a început mărturisirea în ambele biserici. Până la apusul soarelui vedeai poporul grupat în jurul bisericilor, așteptând fie-care sosirea rândului pentru a se mărturisi, și cu toate că 5 preoți mărturisiră, totuși mult popor se duse la casele lor fără a-și puteà împlini dorința În 26 Aug. după resărirea soarelui se începură iarăș mărturisirile până la 8½ oare, când s'a început serviciul mânecatului îndeplinit de parohul propriu al bisericii noue Vas. Suciu. unde acum s'a îndeplinit toate ceremoniele; apoi urmează s. liturgie celebrată de preoții Vas. Suciu. Ioan Bozdoc, Vas. Angel, Macavei Groze și Ben. P. Lupu, pontificând Preaon. protopop. fiind lector clericul Georgiu Grecu. după cetirea sântei Evangelie a predicat preotul Vas. Angel în un stil foarte ușor și cuvinte alese, despre „s. Euharistie", arătând decadința omului prin păcat. rescumpărarea prin Isus Christos, și ridicarea la grația perdută și împărtășirea darurilor prin s. Eucharistie.

Sub durata pricesnei s'a împărtășit de s. cuminecătură toți penitenții, între cari și cei din parohiile învecinate, și chiar și greco-orientali mulți. din comuna Cicud. La 12 oare sfârșindu-se s. liturgie, s'a încunjurat biserica în procesiune, apoi Preaon. protopop în o vorbire avântată spune, că locul pe care ne aflăm, este sânt că în acela se odihnesc cadavrele tuturor moșilor. strămoșilor. părinților, fraților, surorilor și a tuturor creștinilor mai înainte decedați, și că sufletele lor împreună iau parte la solemnitatea și actele de pietate ale noastre, datori suntem deci și noi să grăbim spre ajutorul lor cu rugăciunile noastre către Dumnezeu. provocând pe credincioși a-și pleca genunchii pe acel loc, a cetit rugăciunile dela deslegarea morților, după cari sfârșindu-se ceremoniele, poporul s'a împrăștiat. iar la 2 oare d. a. s'a îndeplinit serviciul inseratului în biserica parohiei nouă de preotul Macavei Groze și diaconul Georgiu Grecu, după care s'a cetit paraclisul s. Vergure Maria în genunchi în fața altarului de către Preaon. protopop și ceialalți preoți de față.

De încheiare a tuturor ceremonielor și solemnităților a vorbit Preaon. protopop Nicolau Solomon în fața poporului. care păreà că din minut în minut se înmulțește și se îndeasă să-i audă cuvintele dulci; întărind poporul în credință. îl îndeamnă la o viață religioasă. deamnă de fii bisericii lui Christos. arătându-le că credința în Dumnezeu și alipirea omenimei sub scutul bisericii lui Christos ne întărește și ne înmulțește zelul pentru o viață fericită atât pe pământ cât și sus în ceriu.

Astfel s'a sfârșit misiunile poporale în câmpia mănoasă, unde multe fructe bune ar puteà aduce misiunile poporali atât bisericii cât și fiilor sei credincioși.

Un participant.

*) Întârziată din lipsa de spat.

---

are un frate. om cinstit și harnic; că imprejurările asemenea l-au putut nimici moralicește. de oarece frate-său a crescut și a trăit într'acelea-și împrejurări. Ci, spunea el, simțește că n'are un punct, de care să se razime în viața. n'are de unde-și scoate puterile de lipsă. simte că trebue să se sprigine în ceva, ce să poată sta iară-și drept. ca și când a fost copil în sat la ei.

Omului acesta i-a lipsit. dragă pretine. *fondul moral* de care să se razime, nu i-au fost sădite în suflet principiile de *etică curată*, nu a avut format un *caracter moral-creștin*.. Acesta e razimul, pe care îl caută și nu-l găsește.

Alfius.

AVIZ!

Prin aceasta aduc la cunoștința On. Public, că cu ziua de 15 Sep. a. c. îmi voiu schimba locuința în strada Tipografiei în casele de sub Nr. 169 unde a fost cândva hotel „Coroana".

Sperez, că și mai departe On. P. mă va sprijini cu binevoitoarele comande, promițând, că voi fi promt în execuție și modest în prețuri.

Cu stimă:

Nicolau Baciu,
pantofar.

(20) 2—5

Noutăți.

Știri personale. P. *Raymund Netzhammer*, rectorul colegiului grec din Roma. a fost numit de Sfinția Sa, arhiepiscop catolic de București, în locul rămas vacant prin moartea lui Hornstein. Arhidiecesa de București poate fi mândră de noul său mire. care e un învățat călugăr benedictin și cunoaște bine țara și limba românească. Din pana dânsului au apărut: Despre raporturile religioase din România. Poziția noastră față cu biserica gr. ort. Creștinătatea în vechea Tomi, Istoricul mănăstirii dela Grotta ferrata, a Colegiului grec din Roma ș. a. Dorim îndelungă și fericită păstorire!

— Episcopul Ardealului *contele Majláth Gusztáv Károly,* a fost numit de Majestatea Sa consiliar intim. Vrednică distincțiune și mai vrednicului Arhiereu.

Din Arhidiecesă Până la 30 crt. e de ocupat postul de cantor-învățător ambulant la Gădălin Vișa (tr. Cosocna) și de învățător la Dâmbul-de-câmpie (tr. Cătina).

Populația institutelor de învățământ. Pe anul scol. 1905/6 s'au înscris la *gimnas* 472 elevi anume în cl. I. 68. II. 55, III. 72, IV. 65. V. 64, VI. 52, VII. 52 și VIII. 44. — la institutul *preparandial* 85, anume în cursul I. 19. II. 28 și III. 38. — la *școala de praxă* 52 elevi.

Criza. Dieta convocată pe 15 crt. a fost din nou amânată prin rescript regal până la 10 Oct. din motiv, că ministrul Fejérváry a presentat Majestății Sale dimisia guvernului. care a și primit-o.

Vești bune. Publicăm cu plăcere următoarele șire: Duminecă în 10 Sept. n. am avut norocirea să asist la sfințirea nouei „școale poporale gr.-cat." din Uricani. la care a fost de față mai tot poporul din estinsa comună, cu mic cu mare. Nespus de mare bucurie puteai ceti de pe fețele rumene ale acestui popor de munte, care din truda și osteneala sa proprie, prin buna conducere a păstoriului lor sufletesc, în vreme scurtă a putut ridica o școală cu doue sale de învățământ din material solid de piatră. corespunzătoare legii și un cortel comfortabil, o școală, ce nu numai unei atari comune de munte, ci și ori cărei. comune fruntașe i-ar face cinste. Bucuria lor însă s'a potențat și mai mult prin împrejurarea. că Preasânțitul Domn Episcop al Lugojului. a esmis ca comisar pe însuși secretarul Săn, Clarissimul Dn Dr. Dănilă Fireza. care e fiul acestei comune, și care a condus actul sfințirii. Cuvine-se laudă poporului din Uricani. care a ascultat glasul păstorinlui său, cuvine-se laudă poporului din loc. On. Nicolae Zugrav. care astfel a știut povățui pe credincioșii săi. încât în un an greu ca acesta a putut eși la izbândă. De pildă servească drept aceea popor și păstor, tuturor acelora, cari voiesc și lucrează spre înaintarea neamului nostru românesc. *A. P. B.*

Pentru sufrajul universal. Ni-se scrie că se fac pregătiri de a se țineà o mare adunare de popor și în comuna Bucium din Munții Apuseni. care numără la 5 mii locuitori. Tot cu acel prilej se va constitui acolo și clubul partidului național român, începându-se în chipul acesta organisația de jos în sus, ca aceasta din urmă să se poată face cu atât mai ușor și mai impunător.

Posta redacțiunii.

G. G. V'a întrecut altcineva, care a și fost mai binevenită, fiind mai scurtă.

Un călător. Vom face ceva.

A. C. Raportul Dtale întârziind prea mult, și-a pierdut importanța. De altcum pentru o foiale bisericească era și din cale afară prea lung. Regretăm.

S. G. Acelaș considerații avem și față de Dvoastră deși ținem și noi să se cunoască în cercuri cât mai largi neobositul zel și activitatea zelosului protopop al Almașului. Serbările dela Sibiu ne-a ocupat tot spațiul.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Suflete curate.

— Povestire originală a „Unirei“. —

(Continuare și fine.)

Notarul se învoi să deschidă și aceea.

Și acolo grămadă galbină, strălucea aurul. 6 mii de floreni în galbini, numărați unul câte unul. — Fără de aceia vr-o patru zloți în cruceri.

Mirarea tuturora era de nespus.

Clopotarul zise: „Drept că dela bancă chiar așa ne-au spus: tot în galbini au dat. Dar părinte Marinescule eu îți spun acum pentru a treia oară: „Ai un dujman mai negru decât dracul.“

Banii se ridicară și Lunia viitoare, spre marea mirare a tuturora celor dela bancă au fost depuși de însuși curatorul iar.

Din toată cercetarea s'a aflat numai atâta: Un domn galant, ce spunea că e pictor, și are să zugrăvească biserică, a venit cu libelul.

Pavel judele și curatorul, cu doi bătrâni, se întoarsă foarte mânioși dela oraș. — Întraseră într'o crișmă dela marginea cetății, și acolo vinul se păru că-i otrăvit. Scuipară cu greață pintră dinții lați și ieșiră, înjurând pe jidan.

Pe câmp afară vântul sta să-i întoarcă înapoi. Nori negri, grei să framântau deasupra, sugrumându-să. Din vreme în vreme bice de argint plesniau fulgerător, fără să răsune.

— „Să grăbim cumetre, că ne apucă un fuiag ca acela, de ne-or plânge sălcile astea de milă!“

Sălciile de pe marginea drumului să plecau până la pământ. Stropi dar, rari grei, băteau unde și unde.

Pavel curatorul însă nu vedea furtuna de afară, pe el îl ardea, îl zbuciuma, îl tortura o grozavă furtună din lăuntru. Ce a folosit el din toată mișelia săvârșită? A făcut destul poftei unei femei blăstămate. Da! Ochii aceia mici, gălbui, fața aceea suptă, și acel glas răgușit a notărășiței, l'au îndobitocit cu totul și pe el, pe el care a trăit totdeauna bine cu popa. — Atunci când a venit femeia la el era cam băut. Atunci spusă că a mai înșelat pe popa. Atunci se vede a fost sălășluit dracul în el. — Dar acum, iată, a stricat cinstea unui om, care singur nu se putea dezvinovăți. Poate să joare că nu el ș-a scris numele, dar numele e scris așa cum însamnă el, poate să joare că sigilul nu el l'a pus, — dar asta nu ajută nimic, dupăce și de bani s'ar fi jurat că nu-s la el, și totuși i-au găsit acolo. — Curatorul se cutremura ca de o descărcare nervoasă, și ofta din adânc.

„Grea furtună fraților!“

„Grea Pavele, să grăbim numai să nu să dezlănțue întreagă.“

— „Pentru mine s'a dezlănțuit“ gemu acesta.

Bătrânii nu înțăleseră,ci dădură numai din cap.

Pavel Mărunțan era un om aspru. Împotrivirea femeii nu o putea erta nici când, ori despre ce ar fi fost vorba, ca jude toate afacerile și le îndeplinea hotărît. Nu prea plătea jidanului, dar ce păcat e într'asta? Pe câți slabi nu-i înșală Iuda?

Avea însă o slăbiciune mare. Iubia pe fata notarului, ca și când i-ar fi fost copila lui. El nu avusă băieți, și firea lui aspră nu se putu îndulci prin nimica. Pentru Veturia însă ar fi fost gata să între în foc. Și iată că notărășița cunoscându-l bine s'a folosît de această slăbiciune pentru ca să-și răzbune.

Răzbunarea asta, se gândia curatorul — poate să fie ajuns în parte. Dar ce folos din ea? Doctorul va mai veni pe la notarul? De bună samă că nu!

Trupul puternic să clătina înbătaia vântului aprig. Cei doi bătrâni nu-l văzură nici când așa de abătut.

La marginea satului, la crișma lui Pătruț, Pavel se opri. „Să mergem la un păhar de vin, că eu am amorțit de tot.“

Întrară în lumina slabă a chilii. Crișmarul adusă o litră, apoi două și oaspeți se înferbântară. Vorbiră de hoția nemai pomenită. Popa să fie de vină? Pavel să svârcolea pe scaun. Ochii îi ardeau, să măriră, mânile i-se muiară, atârnând de-alungul scaunului. Îi venia un nod în gât, să-i înece răsuflarea. — La a patra litră, când clopotarul spunea că nu-i lucru curat ce s'a întâmplat cu popa, curatorul trase aer mult, peptul umflându-i-se părea că se deșiră, și apoi gemu.

„Preotul e nevinovat!“

Și păru că e gata să spue totul. Dar deodată îi fulgeră un gând, și cuvintele i se opriră în piept.

Târziu zise: „Nu, nu acum! Dar vă spun pe cât e de sfânt că azi e Luni, vă spun că popa e nevinovat“

Bătrânii îl privea mirați. Fața îi era grozav de dureroasă, palidă ca de mort. Ochi-i luceau în clipiri bolnave.

„Dar atunci care e hoțul Pavele?“

— „Nu! Nu acum!“ gemu acesta iar.

* * *

La preotul acasă era jale ca și când ar sta un mort în casă. Părintele, cu toată tăria lui, îmbătrâni supt pata de rușine. Femeile o duceau numai într'un plâns. Singur numai fetițele cel mici mai trăiau parcă, în casa aceasta.

Doctorul îi cerceta des, dar mângâerile lui puțin ajutau. Ca să arunce ori ce urmă de bănuială, că el ar crede de adevărată această mișelie, ceru mâna fetei.

— „Doamne, doctore, cum gândești că near sta bine nouă acuma veselia?“

Și Sabina își topi în lacrimi luminile albastre.

* * *

Dumineca viitoare la liturghie popa părea scos din groapă. Doctorul era în sat și veni și el la biserică. Preuteasa în scaunul ei de cinste părea împetrită. Notărășița la partea stângă, sta și ea cu ochii în cartea de rugăciuni.

Înainte de-a rosti preotul Tatăl nostru dela sfârșitul liturgii, Pavel curatorul, eși din mulțime și merse drept înaintea altarului.

Părea că să înădușe, dar în sfârșit izbuti să vorbească.

„Creștini mei. Un greu păcat și o mare nenorocire a dat peste mine. Mare e unul Dumnezeu și mă va erta de mă veți erta și Dvoastră. Dacă necuratul mi-a dat putere să săvârșesc fapta, iată Dumnezeu mi-a dat putere și tărie să mi-o și mărturisesc. Eu am scos banii din bancă, cei 6 mii, și eu i-am ascuns în lada biserici, ce să află la părintele. Eu am furat libelul, am subscris numele dlui, am pus sigilul. Și părintele n'a știut nimica. Nici altul. Numai eu și *cineva* care mi-a vărsat veninul în suflet. Iată acolo în scaunul din stânga e aceea care m'a îndemnat!“ și arătă spre notărășița. Apoi povesti din fir în păr cum s'au întâmplat toate.

Oamenii ascultau uimiți, și când termină o bucurie mare se cetea în fețele tuturor. Preotul zise cu sufletul înălțat sus sus la Dumnezu într'o mulțămită ferbinte:

„O mare faptă creștinească ai săvârșit acum, curatore! Dumnezeu să te ierte, că eu te-amiertat.“

Pe notărășița însă a trebuit să o ducă cu căruța acasă; își perdusă conștiința.

* * *

Doctorul Ionescu către Sabina.

Dragă Sabino!

„Număr zilele și socotesc ceasurile din zi, și mi-să pare că să tot depărtează vremea cununie nostre, în loc să se apropie. — Nu-ți pot spune cum mi-ai umplut viața întreagă. Tot ce am în casă mi se pare că-s pentru tine făcute. Dacă privesc chipul Mântuitorului și a Preacuratei din cadrele lor aurite, mi-se pare că ele te caută să te vadă lângă mine. Cât va fi de bine, când ne vom ruga îngenunchiați împreună înaintea lor. N'ai nici o teamă, eu nu te voiu opri în veci dela sfintele tale rugăciuni. Știu că ele sunt nutremântul sufletelor, și noi sufletele ni le iubim. Oglinda mea, frumoasa mea oglindă de Veneția te chiamă să-ți prindă chipul vergur. Să vezi cum așez toate prin casă! Și toate le încerc să văd cum s'ar potrivi pentru tine. — Iar dacă es afară în grădină, — am și o grădiniță — florile toate pare că-mi vorbesc de tine, și îmi pare că anume își păstrează frumseța primăvăratică, deși e spre toamnă, până vei veni tu să le mângăi. — După o jumătate de an cel mult va fi așa cum dorești tu, și dupăcum de mult încă m'am gândit și eu. Ne vom muta la țară în mijlocul naturii curate, in mijlocul poporului nostru năcăjit. Casele părinților ne așteaptă în liniștea măreață. Voi fi doctor gratuit, las ori ce slujbă. Avere ne-a dat Dumnezeu destulă, trebue să ne arătăm că suntem vrednici de ea. Scrie-mi și tu ceva, numai o săptămână mai este până la cununia noastră, și eu nu știu ce bine am făcut în lume de m'a învrednicit Dumnezeu de o fericire așa de mare. Și acum termin cu cel din urmă salut ce ți-am trimis în buchetul cel de lăcrimioare: „Ești un înger întrupat.“

Alfius.

Prestanța și foloasele sfântului Sacrament a Căsătoriei față cu căsătoria civilă și concubinatele.

(Continuare.)

I. ***Caracterul unității Bisericei lui Christos în Sacramentul Cununiei.***

Precum afară de Biserica lui Christos nu este mântuire, întocmai, afară de Sacramentul sfintei căsătorii, nu este altă cununie numească-să aceia „căsătorie civilă", „legătură civilă" „concubinat" ș. a.

Unul este Dumnezeu — în trinitatea persoanelor dumnezeești; unul este Christos Dumnezeu, omul, Capul nevăzut a Bisericei Sale dreptcredincioase catolice; una este Biserica întemeiată de Dânsul; unul capul văzut a Bisericei lui Christos — Pontificele Roman; una este turma Lui; aceleași sunt învățăturile, dogmele de credință și tradițiunea Bisericei catolice peste tot pământul; aceleași sunt sfintele Sacramente, așezate de Domnul nostru Isus Christos în toată extinderea Bisericei Lui. Una, sfânta noastră Liturgie în jertfa-i necruntată. Una și aceeași e și sfânta taină a căsătoriei, orânduite de Domnul nostru Isus Christos, dela începutul Bisericei Sale — preste tot rotogolul catolicismului.

„Precum Christos e capul Bisericei", așa și „Bărbatul e cap muierii" zice Mântuitorul la S. ap. Paul. Precum Biserica e locașul lui Dumnezeu, așa și cununia, ca Sacrament și legătură sufletească: este statul și cuibul *darului sfințitor* a lui Dumnezeu.

Precum nu poate fi adevărata Biserică a lui Christos, carea s'a lăpădat de El ori s'a rupt de către „Vița Lui", „Eu sunt vița, voi mlădițele"; „Cine rămâne în Mine, eu încă rămâiu întru el"; „Cine nu adună cu mine împrăștie"; „Cine nu este cu mine, în contra mea este" zice Mântuitorul: în tocmai, cine crede, că se poate cununa în mod sacramental, ori în mod conform legei lui Dumnezeu, în mod legal și valid afară de Biserica lui Christos, fără preot catolic și doi martori, să înșeală.

Căci oare Biserica lui Christos e aceea, a căreia învățături și taine, după timp, loc, împrejurări și după capriciul omenesc, acum o ciungăresc într'un chip, acuma în altul; ce le convine admit, ce nu le convine lapădă; interpretează, ori adaug, ori aruncă după plăcerea celor puternici, ori a pasiunilor? Au Biserica lui Christos e aceea, care admite două taine, ori aceea a căreia „credeu" e politica națională, ori a căruia cap e Țarul?

Întocmai sfânta taină a cununiei, nu poate fi legătura de papir, de aur, ori de argint, ori de aramă, care să leagă în târg, în piață, în cancelarie, sub silă, din interes, din jalusia puterii și auctorității civile, din disprețul și desconsiderarea față de Sfânta Maică Biserică a lui Christos, dupăcum vedem în Franța, Italia etc.

Precum aurul și argintul, pușca și baionetul, papirul și contractul, politica și interesul sunt și au alte destinațiuni, cari asemenea atât familielor singuratice, cât și societății omenești, numai sub influința salutară a Crucei și a Evangeliei, pot să fie folositoare ca atari, așa și „contractul căsătoriei sau civil" rămâne în nuditatea sa un târg, un pact, o învoire cu vorba sau în scris, lipsită de caractărul sacramental, lipsită de darul lui Dumnezeu, încât „Cine nu are pe Dumnezeu de Tată și Biserica mamă", acela nu poate avea nici spuza mângâierii — de a fi făcut un lucru plăcut lui Dumnezeu. Creștinul mergând de sine la „contractul civil", să meargă cu intențiunea, că îndată ce va fi satisfăcut legei civile coercitive să se prezenteze *înaintea preotului catolic în Biserica catolică și înaintea a 2—3 martori să dobândească „sfânta Taină a căsătoriei"*, carea însă la aceleași persoane numai una poate să fie, iar nu mai multe, ca banii, ori ca papirele, de cari poți pune și într'un buzunar și într'altul, dacă ai.

Au scopurile sfintei cununii se pot ajunge prin schimbăciosul „Contract civil" ori prin „Concubinat", ori „poligamia simultană", ori prin „căsătoriile disolubile"? Oh! se înșală lumea amar! Pentrucă precum idololatria și politheismul sunt născociri omenești, așa și soțul, care are, ori poate avea deodată, ori prin reînoirea contractului civil abandonându-și cu voia și soțiile una după alta în viață, dar în mod infidel — lăsându-le pe rând și părăsindu-le, nunumai nu e sub legătura darului sacramental a sfintei cununii, ci a degenerat, deși conform legii civile în mod licit, în poligamie ori poliandrie, căci trăindu-i soața abandonată, el trăește cu alta și e în bigamie. Dumnezeu însă a zis dela început, că „ceea ce Dumnezeu a împreunat omul să nu despartă".

Apoi sfânta taină a căsătoriei, „e un pom, a căruia fructe sunt copiii cei buni" dupăcum zice S. Francisc Xaferiu. „Cine e bun" „decât singur Dumnezeu"; au poate fi alta cununie și încă bună, decât cea așezată de însuși Dumnezeu și Domnul Isus Christos? Au prunci se pot numi „buni", decât cei născuți și crescuți în legea lui Dumnezeu. Au cetățeni și patrioți buni sunt aceia, cari sunt cosmopoliți, și au mai multe patrii, respective nu-le trăbue nici o patrie, „ubi bene, ibi patria" — în înțăles material sensual.

Au a două soție fie chiar și legiuită, „mamă dulce" e pruncilor mamei, respective soției prime — repauzate ori alungate fost legiuite? Au nu e maștera. Dar încă dacă e legată de bărbat — numai prin „contract civil" de azi pe mâne, fi-va ea chiar și pruncilor ei „dulce" și către „soțul" ei cu iubire și credință statornică: atunci când asupra ei, e sabia lui Damocle — prin disolubilitate?

Unitatea și indisolubilitatea matrimonială, sunt, — cu ajutoriul darului divin, în Sacramentul matrimoniului, — a căruia causă eficientă e consensul împrumutat, care consens reprezentă unitatea trupească și sufletească, — unitatea și indisolubilitatea sunt garanția viitorului și a familiei.

Lipsa unității și a indisolubilității matrimoniali, nu poate produce decât neîncredere, nesiguranță, răceală, neliniște, aversiune chiar și către prunci, neamintind ispitele interesului material, a concupiscinței și a altor patime omenești cari de cari mai triste și mai desastroase. Lipsa unității și a indisolubilității sacramentali, își poate aduce în casă: o econoamă, ori o servitoare cu „carte de serviție", lipsa aceasta nu poate produce, decât — disunire, despărțire, discordie și amar — casnic și familiar — la cea mai apropiată și favoritoare ori nefavoritoare atingere, ori lovitura, precum să zice, a sorții.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut.

Timoteiu Ciparíu de Dr. I. Rațiu prof. f. 8°. A apărut cu ocasia aniversării de 100 ani dela nașterea marelui filolog român. — Costă 1 coroană și să poate procura dela: Librăria Semin. din Blaj.

Vasile Cârlova studiu istoric-literar de Dr. I. Rațiu prof. 8° 1905. — Această carte din punct de vedere literar are un preț de netăgăduit întru cât scoate din negura trecutului pe poetul tinăr, care face trecerea dela poezia veche la poezia nouă. — Studiul este urmat și de p o e z i i l e lui Vasile Cârlova, dintre cari unele nu erau cunoscute publicului. Cartea are în frunte portretul poetului. Ca esecuție face cinste Tipografiei seminariale din Blaj. — O recomandăm tuturora. Costă 1 cor. Se află de vânzare la Librăria semin. din Blaj.

Biblioteca „Foi poporului" Nr. 5: **Din trecutul omenimei. Ulise, regele din Ithaca**, pevestire istorică de Silvestru Moldovan, Sibiu 1905. 62 pag. prețul 20 fil.

— Nr. 6. **Râs și vesălie (anecdote și glume)** pag. 64 prețul 20 fil

Dr. Beke Manó: **Aritmetică pentru școalele medii**, prelucrată de Aurel Ciortea, editura librăriei Ciurcu, Brassó 1905 prețul 3 cor. În acest manual dl Ciortea introduce o terminologie română în locul celei latine așa scrie: adunare, scădere, cât, descăzut, scăzător, ș. a.

Nicolae Dobrescu: **Fragmente privitoare la istoria bisericii române**. Budapesta 1905. pag. 83 prețul cor. 1·20. Parte însămnată din articlii aceștia au apărut în ziare („Luceafărul") altele sunt inedite, peste tot ele sunt de interes pentru cei ce doresc să cunoască trecutul bisericii românești.

A. Frățilă: **Sensul și întrebuințarea prepozițiunilor în limba română**. Galați 1905 pag. 67 prețul 1 cor. Se ocupă deocamdată cu prepozițiunile: spre, pre-pe, preste-peste, pentru, prin, printre și despre.

N. Iorga: **Istoria Românilor în chipuri și în icoane**. București 1905 pag. 222 prețul 2·50 cor.

Dr. Ludovic de Csato: **Câteva pagini**. Tipografia Poporul român. Budapesta, prețul 1 cor. Cuprinde 8 bucăți literari apărute, doară toate, în ziarele noastre.

ACATISTUL MIC,

sau carte ce cuprinde în sine rugăciuni către Preasf. Născătoare de Dumnezeu leg. 24 fil.

Editor și redactor răspunzător:

Aurel C. Domșa.

Cărți ce să pot căpăta în Libraria Seminarială:

Floricele de câmp, de A. C. Domșa .	1.—
Cântece, Sabo	1.—
Visuri trecute. Ciura	1.—
Studii și Biografii. Dr. I. Rațiu .	2.—
Geniu pustiu, Eminescu . . .	2.—
Drumuri și orașe, Iorga . . .	2·50
Poesii de Alexandri.	3.—
Teatru I. II. Alexandri á 1.50 .	3.—
Vers și proză Alexandrescu . .	1·25
Novele A. Brătescu-Voinescĭ . .	1·50
Liter. pop. Eminescu.	1·50
Ciocoii N. Filimon	1·50
Legende și basme Ispirescu. .	1·50
Povești, I. Creangă	1·50
Vorbe înțelepte A. Popoviciu. .	1·50
Vatra Părăsită Slavici . . .	2.—
Din Bătrâni . . „	2·50
Eminescu și Coșbuc de Alexandru Ciura.	1.—
Limba Română poporană și Dialectul Sicilian, de Alesiu Viciu .	1.60

Ierarchia Românilor din Ardeal și Ungaria de *Dr. Augustin Bunea,* Prețul 3 cor.

Biblioteca Minervei 22 nr. fie care număr 15 fil.

Iulius Erös.

Sibiu (Nagyszeben) strada Cisnădiei 3.

Tot felul de oroloage, juvaere **din aur și argint,** — tăcâmuri **din argint,** recuisite de **aur și argint** pentru biserici.

Cel mai mare deposit din Ardeal

Mare deposit de **sticle măritoare, ocheane și binocle**

Comandele se esecută numai pe lângă rambursă.

Reparările se esecută prompt și eftin.

Cumpăr eventual schimb cu cel mai mare preț curent obiecte vechi de **aur și argint și petri** scumpe.

La cerere trimit franco și gratis Prețcurent ilustrat.

Nr. 3016. F. Orologiu cilindru remontoir din ***argint,*** cu acoperișuri duple de o construcție puternică și trainică, ***costă 7·50 coroane.***

(5) 10—52

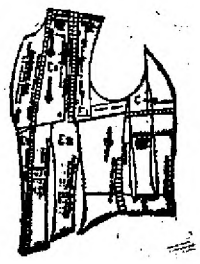

marca fabricei

De mare însemnătate pentru Dame!

Fie care P. S. Dómnă își póte însa-și pregăti cu o ușurință de neînchipuit

talia sa după ori ce modă

cu ajutoriul aparatului de croit talie pentru dame

inventat de **Anton Guschelbauer.** A fost censurat de academie. și posede nenumărate scrisori de recunoscință.

Își are patenta și e scutit prin lege în tóte statele culte.

Prețul unui aparat e 3 cor. franco rambursat.

Se caută agenți

Prospecte să trimit la cerere gratis

Cu tóta stima:

Antal Guschelbauer.

Sopron.

17 (40—52)

La esposițiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

Antoniu Novotny

în Timișóra-Fabric

(22) 36—52

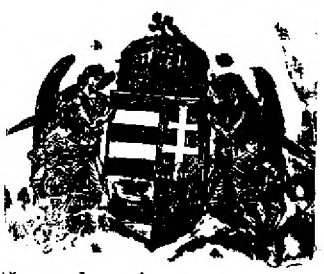

se recomandă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregi armonióse, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provĕdute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întórce cu ușurință în ori ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o latură prin aceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, carĭ sînt provĕdute în partea superióră — ca violina — cu găurĭ după figura *S* și pentru aceea aŭ un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, așa, că **un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiŭ.** Mai de parte se recomândă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre **preadjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut** — ca și spre turnarea de tóce de metal.

Preț-curanturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul:
Pentru monarchie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia, să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XV. Blaj 23 Septemvrie 1905. **Numărul 38.**

Fond de penzie preoţesc.

De câte ori întâlnesc cutare oficiant de stat, comitat etc., în penzie, totdeauna îs cuprins de cea mai mare admiraţie faţă de această instituţiune importantă şi salutară, eare e una dintre instituţiunile cele mai umanitare.

Omul pentru activitatea sa să răsplăteşte în viaţă cu aceea, că i-să dă putinţă de a privi liniştit asupra vieţii sale petrecute în muncă de-a putea purta fără grije sarcina anilor mulţi ce apasă umerii la bătrâneţe.

Rostul acestei instituţiuni l-a priceput statul, dominiile, întreprinderile mai mari, încă şi băncile noastre românești, cari au înfiinţat fond de penzie, îngrijindu-să şi pe astă cale de funcţionarii lor, ba statul a făcut fond de penzie şi pentru lucrătorii de pământ.

Numai noi preoţii greco-catolici, stăm cu mânile în sân în cea mai crasă inerţie faţă de instituţiunea înfiinţării unui fond de penzii, cuprinşi de fatalismul vrednic de un dreptcredincios musulman, dar nu de neşte luminători din secolul al XX-lea.

De câte ori petrec în cimitir câte un credincios decedat al meu, totdeauna mi-să înduioşează inima aducându-mi aminte, că dintre confraţii preoţi, dintre conşcolarii mei, câţi trec la cele vecinice încă în floarea vieţii, foarte tinerii în mare parte din cauza, că formând familii îşi iubesc soţia şi pruncuţii săi, însă, ca sabia lui Damocle deasupra capului stă gândul, că ce va fi de familia lor scumpă şi drăgălaşă, dacă s-ar întâmpla să moară el nelăsând avere.

Ar ajunge pe uliţele satului, osândiţi să trăiască din 120 coroane penzie anuală, cât are o văduvă cu prunci în dieceza Gherlei.

Şi ca să nu ajungă soartea asta, se pun să strângă avere. Să pun pe lucru, lucră din greu lucruri servile de atari cu cari nu-s dedaţi, până ce unuia i să rupe o vână, altul capătă aprindere de plumâni, altul oftică, a căror sfârşit grabnic e moartea.

De ce s'a temut nu scapă, cu aceea deosebire, că îi ajunge cu mult mai iute, decum a socotit, şi rămân văduvele sermane şi pruncuţii orfani, ca vai de ei.

Fraţi preoţi, cari cu cuvintele voastre isvorîte din inimă aţi stors atâtea lacrămi, să nu aveţi inimă, când vedeţi astfel de nefericiri! Aduceţi-vă aminte, că şi cu a voastre drăgălaşe famili să poate întâmpla aşa ceva.

Ici colea văd câte un preot gârbovit sub povara bătrâneţei, servind ca preot 30—40—50 de ani şi acum la bătrâneţe, când ar avea lipsă de liniște să se poată pregăti pentru vecinicie, trebue să alerge, să asude din greu, ca să-şi poată agonisi cele de lipsă pentru traiu, ba de cumva din slăbiciune nu poate isprăvi funcţiunile trebue, ca puţinul venit preoţesc să-l împartă cu acei preoţi, cari isprăvesc funcţiunile în locul lui.

Ce să zic de cei neapţi, ce să zic de cei nevrednici, cari toţi îs toleraţi de superioritatea bisericească în detrimentul şi desonoarea clerului, neavând mijloace de susţinere pentru ei!

Nu inzist a argumenta lipsa înfiinţării fondului de penzie pentru preoţii gr.-cat.

Eu nu cred să fie preot, care nu-i convins, că înfinţarea unui fond de penziune e neamânat de lipsă.

Să naşte întrebarea, că noi preoţii pute-vom înfiinţa, şi cum?

Am meditat asupra acestei teme şi am ajuns la acela rezultat, că să poate foarte uşor, numai dacă ne-am pune serios pe lucru.

Premiţând, că precum fieştecare biserică, fie cât de săracă trebue să solvească în fondul de penzie a învăţătorilor 24 coroane anuatim, deşi mulţi dintră învăţători nici măcar cantori nu-s, trebue, cu atât mai vârtos să contribuească fieşte-care biserică la fondul de penzie a preoţilor, cari trăesc dela altar, cari îs prima persoană în biserică şi a căror activitate e pentru ajungerea scopului sublim a bisericei.

Fondul de penzie ar fi de înfiinţat după dieceze.

În dieceza Gherlei de exemplu fondul de penzie şi venitele lui s'ar compune după a mea părere din următoarele:

1. Fondul vido-orfanal deja existent cu obligamentul, de-a presta penzie văduvelor, cari sunt în dieceză după împrejurări, cât să poate de mare.

2. Taxa de membru la acest fond odată pentru totdeauna a) 10 cor. dela 500 preoţi să mă folosesc de număr rotund, 5000 coroane.

3. Contribuire respective taxa anuală din partea preotului şi a comunităţii bisericeşti 5—5% a venitului preoţesc din respectiva parohie.

Dela 500 de parohii, luând venitul parohial după conscrierea făcută pentru congruarea parohiilor una cu alta în 600 coroane, ar face 300.000 coroane dela cari 10% ar fi 30.000 cor.

4. La denumirea de preot nou, o taxă oarecare din partea bisericei.

5. În caz de strămutare la o parohie mai bună, din suma cu cât e mai proventuoasă noua parohie 30% pentru fondul de penzie.

6. Cu ocaziunea intregirei congrual, din suma cu cât să întregeşte venitul în fieştecare parohie dela preot 30% odată pentru tot-

deauna, de acolo încolo câte 5% după venitul cel nou, atât dela preot, cât și dela biserica.

7. Dacă să va înființa fondul de penzie taxa de pe 10 ani odată dela acei preoți, cari ar voi, ca de 10 ani să fie membri la fondul de penzie, presupunând, dacă au atâța ani de seviţiu.

8. Mulctele dela preoți pentru transgresiuni.

9. Lasăminte pie, colecte, și altele precum eventual și loterie concediată spre acest scop de stat. — Modul penzionării s'ar face după calapoda celor dela stat, cu puține modificări.

Luând în conziderare, că venitul fondului penzionar de preoți numai rar s'ar lua în folosință, căci fiește care preot până poate bun bucuros servește, luând în conziderare că din izvoarele mai sus indicate sumă respectabilă s-ar vărsa anuatim în cassa fondului de penzie, în puțin timp ar acoperi pe deplin venitele fondului și cotizațiunile anuale sumele de lipsă pentru penzionări de văduve, orfani și preoți.

Preastimați confrați preoți, eu am adus chestia pe tapet.

Pentru de-a pute pune la cale înființarea fondului de penzie să recere ca să fie desbătut acest obiect în organul nostru iubit, în prețuita „Unirea".

După ce s'a desbătut chestia în ziar, să se convoace anume în acest obiect conferințele protopopești, să se ie decis în această cauză, care ar fi a să înainta în centru cu rugarea, ca Ordinariatul să conceadă ținerea adunării de preoți din toată diecesa în centru sub presidiul delegatului episcopesc.

In adunare s-ar hotărî înființerea fondului de penzie, s'ar primi proiectul de statute, s'ar înainta spre întărire la Ordinariat, cari apoi provăzute cu clauzul de aprobare ar întra în vigoare și ar fi obligătoare.

Frați preoți! e timpul suprem să rezolvăm chestia aceasta urgentă și vitală; să ne strângem rândurile, să ne forțăm noi pe noi, ca să putem înființa fond de penzie.

Știm prea bine, că pedeca cea mai de căpetenie e starea materială din cale afară debilă a preoților. Și cum nu a fi, când noi cu studii mai înalte în timpul modern de acum, cu pretențiile lui felinrite, trebue să trăim din acele emolumente, pentru cari au servit ca preoți strămoșii nostri.

Voește și vei putea! In laturi cu pedecile!

Liniștea vieții, oficiul nostru, și iubirea față de familiile noastre, ne impune datorința de-a înființa fond de penzie.

Ce liniștit vom trăi atunci, când vom ști, că la ori ce fatalitate familia noastră e asecurată; atunci mai cu râvnă, mai cu voie ne-am împlini oficiul de-a vesti „cuvântul adevărului" având liniștea sufletească, că ne-am împlinit datorința față de familie cu scumpătate.

Dumnezeu să ne ajute!

Demetriu Cionca,
preot.

Situația actuală din Ungaria o caracterizează „Germania" din Berlin în primul numărului său cel dintâiu din 15 Septemvrie în chipul următoriu neasemănat de nimerit:

„Marți sara târziu s'a hotărît într'o audiență soartea lui Fejérváry. Pe calea politicii magiare celei întortocate au ajuns cu aceasta lucrurile într'o situație nouă. Ministeriul Fejérváry, carele a voit, să aplice mijlocul cel mai de pe urmă, ce-l îmbie constituția, n'a dobândit spre aceasta încuviințarea Coroanei. Deja de mai multă vreme se știa, că emoțiunea de bucurie, cu carea socialiștii austriaci salutau — în chip de totului tot nemotivat — proiectul de reformă electorală, a băgat spaimă formală în anumite cercuri din Austria. Nu o spuneau

FEUILLETON.

Exposiția „Asociațiunii".

(Continuare.)

Industria minieră prin îngrijirea societății „Concordia" din Bucium, de sub direcțiunea dlui *Aurel Danciu*, s'a presentat în mod demn. Pe lângă un șteamp de lemn în miniatură s'a putut vedeà și un alt șteamp modern pentru pisarea pietrii, din care se estrag metalele. Secția aceasta a fost aranjată de dl Danciu, care a adus cu sine și un băiaș voinic, pentru a arăta publicului vizitator, cum se alege aurul. Au mai fost espuse unelte și vase, ce se întrebuințează la scoaterea pietrii și la alegerea aurului, apoi diferite stufe, conținând aur și alte metale, și fotografii, cari să ilustreze acest ram de industrie. Dl *Oct. Tobias* din parte-și a expus de asemenea diferite minerale și fotografii din mina dela Soborșin-Cerbia.

Nu mă întind mai de parte asupra părții etnografice a exposiției, despre care de altfel s'ar puteà scrie volumuri întregi, căci scopul meu nu este altul, de cât a face o revistă generală asupra obiectelor expuse, asupra ținuturilor representate și a factorilor, cari au contribuit în măsură mai considerabilă la reușita acestei întreprinderi naționale, menită să arete puterea de viață a elementului român din țară ce o locuim și o numim a noastră. Făcându-o această prin cele expuse până aci, dela sine iasă în relief și reversul medaliei, căci după ce ai constatat, că numai o seamă de ținuturi au fost representate la exposiție, acelea adecă unde puizează mai viu viața românească, iar unele foarte puțin și cele mai multe chiar de loc; că prea puține despărțăminte ale „Asociațiunii" au ținut să-și facă datoria națională, nu poți să nu te întrebi, unde sunt și ce au făcut celealalte? Unde e Valea Mureșului dela Teiuș în sus, unde Câmpia, sărmana câmpie, părțile nordice ale Ardealului, și chiar Selagiul, unde Bihorul și Sătmarul, Maramureșul? de unde n'am văzut decât sau foarte puțin, sau chiar nimic de interes etnografic. Ar fi foarte trist, dacă ar fi să judecăm acestea ținuturi după măsura, cum s'au manifestat cu ocasiunea exposiției. Ar fi fost apoi de dorit, ca viața comunală și case de ale țăranilor români să fie mai bine representate, și abstrăgând dela altele, să vedem, cum se cerea în programă, din fie-care despărțământ al „Asociațiunii" cel puțin câte un tablou fotografic al vre-unei comune caracteristice de pe teritorul său, presentând vederi generale, ori o stradă sau piață principală cu grupuri de popor, ori măcar câte o casă țărănească; din toate acestea însă prea puțin ni-s'a dat să vedem.

Tot asemenea puteau să fie mai bogat representați și unii rami din ocupațiunile agricole ale poporului nostru.

Partea istorică-culturală.

Dacă partea etnografică a exposiției a fost cea mai bogată, în deosebi ce privește portul țărănesc și industria de casă, partea istoriеă-culturală a fost fără îndoială cea mai interesantă, căci până acum la noi nu ni-s'a dat ocasiune să vedem o exposiție istorică-culturală românească. Astfel exposiția „Asociațiunii" formează un început și încă bun început în astă privință. A fost prima ocasie, când am putut vedeà adunate la un loc atâtea fragmente, reminiscințe prețioase, relievii scumpe din trecutul nostru istoric, atâtea dovezi caracteristice pentru hărnicia noastră culturală și intelectuală.

Partea aceasta a exposiției era adăpostită în localitățile Internatului „Asociațiunii", și anume:

Pentru *secția istorică* (istoria politică, culturală și militară), *producțiunea literară, secția științifică* și pentru *societățile culturale* a fost reservată sala festivă a Internatului. Tinerii profesori: *Dr. Ioan Borcia* și *Dr. Oräciunescu*, preotul militar *Dr. Cioban* și secretarul II. al „Asociațiunii" *I. Lăpădatu*, deși fără busolă în aranjarea număroaselor și varilor obiecte din acest despărțământ, după o muncă intensivă de câte-va zile au știut să le aducă toate într'un întreg armonie pe ziua deschiderii exposiției.

Pe pereții salei străluceau ca într'un pios panteon portretele figurilor marcante, cari au ilustrat istoria poporului nostru din trecutul nu prea îndepărtat, și ți-se părea, că și ele, în răceala lor, sunt sărbători naționale, ce se desfășură: portretele marilor mecenați din familia Mocsonyi, între cari impozantul tablou al lui Andreiu Mocsonyi, prin dimensiunile sale atrăgea cu deosebire privirile visitatorilor; al generalului Traian Doda, dela care s'au putut vedeà și unele relievii: rocul, sabia, eșarpa, cureana sabiei, tabachera, orologiul de masă, penele calpacului, etc., toate expuse și dăruite Muzeului de dna *Elisa Doda* din Caransebeș, sora

aceasta cu nici un cuvânt, pentru ca să nu îmbărbăteze coaliția, și ministrul Kristoffy călători la Viena, ca aci să împrăștie nedumeririle. Înzădar! Sistemul capitalistic, carele guvernează „în chip parlamentar“ prin mameluci guvernamentali, a fost creat de *Tisza bătrânul*, și mâna lui cea de fer și capul lui cel cuminte au susținut sistemul acela. Sub *Bánffy*, carele schimbase energia cea fără de considerații în brutalitate, a urmat apoi obstrucția ca reacțiune. Un fenomen febril acesta, din carele se putea conchide la rele mari sociale și național-politice. „Vienei“ i-a căutat, să facă concesii. — Mijloace paliative au fost acestea, cari n'au folosit multă vreme. A urmat catastrofa, dezastrul electoral al partidului guvernamental. Și acum avea să vină din stânga, ceea ce se făcuse până acum din dreapta; voiau însă totuși, — și aceasta trebuiau să o voească în fața stării nesolide interne a coaliției, — voiau să lipsească coroana în chip desevârșit de drepturi, pentru ca așa să întărească încă o dată stăpânia conților și baronilor și a alaiului lor de advocați și jurnaliști. Domnii aceștia, cari nu-și tem Ungaria sa de nimica așa de tare ca de cultură europenească cu *lucrarea culturală*, cu măsuri sociale, cu libertate civică, ei, cari dejosesc poporația întru heloți și au schimbat țara întreagă într'un singur sat de al lui Potemkin, s'au aliat strîns laolaltă, cu toate că programele lor se deosebesc așa de tare. Ei, cărora nu le este nimica mai urgisit de cât catolicismul, cărora nu le ajunge Luther, cari se mai alipesc de Calvin, au reușit să prindă în laț până și *partidul poporal cel catolic*, carele în chip firesc a ajutat și el la răsturnarea liberalilor cu conducătoriul lor cel calvinesc, dar apoi nu s'a mai lăsat din mâni, și carele prin negura frazelor nu vede, că pe lângă admiterea la putere a poporului celui în partea cea mai mare catolic ar trebui să crească foarte înrîurința lui față cu partidele de Kulturkampf.

„Acum în sfârșit, când s'au atins de *armată*, de mijlocul de putere și apărare a împărăției, carele păzește strălucirea cea veche a arhidinastiei, acum monarhul n'a cedat mai mult. După 38 ani a urmat în sfârșit un regiment, carele nu guverna în chip de partid, comiții supremi au ieșit din clubările de partid, naționalitățile cele asuprite au răsuflat, Croații sperau întru dreptul lor cel înarticulat, o suflare de timpuri nouă, mai bune a trecut prin țară. — Sperări deșerte! În Viena se înfățișează domni mari, cari sunt încuscriți în Ungaria, și miniștri, cari își temeau liniștea. Multă vreme nu lucrașeră nimica. *Acum* i-au cuprins sirguința. Spirit archiaustriac s'a ridicat din mormânt, — au pus lui *Fejérváry* pedecă. Cum a zis numai Grillparzer?

„Glaubt ihr, der Türke werde müssig gehen,
„Für Waffenruh und solchen armen Tand
„Des Vorteils sich begeben, der ihm lacht?
„Das ist der Fluch von unsrem edlen Haus,
„Auf halbem Wege und zu halber Tat
„Mit halben Mittlen zauderhaft zu streben.
„Ja oder nein, hier ist kain Mittelweg“.

„Noi nu desconsiderăm nedumeririle față cu dreptul electoral cel universal, — carele doară la pertractarea parlamentară ar fi fost supus încă la anumite imblânziri; — dară aici este el *singurul* mijloc, asemenea operației la un greu bolnav. Ar fi mântuit în sfârșit Ungaria prin sfârșitul cel cu spaimă de spaima cea fără de sfârșit, carea după fiește care veac pretindea brațul întrarmat. Deja își bate joc în Viena organul lui Apponyi: „Bătrânului general, carele fără de veste a ieșit cu o flamură roșie, curând i-s'a stricat voea de șaga aceasta. Nu s'a ales nimica din radicalismul husăresc regesc unguresc, nimica din toate reformele acele frumoase, cari săriau în toate părțile numai așa asemenea petrilor sub copitele cailor, nimica din dreptul electoral universal, carele l-au aruncat în capetele oamenilor asemenea unei sudălmi din căsarmă. Întreagă Ungaria cea nouă, carea au scos-o cu atâta temperament la iveală ca prin vrăjitură, cu egala îndreptățire națională și cu fericirea social-politică a poporului, s'a împrăștiat asemenea unui vis. Și Ungaria cea veche iară e aci cu politica sa gravaminală, cu preacunoscutele dureri ale ideii sale de stat național, *cu strămurul său inesorabil și nesăturat de a magiariza*. Toate sunt iară, cum au fost, de tot strămoșești magiare, și epizodul despre Ungaria cea modernă a trecut și s'a dat uitării.“

„Putere-ar oare cine, să apere planul lui Kristoffy mai bine, de cum o arată înbilarea *aceasta* de învingere? În Budapesta le crește deja îndrăzneala, și Francisc Kossuth scrie, că monarhului îi caută acum, să înțăleagă, că împotriva voinței națiunii nu se poate guverna. „Voința națiunii!“ Kristoffy a îndrăznit, să declare, că *națiune* și *popor* nu sunt identice.

„Vor să mai cerce încă o dată, să guverneze prin *națiune*. Reușí-va oare preste tot vre-un compromis, ori doară se va continua criza acută? Cine o știe aceasta? Și ce însamnă „compromis“, am esplicat de unăzi. Accentuăm încă o dată numai atâta: Să nu se conceadă, să se atingă de *armată*, de spriginul vechiu și glorios al măririi Austriei și al puterii arhidinastiei ei. Socotiseră, că e lege inviolabilă, că puterea armată caută să rămână *afară* de luptele naționale și politice, și cele *două* constituțiuni

---

generalului: portretul generalului Trapșa și medaliile lui, al mareșalului campestru Seracin, baronului Urs de Margina. Ioan Buteanu (prefectul martir dela 1848), A. Mureșan. George Bariț Vas. Lad. Popp. Al. Bohățel. I. Meșotă. Gavr. Muntean. I. Popescu. Iac. Bologa. Alexandru Roman. I. Francu, Dr. D. P. Barcianu. G. Cristurianu (portret din 1868, lucrat de pictorul rom. Mihail Popp din Brașov). Ioan Petran, Ioana Bădilă, Elena G. Birta. Simeon Popovici, Ștefan Havași Oășanu, marele binefăcător al bisericii gr.-cat. din Cluj, apoi tabloul tuturor presidenților „Asociațiunii“, etc.

Dealungul părețelui dela dreapta întrării, îți făcea plăcută impresie să vezi expuse pe stelaje respectabile roadele muncii intelectuale românești: *producțiunea noastră literară* din timpuri mai vechi și mai proaspete, împărțită după ramuri, ca: literatura didactică, istorică, științifică, bisericească, filologică, economică, literatura frumoasă, diverse. Colecția aceasta, deși completată pe cât s'a putut din biblioteca „Asociațiunii“, totuși nici pe de parte n'a putut avea pretenția de a cuprinde tot ce s'a scris și tipărit la noi, ori de literați de ai nostri domiciliați peste munți, sau în străinătate. Mai bogat s'a presentat, de sine înțeles, literatura didactică, dând o viuă dovadă de hărnicia profesorilor nostri din centrele noastre culturale. Literatura frumoasă era representată și prin câte-va biblioteci populare, editate de librăriile și tipografiile: Ciurcu, Mureșanu, A. Todoran, W. Krafft. Institutul de editură „Minerva“ din București, condus de tipograful ardelean Filip, încă a expus o serie frumoasă din publicațiunile apărute în editura sa.

Tot aici era aranjată și colecția *presei noastre periodice* din Ardeal și Ungaria, cea mai completă, ce s'a putut vedeà până acum, întregită și aceasta din prețioasa colecțiune a „Asociațiunii“. „Activitatea“, „Albina“, „Albina Carpaților“, Biserica și Școala“, „Bunul Econom“, „Concordia“, „Controla“, „Drapelul“, „Dreptatea“, „Economul“, „Familia“, „Federațiunea“, „Foaia Diecezană“, „Foaia bisericească și școlastică“, „Foaia Ilustrată“, „Foaia Poporului“, „Foaia Școlastică“, „Gazeta de Duminecă“, „Gazeta Transilvaniei“, „Libertatea“, „Luceafărul“, „Lumina“, „Luminătorul“, „Observatorul“, „Organul Luminării“, „Orientul Latin“, „Poporul“, „Poporul Român“, „Revista Bistriței“, „Revista Ilustrată“, „Revista Orăștiei“, „Răvașul“, „Școala și Familia“, „Sionul Românesc“, „Telegraful Român“, „Transilvania“, „Tribuna“, „Tribuna Poporului“, „Unirea“, „Viitorul“. — toate erau representate sau în colecțiuni complete, începând dela prima lor apariție, sau numai din unii ani, remarcându-se în deosebi imposanta colecțiune a „Gazetei Transilvaniei“ și a celor două „Tribune“ prin grosimea volumelor sale. Câtă muncă intensivă, câte sbuciumări sufletești, câte țipete de durere și cât de puține momente de bucurie ale neamului vor fi însemnate pe paginile îngălbinite de vremuri ale acestei jurnalistice totdeuna slab sprijinite, — va fi trebuit să-și zică vizitatorul gânditor la vederea mormanului de gazete adunate la un loc!

De-asupra acestui magazin de muncă intelectuală românească îi ședeà atât de bine să troneze asemenea unui Iupiter figura venerabilă a lui Timoteiu Ciparin cu trăsurile sale marcante și cu privirea sa ageră, pătrunzătoare până în rinichi. — tipul cel mai caracteristic al omului de carte, care între cărți și-a trăit rodnica sa viață.

Într'un mare dulap s'a putut vedeà o colecțiune, o parte de publicațiuni românești, datorite editurei *W. Krafft* din Sibiu, care cum se știe, are merite netăgăduite pentru producțiunea noastră literară, căci multe din publicațiunile noastre de valoare, fără concursul acestei firme editoare, nu le-am aveà — poate — azi în bibliotecele noastre. E destul să amintim în asta privință numai „Enciclopedia Română“. Firma W. Krafft n'a lipsit a tipări și un catalog al publicațiunilor expuse, precedat de o interesantă introducere, datorită dlui Dr. Diaconovich și cuprinzând câte-va notițe asupra trecutului și rolului, ce l-a avut libraria numită în producțiunea literară română din țările coroanei ungare. Astfel, conform acestui catalog, colecțiunea din chestiune, se compunea din 186 publicațiuni din editura proprie, 316 publicațiuni din archiva tipografiei și 26 cărți vechi. Dintre acestea din urmă relevăm: o căzanie manuscript din secolul XVII., Evangelia din 1682; Kyriako dromionul mitropolitului Atanasie din 1699; Anthologionul lui Antim Ivireanul din 1705; „Versuri Veselitóre Intru cinetè Pré luminatului, și Pré osfințzitului Domn Samoil Vulcan Episcopului Graeco-Catolicesc al Orădiei-Mare, quând la annul 1807. in luna lui Mai prin Excellenciasa Ioanu Bobb, Episcopul Fôgâraschului, sau sfințzit Episcop in Blas, de Vasilie Aaron, Jurat în marele Principat al Ardélului Procurator. Sibii, In Typographia lui Ioann Barth 1807.“ 18 pag. 8° cu litere latine, etc. Asupra acestei broșuri, de sigur foarte rară și inte-

garantează coroanei, că *numai* ea are, să dispună pe terenul acesta. Dacă vor face şi din armată şi pe mai departe obiect de concesii, atunci vechea Coroană perde din veneranda sa strălucire, atunci comit sinucidere de frică de moarte!".

CORESPONDINŢE.

Sâmbetele morţilor.

În Nr. 34. din a. c. am cetit un articlu scris de Dl —f.— în care să ocupă cu Sâmbetele morţilor. Şi în acest articlu pondul principal, cade pe propositia, de unde îşi ieu originea Sâmbetele morţilor?

După părerea mea, aci nu cade pondul pe numirea zilei, că oare Sâmbătă e ori Duminecă etc., ci cade pe actul măreţ, care să duce în îndeplinire în aceea zi. Adecă, în acea zi să aduce o sfântă jertfă pentru cei morţi. Oare de unde îşi ie originea aceasta sântă jertfă? eu cred, că originea e din timpurile celea mai vechi, din Testamentul Vechiu.

Moisi din porunca lui Dzeu a rânduit jertfele în modul următor, adecă: de rangul I. a rânduit jertfele sângeroase: boi, oi, capre, porumbi, turturele. De rangul II. a rânduit jertfele fără de sânge, adecă: fărină sare, oleiu, miere, vin. sau tămâe, cari jertfe s'au ars pe altar.

Scopul jertfelor acestora a fost, să arete mărirea lui Dzeu, să dee oamenii o mulţămită lui Dzeu petru darurile primite şi să ceară alte daruri pe viitor şi dacă oamenii l'ar fi vătămat pe Dzeu cu păcate, atunci să-şi ceară iertare prin aceste jertfe.

Acuma, şi morţii au vătămat pre Dzeu prin păcatele sale şi pentru ei au trebuit să se aducă jertfe. Ceea ce să vede din Cartea a II. a Macabeilor Cap 12, Vers 39., care sună aşa: „Eară a doua zi, au venit cei ce erau cu Iuda, pe cum s'a fost rânduit, ca să ridice trupurile celor morţi şi să le aşeze cu rudeniile în părinteştile mormânturi. Şi au aflat sub hainele fiecăruia din cei morţi: lucruri sânţite idolilor Iamniei, de care oprea legea pre jidovi şi tuturor lucrul vădit a fost, că pentru aceasta pricină au căzut aceştia.

Şi Iuda două mii de drachme de argint a trimis în Ierusalim, ca să să aducă jertfă pentru păcat; foarte bine şi cuvios de învierea morţilor socotind. Că de n'ar fi avut nădejde, cumcă vor învia cei cari mai 'nainte au fost căzuţi: deşert şi de râs lucrul ar fi a să rugà pentru cei morţi."

Eată începutul jertfei pentru morţi.

Că pentru ce au jertfit oamenii de demult lucrurile amintite răspunde Eusebiu: „Până când n'au avut oamenii mai scumpe jertfe ca să arete lui Dzeu: au arătat vite pentru răscumperarea sufletelor lor; şi fiind că vitele le-au jertfit pentru sine însuşi îşi puneau mânile pe capul acelor vite jertfinde, că să însemneze că păcatele sale şi le transpun pe acele vite, că acele să fie jertfă înblânzitoare faţă cu Dzeu pentru păcatele lor. Aşa se împăcau cu Dzeu pentru păcatele lor.

Însă în fine i-a învăţat pe oameni Spiritul Sânt, că în viitor va fi o jertfă cu mult mai perfectă şi mai sântă şi mai potrivită, i-a învăţat Spiritul Sânt pe oameni, că cum să arete această Sântă jertfă lui Dzeu? I-a învăţat pe oameni Spiritul Sânt, că jertfele Testamentului Vechiu au fost numai şi numai întipuirea jertfei celei mari şi maiestoase dumnezeeşti, carea s'a adus pe altariul sântei cruci în muntele Golgota."

Aceaste sântă jertfă se duce în îndeplinire în toată sânta Liturgie a noastră. Şi această S. Liturgie se celebrează chiar şi pentru morţi în Sâmbetele Morţilor. Timpul şi modul introducerii ritului acestei S. Liturgii, e greu de statorit. Căci ritul cu decurgerea timpurilor s'au strămutat în multe forme. De esemplu la Romano Catolici ziua morţilor să celebrează în 2 Nov. ori şi pe ce zi ar cădeà.

Vasiliu Criste,
preotul S. Giurteleculuí
şi al Lomperdului.

Dare de samă şi mulţămită publică.

Cu ocaziunea petrecerei de vară aranjată de comitetul despărţământului „Reghin" al Asociaţiunii în Reghinul săsăsc la 10 August st. n. 1905 s'au încasat cu totul suma considerabilă de 400 coroane, din cari subtragânduse spesele de 194 cor. 18 fil. rezultă un venit curat de 205 cor. 82 fil. Au suprasolvit următorii domni:

Dionisiu Şimon mare proprietar Sângeorgiul-de-Câmpie 16 cor. Traugott Fromm primar orăşănesc Reghinul-săsăsc, Eugen Marinoviciu mare proprietari Fărăgău, Dr. Ioan Popescu advocat Reghinul-săsăsc, Iosif Popescu director la banca „Murăşana" Reghinul-săsăsc câte 6 cor. Galacţion Şagău protopresbiter Cueşdiu, Dr. Ioan Harşia advocat Reghinul-săsăsc cât 4 cor. Familia Birtolon notariu cercual Lăscud, Dr. Romul Boilă cand. de adv. Blaj, Văd. Nicolau Marinoviciu văduvă de comerciant Reghinul-săsăsc, Ilariu Nicoară scritor Teaca câte 3 cor. Sever Barbu comptabil la „Murăşana" Reghinul-săsăsc, *David Boilă Dicio-Sân.-Mărtin.* Dr. Alexandru Ceuşan medic Reghinul-săsăsc,

---

resantă. dacă nu mă va preveni alt cineva. voiu reveni cu altă ocasiune.

În legătură cu producţiunea literară este de amintit încă: colecţia a parte a dlui *Dr. Diaconovich,* adăpostită într'un dulap mai mic şi cuprinzând publicaţiunile editate de dânsul. cum e: „Enciclopedia Română", colecţia completă din „Românische Revue", „Dreptatea", etc.; apoi colecţia folkloristică, 5 volume manuscripte, a dlui *T. A. Bogdan,* învăţător în Bistriţa, premiatul „Asociaţiunii", cuprinzând balade şi legende, culese cu multă sirguinţă din popor.

În dulapurile din mijlocul salei erau înşirate preţioasele relievii ale lui Simeon Bărnuţiu. expuse de nepotul marelui român, *Dr. Iuliu Maniu,* cum sunt: atestatele şi diploma lui de doctor dela universitatea din Pavia, decretul lui de numire la universitatea din Iaşi ca profesor. număroasele manuscrise edite şi inedite ale lui. acte, distincţii, orologiul lui de aur. fotografia modestului său mormânt din Bocşa-Română. etc. De altă parte erau expuse de profesorul *Dr. I. Borcia* manuscripte de ale profesorilor Dr. D. P. Barcianu şi Dr. I. Crişianu. Mai departe relievii interesante dela George Barit, formând proprietatea Muzeului: portretul lui, biografia lui autografă, diferite diplome şi albumuri, adrese. între cari adresa inteligenţei române. pe lângă care i-s'a oferit colecta naţională pentru editarea operei sale principale: Părţi alese din istoria Transilvaniei. subscrisă de Ilie Măcelariu şi Ioan Slavici; adresa Academiei Române cu ocasiunea iubileului său de 80 ani; decretul regelui Carol, prin care i-s'a conferit medalia „Benemerenti" etc. În vecinătatea acestora se vedeau portretele tovarăşilor sei de luptă de odinioară: Andreiu Murăşanu şi Iacob Murăşanu, numeri singuratici din „Gazeta Transilvaniei", apăruţi la momente marcante din viaţa celei mai vechi foi politice române. pecum şi portretul actualului director şi proprietar al foii. Dr. Aurel Murăşanu.

În deosebi trebue remarcată frumoasa colecţie numismatică, de cărţi vechi. manuscripte şi documente, expusă de despărţământul Cluj al „Asociaţiunii" prin stăruinţele dlor *Dr. Amos Frâncu* şi *Dr. Elie Dăianu* şi amintită cu laudă şi în discursul de inaugurare a Muzeului şi expoziţiei. Şi cu drept cuvânt, căci ce dimensiuni grandioase ar fi luat expoziţia, dacă toate despărţămintele „Asociaţiunii" şi-ar fi priceput-o ca al Clujului. şi pe lângă acesta al Blajului şi al Braşovului!

Dintre cărţile vechi ale acestei colecţiuni merită să fie relevate cele câte-va cronice, cari s'au „împedecat" şi de horupsitul neam românesc, cum sunt: Cronica lui Melanchton din 1569. a lui Bonfinius din 1568. a lui Sacredo. vorbind despre neciderea lui Mihaiu-Vodă Viteazul, cartea lui Achile Tarducci din 1601, a lui Thomasius Veneţianul din 1621, „Dacia" lui Ioannes Tröster din 1666, cronica lui Thuroczy, cronica ardeleană nemţească din 1670, cartea lui Laurenţiu Toppeltinus din 1667, esplicaţia antichităţilor din Dacia de Zamosius din 1593; apoi interesanta Evangelie a vlădicei Feleacului în scoarţe de argint, „Doctrina christiana" de sub ep. Petru Paul Aaron din 1757 şi „Epistola consolatoria" din 1761; „Elementa linguae daco-romanae de Sam. Klein de Szád din 1780.

Lângă cărţile acestea vechi erau înşirate şi câte-va manuscripte: un manuscript vechiu românesc. texte bogomilice, altul dela biserica din Măgura (cott. Bistriţa-Năsăud), „Înţelepciunile lui Panagiot filosoful (manuscript vechiu românesc) şi un manuscript slavon.

Mai mult decât acestea au deşteptat interesul oamenilor de carte cele câte-va documente istorice vechi ale colecţiunii din chestiune şi în deosebi literile donaţionale (în limba latină) dela Mihaiu-Vodă datate din Alba-Iulia în 1 Decembre 1599. cu subscrierea autografă a viteazului domn, care a ştiut să se facă stăpân pe scurt timp peste cea mai mare parte a teritorului locuit de neamul nostru. Lângă acest document s'au putut vedeà: un zapis unguresc din 1691 cu iscăliturí de nobili români din Chioar; un chrisov românesc al lui Leon-Vodă (anul dela facerea lumii 7139). un zapis românesc (7155). un pasaport dela Radu-Voevod (7176). un chrisov al lui Mircea-Vodă (7054). un chrisov de donaţiune slavonesc dela Alexandru-Voevod (7133), etc.

FLORICELE DE CÂMP,
schiţe uşoare. De A. C. DOMŞA
Preţul 1 coroană.

Nicolau Motora preot Sângeorgiul-de-Mureș, Ioan Rat preot Filpișul-mic, Ștefan Rus protopresbiter Mureș-Oșorheiu câte 2 cor. Florea Bogdan ingineriu Reghinul-săsesc, Ioan Borda pădurariu Răștoșnea, Andrei Cadar proprietar Mesterhaza, Victor Calini comptabil Reghinul-magiar, Simion Cioloca docente Logig, Petru Gorea preot Fărăgău, Zacharie Ilioviciu docente în pens. Fiscut, Michail Moldovan friseur Teaca, Nicole Moisin proprietar Gurghiu, Teodor Uroka pictor Reghinul-săsesc, Alexandru Murăsan primar Ernotfaia Nicolae Nașcu preot Polăț, Alexandru Nicolescu preot Mesterhaza, Vasilie Orășan preot Sân-Iacob, Ioan Rus preot Aiud, Simion Sbârcea preot Toplița-română, Iosif Șipoș timariu Reghinul-săsesc și Ioan Truța Răștoșnea câte 1 cor.

Primească marinimoșii suprasolvenți pe cum și toți contribuitorii și pe această cale cele mai călduroase mulțămiri.

Reghinul-săsesc, la 2 Septemvrie 1905.

Comitetul aranjator.

Către P. T. Cetitori!

Apropiindu-să sfârșitul anului venim a rugă cu toată onoarea pe On. nostri abonenți, cari să află în restanță cu abonamentul, de pe anii trecuți, cât și de pe anul acesta, — să binevoiască a ni-l trimite fără amânare, pentruca foaia să-și acopere spesele sale cu tipărirea și edarea ei.

Administrațiunea.

Noutăți.

Dar preaînalt. Majestatea Sa, regele nostru apostolic Francisc Iosif I. s'a îndurat prea grațios a dărui comunității bisericești gr.-cat. din Cristolțul-mare 300 coroane pentru edificarea bisericei de acolo.

Știri personale. Părintele *Nicola Franco,* preot grec din Roma, în serviciu la biblioteca vaticană, a fost zilele trecute la Blaj fiind oaspele Escelenții Sale a Mitropolitului. Dela noi a plecat la Gherla.

Archiepiscopul de București. Numirea Msgr. Netzhammer ca arhiepiscop în locul lui Hornstein, e bine primită la București. Ziarul „Secolul" scrie că noul arhiepiscop a învățat de mult românește, mai ales dela prințul Vladimir Ghica, cu care stă în bune raporturi, și care a și lucrat mult pentru numirea aceasta.

Hymen. *Ioan Ienea,* cleric absolut și d-șoara *Ana Băboi,* învățătoare în Lugoj, anunță logodna lor.

Concurs. Pentru dobândirea stipendiilor din fundațiunea vicarului Kőszeghy, să escrie concurs până la 15 Octobre n. 1905. Pot recurge juriști și studenți gimnasiști români de origine nobilă din Maramureș. La recurse să se alăture carte de botez, atestat despre originea nobilă și testimoniu școlar din anul scol. trecut. Recursele titulate către comitet, sunt a se trimite la Tit Bud, vicarul Maramureșului.

Conferența națională convocată la Sibiu pe 20 crt. a fost oprită sub cuvânt, că e întrunire politică. Ministrul a cerut să se elimineze din convocator cuvântul „electorală" și „român".

Pentru fondurile arhidiecezane a contribuit *Ioan Maior,* Aiud, cor. 15, *Emilian Aldea,* Veneția-inf. cor. 17·27 și *Teodor Radu,* Mescreac, cor. 17. — la fondul Internatului de fetițe, *Vas. Șimon,* trabant, Viena, cor. 5, iar *Nic. F. Negruț* a colectat cor. 7 pentru fondul Mesei studenților.

Preparandia din Gherla. Cetim în „Răvașul", că la preparandia din Gherla a fost numit director *Dr. Petru Fabian,* s'au angajat ca profesori *Anton Domide,* dela pedagogia superioară din Budapesta și profesorii dela gimnasiul de stat din Gherla *Iuliu Karșai* și *Ioan Nicoară.* Numirile acestea sunt un pas spre bine.

Escursie școlară. Peste o sută de elevi dela gimnas și preparandie au făcut în 10 și 11 crt. escursiune de studiu la Sibiu și împrejurime, sub conducerea profesorilor: Alesiu Viciu, Gavrilă Precup, Dr. Emil Sabo, Ales. Ciura și Aug. Caliani. Duminecă dim. au sosit la Sibiu, au visitat Biserica gr.-cat., școala, colecția de arme a orașului, catedrala, esposiția Asociațiunii, muzeul și colecțiunile Bruckenthal. După amiazi au mers la Avrig, unde au cercetat mormântul lui George Lazar și au văzut frumoasa grădina a fraților Borges. Peste noapte au rămas în Racovița, de unde dimineața au plecat spre Turnul-Roșiu și frontieră. Noaptea au reîntors. Pretutindenea elevii au fost primiți cu multă bunăvoință și plăcere, și li-s'au arătat toate lucrurile mai interesante.

Sfințire de biserică. Primim: Învitare la sfințirea bisericii gr.-cat. nou edificate din Sânt-Ioana, carea se va celebra Duminecă în 1 Oct. n. 1905.

Aviz. Tinăr român, absolut de școalele comerciale, cu testimoniu de maturitate, posezind afară de limba magiară și germână în scris și vorbire, și esercițiu în scrierea cu mașină, — caută ocupațiune în un institut românesc, resp. în o cancelărie sau altă ocupațiune corespunzătoare, pe lângă pretensiuni modeste. Adresa: „Lugos, Vetterani út 8 sz. M. G."

Viața religioasă în șirul credincioșilor bisericei noastre face îmbucurătoare progrese. Misiuni, procesiuni, esercițiii religioase ș. a. încep a se ține tot mai des și în tot mai multe locuri, fiind totdeauna aglomerație mare de popor. Așa cu ocasia sărbătorii Adormirii Maicei Domnului, am primit lungi descrieri despre peregrinajele făcute la Bucium, în districtul protopopesc al Almașului și la mănăstirea Strâmba în distr. Dârgea. Fiindu-ne mereu ocupat spațiul, n'am putut să le publicăm la vremea sa. Estragem câte ceva din ele. La Bucium se pomenește cu laudă numele preotului Iuliu Maxim, care a fost ajutat de preoții vecini și în special și mai mult de protopopul Vas. L. Pop. Aci s'au adunat încă în preziua sărbătorii la 1600 credincioși, cărora la însărat tinerul preot Ioan Nossa le-a ținut o frumoasă cuvântare despre peregrinaje. S'au început mărturisirile, cari au durat toată noaptea, predicând în răstimpuri protopopul despre pocăință și preotul Matein Moldovan despre cuminecare. La 4 oare apoi s'au cuminecat. Mai târziu s'au servit s. Maslu la peste 500 bolnavi. La liturgie protopopul a făcut o comparație succesă între Preacurata Fecioară și tinerimea de azi, care a rămas adânc întipărită în inimile miilor de ascultători. — Tot așa de înălțătoare a fost și adunarea nenumăraților peregrini la Mânăstirea Strâmba, vestită deja de multișor, ca loc de pietate, încă de pe când mânăstirea era locuită de călugări. Corespondentul nostru observă, că se simță trăbuința ca mulțimii acesteia să i-se deie mai mult nutremânt spiritual, ținându-i-se mai multe cuvântări, ca de pildă la Bucium. Mai adauge apoi, că ar fi de dorit, dacă preoții-poeți ar compune câte-va versuri acomodate pentru peregrinaje, ca poporul să nu folosască lucruri străine, versuri rău compuse, fără versificație și fără melodie potrivită.

În atențiunea învățătorilor. Din o scrisoare ce primim, estragem câte-va șire: „Rog atrageți luarea aminte a învățătorilor nostri asupra frumosului câștig ce pot să-l aivă din stupărit, pe care așa lesne l-ar puteă practisa în oarele libere. Așa de pildă în Coșocna este un țăran fruntaș: Vasilie Nemeș, care n'a învățat nici o școală de agricultură, dar face minuni cu stupăritul. Are 115 coșnițe pline de miere. În 1904. a stors 430 klgr. miere curată, din care a încassat la 400 cor. Și toată economia aceasta cu albinele o face singur, deși are 53 ani, și pentru toate schimbările intrevenite în viața albinelor poartă notițe precise."

Reuniune de temperanță. Publicăm cu plăcere celea de mai jos, fiind un semn de pornire spre bine: Înainte de asta cam cu 4—5 ani preotul local Simeon Marincaș a ținut o frumoasă predică în s. Biserică despre patima beției, care era o boală mare și lățită la noi, cari cuvinte foarte ne-au înflăcărat, și încă în aceia-și Duminecă la vecernie ne-am întrunit spre a înființa o reuniune de cumpătare. Durere însă, căci atunci numai abia câte-va luni ne-au fost cumpătarea, nefiind în destulă tărie și bărbăție. În anul acesta Preaven. Consistor s'a îndurat de a numi preot ajutător în comuna noastră bisericească Bogdana pe On. Ioan Nossa. În postul s. Paști, având ocasiunea de-a înmormânta pe un fruntaș bărbat din comună, văzând atâta beție și necumpăt, a adus din nou vorba la înființarea reuniunii de temperanță și în dumineca următoare a ținut o frumoasă predică despre patima beției, arătând urmările groaznice ale alcoholului, care duce pe o samă de oameni la sapa de lemn; rugând tot odată în urmă pe popor, ca să se adune cu toții după amiazi în frumoasa și spațioasa școala cea nouă spre înțelegere. Mon. Domn S. Mărincaș, paroh din nou înbărbătându-ne la cumpătare, ne-am hotărît cu toții să urmăm cuvintele D-sale, și așa între cele mai calde simțeminte de îndestulire și mângâiere, încă în aceeaș Duminecă s'au înscris la 60 capi de familie, și așa pe rând am ajuns la numărul de aproape 200. Au trecut câte-va luni dela înființarea reuniunei de cumpătare, și în tot decursul timpului ăstuia abia 5—6 mai slabi laânger nu și-au ținut cuvântul de onoare pe deplin, dar și aceia parte rușinați prin noi înșine, parte prin dojenele presidentului s'au întors iară la calea cea bună. Dăm mulțămită ceriului pentru-că a îndemnat pe conducătorii nostri la astfel de lucru măreț și plăcut lui Dumnezeu. În aceia-și vreme rugăm pe tatăl tuturor făpturilor, să deie și poporului minte trează, ascultare și supunere fiască în împlinirea poveților și învățăturilor celor bune, din care foarte des gustăm, căci numai așa vom ajunge la buna starea de obște și la fericirea vecinică. Bogdana, în 4 Sept. n. 1905. — *Gavrilă Bănuț,* cantor gr.-cat.

Necrolog. † *Virgil Chețian,* băiatul de 9 ani a profesorului Dr. Ambrosiu Chețian a repausat Mercuri, lăsând în doliu pe părinții, fratele și sorioarele sale. — Esprimăm condolențele noastre.

Odihnească în pace!

Fala fiecărei econoame
e a avea o cafea bună.
Cafeaua
Kneipp de malță a lui »Kathreiner«
nar trebui să lipsească,
dela pregătirea cafelei zilnice, din nici o bucătărie.
Să se ceară numai în pachete originale cu numele
»KATHREINER«.
Rumân. 1 b. 1905. (48) 16—20

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Prestanța și foloasele sfântului Sacrament a Căsătoriei față cu căsătoria civilă și concubinatele.

(Continuare.)

„Cine desprețuește Sacramentul Căsătoriei (și adecă nu-i convine darul, nici unitatea și indissolubilitatea), acela se dă desfrânărilor“ zice s. Bernard. Grația specială sacramentală, unitatea și indissolubilitatea matrimonială, au nu sunt prestanța eclatantă și caracteristică a căsătoriei catolice?

Au „căsătoria civilă“, „concubinatul“, „bigamia“ și „poligamia“ simultanea, dar chiar și poligamia succesivă, servesc și pot garanta scopurile sântei Cununii?

Întrebat fiind Mântuitorul nostru Isus Christos, că „iertat-e a dimite muierea ori din ce causă?“ A răspuns: „Au nu ați cetit, că cine a făcut dela început pe om, bărbat și femeia i-a făcut: pentru aceea va lăsa omul pe tată-său și pe mama-sa și se va alipi de muierea sa și vor fi amândoi un trup. Ce dară Dumnezeu a împreunat, omul să nu despartă.“

Unul Dumnezeu adevărat în creațiune, unește „sufletul cu trupul“; îi dă dar special, unindu-l în legătura cea mai strinsă a iubirei, a credinței, a creșterii de prunci, a ajutorului împrumutat, a medicinei spiritual-morale și phisice, îi leagă cu legătura unității și indissolubilității matrimoniali — până la moarte și „în bine și în rău“. „Iară acelora, cari sunt legați prin Matrimoniu, nu eu le demând, ci Domnul, femeia să nu despartă de bărbat, iar dacă s'a despărțit, să rămână nemăritată sau să se împace cu bărbatul său.“

„Bărbatul e capul femeii, pecum Christos e capul bisericii“. Unitatea aceasta puternică a bisericii, redundează și asupra singuraticelor sânte Sacramente, care unitate în Sacramentul Matrimoniului *cu o disting,* în cât în „consens“ se manifestă *unitatea* physico-psyhologică, relativă la unitatea și armonia facultăților spirituali și la consumare și în *unitatea* sacramentală, în cât până ce îți trăește soțul, cu altul, ori cu alta nu te poți împărtăși de altă sântă Cununie. „Nimenea nu-și urește trupul său, ci îl nutrește și încălzește pe acela“; „cine își iubește muierea sa, pe sine se iubește, pecum Christos — Biserica“. „Iar voi unul fie-carele să-și iubească muierea sa, pecum se iubește pe sine, iar muierea să se teamă de bărbat“.

Când vedem, că Mântuitoriul lumii, Domnul nostru Isus Christos institue Sacramentul sântei Cununii, admite numai monogamia și indissolubilitatea; când vedem, că înființează numai o sântă biserică dreptcredincioasă catolică, unic depositar a învățăturilor și darurilor sale dumnezeești; când vedem, că Mântuitorul Isus Christos însuși enunțiea la s. apostol Paul: „Sacramentul acesta mare este; iară eu zic de Christos și de biserică“; când vedem, că un Mântuitor este și una este și biserica lui; aceea a căreia cap văzut a fost s. Petru, și e, și va fi Pontificele Roman; acestei uniri și legături între Christos și biserica Lui, asemenea trebue să fie unirea și legătura între bărbat și femeia lui; când vedem mutabilitatea și divergința învățăturilor, a credinței, a tainelor și laxitatea relațiunilor și a vieții căsătorești, la celelalte numeroase confesiuni despărțite de vița lui Christos cea adevărată și de biserica Lui: au cine nu vede, că sânta Taină a Cununiei, orânduită de Domnul nostru Isus Christos, odrăslește și e basa unică sigură a firmei credințe, a sincerei iubiri și adhesiuni a soțului de căsătorie către soția-sa, e garanța progresării și a creșterii corespunzătoare de prunci, a ajutorului împrumutat, a progresului spiritual-moral și material a familiei, a statului și a societății; au cine nu vede, că sânta Taină a Cununiei, prin darul lui Dumnezeu, prin unitatea și indissolubilitatea sa, — în Christos și biserică, — e neasemănat folositoare, salutară și prestantă față cu ori-ce „căsătorie ori contract civil“ și cu atât mai vîrtos față cu fluturii de o zi a concubinatelor, cari, durere, și la poporul roman, în mod special și caracteristic între cel greco-oriental, își seceră victimele sale în mod îngrijitor, cu atât mai vîrtos apare, sânta Cununie superioară, față de ori ce poligamie.

Și tocmai pentru că sânta Taină a căsătoriei e atât de prestantă și folositoare omenimei, au cine nu vede în acea s. Taină: Darul lui Dumnezeu, binecuvântarea lui Dumnezeu și a bisericei Sale, care dar divin sânțitor și special sanctifică pe soți, și perfecționează dragostea naturală și creștină împrumutată și către prunci, îi întărește în luptele vieții, atât în starea sănătății și a morbului, a bunăstării și a lipselor, cât și în bucurie și în năcazuri și în puterea vieții și în debilitățile bătrâneților.

„Și vom fi amândoi un trup“ zice s. Scriptură, iar prin consens vor fi o voință, o aspirațiune, un suflet pe acest pământ — în unire, iar unirea e putere, cu atât mai mare, cu cât e geamenă cu indissolubilitatea.

II. *Caracterul Sanctității în sânta Taină a Căsătoriei.*

„Pecum sântă este biserica ta Doamne!“ adecă pe cum biserica cea adevărată catolică a Domnului nostru Isus Christos, este sântă în sensul cel mai intensiv, prin învățăturile și mijloacele sale dumnezeești, capace fiind a sanctifica pe tot omul, apoi „Numai sântul poate creste sânți“ zice Stöckel, așa și în sânta Taină a căsătoriei, așezate de Domnul nostru Isus Christos și susținute cu a lui dar în sânta Lui biserica catolică, nu numai se aseamănă, ci în acea sântă Taină se reoglindează fidel, mai ales prin darul sânțitor, sânțenia auctorului divin, sânțenia legăturii între Christos și biserica Lui, sânțenia vieții, credinței, creșterii de prunci și a împlinirei tuturor datorințelor vieții căsătorite creștine-catolice, adecă sânțenia sacramentală. Aceste însușiri sunt cu atât mai prestante și folositoare familielor creștine catolice singuratice, nesocotind escepțiunile, cu cât în sânta Taină a Căsătoriei se manifestează în toată superioritatea ei religioasă-morală, familiară și socială, continuarea mântuirei, căci fără de familii catolice, nu este biserică catolică. Cum putem noi cunoaște esperia și susține această sânțenie sacramentală atât de folositoare familielor și omenimei? Din urmarea lui Christos. „Secuere me“. „Cine iubește pe tatăl-său, pe mamă-sa, muierea, fiii săi, mai mult ca și pe mine, nu este vrednic de mine“ zice Mântuitorul, subordinând iubirea familiară iubirei lui Dumnezeu. Cine nu are iubire sântă, supranaturală către Dumnezeu, nu poate avea iubire sântă, naturală nici către familia sa și vice-versa, prin urmare sânțenia vieții la căsătoriți se cunoaște, esperiază și susține, din darul lui Dumnezeu, în sânta Lui biserică, prin împlinirea voiei preaînalte a lui Dumnezeu. „Nu tot cel ce-mi zice mie Doamne, Doamne, va intra întru împărăția lui Dumnezeu, ci cel ce face voia Tatălui meu, ce-rele este în ceriuri.“ „Ce Dumnezeu a împreunat, omul să nu despartă“ este voia preasântă a lui Dumnezeu. „Jugul meu este plăcut și sarcina mea ușoară“ zice Mântuitorul. Dacă jugul catolicismului e ușor și plăcut, asemenea trebue să fie și al sântei Cununii, purtându-l în spiritul și după inima lui Christos, cu sânțenie. „Cine pe voi vă ascultă, pe mine mă ascultă.“ Supunându-ne și prin sânta Căsătorie — lui Dumnezeu și bisericei Lui, lucru sânt facem, împlinind voia Lui și mandatele bisericei, nisuindu-ne și în direcțiunile vieții căsătorești a urma lui Christos, a purta sarcina și datorințele noastre, a aduce jertfă și roadă *sufletească plăcută lui Dumnezeu,* sucrescență sântă, popor sânt. Fiind dar sânta Căsătorie un sacrament și act sânt, cu sânțenie trebue să-l și începem, încă și sponsaliile, cerând darul lui Dumnezeu, cu sânțenie se continuăm și astfel să și terminăm și resplata nu va lipsi. Fie-care membru a familiei sale este câte un talant, concrezut de Părintele ceresc, părinților pământești, ca se agonisească cu acei talanți în terminul neprețuit și salutar a virtuților. Da „sântă este opera ta Doamne!“ „Sântă este biserica Ta“, și prin ea și cei împărtășiți în s. Taină a Cununiei pot, să fie sânți, nutrind neîntrerupt focul vestal a vieții creștine-catolice și nepătate.

Pentru aceea zice s. Cyril Alexandrinul: „Însu-și Christos învitat a venit la nuntă, ca să facă minune și sa sanctifice principiul generațiunei umane.“

Pecum prin sânta biserica catolică, acei cari o ascultă, se cresc sânții a lui Dumnezeu; așa prin sacramentul Cununiei, familiele singuratice, împlinindu-și în mod sânt datorințele, din acest strat, cum am zice, cald a catolicismului, devin prin corabia, adecă biserica lui Christos, la limanul fericirei adevărate vremelnice și eterne; pot ajunge la paradisul neperitoarei fericiri a cerescului Părinte-Creator, acolo, unde Preacurata Vergură Maria, formează floarea cea mai frumoasă, plăcută și cea mai sântă de pe pământ, străplântată la ceriu.

(Va urma.)

Bibliografie.

A apărut:

Dicționar româno-german, de Theochar Alexi. A doua ediţiune prelucrată şi completată. Editura H. Zeidner Braşov. Pagini 498. Fie-care pagină câte trei coloane. Preţul cor. 4·50. Franci 5. Mărci 4.

Cu toată vârsta sa înaintată, dl Theochar Alexi tot n'a depus încă condeiul, dovadă lucrarea sa cea mai nouă „Dicționarul româno-german", o lucrare din cele mai migăloase, eşită acum de sub tipar şi purtând divisa: *„Din limbi străine să înveţi şi în limba ta să scrii, ca neamul tă să ţi-l luminezi."*

Această ediţie este o prelucrare radicală şi o amplificare conziderabilă a ediţiei prime, cunoscută publicului în mod avantagios. Dicţionarul este tipărit dela început cu ortografia cea nouă germană (1902), iar dela litera K şi cu ortografia cea nouă românească, publicată abia pela mijlocul anului trecut. Inegalitatea aceasta creată de forţa majoră, este compensată prin publicarea completă la începutul dicţionarului a regulelor ortografice stabilite de Academia română şi a glosarului compus de aceeaşi Academie. Astfel acest dicţionar se prezentă în condiţiuni moderne. Peste tot în cadrul unui dicţionar de şcoală lucrarea dlui Alexi ni-se pare cât se poate de completă, căci conţine versiunea germană a 42.000 cuvinte şi peste 3400 locuţiuni şi proverbe.

În privinţa technică s'a introdus o inovaţie, care va fi binevenită celor ce nu sunt destul de versaţi în limba română, anume vocala din silaba întonată este culeasă cursiv. Afară de aceasta pe pagini sunt notate la colţul de sus al paginei prime şi secunde literele iniţiale ale cuvântului în care se începe pag. I. şi cu care se termină pag. II.

Hârtia este fină fără ingredienţă de lemn, *prin ceeace farba* iese mai bine la iveală şi se menajează ochii.

Despre consciensitatea autorului şi corectitudinea cu care s'a achitat de greaua sarcină s'a pronunţat favorabil condeiul autorisat al unui filolog în coloanele „Luceafărului", iar jertfele editorului, ce le-a făcut în interesul publicului atât român cât şi german, credem că merită să fie retribuite prin sprijinul acelui public.

Augustin Paul: **Între Someş şi prut**, schiţe, impresii, amintiri. Costă cor. 1·30 şi se pot procura dela: Librăria Seminarială din Blaj.

„Sămănătorul" Revistă Literară. Anul IV. Nr. 36. N. Iorga. — Biblioteci circulante. N. Bănescu. — Şcoala secundară în zilele noastre (I). G. Vâlsan. — Colind (poezie). M. Sadoveanu. — Floarea-Ofilită (roman). N. Iorga. — Cronică. Numărul 20 bani.

N. Iorga: **Neamul românesc din Bucovina**. Bucureşti 1905. Editura institutului Minerva, pag. 254 preţul 2·50 cor.

Dr. Ludovic de Csato: **Câteva pagini**. Tipografia Poporul român, Budapesta, preţul 1 cor. Cuprinde 8 bucăţi literari apărute, doară toate, în ziarele noastre.

Biblioteca „Foi poporului" Nr. 5: **Din trecutul omenimei. Ulise, regele din Ithaca**, pevestire istorică de Silvestru Moldovan, Sibiu 1905. 62 pag. preţul 20 fil.

— Nr. 6. **Râs şi vesălie (anecdote şi glume)** pag. 64 preţul 20 fil

---

Dr. Beke Manó: **Aritmetică pentru şcoalele medii**, prelucrată de Aurel Ciortea, editura librăriei Ciurcu, Brassó 1905 preţul 3 cor. În acest manual dl Ciortea întroduce o terminologie română în locul celei latine aşa scrie: adunare, scădere, cât, descăzut, scăzător, ş. a.

Vasile Cârlova studiu istoric-literar de Dr. I. Raţiu prof. 8° 1905. — Această carte din punct de vedere literar are un preţ de netăgăduit întru cât scoate din negura trecutului pe poetul tinăr, care face trecerea dela poezia veche la poezia nouă. — Studiul este urmat şi de poeziile lui Vasile Cârlova, dintre cari unele nu erau cunoscute publicului. Cartea are în frunte portretul poetului. Ca esecuţie face cinste Tipografiei seminariale din Blaj. — O recomandăm tuturora. Costă 1 cor. Se află de vânzare la Librăria semin. din Blaj.

Timoteiu Cipariu de Dr. I. Raţ prof. f. 8°. A apărut cu ocasia aniversării de 100 ani dela naşterea marelui filolog român. — Costă 1 coroană şi să poate procura dela: Librăria Semin. din Blaj.

Nicolae Dobrescu: **Fragmente privitoare la istoria bisericii române**. Budapesta 1905. pag. 83 preţul cor. 1·20. Parte însămnată din articlii aceştia au apărut în ziare („Luceafărul") altele sunt inedite, peste tot ele sunt de interes pentru cei ce doresc să cunoască trecutul bisericii româneşti.

Dr. Aurel Cosma: **Ocna la 26 Ianuarie 1905**. Lupta partidului naţional român şi datele referitoare la alegerea de deputat dietal. Acesta e titlul complet a broşurii cari povesteşte istoricul alegerii de deputat dela Ocna, şi era, credem noi de dorit, dacă toţi deputaţii nostri ar fi publicat astfel de broşuri, ar fi fost un material bun pentru istoria luptelor noastre politice.

A. Frăţilă: **Sensul şi întrebuinţarea prepoziţiunilor în limba română**. Galaţi 1905 pag. 67 preţul 1 cor. Se ocupă deocamdată cu prepoziţiunile: spre, pre-pe, preste-peste, pentru, prin, printre şi despre.

N. Iorga: **Istoria Românilor în chipuri şi în icoane**. Bucureşti 1905 pag. 222 preţul 2·50 cor.

A apărut şi să află de vânzare la tipografia noastră: **Coşbuc György** tanulmányi a román iradalom köréből, irta Szabó Emil. Preţul 4 cor. + 20 fil. porto.

Prof. Dr. Emil Sabo. **„Cântece"** Poezii lirice. Preţul *1* cor.

Poşta Administraţiunii.

Am primit şi cuietăm abon. dela:

Galaţiu pe 1902. *Betfia* pe 1904. *Bilbor* pe 1905 sem. I. *Ilva-mare* pe 1905. *Sz.-Ujvár-Nemeti* pe 1901 şi 1902. *Câmpeni* pe 1905. *Homorod* pe 1904. *I. B. Viena* pe 1905 sem. I. *G. C. Vlădeni* pe 1905 sem. I. *Sevestreni* pe 1904 *Căpuşul-de-câmpie* pe 1905. *Sărmaşul-mic* pe 1905. *G. Hodac* pe 1905. *Merişor* pe 1904. *Er.-Tarcsa* pe 1902 şi din an. 1903 până în 31 August. *Jiurul-de-câmpie* pe 1904 sem. I. *Vaidei* (Mező-Ujfalu) pe 1901 şi 1902. Poşta o am schimbat. *Berivoiul-mare* pe 1904. Numărul cerut va merge. *Corpade* pe 1905. *Vaslăb* pe 1904. Scuzaţi, dar toate plătirile Vi-s'au quetat în poşta redacţiunei, numai să vor fi trecut cu vederea. Aci le repetim pe ani mai din urmă, şi anume: Pe ani 1898 şi 1899 s'au plătit deodată în 10/2 1900; pe anii 1900 şi 1901 iară deodată în 20/5 1902; pe 1902 şi 1903 s'au plătit în 7/7 1904. Aşadar nu numai în anul trecut, ci în *trei* rânduri aţi plătit tot pe *câte doi* ani. *Bocsig* pe timpul din 1/4 1905, până în 1/4 1906. *Bandul-de-câmpie* pe 1905. *Lapiu* pe 1903 şi 1904. *Vaidarecea* pe 1903. *Fiscut* pe 1905 sem. I. *Abrud* pe 1905. *Mihalţ* pe 1904. *B. Monor* pe 1905. *Casina Beiuş* pe 1905 Aprile—Septemvrie. *Almosd* pe timpul din 1/10 1904, până în 1/10 1905. *Bujánháza* pe timpul din 1/10 1904 până în 1/4 1905. *Sânmărtinul-de-câmpie* pe ani 1903 şi 1904. În restanţă mai e anul 1905. *Uifalău* (p. Teaca) pe 1898 şi 1899. *Frata* pe 1904. *Kolozs-Borşa* pe 1902.

Editor şi redactor răspunzător:
Aurel C. Domşa.

A apărut:

Cărţi de rugăciuni:

a V. ediţie

ACATISTERIUL sau carte ce cuprinde în sine rugăciuni pentru pietatea fiecărui creştin. Revăzut şi completat. — În rugăciuni această carte e un adevărat mărgăritar sufletesc, o carte foarte potrivită pentru fiecare. — Costă leg. 1 cor. + 10 fil. porto.

ACATISTUL MIC,

sau carte ce cuprinde în sine rugăciuni către Preasf. Născătoare de Dumnezeu leg. 24 fil.

Tatăl nostru,

Carte de rugăciuni, împreunată cu Răspunsurile dela s. Liturgie, cu Troparele şi Condacele învierii şi ale sărbătorilor de peste an, şi Troparele morţilor. Preţul **32** fileri.

Licitaţiune minuendă.

Curatorul biserici gr.-cat. din Bia (M.-Bénye, Kis-Kükülő m.) va da în întreprindere duminecă 1 Octomvrie n. 1905, oarele 11 a. m., în localul şcolei vechi, zidirea unei şcole nouă cu două sale de învăţământ şi cuartir docental, cu preţul de strigare în sumă de cor. 9738.41.

Planul, preliminarul şi condiţiunile de licitare să pot vedeà la subscrisul.

Bia, 16 Septemvrie 1905.

Timoteu Dulău,
prim-curator.

(21) 1—1

AVIZ!

Prin aceasta aduc la cunoştinţa On. Public, că cu ziua de 15 Sep. a. c. îmi voiu schimba locuinţa în strada Tipografiei în casele de sub Nr. 169 unde a fost cândva hotel „Coroana".

Sperez, că şi mai departe On. P. mă va sprijini cu binevoitoarele comande, promiţând, că voi fi promt în execuţie şi modest în preţuri.

Cu stimă:

Nicolau Baciu,
pantofar.

(20) 3—5

Cărți ce să pot căpăta în Libraria Seminarială:

Floricele de câmp, de A. C. Domșa .	1.—
Cântece, Sabo	1.—
Visuri trecute. Ciura	1.—
Studii și Biografii. Dr. I. Rațiu .	2.—
Genîi pustiu, Eminescu . . .	2.—
Drumuri și orașe, Iorga . . .	2·50
Poesii de Alexandri.	3.—
Teatru I. II. Alexandri á 1.50 .	3.—
Vers și proză Alexandrescu . .	1·25
Novele A. Brătescu-Voinescî . .	1·50
Liter. pop. Eminescu.	1·50
Ciocoii N. Filimon	1·50
Legende și basme Ispirescu. .	1·50
Povești, I. Creangă	1·50
Vorbe înțelepte A. Popoviciu. .	1·50
Vatra Părăsită Slavici . . .	2.—
Din Bătrâni . . „	2·50
Eminescu și Coșbuc de Alexandru Ciura.	1.—
Limba Română poporană și Dialectul Sicilian, de Alesiu Viciu .	1.60

Ierarchia Românilor din Ardeal și Ungaria de *Dr. Augustin Bunea,* Prețul 3 cor.

Biblioteca Minervei 22 nr. fie care număr 15 fil.

Iulius Erös.

Sibiu (Nagyszeben) strada Cisnădiei 3.

Tot felul de oroloage, juvaere **din aur și argint,** — tăcâmuri **din argint,** recuisite de **aur și argint** pentru biserici.

Cel mai mare deposit din Ardeal

Mare deposit de **sticle măritoare, ocheane și binocle**

Comandele se execută numai pe lângă rambursă.

Reparările se execută prompt și eftin.

Cumpăr eventual schimb cu cel mai mare preț curent obiecte vechi de **aur și argint și petri** scumpe.

La cerere trimit franco și gratis Prețcurent ilustrat.

Nr. 3016. F. Orologiu cilindru remontoir din ***argint,*** cu acoperișuri duple de o construcție puternică și trainică, ***costă 7·50 coroane.***

(5) 11—52

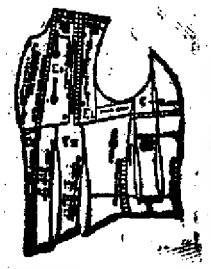

marca fabricei

De mare însemnătate pentru Dame!

Fie care P. S. Dómnă își póte însa-și pregăti cu o ușurință de neînchipuit

talia sa după ori ce modă

cu ajutoriul aparatului de croit talie pentru dame

inventat de **Anton Guschelbauer.** A fost censurat de academie. și posede nenumărate scrisori de recunoscință.

Își are patenta și e scutit prin lege în tóte statele culte.

Prețul unui aparat e 3 cor. franco rambursat.

Se caută agenți

Prospecte să trimit la cerere gratis

Cu tóta stima:

Antal Guschelbauer.

Sopron.

17 (41—52)

La esposițiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

Antoniu Novotny

în Timișóra-Fabric

(23) 36—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea de nóŭ a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregi armonióse, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provĕdute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întórce cu ușurință în ori ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o latură prin aceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sînt provĕdute în partea superiórĕ — ca violina — cu găuri după figura *S* și pentru aceea ău un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminóză, de cât cele de sistem vechiŭ, așa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiŭ. Mai de parte se recomândă spre facerea ștanțelor de fer bătut, de sine stătător, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de tóce de metal.

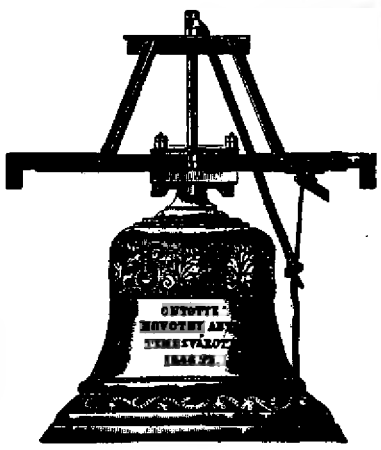

Preț-curanturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul:
Pentru monarchie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., ½ an 9 frc., ¼ an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia, să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" in Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XV. Blaj 30 Septemvrie 1905. Numărul 39.

Cătră P. T. Cetitori!

Apropiindu-să sfârşitul anului venim a rugă cu toată onoarea pe On. nostri abonenţi, cari să află în restanţă cu abonamentul, de pe anii trecuţi, cât şi de pe anul acesta, — să binevoiască a ni-l trimite fără amânare, pentruca foaia să-şi acopere spesele sale cu tipărirea şi edarea ei.

Administraţiunea.

SFORŢĂRI ZĂDARNICE!

(w.) Aceea, ce s'a întâmplat în 23 Septemvrie în Viena e aproape de necrezut. Monarhul în 5 minute a isprăvit cu toţi şefii coaliţiunei, cu toată coaliţia şi credem cu toate postulatele aşa zise naţionale. Toate planurile unui Apponyi, tot programul coalist, toate aspiraţiile celor, cari au fost seduşi, frazele umflate a *marilor demagogi* 48-işti, au fost spulberate prin ultimatul, ce l'a întins împăratul lui Francisc Kossuth, în care nu numai nu vrea să audă de concesiuni naţionale, dar şi din celea promise de Tisza, Fejérváry nici urmă nu este. Ba monarhul face atenţi pe conducătorii politicei de zi, ca să pună capăt stărei actuale de lucruri, altcum vor veni calamităţi de nedescris asupra Ungariei.

Aşa să vede dară, că Monarhul vrea să scoată însuşi ţara din criză, căci dela 67 încoace încă nu i s'a întâmplat vre-unui bărbat de stat magiar, ca să întimpine din partea Lui răceala, ce a arătat-o şefilor coaliţiei.

Aşa încă nu a vorbit Monarhul. Şi nime nu s'a aşteptat că va isprăvi aşa iute cu coaliţia, deoarece toate firele situaţiei politice de astăzi le ţine adunate în mână şi fără de învoirea ei nici budgetul, nici recruţii nu să pot vota.

Dară mai mult consternată de cele întâmplate au fost cei cinci chemaţi la curte, cari erau în justa convingere, că prin absolvarea lui Fejérváry ei au eşit biruitori din luptă şi dacă Monarhul a zădărnicit grupări nouă politice pe baza votului universal, dărei progresive şi alte reforme binefăcătoare pentru massa mare a poporaţiunei, natural, că s'a împăcat cu situaţia nouă şi nu-i rămâne alta, decât să întindă mâna de împăcare lui Kossuth şi să-l cheme la cârma ţărei.

Li s'a dat acum ocaziune, ca să simtă şi să-şi cunoască neputinţa lor faţă de Viena.

Nu-i vorbă toată istoria magiarilor este o continuă şi aproape neîntreruptă svârcolire în contra Casei de Habsburg şi când în 67 şi-au dat mâna aceşti dujmani seculari să părea, că o pace îndelungată va da uitării trecutul, magiarii vor înţălege, că ideile lui Kossuth, independenţa Ungariei şi heghemonia elementului magiar în mijlocul atâtor popoare eterogene, este un lucru efemer şi în schimb folosindu-să de pretinia Monarhului şi a elementului german, vor căuta ca prin legi drepte să ridice starea economică a ţării şi să-şi asigure alipirea şi pretinia noastră a naţionalităţilor.

Firea lor neastâmpărată însă, puternicul sprijin german i-a făcut tot mai îndrăzneţi, tot mai vehemenţi faţă de noi şi pe când alte state căutau toate mijloacele pentru bunăstarea supuşilor lor, la noi s'a inaugurat politica de rassă. Zdrobitorului de naţionalităţi Tisza, în decursul celor 15 ani de guvernare i-a succes, ca să sugrume toate mijcările şi aşa zisele veleităţi naţionaliste şi dupăce a împodobit ţara aceasta sărăcită cu steaguri roş, alb, verde, a lăsat-o urmaşilor săi, cari să înşelau pe sine, că aici pe teritoriul Ungariei nu sunt alţii decât magiari.

Şi-au îndreptat deci privirea spre Viena. Dela Wekerle începând au devenit tot mai pretenzivi. Coroana a cedat într'una, ideile kossuthiste au cuprins tot terenul, independenţa vamală, ruperea de Austria, independenţa armatei, a externelor a aprins creerii înfierbintaţi, pânăce demagogia a zdrobit partidul liberal la alegeri şi Coroana deodată s'a aflat faţă în faţă cu majoritatea dietei.

Şi cu toate acestea e de mirat, că Monarhul nu numai că nu a cedat, dară prin feliul cum a primit pe coalitionaţi s'a expus aşi pierde şi simpatia şi sprijinul tacit din partea partidului liberal.

Majestatea Sa bine cunoaşte ţara şi oamenii. Cu representanţii adevăraţi a unui popor de 20 milioane, cari stau zid la spatele conducătorilor lor, de bună seamă, că altcum vorbia şi Monarhul. Dar foarte bine ştie, că coaliţia nu reprezintă nici pe români, nici pe sârbi, nici slovaci, nici croaţi, dar nici chiar pe magiari. Politica magiară şi-a înstrăinat popoarele nemagiare din ţară şi nici să nu aştepte sprijin, când ei nu i-au întâmpinat nici când, decât cu ură şi cu aroganţă. Iară poporul magiar, săturat de frazele stereotipe de *patrie, constituţie, naţiune*, vede în toată lupta aceasta un joc neastâmpărat al magnaţilor şi gentrilor, cari venitele de pe moşiile lor întinse le folosesc spre aventuri politice. Nu-i mirare, că massa poporului mai bine să arunce în braţele socialiştilor, decât într'ale 48-iştilor.

Viena ştie, că în zadar strigă Bartha Miklós, că *dăm mâna cu naţionalităţile*, că nu să sparie nime. Ştie bine, că pentru oameni ca Bartha, care la tot prilejul a vorbit cu ură neînpăcată de noi, nu va scoate nime castanele din foc. Ne bucurăm însă, că lovitura ce i-a ajuns la Viena le-a deschis

ochii să vadă, că ce bun le-ar fi sprijinul nostru acumă. Şi poate, că şi simpatiile noastre ar fi cu ei, dacă ar vedea o aversiune în cercurile conducătoare faţă de politica întranzigentă de astăzi şi inaugurarea unei politici înţălepte, ca toţi să putem închepe pe acest pământ, pe care de atâtea ori au fost udat cu sângele nostru.

Când însă ştim, că şi armele, ce voiesc să le smulgă din mânile Coroanei, vreau să le îndrepte tot în contra noastră, că în loc să se îngrijască a da pâne mulţimei, îi dau învăţături de limbă din kisdedov şi până scapă de miliţie, nu pot să fie simpaţiile noastre cu ei.

Răspunsul ce li l-a dat Viena sperăm să le fie deschis ochii, că este chestie de cel mai mare interes vital pentru magiari, de a-să întoarce, dela astfel de elemente, cari dupăce i-a învrăjbit cu toate naţionalităţile din ţară, i-a dus în luptă contra Monarhului.

Acum îşi văd şi îşi simt neputinţa şi o vor simţi şi mai mult, dacă vor continua pe calea apucată, dacă să vor isola de toţi, cu cari sunt avizaţi a trăi laolaltă.

Să va trezi şi poporul magiar, va pricepe, că nu e în interesul lui de a merge pe calea apucată, că politica lui Appoyi duce ţara la sapă de lemn şi că poporul aşteaptă dela dietă, nu politică naţională, ci economică.

Iară în cât pentru întroducerea limbei magiare la celealalte naţionalităţi va pricepe, că să recer prea mulţi bani, prea multe jertfe şi ştiut este, că fără nici un rezultat.

Misiunile poporale.

Mijiocul cel mai potrivit pentru edificarea poporului nostru dela ţară, pentru trezirea şi conservarea simţului religios, fără îndoială sunt aşa numitele misiuni poporale, fiindcă acele acte de pietate înfrumseţază mult chiar şi pe aceia din clasa inteligentă, cari participă la acele, abstragând esemplul bun ce se dă poporului prin participarea la aceste solemnităţi. Clasa inteligentă îşi câştigă unele cunoştinţe şi informaţiuni despre viaţa şi traiul poporului din acele locuri, despre religiositatea şi viţiile încuibate în poporul nostru, despre ranele şi dorinţele lui. Prin acestea s'ar puteà afla mai uşor şi modul de a sana relele şi de a afla calea ce ar conduce la o viaţă religioasă mai bună şi la o stare materială mai înfloritoare, după ce învăţăturile perverse şi datinele contrare religiunei şi chiar întreg modul de viaţă a omenimei în timpul present, se depărtă mult de învăţăturile ss. Apostoli, a ss. părinţi şi a tuturor bărbaţilor pii. Martirul pentru religiune a început a scădeà, datinele şi actele pii a se rări, posturile şi sărbătorile a se pierde pe unele locuri şi chiar preceptele lui Dumnezeu şi ale s. biserici a nu se observa, ba a-le chiar călca în picioare, şi în locul acestora păşesc câte şi mai câte viţii, chiar şi educaţiunea generaţiunei noue începe a se abate dela principiele religioase, în odraslele tinere frica de Dumnezeu nu mai este, ruşinea de lume a perit, conştiinţa de timpuriu se împetreşte şi singur frica legii civile mai susţine liniştea balanzând ecuilibriul, de unde resultă ruina poporului atât materială cât şi spirituală.

Calea cea mai bună pentru poporul nostru, prin care ei s'ar fortifica fără îndoială sunt misiunile poporali, aci preoţii cei harnici ar da multe învăţături mântuitoare şi multe consilii părinteşti, sbiciuind toate scăderile şi viţiile poporului, alungând trândăvia, i-ar trezi mintea la o viaţă mai activă şi mai religioasă, ba chiar şi păstorii sufleteşti ar începe a-şi cunoaşte datorinţele sale mai de aproape, căci cuvântul „a păstori“ însamnă mult.

Păstoriul în tot timpul sub toate împrejurările şi pe toate vremile este obligat a paşte turma; şi flămând şi satul, şi în frig şi sub arşiţele soarelui arzător şi între lupi şi pe livezi şi între frunzişuri, atât ziua cât şi noaptea; a mulge, a tunde şi a beli încă nu înseamnă chiar a păstori; multe, mari şi grele sunt încă datorinţele păstoriului, pe care el le ia asupra sa, când primeşte sarcina grea de păstoriu, şi oare aceasta sarcină grea o împlinesc păstorii? resultatul se vede dacă stăpânul îşi va lua turma în samă. Oare îşi împlinesc păstorii sufleteşti datorinţele sânte şi grele? Eşiţi pe câmpuri, pe la turme şi între oi, şi veţi vedeà pe *păstoriul bun şi veţi vedeà şi oile* păscute, eşiţi în parohie între popor şi veţi vedeà resultatul păstorului bun, veţi vedeà

FEUILLETON.

Expoziţia „Asociaţiunii“.

(Continuare.)

Pe mese lungi, aşezate lângă păretele din stânga întrării erau expuse o mulţime de documente vechi, parte în original, parte în copii fotografiate, dela biserica sf. Nicolae din Braşov, înzestrată cu rară dărnicie în timpuri de mult trecute de către domnii Munteniei, dărnicie, ce a devenit pârghia luminării unei considerabile părţi a neamului românesc. Nu de parte de acestea se vedeau alte documente vechi, erau diplome de nobili, ispite ale lăpădării de neam, dela Mihail Apaffy, G. Rákoczy, Ferdinand I, Leopold, etc.

Într'un unghiu al salei, era aşezat chipul „umbrei“ lui Avram Iancu, icoana casei lui din Vidra şi a înmormântării lui sub goronul lui Horia în cimiterul din Cebea; apoi casa natală a lui Treboniu Laurian din Fofeldea şi casa parohială din Jucul-de-jos, în care a văzut lumina zilei G. Bariţ. Un obiect istoric interesant şi de puţini cunoscut presinta o altă fotografie: era steagul companiei clerului unit, trimisă de episcopul Petru Pavel Aaron, împărătesei Maria Terezia în răsboiul dela 1756 contra Prusilor. Şi mai puţin cunoscut era până acum „Câmpul lui Marte“ de lângă Orlat, representat prin o fotografie fără nici o esplicaţie, şi „Vârful zidului“ de lângă Sibiel (cott. Sibiului), unde, zice-se, că ar fi fost reşedinţa de vară a lui Decebal. Alte doue fotografii interesante înfăţişau o parte a câmpului dela Guruslău (cott. Selagiului), unde la 3 Aug. 1601 s'a dat lupta între Mihaiu Viteazul şi generalul Basta, şi între principele Ardealului Sigismund Báthori, luptă ce s'a terminat cu învingerea lui Báthori, după care au urmat certe între învingători, iar din aceste certe asasinarea mişelească a viteazului Mihaiu în aceea-şi lună.

În faţa întrării se vedeau aranjate într'un dulap diferite arme vechi ruginite: puşti, pistoale, săbii, lănci, buzdugane, etc., în cea mai mare parte de provenienţă puţin cunoscută. Despre un buzdugan se susţine a fi fost oarecând al lui Horia.

Ca colecţiuni ştiinţifice sunt de amintit: frumosul herbariu al profesorului *Dr. A. Cheţan* din Blaj, interesant şi prin faptul, că la fie-care plantă se găsesc adause părţi din poezia poporală referitoare la planta sau floarea respectivă; număroase plante preparate de botanistul nostru de renume *Florian Porcius* dela Rodna-veche, şi bogata colecţiune de minerale expusă de inginerul montanist *Victor Blăşianu* dela Reşiţa.

Dintre societăţile noastre culturale şi literare s'au văzut representate: Asociaţiunea pentru cultura poporului român din Maramureş, clasica ţară a lui Dragoş-Vodă, prin un frumos tablou fotografic (sosit cam post festa), presentând: chipurile bărbaţilor binemeritaţi pentru cultura neamului românesc din acel colţ de ţeară expus invasiunii lipitorilor perciunate din Galiţia, ca: vicarul şi mai târziu episcopul nemuritor Mihail Pavel, septemvirul Gavril Mihályi, comitele suprem Iosif Man, vice-comiţii: Vasile Mihalca şi Ioan Jurca, deputatul Petru Mihályi, protofiscul comitatens Dr. Ioan Mihályi, cunoscutul scriitor istoric, profesorul preparandial Ioan Buşiţa şi vicariul Tit Bud; apoi convictul Asociaţiunii maramurăşene din Sighet, bisericile de lemn de o vechime venerabilă în stilul lor interesant, ca cea din Iood dela 1360, din Apşa-de-mijloc dela 1400, din Budeşti dela 1643 şi cea din Saraseu dela 1700; grupuri de bărbaţi, femei şi fete din Maramureş în portul lor caracteristic, comuna Iood şi un ţinut de lângă Tisa (vederi generale), câte o casă veche din Iood şi Giuleşti, tineri la joc, un car cu un grup de tineri, sfinţirea de paşcă în Saraseu şi o nuntă ţărănească. Acest interesant tablou este dăruit Muzeului „Asociaţiunii“ noastre. Reuniunea femeilor române din Sibiu a expus tabele grafice, fotografii etc., asemenea şi a femeilor rom. din Abrud şi împrejurime, iar reuniunea femeilor gr.-cat. din Zlatna, a expus tablou fotografic al comitetului seu. ş. a. Societatea academică „România Junâ“ din Viena, o interesantă colecţiune de autografe, manuscrise, corespondenţe şi telegrame dela cei mai de frunte scriitori ai neamului nostru, ca: Alexandri, Carmen Sylva, Măioreseu, Eminescu, Creangă, Iac. Negruzzi, Urechiă, Matilda Poni, Nenitescu, Pogor, Gane, Naum, apoi dela filoromânii: Urban Iarnik, G. Musaffia etc., precum şi un frumos album cu fotografiile membrilor sei onorari. Societatea „Petru Maior“ din Budapesta, mai multe tablouri fotografice şi publicaţiuni din editura proprie. Asemenea au fost representate multe din reuniunile de cântări şi din corurile de plugari, ca cele din: Sibiu, Braşov, Bistriţa, Lugoj, Chiseteu, Rebrişoara, Viani,

fructele ostenelelor lui şi vă veţi îndulci, veţi vedeà multe lucruri şi datine bune şi folositoare. dar veţi vedeà mai multe, cari nu corespund timpului present, secolului numit al civilisaţiunei, al culturei. veţi vedeà în urmă pe lângă alte multe, crişmele pline de oameni, localităţile de joc şi petreceri îndesate, veţi auzi nopţile întregi sbierăturile oilor flămânde — de hrana spirituală — şi veţi simţi că aerul în casa Domnului nu e prea năduşitor, mai cu samă sub decursul serviţiilor sânte.

Păstorii sufleteşti primesc sarcina grea fără nici o condiţiune. şi când resultatul păstoririi este atât de amar şi sfâşietor de inimă, adese-ori auzi zicându-se: „greu îţi paşti turma între atâţa lupi, şi mai greu o aperi flămând şi desbrăcat“ şi nici odată nu-şi aduc aminte de cuvintele s. scripturi „pomul ce nu aduce fructe. să se taie şi arunce în foc.“

Studiul teoretic al pastoralei este cu mult mai greu a-l pune în praxă in cura animarum, praxa însă se câştigă în lume, iar cerinţele unei parohii scăderile şi vitiile unor parohieni, religiositatea şi obiceiurile lor sunt încă numai umbra celor alalte parohii şi celor alalţi parohieni ex orbis şi praxa păstorinlui în misiunile poporali s'ar înavuţi, după ce toate vorbirile păstorinlui sufletesc. fie acele predice morale ori dogmatice, fie catichesă, fie ori-ce vorbiri ocasionale, atârnă şi îşi au efectul dorit dela cunoaşterea deplină a turmei, şi dela prudenţa pastorală, care iară-şi s'ar îmbogăţi prin misiuni, şi chiar din motivul acesta ar fi de dorit ca misiunile poporali să se introducă în toate părţile şi încă cu un program stabilit de înalta auctoritate bisericească sau de sinoadele eparhiale bisericeşti.

Rar sunt casurile. când poporul nostru se poată vedeà în bisericuţele lor, în jurul mesei s. altar. celebrându-se s. liturgie de mai mulţi preoţi şi de unul sau doi diaconi, când chiar şi cel mai rătăcit credincios. care în viaţa lui. nici barăm la Paştiinu cercetează s. biserică. de mărturisit şi cuminecat nici nu-şi mai aduce aminte, — îl vezi că vine la s. biserică baremi din curiositate, apoi predicele preoţilor buni şi harnici, modul de predare, cuvintele alese şi bine întogmite. străbat la inima rătăcitului, ba îl vezi că şi la serviţiul însăratului ia parte, ba de multe ori îl vezi între penitenţi cu faţa roşie, aprinsă. cu o privire smerită, pentru-că nu cuteza a se apropia de masa Domnului, cunoscându-se pe sine — şi iată oaia rătăcită în staul în mijlocul oilor şi iată rodul misiunei preotului harnic, şi cât este de înălţător de inimă a vedeà o lume de oameni. venind din toate părţile în sunetul campanelor la casa Domnului. îmbrăcaţi sărbătoreşte. întră în aceia-şi cu pietate şi reverinţă. ia parte la s. liturgie şi la toate ceremoniile ce se îndeplinesc. arătându-şi pietatea prin diverse acte. şi în urmă cu câtă îndestulire şi mulţămire reîntorc cu sufletul hrănit de cuvintele păstoriului bun.

Măreţe şi sfinte să fie în venitor misiunile poporali şi turmei şi păstorinlui.

A.

CORESPONDINŢE.

Festivităţile consacrării bisericii din Săsari.

— Raport special al „Unirii“. —

Ziua de 24 Sept. va rămâneà neuitată de bravii poporeni credincioşi din parohia Săsari, căci în această memorabilă zi, a avut credinciosul popor în frunte cu distinsul şi iubitul lor paroh, rara fericire de a li-se consacra biserica lor, cu multe spese din nou construită şi frumos înzestrată, prin Ilustritatea Sa Preasfinţitul Domn Dr. Demetriu Radu, episcopul Orăzii-mari.

Comuna Săsari cu 1000 de locuitori, zace la marginea estremă a diecesei Orăziimari, la poalele opidului Baia-Mare, unde începe a se desfăşura câmpia dintre munţii, cari formează o creangă a Carpaţilor nordvestici a patriei noastre, în mijlocul lor cu falnicul pisc a Gutinului. Locuitorii curat români gr.-cat. a acestei comune, cu un trecut istoric remarcabil, formând pe timpul regilor Carol Robert şi Ludovic cel Mare o liberă civitate de mine, — neesistând încă opidul Baia-Mare, — se ocupă şi astăzi afară de economie, mare parte cu lucru la minele erariali şi a privaţilor din apropiere; prin urmare deşi sunt săraci, dar fiind un popor blând, religios, ascultător şi stimător de preot, în cea mai bună înţelegere cu binemeritatul şi bravul lor paroh Mon. Alexa Pop, cu mare abnegaţiune şi jertfe au reconstruit din nou biserica veche şi mică, aşa că din aceea numai turnul a rămas. Au înzestrat-o apoi cu un iconostas artistic, altar maiestos, amvon frumos, candelabru imposant, prapori eleganţi, şi cu o pictură plăcută, cari toate înalţă inimile la pietate sfântă, lăudând toate aceste gustul zelosului paroh. Toată reconstruirea a costat aproape 25.000 coroane.

Atâta zel, atâta jertfă, atâta osteneală nu a putut remâne fără recompensă din partea Ilustrisimului şi Preasânţitului Domn Episcop diecesan, şi la rugarea umilită a senatului bisericesc, s'a îndurat preagraţios a defige terminul consacrării, şi a da brasări, căci în această memorabilă zi, a avut credinciosul popor în frunte cu distinsul şi iubitul lor paroh, rara fericire de a li-se consacra biserica lor, cu multe spese din nou construită şi frumos înzestrată, prin Ilustritatea Sa Preasfinţitul Domn Dr. Demetriu Radu, episcopul Orăzii-mari.

Comuna Săsari cu 1000 de locuitori, zace la marginea estremă a diecesei Orăziimari, la poalele opidului Baia-Mare, unde începe a se desfăşura câmpia dintre munţii, cari formează o creangă a Carpaţilor nordvestici a patriei noastre, în mijlocul lor cu falnicul pisc a Gutinului. Locuitorii curat români gr.-cat. a acestei comune, cu un trecut istoric remarcabil, formând pe timpul regilor Carol Robert şi Ludovic cel Mare o liberă civitate de mine, — neesistând încă opidul Baia-Mare, — se ocupă şi astăzi afară de economie, mare parte cu lucru la minele erariali şi a privaţilor din apropiere; prin urmare deşi sunt săraci, dar fiind un popor blând, religios, ascultător şi stimător de preot, în cea mai bună înţelegere cu binemeritatul şi bravul lor paroh Mon. Alexa Pop, cu mare abnegaţiune şi jertfe au reconstruit din nou biserica veche şi mică, aşa că din aceea numai turnul a rămas. Au înzestrat-o apoi cu un iconostas artistic, altar maiestos, amvon frumos, candelabru imposant, prapori eleganţi, şi cu o pictură plăcută, cari toate înalţă inimile la pietate sfântă, lăudând toate aceste gustul zelosului paroh. Toată reconstruirea a costat aproape 25.000 coroane.

Atâta zel, atâta jertfă, atâta osteneală nu a putut remâne fără recompensă din partea Ilustrisimului şi Preasânţitului Domn Episcop diecesan, şi la rugarea umilită a senatului bisericesc, s'a îndurat preagraţios a defige terminul consacrării, şi a da bra-

etc. prin tablouri fotografice şi alte obiecte.

În general acest despărţământ a presentat multe şi varii momente şi evenimente de interes deosebit din trecutul şi presentul poporului nostru şi în special a dovedit în mod neîndoielnic. cât de puţin s'a lucrat la noi până acum pe terenul cercetărilor istorice. Se va face mai mult pe viitor, după-ce ni-s'au deschis ochii prin această expositie? Cine ştie? Secţia istorică a „Asociaţiunii“ are cuvântul.

Momente tot atât de interesante ni-a presentat şi despărţământul *bisericilor române,* pentru cari s'au reservat câte 2 camere tot în etajul II. al Internatului „Asociaţiunii“, şi anume pentru biserica gr.-cat. în partea de către resărit, iar pentru biserica gr.-or. în partea de către apus a edificiului. formând două secţii deosebite ale expositiei.

Vorbind despre secţia bisericii noastre gr.-cat., din capul locului nu poţi ascunde faptul, că lumea s'a aşteptat. ca biserica noastră după trecutul seu important să se presimţe în haină mai bogată. de cât cum s'a presentat. Nu era permis să lipsească astfel de obiecte, cari i-ar fi putut da acestei secţii lustrul cuvenit, şi cari se puteau espune uşor, şi e destul de regretabil, că o bună jumătate a bisericii noastre n'a participat la expositie, căci din diecesa Gherlei şi a Oradei-mari nu s'a espus aproape nimic. Astfel biserica noastră a rămas să fie representată aproape numai prin centrul Mitropoliei şi prin diecesa Lugojului, care din urmă în deosebi s'a presentat în modul cel mai vrednic.

Secţia aceasta a expositiei a fost aranjată prin scriitorul acestui raport. Întrând în camera mai mare, la primul moment îţi atrăgea privirea grandiosul covor al bisericii catedrale din Blaj. lucrat de femeile maramureşene. după desemnul distinsului nostru pictor *Octavian Smigelschi.* Acest covor acoperia întreg păretele din fund al camerei şi o mare parte a acelnia din lipsa de spaţ. nici nu s'a putut desface spre a puteà fi întreg văzut şi admirat, cum de fapt a fost mult admirat atât de visitatorii români. cât şi de cei străini. Pe păretele din faţa întrării atârna sus icoana nemuritoriului episcop Ioan Inocenţiu Klein (dela Seminar) împrejmuită de număroasele fotografii. cari înfăţişau biserica catedrală şi diferitele institute de învăţământ. ce fac fala Blajului şi a bisericii noastre în general. Încunjurată de atâtea institute mândre. se păreà mai radioasă figura marelui arhiereu, care în viaţă avuse parte de atâtea suferinţe şi decepţiuni, el, care prin punerea pietrii fundamentale institutelor de lumină de mai târziu făcuse întâia spărtură în bezna întunecimii. ce acoperise sute de ani neamul său demoştenit. Pe acela-şi părete atârna icoana altui mare arhiereu. a mitropolitului Şuluţiu, şi emblema lui nobiliară.

Păretele din faţa acestuia era întreg acoperit de hartele bisericii noastre, toate frumos lucrate de inginerul *Ioan F. Negruţ* jun., anume: harta generală a mitropoliei gr.-cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş, harta specială a arhidiecezei, a dieceselor de Gherla, Oradea-mare şi Lugoj. o hartă mai mică. arătând în colori valoarea şi scopul averilor bisericeşti şi scolastice din arhidieceză, şi o altă hartă arătând: grija sufletelor. şi anume: numărul sufletelor, numărul parohiilor şi al filiilor. al preoţilor, bisericilor şi câte suflete grijeşte un preot; apoi grija culturală: pruncii datori a cercetà şcoala. elevii şcoalei cvotidiane şi ai celei de repetiţie, numărul şcoalelor şi ai învăţătorilor, şi câţi elevi a avut un învăţător? Hartele bisericii noastre fără îndoială au ocupat locul prim între toate hartele, ce s'au văzut la expositie, făcând onoare atât oficiului nostru arhidiecezan, care a eruat şi concretisat atâtea date interesante, cât şi inginerului hartograf.

Lângă păretele al patrulea erau aşezate două dulapuri. cuprinzând o mulţime de relicvii ale marilor nostri dascăli şi arhierei: operele, manuscrise ale învăţatului şi neobositului călugăr Samoil Klein, cari te pun în uimire prin mulţimea lor. cărţi de ale nemoritorului Şincai. diplome de numire şi confirmare de ale arhiereilor nostri, începând dela episcopul Petru Pavel Aaron până la mitropolitul Vancea. altul referitor la abzicerea episcopului Klein. decrete împărăteşti. referitoare la distincţiuni acordate arhiereilor nostri din trecut, albumuri şi cărţi vechi şi nouă, între cari toate operele frumos legate ale eruditului canonic Dr. A. Bunea. În dulapurile din mijlocul camerei erau expuse diferite vase şi scule bisericeşti: potire, cruci, iconiţe, apoi vechi documente istorice. între cari: 2 scrisori de ale episcopului Pataki. actul memorabil al episcopului Petru Pavel Aaron din 1754. referitor la deschiderea şcoalelor din Blaj, fără îndoială cel mai preţios din câte erau expuse, o scrisoare autografă a lui Şincai. şi călimarul marelui cronicar. etc. Tot aici s'a putut vedeà şi peana de aur a lui Gheorghe Bariţ, proprietatea muzeului din Blaj.

vului popor şi paroh cea mai mare şi fericitoare recompensă, venind însuşi la consacrare, şi împreunând această solemnă sărbătoare, ca un părinte iubitor de fiii sei, cu cel mai mare dar spiritual, cu misiuni poporale, ca consacrându-se biserica zidită de piatră să se sfinţească şi bisericele sufletelor bravilor credincioşi.

În 23 Sep. Sâmbătă dimineaţa la 9 oare şi 30 minuate gara spaţioasă a opidului Baia-Mare era îndesată de public număros. Inteligenţa din Baia-Mare, preoţimea tractului protopopesc al Ardusatului aşteptau sosirea trenului, cu care era să vină Ilustritatea Sa. — În şirul inteligenţei era Tordai primariul oraşului, Domokos protropretorele cercului, Komoróczy protocăpitanul oraşului, protonotariul Églí, parohul de rit. lat. Szőke, advocatul Stoll, proprietariul de mine A. Pocol, Iosif Pop jude la tabla regească, proprietarul G. Barbul şi alţi mulţi.

Cu nerăbdare aşteptau toţi sosirea trenului ca să-l bineventeze pe Ilustrul Arhiereu. — O şuierătură şi iată măiestos întră trenul în gară, părea că ştie pe ce Ilustru şi plăcut oaspe aduce! — Toate privirile se ţintesc spre tren, interesarea îşi ajunge culmea sa, când iată să deschide uşa cupeului şi apare figura maiestatică a mult doritului Arhiereu. — Cu paşi elastici, cu suris plăcut pe faţă, întra exclamări de „să trăiască“ grăbeşte spre peronul garei, urmat de suita sa, Canonicul *Moise Nyeş*, secretariul *Dr. Cornel Bulcu* şi arhivariul *Alex. Nuţu*. Prima dată cu călduroase cuvinte îl întâmpină primariul oraşului, la care bineventare răspunde Episcopul în termini aleşi exprimându-şi mulţămita sa pentru această călduroasă primire. La cuvântul apoi Rev. Arhidiacon *Georgiu Şuta* protopopul tractului, care cu cele mai alese cuvinte într'un limbagiu frumos şi cu un avânt oratoric îl bineventează în numele clerului districtual pe acel teritoriu unde două diecese se îmbrăţişează. După graţiosul răspuns, pătrunşi de adevărata iubire părintească a Preasfinţitului Părinte, să fac presentările a inteligenţei şi a preoţimei prin Arhidiaconul G. Şuta. După întreţinere scurtă dar foarte amicabilă cu cei prezenţi, convoiul constătător din mai mult ca 15 trăsuri pleacă spre Sasari. În prima trăsură e căpitanul Baiei-Mare Iván Komoróczy, după care în trăsura de gală cu 4 cai, Episcopul Demetriu şi protop. Şuta. Din ce să apropie convoiul spre comuna Sasari, pare că şi ceriul concurge la bucuria generală, deschizându-să frumos şi senin şi încetând ploaia, care până acolea curgea mereu. — Ca şi la o comandă deodată să lasă jos toate acoperişele căruţelor şi se deschide privelişte frumoasă a jurului romantic şi a comunei Sasari cu turnul său frumos, formând o plăcută panoramă ochilor. — Între sunetele campanelor întră convoiul în comună unde toate casele erau împodobite cu lucrurile de mână artistice a ţărancelor, ştergare, feţe de mese, între flori şi crenji verzi o expoziţie întreagă. Aşa primeşte poporul pe Arhiereul său cu ramuri verzi şi împodobit!

La biserică e arcul triumfal cu inscripţia: „Bine e cuvântat cel ce vine în numele Domnului!“ La poarta triumfală parohul local cu venerabilul paroh de Lipou, Ales. Nuţ, în ornate bisericeşti, cu cruci în mână, încunjuraţi de mulţimea poporului, aşteaptă şi primesce între sunetele clopotelor şi a urărilor de „să trăiască“ pe Ilustrul lor oaspe. După vorbirea înflăcărată a parohului local, în care a accentuat, că de 60 de ani Arhiereu român nu a păşit pe acest teritor, răspunde cu atâta vervă oratorică Ilustritatea Sa, cât pătrunde adânc inimile tuturor celor adunaţi! Momente sublime şi înălţătoare! Un mare Arhiereu sub ceriul liber, cu capul descoperit, în mijlocul turmei sale cuvântătoare, către număros cler, popor şi elită inteligentă, adresează cuvinte însufleţitoare pentru viaţă virtuoasă, respectarea cu scumpătate a legilor dumnezeeşti şi lumeşti, adhesiune şi lealitate către Înaltul tron.

După freneticile urări de „să trăiască“ la adresa Majestăţii Sale, între cântările Doxologiei mari, întră Ilustritatea Sa cu suita sa număroasă în şcoală, unde era biserica interimală, şi îmbrăcând mantia şi camilafca, după rugăciunile litiei, dă arhierească binecuvântare. Clerul şi inteligenţa îl însoţeşte la casa parohială, unde distinsa doamnă preoteasă, îl primeşte cu profund respect, şi-i serveşte dejunul. Din nou primeşte apoi Ilustritatea Sa omagiile clerului districtual, adunat în număr complet, şi la vorbele protopopului tractual reflectează, că la iubire numai cu iubire poate respunde. Porneşte apoi în societatea mai multora spre visitarea bisericii noue, şi face visită la cantor-învăţătorul local Constantin Puşcaş, la curatorul primar, la judele cercual şi la mai mulţi poporeni fruntaşi.

După prânzul servit la masa ospitală a parohului local, s'au adunat cu toţii în biserica veche, unde Ilustritatea Sa cu asis-

BCU Cluj / Central University Library Cluj

O masă mare şi doue dulapuri, precum şi mesele lungi de lângă părecele din faţa întrării erau încărcate cu bogata colecţiune a diecesei Lugojului, cuprinzând cărţi vechi, număroase manuscripte, documente istorice, şematisme, etc., dintre cari sunt de remarcat: Tâlcul evangeliilor lui Coresi din 1566; Pravila lui Matei Basarab din 1641; Noul testament de sub Rákoczy din 1648; Sicriul de aur, carte de propovedanie de sub M. Apaffi din 1683; Mineiul în limba slavă din 1683; un Euchologiu şi un Liturgier, tipărite la Târgovişte în 1713; Căzanii de praznice tipărite în 1742 sub Mihaiu Racoviţă-Voevod; Triod, Strajnic, Octoic, Pentecostar în limba slavă; Evangelie şi Octoic, vechi manuscripte în aceea-şi limbă. Între cărţile acestea s'a putut vedeà şi cea mai veche carte de poezii româneşti, tipărită cu litere latine şi ortografie ungurească. Cartea aceasta, tipărită în Sibiu la anul 1677, cuprinde pe lângă poeziile româneşti şi poezii în limba latină, germână şi magiară, titlul însă îi lipseşte.

Istoricul nostru Ştefan Moldovan, fost preposit al capitlului catedral din Lugoj, a fost prea puţin cunoscut şi apreţiat în viaţă, deşi a muncit mult pe terenul istoric. expositia „Asociaţiunii“ însă a fost un bun prilej de a scoate în relief bogata lui activitate literară-istorică prin respectabilul număr de manuscripte rămase dela dânsul şi expuse vederii publicului. Date publicităţii, aceste lucrări ar forma de sigur o preţioasă contribuţie la îmbogăţirea literaturei noastre istorice. Iată unele din ele: Albumul capitulului catedral din Lugoj; Cuvântări bisericeşti; Extractus memorabilium in Lexicone Rerum Transilvanicarum I. D. Iosephi Kemény sub voce Valachi; Viaţa episcopului gr.-cat. Alexandru Dobra; Colecţiune de diplome şi documente decopiate din Diplomatoriul lui Iosif Kemény; Brevis memoria eventuum memorabilium civilium et ecclesiasticorum populi romani utramque Daciam incolentis a tempore descensus ejusdem usq. ad nostram aetatem a. D. 1858 adumbrata per St. Moldovan; Memorand istoric din ziarul vieţii lui St. Moldovan, mai ales cele întâmplate în 1848/9; Monografia opidului şi districtului Haţeg; Protocolul visitaţiei canonice în vicariatul Haţegului din 1852. Mai amintesc apoi manuscrintele canonicului I. Boroş: Mănăstirea dela Prislopul Silvasului; Biserica română din Ungaria şi Transilvania în veacul XIV. şi Monografia comunei şi parohiei gr.-cat. române din Zabran. Unirea Românilor din protopopiatul Bobâlnei la 1700, de B. Denusşanu şi Petrecerea Românilor în Dacia Traiană dela Aurelian până în veacul al XIII., de Gavriil Pop, tot manuscripte de ale harnicilor canoniei dela Lugoj. Dintre documentele istorice cu grije păstrate, unele sunt foarte vechi, ilustrând anumite momente din trecutul neamului nostru. Amintesc îndeosebi o pancenie dela episcopul Klein.

Un album mare, bogat şi frumos de fotografii înfăţişà tot ce are diecesa Lugojului mai însemnat ca zidiri: catedrala, reşedinţa episc., capela episc. şi preţioasele ei, casa „Berceanu“, oarecând localitatea capelei gr.-cat. din Lugoj, casa fundaţiunii „Ioan şi Ecaterina Popovici“, casa fund. „Nic. Munteanu“, casa convictului diecesan, şcoala de fete fundaţională „Iova şi E. Popovici“, şcoala elementară şi casa parohială, toate din Lugoj; apoi biserici, şcoale şi case parohiale din: Coşteiul-mare, Vermeş, Timişoara, Chizdia, Arad, Bogşa, Sân-Nicolaul-mare, Comloşul-mare, Ticvaniul-mare, Oraviţa română, Vărădia, Chernecea, Hunedoara (biserica din 1468), Turdaş, Spini, Orăştie, Băieşti, Rechitova, Săcărâmb, Baia-de-Criş, Liget, Hălmagiu, Riualb, Sălaşul-sup., Haţeg, Densuş (biserica vestită din timpul Romanilor), Chila-mare, Paroşeni, Petroşeni, Pui, Câmpul lui Neag, Uricani, Lupeni, Merişor, Boutariul-infer., Peşteana, Ostrovul-mare şi Clopotiva. Mănăstirea Prislopului şi mormântul domniţei Zamfira de acolo, mănăstirea şi cetatea Colţii (ruine) o litie şi o nuntă din Boutariul-infer., amfiteatrul dela Grădiste şi fotografia unei pietrii votive bine conservate din timpul Romanilor, ce s'a găsit la Grădiste în 1904, toate făceau albumul din chestiune foarte interesant şi atrăgător.

Iată şi numai cele amintite justifică de ajuns afirmaţiunea de mai sus, că adecă diecesa Lugojului s'a presentat în modul cel mai vrednic în faţa marelui public.

Faţă cu numărul cel mare de zidiri din diecesa Lugojului era bătător la ochi, că din arhidieceză s'au putut vedeà abia câte-va biserici, între cari tabloul bisericii gr.-cat. din Sibiu zidită de episcopul Grigoriu Maior, întâia şi cea mai veche biserică românească, ce s'a ridicat în Sibiu, şi fotografia bisericii din Orlat; din diecesa Gherlei numai bisericile vechi din Şişeşti şi Surdeşti cu turnurile lor înalte şi ţinguiate, şi noua biserică votivă din Şişeşti; iar din diecesa Orăzii-mari numai tabloul frumos, presentând biserica parohială şi institutele de învăţământ din Beiuş.

În camera mai mică a secţiei bisericii gr.-cat. erau expuse câte-va tablouri de ale mecenaţilor nostri, ca: Dănuţ, Romonczay, tabloul cronicarului Şincai, singurul exemplar ce esistă, şi chiar de aceea privit cu mare interes din partea publicului vizitator; câteva icoane vechi; planurile după cari s'au zidit internatele din Blaj, planul pentru restaurarea bisericii gr.-cat. din Făgăraş

tința protopopului tractual G. Șuta și a protop. L. Iernea, a sevârșit inseratul, diaconând parohul Vașadului, Dimitrie Murășan și secretarul episcop. Dr. Cornel Bulcu. Sub durata inseratului, oficiul de cantor l-a îndeplinit venerabilul preot *Alesandru Nuț*, care deși înaintat în etate, dar cu un foc tiner, pentru voacea lui puternică, plăcută și sonoară cu cele mai interesante și variate modulații și precisitatea în frumoasele cântări ale sublimului nostru rit, și-a câștigat admirarea și complăcerea tuturor.

După terminarea inseratului s'au început misiunile poporale. Publicul s'a adunat în biserica nouă, unde arhidiaconul G. Șuta urcă amvonul și cu o vorbire frumoasă, bine întocmită, despre taina penitenței, însuflețește poporul la pocăința adevărată. Peste 10 preoți ascultă mărturisirile alor mai multe sute de credincioși adunați, și din depărtări mai mari.

(Va urma.)

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. O dorință, de care erau stăpânite inimile credincioșilor gr.-cat. din Sânnicolau-mare, mai bine de un jumătate de veac, s'a realizat acum prin edificarea bisericei lor, care e semnul cel mai învederat al nisuințelor, de a-și vedeà întrupată o ideie atât de măreață concepută de moși și strămoși, cari însă n'au avut mângâierea de a-și vedeà visul cu ochii. Și acum când lucrarea măreață e terminată și frumosul lăcaș a lui Dumnezeu se prezintă ca o podoabă a comunei și a nisuințelor acelora, cari prin pilda lor au dovedit apropierea unui viitor mai senin; *inimile tuturor* se încălzesc la chemarea sfântă a datorinții, ce și-o impune fie-care creștin adevărat de a jertfi cât mai mult pe altarul, de pe care se înalță rugăciuni de recunoștință și cerere către Tatăl îndurărilor. Zugravită frumos și aranjată cu scaune noi, a fost dată destinațiunei sale, și în ziua de Sântamărie-mare s'a celebrat într'însa prima oară s. liturgie cu mare solemnitate și în fața unui mare număr a credincioșilor. Îndestulirea sufletească se reoglindea în privirile tuturor, și cu deosebire femeile vor fi fost pătrunsă de farmecul celei mai dulci mângâieri; datorindu-se lor laudabila faptă de a fi început colectarea pentru împodobirea internă a bisericii cu cele de lipsă. Cuvintele din s. Evangelie despre „Maria, care și-a ales partea cea mai bună, care nu se va lua dela dânsa", s'a referit și la ele, cari au îmbrățoșat cu căldură întreprinderea atât de măreață, de a se îngriji de podoaba bisericei, care e mireasa lui Christos. Partea cea mai bună și-au ales, care nu numai că nu se va lua dela ele, dar va vesti urmașilor credința nestrămutată și alipirea lor față de biserică, adaugând la resvândirea dragostei creștinești, care înalță mintea la cele cerești și îndeamnă voința la săvârșirea faptelor, prin cari se preamărește Dumnezeu. Și ca o pildă atât de frumoasă să nu rămâie necunoscută înaintea acelora, cari numai din îndemnul altora purced la fapte, las se urmeze numele acelor femei, cari au grăbit până acum, ca prin această faptă a lor să facă cinste bisericei și numelui lor. Și aceste sunt următoarele: Eva Farca împreună cu soțul ei Ioan, a donat o candelă în preț de 30 cor. Marta Lupșa, a donat prin testament 40 cor. Floarea Palade 4 cor. Ana Sărăfolean 5 cor. Ana Dogar, Ana Mărăzan, Sida Sărăfolean, Ana Sărăfolean, Jina Lupșa, Elita Comloșan, Maria Comloșan, Sida Vințan, Maria Raica, Ioana Sărăfolean, Chiva Comloșan, Ana Lupșa, Iuliana Funar, Eva Raica, Sofia Paști, Ana Paști, Alca Farca, Ana Bibolar, Ana Sârbescu, Maria Sărăfolean, Marta Fluș, câte 2 coroane, Sida Oprean, Milca Comloșan, Marta Plăcintar, Lina Lupșa, N. Ostrovaț, Lina Stamate, Stanca Comloșan, Ana Alexă, Eva Sărăfolean, Ana Hățagan, Elita Farca, Marta Toconiță, Lena Nedelcu, Iuliana Oprea, Maria Ardelean, Eva Lubici, Elița Folea, Alca Sărăfolean, Maria Bibolar, Floarea Cărpenișan, Iuliana Ardelean, Sofia Steflea, Maria Oprea, Eva Ostrovaț, Maria Ștefan, Ana Cojerean, Saveta Minda, Maria Pătrascu, Eva Negoi, V. Popovici, Eva Sârbescu, Ioana Comloșan, Sida Ardelean, Floarea Buciuman, Iuliana Fratuț, Ana Sărăfolean, Marta Paști, Sena Radu, Koza Kapota și Elita Dumitru, câte 1 cor. Sida Crăciun, Marta Comloșan, P. Miculescu și Lena Barautis, câte 40 fileri. Chiva Fluș 20 fileri. V. Muntean și Lena Comloșan, câte 60 fileri. Suma 166 cor. La care se mai adauge și suma de 20 cor., colecta copiilor de școală. Cea mai bună resplată le va fi mângâiere, ce o va vărsa Tatăl ceresc în inimile lor, și amintirea nepoților și a strănepoților, cari vor preamări faptele lor sevârșite, spre mărirea și podoaba bisericei, apărătoarea și păzitoarea credinței și a graiului strămosesc. Sânnicolau-mare, 30 Aug. 1905. — *Vide.*

Știri personale. Dșoara *Elisa Bodocan*, cea mai distinsă învățătoare a școalei noastre de fete, a dimisionat din postul avut și s'a dus la Strigon. — *Dr. Emil Sabo*, profesor de gimnas și preparandic la Blaj a dimisionat și el și s'a dus la Székely-Keresztur, fiind numit profesor la preparandia de stat. Depărtarea acestor doi membri importanți ai corpului nostru didactic, a deșteptat regrete în inimile noastre. Dorim succese depline!

Constituire. „Societatea de lectură a tinerimei studioase" dela gimnasiul superior gr.-cat. din Blaj, s'a constituit în modul următor: președinte: Emil Folea, stud. cl. VIII., secretar: Iuliu Crișan, stud. cl. VIII., bibliotecar: Ioan Berlian, stud. cl. VIII., controlor: Emil F. Negruț, stud. cl. VIII., notar: Ioan Pop, stud. cl. VII., vice-bibliotecar: Traian Denghel stud. cl. VII., cassar: Laurențiu Giurgiu, stud. cl. VII. — În comisia secției cenzurătoare s'a ales: Octavian Bugner, Valeriu David și Zenovie Păclișan, stud. cl. VIII.; Alesandru Lupean, Ioan Georgescu și Ales. Pop jun., stud. cl. VII.

Statistica trecerilor religioase. Din 1896—1902 au câștigat prin trecerile religioase biserica romano-catolică 11253 credincioși, cea greco-catolică 4249, cea greco-orientală 108 și unitarii 772, în schimb a pierdut biserica catolică 406 credincioși, greco-orientalii 5772, reformații 7299. Fără confesiune s'au declarat 3154 romano-catolici, 267 greco-catolici, 5511 greco-orientali, 12 unitari, 89 jidani, 8290 reformați. Perderile bisericelor reformate sunt mari, ele sunt cea mai strălucită dovadă de adevărătatea vorbelor Scripturii, că mlădița dacă se desface de viță, nu mai aduce roadă. Mai adaugem, că cifrele acestea le dă un ziar protestant, care nu va fi acusat de parțialitate.

Rectificare. In foița publicată în Nr. 38 al „Unirii" s'au străcurat 2 erori regretabile, și anume pe pag. 318 col. III. șirul 11 de jos în sus în loc de: „sunt sărbători naționale, ce să desfășură", să se cetească: *„sunt cuprinse de bucurie la vederea sărbătorii naționale, ce să desfășură"*; iar pe pag. 320 col. II. șirul 17 de sus în jos în loc de: „și-ar fi priceput-o", să se cetească: *„și-ar fi priceput datoria"*.

Dela serviciul maritim român. În urma unei înțelegeri intervenită între Ministerele de lucrări publice, interne și finance, de aci înainte atât viza pașapoartelor pentru întrare și eșire din România, cât și revizia bagajelor a celor călătorind cu vapoarele S. M. R. se face pe drum, în timpul percursului între Constanța—Constantinopole și vice-versa de către un domn funcționar vamal, ce se află îmbărcat. Nu putem de cât felicita pe cei ce au luat această dispositiune, care constitue o mare înlesnire pentru cei călătorind cu vapoarele române, scutindu-i de a merge noaptea prin vamă și localul poliției din Constanța, înainte de a se îmbărca sau la debărcarea lor de pe vapor. Prin această dispositiune se face în fine serviciului nostru maritim o mare facilitate, care adaugându-se la avantagiile necontestate, ce oferă vasele române prin confortul și viteza lor le scoate din ori-ce concurență. Călătorii vapoarelor române atât la plecarea lor cât și la sosirea lor în Constanța, nu vor mai fi molestați cu cererea pașapoartelor, nu vor mai aștepta câte odată îndelung până la vizarea lor, nici vor fi nevoiți să meargă noaptea pe ploaie sau vânt la oficiul vamal, pentru a-și supune bagajele reviznirei vamale, ci din tren se vor urca în vapor sau vice-versa.

Aviz. Aduc la cunoștința Stim. Doamne și Domnișoare, că cu ziua de 1 Octomvrie n. c. am deschis în locuința dlui Anton Pop, *O școală privată de lucru de mână, împreunată cu conversație germână.* În fiecare zi dela 9—12 a. m. și dela 2—4 p. m. dau lecții de împletit, croșetat, înodătură, clappel, broderie albă și colorată, broderie cu aur, diferite ajoururi și alte lucruri fine. Mai departe instruez croitul și cusutul albiturilor. Taxa *4 cor.* lunar. În conversația germână dau 6 oare la săptămână, taxa *4 cor.* Informații mai detaiate să dau în prăvălia V. Popp. Cu toată stima: *Mărioara Popp.*

AVIZ!

Subscrisul, pe lângă condiții favorabile, vând din mână liberă casa Nr. 31 din Strada lungă, precum și casa Nr. 107 din Strada cimiterului. Cei ce reflectează la ele, să se adreseze subscrisului.

Blaj, 30 Septemvrie 1905.

VASILE BARNA,
faur.

(23) 1—3

---

fosta catedrală episcopească; un frumos tablou fotografic al profesorilor dela gimnasiul din Năsăud, dela deschiderea acestui institut până azi, încunjurat de număroase fotografii, cari înfățișau vechiul edificiu gimnasial și edificiul actual, apoi clase, colecțiuni, biblioteca, cabinetul de științe naturale, etc. dela gimnasiul din chestiune.

Pe o masă mare așezată în mijlocul camerei erau întinsă antimise di ani: 1731, 1751, 1773, 1801, 1833, 1837, 1844 și 1875 și unele cărți vechi. Într'un unghiu al camerei se afla dulapul deschis cu diferitele cărți și alte publicațiuni, albumuri, ilustrate, etc., datorite tipografiei seminariale din Blaj, între cari colecția completă a „Unirii", biblioteca „Unirii", cărțile lui Ciparin, Grama, Bunea, etc., toate cu gust aranjate de oameni de ai tipografiei.

Merită să fie amintit în sfârșit încă un portret sfârticat al episcopului Klain purtând inscripția: „Ioan Innocențiu Klain, Episcopul din Szadu". Acest portret sfârticat prin cine știe ce întâmplări, e proprietatea parohului gr.-or. din Sadu Ioan Popovicin. Cine și când l-a pictat? nu se știe, a fost însă trimis dela secția bisericei gr.-or. la secția bisericii gr.-cat. cu motivarea „că e unit". E la tot cazul dauna, că acest portret a fost atât de rău conservat, căci mi-se pare a fi lucrat de o mână mai dibace, decât a pictorului, căruia să dovedește cunoscutul tablou al aceluiași episcop din castelul metropolitan din Blaj.

PARTE SCHINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Prestanța și foloasele sfântului Sacrament a Căsătoriei față cu căsătoria civilă și concubinatele.

(Continuare și fine.)

III și IV. ***Catolicitatea și apostolicitatea în sfânta cununie.***

Precum sfânta Biserică dreptcredincioasă catolică e fundată de Domnul Isus Christos pentru toți oameni, e adecă universală și e capace și tinde nu numai a cuprinde în sine toți oamenii, ci a-i și aduce la limanul mântuirei, așa și fiecare taină, și sfânta taină a căsătoriei e capace și tinde a îmbrățoșa toate familiile singuratice „Mergeți și predicați evangelia la toată făptura și tot cine va crede și se va boteza mântuise-va“ ect. Așadar sfânta Biserică e pentru toate neamurile, și toate neamurile pentru sfânta Biserică a lui Christos. Aceasta o dovedește și minunea scoborîrii limbelor de foc din S. zi de Rosalii. Toate doctrinele și tainele sfintei noastre Biserici sunt de lipsă și folositoare pentru toți oamenii. Au tu omenime, cum poți rătăci a presupune, că aceea s. Taină, la care tocmai bărbatul și femeia sunt ministri, materia și forma prin consensul lor, Dumnezeu le dă darul, Biserica lui Dumnezeu binecuvântarea, dacă nu este impediment, — au aceea Taină să nu fie pentru toate mântuitoare, folositoare, sfântă și mai pe sus de orice târguială, contract, negustătorie meschină și mai prețuită neasămânat decât ori ce convețuire convențională, decât ori ce concubinat și poligamie, cari toate la olaltă nu sunt decât sbiciul pasiunilor omenești și a ispitelor diavolești, prin care sbiciu, acea parte a omenimei, — carea a degenerat la atari aberațiuni și proceduri desprețuitoare de Dumnezeu, Creatoriul Universului și de Biserica Lui creștină-catolică, — e sbiciuită și mânată din voe și din îngânfarea sa la staulul diavolului și a servitorilor lui.

Precum sectele cele vr-o 200 ivite dela începutul creștinismului, sunt dovada inconstanției, mutalității, caprițiului și a decăderei religioase morali a sectariților: astfel și desprețuirea și lăpădarea Sacramentului sfintei cununii, ce dovedește alta, decât teudența spre libertatea păcătoșiei desastroase spre păgânism; spre sclavismul femeiei și spre nesiguranța, destrăbălarea și nimicirea vieții familiei, reducându-să omenimea și dejosindu-se la libertatea și starea animalică?

Procesele cele multe de despărțire între bărbat și soție nu sunt oare acolo și de atunci, unde și decând Luther a aruncat și sacramentul cununiei în brațele principiilor și a altor oameni plini de invidie și pisma către Biserica și preoțimea catolică!

Încă de când cu faimoasa revoluțiune franceză și unele secte politice-iacobine și francmasone, acesti conspiratori infernali subminează nu atât stânca bisericei catolice, căci pe aceea „porțile iadului nu o vor birui“, ci fundamentul multor familii și a multor clase de oameni.

Acel spirit protestant și acel spirit revoluționar însă durere, e azi sistemizat și legalizat în multe țări, mai sub titlu de „căsătoria civilă“, mai sub altul; la tot casul însă contrar lui Dumnezeu, contrar bisericei catolice și apostolice a lui Christos, dar tot odată și conducător pe povârnișul desfrânului, a inconfessionalismului și a anarhismului, pentru acei, cari urmează atare sistem plin de îngâmfare și revoltare desastroasă atât pentru familie, cât și pentru societate.

Stai pe loc omenime! Stați pe loc conducători orbi! Au mintea omului, care abia produce ce produce, în 30—40 ani, e preferită înaintea voastră față cu eterna atotștiința divină? Au mai mare e servitorul de cât Domnul său, vremelnicul de cât Eternul? creatura de cât Creatorele? Stați și ațintiți-vă ochii și inima la Dumnezeu, nu nisuiți a sparge biserica catolică, căci e opera Atotputernicului, Care a liniștit și „vânturile și valurile mării“. Nu spargeți cuibul familiar, nu despărțiți pe tata de mamă, pe fii de părinți, pe frați de surori, pe inferiori de superiori, pe om de Dumnezeu, căci în fărădelegi, în abis, în perire vă aruncați! Părăsiți concubinari, concubinatul; nelegiuiților, întoarceți-vă la Dumnezeu și la biserica Lui sântă!

Nu faceți Sodoma, Gomora și Babilon mai ales din orașele voastre, voi orășenilor! Ascultați oameni! Capul văzut a Bisericei lui Christos, actual Pontifice Roman, Sfinția Sa Piu al X-lea Vă strigă vouă cu tot sufletul, cu toată inima: „Întoarceți-Vă la Dumnezeu, întoarceți-Vă la Christos“, la „sfânta lui Biserică catolică și apostolică“, la sfintele Lui învățături și Taine, pentrucă nu este altă mântuire, altă fericire — decât aceea în Christos. Nici nu poate conduce la limanul îndestulirii și fericirii cetele de corăbii zidite de mâna omenească și pline de materii explosive și lăsate libere sub conducerea patimelor omenești: numai și numai corabia, Biserica catolică și apostolică a lui Christos, zidită de mânurii Dumnezești, te asigură contra valurilor și contra cufundării. Această corabie sfâniă și mântuitoare, carea nu e învăscută cu fer și oțăl, nu e încărcată cu tunuri și arme de sistem feliurit, nici e condusă de știință, technică și tactică omenească neputincioasă, vană și periculoasă aceasta te va salva, pentrucă ziditoriul și conducătoriul ei e atotputernicul Dumnezeu și Mântuitoriu adevărat; aceasta sfântă corabie a lui Christos, Biserica dreptcredincioasă catolică, a căreia marinari sunt apostolii și următorii lor, cel cu „Crucea în frunte“, cu mijloacele darurilor, la lumina credinței, cu faptele cele bune, cu disciplina cea dumnezească, în Spiritul lui Christos, te va povățui sigur în portul îndestulirii și a păcii familiari și a societății, la eterna bucurie și nunta cerească, la adevărată fericire te va conduce, dacă voești să-i urmezi.

„Dacă Dumnezeu nu zidește casa, înzădar zidesc oamenii“. Iar Gregoriu al XVI-lea Potificele Roman, în Enciclica sa din 29 Maiu 1829 referitoriu la sfânta Taină a căsătoriei astfel să adresază către întreaga omenime.

„Aduceți-vă aminte popoarelor, cumcă căsătoria e un lucru sfânt și tocmai pentru aceea acela se ține și trebue să fie supus legilor sfintei Biserici a lui Christos. Să aveți dar înaintea ochilor totdeauna calea legii, supuneți-vă acelora în mod acurat și sfânt, pentrucă din executarea legii sfinte isvorește puterea, pacea și fericirea societății“.

Ghirișiu, 10 Aprilie 1905.

Alexandru Grama,
paroh gr.-cat.

Colectă

pentru biserica rom. gr.-cat. din comuna Ciucmandru.

Adrian Nyerges, Ciucmandru 2 m. Ioan Ciotloș T. Ilie Dragoș, Axente Ciotloș din Ciucmandru câte 5 m. Achim Popa, Nicolae Rus din Mediaș câte 1 m. Gerh. Olislogers, Maryloh 3 m. Ioan Păcurariu, Cergăul-mare 50 f. Ioan Chisăliță, Frâua 1 m. Ioan Nyergeș, Ciucmandru 5 m. Iulius Schnaider, Micăsasa 1 m. Ioan Nyilca, Mediaș 2 m. Onu Veleșan, Șona 10 f. Ioan Mărginean, Șona 20 f. Augustin Mărginean, Sâncel 1 m. 50 f. Petru Medeșan, Mediaș, Iakab Sandor, Zsidve, Filon Ghindea, Mediaș câte 1 m. Pavel Bucșa Ibișdorfu-săs. 1 m. 50 f. Francz Villman, Ibișdorfu-săs. 30 f. Ioan Coman, Mediaș, Aurel Vulc, Gârbova, Ilie Călburean, Mediaș câte 2 m. Ioan Todorescu, Ioan Todorescu j. din Pistinți câte 1 m. Achim Bogșan, Mediaș 1 m. George Rus fejér, Dumitru Coman s. Maria din Mediaș câte 1 m. 50 f. Achim Mărginean, Nic. Mărginean din Mediaș câte 1 m. Mih. Ghicășan s. Sofia, Mediaș 1 m. Iohann Hermann, Zsidve 1 m. Vasile Drăghita, *Teu 80 f. Titu Staic, Teu 10 f. Nicodem* Rus, Nicolae Muntean din Mănărade câte 1 m. Georg Schaser, Donersmarkt 50 f. Ioan Boariu, Agârbiciu, Vasile Stoica, Copșamică câte 1 m. Achim Pușcaș, Mediaș 50 f. Flora Cloțan, Copșa-mică 1 m. George Pușcaș Mediaș 50 f. George Ațialean, Georg. Pânzariu s. Ana, Dum. Bârtan, Ioan Limbășan din Mediaș câte 1 m. Ioan Rus, Mediaș 50 f. Aurel Holan, Dârlos 10 f. Martin Faff, Velcz 50 f. Mih. Cismaș, Mediaș 1 m. Dum. Ganea Mediaș 2 m. Georg. Hartmann, Seghișoara 1 m. Mih. Müller, Mih. Clos din Sighișoara câte 10 f. Ioan Vulc, Gârbov 50 f. Ilie Folea, George Folea, Vasile Folea din Bălcaci câte 1. m. Ioan Găldean, Șona 30 f. Vasile Șuteu s. Maria, Mediaș, Vasile Zsacodi, Pănade, Vasilie Pânzariu, Mediaș, Martin Mateș Velcz Vasile Lungu, Copșa-mică, Ioan Burlan, Hidegviz, Geor. Sărășan s. Ana, George Rus s. Maria, Ioan Puflea, Toma Muntean, Const. Luca, Lazăr Brădesc din Mediaș, Ioan Șuluț s. Mar. Orăștie, Filimon Suciu, Augustin Nyilca din Mediaș câte 1 m. Mafteiu Crișan, Spătac 35 f. Teodor Cloțan Copșa-mică 3 m. Crâșmărel Vasile, Chiarma 60 f. Iacob Budiu, Glogoveț, George Ban, Lupu, Ioan Ban, Nicolae Mihu din Cergău câte 50 f. Achim Atzelean, Mediaș, Ioan Tincu, Buz câte 1 m. Dum. Moldovan, Mediaș 20 f. George Rus fejér, Achim Fejér din Mediaș câte 50 f. Teodor Toader, Mediaș 10 f. Vasile Peporă, Tătârlană, Ioan Negrea Cheslăr, Vasile Danea, Făget, Patriche Rus Sămărtin câte 50 f. Pavel Fătan Gerdial, Ioan Puia Lupu câte 50 f. Georg. Văcăraș s. Veron Mediaș 2 m. Șofron Moldovan s. Ana 3 m. Craifalău Nic. Baraboiu s. Paras. Vinerea 1 m. Samoil Gredean Orăștie 50 f. Suma 109 m. 85 f. porto 60 f. Rest *109 m. 25 f.*

Germania Maryloh 30 Aug. 1905.

Adrian Nyerges m. p.
comerciant.

Dare de samă și mulțămită publică.

Cu ocaziunea petrecerii de vară aranjată în 13 Aug. st. n. în Tritul-de-sus au binevoit a contribui următorii:

Ioan Suciu propriet. Tritu-sup 10 cor. Gregoriu Pap notar Cianul-mare, Dionisiu Luca înv. Beiu, Dumitru Găsca înv. de stat Cristur, Iuliu Vlasa proprietar Cicud, câte 5 cor. Dr. Ioan Sâmpăleau prof. Tritul-de-sus, Gregoriu Sâmpălean proprietar Tritul-de-sus, câte 3 cor. Iuliu Harșau înv. Taureni, Ioan Harșiau înv. Taureni, Simion Popa st. cl. VIII Mahaciu, câte 1 cor. George Grecu teol. a. IV. Chimitelnicul-de-câmpie 2 cor. Ioan Bugner paroh Tritul-de-jos 3 cor. Vicențiu Sima teolog extern Filea-de-jos 1 cor. 40 fil. Simion Rușca prietar Tritul-de-jos 1 cor. Ioan Bozdoc paroh Cicud, Nicolau Galea paroh Inoc, Macaveiu Groze paroh Coc, Basiliu Masca paroh Beiu, câte 4 cor. Avram Gligor comerciant Frata 3 cor. Văd. Doamna Ignat Cicud 4 cor. Ioan Crișan paroh, Valeriu Bugner paroh Tritul-sup. Emil Pop paroh Cistelnic, Iuliu Pop paroh Urca, Emanoil Seiche înv. Urca, câte 3 cor. Victor Bugner cand. de adv. Turda, Simion Suciu a Tomi propr. Tritul-de-sus, câte 4 cor.

Cărora binevoitori li-se aduce și pe calea aceasta mulțămită.

S'au încassat	94 cor.	40 fil.
Spese	64 cor.	—
Venitul curat e . . .	30 cor.	40 fil.

care sumă s'a și depus la favorul noauei biserici.

Tritul-de-sus, 6 Septemvrie 1905.

Comitetul.

Bibliografie.

A apărut:

Dicționar româno-german, de Theochar Alexi. A doua ediținne prelucrată și completată. Editura H. Zeidner Brașov. Pagini 498. Fie-care pagină câte trei coloane. Prețul cor. 4·50. Franci 5. Mărci 4.

Dr. Ludovic de Csato: **Câteva pagini**. Tipografia Poporul român. Budapesta, prețul 1 cor. Cuprinde 8 bucăți literari apărute, doară toate, în ziarele noastre.

Ioan Agârbicean (Alfius): **Dela țară** e titlul primului volum apărut în editura „Luceafărului“ din Budapesta. Prețul 1·50 bani.

N. Iorga: **Neamul românesc din Bucovina**. București 1905. Editura institutului Minerva, pag. 254 prețul 2·50 cor.

A. Frățilă: **Sensul și întrebuințarea prepozițiunilor în limba română**. Galați 1905 pag. 67 prețul 1 cor. Se ocupă deocamdată cu prepozițiunile: spre, pre-pe, preste-peste, pentru, prin, printre și despre.

Dr. Aurel Cosma: **Ocna la 26 Ianuarie 1905**. Lupta partidului național român și datele referitoare la alegerea de deputat dietal. Acesta e titlul complet a broșurii cari povestește istoricul alegerii de deputat dela Ocna, și era, credem noi de dorit, dacă toți deputații nostri ar fi publicat astfel de broșuri, ar fi fost un material bun pentru istoria luptelor noastre politice.

Nicolae Dobrescu: **Fragmente privitoare la istoria bisericii române**. Budapesta 1905. pag. 83 prețul cor. 1·20. Parte însămnată din articlii aceștia au apărut în ziare („Luceafărul“) altele sunt inedite, peste tot ele sunt de interes pentru cei ce doresc să cunoască trecutul bisericii românești.

Timoteiu Ciparin de Dr. I. Rat prof. f. 8°. A apărut cu ocasia aniversării de 100 ani dela nașterea marelui filolog român. — Costă 1 coroană și să poate procura dela: Librăria Semin. din Blaj.

Vasile Cârlova studiu istoric-literar de Dr. I. Rațiu prof. 8° 1905. — Această carte din punct de vedere literar are un preț de netăgăduit întru cât scoate din negura trecutului pe poetul tinăr, care face trecerea dela poezia veche la poezia nouă. — Studiul este urmat și de p o e z i i l e lui Vasile Cârlova, dintre cari unele nu erau cunoscute publicului. Cartea are în frunte portretul poetului. Ca esecuție face cinste Tipografiei seminariale din Blaj. — O recomandăm tuturora. Costă 1 cor. Se află de vânzare la Librăria semin. din Blaj.

Dr. Beke Manó: **Aritmetică pentru școalele medii**, prelucrată de Aurel Ciortea, editura librăriei Ciurcu, Brassó 1905 prețul 3 cor. În acest manual dl Ciortea introduce o terminologie română în locul celei latine așa scrie: adunare, scădere, cât, descăzut, scăzător, ș. a.

A apărut:

Cărți de rugăciuni:

a V. ediție

ACATISTERIUL sau carte ce cuprinde în sine rugăciuni pentru pietatea fiecărui creștin. Revăzut și completat. — În rugăciuni această carte e un adevărat mărgăritar sufletesc, o carte foarte potrivită pentru fiecare. — Costă leg. 1 cor. + 10 fil. porto.

ACATISTUL MIC,

sau carte ce cuprinde în sine rugăciuni către Preasf. Născătoare de Dumnezeu leg. 24 fil.

Tatăl nostru Carte de rugăciuni, împreunată cu Răspunsurile dela s. Liturgie, cu Troparele și Condacele învierii și ale sărbătorilor de peste an, și Troparele morților. Prețul 32 fileri.

Poșta Administrațiunii.

Am primit și cuietăm abon. dela:

Cluşmănăştur pe 1904. *Grinderiştur* pe timpul din 1/4 1902 până în 1/4 1903 *Oarda-de-sus* pe 1900 Octomvrie—Decemvrie; și 1901 Ianuarie—Martie; iară *nu* pe 1905. Binevoiește a nota aceasta nesmintit, și a ne trimite restul până în prezente, căci și foaia aduce multe jertfe, și să luptă cu multe neajunsuri. *Horgospatak* pe 1905 sem. 2-lea. *Rodna-nouă* pe 1905. *Velcheriu* pe 1905 *Szentjózsef* pe 1905 Posta s'a îndreptat. *Presaca* (Secaș) pe 1905 *Dejani* (Făgăraș) pe 1902 sem. 2-lea. 1903, 1904 și 1905 sem. I. *Ghirolt* pe 1904 *Jacodul-rom* pe 1905 *Năoiu* pe 1904. *V. N. Ocna-Şugatag* pe 1905 pătrariul al treilea. *Rápa-de-sus* pe 1903. Mai restează pe 1904 și 1905 până în prezente. *Socol* pe ani 1894—1898. *Măhaciu* pe 1904 *Berchiș* (p. Iara) pe ani 1904 și 1905 *Tasnád-zántó* pe anii 1902—1904 *Boarta* pe 1905 *Gârbova-de-jos* pe 1905 *Gădălin* pe anii 1903 și 1904 *Orăștie* pe 1905 *Felméneș* pe 1904 *Râureana Káp.-Monostor* pe 1903 sem. 2-lea și 1904 sem. I. *Dubricsony* pe timpul din 1/4 până în 1/7 1905. Vă rugăm și pentru pătrariul al 3-lea și al 4-lea. *Bucerdea-grânoasă* pe ani 1902 și 1903 *Boian* pe 1903 sem. 2-lea și 1904 sem. I. Vă împlinim dorința, dar așteptăm plătire regulată, totdeauna înainte. *A. P. Baiamare* pe 1904 și din 1905 până în 1/9. *Mediaș* pe 1904 *Desmir* pe 1905 sem. 2-lea *Cut* pe anii 1901 și 1902 *Daia* pe an 1902 *Sângătin* pe 1902 și 1903 *Petros* (p. Puj) pe 1905 *Ucea-de-sus* pe 1903 sem. I. *Turda-vechie* pe 1904 sem. 2-lea *Kis-Somkút* pe 1905 sem. 2-lea *Hoszúpályi* pe 1905 sem. 2-lea *Sályi* (p. Less) pe 1905 sem. 2-lea *N.-Iclód* pe 1905 sem. I. *Csanálos* pe 1905 Iuliu—Septemvrie. *Temesvár* pe 1905 sem. 2-lea.

Editor și redactor răspunzător:

Aurel C. Domșa.

AVIZ!

Prin aceasta aduc la cunoștința On. Public, că cu ziua de 15 Sep. a. c. îmi voiu schimba locuința în strada Tipografiei în casele de sub Nr. 169 unde a fost cândva hotel „Coroana“.

Sperez, că și mai departe On. P. mă va sprijini cu binevoitoarele comande, promițând, că voi fi promt în execuție și modest în prețuri.

Cu stimă:

Nicolau Baciu,
pantofar.

(20) 4—5

Senegin contra tusei, răgușelii, durerii de piept, ofticei, tusei măgărești, catarului astmei, greutății de respirat, lingoarei și tusei săci. **Vindecă sigur și repede.** Prețul **1 cor. 20 fil.** și **2 cor.**

Capsic unsoare. Contra durerii de oase, podagrei, reumatismului, răcelelor, durerilor de cap, dinți și nervi, precum și scrintiturilor. Cele mai îmbătrânite boale le vindecă. Prețul **1 cor. 20 fil.** și **2 cor.**

Centarin. Contra morburilor de stomac, precum: lipsa de apetit, mistuirea rea, catarul și aprinderea de stomach, greața și vomarea, sgârciurile cele mai grele. Leac sigur. Folosește și la curățirea sângelui. Prețul **1·20** și **2 cor.**

Kaljodsarsaparil. Mijloc excelent pentru curățirea sângelui la sifilis, morburilor tinerețelor 1 sticlă **2 cor.**

Laxbonbons. Închiderea scaunului e cauza diferitelor morburi, pecum palpitarea de inimă, amețeli, dureri de cap și altele. Deci cine sufere de încheierea scaunului numai de cât se comandeze **Laxbonbons**, zaharele purgative, plăcute și dulci la luat. Prețul **1 cor.**

Chemicale, drogue, legături și bandagerie chirurgice. Instrucție pentru prepararea diferitelor vinarsuri, liqueruri, rum și altele. Teuri russice, parfumuri, săpunuri, crem excelent pentru față și mâni. Articoli cosmetici, oleu pentru păr. Esență pentru picatul și întărirea părului. Apa de gură și dinți pe cum și prav. Ori ce fel de articlu din branșă. Toate foarte ieftine. Faceți întrebare și Vă veți convinge.

Cornel Demeter,
apotecar în Szászváros, în fața școalei Nr. 41.

(22) 1—10

Cărți ce să pot căpěta în Libraria Seminarială:

Floricele de câmp, de A. C. Domșa .	1.—
Cântece, Sabo	1.—
Visuri trecute. Ciura	1.—
Studii și Biografii. Dr. I. Rațiu .	2.—
Geniu pustiu, Eminescu . . .	2.—
Drumuri și orașe. Iorga . . .	2·50
Poesii de Alexandri.	3.—
Teatru I. II. Alexandri á 1.50 .	3.—
Vers și proză Alexandrescu . .	1·25
Novele A. Brătescu-Voinescĭ . .	1·50
Liter. pop. Eminescu.	1·50
Ciocoii N. Filimon	1·50
Legende și basme Ispirescu. .	1·50
Povești, I. Creangă	1·50
Vorbe înțelepte A. Popoviciu. .	1·50
Vatra Părăsită Slavici . . .	2.—
Din Bětrâni	2·50
Eminescu și Coșbuc de Alexandru Ciura.	1.—
Limba Română poporană și Dialectul Sicilian, de Alesiu Viciu .	1.60

Ierarchia Românilor din Ardeal și Ungaria de *Dr. Augustin Bunea,* Prețul 3 cor.

Biblioteca Minervei 22 nr. fie care numěr 15 fil.

Iulius Erös.

Sibiu (Nagyszeben) strada Cisnădiei 3.

Tot felul de oroloage, juvaere **din aur și argint,** — tăcâmuri **din argint,** recuisite de **aur și argint** pentru biserici.

Cel mai mare deposit din Ardeal

Mare deposit de **sticle măritoare, ocheane și binocle**

Comandele se esecută numai pe lângă rambursă.

Reparările se esecută prompt și eftin.

Cumpăr eventual schimb cu cel mai mare preț curent obiecte vechi de **aur și argint și petri** scumpe.

La cerere trimit franco și gratis Prețcurent ilustrat.

Nr. 3016. F. Orologiu cilindru remontoir din ***argint,*** cu acoperișuri duple de o construcție puternică și trainică, ***costă 7·50 coroane.***

(5) 12—52

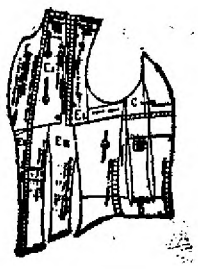

marca fabricel

De mare însěmnătate pentru Dame!

Fie care P. S. Dómnă își póte însa-și pregăti cu o ușurință de neînchipuit

talia sa după ori ce modă

cu ajutoriul aparatului de croit talie pentru dame

inventat de **Anton Guschelbauer.** A fost censurat de academie. și posede nenumĕrate scrisori de recunoscință.

Își are patenta și e scutit prin lege în tóte statele culte.

Prețul unui aparat e 3 cor. franco rambursat.

Se caută agenți

Prospecte să trimit la cerere gratis

Cu tóta stima:

Antal Guschelbauer.

Sopron.

17 (42—52)

La esposițiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

Antoniu Novotny

în Timișóra-Fabric

(28) 37—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea de noŭ a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregi armonióse, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provĕdute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întórce cu ușurință în ori ce parte, în dată ce clopotele sint bătute de o lature prin aceea ce sint mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, carĭ sint provĕdute în partea superióră — ca violina — cu găuri după figura *S* și pentru aceea ań un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, așa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiŭ. Mai de parte se recomándă spre facerea **scaunelor de fer bătut,** de sine stătător, — spre **preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut** — ca și spre turnarea de **tóce de metal.**

Preț-curanturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul:
Pentru monarchie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia, să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XV. Blaj 7 Octomvrie 1905. Numărul 40.

Cătră P. T. Cetitori!

Apropiindu-să sfârşitul anului venim a rugà cu toată onoarea pe On. nostri abonenţi, cari să află în restanţă cu abonamentul, de pe anii trecuţi, cât şi de pe anul acesta, — să binevoiască a ni-l trimite fără amânare, pentruca foaia să-şi acopere spesele sale cu tipărirea şi edarea ei.

Administraţiunea.

Cassandra.

(=) Ludovic Mocsáry, distinsul politician magiar, fostul president al partidului kossuthist şi-a deschis *iarăş glasul* lui înţelept şi cuminte în vremurile aceste de neîntreruptă criză N'a mai glăsuit prin gazete ca mai înainte; spiritul şovinist al gazetăriei moderne, spiritul naţionalismului ieftin şi de reclamă şi-a închis coloanele pentru glasul bătrânului prooroc, a cărui frază nu e aşa de înfrumseţată, nu încunjură adevărul, ci îl spune cinstit şi convingător în toată nuditatea. A recurs la o broşură volantă, în care se ocupă în deosebi de limba de comandă şi de chestia naţionalităţilor.

Confraţii dela „Drapelul" observă cu multă dreptate, că în curând acest luminat politician nu va mai puteà recurge nici la această modalitate de a-şi respândi ideile, căci după-cum s'au închis rând pe rând coloanele tuturor jurnalelor ungureşti, azi-mâne nu va mai găsi o singură tipografie ungurească, care să-i scoată măcar broşuri volante.

Reproducem un pasaj plin de amărăciune din broşura acestui glas care strigă în pustie:

„Sunt aproape cincizeci de ani de când, după puterile mele slabe, fac propagandă principiilor ce le profesez în cestia naţionalităţilor, prin broşuri, articole de ziare, câteva cărţi şi prin discursuri parlamentare şi fără a fi modest, pot zice, că acele principii nu sunt cu totul necunoscute, căci din când în când tot se face amintire de ele. Scurtul resumat al părerilor mele este, că în toate referenţele vieţii publice şi sociale, nici odată nu e permis a păcătui împotriva justiţiei. Vorbind mai în detail, *trebue să dăm limbilor naţionalităţilor in viaţa publică, în birourile oficiale toată latitudinea, prin care nu se stingherește mersul regulat al regimului public. Trebue să îngăduim teren liber, pentruca ori cine să ajungă prin limba sa la isvoarele culturale. Magiarizarea generală este o utopie,* pe care gonindu-o zadarnic, ne punem în risic interesele cele mai importante ale statului.

„Cam acestea erau părerile, cari s'au cristalizat sub sistemul absolutist, din dispoziţiile pe cât de calme, pe atât de elevate, ce erau atunci în vigoare şi cari s'au concretizat în legea naţionalităţilor dela 1868. Modestul meu instrument a scârţâit şi el în orchestra aceea, în care un baron Iosif Eötvös şi un Francisc Deak cântau prima vioară.

„Dispozitiile dela 1868, vai, n'au ţinut mult. Alăturea de buruiana îngâmfării şi grandomaniei, ce a prins să crească pe la începutul erei dualiste şi-a ridicat capul din ce în ce mai mult *şovinismul,* iar legea naţionalităţilor a devenit cu încetul o lege pe hârtie. Au început apoi să se înfiinţeze societăţi aşa numite culturale, în cari se manifesta în mod pregnant idea magiarizări generale. In potriva acestora, dupăce mai înainte combătusăm pe faţă legea lui Trefort despre instrucţia primară, m'am pronunţat în două broşuri mai mari, iar la 1886 am luat cuvântul în cameră. Urmarea a fost, că desavuat de însuşi partidul meu, am eşit din sinul lui, iar pressa întreagă, cum se zice, m'a târît prin toate noroaiele (levert a sárga földig). M'am recules eu, cum m'am recules, şi în două lucrări independente mi-am dat din nou expresiune părerilor mele neschimbate. Am isbutit din când în când a mă pronunţa şi prin ziare, chiar şi anul trecut, când am combătut proiectul lui Berzeviczy despre instrucţia primară, însă cu durere trebue să constat, că acum în timpul cel mai recent, când din incidentul organizării resistenţei naţionale cestiunea naţionalităţilor s'a impus din nou în toată gravitatea ei scurtă, spre gloria mai mare a libertăţii de pressă, am fost expluzat din ziaristică".

Glasul îndurerat al bătrânului politician, dacă este luat în batjocură de chiar connaţionalii lui („Bud. Hirl." d. e. îl numeşte: Don

---

FEUILLETON.

Expoziţia „Asociaţiunii".

(Continuare şi fine.)

Secţia bisericii gr.-or., aranjată cu pricepere şi bun gust de asesorul consistorial *Dr. Miron E. Cristea,* s'a presentat în haină mai lustruită, căci s'a expus vederii publice în deosebi din centrul mitropoliei tot ce are această biserică mai vrednic de văzut ca valoare şi artă, ceea-ce şi era mai uşor decât pentru biserica gr.-cat., aşa că cele doue camere, mult mai mici decât cele destinate bisericii gr.-cat., erau aşa zicând arhipline de diferite obiecte.

S'au putut vedeà aici împodobind pereţii de jur-împrejur toate tablourile frumoase dela reşedinţa mitropolitană şi dela Seminar şi representând arhiereii acestei biserici, până la actualul mitropolit, asesori consistoriali, protopopi, profesori, mecenaţi ca Gozsdu şi Andronic, apoi arhierei şi bisericani din celelalte eparhii. Pe lângă acestea erau expuse părţi din mobiliarul îmtr'aurit, menit pentru noua catedrală mitropolitană: straue pentru asesorii consistoriali, tetrapodul pulturile cântăreţilor şi aripile uşei împărăteşti, icoane sfinte, prapori, odăjdii, epitafe, vase sacre, cârji arhiereşti, cruci, evangelii, etc. cari toate ridicau mult lustrul acestei secţiuni. Amintesc în deosebi din acestea o sfită dela 1748, dăruită acestei biserici de împărăteasa Rusiei Elisabeta Petrovna şi împodobită cu diamante şi pietrii scumpe; omoforul lucrat în fir de aur; bederniţele şi epitrafirul cu cei 12 apostoli dela mitropolie; epitafele în fir de aur din Sibiu şi Alba-Iulia; număroasele potire dela cele mai primitive de lemn până la cele de argint şi de aur; tot asemenea număroasele cruci, între cari crucile cu petrii scumpe şi de mare valoare artistică dela mitropolie, dela bisericile parohiale din Sibiu, dela sf. Adormire din Braşov, Alba-Iulia, etc.; evangeliile în legătură de artă din Sibiu, Braşov şi alte locuri.

Nenumărate erau fotografiile expuse pe mese lungi, representând zidirile mai însemnate ale bisericii gr.-or. din toate ţinuturile ei: bisericile catedrale din Sibiu, Arad, Caransebeş, Oradea-mare; reşedinţele arhiereilor; seminarele; biserici parohiale şi şcoale. între cari multe adevărate palate, cu cari cu drept cuvânt se poate mândri biserica gr.-or., ca cele dela Braşov, Seliştе, Răşinari, Gurarîului, Sebeşul-săsesc, Orăştie, Lipova etc. În deosebi interesante erau bisericile împrejmuite de grupuri mari de popor în portul seu pitoresc, având în frunte preoţi în odăjdii sfinte.

Deosebită grijă s'a purtat de alimentarea şi potenţarea cultului mitropolitului Şaguna, expunându-se pe lângă bustul lui de marmoră, număroase relicvii rămase dela el: scaunul seu arhieresc, mătăniile lui, manuscripte şi însemnări, corespondenţe, între cari doue scrisori, dela Kossuth şi baronul Ios. Eötvös, epistole adresate de Şaguna, protopopului Meletie Drăghici dela Timişoara, cărţi, între cari o biblie coreană pe margini pentru tipar de mâna lui, o descriere în limba germână a miscărilor românilor din Munţii-apuseni în 1848/9, dedicată de un anonim lui Şaguna, ş. a.

Din biblioteca arhidiecesană s'au expus o mulţime de cărţi vechi, unele foarte rari şi chiar necunoscute bibliografiei române; mai multe antimise vechi, între cari cel mai vechiu antimis cu inscripţie românească,

Chișot al cestiunei naționalităților) trebue să fie cu atât mai respectat de noi, în favorul cărora zădarnic încearcă să se ridice.

Și aceasta cu atât mai mult, cu cât Mocsáry nu poate fi invinuit nici chiar de cei ce își bat joc de el, că ar aveà slăbiciune pentru naționalități. El e ungur neaoș, își iubește neamul fără îndoială mai puternic de cât „patrioții“ cari bat doba mare a reclamei. Părerile lui atât de favorabile naționalităților, sunt efluxul vederilor lui politice, vederile unui politician cinstit, care și-a petrecut viața întreagă în agitările parlamentare și politice.

El înțelege pe deplin, că armonie și înțelegere reciprocă nu poate fi între națiunea dominantă și naționalități, câtă vreme tendințele de magiarisare sunt așa de vădite; el știe, că estinderea libertății cetățenești și politice nu numai că nu i-ar înstrăina de olaltă, ci iar lega tocmai mai strîns în deolaltă, la sînul țării-mume, care își revarsă asupra tuturor fiilor ei deopotrivă binecuvântările și năcazurile vieții.

Conducătorii vieții politice de astăzi nu vreau să audă și nu vreau să înțeleagă nimic. Lucrurile se încurcă din ce în ce mai rău și din ce în ce devine mai ilusorie o situație politică liniștită. Unde vom ajunge? Până când are se dureze criza aceasta, care amenință țara cu ruină economică desăvârșită?

Nu știm, deoarece nădejdile, cari ni-le creăm astăzi, mâne ni-se spulberă și iarăș ne facem speranțe nouă, ca să ni-se risipească și aceste în pripă.

Asupra acestui chaos de tendințe șoviniste, cari se isbesc în capete, glasul profetic al lui Ludovic Mocsáry, se pierde cu totul. Bătrânul și înțeleptul politician nu poate fi ascultat în gălăgia patimilor deslănțuite de astăzi.

El e o apariție înălțătoare și înduioșătoare în aceeaș vreme: Cassandra Troienilor, căreia Apollo îi dase darul profeției, cu adausul fatal, ca nimeni să nu o creadă, și chiar oamenii ei să o ieie în râs.

Suplinirea budgetului cultului în Franța. Știut este, că în Franța cei dela putere au șters budgetul cultelor. Acum să svonește, că s'a început în Franța acțiunea catolicilor, carea are scopul de a-se îngriji în locul statului de lipsele cultului catolic. Ducele de Lege, contii Maille, Lascases, Sonis și Villarmois s'au pus în fruntea unei întreprinderi cu programul următoriu:

Un capital de 150 milioan frs, care să se adune din contribuiri benevole, va avea să servească spre înființarea societății din Londra „English Investments Corporation Limited“, carea iea asupra-și dreptul și datorința de-a pune deocamdată în fiește care an 35 milioane frs spre scopurile cultului catolic din Franța. Spre înmulțirea capitalului său societatea se va pune în legătură cu bănci și societăți de asigurare mari engleze și cu altele nefranceze. Ea punându-să sub controla de episcopi și advocați catolici va primi un consiliu administrativ, carele se va compune în chipul următoriu: Sir Robert Herbert, fost secretar de stat pentru afacerile externe, Chamberlain, administratorul băncii comițiale din Londra, Duff Miller ministru plenipotențiar, bancherii din Londra Knollys și Tomlin, Maurice Gallet bancher în Paris, și ducele de Luynes.

Vești izvorîte din izvor privat spun, că acum se spedează circularele referitoare la întreprinderea aceasta. Foile catolice deocamdată păzesc tăcere în privința afacerii, dară n'ar suprinde de loc, dacă se vor dovedi de adevărate datele de mai la deal, scoase din foi necatolice, despre planurile îndreptate spre o organizație nouă a bisericii catolice din Franța. Dacă mijloacele spre susținerea bisericii franceze se vor eloca în străinătate, aceasta ar fi o cautelă, carea se înțelege dela sine, căci capitalele, cari s'ar eloca spre acest scop în Franța, ar stârni foarte curând lacomia republicanilor celor dela putere din Franța. Elocarea aceasta de capital ar fi o întreprindere privată, carea din punct de vedere politic n'ar putea să se atace și să turbure raporturile dintre Anglia și Franța,

Deocamdată va avea, să se aștepte dacă svonirea aceasta se va adeveri. Ea este credibilă în *Franța*, unde și pruncii adunau în fieșt care an milioane de frs pentru misiuni.

Un pas înainte. Preaven. Consistor mitropolitan avizează preoțimea arhidiecezană, că ținând samă de propunerile făcute în sinoadele protopopești, a accept t propunerea, ce a întrunit majoritatea absolută, de a subtrage 2% din subsidiul erarial în favorul fondului preoților *deficienți și subtragerea* aceasta o va dispune, începând cu subsidiul pe 1905. Preaven. Conzistor aduce în legă-

---

cunoscut până acum, datând din anul 1682 dela mitropolitul Belgradului Ioasaf, urmează apoi altul din 1686 dela mitropolitul Varlaam, unul dela mitropolitul Teofil din 1689, altele din anii: 1692, 1733 1748. 1765. 1779. 1780 etc., apoi diplomele de numire ale mitropoliților bisericii gr.-or. dela Împăratul nostru.

Biserica sf. Nicolae din Brașov a expus un vechiu pomelnic din anul 1665 și un act, zice-se original din 1702, prin care Dositeiu, patriarhul Ierusalimului, văzând, că poporul românesc din Ardeal, e pe cale de a scutura de pe corpul seu lipitorile sârbești și grecești, cari sute de ani i-au supt năcăjitul seu sânge, afurisește pe mitropolitul Atanasie Anghel, pentru-că s'a unit cu străbuna biserică a Romei. Că ce valoare a putut să aibă afurisănia aceasta, subscrisă și de mitropolitul Teodosie al Ungro-Vlahiei, față cu instrucția dată de acela-și patriarh lui Atanasie mai înainte, pricepe ușor ori-cine. Iată ce-i poruncia Dositeiu la 1698 vlădicului atât de urgisit înaintea fraților neuniți: *„Trebue arhieria ta slujba bisericii, adecă ochtaiul (octoicul), mineele și alte cărți, ce se cântă duminecile și sărbătorile, și slujba de toate zilele, să te nevoiești cu de-adinsul să se cetească toată pe limba slovenească sau elinească, iar nu românește sau în alt chip.“* Sireacă bunăvoință și iubire față de poporul român din Ardeal!

Pe alte mese erau expuse: consemnarea celor căzuți în 1848/9, pentru tronul împărătesc, apoi protocoale de ale sinoadelor și congreselor naționali-bisericești, tablouri de ale acestora, regulamente, statute etc. N'au lipsit nici aici hartele eparhiilor, indicând în colori întinderea protopopiatelor și numirile parohiilor.

Ca obiecte vrednice de văzut mai erau: un chivot, representând noua catedrală mitropolitană, pregătit din lemn de sculptorul *Aurel Cotârlă* din Oravița-română pe sama bisericii din Vișteu-de-jos, și un candelabru de lemn al bisericii celei mari din Seliște, lucrat din bucățele mărunte de lemn încleștate de olaltă fără cuie sau cleiu, un interesant obiect de ingeniosă artă țărănească.

Tipografia și librăria arhidiecesană din Sibiu aveau și ele expuse într'un mare stelaj depositul lor de cărți, producte proprii, bine aranjate: cărți bisericești, cărți de școală, de literatură, calendare, ș. a.

N'a lipsit nici ciobanul vecinic călător *Cârțan*, de a arăta unele relicvii aduse de dânsul de pe la Ierusalim, Ghetsimani, Sodoma, Roma, Pompei, între cari, — zice-se, dar e greu de crezut, — o bucată de lemn din smochinul, pe care s'a urcat Zacheiu vameșul, ca să poată vedeà pe Mântuitorul, când aveà să treacă pe acolo.

Artele frumoase și industria de artă, conform programei formând un despărțământ separat, au ocupat două mici camere tot în Internatul „Asociațiunii“. Cum însă mai ales în ceea-ce privește pictura și sculptura, abia suntem la început, acestea s'au presentat în condițiuni de tot modeste, deși în privința picturei s'ar fi putut arăta fără îndoială cu mult mai mult. Să nu uităm, că abia câți-va ani mai înainte un distins pictor al nostru aranjase singur o frumoasă expoziție chiar aici în Sibiu și încă în încăperile cele largi dela „Casa societății“ (Gesellschaftshaus) care a fost apreciată în terminii cei mai elogioși, și încă de cercurile străine. Înțeleg pe pictorul catedralei mitropolitane gr.-or. de aici dl Octavian Smigelschi. E de regretat însă, că dsa n'a participat cu nici o lucrare la expoziția „Asociațiunii“, și astfel, abstragând dela pictorul *Sava Henția,* a trebuit să vedem expuse mai mult încercări de ale unor diletanți în ale picturei. Dintre lucrarile pictorului Henția sunt de amintit: tablou mitropolitului Șaguna în rasă călugărească, nu tocmai bine nimerit; 2 portrete ale părinților pictorului; alte două representând o pereche de oameni tineri; un peisaj; „Bătrâna Nedelea torcând“, și altele. Dna *Elena Dr. Murășanu* din Brașov, a cărei destoinicie în pictură e cunoscută deja în cercuri mai largi a expus următoarele tablouri: „După prima serată“; „Natura moartă“; portretul unei dame; un aquarel representând doi porumbei; un portret al fetitei sale; alt aquarel „Studiu“, premiat cu medalia de argint la expoziția cooperatorilor din București în 1894, ș. a. *Nic. Vucu,* un țăran din Secaș (cott. Caraș-Severin), a expus două icoane: „Cina cea de taină“, un tablou mai mare destul de bine lucrat, și pe „Sf. Nicolae“. Studentul de 14 ani *Alexandru Dragomir* din Cluj, a expus 2 peisaje lucrate în ulein, cari îi promit viitor pe acest teren, etc. *Sculptura* a fost sărac representată; s'au putut vedeà numai două busturi expuse de *Al. Liuba,* amândouă de marmoră: bustul dlui Alexandru Mocsonyi și un cap de fetiță.

Muzica a fost representată prin diferite instrumente: un cello dela Ciprian Porumbescu, proprietatea societății academice „România Jună“ din Viena; un tulnic; un

tură comunicatul acesta cu o nouă taxare a preoților în favorul numitului fond. Până acuma preoții plăteau anual .8—12—16 și protopopii 20 cor. și taxele acestea anual de abia treceau peste 7000 cor. Ce însamnă însă acestea câteva coroane față cu taxele ce le plătesc alții la fondurile de penziune? De pildă, profesorii nostri pentru o penzie de cor. 1200 anual, solvesc cor. 48. preoții pentru cor. 400 solveau cor. 8. proporția nu stă. Să sperăm, că în vederea scopului ce-l are acest fond, și spre a da dovadă, că preoții nostri, nu numai să lamentează, ci arată fapte, să va face de data asta o clasificare mai corăspunzătoare și se vor croi nește taxe mai potrivite. Să nu ne uităm, că azi numai prin noi înșine, vom putea ajunge la ceva.

CORESPONDINȚE.

Festivitățile consacrării bisericii din Săsari.

— *Raport special al „Unirii“.* —

(Continuare și fine.)

Duminecă dimineața procesiuni peste procesiuni, aglomerație de popor ne mai pomenită. Preoțimea se stringe în biserică, continuă ascultarea mărturisirilor credincioșilor veniți din toate părțile, din doue diecese. Magnificul Domn canonic *Moise Nyeș* în oarele de dimineața urcă amvonul afară înaintea bisericii, și vestește la mii de ascultători, cu un zel apostolic și cu un avânt oratoric pătrunzător, cea mai sfântă a sfintelor taină a cuminecăturei, și stoarce lacrimi de adevărată penitență din ochii ascultătorilor sei.

La oarele 8 dimineața se adună clerul present în biserica veche și în ornate bisericești pornește cu litie la casa parohială după marele preot și arhiereu. Cu o asistință de 14 preoți, 2 diaconi și 3 clerici asistenți, îmbrăcat în mantie și camilafcă, cu toiagul arhieresc în mână, și între cântări pornesc cu toții spre biserica veche, de unde Preasfințitul Părinte ridică sf. Sacrament, preoțimea ia moștele sfinte, ornatele episcopești, cruci, icoane, luminări și alte utensilii bisericești și în această frumoasă procesiune ajung la biserica nouă. Tinerul ingineur Gavril Barbul, a eternisat această măreață și imposantă procesiune, fotografându-o.

Înaintea unei frumoase cruci nouă de piatră, Ilustritatea Sa face sfințirea apei, apoi se încunjură biserica de trei ori, și între cântări și sunetul campanelor, sevârșește marele arhiereu actul sublim al consacrării și celebrează sf. liturgie.

Corul plugarilor români din comuna Ardusat, sub conducerea bravului lor învățător Sandru Anderco, esecută cu cea mai mare precisiune cântările, delectând publicul cu tonul său melodios. Diaconul On. paroh a Vașadului Dimitrie Murășan, în un tenor sublim cetește evangelia; și iată apoi ajungem la culmea înălțătoare a acestei mari sărbători. Ilustritatea Sa Preasfințitul Domn Episcop în splendidele ornate episcopești, pășește pe amvonul înaintea ușilor împărătești pentru aceasta ocasiune pregătit. În tăcerea adâncă și în atențiunea încordată a mulțimii publicului, apare pe amvon figura imposantă și maiestetică a marelui arhiereu, și cu o voace melodioasă, până la adâncul inimilor pătrunzătoare, cu o sublimitate și cu un aer maestos, ce nu se poate descrie, își începe vorbirea festivă despre biserică, despre casa lui Dumnezeu. Ideile sublime întrețesute cu asemănări alegorice, pătrunse de spiritul adevărat evangelic, reproduse cu un așa zel apostolic, cu atâta măiestrie și artă a oratoriei sacre, nu e omul în stare a le descrie.

Iacob patriarhul pusese petrile căpățiuilui său pe olaltă și le numise casa lui Dumnezeu. Bravul părinte puse asemenea petrile pe olaltă și ridică acest Sion pompos. Toată firea, toată natura începând dela micuțul fir de iarbă, ce creapă semința în pământ până la cedrii Libanului, începând dela cel mai mic vermuleț până la înfierătorii pui leilor din pustii, laudă mărirea lui Dumnezeu, numai omul, coroana ființelor să rămâe rece?! Dar unde să se închine omul lui Dumnezeu?! Pe tot locul, dar cu deosebit în casa lui Dumnezeu în biserică. Desfășură apoi un șir de idei frumoase despre casele lui Dumnezeu, catacumbe, peșteri, ziduri, biserici pompoase etc.

Această biserică e mai mare, mai pompoasă, decât cea veche, dar în o privință nu. Dumnezeu locuiește în bisericile noastre; și în bisericuța cea de lemn modestă, chiar așa e de față, ca și în cele mai pompoase, împodobite cu toate scumpeniile. În așa bisericute mici erau mari strămoșii nostri! „Foc am venit să trimit pe pământ, și nu voiesc alta, decât să ardă!“ continuă Ilustrul orator. Și ne spune cu atâta entusiasm și atât de înflăcărat, că în ce privință dorește să fie mai mare această biserică ca cea veche. În progrese în toată privința! în virtuți religioase, patriotice, iubire de neam, să vază mare, tare și fericit scumpul seu popor! Lacrimi locuesc în ochii ascultătorilor! Dar entusiasmul și focul sfânt a marelui Arhiereu nu aveau hotar. Ca o lavină, care la început e micuță, dar din ce în ce crește, răpește cu sine ori ce îi

---

cimbal lucrat de măestrul *Ioan Comșa* din Fofeldea, 6 violine, 2 cimpoi, fluere, lucrate de țărani de ai nostri; apoi prin note musicale și compositiuni de *I. Vidu, Dimitrie Cunțan, G. Șorban, P. Ciorogariu, Timoteiu Popovici, A. Bena* și *Iac. Murășianu,* care din urmă între altele a expus și colecția „Muzei Române“ și compositia celebră „Mânăstirea Argeșului“.

Aranjatorul acestei secții a fost dl *A. Bena,* stud. la conservatorul din Berlin.

A doua cameră, cuprinzând producte de ale *industriei de artă,* și aranjată cu gust fin de membre de ale Reuniunii femeilor române din Sibiu, era bogat împodobită cu diferite lucrări aparținătoare artelor decorative, modele pentru mobilierea locuințelor și pentru industria textilă, multe compuse după motive originale ale industriei de casă românești și de o eleganță superbă. Aici s'au putut vedeà și un divan și doue fotele expuse de dna *Constanța Balinth* n. *Tobias* din Sibiu. Materia cu care sunt îmbrăcate mobilele amintite, a fost toarsă, țesută și lucrată de sora exponentei, regretata *Iudita Măcelariu* n. *Tobias,* soția fostului consilier guvern. Ilie Măcelariu. Dintre mobilele acestea, admirate întâia-oară la expoziția română din 1881, divanul este dăruit Muzeului „Asociațiunii“.

Drept *secție proprie a „Asociațiunii“* este a se socoti *expoziția școalei civile de fete cu internat,* susținută de ea, care de 19 ani, de când funcționează, a dat societății române un considerabil număr de femei crescute în spiritul dragostei de neam și în tradițiile străbune. Direcțiunea școalei și internatului a expus vederii publicului o clasă întocmită și adjustată după toate prescrisele pedagogiei moderne; un mic dormitor, care strălucea de curățenie; prânzitorul aranjat cu gust; camera corpului didactic cu prețioasa bibliotecă a acelui, iar sala de studiu forma însă-și o splendidă expoziție de lucru de mână, bogat înzestrată cu diferite lucrări de ale fostelor și actualelor eleve, și aranjată cu pricepere fină de directoara Internatului, d-șoara *Elena Petrașcu,* care prin hărnicia, ce o caracterisează, și-a câștigat merite netăgăduite pentru înflorirea instituțiunii naționale, condusă de dânsa de un lung șir de ani, — și de zeloasa învățătoare de lucru de mână, d-șoara *Elena Buteanu.* Pe o tabletă cuprinsă într'un cadru frumos erau cusute cu fir de aur următoarele versuri de duioasă inspirațiune, datorite profesorului *Dr. Ioan Borcea:*

„Crescându-ne la sinul tău de mamă,
Ne-ai zis Vă-'ncredințez comoara mea,
Păstrați-o și să dați odată seamă
În fața neamului de ea.“

Elevele din Internat. 1904/5.

Această expoziție a Internatului cu drept cuvânt a fost admirată atât de publicul român, cât și de străini.

Tot la secția aceasta mai sunt de amintit publicațiunile „Asociațiunii“ expuse în dulapuri în sala de cetire a bibliotecii: „Transilvania“, „Biblioteca Poporală“, diferite alte publicațiuni editate de „Asociațiune“, sau cu ajutorul și sub auspiciile ei, cum e „Enciclopedia Română“, al cărei director a expus de pe timpul redactării: diferite apeluri, registre de titlii, coale de subscripțiuni, stampile, plicuri, bilete de comandă, manuscripte și bogata corespondență a redacțiunii, cuprinzând scrisori foarte interesante dela cei mai de seamă oameni de litere de aici, de peste munți și din străinătate, cari publicându-se la timpul seu, vor oferi cercurilor noastre literare de sigur un bogat material de judecată asupra oamenilor, deta cari provin acelea scrisori. Celor ce au participat însă la redactarea acestei publicațiuni monumentale, cu toate scăderile, ce i-se impută, cu dreptul și pe nedreptul, relievile amintite mai sus li-au revocat în memorie de sigur cu drag timpurile, când se lucra cu atâta zor în biurourile „Asociațiunii“.

Ar mai resta să descriu încă *expoziția băncilor române,* după programă ultimul despărțământ, aparținând părții istorice-culturale a expoziției „Asociațiunii“, aranjat sub conducerea dlor *Constantin Popp* și *Dominic Rațiu,* funcționari ai „Albinei“, în o sală mai spațioasă a Internatului din etajul II. Descrierea acestui despărțământ însă o împrumut în cele următoare dela un organ de specialitate,*) mai competent în astă privință:

„Dealungul pereților acestei săli s'au instalat stelaje, pe cari au fost așezate tablourile grafice ale celor 76 institute de credit, cari au participat la expoziție, tablouri, cari au presentat pentru fie-care institut a parte desvoltarea ramurilor de afaceri dela înființarea băncii până la 31 Decembre 1904. În acest scop s'au tipărit tabele grafice, în cari linii de diferite culori au arătat creșterea din an în an a împrumuturilor, a depositelor, a averii proprie, a reescontului, a profitului, a reservii de efecte, a realităților, a dividendei etc. Câte 4 discuri colorate au arătat, după stările dela 31 Decembre 1904, cuota împrumutu-

*) „Revista Economică“ nr. 37. a. c.

cade în cale, nimiceşte şi risipeşte tot; aşa crescù entusiasmul şi focul în decursul vorbirei escelente a Preasfinţitului Părinte, şi aşa crescù focul iubirei şi a însufleţirei în inimile ascultătorilor până la capetul vorbirei, când întors cu faţa spre altar, cu braţ ridicat, în o rugăciune lungă, adevărat capde-operă, ca şi un Apostol, imploară dela Atotputernicul binecuvântările darurilor cereşti! Efectul acestei vorbiri escelente a fost admirabil. Publicul sub impresia însufleţitoare a acestei vorbiri nu a fost în stare a se reţine să nu erumpă în puternice esclamări de ovaţiuni, urme adânc imprimate, neşterse, a lăsat în inimile tuturor ascultătorilor.

Să continuă apoi sf liturgie. La eşirea cu darurile Preasfinţia Sa cu asistinţa întreagă de 20 de membri, iasă prin uşa laterală, încunjură până la uşa principală, pe unde întră cu toţii în biserică şi în altar. Ce privelişte admirabilă, între multimea şi mai inmensă străbate Episcopul în splendide ornate cu darurile, împărţând binecuvântare.

Misiunile poporale încă au avut strălucit efect, s'au cuminecat la această liturgie solemnă peste 1000 de credincioşi, cuminecând trei preoţi afară în cimiteriul bisericii, din trei potire, până ce în lăuntru Episcopul împărteşte anafora şi binecuvântare arhierească. A putut să fie circa la 5000 numărul publicului adunat din tot jurul.

După 1 oară d. a. sfârşindu-se ceremoniile bisericeşti, la casa parohială, a primit Ilustritatea Sa omagiile dela deputaţiunea clerului din diecesa Gherlei, condusă de Mon. protopop a Baiei-Mare *Avram Breban,* în un număr foarte considerabil; apoi dela a preoteselor române şi a ficelor sale, condusă de dna protopopeasă *Şuta* şi de dna casei; apoi dela a cantor-învăţătorilor condusă de parohul *Alexă Pop,* ca preşedintele reuniunei filiale, în fine dela a curatorilor bisericeşti din parohiile districtului, condusă de protopopul tractual *Şuta.*

După 2 oare a avut loc banchetul festiv, la care a participat 104 persoane. Sub decursul banchetului Ilustritatea Sa a ţinut un toast admirabil, începând în limba clasică latină la adresa Pontificelui, continuând la adresa Augustului Domnitor în limba magiară, şi gătând în limba românească la adresa Escel. Sale Dlui Episcop a Gherlei, a cărui număroasă preoţime este de faţă, apoi la adresa protopopului tractual, a preoţimei, a parohului local şi a poporului credincios. Acest frumos toast publicul l-a ascultat stând şi l-a aclamat frenetic! A mai toastat arhidiaconul Şuta pentru Episcop; Magnificul Domn canonic Nyeş, pentru representantele puterei civile, la care a răspuns protopretorele Domokos în termini foarte afabili; protop. Ierunca, pentru clerul diecesei de Gherla, la care frumos a respuns părintele Ioan Serbac; protopopul D. Bran, pentru canonicul Nyeş şi secretarul Dr. Buicu, ca şi comitanţii Ilustrităţii Sale; advocatul Stoll foarte plăcut pentru preoţime; parohul local pentru Episcop şi pentru oaspeţi, accentuând că ziua de astăzi a fost cea mai fericită a vieţii sale, ceea ce între plăcere generală frumos a motivat; a mai toastat părintele Bohăţel şi tinărul advocat Dr. Aurel Nilvan.

Dintre telegrame de felicitare cel mia remarcabil a fost următorul: „Beius. Din ocasiunea sfinţirei noului Sion, primiţi căldurоase felicitări, urând Preasfinţitului Arhiereu împreună slujitorilor preoţi şi turmei tale cuvântătoare dela Dumnezeu dar şi binecuvântare întru lungime de zile. Dumbravă."

Sara la 7 oare s'a deschis petrecerea cu dans cu un număros şi distins public inteligent. Plăcut surprinşi au fost cu toţii de presenţa Preasfinţiei Sale Ilustrului Episcop, care s'a întreţinut cu mai mulţi foarte amicabil şi afabil. La depărtarea din sala de joc, publicul l-a petrecut pe preaiubitul Episcop cu entusiaste aclamări.

Toţi câţi au fost norocoşi a petrece, şi mai ales pentru prima oară în plăcuta societate a Ilustrităţii Sale, au rămas încântaţi, de atâta afabilitate, de atât spirit, de atâta vivacitate şi genialitate, şi numeau de cea mai fericită zi a lor, a fi în o societate cu acest mare Arhiereu a neamului românesc.

În ziua următoare de 25 Sept. la 10 oare în zi, după ce s'a luat dejunul, a plecat Ilustritatea Sa cu suita sa concomitat de mai mulţi preoţi districtuali cu protopopul în frunte şi de mai mulţi inteligenţi la gara din Baia-Mare, iară-şi în un convoiu frumos. La gara din Baia-Mare, iară s'au adunat public numeros, să-i zică un adio preaiubitului Arhiereu. Cu regret ne-am despărţit de Ilustritatea Sa, că nu am putut fi şi mai luug timp la olaltă, dar mândri şi cu o mare mângâiere în inime, că am fost fericiţi de a-l vede coborît între noi, bucurându-se de bucuriile noastre. Între urări de „se trăiească" plecă trenul accelerat din gara la 11 şi done sferturi din zi şi până departe

---

rilor cambiale, hipotecare şi de altă natură; apoi părţile averii proprie (capital social, fonduri de rezervă, fonduri de pensiuni), mai departe profitul curat realizat în decursul anilor de gestiune şi distribuirea lui între acţionari, funcţionari şi membri din direcţiune şi comitetul de supraveghiare, şi în fine partea ce a luat-o statul din acest profit în formă de contribuţiune, şi ce s'a dat pentru scopuri culturale şi de binefacere.

Aceste tabele au fost lucrate după acelaş formular pentru 73 institute; numai pentru cele 3 bănci mai mari: „Albina", „Victoria" şi „Ardeleana" a trebuit să se compună tabele a parte.

Afară de aceste tablouri speciale au fost expuse şi 3 tablouri mai generale, cari au presentat datele înşirate, pentru totalitatea celor 76 bănci participante, şi anume: un tablou al activelor şi pasivelor, al doilea al profitului şi pierderii, şi al treilea al resultatelor realisate până la finea anului trecut. Aceste tablouri, cari au atras atenţiunea deosebită a visitatorilor, au fost pentru toţi aceia, cari au putut înţelege elocvenţa liniilor şi cifrelor presentate, o dovadă eclatantă a vitalităţii şi soliditătii institutelor noastre de credit şi a publicului, care le susţine.

Cu satisfacţie reproducem aici cuvintele unui însămnat om de stat român, care privind liniile progresive ale acestor tablouri, ni-a zis: „Aceste curbe nu sunt curbele unui popor în decadenţă; ele mă fac să plec liniştit asupra viitorului românilor din această ţară!"

Deasupra tablourilor grafice păreţii au fost acoperiţi cu un număr mare de fotografii ale caselor, ale membrilor direcţiunii şi ale corpurilor de funcţionari dela diferitele noastre bănci; mai ales tablourile, cari prezentau grupurile de ţărani ce conduc unele dintre institutele noastre de credit, au fost privite cu interes deosebit. Locul de frunte între aceste fotografii l-au ocupat portretul primului prezident al „Albinei", al domnului *Alexandru Mocsonyi* şi al primului director al acestui prim institut românesc de credit, al fericitului *Visarion Roman.*

Un dulap acoperit cu sticlă a prezentat o colecţiune de acţiuni dela băncile româneşti, iar pe câteva mese a fost aşezate publicaţiunile băncilor: organul lor de publicitate „Revista Economică", „Anuarele" lor, „Bibloteca Băncilor", şi alte ediţiuni, rapoarte şi tipărituri ale institutelor noastre de credit.

Obiectul care a atras asupra-şi atenţiunea vizitatorilor în măsura cea mai mare şi care neîntrerupt era încunjurat de un număr mare de spectatori, a fost harta băncilor române, aşezată pe o masă mare în mijlocul sălii. Această hartă prezenta teritoriul comitatelor ţării locuite de români, şi la fiecare localitate, în care se află sediul unei bănci româneşti, se ridica o piramidă, care în partea ei aurită arată depozitele administrate de institutul respectiv, iar în partea colorată în argint prezenta averea propie a băncii, denotând fiecare centimetru al înălţimei piramidelor suma de 100,000 coroane.

Piramida „Albinei", de înălţime de circa $1^1/_2$ metru domina terenul, iar după aceasta se impunea a „Victoriei" din Arad şi a „Ardelenei" din Orăştie; în părţile bănăţene se distingeau piramidele „Lugojanei", „Oravicenei" şi „Timişenei" etc. în cele ungurene a „Bihorenei", iar în Transilvania a „Patriei", a „Economului", a „Someşenei", a „Silvaniei", a „Bistriţanei", etc. A fost remarcată în deosebi desimea băncilor române pe teritoriul fundului regin şi în părţile nordice ale Transilvaniei, distribuţiunea lor proporţională în Bănat şi numărul lor restrâns în părţile ungurene".

Idea expoziţiei băncilor române, singura până acuma la noi, şi punerea ei în praxă în mod atât elocvent e meritul special al directorului expoziţiei, *Dr. C. Diaconovich,* precum în prima linie îi revine şi în general meritul, că s'a aranjat expoziţia „Asociaţiunii", care a stat deschisă din 19 August până la 14 Septemvrie a. c. şi a fost vizitată de mii de oameni, români şi străini.

Prezidentul „Acociaţiunii", dl *Iosif Sterca Şuluţ* în discursul său de închidere, constatând succesul neaşteptat al expoziţiei, a amintit şi numele acelor doamne şi domnişoare române din Sibiu, cari şi-au dat concursul pentru reuşita acestei manifestări naţionale, ce ne-a ridicat şi în ochii proprii şi în ai străinilor. Iată lista lor:

Doamnele: Maria Cosma, Letiţia Bologa, Valeria Ben, Lucia Cosma, Iustina Covrig, Iosefina Diaconovich, Irina Tincu, Constanţa Popp, Delia Popovici, Victoria Popoviciu, Luiza Ratiu, Elena Stroia, Ana Togan şi Veturia Tritean; domnişoarele: Aurelia Bárdosy, Olivia Bárdosy, Eleonora Borcea, Sabina Brote, Minerva Cosma, Hortenzia Cosma, Mărioara Crețu, Maria Leményi, Nora Leményi, Vera Leményi, Zina Moga, Reli Moga, Veturia Muciu, Cornelia Muciu, Niţi Muntean, Veturia Pop, Letiţia Popescu, Valeria Popovici şi Ioana Streoulea.

Nic. Togan,
protopop.

pretinos, ne face semn Ilustritatea Sa, noi privim mult,cu ochii umezi până ce trenul repede dispare dinaintea noastră.

Dumnezeu să-l ducă în pace acasă pe Ilustrul Arhiereu şi să-l trăiască la mulţi fericiţi ani!

R. M.

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Subscrisul îmi ţin de datorinţă plăcută a aduce şi pe această cale mulţămitele cele mai sincere fostului prim-curator raţionante bis. George Bilţ a lui Dumitru, pentru că a binevoit a cumpăra şi a dona bisericei noastre un potir preafrumos în preţ de 200 cor. Dumnezeu să-i resplătească pentru această faptă nobilă şi adevărat creştinească. Tîrşolţ (diecesa Gherlei) la 23 Sept. 1905. Pentru antistia bis.: *Eugen Dredean,* preot gr.-cat.

— Credincioşii buni din Sîrbi. Szabó Crăciun lui Toader şi soţia sa Borz Maria, cu o cruce de argint pe altar, în preţ de 32 cor. 66 fil. Pestean Teodor l. Filimon şi soţia sa Sacota Florica, cu un luster de giaje, în preţ de 27 cor. au împodobit biserica lor filială din Sîrbi (Selagiu). Pe această cale li-se aduce mulţămită călduroasă. Malu, 28 Sept. n. 1905. — *Ştefan Szabó,* preot gr.-cat.

Ştiri personale. Escelenţa Sa Mitropolitul *Victor,* însoţit de Il. Sa Dl preposit *Ioan M. Moldovan,* au fost Luni la Gherla spre a vizita pe Escel. Sa Episcopul Dr. Ioan Szabo.

— *Dr. Vasile Suciu,* prefect în semin. teologic a fost dispenzat de oficiul acesta şi în locu-i a fost numit *Dr. Alexandru Nicolescu,* practicant la oficiul arhidiecezan. care va ocupa şi catedra prof. de teologie *Octavian Prie,* trecut la gimnaz şi preparandie. şi va propune şi istoria la preparandie în locul prof. *Dr. Emil Sabo.*

Din Arhidieceză. Cu terminul de 15 Oct. n. se escrie concurs pentru ocupnarea staţiunilor de cantor-învăţător la Futac, distr. Ernot. şi de învăţător în Benic distr. Albajuliei şi Tritul-de-jos. distr. Turda. — Cu terminul de 30 Oct. n. sunt de ocupat staţiunea de cantor-învăţător în Orosfaia, distr. Făgăraş; Cămăraşul-deş. distr. Cătina; Chesler, distr. Mediaş. — apoi staţiunile învăţătoreşti din Valea-Jidanului. distr. Giurgeu; Bicalat, distr. Indol; Silvaşul-de-câmpie, distr. Cătina şi Niraşteu. distr. Mureş.

Din diecesa de Lugoj. Ultimul circular episcopesc cuprinde *conspectul preoţilor deficienţi* şi ajutoarele asignate pe 1905. Diecesa are 13 deficienţi. cari primesc pensiuni în sumă totală de cor. 2910, diferind ajutoarele între 50 şi 400 cor. — Tot acolo se nublică şi *conspectul văduvelor şi orfanilor de preoţi* şi ajutoarele votate pe 1905. Cu totul sunt 48 văduve şi orfani. cari primesc în total cor. 7813·64.

Schimbări în clerul diecesei de Lugoj. *Alesandru Cosma,* preot neoordinat. a fost numit admin. parohial în Mercina, *Ioan Danescu,* în Măţăşti, *Teodor Chira,* în Booş, *Carol Pasca,* în Zăicani. — *Moise Ilca* din Toteşti şi *Vasile Ţăran* din Icloda. au fost trecuţi în deficienţă — *Petru Burlec,* preot în Iscroni. a repausat.

Promoţii. *Dr. Iosif Siegescu,* preot al diecezei de Lugoş şi profesor gimnazial în Budapesta a fost promovat de doctor în dreptul canonic. Dl Siegescu era deja doctor în teologie şi filozofie. — *Ioan Moldovan,* fiul preotului din Ciunga şi *Leonida Domide,* fiul protopopului din Bistriţa — au fost promovaţi de *doctori în medicină,* cel dintâiu la universitatea din Cluj, celalalt la cea din Pesta.

Hymen. *Gavril Rebrean,* teolog abs. şi *Elena Dragoşiu,* învită la cununia lor, carea să va celebra în 8 Octomvrie st. n. 1905 în biserica gr.-cat. din Sânmărghita.

Parochie vacantă. Până la 31 Oct. n. e deschis concurs pentru ocupnarea parohiei *Craifalăul-de-câmpie,* distr. Făgăraş. Emolumentele sunt: cuartir nou şi edificii economice în stare bună, porţiune canonică 52 jugh. şi stolele îndatinate. Venitul congrual 602 20 cor.

Concert. Casina română din loc aranjază Duminecă în 8 crt. la oarele 5 d. p. în localităţile pronrii. un *concert* cu concursul virtuosului flautist *Romul Millea,* absolvent a Conservatorului din Praga şi fost elev a prof. Iac. Murăşanu. Dl Millea a mai concertat în oraşele: Sibiu, Făgăraş, Braşov. Bistriţa etc., fiind primit pretutindenia cu drag şi apreţiat elogios prin foile străine şi a noastre. Nu ne îndoim, că publicul nostru iubitor de musică va încurajia pe tinerul flautist, care la gimnasiul nostru a primit primele instrucţii în flaut.

Foaie de predici. Cetim în „Răvaşul“ că în Şimleul-Silvaniei, va apăreà în scurtă vreme o foaie de predici, sub numirea „Păstorinl sufletesc“.

Prima rândunea. *„Micul calendar“* a dlui Ioan Apolzan e primul ce ni-se trimite. E un frumos şi presentabil calendar pe 1906 îi dorim viaţă lungă.

Constituire. Societatea de lectură „Andreiu Şaguna“ din Sibiu, s'a constituit pe anul şcolar 1905/6 în şedinţa ţinută la 4 Septemvrie 1905. sub presidiul Preacuviosiei Sale Domnului director seminarial Dr. Eusebiu R. Roşca, în modul următor: Preşedinte: Vasile Stan. prof. sem. Vicepreşedinte: Ioan Duma, cleric c. III. Archivar: Tovie R. Perian. cl. c. III. Notar: Ioan Ludu, cl. c. I. Cassar: Ioan Triff. cl. c. II. Controlor: Iosif Tătulea, cl. c. I. Bibliotecar: Vasile Păltinean. cl. c. II. Vicebibliotecar: Ioan Haşu. ped. c. I. Redactor: Eugen Todoran, cl. c. III. Econom: George Dragoş, ped. c. III. Membri în comisiunea literară: Titu Morariu. cl. c. III. Aurel Popovici, cl. c. III. Traian Achim, cl. c. II. Octaviau Albani. cl. c. II. Petru Debu, cl. c. I. Iosif Mircea, cl. c. I. Mihail Jampa, ped. c. III. Vasile Şerban, ped. c. III. George Linca, ped. c. II.

Mulţămită. Societatea *„I. M. Clain“* a teologilor din Blaj s'a înscris între membrii binefăcători ai „Reuniunei Sf. Maria a credincioşilor gr.-cat. din Dumitra“. În numele adunării generale ţinută în 21 Sept. a. c. aduc călduroase mulţămite domnilor teologi, cari din a lor propiu au solvit taxa de 30 cor. înscriind Societ. „I. M. Clain“ între membrii binefăcători ai reuniunei noastre şi doresc ca în felul cum ne-au ajutat pe noi să poată ajuta încă multe instituţiuni salutări. Dumitra, în 29 Sept. 1905. *Aurel Marcu,* preşd. „Reun. S. Maria“ a cred. din Dumitra.

Convocare. P. T. domni membri ai „Asociaţiunei pentru literatura română şi cultura poporului român“ şi toţi iubitorii de cultura poporului român sunt prin aceasta invitaţi a participa la adunarea generală a despărţământului „Mureş-Oşorheiu“ ce se va ţinea în biserica din comuna Bardoş în 15 Octomvrie st. n. 1905 după amiazi la 3 oare cu următorul program: 1. Deschiderea adunării prin president. 2. Raportul secretarinlui despre activitatea despărţământului dela ultima adunare generală. 3. Raportul casarului. 4. Raportului Bibliotecarinlui. 5. Alegerea a două (2) comisiuni a) pentru censurarea rapoartelor de sub Nr. 2. 3 şi 4. b) pentru încasarea taxelor dela membrii vechi şi pentru înscrierea de membri noi. 6. Rapoartele comisiunilor de sub a şi b. 7. Cetirea eventualelor disertaţiuni. 8. Statorirea budgetului. 9. Inchiderea adunării generale. Din şedinţa comiteiului despărţământului XXIV. Mureş-Oşorheiu, 26 Iunie 1905. *Dr. Enea Draia,* prezident. *Stefan Rus,* secretariu.

— Adunarea generală a „Reuniunei învăţătorilor din Arhidieceza gr.-cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş“, e convocată pe zilele 8 şi 9 Noemvrie n. 1905. în Blaj.

— Adunarea generală a „Reuniunei învăţătorilor români gr.-cat. din ţinutul Lugojului“, e convocată pe 22 şi 23 Oct. n. 1905. în Lugoj.

„Dela ţară“, primul volum al colaboratorului nostru Ion Agârbiceanu, e bine apreţiat de celea mai competente critice. Dl Iorga în „Sămănător“. Dr. Sextil Puşcariu în „Luceafărul“ şi cronicarul dela „Revista noastră“ sunt de perfect acord în a lauda talentul dlui Agârbiceanu, care promite a deveni un artist mare. Îndemnăm pe toţi cetitorii nostri, să grăbească a-şi procura acest volum.

Apel. Subscrisul atât în numele său, cât şi în al parohienilor săi de tot săraci şi puţinei (150 suflete!) cu acea umilită rugare mă adresez către *Inimile milostive,* să se îndure a ne veni întru ajutor cu obolii milei, — ca să putem noi procura măcar şi numai neşte clopoţele pe sama st. noastre biserici, carea de ani de zile stă mută. deplângându-şi clopotele perdute prin o întâmplare fatală... şi Dumnezeul milelor sigur va răsplăti însutit toată jertfa adusă — deci şi filerii oferiţi spre mărirea Casei Sale!... Mulţămită şi cuitare în „Unirea“. „Bis dat, qui *cito* dat“ Recomandat pielor afecţii — sunt a sufletelor miloase devotat serv şi în Hristos frate. Hosszú-pályi (Dieceza Orăzii), 28 Septemvrie 1905. *George Hubic,* preot gr.-cat. O listă stă deschisă şi la redacţia foii noastre.

Epoziţie de vite. Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiu, aranjază a XV-a expoziţie de vite, ce se va ţinea Duminecă, la 22 Octomvrie n. 1905 în comuna Veştem, şi e împrennată cu distribuire de premii în bani. Expoziţia se va mărgini de astădată la vite cornute cu excepţiunea caprelor, şi se va ţinea în ziua amintită, începând dela 10 oare înainte de amiazi şi până la 1 oară după ameazi, când va urma premiarea. Expoziţia se va ţineà pe locul, ce se va destina ulterior. La ezpoziţie nu se primesc decât vitele locuitorilor din comunele Veştem, Bungard Bradu. Caşolţ Mohu. Şelimbăr. Sadu, Boiţa şi Tălmăcel.

Necrolog. † *Matei Nicola,* advocat, fost tribun al legiunei gemine române, membru fundator al soc. p. crearea unui fond de teatru român, membru al „Astrei“ etc. etc., după un morb scurt, împărtăşit cu sfintele taine ale muribunzilor şi-a dat nobilul suflet în mânile Creatoriului, Luni în 25 Sept. a. c. în etate de 76 de ani.

† *Maria Pop* n. *Olarescu,* soţia preotului nostru din Bălinţ. a repauzat la 30 Sept. n. în etate de 60 ani după o fericită căsătorie de 41 de ani.

În veci amintirea lor!

AVIZ!

Subscrisul, pe lângă condiţii favorabile, vând din mână liberă casa Nr. 31 din Strada lungă, precum şi casa Nr. 107 din Strada cimiterului. Cei ce reflectează la ele, să se adreseze subscrisului.

Blaj, 30 Septemvrie 1905.

VASILE BARNA,
faur.

(23) 2—3

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Sfântul ANTONIU de PADUA. *)

S-a născut la 1195 în Lisabona; tatăl său Martin Bulion, fost colonel reg. numele mamei sale era Teresia Tavera. Părinții, creștini buni fiind, au dat fiului lor una dintră celea mai excelente educațiuni familiare, dar mai cu samă s'au nisuit într'acolo, ca să planteze în inima tinărului veneraţiunea către Preacurata Vergură Maria.

Educațiunea lui au luat-o mai apoi în mâni și au continuat-o călugării ordului Augustinian.

În etate de 15 ani Antoniu a depus votul monahatului, și și-a strămutat locuința în Coimbra și aci a muncit pentru perfecționarea și cualificarea sa științifică cu atâta zel, încât a servit de model tuturor colegilor săi din ord. Într'aceasta s'a chirotonit de preot. Opt ani a petrecut în Coimbra, cultivându-și sufletul și inima, când Provedința divină l'a chemat pe alt teren.

Un dor viu s'a născut adecă în sufletul lui, ca să meargă între păgâni și aci să predice dogma lui Hristos, cu toate că, văzându-și constituțiunea corporală atât de debilitată, la moment s'a îngrozit de acest gând.

Mult s'a gândit și resgândit. apoi adâncindu-să în rugăciuni voia să cunoască intenţiunea Domnului.

Tocmai în acest timp a sosit în Koimbra doi frați de ai ordului s. Francisc de Assisi, cari adunau elemosină pentru missionari. Pe s. Antoniu l'a emoționat spiritul de nepreţuit al săräciei, umilinței și abnegațiunii observat în purtarea acestor cerșitori și la moment a declarat, că cu ei vrea să meargă.

Cu câtă bucurie au primit franciscanii această declarațiune, pe atât de mult a supărat ea pe părinții ordului Augustin, cari în tot timpul s-au ostenit a înduplnca pe s. Antoniu, să abzică de această intenţiune. Tinărul sfânt a fost însă detat a judeca lucrurile, nu după forma lor externă, ci după valoarea lor internă: a rămas liniștit și umilit.

Astfel a păşit s. Antoniu la anul 1221 în ordul Franciscanilor.

După petrecerea câtorva luni în Olivares, s-a cerut dela superiorii săi ca să meargă missionar în Africa. Dumnezeu a primit intenţiunea lui, dar nu i-a cerut jertfirea de sine. Abia sosit acolo, a căzut greu morbos la pat. Cu durere, dar totuși liniștit, a plecat iarăș înapoi către casă, vânturi contrare au aruncat însă naia, care mergea spre Portogalia, pe insulele Siciliei.

În regiunile acestea sănătoasă s. Antoniu cu dor și-a văzut de recreare. Pentru restabilirea sănătății sale sdruncinate a petrecut aci retras de lume mai mult timp. Când a aflat însă, că ordul său își va ținea adunarea generală, și la aceea va fi de față și s. Francisc, dorind tare a cunoaşte în persoană pe întemeietorul acestui sfânt Ord, în butul morbului său s-a dus în Assisi, unde l-a mângăiat și întărit vederea s. Francisc, l-a însufleţit exemplul și zelul acestui Sfânt.

Sfântul înființător al acestei ord, îndată a recunoscut în el pe alesul Domnului. L-a reținut vr-o câteva zile la sine, apoi l-a trimis la muntele de ieremiți numit „S. Paul", aproape de Bologna, ca aci neconturbat să se aprofundeze și studieze pe „Hristos cel restignit", această stea conducătoare a franciscanilor, precum și disciplina claustrului. Ajuns aci, s. Antoniu s-a dat cu totul exclusiv studierii s. Scripturi și întreaga sa putere și-a folosit-o pentru înfrânarea simțurilor. Fiind dotat de ceriu cu cunoștință bogate, acestea și le-a știut ascunde sub purtarea sa umilită și fricoasă într'atâta, că colegii săi îl țineau aproape de un idiot. Cu toate acestea sfânt și născut spre gloria lui Dumnezeu, n'a putut rămânea mult timp necunoscut înaintea superiorilor săi și a lumii.

Raza strălucitoare, dar ascunsă, a străbătut în urmă la lumină în Forli.

Aici adecă s'au adunat Franciscanii și Demianiții la o anumită sărbătoare, unde oratorul ocazional îmbolnăvindu-să pe neașteptate, a trebuit să predice totuși cineva, la ce însă nepregătit nimenea nu s'a îmbiat. La urmă superiorul a provocat pe s. Antoniu, ca să predice.

Sfântul Antoniu într'un mod umilit începe a să scuza și mai că-i era frica a predica înaintea unei societăți atât de alese; la mandatul serios al superiorului însă, totuș a păşit pe amvon.

La început vorbirea i-a fost nesigură și simplă, dar la moment a căpătat curaj și inspirat de Spiritul sfânt, atât de excelentă, mângăitoare, însufleţitoare și cu efect i-a fost oratoria, încât publicul ascultător nu știa ce să admire într'nsul mai mult: știința adâncă, puterea oratoriei ori umilința lui sub care și-a putut ascunde atâta timp erudiţiunea sa?

S. Francisc i-a auzit de veste și într-o epistolă îl îmbărbătează pentru cultivarea științii teologice și instrucțiunea poporului, apoi scrie: „Mult m'aș bucura, dacă și colegilor tăi ai ținea prelegeri."

Nu peste mult timp, s. Antoniu tinărul de 26 ani, fu numit de catechet al clericilor și acest oficiu și l-a îndeplinit nu numai cu un zel supranatural, dar și cu un succes extraordinar așa, încât învățăceii lui nu puteau în deajuns să-l preamărească. In metodul de propunere a fost condus de principii neînșelatoare, căci zicea: *„Numai și numai acea știință e adevărată, care conduce pe om la Dumnezeu. Să învățăm din exemplu lui Isus, carele mai mult s'a rugat, decât a cetit. Să nu învățăm, pentruca să știm vorbi, mai mult pentru aceea, ca așa să lucrăm, precum am învățat".*

Profesorul cel atât de mult iubit n'a putut rămânea însă mult timp pe catedra instrucțiunii. S. Francisc l-a rugat să vorbească și poporului, și chiar și poporul și-a exprimat dorința într'un mod destul de precis, arătând cât prețuesc pentru el vorbele s. Antoniu.

Cu miile îl încujurau cu ocaziunea vreunei predici așa, că de multe ori era silit a vorbi către popor în liber. A și predicat s. Antoniu cuvântul lui Dumnezeu cu atâta succes, încât efectul și urmele cuvintelor sale s'au putut observa în moralul poporului din acel ținut întreg.

Talentul lui oratoric neajuns a mișcat pe toți și precum s. apostol Pavel, din darul Spiritului sfânt, a putut fi priceput de toate limbile și națiunile, tocmai așa și s. Antoniu a fost dăruit de ceriu, că ori cui, de ori ce rang și stare ar fi fost, a știut să-i vorbească la inimă. Învățații îi admirau esența bazată și puterea convingătoare, iar cei mai mediocrii înțălesul bogat și cuprinsul măreț al vorbirilor sale.

În vorbirile s. Antoniu două lucruri au fost de admirat și anume: mai întâi fără de a fi învățat el vr'o dată limbi, în Italia vorbia italienește, în Franța limba franceză, pe când limba lui maternă i-a fost cea portugeză; chiar și atunci îl înțălegeau ascultătorii lui, când vorbea latinește sau într'un dialect portugez.

De admirat a fost mai departe și împrejurarea, că de multe ori dintr'un public ascultător de 20—30.000 oameni, cei cari stau mai departe dela el, tocmai așa îl înțălegeau ca și cei din apropierea lui. N-a avut însă totdeauna astfel de ascultători atenți!

Odată, într'o sărbătoare văzând în orașul Rumini, lângă țărmurea mării mai mulți pescari sărăcăcioși, îi salută amical și le începe a le vorbi, aceștia însă batjocorindu-l îi întorc spatele și încep a să depărta. S. Antoniu într'aceia să întoarce către mare strigând cu glas puternic: „Veniți voi pescuților și mă ascultați voi, ce voiu spune despre Dumnezeul nostru, căci oamenii n'o doresc aceasta". Și iată! suprafața mării începe a se mișca, o mulțime de pești își arată capetele îndreptându-și privirea lor spre s. Antoniu, ca și când ar aștepta vorbirea promisă!

Oamenii se rușinează de această minune și rușinați să îmbulzesc în jurul sfântului primind apoi cu bucurie cuvintele lui.

Cu atât mai mare evlavie l'au ascultat însă locuitorii orașului Padua, cărora în Păresimi se îndatina a le predica zi de zi. Numărul ascultătorilor săi a trecut peste 30.000, asupra cărora a știut să influințeze în mod miraculos. Un scriitor contimporan astfel descrie icoana unei vorbiri de a s. Antoniu:

Din toate părțile curge poporul, drumurile sunt pline de bărbați, femei și copiii; cu făclii aprinse în mâni pornesc la drum deja de cu noapte și să îmbulzesc cu grăbire a ajunge unul înaintea celuialalt. Comerciantul pune lăcat pe ușa vitrinei, me-

---

*) Mulți poate nici nu vor fi auzit de numele acestui sfânt, căruia în Biserica apuseană i-s'a ridicat un cult deosebit și unic în feliul său prin atâtea deprinderi religioase, frumoase și interesante.

Cultul s. Antoniu datează din seclul al XIII-lea.

În Ungaria, între credincioșii catolici, a început a prinde rădăcini acest cult numai de vr-o câțiva ani încoace, și totuși binefacerile ce le aduce pentru mulțimea săracilor sunt de nepreţuit.

Că de ce avânt se bucură, mai ales în Franța, instituțiunea izvorită din acest cult numită „pânea sfântului Antoniu", să poate vedea și de acolo, că numai în orașul Toulon în decursul anului 1894 s'au adunat în favorul săracilor peste 100·000 coroane.

F. m.

seriaşul aruncă la o parte unealta, domnul îşi părăseşte ocupaţiunea predilectă şi preoţii lăsându-şi bisericele goale: să duc. cu toţii, grăbesc la s. Antoniu. Cavaleri şi doamne petrecând în preună cu oameni din clasa de mijloc şi cu ţărani, aşteaptă cu paciinţă. Imbrăcăminte luxoasă sau scule preţioase nime nu poartă. Inimile sunt pline de evlavie şi mulţime se roagaa!

Deodată apare figura sfântului predicator a cuvântului dumnezeesc: încujurat de episcopul de Padua şi întreagă preoţimea, în mulţime să aude un murmur de salutare şi bucuria mişcă mulţimea ca şi vântul lin valurile mării.

Deodată să face linişte, roua darului ceresc deschide inima fiecăruia: Antoniu vorbeşte! Isus vorbeşte prin trânsul! Cuvântul lui pătrunde ca o săgeată până în adâncul inimi şi străbate întreg „eu"-l omului, răpeşte sufletele, le răpeşte cu sine şi le duce acolo la *„cel Răstignit"*.

Oamenii plâng, cad în genunchi şi e cu neputinţă, ca să nu să îndrepte! Ultimele cuvinte ale vorbitorului să pierd în suspinele de penitenţă a celor păcătoşi!

Popoarele mânate de puterea credinţei şi iubirii, se apropie de s. Antoniu, îi sărută mânile, picioarele, poalele vesmintelor lui şi însufleţirea lor oarbă, îl trag — împing încât, dacă nu l-ar apăra miliţia, sub această caracteristică expresiune a iubirii atât de mari, nu odată viaţa şi-ar pierde-o.

Aşa şi atât l'a preţuit oraşul Padua.

S. Antoniu prin activitatea sa a influinţat nu numai asupra mântuirii sufletelor, dar într'un mod binecuvântat a lucrat şi pentru ordul său, nisuind într'acolo, ca regulele pusă de s. Francisc să se observe cu stricteţă şi între fraţi să domnească pacea şi bunăînţalegere!

Dacă cândva zilele unei vieţi de om s'au străcurat una după alta, aducând folos omenimei, atunci zilele sfântului nostru într'adevăr au fost folositor.

Zelul lui a trecut ori ce margini. Abia există în Italia vr'un oraş mai mare unde să nu fi transpus el măreaţa şi sublimitatea învăţăturilor lui Isus. În întreg ţinutul Franţei de meazăzi abia era om, ca să nu-l fi cunoscut personal. Şi pretutindenea şi cu toţi numai bine a făcut. Pe cei mânioşi îi îmblânzeşte, la cei doritori de răzbunare le leagă oreşcum mânile, pe robi îi eliberează, pe cei nefericiţi îi mângâie, pe cei deprăvaţi şi păcătoşi îi îndeamnă la penitinţă.

Dar cu cei săraci! o, pentru acestia a fost un adevărat înger!

El, carele de voie a apucat pe calea miseriei, căruia suferinţa, lipsa i-a fost mireasa, el a simţit până la vărsarea de lacrămi amarul suferinţelor şi pe nimenea nici când n'a lăsat neajutorat. Despre binefacerile sale s'ar putea scrie tomuri întregi.

N'a fost poate o zi în întreagă viaţa sa, în care să nu fi şters lacrimile multor săraci sau să nu fi alinat foamea celor flămânzi.

El însă atât de retras a fost în nutrirea corpului său, încât acesta a fost total debilitat.

Dumnezeu i-a rămas până în sfârşit întăritorul şi sprijinitorul său şi resplătitorul minunat al sufletului său.

Cu o ocaziune i-s'a prezentat deasupra ărţii sale deschisă un prunc admirabil, care înotând în raze strălucitoare a cuprins cu mânuţele sale delicate grumazul sfântului şi îmbăţoşindu-l l'a strâns blând la pieptul său.

Această apariţiune a influinţat viu asupra lui Antoniu şi i-a mărit dorul după cei din ceriu, unde în etern va putea fi în societatea lui Hristos.

În etate de 36 ani Domnul l'a chemat la ospăţul ceresc!

Părăsindu-l puterile şi simţând, că i-să apropie oara morţii s-a retras în singurătate ca aci să se pregătească pentru calea cea din urmă. În reîntoarcerea sa către claustrul din Padua, mulţimea de popor se îmbulzia înaintea lui cerându-i binecuvântarea, încât a fost imposibil a-l duce prin mijlocul mulţimei.

Au aşezat dar pe muribundul Antoniu într'un claustru de femei, unde după recetirea psalmilor de penitinţă, cu numele vergurei Maria pe buze, într'o linişte sfântă a adurmit pentru veci.

Aceasta s'a întâmplat în 13 Iuniu 1231. Surorile din claustru, temându-să de o eventuală îmbulzeală din partea poporului, moartea lui au voit a-o ţinea ascunsă, până când îl vor fi aşezat pe catafalc şi să vor îngriji de păzitori.

Dar ce să întâmplă?

Prunci mititei şi nevinovaţi, cari abia au putut cunoaşte pe s. Antoniu, fugiau în amurgul sării pe stradele Paduei cu acestea cuvinte pe buzuţele lor. „A murit sfântul părinte! Nu mai e Antoniu!"

Şi Padua încă în sară aceea a îmbrăcat doliul, cel mai dureros doliu, în care nici plânsul nu te mai mângâie, pentrucă lipsesc lacrimile.

Oraşul Padua a luat o faţă ca şi când fiecare casă ar fi aşezat în sicriu pe cel mai bun tată, cea mai dulce mamă şi cel mai drăgălaş copil.

Oamenii umblând pe stradă se priveau trist, nu vorbiau, nu plângeau şi numai când au transportat în biserică sicriul sfântului, numai atunci a erupt cel de întâi strigăt de durere şi a plâns întreagă Padua, plângându-şi poporul pe părintele său cel bun.

Un an după moartea sa, la Rusalele anului 1232, sub Pontificel Gregoriu al XIII-lea, Antoniu s'a canomisat de „sfânt", el carele deja în viaţă a fost numit „Sicriul sfânt al păcii".

Cu 32 ani mai târziu locuitorii Paduei au ridicat pe numele lui sfânt o biserică măreaţă şi când au voit a aşeza cadavrul lui în ea, au deschis sicriul: trupul îi era ţărână, dar limba lui, unealta cuvântului său puternic, i-s'a găsit întreagă şi roşie.

S. Bonaventura cu o adâncă emoţiune au luat-o în mânile sale, au sărutat-o şi astfel s'a rugat: „Binecuvântată e limba, care a predicat totdeauna mărirea lui Dumnezeu, care a adus pe oameni la Dumnezeu, învăţându-i a-l preamări!

O! limbă binecuvântată cât de preţioasă poţi tu fi înaintea lui Dumnezeu! Roagăte pentru noi!"

Limba s'a aşezat într'un vas preţios şi să păstrează în biserica principală din Padua, unde şi azi să poate vedeà.

Frate mic.

Bibliografie.

A apărut:

„Sămănătorul" Revistă Literară. Anul IV. Nr. 39. N. Iorga. — Despre înaltul cler al României de astăzi. I. N. Soricu. — Cântul Rândunelelor (poezie). G. Tutoveanu. — Lui Ştefan Petică (poezie.) N. Dunăreanu.— Moşneji. M. Sadoveanu. — Floarea-Ofilită (roman). Ioan Borcia. — Rugăciune (poezie) N. Iorga. — Cronică. Numărul 20 bani.

„Făt-frumos". Revistă Literară. Anul II. Nr. 2. cu următorul cuprins: A. C. Cuza. — Naţionalitatea în Artă. — Principii. A. Mândru — Domniţa Rusanda (poezie). Em. Gârleanu-Emilgar. — Înşelat (schiţă). I. Dragoslav. — Volintirii (povestiri) nota. Numărul 30 bani. Redacţia şi administraţia: Strada Speranţei Nr. 34 Bârlad.

Augustin Paul: **Între Someş şi prut**, schiţe, impresii, amintiri. Costă cor. 1·30 şi se pot procura dela: Librăria Seminarială din Blaj.

Editor şi redactor răspunzător:
Aurel C. Domşa.

AVIZ!

Prin aceasta aduc la cunoştinţa On. Public, că cu ziua de 15 Sep. a. c. îmi voiu schimba locuinţa în strada Tipografiei în casele de sub Nr. 169 unde a fost cândva hotel „Coroana".

Sperez, că şi mai departe On. P. mă va sprijinì cu binevoitoarele comande, promiţând, că voi fi promt în execuţie şi modest în preţuri.

Cu stimă:

Nicolau Baciu,
pantofar.

(20) 5—5

Baia fiecărei econoame
e a avea o cafea bună.
Cafeaua
Kneipp de malţă a lui »Kathreiner«
nar trebui să lipsească,
dela pregătirea cafelei zilnice, din nici o bucătărie.
o o o
Să se ceară numai în pachete originale cu numele
»KATHREINER«.

Rumân. 1 b. 1905.

(48) 17—20

Cărți ce să pot căpăta în Libraria Seminarială:

Floricele de câmp, de A. C. Domșa .	1.—
Cântece, Sabo	1.—
Visuri trecute. Ciura	1.—
Studii și Biografii. Dr. I. Rațiu .	2.—
Geniu pustiu, Eminescu . . .	2.—
Drumuri și orașe, Iorga . . .	2·50
Poesii de Alexandri.	3.—
Teatru I. II. Alexandri á 1.50 .	3.—
Vers și proză Alexandrescu . .	1·25
Novele A. Brătescu-Voinescĭ . .	1·50
Liter. pop. Eminescu.	1·50
Ciocoii N. Filimon	1·50
Legende și basme Ispirescu. .	1·50
Povești, I. Creangă	1·50
Vorbe înțelepte A. Popoviciu. .	1·50
Vatra Părăsită Slavici . . .	2.—
Din Bătrâni . . „	2·50
Eminescu și Coșbuc de Alexandru Ciura.	1.—
Limba Română poporană și Dialectul Sicilian, de Alesiu Viciu .	1.60

Ierarchia Românilor din Ardeal și Ungaria de *Dr. Augustin Bunea,* Prețul 3 cor.

Biblioteca Minervei 22 nr. fie care număr 15 fil.

Iulius Erös.

Sibiu (Nagyszeben) strada Cisnădiei 3.

Tot felul de oroloage, juvaere **din aur și argint,** — tăcâmuri **din argint,** recuisite de **aur și argint** pentru biserici.

Cel mai mare deposit din Ardeal

Mare deposit de **sticle măritoare, ocheane și binocle**

Comandele se execută numai pe lângă rambursă.

Reparările se execută prompt și eftin.

Cumpăr eventual schimb cu cel mai mare preț curent obiecte vechi de **aur și argint și petri** scumpe.

La cerere trimit franco și gratis Prețcurent ilustrat.

Nr. 3016. F. Orologiu cilindru remontoir din ***argint,*** cu acoperișuri duple de o construcție puternică și trainică, ***costă 7·50 coroane.***

(5) 13—52

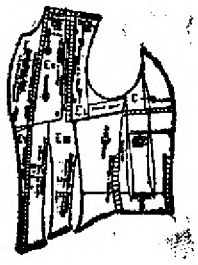

marca fabricei

De mare însemnătate pentru Dame!

Fie care P. S. Dómnă își póte însa-și pregăti cu o ușurință de neînchipuit

talia sa după ori ce modă

cu ajutoriul aparatului de croit talie pentru dame

inventat de **Anton Guschelbauer.** A fost censurat de academie. și posede nenumărate scrisori de recunoscință.

Își are patenta și e scutit prin lege în tóte statele culte.

Prețul unui aparat e 3 cor. franco rambursat.

Se caută agenți

Prospecte să trimit la cerere gratis

Cu tóta stima:

Antal Guschelbauer.

Sopron.

17 (43—52)

La esposițiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

Antoniu Novotny

în Timișóra-Fabric

(24) 37—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregĭ armonióse, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provĕdute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întórce cu ușurință în ori ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o latură prin aceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire **recomând**

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, carĭ sînt provĕdute în partea superióră — ca violina — cu **găurĭ** după figura *S* și pentru aceea aŭ un ton mai intensiv, **mai adânc,** mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, așa, că **un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unuĭ clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiŭ.** Mai de parte se recomândă spre facerea **scaunelor de fer bătut,** de sine stătător, — spre **preadjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut** — ca și spre turnarea de **tóce de metal.**

Preț-curanturĭ ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul:

Pentru monarchie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.

Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.

Foea apare in fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni:

Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.

Tot ce priveşte foaia, să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei“ în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XV. Blaj 14 Octomvrie 1905 Numărul 41.

Către P. T. Cetitori!

Apropiindu-să sfârşitul anului venim a rugà cu toată onoarea pe On. nostri abonenţi, cari să află în restanţă cu abonamentul, de pe anii trecuţi, cât şi de pe anul acesta, — să binevoiască a ni-l trimite fără amânare, pentruca foaia să-şi acopere spesele sale cu tipărirea şi edarea ei.

Administraţiunea.

Iară-şi amânare.

(=) Ceea-ce prevedeau de-o potrivă coaliţia ca şi liberalii a urmat: dieta ungurească întrunită la 10 a l. c. a fost din nou amânată până la 19 Decemvrie. Liberalii amintiau chiar de disolvarea dietei, iar coaliţia a rămas adânc consternată, văzând dieta prorogată din nou şi încă pe un interval aşa de lung. În cercurile politice se iea acum ca sigură ştirea, că în 19 Decemvrie dieta va fi *disolvată,* remânând ca guvernul Fejérváry, care probabil va lua iarăş frânele guvernării în mână — să facă alegeri nouă, în speranţa unei alte grupări a voturilor alegătoare, în favorul liberalilor, ori a unei modificări de program din partea opoziţiei întrasigente.

Monarchul, care la început nu se împăca cu reforma legei electorale în ce priveşte votul universal contemplat de guvernul Fejérváry, pare a fi mai conciliant şi nu e eschisă posibilitatea, ca fostul premier să se întoarcă chiar mâne dela Viena cu mandatul organizării guvernului nou, a cărui reformă electorală va aduce, fără îndoială, mare schimbare, în ce priveşte apropiatul resultat al nouelor alegeri.

Fără îndoială, în ce ne priveşte pe noi, reforma aceasta ar fi foarte de dorit, asigurându-ne un ascendent de voturi foarte însemnat faţă de starea actuală. Vine însă o întrebare mai serioasă: putemu-ne încrede oare în realizarea acestei reforme? Putem da crezemânt proiectului lui Kristoffi? Nu este oare tot proiectul acesta un pretext foarte bine calculat spre a intimida pe cei din coaliţie?. Socialiştii şi naţionalităţile, sunt oare (mai ales aceste din urmă) viitorii tovarăşi de muncă ai viitorului guvern Fejérváry, ori numai nişte oameni de paie aşezaţi de marginea cucuruziştii, ca să se sparie corbii coaliţiei?

Viitorul apropiat va arăta-o. Până atunci, adunările pentru votul universal decurgă în toate părţile cu mare entusiasm şi cu încredere în isbândă!

Căci criza nu mai poate să dureze în infinit, o resolvire a ei, cât de radicală ar fi aceea, se recere cu insistenţă.

De altă parte lucrurile sunt priponite şi de o parte şi de alta, încât nici cel mai optimist om nu poate nădăjdui o soluţiune oare care în actuala stare de lucruri. Monarchul şi-a spus ultimat în audienţa aceea celebră de cinci minute (23 Sept); coaliţia, de altă parte, încrezându-se în maioritatea, de care dispune, de asemenea nu voieşte să renunţe la propramul ei. Chiar disolvarea dietei nu o inspăimântă, deoarece, după agitarea care domineză, sperează să întruneascâ la proximele alegeri o maioritate şi mai covârşitoare. E dar mult probabil, că guvernul actual nu paradează numai cu reforma electorală luată în program, ci are nevoie de ea, suscepând prin aceasta puteri nouă de alegători în campania electorală. Naţionalităţile vor fi foarte binevenite, probabil, guvernului Fejérváry, ca să mâne apă pe moara lor; naţionalităţile nu-şi vor uita însă până în 19 Decemvrie, că chiar sub guvernul Fejérváry se întroduce proiectul lui Berzeviczy pe calea ordonanţei lui Lukács. Coaliţia de asemenea, cum vedem, întinde graţios mâna naţionalităţilor, de nevoie. Noi ne vom vedeà de calea noastră, fără să ne amăgim cu vorbe frumoase, spuse de oameni, cari au lipsă momentană de tine.

Decursul adunării dietale dela 10 a l. c. a fost de altcum mai liniştit, ca de obicei. Guvernul Fejérváry a avut atâta minte de nu s'a prezentat. Prezidentul camerei a cetit rescriptul regal de amânare. Ici-colo câte o observare nu chiar cavalerească şi un chiar dinastică, se auzia.

Contele Andrássy, între aprobări generale (Tisza şi liberalii părăsiseră sala după cetirea rescriptului regal) prezintă un proiect de rezoluţiune prin care dieta *protestează* contra actualei guvernări, contra amânării dietei, menţinându-şi hotărîrile sale dela 25 Iunie 1905 şi 15 Septemvrie 1905, în urmă: „dieta adânc îngrijată, crede că regele va concedia pe rău — sfătuitorii săi sfetnici, va afla calea corectă a descurcării şi va numi guvern din sinul majorităţii. De altă parte dieta e neclintită în credinţa, că dacă n'ar urma aceasta şi s'ar continua lupta contra naţiunei, ea va şti să-şi apere constituţia seculară şi va susţinea pentru viitorime creaţiunea trecutului glorios.“

Cu aceste dieta s'a închis.

Ne rămân acum două luni de nouă combinări zădarnice şi de coniecturi nesigure.

Şi în acest interval n'ar strica să ne gândim serios la viitoarele alegeri, cari pot să urmeze în curînd, şi cari ar trebui să ne afle ceva mai bine pregătiţi ca până acum.

Stipendiştii arhidiecesani.

Pe anul scolastic 1905/6. Preaveneratul Consistor a conferit stipendii din fundaţiunile arhidiecezane următorilor tineri:

I. *Din fundaţiunea „Şuluţană“.*

		cor.
1.	Marţian Căluţ. jur. an. IV. B-Pesta	800.
2.	Eugen Rusu. rig. medic. a. I. Viena	800.
3.	Iuliu Moldovan. rig. med. a. I. Praga	800.
4.	Ioan Agârbiceau. stud. fil. a. I. Pesta	600.
5.	Ales. Dobrescu, st. med. a. III. Graz	600.
6.	Emil Pop. rigor. jurist an. I. Cluj	400.
7.	Augustin Raţ. jurist an. IV. Cluj	400.
8.	Traian Pop, jurist an. IV. Cluj	400.
9.	Ioan Bianu. jurist an. III. Cluj	400.
10.	Eugen Tătar. jurist an. III. Cluj	400.
11.	Tertulian Mihali, jur. an. III. Cluj	400.
12.	Enea Muntean, gimn. cl. VIII. Blaj	200.
13.	Traian Dunghel gimn. cl. VII. Blaj	200.
14.	Ioan Colbazi. gimn. cl. VII. Sibiu	200.
15.	Emil Tobias, gimn. cl. VI. Sibiu	200.
16.	Liviu Ilea, gimn. cl. V. . . . . Blaj	200.

17. Ioan Creţiu, gimn. cl. VI. Sibiu 200.
18. Ioan Codrea, gimn. cl. VI. Blaj 120.
19. Andreiu Murăşianu, gim. cl. V. Blaj 120.
20. Virgil Ungurean. gimn. cl. IV. Blaj 120.
21. Ioan Sârbu, gimn. cl. IV. Blaj 120.
22. I. Mărginean. gim. cl. III. Ibaşfalău 120.
23. Emil Cheţian, gimn. cl. III. Blaj 120.
24. Flaviu St. Şuluţiu. gimn. cl. I. Blaj 120.
25. Al. Pop, acad. mil. III. Wien.-Neustadt 120.

II. *Din fundaţiunea „Papfalvi“.*

26. Vasiliu Dancu, gimn. cl. V. Blaj 240.

III. *Din fundaţiunea „Tordai“.*

27. Iuliu German, gimn. cl. VII. A.-Iulia 200.

IV. *Din fundaţiunea „Dănuţiu“.*

28. Dr. Vas. Pop, rig. jur. an. I. Cluj 600.
29. Aurel Hetco, stud. jur. an. IV. Cluj 600.
30. Ioan Tibil, stud. jur. an. III. Pesta 600.
31. Augustin Pintea jur. an. III. Cluj 600.
32. Victor Marcu, gimn. cl VIII. Beiuş 600.

V. *Din fundaţiunea „Lazar Baldi“.*

33. Parteniu Crişan, gimn. cl. VIII. Cluj 200.
34. Vasiliu Câmpian, gimn. cl. VII. Blaj 200.
35. Teodor Colţa, gimn. cl. VI. Blaj 200.
36. Ioan Crişan, gimn. cl. V. Blaj 200.

VI. *Din fundaţiunea „Ioan F. Negruţiu“.*

37. Nicolau F. Negruţ, stud. fil. I. Pesta 160.
38. Emil F. Negruţ, gimn. cl. VIII. Blaj 120.
39. Emil F. Negruţ, gim. cl. VIII. Năsăud 120.

VII. *Din fundaţiunea „Ioan P. Bota“.*

40. Nicolau Dănilă, gimn. cl. VII. Blaj 120.

VIII. *Din fundaţiunea Vancea „Cassa arhidiecezană“.*

41. Ioan V. Vancea, stud. jur. a. IV. Cluj 600.
42. Valeria Petruţa, cl. IV. civilă Sibiu 300.
43. Alesandru Pop, gimn. cl. VII. Blaj 200.
44. Ovidiu Hulea, gimn. cl. III. Blaj 200.
45. Valeria Pop, curs. compl. a. I. Sibiu 200.
46. Graţian Căpaţa, ped. curs. III. Blaj 120
47. Alimpiu Mateiea, ped. c. III. Blaj 120.
48. Andreiu Grecu, ped. curs. III. Blaj 120.
49. Toma Cociş, ped. curs. III. Blaj 120.

IX. *Din fundaţiunea „Iosif Tarţa“.*

50. Octavian Recean, cl. I. com. Braşov 140.

X. *Din fundaţiunea „A. P. Liviu“.*

51. Emil Felderean, gimn. cl. II. Blaj 150.

XI. *Din fundaţiunea „Alesandru Micu“.*

52. Virg. Micu, curs. compl. a. II. Sibiu 190.
53. Ovidiu Micu, gim. cl. VIII. Făgăraş 190.

XII. *Din fundaţiunea „Tim. Cipariu“.*

54. Ioniţă Brad, gimn. cl. VII. Blaj 200
55. Longin Corcheş, gimn. cl. VII. Blaj 100.
56. Petru Manu, gimn. cl. VII. Blaj 100.
57. Nicolau Creţu, gimn. cl. V. Blaj 100.
58. Ioan Roşiu, gimn. cl. IV. Blaj 100.

XIII. *Din fundaţiunea „David Br. Ursu“.*

59. Vinc. Pandrea, gimn. cl. VIII. Blaj 200.
60. Ioan Zileriu, gimn. cl. VIII. Blaj 200.
61. Mircea Thomas, gimn. cl. VIII. Blaj 200.
62. Clemente Pandrea, gim. cl. V. Blaj 200.
63. Ioan Oţariu, gimn. clasa V. Blaj 200.
64. Ioan Rău, gimn. clasa III. Blaj 200.
65. Nicolau Pop, gimn. clasa I. Blaj 200.
66. Ludovic Muntean, gim. cl. I. Blaj 200.
67. Constanţa Muntean, cl. III. civ. Blaj 200.
68. Otilia Pop, clasa II. civilă Blaj 200.

XIV. *Din fundaţiunea „Elie Vlassa“.*

69. Carol Rössler, gim. cl. IV. M.-Vásárhely 340.

XV. *Din fundaţiunea „Alesandru Filip“.*

70. Artur Domşa, cadet a. IV. Kamenitz 200.
71. Alesandru Fugătă, gim. cl. VII. Blaj 200.
72. Aurel Ramontan, gimn. cl. IV. Dej 200.

XVI. *Din fundaţiunea „Vasiliu Raţiu“.*

73. Iuliu Covrig, cl. VI. reală. Sibiu 200.

XVII. *Din fundaţiunea „Ioan V. Rusu“.*

74. Oct. Oltean, gimn. cl. VII. Odorhein 160.
75. Cornel Togan. gimn. cl. V. Sibiu 160.

XVIII. *Din fundaţ. „Constantin Alutan“.*

76. Emil Murăşian, jur. an. III. Cluj 120.
77. Ioan Cheresteşiu, jur. an. II. Cluj 120.
78. Ioan Juga, jurist anul I. Cluj 120.
79. Petru Cheresteş, gim. cl. VII. Năsăud 80.
80. Laur. D. Sima, gim. cl. V. Sz.-Somlyó 120.
81. Laurenţiu Sima, gimn. cl. V. Beiuş 80.
82. Maced. Maiorean, gim. cl. V. Năsăud 120.
83. Virgil Baciu, gimn. cl. III. Blaj 120.
84. Titu L. Cernea, gim. cl. II. Făgăraş 120.
85. Remus V. Radeş, cl. IV. elem. Făgăraş 120.

XIX. *Din fundaţiunea „Ioan Chirilă“.*

86 Ioan Raţiu. gimn. cl. VIII. Blaj 41·66.
87. Petru Gruia, gimn. cl. VIII. Năsăud 41·66.
88. Ioan Bărbat, gimn. cl. VIII. Blaj 41·66.
89. Ioan Alesandru, gimn. cl. VI. Blaj 41·66.
90. George Borşan, gimn. cl. VI. Blaj 41·66.
91. Basil Bărbat, gimn. cl. V. Blaj 41·66.
92. Aurel V. Comşa, gim. cl. V. Făgăraş 41·66.
93 Nicolau I. Voicu, gimn. cl. II. Blaj 41·66.
94 Vas. Puşcaş, cl. IV. elem. Blaj 41·66.
95. Virgil Morariu, cl. IV. elem. Aiud 41·66.
96. Ionel Raica, cl. III. elem. stat Blaj 41·66.
97. Nic. Gruia, cl. II. elem. stat Blaj 41·66.

XX. *Din fundaţiunea „Demetriu Cutean“.*

98. Ariton Pescar, gimn. cl. III. Blaj 34.

XXI. *Din fundaţiunea „Cercul Orăştiei“.*

99. Vasiliu M. Văideau, gim. cl. IV. Blaj 80.

FEUILLETON.

ALTE SCRISORI.

Scrisoarea V.

(Altruism.)

Unui prietin.

Poate nici o scădere a omenimei de azi nu e aşa de mare, dragă pretine, ca lipsa altruismului. Vor aveà multă dreptate cei ce susţin, că nici când lupta pentru pâne nu a fost aşa de aprigă, aşa de înverşunată, ca chiar în zilele noastre. Dar lupta vieţii totdeauna a fost amară, totdeauna a stors lacrimi din ochi, dar pe lângă jertfele sale, şi-a avut această luptă şi eroii sei. Şi dacă azi sunt mai grele condiţiile de traiu, — în multe privinţe însă sunt şi mai uşoare — nu e îndreptăţit nimenea, să spună că bine e aşa: fie-care să-şi vadă de trebile sale, să nu-i pese, să nu se înduioşeze de durerile altora, să nu se însufleţească pentru binele şi fericirea lor, ci să se facă pe sine fericit şi pe ai săi, căci şi aşa ce ajutor ar puteà să dee altuia? Dar acest *interes propriu* care stăpâneşte azi în toate manifestările vieţii, nu e imbold, nu e un factor al înaintării, al culturei, nici a fericirei. Căci vedem, că pe lângă toată grija fie-cărui ce e a lor, oamenii sunt azi mai nemulţămiţi, ca ori când. Pe când ar trebui — dacă învârtirea vecinică în jurul propriului interes şi bine ar aduce fericire — să fie azi în lume celea mai pacinice manifestări ale vieţii.

Fundamentul civilisării, a bunei înţelegeri între oameni, a fericirei, nu e însă egoismul ci altruismul. — Se ştie şi se simte, că omul — ca ori care fiinţă — dela fire egoist. Şi aceasta e bine aşa, întru cât sluţeşte pentru păstrarea individului. Dar dacă tu eşti egoist, recunoaşte că şi altul e tot egoist. Dacă tu ai dorinţe, ai planuri, ai interese, recunoaşte că şi altul le are pe a lui, şi după cum pe tine te doare dacă cineva te atacă în ceea ce e al tău, înţelege că şi inima altuia sângerează adânc, atunci când tu, neştiindu-te stăpâni, îi răpeşti cu ghiare lacome cinstea, averea, liniştea sufletească.

Atunci când înţelegi, că şi altul are drepturi ca şi tine, atunci când simţi, că şi inima lui bate tot atât de înviorată ca şi a ta, că şi el plânge în nenorocire, că şi el se bucură când norocul îi trimite câte-va raze tremurate, începi a cunoaşte ce e altruismul, devi tu însuţi altruist. Încetul cu încetul simţi, că înbeşti tot mai mult pe deaproapele tău, înţelegând, că iubindu-l pe el, iubeşti însă-ţi firea omenească, te iubeşti pe tine. Rând pe rând pătrunzi în taina poruncii lui Isus: „Iubeşte pe deaproapele tău, ca însuţi pe tine“, şi tot mai mult înţelegi *frăţietatea* vestită de Mântuitorul.

Şi ochii tei, atunci când ai o inimă bună, se umplu de lacrimi, când te gândeşti, că celea opt fericiri — cari în esenţă conţin Evanghelilul întreg — nu sunt alteeva, decât o ideală, o largă, o avântată vestire a altruismului, ca basă a fericirii pământeşti.

Şi sângele ţi-se aduna în inimă şi svîneşte mai cu tărie, când vezi restignirea celui mai sfânt, celui mai mare altruist, din istoria lumii.

Cât de mult ne lipsesc astăzi, dragă prietine, nu numai eroii, ci şi ucenicii altruismului. Deşi sunt şi azi oameni, cari ar şti sa-i preţuiască, ar şti să se însufleţească de pilda lor, ar şti să-i urmeze. Căci frumseţa altruismului e mare, şi totdeuna mai bucuros ascultă şi cel mai egoist om, isprăvile unui erou, decât a unui laş, ce a fugit de pe câmpul de luptă.

Să luăm unele pilde.

Un tinăr a trăit cum a putut până a terminat şcolile. Nu i-a păsat că hainele nu îs frumoase şi scumpe ca a colegilor săi, nu l-a durut inima că alţii trăesc aşa bine, iar el cu câte-va fălii de pâne pe zi, şi, superior, nu le-a făcut nici o dojoană acelora şi colegi, când ei îşi băteau joc, glumeau răutăcios pe socoteala lui. Ci pieurii răcoroşi şi învietori a ştiinţei, el i-a sorbit cu mai multă sete, decât ori care altul, razele de lumină frunteа lui au înseninat-o mai mult, văpăile de căldură a idealismului curat, inima lui au aprins-o mai tare. Şi el e conştiu de ceea ce este, de ceea ce a câştigat, şi totuşi nu-şi înalţă fruntea sus, să privească din înălţimi ameţitoare, la pretini, ci-l doare inima, că aceştia nu pot fi părtaşi binefacerilor ştiinţei, pe cari le simte el. Sărac şi năcăjit, cu traista în spate şi cu bâta în mână, dacă vreţi — el intră însă în viaţă hotărît, să lupte, să lumineze, să înflăcăreze, să deştepte. Şi atunci când începe el să vorbească, ascultătorii uită de bâta şi de traista lui, uită vestmintele reie, ce-l acopăr, şi îl văd şi îl văd numai pe el, pe el cel adevărat, sufletul nobil şi avântat.

XXII. *Din fundaţiunea „Parteniu Moldovan“.*

100. Ioan Moldovan, pedag. c. II Blaj 100.
101. Vasiliu Spinean. cl. III. el. stat Blaj 100.

XXIII. *Din fundaţiunea „Alexiu Bidianu“.*

102 Alexiu Bidianu, gimn. cl. VI. Blaj 300.
103. Auxentiu Bidian, gim. cl. IV. Blaj 300.
104. Vasiliu Bidianu, gimn. cl. III. Blaj 300.
105. Mihaiu Bidianu, gimn. cl, II. Blaj 300.

XXIV. *Din fundaţ. Vanceană „Seminariul junimei române gr.-cat. studioase în Blaj“.*

106. Emil Folea, gimn. cl. VIII. Blaj 200.
107. Zenoviu Păclişan, gim. cl. VIII. Blaj 200.
108. Victor Vancea, gimn. cl. VIII. Blaj 200.
109. Ioan Georgescu, gimn. cl. VII. Blaj 200
110. Nicolau Vescan, gimn cl. VI. Blaj 200.
111. Zacharie Pop, gimn. cl. IV. Blaj 200
112. Liviu Radu, gimn. cl. II. Blaj 200.

XXV. *Din fundaţ. de alumnate a „Internatului Vancean de fetiţe din Blaj“.*

113. Ana Marcu, clasa III. civilă, Blaj 100
114. Augusta Nicoara, cl. II. civ. Blaj 100.
115. Silvia Pop, clasa I. civilă, Blaj 100.
116. Georgina Nicoara, cl. IV. elem. Blaj 100.
117. Veturia Vălean, cl. IV. civilă, Blaj 100.
118. Sabina Simu, cl. IV. civilă, Blaj 100.
119. Cornelia Langa, cl. IV. civilă, Blaj 100.
120. Maria Papiu, cl. III. civilă, Blaj 100.
121. Silvia Nicoară, cl. III. civilă, Blaj 100.
122. Livia Radu, cl. I. civilă, Blaj 100.
123. Cornelia Pop, cl. I. civilă, Blaj 100.
124. Otilia Blaga, clasa I. civilă, Blaj 100.

Puncte de orientare.

Cultul special al Preacuratei Mame a lui Dumnezeu e reslăţit azi pretutindenea în măsură mai mare şi mai mică.

Sunt şi multe comune bisericeşti, în cari s'au întemeiat şi Reuniuni de femei în onoarea Prea Curatei Vergure Maria, al căror scop este cultivarea credinţei, pietăţii şi moralităţii în pătura de jos a societăţii omeneşti, care e poporul agricol, susţinătorul statului şi al bisericei vii a lui Isus Hristos. Poporul de rând sau ţărănimea este fundamentul pe care noi preoţii şi cu noi cealaltă inteligenţă zidim după timpuri, locuri şi împrejurări binele moral şi social îi dorim binele şi lucrăm din toate puterile pe toate cărările oueste să-l susţinem tare, mare şi viguros, plin de putere de viaţă şi de veselie, ca să ne putem şi pe noi susţinea. Dela poporul de jos ne emanează puterea, de acolo tăria, de acolo fericirea sau nefericirea noastră.

Tuturor le place să laude cu poetul latin Tiberiu etatea de aur din timpurile trecute, în cari credem, că a fost mai bine, iar binele a constat în aceea, că ţărănimea deşt a fost mai necioplită, mai dură, mai proastă, totuşi era mai morală ca azi, mai binecredincioasă. Şi aceesta nu e o noutate. din contră e un simptom al vremilor, de a constata felul morbului, fără de a şti, ori fără de a ne îngriji şi de curarea lui. Şi asta o experiem cu durere de fapt pe toate terenele vieţii publice morale şi sociale.

Prea fericitul nostru Părinte Papa Piu al X-lea a luat în privinţa aceasta o idee mare, amplă: „restaurare omnia în Christo“ un „memento“ la timp potrivit, şi tare mă tem, că glasul îi va rămânea încă multă vreme în pustiu. Toată lumea mi-se pare, că o văd, cum rămâne surdă la auzul cuvintelor de bine şi lunecă, lunecă mereu pe povârnişul moral ce a apucat şi numai Dumnezeu ştie unde se va opri odată să-şi vadă nefericirea ce şi-o-a creat prin propria-i nepăsare şi pentru care odată va vărsa multe lacrămi amare.

Însu-şi Dumnezeu prin secetele trimise acum în 2 ani dupăolaltă parecă ne provoacă cu tărie pe toţi ca mici şi mari, bătrâni şi tineri, bărbaţi şi femei. feciori şi fete, fără considerare la treapta socială pe care stăm, să ne vedem de suflet, de îngrijirea şi mărturisirea lui, să ne desbrăcăm de omul cel vechiu, de omul ticăloşit şi cufundat în păcate, în sufletul căruia a perit icoana minunată a Ziditoriului, să ne reînoim în Hristos până mai este timp.

În decursul anului mulţi, creştini buni, pătrunşi până în adâncul inimei lor, de nedreptatea şi durerea ce cauzează lui Dumnezeu prin multele lor păcate grele, aleargă la vre-un loc de rugă, la vre-o biserică ori mănăstire de reclam după cum se practizează acum de mulţi ani. Merg mulţi cu sufletele negre ca păcatele chiar din mari depărtări, ca punându-se sub scutul Preacuratei fecioare, să se împace, Dumnezeu, şi să reîntorc de acolo obosiţi trupeşte cu dar plini de viaţă nouă sufletească, plini de credinţă şi de nădejde în Dumnezeu şi întrun viitor mai bun.

Dar sunt şi de aceia, cari mergând la astfel de rugi publice, se reîntorc cu sufletele mai negre ca şi cărbunele şi cu suvenirul trist de-a fi adus încă un păcat, dacă nu mai multe, mare şi greu pe sufletul său, pe conştiinţa sa. Partea cea mai mare nu poate merge la nici un loc de pietate. La aceştia mă gândesc eu când scriu aceste şire şi aflu, că ar fi foarte de recomandat pentru ei să se înfiinţeze reuniuni Mariane, şi apoi să se introducă ca izvor de mângăere şi adăpare sufletească pretutindenea misiunile-poporale, introduse cu atâta succes

---

Nu râvneşte la nici o bogăţie, — căci averea după el e o povară în viaţă, — o singură comoară îi trebue lui: un suflet ca a lui, o inimă care să-l înţeleagă. — Şi aşa se însoară sărac, dar câştigă, — deşi află un aşa suflet — o comoară ce nu se poate cântări cu grămezile grele de aur a tuturor milionarilor. Şi munca lui abia acum începe în toată puterea. El acum îşi desfăşură de tot steagul, a cărei pânză, atunci când mai întâiu se desface de pe sul, e răpită să fâlfâe spre cerul albastru a lui Dumnezeu. Preot, învăţător, advocat, doctor, ori ce ar fi el acum, îşi începe munca de ajutor şi mângâere pentru alţii, — care e tot odată şi cea mai consolătoare pentru sine. Şi vine badea năcăjit, şi se apropie cu încredere lelea năpăstuită, şi aleargă în cete cei nedreptăţiţi, şi viu cu lacrimi cei nenorociţi, la el, la raza de lumină a tuturor. Munceşte cu zecile de ani, dar nu adună nici o avere, căci atunci când începi să închizi banul în ladă, oamenii cei amăriţi, cari au lipsă de ajutorul tău, se depărtează de tine, cunoscându-te acum, ştiind ce plăteşti.

Băeţii lui vor fi crescuţi ca şi el. Vor creşte săraci, vor munci săraci, şi vor muri săraci. Şi totuşi cei ce au milioane, nu-s nici pe de parte avuţi, ca o astfel de familie.

Ce se va alege însă de colegul egoist al acestui tinăr? Până a fost la şcoală de acasă l'au grijit bine. Patru mâncări la zi, 10 zloţi pe lună, bani de risipit, haine tot alte şi alte. Nu a simţit nici o lipsă, nici una din durerile sfinte a sărăcii nu a cunoscut. Şi ast-fel nici nu le poate înţelege. Trece pe lângă un schilod, fără ca să-l privească. Ce-i lui'asta dacă n'are un ban să-şi cumpere pâne? Ieri a avut doar? El e făcut aşa să rabde şi să întindă mână, după cum câncle de pildă e făcut să stee în lanţ şi să latre. Ce simte el, ce gânduri pot să-i umble prin cap? Hotărât că nimic, negreşit că nici unul. Nu vezi că nici nu bagă seamă cum ai trecut fără să-ţi deslegi punga, şi cum a rămas în aceea-şi poziţie? — O negreşit, între oameni îs foarte mari depărtările. Dela om la om: prăpastii! Cine să le umple şi cu ce? Dar mai ales ce folos ar urma de aci: dacă s'ar umplea?

În chipul acesta începe să înţeleagă lumea un astfel de tinăr.

Studiile şile termină câne-câneşte, — după ce pungă plină a tată-s'o capătă oftică de câte-va ori. Cu diploma în buzunar, calcă falnic, ca şi când pe lângă el nu ar trece decât pitici. Omul acesta nu are nici un steag de desfăşurat, nici un ideal de urmărit în viaţă. Caci ţinta ce o urmează el: de aşi câştiga o existinţă comodă şi trândavă, ori chiar aprigă pentru îmbogăţirea sa. — nu e vrednică să o scrii pe flamurile vergure a steagului proaspet de luptă, ci pe o zdeanţă murdară, care nu are dreptul să fâlfâe în valurile curate a vântului, ci trebue ascuns în mocirlă şanţurilor.

Un egoist ca acesta îşi vinde sufletul, câştigând pentru el 40—50—100 de mii, ori şi mai puţin, şi zice că: s'a însurat, ori mai bine că: a făcut o bună partie! Şi să vezi apoi contractele acelea de zestre, punctele şi formalităţile multe, prin cari vreau să-şi facă traiul fericit, viaţa casnică una şi nedespărţită. Da, da! Amar de fericirea asta, dacă trebue să isvorească din doue suflete, cari îs doi draci negri-negri şi plini de răutate!

Ca astfel de oameni să muncească apoi pentru alţii, e de necrezut. Eroii din sinul lor nu se pot prăsi. Ci atunci când se ridică cine-va din mijlocul lor şi atrage băgarea de samă a lumii, o acesta nu e un viteaz, un martir, ci un avar înebunit de aur, un tiran cu sufletul negru.

De bună samă, iubite pretine, că dacă stai să judeci astfel, ori cine ar fi acela, trebue să se i-se facă rău şi numai la auzul numelui de egoist, şi trebue să prinză aripi contemplând altruismul.

Dar puţini sunt cari să stee să judece în ziua de azi, şi mai puţini cari să judece drept.

Şi aşa vedem şi auzim multe, cari poate ne dor une-ori, alte-ori ne face să suridem.

Suridem cu inima curată — fiind-că nu vedem reutate — atunci când copiii ce se joacă să pîrăsc împrumutat, care-i mai blăstămat de le strică mereu jocul. Şi numai atunci sprâncenele noastre se încruntă, când vre-unul vine şi-ţi spune la ureche acuza, ocara ce li face altuia. Aici vezi răutatea, şi te doare, dar ai încă palma şi varga la vrâsta asta şi poţi să îndrepţi: „Frăţioare, să învefi odată pentru totdeuna. Jocul e al tuturor nu numai al tău. Când ai de spus ceva despre altul, spune pe faţă, şi nu umbla ca şi câncle ce muşcă pe furiş!“

Suridem cu plăcere — din trecere de vreme de celea mai multe ori, — când doue femei în faţa noastră vorbesc despre a treia, care lipseşte. Suridem uşor, până ce e vorba numai de faţă: ochi, buze, nas, gură etc. şi

moral în protopopiatul Clujului, pentruca şi aceia, cărora timpul, etatea şi împrejurările nu le dau mână de ajutor să peregrineze în mari depărtări, să afle ceva pentru liniştirea conştiinţii sufletului lor.

Ar fi dar tare de dorit, ca unul fiecare preot în cercul său de activitate — dupăce ştiut este că nu toţi pot coopera la ţinerea misiunilor şi nici conzult nu e a lăsa ca toţi să lucre, căci poate că nu înţăleg deplin ce vreau să lucre ori nu au acum încă deplină voe şi abnegaţiune pentru atari lucrări grele, — ca nu cumva mai mult să strice decât să folosească înşiruindu-să în rândul măestrilor pricepuţi, — de aceea zic, ar fi tare conzult, ca la vreme potrivită să întroducă unul fiecare în parohia sa, unde e cunoscut şi cunoaşte împrejurările şi lipsele sufleteşti a turmei sale pe lângă predici şi rugăciuni publice în biserică împreunându-le cu litie cu Dupăcinariu, Paraclis, Canoane de rugăciuni ş. a. după cum să practizează airea în mare, el să facă în mic şi astfel unul fiecare să se iniţieze în lucrarea mai cu folos a mântuirei sufletelor încredinţate păstorirei lui şi apoi după începutul greu, cu vreme va căpăta dela Dumnezeu şi ştiinţă, şi voie şi îndemnul de a lucra mântuirea şi mai bine şi mai cu folos. Numai în modul acesta cuget eu, că să pot înnoi toate întru Hristos şi numai în modul acesta să poate face îndreptare morală pe toată linia şi întinderea acestui rotogol al pământului.

In modul acesta sămânţa sămânată de misionarii credinţei ici-colo va încolţi mai curînd şi mai cu putere în sânul pământului inimilor credincioşilor nostri, iar cea încolţită deja ca şi picurată de rouă deasă va creşte cu putere şi va aduce la vremea sa roadă bogată de mulţumire şi mângăere sufletească. Să nu întârziem în regenerarea sufletească a credincioşilor nostri, căci vremile sunt grele şi mâne poimâne ne trezim, că lupul sare în staul şi risipeşte oile, şi atunci. ce vom şti răspunde, cum ne vom apăra negligința? Să grăbim din vreme sub scutul mamei lui Dumnezeu, limanul şi mângaierea tuturor.

Frata *V. Micuşan.*

Din Polonia germână. — O mare turburare a causat în Pozen un ordin a locotiitorului prusiac, ca copiii Polonilor să fie pregătiţi la primirea sfintelor taine numai în limba germână. În acelaş timp se dispune învăţătorilor şi inspectorilor scolastici, să însinue pe catecheţii. cari nu s'ar conforma acestui ordin. Faţa cu această măsură draconică, care loveşte în sanctuariul celor mai preţioase sentimente religioase, arhiepiscopul catolic de Gnezen-Pozen a dat o circulară preoţimei, în care între altele spune următoarele: „Pregătirea pentru primirea sfintelor taine e o afacere curat bisericească, care îmi aparţine jurisdicţiunii mele eclesiastice. şi de aceea îmi ţin de datorinţă a va atrage luarea aminte la aceea, că mai ales pregătirea copiilor. pentru primirea sfintelor taine e o chestiune religioasă. şi nu-i permis să fie folosită pentru alte scopuri. Un băiat nu se poate pregăti cum se cade în altă limbă. şi de aceea nici nu poate fi sinceră mărturisirea aceea, pe care e constrâns să o facă în o limbă străină.“ La sfârşit arhiepiscopul le lenga de inimă preoţilor, să-şi împlinească cum se cade datorinţele, ca nu cum-va din pricina lor să scadă sentimentele religioase a copiilor. Circulara aceasta a vărsat multă mângâiere în inimile polonilor catolici. Şi cu toate acestea — se mai află oameni, cari vreau să scoată din biserica catolică ori-ce sentiment de naţionalitate!

Dare de samă şi mulţămită publică.

Subscrisul atât în numele său. cât şi în al parohienilor săi de tot săraci (9/10 parte servitorime) şi puţinei (150 suflete) — şi pe această cale vin a mulţămi din adâncul inimii mila acelor suflete generoase, cari s'au îndurat a grăbi întru ajutorul nostru cu obolii caritâţii creştine — spre a puteà noi procura măcar şi numai nişte clopoţele pe sama sântei noastre biserici, carea de ani de zile stă mută, nimicindu-i-se prin o întâmplare fatală ambele clopoţele vechi. Mult milostivul Dumnezeu să resplătească din avutul său inexauriabil toţi filerii jertfiţi spre mărirea locaşului Său pământesc!

Iată lista daruitorilor pii şi a sumei până aici colectate:

1. *Borodul-mare.* Colectante: *Emil Perényi*, paroh 2 cor.. poporenii săi 15 cor. 66 fil. = 17 cor. 66 fil.

2 *Dobreţin.* Colect: *Varju Lajos*, 4 cor.. Molnár Kálmán 2 cor., Mellan István 2 cor. = 8 cor.

3 *Hurez.* Colect: *Ioan Mihalca,* paroh 2 cor.. poporenii 6 cor. 96 fil. = 8 cor. 96 fil.

4. *Virtiş.* Colect: *Cornel Darabanth,* preot 2 cor., B. Kiss Antal 2 cor.. Vesza József 2 cor., poporenii 8 cor. 10 fil. = 13 cor 10 fil.

5 *Cenalăş.* Colect: *Iuliu Filimon,* prot.-paroh 2 cor., Irina Fărcaş de Péterfalva 1 cor. Filimon Popa. învăţ. 1 cor., poporenii 3 cor 08 fil. = 7 cor. 08 fil.

6. *Vedres Abram.* Colect: *Petru Hetco,* paroh 2 cor., tacsni bis. 2 cor., G. Molnár 1 cor.. Florian Nemes cu familia 5 cor., Juhász Gavrilă 2 cor.. poporul 4 cor. 10 fil. = 16 cor. 10 fil.

7 *Cihei.* Colect: *Victor Târnăvan,* preot 2 cor.. Paul Buda 1 cor.. Vas. Berinde 1 cor., N. N. 1 cor.. poporul 3 cor. 68 fil. = 8 cor. 68 fil.

8 *Pocei.* Colect: *Iuliu Szabó,* paroh 2 cor, N. N. 2 cor.. Cassa bisericii 6 cor., = 10 cor.

9 *Moftinul nou.* Colect: *George Murăşan,* paroh 2 cor.. Márián György 1 cor., Popp Aurel 1 cor.. Veres Mihály 1 cor., Teodor David 1 cor., Coriolan Carbunar 1 cor, ceialalţi credincioşi 7 cor. 86 fil. = 14 cor. 86 fil.

10. *Cherelus.* Colect: *Aug. Târziu,* protop.-paroh 2 cor., N. N. 50 fil.. N. N. 50 fil. = 3 cor.

11. *Makó.* Colect: *Ioan Boroş,* prot.-paroh 1 cor., Cassa bis. 2 cor., Szalay György 1 cor.. Major Guszti 1 cor., Dr. Vaszkó Endre 1 cor., Cassa comunit. bis. 2 cor.. dela alţi poporeni 3 cor. 10 fil. = 11 cor. 10 fil. Bunul Dumnezeu să primească!

12. *Borleşti*: Rs. George Şuta, arhidiacon 1 cor.. familia 4 cor. = 5 cor.

13. *Kokad*: Ales. Ditz, preot. 1 cor.

14. *Şeitin*: George Maior, paroh 2 cor., bis. 2 cor., alţii 2 cor. 90 fil. = 6 cor. 90 fil.

15. *Groşi*: Teod. Stanca, paroh 2 cor., bis. 5 cor.. alţii 3 cor. = 10 cor.

16. *Vetiş*: Vas. Ardelean, paroh 2 cor. 10 fil.. pop: 2 cor. 90 fil. = 5 cor.

17. *Leta mare* (partea rusască): Des. Mosolygó. preot 1 cor.. pop: 4 cor. = 5 cor.

18. *Terebeşti:* Ioachim Ghergar, paroh 2 cor., pop: 4 cor. = 6 cor.

19. *Hodişa*: Mihaiu Vida, preot 2 cor., pop: 3 cor. = 5 cor.

20. *Ruşi*: George Sălăgian, paroh 2 coroane.

---

de îmbrăcăminte. În sfârşit acestea sunt nimicuri, şi dacă te-ai pune, ai puteà să rizi şi să faci glume pe socoata ori-cărei femei — în ce să ţine de esterior.

Dar atunci când încep să muşte din cinstea, din numele bun al ei, atunci când vezi cum se deslănţue ura pentru o calitate frumoasă, ce o are cea ce lipseşte, atunci nu mai zimbeşti. ci simţi că ar fi bine să poţi aplica şi aicea metodul ce l'ai folosit la băiat.

Suridem batjocoritor — poate mai mult necesar de cât cu voe — când auzim pe cine-va vorbind peste umăr despre vre-un bărbat de ştiinţă, despre vre-o carte de mare valoare, atunci când el, suntem convinşi, nici nu a cetit cartea aceea. Şi ne revoltăm. atunci când el ne trage cu ochiul, făcând semne, dând să înţelegem, că pentru el o asemenea carte nu plăteşte doi bani. că el e cu mai cuminte şi mai învăţat, decât cel ce a scris cartea.

Să te apreţiezi pe tine. să ştii cât eşti şi cât plăteşti, e bine. Dar nu e de lipsă. Şi mai ales, nu are nici un rost să o spui şi altora. Dar să ţii aşa de mult la ceea ce eşti şi poţi, încât meritele altora să nu le mai vezi, judecăţile altora pentru tine să nu mai aibă nici o valoare, — să te ridici în regiuni ridicole de rău ori semi-rău — atunci când poate aripile tale de avânt nu au decât 3—4 fulgi, ori pene prăpădite, e culmea prostiei. Şi când observi aşa ceva, nu te răsvrăteşti numai. ci, dacă ai o inimă bună, te şi doare, că eată la ce poate să ajungă un om, dacă nu-şi ştie înfrâna pornirile egoiste, dacă nu a cercat să deprindă altruismul, această floare albă a sufletului omenesc.

Fără altruism relaţiile oamenilor, cari ar trebui să trăiască în bună înţelegere. cu puteri unite totdeuna se răcesc, se desfac. fără altruism un popor nu poate fi tare, iar popoarele toate s'ar schimba în alte hoarde cotropitoare. şi am aveà o altă năvălire a popoarelor.

Cu ajutorul altruismului, cred. dragă prietine. că mai uşor s'ar puteà ajuta şi în desperata causă socială, ce ţine în friguri aproape toate popoarele Europei. Şi câte nu s'ar mai puteà face prin el. — dacă ar fi stăpânitor. chiar şi în sat la voi. unde ştiu, că de 15 ani tot zidiţi la o biserică, şi încă nu aţi ajuns nici la coperiş.

Alfius.

AVIZ!

Subscrisul, pe lângă condiţii favorabile, vând din mână liberă casa Nr. 31 din Strada lungă, precum şi casa Nr. 107 din Strada cimiterului. Cei ce reflectează la ele, să se adreseze subscrisului.

Blaj, 30 Septemvrie 1905.

VASILE BARNA,
faur.

(23) 3—3

21. *Pişcari*: Mih. Ciuca, protopop 2 cor. 20 fil.

22. *Popeşti:* Vas. Tămaş, paroh 2 cor., popor: 9 cor. 98 fil. = 11 cor. 98 fil.

23. *Tarcia*: Val. Kiss, paroh 2 cor., popor: 5 cor. 60 fil. = 7 cor. 60 fil.

Rog cu dragoste frăţească pe toţi Fraţii Preoţi, cărora le-am trimis colecte, — să binevoiască a mi-le înapoia acele cât de în grabă. — sper după Dumnezeu, că cu resultatul de noi mult dorit. — pentru ca să ne putem orienta cu privire la procurarea clopotelor de lipsă. Darul Domnului nostru Isus Christos să fie cu sufletele milostive!

Hosszú-Pályi, 25 Sept. 1905.

George Hubic,
paroh gr.-cat.

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumnezeu. În timpul funcţionării subscrisului ca paroh-protopop gr.-cat. în parohia Mediaşului, au donat bisericii de acolo câte o icoană frumoasă: Anica Ciungar, Mihail Dârloşan, Chira Pascu, Dem. Vlad, Lina Popovici, Nicolau Man, Ana Bogdan, Sofia Luca, Anica Călnţ, Mihail Popovici, Fica Trif. Maria Negru, Toader Ferestariul; — iară cu câte un pocal pentru flori: Chira Lăscuzan şi Ioan Coman, Maria Limbaşan şi Maria Călburean, 2 feţe roşii de păr frumoase pe ambe tetrapodele în tinda muerilor. Vasile Comisa, o statuetă a Madonei de Lourdes din gyps. Petru Mănuc, o cruce de lemn cu crucifix. Sofia Horváth, statueta Madonei de Lourdes din gyps. Nicolau Coman, statueta lui Ieus şi a Mariei din sticlă. Florica Fraţilă, o faţă rosie şi alta albă foarte frumoase pe tetrapodul, cu icoana închinării. Ana Luca şi Veronica Dârloşan, câte 2 feţe roşii de păr frumoase în altar. Ana Luca, Maria Hornar şi Sofia Luca, 3 vestminte pentru ministranţi. Stim. Doamnă Alesandrina Dop, o acoperitoare de mătasă galbină, pictată cu mâna proprie pe amvon şi alta tot de mătasă, pictată la icoana închinării. Fica Costea, o faţă de masă pentru presenri. 2 prapori de mătasă albastră în preţ de 224 cor. donaţi de: Ştefan şi Elisabeta Moldovan 124 cor. Toader Fraţilă 20 cor. Ioan Verdeţ 20 cor. Traian Dajan 10 cor. Nicol Porima 10 cor. Ioan Musteţia 10 cor. Mihail Barb 10 cor. Pavel Luca 10 cor. Nic. Puşcaş 4 cor. George Fodor 4 cor. George Dajan 2 cor. 2 prapori negrii de păr în preţ de 136 cor. 28 fii. donaţi de: Ioan Musteţă, Gligor Popovici, Ion Şerban, Ioan Suciu, cantor Ioan Borza, Ioan Moldovan George Fodor, Simion Hornariu, Mihail Popovici, Nic. Fodor, Dem. Coman, Ioan Murăşan, Toader Fraţilă, Alesandru Fodor, Mihail Ganea şi Ioan Lup. Un rând de vestminte bisericeşti prin colectă dela popor = 130 cor. 24 fil. Iacob Gib şi soţia, 2 feşnice mari pe prestol. în preţ de 20 cor. O cruce de argint-china, donată de Ioan Borza, în preţ de 26 cor. Dna Kesler, un candelabru frumos, în preţ de 100 cor. Muierile au colectat la icoana Episcopului I. Bobb 10 cor. 38 fil. şi la statua lui Isus Christos 30 cor. 80 fil. Mai mulţi poporeni au contribuit la repararea bisericei în o colectă de bucate în suma de 70 cor. Dl Mihail Popovici şi soţia sa Carolina, au donat s. Evangelia, edit. nouă, în preţ de 25 cor. Majestatea Sa Franciac Iosif I. Împărat şi rege apostolic, a donat 200 cor. Toader Călburean, a donat bisericii în 1892, 200 cor. Vasilin şi Ana Trojan, a donat bisericii în 1900, 400 cor. Din rămasul Mărinţii Aţelean, donaţiune bisericii incassată dela erezi 320 cor. Ioan Suciu, cantor şi soţia sa Sofia, au testat bisericii cu testament la notariul public, cari se vor primi după moartea lor = 400 cor. Ioan Popa Matei şi soţia sa Maria, au testat bisericii prin testament la notariul public, cari se vor incassa după moartea lor = 400 cor. Ilustritatea Sa, când-va Ştefan Moldovan, fundaţiune misală administrată de Preaven. Consistor 200 cor. Ilie Veza, a donat bisericei statua lui Ieus, ca mort, făcută din lemn frumos lucrată, care se foloseşte în Vinerea patimilor la înmormântare 124 cor. Suma = 3016 cor. 70 fil. Primească marinimoşii donatori prin noi subscrişii dela întreg poporul gr.-cat. al Mediaşului sinceră mulţumită. Mediaş. 28 Aug. 1905. *Ioan Moldovan,* paroh-protop. gr.-cat. *Ioan Musteţă,* curator prim.

Din Arhidieceză. *Simeon Pop,* protopopul Arieşului, fiind absolvat de administrarea districtului, *Gavril Pop,* paroh în Măhacin, a fost numit administrator protopopesc. — *Ioan Mihali* sep. paroh în Calacea, distr. Dârgea, a fost trecut în deficienţă. — *Eugen P. Păcurariu,* subprefect în Internatul de băieţi, a fost numit practicant la oficiul arhidiecezan. — iar în locu-i a fost numit *Niculae Marcu,* teolog absolut.

Sfinţire de biserică. Primim următorul avis: Sfinţirea bisericii gr.-cat. nou edificate din T. Silvaş (Selagiu, diecesa Gherlei) se va celebra Duminecă în 15 Octomvrie n. 1905, pe lângă următorul program: 1) Duminecă dim. la 8 oare actul sfinţirii şi liturgie solemnă. 2) La 1 oară p. m. banchet. 3) Sara petrecere cu dans şi se va preda de către tinerime piesa teatrală de Antoniu Pop, „Paza Maicei sfinte".

„Luceafărul". Numărul 18 din splendida revistă „Luceafărul" se presintă în un chip aşa de elegant, ca nici o revistă românească, nu numai dela noi, dar şi de dincolo. Ilustraţiile admirabil esecutate, represintă tot vederi dela serbările din Sibiu: porturi din Seliste (cu deput. Dr. Comşa) din Haţăg (cu adv. Dr. Bontescu) din Bănat (cu adv. Dr. Adam), Sebeş, Topliţa, Bran şi Ocna, şi un tablou mare cu grupul dela serata etnografică, având în mijloc pe Dr. Brediceanu. Bucăţile literari îs tot aşa de bine alese. E o cinste naţională a întâlni această revistă în toate casele româneşti.

Ştiri literare. Institutul tipografic şi de editură „Luceafărul" a făcut o frumoasă surpriză iubitorilor de literatură, publicând în done foarte simpatice volume: *„Icoane"*, de colaboratorul nostru Alex. Ciura şi *„Traiul nostru"*, de Ion Ciocârlan. Sunt momente prinse pe hârtie din viaţa de toate zilele, dar aşa de sugestiv povestite şi aşa de fidel copiate, cât parcă trăieşti în ele şi le vezi petrecându-se sub ochii tăi. Fie-care volum costă câte 1·50 cor. Le recomandăm cu căldură.

Concertul de Duminecă. În 8 Oct. anunţat şi aranjat de Casina română, cu concursul virtuosului în flaută *Romul Millea,* a reuşit cât se poate de bine, spre mulţămirea publicului mare ce s'a fost întrunit în localităţile ei. Piesele esecutate de dl Millea ne-a dovedit şcoala serioasă ce a făcut-o ca elev al conservatorului din Praga. „Grand solo" de Tulon care recere o predare artistică, a fost cât de bine esecutată, asemenea „Lucreţia Borgia" de Fürstenau şi „Andante" de Hofmann, ne-a arătat pe esecutantul dester; „La Traviata" de Popp, vals de concert, am avut ocăsie a aprecia şi desteritatea, de care dispune dl Millea una ni-se pare însă, că pe lângă tonul frumos rotund şi neted, ce-l scoate din flaută sistemul Böhm, tonurile profunde ca şi cele mai acute le-ar lipsi volumul şi tăria, un ce, care s'ar puteà adscrie unei indispoziţinni momentane. Timbrul flautei mai bine s'a manifestat în piesa „Scena pastorală" de Elinescu şi în „Doină" adusă la finea concertului, la care nu mai voiau să înceteze aplausele. O dovadă că românului îi place cei a lui. Acompaniamentul la pian l-a ţinut dşoara Melania Brânduşan cu cunoscuta-i măiestrie. Asemenea a dovedit şi dşoara Lucia Murăşian, fica măiestrului nostru, cu „Galopul de Concert" de Ketterer, şcoaia solidă şi studiul serios ce-l face în pian. Nu pot lăsa să treacă momentul frumos şi ovaţiunea binemeritată, făcută de public dlui prof. Iacob Murăşian, când s'a dus de a felicitat pe fostul său elev dl Millea. În gimnasiul din Blaj dl Millea a primit primele inviaţiuni în musică şi de aici a fost sfătuit să-şi cultive frumosul talent; reuşita deplină a concertului ne-a servit în destul de dovadă că sfaturile bune şi instrucţia primită n'au fost zădarnice. — Dorim dlui Millea şi pe viitor succese, şi o lucrare rodnică în arta aceasta frumoasă încă puţin cultivată la noi.

Necrolog. † *Titu Chitul,* proprietar, după grele suferinţe şi-a dat nobilul său suflet în mânile Creatorului, în al 38-lea an al vieţii. —

Odihnească în pace!

„SALVATORIA" INTREPRINDERE de CREDIT VERŞEŢ,
STRADA PETÖFI Nr. 69.
OARE de BIROU 1/2 9—1/2 1.

Împrumuturi Hipotecare
pe pământuri şi edificii:
3 1/2—5 3/4 %
Pe restimp de 10—70 ani şi pe lângă întabulare. Banca n'are dreptul a abzice împrumutul, datorasul însă poate ori când să replătească restul împrumutului.

Împrumuturi Personale
pentru funcţionari, oficeri, comercianţi şi industriaşi:
6—7 %
Pe restimp de 5—15 ani, pe lângă giranţi, prenotare pe salar ori deposit de hârtie de valoare.

Convertare favorabilă al împrumuturilor vechi şi scumpe. — Stăm în legătură cu cele mai puternice bănci din ţară şi străinătate. — Prospecte şi informaţiuni trimitem gratuit. — Reprezentanţii reali sunt bineprimiţi.

(24) 1—?

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Hipnotizmul.

Articlul I.

Istoricul și natura hipnotizmului.

Pe la anul 1778 era în Paris un medic cu numele Antoniu Francisc *Mesmer*. El s-a născut în Iznang în 1734. Studiile și-le terminase în Viena, unde obținu și diploma de doctor în medicină. Ba ajunse și profesor la Universitatea de aici. În 1772 începù să folosească electricitatea, ca mijloc terapeutic. Dar întâmplându-ise un incident neplăcut, părăsì capitala Austriei și merse la Paris. Aci deschise mai multe spitale. Clienții și-i cura așa, că îi magnetiza. Căci el era de părerea, că în toate corpurile, și mai cu samă în animale, s'ar afla o anumită putere magnetică, numită *magnetism animalic,* carea s'ar puteà propaga din un corp într'altul. În cei magnetizați se observau diferite fenomene. Unii simțiau convulsiuni, alții plângeau, alții strigau, în fine alții râdeau. Dar pe toți îi stăpânia Mesmer cu beținașul său magic. La un semn al lui, toți se linișteau. Terminându-se magnetizarea nici o urmă nu mai rămânea în pacienți, decât numai atâta, că rămâneau afecționați cătră magnetizător, pe timp mai îndelungat. Mai adaugea Mesmer, că cei magnetizați, în decursul magnetizării, și-ar fi cunoscut boala și medicina coräspunzătoare.

Modul lui de cură îl adoptară și alți medici. Atari au fost cei doi frați: *Puységur*. Ei nu mai magnetizau beținașul magic, ci un ulm, în jurul căruia înfășurau nește legături. Cu acestea se înfășa morbosul și se magnetiza. Fenomenele magnetizării erau ca și la Mesmer: magnetizații își cunoșteau morbul, și. desmagnezați fiind, nu-și aduceau aminte de celea petrecute în magnetizm.

Un pas înainte făcù medicul *Pététin* din Lyon la anul 1787. El observà că la uni magnetizați, după ce intrau în letargie, li-se transpuneau simțurile: vedeau cu ceafa, auziau cu genunchii, etc.

Urmând după aceea revoluțiunea francezà, oamenii au început să-și uite de terapeutica lui Mesmer. Au reînceput-o din nou *Bertrand* și *Deleuze* la 1813, dar cu puțin succes. Dar ceea ce nu le-a succes lor, a succes pe deplin preotului *Faria,* la 1815. Mamă-sa fusese portugezà, iar tatăl-său indian idololatru. El făcù un pas înainte cu magnetizarea. Nu mai magnetiza cu vre-un instrument, ci numai cu cuvântul. „Dormi"! ziceà el, și pacientul adurmia. Altora mai târziu le succese de a produce somn în magnetizați prin simpla lor ființă de față, fără nici o comunicare sensibilă cu pacientul. Ba de multe ori comunicația aceasta era și imposibilă, pentrucă se magnetizau chiar și persoane din alte orașe, prin o simplă comandă. În somnul acela, magnetizatul nu mai simția nimica — *anestesie* —, decât numai aceea ce voia magnetizătoriul. Și din contră, puteà să simtă și lucruri puțin impresionabile, ba chiar și neexistente, dacă așa voia hipnotizătoriul. Fenomenul acesta se chiamă *hiperestesie.*

Experimentele lui Faria le-a continuat, la anul 1820, *Du Potet.* Lui încă îi succese să domnească absolut peste magnetizați. Ei nu simțeau și nu pricepeau nimica, ori cât de puternic să fi fost sensibilul și silința celor de față de a-i face să perceapă. Domnul absolut al lor era magnetizătorul.

Mai târziu, după 1820, se ajunse după cum spun unii, chiar și la *extasul magnetic.* Cei ce se aflau într'însul vorbiau în limbi străine, mai înainte necunoscute, spuneau lucruri, ce se petreceau în alte părți ale lumii; gâciau gândurile altora; cunoșteau boalele și le descriau cu terminii lor technici, fără să fi avut mai înainte cunoștință despre acelea.

Magnetizmul acesta se lăți prin toate statele europene. *Rusia* îl concese ca mijloc terapeutic deja din 1815. Cu doi ani mai târziu se concese folosirea lui și în *Svedia, Dania* și *Prusia.* În *Franța* magnetizmul, ori mai bine zis, folosirea lui, era indiferentă. Decret formal prin care să se permită ori să se oprească, nu era.

Învățații francezi: *Laplace, Cuvier, Récamier,* etc. erau împărțiți în două tabere, unii pro, alții contra.

Fenomenele, la cari ajunsese magnetizmul, pe cum ne spune *La Civilta Cattolica,* ser. V. vol. XI., se puteau reduce la următoarele:

1. Cei magnetizați, trezindu-se din magnetizm, nu-și aduceau aminte de nimica din celea petrecute în decursul stării magnetice. Aceasta era lege universală. Excepție nu se da, decât numai în cazul, când însuși magnetizătorul ar fi permis ori s'ar fi învoit la aceasta.

2. Anestesie (nesimțire) perfectă, la toate impresiunile externe, fie acelea ori cât de puternice. Se simția din contră ori ce cuvânt și ori ce semn al magnetizătorului.

3. O desvoltare extraordinară a inteliginții. Magnetizatul cunoștea, după mărturisirile unora, până în fund ori ce chestie, fie ori cât de grea. Vorbia în limbi streine, pentru el mai înainte necunoscute. Cunoștaa și vedeà tot ce să întâmpla în organizmul său. Cunoștea morburile și medicinile coräspunzătoare pentru toate persoanele, cari puteau fi puse în comunicațiune cu dânsul, în decursul estasului magnetic. Spunea lucruri venitoare și depărtate; descoperia lucruri ascunse; cunoștea chiar și gândurile altora.

4. Transpunerea simțurilor. Magnetizatul cetia o carte pusă pe foale, gusta cu ceafa, asculta ticăiturile orologiului cu genunchiul.

5. În urmă, o dependință totală a magnetizatului dela voința magnetizătorului. Și dependința aceasta nu era numai în decursul magnetizării, ci ținea și după aceea. Magnetizătorul puteà să pună pe cine-va iarăși în starea magnetică, era destul să fie de față, ori să o demânde.

Acestea erau fenomenele magnetizmului pe la 1830. Nu le puteà produce pe toate ori care magnetizător, și nici nu se verificau toate deodată.

Stând astfel lucrurile, facultatea de medicină din Paris alese din sinul său (la 1831) o comisie de zece membrii, cu însărcinarea, să cerceteze faptele, respective fenomenele magnetice. Comisia și-a împlinit chemarea și prin referentul său *Dr. Husson* răspunde, că ea într'adevăr a observat somnabulism în cei magnetizați și, în decursul acestuia, anestesie și hiperestesie la comanda magnetizătorului. S'a dat cazul, continuă comisia, de unii au cetit cu ochii închiși, și au prevăzut mersul boalelor proprii. În urmă, adauge comisia: „Se poate conchide cu siguritate, că statul acesta (de somnambulism magnetic) există de câte ori se pot trezi facultățile cele nouă, numite: *vedere clară, intuițiune, prevedere internă;* ori, decâte ori se produc schimbări mai momentuoase în statul fisiologic, cum ar fi *nesimțirea,* creșterea neașteptată și însemnată de forță musculară, și când efectele acestea nu se pot atribui vre-unei alte cauze." [1])

Dară facultatea de medicină din Paris a pus raportul la o parte. Ba mai mult, a exmis o nouă comisie, carea în raportul său trage la îndoială fenomele referite de comisia din 1831. Și după ce se publicase, în 1837, și un premiu de 3000 frcs pentru cel ce ar puteà ceti cu ochi închiși ori la întunerec, fără să-l fi câștigat cineva, facultatea de medicină a enunțat la 1840, că ea nu se mai ocupă cu cercetarea și examinarea faptelor magnetice.

În urma enunțării acesteia, s'a răcit zelul față de magnetizm și mai cu samă în Franța. Dar nici prin alte țări nu mai era el așa de bine primit, ca mai înainte. Ansă la neîncrederea aceasta au mai dat și răspunsurile congregațiunilor romane, pe cari le vom vedeà la capătul tractatului. Cu toate acestea însă magnetizmul nu s-a stins de tot. Magnetofilii se îndeletniceau și mai departe cu magnetizarea de persoane. Atâta schimbare însă totuși s'a făcut între ei, că dela 1840 încoace s'au împărțit în două tabere. Una era a *magnetiștilor taumaturgi,* alta a *magnetiștilor fisiologi.*

(Va urma)

---

[1]) Întreg raportul acesta se poate vedeà la Figuier, Storia del Maraviglioso, Genova 1884 tom. III. pag. 354 și urm.

Căsătoria preacuratei fecioare MARIA cu s. IOSIF.

Studiu arheologic-exegetic de MATH. FLUNK, iesuit, tradus de IOAN SONEA, preot.

„Iara în a șasa lună a fost trimis îngerul Gavril dela Dumnezeu în cetatea Galileei, al căreia nume era Nazaret, la o fecioară logodită cu bărbat, al căruia nume era Iosif, din casa lui David; și numele fecioarei era Maria.“

Cu aceste cuvinte face introducerea sfântul Evangelist Luca atunci, când descrie întruparea omenească a cuvântului domnezeesc hipostatic. El numește pe solul trimis, pe Domnul, care l-a trimis și pe fecioara, către care e îndreptată solia. Ba e numit și mirele fecioarei, genul regesc, din carele se trag ambii, cetatea și ținutul, în care locuesc și încă cu mare îngrijire. Și nu este lăsată afară nice arătarea timpului.

Predarea aceasta arată pe istoricul, carele cu cele mai simple mijloace, ajunge la cel mai bun rezultat. În mod simplu și totuși așa de sărbătorește ne arată această introducere mărimea și însămnătatea momentului, pe care l-a ales Dumnezeu spre împlinirea minunei minunilor. Plinirea timpului a sosit. (Conf. Gal. IV. 4.) Unul născut fiu a lui Dumnezeu are să se facă om. Iară neamul omenesc prin incarnațiunea Cuvântului (alui logos) are de a păși în oarecare căsătorie de natură mistică cu dumnezeirea. Maria este aleasă ca în numele genului omenesc să zică da [1]), adecă să deie promisiunea.

Este o poezie miraculoasă a providinței divine, carea în istorisirea cea simplă să arată cu atât mai sublimă și carea mai vârtos poate fi simțită, decât descrisă.

Ca și petitorul Domnului său, stă îngerul dinaintea preacuratei fecioare, îi aduce salutarea și solia lui Dumnezeu și așteaptă după învoirea liberă a Mariei și pentru un moment așa zicând mântuirea noastră eternă depinde dela hotărîrea ei. Apoi când Preabinecuvântata a zis cuvintele: „Iată serva Domnului, fie mie după cuvântul tău“ — atunci în urmarea unirei voinței create cu a celei divine, taina mântuirei noastre eterne se dusă în îndeplinire. Atunci în preacuratul său corp Cuvântul etern să întrupă prin lucrarea creatoare a Dumnezeului treimi și începu de aci înainte a locui între noi în mod miraculos *Καὶ ὁ Λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν.* Ioan I. 14.

Cuestiune. Un punct din această catenă de fapte providențiali desbătut de Părinți și esegeți în multe chipuri și totodată în mod divergent este, că în evangelia anunțării se zice, că îngerul a fost trimis *πρὸς παρθένον ἐμνηστευμένην ἀνδρί.* Ce înțăles au acestea cuvinte, cum trebuesc ele tradusă? Fost-a Maria în momentul aparițiunei îngerului numai logodită, sau deja măritată?

[1]) S. Thoma p. III. q. 30, a. 1 în c. la întrebarea: Utrum necessarium fuerit annuntiari B. Virgini, quod in ea erat generandum . . . produce și motivul de congruință: ut ostenderetur esse quoddam spirituale matrimonium inter Filium Dei et humanam naturam. Et ideo per annuntiationem exspectabatur consensus Virginis loco totius humanae naturae.

Căsătoria Mamei lui Dumnezeu.

Cumcă între Maria și Iosif la toată întâmplarea s'a încheiat odată o căsătorie adevărată și în virtutea legilor matrimoniali de pe atuncea ale sinagogei de jure validă, să poate conchide deja a priori din considerațiunea morală ce o avea judaismul către legile curățeniei (castitatei) și către viața casnică și familiară. [1])

Pentruca nesupărați să poată întemeia căsnicia în mijlocul poporului său și pentruca să poată duce viață comună sub un coperiș, Iosif și Maria trebuia să fie căsătoriți și trebuiră să fi îndeplinit deosebitele acte, cari erau în usu la încheierea căsătoriei pe timpul lor, *Erusin* (logodna) și *Nissuin* (ducerea logodnicei acasă.) Numai prin aceasta deveni relațiunea lor reciprocă aceea sfântă legătură, carea după Prov. II. 17 Iudeii o numiau „legătura lui Dumnezeu“ (*berith Elohim*), ceeace este o instituțiune cu mult mai pre sus, decât numai îndestulirea boldului firesc sexual. Cu aceasta considerațiune, care reiese atât din natura lucrului, cât să întărește și prin lege și origine, și unește și numirea ce să dă în *evangeliile canonice* legăturei dintre Iosif și Maria. Iosif să numește *bărbatul* Mariei și Maria *femeia* lui Iosif.

Când Matheiu în cap. I. al evangeliei sale arată generalogia lui Hristos prin deducerea lui Iosif din familia davidică și când în v. 16 schimbând deodată modul de vorbire zice: *Iacob genuit Ioseph, virum Mariae,* Iacob a născut pe Iosif pe bărbatul (*τὸν ἄνδρα*) Mariei, atunci el spune convingerea și a bisericei străvechi și arată relațiunea Mariei și a lui Iosif ca și relațiunea căsătoricească. [2])

Tocmai așa va arăta adevăratul înțăles al legăturei conjugali sustatorie interpolațiunea admisă de Vulgata, Italia și de alți martori textuali la Luca II. 5. *σὺν Μαριὰμ τῇ ἐμνηστευμένῃ αὐτῷ οὔσῃ ἐγκύῳ „γυναικὶ“* (cum Maria desponsata sibi uxore) și cuvântul *ἐμνηστευμένη* va suministra cugetul, că ce e drept căsătoria s-a încheiat, însă nu s'a consumat (matrimoium ratum, non consumatum după usul de vorbire al canoniștilor nostri.) (Va urma.)

[1]) Idea sfințeniei, încât însămnează cu deosebire simț de pudoare și castitate, este o cerință de căpetenie a judeismului biblic și talmudic și se reduce la baza sa cea mai profundă: »Fiți sfinți, căci sfânt sunt eu Domnul Dumnezeul vostru«. (Lev. XIX. 1. conf. v. 29.) Este un precept adeseori repețit de a nu face după imoralitatea popoarelor canaanitice.

Talmudul tractează învățăturile despre castitate în însămnarea cea ma largă, nu numai între marginile vetitului, ci și între ale licitului. *Jichud* însămnează aflarea singură a doua persoane de sex diferit.

După o constituțiune în tractatul *Sanhedrin* 21 aflarea unui bărbat cu femeia lui nelogodită este oprită, fie aceasta o convețuire simplă, sau o convenire fără martori, și aceasta oprire (vetitu) o motivează cu provocarea la cazul lui Amnon și Thamar. (2. Reg. XIII. 1 și u.) Conf. Drach: Du divorce dans la Synagogue. (Romeal 1849 p. 47). I. Levy. Neuhebräische und Chaldäisches Wörterbuch. Leipzig. Brockhaus 1879 s. v. *Jichud.*

[2]) Această numire *ἀνὴρ Μαρίας* în locul acesta este directă hotărîtoare pentru aceea, că relațiunea Mariei și alui Iosif a fost relațiune de căsătorie. Căci deși în v. 19 numirea *ἀνήρ* poate că s-ar putea lua proleptice, nu se poate aceasta în v. 16. Aici însămnează »bărbat«, »soț« și nu »logodnic«. Evangelistul aci numește preste tot pe Iosif după legătura sustatoria cu Maria și nu după timpul logodirei. Tot aceasta o întărește și textul genealogiei. (Schanz, Schegg ș. a.)

Bibliografie.

A apărut:

A apărut șini-s'a expeda prima rândunică vestitoarea unui an nou:

I. Apolzan: **Micul Calendar pe 1906.** cu un bogat și variat cuprins. Prefață. — Lunile, având pe contrapagină lineatură cu rubrici „intrate“ și „eșite“. Cele patru anotimpuri. Intunecimi. Timpul în diferite țări. — Tariful postal. Tariful pentru telegrame. Timbre. — Avutul nostru: I. Biserici (greco-orientală și greco-catolică cu eparhiile, protopresbiteratele, cu numărul parohiilor, preoților, școalelor, învățătorilor, copiilor obligați a frecuenta școala, celor cari au cercetat școala și cu numărul sufletelor). II. Școale: a) Seminarii teologice. b) Pedagogii (preparandii). c) Școale medii. d) Școale secundare de fete. e) Școale de menaj. Cu indicarea anului înființării, înființătorilor, susținătorilor, claselor, numărul profesorilor, elevilor peste tot și a celor cari au absolvat clasa ultimă, didactrului și a directorului. III. Reuniuni: a) Reuniuni culturale. b) Reuniuni de femei. c) Reuniuni de meseriași și comercianți. (Cu sediul, numirea oficială, anul înființării, scopul, momente mai însămnate, averea, numărul membrilor, prezid.) d) Reuniuni de agronomie. e) Reuniuni de înmormântare. f) Reuniuni de cântări. g) Alte reuniuni. IV. Societăți financiare: 102 bănci cu anul înființării, capital societar, rezervele, depunerile spre fructificare, profitul net (toate acestea dela finea anului 1904) și dividenda plătită în anul curent. Insoțirile de credit sătești Raiffeisen. V. Societăți comerciale. VI. Presa. — Date statistice asupra statelor europene mai însămnate. Monedele statelor europene. Măsurile metrice. Milurile diverse în kilometri și vice-versa. — Partea literară: Inviere, de Teodor V. Păcățian; Pace (poezie), de Octavian Goga; Despre breslele meseriești, de Ioan Apolzan; Cântece, de V. E. Moldovan; Catedrala din Sibiu (cu ilustrație), de azan; Primul ajutor, de b. — Târgurile — Foi albe pentru notițe. — Inserate.

Prețul unui exemplar: ediție simplă (legat în table tari) *40 fileri,* ediție de lux (legat în pânză, cu creion) *70 fileri* plus porto 6 fileri (recomandat 30 fileri). Se poate procura dela editor (Ioan Apolzan, tipograf, în Sibiu Nagyszeben), cum și dela librării.

Augustin Paul: **Între Someș și prut,** schițe, impresii, amintiri. Costă cor. 1·30 și se pot procura dela: Librăria Seminarială din Blaj.

N. Iorga: **Neamul românesc din Bucovina.** București 1905. Editura institutului Minerva, pag. 254 prețul 2·50 cor.

Vasile Cârlova studiu istoric-literar de Dr. I. Rațiu prof. 8° 1905. — Această carte din punct de vedere literar are un preț de netăgăduit întru cât scoate din negura trecutului pe poetul tinăr, care face trecerea dela poezia veche la poezia nouă. — Studiul este urmat și de poeziile lui Vasile Cârlova, dintre cari unele nu erau cunoscute publicului. Cartea are în frunte portretul poetului. Ca esecuție face cinste Tipografiei seminariale din Blaj. — O recomandăm tuturora. Costă 1 cor. Se află de vânzare la Librăria semin. din Blaj.

Prof. Dr. Emil Sabo. **„Cântece“** Poezii lirice. Prețul *1* cor.

Editor și redactor răspunzător:
Aurel C. Domșa.

Posta redacțiunii.

N. P. Nu credem că ar folosi ceva publicarea celor trimise, din potrivă s'ar înrăutăți și mai tare afacerea.

N. M. Articolul la care vreai să-i răspunzi privește mai ales preoțimea din dieceza de Gherla. Din acest motiv am socotit, să nu public articolul trimis. Poate vei fi mai norocos altă dată.

N. B. Rătăciți foarte mult confundând datinile cu alte lucrări pornite curat din sentimente, și mai ales din unele rele observații locale rostind sentință generală.

C. L. Iartă, că fiind îmbulzeală cu materialul orgent n'am putut face pomenire de cele trimise și acum ar fi prea târziu.

ACATISTUL MIC,

sau carte ce cuprinde în sine rugăciuni către Preasf. Născătoare de Dumnezeu leg 24 fil.

Tatăl nostru Carte de rugăciuni, împreunată cu Răspunsurile dela s. Liturgie, cu Troparele și Condacele învierii și ale sărbătorilor de peste an, și Troparele morților. Prețul **32** fileri.

Senegin contra tusei, răgușelii, durerii de piept, ofticei, tusei măgărești, catarului astmei, greutății de respirat, lingoare și tusei săci. **Vindecă sigur și repede.** Prețul **1 cor. 20 fil.** și **2 cor.**

Capsic unsoare. Contra durerii de oase, podagrei, reumatismului, răcelelor, durerilor de cap, dinți și nervi, precum și scrintiturilor. Cele mai îmbătrânite boale le vindecă. Prețul **1 cor. 20 fil.** și **2 cor.**

Centarin. Contra morburilor de stomac, precum: lipsa de apetit, mistuirea rea, catarul și aprinderea de stomach, greața și vomarea, sgârciurile cele mai grele. Leac sigur. Folosește și la curățirea sângelui. Prețul **1·20** și **2 cor.**

Kaljodsarsaparil. Mijloc excelent pentru curățirea sângelui la sifilis, morburilor tinerețelor 1 sticlă **2 cor.**

Laxbonbons. Închiderea scaunului e cauza diferitelor morburi, pecum palpitarea de inimă, amețeli, dureri de cap și altele. Deci cine sufere de încheierea scaunului numai de cât se comandeze **Laxbonbons**, zaharele purgative, plăcute și dulci la luat. Prețul **1 cor.**

Chemicale, drogue, legături și bandagerie chirurgice. Instrucție pentru prepararea diferitelor vinarsuri, liqueruri, rum și altele. Teuri russice, parfumuri, săpunuri, crem excelent pentru față și mâni. Articoli cosmetici, oleu pentru păr. Esență pentru picatul și întărirea părului. Apa de gură și dinți pe cum și prav. Ori ce fel de articlu din branșă. Toate foarte ieftine. Faceți întrebare și Vă veți convinge.

Cornel Demeter,

apotecar în Szászváros, în fața școalei Nr. 41.

(22) 2—10

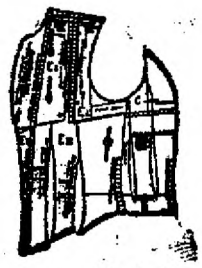

marca fabricei

De mare însemnătate pentru Dame!

Fie care P. S. Dómnă își póte însa-și pregăti cu ușurință de neînchipuit

talia sa după ori ce modă

cu ajutoriul aparatului de croit talie pentru dame

inventat de **Anton Guschelbauer.** A fost censurat de academie. și posede nenumărate scrisori de recunoscință.

Își are patenta și e scutit prin lege în tóte statele culte.

Prețul unui aparat e 3 cor. franco rambursat.

Se caută agenți

Prospecte să trimit la cerere gratis

Cu tóta stima:

Antal Guschelbauer.

Sopron.

17 (44—52)

La espositiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

Antoniu Novotny

în Timișóra-Fabric

(24) 38—52

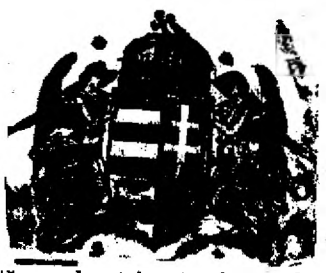

se recomandă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregi armonióse, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provĕdute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întórce cu ușurință în ori ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o laturĕ prin aceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, carĭ sînt provĕdute în partea superiórĕ — ca violina = cu găurĭ după figura *S* și pentru aceea aŭ un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, așa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiŭ. Mai de parte se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătător, — spre preadjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de tóce de metal.

Preț-curanturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul:
Pentru monarchie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserțiuni:
Un șir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce privește foaia, să se adreseze la: Redacțiunea și administrațiunea „Unirei" in Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XV. Blaj 21 Octomvrie 1905 Numărul 42.

Către P. T. Cetitori!

Apropiindu-să sfârșitul anului venim a rugà cu toată onoarea pe On. nostri abonenți, cari să află în restanță cu abonamentul, de pe anii trecuți, cât și de pe anul acesta, — să binevoiască a ni-l trimite fără amânare, pentruca foaia să-și acopere spesele sale cu tipărirea și edarea ei.

Administrațiunea.

Spirit practic.

Titlul pus în fruntea acestor șire, e un termin, în biserica noastră foarte puțin cunoscut. Avem conducători foarte luminați, avem preoțime harnică, pricepută și zeloasă în oficiul său, dar arare-ori văd ridicându-să capete, din mulțimea mare, care merge înainte după un șablon binestabilit, cari să știe pândi împrejurările hotărît binefăcătoare pentru Biserică, clerul și poporul nostru.

Este poate acesta un păcat vechiu, comun cu acela, de care sunt cuprinși și romano-catolicii din țară.

Să vedem numai câte-va exemple reale.

Este cunoscut cetitorilor acestei foi, că Preaven. Consistor, în urma hotărîrei sinoadelor protopopești, a decis subtragerea de 2% din subsidiul erarial pentru fondul preoților deficienți. Va crește oare de-odată în mod considerabil acest fond cu cele 2%?

Și oare în ce proporție va fi creșterea aceasta cu sarcinile multe și noue, ce să pun și trebue să se pună acestui fond?

Și ce penziune pot aștepta preoții aceia, cari au devenit după 40, 50 ani neapți de a purta oficiul?

Azi după 45 ani primesc 200 fl. penziune și după auspiciile de până acuma peste 10, 20, 50 ani vor primi tot atât, căci nu este în noi dărnicia aceea, de a crea un astfel de fond de penziune, ca preoții bătrâni, obosiți de slujbă, să se retragă și să-și petreacă în tihnă și liniște, anii bătrâneților.

Clerul așteaptă dela fonduri cât să poate de mult, dar fondurile dela cler, Doamne apără, puțin de tot, aproape nimic.

Și suntem cu toate fondurile astfel.

Fondul viduo-orfanal de abia poate suporta cei 50 fl., ce le capătă o văduvă de preot *la an*, fondurile școalelor din Blaj nu mai pot răsbi multele lipse, ce să îngrămădesc prin legi și ordinațiuni ministeriale, și totuși așteptăm, ca prin vre-o minune, să se pună ele de ele în picioare. De abia să adună ceva *creițărește*.

Aici, unde studențimea toată e provăzută cu pâne gratis, cei mai săraci trăiesc pe la Internat, Seminar, pe la profesorii cu cost și cuartir, studenții buni aproape toți au stipendiu și scutire de didactru, Internatul face posibil, ca pentru un preț de nimic să fie studentul provăzut cu de toate — în curând va întra în viața și masa studenților, și aici didactrul e 18 cor.

Și apoi să ne mirăm, că fondurile nu răsbesc?

Ce nu răsbește unul, răsbesc ușor toți la olaltă.

Că acela, care la gimnasiile ungurești dă 60 cor. la cele săsești 100 cor. la cele catolice 60 cor. și la cele românești 40—60 cor. de bună samă, că tot atât de puțin ar simți cele câte-va cor. ce le-ar pretinde școalele de aici — dela studentul slab, ce nu poate fi scutit de didactru.

Și e mirare, că mai sunt preoți, cari visează de un *fond de salarisare preoțesc*. Fonduri, cari să crească pentru un cler întreg de atâtea sute de persoane, nu să vor puteà face nici odată cu dărnicia noastră de până acum, de cum-va nu să contemplează pentru a șasa generațiune înainte.

Vorba e, că tot vom ajunge la zisa veche, că oamenilor cu de-a sila trebue să le faci bine.

Sinodul din Sibiu nu de mult a hotărît, ca 45% din venitul congrual să se subtragă preoțimei și să adaugă la fondul de salarisare.

Ce s'ar întâmpla în asemenea cas la noi?

Cred, că absolute nimic. Ar fi câte-va proteste în cerc foarte restrâns și apoi s'ar face liniște mare, dacă ar simți clerul mâna de fier și voința de oțel, care îi vrea binele.

Fondurile trebue augmentate cu toate mijloacele. Nu e de loc indiferent pentru cler, ca un preot să servească și când îi tremură Evangelia în mână și nici aceia nu-i poate fi indiferent, ca preoteasa rămasă văduvă să fie silită a întra în serviciu, iar copiii să i-să risipească ca țărina în toate părțile.

Mai mult spirit practic ar trebuì să ne stăpânească pe toți și în toate.

Pare că nu vedem lumea, cum merge. Tot când e vorbă de interesele noastre cele mai vitale, atunci suntem mai apatici, și când e târziu, ni-să deșteaptă și mintea de aur — cea din urmă. Nu învățăm nimic dela alții, de pare-că nu trăim în lume.

Și la cele 2% numai cu mari sforțări s'a putut ajunge, s'a maiorizat așa zicând preoțimea aceea, care când e vorbă de vre-un fond, la susținerea căruia e datoare să contribue și ea, n'ar da nici un creițar. Cu toate, că jăluirile apoi sunt generale. Că preoțimea greco-orientală ce fonduri respectabile are, că preoții să retrag cu pensiune de 1200 cor., că cât e de considerabil fondul viduo-orfanal al lor, dar nu întreabă, că oare aceia cât contribue la fondurile de pensiune, nu întreabă

de loc că ce taxe accidentale incurg tot de pe spatele preoţilor.

Şi plătesc cu toţii de silă bucuros. Cu toate că pe cei trei ani de teologie i-au costat atâta, cât ai noştri închipuì nu-şi pot.

Şi când ar fi contribuţiunile noastre în măsura celora, cari am văzut, că au incurs pentru biserica catedrală din Sibiu?

Spirit mai practic ne trebue şi în alte chestii bisericeşti, după-cum vom vedeà de altă dată.

La chestiunea fondului de penzie preoţesc.

On. frate D. Cionca în Nr. 38. al „Unirii“ pune pe tapet o chestie, a căreia realizare din motivele aduse şi altele nepomenite, e mult dorită de toţi.

„Un confrate“ în Nr. 39 al „G. de D.“ face la chestie „o mică reflexiune“. Reflexiunea fraţiei-sale e la loc şi timp, şi nu prea. E bună întru cât ne îngrijorază, şi face atenţi: să venim în rând odată cu fondul esistent viduo-orfanal, care după cum ne spune şi cu toţii ştim, schiopatează rău. Nu e prea bună însă, în cât îndrumă o persoană neautorizată în mod oficios să-şi afle soţi, cu cari să meargă la Gherla spre a controla conspectul împrumuturilor ca să se înfioreze.

Rău îmi cade această îndrumare chiar şi dacă nu o privesc de pretensie din partea rostitorului. E bună reflexiunea de altă parte, că enunţă cu temei: „destul de dureros că Ven. Ordinariat priveşte cu nepăsare la sforţările noastre.“ Şi iară-şi nu-i prea la loc, întru cât susţine: că noi am puteà fi şi fără penzie, numai să augmentăm fondul viduo-orfanal. La augmentarea acestui fond am fost recercaţi în conferenţele din ăst an prin Reverendissimul vicar al Maramurăşului Tit Bud. La această recercare, după desbatere, în tractul nostru s'au luat hotărîre protocolară. Aşteptăm idea, dar până când Ven. Ordinariat din an în an nu ne va da racioţinii detaiat despre acest fond, nu conferim mai mult. Luat-au toate tractele astfel de deciz? Dubitez. Cei ce n'au luat, au „încunjurat păsatul ferbinte“ — vorba confratelui dela „G. de D.“

Lipsa fondului de penzie pentru preoţi nu să poate discuta. Chiar şi rom.-cat. fără familii, şi cari în asemănare cu noi, aici pe pământ sunt în stări îngereşti, în ziarul „Papok lapja“ urgitează un atare fond.

Condamn grav pesimismul unora, cari înainte de a proba descurajază, văzând pedeci de sus. *Acţiunea generală şi puternică în ajungerea unui scop bun, are forţă irezistibilă!*

Nu mai puţin condamnabil e optimismul altora, el te face să treci cu uşurinţă peste ori ce idee salutară, trăind în d'albe nădejdi că va fi tot bine, negândind la cartea vieţii, în care cei mai mulţi avem notate zile grele, zile negre!

Optimistă e şi părerea: noi am puteà servì ca alţi veterani şi fără penzie. Altul au fost timpul şi pretenziile lui, în care veteranii şi-au început activitatea. Ei au fost mai netrudiţi în toate privinţele, deci şi mai sănătoşi până la adânci bătrâneţe.

Greutatea oficiului preoţesc creşte şi să măreşte zi de zi. Omenimea e pornită spre stricăciune, sistemele de guvernare sunt anticreştine. Lupta şi activitatea păstorilor sufleteşti în tot timpul, şi în toată oara trebue să fie mai incordată, mai intenzivă. În luptă şi activitate grea, puterile să exhauriază şi slăbesc mai curund şi cei dela 65—80 ani — îmi va concede ori cine — nu vor fi harnici nici de luptă, nici de muncă încordată. Şi dacă totuşi ar munci, munca lor nu va satisface aşteptărilor generale destul de mari, cari de neputinţă şi slăbiciune nu-şi dau samă, dacă e în detrimentul progresului spiritual.

Să nu amânăm înfiinţarea fondului de joi pe mai apoi! El trebue să esiste şi va şi fi, mai curund ori mai târziu. Ce poţi face astăzi, de ce să laşi pe mâne? Gândul şi frica administrării nu-s motive! Timpul să schimbă, şi în timp atât oamenii cât şi administrările!

În modalitatea indicată de On. frate, Cionca, cum am aveà a ne manifesta, anume: primadată în sinoade protopopeşti, apoi în centru sub presidiul unui delegat episcopesc, nu aflu nimic de escepţionat. În ce priveşte întrebarea: să se contopească fondul viduo-orfanal cu înfiinţându-l fond de penzie preoţesc? cred că vor fi osebite păreri, cari în desbateri se vor unifica cu înţelepciune.

În fond nimic nu adauge sau subtrage din valoarea chestiei, că voiu afla de bune sau voiu delătura — din principiu personal — unele sau altele din isvoarele indigitate de fratele Cionca, din cari s'ar forma rîul, după a cărui apă hrănitoare însătăm!

Îmi esprim dorinţa: S'auzim glasuri mai mari!

P.

FEUILLETON.

Fantazie şi realitate.

De: *Emiliu Caba.*

I.

Ascuns într'o vâlcea a codrului Meseş zace un sat. Tăcere profundă domineză peste toată regiunea. Numai sunetul sărbătoresc a clopotelor străbate din turnul ascuţit a bisericei peste sat, chemând credincioşii la rugăciunile de Duminecă. Bisericuţa se umple în scurt timp de oameni. Se începe liturgia. Unii ascultă cântările, alţii se roagă. Şi numai puţini au venit aici pentru aceea, ca se vadă, ori să-i vadă.

Între aceşti din urmă se numără două femei, ce stau lângă uşă, caută în toate părţile şi clevetesc.

— Vezi colo în colţul cela pe Mărioara Corbului cât de evlavios se roagă, — zice una.

— De trei ani de când a dus pe Niţa Negrului în cătănie, tot aşa îşi face rugăciunile, — replică cealaltă.

— Spun, că l'a dus foarte departe, acolo unde-va în ţara neamţului.

— E drept. El ţine slujbă în oraşul vestit a împăratului. Dar la toamnă i-se împlinesc cei trei ani şi apoi vine acasă şi se cunună cu Mărioara.

— Destul de nebună a fost ea, că nu s'a măritat încă. Câţi feciori avuţi o au cerut de atunci. Apoi Niţa e sărac.

— Dar e foarte de treabă şi .....

Aci fătul întrerupsă discursul:

— O zis domnul părinte, să nu vă mai vadă vorbind în biserică!

II.

Ca comandant am fost trimis cu o „Wache“, care a stat din 27 feciori, spre paza prinsonerilor militari din arestul garnisoanei din Viena.

La o oară după ameazi am ajuns cu ei acolo; i-am făcut încă odată atenţi la însămnătatea mare a acestui serviţiu şi apoi cu trei conducători am trimis pe cei 9 osteni primi la locurile lor destinate.

După-ce şi i-am cercetat şi aflând, că tot însul stă în loc bun şi îşi cunoaşte datorinţele, m'am întors iară-şi în odaia „Wachei“. Feciorii aici rămaşi s'au fost apucat de poveşti. Eu am şezut la o fereastră şi am cetit.

La trei oare am trimis să schimbe posturile. Dintre aceşti schimbaţi se apropie unul către mine. N'a fost dela a mea companie. Din ochii lui lucea o blândeaţă, iar statura lui era zdravănă. S'a oprit înaintea mea, m'a salutat şi a început a vorbi:

— Mă rog la domnul „fraivilic“ să-mi scrie o carte!

— Cum te chiamă? — l'am întrebat.

— Niţa Negru.

— Cui voeşti a scrie?

— La părinţi.

— Şi ce voeşti a le scrie?

— Numai atâta, mă rog, că sum sănătos, şi că peste o lună mi-se împlinesc cei trei ani a cătăniei şi atunci mă duc acasă ....

— Alta nimic? — am întrebat mai departe.

Câte-va momente a stat pe cugete, apoi roşind puţin mi-a zis:

— Şi să spună maica la Mărioara Corbului, că nu am uitat-o.

În câte-va momente a fost epistola scrisă. Mi-a mulţămit şi a pus-o în buzunar.

La 7 oare a mers Niţa iară-şi la pază, fiind-că tot însul stă din 6 oare două. La o oară după mezul nopţii iară-şi s'a dus.

Ştiind că între una şi trei oare după mezul nopţii cuprinde somnul mai tare pe om, — la jumătate pe două am luat un fecior şi am cercetat posturile Toţi vighiau. Niţa sta de pază pe un coridor în etagiul al treilea, pe care îl lumina trei lampe mari electrice.

Când am ajuns la el, tocmai se uità la epistoala scrisă de mine, şi numai atunci a ascuns-o, când m'a observat apropiindu-me.

— La ce te cugeţi, Niţă? — l'am întrebat.

— La cei de sub codrul Meseşului, mă rog la domnul „fraivilic“.

Apoi iară-şi s'a făcut linişte. Eu m'am întors în chilie. Cât-va timp am vorbit cu soldaţii, apoi am mai cetit.

Era aproape două oare. Chiar voiam iară-şi să cercetez posturile, când se deschide uşa, intră avisopostul şi îmi spune, că vine ceva ofiţir.

Într'un moment toţi soldaţii au luat arma. În clipa următoare se arată în uşă generalul, care era în serviţiu în ziua aceea.

I-am dat raportul, şi după-ce a aflat, că toate sunt în ordine, mi-a zis că voeşte a vizita posturile. Eu am luat un fecior înarmat şi am urmat generalului.

Conferință despre Cipar în Budapesta. — După vacanța de vară, societatea de filologie din Budapesta a ținut (11 Oct.) prima ședința sub președința dlui dr. Heinrich Gusztáv. Între conferențiari a fost și dl dr. Siegescu, prof. gimn. care și-a ținut conferința cu titlul: *„Întru memoria lui Timoteiu Cipar."* Conferențiarul a arătat că Cipar este întemeiătorul studiului istoric al limbei și meritul său este, că a atras atențiunea învățatilor asupra tesaurului, ce a zăcut nelucrat în scrierile veacurilor trecute. Dl Siegescu în termini măgulitori a vorbit despre Cipar ca întemeiătorul jurnalisticei noastre, ca reformatorul scrierii cu litere străbune. Fotografia atunci a devenit interesantă înaintea publicului străin, când a arătat, că numele și știința lui Cipar a strălucit departe, în țări străine într'atâta, încât învățatul Mommsen l-a cercetat în anul 1857 pe Cipar.

Nu ne putem stăpâni bucuria, văzând curentul nou și sănătos, ce de vre-o câți-va ani l-a introdus dr. Siegescu în societățile științifice magiare. Anul trecut, precum și în celalalți ani întotdeuna am înregistrat cu bucurie, — când ne-am convins ca dl Siegescu nu ține conferințele sale spre a-și face neamul de rușine, ci obiectul conferințelor sale este întotdeuna solid și modul de tractare pentru noi înbucurător. Arată străinilor mărgăritarele noastre ca dânșii cunoscându-le, să ne prețuiască.

CORESPONDINȚE.

Din munții apuseni.

— Pentru sufrajul universal. —

Adunarea poporală din Bucium, pusă pe 1 Oct. și oprită de organele administrative, după încuviințarea ei din partea ministrului de interne în urm recursului, dat pe cale telegrafică, s'a ținut la 3 Oct. a. m. în Bucium-șasa.

A fost de față popor în număr de peste o mie din Bucium, Mușca, Lupșa și Mogoș și număroasă inteligență românească din Abrud. De nu era timp așa de urit, erau cu mult mai mulți.

Adunarea s'a deschis către oarele 11 sub prezidența preotului A. Danciu din B. sat, având la dreapta pe deputatul Dr. Șt. C. Pop, venit anume la Bucium și invitat la adunare prin o deputațiune de 17 fruntași, iar la stânga pe inițiatorul adunării, preotul din Bucium-șasa.

Acesta, primind cuvântul îndată după deschiderea adunării, explică poporului, ce este statul constituțional și cât de pe nedreptul se poate da acest nume statului nostru, care totuși se zice constituțional. Apoi trece în legătură la punerea la cale și pregătirea acestei adunări, cu toate peripețiile ei.

Se dă apoi cuvântul dep. Dr. Șt. Pop, dânsul în vreme mai bine de o oară întreține publicul în chipul cel mai cuminte și plăcut. Începe cu Iosif II, care venisă și prin Ardeal în 2 rânduri dus de dorul de a cunoaște în persoană stările poporului de rînd, ca să vindece apoi relele, de cari suferiau sub jugul oligarhic. Trece la „Supplex Libellus Valachorum" și așa mai departe: la 1848 și acum, scoțind la iveală, cum între Coroană și popor s'a pus totdeauna cruciș clasa privilegiaților după vremuri. Accentuează fidelitatea tradițională către tron a poporului român, *îndeamnă poporul a se supune de bunăvoe asentării și ași plăti dările către stat,* cari va fi greu de tot a le plăti multe deodată. Și în fine propune a se lua o hotărîre în contra votului universal.

Preotul Ariton M. Popa, predă apoi preotului Băeșan textul moțiunii, care cetindu-să se hotărește a o înainta dietei în formă de petiție, iscălită de cei prezenți și alții.

Moțiunea primită cu unanimitate sună:

„Poporul român din Bucium și comunele învecinate, adunat în număr de peste o mie în comuna Bucium:

1. Conziderând, că stărilor politice încurcate din țara noastră numai prin un parlament, care să fie reprezentanța adevărată a întregei populațiuni, li-s'ar putea pune capăt;

2. Conziderând, că această reprezentanță s'ar putea dobândi numai prin o lege, care să facă posibil concursul tuturor cetățenilor în legislațiunea țării, cere:

a) o lege, prin care să se dea vot de alegere universal, adecă fiecărui cetățan, ajuns la vrâsta de 20 de ani, fără nici o altă restrângere;

b) cere, ca acest vot electoral pentru parlament și municipii să fie secret;

c) Votarea la alegeri să se facă în comune, iar nu întreg cercul la un loc, în așa numitele centre, cari nu sunt centre, ci marginile cercurilor, cum e Ighiul pentru cercul Ighiului.

d) Adunarea dă vot de neîncredere deputatului cercului Ighiu, care nici nu-și cunoaște cercul, de cum să-și mai bată capul și cu năcazurile oamenilor din cerc."

Se subscrie apoi petiția la o masă lungă și se departă fiecare mulțumit de cele auzite.

Abia s'a împrăștiat adunarea norocoasă și ceriurile au început din nou să roureze ploaia binefăcătoare, care după *aurul ideilor* — e menită a scoate și aurul din pietrile, ce așteaptă cu atâta zor căderile săgeților de șteampuri, *culesul* Buciumanilor de sub „Detunata".

Verax.

Fără sgomot am cercetat pe unul după celalalt. Generalul a început ai esamina despre datorințele, ce le au. La întrebările scurte și militărești, generalul a auzit dela tot feciorul răspuns scurt și lămurit. De pe fața strictă a lui s'a putut ceti îndestulire.

Urcându-ne pe trepte în sus spre al treilea etagiu, mă întreabă generalul că mai pe urmă, când am vizitat posturile? I-am răspuns, că cu 20 min te înainte de această vizită a lui.

Eu aveam trei trepte de urcat, când generalul a ajuns pe cea din vârf, pe care s'a oprit un moment și-și a aruncat privirea, spre partea, unde era postul nr. 9. . . . .

Ca un nor negru ce se arată repentin vara pe seninul cer, așa s'a umplut fruntea lată a generalului de brazde în unecate, de pe care nu am cetit nici o veste bună.

Ajungând și eu de-asupra am căutat către post.

Ce am văzut?! . . . .

Niță, care era pus de pază, și-a fost răzimat pușca de părete. El îngenunchia la o fereastră. Parcă se ruga. Mânile lui erau sprijinite de rama ferestrei și capul i-se odihnea pe ele.

A adurmit. . . . .

*

Nenorocitul Niță îndată a fost schimbat prin un post nou și închis într'o celă a arestului, care numai bunul Dumnezeu știe când se va deschide? Când va vedeà el oare satul său de sub codru? Când va strânge în brațele sale pe inbiții săi? și Mărioara? . . . numai Dumnezeu știe câtă vreme vor fi puse la probă rugăciunile-i ferbinți!

BIBLIOTECA UNIREI.*)

1. **Benhur** sau zilele lui Mesia, de Levis Walace, 2 v. . . . 2·90
2. **M. Eminescu.** Studiu critic . —.90
3. **Câte-va momente** din începuturile bisericei rom. de C. Auner . . . . —.20
4. **Nume de familie** la românii din Ungaria, de A. Viciu. . —.12
5. **Din viața lui I. Micul** de M. Strâjan . . . . —.16
6. **Albertina.** Povestire de Dr. V. Bojor. . . . —.30
7. **Cestiuni din dreptul bis. unite** p. I. II. . . . . 3·40
8. **Cele doue fețe ale lumii** de Nicu . . . . . —.30
9. **Ziua Deșteptării** de Aurel Fodor . . . . . —.16
10. **Cele două conștințe,** piesă teatrală în 5 acte, trad. de Simion Zehan . . . —.40

*) Aceia, cari vor comanda de odată toți 10 Nrii, îi primesc cu 6·10 cor. în loc 8·84 cor.

Adunare poporală la Alba-Iulia.

— Scrisoare particulară a „Unirii". —

Sâmbăta trecută în 14 Octobre s'a ținut în Alba-Iulia adunarea poporală convocată în cestiunea votului universal.

Decursul și reușita adunării, precum și efectul ei asupra mulțimei poporului adunat, au întrecut toată așteptarea.

Inteligința din Alba-Iulia și jur aproape întreagă și popor în număr de cel puțin 1000 suflete umplusă cu adevărat salele mari și curtea hotelului „Europa", unde s'a ținut adunarea.

Însuflețirea poporului sub durata și la sfârșitul vorbirilor, dragostea ce se manifesta pentru „domnii", cari au venit în mijlocul lor, ca să stee la sfat cu ei, să le dee povețe sănătoase și românești abia s'ar puteà descrie!

President al adunării a fost aclamat protopopul Teculescu, notari: inginerul Aurel Stoica și adv. Dr. Camil Velican. Au vorbit, despre votul universal și în legătură despre situația politică a țărei și cu

deosebi a noastră: protopopul Teculescu, deputaţii nostri Dr. Ştefan C. Pop şi Dr. Aurel Vlad, alergaţi din mari depărtări, ca să fie de faţă la adunare, şi în urmă advocatul Rubin Patiţa, carele a presentat adunărei şi proiectul de resoluţie primit cu aplause, prin care se cere: votul universal secret pentru ori-ce bărbat matoren, fără de nici o altă restricţie.

După adunare, inteligenţa s'a întrunit la un prânz comun, sub durata căruia, în cere mai restrâns s'a continuat discuţia asupra situaţiei politice dela noi. Între altele apoi, s'a aprobat foarte mult idea adunărilor poporale, ca unul dintre mijloacele cele mai potrivite pentru a forma educaţia politică a poporului nostru.

Ne-am despărţit mulţi, cu speranţa revederei la adunarea poporală din Vinţul-de-jos.

m.

Nr. 1269—1905.

CONCURS.

Devenind vacant stipendiul de K. 120 din fundaţiunea „Marinoviciu“, Asociaţiunea pentru literatura română şi cultura poporului român publică concurs pentru conferirea acestui stipendiu, la care sunt îndreptăţiţi a concura tineri români din Transilvania, ce frecuentează vre-o şcoală medie, preferiţi fiind — în sensul dispoziţiunilor testamentare — descendenţii fiilor fundatorului.

Cererile pentru acest stipendiu au să se înainteze Comitetului central al Asociaţiunii în Sibiu (Nagyszeben) strada Morii Nr. 6, cel mult până la 10 Noemvrie a. c. prevăzute cu următoarele documente:

a) Atestat de botez;
b) Testimoniu de pe anul şcolar 1904/5;
c) Atestat de paupertate;
d) Eventuale documente, prin care să se constate descendenţa dela familia fericitului fundator.

Cererile întrate după 10 Noemvrie n. a. c. nu se vor considera.

Sibiu, din şedinţa Comitetului central al Asociaţiunii, ţinută în 5 Octomvrie 1905.

Nr. 1270—1905.

CONCURS.

Devenind vacant stipendiul de K. 80. din fundaţiunea „Dr. Ioan Moga şi soţia Ana n. Bologa“, Asociaţiunea pentru literatura română şi cultura poporului român, publică concurs pentru conferirea acestui stipendiu, la care pot concura fetiţe române din Transilvania, fără deosebire de confesiune, cari cercetează vre-o şcoală de fete de caracter naţional, respective confesional românesc, în primul loc şcoala de fete a Asociaţiunii, fiind însă preferite descendentele familiilor Moga şi Bologa.

Cererile pentru acest stipendiu au să se înainteze Comitetului central al Asociaţiunii în Sibiu (Nagyszeben) strada Morii Nr. 6, cel mult până la 10 Noemvrie a. c. prevăzute cu următoarele documente:

a) Atestat de botez;
b) Testimoniu de pe anul şcolar 1904/5;
c) Atestat de paupertate;
d) Eventuale documente, prin care să se constate descendenţa din familia Moga şi Bologa.

Cererile întrate după 10 Noemvrie n. nu se consideră.

Sibiu, din şedinţa Comitetului central al Asociaţiunii, ţinută în 5 Octomvrie 1905.

I. St. Şuluţu președinte. **Ioan Lăpădatu** secretar II.

Nr. 27—1905.

CONVOCARE.

Reuniunea femeilor din Blaj, îşi va ţinea adunarea generală, Duminecă în 29 Octomvrie n. 1905, la oarele 3 d. a. în localul Casinei.

Invităm la această adunare pe toţi membrii şi binevoitorii Reuniunii.

Ordinea de zi:

1. Deschiderea adunării.
2. Raportul Comitetului.
3. Dare de samă despre fundaţiunile „Ana Viassa n. Poruţiu“, „Leontina F. Negruţiu“ şi „Maria Hossu n. Szebeni“.
4. Proiectul de budget al anului 1906.
5. Alegerea comisiunilor: a) pentru censurarea raportului genetal; b) pentru a censura darea de samă a fundaţiunilor de sub punctul 3, şi proiectul de budget; c) pentru înscrierea membrilor noi şi incassarea taxelor dela membri vechi.
6. Rapoartele şi propunerile comisiunilor.
7. Eventuale propuneri.
8. Alegerea Comitetului pe un nou period de 3 ani.
9. Verificarea procesului verbal şi închiderea adunării.

Blaj, din şedinţa Comitetului, ţinută în 15 Octomvrie 1905.

Elena Nestor prezidentă. **Dr. A. Chețianu** secretar.

Noutăţi.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Mon. Dnă Eugenia Pop, născ. Ianza, soţia Mon. Dn Constantin Pop, paroh şi protopop al nostru, carea în anul 1900 a donat bisericii noastre din Baia-de-Criş 2 icoane frumoase „Ecce homo“ şi Hristos înaintea lui Pilat“ în preţ de 128 cor. şi 3 candele în preţ de 80 cor. acum de curând în 30 Septemvrie 1905, din nou ni-a mai împodobit biserica noastră cu o icoană frumoasă „Madona“ aşezată de-asupra uşei împărăteşti, în preţ de 76 cor. Pentru jertfa adusă şi fapta nobilă şi mărinimoasă, în numele curatoratului bis. gr.-cat. din Baia-de-Criş, i-se aduce prin aceasta cea mai ferbinte mulţămită. Preabunul Dumnezeu să i resplătească! Baia-de-Criş, la 3 Oct. 1905. — *Petru Rudean,* curator prim.

— David Morariu, membru în curatoratul bisericesc din Ohaba şi soţia sa Ana, au donat fondului bisericesc din Ohaba suma de 200 cor. Dumnezeu le răsplătească! Ohaba, în 4 Oct. 1905. — *Ioan Crişan,* paroh.

Rezolvarea crizei. Majestatea Sa a adresat un autograf br. Fejérváry, prin care îl numeşte din nou ministru president şi-i notifică, că i-a aceptat programul, — îl învită să-şi compună cabinetul şi să resoalve criza pe cale constituţională. În lista noului guvern întâlnim pe br. Feilitsch la agricultură. Br. Fejérváry ţine porfoliile ministrului de finanţe şi a latere.

Contra ordinaţiunilor ministrului Lukács. Am amintit şi noi, că comitatul Sibiu a protestat contra ordinaţiunilor pentru magiarizarea învăţământului poporal. Ministrul de culte a nimicit hotărirea aceasta şi a cerut esecutarea ei. Acum aflăm, că Consistorul săsesc din Sibiu a înaintat un memorand bine redactat Majestăţii Sale, în care protestează contra acestor ordinaţiuni ilegale şi neconstituţionale.

Ştiri literare. Institutul „Luceafărul“ a publicat un nou şi preţios volum: *„Poesii“* de Octavian Goga, tinerul şi talentatul poet, care cântă în dulci versuri şi în o limbă de toată frumuseţa. Volumul de 126 pag. costă 2 cor. Îl recomandăm călduros.

Statua lui Vasile Alexandri ridicată prin subscripţie la Iaşi, va fi inaugurată la 27 Oct. n. în mijlocul unor vrednice serbări, la cari va lua parte toată lumea oficială şi literară a României.

Prof. Nic. Iorga. Neobositul şi talentatul istoric, face călătorii de studii prin Ardeal şi părţile învecinate. A fost pe la Sibiu, Sebeş, Orăştie, Haţag, Petroşeni, Deva, Hunedoara, Brad, Abrud, Albajulia şi Duminecă sara a sosit la Blaj. Dsa cercetează cu deamănuntul după vechi monumente istorice ori literare, şi trece aproape prin fiecare comună mai de samă. În Blaj a cercetat pe Esarh, Sa Mitropolitul Victor, pe părintele canonic-preposit Moldovanu, apoi institutele de învăţământ, bisericele şi feliuritele biblioteci. Dela Blaj a facut escursiune la Cetatea-de-baltă, însoţit de părintele canonic Bunea, a cărui oaspe este. A mers la Mediaş, Ibaşfalau şi Sighişoara, apoi la Teuş şi Aiud, de unde va pleca mai departe peste Turda la Cluj, Bistriţa, Maramureş, şi va cerceta pe rând toate ţinuturile locuite de români, adunând material pentru o nouă scriere asupra Ardealului, ce va apărea încă în iarnă în editura tipografiei „Minerva“. Dsa face această călătorie obositoare fiind însoţit de amabila-i Doamnă.

Adunare poporală. Primim următorul convocator: Subscrişii prin acesta convocam pe alegătorii din cercul electoral al Vinţului-de-jos la *adunarea poporală,* care se va ţinea în Vinţul-de-jos, la 27 Octomvrie n. 1905, la 10 oare a. m. în sala hotelului „La Porumb“. Obiectele adunării vor fi: 1. Desbaterea şi luarea unei resoluţiuni asupra votului universal. 2. Discusiune asupra situaţiunei generale politice. Vinţ, la 14 Octomvrie 1905. — *Tit Liviu Albini, Nicolau Maniu, Daniil Chirilă, Nicolae Goţa, Iacob Stinea, Iuon Kereban, Ioan Berghian, Ioan Magde, Maximilian Giurca, Antoniu Filipescu, Nicolau Galea, Emanoil Comanescu, Nechifor Frăţilă, Alesandru Anca, Istrate Giurcan, Avram Stoian, Aurel Marcu, Ioan Butta, Valeriu Mărginean, Mateiu Pop, Ioan Pop, Ilie Mateş, Ludovic Andreiu, Voina Gusan, Ioan Gligorescu.*

Convocare. Despărţământul „Aiud“ al „Reuniunei învăţătorilor gr.-cat. din Arhidieceza de Alba-Iulia şi Făgăraş“, conform §. 21. din Statute, îşi va ţinea adunarea de toamnă în 4 Novemvrie n. 1905. în sala şcoalei gr.-cat. din Ciumbrud (Csombord).

— Adunarea învăţătorilor gr.-cat. din despărţământul „Ludoş“ aparţinător Reuniunei arhidiecezane, îşi va ţinea *adunarea ordinară de toamnă,* în comuna Dateş, la 30 Octomvrie n. 1905.

— În sensul §-lui 25. al statutelor „Reuniunei învăţătorilor gr.-cat. din ţinutul Haţegului“ se convoacă *adunarea generală* a Reuniunei pe zina de 29 Octomvrie st. n. 1905 în Ciula-mare.

Constituire. Societatea de lectură „Inocenţiu M. Clain“ a teologilor din Blaj, ţinându-şi prima şedinţă în 5 Oct. a. c., s'a constituit în modul următor: Preşedinte: Simeon Gocan, teol. a. IV., vice-preşedinte: Septimiu S. Popa, t. a. III., secretar: Silviu Poşar, t. a. IV., cassar: Emil P. Masca, t. a. III., controlor: Aurel Peculea, t. a. II., archivar: Gavril Hintea, t. a. III., bibliotecar: Valer Onriş, t. a. II., vice-bibliotecar: Iuliu Căpâlnean, t. a. I., notar: Petru A. Domşa, t. a. I. — Membrii în comisia literară: George Grecu şi Ioan Mărginean, t. a. IV., Adrian Oţoiu şi Alesandru Ghelner, t. a. III., Vasile Cerghizan şi Augustin Folea, t. a. II., Cornel Pop şi George Faina, t. a. I.

Aviz. Subscrisul aduc la cunoştinţă, cum-că cu 1. Oct. n. 1905. mi-am schimbat domiciliul şi cancelaria de comassare din Sibiu la Alba-Iulia (Gyulafehérvár). — *Aurel Stoica,* inginer de comassare.

Expoziție de poame. Reuniunea română de agricultură din comitatul Sibiului, aranjază a *a IV-a expoziție de poame, struguri și derivatele lor*, ce se va ținea din 27 până în 29 Octobre n. 1905 în orașul Mercurea, având a se împărți de astă-dată premii de stat în sumă de 200 cor., dăruite Reuniunei de Înaltul minister, cum și diplome de recunoștință. Expoziția va cuprinde poame și struguri de tot felul în stare naturală, de asemenea derivatele lor, anume poame uscate și ferte, lichior, compot, dulceață, must, vin, rachiu, oțăt, oleiu, etc., cum și unelte, întocmiri și modele din ramurile atinse. Drept întregire la expoziție se admit și producte din celelalți rami de economie. Expoziția se va deschide în 27 Octomvrie la 11 oare a. m. și va dăinui până în 29 Oct. n. la 4 oare d. a. Expoziția se ține în edificiul școalei române gr.-or. Ca exponenți pot lua parte afară de membrii Reuniunei, locuitorii din întreg comitatul Sibiului. La împărțirea premiilor vor avea întâietate membrii Reuniunei. Cerând trebuința, exponenții au să dovedească, că au produs înși-și obiectele expuse.

Dela reuniunea „Mariana". Estragem din o scrisoare mai lungă următoarele șire: În 4 Oct. a. c. s'a ținut în Năsaud adunarea generală a reuniunei învățătorilor „Mariana" sub presidiul vicarului Ciril Deac. Ședința adunării de astă dată a fost foarte animată. O agitație deosebită să puteă ceti pe fețele tuturor. Causa a fost împrejurarea, că pe când inspectorul școl. reg. de mai înainte Dr. Csernátoni, adese-ori se esprima public cum-că: „școale asemenea școalelor din vicariatul Rodnei, pot să esiste pe teritorul Ungariei, dar mai bune nu." — pe atunci sub-inspectorul școl. reg. actual dl Polianszky, a notificat presidiului și acesta învățătorimei, că 29 învățători din vicariat sunt amenințați cu cercetare disciplinară. Din partea multora s'a accentuat această surprisă. Să fie aceasta semnele timpului, sau ce?

Reuniunea meseriașilor din Blaj. În una din ședințele literari ale reuniunii sodalilor români din Sibiu, dl președinte Victor Tordășan, cunoscut în cercuri largi pentru viul interes ce arată clasei meseriașilor, — a vorbit în termini elogioși despre tinera noastră reuniune de meseriași din Blaj: „carea deși activată numai de 3 ani, se poate număra între cele mai active și mai bogate în roade, mulțămită zelosului president al ei, dlui prof. Gavril Precup, care aduce mari jertfe pe altarul causelor meseriașilor nostri. Reuniunea din Blaj are de scop: promovarea intereselor intelectuale, morale și materiale a meseriașilor de acolo, spre ajungerea căruia la dispoziția societății stă o sală de lectură, o sală de biliard și alte jocuri distractive potrivite membrilor. Ea aranjează serate literare, producțiuni teatrale, prelegeri instructive etc. Între altele Reuniunea îmbracă la sărbători ucenicii săraci, premiază lucrările de probă ale ucenicilor, cari se eliberează. Ea numără 70 membri, dintre cari pantofari 13, cismari 1, măsari 8, croitori 6, lăcătuși 2, fauri 2, cojocari 4, librari 1, tipografi 4, compactori 1, comercianți 4, rotari 2, măcelari 2, friseri 3, franzelari 1, mechanic 1. Lipsă mai mare se simte în Blaj de meseriași din breasla: tinichigii, franzelari, măcelari, curelari, tăbăcari și colorători de case. Mai bine îmbrățișate sunt: pantofăritul, măsăritul și cojocăritul. Causa meseriașilor nostri în general vorbind înaintează binișor, și dacă în unele branșe stagnează, aceasta este a se atribui împrejurării, că unii din măestri au puținä școală și nu pot ținea concurența cu străinii, iar altora le lipsește stăruința și punctualitatea. Mult s'ar puteà ajuta causei, dacă s'ar puteà trimite tinerii sodali în străinătate, de unde reîntorși cu cunoștințe bogate, pe acestea le-ar espune meseriașilor din centrele noastre industriale. Reuniunea din Blaj actualminte este preocupată de idea de a crea un magazin de material brut, de unde să se ajutoreze măestrii, o hală de vânzare, de a aranja espoziții etc."

Pentru prăsitorii de vite. (Împrumuturi ieftine) Cu scop de a înlesni procurarea (cumpărarea) de vite de prăsilă, subscrisul comitet îmbie (acordă) împrumuturi ieftine de bani micilor proprietari de pe teritoriul comitatului nostru. Vitele, ce se procură, au să se țină numai pentru prăsilă. Drept împrumut se dă deocamdată câte unui econom de vite numai suma recerută pentru cumpărarea unui cap de vită. Vita să se cumpere fie din târg, fie afară de târg, dela prăsitori recunoscuți, cari garantează soiul. Numele vânzătorului trebue adus la cunoștința comitetului. Datorașul are să solvească 5% interese anticipative după suma împrumutată, iar împrumutul are să-l răsplătească în curs de 2 ani în 4 rate semestrale. Despre împrumut datorașul estradă obligație cu 2 girauți siguri. Împrumutul se numără datorașului după-ce a încheiat târgul cu vânzătorul. La darea împrumuturilor membrii Reuniunii noastre au întâietate. Sibiu, 1 Oct. 1905. — Comitetul central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiu". *Pant. Lucuța*, president. *Victor Tordășanu*, secretariu.

Războiul dintre Ruși și Iaponezi s'a terminat în sfârșit și pacea încheiată la Portsmuth a fost ratificată de domnitorii celor două țări dușmănite, între cari reîncep acum bunele raporturi. Iaponia câștigă peninsula Liastong cu porturile Port-Artur și Dalny, apoi partea sudică a insulei Sachalin, cum și dreptul de pescuit în apele rusești.

† Tit Chitul. Chiar încheiam numărul trecut, când primirăm trista știre despre moartea acestui talentat tiner. Și ne vinea greu, că despre moartea lui nu putem da în grabă, decât câte-va șire. Părintele Botean dela Nușfalău, a binevoit a ne comunica următoarele date, pe cari le publicăm cu plăcere, observând aci, că în foaia noastră a publicat repausatul prima lucrare literară. Să urmeze dar scrisoarea părintelui Botean: „Venerabilă Redacțiune! Azi la 12 oare din zi am petrecut la celea vecinice pe unicul scriitor original românesc din părțile nordice transilvănene, pe talentatul și genialul tiner *Tit Chitul* din Chethiu, fost colaborator estern la: „Unirea", „Gazeta Transilvaniei", „Familia" din Oradea-mare și la alte foi și reviste științifice din coace de munți. Prohodul l-a săvârșit scriitorul acestor orduri, Augustin Cheresteș, preot în Bendiu și Aurel Murășan în Sucutard în fața întregei inteligințe și a unui imense mulțimi de popor din loc și satele vecine. Din Bistrița venise să-și facă reverința ultimă față de scumpul nostru defunct, corbul alb dintre advocați, carele unicul din astă castă cu o ardoare învăpăiată să interesează de soartea bisericei și a preoțimei *Dr. Gavrilă Tripon*. Cu cunoscuta-i oratorie, Dr. Tripon, după cuvântul funebru, rostit de preotul Ioan Botean, ne-a mângâiat sufletele cu un magistral discurs panegiric. De 19 ani de zile Tit Chitul pe picioarele sale n'a putut umbla, cu mânile sale lingura la gură n'a putut-o duce — alții l-au hrănit și purtat, și cu toate aceste din mii de oameni cu mâni și picioare sănătoase, puțini afli, cari să fi lucrat atât de mult și așa de original românește — înțeleg pe terenul activității sufletului omenesc, — cum a lucrat el. Dacă nu și-a putut duce mâna la gură, a dus-o la călămar, a prins condeiul cum a putut, și a scris mai multe lucrări, romane, novele, povestiri etc. scoase din trecutul nostru. Amintim aci: *O fată de Tarabostos*, apărută la Gheria în două volume, *Steaua Orientului*, apărută în „Familia" și multe alte lucrări mai scurte, tot cu sujet din istoria națională românească, care împrejurare îi dă timbrul originalității și are să-i scrie numele în istoria literaturei naționale. Mai are scrise: *Gramatica țigănească-românească* și alte scrieri încă inedite. A ascultat doi ani la Universitatea din Cluj ca medicinist, dar a fost autodidact, vecinic a fost cu cartea înainte, vecinic a fost vesel, ca un viu protest contra sorții sale tirane, pe care a învins-o prin credința în Dumnezeu. Familia a perdut prin dânsul un fiu talentat, iar poporul român, un duce povestitor. Have Titus! — Preotul *Ioan Botean*". — Regretăm din inimă moartea tinerului scriitor, care cu timpul ar fi ocupat un loc de cinste între prosatorii nostri. Trimitem condoleințele noastre îndureratei familii.

Odihnească în pace!

Proprietarilor de vii. Ca o vie să producă bine și osteneala ce o ai cu ea să-ți fie renumărată, atârnă mult dela cualitatea viței de vie, pecum și în cazul că pui viță nouă, să fi cu băgare de samă, de unde o ai și sub ce grijă a fost. Vița de vie pentru plantaie, e cum a fost și în vara trecută seceta mereu, trebue să fi fost grijită și udată în continu. Una dintre cele mai bune școale de viță de vie și recunoscute de toți de o cualitate escelentă este *prima colonie de altoi de vie de pe Târnavă* a lui *Fr. Caspari din Mediaș*. Grija ce să poartă pentru școala aceasta, să poate vedeà din singura ca în oara trecută vițele de vie erau udate zilnic cu apă în cuant de 5 milioane de litre. Aceasta școală de viță de vie e o adevărată frumseță. — Atragem atențiunea celor ce să ocupă cu vieritul, asupra acestei școale de altoi și să-și procure vița trebuincioasă cu toată încrederea.

FLORICELE DE CÂMP,

schițe ușoare. De A. C. DOMȘA

Prețul 1 coroană.

AVIZ!

Pâne bună, jimle și ***chifli*** gustoși cine vrea se mânce să se adreseze către **noua franzelărie,** care s'a ***deschis cu ziua de azi în Piață Nr. 12. Făină bună, pregătire*** și ***lucru curat.*** — Să primesc comande pentru ori-ce fel de ***torte, colaci*** și ***aluate.***

Cu stimă:

(26) 1—5

Ioan Simtion,
franzelar.

AVIZ

cultivătorilor de vie.

Se află de vânzare viță de vie foarte frumoasă altoită în viță cu rădăcină amaricană, după cel mai excelent metod (altoire lemnoasă). După trebuință ori ce soiu de viță. — Comandele să se trimită la adresa: GEORGE ȘERBAN, paroh gr.-cat. Smig (Somogyom) u. p. Medgyes.

(27) 1—6

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Hipnotizmul.

(Continuare).

Cei dintâi doriau fapte de vedere clară și extaz magnetic. Ajutor și-au și căpătat în mesele rotitoare și în tăbliţele, ce scriau de sine, sosite de curînd din America (1850). De aci în colo magnetizmul taumaturgic se înfrăţește cu spiritizmul și distrage lumea cu fenomenele sale până în zilele noastre.

Ceilalți magnetiști, înțeleg pe cei fisiologi, se mărgineau la forţele naturale. În Franța, ce e drept, nu se mai deprindea magnetizmul după anul 1840. Dar dacă nu se practiza în Franța, se practiza în țara vecină, în Anglia.

Aci era pe la 1843 medicul din Manchester James *Braid*. El nu magnetiza ca antecesorii săi, prin tacte, ori instrumente, ci dispunea pacientului să se uite la un obiect strălucitor. În urma acestei priviri omul adormia. Metodul lui l'a adoptat mai târziu și *Hansen*, hipnotizătoriul Germaniei.

Experințele sale, *Braid* și le depuse într'o carte intitulată: *Neuripnologie*. Statul acela particular în care intra pacientul prin privirea obiectului strălucitor, el nu-l chiamă magnetizm, ci *hipnoză*, și de aici *hiptonizm*, care atâta însamnă cât *somn* ori mai bine zis: *adormire*. Numirea aceasta dată de Braid e în us până în zilele noastre.

Efectele. la cari a ajuns, ni-le spune el însuși.

Primul efect al hipnotizării era, și de regulă este și astăzi: *letargia*. Am zis: *de regulă*. Pentrucă sunt cazuri, în cari primul efect al magnetizării e: *catalepsa* ori *somnombulismul*, după cum au fost și lucrările hipnogenice.

Letargia aceasta conzistă într'un somn greu, și e de două feliuri: *lucidă* și *ordinară*.

În *letargia lucidă* omul zace nemișcat, cu membrele inerte, fără să fie întepenite. Pielea îi e rece și acoperită de puțină sudoare. Respirațiunea și pulsul îi sunt debile și de abia perceptibile. Ochiul fix și pupila în câtva dilatată, dar necapace de a fi influențată de lumină. Activitatea internă psichică e deplină; simțurile și au încă mai întreagă activitatea dar omul nu poate manifesta nimica în afară, nici cu cuvântul nici prin semne. Ceva pildă de letargie de aceasta am avea în somnul, când cineva visează lucruri înfricoșate. Vreă să strige, să fugă, să cheme ajutor. dar nu poate nimica.

În *letargia ordinară* pipăitul e cu totul nimicit; hipnotizatul poate fi împuns, tăiat, ars, el nu simte nimica. Pupilele, cari totdeauna sunt dilatate în letargia aceasta, nu sunt impresionate de razele luminei. Activitatea psichică internă e stinsă cu totul, așa că hipnotizătoriul nu poate intra în legătură cu hipnotizatul. [1])

Din letargia ordinară hipnotizatul putea și poate trece în *catalepsă* ori în *somnambulizm*, după cum erau ori sunt lucrările hipnogenice îndeplinite de hipnotizător (ridicarea palpebrelor neînchise de tot în letargie și slobozirea de lumină interzivă în sală: pentru catalepsă; ori frecarea vârfului capului: pentru somnambulizm).

Catalepsa are trei grade: catalepsă *simplă*, catalepsă *fermecată* și catalepsă *extatică*.

În catalepsa simplă, hipnotizatul e mobil, cu fizonomia-i nealterabilă și cu ochii deschiși și fixați. Încheieturile sunt libere, așa că se poate da membrelor ori ce poziție. O mână întinsă orizontal, rămâne în poziția aceea mai multe secunde. — Facultățile mentale nu sunt cu totul inerte, se produc încă unele imagini în fantazie, dar acestea rămân isolate de ideile personale ale individului, așa că dacă imaginile fantaziei se manifestează înafară, ele nu țin cont de conștiința anterioară a hipnotizatului. că oare iertate sunt ori nu. Pipăitul e în neactivitate completă, așa că hipnotizatul cu simțul acesta nu percepe nimica; dar celealalte simțuri își mai păstrează încă în o anumită măsură activitatea, așa că cu mijlocirea lor și a activității mentale nu de tot stinse, omul poate intra în legătură cu hipnotizatul. Calea ordinară prin carea poate intra cineva în legătură cu hipnotizatul cataleptic e: *simțul muscular*. Așa de ex. dacă se închide mâna hipnotizatului în forma de amenințare, întreagă fața lui iea atitudinea aceasta; iar dacă se vor pune muschii obrazului în poziția, în carea sunt pe timpul bucuriei, întristării etc., întreg trupul iea poziția aceasta.

În catalepsa *fermecată* activitatea ochiului întrece toate celelalte activități senzitive. Aceasta se întâmplă când prin o rază de lumină intenzivă, ori prin o ochire impunătoare, i-a succes cuiva să atragă asupra sa, ori asupra altei persoane, puțina atenție a hipnotizatului. În cazul acesta hipnotizatul reproduce toate mișcările persoanei, ce i-a atras atențiunea. Dacă acesta umblă, umblă și hipnotizatul; ridică mâna ori piciorul, le ridică și hipnotizatul; se face că bea, se face și hipnotizatul; vorbește, mișcă și hipnotizatul buzele, ori repetește cuvintele, ce se rostesc. Ideile ce-l stăpânesc atunci, sunt ideile hipnotizătoriului ori ale persoanei, carea a atras asupra sa atențiunea lui.

În catalepsa *extatică* nu se impresionează nici un simț. Încheieturile rămân libere, pielea e rece și fără față. [1])

Din catalepsă, hipnotizatul putea și poate trece în *somnambulizm*.

Somnambulul e cu ochii închiși de tot ori numai de jumătate. Caracteristica somnambulilor e desvoltarea uimitoare a forței musculare, și agerimea simțurilor, ori în locul ei: nimicirea totală a activității sensitive. Dacă somnambulul își închipue că trebue să meargă undeva, desvoaltă o putere de necrezut în delăturarea pedecilor, ce îi stau în cale. Apoi prin mica crepătură a pleoapelor, chiar și pe lângă o lumină debilă, e în stare să vadă și lucrurile cele mai mărunte. Tot așa să întâmplă și cu organul auzului și cu pipăitul. Dar toate simțurile acestea nu percep ori ce impresiuni, ci numai pe acelea, cari stau în raport cu imaginile produse în fantasia lui; pentru toate celealalte impresiuni, somnambulul e ca mort.

Împreună cu simțurile, ușor poate fi desvoltată în somnambulizm și activitatea unor facultăți mentale, și cu deosebire a memoriei și a inteliginții. Așa că somnambulul își aduce aminte chiar și de cele mai neînsemnate lucruri din viața trecută, și e în stare să rezoalve chestii grele, față de cari e cu totul neputincios în starea-i de trezie.

În decursul somnambulizmului se putea și se poate produce succesive în pacient: *hemiletargie* și apoi *hemicatalepsă*, prin închiderea și apoi redeschiderea unui ochiu. In urma acesteia o jumătate a somnambulului stă nemișcată în poziția cataleptică impusă, iar cealaltă se pare a fi conștientă. Și pe când somnambulul se pare conștient de ce se petrece în o jumătate a trupului său (jumătatea somnambulă), e cu totul ignorant în ceeace se petrece în cealaltă jumătate (partea cataleptică.) Fenomenul acesta curios se numește: *dualism cerebral*. [2])

Hipnotizmul așadară ar fi: O inveniţiune, în carea un om, de regulă un medic, poate să adoarmă pe un altul prin anumite apucături ori gesturi. Prin acelea-și apucături poate să-i graveze apoi somnul până la letargie și catalepsă, când hipnotizatul nu mai simte nimica. Poate în fine să-l împingă până la somnambulizm, în decursul căruia facultățile sensitive și cele intelective ale individului pot fi esaltate și deprimate în deprinderea actelor proprii, după cum va voi hipnotizătoriul.

Hipnotizările lui Braid le mai deprindeau și alți medici englezi, de ex. *Dr. Elliotson*, carele a făcut și un spital magnetic.

Francezii, pe cum am zis, se rețineau dela magnetizări, cari acum se numiau: *hipnotizări*. Dar cu toate acestea vedem și printre ei pe unii imitând pe Braid. Așa au făcut de ex. prof. *Azam* în Bordeaux, și *Dr. Guérineau* în Poitiers, pe la 1857.

(Va urma)

[1]) Dr. Giuseppe Lapponi, Ipnotismo e Spiritismo, Studio medico-critico, Roma, Tipografia Poliglotta, 1897, pag 59—62.

[1]) Lapponi op. cit. pag. 66—74.

[2]) Lapponi op. cit. pag. 74—81.

Căsătoria preacuratei fecioare MARIA cu s. IOSIF.

(Continuare.)

Dacă dovezile, cari să vor produce mai târziu pentru caracterul căsătoricesc al logodnei judaice (erusin) vor fi fundate, atunci nice terminii „bărbat", „femeiă" (*ἀνήρ, γυνή* vir uxor) în versurile 19, 20, 24 nu sunt a se lua proleptice, totuşi ele exprimă pentru acel întreperiod existinţa unei căsători adevărate între Maria şi Iosif. [1])

Din Math. XIII. 55. „Au nu este acesta feciorul lemnariului? Au nu se numeşte mama lui Maria?" Din Luca III. 23: „Şi Isus era, când făcu începutul, ca de treizeci de ani, fiind (precum să socotia) fiul lui Iosif"; din Ioan VI. 41, 42: „Deci cârtiau Iudeii asupra lui . . . şi ziceau: Au nu este acesta Isus, fiul lui Iosif, al căruia tată şi mamă ştim? Deci cum zice el: Am pogorît din Ceriu?" Din acesta şi din alte locuri asemenea acestora din sfintele evangelii reiese, cumcă contimporanii iudaici şi galileeni ai Domnului, ţineau de foarte cunoscută oaiginea pământeană a Lui. De unde se poate dară explica aceasta opiniune a compatrioţilor lui Isus de aproape şi de departe, dacă nu de acolo, că Iosif şi cu Maria au făcut toate acele, câte se recereau spre închiarea unei căsătorie adevărate după us şi lege? Fariseii, cari în tot locul alesuiau lucrarea şi învăţătura lui Isus, au nu ar fi atăcat ei pe Domnul şi pe preasfânta Maică-sa, dacă în privinţa căsătoriei nu ar fi fost ceva în ordine! [2])

Dacă cumpănim mai departe locuri ca şi la Luca II. 27, 33, 41, 43, 48 şi adecă atât terminii folosiţi, precum „părinţi, tată, mamă, pruncu, *γονεῖς, πατήρ, μήτηρ, τέκνον*" precum şi întreagă situaţiunea însămnată de evangelist, atunci şi aceasta terminologie, precum şi relaţiunea indicata prin aceasta dintre părinţi şi prunc, recer o bază obiectivă şi reală, pe carea o poţi afla numai admiţând între Iosif şi Maria o căsătorie adevărată.

Pecât de uşor putem înţălege, dacă luăm cazul căsătoriei adevărate pentruce Iosif şi Maria se numesc părinţii pruncului şi Iosif tatăl pruncului, deşi Iosif nu a fost tată trupesc al pruncului Isus, pe atât de greu să pot uni cuvintele evangelice şi deosebitele acte de drept privat, cari Iosif şi Maria trebuiră să le împlinească pentruca să poată locui împreună, cu o simplă căsătorie părută („Scheinehe").

Firește, că celce esenţia căsătoriei o pune în copula carnală; celce crede, că consensul matrimonial şi legătura de căsătorie încheiată prin aceasta să opune virginităţei şi cureţeniei perfecte, acela din punctul său de vedere caută să nege adeveratatea căsătoriei mamei lui Dumnezeu şi să afirme existinţa *„unei relaţiuni simile căsătoriei."*

Însă faţă cu această părere ar fi doară la locul său să observam, că *copula carnalis, procreatie* şi *educatio prolis* după dreptul divin presupune existinţa căsătoriei şi nu se ţin de esenţa căsătoriei: ci de intregitatea ei.

După punctul de vedere biblico-iudaic, pe care la întărit însuşi Isus (Math. XIX. 46) căsătoria a fost întemeiată deja în paradis când Dumnezeu a dat lui Adam pe Eva de consoartă a vieţii, însă amestecul carnal să întâmplă numai după alungarea din paradis. [1])

Însă cumcă votul ce se scoate din Luca I. 34: *πως ἔσται τουτο ἐπεὶ ἄνδρα οὐ γινώσκω*, sau dacă mai voeşti propusul firm al virginităţei, nu a detras din caracterul matrimonial al legăturei dintre Iosif şi Maria, să vede cumpănirea următoare ce pe urma lui Ballerini o face Palmieri. [2])

Îndătorirea reciprocă a contrahenţilor spre continuare nu repugnează contractului de căsătorie ca atare, ci numai unei anumite întrebuinţări libere şi nu face contractul de căsătorie irrit. Dacă punem cazul, carele precum se pare corespunde mai bine păreri generale a bisericei şi conceptului nostru despre Maria, a fecioarei celei mai curate, carea din primul moment al vieţei sale începând a stat sub o deosebită conducere dumnezeească: Că Maria înainte de logodire a avut intenţiunea necondiţionată (fiă ca votu fiă ca propus) de a păstra virginitatea sa nemaculată Domnului; apoi când din motive. ceri îi pestreceau putinţa, a trebuit să se logodească cu Iosif, iar fi comunicat sfântului său mire intenţiunea sa şi ambi ar fi premis consensului de căsătorie îndătorirea reciprocă de a păstra nevătămată castitatea, fire-ar o atare condiţiune în contra esenţiei căsătoriei?

Dacă nu ne înşală toate, trebue să o negăm aceasta.

Nimerit scrie Palmieri în alăturarea sa către Ballerini: Cine premite contractului său de căsătorie o atare condiţiune, nu abzice de dreptul său, ci mai vârtos promite, că va abzice de acela. Pentrucă ori ce abzicere de drept presupune de înainte câştigată posesiunea (potestatea) dreptului. [3])

(Va urma.)

---

[1]) De altmintrea este lucru dogmatic nediscutabil, de orece este ezis în evangelii, cumcă Maria a fost logodită cu Iosif. Rămân deci două posibilităţi: Sau că Iosif a lăsat pe Maria sau că s'a căsătorit cu dânsa. Una precum ne spune Matheiu şi Luca nu a făcut-o, deci a trebuit ca mai curînd sau mai târziu să se fie căsătorit cu Maria.

[2]) Estius în privinţa acelei păreri a poporului, carea susţinea că Iosif ar fi tatăl firesc al Domnului, face observaţiunea: Cujus opinionis, tametsi falsae, non alia fuit causa, quam quia sciebatur, matrimonium vere fuisse contractum inter Ioseph et Mariam: alioquin enim haud dubie Christo objecissent Iudaei, quod ex fornicatione genitus fuisset, si quo modo de conjugii veritate dubitatum fuisset. (In 4 sentent. d. 30 §. 6.)

[1]) Conf. Benedict. XIV. Commentarius de D. N. Jesu Christo matrisque ejus festis. Bruxellis, Goemaere 1866 Tom. II. p. 217: Matrimonium etiam sine copula constat: quodem enim matrimonium fuit inter Adam et Evam ante peccatum (nam nonnisi post peccatum concubuerunt) veri matrimonii naturam habuit.

[2]) Palmieri, Tractatus de matrimonio christiano. Romae es typographia polyglotta S. C. de propaganda fide. 1880 p. 24 ss. Conf. şi Christ. Vega, Theologia Mariana. Neopoli 1866 tom. II. p. 240 ss.

[3]) Qui pactum hoc praemittut contractui matrimonii, potius quam cedere juri, dicendi sunt promittere cestionem juris; nam cessio juris supponit jam acquisitam potestatem, quae contractu ispo ma- [illegible] Palmieri l. c.

Bibliografie.

A apărut:

„Fát-frumos". Revistă Litereră. Anul II. Nr. 3. cu următorul cuprins: A. C. Cuza — Naţionalitatea în Artă. — Fapte (urmare) N. Gane — Dante. Infernul. Fragment din cântul IX. Traducere. G. Vâlsan — Pastel. I. Boteni — Domnul profesor Muşceleanu (schiţă). A. Mândru — Mana (poezie). Cronica de E. „Dela ţară" de Ioan Agârbician. — „Luceafărul". — „Răvaşul" — Descrierea serbărilor dela Sibiu de N. Iorga. Junimea Literără — Traducerile din „Universul" — Societatea corală. „Armonia" din Bârlad. Redacţia şi administraţia: Strada Speranţei Nr. 34 Bârlad. Numărul 30 bani.

„Sămănătorul" Revistă Literară. Anul IV. Nr. 40. N. Iorga. — Noii Episcopi din România. G. Vâlsan — Gândul greu (poezie). I. Boteni — Când eram mai mic (amintiri.) Ioan Borcia. — Vară (poezie.) G. Bogdan-Duică — Vasile Cârlova. Eugen Ciuchi — Adieri (poezie). N. Iorga. — Cronică. Numărul 25 bani.

ACATISTUL MIC,

sau carte ce cuprinde în sine rugăciuni către Preasf. Născătoare de Dumnezeu leg. 24 fil.

Tatăl nostru Carte de rugăciuni, împreunată cu Răspunsurile dela s. Liturgie, cu Troparele şi Condacele învierii şi ale sărbătorilor de peste an, şi Troparele morţilor. Preţul **32** fileri.

Poşta Administraţiunii.

Am primit şi cuietăm abon. dela:

Oláh-Kékes 1905 sem. 2-lea. *Tökés* pe 1905. *Casina Caransebeş* pe 1905 sem. 2-lea. *Bogata* pe 1905 pătrariul al treilea. *Dr. Cs. Ibaşfalău* pe 1905 pătrariul al 3-lea. *Glod* pe 1905 sem. 2-lea. *Almaşul-mare* pe1905. *P. P. Lugoş* pe 1905 sem. 2-lea. *A. A. Mariapócs* pe 1905 sem. 2-lea. *I. H. Gherla* pe 1905 sem. 2-lea. *Baldzshdza* pe 1905 sem. 2-lea. *G. P. Zombor* pe 1905 sem. 2-lea. *Dr. P. F. Gherla* pe 1905 sem. 2lea. *I. I. Gherla* pe 1905 sem. 2-lea. *Tătârlaua* pe 1904 şi 1905. *Reuniunea de lect. Ticvanul-mare* pe 1905 sem. 2-lea. *Babţa* pe 1904. *Kerlés* pe 1905 sem. 2-lea. Cu părere de rău routa postelor nu depinde dela noi. *Kapnikbánya* pe 1905 sem. 2-lea. *Baia-de-Criş* pe 1905 sem. 2-lea. *Casina Lugoş* pe 1904 sem. 2-lea şi 1905 sem. I. *Casina, Orăştie* pe 1905 sem. 2-lea *Lechincioara* pe 1905. *Fr. Kw. Braşov* pe 1905 sem. 2-lea. *Reuniune de lectură, Năsăud* pe 1905 sem 2-lea. *Tăgşor* pe 1905 sem. 2-lea. *Ighiu* pe 1903 sem. 2-lea. *Feneşul-săsesc* pe 1901 şi 1902. *G. B. Orăştie* pe 1905. sem. 2-lea. *Kizbánya* pe 1899. *Distr. Şomcutei* pe 1905 sem I. *Cătina* pe 1905 sem. 2-lea. *Felsöszopor* pe 1904 şi 1905. *V. M. Orade* pe 1905 sem. 2-lea. *Casina, Sebeş* pe 1905 sem. 2-lea. *Casina, Abrud* pe 1905 sem. 2-lea. *Silha* pe 1905 sem. 2-lea. *Alsóujfalú* pe 1904 sem. I. *Veresmart* (p. Borhid) pe 1905 sem. 2-lea *Vestem* pe 1899. Binevoiţi a Vă îngriji şi de ani următori. *Borgótiha* pe 1905 sem. 2-lea. *Casina, Cluj,* pe 1904 pătrariul al 4-lea şi 1905 pătrariul prim. Binevoiţi a ne trimite şi restanţa pe pătrarele 2, 3 şi 4 ale anului acestuia. *A. Iulia-Maier* pe 1905 sem. 2-lea. *G. V. Eger* pe 1905 sem. 2-lea. *Gyó-Alfalú* pe 1905 sem. 2-lea. *Tăurea* pe 1905 sem. 2-lea. *Buttyin* pe 1905 sem. 2-lea. *S. Georgiul-de-câmpie* pe 1904 şi 1905. *Lenchiţa-de-Mureş* pe 1905 sem. 2-lea. *Dr. E. Orăştie* pe 1905 sem. 2-lea. *B. D. Lugoş* pe 1905 sem. 2-lea *Poiana-Arieşului* pe 1905 sem. 2-lea. *Distr. Crasnei* şi *Vălcăului* pe 1905 sem. 2-lea. *Bobata* pe 1903 sem. 2-lea. *Districtul Ipp* pe 1905 sem. 2-lea. *Csékteleki* pe 1905 pătrariul al 2-lea. Binevoiţi a ne trimite şi pe jumătatea a 2-a a anului, apoi sunteţi în rând.

Editor şi redactor răspunzător:
Aurel C. Domşa.

În vara trecută, pe lângă toată seceta mare ce a fost, totuși în

Prima colonie de viță de vie de pe TÂRNAVĂ

a căreia proprietar e FR. CASPARI, Mediaș 100, Transilvania,

unica în întreagă Ungaria, vița a fost udată zilnic cu apă în quant de 5 milioane de litre, drept aceea e singura care poate lifera vița de vie frumoasă și trainică.

Catalog ilustrat, cu diferite epistole de recunoștință, să trimite gratis și franco.

(25) 1—20

Iulius Erös.

Siblu (Nagyszeben) strada Cisnădiei 3.

Tot felul de oroloage. juvaere **din aur și argint**, — tăcâmuri **din argint**, recuisite de **aur și argint** pentru biserici.

Cel mai mare deposit din Ardeal

Mare deposit de **sticle măritoare, ocheane și binocle**

Comandele se execută numai pe lângă rambursă.

Reparările se execută prompt și eftin.

Cumpăr eventual schimb cu cel mai mare preț curent obiecte vechi de **aur și argint și petri** scumpe.

La cerere trimit franco și gratis Prețcurent ilustrat.

Nr. 3016. F. Orologiu cilindru remontoir din ***argint,*** cu acoperișuri duple de o construcție puternică și trainică, ***costă 7·50 coroane.***

(5) 14—52

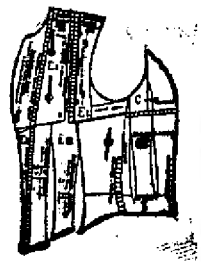

marca fabricei

De mare însemnătate pentru Dame!

Fie care P. S. Dómnă își póte însa-și pregăti cu ușurință de neînchipuit

talia sa după ori ce modă

cu ajutoriul aparatului de croit talie pentru dame

inventat de **Anton Guschelbauer.** A fost censurat de academie. și posede nenumărate scrisori de recunoscință.

Își are patenta și e scutit prin lege în tóte statele culte.

Prețul unui aparat e 3 cor. franco rambursat.

Se caută agenți

Prospecte să trimit la cerere gratis

Cu tóta stima:

Antal Guschelbauer.

Sopron.

17 (45—52)

La espositiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

Antoniu Novotny

în Timișóra-Fabric

(24) 39—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregi armonióse, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provĕdute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întórce cu ușurință în ori ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o latură prin aceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sînt provĕdute în partea superióră — ca violina = cu găuri după figura *S* și pentru aceea aŭ un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, așa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiŭ. Mai de parte se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătător, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de tóce de metal.

Preț-curanturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul:
Pentru monarchie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia, să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei in Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XV. Blaj 28 Octomvrie 1905. **Numărul 43.**

Ce ne trebuesc? misiuni ori preoţi?

— Articol sosit de afară. —

Cetesc cu multă plăcere rapoartele tot mai dese ce se publică în „Unirea“ despre misiunile popoporale. Mă bucur, căci constat, cum vorba fericitului Pontifice Piu al X-lea de a se reînoi toate intru Hristos, au aflat răsunet în şesurile adumbrite de Carpaţi. Mi-se înalţă peptul de o sfântă emoţiune, când cetesc cum sute de credincioşi grăbesc să se împărtăşească din merindea eternă a Fiului lui Dumnezeu. În acelaş timp însă, fără vrere aproape, se naşte în mintea mea întrebarea: proprie ce ne trebue nouă: misiuni ori preoţi? Avem oare lipsă să se ţină cât mai dese misiuni în mijlocul credincioşilor, sau doară, ar fi mai bine, să avem mai buni preoţi, mai credincioşi păstori ai turmei creştine?

Şi eu, — să nu fie cu supărare nimărui, — eu gândesc, că mai mare lipsă avem de preoţi, decât de misiuni.

Iată motivele mele:

Cred, că suntem toţi de acord când constat, că în s. Taină a Preoţiei, şi respective prin ajungerea la un beneficiu eclesiastic *nu numai mijloc de trăit, ci mai vârtos misiunea sfântă de a vesti Evangelia, — de a administra Sacramentele, a lăţi cultul şi gloria externă a dumnezeirii, — a conduce sufletele la Creatorul lor: cu un cuvânt — a reînnoi faţa pământului conform intenţiunei Mântuitorului.* Aceasta şi aşa sublimă fiind dar misiunea preotului, — cu ce drept, întreb, ţine cont cutare individ la titlul, onorurile, bunurile reali ce compet singur preotului „după inima d-lui Hristos“, — cum de îndrăzneşte a se arăta în faţa lui Dumnezeu şi a lumii atare individ, care „preot“ fiind nu preoţeşte, „păstor“ fiind nu îşi paşte, nu îşi adapă turma?! În adevăr trebue să se revoalte în om sângele când vezi, ce muncă gigantică trebue să supoarte unii — alţii preoţi, până pot numai cu anii să aducă în ordine ceea ce a omis sau distrus antecesorii poate numai într'o clipă; te cuprinde fiori de o mânie sfântă când vezi, că ce a edificat, sădit cu multă trudă antecesorii, succesorul fără inimă le ruinează, stârpeşte fără mustrare de conştiinţă!

De pildă — în Biserica răsăriteană nici până azi nu e în vigoare usul, — ce zic? — *preceptul* de-a predica regulat. Pentru ce să nu o spunem? — la noi abia aude poporul predici la sărbători mari, şi arare-ori în Dumineci. Vor fi sigur excepţiuni venerabile! Iată rădăcina tuturor boalelor sufleteşti! Foarte să înşeală acei preoţi, cari cugetă a fi făcut destul datorinţelor lor prin „măcinarea în fugă a sfintei Liturgii“, Utreniei sau Vecerniei! Oh, la aceste încă ai misiune, — dar mai ai la ceva foarte esenţial, a *predica*. Fără a detrage ceva din însămnătatea, majestatea Sfintei Jertfe necrunte, — nu cred să rătăcesc când afirm, că aceasta fără vestirea Evangeliului îşi perde toate foloasele, şi întru cât aceasta Sfântă Jertfă să aduce de un preot nevrednic şi un popor corupt — să comite şi sacrilej — aruncându-să „pânea fiilor — cânilor“. Însuşi dl Hristos înainte de ce ar fi întemeiat Sfânta Eucharistie — a predicat. A predicat, căci trebuia, ca din materia brută, aplicată spre tot ce e rău, diavolesc — să cioplească întâi figura măreaţă; din aluatul stricat să frământe cu puterea adevărului divin pâne moale, gustoasă; să creeze din fiul peririi — fiul mântuirei; — din corpul putred — corp vieţuitor, — corp, acomodat, templu a Spiritului vivificător, — corp, gata de a primi cu folos rîuri de daruri, ce se vor revărsà prin canalele cereşti — prin sfintele Sacraminte. ... Da, da; dl Hristos trebuí să-şi creeze întâi o turmă bine pregătită, aptă pentru

---

FEUILLETON.

Poesiile lui Octavian Goga.

Ar fi trebuit să zic poate: „poesiile *domnului* Oct. Goga“, dar m'am mărginit să fiu mai scurt şi să nu scriu domnul Goga, după cum nu se mai scrie astăzi domnul Eminescu, sau domnul Coşbuc.

E aşa de puţin cunoscut încă acest nume, deşi cercetători severi ai literaturei, i-au făcut deja loc alăturea de cei mai mari din poeţii nostri.

Şi nu e mirare. Ne-am amăgit de atâtea ori cu talente, cari „promiteau“ într'una, fără să ne dea nici odată ce ne-au promis; ne-am obicinuit să vedem cum scriitorii nostri urcă încet de tot, fuşiel de fuşiel, scara nemuririi. Până când se ajungă în vîrf — şi au ajuns abia doi, trei — îmbătrânesc şi scapă harfa din mână, sau se poticnesc, şi observam abia în prăbuşirea lor, că am pierdut un scriitor mare. Octavian Goga s'a avântat de tinăr la înălţimea, peste care doar Eminescu şi Coşbuc de mai planează.

Slavici şi Coşbuc au fost recunoscuţi numai după ani de muncă literară; poesiile lui Coşbuc apărurră aproape toate prin „Tribuna“ şi prin revistele de dincoace, şi din colo nu-l ştiea nici mama cucului, că există şi el. Popoviciu—Bănăţeanu a fost recunoscut de asemenea, după trecerea lui la Bucureşti, iar Viad—Delamarină a trăbuit să moară mai întâiu, pentru-ca critica bucureşteană să bage de seamă, că şi omul acesta a scris ceva bun.

Dintre scriitorii dela noi singur Goga a fost recunoscut dincolo, aşa de tinăr — scrie abia de 5—6 ani, — fără să se fi sălăşluit încă în metropola culturală a Bucureştilor. (Mi-a scăpat din peană acest „încă“ fatal, căci tare mi-e teamă, că şi el are să ne lase!)

Volumul apărut de curond în editura „Lucesafărul“-ni ni-l presimtă vrednic de cinstea, ca d. Iorga să-l numească: „cel dintâiu poet al Ardealului“. Şi vor puteà multe să ne spună duşmanii d-lui Iorga, un lucru însă nu-l vor spune, de sigur, că adecă d-sa nu ar fi destul de *sever* în materie de critică! ...

Resfoiesc volumul, încurcat, neştiind de unde să citez, ce să apreciez mai cu dinadinsul, căci la dreptul vorbind, ar trăbui să-l citez aproape întreg (deşi „reproducerea e oprită!“) iar cât pentru apreţiere, ar trebui să mă extind la un volum. Las sarcina aceasta pe sama criticilor nostri, mărginindu-ne la cadrele mele rezervate de foiletonist.

D! Il. Chendi în volumul din urmă „Fragmente“, aminteşte *Apostolul* şi *Oltul*, două dintre cele mai puternice poezii ale lui Goga, menite de a-l pune alăturea de marii nostri poeţi. Cum articolul d-sale era scris înainte cu un an, credem că alăturea de aceste poesii trebue să se pună şi altele mai recente, ca *Dela noi, Plugarii* şi *Clăcaşii*. Aceste două din urmă au acelaş sujet, şi „Clăcaşii“ se ridică până la nivelul de bronz al strigătului de uriaşă revoltă din „Noi vrem pământ“ alui Coşbuc.

În deosebi *Dela noi*, scrisă din prilejul aniversării morţii lui Ştefan cel mare e de o vigoare cu totul neobicinuită la poeţii nostri plângători.

Acolo, departe, spre soare răsare.
În freamăt de foi din dumbravă
Pe veci cetluite în marmură rece
Dorm clipele noastre de slavă.

a o putea apoi nutri cu preasfânt trup şi sângele Său... Orbit de patimi trebue să fie acela, care nu vede, că astfel are să purceadă şi preotul! Şi de oarece oamenii sunt muritori, se duc — mor cei instruaţi, vin alţi neştiutori — şi aceasta fluctuaţiune e perpetuă —: drept aceea datorinţa instruirii, predicării, nu poate înceta nici pe un minut. Întreagă viaţa preotnlui trebue să fie un şir de predici neîntrerupt, cu fapta şi cu *vorba*. Căci oare ce foloseşte sfânta Liturgie unui biet creştin, carele în ale credinţei şi moralului e ignorant. Pentru unul ca atare ascultarea sfintei Liturgii e numai un obiceiu moştenit din bătrâni, — merge şi el la biserică pentrucă merg şi alţii, dar acolo stă ori şede aproape numai ca o vită. De unde aceste? pentrucă mintea le este întunecată, inima acoperită de o ceaţă inpenetrabilă.

Precum e imposibil — excepţionând vr'o abnormitate — să moară de foame cel ce se nutreşte regulat — aşa de imposibil mi-se pare să fie lipsă de „misiuni sacre“ acolo, unde preotul nu numai *îşi cunoaşte, dar îşi şi exerciază datorinţele.* Şi dacă totuşi vor fi unele parohii — precum, durere, sunt — unde e urgent ajutorul extern — misiunile —, apoi nu invidiez nici decât soartea confraţilor din acele parohii.

Nu misiuni dară, ci preoţi adevăraţi ne trebuesc, — preoţi, — cari să fie gata mai bucuros a muri, decât a lăsa pe credincioşii săi fără învăţătura.

Ne trebue preoţi dedicaţi cu trup şi suflet datorinţei lor şi nu mercenari, cari fug cei dintâi, când văd dujmanul venind, în loc, ca apucând crucea în mână, să se pună în fruntea credincioşilor, încingându-şi coapsele cu adevărul şi îmbrăcând platoşa dreptăţii. Altcum în zadar vor asuda lucrătorii harnici sămânând grâu curat, căci inimicul văzând sămânătura nepăzită şi negrijită, va arunca din belşug neghina, care crescând, va îneca firele grâului.

G. H.

Indolenţă şi nedisciplină.

Când doftorul observă, că o bubă rea prinde rădăcini în trupul nostru, gândul lui cel dintâiu e să taie aceste rădăcini primejdioase, şi dacă se poate, să le nimicească de tot, ca să nu aivă urmări funeste.

Organizmul nostru naţional încă sufere azi de o mulţime de morburi, cari fără amânare trăbuesc vindecate, şi acolo unde medicamentele nu mai ajută, trăbue tăiată rana şi curăţit corpul de tot ce e rău.

Indolenţa este una din boalele ce împedecă mai tare desvoltarea organismului nostru. Avem o mulţime de reuniuni, cum prospereză ele oare? Să aranjază an de an petreceri şi conveniri sociale, cum sunt cercetate? Ne lăudăm, că facem parte din partidul naţional; că suferim alăturea cu conducătorii nostri prigoniţi şi osândiţi, dar, cum ne conformăm noi oare hotărîrilor conferenţelor noastre naţionale?

Dacă tinerimea începe ceva, o parte din bătrâni stau nepăsători şi zic: „tot ce e tinăr e necopt, faceţi ce-ţi face, treaba voastră!“ Tinerimea în faţa acestora, de multe ori îşi perde curagiul şi zice: „nu putem face nimic, nime nu ne sprijineşte!“ Şi unde am ajuns? Acolo că avem puţini bătrâni şi prea puţini tineri.

Causa este indolenţa noastră, cu care am ajuns de poveste.

Să refer acestea mai mult la păturа cultă, la inteligenţă, despre indolenţa poporului ar fi multe de zis, una însă cutez a afirma cu toată îndrăzneala fără teamă, că voi fi desmiuţit: indolenţa poporului. în celea mai multe casuri, să deriva din indolenţa conducătorilor lui.

Un alt morb tot aşa, dacă nu mai periculos este *nedisciplina.*

Este ştiut, că popoarele şi naţiunile celea mai bine disciplinate, au înaintat cu paşi repezi în cultură şi buna stare. Cum stăm noi în privinţa aceasta?

În multe părţi poporul nu ascultă de preoţi şi învăţători; preoţii şi învăţătorii de mai marii lor. Sunt preoţi şi învăţători, cari nu să sfiesc a critica şi defăima pe superiorii lor în localuri publice, în faţa străinilor.

Acesta e de nesuferit şi arată o rea creştere şi lipsa adevăratei culturi.

Rănl cel mai mare e însă, că avem oameni cu roi de conducători, cari nu să însufleţesc şi nu ştiu însufleţi.

Sunt preoţi, în faţa cărora să stai smerit, ca în faţa unui mucenic, şi sunt preoţi, cari nu sunt vrednici, că fac parte din această tagmă sfântă. Sunt învăţători, cari şi-au dedicat viaţa întreagă cultivării poporului. Şi sunt învăţători, cari nu merită ca neamul să-i mai sufere, să poarte titlul de învăţătorii lui.

— — — — — — — — — —
Acolo dormi şi tu, arhangel bătrîn
Tu Ştefane, Sfânt Voevoade
Ce-ai scris strălucirea norodului tău
Cu sânge duşman de noroade.

— — — — — — — — — —
Măria Ta! Suntem bătuţi de nevoi,
La noi în zadar ară plugul,
Căci holdelor noastre cu spicul de aur
Străinul le fură belşugul.

Şi lacrimi curg din ochii nostri năpătuiţi. Lacrimile aceste, în deosebire de văicărările poetastrilor celor alalţi sunt menite la poetul Goga, să curgă potop numai pentru ca să spele rugina de pe oţelele Voevodului, pe care îl roagă să ne trimită din împărăţia lui de sus un crai mândru şi tinăr, ca să le încingă iarăş.

În „Plugarii“ — creştinii cari nu au sărbătoare — cetim:

Şi nimeni truda nu v'alină,
Doar bunul ceriului părinte
De sus, pe frunte vă aşază
Cununa razelor lui sfinte.

pentru ca iubirea fără margini a poetului pentru aceşti „cei mai buni copii ai firii, crescuţi în lacrimi şi sudoare“, să se sintetizeze în versurile din urmă, tăiate în bronz:

A mea e lacrima ce-n tremur
Prin sita genelor se frânge.
Al meu e cântul ce-n pustie
Neputincioasa jale-şi plânge.
Ci în pacea obidirii voastre
Că într'un întins adânc de mare
Trăeşte 'nfricoşatul vifor
Al vremilor răzbunătoare.

După aceste versuri de bronz, urmează numai de cât cele 5—6 pasteluri, de o claritate neîntrecută. Iată cum salută poetul răsăritul soarelui în *„Dimineaţa“*:

. . . . iar vântul pribeagul drumeţ
Sfios fâlfâind din aripă,
Din doru-i nestâns şi în veci călător
O doină domol înfiripă.
Şi doina o cântă alunii din crîng
Şi-o tremură 'n murmur izvorul
Şi doina trezeşte şi turma din deal
Şi turma trezeşte păstorul.

— — — — — — — — — —
Şi doina se zbate şi frunzele plâng
Şi codrul prelung să 'nfioară
Când iată, prin neguri cu sârg străbătând
O rază solie pogoară:

Deschideţi larg poarta, cărunţilor brazi
Să vie împăratul măririi,
Să mângâie jalea nestânsului dor.
Să împace durerile firii.

Alt gen de poesii sunt cele cu sujet din satul poetului. Întâlnim aici pe popa Irimie, Dascălul, Dăscăliţa, Laie-Chioru, ţiganul, Jupânul Barbă putrădă şi fata lui Ida „cu ochi verzi ca leuşteanul, cu păr roş ca cărămida“, şi Aniţa-Crişmăriţa.

Asupra tuturor acestor creaţiuni planează o umbră de melancolie; poetul regretă că s'a smuls din sinul acestei vieţi atât de simple şi atât de tichnite. Cu o uşoară mustrare le zice *bătrânilor*:

De ce m'aţi dus de lângă voi,
De ce m'aţi dus de-acasă?
Să fiu rămas ficior la plug.
Să fiu rămas la coasă.

Doar nici eu nu mă rătăceam
Pe atâtea căi răsleţe
Şi aveţi şi voi în curte acum
Un stâlp la bătrâneţe.

Că mă însuram când isprăviam
Cu slujba la împăratul
Doar casă aveam în rînd cu toţi —
— Cum m'ar cinsti azi satul...

Şi icoana bătrânilor rămaşi „fără stilp la bătrâneţe“, revine iarăş şi iarăş în versurile din *Casa noastră, Bătrânii, Zădarnic, Pace, Părăsiţi* etc.

Stânsă-i para luminării
De pe lespedea de peatră
Şi bătrânii bieţi alături
Tot mai stau uitaţi la peatră

— — — — — — — — —
Doar târziu, când prind mai aprig
În vecini să latre câniі.
Ei tresar, să văd în faţă
Şi plâng amândoi bătrânii.

În aerul uăbuşitor al oraşelor mari poetul visează, să se însoare cu iubita lui, să fie cel mai cu minte la el în sat, iar ea cea mai frumoasă:

— Copiii nostri tu să-i înveţi
Credeul... Născătoarea
S'ajung să-i văd cântând pe toţi
În strană, sărbătoarea.
Atuncea împăcat cu rostul
Acestei lumi deşerte.
Să mor să-mi zică satu întreg
Un: Dumnezeu să-l ierte!

În *Zădarnic,* chiar încearcă poetul să se înşirnie iarăş în joc cu ficiorii din sat:

Noroc, logofăţi de-acum zece ani
Primiţi-mă rogu-vă iarăş

— — — — — — — — — —
Aşa, m'aşteptaţi vin şi eu cu voi
Cămaşa resfrâng-o de mănecі,

La alegerile de deputaţi, am dovedit până la evidenţă, cât suntem de nedisciplinaţi. Preoţii şi învăţătorii de o parte, poporul singur de cealaltă parte, şi îţi creştea inima de mândrie, când vedeai preoţi şi învăţători în fruntea poporului mergând să sărbătorească pe alesul, pe mirele neamului românesc.

Boalele acestea sunt foarte primejdioase, rădăcinile lor nisnesc tot mai afund în corpul nostru naţional şi e pericol să ne învenineze tot sângele. Nu mai e vreme de amânat, trebue tăiate cu cuţitul şi arse cu ferul roş, ca să dispară cu totul şi să nu se reslăţască. Dacă vrem să fim ceva, în lături cu nepăsarea; să ne supunem bunilor sfătuitori şi să fim la postul nostru, când datorinţa ne chiamă. — altcum pierdem terenul zi de zi. Oile fără păstor, se împrăştie şi lupul le răpeşte!

N. F.

Afacerea „Economului" în Cluj. — Deja de mai mult timp s'au colportat prin public diferite svonuri despre o mică criză internă, prin care trece „Economul" din Cluj, în urma pensionării directorului executiv al acestui institut, Bas. Podoabă, pensionare urmată, pecum se şoptea, din motive binecuvântate.

Ca organ pentru ocrotirea intereselor băncilor noastre, chemat a urmări cu atenţiune şi a controla tot, ce se raportă la viaţa aşezămintelor noastre financiare, am căutat a ne câştiga informaţiuni mai de aproape asupra mersului acestei crize şi adevăratelor cauze ale nonelor animozităţi în jurul „Economului", animozităţi, cari, pecum se ştie, au determinat direcţiunea deja şi la convocarea unei adunări generale extraordinare pe 18 Ianuarie 1906.

Informaţiunile, ce ne-a succes a câştiga asupra acestei afaceri, regretabile cu atât mai vârtos, cu cât este prima de felul acesta la băncile noastre, se pot resuma în următoarele:

Încă în vara anului curent direcţiunea „Economului" a dat de urmele mai multor iregularităţi comise de fostul director executiv, B. Podoabă, care între altele a incassat dela clienţii băncii cu interese mai multe mii de coroane, pe cari în loc de a le administra la cassă, le-a folosit pentru scopurile sale proprii.

Constatate abusurile, primul lucru al direcţiunii a fost — pecum nici nu se putea altfel — de a delătura dela conducerea afacerilor pe directorul abuziv, şi aceasta în toată liniştea şi fără alarmarea publicului, cum şi era în interesul bine priceput atât a persoanei compromise, cât şi a instituţiunii însăşi. L-au constrâns deci pe Podoaba, să-şi înainteze cererea de pensionare, împreună cu o declaraţiune de asigurare, că ia răspunderea pentru eventualele pagube constatate din vina sa. Pe baza acestora direcţiunea, care a dorit însă-şi o aplanare pacinică a afacerii, a regulat pensia fostului director executiv, cu începere dela 10 Ianuarie 1906, şi la locul devenit vacant a ales pe dl Dr. Amos Frâncu, lucru ce l-am anunţat şi noi la timpul său în aceasta Revistă.

Podoabă, însă — faţă de care direcţiunea „Economului" a arătat toată solicitudinea posibilă între împrejurările date, — nemulţumit, cum se vede, cu situaţiunea, în care a ajuns şi crezându-se poate mai puţin vinovat, de cum de fapt este, a început să caute „aderenţi" între acţionari, pentru-ca cu ajutorul lor să insceneze o acţiune ostilă actualilor conducători ai „Economului". I-a şi succes, prin diferite apucături, a câştiga pentru scopuri e sale un grup de acţionari, unii înrudiţi cu dânsul, cari în frunte cu dl Dr. Aurel Isacu, fost president al societăţii (şi de prezent cel mai mare inimic al băncii, cum însuş s'a declarat) şi dl Iosif Onciu, membru în direcţiune, au cerut apoi convocarea unei adunări generale extraordinare, pentru amovarea direcţiunei actuale. Cererea aceasta şi convocarea le-am publicat şi noi în Nr. nostru 41, dela 8 crt.

Într'aceea, cei-ce aveau pe inimă salvarea reputaţiunii fostului director al „Economului" şi binele (?!) acestui institut, au început uneltirile lor faţă de actualii conducători ai „Economului", adresându-le prin rostul membrului din direcţiune Iosif Onciu, atât în noul ziar cotidian magiar din Cluj: „Az Ör", cât şi în broşuri separate româneşti: „O rugare deschisă" plină de grave învinuiri, cari pentru un institut mai puţin consolidat şi binereputat decât „Economul" puteau eventual avea urmări fatale.

În faţa acestei situaţii direcţiunea „Economului" s'a văzut în fine îndemnată a eşi din rezerva, ce şi-a impus-o în întreaga aceasta afacere, şi prin o „declaraţiune" publicată în „Az Ör" şi în „Gazeta Transilvaniei" a desminţi categoric punct de punct toate aserţiunile cuprinse în „Rugarea deschisă" a dlui Onciu şi a soţilor săi, netemeinicia cărora a constatat-o ulterior — pecum suntem informaţi — şi comitetul de supraveghiare al societăţii. Pentru notele personale din broşura din chestiune direcţiunea şi-a rezervat a-şi lua satisfacţiunea cuvenită pe altă cale.

După toată probabilitatea, întreagă campania contra „Economului" şi a conducătorilor săi actuali, se va termina cu eşec pentru inscenatorii ei, căci direcţiunea „Economului" văzând că răsplata îndulgenţei sale faţă de Podoabă este ingratitudinea a făcut arătare criminală contra lui, cerând tot odată secuestrarea întregei sale averi, astfel că în această afacere odioasă — pecum foarte nimerit observă un ziar magiar din Cluj — forul superior azi nu mai este adunarea generală a băncii, ci tribunalul şi paragrafii. Pagubele cauzate institutului prin manipulaţiunile ilicite ale lui Podoabă sunt de altcum relativ neinsemnate şi vor afla deplină acoperire din averea dânsului. Situaţia „Economului" este absolut neatinsă prin aceste manipulaţiuni şi institutul stă pe acelea-şi baze sigure şi solide ca şi în trecut, bucurându-se de cea mai mare încredere, atât a acţionarilor, cât şi a deponenţilor săi, cari, cu excepţiunea celor direct interesaţi ori seduşi, au rămas cu totul impasibili faţă de svârcolirile fără rost ale celor câţi-va maicontenţi. —

„Revista Economică" Nr. 43.

CORESPONDINŢE.

Scrisoare din Viena.

— Dela corespondentul nostru. —

23 Octomvrie 1905.

„Iată-ne cu ţarca în ţară" e cea dintâiu vorbă, carea o adresez „Unirei". Cui i-ar fi trecut prin gând, şi ar fi crezut vreodată, că în prima jumătate alui Octomvrie să vezi zăpadă prin livezile din jurul Vienei? Şi iată că în anul acesta s'a întâmplat, şi temperatura a scăzut sub zero cu done grade şi jumătate! Oamenii învăţaţi cearcă să esplice împrejurarea aceasta după nişte legi fizice. Politicianii o dau pe altă coardă, şi vreau să o esplice ca o avertisare, că Nemţii din Austria, cu toate că ei judecă lucrurile totdeauna rece şi liniştit, împrejurările, între cari se află azi patria, au să le judece cu mult mai rece, decât până aici.

Şi au mult de cumpănit. Criza ungară nu se mai sfârşeşte până e lumea. Fejérváry s'a dus de aici cu un program bogat, care ar puteà aduce ţării un folos mare, de n'ar aveà cusururi mai mari, şi de ar fi realizabil. Nici chiar gazetele celea mai aulice nu au nici o nădejde în programul acesta. Mai ales celea catolice, cum e „Vaterland" îi şi spun lui Fejérváry, că înzădar mai încearcă.

Mult au să-şi frământe capul şi cu Slavii de sud. Cu cei de nord au pace, căci aceştia nu se pot împăca ei între ei de loc, şi astfel nici activitate comună nu desvoaltă. Cei de sud, voind să stoarcă câte şi mai câte concesiuni dela austriaci, au compus rezoluţia fiumană, tractează cu coaliţia, vezi bine nu serios, ci numai ca să spărie pe Austriaci. Aceştia ştiu, că toate svârcolirile Slavilor nu sunt serioase, nici nu duc la izbândă, de aceea ca să fie comedia deplină, au trimis pe ministrul de agricultură în Dalmaţia, ca „să se informeze,

---

Să 'ncepem alaiul, vrăşmaşului alai
De praznicul sfintei Dumineci.
Un pas înainte şi doi înapoi
La dreapta, la stânga 'nainte
.... Un pas — — — — —

Versurile săltăreţe se rup aici brusc, poetul citeşte în ochii tuturor, că ei nu mai îl vor tovarăş, deoarece nu mai ştie să joace hora. Cele patru versuri din urmă în iambi greoi, ne spun toată amărăciunea poetului pentru că el nu se mai potriveşte la joc cu tovarăşii lui de odată.

Altă menire i-a rânduit Dumnezeu, pe sama neamului românesc întreg.

Rămâne, ca neamul românesc să-l ştie apreţia şi *sprijini* după merit.

Al.

Cărţi de rugăciuni:

ACATISTUL MIC,

sau carte ce cuprinde în sine rugăciuni către Preasf. Născătoare de Dumnezeu leg 24 fil.

Tatăl nostru Carte de rugăciuni, împreunată cu Răspunsurile dela s. Liturgie, cu Troparele şi Condacele învierii şi ale sărbătorilor de peste an, şi Troparele morţilor. Preţul **32** fileri.

ce reforme agronomice au să se introducă în partea sudică a imperiului.“ Dar, după cum s'a esprimat un dalmatin, din informaţiile acestea nu se va alege nimica.

Din 18—21 ale lunei viitoare se ţine în Viena congresul catolicilor Austriaci. Vor fi reprezentate toate popoarele catolice din Austria. Pregătirile se fac deja de acum e anul, de aceea putem spera un rezultat cât de frumos. — Mult s'a scris, şi s'a vorbit la noi despre un congres, mai întâiu preoţesc, după aceea mixt. Trebue să ştim cu toţii, că din capul nostru nu putem face astfel de congrese, ci numai studiind modul, cum se ţin acelea în Austria şi în Germania, — de aceea dându-se acum ocasiune binevenită învit pe fraţii preoţi, cari se ocupă serios, cu astfel de idei, să vină la congresul acesta. Informaţiuni dă bucuros „Das vorbereitende Comité des V. öster. Katholikentages“ Wien I., Bäckerstr. 14, cum şi „Membrul Român“. Viena I. Augustinerstrasse 7. III. 32.

Sâmbătă în 21 l. c. a fost procesul informator a contelui Zichy Gyula, denumit de episcop la Pécs; în săptămâna aceasta va fi procesul informator a profesorului univ. Dr. Prohászka, denumit de episcop la Alba-Regală, de unde trece Dr. Várossyai Calocsa. — Puţini episcopi vor fi fost, mai ales în Ungaria, cari să fie ridicaţi la episcopie dela brâu negru, cum e Prohászka. E drept, că puţini vor fi şi fost ca Prohászka.

La revedere!

Iob.

Misiuni poporale.

A. B., în Oct. 1905.

Din 11 sara până în 14 Aug. către amiazi s'au ţinut astfel de misiuni în Abrud (Munţii apuseni). Un scurt raport — cu adausul, că se va reveni — s'a fost făcut atuncia îndată în „Răvaşul“, iar altul mai lung — putem zice amănunţit şi credincios, s'a făcut în „Gazeta Transilvaniei“. La cel dintâiu nu s'a mai revenit nici până acum, la 2 luni; a fost rău, că s'a trecut la ordinea zilei peste un lucru, care-şi are însămnătatea sa mare, mai vârtos în învăţăturile, ce se pot trage din el. De aceea mă opresc eu asupra lui, acum, după o aşteptare zădarnică de două luni.

Misiunile, ţinute în biserica parohială gr.-cat. din Abrud, s'au bucurat, de împreună lucrarea şi povaţa înţeleaptă a protopopului Clujului: Dr. Elie Dăianu.

Au luat parte la ele popor din Abrud, Abrudsat şi mai toate comunele gr.-cat., învecinate, în frunte cu preoţii lor şi inteligenţa românească din opidul Abrud. Deja sara de început din 11 August făgăduia bunul mers şi sfârşit al lucrărilor, căci pe lângă mulţimea de popor era de faţă tot ce are Abrudul mai ales şi bun. Şi păşirea celui dintâiu orator: Dr. Elie Dăianu pe amvonul bisericii parohiale chezăşuia şi mai mult, că şi conducerea s'a pus în cele mai bune mâni. A fost un noroc, că s'a putut câştiga în Abrud chiar acela, care este propagatorul misiunilor poporale în sinul poporului nostru românesc, acela, care mai curând a priceput şi a pus în aplicare vorbele mari ale Preasfinţitului Părinte Papa Piu al X-lea: *„A înnoi toate întru Hristos.“*

Iată vorba mare, dela a cărei împlinire atârnă, ca să se schimbe faţa pământului, şi văzând zădărnicia goanei după ale lumii acesteia nestatornice, să ne întoarcem iarăş la Dumnezeu, în carele *singur* este mântuire!

Şi ce ar fi mai potrivit în scopul acesta, ca tocmai misiunile spirituali, în cari poporul şi mai ales preotimea este rechemată la Hristos, *„calea, adevărul şi viaţa.“*

Iată scopul înalt al misiunilor! Şi să mai încapă aci pedeci? Ele nu s'au văzut aici în locurile noastre muntoase, unde şi **numai** o singură comună se întinde pe zeci **de chilometri, căci toate îşi aveau la Abrud** trimişii lor. Ba pe Dumineca din 13 Aug. erau gata să plece mii din comunele: Bistra, Câmpeni şi Certege cu preoţii lor bravi, cari lăsând munca sfântă, se depărtaseră Sâmbătă noaptea dela Abrud, ca să-şi aducă credincioşii. Se şi ceruse şi dobândise dela Blaj, ca în Dumineca aceea s. liturgie să se poată face sub cerul liber, ca s'o poată asculta toţi. Ploaia torenţială însă, ce s'a descărcat asupra noastră, ne-a lipsit de fericirea de a ne închina aşa înălţător, precum doriam, lui Dumnezeu. A trebuit deci să rămânem tot numai cei de mai înainte, bucurându-ne ***cu toţii*** de darul bogat, revărsat din cer după atâta secetă în natură.

Predici la misiuni au ţinut: Dr. Elie Dăianu 4 Ales. Papiu (Bistra) 1, Petru Simu (Câmpeni) 1, Ariton M. Popa (Bucium-şasa) 2, Ioan Bălan (drd. Viena) 1, Ioan Is. Tordai (Ofenbaia) 1, şi Nic. Ungurean (Muşca) 1.

Învăţămintele scoase din forma acestora este, că nişte schiţe cel puţin ar face cel mai bun serviciu celor ce se vor angaja în viitor la ţinerea de misiuni poporale în diferitele locuri. S'ar păstra astfel o uniformitate dacă nu mai mult. Şi să sperăm, că Dr. Dăianu va aduce şi jertfa aceasta, dacă nu singur, în colaborare cu alţi membri distinşi din clerul bisericii noastre! E o chestie de înaltă onoare a acestei biserici! S. Ignaţiu de Loyola a dat modele de exerciţii spirituali în mâna clerului unei *biserici universale!*

La ascultarea mărturisirilor, pe lângă unii din preoţii de mai sus, au luat parte şi următorii: R. Marcu (Bistra), Iosif Arieşan (Certege) şi Nic. Coroiu Ponoreanul (Ponorel). S'au mărturisit la 300—400 credincioşi, primind s. cuminecătură cam 200 în Abrud, iar ceilalţi în bisericile lor de acasă.

Misiunile s'au încheiat Luni în 14 Aug. cu servirea parastasului la mormântul fostului paroh şi vice-protopop on. în Abrud: Alesandru Ciura, când tot în cimiter s'a făcut o comemoraţie şi la mormântul neuitatului: Alesandru Filip, fost membru în comitetul central al partidului naţional şi unul din cei mai aleşi bărbaţi ai neamului.

Distinsa văduvă a acestuia, dna Ana Filip şi cu nepotul Dr. Laur. Pop, în tot decursul misiunilor, au şi învrednicit pe oaspeţii străini de cea mai gingaşă atenţiune şi în deosebi pe dl Dr. Dăianu — oaspe stabil la dânşii.

În fine nu pot încheia fără de a aminti cu regret, că pe când ţinta misiunilor noastre era şi reţinerea *dela* Maria Radna, unul din confraţii nostri preoţi, chiar printre noi a trecut într'acolo fără de a o şti noi aceasta, decât mai târziu din alţii. *Medice . . . . !*

Întâiu noi, ministrul altarului, să ne înnoim întru toate în Domnul, ţinând neclintiţi la învăţătura şi aşezămintele nestricate ale bisericii noastre. Atunci abia vom ajunge, ca unele lucrări de năimiţi, ce s'au încuibat la noi în biserică, să se şteargă pentru tot deauna şi să nu se mai facă ceremonii, contrare cu totul dogmelor catolice....

Eremitul.

Convocare.

In sensul §§-lor 25 şi 27 din Statutele „Reuniunii învăţătorilor din Arhidieceza gr. cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş“ se convoacă

Adunarea generală

a Reuniunii la Blaj, pe zilele 8 şi 9 Noemvrie st. n. 1905, pe lângă următorul

PROGRAM:

Şedinţa I.

Ordinea de zi:

1. La 9 oare a. m. participarea în corpore la serviciul divin în catedrala Metropoliei.
2. La $10^1/_2$ oare a. m. deschiderea adunării generale.
3. Constatarea membrilor prezenţi.
4. Raportul comitetului central despre activitatea reuniunii în anul expirat.
5. Raportul cassarului.
6. Raportul bibliotecarului.
7. Raportul comitetului redacţional al organului reuniunii „Foaia Şcolastică.“
8. Exmiterea comisiunilor:

a) pentru examinarea raţiociniului pe anul 1904/5 şi a proiectului de budget pe anul 1905/6.

c) pentru examinarea raportului comitetului redacţional.

9. Propuneri eventuale.

Şedinţa II.

Ordinea de zi:

1. Raportul comisiunilor exmise în şedinţa primă.
2. *Discusiune asupra manualelor de şcoală folosite în şcoalele primare din Arhidiecesă.*
3. Fixarea teselor pedagogice ştiinţifice pentru proxima adunare generală.
4. Desbaterea propunerilor întrate la biroul central în sensul §. 29 lit. c. din statute.
5. Dispoziţiuni pentru verificarea procesului verbal.
6. Închiderea adunării generale.

Blaj, din şedinţa biroului central ţinută la 30 Septemvrie 1905.

Gheorghe Muntean, preşedinte. Petru Ungurean, secretar I.

Dare de sama şi mulţămită publică.

Cu ocasiunea petrecerii aranjate de inteligința română din Vidrasău. la Sântă Mărie, 28 August n. 1905. au lutrat dela Preastimaţii oaspeţi suprasolviri benevole, cărora le esprimăm şi pe această cale sincerile noastre mulţămiri:

Domnii fraţii Bratu. arendatorii dominiului Şuluţian din loc 16 cor. 80 fil.. Májái Ferencz. not. cerc. B. Beşineu 2 cor. 40 fil.. Valeriu Platon. învăţ. Lăscud 40 fil.. Vasiliu Cioban. învăţ. Mădăraş 40 fil.. Augustin Pop, învăţ. Şeuşa 40 fil. Vasiliu Costea, învăţ. Subpădure 40 fil.. Ioan Roman. stud. sextan 40 fil. Filon Roman, ced. abs. 40 fii. ambii din Uroi. Elie Lupu. paroh, Balintfalău 1 cor.. Familia Precup, Şeuşia. paroh 1 cor.. Familia Socol. proprietar. Uroi 3 cor., Dumitru Sămărghitian paroh. Orba 1 cor.. Familia Voda. paroh Vaidei 1 cor.. Georgiu Dănilă, paroh. Bonyha 1 cor.. Emil Galea, comerciant. Korod-Sânmărtin 2 cor. 40 fil.. Ilariu Nicoară. cancelist. Teaca 1 cor.. Familia Orbean. paroh, Iclănzel 1 cor.. Aurel Oros Rusu. proprietar în loc 2 cor. 40 fil.

Prin postă am primit dela marinimoşii domni: Nicolae Oprean. comerciant în Maros-Vásárhely 2 cor., Ştefan Stoicovici. paroh, M.-Cristur 2 cor.

Venitul brut 139 coroane. din care substragându-se spesele avute, rămâne un venit curat de 66 cor. 76 fil., din care în ziua următoare s'a comandat pe sama şcoalei din loc recuisitele necesare de învăţământ.

În fine aducem tuturor Preastimaţilor domni şi doamne, cari au binevoit a ne onora cu presenţa lor. mulţămitele noastre sincere.

Vidrasău. la 28 Septemvrie 1905.

Comitetul aranjator.

Tipicul bisericesc.

Preavenerat Cler Român!

În anul 1886. am edat *„Tipicul bisericesc“*.

Acel opşor a fost foarte bine primit, căci cuprinde multe îndrumări folositoare, atât pentru preoţi cât şi pentru cantori.

În prefaţa opului. mi-am exprimat speranta. că cu ţimp se va eda un tipic bisericesc complet; însă edarea se întârziă. iar *Tipicul meu* se cere din zi în zi; drept aceea m'am decis a scoate din acel op o ediţiune nouă, pentru care mă rog mai ales de fraţii protopopi, să binevoiască a recomânda opul preoţilor, docenţilor şi cantorilor.

Preţul opului îl defig la 2 coroane şi 20 fileri. şi-l voiu trimite francat.

Prenumeraţiunile să se insinue la subscrisul şi la oficiile protopopeşti. Colectanţilor dela 10 exemplare voi da unul rabat.

Dacă voiu dobândi prenumeranţi îndestulitori, opul va ieşi de sub tipar cât de curând.

Prenumăraţiunile mă rog să se trimită până în finea lui Octobre.

Din opurile mele să mai află: *„Tipicul preoţăsc“* cu 50 fileri exemplariul. Un opşor de mare folos pentru teologi şi preoţi tineri. Apoi *„Viaţa sfinţilor“* cu preţul scăzut dela 6 cor. la 3 coroane.

Cu adâncă stimă.

Sigetul Maramurăşului (Máramarossziget) la 30 Septemvrie 1905.

Tit Bud,
parohul Sigetului, Vicarul Maramurăşului.

Către P. T. Cetitori!

Apropiindu-să sfârşitul anului venim a rugă cu toată onoarea pe On. nostri abonenţi, cari să afiă în restanţă cu abonamentul, de pe anii trecuţi, cât şi de pe anul acesta, — să binevoiască a ni-l trimite fără amânare, pentruca foaia să-şi acopere spesele sale cu tipărirea şi edarea ei.

Administraţiunea.

Noutăţi.

Din Arhidieceză. *Demetriu Cuteanu,* protopopul Cichindealului. la cererea proprie, a fost trecut în deficienţă cu ziua de 1 Ian. 1906 — *Nicolau Ticaciu,* capelan în Săcădate a fost numit auministrator parohial. — *Simeon Moldovan,* paroh în Noul-săsesc, a fost numit administrator protopopesc al Cichindealului.

Hymen. *Ioan Dedreţian,* teolog abs. şi *Aurelia Raţiu,* anunţă serbarea cununiei lor, ce se va celebra Duminecă în 5 Nov. n. a. c. în biserica gr.-cat. din Filpişul-mic.

Concurs. Până la 15 Nov. n. e deschis concurs pentru ocuparea parohiei *Asinip,* din districtul protop. al Aiudului. Emolumente: case parohiali nelocuibile. Edificii economice. Porţiunea canonică peste 20 jugh. Lectical şi stolele îndatinate. Venitul congrual socotit în 451 88 coroane.

Congregaţia comitatului Alba-inferioară e convocată în şedinţă ordinară pe 30 crt. La ordinea zilei 160 punăte, dintre cari aproape 40 sunt adrese de a comitatelor, pentru ori contra guvernului, pentru coaliţie, pentru resistinţa pasivă, pentru apărarea constituţii. pentru sufragiul universal ş a. Ar fi de dorit, ca membrii români să se presinte în număr cât de complet.

Proteste antigrece. În Brăila s'a ţinut un mare meeting de protestare contra atrocităţilor greceşti din Macedonia. Deşi aci se află cea mai mare colonie grecească în România. şi deşi la meeting se adunase imens publiic, totuşi nu s'a întâmplat nici un scandal.

Internatul de fetiţe a primit dela Niculae Pop, Blaj. 7 cor. şi dela A. C. Domşa, Blaj, 7·44 cor.

Constituire. Societatea bisericească-literară „Alexi-Şincai“ a teologilor din Gherla s'a constituit pe anul scolastic 1905/6 în şedinţa ţinută sub presidiul Magnificului şi Reverendissimului Domn Ioan Georgiu, canonic şi rector seminarial. la 5 Oct. n., fiind de faţă şi Clarissimul Domn Dr. Victor Bojor. prof. şi conducătorul societăţii. în modul următor: Preşedinte: Traian Trufaş, teolog anul IV.. Vice-preşed.: Vasile Hossu. teol. an. IV. Secretar: Ceciliu Demian. teol. an. III.. Controlor: Ioan Brehaiţa. teol. an. IV., Cassar: Alexandru Maxim. teol. an. III, Bibliotecari: Ioan Pop şi George Pop, teologi an. III.. Notar: Mihail Someşan, teol. an. II., Arhivar: Pompeiu Vlăduţ. teol. an. II. — Membri în comisiunea literară: Tit Bud. teol. an. IV.. Alexandru Murăşan, teol. an. IV.. Alexandru Mihalca, teol. an. III., Ioan Kováts. teol. an. II., Vasile Szabó, teol. an. II., Nicolau Juhász, Paul Fetti, Patriţiu Trufaş şi Ştefan China, teologi an. I.

Aviz. P. T. Acţionari ai institutului de credit şi economii „Câmpiana“ cu sediul în Mociu, prin aceasta sunt rugaţi a achita a 5-a rată din preţul acţiunilor. — *Direcţiunea.*

Contribuţiunea direotă după porţiunea canonică preoţească. În sensul resoluţiunei Judecătoriei reg. administrative ddto 10 Maiu 1905. Nr. 1305 are să se compute în duplu beneficiatului la statorirea listei viriliştilor din representanţa comunală, nu numai în casul când o plăteşte beneficiatul, ci şi atunci, când această contribuţiune o plăteşte biserica în locul lui. Motivele sunt. că în sensul legilor vigente, darea inmobilelor cade în sarcina individuală a usufructuariului; fiind usufructuariul beneficiului parohial respectivul preot: contribuţiunea obvenitoare pe inmobilele. ce aparţin beneficiului se presentă, ca dare personală. în consecinţa această, contribuţiune trebue să se compute în favorul preotului la statorirea listei membrilor după dare ai representanţei comunale în sensul art. de lege XXII—1896, § 33. Nu importă. că darea o plăteşte biserica în locul preotuini; căci din punctul de vedere a drepturilor comunale împreunate cu sarcina contribuţiunei decisiv e. că darea în sensul legii în sarcina cui cade; şi pentru aceasta nu se poate lua în consideraţiune. dacă faptice solvirea dării în vîrtutea cutărui acord. o iea altul asupra-şi şi respective biserica.

Convocare. Pentru a lua hotăriri privitoare la situaţia politică de azi. convocăm pe toţi locuitorii de pe teritoriul cercului electoral al Sebeşului la *adunarea poporală,* carea să va ţinea Duminecă în 29 Octobre n. la oarele 12 în piaţa mică. sub cerul liber din Sebeşul-săsesc. Program: 1. Discusiune asupra stării generale politice. 2. Desbaterea şi luarea unui conclus asupra votului universal. Sebeşul-săsesc, la 23 Octomvrie 1905. — *Ioan Bojiţa, Dr. Nicolae Lazar, Dr. A. Stravoiu, C. Creţoescu, George Tătar.*

Mulţămită publică. Subscrisul şi pe aceasta cale îşi esprimă sincerile mulţămiri faţă de distinşii şi marinimoşii domni. cari prin obolul lor au binevoit a ajutora „Corul băieţilor gr.-cat. din Lugoj“. Il. Sa Dr. Dem. Radu, episcop, a dăruit 20 cor., Il. Sa Dr. Vasile Hossu. episcop 18 cor., Dl I. Pocol. proprietar de mine 20 cor.. Revrs. Nicolau Nestor. canonic 11 cor.. Dl Dr. Teodor Mihali. deputat 10 cor., Dna Iuliana Habor 10 cor. 40 fil.. Il. Sa Ioan Boroş, canonic 4 cor. Clar. Dr. Danil Fireza, secr. episcop. 3 cor.. Dl Dr. Isidor Pop. advocat 2 cor.. Dl Axente Ţăran, preot 3 cor. şi Dl Valeriu Giurgiu, preot 1 cor. Tot odată mulţămesc şi Dlui Dr. Aurel Ciupe, advocat în Lugoj. pentru cele 2 statuiete, dăruite de Dsa şcoalei noastre. Dumnezeu să resplătească binefăcătorilor! Lugoj. la 19 Oct. 1905. — *Ioan Ienea,* cleric abs. şi învăţător.

Necrolog. † *Victoria Lupan* născ. *Zoicaş,* soţia preotului Niculae Lupan din Chinzbaia. după grele suferinţe, provăzută cu s. Sacramente ale muribunzilor. şi-a dat nobilul şi blândul său suflet în mânile Creatorului. la 25 crt., în anul 44. al vieţii şi 24. al fericitei sale căsătorii.

Odihnească în pace!

AVIZ!

Pâne bună, jimle şi ***chifli*** gustoşi cine vrea se mânce să se adreseze către **noua franzelărie,** care s'a ***deschis cu ziua de azi în Piaţă Nr. 12. Făină bună, pregătire*** şi ***lucru curat.*** — Să primesc comande pentru ori-ce fel de ***torte, colaci*** şi ***aluate.***

Cu stimă:

(26) 2—5

Ioan Simtion,
franzelar.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Hipnotizmul.

(Continuare).

În anul 1878 începură să hipnotizeze și francezii, și încă în mare. Primul hipnotizător mai celebru era *Charcot,* medic la clinica *Salpêtrière* din *Paris,* și profesor de boalele nervoase. El hipnotiza în diferite forme. Câte odată punea mâna pe pulsul persoanelor histerice și li-se uita fix în ochi; de altădată le punea ca ele însești să se uite fix la vreun obiect strălucitor. După el și împreună cu el hipnotizau și alți medici dela Salpêtrière: *Richer, Regnard, Bourneville* etc. Efectele la cari au ajuns ei, Richer încă le reduce la 3 clase în opul său: *Grande Hystérie* și anume: *letargie, catalepsă* și *somnambulizm.*

Dela Charcot hipnotizmul se lăți în întreagă Franța. — Celelalte țări încă și-au avut hipnotizătorii lor.

Italia a avut pe medicul *Zanardelli* în Roma. El hipnotiza pe la 1887. Subiectul, asupra căruia își făcea experimentele, era muere-sa: *Emma.* O hipnotiza așa, că îi apăsa degetele cele mari, uitându-să fix la ea, apoi dispunea să se zică ceva pieză muzicală: și Emma era hipnotizată. Acelea-și fenomene ca și la hipnotizații de Charcot. Alți hipnotizători italiani mai erau și sunt de ex. prof. *Lombroso* din Turin, belgianul *Donato,* care hipnotiza pe binele teatrelor din Turin, Milan, și de pe airia. Cest din urmă încă hipnotiza așa, că prindea pulsul individiului și apoi i-se uita fix în ochi.

În *Germania* hipnotiza danezul *Hansen,* căruia poliția din Prusia îi interzise hipnotizarea (1880). Tot pe timpul acesta (1880) hipnotiza și *Dr. Heidenhain* în Breslau.

În *Austria* a hipnotizat danezul *Hansen,* pe care și aici l'a oprit poliția de a mai hipnotiza, la raportul făcut de prof. *Hoffmann* (1880). La noi în *Ungaria*: *Hőgyes* și *Lauſenauer.*

Ba până acolo au ajuns lucrurile, cât astăzi se dau și cazuri de autohipnotizare. Medicul italian *Dr. Silva* raportează medicului *Dr. Mosso,* că o anumită muere voia să fie hipnotizată mai des, ca să nu simtă durerile morbului. Într'o bună dimineață apoi află ea însași metodul de a se hipnotiza. Se uita îndelungat la un bumb de metal, ce era la căpătâiul patului, și rămânea hipnotizată. [1])

Astfel stând lucrul cu hipnotizmul acesta, numit fisiologic medicii și bărbații de știință au început, deja de mult, să se ocupe cu explicarea lui. Ei toate vreau să le explice pe cale naturală. Și fiindcă în explicarea aceasta se împedeca de unele fapte superioare sau preternaturale, cum ar fi fenomenele din vederea clară și cele din extazul magnetic: *cunoașterea gândurilor, spunerea întâmplărilor depărtate,* etc., de aceea unii din ei neagă categoric existința fenomenelor acestora; iar alții admițându-le, fac deosebire între *hipnotizmul genuin* (hypnotisme franc), și hipnotizmul împreunat cu fenomene preternaturale. Sub hipnotizmul genuin înțeleg ei numai fenomenele fisiologice ale lui, sau fenomenele elementare, iar fenomele preternaturale le socotesc ca streine. Distincția aceasta a introdus-o călugărul dominican *Coconnier,* în opul său *L' Hypnotisme franc,* Paris, Lecofire 1897. De părerea aceeasta e și citatul medic *Dr. Lapponi* în opul citat pag. 140.

Noi vom expune mai întâiu faptele hipnotice inferioare admise de toți, apoi vom cerca să vedem, că oare sunt și fapte superioare sau preternaturale în hipnotizm?

Înainte de aceea însă trebue să fac o observare. Hipnotizmul de astăzi să nu creadă nime, că ar fi o invenție a timpurilor noastre. Fenomenele lui au fost cunoscute și în lumea veche. *Mezii* și *Persii, Brahminii* din India și preoții *Egyptului* au cunoscut pe deplin statul hipnotic, și manovrele prin cari se putea ajunge la el. Probabil că toate acestea erau cuprinse sub numele de *magie* (preoție, înțelepciune). Vindecările miraculoase, cari se făceau în templul *Serapis* din Egypt, cu unele boale nervoase, se efeptuiau cu ajutoriul hipnotizmului; iar pe papirul magic: *Harris,* sunt descrise cu deamăruntul toate ceremoniile de hipnotizare. N'au fost ignoranți în ale hipnotizmului nici *preoții Greciei,* ba se pare că se hipnotizau și *Sibilele,* când preziceau venitoriul, după ce erau cuprinse mai întâi de convulziuni. [2])

[1]) Dr. Mosso, N. Antologia din Roma, fasc. 16 Iuniu 1886.

[2]) *Dr. C. Conca,* Isterismo e Ipnotismo, Napoli, Pignataro 1888 pag. 48.

Articlul II.

Fapte hipnotice inferioare.

Existința faptelor hipnotice, și în special a celor inferioare, nu se poate trage la îndoială decât poate numai de acela, care n'ar da nimica pe mărturisirea, fie cât de universală a omenimei, și ar admite numai ceea, ce însuși ar vedea. Criteriul acesta însă nu se poate admite, ci dacă despre un fapt oarecare mărturisesc mai mulți indivizi demni de credință, va trebui să-l admitem și noi, cu toate că ni-s'ar părea incredibil; căci altcum s'ar găta cu toată certitudinea istorică.

Și tocmai așa stă lucrul cu faptele hipnotice. Despre existința lor mărturisesc sute și mii de medici. Existința lor nu o trag la îndoială; din contră cearcă modul cum le-ar puteà explica, așa că în timpurile mai nouă s'a născut o întreagă literatură hipnotică. Despre ele vorbesc decretele congregațiunilor din Roma, cari văzând mulțimea întrebărilor, ce li-se puneau din din toate părțile lumei, se văzură obligate să se pronunțe prin un decret general în chestia hipnotizmului sau al magnetizmului animalic. Despre ele vorbesc în fine legislativele țărilor, cari din incidentul faptelor hipnotice statoresc legi nouă.

Din multele cazuri, câte se referesc, și cari după părerea auctorilor ar fi cu miile, voi cita numai unele.

1. În locul prim fie faptele hipnotice impuse de hipnotizătoriul belgian *Donato,* carele hipnotiza pe binele teatrelor din capitalele Europei. Hipnotizările lui erau așadară publice, și la ele luau parte și medici. În anul 1886 el hipnotiza în Italia, și mai întâi în *Turin* pe bina teatrului *Scribe.* Subiectele lui erau tineri robuști. Le prindea pulsul pe câte-va momente, apoi se uita fix în ochii lor. Cei mai mulți i-se supuneau, adormind. Erau însă și de aceia, cari nu adormiau — *subiecte refractare* — cu aceștia nu se mai ocupa. Pe cei adormiți îi trezia apoi, și îi lăsa să meargă fiecare la locul său. După ce avea acum mai multe subiecte potrivite pentru hipnotizm, îi chema pe unul câte unul, ori pe mai mulți deodată. Cu un gest ori cu un simplu cuvânt îi băga din nou în letargie. Apoi începea să le comande, prin gesturi, diferite acte. Le dispunea să sară, să joace, să coasă etc. Trezia în ei percepțiune de căldură mare, și numai de cât îi vedeai scoțindu-și batistele și ștergându-se de sudori, și aruncându-și hainele una după alta; apoi îndată dispunea sensațiuni de frig, și ei își reluau hainele aruncate, ba se acățiau și de ale vecinului. Erau conduși de o forță, căreia nu i-se puteau împotrivi. Și după ce distrăseseră publicul în deajuns, Donato îi trezia prin o simplă suflare în față. Înșelăciune nu era la mijloc. Martor ne este prof. *Morselli,* directorul sanatoriului din Turin. „Experimentele lui Donato", zice el [1]) „sunt îndeplinite după părerea mea, cu o sinceritate deosebită, fără înșelăciune; și subiectele sale, pe cari de altcum cu toții le cunoaștem, încă nu se prefac."

Acelea-și experimente le-a repetit Donato și în același an pe bina teatrului filodramatic din *Milan.* Aci după ce își alegea subiectele, hipnotizându-i și deshipnotizându-i, îi chema din nou, câte trei, câte șese ori câte zece. Ei nu voiau, dar el îi privia în ochi, și îndată cădeau în letargie. — De altmintrea Donato a mai hipnotizat și pe alții, în contra voinței lor. Așa a făcut cu un ofițer, despre care scrie Dr. Ces. *Lombroso.* [2]) Pe acesta îl hipnotizase o dată. Acum îl invitase pe oara cutare, să-l hipnotizeze din nou. Ofițerul refuză invitarea. Dar cu toate acestea, când sosi oara, el să scoală să fugă la Donato. Camerazii îl desfătuesc. El să mânie, se zbate. Îl rețin cu forța, și el cade în letargie. — Dar să mă întorc la firul întrerupt. După ce îi hipnotiza, chiar și în contra voinții lor, le comanda diferite poziții și acte curioase, fără să zică vre-un cuvânt, numai prin semne; și ei să supuneau. Pe unul l'a făcut să simtă o durere acută de dinți, pe altul o durere de stomac. La un al treilea i-a dispus să coasă haine, la un al patrălea i-a spus că va muri curînd. Și acesta sermanul, se apucă și își scrie testamentul: „Tot ce posed, las moștenire iubitului meu frate . . .", apoi dându-i-se în mână un ziar îndoit, și-l înfige în pept, și cade jos ca mort. In tot decursul hipnotizării ei nu vedeau alta, decât un punct luminos, chiar și când Donato era la spatele lor. Mintea le era întunecată, dar nu de tot. Știau ce fac, dar numai ca prin vis. Dupăce se treziau din hipnoză, unii să simțiau tărbăciți, alții amețiți, unii obosiți ca după o muncă grea, alții cu dureri de cap, cari însă nu țineau mult. [3]) (Va urma.)

[1]) *Gazzetta letteraria* din Turin nr. din 1 Maiu 1886.
[2]) Studi sull' ipnotismo, Torino 1886 pag. 20.
[3]) Ziarul „*Italia*" în mai mulți numeri din Maiu 1886.

Căsătoria preacuratei fecioare MARIA cu s. IOSIF.

(Continuare.)

Insă dacă această condiţiune nu o luăm ca şi o învoire premergătoare, ci ca un *modus* pus deodată cu contractul de căsătorie, atunci contrahenţii căsătoriei deodată în unul şi acelaş act îşi împrumută potestatea reciprocă de drept preste corpul său şi tocmai prin aceea întemeiază legătura, prin care ambi formal (in actu primo) să ridică la aceea unire, în care stă esenţa adevărată şi deplină a căsătoriei, [1]) însă deodată abzic de exerciarea dreptului său, carele îşi are baza în acea potestate raciprocă (potestas mutua). Ca şi când pentru exemplu ar cumpăra cineva o casă şi încă în contractul de cumpărare ar ceda folosirea aceleia mai departe vânzătorului. A susţine că nu să poate uni votul sau propusul irrefrangibil cu adevărătatea căsătoriei, nu ni-se pare de loc motivat.

Adevărătatea căsătoriei mamei lui Dumnezeu, să mai razămă în urmă pe toate acele motive interne, cari le înşiră în comun părinţii şi esegeţii mai târzii, când scrutează după cauza, pentru ce sfântul Iosif preste tot a fost chiemat la comunitatea de viaţă cu mama lui Dumnezeu. Sfântul Thoma le înşira pe acele după categorii, *propter Christum, propter matrem, propter nos* cu o genială scurţime. [2])

Deşi afară de mai mulţi eretici să pot enumăra încă şi uni părinţi, cari combat căsătoria mamei lui Dumnezu, totuşi nu se poate nega, cumcă combatere aacestora apare cu totul problematică, cu atât mai vârtos, că multe locuri din sfinţii părinţi în fond totuşi nu neagă căsătoria, şi mai mult voesc a deschide cugetul contragerei carnale a căsătoriei şi numai întru atâta nu voesc a admite în *γάμος* sau nuptiae. In acest înţeles adeseori chiar şi cuvântul sponsus şi sponsa îl ţin străin de Iosif şi Maria. [3])

In timpul mai vechiu să pot numi numai s. Ambrosiu şi s. Chrisostom ca şi contrari de valoare, cari mai cu samă în urma supoziţiunei false, că Iosif ar fi trăit pe timpul crucifigerei lui Hristos, au tras conclusiunea falsă, că între Maria şi Iosif ar fi existat numai o convenţuire amicabilă şi nu o căsătorie adevărată, căci altcum în ce chip ar fi putut Christos să iea soţia dela soţ şi să o deie discipulului iubit Ioan. Cumcă şcolastica cu magistrul şi învăţătorul englez în frunte fără excepţiune apără existinţa căsătoriei mamei lui Dumnezeu, aceasta are valoare necontestabilă. [1])

Numai în timpul mai nou s'a sculat iarăşi Freisen, ca primul şi afirmă, că relaţiunea dintre Maria şi Iosif nu a fost căsătoria. [2])

Baza pentru afirmaţiunea sa o află el în dreptul de căsătorie al Iudeilor, în înţelesul căruia căsătoria nu se închia nice prin logodnă, nice prin ducerea acasă a miresei ci prin încredinţarea în Chuppa (Brauthimmel), ci singura numai prin concubit. Freisen susţine, că pânăce acest din urmă nu a avut loc, ambi contrahenţi încă nu sunt soţi de căsătorie. Fiind că Maria şi Iosif au fost Iudei, între ei nu a fost căsătorie din cauza relaţiunei virginităţi dintre ei, ci numai o relaţiune similă căsătoriei. Fără ca să voim a esercia ostracim, mi-se pare totuşi această părere contrazicătoare cu scriptura, şi că ia întonează prea unilateral influinţa de drept căsătoricesc a copulei carnali la închiarea căsătoriei iudaismului biblic şi talmudic, ba că pune prea puţin pond şi pe consensul teologilor catolici.

Timpul închieri acestei căsătorii. Acuma dacă existinţa căsătoriei mamei lui Dumnezeu o presupunem ca şi o convingere primită în genere de către teologia catolică din prezinte, totuşi mai stă încă înainte-ne întrebarea după timpul închierii aceleia. Susta deja o adevărată legătură de căsătorie între Maria şi Iosif atunci, când întrară evenimentele, ce se descriu la Luca I. 26 s. c. şi la Math. I. 18. s. c.?

(Va urma.)

[1]) Palmieri numără mai multe elemente, cari ocură la *matrimonium prout est res permanens*, de acele se ţin ca cauză principală *vinculum*, carele se naşte de necesse şi inmediat din contract, quo ambo formaliter conjuncti sunt et formaliter constituuntur in actu primo unum completum principium mutuae copulae et per eam generationis.

[2]) P. III. q. 29 a. 1 în c. — Cu privire la motivul de congruenţă mai întâiu amintit în epistola către Efeseni de s. martir Ignatiu (la Toma al treilea) ut partus ejus diabolo celaretur etc., cu privire la care Maldonatus (la Math. I. 18) să dechiară, că el nu-l înţălege, însă nice cutează al micşora, atragem atenţiunea lectorului asupra frumoasei explecări ce o dă Estius (în 4 sent. dist. 30 §). Estius interpretează astfeliu: Uude quia B. Virgo virum habebat, nec integritatem ejus nec concipiendi modum perscrutatus est (diabolus); sed, ut ait Basilius, virgines innuptas praecipue observabat, quia virginem parituram ex propheta didicerat. Quodsi extra matrimonium virgo fuisset impregnata, virgineum illum conceptum et partum cognovisset diabolus hoc argumento: concepit extra matrimonium, non ex fornicatione; neqe enim id me lateret, qui sum auctor fornicationis ergo concepit de Spititu sancto.

[3]) Conf. Hesychius, Homilie despre preacurata Fecioară; Gregoriu Naz. în opul său Christus patiens. Augustinus, sermo 3 in matali Domini.

[1]) Capisuchius citat la Benedtict XIV l. c zice: (constat) totam scholam cum magistro et angelico doctore in affirmantem sententiam conspirare, et. omnes sanctos Patres bene perpensos idem dicere.

[2]) I. Freisen, istoria dreptului canonic până la decadenţa literaturei gloss. Tubingia, Fues 1888. Conf. pag. 83 şi urm.

Bibliografie.

A apărut:

Discursurile prezidentului Asociaţiunii Iosif Sterca Şuluţ de Cărpeniş cu ocaziunea sărbărilor Asociaţiunii ţinute în Sibiu în 19 Aug. n. 1905 şi zilele următoare, pag. 27. Sibiu 1905.

„Sămănătorul“ Revistă Literară. Anul IV. Nr. 41. N. Iorga. — Generaţia cea nouă în armată. St. O. Iosif. — Un imn francez lui Eminescu (după Lucien Bazin.) N. Dunăreanu. — Cantonul lui Mocrea. I. Bârsanul. — Soldaţii mării (poezie). I. Scurtu. — Eminescu şi Schopenhauer. A. Seca. — Dor de acasă (poezie.) Eatma. — Vedenie (poezie). Cronică: N. Iorga. — „Chipuri dela mahala“ de d-nu N. N. Beldiceanu. — „Răvaşul“. — Discursurile dlui A. Şuluţu la „Asociaţiune“ I. Scurtu. — Un imn francez lui Eminescu. — Pomenirea lui Cipariu în societatea filologică ungnreasă. — „Făt-Frumos“. — „Junimea literară“. — „Luceafărul“. Numărul 25 bani.

„Junimea literară“. Revistă literară-ştienţifică. Nr. 10. Cuprinsul: Ilarie Chendi. — Alexandi. Scrisori: 1) Alexandri către S. Fl. Marin; 2) şi 3) Alexandri către A. Hurmuzachi; 4) şi 5) Alexandri către O. Dlujanschi. A. Hurmuzachi. — Alexandri în Cernăuţ. Alexandri către soţia sa (scrisoare). George Tofan — Alexandri şi Bucovina. V. Loichiţă — Ei (versuri). Dr. George Popovici — Cugetare. Lian — De atunci (versuri.) V. Loichiţă — Rămâi (versuri.) De ziua ei (schiţă, Premiul „Junimei Literare“.

„Revista noastră“. an. I Nr. 14. Cuprinsul: Ioan Gorun — „Pe urma dragostei“, drama d-rei Elena Văcărescu. Maria Cunţan — Visez (poezie). Carola Ungarth — Hai la crin! (nuvelă). Emil A. Chiffa Pace (poezie). Getta Miron — Galeria femeilor celebre: George Sand. Constanţa Hodoş — Martiriii (roman.) C. Theodorescu — Pastel de vară (poezie.) Gh. D. Mugur — In Templu (poezie). A. Tălăşescu — Solorin (legendă). Octavian Corordeanu — Romanţă (poezie). Elena din Ardeal — Impăcare (poezie). Din public — Cronică teatrală. Red. — Răspunsuri. Numărul 30 bani.

N. Iorga: **Istoria Românilor în chipuri şi în icoane**. Bucureşti 1905 pag. 222 preţul 2·50 cor.

N. Iorga: **Neamul românesc din Bucovina**. Bucureşti 1905. Editura institutului Minerva, pag. 254 preţul 2·50 cor.

Augustin Paul: **Între Someş şi prut**, schiţe, impresii, amintiri. Costă cor. 1·30 şi se pot procura dela: Librăria Seminarială din Blaj.

Posta redacţiunii.

I. F. Aşteptăm lucrurile promisă.

I. H. B. Ne pare rău, dar nu-l putem publica. Vă rugăm pe viitor ca cele scrise nu le spedaţi şi altor foi, căci stă aşa de rău să vezi aceleaş corespondinţe publicate în două foi.

Verax. Ce să însemne tonul dujmănos din corespondinţa spedată. „*R.*“

Editor şi redactor răspunzător:
Aurel C. Domşa.

Cafeaua
Kneipp de mattă a lui »Kathreiner«
nar trebui să lipsească.
dela pregătirea cafelei până
din mici o bucătărie.
o o o
Să se ceară numai în pachete originale cu numele
»KATHREINER«.
Rumän. 1 b. 1905.

În vara trecută, pe lângă tcată seceta mare ce a fost, totuşi în

Prima colonie de viţă de vie de pe TÂRNAVĂ

a cărcia proprietar e FR. CASPARI, Mediaş 100, Transilvania,

unica în întreagă Ungaria, viţa a fost udată zilnic cu apă în quant de 5 milioane de litre, drept aceea e singura care poate lifera viţa de vie frumoasă şi trainică.

Catalog ilustrat, cu diferite epistole de recunoştinţă, să trimite gratis şi franco.

(25) 2—20

Senegin contra tusei, răguşelii, durerii de piept, ofticei, tusei măgăreşti, catarului astmei, greutăţii de respirat, îngoarei şi tusei săci. **Vindecă sigur şi repede.** Preţul **1 cor. 20 fil.** şi **2 cor.**

Capsic unsoare. Contra durerii de oase, podagrei, reumatismului, răcelelor, durerilor de cap, dinţi şi nervi, precum şi scrintiturilor. Cele mai îmbătrânite boale le vindecă. Preţul **1 cor. 20 fil.** şi **2 cor.**

Centarin. Contra morburilor de stomac, precum: lipsa de apetit, mistuirea rea, catarul şi aprinderea de stomach, greaţa şi vomarea, sgârciurile cele mai grele. Leac sigur. Foloseşte şi la curăţirea sângelui. Preţul **1·20** şi **2 cor.**

Kaljodsarsaparil. Mijloc excelent pentru curăţirea sângelui la sifilis, morburilor tinereţelor 1 sticlă **2 cor.**

Laxbonbons. Închiderea scaunului e cauza diferitelor morburi, pecum palpitarea de inimă, ameţeli, dureri de cap şi altele. Deci cine sufere de încheierea scaunului numai de cât se comandeze **Laxbonbons**, zaharele purgative, plăcute şi dulci la luat. Preţul **1 cor.**

Chemicale, drogue, legături şi bandagerie chirurgice. Instrucţie pentru prepararea diferitelor vinarsuri, liqueruri, rum şi altele. Teuri russice, parfumuri, săpunuri, crem excelent pentru faţă şi mâni. Articoli cosmetici, oleu pentru păr. Esenţă pentru picatul şi întărirea părului. Apa de gură şi dinţi pe cum şi prav. Ori ce fel de articlu din branşă. Toate foarte ieftine. Faceţi întrebare şi Vă veţi convinge.

Cornel Demeter,

apotecar în Szászváros, în faţa şcoalei Nr. 41.

(22) 3—10

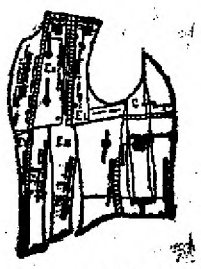

marca fabricel

De mare însemnătate pentru Dame!

Fie care P. S. Dómnă îşi póte însa-şi pregăti cu o uşurinţă de neînchipuit

talia sa după orî ce modă

cu ajutoriul aparatului de croit talie pentru dame

inventat de **Anton Guschelbauer.** A fost censurat de academie. şi posede nenumărate scrisorî de recunoscinţă.

Işi are patenta şi e scutit prin lege în tóte statele culte.

Preţul unui aparat e 3 cor. franco rambursat.

Se caută agenţi

Prospecte să trimit la cerere gratis

Cu tóta stima:

Antal Guschelbauer.

Sopron.

17 (46 - 52)

La esposiţiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote şi fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

Antoniu Novotny

în Timişóra-Fabric

(24) 40—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregi armonióse, pe lângă garanţie pe mai mulţi anî, provĕdute cu adjustărî de fer bătut, construite spre a le întórce cu uşurinţă în orî ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o lature prin aceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate şi mai de multe ori premiate, carî sînt provĕdute în partea superióră — ca violina = cu găurî, după figura *S* şi pentru acea aŭ un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrarea mai voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, **aşa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unuĭ clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiŭ.** Mai de parte se recomândă spre facerea **scaunelor de fer bătut,** de sine stătător, — spre **preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut** — ca şi spre turnarea de tóce de metal.

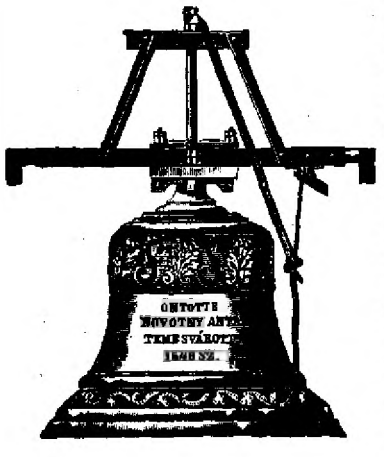

Preţ-curanturî ilustrate se trimit la cerere gratuit şi franco.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul:
Pentru monarchie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., ½ an 9 frc., ¼ an 4 frc. 50 cm.
Foea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Insertiuni:
Un șir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce privește foaia să se adreseze la: Redacțiunea și administrațiunea „Unirei in Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XV. **Blaj 4 Noemvrie 1905.** **Numărul 44.**

Congregația comitatului Alba-inferioară.

„De 40 ani sunt membru municipal, dar n'am asistat nici odată la o așa ședință furtunoasă ca aceasta în ce privește poporul român". Cu aceste cuvinte venerabilul preposit I. M. Moldovan și-a început vorbirea în adunarea de Luni. Și vorbele acestea exprimă în deajuns amărăciunea de care a fost cuprins sufletul său, când a văzut cum oratorii magiari nu găseau cuvinte în de ajuns, ca să arunce invective la adresa neamului românesc și să-i facă fel de împutări. Și noi, puținii membri ai partidului național, cari am luat parte la această adunare, a trebuit să ascultăm vorbele ce ni-s'au adresat, neputincioși de a le răspunde cu greutatea care s'ar fi căzut, fiind noi în număr de tot neînsămnat.

Nefericita alegere de vicecomite, a nimicit puternica falangă a opoziției membrilor români, a căror număr creștea într'una și a căror presență deamnă în adunările municipali umplea de îngrijire pe micii satrapi din fruntea administrației comitatense. Cei buni, cei ce purtau cu fală steagul, cari cu multă luare aminte cumpăniau tot pașul toată vorba, toată acțiunea, au fost bruscați de cei, cari s'au grăbit cu multă bunăvoință să facă o plăcere aceluia, care a știut să îmbrace pentru un moment haina vorbelor dulci și a făgăduințelor deșerte și goale, pentruca mai târziu, ridicat la treapta de vicecomite cu ajutorul românilor, să le întoarcă acestora tot binele făcut, cu măsură îndesată și scuturată. Îndată după alegere, s'au văzut roadele acestui fapt pripit și puțin gândit.

Conducătorii clubului municipal român au abandonat rolul acesta plin de jertfe și neplăceri și-au lăsat la cârmă pe oaeia, cari așa de ingrat le-au răsplătit toată osteneala unei activități dătătoare de viață și trezitoare la conștiința puterii proprii. Chemați la conducere, cei cari triumfaseră la alegerea de vicecomite în grabă s'au silit să scape de ea dar n'a putut duce cu sine urmările de tot triste a-le celor petrecute. Rând pe rând pozițiile câștigate cu multă trudă au început a fi din nou cuprinse de dujmanii neamului românesc și zi de zi, cei ce mai înainte își plecasără sfioși capul, au început din nou a și-l ridica cu fudulie, fiindcă nu mai vedeau înaintea lor pe nime. Alegerile de deputat din acest an au dovedit în un chip foarte limpede cu ce desconsiderare suntem tractați noi în acest comitat, pe care îl locim în preponderanță absolută, și cum, cel ridicat pe spatele noastre, lovește cu călcâiul în cei ce i-au făcut bine. A mai urmat apoi și adunarea asta de Luni, ca o și mai puternică dovadă a destrămării, ce a pus stăpânire pe acțiunile clubului municipal român. Deși programa ședinței cuprindea puncte de mare importanță, deși membrii au fost făcuți atenți să se presinte nesmintit la această adunare importantă în împrejurările critice actuali, totuși din 92 membri municipali români s'au prezentat de abia 31 și și din aceștia de abia jumătate cu convingeri curate și independente, ceialalți chemați la poruncă, să pună umărul spre a mântui pentru ultima dată carul înglodat al ocârmuirii, așa de rău compromise în acest comitat, nu cu mult mai înainte atât de adict partidei liberale. Și în fața acelor două tabere de guvernamentali și kossutiști, cari cu furie se aruncau unul asupra celuialalt, membrii români, — s'au văzut desconsiderați și nebăgați în samă, ca nește indivizi fără de nici o importanță,

Iată efectul cel mai marcant a acestei destrămări, provocate de amăgirea vorbei străine și disconsiderarea resoanelor sănătoase.

FEUILLETON.

Din Italia.

Castel-Gandolfo, la 20 Oct. 1905.

Scumpe Amice!

După așa lungă tăcere. cred, că vei fi așteptând și tu câte-va șire din țara noastră plină de soare. cum aștept și eu zilnic trenurile — cari de atâtea ori și atâta bucurie mi-au adus până acum dela Voi; mi-au adus câte odată și supărare; supărarea însă, tristeța. melancolia. sunt pentru trândavi. lași și fricoși, cel sîrguincios. cel inimos și curajos. încă și în nenorociri să simte tare — și supărarea îi trece ca ceața dimineții la caldul soarelui: Așa am uitat și eu toate neplăcerile. nu pentru-că ași fi fost tare, ci pentru-că nu m'am lăsat să fiu laș.

Despre mine în special n'am ce-ți scrie. Sum tot omul cel vechiu: „poetul" fără muză; bogatul fără parale, — unica-mi bogăție „mens sana in corpore sano", sporită și acea cu o mare scădere moștenită: o inimă largă și mare. ce ar îneca o țară întreagă de bunuri — *dacă le-ar avea.*

Așa eu ți-oi povesti câte ceva numai din viața noastră „romană studențască. Ce e însă rău. uricios și supărăcios. *e numai al nostru,* ce e bun, frumos și îmbucurător. *e și pentru voi,* — îți voiu povesti deci lucruri frumoșele.

Abia s'au ridicat primele neguri. abia s'a descărcat primele ploi. și au suflat primele vânturi tomnatice — Octomvrie abia mai numără câte-va zile, și vacanța noastră e pe sfârșite. Începe Noemvrie, încep prelegerile: o goană nebună. o emulare desperată a studentului profesorilor și a timpului: o luptă de atleți cu colosalul material. Trec zilele. săptămânile hoțește, să părândă lunele, ca figurile într'un bal-mascât și capul înnecat în cărți. ochiul legat de lungile și nesfârșitele lanțuri de litere rotunde și colțuroase încă nu s'au ridicat să judece vremea. Când într'o bună dimineață prin nervii încordați să simte pogorându-se încet-încet un fior străin, ce-ți dă senzațiunea de un venin slăbuț amurțitor și obositor: sunt primele fase ale canicului; din înălțime precipită raze roșii, ca jarul. ascuțite, ca acele și lovindu-se de pământ, de ziduri, de arbori să frâng țandre. Aerul e plin de miliarduri de aceste limbuțe veninoase. Cetatea e un vulcan adurmit, ce respiră dogoreală. Studentul încordat în muncă și pus pe picior de fugă se oprește „Un Te Deum" plin de mulțămită curmă cursul. Să prindă apoi o altă cărare: a repaosului și recreerii; începe din nou vacanța.

Descrierea asta a anului școlastic poate, că ar fi bună pentru un pictor, care nu-și știe ordina figurile și nu a învățat încă bine legea combinării colorilor; un rău poet poate, că ar găsi între „epiteton-urile" întrebuințate vre-o rimă nodurosă. ori vre-o metaforă sbârcită; în realitate însă nu e așa. Căci și noi curmăm fuga cu odihna; ne recreăm oasele cu somnul. ne alungăm urâtul. cu veselie — foamea cu pânea și setea — hei setea — nu cu apă — ci cu vin. Când apoi vremea e posomorită, ne mai desmerdăm cu muzele, mai conversăm cu sora Minerva etc. etc., încât viața noastră între zidurile uriașe roși-galbini ai Propagandei, e pestriță ca un papagal Australian.

— Aruncând acum în treacăt o ochiată de post și de dejun asupra „sărbătorile de masă" cum am chema Onomastecele. în cari „pântecele face președintele", și cari încep de comun cu priviri prietinoase la sticluțele

Dar așa nu se mai poate; sau ne retragem cu totul de pe terenul de luptă, — ceeace ar denota culmea slăbiciunii, — sau atunci, să păzim cu demnitate interesele neamului a cărui fi ne mândrim că suntem. Indiferentismul, ce a cuprins ca o bubă rea activitatea de până aci, ne va nimici spre rușinea noastră, dacă nu ne vom trezi din vreme și nu vom sta credincioși în posturile, în cari încrederea alor nostri ne-au pus, ca încălziți de un sfânt entusiasm, să ne punem toate puterile noastre pentru ridicarea și propășirea neamului.

Aceste premițându-le lăsăm să urmeze raportul despre decursul ședințelor.

* * *

Ședințele adunării municipali s'au deschis aproape la 10 oare a. m. Interesul din partea magiarilor era mare. Ei s'au prezentat în număr respectabil; ai nostri însă, au strălucit cu absența.

Însămn aici pe cei de față: I. M. Moldovan, Dr. Is. Marcu, Dr. I. Maniu și A. C. Domșa din Blaj, apoi Orăsan preot Sânjacob, Totoian, Chișfalău, Maior, protopop Aiud, Nic. Florescu și Bas. Andrea, Ighiu, Blăjan, Obreja Patița, Ajulia, Magde, Drâmbariu, Ariton Popa și Nic. David Bucium, Patachi, Reghin, Filip și Ios. Cirlea, Ajulia. Afară de aceștia notarii români în număr complet, chemați pe poruncă. Asupra celor din provință a făcut rea impresie împrejurarea, că din Blaj s'a prezentat numai 4 din 19 inși.

Deschizându-să ședința se propune schimbarea ordinei de zi, pertractându-se mai întâiu propunerea contelui Teleki *Árvéd* și soții pentru apărarea constituții, și apoi a tuturor celorlalte propuneri, cari stau în legătură cu aceasta. Propunerea se primește și protonotariul br. Bánffy cetește propunerea lui Lázár și soții de a se vota neîncredere guvernului și de a protesta contra tuturor ordinațiunilor ilegale și anticonstituționale ale actualului guvern, compus fără de a avea încrederea țării; deneagă dările și recruții, regretă amânarea dietei și cere prin o adresă dela dieta țării reînceperea vieții parlamentare.

Dr. Műller cetește propunerea cont. Teleki, diferită de cea mai de sus prin tonul său mai aspru și prin faptul, că cere neprimirea dărei, chiar și dela cei ce o ar plăti de bună voie, și denegarea documentelor necesare celor ce de bună voie ar dori să între la miliție. Se cetesc chiar și subscrierile celor ce aderează la propunerea aceasta, spre a face efect asupra celor mici. Deodată se cetesc și celelalte propuneri referitoare la dejurnarea dietei, felicitarea coaliții, neîncredere guvernului, protest pentru primirea rece a capilor coaliții și contra „Intőszozat"-ului guvernului.

Se dă cuvântul cont. *Teleki Ar.* care în o vorbire lungă face istoricul luptelor dintre națiune și casa de Habsburg, luptă începută de pe timpul lui Ferdinand I. Pomenește, că în comitatul acesta au locuit cei mai renumiți luptători, de pe acele vremuri. Și continuând spune, că sub Maria Terezia, curtea a ajuns în poziția de a cere ajutorul magiarilor, pe cari aceștia au dat-o bucuros. Motivul acestor stări incordate, îl găsește în împrejurarea, că Curtea totdeauna a avut corsiliari dujmani maghiarilor, cari îndemnau pe celelalte națiuni să lucre contra acestora. Și în special poporul românesc a fost folosit de armă contra Magiarilor. Pomenește de revoluțiunea lui Horea pusă la cale de Camarila, și de 1848 când s'a hotărît nimicirea totală a magiarilor. Și care a fost răsplata Românilor?: persecuțiuni pe toate terenele. Îndeamnă pe toți fii acestui comitat să-și deie mâna contra acestui guvern anticonstituțional și înșiră toate comitatele și orașele, cari au votat neîncredere guvernului. Insistă pentru primirea propunerii sale, de a nu se da guvernului dări și recruți și crede că ar fi o rușine pe întreg comitatul respectarea ordinațiunilor și supunerea față cu astfel de ministri, cari nu-s reprezentanții maiorității parlamentare. Pentru cazul, când din primirea propunerii sale, oficianții comitatului nu și-ar primi salarele oferă din al său câte 1000 cor. pe lună.

Aplause furtunoase au acoperit ultimele cuvinte. Când oratorul a pomenit, că prin neprimirea propunerii sale să timbrează întreg comitatul, s'a iscat furtună în tabăra contrară și comitele l-a adus la ordine.

Deput. *Török B.* se ridică și combate pe antevorbitor. El dovedește îndreptățirea juridică a solvirii, respective incassării dărilor nevotate și a dării recruților măcar-că contingentul de recruți n'a fost votat de dietă. E pentru propunerea lui Lázár și soții.

Dr. Iuliu Maniu începe a grăi românește, magiarii fac sgomot, iasă din sală și cer să vorbească ungurește, că nu pricep, dar el continuă a vorbi și mai departe românește. Foarte indignat răspunde contelui Teleki, care a asămănat pe Români, cu niște ființe inconștiente, cari luptă contra libertății și sunt instrumente în mânile celor tari. Arată, că în revoluția lui Horia și în cea din 1848 nu Camarila a pus armele în mâna Românilor, ci chiar sentimentul pentru libertate înăscut în fie-care om, și nesfârșitele persecuții a feudalilor, cari s'au făcut stăpâni pe toate. Se bucură că Teleki e contra acestui guvern, dar nu crede în sinceritatea luptei inaugurate de coaliție („De unde știi?" Teleki). Dacă e așa de sinceră lupta Dvoastră, continuă Dr. Maniu, de ce Dta, care ești un membru marcant a coaliții n'ai întrevenit ca aceasta să pornească o campanie contra ordinațiunilor ministrului Lukács pentru magiarizarea școalelor (Mie nu-mi trebue! id est: magiarizarea — răspunde tot românește contele Teleki.) Apoi vorbitorul precisează în cuvinte energice posiția partidului național român (sgomot, întrerumperi: partid național nu esistă!) și presintă următoarea moțiune, pe care o cetește:

---

cu conținut auriu și la fârfuriile binegrijite, și finesc cu câte un „Eviva! cutare" de tremură pilastri refectorului — împărțirea premiilor și „accademia", sunt zilele cele mai solemne, mai plăcute nu numai propagandiștilor, ci și tuturor seminariilor, cari studiează în școalele Propagandei. Aceasta „Accademia", ce după usul de acasă s'ar chema festivitate, să ține cam în mezul lui Decemvrie, și e așteptată de toate colegiurile. Încât despre premieri, însămn numai atâta, ca să nu-mi curmez povestirea mai jos, că Românașii nostri încă și azi își țin primul loc avut de prin vremurile mai vechi.

„Accademia". — E ziua festivității; sala e ticsită de lume pestriță: Cardinali în purpură, episcopi în violet, prelați, preoți în negru, studenți, domni, doamne — toți în penele lor proprii.

În front așteaptă cavalerul Ricci, profesor de musică cu orchestra lui măestră de 30 de artiști înclinați pe instrumente. Ținuta lui e energică, plină de inteligință mai că i-ai zice un fecior, dacă peste capu-i n'ar fi trecut primele brume — pe degetele-i aristocratice lucesc într'o lumină voioasă două boabe de diamant strânse în verigi de aur.

— Ca un foștnet de vânt prin frunzele uscate — trece voacea: prin mulțime. „Cardinal Gotti!" De ai fi un Zacheu, ți-ar trebui un smochin, ca să-l poți vedeà între zidurile vii de mulțimea ridicată pe vârful degetelor.

El e de statură scundă — un june bătrân, plin de viață, cu un ochiu senin și plin de bunătatea cea mare cu un surîs vag și grațios, adurmit pe buze. O ploaie de aplause ce moare în virtejurile de sunete puternice și grandioase ale orchestrei, îl întimpină. El împărțind cu mâna binecuvântări, să așază, și declamația „poliglottă" începe. Anul trecut erau 42 de limbi representate.

Și la noi ca și la voi e în vigoare legea: Ce e comun, nu interesează: așa declamatorii europeni, ori din lumea nouă cu fețe comune și cu limbă mai cunoscută vin și trec la rândul fără mult alaiu.

Crește interesul cu păsirea pe bină a unui chinez cu ochi mititei, tăiați cam costiș, cu o față palidă și rotundă ca o lună plină. Ei șisăește molicel printre dinți scutură pe vârful limbei și cerne în tact distinct versuri ca:

„Tiou sii chie lion pig chie șin. Iong giong su fu sí U luing."

(„Nu numai inima sa curată, ci tot corpul. Pentru aceea dânsa a . . . .")

Oaspeții aplaudează — fac afirmativ cu capul, râd îndestuliți și recreați, căci n'au înțeles nimica.

Încă în aplausurile chinezului, ca într'ale sale proprii, păsește curajos un pui, negru-negru ai Africei, un Zulu bine făcut, cu păr creț-creț, nas larg și cam prea turțit, un șir de dinți albi-neaua și done buze roși, drept decorațiune în bateala prea închisă, monotoană și puțin artistică a feței.

Articularea începe în un „largo-nasale profondo" — greoiu și anevoios, întreruptă de mai multe *plescăite* de limbă, ce par-că formează litera națională din alfabetul Zulu. Plescăitul face mult haz — publicul aplaudă — bis-zice pe declamator. Articularea continuă solemn cu un „largo" guttural foarte resfirat însoțit de gesturi proprii.

În urma lui păsește un Caffru, frățin de neam, cu primul mai de aceea-și coloare, el are o frunte lată, ochi negri, plini de pricepere — buzele-i grosuțe se încheie în o trăsătură melancolică, — el e fiul favorit al muselor — viitorul compositor musical în țara Zulu-Caffrilor. Intonarea lui are acelea-și nuanțe, voacea însă fiindu-i mai moale, vorba-i aluneca mai ușor.

Orchestra ride în trile săltătoare, suspină în acorduri domoale — dignitățile se ridică, oaspeții se înfilă — academia e finită.

Până la „Epifania" apoi viața decurge liniștită în Propaganda, ca un rîu în patu-i nisipos. Asta e sărbătoarea celor trei ss. Magi, patronii institutului — și nu numai o sărbătoare de-biserică, ci și cea mai așteptată sărbătoare „de-masă". Vezi cum vorbesc, frate? Dar așa e. Nu știu cum, par-că lingura și furculița, apoi o sticlă mai pântecoasă, ridică cum-va solemnitatea zilei, virtuțile sfântului par mai strălucite așa. Fac însă o greșală silogistică aceia, cari ar măsura virtuțile sântului, după numărul și calitatea pleselor — aceea ar fi cam prea mult.

De aci înainte în primăvară toate iau altă formă, vine caldul, esamenele; materialul crește, întreg omul e o grabă și grijă.

„Vacanța". — Adevărata plăcere însă o găsim în vacanță între promontorii lațiali, locuri cu aer sănătos, privelișți încântătoare, classice; sub cerul de un albastru tare, o boare eternă, delicioasă, recoroasă. Zilele trec, ca umbrele, în preumblări și escursiuni între munți, și prin satele vecine — și cu puțin studiu în oarele de cătră sară.

Anul ăsta am avut bucuria de a avea între noi pe cardinalul Merry del Val o după-amiază întreagă. Cunoscând ai nostri spiritul lui viei, L-au recreat cu jocuri comice.

Ilustre Domnule Comite suprem!

Onorată Congregaţiă!

Necesitatea pacinicei convieţuiri şi înţălegerii reciproce a poporului Român şi Magiar este idea politică conducătoare a partidului naţional român. Situaţiunea deopotrivă grea a întărit în noi convingerea, că acestea doue popoare, în isolarea lor ethnică au inevitabilă lipsă de reciprocă ajutorare, sub scutul Monarhiei Austro-Ungare.

Ţinta luptelor noastre politice a fost întotdeauna câştigarea condiţiunilor indispensabile pentru această bună înţălegere şi pentru ridicarea acestei Monarhii la forţa neînvinsei fortăreţe pentru mărirea Dinastiei, pentru libertatea popoarelor şi propăşirea omenirii.

Armele noastre politice au fost când puterea cuvântului, când forţa braţelor, aşa pecum timpurile au cerut, dar totdeauna *drepte* au fost ele şi *adequate împrejurărilor cari ni-s'au creat.*

Întreaga noastră forţă politică şi întreaga noastră fiinţă am supus-o consideraţiei politice, că un stat compus din diferite popoare cu diferite însuşiri ethnice şi diverse tradiţiuni, trebue să îmbrace o organizaţie politică corespunzătoare fiinţei sale poliglote.

Vederile noastre politice au fost însă cu desăvârşire desconsiderate, s'a acceptat, ca sistem de guvernare hegemonia de rassă, care în şirul anilor s'a prefăcut în cel mai desăvârşit esclusivism de rassă.

Forţele adevărate ale statului au devenit încătuşate, libertatea a devenit frază, egalitatea popoarelor s'a considerat ca balast

---

Ţi-ai puteà închipui hazul, ce a făcut bătaia pe picioroage (trampoli) — dacă ai fi stat de-o parte să vezi închinurile şoade şi stângace înaintea cardinalului — apoi opintirile sforţate în puseţiunea lor nesigură.

Valentin al nostru părea un adevărat cavaler medieval; după mai multe opintiri titanice, punând o pedecă duşmanului, îl trânti cu tot cu picioarele lui lungi. Premiul îi fù o corfă de pere şi smochine.

În goana repede *Gregoriu* precipită înainte, ca un iepure împedecat. El fù cel dintâiu premiat: premiul un bostan verde, cât o bute.

După-ce s'a desfăşurat programa jocurilor, cardinalul îşi luà adio dela noi, între urările: hip, hip, hurrah! întonate de tinerii de limbă engleză. La anul viitor din nou îl vom revedeà.

Am sfârşit acum epistoala. Mai două vorbe numai despre zilele din urmă a vacanţei, ce le petrecem în momentele acestea. Mai zece zile şi ne reîntoarcem şi noi la Roma. Vremea e cam aspră suflă vânturi tăietoare — vârfurile munţilor albesc deja de neauă — mai tot a doua zi avem ploie. Storsul e cam împedecat, dar e bogat. Strugurii cu boabe mari şi dese râd de colo dela trunchiul viţei. Atâta binecuvântare merită şi Italianul.

Comunicându-ţi salutările noastre — ţie şi pretinilor încheiu epistoala.

Victor.

netrebnic, parlamentul alcătuit după chipul şi asemănarea sistemului de guvernare, însuşi s'a prefăcut în cea mai mare pedecă a libertăţii popoarelor şi ca ţintă a întregii ocârmuiri s'a proclamat susţinerea celei mai perverse dominaţiuni de clasă şi rassă. — iar plângerile noastre şi glasul adâncei noastre îngrijorări a întimpinat uşi închise şi puşcării largi.

Acestea stări de lucruri nu puteau aveà altă urmare, decât *sguduirea în temelii a întreg organismului de stat şi compromiterea întregei Monarhii, care menire şi dreptul de esistenţă le aveà în primul rând chiar în câştigarea condiţiunilor necesare pentru libera şi firească desvoltare a tuturor popoarelor cari o alcătuesc.*

Poporul favorisat a supus intereselor sale rău pricepute, toate forţele statului şi întreg organizmul acestuia; tendinţa de contopire ethnică a străbătut toate manifestările puterii de stat astfel că nici chiar instituţiunile de drept ale statului nu să mai basază pe iubirea şi voinţa cetăţenilor şi nu să potrivesc cu interesele adevărate şi juste ale acestora.

Nesuccesele politicei acesteia în deosebi în direcţia desnaţionalizării popoarelor preterate au făcut impacienţi pe cei preferiţi şi *în lipsa vederii clare au atribuit aceste nesuccese nu imposibilităţii şi inmoralităţii, ţintei lor, ci lipsei mijloacelor suficiente.*

Inmoralitatea tendinţei şi impaciinţa celor cari o nutreau, şi-au adus roadele demne de nenorocitul sistem de ocârmuire. Guvernul a ajuns să atace şi să desconsidere fără sfială prin ordonanţe contrare însuşi legile dărâmând cu mâni sacrilege credinţa în tăria şi sfinţenia legilor şi a garanţiilor constituţionale, iar opoziţia coalistă prefăcându-să că luptă pentru constituţiunea şi neatârnarea ţării, în realitate vrea să aservească acum şi organizmul apărării ţării, tendenţelor de contopire, subtragând *Monarchiei ceea ce era condiţiunea esistenţei şi mijlocul neatins al împlinirii menirei sale.* Însuşi organele esecutive ale statului, provoacă cetăţenii la neîmplinirea datorinţelor lor, iar fendalii au devenit cei mai aprigi contrari a Monarchului, cărnia chiar ei au totul de mulţămit! Şi ca icoana întreagă să fie, înşi şi representanţii poporului, împedecă lărgirea drepturilor cetăţeneşti!!

Sub greutatea acestor perverse stări, ca drept urmare a sistemului de guvernare nenatural şi nedrept, ce şi-l'a creat, întreaga Monarchie să abate în grea criză, stând în preajma cutropirii împreună cu tot ce secolii de-a rândul au creat.

În faţa acestor triste şi de tot grave stări şi în deplina conştiinţă a pericolelor, cari din aceste pentru noi şi pentru întreaga ţară pot să resulte, clubul român al congregaţiunii comitatense în faţa propunerii de a să alătura şi acest comitat la resistenţa passivă:

1. Îşi esprimă adânca nemulţămire faţă de întreg sistemul de guvernare, care dela 1867 până azi punându-să pe baza esclusivismului de rassă a negligat adevăratele interese ale ţării şi a împedecat nu numai desvoltarea firească culturală, economică şi politică a popoarelor, cari o locuesc, ci şi consolidarea ţării acesteia, şi care continuându-să, va trebui să producă în definitiv disoluţia întregei Monarchii.

2. Aşteaptă dela guvernul Măiestăţii Sale, ca părăsind armele vechi să curme nedreptăţirile guvernelor premergătoare şi în special să revoace ordinaţiunile ilegale şi neconstituţionale ale Ministrului de culte şi instrucţiunii publice, relative la propunerea limbei magiare în şcoalele primare, prin cari s'ar face imposibilă instrucţiunea primară şi instruirea poporului român, chiar şi în şcoli susţinute din greul muncii noastre

3. Îşi esprimă adânca îngrijorare în faţa situaţiunii politice actuale, ivite din incidentul aşa numitelor pretensiuni militare magiare, cari sunt menite a servi aceluiaşi sistem de magiarizare, care ţine încătuşate forţele naturale ale ţării, şi a căror împlinire nici de cât nu ar contribui la ridicarea armatei şi a puterii ei, ci din contră la potenţarea nemulţămirei popoarelor, deci la slăbirea întregei Monarchii.

4. Pretinde desrobirea partidului naţional Român, de sub tirănia ordinaţiunilor ministeriale neconstituţionale, ce tind la desfiinţarea individualităţii ethnice şi politice a poporului Român, cere validitarea principiului egalei îndreptăţiri politice a tuturor popoarelor ţării. În scopul acesta introducerea votului universal secret fără restricţiune şi propune:

Ca de-o parte moţiunea de alăturare la resistinţa passivă să se respingă, din contră să se îndrume organele administrative să conlucre şi să uşureze împlinirea voluntară a datorinţelor cetăţeneşti; de altă parte congregaţia comitatensă să-şi esprime nemulţămirea faţă de întreg sistemul de guvernare bazat pe esclusivismul de rassă de odată cu dorinţa, ca Majestatea Sa Imperială şi regală Apostolică ca singura soluţiune posibilă şi desăvârşită a situaţiunii încurcate, să inaugureze prin guvernul său şi prin toţi factorii vieţii publice de stat un sistem de guvernare, prin care să se validiteze principiul egalei îndreptăţiri politice a tuturor popoarelor din ţară, şi cu conştiinţă protestează în contra ordinaţiunilor Ministrului de culte şi instrucţiune publică relativă la învăţământul primar, la a căror esecutare nu va conlucra.

După cetirea acestei, protestează energic contra afirmării, că partid şi naţiune română n'ar esista. „Partidele şi naţiunile nu le crează sau nimicesc decretele, ele trăiesc şi au viaţă.“

Fişpanul dispune, să se cetească moţiunea şi în ungureşte Protonotarul Bánffy o cetește rău şi prost. La sfârşit fişpanul enunţă, că nu o poate pune în discuţie, fiind că partid şi club român, legea nu recunoaşte. O poate accepta, dacă Dr. Maniu o declară de a sa, dar ca venită dela un club român, nu o poate primi. Dr. Maniu răspunde din nou românește, gălăgia reîncepe, atunci Dsa declară gălăgioşilor, că dacă ar şti, că pentru aceea cer să vorbească ungureşte, pentru-că nu ştiu românește, ar face-o cu plăcere, dar e convins, că fac sgomot, numai pentru că li-e urâtă limba românească. Răspunde fişpanului, că nu lasă nimic din ceea ce a presentat.

Vorbeşte *Fogarasi*, capul kossuthiştilor. Fişpanul nu ascultă, cetește cu atenţiune moţiunea presentată de Maniu. Fogarasi vorbeşte cu spirit pentru propunerea lui Teleki şi soţii. Zeflemiseză pe Török şi numeşte propunerea lui Lázár, armă care nu ie foc. Pomeneşte poate număr şi de Români, de cari nu crede, că în un cas de o nouă revoluţie nu ar ţineà, iar cu Viena, dar

aceea i-a păcălit de atâtea ori. Cei pasă guvernului, că îi vom vota sau nu încredere. şi cărui guvern nu i-am votat noi încredere? el cere bani şi cătane, de aci în colo facem ce vom vrea.

Mai vorbeşte adv. Müller contra, dar foarte slab şi Ujvárosi şi viceşpanul Szász pentru propunerea lui Lázár şi apoi se dă cuvântul dlui preposit *I. M. Moldovan.* Dsa spune, că de 40 ani de când e membru municipal, n'a asistat la nici o şedinţă aşa furtunoasă ca aceasta, în care să se aducă Românilor atâtea acuse. Dacă noi am ţinut cu Camarila contra magiarilor, unde e răsplata? Cine au stăpânit averile Curuţilor? E foarte dureros, că ori-ce mişcare fac Românii, îndată sunt timbraţi de magiari, că lucră după inspiraţiunile Camarilei contra lor. Dar să nu-şi uite magiarii că şi Românii şi-au vărsat sângele pentru patria aceasta şi chiar pentru Ungaria, când aceea nu era unită cu Ardealul. Noi aşteptăm cu tot dreptul, ca magiarii să apreţieze jertfele pe cari Românii le-au adus cu arma în mână pentru apărarea patriei, să-i întimpine cu bunăvoinţă şi să-i ajutore în nisuinţele lor pentru propăşire.

E superfluu să mai pomenim că gălăgia era la culme, sala era aproape goală şi magiarii retraşi în o chilie învecinată, făceau sgomot cât nu se auzia nimic.

Punându-se la vot cele doue propuneri, votează pentru contele Teleki 62 contra 87. Românii s'au abştinut.

Şedinţa se ridică la $^1/_2$3.

A doua şedinţă se deschide Marţi la 10. Curendele celealalte comisia permanentă propune să se ieia spre ştiinţă. Prof. Fogarasi, cere să se primească. Advocatul Dr. Maniu, din contră propune să fie respinse. Se primeşte propunerea comisiunii.

La cerculara com. Abaj-Torna, care condiţionează votul universal dela ştiinţa limbei magiare, Dr. Maniu protestează contra acestor tendinţe utopice şi ridicule, de a condiţiona totul dela cunoştiinţa acestei limbi. Dsa propune vot universal fără restricţie. Se înţelege că sala face gălăjie.

CORESPONDINŢE.

Sinoadele protopopeşti.

— Distr. Roşiei-montane. —

26 Oct. 1905.

Ieri s'au ţinut în Abrud: congres eparhial, sinod protopopesc şi conferenţă învăţătorească.

În primul s'a făcut alegerea senatului şcolastic protopopesc pe un nou period de trei ani, după-ce districtul a fost rămas un an fără astfel de senat. . . . Dela noii aleşi se aşteaptă şi sperează o regenerare sănătoasă în tôate direcţiunile, căci afară de preoţii membrii, are şi dintre laici bărbaţi, ca Dr. Laurenţiu Pop şi Dr. Vasile Fodor, advocaţi în Abrud. S'a mai făcut şi o interpelare în cauza cercetării unei şcoale din protopopiat de către protopretorele cercului — se zice în urma recercării lui, din partea inspectorului reg. de şcoale.

Ca notari ai congresului au funcţionat: Dr. Vasile Fodor şi Ioan Simu (preot în Abrud.)

În sinodul protopopesc, pe lângă obiectele de pură administraţie, mai era pusă şi clasificarea beneficiilor parohiale în vederea taxării lor pentru fondul deficienţilor. S'au clasificat două parohii (Abrudul şi Bistra) în cl. II. iar celelalte toate în clasa a III-a, şi aceasta nu din lipsa unui *„spirit practic“*, ci numai şi numai pentrucă aşa corăspunde adevărului real în raport cu parohiile din alte districte protopopeşti. În ciclul de mai înainte se făcuse adecă la noi o clasificare după *persoane,* iar nu după *beneficiile lor,* aratând chiar prin asta cel mai *„practic spirit“,* însă — regretăm — fără a-l vedea acesta după dreptate apreţiat şi în alte părţi şi nici chiar la centru.

Drepturi egali — sarcini egali! Cea mai dreaptă clasificare cred totuşi că ar fi în % după venitul congrual, care în parohiile patronate însă să se ia după starea lui faptică, iar nu cum e în şematismul iubilar, unde figurează şi „ajutoarele ad personam“, cari în cele mai multe locuri azi nu se dau. La pertractarea venitului congrual voiu reveni de altfel, aratând în concret suma, ce s'ar putea dobândi pentru fondul deficienţilor.

Dizertaţia păr. Nic. Ungurean. *„Catechizarea, ca mijloc de a regenera“,* cetită în un cerc mai larg, ar răscoli sigur în mulţi mustrări de conştiinţă şi-ar stârni hotărîri salutare, deşi poate în partea sa cu cuvântările sacre n'ar întâmpina atâtea aprobări, dacă nu doară în senzul, că predicile morale ar mai trebui înlocuite şi cu dogmatice teren aşa de sterp la noi.

Misiuni poporale se vor ţinea în 1906 la Bistra prin patru preoţi, afară de cei doi din loc. Ne vom întâlni aşa dară în locul naşterii cucernicului Petru Pavel Aron de Bistra, ca să ne regenerăm sufleteşte după chipul blândului Arhiereu, carele a deschis cel dintâi focar de cultură pe sama oropsitului nostru neam din ţara aceasta! Să ne vedem cu bine!

*

* *

Curios de rezultat, îndată după corespondinţa trimisă m-am apucat de răsfoit „şemat. iubilar“, parohie de parohie. Rezultatul ajuns îl dau în cele următoare:

Protopopiatul:	Beneficii:	Un 0/0 al ven. congr.	5 0/0:
Aiud	26	114.81	574.05
Alba-Iulia	23	78.76	393 80
Almaş	16	42.43	212.15
Arieş	18	64.67	323.55
Biia	19	76.01	380.05
Blaj	28	137.42	689.60
Cluj	37	137.—	685.—
Cătina	25	129.84	649.20
Cichindeal	18	37.03	185.15
Cojocna	23	122.63	613.15
Dârgea	24	82.35	411.75
D.-Sân-Mărtin	15	50.46	252.30
Ernot	23	87.35	463.75
Fărăgău	23	109.67	548.35
Giurgeu	15	81.06	405.30
Ibaşfalău	20	58,33	291.65
Indol	21	53.28	266.40
Ludoş	21	123.22	616.10
Mediaş	24	88.95	444.75
Morlaca	13	80.85	404.25
Mureş	26	93.56	467.80
Murăş-Uioara	21	99.61	498.05
Odorhei	8	10.96	54.80
Pogăceaua	17	82.80	414.00
Reghin	39	119.01	595.05
Roşia	17	101.94	509.70
Sebeş	22	86.—	430.—
Sibiu	35	97.25	486.25
Treiscaune	11	28.63	143.35
Turda	23	117.94	589.70
Vic. Făgăraş	34	97.72	488.60
Voila	22	32.91	194.55
32 protopiate;	707 beneficii;	2724.95 Cor.;	13.624.75 Cor.

Făcând acum congregaţia cu trecutul, am dobândi tabloul următor:

1. Competinţa dela preoţi pe 1903 . . . . . Cor. 7360.—
Cu 5 % după venitul congrual Cor. 13,624.75

După noua modalitate . . creştere . . . . . Cor. **6,264.75,** deci aproape îndoit, ca până acum, cu toate că şi cel mai mare beneficiu ar plăti numai Cor. 54.90, la an; iar cel mai mic abia Cor. 0.60.

Dar, după noua taxare cu 2% şi a subsidiului erarial, f. deficienţilor mai creşte la an încă cu Cor. 4080. presupunând, că subsidiul n'ar scădea supt suma votată pe 1904, de Cor. 204.025.

Îmbunătăţirea totală faţă cu trecutul ar atinge deci frumoasa cifră de Cor. 10, 344.75 — *zecemii treisute patruzeci şi patru şi 75 bani,* la an!

Jalnic de izbitor este numărul venitului congrual în întreagă arhidieceza — numai 272.405 Coroane la 707 beneficii, ***adecă 385 cor. pe un preot!!***

Cred, că prin datele aceste, scoase exact din documente tipărite de superioritatea bisericească, voi fi servit *cel puţin* material de gândit tuturor, pe cari îi priveşte. Şi pe care nu ne priveşte?

Verax.

— Vicariat. —

28 Oct. n.

Preoţimea din vicariatul Făgăraşului s'a adunat la aşa numitul „sinod de toamnă“ care s'a ţinut în 25 Octomvrie c. în şcoala gr.-cat. din Făgăraş. S'au prezentat aproape toţi preoţii. Dl vicar Iacob *Macavei u* ca preşedinte, deschide adunarea la 10 oare a. m.

Unicul punct mai însemnat al programului era: cauza fondului de penziune preoţesc. Cvotele pe cari au să le plătească preoţii la acest fond, în tot anul, să stabilesc din 5 în 5 ani în mod deobligător pentru întreagă Arhidieceza, fondul — e mult prea modest până acum şi de aceea s-au auzit în totdeauna glasuri de nemulţămire contra modului cum este alimentat. Venerabila Superioritatea bisericească prin circulariu a atras atenţiunea preoţimei asupra împrejurărei acesteia şi a lăsat la buna chibzuinţă a corporaţiunilor preoţeşti tractuali, ca în adunările lor să se pronunţe şi să stabilească o eventuală nouă cotizaţie anuală ca fondul să crească mai curând.

A apărut: A apărut:

„CALENDARIUL UNIRII“ pe anul 1906.

în 2 ediţii: cea mai avută costă 50 fil. + 10 fil. porto.

Cealaltă costă 30 fil. + 10 fil. porto.

Discuţia în senzul acesta a provocat-o dl Moise *Brumboiu,* paroh în Tohanul-vechiu, care a făcut comparaţie între cotizaţiile plătite de preoţime şi întrăacele plătite de alţi funcţionari, arătând că noi preoţii dăm prea puţină atenţiune fondului de penziune. menit să aline la caz de neputinţă greutăţile vieţii, şi mai ales ale văduvelor de preoţi şi ale orfanilor de preoţi. A făcut prin urmare propunere ca sinodul să exmită o comisiune de 5 membri din sinul său care — fiind şedinţa suspendată pe câteva momente — să chibzuiască modul de cotizaţie potrivit pentru viitor. În comisiune a fost aleşi: Domnii I. *Macaveiu,* vicariu, M. *Recean,* notar districtual, V. P. *Comşa,* M. *Brumboiu* şi Al. *Bugner* parohi.

Comisiunea aceasta retrăgându-să a stabilit următoarele: În ce priveşte împărţirea în clase a parohiilor să menţine şi pe viitor. Cotizaţia anuală însă să se duplice anume în loc de 8, 12 şi 16 cor. să contribuie unul fiecare preot 16, 24 şi 32 cor. anual la fondul de penziune. Cotizaţia urcată să se plătească în cazul când pentru această modalitate să va pronunţa respective primi preoţimea din întreagă arhidieceza.

După redeschiderea şedinţei, propunerea comisiunei a fost primită cu mare maioritate de voturi şi s'a enunţat ca concluz sinodal.

Rămâne acum să vedem părerile şi celorlalte tracte protopopeşti despre cari — nu ne îndoim nice pentru un moment — că vor primi cu un glas această modalitate, care este spre cea mai mare mângâere a tuturor preoţilor şi familiilor preoţeşti.

Pe calea aceasta noi de noi, ne vom ajuta şi vom fi mângâiaţi în conştiinţă că ne-am împlinit datoria cea mai elementară, anume de a ne îngriji şi de vitorul întru care nu vom mai putea munci, precum şi de soartea soţiilor şi fiilor noştri, cari la caz de sucombare a capului familiei, rămân în cea mai neagră mizerie.

Nivoul cultural al nostru să ne fie imboldul cel mai puternic care să ne unească pe toţi în cauza aceasta momentuoasă!

Trec cu vederea celelalte puncte, fiind ele de mai puţină importanţă.

x.

Dare de samă şi mulţămită publică.

Cu ocasiunea festivităţilor „Consacrarii bisericei din Săsari", săvârşită în 24. Septemvrie a. c. din bilete au încurs de tot: 777 cor. 80 fil. Au suprasolvit: P. S. Sa Domnul Episcop 250 cor., Dr. Cornel Bulcu, secretar episcopesc 5 cor., Dr. Ioan Tatar advocat 23 cor., Herskovits Miksa 20 cor., Dşoara Vilma Dobosy 10 cor., Aurel Mirinescu preot 4 cor., Aurel Simon, farmacist 4 cor., Iustin Gitta, comersant 2 cor., Ioan Brânduş, farmacist 2 cor. Total = 1097 cor. 80 fil. din care sumă pentru acoperirea spesselor banchetului şi a petrecerii s'au folosit 1053 cor 80 fil., iara cassei bisericei s'au submnistrat 44 cor. Total 1097 cor. 80 fil.

Când pe această cale aducem mulţămite călduroase P. S. Sale Episcop Dr. D. Radu amintim că pe lânga considerabilele spese şi dăruiri, s'a mai îndurat a premia chorul plugarilor din Ardusat cu 50 cor., iară pentru săracii din Săsari, a donat 50 cor., pentru cari fapte părinteşti dorim P. S. Sale resplată îmbelşugată dela bunul Dumnezeu!

Asemenea esprimăm mulţămitele noastre şi celor alalţi marinimoşi contribuitori.

Săsari, la 10 Octomvrie 1905.

Alexa Pop, Romul Marchiş, Sandru Murăşan, Ştefan Chereches, tin. *Gavril Barbul.*

Către P. T. Cetitori!

Apropiindu-să sfârşitul anului venim a rugă cu toată onoarea pe On. nostri abonenţi, cari să afla în restanţă cu abonamentul, de pe anii trecuţi, cât şi de pe anul acesta, — să binevoiască a ni-l trimite fără amânare, pentruca foaia să-şi acopere spesele sale cu tipărirea şi edarea ei.

Administraţiunea.

Noutăţi.

Ştiri personale. Aflam cu bucurie, că simpaticul nostru prietin ur *Epaminonda Lucaciu,* fost paroh în Chiuzdul-sârbesc (diec. Lugoju ui) va pleca în scurt la America, ca să îngrijască de lipsele sufleteşti ale multilor români gr.-cat. daşi de nevoile vieţii în noul continent. Dr. Lucaciu se va aşeza în oraşul Cleveland, din statul Ohio. Escelenta Sa Mitrop. Victor, împreună cu binecuvântarea sa arhipăstorească i-a dăruit toate cărtile liturgice şi corăli. — Dorim confratelui nostru călătorie norocoasă şi succese strălucite în această grea şi obositoare diregatorie.

— Pentru Românii greco-catolici s'a înfiinţat un post nou de capelan militar, la intrevenirea Escel Sale Dlui Mitropolit. — A fost denumit Clar. Dn Dr. *Aron Lupşa,* vice-notar consistorial în Lugoj dispus la Plevje, în Novibazar.

— Dl inginer silvic *Ioan Hossu,* fiul Rvrsmului Domn director gimnasial, Iosif Hossu, aplicat ca practicant silvic în Bosnia, a depus în săptămâna trecută esamenele silvice technice înaintea comisiei ministeriale din Viena.

Episcopi noi. Foaia oficioasă publică autografele preaînalte, prin cari sunt numiţi *Várossy Gyula,* fost episcop la Székesfehérvár de arhiepiscop la Calocea, *Ottocar Prohászka,* prof. universitar, de episcop la Székesfehérvár, contele *Zichy Gyula,* camerar papal, de episcop la Pécs *Balázs Lajos,* canonic de episcop la Rozsnyó şi canonicul *Mayer Béla,* de episcop la Sătmar.

Hymen. *Dr. Alexandru Pteancu,* teol. abs., profesor la gimnasiul din Năsăud şi *Elena Cosma,* anunţă cununia lor, care se va celebra Sâmbătă în 4 Novembre 1905. în biserica greco-catolică din Cortniş.

Convocare. Despărţământul Făgăraş al „Reuniunei învăţătorilor gr.-cat. din Arhidieceza de Alba-Iulia şi Făgăraş, conform §-iui 21 din statute, îşi va ţinea *adunarea de toamnă* la 12 Novembre n. 1905. în Sescior; la care se învită P. T. membri şi toţi binevoitorii şcoalei.

Despărţământul „Blaj" al Reuniunii învăţătorilor români, îşi va ţinea adunarea în Bucerdea-Grânoasă, Duminecă în 12 Noemvrie n. a. c. la oarele 8 a. m. în şcoala gr.-cat.

Cancelărie advocaţială şi-a deschis cu 1 Novembre n. dl *Dr. Victor Moldovan,* în Mociu (strada principală).

Reuniunea femeilor din Blaj Duminecă în 29 Oct. a. c. şi-a ţinut adunarea generală de toamnă sub presidiul d-nei Elena Nestor. Din raportul comitetului am aflat că Reuniunea a luat parte la exposiţia Asociaţiunii; a expus lucruri de mână şi ţeseturi din loc şi jur peste 70, unele chiar remarcate prin frumseţa lor. În anul curent a dat unei copile 200 cor. ajutor pentru a se cualifica în croitul hainelor femeieşti, aceia un ajutor de 100 cor. pentru a se cualifica în cusutul albiturilor. A ajutorat pe copilele sărace dela şcoala de fete din loc cu 370 cor. şi tot pentru ajutorarea acestora a destinat pe anul 1906. cor. 500. S'a raportat despre fundaţiunile: *Ana Vlassa* n. *Poruţiu,* care este de 563 cor. 93 fil., fundaţiunea *Maria Hossu* n. *Szebeni* de 198 cor. 57 fil. S'au înscris membri pe viaţă dşoara *Silvia F. Negruţiu,* dnii *Iacob Popa,* protonotar consist., *Ştefan Roşian,* spiritual şi prof. seminarial. În urmă s'a ales Comitetul pe un nou period de 3 ani, în care membri noi sunt d-nele: *Elena Pop* n. *Maniu, Lucreţia Domşa* n. *Bunea,* d-şoara *Elena Sântion* şi d *Ştefan Roşian.* Constituindu-se comitetul şi-a ales prezidentă pe *Elena Nestor,* v.-prezid. *Otilia Dr. Negruţiu,* cassiera *Cornelia Deac,* secretar di *Octavian Frie,* profesor. Amintim tot aci idea deschiderii mesei studenţilor săraci, cu care se ocupă doamnele, femina quid vult magis vult, sperăm, ca pe calea aceasta se va deschide odată şi la noi masa săracilor, lipsa căreia se simte foarte mult.

Proprietarilor de vii. Ca o vie să producă bine şi osteneala ce o ai cu ea să-ţi fie renumărată, atârnă mult dela cualitatea viţei de vie, pecum şi în cazul că pui viţă nouă, să fi cu băgare de samă, de unde o ai şi sub ce grijă a fost. Viţa de vie pentru plantaţie, cum a fost şi în vara trecută seceta mereu, trebue să fi fost grijită şi udată în contînu. Una dintre cele mai bune şcoale de viţă de vie şi recunoscute de toţi de o cualitate escelentă este *prima colonie de altoi de vie de pe Târnavă* a lui *Fr. Caspari din Mediaş.* Grija ce să poartă pentru şcoala aceasta, să poate vedeà din împrejurarea ca în vara trecută viţele de vie erau udate zilnic cu apă în cuant de 5 milioane de litre. Aceasta şcoală de viţă de vie e o adevărată frumseţă. — Atragem atenţiunea celor ce să ocupă cu vieritul, asupra acestei şcoale de altoi şi să-şi procure viţa trebuincioasă cu toată încrederea.

AVIZ

cultivătorilor de vie.

Se află de vânzare viţă de vie foarte frumoasă altoită în viţă cu rădăcină americană, după cel mai excelent metod (altoire lemnoasă). După trebuinţă ori ce soiu de viţă. — Comandele să se trimită la adresa: GEORGE ŞERBAN, paroh gr.-cat. Smig (Somogyom) u. p. Medgyes.

(27) 2—6

AVIZ!

Să caută 6000 stângini metrici de lemne de fag uscate şi neplutite, cu preţul de *14 cor.* pentru un stângin metric, pus la oarecare gară de pe linia principală *Predeal — Budapesta.* — Terminul de liferare cel mult până în *1 Ianuarie 1906.*

Proprietarii de lemne au a-să adresa Dlui PETRU BRENDUŞAN, negutător de lemne în Blaj (Balázsfalva.)

(28) 1—3

Şematisme vechi

ale episcopiei gr.-cat. a Făgăraşului, în special unul, care are la început portretul episcopului Ioan Bob şi altul icoana Mănăstirii st. Treimi din Blaj, se cearcă spre cumpărare. — Ori cine le-ar aveà, să binevoiască a insinua la redacţiunea foii.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Hipnotizmul.

(Continuare).

2. În *Roma* în 1886 hipnotiza prof. *Zamardelli.* Subiectul lui predilect era muere-sa: *Emma* Hipnotizările le făcea publice. Emma se simția totdeauna bine după hipnotizare. De aceea el îi apăsa degetele cele mari, fiixându-o în ochi. Apoi dispunea să se zică ceva pieză muzicală,... și Emma era în letargie. Îi ridica apoi mâna și o punea pe cap, și mâna rămânea acolo. Nime din cei de față nu era în stare să i-o dea jos. Dacă se încerca cineva să i-o ridice, ca apoi să o poată da jos, mai ușor se ridica întreg trupul, decât să-i poată deslipi mâna. Dar venia Zanardelli, sufla la încheietura brațului, și mâna era mobilă. De almintrea hipnotizata era cu totul nesenzibilă. Nu simția luminile, ce i-le apropiau cei de față, nu simția dacă o împungeau cu acul. În același timp însă suferia de hiperestezie cu privire la alte lucruri, de ex. cu privire la colori, sunete, mirosuri, temperatură etc. [1])

3. *Dr. A. Voisin* istorisește un caz de hipnotizare al unei fete imorale. Cazul se află descris la *Dr. A. Cullerre.* [2]) Fata aceea era cât pe aci să nebunească. Voisin voia să o hipnotizeze, dar ea îl scuipa în față și nu vrea să privească obiectul strălucitor. În fine cu mare chin și vai îi succese să o hipnotizeze. Rămase pe scaun, cu capul dat pe spate, răzimat de un pat. Apoi intră în letargie. N'a simțit împunsătura unui ac. Voisin a început să o întrebe despre viața-i de mai înainte, despre carea tăcuse până atunci, și i-a descoperit totul. Îi dispuse apoi să doarmă 24 oare, și ea așa făcù. I-a prescris diferite acte la anumite oare, și le-a îndeplinit exact.

4. Un caz curios de hipnotizare s'a întâmplat în 1847 pe vaporul francez *„Friedland"*, înaintea Neapolului. Cazul îl istorisește admiralul francez *Gicquel des Touches,* în 1888, care fusese martor ocular. Pe vaporul acela se suise un cleric anglez, cu numele *Leray.* La masă el spuse ofițerilor, că s'a ocupat cu hiptonizmul, ca să fie în clar cu el pe când va fi preot. Mai adause și aceea, că el poate hipnotiza de așa, cât hipnotizatul să nu mai simtă nimica. Și fiindcă medicul vaporului, *Gardrat,* nu voia să-i creadă, să învoiră, ca Leray să-și facă experimentele chiar cu medicul. După ce l'a frecat de câteva ori cu mâna, medicul ajunse sub stăpânirea lui Leray. Acesta îl puse jos, și îi dispuse să nu se miște, și medicul nu putea să miște nimica. Apoi îi porunci să-și ridice un picior în sus, și el nu-l mai putea lăsa în jos. Adause să-și întindă mânile, și ele s'au înțepenit de așa cât trebuiră să întrevină cei de față să-i iea țigara din gură, carea era pe gătate. Dar în tot decursul scenelor acestora medicul era la sine. Știa tot ce se întâmplă, numai cât nu putea să facă nimica. Mai apoi Leray eși afară pe bord cu unii ofițeri, iar pe medic cu ceialalți ofițeri îl lăsà jos în cabină, cu ușa închisă. De acolo, de pe bord, da el, la sfatul ofițerilor, unele comande mentale, și medicul le împlinia. În fine îl mai frecà odată cu mâna, și Gardrat era în anestezie, conștiu fiind, pecum el însuși spunea, de tot ce se întâmpla. [3])

5. Un alt caz de hipnotizare s'a petrecut în *Sassari* (Italia) în 1886. Aci era profesorul universitar de patologie: *Rattone.* El hipnotiza de regulă la locuința sa, și numai persoane sănătoase. Vrând odată să arete influința muzicei asupra hipnotizmului, merse împreună cu 10 studenți de medicină la casa unui profesor de muzică (Bruto Giannini). Aceștia toți erau recunoscuți ca subiecte potrivite, căci mai fuseseră hipnotizați și de altădată. Așezà deci studenții în semicerc în jurul pianului și rugà pe domnul căsii să înceapă o piesă de muzică patetică. După câte-va note, șepte din studenți erau hipnotizați. Unii se păreau triști peste măsură, alții erau răpiți în extas, și iarăși alții păreau desperați. — Se începù o pieză jovială (de voie bună). Hipnotizații săriau pe scaunele lor. — Să lăsà pieza aceasta la o parte, și se încenù imnul lui Garibaldi. Tinerii se sculară cu toții, și începură să se iea unii după alții; își întindeau mânile, ca și când ar pușca; își băteau dinții; își întorceau ochii; se trântiau jos și se băteau cu capul de padiment; apoi se rostogoleau pe jos și dădeau cu picioarele în cei prezenți, așa că aceștia se văzură siliți să fugă în chiliile vecine. Rattone merge la ei și îi prinde, le suflă în față, și ei se trezesc. Mirarea lor, când se văd cu toții pe jos, în poziții curioase, și plini de praf. Încep să rîdă și să glumească. [4])

6. *Dr. Richer* istorisește o mulțime de fenomene hipnotice, cari rămâneau și după ce persoană era deshipnotizată. Așa, [5]) ne spune despre o damă Witt..., pe carea o paraliza. Acesteia îi spunea în somnul ei hipnotic, că atunci, când se va scula nu va putea scrie cu dreapta, va putea însă să o întrebuințeze la alte lucruri. Și iată că sculându-se, ea nu putea să scrie. Lua peana în mână, dar degetele i-se întindeau și mâna se ridica de pe hârtie. O apăsa cu stânga, dar totul era zădarnic. Nu putea să scrie nici un cuvânt. Trebuia să fie hipnotizată din nou, și în somn să i-se spună că mâna ei nu e paralizată. Tot astfel i-se sugerau și alte paralizări, și ea era paralizată. Trebuiau hipnotizări nouă, ca să fie desparalizată. În urma deselor hipnotizări doamna Witt... era așa de sensibilă, cât putea fi paralizată și trează. „Witt... brațul Dtale e paralizat, nu-l mai poți mișca" zicea Richer, și ea nu-l mai putea mișca. O sugestie contrară o scăpa de paralizie.

7. Cei hipnotizați pot fi îndemnați la săvârșirea de crime. Profesorul *Liegeois* a cercat mai multe cazuri. Acestea le descrie *Cullerre.* [6]) Așa de ex. puse înaintea unui tinăr hipnotizat o hârtie în carea se afla pulvere albă, și despre carea Liegeois îi zicea că e arsenic. Îi zise mai departe, că mergând acasă, să mestece praf de acela într'un păhar de apă și să-l dea mătușe-sa, să-l bea. Ea fusesă avizată. Mergând acasă tinărul așa și făcù. [7]) Același *Liegeois* sugestionà altuia să subscrie cambii, să facă denunțări false tribunalului, se înțelege, că de probă. [8]) Dar s'au făcut și în serios. Căci de ex. procurorul din Roma, în 1886, a cerut împuternicire dela regele să purceadă în contra deputatului *Catello Fusco,* profesor la Neapol, fiindcă **hipnotizând pe un anumit** Paolo Conti, l'a făcut să subscrie recunoașterea unei defraudări închipuite, pe care apoi el a prezentat-o ca document la tribunal. — Același *Liegeois* [9]) a hipnotizat o damă și i-a sugestionat să nu se mai cunoască pe sine; să nu mai știe, că e om ori muiere; măritată ori nemăritată; vie ori moartă; cu copii ori fără. La toate acestea răspundea, că nu știe. — *Paul Richer* apoi ne spune despre o pățanie a prietinului său *Dr. Féré.* E un caz de amnesie. Féré oprì unei muieri, pe carea o curase și o hipnotizase, să-l mai cunoască. Și de fapt, trezindu-se ea din hipnoză, Dr. Féré pentru ea era un simplu necunoscut. Mirarea ei când vedea pe „streinul" acesta dându-se de medicul ei. Ba mai mult. Nu numai, că nu-l mai cunoștea, dar de locul locului nu-și mai aducea aminte de dânsul, cu toate că o curase timp îndelungat. Amnesia aceasta ținea acum de 6 zile. Ca să o poată delătura, a fost de lipsă să o hipnotizeze din nou, și să-i sugestioneze să-și aducă aminte de Dr. Féré și să-l recunoască. [10])

(Va urma)

---

[1]) Acestea le raportează *Dr. Albert Battandier* ziarului *„Cosmos"* din Pariz în nr. din 7 Iuniu 1886.

[2]) Magnétisme et Hypnotisme, Paris 1886 pag. 338.

[3]) Cfr. Gio. Giuseppe Franco, L'ipnotismo tornato di moda, Ediz. IV. Roma, Befani 1899 pag. 56—58.

[4]) Ziarul *Fieramosca* din Florența nr. din 31 Maiu 1886, citat la Franco op. cit. pag. 61. După același auctor citez și celelalte rapoarte de ziare.

[5]) La Grande Hystérie, pag 748.

[6]) *Magnétisme et Hypnotisme.* Paris 1886.

[7]) Op. cit. pap. 362.

[8]) Op. cit. pag. 349.

[9]) Ibid pag. 207.

[10]) La Grande Hystérie pag. 726.

Căsătoria preacuratei fecioare MARIA cu s. IOSIF.

(Continuare.)

Întrebarea aceasta nice decum nu este neînsămnată. De puţin moment la prima privire, ea creşte în însămnătate la cumpănirea mai lungă în fine ajunge un izvor de lumină, care ne arată în faptă să cunoaştem căile şi intenţiunile lui Dumnezeu pentru noua ordine de mântuire în Hristos şi aruncă raze bogate asupra celor trei prea sfinte persoane, cari au răsărit oarecândva din carne şi anume asupra sfântului Iosif, carele de comun este prea lăsat în întunerec.

E foarte adevărat: Creştinul credincios se poate edifica din relaţiunea dintre Maria şi Iosi, ori a fost căsătorie ori nu a fost, [1]) însă şi în edificare să dă unu mai mult şi unu mai puţin, şi aceasta e cu deosebire la căsătoria preacuratei Fecioare, pentrucă aceea în toate tempurile bisericei a fost prototip eficace pentru concepţiunea ideală a căsătoriei. Şi exegetul şi dogmaticul se interesează de rezolvirea acestei întrebări, căci ea taie adânc în adevărata cunoaştere a ordului istoric, în care au urmat istorisirile evangelice la Mateiu şi Luca şi ne mijloceşte o apreţiare mai esactă a poziţiunei reciproce dintre Isus, Maria şi Iosif.

Tesă. Nu a conceput Maria pe Fiul etern a lui Dumnezeu înainte, *în stare celibă* dela Spiritul sfânt şi să-l fi dusu numai după aceea în căsătoria sa cu Iosif, ca şi pe un prunc străin de aceea căsătoria, ci *în stare căsătoricească* ca şi soţie virgină alui Iosif a conceput ea pe Mântuitoriul lumei, la toată întâmplarea nu după uzul comun al căsătoriei, ci în urma adumbrirei puterei Celui preaînalt, în mod supranatural, ca virgină. In momentul acela însă, când această taină plină de dar se duse în deplinire, Maria deşi măritată, încă nu vetuiau cu Iosif dimpreună. Ea era adecă aiusa, ἐμνηστευμένη (μνηστευθεῖσα Math. I. 48) şi aştepta încă ducerea acasă din partea mirelui, ceace se întâmpla după un termin mai lung sau mai scurt şi se numia *Nissu'in.*

Păreri diferite. Nu va fi fără de interes a asculta câteva voci catolice din timpul mai nou asupra acestei întrebări. Bacuez afirmă în cea mai proaspetă ediţiune a opului său *Manael biblique*, cumcă s. scriptură nu spune hotărît, că Maria fosta oare logodită sau măritată, *fiançée ou mariée* atuncia când se întâmplă conceperea. Nice din ἐμνηστευμένη al textului grecesc nice din *desponsata* al vulgatei, nice din numirea *ἀνήρ, vir* nu se poate scoate o judecată finală. Din sinul bisericei s'au ridicat trei păreri: Una admite existinţa căsătoriei pe timpul aducerei soliei îngereşti, aceea este reprezentată mai ales prin autori mai bătrâni; a doua carea este aparată de unii mai noi, neagă existinţa căsătoriei pe acel timp; a treia în fine admite logodna şi căsătoria deodată sub numirea *desponsatis* şi distinge de către aceasta actul cel din urmă, carele nu atinge esenţa căsătoriei, adecă ducerea solemnă acasă a miresei în casa mirelui. Bacuez se reţine a ezice judecată asupra

[1]) Freisen loc. citat pag. 90.

îndreptăţirei sau întâietăţii uneia sau alteia din părerilea aceste. [1])

Schegg interpretează pe Mat. I. 18: *μνηστευθείσης τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μαρίας τῷ Ἰωσὴφ, πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτούς* cu cuvintele: „După ce Maria a fost logodită şi mai înainte de a fi duso acasă.“ După Schegg însă numai ducerea acasă a miresei învoalvă măritişul aceleia, pentru aceea el argumentează astfeliu: „Această ducere acasă la Maria încă nu se întâmplase; deci ea încă nu a fost măritată.“ Textul la Luca I. 27. chiar direct eschide căsătoria, zice Schegg; o *„căsătorită“* nu se poate numi fecioară logodită (παρθένος). „Ea poate ca căsătorita să fie fecioara, însă ea nu se *numeşte* aşa.“ Luca de necesse ar fi trebit să zică *γυνή*. Numirea lui Iosif cu *ἀνήρ* pentru timpul acela dintre logodnă şi ducerea acasă este a se lua proleptice, fiindcă după logodnă mirii erau priviţi ca şi soţi, şi înaintea judecătoriei erau tractaţi ca soţi. In opul său „Viaţa lui Isus“ (Leben Jesu) Schegg descrie situaţiunea mai deaproape. Când apăru îngerul Domnului, Maria a fost logodnica, mireasa lui Iosif. Când ea deveni mamă în mod miraculos, îndată i-a comunicat mirelui său starea sa, firește în modul cel mai scurt: „Eu sunt mamă, fă ce vei afla de bine; însă nu stărui se afli mai mult dela mine.“ După această mărturisire a întrat în Iosif aceea stare sufletească, carea formează fundamentul istorisirei lui Mat. I. 18 şi urm. şi carea a fost uşurată numai prin tălcuirea îngerului. Atunci luă Iosif pe Maria în casa sa şi mântui prin ducerea grabnică a Mariei în casa sa onoarea aceleia înaintea lumei. In curînd după aceea, Maria descopere soţului său hotărîrea sa de a cerceta pe Elisaveta, Iosif aprobă această hotărîre şi însoţeşte însuşi pe soţia sa virgină acolo. [2]) Obiecţiunile ce se pot ridica în contra expunerei acesteia plausibile a istorisilor evangelice, care netezesc toate greutăţile, se vor resolvi mai târziu.

(Va urma.)

[1]) Bacuezet Vigouroux, Manuel Biblique, Paris, Roger et Chernoviz 1886 tom 3 pag. 209 urm.

[2]) Schegg, Evangelia după Mat. Munich, Lentner. 1856 tom. 1 pag. 419. (Ewangelium nach Matthäus. München Lentner, 1856. Ld. 1 P. 419; Sechs Bücher des Lebens Jesu. Freiburg, Herder 1874. Ld 1. P. 35 ff.)

Bibliografie.

A apărut:

Călindarul Poporului pe anul comun 1906. Anul XXI. Sibiu. 160 pag. preţul 40 bani. Are în frunte o preafrumoasă ilustraţie a catedralei ortodoxe din Sibiu. Articolii informativi despre bisericele, şcoalele şi reuniunile române is foarte slab redactaţi. De pildă: Director la pedagogia din Gherla: Ioan Papiu. mort de ani; director la şcoala de fete din Blaj: George Muntean de mult absolvat dela această slujbă. Presidentul „Asociaţiunii“ (vacant) vicepresident I. S. Şuluţu. Şi când te gândeşti ca adunarea generală s'a ţinut chiar în Sibiu. La Asociaţiunea maramurăşană se publică partea cuvenită societăţii de teatru. Presidenta reuniunei femeilor gr.-cat. din Făgăraş e pusă Dna Zinca Roman, moartă de mult; la a celei din Blaj Aurelia Solomon, de trei ani retrasă. La reuniunea meseriaşilor din Braşov e pus president B. Bontescu (?) cea din Blaj nici nu-i pomenită; de asemeni nu-i pomenită reuniunea de înmormântare din Blaj. Între societăţile comerciale se pomeneşte „Comerciantul“ din Bistriţa. care — nici nu mai esistă pare-ni-se. Între tipografii nu se pomeneşte: Tipografia Nouă şi Minerva din Orăştie, „Carmen“ din Cluj şi „Victoria“ din Şimleu, ca să nu mai pomenim de „Luceafărul“ — „Patria“ etc. Dintre băncile române lipseşte „Patria“ din Blaj, deşi e una dintre celea mai puternice, „Cassa de păstrare“ din Seliște, care e din celea mai bogate, etc. etc. Şi greşelile acestea le-am remarcat numai în fugă. de sigur vor fi şi mai numeroase, cu toate că „Micul Calendar“ a dlui Apolzan mai nepretenţios ca acesta n'are scăderile acestea. În partea literară portretul şi biografia lui Reteganul. chipuri japoneze. „Şanta“, novelă de Gane, portretele cav. Flondor. can. I. V. Rusu. „Femeia credincioasă“ poveste de Coatu, „Doina bradului“ de G. Săpunaru (?) „Nora“ de Cioflec, Răvaşul nostru pe 10 foi, poesii poporale, inserate etc.

Calendarul „Aurorei“ pe anul 1906, cu ilustraţiuni. anul XVI. Gherla. 1905. Tipografia „Aurora“ A. Todoran. 80 pag. preţul 40 bani. Afară de partea oficioasă, are novela *„Soare cu ploaie“* din volum. I. a dlui V. Ranta. Buticescu. *„Mâna lui Dumnezeu“* novelă de Antoniu Pop, *„Să ne ferim de procese“* de Gh Cătană. *„Buha“* legendă de Ant. Pop. *„Dumnezeu e bun şi milostiv cu cei buni“* de I. P. Reteganul apoi anecdote. glume ş. a. Dintre ilustraţii însămnăm portretul prof. Iorga. Al II. peregrinaj la Roma, Edificiul „Economului“ din Cluj biserica din Gilău, Boboteaza în Cluj etc. Remarcăm lipsa portretului şi a biografiei regretatului Ion P. Reteganul, care multă vreme redactase acest calendar.

Vas. Goldiş: **Elemente din constituţia patriei** pentru şcoalele poporale, ed. II. prelucrată. H. Zeidner Brassó 1905 cartonată 40 bani. Ediţia e corectată după prescrisele legii.

„Sămănătorul“ Revistă Literară. Anul IV. Nr. 42. N. Iorga. — Calendarele ca factor cultural. I. Bârseanul. — Un biet drumeţ odată. T. Cercel. — Femeia netoată (poveste.) I. Borcia. — Mamă (poezie). I. Scurtu. — Eminescu şi Schopenhauer. St. O. Iosif. — Unui critic (sonet). N. Iorga. şi I. Scurtu. — Cronică: Numărul 25 bani.

„Făt-frumos“. Revistă Literară. Anul II. Nr. 4. cu următorul cuprins: A. C. Cuza — Naţionalitatea în Artă. — Fapte (urmare) D. Nanu. — Aurora (poezie.) I. Boteni — Domnul profesor Muşceleanu (urmare). C. Moldovan. — Pe ruine. Fragment din „Povestea Neamului“. Em. Gârleanu-Emilgar — Întâmplarea (fragment.) Cronica: de E. Traiul nostru de I. Ciocârlan şi Icoane de Al. Ciura. Redacţia şi administraţia: Strada Speranţei Nr. 34 Bârlad. Numărul 30 bani.

„Dela ţară“, primul volum al colaboratorului nostru Ioan Agârbicean, e bine apreţiat de celea mai competente critice. Dl Iorga în „Sămănător“, Dr. Sextil Puşcariu în „Luceafărul“ şi cronicarul dela „Revista noastră“ sunt de perfect acord în a lăuda talentul dlui Agârbicean, care promite a deveni un artist mare. Indemnăm po toţi cetitorii nostri, să grăbească a-şi procura acest volum. Preţul cor. 1·20.

N. Iorga: **Istoria Românilor în chipuri şi în icoane**. Bucureşti 1905 pag. 222 preţul 2·50 cor.

Editor şi redactor răspunzător:
Aurel C. Domşa.

În vara trecută, pe lângă toată seceta mare ce a fost, totuşi în

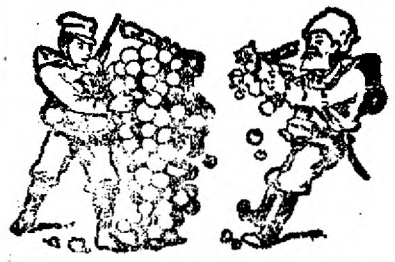

Prima colonie de viţă de vie de pe TÂRNAVĂ

a căreia proprietar e FR. CASPARI, Mediaş 100, Transilvania,

unica în întreagă Ungaria, viţa a fost udată zilnic cu apă în quant de 5 milioane de litre, drept aceea e singura care poate lifera viţa de vie frumoasă şi trainică.

Catalog ilustrat, cu diferite epistole de recunoştinţă, să trimite gratis şi franco.

(25) 3—20

Senegin contra tusei, răgueşelii, durerii de piept, ofticei, tusei măgăreşti, catarului astmei, greutăţii de respirat, lingoarei şi tusei săci. **Vindecă sigur şi repede.** Preţul **1 cor. 20 fil.** şi **2 cor.**

Capsic unsoare. Contra durerii de oase, podagrei, reumatismului, răcelelor, durerilor de cap, dinţi şi nervi, precum şi scrintiturilor. Cele mai îmbătrânite boale le vindecă. Preţul **1 cor. 20 fil.** şi **2 cor.**

Centarin. Contra morburilor de stomac, precum: lipsa de apetit, mistuirea rea, catarul şi aprinderea de stomach, greaţa şi vomarea, sgârciurile cele mai grele. Leac sigur. Foloseşte şi la curăţirea sângelui. Preţul **1·20** şi **2 cor.**

Kaljodsarsaparil. Mijloc excelent pentru curăţirea sângelui la sifilis, morburilor tinerelor 1 sticlă **2 cor.**

Laxbonbons. Închiderea scaunului e cauza diferitelor morburi, pecum palpitarea de inimă, ameţeli, dureri de cap şi altele. Deci cine sufere de încheierea scaunului numai de cât se comandeze **Laxbonbons**, zaharele purgative, plăcute şi dulci la luat. Preţul **1 cor.**

Chemicale, drogue, legături şi bandagerie chirurgice. Instrucţie pentru prepararea diferitelor vinarsuri, liqueruri, rum şi altele. Teuri russice, parfumuri, săpunuri, crem excelent pentru faţă şi mâni. Articoli cosmetici, oleu pentru păr. Esenţă pentru picatul şi întărirea părului. Apa de gură şi dinţi pe cum şi prav. Ori ce fel de articlu din branşă. Toate foarte ieftine. Faceţi întrebare şi Vă veţi convinge.

Cornel Demeter,

apotecar în Szászvárós, în faţa şcoalei Nr. 41.

(22) 4—10

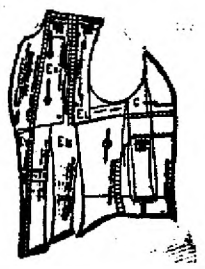

marca fabricei

De mare însemnătate pentru Dame!

Fie care P. S. Dómnă îşi póte însa-şi pregăti cu o uşurinţă de neînchipuit

talia sa după orî ce modă

cu ajutoriul aparatului de croit talie pentru dame

inventat de **Anton Guschelbauer.** A fost censurat de academie. şi posede nenumărate scrisorî de recunoscinţă.

Işi are patenta şi e scutit prin lege în tóte statele culte.

Preţul unui aparat e 3 cor. franco rambursat.

Se caută agenţi

Prospecte să trimit la cerere gratis

Cu tóta stima:

Antal Guschelbauer.

Sopron.

17 (49—52)

La esposiţiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote şi fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

Antoniu Novotny

în Timişóra-Fabric

(24) 41—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nóue, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregi armonióse, pe lângă garanţie pe mai mulţi anî, provedute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întórce cu uşurinţă în orî ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o latură prin aceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate şi mai de multe orî premiate, carî sînt provedute în partea superiórá — ca violina — cu găurî după figura *S* şi pentru aceea aû un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrarea mai voluminósá, de cât cele de sistem vechiû, aşa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiû. Mai de parte se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechî cu adjustare de fer bătut — ca şi spre turnarea de tóce de metal.

Preţ-curanturi ilustrate se trimit la cerere gratuit şi franco.

Tipografia Seminarului archidiecesan.

Abonamentul:
Pentru monarchie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., ½ an 9 frc., ¼ an 4 frc. 50 cm.
Foea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XV. Blaj 11 Noemvrie 1905. Numărul 45.

„Ce ne trăbuesc? misiuni ori preoţi?“

— Echouri. —

I.

Articolul scris de fratele G. H. trebue să ne atragă atenţiunea tuturor, căci lucrurile, ce le zice dânsul, ne spun nişte adevăruri triste, cu cari trebue să ne ocupăm serios, decum-va ne zace în adevăr la inimă mântuirea sufletelor noastre şi ale credincioşilor încredinţaţi păstorirei noastre.

La întrebarea pusă de dânsul, cu toţii răspundem: amândoue, şi misiuni şi preoţi buni. Ne trebuesc misiuni, căci, după cum are trupul lipsă de o curăţire radicală din când în când, aşa au *şi preoţii* şi poporul lipsă de o îngrijire spirituală mai bună, ca de comun. Fraţii preoţi, cari au mărturisit în mai multe parohii, ce n'au fost încredinţate păstorirei lor, au observat de multe-ori, că s'au mărturisit la ei oameni, cari la preotul local, sau nu se mărturisiau de loc, sau nu-şi mărturisiră un păcat, ori altul, şi de multe-ori din nişte motive, cari, cel puţin în cât-va, îi îndreptăţiau. Dar misiunile le pot ţineà numai preoţi buni, cari cunosc jertfele împreunate cu acelea, şi vreau să le şi aducă. Căci să te apuci numai deauna, şi haid, să ţinem misiuni, fără ca să studiezi modul, cum au să se ţină, şi să le faci după capul tău, nimic n'ai isprăvit. Misiunile aduc foloase foarte mari, dar după-ce ori-ce efect nu trece peste puterea causei, şi osteneala şi pregătirile misionarilor trebue să fie foarte mari, căci Dumnezeu nu dă efectele acelea, numai aşa uşor. Şi fără jertfe nimic nu vor isprăvi misionarii. Aici a-şi aveà să fac mai multe observaţii, asupra unor lucruri, ce le-am esperiat pe la misiuni, cari nu numai că nu ajută, ci din contră strică foarte mult; dar acestea nu se ţin strict de obiectul, ce-l tractează fratele G. H.

Ce e însă *mai* de lipsă? De bună samă *preoţi buni*. Preoţi buni se pot face clericii numai în cazul acela, dacă timpul, cel scurt, ce-l petrec în Seminar, îl vor folosi cum se cade, şi dacă superiorii şi profesorii lor se vor nizui din toate puterile, să facă din ei „preoţi după inima lui Hristos“, ce a pretins dela clericii sei din Seminariul central, Mitropolitul actual.

Toată slujba profesorilor şi superiorilor din Seminar, are de scop: crearea unui spirit bisericesc în inimile clericilor. Pot şti teologii dogmatică, drept, ori alt-ceva, mai mult decât un doctor în teologie, de le va lipsi însă iubirea faţă de biserică şi celea sfinte, toată ştiinţa lor nu e vrednică nimica. Şi până ce nu observăm în clerici şi preoţi un astfel de spirit, care să sufere, când sufere biserica, care să se bucure alături cu biserica, care să vadă în fie-care preot şi cleric pe fratele său, nu abia să apuce, să-l clevetească: până atunci e zădărnicită toată osteneala superiorilor şi a profesorilor. Astfel de preoţi să nu ţină misiuni, că nu vor isprăvi nimic, decât un sport. Ce va folosi de es., dacă unul va predica, ori va sluji, şi ceialalţi vor sta în altar de poveşti? — De aceea înainte de toate spirit bisericesc, iubirea lucrurilor sfinte. La aceasta trebue să ţintească atât superiorii, cât şi profesorii din Seminare.

E drept, că la aceasta trebue o muncă mai grea, profesorul are să-şi împartă mai bine materialul, lăsând afară, ce nu e aşa necesar, şi tractând cu din adinsul, ceea-ce poate influinţa în direcţia aceasta. Sunt multe lucruri în teologie, cari la universitate trebue tractate, dar nu e lipsă de ele în Seminare, mai ales, că şi aşa în scurtă vreme evaporează chiar şi din capul profesorului. Datorinţa profesorului e să pună pond pe ceea ce e mai de lipsă. Profesorii vor aveà să dea samă lui Dumnezeu despre aceea, *cum* s'au ocupat cu clericii, nu numai despre aceea, cât s'au ocupat. Ei vor trebui să arete, că au făcut, tot, ce au putut, ca clericii să devină preoţi buni. Aceasta să le fie totdeauna înaintea ochilor, şi atunci vom aveà aceea, ce ne trebue: şi preoţi buni şi misiuni.

Murăşanul.

II.

Dumnezeu a dat omenirei o lege permanentă: legea progresului. Legea aceasta şi inconştiu sileşte pe neamul omenesc ca în continuu să înainteze, neîncetat să se perfecţioneze, pentru-că legea aceasta încă dela începutul lumei în continuu să valorează.

E drept, cum-că în viaţa unora neamuri putem să observăm şi poate fi vorbă despre decadinţă, despre regres, însă decadinţa

---

FEUILLETON.

Ion Agârbiceanu: „Dela ţară“.

Binecunoscut cetitorilor foaiei noastre sub pseudonimul *Alfius*, dl Agârbiceanu prin volumul acesta ni-se presintă sub o lumină cu totul nouă.

Curentul sănătos, ce s'a pornit în literatura mai nouă, aşa numitul curent *românesc* se reoglindeşte foarte bine în aceste schiţe şi nuvele: „dela ţară“, cari tratează tot subiecte din viaţa noastră românească de dincoace. Iată că sunt totuşi teme vrednice de condei şi în viaţa noastră, atât de săracă în manifestările ei.

Nuvelele cu subiect istoric şi-au avut un singur representant vrednic la noi, pe *Al. I. Lăpădatu*. De un colorit mai poporal şi mai romantic *Vasile Ranta Buticescu*, şi, mai puţin avântat, de curând decedatul *Tit Chitul*. Ceialalţi nuvelişti ai nostri — exceptând pe Slavici şi pe Popoviciu-Bănăţeanu, cari au fost recunoscuţi, mai ales, după trecerea lor în ţară — s'au încurcat în rociul subţire şi diafan al unui romanticism falş. De aceea nuvelele lor se cetesc cu plăcere în anii tinereţii şi — se pun la o parte. Fantasia lor trece peste partea *reală* a vieţii cu uşurinţă, ridicându-se în domeninl, mult mai greu de urmărit, al închipuirii.

De aceea păşirea d. *M. Sadoveanu* indică o fază nouă şi pronunţată în evoinţia prozei noastre. Sugetele se scot acum din popor, din trecutul lui apropiat, din viaţa lui apropiat, din viaţa lui de toate zilele. „Povestiri din răsboiu“ şi „Floarea Ofilită“ sunt lucrările cele mai bune, cu adevărat desăvârşite, ale d. Sadoveanu. Cât de superioare sunt aceste romanului „Şoimii“!

Cu toate aceste, nu împărtăşim părerea d-lui Iorga, care susţine, că proza lui Agârbiceanu este scrisă sub influinţa d-lor Sadoveanu şi Sandu-Aldea. Autorii acestia descriu ţăranul de dincolo, iar Agârbiceanu ne presintă pe ţăranul dela noi, care până la d. Slavici, nu fusese încă introdus în literatura română. Difer aşa-dară subiectele; diferă însă, fără îndoială şi modul de expunere, stilul. Trebuesc ani de muncă copleşitoare, pentru-ca un scriitor dela noi să-si însuşască o limbă mai cum se cade Scriitorii din regat, chiar cei mai neînsemnaţi pot rivaliza cu cei mai buni ai nostri. La noi, cu excepţia părţilor mărginene, se vorbeşte o limbă stricată românească, iar absolvenţii şcoalelor noastre mai înalte, stau sub influenţa fatală a limbii şi culturii maghiară. Fraza d-lui Agârbiceanu, ori câte calităţi ar aveà, este greoaie faţă de ceea a scriitorilor din regat. În schimb, ori-cât de strălucit ar fi d. Sadoveanu în „Povestiri din răsboiu“, rămâne înapoia d-lui Agârbiceanu, când încearcă subiecte dela noi, cari îi sunt absolut străine. Dovadă nuvelele cu sujet din 1848, publicate de curând în „Luceafărul“.

În volumul d-lui Agârbiceanu, aflăm câte-va tipuri din viaţa noastră, foarte bine prinse. Aşt-fel: Moş Tănase, *căprarul*, care doarme toată ziua la soare, amăgind pe băieţi să-i adune caprele risipite, cu povestea caprei şute; Cuia Mereuţ, bătrânul, de care îşi bat joc flăcăii dela stână; minunatul doctor dela sate care se pricepe la toate boalele, Dan-Jitarul şi, ceva mai romantic, „Hoţul“. „Glas de durere“ este foarte ştearsă, păcat că a intrat chiar în fruntea volumului; „Popa Vasile“ ar fi foarte real, dacă scriesoarea lui nu ar fi aşa de

aceasta nici nu a fost permanentă, nici ca escepţiune nu a putut să atingă legea cea mare, care atinge universul întreg. După argumentele istorice este sigur că întreg neamul omenesc paş de paş a înaintat şi s'a perfecţionat. Cu înaintarea timpului ideile au devenit mai clare, ştiinţa mai profundă şi cultura mai generală.

Dacă voim să ne convingem despre adevărul acesta, să cugetăm numai înapoi câte-va zecimi de ani din urmă! În cea mai simplă şcoală de pe sate pruncii învaţă şi ştiu mai mult acuma, decât cât a ştiut învăţătorul moşului lor!

Civilisaţiunea şi-a făcut cale şi a străbătut deja până la cele mai întunecoase părţi ale pământului. Pe cei sălbatici i-a ridicat din animalitate şi botezându-i, paş de paş începe a-i cultiva şi a-i lumina.

Este deci sigur, că toate să perfecţionează, să scrutăm acuma, ca oare-cum să perfecţionează, cum progresază omenirea?...

Răspund: în mod dumnezeesc. Progresul nici când nu se porneşte din mulţime, ci din oameni singuratici. Ideile cele noue, cari le lansează în public singuraticii, nu le capătă dela lume, ci ei le dau lumei acele idei, cari ei le capătă dela Dumnezeu.

Dumnezeu din când în când trimite între noi câte o rază din ceriu, carea cu lumina sa străluceşte peste întunerecul veacului şi luminează calea, ca omenirea să poată progresa.

Şi atunci, când toate progresează, trebue să progreseze şi religiunea, respective viaţa religioasă!

Deci trebue că noi ca păstori a sufletelor să ne folosim de toate mijloacele acele, cari ne ajutoră ca să perfecţionăm viaţa regioasă în turmele concrezute noue.

Deoarece misiunile poporali s'au dovedit de mijloace puternice pentru perfecţionarea vieţii creştineşti nu putem zice, că „nu ne trebue misiuni“ ...

Ne trebue misiuni nu numai în acele parohii, în cari preoţii neconştienţioşi nu fac destul datorinţei celei mari de a predica regulat, şi aşa nu numai că nu progresează, ci face regres în viaţa religioasă a turmei creştineşti, ci ne trebue misiuni şi în parohiile bine grijite şi în parohiile acele, cari au păstori conştienţioşi, pentru-că şi aceste trebue să progreseze.

„Fiţi perfecţi, pe cum şi Tatăl vostru cel din ceriuri este perfect.“ Perfecţiunea însă presupune progresul, deci trebue să progresăm şi pe calea vieţii creştineşti.

Ori cât de conştienţios să fie cutare-va preot, ori cât de cu mare însufleţire şi convingere să predice, lucru ştiut de toţi este, că pe un străin cu mult mai cu mare atenţiune îl ascultă şi cu mult mai mult timp ţine aminte ideile frumoase auzite din gura predicatorului străin, decât din gura preotului său. Pentru-aceea apoi misiunile sacre lasă o urmă neştearsă şi adâncă în inimile credincioşilor şi în acest mod ajutoră şi pe preoţii cei buni în ajungerea scopului aceluia, carele este: progresarea şi aşa apoi perfecţionarea vieţii religioase în turma concrezută păstorirei lor.

Pentru aceea fericitul Pontifice Piu IX. în enciclica cu datul de 8 Decembre 1849. a recomandat nu numai exerciţiile spirituali, ci şi *misiunile* şi încă cu cele mai grele cuvinte.

Aceasta este causa, pentru care în ceşti din urmă ani în multe parohii s'au ţinut misiuni sacre şi încă cu cel mai mare folos pentru perfecţionarea vieţii creştineşti. Şi s'a ţinut în atari parohii, despre conducătorii cărora nime nu poate zice că nu-s punctuali şi conştienţioşi în împlinirea datorinţelor sale.

Aşa dar nu numai preoţi, dar şi misiuni ne trebuesc!

Dr. Paul Lauran.

CORESPONDINŢE.

Sinoadele protopopeşti.

— *Tractul Reghin.* —

1 Noemvrie 1905.

Articolul prim din „Unirea“ Nr. 42. a. c. „Spirit practic“ pare-că a aprins în sufletele noastre un dor şi o însufleţire vrednică de o causă atât de importantă.

A sosit timpul ca se păşim la fapte şi noi prin noi înşine să ne creăm un viitor mai vrednic.

Nu avem la ce se aşteptăm o îmbunătăţire a sorţii noastre dela străini, în ori şi care parte vom privi — vânturile sunt duşmănoase.

Starea de azi este insuportabilă.

Se ajungi la bătrâneţe cu o penzie mai modestă ca a unui învăţător, iar soţia ta văduvă în uşile oamenilor — este o stare de lucruri tristă. şi nu am fi demni de numele de preoţi, dacă am mai aştepta încă decenii, discutând şi plângându-ne la frunză şi iarbă.

Articolul „Unirii“: Spirit practic a avut un resunet plin de însufleţire în sinodul protopopesc, ţinut în Reghin la 30 Octomvrie a. c.

---

vădit tendenţioasă. Ca expunere, cea mai desăvârşită e „Mistreţul“ şi povestirea întunecată „Costea pădurarul“.

„Împăcare“ este un motiv foarte real. şi din nefericire, foarte actual. Preotul şi învăţătorul sunt certaţi. În vremea aceea, vine inspectorul şcolar, şi în oara de religie, spune preotului, în faţa băieţilor:

— Asta nu-i şcoală, d-le, *ci curat coteţ.* Dar las că vom face noi şcoli, de vi se va înăcri sufletul. Avem drept şi vom şi face.

— Dle director, o aşa batjocură din partea Dtale. . .

— Ce batjocură? Nu-i coteţ? Dacă nu faceţi edificiu corăspunzător, vă închidem coliba asta şi facem noi.

O aşa batjocură n'a mai păţit Vasile Lupaşcu. În faţa băeţilor să spună că şcoala cea românească, a lor, e un coteţ! Ar fi voit să alerge după el şi să-l întrebe, cu ce drept le spune toate aceste, dar privirile speriate ale copiilor îl ţintuiră acolo.

»E un zmintit, dragii mei, daţi-i pace, mai bine să vedem noi ce a pătimit domnul Isus înainte de a învia. — Spune tu, Ioane a Ursului, ce a făcut domnul Isus în grădina Getsemanilor?«

Un glas argintiu răspunse hotărît:

»S'a rugat şi a asudat sudori de sânge.

— Da, sudori de sânge! Dar la Caiafa, ce i-a făcut sluga acela?

— I-a dat o palmă.

— Da, i-a dat o palmă şi l-a scuipat. — Şi tu, Georghiţă, mi-ai şti spune, ce a suferit Mântuitorul în curtea lui Pilat?

— Acolo l-au bătut cu bice, legându-l de stâlp, şi apoi au pus pe sfântul lui cap o cunună de spini mari, iar în spate o cruce grea-grea.

— Bine, drăguţule! Vezi, noi toţi avem de purtat câte-o cruce în spate!«

În Vinerea Patimilor, preotul îşi ieа inima în dinţi, merge de se împacă cu învăţătorul, şi amândoi se hotăresc să ridice, din puterile lor o şcoală frumoasă.

Dl Sextil Puşcariu, pune, cu drept cuvânt, nuvela aceasta alăturea de Popa Tanda d-lui Slavici.

De o frumseţă desăvârşită e „Plutaşii“. Românii din Maramureş, pleacă cu lemne la Seghedin. Pe drum, iau pe plută şi pe Jidan, care aduce cu sine vinars din gren. Ei beau otrava jidanului, cât ţine drumul, şi se pomenesc, pe când ajung la Seghedin, că şi-au beut cărăuşia. Singur unul, Vasile stă încruntat în mijlocul lor, isbucnind de odată cu sufletul amărît:

„Nemernicilor, măi. Acasă vă plâng copiii de foame, şi voi vă aprindeţi cu vitriol! Voi vă bateţi joc de ce aveţi mai sfânt pe lume, vă bateţi joc de voi chiar. Vom n'aveţi ochi să vedeţi cum râde Herţi de voi, voi n'aveţi urechi să auziţi cum valurile acestea vă batjocoresc. Trebue să ţin cu voi, mă, că nu pot pleca singur cu plutele. Dar voi mi-aţi întunecat sufletul cu nemernicia voastră, mi-aţi răsturnat tot ce gândiam să fac în viaţă. Fire-aţi voi ai dracului! Că v'a orbit Dumnezeu, să nu mai vedeţi duşmani şi prietini. Şi aduceţi cu voi, de câte ori mergeţi, pe Juda ăsta, care vă zălogeşte, mă, şi sufletele şi vă poartă copiii flămânzi şi goi pe drumuri. Fire-aţi voi ai dracului, păcătoşilor.“

„Şi nime nu afla un cuvânt legănat să-i răspunză. Pe feţele lor nenorocite, îmbătrânite înainte de vreme, n'a mai rămas nici umbra unui suflet ce s'ar asemănde în acele trupuri. Aduseră din nou rachiu, pe când Vasile se trânti pe plută, aproape de cârmă.

„Îi venia în minte femeea de acasă şi cei doi copii mărişori şi ochii i-se umeziau cu încetul. După gândurile lui de fecior până la vîrsta asta ar fi trebuit să-şi adune ceva avere. Dar întovărăşit cu oamenii aceştia, foarte rar îşi căpăta plata, iar zdroaba lui era cu atât mai mare, cu cât se ticăloşiau mai mult ortacii. Şi nu era în sat o rază de lumină, nu era un om cu minte şi cu inimă, care să pue capăt nelegiuirii. Şi jidanul îşi întindea mai departe şatra pe plutele lor, ducea vinars otrăvit şi până la Seghedin plutaşii îşi beau toată plata ce-ar căpăta-o pentru dusul lemnelor. Fabrica, unde poartă ei avuţia Maramureşului, e jidovească şi stăpânul nici când nu stă cu ei de vorbă, ci stăpânul plăteşte lui Herţi şi Herţi, după-ce face socoata cât au beut, mai ia şi camătă, iar plăeşii din Maramureş, beţi, ticăloşiţi, abia tîrâindu-se, ajung pe mânile poliţiştilor din Seghedin, ca peste 2—3 zile să-i trimită cu „şupa“ în ţara muntoasă, de unde au plecat aceşti câni ticăloşi de Valahi, ai căror strămoşi au fost prin vremi îmblânzitori de bouri!

„Vasile vedeà că nu e bine aşa, dar nu puteà să le ajute. Sufletul i-se umplea însă tot mai mult de durere şi ochii zimbitori

Anume la propunerea unui preot s'a luat o decisiune protocolară în sensul: că preoţimea tractuală iea spre ştiinţă cu mulţămită ordinul Preaveneratului Consistor, că în viitor se vor subtrage 2% din subsidiul erarial în favorul fondului preoţilor deficienţi. Însă prin această dispuseţiune — preoţimea acestui tract nu-şi vede împlinit dorul, nici nu-şi vede asecurat viitorul său şi al familiilor sale, — ci roagă Preaveneratul Consistor ca se facă un paş mai hotărît, să elaboreze un proiect de regulament, îndatorind pe fie-care preot ca să plătească o taxă fundamentală de cel puţin 200 coroane, în rate şi chiar în 2—3 ani, iar taxele anuale să se duplice, îndatorind şi bisericele se încurgă cu o anumită sumă."

Nu decisiunea aceasta m'a înveselit, ci însufleţirea sfântă, cu care a fost primită.

Preoţii îşi stringeau mâinile şi se îmbrăţoşau, lacrămi de bucurie isvorau din ochii lor, şi strigau în entusiasm: „dăm cu plăcere de ne vom vinde vitele din jug".

La despărţire apoi s'au angajat a propaga aceasta ideie şi a o face cunoscută în cercul preoţimei noastre, conlucrând pentru realizarea ei — ceea-ce este şi scopul acestor nepretenţioase rânduri.

Acum dacă preoţimea acestui ţinut muntos şi steril s'a însufleţit la aceasta jertfă — nu pot crede, că devenind lege, nu s'ar primi cu aceea-şi dragoste de fraţii din ţinuturi mai bogate.

Pe calea aceasta, şi mai încurgând şi alte isvoare escugetate de cei competenţi, pecum şi fiind de-ocamdată mai reservaţi la pensionarea preoţimei şi îngrijind mai bine de pensiunea văduvelor şi orfanilor nostrii — cred că în 10—20 de ani am puteà crea un fond de un milion de coroane, care deşi nu ar fi colosal — ar fi totuşi foarte colosal faţă cu starea precară, în care ne aflăm azi.

Fraţi preoţi! alt mijloc nu esistă pe pământ pentru asigurarea viitorului nostru şi al familiilor noastre — deci cu o zi mai curând ideia aceasta să se întrupeze.

M.

— *Tractul Sebeş.* —

26 Octomvrie 1905.

Sub impresia caldă încă a momentelor înălţătoare petrecute la sinodul de toamnă a tractului protopopesc a Sebeşului — scriu aceste şire.

Cu dor am dorit fericirea de-a puteà lua parte la un sinod protopopesc, terenul cel mai prielnic pentru manifestarea vieţii intelectuali a preoţimei noastre, şi mi-am făcut multe icoane şi ilusii despre felul cum să ţin aceştea sinoade. Azi când am văzut primul sinod, am văzut şi ilusiile de odinioară realisându-mi-se. Am văzut că avem preoţime conştie de chemarea sa, care dacă pare de multe-ori înghetată, e numai în urma greului vieţii, ce-i poartă, când însă îşi trage serios samă cu sine însă-şi, ştie să se avânte la idei înalte, şi să se încălzească de ideale măreţe.

Sinodul tractului Sebeşului, s'a ţinut azi în 26 Oct. După îndatinata introducere s'a constatat cu regret absenţa neescusată a câtor-va preoţi — cărora Preaon. Domn protopop le va impune pedepse aspre — şi s'a primit scusa din causă de morb a unuia. Pusă pe tapet chestiunea îmbunătăţirii fondului preoţilor deficienţi, s'a pornit o vie şi serioasă discuţie, în care ca un fir roşu, s'a putut observa îngrijorarea de viitor şi convingerea tare, că *trebue* să facem ceva. S'a hotărît cu unanimitate, ca taxele la fondul preoţilor deficienţi pentru preoţi din clasa I. să fie 30 cor., pentru cei din clasa II. 18 cor. şi cl. III. 12 cor.

În ce priveşte percentuarea subsidiului erarial în favorul aceluia-şi fond, sinodul primeşte să se subtragă 2% „deocamdată" iar pe venitor 5%.

Părintele Albon, propune să fie rugat Preaven. Consistor mitrop. ca din subsidiu erarial să se subtragă alte cinci percente în favorul fondului subsidiar al preoţilor. Faţă de această propunere face părintele Giurca contra propunerea, ca nu numai din subsidiu erarial să se subtragă acele 5%, ci din toate venitele preoţeşti determinate cu conscrierea pentru congruă. După o lungă discuţie pusă chestiunea la vot, să primeşte propunerea părintelui Albon.

S'au cetit apoi mai multe ordinaţiuni şi provocări consistoriali, în cari să cere neamânata achitare a diferitelor taxe, ce sunt în restanţă. Acestea luate la cunoştinţă părintele Cordea începe o animată discuţie în ce priveşte procedura în cause de căsătorii mixte, care discuţie însă fiind înaintat timpul, să amână şi sinodul să declară de închis.

Trecuţi dela masa verde la ospitala masă albă a Preaon. dn protopop (ce bine-i că să încunjură datina din alte părţi, că după sinod preoţii să împrăştie pe la câte o crişmă din cutare colţ), discuţiile serioase, calme şi stăpânite, nu s'au sfârşit, ci au devenit mai desghetate mai libere şi tot aşa de serioase. Preaon. dn protopop ca într'un fel de consfătuire, propune, ca sinodul de primăvară să se ţină în provincie şi cu acest sinod să se pună în legătură şi mult folositoarele misiuni poporali. Părintele Giurca din Totoiu învită cu drag sinodul de primă-

---

de altădată femeea nu-i mai vedeà. De multe-ori nu puteà să doarmă, alte-ori, ziua, se scula în toiul prânzului. Şi pornia fără să-i zică nevestei ceva. Vedenii urîte îl urmăriau mereu şi în răstimpuri de gândire adâncă, depărtată, i-se păreà că i-se aşează un văl pe ochi, iar de inimă îl strângea o mână rece de lemn.

„Cu plutaşii vorbia rar, mai totdeauna răstit şi de câte-ori se trântia fără vorbă de-o parte, fruntea lui lăsa aceea-şi întipărire în suflet, pe care o lasă ceriul când se gată să izbucnească furtuna.

Voia bună a plutaşilor începù să urle iar în liniştea înserării, pe când Jidanul îşi tremura neliniştit barba de ţap. Pe omul acela cu ochii negrii nu l-a văzut nici odată aşa de furtunos ca astăzi. Ducea jumătăţile şi în răstimpuri ochii lui de buhnă scăpărau într'acolo. În două rânduri Jidanul prinse ochirile lui Vasile. Glăjile îi căzură din mâni.

„Făcând socoata în cartea lui soioasă, Herţi vedeà că numai jumătate dintre plutaşi mai au să bea încă trei-patru zile până vor ajunge. Ast-fel pe ziua de azi are să pue cep butoiului.

„Dar vre-o trei români se apropie hotăriţi de el.

„Nu dai, jupâne?

— Cum să dau, bade Todore, mâne iar trebue, poimâne iar, după aia iar, pe ce plăti? Rămâi de pagubă, vezi bine!

— Ce pagubă, liftă, ce pagubă? Bem pe cărăuşia ce vom face-o peste trei săptămâni. Mult e până atunci?"

„Românul se clătina pe picioare. Herţi nu-l bagă în samă, ci izbeşte zdravăn cu ciocanul de lemn cepul butoiului.

„Adecă ai amuţit, liftă spurcaţă! Stai că-ţi ştim noi năravul!" Şi toţi trei îl ridică pe sus, îl duc la marginea unei plute, îl prind de picioare şi-l cufundă în apă, cu capul în jos, până la tălpi. Jidanul se svîrcoleşte ca un peşte ce dă să scape. Peste câte-va clipe îl scot, moţoiat.

„Dai-ne, jupâne, ha, mai porţi-ne cu vorba?

— Dai, dai! răcneşte Herţi, cu ochii umflaţi.

— Nu dai, liftă, îţi ştim noi felul!" şi iar îl cufundă. Când îl scot, Jidanul e vânăt-verde şi ochii-i stau să plesnească. Aruncă vre-o trei guri de apă şi răcneşte iar din toate plămânile.

„Dai, dai.

— Vino dar şi dă, fire-ai al dracului!"

Jidanul se şterge în grabă, se scutură odată ca şi cânele ce a eşit din apă, — face o faţă veselă şi ochii i-se aprind de bucurie.

„D-voastră gândiaţi că nu mai dau. Glumesc şi eu!" Şi începù să umple iar jumătăţile.

Dar nu putù umple nici două, căci Vasile porni de lângă cârmă, ca o furtună, îl prinse cu o mână de piept şi-l duse până la marginea plutei. Acolo îl ridică în aer.

„Fă-ţi cruce, liftă, că te botez acum! Vezi, ce popă ţi-ai căpătat. N'am barbă şi tot îs popa rău astăzi!"

„Jidanul se mai svîrcoli puţin în aer, vrând par-că să-şi iasă din haine, apoi pumnul de fer se descleştă şi două valuri mari se închiseră peste fântâna de botez a lui Herţi.

„Vasile rîse întâia-oară, după o mulţime de ani, un rîs grozav, plin de furtună par-că."

Păcat că nuvela aceasta atât de admirabilă şi atât de reală nu se mântuie aici, ci urmează încă doue pagini de un romanticism cu totul nepotrivit şi de prisos.

Al.

ACATISTUL MIC,

sau carte ce cuprinde în sine rugăciuni cătră Preasf. Născătoare de Dumnezeu leg 24 fil.

Tatăl nostru Carte de rugăciuni, împreunată cu Răspunsurile dela s. Liturgie, cu Troparele şi Condacele învierii şi ale sărbătorilor de peste an, şi Troparele morţilor. Preţul **32** fileri.

vară în comuna sa ca una mai espusă contactului cu alte confesiuni. A surprins nespus de plăcut această învitare și să anzeau șopte, că-s mari spesele cu așa ocasiuni ca să se ușureze acestea spese preotul Aurel Marcu, în fugă compune o listă, în care să subscrie următoarele sume: Preaon. dn protopop. Al. Dobrescu 10 cor. Preoții Antoniu Filipescu 20 cor. I. Albon 10 cor., I. Magde 10 cor. A. Marcu 10 cor., I. Popasu 2 cor I. Petrascu 2 cor., Alesiu Deac 1 cor., iar cei mai mulți promit că vor concurge atunci. Preotul Giurca însă declină dela sine aceastea sume și să roagă să fie trecute în favorul bisericei din Totoiu. Jertfa aceasta a părintelui Giurca pentru cei cari cunosc loviturile îndurate de D-sa în timpul din urmă vorbește de sine. În loc de laudă trebue luat de model. Ca celea petrecute să nu rămână baltă, să încredințază afacerea unei comisii de patru în frunte cu Preaon. dn protopop, ca să statorească termin pentru ținerea sinodului, și să ieie măsurile necesari, ca misiunile poporali proiectate roade multe și folositoare să aducă.

Ne-am despărțit apoi cu plăcute impresii și cu dragi nădejdi de revedere la Totoiu.

Amar.

„Păstoriul sufletesc".

— învitare la abonament. —

In societatea omenească nu este nici un cast, care să aibă așa importantă chemare ca preoțimea, căci ei i-s'a concrezut, din partea lui Dumnezeu, a îndrepta, a povățui și promova destinele sufletești ale omenimei. Chemarea aceasta a preoțimei este cât se poate de grea, mai ales în zilele noastre, când atâta inimici lucră aliați contra legii lui Dumnezeu și a slugitorilor lui. Preotul numai cu sforțările cele mai mari poate răspunde chemării sale, neputând conta nici la un sprijin extern, ci avizat fiind numai la sine însuși.

Împlinirea acurată a oficiului preoțesc o pretind preceptele divine, eclesiastice și conștiință și trebue să mărturisim, că preoțimea își satisface datorinții, în butul a miilor de pedeci ce are de a învinge.

Propovăduirea cuvântului lui Dumnezeu este mijlocul prin care preotul întărește în credinciosul popor credința și-l îndeamnă la împlinirea datorințelor creștinești și îi arată mijloacele cari, folosindu-le creștinii, aci să ducă viață plăcută înaintea lui Dumnezu, iar dincolo de mormânt să fie părtași fericirei vecinice.

In zilele noastrea predicarea are importanță cât să poate de mare, căci credința și moravurile în popor să alterează foarte mult prin miasmele pornirilor păcătoase, contra a tot ce e sfânt și bun și datorința preotului este de a grijii, că oile cuvântătoare, grijei sale concrezute, să nu rătăcească în calea perirei, ci să înainteze pe calea mântuirii. Insă toți știu din praxă cumcă preotul, chemării sale de a predica la toate ocaziunile — numai pe lângă sforțările cele mai mari pote corespunde, — căci justările preotului român sunt vitrege.

Acestea le-au avut în vedere conferința preoțească din jurul Șimleului-Silvaniei, ținută sub presidiul Reverendisimului Domn Alimpiu Barbolovici, vicariul Silvaniei, când a cercat mijloace, cari ar putea să fie spre ajutoriul preoțimei în împlinirea oficiului. *După dezbateri serioase s-a aflat a fi foarte salutariu, în timpul nostru, edarea unui periodic de predici,* ceeace sa și luat în rezoluțiune, însărcinând, în privința aceasta, cu toate afacerile ulterioare pe, cu reverință, subscrișii. *Prea bunul nostru Părinte, Escelentissimul Domn Episcop diecezan, Dr. Ioan Szabó, prin grațioasa și preavenerata ordinațiune conzistorială de dto 29 luliu a. c. nr. 5889, s-a îndurat a-și da înalta aprobare arhierească pentru edarea unei foi de predici.*

La mandatul conferinței amintite, pentru a fi în serviținl și ușurarea preoțimei în împlinirea oficiului de propoveduitor, ne-am decis să edăm un periodic de predici lunar sub numirea: „Păstoriul Sufletesc" *cu sediul în Șimleul-Silvaniei.*

În periodic vor apărea: I. predici pe toate Duminecile și sărbătorile de peste an, apoi predici ocazionale, la înmormântări, sfințiri și altele, apoi în partea a II-a: tractate, meditațiuni, cestiuni din sfera sf. Teologii, știri bisericești mai marcante, știri personale, escludând cu desăvârșire politica și desbaterea cestiunilor sociale fără referință pastorală.

Ne ținem cu desăvârșire dispenzați a accentua deschilinit importanța ce-o va avea „Păstoriul sufletesc" pentru preoțimea română. Fiecare corporațiune are organul său de specialitate care îi este spre ajutor în raionul său, numai preoțimea română nu a avut până acum un organ povățuitor în activitatea sa. Avem o foaie eminent redactată și de mare valoare, „Unirea" din Blaj, care servește, în general, intereselor bisericei și în special ale preoțimei, care a redeșteptat foarte mult simțul religios și adhesiunea către biserică și luptă pentru drepturile bisericei, — *„Păstoriul sufletesc"* însă va avea menirea *a ajutora preoțimea în împlinirea oficiului de doctor sufletesc al credincioșilor.*

„Păstoriul sufletesc" va apărea odată în fiecare lună în mărime de 4 coale, format 8° conținând predicile obveniende pe luna respectivă din Dumineci și sărbători apoi cestiuni și tractate de interese pentru preoțime. Va apărea așa, că prenumărații vor primi periodicul înainte de Dumineca primă cu cel puțin 4—5 zile, ca ori când să le fie la îndemână.

Ca *„Păstoriul sufletesc"* se corespundă așteptărilor și celor mai esagerate, putem deja de acum aduce la cunoștință Veneratului Cler, că ne-a succes a câștiga de colaboratori pentru periodic pe foarte mulți dintre bărbații nostr eclesiastici. celebri pe terenul oratoriei bisericești, ceea ce este un semn, că periodicul va fi o foaie de valoare literară între scrierile bisericești.

Abonamentul *„Păstoriului sufletesc"* va fi pe an 10 cor. pe jumătate de an 5 cor. (Colectanții după 10 exemplare vor primi unul rabat.) Dacă însă vom fi norocoși a avea sprijinul meritat din partea preoțimei, așa că prenumăranții să treacă peste 500.— atunci prețul abonamentului va fi 8 cor. pe un an.

Ca periodicul se corespundă și în forma externă tuturor așteptărilor — ne-am decis a-l tipări la tipografia românească „Victoria", din Șimleul-Silvaniei, care și până acuma a dat dovezi de acurățeață și promteață și efectuește toate comandele spre cea mai mare îndestulire, având instrucțiune și aranjament, care corespunde cerințelor timpului.

Când le aducem aceste la cunoștința deobște, — cu aceea rugare ne adresăm către Preaveneratul Cler român, ca să binevoiască a prenumăra periodicul: *„Păstoriul sufletesc"*, căci pentru preot este de o însămnătate importantă a avea un ajutor în împlinirea grelei chemări chiar în zilele noastre, când dânsul are a se lupta cu atâta inimici văzuți și nevăzuți de ai bisericei, religiunei și mântuirii creștinilor.

Suntem în firma convingere, că *„Păstoriul sufletesc"* — unic ca atare în întreaga Austro-Ungaria — va fi sprijinit după merit din partea Veneratului Cler și nu va fi casă preoțească, din care se lipsească acest periodic.

Numărul I. al periodicului va apărea în 1 lanuarie 1906 st n.

Prenumerațiunile ne rugăm să se trimită ***până la 20 Noemvrie a. c. st. n.*** ca să fim orientați de timpuriu în privința numărului prenumeraților, căci numai în *atâtea exemplare se va tipări periodicul câți abonenți să vor însinua.*

Prenumerațiunile, predici pentru publicare și orice soiu de scriptă pentru redacțiunea și administrațiunea *„Păstoriul sufletesc"*, deocamdată, până la alt aviz — să se trimită la adreasa: **Alimpiu Coste,** preot gr.-cat. **Somlyó-Chehi,** u. p. **Szilágysomlyó.**

Rugându-ne încă odată de binevoitorul sprigin a Preaveneratului Cler român, suntem cu profundă reverință.

Șimleul-Silvaniei, la 24 Octomvrie 1905.

Redacțiunea „Păstoriului sufletesc".

Ioan Budișan, *preot gr.-cat. în Pria.*

Avram Dragoș, *preot gr.-cat. în Cristelec.*

Alimpiu Coste, *preot gr.-cat. în Ceheiu.*

A apărut: A apărut:

„Calendariul Unirii" pe anul 1906.

în 2 ediții: cea mai avută costă 50 fil. + 10 fil. porto.

Cealaltă costă 30 fil. + 10 fil. porto.

Cătră P. T. Cetitori!

Apropiindu-să sfârşitul anului venim a rugà cu toată onoarea pe On. nostri abonenţi, cari să află în restanţă cu abonamentul, de pe anii trecuţi, cât şi de pe anul acesta, — să binevoiască a ni-l trimite fără amânare, pentruca foaia să-şi acopere spesele sale cu tipărirea şi edarea ei.

Administraţiunea.

Mai nou.

Duminecă a sosit la Preaven. Ordinariat lista preoţilor împărtăşiţi cu subsidiu erarial pe anul 1905. Suma ce se va distribui e de: *222·665 cor.* cu 18 mii mai mare ca anul precedent. Sunt împărtăşiţi 614 preoţi. Suma maximală e de 1200 cor. iar cea minimală de 35 cor. Peste tot se observă o creştere de 20—30—40 cor. faţă cu trecut. Cu toate acestea n'au fost împărtăşiţi nici de data aceasta toţi preoţii propuşi. Câţi-va neîmpărtăşiţi în 1904. sunt trecuţi acuma. Lista se va publica în curând.

Noutăţi.

Ştiri personale. Prof *N. Iorga* dela universitatea din Bucureşti continuă cu cercetările sale asupra poporului român din Ungaria şi Transilvania. Zilele trecute a fost pe la Băseşti, Oradea, Arad, Hodoş-Bodrog şi Lugoj, unde a cercetat bisericele amândoue şi a luat preţioase notiţe din biblioteca diecezană. Dela Lugoj a mers cu trăsura la Caransebeş şi de acolo la Orşova, de unde reîntorcându pe la Turnu-Roşu, va merge prin Săcuime şi prin pasul Ghimeş va reîntoarce în Bucureşti, sfârşind cercetările. Scrierea promite a fi foarte interesantă, cum de altcum sunt toate scrierile D-sale.

— *Dr. Epamaminonda Lucaciu,* a plecat deja Marţi din portul Brema spre noul său post. În şepte zile vaporul „Kronprinz Wilhelm" îl va duce până la New-Jork, de unde va lua trenul până la Cleveland. Simpatiile tuturor cunoscuţilor îl însoţesc în acest lung drum.

Promoţie. *Cornel Ordace,* fiul d-lui Greg Ordace din Blaj se va promova mâne Sâmbătă în 11 crt. de doctor juris. — Felicitările noastre!

Transferat. Dl *Biró József,* şef de poştă şi telegraf în Blaj, a fost transferat la Aiud. Depărtarea d-lui Biró din Blaj, lasă regrete generale. În tot decursul celor 21 ani, cât a funcţionat, s'a dovedit totdeauna de un oficiant conştienţios, nepărtinitor şi foarte preventor faţă de toţi. — Dorim din inimă d-lui Biró cele mai desăvârşite succese şi în noua locuinţă şi-l asigurăm şi pe viitor de simpatiile noastre. De ar fi toţi oficialii ca D-sa, ar fi pace.

Hymen. *Beniamin Rusu,* teolog abs. şi *Cornelia Pop,* anunţă celebrarea cununiei lor, ce se va ţinea în 19 Noemvrie n. în biserica gr.-cat. din Cluj-Mănăştur.

Ştiri literare. *„Ego"* e titlul unui frumos volum de poezii, datorite d-lui Dr. Victor Bontescu, din Haţeg. Limbă frumoasă, curgătoare şi mult spirit satiric sunt caracteristica acestor versuri.

Foaie nouă. *„Adevărul"* se numeşte o foaie, social economică, ce va apăreà cu începerea dela 5/18 crt. în Caransebeş, odată pe săptămână şi va costa 6 cor pe an. Proprietar şi editor: *Dr. Nic. Ionescu.*

Fondul Internatului de fetiţe a primit cor. 8 dela *Nicolae Popescu,* prof. pensionat, Blaj.

Masa studenţilor a primit cor. 7.50 dela *Nic. F. Negruţiu,* stud. filos. Pesta şi cor 18. dela *Ioan Pop,* stud. jurist, Cluj. Ultimul îşi însoţeşte contribuirea cu următoarele şire: „Opt ani am petrecut şi m'am adăpostit sub scutul sigur al Blajului, care pe drept a fost pentru mine a doua mamă. În şcoalele din Blaj s'a sădit în inima mea iubirea pentru tot ce-mi este mai sfânt: naţiune şi religie. Şi care acum când am păşit de sub ocrotirea părintească a Blajului, pentru care totdeauna voiu păstra cea mai mare recunoştinţă, cu ce alta mi-aşi puteà esprima mulţămina, decât contribuind pentru „Masa studenţilor" cu 18 cor., pe cari le-am economizat din propriele mele cheltuieli. Primiţi, vă rog d-le profesor şi predaţi recunoştinţa sinceră a unui fiu cătră mamă-sa, de care totdeauna îşi va aduce aminte."

— *Dr. Eugen Porea,* medic în Basna, a dăruit fondului pentru „Masa studenţilor" din Blaj 50 cor. în locul invitărilor la cununia sa cu ds. *Domnica Chirtop* din Câmpeni.

Expoziţie la Bucureşti. Din prilejul împlinirii a 40 ani de domnire a regelui Carol, se va aranja anul viitor o mare expoziţie la Bucureşti. Deschiderea expoziţii s'a hotărît definitiv pe ziua de 16 Iuniu n. Comisariu general al expoziţii a fost numit dl Dr. C. Istrati.

Reuniunea femeilor române din Mediaş cu sfârşitul anului 1904/5. a presentat următorul raport asupra cassei: încassări cor. 10116·30 fil., cheltuieli 4735·34 cor., rest 5380·96 cor., avérea totală cor. 23751·15 fil. De odată adunarea generală aduce sincere mulţumite Stim. Dne Ana Crişan, soţia dlui notar Basiliu Crişan din Cornăţel, care s'a făcut membră fundatoară cu 40 cor.

Adunare poporală foarte bine cercetată s'a ţinut Duminecă trecută la Lugoj, fiind de faţă toţi deputaţii naţionalişti. În părţile noastre se va ţineà adunare la 14 crt. în Teiuş. Îndemnăm pe câţi mai mulţi, să ieie parte la aceasta adunare, care se va ţineà la 10 oare în hotelul „Habb".

Producţia teatrală a reuniunii meseriaşilor din loc, ce s'a ţinut în Sâmbăta trecută în sala hotelului „Univers" a avut un succes neasteptat. Sala a fost ticsită de public. Aproape întreagă inteligenţa română din loc a luat parte. Punctul prim *„Brumărelul"*, productul prof. Murăşan, a fost căutat de corul reuniunei cu atâta precisiune, încât nu mai sfârşiau aplausele la adresa autorului, care a condus cu atâta pricepere corul, dară au fost aplaudaţi mai ales d-şoara *Aneta Nagy* şi dl *Aug. Gruiţia,* cari au căutat solul atât de admirabil. Piesa *„Mueruşcă din Braşeu"*, cântată iară-şi de corul reuniunei, condus de dl Murăşan, a stors aplause, ce nu voiau să mai sfârşească. S'a încheiat serata cu: *„Florin şi Florica"*, la care iar ni-s'a dat ocasiune să admirăm talentul rar al doamnei *Elena Trifan,* care ca şi în „Scara măţei" a fost în rolul Floricăi neîntrecută. Tot asemenea bine au jucat şi d-nii *A. Gruiţia* şi *Augustin Coltor.* Dupâ producţie a urmat dans. Publicul cu impresiile cele mai dulci s'a depărtat cu dorul revederii.

Constituire. În şedinţa sa din 9 Oct. 1905. Societatea „Petru Maior" a tinerimii române dela şcoalele superioare din Budapesta s'a constituit pentru anul 1905/6 în modul următor: Preşedinte: Constantin Nedelcu, stud. în filos., Vice-preş.: Ioan Tibil, st. în drept. Secretar: Traian Iarca, stud. în med. vet., Notari: George Crişan, st. în drept şi Nicolae F. Negruţiu, st. în filos., Casier: Ioan D. Voina, st. la academia orient., Controlor: Nicolae Imbroane, st. în drept., Bibliotecar: Gavril Osian, st. în drept., Vice-bibliotecar: Ioan Popescu, abs. de teol., stud. în drept., Econom: Adam Iancu, stud. în medicină. — Comisia literară: Cornel Albu, stud. în drept., Sorin P. Barcianu, stud în drept., George Crişan, stud. în drept. Nicolae Drăgan stud. în filos., Adam Iancu, stud. în med., Traian Iarca, stud. în med. vet., Silviu Păscuţiu, stud. în drept. — Comisia supraveghetoare: Iancu Ilana, stud. la techn., Rudolf Oprean, stud. la techn., Valerie Seni, stud. în filos.

Posta redacţiunii.

I. B. Nu se poate, tractaţi chestiunile prea personal.

I. M. Rapoarte în Noemvrie despre întâmplări din August, îi ceva prea ... accelerat.

G. G. N'am cetit proiectul DV. de statute. Vă vom aviza.

V. P. Pentru cetitori sunt neplăcute polemicele ţinute cu publicaţii făcute airea. Sperăm că răspunsul acesta va fi ultimul.

—*c*— Va urma în numărul viitor.

I. P. P. Scrisoarea a întârziat la poştă, trăbuia trimisă încă în săptămâna trecută, să o mai publicăm ori nu?

V. M. Pentru numărul acesta a sosit prea târziu. Dar, pentru ce aşa pe lung?

I. L. Belontinţi, vezi Nr. 41 1905 pag. 327. Bibliografii.

Raportorul. Dări de samă cu caracter polemic şi nesubscrise de nime, — nu se pot publica.

Vlrg. Lipsind de acasă, numai ieri am primit scrisoarea. La prima întrebare află răspuns la „mai nou", de cealaltă afacere n'am nici o cunoştiinţă.

AVIZ!

Pâne bună, jimle şi ***chifli*** gustoşi cine vrea se mânce să se adreseze cătră **noua franzelărie,** care s'a ***deschis cu ziua de azi în Piaţă Nr. 12. Făină bună, pregătire*** şi ***lucru curat.*** — Să primesc comande pentru ori-ce fel de ***torte, colaci*** şi ***aluate.***

Cu stimă:

(26) 3—5

Ioan Simtion,
franzelar.

AVIZ!

Să caută 6000 stângini metrici de lemne de fag uscate şi neplutite, cu preţul de *14 cor.* pentru un stângin metric, pus la oareşcare gară de pe linia principală *Predeal — Budapesta.* — Terminul de liferare cel mult până în *1 Ianuarie 1906.*

Proprietarii de lemne au a-să adresa Dlui PETRU BRENDUŞAN, neguţător de lemne în Blaj (Balázsfalva.)

(28) 2—3

Şematisme vechi ale episcopiei gr.-cat. a Făgăraşului, în special unul, care are la început portretul episcopului Ioan Bob şi altul icoana Mănăstirii st. Treimi din Blaj, se cearcă spre cumpărare. — Ori cine le-ar aveà, să binevoiască a insinua la redacţiunea foii.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Hipnotizmul.

(Continuare).

8. Dar în acelaș timp hipnotizații se pot face să-și aducă aminte de lucrurile din tinerețe, acuma uitate; ori să-și închipuiască că sunt altcineva. Așa de ex. Dr. *Cesare Lombroso,* [1]) ne spune mai multe cazuri, pe cari le-a experiat el însuși. În Floranța spre pildă, a hipnotizat pe unul într'o ședință publică, fiind de față mai mulți medici, și i-a sugerat că el ar fi mâță. Urmarea a fost, că hipnotizatul a umblat pe mâni și pe picioare un pătrar de oară, să miorlăia, se freca de picioarele celor de față, se juca cu câte un mototol de hârtie, până i-sa sugerat contrariul, că el nu e mâță. — Dr. *Bernheim* sugestionà unui hipnotizat, că el ar fi un preot evlavios. Și acesta îndată își luà o față serioasă, își făcù semnul crucii și începù să cetească din o carte de rugăciuni. Îi zise apoi, că e câne; și lăsându-se jos pe mâni, începù să latre. [2]) *Krafft-Ebing* spune despre un caz, când a sugerat unei muieri hipnotizate, că ar fi nnmai de 7 ani, și că ar trebui să facă examen. Ea își scrise numele *dictando:* „Numele meu e Elena", și scrise încet, cu mare greutate, fără să țină cont de ortografie, — întocmai pe cum fac copiii la vrâsta acea. Îi sugerà apoi, că ar fi adultă, și să-și facă testamentul. Iarăși scrie încet, dar alte sunt trăsăturile și ortografia. [3])

9. *Avem cazuri de hipnotizări în contra voinții hipnotizatului.* Am citat cazul lui Donato cu ofițerul, pe care îl chemase la o întrunire hipnotică. Mai sunt și alte cazuri. Citez numai unul. *Haidenhain* hipnotiza o companie de soldați, cari căpătaseră porunca, dela ofițeri, să nu se lase a fi hipnotizați. Ei încă nu voiau, și cu toate acestea au căzut în letargie. [4])

10. *Anumite fapte* numite: *post-hypnothice, pe cari hipnotizătoriul le sugerează hipnotizatului să le îndeplinească la anumite timpuri fixe, după ce se va trezi din hipnoză.* Atare ar fi de ex. cazul lui *Donato,* în Milan. El sugestionase unui individ, că la o oară anumită să scrie o epistolă unui prietin. Îl trezește mai apoi din letargie, și el își îndeplinește lucrurile obicinuite. Când însă a venit oara prescrisă, se pune la masă și începe să scrie. Din întâmplare prietinul, caruia trebuia să-i scrie, era de față. Îl roagă deci să nu se mai ostenească, să-i spună cu gura, ce are de spus. Dar totul fu zădarnic. El continuà cu scrisul, și scrie o epistolă fără nici un sâmbure. — Dr. *Bufalini* raportează despre un asemenea caz în ziariul „Secolo" din Milan nr. 20—21 Maiu 1886. Anume, că Dr. *Richet* hipnotizând o damă, i-a impus, ca într'o zi determinată și la o oară fixă să meargă până la el. Sosind ziua și oara numită, ea plecà. Nici ea nu știa că de ce. Sosind la medicul o întrebară, că ce dorește? „Nu știu nici eu, că pentru ce am venit", răspunse. „E o vreme urâtă, și eu am lăsat acasă nește vizite, nici eu nu știu de ce am venit." — La Dr. Cr. Conca [5]) avem un alt caz întâmplat cu Dr. *Bottey.* Acesta avea datina să meargă la prânz la o familie, tot la 15 zile. Cu ocaziunea unui prânz hipnotizase servitoarea căsii și îi zise, că cu proxima ocaziune, când ar fi venit el la prânz, ea să-l bată. După 15 zile medicul veni din nou la prânz. Dar el își uitase de hipnotizarea servitoarei. Cât ce deschise ușa, servitoarea se aruncà asupra lui și începù să-l înfunde cu pumnii.

11. Transportarea morburilor din o parte a trupului în cealaltă, și dela o persoană la alta. Așa de ex. Dr. *Babinski* raporta societății de psichologie fisiologică din Paris, cu datul de 25 Octomvrie 1886, că lui i-a succes să transpoarte cu ajutorul unui magnet diferite afecțiuni histerice (emi-anestesie, paralizii etc.,) dela o persoană la alta, ca și când ar fi luat cu cleștele un cărbune, și l-ar fi pus de pe o vatră pe alta. [6]) Dr. *Ochorowicz* are un capitol întreg despre transmisiunea statului emoționat. [7])

[1]) Studi sull' Ipnotismo, Torino 1886.

[2]) Cullerre, Magnétisme et Hypnotisme pag. 203.

[3]) Dr. Szilvek Lajos: Hypnotismus, Budapest 1899, pag. 61—62.

[4]) Franco op. cit. pag. 220.

[5]) Isterismo e Ipnotismo, Napoli 1888 pag. 155.

[6]) Lucrul acesta îl istorisesc și *Guermonprez* și *Venturoli* în cartea: „L'ipnotismo e la suggestione" Bologna 1889 pag. 32.

[7]) La suggestion mentale, Paris 1889 pag. 223 și urm.

Articlul III.

Fapte hipnotice superioare și transcedentale.

Sub fapte hipnotice superioare înțelegem unele fenomene hipnotice, cari sunt mai curioase decât cele de mai înainte, produc în noi o mai mare mirare, și nu se pot explica pe cale naturală, ori de loc, ori de tot greu.

Oare există fapte de acestea? Mulți trag la îndoială existința lor, ori cel puțin zic, că existința lor nu e constatată cu toată certitudinea. Iar de cumva le admit: ori le socotesc de înșelăciuni, ori ne spun, că ele nu se țin de hipnotism. De părerea aceasta se ține *Coconnier, Dr. Szilvek* Lajos, *Dr. Giuseppe Laponi,* și alții.

Alții din contră admit existința faptelor acestora transcedentale, și susțin că ele s'ar ținea de hipnotism. Aceasta este părerea lui Gio. Giuseppe *Franco, Dr. Hélot,* și a altora.

Noi nu intrăm acum în discuția, că oare există fapte de acestea, ori nu. Expunem numai, cari ar fi faptele hipnotice superioare și transcedentale. De soiul acesta s'ar ținea:

1. *Transpunerea simțurilor.* Exemple de fenomene de acestea avem mai multe la *Dr. Francesco Vizioli.* [1]) Un caz de ex. s'a petrecut în 1850 în Palermo. Acolo era o copilă, carea suferia de hipnotism autonom. Auzând frații ei, că se pot strămuta simțurile, și dorind să vorbească cu ea, pe când se afla în letargie, nemișcată și cu ochii închiși, începură să-i vorbească la mâni și la picioare, și ea îndată răspunse. De atunci ei totdeauna se folosiau de picioarele surorii, ca să se înțeleagă cu ea, când era în catalepsă. — Un caz analog publică *Dr. Ellero* [2]). Dr. *Cesare Lombroso* încă raportează despre un asemenea caz de transpunere de simțuri. Cazul s'a întâmplat în presența lui. [3]) E vorbă de o hipnotizată, la urechia căreia ajunsese o rază de lumină. Ea începù să strige: „Vreți să mă orbiți?" Mai mult. Ea a prevăzut zilele, oarele, durerile și medicinile morburilor, ce avea să le sufere în curând; și toate s'au întâmplat, pe *cum le* prezisese. De altmintrea despre transpuneri de simțuri vorbesc mai mulți, cum sunt *Gley, Heidenhain, Richet, Janet* și alții, așa că profesorul Lombroso, la congresul medical din Padova (1887), a încercat să le explice pe cale naturală. — La aceste mai adaug unele cazuri, pe cari le istorisește B. P. *Hasdeu.* [4]) Aci o somnambulă auzia și mirosia prin degetele dela mâni și dela picioare. La o altă somnambulă, Eugenia, doctorul Despine i-a învălit capul cu o cârpă neagră, apoi i-a pus sub picioare un petec de hârtie, pe carea s'a scris o frază destul de lungă și de încurcată. Somnambula a mișcat cu piciorul petecul de hârtie până ce l-a așezat bine sub talpă, la locul unde avea o mică pată roșie, și prin acea, ca și când ar fi fost acolo un ochiu ager, dânsa a cetit din cuvânt în cuvânt și a reprodus întreagă fraza.

2. Tot aci pun părtinitorii faptelor hipnotice superioare, și *fenomenele de vedere clară sensitivă* (clairvoyance). Astfel de ex. medicul *Cervello* [5]) ne spune despre o copilă din Palermo că ea în somnul său magnetic (1852—1853) spunea obiectele ascunse, de ex. câte bucăți de bomboane se află într'o hârtie, etc. Tot așa ne spune *Battandier* despre Emma, muerea medicului Zanardelli din Roma. Ea încă spunea, că ce au cei de față prin buzunare, portmonee etc. E drept, că unii medici neagă, că ar fi posibil așa ceva. Dar alții susțin contrariul. De părerea aceasta se ține, — pe lângă Cervello și Battandier, — medicul *Campili.* [6])

(Va urma)

[1]) Del morbo ipnotico, Napoli 1886 pag. 49 și urm.

[2]) Archivio italiano per le malattie nervose, 1883.

[3]) Studi sull' ipnotismo pag. 31—40.

[4]) „Sic cogito" ediț. III, București 1895 pag. 62. Cazurile le scoate din opul doctorului Despine: „Etude scientifique sur le somnambulisme, Paris 1880."

[5]) Dr. Vizioli l. c.

[6]) Il grande Ipnotismo etc. pag. 27 și urm.

Căsătoria preacuratei fecioare MARIA cu s. IOSIF.

(Continuare.)

Palmieri tractează în tractatul său despre căsătoria creştină într'un parergon propriu întrebarea, când a avut loc între Iosif şi Maria *nunta solemnă* (nuptiae.) El încă nu este convins, că oare adevărat este ceeace susţineau rabinii şi acei învăţaţi creştini, cari îi urmează pe aceştia cu privire la timpul, care trebue se treacă între actul logodnei şi al ducerei acasă a miresei şi cu privire la vetitul conveţuirei căsătoriceşti în acest interval. Dacă însă presupunem aceasta datină ca existentă pe acel timp la poporul judaic, atunci Palmieri ţine părerea aceea de mai verosimila, carea pune ducerea Mariei acasă prin Iosif deja înainte de concepere. Întru acest punct Palmieri se alătura la De Vit, carele în opusculului său: „Viaţa sfântului Iosif", combate cu asprime părerea opusă a lui Patrizi asupra timpului închierei căsătoriei Mariei. [1])

Scheeben atinge în manualul său de dogmatică cu cuvinte scurte însă pline de idee căsătoria Mariei şi timpul închiarei aceleia. „Relaţiunea Mariei către Iosif a fost de faptă o căsătorie adevărată şi nu numai o relaţiune de amiciţie sau de patronat, sau doară numai o simplă logodnă (fidanţare)". S. Scriptură încungiură aici expresiunea *γάμος, nuptiae* şi se restringe la expresiunea *μνηστεύσθαι = desponderi*, fiindcă prin acel cuvânt după datina de vorbire comună ni se reprezentează mai aproape idea unei căsătorii contrase carnalminte. Insemnarea *μνηστευθεισα, ἐμνηστευμένη* desponsata în limba germană nu se poate reda prin „verlobte", (românește logodită) ci trebue tradusă cu „angetraute" (cununată) şi aceasta exprima relaţiunea căsătoriceascâ formal după laturea sa spirituală şi morală (ca şi matrimonium ratum.) Luarea lui *μνηστευθεισα* în acest înţâles o pretinde conceptul adeseori repetit de *ἀνὴρ αὐτῆς, γυνὴ αὐτοῦ*. Prin urmare Scheeben nu află cauză pentruce cununia Mariei cu Iosif să nu se fi întâmplat deja înainte de conceperea lui Hristos.

Primind aceasta presupunere firește Scheeben pentru explicarea texturilor s. scripturi nu mai are lipsă de acea împrejurare întonată de mai multe ori de către exegeţii mai mari, „cumcă la judei nu ar fi existat o aşa mare deschilinire între logodnă şi între cununie, că şi la creştini [2]) Vedem, că Scheeben se ţine de aceea parte care şi Palmieri o află de mai verosimilă şi care în timpurile mai dinainte a fost susţinută de către cei mai buni exegeţi ca Maldonat, Cornelius a Lapide ş. a.

Abătându-se de către Părinţii şi exegeţii mai vechi, cari purcezând mai mult din motive interne de cuveninţa şi necesitate admit pe Maria că locuind în casa lui Iosif pe timpul soliei îngereşti, fie fost deja măritată sau numai logodită (Chrisostom), exegeţii mai noi se aprofundează mai mult în contemplarea istorică a esenţei şi caracterului închiarei căsătoriei israelitice şi ajung precum se pare la resultate cari în lăuntru mai bine convin şi armoniază cu raporturile istorice ale persoanelor şi întâmplărilor evangelice, decât soluţiunile enumărate până aci, cu cari totuş convin în multe elemente ale contemplărei convin.

In locul întâiu vom aminti pe I. Grimm, carele atât în opul său „Leben Jesu" (vieaţa lui Isus) cât şi în opul „die Einheit der vier Evangelium" („Unitatea celor patru evangelie) apără tesa, că Maria ca „logodită" şi nu ca deja „dusă acasă, publice măritată" a conceput din spiritul sfânt, însă că „după modul de cugetare israelitic legal între mireasă şi soţia (femeia) adevărată, ce priveşte puseţiunea sa de drept faţă de mire şi de bărbat, nu este nici o *deosebire esenţială*" .. Aceasta proprietate (insuşire particulară) a întregei relaţiuni se basează pe caractărul de drept privat domnitoriu, ce-l are căsătoria israelitică cu deosebire faţă de cea creştină. Feria, (terminul) ce avea se treacă de comun între logodnă şi adevărata încheare a căsătoriei se baza de bună seamă pe datină şi moravuri, însă nice de cum nu-şi avea baza acolo, că doară actul prim, adecă logodna, ar fi ca şi la noi, numai aşa un paş începătoriu, o pregătire neîntrelăsavera a căsătoriei, pe când din contră numai actul al doilea, ducerea acasă a miresei, ar aşeza pe mire în propriele sale drepturi căsătoriceşti. [1]) Purcezând din aceasta bază a contempla relaţiunea Mariei către Iosif, Grimm ajunge încă la o mai profunda precepere a puternităţii sfântului Iosif. Însemnarea soţului Fecioarei cu numirea de tată grijitor, tată-nutritoriu nice pe departe nu-i deajuns acolo unde, este vorba despre deplina sa relaţiune etică-juridică către Finl soţiei sale virginali. In urmarea relaţiunei căsătoriceşti fructul Mariei operat (lucrat) de însuş spiritul sfânt trece şi la Iosif în relaţiunea-fiască şi prin Iosif „din casa lui David" trebue să se derive titlurile de drepte şi pretensiunile de erditate asupra lui Isus.

(Va urma.)

[1]) Op. c. pag. 50. Opul citatu de Palmieri a lui De Vit poartă titula: Vita di San Giuseppe scritta dal sacerdote Vincenzo De Vit. Ed. 2. con aggiunte. Modena 1868.

[2]) Scheeben, Handbuch der kath. dogmatik. Freiburg, Gerder. 1883, Bd. 3 p. 485 ff.

[1]) I. Grimm, die Einheit der vier Evangelien. Regensburg, Manz 1868. pag. 240 şi urm.; — Das Leben Jesu nach den vier Evangelien. Regensburg, Pustet. 1876. tom. 1 pag. 120 şi urm.

Bibliografie.

A apărut:

Conv. literare Nr. 9—10. Cuprinsul. Edg. Th. Aslan. — Sofocle, Oedip la Kolona (trad. în versuri). I. Bogdan. — Documente moldoveneşti din sec. XV şi XVI în arhivul Braşovului. Vasile Pârvan. — Relaţiunile lui Ştefan-cel-Mare cu Ungaria. Ştefan D. Popescu. — Localizarea industrilor în Romănja. G. Bogdan-Duică. — Dări de samă. Bibliografie.

Revista noastră. Nr. 15. G. Coşbuc — Imn (poezie.) Carola Ungarth — Casa părăsită. Maria Baiulescu — Copilărie (poezie) C. Theodorescu — Doina dragostei (poezie.) Simca — Lângă leagăn. Constanţa Hodoş — Martiri (roman.) Fatma — Rânduneaua uşoară în zbor. Netta-Târgovişte — Cântec sfânt. E.ena Poenaru — Pietri scumpe. A. Tălăşescu — Solorin (legendă). Getta Miron — Galeria femeilor celebre: dna de Staël. Maria Cunţan — Presărat cu flori. C. H. — Cronică teatrală. Red. — Răspunsuri. Numărul 30 bani.

„Sămănătorul" Revistă Literară. Anul IV. Nr. 43. N. Iorga. — La desvălirea monumentului lui Alexandri. Vasile Pop. — Filomela (nuvelă.) I. M. Marinescu. — Dreptatea lui San-Marcu (după F. Cooper.) Eugen Ciuchi. — Despărţire (poezie). I. Boteni. — La polog (schiţă.) Cronică: N. Iorga. — Ziarele de peste munţi şi mişcarea culturală. — Broşuri despre răboinl dintre Iaponia şi Rusia. — „Istoria Bisericii române", de d. G. M. Ionescu. — „Poezii" de d. O. Goga. — „Fragmente" de d. Il. Chendi. Numărul 25 bani.

„Dela ţară", primul volum al colaboratorului nostru Ioan Agârbicean, e bine apreţiat de celea mai competente critice. Dl Iorga în „Sămănător", Dr. Sextil Puşcariu în „Luceafărul" şi cronicarul dela „Revista noastră" sunt de perfect acord în a lăuda talentul dlui Agârbicean, care promite a deveni un artist mare. Indemnăm po toţi cetitorii nostri, să grăbească a-şi procura acest volum. Preţul cor. 1·20.

Vas. Goldiş: **Elemente din constituţia patriei** pentru şcoalele poporale, ed. II. prelucrată. H. Zeidner Brassó 1905 cartonată 40 bani. Ediţia e corectată după prescrisele legii.

Discursurile prezidentului Asociaţiunii Iosif Sterca Şuluţ de Cărpeniş cu ocaziunea sărbărilor Asociaţiunii ţinute în Sibiu la 19 Aug. n. 1905 şi zilele următoare, pag. 27. Sibiu 1905.

Augustin Paul: **Între Someş şi Prut**, schiţe, impresii, amintiri. Costă cor. 1·30 şi se pot procura dela: Librăria Seminarială din Blaj.

N. Iorga: **Neamul românesc din Bucovina.** Bucureşti 1905. Editura institutului Minerva, pag. 254 preţul 2·50 cor.

Editor şi redactor răspunzător:
Aurel C. Domşa.

Rumân. Ib. 1905.

În vara trecută, pe lângă toată seceta mare ce a fost, totuşi în

Prima colonie de viţă de vie de pe

TÂRNAVĂ

a căreia proprietar e FR. CASPARI,

Mediaş 100, Transilvania,

unica în întreagă Ungaria, viţa a fost udată zilnic cu apă în quant de 5 milioane de litre, drept aceea e singura care poate lifera viţa de vie frumoasă şi trainică.

Catalog ilustrat, cu diferite epistole de recunoştinţă, să trimite gratis şi franco.

(25) 4—20

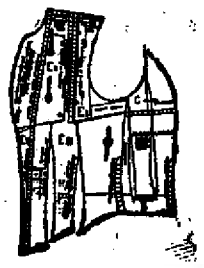

marca fabricei

De mare însemnătate pentru Dame!

Fie care P. S. Dómnă îşi póte însa-şi pregăti cu o uşurinţă de neînchipuit

talia sa după ori ce modă

cu ajutoriul aparatului de croit talie pentru dame

inventat de **Anton Guschelbauer.** A fost censurat de academie. şi posede nenumărate scrisori de recunoscinţă.

Işi are patenta şi e scutit prin lege în tóte statele culte.

Preţul unui aparat e 3 cor. franco rambursat.

Se caută agenţi

Prospecte să trimit la cerere gratis

Cu tóta stima:

Antal Guschelbauer.

Sopron.

17 (50—52)

Senegin contra tusei, răguşelii, durerii de piept, ofticei, tusei măgăreşti, catarului astmei, greutăţii de respirat, lingoarei şi tusei săci. **Vindecă sigur şi repede.** Preţul **1 cor. 20 fil.** şi **2 cor.**

Capsic unsoare. Contra durerii de oase, podagrei, reumatismului, răcelelor, durerilor de cap, dinţi şi nervi, precum şi scrintiturilor. Cele mai îmbătrânite boale le vindecă. Preţul **1 cor. 20 fil.** şi **2 cor.**

Centarin. Contra morburilor de stomac, precum: lipsa de apetit, mistuirea rea, catarul şi aprinderea de stomach, greaţa şi vomarea, sgârciurile cele mai grele. Leac sigur. Foloseşte şi la curăţirea sângelui. Preţul **1·20** şi **2 cor.**

Kaljodsarsaparil. Mijloc excelent pentru curăţirea sângelui la sifilis, morburilor tinereţelor 1 sticlă **2 cor.**

Laxbonbons. Închiderea scaunului e cauza diferitelor morburi, pecum **palpitarea de inimă**, ameţeli, dureri de cap şi altele. Deci cine sufere de încheierea scaunului numai de cât se comandeze **Laxbonbons**, zaharele purgative, plăcute şi dulci la luat. Preţul **1 cor.**

Chemicale, drogue, legături şi bandagerie chirurgice. Instrucţie pentru prepararea diferitelor vinarsuri, liqueruri, rum şi altele. Teuri russice, parfumuri, săpunuri, crem excelent pentru faţă şi mâni. Articoli cosmetici, oleu pentru păr. Esenţă pentru picatul şi întărirea părului. Apa de gură şi dinţi pe cum şi prav. Ori ce fel de articlu din branşă. Toate foarte ieftine. Faceţi întrebare şi Vă veţi convinge.

Cornel Demeter,

apotecar în Szászváros, în faţa şcoalei Nr. 41.

(22) 5—10

La espositiunea ţiflenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote şi fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

Antoniu Novotny

în Timişóra-Fabric

(24) 42—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nóuă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor **stricate**, mai de parte spre facerea de clopote întregi armonidse, pe lângă garanţie pe mai mulţi ani, provedute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întórce cu uşurinţă în ori ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o lature prin aceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomandă

clopotele găurite

de mine inventate şi mai de multe ori premiate, care sînt provedute în partea superiórâ — ca violina — cu găuri în figura *S* şi pentru aceea aü un ton mai intensiv, mai adînc, mai lîmpede, mai plăcut şi cu vibrarea mai voluminósă, de cât cele de sistem vechiü, ca, că un clopot patentat de 227 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiü. Mai de parte se fac comándă spre facerea de fer bătut, de stâlpi ai clopotelor, — spre preadjustarea de fer bătut — ca şi spre turnarea de tóte dimensiunile.

Preţ-curente detaliate se trimit la cerere gratis şi franco.

Tipografia Semănătorului

Abonamentul:
Pentru monarchie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia, să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XV. Blaj 18 Noemvrie 1905. Numărul 46.

Adunarea reuniunei învăţătorilor arhidiecezani.

— *Raport special al „Unirii".* —

Pe cum vă este deja cunoscut adunarea generală a Reuniunii învăţătorilor din arhidieceza gr.-cat. de Alba-Iulia şi Făgăraş, s'a ţinut în 7, 8 şi 9 Noemvrie n. a. c.

În 7 l. c. Comitetul central în două şedinţe s'a ocupat cu pregătirea lucrărilor pentru adunarea generală.

În 8 la oarele 8¾ conform programei, membrii şi representanţii despărţămintelor în număr de peste 40 învăţători au luat parte la serviciul divin în catedrala mitropolitană.

La oarele 10½ după ce Înalt preasânţitul Mitropolit *Dr. Victor Mihályi* a sosit la adunare, — preşedintele reuniunii *George Munteau,* prin un discurs ocasional, în care arată frumoasa misiune a învăţătorului, deschide adunarea generală.

Să cetesc rapoartele generale, să exmit trei comisiuni pentru censurarea rapoartelor. La dorinţa generală să desfac plicurile operatelor pentru premiare: Să constată că premiul de 50 cor. pus la concurs de Înalt Preasânţitul Mitropolit l-a obţinut dl *Octavian Pop*, învăţător dirigent în Vad; iar premiul de 50 cor. pus de dl Alexiu Pocol, proprietar de mine în Baia-mare, l-a câştigat *Andreiu Stroia*, învăţător în Făgăraş, care are 7 copii, dintre cari 5 frecuentează şcoala.

Premiile puse de Reuniune le-a câştigat dnii: *Mihail Găzdac*, învăţ. în Poiana-de-Aries 50 cor. *Ioan Pampu*, învăţător în Alba-Iulia, 30 cor. *Traian Şuteu*, învăţ. în Ţăgşor, 30 cor.

Însămnăm cu multă bucurie, că la aceste premii au întrat cu totul 13 operate, cari toate, după constatările comisiunei censurătoare, au fost lucrate cu multă diligenţă şi cunoaştere de lucru, aşa încât din 13 cel puţin 12 operate ar fi trebuit premiate, pentru aceea în lipsa de alte premii, li-se votează mulţămită protocolară şi se vor publica pe rând în organul reuniunei.

Cu acestea terminându-se agendele şedinţei prime Înalt Preasânţitul Domn Mitropolit, adresează învăţătorilor o vorbire plină de învăţături şi poveţe părinteşti:

„Vă mulţumesc fiilor, că prin munca voastră conlucraţi la luminarea şi deşteptarea poporului nostru credincios. Numai prin împlinirea datorinţei voastre învăţătoreşti, numai prin muncă sirguincioasă şi prin un traiu cumpătat vă puteţi şi voi asigura o mai bună stare materială.

„Noi vă iubim, vă sprijinim, vă apărăm, ne îngrijim de soartea voastră după starea noastră şi a poporului nostru."

„Împliniţi-vă aşadar şi în viitor cu dragoste misiunea voastră apostolică." . . .

În acestea cuvinte mi-am însemnat învăţăturile bunului nostru arhiereu, care este şi de fapt patronul reuniunei noastre. Şi pe cum în trecut aşa şi cu această ocasiune şi-a arătat marinimositatea faţă de învăţători şi reuniune, punând la dispositiunea biroului central două premii, à 50 cor. Cum şi-ar putea cantori-învăţătorii nostri înbunătăţii soartea lor materială prin lucrarea naţională a pământului, computat în salar? Influinţa morală, ce-o exerciază prin aceasta învăţătorul harnir asupra poporului agricol. Şi al doilea pentru învăţătorul care a cultivat mai mulţi frăgari în grădina şcoalei, în grădina proprie sau airea, cu scopul de a introduce cultura vermilor de mătasă şi prin aceasta a contribui la îmbunătăţirea stări materiale a poporului nostru.

Însămnăm că la adunarea generală a învăţătorilor au mai luat parte Rdss. Gavrilă Pop şi Domnii: Dr. A. Cheţian, Gavril Precup Dr. Ioan Raţiu, Dr. I. Sâmpălean şi, Ştefan Roşian, profesori. Iosif Lita, v.-protopop în Iclod, Ştefan Lita, preot în Lunca. Dşoarele: Elena Sânteon, Aurelia Bariţiu şi Silvia F. Negruţiu, învăţătoare; apoi clericii seminariului şi elevii institutului pedagogic.

Ce bine ar fi, dacă clerul tinăr şi în viitor ar arăta tot asemenea interes faţă de reuniunea învăţătorilor şi faţă de causa învăţământului nostru poporal.

Şedinţa a doua s'a ţinut în 9 l. c. la oarele 9 a. m.

În această şedinţă, comisiunile exmise raportează şi recomandă întru toate spre primire raportul general, raportul cassarului şi raportul comitetului redacţional.

Adunarea după o interesantă discuţie asupra sorţii organului decide, ca „Foaia Şcolastică", căreia are reuniunea să-i mulţămească tot progresul moral, să apară şi pe viitor. Membrii morosi pe cum şi abonenţi să se împrocesueze.

Adunarea generală pune la concurs trei teme, cari vor fi premiate cu 50, 30 şi 20 coroane.

1. Cum să se facă controla în şcoalele noastre primare? 2. Cum s'ar putea provedeaă şcolarii săraci cu cărţi şi recuizite, eventual cu vesminte. 3. Rolul învăţătorului afară de şcoală.

Dacă toţi membrii şi-ar plăti regulat taxele, atunci reuniunea ar aveà azi o avere, de coroane: 9619·82, iar „Foaia Şcolastică" dacă şi-ar puteà incassa toate abonamentele restante dela şcoale şi învăţătorii din arhidieceză ar dispune azi de un fond de coroane: 1749·19.

În general să constată că pe terenul cultural Reuniunea învăţătorilor din arhidieceză din an în an progresază.

Influinţa binefăcătoare a reuniunii asupra corpului nostru învăţătoresc începe a se resimţi. Pomul sădit de reuniune produce deja fructe bune sănătoase.

Dumnezeu să ne ajute!

„Ce ne trebuesc? misiuni ori preoţi?"

— Echouri. —

III.

O ideie — fie ea ori şi care, dacă a luat odată aripi şi a trecut în realitate, trebue urmărită — mai ales la început — cu cea mai încordată băgare de samă, ca să se vadă din vreme: de este bună, ori rea, şi prin urmare de sprijinit şi cum, ori de suprimat şi iară-şi în ce chip? Şi la această băgare de samă, cred, că sunt chemaţi toţi, cei ce au competenţă şi cunoştinţă de cauză.

O astfel de ideie: e şi a *„misiunilor sacre în popor"*, care iacă şi-a făcut întrarea şi în viaţa neamului nostru şi ar fi bine, ca, până când încă nu e târziu, toţi cei cât de puţin competenţi să nu întrelase a lua samă la esenţa şi mersul lor, dând expresiune şi în public eventualelor sale păreri favoritoare ori nefavoritoare. Numai în acest chip se poate face o selecţiune sănătoasă, neapărata condiţie a directivei corecte, ce e de a se da mişcării pornite în jurul ideii.

Iată considerantele, ce m'au îndemnat, ca să scriu şi eu — aşa pe cum am scris — când raportam despre misiunile dela Abrud.

Şi poate curând nu mai luam condeiul a mână în afacerea aceasta, dacă nu venia tot cam pe atunci fratele G. H., ca să întrebe în primul „Unirii": *„Ne trebue misiuni — ori preoţi?"*

Grea vorbă, cu adevărat! Şi mai spun eu: La timp rostită! Decât nu aci vreau să mă opresc eu acum, căci răspunsul, dat

până a nu primi întrebarea, îl va afla curiosul cetitor în amintita mea corespondență — înainte cu câți-va numeri — unde ochiul pricepător va ceti, că ne trebue, zău, și preoți și misiuni! . . .

Preoți, nu mai încape vorbă; iar misiuni? Cât de multe! Chiar și pentru ei! Adecă noi. . . .

Mai nou cetesc chiar într'o foaie străină, că e în organizare, la alt popor, decât al nostru, o „Reuniune pentru misiuni în popor.“

Și împrejurarea aceasta mi-a fost așa de binevenită, ca s'o aduc în legătură cu cele desfășurate aici — acum și de altă-dată.

Căci ce vrea „Reuniunea misiunilor“? Să ușureze, pe cât e cu putință, ținerea lor, și în consecință: *„restauratio omnium in Christo“*.

La misiuni trebuesc preoți, poporul e la îndemână. Aceștia trebuesc aduși din diferite locuri, une-ori depărtate, și prin urmare cu cheltuieli.

Motivul, că nu ori-care preoți se pot folosi cu succes la aceste lucrări, de extremă importanță pentru regenerarea religioasă-morală a omenimei.

Se naște deci întrebarea firească: Cine să facă față cheltuelilor, absolut necesari? Poporul, unde se fac misiunile ori preotul lui? Dar cel dintâiu trebue ferit tocmai de credința, că totul, ce e pentru sufletul lui, i-se dă numai pe bani, ca să mai tac altele, iar pe cel din urmă — în cele mai dese casuri — l-am supune la prea grea sarcină. . . .

Și chiar inconvenientele aceste — pe cari de ce să le tăcem, când ele există? — au să le înlăture Reuniunile misiunilor, ale căror membri s'ar recruta din classa suprapusă a poporului nostru, cari în cele din urmă, din popor eșind și după el trăind, au datorința să-și promoveze pe toate căile înălțarea și regenerarea lui.

S'ar ajunge apoi prin astfel de reuniune la posibilitatea de a pune lucrarea salutară a misiunilor în mâni mai abile din toate punctele de vedere.

La străini se angajează d. p. pe lângă cei mai buni preoți și membrii celor mai potrivite orduri călugărești. Ne putem închipui nivoul și efectul covârșitor al unor astfel de misiuni.

Supun judecății stim. cetitori ai „Unirii“ cele desvălite de mine cu toată sinceritatea, ce cauza o merită, și sper, că voiu mai auzi și pe alții.

Mulți ochi, multe văd!

Eremitul.

„Roma“. Sub acest titlu „Tribuna“ dela Arad publică în numărul din 14 crt. un prim articol semnat de I. Rusu-Șirianu. Ori cât de multă importanță a voit dl deputat să-i deie articolului său, publicându-l la loc de frunte și semnându-l, el n'a câștigat nimic în însămnătatea sa, a rămas tot ceea ce este: răutate și vorbe deșerte.

Începând dela Romul și Rem, trecând pe la Muciu Scaevola, la Traian și oprindu-se la Vatican și Pontificii romani, se împedecă de faptul că „Dr. Epaminonda Lucaciu, de ce a trebuit să plece în America în misiune“? și de ce „alt bărbat tinăr, distins, cu mare cultură și simpatic, crescut la Roma, Dr. Aron Lupșa a fost trimis în — Bosnia“?. Și apoi întresărind în faptul acesta cine știe ce gogorițe, debitând mereu la neadevăruri, termină cu frasa „. . . O să ajungem să ne pară rău de cei trimiși la Roma. Căci de veacuri am fost obicinuiți, ca dela Roma să ne vie lumină și îmbărbătare... Confesionalismul ce se manifestă d'o vreme încoace, e vânt care înghiață.“

Tot articolul nu merită importanța de a ne ocupa de el, dar dacă o facem, e ca să ferim pe cei slabi la fire, să nu se lase seduși de frasele dlui Rusu-Șirianu.

Mai întâiu nu e adevărat, că dr. Epam. Lucaciu a stat câțiva ani în misiune într'un sat „unde n'avea mai mult decât 25—30 credincioși.“ Pentrucă în Cianadul-sârbesc sunt aproape 600 credincioși. Și dacă acum Ordinariatul său a aflat de bine a-l trimite în America, nu l'a trimis în exil, cum crede dsa, ci din contră l'a distins dându-i ocazie ca să-și desvoalte calitățile frumoase, pe cari chiar așa i-le recunoaște Ordinariatul său, ca și „Tribuna“, dacă nu mai bine!

Nu-i adevărat, că neamul românesc nu se va alege cu nici un folos din misiunea lui Epam. Lucaciu, pentrucă numai interesele neamului le promovează el, când lucră în țară depărtată, ca frații nostri, pe cari mizeria i-a dus acolo, să țină împreună, să-și păzească cu sfințenie legea și neamul, să nu se prăpădească, să nu-și cheltuiască agonisala câștigată cu grea trudă, ci din potrivă adunând ban lângă ban, să ajute pe cei rămași acasă, ori să se reîntoarcă înșiși la vatra părintească.

Și dl Russu, care nu știe câți greco-catolici români sunt în Cenadul-sârbesc, de unde ar ști că numai în statul Ohio sunt câteva mii! Dsa care nu pricepe rostul lucrurilor din apropiere, cum va putea pricepe rostul acestei misiuni încredințate drului Lucaciu! Dsa, nu știe, că biserica rusească e puternică în America și bine organizată, că biserica ruteanească e pe cale de a se închega și ea în o organizație strânsă și că, singur bieții români stau râsleți, străini de

---

FEUILLETON.

ALTE SCRISORI.

Scrisoarea VI.

(Însuflețirea de odinioară și moleșirea de azi.)

Unui prietin.

„Când citesc zilele de-aur a scripturelor române
„Vă cufund ca într'o mare de visări dulci și senine.“

Am puteà să spunem și noi astăzi, iubite pretine, cuvintele acestea de o caldă pietate pentru trecut a lui Eminescu, pe care abia de câți-va ani începem să-l cunoaștem în toată mărimea geniului său, în toată gândirea și simțirea sa avântată, românească. Și noi am puteà să plângem nu numai trecerea „zilelor de aur a scripturilor române“, ci și stingerea aproape întregei însuflețiri, ce se manifesta odinioară în viața noastră românească, dincoace de Carpați.

După-ce am trăit atâtea veacuri desprețuiți, nebăgați în samă decât atunci, când era lipsă de brațele noastre oțălite în muncă, de brațele noastre vânjoase, ca să întoarcem dujmanii dela graniță, ori pe cei ce au pătruns în țară, să-i alungăm, cum alungi fiarele sălbatice, bufuirile depărtate a tunurilor apusului, a tunurilor de libertate, se auziră până la noi, mirosul pravului de pușcă se răspândi departe în aer, și o undă de vânt binevoitoare îl aduse până în plaiurile Carpaților, bărbați nostri Luminații de atuncia, dar mai ales cu inimi mari, cu simțiri largi, prinseră cei dintâi semnele deșteptării străinilor depărtați, și le făcură, când acestea se sbăteau în aer de-asupra noastră, neaflând calea, pe care să se coboare în inimi, le făcură să-și găsească această cale, le îmbrăcară în hainele noastre, în limba, simțirea și aspirațiunile noastre.

Și mai înainte de acestea semne a luptelor străine, depărtate, în clasa noastră cultă, și prin ea în pături tot mai largi a poporului, au început să se deștepte și să lumineze demnitatea neamului și a limbei noastre, să se întărească convingerea în sfințenia drepturilor noastre, să ne crească mari aripile voinții, de a ne cere, nu, de a ne lua partea ce ni-se cuvine, care-i a noastră, în istorie. Cei dintâi arhangeli ai deșteptării noastre nu apucară să-și vadă visul cu ochii. Dar ei muriră liniștiți, căci și-au făcut datoria. Și scrierile lor din cărți tipărite și manuscrise au rămas ca un vecinic îndemn, o caldă încurajare în opera de deșteptare ce se pornise.

Din foile ce biet le aveam, din tiparul slavonesc, se desprindeau cuvinte românești pornite din inimă, măreții dascăli ai școlilor noastre vorbiau tinerilor așa cum numai apostolii știu să vorbească. Cei-ce ascultau odată astfel de cuvântări, trebuiau să le și simtă și să nu le uite în toată viața lor. Nu numai atât. Inima li-se înduioșa, ochii li-se umpleau de lacrimi, și atunci când vorbeau cu badea Nicolae ori Ion, nu se puteà stăpâni să nu-i spue ceea-ce a auzit, ceea-ce ar fi bine să se facă, și cum să se facă.

După câte-va decenii de pregătire, — în care toți cei luminați erau apostoli, nu numai unii, pe spatele cărora azi ne-am îndatinat să încărcăm toate datoriințele și toate răspunderile — izbuceni para vinătă a focului aprins din durerile noastre îndelungate, și bătrânii Carpați trăsăriră de bucurie. Codrii vechi de brad ne-au dat arme și adăpost, munții ne-au fost mai buni ca ori-ce părinte. Și din încleștarea puternică a brațelor, din ochirea de pe coaste, din lupta pept la pept în câmpul deschis, s'a văzut, că suntem încă oameni ce însamnă ceva. Și noi, cu gândurile luminate de o țintă măreață, nobilă, care, împlinită, nu ar fi stricat nimănui, ne-am stins șiruri întregi de luptători, — și când a fost la răsplată, fiind-că așteptam să ne-o deie alții, ne-am ales aproape cu nimic.

Până ce ne mai suridea nădejdea, până ce, ca lociri de fulger, păreau că ne vor răsări stele mângâitoare, însuflețirea noastră a ținut mai departe. Cel ce a înțeles că ne-am luptat înzădar, cel ce nu mai aveà nici o nădejde, fiind-că știa cine-s aceia, dela cari așteptăm, cel ce afost inima trezirii noastre, simți că i-se tulbură gândirile că se învârte locul cu dânsul. Muri nebun, și ne lăsă de moștenire un fluer. Se stinse ca un martir pe rugul durerilor, ca mai târziu urmașii să nu fie vrednici să-i apere amintirea cu cinste.

Dar după ce câte-va decenii au trecut iar, fără ca să ne mai vină vre-o răsplată, însuflețirea din ziare, din școli, din întruniri, a început să scază treptat, ca în zilele noastre aproape să nu-i mai putem da de urmă. Bătrânii generații trecute, cari au mai rămas, pare că trăesc pe alte lumi, nu se simțeau, și nu puteau să se simtă bine, între piticii lor urmași. O aureolă de lumină îi făceau să viseze. Și de multe-ori li-se părea, că

ţară, datini şi limbă, lipsiţi de mângăerea de a avea un preot, care că se roage împreună cu ei în dulcea limbă românească, lipsiţi de un preot, pe care de atâtea ori l'au cerut dela Vlădicii de acasă. — Dsa ştie să sbiere, că de ce chiar pe dr. Lucaciu l'a trimis superioritatea sa în America, pe Epam. Lucaciu, care e doctor de Roma, şi care a studiat la Propaganda.

Dsa nu pricepe, că e o chestie de onoare naţională, ca atunci, când e vorba, ca în o ţară străină, unde biserica noastră românească ţine să-şi trimită reprezentantul său, acela să nu fie un aventurier sau un individ căzut moralicește, a cărui ţintă să fie umplerea pungei şi exploatarea credincioşilor, — ci să fie un om vrednic, cum e „fiul neînfrântului luptător dr Vasile Lucaciu . . .: un bărbat cu aşa cultură şi cu atâtea calităţi“ ca dr Epaminonda Lucaciu, care nu ne va da de ruşine.

Dar nu de dragul lui Epaminonda se tânguieşte Dsa, cine nu o pricepe asta? îi e năcaz dlui Russu, de ce Metropolitul nostru să mai interesează şi de desperaţii, cari şi-au părăsit vatra strămoşească, de ce nu-i închină, de ce nu-i lasă să trăiască ca dobitoacele, ori lăsându-i să se facă ruteni ori muscali.

Îl doare pe dl Russu, de ce chiar un preot de talia lui Lucaciu a fost trimis la America. . . Dle Russu îţi întoarcem vorbele: „Confesionalismul e un vânt, care înghiaţă.“

Vezi noi nu ne-am supărat, când mai anii trecuţi a mers la America un preot distins ca Ungureanu dela Iaşi. Şi nu ne-am tânguit când Mitropolitul din Sibiu a dat binecuvântare păr. Oprea (parcă), să meargă să mângăie pe ortodocşii pribegiţi. Şi nu scriem, articoli de fond, când Conzistoriul dela Sibiu trimite din nou la America pe un preot tinăr, dându-i mulţi bani. Din contră, numai lăuda putem Superioritatea, care poartă grije de supuşii săi!

Şi Dta, ce inimă bună! nu poţi durmi de grija bunului nostru prietin, care, sosit pe pământul Americei, cere poate acum în genunchi darul lui Dumnezeu peste viitoarea sa muncă!

Şi-l mai doare pe dl Russu de ce Dr. Aron Lupşa, alt tiner crescut la Roma, a fost trimis în Bosnia ca preot militar. Nu cumva ţi-e teamă că va converti pe Bosniaci? Dar să vezi dle Russu, Arhiereii nostri au ambiţia să fie reprezentaţi de bărbaţi distinşi, chiar şi la miliţie, ca biserica noastră să nu pată marea ruşine, de carea a fost lovită biserica ortodoxă când cu sinuciderea lui Broju. Vezi lucrul acesta noi nu l'am remarcat, până acum, dar Dta ne-ai silit.

Ceea ce spui Dta mai departe de lipsa simţului naţional la preoţii nostri din Bănat, dă-mi voie să-ţi declar, că-s toate neadevăruri.

Nu-i adevărat, că la adunarea măreaţă dela Lugoş nu s'a prezentat nici un preot greco-catolic. Şi nu-i adevărat nici aceea, că Dr. Maniu şi Dr. Vajda au căzut la alegeri din pricina preoţilor greco-catolici. E adevărat, că şi la noi, ca şi la DVoastră, sunt uscături, cari trebue tăiate. dacă voim ca pomul roade bune să facă. Şi e adevărat, că dacă dorim sincer să fim închegaţi în o tabără naţională, atunci articoli aşa răutăcioşi, ca a Dtale, nu-i permis să apară în ziarele naţionale româneşti. Biserica noastră greco-catolică românească a fost cea dintâiu, care a deşteptat sentimentul naţional la Românii de aci şi de dincolo. Ea a fost carea a dat direcţie culturii româneşti şi a smuls-o din somnul cel de moarte. Despre o astfel de instituţiune, numai cu respect trebue să se vorbească totdeauna. Şi asta o aşteptăm chiar şi dela dl deputat Russu-Şirianu.

În chestia fondului de pensiune preoţesc din diecesa de Gherla. — Mon. „confrate“ în Nr. 43. a „G. de D.“ îmi cere răspunsul la trei întrebări. Sunt gata cu răspunsul:

La întrebarea: cine are drept de controlă? — îi răspund cu §. 5. din statutele diecesane privitoare la administrarea fondurilor „Superinspecţiunea peste manipulare o va esercia Ilustrisimul Ordinariat şi Ven. Consistor diecesan.“ Rămâne deci constatat, că noi preoţii n'avem drept de controlă. La ce avem drept? răspund cu §. 11. din statute: „Ven. Capitlu va face în fie-care an conspect specific despre starea fondurilor şi acela îl va împărtăşi preoţimei contribuitoare“. Resultă din acest §. că Ven. Capitlu *are datorinţa* a ne împărtăşi nouă preoţilor contribuitori conspect specific despre manipularea fondurilor şi încă *în tot anul*. Şi încât aceasta nu s'ar face, avem drept în adunările noastre tractuale a solicita. În tractul nostru am spus că s'a solicitat, — soliciteze deci cei ce n'au solicitat. La asta avem drept.

Mai scurt răspund la întrebarea a doua: Dacă se va înfiinţa doritul fond de pensie. e neapărat de lipsă, ca preoţimea înfiinţătoare să-şi pretindă drept de controlă fără nici o restricţiune. Asta e părerea mea.

Răspunzând la întrebarea a treia, disting: la prima parte a propositiei întrebătoare. răspund afirmative cu o notă scurtă: noi bisericanii judecăm oamenii prea după gura lor dulce. o simplă promisiune repetită în fel şi formă. o luăm de bani gata. nu ca savanţii finanţieri de profesiune. Cred însă că păţaniile ne-au mai cuminţit. La a două parte a propositiei întrebătoare răspund negativ. susţinând că mai mult decât disgustat, în general ne stăpâneşte indolenţa.

Pe acei Mon. Domni protopopi. despre cari confratele afirmă că „nu conced desbaterea astor-fel de chestiuni“ numai lăuda nu-i pot.

Că pot fi, nu trag la îndoială, dar că sunt, de bună samă n'am ştiut.

Mulţămită sinceră pentru această descoperire frumoasă!

Şi acum de închiere — pentru-ca în venitor nu cum-va să ne smintim sorocul, să-mi permiţi Mon. „confrate“ o singură întrebare: Pentru-ce îţi mai convin frăţiei tale coloanele „G. de D.“ ca a ziarului bis. „Unirea“ eminent redactat, în care chestia s'a pus pe tapet şi are să se desbată în „Spirit practic“ vrednic de atenţiunea clerului.

Norocul a fost cu mine, că am şi eu „Gazeta de Dum.“ şi am dat de întrebări. Alt-cum tăceam ca peştele în apă, şi poate dam de pacoste. *P.*

---

chiar frământările trecute nu au putut fi altceva. decât un vis. nespus de frumos. dar vis

Când eşti atăcat. — mai mult. când ţi-se zdrobesc, cum se sfarmă un bruş de piatră sub lovitura ciocanului greu, idealurile, ţinta cea mai nobilă, cea mai sfântă, mai curată, mai caldă. trebue vrând nevrând să te cutremuri. Şi dacă spre scopul acesta ţi-ai concentrat toată forţa ta de muncă şi de luptă, dacă ţi-ai legat-o de această realizare a unei idei, şi dacă lupţi şi învingi fără să câştigi — ceea-ce numai o minte ruinată poate să zică, că-i adevăr. pe dreptul — atunci simţi că tu nu mai ai în lume nici un rost, că puterea ce o simţi în suflet nu mai ai cum se o cheltuieşti, căci tot palatul de marmură ori de diamant ce ţi-l'ai zidit, şi la care puteai să adaugi comorile ce ţi-au mai rămas, s'a dărimat, s'a ales din el prav şi cenuşe.

Logica purtării lor e foarte dureroasă, îţi rupe inima, când te gândeşti, dar e dreaptă. Taie aripile unui vultur, arată-i înălţimile ameţitoare, piscurile vinete a munţilor, şi porunceşte-i să sboare!

Dar nu tot aşa de logic e, ca generaţiile ce urmează, să nu mai ştie ce e avântul şi însufleţirea. Nu urmează că dacă ai tăiat aripile vulturului bătrân, puii de vultur să steie vecinic în cuib, să nu le crească nici lor aripii. şi să nu mai sboare! O, nu.

Dar e foarte dureros, că la noi se observă logica aceasta. De multe-ori îţi vine să crezi, că probele ce le-am dat odinioară de o vădită şi simţită conştiinţă naţională. să nu fi fost mai mult inconştiente, o izbucnire a focului de paie.

Căci dacă am avut înainte câte-va ziare. azi avem zeci. Dacă am avut atunci oameni cu scoli înalte. azi avem însutit mai mulţi. Dacă am avut şcoli. apelea le avem şi acum. şi altele nouă. Dacă au fost atunci apăsări dujmane destule, cari să nu ne lase să durmim de veci. nu ne putem plânge că azi ie-ar fi secat semânţa. Dacă n'am avut nici atunci de unde aştepta ajutor. vedeţi bine că nici azi nu avem, decât dela hărnicia noastră.

(Va urma.)

O CUNUNĂ

pe mormântul protopop. Petru Uilăcan.

Cum frunzele din arbori cad triste pe pământ,
Pleci fruntea ta cu jale Părinte! spre mormânt,
Şi treci în altă viaţă mai bună, colo 'n ceri
Unde nu sunt suspinuri, nici lacrimi. nici dureri.

La groapa-ţi însă plângem, noi cei rămaşi, cu amar
Plâng fraţi, surori şi prietini, şi plânge sfântul altar,
Căci amuţită-i voacea ce de la toţi poveţi —
Zădarnic aştepta-vom ca să ne mai înveţi.

Ales, între aleşii sărmanului popor,
Lucrat-ai o viaţă să-i vezi alt viitor —
Şi-ai plâns cu el alături în grelele-i nevoi,
Iată de ce cu lacrimi te plângem azi şi noi.

Şi pleci pe calea 'n care vom merge şi noi toţi —
Căci nu e mântuire de clipa acestei sorţi,
Chemat ai fost în viaţă pe cei greşiţi 'ndrepţi,
Ales să fii şi în ceriuri de partea celor drepţi.

Rămas bun tuturora celor din jurul tău!
Ce dulce e odichna când traiu-i lung şi greu —
Şi se răvarsă ziua, ce soare! cum străluce! . . . .
Redeşteptarea fie-ţi în ceriuri şi mai dulce.

Reghin, la 13 Noemvrie 1905.

preotul Vasile B. Muntenescu.

CORESPONDINŢE.

Sfinţire de biserică.

— *27 Octomvrie 1905.*

Comunitatea bisericească gr.-cat. română de T. Silvaş, înţelegând şi apreţiând însemnătatea şi salutea graţioasei scripte

arhierești de ditto 6/8. Ianuar 1900; numai decât s'au întrunit într'o consfătuire, și cu însuflețire și dragoste au pus basă unui fond de bani și bucate, spre zidirea unei biserici.

„Și cuvântul trup s'au făcut".

Ziua s. Dumineci de 15 Oct. 1905. este memorabilă pentru fie-care român de pe plaiurile frumosului ținut a Erinlui, unde am asistat la sfințirea bisericei monumentale din T. Silvaș.

Aruncând o privire de pe promontoriul opidului Tasnád, superb se înalță în apropiata regiune, noua biserică indicând călătoriului calea sigură spre locuința Domnului, pare a șopti: vino și vezi unde și-a făcut locuință Dumnezeu.

Abia sosit am și grăbit ca să admir acel templu maestos, ridicat de puținii dar zeloșii creștini din acea comună; stăteam uimit, nu știam ce se admir mai mult, esteriorul și interiorul acelei zidiri, sau inima devotă, însuflețirea deplină a unei mici comune, ce a știut ridica un atât de pompos Sion Domnului!

Cu veneratiune trebue să amintesc numele acelor bărbați, cari și-au pus deviza vieții în ridicarea acelui monument, — sum convins, că modestia lor cunoscută, pietatea lor esemplară, și înflăcărata iubire de Dumnezeu și neam le sunt cu mult mai prețuite odoare, decât să aibă lipsă de vedirea frumseței inimei lor; dar istoria are menirea a înregistra faptele măreție, ca să ne fie spre îndreptare și esemplu celor mari de patimi și mici de fapte.

Partea leului în opera frumoasă îi compete On. paroh local Patriciu Lobonțiu, care cu virtuțile moștenite dela părinți, cu prudința pastorală, împreunată cu o erudițiune sacerdotală. a știut în lungul șir de ani, zi de zi picura în inima credincioșilor sei iubirea de Dumnezeu și deaproapele. Viața lui fiind o carte deschisă ori cine cu plăcere și cu emoțiune a putut ceti din aceea: „efemerul pentru eternitate, și viața pentru nemurire", numai de aci îmi pot esplica și sărbătorescul moment, când încunjurându-se biserica spre sfințire de 12 preoți îmbrăcați în odăjdii, în frunte cu Magnificul și pururea agilul vicar al nostru Alimpiu Barbolovicin, s'au oferit și colectat pe sama bisericii o mie cor. — „Și când scoate oile sale, merge înaintea lor, și oile îi urmează: că cunosc voacea lui."

Aci este de a se lăuda destoinicul și devotatul creștin, sufletul acestei întreprinderi măreție, judele acelei comune George Siladi, care cu un zel neîntrecut, cu o jertfă neasemănată, în tot locul a fost de față, necruțând sănătate, timp și jertfe, începând dela punerea temeliei până la perfecta terminare a acelei zidiri. Pe lângă cele doue clopote bisericești, a mai procurat unul în greutate de 123 chlgr. cu 400 cor. pe spesele proprii. — Despre el va ziee Isus Christos: „Bine, slugă bună și credincioasă, peste puține ai fost credincios, peste multe te voiu pune, întră întru bucuria Domnului."

Trebue să amintesc și pe un bărbat de etate tinăr, însă bătrân în fapte bune dl George Filep, proprietar în Santău, acest factor a tuturor lucrurilor bune, creștinești și românești. nici de aci n'a putut lipsi, spiritul său gata spre întreprinderi marinimoase, și aci a veghiat pururea.

Informațiunea mi-ar fi necompletă. și cadra acestui tablou fără decoare, dacă n'aș pune în fruntea acestor bărbați harnici pe Preaon. domn protopop tractual: Demetriu Coroian. Domnia Sa a sădit pomușorul. din roadele cărnia acum cu toții ne îndulcim. Înainte de asta cu 32 ani. fiind preot în T. Silvaș, a câștigat pe sama s. biserici o moșie de 9 jughere, care formează și azi basa și siguranța acestui Sion măreț a Domnului. Tractul D-sale bine dirigiat și disciplinat face onoare diecesei Gherlei. Preoții și credincioșii din acest tract sub înțeleapta conducere a Domniei Sale aduc roade binemirositoare Domnului. — Pietate, zel creștinesc, iubire față de cele sacre, iubire și stimă reciprocă între preoți și popor am văzut înflorind în raionul acestui tract. Toate aceste dispositii reflectează o viină lumină asupra conducătorului tractului, văzându-l că nu este omul vorbelor umflate, ci bărbatul faptelor veritabile.

Serbarea zilei a decurs așa:

La 8 oare credincioșii sub conducerea parohului, însoțit de fiul D-sale On.-Ioan Lobonțiu, preot gr.-cat. în Benefalău și On. Emil Vicas. preot în Cosniciul-de-jos, au întimpinat pe Magnificul vicar, care venia însoțit de fiul D-sale On. Simeon Barbolovicin, preot neo-ordinat și Preaon. domn protopop tractual Demetriu Coroian. Parohul local într'o vorbire avântată, mulțămește Escelenției Sale bunului nostru Arhiereu Dr. Ioan Szabó. pentru îngrijirea părintească, că noua biserică din T. Silvaș, imediat după terminare să fie sânțită și inaugurată spre serviciul divin și usuarea lipselor sufletești a bunilor creștini, salută cu veneratiune pe Magnificul vicar. care bravând osteneală. urmând șoapta inimei sale, a grăbit în mijlocul credincioșilor. spre a lua parte la serbarea epocală a comunității, care-l primește cu brațe deschise și dragoste creștinească cu urările însuflețite: Să trăiască!

Magnificul vicar emoționat și surprins de neașteptata și splendide bineventare, mulțămește oratorului, pe care are mulțămirea a-l cunoaște de un preot la înălțimea misiunei, ba uitându-se cu ochii sufletești spre regiunile înalte ale eternității, cu pietate își aduce aminte și de părintele oratorului, de regretatul arhidiacon și protopop al Giurteleculni Ioan Lobonțiu, care pe acele timpuri cu devotament și prestigiu servia interesele s. maice biserice din Selagiu și memoria căruia binecuvântată este de posteritate și demn representată prin familia și sucrescințele aceluia-și, — mai apoi lăudând zelul și jertfele creștinilor aduse întru mărirea lui Dumnezeu, le mulțămește pentru buna primire în termini aleși, cum numai D-sa știe vorbi.

Când apoi tot cortegiul se pune în mișcare sub conducerea s. cruci, a praporilor, a sunetelor clopotelor armonioase. acompaniarea fanfarei junilor gr.-cat. din comuna Seuca, ajunge și întră în aula bisericei și se începe sfințirea apei .... se sfințește biserica și se începe s. liturgie. Era înălțător a vedeà biserica spațioasă ticsită de inteligință și popor. Altarul maestos asistat de 12 preoți, stranele cântăreților, ocupate de inteligință. între cari zelosul pretor și bunul creștin dl Vasiliu Oros și junele și savantul advocat Dr. Coriolan Steer.

Responsoriile sunt bine și sonor esecutate de coriști, iar priceasna „Lăudați" de di pretor Vasiliu Oros, cu o precisiune și melodie admirabilă. Predica din biserică este ținută de Magn. vicar. iar afară din biserică, unde erau încă pe atâța creștini — de parohul local. Serbarea festivităților a culminat în predica Magn. vicar. pe care cu toții l-au ascultat cu cea mai incordată atențiune. De multe-ori l-am auzit predicând. și tot de atâtea-ori eram de convingerea, că încă așa frumos și cu unețiune nu l-am auzit vorbind; dovadă că posede inimă de diamant și buze de aur, cu drept cuvânt se poate asemăna cu regretatul Popfiu, pe care de multe-ori l-am auzit vorbind, ba mi-a fost și profesor.

După serviciul divin, la 2 oare am mers la banchet, vre-o 60 persoane.

De sară am asistat la predarea piesei teatrale: „Paza Maicei Sânte" de către junimea din T. Silvaș, s'au observat mare nisuință și îndelungată studiare, și cu drag vedem tinerii diletanți, îndeletnicindu-se și nisuindu-se a ne documenta, că e adevărată vorba: „voește și vei putea!".

Un oaspe.

✝

PETRU UILĂCAN.

La închierea numărului trecut am primit dela Reghin trista știre despre moartea protopopului Petru Uilăcan. Născut la 1848 în Hărțău, a terminat studiile gimnasiale la Blaj. de unde după depunerea maturității, a fost trimis la Viena, pentru ascultarea teologiei. După absolvare, chirotonindu-se ca preot celib, a practisat doi ani la oficiul arhidiecezan, de unde trecù capelan la Cluj, făcând și studii de filosofie la universitate. La 1878 a fost numit profesor la gimnas, iar la 1879 profesor la teologie. După 10 ani de profesură, trecù la Reghin ca paroh și protopop, unde îl ajunse moartea în dimineața zilei de 11 crt. în anul 57 al etății 32 al preoției și 17 al protopopiei. Fire deschisă și veselă, inimă bună și plină de

A apărut: A apărut:

„Calendariul Unirii" pe anul 1906.

în 2 ediții: cea mai avută costă 50 fil. + 10 fil. porto.

Cealaltă costă 30 fil. + 10 fil. porto.

iubire față de toți, el va rămâneà nestersă în amintirea foștilor săi elevi și subalterni. Fie-i memoria binecuvântată! Din Blaj a mers la îngropare canonicul Dr. Victor Szmigelski, iar pe edificiul seminariului teologic s'a arborat flamură neagră.

Ceremonialul înmormântării l-a condus canonicul Szmigelski, asistat de 28 preoți, iar predica ocasională a ținut-o Mon. Ales. Târnăvean, notarul tractual. Corul a fost condus de abilul cântăreț Demetriu Racoțan, preot în Cașva dimpreună cu Al. Donescu, preot în Vasláb și Dem. Pop, învățător pensionat în Fărăgău. Preoțimea și învățătorimea tractuală s'a presentat în număr complet, nelipsind nici preoți din alte tracte, ca Cl. Raicu, protop. în Teaca, Ioan Moldovan, v.-prot. onorar din Uifalău, Gregoriu Nistor din Buziaș și alții mulți, pe cari nu-i pot înșira aci.

Actul prohodului s'a început înainte de 2 oare și a durat până la 4. în presența unui public atât de număros, încât spațioasa biserică a Reghinului n'a fost în stare să-i cuprindă pe toți. Tot ce are Reghinul și jurul mai distins, a fost de față. Reprezentate au fost toate oficiile și dicasteriile. La 4 oare, cortegiul s'a pus în mișcare. Carul mortuar, era tras de 4 cai în negru, înaintea căruia mergea capela orășănească, apoi cântăreții și preoții doi cu doi. După carul mortuar rudele repausatului și un public imnens cât vedeai cu ochii. De carul mortuar atârnau trei cununi frumoase, depuse una din partea familiei cu inscripția: Iubitului frate și unchiu — dela frați, surori și nepoți. Alta din partea clerului tractual cu inscripția: Bunului protopop — Clerul tractual și a treia din partea unui prietin al său din Reghin, cu inscripția: Neuitatului prietin — familia Șipoș. Ordinea a fost susținută de poliția orășănească, ceea-ce are a se mulțămi îngrijirii previe a neobositului veteran și învățător diriginte G. Maior, care a fost sufletul la toate și mâna dreaptă a familiei, precum și cel mai adict îngrijitor al repausatului. Fiind cimiterul cam îndepărtat, pe când am ajuns acolo, era întunerec. Sicriul a fost ridicat și dus la groapă de preoți. După-ce era întunerec și timpul înaintat, vorbire la mormânt nu s'a mai putut ține. S'a cântat însă o poesie ocasională, compusă de preotul nostru poet V. B. Muntenescu.

Marți în 14 crt. în biserica parohială din Reghin s'a celebrat s. liturgie împreună cu parastasul de către 3 preoți și un diacon, la care au asistat rudeniile și număroasă inteligință din Reghin. Fie îndureratei familii de mângâiere imposanta manifestațiune de stima și veneratiune arătată față de repausatul în Domnul.

Fie partea lui cu drepții și amintirea vecinică!

Preotul **Simeon Zehan**.

Mai nou.

Adunarea poporală convocată pe Marța trecută în Teuș, a fost împrăștiată cu gendarmii. Imbecilul solgăbirău dela Aiud, care a promis întâiu că va concede adunarea, a oprit-o a doua zi sub pretestul ridicol, că însinuătorii nu oferă garanție suficientă, că nu se vor comite turburări. Și fiind-că opreliștea aceasta n'o puteau ști toți cei din jur, a trimis la Teuș 20 gendarmi să împrăștie poporul și . . . să provoace scandal. Dar nu le-a suces. Poporul, aproape 1000. cât era atunci adunat, ascultând de poveștele deput. Dr. Ștefan C. Pop și a adv. Dr. Maniu s'a împrăștiat amărît, spre a reveni la 5 Dec. n. Dar nici solgăbirăul, nici primariul comunei nu și-au arătat în ziua aceea mutrele. Cât pentru Kristoffy, acela era la Viena, iar pe dl vice-comite nu-l afla nime . . .

Noutăți.

Știri personale. Escelența Sa Mitropolitul *Victor,* însoțit de canonicul *Dr. Aug. Bunea,* au plecat Marți noaptea la Pesta, spre a lua parte la conferența episcopească, care s'a ținut în zilele de 15—17 Nov. — Azi noapte a reintors acasă.

Hymen. *Petru Bălaș,* teol. abs. și *Alexandrina Blaș,* învită la serbarea cununiei lor, ce se va celebra duminecă în 19 Nov. st. n. în biserica gr.-cat. din Șeușa.

Știri literare. Institutul tipografic și de editură „Luceafărul" a publicat un nou volum: Maxim Gorkii: *Nuvele,* traducere de Horia Petra-Petrescu, care a scris și o frumoasă întroducere asupra vieții și activității literare alui Gorkii. Volumul de 112 pag. cuprinde 8 nuvele și costă 1 cor. — Tot în tipografia „Luceafărul" au anărut într'o preafrumoasă traducere în ungurește poesiile lui Gh. Coșbuc. Traducătorul e dl Revai Károly din Săcărâmb. Volumul împodobit cu portretul poetului Coșbuc are în frunte o dedicație în versuri scrisă de Revai și o întroducere scrisă cu multă căldură de Dr. Gh. Alexici. Prețul volumului e de 1·50 cor. — Despărțământul Cluj al Asociațiunii, a scos nrl 2. din Biblioteca sa, cuprinde *Ursu Broina,* tradițiuni, scrise de Dr. E. Dăianu. Prețul e de 30 fil.

Masa studenților. La dorința dlui adv. Mih. Bontescu din Hațăg, publicăm pe cei ce au contribuit cu 54 cor. pe lista D-sale: Paul Oltean, Otto Ponovits, Gh. Bălaș, Dr. Leo Parasca, Todor Făgaraș, B. Popovits, Stef. Șelariu, Muzsnay Béla, Emil Socaciu, Iuliu Popovici, Iuliu Ciucin, toți din Hațăg, Io. Popovici, Ocolișul-mare, Petru Chețian, Demsuș și Iustin Bora, Bucova, câte 2 cor. Dr. Aug. Străițar, Ioan Baciu, ambii din Hațăg, câte 5 cor. Ales. Bai, Hațăg. Ioan Bătuc, Ruși, câte 1 cor. Todor Doboi. Hațag 10 cor. și Sofroniu Oltean, Rechitova 4 cor.

Convocare. Despărț. „Alba-Iulia" al Reuniunei învăț. gr.-cat. din Arhidieceză, își va ținea în sensul §. 21. din stat. *adunarea gen. de toamnă,* Joi în 23 Nov. 1905. în școala gr.-cat. din Bărăbanț. la care să invită prin aceasta: a) toți membrii fundatori, ordinari și ajutători ai Reuniunei acestea de pe teritoriul despărț. b) toți cei ce doresc înaintarea învățământului nostru poporal.

Reuniunea femeilor din loc va ținea mâne Dumineca seara la 8 oare o serată, la care va diserta d-șoara *Elena Sântion,* profesoară, d-șoarele *Eugenia* și *Cornelia Deac,* vor cânta la pian, d-șoara *Maria Cristian* va cânta cu voacea, iar d-șoara *Silvia Negruțiu,* va declama. Program detailat seara la casă.

Dela societatea meseriașilor. Aflăm, că comitetul societății meseriașilor din Blaj va aranja iară-și o serie de prelegeri publice pentru clasa mijlocie. Prima prelegere împreunată cu declamări va fi în 26 Nov. n. la oarele 5 d. a. în localul societății. Ar fi de dorit, ca meseriașii nostri să se presinte cu toții la aceste prelegeri, cari au menirea a le procura cea mai bună și folositoare distracție.

Necrolog. † *Ioan Doctor,* paroh gr.-cat. în Șeulia-română, după un morb îndelungat, împărtășit cu ss. Sacramente, a repausat Duminecă în 5 Nov. a. c. în anul al 54. al vietii și al 21. al preoției sale.

Odihnească în pace!

Proprietarilor de vii. Ca o vie să producă bine și osteneala ce o ai cu ea să-ți fie renumărată, atârnă mult dela cualitatea viței de vie, pecum și în cazul că pui viță nouă, să fi cu băgare de samă, de unde o ai și sub ce grijă a fost. Vița de vie pentru plantație, cum a fost și în vara trecută seceta mereu, trebue să fi fost grijită și udată în continu. Una dintre cele mai bune școale de viță de vie și recunoscute de toți de o cualitate escelentă este *prima colonie de altoi de vie de pe Târnavă* a lui *Fr. Caspari din Mediaș.* Grija ce să poartă pentru școala aceasta, să poate vedeà din împrejurarea ca în vara trecută vițele de vie erau udate zilnic cu apă în cuant de 5 milioane de litre. Aceasta școală de viță de vie e o adevărată frumseță. — Atragem atențiunea celor ce să ocupă cu vieritul, asupra acestei școale de altoi și să-și procure vița trebuincioasă cu toată încrederea.

Posta redacțiunii.

Delavermeș. Mulțumită. Se va publica în numărul proxim.

Ioan F. Promisiunea a rămas încă tot neîmplinită. Dacă se va reci timpul va fi și mai rău. Așteptăm.

P. Adunarea a trecut, apelul s'a publicat deja înainte cu o săptămână în altă foaie, nu mai are sens să-l mai reproducem și noi. Regretăm.

S. Z. Nu s'a mai putut, decât prescurtat. Cealaltă nu face.

Nr. cons. 7103—1905.

Publicare de licitațiune.

Pentru esarândarea vămii târgului din orașul Blaj și din comuna Mănărade se va ținea *licitație publică* în *Blaj* la *27 Nov. n. 1905.* la 10 oare a. m. în *cancelaria advocațială arhidiecezană.*

Dreptul aparținător fondului Catedralei de a culege vama târgului din *Blaj* și *Mănărade* să va esarânda *pe 3 ani* succesivi din *1 Ianuarie 1906.* începând.

Prețul de strigare este 6640 coroane.

Condițiunile de licitare și esarândare să pot vedeà în cancelaria advocatului arhidiecezan.

Cei-ce doresc a lua parte la licitație, sunt obligați a depune un vadiu de 664 cor. în bani gata, ori hârtii de valoare, notate la bursa din Budapesta.

Ofertele presentate în scris până la terminul de sus, să vor lua numai atunci în considerare, dacă să vor face pe lângă acludarea vadiului amintit și pe lângă declarațiunea, că oferentul cunoaște condițiunile de esarândare.

Blaj, la 14 Noemvrie 1905.

Dr. Iuliu Maniu,
advocat arhidiecezan.

(29) 1—2

AVIZ!

Să caută 6000 stângini metrici de lemne de fag uscate și neplutite, cu prețul de *14 cor.* pentru un stângin metric, pus la oarescare gară de pe linia principală *Predeal — Budapesta.* — Terminul de liferare cel mult până în *1 Ianuarie 1906.*

Proprietarii de lemne au a-să adresa Dlui PETRU BRENDUȘAN, negutător de lemne în Blaj (Balázsfalva.)

(28) 3—3

(30) 1—2

Aviz.

Prin aceasta aducem la cunoștința On. public, cum-că la subscrisa firmă din Blaj în toată Joia și Duminece se află de vânzare napi pro m. metrică 1 coroană.

Blaj, Noemvrie 1905.

Mendl Iacob* și *Henrik.

Șematisme vechi ale episcopiei gr.-cat. a Făgărașului, în special unul, care are la început portretul episcopului Ioan Bob și altul icoana Mănăstirii st. Treimi din Blaj, se cearcă spre cumpărare. — Ori cine le-ar aveà, să binevoiască a insinua la redacțiunea foii.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Hipnotizmul.

(Continuare).

3. *Medicinile cari își au efectele lor, fără să fi fost aplicate.* Fenomenele acestea n-au început de mult, de abia dela anul 1885. Primele cazuri le-au fost observat *Bourru* și *Burot.* Ei constataseră, că un termometru cu argint viu, ce era departe de o persoană ce durmia, cam la 10—15 cm., a produs într'însa mai multe conolziuni și dureri. *Dr Luys* la început nu credea, de aceea a cercat și el, și i-a succes. Urmarea a fost, că sessiunea din 3 August 1887 a raportat facultății de medicină din Paris, despre efectul medicinilor, ce operau din depărtare. Era o serie de experimente. Medicinile își produceau efectele fără să fi fost luate de pacient. Ba nu numai atâta, ci fără să fi fost măcar cunoscute de pacient; așa că efectul nu se putea ascrie închipuirei. Astfel spunea de ex. despre o sticluță de cognac, carea din o anumită depărtare, în decurs de 10 minute produse îmbătare. De gâtul unei muieri hipnotizate apropiase o sticluță, în carea se afla, mi-se pare, esență de vitriol, cam 4 gr. dar închisă hermetice. Muerea n'a știut nimica. Destul că deodată, ochii muierii eran să-i iasă din orbite, grumazul i-se umflà... A fost de lipsă să întrerupă cu experimentul. — Faptul acesta, că adecă medicinile să-și aibă efectul lor și fără să fie luate de pacienți, era de mare importanță. Pentrucă în forma aceasta oamenii puteau fi acuzați cu învenințări, fără să-și fi putut dovedi nevinovăția. De aceea Academia a exmis din sinul sinul său o comisie de patru membrii, cari să studieze cu deamănuntul faptele acestea hipnotice. — Asemenea experimente se repetiră și în *Florența* în 1888. [1]) Profesorul Lombroso încă susținù adevărul faptelor acestora, ca fapte dovedite, în congresul medical din Padova 1887.

Acestea trei le-am putea numi fenomene hipnotice mijloci și despre ele vom tracta separat.

4. *Fenomele telepatice.* Sub acestea se înțeleg *vederile de lucruri din locuri depărtate,* și *apariția unor persoane înaintea altora, ca să-și facă cunoscută starea, în carea se află.*

Exemple despre vederi de lucruri din locuri depărtate vom vedeà în punctul următoriu, unde vom spune vederile *Ellei Salamon* din Tuzsér, despre cele ce se petreceau în Verșeț, și vederea lucrurilor furate ori perdute. Tot aici s'ar putea spune și vederea lui *Swedenborg,* carele din Gottenburg văzuse focul din Stockholm. Dar aceasta vom descri-o la Spiritism în articlul I. — Exemple de apariții de persoane sunt mai multe. În periodicul *„Raccoglitore medico di Forli* [2]) este un articlu subscris de medicul *Dr. G. B. Ermacora,* referitor la unele cazuri de telepatie. O damă din Rovigo văzù într'o bună dimineață, des de dimineață înaintea sa pe un frate al său, despre care știa, că petrece în Cairo, fără să știe că el era mort de 26 oare. În acelaș timp o soră a ei simți pe cineva umblând prin chilia, în carea durmea, mutându-i hainele de pe scaunul de lângă pat, unde și le pusese în sara premergătoare, și pe cari la sculare le-a aflat jos, lângă ușe. Fiecare a cugetat, că s'a întors fratele, care întrând în chilie, ar fi eșit mai apoi în afacerile sale. Îi pregătiră deci prânzul la oara, când era îndatinat să mânce în familie; dar îl așteptară zădarnic. Surorile, observă medicul Ermacora, n'au fost iluzionate, pentrucă ele n-au vorbit și nu s'au cugetat la fratele lor, care le-a apărut în două moduri diferite. Pe lângă aceea mai era și o dovadă fizică: luarea hainelor dela locul lor. — Un caz mai clar istorisește *Gougenot de Mousseaux,* în cartea despre fenomenele magiei, tipărită în 1864. Cazul e reprodus la Dr. Lapponi. [3]) *Robert Bruce* era vice-căpitanul unui vapor care mergea spre Foundlanda-nouă. Pe când sta el în cabina de lucru, observà deodată un streiu, care se așezase la masa căpitanului. Se scoală uimit și merge la căpitan să-i spună ce a văzut. La reîntoarcere nu mai era nime la masă. Ieau tăbliță căpitanului și află scris pe ea, de o mână necunoscută: *„Schimbați direcția spre nord-vest."* Curioși că ce va fi, porniră cu vaporul într'acolo. Nu peste mult, dădură peste o corabie plină cu pasageri, carea era să se cufunde. Timiseră deci luntrele să-i scape. Spre mirarea vice-căpitanului, între cei ce veniau era și streinul văzut de el cu ceva mai înainte. Îl chemară deci să scrie cuvintele: Schimbați direcția spre nord-vest Scrisoarea era perfect egală cu cea de pe tăbliță, carea se conserva încă. Îl întrebară apoi asupra apariției, dar el nu știa nimica. Atunci spuse căpitanul corăbiei cufundate, că pasagerul acela adurmi pe la ameazi, fiind tare obosit. Trezindu-se după o oară, spuse căpitanului: „Dle căpitan noi vom fi mântuiți, și încă astăzi. Am visat că sunt pe bordul unei corăbii, carea vine în ajutoriul nostru." „El descrise apoi vaporul cu deamăruntul", adauge căpitanul, „și noi cu mare mirare constatăm acum exactitatea descrierii". În fine pasagerul spunea uimit că lui îi pare cunoscut vaporul mântuitoriu, cu toate că nici când nu fusese pe el. — Alte exemple de feliul acesta aflăm citate la B. P. *Hasdeu.* [1]) Exemplele sunt scoase din „Phantasmo of the living", opera colectivă a alor trei bărbați de știință anglezi: Edmund *Gurney,* Frideric *Myers* și Frank *Podmore,* cari în două volume de 1400 pagine au adunat 800 cazuri de telepatie. Citez unul [2]), istorisit de *Dr. Gibert,* medic primar la Havre, într'o scrisoare din 1886. „Scena s'a petrecut" zice Gibert, „în primăvara anului 1849. Un bătrân de 84 de ani, numit Borel, unchiu al mumei mele, așezat la Petit-Sacconex aproape de Geneva, a venit la noi într'o Sâmbătă la dejun. Noi locuiam la Monnaie, sat chiar lângă Geneva, vr'o 4 kilometri departe de locuința bătrânului. El era foarte sănătos. Peste două zile după aceea, în noaptea de duminecă spre luni, la două oare după miezul nopții, muma mea se deșteaptă din somn țipând: Unchiul a murit! eu îl văd jos cu brațele întinse! Tatăl meu s'a silit s'o liniștească, dar ea n'a mai putut adormi. — Luni, tatăl meu mi-a istorisit visul mamei și noi am râs amândoi, zicându-i că, dacă unchiul era mort, cineva ar fi venit să ne înștințeze. În noaptea de luni spre marți, la aceaș oară, muma mea se deșteaptă iarăș din somn strigând: Unchiul e mort! — Aceaș scenă în noaptea de marți spre miercuri. — Miercuri, tatăl meu, care era judecător de pace, mă roagă a-l însoți la Petit-Sacconex, pentruca să încredințăm pe mama că visul ei, deși s'a repetat de trei ori, totuși nu e decât un vis. Deabia am sosit la locuința unchiului, și ni-s'a spus că bătrânul nu s'a văzut de trei zile. Căsuța-i cea singuratică era închisă de toate părțile. Tatăl meu a spart un oblon, și noi am văzut pe bătrânul lungit jos în bucătărie. Am întrat în casă din partea grajdiului, și eu voiam să ridic cadravul, care era cu capul sub vatră, cu fața la pământ, cu brațele întinse, când tatăl meu a băgat de samă că craniul era sfărămat. Bătrânul fusese omorît. La urmă ucigașul a fost prins, osândit și pedepsit cu moarte, după ce mărturisise tot. El omorise pe bătrân duminecă ziua între oarele 12 și 1. Muma mea a văzut în vis cadravul după 12 sau 13 oare în urma omorului".

5. *Manifestarea anumitor idei și cunoștințe, pe cari mai înainte hipnotizatul nu le-a avut.* Hipnotizatul cunoaște morburile și le descrie cu deamăruntul cu termini lor lor technici, cu toate că mai înainte nici idee n'a avut. Vorbește în limbi mai înainte necunoscute, ori deprinde arte neînvățate. Așa de ex. *Dr. Cervello,* profesor la universitatea din Palermo, istorisește despre o copilă, [3]) și anume despre copila, carea știa în somnul ei hipnotic câte bucăți de bonboane se află într'o hârtie, că: „In somnambulismul său avea o vână profetică, dar numai despre anumite fapte, cari se țineau de morbul ei... De mirat erau prezicerile, ce le făcea despre repetirea acceselor, despre durata lor, etc. Intr'un somn, se înțelege hipnotic, a spus înainte, că în o anumită zi va vorbi și va scrie grecește, în ziua următoare franțozește (din care puțin știa), și în a treia englezește. Și totul s'a întâmplat pe cum a prezis."

(Va urma)

---

[1]) Acestea toate se află descrise cu amănuntele lor la Dr. Cresc. Conca: Isterismo ed Ipnotismo Napoli 1888 pag. 94—104.

[2]) Numărul din 10 Ianuar 1879 la pag. 20, citat la Dr. Lapponi op. c. pag. 118.

[3]) Ipnotismo e Spiritismo, Roma 1897 pag. 119—121.

[1]) „Sic cogito" ediția III. București 1895 pag. 99—105.

[2]) Hasdeu, pag. 100.

[3]) La, Vizoli: Del morbo ipnotico, Napoli 1886 pag. 49 și urm.

Căsătoria preacuratei fecioare MARIA cu s. IOSIF.

(Continuare.)

De acelaș punct de vedere ca și Grimm, numai doară cu excepțiunea explicărei sale dela Mat. I. 19. 20, suntu cei mai buni exegeți ai timpului mai nou: Schanz, Cornely, Patrizi, Reischl, Bucher, Weinhart ș. a. [1]) Scurt și limpede ne reprezentează Bisping corecta cuprindere a momentelor, cari ocura aici când zice: „Impresiunea nemijlocită ce o fac descrierile evangelice la Mateiu și Luca, este aceasta: Maria a fost pe timpul anunțărei îngerului numai logodita sfântului Iosif. Indată după aceea a călătorit ea la mătușe-sa Elisabeta și a rămas acolo trei luni; numai după acea se făcu căsătoria formală, despre care este vorba (Mat. I. 18 și urm).“ In privința îndreptățirilor căsătoricești ale mirilor judaici, Bisping este de părerea, că în acel period nu se-ar fi făcut așa mare deosebire între starea de mireasă și starea de căsătorie. Mireasa în respectul dreptului privat se conzidera ca propietate, a mirelui; pentru acea o convețuire căsătoricească nu a fost expusă veninului gurilor rele. [2])

In urmă să lăsăm să vorbească încă vechia artă creștină. Liell face comentariu asupra cunoscutei picturi „representarea căsătoriei Mariei“ în Puy=le=Dome, asupra căreia și-au datu judecata meritoare atât Garucci câtu și De Rossi și durere în mod divergent. Este însă lucru sigur, cumcă pictura acea în relief este expresiunea artistică dela Mat. I. 18 și 24. Garucci crede a afla unu gest în ducerea mânilor, în urmarea căruia cuvintele evangelice *λαμβάνειν* sau *παραλαμβάνειν γυναῖκα* nu însemnează „a lua femeia, a-se căsători“, fiindcă Iosif era deja logodit cu Maria, ci acele însemnează că el voește a-și reținea pe soția, pe carea se socotise să-o lase. Liell respinge exegesa lui Garucci și observă cu drept, cumcă chipul însemnează contrariul; pentrucă Iosif ține mâna s'a dreaptă, iar Maria întinde stânga s'a. Ei își dau mânile așadară întocmai precum se poate acea vedere pre multe picturi, cari reprezentează încheiari de căsătorie. Tocmai aceasta observațiune îl înduplecă pe De Rossi se privească acest chip ca și document pentru aceea, că *παραλαμβάνειν τὴν γυναῖκα* însemnează „a se cununa, a face nunta. [3])

Dacă facem o reprivire preste părerile schițate până aci ale teologilor mai noi catolici, atunci vedem, că în privința întrebărei puse nu dovedește deplina consonanță. Ce e drept la o precisare mai amenunțită și cu ajutoriul unor distincțiuni se-ar pute rezolvi multe contraziceri numai părut; însă întru aceasta nu ne dimitem mai departe. Numai atâta fie constatat, cumcă cea mai preacumparitară parte din exegetii, timpului mai nou suntem de părerea, că Maria și Iosif ar fi fost împreunați prin o adevărată legătură de căsătorie pe timpul conceperei lui Hristosu, actul cel din urmă al căsătoriei judaice, ducerea solemnă acasă a miresei, încă nu se-ar fi întâmplat, și conviețuirea publică a soților de căsătorie subt acel acoperemânt încă nu sar fi început. Despre aceasta părere ca și despre expresiunea corectă a istorisirei evangelice și a conclusiunilor ce se pot trage din acesta cu o verosimilitate internă și externă va fi vorba în următoarele.

Basarea (motivarea) tesei. După relațiunile noastre moderne create de către Conciliul trideatin promisiunea căsătoriei adecă sponsaliale și încheiarea căsătoriei sunt două acțiuni despărțite deolaltă și prin timp. Promisiunea căsătoriei (sponsaliale) dau naștere relațiunei de „mire și mireasă“, încheiarea căsătoriei motivează relațiunea de „femeia și bărbatu“, „soț și soție“. După usul de vorbire al canoniștilor despre bărbat se poate s. e. zice, că el prin cea dintâiu câștigă un jus ușorem și prin cea din urmă un jus inasore, și despre o fată care se greșește în stalul de mireasă se zice, că ea a vătămat fidelitatea de sponsa (logotită); iară dacă se greșiește după încheiarea căsătoriei se zice cumcă ea vătămat fidelitatea căsătoricească, sau că a comis adulteriu.

(Va urma.)

[1]) Schanz, L'ommentar über das evangelium des h. Lukas. Iübingen, Fues. 1883. p. 83. *Cornely* S. I. Introductio specialis in singalos Novi Testamenti libros. Parisiis, Lethielleux, 1886 p, 202 196. Patritius S. I. De evangeliis libri. Friburgi-Brisgo viae, Herder, 1853. Liber tertius. p. 122 ss. De prima angeli ad. Iosephum Mariae sponsum legatione commentatio. Romae ex typographia polyglotta. 1876

[2]) Bisping Erklärung des Evangeliums nh Matthäus. Münster, Aschendorff. 1864.

[3]) Liell, die Darstellungen der allerseligsten Iungfrau und Gottesgebärerin Maria auf den Kunstdenkmälern der Katakomben. Freiburg, Herder. 1887 pag. 216.

Dare de samă și mulțămită publică.

(Continuare.)

42. *Vașad*: Demetriu Murășan, paroh 2 cor. pop. 4 cor. = 6 cor. 25. *Domahida:* Poporul = 4 cor. 80 fil. 26. Excel. Sa Dn. Metropolit Dr. Victor Mihályi de Apșa = 10 cor. 27. *Tămaia*: Romul Marchiș, paroh = 2 cor. 28. *Bocig*: Ioan Papp, protopop-paroh. = 2 cor. 29—30. *Leta-mare* (partea română) Ignație Szabó, protopop 2 cor. Societatea „Mariană“ 7 cor. G. Șuta 2 cor. = 11 cor. 08 fil. 31. *Cheț*: Victor Szilágy, preot 2 cor. poporul 7 cor. = 9 cor. 32. *Bozința-română*: Aurel Marinescu, paroh 2 cor. Alexandru Murășan, profesor 5 cor. poporul parte în bani parte în bucate 9 cor. 10 fil. = 16 cor. 10 fil. 33. *Hosszú-Pályi*: George Hubic, paroh 100 cor. Berényi Imre econ. de confes. helv. 50 cor. *) Imrik S. Z. paroh rom. cat. 10 c. Bernáth István profesor reformat 5 c. Major István econ. r. cat. 6 c. Ráczemper Lajos prof. rom. cat. 5. c. Csighy Andor predicator reformat 4 c. Văd. lui G. Szilágy g. cat. 4 c. Văd. lui Fr. Román g. c. 4 c. Szabados Bertalan măcelar r. cat. 4 c. Kurucz Pál econ. r. cat. 4 c. Popovicin Alex. econ. g. cat. 4 c. Dr. Maizner János medic cerc. 4 c. Leviczo György șef la gara din loc 3 c. Lengye Mihály inv. ref. 2 c. Biró János înv. ref. 2 cor. Gicz Elek jendarm g. cat. 2 c. Vascsano jendarm ref. 2 c. Reiner Samu izrailit 2 c. Halász Lajos izr. 2 c. Dank Béla r. cat. 2 c. Klein Béni izr. 2 c. Kende Ernö apotecar izr. 3 c. Szűcs Ödön izr. 1 c. Goűnspán izr. 1 c Natz izr. 1 c. Krausz izr. 1 c. N. N. izr. 1 c. Pintye Gábor faur g. cat. 2 c. Erdelis Pál econ. r. cat. 1 c. Borór István ec. ref. 1 c. Petru Borbala ec. g. cat. 1 c. 20 fil. Barabás Istvánné ec. ref. 1 c. Ripák Ilona ec. g. c. 2 c. Fazekas főbiró ref. 2 c. Özv. Pap Mihályné ec. ref. 2 c. Morell Péter pos. r. cat. 2 c. Szabó Sándor pos. ref. 2 c. Borabás Mihály ec. ref. 1 c. Kovács Imre ec. ref. 1 c. Nemecz Rudolf faur ref. 1 c. Özv. Kaufmanné izr. 1 c. Papp Iósef adiunct not. 1 c. Székely Iózsef duchenar rom. cat. 1 c. Berényi Ferencz ec. ref. 1 c.

*) Să învețe români nostrii catolici dela eretici! Respectivul e un biet bătrân sărac, la care abia — abia am îndrăznit a intra, având milă de el ... și eată!

(Va urma.)

Hosszú-Pályi, 31 Oct. 1905.

George Hubic,
paroh gr.-cat.

Bibliografie.

A apărut:

Abecedar și întâia carte pentru deprinderea limbei magiare în școalele poporale, pe baza planului ministerial de învățământ, de Francisc Koós, inspector școlar în penziune și conzilier regesc și Vasile Goldiș, prof. gimn. în penziune și secretar conzistorial în Arad, ediținea a V-a, corectată. Prețul legat 40 fil. Brassó, editura H. Zeidner.

„Sămănătorul“ Revistă Literară. Anul IV. Nr. 44. N. Iorga. — Poeziile lui O. Goga. I. Borcia. — Domnița din străini (poezie). I. Bârseanul. — Blestemul muceniței. I. M. Marinescu. — Reîntoarcerea (poezie). N. Iorga. — Cetatea Hotinului. Romulus Cioflec. — Fără nădejde. X. — Cugetări. N. Iorga. — Cronică: Numărul 25 bani.

Poșta Administrațiunii.

Am primit și cuietăm abon. dela;

Gurarâului pe anii pe 1903, 1904 și 1905. *Rujdos* pe 1905. *Istrău* pe 1903 și 1904. Pe 1905. este în restanță. *Ponor* (p. Puj), pe 1905. *I. R. Orade* pe 1905 sem. 2-lea. *I. F. N. Kaposvár* pe 1905 pătrariul al 3-lea. *Vermes* pe 1905. *Răvășel* pe 1904 sem. 2-lea. *Seulia-rom.* pe timpul din 30/4 1901 până în 30/4 1903. *Valea-groșilor* pe 1905 până în I. Septemvrie. *Faluszlatina* pe 1905. *G I. Orade* pe 1905 sem. 2-lea. *Tulgheș* pe 1900 și 1901. Suntem recunoscători pentru zelul, ce arătați și Vă rugăm a nu ne da uitării nici pe anii următori. *Jâiul-Coroiești* pe 1905 sem. 2-lea. *Cheța* pe doi ani, din 1 Februar 1899 până în 1 Februarie 1901. *Silvașul-de-jos* pe 1905 sem. 2-lea. *Surduc* (tract. Indol) pe 1899 lunile April—Septemvre. Binevoiți a ne trimite și restanța de pe ani următori. *Dubricsony* pe 1905 lunile Iulie—Septemvrie. *Bârseul-de jos* pe 1905 sem. 2-lea. *M. Ludos* pe 1905 sem. 2-lea *Orlat* pe 1902, 1903. 1904 și din 1905 până în I. Maiu. Prin urmare, mai restează pe 8 luni din anul acesta. *Uvári-Kécz* pe 1905 sem. 2-lea. *Petridul-de jos* pe timpul din 1. Maiu 1898, până în I. Maiu 1901. — La rațiuni drept document alăturați recepisa postală, cu provocare la recunoașterea presentă. *Cluș M. B.* pe 1905 sem. 2-lea. *Cherelus* pe 1905.

Editor și redactor răspunzător:
Aurel C. Domșa.

AVIZ

cultivătorilor de vie.

Se află de vânzare viță de vie foarte frumoasă altoită în viță cu rădăcină americană, după cel mai excelent metod (altoire lemnoasă). După trebuință ori ce soiu de viță. — Comandele să se trimită la adresa: GEORGE ȘERBAN, paroh gr.-cat. Smig (Somogyom) u. p. Medgyes.

(27) 3—6

A apărut:

LITURGIERIUL

ediţiunea a doua cu litere latine, revăzută şi coreasă după textul original grecesc şi augumentată, 262 pagine, adecă 16 1/2 coale; cu 4 coale mai voluminoasă, ca ediţia din 1870. Rubricile s'au tipărit cu roşu. Formatul 8° mare. Cartea este decorată cu 4 icoane tipărite în culori şi cu trei stâlpi în text, după desemnul făcut de profesorul *Octavian Szmigelski,* din Ibaşfalău.

Preţul unui ex. pe hârtie *„prima“*

crudo . . . . . **6** cor.
legat . . . . . **9** „

Pe hârtie velină consistentă:

crudo . . . . . **5** cor.
legat . . . . . **8** „

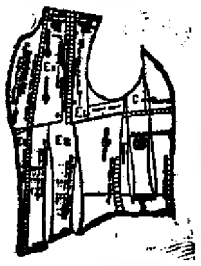

marca fabricei

De mare însemnătate pentru Dame!

Fie care P. S. Dómnă îşi póte însa-şi pregăti cu o uşurinţă de neînchipuit

talia sa după orî ce modă

cu ajutoriul aparatului de croit talie pentru dame

inventat de **Anton Guschelbauer.** A fost censurat de academie. şi posede nenumărate scrisorî de recunoscinţă.

Işi are patenta şi e scutit prin lege în tóte statele culte.

Preţul unui aparat e 3 cor. franco rambursat.

Se caută agenţi

Prospecte să trimit la cerere gratis

Cu tóta stima:

Antal Guschelbauer.
Sopron.

17 (51—52)

În vara trecută, pe lângă toată seceta mare ce a fost, totuşi în

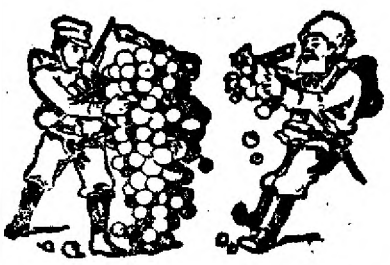

Prima colonie de viţă de vie de pe TÂRNAVĂ

a căreia proprietar e FR. CASPARI, Mediaş 100, Transilvania,

unica în întreagă Ungaria, viţa a fost udată zilnic cu apă în quant de 5 milioane de litre, drept aceea e singura care poate lifera viţa de vie frumoasă şi trainică.

Catalog ilustrat, cu diferite epistole de recunoştinţă, să trimite gratis şi franco.

(25) 5—20

La esposiţiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote şi fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

Antoniu Novotny

în Timişóra-Fabric

(24) 48—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nóue, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregi armonióse, pe lângă garanţie pe mai mulţi ani, provedute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întórce cu uşurinţă în orî ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o latura prin aceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate şi mai de multe orî premiate, carî sînt provedute în partea superióră — ca violina = cu găurî după figura *S* şi pentru aceea ań un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrarea mai voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, aşa, că **un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiŭ.** Mai de parte se recomândă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre **preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut** — ca şi spre turnarea de **tóce de metal.**

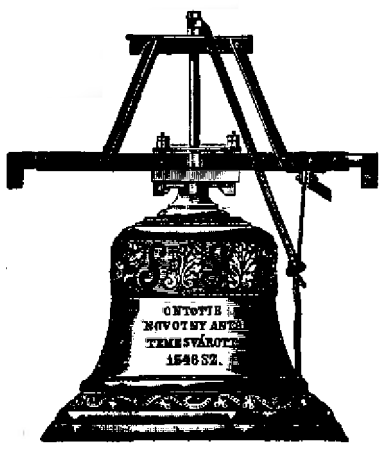

Preţ-curanturî ilustrate se trimit la cerere gratuit şi franco.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul:
Pentru monarchie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor.. 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia, să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XV. Blaj 25 Noemvrie 1905. Numărul 47.

Adunarea Reuniunei învăţătorilor români gr.-cat. din ţinutul Lugojului.

— *Raport special al „Unirii".* —

În adunarea generală din anul trecut „Reuniunea învăţătorilor din ţinutul Lugojului", având în vedere faptul, că Provedinţa a voit, ca să avem iară un nou arhiereu în scaunul episcopesc din Lugoj, — fixază ca loc pentru ţinerea adunării sale generale din acest an: *Lugojul*, centrul diecezei, ca aşa de o parte învăţătorii să aibă ocazie de a îşi prezenta omagiile lor de iubire fiască faţă de Ilustrul Arhiereu, P. S. Sa Dr. Vasile Hossu, iară de altă parte Ilustritatea Sa să îşi poată cunoaşte învăţătorii mai deaproape.

Această adunare, convocată la Lugoj, s'a şi ţinut în zilele de 22 şi 23 Octomvrie a. c. Despre decurgerea ei raportez în următoarele:

Ziua primă.

Sâmbătă la 21 Octomvrie la oarele 5 p. m. comitetul central al Reuniunii se întruneşte în sala şcoalei gr.-cat. din Lugoj, şi sub presidiul Il. Sale dlui canonic *Ioan Boroş,* îşi ţinu şedinţa sa ordinară. În această şedinţă, la care au luat parte şi delegaţii Reuniunei surori din ţinutul Haţegului, s'au discutat: raportul general al comitetului despre activitatea sa pe anul de gestiune 1904/905, raportul cassarului şi cel al bibliotecariului precum şi alte cestiuni ce aveau de a fi pertractate în şedinţele adunării generale.

Duminecă, în 22 Octomvrie, la oarele 9 1/2 se începe serviciul divin, oficiat în biserica catedrală de către prezidentul Reuniunei: dl *Ioan Boroş,* asistat de secretarul episcopesc Cl. d. *Dr. Daniel Fireza,* On. d. *Ioan Ţucu* şi doi lectori. Cântările liturgice le-a cântat bine şi melodios corul băieţilor dela şcoalele elementare din loc, condus de *Ioan Ienea,* cler. abs. şi învăţător în Lugoj.

La Priceazná On. preot d. Valeriu Giurgiu ţine o predică ocazională, în care scoate în relief însămnătatea şi necesitatea educaţiunei religioase-morale, mai vârtos în timpul actual; rezumează marile avantagii ale acestei creşteri, apelează la părinţi, la învăţători şi catecheţi, ca factori ai acelei educaţiuni, îndemnându-i, ca în împlinirea misiunei lor sublime, ce o au de a instrua şi educa, să nu uite de creşterea religioasă-morală, care este baza întregei educaţiuni.

După terminarea acestei predici atât de instructive, cea mai **mare** parte din învăţători se împărtăşesc cu sfânta taină a cuminecăturii Era foarte înălţător şi pătrunzător a vedea pe învăţători bătrâni şi tineri la acest act sfânt. Nu pot decât numai să laud această ţinută creştinească, şi aş dori ca şi în viitor. de câte ori se vor face atari conveniri, fie la noi fie la alte reuniuni învăţătoreşti, să se urmeze aceeaşi ţinută vrednică de imitare. Sub decursul s. cuminecări bătrânul cantor catedral, d. Vasile Jivanca cu vocea sa pătrunzătoare şi melodioasă după cea mai frumoasă melodie bisericească a cântat priceasna: „Cu trupul lui Hristos Vă cuminecaţi."

După sf. liturgie se începe şedinţa, la care ie parte şi Ilustritatea Sa Arhiereul însoţit de canonicii: *B. Densuşan* şi *Nic. Nestor,* protopopul din loc *George Popoviciu* şi de alţi preoţi şi inteligenţi.

Il. Sa Arhiereul e primit cu ovaţiune fiască şi ocupă locul presidial de onoare. Prezidintele Reuniunei, îl salută în numele Reuniunei, mulţumindu-i cu cuvinte calde şi bine alese pentru marea cinste, de care a învrednicit adunarea prin înalta Sa prezenţă. Termină exprimându-i recunoştinţa Reuniunei şi rugându-l, ca să deschidă şedinţa.

Cu voace emoţionată răspunde prea bunul Arhiereu acestui salut prin următoarea prea frumoasă şi instructivă cuvântare:

Onorată adunare generală!

Iubiţi în Hristos Fii!

Cu vină bucurie Vă salut, Iubiţi în Hristos fii, când dau urmare cuvântării făcute de ilustrul nostru preşedinte, dar şi boldului inimei mele, să deschid anume în persoană adunarea voastră generală convocată pe ziua de azi aici la Lugoj, cetatea reşedinţei noastre episcopeşti.

Şi cum n'ar fi mare bucuria mea a părintelui, când pe voi, dragii mei copii, vă văd în jurul meu, adunaţi din părţile banatice ale diecezei lugojene nu numai ca să vă sfătuiţi de cele ce statutele şi regulamentele reuniunei noastre vă prescriu, ci şi pentru ca să vedeţi pe părintele vostru, să vă convingeţi despre cum aflarea lui, şi să-i descoperiţi fieşte-care cu graiul viu bucuriile şi năcazurile, succesele şi decepţiunile, mângâierile şi supărările, ostenelele şi nădejdile voastre.

Fiţi binevenîţi, dragi copii! Dumnezeu v'a adus! Să vă aflaţi bine la casa părintelui vostru, şi cu amintiri dulci să vă reîntoarceţi acolo unde chemarea voastră sântă şi înaltă îs reclamă.

Da, iubiţi fii, înaltă şi sântă e chemarea voastră. Voi după misiunea voastră sunteţi părtaşi în slujba apostoliei, pentru-că biserica dreptul şi datorinţa sa de a vesti evangelia mântuirei şi de-a învăţa popoarele, în mare parte deprinde prin voi. Biserica ţine, că ar fi neascultătoare de întemeiătorul ei, dacă porunca primită de a învăţa, de a propovădui adevărul, nu ar împlini-o prin aceea, că pretutindeni, dela răsărit şi până la apus, alăturea cu bisericile întemeiază şcoli şi institute de învăţământ şi de creştere de toate categoriile. De aceea să numeşte şcoala fiica bisericei; de aceea biserica în toate timpurile şi-a reclamat dreptul asupra instrucţiunei; de aceea s'au înfiinţat în toate timpurile atâtea orduri şi congregaţiuni religioase, cari toate au de scop instrucţiunea şi educaţiunea, de aceea biserica nu încetează a jertfi şi a se lupta neîntrerupt pentru păstrarea caracterului religios al şcoalelor şi institutelor sale.

Şi să nu credeţi, iubiţii mei fii, că între institutele de învăţământ şi de creştere înfiinţate, şi susţinute de s. biserică, şcoalele poporale, la cari voi munciţi ca dascăli ai tinerilor mlădiţe ale poporului nostru iubit, în însămnătate ar fi cele din urmă. Nu, nici decât. Tocmai contrarul e adevărat. Şcolile poporale sunt acele instituţiuni, cari nemijlocit stau deschise înaintea tuturor fiilor poporului nostru credincios. Şi nu numai că sunt deschise înaintea tuturor, dar toţi părinţii sunt datori pe basa legilor noastre vigente să-şi poarte pruncii la şcoală. Astfel pentru massele mari, pentru totalitatea poporului, şcoalele poporale sunt şi rămân aşa zicând unicul mijloc de cultură intelectuală şi de educaţiune morală. Din acest punct de vedere considerate şcolile poporale, cine este care să nu recunoască însămnătatea hotărîtoare a acelor pentru viaţa culturală şi morală a credincioşilor nostri, a întregului nostru neam. E fapt netăgăduit, că maioritatea covârşitoare a poporului nostru să alege pentru viaţa întreagă cu acele cunoştinţe şi cu acea creştere, ce le-a primit în şcoalele poporale.

Iată, iubiţilor fii, chemarea şi răspunderea voastră. Dela priceperea, dela zelul, dela purtarea voastră atârnă propăşirea în cunoştinţe, caracterul şi viaţa morală a generaţiunilor viitoare ale acelor comune, unde voi aveţi funcţiunea de învăţători poporali.

E mare, e înfricoşată răspunderea aceasta. Nu numai Dumnezeu va trage pe cei uitaţi de chemare la aspră răspundere, nu numai superiorii bisericeşti şi lumeşti îi vor osândi, dar însă-şi generaţiunile trecute prin mânile lor vor blăstăma pomenirea

acelor dascăli, din a căror nepăsare şi întrelăsare ele au rămas lipsite atât de binefacerile materiale cât şi de cele spirituale, ce le rodeşte omului cartea şi creşterea morală.

Iată, iubiţilor, pentru ce Noi cu Venerabilul nostru Consistor neîncetat veghiăm, ne sfătuim şi ostenim, ca să promovăm interesele şcoalelor noastre poporale, să îmbunătăţim soartea voastră, să provedem de edificii şcolare corăspunzătoare, să le înzestrăm cu recuisitele de învăţământ necesare, şi altele nenumărate, ce zilnic să ivesc. Voi fieşte-care în comunele voastre vedeţi lipsele şi năcazurile voastre locale; vă năcăjiţi, vă supăraţi, ba de multe ori vă plângeţi chiar şi asupra guvernului diecezan, că şi-a uitat de voi.

Iubiţilor fii: fiţi convinşi, că cel puţin $^3/_4$ părţi din lucrările Consistorului episcopesc privesc şcoalele, că prin urmare partea covârşitoare a grijilor şi ostenelelor noastre este devotată causei învăţământului nostru primar, causei voastre.

Astfel stând lucrurile, atât însămnătatea instrucţiunei noastre poporale, cât şi răspundere ce însumi o am pentru buna creştere a fiilor poporului nostru credincios, în fine jertfele, ce pentru şcoală le aduce poporul credincios şi acest guvern diecezan; toate aceste zic, îmi impun datorinţa, ca acum când în număr aşa de însemnat vă pot vedeà în jurul Meu, să vă împărtăşesc dorinţele mele părinteşti faţă de voi ca învăţători, cari dorinţe voi le veţi împlini de sigur cu plăcere, ca să faceţi bucurie părintelui vostru, care cu toată ferbinţala inimei sale vă iubeşte.

1. Doresc înainte de toate dela voi toţi, ca să fiţi cu adevărat *dascăli* ai poporului. Şi esemplarul vostru are să fie Cel ce v'a trimis şi pe voi pe calea bisericei Sale, are să fie Răscumpărătoriul şi Mântuitoriul sufletelor noastre, Hristos.

El să fie pururea înaintea ochilor vostri. El blând, El umilit, El dulce şi plăcut, El înţălept la vorbă, El modest în purtare, El afabil către toţi, El cumpătat în ori-ce gest ori privire, El îndelung răbdător, El liniştit pururea, El maiestos şi grav, El cuceritor şi îndulcitor, El înţălept şi sfânt, curat şi nevinovat, El *dascăl* desăvârşit!

După El să plecaţi. Lui să-i urmaţi, pilda Lui s'o imitaţi, la El să vă întoarceţi în ispite şi năcasuri. Lui să vă siliţi a sămăna.

Şi veţi sămăna, dacă vă veţi nizui a vă sfinţi pe voi înşive, a fi pe cât să poate desăvârşiţi. Voi înşive bine ştiţi, ce concept înalt are poporul credincios despre dascăl, dar mai vârtos frica acea reverenţială ce o are, orî ar trăbui să aibă pruncul mic de dascălul său. Pruncul în dascălul său vede o fiinţă mai înaltă şi crede, că dascălul ştie tot şi poate să facă ori-ce El crede, că tot ce spune şi tot ce face învăţătorul e bine şi să sileşte a-l urma, a-l imita. De aici urmează, că după vorbele şi după faptele învăţătorului să îndreaptă şi şcolarii, şi cum facultăţile lor lucră mai ales în mod receptiv, şi cum impresiunile lor sunt mai vii şi mai durabile, aşa că urmare neîncunjurata vine strâformarea vieţii interne intelectuale şi morale a băeţilor după vorbele şi faptele, după viaţa şi pilda dascălului lor.

Cu recunoştinţă şi cu adevărata veneraţiune mă închin înaintea acelor dascăli, cari prin viaţa lor individuală şi familiară, prin pilde şi purtarea lor sunt un stâlp luminos în satul lor şi ţinutul întreg, arătând tuturor calea adevărată de urmat. Şi vai iară-şi de aceia, cari vor fi de sminteală, pe cari îi va urma blăstămul generaţiunilor duse la calea perirei şi pedeapsa înfricoşată a dreptului Judecător.

2. Al doilea lucru, pe care îl doresc şi aştept dela voi, fiii mei preaiubiţi, este spiritul de disciplină, de ordine şi de caritate.

Nu poate disciplina pe altul, care pe sine nu se ştie disciplina; nu poate porunci la altul, care şie-şi nu ştie porunci.

Spiritul disciplinei, al ordinei şi al caritătii pofteşte, ca atunci când cereţi ascultare şi ordine dela elevii vostri, mai întâiu voi înşive să observaţi spiritul de disciplină, de ordine şi de caritate, fiind cu supunere promtă, spontană şi veselă faţă de mai marii vostri. În deosebi trebue să amintesc la acest loc disordinele regretabile ce să ivesc alocurea între preoţi, ca directori şcolari şi docenţi. Nimic nu poate fi mai păgubitor pentru interesele învăţământului, nimic mai contrazicător caracterului preoţesc şi docental, nimic mai demoralisător pentru părinţi şi şcolari, decât certele şi neînţelegerile dintre preoţi şi dascăli. Unde sunt asemenea neînţelegeri, acolo causa şcolară e perdută. Şi cine sufere? Sufere o comună întreagă, cu toate că dînsa cu nimica nu şi-a meritat pedeapsa groaznică, ce a ajuns-o.

Nu e aici locul să cerc după causele unor astfel de neînţelegeri. Motivele variază din cas în cas. Sigur este numai atâta, că în toate casurile lipseşte ori de-o parte ori de cealaltă, ori din amândoue părţile, caritatea creştină, fără de care nu numai convieţuirea preotului cu învăţătorul, dar peste tot convieţuirea oamenilor din societatea creştinească se preface în peşteră de fiare sălbatice.

FEUILLETON.

ALTE SCRISORI.

Scrisoarea VI.

(Însufleţirea de odinioară şi moleşirea de azi.)

Unui prietin.

(Continuare şi fine.)

Atunci cum se poate ca sufletele azi să ne fie aşa de amorţite, pe când atunci ni erau atât de treze? De unde vine, că pe atunci articoli de ziare şi reviste erau sorbiţi cu însufleţire, iar cei din ziarele de azi, nu se mai pot ceti? Atunci spuneau conducătorii noştri în două trei cuvinte, ceea-ce acum nu cutează nimeni să spună în cinci-şase articole continuative. Aşa că acum cetim cuvinte şi iar cuvinte, sterpe, seci. Ideile pare, că ne-au secat, gândirea pare că ni-s'a închegat atâta e de greoaie, iar când totuşi se trezeşte, ne trezim cu un articol uşurel-uşurel, cu un pamflet, care nu poate să ajute nimănui, din care nu se poate alege nimeni cu ceva dobândă, şi de aceea nu-şi mai pierde timpul cetindu-l.

Cum se poate că cei ce iasă azi din şcoalele noastre nu mai samănă cu cei din generaţiile trecute?

Cum să nu se poată, dacă focul sfânt al însufleţirii nu mai arde ca altă dată.

Dar noi nu avem nici o îndreptăţire de a ne perde curajul, de a ne perde însufleţirea, după-cum au avut cei ce au rămas din generaţia ce a pus la cale deşteptarea noastră. Aceia au încercat, s'au luptat, au fost învinşi nu de puterea dujmanului ori aliatului, ci de nedreptatea strigătoare la cer a acestuia.

Ţesetura faptelor trecute nu trebue să o luăm ca o măsură şi ca o îndreptare a activităţii noastre. Nu trebue să credem că aşa ni-e ursita, ca să fim vecinic nebăgaţi în samă şi vecinic cei din urmă. Dacă printr'o politică vicleană ne-am ales cu nimic, nu trebue să ne arătăm, că noi am fi îndestuliţi şi cu atâta. Nu-i iertat mai ales, ca în conştiinţa poporului nostru să prindă rădăcini astfel de convingeri, căci aceste ar da foarte mult de lucru generaţiilor viitoare, şi răspunderea pentru asta, osândirea, ne va cădeà pe capetele noastre.

Ca să devenim în mod logic reci, fără voinţă, fără idealuri mai înalte, ar fi trebuit să începem şi noi, ori cel puţin să continuăm lupta pentru ţinta ce o avem, şi dacă nu ne-ar fi reuşit nimic, atunci s'ar mai cădeà să fim aşa de fără vlagă. Dar să stai cu mânile în sân, şi să judeci în felul acesta: „La ce să nu duc o viaţă liniştită şi tihnită, de ce să-mi aprind pae în cap, când şi aşa nimic n'aş puteà folosi“ — aceasta nu e scăpare, nu e răspuns îndestulitor. Nu poţi tu singur, oń doi, ori trei, dar mai mulţi, toţi la olaltă, cercaţi numai şi veţi vedeà ce puteţi. De nu veţi aveà nici o izbândă, veţi aveà cel puţin liniştea sufletească, că v'aţi împlinit o datorinţă sântă: de a nu lăsa pe alţii să creadă, că suntem neputincioşi, că nu nai dăm nimic pe noi, că nu mai avem nici o încredere în puterile noastre, că nu nai avem nici un ideal.

Căci cel mai mare rău, ce urmează din neinteresarea noastră ce chestiile de viaţă a poporului nostru, fie vorbă de limbă, de biserică, de şcoală ori drepturile noastre, e aceasta: că încurajăm tot mai mult pe cei ce ne doresc nimicirea, de lăsăm să joace frânele cum voesc, şi-i facem să se încreadă tot mai mult în propria lor putere. Şi cu durere trebue constatat, că în conştiinţa poporului nostru încetul cu încetul să picură acest venin, că adecă, de noi nu va fi nici odată mai bine, că noi vom purta vecinic toate poverile, că suntem aşa ursiţi, ca să fim vecinic nefericiţi.

Şi să nu se uite că o aşa convingere e cea mai primejdioasă pentru viaţa unui popor. Să nu se uite, că atunci când prin vremi va veni iar un vestitor mare, vre-un apostol va trebui foarte multă energie cheltuită, ca sufletul acelei naţii să se lumineze, să vadă curat ţinta, să se ştie însufleţi pentru realizarea ei.

Cei-ce pot da sfatul, azi sunt cu mult mai numeroşi ca înainte. Cei ce pot să ajute, asemenea. Cei ce să vestească cu graiul şi cu scrisul, mai ales cu scrisul, avem slavă Domnului.

Ce ne lipseşte atunci?

Inima!

Da, o inimă cu simţiri largi, adânci, care se simtă fin, să se entusiasmeze uşor, — şi să rămână aşa însufleţită, până se va consuma întreagă.

Mai puţină zizanie, dacă se poate, de loc, şi mai multă alipire, mai deasă strângere în taberi, într'o singură tabără, în care să svâncnească, în pepturile celor de acolo, o singură inimă:

Inima mare a înaintaşilor noştri.

Alfius.

3. Al treilea lucru, pe care dela voi îl aştept, este, împlinirea cu scumpătate a datoriilor voastre speciale de dascăli. Sunteţi puşi de învăţători; prin urmare întreagă activitatea voastră are să fie a şcoalei; dar nu în acel înţeles, că dacă aţi isprăvit prelegerea, apoi să socotiţi misiunea voastră de terminată. Voi aveţi să supraveghiaţi pe elevii vostri şi afară de şcoală; aveţi să-i cercetaţi şi la casele lor, mai ales de se va întâmpla, ca oare-care dintre ei să fie morbos. Cu astfel de ocasiuni vi-se dă prilej bogat a da sfaturi bune şi la părinţi, cum au să tracteze cu pruncii, ca să le fie drag de şcoală şi de carte.

În şcoală să desfăşuraţi tot zelul şi toată diligenţa. Să vă fie pururea înaintea ochilor, că cei mai mulţi dintre elevii vostri pentru viaţa lor întreagă rămân cu ştiinţa aceea, ce şi-au însuşit o dela voi.

Toate studiile să le propuneţi cu acelaş zel, pentru-că toate sunt de mare folos în viaţa de toate zilele. Şi alăturea cu limba dulce a mamei să propuneţi cu stăruinţă neobosită limba statului. Ori ce ar zice unii pedagogi, esperinţa arată că în pruncie se învaţă mai uşor limbile. Şi cunoştinţa limbei statului e de foarte mare folos pentru toţi cetăţenii de-opotrivă şi pe lângă aceea cunoaşterea ei nu va împedeca nici odată pe micul românaş, să mărturisească cu poetul: „Mult e dulce şi frumoasă limba ce-o vorbim. Altă limbă armonioasă ca ea nu găsim.“

4. În fine şi mai pe sus de toate aştept dela voi, ca premergând cu pildă bună să faceţi pe prunci, să se dedeie de mici a-şi împlini datorinţele sale creştineşti. În scopul acesta în toate duminecile şi sărbătorile de peste an veţi aduna copiii la şcoală şi de acolo însive îi veţi conduce în rând frumos doi cu doi la s. liturgie, unde băeţii nevinovaţi încunjurând altarul după tipul Cheruvimilor şi cetelor cereşti în cântări de laudă să preamărească pe Dumnezeul Părinţilor nostri.

Înaintea sărbătorilor Naşterii şi Învierii Domnului deodată cu copiii vă veţi mărturisi şi voi şi veţi începe şirul întru apropiarea spre primirea preasântelor Taine ale trupului şi sângelui Mântuitorului nostru Isus Hristos. Împlinirea acestei datorinţe cu rîvnă şi pietate o aştept cu toată hotărîrea şi personal voiu esamina rapoartele protopopilor, ca să văd, cari au satisfăcut acestei datorinţe, şi cari nu. În punctul acesta scusă nu voiu primi, şi faţă de aceia, cari s'ar opune împlinirei acestei datorinţe, voiu purcede cu toată rigoarea, ca în potriva unora, cari nesocotesc Trupul şi Sângele Domnului.

Iubiţi Fii! V'aţi constituit şi adunat în reuniune, ca să aveţi prilej a discuta interesele tagmei voastre, a vă lumina unul pe altul, a vă mângâia şi îmbărbăta.

Vă felicit din inimă şi sărbătoreşte vă promit, că şi în viitor voiu purta la inimă interesele şi binele vostru. Uşa mea stă pururea deschisă înaintea fieşte-căruia dintre voi. În ori ce lipsă şi năcaz veniţi cu încredere la mine, că cine este părintele, dela care va cere fiul său pâne şi îi va da lui şerpe? Fiţi convinşi, că după posibilitate totdeauna vă voiu ajuta, şi dacă nu pot face mai mult, veţi primi cel puţin o vorbă bună, un cuvânt de mângâiere şi de îmbărbătare.

De încheiere vă rostesc mulţumită părintească pentru ostenelele puse întru luminarea poporului nostru credincios, şi întru creşterea fiilor lor. Comitetului vostru îi aduc recunoştinţa mea, pentru-că prin împlinirea datorinţelor sale desvoaltă în voi spiritul de întrunire a puterilor resfirate, spiritul de jertfă, de abnegaţiune, colegialitate şi frăţie. În fine deosebită gratitudine datoresc preşedintelui vostru: Ilustrităţii Sale canonicului-prelat şi inspector scolastic diecezan, care de un lung şir de ani stând în fruntea voastră, silitu-s'a pururea a înălţa vaza nu numai a reuniunei voastre şi a corporaţiunei întregei diecezane, ci şi interesele fieşte-căruia dintre voi, având inimă călduroasă şi plină de caritate faţă de voi toţi.

Şi acum cerşind darul Sântului Spirit, peste reuniunea voastră şi peste lucrările acestei adunări generale, prin aceasta adunarea generală o deschid în numele Tatălui şi al Fiului şi al Sântului Spirit. Amin.

Cuvântul de deschidere a produs o impresie adâncă în sufletul ascultătorilor. Să dee Dumnezeu ca învăţăturile şi sfaturile cuprinse în cuvântul de deschidere statornicească să-şi arete roadele sale în activitatea, ţinută şi procedura fiecărui membru.

Înainte de a trece la ordinea zilei, prezidentul Reuniunei mai salută pe inspectorul resp. subinspectorul reg. de şcoale d. Földi, pe reprezentanţii corpului învăţătoresc dela şcoalele române gr. or. din Lugoj şi pe delegaţii reuniunei surori din Haţeg, în persoanele dlor Voin şi Bociat şi în fine pe toţi oaspeţi prezenţi la adunare.

După aceste să trece la ordinea zilei.

(Va urma.)

Stipendiştii arhidiecezani.

Întregim lista stipendiştilor, publicată în numărul 41. cu următorii:

I. *Din fundaţiunea „Dr. Simeon Ramonţai“.*

1. Petru Poruţiu, jurist an. IV. Pesta 630.
2. Traian German, filos. an. III. Pesta 630.
3. Septimiu Pop. technic an. III. Pesta 630.
4. Traian Dragoş, techn. an. II. Pesta 630.
5. Ioan Puşcariu, techn. an. I. Pesta 630.
6. Nicolau Pop, indus. artist. I. Pesta 630.
7. Mihail Moldovan, jur. an. III. Cluj 200.
8. Valeriu Suciu, jur. an. III. Cluj 168.
9. Victor Suciu, jurist anul II. Cluj 168.
10. Ioan Sârbu, jurist anul II. Cluj 168.
11. Silviu Maior, jur. a. II. Oradea-mare 168.
12. Ioan Maior, jurist anul I. Cluj 168.
13. Iuliu Măcelariu, jurist an. I. Cluj 168.
14. Georgiu Triff. rig. jur. an. I. Cluj 126.
15. Simion Nemeş, jurist an. II. Cluj 126.
16. R. Moldovan, gim. cl. VIII. Ibaşfalău 126.
17. Iuliu Crişan, gimn. cl. VIII. Blaj 126.
18. I. B. Docolin, gim. cl. VIII. Ibaşfalău 126.
19. Ioan Gligor, gimn. cl. VIII. Blaj 120.
20. Laurenţiu Giurgiu, gim. cl. VII. Blaj 126.
21. Octavian Pop, gimn. cl. VII. Blaj 126.
22. Ioachim Tolciu, gim. cl. VII. Sibiu 126.
23. Enea Ramonţan, gim. cl. VII. Blaj 126.
24. Liviu Câmpian, gim. cl. VI. Braşov 126.
25. Ach. Popoviciu, gim. cl. V. Ibaşfalău 126.
26. Laur. Fodor, gim. cl. IV. Alba-Iulia 126.

II. *Din fundaţiunea „Ioan Bob“.*

27. Victor Boeriu, gimn. cl. VIII. Blaj 120.
28. Alesandru Buşiţa, gim. cl. IV. Dej 120.
29. Laurenţ. Băbuţ, gim. cl. III. Sibiu 120.
30. Georgiu Pop, gim. cl. III. Baia-mare 120.
31. Georgiu Bob, gimn. cl. III. Blaj 120.

III. *Din fundaţiunea „Petru Maior“.*

32. Laurean Maior, gim. cl. III. Blaj 120.

IV. *Din fundaţiunea „Gavrilă Vajda“.*

33. Coriolan Bohăţăl, jur. an. III. Cluj 140.
34. Octavian Bohăţăl, gim. cl. VI. Beiuş 140.
35. Ioan Pasca, gimn. cl. V. Gherla 140.
36. Iuliu Vajda, gimn. cl. IV. Dej 140.

V. *Din fundaţiunea „Efraim Klein“.*

37. Quintiliu Vicin, jurist an. IV. Cluj 360.
38. Atanasiu Pantea, gim. cl. VIII. Blaj 240.

VI. *Din fundaţiunea „Andreiu P. Liviu“.*

39. Iuliu Rus, jurist anul II. Cluj 200.

Clasificarea parohiilor. — Primim următoarele şire:

„În zilele trecute s'a pus în discuţie sinodală noua cotizaţie la fondul de pensiune preoţesc.

Am cetit două decisiuni sinodali, de cari de-ocamdată nu mă ocup, lucrul aşteaptă încă să se lămurească.

Un lucru însă nu trebue uitat: *Fondurile nu să pot susţinea cu cotizaţiuni restante.*

Neocupându-mă de cotizaţiunile solvite de preoţime, nu pot să nu mă cuprind cu cuotele ce le solvesc bisericile.

După a mea părere, afacerea fondului de pensiune nu are nici o legătură cu cuotele fondul esactoral, şi nu e causă fundată de a se statori într'o uniformitate.

Eu cred că şi cuotele bisericilor ar trebui urcate şi calculate după altă cheiă.

Sunt parohii mari, de câte 150 familii, cari contribuesc *o coroană*.

Aşa ceva la fondul esactoral are sens, pentru-că cuota solvită acolo, răsplăteşte numai munca revisorului; unde nu-i avere, nu are nici revisorul de lucru, — dar cu totul altfel stă lucrul cu fondul de pensiune.

Câtă alergare are un preot în o parohie mai mare? Şi ce greutate face pe o 150 de familii: 5—10 cor. — chiar şi de îşi acopere toate spesele din repartiţiune?

Părerea mea modestă este: clasificarea parohiilor independentă de fondul esactoratului — pentru fondul de pensiune — şi urcarea cuotei pe biserici, şi de nu pe toate, dar cel puţin, pe cele ce sunt taxate numai cu suma ridiculă de 1 cor.“

—*f.*—

La situaţie. — Nime n'a espus în colori mai limpezi şi mai adevărate halul în care se află ţara noastră în urma crizei, decât şeful social-democraţilor din Germania. Dăm în traducerea „Drapelului“ această apreţiere foarte semnificativă. Ea e un răspuns, la întrebarea prof. Kreutzer dela Academia comercială din Cluj, asupra atitudinei, ce ar avea să ieie socialiştii magiari.

Domnul meu. La întrebarea D-tale un răspuns franc. Parlamentul ungar nu reprezentă naţiunea ungară şi cu atât mai puţin celelalte naţiuni, cari trăiesc în Ungaria, cari dacă nici nu se ţin de naţiunea ungară totuşi aparţin popoarelor ce locuesc de sute de ani pe pământul Ungariei. Parlamentul ungar nu este reprezentanţa naţiunei ungare, ci a claselor stăpânitoare în Ungaria, a nobilimei, a cleruiui şi a burgeoaziei. Marea majoritate a naţiunei ungare pe lângă sistemul electoral reacţionar şi pe lângă presiunea ce se face la alegeri din partea guvernului şi a claselor domnitoare nu este în stare a-şi trimite reprezentanţii în parlamentul ungar. Celelalte naţiuni din Ungaria, deşi plătesc dare şi dau cătane, cu un cuvânt împlinesc toate îndatoririle ce li-se impun din partea statului ungar, sunt exchise dela posibilitatea de a ajunge la o reprezentare a inreselor lor în parlament! Un parlament care stă pe asemenea baze nu are dreptul de a vorbi şi lucra în numele poporului! Şi dacă un asemenea parlamen: refuză — cum a făcut al d-voastre şi va face şi în viitor — de a recunoaşte votul universal, egal, direct şi secret ca bază a alegerilor pentru parlament, merită să fie măturată din cale, irelevant cu ce mijloace. Poziţia de drept a unui asemenea parlament se bazează pe uasurpaţiune şi fie usurpaţiunea cât de veche, nu poate servi ca izvor de drept. Aflu deci pe deplin firesc, dacă consoţii mei de principii din Ungaria iau poziţie contra parlamentului ungar şi caută dreptul de vot general, egal, direct şi secret acolo, de unde îl pot obţinea. Şi nu ezit a declara că subscriu fiecare cuvânt al acelei sentinţe, ce a pronunţat ministrul-prezident al d-voastre mareşalul campestru Fejérváry, despre deplina lipsă de conţinut a parlamentului ungar de până acum. Doresc să-şi realizeze programul, care poate transforma Ungaria în stat modern, ceeace nu se poate zice despre Ungaria până acum.

CORESPONDINŢE.

Din Maramureş.

Noemvrie 1905.

Cu bucurie am salutat în mijlocul nostul pe Dl prof. N. Iorga, care însoţit de Dl advocat Onişor a trecut muntii nostrii venind dela Bistriţa în Maramureş. Bucuria noastră ar fi fostă şi mai mare, dacă Dl profesor ar fi petrecut la noi timp mai îndelungat, căci durere n'a putut rămânea în Siget numai o zi.

Totuşi am folosit timpul că să poate de bine. Înainte de toate am făcut o excursiune la mănăstirea din Pieri înfiinţată în 1391 de Bale Vodă şi Drag Meşter. Am cercetat locurile acele vestite. în cari au şezut episcopii români din Maramureş şi ruinele acelei mănăstiri, în care probabil s'a tipărit cea dintâie carte românească bisericească pentecostariul. Acolo a trebuit să se tipărească şi antimenzioanele edate sub episcopul Iosif Stoica (1692—1711).

Astăzi deja ruinele mănăstiri le-au dus Ruşii şi le-au pus de straturi pe sub căsile lor. Am şi aflat în sat o piatră cu inscripţie rusească.

Biserica dela acea mănăstire a trebuit să fie frumoasă şi destul de mare, deoarece lungimea fundamentului e de 20 stângini. urmele locuinţei călugărilor nu să cunosc. ni-s'a arătat numai locul fântânei. Mănăstirea a fost situată pe un platon având un prospect minunat pe apa Tisei. Mănăstirea a avut o avere de 2500 jug. pădure şi pământe arătoare şi o moară cu 3 roţi pe apa Tisei.

Din veacul al 15-lea a trecut timp mult. Românii au părăsit ţinutul de lângă Tisa şi locul lor l-au cuprins Ruthenii, cari n'au dat nici o onoare ruinelor unei mănăstiri româneşti.

În Peri poporul ruthen şi azi vorbeşte românește, însă în biserica din sat n'am aflat nici o carte românească, dar am aflat pe o carte adnotaţiuni în limba românească.

Atâta e ştiut, că pe la anul 1800 în biserica din Peri s'a cântat şi românește; dar trimiţându-să acolo dela Ungvar preoţi rutheni, aceia a scos din biserică limba românească.

După amează-să ne-am dus la Sarasău şi am cercetat biserica de piatră de acolo zidită în anul 1700 prin o doamnă din Moldova măritată acolo din familia cnezului Gelu din Giuleşti. Aceasta e biserica cea mai veche românească din Maramureş.

Sara am petrecut-o la Dl Dr. Ioan Mihăli. Dânsul a arătat Dlui Iorga documente vechi din Maramureş, din cari are o colecţiune foarte preţioasă şi din cari Dl Profesor a făcut multe însămnări, şi a luat notiţe.

Alta zi după sf. liturgie — care Dl Iorga a ascultat-o cu cea mai mare pietate stând în picioare — am pornit cu căruţa către Baia-Mare.

Am stat în Giuleşti, unde preotul Petru Salcă a strădat Dlui Profesor o matriculă din 1600—1700. Să fi văzut bucuria Dlui Profesor, cu câtă dragoste a aşezat matricula cea veche (format de cuart) în buzunariul său. Aievea este raritate în bisericile noastre a vedeà Matricule de pe anii 1600.

L-am petrecut apoi pe dl profesor până sub poalele Gutinului, oftându-i cale bună şi reintoarcere grabnică în Maramureş.

În bisericile noastre din Maramureş, ba şi la poporul nostru să află încă multe cărţi şi documente române şi slavoane vrednice a le descopia şi a le publica. Însă la adunarea acelora trebue timp mai îndelungat. iar dl Iorga acuma n'a dispus de timp mai mult şi aşa zicând a trecut numai prin „patria lui Dragoş"; iar eu sum ocupat cu multe agende oficioase şi nu cunosc limba slavoană. nici pot corect descifra scrisorile celea vechi, la aceasta trebue un bărbat învăţat ca Iorga. Totuşi i-am promis, că vizitând parohiile din vicariat. voiu descrie tot ce voiu afla mai vechiu prin bisericile noastre.

Am eu adunate multe date din istoria parohiilor române din Maramureş. însă a le completa acelea, trebue timp şi viaţă mai liniştită.

Alteum cu bucurie amintesc, că în Săcel şi Dragomireşti. credincioşii nostri zidesc biserici frumoase de piatră în valoare de 60.000 coroane.

Am avut şi altă bucurie în zilele trecute, anume: veoind în Siget dş. Valeria Pop, cântăreaţă renumită, fica fostului preot-profesor Ioan Pop, a cântat în două Dumineci cu corul bisericesc de aici.

Versul ei admirabil a pătruns într'atâta pe toţi, încât plângea poporul în biserică şi noi preoţii dela altar abia am putut săvârşi s. liturgie de emoţiune. care ne-a făcut-o.

În urmă însămn şi aceia, că am estradat d-lui profesor Iorga copia unui tablou mare. trimis la Sibiu pentru casa naţională. În acel tablou sunt portretele fundatorilor şi diregătorilor de acum a „Asociaţiunei pentru cultura poporului român din Maramureş" înfiinţată la 1860, pe cum şi fotografiile unor biserici vechi din Maramureş, începând dela anul 1400. şi alte fotografii despre portul poporului românesc mărmăţean.

Tit Bud,
vicarul Maramureşului.

Concurs.

Comitetul „Societăţii meseriaşilor din Blaj" publică concurs la trei ajutoare: de 20, 15 şi 10 coroane. La acestea ajutoare pot reflecta ucenici meseriaşi români din Blaj. cari să eliberează în decursul anului 1905. şi sunt angajaţi la măiestrii, cari sunt membrii societăţii.

Condiţiuni: concurenţii să dovedească, că au purtare bună şi să presinte un lucru de probă din ramul măiestrii ce învaţă.

Cererile dimpreună cu lucrul de probă să se înainteză Comitetului societăţii până la 31 Decemvrie 1905.

Blaj, din şedinţa comitetului, ţinută la 9 Noemvrie 1905.

Gavril Precup — președinte.
Aug. Gruiţia — secretar.

A apărut: A apărut:

„Calendariul Unirii" pe anul 1906.

în 2 ediţii: cea mai avută costă 50 fil. + 10 fil. porto.

Cealaltă costă 30 fil. + 10 fil. porto.

Noutăți.

Din Arhidieceză. *Florian Petran,* paroh în Almașul-mare, a fost numit vice-protopop onorar. — *Demetriu Căliman,* paroh în Ceanaș, a fost dispus în aceeaș calitate la Craifalău, distr. Făgăraș. — *Octavian Popa,* preot neoordinat, a fost numit catehet la școalele de stat din Făgăraș și administrator parohial al Ludișorului, în Vicariat. — *Gheorghe Gherghel,* tot preot neoordinat, a fost numit administrator parohial în Șomârtin, distr. Cichindeal.

Din dieceza de Lugoj. *Concurse*: Pentru complinirea parohiei *Cianadul-sârbesc,* se escrie concurs public cu terminul de 15 Decemvrie n. 1905. Emolumintele împreunate cu acest oficiu sunt următoarele: Locuință parohială în natură cu intravilanul aparținător. Venite stolari 48 cor. 80 fileri. Congruă din fondul religionnei 945 cor. Aceste venite după subtragerea erogatelor de 30 coroane 20 fil. în contribuțiuni, dau suma Venitului curat anual de 963 cor. 60 fil. — Pentru complinirea parohiei *Iscroni* tot cu terminul de 15 Dec. 1905. Emolumintele sunt: Pășunat 37 jughere 957□ cu un venit anual de 75 fl = 150 cor. Lectical 50 cor. Venite stolari, venitul curat e de 262 cor. 26 fil. Se observă, că aci nu sunt computate venitele după estrase matriculare și după unele funcțiuni, ce cad sub stolă liberă. În fine amăsurat protocolului din 2 Nov. a. c. se asigură preotului denumind, cuartir în edificiul școalei până la zidirea caselor parohiali acceptată prin conclus obligător. — Pentru complinirea parohiei *Silaș* tot cu terminul 15 Dec. 1905. Emolumintele sunt: Intravillan ½°, estravillan 30°. Venite stolari. *Dela fondul religionnei* ca patron 545 cor. ca salar congrual, și 100 cor. ca cens cuarterial parohial. Venitul curat anual 863 cor. 62 fil. — Pentru complinirea parohiei *Icloda* tot cu terminul 15 Dec. 1905. Emolumintele sunt: Casă parohială cu 4 încăperi, culină și cămară sub un acoperemânt cu Capela. Grajd și șopru, curte și grădină de casă. Estravillan arător și fânaț 3°. Venite stolari. Congruă parohială din fondul religionnei 602 cor. Venitul curat 665 cor. 16 fileri.

Hymen. Ing. a. *Traian Pascuțiu* și *Lucreția Murășan,* logodiți.

Dela comună. Miercuri au fost alegerile pentru comitetul comunal. A reușit lista românească cu următoarele persoane: pe 6 ani *Gavril Precup, Dionisiu Trifan, Gheorghe Muntean, Dr. Ambr. Chețian* și *A. C. Domșa,* suplenți *Vasile Solomon* și *Ilie Mircea;* iar pe 3 ani *Petru Ungurean.* Lista străină cu toate opintirile unora și cu tot neinteresul altora. — a căzut!

Cărți nouă. Zilele acestea au apărut pe piața de cărți următoarele noutăți literare: Em. Gârleanu-Emilgar: *Bătrânii,* schițe din viața boerilor moldoveni. București 1906. prețul 1.50. — Eug. Boureanul: *Povestiri din copilărie,* București 1906 prețul 1·50. — N. Petra-Petrescu: *Ilie Marin,* istorioară pentru tinerime, prelucrată din nemțește. București 1906 prețul 1.50. — St. O. Iosif: *Credințe,* poezii. București 1906. prețul 1.50. Toate aceste patru au apărut la institutul grafic „Minerva". Am mai primit Edgar. Th. Aslen: *Fica lui Radu cel frumos,* împrejurări și chipuri din trecut. București 1905. prețul 2·50. Atragem asupra acestor publicațiuni toată luarea aminte a cetitorilor nostri.

„Raccoțana" institut de credit și economii în Șeica-mare, cu ziua de 1 Nov. n. și-a deschis o filială în Mediaș, încredințând conducerea ei d-lui advocat Dr. Dionisie Roman.

Fondul Internatului de fetițe a primit Cor. 8. dela Aron Papiu. Blaj.

Masa studenților a primit 5 cor. dela Aug. Mera din Ercea, și câte 20 cor. dela Dr. Ioan și Sidonia Ponescu și banca „Mureșana" din Reghin, acestea în amintirea protop. P. Uilăcan 20 cor. dela „Șercăiana" din Șercaia, iar 6 cor. dela Teofil Gerasim din Deag.

Convocare. Toți românii din jurul Oraviței, sunt invitați la o *adunare poporală,* ce se va ține în Oravița, la 3 Dec. n. 1905. la oarele 12. din zi, pe piața mare dinaintea Morii de foc, cu următoarea ordine de zi: 1. Situația politică generală. 2. Conclus asupra votului universal. Din conferența pregătitoare, ținută la 16. Noemvrie 1905. *Dr. Liviu Cigăreanu, Dr. Petru Corneanu, Dr. Mihaiu Gropșanu, Gheorge Jianu. Dr. Ioan Nedelcu, Alexsandru P. Popovici, Ioan E. Țăranu.*

— Despărțământul XXIX. (Mediaș) al „Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român", își va ține *adunarea generală* la 3 Dec. n. la 2 oare d. a. în Mediaș, în hotelul „Schützen".

Dela societatea meseriașilor. Duminecă în 26 crt. să va ține prima prelegere publică în localul societății meseriașilor. Va ceti dl Ștefan Roșian, vor declama sodalii Ștefan Șarlea și Ioan Barbu. Începutul la 5 oare. Prețul intrării: 10 fileri.

Orfanii din Calabria. Sub acest titlu cetim în „Gazetă" următoarea notiță: Un călugăr din Milano, părintele carmelit Beccaro, auzind că în urma cutremnlui de pământ din Calabria, au rămas sute și sute de copii fără tată, fără mamă și fără acoperemânt, a mers cu vaporul „Singapore" și a strâns 100 de copii, băieți și fete și i-a adus la Milano. Când a trecut prin strîmtoarea Messinei, mii de oameni erau adunați pe malul mării, aclamând pe călugărul filantrop. În Genova oamenii au năvălit pe bord, sărutându-i mânile și poala hainei sale, iar la sosirea în Milano, primirea a fost o adevărată apoteosă. Părintele Beccaro va reține 10 orfani în ospiciul întemeiat de dânsul lângă biserica monumentală „Corpus Domini" zidită tot de dânsul, iar pe ceilalți îi va plasa prin diferite institute. Fie-care va învăța un meșteșug, o artă, sau având talent, va continua studiile. Cei cari nu vor fi apți nici pentru una, nici pentru alta, vor fi plasați într'un institut agricol, pe care părintele Beccaro are de gând să-l înființeze lângă Milano, căci după cum zice părintele Beccaro „dela pământ va veni mântuirea și numai agricultura va puteà scoate din lume miseriile". Părintele Beccaro, după-ce va plasa primul transport va merge din nou în Calabria și va mai aduce 100 copii. Revista „Illustrazione Italiana" din Milano, publică mai multe ilustrațiuni, reprezentând pe generosul călugăr în mijlocul micilor săi orfani, iar în text descrie activitatea acestui rar bărbat, spunând că ministrul Fortis i-a trimis vorbă, că îi pune la dispoziție suma de 50.000 lire, oferite de regina Italiei.

Necrolog. † Văd. *Maria Nyéky* născ. *Șincai,* soția fostului preot Ioan Nyéky, a repausat în Domnul la 31 Octomvrie 1905. în etate de 63 ani. S'a înmormântat în comuna Giulița. O deplânge unicul ei fiu Nicolae, subșef la gara Filaret din București.

† *Aurelica Cionca,* fica preotului din Bârsăul-de-jos, după foarte lungi și grele suferințe, și-a dat nobilul ei suflet în mânile Creatorului, la 5 Nov. 1905, în etate de 6 ani.

Odihnească în pace!

Posta redacțiunii.

—*sg.*— Ne-am mirat nespus de tonul socialist în care scrieți. Grijiți, că sunteți pe cel mai primejdios povârniș, ar fi pagubă să cădeți.

I. C. Nu ne amestecăm în acele lucruri foarte deplorabile. Dacă am publicat articolul din vorbă, a fost ca să ne facem datorința de informatori ai cetitorilor nostri. Pentru aceea am și dat cuvântul unei foi de specialitate.

I. F. Am sosit cu bine. Am dat câteva »exemplare« în mai multe părți ca ceva rar și minunat.

Avis. Dnii corespondenți să nu-și piardă răbdarea, articolii trimiși să vor publica pe rând, cât ce vom scăpa puțin din îmbulzirea de material. Dar repetit ne rugăm: pe scurt, fără atâtea vorbe; cari și așa nu interesează pe nime.

Nr. cons. 7103—1905.

Publicare de licitațiune.

Pentru esarândarea vămii târgului din orașul Blaj și din comuna Mănărade se va ține *licitație publică* în *Blaj* la *27 Nov. n. 1905.* la 10 oare a. m. în *cancelaria advocațială arhidiecezană.*

Dreptul aparținător fondului Catedralei de a culege vama târgului din *Blaj* și *Mănărade* să va esarânda *pe 3 ani* succesivi din *1 Ianuarie 1906.* începând.

Prețul de strigare este 6640 coroane.

Condițiunile de licitare și esarândare să pot vedeà în cancelaria advocatului arhidiecezan.

Cei-ce doresc a lua parte la licitație, sunt obligați a depune un vadiu de 664 cor. în bani gata, ori hârtii de valoare, notate la bursa din Budapesta.

Ofertele presentate în scris până la terminul de sus, să vor lua numai atunci în considerare, dacă să vor face pe lângă acludarea vadiului amintit și pe lângă declarațiunea, că oferentul cunoaște condițiunile de esarândare.

Blaj, la 14 Noemvrie 1905.

Dr. Iuliu Maniu,
advocat arhidiecezan.

(29) 2—2

AVIZ!

Caută aplicație un cantor cu diplomă dela școala de cant din Blaj. — Cântăreț bun și necăsătorit. Informațiuni dă redacția „Unirii".

(33) 1—1

AVIZ!

Prin aceasta aducem la cunoștința On. public, cum-că la subscrisa firmă din Blaj în toată Joia și Duminece se află de vânzare

n a p i

pro m. metrică 1 coroană.

Blaj, Noemvrie 1905.

Mendl Iacob* și *Henrik.

(30) 2—2

Șematisme vechi

ale episcopiei gr.-cat. a Făgărașului. în special unul, care are la început portretul episcopului Ioan Bob și altul icoana Mănăstirii st. Treimi din Blaj, se cearcă spre cumpărare. — Ori cine le-ar avea, să binevoiască a insinua la redacțiunea foii.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Hipnotizmul.

(Continuare).

— Un caz interesant, dar cu sfârșit tragic, s'a petrecut în *Tuzsér*, lângă *Nyiregyháza*. Cazul îl descriu după *Dr. Szilvek Lajos.* [1]) Acolo petrecea în vara anului 1894, *Teodor Salamon*, împreună cu muierea și cu fiica sa, *Ella*: Oaspele ordinar al căsii era un anumit: *Francisc Neukomm*, săpător de fântâni arteziane, originar din Vârșeț. Acesta se ocupa cu hipnotismul. Salamon îl invitase, deja din 1893, să producă fenomene hipnotice. El de fapt și producea fenomene hipnotice cu domnișoara căsii și încă cu o domnișoară, ce se afla acolo. Pe acestea le aflase subiecte foarte potrivite. Le făcea să-și uite limba maternă, să sară ca nește broaște, și alte lucruri de soiul acestora. Ba mai mult. Ella în somnul său hipnotic spunea, că unde se află un orologiu de aur, ce-l perduse mamă-sa; a spus că nește obiecte furate vor fi readuse în curând; a spus, că unde se află un ac, ce-l perduse doamna conteasă, Eliza Forgách. Toate s'au întâmplat, pe cum le spusese ea. După hipnotizare Ella se simția foarte bine; îi dispăreau durerile de cap, de cari suferia mai înainte; așa că se lăsă bucuros să fie hipnotizată. Despre aceasta scrise Salamon și un articol în *Pesti Napló.*

In anul următor (1894) se repetiră fenomenele hipnotice din anul premergător. În 22 Februar, Ella Salamon se afla la *Mándok,* la contele Forgách. Neukomm o hipnotiză din nou. În decursul hipnotizării îi sugestionase, că va arde-o la o mână, cu un ac de păr înfierbântat. De fapt acul de păr, ce i-l'a atins de mână, era rece. Cu toate acestea, efectul a fost surprinzător. Pe mână a apărut îndată o arsură, de mărimea unei nuci. După 18 oare au fotografat-o. Urmele ei s'au constatat și în Septemvrie următor, cu ocaziunea secționării. Despre cele petrecute s'a luat un protocol, pe care l'au subscris toți cei de față.

În 17 Septemvrie 1894, Ella fu hipnotizată din nou. Presenți erau: Părinții fetei; contele *Forgách László* și soția-sa; contele *Forgách István*; conteasa *Szirmay;* baronul *Iungfeld* și soția-sa; secretariul contelui Forgách, care a și luat protocolul întrunirei; și *Dr. Vragassy* fost medic-șef la societatea de salvatagiu din Viena. Neukomm voia să știe, că ce mai face un frate al său, care pe atunci petrecea la Vârșeț; și să îi se spună, că ce boală are, pentrucă medicii nu o puteau constata. După câteva întrebări și răspunsuri, Ella se văietă odată răgușit, căzù jos, și muri. Cele petrecute cu ocaziunea aceasta le descrie medicul *Vragassy* în modul următor. „Dl Neukomm nu a sugestionat domnișoarei Ella nici un morb de plumâni, și cu consimțământul domnișoarei, el a vrut să ceară în somnul ei hipnotic, unele informații despre morbul fratelui său, care petrecea în Vârșeț, despre natura cărui morb, medicii nu erau siguri. Hipnotizata spuse lucruri de uimit despre plumânile morbosului. Atunci s'a întâmplat, ceea ce nici când n'aș fi crezut, de n'aș fi fost martor eu însumi. Hipnotizata a descris relațiunile topografice ale plumânilor, a făcut o diagnoză minuțioasă, și încă cu atâta pricepere de fah, câtă numai la un medic de clinică experimentat, se poate întâlni. Cu o mare exactitate a descris ea amănuntele, a folosit expresiunile tehnice cu totul corect, diagnoza ei spunea de tuberculoză, și în fine a enunțat, că prognoza e tare nefavorabilă, pentrucă față de morbul acesta știința medicală e neputincioasă. În urmă a zis din cuvânt în cuvânt următoarele: „Morbul se termină cu *oedema pulmonum acutum hydropicum suffocativum*“. Când a zis acestea, a țipat și a leșinat. Toate le-am cercat să o aduc la conștiința de sine, dar înzădar. După opt minute, leșinarea s'a schimbat în moarte.“

Același medic intervievat fiind de un corespondent dela „Budapesti Hirlap“ spuse, că: „Moarta voia tare bucuros să fie hipnotizată, pentrucă după somnul hipnotic se simția foarte bine; și fiindcă credea, că prin aceea poate fi de folos și altora. Nici când n'am văzut, și n'am auzit să se vorbească despre un experiment hipnotic mai interesant de cât acela, la care am azistat și eu, la Tuzsér. Când domnișoara fusese hipnotizată în ziua fatală, ea părea de tot obosită, și Neukomm declară, că de astădată vrea să facă un experiment interesant. Fratele său, care petrecea în Vârșeț, vărsa sânge, dar medicii nu știau, că sângele provine din stomac, ori din plumâni; de aceea voia să o știe aceasta dela hipnotizată. Zise deci atuncia domnișoarei adurmite, în formă de poruncă: „Suntem în Vârșeț. Vezi pe fratele meu?“ „Nu-l aflu“, răspunse hipnotizata. Hipnotizatoriul i-a explicat, că unde le era casa în Vârșeț. — „Da, da“, răspunse Ella, „e greu bolnav“, și a descris morbul cu o cunoștință de cauză și pricepere, câtă numai un medic bun, după 10 ani de praxă, poate să aibă. După aceea domnișoara păreà de tot obosită, fața ei era palidă, și Neukomm voia să-i mai pună încă vre-o întrebare: „Spune-mi, ce zici despre morbul fratelui?“ Numai cu greu putù domnișoara să îngâne cuvintele: „Să se gate de ducă.“ Zicând acestea, căzù văietându-se, și a rămas nemișcată.

„Spăriați ne-am grăbit cu toții la fată; pulsul încă bătea, Ella respira încă; i-se făcu o iniecțiune de eter. dar totul fu zădarnic; după câteva minute muri.“

Cu cazul acesta unic în feliul său, s'au ocupat mai mulți: *Baruch Mór,* medic de tribunal; și *Dr. Hoffmann Mór,* medic în Nyiregyháza, încredințați cu secționarea. Dar ei s'au ocupat cu el mai mult din punct de vedere al culpabilității lui Neukomm. Cei ce s'au ocupat cu el, din punct de vedere științific, și în special cu fenomenele lui *telepatice,* au fost: Augustin Henric *Forel* din Zürich, și profesorul *Bernheim* din Nancy. Primul, întrebat fiind de un ziarist, că poate-se, ca un hipnotizat să afle lucruri, despre cari nu știe nimica treaz fiind, răspunse, că *el nu se declară asupra fenomenelor telepatice. Atâta însă totuși poate spune, că toate experimentele telepatice, câte s'au făcut în prezența lui, au rămas fără succes.* Al doilea, intervievat de un corespondent dela ziarul „*Temps*“ din Paris, asupra fenomenelor hipnotice din Tuzsér, răspunse cam următoarele: El nu crede în puterea profetică a persoanelor hipnotizate. Nu crede nici aceea, că hipnotizații ar puteà spune, că ce se întâmplă în depărtare, ori că ar puteà prognostica despre o anumită boală. Hipnotizătoriul nu poate sugerà hipnotizatului termini tehnici, dacă acesta n'a știut însemnarea lor, deja de mai înainte.

E evident din răspunsurile acestea, că ei tractează fenomenele telepatice *a priori.* Chestia deci e, că oare avut-au loc fenomenele acestea telepatice — descrierea morbului lui Neukomm, din Vârșeț — în Tuzsér? S'ar părea, că au avut. Martor este Dr. Vragassy, care spune, că el n'ar fi crezut dacă n'ar fi văzut; martori sunt toți cei de față. Cum se explică așadară descrierea aceea a morbului cu terminii tehnici? Dr. Vragassy, într'un articol din Pesti Hirlap, dar nu de el scris, s'ar părea că o explică așa, că Neukomm ar fi sugestionat Ellei toate acestea mai înainte într'o altă hipnoză. Dar aceasta s'ar părea că nu poate sta. Pentrucă el însuși spune înaintea raportorului dela „Budap. Hirlap“ că *Ella nici idee n'a avut mai înainte despre terminii tehnici medicali*“, și astfel în zădar i-ar fi sugestionat; căci pe cum spunea Bernheim, nici un hipnotizător nu poate sugera hipnotizatului termini tehnici, a căror însămnare n'ar fi cunoscut-o mai înainte. Așa că aci s'ar părea că e vorbă despre adevărate cunoștințe, mai înainte neavute.

Despre lucruri de soiul acestora vorbește și prof. dela universitatea din Turin, *Cesare Lombroso*, în cartea citată. Ne spune, că lui încă i-a succes să facă pe *un bancher să deprindă arta fotografică,* lucru pentru el nou. *Unui tînăr* i-a sugestionat, să îndeplinească unele *lucruri de mână, muerești,* lucruri pe cari le va fi văzut în familie, dar la cari nici când nu s'a încercat, etc. Ba atâta a fost el de convins despre existința faptelor acestora experimentate de el însuși și de alți mulți medici, în cât a tractat despre ele în congresul medical din Padova (1887), și s'a încercat să le explice după sistemul materialistic.

(Va urma)

[1]) Hipnotismus, Budapest 1900 pag. 192—195.

Căsătoria preacuratei fecioare MARIA cu s. IOSIF.

(Continuare.)

Deşi dară încheiarea căsătoriei are forme deosebite la diferitele popoare, după cum se folosesc la încheiarea ei de deosebite formalităţi, ba chiar la unul şi acelaşi popor şi la una şi aceaşi religiune însă în deosebite epoce arăta o întreagă istorie, totuşi pe lângă deosebitele forme, rămâne una neschimbată, şi adecă acea, că în totdeauna acolo avem înainte-ne o căsătorie adevărată, unde pe lângă respectivele formalităţi s'a făcut un act, care bărbatului îi dete drept asupra femeii jus în uxore, şi în care femeia în cazul vătămărei acestui drept e timbrată de violatoarea căsătoriei.

Dacă aceste observaţiuni le vom aplica la expresiunile biblice *ἐμνηστευμένη, μνηστευθεῖσα*, atunci aici trebue să fim cu precauţiune. Noi adecă nu putem numai iacă aşa să referim cuvintele (concepţiunile) şi significările logodnei (sponsalilor) şi căsătoriei noastre creştine la relaţiunea dintre Maria şi Iosif, fiindcă ambi ca şi commembri ai religiunei judaice erau supuşi altor referinţe de drept, şi fiindcă se poate, ca *ἐμνηστευμένη* să steie pentru un nou termin hebraic, al cărui cuprins nu se poate reda nice prin logodnă nice prin căsătorie sau mai bine zis, care nu corespunde nice logodnei nice căsătoriei noastre creştine.

Deoarece nu greşim susţinând, cumcă Maria şi Iosif au încheiat căsătoria după legea şi datina poporului lor, va fi lucru recomandabil a delinea în câteva trăsuri formalităţile observate la încheiarea căsătoriei judaice şi apoi din acest respect se asămănăm şi se elucidăm cuvintele testamentului nou.

1. *Încheiarea căsătoriei la judei.* Căsăloria ca şi baza atâtor referinţe însemnate morali, religioase şi civile a fost considerată în totdeauna la judei ca şi un act însămnat amiliar. Însă formalităţile observate la încheiarea ei, au fost deosebite după timp, şi anume au fost altcum în timpul biblic, altele în timpul talmudic şi iarăşi altele în timpul posttalmudic.

De comun părinţi căutau soţia ficiorului ajuns capace de căsătorie. Învoirea o dădeau părinţii miresei şi fraţii ei dulci, decumva avea atari; din partea miresei era destul numai să nu contrazică, fiindcă după obiceiul oriental, însaşi hotărirea fetei este egală la nulă. Firește în anumite cazuri şi în vechime a trebuit să facă petirea însuşi candidatul de însurat în persoană, şi tot aşa mireasa a trebuit sau printr'o persoană intermediară sau personal şi immediat să primească petirea.

Prin aceste s'a întâmplat aceea, ce cu timpul mai târziu a numit şidduchin „aflarea la olaltă" sau şi tendim „condiţiunile puse înainte" şi care ar putea corespunde în câtva terminului nostru *sponsalia de futuro.*

Dacă petirea a fost plăcută şi petitorul primit, atunci învoirea bilaterală a candidaţilor de căsătorie a trebuit să se simbolizeze printr'o acţiune pipăibilă. Prin aceasta era exprimată acea specie de logodnă, carea în scriptura talmudică era numită *qidduşin* (santificare) sau *erusin* (luarea în posesiune, logodnă). De aci înainte femeia până la ziua duceri acasă prin mire se numia: *mequdăşet* sau *meoräset=desponsata* sau arusa=*sponsa*, bărbatul ei *arus.* Acestora le corespunde în limba greacă verbul *μνηστεύσθαι* şi participiul *ἐμνηστευμένη.*

Actul cel din urmă la încheiarea căsătoriei poartă numirile *nissu'in* (nuptiae, *γάμος*, nuntă), fiindcă de aici înainte bărbatul primia (lua) pe femeiă în casa sa şi vieţuia cu ea căsătoriceşte. Compunerea contractului de căsătorie *(Kethuba, συγγραφὴ conscriptio)* nunta, cu cele şepte benedicţiuni usuali, ce se ziceau la fine asupra părechi de miri, în fine retragerea mirilor în chilia de miri sau în însemnare simbolică subt cortul mirilor (Chuppa) sunt cele trei acte momentuoasă ale lui *nissuin.* Cu acestea mireasa era în deplinul înţăles al cuvântului, chiar şi în respectul întrebuinţări căsătoriei, femeia (soţia) mirelui *(issa gemura=uxor perfecta,* sau *isto lekhol* dabar=uxor ejus sub omni ratione). De acea bărbatul acuma se numeşte *nasu* şi femeia nesua, însurat, măritată.

(Va urma.)

CONCURS.

Pentru Chromatic (boiangeria, văpsitoria) poporului român.

Dorind a complectă datele, ce am căpătat acum câţiva ani, prin un concurs făcut în ţară, cu alte date culese în celealalte părţi locuite de Români, instituí personal un concurs cu următoarele premii:

Premiul	*I.*	Lei	150
„	*II.*	„	100
„	*III.*	„	50

Preoţii învăţătorii, mazilii, răzeşii sau moşnenii şi nemeşii cu ştiinţă de carte, precum şi ori-ce Român, care se ocupă cu astfel de meserie sau, care având priceperea cuvenită doreşte a ne ajută în această privinţă locuind în Austro-Ungaria, Basarabia, Bulgaria, Serbia, Turcia şi Grecia, sau în ori-ce altă parte locuită de Români, sunt rugaţi a adună datele necesare relative la modul, după care sătencile din localitate văpsesc lucrurile de bumbac, cânepă, in, mătăsurile, lemnul, paiele şi nuelele.

De asemenea, modul cum văpsesc oule, brâele şi florile caselor; procedeele ce întrebuinţează pentru a văpsì aluaturile, vinul, rachiurile, precum şi cum îşi pregătesc sulimanurile pentru faţă, instrumentele, cu cari se servesc pentru aceasta şi ori-ce alte însămnări ce vor crede de cuviinţă.

Descrierea va fi limpede făcută, indicând în totdeauna numirile populare ale substanţelor de care se slujesc, fie ele de natură minerală, vegetală sau animală. Se vor desenă figurile instrumentelor întrebuinţate, arătându-se numirile lor şi ale părţilor lor.

Se va indică de asemenea cu luare aminte numirea românească a culorii (feţii) şi modul exact de preparaţiune, precum şi numirea românească a ţesăturii sau obiectului confecţionat.

Pe lângă descrierea de mai sus, făcută în mod citeţ, concurenţii vor fi buni a trimite prin postă (transportul privindu-ne pe noi) fire de lână, mătase, etc., diferit văpsite, bucăţele de ţesături sau alte obiecte zugrăvite, ouă încondeiate, etc., precum şi rădăcinile, florile, lugerii (tulpinele), frunzele sau cojile şi alte substanţe de natură minerală, sau animală şi unele instrumente, ce întrebuinţează şi cari trebuesc toate toate însămnate pe numele lor popular.

Data concursului se începe din ziua publicării acesteia şi lucrările cu materialul adunat vor puteà fi trimise cel mai târziu până la 1 Septemvrie stil vechiu 1906, pe adresa următoare:

Domnului doctor C. I. Istrati
Bucureşti.

Una lună după aceasta, adecă timpul necesar, ca comisiunea ce voiu constituì, să se poată pronunţà, voiu face cunoscut în mod public rezultatul concursului şi voiu trimite premiile celor în drept, iar lucrările premiate vor fi publicate, ca şi în rândul trecut, în „Buletinul Societăţii Române de Ştiinţe din Bucureşti.

Toate ziarele şi revisele, din toate ţările locuite de Români, sunt rugate a publicà acest anunţ.

Bucureşti, 1905 Octomvrie 6.

Dr. C. I. Istrati.

Bibliografie.

A apărut:

Junimea literară Nr. 11, a apărut cu următorul sumar: Basmul iubirei (vers) B. Lucescu, O hotărâre, schiţă Liriu Marian, Voina, baladă poporală S. Fl. Marian, Cum scriu străinii despre noi, G. Tofan, Toamna târzie (versuri). S. Beuca-Costineanu, Mă întreabă (versuri), Rotică, Octavian Goga V, M., Dări de samă — Croică, G. Codreanu şi I. I. Nistor. Notiţe biografice, Nr. Redacţia şi administraţia; Suceava (Bucovina) strada Sturza Nr. 655.

Abecedar şi întâia carte pentru deprinderea limbei magiare în şcoalele poporale, pe baza planului ministerial de învăţământ, de Francisc Koós, inspector şcolar în penziune şi conzilier regesc şi Vasile Goldiş, prof. gimn. în penziune şi secretar conzistorial în Arad, ediţiunea a V-a, corectată. Preţul legat 40 fil. Brassó, editura H. Zeidner.

Editor şi redactor răspunzător:
Aurel C. Domşa.

74 distingeri. 6 medalii de stat.

10,000 motoare liferate spre indestulirea tuturora.

Filiala

Fabricei de motoare din Drezda

Ignaţiu Gellért & Cie.

Budapest, VI. Teréz-körut 41.
Telefon 12—19.

Motoare cu benzin, cu ulei, cu spirt, cu acetylen. — Motoare cu benzin pentru înblătit.

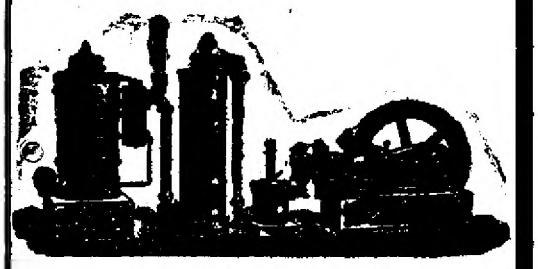

Celea mai moderne, celea mai perfecte şi cele mai rentabile motoare generatoare.

Motorul de Drezda e recunoscut de cel mai escelent fabricat în toată Europa. Construcţie trainică. Pregătit din material ales şi bun.

Trainic! Nici după ani de lucru nu are lipsă de reparatură. — Rentabil la siguranţă. Manipularea e foarte simplă. Spesele de lucru sunt mici.

Motoarele de Drezda să pot privi în lucru la diferite intreprinderi industriale şi economice: la mori, la fabrici de cărămizi, fabrici de scânduri şi de lemne, la scos de apă, la negoţul cu lapte, la îmblătit etc.

Instalările noaue să fac prin oamenii nostri esperţi.

Desluşiri şi preliminare se dau la cerere

Garanţă bună! Condiţiuni de solvire avantagioase. (31) 1—24

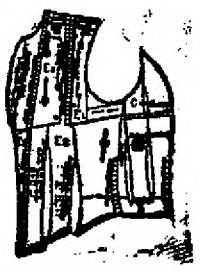

marca fabricei

De mare însĕmnătate pentru Dame!

Fie care P. S. Dómnă îşĭ póte însa-şĭ pregăti cu o uşurinţă de neînchipuit

talia sa după orĭ ce modă

cu ajutoriul aparatuluĭ de croit talie pentru dame

inventat de **Anton Guschelbauer.** A fost censurat de academie. şi poşede nenumĕrate scrisorĭ de recunoscinţă.

Işĭ are patenta şi e scutit prin lege în tóte statele culte.

Preţul unuĭ aparat e 3 cor. franco rambursat.

Se caută agenţĭ

Prospecte să trimit la cerere gratis

Cu tóta stima:

Antal Guschelbauer.
Sopron.

17 (52—52)

Durerile de stomac

sunt în celea mai multe cazuri urmările unei mistuiri slabe şi apar ca **insomnie, lipsa poftei de mâncare, junghiuri, jâgărae, sgârcluri de stomac, ameţeli, durera de cap, tusă cu flegmă, anemie, clorosă, gălbinare etc.** şi cari duc la un morb greu, dacă omul nu să va îngriji din bună vreme. — Contra **durerii de stomac,** s'a folosit de mult şi se foloseşte şi azi cu mare putere de vindecare **picurii de stomac dela MARIACELL** cunoscuţi sub numele

Picuri de stomac alui Brady

cari s'au dovedit de cei mai buni picuri pentru stomac.

Mii de epistole de recunostinţă şi mulţămită.

Când îi cumpărăm din potecă să-i cerem cu numele **picuri de stomac alui Brady** şi să nu ne lăsăm îndupl ecaţi să ni-se dee alţii.

Picurii lui Brady sunt pachetaţi în scatulă roşie şi afară de marca din jos sunt provăzuţi şi cu semnarea preparatorului.

Ca să ne ferim de imitaţiuni trebue să-i comandăm de-a dreptul dela

farmacia Brady K.
„Regele Ungariei"
Viena I., Fleischmarkt 242.

de unde, spedându-se înainte 5 cor. vei primi 6 sticle, sau pentru 4.50 cor. vei primi 3 sticle duple freo.

O interesantă broşură de inviaţiuni să dă la cerere gratis.

(32) 1—6

La esposiţiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote şi fabrica de scaune de fer pentru clopote a luĭ

Antoniu Novotny

în Timişóra-Fabric

(24) 44—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea de noŭ a clopotelor stricate, maĭ de parte spre facerea de clopote întregĭ armoniόse, pe lângă garanţie pe maĭ mulţĭ anĭ, provĕḑute cu adjustărĭ de fer bătut, construite spre a le întórce cu uşurinţă în orĭ ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o lature prin aceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate şi maĭ de multe ori premiate, carĭ sînt provĕḑute în partea superióră — ca violina — cu găurĭ după figura *S* şi pentru aceea aŭ un ton maĭ intensiv, maĭ adânc, maĭ limpede, maĭ plăcut şi cu vibrarea maĭ voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, aşa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unuĭ clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiŭ. Maĭ de parte se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătător, — spre preadjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut — ca şi spre turnarea de tóce de metal.

Preţ-curanturĭ ilustrate se trimit la cerere gratuit şi franco.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul:
Pentru monarchie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia, să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" in Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XV. Blaj 2 Decemvrie 1905. Numărul 48.

LA SITUAŢIE.

(=) Lucrurile continuă a se încurca din ce în ce mai mult. O fază dureroasă în stadiul crizei de astăzi este amestecul nechemat şi primejdios al tinerimii universitare în fluctuările crizei. Mai zilele trecute ţinuta tinerimei universitare a ajuns la neşte debuturi regretabile, fără pereche în analele universităţii, când s'au năpustit asupra Rectorului, cea mai înaltă întrupare a auctorităţii universitare, insultându-l şi maltratându-l. Urmarea a fost închiderea universităţii pe o săptămână. Şi acesta este motivul pentru care regretăm atitudinea tinerimei magiare, căci alăturea de „tinerii uriaşi", cari fac politică sunt şi vre-o douătrei sute de tineri de ai nostri, cari nu se amestecă în politică şi, cu toate aceste, sunt ameninţaţi în tot momentul să li se închidă porţile universităţii, deoarece tinerimea magiară continuă a lua parte demonstrativă, cu toate ocaziile ce i-se oferă.

Chiar unul dintre jurnalele magiare mai serioase se plânge de această fierbere a tinerimii, care e pusă la cale de coriferii coaliţiei. Aceştia însă, dupăce au încurcat iţele şi văd d. e. că tinerimea e expusă la bastoanele şi pumnii zdraveni ai socialiştilor, o iau frumuşel pe vre-o uşă laterală, lăsând entusiastei tinerimi gloria de a se alege cu fălcile mutate şi cu capul spart.

Mai ales în zilele din urmă, demonstraţiile aceste au luat un caracter cu totul acut; vărsare de sânge s'a întâmplat deja în diferite rânduri, descărcări de revolvăr încă s'au auzit, şi cine ştie dacă azi mâne nu vom avea de inregistrat şi victime!

Instalările comiţilor sunt de asemenea, din ce în ce mai declarate prilegiuri de a demostra în contra actualului guvern; urmarea e, că cu 1 Decemvrie în mai multe comitate li-s'au subtras oficianţilor subvenţia dela stat, rămânând aceştia la colectele coaliţiei mult mai mărinimoasă în promisiuni decât în realizarea lor.

Cu miliţia de asemenea, pentru a se completa numărul ficiorilor dimişi s'au chemat la serviciu activ rezerviştii. Câte familii sunt astfel stingherite şi lipsite de braţele muncitoare ale părinţilor de familie tocmai în cap de iarnă, când nevoia e mai mare şi subsistinţa mai cu greutate.

De aceea spuneam noi în diferite rânduri ficiorilor nostri, cari au ajuns la vrâsta armatei, să se prezinte fără nici o întârziare, spre a-şi împlini anii de serviciu, de cari şi aşa nu vor scăpa, şi cari îi vor fi cu atât mai grei, cu cât lucrul se va amâna mai mult.

Tot asemenea şi în ce priveşte darea Oamenii nostri să-şi achite restanţele cât mai în grabă, iar pentru locurile, unde darea nu li-se primeşte, să-şi pună bani deoparte, căci aceia tot trebuesc plătiţi şi vor întâmpina greutăţi enorme, când vor lăsa să li-se îngrămădească doi-trei ani la olaltă.

Astfel tot bietul popor are să tragă scurta pentru luxul de politică, pe care şi-l permit corifeii coaliţiei.

În faţa acestor stări aproape anarchice guvernul stă neputincios, trimiţând la rescripte şi ordinaţiuni, cari, în cea mai mare parte rămân numai pe hârtie.

Organul semi-oficial al guvenului „Magyar-Nemzet" în numărul său mai nou, încheie articolul de fond cu următoarea ameninţare: „Trageţi-vă samă, domnilor (din coaliţie! Red.) că dacă acest joc draconic va mai dăinăi, vom ajunge la vremea, când, în faţa anarhiei desfrânate, puterea legilor nu va mai fi suficientă."

Dacă puterea legilor nu va mai fi suficientă, atunci cu ce se va înfrâna în acest cas anarchia, ne întrebăm.

Cu absolutismul, ni-se impune răspunsul singur posibil, cuprins de altcum printre şirele ameninţătoare ale semioficialului ziar guvernamental.

Să poarte atunci urmările lui acei ce l-au provocat, cel puţin în conştiinţă, căci în viaţa cetăţănească ne va ajunge pe toţi deopotrivă.

Adunarea Reuniunei învăţătorilor români gr.-cat. din ţinutul Lugojului.

— *Raport special.* —

(Continuare şi fine.)

Şedinţa I.

Conform programei, la ordinea zilei e: constatarea membrilor presenţi. Făcându-se apelul nominal al tuturor membrilor Reuniunei, se constată cu bucurie, că dintre 54 membri ordinari, abia 3—4 inşi lipsesc dela adunare şi şi aceştia din cauze legitimate.

A urmat apoi cetirea raportului general al comitetului central, despre activitatea sa în decursul anului de gestiune 1904/905.

Din acest raport însămnăm următoarele: Comitetul central a ţinut în decursul anului doue şedinţe ordinare, în cari a resolvat şi dus la îndeplinire toate decisiunile adunării generale din anul trecut, afară de aceea cu imprimarea istoricului reuniunilor din dieceza Lugojului, care nu s'a putut efectua din cauza prea bine cunoscută domnilor membri ai reuniunei. E bine, că acel istoric în manuscript e gata, şi după controlata censurare şi întregire se va şi da la tipar.

În chestia abonării „Foaiei şcolastice" din Blaj, comitetul şi-a câştigat informaţiuni sigure, că învăţătorii de pe teritorul Reuniunei noastre nu sprijinesc în destul această foaie, unica română de specialitate la noi. Învăţătorimea noastră sigur nu e atât de înaintată în cultura sa specială, încât să nu mai aibă absolut nici o trebuinţă de luminile, sfaturile şi experienţele altora. Comitetul deci recomândă cu toată insistenţa, nu numai ca învăţătorii cu ocasiunea stabilirei budgetului pe 1906, pe basa cercularului Veneratului Ordinariat, să stărue la senatele şcolare abonarea foaiei pe sama bibliotecelor şcolare, ci în interesul bine priceput a ridicării prestigiului Reuniunei peste tot şi al fie-cărui membru al ei în parte, doreşte, ca fie-care învăţător să trimită lucrări pedagogice: disertaţii, lecţii de model, rapoarte, schiţe etc. şi aşt-fel să îi dea pe lângă sprijinul material şi cel moral.

Între semnele bune, că Reuniunea progresează, comitetul relevează tipărirea Regulamentului intern al Reuniunei, aprobat şi din partea Ven. Ordinariat; dispoziţiunile

căruia vor contribui mult la mersul regulat al administrării reuniunei, pe cum şi la menţinerea ordinei, reclamată de demnitatea desbaterilor şi pertractărilor obiectelor, ce obvin mai ales în adunările generale ale Reuniunei.

Tot ca fapt îmbucurător se cozideră şi srisoarea presidiului din 16 Decemvrie 1904. prin care au fost învitaţi membrii ordinari ai Reuniunei, ca până cel mult ca finea lunei Ianuar 1905, să-şi aleagă după bunul lor plac câte o temă, pentru adunarea generală din acest an, pe care apoi până cu finea lunei Maiu 1905, o vor înainta presidiului pentru de a fi dată spre cenzurare, — au răspuns 21 învăţători. Lucrările prezentate se refer aproape la toate obiectele de învăţământ: sunt parte disertaţii, dară în mai bună parte, lecţiuni de model. Lucrările presentate dovedesc o inteligenţă frumoasă la autorii lor; căci fiind date la comisiuni speciale spre recensiune, partea cea mai mare din ele au fost declarate de „bine lucrate".

Relativ la membrii însămnăm, că Reuniunea numără 120 membri: ordinari 54, fundatori 50, ajutători 13 şi onorari 3.

Raportul general, se predă spre esaminare comisiunei alese spre acest scop în persoanele Rvrs. domn canonic *Nicolau Nestor* şi învăţătorii: *Iosif Grozescu*, *George Muntean* şi *George Poienar*.

Se cetesţe apoi raportul cassierului, din care se cunoaşte că au fost întrate: 813 cor. 52 fil., eşite 737 cor. 38 fil., averea totală: cor. 3042. în numărar, acţiuni şi depuneri. Acest raport încă se dă spre revizuire unei comisiuni, compuse din domnii: *George Popovici*, protopop în Lugoj şi învăţătorii: *Cornel Deciu*, *I. Ignăţel* şi *George Târziu*.

Urmează raportul bibliotecarului, care asemenea — după cetire — se dă spre examinare unei comisiuni esmise spre acest scop, în persoanele dn. *Ioan Ţucu*, capelan în Lugoj şi *Livia Stanciu* şi *Iosif Drăgănescu*, învăţători.

Conform p. 6. din program, urmează la ordinea zilei predarea lecţiunei de model din limba magiară „*A szék*", lucrată de dl *Iuliu Birou*, după metodul treptelor formale. După predare, fiind timpul înaintat, şedinţa primă se ridică, anunţându-se a doua şedinţa pe după ameazi la oarele 4.

Prânz festiv.

După ridicarea şedinţei prime, la oarele 1 p. m, a avut loc un prânz festiv la curtea episcopească, la care a fost învitaţi toţi învăţătorii, în frunte cu Ilustrul lor president, toţi preoţii, doi protopopi: al Lugojului şi al Vermeşului şi subinspectorul reg. de şcoale. Preste tot au participat la vre-o 70 de persoane.

Şedinţa II.

Deschizându-se şedinţa, se începe, conform ordinei de zi, critica lecţiunei de model de sub p. 6. al programului. Cu o deosebită satisfacţie trebue să constat aci, că învăţătorii care de care se întreceau în aşi face observările lor obiective, şi cu multă cunoştinţă de cauză. — La critică au luat parte: Augustin Şandor, Ioan Musteţiu, Iosif Micleu, Eva Popa, Lucreţia Suciu, George Târziu, Laurenţiu Togănel, Toma Stanca şi George Muntean. — Prezidiul resumează criticile făcute, la cari apoi răspunde d. autor. — În fine lecţiunea atât ca metod, cât şi ca predare, se declară de „bine succesă", şi autorului i-se exprimă mulţămită din partea adunării.

Urmă apoi dl Cornel Deciu cu o dizertaţie din scriptolegie. Principiile desvoltate în teză-i le aplică apoi şi în practică, desvoltând pe baza treptelor formale din cuvântul „*nuca*" sunetul „a". — Dupăce i-se face şi acestei dizertaţii critica cuvenită, la care iau parte dnii: Iosif Micleu, Augustin Şandor, George Muntean; iară dl Iuliu Biro cetesţe recensiunea făcută prin d-sa în scris dizertaţiei respective lecţiei de model, — dizertaţia împreună cu aplicarea ei în practică, adunarea o declară de „succesă."

Fiind oarele $7^1/_2$ seara şedinţa II. se ridică.

Şedinţa III.

Nefiind comisiunile exmise în şedinţa primă încă gata cu referadele lor, se face abatere dela ordinea de zi, trecându-se la „Propuneri".

Dl Ioan Musteţiu face trei propuneri şi adecă:

a) Raportul general al comitetului central, pe viitor să se tipărească şi distribue între membri deodată cu convocarea; ca aşa fiecare membru să aibă timp de a-l studia şi a să prepara cu obiecţiunile, ce le crede de avantagioase pentru cauzele Reuniunei;

b) Procesele verbale ale Reuniunei de asemenea să se tipărească şi distribue între membrii ei, ca astfel fiecare membru să poată fi totdeauna în curent cu decisiunile adause în sânul Reuniunei;

ad c) Reuniunea să intervină la locurile competente ca preoţii să fie obligaţi a să folosi de cantori-docenţi la funcţiuni sacre.

a) Dupăce textul raportului general abia în şedinţa ordinară ultimă, care dîn mai multe conziderăţii, de comun se ţine în preziua adunării generale, se stabileşte de fini-

FEUILLETON.

ALTE SCRISORI.

Scrisoarea VII.

(Sinceritatea.)

Unui prietin.

Ţi-s'a întâmplat şi ţie, dragă prietine, ca vorbind cu unul sau cu altul, să auzi atâtea lucruri necunoscute, atâtea mici şi mari scandale din viaţa privată ori publică a unui al treilea, care nu e de faţă, să vezi cu câtă pătrundere ştie să-ţi descrie psihicul acestui de al treilea. Dar nu ştiu de ai avut fericirea, ca la câte-va săptămâni, ori chiar zile să afli, că domnul acesta, care te-a distras atât de mult cu descoperirea scăderilor şi păcatelor altuia, a vorbit înaintea cutărui, tot astfel şi despre tine. Zic fericirea, căci ar fi într'adevăr o mare pată pe un om cinstit, dacă un individ, ce nu are în suflet un strop de sinceritate, nu l'ar vorbi de rău, nu l'ar cleveti înaintea altora, — se înţelege atunci, când omul acesta cinstit nu-i şi el acolo. Atunci însă, când te întâlneşti cu el, se închină de departe, suride graţios, şi-ţi spune cât de mult a dorit să se întâlnească cu tine, „să mai schimbe nişte idei", căci, în deobşte, lumea cu care vine ei zilnic în atingere, e atât de strimtă la judecată, inima îi aşa de lipsită de avânt, încât nu poţi vorbi cu ea serios nici trei minute, — o adevărată pierdere de timp.

Dacă ai auzit vre-odată cuvintele acestea, iubite, să ştii de bună seama, că individul ce ţi-le-a spus, tot astfel a vorbit când s'a întâlnit cu Tanda ori cu Manda.

Nu e nimic mai frumos, decât o inimă deschisă, sinceră. Numai atunci te poţi simţi bine în societatea cuiva, dacă acesta e sincer. Pentru-că sinceritatea nu e alceva, decât oglinda unui suflet frumos, curat, în care nu găseşti creţe de umbră, nu afli ascunzişuri. În sinceritate vezi adevărul, iar firea noastră omenească, *cea bună*, ţine la adevăr, îl preţueşte şi-l iubeşte mai mult, decât ori-ce.

În restul lumii materiale, unde nu luminează flacăra albă a minţii, unde nu cearcă nimeni să ascundă adevărul, să-l arete numai de jumătate, ori să-l încâlcească aşa, ca să nu-l mai poţi cunoaşte.

Râurile vin primăvara şi când se deslănţue furtuni grele, vin înviforate, mânioase, tulburi, spumegă la cotituri, rup iazuri. Şi noi de departe auzim glasul lor plin de vuet, cântecul lor de răsbunare par'că, şi-l ascultăm cu drag, ne place. Venim pe ţărmuri să vedem mai bine, cum aleargă în sărite armăsarii de apă, cum se rotesc vârtejurile ca şerpii mânioşi, şi ne place. — Dacă apa asta ar avea mintea unei cocoane, care s'a sfădito înainte de amiază întreagă cu fericitul său soţ, care şi-a înghioldit copiii, care şi-a pălmuit slujnica, şi care totuşi după amiazi trebue să primească oaspeţii, — nu ar curge aşa de furtunoasă. Râul acesta ar trebui — dacă ar avea mintea doamnei — să-şi limpezească apele, să le facă de cristal, adunându-şi tot noroiul pe fund. Ar fi silit să curgă liniştit, fără de valuri, fără de spume, în restimpuri doar câte-va nevinovate, unde fine. Ar trebui să fie apa lui foarte cochetă, molatică în mers, şi să şoptească — în vis — un cântec lin, de îndestuliire, de fericire. Aşa încât să cerzi că ai găsi raiul, dacă ai puteà să dormi o noapte pe ţărmurul acestui râu. Aşa ar trebui să fie de ar aveà judecată apa.

Căci eată drăguţa de minte ce-i porunceşte cocoanei noastre. După ce şi-a lăsat soţul opărît în chilia lui de lucru, făcându-l poate pe trei-patru zile, incapabil de muncă, aleargă în chilia d-sale, se spală, se uleiază, se pudrează, se frizază, — înlemneşte înaintea oglinzii, tot cearcă la haine şi nu-i plac, — abia în sfârşit, după ce roşeşte de năcaz sub stratul de pudră, află una după gustul d-sale de acum. Şi-o leagă bine, clatină din cap şi din trup, se îndoaie, ia posiţii, se departă de oglindă şi se apropie iar . . . În sfârşit un suris încolţeşte pe chipul de păpuşe din oglindă.

Să se gate acum şi fata. Să vie servitoarea să aranjeze, să ajute, dânsa trebue să ese puţin la aer, căci simte că se înăduşe. Servitoarea vine din culină, nu înţelege întâi ce vrea doamna, şi ca se priceapă bine, obrajii i-se mai aprind odată de două pălmi. Apoi cocoana iasă, şi se delectează în foşnetul rochii celei noui.

Coconiţa nu rămâne cu nimic îndărăptul mamii. Nu-i rămâne cu nimic datoare slujnicii.

„Proastă, de ce nu ţi-ai luat alt sorţ? Acesta e murdar, şi vezi că haina mea e de un albastru . . ." Dar nu apucă să sfârşească, şi nefericitei iar îi ard obrajii: în loc să deie săpun de viorele, a dat săpun de vanilie. Ce cap săc, ce dobitoc!

tiv, — propunerea ca nerealizabilă nu se poate admite.

ad b) Tipărirea proceselor verbale deocamdată se ține în suspenă, până la alte timpuri mai favorabile.

ad c) Nefiind cazuri de precedență și și pentrucă nici cazuri concrete nu s'au adus, adunarea recomândă celor interesați ca în viitor cazurile concrete să le denunțe Ven. Ordinariat, în ale cărei competință să țină a rezolva și regula atari cazuri.

Terminându-și comisiunile exmise în ședința primă lucrările lor, comisiunea I. își prezentă raportul său prin dl referent George Poienar, pe baza căruia adunarea generală, luând raportul general al comitetului ca bază la discuție decide:

a) Dlui Iosif Micleu i-se exprimă mulțămită și recunoștință pentru ostenele avute cu adunarea și aranjarea materialului pentru istoricul reuniunilor și scrierea lui.

b) Manuscriptul istoricului se dă d-lui Iuliu Biro spre recenzare, întregire și eventuală corectare, care apoi va avea să-și prezinte lucrarea sa Presidiului;

c) Domnii învățători să grijască, ca cu ocaziunea facerii preliminariilor școl. pe an. 1906 senatele școlastice să ia și prețul abonamentului la „Foaea Școlastică“ din Blaj. Dacă senatele s'ar impotrivi, cazul să-l notifice Presidiului Reuniunei, care va intreveni la locurile competente, pentru de-a dispune prenumărarea foiei aceleia;

d) În chestia delegaților sau comisarilor la examenele anuale, să susține uzul de până acum.

e) Comitetului central i-să exprimă mulțămită pentru activitatea desvoltată în decursul anului 1904/905.

Comisiunea exmisă pentru examinarea rexpective revizuirea rațiunilor pe anul 1904 și a proiectului de buget pe anul 1906 își prezentă raportul său prin dl George Târziu. Pe baza acestuia se decide:

Rațiunile Reuniunei pe anul 1904 se aprobă și comitetului central să dă absolutoriu pentru gestiunea financiară.

Proiectul de buget pe anul 1906 de asemenea se aprobă, cu observarea, ca restanța de taxe în sumă de 78 cor. 50 fil. pe la membrii Reuniunei să se incaseze cu ori și ce preț, ca nu cumva comitetul să vină și în anul viitor iară cu propuneri de ștergeri din taxele restante, cum a venit și în anul acesta, recomândând să se steargă 96 cor. 50 fil.

Comisiunea pentru examinarea raportului bibliotecarului și înscrierea de membri noi prin referentul său dl I, Drăgănescu, își depune raportul său din care se constată, că biblioteca s'a înmulțit în decursul anului cu 6 opuri și acum numără în total 203 opuri cari însă prea puțin au fost utilizate de membrii Reuniunei. Apoi ca membri fundatori s'au înscris. Il. S. Episcopul Lugojului Dr. Vas. Hossu, M. On. Nicolau Bolboca, protopopul Vermesului, On. Valeriu Giurgiu, comptabilul casei centrale din Lugoj, On. Michaiu Jivanca, parohul Petromanului, St. George Berariu, notar în Vermeș și On. Teofil Crișan, paroh în Ohaba-Forgaciu; iar de membru ajutător d-na Barbara Schor.

Urmează acum conferirea stipendiului de 40 coroane din fondul Reuniunei, care se acordă cu maioritate de voturi ficei dlui Iuliu Boldorean, elevă de cl. III. civilă în Lugoj.

Se alege apoi 2 delegați pentru adunarea generală a Reuniunei surori din Hațeg în persoanele d-lor Ioan Mustețiu și Augustin Șandru.

Fiind la ordinea zilei restaurarea biroului Reuniunei, presidiul mulțămind ădunări pentru încredere, cu întreg biroul depune mandatul.

In scopul restaurării biroului, adunarea aclamă de prezident ad hoc pe Rvd. dl canonic Beniamin Densușan, iar de notar pe M. On. domn George Popoviciu. Aceștia suspind ședința pe 10 minute cu scop de a combina persoanele alegânde în noul comitet. — După redeschiderea ședinței, adunarea, cu puține excepțiuni și modificări, aclamă tot biroul cel vechiu.

Fixându-se locul pentru adunarea generală proximă în Oravița, noul ales — și vechiul — prezident Il. S. Ioan Boroș mulțămește tuturor, cari prin presența lor au contribuit la succesul adunării și închide adunarea generală.

I. Delavermeș.

„Ce ne trăbuesc? misiuni ori preoți?“

— Echouri. —

IV.

Echourile scrise ca răspuns la articlu cu titlu de mai sus conglăsuesc întru a accentua, că și preoți ne trebuesc și misiuni. Fratele „Murășanul“, scriitorul Echoului I. accentuând că *mai ales* preoți ne trăbuesc, crede că aceasta s'ar puteà ajunge prin o reformă a seminarielor clericale.

Nu discut chestia aceasta, ci țin să relevez altceva.

Eu cred, că-i prea mare contrast între viața de seminariu și între viața, în care intră un preot. După atâta îngrijire părin-

---

În sfârșit e „ca un ânger“ și fata. Sunt trei trecute și oaspeții sosesc în curând. Un tinăr ca acela, ști să-l sorbi! Și un nume ca acela de advocat, ști să te îndestulești cu numele! Și dintr'o familie ca aceea, putredă de avută, ști să-ți fie destul cu avuția. Și ce vrea dlui? Vine cu o mătușe ori altă rudenie. Gânduri serioase! Vezi că-i și merse fetei numele, de să te tot ții la petitori!

Mătușa sosește. Cocoana cu mătușa sunt cunoștinți vechi. Tinerii, coconița și oaspele acum își strâng mai întâiu mâna, cu ochii în pământ.

„Nu-ți poți închipui, doamnă scumpă, cât mă bucur, că ați venit. N'am cuvinte să Vă pot spune tot ce simțesc. Chiar înainte de amiazi lucram în grădină la niște straturi, eu cu fetița, și-i zic ei: Doamne Geni, ce simțăminte plăcute mă cearcă de acum pe la inimă. Hotărît ne vom petrece bine cu mătușa de va veni. Și aveam o presimțire că trebue să veniți.“

„Vă îndeletniciți și cu grijea grădinei?“ întreabă mătușa.

„O, noi suntem econoame, eu și fata. Nu ne trebue să se apropie nime de straturile de legumi și de flori. Slujnică ținem și noi iacă așa, numai să spele vasele. E și igienic să lucri în grădină. Dlui, stăpânul, nu prea are vreme, el cu peana lui și cu slujba. De alt-fel se bucură mult când îi spunem sporiul. Mai ales îi place că și Geni îmi samănă mie.“

Aici îndrăzni și tinărul să-și ridice ochii.

„Îți plac florile, coconiță?“

„O, foarte mult!“

„De altfel“, începe iar doamna — aici mai la țară, căci la un orășel ca acesta nu-i putem zice oraș — trăiește omul, dacă știe cum, foarte fericit și liniștit. De pildă noi: Nici nu știm câți suntem în casă, așa nu avem nici o neînțelegere. Drept că și dlui e ca pânea cea bună. Un bărbat, cum rar mai afli. Și noi, cești mai mici, cum am și cuteza să-l supărăm cu ceva.“ . . .

Într'un târziu vine și soțul. Doamna spune: „A fost la oficiu până acum. De altfel el are numai trei zile la săptămână“. Pe când el venia din chilia lui, unde a stat înlemnit pe un scaun, de când a scăpat de gura cocoanei, ne mai putând să-și adune gândurile.

Mătușa făcù o mică băgare de samă: „Se vede că dl. e cam bolnav. Așa de palid.“

„O nu“, răspunde întrebatul, „dar am“ . . . „A fost la oficiu, și cine șade mereu 2—3 ceasuri și scrie, trebue să fie cam palid. Dar trece asta. Nu-i așa *dragă*?“

„Așa va fi, vezi bine că-i așa!!!

Și vorbele pe calapodul ăsta se urmează la nesfârșit, ori „la nemurire“, cum le place unora să zică.

Cum s'a limpezit toată mânia femeii acesteia, până au avut oaspeți.

Dar după-ce s'au dus, tot bărbatul a fost de vină, că nu am putut ajunge până la contractul de . . . căsătorie, între Geni lor, și tinărul mătușii.

„Ți-ai ținut prea mult gura încleștată, boule, vor fi gândit că ești cu boală, oftícos. N'ai băgat de samă cum se uita la tine advocatul, și păreà că trăsare, când privea după aceea la fată.“ — Și foarte repede răul din limpede ce a fost, s'a tulburat iar, și rainl de care vorbia cocoana, s'a răsturnat cu capul în jos: și s'a văzut că basa acestui rain, fundamentul, e iadul gol.

(Va urma.)

BIBLIOTECA UNIREI.*)

1. **Benhur** saŭ zilele luĭ Mesia, de Levis Walace, 2 v. . . 2·90
2. **M. Eminescu.** Studiŭ critic . —.90
3. **Câte-va momente** din începuturile bisericeĭ rom. de C. Auner . . . . —.20
4. **Nume de familie** la românii din Ungaria, de A. Viciŭ. . —.12
5. **Din viața lui I. Micul** de M. Străjan . . . . —.16
6. **Albertina.** Povestire de Dr. V. Bojor. . . . —.30
7. **Cestiuni din dreptul bis. unite** p. I. II. . . . . 3·40
8. **Cele doue fețe ale lumiĭ** de Nicu . . . . . —.30
9. **Ziua Deșteptării** de Aurel Fodor . . . . . —.16
10. **Cele două conștințe,** pieză teatrală în 5 acte, trad. de Simion Zehan . . . —.40

*) Aceia, cari vor comanda de odată toți 10 Nrii, li primesc cu 6·10 cor. în loc 8·84 cor.

ţască, esortaţii, sfaturi, exerciţii spirituali, cu un cuvânt după atâta disciplină cumpănită să găseşte preotul de odată singur isolat de aproape toată lumea — numai „Unirea“ îl mai cercetează — lăsat de puterile sale, şi plane între împrejurări, cum sunt între cari să trăieşte viaţa preoţilor nostri. Cu cine convine preotul, care să-i întărească „spiritul bisericesc şi iubirea lucrurilor sfinte?“ Sinoadele protopopeşti? Aici e vorbă de administraţie, de bani, de restanţe, de sărăcie, iar pe unele locuri, unde mai ajunge lucru şi la „iubirea lucrurilor sfinte“ aici oamenii să grăbesc, căci timpul e scurt şi nu pot rămânea afacerile curente. Deci nu în seminariu ne lipseşte ceva, ci afară în viaţă ne lipsesc multe, între cari şi „Reuniunea misiunilor“ amintită de fratele „Eremitul“ în e-houl III. al articolului: „Ce ne trăbuesc, misiuni ori preoţi?“

O astfel de Reuniune ar fi terenul cel mai potrivit pentru contactul sufletesc al preoţimei noastre, căci cum am zis mai sus, sinoadele tare puţin sunt potrivite pentru aşa ceva. Ar fi o reuniune de caracter pur spiritual, unde preoţii desbrăcaţi de ori-ce griji presente ori venitoare s'ar griji de grijea cea mai mare, de grija sufletului. Din seminariu ar ieşi clericul în sinul acestei reuniuni, care i-ar aminti momentele de înălţare sufletească, planurile şi propusele sfinte, ilusiile cutezate şi ferbinţi, cari îi ardeau sufletul în tainicul colţ al seminariului, în capelă, pe când i-se vorbea de „Spirit bisericesc şi iubirea lucrurilor sfinte.“ În rândul prim s'ar ţinea într'o astfel de Reuniune — strânsă legătură sufletească între preoţii nostri, s'ar turna curaj în sufletele tinere, s'ar da tărie celor bărbaţi şi mângâieri nespuse celor bătrâni. În rândul al doilea „s'ar face faţă cheltuielilor absolut necesari cu ocasiunea misiunilor,“ căci „inconvenientul“ acesta există şi ne împedecăm de el la tot pasul; aşa în tractul Sebeşului, când s'a amintit mai întâiu de misiuni gândul prim a sburat la cheltuieli. Cine . . .? Dacă aveam atunci Reuniunea, de care-i vorbă, cruceriі oferiţi de preoţi din a lor propriu şi declinaţi dela sine de un vrednic preot, ar fi intrat la Reuniune, unde alăturea cu alţii intraţi în acest sau în alt mod, şi pe lângă o chibzuită purtare de grije, cu vremea ar puteà face faţă la însemnate cheltuieli. Şi am aveà atunci misiuni şi pentru noi şi pentru popor.

Astfel considerate misiunile cu Reuniune bine organisată, *misiuni ne-ar trebui mai ales,* căci acestea ne-ar forma preoţi din clericii, cari ni-se cresc cu multă grije.

Amar.

Cărţi postale ilustrate,

cu vederi din Blaj.

Bucata 6 fileri. — Suta 5 cor. franco.

CORESPONDINŢE.

Congresul catolicilor austriaci.

— Dela raportorul nostru special. —

Viena, 23 Noemvrie 1905.

În corespondinţa, ce V'am trimis-o anul trecut pe vremea aceasta, am zis că Austria e un mozaic, care numai până atunci poate esista, până când vor fi în armonie toate părţile, toate popoarele, cari compun acest stat. Ideia aceasta conduce pe episcopi în conferinţe, pe preoţi şi pe laici în congrese. Şi cu toţii sunt pătrunşi de însămnătatea ideei acesteia, căci după-cum mozaicul numai până atunci are valoare, până ce părticelele, cari îi compun, toate sunt bine ordinate, căci altfel ele în sine au o valoare de tot neînsămnată: astfel şi mulţimea de popoare din Austria, toate mici afară de Nemţi, numai până atunci vor face, ca Austria să rămână şi pe mai departe putere mare, până când ele vor fi în relaţiunile celea mai bune, până când legătura dintre ele va fi din ce în ce mai puternică. Ceea-ce leagă la olaltă pe Austriaci, nu e legătura de sânge, căci deşi Slavii sunt în maioritate covârşitoare, ei sunt cuprinşi de o discordie ne mai pomenită, — ci e religiunea catolică, ceea ce e comună tuturor locuitorilor din Austria, luând afară din ei vre-un milion şi jumătate.

Pentru apărarea intereselor bisericei catolice, mama tuturor Austriacilor, au ei mai multe instituţiuni frumoase, între cari locul prim îl ocupă congresele catolice. Deşi în privinţa aceasta nu se pot măsura cu fraţii lor din Germania, totuşi trebue să recunoască ori cine, că din congresele acestea se varsă multe binecuvântări asupra Austriei. Coloanele „Unirii“ sunt puţine, de aceea trebue cruţat spaţul, şi eu nu pot înşira aici roadele aduse de congresele acestea, recomând înse celor ce se interesează mai de aproape de chestia aceasta, să-şi procure numerii gazetei catolice de aici Vaterland (Schulerstrasse 21) începând din 19—22 l. c., şi se va convinge despre adevărul vorbelor mele.

În fuga penei fac un scurt raport, atingând numai lucrurile, ce m'au încântat mai tare.

Membrii congresului acestuia sunt toţi catolici austriaci, fără deosebire de naţionalitate. Ţi-e mai mare dragul să vezi aici o sumă însămnată de mireni, foarte mulţi ţărani şi industriaşi, cari iau parte la adunări cu un aşa interes, încât aducându-ţi aminte de lucrurile, ce se petrec acasă, te cuprinde ruşinea.

Merită să fie cunoscut numele presidentului: Adolf *Rhomberg,* căpitanul Vorarlberg-ului, un om foarte harnic, pe care îl cunosc din anul trecut, când a vorbit în „Schulverein“ despre drepturile, ce le au părinţii faţă de creşterea copiilor sei.

E colosal de greu, să alegi aceea, despre ce vreai să scrii, mai ales acum, când numai vorbiri şi aplauze îmi sunt în minte. Cu atât e mai greu lucrul acesta, cu cât am văzut, că aici s'au vorbit şi discutat tot lucruri practice, despre cari ar trebui să ne îngrijim şi noi. Voiu spune numai.

Ideile principale, în jurul cărora s'au învârtit toate şedinţele şi consfătuirile, au fost unirea catolicilor austriaci spre o muncă comună: *apărarea şi prosperarea bisericei catolice* şi a *imperiului austriac;* ceea-ce nu se poate ajunge, decât prin întemeiarea unei *prese* respectabile şi înaintea duşmanilor, — şi prin *ridicarea* poporului *din starea materială,* în carea a ajuns prin îngiodarea în datorii.

Despre unirea spre o muncă sistematică comună au vorbit între alţii: mareşalul Austriei inferioare, prelatul Schmolk, arhiepiscopul armean de Lemberg Teodorovicz şi iesuitul Boisl. *Schmolk,* provoacă pe catolicii Austriaci să lucre viribus unitis, când e vorba de bunurile celea mai scumpe, de biserică şi de patrie. Să nu ne uităm la aceea, ce ne desparte pe un popor de celalalt, ci la aceea, ce ne leagă pe toţi la olaltă. Să nu ne despreţuim unii pe alţii, căci în biserica catolică toate naţiunile sunt egale, nu e aici o naţiune mai mult preţuită, decât cealaltă, fiind toate considerate de fraţi.

Teodorovicz vorbeşte despre programul, pe' basa căruia au să lucre catolicii Austriaci. În o consideraţiune admirabilă asupra „Tatăl nostru“-lui arată principiile păgâne, cari stăpânesc politica Austriacilor. Anumiţi oameni „cu specula“ aţiţă popoarele, pe un popor în contra altuia, ca aşa, cei ce aţiţă să stăpânească. Oamenii aceştia răsvrătitori, cari fac năcazurile acestea nu numai în politică, ci şi în şcoli şi în literatură, trebue şterşi din catalogul oamenilor, cari conduc destinele Austriei, şi trebue crescută o generaţie nouă, carea să fie deja de tinără dedată la jertfe, crescută în o atmosferă sănătoasa, şi atunci se va bucura atât biserica cât şi statul de o pace îndelungată.

Părintele iesuit *Boisl,* care a fost şi ultimul vorbitor, recapitulând tot decursul congresului arată, că popoarele din Austria pot trăi în unire, pot lucra pentru binele comun, cum au lucrat în congresul acesta. Adresează niste cuvinte calde universitarilor, ce erau de faţă în un număr mare, arătându-le calea, pe carea au să umble, ca să poată fi oameni vrednici de a conduce destinele bisericei şi patriei. Căci de va prospera biserica, va prospera şi Austria, de sufere biserica, Austria piere de bună-samă, de aceea cu tot dreptul îi putem spune bisericii: In deinem Lager ist Österreich.

Obiectul, ce a fost tractat cu cea mai mare importanţă, a fost pressa; desbaterile au decurs 8 oare.

Referent a fost părintele iesuit *Kolb.* El arată, că pressa de azi e pressa minciunii, al căreia scop e: lupta în contra tuturor adevărurilor, şi mai înainte de toate lupta în contra celor doue autorităţi: biserica şi statul. Cetirea jurnalelor a devenit o patimă pentru oameni, unde este cât de puţină cultură între oameni toţi au gazete. Şi după cum scriu gazetele, aşa se gândesc cetitorii, căci programul gazetei, ce o cetesti, vrând, nevrând ţi-se preface în a doua natură. Datorinţa tuturor catolicilor, şi mai ales a preoţilor e: să creeze o presă bună,

Cumpăraţi! Cumpăraţi!

„Calendariul Unirii“ pe anul 1906.

în 2 ediţii: cea mai avută costă 50 fil. + 10 fil. porto.

Cealaltă costă 30 fil. + 10 fil. porto.

Durere, că și azi mai sunt oameni rămași de lume, cari nu înțeleg înalta misiune a presei, și foloasele ei. Presa e cea mai mare putere din lume, a sosit timpul, să înțelegem și noi, ce poate ea ispràvi, și numai decât, *acum* să ne creăm o societate pentru promovarea presei catolice.

Koib și-a început vorbirea cu citatul: „Și cuvântul trup s'a făcut", și la finea vorbirei lui trup s'au făcut, căci în decurs de o oară s'au și adunat pentru societatea aceasta (botezată Pius-Verein) 8000 coroane, și s'au înscris 5000 de membrii. Până azi (în 23 Noemvrie) sunt deja adunate 17 mii de coroane, și încă taxele membrilor nu sunt incassate.

(Aici încetează vorbele corespondentului, ca să vorbească faptele înșirate. Vorbire-ar adecă scriere-ar el mai multe, căci doar multe a auzit și a văzut el în ședințele, în cari s'a vorbit despre presse, dar, după-cum ne scrie none, îl cuprinde rușinea, când vede inima de ghiață și mintea cea strâmtă a oamenilor noștri, cari nu pricep, adecă nu vreau să priceapă, ce e pressa. — Culegătorinl.)

Al treilea obiect important, tractat cu o adevărată dragoste creștinească, a fost: îmbunătățirea stărei materiale a țăranilor îngrijirea muncitorilor. Acesta e un lucru de mare însămnătate, căci și aici sunt băgați oamenii în datorii, de înnoată în ele. Nu-s așa în toate părțile, căci au bănci, unde plătesc numai 3% după datorii. Au vorbit despre obiectul acesta doi economi, deputații Fink și Hagenhofer, adevărați Tirolezi.

Nu mai întind vorba, căci n'aș sfârși iute. Nu mai scriu mai mult, cu atâta mă doare mai tare inima, văzând starea noastră de acasă. Ne-ar mai trebui un „Murășan", care să ne strige un: „Deșteaptă-te Române!", ultimul mijloc, care ar puteă strânge pe poporul nostru de preoții și conducătorii lui. Căci să o mărturisim cum pudore: Noi nu putem zice, că între noi și popor este adevărată relație de fiu și tată, turmă și păstor. Ba și despre „noi" aș puteă zice mai mult, dar mi-se gată cerneala din peană.

Să auzim de bine!

Iob.

Nr. 1821—1905.

CONCURS.

Devenind vacant stipendiul de K. 100 din fundațiunea „Dobâca" Asociațiunea pentru literatura română și cultura poporului român publică concurs pentru conferirea acestui stipendiu, la care sunt îndreptățiți a concurà tineri români, ce frecuentează vre-o școală din patrie, preferiți fiind — în sensul dispozițiunilor testamentare — tinerii români de pe teritorul fostului comitat „Dobâca."

Cererile pentru acest stipendiu au să se înainteze comitetului central al Asociațiunii în Sibiu (Nagyszeben strada Morii Nr. 6), cel mult până la 15 Decemvrie a. c. provăzute cu următoarele documente:

a) Atestat de botez;

b) Testimoniu de pe anul scolastic 1904/5;

c) Atestat de paupertate.

Cererile întrate după 15 Decemvrie n. a. c. nu se vor considerà.

Sibiu din ședința comitetului central al Asociațiunii, ținută în 10 Noemvrie 1905.

Iosif Sterca Șuluțu. **Ioan I. Lăpădatu,**
secretar substitut.

Noutăți.

Din Arhidieceză. *Concurse*: Cu terminul de 15 crt. s'a deschis concurs pentru completarea parohiei din Reghinul-săsesc, împreunată cu oficiul de protopop. Emolumintele sunt: case parohiale și superedificatele de lipsă, $18^1/_2$° porțiune canonică. Stolele îndatinate. Venitul congrual computat în cor. 740·14. Competințele și taxele protopopești. — Tot până la acel termin se escrie concurs pentru ocuparea oficiului de cantor-învățător în Dârgea.

Rege nou. Norvegia desfăcându-se de Svedia, și-a ales de rege pe Carol de Danemarca, care depunând jurământul pe constituția norvegiană, și ocupându-și tronul, a luat numele de *Hakon VII.* spre a continua seria foștilor domni ai Norvegiei.

Alegere de deputat. Marți la 5 crt. va fi alegerea de deputat la Hunedoara. Candidatul național e tinerul adv. din Hațag: Dr. Victor Bontescu. Lupta va fi încordată. Contracandidatul e Hollaky Arthur.

Știri literare. Institutul de editură „Luceafărul" a scos un nou volum: *Ramuri* de Z. Bârsan. Coperta e ilustrată de K. Loghi. Cuprinde 19 bucăți în prosă, scrise în o ușoară limbă, cu aceiaș căldură de artist, cu care sunt scrise și versurile. Pag. 156 prețul 2 cor. Recomandăm cetitorilor nostri procurarea acestei scrieri.

„Renașterea". Sub acest titlu a început să apară la Caransebeș o foaie socială și economică în proprietatea și editura dlui Dr. Nicolae Ionescu. Apare în fie-care Duminecă, pe 4 pagini și costă 6 cor. pe an.

„Economul" institut de credit și economii în Cluj, și-a ținut la 28 Nov. n. adunarea estraordinară în fața unui număr însămnat de acționari. Adunarea s'a început dimineața la 10 oare și s'a terminat noaptea la 2 oare. După-ce direcțiunii i-s'a recunoscut buna credință în limpezirea afacerilor dela „Economul" s'a retras întreagă. Făcându-se votisare, s'au ales în noua direcțiune: *Vasile Almășan,* advocat, *Leontin Pop,* jude pens. Dr. *Elie Dăianu,* protopop, *Ștefan Havași,* proprietar și Dr. *Alesandru Vajda-Voevod,* medic, toți din Cluj, apoi *Artemiu Sarkadi,* canonic Orade. Dr. *Isidor Marcu,* canonic și *Iuniu Br. Hodosiu,* director de bancă, Blaj. Director esecutiv a rămas Dr. *Amos Frâncu.* Constituirea direcțiunii are să urmeze mâne Sâmbătă. Se sperăm că crisa aceasta, prin care a trecut „Economul" a fost o purificare, și că pe viitor nu ne va fi dat să înregistrăm ședințe așa furtunoase, cum a fost și aceea din Marța trecută.

Declarațiune. Subscrisul prin aceasta declar, că celea publicate în „Calicul" din 1/14 Februar 1904. Nr. 2. despre preotul Iosif Pop din Comana-inferioară — în urma unei corespondințe ale mele — le revoc și regret. Făgăraș, la 25 Noemvrie 1905. — Laurențiu Pop, înv. gr.-cat. Octavian Popa, preot gr.-cat. ca martor. Alesandru Șerban, preot gr.-cat. ca martor. — Pentru conformitatea cu originalul: D. u. s. Iacob Macaveiu, vicar foranen.

Vești triste. Estragem următoarele, șire din o scrisoare mai lungă, ce ni-se trimite: „În zilele trecute, călătorind pe câmpie, am petrecut o zi în comuna Tăureni, protopop. Ludoșului. Multă mâhnire m'a cuprins, văzând miseria ce domnește în această comună. Casa parohială e o ruină, unde nu un preot onorabil, ci liliecii pot numai să locuiască. Actualul preot, venit numai de acum în această comună, șede în casele proprii. Dânsul după cum m'am convins are o diligință de fer, întru a combate prin frumoasele sale predici și sfătuiri zilnice pe popor dela calea perzării, dar ce folos! aproape toate sunt zădarnice! Acest popor, poate numai are cugete de emendare. Biserica e aproape ruină. Școala e altă ruină. — copia ei se poate vedeà dela inspectorul de școale din acel comitat, carele a desemnat-o cu ocasiunea unei visite. Bravul învățător Augustin Pop, își instruează elevii în casele sale proprii. În această comună lipsesc dar toate celea bune și frumoase, și nici nu e speranță să se mai facă ceva în privința aceasta." — Nu facem nici un comentar!

Aviz. Student român, absolut de comerciale, cu testimoniu de maturitate, posezând afară de l. română, l. magiară și germână în scris și vorbire; exercițiu în scrierea cu mașină, și care-și care praxă în afacerile advocațiale, caută aplicare în un institut comercial românesc, resp. în o cancelarie (birou) pe lângă condițiuni moderate. Adresa: „M. G., Lugoș, Buziási ut 5 sz. la Müller."

Necrolog. † *Elena Pop,* fica preotului nostru din Filipișul-mare, a repausat la 10 Nov. n. după îndelungate suferințe, în frageda vrâstă de 13 ani.

Odihnească în pace!

Posta redacțiunii.

I. P. P. Am făcut, după cum ați cerut.

G. M. Zilnic se publică prin foile de zi concurse de ale institutelor noastre pentru practicanți, de ce nu vă adresați acolo? e calea cea mai scurtă și mai ducătoare la scop.

I. L. Mulțumită, va urma.

I. R. Hotărîrile sinodului dela Samoscia se referesc numai la Rutenii uniți, și nici la aceștia la toți. Pe noi ne privesc numai cele rânduite în cărțile noastre liturgice și în sinoadele noastre provinciale.

P. S. De data aceasta nu publicăm articolul trimis, nu vrem să continuăm disputa cu oameni, cari neagă fapte dovedite și cearcă să mascheze cu câte-va vorbe pisma ce-i stăpânește.

V. T. Depășiți atât de mult terenul discuției, cât vă pierdeți cu totul și terminați, făr de a fi spus ceva nou la obiect. Nu se poate publica, cu tot regretul nostru.

AVIZ

cultivătorilor de vie.

Se află de vânzare viță de vie foarte frumoasă altoită în viță cu rădăcină americană, după cel mai excelent metod (altoire lemnoasă). După trebuință ori ce soiu de viță. — Comandele să se trimită la adresa: GEORGE ȘERBAN, paroh gr.-cat. Smig (Somogyom) u. p. Medgyes. (27) 4—6

AVIZ!

Pâne bună, jîmle și ***chifli*** gustoși cine vrea se mânce să se adreseze către **noua franzelărie,** care s'a ***deschis cu ziua de azi în Piață Nr. 12. Făină bună, pregătire*** și ***lucru curat.*** — Să primesc comande pentru ori-ce fel de ***colaci*** și ***aluate.***

Cu stimă:

(26) 4—5

Ioan Simtion,
franzelar.

A apărut:

LITURGIERIUL

Prețul unui ex. pe hârtie *„prima"*
crudo . . . . . 6 cor.
legat . . . . . 9 „
Pe hârtie velină consistentă:
crudo . . . . . 5 cor.
legat . . . . . 8 „

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Hipnotizmul.

(Continuare).

6. *Cunoașterea cugetelor celor prezenți* printr'un simplu contact de mână, ori și fără contact, cum făcea *Cumberland,* prin teatrele Europei. *Hipnotizarea și comunicarea, ce o face hipnotizătoriul cu hipnotizatul numai cu voința, fără să o manifesteze în afară; și mai cu samă când subiectul hipnotizării e departe.* Atari ar fi de ex. experimentele medicului *Zanardelli* din Roma, cu soție-sa Emma. El după ce își hipnotiza muerea, până la catalepsă și somnambulism, obținea fenomenele hipnotice, prin o simplă comandă mentală. La aceasta puteau ajunge și cei de față, numai cât se recerea, ca aceștia să vină în contact cu ea de ex. prin punerea mânii pe hipnotizată; ori dacă nu, să fi spus hipnotizătoriului Zănardelli cu gura, că ei încă ar dori să comunice cu hipnotizata. Zanardelli îi prindeà apoi de mână, și lucrul era isprăvit. Cei prezenți cugetau și Emma spuneà ce au cugetat ei. Așa de ex. cel ce comunica cu hipnotizata, își băgà mâna în buzunar și își prindeà batista. Își închipuià apoi, că batista ar aveà un miros unumit. O da în mâna Emmei; ea o punea la nas, și apoi spuneà că batista miroasă așa; cum și-a închipuit respectivul. Un altul de ex. își închipuià o scenă; Emma o descriea. Un al treilea vrea ca Emma să-și închipuiască, că e la preumblare, și că să apropie de ea un șarpe. O vedeai numai de cât, că ii fricà: își aduna picioarele, da să se suie pe scaun; o groază mare o cuprindeà așa că privitoriului îi era milă de ea Își închipuià deci că șarpele a fugit, și numai de cât vedeai pe Emma întinzându-și din nou picioarele, și bucurându-se, că a scăpat de animalul urgisit.

Alții din contră îi dispuneau, tot numai cu mintea, să-ș schimbe brasletul de pe mâna stângă, pe dreapta; să se mute pe alt scaun; să înjure scaunul de atâtea ori; să iea din buzunariul cutăruia cutare obiect; să stea nemișcată, etc. și toate să întâmplau după comandă.

Ea, pe cum am zis, descriea obiectele, ce le aveau cei de față, fără să le fi văzut. Spuneà câți bani are el în portmoneu. Spuneà, ce cugetau ei, că ar fi avut, chiar și dacă n'ar fi avut ce cugetau. Din contră ea nu spuneà, chiar și când ar fi avut un lucru, despre care ei cugeta, că nu l-ar aveà. — Spuneà câte oare arată orologiul tău, chiar și când i-ai fi mutat arătătoarele. Dar la aceasta se recerea ca tu să știi pe câte oare le-ai fost pus. Așa descrie fenomenele acestea, medicul Battandier, carele fusese de față, într'o corăspondință la „Cosmos" din Paris, 7 Iuniu 1886 Și nota bene, Zanardelli porducea fenomenele acestea publice, în prezența medicilor și a bărbaților de știință, în Italia, Spania, Franța etc. Aci, produse fenomenele acestea în Monpelier în prezența facultății de medicină. [1])

Tot fenomene de acestea produceà și *Dax,* hipnotizătoriul din Spania. El se hipnotiza pe sine, *cunoștea gândurile celor prezenți, răspundeà la întrebări mentale, vorbia în limbi necunoscute, descoperia lucruri din locuri depărtate* etc. [2])

Profesorul: *Dalton,* englez, încă *descoperia gândurile celor de față,* în 1898 în Milan, în prezența medicilor și a profesorilor. [3])

Cel mai celebru între toți erà Stuart *Cumberland.* El *descoperia gândurile celor din Paris,* prin 1884. Și de aceea se și numește descoperirea cugetelor: *Cumberlandism.* [4])

Fapte hipnotice de soiul acestora s'ar părea, că s'au întâmplat la Paris, chiar în școala profesorului *Dr. Charcot,* dela Salpêtrière. „Putem azista la experimentele acestea", zice „Le Panthéon de l'industrie". [5]) „Se aduce în laboratoriu o bolnavă. Operatorul o hipnotizază, fixându-o în ochi: e de ajuns un minut. Din timpul acela ea e sub stăpânirea lui: *el cugetă,* într-u adevăr, *pentru ea: vreà, ca să umble, ea umblă; vrea să stea, ea stă.* Toate acestea, se înțelege, *fără ca operatorul să zică vre-un cuvânt, ori să miște vre-o mână".*

„Iar dacă vei da semne de necredință, la văzul fenomenului aceluia neexplicabil, operatorul, ca să te convingă, îți va declară, că el îți va da și ție din puterea sa, și tu îndată vei deveni stăpânul hipnotizatei. *Tu vei puteà să comanzi numai cu mintea, ori întorcându-te în altă parte, ca privirea ta să nu te tradeze și să nu poată servi de semn, despre ce vorbești tu, — vei puteà, zic, să comanzi pacientei să-și ridice mâna, să șadă, să iasă afară, să se întoarcă înapoi, și vei fi ascultat la perfecție".*

„De altcum la Salpêtrière ți se va spune, că toate fenomenele acestea n'au în sine nimica miraculos, că toate sunt urmări de ale isterismului etc." E adevărat, că articlul acesta l-a scris „Le Panthéon", nu Charcot ori vre unul din ai săi. Dar pentru aceea tot își are valoarea sa. Pentrucă revista „Panthéon" se tipăria în Paris, sub ochii lui Dr. Charcot, fără ca el să desmintască știrea, ceeace la tot cazul ar fi trebuit să o facă, de cumva nu ar fi fost adevărate cele scrise.

De altmintrea fenomenele acestea se practizează și la școala medicală din Nancy, unde toate vreau să fie explicate, cu sugestià. Dr. *Beaunis,* profesor la facultatea aceea, istorisește mai multe hipnotizări de ale unei copile, carea se hipotiza pe sine, prin repetirea formulei impuse de el: „Doctore Beaunis adoarme-mă": Acesta și alte cazuri întâmplate cu Dr. Beaunis, l-au adus acolo, cât el, — care mai înainte (în Recherches expérimentales) nega posibilitatea astorfel de fapte, — a trebuit să mărturisească: „În acesta", (un fapt de acestea hipnotice)" e ceva ce-mi răstoarnă toate ideile mele de mai înainte. . . . Până în timpurile din urmă eu nu credeam în fapte de soiul acestora, Astăzi ajung la convicția, că nu trebue să le negăm" etc. [1]) Așa că, pe cum scrie B. P. *Hașdeu:* [2]) „Astăzi prin lucrările școalei dela Nancy, ale lui Charles Richet și altora, sugestiunea mentală este pusă afară din ori ce îndoială. Un ipnotizor poate să se gândească numai: „scoală du-te în grădină, rupe un măr adă-mi-l aicea; și ipnotizatul îndeplinește din punct în punct această poruncă. Dar într'o asemenea sugestiune mentală agentul trebue să fie și mai conștient decât în cea orală, căci ori ce șovăire a gândului, ori ce nelămurire a cugetării împedecă și nimicește sugestiunea."

Despre un alt cas raportează Dr. *Heidenhain,* celebru hipnotizator german. „În 1 Februar 1880. zice el, i-se anunță studentului Friedländer, că în ziua aceea la 4 oare d. p. va fi hipnotizat din depărtare, și-l roagă să se uite la orologiu cu ceva mai înainte de oara numită, ca să poată constata el însuși exactitatea anunțului. Un vecin de al său, Dr. Rügner, a fost însărcinat, să-l viziteze. Friedländer la oara prefiptă a adormit."

Acelea-și fenomene se pot obțineà și prin telefon ori prin epistolă, pe cum a dovedit *Dr. Liegeois,* profesor la facultatea de medicină din Nancy. „Un hipnotizător scrie unei fetițe, pe carea o hipnotizase și în alte rânduri: Domnișoară! nu va trece un minut dela cetirea șirelor acestora, și Dta ori vei vreà, ori nu vei vreà, vei adormi. După cinci minute te vei trezi. De aci în colo nu vei mai puteà ceti biletul acesta, fără să nu dormi cinci minute . . . Dormi! Și fetița adurmia ori de câte ori cetià biletul acela magic." [3])

Aci s'ar puteà adauge și cazul lui Donato cu ofițerul, pe care îl învitase la întrunirea hipnotică, și pe care l-a hipnotizat din depărtare, în contra voinței lui. Dar acesta încă poate fi cas de autohipnotizare.

(Va urma)

---

[1]) Zanardelli, La verità sull ipnotismo, Roma 1886.

[2]) Dr. Aragón Obejero, El Hipnotismo y la Sugestion, Astorga 1892 citat la Franco pag. 118.

[3]) Franco pag. 119—120.

[4]) Ochorowicz, La sugestion mentale, ediț. II. pag. 51 și urm.

[5]) „Le Panthéon de l'industie", Revue etc. Paris 1883 nr. din 21 Ianuarie.

[1]) Dr. Ochorowicz op. cit. pag. 307.

[2]) Sic cogito, ediț. III. București 1895 pag. 128.

[3]) Aceste trei cazuri se află descrise la *Coconnier,* Hypnotisme franc pag. 20—21. Dar ele nu sunt transcendentale, și se pot explica prin autosugestiune.

Căsătoria preacuratei fecioare MARIA cu s. IOSIF.

(Continuare.)

Aceste trei acte: Peţirea (cerere), logodna şi nunta ca şi părţi constitutive de tot firesti ale căsătoriei israelitice se pot deosebi, dacă nu totdeauna şi în respect hronologic, dar totuşi în respect logic. La peţire căsătoria încă nu sustă, cu nunta la totu cazul căsătoria se încheie pe depline. Cum stă însă lucrul cu logodna? Cari sunt efectele ei în respectul referinţei de drept căsătoricesc? Cărei relaţiuni o putem asămăna dacă voim a opera cu termini de ai nostri creştinesti? Trebue oare să cugetăm noi (să ne reprezentăm) la o logodită sau la o măritată, sau că însemnează aceasta un lucru mijlociu, pentru care nouă ne lipseşte o reprezentaţiune modernă şi pentru care noi nu avem o expresiune de limbă proprie, care însă cu toate acestea la judei a fost şi care şi la actul de cununie posttalmudic şi la cel judaic modern se poate observa de tot bine?

Findcă formalităţile din prezinte ale încheierei căsătoriei judaice faţă de întrebarea noastră nu sunt mai departe de interes deşi ele s'au desvoltat istorice din cele mai vechi, de aceea vom lua sub privirea noastră numai logodna (erusin) din timpul biblic şi talmudic. De moment ar mai putea să fie doară încă amintirea ce o face abatele Drach, ca se luăm aminte la deosebirea ce există între arus (mire) al timpului vechiu şi între Chathan (logoditu) al timpului mai nou. Cest din urmă este legatu numai prin o promisiune de căsătorie, el însă se poate deslega de logodnica sa prin o pedeapsă în bani, carea i-se impune sub titlul „rebonificarea daunei“ *(genas)*. „Căci mireasa lui încă nu-i este „incredinţată“, ci numai „promisă“. Altmintrea stă lucrul între *Arus* şi *arusa,* între *μνηστός* şi *ἐμνηστευμένη* al timpului vechiu, aceştia erau legaţi la olaltă prin *vinculum conjugale.* [1]) Să luăm deci logodna în mai deaproape conziderăţiune.

Legea mosaică nu se exprimă despre formalităţile logodnei, însă existinţa aceleia se poate documenta din multe locuri ale testamentului vechiu. Însă din timpul postexilic se ştie sigur, cumcă logodna se putea face în trei moduri: prin predarea de bani sau preţ de bani (bekhäsef) prin un contract scris (bişetar) şi prin copulă (bebi'a). [2])

[1]) Drach, Du divorce dans la synagogue. Rome, imprimerie du collége Urbain 1840. Judecata lui Drach întru aceasta este a se lua în conziderăţiune cu atât mai vârtos cu cât el ca fost odinioară rabin mai bine cunoaşte acestu lucru.

[2]) Ugolini Thesaurus antiquitatum sacrarum voll. XXX p. 375. Numirile acestor trei soiuri de logodnă sunt: liqquchin (dela laqach a lua de femeie), care ocure mai arareori şi qiddušin (sfinţire, cununie) care ocure mai adeseori şi care însămnează logodna ca începutul căsătoriei şi erusin (luarea în posesiune, cununie) ceace ca termin de drept privat stă faţă cu nissu'in. După Lagarde (Sem. I 50) însemnarea fundamentală a lui aras (din care e erusin) e atâta cât »a pune preţul«, prin plătirea unei sume a dobândi drept la posesiunea unei fete. Fürst în lexiconulu său portativ i da întâlesu (significarea) »a lua, a cuprinde, a lua pentru sine ceva în posesiune«.

Numai bărbatul putea peţi, nu şi femeia, fiindcă femeia în testamentul vechiu încă se conzidera ca obiect, deşi o cumpărare în înţeles propriu totuşi nu se făcea.

Fiecare din acele trei feliuri de logodne erau acte publice, se întâmplau înaintea martorilor şi cu strigarea bărbatului către femeie: hare att mequddäseth li bazzä „aşadară se-mi fi prin aceasta (bani, contract etc.) sfinţita (cununată)“; sau: hare att leişşa bazzä „tu prin aceasta îmi eşti muiere. [1])

După atare logodnă fecioara de comun rămânea încă un an (o văduă 30 de zile) în casa părintească.

Logodna prin copulă fu oprită numai în seclul alu treilea după Hristos prin renumitul legislator judaic Abba Rabh (167—247) şi fu supusă sub pedeapsă.

(Va urma.)

[1]) Conf. *Seldenus,* Uxo hebraica. Francofurti ad Oderam, Jeremias Schrey 1695.

Bibliografie.

A apărut:

Calendarele din editura W. Krafft în Sibiu tocmai au apărut pentru anul 1906. Aceste calendare ca şi în alţi ani sunt redactate cu îngrijire şi bine ilustrate. Consemnării târgurilor s'a dat deosebită atenţie, făcându-se din nou întrebări la toate comunele, cari până acum nu au dat informaţii destul de exacte. Târgurile de mărfuri şi de vite s'au orânduit şi însemnat prin semne particulare caracteristice.

„Amicul poporului“, calendar ilustrat pe anul 1906, anul XLVI, întocmit de I. Popovici. Pe lângă partea calendaristică, presărată cu număroase cugetări şi aforisme, şi în care la fie-care Duminecă se indică începutul textului evangeliei, acest calendar de familie se distinge prin un cuprins literar bogat şi bine arangiat, precum şi prin o lungă serie de ilustraţiuni foarte bine executate. Din bogatul cuprins remarcăm: *Poezii*: Biserica, Religia, Apă; viaţă, Lăutarul verii de N. Radulescu-Niger, Moartea lui Vlad Dracul de Ciru Oeconomu. *Proză:* Timoteiu Ciparin (cu portret), Învăţături din viaţa lui Ştefan cel mare de N. Iorga, Sistemul solar (cu 6 ilustraţii) de G. Todica, Modern de Lyda, Serbările dela Sibiu cu o serie de frumoase ilustraţii, Expoziţia Asociaţiunii cu ilustraţii, Cronica anului bogat ilustrată, Să înţeleagă..., ş. a. m. În fruntea calendarului se aduce icoana prezidenţilor Asociaţiunii, la sfârşit un calendar perpetuu şi Şematismul statistic al Românilor din Ungaria. O particularitate aleasă a acestui bun calendar de câţi-va ani încoace e, că aduce compoziţii muzicale pe note. Prin „Amicul Poporului“ s'a respândit frumosul cântec în 4 voci: „Ştii mândru când ne iubiam“, apoi „Marşul unirii“, „Cucule peană galbănă“ şi „Toarce leleo“, aranjate pentru cor de bărbaţi. de T. Popovici. În anul acesta aduce Troparul Naşterei Domnului, armonizat pentru cor de bărbaţi de T. Popovici. Considerând bogăţia cuprinsului şi grija cu care e redactat, preţul de 60 fileri în adevăr e mic.

„Poşnaşul“, calendar umoristic ilustrat pe anul 1906, anul XI. Partea hazlie redactată de Haralamb Călămăr. În anul acesta cuprinsul acestui bine apreciat calendar şi în „Sămănătorul“ dlui Iorga, este foarte variat şi plin de glume, reuşite şi de actualitate pentru viaţa noastră socială. Adausul original al jurnalului „Bazaconia“, monitorul fleacurilor, care „apare şi dispare“ şi care „se începe acolo unde alte ziare se gată“ va stârni şi de astă-dată mult râs şi bună dispoziţie la cetitori. Preţul de 50 fileri este de tot minimal pentru voia bună pe care „Poşnaşul“ o aduce în casa Românului.

„Calendarul Săteanului“, pe anul 1906, anul XV. Pentru preţul de 25 fileri, pe lângă partea calendaristică dă articole ilustrate despre Zilele de sărbătoare dela Sibiu, Expoziţia Asociaţiunii, apoi „Reformă“ de Caragiale, ş. a. E cel mai ieftin calendar românesc.

Calendar pe anul comun 1906, anul CXIV. calendar cu litere cirile, cu un cuprins bogat de învăţătură şi petrecere. — Preţul 40 fileri.

Dr. Sextil Puşcariu: **Etymologisches Wörterbuch der rumänischen Sprache I. Lateinisches Element.** Heidelberg 1905. pag. 235, preţul 6 Mărci. Prezenta scriere face parte din valoroasa publicaţie: Sammlung Romanischer Elementarbucher, edată de Wilh. Meyer Lübke şi formează volumul întâiu din seria dicţionarelor. Cuprinde aproape 2000 cuvinte româneşti, a căror etimologie e latină. E o scriere serioasă şi lucrată cu multă pricepere şi aparat ştiinţific.

Cel mai vechiu dicţionar latino-românesc de Todor Corbea. Notiţă de prof. Gr. Creţu. Bucureşti 1905. O broşurică de 10 pagini.

„Făt-frumos“. Revistă Literară. Anul II. Nr. 6. cu următorul cuprins: A. C. Cuza — Naţionalitatea în Artă. — Concluzii. C. Moldovan. — Trecând Carpraţi (fragment din „Povestea Neamului“. Em. Gârleanu-Emilgar — Furtuna (schiţă) Cronica: de E. „Neamul românesc în Basarabia“ de N. Iorga; „Feţe“ de I. D. Manolache; „Chipuri dela Mahala“ de N. N. Beldiceanu: Revista Idealistă; Poezi de O. Goga. Redacţia şi administraţia: Strada Speranţei Nr. 34 Bârlad. Numărul 30 bani.

„Sămănătorul“ Revistă Literară. Anul IV. Nr. 46. N. Iorga. — „Credinţe“ de Iosif. Fatma. — Toamnă (poezie). X. — Cugetări. I. Boteni. — Filoftia popii. Maria Cioban. — Sărbătoarea (poezie). N. Iorga. — O nouă scriere în chestia ţărănească. G. Vâlsan. — Tot chipul tău (poezie.) Cronică: N. Iorga. — Despre concertul societăţi „Carmen“, expoziţia pictorului Voinescu, revista „Bunul prietin“, şi cărţile d-lor Bodiu, Rávai, Gh. C. Ionescu, Unişor, Iosif Stanca, Orleanu, G. Creţu şi G. I. Lahovari. Numărul 25 bani.

Prof. Dr. Emil Sabo. **„Cântece“** Poezii lirice. Preţul *1* cor.

Augustin Paul: **Între Someş şi Prut,** schiţe, impresii, amintiri. Costă cor. 1·30 şi se pot procura dela: Librăria Seminarială din Blaj.

În Librăria seminarială se află de vânzare:

Predici pe toate Duminecile şi sărbătorile de peste an de Dr. Elefterescu. 3 cor.

Predici ocazionale şi funebrale v. II. de Dr. Elefterescu 3·50 cor.

Din editura „Luceafărul“:

Ioan Agârbicean: **Dela Ţară.**	1·50 cor.
Ioan Ciocârlan: **Traiul nostru.**	1·50
Al. Ciura: **Icoane.**	1·20
M. Gorki: **Nuvele.**	1·—
Oct. Goga: **Poezii.**	3·—
Z. Bârsan: **Ramuri.**	2·—

Editor şi redactor răspunzător:
Aurel C. Domşa.

ACATISTUL MIC,

sau carte ce cuprinde în sine rugăciuni cătră Preasf. Născătoare de Dumnezeu leg. 24 fil.

Rumăn. 1 b. 1895.

(48) 20—20

---

74 distingeri. 6 medalii de stat.

10,000 motoare liferate spre indestulirea tuturora.

Filiala

Fabricei de motoare din Drezda

Ignațiu Gellért & Cie.

Budapest, VI. Teréz-körut 41. Telefon 12—19.

Motoare cu benzin, cu ulei, cu spirt, cu acetylen. — Motoare cu benzin pentru înblătit.

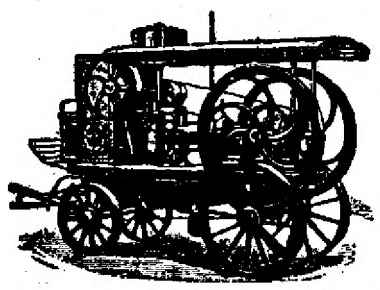

Celea mai moderne, celea mai perfecte și cele mai rentabile motoare generatoare.

Motorul de Drezda e recunoscut de cel mai escelent fabricat în toată Europa. Construcție trainică. Pregătit din material ales și bun.

Trainic! Nici după ani de lucru nu are lipsă de reparatură. — Rentabil la siguranță. Manipularea e foarte simplă. Spesele de lucru sunt mici.

Motoarele de Drezda să pot privi în lucru la diferite întreprinderi industriale și economice: la mori, la fabrici de cărămizi, fabrici de scânduri și de lemne, la scos de apă, la negoțul cu lapte, la înblătit etc.

Instalările noaue să fac prin oamenii noștri esperți.

Deslușiri și preliminare se dau la cerere.

Garanță bună! Condițiuni de solvire avantagioase. (31) 2—24

Cruce sau stea dublă

electro-magnetică

D. R. G. M. Nr. 88503.

Vindecă și înviorézá pe lângă garanță: **reumă, astmă,** (respirație grea), **insomnie vîjeirea urechilor, auzirea grea, epilepsie, nervositate, neapetit, galbinare, durere de dinți, durere de cap, impotență, influență,** precum și orî-ce morb de **nervi.** Morbosul, care nu se vindecă în timp de **45 de zile** folosind aparatul de sub Nrul 88503, își reprimește banii numaĭ decât. Acolo unde n'a folosit nici un medicament, cercați aparatul meŭ; sum convins despre sigurul meŭ aparat.

Prețul aparatului mare e cor. 6.—
e de aplicat la morburî vechi.

Prețul aparatului mic e cor. 4.—
e de aplicat la morburî maĭ ușóre.

Spediția centrală de vînzare îl trimite în țără și străinătate cu rambursă, saŭ dacă banii se trimit înainte.

SCHEFFER D. SÁNDOR
BUDAPEST, VIII, strada Bezerédy Nr. 3.
16 (31—52)

Gratuit:

o cumpănă de casă și o mașină de fiert.

Din causa îmbulzeleĭ prea marĭ a marfeĭ trimit în tótă lumea renumita și de tótă lumea plăcuta **marfă din argintul de Mexico,** și anume:

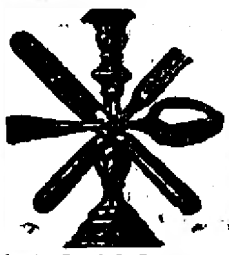

6 linguriță, 6 furculițe, 6 linguri de masă, 12 linguriță de cafea, 6 cuțite de desert, 6 furculițe de desert, 1 lingură pentru supă, 1 lingură pentru lapte, 2 luminări elegante pentru salon, tóte din argint de Mexico

total 46 bucăți numaĭ 6 fl. 50 cr.

Afară de acestea fie-care cumpĕrător primesce ca **dar,** și pe lângă garanță

o cumpănă de casă de o putere de 12 ½ kgr.

Argintul de Mexico este un metal alb (și dinlăuntru) despre calitatea căruia **primesc garanța pe 25 anĭ.** Spediționea se face orĭ prin rambursă orĭ prin trimiterea banilor înainte.

SCHEFFER D. SÁNDOR,
BUDAPEST, VIII, strada Bezerédy Nr. 3.

Pentru 5 coróne

trimit 4½ chilo (vre-o 50 bucățĭ), bun și fin

Săpun de toaletă

pregătit din: **trandafirĭ, lilie, viole, resedă, jasmin, lăcrămióre.**

Banĭ să se trimită înainte, orĭ se vor ridica cu rambursă.

Alexandru D. Scheffer,
Budapesta, VIII. Bezerédy 3.

La espositiunea mițenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

Antoniu Novotny

în Timișóra-Fabrie

(24) 45—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea de noŭ a clopotelor stricate, maĭ de parte spre facerea de clopote întregĭ armonióse, pe lângă garanție pe maĭ mulțĭ anĭ, provĕdute cu adjustărĭ de fer bătut, construite spre a le întórce cu ușurință în orĭ ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o latură prin aceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate și maĭ de multe orĭ premiate, carĭ sînt provĕdute în partea superiórĕ — ca violina — cu găurĭ după figura *S* și pentru aceea aŭ un ton maĭ intensiv, maĭ adânc, maĭ limpede, maĭ plăcut și cu vibrarea maĭ voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, așa, că **un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unuĭ clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiŭ. Maĭ de parte se recomándă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătător, — spre preadjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut — ca și spre turnarea de ĭóce de metal.**

Preț-curanturĭ ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul:
Pentru monarchie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia, să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei“ in Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XV. Blaj 9 Decemvrie 1905. Numărul 49.

Să stăm de lucru!

Este în mitologia Romanilor un pasaj, unde să spune, că în biserica zeiţei Vesta, focul furat de Prometeu de-a pururea ardea. E de nespus cu cât zel grigeau Vestalinele de foc, ca să nu să stângă în veci Şi dacă din întâmplare să stingea vr'odată, acesta era un sămn prorocitor a rele.

În sft. Scriptură Dl Hristos zice la evangelistul Luca: „Foc am venit, ca să arunc pe pământ şi ce voi dacă s'a aprins acum.“

Confrontând aceste două pasaje fără îndoială urmează întrebările, că oare noi încă păzim tot cu aşa zel, ca Vestalinele acele, focul aruncat de Mântuitorul nostru pe pământ? Şi că lăsându-l să se stingă numai pe un moment acest foc, oare ce semne ne ameninţă în viitor? Noi, cari suntem vestitorii cuvântului lui Dumnezeu avem datorinţă a nu lăsa să se stângă nici pe un moment zelul de a propovădui adevărurile credinţei. O misiune frumoasă şi înălţătoare este aceasta! Să cade deci, ca în împlinirea acestei misiuni sfinte, să fim totdeauna sprinteni şi să dăm de-o parte toate greutăţile, ce ne-ar putea împedeca în împlinirea datorinţei noastre frumoase. Şi mai ales azi să o facem asta, când în deosebi este mare lipsă de propagarea adevărurilor de credinţă. Un zel mai mare şi o muncă mai îndelungată ar putea aduce în rând multe de toate.

Nu trebue lăsat poporul să rătăcească în labirintul neştiinţei. Negura groasa, ce-i apasă sufletul, trebue împrăştiată. Inima lui dela natură este bună, atârnă aşadară foarte mult dela cultivarea ei. Farurile de lumină, cum sunt şcoala şi biserica, au chemarea de ai încălzi şi cultiva inima. În locurile aceste sfinte preotul bun îşi poate creşte şi forma după plac o generaţie nouă, care apoi e uşor de condus în direcţie bună.

Credincioşii bine povăţuiţi în ale credinţei uşor înţăleg, ce trebue să fie ţinta unui creştin bun. Învăţăturile auzite în şcoală şi biserică îi reţin dela multe alunecări păcătoase. Având cunoştinţe temeinice despre cele sfinte, nu se lasă a fi seduşi de ori ce vorbe uşoratice. Între astfel de poporeni apoi obiceiurile rele nu prind rădăcină, nici *„pocăiţii“* nu-şi pre află ucenici, cu toate că azi în foarte multe comune secta pocăiţilor face multă gâlceavă. Însă dacă examinăm bine lucrul şi aceasta de regulă în acele parohii să întâmplă, unde părintele sufletesc simţeşte frig în spate, când e vorbă de catechisare şi predică. El nu mai are gust de-a lucra pentru via Domnului, şi apoi ca drept răsplată numai ce să trezeşte cu o grămadă de secte, cari tot mereu tulbură comuna cu nescari explicări ciudate, cum le taie capu, şi după cum socotesc ei de bine a tâlcui textul din sft. Scriptură. — O generaţie trecută prin o şcoală bună însă, rar abandonează calea cea adevărată.

Dacă omul ca băiat micuţ a auzit şi învăţat în şcoală despre adevărurile credinţei, şi dacă mai târziu în biserică aude vorbindu-să despre aceste învăţături sfinte, ca bătrân nici vorbă să se abată dela cărarea bătucită şi umblată, şi să asculte de nu ştiu ce năzdrăvenii de poveşti de ale pocăiţilor, şi a altor învăţători mincinoşi.

Să fim deci pe pază şi să ne dăm toată nizuinţa, pentru de-a putea scăpa pe credincioşii nostri dela astfel de lunecări. Şi aceasta trebue a o face cu atât mai vârtos, căci datorinţa păstorului bun este a conduce turma sa la păşune bună şi a-şi da toată nisuinţa pentru a o păzi de lupii cei răpitori.

Să stăm deci de lucru şi să facem odată capăt acestor obiceiuri rele. Şi aceasta să o facem cu atâta mai vârtos, căci dacă socotim bine lucrul, toate aceste provin din o neglignţă hotărîtă faţă de şcoală şi biserică.

Să facem aşadară o socoată cu noi înşine şi să apreţiăm mai bine cuvintele marelui Apostol al ginţilor, care ne îndeamnă să fim neobosiţi în activitatea noastră. E drept, că uneori lucrul merge cam în silă şi în foarte multe cazuri fără ispravă, însă o muncă îndelungată şi vastă, îşi va aduce rodurile sale.

I. T.

Biserica răsăritului şi Predica.

Biserica noastră unii o acusă că nu s'ar îngriji destul, ca adevărurile de credinţă să fie tot deuna ţinute vii în sufletele credincioşilor, din motivul, că preoţii nu predică poporului în toate duminecile şi sărbătorile, cum bună oară se face, ori ar fi să se facă în biserica apusului.

Dară compararea nu se potriveşte din causă, că în biserica apusului. cultul divin se serveşte în o limbă de puţini înţăleasă, pe când în biserica noastră, toate funcţiunile preoţeşti se fac în limba poporului. cu ton înalt, ca să audă şi să înţăleagă toţi. Afară de aceea biserica apusului nu este bogată în cântări, ca biserica răsăritului. În biserica noastră fie-care cântare e tot odată şi o scurtă predică ori esortare adresată poporului, despre ce uşor se poate convinge ori şi cine, dacă meditează puţin asupra lor.

Se poate zice, că toată doctrina creştină se vesteşte credincioşilor în cântările bisericeşti, că întreg cultul divin în biserica noastră stă numai din predici şi esortări, ce au să pătrundă pe tonurile melodioase la urechile şi inima ascultătorilor. A servi cu esemple, aci nu este de lipsă, deschidă fie-care mineini ori altă carte bisericească, şi îndată se poate convinge. Sau poate cine-va mai bine espune doctrina despre Spiritul Sânt, ca şi cum e în cântările dela Rusale; sau învierea Domnului Hristos, ca în cântările dela Paşti, şi în Troparele învierii dela Utrenia de Dumineca etc.? Ori se privim la cele dela s. Liturgie. Aci după-ce binecuvintă preotul împărăţia Tatălui şi a Fiului şi a Spiritului Sânt, zice: *„cu pace Domnului să ne rugăm“*.

Cine să nu înţăleagă această admoniare, că acum e timpul de rugăciune în pace şi în linişte? Şi continuând, arată pentru ce trebue să ne rugăm. Poate fi pentru popor o învăţătură mai bună, *cui, cum* şi *pentru-ce* să se roage? Aci mi-se presintă înaintea ochilor sufleteşti icoana mamei bune, care nu spune numai fiilor

săi, să se roage, ci împreună cu ei ridicând mânile şi privirea în sus cu esemplu îi instruează, cum să se roage.

Apoi ca animat de această rugăciune, prorumpe poporul în binecuvântarea lui Dumnezeu, cel ce curăţă toate fărădelegile, şi vindecă toate neputinţele, cel ce ne mântueşte viaţa din stricăciune, şi ne încununează cu milă şi îndurări, ne umple de bunătăţi şi judecă pe cei ce fac strimbătate, pentru-că este îndurat, îndelung-răbdător, şi nu se iuteşte până în capet, nici nu se mănie în etern, şi aşa mai departe se înşiră bunătăţile lui Dumnezeu către omenime.

După aceea ca şi cum ne-am face băgători de samă, ca să nu ne închinăm la Dumnezei străini şi la făpturi. „Nu sperati spre boeri (puternicii lumei), spre fiii oamenilor (cari îşi ieau răsplata în lumea asta), căci în aceea nu este mântuire. Ieşiva Spiritul lui, şi se va întoarce în pământul său. În ziua aceea vor peri toate cugetele lor“ se laudă cu sufletul Domnul, carele a făcut ceriul şi pământul, marea şi toate cele ce sunt într'însele. Carele păzeşte adevărul în etern şi face judecată celor ce sufer nedreptate, care nutreşte pe cei flămânzi, desleagă pe cei ferecaţi în obezi, înţeleptează orbii, ridică pe cei surpaţi, iubeşte pe cei drepţi, păzeşte pe străini, ocroteşte văduva şi săracul, — iar calea păcătoşilor o pierde. Poate fi o instruire mai sublimă despre Dumnezeu, şi mai pătrunzătoare pentru popor ca asta, care îşi potenţază efectul prin aceea, că străbate la inima ascultătorilor prin modulaţiunile armonioase a tonurilor?

Ca un echou al acestor doi psalmi, prin un imn adresat Domnului Hristos, unul născut fiul şi cuvântul lui Dumnezeu, care s'a întrupat din sânta Născătoare de Dumnezeu şi pururea Fecioară Maria, ne învăţăm, că acesta este Mântuitorul şi Rescumpărătorul, care restignindu-se pe cruce, cu moartea a omorît moartea, unul fiind din s. Treime, împreună preamărit cu Tatăl şi cu Spiritul Sânt.

Ce se zic despre s. Evangelie, care se ceteşte în o limbă cât mai populară şi frumoasă. Cine să nu înţeleagă? Sau poate vre-un orator să arete mai bine resultatele predicărei învăţăturilor divine ca parabola despre sămănător şi sămânţa ce cade pe diferite soiuri de pământ? ori efectele rugăciunii umilite şi a celei superbe, ca în evangelia vameşului şi a fariseului şi altele multe, pe cari le las nefiindu-mi scopul a face esegeza cultului divin. Cele până aci desfăşurate sunt aduse numai ca probă, că cei ce au aşezat la noi cultul divin de diferite soiuri, pe lângă lauda şi preamărirea lui Dumnezeu, au avut în vedere şi instruirea poporului şi stirnirea simţului de pietate în el, pe cum şi nutrirea credinţei creştineşti, şi cei ce nesocotesc aceasta, păcătuesc.

Prin aceasta nici de cum nu vreau să zic, că predicele de pe buzele preotului la noi nu ar fi de lipsă, din contră se recunoaşte vrednicia preoţilor acelor predicători, cari stăpâniţi de rîvna sinceră a mărirei lui Dumnezeu se sîrguesc sau a îndrepta şi a apăra credinţa, sau a preamări pe sânţii. Dară lucrului lor are să premeargă lucrul altora, al catecheţilor; căci dacă lipseşte aceasta, lipsesc temeiurile, şi „în zădar lucra aceia, cari zidesc casa“. Ceea-ce poate face rodnică chiar şi predicarea preotului în prima linie este catechisarea adevărată în şcoală. Dacă pruncul îşi va însuşi cunoştinţa elementară a religiunei în şcoală, atunci va înţelege şi cântările bisericeşti, şi cu drag va asculta şi predica preotului pricepându-o. La din contră cele mai frumoase cuvântări, foarte adese-ori au numai resultatul acela, că delectează urechile, iară inimile le lasă reci.

Ne trebue dară catechizarea conştienţioasă a pruncilor în şcoală, apoi rehabilitarea cultului divin în frumseţa şi întregitatea lui pristină, şi în fine o disciplină mai severă în cler.

Până când acestea ne lipsesc, toate vor fi înzădar.

Dr. Laurean Luca.

„Ce ne trăbuesc? misiuni ori preoţi?“

— Echouri. —

V.

La hirotonirea unui tinăr întru preot, cântă corul cu glas mare, mişcător de inimă: vrednic este, vrednic este! Şi după o viaţă îndelungată, la groapa multor preoţi, între suspinele şi gelea celor dimprejur, s'ar puteà striga: nevrednic, nevrednic! Of, ce regres, ce perzare! Învrednicit de s. preoţie, nevrednic s'a făcut de împărăţia ceriurilor, pentru-că nevrednic a fost de cea dinainte.

Cugetul acesta e în stare să te înfioreze, când cugeţi şi la greutatea sorţii tale, şi la sufletul altora.

Şi într'adevăr e curios, că astăzi trebue să stăm pe gânduri şi să discutăm întrebarea acea, că oare ce ne trăbue mai întâiu: misiuni ori preoţi? Pentru-că, vezi Doamne, suntem acolo, că amândouă ne lipsesc. Nu, pentru-că doară am aveà multe parohii vacante: sunt parohi, dar nu sunt *preoţi!* Şi referitor la amândouă întrebările, îţi vine

FEUILLETON.

ALTE SCRISORI.

Scrisoarea VII.

(Sinceritatea.)

Unui prietin.

(Continuare şi fine).

Ci astfel de minuni iubite, natura lipsită de lumina minţii nu ştie să facă. Poate că râul, de care am vorbit, atunci când e necesitat să vie furtunos, dacă ar puteà să se liniştească, ar plăcea cuiva, mai slab deânger, care să teme de furtuni. Dar neadevărul acesta nu va plăcea de sigur celor mai mulţi oameni.

De ferici, adevărul nu poate ferici, dar adevărul trebue să se manifesteze, ca să-l poţi cunoaşte şi cumpăni bine. Când vezi valurile mari, nu porneşti să treci râul în not, nici chiar cu luntrea. Puterea ce poate să-ţi ieie viaţa, să manifestează, şi şti de ce să te fereşti.

Dar când prin lipsa absolută a sincerităţii, adevărul e ascuns în chipul cum am arătat în câteva puncte, că ştie să-l ascundă o astfel de mamă, atunci cum să cunoşti primejdia, cum să şti să te fereşti, să te aperi şi să fugi? Şi dacă eşti prins odată într'o astfel de cursă blăstămată, crede oare cel ce te-a prins, că a câştigat ceva? Crede că le vei aduce fericire, socoate de pildă, că vei ferici o astfel de fată?

Dar drojdiile, vinete de rele, a minciunii şi a fătării, să nu se uite, că nu au perit. S'au aşezat numai la fund, ca de acolo să se ridice foarte repede, — atunci când nu se mai tem, să iese la iveală — şi să tulbure tot cuprinsul îndestulirii şi fericirii, ce se vedeà limpede. Şi să nu se uite, că cel, pe care l'ai prins cu astfel de apucături mârşave, va rămânea în apropierea ta. Pe el l-a atras seninul, albastrul, ce i-l'aţi arătat, şi nu noroiul, ce bâjbâe de insecte veninoase.

Las' să te cunoască oamenii aşa cum eşti! Spunând adevărul, în ochii nimănui nu te înalţi, spunând o minciună fătărind ceva. Căci un om, *când e singur,* foarte puţin să îngrijeşte de ceea ce e altul, foarte puţin îl interesează de e cuminte ori prost, mişel ori om de omenie un cunoscut. Escepţie se dă numai când e vorbă de persoană iubită. Numai atunci când vorbeşte cu altul, se interesază şi de al treilea, ori al patrălea. Şi omul în gândire şi simţire atunci e mai sincer, mai drept, *când e singur.* Deci dacă judecata lui atunci când e dreaptă nu te urmăreşte, ce-ţi pasă să creadă despre tine bine ori mult atunci, când tu eşti înaintea lui? Şi dacă e să gândim mai adânc, atunci trebue spus, că judecata şi credinţa altora despre tine, nu-ţi înalţă nici un grad cinstea *ce o ai, mintea ta,* nu face de loc să-ţi strălucească mai tare *aurul simţemintelor curate.* Nu poate să adaugă absolut nimic la ceea ce eşti.

A da mult pe judecata altora despre tine, însamnă că nu te mai şti preţui pe tine însuţi. A cerca prin lipsa de sinceritate, să areţi cunoştinţi, virtuţi, averi, pe cari nu le ai, însamnă a te batjocori pe tine însuţi, căci dai dovezi, că nu eşti vrednic nici de ceea ce ai.

Mintea nu de aceea ni-e dată, ca să ne ascundem din cât putem slăbiciunile, să ne minţim împrumutat, arătând ceea ce nu suntem, ce nu putem, ce nu simţim, ci ni-e dată ca să cunoaştem adevărul, ca prin el să ajungem la bună înţelegere şi la fericire. Nu de aceea ni-e dată că din lupta vieţii să facem comedie proastă, fără gust, respingătoare, din lupta sfântă a vieţii, care e o tragedie sublimă. Nu e ţinta noastră să umplem lumea cu paiaţi, ce-şi schimbă la toată clipa haina, faţa, părul, graiul — fără ca să ajungă la ceva izbândă, de cât să stârnească râsul celor ce privesc. Scopul e cu totul altul: să câştigăm ostaşi vrednici, cari atunci când pornesc pe câmpul de luptă, poate plâng de durerea despărţirii de acasă, dar cari apoi stau drepţi ca stejarii în bătaia plumbului, — fie acesta plumbul verde de venin al clevetei, a muşcării pe furiş.

Cu oameni de aceştia cu inima deschisă poţi porni la capătul lumii. Cu ei nu te poţi teme că vei fi tradat, părăsit, că te vor lăsa singur, unde vor fi greutăţile mai mari.

Creşteţi astfel de generaţii. Bateţi băiatul ce minte şi pâreşte pe ascuns pe fraţii ori pe soţii de joc, faceţi-l să simtă asprimea vergii părinteşte, care unde plesneşte, face să crească carnea, şi face să se scuture o pornire rea din suflet. Nu lăsaţi să se aleagă din el om cu două feţe. Câne le ce muşcă pe furiş e mai urgisit, şi-i poţi lua mai puţin folosul.

Iar atunci, când nu mai poţi îndrepta, când nici nu ai putut să îndrepţi, fiind-că

să esclami cu durere: misiuni, preoți buni: ah, pium desiderium! câte trebue la acestea? Și unde stăm noi dela acelea?.... Nu-i vorbă, avem noi astăzi, har Domnului, preoți buni, numeroși, cu zel față de cele dumnezeești și cu inimă de aur; dar avem și preoți negligenți cu inimă rece, iubirea lui Isus nu arde în ei, chemarea nu și-o împlinesc, nu-s vrednici! Nu aludez eu aici nici pe departe între teolog sistematic și moralist ca atare, încă tot esistentă în arhidieceză și dieceza Lugojului, ma din contra, să zice, că între aceia, cari au absolvat cursul teol. bienal, fără creștere seminarială, fără atâtea clase, între aceia de regulă să află preoți mai zeloși, ca între oameni cu maturitate bună și absolutor teologic eminent. Ci fără această deosebire, avem preoți de spirit materialistic, plini de egoizm, pizmă, ambițiune deșeartă, mâncărime de a escela în cele lumești și în cele esterioare, nu în cele ale bisericei și sufletelor. Asta-i fapt!

Și oare ce să fie pricina? La tot cazul și starea materială de astăzi a preoților nostri contribue la aceea, ca să fie împărțiți și să nu poată dovedi atât zel, numai față de cele dumnezeești, dar împrejurarea aceasta încă nu scuză toate. Nu cred, să fie murit vre-odată un popă românesc de foame, sau să nu-și poată susținea familia cinstit, sub condițiuni mai modeste; poporul nostru e chiar darnic, dar numai unde îl trage inima, unde își iubește preotul. Deci eu cred, că neajunsurile materiale ale preoțimei noastre sunt în parte și exagerate.

Ori-ce ar fi însă cauza, destul, că avem și preoți slabi. Și aici trebue ajutat. Însă cum? Pe cei bătrâni și așa abia îi mai poți îndrepta, pe cei plecați odată și apucați bine pe calea rea cu greu îi mai întorci; trebue deci, să se îndrepteze privirile celor competenți, cu atât mai vârtos spre *clerul tinăr!* Să se crească o preoțime, o adevărată falangă de preoți cu frica lui Dumnezeu, buni, zeloși și harnici, cum s'a esprimat odată Il. Sa Episcopul Vasile. Da, trebue *crescuți* preoți buni. Dar întreabă cineva: au până acum nu am avut seminare? Da, am avut; dar poate, că ce a lipsit, a fost chiar creșterea în cele religioso-spirituale destul de intenzivă. Zic nu învățătura multă face pe om preot piu și zelos, ci educația respectivă; nu talente mari ne trebue nouă, ci inimi bune, nu teorii științifice, ci direcții morale, nu știința, care umflă, ci caritatea, care încălzește, nu slove, cari omoară, ci spirit înviorător!.... Chiar pentru aceea deja la primirea teologilor trebue să se țină respect de aceasta; și tineri cu chemare să se crească în Seminare întru preoți vrednici. Seminarul are să facă în decursul câtorva ani, ce a făcut Mântuitorul aici pe pământ cu învățăceii săi: să-i prefacă întru apostoli! Și referitor la creșterea seminarială multe ar fi de zis, dacă ar fi în competința noastră. Drept are dl „Murășanul“ în articolul d-sale din rândul trecut, când zice, că: „toată slujba profesorilor și superiorilor din Seminar, are scop: crearea unui spirit bisericesc în inimile clericilor.“ Și cu deosebită plăcere citez și accentuez pasagiul următor: „sunt multe lucruri în teologie, cari la universitate trebue tractate, dar nu e lipsă de ele în Seminare, mai ales, că și așa în scurtă vreme evaporează chiar și din capul profesorului. Datorința profesorului e să pună pond pe ceea ce e mai de lipsă. Profesorii vor avea să deie samă lui Dumnezeu despre aceea, *cum* s'au ocupat cu clericii, nu numai despre aceea, cât s'au ocupat. Ei vor trăbui să arete, că au făcut tot, ce au putut, ca clericii să devină preoți buni“....

Seminarul, teologia nu are să dee atâta învățătură, cât creștere preoțească: să deștepte în tineri drag față de cele sacre, să facă oameni idealiști. Greșeala mare a sistemului nostru de învățământ — nu numai la teologie, ci peste tot, dela normale până la cele mai mari censure de doctori, etc. e, că totul e numai pregătire pentru *esamene;* a sistemului superficial în câtva, a sistemului rămas de altă parte tot cu adagiul, că: „tantum scimus, quantum in memoria tenemus.“ Dară „non scholae, sed vitae discimus;“ perdem cel puțin jumătatea din timpul studiilor noastre cu pregătiri la esamene, și în fine unde sunt cele ce am învățat? Au nu sboară din minte, au nu uităm aproape tot, și atâta folos avem din ele, ca și când nu am fi memorizat nimic? Azi nu știm numai atâta, cât ținem minte, ci cât avem în tecă! Și ca să ne întoarcem la obiect: nu memoria trebue umplută în seminar, ci inima; nu atâta știință, câtă cultură generală teologică. Seminarul să învețe pe clerici o viață spirituală mai înaltă, o viață internă, care să o ducă ei apoi tot deauna; un eroizm moral, iubirea lui Hristos, interes față de cele metafizice și supranaturale. Iar în ce privește știința: mai mult o cultură habituală, un fundament necesar, apoi o ambițiune, o sete pentru studiul sfintei teologii, pentru cetitul cărților teologice, nu numai până e în Seminar, ci și de aci încolo, până e tinăr, până e bătrân, căci bine zice ungurul: jó pap holtig tanul! Și așa să avem o preoțime cultă, o preoțime învățată, dar mai pe sus de toate: o preoțime sfântă, în sensul acela, cum sfinți să numesc creștinii în cărțile T. N.

Și așa, când vom avea o falangă de preoți buni și cu frica lui Dumnezeu, atunci va fi și la poporul nostru o altă viață religioasă, atunci nu vom mai avea lipsă de misiuni? va întreba cineva! Vom avea zeu! Nu e drept, că dacă am avea o preoțime bună, nu am avea lipsă de misiuni; nici aceea, că una e mai urgentă ca cealaltă: amândouă sunt într'o formă urgente și de lipsă! Misiunile sunt necesare acum, și vor fi totdeuna. Pe cum într'un Seminar, ori cât de bine fie acela condus în cele spirituale, sunt de lipsă exercițiile anuale, și își au fructele lor bogate asupra tuturora; pe cum cătanele anual fac manevre, spre a-și încerca și cunoaște puterile: așa vor fi de lipsă și misiunile, acestea exerciții spirituale ale poporului și manevre sufletești, pe lângă toată viața înfloritoare, despre care să fie vorbă. Motivele sunt cunoscute.

O altă întrebare e însă aceea, că cine să țină acestea misiuni. E sigur, că misiuni ne trebue; dar cine să fie acești *misionari* ai poporului nostru? Până acum așa s'a întâmplat lucrul, că preoți harnici și oameni cu adevărat zel apostolic, întrunindu-să, țin acelea misiuni de mare succes, când la un loc, când la altul. Ei, dară aicea sunt două greutăți: 1) pe unele locuri sunt atari preoți, pe altele nu, și la aceste din urmă numai târziu vor ajunge misiunile, căci 2) și acești domni preoți sunt oameni cu slujba lor: unul e protopop, altul e spiritual, al treilea e paroh în oare-care comună, deci fie-care e legat de postul lui, și așa nu-și poate lăsa timp îndelungat locul gol spre a vedea de misiuni poporale în mai multe locuri, mai adese-ori, în locul altora. În zădar, aici nu ajută nici un zel, nici o bunăvoință! Și peste tot: misiunile acestea sunt grele pentru preoțimea mireană. Sunt grele, din motivele de mai sus, și din acela, că preoții mireni au mai mult pregătiri pastorale ca misionare, și nu pot conduce lucrul așa sistematic, fiind de regulă mulți la una, și fie-care vrând să ducă ceva rolă în acelea. Și aici apoi venim la o ideie nouă: avem lipsă de misionari, avem lipsă de o corporațiune de oameni neatârnători de ori-ce grije lumească, avem lipsă — spun franc, căci și așa o știm toți: de un *ord călugăresc,* care să ne vină într'ajutor. Oh, ce ar fi mai de dorit ca asta?! Și asta nu ar fi lucru nou la noi; asta ar fi restaurarea ordului bazilitan, impopularea din nou a mănăstirilor dela Prislop și alte locuri, dar nu cu aceia călugări, de cari am avut noi, și avem și astăzi la gr.-orientali și la ruși, vechi, ignoranți și comozi, ci în forma veche spirit nou, ma nici asta pe deplin, ci: reînvierea acelor călugări, cari oare-cândva ne-au dat nouă Blajul, cari, lucrând cu multă abnegațiune și pietate, ne-au întărit în sânta Unire, au aprins lumina culturei pe sama întregului neam românese; aceia călugări, cari în veacul 18. au știut ridica dintr'una, biserica română unită la un nivou așa înalt, purtând ei grijea de toate, dela tiparnița cărților bisericești, până la Croniea lui Șincai, dela li-

---

nu a fost sub mâna ta, nu-l asculta când îți vorbește, ori dacă nu te mai slăbește cu dragostea, spune-i verde în față ce om e. Și te asigur că nu te va mai neliniști.

Se înțelege, iubite pretine, că sub această lipsă de sinceritate, nu trebue înțeles micile scăderi, inperfecțiuni ale firii noastre, căci de acestea avem cu toții. Ci înțeleg lipsa voită a sincerității din ori ce motive ar veni, înțeleg nutrirea constantă a acestei fățărnicii, de cei ce și-o ține de comoară, când nu e de cât un păcat foarte respingător, și pe lângă aceea o foarte mare piedecă, de a puteà trăi bine cu cei din jurul tău, de a-i face, să te primească în inima lor.

Alfius.

ACATISTUL MIC,

sau carte ce cuprinde în sine rugăciuni către Preasf. Născătoare de Dumnezeu leg. 24 fil.

A apărut:

LITURGIERIUL

Prețul unui ex. pe hârtie *„prima“*

crudo . . . . . *6* cor.

legat . . . . . *9* „

Pe hârtie velină consistentă:

crudo . . . . . *5* cor.

legat . . . . . *8* „

terile de plumb, până la cea mai mare știință. dela cel mai de pe urmă diac până de multe-ori la cârja arhierească.

Acest ord călugăresc. sub care eu înțăleg: colegiul unor oameni idealiști, fără griji lumești. doritori de muncă. însuflețiți pentru mărirea lui Dumnezeu și bunăstarea neamului românesc, acesta îl doresc eu și cred, că îl doresc cu mine mulți. Cum sunt la rom. cat. diferitele orduri, așa ar avea la noi să țină acest ord călugăresc și misiuni. să țină exerciții spirituale și la preotime (obiceiul asta încă n'ar strica cu vreme!) atunci ar înflori viața religioso-morală la noi, s'ar cultiva iarăș literatura bisericească, s'ar unifica mai ușor și cultul dumnezeesc. ar progresa și sânta Unire ....

Și acum aș vrea să am o trimbiță de aur, cu care să deștept atențiunea fraților mei tineri și să le zic: ascultați glasul meu și luați-l pe inimă; gândiți-vă și vă înduplecați: veniți, veniți la muncă. la luptă, în bătaie; „secerișul este mult. iară lucrătorii puțini"; veniți. ne chiamă Stăpânul, veniți întru mărirea aceluia. care ne va zice cândva: „bine, serv bun și credincios...., întră în bucuria Domnului tău!"

Onea.

CORESPONDINȚE.

DIN AMERICA.

Cleveland, Ohio, 22 Oct. 1905.

După multă așteptare, și după multe suferințe, am avut fericirea de a putea ajunge și acel timp, ca să aud în America Nordică, în orașul Cleveland, sf. liturghie în limba dulce românească!

Nu știam cum să mulțămim lui Dumnezeu, și mai marilor nostri, că nu ne au părăsit ci aducându-și aminte de noi puținei și sărmanii oameni, pe cari soartea nemiloasă ne-a silit să părăsim patria și pământul udat de sângele strămbunilor nostri.

În America este preot român. În Cleveland deja s'a și înființat parohie română.

Laudă vouă Arhiereilor Români și mai ales Arhiereului din Lugoș, că nu ați pregetat a ne mângâia! Eram ca turma fără păstor, eram aruncați ca valurile mării în toate părțile, și nu știam noi încătrău să o apucăm, și să o luăm!

Nebăgați de nime în samă, exploatați în mod nemilos de toți trași-împinși, cari înavuțirea lor și-o căutau pe paguba noastră, azi respirăm mai ușor și multelor neajunsuri capăt ni-să pune.

În 19 Noemvrie st. n. 1905 în strada Lorain Nr. 640 la oarele 9 ne-am adunat toți românii pentru a asculta sf. liturghie. O sală închiriată pentru a putea celebra sf. liturgie și pentru a ne putea apoi consfătui despre cele ce sunt a se face ca să ne constituim ca parohie.

În decursul servițiului dumnezeesc, după sf. evanghelie a fost o predică. Mulți au plâns de bucurie, când după atâta timp de nou au auzit prin graiul român propovăduindu-să acele sf. adevăruri, cari singure pot să ne fericească.

După sf. liturghie a urmat adunarea constituantă; și cu ajutorul Celui de sus ne am și constituit conform cu statutele diecesane, președinte al senatului nostru bisericesc este preotul. Sunt patru curatori primi și opt membri în senatul bisericesc.

Adunarea a decurs în cea mai mare ordine, și în cea mai frumoasă armonie. Discusiuni fără rost, strigăte neînțelegeri nu au fost, ci cu toți au fost un trup și un suflet.

Dumnezeu sfântul să ne ajute!

Trăiască Arhiereii nostri!

Trăiască părintele nostru Dr. Epaminonda Lucaciu.

Cleveland Oh. 22 Oct. 1904.

Un credincios.

APEL

către Venerata preoțime gr.-cat. română din cele 95 parohii dismembrate dela dieceza Muncaciului și adnecsate la dieceza GHERLEI.

Preoțimea gr.-cat. română din protopopiatul „Țara Oașului" în conferința de toamnă ținută la 12 Noemvrie 1905 în parohia Trip a primit proiectul dlui Gavril Szabó preot în Bicsad, pentru crearea unui fond din care să se ridice un orfanotrofiu.

Proiectul e următorul:

1. Fiecare preot beneficiat e dator în noul fond a plăti o taxă anuală de . . . . cor. 25
2. Fiecare capelan o taxă anuală de . . . . „ 10
3. Fiecare biserică matre o taxă anuală de . . . „ 25
4. Fiecare biserică o taxă de „ 10
5. Preoții, cari capătă ajutor de stat din suma primită 5%
6. Taxa dela preoți să se detragă din congrua lor. — Taxa dela biserici să se incaseze în tot capătul anului prin protopopii districtuali.
7. Taxele întrate din 10 în 10 ani se vor capitaliza cu toate interesuriile cu tot. — Peste 10 ani se va folosi spre ajutorarea văduvelor și a orfanilor; așa și mai departe tot din 10 în 10 ani până va ajunge capitalul la suma de 500·000 coroane.
8. Prin înființarea noului fond, fundațiunile viduo-orfanale și orfanotrofiale existente și obligămintele preoților față de acele rămân neatinse, formând acele obligăminte o taxă fundamentală, care e dator să o plătească ori care preot.
9. Teologii cari se vor căsători cu fete de mireni, pe viitor vor plăti în fundațiunea viduo-orfanală o taxă fundamentală de 1000 coroane, iar în fondul orfanotrofial: 150 coroane.

Spre a putea purcedd în conformitate e de lipsă ca:

1. Dnii preoți după primirea acestui „Apel" se mijlocească dela senatele bisericești votarea taxei anuale de: 25 coroane și respective 10 cor. din cassele bisericilor pentru fondul din cestiune. Despre ce să se susceapă protocoalele și să se trimită oficiilor protopopești.
2. Clerul din fiecare tract prot. mai târziu în conferința de primăvară să aleagă doi delegați provăzuți cu plenipotență de a putea reprezenta clerul tractual în adunarea ce se va convoca pentru desbaterea și ridicarea la valoare de conclus a acestui proiect.
3. Reverendisimului domn vicar a Maramurășului este rugat, ca demnitarul bisericesc cel mai înalt în aceste părți a diecezei, să binevoiască, îndată după primirea rapoartelor protopopilor despre alegerea delegaților, a convoca pe timpul și locul unde va afla de bine adunarea delegaților.
4. M. O. Dni protopopi îndată vor notifica respective însinua Rssdmului Domn vicar, că cine sunt aleși de delegați. — Totodată cu ocaziunea adunării generale vor prezenta adunării generale și protocoalele prin cari s'au votat din casele bisericilor taxa de 25 coroane.
5. Decisiunile aduse în conferința generală a delegaților vor fi obligătoare pentru toți preoții din aceste părți; iar protocolul susceput în adunarea generală după autenticare se va susterne prin Rdismul Domn vicar Preaveneratului Ordinariat diecezan de Gherla spre aprobare și executare.
6. Acest „Apel" se trimite tuturor preoților interesați în cauză.

Venerat Cle! Exmitem acest „Apel" fără nici un comentar, în buna speranță, că nici unul dintre noi nu va putea tăgădui lipsa ardentă de a se îngriji de soartea văduvelor și orfanilor de preoți și cu frățască și umilită rugare, binevoiască toți și fiecare a lucra în cercul său de activitate, ca cuvântul trup să se facă!... Dumnezeu să ajute!

Preoțimea gr.-cat. română din Țara Oașului.

Cărți postale ilustrate,

cu vederi din Blaj.

Bucata 6 fileri. — Suta 5 cor. franco.

Cumpărați! Cumpărați!

„Calendariul Unirii" pe anul 1906.

în 2 ediții: cea mai avută costă 50 fil. + 10 fil. porto.

Cealaltă costă 30 fil. + 10 fil. porto.

†

AUREL P. BOTA.

Marți dimineața a închis ochii pentru vecinicie unul dintre cei mai simpatici și mai inteligenți membri ai corpului didactic dela școalele din Blaj. Ori cât de mult erau pregătiți cu toții de sosirea acestei înfiorătoare clipite, totuși, când știrea morții sale s'a auzit în Blaj cu greu credem să fi rămas un ochiu, care să nu lăcrămeze. Regretatul profesor Bota, era întruparea bunătății, păcii și blândeții, era desăvârșirea unui suflet plin de dragoste față de toți. Elevii institutului preparandial, și ales alumnii tinerului internat, pot să mărturisească mai elocuent ca ori cine, de adevăratatea acestui lucru.

Atăcat de mulți ani de o boală de stomah, a stăpânit-o cu regimul riguros, aproape escesiv de riguros, când în vară o sarcomă îi apare pe neașteptate pe o mână. Trecut prin o operație foarte grea, care îl costează jertfa mânei stângi, se păreà câteva săptămâni, că a stăpânit și această boală. Dar de odată germânul acestei boale reînvie, îi apucă plămânii și-l sdrobește, cu toată îngrijirea atât de delicată a doctorilor și fraților săi.

Îngroparea mult regretatului nostru prietin, se face Joi la 2 oare d. p. Pontifică canonicul *Dr. V. Szmigelski*, inspect. scolastic, asistat de canonicul *Dr. Isidor Marcu*, coleg de studii cu reposatul, de directorul preparandial *Gh. Muntean*, profesorii *Nic. Pop* și *Dr. Al. Nicolescu*, protopopul *Gh. Bărbat* și capelanul *Iuliu Nistor*, apoi de diaconii *I. Br. Micu* și *Valer Suciu*, vicenotari consistoriali. Erau de față: Escel. Sa Mitropolitul Victor, membrii capitulari, profesorii dela școalele din Blaj, comitetul reuniunii femeilor, a cărui secretar a fost, comitetul despărț. Blaj al Asociațiunii, număros public din loc și jur, cari toți atât de mult îl prețuiau pe Bota. Cântările le-a esecutat prof. Papiu și corul elevilor preparandiali. Predica funebrală a rostit-o cu multă căldură și sentiment colegul *Ioan F. Negruțiu*, scoțind în relief viața repausatului și fericind moartea celor drepți. Foarte adese cuvintele vorbitorului, au stors lacrimi din ochii celor de față. După predică, corul clericilor, sub conducerea prof. Murășan, a cântat atât de frumoasa, dar foarte duioasa cântare: „Plâng și mă tânguiesc.“ Un murmur de suspine se ridica în jurul sicriului, acoperit de frumoase cununi, dintre cari se remarca una cu fundă tricoloră, depusă de bunul său prietin Brut Hodosiu, ca un omaj sentimentelor lui de cel mai înflăcărat dar curat naționalism. Și apoi lungul cortej porni spre cimiter între duioasele sunete a clopotelor și a cântărilor celor doue coruri. La groapă elevul *Cociș* a rostit cu voace tremurândă un trist adio. Și în flacăra trămurătoare a luminilor, în fluturarea negrelor flamuri, între suspinele celor ce-l avură drag, sicriul se scoborî în groapă, în vreme ce corul clericilor cânta lin poesia lui Eminescu: „Și când voiu fi pământ, în liniștea sării, săpați-mi un mormânt la marginea mării ....“ Amândone corurile, dar în special corul clericilor, au ridicat foarte mult această tristă ceremonie, prin esecutarea precisă a câtorva duioase cântări.

Și în tristul amurg al sării de iarnă, o rece movilă de pământ se ridică peste un preaiubit și atât de mult prețuit prietin.

Eternă fie-i pomenirea!

Convocator.

Subscrișii prin aceasta convocăm

adunare poporală

la

Teiuș,

pe ziua de 12 Decemvrie n. 1905. la oarele 10 a. m. în localitățile hotelului „Hább“.

Obiectele adunării vor fi:

1. Discusiune și primirea unei moțiuni asupra votului universal.

TEIUȘ, la 14 Nov. n. 1905.

Dr. Iuliu Maniu, advocat. — **Artimon Blăjan,** preot gr.-cat. în Obreja.
Iacob Muntean, — **Ioan Udrea,**
Ioan Bucur, — **Ioan Ciortia,**
etc. *etc.*

Noutăți.

1895—1905. Din incidentul întrunirei de 10 ani, sunt rugați toți abiturienții anului școl. 1904/5 dela gimnaziul din Năsăud a-și comunica fiecare adresa completă ingineriului diplomat Flore Bogdan în Reghinul-săsăsc.

Fondul Internatului de fetițe a primit dela Augustin Marcu, preot în Ciumbrud 10 cor. și dela Simeon Marcu, preot în Gârbova-inf. 7·20 cor.

Reuniunea femeilor din loc își va ține adă Duminecă în 10 a l. c. la 8 oare sara în localul Casinei, a doua seratâ. Va diserta dl *Ștefan Roșian*, dșoara *Rozica Căpușan* va declama, iar dșoarele *Veturia Negruțiu* și *Silvia Nestor* vor cânta la pian. Prețul de întrare 20 fil.

Din Sătmar. Primim următoarele șire: „Pentru luare la cunoștință și spre notiță am onoare a raporta, cum-că în ziua de 30 Nov. s'a constituit, respective organizat și în comitatul Sătmarului partidul național român, ținându-se în orașul Seini în numită zi o adunare imposantă poporală, la care a participat și din depărtări mai mari din comitat, peste 5000 de popor, număroasă inteligință, preoțime și învățători. Au ținut vorbiri înflăcărate și însuflețitoare deputații Mihaii și Demian, apoi părintele Dr. Vasile Lucaciu, care a și propus adunării o propunere de decis din 8 puncte, primindu-se din partea adunării cu unanimitate. Presidentul adunării a fost distinsul advocat Nicolau Nilvan din Șomcuta-mare. După adunare, la cercetatul banchet s'au rostit toaste însuflețitoare, la adresa distinșilor ablegați din partea ambilor părinți Lucaciu și parohul Seinilor A. Berinde, iară din partea ablegaților la adresele alegătorilor români, și la adresa presidentului N. Nilvan. Din Seini iubiții nostri oaspeți, neobosiții, zeloși apostoli a intereselor noastre naționale își continuă turneul obositor prin alte părți locuite de români, să întărească și pe alți frați la unire și solidaritate pentru programul nostru național. Adunarea din Seini a decurs în ordine esemplară, ceea ce cu plăcere au constat însuși ablegații presenți, din partea auctorităților civile, nu s'a făcut nici o observare în contra, purtându-ne față de adunare în mod foarte loial, gendarmi foarte puțini pentru susținerea ordinei, ceea ce alteum a fost și superflu.“

Vești bune. Primim următoare șire din comuna Jurîul-de-câmpie: „Cu anul scolastic 1904—905. ne-a lăsat tinerul și întru toate zelosul Ioan Neamțiu. Foarte regretăm și eram în nedumerire pentru venitor. Superioritatea competentă prin completarea stațiunei cu diplomatul și energicul docente Valer Iozon, carele pare a întrece pe antecesorul său, acest regret și nedumerire le-a prefăcut deplin satisfăcătoare așteptărilor și dorințelor noastre de a avea și în anul scol. 1905—906. docente la înălțimea misiunei și chemării sale. În 26 Noemvrie a. c. cu tinerimea locală, țărani, feciori, fete, a ținut o serată declamatorică, împreunată cu cântări. Producțiunea a fost la culme, reușind peste așteptare. Publicul număros prin desele aplause, la voința și dorința sa prin repetirea mai multor declamări și cântări, și-a manifestat plăcerea și deplina îndestulire și-a dat dovadă despre reușitul cu deplin succes a acelei serată. Venitul curat se folosește pentru completarea îngrăditurei teritorului școalei, începută în primăvara anului 1905. prin depărtatul docente Ioan Nemțiu.“

Dela societatea meseriașilor. Serata literară anunțată de noi, s'a ținut Duminecă, în 26 Nov. în locaiul societății meseriașilor. Au fost de față peste 20 meseriași, între cari și 5 dame, apoi câți-va dintre domnii, cari poartă interes clasei noastre de mijloc. După cuvântul de introducere a presidentului, a declamat sodalul Ioan Barbu: „Lupta dela Königraetz“, de Ștefan Iosif, după care Dl Ștefan Roșian, spiritualul seminariului teologic, a vorbit la înțelesul tuturor: *Despre criza în industrie.* Tema a fost instructivă, și celor cuminți le-a dat de gândit. De închiere sodalul tipograf Ștefan Șarlea, a declamat poezia „Groza“ de V. Alesandri. — Proxima serată va fi mâne, Duminecă în 10 Dec. Va vorbi prof. G. Precup, presidentul societății, vor declama sodalii: Cornel Sibotean și Teodor Lupu.

Necrolog. † *Pompeiu Hosszu*, protoinginer regesc și șef a oficiului de edile a com. Győr, după un morb scurt și greu, Duminecă în 26 Nov. n. în etate de 53 ani, și-a dat nobilul său suflet în mânile Creatorului.

† *Alesandru Decei*, oficial suprem reg. ung. de poștă și telegraf în pensiune, după un morb greu și îndelungat, în etate de 57 ani a adurmit în Domnul Luni, în 4 Dec. n. 1905.

În veci amintirea lor!

AVIZ!

Pâne bună, jimle și ***chifli*** gustoși cine vrea se mânce să se adreseze cătră **noua franzelărie,** care s'a ***deschis cu ziua de azi în Piață Nr. 12. Făină bună, pregătire*** și ***lucru curat.*** — Să primesc comande pentru ori-ce fel de ***colaci*** și ***aluate.***

Cu stimă:

(26) 5—5

Ioan Simtion,
franzelar.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Căsătoria preacuratei fecioare MARIA cu s. IOSIF.

(Continuare.)

Care este dară natura logodnei şi influinţa ei în respectul dreptului căsătoricesc? Arheologia şi exegeţii judaici mai vechi şi mai noi mărturisesc, că cu logodna, care se numeşte erusin sau qidduşin, se face începutul căsătoriei, nu în acel înţeles, cum se poate numi deja început de căsătorie şi numai simpla peţire sau şi sponsaliele de futuro, ci în acel întâiles, că prin aceea (logodna) e de faţă adevărata esenţă a căsătoriei, legătura căsătoriei, şi numai *usus matrimonii* încă nu era conces, şi aceasta nu în urma legei mozaice, *ex statuo scribarum*. Hamburger compară închiarea căsătoriei timpului vechiu, carea cuprindea două acte, cu cea uzitată în perioda următoarea ba şi în timpul nostru şi scrie: Închierea căsătoriei arătate mai sus, carea constă din două acte de cununie, adecă din actul de încredinţare sau din acela de cununie, din Qiddusin şi din solemnitatea nuntei sau din ducerea acasă în Chuppa la două timpuri despărţite de olaltă, în timpul mai târziu a dat anza la neînţălegeri. Logodita în multe afaceri era privită ca şi cununată, şi infidelitatea ei se pedepsia cu pedeapsă adulteriului, şi totuşi în afaceri de ereditate nu era considerată ca şi soţia de căsătorie. La aceste se mai adaugeau cazurile de desfacere ale logodnei, cari trebuiau să se facă prin deplina despărţire, prin carte de despărţire (repudiu); chiar părăsirea mai deasă a mireselor, cu deosebire în anii persecuţiunei, când ele trebuia să steie singure ca şi soaţa părăsită, — a condus în timpul postalmudic la strâformarea căsătoriei. Logodnei i-se luă caracterul unui act de căsătorie, şi avea se fie numai o aflare la olaltă spre o prepromisiune reciprocă; nu avea să fie mai multu „Erusin“ logodnă ci „sidduchin“ aflare la olaltă spre facere de promisiuni înainte si spre convorbire. Deja la Filo. carele a fost contemporan cu Domnul, cetim (De legibus specialibus): *Sponsalia tantumdem valent, quantum nuptiae.* Aceaş explicare o dă şi Maimonides. Dacă cercetăm mai deaproape, atunci aflăm că acea îşi are baza sa în testamentul vechiu.

Din legea mozaică ca referitoriu aci şi de o deosebită însămnătate este locul Deuter. XXII 22—29, care ne reprezintă în trei cazuri pedepsirea castităţii vătămate.

În versurile 28 şi 29 amestecul secsual cu o fecioară *nelogodită (nacara bethula aşer lo'orasa)* apare ca şi fornicaţiune, cum şi trebue cualificată fapta naturalminte în acel cas, când bărbatul nu voia să ia de soţie pe fecioara. Acum legea dispune, că stuprhtorul *nolens volens* trebue să devină soţul de căsătorie al deiionestatei (velo tihjä leissa). În v. 22 este vorba despre o adevărată soţie de căsătorie. Cu multă asprime păşeşte aci legea în contra femei adultere şi în contra seducătoriului său. Nu-i destul cu atâta, că adulteriul este oprit deja în decalog, aci se hotăreşte şi pedeapsa de moarte ce este a se aplica la ambii delicuenţi. (Conf. Lev. XX. 10.) În versurile 23—27 în fine este vorba despre deflorarea unei mirese (nacara bethula meorasa le'is). Aceasta faptă nu este considerată ca simplu păcat de necurăţie, ci este taxată ca adulteriu şi pedeapsa ambilor vinovaţi este moartea prin baterea cu petri. Numai în cazul, când fărădelegea (hara) s'a comis în câmp liber departe de ajutoriu omenesc, se primia ca legal, cumcă mireasa a fost nevinovată şi că ar fi a se lua aşa cazul acela, ca şi când un hoţ ar atăca pe deaproapele său, şi cea deflorată rămânea liberă (scutită) dela suferirea pedepsei de moarte.

Însă din aceste determinaţiuni juridicepunibile reiese, cumcă logodita (arusa) este datoare cu aceaş fidelitate mirelui sau, cu care este datore soţia de căsătorie carea petrece deja la bărbatul său; ba aplicarea pedepsei de moarte asupra stupratorului în v. 24 chiar cu aceea se motivează aldebar 'aser ana 'eth 'eseth recehu (*Volg. quia humiliavit uxorem proximi sui);* chiar şi răutatea intrinsecă morală à faptei prin cuvintele ubi 'arta har'a miqqirbäkha (Vulg. et auferes malum de Israel) se aduce în referinţa nu cu simpla curvie (fornicaţiune) despre care este vorba în v. 28, ci cu stupul (adulteriul) stigmatizat în v. 22. Pentrucă ce întâles ar avea aceasta determinare de pedeapsă atât de aspră şi motivarea ei, dacă mirele prin logodnă nu şi-ar fi câştigat întru adevăr un *jus in re* asupra miresei nu se-ar nizui a frânge o legătură deja închieată.

Mai departe nu este lucru bătătoriu la ochi, cumcă legea, carea distinge deamăruntul între greşeala cu o fecioară nelogodită şi apoi cu una logodită şi o urmăreşte cu pedeapsa legală, despre acel caz tace, când mirele ar avea amestec carnal cu logodnica sa înainte de nuntă? Este acesta un semn, cumcă între logodiţi lucrul stă altfeliu, un atare caz nu stă sub lege, ci putea să fie regulat mai târziu prin sinagogă, precum a şi făcut aceasta, pedepsindu-se în întâlesul unui statut al Rabinismului mai târziu, comerciul sexual al mirelui cu logodnica sa în casa aceluia; însă pruncul ce se năştea din atare comerciu era privit ca legitim şi nu ca nelegal.

Cumcă logodna nu este numai o simplă înainte-promisiune, ci este deja punerea în drepturile căsătoriceşti, aceasta se adevereşte şi prin Joël I. 8; Plânge (căieşte-te) ca o fecioară (logodnică) încinsă în sac pentru bărbatul tinereţei sale. Cuvintele alese de profetul sunt caracteristice: „Fecioara“ (bethula), bărbatul (domn-de căsătorie). Textul şi întâlesul îşi află numai aşa explicarea naturală, dacă aci este vorba despre relaţiune „Erusin“, în care arus în adevăr era un jus în uxore, însă încă nu face întrebuinţare de dreptul său, fiă că nu voeşte, seau că în urmarea datinei şi a moravurilor sustatorite încă nu-i este permis, şi soţia sa de faptă se numeşte bethula. De altmintrelea dacă poate se conchidă omul dela nume la lucru, atunci formulele de logodire mai înainte arătate exprim în mod suficient caracterul căsătoricesc dintre arus şi arusa, în tocmai şi benedicţiunea logodnei, care este cunoscută ca birekhat 'erusin şi exprimă mulţămită lui Dumnezeu pentru aşezarea căsătoriei. [1])

Natura lui *Erusin* se poate afla şi din modul cum se disolva, anume din asemenea motiv şi în acelaşi mod ca şi casătoria deja închieată, prin ספר כריתות, prin cartea de despărţire. Maimonides zice: Îndată ce a fost peţită o femeie şi a devenit o logoditâ, ea este femeia lui de căsătorie chiar şi dacă nu a avut cu ea comerciul carnal sau şi dacă nu a dus-o încă acasă şi cine are cu dânsa amestec carnal (cu excepţiunea soţului), este vinovat morţii şi dacă (logodnicul) vrea s'o respingă, atunci el trebue să-o facă aceasta prin carte de despărţire (repudiu). Din contră mireasa după obiceiul patriotic nu poate da carte de despărţire.

Aşadară între mire şi mireasă este închieată o legătură aşa de tare şi sfântă, carea este egală cu legătura căsătoricească, în puterea căreia femeia deja s'a făcut proprietatea bărbatului, aşa dară a întrat o relaţiune, care după conceptele morali se numeşte „căsătorie“ şi atare şi este. Căci numai cartea de despărţire cu al său *tehe megoräseth mimmeni umutäreth lekhol* „fie ea respinsă de mine şi lăsată la tot omul“ desleagă legătura închieată, iară fără de acea ea sustă pe veci.

Aşadară peţirea şi preste tot convorbirea şi întâlegerea înainte, carea tinărul ce voia a-se însura o făcea sau prin părinţi săi sau printr'o altă persoană intermediară sau chiar şi el personal, putea să exopereze un *jus ad uxorem,* însă de bună samă nu un *jus in uxore*, cu atât mai puţin un *jus* în privinţa lui *usus uxoris.* Logodna (erusin) după cele zise mai sus mijloceşte nu numai un *jus ad uxorem,* ci şi *in uxore,* precum se întâmplă aceasta la fiecare căsătorie validă, însă în respectul lui usus uxoris se mai făcea mai târziu încă o distingere adecă *jus ad rem* şi *jus in re,* devenia de faptă (se realiza) numai deodată cu ducerea acasă a miresei în cortul de mireasă (nissu'in).

Cumcă logodna judaică a timpului biblic şi talmudic trebue să fie dechiarată de căsătorie adevărată, aceasta o mărturiseşte chiar şi un cunoscător al dreptului matrimonial judaic ca Seldenus. El scrie: *Si vinculum, ut ajunt nostri, matrimonii spectas, în quantum plane personale erat, ex ipsis sponsalibus seu pactione conjugali firmum habebatur ac ratum. Sed si etiam dotis incrementum, successionem, unde vir etiam et concubitum aliave ejusmodi invicem conjugum commoda, jura ac officia considéres, non eadem erat illis sponsalium ratio ac visante, quae post deductionem.*

---

[1]) Conf. binecuvântarea, carea o zicea înainte de încherea lui »Erusin« sau mirele sau plenipotenţiatul său, şi care se reduce la Ezra şi la bărbaţii sinagogei celei mari. După Gemara babilonică aceasta binecuvântarea sună cam aşa: Benedictus sit Dominus Deus Rex mundiqui sanctificavit nos praeceptis suis, et incestu nobis interdixit atquevut ut a sponsis abstinermus voluit. sed uxores tam thalamo quam sponsalibus conjunctas nobis permisit. Benedictus, qui sanctificavit populum suum Israel per thalamum et sponsalia. Seldemus l. c. p. 111.

Ci usul matrimoniului așa de puțin se recere spre esența căsătoriei, încât cu retragerea mirilor în chuppa mireasa se numia *nupta*, fie fost întâmplată dormirea la olaltă sau nu, la sea după simbolisarea de mai târziu preste tot nu este de a se cugeta.

(Va urma.)

Dare de samă și mulțămită publică.

(Continuare.)

Szkács Ferencz ev. ref. 1 c. Varga Sândor ec. ref. 1 c, Hajzer Antal ec. r. cat. 1 c. Séber László ec. r. cat. 1 c. Kozma József ziler g. cat. 2 c. Petru István ziler g. cat. 1 c. Kelemen György zil. ref. 1 c. Kovács Imre zil. r. cat. 60 fil. Nagy P. Imre zil. ref. 1 c. Balog Sándor zil. ref. 40 fil. Kéri József zil. ref. 20 fil. Iuhász István zil. r. cat. 1 c. Fazekas Imre zil. ref. 20 fil. Takács Albert zil. ref. 20 fil. Veres József zil. ref. 1 c. Kerek Gábor ec. ref. 20 fil. Gál Gábor zil. ref. 20 fil. Horvát Gábor zil. ref. 20 fil. Takács Antal zil. ref. 1 c. Özv. Horvát Antalné zil. ref. 20 fil. Kerek Lajos zil. ref. 14 fil. Horvát Lajos zil. ref. 90 fil. Tát Imréné ref. 20 fil. Luidenfeld izr. 1 c. Varga Lajos zil. ref. 40 fil. Gál István ec. ref. 40 fil. Berényi Imre ref. 20 fil. Nagy Sándor pos. ref. 1 c. Ulveczdi János ec. r. c. 1 c. Takács János zil. ref. 60 fil. Bodó Sándor ref. 20 fil. Bostyán János ec. r. c. 60 fil. Öreg Bostyán Ferencz ec. r. c. 1 c. Szűcs Sándor zil. 20 fil. Berény Sándor zil. ref. 04 fil. Asztalos Sándor zil. ref. 60 fil. Rácz Mihály zil. ref. 40 fil. Bódi István ref. 60 fil. Fridrik István zil. ref. 10 fil. Pop Dóra zil. ref. 10 fil. öreg. Rakovics Ferencz ec. r. c. 1 c. Miheller Róza r. c. 1 c. Kovács Lajos zil. r. c. 2 c. Varga Imre zil. ref. 20 fil. Kállai Lajos zil. r. c. 40 fil. Franczik Lájos zil. r. c. 20 fil. Antal János zil. r. c. 1 c. Kelemen Mihály ref. 40 fil. Nagy Károly zil. ref. 40 fil. Berényi Antalné, zil. ref. 20 fil. Balog Pál zil. ref. 20 fil. Biró József zil. ref. 20 fil. Özv. Fazekas Imréné zil. ref. 40 fil. Buri János zil. r. c. 20 fil. Fazekas Lajos zil. ref. 20 fil. Tót József zil. ref. 40 fil. Berényi Imre zil. ref. 1 c. Andrasitz József. zil. r. c. 1 c, Viger Lajos zil. r. c. 20 fil. Karcza Mihály ec. ref. 1 c. Bostyán Ferencz ec. r. c. 1 c. Orosz Sándor zil. g. c. 2 c. Atyi Sándor ec. r. cat. 2 c. Csarnai Sándor ec. ref. 40 fil. Koncz Sándor ref. 1 c. Vasz Hermin cosut. izr. 40 fil. Uray Lajos báró 1 c. Szántó Sándor zil. ref. 2 c. Atyi Lajos ec. r. c. 2 c. Gál Sándor ref. 1 c. Özv. Horvát Lajosné ref. 40 fil. Krecomáry Sándor r. c. 1 c. Özv. Bártony Ielkészné ref. 2 c. Nagy Szűcs István 40 fil. Berók Lajos zil. ref. 20 fil. Gál Gábor zil. ref. 40 fil. Berényi Sándor zil. ref. 20 fil. Alexi Lajos ec. ref. 1 c. Berényi Imre ec. ref. 2 c. Berényi Iósef ec. ref. 1 c. Erdei Sándor ec. ref. 80 fil. Kádár Imre zil. ref. 40 fil. Szegedi Zsigmond zil. ref. 20 fil. Kovács János ref. 1 c. Nagy Ferencz ref. 30 fil. Pop János ref. 40 fil. Kis Gábor ref. 50 fil. Faragó Imre ref. 2 c. Gyerge József ref. 20 fil. Erdei András 20 fil. Tót Imre ref. 20 fil. Vincze Imre ref. 40 fil. Foragó Gyula ref. 20 fil. Csornai Lajos ref. 40 fil. Vincze János ref. 1 cor. Erdei Lajos ref. Faragó József ref 40 fil. Berényi Lajos 40 fil. Kovács András 1 c. X. I. ref. 12 fil. Kis András ref. 40 fil. N. Erdei Lajos ref. 20 fil. Kis István ref. 30 fil. Kis Bálint ref. 20 fil. Szántó Lajos ref. 1 c. Rottenstein izr. 20 fil. Horvát Imre ref. 20 fil. Kádár János 40 fil. Cseh Imre r. c. 1 c. Csarnai Sándor ref. 1 c. Takács Imre r. c. 2 c. Milbik Gyula r. c. Takács András r. c. 20 fil. Özv. Molnár Lászlóné ref. 40 fil. Gorbai Iózsef pantofar r. c. 80 fil. D. Nagy István ref. 40 fil. Szilágyi Sándor zil. ref. 40 fil. Erdei Sándor ref. zil. 40 fil. Varga Sándor zil. ref. 40 fil. Balog Iózsef zil. ref. 20 fil. Varga Antal ref. 40 fil. Kovács Mihály ec. r. c. 40 fil. Kerek Károly zil. ref. 20 fil. Kerek Ferencz zil. ref. 20 fil. Szűcs János ref. 40 fil. G. Kis Imre ref. 30 fil. Feldmann izr. 40 fil. Pop András ref. 40 Vigman Gyula zil. 30 fil. Pap Sándor zil. ref. 20 fil. Fazekas Mihály ref. zil. 20 fil. Borók Sándor zil. ref. 20 fil. Csécsi Lukács zil. ref. 24 fil. Barát István zil. r. c. 20 fil. Halász Lajos ref. 60 fil. Kis Lajosné, Nagy Istvánné la olaltă 20 fil. Kis Károly ref. 20 fil. H. Nagy Sándor ref. 30 fil.

(Va urma.)

Hosszú-Pályi, 31 Oct. 1905.

George Hubic,
paroh gr.-cat.

Nr. 1384—1905.

CONCURS.

Devenind vacant postul de secretar II al „Asociațiunii pentru literatura română și cultura poporului român“ prin aceasta se publică concurs pentru ocuparea acestui post sub următoarele condițiuni:

Concurenții au să dovedească, că sunt români, că au terminat studii academice și eventual activitatea lor pe terenul cultural și literar.

Postul va fi de ocupat la 1 Ianuarie 1906 și cel ales nu va puteà ocupà altă funcțiune împreunată cu oare de birou sau de școală, ci va avea să considere postul de secretar al II-lea ca ocupațiune a sa principală. Agendele secretarului II sunt prevăzute în §. 29 din statutele „Asociațiunii“ și până la sistemizarea definitivă a postului, se vor stabili de directorul cancelariei în conțelegere cu prezidentul „Asociațiunii.“ Secretarul II va aveà să provadă îndeosebi și agendele de custode al Muzeului, din care cauză se vor preferi concurenții cu experințe pe acest teren.

Salarul anual e cor. 1800, fără alte emolumente.

Cererile au să se adreseze Biroului „Asociațiunii“ (Nagyszeben, strada Morii 6) până la 1 Decemvrie n. a. c. Cererile întrate după acest termin nu se vor luà în considerare.

Sibiu, din ședința comitetului central, ținută în 10 Octomvrie 1905.

Iosif Sterca Șuluțu. **Ioan I. Lăpădatu.**
secretar substitut,

Bibliografie.

A apărut:

„Sămănătorul“ Revistă Literară. Anul IV. Nr. 47. N. Iorga. — Boerimea din țară care se duce. G. Săpunariu. — Moartea spătarului. (poezie). C. Sandu-Aldea. — Un arândaș (fragment). George G. Orleanu. — Paianjenul (poezie). X. — Cugetări. Cronică: N. Iorga. — Despre cărțile d-lor Evolceanu, Brezulescu, Antonovici, Mihailescu-Stempo, Onițiu, Tit Bud, Andronescu, Sextil Pușcariu, Edgar Aslan, Haret, Horia Petrescu, Pariano, Sadoveanu, despre revistele „Arhiva“, „Biserica ortodoxă“ și despre societățile pentru meșteșugarii români din Ardeal. Numărul 25 bani.

„Dela țară“, primul volum al colaboratorului nostru Ioan Agârbicean, e bine apreciat de celea mai competente critice. Dl Iorga în „Sămănător“, Dr. Sextil Pușcariu în „Luceafărul“ și cronicarul dela „Revista noastră“ sunt de perfect acord în a lăuda talentul dlui Agârbicean, care promite a deveni un artist mare. Indemnăm po toți cetitorii nostri, să grăbească a-și procura acest volum. Prețul cor. 1·20.

Prof. Dr. Emil Sabo. **„Cântece“** Poezii lirice. Prețul *1* cor.

În Librăria seminarială se află de vânzare:

Predici pe toate Duminecile și sărbătorile de peste an de Dr. Elefterescu. 3 cor.

Predici ocazionale și funebrale v. II. de Dr. Elefterescu 3·50 cor.

Din editura „Luceafărul“:

Ioan Agârbicean:	**Dela Țară.**	1·50 cor.
Ioan Ciocârlan:	**Traiul nostru.**	1·50
Al. Ciura:	**Iocane.**	1·20
M. Gorki:	**Nuvele.**	1·—
Oct. Goga:	**Poezii.**	3·—
Z. Bârsan:	**Ramuri.**	2·—

Editor și redactor răspunzător:
Aurel C. Domșa.

Senegin contra tusei, răgușelii, durerii de piept, ofticei, tusei măgărești, catarului astmei, greutății de respirat, lingoarei și tusei săci. **Vindecă sigur și repede.** Prețul **1 cor. 20 fil.** și **2 cor.**

Capsic unsoare. Contra durerii de oase, podagrei, reumatismului, răcelelor, durerilor de cap, dinți și nervi, precum și scrintiturilor. Cele mai îmbătrânite boale le vindecă. Prețul **1 cor. 20 fil.** și **2 cor.**

Centarin. Contra morburilor de stomac, precum: lipsa de apetit, mistuirea rea, catarul și aprinderea de stomach, greața și vomarea, sgârciurile cele mai grele. Leac sigur. Folosește și la curățirea sângelui. Prețul **1·20** și **2 cor.**

Kaljodsarsaparil. Mijloc excelent pentru curățirea sângelui la sifilis, morburilor tinerețelor 1 sticlă **2 cor.**

Laxbonbons. Închiderea scaunului e cauza diferitelor morburi, pecum palpitarea de inimă, amețeli, dureri de cap și altele. Deci cine sufere de încheierea scaunului numai de cât se comandeze **Laxbonbons**, zaharele purgative, plăcute și dulci la luat. Prețul **1 cor.**

Chemicale, drogue, legături și bandagerie chirurgice. Instrucție pentru prepararea diferitelor vinarsuri, liqueruri, rum și altele. Teuri russice, parfumuri, săpunuri, crem excelent pentru față și mâni. Articoli cosmetici, oleu pentru păr. Esență pentru picatul și întărirea părului. Apa de gură și dinți pe cum și prav. Ori ce fel de articlu din branșă. Toate foarte ieftine. Faceți întrebare și Vă veți convinge.

Cornel Demeter,
apotecar în Szászvárós, în fața școalei Nr. 41.
(22) 6—10

Durerile de stomac

sunt în celea mai multe cazuri urmările unei mistuiri slabe şi apar ca **insomnie, lipsa poftei de mâncare, junghiuri, jâgărae, sgârciuri de stomac, ameţeli, durera de cap, tusă cu fliegmă, anemie, clorosă, gălbinare etc.** şi cari duc la un morb greu, dacă omul nu să va îngriji din bună vreme. — Contra **durerii de stomac**, s'a folosit de mult şi se foloseşte şi azi cu mare putere de vindecare **picurii de stomac dela MARIACELL** cunoscuţi sub numele

Picuri de stomac alui Brady

cari s'au dovedit de cei mai buni picuri pentru stomac.

Mii de epistole de recunostinţă şi mulţămită.

Când îi cumpărăm din potecă să-i cerem cu numele **picuri de stomac alui Brady** şi să nu ne lăsăm înduplecaţi să ni-se dee alţii.

Picurii lui Brady sunt pachetaţi în scatulă roşie şi afară de marca din jos sunt provăzuţi şi cu semnarea preparatorului.

Că să ne ferim de imitaţiuni trebue să-i comandăm de-a dreptul dela

farmacia Brady K.
„Regele Ungariei"
Viena I., Fleischmarkt 242.

de unde, spedându-se înainte 5 cor. veĭ primi 6 sticle, sau pentru 4.50 cor. veĭ primi 3 sticle duple frco.

O interesantă broşură de invăţiuni să dă la cerere gratis.

(32) 2—6

Crucea sau stea dublă

electro-magnetică

D. R. G. M. Nr. 88503.

Vindecă şi învioréză pe lângă garanţă: **reumă, astmă,** (respiraţie grea), **insomnie vîjeirea urechilor, auzirea grea, epilepsie, nervositate, neapetit, gălbinare, durere de dinţi, durere de cap, impotenţă, influenţă,** precum şi orĭ-ce morb de **nervĭ.** Morbosul, care nu se vindecă în timp de **45 de zile** folosind aparatul de sub Nrul 88503, îşĭ reprimeşte banĭĭ numaĭ decât. Acolo unde n'a folosit nicĭ un medicament, cercaţi aparatul meŭ; sum convins despre sigurul meŭ aparat.

Preţul aparatuluĭ mare e cor. 6.—
e de aplicat la morburĭ vechĭ.

Preţul aparatuluĭ mic e cor. 4.—
e de aplicat la morburĭ maĭ uşóre.

Spediţia centrală de vînzare îl trimite în ţară şi străinătate cu rambursă, saŭ dacă banĭĭ se trimit înainte.

SCHEFFER D. SÁNDOR
BUDAPEST, VIII, strada Bezerédy Nr. 3.
16 (32—52)

Gratuit:

o cumpĕnă de casă şi o maşină de fiert.

Din causa îmbulzeleĭ prea marĭ a marfeĭ trimit în tótă lumea renumita şi de tótă lumea plăcuta **marfă din argintul de Mexico,** şi anume:

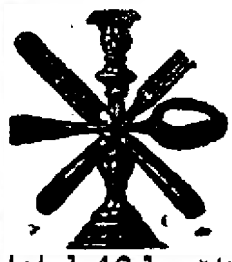

6 linguriţe, 6 furculiţe, 6 linguri de masă, 12 linguriţe de cafea, 6 cuţite de desert, 6 furculiţe de desert, 1 lingură pentru supă, 1 lingură pentru lapte, 2 luminărĭ elegante pentru salon, tóte din argint de Mexico

total 46 bucăţi numaĭ 6 fl. 50 cr.

Afară de acestea fie-care cumpĕrător primesce ca dar, şi pe lângă garanţă

o cumpĕnă de casă de o putere de 12 ½ kgr.

Argintul de Mexico este un metal alb (şi dinlăuntru) despre calitatea căruia **primesc garanţa pe 25 anĭ.** Spediţiunea se face orĭ prin rambursă orĭ prin trimiterea banilor înainte.

SCHEFFER D. SÁNDOR,
BUDAPEST, VIII, strada Bezerédy Nr. 3.

Pentru 5 coróne

trimit 4½ chilo (vre-o 50 bucăţĭ), bun şi fin

Săpun de toaletă

pregătit din: **trandafirĭ, lilie, viole, resedă, jasmin, lăcrămióre.**

Banĭĭ să se trimită înainte, orĭ se vor ridica cu rambursă.

Alexandru D. Scheffer,
Budapesta, VIII. Bezerédy 3.

---

74 distingeri. 6 medalii de stat.

10,000 motoare liferate spre îndestulirea tuturora.

Filiala

Fabricei de motoare din Drezda

Ignaţiu Gellért & Cie.

Budapest, VI. Teréz-körut 41.
Telefon 12—19.

Motoare cu benzin, cu ulei, cu spirt, cu acetylen. — Motoare cu benzin pentru înblătit.

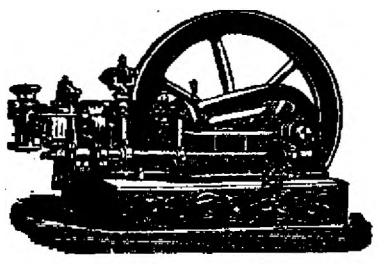

Celea mai moderne, celea mai perfecte şi cele mai rentabile motoare generatoare.

Motorul de Drezda e recunoscut de cel mai escelent fabricat în toată Europa. Construcţie trainică. Pregătit din material ales şi bun.

Trainic! Nici după ani de lucru nu are lipsă de reparatură. — Rentabil la siguranţă. Manipularea e foarte simplă. Spesele de lucru sunt mici.

Motoarele de Drezda să pot privi în lucru la diferite intreprinderi industriale şi economice: la mori, la fabrici de cărămizi, fabrici de scânduri şi de lemne, la scos de apă, la negoţul cu lapte, la înblătit etc.

Instalările noaue să fac prin oamenii nostri esperţi.

Deslușiri şi preliminare se dau la cerere.

Garanţă bună! Condiţiuni de solvire avantagioase. (31) 3—24

La esposiţiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote şi fabrica de scaune de fer pentru clopote a luĭ

Antoniu Novotny

în Timişóra-Fabric

(24) 46—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea de noŭ a clopotelor stricate, maĭ de parte spre facerea de clopote întregĭ armonióse, pe lângă garanţie pe maĭ mulţĭ anĭ, provĕdute cu adjustărĭ de fer bătut, construite spre a le întórce cu uşurinţă în orĭ ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o latură prin aceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

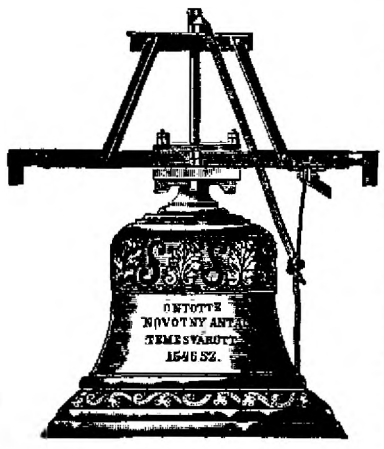

clopotele găurite

de mine inventate şi mai de multe ori premiate, carĭ sînt provĕdute în partea superióră — ca violina = cu găurĭ, după figura *S* şi pentru aceea aŭ un ton maĭ intensiv, maĭ adânc, maĭ limpede, maĭ plăcut şi cu vibrarea maĭ voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, aşa, că **un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unuĭ clopot de 461 kg. făcut după sistemul** vechiŭ. Maĭ de parte se recomândă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător, — spre preadjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut — ca şi spre turnarea de tóce de metal.**

Preţ-curanturĭ ilustrate se trimit la cerere gratuit şi franco.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul:
Pentru monarchie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., ½ an 9 frc., ¼ an 4 frc. 50 cm.
Foea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia, să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XV. Blaj 16 Decemvrie 1905. **Numărul 50.**

Noul sistem din Ungaria.

Cu inscripţia aceasta „Germania" din Berlin publică în primul său din 2. Decemvrie a. c. din peana colaboratorului său vienez următoriul articol, carele pare a reoglinda părerea Austriacilor, celor ce stau departe dela conducerea afacerilor publice:

„Cu prilejul discutării cestiunilor esterne în foile din străinătate s'a făcut mai ales în timpul din urmă de repetite ori cu o compătimitoare privire peste umăr observarea, că Austro-Ungaria mai mult nu mai numără, fiind-că îi dau prea mult de lucru încurcăturile interne. Noi am arătat deja de mai multe ori, că aceasta este o greşeală de calcul, dară ne cantă, să declarăm fără de reservă, că ea doară este uşoară de priceput, întru cât adecă întâmplările din Ungaria pentru apusani trebue să fie *simplaminte neînţelese*, şi ei pe sama lor nici nu pot, să afle nici un fel de caz analog. Pentru că nu ar fi mai mare rătăcire ca aceea, dacă am voi, să ne provocăm la Svedia şi Norvegia ca la un caz analog. Neînţelegibilitatea aceasta în Ungaria o au cultivat într'adins, în chip măiestrit şi sistematic. Europa *avea* să fie dusă în rătăcire, şi în decursul a trei zeci de ani a şi fost dusă în rătăcire. Adevărat că acum, ori cât de neplăcut şi surprinzatoriu le este lucrul acesta domnilor din coaliţie, ducerea aceasta în rătăcire mai mult nu reuşeşte, şi de când bună oară politicianii şi învăţătorii de ai dreptului de stat cei mai aleşi din Anglia, rostesc de tot faţă osândirea politicii coaliţiei, de atuncia nici nu este mai mult lucru potrivit, să se grăească despre mituirea colaboratorilor vienezi ai presei din străinătate. Această sistematică ducere în rătăcire a opiniunii publice europene este o parte întregitoare a întregului sistem unguresc şi ea lucră după un recept foarte simplu.

„Vom să schiţăm pe scurt desvoltarea istorică a sistemului acestuia. De veacuri a frondat nobilimea magiară împotriva guvernarii vieneze. Aceasta era catolică, aceea s'a făcut protestantă, şi şi-a ales confesiunea cea mai depărtată de catolicism, adecă cea calvină. Ea şi-a chemat într'ajutoriu până şi pe Turci, de stăpânia cărora adevărat că a cantat „Vienei", să o scape cu oştile împărăteşti, şi o a şi scăpat la Szt. Gothárd, Zenta Slancamen şi Belgrad. Este o falsificare dacă luptele acestea se comportează ca naţionale. Ele în tocmai ca şi în alte ţări, au fost o rivalitate dintre corpaua şi nobilime, certe pentru privilegii şi pentru scutire de dări. Privilegiile şi scutinţele acestea de dări şi drepturile nobilimii de a concede colectarea darilor, adecă de a stoarce oare ce cu prilejul ei, acestea se numiau „libertăţi". Ca libertăţile acestea nici de cum nu sunt identice cu ceea ce înţeleg în Europa apusană sub libertate, e a bună sama evident. Cu toate acestea au folosit spre seducerea Europei aceia-şi cuvânt aşa de adese-ori pentru conceptele diferite „lupta pentru libertate".

„După revoluţia franceză a urmat guvernul Metternich, urmarea a fost revoluţia atât în Austria, cât şi în Ungaria. Dar în Ungaria elementul conducătoriu era bourgeoisimea democrată, carea striga după o constituţie în sens modern, pe când nobilimea ţinea parte guvernului. În Ungaria o bourgeoisime nu esista aşa zicând de loc; nobilimea neaoşe, naţională făcea revoluţia, pentru ca să recucerească libertăţile şi privilegiile sale de clasă, pentru ca să restaureze şi să susţină pe mai departe stăpânia patrimonială de odinioară. Poporul cu anevoie se da însufleţirii pentru lucrurile acestea, şi de aceea s'au folosit de ura asupra beamterilor „negri-galbeni" ai lui Metternich, şi au mobilizat masele prin deviza naţională, — până când a răpit conducerea la sine Slovacul Ludovic Kossuth. Pe vremea după 1849 o politică cuminte şi cu vederi largi poate că ar fi reuşit, să creeze o Austrie mare, sănătoasă, alcătuită pe bază naţională federativă.

„După înfrângerile din 1866. au făcut împăcarea. Deák cel cuminte şi de omenie voia o Ungarie modernă cu constituţie după calapodul europenesc apusan. Idea conducătoare a pactului lui era temerea de atacuri absolutistice asupra drepturilor representanţei poporului, pe sama acestora voia el să creeze bariere, şi o barieră de aceasta aştepta el mai ales dela un contract de asigurare împrumutată, carele l-a încheiat cu bourgeoisimea germână liberală, carea stăpânia în Austria şi aplica brevi manu recepiele constituţionalismului anglez. Doară constituţia austriacă atuncia creată şi esistentă încă şi acuma încă s'a născut mai ales din temerea de lovituri de stat absolutistice. Ungaria aceea, carea o voise Deák, ar fi căutat, să pună sfârşit instituţiilor celor vechi de staturi şi feudalismului întreg, ar fi creat drept egal pe sama tuturor civilor, şi nu numai pe sama Magiarilor şi a celor ce vor să se facă Magiari, şi ar fi pretins o contribuire laolaltă a aristocraţiei şi a poporului. Însă de dragul unor reforme *ca acestea* nu luptase aristocraţia magiară împotriva curţii. Iară fiind-că sistemul acesta primit în ţară cu atâta jubilare, nu puteau să-l delăture numai aşa, de aceea păstrară *forma* şi *falsificară esenţa*. Bărbatul, carele a pus lucrul acesta cu forţă impunătoare, a fost Coloman Tisza, tatăl contelui Ştefan Tisza. El întru început a fost conducătorul opoziţiei împotriva operei lui Deák, dar mai apoi a aflat că lupta pe faţă nu poate să ducă la învingere. A răpit la sine stăpânia în ţară, şi a fost apoi mai bine de 12 ani ca bărbatul de încredere al curţii din Viena stăpân şi regent absolut peste Ungaria. Bărbatul acesta a creat „partidul liberal" şi sistemul lui. În ce chip a creat el sub *forma* unui stat guvernat în mod democratic, parlamentar un sistem guvernat în mod oligarhic de o ceată mică aristocratică şi de alaiul ei, şi a dus prin aceasta în rătăcire nu numai Europa cealaltă, ci până şi Austria, aceasta va rămâneă pentru toate timpurile un cap d'operă a artei diplomatice. Pe sama sistemului său „parlamentar" aveă Tisza lipsă de o maioritate de mameluci, şi pentru ca în Viena să poată trece ca singurul şi indispensabilul mântuitoriu de kossuthişti, aveă ei lipsă de o opoziţie, carea pentru ţinuta sa de drept pentru totdeuna trebuia să fie incapabilă de a ajunge la guvern, şi ca înfrânătoriul căreia se gera apoi Tisza în Viena. Dar dacă stăpânia aceasta aveă să fie cu putinţă chiar în Ungaria, el nu avu să se mărginească numai la atâta, că răpeşte la sine puterea, ci i-a căutat, să dea stăpâniei aceleia un temeiu tare şi în opinia publică a ţării. A fost un cap d'operă, cum a sevârşit Coloman Tisza din şi prin împrejurările date întărirea aceasta. El a inventat anume un concept nou al unui „stat magiar naţional", a inventat apoi „naţiunea domnitoare magiară" şi a sugerat ţării, atât Magiarilor cât şi nemagiarilor, că acest „stat naţional" cu această „naţiune domnitoare magiară" este pe sama Ungariei singura formă posibilă de esistenţă. Convicţia aceasta a vârsat-o în capul fieşte cărui singuratic, din aceasta a făcut un idol, căruia i-se închină oamenii încă şi astăzi asemenea unui chip cioplit. Dar mai pe sus de toate a reuşit el, ca în spiritul opiniei publice, să identifice idea aceasta *universală* a statului naţional cu sistemul *său*. Tot asemenea a reuşit el, să înfăţişeze statul acesta naţional ca primejduit din toate părţile şi mai ales din partea „Vienei" şi a naţionalităţilor, şi să se gereze pe sine şi pe oamenii săi ca mântuitori de puterile acelea protivnice. În sensul ideii acesteia a putut el, să creeze legea electorală cea monstruoasă, carea esistă încă şi astăzi, şi cu numărul său de alegători diferit (100—15.000) în totdeuna după sentimentul politic

al ţinutului şi cu un cens nu mai puţin diferenţat a eschis simplaminte maioritatea poporaţiunii dela parlament, şi a dat guvernului putinţa de a denumi simplaminte pe membrii maiorităţii.

„În numele statului acestuia naţional magiar s'au sevârşit vătămările de drept cele ne mai auzite, anume s'a „incorporat“ simplaminte Ungariei autonomul Ardeal, s'au confiscat brevi manu drepturile cele garantate prin lege ale universităţii naţionale, ale representanţei legale a Ardealului, şi nu mai puţin s'au călcat în picioare privilegiile legale ale Saşilor, Sârbilor şi Românilor, ba au fost închise cu forţa până şi şcolile, cari şi-le susţinură Slovacii înşi-şi cu bani greu agonisiţi. Firesce că naţionalităţile n'au suferit lucrul acesta şi s'au îndreptat către *Viena,* pentru ca să afle dreptate. Dară le-au respins, pentru-că lăsau pe Tisza, să guverneze în chip absolutistic.

„Acest edificiu politic întreg n'a putut, să dăinuească intru neadevărul său intern şi în faţa năvălirii unor partide noue, a unor cercuri poporale noue, cari încă voiau, să aibă parte în putere şi în toate cele ce are aceasta. Concurenţa partidelor şi cu aceasta asprimea luptei a crescut repede, şi nici chiar un bărbat de talentul şi de energia brutală a lui Coloman Tisza n'a putut, să se ţină la putere. Încă şi mai puţin au putut-o aceasta epigonii lui, receptul cărora s'a desecat mai mult ori mai puţin în lupta asupra catolicismului. Asta se poate zice mai ales despre Bánffy, pe carele îl priviră de un al doilea Tisza, carele însă aveà numai brutalitatea, dară nu şi mărimea şi vederea cea largă a acestuia. De dragul lui în afacerea nunţiului Agliardi nu numai au jertfit pe ministrul afacerilor esterne Lálnoky şi cu aceasta competenţa bine determinată, ce o aveà primul ministru al monarhiei, ci în ce chip jertfiseră de dragul lui Tisza naţionalităţile. aşa au jertfit acum de dragul lui Bánffy şi barierele cele mai de pe urmă, cari se mai ridicau împotriva absolutismului maiorităţii din casa deputaţilor din Pesta: Dreptul de veto al regelui şi cel al casei magnaţilor. Aceasta s'a întâmplat acum sunt 10 ani, când cu lupta pentru legile bisericeşti-politice, şi bărbatul, carele ca ministru de honvezi din cabinetul lui Bánffy a dobândit dela împăratul sancţionarea legilor acestora şi pairschub-ul, se chiamă *Géza Fejérváry!* După ce s'au sfârşit luptele bisericeşti-politice, a ieşit în chip tot mai acut la iveală, că nu se mai poate susţineà gospodăria aceea, carea se numia pe sine însă-şi liberală. Lupta de opositie se făcu tot mai înverşunată, economia latifundială se îngreuia tot mai tare pe viaţa economică, şi corupţia gentryei, carea trăia o viaţă, ce întrecea starea sa materială, şi cea a alaiului ei produse în ţară o ferbere mare aşa, că nici reformele lui Coloman Széll nu putură, să aducă vre-o ameliorare. Sistemul oligarhiei aristocratice pocnia în toate închieturile, şi în ţară se porni asupra ei năvală — sub parola: „Împotriva partidului din Viena!“

„Acum începură a se schimba fără de veste positiile pe câmpul luptei politice. Domnii dela gentry aflară, ca sistemul lui Tisza celui bătrân mai mult nu se mai poate susţineà, că ei sub flamura *aceasta* mai mult nu-şi mai pot tunde oiţele. Mai curând decât sfetnicii din Viena cunoscură ei, că stăpânia maiorităţii guvernamentale e pe sfârşite, şi cu o lipsă de scrupulozitate ne mai pomenită nicăiria şi nici când părăsiră cloţanii aceştia naea, ce se cufunda. Ei trecură inte de ceea latură şi negară, ceea ce ziseseră şi scriseseră ieri, pentru ca cu numele sale cele binesunătoare să se pună în fruntea grupei de putere celei noue şi să amăgească poporul din nou cu privire la protivnicii lui cei adevăraţi.

„*Cercară* un punct de conflict cu corona, carele să deslănţuiască, dacă s'ar puteà, o luptă nevindecabilă; aşa puteau să înfăţişeze din nou „Viena“ ca vrăşmaş, puteau să strălucească înşi-şi ca mântuitorii Ungariei, şi larma de luptă aveà să facă neauzită strigarea după pâne şi lucru. Aceia, cari poartă vina pentru stările de astăzi din Ungaria şi au tras dintr'însele folos, aceia cercară în chip isteţ, să abată mânia poporaţiunii asupra „Vienei“, ei împinseră cestiunea limbii de comandă pe primul plan, ba se puseră înşi-şi din nou în rândul cel dintâiu al luptătorilor, sperând, că aşa din nou vor ajunge la putere.

„Aceasta a fost greşeala cea mare, carea a făcut-o „Viena“ în Ungaria. S'au încrezut în nişte oameni, au înzestrat cu plenipotenţe nişte oameni, cari s'au ţinut la putere pe sine şi stăpânia clicei sale prin aceea, că au inspirat ţării, că ei o apără împotriva absolutismului „vienez“ ameninţătoriu. — de răpirea libertăţilor ţării din partea „camarilei“. Belzebub zugrăvi pe dracul pe părete. E întru adevăr o ironie cruntă, cu grăiau despre „scutirea libertăţilor“ mamelucii lui Tisza, oligarhia nobilimii magiare, carea cu haiducii sei, şi când aceştia nu erau de ajuns, atuncia cu miliţia „neagră-galbenă“ sugruma ori ce mişcare liberă. Dară curând aflară domnii aceştia, că tactica aceasta veche singură mai mult nu poate să dea pept cu ferberea din ţară; că *nu vor reuşi, să o abată* în chip dăinuitoriu împotriva „Vienei“, de oarece principiile împăratului Francisc Iosif

FEUILLETON.

Un nou scriitor.

(Emil Gârleanu—Emilgar.)

Scriitorul nou, despre care vreau să vorbesc, e dl *Emil Gârleanu,* cunoscut de dincolo, sub pseudonimul *Emilgar,* iar aici aproape necunoscut. Nu e nume nou, el scrie tot într'una în revista „Făt Frumos“ din Bârlad, a cărui suflet şi viaţă dela el vine. Dar câţi cunosc, de aici dela noi, această foaie, şi câţi vor fi chiar şi de din colo, cari s'o cetească? Foaia e una dintre cele mai bune de dincolo — şi alăturea cu „Sămănătorul“, pe urma căruia a răsărit, sunt cele mai puternice representante a curentului nou în literatură, a curentului românesc, *opincăresc,* cum l'au poreclit bonjuriştii înglobaţi la carul decadentismului mucigăit. Puţini cetesc această revistă, în care ni-se îmbie spre cetire o literatură întemeiată pe principii naţionale şi o proză limpede şi frumoasă, şi de aceea puţini cunosc şi numele acestui puternic scriitor tinăr, al „acestui puternic cântăreţ al renaşterii noastre,“ cum îl numeşte dl Iorga.

Pe Gârleanu îl putem pune alăturea lui Sadoveanu şi Sandu-Aldea, cei mai buni scriitori ai generaţii tinere de dincolo. El păşeşte acum pentru prima oară cu volum. Dar cartea, deşi cea dintâi, ni-l înfăţişază ca desăvârşit stăpân pe feliul de scriere şi de povestire. Nu întimpini la dânsul cercările cam dibuitoare după lumină din cel dintâi volum al lui Sandu-Aldea, nici nu te jigneşte prisosinţa vorbei şi a acţiunii, de care ne poticnim în multe din bucăţile scriitorilor tineri ieşiţi proaspet la iveală. El e în brazda curentului nou, a celui mai luminos şi mai întreg la suflet curent. Şi se ţine de acest curent al opincarilor „obraznici şi impertinenţi“, nu prin subiectul povestirii sale, care nu e nici decât din viaţa satelor noastre, mojicească şi infectă pentru nasurile subţiri a „filfizonilor pomăduiţi“, ci se ţine de acest curent, e în rândul preoţilor ce slujesc la acest altar de sfinţenie şi de cinste românească, prin graiul său tăiet şi frumos încondeiat, care e graiul satelor şi al românimii bune dela oraşe, — şi prin sufletul cu multă lumină şi curăţănie cinstită şi caldă, ce se desprinde din povestirile lui. În sufletul acestui scriitor vieţuieşte floarea cu bună mireasmă a dragostii, a celei mai neprihănite dragoste faţă de pământul ţării sale, faţă de oamenii de ori şi ce treaptă a neamului său, faţă de vremile trecute şi faţă de o clasă de oameni ce acum se stinge în harhătul de bucurie a celor răi, şi spre durerea şi măhnirea celor buni; — acesta e cuvântul, pentru care acest scriitor e puternicul cântăreţ şi crainic a renaşterii noastre, alăturea cu alţii ce-i avem şi ni-i va da Dumnezeu de acum înainte.

Cartea d-sale se chiamă: *„Din bătrâni“* şi cuprinde schiţe din viaţa boierilor moldoveni. Boierimea, de care ne vorbeşte dl Gârleanu, nu e spita boierilor ciocoiţi ori subţiaţi la sânge prin amestecuri de năravuri şi apucături străine, ci e boierimea *românească,* sunt boierii pământului moldovenesc, ce nu se deschilineau, decât doar numai prin halaturi şi rădvane domneşti, de ţărănimea acestui pământ. E boierimea cu multă cinste şi omenie în purtări şi în fapte, ţiitoare la obiceiurile ţării şi cu multă credinţă şi cucernicie faţă de legea lui Dumnezeu şi faţă de curăţănia căsnicii lor. Aceasta a fost adevărata boierime a pământului şi a neamului românesc. Aristocraţimea de astăzi, căpătuită în bunuri nemuncite şi trecută prin căleala unei creşteri şubrede şi pripite, e creanga uscată, e ramura descheiată dela trupina neamului, prin care curge nu sângele neamestecat a vieţii şi al firii noastre, ci sângele mocnit a unei feliu de vieţi uşoare şi cu păcat.

Această clasă de oameni îşi are, îşi câştigă cântăreţii şi trubădurii săi, cari în stihuri bolnave şi în versuri de preamărire greţoasă şi scârnavă, înguşesc înfumurarea năroadă a capetelor săci şi a inimilor sterpe. În vreme ce găgăuţii şi înglodaţi în aristocraţimea păcatelor şi a slăbiciunilor, căci astăzi numai aceste au aristocraţime — îs tămâiaţi de fumul ieftin al jertfitorilor nepriceputi şi întunecaţi, în vreme ce se proslăveşte prostie şi nemernicie, — era se treacă, să se stingă nebăgată în samă de nime treapta de oameni cinstiţi şi fără păcate, de care îs legate toate clipele de lumină şi sărbătoare din trecutul nostru. Aici e meritul netăgăduit al dlui Gârleanu: că s'a încumetat să descopere un colţ scump din viaţa românimii de dincolo, să scoată la iveală, în strălucirea şi cinstea, ce li-se cade, pe boierii *români* ai ţării şi ai pământului moldovenesc.

Nu ni-se înfăţoşază aici boierimea veche, dinainte cu doue-trei sute de ani: hărţuit'a neîntrerupt de trebile de cârmuire ale ţării,

sunt cu mult mai cunoscute, decât să-l poată înfăţişa ca pe un tiran absolutistic, şi că şi faptele lui încă se împotrivesc cu acţiunea unei camarile tainice. Acum s'au avântat deci la inconştienţiositatea aceea infamă, că prin alusiuni hulitoare, cari nu se puteau prinde cu mâna, au tras în luptă şi persoana *clironomului,* şi în taină au dat parola, că trebue să apere Ungaria împotriva lui. „Audacter calumniare, semper aliquid haeret!“ Împotriva unor alusiuni de acestea, cari nu se pot prinde, firește că omul se poate lupta numai cu anevoe, şi în posiţia de prinţ împărătesc şi moştenitoriu al coronei aceasta e absolut cu neputinţă. Afară de aceea cum ar ajuta combateri, când doară mintea sănătoasă trebue să spună limpede, că interesele purtătorului coroanei sfântului Ştefan în totdeuna trebue să purceadă paralel cu cele ale Ungariei, ba sunt chiar identice cu ele. Desvoltarea liniştită şi pacinică, bunăstarea ţării e plăcută domnitorului, contrariul a bună samă îi va fi dureros. Se zice, că interesul lui pretinde o poziţie puternică în afară. Împotrivește-se oare aceasta interesului Ungariei? Are oare monarhul lipsă de armată spre scutul său personal ori spre parăzi? Spre aşa ceva doară ar fi binișor de ajuns o ceată mică de pretoriani. Armata e de lipsă spre a scuti ţara împotriva vrăşmaşului din afară, şi acest vrăşmaş din afară ameninţă nu numai castelul regesc, ci şi cel al nobilului şi casa cetăţanului şi a plugariului.

„Otrăvirea sistematică a opiniei publice, căreia nici un mijloc nu-i este prea rău, prea de jos, lucră fără de scrupul într'acolo, ca între dinastie şi între popor să producă o prăpastie, pentruca din aceasta să tragă foloasele sale. Dară nu i-se vor deschide oare totuşi poporului ochii, şi nu va cădea oare clica aceea între două scaune la pământ?! Dară spre aceasta a bună samă ar fi de lipsă, ca lucrarea luminării să nu se lase în chip exclusiv socialdemocraţiei, şi să nu se compromită prin aceasta lucrarea aceea! Câtă vreme îşi vor mai putea freca oare domnii calvineşti mâinile, pentrucă au reuşit, să samene otravă împotriva clironomului, care mărturisește catolicismul celor atâta de urgisit, şi se vor bucura în lucrul acesta de sprijinul pasiv, ba chiar şi de cel activ al conducătorilor catolici!

„Astăzi coroana îşi dă în amândouă părţile monarhiei foarte mare silinţă, ca să poată guverna cu parlamentul, şi de aceea s'au şi făcut nepotrivite şi de prisos toate barierele constituţiei. Atât în Austria cât şi în Ungaria oamenii trebue să se învoească la aceea, ca forme învechite să se abroage şi în locul lor să se adune puterile. În vremile comunicaţiunii mondiale şi a economiei mondiale au să se încunjure lupte înalte politice şi are să se deprindă politică comercială. Realităţile vieţii de astăzi pretind încordarea şi concentrarea desăvârşită a tuturor forţelor, şi popoară, cari se sfarmă în lăuntrul său, nu vor subsista în întrecerea marilor naţiuni unitare. Groaznica sarcină de datorii a Ungariei, înfricoşătoarea emigrare, marele număr al analfabeţilor, acestea sunt semnele unei boale spăimântătoare a statului. Toate hotărîrile parlamentului nu vor forma stavilă împotriva progresării inesorabile a puterilor sociale şi economice! Ungaria nu se află afară de lume, şi legile acesteia nu se alcătuesc în Budapesta.

„Când împăratul Francisc Iosif a încredinţat a doua oară pe baronul Fejérváry, atuncia s'a lăpădat de un sistem carele da unei clice putinţa de a se ţinea zeci de ani la putere prin aceea, că se folosia de dinastie împotriva poporului şi de popor împotriva dinastiei. Dinastia nu e vrăşmaşa poporului, interesele ei nu sunt contrare celor ale poporului. Numai o conlucrare a amândouora va da micii ţări ungureşti putinţa de a subsista în lupta cea mare, carea o aduce veacul cel nou, la licuidarea moştenireii turceşti, în lupta împotriva unei Rusii regenerate. Numai o Ungarie înlăuntru întărită, unită, modernă va putea să trăească. Mincinna cea mare, carea o crease Coloman Tisza, se cutropeşte. Dacă vor să clădească Ungaria cea nouă pe temelie sănătoasă, atunci poporaţia are să se obicinuească cu adevărurile acele. Luptele de acuma lasă poporul încă rece până la inimă. Numai suprafaţa produce valuri uşoare. Nicăiria şi în nici un chip nu se vădeşte învăluire mai adâncă, generală. Guvernul împotriva domnilor ereditari dela comitate şi împotriva celor numiţi de aceştia. Se mai adauge uneori o ceată de curioşi, altceva nimica. Ţara e încă apatică. Nime nu poate să spună, dacă ministeriul de acuma va reuşi, să o lumineze cu privire la situaţia ei, să-i arete adevăratele lipse ale ei. Căile, cari le crease bătrânul Tisza în capetele patrioţilor săi, şi pe cari umblă gândurile lor încă şi astăzi, sunt adânci, conceptele, cari le trezise ei, sunt potrivite caracterului Ungurilor. Dară forţa inesorabilă a faptului în totdeauna a fost încă şi mai puternică decât fraza. Adevărului nu i-se mai poate opri calea nici în Ungaria.“

şi desele frământări războinice, ci ni-se pune înainte această boierime din vremile mai dincoace, din vremile de prefacere, de renaştere şi de formare a ţărilor româneşti. Bătrânii aceştia nu poartă luptă cu vrăşmaşii de afară ai pământului moldovenesc, cari acum nu-se, mai arată, ci sunt în luptă în vrăşmăşie cu tinerimea nouă şi înstrăinată, cu „bonjuriştii“ şi „filfizonii pomăduiţi“, cari socotesc pe aceşti bătrâni ţiitori la cinstea şi obiceiurile ţării, ca pecingine, ca boală socială. Aceşti bătrâni, jigniţi în sufletul şi în omenia lor, se închid în curţile lor, ca în nişte „cimitire“, unde nu le rămâne, decât numai amintirea cu duioşie a zilelor de ieri şi ţinerea cu grije şi sfinţenie la obiceiurile bune din bătrâni. Şi numai când cinstea acestor bătrâni cu „sângele tare ca vinul cel vechiu“, e pălmuită de obrăznicia domnişorilor „apoşi la sânge“ şi necopţi la minte, numai atunci aceşti bătrâni, jigniţi în cinstea şi în bătrâneţele lor, îşi părăsesc casele şi liniştea şi dau meritata nedeajosă acestor bonjuriști. (Boierul Iorgu Buhtea)

Însuşirile ce se desfăşoară din această scriere a dlui Gârleanu, sunt însuşirile proprii numai scriitorilor de mâna întâi. Un aier de cinste de liniște şi de mulţămire sufletească se deprinde din întreagă cartea. Nu o notă jignitoare, nici un accent de prisos. Arătata stăpânire pe felul de a scrie şi de sufletul şi acţiunea persoanelor întimpinam la puţini din scriitorii, ce-i avem. Oamenii dsale sunt vii, sunt cu sufletul şi cu carnea în care au trăit; autorul cu o dibăcie de adevărat artist ne îngăduie să străbatem şi până în cele mai tăinuite colţuri sufleteşti ale persoanelor, ce le descrie.

Limba, ca şi sufletul oamenilor, o stăpâneşte foarte bine. Nu afli aci prisosuri, fără lipsă de multe-ori, ce se găseşte în spusele tinerilor prozatori, mai mult poeţi, ca povestitori măsuraţi. — la el vorba se îmlădie după sufletul şi felul foarte natural şi mulţămitor al desfăşurării acţiunii şi faptelor. Nu are o singură bucată, care să nu te mulţămească prin felul de povestire şi de deslegare şi prin limba, care curge limpede şi mulcomă, cu susur fermecat de unde, acolo, unde e liniște şi veselie în suflete, şi cu învălurări şi isbucniri, pe unde oamenii se frământă şi se ciocnesc. „Crengile copacilor se apropiară în bătaia vântului, scuturând o ninsoare uşoară, mirositoare, de-asupra ierbei de abia încolţită, strălucitoare şi subţire ca acul. În fund un crâmpei de cer se arată printre copaci ca o cădere de apă limpede.“

Aceasta şi alte multe frumoase şi sugestive descrieri, ce le întimpinăm, îl pun în şirul puternicilor şi adevăraţilor scriitori şi artişti ce-i avem.

Nu am avut de gând, să zic tot ce e de zis asupra acestui scriitor, nici să critic cu îndărătnicie cartea ce ne-o dă, ci am avut de gând *numai* să atrag luarea aminte a tuturora asupra acestui nou scriitor, asupra acestui cântăreţ puternic al renaşterii şi îndrumării noastre spre bine, asupra acestui Făt Frumos cu vorba dulce ca mierea şi cu sufletul curat ca aurul. Numărul arhangelilor isbăvitori de suflete cu sabia de foc a cuvântului, se sporeşte tot mereu. Şi nutremântul ce ne întind ei, va săvârşi mântuirea sufletelor şi înfrăţirea în puteri a acestui neam.

Petru Suciu.

CORESPONDINȚE.

Adunarea poporală din Ceica *)

— 30 Noemvrie 1905.

Semnele timpului că şi poporul din Bihor să trezeşte din amorţala seculară şi începe a da semn de viaţă şi de redeşteptare naţională. — Adunarea poporală din Ceica va rămânea neştearsă din inimele celor presenţi şi ne-a făcut o plăcută suprindere reuşita acestei adunări atât ce privește numărul frumos a celor prezenţi, cât şi ordinea exemplară, însufleţirea şi atenţiunea încordată cu care a fost urmăriţi singuratici oratori.

Despre această prea frumoasă adunare ne mai pomenită în aceste părţi, dau următorul raport.

Adunarea a fost convocată pe 27 Noemvrie a. c. la care au luat parte deputaţii naţionali Dr. Teodor Mihályi şi Russu-Şirianul.

Adunarea s'a început la 9 oare dimineaţa cu invocarea Spiritului Sfânt în biserica neunită din loc, după care poporul s'au adunat în număr de peste 1200 în curtea bisericii, unde urcând tribuna harnicul președinte al comitetului aranjator advocatul din loc dl Dr. *Georgiu Popescu* recomândă şi adunarea cu însufleţire proclamă de președinte al adunării pe asesorul conzistorial *Vasiliu Papp* nou denumitul

*) Întârziată din lipsa de spaţ. — „Red“.

protopop gr.-cat. al *Holodului*, de notar pe Dr. *Popescu* și *Pantilie Bugariu* învățător.

După aceste președintele *Vasiliu Papp* în cuvântul său de deschidere vorbește despre lipsa redeșteptării naționale și roagă pe deputații prezenți să facă cunoscut poporului adunat, programul partidului național.

La ce deputatul *Russu-Șirianul* întrun limbaj priceput de toți descrie stările politice din țară. — Vorbește despre miseria generală de care sufere poporul fără deschilinire de naționalitate. — Spre aneliorarea sorții amare și ușurarea greutăților sub care geme țăranul, poftește, ca proprietățile erariale și latifundiile magnaților să se dee în arândă proprietarilor mici și nu numai unor arândatori mari, cari se înavuțesc în contul și din sudoarea sermanului popor, — pretinde darea progresivă, limba armatei să rămână cum a fost, ori dacă se va da magiarilor cea ungurească, — în regimentele românești să fie cea română. — Serviciul militar să se reducă la doi ani, insistă pe lângă sufragiul universal. — În urmă aduce la cunoștința adunării că suntem în preajma alegerilor nouă, și provoacă ca fieșt care român, care ține la limba și legea sa, să se grupeze pe lângă un candidat național român.

Vorbirea dlui deputat predată cu foc și simț a fost des întreruptă de vii expresiuni de conplăcere.

După dl *Russu* a vorbit președintele clubului deputaților naționali dl deputat Dr. *Teodor Mihalyi*, care își cere scuzele că are de a vorbi numai pe scurt, fiind ostenit, căci de 3 luni e tot în călătorie pe la adunări, ba la adunarea din Beiuș s'a și răcit. Totuși vorbirea D-sale a durat mai bine de 1 oară, și a mișcat pe ascultători mai ales când ne-a spus, că pentru „Memorandul“ și D-sa cu alți 25 inși au fost osândit la temniță. — Descrie suferințele și nedreptățile prin care a trecut poporul român, și tocmai pentru sanarea acestor nedreptăți a trebuit să iasă din rezervă, să părăsască pasivitatea alegându-să cu alți opt inși de deputat, și că cum pe nedrept este pentru aceasta atăcat de uni frați de același sânge. — El însă va lupta împreună cu soți săi mai departe pe calea ce cugetă mai conducătoare la scopul, pentru care de 30 ani să luptă.

Și această vorbire a emoționat și a însuflețit pe popor întratât, că după încheierea adunării poporul l'au rugat să le mai vorbească, căci ei încă nici când nu au auzit de aceste, și dl deputat le-a și împlinit pofta.

După Dl *Mihali* au vorbit înflăcăratul tinăr dl *Lascu* cand. de advocat asemenea foarte frumos. Apoi dl *Luciau Bolcaș* care a adus la însuflețire cu vorbirea sa înfocată și plină de dragoste față de neam pe ascultători.

Era trecută 1 oară când vice-președintele adunării mulumind deputaților pentru osteneală și poporului pentru presentare în umăr așa de frumos, — închide adunarea.

După prânz apoi ne-am depărtat cu toți prea deplin mulțămiți cu succesul acestei adunări, despre care însiși deputații sau dechiarat că așa frumoasă adunare nau fost în drept a aștepta tocmai în acest cerc, ba în tot turneul lor aceasta a fost cea mai strălucită adunare. Iar poporul e însuflețit în așa măsură în cât între sine nu mai înceată a povesti despre cele auzite și văzute. Au făcut însă rea impresiune, că domnii români din Orade, deși Ceica e numai o aruncătură de loc, au aflat mai comod și mai aportun a rămânea acasă.

—*n.—p.*

Din America.

Cleveland-Ohio, 26 Nov. 1905.

Acțiunea Păr. E. Lucaciu este obiectul, la care țintesc toți ochii oamenilor din Cleveland și acelora, cari au la inimă soartea poporului român. Organizarea parohiei în Cleveland decurge frumos. Toți așteaptă cu nerăbdare ducerea la sfârșit a lucrurilor, cari a le săvârși a venit părintele Epam. Lucaciu.

În toate părțile cele mai mari favoruri, s'au câștigat, și ziaristica e informată de toate și în toate ne părtinește și ne dă o atențiune deosăbită.

Aici alătur articolul cel mai nou a ziarului celui mai mare din Cleveland. Foarte bine este reprodusă fotografia Păr. E. Lucaciu, și acțiunea D-lui, aprețiată cu cuvinte foarte frumoase.

Sprijinul nostru întreg să-l dăm păr. Lucaciu, căci lucrarea lui e binetăcătoare pentru neamul și biserica noastră română.

Lăsăm dar se urmeze scrisele ziarului american:

„Biserica ascultă strigătul copiilor săi, chiar și când îi desparte mii de lege de uscat ori mare. Românii gr.-cat. din Cleveland, urcându-să la 2000 de suflete, aveau lipsă de biserica lor proprie, de serviţiu divin în limba lor, și de un preot, care să le poată predica tot în limba lor. „Am venit să organisez și înființez această biserică, carea va fi cea dintâi de soiul ei, care e de a se funda în Statele Unite.“

Păr. Epaminonda Lucaciu, care ne-a comunicat vorbele acestea, un om tinăr, în vigoare, și zelos, a început să-și eseculeze planul în ziua, când a sosit în Cleveland. El a visitat pe mulți dintre Români și pregătește o adunare poporală, în care să vor face planuri de a aduna capitale pentru biserică. Acuma dânsul caută casă, pentru a putea ține serviţiul divin. Păr. Lucaciu a sosit în America ceva mai mult, ca de o săptămână. A fost în Cleveland numai puține zile. A venit direct din Roma, unde a petrecut cei 10 ani de mai înainte. Păr. Lucaciu e de 28 ani. El e de naștere din România, însă partea cea mai mare a vieții și-a petrecut-o în Franța, Germania, Italia. Vorbește toate limbele moderne, afară de cea engleză. Are însă cunoștința ei teoretică. Spre a-și însuși și partea-i practică, dânsul petrece în un penzionat: 479 str. Detroit, unde vine în contact zilnic cu popor ce vorbește englezește.

„Din puținul ce am observat despre Americani, îmi zisă dânsul, ar trebui să zic, că notele lor caracteristice, principale, sunt activitate intenză și afabilitate. Îmi venia curios de a mă afla după atâța ani trăiți în țările latine pacinice, în vârtejul lumii nouă. Însă dânsa mi-e dragă. Trebue numai să treacă omul prin Cleveland, ca să vază că poporul e fericit și în stare înfloritoare.“

Cleveland e unul din centrele poporului român american. După ce biserica din Cleveland va fi pe deplin stabilită, continuă păr. Lucaciu, are intenție de a funda biserici în alte orașe americane.

APEL

Prea Onorat Public!

În orașul Aiud să află un număr de 1500 suflete de Români. Foarte puțini au proprietate inmobilă, și cel ce are mai mult, posede abia 10 jugăre catastrale. Massa poporului constă din zileri, apoi puțini industriași, și și mai puțini oficiali, cu deosebire subalterni. Acest număr de suflete românești, în mijlocul alor 8000 de unguri avuți și cu instituțiuni economice și culturale foarte bune, este în periclu de a să desnaționalisa. Și în faptă în trecut foarte mulți industriași și suboficiali, ba chiar și persoane cu posiție mai bună, s'au magiarizat. Cauza a fost și este, pentrucă nu avem instituțiuni românești corăspunzătoare, cari atât din punct de vedere religios, cultural și economic, cât și prin prestigiul lor, să-i lege de nația românească, ci ei întru toate să simt ca Români umiliți, preterați și batjocoriți.

Dintre toate până aci avem numai o școală deplin corăspunzătoare, al cărei docente în parte este susținut din repartițiune de pe popor. În această școală pe lângă 50—60 școlari quotidiani, își primesc instrucțiunea religioasă și morală, 30 de sodali români.

Biserica ne este de lemn, în un loc ferit, vechie și atât de ticăloasă, încât nu merită numele de biserică, și din cauza acesteia să înstrăinează elementele mai inteligente de neamul românesc. Deci în locul prim biserică corăspunzătoare trebue să edificăm,

Cumpărați! Cumpărați!

„Calendariul Unirii“ pe anul 1906.

în 2 ediții: cea mai avută costă 50 fil. + 10 fil. porto.

Cealaltă costă 30 fil. + 10 fil. porto.

carea de o parte să ne ridice prestigiul, de altă parte să ne servească ca mijloc, prin care să se cementeze solidaritatea națională și să propage în aceste timpuri de grele ispite, simțul religios și moral între toți Românii din Aiud.

În lipsa totală de ori și ce avere bisericească, ori școlastică, în timpul din urmă s'a început a colecta suma necesară pentru edificarea bisericei, prin repartițiune de pe popor; dar din cauză marei mizerii a poporului, de abia s'au colectat până aci 2000 cor., iar pentru biserică avem lipsă de 50—60,000. coroane.

Greutățile financiare însă nu ne descurăgiază, ci cu încredere în Dumnezeu și în simțul național și religios a fiește căruia bun român, ne întoarcem și către Domnia Voastră, și Vă rugăm: să binevoiți a contribui cât Vă Ve-Ți îndura, și pentru edificarea bisericei noastre. — Gratitudinea și recunoștința noastră pentru marinimoasa contribuire, ne-o vom esprima înaintea națiunii române prin mulțămită publică ziaristică, și înaintea lui Dumnezeu, prin jertfele ce se vor aduce pe sfântul altar în noua biserică Părintelui Ceresc.

Marinimoasele contribuiri să se adreseze: Oficiului parohial gr.-cat. — Nagy-Enyed — Várszeg utcza Nr. 110.

Încă odată recomandându-ne, în deosebita-Vă bunăvoință, și sperând resultat favoritor, am rămas.

Aiud în 25 Noemvrie 1905.

Ioan Maior, protopop-paroh. **Aurel Pop.** cantor-docente-actuar.
Aron Stâncel, curator-primar. **Pavel Conea**
George Popa **Ștefan Câmprean junior**
Isidor Mărginean **Ioan Sas**
ctitori.

Noutăți.

Știri personale. *Aurel Gerasim*, fiul preotului Teofil Gerasim din Deag. a fost promovat la universitatea din Cluj, de doctor în drepturi.

Adunarea poporală ținută la Teiuș Marța trecută, a fost imposantă. Au luat parte la 5000 persoane, deputații Dr. Vlad, Dr. Ștefan C. Pop și Dr. Comșa, apoi Dr. Voevod și Dr. Maniu. Adunarea a fost presidată de Dr. Maniu. Dimineața la sosirea trenului, câți-va țărani, în frunte cu preotul Iliescu, au ieșit la gară întru întimpinarea deputaților. Ordinea, sub tot decursul adunării, a fost ireproșabilă, cât însu-și protopretorul s'a văzut nevoit să laude poporul. S'a luat hotărâre pentru sufragiul universal. Teusanii s'au purtat foarte brav. Speciali dnii Efrem Rat și Gavrilă Rat, apoi părintele Blajan din Obreja.

Întru amintirea prof. Bota. Colegii și prietinii regretatului prof. Bota, în loc de cunună pe mormântul lui, au inițiat o colectă în favorul creerii unui fond, ce va purta numele lui.

Fondul subsidiar al preoților, a primit cor. 2·38 dela *Iacob Popa*, protonotar consistorial, Blaj și *Demetriu Bouriu*, preot, Bobohalma, cor. 3·74.

Fondul Internatului de fetițe a primit cor. 10. dela *Vasile L. Pop*, protopopul Aimașului.

Masa studenților a primit dela: Dr. *Eugen Pătăcean*, advocat în Turda cor. 20. în amintirea fiului Eugen. — *Romul Rus*, notar Tătârlaua, cor. 10. în amintirea sorioarei sale Letiția. — Dr. *Isidor Marcu*, canonic, 10 cor. și Dr. *Alesandru Pop*, medic, Blaj, 25 cor. întru amintirea colegului lor *Aurel P. Bota*, profesor.

Pentru masa studenților academici din Cluj au incurs în anul școl. curent următoarele contribuiri dela Escel. Sa Dr. Victor Mihályi, Mitropolit cor. 100. — dela institutul de credit „Oravițana" cor. 20. — dela institutul de credit „Șercăiana" cor. 20. — dela Mon. Ioan Maior, protopop, Aiud cor. 25. Total cor. 165·— Suma incursă e depusă la banca „Economul", unde sunt de a se adresa toate ofertele marinimoase, pentru cari și pe această cale deosebit este rugat onoratul public românesc. Cluj, la 12 Dec. 1905. — *Dr. Iuliu Florian*, rectorul mesei stud. acad.

Vești de revoluție. Sufletele păcătoase, mereu neliniștite de voacea neadurmită a conștiinții, au făcut larmă în țară, că Românii de pretutindeni, dar mai ales cei din munți, pregătesc revoluție și adună arme. Alarma a fost dată de „Hazánk", foaia magnaților magiari .... și români. Cum ni-se vestește, denutații români au protestat telegrafice la Majestatea Sa contra acestor știri tendențioase.

Constituire. Societatea română academică social-literară „Carmen Sylva" din Graz (Adresa Sporgasse 29.), și-a compus în adunarea de constituire, ținută în 11 Nov. a. c. următorul comitet, pentru anul administrativ 1905/6.: Președ.: Cornel Dărămuș, stud. med. Secretar: Aurel Dobrescu, stud. med. Cassar: Ervin Cătinean, stud. med. Bibliotecar: Ioan Albon, rer. merc. stud.

Convocare. Despărțământul „Biei—Diciosânmărtin" al reuniunii învățătorilor români gr.-cat. din Arhidieceză, își va ține *adunarea de toamnă*, în școala gr.-cat. din Bethlen-Szt.-Miklos, în 23 Decemvrie n. 1905. la oarele 10 a. m., la carea să invită toți membrii ordinari și ajutători ai Reuniunii, pe cum și toți, cari doresc înaintarea învățământului nostru poporal. *Georgiu Săbău*, president. *Constantin Frâncu*, notar.

Dela societatea meseriașilor. Duminecă în 10 Decemvrie a avut loc a doua serată literară. De astă-dată a vorbit prof. Gavril Precup, presidentul societății. Tema a fost „Dragostea de neam". Eran de față un număr frumos de meseriași, mai ales calfe, apoi și câteva dame. Espunerile conferențiarului, au fost ascultate cu viu interes. Declamatorii începători fiind, s'au produs destul de bine. — Proxima serată va fi mâne Duminecă în 17 Decemvrie. Va vorbi prof. Aron Deac, va declama sodalul Nicolae Ienașel.

Aviz. Două fete de preot orfane de amândoi părinții, să ofer ca fete în casă, sau ca crescătoare la copii în familii onorabile. Pretensiuni modeste.

Către învățătorii români gr.-cat. din tractul Alba-Iulia. *Iubiți colegi!* Pare-că nu-mi vine să cred că Marți dimineața în 5 l. c., a închis o'chii pentru vecinicie simpaticul și de toți iubitul profesor *Aurel P. Bota*. La știrea aceasta neașteptată, cu greu cred, să rămâie ochiu „care să nu lăcrămeze" la cei ce l'au cunoscut mai de aproape. Cu toții știm, după cum susține și org. mitrop. noastre, că regretabilul prof. Bota a fost unul dintre cei mai simpatici și mai inteligenți membrii ai corpului didactic dela școalele din Blaj; cu toții știm că era întruparea bunătății, păcii și blândeții; iar față de elevii săi, astăzi atâța învățători ai Arhidiecezei, era „desăvârșirea unui suflet plin de dragoste și iubire." — Iubiți colegi! Acest neîntrecut fiu al tractului nostru până la apunerea în negrul mormânt nu și-a putut stăpâni iubirea către învățătorimul român și dragostea către causa școlară, cari au potențat chinurile trupești, ce l'au smuls dintre noi atât de timpuriu și pe neașteptate. — Veniți dar Voi mai întâiu, cei din jurul locului său natal (Șard) *să-i împletim o cunună nevestejită!* Rupeți din avutul vostru, la care a contribuit de mult neuitatul prof. Bota, câte o coroană; adunați apoi câte un filer-doi și dela fiii neamului nostru și dela toți elevii vostrii, pentru cari V'a pregătit cu atâta dragoste fericitul Bota, cari sume apoi să le trimiteți din vreme, cel mult până în 22 l. c. la adresa cassariului desp. reuniunii noastre: Aurel Pop în Șard, cu scopul să punem basă unei fundațiuni „Aurel P. Bota", din care să se împărtășască la timpul său fiii învățătorului român, pentru care a luptat în viață. Iar pe membrii comitetului „Desp. Alba-Iulia" îi invit prin aceasta a se presenta necondițional la locuința subscrisului, Sâmbătă în 23 crt. pentru a stiliza literile fundaționali, și eventual un apel al desp. nostru, în acest sens, către toți învățătorii Arhidiecezei. — căci, repet, nu cred să fie elev al său, care să nu lăcrămeze și să nu-și aducă aminte de fericitul profesor Aurel P. Bota. — În veci pomenirea lui! — Alba-Iulia, la 12 Decemvrie 1905. Cu dragoste colegială: *Ioan Pampu*, președ. desp. Alba-Iulia.

† **Teodor Vandor.** Duminecă sara s'a stins după o boală îndelungată și necruțătoare *Teodor Vandor*, vicerectorul seminarial, profesor la școala civilă de fetițe. S'a născut în Blăjel la 1869, a studiat în Mediaș și Blaj, fiind totdeuna între cei dintâi. La 1888, a absolvat gimnasiul, și la 1892, teologia, fiind trimis la pedagogia superioară în Budapesta, pe care o termină la 1897. Minte ageră, profesor și predicator foarte bun. Vandor s'a stins în cea mai frumoasă etate. Moartea a fost pentru el o binefacere, scăpându-l de lungi suferințe. Ceremonia funebrală a fost pontificată de rectorul seminarial *Dr. Isidor Marcu*, canonic mitrop. A predicat spiritualul seminarial *Ștefan Roșian*, schițând lupta după fericire. Corul clericilor sub conducerea prof. Murășan, a cântat jalnicele cântări. La groapă clericul *Gocan* a rostit un doios adio.

În veci amintirea lui!

AVIZ

cultivătorilor de vie.

Se află de vânzare viță de vie foarte frumoasă altoită în viță cu rădăcină americană, după cel mai excelent metod (altoire lemnoasă). După trebuință ori ce soiu de viță. — Comandele să se trimită la adresa: GEORGE ȘERBAN, paroh gr.-cat. Smig (Somogyom) u. p. Medgyes. (27) 5—6

AVIZ!

De pe hotarul comunei Loman s'a rătăcit o iapă roșie de 3 ani — cu coada și părul din frunte retezat — și albă în spate de șea, — cine o află se o înștiințează primăriei comunale din Loman.

Loman, cerc Szaszebes (com. Nagyszebe) la 10 Decemvrie 1905.

IANCU STEFAN.

(34) 1—1

La numărul acesta se alătură o învitare de abonament la revista „Orizontul".

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Hipnotizmul.

(Continuare).

Ca să încheiu cu faptele acestea superioare, mai observ, că pe lângă medicii și profesorii, citați în favorul lor, mai sunt o mulțime de martori și cazuri, pe cari le-am omis. Cine voiește mai multe, cerce la auctorii citați, ori la Franco op. cit. pag. 116—135. De încheiere numai atâta mai adaug, că cu studiarea și analizarea faptelor acestora hipnotice transcedentale, se ocupă mai multe societăți de medici renumiți și bărbați de știință, numai și numai cu scopul, să afle adevărul. Atare societate e de ex. societatea: *„Annales des sciences psychiques;“* și *„Proceeding of the Society for psychical Research“*. Societatea aceasta întrunește în sine floarea bărbaților de știință din Anglia. Președintele ei era *Oliver Lodge*, profesor de fizică la universitatea din Oxford, vestit prin publicațiunile sale, iar printre membrii săi număra pe celebrul bărbat de stat *Gladstone*, apoi pe profesorii: *Creokes, Alfred Russel-Wallace*, și alții. [1]) Aceștia de ani de zile înregistrează cazuri de telepatie etc., dovedite cu toată critica istorică; iar trei bărbați de știință englezi: *Gurney, Myers* și *Podmor* au adunat peste 700 de fenomene hipnotice superioare în opul lor: *„Les Hallucinations“;* așa că ei au ajuns la concluzia: „Experința dovedește, că telepatia, adecă transmisiunea cugetelor și a sentimentelor din o minte într'alta, fără de întrevenirea organelor simțuale, *e un fapt*“.

Articlul IV.

Hipotezele pentru explicarea fenomenelor hipnotice.

Hipotezele, ce le vom înșira aci se referesc numai la fenomenele inferioare ale hipnotismului. Despre fenomenele lui superioare voi vorbi în articlul următor.

Toate hipotezele, câte s'au inventat până acum, pentru explicarea faptelor hipnotice, se pot reduce la două clase. Clasa primă e: *a hipotezelor obiective;* a doua: *a hipotezelor subiective.*

Hipotezele obiective pun de cauză a fenomenelor hipnotice ceva agent real și obiectiv, care trece din hipnotizător în hipnotizat. Cele subiective ascriu fenomenele hipnotice imaginativei individului, excitată ori neexcitată de hipnotizător; favorizată ori nefavorizată de predispoziția personală a hipnotizatului.

I. *Luăm clasa primă: Hipotezele obiective.* Acestea au fost susținute de magnetizătorii vechi și de unii hipnotizători mai noi, puțânei la număr. De aceea mă voi scăpa de ele pe scurt, căci în zilele noastre au numai valoare istorică. — Văzând ei faptele magnetice, respective hipnotice, și vrând să le explice, și-au închipuit un fluid universal, care ar străbate toate corpurile. Fluidul acesta unii l-au numit: *fluid magnetic;* alții: *fluid nervos, vital, animalic, simpatic, zoomagnetic, electrodinamic, eteric, hiisteric,* etc. Alții ziseră, că fenomenele hipnotice ar proveni dela o anumită *forță nervoasă transmisibilă,* carea ar lucra după norma curentului electric indus. Alții, și în special *pietiștii,* atribuiră fenomele hipnotice îngerilor buni; alții în fine mărturisiau, că nu cunosc cauza fenomenelor hipnotcie. Pe aceștia i-am putea numi: *Hipnotisti agnoiști.*

Ce să zicem la hipotezele acestea? Ele azi sunt părăsite mai de toți hipnotiștii. Ba chiar de le-ar mai susținea cineva, nu se pot admite.

a) Pentrucă ar trebui să se dovedească existința fluidului aceluia, ca să-l putem pune de cauză a fenomenelor hipnotice.

b) Pentrucă avem cazuri de autohipnotizare. Acolo este cazul muierii, ce se hipnotiza pe sine, prin fixarea globulețului dela căpătâiul patului, și a celeilalte, carea se hipnotiza prin recitarea formulei: „Dre Beuanis adoarme-mă.“ E adevărat, că s'ar putea zice, că muierile acestea, prin privirea fixă și prin recitarea formulei, ar fi trezit numai fluidul magnetic, ce s'ar fi aflat în ele; și că prin urmare fenomenele hipnotice, ar fi provenit dela fluidul magnetic propriu. Dar aceasta nu se poate admite. *α)* Pentrucă nu se dovedește existința fluidului aceluia. *β)* Pentrucă fluidul acela, deși ar putea explica unele fenomene hipnotice, totuși cele mai multe ar rămânea nexplicate.

[1]) Civ. Catt. ser. XIII vol. V. pag. 412.

c) Pentrucă fluidul acela magnetic nu s'ar putea injecționa în alții; ori dacă s'ar putea injecționa, nu s'ar putea guverna după capriținl hipnotizătorului, așa ca acum să-i atace ochii; acum picioarele; acum fantazia hipnotizatului; etc., pe cum vedem practizându-se în hipnotism.

d) Pentrucă fluidul acela în urma urmelor ar fi un fluid irațional, ca toate fluidele, pe când noi am văzut hipnotizări din depărtare, fapte post-hinotice la oare fixe, etc. Ar fi nebunie însă și numai să ne închipuim că fluidul acela nerațional ar fi cunoscut oara, la carea trebuia să între în hipnotizat, și persoana depărtată a hipnotizatului?

Din aceleași motive nu se poate admite nici *forța nervoasă transmisibilă.*

a) Pentrucă nu se dovedește existința ei, ci numai se presupune.

b) Pentrucă forțele naturale își au legile lor constante, după cari lucră. Din contră aci nu s'ar ști cercul de activitate al forței acesteia, pentrucă ea ar putea hipnotiza indivizi din locuri depărtate, și ar putea să-și deprindă puterea sa numai în anumite momente, când ar dispune hipnotizătoriul, pe cum am văzut întâmplându-se cu hipnotizările, ce aveau să fie la anumite oare. Aceasta însă este în contra legii de lucrare a forțelor fizice, cari au influință numai până la anumite margini, și cari lucră ori de câte-ori se află în condițiile recerute, independent de voința omului.

II. *Clasa a doua: Hipotezele Subiective.* Hipotezele acestea încă le voi tracta pe scurt, pentrucă sunt eșite din modă, afară de cea pusă în locul din urmă.

1. Prima din hipotezele acestea e: *hipoteza fantaziei.* După hipoteza aceasta, faptele hipnotice nu ar fi altceva, decât nește jocuri de ale fantaziei hipnotizatului.

E adevărat, că fantazia are un rol însemnat în faptele individului. Ea cu jocurile sale ne poate procura veselie și întristare, după cum ne prezintă lucruri bune ori rele, pentru noi. Poate să producă în noi și sensațiuni de dureri, cum se întâmplă la hipocondri, și mai cu samă la persoanele anemice, nervoase și histerice. Dar pentru aceea ea tot nu poate produce și explica fenomenele hipnotice.

a) Pentrucă deși omul poate influința fantazia unor persoane bolnave ori fantastice, totuși nu se poate explica, cum de magnetizătoriul poate să lucre asupra fantaziei persoanelor sănătoase, — și nota bene unii numai de acestea hipnotizează, — și mai cu samă: *în contra voinții lor.* Căci ca să poată produce în mine fantazia-mi lucruri extravagante, e de lipsă ca eu să o secundez. Noi însă am văzut hipnotizări în contra voinții hipnotizaților. Atare a fost de ex. cazul ofițerului cu Donato; cazul companiei de soldați cu Hansen ș. a. Aceștia nu voiau să fie hipnotizați; prin urmare fantazia nu a putut concurge la adormirea lor.

b) Nu se poate explica cum de hipnotizătoriul poate hipnotiza și persoane adurmite (în somn natural), de cari exemple Richer citează mai multe. [1]) Căci în somnul natural e imposibil ca cel ce doarme să consimtă hipnotizătoriului. Și cu atât mai vârtos nu se poate admite hipoteza aceasta, fiindcă au hipnotizat și animale, de ex. polipi, raci, broaște, șerpi etc. Martor ne este *Guermonprez* profesor la facultatea de medicină din Lilla și Charcot[2]) În primul congres internațional al hipnotiștilor, ținut la Paris 1890, Guermonprez a susținut, că: *„L'hypnotisation de ces divers animaux est un fait acquis.“*

c) Pentrucă hipnotizații nu se silesc să între în statul hipnotic. Dacă însă fenomenele hipnotice ar fi productul fantaziei, atunci omul ar trebui să se silească cu fantazia sa să între de de ex. în somnul hipnotic. De fapt se întâmplă altcum. El e cu totul pasiv, ba de multe ori se opune, și totuși se hipnotizează.

(Va urma)

[1]) La grande Hystérie pag. 533—534.

[2]) *Oeuvres complètes,* Paris 1890 tom. IX. citat la Dr. Lapponi pag. 146.

Căsătoria preacuratei fecioare MARIA cu s. IOSIF.

(Continuare.)

Ci uzul matrimoniului așa de puțin se recere spre esența căsătoriei, încât cu retragerea mirilor în chuppa mireasa se numia *nupta,* fie fost întâmplată dormirea la olaltă sau nu, la ce după simbolizarea de mai târziu preste tot nu este de a-se cugeta.

Voind însă totuș a afla baza de explicare pentru ducerea acasă în cortul de nuntă (chuppa), atunci aceea ni se pare mai aproape, cumcă adecă prin ducerea acasă se însamnă, că folosirea cea oprită *ex statuto scribarum* a căsătoriei acuma este permisă și mire și mireasă intră acuma în deplina putere a drepturilor sale.

Dacă cineva pentru a documenta că numai amestecul carnal ar face închieată căsătoria, se-ar provoca la locul mai sus citat al Deut. XXII 28 și urm. ca și când strupratorul *nolens volens* ar fi declarat de soț de căsătorie, atunci se pare aproape cumcă aci ocură un *parherméneuma;* pentrucă aci se explică numai, că defloratorul fecioarei spre pedeapsă trebue să o ie de soție, să devină bărbatul ei de căsătorie, nu însă, că doară el prin fapta lui păcătoasă o ar fi și luat în căsătorie.

De bună samă rabinii afirmă cumcă la căsătoria leviratului nu este permisă prin lege nice o cununie și că se poate numi numai lege-obiceiu (ex receptis moribus), dacă se cerea solemnitatea comună la căsătoria-cununată (Sfwagerhe) și dacă se pedepsea cununiei; căci ar fi destul în sine ziceau ei, și numai fapta concubitului pentru a recunoaște pe levir și fratria ca soți de căsătorie. Însă privind lucrul mai deaproape, se va arăta, că și aci concubitul legitim (despre carele se zice în Qidduschin I: Cumnata fratelni repauzatului devine soția cumnatului său prin concubit) nu încheie căsătoria, ci este semnul căsătoriei deja înainte și logice încheiate între levir și fratria, deprinzând ei *potestas nutua* a predării carnali an primită în urma legei divine. Dacă însă copula din greșeală se întâmpla silită, atunci puterea ei căsătoricească este a se nega a priori; ea poate fi la tot cazul numai cauza cumcă mai târziu s'a impus încheiarea căsătoriei de bună voie sau sub pedeapsă.

2. Cuvintele *εμνηστευμενη* și *μνηστευθεισα* la Luca I. 26 și la Math. I. 18. Pe baza dreptului matrimonial judaic avem acuma să explicăm relațiunea indicată la Luca și Mateiu între Maria și Iosif.

Motive linguistice și obiective pretind, ca ambe participiile să fie luate în contrast cu *γαμετή* (măritată, dusă acasă, soție legitimă) și așadară ele nu sunt alta decât ecuivalentele grecești ale expresiunilor hebraice 'arusa și meorasa „logodită", „măritată".

Deja alegerea verbului *μνηστεύειν* militează pentru acea, cumcă evangeliștii voiesc a prezenta pe Maria lectorilor săi nu ca nupta, nu ca dusă acasă de către mirele său, ci ca logodită. Pentrucă după usul limbal classic *μνηστεύεσθαι* ca și latinescul desponsari se pune în contrast cu *γαμεῖσθαι* și *ἐμνηστευμένη* în contrast cu *γαμετή*. În cazul din urmă totdeauna trebue să cugete omul la nunta deja întâmplată, să cugete la *γάμος* la *θοίνη γαμική*, în cazul dintâi nu. *Μνηστεύειν* însemnează peținea unui bărbat la o femeie, însă pe lângă acea mai însemnează și lucrarea acelora, cari au dreptul de dispunere preste fecioara de măritat (părinții, frații, rudenii) și este egal cu a promite de soție, a-o logodi. Pasivul *μνηστεύεσθαι* stă despre fată în înțălesul a fi peținită, a fi cerută, și iarăși mediat despre peținitoriu a peți pentru sine, a-și logodi o fată. Acum deși fără toată îndoiala unele exemple classice pentru *μνηστεύειν* dau înțelesul *radere sponsam proco* și prin urmare în mod pasiv este egal cu „a fi predată peținitoriului, a fi măritată," totuș însemnarea cea dintâi este însemnarea fundamentală și așa de preponderată, în cât H. Stefanus în opul său thesaurus linguae grecae în contra lui Erasmus tocmai nega, cumcă încât cunoaște el literatura, se-ar fi exprimat când-va cu acesta vorbă predarea fetei la mire, adecă se-ar fi exprimat ducerea acasă solemnă cu nuntă. Aci nu se poate face provocare la *μνηστὴ ἄλοχος* a lui Homer, pentrucă aci ce e drept e socotită soția deja măritată, însă prin aceasta nu-i zis, cumcă *μνηστὴ* ar fi deja *ἀλοχος*, ci cumcă *ἄλοχος* este o *κατὰ μνηστείαν γαμεθεισα*, așa dară e aceea soție, care a fost peținită cum se cade.

Și dealtmintrelea se împreunează cu *μνηστὴ* conceputul unei *παρθένος ἀπείρανδρος*. Tot aceiași idee ni-o dă și traducerea latinească: *cum esset desponsata mater ejus* și siriaca: kad me khiro voth Marjam emmeh (mekhire=desponsata, mai bine zis emta, vendita)

La Luca însă expresiunea *παρθένος ἐμνηστευμένη* de necese mijlocește, ca cetitori din Grecia să cugete la mireasă, încât ea încă nu petrece în casa logodnicului. Căci precum nimerit observa Schegg femeia care petrece în casa bărbatului său poate fi ca nupta încă fecioara, însă ea în ochii lumei nu se mai numește așa. Luca de fapăt ar fi trebuit se adaugă *γυνή*, precum și sună textul receput la Luca II. 4. 5: „*Ἀνέβη δὲ καὶ Ἰωσηφ . . σὺν Μαριαμ μεμνηστευμένη αὐτῷ γυναικὶ, οὔσῃ ἐγκύῳ.*"

Însă abstrăgând dela usul limbal clasic, și în traducerea celor șeptezeci (în septuaginta) verbul *μνηστευεσθαι* corespunde constant terminului hebraic aras și locul dela I. Macc. III. 56: „Și a zis celor ce zideau case, și celor ce-și *logodise mulieri* (*μνηστευομένους γυναῖκας*), și sădise vii, și celor fricoși, să se întoarcă fiește carele la casa sa după lege", este un document biblic faptice și limbalminte egal de puternic pentru acea, cumcă în *ἐμνησευμένη* încă nu avem înaintene pe mireasa dusă acasă.

Dacă ne vom aduce aminte cumcă Mateiu a scris evangelia sa în limba hebraică și cumcă și textul grecesc a avut în vedere pe adresați, cari aveau cunoștințe bune despre formalitățile judaice cu privire la încheierea de căsătorie, atunci de bună samă ne va veni cu greu a crede, cumcă expresiunile *ἐμνηστευμένη* și *μνηστευθεῖσα* folosite de aderenți ai theocrației judaice ar însemna altceva, decât ceace pretinde textul simplu și drept.

(Va urma.)

Dare de samă și mulțămită publică.

(Continuare și fine.)

Berényi Sándor ref. 40 fil. Olá István zil. ref. 20 fil. Balog András zil. ref. 40 fil. Szilángyi Károly zil. ref. 10 fil. Barabás Mihály ref. 60 fil. Pap Imre ref. 1 c. Szücs János ref. 20 fil. Gyulás János ref. 20 fil. Tollas Sándor zil. ref. 30 fil. Fazekas Gábor ref. 1 c. Barát Pál zil. r. c. 60 fil. Kis Imre ref. 40 fil. Sorádi József ref. 20 fil. 20 fil. Csarnai István ref. 10 fil. Gyöngyösi Antal ref. 20 fil. Sarádi István ref. 20 fil. Belényesi Sándor ref. 40 fil Varga Gyula ref. 40 fil. Andrasitz Sándor r. c. 20 fil. Hacsi Imrené ref. 1 c. Hacsi Ferencz ref. 1 c. Csajbók Antal zil. r. c. 1 c. Kis Lajos ref. 40 fil. Özv. Ijjés S.-né ref. 20 fil. Koncz Gábor ref. 20 fil. Barabás Gábor ref. 20 fil. Kovács Gábor ref. 20 fil. Vincze S. ref. 20 fil. Jósvai L. ref. 20 fil. Miklós Pál r. c. 40 fil. Csarnai Mihályné ref. 80 fil. Topoti Imre ref. 1 c. Tapoti Gábor ref. 1 c. Illés Gábor ref. 40 fil. Mányodi József ref. 80 fil. Veres Ádám ref. 60 fil. Békéi István ref. 40 fil. Tot Gáaor ref. 10 fil. Halász László ref. 20 fil. Borok Iános 20 fil. Harsányi zil. ref. 10 fil. Fazekas Mihály ref. 20 fil. Nagy Iános ref. 20 fil. Nagy Bálint zil. 20 fil. Horvát Iakab ref. 20 fil. N. N. 20 fil. Vágó Ferencz ref. 20 fil. Csajbók István ec. r. c. 1 c. Morádi Mihój zil. ref. 20 fil. Simon István zil. ref. 1 c. Csajbór József zil. r. c. 26 fil. Csukás István ref. 08 fil. Szakács József ref. 20 fil. Lukács György vinicer r. c. 2 c. Hubai József zil. ref. 1 c. Horvát Antal zil. ref. 40 fil. Kovács Gábor ref. 10 fil. Györgyösi Gábor ref. 20 fil. Varga Sándor ref. 10 fil. Marádi József 20 fil. Koloszár Gyula r. c. 1 c. Csukás József ref. 20 fil. Tót Lajos ref. 1 c. Bajnók András zil. r. c. 2 c. Kerek Lajos ref. 20 fil. Hajzer Mihály r. c. 08 fil. Mike Lajos ref. 20 fil. Tot Iános tișler 2 cor. Kerek Mihály ref. 20 fil. Fogarași Jósef zil. ref. 20 fil. N. Barabás István ref. 80 fil. Iuhász Sándor ec. r. c. 2 c. Kelemen Ágnes zil. r. c. 1 c. Pintye Zsuzsána zil. g. cat. 2. Din întreagă comuna am colectat deci 376 cor. 57 fil. *treisute șeptezăci și șese cor. 56 fileri* 34: *Din petrecerea aranjată tot în scopul din chestie* venitul brut curat *154 cor. 60 fil.*, — din care substrăgându-să spesele de *63. cor. 82 fil.* rămâne venit curat *90 cor. 78 fil., adecă nouăze i coroane 78 fil.*

Suma: a) Ajutor extern (v. „dare de samă" din „Unirea" nr. 41 și următorii.) . . . . . 249 cor. 80 fil.
b) Din comuna Hossúpály 376 „ 56 „
c) Venitul neto din petrecere . . . . . 90 „ 78 „

S'a colectat de tot . 717 cor. 14 fil. Care sumă sa depus în casa de păstrare dela posta din loc spre fructificare, până va ajunge suma de *1100* cor. încât adecă ne vor costa 3 clopotele în pond de 216 kilograme și scaunul de fer de lipsă dela Turnătoria Novotny din Timișoara-Fabrik.

Încordată mulțămind ferbinte tuturor dăruitorilor generoși pentru sprijinul dat micei mele turme cuvântătoare, și respective întru mărirea lui Dumnezeu, — dar sperând încă ajutor și dela alți confrați, dela cari până acum nam reprimit colectele . . . sunt în

Hosszú-Pályi, 31 Oct. 1905.

devotat serv și frate mic

George Hubic,
paroh gr.-cat.

Poşta Administraţiunii.

Am primit şi cuietăm abon. dela:

Ibăneşti pe 1905. *Minthiul-român* pe 1904. Vă rugăm şi pentru anul curent, căci în aceşti doi ani singur această plătire s'a făcut. *Frata* pe 1905. *Caraşieu* pe 1905 sem. 2-lea. Prin urmare abon. e achitat până la 31 Decemvrie 1905. *Dr. A. Cs. Ibaşfaldu* pe pătrariul Oct.—Decemvrie 1905. *Uniadoara* pe 1905. *Gyireş* (Bihor) pe 1905. *V. N. Aknasugatag* pe 1905 pătrarul ultim. *Greovaţ* pe 1902 sem. 2-lea 1903 întreg şi din 1904 sem. I. *Csandlos* pe 1905 pătrariul ultim. *Casina, Reiuş* pe Oct.—Decemvrie 1905. *C. M. Năsăud* pe 1902. *Bardoş* pe 1905. *Rebrisoara* pe 1904 sem. 2-lea şi 1905 sem. I. Foaia de aici, precum V'am scris şi separat, se expedează regulat. Se poate, că la posta de acolo se întâmplă ceva greşală. Binevoiţi a Vă informa la postă şi a cerca după ea. Cu abon. mai restaţi pe semestrul al 2-lea al anului curent. *Cârneceа* pe 1905 *Bogata-rom.* (Deés) pe 1905 pătrariul ultim. *Jucul-nobil* pe 1904. *Tasnád-szaruad* pe 1904 şi 1905. *Bikácza* pe timpul din 1 Februar 1905 până în 1 Februar 1906. *Bichiş* (p. Telcin) pe 1904 şi 1905. *Ohaba* (Făgăraş pe 1905. *Indol* pe 1903 şi 1904. *Cianadul-sârbesc* pe 1905, *Filpişul-magiar* pe 1898 şi 1899. *Petroşeni* pe 1905. *I. M. Bpesta* pe 1905 sem. 2-lea. *Fiscut* pe 1905 sem. 2-lea. *Tătăs* pe 1905. *G. C. Vlădeni* pe 1905 sem. 2-lea. *Cohalm* pe 1904 şi 1905. *Mischiu* pe 1904. *Şamşud* pe timpul din 1 Maiu 1900 până în Iuniu 1902. *Giurgieu* pe 1/10 1905—1/10 1906. *Petrângeni* pe 1905 sem. 2-lea. *G. T. Bpesta* pe 1903 sem. 2-lea 1904 şi 1905 întregi. *Farnos* pe 1903. *Sedriaşul-mare* pe 1905. Pe anul trecut s'a quitat în post adm. dela începutul anului 1905 când s'a făcut şi plătirea. *G. Bts. Ordştie* pe trei luni din 15 Febr. 1904 până în 15 Maiu 1904. Binevoiţi a ne trimite şi restanţa din 15/5 1904 până la finea an. 1905. *I. P. Veneţia-de-jos* pe 1905. *Aruncuta* pe 1905. *M. Siget* pe 1905 sem. I. *Bogşa-germână* pe 1905. *A. A. M. M. Pócs* pe 1906 sem. I. *Dubricsony* pe Oct.—Decemvrie 1905 Binevoieşte a cerca eroarea la posta de acolo, căci de aici se expedează regulat. *Aiton* pe 1904.

Editor şi redactor răspunzător:
Aurel C. Domşa

Senegin contra tusei, răguşelii, durerii de piept, ofticei, tusei măgăreşti, catarului astmei, greutăţii de respirat, lingoarei şi tusei săci. **Vindecă sigur şi repede.** Preţul **1 cor. 20 fil.** şi **2 cor.**

Capsic unsoare. Contra durerii de oase, podagrei, reumatismului, răcelelor, durerilor de cap, dinţi şi nervi, precum şi scrinturilor. Cele mai îmbătrânite boale le vindecă. Preţul **1 cor. 20 fil.** şi **2 cor.**

Centarin. Contra morburilor de stomac, precum: lipsa de apetit, mistuirea rea, catarul şi aprinderea de stomach, greaţa şi vomarea, sgârciurile cele mai grele. Leac sigur. Foloseşte şi la curăţirea sângelui. Preţul **1·20** şi **2 cor.**

Kaljodsarsaparil. Mijloc excelent pentru curăţirea sângelui la sifilis, morburilor tinerelor 1 sticlă **2 cor.**

Laxbonbons. Închiderea scaunului e cauza diferitelor morburi, pecum palpitarea de inimă, ameţeli, dureri de cap şi altele. Deci cine sufere de încheierea scaunului numai de cât se comandeze **Laxbonbons**, zaharele purgative plăcute şi dulci la luat. Preţul **1 cor.**

Chemicale, drogue, legături şi bandagerie chirurgice. Instrucţie pentru prepararea diferitelor vinarsuri, liqueruri, rum şi altele. Teuri russice, parfumuri, săpunuri, crem excelent pentru faţă şi mâni Articoli cosmetici, oleu pentru păr Esenţă pentru picatul şi întărirea părului. Apa de gură şi dinţi pe cum şi prav. Ori ce fel de articlu din branşă. Toate foarte ieftine. Faceţi întrebare şi Vă veţi convinge.

Cornel Demeter,
apotecar în Szászváros, în faţa şcoalei Nr. 41.
(22) 7-10

Cruce sau stea dublă

electro-magnetică

D. R. G. M. Nr. 88503.

Vindecă şi înviorézá pe lângă garanţă: **reumă, astmă,** (respiraţie grea), **insomnie vijeirea urechilor, auzirea grea, epilepsie, nervositate, neapetit, gălbinare, durere de dinţi, durere de cap, impotenţă, influenţă,** precum şi orî-ce morb de **nervi.** Morbosul, care nu se vindecă în timp de **45 de zile** folosind aparatul de sub Nrul 88503, îşi reprimeşte banii numai decât. Acolo unde n'a folosit nici un medicament, cercaţi aparatul meu; sum convins despre sigurul meu aparat.

Preţul aparatului mare e cor. 6.—
e de aplicat la morburi vechi.

Preţul aparatului mic e cor. 4.—
e de aplicat la morburi mai uşóre.

Spediţia centrală de vînzare îl trimite în ţără şi străinătate cu rambursă, saŭ dacă banii se trimit înainte.

SCHEFFER D. SÁNDOR
BUDAPEST, VIII, strada Bezerédy Nr. 3.
16 (33—52)

Gratuit:
o cumpănă de casă şi o maşină de fiert.

Din causa îmbulzelei prea mari a marfei trimit în tótă lumea renumita şi de tótă lumea plăcuta **marfă din argintul de Mexico,** şi anume:

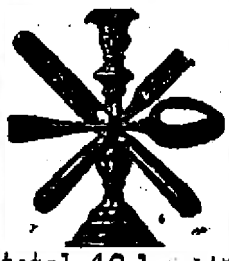

6 linguriţe, 6 furculiţe, 6 linguri de masă, 12 linguriţe de cafea, 6 cuţite de desert, 6 furculiţe de desert, 1 lingură pentru supă, 1 lingură pentru lapte, 2 luminări elegante pentru salon, tóte din argint de Mexico

total 46 bucăţi numai 6 fl. 50 cr.

Afară de acestea fie-care cumpĕrător primesce ca dar, şi pe lângă garanţă

o cumpănă de casă de o putere de 12 ½ kgr.

Argintul de Mexico este un metal alb (şi dinlăuntru) despre calitatea căruia **primesc garanţa pe 25 ani.** Spediţiunea se face orî prin rambursă orî prin trimiterea banilor înainte.

SCHEFFER D. SÁNDOR,
BUDAPEST, VIII, strada Bezerédy Nr. 3.

Pentru 5 coróne

trimit 4½ chilo (vre-o 50 bucăţi), bun şi fin

Săpun de toaletă

pregătit din: **trandafiri, lilie, viole, resedă, jasmin, lăcrămióre.**

Banii să se trimită înainte, orî se vor ridica cu rambursă.

Alexandru D. Scheffer,
Budapesta, VIII. Bezerédy 3.

La espositiunea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote şi fabrica de scaune de fer pentru clopote a lui

Antoniu Novotny

în Timişóra-Fabric

(24) 47—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nóuă, pe cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, mai de parte spre facerea de clopote întregi armonióse, pe lângă garanţie pe mai mulţi ani, provĕdute cu adjustări de fer bătut, construite spre a le întórce cu uşurinţă în orî ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o lature prin aceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

clopotele găurite

de mine inventate şi mai de multe ori premiate, carî sînt provĕdute în partea superióră — ca violina — cu găurî după figura *S* şi pentru aceea saŭ un ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut şi cu vibrarea mai voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, aşa, că un clopot patentat de 827 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiŭ. Mai de parte se recomândă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătător, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu adjustare de fer bătut — ca şi spre turnarea de tóce de metal.

Preţ-curanturi ilustrate se trimit la cerere gratuit şi franco.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

Abonamentul:
Pentru monarchie: Pe an 12 cor., ½ an 6 cor., ¼ an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., ½ an 9 frc., ¼ an 4 frc. 50 cm.
Foea apare in fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei in Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XV. Blaj 23 Decemvrie 1905. Numărul 51.

Revoluţia valahă.

(=) De-o vreme încoace jurnalele ungureşti au introdus, ca rubrică permanentă, ştiri din ce în ce mai îngrozitoare asupra unei pretinse mişcări revoluţionare a Românilor. Terminul erupţiunei, ci că era fixat pe ziua de 19 Decemvrie, când Românii în părţile Hunedoarei, Zarandului, Abrudului, Făgăraşului şi a Bistriţei, aveau să se năpustească asupra Ungurilor şi să-i toace în cap, ca pe nişte pui de găină. Căci arme încă aveau Românii nostri. În ţinutul Bistriţei, de pildă, Românii au primit transporturi întregi (din România!) de prav de puşcă, puşti, revolvere, poate chiar tunuri . . .

În părţile Aradului, la Şoborşin, s'au ţinut perchisiţii complete, au mers oamenii siguranţei cu lumina în turnul bisericei româneşti, să afle armele ascunse de Români, pe cari le primiseră cine ştie de unde, dela guvernul absolutistic al lui Fehérvári, ori poate chiar dela Ligă, său (ceea-ce e mai greu de crezut) dela ţarul tuturor Ruşilor. Bietul Ţar, tocmai de revoluţia Românilor îi arde lui acum, când în jurul lui armata e resculată, oraşele i-se prăbuşesc în flacări şi în exptosia destrugătoare a boambelor.

Cetim zi de zi ştirile aceste, zimbind ca de nişte alucinaţii ale unor descreeraţi. Se va găsi, în sfârşit în presa magiară şi oameni obiectivi, cari vor spune adevărul şi vor cere făţiş să nu se mai alimenteze astfel de ştiri alarmante, cari pot avea multe efecte bune, proiectate de înţăleapta coaliţie, numai la buna-înţelegere între naţionalităţi hotărit, că nu vor conduce.

Şi oameni serioşi dintre Unguri, s'au aflat chiar în oraşele „primejduite", cari să declare, că totul e o minciună proastă, că siguranţa ungurilor e deplină, şi că Românilor nici prin minte nu le trece să se revoalte.

Zădarnice au fost însă protestele lor; zădarnice protestele Românilor, a deputaţilor nostri naţionali chiar!

S'a trimis, în puterea iernii miliţie pe capul bieţilor oameni, numărul jandarmilor s'a ridicat în mod înspăimântător, linia ferată e păzită de jandarmi şi miliţie, cercetările decurg cu furie ne mai pomenită, şi iată că termenul, când revoluţia avea să isbucnească (19 dec.) a trecut şi compatrioţilor nostri nu li-s'a clătinat nici măcar un fir de păr.

Ar trebui de aceste poveşti absurde, dacă o parte însămnată din Românii nostri nu ar trebui să suporte tocmai acuma, în puterea iernii greutăţile încuartirării soldaţilor chemaţi fără nici un motiv pe capul lor, — şi mai ales, dacă sub ştirile aceste ridicul de de alarmante, nu s'ar ascunde un sistem destul de chibzuit.

Nu ştim pe cine să acuzăm mai vârtos? Foile din capitală, sau cele din provincie? Cele din capitală, organele coaliţiei mai ales, scriau ce e drept, mai alarmant, dar suntem prea obicinuiţi cu tonul lor grozav, când e vorba de noi; cele din provincie, cari ştiau bine, că tot lucru e o minciună boacănă, ţineau şi ele izonul. Şi publicul neorientat, care în cea mai mare parte îşi culege informaţiile asupra Românilor numai din gazetele magiare, credea tot ce aceste spuneau, obicinuit fiind să cetească despre acest popor românesc atrocităţile cele mai barbare.

Unde sunt procurorii, să taie calea acestor scornituri pline de venin? Unde e pedeapsa meritată pentru aceşti *adevăraţi agitători*, cari, fără nici un motiv adevărat cearcă să ne prezinte ţării în colorile cele mai întunecate?

Adecă, la dreptul vorbind, un motiv oarecare (de partid bineînţăles!) era totuş.

Cum adecă organele coaliţiei nu-şi mai puteau arunca furia lor, (decât cu greva culegătorilor) asupra socialiştilor, s'au năpustit asupra naţionalităţilor, mai ales, că adunările poporale decurgeau în cea mai desăvârşită ordine, sub controlul autorităţilor publice. Le trebuia un motiv, un motiv puternic şi înspăimântător pentru a stoarce dela guvern oprirea acestor adunări poporale, în cari deputatii nostri lămuriau poporul chiar asupra datorinţelor lor celor mai elementare pe acest timp de ne mai întreruptă criză.

Organele coaliţiei şi-au ajuns scopul: adunările poporale abia de se vor mai admite pe teritorul locuit de naţionalităţi.

Rămâne să ne cerem şi noi sus şi tare satisfacţie pentru inzultele şi calomniile, ce ni s'au aruncat în faţă de atâta vreme.

Deputaţii nostri s'au învrednicit de recunoştinţa noastră, când au protestat la toate jurnalele ungureşti, ear acum vor să protesteze în persoană la ministrul Kristoffy. În caz că acesta nu le-ar da statisfacţie deplină, vor recurge chiar la treptele tronului.

Am fi pe deplin satisfăcuţi, când am vedea că în sfârşit îşi ieau pedeapsa meritată *adevăraţii agitători*, cari prin scornituri penverse tind la învrăşbire din ce în ce mai mare între fiii aceleiaşi ţări.

Separarea bisericei de stat. În Brazilia există separarea desăvârşită dintre stat şi biserică. Ea s'a introdus în 1889 în urma încetării monarhiei, când adecă Brazilia din împărăţie s'a făcut republică. Dar separarea aceasta e pătrunsă de un spirit de totului tot diferit de acela, de care este pătrunsă separarea aceasta în Franţa. Legile braziliane, cari privesc biserica catolică, sunt purtate de un spirit aşa de cu adevărat liberal şi de un respect aşa de adânc faţă cu prerogativele spirituale ale Papei şi pătrunse de libertatea aşa de desăvârşită a bisericii, cât separarea aceasta în praxă are să fie preferită vechiului concordat, carele ezistase pe timpul împărăţiei. Şi întru adevăr înrîurinţa socială a religiei, scăpată de toate luptele şi părerile politice, în cei din urmă 16 ani a crescut aci în chip extraordinar, şi ierarhia s'a făcut încă pe atâta de număroasă. Neîncetat sosesc la Roma rugări pentru înfiinţarea de dieceze nouă în estinsele teritorii ale republicii. Vaticanul e foarte mulţămit cu starea aceasta nouă a lucrurilor, căci el deprinde în Brazilia de tot neîmpedecat auctoritatea sa: Toate afacerile cari privesc biserica şi organizarea ei, se

rezolvesc fără de cel mai mic amestec al guvernului, şi atât numirea primatelui Braziliei cât şi cea a parohului celui mai modest atârnă în chip exclusiv dela Papa ori dela episcopii numiţi de dânsul. Dară separarea a contribuit acolo foarte mult la desvoltarea ordurilor călugăreşti. Libertatea, cărea împărăţia braziliană o luase ordurilor, republica braziliană le-o a restituit, legea împărătească despre „mâna moartă“ s'a abrogat, şi călugării au parte de toate drepturile civilice atât în privinţa proprietăţii cât şi în privinţa administrării libere a averilor sale. — Dară şi raporturile diplomatice dintre Scaunul apostolic şi dintre Brazilia s'au ameliorat de când cu decretarea separării: reprezentantul Papei în Rio di Ianeiro e cel dintâiu între reprezentanţii diplomatici acreditaţi pe lângă republica braziliană. Nunţiul de acuma din Brazilia a fost prezidentul a două judecătorii de arbitraj, cari se instituiseră spre a aplana certele de confinii dintre Brazilia de o parte şi dintre Peru şi Bolivia de alta. Faptul acesta a fost un omaj faţă cu Scaunul apostolic şi Piu X. a aflat, să-şi exprime recunoştinţa da pentru omajul acesta. Iară Brazilianii cinstesc în tot chipul pe reprezentantul Papei. Când nunţiul nu de mult a făcut o călătorie pe la porturile cele mai de frunte ale ţării, fâlfâia pe naea lui flamura Papei, şi toate năile de războiu şi forturile şi bateriile litorale o salutau cu bubuituri de tunuri.

În urma libertăţii religionare absolute şi-au luat preza catolică în Brazilia un avânt foarte mare, şi pretutindenia apar jurnale catolice mari şi autoritative. În senat, în camera deputaţilor şi în reprezentanţele provinţelor şed mulţi preoţi, pe cari i-a trimis acolo dreptul electoral universal al poporului. Avem deci în Brazilia un caz foarte frumos, carele dovedeşte, că separarea dintre stat şi biserică, poate să aducă pe sama bisericii roadele cele mai bune.

CORESPONDINŢE.

Din America.

Sum singur, că o să Vă intereseze foarte mult, şi voiţi să ştiţi despre viaţa poporului nostru şi a preotului lui!

Poporul nostru emigrează numai de câţi-va ani, şi emigrează nu pentru a se aşeza definitiv într'un anumit oraş.

Vine într'un oraş oare care. Caută de lucru. Dacă află, e bine, rămâne; dacă nu, să duce mai departe şi umblă până află! De multe ori umblă până rătăceşte, nu mai ştie nime despre el, apoi nepricepându-l nime, nu-şi află lucru, şi pe urmă să prăpădeşte, moare pe undeva.

Poporul Român, în America este încă nomad. Acesta este terminul cel mai bun.

În timp scurt am deja doue probe. În Cleveland s'a construit o stradă. La tocmirea ei au fost aplicaţi peste opt-sute de Români. A dat iarna, s'a împuţinat lucrul dintr'o causă ori alta, azi sunt numai 250 de oameni, cari lucră. Mâne ori poimâne vor fi şi mai puţini, apoi vor pleca cu toţii. Unde? nici ei nu ştiu. Şed pe un tren ori tramvai electric, unde să opreşte, să dau jos. De află lucru rămân, de nu, merg mai departe.

Este al doilea cas recent în oraşul Yoongstown. O fabrică de sârmă şi alte obiecte de fer, a dat lucru, la peste 400 de Români. Trei-zeci de case cu etaj erau ocupate de aceşti oameni. Nu ştiu din ce causă s'a închis fabrica, şi într'o săptămână au plecat toţi oamenii aceştia. Unde? Unde vor afla lucru! Iacă deci viaţa Românului e nomadă. Câte într'un centru de Români, azi să află 2000 de persoane, familii abia sunt trei-zeci! Nu e cu putinţă a asecura un centru. Unde este lucru, să duc acolo sermanii oameni.

Aşa stând lucrurile, să poate observa, cum trebue pusă basa organisării parochielor. Azi ai o mie de credincioşi. Mâne doue-sute, poimâne, nici unul. De faci un paş greşit, o socoteală pripită, o lună după-ce s'a deschis biserica, să poate vinde la dubă. Preotul Român, aici e adevărat misionar. Nu are nimic sigur, şi vai de el, dacă nu-şi are un razim oare-care.

Se întâmplă câte odată, şi aceasta la anumite timpuri, că fabricile sunt aproape toate închise. E dureros şi sfâşietor a vedeà atuncia cum umblă oamenii pe stradă, aproape cerşind, cum sunt alungaţi dintr'un loc într'altu, cum sunt stropiţi cu apă, să se depărteze dela uşa fabricelor.

Ori cine ar fi preotul care vine, să ştie, că are să vie, pentru a ajutora în cele sufleteşti pe credincioşii săi, şi a se jertfi pentru binele sufletelor încredinţate lui.

Pe aici botezuri, cununii, înmormântări sunt foarte rari. Nu sunt familişti, nu sunt tineri cu cugetul de a se stabili aici! Oamenii cari viu, sunt sănătoşi şi tari, alteum nu au ce căuta pe aici. Casuri de moarte sunt numai la accidente, cari din darul lui Dumnezeu sunt arare-ori mortale. De alteum aceasta numai spre bucurie poate să ne fie, căci e mângâitor pentru toţi a şti că nu ni-e voia ca oasele noastre să zacă în pământ străin, şi că avem speranţă ca în ceasul morţii, înconjuraţi de iubiţii nostri, să dăm sufletul în mâna Creatorului. Pe pământul

FEUILLETON.

„Mântuieşte-ţi sufletul!“

— O scrisoare-răspuns. —

Iubite!

Am primit apelul de prenumărare a cărţii de predici: „Mântuieşte-ţi sufletul“, ce voi: „Societatea Inocenţiu M. Clain“ plănuiţi să o prelucraţi. Vă felicit din toată inima de frumosul gând ce vă conduce. Dacă felicitarea mea şi vorba mea de încurăjare vine pe calea aceasta, e fiind-că doresc ca cei, cari apelul vostru îl vor fi pus deja de-o parte, şi de atunci îşi vor fi liniştit sufletul, care le spunea, că şi ei ar fi datori să-l subscrie; scăpându-şi ochii pe şirele acestea, să se simtă neliniştiţi că prea uşor au pus la o parte apelul. Căci — frate dragă — multă cremene şi iască trebue stricată la noi, până s'aprinde o shintee, multă vorbă cheltuită, până prinde în minte un gând de treabă.

Mie, unuia ştii de ce mi-a causat mare bucurie cartea voastră? Fiind-că e dovadă vie, că voi acolo în seminariu nu faceţi numai „pregătire pentru esamene“, ci sunteţi învăţaţi a vă gândi şi afară de păreţii manualului. Căci dacă ai urmărit cu atenţiune articolii mai din urmă ai „Unirei“ vei fi observat că mulţi sunt în mare rătăcire, cu privire la viaţa şi creşterea voastră din Seminariu. Mulţi ştiu seminariul vostru tot cel vechiu, şi nici nu bănuiesc reformele salutari, introduse acolo în timpul din urmă. Cine ştie, că voi aveţi un colţ tainic în Seminariu, la care-i ziceţi capelă, unde să varsă atâtea lacrămi de însufleţire. Cine ştie, că voi de două-ori pe săptămână aveţi conferinţe spirituali, cari sunt o pregătire escelentă pentru viaţa de preoţi. Cine ştie că voi aveţi o reuniune „Mariană“, care nu numai perfecţionarea voastră în seminariu o urmăreşte, ci e un puternic memento de obligaţiunile ce aţi luat, şi după ce eşiţi în viaţă, anume de a înfiinţa atari reuniuni şi în mijlocul poporului. Vei zice că nici nu-i de lipsă să o ştie aceasta cine-va. Ba ar fi dragu meu. Căci mulţi să plâng — cu adevărate lacrămi de durere — că de voi nu-i prea bine în Seminariu. Dar iartă-mă, ni-am prea abătut. Cartea voastră e, nu să poate mai bine aleasă. Cu cât staţi mai aproape de adevăr ca pe vremea, când plănuiam traduceri din romanele lui Bolanden cu nădejdea mai mult la abonente decât la abonenţi. Drept are un preot, când zice în „Unirea“: „Fără a detrage ceva din însămnătatea, măiestatea sfintei jertfe necruntе — nu cred să rătăcesc, când afirm că aceasta fără vestirea Evangeliului, îşi pierde toate foloasele“. Da vestirea cuvântului lui Dumnezeu e cea mai ardentă lipsă în biserica noastră, şi voi prin cartea voastră chiar acestei lipse vrea-ţi să satisfaceţi gândul vostru, e nobil şi frumos rămâne, ca preoţimea noastră să se arete că v'a înţeles, ajutându-vă în lucrul ce aţi început.

Şi eu nădăjduesc tare, că dacă nu azi, mâne şi tot nu veţi rămâneà fără acest ajutor. De nu veţi aveà prenumeranţi mulţi, ve-ţi aveà cumpărători mai mulţi, că ştiu, că din mâna voastră şi a *celor ce vă povăţuiec,* nu va ieşi neîngrijită cartea.

Nu te plânge, că ai mult de lucru, că dacă ai folosit numai cu ceva lipsei, ce ne arde. Îţi va fi nespusă mângâierea şi dreaptă resplată. Ce mai faceţi?

Te salută şi doreşte fratele tău:

Aurel.

Spicuiri literare.

Noul arhiepiscop de Bucureşti

Revista „Românul literar“ ce apare în Bucureşti, în nrl 41. dela 6 Nov. v. dedică următoarele şire elogioase Msgr. Netzhammer, noul arhiepiscop catolic din Bucureşti:

„Moartea arhiepiscopului Hornstein, care ştiuse, să depărteze simpatiile, pe care catolicismul merită să le aibă, a dat loc unei vacanţe, şi dela Roma ni-se trimite ca arhiepiscop Msgr. Netzhammer din ordinul benedictinilor şi un om, care cunoaşte şi iubeşte ţara noastră.

Vorbind limba românească în perfecţie, cunoscând sufletul românului, Sf. Sa va fi unul din cei mai iubiţi şi respectaţi păstori. Este foarte greu rolul unui arhiepiscop catolic într'o ţară, unde credinţa nu există, dar totuşi există un ciudat fanatism, care nu se explică.

țării noastre și somnul morții e mai lin, iar pământul nu e așa de greu.

Iacă on. Redacțiune, pe scurt viața Românului prin America!

Americanul.

Scrisoare din România.

— Dela raportorul nostru special. —

București, 15 Decemvrie 1905.

(Esposiția.) Să știe că România, din incidentul domniei de 40 ani, a Regelui Carol, cari se împlinesc în anul viitor 1906, va face o Esposiție națională. Să pune mult interes și sforțare pentru reușita acestei Esposițiuni, căci până acuma s'au votat spre acest scop, de corpurile legiuitoare, vre-o 6 milioane lei, și să zice că poate să mai fie nevoe ca suma să fie mărită până la 8—10 milioane.

Dl I. Lahovari, Ministru de Domeniu și Dl Dr. Istrate, comisarul general al Esposiției, sunt sufletul acestei Esposiții. Ziarele din opoziție, cam iau în zeflemea Esposiția și pe inițiatorii ei din causă că nu are să fie la înălțimea ei, fiind timpul prea scurt pentru realisarea unei adevărate esposițiuni naționale și că nici nu poate fi deschisă la 10 Maiu, cum s'a proiectat; dar asta nu este mirare la noi, totdeuna partidele din opoziție critică faptele celor dela putere.

Adevărul, este altcum, că după cum s'a croit planul și în vederea multelor edificii, din cari multe vor rămâneà ca martore ale generațiilor viitoare, și prin urmare *clădite solid și cu răgaz*, **adevărul e zic**, că s'a pus prea târziu în aplicare ideia Esposiției, și că cel puțin 3 ani erau necesari ca să se facă nu numai o Esposiție grandioasă în amintirea domniei de 40 ani a primului Rege român, dar și pentru sărbătorirea celor 18 secoli, cari tot în anul viitor să împlinesc, de când Împăratul Traian a cucerit cu armele, toate provinciile locuite azi de neamul românesc.

Ungurii au sărbătorit cu mult sgomot Mileniul lor, cei 1000 de ani, de când i-a adus și pe ei Árpád aici la noi! asemenea Sașii au sărbătorit 700 ani, de când s'au așezat și ei în Transilvania, cu binele și cu frumosul fără nici o luptă. Ne era dat dar nouă Romanilor, că imitând aceste două popoare conlocuitoare și în vederea echimei noastre mai mari, de 1800, și în vederea gloriosului Împărat și a armatelor sale, strămunii nostri, cari nu au venit de a gata pe aceste locuri, ci au trebuit să le câștige cu războaie îndelungate și sângeroase, ne era dat zic, ca să serbăm și noi un jubileu, însă de două ori sau de trei ori mai strălucit, decât cele două neamuri mai proaspăt venite peste noi sau între noi. Și astfel mișcarea românească în acest scop trebuia să fie generală în întreaga Românime și inițiatorii ca și alți consilieri ai lor, trebuiau să aibă în vedere acest scop duplu cu esposiția, că tot neamul românesc din Dacia Traiană trebuia să iea parte la această esposiție, cu mintea lui și cu munca lui. Și nu o să fie așa, căci ne-am trezit prea târziu și acuma lucrăm prea pripit!....

Dar spre orientarea cetitorilor „Unirei" cred că fac bine să le schițez pe scurt planul și ceea ce are să se clădească în esposiție.

Terenul are o întindere cam aproape cât „câmpul libertății" din Blaj. Pe acest teren să clădesc palate, chioșcuri, paviloane, case țărănești: model din Bucovina, care este aproape gata; apoi Transilvania, Banat, Basarabia, a căror fundament însă încă nu au răsărit; apoi parcuri, lacuri, insule, grădina zoologică, aquarium, arene, romane, teatre, esposiții de animale și pasări, și alte multe provăzute în proiect.

Dintre toate clădirile, cea mai de samă va fi palatul artelor, care va continua a trăi și după terminarea Esposiții ca muzeu național, și în care se va espune pe timpul duratei Esposiției, artele frumoase: sculptura, aquarele, pictură etc. apoi material pentru educațiune, instrucțiune și cult; acest palat va costa singur vre-o 600.000. Altă clădire de seamă va fi Cula, în care se va espune tot ce privește cultul nostru. Apoi castel de apă, care seamănă după-cum spun cunoscătorii, cu turnul din cetatea lui Țepeș Vodă. În două camere ale acestuia se vor espune armele vechilor nostri voivozi. Arenele romane în forma unui amfiteatru, vor costa 250.000 fr. această clădire încă va fi mare și va cuprinde până la 5000 de persoane.

Micul palat cu pavilonul regal, în care se vor espune lucrări, datorite membrilor din familia regală, pe cum tot ce a produs știința militară și civilă. După acestea palate urmează acele paviloane, cari vor trăi numai până va fi Esposiția deschisă, ca: paviloane particulare, în cari se vor espune diferite producțiuni industriale, o sodă petroliferă, etc.... Mai sunt în lucrare un lac mare, străzi, piețe, parcuri, o biserică, etc. etc. și toate acestea să fie gata până la 10 Maiu.... să dea Dumnezeu, căci multă lume le așteaptă să le vadă, și ca ocasiune, de a să îmbrățișa frații din toate părțile în reamintirea trecutului glorios și a unui mare viitor pentru Românism!

(Politica). Când vreau să vă scriu și ceva despre politica dela noi, mărturisesc că nu știu ce să vă scriu ceva nou și îmbucurător, căci „toate sunt vechi și nouă toate" vorba lui Eminescu.

Dela noi, unde politica are mai mult ca devisă „scoală-te tu să șed eu" nu vă pot comunica ceva de interes mare general. Luptele de partid ca totdeuna la noi sunt în floare mai ales acuma cu ocasia discuției la mesagiul tronului.

După acest duel formalisător, vor urma proiectele guvernului, dintre cari cel mai important va fi cel în chestia cedării terenurilor petrolifere. Liberalii cu Junimiștii sunt cam uniți în opoziție pentru combaterea și răsturnarea guvernului actual și mulți vreau să creadă că acest guvern nu va ajunge să inaugureze Esposiția! În acest cas însă, să naște întrebarea: Cine va compune noul minister? Liberalii? Junimiștii cu dl Carp? Sau aceștia se vor împăca cu vechii conservatori de sub șefia dlui Cantacuzino și vor forma un Minister conservator întregit?

Posibile sunt toate acestea combinațiuni decât noi ăștialalți români, la cari ne sboară gândirea la alte idealuri mai mari și nu la certe, divisiuni, adhesiuni și desidențe de partide politice, văzând ce li-să întâmplă Românilor în Macedonia din partea grecilor în Basarabia din partea Rușilor și în Bucovina din partea Rutenilor, cari maiorează acuma pe Românii Bucovineni, ne aducem aminte în aceste frământări între noi, de o veche zicătoare „satul arde și baba să peaptănă".... Ce ocasiune am

---

Aproape nimeni nu crede, și totuși când cineva își permite a crede, după cum îi spune sufletul său primește din partea necredincioșilor cele mai nedrepte lovituri. Iată pentru ce rolul noului arhiepiscop este nu tocmai ușor.

Sfatul luminat al respectatului și iubitului vicar general, părintele Iosef Band, va fi părintelui arhiepiscop de mare folos. Părintele Band, cunoaște și iubește România ca un român și pretutindeni este iubit pentru bunătatea și viața sa cinstită.

Ca unul, care cunoaște bine trecutul nostru, Preasânțitul Arhiepiscop ne va iubi ca un bun creștin, ce este și ca unul din aceia, cari cunosc fazele pline de pericole, prin care am trecut. *)

Urăm bună sosire noului arhiepiscop, și dorim din suflet, ca păstorul bun care este P. S. Sa, să găsească în cei păstoriți și în românii, cu cari va trăi, suflete drepte și bune ca și dânsul."

Viața religioasă.

Aceea-și revistă în nrl 43 publică următoarele:

Din Roma: Părintele Band, respectatul și iubitul vicar general a diecesei București, fiind primit în audiență împreună cu M-gr. Neizh mmer de către Sfântul Părinte, a fost autorizat de către șeful creștinismului, să transmită României și românilor binecuvântarea sa.

Nu pentru întâia oară sfântul Părinte voește să ne arete nobila sa dragoste. Ne amintim cu toții de căldurosa binecuvântare transmisă nouă, printr'unul din cei mai buni creștini, — voiesc a numi pe principele Wladimir Ghica, a cărui activitate românească și creștină ne uimește și ne face, să-l iubim într'atâta.

Creștinii pioși sunt cu totul mișcați de atențiunea sfântului Părinte, și cred că sunt interpretul tuturor celor ce simt românește, aducând la picioarele tronului papal, respectuoasele noastre omagii de creștini, români și latini.

*) Noul arhiepiscop s'a ocupat și cu chestiunea mausoleului dela Adam Klissi.

A apărut:

LITURGIERIUL

Prețul unui ex. pe hârtie *„prima"*
crudo . . . . . *6* cor.
legat . . . . . *9* „
Pe hârtie velină consistentă:
crudo . . . . . *5* cor.
legat . . . . . *8* „

avut şi avem de a ne răsbuna pe Grecii din Macedonia, cari bat şi omoară cu bandele lor pe preoţii, dascălii şi Românii noştri de acolo. Asemenea ce ocasie credem că era şi împrejurarea, că Rusia, care ne-a făcut atâta rău, şi ne va face totdeuna — să află aşa de rău încurcată şi bătută de Iaponezi în Mandjuria, şi tot deodată în plină revoluţie militară şi civilă în interiorul ei — ce ocasiuni erau acestea, ca să ne cerem Basarabia, care ne-a luat-o cu ocasia războiului, în loc să ne deie şi partea cealaltă până la Dnistru, ca despăgubire de răsboiu şi totŞde odată ca răsplată, că armata română a scăpat pe armata rusă de desastrul dela Plevna . . . .

Rusia totdeuna a profitat şi va profita cu politica ei, să ne înghită, şi acum când aveam şi noi o ocasiune aşa de favorabilă şi sigură, bărbaţii nostri politici nu s'au unit pentru un moment ca să conlucreze şi câştige consentimentul şi ajutorul guvernelor, cu cari suntem în relaţiuni intime — fără de cari noi nu putem lucra nimica — să ne pretindem şi noi prada şi dreptul nostru înapoi!

Cu Grecia ar fi foarte uşor de a ne achita şi resbuna cu vîrf şi îndesat, pentru-că cu sprijinul Guvernului ei şi sub instigaţiunile şi conducerea clerului grec, bandele de greci, omoară pe Românii macedoneni, pentru-că aceştia nu vreau să treacă de greci, ci de Români cum sunt.

Guvernul nostru nu ar avea decât să expulseze pe atâtea mii de greci, cari deşi ne împământeniţi, totuşi de zeci de ani aici, fac averi colosale, cu comerciul şi cu moşii arendate dela particulari şi dela stat! Dacă Guvernul român ar lua aceasta măsură, Grecia ar ceda îmediat, şi-ar retrage bandele, ar despăgubi pe orfanii, pe ai căror părinţi i-a omorît, şi ar ceda biserici şi şcoale, unde Românii sunt în maioritate.

Un lucru însă este sigur şi dovedit, că causa principală a atâtor suferinţe ale Românilor, fie în Macedonia, în Bucovina sau Basarabia, este haina noastră comună cu ei, cu Grecii, Ruşii, Rutenii şi Bulgarii, adecă haina numită „ortodoxie“ căci ce zic Ruşii în Basarabia, aceea zic Grecii în Macedonia: Cine este ortodox, este grec, şi aceasta au spus-o Episcopii greci chiar de pe amvon, afurisind pe acei Români, cari cer limba română în biserică şi şcoală.

Ba Patriarhul din Constantinopole a mers mai departe, când a reproşat Sinodului din România, pentru-că un Arhiereu titular din Bucureşti a presidat o adunare, în carea s'a protestat contra atrocităţilor bandelor greceşti, cari ucid pe Aromâni, şi Sinodul nostru, în loc să despreţuiască prin tăcere aceasta îndrăsneală a Patriarhului grec, i-a răspuns, şi dacă i-ar fi răspuns măcar-cum trebuieşte, scurt şi cuprinzător: „Nu te amesteca în afacerile noastre interne şi politice, ci dacă doreşti ca pe viitor să mai avem comuniune religioasă împreună, atunci urmează pe ss. Apostoli şi predică evangelia în toate limbile, şi deci şi Românilor din Macedonia în limba lor. . . .“ Dar Sinodul nostru nu a răspuns astfel.

Eu am fost, am rămas şi voiu rămânea român unit în credinţă cu biserica catolică a Romei, şi prin urmare a-şi fi presupus de partialitate, dacă a-şi califica eu acest răspuns cum merită, de aceea, mai bine las să vorbească şi să-l judece ortodoxii de aici. Iată ce zice despre acest răspuns, cel mai de frunte ziar de aici. „Epoca“ — Organul dlor Carp şi Maiorescu etc. în Nr. 311, în primul Bucureşti, sub iscălitura fruntaşului politic A. D. Holban. „Am rămas uimit, când am cetit prin ziare, acel monument de nimicnicime intelectuală, de netăgăduită neştiinţă a limbei româneşti şi a gramaticei bunului simţ, adresat de Sinod Patriarhului din Fanar“. Şi mai la vale: „Abstracţie făcând de greşelele ordinare de gramatică, de sintaxă şi de logică, eu desfid pe ori-ce pământean (care ar avea însă curajul să cetească tot) să-mi spuie şi mie ce a înţeles din această pologie bisericească a pisărilor Sinodului nostru. Ce comedie!“

Întreg articolul blamează pe „ilegalul Patriarh“ ca şi pe Sinodul nostru, care i-a răspuns astfel. Apoi toate celelalte ziare de toate partidele, au numai cuvinte de protestare şi hulă la adresa Patriarhului, Mitropoliţilor, Episcopilor şi întregului cler şi guvernului grec, şi oameni politici ca dl Disescu, fost ministru şi azi leaderul din Senat al guvernului, prin discursurile lor nu-l scot pe Patriarh din „asasin“ complice al bandelor de antarţ greci, cari asasinează fură şi ard pe Români şi satele lor.

Cu toate acestea noi — cum ziceam — ne certăm, ne frământăm pentru putere şi pentru interese trecătoare de partid, şi nici măcar un om politic cu autoritate nu să ridică să arete adevăratul drum, pe care trebue să apuce atât Românii din Macedonia, cât şi toţi ceilalţi din alte ţări, cari, din causa religiei lor ortodoxe sunt supuşi desnaţionalisării: rusificându-se, rutenisându-se, ori grecisându-se.

Un asemenea bărbat cu autoritate ar puteă să convingă şi cu cuvântul şi cu esemplul, ce mare diferinţă de autoritate morală şi politică este între Patriarhul din Fanar şi Patriarhul roman (nu grec) din Roma? Şi cum sub acesta atâtea popoare de diferite naţionalităţi de pe întreg globul, au dreptul şi ajutorul chiar, de a să desvolta fie-care în limba lor naţională, şi astfel ar îndemna, ar face propagandă, spunând Românilor, că numai Unirea cu biserica Romei i-ar salva de desnaţionalisare şi asasinarea vitregilor fraţi întru ortodoxie!

Dar repet ceea ce mai zisesem altă dată: „Când mintea Românului cea din urmă?!“

Delarupe.

Sfinţirea bisericei din Ruşul-de-jos.

Nuşfalău, 21 Nov. 1905.

Frumoasa biserică, pe care credincioşii nostri din Ruşul-de-jos, tractul Beteanului, au ridicat-o în sătuţiu lor mic şi sărac, şi încă tocmai vis-a-vis de şcoala românească confesională, pe locul dăruit de dl Florea Bendean, proprietar din loc, s'a sfinţit în ziua sânţilor Mihail şi Gavriil.

Încă înainte de 8 oare dim. biserica şi împrejurarea ei era ticsită de mulţimea creştinilor din vecini şi depărtare. Nici n'aveau unde să se adune, căci bisericuţa cea veche de lemn, situată pe ţărmurul unui părău afară din sat, arsese pe la Boboteaza trecută. Aci dară în mijlocul acestei mulţimi înaintea s. Altar s'a început slujba dumnezească, condusă prin Rrsmul *Ioan Georgiu,* vicar general episcopesc, ca delegat al Escel. Sale Dlui Episcop Dr. *Ioan Szabó,* asistat de 12 preoţi.

După celebrarea sfintei liturgii şi binecuvântarea părăstaselor în sănătatea viilor şi odihna morţilor, vorbeşte din uşa împărătească dl delegat episcopesc într'o limbă pe înţelesul tuturor. Fie lauda predicei lacrimile calde, ce au isvorit din ochii ascultătorilor, cari cu multă atenţiune au ascultat cuvintele oratorului, care schiţând în vii colori începutul creştinismului, trece la sfta taină a Cuminecăturii, dovada cea mai elocuentă a dragostii lui Dumnezeu faţă de noi.

După predică credincioşii adunaţi, au fost stropiţi cu apă sfinţită, şi biserica predată cultului divin public.

După masă Dl canonic a plecat la Betlean, mergând cu trenul de 3 oare p. m. acasă, iar noi şi poporul ne-am depărtat la ale noastre, dorind tot binele poporului şi preotului brav de acolo.

Ioan H. Botean
adm. par. în Nuşfalău.

Cărţi postale ilustrate,

cu vederi din Blaj.

Bucata 6 fileri. — Suta 5 cor. franco.

ACATISTUL MIC,

sau carte ce cuprinde în sine rugăciuni către Preasf. Născătoare de Dumnezeu leg. 24 fil.

Cumpăraţi! Cumpăraţi!

„Calendariul Unirii“ pe anul 1906.

în 2 ediţii: cea mai avută costă 50 fil. + 10 fil. porto.

Cealaltă costă 30 fil. + 10 fil. porto.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Subscrisul în numele curatoratului bisericesc viu a aduce călduroase mulțămite următorilor binefăcători ai s. noastre biserici: 1. Spectabilului Domn Ladislau de Pap, asesor la scaunul orfanal din Cluj, care a binevoit a dona pe sama bisericii din comuna sa natală, un frumos candelabru. 2. Curatorului primar: Nicolau Sumurducan care a cumpărat un rând de ornate sacre, și 3. Credincioșului George Sabo, care a donat pentru s. biserică o cădelniță frumoasă. Dumnezeu să le răsplătească binefacerea. Sucia g, la 14 Decemvrie 1905 — *Iosif Bogdan,* admin. parohial gr.-cat.

— În decursul anului acestuia s'au făcut următoarele donațiuni pentru biserica gr.-cat. din Șomoștelnic: S'a cumpărat un potir cu cupa de argint, disc, steluță, linguriță și lance, toate în preț de 84 coroane Vasele sunt consacrate de Escelența Sa Dr. Victor Mihályi și procurate de M. On. Dn Aurel C. Domșa, cărora li-se aduce celea mai sincere și profunde mulțămite. La procurarea s. vase au contribuit următorii credincioși: Dl Sonu P. Florian cu stimata doamnă, dl Sofroniu N. Oprea cu stimata doamnă, Sofron Dancin, câte 10 cor.; Saveta Pop 5 cor., Onica Pop 4 cor. 40 fil.; Maria Hancu, Lina Șerban, Lina Ghira, Onu Costea, Maria Pop, Magdalina Cerghizan, Sanfira Zogorian, Teodor Frâncu Saveta Danciu, N. N. câte 2 cor.; Sinefta Costea, Lina Rus, Anica Moldovan, Anisia Pop, Filion Zogorian i. Petru, Constantin Frâncu, Saveta Frâncu, Netti Frâncu, Crucița Muntean, Anica Avram, Filion Zogorian, câte 1 cor.; N. N. 11 cor. 20 fil.; Ananie Frâncu 1 cor. 20 fil.; Simeon Pal și Ana Dragomir, câte 60 fil. Dna Carolina Pop măr. Popoviciu din Mediaș cu drag aducându-și aminte de biserica comuni natale, a dăruit un tip de sticlă roșietică a Preacuratei Vergure Maria, în preț de 6 cor. 50 fil. Nicuiița Costea, a donat s. biserici 12 cor. Dumnezeu să le răsplătească faptele creștinești din darurile sale celea avute și cerești! Șomoștelnic, la 18 Dec. 1905. — *Petru Cristea,* preot gr.-cat.

Din Arhidieceză. Duminecă în 17. au fost chirotoniți întru diaconi și Marți în 19 crt. întru preoți, clericii: *Beniamin Rus,* dispus de cooperator parohial în Gilău (tr. Cluj), *Ioan Dredețan,* admin. parohial în Ceanaș (tr. Mureș), *Petru Bălaș,* adm. parohial în Oarba (tr. Ludoș), *Ioan Cioban,* în Răstoltul-deș. (tr. Almaș) și *Vasile Cosma,* în Șomtelec (tr. Cluj). — Tot Duminecă au fost tunși întru lectori clericii bienali: *Iuliu Cioba* și *Ariton Păculea.*

Hymen. Ingineriul *Ioan F. Negruțiu,* fiul prof. Negruțiu din Blaj și *Paraschiva Vintilă,* anunță cununia lor, care se va celebra în biserica gr.-cat. din Năsăud, la 9 Ianuar n. 1906.

Deschiderea dietei. Marți s'au deschis dieta, nefiind de față nici un ministru. Presidentul a dispus să se cetească o scrisoare a ministrului Fejérváry, prin care înaintează camerei decretul pentru a nouă amânare a dietei pe ziua de 1 Martie n. Contele Apponyi protestează contra acestei apucături de a se tot amâna dieta, pe care o consideră de ilegală și anticonstituțională. Contele Tisza se alătură și el la protestul acesta.

Dela Asociațiune. Dl *Octavian Goga,* talentatul poet, a fost ales secretariu al II. al Asociațiunii. Nu știm, să-i gratulăm sau nu d-lui Goga pentru această alegere? pare-că ne vine mai curând să nu-l felicităm. Ni-se pare o slujbă nepotrivită talentului său!

Cunună neperitoare. În loc de cunună pe sicriul regretatului vicerector seminarial *Teodor Vandor,* d-nii Dr. Isidor Marcu, Ștefan Roșian și Dr. Al. Nicolescu, au contribuit cu câte 10 cor. pentru înfrumsețarea capelei seminariale.

Știri literare. Ultimul număr al „Luceafărului" ne anunță, că în editura institutului va apăreà dela Anul nou și o foaie umoristică. Suntem veseli de această știre și dorim înainte, ca și noua foaie să ajungă la înălțimea, la care s'a ridicat „Luceafărul".

„Foaia interesantă". Sub acest titlu dl *Ioan Moța,* a avut fericita ideie, să întocmească un adaus ilustrat la „Libertatea". Până acum au apărut trei numeri, cu ilustrații potrivite și cu text corespunzător. Ne bucurăm cu atât mai ales de apariția acestei foi, cu cât „Gazeta de Duminecă" și după ea și „Foaia poporului" publică drept ilustrații pentru petrecerea poporului celea mai teribile chipuri, ce întâlnesc prin fițuicele din Pesta. O recomandăm, spre a fi lățită printre țăranii știutori de carte. Se vinde cu 1 cr. numărul. A se adresa la Orăștie.

„Revoluția valahă". O delegație a deputaților naționali s'au presentat la ministrul de interne, n'au cerut să se urmărească din partea procurorilor ziarele jidovești, cari au publicat știri alarmante despre o pretinsă revoluție a românilor. De asemenea au cerut dela ministru să revoace miliția trimisă prin satele românești, ca să sufoace revoluția. Amândoi ministrii au pretins să facă destul acestor cereri, ales, că chiar din parte oficioasă s'au dovedit de minciuni. Tot în acest sens deputatul Dr. Ștefan Pop, a depus pe biroul camerii trei interpelări, cari din motivul, că dieta a fost din nou amânată, nu s'au putut pertracta.

Apel. Subscrișii în numele societății de lectură „Inocențiu M. Clain", rugăm pe toți acei domni preoți, cari au primit listă de prenumărare pentru cartea de predici: *„Mântuiește-ți sufletul",* și cari ar dori a o prenumăra, să binevoiască a ne trimite în timpul cel mai scurt lista cu prenumărarea, ca să putem pune amintita carte cât de îngrabă sub tipar. Tot odată rugăm și pe acei domni preoți, cari n'au primit lista, dar ar vrea să aibă cartea, să binevoiască a insinua prenumărarea pe o corespondință simplă. Ținem de bine a aduce la cunoștința onoratului public, că cartea, ce voim a o eda pentru prenumaranți, va fi mai ieftină. Blaj, la 20 Dec. 1905. Cu stimă: *Simeon Gocan,* președ. soc. *Silviu Poșar,* secretar. *N. B.* Onor. Redacțiuni sunt respectuos rugate, să publice în prețioasele sale ziare acest apel.

Masa studenților a primit dela institutul de credit „*Unirea*" din Vad, cor. 20. și dela Dr. *Wilh. Șorban,* Dej, cor. 10.

Fondul Internatului de fetițe a primit cor. 10. dela advocatul *Mihaiu Bontescu,* din Hațăg.

Misiuni poporale. Din lipsa de spat suntem siliți să publicăm aci câteva estrase din o corespondință ce ni-s'a trimis: Luna trecută și-a ținut în Borșa tinerul preot Bochiș prima liturgie. Spre a ridica solemnitatea zilei și spre a o face cu mai mult fruct spiritual, i-a premers exerciții spirituali, ținute cu mult succes de preotul Ioan Bodocan, fiu al acestei comune, de present preot în Ghelar, dieceza de Lugoj. Exercițiile acestea s'au început Vineri sara, când după celebrarea însăratului s'au făcut Paraclisul, după care păr. Bodocan, vorbește despre chemarea omului. Sâmbătă vorbește despre suflet, iar după liturgie despre păcat, și se cetesc rugăciunile înainte de mărturisire. Sara se face din nou paraclisul și se predică despre s. cuminecătură, continuându-se mărturisirile. Duminecă s'a celebrat liturgie solemnă, la care păr. Bodocan a predicat despre vrednicia statului preoțăsc. Se face procesiune în cimiter, unde se cetesc rugăciunile morților, și preotul Bochiș vorbește despre judecata lui Dumnezeu, îndemnând pe cei presenți, să se roage pentru sufletele celor din purgator. Predicele pline de claritate și argumentație a păr. Bodocan, cântările frumos executate de corul plugarilor, sub conducerea învățătorului Bărbos, toate acestea au făcut o profundă impresie asupra credincioșilor, cât între cei 5—600, cari s'au împăcat cu Dumnezeu, au fost mulți și de aceia, cari de mulți ani și-au uitat să se mai apropie de sf. Altar. Cu această ocasie, s'a dovedit din nou, că roadele sufletești, ce le aduc exercițiile, sunt de neprețuit, și ele să recomândă a se face cât mai des.

Ultime știri. Aflăm, că începând cu 1 April viitor „Libertatea" dela Orăștie, în considerația influinței colosale, ce are în conducerea politicei, și a înțelepciunii, cu care e condusă, va apăreà de două ori la zi, și toate celelalte foi, ziare și reviste vor înceta..... Așa pricepem noi rostul unei notițe apărute în nrl 51 al „Libertății".

Mulțămită publică. La petrecerea aranjată cu ocasiunea adunărei generale a Reuniunei docenților gr.-cat. din ținutul Hațegului, în sala școalei centrale gr.-cat. din Ciula-mare, la 29 Octomvrie a. c. în favorul amintitei școli, au incurs dela Preastimații oaspeți suprasolviri benevole, pentru cari și pe această cale le esprimăm sincerile noastre mulțămiri: Rev. Dn Dr. Iacob Radu, vicar foranen. Hațeg 3 cor. St. din Szabó Elemér, sub-inspector școl., Deva 1 cor. Dl Aurel Pintea, docent. com. Hațăg, 50 fil. Dl Șerban Șerban, docent. în Șerel 50 fil. D-șoara Lucreția Gotheas, docent. Paroșeni 1 cor. D-șoara Ana Lupan, docent., Grădiște 1 cor. D-șoara Roza Lupan, docent., Farcadin 1 cor. Dl Valer Bessu, docent., Riu-de-mori 1 cor. Dl Amos Rațiu subnot. cerc., Farcadin 1 cor. 60 fil. Dl Ioan Zepa, docent. Lunca-Cernei 50 fil., Traian Lupea, docent., Clopotiva 50 fil. Dl Ang. Șandru, docente, Zgribești 1 cor. On. Petru Chețian în Demsus 60 fil. Ferenczi Gyula, preot reformat, Pesceana 1 cor. 60 fil. Dl Berger Márton, proprietar în Tuscea 2 cor. 60 fil. Și-a răscumpărat bilet dintre inteligința rom. din Hațăg singur numai Spect. Domn Dr. Gavrilă Suciu, advocat 6 cor. și Székely Jenő, notar cercual interimal în Petrila 4 cor. Percepțiunile fac 75 cor. Erogațiunile fac 76 cor. Dat în Ciula-mare, la 18 Nov. 1905. — *Antoniu Pop,* docente.

Necrolog. Joi sara a repausat, după lungi suferințe, văduva † *Ana Szmigelski,* n. *Sebastian,* mama canonicului Victor, a preotului din Sâncel, Vasile și a profesorului de desemn, Octavian din Ibașfalău. Comitetul reuniunii femeilor române din Blaj, a cărei membră a fost repausata, s'a presentat în corpore, spre a-și esprima condolențele. Înmormântarea se va face azi Sâmbătă, pontificând canonicul Dr. Isidor Marcu. — Esprimăm și pe calea aceasta sincere condolențe fiilor repausatei, cari au pierdut o caldă și iubitoare inimă de mamă.

† *Mihail Borbély* de *Finteus,* medic cercual și de tren, după un morb greu și îndelungat, provăzut cu s. Sacramente ale muribunzilor, și-a dat nobilul și laboriosul său suflet în mânile Creatorului, în 8 Dec. 1905. în anul 61. al etății și al 10-lea a fericitei sale căsătorii.

† *Maria Montani* măritată *Butnariu,* sora protopopului Iuliu M. Montani din Zlatna, a repausat la 12 Dec. n. 1905. după îndelungate suferințe, în etate de 32 ani.

În veci amintirea lor!

Tatăl nostru Carte de rugăciuni împreunată cu Răspunsurile dela s. Liturgie, cu Troparele și Condacele învierii și ale sărbătorilor de peste an, și Troparele morților. Prețul **32** fileri.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Hipnotizmul.

(Continuare).

d) Pentrucă fantazia excitată odată, nu poate fi regulată după plac. Martoră este experința de toate zilele. Și dacă noi înșine nu ne putem regula fantazia după cum am voi, cu atât mai vârtos nu ne va putea-o regula hipnotizătoriul. De fapt însă lucrurile se întâmplă altcum. Hipnotizătoriul ar fi domnul absolut al fantaziei. Dispune să nu simțim nimica, și așa se întâmplă; comandează să fim din cale afară simțitori, și noi îndată devenim hiperestetici. Ne poruncește să ne aducem aminte de lucrurile uitate, și îndată îl ascultăm; voește apoi să nu-l mai cunoaștem pe el, și pe noi înși-ne, și voința lui e împlinită la moment.

Va avea, da, fantazia ceva influință în fenomenele hipnotice, dar ea nu poate fi cauza suficientă a acelora.

2. A doua este *hipoteza manevrărilor, ori a lucrărilor hipnogenice.*

Lucrările hipnogenice ar fi gesturile, ori manevrele, ce le face hipnotizătoriul asupra subiectului, ca să-l hipnotizeze. Acestea ar fi, după părerea altora, cauzele fenomenelor hipnotice. Dar ele încă nu se pot admite.

a) Pentrucă ele sunte foarte variate, efectele însă sunt aceleași la toate. *Mesmer* de ex. hipnotiza, respective magnetiza, cu beţigașul său magnetic. *Puységur* tracta cu pacientul său ca cu un magnet. Unii hipnotizau prin frecări de mâni; alții stropiau cu apă. Unii comandând cu gura: „dormi"; alții prin simpla prezență; și iarăși alții prin mijlocirea unor obiecte de ex. bilete de vizită. Unii prin aceea, că dispuneau subiectelor să fixeze cu ochii anumite obiecte strălucitoare; și iarăși alții prin aceea, că ei înșiși fixează cu ochii subiectul, etc. Legile fizice însă ne spun, că efectele determinate numai de cauze determinate se pot produce; și nu e adevărat că ori care cauză ar putea se producă ori ce efect. În hipnotism însă lucrul s'ar întâmpla cu totul contra. Prin urmare lucrările hinogenice nu pot fi cauza fenomenelor hipnotice.

b) Pentrucă nu este proporție între cauză și efect. Căci după legile fizice trebue să fie proporție între cauză și efect, așa că perfecțiunea, ce se află în efect, a trebuit să fie în cauză; și un corp, care se ciocnește de altul nu se poate ciocni cu o putere mai mare, de cum a fost aceea, pe care a primit-o. În hipnotism însă lucrul nu stă așa. Aci avem anumite cauze de tot simple, cele înșirate mai sus; iar efectele sunt grozave. Prin privirea aceea fixă prin biletul de vizită, etc., se produce în om o disordine în întreg sistemul nervos, muscular și cerebral, așa că hipnotizatul samănă cu un nebun furios. Deci fiindcă un corp oarecare nu poate fi alterat mai mult de cât e forță ce-l alterează; dreptaceea actele hipnogenice atât de neînsemnate, nu pot fi cauza fenomenelor hipnotice atât de groaznice.

3. A treia este *hipoteza farmecului.* Da! S'a presupus și farmecul, lucru mai de mult socotit băbesc și superstițios, de cauză a fenomenelor hipnotice. Dar ce se înțelege sub farmec? Hipnotiștii nu ne spun expres; ci se îndestulesc să zică, că farmecul ar fi: *o influință, pe carea hipnotizătoriul ar avea-o asupra hipnotizatului.*

Ca să înțelegem, că proprie, ce înțeleg ei sub farmec, trebue să facem deosebire între: *farmecul comun, istoric* și *științific.*

Farmecul comun e o lucrare atractivă, ce o ezercită asupra noastră un om, un obiect, ori un fapt oarecare. Astfel zicem, că ne farmecă de ex. o frumseță, un obiect, o pieză etc.

Farmecul istoric e o lucrare răutăcioasă, ce ar ezercita-o asupra noastră anumite ființe rele, cu scopul de a ne strică. Despre farmece de acestea, cari sunt în credința poporului, vorbesc toate istoriile vechi și nouă; bisericești și civile. Și dacă ele se întâmplă prin anumite lucruri, se numesc *fermecături* ori *făcături;* iar de se fac prin privire, se numesc: *deochiu.* [1])

[1]) În *deochiul* poporan avem aceleași elemente ca și în hipnoză. Este *deochietorul* (hipnotizătoriul), care prin privirea sa produce o stare anormală în deochiat (hipnotizat). Starea aceasta anormală înceată, după credința poporului, dacă celce a deochiat scuipă în față pe cel deochiat; pe cum se întâmplă și în hipnoză: căci aceasta încă înceată, dacă hipnotizătoriul suflă în fața hipnotizatului.

Farmecul științific ar consista mai mult în corupțiunea aerului ori a eterului, ce încunjură o anumită persoană, dela carea s'ar inficia și alta.

Farmecul ce-l presupun hipnotiștii, de cauză a fenomenelor hipnotice, nu e proprie nici unul din aceste trei, ci e mai mult o sugestie, carea s'ar apropia, deși pe departe, de farmecul comun. E o sugestie auctoritativă, cam violentă, carea rezultă din superioritatea hipnotizătoriului asupra hipnotizatului.

Dară nici hipoteza aceasta a farmecului nu se poate admite. Pentrucă deși sugestia aceea fermecătoare ar putea produce unele efecte hipnotice în unele persoane anemice, nervoase ori histerice *înaintea cărora hipnotizătoriul s'ar bucura de o auctoritate mare;* totuși ea nu ar putea produce toate fenomenele, în ori ce fel de persoane, sănătoase și în putere. Căci e imposibil ca un hipnotizător, de care nu-mi pasă, să mă poată seduce prin o privire, fie cât de fixă, la unele lucruri în contra voinții mele.

4. A patra este *hipoteza predispoziției.* Aceasta este hipoteza școalei hipnotice din Paris dela Salpêtrière, susținută de Dr. Charcot, și înainte de el de Dr. Braid.

Conform hipotezei acesteia, hipnoza ar fi un morb, și fenomenele hipnotice: fenomene morboase. Deci ca să se poată produce fenomenele hipnotice, ar fi de lipsă, ca în subiect să fie o dispoziție nervoasă ori histerică. Fără dispoziția aceasta, fenomenele hipnotice nu sunt cu putință. Iar dacă se produc câte odată fenomene hipnotice și în persoane sănătoase, acestea nu sunt așa, pe cum se par. Ele trebuie să aibă ceva din nervozitate și histeric, cel puțin „bacilul" ei, ca să zic așa. Presupunându-se dispoziția aceasta, lucrul se explică ușor. Actele hipnogenice trezesc morbul histeric, împreună cu toate fenomenele lui.

Dar nici hipoteza aceasta nu se poate admite.

a) Pentrucă manipulațiunile acelea hipnogenice nu sunt în stare, nici pe departe, să producă oceanul acela de fapte hipnotice. Pentrucă o cauză neînsemnată, o privire fixă, o vorbă: „dormi", și alte de soiul acestora, nu pot produce efecte așa de mari, cum ar fi: anestesia, hiperestesia, uitarea de sine și de lucrurile știute, etc. Vor putea să producă *unele din fenomenele* elementare, în nescari persoane histerice, dar nu vor putea să le producă pe toate, și încă în persoane sănătoase. Nu se poate explica apoi nici aceea, cum de turburările acelea fiziologice atât de mari. se liniștesc printr'un act de tot neînsemnat: *prin o simplă suflare în față.*

b) Pentrucă nu e adevărat, că s'ar recere predispoziție la hipnotizare. Pentrucă noi am văzut medici și hipnotizători de profesiune hipnotizând tot feliul de persoane. *Donato* de ex. hipnotiza pe binele teatrelor europene, ori ce fel de persoane, fie cât de sănătoase și robuste. La trei mii de persoane și-au scris numele într'un album al lui, toate hipnotizate de el. Între aceștia sunt tot feliul de oameni, dela cerșitori până la prinți, dela idioți până la învățații de renume. Pe aceștia însă nu-i putem presupune pe toți histerici, ori aficiați de histerie *Haidenhain* apoi hipnotizase o companie de soldați, în contra voinții lor și a ofițerilor, cari îi încurăjau să nu se lase. Despre aceștia încă nu putem presupune, că ar fi fost cu toții histerici, ori că ar fi avut histeria, cel puțin în germen.

De aceea oamenii au și părăsit hipoteza aceasta a școalei din Paris, și astăzi mai toți țin hipoteza unei alte școale hipnotice, *hipoteza școalei din Nancy,* carea susține, că, fenomenele hipnotice ar avea de cauză: *sugestia.*

5. A cincia hipoteză subiectivă e așadară *hipotesa sugestiei.*

Hipoteza aceasta, pe cum am zis, și-a făcut loc printre celelalte hipoteze. Cauzele pentru cari a reușit să fie astăzi hipoteza comună, sunt mai multe.

a) Prima cauză este, pentrucă hipoteza aceasta nu e streină de hipnotim. Căci la toate hipnotizările s'au recerut și se recere — dacă luăm afară hipnotizările îndeplinite numai cu comanda mentală — de cumva sunt —, anumite lucrări de ale hipnotizatoriul, prin care el invită subiectul să fie hipnotizat, sau prin cari subiectului i-se sugerează somnul și celelalte fapte hipnotice.

(Va urma)

Căsătoria preacuratei fecioare MARIA cu s. IOSIF.

(Continuare.)

La aceste observări filologice vom mai înşira unele aprețieri luate din textul evangelic.

Propuseţiunea *πρὶν ἢ συνελθεῖν αὐτοὺς* = *antequam convenirent* nu este a-se înţălege despre negaţiunea concubirului matrimonial, ci despre negaţiunea împreunări casnice a ambilor. Din zisa acea a Mariei *quomodo fiet istud, quoniam virum non cognosco* (Luc. I. 34) ceace apostolului şi evangelistul Mateiu de bună seamă nu i-a fost necunoscut, şi din întreagă tendenţa primului evangelist şi din potenţiarea istorisirei sale, primeşte omul impresiunea, cumcă nu are el de loc intenţiunea, a aminti în vers 18 colocuirea căsătoricească, fie şi numai pentru a-o exchide. De altă parte însă ea totuşi şi cu atât mai cu efect este exchisă prin negaţiunea duceri acasă, care s'ar fi întâmplat deja. Atuncia — aşa voieşte să zică Mateiu — când Maria era logodita lui Iosif, înainte de a-se afla în casa soţului său; s'a aflat în stare binecuvântată. Aşa dară fructul pântecelui său nu se trage dela Iosif, ba aceasta nice că poate să se tragă dela soţul său, fiindcă ei nu veţuiau încă în respect casnic la olaltă.

Se nimereşte deci de totului tot bine, precum bine observă la acest loc Schegg, verbul *συνέρχεσθαι* cu *μνηστεύεσθαι* şi însemnează închierea zilelor de logodnă: „fiind logodită şi înainte de a fi dusă acasă.“

Când mai departe la Mat. I. 20 îngerul zice cuvintele: *μὴ φοβηθῇς παραλαβεῖν Μαριὰμ τὴν γυναῖκα σου* şi când în v. 24 se zice: „Iosif trezit din somn, făcu precum îi porunci îngerul Domnului şi el lua la sine femeia sa (*καὶ παρελαβεν τὴν γυναῖκα αὐτοῦ*), atunci se poate zice numai forţând textul, dacă *παλαβεῖν* se va lua = a ţinea. Oare să nu fie lucru mai corăspunzător de a-şi aduce aminte de Deut. XX. 7: „Tot omul, care şi-a *logodit* *şieşi muiere* (*μεμνήστευται γυναῖκα*) şi nu o a lua pe ea“ şi la *παρέλαβε* aşi aduce aminte de solemnitatea lui *nissu'in* (*nuptiae*), care are să se ducă încă în deplinire?

Se pare lucru de necrezut, că Maria să nu-i fi împărtăşit îndată soţului său sfânt împlinirea marelui misteriu de mântuire, dacă ea ar fi locuit la dânsul. dacă ar fi stat în contact zilnic, cu dânsul, şi dacă ambii, plini de speranţa mesianică asemenea celorlanţi, israelteni, ar fi vorbit între sine despre acestea.

Credibil devine însă lucrul atunci, dacă Iosif cu Maria încă nu veţuiau la olaltă; dacă el se afla poate în Viflaim sau altundeva, iar ea în Nazaret. În acest caz Maria a putut să ţină încă secretul acesta fără imputare; în acest caz Maria a fost încă liberă şi de sine stătătoare şi a putut fi departe de soţul său trei luni fără de a fi aceasta bătătoriu la ochi şi a putut privi cuvântul îngerului asupra Elisavetei ca şi o provocare de a cerceta pe aceasta. Chiar şi Luca I. 56: *ὑπέστρεψεν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς* „ea se întoarse după petrecere la Elisaveta în dărăpt în casa sa“ şi preste tot iniţiativa, ce vedem în capitlul prim a lui Luca că o ie sfânta Fecioară şi carea în capitlul al doilea a trecut la Iosif, poate fi un semn pentru acea, cumcă Maria înainte de concepere nu a locuit împreună cu Iosif fără după concepere. Însă explicarea saudeducerea îndoielelor şi a temerei lui Iosif din cunoaşterea demnitatei divine a mamei şi a propriei sale nedemnităţi, de a funga la aceasta faptă dumnezeească în ceva chip caşi pater legalis, caşi nutritoriu şi grijitoriu, în faţa cuvintelor: *cum nollet eam traducere* etc. trebue significată ca şi o încercare cutezată, care numai la aparinţa orbeşte, care însă trage după sine urmări cutezate şi cu deosebire forţaza textul în mod nenatural.

Scritoriul şi lectorii au trebuit dară ca în cuvântul *μνηστευθεισα* se fie văzut significarea judaicului aras sau qiddes, carea însemnează încredinţarea, cununia, măritarea cu exchiderea lui deductio nuptialis (nunţii.)

Hipoteza lui Schegg ca şi când Maria îndată după solia îngerului ar fi încunoştiinţat pe mirele său, ca el „seau să-o ie numai decât la sine sau s'o respingă“, în forma ei scurt concipiată, cum se-ar fi întâmplat aceasta anunţare din partea Mariei cuprinde în sine ceva neverosimil.

Ba pentru solemnitatea lui nissu'in se pare că lipseşte timpul necesar, fiindcă Schegg pune solemnitatea nuntei deja înainte de cercetarea Elisavetei, precând după Luca trebue să cugetăm, că Maria a plecat mult la o zi sau două după concepere, ba aci se mai adaug şi motivele deja amintite, cumcă Maria se pare că lucră aşa de tot independentă de capul de familie şi dela Elisaveta nu se întoarce în casa lui Iosif, ci în casa sa. [1])

Explicarea resultatelor dobândite. Tot ce priveşte pe dumnezeescul Mântuitor sau stă cu el în relaţiune, este plin de secret este însemnat, şi are originea dintr'o ordine supranaturală, este efluxul unei iubirii speciale a lui Dumnezeu.

Maria şi Iosif încă nu din cauze comune au fost aduşi la olaltă, ci din deosebitul consiliu a lui Dumnezeu. Ei trebuiră se constituiască aceea familie, din baza căreia şi sub scutul căreia avea să răsară şi să înflorească „toiagul din rădăcina lui Iesse“ şi să renoiasă omenimea prin îndurarea sa.

Pentru întreaga biserică deci faptul căsătoriei Mariei cu Iosif, „Fiul lui David“ nu a fost nice de cum indiferent. Ea (biserica apuseană) celebrează din timp străvechiu serbătoarea desponsatio B. Mariae Virg. cum s. Iosif (23 Ianuariu) şi motivul pentru aceasta serbătoare nu şi l-a scos din acte apocrife, ci pin evangelile sfinte canonice.

(Va urma.)

[1]) Luca I. 39: *Ἀναστᾶσα δὲ Μαριὰμ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐταις* (lectorul să iea aminte la pronumele apropierei în contrast cu *ἐκείναις*) *ἐπορεύθη . . μετὰ σπουδῆς.*

Bibliografie.

A apărut:

Calendar pe anul 1906 pentru romanocatolicii de ritul latin din Moldova. Anul IV. Bacău preţul 30 bani. Partea calendaristică e aranjată după stilu vechiu, în urma unui privilej special, dat pentru romano-catolici moldoveni. În fruntea calendarului e portretul frumos executat al Msgr. *Nicolae Iosif Camilli,* episcopul de Iaşi. In partea literară vieţile mai multor sfinţi, de ai bisericei apusene şi apoi câteva poezii. Într'altele o preafrumoasă dedicaţie Episcopului Camilli, din prilejul iubileului episcopal de 25 ani, ce va fi la 21 Nov. 1906. Tot în editura acestui calendar a apărut o traducere românească a renumitei scrieri „Thoma a kempis“. Se vinde cu 1 leu. O recomandăm cu căldură.

Curs practic de geografie pentru şcoalele poporale de Iuliu Vuia, Braşov, editura librăriei Ciurcu. Cărticica aceasta câştigă foarte mult în valoare pentru mulţimea ilustraţiunilor frumoase, ce o împodobesc. La urmă e alăturată mapa Ungariei. Preţul e 70 fil.

Raportul anual al societăţii academice române „Iunimea“ din Cernăuţi pe 1904/5. Cuprinde raportul general al comitetului şi rapoartele singuraticelor comisiuni. Aflăm aici, că în scopul răspândirii în popor, membrii societăţi au făcut mai multe excursiuni în provinţă, ţinând conferinţe. Averea societăţii se ridică la cor. 12,773·84 iar biblioteca constă din 4382 volume.

A apărut Nr. 12 din revista **Junimea Literară** cu următorul cuprins: A fost odată Mihail Teliman. Tomnatic (versuri) Rotică. Fata paduri S. Fl. Marian. În bolta dela craiul negru (ver.) T. Robeanu. Octavian Goga (fine) V. M. Prohodul veri (versuri) V. Loichiţă. Prin geam C. Paltin. Rugă (versuri) Nicu Dracinschi. A fost un timp (versuri) Alcuno. Putna Iancu I. Nistor. Cântec Leandru. Dări de samă. — Cronică. G. Codreanu, Lili. Notiţe bibliografice Nr. Redacţia şi administraţia: Suceava (Bucovina) strada Sturza Nr. 655.

„Sămănătorul“ Revistă Literară. Anul IV. Nr. 49. N. Iorga. — Împotriva cletitorilor. Natalia Iosif. — Nu mai fi trist (poezie). St. O. Iosif. — Sonete reslețe. C. Sandu-Aldea. — La ţară (fragment). X. — Cugetări. Fatma. — În odaia Bătrânei (poezie). Cronică. N. Iorga. — Despre cărţile d-lor Bianu-Hodoş, Pompiliu Eliade Costescu, V. Pop, Stempo, Chiricoscu, Gâdei, Zaharia Bârsan, Chiffa, Sadoveanul. Boureanul şi despre revistele „Curentul nou“, „Tribuna Dobrogei“, „Făt-Frumos“, „Revista noastră“, „Revista generală a învăţământului“. Numărul 25 bani.

În Librăria seminarială se află de vânzare:

Predici pe toate Duminecile şi sărbătorile de peste an de Dr. Elefterescu. 3 cor.

Predici ocazionale şi funebrale v. II. de Dr. Elefterescu 3·50 cor.

Din editura „Luceafărul“:

Ioan Agârbicean: **Dela Ţară.**	1·50 cor.
Ioan Ciocârlan: **Traiul nostru.**	1·50
Al. Ciura: **Icoane.**	1·20
M. Gorki: **Nuvele.**	1·—
Oct. Goga: **Poezii.**	3·—
Z. Bârsan: **Ramuri.**	2·—

Prof. Dr. Emil Sabo. **„Cântece“** Poezii lirice. Preţul *1* cor.

Editor şi redactor răspunzător:
Aurel C. Domşa

BIBLIOTECA UNIREI.*)

1. **Benhur** saŭ zilele luĭ Mesia, de Levis Walace, 2 v. . . . 2·90
2. **M. Eminescu.** Studiŭ critic . —.90
3. **Câte-va momente** din începuturile bisericeĭ rom. de C. Auner . . . . —.20
4. **Nume de familie** la românii din Ungaria, de A. Viciŭ. . —.12
5. **Din viéța luĭ I. Micul** de M. Străjan . . . . —.16
6. **Albertina**. Povestire de Dr. V. Bojor. . . . —.30
7. **Cestiuni din dreptul bis. unite** p. I. II. . . . . 3·40
8. **Cele doue fețe ale lumiĭ** de Nicu . . . . . —.30
9. **Ziua Deșteptării** de Aurel Fodor . . . . . —.16
10. **Cele două conștințe**, pieză teatrală în 5 acte, trad. de Simion Zehan . . . —.40

*) Aceia, cari vor comanda de odată toți 10 Nrii, îi primesc cu 6·10 cor. în loc 8·84 cor.

FLORICELE DE CÂMP,

schițe ușoare. De A. C. DOMȘA

Prețul 1 coroană.

74 distingeri. 6 medalii de stat.

10,000 motoare liferate spre indestulirea tuturora.

Filiala

Fabricei de motoare din Drezda

Ignațiu Gellért & Cie.

Budapest, VI. Teréz-körut 41.
Telefon 12—19.

Motoare cu benzin, cu ulei, cu spirt, acetylen. — Motoare cu benzin pentru înb cu lătit.

Celea mai moderne, celea mai perfecte și cele mai rentabile motoare generatoare.

Motorul de Drezda e recunoscut de cel mai escelent fabricat în toată Europa. Construcție trainică. Pregătit din material ales și bun.

Trainic! Nici după ani de lucru nu are lipsă de reparatură. — Rentabil la siguranță. Manipularea e foarte simplă. Spesele de lucru sunt mici.

Motoarele de Drezda să pot privi în lucru la diferite întreprinderi industriale și economice: la mori, la fabrici de cărămizi, fabrici de scânduri și de lemne, la scos de apă, la negoțul cu lapte, la îmblătit etc.

Instalările noaue să fac prin oamenii nostri esperți.

Deslușiri și preliminare se dau la cerere.

Garanță bună! Condițiuni de solvire avantagioase. (31) 4—24

Cruce saŭ stea dublă

electro-magnetică

D. R. G. M. Nr. 88503.

Vindecă și înviorézá pe lângă garanță: **reumă, astmă,** (respirație grea), **insomnie vijeirea urechilor, auzirea grea, epilepsie, nervositate, neapetit, gălbinare, durere de dinți, durere de cap, impotență, influență,** precum și ori-ce morb de **nervi.** Morbosul, care nu se vindecă în timp de **45 de zile** folosind aparatul de sub Nrul 88503, își reprimește baniĭ numaĭ decât. Acolo unde n'a folosit nici un medicament, cercați aparatul meŭ; sum convins despre sigurul meŭ aparat.

Prețul aparatuluĭ mare e cor. 6.—
e de aplicat la morburĭ vechĭ.

Prețul aparatuluĭ mic e cor. 4.—
e de aplicat la morburĭ maĭ ușóre.

Spediția centrală de vînzare îl trimite în țără și străinătate cu rambursă, saŭ dacă baniĭ se trimit înainte.

SCHEFFER D. SÁNDOR
BUDAPEST, VIII, strada Bezerédy Nr. 3.
16 (34—52)

Gratuit:

o cumpănă de casă și o mașină de fiert.

Din causa îmbulzeleĭ prea marĭ a marfeĭ trimit în tótă lumea renumita și de tótă lumea plăcuta **marfă din argintul de Mexico,** și anume:

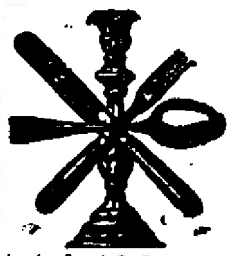

6 linguriță, 6 furculiță, 6 linguri de masă, 12 linguriță de cafea, 6 cuțite de desert, 6 furculiță de desert, 1 lingură pentru supă, 1 lingură pentru lapte, 2 luminări elegante pentru salon, tóte din argint de Mexico

total 46 bucăți numaĭ 6 fl. 50 cr.

Afară de acestea fie-care cumpĕrător primesce ca **dar,** și pe lângă **garanță**

o cumpănă de casă de o putere de 12 1/2 kgr.

Argintul de Mexico este un metal alb (și dinlăuntru) despre **calitatea căruia primesc garanța pe 25 anĭ.** Spediționea se face orĭ prin rambursă orĭ prin trimiterea banilor înainte.

SCHEFFER D. SÁNDOR,
BUDAPEST, VIII, strada Bezerédy Nr. 3.

Pentru 5 coróne

trimit 4 1/2 chilo (vre-o 50 bucățĭ), bun și fin

Săpun de toaletă

pregătit din: **trandafirĭ, lilie, viole, resedă, jasmin, lăcrămióre.**

Baniĭ să se trimită înainte, orĭ se vor ridica cu rambursă.

Alexandru D. Scheffer,
Budapesta, VIII. Bezerédy 3.

La espoziționea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a luĭ

Antoniu Novotny

în Timișóra-Fabric

(24) 48—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea de noŭ a clopotelor stricate, maĭ de parte spre facerea de clopote întregĭ armonióse, pe lângă garanție pe maĭ mulțĭ anĭ, provĕdute cu adjustărĭ de fer bătut, construite spre a le întórce cu ușurință în orĭ ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o lature prin aceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

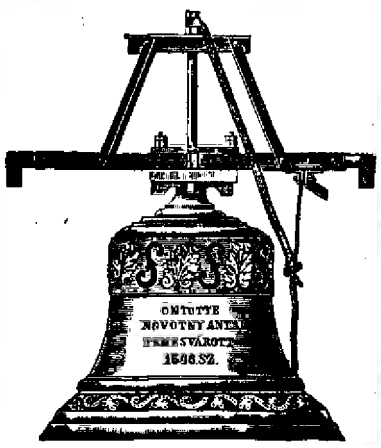

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe orĭ premiate, carĭ sînt provĕdute în partea superiórá — ca violina = cu găurĭ, după figura *S* și pentru aceea aŭ un ton maĭ intensiv, maĭ adânc, maĭ limpede, maĭ plăcut și cu vibrarea maĭ voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, așa, că **un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unuĭ clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiŭ.** Maĭ de parte se recomândă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre **preadjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut** — ca și spre turnarea de **tóce de metal.**

Preț-curanturĭ ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Tipografia Seminariului arhidiecesan.

Abonamentul:
Pentru monarchie: Pe an 12 cor., 1/2 an 6 cor., 1/4 an 3 cor.
Pentru străinătate: Pe 1 an 18 frc., 1/2 an 9 frc., 1/4 an 4 frc. 50 cm.
Foea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Inserţiuni:
Un şir garmond: odată 14 fil., a doua oară 12 fil., a treia oară 10 fil.
Tot ce priveşte foaia, să se adreseze la: Redacţiunea şi administraţiunea „Unirei" în Blaj.

Foaie bisericească-politică.

Anul XV. Blaj 30 Decemvrie 1905. Numărul 52.

La chestia fondului viduo-orfanal în dieceza Gherlei.

Mult să buciumă starea slabă şi neorînduită a orfanilor şi văduvelor preoţimei noastre, — mulţi să sfarmă cu îndreptarea ei spre bine şi îndestulire, — şi până ce aceste curg şi să părândă orfanii şi văduvele de preoţi tot nu scapă de starea lor jalnică şi de neagra sărăcie ce îi însoţeşte. Aceasta în general pentru întreaga noastră provincie metropolitană.

În special, cât pentru dieceza noastră de Gherla, — întocmai. Numai cât aici pe lângă mizeria din chestiune mai este şi alta, poate şi mai mare şi în urmări şi mai dureroasă, sistemul, cu predilecţiune susţinut chiar din jos, a provincialismului. Că aici în una şi aceeşi dieceză sunt mai multe subdieceze, eparhii, apoi şi eparhiile aceste în sub împărţiri. Aşa să împarte dieceza Gherlei odată în două părţi mari, — în ardeleană şi *ungurească, apoi aceste în mai multe* împărţiri şi sub împărţiri până la coteriile familiari. Şi împărţările aceste nu ca idei şi indicări geografice sau ca hotărîri topografice numai, — ci ca idei întrupate; — întrupate şi manifestate în separate obiceiuri; separate vederi, separate drepturi şi separate aspiraţiuni. Că întru cât şi cum influinţază aceste separări şi divizări asupra mersului spre ajungerea scopului sublim al acestei dieceze, vor şti mai bine cari sunt la cârmă şi va şti mai bine Capul Preasfinţia Sa Episcopul, graţiosul Arhipăstor.

Dar despre aceste mai la vale. Acum să revin la chestia cu orfanii şi văduvele de preoţi.

Cum ştim chestia aceasta este obiect de prima interesare pentru tot preotul ca individ şi pentru întreaga tagmă ca corporaţiune. S'a şi ocupat cu studiul şi aranjarea ei mulţi, mai mult sau mai puţin chemaţi şi competenţi şi cu mai mult sau mai puţin succes.

La noi în dieceza Gherlei între alţii şi ca unul dintre cei într'adevăr competenţi în vremea mai de pe urmă s'a ocupat Reverendisimul Vicar episcopesc din vicariatul maramureşului, Părintele Tit Bud.

Într'un cercular ce dovedeşte studiu serios şi orientare în cauză s'a adresat cu un proiect amănunţit referitor la chestia ajutorării sorţii văduvelor şi orfanilor de preoţi şi s'a rugat de toate districtele protopopeşti ca în conferinţele lor să iee între obiectele de pertractare şi cauza aceasta, respective proiectul lui şi despre rezultat în particular să-l informeze şi să se adreseze şi la Preaveneratul nostru Ordinariat diecezan.

Sigur că s'a şi prezentat în toate districtele protopopeşti, sigur s'au luat resoluţiuni în cauză, resoluţiuni de adhesiune şi aliare la idea şi proiectul activului Vicar, în publicitate însă numai resoluţiunea tractului protopopesc al ţării Oaşului s'a comunicat, în „Apelul" preoţimei acelui tract.

Că toate districtele protopopeşti să vor alia la proiectul acesta salutar cine ar îndrăzni a lua la îndoială? aşa s'a aliat şi districtul nostru al Seinului, numai cât aici cu un amendament principiar.

Despre aceasta vreau să scriu ca să adaug şi eu cu cât de puţină şi modestă lucrare la marea clădire, sub acoperemântul careia scut şi ajutor au să afle orfanii şi văduvele de preoţi: fondul văduvelor şi orfanilor de preoţi din dieceza greco-catolică română a Gherlei.

În detaiuri şi formalităţi, că adecă parohii, administratorii, capelanii, apoi parohiile şi filiile cu cât şi cum să contribuiască, — nu întru. Foarte bine le-a formulat aceste lăudatul Vicar în proiectul său şi foarte bine şi preoţimea districtului Ţării Oaşului în „Apelul" său şi întocmai poate şi celelalte districte; — nu întru căci şi aşa formulările aceste, respective proiectele, vor fi supuse consultărilor şi hotărîrilor unei conferinţe generale a tuturor districtelor protopopeşti anume convocate în adunare, şi supuse, mai presus de toate, deliberatului Preaveneratului nostru Ordinariat diecezan.

Chestia o ating din punct de vedere principial şi teritorial.

Înainte de ce aş întra în merit să pun în relief, ca de thesă: întâiu, *necesitatea imperativă* a îmbunătăţirii sorţii orfanilor şi văduvelor de preoţi, — şi apoi resoluţiunea preoţimii din districtul Ţării Oaşului din „Apel" îndreptat către cele 95 de parohii adnexate dela dieceza Muncaciului ceea a Gherlei p. 8.) că *„Prin înfiinţarea noului fond, fundaţiunile viduo-orfanal şi orfanotrofiale existente* şi obligămintele preoţilor faţă de acelea rămân neatinse."

FEUILLETON.

ALTE SCRISORI.

Scrisoarea VIII.

(Frumseţa creştinismului.)

Unui prietin.

Dacă întâia dată dai peste o încântătoare priveliste în natură, peste un codru mare, bogat, nepătruns, peste o luncă cu iarbă de mătasă, prin care curge o vâlcică alintată ca o fetiţă de cinci-spre-zece ani, sau privirea ţi-se opreşte pe munţii înalţi, vineţi, în jurul cărora se rotesc vulturii năvalnici, — rămâi uimit de atâta frumuseţă, pe care nu ai bănuit-o până acum, că ar puteă să fie, ca o moleşire dulce, îţi cuprinde la început sufletul, şi abia târziu poţi să-ţi dai bine samă de ceea ce vezi, de ceea ce simţi, abia târziu poţi să judeci şi să admiri.

Când cetesti ori auzi, dragă prietine, de o mare faptă eroică, de o mare jertfă, de o inimă largă şi desinteresată, simţi că prinzi de odată aripi, ai sensaţia că te ridici şi tu la înălţimea, unde s'a ridicat sufletul celui ce ţi-a trezit inima ca dintr'un somn adânc, făcând să vibreze coardele ei celea mai fine, celea mai nobile. — şi abia târziu poţi judeca rece toată măreţia faptei, poţi să-ţi pui în cumpănă puterile tale cu a lui, poţi înţelege cu cât eşti mai pe jos, de cât el.

Când cine-va printr'o strălucitoare, sculpturală frumseţă trupească, îţi fură şi îţi îmbată ochii însetaţi de frumseţă, inima nu mai aşteaptă judecata rece a minţii, ci începe să bată cu toată puterea, fiinţa ta întreagă par'că ar vrea să se topească, şi numai foarte târziu, poţi ajunge la convingerea, că într'un trup aşa de desăvârşit, poate fi ascuns un suflet urît, respingător.

Dar dacă tu vezi şi azi şi mâne, săptămâni, luni, ani întregi pădurea cea uriaşă, nespus de frumoasă, după ce ai ajuns să-i cunoşti toate ascunzişurile şi potecile întortochiate, după ce ai auzit de atâtea ori cântecele măiestrite a paserilor din ea şi te-ai desfătat de atâtea ori în murmurul izvoarelor vii, ce ţişnesc de sub stâncă, uimirea ta, încântarea şi mulţămirea ta cea dintâiu, scad încetul cu încetul, deşi nu se sting de tot.

Şi după-ce de atâtea ori te-ai plimbat prin iarba de mătasă, înrourată cu stropii de diamant a lunei, după ce te-ai îmbătat de atâtea ori de mirosul florilor sălbatice, şi ai văzut de atâtea ori fulgerarea de aur a insectelor ce se ascund şi se arată iar în bogăţia de verdeaţă. — tu începi a nu le mai băga în samă, inima ta nu mai e capabilă de frumuseţile celea dintâi.

Munţii ori cât ar fi de vineţi, ori cât de sublimi în vecinica lor încremenire, după ce ai trăit în preajma lor un şir lung de ani, o viaţă întreagă poate, nu te mai impresionează, decât atunci, când se iveşte ceva neobicinuit, când se desprinde de trupul de piatră un părete înalt, o stâncă, şi se prăvale în adâncimi.

Faptele măreţe a oamenilor mari au aceea-şi soartă; dacă se urmează repede una după alta. Pierd aproape cu totul ori ce putere de atracţie irezistibilă, care să te cheme, să-ţi poruncească preamărirea lor. Au mai lucrat doară şi alţii asemenea.

O frumseţă trupească, dacă o vezi des în mai mulţi indivizi, nu te mai neliniştesţe, nu te mai aprinzi, inima nu-ţi mai bate aşa de tare.

Aşa e firea noastră. Cu timpul toate ne par obicinuite, comune, de rând, ce mai înainte credeam ceva peste fire, ţineam de o excepţie. Frumseţa care o vedeam la în-

Că trebue să se creeze acest fond, — nu să admite discuție. Trebue, inomis trebue creat!

Discuția să permite însă, ba să chiar impune, că: oare numai pentru cele 95 de parohii „adnexe“ să se creeze? — La asta vreau să-mi dau părerea și observările ca preot „Ungurean“ al diecezei de Gherla.

„Un Domn, o credință, un botez“. Un cap, un trup, un suflet. Un Episcop, o dieceză, o corporațiune.

Cincizeci și trei de ani a trecut de când Provedința dumnezeească, scutul scaunului apostolic din Roma, grigea și recunoștința împărătească, și năzuința bărbaților și înaintașilor nostri eroi și providențiali ne-a scăpat și smuls din legătura nefirească și ucizătoare a diecezei Muncaciului în care secoli grei au tângit și suferit aceste 95 de parohii harnice, puternice și omogene române.

Am scăpat cu vieață, că de nu să crea dieceza Gherlei și noi rămâneam și mai departe sub guvernarea acelei episcopii ce și-a scăpat din vederea ochilor săi sublimitatea chemării și datoriei sale, n'am mai trăi, n'am mai fi ca români, și aceste 95 de parohii ar fi mamă de speculă pentru pungașii politici și ocară de înălțare pentru escroci patrioți cu crucea în frunte. Vedem soartea tristă și nemeritată în care a ajuns bietul popor credincios din aceea dieceză nefericită, care cu un fatalizm păcătos rabdă pe grumazi săi pe aceia pe cari tot „părinți“ îi numește, cari însă sunt trădătorii lui. Ce-ar fi fost de noi și de poporul nostru sub conducerea acelor păstori și sub guvernarea spiritului din Muncaci în tovărășie cu curentul inmoral, șovinist și nimicitor al guvernelor cari s'au părândat? Oh! e grozav să și gândești la asta. — Că de nu scăpam de ei azi sau că n'am fi ca români, sau n'am fi uniți cu Roma.

Dar Roma, această mamă bună și ocrotitoare ne-a scos din sânul perirei și ne-a pus, ne-a așezat în sânul altei mame grijitoare, în sânul și brațele diecezei noua înființate a Gherlei, ca viață să avem și mai mult să avem. Nu suntem deci „ungureni“ părți „adnexe“ la dieceza Gherlei, căci deodată am fost creați cu celialalți, cu „ardelenii“ în o dieceză, și chiar așa s'ar putea numi și cei dismembrați dela Arhidieceza Blajului de părți „adnexe“ către această dieceză; căci în crearea acestei dieceze același zel, același loc și aceași purcedere avem.

Dieceza noastră este o dieceză creată cu limbă liturgică și oficioasă română, — pentru poporul român, și noi clerul și poporul din aceste 95 de parohii dismembrate (ca de noroc) dela dieceza Muncaciului încă suntem români, ba ne place a ne și mândri „câteodată“ cu acest românizm al nostru.

Avem un Cap comun, un Arhipăstor comun, care șezând pe scaunul comunei noastre episcopii gândește de noi de toți. El ne păstorește și pe noi și pe ei, și pe ardeleni și pe ungureni ne guvernează în comun, El e părintele nostru al tuturora și noi toți fii lui.

Avem un seminar comun, unde toți clericii diecezei, fii nostri sau fii lor, ai ungurenilor sau ai ardelenilor, în același spirit să cresc, în aceleași învățături să procopsesc și pentru același scop și aceași chemare să prepară: de a fi părinții, păstorii poporului românesc.

În dieceza *„noastră“* suntem deci ori în ce parte a ei, și noi și ei; toți îl avem pe același Părinte și Arhipăstor; toți suntem nu numai frați în Hristos ci chiar frați de cruce și ortaci și totuși când e vorbă de ceva bine, numai binele nostru să-l contemplăm și numai de ai nostri să grijim; de noi si de trebile părților „adnexe“? — — Corespunde spiritul acesta cu spiritul țineri de aceiași familie, colegialității, cu spiritul frăției să nu zic și cu spiritul Evangeliei?

Spirit de separare, spirit de egoizm și în urmă spirit de distrugere este acesta. De ce să fim deci ungureni și ardeleni când Roma și geniul nostru bun de una și de frați ne-a pus? De ce să fim mărmățeni, districteni, sălăgeni, chioreni, dobâceni sau sătmăreni, când suntem cu toții Gherleni; cum sunt alții orădeni, alăjeni, și lugojeni? De ce să facem numai noi mărmățenii, sătmărenii și ugocienii fondul viduo-orfanal proiectat și contemplat, când același lucru bun și folositor le trebue și celorlanți frați din dieceză? S'au „ei“ nar avea lipsă de acesta, că doară sunt deplin asecurați și bine situați? S'au când 95 de parohii cu preotimea și bisericile lor proiectează a face un lucru bun, folositor și monumental să nu easă acest lucru cu mult mai bun, cu mult mai cu succes și cu desăvârșire mai monumental când l'ar face 489 de parohii cu preotimea lor? — — — — — — —

Să nu fim preocupați de nescari veleități de provincializme, să stârpim din noi spiritul de separatizm, și să cultivăm din răsputeri spiritul concordiei, spiritul unirei și a frăției și să știm că: Concordia res parvae crescunt, discordia maximae dilabuntur.

Deci creeze-se un fond comun diecezan pentru orfanii și văduvele preoților, nu pentru diferitele părți ale diecezei, ci pentru întreaga dieceză, *căci un Cap avem, o dieceză formăm și o corporațiune suntem*; și și ca frați și și ca români în aceleași nevoi

---

ceput, ne scapă din vedere, deși rămâne aceea-și în toată pompa și măreția sa. Însuflețirea de odată se stinge, cu toate că acelea-și rămân motivele, ce ne-ar puteà înflăcăra inima. Ce e mai rău, simțurile noastre adese-ori se corump așa, încât mai târziu vedem frumosul, binele, sublimul, acolo unde nu e de cât răutatea întrupată, necesteticul, ceea ce ne duce la nefericire.

Firea aceasta a noastră se manifestează tot așa și când e vorbă de mișcări, de curente sănătoase, de principii etice curate, înălțătoare, ce duc la fericire.

La început ne însuflețim pentru ele, ne punem toate puterile, ca să le realizăm în viața noastră privată și publică, suntem hotărîți să le apărăm cu armele în mână, sau atunci, când aceasta nu se poate, suntem în stare să ne desvălim pieptul, ca glonțul ori sabia celor atotputernici, să cerce frăgezimea cărnii din inima noastră.

Mai târziu însă, după generații întregi, după secoli, iubirea noastră scade, mintea nu mai știe să judece așa de rumpătată și liniștită, așa de rece, ca la început, adevărul nu ni-se mai leagă de suflet, și găsind acum adevărul în alte teorii, în alte curente, suntem gata să dăm ajutor acelora, cari vreau să răstoarne chiar adevărurile, căror noi ne-am închinat odinioară, pentru cari eram hotărîți să ne dăm și ultimul strop de viață.

Ori dacă schimbarea noastră nu a ajuns până aci, dacă nu suntem încă hotărîți să atăcăm ceea ce mai înainte ni era motiv de luptă însuflețită, privim răci, nepăsători, cum alți atacă idolul nostru de odată, și nu plângem, nu ne însuflețim, nu ne hotărîm la luptă, nu ne pasă, — devenim *indiferenți*.

Astfel vedem că se întâmplă cu ori-ce curent, ori-ce mișcare, iubite pretine. Teoriile filosofice, cari au stăpânit o jumătate de secol, un veac, — nu mai au trecere, și mor, fiind că nu mai au indivizi, cari să le facă să trăiască.

Singur creștinismul, un curent și el, dar un adevăr absolut — nu s'a stins și nu se stinge, atunci când foarte mulți l-au părăsit ori îl părăsesc, când cei mai mulți — ca în zilele noastre, sunt *indiferenți* față de el. Nu înceată, nu se stinge, de oare-ce religia lui Isus nu e o credință, o convingere a unui cugetător, care convingere poate numai pentru cel ce a iscodit-o să fie adevărată subiectiv, personal. Învățătura lui Isus, e cel mai mare adevăr, pornește din trebuințele sufletului omenesc, îmbrățișază toate lipsele, toate dorințele, întreaga țîntă a acestui suflet. Nu se stinge, pentru-că e razimul cel mai puternic a naturii noastre, pentru că e ceea ce ne impintenă la luptă, ceea ce ne ajută puternic, ceea ce ne arată izbânda și răsplata.

Nu înceată, pentru-că ne învălue ființa întreagă ca o mângăiere și alinare, pentru-că ne trece prăpăstii îngrozitoare, și ne ridică la înălțimi pline de lumină.

Nu-i seacă puterea de viață, — pentru că el nu are această putere, ci *este* însuși, și de când a pornit, nu afli epoce, nu decenii, în cari să nu fi fost milioane, cari să-l urmeze și să-l apere.

Dar dacă el, creștinismul, din propria lui putere nu a apus, dacă au fost totdeuna destui, cari să-l urmeze, — nu se poate tăgădui, că însuflețirea generală pentru el nu a fost vecinic aceea-și nu a fost apărat și urmat vecinic cu aceea-și putere. Din potrivă. Găsești restimpuri, afli epoce, în cari o mare parte din adoratorii lui, nu-l mai prețuesc, nu îl mai poartă la inimă, — afli perioade de un înpietrit indiferentism. Sunt apoi perioade, unde cei ce l-au urmat, mare parte din ei, se întorc înpotriva lui, și se aliază cu cei ce vreau să-l stingă — perioade de persecuții.

Așa dar, în multe privinți, a avut și are soarta ori cărui curent. Atâta numai, că direcțiile filozofice, fiind convingerile unei minți puternice, atunci când nu mai află o astfel de minte, sau una ce să i-se apropie, dispar, ascunzându-se în mormântul creatorului lor. Punctele de lumină, scăpărările de inteligință adevărată. — adevărurile, multe, puține, câte se cuprind într'o astfel de direcție, rămân, adăugându-se comorii, tesaurului gândirii omenești. Dar țesetura modului de a vedeà viața, de a o înțelege, se destramă, puțin după moartea urzitorului. Pe când țesetura creștinismului rămâne vecinic aceea-și acelea-și fire sunt în urzală, acelea-și în băteală, fire subțiri, de cari nu se pot rumpe nici când, fire de adevăr și de morală curată.

Nu numai că țesetura religii lui Isus rămâne aceea-și, dar se și continuă mereu, — un val de pânză, ce s'a început cu nașterea finlui omului, și se va termina la capătul veacurilor. Războiul acesta al creștinismului, nici când nu a pausat, după ce a început odată să lucreze. Atâta numai, că une ori valul de țesetură înainta mai repede, puteà cuprinde, puteà acoperi mai multe regiuni: semn că mulți se interesau, mulți cinsteau și se însuflețau de această

şi lipsuri şi în aceleaşi năcazuri şi suferinţe ne aflăm.

Avem până acum doue fonduri de aceste. Părţile dismembrate şi „adnexe“ dela Muncaci unul, şi părţile „adnexe“ şi dismembrate dela arhidieceza Blajului altul. Şi şi dintr'acesta şi şi din acela văduvele de preoţi primesc o pensiune de nimic şi orfanii chiar de râs.

În „Apelul“ preoţimei tractului Ţării Oaşului să zice „prin înfiinţarea noului fond fundaţiunile viduo-orfanale şi orfanotrofiale existente şi obligămintele preoţilor faţă de aceste rămână neatinse“..

Rămână deci aceste fonduri neatinse şi să creem cela comun.

Modalităţile? — sunt deja depuse în planul şi proiectul Reverendisimului Vicar din Sighetul Marmaţi cât şi în „Apelul“ frumos al preoţimei gr.-cat. române din Ţara Oaşului.

„Unde-s doi puterea creşte“ şi 489 de parohii cu bisericele şi filiile lor numeroase sigur mai mare putere vor putea arăta şi desvolta decât 95. Sau fondul regnicolar de penzionare a învăţătorilor ar fi ajuns la acel grad, ce la atins, decumva în loc de un fond pentru întreagă Ungaria şi Transilvania să crea 5 fonduri separate, după cele 5 înpărţiri geografice ale ţării? Sau numai noi preoţii din dieceza Gherlei să stăruim şi mai departe pentru dismembrarea şi slăbirea noastră?

Şi ce ne-ar împedeca în ajungerea acestui scop măreţ şi împunător?

N'ar vrea doară Capul, graţiosul nostru Arhipăstor? Şi numai a presupune una ca asta ar fi crimă!

N'ar vrea dieceza? Imposibil; — din contră: zilnic şi neîncetat să buciumă din toate părţile dorinţa de a vedea cât de curând resolvată şi pusă în practică chestia.

Cine nu vrea dară?

Noi să nu vrem doară cei din cele 95 de parochii dismembrate dela dieceza Muncaciului? — — Deşi cunosc unele velecităţi în cauză totuşi nu cred să nu se poată trece peste ele şi în comună înţălegere cu toţi fraţii, cu toţi colegii din întreaga dieceză sub conducerea Capului nostru comun, a graţiosului nostru Părinte şi Arhipăstor sigur va ajunge dieceza noastră să vadă cât de curând pusă baza şi temelia fondului viduo-orfanal al diecezei noastre de Gherla.

Pentru unirea tuturor, — Domnului să ne rugăm!

Şi dacă ne-am unit odată cu acest punct delicat şi de viaţă dătător ne vom şti uni pe rând şi în celelalte, şi deveniva dieceza noastră o dieceză puternică, plină de vitalitate şi Capul, Arhipăstorul ei cu luminaţii săi sfetnici ferici de vederea îndestulirei în unire a fiilor Săi.

Jos cu părepii, cu murii chinezi; ce împedecă vederile mai înalte şi circularea sănătoasă a sângelui prin vibrarea mai puternică şi neîmpedecată a pulsului unui corp de vieaţă dornic.

Provincialismul şi dinasticismul în cler şi biserică s'a răzbunat în dauna poporului credincios, în dauna însaşi a instituţiunei: — uti figurae docent!

Constantin Lucaciu.

CORESPONDINŢE.

Misiuni poporale în Ciucia.

Bologa, 16 Dec. 1905.

Conform hotărîrii luate în sinodul protopopesc de toamnă din anul acesta, preoţimea din tractul Morlăcii, a ţinut misiuni poporale în Ciucia; la lucrul acesta i-a îndemnat resultatul îmbucurător, ce l-au obţinut prin misiunile făcute în Mărgău astă primăvară, pe cum şi îndemnul ce ni-l dau rapoartele despre misiuni din „Unirea“ şi „Răvaş“.

Barăm de s'ar continua acest început mântuitor, căci avem mare lipsă de astfel de sărbători sufleteşti, vom produce adevărate renaştere sufletească în popor; vom face să dispară antipatia poporului faţă de preoţii sei, producând o intimitate familiară între preoţi şi popor, raport de părinte şi fii. Cumpănind bine starea poporului nostru din ori-ce punct de vedere, împrejurările, între cari trăim, ne impun preoţilor, să ţinem misiuni în popor.

Misiunile nu eschid, fără presupun preoţi buni; preoţii răi nu se pot decide să ţină misiuni, şi de s'ar decide, nu le-ar putea face cum trebue făcute, căci misiunile poftesc dela preoţi şi zel şi capacitate, şi muncă încordată.

Misiunile în Ciucia s'au ţinut în 2—3 şi 4 Decemvrie a. c. S'au început Sâmbătă sara cu însărat, la mijlocul însăratului a ţinut predica de introducere preotul din Bologa *S. Frăţilă,* vorbind despre scopul omului, arătă poporului, care ni-e ţinta pe pământ, şi cum putem dobândi acest liman dorit — fericirea de veci.

---

pânză fină ursită din fire tari de credinţă şi bătută cu fire albe de morală sănătoasă. Altă dată valul nu înainta, nu sporia aşa de repede: semn că mulţi nu mai aveau încredere în trăinicia acestei pânze, în farmecul ei de a apăra trupul şi sufletul omenesc de ori-ce săgeată potrivnică, veninoasă, ce vine svârlită din umbră şi întunerec.

Firele de aur a credinţii din acest războiu, au rămas tot aşa de curate, de nealterate, ca şi la început.

Pe firele albe de morală nu s'a pus nici un strop de prav. Dar fiind timp îndelungat în preajma lor, ţesând cu ele, cunoscându-le, dela o vreme îţi par de tot comune, fără nici o putere şi nici un farmec, — ori, de se poate şi aceasta — strălucirea de aur şi de argint îţi ia vederile, îţi falsifică simţurile, — şi în urmă nu mai poţi să judeci corect. Devin astfel indiferent, — ori, ce e şi mai rău, dujman făţiş a lui, şi te asociezi cu cei ce vreau să-l nimicească.

Deşi frumseţa şi sfinţenia lui, puterea lui de viaţă a rămas tot aceea-şi, după cum aceea-şi a rămas măreţia unui munte, ce nu te mai impresionează după ce l-ai văzut timp îndelungat, după cum nu te mai tulbură codrul bogat, întunecos, câmpia plină de flori, după ce le cunoşti toate tainele.

Frumseţa rămâne însă, căci ceea ce e frumos e şi adevărat tot odată, iar adevărul e vecinic.

Cât timp natura omenească va fi aşa cum e, vecinic va rămânea faptul, că nici o teorie filozofică, nici o credinţă veche ori nouă, din Europa ori Asia, din America sau Africa, — nu e şi nu va fi aşa acomodată, aşa de naturală, aşa de puternică pentru creşterea, educaţia tinerimii, cum e creştinismul. Dulce şi uşoară, plină de farmec ca sînul mamii e pentru copil religia lui Isus, cu un ciripit drăgălaş de pasere seamănă celea dintâi elemente, celea dintâi cunoştinţi, pe cari şi-le însuşeşte din această lege.

Şi totuşi acest ciripit va rămânea vecinic în sufletul lui, după cum eternă-i va fi iubirea mamii ce l-a crescut. Se va schimba în manifestare, va fi mai târziu un cântec de încurajare ori de mângâiere, de pornire hotărîtă în lupta vieţii, ori de resignare, — dar esenţa va rămânea, şi astfel va rămânea în inima lui îndestulirea, supunerea în voinţa lui Dumnezeu, fericirea dar, — la ceea ce l-a învăţat şi ciripitul cel dintâiu. A cultiva inima, sentimentele ei, a face ca acestea să strălucească de curăţenie, însamnă a cerca şi a reuşi, de multe ori, ca copilul tău să fie vecinic cu fruntea senină, cu surisul pe buze. Cultivarea minţii ar fi să aibă acela-şi resultat, dar în foarte multe cazuri nu le are. Acum creştinismul în cel dintâiu loc, cultivarea inimii o are de ţintă. Nu învaţă că mintea nu trebue luminată. Din potrivă, că e necesară şi aceasta. Dar religia lui Isus, dându-i minţii frâu liber, arătându-i regiunile celea mai estinse, punându-i înaintea ochilor înălţimile celea mai ameţitoare: „stăpâneşte peste paserile cerului, peste peştii mării, peste animalele pământului“, adecă va fi vulturul întregului univers, — îi arată tot odată o ştiinţă, o cunoştinţă, cu totul de altă natură, prin care omul vede şi se pătrunde de *realităţi,* la cari prin ştiinţa noastră, prin fulgerarea de lumină a minţii noastre, nu am fi ajuns nici odată, îi arată *credinţa.* Acesta e punctul de lumină, acesta e sigilul de diamant, care, dacă ţi-s'a imprimat pe frunte, în toată viaţa îţi va lumina luceafărul, iar din colo de moarte soarele îndestulirii şi fericirii.

Puterea acestui creştinism, frumseţa lui mare, nu o vei puteà înţelege bine, tinăr fiind. Atunci vei simţi mai mult. Dar atunci când şti ce e lupta vieţii, când cunoşti proptele, de cari te poţi răzima, înţelegi că cea mai puternică, singura puternică, e numai ceea ce numim lege creştinească.

În vremea când se deslănţue patimile, când e vorba dar să ni rămână tinerii curaţi ca lamura, ori să se cufunde în noroiu, altă putere morală nu iea răspunderea, de cât creştinismul. Căsătoria, care e fundamentul cinstii şi a înaintării neamurilor, numai creştinismul a ridicat-o la sfinţenia tainei, numai Hristos s'a aflat în toată istoria lumii, care să spună prin gura apostolului Pavel: „Bărbaţi, aşa să vă iubiţi femeile voastre, cum eu (Hristos) iubesc biserica, care mi-am dat şi viaţa pentru dânsa.“ Şi numai rămânând la această înălţime ideală, şi totuşi mai adevărat de cât 2+2=4, poate căsătoria să rămână ceea ce am spus că este, şi nu reducându-o la valoarea unui contract civil, care se poate ori când desface.

Atunci când interesele încep să se încrucişeze, când fie care începe aşi uita de altul şi a munci numai pentru sine, — când armonia dintre familii, dintre popoare, dintre ţări, începe să slăbească, spuneţi-mi ce putere de fer va fi aceea, care să oprească *hotărîrile inimii,* tendinţele greşite ale ei, ce glas va fi atât de puternic, şi totuşi

După vecernie se face molitva, începându-se mărturisirile credincioşilor; sara la 7 oare să serveşte canonul îngerului păzitor. În decursul canonului, preotul din Bologa ţine predica a doua despre păcat, arătând răutatea păcatului, care ni-e un călăuz primejdios, ce ne abate dela adevăr şi dreptate, duşmănindu-ne cu Dumnezeu, creatorul şi binefăcătorul nostru.

Duminecă în 3 Dec. în decursul utrenii doi preoţi mărturisesc poporul. După a treia cântare din canonul dela utrenie, preotul Frăţilă conţionează despre s. mărturisire, arătând poporului credincios, cum trebue creştinul să-şi mărturisească păcatele, spre a dobândi iertare şi dar dumnezeesc.

În decursul s. liturgii la un număr mare de popor a vorbit Preaon. Dn *Ioan Pop,* protopopul Morlăcii despre s. cuminecătură, arătând în termin poporali însămnătatea acestui sacrament sfânt ca şi Dumnezeu şi plin de dragoste ca şi inima lui Hristos.

După amiazi se continuă mărturisirile, iar la vecernie vorbeşte despre demnitatea preotului, On. *Rom. Romonţan,* preot în Mărgău, ţintind prin vorbe înţelepte a apropia pe credincioşi de preoţii săi, cari au menirea sfântă de mijlocitori între Dumnezeu şi oameni.

Sara fiind spresara întrării în biserică, s'a servit paraclisul Preacuratei Vergure, executând cântările preotul local On. *I. Truţa,* într'un ton melodios şi dulce.

Luni dimineaţa la s. Utrenie a predicat On. Romonţan despre păcatul luxuriei şi despre răutatea căsătoriilor neleginite. Părintele Romonţan conbate cu argumente potrivite şi bine alese, acest păcat urât, care durere şi în poporul nostru s'a lăţit de câţiva ani în toate părţile.

La s. liturgie s'a ţinut predica a şeptea despre judecata din urmă, spusă de Preaon. Dn Ioan Pop, mulţi credincioşi au erupt în lacrămi, auzind vorbindu-li-se despre grozăvenia şi impozanţa marelui judeţ.

După amiazi preoţii: Romonţan, Truţa şi Frăţilă au servit ss. Maslu bolnavilor, cari folosindu-se de serviciile sacre, au urmat sfatul s. Iacob: chemând preoţii bisericii să se roage pentru ei.

Vecernia a făcut-o Preaon. dn protop. ţinând şi predica de închiere despre legătura, ce o avem cu sufletele în ceriu şi purgatoriu.

La misiunile sacre din Ciucia, au luat parte şi poporenii din satele vecine în număr destul de însămnat, depărtându-se mângâiaţi şi mulţămind în sufletul lor preoţilor, cari le-au causat aşa momente fericite.

Peste doi-trei ani, când va şti poporul, ce sunt misiunile, putem spera, că locurile, unde se vor ţineà misiuni, vor fi adevărate locuri de peregrinaj; atunci vom puteà cultiva şi mai bine simţul religios în popor, având prilej bun de a-l lipi mai tare de noi.

Ca să reflectez ceva şi fratelui, ce scrie în „Unirea“ *echoul* IV-lea despre misiuni, îi laud sfatul, ce îl dă; de a forma o „Reuniune pentru misiuni“, dar aceasta e mai greu de ajuns, mai uşor e, ca în toate protopopiatele, preoţii în grupe de 5—6 să fac reciproc misiuni sacre în parohiile lor, căci în multe părţi nu au început, şi încă acolo, unde poporul e mai fragil (Câmpie), şi unde împrejurările poftesc mai cu insistinţă misiuni (ţara Oltului, ţinutul Târnaveimari).

Când se vor face misiuni peste toată provincia mitropolitană, şi vor vedeà toţi fraţii în Hristos, ce bun mijloc de păstorire sfântă vom aveà prin ele, atunci poate că se vor decide a da mână de ajutor unei reuniuni de feliul, cum doreşte fratele „Amar“. Ajută-ne Dumnezeu, să putem face o astfel de reuniune, şi reuniunei când va exista încă, să-i ajute, ca să prospereze mai bine, ca multe din reuniunile ce le avem.

I. Sever.

---

nu zdrobitor, care să pătrundă în *conştiinţi* şi să le îndrepte? Zic în conştiinţi, căci o suprimare esternă nu ajută nimic, nu vindecă. Nu va fi sabia strălucitoare, nu va fi glasul de tun al războaielor, nu va fi coroana grea de pe capul stăpânitorilor, nu va fi cutare filozofie, ceea ce poate să oprească ori să îndrepte, ci numai şi numai lumina creştinismului, ce pătrunde, trezeşte şi luminează conştiinţele.

Iar când anii bătrâneţelor grele vin îngârboviţi şi neputincioşi, singura mângâiere şi bucurie, e nădejdea vieţii de apoi, pe care o varsă în suflete tot creştinismul. Căci numai conştiinţa de a nu-ţi fi trăit viaţa înzădar, nu e de ajuns ca să-ţi lumineze anii din urmă. Sufletul şi atunci simte trebuinţe nouă, are şi atunci dorinţi, pe cari altceva nu le poate îndestuli de cât nădejdea în viaţa de apoi.

Cu toată această frumseţă şi bogăţie, mulţi sunt şi azi indiferenţi faţă de legea asta. Căci nu se mai silesc să o cunoască, socotindu-o de un lucru învechit, ce nu mai are nici un farmec.

Azi naţionalizmul a luat locul credinţii la cei mai buni.

Cu toate că a fi creştin adevărat, însamnă a-ţi iubi, după Dumnezeu, naţia şi ţara, mai mult de cât ori ce alta.

Alfius.

Cărţi postale ilustrate,

cu vederi din Blaj.

Bucata 6 fileri. — Suta 5 cor. franco.

Invitare de abonament.

Blaj, în Decemvrie 1905.

P. T

Multele îndemnări şi insistinţe venite din toate părţile m'au hotărît a scoate iarăşi foaia musicală:

„MUSA ROMÂNĂ“

Ca şi în trecut şi acuma scopul foaiei »M. R.“ va fi răspândirea cântecelor noastre populare naţionale, aranjarea şi publicarea pieselor de salon şi de concerte, lucrate din cântece populare.

„MUSA ROMÂNĂ“ va apăreà in decursul lui Ianuarie st. v. 1906 odată pe lună, în cuart mare, pe hârtie groasă şi frumoasă, şi va conţine fiecare broşură două coli tipar de note frumos imprimate. Programa foaiei va fi de următorul cuprins:

a) Cântece şi hori populari aranjate pe pian.

b) Piese de salon, din cântece populare, aranjate pentru pian, în formă de Fantasie, Capriciuri, Rapsodie, Concerte etc.

c) Cântece populare şi originale pentru voce cu acompaniament de pian.

d) Piese de dans pentru pian pe 2 şi 4 mâni.

e) Cântece bisericeşti şi lumeşti pentru cor bărbătesc şi mixt (partitură).

f) Piese româneşti pentru Violină şi Flaută, cu acompaniament de pian.

Partea literară de pe faţa primă şi ultimă a foaiei va aveà următorul conţinut: biografii a musicilor străini şi români, articoli, notiţe, cronice, poesii populare etc.

Preţul abonamentului: pe un an 16 cor., pe şese luni 8 cor., pe trei luni 4 cor.

România şi străinătate: pe un an 24 franci, pe şese luni 12 franci, pe trei luni 6 fr.

Iacob Mureşianu
profesor de musică.

☛ *„Stim. Domni, Doamne şi Domnişoare, cari vor primì acest apel sunt rugaţi de al face cunoscut între amici şi cunoscuţi, a colectà abonenţi şi a trimite lista cu ori ce fel de resultat, cel mult până la* **20 Ianuarie st. n. 1906.** *sub adresa:* **IACOB MUREŞIANU** *profesor în* **BLAJ** *(Balázsfalva), deoarece din causa speselor mari, foaia să va tipărì numai în atâtea esemplare câţi abonaţi vor fi prenotaţi“.*

Numere de probă nu să trimet, — iar foaia să trimete numai aceluia, care solveşte înainte costul abonamentului.

Invitare de abonament.

Rugăm pe On. abonenţi, cari sunt încă în restanţă cu abonamentul de pe anii trecuţi, — să binevoiască a ni-l trimite fără amânare, pentru ca foaia să-şi poată plăti datoriile sale.

Totodată rugăm pe toţi, se binevoiască a-şi renoi abonamentele pe anul 1906. cu preţurile de

12 Cor. pe anul întreg,
6 „ pe o jumătate de an,
3 „ pe un pătrar de an.

ADMINISTRAŢIUNEA.

Noutăți.

Întru mărirea lui Dumnezeu. Maria Fundurean din Sas-Uifalău, a dăruit pentru persoana mea, ca preot, un rând de odăjdii de liturgie de 100 cor. Credincioșii mei însă, Iacob Retegan cu soția sa Susana n. Moldovan și Pop Moldovan Todor, au dăruit pe sama s. biserici, un rând de odăjdii negre de barșon în preț de 80 cor. din cari Pop Moldovan Todor contribue cu 20 coroane. Bunul Dumnezeu să resplătească jertfa lor, cu iertare de păcate în ziua judecății și cu dar de sănătate în viața pământească. Nușfalău, la 17 Decemvrie 1905. — *Ioan H. Botean*, preot local.

Din Arhidieceză. *Ariton Popa*, preot în Bucium-șasa, distr. Roșia, a fost numit paroh și protopop în Reghin. — Felicităm cu toată căldura pe iubitul nostru prietin și corespondent, de cinstea, de care a fost învrednicit și avem cele mai bune nădejdi, că și în noua sa diregătorie va fi acela-și ca și în trecut.

Din dieceza de Oradea. Preotul din Virtiș On. *Cornel Darabanth*, a fost numit de coadjutor parohial în Tiream. — On. *Ioan D. Szilágyi*, capelan în Leta-mare, a fost numit administrator parohial în Virtiș. — On. *Victor Szilágyi*, adm. par. în Óvári, a fost transferat în aceea-și calitate în parohia Chet. — Rvrsmul *Ioan Papp*, paroh-protopop în Holod, din ocasiunea pensionării sale, a fost numit **Arhidiacon onorar.** — Mon. *Ioan Papp*, paroh în Drăgești, a fost numit paroh în Holod și vice-arhidiacon actual al districtului de acela-și nume. — On. *Antoniu Bónyi*, preot în disponibilitate, a fost numit administrator parohial în Chioag. — Preotul neoordinat On. *Iuliu Pataky*, a fost numit administrator parohial în Drăgești. — On. *Ioan Turdean*, preot neoordinat, s'a dispus de administrator parohial în Buteni. — Preotul neoordinat On. *Eugeniu Panoviciu*, a fost numit de capelan în Leta-română. — Mon. *Ștefan Sipos*, paroh în Vad și protopop actual al districtului Criș, a fost numit paroh în Pomi. — Au fost hirotoniți întru preoți: *Iuliu Pataky, Ioan Turdean, Francisc Teodor Lazin* și *Eugeniu Panoviciu*; iar clericii din anul al IV-lea *Ioan Székely, Ioan Zsiros* și *Ioan Ossian*, au fost promovați la ordul **lectoratului.**

Guvernul și-a presintat din nou abzicerea, dar Majestatea Sa l-a încredințat și pe mai departe cu conducerea afacerilor.

Știri literare. De Ss. Sărbători institutul „Minerva" din București a publicat următoarele scrieri interesante: M. Sadoveanu: *Floare ofilită*, în care se povestește în vii colori viața micilor funcționari din provincie. — V. Pop: *Domnița Viorica*, roman din viața dela țară, cu scene de o frumseță răpitoare prin căldura descrierii și prin chipul desăvârșit, cu care autorul pătrunde în sufletul persoanelor. — *Calendarul Minervei pe 1906*, vestit prin atențiunea, cu care e redactat. Calendarul acesta e un omaj regelui Carol, din prilejul aniversării a 40 ani de domnie. E foarte bogat ilustrat. Partea literară e foarte variată și bine aleasă. Recomandăm scrierile acestea, ca celea mai potrivite cadouri.

Congregația comitatului nostru e convocată în ședință estraordinară pe ziua de 29 crt. Se vor pertracta unele afaceri întrate dela ultima adunare în coace. În legătură cu aceasta înregistrăm și dimisia comitelui suprem *Zeyk Dániel*, dimisie primită de guvern. Raport putem da numai în numărul viitor.

Răscumpărarea felicitărilor de Ss. Sărbători. Frumoasa datină de a se rescumpăra cu bani felicitările de Ss. Sărbători în favorul cutărui fond umanitar, nu ar trebui părăsit. Avem și aci în Blaj o mulțime de fonduri, ca fondul subsidiar al preoților, fondul pentru Masa studenților, pentru Internatul de fetițe, pentru colecta crucerilului, ș. a. cari toate sunt avisate la sprijinul publicului. Să le dăm acestora banii, cari i-am arunca pe gratulări și pe mărci postale ori telegrame, și însutit am făcut. La redacția noastră se primesc contribuiri pentru ori care din fondurile acestea și sumele primite se vor înainta la destinație și cuieta în foaie.

La temniță. Dl Ioanovici a plecat la temniță în Seghedin, unde va sta un an pentru o poesie publicată în „Libertatea", redactată de D-sa. În scurt îl vor urma duiu M. Gaspar osândit la 10 luni. Dr. C. Jurea la 8 luni și Dr. St. Petrovici, la 6 luni, pentru articoli publicați în „Drapelul". Și toate acestea numai de dragul înfrățirii!

Pentru Ss. Sărbători, cel mai prețios cadou nu poate fi, decât o asigurare pe viață la „Transilvania" în ori ce fel de combinație. Pentru că o astfel de asigurare este dovada cea mai frumoasă de o așa dragoste, care nu ține seamă de frontierele acestei vieți. Informații se dau de agenți reslățiți prin toate părțile, ori chiar și din partea redacției acestei foi.

„Luceafărul". Numării 23 și 24. apăruți zilele acestea, continuă a se ține la înălțimea, la care s'a avântat prin multa atențiune și pricepere, cu care îs redactați. Între frumoasele lucrări ce publică, relevăm doue povestiri de Ciura și Agârbiceau, biografia și portretul profesorului nostru de musică Iacob Mureșianu cum și notele „Visul lui Manole" din admirabila piesă, adevărat cap d'operă: „Mănăstirea Argeșului", de Mureșianu. Cu începerea unui an nou, „Luceafărul" să fie cel mai dorit oaspe al familiilor românești. Îl recomandăm cu multă căldură. Ediția de lux costă 20 cor. cea simplă 12 cor. apare de două ori pe lună și se poate prenumera și la librăria arhidiecezană.

Ziar nou. Deputații naționali împreună cu alți bărbați distinși ai neamului nostru, au lansat un apel către publicul românesc pentru subscrierea unui capital de 250 mii coroane, spre a puteă întemeia un ziar de toate zilele al partidului național român, care să fie la înălțimea tuturor pretensiunilor moderne, și care se facă de prisos foile străine, în casa Românului. Redacția ziarului va fi în Budapesta, și apariția lui e legată de subscrierea capitalului.

„Musa română", va reapărea la anul nou. Iată știrea cea mai plăcută cetitorilor nostri, cari se ocupă cu musica. Atragem atențiunea asupra invitării de abonament, ce publicăm în alt loc al foii și nutrim nădejdea, că această invitare va fi îmbrățoșată cu toată dragostea. Se spriginim progresele culturale românești pe toată linia!

Pentru copii. Librăria Ciurcu dela Brașov, a publicat de Ss. Sărbători șasă cărticele pentru copii: Cenușotca, Prințul Aricin și prințesa Broască și Imblăciul din ceriu, format 16° mic, apoi Boneta roșie, Rozalba și Roziora din spini, format 8° mare, de asemenea ilustrate. Celea dintâi costă câte 8 fil. celealalte câte 32 fil. — Toate acestea povești, povestite din nou de E P. au apărut în o broșură, de data asta fără ilustrații și se vinde cu 20 fil. Fiind de multă importanță lectura, cu care dedăm pe copii, recomandăm publicațiile de mai sus, special celea din urmă, mai frumoase și ca esecuție tehnică.

Constituire. Societatea studenților în teologie din București, și-a constituit astfel comitetul pentru anul 1905/6: Domnul Dr. Constantin Chiricescu, președinte de onoare, ca decan al facultății de teologie, potrivit Statutelor societății. Marin D. Preoțescu, președinte activ. Nicolae Papadima, vicepreședinte. Marin V. Popescu-Recea, cassier. Constantin Provianu, Bibliotecar. Dimitrie D. Petrescu-Zoița, secretar general. Valer Iordăchescu și Constantin Chifu, secretari de ședință. Vasile I. Constantinescu, Alexandru H. Simionescu și Constantin Dumitrescu, membrii comisiunii de control.

„Tovărășia". Sub acest titlu a apărut la Hunedoara o nouă foaie, ca povățuitoare a însoțirilor economice, în chestii de agricultură, meserii etc. Redactor: *Vasile C. Osvada*. Apare tot la 10 zile, abonamentul 8 cor. la an.

Convocare. A XVII-a adunare generală ordinară a „Reuniunei române de agricultură din comitatul Sibiului" se convoacă în Săliște, pe Duminecă în 31 Dec. n. 1905.

Reuniunea femeilor din loc își va ținea Duminecă în 31 crt. la 5 oare sara a treia serată în locaiul Casinei. Va cânta cu voacea d-șoara *Eugenia Maior*, iar la pian d-șoara *Lucia Viciu*. D-șoara *Elena Simtion*, declamează și dl *Octavian Frie*, va diserta. — Marți în 2 Ianuarie, după amiazi la 5 oare, să vor distribui *vestmintele și darurile de Crăciun* printre copii săraci din loc.

Petreceri. Corul plugarilor români din Mihalț, invită la *concertul* împreunat cu *producțiune teatrală*, ce se va aranja Luni, în 8 Ianuarie n. 1906, a doua zi de Crăciun în Teiuș, în sala cea mare a hotelului „Leul de aur". Venitul curat este destinat în favorul ambelor școale din Mihalț.

— Corul din Iernotfaia, invită la *concertul* împreunat cu *teatru* și *declamări*, ce se va ținea în 8 Ianuar n. 1906, a doua zi de Crăciun în hotelul orășănesc (Balhaus) din Reghinul-săsesc, sub conducerea D-lui Alexandru I. Sighișorean, învățător. Venitul curat este destinat pentru edificarea de nou a școalei gr.-cat. din Iernotfaia.

Mulțămită publică. Pentru acoperirea speselor avute cu aranjarea festivităților centenare în amintirea fericitului *Timoteiu Ciparíu*, au binevoit a contribui următorii: Excelența Sa Victor Mihályi 50 cor., I. M. Moldovan, preposit 30 cor., Ștefan Pop, canonic 15 cor., Dr. Aug. Bunea, canonic, Dr. Iuliu Maniu, adv. câte 10 cor., Sim. P. Mateiu, canonic 5 cor., Dr. Isidor Marcu, canonic, I. Maior, provizor dom. câte 3 cor., Georgiu Muntean, director preparandial, Gavril Pop, canonic și Dr. Ioan Rațiu, prof. câte 2 cor., Dr. Victor Szmigelski, canonic și Nicolau Popescu, prof. câte 1 cor. Total 134 coroane. Esprimăm generoșilor contribuenți și pe această cale mulțămita noastră. Blaj, 28 Dec. 1905 — *Ioan F. Negruțiu*, directorul desp. *Alesandru Ciura*, secretar.

Necrolog. † *Georgiu Raduț*, vice-protopop gr.-cat. emerit, în 21 Dec. n. și-a dat nobilul său suflet în mânile Creatorului, în etate de 84 ani, după grele suferințe, provăzut cu s. Sacramente ale muribunzilor.

† *Antoniu Popp*, preot în Chioag, a repausat la 27 Octomvrie 1905, în anul 39. al etății și 13. al preoției.

† *Ioan Murășan*, învățător în Borgo-Mureșeni, după un morb greu și îndelungat, a repausat în Domnul în 21 Decemvrie 1905, în al 53-lea an al erății, 32-lea al fericitei sale căsătorii și al 34-lea al servicinlui învățătoresc.

În veci amintirea lor!

Posta redacțiunii.

I. H—E. Nu s'a putut decât așa prescurtată.

N. B. A sosit, vă vom avisa de hotărirea ce vom lua.

E. V. D. Puțină răbdare, va urma, dar de ce așa rar?

Dr. P. L. Se va publica de sigur.

AVIZ

cultivătorilor de vie.

Se află de vânzare viță de vie foarte frumoasă altoită în viță cu rădăcină americană, după cel mai excelent metod (altoire lemnoasă). După trebuință ori ce soiu de viță. — Comandele să se trimită la adresa: GEORGE ȘERBAN, paroh gr.-cat. Smig (Somogyom) u. p. Medgyes. (27) 6—6

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Căsătoria preacuratei fecioare MARIA cu s. IOSIF.

(Continuare și fine).

Nu mai puțin îl interesează pe exeget și pe toată inima credincioasă, — care își face obiect de contemplare atentă și iubitoare din minunatele întâmplări asupra guvernărei supranaturale ale lumei, oare Iosif și Maria încheiat-au căsătoria sau ba.

Critici moderni ai noului testament de mult au tot căutat să poată descoperi contraziceri între ambe istorile prunciei din evangelia primă și a treia și pentru a putea documenta imposibilitatea succesiunei istorice a întâmplărilor. Dacă descoperirile făcute mai sus asupra încheierei căsătoriei judaice în două acte despărțite de olaltă prin timp, și asupra caracterului căsătoricesc al logodnei sunt adevărate, atunci fără de ori ce forțare a textului și a înțălesului rezultă următoarea armonie și parafrază a texturilor dela Luca și Mateiu, iar se referesc aci.

Pentru a-se face adevărat „Fiu omenesc“, pentru a deveni consângeanul nostru. Răscumpărătoriul a vrut a se naște dintr'o femeie din genul lui Adam. Spre a ne arăta atotputernica sa Dumnezeire, a ales o fecioară, ca acea să-i fie mamă și totodată să rămână fecioară curată. Pentruca să nu detragă nimica din instituțiune străvechie a căsătoriei, ci mai mult se-o onoreze, și-a ales de mamă o fecioară, care era măritată. Cea aleasă spre aceasta a fost Maria din Nazaret, fica davidică, carea după Luca I. 34 și-a fost consacrat virginitatea sa lui Dumnezeu și poate mai departe silită de împrejurări externe (poate fiindcă era fică cu drept de ereditate și de acea trebuia să se căsătoriască în trupina propriei familie, sau fiindcă preste tot conziderațiunea în care sta necăsătoria la poporul său îi punea o pedecă invincibilă propusului său de a rămânea necăsătorită) se logodise cu Iosif din genul lui David după legea și uzul sinagogei. Din caracterul căsătoricesc al logodnei judaice se explică de tot natural numirea lui Iosif cu *ἀνὴρ αὐτῆς* și a Mariei cu *γυνὴ αὐτοῦ*. Atunci când Maria era *ἐμνηστευμένη*, și trăia încă în casa părintească departe de soț, și după datina strictă domnitoare mult de putea corespunde cu el prin femei-mirese (Schiluchot), atunci apăru îngerul Gavril cu solia Dumnezeului triun. Prin amintirea relațiunei de logodnă evangeliștii exchid dela cetitorii lor cugetul, că doară la aceasta concepere ar fi exoperat voința trupească sau voința bărbătească. Fiindcă încă nu era împedecată prin îndetoriri casnice și prin conziderațiuni față de Iosif, ci find încă liberă în pașii săi, Maria în urma cuvintelor îngerului face călătoria la Elisaveta îndată după conceperea Fiului lui Dumnezeu, rămâne acolo aproape trei luni (Luca I. 56) și se rentoarce apoi încă în casa sa. În acest timp afla sfântul Iosif, că Maria se află în stare binecuvântată. Surprins prin aceasta, confus, necapace să aducă la lumină cugetele interne, ce se treziau într'unsul și se luptau între sine, Iosif de bună samă nu vrea să vedească pe Maria (traducere *δειγματίσαι*), însă nu vrea nice să-o ducă acasă și să încheie cu solemnitate prin nissu'in căsătoria deja sustătoare, ci se cugeta să-o lase în ascuns (*ἀπολῦσαι αὐτὴ*). Atunci, când năcazul era mai mare, se intrepune Dumnezeu și-i trimite visiunea îngerească în vis, prin care Iosif se învață, se liniștește și se îmbărbătează. Acuma el nu se mai reține de a împlini solemnitatea ducerei acasă a soției sale, el celebrează nissu'in și prin aceasta de jure se recunoaște de tată al pruncului, carele se va naște din aceasta căsătorie, deși el nu a contribuit la aceasta concepere.

Fiindcă Maria mama Domnului de aci înainte a locuit cu Iosif într'o casă, se nisuiește evangelistul Mateiu încă odată se exchiză dela aceasta relațiune binecuvântată de Dumnezeu toate cele profane și carnali, zicând despe Iosif: „Și el nu o cunoscu, până ce născu pe Fiul său întâi-născut, și chiemă numele lui Isus“.

Dacă dară cetește omul nepreocupat, dar firește cu ochiu credincios istorisirile primului și al treilea evangeliu, atunci contrazicerile părute se rezolvesc fără de nice o greutate. Și ce contraziceri să fie acele: Arătarea îngerului lui Iosif la Mateiu după concepere și Mariei la Luca înainte de concepere? Punctul central al ambelor istorisiri este conceperea Mariei în mod virgin și supranatural, nemijlocită prin nice un bărbat; ambii evangeliști, fiecare după scopul său, pune pond pe deosebitele momente din șirul acelor fapte de tot minunate, unindu-să însă între sine în credința curăteniei și sublimit corporali și spirituali a fecioarei și a dumnezeirei pruncului său.

Pentru edificarea creștină, deslegarea întrebărei despre relațiunea Mariei către Iosif se preface deasemenea într'o rază de lumină bogată, care varsă lumină preste întinse câmpuri ale vieței catolice.

După trup s'a născut deci unul născut Fiu alui Dumnezeu în căsătorie, și nu din căsătoria Mariei cu Iosif. O familie de tot singulară, în care binecuvântările Ceriului și virtuțile pământului conlucră în mod minunat. Maria întrunește într'o cunună demnitatea fecioarei, soției și a mamei; arăta chiemarea și demnitatea femei în cea mai înaltă perfecțiune; este. ceace a zis îngerul „binecuvântată“ între muieri adecă între sexul său. Însе Iosif în urma acestei relațiuni de casătorie cu Maria are în aceasta familie o puseținne, carea trece departe conceptul de grijitoriu și nutritoriu al mamei sfinte și al Fiului dumnezăeisc, și în urma acestei orânduieli divine îi sunt lui supuși Maria și Isus.

Deși dară Emmanuil, precum ni-o arăta deja profețla străvechiă (Is. VII. 14) este după trup fiul fecioarei, totuși Iosif are să derive nu la apariție numai. ci într'adevăr în urma căsătorie sale cu Maria, toate prerogativele de ereditate, promisiunile, titlurie și demnitățile casei lui David asupra lui Isus în mod legal și publice înaintea poporului său și a diregătorilor acestuia. Pentru acea pune Mateiu genealogia sfântului Iosif în fruntea evangeliului său, spre a arăta originea davidică a lui Hristos (Mat. I. 2—17). De laturea părinților, supus lor (Luca II. 51) crește și se desvoaltă pruncul dumezeesc devenind copil și june, ducând o viață cu ascultare și supunere.

De bună samă sunt figuri sublime acele, pe cari le prezentează întregei omeniri revelațiunea creștină în familia din Nazaret, adecă Isus, Maria și Iosif și în ele zace un element de cultură, la care se pot înălța și întări toate familile atât în zile de pace cât și de nevoi și perzecuțiune.

Însă mai sunt și alte adevăruri ideale și externe împreunate cu fapta constatată a căsătoriei dintre Maria și Iosif.

Pentru ce a voit Fiul lui Dumnezeu să se nască dintr'o fecioară măritată? Foarte cuminte, frumos și profund răspunde Grimm: „Așa de strict și odată pentru totdeauna a legat Dumnezeu binecuvântarea cu prunci numai de căsătorie, așa de tare a sfințit el deja cu crearea primei părechi de oameni forma legăturei căsătoricești ca și izvorul a toată viața omenească, încât el nu face abatere dela norma morală nice chiar acolo, unde absolute nu se unește oarecare activitate omenească cu fructificare tainică a *sinului virginal*. Așadară *fecioara* concepe din sfântul Spirit, însă numai ca logodita lui Iosif: lui dară, în căsătorie cu logodnicul său îi naște ea pe Fiul, cu care Domnul i-a binecuvântat sinul său curat.

Findcă cu mirarea încorporărei Fiului lui Dumnezeu în sinul virginei logodite din Nazaret, Hristos a intrat cu viața în genul omenesc spre a-l ridica din cădere, precum odinioară Adam în mod simil, însă *invers* ca primul părinte originar (Stammwater) a intrat cu creșterea în genul omenesc prin Eva cea luată din corpul său și-l trase după sine în căderea sa: să ne îndreptăm încă în urmă atențiunea asupra începutului ambelor orduri, a lui *ordo naturae lapsae* și a lui *ordo naturae reparatae*.

Între ambele sustă o atare relațiune mutuală, un atare *paralelism*, încât referința cea mutuală este imposibil se fie numai din întâmplare. Bossuet pe urma Părinților în modul următor compune asemânarea și contrastul: „Opul stricăciunei (osândei) noastre se începe cu Eva, opul reparări cu Maria. Cuvântul morții a sunat către Eva, cuvântul vieței către sfânta fecioară. Eva a fost încă virgină, Maria asemenea este virgină. Eva virgină își avea soțul său, Maria, virgina virginelor deasemenea; blăstăm ajunse pe Eva, binecuvântare pe Maria: „Binecuvântată ești tu între muieri“. Un înger al întunereculni se îndreaptă către Eva, un înger al luminei către Maria; unul ridica pe Eva la o înălțime falsă, amăgindu-o cu cuvinte: Voi veți fi întocmai ca Dumnezeu“; celalalt întărește pe Maria în adevărata sa mărire prin o unire sfântă cu Dumnezeu: „Domnul este cu tine“, așa zice Gavril. Îngerul întunereculni îndeamnă pe Eva la rebeliune: „Pentru ce va oprit pe voi Dumnezeu se gustați din acest fruct minunat?“ Îngerul luminei îndeamnă pe Maria la ascultare: „Nu te teme Marie, zise el, nimica este cu neputință la Dumnezeu“. Eva crezând șerpelui, Maria îngerului. În fine pentru a îndeplini misteriul: Eva înșelată de satana este constrinsă a.

fugi de dinaintea feței lui Dumnezeu, Maria învățată de înger este învrednicită a primi și a concepe pe Dumnezeu, și dacă Eva ne dede fructul moartei, Maria ne ofere fructul adevărat al vieței.

Minunat; Dumnezeu, carele neîncetat este ocupat cu mântuirea oamenilor, și-a desvoltat pe întrecute între abțiunea, bunătatea și puterea sa spre a recuceri (restabili) chipul omenesc cel făcut după asemănarea lui Dumnezeu și căzând prin satana. Elu, carele pentru oarecare lucru mare predestinează oamenii, cari au se lucre, și locurile cari au se fie scena unde se petrece acțiunea, a ales Nazaretul de loc unde avea să se aducă îndeplinire incorporarea (incarnațiunea) și a predestinat pe Maria și Iosif, ca în căsătoria lor prin nascerea fiului său, să apară începutul lucrărei iubirei sale mântuitoare, și se resară din Iacob de mântuire a omenimei perdute.

COLECTĂ

făcută în folosul bisericei grece-catolice din BOZIAȘ comitatul Târnava-mică prin emigranții români aflători în America în statul Canada.

Vasilie Muntean, Ioan Ivan din Boziaș câte 2 dolari. Ioan Suciu, Tănasie Suciu din Boziaș câte 1 dol. Gherasim Lăscudean Ganfalău 1 dol. Ilie Popa Boziaș 2 dol. Ioan Zolog Boziaș 1 dol. Maxâm Trifan Cucerdea-rom. 20 cent. Mateiu Poli Blăjel 10 cent, Petru Cernea Cucerdea-rom. 25 cent. Vasile Masca, Teodor Cernea, George Masca, Gligor Cernea. Dumitru Precup, Michail Cernea din Cucerdea-rom. câte 20 cent. Iuliu Sămărghițan, și soția Leontina Sămărghițan din Cucerdea-rom. câte 20 cent. Simion Popapa Cucerdea-rom. 15 cent. Ioan Popa Cucerdea-rom. 20 cent. George Moldovan Blăjel 40 cent. Vasilie Coman Cucerdea-rom. 25 cent. George Virca Blăjel 50. cent. Andronic Vandor Blăjel 40 cent. Dumitru Dăbău Adămuș 1 dol. Niculae Șurdu Boian 60 cent. Simion Sârbu Veltiu, Niculae Boariu Tătârlaua câte 1 dol. Ioan Glidean Blăjel 20 cent. Ioan Duma Boian 1 dol. Vasilie Mihu junior Adămuș 50 cent. Naftaila Gâmbuțian D.-Sânt-Mărtin 80 cent. Ioan Gligor junior D.-Sânt-Mărtin, Vasilie Dăbău Adămuș câte 50 cent. Michailă Crișan Tur 20 cent. George Iuház, Dumitru Murășan, Ioan Németh, Mihai Bolog din Gorbéd, Ioan Halmi Mediaș câte 25 cent. Petru Boitor Mediaș 40 cent. Alexandru Vasiu Bendorf, George Nemeth Auritul cate 10 cent. Teodor Ardelean 13 cent. George Ardelean din Auritul 12 cent. Iozsef Ács. Petru Moldovan, Mihaiu Bura din Auritul, Ioan Bucur Ilidegkutul-rom. câte 25 cent. Ioan Gligor D.-Sânt.-Mărtin 40 cent. George Frățilă 10 cent. Augustin Frățilă, Ioan Frățila, Aurel Frățilă câte 22 cent. Simion Răhăian 20 cent. toți din Tur. Nagy Lajos M-Bánd 20 cent. Andreiu Munteau Ioan Muntean din Boian, câte 15 cent. Ioan Capătă Șoana, George Drusi Craifalău câte 20 cent. George Toplan Mândra 25 cent.

Cu totul în suma de dol. 27.36 cent.

În bani de ai nostri în sumă de 133.50 coroane, adecă una-sută-treizeci și trei coroane 50 fil.

Boziaș. la 8 Decemvrie 1905.

Gerasim Avram, curator prim biser.

Gerasim Nistor, paroh gr.-cat.

Dare de samă și mulțămită publică.

P. T. Domni cari cu creștinească caritate au contribuit la renovarea bisericei gr.-cat. din Sebeșul-Săsesc, sunt următorii:

Nr. Listei A: Dr. Victor Mihályi de Apșa Metropolit 2000 cor. Ioan Drăgan notar public reg. 800 c. Ioan Elekeș medic 200 c. Aron Preja pretor pens. 25 c. Eugenia Preja 14 c. Aurel Barbu notar Lancrem 50 c. Eugenia I. Paraschiv 20 c. Ioan Miclea pretor 20 c. Victor Săbăduș comerciant. 10 c. Ioan Oncescu not. pens. 20 c. Georgiu Stefan 10 c. Georgiu Papp 10 c. Ioan Radu notar Pianu-de-jos 20 c. Georgiu Bancuțiu 10 c. Simeon Beu 10 c. Banca „Sebeșana“ de aici în mai mulți ani a dăruit bisericei noastre câte 200 c.

Nr. B: Leontina A. Roman 52 c. Dr. P. Isac adv. Sibiu 20 c. Șuluț Sibiu 5 c. Arseniu Bunea Sibiu 3 c. Irina Dr. Păcurariu Sibiu 20 cor.

Nr. 44. „Vlădeasa“ B.-Hunyad 20 c.

Nr. 47 „Economul“ Cluj 20 c.

Nr. 50: Simion Micu protopop A.-Iulia 2 cor.

Nr. 51: Vasiliu L. Pop protopop M.-Szt-György: dela Florin Petran paroh Almașul-mare 1 c. Ioana Petran preuteasa 1 c. Ana Poruț 1 c. Iuliana Poruț 1 c. tustrele din Almașul-mare. Vasiliiu Tiap (cile) gornic de pădure Almașul-mare 60 fil. Silvia Mărian învățătoare Nireș 80 fil. Gherasim Moldovan Cuteiuș 40 fil. Teodor Pantea Cuteiuș 20 fil. Biserica din Cuteiș 1 c. 20 fil. Ioan Pantea docente în Cuteiș 80 fil Ioan Pantea cantor 60 fil. Biserica din Bogdana 2 c. Simeon Mărincaș paroh Bogdana 1 c. Alexandru Olariu docente Bogdana 1 c. V. Simoc teolog Restoltiu 40 fil. Elena Gozman învățătoare Bucium 80 fil. Teod Vlaicu docente Bucium 60 fil. Ioan Negrean preot Bucium 1 c. Iuliu Maxim paroh Bucium 1 cor.

Nr. 53: Iosif Lita protopop Iclod 2 c. Biserica de acolo 1 c. Ioan Trif paroh Tăuni 1 c. Biserica de acolo 1 c. Niculau Mihaiu curator Tăuni 40 fil. Alesiu Trif paroh Făget 1 c. Bas. Călugăr paroh Crăciunel 1 c. Ioachim Langa paroh Tătârlaua 1 c. Georgiu Negrea paroh Jidveiu 1 c. Biser. gr.-cat. Jidveiu 1 c. școala gr.-cat. Jidveiu 1 c. Cassa vecinăt. rom. Jidveiu 1 c. Alimpiu Costea paroh Spini 1 c. credincioșii Spini 1 c. Vas. Szmigelshi paroh Sâncel 2 c. Hargy Antalné, Szekelyhidyné, Mihailă Roșiu, Todor Stoia din M.-Szt-Benedek câte 20 fil. Eugeniu Circa paroh Sâmbenedic 1 c. Georgiu Micu paroh Alecuș 1 c. Biserica gr.-cat. Alecuș 1 c. Alex. Decean econom Alecuș 20 fil. Augustin Cordea econom 20 fil. Georgiu Tufan paroh Valea-Sasului 1 c. Emanuil Oros par. B.-Sânmiclăuș 1 c. Panteliu Vălean par. Capâlna-d-jos 1 c. Ioan Moldovan econom Veseuș 20 fil. Onisie Mihuț econom 20 fil. Gerasim Olțean econom 20 fil. Emil Faust par. Veseuș 1 c. Biserica gr.-cat. din S.-Maria 1 c. Ioan Săbăduș par. Pănade 2 c. Parochia Bia 4 cor. 90 fil.

Nr. 59: Ioan Andreiu protopop Csáki-Gárbău 9 c.

Nr. 65: Nicolau Solomon protopop M.-Ludoș 12 c.

Nr. 66: Ioan Moldovan protopop Mediaș 12 c.

Nr. 71: Ioan Pantea protopop Mező-Rűcs 5 c.

Nr. 74 Nicolau Togan protopop Sibiu 7 c. 40 fil.

Nr. 82 Ioan Drăghiciu protopop Cujir 18 c. 22 fil.

Nr. 94 Dr. Laurențiu Pop advocat Abrud 10 c.

Nr. 111 Simion Marcu paroh Gârbova-de-jos 3 c. Malvina Marcu fica parohului 1 Veronica Marcu mama parohului 1 c.

Nr. 112 Avram Stoian paroh Oarda-de-sus 2 c. 20 fil.

Ioan Papiu cantor Oarda-de-sus 1 c.
Visalon Stoian crâsnic „ „ 1 c.
Iuliu Stoian clopotar „ „ 50 fil.
Artemiu Stoian curator-prim. „ 1 c.
Basil Hățiegan not. cerc. Oarda-de-jos 1 c.

Nr. 117 Anton Filipescu par. Hepria 1 c. Vasil Vasilca notariu Hepria 1 c. Nicol. Gabor docente Hepria 50 fil.

Nr. 123 Ioan Bitea par. Cut 1 c. Iosif Vasilica docente Cut 1 c. Gligor dicu Cut 40 fil. Ioan David Dăian 30 fil. Ioan Bitea 40 fil. Ilie Vasilica lui Georgiu 40 fil. Ilie Muntean 30 fil. Simeon Bria 60 fil. toți din Cut.

Nr. 125 Petru Cordea par. Spring 2 c. Bis. gr.-cat. Spring 4 c. Ioan Crăciun docente 1 c. Constantin de Colbazi 2 c. Val. Marcu primar 1 c. Nicolau Stoian comerciant 1 c. Rafila Solomon 2 c. Solomon Solomon 1 c. toți din Spring.

Nr. 127 I. P. Popasu paroh Presaca 50 fil. din comuna Presaca sau adunat 3 c. 80 fil.

Nr. 129 Ioan Miclea par. Boz 2 c. Vas. Cismaș docente 1 c. Ioan Hila 20 fil. Luca Igna 40 fil. Ioan Muntean 40 fil. dela mai mulți din Boz bucate 6 c.

Nr. 57 Dr. Elie Dăian protopop Cluj 12 c. cu observarea: Lângă biserica aceasta am petrecut întâiul an de școală între străini. Dau ce pot pentru înfrumsețarea ei Vasilie Podoabă 2 c. Aug. Giurgiu 2 c. Dr. Victor Poruț 1 c. Vasilie Ranta jude în pens. 1 c. Dr. Francu 2 c. toți din Claj.

Nr. 133 Nicol Bolboca protopop Vermeș 1 c. Biserica gr.-cat. Izgar 2 c. Georgiu Morariu Izgar 1 c. Furloc 1 c. Liviu Iancu par. Vișag 1 c. Stofan Deciu par. Scăuș 1 c. Ofelia Berariu notăreasă în Vermeș 2 c.

Nr. 135 Dr. Valeriu Frențiu Orăștie 2 c.

Nr. 136 Constantin Pop protopop Baia-de-Criș 2 c. Dr. Iacob Radu vicar Hațeg 5 c. Stefan Radu protopop Petroșeni 2 c. Augustin Cimbulea din Alba-Iulia o cruce de argint de China pe prestol în preț de 8 cor.

Biserica sa renovat frumos, în cât apare ca nouă, internul ei însă are multe de dorit, deci rugăm pe P. T. Domni cari au primit Liste de colecte acelea să le remită cu ori ce resultat, ca să putem ratiocina . .

Sfințește Doamne pe aceia ce iubesc frumseța casei Tale, Tu pe aceia îi premărește întru împărăția Ta.

Sebeș Decemvrie 1905.

Aron Presia, curator-prim.

A. Dobrescu, paroh-prctopop.

Poșta Administrațiunii.

Am primit și cuităm abon. dela:

Copand pe 1905 sem. 2-lea. *Părul* pe 1903. *Cianul-deșert* pe 1904. *Iloba* pe 1904. *Gilâl* pe 1904 *Vișag* pe 1902 și 1903. *Măgura* pe 1902. *Hădărău* pe 1905. *I. F. N. Caposvár* pe 1905 pătrariul ultim. *Cianul-mare* pe 1904 sem. 2-lea și 1905 sem. I. *Izgar* pe 1905. *Racovița* (Lugoș) pe 1905. *Budatelec* pe 1903 1904 și 1905. *Zsebely* pe 1905. *Csik-Szépviz* pe 1905 *Alecus* pe 1905. *Bobohalma* pe 1904 și 1905. *Juriul-de-Câmpiă* pe 1904 sem. 2-lea. *Gișasa-super.* pe 1905. *Hărțieu* pe 1902—1905. *Brecț* pe 1902 și 1903. *Arad* pe 1897 sem. 2-lea 1898 și 1899. *Mărgineni* pe 1905. *Dumitra* pe 1901—1903. În restanță mai sunt anii 1904 și 1905. *Budacul-român* pe 1905. *Bedő* pe 1898—1902. *Peiu* pe 1904. *Iernotfaia* pe 1905. *Căpud* pe 1905. *Abafaia* pe 1904 sem. 2-lea și 1905 sem. I. *Aiud* pe 1904 sem. 2-lea 1905 întreg și 1906 sem. I. *Șomfalău* (dis. D.-S-Mărtin) pe timpul din 1 Sep. 1905 până în 1 Sept. 1906. Înțeleși. Abon. să vină regulat. *Csenger-Ujfalu* pe 1905. *Iași & Telechi-Recea* pe anii 1898—1904. *Filea-de-jos* pe 1900 și 1901. *Boziaș* pe timpul diu 1 Mai 1898 până în 31/12 1901. *Aiudul-de-sus* pe 1905. *Tușin* pe 1904 și 1905. *Gyó-Alfalu* pe 1905 sem. 2-lea. *Bilbor* pe 1905 sem. 2-lea. *Fenes* (p. Zlatna) pe anii 1899—1902.

Editor și redactor răspunzător:
Aurel C. Domșa

BIBLIOTECA UNIREI.*)

1. **Benhur** sau zilele lui Mesia, de Levis Walace, 2 v. . . . 2·90
2. **M. Eminescu.** Studiŭ critic . —.90
3. **Câte-va momente** din începuturile bisericeĭ rom. de C. Auner . . . . —.20
4. **Nume de familie** la românii din Ungaria, de A. Viciŭ. . —.12
5. **Din viéța lui I. Micul** de M. Strâjan . . . . —.16
6. **Albertina.** Povestire de Dr. V. Bojor. . . . —.30
7. **Cestiuni din dreptul bis. unite** p. I. II. . . . . 3·40
8. **Cele doue fețe ale lumii** de Nicu . . . . . —.30
9. **Ziua Deșteptării** de Aurel Fodor . . . . . —.16
10. **Cele două conștințe**, pieză teatrală în 5 acte, trad. de Simion Zehan . . . —.40

*) Aceia, cari vor comanda de odată toți 10 Nrii, îi primesc cu 6·10 cor. în loc 8·84 cor.

FLORICELE DE CÂMP,

schițe ușoare. De A. C. DOMȘA

Prețul 1 coroană.

74 distingeri. 6 medalii de stat.

10,000 motoare liferate spre indestulirea tuturora.

Filiala

Fabricei de motoare din Drezda

Ignațiu Gellért & Cie.

Budapest, VI. Teréz-körut 41.

Telefon 12—19.

Motoare cu benzin, cu ulei, cu spirt, cu acetylen. — Motoare cu benzin pentru înblătit.

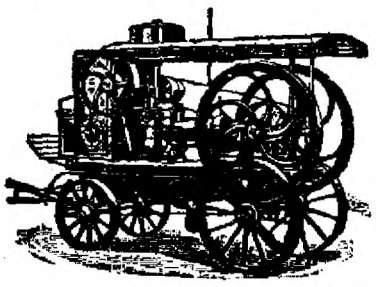

Celea mai moderne, celea mai perfecte și cele mai rentabile motoare generatoare.

Motorul de Drezda e recunoscut de cel mai escelent fabricat în toată Europa. Construcție trainică. Pregătit din material ales și bun.

Trainic! Nici după ani de lucru nu are lipsă de reparatură. — Rentabil la siguranță. Manipularea e foarte simplă. Spesele de lucru sunt mici.

Motoarele de Drezda să pot privi în lucru la diferite întreprinderi industriale și economice: la mori, la fabrici de cărămizi, fabrici de scânduri și de lemne, la scos de apă, la negoțul cu lapte, la înblătit etc.

Instalările noaue să fac prin oamenii nostri esperți.

Deslușiri și preliminare se dau la cerere.

Garanță bună! Condițiuni de solvire avantagioase. (31) 5—24

Cruce'saŭ stea dublă

electro-magnetică

D. R. G. M. Nr. 88503.

Vindecă și înviorézá pe lângă garanță: **reuma, astmă,** (respirație grea), **insomnie vîjeirea urechilor, auzirea grea, epilepsie, nervositate, neapetit, gălbinare, durere de dinți, durere de cap, impotență, influență,** precum și ori-ce morb de **nervi.** Morbosul, care nu se vindecă în timp de **45 de zile** folosind aparatul de sub Nrul 88503, își reprimește banii numaĭ decât. Acolo unde n'a folosit nicĭ un medicament, cercați aparatul meŭ; sum convins despre sigurul meŭ aparat.

Prețul aparatului mare e cor. 6.—

e de aplicat la morburĭ vechĭ.

Prețul aparatului mic e cor. 4.—

e de aplicat la morburĭ maĭ ușóre.

Spediția centrală de vînzare îl trimite în țără și străinătate cu rambursă, saŭ dacă banii se trimit înainte.

SCHEFFER D. SÁNDOR

BUDAPEST, VIII, strada Bezerédy Nr. 3.

16 (35—52)

Gratuit:

o cumpănă de casă și o mașină de fiert.

Din causa îmbulzelei prea marĭ a marfeĭ trimit în tótă lumea renumita și de tótă lumea plăcuta **marfă din argintul de Mexico,** și anume:

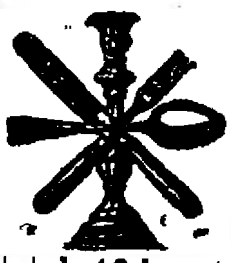

6 linguriță, 6 furculițe, 6 linguri de masă, 12 linguriță de cafea, 6 cuțite de desert, 6 furculițe de desert, 1 lingură pentru supă, 1 lingură pentru lapte, 2 luminări elegante pentru salon, tóte din argint de Mexico

total 46 bucăți numaĭ 6 fl. 50 cr.

Afară de acestea fie-care cumpĕrător primesce ca dar, și pe lângă garanță

o cumpănă de casă de o putere de 12 ½ kgr.

Argintul de Mexico este un metal alb (și dinlăuntru) despre calitatea căruia *primesc garanță pe 25 anĭ.* Spediționea se face orĭ prin rambursă orĭ prin trimiterea banilor înainte.

SCHEFFER D. SÁNDOR,

BUDAPEST, VIII, strada Bezerédy Nr. 3.

Pentru 5 coróne

trimit 4½ chilo (vre-o 50 bucățĭ), *bun și fin*

Săpun de toaletă

pregătit din: **trandafirĭ, lilie, viole, resedă, jasmin, lăcrămióre.**

Banĭ să se trimită înainte, orĭ se vor ridica cu rambursă.

Alexandru D. Scheffer,

Budapesta, VIII. Bezerédy 3.

La espoziționea milenară din Budapesta de la 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scaune de fer pentru clopote a luĭ

Antoniu Novotny

în Timișóra-Fabric

(24) 49—52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nóuĕ, pe cum la turnarea de noŭ a clopotelor stricate, maĭ de parte spre facerea de clopote întregĭ armonióse, pe lângă garanție pe maĭ multĭ anĭ, provĕdute cu adjustărĭ de fer bătut, construite spre a le întórce cu ușurință în orĭ ce parte, în dată ce clopotele sînt bătute de o lature prin aceea ce sînt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomând

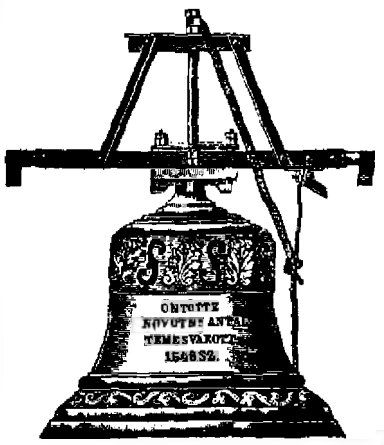

clopotele găurite

de mine inventate și mai de multe orĭ premiate, carĭ sînt provĕdute în partea superióră — ca violina = cu găurĭ, după figura *S* și pentru aceea aŭ un ton maĭ intensiv, maĭ adânc, maĭ limpede, maĭ plăcut și cu vibrarea maĭ voluminósă, de cât cele de sistem vechiŭ, **așa, că un clopot patentat de 327 kg. este egal în tonul unuĭ clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiŭ.** Maĭ de parte se recomândă spre facerea **scaunelor de fer bătut, de sine stătător,** — spre **preadjustarea clopotelor vechĭ cu adjustare de fer bătut** — ca și spre turnarea de **tóce de metal.**

Preț-curanturĭ ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco.

Tipografia Seminariului archidiecesan.

ERDÉLYI MÚZEUM
35 * 1903. JAN. 2-
KÖNYVTÁRA